S. THOMAS

SUPER QUARTUM L.

MAGISTRI

SENTENTIARUM

VEN.

1497

Ine 13

Sanctus Thomas de Aquino super quartum librũ magistri sententiarũ.

Del Con. di Caffuccio

del nostro luogo de Cap.ni di Castron.vo

Libro provenienti dalla biblioteca di Castronovo per ordine del M. R. P. Rosario di Abbadessa

Min. Prov.

Settembre 1903

¶ Incipit liber quartus sententiarum de sacramentis et signis sacramentalibus.

Distinctio. Prima.

Samarita

nus enim vulneratō appropians curauit eius vulnera ligamenta adhibuit: q̄ p̄ra originalis peccati et actualis vulnera sacramētoꝝ remedia deus instituit. De quibus quattuor: primo ꝯsiderāda occurrunt. Quid sit sacramentum. Quare institutū. Ji quibus conficiatur. Et que sit distantia inter sacramenta veteris et noue legis.

¶ Quid sit sacramentum. b

Sacramentū est sacre rei signum. Dicit̄ n̄ sacramētū etiā sacrū secretū: sicut sacramētū diuinitatis: vt sacr̄m sit sacrū signans: et sacrū signatū. [illegible] de sacramēto fm q̄ ē signū. Jtē sacramentum est visibilis gratie visibilis forma. Sign[illegible] p̄ter spēz quā igerit sensib⁹ aliquid [illegible] ciens in cognitionem venire. Sig[illegible] alia sunt naturalia: vt fum⁹ significās ignē: alia data. Et eoꝝ q̄ data sūt q̄dā sūt sacra: q̄dā nō. Omne enim sacramentum est signum: sed nō ecōuerso. Sacramentum eius rei similitudinē gerit cuius signum est. Si enim sacramenta nō haberēt similitudinē rerū quarum sacramenta sunt proprie sacramenta nō dicerentur. Sacramentum enim proprie dicitur q̄ ita signum est gratie dei: et inuisibilis gratie forma: vt ipsius imaginē gerat et causa existat. Non ergo significandi tm̄ gratia sacramenta sunt instituta sunt: sed etiam sanctificādi. Que enim significandi gratia tantum instituta sunt sola sacramēta sunt: vt nō sacramēta: sicut fuerūt sacrificia carnalia: et ob sola tunc cerimōialia veteris legis q̄ nunc̄ p̄ceptum est iustos facere offerētes. Quia vt ait apostolus. Sanguis hircoꝝ et taurorū et cinis vitule aspersus inquinatos sanctificabat ad emūdationē carnis: nō aīe. Nam iquinatio illa erat cōtractus mortui. Unde Aug. Nihil aliud intelligo inquinationē quā lex mundat nisi cōtactus mortui hominis: quē q tetigerat imundus erat septem diebus: sed purificabatur fm legē die tertio et septimo: et ita mundus erat vt ea⁹ intraret in templum. Mundabant etiam interdū a

corpali lepra illa legalia. Sz nunc̄ ex opib⁹ legis aliqo iustificat̄ ē vt ait apostolus: etiā si in fide et i charitate sit. Quare: q̄ imponit ea deus in seruitutē nō in iustificationē: et vt figura esset futuri essēt: volens sibi ipsi potius offerri ea q̄ idolis. Illa ergo signa erāt: sed tamē sacramenta: licet nō ita propterea scripturis sepe vocentur: quia signa erant rei sacre: quaꝝ vtiq; nō p̄stabant. Illa autem apostolus opera legis dicit: que tantum significandi gratia vel i onus instituta sunt.

¶ De causa instituendis sacramentorum. c

Triplici autē de causa sacramenta ista tuta sūt. propter humiliationē eruditionē et exercitationē. Propter hūiliationē quidē videbat deus hominē i sensibilib⁹ rebus [illegible] natura inferiꝰ sunt: et precepto ei⁹ ea sibi reuerendo subiicere: vt ex hac hūilitate et obedientia deo magis placeat: et vt apud eum: qui creatur cuius imperio salutem queret i istis rebus: et si nō ab illis: sed per illa a deo. Propter eruditionē etiaꝝ instituta sūt: vt p id q̄ foris i specie visibili cernit: ad inuisibilē veritatem que intus est agnoscēdā mētes eruditas. Homo. n. q ante peccatū sine medio deū videbat p̄ peccatū a deo habuit vt nequaq̄ diuina nequeat capere nisi humanis exercitatus. Propter exercitationem similiter instituta sunt: q̄ eū homo otiosus esse nō posset: ꝓponit ei vtilis et salubris exercitatio i sacramentis: qua vanam et nociuā declinet occupationem. nō enim facile capitur a tentatore q bono vacat exercitio. Unde Hiero. monet. Semper aliquid boni operis facito vt te occupatum diabolus inueniat.

¶ De triplici genere exercitationis. d

Triplex exercitationum ꝛeo species: vna ad edificationē aie principalis. ad corpis sanitatē: alia ad vtriusq; salutē et sionē. [illegible] igitur ablq; sacramentis [illegible] nō [illegible] potentiam suaꝝ deus: homo [illegible] tiā dēbere posset: predicto de causis sacramēta [illegible] Duo autem sunt i quibus sacramēti [illegible] scilicet verba: et res. Verba vt inuocationes [illegible] atis: res vt aqua electi et huiusmodi.

¶ De vtria sacramētoꝝ veteris et noui. e

[illegible] erat differentia sacramētoꝝ veteris et noui vt sacramenta [illegible] eius q̄ antiquitus ꝛeo sacra significabāt: vt sacrificia [illegible] Mariées et huiusmodi. Eoꝝ aūt differentiā breuiter augustin⁹ assignat dicēs: q̄ illa p̄figurabant tm̄ et significabant. hec autem dant salutem.

Sancti Thome de Aquino ordinis ꝓdicatoꝝ sup ꝙrto libro sententiaꝝ preclarum opus feliciter incipit.

Misit verbū suū

Ro.5. Perinde boiez peccā i mūdū intrauit ⁊ ꝑ peccā mors. infirmitatem vocat destitutionē ⁊ ꝙ ē bois sanitas: q̄ peccā. Dicit. Sana me dñe ⁊ sanabor. ⁊ ↄ ꝑ.5. dicit. Miserere mei ↄ dñe q̄m infirmꝰ sum. Ad hoc aut sufficiebat remediū haberi nō poterat nisi ex verbo [illegible] fons sapiēcie i ecclesia. Eccle.1. ↄ fons vite ⁊ [illegible] habuit possessionē Eccle.7. vii dicit Job.5°. Dicit pe[illegible] mortuos ⁊ vificat. sic filij quos vult vificaꝝ. Ꝛ ↄ est vir dei quo oia portant. Deb.1. Portās oia verbo virtutis. ⁊ ↄ ē efficax ad infirmitatē tollendā. ⁊ vii ꝑ psalm. Verbo dñi celi firmati sunt. ⁊ Sap.16. Neq; herba neq; malagma sanauit eos. ⁊ ↄ sermo. ⁊ ↄ q̄ sanat oia Ꝛ q̄ vulnerat sermo dei ⁊ efficax. ⁊ penetrabilior oi gladio ancipite. ⁊ dicit. Debuit. Conueniebat fieri ut ad hoc q̄ nobis medicia tāti ꝓficerēt q̄ dei carnis infirmitas adūgeret. vt nobis magis ꝙgnet. Debuit. ꝙ. Debuit ꝙ ois fraternꝰ affectus in vt misericors fieret. ⁊ ꝙ hoc verbū caro factū ē ⁊ habitauit in nobis. Joh.1. Sed q̄ hoc medicia tāte ē efficacie vt oēs sanare possit: vnus autē ꝙbat de illo ⁊ sanabat oēs. vt dr Luc.6. ab hoc vniuersali medicia ⁊ ꝓma alie particulares medicie pcedūt vniuersali medicie cōformes gbus medicinis diuinꝰ vnus vniuersalis medicie ꝙmuit ad ifirmos. Et hoc fuit facta ↄgo ꝓb regnūcio rez visibilium diuina virtꝰ secretꝰ operat. dicit. vt Aug. dicit. Sic ↄ i his ꝙpositis tria tanguntur. Collectio medicie. ⁊ anatio ab ifirmitate. ⁊ liberatio a morte. Collectio medicie tangit hoc quod dicit. Misit vbū suū. quod ↄ ꝓ verbū. ⁊ ↄ ꝓ verbū dei ⁊ adhibitionē. quod dr eo ꝙ ꝓ ꝓ [illegible] Gal.4. Misit filiū suū factū ex mulie. [illegible] illuminēs. ⁊ ꝓ eos accedit verbū ad illuminandū. ⁊ ꝓ sacramēta. vt sic illuminatas sacramēta ad verbū natū. Sanctificat ꝓ sensibilia ꝓbā dr Ephe.5. ⁊ 1. Timo.4. Sanctificat infirmitate peccati et religiosaꝝ et [illegible] Et sanauit eos. que quidē sanatio [illegible] ꝙpositis tria tangunt

patrie: nō etiā ea que fiunt noue legis: sunt veritas rei: sicut signoꝝ veteris legis: sunt figure respectu manifeste cognitionis veritatis que erit in patria: nō adhuc plenaria perfectaq; veritatis ois figure cessabunt. ¶ Ad 2m dm q; sacra legalia gratiam nō significabāt: nō aplius q̄m q; sacra legalia gratiam nō significabāt: nō aplius erant sub elementis pure corporalibus: sed nō ē similis de sacramētis que gratiam inuisibilem significant.

Ad tertium

sic procedit̄r: Videt̄ q; sacramēta nō consistant in verbis: sed in rebus: sacramentum enim est aliquid vnum. sed ex duobus que non sunt coniuncta nō potest aliquid vnū fieri: nec vnū non sunt coniuncta nō possit aliquid vnū fieri; nec vnū esse forma alterius. cum ergo verba: res sint oino diuersa: videt̄ q; ex eis nō possit fieri sacrm: vt habeat p formā verba: res pro mā. ¶ P. sicut Augus. dicit: sacra debita: facta quedā: vt dicit Aug. de sancto vic. sed facta nō ponunt de integritate sacrī: ut verba. ¶ P. sacra sūt ad significādū: et cōmūicādū. sed vtrūq; horū pt fieri p res sine vbis. ¶ sacra nō cessant in his vtrūq;". ¶ P. sacra pteritis legis erant signa nostroꝝ sacramentoꝝ: sed in illis nō erāt verba determinata. ¶ nec in nostris esse debēt. ¶ Ppterea matrimoniū sūt quedā sacramēta. sed de matrimonio nō sūt verba aliqua. ¶ hoc ꝙ magister dicit hic de verbis de eibus sacramētis. ¶ Sed nra sacramēta ex similitudine representāt ea ꝙ circa christū sunt gesta. ¶ cū christus fecerit verba rei sensibili adiūcta: ergo hoc etiam fieri sacramētis. ¶ P. medicīa ex proportionari morbo. ex morbo peccati horis quātū ad aliam: et cessat. ¶ ergo in sacramētis esse verba ꝙ rep̄sentēt alia: et res ꝙ respondeāt corpori. ¶ P. dm Aug. sacramēta ex sanctificatione inuisibile gratiam pariūt. ex creatura sanctificatur verbū dei: ergo ex creatura fit sacrm. ex verbo: et aqua. ¶ Ro. dicēdū q; hoc ē ēe in alīo sacramēto ꝙ existat in rebꝰ sensibilib⁹ inuisibilem gratiam significātibus. Sed hoc est speciale in sacramētis noue legis ꝙ ex verbis addit̄ res. ¶ Ad hoc propter tres rationes. prima est ex hoc: quia sacramenta nō solum significant opus redemptionis ꝙ per christū est facta sicut alia sacramēta: sed etiam ab ipsa christi passione fluxerunt. et ideo sicut effectus proprie habent suę cause imaginem quantum possunt: vt ex rebus et verbis constituant: sicut christus ex verbo et carne. 2a ratio est: quia ad solum sunt figna futurorum sicut sacramenta veteris legis: sed potentium: et preteritoꝝ: vt patuit dictū est. et ideo possunt expedite significari ꝙ futura sicut et certa cognoscit: et ideo significatio verboꝝ que est expressissima: adiungitur significationi rerū. 3a ratio est ex sanctificatione que fit per verbum dei vt dictum est. ¶ Ad 1m dm ꝙ sacramentum est aliquid vnum in genere signi vel cause: quia vtrumq; relationem imp̄portat. nō est aut̄ inconueniens vt que sunt in se distincta vniantur i relatione ad aliquid vnum sicut accidit de multis trahentibus vnum. qui sunt vna causa tractus nauis: et sicut pater et mater sunt vnum in generatione. sic etiam verba et res sunt vnum in causando et significando per modum efficiens vel quasi. Et ex virtute. Et ex virtute causandi est in rebus ex verbis significantibus: vt dictum est. ideo verba sunt formalia et res materialiter per modum quo omne cōpletum forma dicitur. ¶ Ad 2m dm q; sicut Aug. de sancto vic. dicit ad sacramenta concurrunt verba et res. et sacra sed facta pertinet ad vsum vel dispensationem sacramentoꝝ: verba autem et res sunt de essentia sacramenti. et ideo magister in his duobus dicit constare sacramenta ꝙ in sacris. Uel dm ꝙ facta ad res reducitur. ¶ Ad 3m dm ꝙ nec efficacia causandi nec expressio signandi pōterat esse in rebus nisi verba adiungerentur. vtpotum est. ¶ Ad 4m dm ꝙ nō est

similia ratio de sacris veteris et noue legis: vt ex dictis pz. ¶ Ad 5m dm ꝙ matrimoniū sm ꝙ est in officium: et ministeria sm ꝙ est virtus non habent aliquam formam verborum: sed sm ꝙ vtrūq; est sacrm in dispensatione nostre ecclesie consistens vtrūq; habet aliqua verba: sicut in matrimonio sunt verba expressiua consensus: et in benedictionibus ab ecclesia institutis: in penitentia autem est absolutio sacerdotis verbo eorum facta.

Ad quartum

sic procedit̄r: videt̄ ꝙ sacramenta noue legis nō sint causa gratie. Dicit enim Ber. i sermōe de cena: dicit sicut lucifer candelabrum p̄ beatum abbas p baculū: episcopus per anulū: sic omnipotens gratia diuersis sunt tradite sacris. sz liber nō ē causa candelabro: nec anulus episcopo. ꝙ nec sacra gratie. ¶ P. si sūt cause gratie: oz ꝙ sm aliqd genus cause. sed nullat ꝙ nō sūt malefice: nec formales: cū sint extra essentiā gratie. nec iterū sūt cause finales: quia magis sacra propter gratiā habitā querūt q; econuerso. nec iterū cause efficientes. sz solus deus efficit gratiā: ideo ꝙ nec angelus ꝙ sūt nobiliores sensibilib⁹ creaturis hoc efficat. ꝙ nullo mō sacra sunt cause gratie. ¶ P. nobilius ē agēs patiēte sm Aug. 1 iz. super Gen. ad lit. sed sacra sūt nobiliora patiente: ergo nō sūt cause gratie. ¶ P. sacramēta sunt medicine cōtra peccata: sz peccata sunt ablata per christi passionem ꝙ mortuꝰ est propter delicta nra. Ro. 4. ꝙ a passione efficacia hēt.

¶ Ulteriꝰ videt̄ ꝙ sacramēta noue legis nō dicāt gratiā. idem enim est subiectū gratie et gloriē. sz nō potest esse subiectū gloriē nisi creatura rōnalis. ergo nec gratie. ¶ P. quicquid agit ad finem: agit ad illud in quo est finis. sed finis ultimus et principalis est gratia. ergo sacra nō efficiunt gratiā in alia p modū influxus

dendo suo acumine pertingit instrumentaliter ad formā [illegible] etiam materiale elementum exercendo actionē naturalē fm quā est signum interioris effectus pertingit ad interiorem effectum instrumentaliter. Et hoc est quod Aug. dicit q aqua baptismi corpus tāgit t cor abluit: t iō dr q sacra efficiunt qd figurāt. Et hūc modū significandi vī magister tāgere in lra. Dicit n. q hō nō [illegible] salutē i sacris quasi ab eis sz p illa a deo. hec n. ppositio a. denotat pncipale agēs. sed hec ppositio p. denotat cām instrumētalē. ¶ Ad pm ꝗ dōm q Ber. vt ex pcedentibus videt nō intēdit efficere simili[tu]dinē sacroꝝ ad illa nisi [illegible] quātū ad significationē: q anulus est signus t baculus: t sic sacra sed sacra sūt cause. ¶ Ad 2m dōm q recipiunt ad genus efficientie cāe nō principalis: sz instrālis. dicunt ad genus efficiētie cāe quasi pncipale agēs sed sacra [illegible] deus aūt solus est cā grē quasi pncipale agens sed sacra instrāliter t dispositiue vt dictū est agentia sūt. ¶ Ad 3m dōz q agēs nō semp est nobilius patiēte simplr loquēdo: sz inquātū est agēs. agit. n. ignis vel ferrū in corp humanuz quod est simplr nobilius: inquātū ignis est nobilior inquātū est actu calidus: t fm hoc agit in corp humanū: t sic ea que sūt materialia q sūt i sacris sunt simplr mi nobilia fm qd. inquātū sūt instra diuine mīe operantia ad iustificationē. Nec itez oz q instrāle agens sit simplr nobilius effectu: q effect nō pportionat instro: sz pncipali agenti q quāqz per vilia instra nobiliores effect inducit: sicut medicus pducit ad sanitatē p clistere. ¶ Ad 4m dōz q cā vniuoca vel nō vniuoca ppe loquēdo t simplr sunt diuisiōes illius cāe cuius ē similitudinē hēc cuiꝰ effectꝰ: hec āt est pncipalis agentis t nō instrālis: vt dicit Alex. fm q narrat Cōmē. in ii. Meta. t iō ppie loquēdo neqz instrumētū ē cā vniuoca neqz equoca: posset tñ reduci ad vtrūlibet. fm q principale agens cuius virtute instrm agit est cā vniuoca vel nō vniuoca. ¶ Ad 5m dōz q ex sacris cā p modū influētie grē nec tñ sacra sūt que influūt grāmz sz p que deus sicut p instra alē grām influit. ¶ Ad 6m dōm q i transitōibꝰ inanimatis cū sit quasi quidā motꝰ vel mutatio duo sūt. s. recessus a termino t accessus ad terminū: verba ergo sacralia pringūt instrāliter ad trāsubstātiationē q tum ad recessū a termino a quo sz q̄tū ad accessum ad terminū ad quē nō pringūt instrāliter nisi dispositiue sicut in alijs sacramentis accidit.

¶ Ad 2. q. dōm q ppter auctoritates inductas necesse est ponere aliquā virtutē supernaturalē in sacris. Sustinentes āt pnam opinionē dicūt q illa virtꝰ nō est nisi q̄dam ordo ad aliqd. Sz hoc nihil est dictū: q cuiꝰ virtꝰ nolat principiū alicuius actionis per similitudinē virtute cāe. Ad aliqd āt sine relationē nō pōt esse principiū actiōis vel terminus: vt pbat in. 5. phy. t iō nullo modo ille ordo potest habere nomē virtutis neqz rōnem. Et pter hoc dicēdū aliter q virtus agēdi pportionat agenti: vñ alio mō oz pōere virtutē agēdi i agēte principali: alio mō in agēte instrumētali. agens. n. principale agit fm exigentiā forme: et sō virtꝰ actiua i ipso est aliq forma vel q[ualitas] cōpletuz ēe in nā. Instrm āt agit vt motū ab alio: t iō cōpetit sibi virtus pportionata motui. motꝰ āt nō ē ens cōpletū [illegible] via i ens quasi mediū qd iter potētiā purā t actū purū vt dr i 3. phy. t iō virtus instri inqntū hō scdm q agit ad effectuz virtutē cōpletā fm esse fixū n. instrū hō esse cōpletū babēs esse fixū in natura: qdā quasi incōpletū sicut est virtus immutādi visum in aere: inqntū est instrm motū ab exteriori visibili: t tālia entia cōsueuerūt intentiōes noiari: t hñt aliqd simile cū ente qd est alaqd ens diminutū: vt dr. 6. meta. t q sacra nō faciūt effectū spālē nisi inquātū sunt instra: iō virtus spūalis est in eis nō quasi ens fixū sed sicut ens incōpletū. ¶ Ad 2m dōm q cuiꝰ incōpletū qd est i aīa dr aduersari corrā ens diminutū q t genera: vt p3 in. 6. meta. t iō

talia entia incōpleta p se loquēdo nō sunt in aliquo genere nisi p reductionē: sicut motꝰ q̄tū ad suā substantiā reducit ad illud genus in quo sunt termini motꝰ: sicut ipse q̄tū ad pfectū quis ponat in pdicamēto passionis fm q importat ordinationē mouētis ad motū: vt dicit Cōmē. in 3. phy. vñ t virtꝰ hec q est in sacris reducit ad id genus in q virtus cōpleta pncipalis agētis q est qualitas vel in q[illegible] cibi si in gñe esset: q virtꝰ increata nō ē in aliquo genere. ¶ Ad 2m dōm q instro daī virtꝰ agēdi instrāliter dupliciter vno mō q̄ ī scdō affic qui instruit in ipē instrūctō vt dic Aug. q ptinet grām et sanctificatiōe. Alio mō daī cōplete q̄ actu mouet a pncipali agēte: sicut q̄ carpētarius vtit serra: t sic cōplete daī virtus sacris in ipso vsu sacroꝝ nec ē incōueniēs si virtꝰ q motui pportionat daī rei statim vel post modicū deseruire. ¶ Ad 3m dōz q sicut virtus perdicta nō pōt poni in aliquo gñe entis nisi p reductionem: ita nec cōstitui in aliquo gradu boni nisi p reductionē. Reducit aūt ad bona maxima in qbꝰ est grā que quodāmō ē cōplemētū ipsius virtutis quasi finis eius. ¶ Ad 4m dōm q in re corporali nō pōt ee vtus spūalis fm esse cōpletū: pōt tñ ibi esse p modū intentiōis: sicut in instris motis ab artifice est vtus artis: t sermo audibilis extra causa disciplinē vt dr in libro de sensu t sensato ptinet intentiones aīe quodāmō. et in motu est vtus substātie separate mouētis fm phos: t semē agit in vtute aīe: vt dicit in. 16. de animalibꝰ. ¶ Ad 5m dōz q sicut vtus absoluta nō est cōplete in quolibet agregatoꝝ ad vnā actionē quā nullus p se perficere pōt: sicut est de tractu nauis: sz est in olbꝰ sil inqntum sunt oēs hec vnu agētes: t sic vtus in eis existens sil retinet virtutem ut est de instris qñ vnū nō sufficit: t sic ēt est in [illegible] q exigunt ad sacrm: q in olbus est illa virtus [illegible] cōpleta: in singulis aūt incōplete. [illegible] instrm pdicto mō vtutē nō accipit nisi fz [illegible] cōtinuat vt virtus eius quodāmō in [illegible] diffundat: principale aūt t p se agens ad iustificationē est deus: sicut cā efficiēs: t passio christi sicut meritoria: huic aūt cause cōtinuat sacrm per fidē ecclesie q et instrm refert ad principalē cāmz t signū ad signatū: t ideo efficacia instrumētoꝝ sive sacramentoꝝ vel virtus est ex tributione [illegible] institutione diuina: sicut ex pncipali causa agē[nte] t ex passione christi: sicut ex causa prima meritoria: t ex fi[de] ecclesie sicut ex continuante instrumentum principali. ¶ Ad pm ꝗ dōm q christus fm q homo ē causa meritoria nostre iustificationis: sed fm q deus est causa influens gratiam. ¶ Ad 2m dōm q resurrectio est causa iustificationis quantum ad terminum ad quem: sed sacramēta magis respiciunt terminum a quo: t ideo directius respiciunt passionem que ad peccati deletionem principaliter quasi satisfactio quedam ordinatur. ¶ Ad 3m dōm q fides dat efficaciam sacramentis inquantum cause principali ea quodāmodo connectit: vt dictum est: t ideo fides passionis a qua īmediate [illegible] sacramenta efficaciaz habēt sacramentis efficaciam largitur.

¶ Ad. 4. q. dōm q quia omne agens agit sibi simile: ideo effectum agentis oportet q aliquo modo sit in agente. In quibusdam enim est idem fm speciem: t ista dicunt agentia vniuoca: sicut calor est in igne calefaciente. In quibusdam vero est [illegible] fm proportionem siue analogiā: sicut cum sol calefacit: est enim in sole aliquid quod ita facit cū calefacientem: sicut calor facit ignem calidum: t fm hoc calor dicitur esse in sole equiuoce: vt dr in libro de substātia orbis. Et q p3 q illud qd ē in effectu vt forma dans eē est in agēte inquantū hō vt virtus actiua: t ideo sicut se habet agens ad vtutē actiuā: ita se hz ad cōtinendam formam effectus. Et quia agens instrumētale non habet virtutem agendi ad aliquod ens cōpletum: sed p modū inte-

tiōis vt dictū est: t forma introducta ptinet i eo p modū intētiōis: sicut sūt species coloꝝ i aere a quibꝰ aer nō denominat coloratꝰ: t h mō grā est in sacris sic i instro nō ... act sed icōplete quātū ad quātuor. pmo qz i instro ñ est forma effectꝰ fm cōpletā rōem speciei: sicut ē i effectu iā cōpleto t i cā vniuoca. 2o qz est i eo p modū intētiōis t nō cōpletū esse i nā: sicut forma effectꝰ ē i cā pncipali ñ vniuoca fm esse pfectū i nā q̄uis nō fm cōpletā rōez illius speciei siue forme quā ideat i effectu: vt calor est i sole. 3o qz nō est i eo p modū intentiōis generatiōe: sicut sūt itētiōes rerū i aīa: sz p modū itētiōis fluētis duplici fluxu: quo p vnꝰ est de potētia i actū: sicut ēt i mobili est forma q est terminꝰ motus dū mouet vt fluens de potētia i actū. Et iter hec cadit mediū motꝰ cuius virtute instrm agit: aliud de agēte in patiēs iter que cadit mediū instrm put vnū est mouēs t alterū motū. 4o qz [illegible] est instrāliter nō attingit directe ad ipā grāz vt dictū est sed dispositiue. ¶ Ad pm ꝗ dōz q grā nō est i sacris sicut i subiecto: sz sicut i cā dispositiua illa: t sed itētio illa que t virtꝰ dicit est i sacro sicut i subiecto. ¶ Ad 2m dōz q pulcherrime dictū ē grāz ptineri i sacris sicut i vase p quādā silitudinē: sicut. n. qd est i vase nō denotat vasis sed i eo ptineat vt possit ide accipi cū libet: ita grā q ptinet i sacris nō denolat ipā nec q̄lificat ea sz aliqd eē cōpletū: sed grām in eis accipe poterit qui eis vti voluerit. ¶ Ad 3m dōz q forma effectꝰ q ē i agēte principali vel instrumētali ñ sit eadē numero i effectu: nec pp h frustra ē: qz ñ ad h ordiat vt ipla met i effectu fluat: sz vt ab ea vs g eā silis fiat i effectu. cā. n. efficiēs ñ reducit i idē nūero cā forma grāta: sed i idē specie: vt p3 i 2 phisicoꝝ. ¶ Ad 4m dōz q ptinere dicit inquātū aliquo mō sub ea i[psa] ... ¶ Ad. 5. q. dōm q sicut i 2o. 26. dis. dictum est g[ratia] [illegible] ciēs est vna t est i ēētia aīe sicut i subiecto [illegible] virtutes t dona ad pficiēdū potētias aīe [illegible] fluit ab essentia: t distinguūt illc vtutes [illegible] tus ad quos oz potētias aīe pfici. Sicut ēt a grā [illegible] essentia aīe effluit aliqd ad reparādū defectꝰ q ex petō incidērit: t hoc diuersificat fm diuersitatē defectuū. Sed qz hō defectꝰ nō sūt ita noti sicut actꝰ ad quos virtutes pficiūt: iō hic effectus ad reparādū defectū ñ hz specialē nomē sicut virtutes: sed retinet nomē sue cause [illegible] sacralis ad quā directe sacra ordinātur: q quidē [illegible] esse sine grā que respicit essentiā aīe sicut nec virtutes [illegible] est i essentiā aīe ñ pōt esse sine virtutibꝰ [illegible] virtutes habēt ptentionē. pōt aūt esse sine grā [illegible] iō grā sacralis ptentionē ñ hēt. Et ita p3 q grā [illegible] ptinet differt a grā q est i virtutibꝰ t donis [illegible] et illa grā p quādā ptinationē ptineat. ¶ Ad pm ꝗ dōm q grā gratū faciēs: put est i essentia aīe est vna: sz p fluit ad effectꝰ potētiaꝝ tollēdos: t potētias pficiēdas multiplicat. ¶ Ad 2m dōz q grā virtuti opponit petō fm q petm cōtinet inordinatiōem actꝰ: sed grā [illegible] opponit ei fm q vulnerat nāle bonū potētiaꝝ. ¶ Ad 3m dōz q recessus a petō put opponit virtuti t accessus ad pfectionē virtutis ptinet ad eādē grām: sz aūt recessus a petō fz q vulnerat naturā: q requirit specialem medicinā [illegible] modo corporali etiam patet.

Ad quintum

sic pcedit: videt q sacra veteris legis grām [illegible] ... Ipsa dōm est sacra a sacrādo dicit: sicut ornatꝰ ab ornādo: t munimēta a muniēdo. sed sine grā ñ pōt aliquid sacrari: q sacra veteris legis grāz pferebāt. ¶ P. i eandē mōe fit oratio vt sacrificiū eccle deo sit acceptū: sicut sacrificia antiquoꝝ accepta fuerūt: t Dañ. 3. potius vt sacrificiū humiliatis et cōtriti spūs efficiatur a deo sicut holocaustū arietum t taurorū. sed sacrificiū eccle t sacrificia ptinētia spūs grām pferūt. ergo t sacra veteris legis grām conferebāt. ¶ P.

Aug. de ciu. dei. dicit q ex quo hō egrotare cepit deus in sacris suis medicinā parauit: sed medicina nō pōt esse[illegible] ñ p morbū peccati nisi p grām. ergo sacra [illegible] grām cōferebāt. ¶ P. homo peruenit [illegible] cōcupiscentiā q i intellectu ignorātiā. sed sacra [illegible] figurabāt futurā salutē. ergo multo amplius [illegible] grām cōferebāt. ¶ P. impossibile est sine grā satisfacere: sed sacra veteris legis erāt satisfactoria: vt p diuersis peccatis diuersa sacrificia iniungebant i lege: vt patet Leuit. ergo grām cōferebāt. ¶ Sz 3. Hebr. 10. Impossibile est sanguine hircorum t taurorum auferri peccata. sed gratia tollit peccatum. ergo antiqua sacramenta gratiam nō conferebant. ¶ P. per grām est vita anime. sed de preceptis veterum sacramētorum dicitur Ezec. 20. Dedi eis precepta non bona t iudicia in quibus non viuent. ergo gratiam non conferebant.

¶ Ulteriꝰ vi q eorum vsus non erat meritorius. nihil. n. ē meritorium nisi sit deo acceptum. sed sacramenta illa nō erant deo accepta: super illud enim Esa. 1. Sanguinem hircorum nolui: dicit glo. preterito viens tempore ostendit se numq sacrificia iudeoꝝ amasse. ergo eorū vsus ñ erat meritorius. ¶ P. nullum opus inutile est meritoriū. sed occasio tot animaliū erat omnino inutilis. ergo non erat meritorium. ¶ P. nihil efficit nisi hoc quod a deo institutum est. sed illa sacramenta imposuit deus in onus sicut littera dicitur. ergo eorum exercitium meritoriū nō erat. ¶ P. Origenes dicit q illa rōe permisit deus hoc sibi fieri: qua permisit libellum repudij. sz libellus repudij semper malus fuit t nunq meritorius. ergo nec predictorum sacramētoꝝ vsus. ¶ Sz 3. dicit Beda q sacramenta veteris legis suo tempore custodita vitaz conferebant eternam. sed nihil perducit ad vitā eternā nisi sit meritoriū. ergo erant meritoria. ¶ P. omnis actus virtutis formatꝰ est meritorius. sed vsus sacramētorū veteris legis erat actus latrie qui i sanctis viris charitate formata erat. ergo erat meritorius.

¶ Ulteriꝰ vi q [illegible] purgabant ab immūdicijs corruptionis [illegible] ille immunditie siue pene corporales aut spirituales corporalibus pure nō mundabant: imo magis inquinare videbātur. similiter nec a spūalibꝰ: q spiritualis ab aīa in corpus fluunt: vt fm Aug. Non inquinat corpus nisi prius aīa inquinata: sed sacramenta autem sacramenta animas nō mundabāt q grām nō pferrēt. ergo neqz carnē. ¶ P. Inter oīa sacra veteris legis magis erat purgatiua cinis vitule aspersus. sed [illegible] magis immūdus q̄ purgaret: q sacerdos q vitulā [illegible] immūdꝰ efficiebat: vt p3 Num. 19. ergo nec alia [illegible] purgabāt. ¶ P. sacra noue legis sūt maioris efficacie q̄ sacra veteris legis. sacra āt noue legis nō purgāt ab irregularitatibus. ergo nec sacra veteris legis ab eis purgabāt: quas irregularitates magister hic exponit immūditias carnis. ¶ Sz 3. qd dicitur Hebr. 9. Sanguis hircorum t sanguis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emendationē carnis. ¶ P. sicut sacra nostra sūt spiritualia ita t illa carnalia dicebāt. Hebr. 9. Iustificationes culture. glo. nō vera t spūales sed pro modo culture carnales. sed sacra noue legis purgant ab immundicijs spiritualibus. ergo illa purgabant ab immundicijs carnis.

¶ Respondeo dōm ad. 1. q. q i sacro e duo pfiderare. s. ipm sacrm t vsum sacri. ipm āt sacrm pt a qbusdā opꝰ operatū: vsus autē sacri est ipsū operans q a quibusdā opus operās vr. Cum ergo dr sacrm per se loquēdo grām cōferre: vel nō conferre iustificare vel non iustificare referendum ē ad opus operatū. De opere autē operato in sacramentis veteris legis duplex est opinio. quidā enim dicunt q illa sacramēta opus operatum erat signum sacramenti noue le-

gis expressiua tñ a q efficaciã habet: ĩõ illud q opatũ erat cũ q̃dã pstãdõe fidei: vel ĩdirecte: vel rõne ĩpi habebat iustificare quasi mediãm b' vnis sacris p ea significatiua a deo significationem habentia: vt dicit Hugo de sancto victo. Aliis aut sacra directe τ immediate iustificãt: q: ad h obiecte sunt instituta. sed hoc opio nõ vr cõuenire dictis scõp. dicũt [illegible] q lex erat occasio mortis inq̃nĩ ostẽdebat peccatũ τ gr̃as ad inuisẽ nõ ɔferebat. Nec differt q̃ñ ad h ɔ̃rcũ q vel directe vel ĩdirecte gr̃as ɔferret. Et pterea sm hoc nulla eẽt vel valde modica pemĩnẽtia sacrop noue legis ad sacra veteris legis: q: et sacra noue legis a fide τ significatiõe eãdẽ efficaciã hñt: vt dictũ est. Et iõ alii dicũt et melius q nullo mõ sacra ipsa veteris legis. i. op' operatũ i cis gr̃am ɔferebat excepta circũcisiõe: de q post dicetur.

Scdm h g̃ẽ q dõm q scificatio q̃sq̃ ipectat emũdationẽ τ ɔfirmationẽ spũalẽ q̃ fit per gr̃as: τ sic sacra veteris legis nõ dicebant̃ sacra nisi q̃ñ signa scificantia: vt dictũ est. Alio mõ scificatio ipectat mãcipationẽ alicuius ad aliq̃d sacrũ: τ sic dicebant̃ sacra τ q̃si scificãtia: q: p ea hēbat q̃dã idoneitas ad sacros vsus τ in tẽplo τ i vasis τ i ministris τ in pplo: τ p hunc et modũ apõ gẽtiles dicebãt sacra militaria: q̃bus hõ mãcipabat̃ officio militari: q̃si sacramẽtũ reputabãt: sicut τ oĩa q̃ ad cõitatẽ pertinebant.

Ad 2 dõm q illa oĩa in eandẽ misse nõ attẽdit q̃ñ ad ipsã opatã: q: hoc sacrificiũ magis placet q̃ illa: sed penẽ vt deuotio illius offerẽtis placeat sicut illop placuit. Et sic Daniel ɔparat sacrificiũ q̃d tũc poterat offerre ad deuotionẽ illop q sacrificia i lege pcepta in hierusalẽ cũ magna deuotiõe obtulerãt. Ad 3 dõm q sacra veteris legis dicebant̃ medicine q̃ñ ad significationẽ τ nõ q̃ñtum ad collationẽ grẽ. Ad 4 dõm q hõ tpe legis nãe relictus ẽ sibi q̃ntũ ad cognitiõẽ: τ p ignorãtiã errauit i idolatria lapsus: vt vt q̃ñ ad oĩa se ĩfirmũ inueniret: oportebat vt instruer' p legẽ τ sacrop eius significationẽ se ipotẽtem cognosceret sine auxilio grẽ: τ iõ ɔgruũ fuit vt illa sacramẽta gr̃as nõ ɔferrẽt: vt sic salus a solo xpo expectaretur. Ad 5 dõ q q̃uis illa sacra pecã nõ tollerẽt q̃ñ ad maculã: q: gr̃as nõ ɔferebãt: diminuebãt tñ reatũ [illegible] tum onerosa erant: τ iõ satisfactoria eẽ poterant ppposita gratia et fide mediatoris ei collata.

Ad .2.q. dõ q de vsu sacrop q̃ntũ operis a q̃busdã dr̃ est et duplex opinio. Quidã .n. dixerũt q vsus ipse nõ erat meritorius: et si i fide τ charitate fieret: τ h videtur magister in littera dicere: et h videt absurdũ: q laborem functoni patrũ in hõ sacramẽtis [illegible] nõ fuerint et q opus virtutis posit eẽ nõ meritoriũ [illegible] tenetur q vsus eop meritoriꝰ eẽ poterat si ex charitate fieret. Aliqui ṽo excusãt magistrũ dicẽtes q hic intellexerit ipsa opa opata nõ iustificare quãtũcũq ex charitate fierent: q̃ tñ ipsa opatio et charitate facta posset eẽ meritoria: co q est in statu merendi. Ad 6 q̃ dõm q sacrificia illa p se loquẽdo nũq̃ fuerũt deo accepta: q tamen [illegible] ɔ̃tinebãt q̃ñ deo aliq̃d ẽ acceptũ: τ p accidẽs erãt accepta τ nõ accepta. Accepta q̃dẽ ppter significationẽ [illegible] offerentiu. Sz nõ accepta τ abominabilia pp [illegible] τ abusum offerentiũ: et eadẽ idolis imolabant: τ sic [illegible] erant deo accepta poterãt eẽ meritoria. Ad 2 dõm q q̃uis occasio aliq̃ñ eẽt sm se inutilia: tñ q̃ñ ordinabat ad cultũ dei et diuinã instructiõe vtilia erãt: τ eius vtilitas [illegible] in [illegible]. Lex data ẽ ad domãdũ superbiã [illegible] ad flagellãdũ durus [illegible] significãdũ ad ostẽsionẽ delicti τ humane ifirmitatis: [illegible] b vider pnmus [illegible] manifestatione τ testimonium grẽ τ futurop significationẽ: et ponit tertiũ. Ad 3 dõ q lex sm [illegible] q̃ñtũ ad hõ sacra diuina τ superbis in flagellũ τ onus: vt onerati diuinis sacrificijs nõ liberet eis ad idolatriã declinare: sed p̃cessit in signum: τ paruulis in pedagogiu: τ quãtũ ad hoc poterat eẽ cop visus meritorius. Ad 4 dõm q magister loquitur de ijs sacrificijs sm q habebant aliquã rõnem displicẽtie ex hoc q idolis imolabantur: τ quantũ iõ ad hoc nõ habebant rationem meriti.

Ad .3.q. dõm q veteris legis intentio erat homines ad timorem τ reuerentiã dei inducere: τ a carnalibus ad spiritualia trahere paulatim: et ideo instituit multa impedimenta quibus hoĩes ab vsu illop sacramẽtop frequẽter impedirent̃: τ vt sic magis in reuerentia haberent̃: q: ob[illegible]rarum charum: τ sic etiam paulatim a carnalibus obseruantijs desuescerent quãdoq totaliter abstrahendi i tẽpore gratie: τ hec impedimẽta immundicie carnis dicebantur: quibus homo corporaliter accedens ad sancta idoneus efficiebatur: τ ab his carnis immundicijs sacramenta legis purgabant. Ad 5 q̃ dõ q illae immundicie ille nõ erãt spirituales q̃si a peccato causate semp: sz quasi a sacramẽtis pobibentes. Ad 2 dõm: q sacerdos lauabat manus τ vestimenta ne cum manibus sanguinolẽtis τ cinerosis alia tangeret: τ q: sacerdotis ad cõia nõ debet esse cõmmixtio: vnde etiam vncti christianitate manus lauant τ abstergunt. Immundus autem reputabatur propter tria. Primo vt sacerdotes essent sub onere sicut τ alij. Secũdo ad tollendũ superbiã sacerdotum de hoc q alios sanctificabant. Tertio ad signãdũ q sacerdos noui testamẽti propter maximã sanctitatẽ sacrificij semp debet se idoneum reputare. Ad 3 dõ q in noua lege nõ sunt irregularitates tot sicut in veteri lege: nec sũt nisi i ministris [illegible] quibus requiritur maxima idoneitas propter sacramẽti sanctitatẽ: ideo tales irregularitates non ita [illegible]

Obseruãtie ceremoniales. Ceremo[illegible] se nõ hñt cãz manifestam ipop factop q̃ñ possunt habere cãm manifestã sue institutionis. Dicitur aũt ceremonia quasi munia cereris q̃ erat dea frugum: q: ei primo sacrificia instituta sunt: τ exinde translatum est nomẽ ad oẽm diuinũ cultũ. vel sicut dicit valeri' maximus dicunt a cere oppido in quo [illegible] Romani suos [illegible]. Mũdabant et interdum a corporali lepra [illegible] ostendebãt q̃si signa que apparuerãt cessant. [illegible] remedio deũ videbãt .i. diuinop cognitionẽ nõ [illegible] sensibilibus signis accipiebãt: sed per infusionẽ. Et de hoc 2' libro [illegible] dictum est.

De circũcisione. f

Fuit tñ inter illa sacra sacramẽtũ quoddam .s. circũcisio: idẽ conferẽs remedium contra peccatũ qd nunc baptismus. vñ Aug. Ex quo instituta est circũcisio i populo dei: que erat tunc signaculũ iustitie fidei: ad purgationem valebat magnis τ paruulis originalis veterisq peti: sicut baptism' ex illo valere cepit ad inouationẽ hoĩs: et quo institutus est. Itẽ Beda. Idẽ salutifere curatiõis auxiliũ circũcisio i lege ɔ̃tra originalis peti vulnꝰ agebat: q̃d baptism' agere reuelate grẽ tẽpore ɔsueuit: excepto q regni celestis ianuã nõdũ itrare poterãt. Tñ i sinu abrae post mortẽ reqe beata ɔsolati superne pacis ingressuz spe felici expectabãt. His aperte tradit per circũcisionẽ: et quo instituta fuit: scilicet remissionẽ peccati originalis τ actualis paruulis τ maioribus a deo pr̃estitam: sicut nunc per baptismum datur.

De viris qui fuerunt ante circũcisionez: τ de feminis que fuerunt ante τ post.

Queritur etiam de viris qui fuerũt ante circũcisionẽ: τ de feminis que fuerunt ante τ post: quod remedium cõtra peccatum habuerint. Quidaz dicunt sacrificia τ oblationes eis valuisse ad remissionez peccat. Sed melius est dicere illos qui de Abraam p̃dierunt per circũcisionem iustificatos: mulieres vero per fidez τ operationem bonã: vel suam si adulte erãt: vel parentum si paruule. Eos vero qui fuerunt ante circũcisionem paruulos in fide parentum: parentes vero per virtutem sacrificiorum .s. quã intelligebant spiritualiter i illis sacrificijs iustificatos. Unde Grego. Quod apud nos valet aqua baptismi: hoc egit apud veteres vel pro paruulis sola fides: vel pro maioribus virtus sacrificij: vel pro his qui ex abrae stirpe prodierunt mysterium circũcisionis.

De institutione τ causa circũcisionis. h

Hic dicendum est in quo institutis fuerit circũcisio. Et quare τ cur [illegible] per baptismum. Abraam [illegible] datum circũcisionis habuit [illegible] tionem obedientie: nec ei soli pcepta fuit circũcisio sed τ semini eius .i. omnibus hebreis: que fiebat sm legem octauo die lapideo cultro in carne preputij. Data autem fuit circũcisio pluribus de causis .s. vt per obedientiã mãdati abraam placeret deo: cui per preuaricationẽ Adam displicuerat. Data etiam [illegible] figuraz magne fidei abrae: qui credidit se habiturũ filium in quo fieret benedictio omnium. Deinde vt hoc signo a ceteris nationibus discerneretur populus ille. In carne vero preputij ideo iussa est fieri circuncisio: quia in remedium instituta est originalis peccati: quod a parentibus trahimus per concupiscentiã: que in parte illa magis dominatur: τ quia in parte illa culpã obediẽtie primus homo sensit: decuit vt ibi signum obedientie acciperet.

Quare die. viij. τ petrino cultro. i

Fiebat autem octaua die τ petrino cultro: quia τ in resurrectione communi octaua die etate futura per petrã christum omnia ab electis abscindentur corruptio: τ per christi resurrectionez octaua die factam circuncidi[tur] a peccatis anima cuiusq in eũ credẽtis: due ergo res sunt illius sacri.

Quare in baptismũ mutata sit circũcisio. k

Ideo autem mutata est circũcisio per baptismum: quia sacramẽtum baptismi communius est τ perfectius quia pleniori gratia accumulatum. Ibi enĩ peccata solum dimittebantur: sz nec gratia ad bene operandum adiuuat: nec virtutum possessio vel augmentum ibi prestabatur vt in baptismo: vbi non tantummodo abolentur peccata: sed etiam gratia adiutrix confertur τ virtutes augentur. Unde aqua refectionis vel regenerationis dicitur: quia aridos fecundat: etiam fructificantes ampliori vbertate donat: q: quantumcunq per fidem τ charitatem antea habitam aliquis iustus ad baptismum accedit: vberiorem ibi recipit gratiam: sed non ita i circuncisione. Unde abrae per fidem iam iustificato signaculum tñ fuit: nihil .n. iusto obtulit.

De paruulis defunctis ante diez octauũ. l

Si vero queritur de paruulis qui ante diem octauũ moriebantur anteq̃ fiebat circũcisio ex lege. Utrum saluarẽtur vel non. Idem potest responderi quod sentitur de paruulis ante baptismũ defũctis: quos perire constat. Unde Beda. Qui nũc per euangeliũ suũ terribiliter τ salubriter clamat. Nisi quis renatus fuerit ex aqua τ spiritusancto non intrabit in regnum dei: ipse dudum clamat per suaz legem: anima cuius preputij caro circũcisa non fuerit peribit de populo suo: quia pactum meum irritum fecit. Forte tñ sub lege [illegible] necessitate mortis ante octauum diem circũcidebant sine peccato filios: sicut modo in ecclesia fit de baptismo.

Postq̃ determinauit magister differentiam [illegible] veteris τ noue legis hic determinat [illegible] sacramento veteris legis .s. circũcisione: q̃ cũ sacramẽto noue legis aliquã conuenientiam habet: τ diuiditur in partes duas. In prima determinat de circũcisione. in secunda mouet quandam questionẽ circa predeterminata ibi. Si vo queritur [illegible] prima in [illegible]. In prima determinat efficaciã circũcisionis. i scda institutionẽ ipsi' ibi. Hic dicendũ ẽ i q̃ instituta sit. [illegible] determinat de mutatõe ipsi' p baptismũ ibi Iõ aũt mutata est [illegible]. Circa primũ duo facit. Primo ostẽdit quam efficaciam circũcisio habeat. Secũdo ostendit q eandẽ efficaciã contra originale habebãt quedã remedia q̃ pcepta [illegible] circũcisiõe [illegible]. Querit [illegible]

Hic queruntur sex. Primo de necessitate circũcisionis. Secũdo q̃bus competeret. Tertio de his que ad circũcisionẽ requirebantur. Quarto de efficacia circũcisionis. Quinto de mutatione ipsius. Sexto de remedio quod circũcisionẽ precessit.

Ad primum sic procedit. Videtur quod fuerit necessaria circumcisione dari signum ē ens facere aliquid quod bonum per se, quia fides et sacramenta legis nature sufficienter ordinantur ad gratiam conferendam et originalis circumcisione tollendum. C P. peccato originali quo ex alio scitur ē nō debet generationi nec corpori quod nō fuit factione. ꝛ circumcisio pena infligebat. Ro. 4. Circumcisio est signaculum fidei ē est in populo patrie nature. Ro. 4. Ex quibus habetur quod fides significata circumcisione data non oēs indifferenter extendit ad circumcisionem dari.

Ulterius videtur quod debuerit dari ante legē scripta. Quia in lege nature non erat aliqua differentia ciborum ex lex cōis omnibus erat. ꝛ circumcisio signū differentie erat fm Damas. ē signū determinate strate gentibus. Ergo non debebat dari ante legem scriptam. C Preterea ad ea sunt data dei non debent ad peccatum ministros officia nisi circumcisio non erat de victaminibus legis nature ad legē scriptam non esset ministrorum diuinum cuius videtur quod non debuerit. C Sed 3. Circumcisio fm apostolum est signū fidei. ꝛ cum ante legē scripta esset gratia fidei non debebat ante legem scriptam circumcisionem dari.

C Ulterius videtur quod debuerit differri usque ad tempus Abrae quia ante illud tempus erat fidelitas ab infidelibus distincta sed circumcisio est signū fidei. ergo ante abrae dari debuit. C Preterea circumcisio maxime videtur effectui gratie deputata quia per eam quasi per quoddam sacramentum macula originalis peccati delebatur. Sed non minus erat necessitas efficacie remedii ante abrae quam post. ergo ante abrae data fuit. C Sed 3. fides que facto efficaciter significatur per circumcisionem est fides mediatoris qui fuit ante abrae sicut et post. Sed abrae primo datur fuit circumcisio. ergo videtur quod ante abrae non debuerit dari. C Preterea 3. circumcisio fuit in signum fidei. ꝛ cum ante legem scriptam essent multi qui fidem habebant videtur quod circumcisio ante abrae dari debuerit.

C Ad primum dicendum quod principaliter circumcisio ordinata fuit ad expressionem fidei quia per fidem peccata tollebantur. oportuit autem specialiter tempore quo fides crescebat ita crescere ritus signorum sacramentalium. Habet autem circumcisio expressam similitudinem ablationis originalis peccati. Unde ad 4. primo quod ad mebrū gignitionem quod originale trahitur. ꝛ Deus ad figura circularem in qua significat circulum. ꝛ in secta originalis effectus fm quod plena corruptio alicui figura plena. tertio quinto ad penā quod erat in circumcisione ꝛ circumcisionem concupiscentie in qua peccatum viget feminis ritus. Ad quartum ad sanguinis effusionem in quo significat passio Christi per quam originali satisfacta erat. Et quantum ad hoc videtur quod circumcisio ante abrae non esset signaculum corruptionis originalis quia sic fuit alia ordinata circumcisio. Videtur quod fuit data fidei eius cui data fuit circumcisio. Videtur quod ante abrae non fuit circumcisio. Sic. Circumcisio fuit a gentibus quae auersabat. habuit et mysticā significationem et mentalem erat signū castitatis fruendi et alienis quasi significabat purgationē per fumum. ꝛ per ignem libidinis significabat depositionem corruptionis carnis ꝛ ignominie ꝛ retorrectione. C Ad primum dicendum quod in viris la infima debuit. C Ad secundum quod pena illa non erat ad satisfactionem sed ad significationem.

C Ad tertium dicendum quod in lege scripta non debuit dari diuinitus nisi populo fidelium ꝛ ad separandum populum fidelem a gentibus. poterat fieri figuraret quod ad circumcisionem prius ē et ab alio ritu circumcisio dari. C Ad quartum dicendum quod circumcisio erat ordinata in lege scripta ꝛ per legis nature data fuit ꝛ quodammodo legi scripte debet poena ad quam inducebat. C Ad secundum dicendum quod circumcisio non ad significandum sed ad tollendum originale peccatum ordinata fuit. ꝛ ideo non oportebat quod aliude totaliter remediū hoc remedium illi nō poterat ex quo christi nascitur erat apud alios habebat adhuc cadem remedia quē fuerat ante circumcisionem data. ꝛ eis non opponebat quia sicut ante dominicam remedia dare. C Ad tertium dicendum quod non tenebant imitare abrahā ꝛ fidem nec ad oēs noticiam abrae venerat. nec ab erat vt exemplū imitabile meditate semine. locos gētes benedictione abrae accepturi erant. ꝛ nō circumcisio q erat signū fidei nō ab pposuerat. C Ad quartum dicendum quod separat ē p electionē dei a ceteris abrahā. ꝛ ab exitu vt ps. Ro. 9. non dicit alii segregatio fuit. ꝛ dicit nō oēs filij israel primi dei peculium. ꝛ pp hoc illis solis circumcisio ꝛ nō alii nunquā fuerunt abrae separati. Ismahel ē esau ad circumcisionē q non erat familia penitus autem post recessus ab eis.

C Ad quintum dicendum quod ut dicit ē quātus ad culpā ꝛ reatū delendā a pueris filios quātū ad penalitates delendas a femina ꝛ patre efficiūs in gratione ꝛ ministrabat. Ergo similiter data ē ante originale ad tollēdū culpā: nō aūt ad tollendū carnis corruptionē. ꝛ nō vnius ꝛ nō mulieris data est. C Ad sextum dicendum quod obiectione facta ē p hoc etiā oblatū facta ipsorum. ꝛ sua ipsorum exspectandos pueritia inducit. C Ad septimum dicendum quod ingressio a femina sequeretur trāsfusionis originalis peccati cū nō fuit femina sed vir. quia si vir nō peccasset originale transfusum nō fuisset. nō dicit apostolus Ro. 5. q. p vnū hominē peccatū intrauit in mundū. C Ad octauum dicendum quod ut dictum est ad hoc q circumcisio 3 originale ordinata fuit ex nec quātū ad hoc q distinctiuū ē signū populi fidelis ab infidelibus principaliter populi distinctio ē ex parte virorum mulieres vnus subiecte sunt. ꝛ nō etiā apud hebreos genealogie ex parte mulierum sed ex C Ad nonum dicendum quod christus circumcisio ꝛpetebat: non dignitatis sed pp secretū. Cui pōt in christo magis assignari. Parua ē vt ipse se ostenderet filiū abrae cui promissum circumcisionis erat factus. ꝛ promissio nascituro fuit. ꝛ sic dei promissionē ipleret infinuaret. ꝛ vt circumcisionē sicut ꝛ alia legalia susciperet ab onere legis eos liberaret. ꝛ vt fratres eorum se ostenderet ne haberēt iustā occasionem repellendi. C Ad primum dicendum quod christus ipse ab aliqua pueris segregat fuit quātū ad experientiam peccati. nō oia q ad puctos pertinebāt in veteri lege fuerunt voluntate sed qui iam ad perfectā etatē pueniet ostendebant se vtis legis esse ꝛ legē vtiq ad ipm ꝛpotētā fuisse. nō tamen dā impia legē oppugnat ē sicut de observatione sabbati ꝛ alijs dictum est supra. C Ad secundum dicendum quod declaratio erat actualis ad illos q in labia abrae ꝛpectabant. nō ꝛpetebat quod originali immunis fuit. sed quia etiā habet alias causas preter significationem. Ad tertium dicendum quod nō est simile ratio de vtroq.

Ad tertiū sic procedit: Videt ꝙ octauus dies nō regulat ad circumcisionem. nihil n. remedia 3 originale data fuit ē lege nāe. sue ē lege gratie. determinata nō debuit. ꝛ nec circumcisio die debuit data. C Preterea potuit accipi quod octauus erat dies [illegible] dicit ipse populus erat quasi ab exterioribus opib. ꝛ nō erat de necessitate circumcisionis q octauo die fieret. C Illi q vagari fuit in deserto nō fuerāt octauo die circumcisi. sic postea ipse iosue ī galgalis. Josue. 5. ꝛ probatur illis circumcisionem illius ob fuit ad tollendū iudicium q dicitur matthei fuit circumcisi. ꝛ determinatio ipsa nō ē de necessitate circumcisionis. C Preterea permittit determinatū ipse si puerus sta ꝛ si tarde natus. sic pueri poterāt ante octauū die circumcisi. ꝛ eis valebat. C Sz circumcisio nō habebat efficaciā nec obligationē

Ad tertium dicendum quod sicut dictum est quod ad ipsius ꝛpetebat quod ipse populus circumcisionem [illegible] ꝛ ideo dicit Joh. 7. Circumcisionem accipitis homo in sabbato ꝛ non solvitur lex [illegible] Ad quartum dicendum quod in deserto vagabantur [illegible] Josue. 5. quia scilicet nō licebat quando castra movebantur. Et iterum q nō erat necesse eos tunc aliqd signum [illegible] omnibus habitabant. ꝛ tamen quantū ad aliquos qui per negligentia vel alterius potuerunt debuit Aug. q inobedientiam incurrebant. nō autem sibi q aliqui de illis [illegible] ꝛ videtur [illegible] q dicitur in psal. Nō erat in tribubus [illegible] vade illi qui de egipto egressi sunt q circumcisi erant. ꝛ licet sint. ꝛ ita nullus est ille mos tunc incircumcisus. ꝛ tamē aliqui circumcisi mortui sunt eidem dēm est de cuct de illis [illegible] circumcisionem [illegible] tutionem moliebantur. [illegible] q magister vide [illegible] ꝛ in littera [illegible] [illegible] Quidam vero [illegible]

Ad quartum

Ad quintum

aquarum in spiritu: sicut ipse ait. Ego baptizo vos in aqua .i. in penitentiam. Sola .n. corpora abluebat: a peccatis vero non mundabat. Baptismus Joannis erat in penitentiam non in remissionem. baptismus vero christi in remissionem. Quia Joannes baptizabat homines ad penitentiam vocabat: et quos baptizabat penitere docebat [illegible] illud. veniebant ad Joannem confitentes pec[cata]. Sed in baptismo Joannis non dabatur p[eccato]rum remissio: que data est in christi baptismo.

¶ Quid utilitatis habebat baptismus Joannis. c

A[d quid] ergo utilis erat baptismus Joannis [illegible] homines usu baptizandi preparabat [ad bap]tismum christi. Sed queritur que dic[illegible] baptismus Joannis sicut veritas dicit. baptismus Joannis unde est? Quia ibi Joannis operatio nil [visi]bilis erat [illegible] non invisibilis gratia dei virtutis operan[tis] [illegible] tum et illa Joannis operatio a deo erat: et ille a deo erat: non ab homine: sed homini dici[illegible] nihil gerebatur quod non ageret homo. Si vero queritur an sacramentum fuerit. Satis potest conced[i] [illegible] sensu: quo legalia signa dicuntur sacra. Significabat .n. baptismus Joannis esse rem sacri .s. baptismum christi [illegible] et remissionis peccatorum.

¶ De forma baptismi Joannis: et de baptizatis ab eo.

H[ic] considerandum est si baptizati a Joanne iterum baptizati sunt baptismo christi: et qua forma verborum usus sit Joannes. Illi qui baptizati sunt [illegible] nescientes spiritum sanctum esse ac spem [illegible] in illius baptismo postea baptizati sunt baptismo christi. Baptismus autem Joannis in nomine venturi tradebatur. Unde Hieronymus super Joe[lem] [illegible] dicit se in christum credere: et non cre[dere] [illegible] spiritum: nondum habens clarum oculum [illegible] a Joanne in nomine venturi [illegible] dixerunt. Sed neque si spiritussanctus est audivimus: iterum baptizabantur [illegible] verum baptismum accipiebant. Illi vero qui [illegible] posuerunt in baptismo Joannis: et patrem [illegible] et spiritumsanctum credebant: non baptiza[ti sunt] sed impositione manuum ab apostolis super eos spiritumsanctum receperunt. Alii vero qui non [illegible] baptizati sunt baptismo christi: ut predictum est. Unde Hieronymus. Qui spiritumsanctum nesciebant cum baptismum a Joanne acceperant: iterum baptizati sunt baptismo christi: ut predictum est: ne quis ex iudeis vel gentibus putaret aquam sine spiritusancto ad salutem [illegible] sufficere. De hoc etiam ambrosius [illegible] de spiritusancto ait. Quidam negabant se scire spiritumsanctum: cum baptizatos se dicerent [in bap]tismo Joannis: qui adveniente Jesu: non [illegible] baptizati non fuerunt. Isti ergo quia nec [illegible] nomine: nec [illegible] in fide spiritussancti baptizati fuerant: non poterant accipere baptismi sacramentum. Baptizati sunt ergo in nomine christi: nec iteratum est in his baptisma: sed novatum.

P[ost]q[uam] determinavit magister de sacramentis veteris legis descendit ad sacramenta nove legis [illegible] principaliter intendit: dividit [illegible] determinat de quibusdam [illegible] ad sacra nove legis. In secunda [illegible] dis. ibi. Post hoc videndum est etc. Prima dividitur [illegible] In prima determinat quedam que preexigunt ad [illegible] nove legis ordine doctrine. in secunda determina[t de bap]tismo Joh. quod preexigebatur ad ea ut dispositio sine [illegible] ibi. Nunc autem de baptismo etc. Circa primum duo facit. primo ponit distinctiones sacramentorum nove legis: et quarum [illegible] numerum et quantum ad effectum: secundo ponit eorum institutionem. ibi. Si vero queritur etc. ubi primo ponit communem sacrorum nove legis institutionem. secundo excipit matrimonium quantum ad aliquid. ibi. Fuit tamen coniugium etc. ¶ Nunc autem de baptismo etc. Hic determinat de baptismo Johis. et circa hoc duo facit. primo determinat de ipso baptismo secundum se. secundo de eo quantum ad suscipientes. ibi. Hic considerandum est etc. Circa primum duo facit: primo ostendit differentiam baptismi Johis ad baptismum christi. secundo ostendit quandam conditionem baptismi Johis. primo utilitatem [illegible] quid ergo etc. secundo nomen. ibi. Sed quare queritur [illegible] tertio genus. ibi. Si vero queritur etc.

H[ic] est duplex q[uestio]. ¶ Primo de sacramentis nove legis in generali. Secundo de baptismo Johannis. Circa primum queruntur quatuor. ¶ Primo de diffinitione sacrorum quantum ad effectum. ¶ 2° de distinctione eorum quantum ad numerum. ¶ 3° de ordine ipsorum. ¶ 4° de institutione eorum.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod non omnia sacramenta sint instituta in remedium contra aliquem anime defectum. sacramentum .n. [illegible] dignitas non semper importat remedium contra defectum: sed confirmationem in bono. ergo non omne sacramentum est ad remedium institutum. ¶ Preterea remedium contra aliquem defectum ad purgationem pertinet. sed Dio. distinguit sacramenta que pertinent ad perfectionem: confirmationem et eucharistiam ab illis que pertinent ad purgationem: sicut est baptismus. ergo non omne sacramentum est ad remedium. ¶ Preterea hoc videtur ex diffinitione quam Magister ponit infra: quibusdam .n. attribuit remedium conferre et gratias sicut baptismo: quibusdam gratiam tantum sicut confirmationi et eucharistie: matrimonio autem remedii collationem tantum. ergo non omne sacramentum est ad remedium institutum. ¶ Sed contra. Hugo. de sacramentis vic. dicit sacramenta sunt vasa medicinalia. sed omnis medicina [illegible] remedium alicuius morbi. ergo et omne sacramentum est in remedium alicuius defectus spiritualis. ¶ Preterea sacramenta ut dictum est habent efficaciam ex passione christi. sed passio christi directe ordinatur ad tollendos defectus nostros. ergo et sacra in remedium ordinata sunt.

¶ Ulterius videtur quod aliquod sacramentum sit tantum in remedium. s. matrimonium: solus enim consensus mutuus matrimonium facit. sed consensus non potest esse causa gratie: quia gratia non est ex actibus nostris. ergo in matrimonio gratia non confertur: et sic est in remedium tantum. ¶ Preterea secundum Hugo. sacramenta ex sanctificatione invisibilem gratiam continent. sed sanctificatio que fit per ministros ecclesie non est de essentia matrimonii [illegible] ad sacramenti necessitatem: sed solum est de solemnitate [illegible] confert ibi gratia: et sic idem quod prius. ¶ Preterea hoc [illegible] expresse littera dicit. ¶ Sed contra diffinitio generis debet [omnibus] speciebus convenire. sed in diffinitione sacramenti nove legis ponitur ut causa gratie existens. convenit matrimonio et sic non est tantum in remedium.

¶ Ulterius videtur quod sacramenta non sint in remedium contra penas sed solum contra culpam: sacramenta .n. efficaciam habent ex hoc quod gratiam continent. sed gratia non opponitur pene sed culpe. ergo sacramenta non ordinantur in remedium contra penas. [illegible] sapientia medici est per causas curare [illegible] sed causa pene est culpa. ergo cum christus sit sapientissimus [illegible] non instituit aliqua sacramenta ad curandum [illegible] contra culpas. ¶ Sed contra extrema unctio [illegible] ordinatur ut patet Jaco. ulti. sed infirmitas [illegible] extrema unctio sit sacramentum: aliquod sacrum ordinatur [illegible] non tantum contra culpas.

¶ Ulterius videtur quod [illegible] ordinetur contra culpam venialem quedam .n. sacramenta [illegible] nisi deposito mortali accipiantur: sicut patet de eucharistia et de ordine: sed datur in remedium alicuius culpe. ergo datur contra veniale. ¶ Preterea medicina spiritualis magis debet apponi contra culpam quam contra penam. sed peccatum veniale culpa aliqua est. cum ergo aliqua sacramenta ordinentur contra penam: multo fortius videtur quod aliquod possit ordinari contra culpam venialem. ¶ Sed contra penitentia ordinatur contra mortale et veniale peccatum: quod patet per Magistrum qui infra determinat de penitentia veniali: et Augustinum in libro de penitentia. sed penitentia sufficit contra mortale: nec aliud sacrum contra mortale ordinatur: multo magis sufficit contra veniale. nec ergo aliquod sacrum speciale contra veniale ordinatur.

¶ Respondeo dicendum ad .i. q. quod quandocunque ad perfectionem alicuius rei oportet aliquid apponere ultra id quod requirit ordo illius nature [illegible] considerate: hoc accidit ad subveniendum alicui defectui [illegible] ret: sicut quod ad sustentationem corporis non sufficit [illegible] ministrare nisi addatur aliquid digestivum [illegible] tate digerente. ex ordine autem humane nature nihil aliud [illegible] ad eius perfectionem spiritualem nisi deus institueret [illegible] et omnes instituere. unde cum aliquae res corporales adhibentur ad hominis sanctificationem ex quibus secundum ordinem nature sanctificatio hominis non dependet: signum est quod hoc fit ad subveniendum alicui defectui ipsius: et ideo cum hoc inveniatur in omnibus sacramentis: omnia sacramenta in remedium alicuius spiritualis defectus instituta sunt.

¶ Ad primum ergo dicendum quod ex hoc ipso quod ad [illegible] perficit per ea que nature secundum se considerate ordo non requirit: signum est quod alicui defectui remedium adhibet: unde quamvis sacramenta ex ratione sanctificationis non habeant quod sint in remedium: habent tamen hoc ex officio sive ex modo sanctificandi. ¶ Ad 2m dicendum quod defectus spiritualis dupliciter contingit sicut et corporalis. Uno modo ex positione contrarii sicut quando corpus est egrum et quando in anima est peccatum. Alio modo ex subtractione eius quod ad perfectionem necessarium erat: vel corporis vel anime: sicut quando corpus est debile ad exercenda corporalia opera: et similiter quando spiritus ad exercenda spiritualia. Remedia ergo que dantur contra primum defectum aliquid principaliter tollunt: et ideo purgationis rationem habent. Remedia autem que sunt contra defectum secundum non tollunt aliquid [illegible] aliquid adiiciunt ad perfectionem: et ideo talia remedia non dicuntur purgare sed perficere. Et hoc eadem sunt quod magister dicit: nam gratia et virtute fulcire inquantum perfectiva sunt nihilominus tamen in remedium alicuius defectus sunt. Unde patet solutio ad tertium.

¶ Ad .2. q. dicendum quod circa hoc sunt due opiniones: una est quod in matrimonio gratia aliqua non confertur: sed tantummodo sit in remedium contra concupiscentiam: hoc autem non videtur conveniens [illegible] quod aut intelligitur esse in remedium concupiscentie quasi concupiscentiam reprimens: quod sine gratia esse non potest: aut quasi concupiscentie in parte satisfaciens: quod quidem facit ex ipsa natura actus non intellecta etiam ratione sacramenti. Et preterea concupiscentia non reprimitur per hoc quod satisfit ei: magis augetur. ut philosophus dicit in iij. Ethi. aut inquantum excusat concupiscentie actus qui sine matrimonio deformis esset: et hoc quidem facit per bona matrimonii que ei coniunguntur. inquantum est in officium nature [illegible] sanctificationem [illegible] cum sacramentis veteris legis [illegible] et hoc haberet aliquid pre illis [illegible] nove legis [illegible] bent. Et propterea [illegible] dicit quod matrimonium consideratur in triplici statu [illegible] peccatum tunc erat tantum in officio: et sub lege [illegible] sanctificatione significabile solvebat matrimonium [illegible] absque hoc turpe fuisset. et ideo sub statu gratie [illegible] gratiam conferre ad concupiscentiam reprimendam: ut [illegible] possidere [illegible] bono rez non in [illegible] sicut et gentes que ignorant deum. Tob. iij. et Tob. vi. dicitur quod in illis qui [illegible] deum [illegible] accipiunt et amore filiorum ad coniugium [illegible] amore libidinis demon potestatem non habet [illegible] dicendum quod sicut res corporales que sunt in aliis sacris [illegible] ut propria virtute gratiam conferre possunt sed ex institutione divina ita [illegible] que matrimonium causant quod ex sua institutione divina [illegible] ad gratiam [illegible] disponendum sit [illegible] formitas nostra. ¶ Ad 2m dicendum quod quedam sacra sunt ad [illegible] in quibus percipitur sanctificatio materie ut patet [illegible] consecratione vel extrema unctione: quedam vero [illegible] predictam sanctificationem sicut patet in baptismo. unde benedictio materie que fit a ministro non est de necessitate [illegible] de solemnitate sacri sicut est etiam in matrimonio. ¶ Ad 3m dicendum quod unumquodque denominatur ab eo ad quod [illegible] gratia autem que in matrimonio confertur secundum quod est sacrum ecclesie in fide christi celebratum [illegible] precipue ad reprimendum concupiscentiam [illegible] Magister dicit quod matrimonium est [illegible] in remedium: sed hoc est per gratiam que in eo confertur.

¶ Ad .iij. q. dicendum quod duplex est pena peccati. Una que pro peccato infligitur: sicut pena inferni: et flagella quibus a deo temporaliter punimur [illegible] que quidem ex ipso peccato consequens immediate: et per consequens [illegible] peccati ordinatur sicut est debilitatio nature ad resistendum peccato et huiusmodi. Contra primam ergo penam non ordinatur sacramentum in remedium directe sed ex consequenti scilicet curata causa .s. peccato cessat effectus. ¶ Sed contra secundam penam datur directe aliquod sacrum [illegible] in remedium sunt contra defectus [illegible] liberationem necessaria non ex potestate [illegible] ¶ Ad pm dicendum quod pene contra quas dictum est [illegible] ad gratiam contrarietatem habent [illegible] contingit et in contrarium gratie ordinant. ¶ Ad 2m [illegible] medicina corporali quod curato morbo adhuc remanent aliquae reliquie morbi [illegible] contra quas oportet specialia medicamenta [illegible] etiam est in medicina spirituali: et propter hoc [illegible] penas oportet esse aliqua sacramenta. ¶ Ad .iiij. q. dicendum quod circa hoc est duplex opinio. Quidam enim [illegible] sacramenta in remedium venialis dari: sicut [illegible] extremam unctionem. Sed hoc non videtur [illegible] dicimus quod penitentia purgativa est universaliter [illegible] peccati: actualis mortalis et venialis unde ad hoc non oportebat aliquod sacramentum institui. Et preterea etiam non [illegible] venialibus adhuc necessitas illorum sacramentorum [illegible] ad consummandum in bonis secundum doctrinam Dio. Et ideo aliter dicendum quod contra veniale non ordinatur aliquod sacramentum ad curationem ipsius principaliter institutum [illegible] multa sacramenta contra venialia valeant. [illegible] ad culpam imperfectam tamen [illegible] culpe [illegible] gratiam non excludit: et ideo [illegible] potest per omnia sacramenta que [illegible] ordinantur.

Ad secundum

Ad tertium

Ad quartum

Ad primum

Ad secundum

Ad tertium sic

Ad quartum

¶ Quod sit baptismus. Dist. III.

Hic querit an baptismus esset verus si diceret in noie pris tm: vel spussancti tm: vt cum di in noie xpi. Ambrosius videt dicere q si fide mysterium trinitatis teneat & vna psona tm noiet: plenu est sacrm. Et conuerso si tres noiet & no recte de aliquo illoru sentiat: vacuu fieret mysterium trinitatis. ait .n. sic. Ubi no est plenu baptismi sacrm: nec principiu nec speciem aliq baptismi estimat. Plenum ait e si patre & filiu & spumsanctu fatearis. Si vnu neges: totu subruis: & si vnu i sermoe comphedas: vel patre vel filiu vel spumsanctu: fide at nec patre nec filiu nec spumsanctu abneges: plenu e fidei sacrm. Ita et lz patre & filiu & spumsanctu dicas & pris & filij & spussci minas ptatem: vacuu e oe mysterium. Cu .n. di i noie xpi: per vnitate nois iplenu e mysteriu: nec a xpi baptismate spus separat: q xps baptizauit i spiritu.

Questio Ambrosij. d

Nunc consideremus vtrum sic xpi noie legimus baptismi plenum esse sacrm: ita et spusco nuncupato: nihil desit ad mysterij plenitudine. Rone sequitur q vnum dixerit: trinitate significauit. Si xpm dicas: & patrem a quo vnctus e filius: & ipm q vnctus e .s. filiu & spumsctm quo vnctus e designasti. Scriptum est .n. hunc esse Jesum a nazareth que vnxit deus spiritusancto. & si patrem dicas: filium eius & spiritum oris eius pariter indicas: si tm id et corde comphedas. Et si spiritumsctm dicas: deum patrem a quo pcedit & filium cuius e spiritus nuncupasti. Unde vt roni copulet auctoritas dns dicit. Uos autem baptizabimini in spiritu sancto: et quo indicat nos recte posse baptizari in spiritu sancto.

Perstringit premissorum intelligentia cum determinatione cuiusdam dicti. e

Ex his apte intelligitur i noie xpi verum baptisma tradi: vnde nihilominus insinuatur verum baptisma dari posse i noie pris tantu vel spussancti. si tm ille q baptizat fidem trinitatis teneat: q trinitas i quolibet horum noium intelligit. Si at aliqs peruerse credens [illegible] induceret intendens vnum de tribus tm nuncupere: no implet mysteriu. Quod vo ait noiatis tribus vacuum esse mysteriu si baptizans minuat ptate pris & filij vel spusci .i. male sentiat de potentia alicuius horum: si credens vna potentia trium intelligendu est hoc sup eum q no intendit nec credit baptizare q non tm caret fide sed et intentione baptizandi no hz. Qui & baptizat i noie xpi baptizat i noie trinitatis que intelligit tunc et tm tres psonas ibi noiare: vt ibi dicat i noie pris & filij & spussci: no i nominibus sz in nomie .i. inuocatione: vel i cofessione pris & filij & spussancti. Inuocat .n. ibi tota trinitas vt inuisibiliter ibi opet p se sicut extra visibiliter p ministerium. Si autem dicatur in nominibus: non est ibi sacramentum: q no seruatur forma baptismi.

De institutione baptismi. f

De institutione baptismi qn cepit varie sunt sententie. Alij dicunt tunc esse institutum cu Nicodemo xps ait. Nisi qs renatus fuerit ex aqua & spusco &c. Alij dicunt institutione baptismi fcam cu apostolis dixit. Ite docete oes gentes baptizantes eos i nomie pris & filij & spussancti. Sed hoc dixit eis post resurrectionem: precipiens eis de vocatione gentium: quos ante passionem binos miserat ad predicandum in iudea & ad baptizandu dicens. In viam gentium ne abieritis. Jam ergo institutus erat baptismus: q baptizabant simul & predicabant.

De forma i qua baptizauerunt apostoli ante passionem christi. g

Si vo querit i q forma tunc baptizarent. Sane dici pot i noie trinitatis .s. in ea forma i q baptizauerunt postea gentes: q an passione pot intelligi fuisse tradita lz no sit scriptu. No ergo tunc illa forma xps primus tradidit cu ad euangelizandum gentibus misit: sz qua an tradiderat mittens eos i iudea post iterauit cu ad gentes misit. Commodius & di institutio facta qn xps a Joane baptizatus e i iordane. qd dispensauit no q mundari voluit cu sine pecco fuerit: sz q ptactus munde carnis sue vim regeneratiuam ptulit aquis: vt q postea immergeret inuocato noie trinitatis a pctis purgaret. Tunc ergo institutus e baptismus xpi i quo trinitas cuius mysterium ibi innotuit interius hominem baptizat.

Quare in aqua tantum fiat. h

Celebrat aute hoc sacrm in aqua non in alio liquore vt ait xps. Nisi qs renatus fuerit &c. Jdeo vniformiter id fieri i aqua precipit vt intelligat: q sicut aqua sordes corporis ac vestes abluit: ita baptismus maculas aie sordesque vitiorum emundando abstergit: vel ido vt nullus inopia excusaret qd pot fieri si in vino vel oleo fieret: & vo communis materia baptizandi inuenit apud omnes: quod aqua significatur que de latere christi manauit: sicut sanguis alterius sacri signu fuit. No ergo i aliquo liquore potest consecrari baptismus nisi in aqua.

De imersione quotiens fieri debeat. i

De imersione vo si querit quotiens fieri debeat: pfecte tridem: vt sel l tertio p vario more ecclie. Unde Gre. De tria imersione baptismi nil verius videri pot q qd vos ipsi sentitis q i vna fide nihil officit ecclie scte psuetudo diuersa. Nos .n. i tribus subsistentijs vna suba e: reprehensibile esse nullatenus pot infant i baptismo ter vel sel mergere: q & i tribus mersionibus psonarum trinitas: & i vna pot diuinitatis singularitas designari. Nos vo q tertio imergimus et triduane sepulture sacrm signamus. Secus hz licet no modo ter sz et sel mergere tm. Jbi tm dixerat mergere sel licet: vbi psuetudo ecclie talis existit. Si qs vo id facere incipiat vbi psuetudo talis no est: vel sel tm mergendu asserat: reprehensibile se esse costituit. Unde Haymo. Jn suo sensu abundabat Cyprianus cu sel mergebat i baptismo puulos: q qd intelligebat studiose iplebat bonis opibus abundando: lz i h nesciens delinqueret: sz q bonis opibus abundabat postea correctus a deo abundauit alioi se fuiter illos mergendo. Ecce bene q delinqt qui sel mersit. Sz h io: q aliter se hebat psuetudo illius ecclie: vel q vna tm faciendam mersione asserebat. De tria mersione Au. ait. Postq nos credere pmisimus: tertio capita i sacro fonte dimersimus: q ordo baptizandi duplici mysterij significatoe celebrat. Recte .n. tertio imersi estis: q accepistis baptismu i noie trinitatis. Recte tertio imersi: q accepistis baptismu i noie xpi q die tertia resurrexit a mortuis. Jlla .n. tertio repetita imersio typu dnice exprimit sepulture. Costat q baptizandos tertio vel semel imergi: & tm si sel tm imergant: verum baptisma accipiunt: & q sel imergit tm: no peccat: nisi psuetudo ecclie obsistat vel hoc modo tm debere fieri asserat.

Quando circucisio amisit vim suam. k

Solet et queri si circucisio amisit statim ab institutione baptismi: ad qd dicimus i xpi morte terminata esse legalia oia. Et tunc ergo circucisio pdidit vim sua: ita q postea si pfecerit: sz poti obsuit obseruatoribus suis. Sz vsq ad oblatione veri hostie potuit pdesse. Si .n. an passione legalia fine habuisset: no ea imitete verum pascha cu discipulis manducasset.

De causa institutionis. l

Causa vo institutionis baptismi e innouatio mentis: vt ho q p peccatum vetus fuerat p gram baptismi renouetur. Quod fit depositione vitiorum & collatione virtutum. Sic .n. fit quisque nouus ho: cu abolitis peccatis ornatur virtutibus. Abolitio peccatorum pellit feditatem. Appositio virtutum affert decore. & hec est res huius sacramenti: scilicet interior mundicia.

Queritur an baptismus aperuit celum quod non aperuit circuncisio. m

Si querit verum baptismus aperuit celum qd non aperuit circucisio: Dicimus q nec baptismus nec circucisio regni nobis aditu aperuit: sz hostia salutaris: q si tpe circucisionis oblata fuisset: illius tpis hoies i regnum mersisset. Nec ergo huius sacramenti iustificatio est.

Postq determinauit magister de his q precipiuntur ad sacramenta noue legis: hic incipit determinare de singulis sacramentis noue legis: & diuidit in partes duas in prima determinat de illis sacramentis q sunt ordinata in remedium vniuscuiusque persone: in secunda de illis que sunt ordinata i remedium totius ecclesie. xxiiij. di. Nunc ad consideratione sacre ordinationis &c. Prima diuidit in tres. in pa determinat de sacro intrantium .s. baptismo. in ij de sacramentis progredientium. vij. di. ibi. Nunc de sacramento confirmationis &c. in iij de sacro exeuntium .s. extrema vnctione. xxiij. di. ibi. Preter premissa e aliud sacrm &c. Prima i tres. in pa determinat de baptismo fm se. in ij de baptismo p oparatione ad recipientes. iiij. di. ibi. Dic dicendu e aliqs &c. in tertia fz coparatione ad ministrantes. v. di. ibi. Post hec sciendu e sacrz baptismi &c. Prima in duas. in pa determinat de baptismo fm se. in ij determinat de eo p oparatione ad circucisione: ibi. Solet et queri si circucisio &c. Prima in duas. i pa determinat qd e baptismus. in ij de his q ad baptismu requiruntur ibi. Sz qd e illud verbu &c. Hec pars diuidit i tres sz tria q exigit ad baptismu. in prima .n. determinat de forma baptismi. in secunda de mat eius ibi. Celebrat aute &c. i tertia de ipo actu ablutionis vel imersionis ibi. De imersione vo &c. Prima in duas. i prima determinat de forma baptismi. in secunda de institutione ipsius ibi. De institutione vo &c. Circa pmu duo facit. pa determinat forma baptismi. ij mouet quandam qone circa formam baptismi & determinat ea ibi. Hic querit an baptismus &c. Prima in duas. in pa determinat forma pricipale baptismi. i secunda quanda forma secundaria p tpe obseruata ibi. Legit tm in actis apostolorum &c. Solet et queri &c. Hic determinat de baptismo p oparatione ad circucisione. Et circa hoc tria facit. pmo determinat cessatione circucisionis secundo institutionem baptismi ibi. Causa vero institutionis &c. tertio effectu virtutisque ibi. Sed queritur vtrum baptismus &c.

Hic queruntur quinque. primo qd sit baptismus. Secundo de forma ipsius. Tertio de materia eius. Quarto de intentione. Quinto de institutione.

Ad primum sic procedit: vr q inconuenienter sit assignata hec diffinitio baptismi q in littera ponit .s. Baptismus e ablutio corporis exterior facta sub forma pscripta verborum. manente .n. diffinito manet diffinitio: sed transeunte ablutione q e quedam actio vel passio manet baptismus: q baptismus no e ablutio. Preterea sacrm fm Hug. [illegible] elementum. ablutio aut no e nisi elementi sed elementum: q baptismus cu sit sacrm no erit ablutio. Preterea sacrm e i genere relationis: cu sit ca vel signu: sicut dictum e. sz baptismus e sacrm. q inconuenienter ponit i genere actionis vel passionis. Preterea i diffinitione instrumenti debet poni illud ad qd e. sz baptismus alia sacra vt pus dictum e sunt instrumenta sanctificationis. q cu in diffinitione eius nulla mentio fiat de sanctificatione: vr inconuenienter esse assignata.

Ulterius vr q et inconuenienter assignat diffinitio Hugo q talis e. Baptismus e aqua diluendis criminibus sanctificata p verbum dei. nihil .n. fit in seipso sz baptismus in aqua fit: q baptismus no e aqua. Preterea in diffinitione debent no debet poni aliquid qd no sit de essentia eius: sed sanctificatio aque no est de esse

sia baptiſmi;q: i mari vel in flumie pōt fieri baptiſm⁹.er
go ſanctificatio aq̄ nō dʒ poni i diffinitōe baptiſmi. ¶ P̄.
diffinitio dʒ ꝯuerti cū diffinito.ſʒ pōt eſſe aq̄ ſanctificata
vbo vite diluēdis criminib⁹: ⁊ tñ nō erit baptiſmus: ſicut
qñ nō fit intinctio.ergo hec nō eſt ꝯpetēs baptiſmi diffini
tio. ¶ P̄. effect⁹ qui pōt īpediri nō dʒ pōi i diffinitōe cāe:
q: tūc diffinitio eēt minus q̄ diffinitū.ſed pōt īpediri q᷑ p
baptiſmū nō diluant crimina.ergo nō debet ablatio cri
minum in diffinitione baptiſmi poni.

¶ Ulterius vr̄ q᷑ icōueniēter aſſignet diffinitio Dio.
qui ponit.q.ca.ec.hierar. vbi dicit. Quoddā ē eſt pncipi
um ſciſſimoꝝ mādatoꝝ ſacre actiōis ⁊ alioꝝ diuinoꝝ elo
quioꝝ ⁊ ſacraꝝ actionū ſuſceptiuā opportunitatē formās
nr̄os aīales hītus ad ſuperceleſtis getis anagogē nr̄um iter
faciēs ſacre ⁊ diuiniſſime nr̄e regnitiōis traditio.pcipi
ū.n. reducit ad genus pncipatoꝝ.ſʒ ſacrʒ nō ē i gn̄e pce
ptis i gn̄e ſacri.ḡ nō dʒ dici pncipiū ſciſſimoꝝ mādatoꝝ.
¶ P̄. nō vr̄ eē principiū ſcōꝝ mādatoꝝ niſi iquātū ꝑpat
viā ad alia mādata.ḡ ſupflūū fuit poſtea addere ad ſuſce
ptiuā opportunitatē alioꝝ nos formās. ¶ P̄. nihil ꝑt for
mari ad diuia eloqa niſi qđ ē ꝑceptiuū coꝝ.ſʒ h̄ qđ ē aia
le i nobis nō pcipit diuia eloq̄:ſed ſolū h̄ qđ eſt rōnale.ḡ
male dicit formās aīales hīt⁹ ad diuina eloqa. ¶ P̄. for
ma ⁊ mā ſūt de eſſētia rei.ſed ipſe nullā mētionē facit de
mā ⁊ forma baptiſmi.ergo vr̄ q᷑ iſufficiēter diffiniat.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q᷑ icōueniēter aſſignet diffinitio quā Dam.
ponit.l.iiij.li.c.i.ſic dicēs. Baptiſm⁹ eſt p quē primitias ſpi
ritualſſcri accipim⁹: ⁊ pncipiū alteri⁹ vite fit nobis regnā
tio ⁊ ſigillū ⁊ cuſtodia ⁊ illumiatio.aliq.n.pri⁹ hīt ſpiritū
ſanctū ⁊ ſpūalē vitā.ḡ baptiſmū ꝯſequāt:ſicut p3 ð Cor
nelio. Act.x.ergo p baptiſmū nō ſp accipim⁹ primitias ſpūſ
ſancti.hec eſt baptiſm⁹ pn⁹ alteri⁹ vite i nobis. ¶ P̄. ideʒ
nō dʒ poni i diffinitōe ſuſpiſ⁹.ſed regnātio eſt idē qđ ba
ptiſm⁹.ḡ nō dʒ poni i diffinitōe baptiſmi. ¶ P̄. illumia
tio nō fit p virtutes itellectuales:ſʒ baptiſm⁹ nō eſt itelle
ctualis vr̄⁹:ſʒ ſacrʒ.ḡ nō dʒ ſibi attribui illumiatio. ¶ P̄.
cuſtodia fit i nobis p diuinā ꝓuidētiā de q̄ dr̄ in ps. Ecce
nō dormitabit neq: dormiet q cuſtodit iſrael.ergo nō de
bet hoc baptiſmo attribui.

¶ Rñdeo ad.i.q.dōʒ q᷑ ſꝑ doctrinā phi i li.poſterioꝝ tri
plex ē gen⁹ diffinitiōis:q̄dā.n.ſūt diffinitiōes mālēs q̄s di
cim⁹ demōſtratiōis ꝯcluſiōes.q̄dā formales q̄ ſūt princi
pia demōſtratiōis.q̄dā mālēs ⁊ formales ſignis q̄ ſūt de
menſtrationes poſitione differentes:q: hīt medium de
mōſtratōis inquantū cōtinēt diffōnē formalē: ⁊ ꝯclōnē i
quātū ꝯtinēt mālē.ſed deeſt ſolus ordo terminoꝝ: q: ante
eē ꝯpletiuū quodāmō.formale eſt reſpectu ei⁹ qđ cōplet:
ſi diffinitio formalis nō dr̄ q̄ ſolū ꝯtinet formā: ſed illa q̄
ꝯtinet h̄ qđ eſt ꝯpletiuū reſpectu alteri⁹: ⁊ q: i cauſis ē tal
ordo: q᷑ mā ꝯplet p formā: ⁊ forma p efficiētē: ⁊ efficiēs p
finē:iō diffinitio q̄cūq: mālis dr̄ q̄ ꝯphēdit tñ mā rei: for
malis aūt q̄ ꝯphēdit formā.ſicut ira eſt accēſio ſanguinis
circa cor:ē mālis diffinitio: ⁊ ira eſt appetit⁹ vindicte:
dr̄ formalis.q̄cūq: aūt mālis ꝯphēdit formā ⁊ mām: ſed
formalis cū efficiēte:ſicut hec dr̄ mālis:tonitruū eſt cō
tinu⁹ ſon⁹ i nubib⁹: hec aūt formalis:tonitruū ē extinctio
ignis i nube.q̄cūq: aūt diffinitio q̄ alia ꝯphēdit mām et
formā ⁊ efficientē formalis aūt finē.ſicut dom⁹ ē coopto
riū factū ex lapidib⁹ lignis p talē modū ⁊ talē artē: ē dif
finitio mālis reſpectiua⁹: dom⁹ ē ꝯpimentum ꝓhibēs
nos a frigorib⁹ ⁊ caumatib⁹: ⁊ h̄ ꝓpter accidit i inſtrumā
i ei⁹ ſi tota rō ipſi a ſine ſumit. Et q: baptiſm⁹ cū ſit ſa
cramētū q̄dā iſtrm ⁊ iō diffinitio mālis ei⁹ erit q̄ ꝯphē
dit mā ⁊ formā ei⁹ ⁊ efficiēte.formalis q̄ ꝯphēdit finē:
⁊ ſic diffinitio quā tangit in lra ponit eſt mālis. ꝯtinet ēnī
mām i hoc q᷑ dicit ablutio exterior: ⁊ inuit efficiētem i h̄
q᷑ dicit ſacta: ⁊ pōit formā i h̄ q᷑ dicit ſub forma vboꝝ ⁊c.
Et ſciēdū q᷑ Aug. pōit eādē diffinitiōe q̄ſi ſub aliis ver
bis.dicit.n. Baptiſm⁹ ē tīctio i aqua verbo vite ſcificata.
¶ Ad p⁹ ḡ dōm q᷑ i ſacro baptiſmi ſūt tria:aliqđ qđ eſt ſa
cramētū tm̄:ſicut aq̄ q̄ exteri⁹ fluit ⁊ trāſſiuit ⁊ nō manet:
⁊ aliqđ qđ eſt ſacrm ⁊ res: ⁊ h̄ ſp manet.ſ.character: ⁊ aliqđ
qđ eſt res tm̄:qđ q̄cūq: mācet q̄cūq: trāſit.ſ. gra. magis q̄ hec
diffinit baptiſmū quātū ad id qđ eſt ſacrm tm̄: q: itendit
ipſum mālr diffinire. ¶ Ad 2ᵐ dōm q᷑ ſacrm noue legis eſt
ſignū ⁊ cā gr̄e: vn̄ ſm h̄ ē ſacrm ſm qđ hʒ ſignificare ⁊ cā
re:aq̄ aūt nō hʒ ſignificare ⁊ cāre effectū baptiſmi niſi p
q᷑ eſt abluēs: vn̄ cōmuīr baptiſm⁹ ē ipſa ablutio:q: ad ab
lutionē iteriorē cāndā iſtitut⁹ eſt:quā ſignādo cāt ipſa ex
terior ablutio.ſʒ aq̄ ē mā ei⁹ remota: ⁊ ablutio ipſa ē mālr
baptiſmo:ſʒ vbū vite ē forma ꝯpletiua ſacri. Aug. aūt et
magis diffiniūt baptiſmū p mām primā q̄ pdicat ꝑpe de
baptiſmo:ſicut mā de artificialib⁹: vt phiala ē argētea.ſed
Hug. diffinivit p mām remotā:q̄ nō ita ꝑpe pdicat niſi p
cām remotā. ¶ Ad 3ᵐ dōm q᷑ baptiſm⁹ inquātū ē ſacrʒ ē
i genere ſigni vel cāe: ⁊ i h̄ genere ꝯſtituit p formā vboꝝ
a q̄ hʒ ſignificationē ⁊ efficaciā ſacralē: ſicut aūt artificia
lia nō ponūt i gn̄e ex forma ſimplr:ſed ex mā. nō.n. dici
mus q᷑ dom⁹ ſit i gn̄e q̄litatis niſi iquātū artificiale figu
ratū:ſed dr̄ eē in gn̄e ſubſtātie:ita ēt ē de ſacris. baptiſm⁹
.n.ſimplr ē i gn̄e ablutiōis:ſed ſm qđ.ſ.inquātū ē ſacrʒ ē
in gn̄e relationis. ¶ Ad 4ᵐ dōm q᷑ finis ad quē eſt ſacrʒ ē
vltimus formale ipſi⁹ a q̄ ſumit formalis diffinitio:magis
autem non intendit hic diffinire baptiſmum formaliter
ſed naturaliter: ⁊ ideo ſanctificationem pretermiſit.

¶ Ad.ij.q.dicēdū q᷑ diffinitio illa Hugo.complectit ⁊ ma
teriā baptiſmi in hoc q᷑ dicit aqua: ⁊ finem in hoc q᷑ dicit
diluendis criminibus: ⁊ formā per hoc q᷑ dicit p verbum
vite ſanctificata. vnde eſt diffinitio cōpoſita ex materiali
⁊ formali: quaſi demonſtratio poſitione differens: ⁊ com
plete eſſentiā baptiſmi complectit: excepto q᷑ actus ablu
tionis intermittit qui facit materiā primā baptiſmo:q̄
uis ex aliis que ponunt intelligi poſſit. ¶ Ad primū ergo
dicēdū q᷑ hec eſt propria predicatio:baptiſm⁹ fit in aqua:
ſed hec eſt per cauſam predicatio:baptiſmus eſt aqua.
¶ Ad ſecundū dicendū q᷑ ibi nō tangitur ſanctificatio:
niſi illa que fit per formā baptiſmi:que conſiſtit in inuo
catione trinitatis:hec ſanctificatio eſt de neceſſitate ba
ptiſmi. ¶ Ad tertiū dicendū q᷑ ſacramēta nō efficiunt niſi
id quod figurāt:ex hoc aūt ipſo q᷑ pōitur dilutio crimi
num effectus baptiſmi poteſt accipi:q: baptiſmus mate
rialiter nō cōſiſtit in aqua niſi ſm q᷑ eſt abluens: q̄cūq:
autem eſt aqua ſanctificata in actu ablutionis eſt bapti
mus. ¶ Ad quartū dicendū q᷑ idem numero q̄cūq: eſt ef
fectus alicui⁹ ⁊ finis:ſicut ſanitas eſt effectus ⁊ finis me
dicantis:ſed effectus ſm q᷑ producit per actū medici: fi
nis aūt ſm q᷑ eſt intentū a medico.medicum autē pōt im
pediri a ꝓductiōe ſanitatis:ſed nō ab itētiōe: ⁊ iō ſanitas
poteſt poni in diffinitiōe: vt eſt finis:nō autem vt eſt effe
ctus: ⁊ ſic dilutio criminū in diffinitiōe ſacramenti.

¶ Ad.iij.q.dicendū q᷑ Dio. ex diffinitiōe baptiſmi data i
tēdit procedere mālr in baptiſmo regnum: vn̄ poſt
hāc diffinitiōe datā ritū baptiſmi ponit: ⁊ iō ponit eā vt
demōſtratiōis pncipiū: ⁊ ꝓp hoc ē diffinitio totalr formalis.
Et eſt ſciēdū q᷑ in verbis eius aliquid ponit quaſi diffini
tum: ⁊ aliquid ponitur tanq̄ diffinitio:tanq̄ diffinitū po
nitur.ſ.traditio ſacre ⁊ diuiniſſime regeneratiōis.iſta aūt
q̄dā circūlocutio baptiſmi qua ipſe frequēter vtit: ⁊ h̄ p3
ex h̄ q᷑ ibi baptiſmū nō nolat: vt ſit ſenſus:quoddā ē pnci
piū ⁊c.ſ.ſacre ⁊ diuiniſſime ⁊c.quaſi diffinitio pōit hic q᷑
dicit principium ſactiſſimoꝝ ⁊c. Et ponit tria ad que ba
ptiſmus ordinat:que formaliter rationē eius ꝯplēt, vnū
eſt qđ ꝯpetit ei ſm q᷑ eſt iāua ſacroꝝ: ⁊ quātū ad hoc di
cit q᷑ eſt principiū ſctiſſimoꝝ mādatoꝝ ſacre actiōis.ac
tōes.n.ſacras nolat actōes hierarchicas.ſ.purgare illumi
nare ⁊ pficere:q̄ ꝓpue i nr̄a hierarchia cōſiſtūt i diſpēſa
tiōe ſacroꝝ:q̄ quidē actiōes nobis ſub ꝓcepto tradite ſūt:
⁊ ad eas eſt pncipiū baptiſmus quaſi coꝝ ianua. 2ᵐ cōpe
tit ſibi iquātū eſt cā: pūt.ſ.charactere iprimit: ⁊ grām cō
fert:ſm q᷑ homo iformat ⁊ idoneus reddit ad alioꝝ ſa
cramētoꝝ pceptionē: ⁊ quātū ad hoc dicit q᷑ eſt formās
p characterē ⁊ grām nr̄os aīales habitudines vires aīe ad ſu
ſceptiuā opportunitatē.ſ.idoneitatē ⁊ oportunā ſuſceptōeʒ
diuinoꝝ eloquioꝝ quātū ad doctrinaʒ fidei ⁊ ſacraꝝ ac
tionū quātū ad alia ſacramēta q̄ nulli nō baptiçato debēt
cōferri. 3ᵐ ꝯpetit ſibi iquātū eſt ſignū ⁊ figura celeſtiū: et
ſm hoc p baptiſmū mānducimur i celeſtiū ꝯtēplationē:
⁊ quātū ad hoc dicit q᷑ eſt faciēs iter noſtrū.i.ꝓparās no
bis ꝯtēplatiōis viā ad anagogen.ſ.ſurſū ductiōem ſupce
leſtis gētis:q̄ ꝯſiſtit i cōtēplatiōe ſpūaliū: vel pōt dici q᷑ p
ſecūdū tāgit finē primū baptiſmi quātū ad ea q̄ ſūt vie.
p tertium aūt tāgit finē remotū ⁊ vltimū quātū ad ea q̄
ſūt prīe:ad quaʒ nos baptiſmus pducit p grām quā con
fert:q̄ eſt res ſignificata ⁊ nō ꝯtēta. ¶ Ad p⁹ ergo dicēdū
q᷑ Dio. determīat de baptiſmo ſm q᷑ eſt actio quedā hie
rarchica: ⁊ iō diffinit principiū mandatoꝝ nō quoꝝlibʒ:
ſed illoꝝ quib⁹ actiōes hierarchice nobis tradūt. ¶ Ad
2ᵐ dōm q᷑ p primū tāgit tm̄ ordinē baptiſmi ad alia ſacra.
ſed p ſecūdū tāgit effectū quo mediāte ad alia ſacra pci
pienda idonee pducit: vt ex dictis p3. ¶ Ad 3ᵐ dōm q᷑ aīa
les hītus hic dicūt ab aīa ⁊ nō ab aīalitate.qua.ſ.cū aliqs
aīalib⁹ cōicam⁹: vt oſtēdat q᷑ nō ſolū baptiſmus corp⁹ ex
terius lauat:ſed ēt aīam iterius format. ¶ Ad 4ᵐ dōm q᷑
hec diffinitio eſt pncipiū oīmn q̄ Dio. ð baptiſmo tradit.
vn̄ i pncipio ſtatim hāc diffinitiōem ponit: ⁊ q: i oībus q̄
ſūt ꝓpter fines: ⁊ ex fine dʒ accipi ⁊ forma cōpetēs fini: et
mā ꝯpetēs forme ⁊ finis:iō i hac diffinitōe ſi ponit formā
⁊ mām: ſʒ ſolū ea ad q̄ baptiſm⁹ ordiat:q̄ſi ad finē primū

¶ Ad.iiij.q.dōm q᷑ Dam. predictā diffini(vel remotū.
tiones venatur: ex h̄ ipſo q᷑ baptiſm⁹ regnātio dr̄. cuʒ .n.
gnātio ſit mot⁹ ad eſſe: ꝯſtat q᷑ baptiſm⁹ ē p quē nobis tra
dit ſpūale eſſe: ⁊ q: nul⁹ pōt agere actionē alicui⁹ nāe niſi
ꝑus hēat eē in nā illa:iō ꝯcludit q᷑ baptiſm⁹ ē pncipiū oī
um ſpūaliū actionū: ⁊ ſʒ h̄ Dam. baptiſmū diffinivit ad
hue p pota q̄ Dio. inquātū accipit ꝑ eū effectū baptiſmi:
q̄ eſt ꝯſtituere i ſpūali vita ex q̄ hʒ q᷑ regnātio dicat: ⁊ iō
diffinit baptiſmū: vt pncipiū ſpūalis vite i h̄ q᷑ dicit pnci
piū alteri⁹ vite.ſ.ſpūalis:q̄ eſt altera a nālī: ⁊ hec gnātio ſit
altera a nālī ⁊ regeneratio dicat: ⁊ iteꝝ vt pncipiū coꝝ q̄
ad vitā ſpūs ꝯſequūt.⁊ iō dicit.non aūt ſiunt ꝑmitie ſpūs .i.
ꝑmi ſpūs effect⁹ i nobis. Di aūt effect⁹ vel ꝯſequūt ipſam
gnātiōe:ſicut filiatio vel aliq̄ talis relatio: ⁊ ſic p baptiſ
mū dicimur regnāri i filios dei: ⁊ q̄ſi ad h̄ dicit regene
ratio: vt ꝯſequit formā p gnātiōe iducta: ⁊ h̄ tripliciter
p⁹ ordie ad generātē ſm q᷑ p formā idictā genit⁹ fit ſil'e
generāti: ⁊ quātū ad h̄ dr̄ ſigillū. 2ᵐ quātū ad eē ipſi⁹ geni
ti:qđ p formā ꝯſeruat: ⁊ quātū ad h̄ dicit cuſtodia. 3ᵐ quātū
ad actionē ei⁹ cui⁹ forma ē pncipiū: ⁊ quātū ad h̄ dicit illu
miatio. ¶ Ad primū ḡ dōm q᷑ primitie ſpūs dāt aliq̄ pcipi
ātur baptiſm⁹ actu:ſʒ nō aliq̄ pcipiat ꝓpoſito habituali:
ſicut i Cornelio: vel actuali:ſicut i aliis q baptiſmi fidem
habēt. ¶ Uel dōm q᷑ hic loquit de vita ſpūali ſm q᷑ hō
quantū ad exteriora reputat mēbꝝ eccleſie:qđ nō fit aū
baptiſmū:q: ad actus fideliū nullus aū baptiſmū admit
titur. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q᷑ regeneratio ponit hic p re
latiōe ꝯſite regeneratiōnē ſicut eſt filiatio. ¶ Ad 3ᵐ dōm
q᷑ ēt Dio. vim illuminatiuā baptiſmo attribuit: quod qdē
ei ꝯpetit inquātū eſt fidei ſacrm: vn̄ baptiçat⁹ iam admit
tit ad inſpectionē ſacroꝝ quaſi illuminatus nō tūc aū dʒ
admitti ne ſancta canib⁹ tradant ſm Dio. ¶ Ad 4ᵐ dōʒ
q᷑ cuſtodia ꝯſeruationē iportat:q̄ q̄dē eſt a deo ſicut a pn
cipio efficiēte:a gr̄a baptiſmali ſicut a pncipio formali.

Ad ſecundum ſic pcedit: videt q᷑ integritas
forme baptiſmalis nō ꝯſiſtat
in his verbis. Ego te baptiço in noīe prīs ⁊ filij ⁊ ſ.ſ.actio
eīm magis dʒ attribui principali agenti q̄ iſtrumentali.pn
cipalis baptiçās eſt x̄ps: vt p3 Joh.i. vbi dr̄. Hic eſt q̄ ba
ptiçat:hō aūt eſt tm̄ miniſter baptiſmi:ergo magis debe
ret dici.chriſtus te baptiçat ⁊c.q̄ ego te baptiço. ¶ P̄. ſm
grāmaticos i verbis prīe ⁊ ſecūde pſone intelligit nomi
natiuus certus ⁊ determiat⁹.ſed baptiço ē verbū prīe pſone.
ergo nō fuit neceſſariū q᷑ addat ego. ¶ P̄. ſacra hīt a di
uina inſtitutiōe efficaciā ⁊ virtutē.ſed ex forma quā dīs
tradidit Math.vlti. vbi dr̄. Docete oēs gētes.nō pōt ha
beri q᷑ ego te baptiço ſit de forma baptiſmi: q: hoc pcip
piū baptiçantes ponit ibi ad deſignādū exercitiū actus
nō quaſi pars forme.ergo videt q᷑ non ſit de neceſſitate
forme. ¶ P̄. ſimul dīs pcepit actū docēdi ⁊ baptiçandi
Math.vlti.ſed nō exigit ad docēdum q᷑ ſacerdos dicat
ego te doceo.ergo ſimiliter nō exigit ad baptiſmū q᷑ di
cat ego te baptiço. ¶ P̄. verba nō debet dirigi ad cum q
nō eſt verborum ſenſus perceptiuus.ſed quādoq: bapti
çatus non poteſt percipere ſenſus verborum: ſicut patet
quando puer baptiçatur.ergo non debet dicere baptiço
te: ſed baptiço ioannem. ¶ P̄. hoc videtur ex modo lo
quendi:quo dominus viſus eſt ponens baptiçandos i ter
tia perſona:dicens baptiçantes eos. ¶ P̄. materia ſacra
menti non minus eſt de eſſentia ſacramēti q̄ ſuſcipiens
illud ſacramētū:ſed nulla mentio fit i forma de aqua q̄ ē
mā ſacri:ergo nō debet fieri mētio de recipiente: vt dica
tur baptiço te. ¶ P̄. baptiſmus a paſſiōe x̄pi efficaciā hʒ
⁊ figura eſt mortis chriſti: vt p3 Ro.vi.ergo poti⁹ debuit i
baptiſmi forma fieri mētio de fide paſſiōis q̄ de fide tri
nitatis. ¶ P̄. oē illud in quo perſone nō conueniūt dʒ de
eis pluraliter dici:ſed perſone diſtingnūt quantū ad no
mē:q: nomē filij prīs nō ꝯuenit nec ecōuerſo.ergo non de
buit dici in nomine patris ⁊c.ſed in nominibus.

¶ Ulteri⁹ videt q᷑ liceat ea que i hac forma ponūt muta
re ſine preiudicio baptiſmi.grecī.n.hanc formā baptiçandi
hūt baptiçet ſeruus chriſti nicholaus in noīe prīs ⁊c. ſed
apud eos ē verū baptiſma.ergo ⁊ noſter ſic baptiſm⁹ fie
ri poſſet. ¶ P̄. hoc q᷑ dicit ego baptiço te ponit in forma
ad exprimendū baptiſmi actuʒ.ſed actus baptiſmi poteſt
effici ab vno ⁊ duob⁹ ⁊ in vnūʒ ⁊ in duos.ergo poteſt fieri
mutatio forme: vt dicatur nos baptiçamus vos. ¶ P̄. ec
cleſia eſt eiuſdem poteſtatis nūc cuius erat primitiua ec
cleſia quantū ad ſacramentoꝝ diſpēſationē:ſed primi
tiua eccleſia mutauit formā baptiſmi:quia baptiçabāt in
nomine chriſti ſicut in Act.legitur.ergo ⁊ nūc eccleſia for
mam mutare poſſet. ¶ P̄. tres perſone in forma bapti
mi ponūtur ad exprimendū fidem trinitatis.ſed ita ex
primeretur fides trinitatis ſi diceretur i noīe trinitatis: ſi
cut ſi diceretur in nomine patris ⁊ filij ⁊c.ergo poteſt ita mu
tatio fieri vt dicatur in noīe trinitatis. ¶ P̄. virtus ſacra
mentalis nō ꝯſiſtit in verbis niſi ſm q᷑ ad ſignificatōem
referūtur:alias non eſſet verbis alicuius niſi in vna lin
gua:q: voces nō ſūt eedē apud oēs. ſʒ idē ſignificat pater
qđ genitor: ⁊ filius qđ genit⁹ et ſpūſſanct⁹ qđ ab vtroq: pro
cedēs.ḡ pōt h̄ mō fieri mutatio: vt dicat i noīe genitoris ⁊
geniti ⁊ pcedentis ab vtroq:. ¶ P̄. q᷑ corrūpit vba mutat
lras ⁊ ſyllabas ꝓ p̄is dictiōis. Supra di.vi.dr̄ q᷑ reputat
baptiſm⁹ q̄uis aliqs vba corrūpte pferat.ḡ pōt fieri for

¶ Ulteri⁹ vr̄ q᷑ nō poſſit aliquid addi vel (me mutatio.
minui.nō.n.eſt minor neceſſitas i vbis que ponūt ad for

mas sacro? q i vbis sacre scripture: s3 l verbis sacre scri
pture nō licz addere vel minuere: vt p3 Apoca. vlti°. q nec
vba forma? i sacris. ¶ P. i formis uālib' ita est: q dicta
addita vel subtracta variat ipsa?: t si i formis sacro? ali
qd addaf: vl subtrahaf: tollef rō illi° sacri. ¶ P. arrius
mutabat formā illā nisi p additionē: dicebāt.n. i noie prīs
maioris t filij minoris: t pp hoc nō reputabanf baptiçati
ergo nō licet addere vel diminuere i forma. ¶ Sed 3. i
lēa habef ab amb°: q si fides toti° trinitatis corde tenea
tur: t vna tātū persona sit noiata: fit baptisma ve?: ergo li
cet aliqd de forma subtrahere. ¶ P. act° baptiçādi poni
tur in forma ad excitādū attentionē: ergo vt videf licet
addere vbū intētionē signās: vt dicaf itendo te baptiçar.
¶ Ulteri° videf q nō possit fieri iterpositio vel trāsposi
tio: q: baptism° est vn° actus. vnus aūt est act° q ē ɔtinu°.
vt dr in. v. phy. sed iterruptio tollit ɔtinuitatē baptismi. q
tollit vnitatē ei°: ergo nō d3 fieri aliqua iterruptio. ¶ P.
sicut ad fidē trinitatis ptinēt tres psone: ita t psona? or
do: sed i trāslatōe variaf ordo: ergo corrumpitur forma.
¶ Sed 3 est: q trāsposita nomina t vba idē significāt.
¶ Rñdeo dicē3 ad .i. q. q forma ɔpletiua rei media ē qdā
mō iter mā? quā pficit t cā? efficiētē a q pducif: vt virt°
efficiētis mediāte forma ad mā? traducaf: t q: medium
ɔplectif aliq mō vtrūq extremo?: iō forma baptismi cō
tinet t principale efficiēs vel baptismus efficaciā h3: t ma
teriā baptismi pximā q est act° ablutiōis: t iō ponif i noie
prīs t filij t s.s. tāq pncipale efficiēs a quo baptism° effica
ciā h3: t ponif actus mālis i ea q circūstāt ipsm. s. ɔferēs et
recipiēs i hoc qd dicit: Ego baptiço te. ¶ Ad p° ergo dicē3
q pncipale agens significaf in inuocatiōe trinitatis: q in
sibiliter agit: iō relinquebaf vt circa actū mālē poneré
tur agēs secūdariū. s. minister sacri. ¶ Ad 2° dicē q for
me sacro? nō accipiunf vt voces significatiue tm: sed vt
effectiue: t q: nihil agit nisi fm q pfectū ē: iō de integrita
te forme baptismalis est vt ponaf totū qd ad baptismū
requirif: quis vnū ex alio intelligi possit. ¶ Ad 3° dicē3 q
in verbis illis dñs pncipalr nō itēdit tradere formā sacri
q pus ēa tradiderat qñ baptiçabāt ēt āñ passionē: s3 itē
dit eā pcipe actū baptiçādi. s3 formā pri° ēa traditā: t iō
ex verbis illis pōt pbabiliter accipi forma pdicta: quis
nō expsse ibi ponaf. ¶ Ad 4° dicē q q: baptismus est
sacrm necessitatis: t i sacro requirif itentio: iō d3 exprimi
eis q itētionē determināt ad actū illum: nō aūt sic i aliis
actib°. q h° nō est tā piculū si intētio nō assit. ¶ Uel dicē3
q alii actus hñt efficaciā ex ipso suo exercitio tātū: s3 act°
baptiçādi h3 efficaciā ex forma verbo?: t q: talis effica
cia est sacralis: iccirco d3 q vba forme significādo effica
ciam actui pbeāt: t iō d3 baptiçādi actū suū vbo significa
re: quis hoc i aliis actib° nō reperiaf. ¶ Ad 5° dicē q rō
illa tenet de illis verbis que pferunf cū significatiōe tā
tū: nō aūt de illis q pferunf cū efficiētia: q et d3 ad rē non
intelligētes pferri: vt effect° verbo? determinef ad rē il
lam: vl etiā vt exorciço te creatura salis. ¶ Ad 6° dicē q
dñs pcipiebat actū baptismi vt absentibus: t iō oportebat
q vteref tertia psona: secus aūt ē de illis q exercēt actū
illū in pñtes. ¶ Ad 7° dicē q aqua ɔpendif i diffi
nitōe baptismi: q: baptism° nihil aliud est q ablutio facta
i aqua: t iō nō ēt negatio si itep pōneref. ¶ Ad 8° dicē q
actio semp magis attribuif principali agēti: q: efficacius
imprimit ad agēdū: tota.n. virt° medie cāe est a pria: sed
nō ɔuenit q: prima cā a qua baptism° efficaciā h3 an
ctoritatiue est trinitas: passio autē christi cā secūdaria t
meritoria: iō magis fit mētio de trinitate q de passione.
¶ Ad 9° dicē q nomē nō ɔpetit voci nisi fm q facit no
ticiā de re. nomē.n. vl qsi notamē: noticiā aūt habem°
de trinitate p fidē: q: ē vna fides trinitatis t vna ɔfessio

dei: quis sint diuerse voces signātes tres psonas: iō vi in
noie: qsi i inuocatiōe q fit p pfessionē exteriorē iteriora.
¶ Ad secundā questionē dicendū q q: sacra effi
caciā hñt ex institutiōe diuina: t pcipalius est i sacra
mētis forma q ēt mā: iō sicut nulli licet mutare formam sacri:
quod nouū istituere: ita nulli licet mutare formam sacri:
quātū ad id quod est de essentia forme absq speciali cōsi
lio spiritussctī: q virtutē suā illis verbis nō alligauit: t si
mutaf nihil agif: t pter hoc culpa icurrif: si aūt aliqd pti
net ad formā ex determiatōe ecclesie si illud mutaf: ni
hilominus ē sacrm: sed culpa icurrif. i forma autē bapti
smi essentialius est qd exprimit cām agentē a q est tota ef
ficacia: q qd exprimit actū exercitii: t iō quātū ad des in
uocatio trinitatis est de essentia forme: nec aliq quātū ad
h formā mutare pōt. ¶ Quidā vero dicebāt q act° exer
citus nō est de essentia forme: t q in illa inuocatione tri
nitatis cum essentia forme consistit quos refellit aucto
ritas Alex. pape: q dicit q nō est baptismus illud lauacri
quo aliqs i noie prīs t filij t spiritussctī: nihil addēdo ba
ptiçaf. ¶ Ad pmū ergo dicēdū q fm opinionē grecorū
de necessitate forme est actus baptismi quātū ad signifi
catū: sed nō quātū ad cōsignificatū: psona aūt baptiçās
ministeriū nō est de necessitate forme: q: ex eo baptism°
efficaciā nō h3: s3 psona recipiēs est de necessitate forme:
q: actus ad suscipientē terminaf: t iō differunt i forma
nobis quātū ad tria: pmo q: psonā ministri i forma nō ex
primūt: t hoc dicūt ad remouēdū errorē q fuit i pmiti
ua ecclesia q efficaciā baptismi baptiçāti attribuebat: vt p3
p° cor. i. secūdo. i hoc q significāt actū sub alia persona. s.
tertia: t sub alio mō. s. subiūctiuo vel optatiuo ad signan
dū q act° iterior expectaf ab extra. tertio q: psonā bapti
çatā ponūt i noiatiuo casu: t i tertia psona: q: qñq bapti
çat° nō h3 itellectū vt ad eū possit dirigi sermo. Utrū aūt
ipsi mutēt aliqd q sit de substātia forme: vt sic oporteat
rebaptiçari: quis qdā dicāt hoc: nō tn est determinatū: s3
dubiū apud quosdā: q° videf q sufficiat actus baptismi
significare ad pfectionē sacri: t q cōsignificatiōis deter
minatio sit ex eccle istitutiōe. hoc aūt certū est q forma q
nos vtimur melior est: tū q: perfectior ē vt p3 ex supradi
ctis: tū q: magis ɔsonat verbis euāgelij qd ministros ba
ptiçātes dicit: tū propter auctoritatē romāe eccle: q hāc
formā tradit: que nisi a vera fide legif declarasse hāc for
mā ab apl̄is retinuit: t iō non l3 precipue latinis in forma
greco? baptiçare: qd si pñmerēt: fm quosdā nō esset ba
ptismus: fm quosdā aūt cēt: s3 grauiter peccarēt. ¶ Ad
2° dicē q vnus actus qui vno agēte expleri potest nō p
gredif a plurib° agētibus simul: t iō vnus baptiçās cum
ipse solus baptiçare possit: debet significare actū suū nō
vt a plurib° exercitū sed vt a se solo: t iō nō potest dici nos
baptiçam°: sed fm quosdā dici potest ego baptiço vos si
necessitas assit. nec est aliqua mutatio forme quātū ad si
gnificationem: q: plurale nō est nisi singulare geminatū.
potest t alia rō assignari: q: baptiço vos idē est qd bapti
ço te t te: t ideo per hoc nō fit mutatio forme quātum ad
sensum: sed solum quātū ad vocem. s3 nos baptiçam° idē
est quod ego t ille: vl nos est ego t ego. vnde nō oio est idē:
t ideo qui dicit nos baptiçamus nihil facit. qui autē dicit
baptiço vos si simul plures baptiçaret baptiçatū est: sed
peccat nisi ex magna necessitate faciens. ¶ Ad tertium
dicēdum q forma quam dñs tradidit nō fuit ab aposto
lis mutata quātū ad itellectum: q: i christi nomine tota
trinitas intelligitur: vt i littera habetur: sed solum quātū
ad vocem: t hoc est qd quidā dicūt q est mutata forma
sensibilis: sed nō intelligibilis: nec hoc ipsum posuissent nisi
ex familiari cōsilio spiritussctī: rō autem mutatiōis fuit
vt nomē christi amabile redderef: si i eius nomie bapti

mus fieret: t h ēt ecclesia nūc posset si spālē pceptū a spū
sancto hēret. nō aūt ppria auctē: t q: illi° mutatiōis cā fuit
ɔueniēs illi tpi: iō cessante cā cessat effect°: t mō nō cēt ba
ptism° si qs in xpi noie baptiçaret: vt colliter dr q̄uis qdā
sitiū dicāt. ¶ Ad 4° dicē q i noie trinitatis nō exprimunf
ipse psone: s3 solū nūer° psona?: t iō nō sufficit dicere i no
mine trinitatis: nec eēt baptism° si diceref. ¶ Ad 5° dicē.
q genitor nō signat psonā patris sic hypostasim subsisten
tē: vt h nomē pr: s3 p modū act°: t iō nō est eadē significa
tio si dicaf i noie genitoris t i noie pcreati filij: nō est h aliqs.
quis aūt nō sit eadē vox i greco t latino: tñ est eadē vo
cis significatio: t in qlis ligua vba illa ptinēt ad formam q
pncipalius sūt istituta ad signādū psonas illas. ¶ Ad 6°
dicē q q corrupte pfert vba: aut hoc facit ex idustria: t sic
nō vr itēdere qd eccla itēdit: vñ nō est baptism°: aut hoc
facit ex ignorātia vl defectu lingue: t tūc dicif q si sit tāta
corruptio q oio auferat sensum locutōis q nō est bapti
mus: si aūt sensus locutiōis remaneat tūc erit baptism°: t
h pcipue accit q sensus nō mutaf: qñ fit corruptio in fine:
q: ex pte finis mutatio variat ɔsignificationē: aūt signifi
cationē vt grāmatici dicūt: s3 mutatio ex pte pncipij variat
significationē: vñ corruptio taf magis si sit magna oio sen
sum locutōis auferret: qñ aūt sensus locutōis aliq mō ma
net: tūc quis muteī forma quātū ad sonū sensibilē: tñ ma
nef quātū ad significationē: quia quis oio corrupte plata
nihil significet ex veritate impositionis: significat tamen
ex accommodatione vsus.
¶ Ad tertiam. q. dicēdum q de subtractione hoc certum
est q si subtrahaf aliquid quod sit de eēntia forme q nō
est baptism°: t ille q baptiçat grauiter peccat: t q: apd oēs
inocatio trinitatis est de eēntia forme: iō h nullo mō sub
trahi pōt: s3 qdā dīt q expsio act° non est de suba forme:
vñ si subtrahaf facta sola trinitatis inocatiōe erit baptis
mus quis peccet baptiçās. ¶ Sz ɔ h ē decretal Alex. pa
pe. 3. q dic q si qs puer? in aq ter merserit dicēdo i noie pa
tris t filij t spūssancti: si non dicat ego baptizo te tal̄ imer
sio nō facit baptismū: d3.n. q p formā vl° trinitatis inoca
te ad mām ppositā determinef q fit in expsiōe act°: sicr
ēt expsio psone baptiçate est de suba forme: q: p eā deter
minaf act° ad hūc baptismum: t iō si subtrahaf nō erit ba
ptism°: s3 expsio psone baptiçātis: q: non est de forma
quātū ad necessitatē sacri: s3 ex istitutōe eccle vt itētio ma
gis feraf ad actū illū: t iō si omittaf erit baptism°: s3 pec
cat omittēs. De additōe vo duo sunt obsuāda. pmū est ex
parte addētis: q: si adderet itēdēs illud esse de forma qsi
volēs p hoc nouū ritū adducere: ɔstat q nō itēdit pferre
formā quā vult ecclesia: t ita nec faceret qd ecclesia facit.
quare nō cēt baptismus: sec° aūt est qui ex aliq cā adderet
vt ex deuotōe qdā. 2° est ex pte cā qd addif: qd si est cor
ruptiua forme: tūc nō est baptism°. si aūt nō est baptism°
fm quosdā: sicut si dicaf i noie patris maioris t filij minoris:
corrumpif fides quā forma pfitef: si aūt addaf t beate ma
rie: qdā dīt q nō est baptism°: q: nō fit baptism° in vtute
beate marie: fieret aūt si diceref t beatā mariam et puerū
sibi vel aliqd h3. Alij aūt dicūt t pbabilius dicūt q esset
baptism° et p mō additione facta ... in noie pa
tris idē est qd in inocatōe: pōt aūt i inocatōe beate marie
fieri baptismus: cū in inocatiōe trinitatis: nō quasi ex vtu
te eius efficaciā hēat baptismus: sic h3 ex vtute trinitatis
sed vt eius itercessio baptiçato pficiat ad salutē. Quidā
aūt addūt tertiū ɔsiderādū: dic.n. q si fiat additio in me
dio vel in pn°: nō est baptism°: si aūt in fine est baptism°: s3
hoc nullam vr hēre rationem: vnde fm alios qualitercūq
fiat additio non refert: dūmodo non sit contraria forme:
t baptiçans non intendit mutare ritum baptismi.
¶ Ad pmū q dicē3 q illi dr ɔ hereticos q addebāt scriptu

re vel minuebāt ex ea pp fidei corruptionē: t sic in pro
posito additio vel subtractio corrumpens formā tollit bapti
ma. ¶ Ad 2° dicē3 q h est ve? de oīa ... aūt de
accntalib: vñ si subtrahaf aliqd de eēntia forme ...
addaf aliqd nō de eēntia forme: ac si sit de eēntia forme
nō erit baptism°. ¶ Ad 3° dicē q additio illa corrumpebat
fidē trinitatis: quā exprimit forma: t iō corrumpebat formā.
¶ Ad 4° dicē q fm qsdā sufficiebat quātū ad inocationē
trinitatis: vt nihil ... de forma intelligibili quis mu
taref de forma sensibili: q: in vna psona oēs intelligunf
iō dicebant q vna psona noiata plen° cēt baptismus si fi
des iteri° plena cēt: s3 q: fides psone baptiçātis vl suscipiē
tis nihil pdest: nec nocet ad baptismū q fit in fide eccle
iō qñ cōsiti mō dr: q d3 oēs tres psonas exprimi: t ideo ad
vbū Amb. multiplr ridef. Quidā.n. dīt q cū dr plenū
sit sacrm ponit sacrm p fide: q q vnā tñ psonam ɔfitef si
alias corde teneat plenā h3 fidē. Quidā vo dīt q ...
quātū ad plenitudinē ipsi° sacri quā h3 ex fide: ...
dicit plenū est fidei sacrm: vel q itelligaf fm qdā in casu
qñ vna psona nolata puer vl sacerdos moreref: credif.n.
q insibilis sacerdos suppleret defectū vl casu sit i quo
apli i noie christi baptiçabāt: t h magis ɔsonat verbis ei°.
¶ Ad 5° dicē q q licet aliqd facere nō est ɔtra q faciat il
lud: vñ cēt ad corruptionē forme q itēdo te baptiçare.
¶ Ad 4q. q. dicē q cū for° vbo? ɔsistat i trib°. s. significatōe
integritate vbo? t ordie: qdā dīt q qcqd ho? muteī vl va
rief: nō erit baptism°. Sz q: forme sacro? sunt qdā fidei
pfessiones: fidē aūt nō ptinēt vba forme nisi rōne sue si
gnificationis: iō aliq dīt q dūmō fuef itells vl spicue vl
explicite: et si non cēt vocū integritas nec ordo idē erit ba
ptism°: s3 q: sacrm quātū ad formā t mām ...
gnitū: iō alij dīt medio mō q regrif t significatio plena et
vba integra q sunt de eēntia forme: si aūt ordo vl aliqd cir
ca verba muteī quod non tollit nec significationē nec
integritatem verborum erit baptismus. ¶ Et fm hoc ad
primum dicēdum q si fiat tāta interruptio q intercipiat
itētionē baptiçātis: tūc nō erit vna forma: t iō vtraq pte
erit imperfecta: nec sufficit ad baptismū: sicut si dicaf i noie
patris: t iterponat lōgā fabulā: t postea dicat t filij: si aūt
ita fiat pua iterruptio vl vbi nō corrumpētis formā: vt si di
caf i noie patris ... vel aliqd
hō qd itētionē nō discotinuet: tūc erit ab vnitate itētiōis
vnitas forme. Cstat.n. q ɔtinuitatis forma ex vocib° vni
tate hēre nō possum oio sit qntitas discreta. ¶ Ad 2° dicē
q qdā dīt q si sit talis ordo q mutat itellm nō fit bapti
mus: vt si dicat in noie prīs baptiço te t filij t spūsancti: si
aūt nō muteī itells erit baptism°: vt si dicaf i noie patris
t filij t spūsancti baptiço te. Alij vo dīt q qñcūq muto
tur ordo vbo? nō vr itells mutari: t iō erit baptism° quā
uis peccet trāsponēs: t fm h dicē q ordo psona? nō est q
vna sit pōr altera: s3 quo vna est ex altera: qui ordinē ipsa
noia psona? ostēdūt quocūq ordine pferanf.

Ad tertium sic pceditur. vr q baptism° nō debeat
fieri i aq ex solū. ... filio eo
rum pdicauī: s3 baptism° h3 siliē effectū cū circūcisione
cū q aq i nullo ɔueniat cū istis circūcisione: vr q nō ɔgrue
fiat baptism° in aq. ¶ P. fm Dam. t Dyo. baptism° h3 vī
illuminatiuā: t in eo spūssanct° daf: t hō in filiū dei regraf.
s3 ignis iter alia elemēta plus h3 de luce: ...
ris spūssanct° q est charitas significaf: t fm Dyo. in fine ce.
hierar. ignis materiā deitatis signat: q baptism° d3
fieri in igne t nō in aq. ¶ P. fm Dam. baptism° est pu° vi
te: t est sacrm maxie necessitatis: s3 aer h3 maximā ɔuenien
tiā cū vita: q: calidus est t humidus: t est cōsūnū elemē
tū: vt nulli pp eē pēnuriā posset ee piculū: sic q̄ ...
piculū pp defectū aq. q baptism° debeat in aere fieri t nō

c

in ea. ¶ Per q̄ baptismus figuramur sepulture xpi. Ro. 6. Consepulti sumus enim cum illo per baptismum in mortem ut quomodo surrexit xps a mortuis per gloriam patris ita et nos in nouitate vite ambulemus. ¶ Per aquam autem significatur mundatio peccatorum. Vnde Ezechielis 36. Effundam super vos aquam mundam et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Et Zacha. 13. Erit in die illa fons patens domui dauid et habitantibus Jerusalem in ablutionem peccatoris et menstruate. ¶ Per aquam autem significatur refrigerium a peccatorum estu. Vnde Ysaie 32. Erit opus iustitie pax et cultus iustitie silentium et securitas usque in sempiternum. Et Ysaie 49. Pascentur in viis et in omnibus collibus pascua eorum. Non esurient neque sitient et non percutiet eos estus neque sol. Quoniam miserator eorum reget eos et ad vitales fontes aquarum deducet eos. ¶ Per aquam autem significatur lauacrum a peccatorum sordibus. Vnde Ezechielis 16. Lauabo te aqua et dealbabo te unguento. Et Ysaie 4. Si lauerit dominus sordes filiarum Syon et sanguinem de medio earum lauerit in spiritu iudicii et spiritu ardoris. ¶ Per aquam autem significatur refectio a peccatorum languoribus. Vnde Ysaie 12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Et Ysaie 41. Aperiam in montibus flumina et in medio camporum fontes. Ponam desertum in stagna aquarum et terram inviam in rivos aquarum. Et Ysaie 43. Quia dedi in deserto aquas et flumina in solitudine ut potum prebeam populo meo electo meo. ¶ Per aquam autem significatur ablutio a peccatorum maculis. Vnde Ysaie 1. Lauamini mundi estote auferte malum cogitationum vestrarum a conspectu oculorum meorum. Et Ysaie 4. Si abluerit dominus sordes filiarum Syon et sanguinem de medio earum lauerit in spiritu iudicii et spiritu ardoris. ¶ Per aquam autem significatur purificatio a peccatorum sordibus. Vnde Ysaie 1. Quiescite agere perverse discite benefacere. Et Ysaie 52. Mundamini qui fertis vasa domini. Et Ysaie 66. Qui mundabant et sanctificabant se in hortis post ostium intrinsecus. Et Ezechielis 36. Mundabo vos ab omnibus sordibus vestris et ab universis idolis vestris. ¶ Per aquam autem significatur sanctificatio a peccatorum pollutionibus. Vnde Ysaie 4. Si abluerit dominus sordes filiarum Syon et sanguinem de medio earum lauerit in spiritu iudicii et spiritu ardoris. Et Ysaie 66. Qui mundabant et sanctificabant se in hortis post ostium intrinsecus. ¶ Per aquam autem significatur iustificatio a peccatorum reatibus. Vnde Ysaie 1. Lauamini mundi estote auferte malum cogitationum vestrarum a conspectu oculorum meorum. Et Ysaie 4. Si abluerit dominus sordes filiarum Syon et sanguinem de medio earum lauerit in spiritu iudicii et spiritu ardoris. ¶ Per aquam autem significatur glorificatio a peccatorum miseriis. Vnde Ysaie 12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Et Ysaie 41. Aperiam in montibus flumina et in medio camporum fontes. Ponam desertum in stagna aquarum et terram inviam in rivos aquarum. Et Ysaie 43. Quia dedi in deserto aquas et flumina in solitudine ut potum prebeam populo meo electo meo. ¶ Per aquam autem significatur vivificatio a peccatorum mortibus. Vnde Ysaie 55. Omnes sitientes venite ad aquas. Et Ysaie 58. Et requiem tibi dabit dominus semper et implebit splendoribus animam tuam et ossa tua liberabit et eris quasi hortus irriguus et sicut fons aquarum cuius non deficient aque. ¶ Per aquam autem significatur vivificatio a peccatorum mortibus. Vnde Ysaie 55. Omnes sitientes venite ad aquas. Et Ysaie 58. Et requiem tibi dabit dominus semper et implebit splendoribus animam tuam et ossa tua liberabit et eris quasi hortus irriguus et sicut fons aquarum cuius non deficient aque.

¶ Per baptismum figuramur sepulture xpi. vt dr̄ Ro. 6. Consepulti sumus enim cum illo per baptismum in mortem ut quomodo surrexit xps a mortuis per gloriam patris ita et nos in nouitate vite ambulemus. ¶ Per aquam autem significatur mundatio peccatorum. Vnde Ezechielis 36. Effundam super vos aquam mundam et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Et Zacha. 13. Erit in die illa fons patens domui dauid et habitantibus Jerusalem in ablutionem peccatoris et menstruate. ¶ Per aquam autem significatur refrigerium a peccatorum estu. Vnde Ysaie 32. Erit opus iustitie pax et cultus iustitie silentium et securitas usque in sempiternum. Et Ysaie 49. Pascentur in viis et in omnibus collibus pascua eorum. Non esurient neque sitient et non percutiet eos estus neque sol. Quoniam miserator eorum reget eos et ad vitales fontes aquarum deducet eos. ¶ Per aquam autem significatur lauacrum a peccatorum sordibus. Vnde Ezechielis 16. Lauabo te aqua et dealbabo te unguento. Et Ysaie 4. Si lauerit dominus sordes filiarum Syon et sanguinem de medio earum lauerit in spiritu iudicii et spiritu ardoris. ¶ Per aquam autem significatur refectio a peccatorum languoribus. Vnde Ysaie 12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Et Ysaie 41. Aperiam in montibus flumina et in medio camporum fontes. Ponam desertum in stagna aquarum et terram inviam in rivos aquarum. Et Ysaie 43. Quia dedi in deserto aquas et flumina in solitudine ut potum prebeam populo meo electo meo. ¶ Per aquam autem significatur ablutio a peccatorum maculis. Vnde Ysaie 1. Lauamini mundi estote auferte malum cogitationum vestrarum a conspectu oculorum meorum. Et Ysaie 4. Si abluerit dominus sordes filiarum Syon et sanguinem de medio earum lauerit in spiritu iudicii et spiritu ardoris. ¶ Per aquam autem significatur purificatio a peccatorum sordibus. Vnde Ysaie 1. Quiescite agere perverse discite benefacere. Et Ysaie 52. Mundamini qui fertis vasa domini. Et Ysaie 66. Qui mundabant et sanctificabant se in hortis post ostium intrinsecus. Et Ezechielis 36. Mundabo vos ab omnibus sordibus vestris et ab universis idolis vestris. ¶ Per aquam autem significatur sanctificatio a peccatorum pollutionibus. Vnde Ysaie 4. Si abluerit dominus sordes filiarum Syon et sanguinem de medio earum lauerit in spiritu iudicii et spiritu ardoris. Et Ysaie 66. Qui mundabant et sanctificabant se in hortis post ostium intrinsecus. ¶ Per aquam autem significatur iustificatio a peccatorum reatibus. Vnde Ysaie 1. Lauamini mundi estote auferte malum cogitationum vestrarum a conspectu oculorum meorum. Et Ysaie 4. Si abluerit dominus sordes filiarum Syon et sanguinem de medio earum lauerit in spiritu iudicii et spiritu ardoris. ¶ Per aquam autem significatur glorificatio a peccatorum miseriis. Vnde Ysaie 12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Et Ysaie 41. Aperiam in montibus flumina et in medio camporum fontes. Ponam desertum in stagna aquarum et terram inviam in rivos aquarum. Et Ysaie 43. Quia dedi in deserto aquas et flumina in solitudine ut potum prebeam populo meo electo meo. ¶ Per aquam autem significatur vivificatio a peccatorum mortibus. Vnde Ysaie 55. Omnes sitientes venite ad aquas. Et Ysaie 58. Et requiem tibi dabit dominus semper et implebit splendoribus animam tuam et ossa tua liberabit et eris quasi hortus irriguus et sicut fons aquarum cuius non deficient aque. ¶ Per aquam autem significatur vivificatio a peccatorum mortibus. Vnde Ysaie 55. Omnes sitientes venite ad aquas. Et Ysaie 58. Et requiem tibi dabit dominus semper et implebit splendoribus animam tuam et ossa tua liberabit et eris quasi hortus irriguus et sicut fons aquarum cuius non deficient aque.

peccatum est in toto corpore. ergo totum debet immergi.

¶ Si aliq̄ p̄o sufficeret: vt tingeret pcipue videret de membris genitalib⁹: in q̄b⁹ peipue originale manet: et in q̄b⁹ circūcisio fiebat: sed ablutio nō p̄t fieri sine humore nisi totū corp⁹ immergat. q̄ non est. Sed tota substantia in aliq̄ ecclesia: in q̄b⁹ q̄libet p aliquā infirmitatē nō potest immergi. ¶ Sed tota substantia ecclesie: in aliq̄ ecclesia: in q̄b⁹ q̄libet p aliquā infirmitatē nō potest immergi. q̄ non est.

¶ Vltēr vī q̄ nō debeat fieri trina immersio. baptismus enim est sacramentum vnitatis ecclesie. vt dicit Aug. is vero est baptismus: q̄ dr̄ cē vna tinctio siue immersio. ¶ Per regulā ad baptismū fides de vnitate: et de trinitate p̄sonarū: sufficienter exprimit in forma. q̄ vnitas essentie dr̄ exprimi in vnitate immersionis. ¶ Per baptismum est figura passionis xpi: sed vna est passio xpi. q̄ vna dr̄ cē immersio in baptismo. ¶ Sed contra. dr̄ Dyo. dicit. 2. ca. hierar. q̄ dr̄ fieri baptismus in tribus immersionib⁹ et eleuationib⁹ ad significandum q̄ xps in sepulchro iacuit triduo die et triduo nocte. ¶ Per Chrysostomum super Jo. 3. sit immersio vt discant q̄li virtute filius et spūs sācta hoc operent. dicit Dicto. super epistola ad Philippenses.

¶ Ulterius vī q̄ trina immersio sit de necessitate sacramenti. legitur enim in decretis de Consecratione dist. 4. c. Aliqn̄ presbyter vel cētus semel immergat: et vna immersione fecerit deponat. hoc autem nō esset nisi trina immersio esset de necessitate sacramenti. q̄ est de necessitate sacramenti. ¶ Per fidei trinitatis exprimit per nomina trium personarum. quia tres immersiones vt ex dictis patet. sed si nō nominarentur tres persone nō esset baptismus. q̄ sic. Non trina immersio est de necessitate sacramenti. q̄ sic. Per hoc enim trina immersio in baptismo dr̄ totū effectū sui. q̄ alie immersiones frustra adderentur et sic iniuria sacramento fieret. ¶ Sed contra est. q̄ ipsa immersio nō est de necessitate sacramenti. q̄ multo magis non est de necessitate sacramenti. ¶ Per auctoritatem Gregorii ex posita dicit. q̄ ecclesie Romane obtinuit: q̄ potest fieri semel vna immersio. ¶ Sed contra. Gregorius ex posita dicit. q̄ ecclesie Romane obtinuit: q̄ potest fieri semel vna immersio. ¶ Per auctoritatem Gregorii ex posita dicit.

circũcisio auferret culpã sicut baptismus: nõ tñ cõferebat tantã plenitudinẽ grẽ sicut baptism⁹ nec tñ diminuebat fomitẽ: iõ oportuit baptismũ succedere: innouatio.n. non solũ cõsistit in remotione culpe sed in collatiõe grẽ. ¶ Ad 2ᵐ ergo dõm q illę significatiões sunt rerum nõ cõtrarum: ideo de illis nihil ad propositum.

¶ Ad 3ᵐ q.dõm q multiplex fuit baptismi institutio. Fuit .n. institut⁹ quãtũ ad materiam in baptismo xpĩ: tũc.n. vim regeneratiuã aquę cõtulit: t aliq̃ mõ fuit forma figurata p presentiã triũ personarũ in signo visibili: q2 pr̃ appuit in voce: filius in carne: spũssctũs in columbę specie: tũc fuit baptismi ibi p figuratus: tũc q2 celi aperti sunt sup eũ: sz necessitas ei⁹ fuit declarata. Jo.3° vbi dicit: Nisi qs renat⁹ ẽc. sz vsus fuit inchoat⁹ qñ misit discipulos ad pdicãdũ t baptizãdũ: vt pz Math. 3° sz efficaciã habuit ex passione xpĩ quãtũ ad vltimum effectũ qui est apertio ianuę: sz diuulgatio ei⁹ quãtũ ad oẽs nationes per pñs fuit Math. vlti. vbi dicit. Eũtes docete oẽs gẽtes ẽc. ¶ Et p hoc pz solo ad obiectũ sciẽdũ q Math. vlti. nõ fuit forma institut: cum añ passionẽ in eadẽ forma baptizauerint sicut in littera dr̃: sz fuit iterata.

¶ Ad tertiũ q.dõm q añ passionẽ nullus obligabat ad baptismũ: q2 tũc nõ erat institut⁹ ad obligãdũ: sed ad exercitãdũ: sz post passionẽ obligatorius fuit q̃ñ circũcisio mortua fuit quãtũ ad oẽs ad quos institutio potuit puenire. ¶ Et p hoc pz solutio ad obiectũ: dõs.n. Joh.3° magis pdixit obligationẽ futurã q̃ narraret pñtẽ: nec preceptum obligat anteq̃ sit diuulgatum.

Baptismus dr̃ corporis tinctio ẽc. Sciẽdũ est q baptizare i greco idẽ est qd lauare: a lauãdo.n. duo dicit. s. lauacrum qd signat aquã in qua fit lotio humano artificio pparatã: alio mõ lotio que signat vtriusq lauacri. Baptism⁹ q̃ põt significare ipsam aquã que dr̃ lauacrũ: vt dr̃ Tit. 2°. Per lauacrũ regñatõis ẽc. t pt significare ipsã ablutionẽ. Math. 7. Lotiões baptismata hoim t calicum t vrceorũ. i. ablutiões: et iõ Hug. de scõ vic. diffinit baptismũ aquã quãtũ ad pmã acceptionẽ: magr̃ do ablutionẽ quãtũ ad secũdã: sed hec diffinitio est magis pprie: q2 aq̃ nõ signat mũdationẽ nec causat nisi fm q est ablutio. ¶ Vñ est hec tãta vi⁹ aq̃ ẽc. Quid sit ista virt⁹ q̃ sit datã dõm est. 4. di. 3. ¶ Vñ nihilomin⁹ insinuari ẽc. hoc est intelligẽdũ in suo casu: sic apli in noie xpĩ baptizabant alias magr̃ falsum diceret. ¶ Celebrat aũt hoc sacrm̃ ẽc. Sciẽdũ q aq̃ est mã baptismi: t põt tripr̃ cõsiderari: primo cõsideratur in sua pp̃a nã: est q̃si mã remota: q2 ex nã pprietate hz aliquã cõuenientiã ad hoc q sit baptismi mã rõne ablutiõis. 2° aũt q est instituta ad hoc accipiẽs vim regeneratiuã ex tactu carnis saluatoris: sic est mã q̃si disposita. 3° aũt q cõsiderat sub forma vboz est q̃si mã vltima. ¶ Solet aũt queri ẽc. de hac dictũ est supra dist. 3ᵃ. ¶ Aditũ nobis regni aperuit. apertio ianuę nõ est aliud q̃ remotio impedimẽti qd phibebat totum humanũ genus ab introitu celi: qd quidem ablatum est per passionem christi sicut dictum est in 3° lib. dist. xviij.

¶ Qr aliq suscipiũt sacrm̃ t rẽ. Alij sacrm̃ t nõ rẽ. Alij rem t non sacramẽtuz. Di. IIII. a

Hic dicẽdũ est aliquos suscipere sacrm̃ t rẽ sacramẽti: aliquos sacramẽtuz t non rẽ: aliquos rem t nõ sacrm̃. Sacramẽtuz t rem simul suscipiũt oẽs paruuli: qui in baptismo ab originali mũdant peccato. Quãuis qdã diffitẽtur illis qui perituri sunt puulis in baptismo dimitti peccata: innitẽtes illi verbo Au. Sacra i solis electis efficiũt qd figurãt: sz intelligẽtes illud ita esse accipiẽdũ: q2 cũ in alijs efficiãt sacramẽta remissionẽ: nõ hoc eis faciũt ad salutẽ: sed solis electis. Nã q oĩbus puulis in baptismo remittat peccm̃ per baptismũ aug. euidẽter dicit. A puulo inq̃t recẽter nato vsq ad decrepitũ senẽ: sicut nullus phibet a baptismo: ita nullus est q nõ peccato moriat i baptismo. Sed paruuli tñ originali: maiores vero ẽt oĩb⁹ que male viuendo addiderũt ad illud: nisi enormitas vite impediat. i. fictio. adulti vero q cũ fide baptizant: sacrm̃ t rem suscipiũt.

¶ De ficte accedentibus. b

Qui vo sine fide vel ficte accedũt: sacramẽtũ: nõ rem suscipiũt. Vñ Hie. Sũt lauacra gẽtiliũ hereticoz: sz nõ lauãt ad salutẽ. In ecclesia etiã q nõ plena fide accipiũt baptisma: nõ spm̃ sed aquã suscipiũt. Aug. ẽt ait. Judeis oĩb⁹ cõia erant sacramẽta: sed nõ cõis oĩb⁹ erat grã: q est virt⁹ sacramẽtoz. Ita t nũc cõis est baptismus oĩb⁹ baptizatis: sed nõ virt⁹ baptismi. i. ipa grã. Itẽ oĩs q iaz sue volũtatis arbiter cõstitut⁹ est: cum accedit ad sacrm̃ fideliũ nisi peniteat eũ veteris vite nouã nõ põt inchoare. Ab hac pñia cũ baptizant soli puuli immunes sũt. His alijsq testimonijs apte ostẽdit adultis sine fide t pñia vera in baptismo nõ cõferri grãm remissionis: qa nec puulis sine fide aliẽa q pprĩa hr̃e nequeũt dat in baptismo remissio. Si qs ergo ficte accedit nõ hñs verã cordis cõtritionẽ sacrz sine re accipit. Videt tñ Aug. dicere q ẽt ficte accedenti: q ẽt hz odiũ fraternũ i ipo momẽto quo baptizat oĩa cõdonent: t post baptismũ mox redeãt. Sz nõ hoc asserẽdo dicit: imo hãc opinionẽ t pmissam sniam cõferẽdo. ait.n. sic. His q ficto corde baptizant: aut peccã nullatenus dimittunt: q2 spũssanct⁹ discipline effugiet fictũ: aut in ipo tpis pũcto p vim sacri dimissa iterũ per fictionẽ replicant: vt etiaz illud verum sit. Quotquot in xpo baptizati estis ẽc. Etiã illo. Spũssanct⁹ discipline effugiet fictũ: vt induat eũ xpm sanctitas baptismi: exuat euz xpm pnicies fictionis. Nã redire dimissa peccata: vbi fraterna charitas nõ est: apte dñs docet ẽt in illo seruo a quo dñs dimissuz debitũ petijt: q2 ille cõseruo dimittere noluit. Sic nõ impedit baptismi grã quo minus oĩa peccã dimittant: ẽt si fraternũ odiũ in eius cui dimittant aĩo pseuerat. Soluit.n. hesternus dies: t qcqd supest: t soluit ẽt ipsa hora: momẽtũq añ baptismuz t in baptismo. Deinceps aũt cõtinuo reus incipit esse non solũ cõsequẽtiũ: sz etiã preteritoz dierũ: horarũ: momẽtoz: redeuntibus oĩb⁹ que dimissa sũt. Hoc aũt vt pdiximus: nõ sub assertione dixit: qd ostẽdit ex eo qd ait in eodẽ libro sic. Si ad baptismũ fictus accedit dimissa sunt ei peccata: aut non sunt dimissa. eligãt qd voluerint. Ecce apte cernis: si tamẽ itẽdis id dixisse Aug. nõ asserẽdo: sz q̃rendo t alioz opinionem referẽdo. Idem.n. ait. Tũc valere incipit ad salutẽ baptismus cum illa fictio veraci cõfessione recesserit: que corde in malicia pseuerãte peccatoz ablutionem nõ sinebat fieri. Nõ ergo ficte accedenti peccata dimittunt.

¶ Quomodo intelligat illud quotquot in christo baptizati estis xpm induistis. c

Queritur ergo quomodo illud accipiat. Quotquot in christo baptizati estis christũ induistis. Põt dici q q in christo. i. in christi cõformitate baptizant. s. vt moriant vetustati peccati sic christ⁹ vetustati pene: induunt christũ quẽ per grãm inhabitantẽ hñt. Põt t aliter solui. Duob⁹ enĩ modis christũ induere dicimur: vel assumptione sacramẽti: vel rei pceptione. Vñ Aug. Induũt homines christũ aliq̃ vsq ad sacramẽti pceptionem: aliq̃ vsq ad vite sanctificationẽ: atq illud primũ bonis t malis põt eẽ cõe: hoc aũt est pprĩũ bonoz t pioz. Oẽs ergo q in xpĩ noĩe baptizant: xpm induũt: vel fm sacramẽti pceptionẽ: vel fm vite sanctificationem.

¶ De illis qui suscipiũt rem t non sacrm̃. d

Sunt t alij vt supra posuimus: q suscipiũt rem t nõ sacrm̃. Qui.n. effundunt sanguinẽ pro noĩe Jesu: t sinõ sacrm̃: rem tñ accipiũt. Unde Aug. Quicũq non pcepto regenerationis lauacro pro cõfessione christi moriunt: tantũ eis valz ad dimittenda peccata quãtũ si abluerent sacro fonte baptismi. Audistis q passio pro christi noĩe suscepta supplet vicem baptismi. Nec tñ passio vicem baptismi iplet: sz etiã fides t contritio vbi necessitas excludit sacrm̃. sicut apte docet Aug. dicens baptismi vicem aliqñ implere passionem. De latrone illo cui non baptizato dictũ est: hodie mecum eris in paradiso. Beatus Cyprianus in lib. q̃rto. de baptismo non leue documentum assumit. Quod etiã atq etiaz ego cõsiderãs inuenio: non tñ passionẽ pro nomine Christi id quod baptismo deerat posse supplere: sed etiaz fidẽ cõuersionemq cordis: si forte ad celebrãduz mysteriũ baptismi in angustijs tempoz succurri nõ põt. Neq.n. ille latro pro noĩe christi crucifixus est: sed pro meritis facinoris sui: nec q2 credidit passus est: sz dum patit credit. Quãtũ ergo valeat sine visibilis baptismi sacramẽto: quod apostolus ait. Corde credit ad iustitiã: ore aũt cõfessio fit ad salutẽ: in illo latrone declaratũ est: sed tũc ipletur inuisibiliter: cum mysterium baptismi non contemptus religionis: sed articulus necessitatis excludit. Et baptismus quidem potest esse vbi cõuersio cordis defuerit: cõuersio aũt cordi potest quidẽ inesse non percepto baptismo: sz cõtempto baptismo non põt: nec vllo modo dicenda est cõuersio cordis ad deũ cuz dei sacramentum cõtemnit. Ecce hic habes non soluz passionem: sed etiam fidẽ t contritionem conferre remissionẽ vbi non contemnit sacramentuz: vt in latrone illo ostendit: qui non per passionem: sed per fidem saluatus est sine baptismo. Sed dicũt quidã hoc argumentum retractasse Aug. Retractauit quidem exemplũ: sed sniam non. Ait.n. in quarto lib. de baptismo. Cum dicerẽ vicem baptismi posse habere passionem: non satis idoneuz posui illius latronis exemplũ: quia verum non fuerit baptizatus incertum est. Cõstat ergo sine baptismo aliqs iustificari t saluari. Unde Amb. de valẽtiniano. Veterẽ meũ doleo: vt pphetico vtar eloquio: quem regeneraturus eram amisi: verũtamen gratiam ille quam poposcit nõ amisit.

¶ Que vident obuiare predictis. e

Illo aũt vident obuiare quod dñs dic. Nisi qs renatus fuerit ex aq̃ t spũsctõ nõ põt intrare in regnũ celoz: qd si generalr verũ est: nõ videt eẽ vera supi⁹ posita. Sed illud itelligẽdũ de illis q pñt t cõtẽnũt baptizari: vl ita itelligẽdũ est nisi qs renatus fuerit ex aq̃ t spũ scõ. i. ex ea regñatiõe q̃ fit per aquã t spũscm̃ nõ saluabit. Illa aũt regeneratio fit nõ tñ p baptismũ: sed ẽt p pñiam t sanguinẽ. Vñ auctoritas dicit: ideo apl's pluraliter dixisse fundamẽtũ baptismatũ: q2 est baptismus in aqua: in sanguine: in pñia. Hoc aũt nõ ideo dicit q sacrm̃ baptismi fiat nisi in aq̃: sz q2 ipsi⁹ vi⁹ t scificatio dat nõ tãtũ mõ p aquam sed p sanguinẽ t pñiam. rõ.n. id suadet. Si.n. nõ valẽtibus credere puulis sufficit baptism⁹: multo magis sufficit fides adultis volẽtib⁹: t nõ valẽtib⁹ baptizari. Vñ Aug. Queris q̃d sit maius: fides an aq̃: nõ dubito qn rñdeã fides. Si ergo qd min⁹ est sanctificare põt: nõne qd maius est. i. fides de qua xpĩ ait. Qui credide

rit in me etiam si mortuus fuerit vivet. Sz di
cunt aliq nullu adultu in xpm credere vel chari
tatem habere sine baptismo nisi sanguine fun
dat pro dno: subtra introducentes testimonia.
Aug. ait. Ex illo tpe quo saluator dixit: nisi qs
renat fuerit tc. absq sacro baptismi pter eos
qui in ecclesia sanguine fundut aliqs vitam eter
na accipe no pot. Ite nullu cathecuminu qmuis
in bonis opib defunctu vita eterna hre credi
mus: excepto martyrio: vbi tota sacra baptis
mi complent. Ite baptizatis iter tru salutis ee
credim. Sed qd in his minus dixit in aliis ca
pitulis supraposit supplevit. Et ideo hec sic
itelligenda sunt: vt illi soli hntes tps baptizadi
excipiant: si.n. aliqs hns fide et charitate volue
rit baptizari: et no valet necessitate pventus: sup
plet oipotetis dignitas qd sacro defuerat. Qui
.n. soluere pot: nisi soluat tenet: sz cu iaz no po
test: et tame vult: no iputat ei deus q sua pote
tiaz sacris non alligavit. Qz vo invisibilis san
ctificatio sine visibili sacro qbusdam insit: apte
Aug. tradit sup leviticu dices. Invisibilez san
ctificatione qbusda affuisse et pfuisse sine visi
bilib sacramentis. Visibile vo sanctificatione
que fit sacramento visibili: sine invisibili posse
adesse: non posse prodesse. Nec tamen visibile
sacramentum ideo contemnendum est: quia contem
ptor eius invisibiliter sanctificari non potest.
Hinc cornelius: et qui cum eo erant iam spiritu
sanctificati baptizati sunt. Nec superflua iudi
canda est sanctificatio visibilis: qz invisibilis pre
cessit. Sine visibili ergo invisibilis sanctificatio
esse potest et prodesse. Visibilis aut que fit sa
cramento tenus sine invisibili pdesse no pot: cum
illa sit ois illius veritas. Symoni mago visibi
lis baptism no pfuit: qz invisibiliter non affuit.
Sed qb invisibilis affuit pfuit. Nec tantu valet
fides aliena puulo qntu ppria adulto. Parvul
eniz no sufficit fides ecclesie sine sacramento: q
si absq baptismo fuerint defuncti etia cu pfe
runt ad baptismu damnabunt: sicut mltis san
ctorum auctoritatib coprobat. Ad hoc vnu suffi
ciat. Aug. ait. Firmissime tene puulos: q vel i
vteris matru vivere icipiut: et ibi moriunt: vel
de matrib nati: sine sacramento baptismi de h
seculo transeut: eterno supplicio puniendos: q
et si ppie actois peccata no habuerit: origina
le tn pcti traxerut carnali cceptione. Et sicut
parvuli q sine baptismo moriunt ifideliu ascri
bunt numero: ita qui baptizant fideles dicun
tur: Qui a fideliu consortio no separant: cuz orat
ecclia p fidelib defunctis. Fideles ergo sunt
no pper fuvturu: sz fidei sacrm. Vn Aug. Par
uulu et si nodu fides illa que cnsi in credentiu vo
luntate consistit: ia tn fidei ipsius sacrz .i. baptism
fidele facit: sicut credere respondet: ita etia fi
delis vocat: no rem ipsam mete annuedo: sed
ipsius rei pcipiendo sacramentum.

¶ Quid psit baptism hiis q cu fide accedut. f

S Olet etiam queri de illis: qui iam san
ctificati spiritu cum fide et charitate
ad baptismu accedut: qd eis conferat ba
ptism. Nihil.n. vr pstare: cu p fide
et contritione iam remissis pctis iustificati sunt.
Ad qd sane dici pot eos qde p fide et contritione
iustificatos .i. a macula pcti purgatos et a debi
to eterne pene absolutos: tn adhuc teneri satis
factione tpali qua penitetes ligant in ecclesia:
Cum aute baptismu pcipiunt: et a pctis si qua
interim post conversione contraxerut mundantur:
et ab exteriori satisfactione absolvunt: et adau
get gratia omnisq virt in eo auget: vt vere no
uus ho tunc dici possit. Fomes quoq peccati
in eo amplius debilitat. Ideo Hiero. dicit q fi
des que fidelib in aquis baptismi datur vel nu
tritur: qz non habenti aliquado ibi datur: et iaz
hnti vt plenius heat datur. Sic et de aliis i
telligendum est. Qui ergo mudus accedit ibi
fit mundior: et omni hnti ibi amplius datur.
Qz vo omnis exterior satisfactio ibi relaxetur
Ambro. ostendit super illum locum. Sine pe
nitentia sunt dona dei et vocatio dicens. Gra
tia dei in baptismo non regrit gemitum et pla
ctum: vel aliquod opus: et omnia gratis codo
nat. Quod quide de exteriori gemitu vel plan
ctu accipiendum est. Nam sine iteriore nemo
adultus renouat: sed exteriores satisfactiones
et afflictiones .s. sordes penitetiu ibi dimittitur.
Adultu ergo confert baptism et iaz p fide insti
ficato: qz accedes ad baptismu quasi ramus a
columba portatur in arca. Ante intus erat iu
dicio dei: sed nuc etiam iudicio ecclesie intus est.
Cum vero in baptismo peccatum deleatur et
satisfactio exterior non imputet: querit cur pe
nalitas: cui pro peccato addicti sumus no tol
lat. Hoc ideo tradut fieri sancti: quia si a pena
h[illegible] inca per baptismum liberent ipsam pre
sentarent baptismi preciuz: non eternu regnu:
Ideo soluto reatu peccati: tporalis pena tn
manet: vt illa vita studiosius querat que erit a
penis omnibus aliena. Ideo etiam manet vt
sit fideli et certandi mat: et vincendi occasio: qui
non vinceret si non pugnaret: nec pugnaret si i
baptismo fieret immortalis.

¶ Cuius rei baptismus: qui datur iam iusto sit
sacramentum. g

S I queritur cuius rei baptismus ille sit
sacrm qui dat iam iusto. Dicimus sa
cramentuz esse: et rei que precessit .i. re
missionis ante per fide date: et remis
sionis tepoalis pene sive peccati si habet qd
interi comittit: et novitatis: ac ois gratie ibi p
stite. Ois etenim rei signuz est: cuius causa e.
Nec mireris rem aliquando pcedere sacrm
cum aliquando etiam longe post sequatur: vt
in illis qui ficte accedunt: quibus cum post pe
nituerint incipiat baptismus prodesse: in qbus
fuit baptismus sacramentu huius sanctificatio
nis qua penitedo habet. Sed si nunq penite
rent nec a figmeto recederet: cui rei sacrz est
baptismus ab illis susceptus. Pot dici rei que
ibi fieret: si eoz enormitas non ipediret.

¶ Si parvulis dat in baptismo gratia: qua pos
sunt in maiori etate proficere. h

S Olet etiaz queri si parvulis in baptis
mo datur gratia qua cuz tempus ha
buerint vtedi libero arbitrio: possint
velle et currere. De adultis.n. qui di
gne recipiut sacrm non ambigit qn gratia ope
rantem et cooperantem perceperint: que inva
cuum eis cedit si per liberuz arbitriu post mor
taliter deliquerunt: qui merito peccati gratiaz
appositam perdunt. Unde dicuntur contume
liam spiritui sancto facere et ipsum a se fugare.
De parvulis vero qui nondum ratione vtun
tur questio est: an in baptismo receperint gra
tiam: qua ad maiorem venientes etatem pos
sint velle et operari bonum. Videtur q no re
ceperint: quia gratia illa charitas est: et fides q
voluntatem preparat et adiuvat. Sed quis di
xerit eos accepisse fidem et charitatem. Si ve
ro gratiam non receperint qua bene operari pos
sint cum fuerint adulti: non ergo sufficit eis in
hoc statu: gratia in baptismo data: nec per illa
possunt modo boni esse nisi alia addatur: que
si non additur: non est ex eorz culpa: quia iu
stificati sunt a peccato. Quidaz putant gratiaz
operantem: et cooperantem cunctis parvulis
in baptismo dari in numero non in vsu: vt cuz
ad maiorez venerint etatez ex munere sortian
tur vsum: nisi per liberuz arbitriu vsuz mu
neris extinguant peccando: et ita ex culpa eoru
est non ex defectu gratie q mali fiunt: qui ex
dei munere valentes habere vsum bonuz: per
liberum arbitrium renuerunt: et vsum pravuz
elegerunt.

P Ostq determinavit magr de baptismo
qntu ad ea que pertinent ei [illegible]
siderato hic determinat de effectu baptismi p
coparatione ad accipientes. Et dividit in ptes
duas: in pma determinat de effectu baptismi
[illegible] qntu ad oes. in 2a specialiter qntu ad parvulos ibi. Solet et
qri si parvulis tc. Prima dividit in ptes tres. in pma ostendit
quo qda recipiunt sacrm et re sacri. in 2a quo qda sacrm reci
piunt: et no rem ibi. Qui vo sine fide accedunt tc. in 3a quo qda
accipiunt rem et no sacrm ibi. Sunt et aliq tc. [illegible]
Circa 2m duo facit. p determinat veritate. 2o obiicit in contra
ibi. vt tn Aug. tc. Et circa h duo facit. p obiicit p auctoritatem
Aug. [illegible] ad auctez
Aug. ibi. Hic [illegible] tc. 2o ad auctem apli ibi. Queri
tur qre tc. ¶ Sunt aliq tc. Hic determinat de illis q recipiunt
rem sine sacro. Et circa h duo facit. p ostedit q qda accipiu
rem sine sacro. 2o ingrit qd postmodu p hoc sacrm addat qui
sacrm susceperint ibi. Solet queri de illis tc. Circa pm duo
facit. p ostedit veritate. 2o excludit errore ibi. Sed dicunt
aliq tc. Circa pmu duo fac. pmo ostedit ppositu. 2o videt
excludere obiectionem ibi. Dis aut vt obviare tc. Circa pmum
duo facit. p ostedit q penitetes p tpe si non sunt baptizati
recipiunt rem sacri sine sacro. 2o ostedit ide de illis q fidem
et contritione hnt ibi. Nec tn possis tc. Sed dicunt aliqui tc.
Hic excludit errore dicetiu no posse aliquem salvari p fide
et cotritione sine baptismo: et circa hoc duo facit. p ostedit
hoc esse falsum qntu ad adultos. 2o ostedit hoc esse verum
qntu ad parvulos ibi. Parvulis non sufficit tc. Solet qri de
illis tc. Hic determinat de baptismo eoz q iam re sacri ac
ceperut. Et circa hoc duo facit. p ostedit effectu baptismi
in eis. 2o significatione ibi. Sed qrit cuius rei tc.

H Ic est triplex qstio. pmo de effectu q est i baptismo sacz
tres. s. de charactere. Scdo de eo qd e res tn
.s. effectu vel vtilitate baptismi. Tertio de suscipientib
aliq vel vtriq: qr de eo qd est sacrz tn in pce
deti di. dictu est. ¶ Circa pm qrunt qtuor. pmo an sit cha
racter. Scdo qd sit. Tertio in q sit. Quarto a quo sit.

Ad primum sic pcedit. Videt q character non
sit in aia: qz vt in 2o Eth. pbus dicit.
Oe qd est in aia est potetia vel passio vl hit: sz character
no est potetia: qz potetie oib hoib coes sunt. character at
no cui sit distinctivu signu sic ipsum nome ostedit. ¶ Pre. po
tentie sunt a na. no aut character. nec iterz est passio: qz pas
siones aie coniungit cu aliq transmutatione corporali: vt dr i
4. Eth. et ptinet ad sensitiva potetia vt dr. 7 phy. nec iterz est
hit: qz hit ordinat ad agendu vt ps p diffone Aug. hit e q
quo agit cu tps fuerit. q character collat in baptismo no est
aliqd in aia. ¶ Pre. oe qd est reducit ad aliqd genus entis.
sz character no vr posse reduci ad aliqd gen entis. nisi for
te ad qualitate: qualitas at e no pot cu sub nulla spe qualitatis co
tineat: pa. n. est hit vt pbatu est. nec dispositio: no sit facile
mobilis: imo ois idelebilis. nec iterz est potetia naturalis vt p
batu est. nec ipotetia: qz tunc sacra q characterē imprimūt
magis afferret q muneret. nec iterz est passio vt pbatu est.
nec passibilis qlitas: cu no sit nata aliqua passione sensus i
ferre. nec a passione aliq inducat. nec iterz est forma et cir
ca aliqd ostans figura: qz figura est terminatio qntitatis: aia
aut no hz qntitate. q character nihil est. ¶ Pre. oia sunt in
eode genere: sz ea q xpo copetunt sut oia hic q ad diabolu p
tinet. q character bestie de quo dr Apo. 13. nihil aliud sit
q pctm mortale vl q sup a virtute et gras no oporteat sa
aliquē characterē poni. ¶ Pre. ea q sunt i sacris nove legis
ordinant ad causandū gras: sz character no vr posse grām
causare: qz mali characterē hnt [illegible]
vr in sacris aliqs character imprimi. ¶ Si dicat q [illegible]

ad gl'am. Ergo ista infinitas nō requirit mā dispositas ex parte dispōnentis nisi ad hoc q̄ mā sit disposita cum q̄ gratia sit absolute infinite amata; vel q̄ non oporteat characterē eam in sacris ad dispōnēdū ad gratiā. ¶ Sed si ergo dicit Dom. in definitione baptismi ponit signū. ex. signū impressum in alia est character. q. d. ⁊ sacra character imprimit. ¶ P. videtur q̄ est aliq̄ distinctio ⁊ penes quē aliquē characterē distinguere. ex. q̄ sacra fit distinctio fidelium ab infidelibus ⁊ fidelium ab invicē. q. d. quoniam in sacris characterē nari. ¶ P. p sacrum significatione ejus q̄ ab eo sacra efficacia habet. ex. ipm signat. ex. significatio sit q̄ characterē assimilatōis ⁊ q̄ in sacramētis competit esse characterem.

¶ Rādeo dōm. q. characterē in sacris q̄busdā impressi ab hodiernis scribentibus in mō ponendi ipm in alia pti differūt ⁊ qui ante venerunt q̄dē in hoc q. ab his dātur p̄ characterē ponuntur relationē triplicē. Est n. character signū subscriptum ⁊ figurat māsignū ⁊ est signū ipsum relationē ad figuratū. māsignū aūt est distinctum ipsum relationē ad ea a q̄b⁹ distinguit. ipsum aūt est figuratum ipsum relationē ad ea q̄b⁹ assimilat. Differūt aūt in hoc. q. dā ponūt istas relationib⁹ nō subesse aliq̄b⁹ accīa absolutū. ex. immediate in aia fundari istas relatiōes. Ꝙ aūt ee nō pōt. q. signū p̄ formam q̄ sensib⁹ vel intellectui impressit facit aliq̄d in cognitionē venire. ex. fit ēt nihil distinguat ab alio nisi p aliquam formā. sibiipsis ēt est relatio sup̄ veritate q̄ituris fundata: vel ut in ¶ Dicta. vbi p. q. q̄lz aliaz relationū qua ipsum character regit aliqua forma subtracta. ex. cū nō sit forma subalbans: forma tabalis in sacris nō dat. relinquit. q. forma subtracta sit q̄dā ad aliq̄d vnitas significatiōis sibi ipsi indē facta. Ex. ⁊ nō. q. d. sicut. q. nō est in aliq̄ genere q̄ituris. ex. ut est in q̄le q̄ituris initeres illa ebo phi in principio. Secundo ingt apparebunt alq̄ q̄ituris modi. Si hoc est fuga. q. d. q. dicens sint alq̄ modi q̄ituriales. vel oēs reducunt ad hos. Quoniam p. ex hoc q. nulla alia species inveniri a nobis potest. Et nō vult aliq̄ q. est in 4. ipse q̄ituris. q. ipsa figuratio q̄ituris character suo nomine exprimit importat vnitatē figure ⁊ est in spē 4. q̄ituris. Et q. d. nō est hoc figuram esse crucē tpi. Sed B nō pōt stare. quoniam figura proprie accepta. aut metaphorice. si proprie accipi sic ponitur determinatione q̄ituris. vnde sua figura in alia nō effecti. aut metaphorice dicat. tūc ois q. metaphora reducat ad proprietatē. non ponit in q̄le. q. d. quoniam de eo metaphorice dicitur. sic nō est q. apostol⁹ sit in q̄le q̄ituris. q. dicit Matth. 5. Vos estis lux mūdi. nec potest aliq̄d in ārta spē q̄ituris incurrī. q. d. sit in alia spē. p̄ter. vel character de q̄ loquimur nō pōt fundari signo q̄ituris. ex. spē. Et nō. q. d. quia est in tertia spē q̄ituris. eo q. sensui spiali infert. quia ex multe debē passione in q̄ali alam ornat. ⁊ decorat. Sed hoc. ex. nō pōt stare. q. sicut p. hac pbo in. 7. pbi. 1. ipse q̄ituris nō est nisi in sensibili pte alia. character aūt a nullo ponit in hac pte alia. sed in intellectiua. ⁊ proprie ille q̄ituris temp. hīc ordinē ad aliquā trāsmutationē. ex. corporalē vel qui inferit. vel a quo cauſat. Et nō. q. d. quia est in prima spē q̄ituris. est quasi media. licet dispōnē. ⁊ hīc. q. dicit. nō. q. d. nō est vltima pfectio. ad q̄ta dispōnit. cū dispōne. q. d. nō. q. d. nō est vltima pfectio. sed q̄ta dispōnit cū dispōne. q. d. nō. Sed hoc nō pōt stare. q. p̄ fm pbm in 2. de hy. hīc est quo hōm⁹ non ad pulsorem bī vel male. vel. q. d. videtur hoc apparere inter bīa ⁊ potētia. q. potētia est qua possumus aliq̄d facere bene vel male. q. d. quo possumus illud bī vel male. fīt. sed hoc. ex. videtur. sola qua bī. videtur. occupabilia qua occupatione. ex. peritia qua bī occupicum. ex. temperantia qua male. ⁊ fatuitas. ex. pōnoq̄. nihil aliud est dispō q̄ placiter non ad aliud. vel male. q. d. vel male. q. sacerdos pōt facere bī vel male. nō potest. q. quatinus sig. qui fundat relatio

characteris sit bī. sed magis potētia. vel relingit. q. nō de in prima spē qualitatis. ex. magis reducat ad secūdā. vt q̄dā alij dicūt. ⁊ hoc sic. p. ex. n. cuiuslibet existis in aliq̄ nā sit aliq̄ operatiōes p̄cipua. ex. in ipsāli vita regenerati. vt Dyo. dicit in 2. ca. ec. hier. ar. vbi. q. aūt sint operationes p̄ncipue. ex. q. sint p̄cipua p̄pria illarum operationū. vnde sicut in aliqua rebus sunt potētie nāles ad p̄prias operationes sua. ita in eis renatis in vitam spiritualē habēt quādam potētias fm quas pōt illa ogz. quę potētie sunt fictę ad illis similibus. q. d. sacra efficacia. q. d. ⁊ sic sacra causant gratiam. ⁊ sic fāliter. vt. ā. 04. p̄. nec in eis sita recipiētes characterē operant divina p ministeriū. minister aūt est sicut instrumentū ministrat. vt dicit pbo in. 8. ethy. q. seruus est sicut organū aiatū. videtur tāz vt sacramēta. q. minister. ⁊ character est illfaliter. q. d. q. hō potētia sit character. ex. si quis diligenter cōsiderat. vba Dyo. a quo prima traditio characteris nobis adamit. ex. signāta. n. ministeriū. rit⁹ cuiuslibet qui in primitiva ecclesia erat. q. d. adulto baptizabant. q. accedēti ad baptismum hierarcha. i. pōtifex manus imponebat. ⁊ signabat eū signo crucis. ⁊ perficiebat cuius deiterī nota christianos. ex. vt decretero ad divina cum aliis admitteret. dicit. q. sic accedētē. s. ad vitam spiritualē divina beatitudo in sui participationē recipit. sicut sacerdos baptizandū in pruinis lumīe quasi quoddā signū ipsi tradit. ⁊ hui. p̄ticipationē p̄fidēs cum. s. diuinū ⁊ cōicante divinoz. ⁊ c. ps. ergo. q. ipse per hoc signū nihil aliud intēdit q̄ illud. q. facit cum participatiui divinarū opationū. vnde hoc signū nihil aliud est q̄ quedā potētia qua pōt in actiones hierarchicas que sunt manifestationes ⁊ receptiones sacroz. ⁊ aliqz quę ad fidēles p̄nēt. ⁊ ad hoc. q. has opationes bene exerceat. ⁊ dicat habitus q̄e. sicut ⁊ alie potētie habitibus indigent.

¶ Ad p̄mū ergo dōs. q. nō sunt habitūm nec passiones. sed sunt potētie quędam. sequentes animā. fm. q. est in vita spiritali regulata. ⁊ nō. q. d. nō. q. d. vel. q. d. natura sint.

¶ Ad 2. dōm. q. reducit. ad 3. q̄dam spēm q̄ituris. ⁊ est alius modus ab illo quē pbo ibi ponit. q. pbo nō cognoscebat nisi opationes nālēs. ⁊ ita nō nisi potētias nālēs. sed aūt q. apud nos ois ponere potētias spiales. sicut potētia sacerdotalis absolutēdi. ⁊ hoc. q. d. ad secūdā. q. d. specie q̄ituris reducant. sicut habit⁹ ifusi in eadē specie qualitatis sunt cū habitibus nālib⁹. vel acquisitis.

¶ Ad 3. dōm. q. per hoc. q. homo figurat bestie nō accipit aliquis spiritalē potestatem sicut per aliquā potestatē spiritualē homo assimilat christo. ex. ideo nō est simile. nā ex littera apocalipsis colligit. q. character bestie configurat. q. d. quia ad seculares opationes. vnde dicit. vt nō possit emere vel vendere. ex. ⁊ similis character christi aliquis configuratur ad actiones christi.

¶ Ad q̄rū dōm. q. character est causa sacralis gre. q. d. quia character gratiā non recipiant. ex. ex cōi dispositione ad gratiā suscipiēdam. ¶ Ad q. nū dicitur. q. character est dispositio ad gratiā p quādā cōgruitatem. q. d. cōgruitatē. ex. hoc enim ipso. q. homo imaginatus est divinis actionibus ⁊ inter mēbra christi cōnumeratus. fit ei quodam cōgruitas ad gratiā suscipiendā. q. d. quia deus pfecte in sacramentis homini p̄sidet. vnde simul cum character q̄ datur homini. vt possit percipere spirituales actiones filiorum vel passionē. q. d. seu acceptiones datur gratia qua bene possit.

Ad secūdum sic p̄cedit. Vī. q. diffinitio q. assignat. q. d. Dyo. de character. nō bī assignet quę talis est. Character est signū sanctę cōmunionis fidei ⁊ sancte ordinationis datū divina beatitudine hierarcha. Signum enī vt in prima dist. dictū. est. q. d. q. q. d. q. q. d. aliquā sensib⁹ ingerit. ⁊ preter eam aliqd facit in cognitionem venire sed character nullam sensibus formam ingerit. ergo non est signum. ¶ P. potentiae quę sunt principia

actionis vel passionis magis. q. d. nis significari. q. d. significare. q. d. causę. q. d. efficere. q. d. significans. ⁊ q. d. character vt oēs. ⁊ est potētia spiritus. q. d. nō. q. d. signū. ¶ P. q. d. bīt character. q. d. nō bīt fidē. ⁊ sicut. q. d. post baptismū in hereticis. vel. dicunt. q. d. nō. q. d. fidē nō. q. d. cōicat. ⁊ fide. q. d. character nō. ex. signū cōionis fidei. vel. ex. signū. q. d. absurdū. ⁊ sentire de signo omnino. q. d. ¶ P. diffinitio. q. d. alias. q. d. ⁊ sic. sub diffinito cōtinet. q. d. ex. q. d. signū sacre ordinatōis. ⁊ q. d. ol. character. ⁊ sic. q. d. solus character. q. d. q. d. imitatione. q. d. nō. ex. diffinitio bī assignata. ¶ P. hierarcha vt oēs. ex. ⁊ q. d. deiferi. ⁊ aliqb⁹ sacris. q. d. q. d. ferunt. ⁊ a simplicib⁹ sacerdotibus. vel. ex. a lucis spiritus. character. q. d. nō debuit dīe. q. d. ⁊ a hierarcha.

¶ Ulterius vī. q. nō bī assignet. q. d. ⁊ alia. diffinitio magis. q. d. ⁊ talis est. Character. ē. diffinitio. a. character. e. eterno. q. d. ipse. q. d. sa alie rōnali. fm. q. d. imaginē. q. d. Filii. q. d. trinitate. creatā. ⁊ trinitati. creati. ⁊ recreati. ⁊ distinguēs. a. nō. q. d. figuratis. fm. q. d. ⁊ a. q. d. vbi. n. ē. magna. dīa. nō. q. d. ois. q. d. figura. q. d. distinctiōis. q. d. ⁊ sic. q. d. fidelis. a. fidelib⁹. magis. differit. ⁊ vita. ⁊ in ritu. q. d. nō. ois. q. d. vel. aliq̄. q. d. signū. distinctiū. ¶ P. aut. illud. q. d. signū. distinctionis. fu. pp. bolem. aut. pp. deū. aut. pp. angelos. nō. pp. bolez. q. d. nec. aliq. bolez. pōt. cognoscere. character. ēnec. ipemet. q. d. bs. pcipit. se. bīe. q. d. signū. aūt. ois. ex. nōti. ; nec. quo. ad. deū. q. d. ⁊ nec. ē. signo. scit. fidelem. ab. infidelib⁹. discernere. ex. sīlr. nec. q. d. ad. angelos. ; illud. signū. distinctiōis. character. nō. ē. ¶ P. bō. nō. figurat. trinitati. nisi. p. imaginē. ⁊ similitudinē. sed. p̄ma. figuratio. ē. p. nālm. 2. p. q. d. am. q. d. character. nullo. cō figurat. ¶ P. character. est. excellentior. vt. q. d. fidei. s. q. d. charitati. nō. ponit. aliqb⁹. distinguēs. signū. nec. aliqs. vtutib⁹. q. d. nec. fidei. ois. poni. ¶ P. Sēd. distinguit. sufficienter. a. suo. priori. s. fides. ifidelitati. ; ita. est. q. d. sufficienter. fidelem. ab. infidelib⁹. distinguit. ; ita. nō. ois. q. d. p. character. distinguat.

¶ Rādeo dōm. ad p̄m. q. d. illa. diffō. nusq̄. inveniē. a. Dio. posita. ex. s. pōt. accipi. ex. his. ei. q. d. doctrine. ⁊ accipē. adhuc cōcinēti. ; si. sic. dicerēt. character. ē. signū. cōionis. p̄fatis. vūnq̄. ⁊ sacre. ordinatōis. fidelitū. datū. a. dīna. beatitudine. Et tāgit. 4. cās. primo. gen⁹. characteris. in. q. d. ex. est. character. q. d. signū. q. d. p̄ncit. ad. cām. formalē. 2. q. d. finē. dat. n. ; signū. ad. eos. vt. ē. recipiens. ; figurē. ex. ; si. aferipnus. ad. cōicandū. divinis. sacris. ⁊ actionib⁹. sacris. ⁊ cātū. ad. hoc. dicit. cōionis. vinoz. p̄fatis

equal ois pena tollit. ⁋ Ꝯ baptism⁹ directius ordinat̃ ꝯ pctm originale q̃ ꝯ pctm actuale: ꝫ tollit oēm penā actual pcti vt dictū ē: ꝫ tollit oēs penā originalis. ⁋ Ꝯ cessan te cā cessat effect⁹: ꝫ cā pene ē culpa: ꝫ ꝗ tollit culpā originalē ꝑ ꝯs aufert penā. ⁋ Ꝯ nullus qui ē debitor alic⁹ pene euolat statim baptizat⁹ si stati moriat̃ euolat: ꝗ nō ē debitor alic⁹ pene: ꝫ sic bap⁹ absoluit ab oī pēa ēt originalꝭ.
⁋ Sꝫ ꝯ. q: i baptizatis ēt caro ꝯcupiscit aduersus spūs: ꝫ h pugna ē ex pctō originali: ꝗ nō tollit ois pēa originalꝭ pcti ꝑ baptismū. ⁋ Ꝯ necessitas moriēdi ⁊ ienerationis ⁊ penalitates h⁹ vite sūt pene originalis pcti: ꝫ ille adhuc manent i baptizatis: ꝗ bap^mus nō tollit oēs penā originalis pcti.
⁋ Rñ. dōs ad p^m. q. ꝗ in gñatiōe q̄libꝫ p introductiōez forme ois ꝯria forma expellit: ⁊ ēt dispō ad formā ꝯriā: nisi qlig reliquat̃ ex idispōne recipiētis formā. vñ cū baptismus sit regn̄atio i vitā spūalē: oē qð ē vite spūali ꝯriū: qð [illegible] p baptismū tollit. ⁊ iō bap^mus delet ⁊ originale ⁊ actuale culpā mortalē: ⁊ quātū est de se ēt venialē q̃ dispōit ad puatiōez gr̄e: q̄uis q̄s cul pā venialē remācat post baptismū mortali remota pp idispōnē recipiētis baptismū. ⁋ Ad p^m ꝗ dōs ꝗ baptism⁹ nō regnt ꝯritiōez: q̄ꝫ ꝯrimā ad destructiōez pcti actual q̄ꝫ h ē ad h nō sufficiat: ꝫ solū ad remouēdā fictiōez q̄ ē ꝯria dispō īpediēs effectū baptismi. ⁋ Ad 2^m dōs ꝗ baptism⁹ nō ordinat̃ tm̄ ꝯ culpā originalē: alias circūcisio in ꝯtinua ecclia sufficeret: nec baptism⁹ ꝫ ordinat̃ ad destruēdū oēs culpas quā incurrit ad regnādū i nouā vitā destructā oī venialiꝫ: ⁊ iō ē sit totū potēciōale bñs ꝯpletā potētiā ad destruendū totalr pctm: ꝫ pcta pticipat aliqd de potētia: q̄ꝫ potētia ordināta ꝯ alia pctā. Lactualiaꝫ: baptism⁹ ite rari nō pōt. ⁋ Ad 3^m dōs ꝗ q̄tū ē de se baptism⁹: vt dcm̄ est tollit oēs culpā originalē ⁊ actualē: nō solū mortalē ꝫ venialē: q̄uis nō ꝯrict gr̄e simplr ꝯriat̃ tn̄ gr̄e baptismali q̄ ē de ꝯfectā rōne nouitatis vite: ꝫ pōt īpediri effect⁹ ei⁹ ex pte recipiētis si sit idispoit⁹ p fictiōez: ꝫ cū fictio sit pec cāti: si pctm mortale ē pctm simplr: ita facit fictū simplr ⁊ totalr effectū baptismi īpedit q̄tū ad remissionē culpe: ꝫ pctm veniale qð i actu vel i ꝓposito ē facit fictū ꝫ q̄d ⁊ ē fm qd pctm vt dispō ad pctm. ⁊ iō impedit effectū baptismi nō simplr: ꝫ q̄tū ad remissionē ill⁹ venialis.
⁋ Ad 2^m. q. dōm ꝗ xps p mortē suā sufficiēter satisfecit p pctis totꝰ h⁹ani gnis ēt si ēēnt multo plꝭ: ⁊ q: hō p baptismū i mortē xpi baptizat̃ ⁊ ei ꝯmorit̃ ⁊ ꝯsepelit̃: vt dr̄ Ro. 6. ⁊ iō baptism⁹ q̄tū i se ē totā efficaciā passiōis in baptizatū ifluit: ⁊ pp h absoluit nō solū a culpa: ꝫ a pēa satisfactoria. ⁋ Ad p^m ꝗ dōs ꝗ p baptismū hō icorporat̃ xpo ⁊ efficit mēbꝝ ei⁹: ⁊ iō pena quā xps sustinuit reputat̃ isti in satisfactiōez: q: si patit̃ vnū mēbꝝ oīa alia ꝯpatiūt̃: vt dr̄ p^a Cor. 12. ⁊ iō dr̄ in xpo pctā illa puniuit: sic dr̄ Esa. 53. Ꝯo fuit ico ingratē oīuꝫ nr̄ꝫ. ⁋ Ad 2^m dōm ꝗ pēa ordinat̃ culpā duplr. Uno⁹ vt satisfactiōez: sic culpa remanet ꝯ diuina ꝯ satisfactiōez xpi. Alio⁹ vt medicīa sanās vel ꝓseruās mēbꝝ i sanabile: ⁊ sic culpa i baptizatis ordinat̃ vt sanat ꝑ gr̄as ꝯpositā. ⁋ Ad 3^m dōs ꝗ q̄uis eucharistia sit memoriale passiōis xpi nō ordinat̃ tn̄ ad h ꝗ p ipā hō regenerat̃ i mēbꝝ xpi crucifixi: ꝫ vt iā regiat⁹ ei adhereat ⁊ i ipo pficiat. ⁊ iō nō ē sīlis rō de baptismo ⁊ eucharistia.
⁋ Ad 4^m. q. dōs ꝗ i pctō originali. ꝯsistūt ꝑcessus ꝗ ꝑsona corrūpit nām: ⁊ nā ꝑsonaꝫ corrūpit. vñ aliqd ꝯsiderat̃ i h pctō qð ptinet ad nām: aliqd qð ptinet ad ꝑsonā: passio āt xpi sufficiēter pctm originale abstulit q̄tū ad vtrūqꝫ: ꝫ q: facta ꝑsonis adhibent ad baptism⁹ h abhoie tollit qð ex corruptiōe nāe in ꝑsonā redūdabat: ⁊ p h ipam īfectiōez culpe: pūt afficit ꝑsonā: ⁊ penalitā q̄ actū ꝑsone s[illegible] carētiā visiōis diuine baptism⁹ aufert: ꝫ nō aufert actu i[illegible] ctionē pūt afficit nāmꝫ pp ex h ꝗ baptizat⁹ p actū nāe

originale trāsmittit in plēs: sūt nec penā q̄ ꝯsequūtur p[illegible] cipia nāe destitute gr̄a inocētie pmi statꝰ: s[illegible] ꝯs modi sunt rebellio carnis ad spūm: mors ⁊ h⁹ penalitates q̄ ꝯsequūtur ex hoc ipso ꝗ hō ex ꝯriis ꝯposit⁹ est: ⁊ q̄tū ad corp⁹: ⁊ q̄tū ad aīam quodāmō. q̄tū ad appetitū sensitiuū ⁊ itellectiuꝫ ꝑ grām baptismalē efficit̃: vt he pene remanētes nō dñent i ꝑsonā: ꝫ magis ei subijciāt̃ ⁊ in vtilitatē ipꝰ cedāt: inq̄tū sunt mā virtutis ⁊ occasio humilitatis ⁊ exercitij. ⁋ Ad p^m ꝗ dōm ꝗ passio xpi sufficiēter aufert ⁊ illud qð ē ꝑsone ⁊ illud qð est nāe p cāmꝫ q: oēs hoies i nā cōmunicāt. iō effect⁹ fm legē cōem curatōis nāe nō erit nisi in fine mūdi: qn̄ oib⁹ electis iā ꝯgregatis simꝰ cū eis etiā alia creatura sensibil liberabit̃ a s[illegible]uitute corruptiōis: vt dr̄ Ro. 8. ⁋ Ad 2^m dōm ꝗ ex q̄ ad pctm actuale ptinent sūt tn̄ ꝑsone: q: act⁹ idiuiduoꝝ sūt fm pħm. ⁊ iō nō ē sīle de pena actual ⁊ originali. ⁋ Ad 3^m dōm ꝗ tollit̃ culpa originalis p baptismū i q̄tū ē ifectiua ꝑsone: nō aūt inq̄tū est ifectiua nāe p actū gñatiōis. ⁊ iō pene q̄ ad corruptiōez nāe ptinēt ēt nō tolluntur. ⁋ Ad 4^m dōm ꝗ baptizat⁹ statim euolat: q: nulla pena debet̃ sibi rōne ꝑsone: ꝫ rōne nature humane q̄ post mortem nō manet fm hūc statum in quo sibi pena debetur.

Ad secundum

sic pcedit̃: vr̄ ꝗ p baptismū nō conferant̃ pueris gr̄a ⁊ v̄tutes. dicit .n. Augu. in lib. de baptismo puulorum. Paruulos fideles facit nō fides ea que ꝯsistit in credētiū volūtate: ꝫ fidei sacr̄: ꝫ fides q̄ ē v̄tus ꝯsistit in credētiū volūtate: vt i 3° li. di. 23^a. dcm̄ ē: ꝗ puuli baptizati nō hñt v̄tutē fidei ⁊ pari rōne nec alias v̄tutes q̄ ēt i volūtate ꝯsistūt. ⁋ Ꝯ si aliqd de nouo recipiat̃ i aliqꝫ ꝗ recipiēs vel illud: alio⁹ se hēat nūc q̄ prius: ꝫ aīa pueri baptizati nō alio⁹ se hꝫ dū baptizat̃ q̄ prius: q: ꝓpriū motū nō hꝫ carēs lib. ar. vñ nec dr̄ ꝗ ē infūdēs grās ⁊ v̄tutes. ꝗ pueri i baptismo grās ⁊ v̄tutes nō recipiūt. ⁋ Ꝯ Dam. dicit ꝗ ꝯ nullo⁹ ē sine ꝓpa opatiōe: ꝫ ꝯstat ꝗ i puero nō sūt opatiōes v̄tutū: q: nō hꝫ electiōez: vt dr̄ i 3° Eth. q̄ in opē v̄tutꝭ regrit̃: ꝗ nō hꝫ v̄tutes. ⁋ Ꝯ v̄tutes cū sint hit⁹ habilitant ad actū: ꝫ pueri nō sūt habiles ad agēdū q̄ fm v̄tutē sunt: ꝗ nō recipiūt v̄tutes i baptismo. ⁋ Sꝫ ꝯ Aug. dicit: ꝗ fides dat̃ ⁊ nutrit̃ i baptismo: dat̃ q̄tū ad puulos: nutrit̃ q̄tū ad adultos: ꝫ fides ē v̄t⁹: ꝗ v̄tutes dāt̃ puul i baptismo: ⁊ eadē rōne alie v̄tutes. ⁋ Ꝯ nullus admittit̃ ad glīam nisi hēat vestē nuptialē q̄ est charitas: sed pueri baptizati si moriant̃ statim euolāt: ꝗ hñt charitatem que est magistra virtutum: ⁊ per ꝯsequēs alias virtutes.
⁋ Ulterius vr̄ ꝗ in adultis v̄tutes p baptismū nō augeantur: augmētū .n. v̄tutū est p meritū: q: fm Augu. charitas meret̃ augeri: vt aucta mereat̃ ⁊ pficī: sed in baptismo nō opat̃ meritū baptizati q̄tū ad op⁹ opatus: ꝗ ex ope opato v̄tutes i baptismo nō augent̃. ⁋ Ꝯ cib⁹ corporalis i corꝑ iā peruenit ad q̄titatē determinatā nō facit augmētū: ꝫ pōt eē ꝗ aliqs añ baptismū pueniat ad q̄titatē gr̄e baptismalis quā puer recipit: ꝗ nullū est īpedimētū: ꝗ baptism⁹ nihil supra grām adiiciet. ⁋ Sꝫ ꝯ sup illud ps. Sup aq̄s refectiōis educauit me: dicit glo. ꝗ augmētū v̄tutis ⁊ hōc ꝯpōnis educauit i baptismo: ꝗ baptism⁹ auget v̄tutes hītib⁹.
⁋ Ulteri⁹ vr̄ ꝗ baptismi effect⁹ nō sit illuminatio: q: illuminatio ad doctrinā ptinet: ꝫ doctrina fidei ē p cathecismū q pcedit baptismū: ꝗ nō ē effect⁹ baptismi. ⁋ Ꝯ illuminatio ꝯ ignorātiā ordinat̃: ꝫ fꝫ q̄dā baptism⁹ nō ordinat̃ ꝯ ignorātiā: ꝫ magis ordo: ꝗ illuminatio nō ē effect⁹ baptismi: ꝫ magis ordis. ⁋ Sꝫ ꝯ ē qð Dam. pōit iter effect⁹ baptismi illuminatiōez: vt p3 ex ei⁹ diffinitiōe i pcedēti di. idiecta.
⁋ Ulteri⁹ vr̄ ꝗ fecūdatio nō sit effect⁹ baptismi: nō .n. idē ē q̄ aliqs actiue gñat ⁊ passiue gñat̃: ꝫ bap^mus ē regñatio passiua baptizati: ꝗ fecūditas īportet gñatiōez actiuā vr̄ ꝗ nō ptineat ad baptismū. ⁋ Ꝯ fecūditas ē ꝓpetas ꝯsis al[illegible]

qd q̄tū ad pfectū status: sꝫ q: vt dr̄ i 4° methau. pfecto aū vnūqdqꝫ ē qn̄ pōt alteꝝ gñare: ꝫ baptismus nō ordinat̃ ad pficiēdū: sꝫ eucharistia ⁊ ꝯfirmatio fm Dio. ꝫ magis ad illumināduꝫ ⁊ purgādū: ꝗ baptism⁹ nō hꝫ fecūditatē p effectū. ⁋ Sꝫ ꝯ ē ꝗ dicit glo. sup illud ps. Sup aq̄s refectiōis. Aia pctō p ariditate sterilis fecūdat̃ p baptismū.
⁋ Ulteri⁹ vr̄ ꝗ icorporari xpo nō sit effect⁹ baptismi. aliqs .n. icorporat̃ xpo ⁊ mēbris ei⁹ p fidē formatā: vt i 3° li. di. 23^a. dicit magr̄: ꝫ aliqs hꝫ fidē formatā ēt añ baptismum: ꝗ incorporatio nō ē effect⁹ baptismi. ⁋ Ꝯ icorpatio ē effect⁹ eucharistie: ꝫ ad eūdē effectū nō ordināt̃ diuersa sacr̄: ꝗ nō est effect⁹ baptismi. ⁋ Sꝫ ꝯ ē qð Aug. dicit ad Bonifaciū ꝗ in baptismo aliqs mēbꝝ xpi efficit̃: ꝫ hoc est xpo icorporari: ergo icorporatio ē effectus baptismi.
⁋ Ulteri⁹ vr̄ ꝗ apertio ianue nō sit effectus baptismi: qdā .n. añ passionē xpi baptizati sūt: ꝫ tūc eis ianua nō ē aperta: q: nō aliqs corꝝ tūc decessit regnū nō itrouit: ꝗ baptism⁹ nō apit ianuā regni celestis. ⁋ Ꝯ baptism⁹ rep̄sentat passionē xpi: nō resurrectiōez vt vr̄: ꝫ i resurrectiōe ē apta ianua: vt p3 p collectā q̄ dr̄ i die resurrectiōis. De⁹ q hodierna die p vnigenitū tuū eternitatis nob aditū deuicta morte reserasti: ꝗ nō ꝯꝫ iste effect⁹ baptismo attribui. ⁋ Sꝫ ꝯ ē auctas Bede. .n. inductaꝫ: ꝗ in hoc differebat circumcisio a baptismo: ꝗ aditum regni celestis non aperiebat.
⁋ Rñ. dōs ad p^m. q. ꝗ circa h ē multiplex opīo. Quidā .n. dixerūt ꝗ pueris i baptismo nullo⁹ v̄tutes dant̃: ꝫ solū a pctō originali mūdant̃: ꝫ postea qn̄ decedunt vel qn̄ ad pfectā etatē veniūt eis v̄tutes ꝯferūt̃ si inocētiā s[illegible]uēt. ⁋ Sꝫ h opīo nō pōt stare: q: lignū cū pcisum fuerit vbi ceciderit ibi stabit: eccl. 11. ⁊ iō si pueris añ mortē nō fuissent collate v̄tutes: ⁊ gr̄a opās ⁊ coopāns: nec i morte eis ꝯferrent̃: ⁊ sic nō saluarent̃: qð fīm ē. Uidet̃ āt h opīo vsisse ex h ꝗ v̄tutes act⁹ tn̄ eē credebāt: qð fꝫ ē: vt i 2° li. di. 27^a. dcm̄ ē. ⁋ Et iō aliq dicūt ꝗ pueris i baptismo dant̃ gr̄a ⁊ v̄tutes nō i se ipsis: ꝫ i radice sua. s. gr̄a q̄ ē radix v̄tutū: sic essentia aīe potētiaꝝ: ꝫ postea qn̄ solaunt̃ potētie pfectis orgāis efflūūt v̄tutes i ipa ab ipa eētia aīe: ꝫ h ꝓ tāto eē nō pōt: q: tūc si puer i furiā v̄teret̃ añq̄ ad pfectā etatez veniret nūq̄ i ipo potētie solueren̄t: ⁊ ita nūq̄ v̄tutes explicite hēret: ⁊ pterea ꝗ potētie sunt ligate aliq̄ īpedimēto nō īpedit hītūꝫ actūs: q: dormiētes ⁊ violēti hītꝰ hītꝰ: ꝫ ligatos. ⁋ Et iō alij dicūt ⁊ meli⁹: ꝗ pueri i baptismo dāt̃ gr̄a ⁊ v̄tutes: ꝫ hit⁹ illi ligati sūt pp pueritiā: sic i dormiēte pp somnū: ꝫ pueritia disꝑ sedēte iclinat ad bñ opādū nisi aliqs spiritualiter resistat.
⁋ Ad p^m ꝗ dōs ꝗ Aug. loqt̃ de fide ⁊ volūtate actuali q̄ i pueris eē nō pōt. ⁋ Ad 2^m dōs ꝗ q̄uis agēs pncipale sit imobile: tn̄ agēs istrale nō eodē mō se hꝫ nūc ⁊ prius ad puerū: q: nūc adhibet̃ sibi baptism⁹: nō āt prius: tū ē sine aliq̄ mutabilitate sui de alicui puero possꝫ grām ꝯferre ēt sine adhibitiōe sacri si ab eterno disposuisset se ei daturū: sic p3 de sctificatis i vtero. ⁋ Ad 3^m dōs ꝗ duplex ē act⁹ v̄tutꝭ. Un⁹ p^m⁹ q ē pficere aiaꝫ i potētias ei⁹: ⁊ hūc actū ēt pueri hñt. Ali⁹ est scd̄us q ē opari cū electiōe: ⁊ hūc actū nō sp hñt: q: coꝝ opatiōes sunt volūtarie ⁊ volūtas nō hꝫ necesse agere ēt i adultis. ⁋ Ad 4^m dōm ꝗ hit⁹ facit habiles ad actū tollēs ihabilitatē q̄ ē ex īpfectiōe potētie: nō āt tollit ihabilitatē q̄ est ex pte corporalꝭ: p3 in dormiētib⁹.
⁋ Ad 2^m. q. dōm ꝗ p eādē cāꝫ gr̄a gñat̃ ⁊ augeť: vt dicit pħs i 2° Eth. ⁊ iō q: baptismi ē ꝯferre v̄tutē ⁊ grām nō hñtibus oꝫ ꝗ i hītib⁹ augeat. ⁋ Ad p^m ꝗ dōs ꝗ in baptismo q̄uis nō opet̃ meritū baptizati opat̃ sibi tn̄ meritū xpi qð ē efficaci⁹. ⁋ Ad 2^m dōm ꝗ gr̄a nō hꝫ aliquē determinatū terminuꝫ ad quē ptingat vel vltra quē ꝓcedere nō possit: sicut est de q̄titate aīalis. ⁊ ideo nō est simile.
⁋ Ad 3^m. q. dōs ꝗ lumē est q̄ dirigimur i visionē alic⁹ rei. baptism⁹ āt dirigit i visionē spūalē exteriorē ⁊ iteriorē: in iteriorē qdē q̄tū baptismus vr̄ sacr̄ fidei q̄ oculū mētis idoneū facit ad visionē diuinoꝝ: exteriorē āt q: baptizatus ꝯcedit̃ ispicere sacrā eucharistiā ⁊ alia: vñ Dio. dicit ⁊ iō tam Dam. q̄ Dio. baptismo vim illuminatiuā attribuunt.
⁋ Ad p^m ꝗ dōs ꝗ fides pncipalr ē ex istinctu ⁊ q̄tū ad h p baptismū dat̃: ꝫ q̄tū ad determinatiōez suā ē ex auditu: ⁊ sic hō ad fidē p cathecismū istruit̃. ⁋ Ad 2^m dōs ꝗ scia plus dicit q̄ illūiatio: īportat .n. ꝯphēsionē cogr̄ ad q̄ visio nē illūiatio dirigebat̃. ⁊ iō scia ad pfectiōez ptinet. vñ Dio. doctos pfectos nōiat ⁊ doctores pfectiones. ⁊ sic ꝯ ignorātiā ordo dat̃: vt Leuitarū sunt doctrīe ēt doctores aliqꝫ.
⁋ Ad 4^m. q. dōs ꝗ fecūditas dr̄ duplr. Uno⁹ respectu fructus pducēdi i ipo ꝗ dr̄ fecundari: sic opōꝫ v̄tutū gr̄a fruct⁹ boni dari: ⁊ h mō fecūdat̃ aīa in baptismo cū in eo dant̃ v̄tutes nō hītib⁹ ⁊ augent̃ hītib⁹. Alio⁹ respectu fructus pducēdi in altero: sic cū aliqs p doctrinā ⁊ sollicitudinē pastoralē i plebe dei fructū facit: ⁊ h mō fecūdatio nō ptinet ad baptismū: ꝫ magis ad sacꝝ ordis. ⁋ Ad p^m ꝗ dōs ꝗ ex eodē ex q̄ aliqd hꝫ gñatiōez i nā aliq̄s ꝗ facit opatiōes illi⁹ nāe. ⁊ iō cū p baptismū hō regnet̃ i vitā spūalē: ꝫ ipꝫ hō efficit̃ actiue fecūdus: ⁊ q̄ꝫ genitor spiritualiū operūꝫ. ⁋ Ad 2^m dōs ꝗ rō illa pcedit de scda fecūdatiōe.
⁋ Ad 5^m. q. dōs ꝗ icorporari xpo ꝯtigit duplr. s. merito ⁊ nūero: merito qdē pōt aliqs h eccliā effici q̄uis nō xpo icorporat̃ ēt añ baptismū actu susceptū: ꝫ nō añ baptismū ꝓpositū vel ipꝫ baptismū post xpo gr̄e reuelatē: ꝫ nūero nō pōt aliqs effici h ecclia nisi p baptismum. vñ aliqs añ baptismū nō admittit̃ ad pceptiōez eucharistie ⁊ alioꝝ sacrorū ecclie: vt p3 ex dcis. ⁋ Ad p^m ꝗ dōs ꝗ obiectio illa pcedit h p̄ma icorporatiōe. ⁋ Ad 2^m dōs ꝗ pceptio eucharistie psupponit icorporatiōez absolute: q: capitis virtus nō cōicat̃ mēbro nisi iā v̄nito: sed p eucharistiā est pfecta īfluentia a capite in mēbꝝ: ⁊ q̄tum ad hāc pfectionē incorporatio est effectus eucharistie.
⁋ Ad 6^m. q. dōs ꝗ apiri ianuā regni celestis nihil aliud ē q̄ amouere īpedimētū q̄ adit⁹ in regnū celeste toti nāe h⁹ane phibebat̃: ꝫ h q̄ īpedimētū absolute q̄tū ad oēs remotū fuit sufficiēter p passionē xpi: ꝫ illa remotio efficiēter fit q̄ ad istū ꝫ ꝗ pticeps fit passiōis xpi iā facte p baptismū: ⁊ sic baptism⁹ q̄ꝫ cā istrūtalis apit ianuā regni celestis q̄ ad istū: ꝫ passio vt cā satisfactoria q̄ ad oēs. ⁋ Ad p^m ꝗ dōs ꝗ h rō erat: q: passio xpi i cui⁹ v̄tute baptism⁹ agit nōdū fcā erat: nec p eū adit⁹ regni celestꝭ apt⁹. vñ rō pbat ꝗ baptism⁹ nō hēat hāc v̄tutē q̄ꝫ cā pncipal. ⁋ Ad 2^m dōs ꝗ adit⁹ regni celestis apit̃ tripr. Uno⁹ q̄tū ad gloriā aīe: ⁊ sic i passiōe apt⁹ ē: vñ dcm̄ ē latroni. Luc. 23. Hodie mecū eris i padiso. Alio⁹ q̄tū ad gloriā corꝑis: ⁊ sic apt⁹ ē in resurrectiōe. Alio⁹ q̄tū ad locū glīe ꝯgruēt: ⁊ sic apt⁹ ē i ascēsiōe: ⁊ his trib⁹ modis baptism⁹ istrūtalr apit q̄ ad istū: agit aūt v̄tute ⁊ passiōis ⁊ resurrectiōis ⁊ ascēsiōis inquātum hō ꝯfigurat̃ xpo passo p imersionē: q̄ quodāmō xpo ꝯsepelit̃: ⁊ ei resurgenti q̄tum ad mersionē q reditur ex aqua: ⁊ ascendēti q̄tū ad eleuatiōem baptizati de sacro fonte. vñ baptismus passiōi appropriat̃: ꝗ cū gloria aīe pncipalr detit ⁊ cā quodāmō aliqꝫ: ⁊ in h⁹ signū baptizato xpo celi apti sunt sup eum. Matth. 3.

Ad tertiuz

sic pcedit̃: vr̄ ꝗ baptism⁹ nō eq̄lē effectū hēat i oēs q̄tū ad remotiōez mali. in adultis .n. remouet pctm actuale ⁊ originale: ꝫ in pueris originale tm̄: ꝗ plus efficit in adultis q̄ in pueris q̄tū ad mali remotiones. ⁋ Ꝯ mitigatio fomitis est effectus baptismi: sed post baptismum in q̄busdā inueniūr fomes magis mitigatus q̄ in aliqꝫ: ꝗ in eis efficacius baptismus se habuit in remotione mali. ⁋ Sed ꝯ baptismus habet efficaciā ad remouendū malum: ꝗ hꝫ quandā similitudinē mortis: sed mortē mortuꝫ vnus nō magis mori q̄ ali⁹

ergo et baptismus equaliter in omnibus mala aufert.

¶ Ulterius videtur quod etiam equalis gratia omnibus in baptismo conferatur qui non ficte accedunt in baptismum. operatur passio christi que habet quodammodo efficaciam infinitam: sed finitum infinito additum nihil maius efficitur quam devotio accedentis qua unus alium excedit sit quoddam bonum finitum: videtur quod devotio vel aliquid huiusmodi efficere non possit quin omnes in baptismo equalem gratiam consequantur. ¶ Preterea ad baptismi effectum capiendum non requiritur alia coaptatio nisi solum ut impedimentum removeatur: sed nullus recipit gratiam in baptismo nisi ab eo sit impedimentum remotum: ergo omnes recipiunt gratiam equalem. ¶ Sed contra Damascenus dicit quod peccatorum remissio cunctis equaliter in baptismo datur: gratia autem spiritualis secundum proportionem fidei et secundum purgationem: sed non omnes cum equali fide nec equaliter preparati ad baptismum accedunt: ergo non omnes equaliter gratiam consequuntur.

¶ Ulterius videtur quod nec etiam pueri in baptismo consequantur equalem gratiam: quia in angelis secundum quantitatem naturalium gratia infundebatur: sed unus puerorum habet meliora naturalia quam alius: ergo et maiorem gratiam in baptismo recipit. ¶ Preterea quidam in baptismo recipiunt gratiam finalem et innocentiam baptismalem usque ad finem servant: quidam autem non: ergo etiam de pueris aliqui aliis maiorem gratiam consequuntur. ¶ Sed contra gratia baptismalis in pueritia non opponitur nisi peccato originali: sed unus puer non habet plus de peccato originali quam alius: ergo nec maiorem gratiam baptismalem recipit unus alio.

¶ Respondeo dicendum ad primam questionem quod baptismus virtute aufert in eo qui ficte accedit culpam personalem inficientem quam invenit ut dictum est: et sic accedit ad terminum a quo autem quam in termino sunt intensionem non recipiunt: et ideo quantum ad remotionem culpe equalem effectum habet in omnibus baptismus. et similiter est de pena personali que reddit culpe originalis prout est inficiens personam scilicet carentia divine visionis: sed contra aliam penam ex principiis nature consequentem: sicut est concupiscentia vel fomes: remedium adhibetur in baptismo: ut non dicentur per gratiam in baptismo collatam: et ideo similiter est de pena illa et de gratia. ¶ Ad primum ergo dicendum quod hoc non est de efficacia baptismi quod non tot peccata destruit in uno quot in alio: sed quia non tot invenit in uno quot in alio: in quolibet enim destruit omnia que invenit. ¶ Ad secundum dicendum quod illa obiectio procedit de secunda pena que habet repelli per baptismum ex parte gratie collate.

¶ Ad secundam questionem dicendum quod actus activorum recipiuntur in passivis secundum suam dispositionem: et ideo quamvis baptismus ut passio christi que in eo operatur quantum est de se equalem respectum ad omnes habeat: quia tamen quidam ad baptismum cum maiori preparatione fidei et devotionis accedunt quam alii: ideo quidam alius maiorem gratiam consequuntur. nullus enim gratiam in termino recipit ut intendi non possit per baptismum. ¶ Ad primum ergo dicendum quod devotio baptizati non additur quasi causa ut efficienter agat ad gratie receptionem: sed additur quasi dispositio materialis: et ideo secundum diversitatem ipsius principalis baptismi effectus. ¶ Ad secundum dicendum quod quia adultus baptizatur non solum requiritur ad percipiendum baptismi effectum remotio prohibentis scilicet fictionis: sed etiam requiritur dispositio quasi materialis scilicet devotio et fides recipientis baptismum: et secundum quod magis vel minus fuerit dispositus effectum baptismi diversimode consequitur.

¶ Ad tertiam questionem dicendum quod in pueris baptizatis nihil ex parte corporis requiritur quasi dispositio ad salutem fidem ecclesie: et per effectum passionis christi que operatur in baptismo: et hec duo equaliter ad omnes pueros se habent: et ideo non differunt quantum ad effectum baptismi suscipiendi: sed omnes equalem gratiam suscipiunt. ¶ Ad primum ergo dicendum quod non est simile de pueris et de angelis: quia angeli differunt specie secundum multorum opinionem: pueri autem non: vel non est tanta differentia naturalium in pueris sicut in angelis. ¶ Vel dicendum quod in angelis secundum proportionem gradus naturalium erat etiam proportio conatus quo ex parte corporis requiritur: et ideo acceperunt gratiam secundum proportionem naturalium: in pueris autem non requiritur aliquis actus ex parte corporis: et ideo non est simile. ¶ Ad secundum dicendum quod gratia accepta in pueris non facit eis necessitatem ad bonum quin inclinationem sequantur: et ideo postquam ad perfectam etatem pervenerint possunt diversimode gratia recepta uti: et inde est quod quidam perficiunt et glorificantur: quidam vero deficiunt non ex diversitate gratie in baptismo percepte.

¶ Quantum ad tertium.

Deinde queritur de recipientibus baptismum. Et circa hoc queruntur tria. Primo de pueris et aliis usu rationis carentibus quos constat sacramentum et rem sacramenti percipere. Secundo de fictis qui recipiunt sacramentum et non rem sacramenti. Tertio de baptizatis baptismo flaminis et sanguinis qui non recipiunt sacramentum sed rem sacramenti.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod pueri sacramentum suscipere non possunt. Matthei. ultimo. Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit: ex quo patet quod credere presupponitur ad baptismum: sed pueri non possunt credere: quia non possunt aliquid cum assertione cogitare: ergo pueri non possunt suscipere sacramentum baptismi. ¶ Preterea in baptismo fit quedam obligatio hominis ad ea que sunt fidei christiane servanda: sed obligatio non potest fieri nisi ab eo qui est sue voluntatis arbiter constitutus: ergo pueri sacramentum baptismi suscipere non possunt. ¶ Preterea baptismum ut dicit Dionysius fit aliquis particeps communionis divinorum: sed pueris non competit sacra communicare: ergo nec competit eis sacramentum baptismi. ¶ Sed contra est quod Dionysius dicit ultimo capitulo ecclesiastice hierarchie. De divini nostri duces scilicet apostoli probaverunt infantes recipi ad baptismum: ergo pueri possunt sacramentum baptismi recipere. ¶ Preterea baptismus circuncisioni successit: sed circuncisio pueris conferebatur: ergo et baptismus pueris debet dari.

¶ Ulterius videtur quod convenientius sit baptismum differri quam statim in pueritia dare: nisi necessitas mortis emergat: quia omnis christi actio nostra est instructio: sed christus baptismum accipere voluit in trigesimo anno vite sue: ut dicitur Luce. iii. et similiter apud nos debet usque ad tempus perfecte etatis differri. ¶ Preterea medicina efficacior debet sumi quando magis morbus potest imminere: sed baptismus magis sic imminet in fine vite vel saltem in perfecta etate: quia per ipsum omnia delicta adolescentie et iuventutis solventur: ergo usque tunc deberet differri. ¶ Preterea magis afficitur homo ad ea que ex seipso acquirit quam ad ea que ab alio accipit. unde et illi qui ex propria acquisitione divitias habent non sunt ita liberales sicut qui ab aliis acceperunt: ut dicit philosophus in quarto Ethicorum. si pueri qui baptizantur quasi ab aliis baptismum suscipiunt: adulti autem ex seipsis ad baptismum accedunt: ergo magis afficerentur ad fidem christianam quam in baptismo suscipiunt si baptizarentur adulti quam si baptizarentur infantes. ¶ Sed contra medicina debet quam citius morbo apponi: sed baptismus est medicina contra originale peccatum: quod etiam in pueris est: ergo debet eis baptismus dari statim. ¶ Preterea melius est impedire malum ne fiat quam iam factum destruere: sed per baptismum debilitatur fomes ne dominetur in nobis: et in peccatum actuale nos precipitet: et sic in pueritia susceptus futura peccata impedit: ergo melius est tunc dari baptismum quam postea ad destruendum peccata preterita.

¶ Ulterius videtur quod adultis usu rationis carentibus baptisma dari non debeat: adultis enim non solum per baptismum originale: sed etiam actualia peccata solvuntur: sed contra actuale peccatum quod quis ex seipso commisit requiritur proprius motus liberi arbitrii: quem adultis qui usum liberi arbitrii non habent baptismus dari non debet. ¶ Preterea nulli sacramentum exhiberi debet: sed quidam amentes et furiosi contemnunt: ergo eis baptismus dari non debet. ¶ Preterea dormientes secundum philosophum vivunt vita plante: sed baptismus non datur nisi viventi vita humana que est rationalis: ergo dormientibus baptismus dari non debet. ¶ Sed contra est quod Augustinus dicit quarto confessionum de amico suo quem desperatum baptizatus est nesciens: et tamen in ipso baptismus efficaciam habuit: quod patet ex hoc quod postea puerile iussioni contradixit: ergo etiam carentibus usu rationis baptismus dari potest. ¶ Preterea pueri qui nunquam habuerunt usum rationis baptizantur: ergo multo amplius illi qui aliquando habuerunt: quamvis nunc non habeant.

¶ Respondeo dicendum ad primam questionem quod diversi status mundi comparantur diversis etatibus unius hominis: sicut Augustinus dicit in libro lxxxiii. questionum. unde sicut nullus status mundi fuit in quo esset humano generi preclusa via salutis: ita nulla etas hominis viventis est in quo sibi via salutis precludatur. unde cum in pueris sit peccatum originale: per quod a consortio eterne salutis impediuntur: debet eis adhiberi possibile aliquod remedium ad removendum predictum impedimentum. hoc autem est

baptismus. unde divine misericordie contradicit qui negat baptismum pueris posse exhiberi: et propter hoc hereticum est hoc dicere. ¶ Ad primum ergo dicendum quod pueri quamvis non habeant actum fidei habent tamen habitum quem in baptismo suscipiunt sicut et habitus aliarum virtutum: sed verbum domini intelligitur de actu fidei: tunc referendum est ad illos tantum qui per doctrinam apostolorum instruendi erant: de quibus predixerat. predicate evangelium omni creature. nulli enim eorum quibus evangelium predicandum erat: baptismus dari debebat nisi crederet. ¶ Ad secundum dicendum quod obligatio in baptismo non fit ad aliquid ad quod non omnis homo teneatur. ¶ Ad tertium dicendum quod similiter qui ascribitur ad militiam non debet quod statim in pugnam vadat: sed quando opportunitas imminet: ita nec ille qui in baptismo ascribitur ad divinas actiones debet quod statim ad eas admittatur: sed quando tempus opportunum fuerit.

¶ Ad secundam questionem dicendum quod magis laudabile est quod pueri quam citius poterit baptizentur commode non expectata perfecta etate propter tres rationes. Primo quia propter imbecillitatem nature de facili mori possunt: et dampnari. unde ut dampnationis periculum evitetur debent baptismo preveniri. Secundo propter infestationes demonum qui non habent tantam potestatem in pueris baptizatis ab originali mundatis quantam in illis qui adhuc originale habent: neque quantum ad nocumenta spiritualia neque quantum ad nocumenta corporalia. Tertio quia in pueritia facilius homo ad aliquid inducitur et firmius inheret: secundum quod philosophus dicit in secundo Ethicorum. Non parum differt ex iuvene consuesti assuefieri: sed multum magis autem omne: et hanc causam assignat Dionysius in fine ecclesiastice hierarchie. Tradit autem pueri sacris simbolis id est sacramentalibus signis summus sacerdos: ut cum eis nutriatur et neque fornicetur in vitam aliam terrenam nisi divina contemplante semper. ¶ Ad primum ergo dicendum quod christus suscepit baptismum quasi ipsum instituens vel consecrans: hoc autem ad doctoris vel sacerdotis officium pertinet initiare viam salutis. et ideo ante tempus perfecte etatis quod competit esse in doctore vel sacerdote baptizari non debuit: nec est simile de aliis qui baptismum suscipiunt: ut ab eo muniantur. ¶ Ad secundum dicendum quod in baptismo confertur gratia ad bene vivendum quam peccata tolluntur preterita: et impediuntur futura. et ideo quamvis baptismus in fine vite susceptus plura peccata preterita tolleret: tamen pauciora impediret: et ad pauciora bona promoveret. et ideo minus esset utilis. ¶ Preterea multis casibus subiacet humana vita: et posset contingere: ut qui baptismum in fine accipere expectaret morte subita preventus expectatione sua frandaretur. ¶ Ad tertium dicendum quod gratia baptismalis non est per acquisitionem hominis: sed dono dei. ¶ Preterea status paupertatis ante divitias acquisitas non inclinat affectum ut homo paupertatem sequatur: sed magis ut paupertatem fugiat: status autem peccati ante gratiam vel virtutem relinquit propter assuetudinem inclinationem in aliam: ut facilius in peccatum labantur: et ideo non est simile de acquisitione pecunie et gratie vel virtutis.

¶ Ad tertiam questionem dicendum quod de amentibus distinguendum est. quidam enim sunt qui ex nativitate amentes fuerunt: et nunquam habent aliqua lucida intervalla: et de talibus videtur esse idem iudicium quod de pueris. quidam autem amentiam incurrerunt ex infirmitate vel aliquo huiusmodi: et habent aliqua lucida intervalla: et de istis dicendum est quod si ante amentiam incurrerunt vel dum habent lucida intervalla fuerunt in proposito baptismum suscipiendi: si necessitas sit possunt baptizari: et baptismi sacramentum suscipiunt et rem sacramenti etiam si nunc actu dissentiant qui baptizantur in amentia existentes. Si autem ante amentiam contradixerint non recipiunt sacramentum neque rem sacramenti. ¶ Ad primum ergo dicendum quod sicut in adulto qui habet usum rationis disponit ad gratiam baptismalem suscipiendam motus liberi arbitrii: quem habebat dum sane mentis erat. ¶ Ad secundum dicendum quod effectus baptismi in mente suscipitur nec impeditur nisi ex contradictione mentis. illi autem qui mente vitium non habent non contemnunt mente: sed magis fantasia deviant: et ideo talis contradictio effectum baptismi non impedit qui mente consensus prestitit. ¶ Ad tertium dicendum quod dormientes baptizandi non sunt nisi periculum mortis immineat: et tunc similiter distinguendum est de dormientibus sicut de illis qui amentiam incurrerunt post statum sane mentis.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod nulla indispositio voluntatis humane possit effectum baptismi impedire. ea enim que sunt a natura sunt magis permanentia quam ea que sunt a voluntate: sed originale est peccatum nature quod baptismi effectum non impedit: ergo nec aliqua indispositio voluntatis baptismum in suo effectu impedire potest. ¶ Preterea nihil indispositio materie non impedit effectum agentis totaliter nisi quando contraria dispositio que est in materia est fortior quam virtus agentis: sicut patet de aquositate lignorum per comparationes ad calorem ignis: sed virtus divina que in sacris secretius operatur salutem: ut Augustinus dicit est potentior quolibet indispositione voluntatis: ergo non potest per indispositionem voluntatis effectus baptismi totaliter tolli. ¶ Preterea baptismus sicut et alia sacra instituta est divine misericordie operantis salutem: sed divina misericordia operans salutem etiam voluntatem in bonum mutat per gratiam preveniente: ergo et baptismus indispositionem voluntatis magis tollit quam ab ea impediatur. ¶ Sed contra super illud. Sine penitentia sunt dona dei et vocatio: dicit Ambrosius quod gratia dei in baptismo non requirit nisi solam fidem et contritionem: sed per hec duo tollitur omnis contrarietas voluntatis ad gratiam: ergo requiritur ad baptismum ut indispositio voluntatis tollatur. ¶ Preterea secundum Augustinum. Qui creavit te sine te non iustificabit te sine te: sed ille qui habet indispositam voluntatem non cooperatur deo: immo magis in contrarium operatur: ergo in baptismo non iustificatur.

¶ Ulterius videtur quod hec voluntatis indispositio non debeat dici fictio: secundum enim unumquodque genus peccati contingit voluntatem esse indispositam ad baptismalis gratie susceptionem: sed fictio est speciale peccatum: quia opponitur speciali virtuti scilicet veritati: ut patet per philosophum in quarto Ethicorum: ergo non debet dici unicum impedimentum baptismalis gratie. ¶ Preterea Augustinus dicit quod fictus est qui non credit: sed sicut in baptismo datur fides: ita et alie virtutes et precipue charitas per quam aliquis fit filius dei: ergo fictio non magis debet poni impedimentum baptismi quam opposita aliarum virtutum. ¶ Preterea secundum Augustinum aliquo modo fictus est qui indevotus accedit: sed indevotio potest esse sine peccato mortali: talis autem non habet aliquod impedimentum baptismi: ergo impedimentum baptismi non debet dici fictio. ¶ Preterea secundum Augustinum alio modo dicitur fictus qui aliter celebrat: sed qui non servat formam ecclesie non confert sacramentum neque suscipit: ergo talis fictio non est sacramenti impedimentum. ¶ Preterea fictus alio modo ab Augustino dicitur qui contemnit suscipere: sed talis non suscipit: ergo talis fictio non impedit sacramenti effectum.

¶ Ulterius videtur quod recedente fictione baptismus effectum non consequatur: opus enim mortuum nunquam vivificatur: ut supra distinctione xiiii. dicetur: sed opus mortuum dicitur quod in peccato mortali factum est: cum ergo ficte accedens ad baptismum in peccato mortali sit: baptismus ille nunquam vivificare poterit: ut ei gratiam conferat. ¶ Preterea effectus baptismi est ab omni culpa et pena absolvere: sed hoc non accidit recedente fictione: quia a pena peccatorum que post baptismum commisit non absolvitur: alias esset maioris efficacie in ficte accedentibus quam in aliis: quibus ad deletionem sequentium peccatorum baptismus non operatur: ergo recedente fictione baptismus non habet suum effectum. ¶ Preterea sicut aliquis ficte accedit ad baptismum: ita etiam ad eucharistiam: sed recedente fictione eucharistie effectum non percipit qui prius fictus accesserat: ergo nec etiam recedente fictione aliquis baptismi effectum percipit. ¶ Sed contra remota causa removetur effectus: sed causa impediens effectum baptismi erat fictio: ergo remota fictione baptismus effectum suum habebit. ¶ Preterea cuilibet culpe in statu vie potest remedium adhiberi: sed contra originalem culpam non est aliud remedium quam baptismus: cum ergo in ficte accedentibus originale non remittatur: debet baptismus valere recedente fictione: vel baptismus effectum suum non haberet: quod est inconveniens et hereticum.

¶ Respondeo dicendum ad primam questionem quod duplex est effectus baptismi. primus est res et sacramentum scilicet character: et quia character non imprimitur ad operandum hominis voluntate ut aliquid boni fiat cum non sit habitus: sed potentia ut dictum est: ideo hunc effectum voluntatis indispo-

nō impedit: vnō aliqualis sit volūtas recipiēdi sacrm. Alī' effect' est q̄ē res ⁊ nō sacrm. s. grā ⁊ q̄ ad ipsam consequen' q̄ꝫ bōis volūtas spuraſ: vt bñ velit ⁊ bñ cooperaret. iō ad hunc effectū pcipiēdū nō sufficit qualibet volūtas sacrm recipiendi, requirit volūtas talis a qua remoueaſ ois indispō ꝫria grē baptismalis: q2 ꝫria nō ſ cōpatiunt. vn̄ manēte ꝫria dispōne baptismus vltimū suū effectū hr̄e nō posset. ¶ Ad p̄' ḡ dōm q̄ peccatū originale eo ipō q̄ nō ē voluntariū volūtate h' pione h̄ꝫ q̄ i volūtate in q̄ vltimus effect' baptismi effici ꝫ: īdispōneꝫ aliquā nō causat. ⁊ iō effectū baptismi īpedire nō potest. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ de rōne volūtatis ē vt cogi nō possit. ⁊ iō nō ē simile de indispōne voluntaria ⁊ aliaꝝ reꝝ naturaliū q̄ p violēta actōes agētis dispōnes ꝫrias admittūt. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ sicut in his q̄ ad eē nāe spectāt: q̄dā de' opaſ mediātib' rebus nālib' q̄dā aūt sibi reseruauit: ita etiā in aliis q̄ ad grām ptinēt. q̄dā opaſ mediātib' sacris: q̄dā aūt imediate opaſ. ⁊ q̄sq̄ ꝑter legem nature: sicut e miracula facit ꝑter rōnes seminales seu nāles: ⁊ de hōc ē generatio volūtatis eoꝝ q̄ grē ꝫriā volūtatē hñt nō solū hōmꝫ q̄ꝫ ꝫtingit in his q̄ nō ficte acced ūrie ad grāꝫ dispōnentib': quā in ipō momento baptismi ꝫsequūſ. ꝫ ēt eoꝝ q̄ ꝫriā actu volūtatē hñt. sicꝫ ō Paulo accidit. Act. ix.

¶ Ad secūdā q. dōm q̄ ad hoc q̄ aliquis alicuius agentis effectum percipe debeat: opꝫ q̄ sē habeat ī debita dispōne ad cām agētē ⁊ ad effectū pcipiēdū. ⁊ iō indispō volūtatis q̄ effectū vltimū baptismi īpedit est duplex: vna sm ordinē ad ipm sacrmalia sm ordinē ad effectū sacri. Ad ipm aūt sacrm ꝫtingit volūtatē eē īdispositā dupliciter. Vno' p̄ subtractōeꝫ necessariā. Alio' p positōeꝫ contrariā: q2 aūt ois actio ē p ꝫtactū. iō necessarius est q̄ recipiēs sacrm quodāmō ꝫtingat ipm: ⁊ p intellectū quē gdeꝫ ꝫtactū facit fides: ⁊ p affectū quē ꝫtactū facit deuotio. ⁊ iō indispositus reputaſ: ⁊ q̄ nō credit ⁊ q̄ indeuot' accedit. Silr aūt duplex est ꝫriū qd̄ subtrahi opꝫ: vnū est ex pte corum q̄ exterius aguntur: ⁊ sic indispositꝰ ē q̄ aliter celebrat. Aliud ē ex pte eius ī interiore q̄ secretius operaſ salutē: ⁊ sic īdisposit' ē q̄ ꝫtēnit. Silr aūt p opatiōeꝫ ad effectuꝫ baptismi oꝫ q̄ disponaſ aliqs adhibēdo necciam. s. fidē q̄ cor purificat: ⁊ qd̄ remoueat ꝫriā. s. penā p ꝫtritiōem. ⁊ iō Ambꝫ dicit q̄ non sunt necessaria ex hac parte nisi fides ⁊ ꝫtritio: tamē cōtritio etiā in deuotione includitur. ¶ Ad primum ḡ dōm q̄ fictio ꝑprie est cuꝫ aliqs aliqd osidit victo vel facto qd̄ nō ē in rei veritate. Hoc aūt ꝫtingit dupliciter. Vno' qñ ex hac intētōe aliqd dr̄ vel fit vt aliud ostendaſ q̄ rei veritas hꝫ: ⁊ sic fictio est spāle peccatū: ⁊ sic nō accipiſ hic. Alio' qñ aliqd oñdiſ q̄ rei veritas nō hꝫ dicto vel facto: etiā si nō ꝑp hoc dicaſ vel fiat: ⁊ sic accipiſ hic fictio: q̄ aliqs. n. ad baptismū accedit oñdit se veteri vite abrenūciare ⁊ nouā īchoare. vñ si volūtas eius adhuc in vetustate vite remaneat aliud oñdit q̄ sit in rei vitate. ⁊ iō est fictio. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ in sacris pcipue fides opaſ: ꝑ quaꝫ sacra quodāmō ꝫtinuanſ sue cause pncipali agenti ⁊ etiā ipsi recipiēti. ⁊ iō defect' fidei spāl' ptinet ad fictōeꝫ q̄ ē in sacris defect' aliaꝝ virtutū. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ defectꝰ deuotionis accipiē volūtas ꝫcedi baptismū totaliter: ⁊ q̄tū ad sacrm ⁊ q̄tū ad rē sacri. ⁊ h' decreptōis defectus nō pōt sine peccato mortali eē. q̄tuis defectus cognitōis put importat feruorē charitatis ⁊ reuerētia dei ⁊ diuinoꝝ possit eē sine peccō mortali. ¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ alr celebrās q̄dq̄ nō variat ea q̄ sunt de eēntia sacri: ⁊ tñc ꝫferē sacrm: ꝫ nō ꝫfeſ aliqs rē sacri nisi [illegible] sacrm sit iniuria a culpa aliter celebrātis. ¶ Ad 5ᵐ dōm q̄ ti loquitur hic de ꝫceptu quo aliqs abijcit sacrm nō recipiēs ipm: ꝫ quo aliqs puipēdit nō estimās in eo eē efficaciā ad saluādum.

¶ Ad 3ᵐ q. dōm q̄ ī baptismo imprimiſ character q̄ ē imodiata cā dispōnēs ad grām. ⁊ iō cū fictio ſ auferꝫ ex charactere recedēte fictōe q̄ effectū characteris ipedit: hꝫ character q̄ est pñs in aīa incipit hr̄e effectū suū: ⁊ ita baptismus recedente fictione effectum suū consequuntur.

¶ Ad p̄' ḡ dōm q̄ baptismus nō hꝫ efficaciā solū ex opere opante: sꝫ magis ex ope opato: qd̄ ē op' dei ⁊ nō hōis. ⁊ iō nō pōt eē mortuū. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ baptismus recedēte fictōe hꝫ illū effectū quē prius habuisset si fictio nō fuisset. ⁊ iō peccā pcedētia baptismū remittit: ⁊ quo ad culpā ⁊ quo ad penā: sꝫ peccā sequētia remittūtur virtute ꝫtritio q̄ fictione amonet q̄tū ad culpā: sꝫ nō q̄tū ad penā totaliter. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ in eucharistia nō iprimit character cuius virtute possit aliqs virtutē sacri percipere fictione recedente. ⁊ ideo nō est simile.

Ad tertium

sic pceditur: vr̄ q̄ ꝑter baptismū fluminis nō debeāt alia baptismata eē: i oib'. n. q̄ sunt vni' spēi ē vn' modus gñatōis: sꝫ baptism' est regñatio in vitā spūalē q̄ ē vni' rōnis in oibus generatis: q̄ nō dꝫ eē regñatio nisi vni' modi: ⁊ ita tm̄ baptismus fluminis. ¶ Pr̄. baptismus ꝫdiuidiſ ꝫ alia sacra noue legis: sꝫ alia sacra nō multiplicanſ: nō. n. sunt plures ꝫfirmationes neq̄ plura sacerdotia: ⁊ sic de aliis: ḡ ꝑter baptismuꝫ etiā fluminis nō dꝫ eē aliqd baptisma. ¶ Pr̄. sacrm est genus baptismi: sꝫ alia q̄ dr̄ baptismata nō sunt sacra: q̄ nō seruaſ debita forma ⁊ debita mā: ḡ non sunt baptismata. ¶ Sꝫ ꝫ ē qd̄ Dam. determinat ī 4° lib. pla gnā baptismatū. ¶ Pr̄. Heb. 6. sup illud. baptismatuꝫ doctrine. dicit glo. plura dicit: quia est baptisma aque penitētie ⁊ sanguinis: ergo sunt plura genera baptismatum.

¶ Ulterius videſ q̄ penitētie baptism' nō sufficiat ad salutē. character. n. baptismalis vr̄ eē de ptinētibus ad salutē eo q̄ p ipm distinguiſ ꝑplus dei a nō ꝑplo dei: sꝫ p baptimū pnie nō imprimiſ character: ḡ nō sufficit ad salutem. ¶ Pr̄. posita cā sufficiēte supfluū vr̄ aliā cām addere: si ḡ baptism' pnie ad salutē sufficeret necessitate iminēte: nūc aliqs necessitatis articulū euadens nō deberet baptismo aque baptiçari: qd̄ falsū ē. ¶ Pr̄. etas puerilis magis est ad misericordiā īclinās q̄ etas pfecta: vt pꝫ p glo. Ro. 9. sup illud. Vir. p iusto qs moriſ ⁊c. sꝫ pueris non remittit peccm origiale p sola fide ⁊ cōtritiōe alioꝝ nisi baptismus aq̄ eis adhibeaſ: ḡ vr̄ q̄ nec adultis remittatur originale ⁊ actuale sīl sine baptismo aq̄. ¶ Sꝫ ꝫ. salus hōis cū sit de maximis bonis nō pōt hōi iniuste auferri: sꝫ in ꝑtāte hōis ē īpedire aliū ne baptiçeſ baptismo aq̄: ḡ sine baptismo aq̄ p solā fidē ⁊ cōtritiōem pōt eē saluꝰ. ¶ Pr̄. Ro. 6. dr̄. Grā dei vita eterna: sꝫ cōtritio nō est sine grā: ḡ q̄ habet fidē ⁊ cōtritionem etiā sine baptismo aque saluatur.

¶ Ulteriꝰ videtur q̄ baptismus sanguinis nō suppleat vicem baptismi aque: baptismus. n. aque habet efficaciā ex opere operato: baptismus aūt sanguinis solū ex opere opante. vñ sine charitate nō pdest: vt dr̄ p̄' Cor. 13. sꝫ in pueris nihil hꝫ efficaciā ex ope opante: q2 vsum lib. ar. nō hñt: ḡ ī eis baptismus sanguinis nō supplet vicē baptismi aq̄. ¶ Pr̄. ī baptismo sanguis nō ē nisi pena ⁊ cā: sꝫ pena q̄q̄ nō est ꝑportionata ad tollēdā tātā penaꝫ debitā ꝑ peccatis: nec etiā deuotio ad cām passiōis cū q̄bus ꝑ deo patiſ ad hoc sufficeret: ḡ baptismus sanguis nō semꝑ totā penā debitā ꝑ peccatis tollit: ⁊ ita nō supplet in oibus vicē baptismi aq̄. ¶ Pr̄. alia multa sunt gñia supererogationū sicut virginitas: cui ēt debeſ aureola ⁊ doctrīa ⁊ hōi sꝫ hec nō supplet locū baptismi: ḡ nec martyriū vt vr̄. ¶ Sꝫ ꝫ est qd̄ Aug. dicit de Cypano q̄ siqd ī eo purgādū erat: passionis falce ablatum est: ḡ baptismus sanguis purgat vr̄: ⁊ ēt supplet locū baptismi aq̄. ¶ Pr̄. baptismus aq̄ efficaciā hꝫ ex passione xp̄i: cui nos ꝫformat: sꝫ similr baptismus sanguinis nos passioni xp̄i ꝫformat: ḡ supplet vicē baptismi.

¶ Ulteri' vr̄ q̄ baptismus aq̄ sit potior q̄ baptismus sanguis baptism'. n. sanguis efficaciā hꝫ ex ope opante illius q̄ patiſ: baptismus aūt aq̄ ex passiōe xp̄i. cū ḡ passio xp̄i sit efficacior q̄ op' opātis alic' puri hōis: baptismus aq̄ nobilior erit q̄ baptismus sāguis. ¶ Pr̄. p baptismū aq̄ daſ hōi grāꝫ quā debeſ ei aureā: ꝑ baptismū sāguis debeſ hōi aureola. q̄ cū aurea sit nobilior q̄ aureola: ⁊ baptism' aq̄ erit nobilior q̄ baptism' sāguis. ¶ Sꝫ ꝫ ē qd̄ dr̄ ī glo. Jud. 6. super illud. Tolle vitulum ⁊c. Baptismus in sanguine puriores reddit q̄ baptismus aque.

¶ Rn̄. dō ad p̄'m q. q̄ ꝑprie loq̄ndo vnū ē tm̄ baptisma qd̄ in aq̄ celebraſ sub determiata forma vboꝝ. de q̄ dñs dr̄ Math. vl. Docete oēs gētes baptiçātes eos ⁊c. Alia aūtē dr̄ baptismata p ordinē ad illud bapma: ⁊ hꝫ tripl'r. ꝑ dr̄ aliqd baptisma q̄si signū h' baptismi: ⁊ sic dicimus dr̄ baptismus indicū signat nr̄m baptismū q̄tū ad saluationeꝫ spūalis vite ex saluatiōe hūani generis: sic fcā ī archa: vt pꝫ p̄' Pe. 4. ⁊ trāsit' maris rubri q̄ signat baptismū nr̄m q̄tū ad liberationē a seruitute demonū: vt dr̄. i. Cor. 10. ⁊ ablutiōes q̄ fiebāt in lege q̄ signāt nr̄ꝫ baptisma q̄tū ad purgationē petōꝝ q̄ in ipō fit. Alio' dr̄ bapma q̄si cā aliq̄ nr̄i baptismi: ⁊ sic baptism' Joānis dr̄ bapma: vt disponēs ad nr̄m bapma: ⁊ bapma q̄ xp̄o baptiçat' ē: vt dās efficaciaꝫ nr̄o bapmo. Alio' dr̄ aliqd bapm' sꝫ ꝑportionē ad eūdeꝫ effectū: ⁊ sic dr̄ baptism' pnie: ⁊ baptism' sāguis de q̄bus magis h loqiſ: vel q̄tū ad effectū scdariū q̄ ē cōfirmatio in bono: ⁊ sic dr̄ bapm' spūs sc̄i q̄ dr̄ Act. i. ⁊ hec. q. gnā baptismatū ponit Dam. sꝫ magis h tāgit illa tm̄ q̄ hñt ꝫueniētiā cū sacro baptismi ī pncipali effectu. ¶ Ad p̄' ḡ dōꝫ q̄ baptism' sāguis ⁊ bapm' pnie hñt viꝫ eādē regnāndi cū baptismo aq̄: q2 bapm' sāguis ⁊ pnie nō valēt ad regnātiōeꝫ nisi ei q̄ hꝫ baptismū aq̄ in ꝑposito. s. qñ articlus nctātis nō ꝫcedit religiōis sacrꝫ excludit: vt ī lrā dr̄: ⁊ sic quodāmō agit ī vi baptismi aq̄. ¶ Ad 2ᵐ dō. q̄ alia sacra nō sūt tante nctātis sic baptismus: ⁊ iō nō ꝫcedit q̄ hēret aliq̄ supplētiaꝫ cuꝫ articlus nctātis sacrm excludit. ¶ Ad 3ᵐ dō. q̄ duo bapmata de q̄b' magis fac mētionē ī lrā nō conueniūt cū bap' sacro ī signādo: sꝫ solū ī cāndo: iō nō ꝑpe pñt dici sacra: ꝑp qd̄ ī lrā dr̄ q̄ ⁊ tres suscipiūt rē sacri sine sacro.

¶ Ad. 2. q. dōꝫ q̄ aliqd dr̄ ad salutē sufficere dupl'r. Vno' simpl'r ⁊ absolute: ⁊ sic baptism' pnie sine bap' aq̄ nō sufficit ad salutē. Alio' sꝫ qd ⁊ ī casu ⁊ sic suffic qñ articlus necessitatis sacrm excludit ne actu pcipi possit: ⁊c. n. q̄uis sit pnia sine bapmo ī actuē tñ cū desiderio ⁊ ꝑposito bap' ⁊ volūtas ꝑ scō reputaſ ei q̄ nō hꝫ tps opandi. ¶ Ad p̄' ḡ dōꝫ q̄ eādeꝫ rō ē de charactere baptismali: ⁊ de ablutiōe aq̄ exteriori: q2 vtruꝫq̄ simpl'r ē necciuꝫ ad salutē: sꝫ in casu suffic ꝑpositū qñ articlus nctātis sacrꝫ excludit. ¶ Ad 2ᵐ dō. q̄ rō illa pcederet hñ si baptism' pnie eēt simpl'r ⁊ absolute ad salutē sufficiēs. ¶ Ad 3ᵐ dō. q̄tuis pueroꝝ etas sit magis miserabilis: tñ oꝫ si saluari debeāt q̄ in eis aliq̄ cā salutis sit: ⁊ q2 p ꝑpriū motū lib. ar. saluari non pñt oꝫ q̄ p sacrm baptismi saluenſ. plus. n. valet adulto fides ꝑpa q̄ paruulo fides aliena. Ex. n. aliqñ fides aliena puero ad salutē sufficiebat cū aliq̄ ꝑfessiōe: h erat inq̄tū illa ꝑfessatio habebat vī sacri quā nūc hꝫ baptismus aq̄.

¶ Ad. 3. q. dō. q̄ baptism' aq̄ efficaciā hꝫ a passiōe xp̄i inq̄tū eā sacraliter repñtat. bapm' aūt sanguis passioni xp̄i ꝫformat realr nō sacrali repñtatiōe: ⁊ iō in his q̄ sacralia sunt baptism' sāguis nō supplet vicē bap' aq̄: sic ē ipressio characteris ⁊ hmōi: sꝫ in eo qd̄ ē res tm̄ supplet totalr vices bap' aq̄ qñ articlus nctātis sacrꝫ excludit: sic. n. in bap' aq̄ liberaſ hō ab oī culpa pcedēte ⁊ penalitate in bap' sanguinis. ¶ Ad p̄' ḡ dō. q̄ bapm' sāguis nō hꝫ h tm̄ ex ope opante: neq̄ q̄tū ad penā q̄ aliqs martyriū excipiet quā ꝫtingit nō eē sufficientē ad satisfaciendū ꝑ petō: neq̄ q̄tū ad deuotionē iuste volūtatis: q2 ꝫtingit q̄ volūtas magis charitate informata aliquis sine martyrio [illegible] potest ab oī pena liberari: ⁊ hoc habet ex imitatiōe passionis christi. vnde de martyribus dicitur Apoc. 7. Lauerūt stolas suas in sanguine agni. ⁊ ideo pueri q̄uis vsū lib. ar. nō habeant si occidanſ ꝑ christo in suo sanguine baptiçati saluanſ. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ q̄ q̄uis illa pena in se cōsiderata nō esset sufficiens ad liberandū ab oī pena peccati: tamē relata ad cām passionis accipit efficaciā a passiōe christi: [illegible] aliqs p talem penā ꝫformaſ: ⁊ ex hoc ab oī pena absoluire pōt. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ q̄ in aliqs supererogatiōis vel pfectiōis opibus vel statibus nō est ita expressa ꝫformitas ad passionē christi sicut in baptismo sanguinis: neq̄ etiā in baptismo penitētie: ⁊ iō nō oꝫ q̄ in eis ois pena dimittaſ: nā in vitas patrū dr̄ q̄ q̄dā patrū vidit eandē grām descēdere sup eū q̄ habitū religiōis assumit: ⁊ sup eū q̄ baptiçat: sed hoc nō est: q2 talis a satisfactione absoluatur: sed q2 ex ipso q̄ suā voluntatē etiā in seruitutē redegit ꝑpter dei: plenarie taꝫ ꝑ oī peccato satisfecit quā charitatē hꝫ oibus rebus mūdi de quibus tñ posset: nec q̄ elemosynas oia peccata redimeret etiā q̄tum ad penam.

¶ Ad 3ᵐ q̄ōnē dōꝫ q̄ vterq̄ baptism' hꝫ efficaciā a passione xp̄i sꝫ q̄ ei cōformat: ⁊ q2 baptismus aque ꝫformat ei sacrali significatiōe. baptism' aūt sanguis realr: ideo q̄tū ad sacralia excedit baptism' aque: sicut ē impressio caracteris ⁊ hōi. sed q̄tū ad ea que sunt hec res sacri excedit baptismus sanguinis: q2 ⁊ grā in baptismo sanguinis magis augeſ hñt: ⁊ amplior daſ nō hñti si ipedimentū nō adsit: ⁊ remissio petōꝝ q̄uis nō sit plenior: q2 vtruꝫq̄ oꝫ penam ⁊ culpā tollit: tñ est in baptismo sanguis efficacior ⁊ fructuosior: q2 scdis maculis si ignaſ. vt Dam. dr̄. Ob. a. q̄dā dicūt q̄ in baptismo sanguis grā nō ꝫferi appet falsum esse in pueris q̄ p xp̄o occidunt: ⁊ etiā in adultis q̄bus pōt in ipso actu passiōis grā dari sicut ⁊ in baptismo aque si se ad eā disposuerint: ⁊ obicē aliquē nō ponāt spūaliter eo. ⁊ h pꝫ p Aug. q̄ ad Fortunatū loquēs de cōparatiōe hoꝝ baptismatū ait. Baptiçat' cōfitēſ fidē suā corā sacerdote: martyr corā ꝑsecutore. ille post ꝑfessionē aspgit alue: hic sanguine. ille p ipositionē man' pōtificis recipit spūs sctū: hic templū efficiſ spūssancti. nullus aūt efficiſ templū spūssancti nisi grām acceperit. ¶ Ad p̄' dōꝫ q̄ etiam baptism' sanguis efficaciā hꝫ a passiōe xp̄i cui expressius cōformat q̄ baptism' aque. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ q̄ in baptismo sanguis aliqs nō solū aureolā mereſ: sꝫ etiā aureā ꝑ gratiā tūc collatā vel augmentatā.

¶ Oēs paruuli q̄ in baptismo ⁊c. nō tñ soli paruli sꝫ ēt adulti. q̄uis tñ de paruulis nō est dubiū q̄n recipiant: de adultis aūt est: q2 p fictionē ipediri possent: ideo de paruulis pōt' exēplificat. ¶ Nisi peniteat eū veteri vite ⁊c. sꝫ q̄ baptismus nō ē pnia sacrꝫ sꝫ pnia. Et dōꝫ q̄ loq̄ē de pnia put est virtus nō put est sacrm. ¶ Nō redire ꝑmissa ⁊c. hꝫ q̄lrter verū sit infra. di. 22. dicet. ¶ Induūt hoīes xp̄m aliqñ ⁊c. Induere xp̄m nihil aliud est q̄ xp̄i similitudinē assumere: qd̄ cōtingit dupl'r ꝑ sacralē repñtationē ⁊ interi' ꝑ realē imitationē. ¶ Nec tñ passio vicē baptismi ⁊c. cōtritio nō totalr supplet: q2 nō semꝑ a tota pena absoluit: q̄uis absoluat ab omni culpa. ¶ Neq̄. n. ille latro ⁊c. cōtra est qd̄ Hieronym' dicit q̄ xp̄o homicida penā in illa latrone fecit esse martyriū. Et dōꝫ q̄ habuit aliquid de martyrio. s. penā ⁊ iustā volūtatē: ⁊ aliqd defecit ad martyriū. s. cā: sicut in inocētib' defuit iusta volūtas: sed sui pena ⁊ cā. ¶ Quē regnātur' erā aquil. amisisse eū dicit q2 gaudiū ⁊ meritū qd̄ de dispēsatiōe eius habuit' erat amisit differēs baptismū ei' vsq̄ ad solēne tps sm mod eccle qui tūc erat: vel vsq̄ ad pfectā instructionē. ille aūt grāꝫ baptismi nō amisit: q2 cū desiderio eius decessit: ⁊ h

D

De ptāte baptismi ꝛ ministerio.

Ista misterū nr̄ū bñt nō ptāē baptis
mi. Ptāē.n. sibi retinuit. Q̄ notuit
iō iūnctō cū vidit colūbā descēdēē su
per xp̄m. Dñs Aug. Quid noluerat io
annes bap. dñm. Quid nō noluerat: ptāē dñici
baptismi in nullū boiez a dño trāsituraꝝ: ꝛ mun
sterū plane trālisturi. Ptāē a dño in neminē:
ꝛ misterū i bonos ꝛ in malos. Nō erhorreat
columba misterū malox: respiciat ptāēs dñi.
Quid faciat ibi mister ꝛhalus vbi bon⁹ ē dño:
Flegq; plātat: neq; q rigat ē aliq̄d: ſz q icremē
tū dat do. Si ſuperbus fuerit mister: eū diabolo
cōputaꝝ: ſz nō ꝛamiaꝝ bonū xp̄i. Q̄ per illud
fluit purū ē. Per lapideū canalē trāſit aqua ad
areolas. i canali lapideo nil ḡnaꝝ: ſz oꝛ fruct⁹
plimos affert. Nūt ergo nō mō boni: ſz ēt mali
misteriū baptizādi: ſed neutri ptāē baptismi.
Admisterū.n. dedit xp̄s suis: ſz ptāē sibi reti
nuit: quā ſi vellet potuerat suis dare: vt ſu⁹ da
ret baptismū ſuū ꝛanq̄ vice ſua. ꝛ ptāē ſuā cō
ſhmē poterat ꝛ aliquo vel i aliq̄b⁹ suis suis: vt
tāta vis cēt in baptiſmo ſui quāta ē i baptiſmo
dñi: ſz nolunt: ne seruꝰ in ſuo ſpez ponerē. Ba
ptizat ſu⁹ vt mister: baptizat dñs tanq̄ ptātes
hūo: quā ſi daret suis: vt. ſ. ipſox ēt q̄ dñs
ſi cēt: tot cēnt baptismi quot serui: ꝛ ſic dicē⁹
est baptiſm⁹ ioāne: ſic dicerē baptiſm⁹ Pe
tri ꝛ Pauli. Nō ne fierent retinuit ſibi dñs po
testatē baptiſmi: seruis aūt misteriū dedit. Si
ergo seruꝰ dicit ſe baptizare: recte dicit: ſz tanq̄
mister baptizat. ꝛ iō nō differt ſiue bonus ſiue
malus baptizet: Inde etiā nemo dicit baptiſ
mus meus: cū nr̄ū dicat euāgeliū meū: p: udētia
mea: ſz bene ſint a dño in qb⁹ dñia ē. Alī⁹. n. alio
melⁱ⁹ operaꝝ in euangelizādo: ꝛ alⁱ⁹ alio pru
dēcio: ē. Alⁱ⁹ aꝛ alio magis minusue baptizat⁹
ſiue ab'ſertio: ſiue a maiox baptizcē dici ñ pt.

Que fuit potestas baptismi: quā potuit xp̄s dare seruis. c

Je q̄rit q̄ ſit illa ptās baptiſmi quam
xp̄s ſibi retinuit ꝛ potuit dare seruis.
Hec est vplurimū velut ptās dimit
tēdi pcā i baptiſmo: ſz ptās dimittēdi pcā q̄ i
deo ē de⁹ ē. Jō alⁱ dicūt hāc ptāē nō potuiſſe
dare alicui seruox: q: nulli potuit dare vt esset
q̄ ipſe ē: vel vt haberet ēcriā quā ipſe bz: cui
hoc est ēē q̄ posse. Dicūt.n. ſi hāc potēriā ali
cui dare potuit: potuit ei dare creaturas creāre:
q: nō ē hoc maioris potēcie q̄ illud. ad q̄ dici
p̄t: q: potuit eis dare potēriā dimittēdi pcā ꝛ
nō ipaz ēſdē: q̄ ipſe potēs est: ſed potēriā crea

raz: qua seruus posset dimittere pcā: nō tñ vt
auctor: remissōis: ꝛ vt mister: nec tñ ſine deo
auctore: ꝛ: vt ſicut in misterio bz exterⁱ⁹ ſcificare
ita in misterio bēret interⁱ⁹ mūdare: ꝛ ſic illud
facit deo auctore: q ēt eo: ꝛ in eo opaē illō ex
teriꝰ: ita interⁱ⁹ mūdaret deo auctore q cius
verbo velut quodā misterio vererent. Ita etiā
posset deus p aliquez creare aliq̄: nō p eū tāq̄
auctorē ꝛ mistrū cuz quo ꝛ in quo opareē: ſic
in bonis opib⁹ nr̄is ipſe operaē ꝛ nos: nec ipe
tñ: nec nos tñ: ſed ipe nobiſcū ꝛ i nobis: ꝛ tñ
in illis agēdis mistri eius sum⁹ nō auctores: ita
ergo potuit dare suo ptāē dimittēdi peccata
tñ baptiſmo. i. vt i mūdatōe iteriox ſu⁹ cū dño
opareē: nō ſu⁹ ſine dño: nec dño ſine suo: ſed
dño cū suo ꝛ i suo: ſic i exterioꝛi misterio dño
opaē cū suo ꝛ i suo. Tñ ꝛ dñs dī ſcificare et
ſu⁹: ſz dñs inuſibili gr̄a: ſu⁹ viſibili sacro. Tñ
Aug. ſī leuiticus. Dño ait. Ego dño q ſcifico.
Et de moyse ēt deū ē: ꝛ ſcificabis eū. Sz mo
yses ſcificat viſibilib⁹ sacris p misteriū: dñs aūt
inuſibili gr̄a p spīm: vbi ē toꝛ fruct⁹ viſibiliū sa
cramētoꝝ. Sine hac ſcificatiōe viſibilia sacra
nil p̄sunt. Sīgo b meli⁹ apire potenz ñ iudeo.

Ostq̄ ēterānuit magī de baptiſmo p: pa
tionē ad recipiēdos B oteriat dño
p: parātiōez ad dāter: ꝛ dimidit in duas pces.
in p⁹ ostdit a qb⁹ dari posſit baptiſm⁹. in ſcōa
qb⁹ ꝛ q̄ter dari debeat. 6. dī. Nūc q̄ras licet
baptizare ꝛc. Pīla in tres ār̄s p⁹ ostdit a qb⁹ dari posſit ba
ptiſmus: q: a bonis ꝛ malis. in ſcōa aſſignat buī⁹ rōnēm ibi.
Q: misteriū tñ bñt ꝛc. In tertia remouet quandā dubi
tationē. ibi. Dic q̄nē ſi ptās baptiſmi ꝛc.

Jc est dupler q̄s. Ptās de pote
state baptizādi. Ꝛ⁹
de ipso baptizāndo. Circa pmū queruntr
tria. Primo q̄ ptāē xp̄s ſz q: bō in baptizā
do habuit. Scōo q̄ ministris cōuenit. Ter
tio quaz conferre potuerit: sed non contulit.

Ad primum

sic, pcedit. Videt q: xp̄s fm q: bō
habuit ptātem dimittēdi peccata.
Matth. 9. dī. Ut aūt sciatis q: filⁱ⁹ hois bz ptātē dimittē
di pcā. dixit paltico. surge ꝛ ambula: ſz nō opoꝛtebat ſi
gnū ostdere ad pbādū q: bō bēret ptātē dimittendi pcā:
q: b iudei p̄fitebant. q̄ ēt fm q: bō habuit hanc ptātem.
Xp̄s fm q: bō ē receptor. vt in. 3. dī. 19. dcīt: ſz nō
pōt aliqs liberari a seruitute pcōrⁱ⁹ nſi sibi pcōrⁱ⁹ di
missuz ſit: q̄ christus fm q: bō habuit potestatē dimittēdi
pcā. Sup illō Joā. 5. Sicut pr̄ ſuſcitat mortuos ꝛc.
dī Aug. Judicat ꝛ ſuſcitat corpoza nō pr̄ ſz filⁱ⁹ fm diuina
tis dispēsationē qua minor est patre: ſz ſuſcitatio cor
poꝛ attestaꝝ ſuſcitationi aiaꝝ. q̄ ſit p dimiſſionē pcōrⁱ⁹. q̄
xp̄s fm q: bō potuit pcā dimittere. Maius est ipe
rū eius q̄ inuocatio nois eiⁿ: ſz ad inuocationē nois xp̄i da
baꝝ papiſmo ꝛ remissio pcōrⁱ⁹ in penitētia eccīa. q̄ ꝛ
ipſe xp̄s suo ipio poterat pcā dimittere. Xp̄s
ampliozis gloie pre Moyſe bitus ē: q: nō sicut famus vel
mister ſic Moyses ē in domo dei: ſz ſic dño ꝛ heres. vt vr
Deu. 3. ſz ſi nō bēret potestatē dimittēdi peccatū fm q: bō

Ad secundum

sic procedit. Videt q: ministris
cōuenit ptātē cooperandi ad ite
riosē mūdationē. ministrox. Dicta est aliq̄ spīalis ptās ſed
ad emūdationē corporalē nō regrīs aliq̄ spīalis ptās ſed
ſufficit corporalis. q̄ ministri cooperant ad emūdationez
interiorē. Sicut sanctificatio q̄dā adhibet rebⁿ in
crāmentabⁱ⁹ atis ēt ꝛ ministris sacroꝛ: ſi res sacrales ex ſa
ctificatōe inuſibilē gr̄az ponāt ꝛ ꝛ̄ferāt fm Aug. de ſcō
vic. q̄ ministri ſcificati in ista ſcificatōe ad interiorē mūda
tionē q̄ est p gram operant. Liter creaturas dignio
est creatura rōnalis q̄ aliq̄ forma accidētalis: ſz gra operaē
iter⁹ ad peccati remissionē. q̄ ꝛ bō multo fortⁱ⁹ bz ptātez
interius cooperādi. Bois actio aliqⁿ⁹ formē attribu
itur babēti formā illā. q: calor agit ꝛ calidus: ſz remissio
culpe est actio gre. q̄ habenti gratiā cōpetit cooperari ad re
missionē culpe. Dio. 6. ca. ec. hierar. ad ministros ec
clesie pertinet purgare, illuminare, ꝛ ꝛficere. sed pontifex in
ecclesia fit a sociis⁹ meis. q̄ ministri ecclesie cooperant
ad interiorē emūdationē. Secundario intenit a
peccatis sit per spīritūſcientiā. ministri ecclesie nō dāt spī
tūſcia. q̄ nec cooperant ad interiorē emūdationē. Xp̄
maius est iuſtificare impiū q̄ credere ecclā ꝛ terrā. ſz

nisi ens et ens nihil. deo cooperet. ꝯ nec in iustificatione
ipa. ¶ P. bois agatur et in actu⁹ puenitudine et tuto opa
tur. ¶ Ad. vi. vic. Deus in angelis ad poꝫ ipsimere i affectib
ne angeli. vi vic. Deus in angelis ad poꝫ ipsimere i affectib
ne. ¶ Ad. vi. vic. ꝯ. ¶ ei affecti oportet a peccante mā
ne. ¶ Ad. vi. vic. ꝯ. ¶ ei affecti oportet a peccante mā
dum videt. q. nec cooperet ad emendationē liceret.

¶ Adhec dom. q. cooperari ⁊ qui agit ex. 4. modis. Uno
mō ſic adiuuat ens cui actiōi poſſet cooperari. Aliter ſic
ſilis pot. in. 2. Tertio ſic quo mediante agens primū ſuā effe
ctū educit ſic cooperant ſubtra principaliter agēti. Quarto ſic
cui ſubiecte

pōt alicui creature cōferri. ¶ Ad 7m dō. q̄ q̄uis nulla creatura sit in qua nō sit aliq̄d de potētia ad minus sm q̄ creatura nā sic h3 ad oē qd recipit a deo. sic potētia ad actū tñ aliq̄ creatura est in q̄ nihil de potētia remanet q̄ nō sit cōpleta p actū sic est angelus: τ ideo talis creatura se tota potest agere: q̄uis primi pn̄cipii sanctificationis sit aliquid ab ipsa s. deus qui est primus agens. Questio. II.

DEinde querit̄ q̄ possint baptiçare. Et circa hoc querunt̄ tria. Primo utrum possint baptiçare tam ordinati q̄ non ordinati. Scdo utrū possint baptiçare tā boni q̄ mali. 3° utrū possint baptiçare tā hoīes q̄ angeli.

Ad primum sic pcedit: videtur q̄ nullus possit baptiçare nisi habeat ordinē. actū enī hierarchicum nullus pōt exercere nisi sit hierarchie pn̄ceps: s3 illi q̄ nō hnt ordinē nō sūt pn̄cipes hierarchie: q̄ nō hnt aliquē sacrum pn̄cipatū. q̄ cū baptiçare sit actus hierarchicus: q2 baptismus est purgatio τ illuminatio: vt dicit Dyo. i Ecc. hierar. c. ii. vr̄ q̄ nullus possit baptiçare nisi habeat ordinē. ¶ P̄terea sicut baptism⁹ est sacrm̄ necitatis: ita τ penia: s3 nullus pōt absoluere sacralr̄ i pnia nisi habeat ordinē. q̄ τ silr̄ nullus nō ordinat⁹ pōt baptiçare. ¶ S3 p̄ est qd Isi. dic. q̄ cū vrgēs necessitas cogit et laicis fidelibus pmittit baptiçare: s3 laici nō hnt ordinē. q̄ τc.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ baptiçare sit ppriū ordīs diaconorū: q2 s3 Dyo. diaconi hnt vim purgatiuā: s3 baptism⁹ pn̄cipalr̄ ad purgādū ē institut⁹. q̄ diaconis cōpetit baptiçare ex ppo officio. ¶ P̄terea Marci vlt. Sil iniungit officiū baptiçādi cū pdicatiōe euāgelii: s3 pdicatio euāgelij ptinet ad diaconos ex ppo officio. q̄ τ baptiçare. ¶ S3 p̄ ē qd Isi. dic. q̄ baptismi misteriū nec ipsis diaconibus implere est licitū.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ nō baptiçati baptiçare nō possint: min⁹ enī ē sacrm̄ recipe q̄ sacrm̄ cōferre: s3 nō baptiçati nō pnt sacrm̄ aliqd recipe: q2 s3 Dyo. nō sunt ad spūales τ hierarchicas actōes idonei. q̄ nec sacrm̄ baptismi cōferre pnt. ¶ P̄terea si nō baptiçat⁹ posset baptiçare τ ipe baptismo indigeret posset seipm baptiçare: s3 h ē ipossibile: q2 nulla res s3 Aug. seipsam gignit vt sit. baptism⁹ āt requisitio q̄dā ē: tū q2 nō posset fieri forma ecclie. q̄ nō baptiçat⁹ baptiçare nō pōt. ¶ S3 p̄ est qd in lra dr̄. q̄ roman⁹ pontifex nō hoīem iudicat q̄ baptiçat: s3 spūm dei q̄uis paganus sit qui baptiçat: s3 paganus nō est baptiçatus. q̄ nō baptiçat⁹ pōt baptiçare.

¶ Rn̄deo dōm ad pm̄ q. q̄ baptismus inter alia sacra ē maxime necessarium: tū q2 pueris nō pōt alr̄ subueniri: tū q2 et nec adultis q̄ntū ad remissionē pcti⁹ p̄ne: τ iō ea q̄ ad necessitatē sacri requirunt debuerūt ē cōmunia: τ ex pte māe q̄ vbiq̄ hri pōt: τ ex pte ministri vt q̄libz hō baptiçare possit: τ sic sctificatio māe τ bndictio pcedēs baptismū nō ē de necitate sacri: s3 de solēnitate: quā nō licz pretermittere pp ecclie institutionē. ita ēt ordinatio ministri non ē de necitate sacri: s3 de solēnitate: τ peccat si aliqs nō ordinat⁹ baptiçet nisi necitate imminēte: tn̄ sacrm̄ cōfert. ¶ Ad pm̄ ḡ dōz q̄ hoī nō cōpetit act⁹ hierarchic⁹ ex nā sua: s3 ex diuina institutione τ sctificatōe: q̄uis simplr̄ gradū hierarchici nō cōtulit oibus hoībus actū istū hierarchicū oibus hoībus cōtulit pp necessitatē sic oibus aq̄s vim regeneratiuam dedit. ¶ Ad 2m dōm q̄ nō est sile de pniē sacro τ baptismo: q2 aliquā sine absolutōe sacerdotali pniē pōt suppleri in necessitate: nec iterū absolutio sacerdotalis a tota pena absoluit: s3 in pueri nō ē aliqd aliud p qd possint saluari: nec q̄ adulti possint a tota pena liberari: τ iō maior necessitas q̄ pnia.

¶ Ad 2m q. dōz q̄ in pntiis ordinariis ita ē q̄ q̄cqd pōt potestas inferior pōt superior nō ecōuerso. vn̄ cū ptas sacerdotalis sit supra ptātē diaconalē sacerdos h3 vī purgandi cū illuminatiua: diacon⁹ h3 purgatiuā tm̄ sine illuminatiua: τ q2 in oib⁹ sacris noue legis ē illuminatio gr̄e cū purgatiōe: iō nō ē diacon⁹ ppri⁹ minister baptismi: nec alic⁹ sacramēti s3 aliq̄ sacralium: sic exorcismi τ expulsiōis imundoz a hoīe: vt cū dic. Sigs inde⁹ ē abscedat: τ erudimēta eoz q̄ ignorat q̄r sic hre debeat ad diuina: vt cum dic. flectamus genua: τ humiliate vos ad bndictiōes: vel aliud hm̄. ¶ Ad pmū ḡ dōz q̄ baptism⁹ nō h3 tm̄ purgare: s3 illuminare: vt dicit Dyo. τ iō nō cōpetit diaconis: s3 sacerdoti. ¶ Ad scdz dōm q̄ ad diaconū ptinet pdicare euāgeliū τ i ecclia recitare: qd ē q̄si loq̄ linguis: s3 ad pbros ptinet iterptari τ exhortari: quod est quasi pphetare.

¶ Ad 3. q. dōz q̄ sic aq̄ absq̄ oī scificatiōe ē mā baptismi: ita ēt hō absq̄ oī sacrali scificatōe ē baptismi minister q̄ntū ad necessitatē sacri. vn̄ si baptiçat⁹ pōt baptiçare dūmō fuet forma ecclie τ hēat intētiōez baptiçādi. ¶ Ad pm̄ ḡ dōz q̄ receptio alioz sacroz nō ē tāte necitatis q̄ntē collatio illius: τ iō pōt aliqs cōferre h sacrm̄ q̄ alia nō possz pcipe. ¶ Ad scdm dōz q̄ q̄uis possz aliqs nō baptiçatus baptiçare alios: nō tn̄ pōt seipsz baptiçare rōnib⁹ pdcis in obiectione. S3 qd Inno. 3. in decretali q̄dā dicitur de⁹ q̄ seipsz in aquā immersit dicēs: ego baptiço me in noie pris τc. si decessisset ad priā euolasset: itelligēdū ē pp vim cōtritiōis τ deuotiōis: ex cui⁹ magnitudine hoc pcedere videbat̄: vt iter iudeos exīs quasi periculo mortis se offerret.

Ad secundum sic pcedit̄. Videt̄ q̄ mali sacrz baptismi cōferre non possint. sic enī ad baptismū regrit̄ forma τ mā ita τ minister: sed si sit mā idebita vel forma nō erit baptism⁹. q̄ τ silr̄ si sit minister idebitus: sed mali nō sunt debiti ministri: q2 sicut dic Aug. Iustos oz eē p quos baptiçat̄. q̄ mali sacrz cōferre nō pnt. ¶ P̄terea mēbrū aridū nō pticipat aliquā actionē corporis: s3 baptiçare ē aliq̄ actio corporis mystici. cuz q̄ mali sint q̄si mēbra arida carētes pinguedine caritatis τ gr̄e: vr̄ q̄ baptismū cōferre nō possint. ¶ S3 p̄ sūt ples rōnes in lra.

¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ p eos nō cōferat̄ res sacri. Eccl. 34. Ab imūdo q̄s mūdabitur: s3 petōr oīs ē imūdus. q̄ ab eo nullus pōt mūdari. cū q̄ mūdatio sit res sacri baptismi: vr̄ q̄ p malos res sacri nō cōferat̄. ¶ P̄terea sacerdotes sūt medij inter deū τ plebē: diuina in sacris pbētes pplo p doctrinā: τ ea q̄ sunt ppli repñtātes deo p orōnē: s3 orōnes maloz sacerdotū nō psunt plebibz: q2 s3 Gre. in pastorali. cuz is q̄ displicet ad itercedēdū mittit̄ irati aiūs ad deteriora puocat̄. q̄ nec sacra p malos ministros data psunt ad effectū salutis. ¶ S3 p̄ ē qd i lra dicit̄. Cū baptiçat malus illud qd datū est vnū ē: nec ipar pp̄ter ipares ministros: s3 boni baptiçādo cōferūt sacrz τ rez sacri. q̄ τ mali.

¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ p meliorē ministrū baptism⁹ dat⁹ maiorē effectū habeat. multiplicata n. cā multiplicat̄ effect⁹: s3 baptism⁹ ex ope opato grām cōfert. silr̄ etiā ps q̄ sancti hoīes ex ope opantis grām alicui merent̄. q̄ si opus opantis baptiçātis adiūgat̄ cū efficacia baptismi maior grā dabitur. ¶ P̄terea baptism⁹ magis est ordinat⁹ ad spūalē salutem q̄ ad corpalē: s3 aliqs baptiçat⁹ a sancto hoīe meritis τ intercessiōe baptiçātis q̄nq̄ salutē corporalē cōseqt̄: qd n est ex ope opato: q2 baptism⁹ ad hoc efficaciā nō h3: sic ps de Cōstātino quē Siluester baptiçauit. q̄ etiā q̄ntū ad spūalē salutē baptism⁹ a bono ministrat⁹ pōt ampliorē effectū spūalis salutis habere. ¶ Sed p̄ est qd in lra dicit̄. nō est melior baptism⁹ q̄ per meliorē ministrū datur: s3 per ministros dispares dei munus est equale.

¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ malus minister peccet baptiçās: q2 sic Aug. i lra dicit. Iustos oz esse p quos baptiçat̄. si q̄ nō sint iusti cū baptiçēt faciūt qd nō oz. ergo peccāt. ¶ P̄terea eucharistie sacrm̄ nō est maioris efficatie q̄ baptismi: s3 peccat sacerdos idigne accedēs ad illud sacrz: vt pz i. Cor. xi. ergo τ peccat si sit malus baptiçādo. ¶ Sed p̄ ex officio h3 q̄ baptiçet. q̄ exeqndo suū ministeriū nō peccat. ¶ P̄terea tenetur baptiçare. q̄ si baptiçando peccat esset perplexus quod non potest esse.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ recipiēs i se vel in alio sacrz a malo sacerdote peccat: q2 cōsentiēs peccāti ipse peccat: s3 sacerdos in aliq̄ cāu peccat idigne baptiçās. q̄ τ ab eo baptismū accipiēs vel exigēs. ¶ P̄terea Esto q̄ sacerdos nō velit baptiçare sine pcio: cōstat q̄ si dat̄ ei pciū simonia cōmittit: qd sine petō fieri nō pōt. q̄ i aliq̄ casu peccat accipiēs sacrz baptismi a malo ministro. ¶ S3 p̄ ē qd Aug. i lra dic. Nec tīeo adulterū nec homicidā: h ēt aūt timēdus si ab eo accipiēs sacrm̄ peccaret. q̄ nec peccat ab eo accipiens sacrm̄.

¶ Rn̄ dōz ad pm̄ q. q̄ i sacro ē aliqd qd ē de subā sacri τ aliqd qd ē de cōuenientia sacri τ solēnitate. si q̄ subtraheret aliqd qd ē de subā sacri nō erit verū sacrz. si āt subtraheretur aliqd eoz q̄ regrunt̄ ad solēnitatē vel cōuenientiā sacri pp h nō desinit eē sacrz. vn̄ cū bōitas ministri nō sit de subā sacri: q2 nō oīo certa ē: s3 q̄nq̄ ignorata. ea aūt q̄ sūt d subā sacri oz eē certa: ps q̄ subtractā bonitate ministri adhuc est sacrz: dūmō alia q̄ sint de sacri subā obserueñt. ¶ Ad pm̄ q̄ dō. q̄ debitū dr̄ dupl̄r. Uno mō debito necitatis: τ sic ē debitus minister baptismi q̄libz hō. Alio mō debito cōueniētie τ cōgruitatis: τ sic oz ministrū eē bonū: sic oz aquā i q̄ fit baptismus eē mūdā ob reuerētiā sacri: tñ si sit imūda nihilominus fit in ea baptismus: τ silr̄ si sit minister malus nihilomin⁹ cōfert baptm⁹. ¶ Ad 2m dōz q̄ duplex ē actio corporis. Una ē strānea sic sentire viuere τ hmōi: τ tali actiōe nō participat mēbrū aridū: τ silr̄ nec hō malus actiōe vitali q̄ huic pportionat̄. Alia ē actio ad extra: τ talis actio hri pōt fieri p mēbrū aridū sic pcutere: qd ēt oīo re inalata fit vt baculo: τ huic pportionalr̄ rñdet ministratio sacroz.

¶ Ad 2. q. dō. q̄ duplex ē agēs: vnū pn̄cipale τ aliud istrale. Agēs āt pn̄cipale cū agat sibi silē: oz q̄ hēat formā quā inducit p suā actionē i agētib⁹ vniuocis: vel aliquā nobiliorē i agētib⁹ nō vniuocis. S3 agēs istrale nō oz q̄ hēat formā quā iducit vt disponēte ipsz: s3 solū p modū itētiōnis: sic de forma scāni i serra ps. vt i pm̄ di. dictū ē. Agēs aūt pn̄cipale i baptiçādo ē ipse deus p auctatē: τ ipse xp̄s sm̄ q̄ hō c⁹ meritū opat̄ i baptmo: τ ex plenitudie diuine bonitatis τ grē xp̄i puenit grā ad baptiçatū: s3 baptiçās ē tm̄ agens istrale. vn̄ nō refert ad rē sacri pcipiēdā vtrū ipse grām hēat vl nō. ¶ Ad pm̄ q̄ dō. q̄ actio n attribuit̄ istro s3 pōz ppe s3 pncipali agēti. vn̄ ppe τ p se loqndo iste mal⁹ minister nō ē q̄ mūdat: s3 xp̄s de q̄ dcm̄ ē. Ioā. p. h ē q̄ baptiçat. ¶ Ad 2m dō. q̄ i orōne oīa ē: sic pn̄cipale agēs n solū sic istrale: τ iō regrit̄ ad efficaciā orōnis q̄ ex ope opante effectū sortiat̄ nō solū ex ope opato sic ē i sacris: τ iō maloz orōnes infructuose sūt q̄ntū ex eis ē: s3 pnt eē fructuose alijs p q̄b⁹ orat̄ pp eoz deuotionē: vel inq̄ntū orant in psona ecclie.

¶ Ad 3. q. dō. q̄ aliqd dr̄ effect⁹ alic⁹ p se τ p accns. Per se qdē effect⁹ alic⁹ est qd p ipm ad h ordinatū pducit: sic domus edificatoris. Per accns qd cōiūgit̄ ei qd ē effect⁹ per se: sic si hītatio hoīum dicat̄ effect⁹ edificatoris. sic q̄ dico q̄ effect⁹ p se baptmi eq̄lis ē a q̄cūq̄ dat̄ vl a malo vel bono ceteris parib⁹ ex pte baptiçati: s3 cū effectu baptmi pōt aliqd aliud baptiçato cōferri sic pcinet ad salutē corporis siue aie ex merito baptiçātis: τ h nō ē ppe effect⁹ baptismi: q2 baptism⁹ nō ē cā nisi istralr̄ τ nō ē istrm̄ agēs i vtute ministri q̄ τ ipse istrm̄ est in virtute christi τ dei: τ p hoc patet solutio ad obiecta.

¶ Ad 4. q. dōz q̄ q̄cūq̄ in petō mortali existis exhibz se ministrū ecclie ēt in q̄cūq̄ spūali peccat s3 q̄rūdā opinionē satis pbabilē: τ q̄ p auctatē Dyo. confirmat̄: vt ifra meli⁹ ostēdet̄. τ iō sacerdos baptiçās cū solēnitate ministruz ecclie se exhibēs peccat mortalr̄. si aūt simplr̄ baptiçet i articulo necitatis nō q̄si minister ecclie: s3 sic vetula baptiçare posset nō peccat. ¶ Ad pm̄ q̄ dōz q̄ auctoritas Aug. nō militat tū cogit: q2 loquitur de opportunitate cōgruētie τ sacris legitur de illis q̄ baptiçāt vt ministri ecclie vel saltē oz eē tāti iudicis ministros. ¶ Ad 2m dōz q̄ lic⁹ ē de eucharistia: q2 illud sacrm̄ nūq̄ nisi a ministris ecclie pōt: iō semp aliqs celebrās illud sacrm̄ ministrū ecclie se exhibet. ¶ Ad 3m dōm q̄ q̄uis ex officio cōpetat sibi q̄ baptizet: certū officiū suū oz iuste exercere: sic dr̄ Deutero. sic qd iustū est exequeris. ¶ Ad qrtū dōm q̄ ipse nō est pplexus: q2 pōt cōteri de petō: τ tūc baptiçare τ cōfitere.

¶ Ad qrtaz q̄nē dōm q̄ malus minister aut est pcisus ab ecclesia: aut nō. si sit pcisus ab ecclia: tunc peccat ab eo recipiēs sacrz nisi in necessitate in qua posset etiā a pagano vel a iudeo suscipere. si aūt nō sit pcisus ab ecclia nō peccat ab eo accipiens sacrm̄ nisi p accns. s. si eius peccato cōsentit. ¶ Ad pmū q̄ dōz q̄ dato q̄ malus sacerdos peccet baptiçando nō tamē oz q̄ ille qui ab eo baptismū recipit vel exigit etiā excepto casu necessitatis peccet pp duas rōnes. Pmo q2 illi non potest esse certū q̄ ille sit in peccato mortali: cū in vno instāti spūs opet̄ iustificationē ipsi. Scdo q2 iste petit qd iustū ē: q2 a suo sacerdote debet sacra pcipere: nec pp hoc cogit vel iducit eū ad peccādū: q2 ille pōt reddere qd dz nō peccādo. ¶ Ad 2m dōz q̄ aut ille q̄ ē baptiçādus est adult⁹ aut nō. Si est adult⁹ suffic̄ ei petere baptismū ad salutē: q2 baptiçat baptismo flaminis nec dz pp h simoniā cōmittere. Si aūt sit puer q̄ ē baptiçādus: tūc pōt⁹ dz ipsemet puer p baptiçare q̄ pciū sacerdoti p baptismo simoniace dare: τ tñ licitū est ei aquā emere si aliter hre nō posset: q2 aq̄ nō ē sacrū qd: τ si sit sctificata nō opat̄ ad baptismū de necitate ei⁹ ex ipa q̄ntū sctificata s3 q̄ntū aq̄: τ iō nō emit aquā sctificatā s3 aquā. Quidā vo dicūt q̄ pōt pciū dare: q2 hoc nō est simoniā cōmittere: sed redimere vexationē i iustā: sed pmū meli⁹ videt̄.

Ad tertium sic pcedit̄. vr̄ q̄ demon i figura hoīs apparēs possit baptiçare. dicit n. Aug. sup Ioā. q̄ talis ē baptism⁹ q̄lis ille in cuius ptāte dat̄. si q̄ diabolus baptiçet inuocādo ptātē trinitatis: bon⁹ ē baptism⁹. ¶ P̄terea in baptiçāte nō regrit̄ assimilatio ad deū p gratiā: q2 et mali pnt baptiçare: nec ēt assilatio p caracterē: q2 etiā paganus baptiçare pōt. q̄ sufficit assilatio p nāz: s3 h ē i demonib⁹. q̄ pnt baptiçare. ¶ S3 p̄ ministri baptismi ad xp̄s ē aliq̄ cōuētio: s3 nulla est cōuētio xp̄i ad diabolū: vt ps. ii. Cor. vi. q̄ diabolus nō pōt cōferre sacrm̄ baptismi.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ bon⁹ angelus in figura hoīs apparēs baptiçare possit. Baptism⁹ n. est actio hierarchica: q2 est illuminatio τ purgatio: s3 Dyo. in ce. hie. ca. iiij. s3 angeli exercēt in nos hierarchicas actiōes: q2 purgāt nos: pficiunt τ illumināt. q̄ pnt baptiçare. ¶ P̄terea in actiōib⁹ hierarchicis ita est q̄ quācūq̄ actionē pōt facere inferior pōt facere superior: sicut qcqd pōt diacon⁹ pōt sacerdos. s3 s3 Dyo. ca. ce. hier. q̄libet angelus ē maior summo sacerdote apud nos q̄ntū ad eoz pfectiōis pticipatiōe angelus dr̄. Mal. q. Si q̄ sacerdos hō pōt baptiçare multo fortius angelus. ¶ S3 p̄ baptism⁹ ē actio militātis ecclie: s3 angeli nō sūt neq̄ actu neq̄ potētia de ecclia militāte. q̄ baptiçare nō possunt.

¶ Rn̄deo dōz ad pmā q. q̄ diabolus in figura sacerdotis apparēs pōt imergere: s3 nō sacrz cōferre pp duas rōnes. Pma q2 dispēsatio sacroz p nō ē cōcessa nisi hoīb⁹ q̄ cōueniūt cum vbo icarnato a quo sacra habent in nā assūpta: et cū sacramētis in q̄b⁹ ē spūalis vtus in corporalis elemētis τ hoīes mixti ex nā spūali τ corpali cōpositi sūt. 2a q2 si baptiçare se fingeret: semp eēt timēdū q̄ nō faceret intētionē baptiçādi q̄ ad sacrz exigit̄: s3 intētiōe decipiēdi: q2 nō eēt pbabile q̄ tm̄ bonū hoīi pcuraret: sicut est spūalis regeneratio. ¶ Ad pmū q̄ dōz q̄ vbi dat̄ baptism⁹ talis est q̄lis ille in cui⁹ ptāte dat̄: s3 diabolus nullo mō dare pōt. ¶ Ad scdm dōm q̄ hō peccator h3 silitudinē cū deo nō solū q̄ntū ad

q̄ do ab eis nisi ut cautio impleatur quantum in se est ope
ri dederit: quia exigitur a patrino ut sit diligens cu
ra eius pro quo spopondit sollicitudo. De hoc Au
gu. Certissimam emisisti cautionem qua renuncia
re pompis dyaboli spopondisti.

b

¶ De cathecismo et exorcismo.

Illa autem interrogatio et responsio fidei fit in cathecismo cui additur exorcismus. Ante baptismum enim fit cathecismus. post cathecismum sequitur exorcismus: ut ab eo qui iam fide instruitur et adversaria virtus pellatur. Exorcismus de greco dicitur in latinum adiuratio. Cathecismus instructio. Cathetizare enim est instruere: ut de symbolo ac rudimentis fidei. Exorcizare est adiurare: ut exeat ab eo spiritus immundus. Symbolum: est signum vel collatio. Signum: quia eo fideles ab infidelibus discernuntur. Collatio: quia ibi tota fidei sufficientia et integritas est collata. Cathecismus et exorcismus neophytorum sunt: magisque sacramentalia quam sacramenta dici debent. Neophytus novitius interpretatur vel rudis: et dicitur neophitus nuper ad fidem conversus: vel in disciplina religiose conversationis rudis. Hec ergo precedunt baptismum: non quod sine istis non possit esse baptismus verus: sed ut baptizandus de fide instruatur et sciat cui debitor fiat deinceps: et ut dyaboli potestas in eo minuatur. Unde Rabanus. Ante baptismum cathetizandi deberet in homine prevenire officium ut fidei cathecuminus accipiat rudimenta et sciat cui debitor fiat deinceps. Item Aug. Parvuli exufflantur et exorcizantur ut ab eis pellatur potestas dyaboli ne iam contendat eos subvertere ne baptismum consequantur. Non ergo ab infantibus creatura dei exufflatur vel exorcizatur: sed dyabolus ut recedat ab homine.

Superius determinavit magister quid sit baptizare. Hic intendit determinare qualiter conferatur baptismus. Et dividitur in partes tres. In prima ostendit qualiter conferatur baptismus ex parte baptizantis. in secunda qualiter conferatur ex parte baptizandi: utrum aliquis sit rebaptizandus vel non. ibi. De illis vero qui ab hereticis etc. in tertia qualiter conferatur quantum ad ritum baptismi. ibi. Cognoscendum etiam est etc. Secunda pars dividitur in tres. in prima ostendit utrum aliquis sit rebaptizandus propter defectum baptizantis. in secunda utrum sit rebaptizandus propter defectum baptizati. ibi. Illud etiam ignorandum non est etc. in tertia utrum sit rebaptizandus propter defectum eorum que pertinent ad ipsum baptismum. ibi. Queri etiam solet etc. Prima dividitur in tres. in prima ostendit quod baptizati ab hereticis non sunt rebaptizandi. in secunda excludit opinionem contrariam. ibi. Sunt tamen nonnulli doctorum etc. In tertia removet quasdam obiectiones quibus rebaptizandis patrocinari videntur. ibi. Hoc etiam sciendum est etc. Illud etiam ignorandum non est etc. Hic inquirit utrum sit aliquis rebaptizandus propter defectum nativitatis ex utero. Et circa hoc duo facit. primo ostendit quod illi qui nondum nati sunt in maternis uteris existentes non suscipiunt baptismum baptizatis matribus. unde baptizandi sunt. secundo obiicit in contrarium et solvit. ibi. Sed his opponitur etc. Queri etiam solet etc. Hic inquirit utrum sint aliqui rebaptizandi propter defectum eorum que ad baptismum requiruntur: et primo propter corruptionem forme. secundo utrum propter iterationem baptismalis ablutionis. ibi. Sciendum est etc. Item

verum propter defectum sententiis ibi. Solet etiam queri de illo etc. Cognoscendum est etc. Hic ostendit quomodo baptismus conferatur ex parte ritus. Et circa hoc tria facit. primo ostendit que tempora sint deputata ad solennem baptismi celebrationem. secundo determinat de professione que precedit baptismum. ibi. Porro circa ad baptismum etc. tertio determinat de cathecismo et exorcismo in quibus hec professio fit. ibi. Illa autem interrogatio etc. Circa secundum duo facit. primo ostendit propositum. secundo movet duas questiones primam ibi. Si vero queritur etc. secunda ibi. Sed adhuc queritur etc.

Hic est duplex questio. Prima de his que requiruntur ad baptismum ex parte baptizantis et baptizati. Secunda de ritu baptismi. ¶ Circa primum queruntur tria. Primo utrum requiratur in baptizando nativitas ex utero. Secundo utrum requiratur in utroque intentio et voluntas. Tertio utrum requiratur fides.

Ad primum sic proceditur. videtur quod nativitas ex utero non sit expectanda. nulli enim statui hominis precluditur via salutis ab eo qui vult omnes homines salvos fieri: sed existentes in maternis uteris homines sunt cum sint iam animas rationales sortiti: et sunt in periculo damnationis propter peccatum originale et facilitatem corruptionis. ergo cum eis non possit remedium adhiberi perveniendi ad vitam nisi per baptismum: videtur quod debeant baptizari. ¶ Preterea puer in materno utero existens est quasi quedam pars matris sicut fructus pendens in arbore pars arboris. ergo baptizata matre baptizatur puer in ventre eius existens. ¶ Preterea contingit quandoque quod aliqua pars prius egreditur. sicut legitur Gen. 25. de Esau quod exivit prius manus et tunc timetur de periculo mortis. ergo videtur quod saltem in tali casu non sit expectanda nativitas ex utero: sed pars egressa aspergenda baptismali aqua. ¶ Preterea mors eterna peior est quam mors corporalis in infinitum: sed de duobus malis eligendum est minus malum. ergo debet mater scindi et extrahi puer: ut baptizatus a morte eterna liberetur: et non expectari nativitas ex utero. ¶ Sed contra. 1. Cor. 15. Non prius quod spirituale est: sed quod animale: deinde quod spirituale. sed baptismus est quedam regeneratio spiritualis. ergo prius homo animali et carnali nativitate nasci debet quam baptizetur. ¶ Preterea sacramentum est actio militantis ecclesie: sed quamdiu puer est in ventre matris nondum connumeratur aliis membris ecclesie. ergo non potest sibi baptismus exhiberi.

¶ Ulterius videtur quod nullus etiam in materno utero possit sanctificari per gratie gratum facientis donum: quia ut Isidorus dicit. regeneratio in eum non dici potest in quem generatio non precessit. sed per gratiam gratum facientem fit homo filius dei et ita regeneratur. ergo non potest homo sanctificari antequam nascatur ex utero. ¶ Preterea sicut peccatum actuale contrahitur ex actu: ita originale contrahitur ex origine. sed peccatum actuale non potest remitti quamdiu homo est in actu peccandi. ergo nec peccatum originale potest remitti puero in materno utero existenti qui adhuc est actualiter in origine existens. ¶ Preterea ubi est maius periculum ibi magis divina misericordia subvenit: sed illi qui moriuntur sunt antequam ex utero nascantur sunt in maiori periculo quam Ioannes baptista et Hieremias qui ex utero postmodum nati sunt. si ergo non dicimus pueros dictos sanctificari in utero: ne preveniantur morte: videtur quod multo fortius nec Ioannes nec Hieremias sanctificati fuerunt. ¶ Sed contra est quod dicitur Hiere. 1. Antequam exires de vulva sanctificavi te etc. et Luc. 1. dicitur de Ioanne. Et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris sue. ergo aliqui in utero sanctificantur. ¶ Preterea de nullo celebrat ecclesia festum nisi de sancto aliquo: sed celebrat nativitatem Ioannis. ergo tunc nascens sanctus erat. ergo in utero sanctificatus fuit.

¶ Ulterius videtur quod in utero sanctificati non sint baptizandi. in sanctificatione enim in utero datur maior gratia quam in baptismo. quia sanctificationis gratia dicitur esse confirmans salutem contra mortale peccatum: sed iniuriam faceret baptismo qui baptizatum iterum baptizaret. ergo iniuriam facit sanctificationi in utero

qui sanctificatum iterum baptizando sanctificaret. ¶ Preterea natura non facit per plura quod per unum potest facere. sed operatio gratie et ordinatio: quando nunc cum ad salutem sufficiat gratia sanctificationis: videtur quod frustra baptismus addatur. ¶ Preterea divina operatio non est minus efficax in sanatione spirituali quam corporali: sed in illis quos curavit corporaliter non oportebat aliquem medicum ab homine superaddi. ergo et illis quos curat per gratiam sanctificationis iterum non sunt adhibenda sacrorum medicamenta. ¶ Sed contra. baptismus circumcisioni successit. sed Ioannes sanctificatus in utero fuit: hic legitur circumcisus. Luc. 1. ergo et sanctificatus in utero esset baptizandus. ¶ Preterea sanctificatio in utero est baptismus flaminis: sed adulti baptizati per contritionem baptismo flaminis sunt baptizandi baptismo fluminis. ergo et similiter sanctificati in utero.

¶ Respondeo dicendum ad primam questionem quod baptismus est actio hierarchica secundum Dio. unde per ministros ecclesie conferendus est vel per eos qui in necessitate vicem ministrorum obtinent. puer autem quamdiu est in utero matris existens non potest subiici operationi ministrorum ecclesie nec est hominibus notus: et ideo tunc baptizari non potest. Quidam autem assignant alias causas que non sunt magni ponderis: quarum una est quod divina iustitia exigit quod peccatum quodlibet non dimittatur sine pena aliqua quam puer in baptismo sentit: quod esse non posset dum adhuc est in utero matris. Sed hoc nihil est. quia baptismus secundum Amb. non requirit penam exteriorem. Et preterea peccato originali non debetur pena sensibilis inflicta. Alia est quod gratia dat esse ordinatum: et ideo regeneratio gratie presupponit generationem nature. Alia est quod puer quamdiu est in materno utero adhuc coniungitur carni originali peccato: et ideo non potest ab eo mundari: sed hoc etiam repugnat sanctificationi in utero: sicut et baptismo. Alia est quod in baptismo debet esse aqua et spiritus contra infectionem carnis et anime originalem: et ideo debet preexistere ad baptismum nativitatem in utero qua infunditur anima et nativitatem ex utero qua nascitur corpus: sed hoc nihil est quia nativitas neque est anime neque corporis: sed coniuncti. unde in nativitate in utero nascitur et corpus et anima. unde prime rationi standum est.

¶ Ad primum ergo dicendum quod non est ex defectu divine misericordie quod in maternis uteris existentibus remedium non exhibetur: sed quia non sunt capaces illius remedii per quod secundum legem communem participes passionis Christi efficiantur a qua est remissio peccatorum: quia non possunt subiici operationi ministrorum ecclesie per quos talia remedia ministrantur. ¶ Ad secundum dicendum quod puer in materno utero existens quamvis sit coniunctus matri secundum corpus quod ab ipsa traxit: tamen est omnino distinctus secundum animam rationalem quam ab extrinseco habet: et ideo secundum immutationem corporalem matris immutatur corporaliter: sed non oportet quod sanctificata matre per baptismum spiritualiter sanctificetur. ¶ Ad tertium dicendum quod expectanda est totalis egressio ex utero nisi periculum mortis timeatur: tunc autem egressa parte principali scilicet capite in quo operationes anime magis manifestantur ut quidam dicunt baptizari debet. si vero autem est de aliis partibus ut de manu et pede quia non nocet etiam si tunc aspergantur ille partes baptismali aqua: quia divina misericordia non est artanda: tamen postea plenarie nascatur non est rebaptizandus secundum quosdam: sed nihil periculi accidit si ad maiorem cautelam baptizetur sub hac forma. si non es baptizatus ego te baptizo etc. ¶ Ad quartum dicendum quod non sunt facienda mala ut veniant bona: sicut dicitur Ro. 3. et ideo non potest homo dimittere perire infantem quam ipse pereat homicidii crimine in matre commisso.

¶ Ad secundam questionem dicendum quod sicut deus non alligavit virtutem suam rebus naturalibus ut non possit preter eas operari cum voluerit quod in miraculosis actibus facit: ita non alligavit virtutem suam sacris ut non possit sine sacrorum ministeriis aliquem sanctificare: et ideo aliquos preter legem communem quasi miraculose in maternis uteris sanctificasse legitur: illos precipue qui immediate ordinabantur ad eius sanctissimam conceptionem: et ideo mater sanctificata creditur. et Ioannes baptista qui ei in utero existenti testimonium perhibuit. et Hieremias qui ipsius conceptionem vaticinio expresso predixit. Novum inquit faciet dominus super terram mulier circumdabit virum. Hiere. 31. et ideo etiam in beata virgine fuit amplior sanctificatio in qua fomes adeo debilitatus est vel extinctus ut ad peccatum actuale numquam inclinaret: in aliis autem inclinavit ad veniale non autem ad mortale. et in Ioan. hec prima etiam fuit expressior quam in Hieremia cuius maior sanctificatio exultatione quadam in notitiam hominum pervenit quia dicitur est. Exultavit infans etc. Luc. 1. ut secundum gradus propinquitatis ad Christum sit gradus sanctificationis. ¶ Ad primum ergo dicendum quod generatio spiritualis presupponit aliquem sibi correspondentem: et ideo generatio spiritualis que fit per ministros hominum in baptismo presupponit nativitatem ex utero qua homo in notitias et societatem hominum prodit: sed regeneratio que fit divinitus non presupponit de necessitate nisi nativitatem in utero qua homo a deo creatus formatus est. ¶ Ad secundum dicendum quod in humano puerperio anima rationali infusa puer non accipit a matre nisi nutrimentum. peccatum autem originale non habet per actum nutritive: sed generative: et ideo non est actu in habendo originale nisi in ipsa infusione anime: et propter hoc nihil prohibet puerum in statu illo post infusionem a peccato originali mundari. ¶ Ad tertium dicendum quod ea que fiunt preter leges communes non fiunt principaliter ad subveniendum uni personis: sed ad insinuationem et commendationem gratie: et ideo quamvis non fuerit tantum periculum in sanctificatis in utero quam perituri erant: tamen quia eligebantur divinitus ut gratie speciales precones et ministri ideo tali privilegiata sanctificatione dotati sunt.

¶ Ad tertiam questionem dicendum quod sanctificatus in utero debet baptizari propter tres rationes. primo propter aggregandum characterem quo annumeraretur in populo dei: et quasi deputaretur ad percipienda divina sacramenta. secundo ut per baptismi perceptionem passioni Christi etiam corporaliter conformaretur. tertio propter bonum obedientie: quia preceptum de baptismo omnibus datum est. et ab omnibus impleri debet nisi articulus necessitatis sacramentum excludat. ¶ Ad primum ergo dicendum quod baptismus quantum ad aliquid excellit excedit sanctificationem: quia in baptismo imprimitur character: et corporaliter homo morti Christi configuratur: quamvis intendatur in sanctificatione amplior gratia fortassis prestatur: et ideo non fit iniuria sanctificationi si sanctificatis baptismus conferatur. ¶ Ad secundum dicendum quod non totum quod facit baptismus factum est per sanctificationem: quia non imprimit characterem: et ideo non frustra baptismus additur in quo etiam sanctificatio gratia augetur. ¶ Ad tertium dicendum quod per medicinam corporalem nihil aliud addi posset ad salutem corporum quos Christus curaverat et ideo non est similis ratio.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod intentio baptizantis non requiratur ad baptismum. intentio enim non requiritur ad opus nisi in principali agente qui prestituit finem per imperium suum alios movet ad finem intentum a se: sed sacerdos baptizans non est principale agens sed instrumentale: ut dictum est supra. ergo non requiritur eius intentio ad baptismum. ¶ Preterea intentio hominis non est alicui certa nisi sibi. si ergo requiratur intentio ad baptismum non erit certum de aliquo quod sit baptizatus nisi apud eum qui baptizavit: et hoc est inconveniens quod homo sit in tanto dubio salutis. ¶ Preterea sicut Aug. dicit. ebriosus et furiosus baptizare possunt: sed isti ut videtur non possunt habere intentionem: quia privantur usu rationis. ergo intentio non requiritur ad baptismum. ¶ Preterea intentio cogitationem requirit: sed frequenter per hoc facilis cogitatio ad alia rapitur. ergo frequenter baptismus impediretur. ¶ Sed contra. ea que fiunt preter intentionem sunt casualia: sed hoc sacris non competit cum habeant determinatos effectus et determinatas causas. ergo requiritur intentio in baptismo et in aliis sacris. ¶ Preterea que fiunt a voluntate determinantur et specificantur intentione. unde Amb. dicit quod effectus operi tuo imponit nomen. et in glo. Math. 12. dicitur. Quantum intendis tantum facis: sed baptizare est actus voluntarius. ergo requiritur in ipso intentio ex parte baptizantis.

¶ Ulterius videtur quod requiratur intentio recta. requiritur enim intentio faciendi quod facit ecclesia: sed hoc intendere est recte intendere. ergo ad baptismum requiritur recta intentio. ¶ Preterea in omnibus ad que requiritur intentio est quod prava intentione vitiantur: sed baptismus divino dono non potest corrumpi: ut in precedenti distinctione dictum est. ergo videtur quod prava intentio non possit conferre baptismum. ¶ Sed contra. baptismus non impeditur ex malicia baptizantis: sed perversa intentio pertinet ad maliciam baptizantis. ergo perversa intentio in aliquo non impedit baptismi effectum.

spōse: si nō vt cautio ipleat quātū in se est operā dederit: q; exigat a paruo vt sit diligēs circa eū p quo spopōdit sollicitando. De hoc Augu. Certissimā emissus cautionē qua renūciare pompa dyaboli spopondit.

¶ De catheciſmo ⁊ exoreiſmo. b

Lla ait interrogatio ⁊ repsēsio fidei fit in catheciſmuno cui adiūct exoreiſmꝰ. Ante baptiſmū. n. fit catheciſmꝰ. post catheciſmū ſequ exoreiſmꝰ: vt ab eo q ⁊ fide inſtruct ⁊ aduersaria virtꝰ pellat. Exoreiſmus de greco dicit in latinū adiuratio. Catheciſmꝰ inſtructio. Catherizare. n. est inſtruere: vt de ſymbolo ac rudimētis fidei. Exorcizare ⁊ adiurare: vt exi ab eo ſpūs immūde. Symbolū: est ſignū vel collatio. Signū: q; eo fideles ab infidelib⁹ diſcernunt. Collatio: q; ibi rō fidei ſufficiēcia ⁊ integritas est collata. Catheciſmus ⁊ exoreiſmꝰ neophitoꝝ ſiūt: magiſq; facta ⁊ dicta dici debēt. Neophitus nouitꝰ interpretat vel rudis: ⁊ dr neophitꝰ nup ad fidē cōuersus: vel in diſciplina religioſe ꝓuersationis rudis. Hec ergo ꝓcedūt baptiſmum: nō q; ſine iſtis nō poſſit ⁊ baptiſmꝰ ver⁹: ſ; vt baptizād⁹ de fide inſtruat ⁊ ſciat cui debitor⁹ fiat deicepꝰ: ⁊ vt dyaboli pēa in eo minuat. Vñ Raban⁹. Ante baptiſmū catherizādi deberet i hoc ſine nire officiū vt fidei catheciſmū⁹ accipiat rudimēta ⁊ ſciat cui obnoxi fiūt deicepꝰ. Ire Aug. Parauli erufflanē ⁊ exorcizāntur vt ab eis pellantur pēe dyaboli ne ia⁹ contendat eos ſubuertere nec baptiſmū cōſequātur. Non ergo ab infantibus creatura dei erufflantur vel exorcizantur: ſed dyabolus vt recedat ab hoīne.

Uperius determinauit magi q pōt baptizare. Si itendit determinare p⁹ oſtdit q; ſit agnē fiat baptiſmꝰ: ex pte baptizāti. in 2ᵐ q; ſit agnē fiat ex pte baptizādi: vtr aliqs ſit rebaptizād⁹ vel nō. Ibi. De illis vo q ab hereſi ꝛc. in 3ᵐ q; ſit agnē fiat ex pte baptizāti: vtr aliqs ſit rebaptizād⁹ vel nō. Circa pīmū duo facit. Primo oſtendit vtrū aliqs ſit rebaptizād⁹ pp defectū baptiſmi. 2° vtr ſit rebaptizād⁹ pp defectū baptizāntis

¶ Ulteri⁹ vr q⁹ intentio vel voluntas nō requiral in baptizato. Baptism⁹ n. ꝺ petit originale vel ꝺ petit originale p̄ter voluntatē ⁊ intentionē ꝓpr̄. ꝑ ⁊ intentio ⁊ voluntas nō requiral ad baptismū in baptizādo. ¶ ℙ. puer⁹ dū omnino caret⁹ usu rōnis petit baptizari. vt. ꝺ. di. 4.⁰ dicit. ⁊ illi carēt intentiōe baptismi. ꝑ ad baptismū nō requiral intentio ex pte baptizādi. ¶ ℙ. vsu rōnis rep̄ per cadens corrūpit ⁊ fit ꝺ rie intl facta re vr ꝺ. 2. Eth. ℔. ꝑ intentiōe baptizandi fierer baptism⁹ nūc intentiōe ꝓpr̄ character baptismalis poteri poni⁹ in baptismo ꝑ ipedit pōt p malitiā recipientis ꝓpr̄ ne

baptismo delef culpa t pena totalr. vel si frequenter liceret bo baptismū iterare esset qdā puocatio ad peccandū: q2 sicut venie locum pbet delinquēdi. vt dic Gre. 3° sui rsum mē ex eius significando: q2 sigurat morti xpo semel morte' est. 4° ianui ex ipso sacro. s. charactere qd indelebi liter manet. vn fieret iniuria sacro si baptism' iterarec qū liter manet. vn fieret iniuria sacro si baptism' iteraret qū sanctificatio ad differentiā: q2 ips sacrm regia tio qdā est. consilium aut gliano est tm scz: qd aut nesciet esse sicut nō iterat. vn si inueniat p certo aliqs defecet' fuisse in baptismo eo2 q sunt de eē nia sacri: os absolute iterū ba ptisari sub hac forma baptizo te si nō es baptisat' i nole patris. et c. Ad p° g dōs q sic in eucharistie sacro sancti sicat mā ita i baptismo sicat recipiēs characterē ipsi? vel sic fieret iniuria eucharistie si hostia 9secrata 9secra ret. ita iniuria baptismo si aliqs sit baptisat' iterū baptizar: q2 sic in sanctificatione refert ad mām ita b ad su scipiente sacrm. Ad 2m dōs q gratia q sit dignior esse ct baptismi q character. t sic quodāmō principalior nō ta est ita pp'' est ex' ei: 3 in b nō ita pricipalis. q2 gra amissa p alia sacra recuperari pōt: ideo nō os q ad ipam recu perādā iteret baptism'. Ad 3m dōm q si ipse sacerdos generalis q vicerz diceret ego te baptiso et c. baptisatū eēt dummo peccaret nō seruādo ritū ecclie nec tū cēnt pnitē ... intēderet: q2 9ligit eādez actionē t ab vno t a plib' exerceri: nō ät 9ligit eādē actionē esse q in diuersis tpib' fit. Si aut dicat nos baptisam' te: nō erit baptism' q2 nō seruat debita forma: vt. s. dxi. 3° dcm ē. sic nō erit baptism' si vn' sit mane' t ali' mutus: vno pferente vba t alio imergente. q2 ipsa vba forme oste dunt q ab eodē os fieri imersio t verbo2 pnūciatio.

Ad 2m q. dōs q in baptismo duo 9siderant. s. sba sacri t solēnitas: qntū ad sbaz sacri nō ē aliqd tps determinatū ad baptismū. imo qlibz die t qlibz hora baptism' cele brari pōt. sz solēnis celebratio baptismi in ecclia hz tēp' deputatū. s. duplex sabbatū: de q in tra vr: cui' rō ē q2 ba ptism' hz efficaciā ex duob'. s. ex virtute spiritussancti: t iō in vigilia pētecostes celebraf solēniter baptism'. Itez ex passiōe xpi cui' morti aliqs 9sigurat p baptismū q̄si cōse pult' xpo in mortē. vt dr Ro. 6. t iō celebraf solēniter in die sepulture xpi. i. in vigilia pasche. Ad p° g dōs q in nctate nō os expectare. ista duo tpa. vn dr b 9c. di. 4° d catheccumis baptisādis id decretū ē. vt in paschali festiui tate vl pētecostes veniāt ad baptismū ceteris aut solēni tatib' ifirmi tm debēt baptisari. t q2 pueri q ifirmi cōpu tant pp nāe ibecillitatē t pp picłm dānaciōis a q nō pōt alr liberari: iō nūc ipsi pueri baptisanf vt i plib': t si expe ctant hec duo tpa sicut in adultis expectari solebāt. Ad 2m dōs q in festo natiuitatis recolit natiuitas dnī sz car nem: nos aut nō efficimur fratres ei' natiuitate carnis sed spūali: id nō os q tūc baptism' celebref. Ad 3m dōs q baptismū xpi ē tm mā ppurata ad actū baptismi: sz vt' agit in baptismo ē meritū passiōis xpi t vt' ipius sancti. et q2 agēs in oib' ē pncipalr' q mātiā pōt' in duob' dterni nat tpib' baptism' celebrari os q i epiphania: t iō nō ē ipse solēnis baptismū celebrari in die illa ... exclude ret oino qn̄ illi q decebāt ... baptismū posse cōferri nisi in die illa q dns baptisat' ē. Ad 4m dōs q hō i baptismo 9sigurat passiōi xpi p modū cuiusdā 9sepelitiōis: vt apls dic. t iō i die sepulture 9gruēti' fit q̄ i die passiōis. Ad 5m q. dōs q dns. pleg' ritū baptismi. q in pmitiua ecclia fuabaf in solēni celebratiōe baptismi: qñ adulti ad baptismū venie bāt: t iō sibi pordinē ponit. quo2 p̄mū ptinet ad catheccismū. 2° ad exorcismū. 3° ad baptismū. 4° ad baptismi 9plemēti. Quātū ad catheccismū ptinet hec q b pordinē tāgūf. s. instructio de fide p pdicatiōnē xpi. 2° auersio infidelis ad fidē t accessus ab eo p̄m mediāte

patrio quē anadochū dicit. 3° gratiarū actio t oratio ab epo t clericis fcā. 4° pfessio baptismi t pfessio obseruan tie xpiane religiōis. 5° man' impositio t signatio ei' signo crucis. 6° 9scriptio baptisādi t anadochi. Sz qntū ad exor cismū ponunf qntuor. p̄ exsufflatio vlus occidētalē ptes t abrenūciatio. 2° manuū ad celū erectio cū sacre 9fessione fidei t pfessiōe xpiane religionis. 3° oratio bńdictio t ma nus ipositio. 4° denudatio t vnctio oleo sacro: qd dr ad ca theccumnos. sz qntū ad baptismū ponit trinā imersionē cū aliis q requirūf ad baptismū. Qntū vo ad pfectiōez baptis mi q 9sequi pōt tria. s. vestis tradicōes: linitōez chrismatis in vertice: t eucharistie pceptiōez. Ad p° g dōs q Dio. tradit ritū baptismi qntū ad maximā sui solēnitatē: t iō i ponit solū mistrā sufficiētē sz excellētē. Ad 2m dōm q circa baptismū vt ex pdcis pz triplex man' ipositio dat. vna in catheccismo vt hō i fide roboref i seipso: alia i exor cismo vt roboref in pugna aduersus diabolū. 3° i 9firma tiōe vt roboref in 9fessiōe fidei 3 pfuras mūdi. Ad 3m dōs q de ill' sacralib' q ptinēt ad solēnitatē baptismi: qdā fuerūt in pmitiua ecclia q nūc nō sūt: t qdā postea supad dita sūt. vn in exorcismo aliqd subtractū ē: vt pz p ritum quē docet Raban'. s. 9uersio ad occidētales ptē t orietale t aliqd additū. s. salis cibatio t aurīū t naris sputo lini tio ad designādū remotionē illo2 q pcipue pnt ipedire sic dei doctrinā: cui' sacrz pcipiēdus ē. pōt. n. ipediri ne reci piaf. t 3 hoc adagiunt aures sputo ad recipiēdū fidez ex auditu p vbū dei: t nares ad qrēdū doctrinā fidei p odo rez boni notitie suc spūs in 9uersatiōe t doctria sancto rū ad silitudinē ei' q dns luto ex sputo fcō liniuit oclos ceci nati. Iō aut oculi nō liniunf: q2 visus inuētiōi seruit: fides aut nō est p inuētionē humanā. pōt ēt ipediri diuini gatio fidei in 9stītib' t docētib' ipsaz: t iō apponif i ore sal discretiōis: vt ois sermo fideliū sit sale cōditus. Ad 4m dōm q circa baptismū est triplex inūctio. vna aū ba ptismū q fit oleo scō qd dr ad catheccumnos: t b sz Dio. t Amb. fit in signū pugne 3 inimicū: sic athlete inūgunf. vl sm Rabanū: vt nulle relige latētis inimici residēant: q2 qd emo linū est facili' ablui ab intrinsecis sordib' pōt. se cūda fit post baptismū chrismate in vertice: vt sicut p ab lutionē aque significaf emundatio a peccatis: ita p chris matis linitionē in vertice significef gra collata in mente ad bñ operādū: vt odor boni exēpli ad alios diffundaf. 3° fit in 9firmatiōe de q post dicef. Ad 5m dōm q illa lini tio chrismatis nō est sacrz 9firmatiōis: sz daf tm in signū sicut t vestis cādida: t cādela accēsa. vt p vestē cādidā si gnificef nouitas vite t puritas: p chrisma odor bone fa me. p cādelā accēsaz veritas doctrine. eucharistie aut p ceptio nō ponif a Dio. q̄si sacrale baptismi: sz q2 iaz bapti satus est 9figurat' admittif ad sacrā mēsaz: t iterū q2 oē sacrm p eucharistiā 9sūmaf: vt Dio. dicit.

Ad secundū

sic pcedif. Videf q catheccism' baptismū pcedere nō debeat: q2 sicut dicit Aug. in lib. de catheticādis rudib' narratio plana ē cū qsq p catheticaf ab eo qd scriptū est. in pncipio creauit de' celū t terrā vsq ad pńtia tpa ecclie: sed hoc nō pōt fieri nisi lōgissimo tpe. cum q piculosū sit tm differri baptismū: vr q nō debeat baptismū catheccism' pcedere. Pr. Math. 7. dicif. Nolite sanctū dare canib': sz san ctū ibi dicif doctrina sacra q nō est 9mittēda immūdis: vt Dio. dicit. cū q nō baptisati sint imūdi: videf q nō de beāt catheticari nō baptisati. Pr. baptismus est spūal regñatio p quā daf eē spūale: vt Dio. dicit. sz pus est acci pere eē q doctrinā. q baptism' os pcedere catheccismum. Sed 3 ē qd dicif Math. vlti. Docete oēs gētes bap. eos t c. ergo doctria fidei que ad catheccismū ptinet os p cedere baptismū. Pr. nullis digne accedit ad baptismū

qui fiet' accedit: sz nō credēs reputaf fiet' sz Aug. cū q fi des sit ex auditu: audit' p vbū xpi. vt dr Ro. 10. vr q opor teat pus istrui aliquē p vbū xpi q̄ ad baptismū accedat.

Ulteri' vr q catheccisare nō sit officiū sacerdotis: q2 sz Dio. in eccle. hierar. diaconi hnt offm sup oēs imūdos: q2 ipsi hnt purgatiuā vtutē: sed pcti' gradus imūdo2 sūt ca theccumini: vt ipse dic. q ad diaconos ptinet eo2 instructio. Pr. ill' vr esse istruere baptisādū: cui' ē ad baptismū eū adducere. b ät ē anodoki. i. pncipis sz Dio. t ñ sacerdot'. q t catheccisare ñ erit sacerdotis offm. Sz 3 ē qd dicit Nico. papa. Catheccismi baptisādo2 a sacerdotib' vnius cuiusqz ecclie fieri pnt. q vr esse officiū sacerdotum.

Ulteri' vr q pueri nō dēbeāt catheccisari. frustra. n. adhi bef istructio ei q nō est pcepttibil' disciplīne: sz puer nō est pcepttibil' disciplīne: q2 nō hz vsū. rō. q nō os ei istructio adhiberi. Pr. in catheccismo regrif cōfessio fidei t pfes siōis xpiane religiōis. vt p Dio. pz. sz hoc per se puer facere nō pōt: nec aliqs p puero: q2 nlls pōt ex voto alteri' obli gari. q vr q nō debeāt pueri catheccisari. Pr. si ipse pro puero 9fitef. q videf q ipse patrin' obligef ad istruēdū puerū de his q ptinēt ad fidē xpianaz: t ita vr q sit valde periculosū puerū de sacro fonte leuare: cū raro aliqs de pueri instructiōe curā gerat. Sz 3 est. q rit' baptismi os in oib' siir obseruari: vt ostēdaf vnitas baptismi. si er go adulti catheccisanf: t similr pueri catheccisari debent. Pr. ad hoc est generalis ecclesie consuetudo.

Rñ: dōs ad p̄m q. q sicut in aliis scientiis t doctrinis: qdam sunt cōia qbus ignoratis necesse est artē ignorare: quedaz aūt ppria que sine ignorātia illi' doctrine ignora ri possunt: t ita etiā in doctrina fidei qdam dicunf q sunt fidei cōia rudimenta ad que credēda explicite oēs tenen tur: sicut est fides trinitatis t incarnatiōis t passionis t di uini iudicij t puidentie dei de factis hoīm: t talis in structio catheccismus dicif: de aliis aūt pz instrui post ba ptismū tēporis pcessu. Ad p̄mū g dōm q nō est necces sariū q oīa in pticulari addiscanf q in tota biblia cōtinenf: sed in quadā sūma: vt. s. videat qūo in quolibet statu mū di deo fuit cura de oib'. Ad 2m dōm q dns loquif de illis imūdis q fidei cōtrarianf nō de illis qui ad fidem accedere volūt. vn sequif. Ne ipsi cōuersi derumpāt vos. Ad 3m dōs q generatio naturalis nō psupponit ali quaz cognitionē: t iō nō potest preexistere aliqua instru ctio: sed spūalis regeneratio psupponit vitam nālem: et ideo potest preexistere aliqua instructio.

Ad 2m q. dōm q triplex est instructio fidei: vna admo nitoria q qs ad fidez cōuertif: t hec ppria est sacerdotus q̄tū est pdicare t docere. vn t Dio. hāc istructionem epo attribuit. alia est istructio disciplinalis qua quis instruif qualiter ad baptismū accedere os t qd credere debeat: t hec ptinet ad officiū diaconi: t per 9ns sacerdotis: q2 qc quid est diaconi est etiā sacerdotis. 3° q sequif baptismū: t hec ptinet ad anadochū t ad prelatos ecclie. plati enī ecclie hnt quasi doctrinā generalem q per officiū anado chi specialiter ad hūc vel illuz adaptanf. Ad p̄m q dōs q in pmitiua ecclia qñ adulti ad baptis mū veniebāt q magna istructione idigebāt: hoc per dia conos exercebaf: sacerdotibus circa maiora occupatis: et ideo Dio. diaconibus attribuit. Ad 2m dōm q anado chus nō instruit ante baptismū de fide: sz cōuersus iā re cipit ad instructiones pńtanas. Ad 3m dōm q qcqd est diaconi licet etiā sacerdotib' facere. vn per hoc nō re mouetur qn catheccisare sit officiū diaconi.

Ad 3m q. dōm q catheccismus est quasi qdaz dispositio ad baptismū. dispositiones aūt debent pportionari illis ad que disponunt. vn in adultis in quib' in baptismo re quiritur ppria fides t ppria volūtas: requirif etiam q ipse per se catheccisetur t per se cōfiteaf t christianam religionem pfiteaf. In puero aūt cuius baptismus ope ratur tm ex fide ecclesie t merito christi sic instructio me diante alio. vnde eadez quibus instruendus est ppona tur presente anadocho cui cōmittif in his instruendus t ipse loco eius cōfessionem t pfessiones facit. Ad p̄m ergo dōm q q̄uis non sit tunc actu perceptibilis discipli ne: tñ hz hō perceptibilitatem in radice q̄ntum ad poten tiam rationis quā habet ex nā: t quātū ad habitum fidei quez recipit in baptismo. Ad 2m dōm q q̄uis puer confiteri nō possit per se vel profiteri: tamen alius vicem eius supplet: nō qdem suam ppriaz fidez cōfitens sed fi dem pueri: t quantū ad id qd nunc est: vt sit sensus. credo. i. sacrm fidei pcesso sum accipe: in persona pueri loquēs vt Aug. exponit: t quantum ad id qd futurum est. vt sit sensus. credo. i. quādo ad perfectaz etatem veniā fidei cō sentiam: vt Dio. exponit: et hoc qdem confiteri potest ex pposito sollicitudinis circa ipsum adhibende: vt alio mo do possit esse sensus. credo. i. operam dabo ad hoc q cre dat: t in hoc t ipse puer obligatur et anadochus: quia de illis ad que omnes tenenf non est inconueniens q vnus alium obliget: secus aūtē est de cōsiliis ad que nō oēs te nenf. Ad 3m dōs q nō ē ibi magnū pīculū q̄ntū ad mo dernū tps: q2 parētes pueri sunt t xpiani: t sanc pbabilr pōt estimari q eū in fide nutrient: t etiā ex aliis qb' cōui uet fidē addiscet: sec' aūt erat in pmitiua ecclia vbi pue ri cū infidelib' 9uersabanf: t ideo diligētior cura adhibē da erat ab andocho vel patrino: t siir etiā nūc si pueri pa rētes de ifidelitate suspecti eēnt: vel si inter infideles cō uersaturus foret puer.

Ad tertium

sic pcedif. Videf q exorcism' i ca dez nō debeat pcedere baptismū. ex orcismi. n. 3 energuminos istituti sūt: sz nō oēs q accedūt ad baps sūt energumini. q nō oēs sūt exorcisādi. Pr. p' os curari eū q curef effect' sz pcm ē eū q̄re i qbuidā dia bolus ptātē hēat. si q exorcismi sūt ad ptātē diaboli pellē dā: vr q pm' deberet aliqs p baps a pcō mūdari: q per exorcismū a ptāte diaboli. Pr. ad idē supfluū ē diuersa remedia ordinari ad ptātes demōis arcēdas sufficit aq bńdicta. q nō os ad b alios exorcismos eē. Sz 3 est qd Cel. papa dic. Siue puuli siue iuuenes ad regñatiōis ve niāt sacrz nō fōtē vite p̄adeāt q̄ exorcismus t exsufflatio nib' clerico2 imūdus spūs ab eis abiciaf. Pr. alia que sāificanf p' exorcisanf: sic pz i aq bńdicta: t in sale qd ap ponif. cū q i bap' hō 9fiet vr q p' debeat exorcisari.

Ulteri' vr q exorcism' nō hēat aliquē effectū: sz sit ad signādū tm. nihil. n. plus exigit ad sacrz noue legi nisi q significet t efficiat qd sigt. si q ea q sūt in exorcismo nō so lū significāt: sz ēt efficiūt: tūc p se sacra sunt t nō sacralia. Pr. sic exorcism' pcedit bap': ita t qdā alia sacralia cō sequunf ipm: sic p dctū ē: sz illa 9ia sūt tm ad signādū. q t exorcism'. Pr. si aliqs exorcisat' puer ante bap' mo riaf 9stat q b eū a demōe nō liberat. q ad min' in aia ex exorcism' nullū effectū hūit. Pr. sic dic Cypan'. Sciāt negciā diaboli pmanere vsq ad aquā salutarē postea ba ptismo āt oēs neqciā amittere. si aliqñ etiā post bap' ex orcism' fit in illis qb' in articulo nctatis exorci' omis sus fuerit si piculū euadat. q nō liberat a ptāte demōis: t ñullū aliū effectū hēc vr. Sed 3. Greg. sup Ezech. Sa cerdos dū p exorcismi grām man' iponit credētib' t ha bitare malignos spūs in eo2 mēte 3dicit: qd aliud facit nisi q2 demōes eicit. q hz aliquē effectū. Pr. exorcismi Salomōis habebāt aliquē effectū ad pellēdos demones ergo multo fortius exorcismi ecclesie.

Ulteri' videf q exorcisare sit officiū eo2 q in sacris or dinib' 9stituunf: q2 operari in imūdis sm Dio. adcolaca

...ones primer ꝫ liter imãdos ꝑ. Dño. ꝫ locũ tenẽt energumini. ...ei ꝙ exorcizatio fit ad eos ꝗ catechizantio ad catbecumi... ...one: vt ꝙ sit eoꝝ ꝙ fiũt i sacris ordinib'. ¶ Ꝑ catbecumi... ...ponit exorcismũ. q. in armis' opponit ita ꝙ ꝙ opponi pu... ...capacitas artis ipꝫ togi fili ꝑ. de arte ꝙ teneat ligare: ꝙ ꝛpa ...ginat nasci. cũ ꝙ catbecuminꝫ exacnos vl sacerdotes fiat vt ꝙ exorcizũ nõ ꝓsit fieri ꝑ illos ꝙ sũt in minoꝛib' ordinib'. ¶ Ad. B. et silencio ecclie. qz exorcizatio soli ꝑ sacerdotes fiebãt et ex auctate Gre. iducta ꝑ. ¶ Bz Sẽ... ...qõ ista dicit. q. dicit magr ꝙ ad exorcizatus pinet exorcizare mos metenter tenerentur' dap energumenos ipenire ꝙ eos exorcizare nõ sit facere ordo: vt ꝙ illic ꝙ elt in minoꝛib' ordinib' celebrat' posit exorcizare ex officio.

¶ Ad'dẽm ad ꝑ'm q. ꝙ petit bois diabolus prãt ac... ...argu: in bois: t in ois ꝙ in vili bois venit i ipũ' nocumẽ ...tũ: nõ ꝙ multa sucno ẽ ꝛpl ad beluas: nõ ꝙcũq; aliqd sim ...ficiãlis est ad culpã omnũ pus exorcizat' vt liberatũ a ...prãte diabolo ꝙ illũ nocumẽtũ bois affirmare poterat do ...ceret: t B ꝑ. in bibliorũ ac. in Actoꝝ ꝛpl. t olib' bõ. vt ei. ꝑpa ficatio ꝙ bõ deo ꝛferat' fit in baptismo: ...et ꝙ et bõ pus exorcizet' ꝙ baptizet' multo fortius rõne ...q. alis reꝛpz: in ipso bole est ei. ꝛpe diabolus pelaꝛ accepit in bole: t in alia ꝙ fit ꝓp bois. Locus exiglatet' actua ...le: t hoc ipũ't ea ꝙ in exorcismo ovis: rr cum ol'. Recede ab eo fatbanas: t bõ: fit re ea ꝙ ibi fiũt ꝙ ipa exufflatio fugat demonio exufflonẽ. bdicio aũt cũ man' ipositõe ꝓhibet expulso vã ne redire posit. sal aũt in eo missã et narũ: t aurã ꝓte limine signat remotionem impedimẽti ipũ' ẽmõis relpeã fidei decẽte vel admittẽdet: vt ꝓh cit: ꝛs olei iunctio signat expeditionẽ bois i pugna qui aduer sus diabolũ fuit ꝛsit a c' ꝓnte exꝛpe' ẽ. ¶ Ad ꝑmũ ꝙ bõs ...ꝙ exorcizami ꝓt iten' laboꝛtes: ab eo ẽ in: t exorcizare ...q. ẽ labor: t ꝙuis nõ oẽs baptizãdi sint energumini nec iten' laborãtes a diabolo vexatiõe ꝓualit' iten' labo... ...rant vl firmant ꝓp affectionẽ hominis diabolo i eis ꝓnte bõe. ¶ Ad z'm odm q. ꝙ effect' ꝛfirmate cãs tũc pus la... ...borãdã est ad curãdũ effectũ vt sic expedit' ꝓcedat ad curatiõe: cãe. ꝓbis aũt dnõis ꝙ expsũ legi: t tenere et ...seruat' boles: in malicia t in petõe: tũ pus cũanda est ꝓbis dnõis vel debilitãda: ꝙ in exorcismo sit ne curationes cãe. i pti in baptismo fcis impedire posit. ¶ Ad ꝫ'm odm ꝙ diabolus ꝛpugnat nos t ab exteriori: t ab interiori: aũ ꝙ be ...nedicta ordinat' ꝛpugnatiõnẽ diabolicã: t ab exteriori: ꝫ exorcismos ꝫ ꝛpugnationẽ ꝙ est ab interiori. vl tũc ꝫ dn... ...dat' dicunt energumini. i. interius laborantes.

¶ Ad z'm q. odm ꝙ circa B est duplex opio. Quidam. n. di... ...cũt ꝙ ea ꝙ i exorcismo agitur' fit tãtũ figna eoꝝ ꝙ postea in baptismo cõplenda: in ꝙ ꝓbis demõis totaliꝫ euacuat'. vt Lyran' dicit in multare inducta: ꝫ t ea ꝙ in exorcismis ꝓbãt ꝙ frustra dicerent nihil aliquos effectus habent ꝓpter eos ꝙ mõis ipery: t tũ solũ ꝙ rõis ora... ...tionẽ. in B. q. ꝙ. ꝙ. multediete diabolo ecclesiã abeo: t. et ...ut ꝙ. Ean aliqs ꝙ nõ mã figuratiꝫ: ẽ efficiat aliqd nõ tñ i ...ange: ẽ in ea: qz in virtuꝙ ẽ ifectio hominis effect' aũt ...ille ẽ debilitatio ꝓbis demonis: ne tñ ꝓfit ꝓpie sic aũ ...ne baptismũ. talia bõa in ipso ꝓdunt: ꝫ ꝓbis ꝓdcã. totaliꝫ ...in baptismo auferãt. sic ẽ. ꝓbarga ꝓns singulat' est ꝓbis ...nõdũ de ꝛppa ꝛpellis: t ꝓsica totaliꝫ in mari rubro. ꝙ est figura baptismi subnarrãs. ¶ Ad ꝑmũ ꝙ bõs ꝙ sacra ...ꝙue legis ꝓfectũ in ꝛferendo gras ꝙ ꝙfecte modo ...ꝙuenit. ꝙ sic sacrm ordinat' ꝫ sacr alia bñt effectũ i re... ...mouendo. Irias ꝛpõnes vel ꝛpedimẽta gr̃e: t nõ sm tñ ꝛce... ...ꝛpedimẽta multiplicant' nec in eis gra ꝛferl. ¶ Ad z'm ...bõs ꝙ nõ est sic. ꝑ. ad. ꝛb' ꝙ ꝛpumit. t ꝙ ꝓcedũt ꝙ ex ...baptismo ꝓfecte ꝛfigũt hoc bs. nõ ops ꝙ ꝛpositiõ baptis... ...mũ ratiant. q. sũ. ꝛdant nõ ꝓt: nõ ẽ ꝛpositũ ga ve... ...cio christianis post baptismũ in vtrice fed aliquez effe... ...cus ad gras ꝛferẽdã vel ꝛfemãdã bñt. ¶ Ad ꝫ'm odm ꝙ ꝛpositũ' dixit ꝙ exorcizat' ad baptismũ decedẽs mun... ...do tenebras patiet. ꝫ. B nihil ẽ. qz tenebre illic in sola ca... ...rẽ tenebras patiet. ꝫ. B nihil ẽ. qz tenebre illic in sola ca... ...rẽ: a cine vitiõs ꝓsistũt: nõ bñant aliũ pen: sensibile ...t B in olb' cõpetat: tũ bõs alr q. nõ bz effectũ i collatõe ...gracis solũ ꝛdolitatẽ ꝓtio demõis: t tũ B valz ei nũ ivi...

¶ Ad. 4'm odm ꝙ ad B ꝙ vniformitas baptismi obstet ...os ꝙ exorcizãm ꝫ permissus fuit post baptismũ supplicat ...t tũc nũ signat: vt sette addãt ẽt aliũ eobenitio ab ipugna...

¶ Ad 5'm q. ꝙ exorcizare ad exorcizatus pinet ex ꝓpo... ...efficio ordinibus hominũ' tũ ẽ ingio ordinãtũ ꝙ ordinẽ dã vnitatẽ baptismi ꝛfectũ ẽ ineccliã: vt totus qõ ad ba... ...ptismũ pinet explicat ab vno. ꝛa sacerdote: t ꝓpue nũc qui nõ venit magna multitudo sil'ad baptismũ t sũt mul... ...ti sacerdotes in ꝑmitiua aũt ecclia qõq; magna turba ha... ...ad baptismũ accedebat t erat pauci sacerdotes. vnde bñ facit alia retinẽdam' i mioꝛib' ordib' ꝛstitutis. ¶ Ad ꝑ'm ...ꝙ bõs ꝙ Dio. sub munistrio ꝓcebẽdit oẽs ordines ifero... ...rez: tiõ ministrio ꝙ diacõi dr attribuit oia ꝙ sũt iferiorũ ordinũ: ꝙ fatte l ꝑmitiua ecclia nõdũ erat illi ordies ita ...vilicu ꝓ pauciratẽ miltroꝝ. ¶ Ad z'm bõs ꝙ sũt exorcis... ...mus ꝑ pinet ad exorcizãdũ: ita ẽt ꝑm' ordo ꝙ bz actũ in ex... ...thecizãdo ẽ ordo lectoꝝ: ꝙuis B pollea ꝙ ꝛpiciores ordies ꝓplear: t tũ sic catbecumus ꝓcedit exorcismũ: ita ordo lo... ...ctoris ꝓcedit ordinẽ exorcizãdi. ¶ Ad ꝫ'm bõs ꝙ ꝓpleta po... ...testas in exorcizando ꝓpetit sacerdotẽ: tũ qñ nõ ẽ magna neũtas ipe ꝫ ꝓnciandinẽ ecclie exorcismi actuz exeꝛgi: t ꝑ. hãc ꝓnciandinẽ loquit' auctas Grego.

¶ Dic ẽ fcãdũ ẽ ꝙ. ꝫ ter imergat' ẽt. de trina imersiõe. ...pra di. iq. dictũ ẽ. ¶ Accelerat' ẽ vnus rõis. qz Augs. ...B ambigue loq̃t̃ dicentibus de qdã de B sentirũt. dicẽ... ...rũt. n. qd. ꝙ Job exultatio nõ fuit aliqs mor' coꝛpolis: ꝫ miraculosus. qñ gaudẽtes: vt matri inoticescerent martis ...saluatoris aduẽt'. Alij aũt dicũt aliter t melꝰ ꝙ ad illud ...momẽtũ dar' ẽ ei vsus rõnis: t nõ ẽ icõuenies si postea sit ...liberat' sic t gra rapt' ad momẽtũ dat': sic' aũt ẽ de gra ...gratũ faciẽte ꝙ nõ liberabit sine culpa. ¶ Tñ errosẽ ida ...cens. qz si errosẽ velket inducere itẽdẽs mutare formã ecclie. hociꝫ nõ itẽderet facere qõ ecclia fac: t tũ nõ ba... ...ptizaret. de corruptõe aũt forme lupa. vi. iq. dictum ẽst.

¶ Diuinũ iudiciũ ꝑ aliqd' reuelatiõis ꝛt. vt ꝙ male vi... ...cat qz omnũ iudiciũ nõ ẽ B mõ regrediũ nili t dubiũ. cer... ...tũ aũt vt ꝙ si ludo fcẽ itẽtio defuit t ver' bapt'mꝰ nõ fuit. Et odꝫ ꝙ ludus aliqñ excludit itẽtionẽ: t aliqñ ñ. cũ. n. lu... ...do fieri ꝓcant ꝙ ꝓter itẽtionẽ aliq' ꝓ voluntaria fuit: ad solã delectationẽ ludus baptizãtiũ pot excludere intẽtionem ...respecta virtuiq; effect' ablutiõis. t sacri collatiõis: t rei ...sacri: t tũc nõ itẽdit facere qõ facit ecclia in collatiõne sa... ...cramẽtoꝝ. ita ratio ludus euacuat itẽtionẽ ꝙ regrit i sacro ...vel pot excludere ꝛtiõ ipũ' virtuiq; vt. ꝛ. vel ut de B ludũ ...suũ facere ex eo ꝙ baptismus sacrꝫ ꝛferat nõ ꝓp ꝛficatio... ...nẽ baptizãdi B faciẽs: t tũ manet intẽtio ꝙ sufficiãt ad bap'm: t ꝓp B vnitũ dicit Aug. Impiorũ dñi ẽ omnũ iudiciũ: t iõ ...ex ꝙ placet ar amisi' ludẽdo sillans se ejus baptizari. ꝙ ꝛtia... ...t ratiocinũ ẽ ab alec. ꝛfio vt nõ rebaptizarent: qz intẽtũ ẽ ꝙ ipe intẽtionẽ baptizãdi. bñt: qõ ẽt ꝑs ex B ꝙ. nõ bapti... ...zabat nisi catbecumẽn. ¶ Cui addit ꝛpositus' ꝛ. vt ꝙ ...exorcizãs' debeat ꝑdere catbecũ'. qz ꝓs remouẽdũ est ...malũ ꝙ ꝓficiat aliqs i bono. t odꝫ ꝙ vtꝫ ꝛ ꝙ si vtrũq; ꝛ eo... ...dez ꝙ accipiat ꝫ catbecũs' ordinat ad bonũ nõ efficiendo aliqd: ꝫ totũ illtrudo exorci'mꝰ aũt remouet malus in operãdo: illtrudo in talibus dꝫ opationẽ ꝑdere: vt ...sciat homo quid in eo fieri debeat.

¶ De confirmatione. Dist. VII.

NUnc de sacro ꝛfirmatõis addendũ est de cui' virtute ꝛri solet. Fortuna. n. apta ẽ. t. fẽba ꝙ dicit ep̃s eũ baptizatos: i frõtibus sacro signat. chrismate. Hoc sacrm ab aliqs ꝑsici ñ põt nisi a summo sacerdotib': nec ꝛpe ap'lor ab aliqs ꝫ ab ipso ap'lo legit pacũ: nec ab aliqs ꝫ ab illis q. locũ eoꝝ tenẽt ꝑsici põt aut dz. Nã si aliter ꝓsumptũ fuerit irritũ bz: t vacuũ: nec ideo ecclia ꝓtica reputabit sacra: licz aũt ꝑbatis baptizatos tãgẽ i pectore: ꝫ nõ chrisma... ...te signare i frõte. Dicit' aũt hui' sacri ẽ donatiũ spũs̃ci: ad robur ꝙ i baptismo dat' ad remissionẽ. Vñ Raban'. Summo sacerdote ꝑ ipositionẽ man' ꝑclinis tradit baptizato vt robo... ...ret ꝑ spũm̃scũ ad ꝑdicãdũ aliqs illud qõ ipse i baptismo ꝛsecutũ ẽ. Iste oẽs fideles priman' unpositionẽ epoꝝ post baptismũ accipere debẽt spiritũ̃ sanctũ vt pleni christiani inueniantur.

¶ Adelchisedech. b

SIcut verũq; ẽ magnũ sacrm ẽ vnus maioꝛi veneratiõe tenẽdũ sic a maioribus dat'. Ecce mai' dicit sacrꝫ ꝛfirmationis. ẽ forte nõ ob maioꝛẽ virtutez t vtilitatẽ q̃ ꝛferat: ẽ qz a dignioꝛib' dat': t in dignioꝛi pte coꝛpis fit. ꝛ. i frõte: vel ꝙ ibi ma' angnẽtũ virtutũ ꝓstat: ꝫ baptismꝰ plus ad remissionẽ valeat. Qd vt intuere Raban' dicẽs: i vncrõe baptismi spũm̃scũ descẽdere ad bitationẽ deo ꝛsecrãdã. In hoc ꝙ ein̄ sẽde septifor... mẽ gram cũ oi plenitudie scitatio t virtutis ve... nire i boiem. Hoc sacrm ñ a iciuntis accipi t iciuntis tradi dz sicut t baptismꝰ: nisi aliter cogat nectas. Nec dz iterari sicut nec baptismus vel ordo. Nulli. n. sacramẽto facẽdã ẽ iniuria qõ fieri putat' qñ ñ iterãdũ iterat'. Dz vtz aliq̃ vel nulla iterari possint qõ ẽ. Nã de baptismo t ordie qꝛ qõ debeant iterari apte Augn. dicit. Utrũq; sacrm ẽ t ꝛdã ꝛsecratiõe dat': illud q. dẽ eũ baptizat: illud ꝙ eũ ordinat'. Iõq; in ecclesia catbolica vtrũq; ñ licet iterari: qz neutri facẽda est iniuria: qõ idubitanter et de ꝛfirmatione tenendũ est. De aliqs ꝙ vtrũ iterari valeant: vel debeant postea disseremus.

POst hec ꝛsequens ꝛsideratio est de ministro sacri. Ad baptismũ hic itẽdit ꝛcurrit ꝫ sacrm ꝙ ꝓtinet ad ꝓgredientes i via dei vsque ad i pces vsus. Ipe ꝛcurrimus de sacrm qb' ꝓgredientes i bono ꝓficiũt. Ad tertiũ de sacrm qꝛ a malo subtrahuntur quos cadere accidit. t de ꝓnia dist. 14. ibi. Post hoc de ꝓnia agẽdũ ẽt. ꝓtima in duas in ꝓna ꝛcurrimus de sacrm ꝛfirmationis qua aliqs ꝛsequi ꝓficit ad modũ quo forma ꝓficit. in eoꝝ de eucharistia ꝫ aliqs ꝓficit ꝙ ꝛsumptionẽ ad finẽ. a. dubi. Post sacrm baptismi ꝛ. ꝓti... ...mus in ꝓna tãgit ea ꝙ sũt ita effectui sacri. t. mãm. t formã. in secũda ea ꝙ sũt ẽt effectui. qñ' ita. Cõ sacrm. ab aliqs tã. t circa hoc tria facit. prio determinat manifestũ ...hui' sacri. ꝛ effectũ ibi. Utrũ aũt hui' sacri. t. ꝛtia. ibi: Dic sacrm tñ a iciuntis. ꝛ. Circa ꝓmũ duo facit. ꝓ ter... ...minat virtutẽ. ꝛ remouet ꝙdã obiectionẽ ibi. Sacrm. ꝛ.

SIc est triplex qõ. ¶ Prio ꝙ opo sacrm ẽ ꝛfirmatiõis. ¶ Secũdo de effectu eius. ¶ ꝫ de celebrãte ei'. ¶ Circa ꝑ'm ꝓmittit. ¶ Prio vtrũ ꝛfirmatio sit sacrm per se. ¶ Secundo de materia eius. ¶ ꝫ de forma.

Ad primũ sic

procedit. vt ꝙ ꝛfirmatio nõ sit sacrm: cũ. n. sacrm efficacia bz ab i... ...stitutiõe diuina: ꝫ ꝛfirmatio nõ legit' a dño instituta. ꝙ nõ ẽ sacrm. ¶ Preterea illud est ẽ vtus in olb' vel ꝑbus ꝛ... ...cramẽta nõ vt ẽ sacrꝫ ꝓ sese: sicut dicit Dio. vtus sacri vngnẽti. Christmatio ẽ i aliqs sacrm ꝓbi' sicut ps i baptis... ...mo in ꝙ ifundit christma i aĝ baptismi: t baptizat' i vertice christmat' ingit: t sic' pontifices christmatis imagine cõ... ...secrãt: t altare ẽt i quo eucharistia ꝛsecrãda est christma... ...te linit: t calix sic. ꝙ ꝛfirmatio ꝙ dr christmatio nõ est aliq̃ ꝙ speciale sacrm sed magis sacrale. ¶ Ꝑ. sacrã nouę legi l veteri ꝓfigurata fuerit. sed nulla figura ꝛfirmatiõis in lege veteri legit' ꝓcessisse. ꝙ ꝛfirmatio nõ est sacrm. ¶ Bz Zeb̃q' Raban' in ista dicit. Scimꝰ verũq; magnũ ẽ in cramẽtis. ꝛfirmationẽ. t baptismũ. ¶ Ꝑ. hoc ꝓ ꝓpositionẽ sacri ꝙ ꝓtit ꝛfirmatiõis ꝙ bz significationẽ ꝙ ẽ i liniẽte oleo: bz efficaciã vt illa vñ in collatiõe gratie ad plenitudinem sanctuarium. ergo ẽt sacramentum.

¶ Ulter' vt ꝙ sit sacrm necessariũ. qz vt Raban' in ista dicit: Oẽs fideles debẽt post baptismũ ꝑ ejus accipẽ spiritũ̃ sanctũ: vt pleni christiani inueniant. sed B est de necessitate salutis vt aliqua sit plenus christian'. ꝙ sacrm ꝛfirmatiõis ẽ sacrm necessariũ. ¶ Ꝑ. sacrm ꝛfirmationis ꝫ mor... ...bũ peccati ordinat. sed B est de necessitate salutis vt aliqs a morbo peccati liberet. ergo ꝛfirmatio est sacrꝫ ne... ...cessarius. ¶ Ꝑ. sicut ad iustitiã ꝛrigit. ita etiã a malo ita. t accessus ad bonũ. sed baptismꝰ opat' ad recessũ a male: qõ ipm ablutiõis nomẽ ostendit. confirmatio aũt ad accessus ad bonitatẽ ẽt. ergo ꝙ sit baptismꝰ ẽ de necessitate sa... ...lutis. ¶ Ꝑ. ꝛfirmatio. ¶ Bz ꝛ. sine eo qõ ẽ de necessitate salutis ñ ẽ salus. ꝫ pueri baptizati salutẽ ñ ab ꝛfirmatiõnẽ mortũ. ꝙ nõ ẽ sacrm necessitatis. ¶ Ꝑ. gra vt sufficiãt ad salutẽ. ꝫ i baptismo ꝛferl gra t plenitudo virtutũ. ꝙ baptismꝰ sufficit ad salutẽ. ergo ꝛfirmatio nõ ẽ sacrꝫ ne...

¶ Ulter' vt ꝙ baptismꝰ sit nobilissimũ sacrm. qõ (collatio. firmationis accidẽtia rei accidẽtis alib' dignioꝛa sũt ꝫ ipa substãtia accidere. sed baptismꝰ accidentalis ẽ. ergo ꝙ salutẽ cũ sit sacrm necessitatis. ꝛfirmatio aũt accidentalis ei nõ sit necessitatis. sacrm. ꝙ baptismꝰ ẽ nobilissimũ sacrm ꝛfirmatiõe. ¶ Ꝑ. effect' ꝓpositionat sue cãe. sed baptismꝰ bñt maiorẽ effectũ in efficiẽdo. ergo videt ꝙ in culpã t penã qõ non facit eã ꝛfirmatio. ergo ẽ nobilis sacrm. ¶ Sed ꝙ ad nobilitatẽ actionẽ ordinat' dat' nobili ministerio. sed ꝛfirmatio dat' a nobilioꝛ ministro ꝙ baptismꝰ. ꝙ ꝛfirmatio ẽ nobilis sacrm ba...

¶ Ꝛ fideo vdeo ad. q. q. actiõe ꝙ sũt ordinate. ꝓmo ad aliquos effect' ꝓpios ꝛ determinatos recipiũt virtutẽ ...tionẽ ẽm ꝓportionẽ ad suos effect'. vñ ꝫ ad duos effect' distinctos ordinẽt' erũt duo diuersę actiones ꝫ aut essẽt ...nẽt ad vnũ effectũ ita ꝙ vna ꝓ ponat vel impedimẽtũ remouẽdo t alia ꝙ ficiat: t alia omnes effectũ totũ ꝓducat ꝓ pio vna integra actiõe. ficiat ꝑ. i ꝓp. ꝛ. ꝓp. ꝛ. ꝓp. ꝛ.

gens vel impedimẽtū remouēs: vl aliqua mō oīalis nūc in illa p̄fectū effectū principales. Nihil ostat ulterius. Ad tertiū dicēdū q̄ sic dicta ⁊ sacrificalia dicūt quasi sacra aduersa: ficut ps ex his q̄ dicta sunt circa baptismū ⁊ eucharistiā ⁊ carbuncul⁹ aliqs hō dicere. Qui aūt ille plures actiōes ordinat ad effect⁹ oēs vnctiōis dicūt essentialia ab effectu eius: vel ei p̄timūs dēt p̄ effectū ꝓximū. Vnctio autē baptismi vt potebat. nō ē sacrale baptismi sed pot⁹ q̄ ē de p̄paratōe sacra. ¶ Ad p̄m q̄ dr̄s q̄ circa institutōē dr̄ā ē triplex opinio. Vna n. dicit q̄ hoc sacrū fuit institutū ex christo nec ab aplis fuit positum. Secūda q̄ dicit hoc sacrū fuit institutū a christo nec ab aplis fuit p̄ceptū. Tertia q̄ dicit hoc sacrū fuit institutū a christo ⁊ ab aplis fuit p̄ceptū. Ad euidentiā dr̄ārū sciendū est q̄ duplex est p̄ceptū. Vnū est p̄ceptū q̄ dr̄s ē tāt⁹ ꝓ se. ⁊ nō ꝓpter aliud. Et tale p̄ceptū nō fuit a christo q̄ ab aplis. Aliud est p̄ceptū q̄ dr̄s ē tāt⁹ ꝓpter aliud. Et tale p̄ceptū fuit a christo q̄ ab aplis. Et hoc modo dicit⁹ q̄ hoc sacrū fuit a christo ⁊ ab aplis. Vnctiones aūt q̄ fiebāt in veteri lege. ⁊ in nouo. nō fuerūt a christo nec ab aplis institutę nec p̄ceptę. Sed fuerūt ab antiquis patribus ex deuotiōe. Et ideo nō sunt sacramēta. Et ideo nō sunt de necessitate saluti. Et ideo nō sunt de necessitate saluti. Et ideo nō sunt de necessitate saluti

ꝯfirmatiõis sacrm nõ habeat aliquã formã. ¶ P̄. apli ẽt leguntur ꝑ manus ĩpositionẽ spiritũsanctũ dedisse. ʒ illa manus ĩpositio vt sancti dicũt fuit ꝯfirmatio illoꝝ quibus manus ĩponebãt. q̃ cũ nõ legat eos sub aliqua forma verboꝝ manus ĩposuisse: sicut legunt in noĩe christi baptiçasse: vr q̃ hoc sacrm nõ habeat formã. ¶ P̄. sacra q̃ habẽt formam sub eisdẽ verbis apud oẽs ꝓferunt. sed sacrm ꝯfirmatiõis nõ ꝓferĩ eisdẽ verbis apud oẽs. dicũt. n. quidã: Consigno te signo crucis ⁊ cõfirmo te chrismate salutis in noĩe patris ⁊c. quidã ãt dicũt: chrismate sctificatõis. q̃ h̃ sacrm nõ h̃z aliquã formã. ¶ S₃ ꝯ q̃ magr dicit in. i. di. q̃ duo sũt i q̃ hꝰ sacra ꝯsistũt: verbũ ⁊ res. verba aũt ad formã ptinẽt. ¶ P̄. Aug. dicit. Accedit verbũ ad elementũ: ⁊ fit sacrm.

¶ Ulterius videt̃ q̃ illa forma verboꝝ nõ sit ꝯpetẽs: in q̃ liber. n. sacro exigit̃ intẽtio. sed ad designãdũ intẽtionẽ in forma baptismi exprimit̃ ꝑsona baptiçãs hoc ꝓnoĩe ego. q̃ ⁊ i forma ꝯfirmatiõis hoc ꝓnomẽ ego apponi d₃. ¶ P̄. ꝯsignatio vr ad characteris ĩpressionẽ ꝑtinere. sed characterẽ nõ ĩprimit: multer magis hic q̃ i baptismo. cũ q̃ in baptismo nlla fiat mẽtio de ꝯsignatiõe i forma: nec hic fieri deberet de ipsa mẽtio. ¶ P̄. ꝑ baptismũ hõ maxime ꝯfiguraĩ passiõi christi. sed in forma baptismi nõ fit mẽtõ aliqua de christi passiõe. q̃ nec i forma ista deberet fieri mentio de cruce. ¶ P̄. sicut ꝯfirmatio h̃z formã determinatã ita ⁊ baptismꝰ. sed in baptismi forma nõ fit mentio de mã ipsius. nõ. n. d̃r baptiço te aqua. q̃ nec h̃ deberet fieri mentio de chrismate. ¶ P̄. forma ẽ de essẽtia sacri. ʒ res sacri nõ ẽ de essẽtia sacri: q̃ multi accipiũt sacrm q̃ nõ accipiũt rẽ sacri. q̃ nõ d₃ res sacri põi i forma: sic h̃ põit̃ chrismate salutis.

¶ Ulteriꝰ vr q̃ forma illa nõ habeat i h̃ sacro aliquã efficaciã: q̃ sm̃ Aug. de sancto vic. sacramẽtũ ex sanctificatiõe iuisibilẽ gratiã ꝯtinet. sed mã hꝰ sacramẽti ẽ sãctificata ẽt an̄ forme ꝓlationẽ. q̃ forme ꝓlatõ nulliĩ efficaciã prebet sacro. ¶ P̄. sicut i eucharistia ẽ sctificatio hostie ⁊ vini ĩpsumenta ⁊ hic. sed ibi tota virtꝰ sacri ẽ in hostia sanctificata: vt patet i forma verboꝝ q̃ ꝓferunt̃ cũ quis hostiã sumit: cũ dicit̃: Corpꝰ dñi nostri ⁊c. q̃ ⁊ similiter hic virtꝰ sacramẽti nõ cõsistit i verbis premissis q̃ in vsu mãe hꝰ sacri dicunt̃. ¶ Sed ꝯ ẽ: q̃ forma ẽ pricipalior i re q̃ in mã. si q̃ mã aliquid efficit multo fortiꝰ forma.

¶ R̄ñdeo d₃ ad. i. q̃. q̃ ministri sacramẽtoꝝ operant̃ i sacramẽtis bñdicẽdo ⁊ sctificãdo: ⁊ iõ ꝑ₃ q̃ ad aliqñ sacramẽtũ requirit̃ minister ita requirit̃ forma qua minister sacrm dispẽsat. ¶ Ad pᵐ q̃ d₃ q̃ sicut dictum ẽ illa manus ĩpositio quã dñs pueris exhibebat: nõ erat ꝑpe sacramẽtũ cõfirmatiõis quod nõ cõueniebat exhiberi an̄ ipsꝰ glorificationẽ: sed vel erat signũ quoddã future cõfirmationis: vel erat talis manꝰ ĩpositio qualis fit i exorcismo ⁊ chatecismo: si tñ dñs ꝯfirmasset sine forma vl̃ mã ñ cẽt incõueniẽs: q̃ ipe habebat excellẽtie potestatẽ i sacris: q̃ poterat effectũ sacri sine sacralibꝰ ꝓberere: ꝯ nõ ẽ de aliis. ¶ Ad 2ᵐ d₃ q̃ quidã dicũt q̃ apli ꝑ dignitatẽ ⁊ auctoritatẽ ipsoꝝ ꝯfirmabãt sine mã ⁊ forma ꝑ solã manꝰ ĩpositionẽ. sed hoc nõ vr bene dictũ: q̃ quãtũcũq̃ ipsi essẽt magne auctoritatis tñ potestatẽ excellẽtie i sacramẽtis dispẽsãdis nõ hẽbãt. ⁊ iõ d₃ q̃ apostoli aliqua forma vtebãtur q̃uis nõ sit scripta: multa. n. apli seruabãt i sacroꝝ dispẽsatiõe q̃ nolebãt diuulgari ꝑ irrisionẽ gẽtiliũ eũ ẽt dñs ⁊ loquit̃ d̃ celebratiõe sacri eucharistie: ⁊ hoc ẽ ẽt q̃ Dio. dicit i fine ec. hier. Consumatiuas aũt inuocatiões. i. verba q̃ ꝑficiunt̃ sacra non ẽ iustũ scripturas iterpr̃tãtibꝰ neq̃ mysticã earũ aut i ipsis opatas ex deo virtutes ex occulto ad cõe adducere: sed vt nostra sacra traditio h̃z sine pompa. i. occulte eas edocẽs ⁊c. Et quus verba tria possumꝰ accipere. q̃ q̃ apli i sacris vtebãtur forma verboꝝ certãꝝ: ipse alibi i eodẽ li. dicit q̃ tradit ritus sacroꝝ: sic apli docebãt. 2ᵒ q̃ i occulto tradebant̃ hõ sacralia i primitiua ecclia. 3ᵒ q̃ i ipsis vbis ẽ aliq̃ virtꝰ: q̃ quidã negãt. ¶ Ad 3ᵐ d₃ q̃ variatio forme i his q̃ nõ sũt de eẽntia forme põt tolerari sm̃ diuersas ecclias ꝯsuetudines: dũmõ ea forme apud oẽs seruet̃. h̃ aũt q̃ a quibusdã d̃r chrismate salutis vl̃ sanctificatiõis q̃si i vnũ redit: ⁊ iõ ꝑ hoc nõ remouet̃ q̃n hoc sacrm habeat determinatã formas.

¶ Ad. 2. q. d₃ q̃ sic diffini d₃ idicare totũ eẽ rei si sit ꝑfecta ita ꝑ formã sacri d₃ inotescere totũ q̃ ad sacrm ptinet. sacramẽtũ aũt ⁊ ẽ ad aliquẽ finẽ ordinatũ ⁊ ab aliq̃ cã pricipali efficaciã h̃z. Et iõ tria põnunt̃ i forma hꝰ sacri: quorũ pᵐ ptinet ad finẽ ad quẽ istitutũ ẽ hoc sacrm q̃ ẽ ꝯfessio fidei christiãe: cuiꝰ tota sũma ꝯsistit in passiõe christi. vñ aplꝰ. i. Cor. 2. Nõ. n. indicaui me aliqd scire inter vos nisi iesũ crucifixum: ⁊ ita hꝰ articuli ꝯfessio maiorẽ h̃z difficultatẽ: q̃ sicut dicit̃ i eadẽ epistola. i. Cor. Nos aũt predicamꝰ christũ crucifixum. iudeis quidẽ scandalum. gẽtibꝰ aũt stultitiã: ⁊ ad hoc ptinet cũ d̃r: cõsigno te signo sancte crucis: vt crucis verbũ nõ erubescat: sed publice ꝯfiteat̃. 2ᵒ ponit̃ ipse sacralis actꝰ cũ sua mã ⁊ effectu: vt sic tangatur: ⁊ id q̃ est sacrm tñ i hoc q̃ d̃r: Chrismate. ⁊ id q̃ ẽt res ⁊ sacrm i hoc q̃ dicit: Cõfirmo. i. sacramẽtũ ꝯfirmationis ꝑbeo. ⁊ id q̃ ẽ res ⁊ nõ sacrm i hoc q̃ dicit. Salutis. sed cã agẽs pricipalis: vñ sacrm effectũ h̃z tãgit̃ in hoc q̃ dicit: In noĩe patris ⁊c. ¶ Ad pᵐ q̃ d₃ q̃ baptismꝰ ẽ sacramẽtũ necessitatis: ⁊ iõ itẽtio baptiçãtis magis artãda ad actũ sacri. ¶ Uel d₃ q̃ baptiçare põt quilibet: ꝯfirmare aũt solus ille q̃ ẽ i sũmo gradu ecclesie: de q̃ pñmit̃ q̃ minꝰ possit i dispẽsatiõe sacri deficere: ⁊ iõ nõ reqrit̃ tanta artatio intẽtionis ꝑ vba i forma apposita. ¶ Ad 2ᵐ d₃ q̃ ꝯsignatio q̃ ponit̃ i forma nõ ptinet ad ꝯsignationẽ characteris: sed ad ꝯsignationem crucis q̃ fit i fronte linitione chrismatis ꝑ ꝯfessionẽ fidei crucis: ⁊ talis signatio nõ fit i baptismo. q̃ baptiçatꝰ ñ ꝯsecrat̃ ad aliqd spũale: s₃ vir ad spũalẽ vitã. ꝯsignatio aũt ĩportat quãdã ascriptionẽ vel aliqd speciale q̃ ẽ i sacro ꝯfirmatiõis. ¶ Ad 3ᵐ d₃ q̃ ille q̃ baptiçat̃ ꝯfiguraĩ passiõi xp̄i ꝑ fidẽ eiꝰ quã hẽre i corde d₃: ⁊ iõ nõ exigit̃ aliq̃ ꝯsignatio exteriꝰ: sed suffcit cõsignatio iterior q̃ ẽ ꝑ characterẽ: et ꝯsigno ad passionẽ christi i ꝯsepelitiõe ei. sed ꝯfirmatio ẽ sacrm ꝯfessiõis passiõis christi: sicut baptismꝰ sacrm fidei: ⁊ iõ exteriꝰ i manifesto ĩprimit̃ crucis signaculũ ⁊ i forma exprimit̃. ¶ Ad 4ᵐ d₃ q̃ i ipso actu baptiçatiõis itelligit̃ determinata mã baptismi: nõ aũt mã ꝯfirmatiõis itelligit̃ i ipso actu ꝯfirmãdi: et iõ oꝫ q̃ mã addat̃. ¶ Ad 5ᵐ d₃ q̃ i actu ablutiõis magis expresse significat̃ res sacri i baptismo q̃ in linitiõe chrismatis: ⁊ iõ ñ oꝫ q̃ addat̃ effectꝰ saluti ad maiorẽ expssiões.

¶ Ad. 3. q. d₃ q̃ forme sacroꝝ sũt ad ꝑficiendũ sacra: vñ Dio. vocat eas ꝯsumatiuas inuocatiões. vt dictũ ẽ: ⁊ iõ i illo sacro quod totũ ꝯsistit in illa re sensibili sctificata ⁊ nõ i vsu illiꝰ rei forma sacri d̃r illud quo mã sctificat̃: nõ aũt illa vba q̃ i mãe vsu ꝓferunt̃: sic p₃ i eucharistia. i illis aũt sacris q̃ ꝑficiunt̃ i vsu mãe: sicut baptismꝰ in ipsa tinctiõe vel ablutiõe forma sacri ẽ q̃ d̃r in vsu mãe nõ q̃ d̃r i sanctificatiõe mãe: q̃ illa sacrale quoddã ẽ: ⁊ iõ cũ sacrm ꝯfirmatiõis: vt dictũ ẽ ꝑficiat̃ in vsu mãe ꝯstat q̃ illa vba q̃ dicit ẽps ꝯfirmãs sũt forma sacri ⁊ hñt efficaciã sicut ⁊ alie forme sacroꝝ. ¶ Ad pᵐ q̃ d₃ q̃ duplex ẽ sctificatio sacri vt dictum ẽ. Et pᵃ q̃ sanctificatiõe q̃ fit i bñdictiõe mãe nõ h̃z vt actu ꝯferat gras sed ex 2ᵃ. ¶ Ad 2ᵐ d₃ q̃ aliter est in sacro eucharistie q̃ i aliis sacris: q̃ ibi totũ sacrm ꝯsistit i ipsa hostia consecrata: eo q̃ ibi christus realiter continetur ⁊ non virtute tantum sicut in aliis sacramentis: ⁊ ideo forma sacramenti illius sunt verba ꝓlata i sanctificatione hostie.

Questio. II.

Deinde queritur de effectu cõfirmationis. Et circa hoc querunt̃ duo. ¶ Pⁿo de effectu qui ẽ res ⁊ sacramẽtũ. s. character. ¶ Secũdo de effectu qui est res tantũ. s. gratia.

Ad primũ sic ꝓcedit̃: vr q̃ i ꝯfirmatiõe character nõ ĩprimat̃. character. n. vt. ã. di. 4. dictũ ẽ ẽ signũ distinctiuũ. sed pugna spiritualis oibꝰ indicit̃. cũ q̃ ꝯfirmatiõis sacrm det̃ ad roborãdũ i pugna spirituali vr q̃ i ipsa nõ fiat aliqua distinctio alicuiꝰ ab altero ꝑ ĩpressiões characteris. ¶ P̄. i veteri lege erat necessaria pugna spiritualis sicut ⁊ i noua. sed in lege veteri nõ erat aliq̃ sacrm characterẽ ĩprimẽs: vt. ã. dictũ est. q̃ nec ꝯfirmatõ characterẽ ĩprimit. ¶ P̄. ã. dictũ ẽ q̃ character ẽ spiritualis potestas. sed spũal̃ ptãs passiua. s. pcipiẽdi sacramẽta alia sufficiẽter tradit̃ i baptismo: ptãs aũt actiua. s. dispẽsandi sacra ad ordinẽ ptinet. cũ q̃ ꝯfirmatꝰ nõ ꝯstituat̃ i gradu alicuiꝰ ordis vl̃ dignitatis: vr q̃ i ꝯfirmatiõe character ñ ĩprimat̃. ¶ S₃ ꝯ character ẽ signũ ꝯformãs nos trinitati. sed sicut o₃ nos ꝯfirmari i sapiẽtia ⁊ potẽtia: ita ⁊ i bonitate. cũ q̃ in baptismo ĩprimat̃ character fidei ꝯformãs nos diuine sapie: ⁊ i ordine character potestatis ꝯformãs nos diuie potentie: vr q̃ in ꝯfirmatiõe ĩprimat̃ character plenitudis spũsãcti ꝯformãs nos diuine bonitati. ¶ P̄. ꝑ characterem quasi ascribimur ad familiã iesu christi. sed christꝰ sic ẽ ꝑr n̄r ⁊ sacerdos: ita ẽ ⁊ rex n̄r. cũ q̃ ꝑ characterẽ baptismalem ascribamur ei quasi patri filij regenerati ꝑ baptismũ: ⁊ ꝑ characterẽ ordis: q̃si ministri sacerdoti sũmo: vr q̃ simili rõne in ꝯfirmatiõe debeat ĩprimi character quo ꝯformemur ei quasi milites regi.

¶ Ulterius vr q̃ idẽ sit character ꝯfirmatiõis ꝑ essẽtiã ⁊ baptismi: q̃ ad eãdẽ formã seu speciẽ nõ põt eẽ nisi vna assimilatio. ʒ i trinitate: vt Hila. dicit: est spẽs idifferẽs. ergo cũ character sit signũ assimilans trinitati: vr q̃ character ꝯfirmatiõis nõ possit esse aliꝰ a charactere baptismi. ¶ P̄. i corpalibꝰ ita est q̃ duo characteres nõ pñt eẽ i eadẽ pte. sed characteris subiectũ est vna ps aie: vt. ã. dictũ est. ergo post pmũ characterẽ nõ põt aliꝰ character superaddi. ¶ P̄. ad ea q̃ se necẽario ꝯsequũt̃ aliqs eodẽ charactere ascribit̃: sicut idẽ character est in sacerdote ad cõsecrandũ ⁊ ad absoluẽdũ. sed cõfessio fidei cuiꝰ sacrm est cõfirmatio ꝯsequit̃ de necessitate ad fidẽ cuiꝰ sacrm est baptismus: q̃ corde credit̃ ad iusticiã: ore ꝯfessio fit ad salutem. R̃o. io q̃ idẽ character ẽ in baptismo ⁊ in ꝯfirmatione. ¶ S₃ ꝯ character est ꝑpus effectꝰ sacri ⁊ imediatꝰ. s₃ diuersaꝝ cãꝝ ꝑpriꝫ effectꝰ sũt diuersi. cũ q̃ baptismꝰ ⁊ confirmatio sint diuersa sacra ⁊ characteres ĩpressi erunt diuersi. ¶ P̄. iõ baptismus iterari nõ põt: q̃ character ẽ indelebilis. si ergo idẽ eẽt character baptismi ⁊ ꝯfirmatõis post baptismũ ꝯfirmatio nõ adderetur.

¶ Ulterius vr q̃ character cõfirmatiõis nõ presupponat characterẽ baptismalẽ. character. n. ꝯfirmatiõis ad hoc dat̃ q̃ homo fortiter christũ ꝯfiteat̃. sed aliqui an̄ baptismũ fortiter christũ cõfessi sunt ad martyriũ palmã peruenientes. ergo an̄ baptismũ põt aliquis accipere characterẽ ꝯfirmationis. ¶ P̄. character cõfirmatiõis est sacrm et res. sed homo ẽt nõ baptiçatus põt pcipere id quod est sacramẽtũ ⁊ res i eucharistia. s. corpꝰ dñi verũ: q̃uis rẽ sacri nõ ꝯsequat̃ inordinate accipiens nisi forte credat se baptiçatũ. ergo ⁊ sib̃ characterẽ cõfirmatiõis ꝯsequi põt ñ baptiçatus. ¶ P̄. sicut baptismꝰ naliter pcedit ꝯfirmatiõem: ita vnus ordo naliter pcedit aliũ. si ergo aliqs accipit ordinẽ ꝯsũis characterẽ q̃ nõ accepit characterẽ pcedentis. tñ nõ reordinat̃: sed quod defuerat supplet̃. q̃ ⁊ characterẽ ꝯfirmatiõis põt hõ accipere sine charactere baptismali. ¶ Sed ꝯ est q̃ Dio. dicit. 2. ca. ec. hierar. q̃ nihil diuinis traditoꝝ opari põt q̃ nõ est regeneratus ꝑ baptismũ. sed character ꝯfirmatiõis est h̃. ergo nõ põt aliquis characterẽ ꝯfirmatiõis pcipere q̃ nõ est baptiçatꝰ. ¶ P̄. baptismus d̃r eẽ pncipiũ spũalis vite: sm̃ Dio. ⁊ Dam. sed remoto pncipio auferĩ q̃ est post pncipiũ. q̃ nõ est baptiçatus nõ põt characterẽ ꝯfirmationis accipere.

¶ R̃ñdeo d₃ ad. i. q. q̃ character est distinctiuũ signum quo q̃s ab aliqs distinguit̃ ad aliqd spũale deputatus. sed ad spirituale potest aliqs tripliciter deputari. Uno mõ vt aliquis i se spũalia participet: ⁊ ad hoc q̃s deputat̃ in baptismo: q̃ iã baptiçatꝰ põt esse pceps oĩs spũalis receptiõis. vñ character baptismalis: vt. ã. dictũ ẽ: est q̃si q̃dã spũalis potẽtia passiua. Alio mõ vt spũalia q̃s in notitiã ducat ꝑ eoꝝ forte ꝯfessionẽ: ⁊ ad hoc q̃s deputatur i ꝯfirmatione. vñ ẽt tpe ꝑsecutiõis eligebant̃ aliq̃ q̃ deberent i locũ ꝑsecutiõis remanere ad publice nomẽ xp̄i ꝯfitẽdũ aliqs occulte credẽtibꝰ: sicut p₃ i legẽda beati Sebastiãi. Tertio mõ vt ẽt spũalia credẽtibꝰ tradat: ⁊ ad hoc deputat̃ aliquid ꝑ sacrm ordinis: ⁊ iõ sicut i baptismo ꝯfertur character ⁊ in ordine: ita ⁊ in confirmatiõe. ¶ Ad pmũ q̃ d₃ q̃ pugna spũalis q̃ quis pugnat ꝯ impediẽtes salutẽ suipsius oĩbus idicit̃. sed ad hoc nõ dat̃ sacrm ꝯfirmationis: sed ad ꝑsistẽdũ fortiter i pugna qua q̃s nomẽ xp̄i impugnat: ⁊ vt iuictus ꝯfessor xp̄i ꝑmaneat: ⁊ huic pugne nõ oẽs exponũt̃ sed solũ ꝯfirmati. ¶ Ad 2ᵐ d₃ q̃ in veteri lege nõ erat tpꝰ ꝑ stultitiã ꝑdicatiõis ꝓpagãdi cultum dei: sed magis ꝑ generationẽ carnalẽ: ⁊ iõ tũc talis pugna de ꝯfessiõe fidei nõ multũ erat necessaria: nihilominꝰ tñ erat distinctio huius characteris in veteri lege figurata: sicut ⁊ aliorũ. in distinctiõe. n. filioꝝ israel ab egyptijs significabatur character baptismalis. in distinctione timidoꝝ a fortibus in bellis character ꝯfirmatiõis: i distinctione leuitaꝝ a fratribꝰ suis character ordinis. ¶ Ad tertium d₃ q̃ ptãs characteris hꝰ est ptãs actiua: nõ ad ꝯferendũ spũalia q̃ est ordinis: sed magis ad ꝯfitẽdũ publice: ⁊ iõ ꝯfirmatꝰ nõ ꝯstituit̃ in gradu alicuiꝰ ordinis: q̃ nullus ei subycit̃ in receptiõe diuinorum ab ipso.

¶ Ad. 2. q. d₃ q̃ q̃libet potẽtia de sui rõne importat ordinẽ ad aliqd: ⁊ iõ o₃ potẽtiã ꝓportionatã eẽ actui ad quẽ est: q̃ ꝑprius actus nõ fit nisi in ꝑpria mã sm̃ phm in. 2ᵒ. de aia. ⁊ iõ o₃ q̃ potẽtie distinguãt̃ ꝑ distinctiões actuũ: ad quos ordinãt̃ siue sint potẽtie actiue siue passiue: ⁊ q̃ character vt. ã. dictũ ẽ ẽ potẽtia spũalis: iõ cũ character baptismalis nõ ad idem ordinet̃ cũ charactere ꝯfirmatiõis: vt ex dictis ꝑ p̄lapsũ est q̃ nõ est idem vterq̃ character. ¶ Ad pmũ q̃ d₃ q̃ ad vnã speciẽ seu formã quã aliquid pfecte representat nõ põt eẽ nisi vna assimilatõ: ⁊ iõ pñs nõ est nisi vna pfecta imago. s. filius: sed si nõ sit perfecta representatio: tunc pñt esse diuerse assimilationes ad vnum simplex: ⁊ iõ diuerse creature diuersimode sm̃ suummodũ diuinã similitudinẽ habent: ⁊ propter hoc si est inconueniens si sint diuersi characteres in aia trinitati sm̃ diuersa conformantes. ¶ Ad 2ᵐ d₃ q̃ character corporalis attenditur sm̃ figurã que consistit in terminatione figurati: ⁊ q̃ impossibile est eẽ diuersas terminationes vnius rei: ideo impossibile est vt idem corpꝰ sm̃ eandem partẽ diuersimode figuret̃ aut characteriçetur. sed character spiritualis attendit̃ sm̃ aliquã spũalem ꝑprietatem. nõ est aũt incõueniẽs diuersas ꝑprietates nõ oppositas eisdem inesse sm̃ eandẽ partem: ⁊ ideo in eadem parte aie plures characteres esse possunt. ¶ Ad 3ᵐ dicendum q̃ q̃uis cuiuslibet baptiçati ⁊ credentis sit confiteri q̃ñ confessio ab eo expectatur: nõ tñ est cuiuslibet se libere exponere: sed tñ confirmatis: hoc ẽt patet i apostolis: q̃ quibus hoc sacramẽtũ initiũ sumpsit: q̃ an̄ aduentũ spũsancti confirmatiõ [illegible]

ɔfirmatiõis sacrm nõ habeat aliquā formā. ℂ Itē apli ēt legunt p man⁹ īpositionē spiritūsanctū dedisse. sz illa manus īpositio vt sancti dicit fuit ɔfirmatio illoꝝ quibus manus īponebāt. q̄ cū nõ legant eos sub aliqua forma verboꝝ man⁹ īposuisse sicut legunt in noīe christi baptiçasse: vi ꝙ hoc sacrm nõ habeat formā. ℂ Itē sacra q̄ habēt formam sub eisdē verbis apud oēs pficiunt. sed sacrm ɔfirmatiõis nõ pficit eisdē verbis apud oēs. dicit. n. qdā: Consigno te signo crucis ⁊ cõfirmo te chrismate salutis in noīe patris ⁊c. qdā āt dicūt chrismate sāctificatiõis: q̄ h sacrm nõ hz aliquā formā. ℂ Sz ɔ̄ ē qꝫ magr dicit in .i. di. ꝙ duo sūt i quibus h⁹ sacri ɔsistūt: verbū ⁊ res. verba aūt ad formā ptinēt. ℂ Itē Aug. dicit. Accedit verbū ad elementū: ⁊ fit sacrm.

ℂ Ulterius videt ꝙ illa forma verboꝝ nõ sit ɔpetēs: in q̄libet .n. sacro exigit intētio. sed ad designādū intētionē in forma baptismi exprimit psona baptiçās hoc pnoīe ego. q̄ ⁊ i forma ɔfirmatiõis hoc pnomē ego apponi dz. ℂ Itē ɔsignatio vr ad characteris ipressionē ptinere. sed characterē nõ īprimit, nisi ter magis hic q̄ i baptismo. cū q̄ in baptismo nlla fiat mētio de ɔsignatiõe i forma: nec hic fieri deberet de ipsa mētio. ℂ Itē p baptismū hō maxime ɔfigurat passiõi christi. sed in forma baptismi nõ fit mētõ aliqua de christi passiõe. q̄ nec i forma ista deberet fieri mentio de cruce. ℂ Itē sicut ɔfirmatio hz formā determinatā ita ⁊ baptism⁹. sed in baptismi forma nõ fit mentio de mā ipsius. nõ. n. dr baptiço te aqua. q̄ nec h deberet fieri mentio de chrismate. ℂ Itē forma ē de essētia sacri. sz res sacri nõ ē de essētia sacri: q: multi accipiūt sacrm q̄ n̄ accipiūt rē sacri. q̄ nõ dz res sacri põi i forma: sic h põit chrismate salutis.

ℂ Ulteri⁹ vr ꝙ forma ista nõ habeat i h sacro aliquā efficaciā: q: sm Aug. de sancto vic. sacramētū ex sanctificatiõe invisibilē gratiā ɔtinet. sed mā h⁹ sacramēti ē sāctificata ēt añ forme ɔlationē. q̄ forme ɔlatõ nullā efficaciā prebet sacro. ℂ Itē sicut i eucharistia ē sactificatio hostie ⁊ vini ipsiusmet: ⁊ hic. sed ibi tota virt⁹ sacri ē in hostia sanctificata: vt patet i forma verboꝝ q̄ pferunt cū quis hostiā sumit: cū dicit: Corp⁹ dñi nostri ⁊c. ⁊ similiter hic virt⁹ sacramēti nõ cõsistit i verbis premissis q̄ in vsu māe h⁹ sacri dicunt. ℂ Sed ɔ̄ ē qꝫ forma ē pncipalior i re q̄ in mā. si q̄ mā aliquid efficit multo forti⁹ forma.

ℂ Rñdeo dõz ad .i. q. ꝙ ministri sacramētoꝝ operant i sacramētis būdicēdo ⁊ sctificādo: ⁊ iõ sz ꝙ ad aliqđ sacramentū requirit minister ita requirit forma qua minister sacrm dispēsat. ℂ Ad pm q̄ dõz ꝙ sicut dictum ē illa manus īpositio quā dñs pueris exhibebat nõ erat ppē sacramētū cõfirmatiõis quod nõ cõueniebat exhiberi añ ipsi⁹ glorificationē: sed vel erat signū quoddā future cõfirmationis: vel erat talis man⁹ īpositio qualis fit i cathecismo ⁊ exhorcismo. si tñ dñs ɔfirmasset sine forma vl mā n̄ oēt [illegible]: ipse habebat excellētie potestatē i sacris qui poterat effectū sacri sine sacralib⁹ pferre: qđ nõ ē de alijs. ℂ Ad 2m dõm ꝙ qdā dicūt ꝙ apli pp dignitatē ⁊ auctoritatē ipsoꝝ ɔfirmabāt sine mā ⁊ forma p solā man⁹ īpositionē. sed hoc nõ vr bene dici: q: quātūcūq; ipsi essēt magne auctoritatis tñ potestatē excellētie i sacramētis dispēsādis nõ hebāt. ⁊ iõ dõm ꝙ apostoli aliqua forma vtebātur q̄uis nõ sit scripta: multa. n. apli seruabāt i sacroꝝ dispēsatiõe q̄ nolebāt diuulgari p scriptionē gentiū [illegible] sicut pz p Aplm, q̄ dicit .i. Cor. xi. Cetera cū venero disponā: ⁊ loquit ð celebratiõe sacri eucharistie: ⁊ hoc ē ēt qđ Dio. dicit i fine ec. hier. Consummatiuas aūt īuocatiões .i. verba q̄ pficiunt sacra non ē iustū scripturas īterpretātib⁹ neqꝫ mysticū earū aut i ipsis opatas ex deo virtutes ex occulto ad cõe adducere: sed vt nostra sacra traditio hz sine pōpa .i. occulte eas edocēs ⁊c. Ex quibus verba tria possunt⁹ accipere. pm: q: apli i sacris vtebāur forma verboꝝ certa: q: ipse alibi i eodē li. dicit ꝙ tradat ritus sacroꝝ: sic apli docebāt. 2o ꝙ i occulto tradebant h⁹ sacralia sēminitus eccla. 3o ꝙ i ipsis ēbis ē aliq̄ virt⁹ ɔ qđ qdā negāt. ℂ Ad 3m dõz ꝙ variatio forme i his q̄ nõ sūt de ēētia forme põt tolerari sm diuersas eccliaꝝ ɔsuetudies: dūmõ sba forme apud oēs seruet. h aūt ꝙ a quibusdā dr chrismate salutis vr sanctificatiõis q̄si i vnū redit: ⁊ iõ p hoc nõ remouet ꝙ hoc sacrz habeat determinatā formā.

ℂ Ad .2. q. dõz ꝙ sic distinat dz idicare totū cē rei si sit pfecta p formā sacri pz inotescere totū qđ ad sācrm ptinet. sacramētū aūt ⁊ ē ad aliquē finē ordinatū ⁊ ab aliq̄ cā principali efficaciā hz. Et iõ tria pōnunt i forma h⁹ sacri quorū pm ptinet ad finē ad quē īstitutū ē hoc sacrm q ē ɔfessio fidei christiāe: cui⁹ tota sūma ɔsistit in passiõe christi: vñ apls .i. Cor. 2. Nõ .n. iudicaui me aliqđ scire inter vos nisi iesum crucifixum: ⁊ ita h⁹ articuli ɔfessio maiorē hz difficultatē: q: sicut dicit i eadē epistola .i. Cor. Nos aūt predicam⁹ christus crucifixum. iudeis quidē scandalum: gētib⁹ aūt stultitiā: ⁊ ad hoc ptinet cū dr: Cõsigno te signo sancte crucis: vt crucis verbū nõ erubescat: sed publice ɔfiteat. 2o ponit ipse sacralis act⁹ cū sua mā ⁊ effectu: vt sic tangatur: ⁊ id qđ est sacrm tñ i hoc ꝙ dr: Chrismate. ⁊ id qđ est res ⁊ sacrm i hoc ꝙ dicit: Cõfirmo. i. sacramētū ɔfirmationis prebeo. ⁊ id qđ ē res ⁊ nõ sacrz i hoc ꝙ dicit. Salutis. sed cā agēs pncipalis: vñ sacrm effectū hz: tāgit in hoc ꝙ dicit: In noīe patris ⁊c. ℂ Ad pm q̄ dõm ꝙ baptism⁹ ē sacramētū necessitatis: ⁊ iõ itētio baptiçātis magis artāda ad actū sacri. ℂ Uel dõm ꝙ baptiçare põt q̄lz: ɔfirmare aūt solus ille q ē i sūmo gradu ecclesie: de q̄ psumit ꝙ minus possit i dispēsatiõe sacri deficere: ⁊ iõ nõ reqrit tanta artatio intētionis p vba i forma apposita. ℂ Ad 2m dõz ꝙ ɔsignatio q̄ ponit i forma nõ ptinet ad ɔsignationē characteris: sed ad ɔsignationez crucis q̄ fit i fronte linitione chrismatis pp ɔfessionē fidei crucis: ⁊ talis signatio nõ fit i baptismo. q̄ baptiçat⁹ n̄ ɔsecrat ad aliqđ spūale sz vt ad spūalē vitā. ɔsignatio aūt spectat quādaz ascriptionē vel aliqđ speciale qđ ē i sacro ɔfirmatiõis. ℂ Ad 3m dõz qđ ille q baptiçat ɔfigurat passiõi xp̄i p fidē ei⁹ quā hēre i corde dz: ⁊ iõ nõ exigit aliq̄ ɔsignatio exteri⁹: sed sufficit cõsignatio iterior q̄ ē p characterē: et ɔsigtio ad passionē christi i ɔsepelitiõe ad: sed ɔfirmatio ē sacrz ɔfessiõis passiõis christi: sicut baptism⁹ sacrz fidei: ⁊ iõ exteri⁹ i manifesto i primit crucis signaculū ⁊ i forma exprimit. ℂ Ad 4m dõz ꝙ i ipso actu baptiçatiõis itelligit determiata mā baptismi: nõ aūt mā ɔfirmatiõis itelligit i ipso actu ɔfirmādi: ⁊ iõ oz ꝙ mā addat. ℂ Ad 5m dõz ꝙ i actu ablutiõis magi exp̄sse significat res sacri i baptismo q̄ in linitiõe chrismatis: ⁊ iõ n̄ oz ꝙ addat effect⁹ salutis ad maiorē expssiõez.

ℂ Ad .3. q. dõm ꝙ forme sacroꝝ sūt ad pficiendū sacra: vñ Dio. vocat eas ɔsūmatiuas īuocatiões: vt dictū ē: ⁊ iõ i illo sacro quod totū ɔsistit in illa re sensibili sāctificata ⁊ nõ i vsu illi⁹ rei forma sacri dr illud quo mā sāctificat: nõ aūt illa vba q̄ i mãe vsu pferunt: sic pz i eucharistia. i illis aūt sacris q̄ pficiunt i vsu mãe: sicut baptism⁹ in ipsa tinctiõe vel ablutiõe forma sacri ē q̄ dr in vsu mãe nõ q̄ dr i sanctificatiõe mãe: q: illa sacralē quoddā ē: ⁊ iõ cū sacrz ɔfirmatiõis: vt dictū ē pficiat in vsu mãe ɔstat ꝙ illa vba q̄ dicūt cū ɔfirmās sūt forma sacri ⁊ hñt efficaciā sicut ⁊ alie forme sacroꝝ. ℂ Ad pm q̄ dõz ꝙ duplex ē sctificatio sacri vt dictus ē. Et pa q̄ sanctificatiõe q̄ fit i būdictiõe mãe nõ hz vt actū ɔferat grãz: sed ex 2a. ℂ Ad 2m dõz ꝙ aliter est in sacro eucharistie q̄ i alijs sacris: q: ibi totū sacrm ɔsistit i ipsa hostia consecrata: eo ꝙ ibi christus realiter continetur ⁊ non virtute tantum sicut in alijs sacramentis: ⁊ ideo forma sacramenti illius sunt verba prolata i sanctificatiõne hostie.

Questio. II.

Deinde queritur de effectu cõfirmationis. Et circa hoc queruntur duo. ℂ Primo de effectu qui ē res ⁊ sacramētū. s. character. ℂ Secūdo de effectu qui est res tantū. s. gratia.

Ad primū sic pcedit: vr ꝙ i ɔfirmatiõe character nõ īprimat. character .n. vt .ā. di. 4. dictū ē ē signū distinctiuū. sed pugna spiritualis oīb⁹ indicit. cū q̄ ɔfirmatiõis sacrm det ad roborādū i pugna spirituali vr q̄ i ipsa nõ fiat aliqua distinctio alicui⁹ ab altero p impressiõez characteris. ℂ Itē i veteri lege erat necessaria pugna spiritualis sicut ⁊ i noua. sed in lege veteri nõ erat aliqđ sacrm characterē īprimēs: vt .ā. dictū est. q̄ nec ɔfirmatõ characterē īprimit. ℂ Itē .ā. dictū ē ꝙ character ē spiritualis potestas. sed spūal ptās passiua. s. pcipiēdi sacramēta alia sufficiēter tradit i baptismo: ptās aūt actiua s. dispēsandi sacra ad ordinē ptinet. cū q̄ ɔfirmat⁹ nõ ɔstituat i gradu alicui⁹ ordis vl dignitatis: vr ꝙ i ɔfirmatiõe character n̄ īprimat. ℂ Sz ɔ̄ character ē signū ɔformās nos trinitati. sed sicut oz nos ɔformari i sapiētia ⁊ potētia: ita ⁊ i bonitate. cuz q̄ in baptismo īprimat character fidei ɔformās nos diuine sapie: ⁊ i ordine character potestatis ɔformās nos diuie potentie: vr ꝙ in ɔfirmatiõe īprimat character plenitudis spūsācti ɔformās nos diuine bonitati. ℂ Itē p characterez quasi ascribimur ad familiā iesu christi. sed christ⁹ sic ē pp̄ha ⁊ sacerdos: ita ē ⁊ rex. ut. cū q̄ p characterē baptismalez ascribamur ei quasi patri filij regenerati p baptismū: ⁊ p characterē ordis: ⁊ q̄si ministri sacerdoti sūmo: vr ꝙ siłi rõne in ɔfirmatiõe debeat īprimi character quo ɔformemur ei quasi milites regi.

ℂ Ulterius vr ꝙ idē sit character ɔfirmatiõis p essētiā ⁊ baptismi: q: ad eādē formā seu speciē nõ põt cē nisi vna assimilatio. sz i trinitate: vt Hila. dicit: est ipõs idifferēs. ergo cū character sit signū assimilans trinitati: vr ꝙ character ɔfirmatiõis nõ possit esse alius a charactere baptismi. ℂ Itē i corpalib⁹ ita est ꝙ duo characteres nõ pñt cē i eadē pte. sed characteris subiectū est vna ps aie: vt .ā. dictū est. ergo post pmū characterē nõ põt ali⁹ character superaddi. ℂ Itē ad eā q̄ se necario ɔsequūt aliqs eodē charactere ascribit: sicut idē character est in sacerdote ad cõfitendū ⁊ ad absoluēdū. sed cõfessio fidei cui⁹ sacrm est baptismus: q: corde credit ad iusticiā: ore ɔfessio fit ad salutem. Ro. 10. q̄ idē character ē in baptismo ⁊ in ɔfirmatione. ℂ Sz ɔ̄ character est ppus effect⁹ sacri ⁊ imediat⁹. sz diuersaꝝ cāꝝ ppria effect⁹ sūt diuersi. cū q̄ baptism⁹ ⁊ confirmatio sint diuersa sacra ⁊ characteres ipsoꝝ erunt diuersi. ℂ Itē iõ baptismus iterari nõ põt: q: character ē indelebilis. si ergo idē cēt character baptismi ⁊ ɔfirmatõis post baptismū ɔfirmatio nõ adderetur.

ℂ Ulterius vr ꝙ character cõfirmatiõis nõ presupponat characterē baptismalē. character .n. ɔfirmatiõis ad hoc dat ꝙ homo fortiter christū ɔfiteat. sed aliqui añ baptismū fortiter christū cõfessi sunt ad martyrij palmā peruenientes. ergo añ baptismū põt aliquis accipere characterē ɔfirmationis. ℂ Itē character cõfirmatiõis est sacrm et res. sed homo ēt nõ baptiçatus põt pcipere id quod est sacramētū ⁊ res i eucharistia. s. corp⁹ dñi verū: q̄uis rē sacri nõ ɔsequat inordinate accipiens: si forte credat se baptiçatū. ergo ⁊ sistr characterē cõfirmatõis ɔsequi põt n̄ baptiçatus. ℂ Itē sicut baptism⁹ naliter pcedit ɔfirmatõez: ita vnus ordo naliter pcedit aliū. si ergo aliqs accipit ordinē ɔtria characterē q̄ nõ accepit characterē pcedentis. tñ nõ reordinat: sed quod defuerat supplet. q̄ ⁊ characterē ɔfirmatiõis põt hō accipere sine charactere baptismali. ℂ Sed ɔ̄ est q̄ Dio. dicit .2. ca. ec. hierar. ꝙ nihil diuinitus traditoꝝ opari põt q nõ est regeneratus p baptismū. sed character ɔfirmatiõis est hmōi: ergo nõ põt aliquis characterē ɔfirmatiõis pcipere q nõ est baptiçat⁹. ℂ Itē baptismus dr ē pncipiū spūalis vite sm Dio. ⁊ Dam. sed remoto pncipio auferrt qđ est post pncipiū. q̄ q nõ est baptiçatus nõ põt characterē ɔfirmationis accipere.

ℂ Rñdeo dõm ad .i. q. ꝙ character est distinctiuū signū quo qs ab alijs distinguit ad aliqđ spūale deputatus: sed ad spiritualē potest aliqs tripliciter deputari. Uno mõ vt aliquis i se spūalia participet: ⁊ ad hoc qs deputat in baptismo: q: iā baptiçat⁹ põt esse pticeps oīm spūalis receptiõis. vñ character baptismalis: vt .ā. dictū ē: est q̄si q̄daz spūalis potētia passiua. Alio mõ vt spūalia qs in notitiaz ducat p eoꝝ forte ɔfessionē: ⁊ ad hoc qs deputatur i ɔfirmatione. vñ ēt tpe psecutiõis eligebant aliq q deberent i locū psecutiõis remanere ad publice noīe xp̄i ɔfitēdū aliqs occulte credētib⁹ sicut pz i legēda beati Sebastiāi. Tertio mõ vt ēt spūalia credētib⁹ tradat: ⁊ ad hoc deputat aliquid p sacrm ordinis: ⁊ iõ sicut i baptismo ɔfertur character ⁊ in ordine: ita ⁊ in confirmatiõe. ℂ Ad pmū q̄ dõm ꝙ pugna spūalis q̄ quis pugnat ɔ̄ impedimēta salutis suipsius oībus idicit. sed ad hoc nõ dat sacrm ɔfirmationis: sed ad psistēdū fortiter i pugna qua qs noīe xp̄i impugnat: ⁊ vt insictus ɔfessor xp̄i pmaneat: ⁊ huic pugne nõ oēs exponūt: sed solū ɔfirmati. ℂ Ad 2m dõm ꝙ in veteri lege nõ erat tpe p stultitiā pdicatiõis ppagādi cultum dei: sed magis p generatiõnē carnalē: ⁊ iõ tūc talis pugna de ɔfessiõe fidei nõ multū erat necessaria: nihilominus tñ erat distinctio huius characteris in veteri lege figurata: sicut ⁊ alioꝝ. in distinctiõe .n. filioꝝ israel ab egyptijs significabatur character baptismalis. in distinctione timidoꝝ a fortibus in bellis character ɔfirmatiõis: i distinctione leuitaꝝ a fratrib⁹ suis character ordinis. ℂ Ad tertium dõm ꝙ ptās characteris h⁹ est ptās actiua nõ ad ɔferendū spūalia qđ est ordinis: sed magis ad ɔfitēdū publice: ⁊ iõ ɔfirmat⁹ nõ ɔstituit in gradu alicui⁹ ordinis: q: nullus ei subijcit in recepiõe diuinorum ab ipso.

ℂ Ad .2. q. dõm ꝙ q̄libet potētia de sui rõne importat ordinē ad aliqđ: ⁊ iõ oz potētiā pportionatā cē actui ad quē est: q: pprius actus nõ fit nisi in ppria mā sm phm in .2o. de aia. ⁊ iõ oz ꝙ potētie distinguāt p distinctiões actuuz ad quos ordināt siue sint potētie actiue siue passiue: ⁊ q: character vt .ā. dictū ē ē potētia spūalis: iõ cuz character baptismalis nõ ad idem ordinet cū charactere ɔfirmatiõis: vt ex dictis pz: planū est ꝙ nõ est idez vterqꝫ character. ℂ Ad primū q̄ dõm ꝙ ad vnā speciē seu formā quā aliquid pfecte represētat nõ põt cē nisi vna assimilatõ: ⁊ iõ pfis nõ est nisi vna pfecta imago. s. filius: sed si nõ sit perfecta repñtatio: tunc põt esse diuerse assimilationes ad vnum simplex: ⁊ iõ diuerse creature diuersimode sm suum modū diuinā similitudinē habent: ⁊ propter hoc n̄ est inconueniens si sint diuersi characteres in aīa trinitati sm diuersa conformantes. ℂ Ad 2m dõm ꝙ character corporalis attenditur sm figurā que consistit in terminatione figurate: q: impossibile est cē diuersas terminationes vnius: ⁊ ideo impossibile est vt idem corp⁹ sm eandem partē diuersimode figuret aut characteriçetur. sed character spiritualis attendit sm aliquā spūalem pprietatem. nõ est aūt incõueniēs diuersas pprietates nõ oppositas eidem inesse sm eandē partem: ⁊ ideo in eadem parte aīe plures characteres esse possunt. ℂ Ad 3m dicēdum ꝙ q̄uis cuiuslibet baptiçati ⁊ credentis sit confesri qđ confessio ab eo expectatur nõ tñ est cuiuslibet se libere exponere: sed tñ confirmatis hoc ēt patet i apostolis: q: quibus hoc sacramētū initiū sumpsit: q: añ adūtū spūsancti confirmatis eos erāt clausi fores cenaculi pp

merā iudeo: postea repleti spiritusancto ceperūt log cū fiducia & publice verbum dei vt ps in acribus.

¶ Ad 3. q. dēs q nihil potest ecclesiae actionē vel ppiciare alicui nature nisi pri⁹ babeat habilitatē. i nā illa. vii cū p baptismū q ē spiritualis regeneratio bō acquirat habilitatē i vita spirituali christiane religiōis pōe nō baptizatus aliqd eop q ad hāc ipsāle vita primū ppiciaret: ō nō pōt ppere affirmatiōi characterē: & hāc rōnē dio. assignat in. 2. ca. ec. hierar. ¶ Ad p⁹ q dēs q ad ea q fūt necessitatis bō admittē. & ti hoc si ppetat ei ex officio: sicut ps q. & nō babēs ordinez i casu necessitatis baptizare pōt licite. q̄uis hoc nō ppetat sibi ex officio. silr & qi confiteri nomē christi vbi cōtigit exquirit est necessitatiō & nō baptizatis hoc ppetit. q̄uis hoc nō habeant ex officio character in sacro affirmatiōis suscepti. ¶ Ad 2⁹ dēm q in sacro eucharistie illud qō ē res & sacrm ē extra suscipiēte: & ideo ultō filio illius nō ipedit & qn sit illud qō ē res & sacrm. ecclesie christi verū. sed hoc qō ē res & sacrm affirmationē aliqua forma i suscipiēte recepta: & ideo idispositio recipientis ipedit ipressionē characteris. ¶ Ad 3⁹ dēs q ordo potētie passiue ad actiuā ē ordo necessitatis: q̄ g nō bz potētiā passiuā ad aliquid recipiēdū nihil recipit nisi miraculose. sed ordo potētie ifertionis actiue ad superiorē ē nīs ordo cōgruitatis: & ideo carēs baptismali charactere q ē potētia passiua recipiēdi spiritualia nihil pōt recipe de alijs spiritualib⁹. carens aūt charactere ifertionis ordinis q ē potētia actiua potest recipere characterez superioritis ordinis.

Ad secundum sic pcedit: vt q⁹ gratia gratū faciēs i formatione nō ferat̄. gra. n. gratū faciēs ordinat̄ ꝫ culpā & nō ꝫ penaz. sed affirmatio ordinat̄ ꝫ penā & nō ꝫ culpā: q⁹ ille q affirmat̄ iā nō ē in⁹ baptismū iustificat⁹. g̃ nō recipit gratz gratū faciētē. ¶ P. baptism⁹ nō bz min⁹ ordiné ad gratz gratū faciēte q̄ affirmatio. ꝫ ille q pri⁹ būit gratz p baptismū nō accipit gratū gratū faciētē. q̄ cū affirmat̄ iā bēat gratz quā in baptismo suscep. & licet ꝑ in pueris: vt q⁹ in cōfirmatiōe gratū gratū faciēs nō ferat̄. ¶ P. ad id qō pōt fieri in mortali peccato nō regrit gratia gratū faciēs. sed aliqn i peccato mortali existes possūt fouiter nomē christi cōfiteri. q̄ cuz affirmatio sit sacrm ꝑfectiōis christi vt q⁹ nō detur ibi gratia gratū faciēs. ¶ Sz sacrm hoc legis effici qō figurat. sz p vocationē christianis significat vnctio gre. q̄ affirmatione gratia gratū faciēs ferē. ¶ P. i ista ōe q⁹ ibi dat spūssanc̄e. sed in p⁹ li. dictū ē q⁹ multo spūssancti nō ē sūt gratia gratū faciēte. q̄ in affirmatiōe dat̄ gratia gratū faciens.

¶ Ulterius vt q⁹ sit eadē cū gra baptismali. duo. n. accidēria eiusdē speī nō possūt ee i eodē simplici & idiuisibili: sz baptismū gre gratū faciētis ē essētia alc̄ q̄ ē vna & simplex. q̄ in ea nō possūt esse diuerse gratie: & ideo cū gra baptismalis sit ibi gra ꝫ affirmatiōe vana crit penit⁹ idē. ¶ P. eadē qō a q ē in vtrūq⁹ q̄ donis. sed p baptismū ꝫferūr gra cū oīa simul dentur. vt. 8. dictū est: ꝫ affirmatiōe aūt dat̄ gra cū septē formis plenissime spūssancti: vt in ista ōe q⁹ ad septē dona pertinet. q̄ eadē ē gra q dat̄ in affirmatiōe & in baptismo. ¶ P. maioz & ꝑfectio virtutū q̄ gre. sed ad eandē virtutē pertinet credere & ꝑferi. ergo fidē. q̄ multo fouiter pertinet ad eandē gratz. q̄ ē baptismalis q̄ ꝑficit ad credēdū & gra affirmationis q̄ ꝑficit ad cōfitendū ē eadē gra. ¶ Sed ad hoc videtur dicendū q̄ effect⁹ sacrm ē duplex. vnus q⁹ ipse sacrm⁹ ꝑficit. & alius q⁹ ꝑficit ad sacrm. & ꝑ hoc ad ꝑfect

nes distinguūf p act° status ad corp° dñi veri sit hz aliquē ordinē supra sacerdotē sm q ordies distinguūf p act° supra corp° mysticum. vel dic̄ i eccl. hierar. ponit ep̄atū ordinē vt i ōi q̄dā cōsecratiōe dignitas ep̄alis cōferf: τ iō in pmotiōe mēbro2 corporis mystici aliqd pōt ɔpetere ep̄o qđ nō cōpetit simplici sacerdoti.

¶ Ad .4.q. dōm q circa hoc ē multiplex opinio. q̄da; n. dicunt q presbyter simplex nō possit ex mādato pape cōfirmare: qđ vr̄ i litera de Greg. exponūt q illi psbyteri ex mādato pape nō cōferebāt sacrm̄ cōfirmatiōis: sed aliqđ sacrale sicut illi sacro sicut aliqui porrigūt panis benedict° loco eucharistie: s; nō vr̄ cōueniēs vt tales simulatōes i dispēsatiōe sacro2 indulserit Grego. vel sustinuisset: q: dispēsatio sacro2 ptinet ad veritatē doctrie q̄ nō ē pp scādalu; dimittēda. Et ideo dicūt q auctoritas pape tāta ē q ex mādato q̄libet pōt cōferre qđ hz: vt cōfirmat° cōfirmare: sacerdos sacerdotiū cōferre: diaconus diaconatū: nō aūt mādato ipsi° pōt aliqs cōferre qđ nō hz: vt diacon° ordie; sacerdotalē. Sz hec opio vr̄ nimis ampla: τ iō media via sm alios tenēda ē. Et iō sciēdū ē q cū ep̄at° nō addat aliqd supra sacerdotiū p relatiōe; ad corp° dñi ve2: sed solū p relatiōnē ad corp° mysticū: papa p hoc q ē ep̄o2 summus nō vr̄ hēre plenitudinē ptātis p relatōe; ad corp° dñi ve2: s; p relatiōnē ad corp° mysticū: τ q gratia sacralis descendit i corp° mysticū a capite: iō ōis opatio i corp° mysticū sacramētal p quā gr̄a daf dependet ab opatiōe sacrali super corp° dñi ve2: τ iō solus sacerdos pōt absoluere i foro penitētiali τ baptizare ex offō. Et iō dōm q pmouere ad illas pfectiōes: q̄ ñ respiciūt corp° dñi ve2: s; solū corp° mysticū: pōt a papa q hz plenitudinē pontificaļ ptātis cōmitti sacerdoti q hz actū summū sup corp° dñi ve2: nō aūt diacono vl alicui iferiori q nō hz pficere corp° dñi ve2: sicut nec absoluere i foro penitētiali: nō aūt pōt simplici sacerdoti cōmitti pmouere ad pfectionē q̄ respicit aliq̄ modo corpus dñi ve2: τ iō simplex sacerdos ex mādato pape nō pōt cōferre ordinē sacerdotij: q: ordies sacri hñt actū supra corp° dñi ve2 vl ā. mā; ei°. pōt āt cōcedere simplici sacerdoti q cōferat minores ordies: q: isti nullū actū hñt supra corp° dñi ve2: vel mā; ei°: nec ēt supra corp° mysticu; actiue: q: gr̄a cōferaf: s; hñt ex officio q̄dā act° secūdarios τ pparatorios: τ sic pōt cōcedere alicui sacerdoti q cōfirmet: q: cōfirmatio pficit eū in actu corporis mystici: nō aūt hz aliquā relationē; ad corpus dñi ve2: τ p hoc de facili potest solutio ad obiecta.

Ad secundū sic pcedif. Vr̄ q christus debuerit sacrm̄ cōfirmatiōis accipe. sacr; n. cōfirmatiōis cōfert maiorē plenitudinē gr̄e q̄ baptism°. s; christ° baptizari voluit: vt actu mundissime sue carnis efficacia baptismo pberet. ergo sir debuit cōfirmationē accipere. ¶ P̄. cōfirmatio ad hoc daf vt hō i cōfessiōe veritatis vsq ad mortē firmiter stet. s; christus dedit oībus exēplū p veritate moriēdi. q̄ hoc sacrm̄ magis debuit le accipe. ¶ Sz ɔ. ɔfirmaf qđ ifirmū ē. s; ifirmitas spūalis in christo nō fuit. ergo nec cōfirmari debuit.

¶ Ulterius vr̄ q hoc sacrm̄ pueris nō sit ɔferēdū: q: hoc sacrm̄ supra cōem statū pmouet sicut τ sacr; ordinis. sed illud sacrm̄ nō cōferf pueris. ergo nec illud. ¶ P̄. hoc sacrm̄ daf ad ɔfitēdū fidē: ad pugnādū pro ipsa. sed hoc nō cōpetit pueris. q̄ nō debet hoc sacrm̄ suscipe. ¶ Sz ɔ. gr̄a baptismalis ē sufficiēs dispositio ad gr̄am cōfirmatiōis. sed baptism° ɔferf pueris. ergo ɔfirmatio dz pueris dari.

¶ Ulterius vr̄ q non debeat dari oībus adultis: illud enī qđ oībus daf nō excedit cōem statū: vt dictū ē. sed ɔfirmari. ¶ P̄. hoc sacrm̄ ē ad robur i pugna spūali. sed pugnare nō ē mulieru; pp imbecillitatē sexus. ergo nec hoc sacr; eis ɔpetit. ¶ P̄. cōfirmatio ē sacrm̄ cōfessiōis. s; muti nō pñt cōfiteri. ergo nō dz eis dari hoc sacramentū. ¶ P̄. morientes a pugna huius vite ītrabunt. sed ad robur in pugna hui° vite daf ɔfirmatio. ergo nō dz moriētib° dari. ¶ Sz ɔ est qđ dicit Aug. de sancto vic. oīno piculosū; esset si de hac vita sine cōfirmatiōe migrare cōtingeret. ergo oībus dandū est hoc sacramētū. ¶ P̄. ad robur in hoc sacramēto daf septiformis gr̄a spūssancti. sed hec oībus est necessaria. q̄ τ sacrm̄ cōfirmationis oībus dari cōpetit.

¶ Rñdeo dz̄ ad .1.q. q suscipe baptismū ē i pcepto cū sit sacr; necessitatis: τ iō dñs voluit baptizari q̄uis i baptismo nihil susciper. s; magis cōmiserit vt forma obediendi mādatis oībus pberef p ipsū: τ pp hoc dixit ad baptismu; veniēs: Sic decet nos iplere oē; iustitiā. iustitia. n. cōsistit i obediētia legis: vt pħs dicit in. 5. Eth. sed sacrm̄ cōfirmatiōis nō ē necessitatis. s; vtilitatis alicui° cōsequēde cū accipif: τ iō cū dñs nō acceperit aliqđ a sacris nō debuit sacrm̄ ɔfirmatiōis accipe: sicut nec sacr; ordīs: q: ptās excellētie i sacris τ plenitudo spūssancti i ipo a sui cōceptiōe fuit. τ sic nō oportebat nisi q i ipso erat inotesceret: qđ sacrm̄ ē p adiectū colūbe sup ipsū. ¶ Et p h p; solutio ad obiecta.

¶ Ad .2.q. dz̄ q pfectio q̄ cōferf i ordie τ cōfirmatiōe i hoc differūt: q pfectio ordis ē ad aliqđ dispēsādū: pfectio aūt cōfirmatiōis ē ad stādū fortiter i seipso. ad hoc aūt q dispēsatio alicui° rei def alicui reqrif idoneitas aliq̄ proptis i eo q̄ dispēsatiōnē recipit pp piculū qđ pōt iminere ex praua dispēsatiōne: τ iō pfectio ordis nō cōferf pueris. s; pfectio q̄ qs i seipso pficif nō perigit aliā pfectionē: sed ipsa pfectiōe quis idoneus reddif: nec ex hoc aliqđ piculū iminere pōt: τ iō cōfirmatio pōt puero tradi τ ɔueniēter tradif: q: ifātilis etas nō patif fictionē q̄ effect° sacri i traditiōe ipediaf. τ iō q̄uis tūc nō ɔpetit ei cōfiteri vl pugnare: certū tñ est q effectū sacri plene recipit: p quē; erit idone° ad pugnā τ cōfessionē ad pfecta; etatē veniēs nisi gr̄a; acceptā p petm̄ amittat. Et p h p; solutio ad obiecta.

¶ Ad .3.q. dz̄ q sicut dictū ē pfectio i ɔfirmatiōe collata nō perigit aliā pfectionē: s; p eā qs i seipso pficif: vt sit idoneus ad pugnā spūalē: τ q: cuilibet ē cōueniēs τ bonu; vt in pugna spūali fortitudinē habeat: iō ab hoc sacro nullus excludi dz q sit baptizat°. ¶ Ad p° q̄ dz̄ q nō pñt supra cōe; statū q̄ātū ad dispēsatiōnē alicui° sacri: s; q̄ātu; ad cōfessionē sacro2: τ hec pfectio vel excellētia oībus membris ecclesie cōpetit p hoc sacrm̄ confirmationis collata. ¶ Ad 2m dōm q ēt q̄dā mulieres i pugna spūali gloriosū reportauerūt ab hoste triūphū: sicut p; de beata agnete τ beata cecilia τ aliqs: vñ ab hoc sacro mulieres nō sūt excludēde. ¶ Ad 3m dz̄ q q̄uis muti nō possūt cōfiteri ore tñ possūt cōfiteri nutib° τ possūt hēre voluntatē τ propositū ɔfitendi: τ iō eis non dz denegari hoc sacrm̄. ¶ Ad 4m dōm q q̄uis moriētes abstrahanf a pugna: tñ vadūt ad locū pugne in quo secūdū mensurā gratie daf mensura glorie: τ iō indigēt plenitudine gratie q̄ in pugna perficit pp finem pugne consequendum.

Ad tertium sic proceditur: vr̄ q nō exigaf q aliquis teneat aliquē ad confirmationē. ille. n. q hz imediatā relatiōnē ad principe; sicut liberi nō oz q mediantibus aliqb° cora; principe ɔpareāt sicut serui ɔparēt mediantib° dñis: τ filiifamilias mediantib° patribus. sed confirmandus iam hz imediata; relatiōnē ad principem ecclesie: cum sit membr2 ecclesie per baptismum. ergo q̄uis baptizatus per aliu; debeat pñtari: tamen confirmandus nullo modo debet per alium ad cōfirmationem teneri: precipue si sit adultus. ¶ P̄. fortitudo minus competit mulieribus q̄ viris: p̄ illud prouer. vltimo. Mulierem fortem quis inueniet. sed confirmatio est sacramentum fortitudinis: quia in eo datur spiritussanctus ad robur. ergo ad minus mulier non debet tenere viru; ad ɔfirmatiōnē. ¶ Sed ɔ vr̄ ēt q si ɔfirmat° possit tenere ad ɔfirmatiōnē: q: mai° ē sacrm̄ ɔferre q̄ ad sacr; subsequēdū aliquē tenere. sed nō ɔfirmat° pōt sacrm̄ baptismi ɔferre. ergo multo fortius pōt ad ɔfirmatiōnē tenere.

¶ Ulteri° vr̄ q ñ debeat fieri inūctio chrismatis tñ i frōte q: vr̄ ē nobilior ps corpis q̄ frōs: q: ibi ē organū cogitatiue: h aūt organū fantasie: sed sacerdos q ē inferior q̄ ep̄s vngit baptizatos chrismate i vertice. ergo ep̄us non dz vngere chrismate ɔfirmādo in fronte. ¶ P̄. ɔfirmatio ē sacramentū ɔfessionis. sed ɔfessio fit ore. ergo vnctio confirmatiōis magis deberet i ore fieri. ¶ P̄. frons ē locus nudus τ patens. sed hic de facili sordes ɔtrahit. cū ergo chrisma sit seruādū ab oī inquinamēto: vr̄ q nō cōgrue fiat vnctio i frōte. ¶ Sed ɔ. in ɔfirmatiōe daf spūssanct° ad robur. sed robur i frōte significaf: vt p; Eze. 3. Ecce dedi frontē tuā duriorē frōtib° eo2. q̄ i frōte dz fieri vnctio cōfirmatiōis. ¶ P̄. Apoc. 7. Angelus dicit quousq signemus seruos dei nri i frōtib° eo2. sed ep̄i dicunf angeli: vt p; Apoc. 3. ergo eo2 est in fronte signare.

¶ Ulterius vr̄ q ɔfirmatio possit iterari. sicut. n. ɔfirmatio daf ad robur fidei: ita eucharistia ad robur charitatis: sed eucharistia iteraf. q̄ τ ɔfirmatio. ¶ P̄. si morb° iteratur τ medicina iterari dz. sed morb° ɔ quē daf h sacrm̄ pt iterari. s. spūalis ifirmitas. q̄ τ sacrm̄ dz iterari. ¶ Sed ɔ sicut i baptismo iprimif character: ita τ i ɔfirmatiōe. sed baptismus nō iteratur. ergo nec ɔfirmatio.

¶ Rñdeo dz̄ ad .1.q. q i sacro ɔfirmatiōis daf spūssct° ad robur. vñ pp hoc aliquis ad ɔfirmatiōnē accedit: q: se habere robur stādi nō psumit: τ iō istitutū fuit vt ab altero teneaf ad significandū q p se stare nō posset. ¶ Ad p° q̄ dz̄ q ille q est mediator i hoc sacro nō hz officiu replicādi q̄si extraneū sicut est i baptismo: nec q̄ suscipiendi q̄si instruendū: sed solū tenendi q̄si infirmū. ¶ Ad 2m dz̄ q fortitudo spūalis est p xp̄m i quo nō est masculus τ femina: vt dicif ad Gal. 3. τ ita nō differt verū vir mulierē vel mulier viz teneat: q̄uis q̄dā ɔiū dicāt. s. q mulier viru; tenere non potest.

¶ Ad .2.q. dōm q hō pōt ipediri a libera τ aperta ɔfessione nois xp̄i pp duo. s. pp timorē mortis τ pp ɔfusionē q̄ ē timor ignominie: vtriusq aūt signū precipue i facie manifestaf: q: pallescūt timētes τ rubēt verecūdātes: vt dr̄ in. 4. ethi. τ pcipue i frōte q̄ est ps magis apta τ imaginatiōi ex q̄ pcedūt passiōes pdicte vicina: τ iō cū ɔfirmatio def ad liberā ɔfessionē nois xp̄i ɔuenieter vngit ɔfirmati i frōte. ¶ Ad p° q̄ dōm q vnctio q̄ daf in vertice a sacerdote significat dignitatē regalē τ sacerdotalē i baptizato: q: i cipit eē de nūero illo2 quib° dr̄. Uos estis gens scā regale sacerdotiū. i. Petri. 2. τ iō i vertice fit ad assignādū eminentiā dignitatis collate. sed vnctio cōfirmatiōis daf ad fortiter defendendā dignitatē acceptā: qđ ampli° est: τ iō in loco publico dari dz. ¶ Ad 2m dz̄ q nō dat hoc sacr; ad ɔfessionē simplr sed ad libertatē ɔfessiōis. τ iō dz dari vbi apparet ille passionē q̄ liberā ɔfessionē ipedire pñt. ¶ Ad 3m dōm q ex hoc nō est periculū q: ligaf frons ɔfirmati quousq deficeret locus: τ postmodū ēt sm Aug. dz esse sub q̄dā disciplina custodiēdi chrisma: ne. s. capiat lauet vsq ad. 7. dies pp. 7. dona spūssancti: τ sicut ēt ecclia 7. diebus aduentū spūssancti in discipulos celebrat.

¶ Ad .3.q. dōm q sacrm̄ qđ hz effectū semp pmanētē non pōt iterari sine iniuria sacri. τ iō q: in ɔfirmatiōe iprimif character q est idelebilis: iō non dz iterari. ¶ Ad p° ergo dōm q eucharistia nō iprimit characterē nec illud qđ est res τ sacrm̄ est aliqua forma recepta in recipiēte sacr;: sic est i ɔfirmatiōe: τ iō nō est silis rō. ¶ Ad 2m dōm q cōfirmatio daf ɔ infirmitatē q est ɔcta p originale peccatū: τ sic nō redit q̄uis ifirmitas actualis peccati redeat.

¶ Donatio spūssancti ad robur ɔparata eo hōis ɔfirmat. ergo magis ptinet ad eucharistiā q̄ ad ɔfirmatiōnē. Et dōm q p eucharistiā roborat charitas: p hoc aūt sacr; fides. in his. n. duab° virtutib° tota vita spūalis consistit. ¶ Uel dōm q charitas pficit τ roborat ad standum in seipso p modū cibi: sed ɔfirmatio ad pugnā q̄ qs ... in parit i ɔfessionē nois xp̄i ɔ aduersarios ...

¶ Hoc sacramentum tñ a ieiunis ... propter eminentiā spiritussancti: que cum sua plenitudine i hoc sacramento dat ad robur.

¶ De sacro altaris τ eucharistie. Di. VIII. a

Post sacr; baptismi τ ɔfirmationis seqf eucharistie sacrm̄. Per baptismū mūdamur. Per eucharistiā i bono cōsūmamur. Baptismus estus vitio2 extiguit. eucharistia spūaliter reficit. Unde excellēter eucharistia dr̄. i. bona gratia: q: i hoc sacro nō mō est augmētū virtutis τ gr̄e: sed ille totus sumit: q est fons τ origo totius gr̄e. Cui° figura pcessit: qđ māna pluit deus prib° i deserto: q quottidiano celi pascebanf alimēto. Vñ panē angelo2 mādūcauit homo. Sed tñ qui panē; illū manducauerunt mortui sunt. Iste vero panis viuus qui de celo descendit vitā mūdo tribuit. Māna illud de celo: hoc super celū. Illud scaturiebat in diē alterū reseruatum: hoc ab oī corruptione alienum. Quicunq religiose gustauerit corruptiōēm nō videbit. Illud datum fuit antiquis post trāsitū maris rubri: vbi submersis egyptijs liberati sūt hebrei. Ita hoc celeste manna: nō nisi renatis prestari debet. Panis ille corporalis populū antiquū ad terrā pmissiōis per desertū eduxit. Hec esca celestis fideles hui° seculi desertū trāseuntes in celū subuehit. Unde recte viaticū appellatur: q: in via nos reficiens vsq in patriā deducit. Sicut ergo in mari rubro figura baptismi pcessit: ita i māna significatio dñici corporis. Hec duo sacramenta demōstratiua sunt: vbi de latere xp̄i sanguis τ aqua pfluxerūt: q: per sanguinē redemptionis τ aquā ablutiōis nos redimere venit a dyabolo τ a peccato: sicut israelitas p sāguinem agni paschalis ab exterminatore: τ per aquam maris rubri ab egyptijs liberauit. Huius etiam sacramenti ritum melchisedech ostēdit vbi panem τ vinu; abrae obtulit. Unde vt ait Ambrosius intelligi datur anteriora esse sacramenta christianorum q̄ iudeorum.

b

¶ De institutiōe sacramenti.

Hic etiam illa ɔsiderāda occurrūt quattuor. s. sacramēti institutio: forma: τ res. Sacramentū dominus instituit quādo post typicum agnus corpus τ

sanguinē suū discipulis ī cena porrexit. Unde Eusebius emisenus. Q: corp⁹ assumptū ablatur⁹ erat ab oculis: ⁊ illatur⁹ syderib⁹: necesse erat vt die cene sacramentū nobis corporis ⁊ sanguinis ɔsecraret. Ut coleret iugiter p mysterium quod semel offerebatur in preciū.

¶ De forma. c

Forma vo est quā ipse ibidē edidit dicens: hoc ē corpus meū: ⁊ post. Hic est sanguis meus. Cū.n. hec verba pferunt: ɔuersio fit pāis ⁊ vini ī substātiā corpis ⁊ sanguinis xpi. Reliq̄ ad laudē dei dicunt. Unde Ambro. Sermōe xpi hoc conficitur sacrm: q: sermo xpi creaturā mutat: ⁊ sic ex pane fit corpus xpi ⁊ vinū cū aqua in calicem missum fit sanguis ɔsecratione verbi celestis. Cōsecratio qbus fit verbis? Attēde q̄ sūt verba. Accipite ergo ⁊ comedite ex eo omnes. hoc est corpus meū: ⁊ itē. Accipite ⁊ bibite ex hoc oēs: hic est sanguis meus. Per reliqua oīa que dicunt laus deo refertur: oratio pmittitur p populo: p regibus. Item Aug. Credēdū est q: in illis verbis xpi sacramenta ɔficiuntur: reliqua oīa nihil aliud sūt q̄ laudes vel obsecrationes fidelium ⁊ petitiōes. Ecce que sit institutio ⁊ forma huius sacramēti. Ubi cōsideratiōe dignū est: quare illud sacramētū post cenā dedit discipulis. Dūs igit iesus ad inuisibilia pāis maiestatis migraturus celebrato cum discipulis typico pascha: qōdā mēoriale eis cōmēdare volēs: sub specie pāis ⁊ vini: corp⁹ ⁊ sāguinē suū ita eis tradidit vt ostēderet legis veteris sacra: iter q̄ pcipuū erat agni paschalis sacrificiū: i morte sua terminari: ac legis noue sacra substitui i qb⁹ excellit mysteriū eucharistie. Jō ēt post alia dedit: vt hoc vniū arti⁹ mēorie discipulorū īfigeret: ⁊ ab ecclia deīceps frequentaret. Sȝ nō ex idē disciplinā sāxit i posterū: vt post alios cibos sumat. potī⁹ a ieiunis sumi: q̄s sicut aplus docet: vt singlari reuerētia dignificet. i. discernat ab alijs cibis. Q ō dūs aplis disponēdū reliq̄t. Unde Aug. Appet cū pmo acceperit discipuli eucharistiā nō eos accepisse ieiunos. Nō iō tū calūniandū est vniuerse ecclesie q: a ieiunis sumit semp. Placuit.n. spiritui sancto vt in honore tanti sacri prius in os christiani dominicū corpus intraret q̄ alij cibi. ideo vbiq̄ mos iste seruatur. Nō.n. q: post cibos dedit dominus: ideo pransi vel cenati illud accipere debēt: vt illi faciebāt quos aplus redarguit. Nam saluator quo vehementius cōmendaret mysterij illius altitudinē vltimū hoc voluit infigere cordibus ⁊ memorie discipulo⁊ qbus ad passionē digressurus erat. Quo āt ordine deīceps sumeret: aplis per quos ecclesias dispositurus erat reseruauit docendum.

¶ De sacramento ⁊ re. d

Nunc qd ibi sacrū sit ⁊ quid res videamus. Sacrm est inuisibilis gratie visibilis forma. Forma ergo pāis ⁊ vini q̄ ibi videt est sacrm. i. signū sacre rei: q: pter speciē quā igerit sēsib⁹ aliqd aliud fac i cognitionē venire. Tenēt ergo spēs vocabula rerū q̄ aū fuerūt. s. panis ⁊ vini. Huius āt sacri gemina est res: vna. s. cōtenta ⁊ significata: altera significata ⁊ nō cōtēta. Res ɔtenta ⁊ significata est caro xpi quā de virgine traxit: ⁊ sanguis quē p nobis fudit. Res autē significata ⁊ nō ɔtēta est vnitas ecclesie i pdestinatis vocatis: iustificatis ⁊ glificatis. Hec est duplex. caro xpi ⁊ sanguis. Unde Hiero. Duplr ingt itelligit caro xpi ⁊ sanguis: vel illa q̄ crucifixa ē ⁊ sepulta. ⁊ sanguis q militis lācea effusus ē: vel illa spūalis ac diuina d̄ q̄ ipse ait. Caro mea vere est cib⁹: ⁊ sāguis meus vere est potus: ⁊ nisi māducaueritis carnē meā ⁊ biberitis meū sāguinē nō hēbitis vitam in vobis. Sūt ergo hic tria distinguēda. Unū qd tm̄ est sacrm: alterū quod est sacramētū ⁊ res. ⁊ tertiū quod ē res ⁊ non sacramentū. Sacramentū ⁊ nō res: est spēs visibilis panis ⁊ vini. Sacramentū ⁊ res caro xpi ppria: ⁊ sanguis. Res ⁊ nō sacrū: mystica eius caro. Porro illa spēs visibilis sacrū est gemine rei: q: vtranq̄ rem significat: vtriusq̄ q̄ rei similitudinē gerit expressam. Nam sicut panis pre ceteris cibis corpus reficit ⁊ sustentat: ⁊ vinū hominē letificat atq̄ iebriat. Sic caro xpi iteriorem hoiem plus ceteris granijs spūalr reficit ⁊ saginat. Unde calix tuus iebrias q̄ preclarus est. Hēt ēt silitudinem eius re mystica q̄ est vnitas fideliū: q: sicut ex multis granis cōficit vnus panis ⁊ ex pluribus acinis vinum i vnū cōfluit: sic ex multis fideliū psonis vnitas ecclastica constat. Unde aplus. Un⁹ panis ⁊ vnum corpus multi sumus ⁊c. Unde Augu. Unus panis ⁊ vnū corpus ecclesia dr: pro eo q: sicut vnus panis ex multis granis ⁊ vnū corpus ex multis mēbris cōponitur: sic ecclesia ex multis fidelibus charitate copulante cōnectit. Hoc mysteriū pacis ⁊ vnitatis nostre xps i sua mēsa ɔsecrauit. q accipit hoc mysterium vnitatis ⁊ n̄ tenet vinculū pacis: nō accipit hoc mysteriū p se sed contra se. Cuius etiā sacramentū est corp⁹ xpi pprium de fragie supra q:

vt corp⁹ xpi ex multis mēbris purissimis ⁊ immaculatis ɔstat: ita societas ecclesiastica ex multis psonis a criminali macula liberis ɔsistit. In cuius rei typo facta est archa dīu de lignis lethim que sunt imputribilia ⁊ albe spine silia.

Postq̄ magister determinauit de baptismo ⁊ cōfirmatiōe. hic ɔ̄ determiat de eucharistie sacro. ⁊ diuidit in ptes duas. in pᵃ determiat ea q̄ ptinēt ad ipsius sacrm in 2ᵃ determiat de dispēsātibus sacrm. 41. di. Soler ēt q̄ri verū qcūq̄ sacerdotes ⁊c. pria i duas. i pᵃ determiat ea q̄ regrūt ad h sacrū i gnāli i 2ᵃ plegi de eis i spāli. di. ibi. Sūt itē alij pcedētiū ⁊c. pria itē i duas. pria determiat ea q̄ regrūt ad h sacrū. in 2ᵃ determiat vsū sacri. 9. dist. ibi. Et sic due sunt res ⁊c. prima āt i tres. in pᵃ determiat pcedētia eucharistiā qbus h sacrm figurat. in 2ᵃ determiat ɔcomitātia qb⁹ hoc sacrm integrat. s. formā ⁊ istitutionē ibi. Hec ēt aū alia ⁊c. in 3ᵃ determiat ɔtēta q̄ in h sacro efficiūt vel significant: ibi. Nūc qd sit sacrm ⁊c. Secūda ps diuidit i tres. i pma determiat istitutionē. in 2ᵃ formā: ibi. Forma vo est ⁊c. in 3ᵃ mouet quādā qōnē ⁊ solutio: ibi. Ubi ɔsideratiōe dignū est ⁊c. ¶ Nūgd ibi sit sacrm ⁊c. Hic determiat de sacro eucharistie p ɔpatiōē ad significatū vel causatū eī⁹. Et circa h duo fac: p ondit qd sit ibi res ⁊ qd sacrū. 2ᵒ ɔcludit eo⁊ nūe⁊ ⁊ ordinē: ibi. Sūt igit hec tria distinguēda ⁊c.

Hic est duplex qō. ¶ Pria de ipso eucharistie sacro. ¶ Secūda de forma ipius. Circa primū q̄runt q̄tuor. ¶ Pmo vtrum eucharistia sit sacrm. ¶ Secūdo de significatiōe eius. ¶ Tertio de institutiōe. ¶ 4ᵒ de ordine sumēdi hūc cibū respectu alio⁊ ciborum.

Ad primum sic pcedit: vr q: eucharistia nō sit sacrm. ad idē .n. nō debēt diuersa ordinari. sed ɔfirmatio est ad pficiēdū sm Dio. cū q̄ sȝ ips eucharistia ēt sit pfectio: vr q: supfluat hoc sacrm. ¶ P. i oī sacro noue legis idē qd figurat efficit p signū figurās. sȝ spēs panis ⁊ vini q̄ figurāt corp⁹ xpi veȝ ⁊ mysticū non efficiūt illud. q̄ eucharistia nō est sacrm noue legis. ¶ P. sacrm est elemētū māle sm Hugo. exteri⁹ oculis suppositū. sed corp⁹ xpi veȝ qd dr hic sacrm ⁊ res sīl: nō ē oculis videndū suppositū. q̄ nō ē sacrm. ¶ P. oē sacrm in ipsa sui susceptiōe ɔsecrat ⁊ pficit: sicut p: de baptismo qd pficit i ipsa ablutiōe. sȝ eucharistia ɔsecrat aū sumptionē. q̄ n̄ ē sacrm. ¶ P. i oī alio sacro illud qd est res ⁊ sacrm ē aliqd effectū i suscipiēte: sicut character i baptismo. sed corpus xpi veȝ qd ponit hic res ⁊ sacrm nō est aliqd i recipiente effectū. q̄ nō est sacrū eiusdē rōnis cū alijs. ¶ Sȝ ɔ ē qd i collecta dr. pficiat vt hoc tuū sacrū nō sit nobis reat⁹ ad pœnā. ¶ P. oīs actio p ministros ecclie dispēsāta i q̄ ex ipso ope opato gra ɔfert ē sacrm. sȝ eucharistia ē h⁹. q̄ ē sacrū.

¶ Ulteri⁹ vr q: nō sit vnū sacrm sed multa. p p h q: i collecta dr. perficiāt nos dūe hec sacra q̄ sumpsim⁹. ¶ P. sacrm est i gne signi. sed ea q̄ sūt i gne signi sicut noia pluraficant ad pluralitatē signātiū q̄uis sit idē signatū: sicut marcus ⁊ tullius sūt duo noia q̄uis sit eadē res significata. cū q̄ i eucharistia sint pla signātia sicut spēs panis ⁊ vini; vr q: sint pla sacra. ¶ P. vnitas rei ē ex forma sua. sȝ i eucharistia sunt due forme. vna ad ɔsecratiōem panis. alia ad ɔsecrationē sanguinis. q̄ sunt duo sacra. ¶ P. ea q̄ nec i genere nec i spē ɔueniūt sūt pla simpliciter. sȝ corp⁹ xpi verum cum spēb⁹ pāis ⁊ vini sūt dīa ⁊ spē ⁊ gne. ergo sūt plura simplr. cū ergo vtrūq̄ dicat sacrm i eucharistia: vr q: nō sit vnū sacrū. ¶ P. ex duob⁹ pfectis nō fit aliqd vnū. sed xps pfecte est sub vtraq̄ spē. s. panis ⁊ vini. q̄ ex his duob⁹ nō fit vnū sacrm. ¶ Sed ɔ: eadē rōne essent duo sic sacra noue legis nō essent tm̄ septē. ¶ P. aliq̄ ordinant ad idē efficiēdū ⁊ significādū ptinēt ad vnū sacrm: sȝ oīa q̄ i eucharistia sūt ptinēt ad idē repntādū. s. mortē xpi: et idē efficiēdū. s. gratiā p quā homo icorporat corpori mystico. ergo est vnum tātū sacramentum.

¶ Ulterius vr q: nō ɔueniēti⁹ noīb⁹ noīet. nomē .n. pprium alicui dz iponi ex eo q: sit sibi ppriū. sed bōitas gre cōis oīb⁹ sacris. q̄ ex h nō dz iponi nomē ppriū vni sacro: vt dicat eucharistia. ¶ P. sic i litā dr h sacrm: ō viaticū appellat: q: i via nos reficiēs vsq̄ ad priam deducit. sȝ h est cōe oīb⁹ sacris. q̄ nō nisi viatorib⁹ dāt ad pueniēdū ad gliam pricē q̄ ē res nō ɔtēta ⁊ significata i oīb⁹ sacris. q̄ nō ɔuenienter viaticū appellat. ¶ P. Glāc p effect⁹ denolari solet. sed adducere ad cōionē fideliū est effect⁹ baptismi. sȝ Dio. vt ex pdict p; q̄ baptism⁹ magi dz dici cōio vel sinc pis q̄ h sacrm. ¶ P. i q̄ⁱ sacro sit aliqd sacrificiū. sed h iportat sacrificiū nomē. ergo sacrificiū ēt nō ē nomē ppriū huius sacri. ¶ P. hostia vr idē qd sacrificiū. sȝ Dio. ɔfirmationē noīat carismatis hostiā. q̄ neq̄ hostia neq̄ sacrificium est nomen ppriū huic sacramento.

¶ P. Ulteo dōm ad. 1. q. q: eucharistia sacrm q̄ddā est alio tū mō ab oīb⁹ alijs sacris. sacrm.n. sȝ sui nois ipctatē scitatē actiue ipectat. vel sm h aliqd dz sacri rōnē sm q: bz rōnē scificatōis q̄ sacrū aliqd fit. Dr aūt aliqd scm duplr. vno⁹ simplr ⁊ p se: sic qd ē subm scitate: sic dr hō sctus. alio⁹ secūdario ⁊ sm qd: ex eo q: hz ordinē ad hāc scitatē: vel sic hūs vtutē scificādi: sicut chrisma dr scm vel q̄cūq̄ alio mō ad aliqd scm deputat: sicut altare scm: ⁊ iō ea qbus aliqd fit scm pmo mō dicunt sacra simplr. illa autē qb⁹ fit aliqd scm secūdo mō nō dicūt sacra: sȝ sacralia magis. i alijs ergo sacris fit aliqd scm pmo mō: sicut hō scipiens sacrm: nō aūt elemētū corpale scificās hoiem: q: h ē sacrū secūdo modo: ⁊ iō hoc qd ptinet ad scificationē materie in oīb⁹ sacris nō est sacrm sed sacrale: sed h qd gerit ad vltimū māe q̄ hō scificat est sacrm. in h aūt sacro illud qd est scificans hoiem est scm p mō q̄ sit subiectū scitatis: q̄ ē ipse xps: ⁊ iō ista scificatio māe est hoc sacrm: sȝ scificatio hois est effect⁹ sacri: ⁊ iō hoc sacrm i se ɔsideratū est dignius oīb⁹ sacris: q: hȝ absolutā scitatē ēt pter suscipiētē: alia aūt nō hēt nisi i ordine ad aliud: ⁊ iō hoc sacramētū est pfectio alio⁊ sacro⁊: q: oē quod ē p aliud reducit ad id qd est p se sicut p; ɔ accite ⁊ subā. ¶ Ad 1ᵐ q̄ dōs q: pfectū vnūquodq̄ ē cū attingit ppriā vtutē: vt dr in. 7. phy. Uirtus aūt est vltimū in re: vt dr in pmo ce. ⁊ mūdi. ⁊ iō perfectio rei cōsistit i hoc q: res ad sui vltimū pducat. Est aūt duplr vltimū rei: vnū qd est in re: aliud qd est ɔ re: sic i corpib⁹ vltimū i corpe est supficies corpis ɔtēti. vltimū extra est locus q est supficies corporis ɔtinētis: vltimum aūt cuiuslibet rei i seipsa est ipsa rei operatio: p quā res ē. forma.n. est finis generatōis nō ipsi⁹ generati: vt dicit Cōmē. dr. 2. phy. vn res q̄ hz formā substātialē p quā est esse nō dicit pfecta simplr sed pfecta i esse: vr pfecta pfectione pma: ⁊ talē pfectionē quātū ad eē spūale acgrit hō i baptismo: q̄ ē regeneratio spūalis: ⁊ iō Dio. nō ponit baptismū hērē vim pfectiuā simplr sed magis purgatiuā ⁊ illuminatiuā. sed simplr pfectū dr qd hz opationē ɔuenietē sue forme. in h.n. ɔsistit vt⁹ rei sm pbm i. 2. eth. p cuius confecutionē aliqd dicit pfectū vt dictū est. Hois autē operatio spiritualis est duplex. vna ipsius inquātū est psona priata ⁊ quātū ad hoc pficit ɔfirmatio que facit hoiem nō impeditum aliquo mundano timore in confessione fidei: ⁊ aliis que ad christianā religionem spectant. Alia inquantū est persona publica quasi membrum principale ⁊ influēs alijs membris: ⁊ quātū ad hoc pficit sacramētū ordinis

Ad secundum

Ad tertium

gratie plenitudinē: vel ⁊ eucharistia dr̄ sed ips plenitudo nō erat ab icarnatione xp̄i: ⁊ ab icarnatione dr̄ hoc sacramentum institui non potuit.

¶ Ulterius vr̄ q̄ post passionē ilibata debuerit B sacrm ē in memoriā ei⁹ passionis: vr ps p̄ exo. xij. Sed mēoria pteritor⁹ ē: ergo ⁊ a p̄terita passio xp̄i ilibata debuit. ¶ P. eucharistia nō nisi baptizatis dr̄ dari. ⁊ baptizati⁹ fuit ilibatus post xp̄i passionē: qđ ꝑtin⁹ videt. ¶ P. ea q̄ ꝓ sacrificio nō offeruntur: nō ꝓtinent ad sacrificiū. Sed in hoc sacrō nō offert aliq̄d ꝓ peccatis: ergo nō ꝓtinet ad sacrificiū. ¶ P. ad hoc q̄ libi iuncta cōtinue succedāt victimā ꝓ victimis dr̄ cōiūgi: ⁊ tñ sed dño volunt l cena celebrē termin⁹ tēpoꝛ veteris legis: cōtinuationes nouē legis ad qđ: vr ex ita dabef. q̄ debuit p̄ cena pascha le statī instituere ꝓ sacrm nouē legis ⁊ alia ꝓ ordinē: ⁊ sic p̄ passionē eucharistia q̄ est victima. ¶ Sz p̄ videf q̄ debuerit ilibata p̄ncipalissim⁹ sacrō ꝓ q̄ ꝑ capiunt ars mēoꝛie ꝓmūt: vt ps de bua q̄ dō a puerpio capit. sed dña voluit vt B sacrm arctissime mēorie ꝓmēdaret. ergo debuit a pn̄ B ilibatus.

¶ Ad 1m dēm ad 1. q. 9. q̄ l q̄libet gle actionū i q̄ inuenit̄ plura actiones dicef̄ia agētib⁹ ordinatis distribute: ois q̄ p̄incipal⁹ illaꝛ actionū attribuat p̄ncipali agēti: eas vtute secūdarij agētes op⁹ f̄ecūdarias actiones: sic ꝑ ps in arnō q̄ filij suos ꝓtinent: vt militario ēqstris ⁊ feudoꝛuꝫ sacrificiꝫ ⁊ q̄ locuntur diuersas actiones sacrales diuersis sacramētis distributas q̄ i vtute ⁊ō icarnati agūt: ois ad p̄fectā actionē b⁹ gñis esse aliqua sacrālē actionē q̄ ipsinct p̄ncipali agēti attribuat. qđ ē ⁊bū icarnatū: ⁊ tñ oportuit eē sacrm eucharistie qđ ipm ⁊bū icarnatū cōtineret ⁊ cōtinere sacrm tñi i vtute ipi⁹ agentib⁹: ⁊ tñ cōueniēter i figura cibi B sacrm ilibatū. Q̄z iter alios sensꝰ solus tact⁹ ē cui sui sensibile realr cōiūgit: illud imb⁹ tñi sēsibiliū ad alios sensꝰ ꝑ mediū ꝓmēdit. qđ⁹ aūt tact⁹ qđā ē: ⁊ ter alia q̄ ad tactū ꝓtinēt: solus cib⁹ ē q̄ agit ꝑ mōꝛ. oné tñi ad cibatū ꝙ nutrit⁹ ⁊ nutritū fit vnū. Alia tāgibilia agūt ef ficacio alijs ip̄ossibilēs. ⁊ eo qđ tāgit: fit ꝑs de calido ⁊ frīdo ⁊ hūi. tñi cū q̄ sacrm i figura alicui⁹ rei sensibil⁹ ꝓmi debeat: conuenit̄ sacrm i q̄ ipm ⁊bū icarnatū nobis ꝓmēdā ꝓfert. ꝓpōit nobis i figura cibus dēnō qđ obiectēdi nos ꝑ tria ꝓnūciādo ad nouissed potⁿ tria ꝓtinēte nos i sacrm conuerta sm q̄ Aug. ex ꝑsona xp̄i dr̄ icarnati ꝓfert. Non enī me mutabis i me sicut cibū carnis tue: sz tu mutaberis i me. ¶ Ad 2m ergo dēm q̄ sm Dio. nīa hierarchia ē mēdus iter celestē ⁊ ē i veteri lege erat. tpe. n. legis erat vltima ꝓmissa tñcted i statu nouę legis est vltima ꝙbonata ꝓsumpta ꝓtinet ꝓria aūt erit vltima cōsummata: ⁊ tñ in veteri lege figure sine reb⁹ ꝓponebāt: i nouo aūt ꝓponūt figure cū rebus ꝓpria ⁊ ꝓ eos sunt figurate: ⁊ ꝙ aūt ecclia: vr q̄ nūc speꝛam⁹ i vita rez vitaꝫ capiam⁹ ꝓpria. ¶ Ad 3m dēm q̄ obiectio illa ꝓcedit de ꝓpriet̄e illa q̄ aliq̄d ꝓ forma ꝓcedit ficie: sic nō ꝓcedit de ꝓpriet̄e illa q̄ aliq̄d ꝓ forma ꝓcedit ficie: sic ꝑ baptismū nō ād de illa q̄ fit ꝑ eucharistiā. Sz. ñ. Quia ad ꝓpriet̄ ꝓfectionis q̄ fit ꝑ eucharistiā. Sz. ñ. vocā est. ¶ Ad 4m dēm q̄ de natiuitate corꝑis ꝙpz est non cōtē nutriri ex gb⁹ tum aūt ex cibis: carnis aīe i nos trāsmutat: ⁊ tñ os q̄ nobiscū i mā ꝓmanet: secus ād est de cibo ꝓprio: q̄ non i simplum trāsmutat.

¶ Ad 5m dēm q̄ sic dictū est i B sacrō ipse xp̄s q̄ est sūm⁹ sacerdos ꝓcipaliter agens realr nobis ꝓponit: l veteres aūt legis nō cōtinebāt sed ꝓmittebāt icarnatiōe nōdū facta: ⁊ tñ ꝓ veteri lege b⁹ sacrm ilibatio esse nō potuit. vñ sacrā veteris legis debebāt ꝓ tñ modū sēsibiliū ā ꝓmēdū cognoscūtur: q̄ ē realr sentiens nō ꝓtingunt sed tuas ſ similudines ad sensꝰ a longinquo trāsmittunt. Sacrā vo alia noue legis l gb⁹ vr̄. christi ꝓpr̄ cū ipsis realr nō ꝓtinēt: assimilā quā gerunt similudinē ad sensꝰ sacrm. vt dictū ē. ſ. sacrm vt sensibile ꝓ aliquo sensibili ꝙbonat sentiēti sed in alio. ſ. in cibo: vñ similaf illi sensibili ꝙbonat sentienti. ſ. cibo: vñ magis dicitur a mō sacrō veteris legis q̄ alia sacrā nomē legis. ¶ Ad 6m ergo dēm q̄ ipse ab initio mundi erat ꝓput ſ. nō q̄si hēs actu ꝓmittatē in nā cū mēbris ecclie icarnatione nōdū facta: ⁊ ſ. solū sm fidē icarnationē expectātē: ⁊ ō numeꝛo corꝑis mystici ad suū caput ꝓpe ipse ñ poterat fieri p aliq̄d sacrm realiter ꝓmēs ipm caput mēbis ꝓmotū: sed poterat p aliq̄ sacramēta figurari. ¶ Ad 7m dēm q̄ ꝓpius ifert erat odiosius⁹ p ꝓpe ipso comparatōe aliog ꝓpiog: qui idolis seruiebāt: nō aūt comparatōe populi noui testamēti. de quo dicitur. 1. Pe. 2. Vos aūt gens sancta ꝓprius acquisitionis. vel dēm sm apostolū Ro. 9. Non q̄ sunt sm carnē: sed q̄ sunt ꝓmissionis ꝙpuant i semine. vñ ꝑpō nouū tcill⁹ nō excludit ab illo ꝓnulegio amoꝛis: rōne cuius ifert primogenit⁹ dei vocebat. ¶ Ad 8m dēm q̄ ignis antiq ꝓcō l via essent tē dētes ad patrē: nō tñ erāt in statu ꝙueniēdi ad christi incarnationē: ⁊ tñ nō competebat pro tempoꝛe illo viatica esse quo statim ad ꝑfiam ꝑducunt.

¶ Ad 3.q. dēm q̄ pp quattuoꝛ rōnes hoc sacrm in cena instituī debuit: ⁊ nō ad. ꝓtima appet ex ipsa necessitate sacrī assignata: q̄ ad ꝑfectionē nām exigebat: vt caput nostꝝ et nobis realiter cōiungeret: ⁊ ideo q̄dm sub ꝓpria specie cum boib⁹ ꝓcerlatus est: nō oportebat hoc sacrm instituī. sed q̄ eius corꝑali ꝓsentia destituēda erat ecclia: ⁊ hoc nō tangit in littera ab Eusebio: q̄ ingt corꝑis assumptā ablatur⁹ erat ⁊c. 2m fumit ex eius figura. christus. n. q̄dm in mundo ꝓcerlat⁹ est figuras legis obseruare voluit: facr⁹ sub lege: vt eos qui sub lege erāt redimeret: ⁊ q̄ veniente veritate cessāt figure: ⁊ō nō debuit hoc sacrm instituī nisi christo ascendēte ꝓ monte q̄ figure veteris legis terminālē erāt. 3m nō fumit ab ipsa repetitione huius sacrī. est. n. repetitiuū ꝙtice passionis: ⁊ tñ congrue iā passōe imminēte instituitur. 4m nō fumit ex ritu quo frequentādus est B sacrm: vt vltimo eraditū magis memorie teneretur.

¶ Ad primū ergo ꝓcēdum q̄ imminēte passōe corda discipulog magis erāt affecta ad passionē q̄ passione i ꝓpria quādo iam erāt innumeroꝛ ꝓsture passionis: ꝓpter gaudium resurrectiōis: ⁊ ideo memoriale passiōis magis erat eis ꝓponendū ante q̄ post. nec tunc erat memoriale sed instituebat: vt i memoriā i posteꝝ celebrandus.

¶ Ad 2m dēm q̄ baptismus ē ad passionē ilibatē: ⁊ q̄ dictum ad aliquid: vt. ā. dicti: ⁊ ꝓpterea nō os q̄ sit idem ordo ilibationis sacramēto⁹ ⁊ ꝓceptionis: quia ad finem qui nobis ꝓtinet⁹ vltimo ꝓcedimus. eucharistia est quodāmodo finis baptismi: q̄ baptismū aliquis ꝓsecratur ad eucharistie ꝓceptionē: sicut ꝓ ordinē ad eius ꝓsecratiōem ⁊ ideo ratio nō ꝓcedit. ¶ Ad 3m dēm q̄ huius hoc sacrm fit q̄si vltimū in ꝓceptione: est tñ primū in intentione: institutio aūt ordini licentiosis respondet: ⁊ ideo terminatis sacrīs legalib⁹ hoc primo ilibandū fuit. ¶ Ad 4m dēm q̄ rō illa ꝓcedit de illis q̄ a ꝓncipio q̄ capē ꝓt. apostoli autez a ꝓncipio nō tāti capaces erāt mysteꝝ: ⁊ ideo ſ fine b eis ꝓponēdū fuit. ⁊ ꝓcedit rō illa ꝓcedit de illis que mēorie imprimuntur ꝓpter sciam. in illis autem que memorie imprimitur affectio ad dicentē secus est: q̄ tūc firmius imprimitur quādo affectiōis mor⁹ ad dicētē maior sentiꝫ: quāto aūt aliqs ad amicū diutius uersat̄ fit maior collectio: ⁊ quāto ab amicis sepaf̄ sentit motus dilectiōis remittī: ꝓ qđ⁹ separationis: ⁊ō ꝙba amicoꝝ a nobis recedētiū finaliꝫ dicta magis memorie imprimuntur.

Ad quartū

sic ꝓcedit: vr̄ q̄ B sacrō a nō sit ecclie licite fumi ꝓssit. B. n. sacrō a dño i cena instituī ē: ⁊ ecclia obſuat ea q̄ dña fecit ⁊ docuit. ſ. sacrō ꝓ traditōē: sic forma ⁊ mām. q̄ retinī debuerat fuare: vr ꝙ ꝑsōa B sacrō traderet. ¶ P. 1. Cor. xi. dr̄. Dū ꝓcētis ad mādūcādū inuicē expectate. sign aūt ecclie dñi mādūcet: logf aūt de mādūcatiōe corꝑis xp̄i. q̄ ꝓsthi aliqs nomi mandūcauerit ꝓ l ecclia corꝑ⁹ xp̄i mādūcare licite. ¶ P. de ritu ecclie vi. dr̄. Sacrā alicui⁹ nō nisi sciunis bonis celebrant⁹ excepto vno die anniuersario q̄ cena dñi celebraf. q̄ ad mīm illo die ꝓt aliqs ꝓsthi alios cibos corꝑis xp̄i sumere. ¶ Sz B cēpō dr̄ de die. vi. 2. Placuit spūsancto i honore tāti sacrī ꝓmi i hos ebdomadi ꝓtacu corꝑ⁹ ingere. ¶ P. B sacrō ē magna reuerētia sumēdū ē: q̄ ꝓsthi cibus nō ē aliqs ita sēbilis ⁊ mod⁹ est̄ sicut ante. ergo nō dr̄ ꝓsthi fumi.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ nō q̄libet cibi sūpto ꝓceptione hui⁹ sacrī ꝓpediat: q̄ sūpto cibi ⁊ ꝓthi ꝓna q̄ritate sum⁹ ꝓtinuit: imo magis angit nām ꝓ ordinē. ſ. ⁊ō os a ieiunio sumi: vt cū reuerētia sumat⁹ ⁊ sobrietate. q̄ nō q̄libet sūpto cibi ꝓpediat ꝓceptionē b⁹ sacrī. ¶ P. ad ꝓceptionē b⁹ sacrī exigit̄ q⁹ bō sit ieiun⁹. q̄ dā sūt q̄ nō frigidā ieiunū sic aq ⁊ medicie q̄dā. q̄ vr̄ q⁹ ex q̄ sūptione bō ꝓsthi hoc sacrm ꝓcipe. ¶ P. corꝑ⁹ xp̄i sic i os ītrat sic i vētre trahit. ſ. si aliq̄ cibi retineāt i ore remāeāt ⁊ ꝓstmodū de mane i vētre trahant: q̄ nō ꝓpediāt q̄ sūptōe corꝑis xp̄i: q̄ hoc posset facerdoti accidere ex dū est i ipsa celebratiōe sacrī q̄ nō deberet a sūptōe corꝑis xp̄i desistere. q̄ nec ob⁹ in os missus ꝓ ꝓceptione b⁹ sacrī ꝓpediat i ꝓna q̄ritate sum⁹. ¶ Sz ō cēpō ex hoc ipso sacrō reuerētia exhibet⁹ q⁹ ꝓ nus os corꝑ⁹ dñi sumit̄ a xp̄ianis: ⁊ q̄ōq; cib⁹ ꝓdereꝛ ⁊ i q̄ritate nō ederet corꝑ⁹ dñi ꝓnus acceptū. ergo q̄libet sumptio cibi impedit a ꝓceptiōe huius sacramenti.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q⁹ bō nō statī ꝓ comedeꝛ ꝓ corꝑis xp̄i sumptione q. B. q̄ ꝓ de. ꝑs. vi. 2. Si mās ꝓtica portio ediſ vr̄ q⁹ ad sextā missā ieiunet q̄ eū sūpserit: ⁊ si tertia vel q̄rta hora acceperit ieiunū vsq; ad vesperā. ¶ P. nō miles reuerētia exhibēda ē sacrō ia sūpto q̄si sumēdo. ſ. si ad ꝓceptionē nō ē aliqs cib⁹ sumēd⁹. q̄ nec p̄ q̄libet i vētre remanēt. ¶ Sed contra est contraria cōsuetudo totius ecclie.

¶ Ad eō dēm ad. 1. q. 9. B sacrm a sciunis tñ ꝓcipit⁹ sm q̄ pp necessitatē iminētis mortis ne ꝓingat sūptuosa ex hoc vita trāsire: q̄ō os eē l reuerētiā tanti sacrī ꝓcipue ꝙ tria ītituta ecclie. ꝓ. pp ipsā scitatē sacrī vt os xp̄ianī q̄ sumēdū ē nō sit alio cibo ꝓus ibuturꝰ. ſi nouū ꝓ pua ad ꝓceptionē ex̄ reuerenf. 2. pp deuotionē q̄ exigit̄ ex tpe recipiēdi: ⁊ attentionē q̄ ex cibis acceptis ipediri posset: tumis a sō ad caput ascēdēt ibus. 3. pp q̄ndō vomit⁹ vel alicuius bō. ¶ Ad 1m q̄ dēm q⁹ forma tm̄ sit seruata a dño i sumptiōe B sacrm q̄si essentialis sacrō. ⁊ tñ oportuit q⁹ ecclia hoc retineret: sed ordinē sumēdi fuauit dño q̄si ꝓcipiēs ilibandi sacrī. vñ nō os q⁹ ecclia seruet: q̄ nō os q⁹ illō q⁹ ꝓcipio vel gñāliter aliqui⁹ rei q⁹ ꝓcat ei q̄si ia ē in ed ꝑfecto. ⁊ sit q⁹ ꝓcat ei sacrō ꝙtū ad sui ilibationē ñ os q⁹ ꝓcat ei q̄ātū ad suū vsū. ¶ Ad 2m dēm q⁹ aplos ñ i tēdit q⁹ fideles p̄ cibos sūptos domi i ecclia cēp⁹ xp̄i sumāt: sz illos reducit: q⁹ hūc cibū volebāt alios cibis cōmīcere. ⁊ō i ecclia sumebāt. ¶ Ad 3m dēm q⁹ forte ecclia alīq ꝙe sublimiuꝫ i die cene sumi corꝑ⁹ xp̄i q⁹ alios cibos i repit⁹ nōes. vñice cene: ⁊ nūc abstinentia ē decretū illud p cōes ꝓtinudinē: vel logf ꝙtū ad ꝑsōas q nō sumunt.

¶ Ad 2.q. dēm q⁹ sic dictū ē i reuerētiā sūptionis b⁹ sacrī instituī ē q⁹ os xp̄iāt suscipiēdis corꝑ⁹ xp̄i q̄si nouū ad ipm sumēdū accedāt: q̄uis tālibet aūt cibi sūpsio hanc auferret nouitatē. ⁊ tñ q̄libus cibi sūpsio ꝓpediment̄ ꝑs eucharistie sūptōi. ¶ Ad p̄m dēm q⁹ legis ꝑcepta se bñt ad ea q̄ agēda sūt sic vtia ad singlaria. vt ꝓ. 1. v. Eth. q. n. legislatoꝛ nō ꝓt ad oēs eaē⁹ mādere. os q⁹ ad ea q̄ ipl⁹ accidūt mādēs vsem legē ꝓsthmat: vt lex vtio sit. ⁊ q⁹ vt frequēter ꝓcipi ꝓbi turbat hois obſuetio ⁊ iolentia q̄ ꝓpter in B sacrō exigit: nō vlter ꝓsthi⁹ est ꝓst cibū corꝑ⁹ xp̄i sumptus aliq̄ cibi sūpsio ñ ꝓpediat nōe ꝓpue cui nihil pculi accidat si p̄ cibū sūptū abstineat a ꝓceptiōe b⁹ sacrī q̄

i articlo necessaria ꝙ sūere p̄ alios cibos. ¶ Ad 2m dēm q⁹ duplex ē ieiunū. Cōe ⁊ ecclie. Primū nāe ē ꝙ ꝓ ordinē ad cibū sūptū illa die ⁊ ꝑ ꝓtia ꝓhibet cōmittī. Q̄z q⁹ ieiunū ordinē ex ꝓtātōe cibi sūpti: ꝓ q⁹ ad sūptionē cibi ꝓhibet⁹ ꝓ ecclie

na illius pferunt; omnia dente fit transubstatio.
¶ Ad .5. q. dicendum q multa sunt a dño facta vel dicta q euangeli ste nõ scripserunt: vt p3 Joan. 20. q tñ ecclia postea ab apostolis accepta fidelr obseruauit. ¶ Et s3 h dõm ad pmu sic Inno. dic q quis nusq in sacra scriptura legat q dñs ad celu oculos sublenauerit i cenatri h ecclia ex traditione aplo3 recitat: t satis rõnabilr põt ex alijs locis scripture colligi. legit .n. Joan. 11. q in suscitatiõe lazari oculos ad patrẽ eleuauerit: t sil'r Joan. 17. Orõnẽ ad p̃re3 fundẽs: hoc ait in ardeis faciebat grãs agẽs t exemplũ nobis ad deũ recurrendi: pbet: s3 illud ps. Ad te leuaui oculos meos tc. t q3 h sacrm arduissimũ ẽ: iõ iste mos h sacrm pbabilr colligit q oculos ad p̃re3 leuauerit grãs agẽs pri de reparatiõe humani generis q h sacro figurat: t nobis ostẽdẽs virtute dina h pfici sacrm. ¶ Ad 2m dõm q sic dictũ est hec vba. Accipite t mãducate ex hoc oẽs. nõ sunt de suba forme: t iõ nõ est tãta vis faciẽda: vt penitus eadẽ obseruentur: q ꝑtera comedere t mãducare in nullo differẽtẽ hñt significatiõnẽ: t q̃uis circa ista vba nõ ponat in euãgelijs vbi mãducãdi ponit tñ parũ añ. Luc. 22. Desiderio desideraui h pascha mãducare vobiscũ tc. ¶ Ad 3m dõm q q̃uis nõ exprimat in euãgelio hec determinatio oẽs3 inteligit: q3 sacralis mãducatio est oĩu3 q̃uis nõ spũalis: iõ et exprimit circa sumptionẽ sanguinis in euãgelijs pdcã dictio: q3 sanguis in redẽptiõe effusus est: redẽptio aut oĩu3 q̃tũ ad sufficientiã q̃uis nõ q̃tũ ad efficaciã: vel q3 vltimo traditur sumptio sanguinis: qđ circa ea3 dicit circa sumptionem corporis similiter intelligendũ est.

Ad secundum

sic pcedit: vr q forma ꝯsecrationis sanguinis ꝯsistat in his tñ verbis. Hic est calix sanguis meus: t h qđ addit. Noui t eterni testi mysteriũ fidei qđ p vobis t p multis effundet in remissionẽ peccato3: nõ sit de forma: euãgeliste .n. ꝯuenire debẽt in his q sunt de suba forme h9 sacri: q3 vba forme hui9 sacri recitantur dicunt ex ꝑsona xpi: s3 nõ ꝯueniũt in vbis illis appositis: q3 in nullo euãgelista3 legunt: nec ab aplo 1. Cor. 11. hñ põt. g nõ sunt de forma h9 sacri. ¶ P. sic panis trãsubstat in corp9 xpi p ꝯsecrationẽ: ita vinũ in xpi sanguinẽ: s3 ꝯsecratio q fit his vbis. Hoc ẽ corp9 meũ: sufficit ad trãsubstationẽ panis in corp9 xpi. g t hec vba. Hic est calix sanguis meus: sufficiũt ad trãsubstationẽ vini in sanguinẽ xpi. g vba q sequunt nõ sũt de forma. ¶ P. ꝓprietates naliter ꝯsequunt suba3 rei: s3 illud qđ seqt suba3 nõ põt esse factiuũ trãsubstatiõis. g cũ illa vba q sequunt designẽt aliq̃s ꝓprietates sanguinis in quẽ fit trãsubstatio vr q nõ sint de forma. ¶ S3 ꝯ3 q3 Luc. 22. interponunt pdcã vba vbis formeis .n. dr. Hic ẽ calix noui testi i meo sãguie. ¶ P. h vr ex ritu ꝯsecratiõis: q3 sacerdos nõ depõit calicẽ vsq ad verba illa. Hoc quotienscunq feceritis: que non sunt de forma q̃uis sint domini verba.
¶ Ulteri9 vr q hec vba icõuenienter ponant. Hic est calix sanguis mei. Uni9 .n. modi ẽ trãsubstatio panis in corp9 xpi t vini i sanguinẽ: s3 i trãsubstatiõe panis i corp9 xpi ponitur corp9 xpi i recto. g i ꝯsecratiõe vini poni d3 sanguis xpi in recto: vnde dicit sic mag9 dicit i lra. Hic ẽ sãguis me9: sic et hr Math. 26. ¶ P. i for9 trãsubstante ex pte pdicati poni d3 terminus i quẽ fit trãsubstatio: vt ex dcis p3: s3 trãsubstatio nõ fit i calicẽ: aliq g nõ d3 pdicari i forma trãsubstante. ¶ P. i forma sacri nõ d3 poni aliqd qđ nõ sit de suba sacri: s3 calix nõ ẽ de suba sacri cũ sit vas qđdã. g nõ d3 poni i forma sacri. ¶ S3 ꝯ3 q3 dr Luc. 22. Hic calix noui testamenti tc. ¶ Ad idem etiam est vsus ecclesie.
¶ Ulteri9 vr q et vba q sequunt icõuenienter ponant. testamentũ .n. vr ptinere ad traditionẽ mãdato3: vñ t tabule ꝯtinẽtes decẽ pcepta dicunt tabule testi: s3 traditio sacramẽto3 ẽ alia a traditiõe mãdato3. g i sacro nõ d3 fieri mẽtio de testõ. ¶ P. Ambro. dic. ura sacra antiquio3 ẽ sacris iudeo3: s3 sacra iudeo3 nõ ptinẽt ad nouũ testim s3 ad vetus. g nec i sacro isto de q Ambro. loquit d3 apponi noui testi. ¶ P. nouũ t eternũ vident adinuicẽ ꝯtrariari: hñc q3 eternũ ẽ qđ caret pncipio: nouũ aũt ẽ qđ q̃tum ad sui pncipiũ ẽ ꝓpinquũ. g ẽ oppositio in obo. ¶ P. illud qđ põt eẽ incitamentũ erroris nõ d3 apponi in forma sacri: s3 sic dic Inno. 3. q dr h mysteriũ qbusdã ẽ adinuamentũ erroris: q dicũt corp9 xpi verũ in altari nõ ꝯtineri s3 p significationẽ tñ. g icõuenienter ponitur in forma. ¶ P. hoc sacrm: vt pus dictũ ẽ pcipue vr eẽ sacr3 charitatis: sic t baptismus sacrm fidei. g icõuenienter dr mysteriũ fidei: sed magis dõm eẽt mysteriũ charitatis. ¶ P. sic sanguis xpi p nobis ẽ effusus: ita corpus xpi p nobis ẽ traditus: vt ex vbis ẽt dñi hr. Luc. 22. Hoc ẽ corp9 meũ qđ p vobis tradet. cũ g hoc nõ apponat in forma corpis cõsecrandi: nec in cõsecratione sanguinis de effusione fieri mentio debet. ¶ P. quod dicitur p vobis t pro multis effundetur aut accipitur de effusiõe quantum ad sufficientiam aut q̃tum ad efficaciam: s3 si q̃tum ad sufficientiam: sic p omnibus effusus est non solum p multis. si autẽ q̃tum ad efficaciã quã h3 solũ in electis nõ videt distinguẽdũ fuisse inter aplos t alios. ¶ P. baptism9 magis ordinat ꝯ amotiõnẽ mali q̃ eucharistia q magis ordinat ad pfectionẽ in bono. s3 in forma baptismi nõ fit mẽtio de remissiõe peccato3. g nec h deberet dici in remissionẽ peccato3.
¶ Rñdeo d3 ad pmã .q. q circa hoc aliqui diuersimode dixerũt. qdã .n. dicũt q h est tñ de forma. Hic ẽ calix sanguinis mei: vt forma vtriusq ꝯsecratiõis sit ꝯsilis: sed q3 ꝯditiões apposite ad subm vel pdicatũ sunt de integritate locutiõis alicui9: iõ alij pbabili9 dicũt q totũ qđ seqt est de forma: cũ totũ hoc qđ addit nõ sit locutio p se: s3 sit determinatio pdicati. ¶ Ad pm g dõm q vba supradicta ex magna pte pñt ex diuersis locis sacre scripture colligi: q̃uis nõ inueniant alicubi sic scripta. qđ .n. dr hic ẽ calix habet Luc. 22. t 1. Cor. 11. Qđ aũt dicit noui testi ex tribus habet. Math. 26. t Mar. 14. t Luc. 22. q aũt dicit eterni: t iterũ mysteriũ fidei ex traditiõe dñi habet q per aplos ad eccliã puenit fm illud 1. Cor. 11. Ego aũt accepi a dño qđ t tradidi vobis. euãgeliste .n. nõ itẽdebãt formas t ritus sacro3 tradere: s3 dicta t fcã dñi enarrare. ¶ Ad 2m dõm q cũ eucharistie sacrm sit memoriale dñice passionis in ꝯsecratiõe corpis nõ represẽtat nisi passiõis subã: sed in ꝯsecratiõe sanguinis represẽtat passiõis mysteriũ. nõ enĩ a corpe xpi sanguis eius seorsu3 fuit nisi p passionẽ: t iõ ꝯditiões dñice passiõis exprimunt p vba sequẽtia magis in cõsecratiõe sanguinis q̃ in cõsecratiõe corpis. ¶ Ad 3m dõm q q̃uis illa que sequunt sint vt ꝓprietates ꝯtẽtes xpi sanguinẽ inq̃tũ h9 sunt tñ essentiales sanguini xpi inq̃tũ est p passionẽ effusus: nõ aũt seorsu3 a corpe cõsecraretur sanguis xpi sicut nec alie ptes eius nisi p eo q est in passione effusus: t iõ illa que sequunt sunt essentialia sanguini put in hoc sacro cõsecrat: t iõ o3 q sint de suba forme.
¶ Ad scdam .q. dõm q3 hec locutio. Hic est calix sanguinis mei. figuratiua est: t põt itelligi dupl'r. Uno mõ vt sit metonomica locutio vt ponat cõtinẽs p cõtẽto s3 q dicere cõsuenim9. Bibe calicẽ vini .i. vinũ ꝯtẽtũ in calice: iõ autẽ talis modus locutiõis cõgruus est forme huic: q3 sanguis de sui rõne nõ dicit aliqd potabile: imo magis aliqd qđ nã abhorret in potiõe: q3 in hoc sacro sanguis xpi cõsecrat: vt potuuiõ operuit aliqd addi qđ ad potũ ptineret .s. calicẽ. alio9 pt itelligi vt sit metaphorica locutio: vt per calice3 passio xpi designet. sicut .n. calix vini inebriat, ita t passio sui amaritudine q̃si hoiẽ3 et se ponit. Tre. 3. Repleuit me amaritudinib9 inebriauit me absinthio: t hoc mõ loquẽdi ytus est dñs de sua passione loquens, vt patet

Math. 26. Trãseat a me calix iste. t hic modus loquẽdi ẽt ẽ cõueniẽs in hac forma: q3 vt dcm ẽ in ꝯsecratione sanguinis exprimit directe mysteriũ passionis: nec obstat q solet obijci q locutiões figuratiue faciũt distrahere intellm: t ita sũt cã euagatiõis: q3 mens sacerdotis d3 eẽ adeo fixa ad ea q dic: q nõ q̃lis leui actiõe euagef. ¶ Ad pm g dõ. q corp9 de sui rõne nõ dic aliqd repugnãs cibo ex ipa sui nominatiõe: sic sanguis repugnat potui: t iõ ñ ẽ sil'is rõ: magr ñt nõ posuit formã q̃tũ ad vba s3 q̃tũ ad sẽsus. ¶ Ad 2m dõ. q trãsubstatio vini i ip3 calicẽ nõ fit: s3 iõ cõtẽtũ .s. sanguinẽ xpi put por9 ẽt t put ẽ p passionẽ fusus: t ideo obiectio cessat. ¶ Ad 3m g dõ. q q̃uis vas illõ nõ sit de suba sacri: tñ ꝯtẽtũ t figñũ ẽ õ suba sacri: s3 h intellr locutio.
¶ Ad .3. q. dõ. q sic dcm ẽ vba illa q addunt i ꝯsecratiõe sanguis exprimũt ꝯditiões passiõis: t pcipue s3 q opat i sacris. Sũt ãt tria in passiõe ꝯsiderãda: s3 q in sacris operatur. Pmo effect9 quẽ iduc q ẽ remissio peccato3: t h tãgit in h q dic. Qui p vob t p mlt. tc. Scdo mediũ quo iste effectus in alios traducit: qđ ẽ fides: q mediãte h3 effectũ: t in his q pcesserunt t in his qui sequunt: t q̃tũ ad h dicit mysteriũ fidei: qđ qdẽ põt referri ad ipa3 passionẽ q ẽ mysteriũ fidei: vt occultũ qđdã latens in fide oĩu3 xpi fideliũ: t pcipue antiquo3 apud quos erat in mysterio abscõdita pi vniuersimode figurata: t ad ip3 sanguinẽ put in sacro cõtinetur: qđ qdẽ latet sub spẽb9: t maxia3 h3 difficultatẽ ad credẽdũ. vñ antonomatice dr mysterium fidei. Tertio finis ad quẽ pducit q est eterno3 bono3 pceptio ad quẽ introducit xps p sanguinẽ ꝓpe passiõis in quo nouũ testm confirmat: nõ qdẽ pmittẽs tẽporalia: vt pmo: s3 eterna: t q̃tũ ad h dic noui t eterni testi: t q3 finis pus est in itẽtione: iõ fine pmisso p mediũ ad effectũ passiõis ostẽdendũ vba forme pducunt. ¶ Ad pm g dõ. q testm ꝓpe est hereditatis pcipiẽde istitutio filijs a p̃re: t iõ testm ꝓpe ptinet ad pmissionẽ bono3 q nobis a p̃re celesti disponunt: ad qđ qdẽ testm pcepta se hñt: sic via ad ꝯsequẽdũ hereditatẽ p mãsa: t ita p posteri9 testm ad mãdata ptinet. ¶ Ad 2m dõ. q antiq̃tas illa itellr q̃tũ ad silitudinẽ ritus: dr aũt h testm nouũ t rõne h9 sacri: qđ in renouatiõe mũdi instituũ est tpe g̃re t iterũ rõne pmissionis p sanguinẽ xpi ꝯfirmate q vetus ipedimẽtũ ꝯsequẽde hereditatis amouit: t sic q̃si qdã inouatio pmissiõis p mortẽ xpi fcã ẽ. ¶ Ad 3m dõ. q dr nouũ t eternũ diuersis rõnibus: nouũ qdẽ rõne iã dicta: eternũ vr rõne bono3 eterno3 de qbus est testamentũ vel rõne h9 sacri cõtinẽtis xps q est ꝑsona eterna: vel rõne pdestinatiõis eterne hãc g̃ia3 perparãtis. ¶ Ad q̃rtũ dõm q nihil phibet id qđ est in aliquo occultatũ t figuratũ s3 vitatẽ ibidẽ eẽ: t iõ friuolũ incitamẽtũ sui erroris accipiũt qui negant xpi sanguinẽ s3 vitatẽ ig altari eẽ pp h q est ibi t fm mysteriũ. ¶ Ad 5m dõ3 q eucharistia dr sacrm charitatis xpi expssiuũ: t nostre factiuũ: s3 fides supponit ad effectũ h9 sacri: q mediãte aliqs effectum pcipet: t iõ potius ponit vt mediũ pducẽs ad effectus fidem q̃ charitatẽ. ¶ Ad sextũ dõm q huius solutio ex dictis p3: q3 hoc accidit ppter hoc q in cõsecratione corporis non signat passio: sic in cõsecratione sanguinis. ¶ Ad septimũ dõm q sanguis xpi effusus est p oib9 quo ad sufficientiã: s3 p electis tantũ quo ad efficaciã: t ne putaret effusus p iudeis tantũ electis qbus pmissio facta fuerat: iõ dicit. Uobis qui ex iudeis t multis .s. multitudine gentiũ. Uel per apostolos sacerdotes signat: qbus medianti bus ad alios effectus passionis per dispensationẽ sacro3 perueniũt qui etiã pro seipsis t pro alijs orant. ¶ Ad octauũ dõm q remissio peccato3 non ponit hic vt ꝓpri9 effectus hui9 sacri: s3 vt effectus passionis que p cõsecrationẽ sanguinis exprimit: de mutatiõe aũt additiõe t subtractiõe ibi dõm ẽ h qđ supra positũ ẽ de forma baptmi di. 4.

Ad tertium

sic pcedit. videtur q verbis pdictis nõ insit aliqua vis creata ad trãsubstantiationẽ faciendã. Dam. n. dicit q sola virtute spũssancti fit cõuersio panis in corpus xpi: sed virtus spũssancti non est virtus creata. g nulla virtus creata inest his verbis per quã fiat transubstantiatio. ¶ P. opus transubstantiationis videtur esse difficilius quam opus creationis: quia citius ratio consentit creationi q̃ huic cõuersioni: cum quidam etiam philosophi ratione naturali ducti creationem posuerunt: sed nulla virtus creata fm cõem opinionem potest deo cooperari in opere creationis. ergo multo minus in opere huius ꝯuersionis. ¶ P. difficilius est conuertere panẽ in subam corporis christi q̃ purissimos sanguines virginis: quia corpus christi t sanguines virginis habent materiam communem que est subiectum conuersionis: quod non potest esse in conuersione panis in corpus christi: sed in formatiõe corpis xpi ex virgine nõ fuit aliq̃ vtus creata actiue operãs trãsformationẽ: vt in 3. li. di. 3. dictũ est. g nec vbis pdictis inest aliqua vtus creata ad trãsubstãtiandũ. ¶ P. nulla vtus creata põt opari aliqd supra nãm: sed ꝯuersio panis in corp9 xpi est maxime supra nãm: cũ nõ seruet modus mutatiõis nãlis: q3 neq est subm cõe t termin9 ad quẽ est pprio actiõ. g nõ põt p vtutẽ creatã vbis forme collatã h ꝯuersio fieri. ¶ P. vtus actiua directe ꝓportionat ei ad qđ actio terminat: q3 hoc est intẽtũ ab agẽte: t ex eo denoiat actio: s3 corp9 xpi ad qđ terminat ꝯuersio est multo digni9 q̃libet pura creatura. g cũ agẽs d3 eẽ nobili9 factonõ põt aliqua vtute creata aliqd in corp9 xpi cõuerti. ¶ P. faciẽs t factũ t cãtus3 debẽt eẽ simul: q3 qđ nõ est nõ põt aliqd facere vel alicui9 cã existere: s3 cũ ꝯuersio pdicta fiat in istanti t vba forme successiue pferant qñ fit cõuersio. vba illa nõ pñt sil eẽ nisi fm aliqd minimũ sui. g vtute aliqua que insit vbis nõ põt fieri h9 cõuersio. ¶ P. vba ista nõ hñt vtutes ex seipsis hoc planũ est. si g hñt aliquã h9 vtutẽ: o3 q eis sit diuinit9 data. o3 aũt hãc vtutẽ eẽ simplicẽ cũ ei9 effect9 sit in istãti. simplex autẽ vtus nõ põt successiue dari t ei9 subm o3 eẽ simplex. cũ g vba pdicta ꝯpositionẽ habeant t successionẽ nõ põt ipsis talis vtus eẽ collata. ¶ P. icõueniẽs videt facere aliqd nobilissimũ qđ stati desinat esse: s3 vtus trãsubstãtiua est nobilissima: qđ p3 ex nobilitate effect9. g cũ vba forme stati3 eẽ desinãt: icõueniẽs videt si ei vtus trãsubandi data est a deo. ¶ P. vba ista nõ faciũt ꝯuersionẽ pdictã nisi a sacerdote dicta: s3 aia sacerdotis magis est capax vtutis alicui9 diuine q̃ vba plata ab ipso. g magis dõm est q hec vtus in sacerdote sit q̃ in vbis s3 tñ aliq̃ virt9 creata ad trãsubstationẽ opet. ¶ Sed ꝯ est qđ Dio. dicit in fine ec. hierar. in ipsis .s. ꝯsumatiuis inuocatiõib9 .i. formis sacro3 eẽ vtutes operatiuas ex deo: s3 vba pdicta sunt forma dignissimi sacri. g est in ipsis aliq̃ vtus ad trãsubandũ. ¶ P. Ambro. dicit q sermo xpi creaturas mutat: t sic ex pane fit corp9 xpi ꝯsecratiõe celestis vbi. verbũ aũt xpi est forma pdicta a xpo istituta: t ex ei9 ꝑsona recitata. g nec virtute ho3 verbo3 fit trãsubstatio. ¶ P. sacerdos nõ opat ad trãsubstationẽ nisi pferẽdo verba. si g vbis nõ icẽt vr9 ad trãsubandũ: tc sacerdos nõ haberet aliquã ptatẽ spũalẽ ꝯficiẽdi: t sic nõ hẽret ordinem qui est quedã potestas ad hoc pncipaliter.
¶ Respõdeo dõ3 q circa hoc ẽ duplex opinio. Quidã .n. dicũt q nulla vtus creata inest his verbis qua fiat transubstantiatio: sed q dr aliquando virtute ho3 verbo3 transubstantiationẽ fieri intelligendu3 est q diuina institutione firmatũ est: vt ad plationẽ ho3 verbo3 conuersio predicta fiat virtute diuina tñ: t sic etiã dicit in oib9 alijs sacris: vt supra di. 1. dictũ est. S3 hec opinio dignitati sacro3 p louc legi derogat: t dicti sancto3 obuiare videt

nu: ⁊ ideo dr̄ est q̄ in v̄bis p̄dictis sicut ⁊ in aliis formis sacroꝝ est aliq̄ virtus ex deo: sed hec virtus non est qualitas habēs esse cōpletum in natura qualiter est virtus alicui⁹ p̄ncipalis agētis s̄m formā suā: sed habet esse icōpletum sicut virtus que est in instro ex intētiōe p̄ncipalis agentis: sicut similitudines colorū in aere: vt supra di. i. dictū est. ¶ Ad p̄mū ḡ dicēdū q̄ dictio exclusiua adiecta p̄ncipali agenti nō excludit agēs instrumētale. nō. n. sequitur solus h faber facit cultellū: ḡ martellus nihil ad hoc opatus est: virtus. n. instrumēti nō est nisi q̄dā redūdātia virtutis agētis p̄ncipalis. vñ in toto actio nō attribuit̄ instrumento sed p̄ncipali agēti s̄m p̄fectū: ⁊ p̄pter hoc ex hoc q̄ dr̄ q̄ sola virtute ip̄ius fit hec cōuersio nō excluditur virtus instrumētalis que est in verbis p̄missis. ¶ Ad scdm̄ dicēdū q̄ virtus creata p̄supponit mām in qua opetur: q̄d q̄dem contingit esse dupl'r. vno mō ita q̄ sit mutationis subiectū: sicut accidit in cōuersiōibus naturalibus. alio modo ita q̄ subsit termino a quo nō aūt mutatiōi: sicut accidit in dicta cōuersione. in creatiōe neutro mō māz p̄supponit: ⁊ iō magis potest aliqd deo instrālr coopari in hac cōuersione q̄ in ope creationis. Utrū aūt maioris virtutis sit ista cōuersio vel creatio dicet̄ infra di. ii. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ si in cōceptiōe vnio icludatur que simul cū ipsa facta est. maior difficultas fuit in cōceptiōe q̄ in trāsubstātiatione: quia illa vnio est terminata ad esse diuine p̄sone: hec aūt trāsubstantiatio ad corpus christi: q̄ panis nō cōuertit̄ nisi in corpus christi. Si aūt cōceptiōis opus icludat tm̄ cōuersionē sanguinis purissimoꝝ virginis in corpus christi sic maior difficultas est in hac cōuersiōe q̄ in illa cōceptiōe. vñ potuit etiā alicui creature cōferre q̄d in illa cōceptiōe sibi cooperaretur q̄uis nō fuisset cōueniēs propter dignitatē christi seminatio q̄ tūc fiebat simpl'r p̄us nō existente: q̄ hic nō accidit: ⁊ iō nihil depēnit dignitati corporis christi si aliqua creatura accipiat instrumētalē virtutem operādi in id q̄d in corpus christi trāsubstātiatur. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ nulla creatura pōt agere ea que sunt supra nām quasi p̄ncipale agēs: pōt tamē agere quasi agēs instrumētale a virtute increata motū: sicut creature inest obedientialis potētia: vt in ea fiat q̄cq̄d creator disposuerit. ita etiā vt ea mediāte fiat q̄d est rō instrumēti. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ virtus agētis p̄ncipalis respicit p̄ncipaliter terminū ad quē: s; virt⁹ eius instrumētalis nō attingit ad terminū ad quē: s; hꝫ opationē suā in his q̄ sunt circa terminū: sicut qualitates actiue elemētales nō attingūt ad aīe rōnalis introductionē: ⁊ similr hoc cōtingit: q̄ virtus illa instrumētalis que inest verbis habet operationē supra substantiā panis: q̄ verbū ad elementum accedit s̄m Augu. nō est aūt aliquo modo causa eoꝝ que in termīo ad quē sunt sicut q̄ sint accidētia sine subiecto vel aliquid huiusmodi: iō obiectio cessat. ¶ Ad sextum dicēdū q̄ virtus hec cōuersiua que est in his verbis q̄uis sit instrumētalis sequitur significationē vt dictū est. significatio aūt exigebat cōuersiōes [illegible] ad alterū nō potest fieri per dictionē: sed oꝫ q̄ per orōnes [illegible] partes [illegible] successiue p̄ferūtur: tamen significatio est tota simul quod tūc cōplet̄ vltima orōnis [illegible] vltime in [illegible] hoc significatiōe [illegible] in vltimo p̄olat̄ [illegible] trāsubstantio. ¶ Ad septimū dicēdū q̄ significatio orōnis [illegible] relata ad [illegible] significatio videat̄ cōposita: tamē relata ad rem significatum simplex est [illegible] significat [illegible] [illegible]

p̄cia in ordine ad oēs p̄cedētes: q̄ virtus cōuersiua sequit̄ significationē vt dictū est: iō in ip̄o cōplemēto significationis datur illa virtus orōni totaliter q̄ partes singule se habent similiter tn̄ ad illā virtutē. ¶ Ad octauū dicēdū q̄ valde cōueniēs est q̄ oē q̄d est p̄p aliqd ee desinat p̄fectio hec p̄p q̄d erat: q̄ virtus illa nō erat ad p̄fectiōes eius cui dabat: s; magis ad faciēdū cōuersionē de q̄ loquimur cū sit tm̄ instrumētalis virtus vt dictū ē: iō nō ē icōueniēs si statim cōuersiōe facta ⁊ v̄ba ⁊ virtus v̄boꝝ eē desināt. ¶ Ad ix^m dicēdū q̄ q̄n aliqd opus p̄ficit̄ pluribus istris virtus instrālis nō est cōplete in vnoq̄z icōplete in vtroq̄: sicut manus ⁊ pēna scribētur: ⁊ similr cōtingit in p̄posito: q̄ virtus instrālis ad faciēdū p̄dictam cōuersionē: nō tm̄ ē in v̄bo vel in sacerdote s; i vtroq̄ icōplete: q̄ nec sacerdos sine v̄bo nec v̄bū sine sacerdote cōficere pōt: ⁊ q̄ sacerdos est similior p̄ncipali agēti q̄ verbū: q̄ gerit eius figurā: iō simpl'r loquēdo sua virtus instilis est maior ⁊ dignior. vnde etiā p̄manet ⁊ ad multos hꝫ effectus se hꝫ: virtus aūt verbi transit: ⁊ ad semel tm̄ est. sed s̄m qd est potētior virtus verbi in q̄ntū effectui p̄pinquior: quasi signum ipsius: sicut et pēna est scripture p̄pinquior: sed manus scribenti.

Ad quartū sic p̄cedit. videt̄ q̄ forme expectēt se in operādo. sicut. n. se hꝫ res ad rē ita se hꝫ forma ad formā: s; res corpis nō ē sine re sanguinis: q̄ nō cōsecrat̄ corp⁹ xp̄i sine sanguie. ḡ nec forma corporis opat̄ sine forma sanguis. ¶ P̄. hoc sacrm̄ est vnū: s; p̄pter vnitatē sacri sp̄es due. s. panis ⁊ vini se hn̄t in rōne vni⁹ signi: vt dictū est. ḡ similr due forme se hn̄t in rōne vni⁹ forme: s; in vna forma partes se expectāt inuicē ad agēdū: vt dictū est. ḡ ⁊ forma corpis expectat formā sanguinis. ¶ P̄. in baptismo tres imersiōes se expectāt i agēdo. ḡ ⁊ similr he due p̄latiōes v̄boꝝ. ¶ S; 3. si statim v̄bis p̄latis q̄n ē orōnis significatio nō eēt ibi verū corpus xp̄i: hec eēt sermo falsa. hoc ē corp⁹ meū: s; in sacro veritatis nō cōtingit aliqd eē falsum. ḡ forma p̄ma nō expectat scdam in operādo. ¶ P̄. hostia nō est adorāda ante cōsecrationē: sed s̄m cōsuetudinē ecclesie statim dictis p̄mis v̄bis forme sup panē ante formā sanguinis eleuat̄ hostia a p̄plo adorāda. ḡ an formā sanguinis hostia est cōsecrata.

¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ deficiēte sacerdote post corpis xp̄i cōsecrationē nō dꝫ alius p̄cedere ad cōsecrationē sanguinis: q̄ vni⁹ sacri vnus dꝫ esse minister: s; cōsecratio vtriusq̄ ad vnū sacramētū p̄tinet. ḡ ab vno ministro fieri dꝫ. ¶ P̄. sacerdos cōsecrās gerit figurā xp̄i ex cui⁹ p̄sona v̄ba p̄ferūtur: s; xp̄s nō ē diuisus: vt dicit̄ p̄ma. Cor. i. ḡ nec v̄ba diuidi debēt vt a diuersis p̄ferāt̄. ¶ S; 3. ad p̄fectionē hui⁹ sacri vtriusq̄ cōsecratio requirit̄. si ḡ cōsecrato corpe nō cōsecrat̄ sanguis sacrm̄ remanet iperfectū: q̄d ē icōueniēs.

¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ hec v̄ba sine aliis q̄ in canone misse dicunt̄ nō habeāt vim cōficiēdi: q̄ in hoc sacro requirit̄ intētio faciēdi q̄d facit ecclesia: sic intētio dꝫ eē s̄m statuta ecclesie regulata: sed p̄ferēs hec v̄ba tm̄ nō seruat ecclesie statuta. ḡ nō cōficit. ¶ P̄. verba q̄b⁹ fit cōsecratio p se p̄lata ad p̄sonā dicētis referunt̄: sed cōuersio panis ⁊ vini nō fit in corpus ⁊ sanguinē dicētis: sed in corpus ⁊ sanguinē xp̄i. ḡ sine v̄bis p̄missis q̄b⁹ verba forme determinant̄ ad p̄sonā xp̄i. s. q̄ p̄die q̄ pateret̄ ⁊c. nō potest fieri conuersio. ¶ P̄. si v̄bis p̄dictis tm̄ posset fieri cōsecratio: tūc aliqs i piculo mortis ex̄ns posset licite sine v̄bis p̄cedētib⁹ cōficere: sicut aliqs in necitate pōt baptizare omissis illis que sunt ad decorē sacri: s; hoc nunq̄ licet. ḡ sine v̄bis aliis ista nō habet vim cōuertēdi. ¶ S; 3 est q̄d Ambro. dicit. Sacramētū istud q̄d accipis sermone dei cōficit̄: ⁊ loquit̄ de v̄bis p̄dictis. ergo sine aliis ista p̄lata hn̄t vim cōficiendi. ¶ P̄. virtus cōuersiua sequit̄ significationē verboꝝ: ve dictā significatione forme absq̄ p̄cedētib⁹ sufficiēter significat

hoc q̄d in sacro h faciēdū ē. ḡ sine aliis hn̄t vī cōuersiuā.
¶ Rñ. dicēdū ad p^m. q. q̄ q̄dā dixerūt q̄ p̄ma forma nō hꝫ effectū suū nisi p̄lata forma 2^e nec 2ª hēret effectū nisi p^a p̄us p̄latam: nec tñ piculose adorat̄ hostia an̄ cōsecrationē sanguinis: q̄ nō adorat̄ q̄d est: s; q̄d erit: s; illud nō pōt stare q̄ forma mān̄ p̄portionari dꝫ. vñ sic mān̄ deficiēte sūt nec adinicē cōmixtē: ita forme diuisim opant̄: q̄d p; ex hoc q̄ vtraq̄ p se cōpletā significationē hꝫ: ⁊ iō dꝫ cū aliis q̄ forme p̄dicte nō expectāt se mutuo in opando. ¶ Ad p̄mū ḡ dicēdū q̄ in hoc sacro dupl'r aliqd cōsiderat̄. s. ex vi sacri: ⁊ ex nāli cōcomitātia: ⁊ q̄ sacrm̄ ē institutū in vsus fideliū: iō ex vi sacri cōtinet̄ in h sacro: q̄d i vsus fideliū venit. ⁊ q̄ i pane cōsecrato nō cōtinet̄ sanguis xp̄i p; q̄ ē in vsus pot⁹ fideliū: iō nō cōtinet̄ ibi ex vi sacri: s; ex nāli cōcomitātia q̄ cōuenit: vt corp⁹ xp̄i nō sit sine sāguie: ⁊ cū ē de vino cōsecrato. vñ panis nō cōuertit̄ p vi p̄moꝝ v̄boꝝ in corp⁹ ex sanguie: s; in corp⁹ sine sanguie veniēte in vsus pot⁹ fideliū. Cū āt q̄re diuisi; sanguis a corpe cōsecrat̄ cū nūc non sit diuisus pōt sumi ⁊ ex vsu ad quē ē sacrm̄: q̄ mānducatio i cibo ⁊ potu cōsistit: ⁊ ex eo q̄d p sacrm̄ repn̄tat̄: q̄ i passiōe sāguis xp̄i a corpe diuisus fuit. ¶ Ad 2^m dicēdū q̄ due forme in h sacro nō p̄tinēt ad vnū sacrm̄ q̄si vnā formā cōstituant: sic ex diuersis dictiōib⁹ cōstituit̄ vna forma: s; ptinēt ad vnū sacrm̄ mediantib⁹ diuersis p̄tib⁹ hui⁹ sacri: ⁊ iō vtraq̄ hꝫ seorsū effectū suū supra p̄tē ad quā ordinat̄. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ tres imersiōes referunt̄ ad vnū characterē q̄ ē res ⁊ sacrm̄ in baptismo: sed diuerse forme referūtur ad diuersa que sunt res ⁊ sacramentū hic: ⁊ iō nō est simile.
¶ Ad. 2. q. dicēdū q̄ s̄m statutū cōcilij toletani: si sacerdos ipedit̄ vt ceptū misse officiū explere nō possit: ali⁹ sacerdos dꝫ explere q̄d ille icoauit: ita q̄ icipiat sequens sacerdos vbi p̄us dimisit si sciat̄: si āt nesciat dꝫ a capite incipe: nō. n. dr̄ iteratū q̄d nescit̄ eē factū: nec aliqd p h derogat̄ vnitati sacri: q̄ oēs vnū sum⁹ in xp̄o p̄p fidei vnitatem: s; tn̄ Inno. 3. dicit: similr ē vñ illa hostia iā cōsecrata seorsū posita sr aliā: deīceps totū officiū iterat̄. Et p h p; solo ad oīa.
¶ Ad. 3. q. dicēdū q̄ q̄dā dixerūt q̄ v̄ba ista in q̄b⁹ forma cōsistit vt dictū ē: si p se dicant̄ sine aliis nō faciunt cōuersionē ad mīn⁹ sine illis q̄ sunt i canone misse. s; h nō vr̄ p̄babile q̄ s̄m Aug. accedit v̄bū ad elm̄ ⁊ fit sacrm̄: v̄bū aūt q̄ accedēte ad elm̄ fit sacrm̄ a solis dr̄ eē v̄bus salutatoris. vñ alia sūt de solēnitate sacri nō de necitate. Et iō cū aliqs dicēdū ē q̄ in his v̄bis sine aliis pōt cōfici corp⁹ xp̄i q̄uis grauiter peccaret q h faceret. ⁊ q̄ hec opio sit verior p; ex h q̄ nō sit idē canō misse apd oēs: ⁊ s; diuersa tpa diuersa sūt i canone misse supaddita. ¶ Ad p^m ḡ dicēdū q̄ ad sacrm̄ requirit̄ itētio faciēdi q̄d facit ecclia in cēntialib⁹ sacri: nō aūt in his q̄ ptinent ad decorē vel solēnitatē sacri: sic in baptismo p;. ¶ Ad 2^m dicēdū q̄ ex ipsa intētiōe p̄ferētis p̄ntia verba forme ad p̄sonā xp̄i referri et v̄bis aliis nō p̄missis si sacerdos v̄ba p̄dcā in p̄sona xp̄i dicere itēderet. ¶ Ad 3^m dicēdū q̄ baptismus ē sacrm̄ necitatis: ⁊ iō decēs ē vt iminēte necitatis articulo possit aliqs baptizare sine solēnitate ab ecclesia istituta: sec⁹ āt ē de h sacro: q̄ aliqui i necitate cōstituto sufficeret spūaliter mānducare si sacralr mānducare nō posset: ⁊ iō in nullo casu a p̄cib; excusaret̄.

Post sacramētū bap⁹ ⁊ cōfirmationis ⁊c. vr̄ q̄d male ordinet: q̄ q̄d ē p cēntiā p^9 ē q̄ id q̄d ē p p̄ticipationē: h āt sacro cōtinet̄ xp̄s p cēntiā: i aliis vo p p̄ticipationē sue v̄tutis. ḡ h sacrm̄ an̄ oīa alia determinare debuit. ¶ P̄. hyro aūt ordinat: p^9 n. de bap^9 ⁊ postea de eucharistia. ⁊ postea de christmate determinat. ḡ vr̄ q̄ magr̄ h ordinē peruertat. ¶ Et dicēdū ad p^m q̄ sacra sūt ordinata ad vsū fideliū. vñ ordo sacroꝝ nō attēdit̄ s; cētiā ordinat̄: s; q̄ veniūt i vsus fideliū: ⁊ iō baptism⁹ an̄ eucharistiā ab oīb⁹ ponit̄. ¶ Ad 2^m dicēdū q̄ Dyo. determinat de sacris s; q̄ sūt actiōes hierarchice [illegible] ordine sacroꝝ itēdit s; q̄ p ea [illegible] hierarchia ⁊ ordie: ⁊ q̄ eucharistia nō [illegible] supra bap^m cū ex h ipso q̄ baptizat̄ aliqs ad eucharistie p̄ceptionē deputet̄: cōfirmatio āt addit [illegible] eucharistiā cōfirmatōs sic cōe ad p̄pls. Magr̄ āt determinat sacra s; q̄ sacra sūt medicine q̄dā sanctificāte: ⁊ iō s; ordinē sanctificationis ordinat sacra: ⁊ q̄ āplioris sanctificatiōis ē eucharistia q̄ cōfirmatio: iō postremo de ea determinat. ¶ Intelligit aūt antiq̄ora eē ⁊c. vñ h eē falsum: q̄ h sacrm̄ q̄ ad res nō fuit an aduētū xp̄i: q̄ ad sp̄es āt ⁊ vini fuerūt sacrificia q̄ erāt sacra iudeoꝝ et an̄ melchisedech. Et dicēdū q̄ loqt̄ q̄ntū ad figurā h⁹ sacri p similitudinē sp̄ei ⁊ rei [illegible] sacra āt q̄ i lege nāe hebāt nō erāt figure sacroꝝ veteris legis: s; magis passiōis xp̄i.
¶ Cōsecratio q̄b⁹ fit v̄bis. Ut falsū eē q̄d dicit q̄ nō dr̄ accipite ⁊ edite: s; mānducate: ⁊ p̄terea h nō ē d' for⁹. vt dꝫ ē h.
¶ Iteñ dr̄. hic ē sāguis me⁹: s; h ē calix sāguis mei. Et dꝫ q̄ magr̄ nō itēdit h diffinite ponere v̄ba q̄b⁹ fit cōsecratio: s; explanare q̄ v̄ba dn̄i s̄m nō tn̄ oībus v̄bis q̄ ipe ponit nec eisdē nūero: s; eis q̄ ad s̄ia. ¶ Reliq̄ āt oīa q̄ dr̄ ⁊c.
Sciendū q̄ eoꝝ q̄ in officio misse dicunt̄: q̄dā dicuntur p sacerdotē: q̄dam per ministros: quedam a toto choro. Ea quidē q̄b⁹ p̄pls imediate ordinat̄ ad deū p sacerdotes tm̄ dicunt̄ q̄ sūt mediatores inter p̄pm ⁊ deū: q̄ꝝ q̄dā dicunt̄ publice spectātia ad totū p̄p̄lm cui⁹ p̄sona ipe solus ca deo p̄ponit: sic orōnes ⁊ grāꝝ actiōes: q̄dā p̄uatis q̄ ad officiū ip̄i⁹ tm̄ spectāt: vt cōsecratiōes ⁊ hꝫ orōnes q̄s ipe p p̄plo facit: tn̄ in p̄sona p̄pli orās ē in q̄b⁹ [illegible] vobiscū: vt mēs p̄pli deo cōiūgat̄ ad ip̄m p intētionē erecti: ⁊ q̄ p̄pls in his q̄ ad deū sūt sacerdotē ducē hꝫ: iō in fine cuiuslibet orōnis p̄pls cōsentit: ridēs amē. vñ ⁊ oīa sacerdotis orō alte terminat̄ et si p̄uatis fiat. Ad ea vo q̄ p̄ ministeriū aliorꝝ diuini⁹ sūt tradita p ministros altaris p̄pls ordinat̄. Ea vo q̄ ad dispōnē p̄pli p̄tinēt chorus p̄sequit̄ quorū quedā a sacerdote inchoant̄ q̄ ad h p̄tinēt q̄ rōnē humanā excedūt q̄si diuinit⁹ accepta: q̄dā chorus p seipsū q̄b⁹ illa declarant̄ q̄ rōni sūt cōsona. Itē q̄dā ptinēt ad populū vt p̄patoria ad diuia p̄cipiēda: ⁊ hec a choro p̄mittūtur his q̄ a ministris ⁊ sacerdote dicunt̄ q̄dā vo ex p̄ceptiōe diuinoꝝ i p̄plo cāta: ⁊ hec sequunt̄. ¶ His q̄ visis sciēdū ē q̄ q̄ oīs nr̄a opatio a deo icboata circulariter i ip̄m terminari dꝫ: iō misse officiū icipit ab orōne ⁊ terminat̄ in grāꝝ actione. vñ tres hꝫ p̄tes p̄ncipales. s. p^m orōnis q̄ durat vsq̄ ad epistolā. mediū celebrationē [illegible] durat vsq̄ ad postcōionē: ⁊ finē grāꝝ actiōis exinde vsq̄ i finē. P̄ma p̄s duo cōtinet. s. p̄pli p̄parationē ad orōnē: ⁊ ip̄az orōnē. P̄parat̄ aūt p̄pls ad orōnē tripl'r. q̄ p deuotionē q̄ excitatur in introitu. vñ ⁊ sumit̄ ex aliquo p̄tinēte ad solēnitatē in cui⁹ deuotionē p̄pls cōgregat̄: ⁊ et adiungit̄ psal. ⁊ p humilitionē q̄ fit p kyrieleyson: q̄ mās petēs misericordiā p fitemur ⁊ dr̄ nouies p̄p nouē choros angeloꝝ: vel p̄p fidē trinitatis s; q̄ q̄libꝫ p̄sona i se cōsiderat̄ ⁊ in ordie ad alias deus. 3° p rectā intētionē q̄ ad celestē patriā ⁊ gloriam dirigēda q̄ cū oēs rōnē humanā excedit: h fit p Gloria i excelsis: q̄d chor⁹ p̄sequit̄ sacerdote icboāte: ⁊ iō nō dr̄ nisi in solēnitatib⁹ q̄ nobis celestē solēnitatē repn̄tāt. in officijs vo luct⁹ oīno intermittit̄. Deinde seqt̄ orō ad deū p p̄plo facta: q̄ sacerdos publice p̄ponit̄ dicendo. dn̄s vobiscū: q̄d sumit̄ de Ruth. 2. ⁊ pōntifex aūt dicit pax vobis [illegible] xp̄s q̄ his v̄bis post discipulos [illegible] resurrectionē allocut⁹ est. Jo. 20. 2^a aūt ps p̄ncipalis tres p̄tes cōtinet. p̄ma ē p̄pli instructio vsq̄ ad offertoriū. 2^m mān̄ oblatio vsq̄ ad p̄fationē. 3ª sacri cōsumatio vsq̄ ad postcōionē. Instructio aūt p̄pli fit p v̄bū dei q̄d q̄dē a deo p ministros suos ad p̄p̄lm puenit: ⁊ iō ea q̄ ad instructionē p̄tinēt nō dicū

tur: ideo dõs est q in vbis pdictis sicut τ in alijs formis sacror est aliq virtus ex deo. sed hec virtus non est qualitas hñs esse cõpletum in natura qualiter est virtus alicui⁹ pncipalis agẽtis fm formã suã. sed habet esse icõpletum sicut virtus que est in instro ex intẽtiõe pncipalis agentis: τ sicut similitudines colorũ in aere: vt supra dis.i. dictũ est. ¶ Ad pmũ ḡ dõm q dictio exclusiua adiuncta pncipali agẽti nõ excludit agẽs instrumẽtale. nõ.n. sequitur solus h faber facit cultellũ. ḡ martellus nihil ad hoc operatur: virtus.n. instrumẽti nõ est nisi qdã redũdãtia virtutis agẽtis pncipalis. vñ in toto actio nõ attribuit instrumentis: sed pncipali agẽti fm phm. τ ppter hoc ex hoc qd dr q sola virtute spũsci fit hec cõuersio nõ excluditur virtus instrumẽtalis que est in verbis premissis. ¶ Ad scdm dõm q virtus creata psupponit mãm in qua operatur: qd quidem contingit esse dupl'r. vno mõ ita q sit mutationis subiectũ sicut accidit in cõuersiõibus naturalibus. alio modo ita q subsit termino a quo: nõ aũt mutationi sicut accidit in dicta cõuersione: sz creatio neutro mõ mãm psupponit: τ iõ magis potest aliqd deo instrualiter coopari in hac cõuersione qñ in ope creationis. Utrũ aũt maioris virtutis sit ista cõuersio vel creatio dicet infra dis.xl. ¶ Ad tertiũ dõm q si in cõceptiõe vnio icludatur que simul cũ ipsa facta est. maior difficultas fuit in cõceptiõe qñ in trãsubstãtiatione: quia illa vnio est terminata ad esse diuine psone: hec aũt trãsubstantiatio ad corpus christi: q: panis nõ cõuertit nisi in corpus christi. Si aũt cõceptio is opus icludat tñ cõuersionẽ sanguinũ purissimorũ virginis in corpus christi sic maior difficultas est in hac cõuersiõe qñ in illa cõceptiõe. vñ potuit etiã alicui creature cõferre qd in illa cõceptiõe sibi cooperaretur quãuis nõ fuisset cõueniẽs propter dignitatẽ christi singularẽ: qd tũc fiebat simpl'r pus nõ existẽs: qd hic nõ accidit: τ iõ nihil deperit dignitati corporis christi si aliqua creatura accipiat instrumẽtalẽ virtutem operãdi in id qd in corpus christi trãsubstãtiatur. ¶ Ad qrtũ dõm q nulla creatura põt agere ea que sunt supra nãm quasi pncipale agẽs: põt tamẽ agere quasi agẽs instrumẽtale a virtute increata motũ: sicut creature inest obedientie potẽtia: vt in ea fiat qcqd creator dispõsuerit: ita etiaz vt ea mediãte fiat: qd est rõ instrumẽti. ¶ Ad qntũ dõm q virtus agẽtis pncipalis respicit pncipaliter terminũ ad quẽ: sz virt⁹ eius instrumẽtalis nõ attingit ad terminũ ad quẽ: sz hz opationẽ suã in his q sunt circa terminũ: sicut qualitates actiue elemẽtales nõ attingũt ad aĩe rõnalis introductionẽ: τ siliter hoc cõtingit: q: virtus illa instrumẽtalis que inest verbis habet operationẽ supra substãtiã panis: q: verbũ ad elemẽtum accedit fm Aug. nõ est autẽ aliquo modo causa eoz que in termĩo ad quẽ sunt: sicut q sint accidẽtia sine subiecto vel alicuius hm: iõ obiectio cessat. ¶ Ad sextuz dõm q virtus hec cõuersiua que est in his verbis cũ sit sacramẽtalis sequitur significationẽ: vt dictuz est. significatio aũt cõsistẽtis cõuersiõis cũ iporter ordinẽ vnius ad alterũ nõ potest fieri per dictionẽ: sed oz q per orõnez sui cuius partes quãuis successiue pferãtur: tamen significatio est tota simul: quod tũc cõplet vltima orõis ptĩcula ad modũ differẽtie vltime in diffinitiõibus: τ hac significatiõe existẽte in vltimo prolat qñ istãs fit trãsubstatio. ¶ Ad septimũ dõs q significatio orõnis quãuis relata ad partes quibus sit significatio videat cõposita: tamẽ relata ad rem significatam simplex est sequẽs significat vnũ. s. cõpositionẽ hõ cũ hoc sicut ẽt pho dicit in 5⁹ Meta. q substãtia senaria nõ est bis tria: sz semel sex: quã ibi qñtitatem nolat. vñ sicut ad hãc qñtitatẽ senariũ se hñt ptes eius vt distatio torr⁹ ita significatiões ptiũ sunt dispõnes ad significationẽ totius orõnis q cõsurgit ex significatione vltime ptis in ordine ad oẽs pcedẽtes: q: virtus cõuersiua sequit significationẽ vt dictũ est: τ iõ in ipso cõplemẽto significationis datur illa virtus orõni totali: ita q ptes singule se habent materialiter tñ ad illã virtutẽ. ¶ Ad octauũ dõs q valde cõueniẽs est q oẽ qd est pp aliqd eẽ definat pfectio hec pp qd erat: τ q: virtus illa nõ erat ad pfectiõez ei⁹ cui dabat: sz magis ad faciẽdũ cõuersionẽ de q loquimur cũ sit tñ instrumẽtalis virtus vt dctm ẽ: iõ nõ ẽ icõueniẽs si statĩ cõuersiõe facta τ vba τ virtus vboz eẽ desinãt. ¶ Ad 9ᵐ dõs q qñ aliqd opus pficit pluribus instris virtus instralis nõ est cõplete in vno: sz icõplete in vtroqz: sic manu τ pẽna scribitur: τ silr cõtingit in pposito: q: virtus instralis ad faciẽdã pdictam cõuersionẽ nõ tñ ẽ in vbo vel in sacerdote sz i vtroq icõplete: q: nec sacerdos sine vbo nec vbũ sine sacerdote cõficere põt: τ q: sacerdos est silior pncipali agẽti qñ verbũ: q: gerit eius figurã: iõ simpl'r loquẽdo sua virtus instralis est maior τ dignior. vnde etiã pmanet τ ad multos hz effectus se hz: virtus aũt verbi transit: τ ad semel tñ est: sed fm qd est potẽtior: virtus verbi inqñtũ effectui ppinquior: quasi signum ipsius: sicut ẽt pẽna est scripture ppinquior sed manus scribenti.

Ad quartũ sic pcedit. videt q forme expectẽt se in operãdo. sicut.n. se hz res ad rẽ ita se hz forma ad formã: sz res corpis nõ ẽ sine re sanguinis: q: nõ cõsecrat corp⁹ xpi sine sanguie. ḡ nec forma corporis opat sine forma sanguis. ¶ Pr. hoc sacrm est vnũ: sz ppter vnitatẽ sacri spẽs due. s. panis τ vini se hñt in rõne vni⁹ signi: vt dictũ est. ḡ silr due forme se hñt in rõne vni⁹ forme: sz in vna forma ptes se expectãt inuicẽ ad agẽduz vt dictũ est. ḡ τ forma corpis expectat formaz sanguinis. ¶ Pr. in baptismo tres imersiões se expectãt i agẽdo. ḡ τ silr he due platiões vboz. ¶ Sz 3. si statim vbis platis qñ ẽ orõnis significatio nõ eẽt ibi verũ corpus xpi: hec eẽset falsa. Hoc ẽ corp⁹ meũ: sz in sacro veritatis nõ cõtingit aliqd eẽ falsum. ḡ forma pma nõ expectat scdam in operãdo. ¶ Pr. hostia nõ est adorãda ante cõsecrationẽ: sed fm cõez modũ ecclie statĩ dictis pmis vbis forme sup panẽ ante formã sanguinis eleuat hostia a pplo adorãda. ḡ aũ formã sanguinis hostia est cõsecrata.

¶ Ulteri⁹ videt q deficiẽte sacerdote post corpis xpi cõsecrationẽ nõ oz aliũ pcedere ad cõsecrationẽ sanguinis: q: vni⁹ sacri vnus oz esse minister: sz cõsecratio vtriusq ad vnũ sacerdotẽ ptinet. ḡ ab vno ministro fieri dz. ¶ Pr. sacerdos cõsecrãs gerit figurã xpi ex cui⁹ psona vba pferũtur: sz xps nõ ẽ diuisus: vt dicit pma. Cor.i. ḡ nec vba diuidi debẽt: vt a diuersis pferãt. ¶ Sz 3. ad pfectionẽ hui⁹ sacri vtraqz cõsecratio requirit. si ḡ cõsecrato corpe nõ cõsecrat sanguis sacrm remanet iperfectũ: qd ẽ icõueniẽs.

¶ Ulteri⁹ videt q hec vba sine alijs q in canone misse dicunt nõ habeãt vim cõficiẽdi: q: in hoc sacro reqrit intẽtio faciẽdi qd facit ecclia: τ sic intẽtio oz eẽ fm statuta ecclesie regulata: sed pferẽs hec vba tñ nõ seruat ecclie statuta. ḡ nõ cõficit. ¶ Pr. verba qb⁹ fit cõsecratio p se plata ad psonã dicẽtis referunt: sed cõuersio panis τ vini nõ fit in corpus τ sanguinẽ dicẽtis: sed in corpus τ sanguinez xpi. ḡ sine vbis pmissis qb⁹ verba forme determinant ad psonã xpi. s. q pdie qñ pateret τc. nõ potest fieri conuersio. ¶ Pr. si vbis pdictis tñ posset fieri cõsecratio: tũc aliqs i piculo mortis extra posset licite sine vbis pcedẽtib⁹ cõficere: sicut aliqs in necitate põt baptiçare omissis illis que sunt ad decorẽ sacri: sz h nunqñ licet. ḡ sine vbis alijs ista nõ habet vim cõuertẽdi. ¶ Sz 3 est qd Amb. dicit. Sacramẽtũ istud qd accipis sermone dñi cõficit τ loquit de vbis pdictis. ergo sine alijs ista plata hñt viz cõficiendi. ¶ Pr. virtus cõuersiua sequit significationẽ verboz: vt dictũ ẽ: sz vba forme absqz pcedẽtib⁹ sufficiẽter significãt hoc qd in sacro h faciẽdũ ẽ. ḡ sine alijs hñt vĩ cõuersiuã.

¶ Rñ. dõm ad pᵐ q. q qdã dixerũt q pma forma nõ hz effectũ suũ nisi plata forma 2ᵃ. nec 2ᵃ hẽret effectũ nisi pᵃ sua plata: nec tñ piculose adorat hostia aũ cõsecrationẽ sanguinis: q: nõ adorat qd est: sz qd erit: sz illud nõ põt stare q: forma mãe pportionari dz. vñ sic mãe distincte sũt nec adinicẽ cõnixte: ita forme diuisim opant: qd pz ex hoc q⁹ vtraqz p se cõpletã significationẽ hz: τ iõ dõs cũ alijs q forme pdicte nõ expectãt se mutuo in opando. ¶ Ad pmũ ḡ dõm q in hoc sacro dupl'r aliqd cõsiderat. s. ex vi sacri: τ ex nãli cõcomitãtia: q: sacrm ẽ istitutũ in vsus fideliũ: iõ ex vi sacri cõtinet in h sacro qd i vsus fideliũ venit. τ q: i pane cõsecrato nõ cõtinet sanguis xpi sz q ẽ in vsus pot⁹ fideliũ: iõ nõ cõtinet ibi ex vi sacri: sz ex nãli cõcomitãtia q cõuenit: vt corp⁹ xpi nõ sit sine sanguie: τ eẽ ẽ de vino cõsecrato. vñ panis nõ cõuertit p vĩ pmoz vboz in corp⁹ ex sanguie: sz in corp⁹ sine sanguie veniẽte in vsus pot⁹ fideliũ. Lz aũt qñ diuisus sanguis a corpe cõsecrat cũ nũc non sit diuisus põt sumi τ ex vsu ad quẽ ẽ sacrm: q: mãducatio i cibo τ potu cõsistit: τ ex eo qd p sacrm repñtat: q: i passiõe sãguis xpi a corpe diuisus fuit. ¶ Ad 2ᵐ dõs q due forme in h sacro nõ ptinẽt ad vnũ sacrm qñ vnã formã cõstituãt: sic ex diuersis dictiõib⁹ cõstituit vna forma: sz ptinẽt ad vnũ sacrm mediantib⁹ diuersis ptib⁹ hui⁹ sacri: τ iõ vtraqz hz seorsũ effectũ suũ supra ptez ad quã ordinat. ¶ Ad tertiũ dõ. q tres imersiões referunt ad vnũ characterẽ q ẽ res τ sacrm in baptismo: sed diuerse forme referuntur ad diuersa que sunt res τ sacramentũ hic: τ iõ nõ est simile.

¶ Ad. 4. q. dõs q fm statutũ cõcilij toletani si sacerdos ipedit vt ceptũ missaz officiũ explere nõ possit ali⁹ sacerdos dz explere qd ille icboauit: ita q icipiat sequens sacerdos vbi pri⁹ dimisit si sciat: si aũt nesciat dz a capite incipe: nõ tñ dr iteratũ qd nescit eẽ fcm: nec aliqd p h derogat vnitati sacri: q: oẽs vnũ sum⁹ in xpo pp fidei vnitatem: sz tñ Inno. 3. dicit⁹ ẽ vñ illa hostia iã cõsecrata seorsũ posita se aliã dicẽs pe totũ officiũ itereĩ. Et p h pz solo ad obia.

¶ Ad. 5. q. dõs q qdã dixerũt q vba ista in qb⁹ forma cõsistit vt dcm ẽ si p se dicant sine alijs nõ faciant cõuersionẽ ad min⁹ sine illis q sunt i canone misse. sz h nõ vĩ pbabile q: fm Aug. accedit vbũ ad elm τ fit sacrm: vbũ aũt q accedẽte ad elm fit sacrm a scis dr eẽ vbũz salutatõis. vñ alia sũt de solẽnitate sacri nõ de necitate. Et iõ cũ alijs dõm ẽ q in his vbis sine alijs põt cõfici corp⁹ xpi qñuis grauiter peccaret q h faceret. τ q hec opio sit verior pz ex h q nõ sit idẽ canõ misse apd oẽs: τ sz diuersa tpa diuersa sũt i canone misse supaddita. ¶ Ad pᵐ ḡ dõs q ad sacrm reqrit intẽtio faciẽdi qd facit ecclia in essẽtialib⁹ sacri: nõ aũt in his q ptinent ad decorẽ vel solẽnitatẽ sacri: sic in baptismo pz. ¶ Ad 2ᵐ dõs q ex ipsa intẽtiõe pferẽtis pñt verba forme ad psonã xpi referri ẽt vbis alijs nõ premissis: si sacerdos vba pdcã in psona xpi dicere itẽderet. ¶ Ad 3ᵐ dõm q baptism⁹ ẽ sacrm necitatis: τ iõ cõcessũ ẽ vt iminẽte necitatis articulo possit aliqs baptiçare sine solẽnitate ab ecclesia istituta: sed aũt ẽ de h sacro: q: alicui i necitate cõstituto sufficeret spũaliter mãducare si sacralr mãducare nõ posset: τ iõ in nullo casu a pcõ excusaret.

Post sacramẽtũ bap⁹ τ cõfirmationis τc. vñ qd male ordiet: q: qd ẽ p essẽtiã pᵐ ẽ qñ id qd ẽ p pticipationẽ: h aũt sacro cõtinet xps p essẽtiã: i alijs vo p pticipationẽ sue virtutis. ḡ h sacrm aũ oia alia determinare debuit. ¶ Pr. Hugo. alr ordinat: pᵐ.n. de bap⁹ τ postea de eucharistia. τ postea de chrismate determinat. ḡ vr q magr h ordinẽ puertat. ¶ Et dõs ad pᵐ q sacra sũt ordinata ad vsũ fideliũ. vñ ordo sacroz nõ attẽdit sz dẽ eoz ordinẽ: sz q veniũt i vsuz fideliũ: τ iõ baptism⁹ aũ eucharistiã ab oib⁹ ponit. ¶ Ad 2ᵐ dõs q Hugo. determinat de sacris sz q sũt actiões hierarchice: vt dõs. τ dõs ẽ τ iõ eodẽ sacroz attẽdit sz q p ea distinguit pso⁹ vt in hierarchia τ ordie: τ q: eucharistia nõ ipertat aliqd differentie supra bap⁹ cũ ex h ipo q baptiçat aliqs ad eucharistie pceptionẽ deputet: cõfirmatio aũt additiõ pmittit eucharistiã cõfirmatõi sic cõe ad pplm. Magr aũt determinãt sacra sz q sacra sũt medicie qdã sanctificãtes: τ iõ sz ordinẽ sctificationis ordiat sacra: τ q: sanctioris sctificatiõis ẽ eucharistia qñ cõfirmatio: iõ postremo de ea determinat. ¶ Intelligi aũt antiqora eẽ τc. vñ h eẽ falsum: q: h sacrm q ad rez nõ fuit aũ aduẽtũ xpi: q ad spẽs aũt τ ritũ fuerũt sacrificia q erãt sacra iudeoz ẽt aũ melchisedech. Et dõs q loqt qñtũ ad figurã hui⁹ sacri p similitudinez spẽi τ rit⁹ sacra aũt q i lege nãe fiebãt nõ erãt figure sacroz veteris legis: sz magis pasche xpi.

¶ Cõsecratio qb⁹ fit vbis. Ut falsũ eẽ q h vbũ: nõ dr accipite τ edite: sz mãducate τ pterea h nõ ẽ de for⁹. vt dõs ẽ h.

¶ Iteũ dz. hic ẽ sãguis me⁹: sz h ẽ calix sãguis mei. Et dõs q magr nõ itẽdit h diffinite ponere vba qb⁹ fit cõsecratio: sz explanare q vbis dñi sit: nõ tñ oibus vbis q ipe ponit nec eisdẽ nũero: sz eisdẽ q ad sñiã. ¶ Reliqua aũt oia q dr τc. Sciẽdũ q eoz q in officio misse dicunt qdã dicuntur p sacerdotẽ: qdam per ministros: quedam a toto choro. Ea quidẽ qb⁹ pplus imediate ordinat ad deũ p sacerdotes dicunt q sũt mediatores inter pplz τ deũ: quorũ qdã dicunt publice spectãtia ad totũ pplm in cui⁹ psona ipe solus ea deo pponit: sic orõnes τ graz actiões: qdã priuatĩ q ad officiũ ipsi⁹ tñ spectãt: vt cõsecratiões τ hm orõnes qs ipe p pplo facit: tñ in psona ppli orãs ẽt in qb⁹ pmittit: dõs vobiscũ: vt mẽs ppli deo cõiungat ad ipsz p intẽtionẽ erecti: τ q: pplo in his q ad deũ sũt sacerdotẽ duce hz. iõ in fine ea insubet orõnis pplo cõsentit: rñdẽs amẽ. vñ τ oĩs sacerdotis orõ aliq terminat ẽt si priuatĩ fiat. Ad ea vo q pministrorũ aliqz diuinis⁹ sũt tradita p ministros altaris pplo ordinat. Ea vo q ad dispõnẽ ppli ptinẽt chorus psequit quorũ quedã a sacerdote icboant q ad h ptinẽt q rõnẽ humanã excedũt qñ diuinis⁹ accepta: qdã chorus p seipsũ qb⁹ illa declarant q rõni sũt cõsona. Itẽ qdã ptinẽt ad populũ vt pparatoria ad diuia pcipiẽda: τ hec a choro pmittũtur his q a ministris τ sacerdote dicunt qdã vo ex pceptiõe diuinoz i pplo cãtãt: τ hec sequunt. ¶ His ḡ visis sciẽdũ ẽ q q: oĩs nra opatio a deo icboata circulariter i ipsz terminari dz: iõ misse officiũ icipit ab orõne τ terminat in graz actione. vñ tres hz ptes pncipales. s. pᵃ orõnis qd durat vsqz ad epistolã. mediũ scelebrationẽ ipaz q durat vsqz ad postcõione: τ finẽ graz actiõis exinde vsqz i finẽ. Prima ps duo cõtinet. s. ppli pparationẽ ad orõnẽ: τ ipsas orõnes. Pparat aũt pplus ad orõnẽ tripl'r. s. p deuotionẽ q excitatur in introitu. vñ τ sumit ex aliquo ptinẽte ad solẽnitatẽ in cui⁹ deuotionẽ pplo cõgregat: τ ẽt adiungit psal. τ p humilitatiõnẽ q fit p kyrieleyson: q: miser petẽtes misericordiã pfitent. τ dr nouies pp nouẽ choros angeloz: vel pp fidez trinitatis: sz q qlibz psona i se cõsiderat τ in ordie ad alias ãs duas. 3ᵃ p rectã intẽtionẽ q ad celestẽ patriã τ gloriam dirigẽda qñ eã oẽs rõnẽ humanã excedit: τ h fit p Gloria i excelsis: qd chorus psequit sacerdote icboãte: τ iõ nõ dr nisi in solẽnitatib⁹ q nobis celestẽ solẽnitatẽ repñtãt. in officijs vo luct⁹ oino intermittit. Deinde seqt orõ ad deũ pro pplo fusa: quã sacerdos publice pponit pmisso. dñs vobiscũ: qd sumit de Ruth.2. põtifex aũt dicit pax vobis qd sz figurã typũ xpi q his vbis post discipulos resurrectionẽ allocut⁹ est. Io.20. 2ᵃ aũt ps pncipalis tres ptes cõtinet. pma ẽ ppli instructio vsqz ad offertoriũ. 2ᵃ mãe oblatio vsqz ad pfationẽ. 3ᵃ sacri cõsumatio vsqz ad postcõionẽ. Instructio aũt ppli fit p vbũ dei: qd qdẽ a deo p ministros suos ad populũ puenit: τ iõ ea q ad instructionẽ plebis ptinẽt p dicta

nū a deo nobis datū: num deo a nobis oblatū sacrificiū ad nostrā salutē a deo scificandū. Scdo petit offerentibus siue p̄ quibus offert salutē sibi. In p̄mis q̄ sibi &c. vbi tria facit. P̄mo cōmemorat eos p̄ quos vtilitate offertur hostia: 2° ḡtiam ad gallicā statū ecclie q̄ finem ad plenū spūs sibi. Memēto. Scdo cōmemorat eos in quo p̄ offertur reuerentia sibi. Cōcantes &c. ponit virgo q̄ xp̄m in templo obtulit: apli q̄ritū offerendi nobis tradidērūt: martyres q̄ seipsos deo obtulerūt: nō aūt cōfessores: q̄ de eis antiqtus nō solēnizabat ecclia: vel q̄ non sunt passi sicut christus: cuius passionis memoriale est hoc sacrū. Tertio cōcludit expresse q̄ per oblationē hostie impetrandum petat: ibi. Hāc igit oblationē &c. ¶ Quā oblationē &c. hoc pars ad cōsecrationē ptinet: quę tria ptinet. p̄mo ipsa p̄paratio sacrantis vtus. Scdo p̄fatio sacratio: ibi. Qui pridie. Tertio exponitur rei sacrate cōmemoratio: ibi. Unde & memores &c. Verba aūt illa que ibi dicuntur benedicta ascripta &c. possunt referri vno modo ad hoc q̄ est res cōtenta in hoc sacro. i. xp̄m: qui ē hostia benedicta ab ei macula pene immūnis. ascripta. i. p̄figurata figuris veteris testamenti: & predestinatione eterna preordinata: rata q̄ nō transitoria. rōnabilis: p̄pter cōgruitatē ad placandum. acceptabilis: p̄pter efficaciā. Alio modo p̄t referri ad ipsa hostia q̄ē sacrū vtī qui petit fieri benedictā: vt de ea secret: vt ipsum ei aū ad memoriā. ascriptā. i. cītū ad p̄positū in mobile. ratā: vt ante accepter. rōnabilē: q̄tū ad iudicū rōnis. acceptabilē. Deus ad beplacitū voluntatis. Tertio nō p̄t referri ad effectū: vl vic benedictā: p quas benedicimur. ascripta: p quā ī celis ascribimur. ratā: p quā in membris xp̄i cēsemur. rōnabilē: per quā a bestiali sensu eruimur. acceptabilē: p quā a deo accepti sumus. ¶ Supra q̄ ppitio ac &c. Hic petit sacerdos sacri effectū: s. p̄ effectū gre. 2° effectū gloriē. ibi. Memēto &c. vbi. Circa p̄mū duo facit. p petit accepteri sacrū qb ē gre cl. Scdo petit dari gre bonis. ibi. Supplices te rogām⁹ cui. Circa p̄mū duo facit. p ponit effectū ad quē ipetrādū sacrū ordinat. Scdo petit effectū ad quē p̄cedit. ibi. Memēto. Scdo adhuc duplr. ibi. Nobis quoq

tis quedã erroñeã ibi. Hec verba: et alia hõ et. In 3ª manifestat quasdã dubia et pdeterminat ibi. Sed 3 hos duos modos et. Secũda diuidit in duas. In pª ponit errorẽ. In 2ª excludit ipm ibi. Sz indubitanter tenendũ et.

Hic querunt quatuor. Primo de ipsa mãducatione corporis xpi. Scdo q possint mãducare. Tertio vtrũ pctõrib' liceat corp' xpi mãducare. 4º vtrum corpalr polluti. Vtrũ cuilib3 sit dãdũ ad mãducãdũ.

Ad primum sic pcedit. Videt q corp' xpi non debeat sumi p modũ mãducatõis: qz qd mãducat p os intratoẽ aũt qd p os itrat in ventrẽ vadit: p secessũ emittit: vt dr Math. xv. qd dignitati corporis xpi nõ cõpetit. ergo nõ dz p modũ mãducationis sumi. ¶ Pt. qd mãducat ad mãducantẽ trahit: sed sic dic Dyo. 4 ca. de di. no. nos nõ trahimus deũ ad nos: sz magis nos in deũ. ergo nõ debem' nos deo ꝯiungi p modũ mãducationis. ¶ Pt. hoc sacrz ordinat ad refectionẽ mentis: sz refectio mentis que erit in pãia erit p visionẽ. ergo corp' xpi deberet dari videndũ nõ mãducãdũ. ¶ Sz ꝯ est qd dr Joã. 6. Caro mea vere est cib': sz visus cibi nõ e vt videat: sz vt mãducetur. ergo nõ dz videri tñ corp' xpi: sz mãducari. ¶ Pt. sicut mẽbra capiti realr ꝯiungi ad h q viuificent: sz p visũ nõ cõiungit nobis aliqd realr: sz sm silitudinẽ tñ. ergo nõ p visũ sz p manducationẽ corpus xpi sumi debet.

¶ Ulteri' vr q mãducatio corpis xpi sit de necitate salutis: sic eni dr de bapt' Jo. 3. Nisi qs renat' fuerit ex aqua et spũsctõ nõ põt itrare in regnũ celo. ita dr de isto Joã. 6. Nisi mãducaueritis carnẽ filij hois: et biberitis ei' sanguinẽ nõ habebitis vitã in vobis: sz pp sba pdcã dr baptism' sacramentũ necitatis. ergo eadẽ rõne mãducatio corpis xpi ẽ de necitate salutis. ¶ Pt. Inno. 3 dicit q mãducãdo e quo' vt a vastãte angelo ꝓtegamur: sz ꝓtegi a vastãte angelo ẽ de necitate salutis. ergo et pdcã mãducatio. ¶ Pt. p istã manducationẽ xpo icorporamur: sz hoc e de necitate salutis sic et a pctõ mũdari. ergo pdcã manducatio ẽ de necitate salutis sic et pnia et baptismus qb' a pctis mũdamur. ¶ Sz ꝯ paruuli baptizati salutẽ ꝯsequunt cũ gra in bapt' dat: sz eis nõ datur corp' xpi mãducãdũ. ergo mãducatio pdcã nõ ẽ de necitate salut. ¶ Pt. bapt' misteriũ pp h q ẽ de necitate salutis eius ẽ ꝯcessũ in casu necitatis: sz h sacrm p solos sacerdotes pfici põt. ergo nõ e sacrm necessitatis.

¶ Ulteri' vr q male distinguunt duo modi mãducatõis in isto. corp' xpi e cib' spũalis: sz cibi corpalis manducatio semper est corporalis. ergo et huius cibi mãducatio semp est spũalis: ita nõ sũt duo modi mãducatõis. ¶ Pt. In aliis sacris non attendit aliq distictio nisi ex pte recipiẽtis: nisi sic q quidã accedũt ficte quidã nõ: sz hec distinctio vident ex pte ipi' sacri. ergo icõueniẽter põit. ¶ Pt. vbi vnũ pter alterũ ibi vnũ nisi: sz mãducatio sacramẽtalis sit p spũalem. ergo vna nõ dz cõtra aliam distingui. ¶ Pt. 3 videt q sunt plures modi: qz vsus huius sacri dr quãdo... cũ eis in hoc sacro sunt tria. s. id qd est sacrm tñ: id qd est res et sacrm: et id qd est res tñ. ergo debent esse tres modi mãducãdi. ¶ Pt. in baptismo etiã sic trimembris diuisio: quidã eni suscipiũt rẽ et sacrm: quidã sacrm et nõ rem: quidã rẽ non sacrm: sz suscepto h' sacri dr manducatio. ergo debent distingui tres modi mãducãdi.

¶ Respõdeo dõm ad pmũ q ꝯueniẽs fuit ut sicut dictũ est ad perfectionẽ noue legis exigit q sit sacrm aliqd in quo christus nobis realiter cõiungat et vniat nõ solum per participationem virtutis eius sicut est in aliis sacris: et qz sacrm ... appropinquat. In sensibilibus aũt est triplex ꝯiunctio. qdã enim sensibilium ... ꝯiungunt nec vniunt: sicut ea que sentiuntur per aliquã ꝯiunctiõem: vt in visu pcipue accidit et auditu et olfactu: sed solum similitudines sensibilium ad sensum referuntur: quedam autẽ sensibilia cõiunguntur qdem: sed non vniuntur realiter: sz sm assimilationẽ qualitatis tñ: sicut accidit in tactu: qz qualitates tangibilium immutant tactum: nec tamen ex tangente et tacto fit vnum nisi sm quid: quedam autẽ et ꝯiungunt et vniuntur: sicut accidit in cibis et potibus: et ideo sumptio huius sacramenti congrue per modum manducationis fit: alia vero sacramenta noue legis quibus per virtutem eis inditam christo similamur: fiunt in tangendo tantum: vt baptismus: figure autẽ veteris testamenti que solam similitudinem christi venturi habebant: significabant per modum visionis: competit etiam manducatio passioni christi in hoc sacramẽto representate: per quam corpus christi vulneratũ fuit. conuenit etiã effectui qui est robur aie.

¶ Ad pmũ ergo dicendũ q ratio illa pcedit de cibo qui ordinatur ad refectionem corporis quẽ opz digeri: et sic ipuro separato in membra conuertiẽ: sed cibus iste ordinatur ad refectionem mentis: et propter hoc ratio non sequitur.

¶ Ad secundũ dicendũ q de ratione manducationis est q aliqd per os introitus sumatur: sz esse in: aliter in spũalibus et aliter in corporalib' sumit: qz in corporalibus qd ẽ incõtinet sicut locatũ in loco: in spũalib' aũt qd est incõtinet sicut ala corp': et iõ ꝯueniẽter cibus corpis trahit ad corp' vt ꝯtẽtũ ad cõtinẽs. cib' aũt mẽtis trahit ad se mẽtẽ vt cõtinẽs ꝯtẽtũ. ppter qd Aug. dicit sibi deũs. Nõ tu me mutabis in te sicut cibũ carnis tue: sz tu mutaberis in me. ¶ Ad 3m dõz q res visa beatificãs p essentiã suã videnti ꝯiungit in pãia: qd quidẽ nõ accidit in visiõe corporali: et oportebat hãc ꝯiunctionẽ significari p aliqd sensibile signũ: oportuit illud sensibile ad hoc assumi: q realr cõiungat et vniat. in patria aũt signis sacramẽtalib' op' nõ erit. nihilomin' ppter similitudinẽ ad ea que nũc geruntur frequẽter illa beata visio nobis per figurã manducationis in scriptura exprimitur.

¶ Ad 2 q. dõz q gra est sufficiens cã glorie. vñ dẽ illud sine quo põt haberi gra nõ est de necitate salutis. hoc autẽ sacrm grãm pˢupponit: qz pˢupponit baptismũ in quo gratia dat: nec dz peõ ꝯscienti qd gñ am pcet. et iõ qñtũ est de se nõ est de necitate salutis: sz de ordinatiõe ecclie holes obligant: sm eccie statutũ corpus xpi semel in anno sumere. ¶ Ad pᵐ ergo dõz q verbũ loquit de mãducatiõe spũali sine qua nõ potest hõ saluus. ¶ Ad 2ᵐ dõz q Innoc. loquit qñtũ ad instructionẽ eccie: vel etiã qñtũ ad mãducationẽ spũalẽ. ¶ Ad 3ᵐ dõm q incorporatio spũalis ad xpm põt esse sine mãducatione sacrali: et iõ nõ oz q sit sacramenti susceptio de necessitate salutis.

¶ Ad 3 q. dõm q diuisio formalis alicui' sumit penes id qd ꝯpetit ei per se et nõ p accñs. vsus aũt alicui' rei p se et nõ p accñs e qui venit q re aliq ad hoc ad qd ordinata e. vñ cũ mãducatio dicat vsus hui' sacri: qd quidẽ ad hoc institutũ est vt q re sacri ponat: distinguit mãducatio sz diuersas res hui' sacri: vt mãducatio sacralis rñdeat ei qd e res et sacrm. mãducatio vo spũalis ei qd est res tñ. ¶ Ad pᵐ ergo dõz q mãducatio cibi corporalis nõ pˢupponit aliã mãducationẽ que sit ei' cã sicut mãducatio spũalis pˢupponit sacralẽ qñ eã: vñ in hiis q sacralr mãducant põt ex desiderio mãducãdi spũalis effect' sacri q ẽ spũal mãducatio: et iõ põt he mãducatiões ab inuicẽ separari. et ppter h oz eas distinguere. ¶ Ad 2ᵐ dõz q pfectio aliorũ sacrorũ i vsu ꝯsistit. et iõ eorũ distinctio nõ põt nisi ex pte recipientiũ sumi: sz pfectio hui' sacri in ipsa mãe ꝯsecratiõe ꝯsistit. et iõ põt esse hec distinctio ex pte ipsius sacri. ¶ Ad 3ᵐ dõm q vñũ illud intelligit in hiis q hoc mõ ad se inuicẽ ordinant q ab inuicẽ separari non possunt: sicut quando talis effectus nunq̃ potest esse sine tali causa: nec e contra sortiũc et nõ excludit diuersitas rerũ iter cãsas et cãtis: sz ponit necitas ordis. ¶ Ad qrtũ dõz q id qd est h res et sacrm nunq̃ separat ab eo qd e sacrz tãtũ: et si separet' vsus ei' qd e sacrm tãtũ eet accitalis vsus: et iõ penes h nõ dz sumi aliqs modus mãducationis specialis.

¶ Ad qntum dõm q h'et posset fieri tal' distictio: in qbusdã. n. ꝯiungunt due mãducatiões: et hi suscipiũt rẽ et sacrm: et i qbusdã separãt: et hi suscipiũt vel rẽ tãtũ vel sacrz tãtũ: sz qz hoc diuisio magis se tz ex pte suscipiẽtium q ex pte sacri: iõ nõ est ppa huic sacramẽto sicut baptismo.

Ad secundum sic pcedit. Videt q petõr non mãducet corp' xpi sacralr: qz vt dr Sap. 1. In maliuolã aiam nõ itroibit sapiẽtia: nec habitabit in corpe subdito pctis: sz xps q e res cõtẽta in hoc sacro e dei sapiẽtia: vt h' 1. Cor. 1. ergo a pctõre sumi non põt. ¶ Pt. cib' iste nõ vadit i vẽtrẽ sz in mẽtẽ: nõ aũt vadit in mẽtẽ pctõis. ergo nullo' corp' xpi sumit. ¶ Pt. nihil idecẽs dz fieri a sapiẽte: sz h est valde idecẽs q corp' tã pciosũ in immũdo corpe ponat. ergo cũ corp' peccatoris sit imũdũ nõ recipiet vez corp' xpi. ¶ Sz 3 mai' videt ꝯsecrare corp' xpi q sumere: sz petõr põt ꝯsecrare. ergo et sumere. ¶ Pt. xpi corp' nõ e magis nobile sub sacro q in spẽ ppa: sed in spẽ ppa pmisit se a pctõib' tractari. ergo et sub spẽ sacri a peccatoribus manducari potest.

¶ Ulteri' vr q ifideles sacralr comedãt: qz sic dic Hugo de sacto vic. qñdiu sensus corpalis afficit pñtia carnis nõ tollit: sz sensus corpal' ifidel' afficit. ergo pñtiã corpalẽ carnis xpi nõ amittit. ¶ Pt. ifidel' põt recipe characterẽ q e res et sacrm in baptismo: sz fides opat' in baptismo sicut i eucharistia. ergo et corp' xpi sacralr põt mãducare. ¶ Pt. plus est ꝯficere corp' xpi q sumere: sz heretic' hñs ordinẽ põt ꝯficere vt ifra dicet. ergo et põt sacralr mãducare. ¶ Sz 3 i forma h' sacri põit misteriũ fidei. ergo hi q fide carẽt sacramẽtalr mãducare nõ possunt. ¶ Pt. de rõne sacramẽti e q significet et efficiat: sed in eo q nõ h3 fidẽ non efficit aliquid nec aliqd ei signat. ergo sacraliter nõ manducat.

¶ Ulteri' vr q creatura irrõnalis nõ sumat aliqˡr corp' xpi: p per h qd magister ifra dic q h qd a brutis sumit i est corp' xpi. ¶ Pt. h sacramẽtũ e maioris pfectõis q baptism': sz qñtũcũq aial brutũ aq abluat non dr baptismi sacrm pcipe aliquo mõ. ergo neq sacrz corporis xpi poterit aliq mõ pcipe. ¶ Pt. ꝯstat q nõ pcipit spũalr: qz si crederet neq sacralr: qz sacramẽta creature rõnali sũt tradita. si g aliquo mõ sumat erit terti' modus mãducãdi pter duos in littera assignatos. ¶ Sed 3. deus magis abhominat peccatorẽ q creaturã irrõnalẽ: in q nõ est nisi qd de' i ea fecit: q solus culpã nõ fecit: sed sicut in littera determinatur corp' xpi vez a pctõribus sumit. ergo et a brutis. ¶ Pt. corpus xpi per negligẽtiã vel quocũq mõ in aliquẽ locũ immũdũ piciat nõ dicit q desinat esse sub spẽb' corporis xpi. ergo nõ dz dici q sub spẽb' a brutis cõestis dsinat eẽ corpus xpi: sz spẽs põt a brutis mãducari. ergo et corpus xpi.

¶ Ulteri' videt q q nõ mãducat sacramẽtalr nõ mãducet spũaliter: sacramẽtalis aũt mãducatio est pp spũalẽ. si ergo spũal sine corporali haberi posset: frustra aliquis sacramentali vteret. ¶ Pt. spũalis mãducatio est per fidem et charitatẽ per quẽ aliqs xpo incorporat. sed antiqui patres fidem et charitatẽ habuerunt. ergo si spũalis manducatio esse posset sine sacramentali: ipsi spũalr mãducassent: qd nõ põt esse: qz vsus sacramenti non põt esse ante eius institutionem. ¶ Sed ꝯra aliquis põt pcipere rem baptismi sine sacramento: vt supra di. 4. dictum est. sed baptismi sacramentũ est maioris necessitatis q hoc. ergo poterit etiam spiritualiter mãducare quis sine sacramenti manducatione.

¶ Ulterius videt q etiam angelus corpus xpi possit manducare spũaliter: qz super illud psal. Panẽ angelorũ mãducauit hõ. dicit glo. i. corpus xpi qui est vere cibus angelorũ. ¶ Pt. quicũq põt mãducare sacramẽtalr põt etiam mãducare spũaliter: sed angelus in carne assumpta põt mãducare sacramẽtalr. ergo etiã sine corpore assumpto põt mãducare spũaliter. ¶ Sz 3. mãducare e vsus sacramenti. sed sacra nõ sunt data angelis ad vsum sed hoib'. ergo angeli nõ possunt spiritualiter manducare.

¶ Rñ. dõz ad pᵐ q. q qdam dixerunt corpus xpi sm rei veritatem a peccatoribus nõ sumi: qz q cito labiis peccatoris tangebat' desinebat sub speciebus esse corp' xpi: sz tantum dignitati sacramẽti deferentes q derogabat veritati. si enim vere corpus xpi sub specieb' erat per ꝯuersionem panis et vini in substantiã corporis xpi: speciebus remanentib' nõ poterit esse q desinat ibi esse corpus xpi nisi per aliquã cõtrariam mutatiõem eius qd prius conuertebatur in corp' xpi. et qz de illo non manent nisi species sole que ad vtrãq substantiam cõmuniter se habet: sicut subiectum in naturalibus mutationibus duabus formis: ideo qñdiu species nõ mutant nullo modo desinit ibi eẽ corpus xpi: sicut nec in mutatiõibus formalib' forma introducta desinit esse in subiecto donec subiectum ad formã aliã transmutetur: speciebus aũt in aliquid trãsmutari nõ cõpetit nisi sm q habent aliquã proprietatem substãtie in hoc q sunt sine subiecto. vñ nihil potest eas trãsmutare ad aliã substãtiã nisi qd trãsmutaret substãtiam panis et vini si ibi esset: q solus tactus labio': vel diuisio que est per dentes: vel traiectio in ventrẽ nõ faceret: sz sola digestio que est a calore naturali cõuertẽte cibũ. vnde patz q veritati sacri derogat qui dicit q ad solũ tactũ labiorum desinit esse corpus xpi a peccatore sumptũ. et iõ hac opiniõe tanq heretica de medio sublata: eius ꝯtrariã ab oibus tenet. ¶ Ad pmũ ergo dicẽdũ q auctoritas illa loqt' de spũali inhabitatiõe: et nõ de sacramẽtali vel corporali: qz xps etiã peccatorib' corpus suũ tractãdũ exhibuit. ¶ Ad scdm dõm q cũ dicit. cibus iste nõ trãsit in ventrem: sed in mentẽ: hec ppositio in nõ denotat terminum motus localis: sz finẽ sumptionis. vadit eni quasi localiter quocũq species vadunt: sed nõ sumit ppter ventris repletionẽ sicut corporales cibi: sed ppter mẽtis refectionẽ in qua eius effectus recipit nõ in ipsa materia corpis: qz mentẽ inhabitare per essentiam sola diuinitas põt. ¶ Ad tertiũ dõz q ex hoc q corpus xpi sumit a peccatorib' nullo modo corpus xpi aliquã immũdiciã ꝯtrahit: qz labia peccatoris nõ tãgit nisi spẽs sub qb' sz veritate e corp' xpi. et preterea in hoc dat exẽpla mãsuetudinis et humilitatis.

¶ Ad 2 q. dõm q mãducatio est actus trãsiẽs a mãducãte in mãducatũ. vñ sacraliter mãducare põt intelligi dupliciter. vno mõ vt aduerbiũ determinet mãducationẽ ex pte mãducati: et sic quicũq sumit spẽs sacraliter mãducat: ad minus hoc qd est sacrm in eucharistia. verũ corpus xpi. aliq mõ vt determinet mãducationẽ ex parte mãducantis: et sic solus ille sacraliter manducat q vtit illo cibo visibili vt sacro. ifidelis aũt circa id qd est signatũ in hoc sacro ... nõ credat i xps sm se ... q sub hoc sacro ꝯtinet. vñ talis nõ sacralr mãducat: qz actio est magis ppria agẽti q patiẽti. et iõ sensus scd'us est magis pprius. et ideo sz hunc sensum dõm q infidelis nõ credẽs rem hui' sacri nõ mãducat sacralr. ¶ Ad pmũ ergo dõm q illa obiectio pcedit sm pmũ sensum. ¶ Ad scdm dicẽdũ q percipiens baptismũ se habet vt patiens. vñ ad hoc q aliquis recipiat sacralr baptismũ nõ exigit nisi q subiciat se actioni ecclesie: vt s. intendat recipe quicqd illa facit: q... credat illã nihil facere: sed percipiens eucharistiã nõ solum se habet vt recipiẽs sz patiẽs: sz etiã vt agẽs ...

mandūcat: iō ad hoc vt sacⁱaliter mādūcet oꝫ q ipsemet vtatur sacrō vt sacrō. ¶ Ad tertium dicēdū q cōsecrare eucharistiā nō est vti sacrō: s3 quodāmō efficere ipsū: s3 mādūcare ē vti sacrō: actio aūt vtētis recipit modū ab eo quo quis vtit̃: s3 actio efficiētis nō recipit modū ab eo q quis effic: s3 a virtute actiua. vñ aliqs dr̃ cōficere sacrm̄: ⁊ nō cōficere sacⁱaliter. dr̃ aūt manducare ⁊ sacrm̄ ⁊ sacramentaliter: ⁊ iō nō est mirū si aliqd req̄rit̃ ad hoc q aliqs mādūcet sacⁱaliter qd nō req̄rit̃ ad hoc qd efficiat sacrm̄.

¶ Ad 3ᵐ q. dicēdū q circa h̄ est duplex opīo. qdā enī dicūt q corp⁹ xp̄i nō mādūcat̃ a bruto: īmo q in vētrē traiciat̃: eo q corp⁹ xp̄i nō est sub spēb⁹ illis nisi put ē ordinabile ad vsū hūanū: et q̄ aūt in vētrē muris descēdūt spēs nō sūt ordīati ad vsū hūanū: iō desinit eē corp⁹ xp̄i. Sed hec rō nō valet p duo. p̄ q: supponit falsū: cū .n. nō statim spēs in vētre traiecte eē desināt vl̄ in aliud cōuertant̃ sꝫ adhuc de vētre aīalis exire ⁊ in vsū venire. 2ᵒ q: q̄uis aliqd ordinet̃ ad vsū aliquē nō tñ oꝫ q esse desinat qñ qs eo vti nō pt̄. Et iō s3 alios dr̃ q verū corp⁹ xp̄i mānet adhuc sub spēb⁹ a brutis ore acceptis ⁊ in vētrē traiectis. ¶ Ad p̄mū ḡ dicēdū q nulla ordīatio bruti ē ad corp⁹ xp̄i s̄m quam possit xp̄o icorporari: iō nō sumūt corp⁹ xp̄i nisi per accñs inq̄ntū sumūt illud sub q̄ ē corp⁹ xp̄i: ⁊ sic magr̄ itellexit q nō sumit̃ corp⁹ xp̄i a bruto: vl̄ loqt̃ s3 aliā opīonē. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q illud qd ē sacrm̄ in baptismo ē aliqs effect⁹ iduct⁹ in recipiēte cui⁹ creatura irrōnal̃ capax eē nō pōt: ⁊ iō sacrꝫ baptismi creatura irrōnal̃ neq̄ p se neq̄ p accñs recipit. s3 sacrꝫ eucharistie cōsistit i ipsa mā cōsecratiōe: ⁊ iō pōt creatura irrōnal̃ ipsꝫ accipe nō p se s3 p accñs. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū q creatura irrōnal̃ nullo mō spūalr̃ mādūcat neq̄ sacramētalr̃: q: neq̄ vtit̃ mādūcato vt sacrō: neq̄ mādūcat sacrm̄ s̄m rōnē sacri. sic dr̃ sacⁱalr̃ mādūcare īfidelis q itendit recipe h̄ qd recipit eccl̃ia: q̄uis h̄ credat nihil eē. ⁊ sil̄r ē ille q mādūcaret hostiā ɔsecratā nesciēs eā ɔsecratam eē nō mādūcaret sacⁱalr̃ aliq̄ mō: q: nō mandūcaret sacrm̄ nisi p accñs: nisi q pl̄s accederet ad sacⁱalē mādūcationē inq̄ntū ē apt⁹ nat⁹ sacrm̄ vt sacrm̄ mandūcare: qd bruto nō ɔpetit: nec tñ oꝫ q sit ali⁹ mod⁹ mādūcatiōis 3ᵘˢ a duob⁹ p̄dictis. q: h̄ qd est p accñs in diuisionē nō cadit.

¶ Ad 4ᵐ q. dicēdū q xp̄s est spūal̃ electoꝝ cib⁹: nō qdem in alios ɔuersus s3 ad se cōuertens eos q̄s reficit. vñ spūalr̃ xp̄s mādūcare ē xp̄o icorporari q p fidē ⁊ charitatē ɔiūgi. ⁊ q: xp̄s in scipso est spūalis cib⁹ sō in sacⁱali cibo significat̃ ⁊ ɔtinet̃. p̄us ḡ nāliter est xp̄s eē cibū spūalē q̄ esse cibū spūalē sub sacrō cōtētū: q: p̄us est aliqd nāliter ꝓprietatē aliquā hn̄s q̄ silitudinē ꝓprietatl̃ illi⁹ ei significatio aliq̄ adhibeat. vñ nō qcūq̄ mādūcat xp̄ꝫ spūalr̃ manducat h̄ sacrm̄ spūalr̃: vtroq̄ tñ mō ɔuenit spūalr̃ mādūcare nō mādūcātē sacⁱalr̃. mādūcat .n. spūalr̃ xp̄m q fidē et charitatē ad ipꝫ hꝫ sine ordine ad h̄ sacrm̄: nō tñ mādūcat tal̃ spūalr̃ h̄ sacrm̄: s3 solū ille q hꝫ fidē ⁊ charitatē ad xp̄m cū deuotiōe ⁊ ꝓposito sumēdi h̄ sacrm̄: et sūt sacⁱalr̃ nō manducet. ¶ Ad p̄mū ḡ dicēdū q baptizat⁹ baptismo flaminis emundationē cōsecutus est ꝓpter ꝓpositū baptismi sacⁱalis: ⁊ accipiēs sacrm̄ ampliorē grām ɔsequit̃: ita etiā q spūaliter mādūcauit in ꝓposito ⁊ deuotiōe habuit manducationē sacⁱalem ad quā accedens ex ipsa vi sacramenti maiores gratias cōseq̄t̃. vnde nō seq̄t̃ q sacramentalis mādūcatio sit supflua. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q antiqui patres nō mādūcauerūt spūaliter hoc sacramētū: q: nondū erat institutum nec cōsecratio ꝑceperat: manducauerunt tñ spūaliter christū: ⁊ s̄m hoc dr̃ .i. Cor. 9. q omnes eandē escā manducauerunt spiritualem.

¶ Ad q̄rtam .q. dicēdū q mādūcare hoc sacrm̄ spūaliter nō cōpetit angelis: q: eis xp̄s sub sacrō nō ꝓponit̃: sed in nuda veritate: christum tñ quodāmō spūaliter manducāt ⁊ quodāmodo nō: cum enī spūaliter mādūcare sit christo incorporari: s̄m hoc aliqs christū manducare pōt s̄m q eius mēbrū effici potest: ⁊ christus esse caput eius. est aūt christus caput angeloꝝ quodāmodo: q: s̄m rōnez influētie ⁊ s̄m conformitatē nature in genere: ⁊ quodāmodo nō: q: nō s̄m cōformitatem in specie: vt in .3. lib. dist. 13. dictū est: ideo vno mō spūaliter manducant christū: ⁊ alio modo non. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q christus dicit̃ esca angeloꝝ s̄m diuinitatē inq̄ntū angelos reficit: et s̄m humanitatē s̄m q in ipsū desiderant angeli ꝓspicere .i. Pe. i. nō tñ s̄m cōformitatē nature in specie. ¶ Ad 2ᵐ dicendum q si angelus assumpto corpore species manducaret: nō tamen manducaret sacramētaliter: q: nō manducaret sacrm̄ s̄m rōnez sacri: cū nō habeat fidē: s3 manifestam visionē: neq̄ hꝫ conformitatē nāe: ⁊ iō nō manducaret sacramentū nisi per accidens.

Ad tertium

sic ꝓcedit̃. Videt̃ q si peccet qui cū cōsciā peti mortal̃ corp⁹ xp̄i manducāt: q: s̄m Aug. maximus bonis nisi male vtitur: s3 corp⁹ xp̄i ē maximū bōis ē: ḡ nisi p̄t ipso vtēdo peccare. ¶ P̄. īfirmi nō min⁹ egent medicia q̄ medico: s3 xp̄s i ꝓpa spē veniēs vt medic⁹ nō refugit petōꝝ ɔsortiū: q: sic ipse dic. Luc. 9. Nō egent qui sani sunt medico: sed qui male hn̄t. ergo cū xp̄s sub sacro ꝓponat̃ vt medicina nō dꝫ peccatoribus subtrahi. ¶ P̄. nullus peccat faciēdo ad qd tenet̃: sed iste peccator tenet̃ ex precepto eccl̃ie semel in anno corpus xp̄i sumere. ḡ q̄uis sit in ꝓposito peccādi: nō peccat corp⁹ xp̄i sumēdo. ¶ Sꝫ ɔ .i. Cor. xi. Qui mādūcat idigne iudiciū sibi mādūcat: sed q cū ɔsciētia peti mortalis mādūcat: idigne mādūcat. ḡ ⁊c. ¶ P̄. deus magis horret sordes spūales que sunt petā q̄ sordes corpales: s3 peccaret qui corp⁹ xp̄i in lutū ꝓiceret. ḡ peccat q corp⁹ xp̄i in corpus suum peccato infectum intromittit.

¶ Ulterius videt̃ q etiā ille q nō hꝫ ɔsciētiā peti mortalis in petō mortali ex̄ns peccet corp⁹ xp̄i sumēdo. petm̄ .n. facit hoīez indigne accedere ad corp⁹ xp̄i. s3 ignorātia peccati cui hō subiacet nō tollit petm̄: īmo grauissime peccat qui ignorat s̄m Ambro. ḡ cū indigne accedēs peccet mortaliter. videt̃ q habēs peccatū cuius nō est ɔscius accedens peccet. ¶ P̄. in meliori statu est iustus habēs ɔsciētiam peccati mortalis: cui nō subiacet q̄ peccator subiacens petō cui⁹ nō est ɔscius: q: hoc videt̃ eē p̄sumptiōis pēmā aūt humilitatis: q: s̄m Greg. Bonarū mentiū est ibi culpā agnoscere vbi culpa nō est: s3 iustus carēs petō peccat si cū ɔsciētia peti mortalis accedat. ergo multo fort⁹ petōr q peti sui sibi nō ē ɔscius. ¶ P̄. vbicūq̄ req̄rit̃ examinatio ibi ē necc̃ia rei veritas: ⁊ nō opīnio tm̄: sed ad h̄ q aliqs digne accedat ad corp⁹ xp̄i req̄rit̃ diligēs examinatio sui ip̄i⁹: vt p3 .i. Cor. xi. Probet seipsū hō: ⁊ sic de pane illo edat. ḡ necc̃iū est q sit puritas a petō s̄m veritatē: ⁊ nō solū s̄m estimationē. ¶ Sed ɔ. Eccl. i. x. dicit̃. Nemo scit verū odio vel amore dignus sit. si ḡ habēs petm̄ cui nō est cōscius peccaret corpus xp̄i sumēdo: quicūq̄ sumit exponeret se periculo peccati mortalis: ⁊ ita nullus sumere deberet. ¶ P̄. ignorātia facti excusat: sed ignorantia peccati est hō ergo excusat.

¶ Ulteri⁹ videt̃ q mādūcās indigne corp⁹ xp̄i magis peccet q̄ q̄cūq̄ aliud petm̄ cōmittat. sup illud Matth. 24. Ue hoi illi ⁊c. dicit glo. Ue homini illi qui ad mēsam domini accedit indigne. iste enī in exēplū iude filiū hoīs tradit. ⁊ in .i. Cor. i i. dicit q est reus sanguinis dñi. sed iudas ⁊ illi q sanguinē dñi fuderūt grauissime peccauerūt. ergo ⁊ hoc peccatū est ceteris grauius. ¶ P̄. plus peccaret qui corpus xp̄i in lutum ꝓiceret q̄ qui aliquod aliud peccatū cōmitteret puta fornicationez vel aliud hm̄. sed deus plus horret sordes peccati q̄ sordes luti. ergo peccator sumēs corp⁹ xp̄i grau⁹ peccat q̄ q̄libet aliud peccatum cōmittens. ¶ Sꝫ ɔ. qd est per se malū est ma⁹ malum q̄ qd est per accidēs malū: sed alia peccata sunt per se mala: vt fornicatio. manducare corp⁹ xp̄i est per se bonum: ⁊ per accñs malū. ḡ est minus malum.

¶ Ulteri⁹ vr̃ q min⁹ peccat heretic⁹ mādūcās corp⁹ xp̄i q̄ fidelis peccator: q: pei⁹ est cōtēnere xp̄m q̄ contēnerē sacrm̄ xp̄i: sed fidelis peccator mādūcās cōtēnit xp̄s quē sub sacrō vere eē credit. īfidelis aūt cōtēnit sacrm̄ in h̄ q sub eo xp̄ꝫ eē nō credit. ḡ īfidelis min⁹ peccat. ¶ P̄. quāto aliqd petm̄ est magis dissonū a rōne tāto est grau⁹: sed petm̄ fidelis idigne sumētis est ɔ rōnem nāle manifeste: nō aūt illi⁹ q nō credit sub h̄ sacrō xp̄ꝫ s̄m veritatē eē: q: hoc supra rōnē est ⁊ supra sēsus. ḡ īfidelis minus peccat. ¶ Sꝫ ɔ. quāto aliqs magis elōgat̃ a xp̄o realr̃: tanto magis dꝫ elongari sacⁱalr̃: sed īfidelis magis elōgat̃ realiter q: p̄ma vnio ad xp̄m est per fidē: qua ille caret. ḡ magis peccat accedendo ad xp̄m sacramentaliter.

¶ Ulteri⁹ vr̃ q subiacens petō carnis magis peccat accedens ad hoc sacrm̄ q̄ subiacēs petō spūali: q: petm̄ mādūcantiū corp⁹ xp̄i in petō carnis ɔsistētiū cōparat̃ peccato iude. vñ Hiero. Quid tibi cū feminis q ad altare cū deo fabularis: dic sacerdos: dic clerice q̄liter eisdē labijs filium dei oscularis: qb⁹ osculat⁹ es filiā meretricis: o iuda osculo filiū hoīs tradis: sed petm̄ iude fuit grauissimū. ḡ talis grau⁹ peccat. ¶ P̄. in petō carnis ē īmūdicia mētis ⁊ corpis. ḡ magis facit cōtumeliā sacrō q cū petō carnis corp⁹ xp̄i mādūcat: q̄ q mādūcat cū petō spūali vbi ē immundicia mētis tm̄. ¶ Sꝫ ɔ. Grego. dicit q petā spūalia sunt maioris culpe: cui⁹ rō ē q: petā carnis magis ex īfirmitate accidūt: s3 ex h̄ ē aliqs idign⁹ corpis ⁊ sanguinis dñi q culpe subiacet. ergo min⁹ peccat accedēs cum peccato carnis q̄ cum peccato spirituali.

¶ Ulteri⁹ vr̃ q peccator peccat vidēdo corp⁹ xp̄i: q: corp⁹ xp̄i est digni⁹ q̄ arca testamenti: s3 Bethsamite videntes arcā dñi q: peccatores erāt: percussi sunt. vt dr̃ .i. Regū .6. ḡ multo fort⁹ petōr vidēs corp⁹ xp̄i peccat. ¶ P̄. publicanus laudat̃ Luce. 18. de h̄ q oculos nō leuabat ad celū: sed corp⁹ xp̄i ē digni⁹ celo. ḡ debēt peccatores ab aspectu corpis xp̄i abstinere. ¶ Sꝫ ɔ. est consuetudo ecclesie s̄m quā eleuat̃ corp⁹ xp̄i ab oib⁹ aspiciēdū sine aliqua discretione videntiū. ḡ nō peccat peccator videns.

¶ Rñ. dicēdū ad p̄ᵐ q. q q̄libet cū cōsciā peti mortalis mādūcās corp⁹ xp̄i peccat mortalr̃: q: abutit̃ sacrō: ⁊ quanto sacrm̄ ē digni⁹: tāto abusus est periculosior. rō aūt h⁹ ex tribus pōt sumi. P̄rio ex eo q ē sacrm̄ tm̄: ex q̄ apparet q h̄ sacrm̄ in modū cibi ꝓponit̃: cib⁹ aūt nō ɔpetit nisi viuēti. vñ si carēs vita spūali p petm̄ mortale accipiat h̄ sacrꝫ abutitur ipso. Scdo ex eo q est ibi res ⁊ sacrm̄: qd est ipse xp̄s q est sanct⁹ sanctoꝝ. vñ receptaculū ei⁹ dꝫ eē sanctū: ⁊ iō si aliqs cū ɔrio sanctitatis corp⁹ xp̄i sumat sacrō abutit̃. Tertio ex h̄ q est res tm̄ qd est corp⁹ xp̄i mysticū. q: ex hoc ipso q aliqs ad hoc sacrm̄ accedit signat se ad vnitatē corporis mystici tendere. vñ si peccatū in cōsciētia teneat per qd a corpore mystico separatur fictiōis culpam incurrit: ⁊ ita abutit̃ sacramento. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dicēdū q verbū Aug. intelligendū est de eo quo vtit̃ quis sicut eliciente actū vt habitu: sic enī virtutib⁹ quas magis bona dicit nullus male vtit̃: sed nō est intelligendū de eo quo quis vtit̃ sicut obiecto: sic enī etiā virtutib⁹ aliqs male vtitur q de virtutib⁹ gloriat̃ ⁊ superbit: ⁊ ita etiā aliqs pōt corpore christi male vti sicut obiecto. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q duplex est medicina. vna remouens morbum: ⁊ talis infirmis debet: ⁊ huic cōparatur baptismus ⁊ penitētia. Alia est ꝓmouens in perfectā sanitatē: ⁊ talis nō debet̃ infirmis sed iam sanis: ⁊ huic cōparatur hec medicina: vtraq̄ aūt medicina per medicum dat̃. vnde nō seq̄t̃ si medicus nō fugit infirmi cōsortiū q quālibet medicina infirmis dari debeat. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū q habēs cōsciētiam mortalis: qd dimittere nō ꝓponit peccat accedens ad sumendum corpus christi: q: indigne accedit: peccat etiam nō accedendo tēpore ab ecclesia cōstituto: q: inobediens est: nō tñ ē perplexus: q: pōt se ab hoc dubio eripere peccati ꝓpositū dimittendo: nihilominus tamē manente ꝓposito minus peccat nō sumendo q̄ sumendo: q: illud qd est malū s̄m se est maius malū q̄ illud qd est malum quia ꝓhibitū. vnde p̄mus se debꝫ dimittere ... q̄ cum ꝓposito peccati corpus xp̄i sumat.

¶ Ad 2ᵐ q. dicēdū q ignorātia circūstantie a peccato excusat adhibita debita diligentia: ꝓpter quod est talis circumstantia cui⁹ certitudo plene haberi nō pōt: ꝓpter quod homo sit omnino a peccato immunis per certitudinem sciri non potest .i. Cor. 4. Nihil mihi ɔscius sum: sed nō in hoc iustificatus sum. potest tamen de hoc haberi aliqua coniectura: ꝓpter per quattuor signa: sicut Bernar. dicit. P̄rimo cum quis deuote verba dei audit: quia qui est ex deo verba dei audit. Joan. 8. Secundo cum quis se promptū ad bene operandum inuenit: quia probatio dilectionis exhibitio est operis: vt dicit Greg. Tertio. cū qs a petis abstinēdi in futurū ꝓpositū hꝫ. Quarto. cū de p̄teritis dolet: q: in his vera pn̄ia s̄m Greg. consistit. vñ si aliqs p hec signa facta diligēti discussiōe sue ɔsciētie: q̄uis forte non sufficiēti ad corpus xp̄i deuote accedat aliquo petō mortali in ipso manēte: qd eius cognitionē perfugiat nō peccat: īmo magis ex vi sacri peti remissionē ɔseq̄t̃. vñ Augu. dicit in quodā sermone: q qui corp⁹ xp̄i mādūcat viuificat mortuos. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dicēdū q duplex ē ignorātia peti. vna q̄ ignorat̃ an aliqd petm̄ sit: ⁊ hec qdē ignorātia sistit in sola cognitiōe cōsistēs: q̄n excusat petm̄: sicut cū ignoratur circūstātia q petm̄ facit: sicut cū quis cōmiscet̃ aliene quā credit suā: ⁊ hic nō hꝫ locū auctoritas Ambro. ... aūt nō excusat: sicut cū est ignorantia vl̄s iuris: īmo ipsa ignorātia grauē petm̄ est: ⁊ videt̃ in his q p se mala sūt ad infidelitatē ꝑtinere: in his aūt q̄ sunt mala q: ꝓhibita ad negligētiā: ⁊ hic hꝫ aliquo mō locū dictū Ambro. q ignorātie periculū: q: medicina nō q̄rit̃ cū morbus ignorat̃: ⁊ ꝓpter īfidelitatē q̄ est grauissimū petm̄. si aūt sit talis ignorātia in cognitiōe simul ⁊ affectiōe cōsistēs: sicut ignorātia electiōis qua qs in illicitū ꝓhibitum fert̃: ac si eēt licitum: sicut dicit p̄hs de his q ex habitu aliqui⁹ vitij operātur vt īteperatus: sic grauissime peccat q ignorat: q: hec ignorātia puenit ex ɔceptu. alia ignorātia peti est q̄ id qd scit̃ esse peccatū: nō credit̃ esse: sed sibi dimissuꝫ esse: ⁊ talis ignorantia nō excusat nec aggrauat illud peccatum cuius ignorantia dicitur: sed potest excusare respectu sequētis peccati: respectu cuius peccati pendēs q ignorat: est hec hꝫ vicē circūstantie: que petm̄ in actu sequēti induceret si sciret̃: ⁊ ita ē in ꝓposito. vñ q̄uis sit indignus rōne pcedētis peti: nō tñ indigne accedit: q: ignorātia excusat a petō illum accessus: vt dictū est. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q sicut ignorantia circūstātie que excusat peccatū excusat a peccato: ita error circūstātie talis causat peccatum: vt patet in eo qui accedit ad suā: quā credit non esse suā: ⁊ similiter est in proposito: q: iustus credēs se peccatorē errat in hac circūstantia. vnde si tali opinione manēte corpus xp̄i manducaret: constat q eligeret se peccatorē corpus xp̄i manducare: ita electio esset praua ⁊ peccaret: sed electio nō est praua in eo qui peccatum habet quod nescit: ⁊ ideo q̄uis iustus sit simpliciter melius dispositus: tamen est peius dispositus q̄uam ad hoc. ¶ Ad tertium dicendum q examinatio requiritur ne ignorantia ex negligentia procedat: quia talis ignorantia non excusaret.

Ad 3m q. dõz q sicut meritũ pprie cõsistit penes charitatẽ ita demeritũ pprie cõsistit penes cõtẽptũ dei. vñ fm q aliqd peccatũ p actũ pctĩ magis cõtẽnit fm hoc maiorẽ reatũ incurrit: et ideo illa pctã q in actuali cõtẽptu cõsistũt sũt grauiora illis in qb9 nõ ẽ cõtẽpt9 nisi ex cõñti et q̃si interptatiue sicut accĩt in fruitiõe creature q quã aliqua delectatiões inordinate ex cui9 itẽtiõe a pceptis dei discedit: et sic p cõñs pceptũ cõtẽnit. pctũ aũt blasphemie in cõtẽptu pncipaliter cõsistit. et similr peccatũ accedẽtis idigne ad corp9 xpi irreuerẽtia qdã et cõtẽptus cõmatr est. Secũdũ aũt q cõtẽpt9 ex duplici pte mẽsurari pot. Uno ex pte cõtẽnẽtis: et sic nõ pot fieri cõparatio vni9 gñis pctĩ ad aliud gen9 sz vni9 pticularis pctĩ ad aliud: q cõtẽpt9 in vno veniali pctõ ex gie esse maior ẽ cõtẽptu actuali q in vno grauissimo pctõ mortali ex gie. Alio ex pte ei9 qd cõtẽnit: et sic est talis ordo pctõrũ q illud in q ipse de9 in seipso ẽt cõtẽnit ẽ pctũ grauissimũ: sic pctũ infidelitatis et blasphemie: et post hoc illud pctũ in q cõtẽnitur de9 in sacro: inter alia pprie in isto in q cõtẽnitur xps de9 et hõ cõtinet: nõ tñ cõtẽpt9 iste est circa xpm vt ẽ de9 et hõ: sed put ẽ in sacro: et post pctũ illud in q cõtẽnit de9 in membris suis: et post pctũ in q cõtẽnit de9 in pceptis suis quod cõe est oĩ pctõ mortali: et fm hoc pz q pctũ de q nunc agit neq est oĩm grauissimũ neq ẽ oĩũ minimũ: sz est mediũ inter pctã q cõmittunt in deũ: et alia pctã q cõmittunt i primũ vel in seipsis. vñ ad vtraq argumẽta oz rñdere. Ad p9 q dõz q pctũ idigne corp9 xpi mãducãtiũ cõparat peccato xpz occidẽtiũ iniquũ verũ est pctũ in ipz xpm cõmittit: sz tñ pctũ xpz occidẽtiũ mai9 erat: qz illud pctũ cõmissum est in ipsũ xpm pprũ: hoc aũt pctũ cõmittit in ipz fz q est sub sacro. Ad 2m dõz q ille q corp9 xpi in lutũ piceret magis peccaret q mãducãs pctõr: q magis abutitur sacro: sz q illi9 a debito vsu sacri recedit q ab hõie iusto sumẽdũ est. Ad 3m dõz q q̃uis corp9 xpi mãducare sit sit malũ nisi p accñs: mãducare corp9 xpi idigne ẽ malũ p seipsũ. n. pctũ dr malũ per se nisi pprer cõtrarietatem alicui9 circũstantie.

Ad 4m q. dõz q idigne mãducare ẽ vno pctũ cõsiderare. s. pctũ q idign9 reddit ad mãducãdũ: et pctũ q idigne mãducat. et q pctũ infidelitatis ẽ grau9 ceteris alijs peccatis: ideo infidelis mãducãs idignior ẽ ad mãducãdũ. sz q nõ credit illud qd sumit eẽ tãte dignitatis quãte ẽ: ideo non tãtũ peccat in abusiõe: qz ignorãtia infidelitatis q̃uis nõ excuset ipsũ a pctõ a toto: excusat tñ a tãto. vt pz de pctõ occidẽtiũ xpm: q si cognouissent nũq dñm glie crucifixissent. i Cor. 2. et p hãc ignorãtiã eoz pctũ alleuiatũ ẽ. vt dicit Ansel. et sicut Paulus de seipso dicit. Misericordiã cõsecut9 sum: q ignorãs feci i incredulitate mea: et ideo infidel idignior mãducat: sz pctõ fidelis magis idigne. Ad p9 q dõz q infidelis q̃tũ ad pctũ infidelitatis cõtẽnit xpm in sua psona: et ei9 doctrinã: repugnãt q̃tũ aũt ad mãducatiõe sacrifici cõtẽnit qd nõ expssit: sz interpretatiue iniquũ illã ignorãtiã q xpm sub sacro eẽ nõ credit nõ ẽ inuincibilis. vel q pot facere vt credat pinde reputat ac si credat in gie pctĩ q̃uis actualis et expssus cõtẽpt9 appareat q̃ntitate istius pctĩ: et sic q̃uis ad ipm mãducandũ magis fidelis pctõr peccat. Ad 2m dõz q q̃uis ea q sunt fidei et pprie circa hoc sacrm si sint ita rõni humane cõsona fm se cõsiderata sicut dicta a deo et p. dignis approbata sunt magis rõni consona: nihil. n. ẽ adeo rõni cõsonũ sic q deo sit credendũ in oĩb9 q dicit: et consequẽt: nõ ex nãli fidei cũ accepisset pncipiũ enarrandi a deo cõstitutis: deo signis et prodigijs et varijs spũs sancti distributionib9 per eũ q miserit in vos confirmatio. Heb. 2. et ideo pctũ infidelitatis est grau9 q pctũ indigne mãducãtis. Tertiũ aũt argumẽtũ cõcludit q infidelis indignior sz hoc cõcedendũ est.

Ad 5m q. dõm q ad hoc q aliqs digne corp9 xpi mãdocet duo requirunt. s. vt sit in statu gratie per quã capiti xpo vniat: et q in actu mens ei9 ferat ad diuina. vñ et sacerdos monet populũ sursũ corda ad deũ hẽre: pctũ aũt quãto est grau9 tanto magis a gra elongat. vñ cũ peccata spũalia fm genus sint grauiora carnalib9. vt per Grego. pz: q̃uis aliqd carnale aliquo spũali sit grauius: loquẽdo in genere: per pctũ spũale aliquis efficit magis idign9 manducatiõis corporis xpi q per pctũ carnale q̃tũ ad pmũ qd requirebat ad digne manducãdũ. sed q per peccatum carnale per luxuriã pprie mens humana deprimitur vt ad superna ferri nõ possit: q etiã in actu matrimoniali spirit9 sanctus corda pphetarum nõ tangit: vt Hiero. dicit. et fm phm in. 7. Eth. Impossibile est hominem aliquid itelligere in ipsa delectatione venereoz per peccatum carnale hõ magis indign9 reddit quantũ ad secundũ qd exigebat ad digne manducandũ. sed q multo grauius est habitũ gratie tollere q actũ vntutis impedire cum illud ptineat ad pctũ mortale semp: hoc aũt interdum ad veniale: maior indignitas relinquitur ex defectu pmi q ex defectu secundi: et ideo simpliciter loquẽdo plus peccat qui maiori peccato irretitus accedit nisi per ignorantiam excuset. certius aũt cognosci pot peccatum mortale in peccatis carnis pprie luxuria q i pctĩs spũalib9. et ideo q̃tũ ad hoc p accñs peccat plus accedẽs cum carnali pctõ q̃uis simplr et p se loquẽdo peccet plus accedẽs cũ spũali: si spũale carnali sit grau9. Ad p9 q dõm q hoc idẽ qd de pctõ luxurie dicit Hiero. de quolibet pctõ mortali dici pot: q q mãducat indigne re9 est corpis et sanguinis dñi aliquo mõ vt dictũ est. Ad 2m dõz q illa imundicia corpis pcedit ex imũdicia mẽtis: q nõ iquinat corpus nisi de cõsensu mentis. vt dicit Lucia. Unde magis pẽsatur indignitas ex mente q ex carne.

Ad. 6. q. dõm q ea que in sacris gerunt exteri9 debent rñdere his q iteri9 gerunt. vñ fm q hõ ad xpm accedit iteri9 mẽtecita ad ei9 sacrm oz accedere corpe. q̃dã aũt nõ accedũt neq fide neq caritate. vñ tales accedũt sũt ab inspectiõe sacri et assũptione. q̃dã aũt accedũt fide sine caritate: et tales pñt videre sz nõ sumere: q p caritatẽ aliquis xpo icorporat: sz nõ p fidẽ accedẽs adhuc lõgi9 stat. Ad p9 q dõz q hoc nõ erat pp dignitatẽ arce q phibita erat videri: sz pp figurã. eã. n. in figura cõtingebat illis. i. Cor. 10. Cũ nõ liceat nisi maiorib9 et pfectis secreta fidei q p arcam signant curiose scrutari: q q pscrutator est maiestatis opprimet a gloria Eccl. 25. Ad 2m dõz q humilitas alicuius cõmẽdat in hoc q a licitis abstinet. et ideo nõ sequitur si aliquis a peccatis abstinens ab hoc ad tempus laudatur q pp hoc non abstinens peccet.

Ad quartum sic pcedit. videt q nocturna pollutio que in somnis accidit sit peccatũ. meritũ enĩ et demeritũ cũ sint 3ua nata sunt fieri circa idẽ: sz hõ in sõnis mereri pot: sicut pz de Salomone q dormiẽs a dño sapiẽ donũ ipetrauit. 2. Paral. i. q et potest aliqs demereri. q si in sõnis in aliqd pctũ cõsentiat: peccatũ ẽ qd in nocturna pollutiõe frequẽter accidit. Pr. pterea nõ hz mẽtẽ ligatã nõ excusat a pctõ si aliqd turpe cõmittere cõsentiat: sz hõẽs dormiẽtis nõ videt eẽ ligata: cũ nõ sit act9 corporeus cui9 psiciõe somnis accidit: imo videt q debeat eẽ magis libera q imobilitatis exterioribus sensib9 interiores a qb9 imediate mẽs accipit cõsortatur: et q̃dã q̃tiqs de futuris mẽte dormiẽs pcipit q vigilãs percipere nõ pot. q nõ excusat a peccato si in aliqd turpe cõsentiat: et sic idẽ qd pus. Pr. q̃cũq pot deliberare et ratiocinari videt vsũ lib. ar. habere: qd ingrẽdo elegit: sed dormiens vt experimento sciur interdũ argumentatur. et argumẽta soluit et legit. ergo habet vsum lib. ar. et sic idẽ quod pus. Pr. q̃cũq pot cõsentire et dissentire alicui turpi re9 hẽre videt si cõsentiat: q talis videtur esse dñs sui actus: sed dormiẽs aliqñ dissentit turpitudini pñtate: aliqñ aũt cõsentit. q qñ cõsentit vt eẽ re9 pctĩ. Pr. actiões et mot9 ex termĩis iudicant. sed nocturna pollutio frequẽter vigilia finit q̃uis in sõno icheet. q ẽ iudicãda ac si in vigilia fieret: et ita ẽ pctũ. Sz 3 est. qd Aug. dicit. 12. sup Gen. ad lrãz. Ipa fantasia q fit in cogitatiõe sermocinãtis cũ expssa fuerit in visiõe somniãtis. vt iter illã et verã cõiunctionẽ corpoz nõ discernat: cõtinuo mouet caro: et seqt qd eũ motũ seq solet: cũ hoc tñ sine pctõ fiat q sine pctõ vigilãtib9 dr qd vobis diceret sine dubio cogitatũ ẽ. Pr. phs dicit in p Eth. q fm dimidiũ vite. s. somniũ nõ differt felix a misero: neq vitiosus a studioso: sed fm peccatũ differunt. ergo pctũ nõ pot in somnis accidere.

Ulteri9 vt q nõ ipediat a sũptiõe corpis xpi: veniale. n. pctũ magis displicet deo q q̃libz imũdicia corpal q sine pctõ ẽ: sz nocturna pollutio nõ ẽ pctũ. vt ex auctate Aug. iducta pz. q cũ veniale pctũ nõ ipediret a sũptiõe corpis xpi: multo min9 nocturna pollutio ipedit. Pr. nõ ẽ dubiũ qn pctũ mortale plꝰ ipedit q nocturna pollutio: sed aliqs post pctũ mortale cõfessus pot corp9 xpi mãducare. q multo forti9 p pollutionẽ nocturnã cõfessus ẽ pt eadẽ die mãducare corp9 xpi. Pr. hõ oz ipedire pctũ alteri9 mortale q̃ntũcũq pot. sz si aliqs i pctõ mortali existẽs celebret missã cõstat q peccat mortalr. q si aliqs nõ hñs cõsciẽtiã pctĩ mortal possit hoc ipedire celebrando loco ei9: vt q debeat celebrare ẽt si sit nocturna pollutiõe pollut9. Pr. turpis cogitatio aliqñ sine pctõ accĩt vt ex vbis Aug. iductis pz. crapulatio ẽt sine pctõ accideret pt: sz fz Grego. pollutio q ex crapula accidit a cõione nõ ipedit si necẽitas ancibat. q nec illa q ex turpi cogitatiõe pcedẽte in vigilia pcedit. nec illa q ex ifirmitate nãe. vt Grego. dicit. q nulla pollutio ipedit. Sz 3 ẽ. qd dr Leuit. 15. Uir a q egreditur semẽ coit9 imũd9 erit vsq ad vesperã: sz imũdꝰ nõ lz sca tãgere. q multo min9 corp9 xpi mãducare. Pr. Isido. dicit. et hr in decretis di. 6. Qui nocturna pollutiõe polluit q̃uis ex memoriã turpiũ cogitationũ se sentiat iquinatum tñ hic vt tentaret sue culpe tribuat et sũã imundiciam slatim fletibus tergat: sed ille q purgatione indiget: debet a perceptione hui9 sacramẽti abstinere. q pollutus nocturna pollutiõe impedit a pceptione corporis xpi.

Ulteri9 vt q pp imũdiciã pure corpalẽ aliqs a pceptione h9 sacri ipediat. Deutro. 23. Habebis locũ ex castra. dic glo. corpalẽ mũdiciã diligit de9. q corpalẽ imũdiciam odit: et ita pp corpalẽ imũdiciã oz hõ ab hoc sacro abstinere. Pr. maior ẽ dignitas h9 sacri q oĩũ sacroz veteris testamẽti: sz in veteri lege et mulieres post partũ et patiẽtes fluxũ mẽstrui et seminis imũdi reputabant respectu sacroz veteris testamẽti. q multo forti9 dñt abstinere a pceptiõe h9 sacri. Pr. sacerdoti lepröso iterdicit facultas celebrãdi. vt pz ex. de clerico egro. vt debilita. Una nõe. q eadẽ rõne pp leprã dz laic9 a pceptiõe h9 sacri abstinere. Sz 3 pena nõ dñt pene sz culpe: aliogn cõsurgeret duplex tribulatio: qd est 3 id qd dr Naũ. p. Sed oẽs pñtes imũdicie corpales pene q̃dã sũt. q pp eas n pz aliqs a sacro altaris ipediri: q ẽ maxia pena. Pr. nihil9 vt meremur ex hõie extra: sz oẽs pdc̃e imũdicie ex eãs nãlib9 accidũt. q pz eas nõ meret aliqs a pticipatiõe h9 sacri ipediri.

Rñ. dõz ad p9m. q. q dr pctũ fm Augu. est in volũtate. mot9 aũt voluntatis psupponit iudiciũ rõnis eo q ẽ appetitus boni vel vere vel falsi. vnde vbi nõ pt eẽ iudiciũ rõis nõ pot eẽ volũtaris mot9: in sõnis aũt iudiciũ rõnis ipedit. iudiciũ. n. pfectũ hri nõ pt de aliq cognitiõe nisi p resolonẽ ad pn9. vñ cognitio oĩum hz: sic pz q cognitio cõclonũ oĩ hz a pncipijs. vel iudiciũ rectũ de cõclone hri nõ pot nisi resoluẽdo ad pn9 indemõstrabilia. cũ q oĩs cognitio intellect9 nri a sensu oriat nõ pot eẽ iudiciũ rectũ nisi reducat ad sensus: et ideo phs dicit in. 6. Eth. q sic p9 idemõstrabilia q̃tũ ẽ sensus sũt extrema. s. resolutionis ita et singularia q ẽ sensuũ: in sõno aũt sensus ligati sũt: et ideo nullũ iudiciũ ẽ liberũ neq rõnis nz sensus cõiectis: ideo nec mot9 appetit9 pt ẽ liber: et pp hoc nõ pt aliqs peccare in sõno neq mereri: sz nõ pot in sõno accidere signũ pctĩ vel meriti iquãtũ sõnia hẽ cãs imaginatiõis vigilãtiũ. vñ dicit phs i p Eth. q inquãtũ paulatĩ ptrãseant qdez motũ. s. a vigilãtib9 ad dormiẽtes meliora sunt fantasmata studiosoz q quoĩlibet. et Aug. 12. sup Gen. q pp affectionẽ aĩe bonã ẽt in sõnis q̃dã eius merita claret. Ad pmũ q dõz q fm q Aug. ibidẽ dicit: salomonis petitio in sõnis facta placuisse eo et remunerationẽ inuenisse dr p bono desiderio pus habito qd in somnis p signũ sancte petitiõis clarait: nõ q tunc in sõno meruerit. Ad 2m dõm q mens humana habet duos respect9. vnũ ad superiora qbus illustrat: aliũ ad corpus a quo recipit et qd regit: ex parte illa qua aĩa a supernis accipit per somnũ nõ ligat: imo magis libera redditur quanto sit a corporalibus curis magis absoluta: et ideo etiam ex influentia superni luminis aliq de futuris pcipe pot dormiẽs q vigilãs scire nõ possit: ex pte aũt illa q a corpe recipit oz q liget q̃tũ ad vltimũ iudiciũ et cõpletũ ligatis sensib9 a qb9 ei9 cognitio initiũ sumit q̃uis eciã imaginatio ei9 nõ liget q imediate ei spẽs rez subministrat. Ad 3m dõz q act9 li. ar. ẽ eligere sz q pz ex Aug. diffõne. in. 2. li. di. 24. posita. electio ãt est q̃si cõclo cõsilij vt dr i 3. eth. vñ ad iudiciũ ptinet: vel iudiciũ psupponit. et ideo q̃tis aliquẽ vsus alicui9 rõnis hõ dormiẽs hẽre possit fm q sensus min9 ligant: tñ vsus li. ar. in eligẽdo hẽre nõ potest. Ad 4m dõz q sz q sensus magis vel min9 ligat a passione sõni hoc ẽt iudiciũ rõnis magis vel min9 ipediẽtur vnde qnq hõ dormiẽs cõsiderat hec q apparẽt sõnia eẽ: sz q in dormiẽdo nunq sunt sensus soluti ex toto: ideo ẽt rõnis iudiciũ nõ est ex toto liberũ. vñ semp cũ aliq falsitate iudiciũ rõnis ẽ: et si q̃tũ ad aliqd sit verũ: et ide cõtingit q aliquis in sõno aliqñ cõsentit turpitudini: aliqñ nõ: q tñ iudiciũ rõnis nõ ẽ oĩno liberũ: et p cõñs nec li. ar. vñ nec talis cõsensus vel dissensus pot eẽ meritori9 vel demeritorius in se. Ad 5m dõz q corpales mot9 nõ ptinẽt ad meritũ vel demeritũ nisi sz q a volũtate q̃si a pncipio causant: et ideo nocturna pollutio magis iudicat q̃tũ ad rõnez meriti vel demeriti sz pn9 qd ẽ in dormiẽdo q sz terminũ q est in vigilãdo: q ex q in dormiẽdo excitat9 ẽ mot9 carnis nõ subiacet volũtati vigilãtis. Ulteri9 mot9 ille nec reputat euigilasse quousq pfectus vsus li. ar. recupauit pot tñ cõtingere q in ipsa euigilatiõe pctũ oriat sequẽdẽ pollutio pp delectationẽ placentẽ: qd qdez erit veniale pctũ si sit ex surreptiõe talis placentia. mortale aũt si sit cũ deliberatẽ cõsensu: et pprie cũ appetitu futuri. ita aũt placẽtia nõ facit pteritã pollutionẽ pctũ: q ipsi9 cã nõ ẽ sed ipsa in se pctũ est. si aũt placent vt nãe exoneratio vel alleuiatio peccatum nõ creditur.

Ad. 2. q. dõz q ad hoc q hõ digne ad sacrm eucharistie accedat tria requirunt. p mũdicia cõsciẽtie q nõ nisi p pctũ tollit. 2. erectio mentis ad deũ p actualẽ deuotionẽ: et hec p mẽtis hebetudinẽ vel occupationẽ aut euagationẽ interdũ sine pctõ amitt. 3. mũdicia corpalis. vñ et celebrantes vel tractantes aliqd sacri pp reuerẽtiã man9 lauãt. pm p et pncipalr pctũ ipedit. 2m ideuotio sine hebetudo mẽt. 3 corpal imũdicia. et hec tria qñq cõcurrit in aliq pollutiõe nocturna. qñq duo ex hiis qñq vnũ tñ: et sz hoc magis vel min9 ipedit: et ideo distiguẽdũ sũt pollutiõnũ mãeries. distiguũt ãt dupr pollut9 nocturna. p q̃tũ ad cãs eri: nã in sõnis appetit tripler ẽ cã. Una extri9 spũal sz i bas q p spũales subas nobis reuelat. Alia iteri9 spũal qd

fantasmata q̄ apparēt dormiētib⁹ sūt reliq̄e p̄cedētiū cogitationū. 3ᵃ ē corpal' intrīseca sic qñ fla dulce ad linguā occurrit sōniat hō cōedere dulcia. vñ medici ex sōniis corpis dispōnē coniiciūt. pollutio ḡ q̄n3 ex illusiōe accidit qñ fātasmata p̄ cāz extrīsecā spūalē .s. demōes cōmouent. q̄nq̄ ex reliquiis p̄teritaꝝ cogitationū: q̄d ē cā spūalis intrīseca. q̄n3 ex cā intrīseca nāli q̄ q̄ cā fuit volūtati subiecta sic ē qñ ex superfluitate cibi aut pot⁹ p̄cedēte pollutio accīt: vel nō fuit volūtati subiecta sicut accidat ex debilitate nāe īpotētis retinere semē sive ex ei⁹ virtute superflua expellēte sive q̄cūq̄ aliorū idē redit. ⁊ distīguit' pollutio q̄ntū ad mōs q̄ q̄n3 accit sine imaginatiōe q̄n3 cū imaginatiōe. ⁊ h̄ dupl'r. q̄ q̄n3 in ipa sōni imaginatiōe hō turpidini cōsentit. q̄nq̄ dissentit: et tñ pollutio accit. qñ ḡ sine imaginatiōe pollutio accit signū ē q̄ pollutio ex cā sit corpali intrīseca: s3 qñ cū imaginatiōe pōt sic vl' sic eē. in oīb⁹ igit' p̄dcis pollutiōib⁹ corpal' imūdicia ē cōiūcta: quādā mētis hebetatio nō ē nisi ī illis pollutiōib⁹ q̄ cū imaginatiōe accidūt: q̄ in illis q̄ sine imaginatiōe accidūt aīa nihil p̄cipare videt'. ille aūt deūp ē petm: vt ex dcis p3. s3 pōt esse effect⁹ pcti signās p̄cedēs pctm veniale vel mortale: pctm aūt mortale ex necessitate p̄cepti a p̄cepiōe eucharistie īpedit: q̄ mortal'r peccat q̄ cū cōscia pcti mortal' accedit. hebetudo aūt mētis ⁊ imūdicia corpal' ex quādā idecentia honestatis; q̄ idevotio q̄dā vr sic accedere nisi necessitas vrgeat: ⁊ iō cōsiderādū est vtꝝ in cā pollutiōis possit inueniri pctm p̄cedēs: q̄ cogitatio turpiū q̄n3 ē sine pctō: sic cū in cognitiōe tñ manet ve cū q̄s disputās de talib⁹ vel q̄ loquēs cogitet. aliqñ ēt cum pctō veniali qñ ad affectionē cogitatio p̄giēs ī sola delectatiōe sistit. q̄n3 ēt mortali qñ cōsensus adiūgit': ⁊ q̄ cogitanti tali de p̄pinq̄ ē delectatio ⁊ delectatiōi cōsensus. vñ ēt in dubiū p̄t verti vtꝝ seq̄ns pollutio ex pctō accidens vl' nō: ⁊ aut veniali aut mortali: tal' tñ p̄babil'r pōt coniici si p̄cessisse cōsensus. qñ ī ipa sōni imaginatiōe aīa dissentit nō tñ d3 q̄s sic cōsentiat q̄ cōsensus in vigilādo p̄cessit: q̄ h̄ pōt accidere p̄p ligamē iudicii rōnis q̄ q̄n3 magis q̄n3 min⁹ ē liberū in sōno. vñ ī tali pollutiōe si ad cā3 recurrēs dubitet de cōsensu oīo abstinere d3. si aūt expsse inueniat cōsensū nō p̄cessisse ⁊ necessitas vrgeat aut aliq̄ cā potior reformet pacti pōt accedere aut ēt celebrare nō obstāte corpis immūdicia aut hebetatiōe mētis: alṩ si necessitas nō īcūbat vl' nō exhibere debitā reuerētiā facto: nō tñ si celebrat mortal'r peccat s3 venial'r: sic cū q̄s q̄n3 mētis euagatiōes patit'. qñ aūt ex illusiōe accit si illusiōis cā ī nob p̄cessit puta cū q̄s idevot⁹ ad dormiēdū accesserit idē ē indiciū ⁊ ō pollutiōe q̄ ex cogitatiōe p̄cedēti cāt'. si aūt ī nob cā nō p̄cesserit: tūc magis cā cōtraria. ⁊ h̄ freq̄nter accidat ⁊ p̄cipue ī diebus q̄b⁹ q̄s cōlebrare d3: signū ē q̄ diabolus hoc fructū eucharistie p̄cipiēdi auferre conat'. vñ ī tali casu cōsiliū fuit cuidā mōacho: vt ī collatiōib⁹ patꝝ legit' q̄ celebraret: ⁊ sic diabol⁹ vidēs se nō posse cōseq̄ intētū ab illusiōe cessauit. si aūt ex cibo p̄cedēti aut potu acciderit idē ē indiciū ⁊ ō pollutiōe q̄ ex turpi cogitatiōe p̄cessit: nisi intñ q̄ nō ita de facili accit peccare mortal'r ī suptiōe cibi sic ī cognitiōe turpi: ⁊ q̄ aliqñ hec pollutio sine imaginatiōe accit: illa vo aliq̄n aūt q̄ ex nāe dispōne accit nō ē signū alic⁹ pcti: s3 pōt hebetatiōe mētis inducere: si cū imaginatiōe cōtigat. īmūdiciā aūt corpal' h3: ⁊ iō si necessitas immineat vl' deuotio expetat tal' nō īpedit. ⁊ p̄cipue qñ nō cū imaginatiōe accidit: tñ si p̄p reuerētiā abstineat laudādus ē qñ īfirmitas ā est p̄petua. ⁊ q̄ nō ita de facili p̄t depelli ex. q̄ cā cōtingat: iō nūꝗ̄ ē ip abstinere nisi necessitas īcūbat: dicūt aūt abstinere vt dic vñ ad .24. horas. q̄ in tali spacio nā deoadiata per corpal' imūdiciā ⁊ mētis hebetatiōē recōdinat'. ¶ Ad p̄m ḡ dō3 q̄ q̄uis pctm q̄lib3 veniale magis ad spūritatē pertinet: s3 ē q̄ pollutio nocturna: s3 h̄ magis deo displiceat: tñ pctm veniale nō ita hebetat aīaꝫ ⁊ corp⁹ īq̄nat: nec ita ē facile signū pcti mortal': sic pollutio: iō nō seq̄t'. ¶ Ad 2ᵐ dō: q̄ si eēt cōsulēdū alicui q̄ statī p⁹ peccatū mortale ēt cōtrit⁹ ⁊ cōfessus ad eucharistiā accederet: s3 deberet nisi magna necessitas vrgeret p̄ aliq̄d tp̄s p̄p reuerētiā abstinere: p̄terea cōfessio purgat maculā mētis: nō aūt īmūdiciā corpalē ⁊ hebetudinē q̄ cōtigit ī mēte ex depsiōne ip̄i⁹ ad carnē. ¶ Ad 3ᵐ dō. q̄ q̄dā dixit q̄ hō d3 peccare venial'r vt aliū a pctō mortali īpediat: s3 h̄ pctm cōtradictiōē īplicat: q̄ ex h̄ ipo q̄ fit pctm pōt īdebitū fieri. vñ si aliq̄d sit q̄d nullo mō possit ī eē pctm ī d3 fieri: nec ēt bonū est fieri nec licitū vt ali⁹ a pctō mortali liberet': q̄uis ad h̄ ex q̄dā pietate aīs ēt mītis hōi īclinēt. s3 p̄t hoc cōtigit vt aliq̄d q̄d aliṩ ē pctm veniale ex tali cā fieri desineret eē pctm: sic dicere aliq̄d vbū iocosū q̄d nō eēt ociosū si diceret' cā pie vtilitat'. vñ si tal' pollutio sit q̄ ī cāu necessitat' si īpediat: deberet pollut⁹ in casu p̄posito celebrare: alṩ nō. ¶ Ad 4ᵐ dō3 q̄ turpis cogitatio dr̄ nō solū q̄ de turpib⁹ ē: q̄ de eis nō p̄t eē honesta cogitatio: s3 q̄ turpitudinē h3 p̄p delectationē vl' cōsensū adiūctū: ⁊ hec q̄dē turpitudo magis habēda est q̄ illa q̄ in cibo accidit: tum q̄ magis vitare pōt cum difficillimū sit in cibo modū tenere. tū q̄ est magis p̄pinqua ad mortale peccatum.

¶ Ad .3. q. dō3 q̄ cū iste cib⁹ nō sit corpis s3 mētis cib⁹: magis in ei⁹ suptiōe cōsiderāda est dispō mētis q̄ corpis: ⁊ iō distinguēdū est in imūdicia corpali tñ: q̄ aut est p̄petua sic lepra aut diuturna vel est tp̄alis ⁊ cito purgabilis. si q̄dē sit p̄petua vel diuturna: tunc nullo mō p̄pter hoc q̄s abstinere d3: ne p̄pter imūdiciā corpis p̄dat' fruct⁹ mentis: sicut accidit in leprosis patiētib⁹ fluxū sanguis vel seminis. Si aūt sit tp̄alis ⁊ facile expurgabilis: tūc si aliq̄s in mēte sit bene dispositus sumere nō p̄hibet': q̄uis ēt possit ad tp̄s laudabil'r abstinere p̄pter reuerētiā tāti sacri. ¶ Ad p̄mū ḡ dō3 q̄ de⁹ diligit corpalē mūdiciā: ⁊ imūdiciā odit s3 q̄d p̄tinet ad reuerētiā vl' irreuerētiā sacri: ⁊ iō si ex deuotione mētis nō p̄p irreuerētiā aliq̄s cū imūdicia corpali accedat de⁹ acceptat. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ p̄hibitio imūdoꝝ in lege a sanctis magis erat p̄p significationē q̄ p̄p ipsas res. ⁊ iō nō d3 q̄ sil'r fiat in nouo testō vbi veniēte veritate figure cessauerūt. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ interdicit' sacerdoti leproso ne celebret publice corā p̄plo p̄p horrorē: tñ secrete bñ pōt ex deuotiōe celebrare nisi sit adeo corruptus q̄ ministeriū sine periculo explere nō possit: leprosus tñ ad sacerdotiū p̄moueri nō d3.

Ad quintū sic p̄cedit'. videt' q̄ sacerdos dare ī debeat corp⁹ x̄pi petēti si sciat ipsum esse peccatorē. medic⁹ .n. nō d3 dare īfirmo medicinā quā scit ei eē mortiferā: s3 sacerdos scit pctōri corpus x̄pi esse mortiferā cām. ḡ nō d3 ei dare. ¶ P̄. cōtra veritatē vite nō ē faciēdū aliq̄d p̄p vitādū scādalū: s3 dare corp⁹ x̄pi peccatori est cōtra veritatē vite cū sit cōtra p̄ceptū dñi. Math. 7. Nolite sanctū dare canib⁹. ḡ quātūcūq̄ possit sequi scādalū: nullo mō ē ei dādū: sic nec p̄ aliq̄ scādalo vitādo deberet dari canib⁹ aut ī lutū p̄ici. ¶ P̄. de duob⁹ malis min⁹ malū eligēdū ē: s3 pctōri min⁹ ē malū si īfamet' q̄ si corpus x̄pi māducet īdigne. ḡ magis sacerdos d3 ei negare in publico: ēt si crimē ip̄i⁹ ī notiā venire debeat q̄ ei dare. ¶ P̄. si dat ei hostiā nō cōsecratā nullū scādalū erit. ḡ vr̄ q̄ h̄ debeat magis facere. ¶ S3 cōtra. oīs x̄pi actio nr̄a ē instructio: s3 x̄ps dedit corp⁹ suū ī cena iude. vt h̄r Jo. 13. ⁊ Dio. dic. q̄ nō sciret cū peccatorē. ḡ ⁊ sacerdos pctōri petēti denegare nō d3. ¶ P̄. Augu. dicit. Non p̄hibeat dispēsatores pingues terre .i. peccatores mēsaꝫ dñi māducare.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ suspect' de crīe ēt dari debeat. suspitio .n. dubitationē īportat: s3 dubia ī meliorē ptē interp̄tāda sūt. ḡ vr̄ q̄ debeat ei dari: ac si eēt iustus. ¶ P̄. experimētū ī sumit' de aliquo crimie nisi de quo suspicio p̄cessit: s3 corpus x̄pi dādū ē aliq̄ alicui ad experimētū de pctō sumēdū sub his v̄bis. Corp⁹ dñi sit tibi ad p̄batiōē hodie: vt dr̄ in decretis .2. q. 5. sepe cōtigit. ḡ dari d3 suspectis. ¶ S3 cō. si suspectis de crimie dareť corp⁹ x̄pi eēt scādalū p̄plo videnti ⁊ scienti: sed scandalū vitādū est. ḡ nō d3 ei dari corp⁹ x̄pi.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ amētib⁹ corp⁹ x̄pi dari nō debeat: q̄ ad h̄ q̄ aliq̄s corp⁹ x̄pi sumat req̄rit' diligēs examinatio. vt p3 p⁹ Cor. 11. Probet aūt seips hō ⁊c. s3 h̄ nō pōt in amēte p̄cedere. ḡ nō pōt ei dari eucharistia. ¶ P̄. Item amētes ēt energumini cōputāť: s3 Dio. ī ec. hierar. energumini ēt ab īspectiōe dīnoꝝ arcent'. vñ stati post euāgeliū ī p̄mitiua ecclia p̄ vocē diaconi cū cathecuminis excludebant'. ḡ non d3 eis dari eucharistia. ¶ S3 cō. Cassio. dic. Eis q̄ ab imūdis vexant' spiritib⁹ cōionē sacrosctāꝫ a seniorib⁹ nr̄is nūq̄ meminim⁹ īterdictā. ḡ cū tales sint amētes amētib⁹ d3 dari. ¶ P̄. in decretis .26. q. 1. dr̄ q̄ recedūt: amētib⁹ ēt q̄cūq̄ petarī sūt cōferēda sūt: ⁊ loq̄t' ō recōciliatiōe ⁊ sacra cōiōe.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ ēt pueris dādū sit corp⁹ x̄pi: q̄ p̄ baptismū aliq̄s ascribit' ad corpus x̄pi sumptionē. vñ ⁊ baptisato cōferēdū ē vt Dio. dic. s3 pueri baptizati sūt. ḡ ⁊ eis corpus x̄pi d3 dari. ¶ P̄. vita spūal' sic ē p̄ baptismū ita est p̄ eucharistiā. q̄ dr̄ Jo. 6. Qui māducat me viuit p̄p me. s3 pueris dat' baptism⁹ vt hēant spūalē vitā. ḡ ⁊ sil'r d3 dari eis eucharistia. ¶ S3 cō est q̄ iste cib⁹ ē grādiū: vt p3 p̄ Aug. In li. cōfes. s3 pueri nōdū sūt grādes ī fide. ḡ nō d3 eis dari.

¶ Rñ: dō3 ad p̄mā q. q̄ si sacerdos sciat pctm alicui⁹ q̄ eucharistiā petit p̄ cōfessionē vel alio q̄lib3 mō distinguēdū ē: q̄ aut pctm ē occultū aut manifestū. si ē occultū: aut exigit ī occulto aut in māifesto. si in occulto d3 ei denegare et monere ne in publico petat. si āt ī māifesto petit d3 ei dare. ḡ q̄ p̄ pctō occulto penā īferēs publicā reuelator ē cōfessiōis aut p̄ditor crimis. 2ᵃ q̄ q̄lib3 x̄pian⁹ h3 ius ī p̄ceptiōe eucharistie nisi illō p̄ pctm mortale amittat. vñ cū ī facie ecclie nō cōstet istū amisisse ius suū: nō d3 ei in facie ecclie denegari: alṩ dareť facultas mal' sacerdotib⁹ p̄ suo libitu punire maria pena q̄s vellēt. 3ᵃ p̄p īcertitudinē stat⁹ sumētis: q̄ spūs vbi vult spirat. vñ subito pōt eē cōpunctus ⁊ dimiss⁹ a pctō purgat⁹: ⁊ diuīa īspiratiōe ad sacrū accedere. 4ᵃ q̄ eēt scādalū si denegaret'. Si vō pctm est māifestū d3 ei denegari siue ī occulto siue ī māifesto petat. ¶ Ad p̄m ḡ dō3 q̄ poti⁹ deberet eligere medic⁹ medicinā eē mortiferā īfirmo q̄ sibi si alteri oporteret: ⁊ sil'r sacerdos poti⁹ deberet eligere q̄ pctōr assumat ad p̄ditionē suā q̄ ipse deneget in p̄ditionē p̄priā in scādalizando ⁊ pctm occultū reuelādo. ⁊ p̄terea nō ē certū vtꝝ sit ei mortifera q̄ subito hō spū dei mutat': ⁊ itez ī ipsa p̄ceptiōe peccauit mortal'r in mortale pctm cōsentiēs. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ nō dimittit' tñ p̄p scādalū: s3 p̄p alias cās q̄ faciūt: sic eēt cōtra veritatē vite si negaret dñs. ḡ nō p̄hibuit simpl'r dare: s3 volūtatē dādi dicens. Nolite scm ⁊c. sacerdos aūt in casu p̄posito nō dat p̄pa spōte: s3 magis coact⁹: nec est sicut rō de alalib⁹ brutis ⁊ de p̄iectiōe in lutū: q̄ ale p̄dicte ē sūt sibi. ¶ Ad 3ᵐ dō3 q̄ s̄m Inno. 3. cū nemo debeat vnū mortale cōmittere vt p̄xim⁹ aliud nō cōmittat eligēdū ē poti⁹ sacerdoti nō p̄dere peccatorē q̄ vt ille nō peccet: q̄ pctōr d3 poti⁹ eligere vt abstinēdo reddaṫ suspect⁹ q̄ cōicādo māducet idign⁹. ¶ Ad 4ᵐ dō3 q̄ nullo mō d3 dari hostia nō cōsecrata p̄ cōsecrata: tū q̄ in sacto veritatis nō d3 eē aliq̄ fictio: tū q̄ nō māducās adoret q̄d māducat: vt dic Augu. daret sacerdos ei occasionē idolatrādi. vñ decretal' dic in casu cōsili q̄ falsa sūt abscidēda remedia q̄ sūt veris periculis grauiora: rōnes q̄ sūt ad oppositū p̄cedūt qñ peccator occultus publice petit.

¶ Ad 2ᵐ q. dō3 q̄ triplex ē suspicio. q̄dā violēta ad crimē cōtrariā nō admittit' p̄batio: sic si inueniat' solus cū sola nud⁹ in lecto loco secreto ⁊ tp̄e apto ad cōmittendū. Alia ē p̄babilis: sic si inueniaṫ solus cū sola colloq̄ns ī locis suspectis et freq̄nter. 3ᵃ ē p̄sūptuosa q̄ ex leui cōiectura oritur: s3 hec aūt vitia cōpendiā ē in 2ᵃ nō d3 denegari: q̄ pena nō īfligitur vbi culpa ignorat': s3 de p⁹ ē idē iudiciū q̄d de pctō. vñ si sit suspicio p̄cedēs ex fama publica nō d3 ei denegari ī occulto: neq̄ in manifesto. si aūt sic singularis ip̄i⁹ sacerdotis sic d3 dari ī publico: s3 nō ī occulto. ¶ Ad p̄m ḡ dō3 q̄ q̄uis nō hēatur in p⁹ suspitiōe certitudo sensibil' vel demonstratiōis: tñ habet' tal' certitudo q̄ suffic' ad p̄bationem iuris: nō .n. in oīb⁹ ē sil'r certitudo req̄renda. vt dr̄ ī. Eth. ¶ Ad 2ᵐ dō3 q̄ decretū illō abrogatū est. q̄ facere tales p̄batiōes ē temptare deū. Ul' dō3 q̄ in tēpe illi⁹ decreti ē dēt tal' purgō fieret: s3 vt p̄p tiōe tal' purgōis a futuris abstinēt. ¶ Ad 3ᵐ q. dō3 q̄ de amētib⁹ distinguēdū ē q̄ q̄dā .n. dr̄ large amētes: q̄ debilē mētem hñt sic dr̄ multidē q̄d male videt'. ⁊ tñ sunt aliq̄ mō docibiles eoꝝ q̄ ad fidē ⁊ deuotionē sacri p̄tinēt: ⁊ talib⁹ nō d3 corp⁹ x̄pi denegari. Quīdā vō sūt oīo carētes iudicio rōnis: ⁊ isti vl' fuerūt tales a natiuitate: ⁊ tūc eis nō d3 dari. q̄ ī pōt ad deuotiōē sūe ci q̄ req̄rit' ad h̄ sacꝫ q̄uis q̄dā cōtrariū dicāt. vl' īciderūt in amētiā p⁹ fidē ⁊ deuotiōē sacri: ⁊ tūc d3 eis dari nisi timeat' periculū: vel de vomitu vel de expuitiōe aut aliquo hōi ⁊ h̄ p3 p̄ h̄ q̄d habet' in decretis. cā. 26. q. 6. Si q̄s in īfirmitate p̄situs petit: ⁊ dū sacerdos inuitat⁹ ad eū venit vel tal' in frenesi accepto testimonio ab astātib⁹ q̄ petitionē audierit ⁊ recōcilietur: ⁊ eucharistia ei⁹ ori infundat'. ¶ Ad p̄mū ḡ dō3 q̄ in isto casu p̄cedēs deuotio cōputaṫ ei ad dignā māducationē. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ demoniacis non est denegāda cōio: nisi forte certū sit q̄ p̄ aliq̄ crimine a diabolo torq̄ueāt: ⁊ de talib⁹ loq̄t' Dio. Uel dōm ⁊ dici⁹ q̄ ipse vocat energuminos illos in q̄bus adhuc viget vl' demōis p̄p pctm originale nōdū extirpati eo q̄ nōdū baptismi grāz cōsecuti sūt: q̄b⁹ adhibet' exorci⁹ post cathecī⁹ aūt baptm. vñ ipse ponit eos scdo loco post cathecuminos. ¶ Ad q̄rtā q̄onem dōm q̄ pueris carentibus vsu rōnis q̄ nō pñt distinguere īter cibū spūalē ⁊ corpalē; nō d3 eucharistia dari: q̄uis q̄dā greci cōtrariū teneāt. irrōnabil'r aūt q̄ ad eucharistie sūptionē exigit' actualis deuotio: q̄ tales pueri hēre nō pñt. pueris aūt iā incipiētib⁹ hēre discretionē ēt añ p̄fectā etatē: puta cū sunt .x. vel .xi. annoꝝ: aut circa hoc pōt dari si in eis signa discretiōis appareāt ⁊ deuotiōis. ¶ Ad p̄m ḡ dō3 q̄ p̄ hoc baptizati acq̄rūt ius p̄cipiēdi corp⁹ x̄pi: nō tñ statī: ⁊ tp̄e cōpetēti: sicut ⁊ ius p̄cipiēdi hereditatē hñt: q̄uis eā statī nō possideāt. Dio. āt assignat rōnē baptismi q̄ ad adultos: vt p3 īspiciētibꝫ ei⁹. ¶ Ad 2ᵐ dō3 q̄ baptm dat' p̄m⁹ act⁹ vite spūalis. vñ ē de necessitate salutis: ⁊ iō pueris bap⁹ dādus est: s3 eucharistiā dat' cōplemētū spūalis vite: ⁊ iō illis q̄ p̄fectiōe sacri de q̄ ē p̄ actualē deuotionē pñt eē capaces d3 dari put habet' de cōsc. di. 2. In ecclia vbi dicit'. Nō cogitetis vitā hēre posse q̄ sunt expertes corpis ⁊ sanguis dñi: ⁊ loq̄t' de pueris: intelligēdū ē q̄ntū ad res sacri q̄ ēt vnitas ecclie: extra quā nō ē salus neq̄ vita: nō q̄ntū ad sacrālē māducatiōē. ¶ Crede ⁊ māducasti. itelligēdū ē de manducatiōe spūali ⁊ fide formata: iō aūt poti⁹ fidē cōmemorat: q̄ ipa ē q̄ maxime in sacris opat'. ¶ Nos corp⁹ x̄pi sacti sum⁹ q̄ spūal'r māducam⁹ nos ipsos. ⁊ dōm q̄ nos nō sum⁹ corp⁹ x̄pi nisi rōne vnitōis quā māducādo spūal'r acq̄rim⁹. ¶ Ecce factū est malū. cōtrariū dicit' sapia. 1. Indigne q̄ sumēs corp⁹ x̄pi nō efficit vt malū sit q̄d accipit. ⁊ iō dr̄ q̄ nō sit malū in se s3 fit malū .i. nociuū ei. ¶ Ita spūal'r sumam⁹ ⁊c. contra: q̄ in patria nullus vsus sacri erit. ḡ nec spūalis sūptio. Et dō3 q̄ dr̄ spūalis sūptio cōuenire rei sacri: q̄uā sacri sacra nō efficit: s3 tñ significat .i. fruitio diuinitatis quā ēt etiā significat sacrāmētalis māducatio.

sintasinata ꝙ apparẽt dormiẽtib⁹ fiat relige pcedẽtiũ cogitationiũ. ꝫ⁹ ẽ corpal⁹ irrilicea fic qñ fla volãe ad linguã ẽcurrit ſõniat bõ cõcedet olcia. vñ medici ex ſẽnis corpis diſponẽ conjeciũt. pollutio ꝙ qñs ex illuſiõe accidit qñ fãtinata p cãs extrilecã ſpiualẽ. l. demões ẽmouent. qñqꝫ ex reliquijs pcritaꝝ cogitationũ. qõ ẽ cã ſpialis irrilica. qñs ex cã irrilica nãli ꝙ gõ cã fuit volũtati ſubia fic ẽ qñ ex ſuppſititijs cibꝫ aut pot⁹ pcedẽte pollutio accit; vel nõ fuit volũtati ſubia ſine accidat ex debilitate nãe ipotẽtis retinere ſemẽ ſine ex el⁹ frente ſuppſita expellẽt ſiue ꝙcũ qꝫ aliꝫ in idẽ recidit. ꝛ⁹ diſtinguit pollutio ꝙñ ad mõs. qꝫ qñs accit ſine imaginatiõe. qñs cũ imaginatiõe. ꝛ B duplr. qꝫ qñs in ipa ſõni imaginatiõe bõ turpidini ſẽtit. qñqꝫ diſcernit⁹ tñ pollutio accit. qñ ꝙ ſine imaginatõe pollutio accit ſignũ ẽ ꝙ pollutio ex cã ſit corpali irrilicea: ita qñ cũ imaginatiõe põt ſic vẽire cẽ. in oib⁹ igit pdcis pollutionib⁹ corpal⁹ iudicia ẽ cõiect⁹. qdã mẽtis beberatio nõ ẽ niſi l illius pollutionib⁹ ꝙ cũ imaginatiõe accidũtqꝫ in illis ꝙ ſine imaginatõe accidãt alia nihil dicipare vt⁹ nulle peccat ꝙ ẽ pcẽ. ex ocio ps. ſi põt eſſe effect⁹ pcti ſignũ pcedẽs pcẽ venialẽ vel mortale: pcẽ aũt mortale ex nociitate pcepti a pcepiõe euchariſtie ipedit: qꝫ mortaliꝫ peccat ꝙ cũ cõſcia ẽ mortaliꝫ accedit. bebendo aũt mẽtio ꝛ imãdicia corpis ex qdã idecentia boneſtatis: qꝫ ideuotio ꝙdã vt ſic accedere niſi nõ citra⁹ vrgeat: ꝛ iõ ꝓſiderãdus eſt vꝫ in cã pollutiõis poſſit ineuire pcẽ pcedẽtꝫ cogitatio turpiu qñ ẽ ſine pcẽ. fiẽ cũ in cognitõe tñ manet ve cũ ꝙ diſpuãs de talib⁹ ꝙ gõ loq̃ne cogitet. aliqñ ẽt cum pcẽ venialẽ qñ ad affectionẽ cogitatio ptingẽs i ſola delectatiõe finiẽ. qñt ẽt mortali qñ ſẽtus adiũgit; ꝛ qꝫ cogitatiõi tali de ꝙpinq̃ ẽ delectatio ꝛ delectatiõi ſẽtus. vñ ẽt in vaſũ pẽ verti vꝫ ſiq̃na pollutio ex pcẽ accideret vt mõ. aut venialẽ aut mortale: ſal⁹ tñ ꝓbabiliꝫ põt cõiici ſi pcẽſſe ſẽtiꝫ. qñ ẽ ipa ſõni imaginatiõe aia diſſentit: nõ ẽ⁹ ꝙ ſi ſẽtiat ꝙ ſẽtus in vigilãdo pceſſit: qꝫ B põt accidere pp ligmẽ iudicꝫ rõnis: qõ qñs magis qñs min⁹ ẽ liberũ in ſõno. vñ ẽ tali pollutõe ſi ad cãs recurrãs dubitet de ſẽtu oio abſtiere ⁹⁹. ſi aũt expſſe lueniat ſẽtus nõ pceſſiſſe ꝛ nociitas vrgeat aut aliq̃ cã potiꝰ: reformet pactũ: põt accedere aut ẽt celebrare nõ obſtãte corpis immãdicia aut bebentiõe mẽtis. ſi nociitas nõ icũbat vt nõ exhibere õbẽt reuerẽtiã ſacr⁹: nõ tñ ſi celebrat mortaliꝫ peccat⁹ſ; venialiꝫ: ſiẽ cũ qꝫ qñs mẽt⁹ euagantes putiſ. qñ aũt ex illuſiõe accit ſi illuſiõ cã i nobꝫ pceſſit: puta cũ ꝙ ideuor⁹ ad vomitũ accẽſerit idẽ ẽ iudiciũ ꝛ ꝰ pollutiõe ꝙ ex cogitatiõe pcedẽti cẽnr. ſi aũt i nob cã nõ pceſſerit: tũc magis cã ꝓria. ꝛ B frequẽter accidat ꝛ pcipue i diebus gb⁹ ꝙ cõicare ⁹⁹: ſignũ ẽ ꝙ diabolus boi fructũ euchariſtie pcipẽde auferre conat. vñ i tali caſu ꝓiuſtũ fuit eidã mõachor⁹ vt collatiõib⁹ patꝝ legit. ꝙ cõicare ꝛ ſic diabol⁹ videꝰ ſe nõ poſſe ꝓfq̃ intẽtũ ab illuſiõe ceſſauit. ſi aũt ex cibo pcederi aut potu acciderit idẽ ẽ iudiciũ: ꝛ ꝰ pollutiõe ꝙ ex turpi cogitatiõe pcedẽti ꝙ

¶ De heresi alioꝝ qui dicit corpus xpi nō eē in altari nisi in signo. Di. X. a

S Unt item alij pcedētiū insaniā trāscēdētes qui dei virtutē iuxta modum nāliū reꝝ metientes audacius ac piculosius veritati ɔdicūt. asserētes i altari nō esse corp⁹ xpi vel sanguinē: nec subaʒ panis vel vini in subaʒ carnis τ sanguinis ɔuerti: ʒ ita xpm dixisse. Hoc ē corp⁹ meū: sic aplš dicit: petra aūt erat xps. Dicit.n. ibi eē corp⁹ xpi tm̄ i sacrō.i. i signo: τ tm̄ i signo māducari a nob: q errādi occasionē sumūt a verb veritatis. Unde pria heresis fcā ē i discipul' xpi. Cū.n. diceret. Nisi qs māducauerit carnē meā: τ biberit sanguinē meū nō habebit vitam eternā. Illi nō intelligentes dixerūt: durus est hic sermo: quis pōt eū audire: τ abierunt retro. Illis discedentibus instruxit duodecim qui remanserant. Spūs est inqt qui viuificat caro nihil prodest. verba que locut⁹ sum vobis spūs τ vita sūt. Intellexisti spiritualiter spūs τ vita sunt. Intellexisti carnaliter: etiam sic spiritus τ vita sunt: ʒ tibi non sunt. Spūaliter intellige que locutus sum. Non hoc corp⁹ quod videtis manducaturi estis τ bibituri illū sanguinē quē fusuri sunt: qui me crucifigent. Sacramentū aliquod vobis cōmendaui: spiritualiter intellectū viuificabit vos: caro autem non prodest quicq̄. Sunt etiā τ alia illoꝝ insanie somnia ministrātia. Ait enim Aug. Donec seculum finiatur sursum est dominus: ʒ tamē etiam hic nobiscū est veritas domini. Corpus enim in quo resurrexit in vno loco eē oportet: veritas autem eius vbiq̄ diffusa est. Item vna psona deus τ homo: vbiq̄ per id qd est deus. in celo per id quod homo est. Christus etiam dicit. Pauperes semper habebitis vobiscum: me autē nō semper habebitis. His aliisq̄ vtuntur prefati heretici in assertione sui erroris.

¶ Determinatio premissorum. b

Q Ue et eadem rōne omnia accipienda sunt: nō enim his negat verū corp⁹ xpi a fidelibus sumi vel in altari eē: ʒ his veritas aplos τ in eis nos instruxit. Nō ipsius corp⁹ nō in partes diripere putauerunt illi discipuli qui recesserunt: sed integrum visibiliter in forma humana: ʒ inuisibiliter sub forma panis τ vini corp⁹ τ sāguinē nobis traderet. Quem sensum Aug. confirmat dicens. Ipsum quidem τ nō ipsum corpus quod videbatur māducatur ipm inuisibiliter: nō ipsum visibiliter. Item. Cū necesse est illud visibiliter celebrari: necesse est tamē inuisibiliter intelligi. Ita etiā intelligendū est corpus xpi esse in vno loco.s. visibiliter in forma humana: veritas tamen eius.i. diuinitas vbiq̄ est. veritas enim eius idest verum corpus in omni altari est vbicūq̄ celebratur. Sic etiam illud intelligendū ē: pauperes semp habebitis vobiscū: me autē nō semp habebitis: sm corporalem presentiaʒ.s. qua cū eis conuersabatur. Similiter per id quod homo est in celo est visibiliter: inuisibiliter autem est in altari: q: non in forma humana apparet: sed forma panis τ vini operitur. Unde τ inuisibilis caro eius dicitur que vere est i altari. Sʒ q: in specie sua nō apparet: inuisibilis dicitur. Ait.n. Augu. Hoc est qd dicimus: quod modis omnib⁹ approbare cōtendimus sacrificium ecclesie duobus confici. duobus constare: visibili elemētoꝝ specie: τ inuisibili dñi nostri Iesu xpi carne τ sanguine: sacramēto τ re sacramēti.i. corpe xpi: sicut xpi psona cōstat τ cōficitur ex deo τ hoie. Cū xps sit verus deus τ hō: q: ois res illarū rerū naturā τ veritatē in se cōtinet ex qbus cōficit. Cōficit aūt sacrificium ecclesie duob⁹: sacramēto τ re sacramēti.i. corpe xpi. Est ergo sacramētū τ res sacramēti idem corpus xpi. Ecce inuisibilē dixit carnem xpi: q: forma panis operta sumit τ tractat. Idemq̄ corpus xpi dixit eē sacrm̄ τ rem: ex quo cōfirmatur qd supra diximus. Deinde addit qd magis mouet lectorē. Caro inquit eius est: quam sub forma panis opertā in sacramēto accipim⁹. τ sanguis ei⁹ quē sub vini spē ac sapore potamus: caro. vʒ. carnis τ sanguis sacrʒ ē sanguinis: carne: τ sanguine vtroq̄ inuisibili: intelligibili τ spūali significat corp⁹ xpi visibile: τ palpabile: plenū gratia τ diuina maiestate.

¶ Que sit intelligentia premissorum. c

A Ttēde his diligēter: q: tropo quodā vtit hic Augu. Quo solēt res significantes reꝝ sortiri vocabula quas significāt. Hic.n. visibilis spēs panis vocatur noie carnis: τ visibilis spēs vini noie sanguinis. Inuisibilis vero τ intelligibilis dicitur caro xpi: q: sm illā spēm nō videt caro: sed intelligit ita τ sanguis. Caro ergo inuisibilis dicitur eē sacrm̄ carnis visibilis: q: spēs panis ē ʒ quā illa nō videt caro: est sacramētū carnis visibilis: q: carne inuisibili.i. specie sm quā caro christi nō videtur caro: significatur corpus xpi qd est visibile τ palpabile vbi in sua forma apparet. Ita τ de sanguine accipi dʒ. Quem sensum cōfirmat Augu. Aperiens qualiter predicta intelligēda sint: q: obscure dixerat cōsequenter dicēs ita panē vocari corpus christi cū vere sit sacramētum corporis christi qd in cruce positum est: sicut ipsa imolatio que fit manib⁹ sacerdotis vocat christi passio nō rei veritate: sed significādi mysterio: τ sicut sacrm̄ fidei dicitur fides. Satis respōsum est hereticis: τ obiectionibus eoꝝ qui negāt verū corpus christi in altari esse τ panē in corpus: vel vinū in sanguinē mystica ɔsecratione cōuerti dicētes. Quis audeat māducare dñm suū? Quis etiā audeat dicere quotidie formari corpus christi: de materia vel substātia: que non fuit virginis caro.

¶ Auctoritatibus pbat verū corpus christi eē in altari: τ in id panem cōuerti. d

H Ec τ his similia abijciūt illi in diuino mysterio legē nature secrātes: quoꝝ psidiā subdita ɔuincūt testimōia. Ait enim veritas. Accipite hoc est corpus meum. Item Ambrosius. Si tātū valuit sermo Helye vt ignem de celo deponeret: nō valebit tātū sermo xpi vt substātias mutet? De totius mūdi operibus legit: q: ipse dixit τ facta sunt τc. Sermo igit.i. filius qui potuit ex nihilo facere quod non erat: nō potest ea que sunt in id mutare qd nō erant? Non enim minus est causare q̄ mutare nouas naturas rebus. Item si ordinem querimus: viro mixta femina generare cōsueuerat. liquet ergo q: pter nature ordinē virgo generauit: τ hoc qd conficimus corpus ex virgine ē. Quid ergo hic queris nature ordinem in christi corpore: cum pter naturam sit ipse partus ex virgine? Item ante benedictionem alia species nominat: post cōsecrationē corpus significatur. Ante cōsecrationē aliud dicit post cōsecrationē sanguis nūcupat. Tu dicis amē .i. verum est. quod sermo sonat: affect⁹ sentiat. Itē Augu. In specie panis τ vini quam videmus res inuisibiles.i. carnem τ sanguinem honoramus: nec sic pēdim⁹ has duas spēs: sicut ante cōsecrationē pendebamus: cum fideliter fateamur ante consecrationē panē esse τ vinum: quod natura formauit. Post consecrationem, vero carnem christi τ sanguinem quod benedictio consecrauit. Item Ambro. Panis est i altari vsitatus ante verba sacra. vbi accessit cōsecratio: de pane fit christi caro. Quomō autē pōt quod panis est esse corpus christi? Consecratione que fit sermone christi. Item si tanta vis est in sermone domini vt incipiat eē que nō erāt: q̄to magis operatorius est vt sint q̄ erāt: τ i aliud cōmutent? Et sic qd erat panis ante ɔsecratione: iam corp⁹ xpi est post ɔsecrationē: q: sermo xpi creatura mutat: τ sic ex pane fit corpus xpi: τ vinū cū aqua in calice missum fit sanguis cōsecratione verbi celestis. Item Aug⁹. Sicut p spiritūsanctū vera christi caro sine coitu creat: ita per eūdē ex subā panis τ vini idem corp⁹ xpi τ sanguis cōsecrat. Corp⁹ xpi τ veritas ē τ figura. Ueritas dū corp⁹ xpi τ sanguis virtute spūs ex panis viniq̄ substātia efficit. Figura vo est id quod exterius sentit. Itē Eusebius emisenus. Inuisibil' sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis τ sanguinis sui verbo suo secreta potestate cōmutat. Ex his aliisq̄ pluribus constat verum corpus xpi τ sanguinem in altari esse: immo integrū christum ibi sub vtraq̄ specie: τ substantiam panis in corpus: viniq̄ substantiam in sanguinem conuerti.

P Ostq̄ magr̄ determinauit q: in hoc sacro tria inueniunt. aliqd qd est sacrm̄ tm̄: τ aliqd qd est res τ sacrm̄: τ aliqd qd ē res tm̄: sm hoc diuersimode diuersi māducant. In pte ista icipit pseq de singulis dictoꝝ triū in spāli. Un̄ diuidit in ptes tres. In pma determinat de ipso vero corpe xpi qd est sacrm̄ τ res ɔtenta in sacro. In 2⁰ de spēb⁹ panis τ vini q̄ sunt sacrm̄ tm̄.ʒ.di.xi. Si aūt q̄rit de accidib⁹. In 3⁰ determinat de effectu sacri q est res tm̄ in fine dist. ibi. Institutū est h sacrm̄. Prima in duas. In pma ostēdit verū corp⁹ xpi in altari ɔtineri sub sacro. In 2⁰ determinat de trāsubstātiatione p quā fit vt ibi sit verū corpus xpi. di.xi. ibi. Si aūt q̄rit qlis τc. Prima in tres. In prima ponit errorē quoꝝdā negātiū veritatē quā asserere intēdit τ pbationes eoꝝ. In 2⁰ soluit pbationes ipoꝝ ibi. Que et eadē rōne τc. In 3⁰ inducit auctes ad veritatē pbādam: ibi. Hec τ his silia obijciūt τc. Scda ps diuidit in partes tres. In pma exponit auctes q̄s illi errātes p se inducūt: τ exponē scdm̄ pdictā ɔfirmat. In 2⁰ ostēdit dubitationē esse de quadam auctoritate Aug. inducta pro se ibi. Deinde addit q: magis mouet τc. In tertia exponit eam ibi. Attēde his diligenter τc.

H Ic quatuor q̄runt. ¶ Primo vtrū verum corp⁹ xpi ɔtineat in hoc sacro. ¶ Scdo vtrū totus xps ɔtineat in sacro sub spēb⁹ q̄ manet. ¶ Tertio vtrū sit ibi. ¶ 4⁰ quō possit agnosci corp⁹ xpi eē q̄ ē in sacro.

Ad primum sic pceditur. Uidet q: in sacro altaris nō ɔtineat verū corp⁹ xpi: an his enim q̄ ad pietatē τ reuerētiā ptinēt diuinā nihil dʒ eē qd in crudelitatē vel irreuerētiā sonet. sed māducare carnes hois sonat in quādā bestialē crudelitatē τ irreuerētiā māducanti: q τ in sacro pietatis qd ad māducationē viuā ordinat nō dʒ esse verū corp⁹ xpi qd māducat. ¶ Pret. sacra ordinantur ad vtilitatē nostrā. sed Io. 6⁰ di. Caro nō pdest qcq̄. ergo corp⁹ xpi sine ei⁹ caro nō dʒ esse in h sacro: ʒ solū ei⁹ spūalis vt⁹. ¶ Pret. Greg. dicit in homel. de regulo corpalē pn̄tiam dñi q̄rebat q: spūali nullaq̄ deerat min⁹ itaq̄ in illū credidit quē nō putabat posse salutē dare nisi pn̄s eēt in corpe: sed nō ponim⁹ q: corp⁹ xpi sit in altari nisi vt nob sit cā salutis. q vr q: ex infirmitate fidei pcedat. ¶ Pret. nihil pōt eē nūc vbi pus nō fuit loco pexistēte nisi ipm mutet: sed corpus xpi aūt ɔsecrationē nō erat i altari. si ē post ɔsecratio-

nem sit ibi fm eritatē: q aliq modo sit mutatus: q̄ non pōt dici. g̃ non est verꝫ ibi corp' xpi. ℭ P. nullū corp' pōt eē sil in diuersis locis: si corp' xpi est in celo vere quo aicē dit. g̃ ipossē est q sit in altari. pbatio pncipalis: cōtinef ē suos terminos si terminos locatiꝫ termini cuiuslibet corporis locati sunt sil cū termis corpis locātis. g̃ nullū corpus locatum in vno loco pōt eē ē terminos illi' loci: ⁊ ita nō pōt eē in duob' locis sil. ℭ P. eadē rōne pōt poni corpus xpi eē in diuersis locis ⁊ eē vbiq. sic ponētes angelū esse in diuersis locis: dic q est vbiq velut. ponere q corp' xpi vbiq possit esse est hereticū: q hoc solius diuini tatis est. g̃ nō pōt eē in diuersis locis sil. ℭ P. angelus est simplicior q̄ corp' xpi: si angelus nō pōt esse sil in pl'ib' locis. g̃ neq corp' xpi: ⁊ sic idē qd pus. ℭ P. corp' xpi inglīfi corp' nō hꝫ q sit in pl'ib' locis: q sic cuilibet corpi cōueniret: neq inglīa gloriosa: q multo fortius ipsi glīficato cōueniret: neq in glīa diuinitati vnitū: q vnio nō ponit ipm eē limites corpis. g̃ nullo modo sibi cōpetit. ℭ Sed ꝯ. 1. Co. xi. Qui mādūcat ⁊ bibit idigne iudiciū sibi mādūcat ⁊ bibit nō diiudicās corp' dnicū: si eēt corp' xpi ibi fm solā significationē nō oporteret diiudicare hūc cibū ab aliis: q gl's panis eadē rōne signat corp' xpi. g̃ opꝫ ponere q sit ibi veꝫ corp' xpi. ℭ P. vitas in nouo testamēto dꝫ rñdere figure veteris testamenti: sed in veteri testamento ipse agn' q figurabat xpm sumebat in cibū: vt pꝫ Exo. xii. g̃ in noua lege ipm veꝫ corp' xpi qd p agnū significat dꝫ manducari. ℭ P. Deutero. xxxii. dr. Dei pfecta sunt opa: sꝫ nō pfecte ꝯiungeremur deo per sacra que nobis tradidit nisi sub aliq corp' ipse ꝯtinere. g̃ in h sacro veꝫ corp' xpi ꝯtinet: q nō est aliud assignare sacrm in q̄ xps realr ꝯtineat. Ad hoc ēt sunt multe auctes in littera posite.

ℭ Rñdeo dōm q sub sacro altaris cōtinet veꝫ corp' xpi qd de virgine traxit: ⁊ ꝯriū dicere est heret: q derogat vitati scripture qua dñs dicit. Hoc est corp' meū. Rō aūt ꝯgruētie q in hoc sacro ipse xps ꝯtineat in pn'bus tractat' doctores: q̄ nō ita pfecte nob' xps ꝯiūgeret si sola sacra illa haberem' in qb' ꝯiūgit nob' xps p vtutē suā in sacris illis pnripaliter: ⁊ iō oꝫ esse aliqd sacrm in q̄ xps nō pncipaliter sꝫ sm eēntiā ꝯtineat vt sit pfecta ꝯiūctio capitis ad mēbra: ꝯsequunt aūt ⁊ alie vtilitates: sꝫ ostēsio maxie charitatis i h q se ipm dat nob in cibū: sublevatio spei ex tā familiari ꝯiūctiōe ad ipm: ⁊ maximū meritū fidei in hoc q credunt multa in h sacro que nō solū pter rōnē sunt: sed ēt ꝯ sensū vt vꝫ: ⁊ multe alie vtilitates que explicari sufficiēter non possunt. ℭ Ad p'm g̃ dōm q in crudelitatē sonaret ⁊ maxime irreuerētiā si corp' xpi ad modū cibi corpalis manducaret vt. s. ipm veꝫ corp' xpi dilaniaret ⁊ dētib' attereret: hoc aūt nō ꝯtingit in sacrali mādūcatione: q ipm p manducationē nō laceraf: sꝫ mādūcātes integros fac ipsb' sub qb' latet diuersis vt īfra dicet. ℭ Ad 2m dōm q nihil pdest caro xpi corpalr mādūcata vt dcm est: nullū aūtē pdest sacralr mādūcata. vñ Aug. dic. Caro nō pdest q̄d sic quō illi intellexerūt: sic. s. intellexerūt carnē quō' cadauer vel vēdit in macello dilaniat. ℭ Ad 3m dōm q nō dicimus veꝫ corp' xpi eē in altari eo q aīr nō posset salutem ꝯferre sic regulas credebat: sꝫ q ille est ꝯuenientissim' modus: sicut ⁊ ꝯuenientissim' modus repationis hūane fuit p h q ibi caro facti est: ⁊ habitauit in nob': q̄uis etiā ali' modus repationis fuit possi. ℭ Ad 4m dōm q nō oꝫ semp illud qd est nūc vbi pus nō fuit locale mutatū eē: q pōt aliqd eē ꝯuersum in ipm: sic cinis in igne ꝯuertit: sed ēt ignis mutat mutatiōe ꝯtractiōe: h accio q ignis in illa ꝯuersione nō est termin' p̄ mōis: sꝫ cōpositū ex subo generationis. s. mātr termin'. s. forma vel forma ipsa q est termin' p se nō gñat. vt in 7° Meta. phꝫ. gñat aūt p accidens: q nō est p se subsistēs: i alio q̄ mutato mutari cē.

corp' aūt xpi est i altari eē pus nō fuerit: q panis ꝯuersus est in ipm: ita q ipm totū corp' est termin' p se ꝯuersionis sic ibi erat forma: nō tñ est ens i alio sic formas: sꝫ p se subsistēs: ⁊ ita nō oꝫ q sit locali motū neq gñatū p se neq p accñs. ℭ Ad 5m dōm q nullū corp' cōparat ad locū nisi mediātib' dimēsionib' quātitatiuis: ⁊ iō ibi corp' est aliqd vt in loco vbi cōmēsurant dimēsiones ei' dimēsionib' loci: ⁊ fm h corp' xpi nō est nisi in vno loco tñ. s. in celo: sed q ꝯuersa est in corp' xpi suba panis qui pus erat in h loco determinate mediātib' dimēsionib' suis q̄ manent trāsubstātiatione facta: iō manet loc' nō qdē īmediate hñs ordinē ad corp' xpi fm pprias dimēsiones: sꝫ fm dimēsiones panis remanentes: sub qb' succedit corp' xpi subē panis: ⁊ iō nō est hic vt in loco p se loqndo: sꝫ vt in sacro: nō solū significāter: sꝫ cōtinēter ipm ex vi cōuersiōis facte: ⁊ sic patꝫ q corp' xpi nō est ē terminos loci sui fm q ei cōpetit esse alicubi int' vt eē ex dimēsiōib' pprijs qd ē p se alicubi esse ita vel eē: sꝫ est ē terminos loci q̄si p accñs fm q cōpetit ei eē alicubi rōne illaꝫ dimēsionū q̄ remanēt ex illo corpe qd cōuersum est in corp' xpi. ℭ Ad 6m dōm q sic ex dictis pꝫ corp' xpi nō dꝫ eē alicubi nisi rōne dimēsionū ppriaꝫ: ⁊ illi' corpis qd in ipm cōuersum ē. nō est aūt pōle q dimensiones ei' pprie sint vbiq: neq q corp' in ipm cōuertēdū vbiq sit: ⁊ iō q̄uis corp' xpi sit in pl'ib' locis aliq̄ mō nō tñ pōt eē vbiq. ℭ Ad 7m dōm q rō illa bñ sequeret si rōne proprioꝫ terminoꝫ eēt in pl'ib' locis: qd multo fortius angelo cōueniret: sꝫ ꝯuenit ei inq̄tū aliqd corp' ꝯuertit in corpus xpi: nō aūt in angelū. ℭ Ad 8m dōm q h nō cōpetit corpori xpi: neq inq̄tū est corp': neq inq̄tū est glīficatū: neq inquātū diuinitati vnitū: sꝫ inq̄tū est termin' ꝯuersiōis: vñ sic accideret de corpe lapidis si deus filii mō panis subaꝫ in lapidē cōuerteret qd nō est dubiū eum posse.

Ad secūdum

sic pcedit. Uī q xps nō ꝯtineat sub sacro q̄tū ad aiam. q xps nō corporaliter est in altari vt dcm est. nisi fm q panis in ipm ꝯuertit: sed ꝯstat q panis nō ꝯuertit in aiaꝫ xpi. g̃ aia xpi nō ē ibi. ℭ P. xps est in sacro altaris vt cib' fideliū: sꝫ nō est cibus fm aiam: sꝫ fm corp': q dicit: Caro mea vere est cib'. Jo. 6. g̃ nō est ibi fm aiam. ℭ P. forma sacri dꝫ rñdere sacro: sed i forma nō fit mētio de aia: sꝫ solū de corpe: q dr. Hoc est corp' meū. g̃ nō est ibi fm aiam. ℭ Sed ꝯ. q̄cūq nō separant fm eē vbicūq est vnū ⁊ aliud: sed vnū est esse aie xpi ⁊ corpis: sic mār ⁊ forme. g̃ cū corp' xpi sit i altari erit ibi aia. ℭ P. corp' xpi nō est in sacro iaiatū: sꝫ corpus sine aia est iaiatū: ergo xps nō est ibi fm corp' tñ: sꝫ ēt fm aiam.

ℭ Ulterius vr q sub spē panis xps nō ꝯtineat inq̄tum ad carnē aiatā: q vt dcm est corp' xpi est ibi fm q cib' sꝫ eē cibū nō ꝯuenit nisi carni. vñ Jo. 6. Caro mea vere est cib'. g̃ nō est ibi aliq̄ ps corpis nisi caro. ℭ P. qd iā est non opꝫ fieri. s. q̄ in pane ꝯsecrato sunt oēs ptes corpis xpi erit ibi sanguis. g̃ nō oꝫ q p ꝯsecrationē vini iteꝫ ibi fieret. ℭ P. dr in reuelationib' vitate ostēditas reuelatio eēt cū errore: rinqd est icōueniēs: sꝫ spēs panis ostensa est aliqñ vt caro sicut legit in vita bti Greg. g̃ non est sub spē panis aliqd de corpore xpi nisi caro: ⁊ nō sanguis vl os vel aliud hꝫ. ℭ Sed ꝯ. sic corp' xpi significat in sacro ita ꝯtinet ibi: sed significat fm q est: alr significatio eēt falsa: g̃ est ibi sꝫ q est: sed caro nō est sine sanguie ⁊ aliis ptib' corpis. g̃ est ibi nō solū caro: sꝫ ēt alie ptes corpis. ℭ P. in spē panis significat totū id qd est res tñ sine sacro. s. vnitas corpis mystici: sic in vino vt ex dictis. 8° di. pꝫ. sed sic significat id qd est res tñ. ita significat ⁊ ꝯtinet id qd est res ⁊ sacrm: ergo ⁊ tot' xps q est res ⁊ sacrm cōtinet sub vtraq spēcie. ℭ Ulterius vr q nō sit ibi corp' xpi fm ppriā q̄titatē: nisi. n. qd manet cōuertit in alteꝫ: sꝫ q̄titas panis manet: ergo nō ꝯuertit in q̄titatē corpis xpi: sꝫ corp' xpi nō est in

altari vt dcm est nisi vt est terminus cōuersionis. g̃ nō est ibi fm ppriā q̄titatē. ℭ P. fm phm in 4. phy. Corp' naturale nō pōt eē sil cū dimēsiōib' separat: q tūc due dimēsiōes eēnt sil: sꝫ dimēsiōes panis manēt. g̃ sub eisdē dimēsiōib' nō pōt esse corp' xpi cū dimēsionib' ppeie q̄titatis. ℭ P. accñs plus depēdet a suba q̄ suba ab accñte: sꝫ ex pte eius qd est sacrm tñ inueniē accñs sine suba. g̃ multo magis pōt poni ex pte eius qd est res ⁊ sacrm q sit suba sine accñte: ⁊ ita corp' xpi sine q̄titate. ℭ P. sic dcm est supra: vbicūq est corp' aliqd fm pprias dimēsiōes est ibi vt in loco: sꝫ corpus xpi nō est sub sacro vt in loco: q iā eēt eē terminos loci ppriū. g̃ ipossē est q sit ibi fm dimēsiōes pprias. ℭ Sꝫ ꝯ. suba nunq̄ separat a ppa passione: sꝫ suba corpalis ppa passio ē q̄titas dimēsiua. g̃ cū suba corpis xpi sit sub sacro et q̄titas ei' dimensiua erit. ℭ P. de rōne corpis viui est organizatio: vt pꝫ in 2° de aia: sed organizatio reqrit diuersū situ pciū: sic' aūt psupponit q̄titatē. g̃ q cū corp' xpi sit viuum sub sacro q sit ibi sub ppria quātitate.

ℭ Ulteri' vr q nō sit ibi fm totā q̄titatem suā. ꝯstat. n. q q̄titas corpis xpi nō inuenit eē corp' xpi: ⁊ vt corp' xpi sine ppria q̄titate: sꝫ ꝯstat q corp' xpi nō est vltra dimēsionem panis: neq aliq̄ ps dimēsiōis est sub qua nō sit corp' xpi. g̃ si est ibi q̄titas tota corpis xpi: neq excedit dimēsiōes panis: neq excedit: sꝫ cōis animi ꝯceptio est q due q̄titates q̄ꝫ vna alteri supposita: neq excedit neq exceditur sunt eq̄les: vt pꝫ i pn' Euclidis. g̃ q̄titas corpis xpi tota equat q̄titati panis: qd est falsum: q ꝯtingit eē maiorē ⁊ minorē. ℭ P. nullū corp' fm totā suā q̄titatē pōt ꝯtineri idifferēter magna ⁊ pua q̄titate extrinseca: sꝫ corp' xpi ꝯtinet idifferēter sub pua pte: vel magna panis ꝯsecrati. g̃ nō est ibi fm totā suā q̄titatē. ℭ P. q̄cūq sub aliq̄ q̄titate extrinseca ꝯtinet corp' aliqd hñs ptes distinctas sꝫ suā intrinsecā q̄titatē totā ꝯtingit assignare sub qua pte illi' q̄titatis singule ptes ꝯtineantur: sed corp' xpi cū sit organicū hꝫ ptes distinctas. si g̃ fm totā suā q̄titatē ꝯtinet sub dimēsionib' erit assignare vbi sit caput ei' ⁊ manus ⁊ pes: qd est ipossē: q puitas q̄titatis nō sufficit ad talē distīctiā: ⁊ pcipue cū ptes hēant distātias determiatas ppter mltia intermedia que hñt q̄titates determiatas. ℭ Sed ꝯ. totalitas corpis attēdit fm totalitatē q̄titatis eius: q fm q̄titatē diuidit ⁊ ptes hꝫ. sed fm Aug. Christ' tot' mādūcat in sacro. g̃ est ibi fm totā suā q̄titatem. ℭ P. ipossē est aliqd esse alicubi fm ptē q̄titatis: ⁊ nō fm totā nisi diuisa q̄titate ipsi': sed q̄titas corpis xpi nō diuidit actu: q corp' illud est ipossē. g̃ cū in sacro ꝯtineat aliqd q̄titatis corpis eius: ipossibile est dicere q non cōtineatur in toto.

ℭ Rñdeo dōm ad pmā q. q in sacro altaris ꝯtinet aliqd dupl'r: vno' ex vi sacri: alio mō ex nāli concomitātia. Ex vi qdē sacri ꝯtinet ibi illud ad qd cōuersio termiat: ad qd ā terminat ꝯuersio sciri pōt ex trib'. Pmo ex eo qd cōuertebat: mō. n. ꝯuertit mā sacri nisi in id ad qd hꝫ silitudinē fm ppriētatē nāe: sic vinū in sanguinē. Scdo ex significatione forme cui' vtute sit ꝯuersio: vt. s. in illud ꝯuersio terminat qd est significatū p formā. Tertio ex vsu sacri: q qd ptinet ad cibū ꝯtinet sub spē panis ē vi sacri: ⁊ qd ptinet ad potū sub spē vini. Ex nāli aūt ꝯcomitātia ⁊ q̄si p accñs ꝯtinet sub sacro illud qd p se nō est termin' ꝯuersiōis: sed sine q̄ termin' ꝯuersiōis eē nō pōt: fm h q̄ pꝫ q cū aia xpi nō hēat silitudinē cū suba panis: nec in forma sacri de aia fiat mētio: nec aia ꝯueniat ad vsum sacri q est mandūcare ⁊ bibere: ad aiam nō terminat ꝯuersio panis: nec vini: sed ad corp' ⁊ sanguinē xpi q̄ ab aia separa nō sunt: ⁊ iō aia nō ꝯtinet ibi ex vi sacri: sꝫ ꝯtinet ibi ex nāli ꝯcomitātia ad corp' qd viuificat. vñ si fuisset facta cōuersio panis in corpus xpi qñ erat mortuū aia nō fuisset sub sacro. Et qd dcm est de aia dꝫ itelligi de diuinitate: nisi q diuinitas ei'

ēt pter sacrm est vbiq. Et p h pꝫ rñsio ad obiecta.

ℭ Ad 2m q. dōm q duplex est vsus sacri. s. mādūcare vsus bibere: mādūcare aūt est vsus cibi sicci: sꝫ bibere est vsus cibi humidi: q pot' dr: ⁊ iō sub spē panis q ad vsum mādūcationis ordinat cōtinet ex vi sacri nō solū caro: sꝫ etiā ossa ⁊ oēs hm ptes: nō aūt sanguis: q ꝯtinet ex vi sacri sub specie vini q ad vsum pot' ordinat: sꝫ q̄uis ex nāli cōcomitātia ⁊ sanguis sit sub specie panis ⁊ caro sub spē vini. ℭ Ad p'm dōm q ponit ibi ps p toto. s. caro pro toto corpe: ⁊ h pcipue specialr ponit vt p silitudinē corpalis mādūcatiōis cui pcipue caro apta est mādūcare: et ad sacralē q̄siās et oēs alie hꝫ ptes mādūcationi aliq̄ nō cōpetāt: sꝫ fm Auic. q̄ dā aialia ipsis nutriant. ℭ Ad 2m dōm q illud qd iā est nō fit eo mō quo est: sed alio mō pōt fieri: q qd est potētia fit actu: ⁊ iō sanguis xpi q est sub sacro hñs ꝯsecrata nō ex vi sacri fit ibi p ꝯsecrationē vini ex vi sacri: vñ sic et qd est i vno loco p accñs fit ibi p se q̄lq. ℭ Ad 3m dōm q visus corpalis vt dicet nō pōt videre corp' xpi fm q est sub sacro: qd aūt illud sit qd q̄lq in hoc sacro in specie carnis aut sanguinis apparet īfra dicetur.

ℭ Ad 3m q. dōm q suba panis q̄ ꝯuertit i corp' xpi ī hꝫ aliq̄ ppositionē silitudis ad q̄titatē vel alia accñtia xpi: sꝫ tantūmodo ad subaꝫ ei' corpis: ⁊ iō cū nihil ꝯuertat in corp' xpi de pane nisi suba panis: q accñtia manēt: ꝯstat q cōuersio illa terminat directe ad subam: nō aūt ad accñtia: q accñtia panis remanēt: ⁊ iō q̄titas ⁊ alia accñtia ppa corporis xpi nō sunt ibi ex vi sacri: sꝫ sunt tñ ibi fm rei vitatē ex nāli ꝯcomitātia accñtis ad subam: vt de aia dcm ē. ℭ Ad pmū g̃ dōm q rō illa pbat q nō sit ibi ex vi sacri: ⁊ h ꝯcedo. ℭ Ad 2m dōm q dimēsiones corpis xpi nō sunt ibi ex vi sacri: sed solū ex eo q ꝯcomitant inseparabilr subam: ꝯstat q ꝯrio ordie sunt ibi dimēsiōes pprie corpis christi ⁊ dimēsiones locati corpis in loco. Corpis enī subā locati nō hꝫ ordinē ad locū nisi mediātib' dimēsiōib': ⁊ ideo q dimēsiones corpis locati nō possunt esse sil cū aliis dimēsionib': seq̄t ex ꝯrio q suba corpis locati nō possit eē simul cū aliis dimēsionib': neq separata neq in alio corpe existētib': sed hic cōtrario suba corpis xpi p se mediante ordinatur ad hoc q sit sub sacro: ⁊ dimēsiones ei' pprie ex ꝯrio p accñs: suba aūt ex h q est suba nō phibet eē simul cū dimēsionib' q̄buscūq sive ꝯiūctis sibi sive separatis: aut existentib' in alio subo: sic suba angeli pōt eē sil vbi est aliud corp': ⁊ ideo ēt corpus christi sub ppriis q̄titate pōt eē sub dimēsionib' panis. ℭ Ad 3m dicēdū q non pōt fieri hec mutatione panis q ei' accñtia sine suba remaneāt: ⁊ sic nō possꝫ fieri q suba corpis christi eēt sine accñtib' sine sua mutatione: posset aūt deus hoc facere vt sine accñtib' ppriis eēt ad min' aliqb' intrinsecis: ⁊ q̄ nō est icōueniēs panem mutari: est aūt icōueniēs xpm mutari mutatiōe: ⁊ ideo nō est sile qd īducit rō. ℭ Ad 4m dōm q q̄uis corp' christi cū q̄titate ppria sit sub sacro nō est tñ ibi mediāte sua quātitatem ideo nō est ibi vt in loco.

ℭ Ad q̄tā q. dōm q qua rōne ponit ibi ps q̄titatis eadē rōne ibi poni dꝫ etiā tota q̄titas: q sicut corp' xpi nō separat a ppa q̄titate: ita vna ps q̄titatis nō separat ab alia: vtraq. n. sine mutatiōe intrinseca corpis xpi nō posset euenire. ℭ Ad pmū g̃ dōm q i suppositiōe directe q̄titas applicat q̄titati: q q̄titas christi nō directe applicat q̄titati panis: q nō mediāte ipsa corp' xpi sub dimēsiōe panis est. iō n ē ibi aliq̄ suppositio q̄titatis ad q̄titatē: nec aliq̄ cōmēsuratio q̄titatū: ⁊ iō nō seq̄t q sint eq̄les. ℭ Ad 2m dōm q licet illa que nō hñt q̄titatē pōt esse idifferēter sub pua ⁊ magna q̄titate: sic pꝫ de aia que est idifferēter in magno ⁊ pno corpe: ita illud qd nō rōne sue q̄titatis ꝯtinet sub aliq̄ q̄titate pōt esse idifferēter i magna ⁊ parua q̄titate: sic est in ppsito. ℭ Ad 3m dōm q licet sicut

eblectio tligit: ẽtinitate ꝓsupponit: et qz ẽtinitas cholisti nullã
ẽtinitatẽ dt ad dimẽsiones panis nõ erit mec sit ꝑtiũ eo
ponis xpi in ẽcha corꝑis qm ꝑtes sub sacro bẽt ꝓes di
stinctas et finitas sint nullũ ẽt tñ assignare in gbꝰ di
mẽsionũ panis ecclie singule ꝓes corꝑis xpi iaceant nec tñ
legit qz dicam corꝑ xpi ẽtinitatẽ ordiné bite ꝓes ẽtcẽ
ẽm ordiné illã nõ cõparantẽ ad dimẽsiones exteriores.

Ad tertium dicẽdũ sic ꝓcedit. videt qz corꝑ xpi ꝑmeat sub
sacro circũscriptiue circũscriptiue cõ. corꝑ qñ ẽt
loco circũscribil: sic corꝑ xpi ẽt sub sacro sicut i loco qñ
ꝓs qz nõ ẽt alii modi assignare de modis essendi in quos
assignat ꝑbs in 4ꝙbr. ẽ corꝑ xpi ẽt i loco circũscriptiue.
¶ Pl scr ꝓcipuꝰ vt qz ꝓtiũ ẽt positũ ẽtra ꝓ loco tale in
berens et corꝑis xpi sub nõ deuadat alios ꝓcerẽtib⁹ put
ẽt sub sacro. ẽ nec ꝓsitũ. ẽ sm qz ẽt sub sacro ẽt i loco
qz positio essẽtie ꝓtiũ in loco dicit. ¶ Pꝺ cꝛꝛ qñ ꝓtiũ
superficie alteri⁹ corꝑis ita qz nõ excedit nec qz excedit circũ
scribẽs illa superficie sic loco sed corꝑ xpi totum vt dcm ẽt
ꝑmeat sub virgina superficie dimẽsionũ panis que manẽt et
nec excedit nec excedit. ẽ ẽt sicut in loco circũscriptiue.
¶ Pꝺ cꝛꝛ qñ replet locũ circũscribil loco sed corꝑ xpi re
plet locũ dimẽsionũ alioꝝ ẽt vacuũ. ẽ corꝑ xpi circũscribil
ꝺcb⁹ illis. ¶ Sed Pꝺ cꝛꝛ qñ circũscribil loco ẽmẽsura
ri loco circũscribẽdo qz loc⁹ locatus sint eqlit: vt ẽ in
4ꝙbr. sed corꝑ xpi nõ cõmẽsurat ẽtinati dimẽsionib⁹ vt
dcm ẽt. ẽ nõ ẽt ibi sic in loco circũscriptiue. ¶ Pꝺ cꝛꝛ
qñ circũscribil loco aliq̃ ꝓtes ei⁹ bñt situ determinatũ
in loco illo sed ꝺ vt dcm ẽt non ꝓcurit corꝑi xpi rõne di
mẽsionũ illaꝝ. ẽ nõ ꝑmeat eis circũscriptiue.

¶ Ulteri⁹ vꝺ qꝛ ꝑmeat eis saltez diffinitiue qz plus distat
a nõ loci angelus ẽ corꝑ xpi sed angelus nõ ꝓt ee i loco
qn loco diffiniat: vt cõter dꝛ. ẽ multo fortiꝰ corꝑis xpi ẽt
diffinitue sub ꝺcb⁹ illis. ¶ Pꝺ cꝛꝛ corꝑale ẽtendunt⁹ ẽ de
terminatũ ad ꝺ z nũc. sed corꝑ xpi ẽt sub ꝺ. ẽ determinat ad
hic z nũc. ẽ ẽt diffinitue sub ꝺcb⁹. ¶ Pꝺ cꝛꝛ finitũ epi
sticis alicubi diffinitue ẽt ibi cicũ corꝑ xpi ẽt ꝺ. ergo ẽ.
¶ Ds Pꝺ cꝛꝛ qñ ẽt diffinitue alicubi ita ẽt ibi qz nõ alibi.
sed corꝑ xpi nõ ita ẽt sub ꝺcb⁹ qz nõ alibi. ẽ nõ ẽt diffini
tue sub ea. ¶ Pꝺ cꝛꝛ qñ ꝓt fine sui mutatione alibi ẽ ẽ
Bus ẽt ꝺ diffinitue. pg B. a. ponam⁹ angelꝰ loco mouer⁹ qui ẽ
loco diffinitus: ẽs corꝑ xpi ꝓt alicubi ẽ ẽ sub ꝺcb⁹ illis
sine ei⁹ mutatione vel sua vel ꝺcb⁹ ꝓta si alicubi corꝑis
xpi ꝑcrat. ergo non erat hic diffinitue.

¶ Ulterius vꝺ qꝛ corꝑ xpi nõ ꝓssit ẽ totũ sub ẽ ꝺbet ee
ꝺcb⁹ dimẽsiõcs. panis remanẽtes ꝓt in ifinitũ diuidi.
ẽ ẽ in ẽ ꝺbet ee dimẽsionũ illaꝝ ẽt corꝑ xpi totũ ẽt ibi
nitiue sub ẽtẽ dimẽsionib⁹ qõ ẽt ipse. ¶ Pꝺ cũqz vni
ẽ ẽdẽ sit ẽ sibi ẽtcẽ sint sibi. ẽ ẽ ẽ

¶ Ulterius videt q nec angelus possit videre corp⁹ christi sub sacro: q2 q̄dā sancti sunt maiores q̄buidā angelis: vt habet p glo. i. Cor. v. sup illud angelos iudicabim⁹. s3 oculus glorificat⁹ hoīs sancti nō pōt ipm videre. g nec angelus.

¶ Itē qd est in se visibile si ab aliq̄ nō videat hoc ē ppter defectū videntis: sed oculus glorificat⁹ q nō videt corpus xpi sub sacro ab omni defectu est immunis. ergo corp⁹ christi nō est de se visibile sub sacro exītū: sed qd de se nō est visibile a nullo pōt videri. ergo nec angelus corp⁹ xpi videre pōt sub sacramēto. ¶ Sed cōtra Greg. qd est qd nō videant qui vidēt oīa vidētē: sed angeli vidēt deū vidētem oīa: vt patet Math. 18. Angeli eo2 semp vidēt faciē patris. ergo vidēt corp⁹ christi sub sacramēto.

¶ Ulteri⁹ vr q cōphēdi possit intellectu viatoris: qz lz nō ē supra intellectū. q supra sermonē: vt pz in li. de causis: sed nos loquimur de corpore xpi sub sacramēto cōtēto. ergo non est oīo supra intellectū nostrū. ¶ Itē nullus tenet ad impossibile: sed q̄lz tenet credere z mēte tenere corpus christi verū esse sub sacro. ergo mēte capi pōt. ¶ Sed contra intellect⁹ noster ortū habet a sensu: sed corp⁹ christi sub sacramento non cadit in sensum: vt pbatum est. ergo nō cadit in intellectum nostrum.

¶ Rūdeo. Dōm ad pmū. q. q nihil videt corpali visu nisi p hoc q oculus eius mouet ab obiecto fm similitudinē coloris in ipo existētē: que qdē similitudo pmo fit i medio: z deinde in sensu: corp⁹ aūt christi nō habet ordinē ad spēs sub q̄b⁹ est rōne q̄ntitatis sue: z ideo nō pōt aggenerari similitudo coloris eius in aere cōtingēte spēs duplici rōne. Primo q2 oīs actio corpalis reqrit cōtactū: tact⁹ aūt corpalis cōsequit q̄ntitatem: q2 nihil aliud est q̄ cōiūctio terminoz duaz q̄ntitatū: z ideo corp⁹ christi nō tāgit aerē circūstātē: z ppter hoc nō pōt in ipo aggenerare similitudinē coloris sui. Secūdo q2 color cōsequit q̄ntitatē cū imediatū subiectū eius sit supficies: z q2 corp⁹ xpi nō h3 ordinē ad hūc locū rōne sue quantitatis: ideo nec rōne sui coloris: z ideo sicut nō cōiungit aeri circūstāti fm q̄ntitatē: ita nō assimilat sibi ipsum aggenerādo similitudinē coloris sui in eo.

¶ Ad pmū ergo dicēdū q si oculus christi eēt extra spēs sacramēti nō videret subam suā infra spēs cōtentā ex natura glorie nisi miraculose: z ideo nō oz q oculus glorificatus videat nisi forte p miraculū. ¶ Ad 2^m dōm q cōprehēsores q̄uis nō videant forte corpali visione corpus christi sub sacramēto: vidēt tamē visione intellectuali plenaria: z ideo non oz q habeāt de eo fidē: sed pfectā cognitionem. ¶ Ad 3^m dicēdū q sensus in hoc sacramēto nō decipitur: q2 sensus nō habet iudicare de substātia: sed de formis sensibilib⁹: z ideo cum forme sensibiles sint ibi vere in iudicio sensus nō est deceptio: sed pōt esse deceptio i iudicio intellectus nisi assit fides vel plena cognitio: z q̄uis lateat visum corporalē beato2: nō tñ latet ipso2 q2 intellectū cōspicuū: sicut etiā essentiā dei nō videt oculus corporis: sed oculus mētis ipo2. vt Aug. dic. i li⁹ de vidēdo deū.

¶ Ad 2^m. q. dōm q absq2 omni dubio dicēdū est illud qd ibi apparet esse verū corp⁹ christi: aliās nō adoraret: sicut z pus erat q si in spē panis videbat. Sed verū spēs illa que ibi apparet sit spēs corporis christi difficile est determinare. Quidā eni dicūt q spēs illa carnis vel pueri est tm in oculo videntis: z hoc forte aliq̄n verū est cū ab vno videat in spē panis: z ab alio in spē carnis vel pueri: z ab eodē etiā q̄nq2 post modicū ite2 sub spē panis vt qd pus sub specie carnis videbat: z fm hoc pōt fieri diuino miraculo vt similitudo corporis xpi fiat in oculo sicut nāliter fieret si corp⁹ christi pūs esset: nec est deceptio: q2 nō fit nisi ad instructionem fidei z deuotionē excitādā. Sed q2 aliq̄n ab oīb⁹ ita videt: z q̄nq2 ita diu durat in tali spē: ideo alij dicūt q̄ vera spēs corporis xpi extra visum imutat: nec obstat q videt in minori q̄ntitate: z nō in spē gloriosa: q2 in pprie corporis gloriosi est vt se ostendat in toto vel in pte: z in specie gloriosa vel nō gloriosa: sed q2 mutatio visus ab aliq̄ corpore p mediū fit p cōtactū eius qd sentit ad mediū quo sentit: oportebit fm hoc dicere q corp⁹ xpi fm hoc tāgat mediū visionis: z per cōñs q sit ibi sicut in loco: z ita q vel sit in pluribus locis: vel q2 localr motum sit de celo descēdēdo: qd tñ ei nō est ipossibile: sed huic obuiat qd Hermūdus dicit q de multo p eo2 cōsilio sigillatū fuit hoc qd apparebat in specie corporis christi: z positū in altari: corp⁹ aūt christi si ibi esset localr disparere posset: q apparuisset sicut accidit discipulis eūtib⁹ in Emaus: nullo aūt mō reseruaret. Et ideo securius videt dicere q sicut qn videbat corpus christi in specie panis erāt quedā dimēsiones substātes: z illis alia accidētia sensibilia fundabant: ita ille eedē dimensiones manēt: z eis alia accidētia supducunt diuina vtute que speciē carnis pōdunt sicut z accidētia que prius erāt pōdebāt speciē panis: z pōt esse q eadē vtute tūc accidentibus recedētib⁹: ite2 accidētia panis reducātur: cū etiam naturali actione aliquod illo2 q̄nq2 accidentium imutari posset dimēsionibus manētibus: sicut odor vini vel sapor si diu cōseruaret. ¶ Ad pmum ergo dicēdū q adhuc spēs panis manēt quātū ad dimēsiones que prius subsistebāt: z pncipales erāt in sacramēto: q̄uis colores z alia hēnō manēāt diuina virtute hoc faciente: z ideo sub illis dimēsionibus adhuc manet corpus christi. ¶ Ad 2^m dicēdū q edificat fides z excitat deuotio: q2 illa accidētia sunt similia oīo accñtib⁹ carnis christi vere qd nō erat de accidētibus panis: q̄uis nō sint ipsamet accidētia corporis christi. ¶ Ad 3^m dicēdum q q̄uis illa accidentia carnis ibi prius nō essent: tamē sunt superinducta ad fidei instructionem diuina virtute.

¶ Ad tertiā. q. dicēdū q vsus sacramēti ds materie sacramēti cōpetere: sicut ablutio aque in baptismo: z quia corpus christi in hoc sacramēto sub specie panis nobis pponit: ideo vsus sacramēti est p mādūcationē. vt supra dictū est. ergo in specie ppria vel in specie carnis cruētate apparens vel in simili specie non habeat rōnē cibi: non debz assumi ab eo cui sic apparet: s3 ab alio cui sub specie panis apparet: si aūt omnib⁹ sub specie carnis appareret: tūc oz cum reliquijs poni. ¶ Ad pmū ergo dicēdum: q deuotio non excitat h ad mādūcādū: q2 non in specie cibi pponit: sed ad venerādum. ¶ Ad 2^m dicēdū q in tali casu sacerdos debet ite2 celebrare: vt quidā dicūt: z corpus christi sumere: z si scōo hoc accideret: iterū tertio. Quidā aūt dicunt q in tali casu sufficit spūalis mādūcatio: nec propter hoc efficit trāsgressor cōstitutionis ecclesie: q2 ad ea que frequētius accidūt leges aptantur.

¶ Ad quartā. q. dicēdū q angelus nihil videt corporali visione: q2 etsi corpus assumat nō tamē cōcedit q videat p corpus assumptū: vñ relinquitur q in ipo nō est nisi intellectualis visus q qdē nō est recipiendo a sensibilib⁹ vt in 2° lib. dcm est. dist. [illegible] sed vel spēs inatas q̄tū ad ea que naturali cognitione itelligit: vel per verbū qd vidēt quātum ad ea que supra naturalē cognitionē ipso2 sunt: z q2 angeli sunt beatior q habeāt plenā visionē eo2 omnium de quibus est fides quātū ad visionē gloriosam que fidei succedit: z ideo sicut fides credit corpus christi esse sub sacramēto: z ita in visione beata angeli vidēt. Credo aūt q oia que sunt fidei sunt supra naturalē cognitionē angelo2 sicut supra rōnē naturalē hominū: z ideo mysteria fidei dicuntur esse abscōdita a seculis in deo: vt dr Eph. 3°. vñ nāli cognitione nō vidēt angeli corpus christi sub sacro: sed solū beati: demones vo nullo modo vidēt plenarie: sed credūt z cōtremiscūt. ¶ Ad pmū ergo dōm q beati visione intellectuali glorie vidēt corp⁹ christi sub sacro: q̄uis nō corporali in qua cum angelis non cōicāt. ¶ Ad 2^m dōm q de se fm q est sub sacro nō est visibile corp⁹ christi visu corpali: est tñ visibile visu intellectuali.

¶ Ad 5^m q. dōm q sic in 3° li. dictū est di. 14. illa tñ intellectus nō videre oīppēic loquēdo: q2 quo2 essentie ei repsentant sine lumine nāli: sine lumine gratie: aut glie: z ideo per cōñs videre dr illa a pncipio que statim cognitis terminis q̄si visa essentijs terminoz cognoscunt: z per cōñs tñ illa que reducunt in illa pncipia sicut cōclusiōes sciaz: que vo nullo modo ordinē hnt ad pncipia nāliter cognita: nec ad sensus pceptionē nō pōt in statu vie videre: z q2 corp⁹ xpi esse sub sacro nullū ordinē hz ad pncipia naturalr cognita que sūt pncipia scia2: nec etiā sensu a nobis apphēdi pōt. iō intellectus viatoris nullo modo hoc videre pōt: z multo minus cōphēdere: q2 aliqd videt qd nō cōphēdit sicut essentia diuina in pria nisi videre largo modo dicto: s3 q dicimur ea q̄ sūt fidei videre i speculo z enigmate. p^a Cor. 13. ¶ Ad p^m g dicēdū q sicut imperfecte videm⁹ ita et z deficienter loquimur. ¶ Ad 2^m dōm q nullus tenet videre in presenti: sed tenetur credere: fides autem de non visis est, credere autem est possibile.

¶ Non hoc corp⁹ qd videtis z c. intelligēdū est per se. i. s3 q videt in forma sua. ¶ Ipsu3 quidē z nō ipm corp⁹ vr esse cōdictio. Et dōm q nō est: q2 ipm corp⁹ xpi in ppria spē nō mādūcat: z hoc dicit visibilr Aug. q2 in ppria spē corp⁹ xpi videri pōt: sed sub spē panis mādūcat: z hoc dicit inuisibilr q2 in ppa spē videri nō pōt. ¶ Sacrificiū ecclesie duob⁹ cōficit. nō q ex eis fiat vnū in essentia: sed q2 ex eis fit vnū sacrm. Qualr aūt psona xpi dicat cōposita ex duab⁹ naturis dictū est in 3° lib. dist. 6^a. ¶ Caro carnis: videt hoc esse falsum: q2 nihil est signū sui ipsius. Et dicēdū q carne q que significat nominat ipsas spēs que sunt signū carnis z hoc tropice: vt magister dicit: z ipse spēs cū carne cōtenta dicunt caro inuisibilis: quia sub specie illa caro xpi nō vr. carnē aūt significatā nolat ipsam carnē xpi fm q sub ppa forma videt: vnde z visibilr dr. ¶ Quis audeat mādūcare z c. Ad pmū hac rōnū visum est in pmo articulo huius distinctionis. Ad secūdā patebit solutio ex his que dicētur in 2° dist. sequēti. ¶ Sed tñ valuit sermo Helie. locus est a minori. vñ intelligēdū est q plus valeat sermo xpi z in psona xpi platus: q2 sermo Helie in seipso nō hēbat virtutē aliquā: s3 opabat p modum intercessionis. Sermo aūt xpi sub forma hui⁹ sacri hz virtutē itranseā de qua supra dist. vig. dictū est. ¶ Quid ergo hic queris nature ordinē z c. g vr q nō licet disputare p rōnes de hoc sacro. Et dōm q loquitur cōillos q nihil in hoc sacro: z in alijs que sunt fidei volūt credere nisi h qd p nālē rōnē pbari pōt: nō aūt cōtra illos qui ex pncipijs fidei disputant: z q ex pncipijs nālib⁹ nō volūt pbare que sunt fidei: sed sustinere: q2 que sūt fidei q̄uis sint supra rōnē: nō tñ sunt cōrōnē: alr dr eēt sibi cōrius si alia posuisset i rōne q̄ rei vitas hz. ¶ Si tāta vis eēt in sermone dñi. vr q hec pbatio nō valeat: q2 sermo quo oīa facta sunt ex nihilo est vbū increatū: nec ātlog debuit de vbo creato. i. forma sacri. Et dōm q cūctas hui⁹ vtutis residet i vbo increato: s3 i vbo creato est istrālr: vt dcm est.

¶ Sic p sph z c. vr q ista trāsubstātiatio nō debeat spūi scō: s3 magis filio: z dōm est q appropriat filio sic opanti: q2 ipe est sacerdos z hostia: spūi aūt scō sicut quo operat: q2 ipe est vt⁹ de illo exiēs ad sanādum Luc. 6.

¶ De modo cōuersionis. Di. XI. a

Si aūt querit qualis sit illa cōuersio an formalis an substātialis vel alterius generis: Diffinire nō sufficio: formalem tñ non esse cognosco: q2 species rerum que ante fuerant remanent z sapor z pondus. Quibusdā esse videt substātialis: dicentibus sic substātiā cōuerti in subam vt hec essentialr fiat illa. Cui sensui pmisse auctoritates cōsentire vident.

¶ Oppositio. b

Sed huic snie sic opponit ab alijs. Si substātia panis inquiūt vel vini conuertit substātialiter in corpus vel in sanguinē christi: quotidie fit aliq̄ suba corpus vel sanguis xpi: que ante nō erat: z hodie est aliquid corpus xpi: qd heri non erat: z quotidie auget corpus xpi atq2 format de mā de qua in cōceptione nō fuit fcm. Quibus hoc modo responderi pōt: q2 nō ea rōne dicit corpus xpi cōfici verbo celesti q ipsum corp⁹ in cōceptu virginis formatū deinceps formet: s3 substātia panis vel vini q̄ ante nō fuerat corp⁹ xpi vel sanguis verbo celesti fit corpus z sanguis. Et ideo sacerdotes dicunt cōficere corpus xpi z sanguinē: q2 eo2 misterio suba panis fit caro: z suba vini fit sanguis christi: nec tamē aliquid additur corpori vel sanguini: nec augetur corpus christi vel sanguis.

¶ Augustinus i libro sniaz psperi. c

Si vo queris modū quo id fieri possit: breuiter respōdeo. Mysteriū fidei credi salubriter pōt: inuestigari salubriter nō pōt. Nō ergo corpus xpi panis mutatōe in id nō augmētat: nec sanguis ex vini cōuersione: cui⁹ volūtati z potētie ascribat: q idē corp⁹ de virgie editū: fit ergo suba illa ista sine ei⁹ augmēto. Nec tñ cōcedunt qdā q suba panis aliq̄n fit caro xpi: z si fiat caro xpi: sicut farina fcā est panis: z aq̄ fcā est vinū: nec tñ dr farina est panis: z aq̄ est vinū. Alij vo cōcedūt illud qd erat panis vel vinū: post cōsecrationē esse corp⁹ z sanguinē: nō tñ seqt panis ē caro xpi: vl vinū ē sāguis: q2 suba pāis vl vini postq̄ fcā ē caro xpi vel sanguis: nō est suba panis vel vini: s3 caro z sanguis. Ideo distīguēdū vr: cū dr suba panis vel id qd erat panis modo ē corpus xpi. Manēs. n. panis nō est corpus xpi: s3 mutata in id qd fcā ē: est corpus xpi. Nec dicimus subam panis vel vini materiā esse corporis vel sanguinis: q2 nō de ea vt de materia format corpus: s3 ipsa format in illud z efficit illud. Vñ Augu. Corpus xpi dicim⁹ illud qd ex fructib⁹ terre acceptū z pce mystica cōsecratū sumimus in memoriā dñice passionis. Qd cū per manus hoīs ad illā visibilē spēz pducatur: nō sanctificat: vt sit tā dignum sacramētū nisi operāte inuisibiliter spiritu dei.

¶ Asserit deinde panem transire in corpus christi. b

Quidam vero sic dicunt conversionem illam esse intelligendam: vt sub illis accidentibus sub quibus erat prius substantia panis et vini: post consecrationem sit substantia corporis et sanguinis sic tamen vt non eis afficiatur: et sic asserunt dictum panem transire in corpus christi: quia vbi erat panis nunc est corpus christi. Quod si est: quid ergo fit de substantia panis et vini? Illi dicunt vel in preiacentem materiam resolui vel in nihilum redigi. Alij vero putauerunt ibi substantiam panis et vini remanere: et ibidem corpus christi esse et sanguinem: et hac ratione dici illam substantiam fieri istam: quia vbi est hec est et illa. Quod mirum est: et ipsam substantiam panis vel vini dicunt esse sacramentum. Sed quod non sit ibi substantia nisi corpus christi et sanguis: ex predictis et subditis aperte ostenditur. Ait enim Ambrosius. Panem istum quem sumimus in mysterio: illum intelligo vtique qui manu sancti spiritus formatus est in vtero virginis et igne passionis decoctus in ara crucis. Panis enim angelorum factus est cibus hominum. Vnde veritas ait. Ego sum panis viuus qui de celo descendi: et iterum. Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Ex his namque duabus sententijs aperte datur intelligi: quod panis ille et iste: non duo sed vnus panis: et vna caro: proculdubio vnum efficitur corpus. Illud vere: illud sane: quod sumptum est de virgine: quod resurrexit: et in celum ascendit. Item Gregorius. Quis fidelium habere dubium possit in ipsa immolationis hora ad sacerdotis vocem celos aperiri illo christi mysterio: angelorum choros adesse: summa et ima sociari: vnum quid ex inuisibilibus atque visibilibus fieri idem. Eodem momento et in celum rapitur ministerio angelorum consociandum corpori christi et ante oculos sacerdotis in altari videtur. Sicut diuinitas verbi totum implet mundum: ita multis locis illud corpus consecratur. Nec sunt tamen multa corpora christi: sed vnum corpus et vnus sanguis. Ideoque siue plus siue minus quis inde percipiat: omnes equaliter corpus christi integerrime sumunt. Post consecrationem ergo non est ibi substantia panis vel vini: licet species remaneant. Est enim ibi species panis et vini: sicut et sapor. Vnde aliud videtur: aliud intelligitur.

¶ Quare sub alia specie. c

Sub alia autem specie tribus de causis carnem et sanguinem tradidit christus: et deinceps sumendum instituit: vt fides scilicet haberet meritum que est de his que non videntur: quia fides non habet meritum vbi humana ratio prebet experimentum. Et ideo etiam ne abhorreret animus quod cerneret oculus: quia non habemus in vsu carnem crudam et sanguinem comedere. Quia ergo christus votari debemus sas non est: in mysterio carnem et sanguinem nobis commendauit. Et ideo ne ab incredulis religioni christiane insultaretur. Vnde Augustinus. Nihil rationabilius quam vt sanguinis similitudinem sumamus vt ita et veritas non desit: et ridiculum nullum fiat a paganis: quod cruorem occisi hominis bibamus. Nec hoc fieret: et ne velut quedam horror esset cruoris: in similitudinem accipimus sacramentum. Ex premissis iam liquet: quare in sub alia specie: et quare sub ista hoc sacramentum dominus celebrauerit et celebrari nobis instituerit.

¶ Quare sub duplici specie. f

Sed quare sub duplici specie sumitur cum sub alterutra totus sit christus? Vt ostenderet totam humanam naturam assumpsisse: vt totam redimeret. Panis enim ad carnem refertur: vinum ad animam: quia vinum operatur sanguinem in quo sedes anime a physicis esse dicitur. Ideo ergo in duabus speciebus celebratur vt anime et carnis susceptio in christo et vtriusque liberatio in nobis significetur. Valet enim vt Ambrosius ait: ad tuitionem corporis et anime quod percipimus: quia caro christi pro salute corporis: sanguis vero pro anima nostra offertur: sicut prefigurauit moyses: caro inquit pro corpore vestro offertur: sanguis pro anima: sed tamen sub vtraque specie sumitur: quod ad vtramque valet: quia sub vtraque sumitur ipse totus christus. Sed si in altera tantum sumeretur: ad alterius tantum id est anime vel corporis si ad vtriusque pariter tuitionem valere significaretur. Sub vtraque specie tamen totus sumitur christus. Nec plus sub vtraque: nec minus sub altera tantum sumitur. Eadem enim ratio est: vt ait Hylarius: in corpore christi: que in manna precessit. De quo dicitur. Qui plus collegerat non habuit amplius: nec qui minus parauerat habuit minus. Et licet sub vtraque specie sumatur totus christus: tamen non fit conuersio panis nisi in carnem: nec vini nisi in sanguinem. Nec debent dici duo sacramenta: sed vnum: quia sub vtraque specie idem sumitur. Neque debet iterari sacramentum: quia hoc dictio non reperitur super speciem eandem. Neque alie substantie in sacrificium veritatis offerri debent: quia de alijs non potest consecrari corpus christi vel sanguis.

¶ Quare aqua admisceatur. g

Aqua vero admiscenda est vino: quia aqua populum signat qui per christi passionem redemptus est. Calix ergo dominicus iuxta canonum preceptum aqua et vino mixtus debet offerri: quia videmus in aqua populum intelligi: in vino ostendi sanguinem christi. Cum ergo in calice vino aqua miscetur: christo populus adunatur: et credentium plebs ei in quem credit copulatur: que copulatio aque et vini sic miscetur in calice christi: vt mixtio illa non possit separari. Nam si vinum quis tantum offerat: sanguis christi incipit esse sine nobis.

¶ Julius papa. b

Si vero queritur an irritum sit quod geritur si aqua pretermittatur. Audi quod sequitur in eodem canone. Non potest inquit calix domini esse aqua sola aut vinum solum nisi vtrumque misceatur. Item Cyprianus. Calix domini non est aqua sola aut vinum solum nisi vtrunque misceatur: sicut nec corpus domini potest esse farina sola nec aqua sola nisi vtrumque fuerit adunatum: et panis vnius compage solidatum. Si quis tamen non intendens introducere heresim oblivione vel ignorantia aquam pretermiserit: non videtur esse irritum sacramentum: sed ille grauiter est corripiendus. Nam et grecorum ecclesia non apponere aquam dicitur. Quod etiam ex dictis Cypriani videtur posse colligi: ait enim. Si quis de antecessoribus nostris: vel ignoranter vel simpliciter hoc non seruauerit quod nos dominus facere et exemplo et magisterio docuit: potest simplicitati eius indulgentia domini venia concedi. Nobis vero non potest ignosci: qui nunc a domino instructi sumus: vt calicem domini cum vino mixtum secundum quod dominus obtulit offeramus. Ex hoc videtur quod si quis simpliciter vel ignoranter vinum offerat sine aqua: sacramentum conficiat. Aqua vero nullatenus sine vino potest offerri in sacrificium: nec panis nisi de frumento: nec granum frumenti nisi redactum fuerit in panem: quia christus et panem se dicit et grano frumenti se comparat. Quod ergo supradictum est non posse vinum solum offerri determinari oportet: recipit enim exceptionem. Non potest nisi simpliciter vel ignoranter fiat: vel non potest id est non debet. Quibusdam tamen videtur hoc generaliter verum. Colligitur etiam ex predictis quod christus vinum aqua mixtum dedit discipulis. Corpus vero tale dedit quale tunc habuit id est mortale et passibile. Nunc vero sumitur a nobis immortale et impassibile: nec tamen maiorem habet efficaciam. Eucharistia quoque intincta non debet dari populo pro supplemento communionis: quia non legitur christus alicui discipulorum prebuisse panem intinctum nisi Jude. Tunc vero non accepit iudas corpus christi: sed tantum panem: corpus vero et sanguinem christi cum alijs discipulis perceperat.

Postquam determinauit magister de rerum conuersione in hoc sacramento ostendens quod verum corpus ibi continetur. hic intendit determinare de conuersione panis in corpus christi: ex qua conuenit vt sub sacramento corpus christi verum contineatur. Et diuiditur in partes duas. In prima determinat de predicta conuersione panis in corpus christi. In secunda ostendit qualiter species remaneant substantiali conuersione facta: ibi. Sub alia autem specie etc. Circa primum tria facit. Primo [illegible] qualis sit predicta conuersio. Secundo determinat [illegible] conuersionem quantum ad id in quo omnes conueniunt: ibi. Formale tamen etc. Tertio determinat eam quantum ad id in quo [illegible] si diuersa opinantur: ibi. Quibusdam videtur etc. Et hoc diuiditur in partes tres secundum tres opiniones quas ponit. Secunda pars incipit: ibi. Quidam vero sic dicunt etc. tertia ibi. Alij vero putauerunt etc. Circa primum tria facit. Primo ponit opiniones. secundo obijcit in contrarium et soluit: ibi. Sed huic sententie etc. tertio ostendit que locutiones sint concedende vel negande secundum hanc opinionem: ibi. Nec tamen concedunt quidam etc. Sub alia autem specie etc. Hic ostendit qualiter species remaneant substantiali conuersione facta. Et diuiditur in partes duas. In prima ostendit quare sub alia specie corpus christi verum in sacramento exhibeatur. In secunda determinat de vsu siue distributione dictarum specierum: ibi. Colligitur etiam ex predictis etc. Circa primum tria facit. Primo ostendit quare sub alia specie corpus christi proponatur in sacramento. In secunda quare sub duplici: ibi. Sed quare sub duplici etc. Tertio de admixtione tertij elementi scilicet aque: ibi. Aqua vero admiscenda. Colligitur etiam etc. Hic determinat de distributione specierum: et primo quo christus distribuerit. secundo quo nunc distribuendus sit: ibi. Eucharistia quoque etc.

Hic est triplex questio. ¶ Prima de conuersione panis in corpus christi et vini in sanguinem. ¶ Secunda de materia huius sacramenti cuius species post conuersionem remanent. ¶ Tertia de vsu sacramenti istius in prima ipsius institutione qua christus ipsum discipulis dedit. ¶ Circa primum queritur quattuor. Primo verum post consecrationem remaneat ibi panis. Secundo verum annihiletur. Tertio verum conuertatur in corpus christi. Quarto de locutionibus que in hac materia concedende sunt.

Ad primum sic proceditur: videtur quod substantia panis remaneat post consecrationem: vt dicit tertia opinio. Damascenus enim dicit: quia consuetudo est hominibus comedere panem et vinum: coniungit eis diuinitatem et fecit ea corpus et sanguinem suum: sed coniunctio requirit vtriusque coniunctorum existere; ergo panis remanet cum corpore christi. ¶ Preterea illud quod de pane remanet in hoc sacramento post consecrationem cum sit sacramentum tantum: debet verum corpus christi et etiam misticum significare: sed significatio talis non competit pani nisi ratione substantie sue: scilicet quia ex diuersis granis conficitur: secundum quam etiam reficere et nutrire habet: ergo oportet quod remaneat in substantia panis. ¶ Preterea illud ad quod pauciora difficilia sequuntur est magis eligendum: sed ad hanc positionem sequuntur pauciora difficilia cum nihil aliud sequatur nisi quod duo corpora sint in eodem loco: quod non est inconueniens de corpore glorioso ratione sue subtilitatis: ergo hec opinio est aliqua [illegible] eligenda. ¶ Sed contra: hoc pronomen hoc cum sit demonstratiuum ad sensum: demonstrat substantiam sub speciebus immediate latentem: sed si substantia panis ibi remaneret ipsa sola immediate accidentibus subesset: quia eis assereret: ergo ad ipsam ferretur demonstratio huius propositionis hoc est corpus meum: et sic locutio esset falsa: quod est inconueniens et hereticum: quia est in doctrina religionis proposita: ergo et predicta positio est heretica. ¶ Preterea si substantia panis ibi remaneret: tunc sumens hoc sacramentum non solum sumeret spiritualem cibum: sed etiam corporalem: sed corporalis cibi sumptio impedit a sacro vltrius capiendo: vt supra dictum est. [illegible] semel sumpsisset corpus christi non posset iterato sumere: quod est contra ritum huius sacramenti.

¶ Vlterius vt quod non debeat ipsa panis remanere quia in sacro

Ad secundum

Ad tertium

genitio nō os eē aliq̄ decepcio sēl̄ accidit ita dicit I cognitōem q̄ q̄s qd est fm pbm in p̄ de aia. decepcio vī ondere ut illa accidtia cui⁹ subā nō manet. q̄ ex q̄ tuba pāis nō manet ideō debebit accidtia ei⁹ manere. ¶ Hāc ī ira assignare nō videt. Nam ī dē fides n. q̄uis exprimētū rationes effugiat tñ rationis subtilitatē nō cognoscit ea q̄ sunt fidei nō sunt rationes, sed supra ipsā q̄ illo alia spē videat hoc ī totū rationes ipsi dē

Et illud qd nec in se manet nec annihilatur oȝ q in aliud cōuertatur: sed panis nō manet in se sicut i primo articulo dictū est: nec etiam annihilatur vt ex secūdo articulo patuit: ergo oportet q in aliud cōuertatur.

Ulteri9 vr q ista cōuersio sit successiua. fit.n. hec cōuersio virtute verboȝ: sed verba nō pnt aliqd facere nisi dum sunt: cū habeāt esse i successiōe videt q successiue cōuersio predicta fiat. Itē. iposle est i eodē instāti esse aliqd corpus xpi et panē: g nō est idē īstās in quo corp9 xpi et in quo vltimo est pānis: s; iter q̄libȝ duo īstātia ē tps mediū: vt pbaf in 6 phy. g cōuersio panis in corpus xpi est successiua. Itē. i omni cōuersiōe req̄rif vt sit aliqd aliter nūc et prius: cū cōuersio mutatio quedā sit: s; vbicūq est nūc et prius successio ē: g in omni cōuersiōe et mutatiōe opȝ esse successionē: et sic idē qd prius. Itē. i omni factiōe ē fieri et factū esse: s; fieri et factū esse nō sunt sīl: q: qd fit nō ē: qd aūt factū ē iā ē: g est ibi prius et posteri9. et sic idē qd prius. Sȝ 3 est: q: virt9 īfinita opaf subito: s; hec cōuersio fit virtute diuina q̄ ē īfinita: g fit subito. Itē. i omni successiua mutatione prius aliquid est in medio q̄ in terminis: s; in hac cōuersione nō est iuenire aliquid mediū iter subam pāis et corp9 xpi: ergo nō est ibi successiua cōuersio.

Ulteri9 vr q hec cōuersio sit miraculosior omni alia mutatiōe. q̄to alicui magis de facili cōsentit rō nāa minus habet de miraculoso: s; nō est aliq̄ miraculosa cōuersio cui rō magis nō cōsentiat q̄ huic: q: creatiōem ēt gdā pbi posuerūt rōne nāli ducti: et ēt q mā obedit substantijs separatis: et maxie deo ad oēm formatiōē: g ista cōuersio est miraculosior oib9 mutatōib9. Itē. vbi ē plus de resistētia ibi ē maior difficultas i cōuertēdo: et p 3ns mai9 miraculū: s; i hac cōuersione ē maxia resistētia: cū oporteat totū cōuerti i totū: g ista cōuersio ē maxime difficultatis: g ē et maxie miraculosa. Itē. q̄to min9 est de potētia ex pte creature in q̄ fit miraculū: tāto est maius miraculū qd fit p potētiā diuinā: s; i hac cōuersione minimū ē de potētia i creatura: q: in gbusdā cōuersionib9 miraculosis ē potētia nālis sicut qñ aqua cōuersa fuit i vinū: in gbusdā aūt potētia obedientie tm sicut qñ costa formata ē in mulierem in creatōe aūt et sinō pcedat aliq̄ potētia: tn nō est aliq̄ repugnātia: g cū in hac cōuersione sit repugnātia: et nulla potentia ex pte creature: q: nō pōt esse aliqd i potētia respcū totius compositi: vr q hec cōuersio sit miraculosior omni alia mutatiōe. Sȝ 3: q̄to aliqua sūt magis distātia: tāto difficilius in iuicē mutanf: sed magis distat nō ens simpliciter ab ente q̄ hoc ens ab hoc ente: g difficili9 ē ex nō ente simplr facere ens aliqd q̄ ex ente h facere illud. et iō creatio est maioris virtutis idicatiua q̄ trāsubstātiatio. Itē. q̄to termini mutatōis ē altior: tāto mutatio est maioris virtutis sicut maioris virtutis ē facere hoieȝ q̄ aial: s; assumptio hūane nāe q̄ ē mutatio q̄dā terminaf ad psonā filij dei q̄ ē digni9 qd q̄ corp9 xpi ad qd terminaf trāsubstātiatio: g magis ē miraculosa illa mutatio q̄ ista cōuersio.

Respōdeo dicēn ad p̄m q̄ q in mutatōib9 nālib9 inuenitur aliq̄ mutatio fm quā nihil variaf de eo qd ē itrancū rei: s; solū h qd ē ext: sicut pȝ i motu locali: aliq̄ vo mutatio in q̄ variaf illud qd iest rei accītalr .f. q̄titas vel q̄litas: vt pȝ i motu augmēti et alteratōis. Aliq̄ vo mutatio ē q̄ ptingit vsq ad formā subālē: sicut g̃ratio et corruptio: s; naturalis mutatio nō pōt ptingere vsq ad variatiōem materie q: opaf ex supposita mā: sicut qdlibet 2m agens opaf supposita his q̄ data sunt sibi a primo agēte: et hec pncipia oȝ manere in opatōe nature: vt in p phy. dr. sicut aūt esse cōpositi qd ex supposita mā nā pducit opatōi nāe subiicitur ita ipa mā quā psupponit nā subiicit actōi primi agentis .f. dei a q̄ hoc ipm igressū ē .f. potētia qd hȝ accepit. vn diuina opatio ptingere pōt ad variatōȝ mae: vt .f. sic nā facit hoc totū esse hoc totū: vt ex toto aere totā aquā: ita de9 facit ex hac mā signata illā: et q: mā signata est individuationis pn9 iō soli9 dei opatōe hoc fieri pōt vt hoc individuū demōstratū fiat illud īdiuiduū demōstratū: et talis modus cōuersiōis est in hoc facto: q: ex hoc pāe fit hoc corp9 xpi. Ex quo pȝ q ista cōuersio differt ab oib9 nālib9 cōuersionib9 in 4. Primo i hoc q vsq ad mām ptingit: qd i illis nō īuenif: et q: mā ē primū subm et ipsi9 nō ē aliud subm. Iō 2 differt i hoc q hec cōuersio nō hȝ subm sicut ille habēt. Tertio q i nālib9 cōuersiōib9 cōuertif totū in totū: nō aūt pres ēētiales i pres: tot9 .n. aer cōuertif i aquā: s; materia aeris nō cōuertif in aliqd: q: ē eadē forma: ēt nō cōuertif: q: abscedit illa et alia introducif: s; hoc et totū cōuertif in totū: q: panis fit corp9 xpi: et pres ēt cōuertunf: q: mā pāis fit mā corpis xpi et forma substātialis silr fit illa forma que est corporis xpi. Quarto q: nālib9 cōuersiōib9 trāsmutaf: et id qd cōuertif in id i qd cōuertif: illud qdē qd in alteȝ cōuertif semp transmutaf corruptiōe: s; illud in qd aliqd nāliter cōuertif: si qdē sit simplex cōuersio trāsmutatur p g̃ratiōē: sicut cū aq̄ g̃naf ex aere: si aūt fit cōuersio cū additōe ad alteȝ pexīs illud cui addif trāsmutaf fm augmētū: vel saltē p restauratiōēȝ deperditi: sicut accidit in nutrimēto: s; hoc illud in qd fit cōuersio erat pexīstēs: et nō ei addif: q: vt dcm est illud qd cōuertif cōuertif i ipȝ et fm totū: et fm oēs pres ei9. vn hoc in qd terminaf cōuersio nullo9 trāsmutaf .f. corpus xpi: sed solū panis q cōuertif.

Ad p̄m g dicēdū q hec cōuersio sub nulla nāliuȝ mutationum cōtinef: s; ab oibus differt: vt ex dictis pȝ: hȝ tamen aliquā cōueniētiā cū trāsmutatōe nutrimēti: iquātū vtraq cōuersio fit in aliqd pexistēs: differt tn ab ea iquātū hic nō fit aliq̄ additio sicut ibi. Ad 2m dicēdū q i hac trāsmutatōe seu cōuersiōe ē aliqd qd trāsmutaf .f. panis: nō qdē ad modū aliaȝ mutationū nāliū vt aliqd ipi9 maneat: s; fm totū et oēs pres eius: vt dcm est. Ad 3m dicēdū q trāsmutatio nālis ponit actū imperfectū: vt pȝ in 3 phy. et q: idē est subȝ actus pfecti et impfecti. iō oȝ q subm trāsmutatiōis nālis fit id qd est subm post moduȝ actus pfecti .f. forme ad quē tēdit motus: et nō ipm iā pfectuȝ: s; trāsmutatio hui9 cōuersiōis nō ponit aliquē actū iperfectū: sed solū successionē q̄dā pfectoȝ nō solū actuū: s; reȝ subsistētiū: successio aūt ē i succedētib9 sibi sic et ordo in ordinatis: s; fm regulā i p lib. dist. 16. de relatiuis datam erit ista relatio ordinis huius successiōis secūdum rem quidē in ipo pane qui mutaf: nō aūt in corpore xpi vero nisi secūdum ratiōem: q: ipm imutatum manet. Ad 4m dicēduȝ q cōmunicatio iportat quādā collatiōēȝ. et iō exigit aliqd recipiēs id qd cōferf seu datur. vn nō habet locū nisi in formalib9 cōuersionibus: in gb9 mutatio nō attingit nisi vsq ad formā. et iō cū in hac cōuersione nihil maneat cui possit aliqd cōferri nō habet locum cōicatio.

Ad 2m qōnem dicēn q causa quare aliq̄ mutatio nō est in instāti est distātia eius qd mouetur a termino mor9. distātiam aūt dico nō solum fm dimēsioneȝ loci aut q̄ntitatis: sed fm repugnātias forme vel nature: et ideo vbi nihil est repugnās forme introducende forma ibi recipitur in instāti presente agente: sicut patet de illuminatōe diaphani cum in eo nō sit aliquid cōtrarius vel repugnās luci. et similiter in forma subito introducēda quando materia est necessitās cōtrarijs dispōnibus ab ea exclusis: sicut aūt aer subiacet soli ad recipiēdum ab eo formā luminis nō existēte aliquo interposito: ita tota natura creata subditur diuino nutui: vt statim fiat omne qd deus vult: q: quicquid ē in natura est materiale et nō cōtrarium dispōni diuine. et ideo ea q̄ p seipm facit pōt cum voluerit facere in instāti: quādoq autē successiue facit vt in nobis fm modū nrm opef: hoc tn cōtingit qñ hoc qd trāsmutaf pōt magis vel min9 distare a termino trāsmutatōis: q: fm hoc fit successio in motu: cū aūt cōuersio de q̄ loqmur ad ipaȝ materie essentiā ptingat: vt dcm est fm quā separatio ptelectū formis et dispositiōib9 vna res nō magis cōuenit cū vna q̄ cū alia: nō pōt accipi maior et minor distantia a termino: q: hoc singulare demōstratū q̄ntū ad hoc q cōuertitur in corp9 xpi: nō distat ab alio singulari sue spēi q̄ntum a singulari alterius speciei. et iō cōuersio predicta fit in instāti. Ad p̄m g dicēn q verba forme hnt sacralem virtutem. vn nō efficiūt nisi qd significāt, et iō cū significatio illius forme nō sit pfecta nisi in vltimo instāti: tūc hȝ efficaciā suā. Ad 2m dicēn q ad hoc argumentū multiplr respōdef a diuersis. Quidā cōcedūt q est signare vltimum instās in quo est panis sicut et primū in quo est corpus xpi: ppter hoc q in toto quodam tpe fuit panis. et ita in quolibet instāti illi9 tpis. Un gdā istoȝ dicūt q vnū est īstans fm rem in quo est pāis et corp9 xpi: s; differt fm rōneȝ: q: iquātū illud īstās est finis pteriti tpis est i eo panis: iquātum aūt est pncipiū futuri est in eo corp9 xpi. Sȝ hoc nō pōt stare: q: cōtradictoria simul esse fm reȝ est impossibile: simul aūt fm rem maxime sunt q̄ sunt i eodē īstāti fm rē. vn iposle est duo cōtradictoria esse in īstāti qd est vnum fm rē quātācūq sit differēs ratōe: q: ex illa ratōe nō habet ordinē ad mēsuratū: et ad tps cui9 ē terminus: s; ad ast marnt: et q: si ponamus simul eē corp9 xpi et panē sequunf duo cōtradictoria simul esse: q: tū est panis nō est corpus xpi. ideo impossibile ē q sit vnū īstās fm rē i quo nūc vltimo ē pāis. et nūc primo corp9 xpi. Ideo aliq dicūt qd illud nūc est quodāmō vnū realr: et quodāmō diuersum: et ponūt exemplū de duab9 lineis se tāgētibus, de gb9 cōstat q habēt duo pūcta: et tn illa pūcta cōiūgūtur in vno pūcto linee cōtinētis: cōiūgūt.n. sunt quoȝ termini sūt simul. Et similiter dicūt q esse panē et esse corp9 xpi in altari cōiugūtur. vn est vnū īstās extra mēsuras in quo primo est corp9 xpi et vltimo panis: s; tn sunt duo īstātia si accipiantur vt duoȝ tēpoȝ qbus mēsuraf esse panis i altari: et esse corp9 xpi: et sic iter duo īstātia q̄ñ cōiūgata nō est necesse eē tps mediū: sicut nec iter duo pūcta cōiūgata lineā: sed illud nō pōt stare: q: cū pūctus sit termin9 linee q̄ pōt eē mēsura et intranea et extranea: possibile est pūcta assignare: et intrīseca et extrīseca: sed īstās est terminus tēporis qd nūq̄ ē nisi mēsura extrīseca. vn nō est accipe īstās nisi qd se habet p modū extra iacētis pūcti. et iō hec positio redit i idē impossibile cū prima. Et ideo aliq dicūt q sicut pbatur. 4. phy. i toto tpe nō est accipe nisi vnū nūc fm subam. et q nūc merētur duo īstātia hoc est fm ordineȝ tpis ad motum et actiōeȝ quā mēsurāt: put .f. tps excedēs mēsurat aliquaȝ actiōeȝ. et ita pncipiū et finis illius actiōis est i tpe. et fm h in tēpore numerāntur duo īstātia. et ideo ordo et habitudo duoȝ īstātiū adinuicē est cōsiderāda fm actiōem et motum q mēsurāntur. vn si accipiātur duo īstātia respectu eiusdem motus put tps mēsurat pncipiū et finē illi9 motus. sic oȝ q iter duo īstātia sit tēpus mediū: sicut iter pncipiūȝ motus et finē est motus medius. si aūt accipiātur duo īstātia per comparatiōeȝ ad diuersos motus fm q mēsurat pncipiū vnius et finē alterius: sic inter duo īstātia nō est tempus mediū: sicut nec motus est medius inter principium vnius motus et finē alterius. et sicut sūt quies mēsuref tpe sicut et motus duo instātia sunt se iuicē cōsequētia: quoȝ vnū mēsurat finē qetis in quo erat panis et alterum pncipiū quietis i quo est corpus xpi. Sed hoc iteȝ nō potest stare: q: instātia tēporis distinguūtur p cōparatiōeȝ ad illuȝ motū a quo tps potest habere vnitatē vel multitudineȝ ad quā comparaf: nō solū sicut mēsura ad mēsuratū: sed sicut accidens ad subiectū .f. motum celi qui est continuus et iterruptiōeȝ nō patitur fm nām. vn qualitercūq signes duo īstātia in tpe semp est accipe tempus mediū: q: est accipe iter quelibet momēta motus celi motū medium. et ideo in alijs motibus nō differret siue compararentur diuersa īstātia ad eūdeȝ motū siue ad diuersos. Patet etiā q hec positio cōtradicit dicto phi in 6 phy. vbi pbat q iter quolibet motuȝ cōtrarios est qes media: qd nō oporteret si duo īstātia modo pdicto possent se iuicē cōsequi. Et ideo aliq dicūt q ista cōuersio cū sit supernaturālis nō habet ordinē ad motū celi. vn nō mēsuratur tempore: sed instāti qd est mēsura motus celi: et ppter hoc nō est incōueniēs si duo īstātia succedūt sibi sine tempore medio: sicut i primo lib. di. 37. dcm est de motu angeli. Sȝ hoc iteȝ stare nō pōt: q: ista cōuersio sequif motum prolatiōis verboȝ: qui habet reduci ad mēsuraȝ motus celi: sicut illuminatio sequif ad motū localē quo deferf illuminans. et iō opȝ q īstantia accipiātur in hac cōuersione fm mēsuram motus celi. Et ppter hoc alij dicunt q nō est simul signare duo īstātia: in quoȝ vno primo sit corpus xpi: et in alio vltimo sit panis: q: sic de necessitate esset inter ea temp9 mediū: sed tn vtrūlibet coȝ pōt p se signari. Sed hoc iteȝ nihil ē: q: designatio nostra nihil facit ad hoc q tempus iterfit vel nō interfit. vn si sint duo instantia fm rem in quoȝ vno ē panis vltimo: et in alio corp9 xpi primo siue signētur a nobis siue nō: oportet esse tempus mediū. Itē. ex quo istās illud ē signabile: nō vr q possit designatio ei9 ipediri p designatiōeȝ alteri9 īstātis cū iste due designatiōes nō sint 3rie. Et iō alr dōȝ q nō ē designare vltimū īstās: s; vltimū tps i quo ē panis: iter tps aūt et īstās nō cadit nec tps mediū sicut cadit mediū iter duo īstātia. Et vitas h9 qōnis appet ex hoc q phs dicit i. 8 phy. q qñ ex albo fit nigȝ i toto tpe mēsurāte motū alteratōis erat albū: s; i vltimo īstāti illi9 tpis est nigȝ. vn fm ipm qd est dādū q i toto illo tpe fit albū: s; i toto pter vltimū nūc: et q: aū vltimū nūc alicui9 tpis nō ē accipe penultimū: sicut nec aū vltimū pūctū linee penultimū. iō nō ē accipe vltimū īstās in q̄ erat albū: s; vltimū tps. et silr ē de illis mutatōib9 q̄ sūt termini mot9: sic g̃ratio ē termin9 alteratōnis: q: cū ex aere fit ignis i toto tpe alterationis pcedētis erat aer pter vltimū īstās in q̄ ē ignis. et silr ē i illuminatōe respcū mot9 localis. et iō cū cōuersio sit termin9 cuiusdā motus .f. platōis vboȝ in toto tpe pcedēti erat pāis pter vltimū īstās in q̄ ē corp9 xpi. Ad 3m dōȝ q i q̄bȝ mutatōe oȝ designari nūc et prius fm duos termios mutatiōis q sūt icōtingētes: vt dr i 5 phy. q nō pnt sil eē. vn fȝ diuersitatē termioȝ i diuersis mutatōib9 fȝ h diuersimode signatur ibi nūc et prius. Aliq̄ .n. mutatio ē inter cui9 termios pōt accipi mediū qd min9 distat ab vno extremoȝ q̄ ab alio. vn aliq̄ pueniaf ad vltimū mutatōis terminū fuit recessus ab vno termio: et accessus ad alteȝ: i quo cōsistit mutatōis rō. et e cōuerso: ad illā mutatōeȝ ptinet et nūc .f. i q̄ terminaf accessus et recessus. et prius illud in q̄ icepit. et iō talis mutatio nō ē in īstāti s; i tpe. Aliq̄ vo mutatio ē iter cui9 termios nō pōt accipi mediū in eodē subo nisi forte p accñs: sicut iter affirmatiōeȝ et negatōeȝ: q: 3dictio ē oppō cui9 nō est mediū fm se: vt dr i p posteri. p accñs āt pōt accipi ibi mediū ex pte negatōis cui aliqd adiūgaf qd magis vel min9 distat ab affirmatōe: sic illud sit 3riū i eodē gne directe siue oppō 3ria: sic iter nō albū et albū accipif p accñs mediū ex pte coloris cui cōiūgif negatio albedinis: s; q magis vel min9 distat ab albedie: et iter nō ignē et ignē accipif mediū fm q aliqd ē magis vel min9 frigidū aut hūidū. vn in omnib9 mutatōib9 in qb9 etiaȝ fuit affirmatio et negatio tn: seu piuatio et forma tm p se loqndo nō pōt eē recessus a termio vel accessus ad terminū aū pueniōeȝ ad vltimū terminū. et iō illud pri9 nō ptinet p se loqndo ad hāc mutatiōe: s; solū p accñs rōne illi9 adiūcti ad negatiōeȝ fm q

p̄ accīs negatio recipiebat magis ⁊ min⁹. ⁊ p ꝺ̄s medi. vel ꝑ se loquēdo primet ad motū pcedētē; sicut ad alterationē ꝙ pcedit gradibꝫ ⁊ ad motū localē ꝙ pcedit illum mathēmꝫ ⁊ pp hoc ille mutatiōes ꝺ̄r esse in instāti: q⁹ vt deus est iter subitum panis ⁊ subitum corpus xp̄i nō est accipe mediū q⁹ motus sit ꝙgnati corp⁹ xp̄i ꝙ fuba pānis: ꝺ̄r ad hoc ꝙ ⁊ntal in ipm cōtra vertit. nō sīle est iudicii de ista ⁊rsiōe ⁊ de ꝓdictis mutatiōb⁹. vel ad hāc cōuersionē nō primet nisi illud nīc in quo ꝺ̄finit esse panis: ⁊ icipit esse corp⁹ xp̄i cui illud ꝑmā primet ad totū tp⁹ que crēdēs q⁹ mīrabile ꝑdicēs verbꝫ que quo dāmō efficit ⁊rsionē. ¶ Ad 4m ꝺ̄m q⁹ mutatio vt deus est in instāti ē sed mot⁹ ꝑdēs ꝺ̄ mutatio ꝺ̄ cīt termin⁹ ex⁹ sicut gliatio alterabile fieri primebit ad motū pcedētē. ⁊ factū esse ad terminū thot⁹ ꝙ cīt ipa gliatio. ⁊ sic nō sīl fit ⁊ factū ē. sīl aūr factio nō cēdēte ie ad mutatōes illā. tūc vtrūq; est sīl: fieri ⁊ factū esse: sic q⁹ fit ē sīl dicā fieri rōne ipsius mutatiōis ꝙ sic est: ⁊ sīl ē rōne termini mutatiōis: sicut ens dicimꝫ ꝙ sīl terminat⁹ motus ⁊ termīatus est: sīnt illuminatur aer ⁊ illuminatus est. ⁊ similiter etiam est in cōuersione de qua loquimur.

¶ Ad 5um ꝺ̄m q⁹ ḡtio aliq̄d est ꝓnantium: tanto difficilius ⁊rminat: ⁊q; subm in q̄libet mutatiōe manet iō in ea⁹ mutatiōb⁹ mā est maxime manēs cū sit subm oīum mutationū. vt illa mutatio ꝺ̄ ad ipsam mām attingit est difficilior: ⁊ maxīe virtus ōtina ꝺ̄ q̄cūq; alia trāsmutatio ex ꝑte ei⁹ ꝺ̄ trāsmutat. ⁊q; creatio ⁊ hec ⁊rsio ꝓtinḡit vlq; ad ens nīl: vt ex ꝑdictis ꝑ;ebat. pas mutatiōes esse maxīe entis: ostīuas ḡbutiōq; alīa in ḡbus mutat vel forma subalis vel accīs talis: vel locus exterior: sed hec duas vl creatio simplr loquendo ꝓcedit ex q̄dam materie ēntis ꝑducīt ex quo aliquīd: vel a ꝑducēte ⁊ p hāc ⁊rsione ꝓsse in alterꝫ trāsmutari: sed ex parte ei⁹ ad ꝙd est mutatio mutatio ꝺ̄ est in vnione humane nature ad diuīnā ꝑsonā ꝓcēdit hec. tōs alias mutatiōes in ꝑfectiōe. vel ipa ē miraculū miraculoꝝ oīum. ¶ Ad 6um ꝺ̄m q⁹ mutatio ista fit ex existēte in existē: ꝑter modum aliaꝝ mutationū ꝙ fiūt ex ēntibus in existēs ex quadꝫ ḡnerōe intellectus noster sibi suas ꝓceptiōes formauit. ⁊ ideo hec ⁊rsio vt effectꝫ ꝓceptiōes intellectuales ꝓpter hoc difficilī⁹ ei assentit ꝙ creatiōi ꝙ est ex nīlo ⁊ existi cuiusq; modi mutatōes nō vidit. ¶ Ad 7um ꝺ̄m q⁹ aliq̄ actiōe posset esse resistētia ꝺ̄ptr. vno modo ex ꝑte agētis q̄l. Lex cōtrario agēte vnt⁹ q̄li⁹ debilitat. alio⁹ ex ꝑte ipsīus effectus q̄ ex sua dispōne ꝓpedit. effect⁹ in omni actiōe vbi agēs nō ꝑuā ꝑtia resistētia nō h̄t locū: sed secūda solus. vel in oppositiō⁹ vīnis nō attēdit difficultas ex resistētiā ad agēte ⁊m: ⁊m ꝙd uncēti effectus magis aūt ꝙd effect⁹ ꝑ subtractiōes ꝓtētie recipītis q̄ ꝓnē ꝑtie dispōnis ⁊q; sua culpā nō impedit effectū nisi iquātū facit potētiam subiectam. ⁊ō maior difficultas est in creatōe vl oīno nīl nō ꝓcipit q̄ vbi ꝓcipit nīl est aliq̄d q⁹ effectui contrariādo repugnat. ¶ Ad 8um ꝺ̄m q⁹ sīle est hꝫ potentia nīlis ad mutatiōes nāles ista se hꝫ potētia obedētie ad conuersiōes miraculosas. vel ītm modū miraculosē cōuersionis est ēt modus obedētialis potētie in creaturā in aliud ⁊rsiōem. sicut ḡ in ⁊rsiōib⁹ formalibus inest potentia obedītie ad recipiēdā talē formā. ita in hac substantiali cōuersiōe in ista potētia obedītie: vt hec subā cōuertat in illā. vel maior virtus ostīua est creatio i qua nulla potentia obedītie ꝓcipit⁹ q̄ hec cōuersio.

Ad quartum sic ꝓcedit: vī q⁹ ꝑdicta cōuersio nullo modo ꝓsit exprimi ꝑ verbā substātialia. ⁊ ꝓ ꝓnīs vī dicī. Cū est panis erit corp⁹ xp̄i. vel q⁹ est corp⁹ xp̄i fiat panis. Ambr. enī dicit in lio. ō sacrīs q⁹ erat panis ante cōsecratiōem. ¶ Ꝑ. minor est ꝓbanda quia ꝓprietas est ⁊rsionis hec ⁊rsio ē ꝓprietas alīus q⁹ in hac ⁊rsiōe totū in totū ꝓcedit ꝓprietas ꝑdicta ꝓcedit ꝑ in alīs ⁊rsiōibus vnmur tali mō loquēdi. Ergo erit aq̄ ē vinū: vel q⁹ erat acr est ignis: vī multa fiunt⁹ hic q⁹ ꝓsūt dici: q⁹ est corp⁹ xp̄i erat panis. ¶ Sꝫ ⁊rarū est relatiuū ꝓpositi cuiusdē: sed nō est aliq̄s alīus quod ꝓpositū q⁹ fit q̄liq; panis q̄liq; corp⁹ xp̄i. vt ex ꝓdictis ꝑ;ebat nō est ꝺ̄m q⁹ ē corp⁹ xp̄i fiat panis.

¶ Ulteri⁹ vī q⁹ hec sit vera: panis fit corp⁹ xp̄i ad oē enim facere sequī fieri. ⁊ ꝓ ipsa fecīs ea. ꝓnē ⁊ vinū corp⁹ huic vt Dam. dicit. ḡ panis fit corpus xp̄i. ¶ Ꝑ. omne q⁹ ⁊rtit in aliꝫ fit illud. ⁊ panis conuertit in corpus xp̄i. ergo fit corpus xp̄i. ¶ Sed contrarīe fieri ⁊rminat ad ⁊ns esse: sed hec nūq; erit vera: panis est factus corp⁹ xp̄i. q⁹ factū est ē ꝑāis ante numq̄ est corpus xp̄i: ergo ⁊ hec est falsa panis fit corpus christi.

¶ Ulteri⁹ vī q⁹ hec sit falsa de ꝑte fit corp⁹ xp̄i. ex eodem enī fit aliquid ⁊ factū est. ⁊ hec est falsa: corpus christi factum est de pane vel ex pane. ergo ⁊ hec: corpus christi fit de pane. ¶ Ꝑ. denotat ꝓsubstātialitatem: vt magister dicit in ꝑmo dist. 36°. sed nulla ꝓsubstātialitas est panis ad corp⁹ christi: ergo nō ꝑt dici q⁹ corpus christi fuit de pane vel ex pane. ¶ Sed cōtra Ambro. dicit: vbi accessit cōsecratio de pane fit corpus christi.

¶ Ulterius videt q⁹ hec sit vera: panis ꝑt cē corp⁹ christi. nonne enim est actus ꝓsentis in potentia: sed panis mutat in corpus christi. ergo panis est potētia corp⁹ christi. ergo ꝑt esse corpus christi. ¶ Ꝑ. Ambr. dicit ꝙ panis potest esse corpus christi cōsecratiōe que fit christi sermone. ¶ Sed cōtra. q⁹ ꝑt esse aliquid nīl ꝓhibet si ponatur illud. q⁹ possibili posito ītm ꝓ;ꝫ nō sequīt inconueniēs: sed inconueniēs sequīt si dicat: panis est corpus christi. ḡ hec est falsa panis ꝑt esse corpus christi.

¶ Ad ꝓmum ꝺ̄m ad ꝓmam ḡstionem q⁹ hec cōuersio in hoc differt ab omnibus aliis mutatiōibus q⁹ in omnibus aliis mutationibus est aliq̄d subm cōmune: in hac aūt nō: sed ſolū est accipe duos terminos cōuersionis. ⁊ dico oēs locutiones exprimētes mutationē ꝑ quā importat⁹ ordo termini ad terminū sunt cōcedende in hac materia sicut hec. panis conuertitur in corpus christi: locutiōes q⁹ que exprimunt idētitatem subiecti nō sunt cōcedende ꝓpter loquēdo: sed q⁹ in hac cōuersione est aliquid simile: idētitati subiecti. cōmunitas ꝙ ꝓcierum: que manēt discrete: quāuis ille ꝓcies nō sint mutatōis subiecti. ideo ctiā tales locutiōes aliquādo a sanctis ꝓferūtur. vt identitas importata nō referatur ad subm: ⁊ sic ꝙ ꝓcies easdē. vī tales locutiōes nō sunt cxtēdēde: quia sint improprie: ⁊ hec locutio que est: hoc fuit illud: vel q⁹ est hoc erit illud: exponī ꝓt ꝑ idētitatem subiecti mutatiōis ꝓpter naturā relatiōis. ideo nō est simpliciter concedēda.

¶ Ad ꝑmum ꝙ ꝺ̄m q⁹ verbū Ambro. ostendit ꝓpter ꝙd erat panis est corpus christi. i. q⁹ est sub ꝓcībus panis: ꝑmo fuit panis: ꝓ nūc est corpus christi. ¶ Ad 2um ꝺ̄m q⁹ ītm ꝓbatur ex ꝺ̄ta. ꝑtkam in ꝓcipio est dissimile: sed in fine est simile. vī perfecta cōuersio requirit perfectam distātiam in ꝓcipio: ⁊ ꝓfectā vnitatem in fine: sed hoc nomē panis importat q⁹ erat in ꝓcipio. ⁊ q⁹ importat terminū a quo. ideo ḡtio ꝓfecta est cōuersio. ⁊ ideo min⁹ ꝑ corpus christi de pane ꝓdicari.

¶ Ad ſecūdum q̄nēz ꝺ̄m q⁹ cum dicitur hoc fit illud ex vi locutiōis in li hoc importatur subiectum factionis. vt de hoc est ꝑ se bonum fit album: sed hoc est ꝑ accīdēs: nigrum fit album: subiectum autem factiōis commune est vtriq; termino: vī ps q⁹ ꝓdicta locutio importat cōitatem subiecti. ⁊ ꝓpter nō ē ꝓcedēda. ¶ Ad ꝓm ꝙ ꝺ̄s q⁹ ex

ponēdā est vbū Dam. sicut exposīta ē vbis Ambr. vt relatio importata in li ea. ꝺclīnet vnitatē ꝙ ītm nō subiecti vnitatē. ¶ Ad 2um ꝺ̄m q⁹ in hac locutiōe: panis cōuertit in corpus xp̄i importat tm ordo vnius termini ad alterū: in hac aūt panis fit corpus xp̄i. importat⁹ vnitas subiecti. ideo non est similis ratio de vtraq;.

¶ Ad 3um. q. ꝺ̄m q⁹ sic ꝑs in ꝓ ꝓpy. hoc fit hoc: dicimus in ꝓmanentib⁹ ꝙ ⁊ꝫ in nō ꝓmanentib⁹ ꝙ accīs: sed ex hoc fit hoc ꝺ̄ ꝓpe in q̄ ꝓmanentib⁹ dicimus. n. ex nō albo fit albū: ⁊ fi aliq̄s dicat aliq̄d fieri ex ꝓnqre hoc ē ingētū intelligī cū ꝓmanēte aliq̄d nq̄ permanēs sicut cum ꝺ̄: ex ere fit statua: ꝛc intelligī ex ere ut figurato. ⁊ sic ꝑs q⁹ hoc locutio: hoc fit hoc ex ꝓmissa idētitate subiectī. hec aūt locutio ex hoc fit hoc: ꝓcipue exprimit ordinē termīoꝝ adinuicem. ⁊ ꝓ hīs ꝙ vnitatē subiecti. vī q̄liq; ꝑoritat tm ex dictis fine hoc q⁹ ipotest fieri vt cras dicat mane fit meridies. i. posī: vt ꝺ̄ in 2m. Verba. ⁊ ītm hoc erit incōgrua ꝓnin fit corp⁹ xp̄i. ꝙ hec erit ꝓcedēda ex ꝓnc fit corp⁹ xp̄i: si li ex. nō denoret subm. ⁊ ꝺ̄ cām mālē. ⁊ tūc ordinē terminoꝝ ⁊rsiōis adinicē. ⁊ hec. de pane fit corp⁹ xp̄i. ē minus ꝓprie. q⁹ hec ꝓpositio de. notat cōsubstātialitatē: vt Ambr. ⁊ꝫ: tū q̄liq; de ponit ꝓ ex. ⁊ sic pōt concedi q⁹ de pane fit corp⁹ xp̄i. sic ex pane. ¶ Ad ꝑm ꝙ ꝺ̄m q⁹ cū ꝺ̄: de pane fuit est corp⁹ xp̄i. li de pōt ꝓstare ordinē in eēndo. q⁹ q̄ significat in factū esse significat tū ex. ⁊ sic nō ꝓcedit q⁹ de pane fit factū corp⁹ xp̄i. q⁹ significaret ꝙ panis haberet ordinē ad corp⁹ xp̄i in eēndo. q̄ ſlim ēqz nō est mā eius. pōt etiaz importare ordinē in fieri q̄ ꝓcesit factum esse. ⁊ sic fieri ꝓcedit hec. de pane fit corp⁹ xp̄i. ita potest concedi illa. ex pane factum est corpus christi. ¶ Ad 2um patet solutio ex dictis.

¶ Ad 4um. q. ꝺ̄m q⁹ cū posētia ꝓpinquat ad fiēm nō est ꝺ̄ubiū q⁹ cū ꝺ̄ panis pōt esse corp⁹ xp̄i. ipotat⁹ vnitas subiecti. tū nō ē cōcedēda. q⁹ nihil ꝓhibet vnā. vnā fieri aliq̄d corpus xp̄i. sed sicut conceditur ista. panis conuertitur in corpus xp̄i. ita pōt ꝓcedi ista. panis ꝓ ⁊rsiōi. cui⁹ est potentia ei⁹ ē actus. vt ꝺ̄ i lib. de somno ⁊ vigilia. ¶ Ad ꝓm ꝙ ꝺ̄m q⁹ ista ꝺ̄ssio. si hꝫ locū i ista ⁊rsiōe. vt ex ꝑdictis ꝑ;. ¶ Ad 2um ꝺ̄s q⁹ illud vbū Amb. exponēdū ē sic. pus dcm est.

¶ Questio. II.

Deinde ārīf de mā b⁹ sacr. Et circa hoc ārīf. 4. Primo vtr panis ⁊ vinū sint mā huius sacrāmēti. Secūdo qualis panis. Tertio quale vinum hui⁹ sacr. materia esse possit. Quarto de aque admixtione.

Ad primum sic ꝓcedit: vī q⁹ nō debeat esse ꝺ̄ptr mā b⁹ sacr. quāto. n. aliq̄d est simplicī⁹ tāto nobili⁹. vnde ⁊ simplicissima sint nobilissima. sꝫ hoc sacrm ē nobilius aliq̄ sō ꝺ̄s cē simplicius: cui⁹ q̄ alia sacra mā. ntb mām habeāt sicut baptismus aquā: cōfirmatio crisma. vī q⁹ nō debeat cē ꝺ̄ptr mā hui⁹ sacr.

¶ Ꝑ. mā sacr. ꝙ ꝛsidere ei q̄ ē sacrm. ⁊ res i sacrō. q⁹ est signū. cum sit totū illud quod est res ⁊ sacrāmēū. pinetur sub ꝙ ꝑs. i. totus xp̄s. q⁹ ꝑs. ꝙ. mā b⁹ sacr. ⁊ sic idē q⁹ pas. ¶ Ꝑ. B sacr. ordinat ad vnū fidelium. ꝙ. tū sub vna ꝙ ꝓpō hoc sacrm ministrat. i. sub ꝙ panis: ꝙ tūc vna ciuitas ꝺ̄s esse mā. ¶ Ꝑ. posset ꝓtingere q⁹ in aliq; terra triticū haberet. ⁊ nō vinū vel ꝛcōuerso. ⁊ in tali casu liceret ⁊ in vna ꝙ tū cōficere. ¶ Sꝫ sacrm eucharistie a xp̄o initiū sumpsit: sed xp̄s discipulis suis in cena dedit. panē ⁊ vinū. ꝙ debens cē mā b⁹ sacr. ¶ Ꝑ. mā sacr. ꝺ̄s ꝛsidere vsui sacr. sed mānducatio ꝙ est vsus b⁹ sacr. vt ꝓpa. ꝺ̄. 9°. dcm est. regrit cibū ⁊ potū. ꝙ b⁹ sacr. mā ꝺ̄s esse duplicē. vnā ꝙ ꝓpe. ut cibū ⁊ alia ꝙ cōpetit in potū.

¶ Ulteri⁹ vī q⁹ nō debeat esse mā b⁹ sacr. panis ⁊ vinus: sacrāmēta. n. legis mosaice ꝓpinquiora fuerūt sacramētis legis nouē ꝙ sacra legis nature. ꝺ̄s in lege mosī ex ꝺ̄s modū sacr. mānducandi carnes animal. ꝺ̄s magis ex ꝺ̄s esse mā b⁹ sacrāmēti ꝙ panis. ⁊ vinū. que fuerunt. in lege nature ꝙ modū sacramēti. ¶ Ꝑ. sacr. ꝺ̄s ꝙ petere vsū sacrāmēti ⁊ significatiōem. sed expressius significatur ista alicui⁹ carnē ꝙ ꝑs panis. q⁹ maioꝝ hꝫ ꝛsimilitūdinē ad ipsam. ⁊ ite⁹ magis reflcit. ꝙ magis ex eisdē esse mā b⁹ sacrāmēti ꝙ panis. ¶ Ꝑ. sacramēta ītm ea⁹ misteri debēt. q⁹ medicine fiunt. sed vinū nō dat infirmis. ꝙ nō ꝺ̄s esse mā b⁹ sacr. ¶ Ꝑ. illud sacrm nō totāl ꝓfiguratiue fuit in oblatiōe Melchisedech. q⁹ ebrietat⁹ pōt ⁊ vinum. vt ꝺ̄ Genes. 19°. ⁊ ēt in fauo mellis. qui sumpsit Jonathas. vt ꝺ̄ ꝓ regū. 14°. ꝙ ctiā mel deberet esse mā b⁹ sacr. ꝓ ꝓpe. ꝓpter suauitatem. ¶ Ꝑ. in hac sacramēto cōsecratur ꝙ ꝑ ea⁹ qlīa panis ꝙ. ꝑ; panis in cibū hac. ergo hec. deberet esse mā huius sacrāmēti.

¶ Ulteri⁹ vī q⁹ panis ⁊ vinū non possint esse mā b⁹ sacrāmēti nisi sub determinata ꝙntitate. sacra. n. institio regni ꝓtumis itentiōi ecclie. ⁊ sī aliqs vellet ꝓfigurare totū panē qui est in toto ⁊ totū vinū. q⁹ est in cellario. ineptus esset nō ēt ꝛcōcus intentiōi ecclie que itēdit ꝓfigurare ad vnū fidelium. q⁹ ctiā verba istius nō ostēdūt. Accipe. ⁊ mānducate. ꝺ̄. ꝙ regrit determinata ꝙntitas panis. ¶ Ꝑ. virt⁹ data verbis ⁊ ministro ꝺ̄t ad ꝓueratiōem sacrīfiō ad irrisionē. sed si inoderata ꝙntitas panis ⁊ vini ꝓfigeretur ꝓueret in irrisionē. ꝙ nō pōt ꝓfigerari nisi sub determinata ꝙntitate. ¶ Ꝑ. si aliqs in mari bolem baptizet illa⁹ aqua verbo vtit sanctificat. que ad vsum ablutiōis ordinat. ⁊ nō totū mare. ꝙ a simili. ⁊ hoc nō de pāe. ⁊ vino ꝓfigerari pōt quātū pōt venire in vsum fidelīū. ¶ Sꝫ ꝺ̄ Ambr. 9°. Ethi. Omne determinatū est medīū duoꝝ extremoꝝ determinatoꝝ: sī ḡtitas ꝑis ꝙ ꝓfigerari pōt. nō est medīū duoꝝ extremoꝝ determinatoꝝ. ꝙ nihil est ita parui ꝙntitatis quin possit ꝓfigerari. ꝙ nō est determinata ꝙntitas ex ꝺ̄ta fm magnitudinē. ¶ Ꝑ. sītat⁹ ꝙ sacerdos bñe posset parochianos pōt tm de pane ꝓfigere ꝙtum babēs multos ꝙntis nō deberet. sed nō pōt accipi tanta ꝙntitas panis ꝙ nō possit venire in vsum multoꝝ parochianoꝝ: ⁊ ꝓpter cū vnus homo possit ⁊ multū ⁊ ꝓpe in quātitate sumere: ergo nō potest esse tāta materia panis quin possit cōsecrari etiam a quocūq; sacerdote.

¶ Rīdeo ꝺ̄m ad ꝓm. q. materia sacrāmēti debz competere ⁊ significatiōi sacrāmēti ⁊ vsui. ⁊ utroq; modo egitur duplex mā in hoc sacrāmēto vsus eius huius sacrāmēti est mānducatio ꝙ ad sui integritatem ⁊ cibū ꝓtōi exigit. ⁊ ideo huius sacrm ꝺ̄s esse duplex mā: vna que in cibus sumit. ⁊ alia que in potus. Significatio aūt sacramēti est duplex. Una fm q⁹ representat ꝓteritū. ⁊ sic in hoc sacramēto significat passio xp̄i in q̄ separatus fuit eius sanguis a corpore. ideo ꝙpatim in hoc sacrō offert ꝺ̄bet significare corpus ⁊ sic sumat corp⁹ ꝙ sub ꝙ ꝑs alia ꝙ significatiōem. Alia significatio sacramēti est de effectu p sacramentum causat. dcm. q⁹ sacra efficiūt q̄ figurāt. ⁊ sic ea⁹ hoc sacrm ad salutem corpis ⁊ alc sumat corp⁹ ꝙ sub ꝙ ꝑs alia ad significandum. ad salutem aīe hoc sacrm ꝓficit: vt in littera magister dicit. ¶ Ad ꝑm ꝙ ꝺ̄m q⁹ simplicitas ꝙ li nō est cā nobilitatis. ⁊ ꝓ vtī. vī vel perfecta bonitas in vno simplici inuenit. simplex ē nobil⁹ ꝙ ꝺ̄positit: q⁹ aūt ē cōtrario simplex est imperfecti: cōpositū vo perfectū. vnde compositū est nobilius ꝙ simplex. sicut homo est nobilior terra. tū hoc sacrm ꝙnis sit magis compositū rōne materie est tñ nobil⁹. q⁹ est magis effectū. q⁹ aūt ad perfectionem eius hec compositio exigat ꝑs ex dictis. ¶ Ad 2um ꝺ̄s q⁹ quātitas panis ꝙ ꝑs sit sub ꝙ panis fm rei veritatē. nō tamen est ibi ex vi sacrāmēti. nisi corp⁹ cuius vi ex dictis ꝙ. ⁊ ꝑs

q̄ venit in vilam fideliū. ¶ Ad 1ᵐ dm q̄ ꝓpter nō dantur sanguis pp periculū q̄ vna gutta sanguis cū laboretur q̄ alīq̄ pericula corpis. vel munitio altaris fm ꝓsentiam q̄ ali

erat celeberrima: q2 hec erat .15. luna et in vespe precedenti imo-
labatur et comedebatur agnus luna .14. cum azimis: et tunc dominus
cenam fecit cum discipulis suis: et hec dies dicitur ab aliis evangelistis
prima dies azimorum. et Johannes ad diem festi pasche. ¶ Ad 2m
dicendum quod non oportet quod veritas rideret figure quantum ad omnia: alioquin
oportebat nos dicere quod dominus ad vesperam passus sit: quia tunc im-
molabatur agnus quod est contra omnes evangelistas: sed sufficit quod ad aliquid
veritas figure rideat: quia quantum ad christi resurrectionem dies a ma-
ne in mane computaretur: sicut dicitur li. 2. ... dictum est. tamen hoc erat
specialiter in solemnitatibus legis quod computabantur dies a vespera in vespe-
ram. unde vespera quartedecime diei computabatur quantum ad solemnita-
tes in numero diei precedentis .15. in qua dominus passus est: et etiam imolatio
eius vespere .14. diei quodammodo inchoabatur: quia tunc traditus fuit: et
tunc factus est fusor eius sanguinis: ut dicitur Luce. 22. ¶ Ad 3m
dicendum quod pascha accipitur ibi pro cibis paschalibus. scilicet azimis quibus per
omnes .7. dies comedebatur. Chrysostomus tamen dicit super Joannem quod intelligi-
tur de agno paschali: quem in alia die ab ea qua lex instituit co-
mederunt: et legem solverunt: ut animi sui adimplerent desiderium
et in morte christi ipsi autem non perierunt tempus pasche diei scilicet ionis:
sed in ipso pascha comedit. ¶ Ad 4m dicendum quod nulla dies erat
adeo celebris quantum ad vacationem ab operibus sicut dies sabba-
ti. unde in prima die solemnitatis licebat coquere cibos: et alia huius
facere: que non licebat facere sabbato. et ideo mulieres feria .6.
paraverunt aromata videntes quod non sufficerent que per Nicode-
mum parata erant: et sabbato secundum legem quieverunt: et transeunte sab-
bato emerunt aromata. scilicet empta paraverunt: vel etiam alia super-
emerunt videntes non sufficere que prius feria .6. paraverant: et ve-
nerunt ad monumentum: vel secundum quosdam opera misericordie non
reputantur inter opera servilia. unde in die solemni licebat aromata
ad sepulturam preparare: quia hoc erat opus misericordie. ¶ Ad
5m dicendum quod quocumque die de .7. diebus azimorum sabbatum veniret
dicebatur magnus dies sabbati propter geminatam solemnitatem. scilicet
sabbati et pasche. ¶ Ad 6m dicendum quod archos apud grecos quis
etiam pro azimo pane ponitur. et ideo Exo. 12. dicitur in greco archos azi-
mos ubi nos habemus panes azimos. ¶ Ad 7m dicendum quod fa-
cere aliquid quod in lege fiebat: ut dicit Ansel. non est iudaizare:
alioquin iudaizarent conficientes ex fermentato: quia in lege preceptum
erat ut panes primitiarum fermentatos offerrent: sed facere aliquid
hac intentione ut legalia observentur est iudaizare: nos autem non
ob hoc ex azimo conficimus ut legem servemus: sed ut christo confor-
memur servantes hoc quod huic competit sacramento ab eo instituto:
significatur enim in azimo puritas vite que semper servanda est sicut
et in thurificatione devotio orationis. unde utriusque in lege nova re-
tinetur. ¶ Ad 8m dicendum quod in hoc sacramento continetur christus ut hostia: et
ex puritas precipue in hostia etiam secundum legem exigebatur. ideo magis
competit huic sacramento ut significetur christi puritas per panem azimum
quam quod significetur fervor charitatis per fermentum. ¶ Ad 9m di-
cendum quod album et rubeum non ita faciunt differentiam in significatione
sacramenti circa vinum sicut azimum et fermentatum circa panem: et
ideo non est similis ratio de utroque.

Ad tertium

sic proceditur: videtur quod non solum de vino vitis debeat sanguis christi consecrari. baptismus enim in quibuslibet aquis fieri potest: sed vinum est materia huius sacramenti sicut aqua baptismi. ergo et de quolibet vino potest hoc sacramentum fieri: sicut et de vino malorum granatorum vel mororum vel huiusmodi. ¶ Preterea in aliquibus terris non sunt vites nec ad eas de facili vinum portari potest: ergo oportet posse in sacramento altaris ... alius aliquis liquor in loco vini de vi-
tibus. ... Sed contra ... dominus se comparavit grano fru-
menti. Jo. 12. et comparavit se viti. Jo. 15. ergo sicut non debet in hoc sacramento
assumi nisi panis triticeus: ita nec vinum nisi de vite.
¶ Ulterius videtur quod possit etiam confici de aceto: quia secundum Isido. Acetum
est species vini: sicut vinum de vitis potest confici hoc sacramentum. ergo et de aceto.
¶ Preterea si vinum consecratum in acetum converteretur non desineret ibi
esse christi sanguis: ergo eadem ratione si ab consecratione sit acetum potest
eiusdem sanguis christi consecrari. ¶ Sed contra. Inno. dicit quod vinum
huic sacramento competit quia cor hominis et letificat et exhilarat: sed
hoc non facit acetum: ergo ex aceto non potest consecrari sanguis christi.
¶ Ulterius videtur quod de agresta possit sanguis christi consecrari. sicut enim
agresta non habet speciem perfectam vini: ita nec mustum: sed de musto
dulci potest confici sanguis christi: dicitur enim de conse. dist. 2. Si necesse
fuerit botrus in calicem premantur: ergo et eadem ratione de agresta. ¶ Preterea
agresta non differt a vino nisi quia immatura est: sed maturitas et imma-
turitas sunt accidentia: ergo non differunt secundum speciem: et ita videtur quod ex
agresta sicut ex vino indifferenter sanguis christi consecrari possit.
¶ Sed contra quod sit non est secundum potentiam: sed agresta est in via generationis respe-
ctu vini: ergo nondum est vinum: ergo ex ea non potest sanguis christi consecrari.
¶ Respondeo dicendum ad primam questionem quod non potest confici sanguis christi nisi de
vino vitis: quia hoc proprie vinum est. Alia vero dicuntur vina per similitudinem
huius vini: hoc etiam vinum communius sumitur in potu sicut et panis tritici: et
habet etiam proprietates magis convenientes ad effectum sacramenti: quia ip-
sum calefacit et letificat. et ideo dominus de vino vitis conficit: ut patet
per hoc quod dicitur Luce. 22. Amodo non bibam de hoc genimine vi-
tis. ¶ Ad primum ergo dicendum quod omnis aqua est eiusdem speciei: sed non sic est de vino.
¶ Ad 2m dicendum quod non est aliqua terra ad quam non possit tamen de vino
portari quantum sufficeret ad celebrandum. unde ratio illa non cogit.
¶ Ad 2m q. dicendum quod secundum philosophum in 8. metaph. hoc modo fit ex vino
acetum quo ex vivo fit mortuum. unde sicut animal vivum et mortuum
non sunt eiusdem speciei: ita nec vinum et acetum: et hoc ostendunt contrarie
proprietates: quia vinum est calidum: acetum autem frigidum. et non fit reditus de
aceto in vinum. sicut nec de mortuo ad vivum. et ideo dicendum quod si vinum
totum sit omnino acetum de eo non potest confici: sed si sit acidum quasi
in via accedendi est idem iudicium quod de pane quando in via est ad cor-
ruptionem. unde sicut de pane illo potest confici: peccat tamen conficiens pro-
pter irreverentiam et huiusmodi. ¶ Ad primum ergo dicendum quod ipse largo modo
accipit vinum pro omni liquore qui ex vitis oritur huiusmodi. ¶ Ad 2m
dicendum quod si vinum consecratum reservatum omnino acetum fieret esset
idem iudicium quod de pane omnino corrupto. unde sicut non remanet
ibi corpus christi ita nec hic sanguis: secus autem est de pane qui est in
via ad corruptionem: et de vino quod est in via ad acescendum.
¶ Ad 3m q. dicendum quod nihil recipit speciem nisi in termino generatio-
nis: agresta autem adhuc est in via generationis ad vinum: sicut sanguis
qui coagulari incipit in via generationis ad animal. unde sicut ille san-
guis non est animal: ita agresta non est vinum: et propter hoc de ipsa non potest confi-
ci sanguis christi. ¶ Ad primum ergo dicendum quod mustum iam ad completam speciem
vini venit. dulcedo enim ipsius attestatur maturationem que est digni-
nis speciei. digestio autem est completio a naturali calore: ut patet in 4. meta.
et ideo ex musto confici potest: sed non decet propter impuritatem ipsius: ut ex
ipso conficiatur nisi necessitas emergat. ¶ Ad 2m dicendum quod matu-
ratio est naturalis digestio per quam digestum ad ultimam perfectionem
naturales perducitur: ut etiam possit alterum generare sibi simile: ut dicitur in 4.
metheororum. unde maturum et acerbum differunt sicut completum et incomple-
tum: unde differentia non est tantum accidentalis.

Ad quartum

sic proceditur: videtur quod aqua vino admiscenda non sit: de latere enim domini in cruce pendentis effluxit sanguis et aqua: ut dicitur Jo. 19. per que duo sacramenta precipue intelliguntur: ut dicit Inno. sed aqua competit sacramento regenerationis. scilicet baptismo: ergo sanguis tantum competit sacramento redemptionis eucharistie: et ita vinum sine aqua. ¶ Preterea vinum et aqua
sunt alterius speciei: si ergo aqua admiscetur vino erit triplex materia huius
sacramenti: et non solum duplex: ut dictum est. ¶ Preterea hoc sacramentum sub specie
panis et vini celebratur: ut in littera dicitur: sed ad speciem panis nihil
additur: ergo nec vino aliquid addi debet. ¶ Sed contra est quod dicit
Alexan. papa. In sacrorum oblationibus panis tamen et vini aqua
permixtum offerantur: ergo debet admisceri aqua. ¶ Preterea materia sacramenti debet com-
petere rei significate: sed populus significatur per aquam qui ad corpus
mysticum pertinet quod est res ultima huius sacramenti: ergo aqua debet apponi.
¶ Ulterius videtur quod absque ea non possit sanguis consecrari. Cy-
prianus enim dicit. Calix domini non potest esse aqua sola et vinum solum nisi
utrumque misceatur: quia nec corpus domini farina esse potest: nisi utrum-
que scilicet farina et aqua adunatum fuerit: sed constat quod ex farina si-
ne aqua nullo modo potest corpus christi consecrari: ergo nec ex vino
sine aqua. ¶ Preterea significatio est de essentia sacramenti: sed aqua
significat aliquid quod est principale in sacramento. scilicet unionem corpo-
ris mystici ad caput: ergo aqua est de necessitate huius sacramenti ut
sine ea confici non possit. ¶ Preterea hoc sacramentum est memoriale domi-
nice passionis: sed ex latere domini patientis non solum fluxit sanguis
sed aqua: ergo ex vino sine aqua sacramentum hoc confici non potest. ¶ Sed
contra greci non apponunt aquam: ut magister dicit: sed tamen conficiunt:
ergo sine aque admixtione confici potest sacramentum. ¶ Preterea nihil est de
substantia sacramenti quod non manet in sacramento: sed aqua non manet in
propria specie in sacramento: ergo non est de substantia sacramenti.
¶ Ulterius videtur quod debeat aqua artificialis apponi: quia sacramentum
debet esse uniforme: sed ex parte corporis est aliquid artificiale. scilicet
panis: ergo ex parte sanguinis debet esse aqua artificialis. ¶ Preterea
si panis ex aqua artificiali ut rosacea conficeretur posset ex eo
corpus christi consecrari: ergo et similiter potest apponi in vino aqua arti-
ficialis. ¶ Sed contra baptismus est sacramentum maioris necessitatis
quam eucharistia: sed in baptismo non potest accipi nisi aqua natu-
ralis: ut supra dictum est: ergo nec in eucharistia.
¶ Ulterius videtur quod debeat in magna quantitate apponi: quia quod
non est non potest aliquid significare: sed quod corrumpitur est non est:
cum ergo aqua ponatur ad significandum: ut dictum est: videtur quod debeat
tantum apponi quod non corrumpatur: et ita tantum quantum de vino vel plus: quia
vinum est magis activum. ¶ Preterea de latere christi sicut sanguis
ita et aqua sensibiliter fluxit: sed si parum de aqua poneretur non pos-
set sentiri: ergo debet in maiori quantitate apponi. ¶ Preterea si sufficit in
parva quantitate aquam apponi eadem ratione sufficeret ad sacramentum si
gutta aque in totum dolium proiceretur: sed hoc videtur ridiculum: ergo non suf-
ficit quod parva quantitas ponatur. ¶ Preterea quorundam consuetudo esse dicitur
in terris ubi non crescit vinum quod pannum vino rubeo intinctum et
siccatum aqua lavent: de qua cum rubore vini accepit sanguinem
christi conficiunt: ergo videtur quod aqua in magna quantitate possit apponi.
¶ Sed contra illud quod est ex duobus neutrum illorum est: ut Dam.
dicit in 3. sed si magna quantitas aque apponeretur esset quedam
mixtio: ergo non esset vinum: et ita non posset idem sanguis christi confici.
¶ Preterea oportet quod aqua consumatur a vino ad hoc quod ex parte sanguinis
sit tantum una species sicut ex parte corporis: sed non posset consumi si aqua in
magna quantitate poneretur: ergo non debet in magna quantitate poni.
¶ Respondeo dicendum ad primam questionem quod aqua debet apponi vino propter insti-
tutionem: quia dominus apposuisse probabiliter creditur ex more illius
patrie: quia vinum ibi sine aqua nunquam bibitur propter vini fortitu-
dinem: quamvis de aqua in evangelio mentio non fiat: quia non est prin-
cipalis materia in hoc sacramento: sed eius appositio competit huic sacramento: et
quantum ad representationem passionis christi: et quantum ad significa-
tionem rei huius sacramenti: que est corpus mysticum per aquam signifi-
catum: quia aque multe populi multi. Apoc. 17. et sic appositio aque
ad vinum significat unionem membrorum ad caput ratione ipsius
coniunctionis: et amorem capitis patientis pro membris ad ipsa ex
hoc quod ex duobus coniunctis unum efficitur: et processum redem-
ptionis a capite ad membra ex ipsa transformatione aque in
vinum. unde dicit glo. Marci. 14. super illud. Accepit Jhesus pa-
nem etc. Nec aqua solum: neque vinum solum cuilibet licet offer-
re: ne videatur caput a membris secernere vel christum sine no-
stre redemptionis amore pati potuisse: vel nos sine illius pas-
sione salvari. ¶ Ad primum ergo dicendum quod sicut dicit Grego. in mora.
quod quia materia unius cuiusque ex diversitate consonatur in sacro elo-
quio per rem quamlibet recte diversa significantur: aqua enim secundum quod habet
vim abluendi significatio eius competit baptismo: secundum autem quod
continue in terram decurrit habet signare populum. 2. Regum. 14.
Omnes morimur et quasi aqua dilabimur: et sic eius significa-
tio competit huic sacramento. ¶ Ad 2m dicendum quod de aqua apposita est
duplex opinio. Quidam enim dicunt quod aqua manet in sua natura et so-
la vinum transubstantiatur. unde aqua non apponitur ibi nisi ad signifi-
cationem. Alii vero dicunt quod aqua apposita in vinum convertitur: et sic
totum in sanguinem christi transubstantiatur: quicquid autem horum opinionum
sit vera aqua non erit materia huius sacramenti: quia secundum primam non convertitur in cor-
pus vel sanguinem christi: secundum secundam non manet in propria specie: sed vi-
ni. secunda tamen verior apparet: et secundum rationem naturalem: quia modica
aqua vino admixta que est magis activa a vino corrumpitur et in
speciem vini transit: et quantum ad ritum sacramenti: quia si aqua in propria natura
remaneret: sic calix consecratus non esset tantum corporis spiritualiter et
corporaliter: et ita non liceret post primam sumptionem sanguinis ite-
rum sumere. ¶ Ad 3m dicendum quod aqua apponitur pani in ipsa sui con-
fectione. et ideo non est necesse ut postea apponatur. ¶ Vel dicendum quod ef-
fectus redemptionis a capite provenit ad membra per sanguinis
effusionem. et ideo magis apponitur aliquid ad significandum populi
unionem ad sanguinem quam ad corpus.
¶ Ad 2m q. dicendum quod materia proponitur sacramento. unde secundum aliquid est
de essentia sacramenti: dictum est autem supra quod perfectio huius sacramenti con-
sistit in ipsa consecratione corporis et sanguinis christi: et non in usu mate-
rie consecrate: sicut est in baptismo et confirmatione. et ideo ex parte
materie illud tantum est de necessitate sacramenti quod signat corpus et san-
guinem christi. scilicet panis et vini: illud autem quod significat eius et effectum
huius sacramenti. scilicet aqua non est de necessitate huius sacramenti. unde vinum sine aqua po-
test consecrari: sed consecrans peccat. ¶ Ad primum ergo dicendum quod exponen-
dum est verbum Cypria. non potest. i. non debet: quia illud possumus quod
de iure possumus. et ideo quantum ad id quod debet fieri est similiter ex parte
corporis et sanguinis: non autem quantum ad id quod fieri potest: quia aqua est
de substantia panis: non autem de substantia vini. ¶ Ad 2m dicendum quod non si-
gnat aqua aliquid quod sit de substantia huius sacramenti: ut dictum est: sed effectum
vel utrumque. ¶ Ad 3m dicendum quod effusio sanguinis in passio-
ne christi directe pertinebat ad ipsam passionem: sed emanatio aque
magis pertinebat ad effectum ablutionis a peccatis.
¶ Ad 3m q. dicendum quod cum sine aqua possit sanguis consecrari quantum
ad id quod fieri potest non refert quamcumque aquam apponatur: dummodo sit
talis aqua que in vinum converti possit: sed quantum ad id quod fieri debet
non debet apponi nisi aqua naturalis: quia illic aque non sunt eiusdem spe-
ciei: et dicuntur aque equivoce sicut etiam de vino et de pane dictum est.
¶ Ad primum ergo dicendum quod panis artificialiter factus est eiusdem spe-
ciei cum illo pane de quo confecit christus: non autem aqua artificialis cum
aqua que effluxit cum sanguine de corpore christi est eadem specie. et ideo non est
similis ratio. ¶ Ad 2m dicendum quod quidam dicunt quod similiter est ex parte panis
quod de pane confecto ex aqua rosacea potest confici corpus christi: quamvis
peccaret sciente ex tali pane conficiens. Sed probabiliter videtur quod non
posset confici: quia panis est principalis materia huius sacramenti: cuius substan-
tia et compone est aqua. et ideo diversificatio aque secundum speciem facit di-
versitatem speciei in materia sacramenti: sed aqua non est de substantia vini quod est prin-
cipalis materia in hoc sacramento. ¶ Preterea etiam ratio ad id quod in opposi-
tum obiicitur: quia aqua in baptismo est principalis materia. et ideo si aqua
alterius speciei apponatur non servatur debita materia: et propter hoc
non est sacramentum: sed hic est aliter: ut dictum est.
¶ Ad 4m q. dicendum quod sicut dictum est aqua apposita vino in vinum con-
vertitur: et sic totum convertitur in sanguinem. unde non tamen de aqua debet ap-
poni quod vinum in aquam convertatur: vel in aliquod medium per mixtio-
nem: et ideo semper tutius est apponere parum: quia quantumcumque appo-
natur parum significatio servatur. ¶ Ad primum ergo dicendum quod ex hoc ipso
quod in vinum convertitur aqua habet suam significationem: quia nos in christum mu-
tamur non ipse in nos. ¶ Ad 2m dicendum quod hoc sacramentum represen-
tat christi passionem quantum ad redemptionem que facta est per effusionem
sanguinis: sed baptismus quantum ad ablutionem. et ideo in baptismo oportet
quod sensibiliter aqua maneat sicut et quod vinum hic sanguinem videatur:
aqua autem hic apposita a vino absorbetur: sicut nostra mortalitas per vir-
tutem passionis christi. ¶ Ad 3m dicendum quod si apponeretur aqua in dolio
non significaret aliquid. et ideo hoc non sufficeret. sed oportet ut immediate
oblatione apponatur ad sacramentum perficiendum. ¶ Ad 4m dicendum quod cum il-
lud sit magis aqua rubea quam vinum non potest ex eodem sanguinis christi con-
secrari. unde illa consuetudo damnatur in canone de con. di. 2.

¶ Questio. III.

Deinde
queritur quo christus hoc sacramento usus sit in
ipsa prima sui institutione. Et circa hoc
queruntur .4. primo utrum ipse corpus suum manducaverit.
2. utrum idem dederit. 3. utrum dederit corpus suum
passibile vel impassibile. 4. utrum si in pixide reserva-
tum fuisset corpus christi ibi moreretur. Sub quo ...

ma conficerit supra distin. 5° dictum est.

Ad primum sic. Possit: vel q ipse xps nō māducauerit corpus de die q dicit fecit nō fuit alia assertiō nisi que nobis in euāgelio narrātur: q i cui gelio dicit q xps accepit panē i manib⁹ z dedit discipulis suis māducādū sō dicūm afferre q ipse māducauerit. ¶ P. omne qđ māducat in cibū assumit: q assumēs nō est assumpsit vel q nō est. 5°. dein est q ipse corp⁹ suū māducare nō potuit. ¶ P. hoc sacrm oppinat ad ipsius rem referēdū: q ipse ipsiū sacrificiū nō recipe nō iudicarit: q hoc sacramētū nō sumpserit: l vanū acceperit. ¶ P. vt supra dictū 5°. dein est: cuiꝰ rei ē modus māducādi. l. spūaliter sacramētaliter: ipse nō cōpetebat sacrificiū māducare cuꝫ esset verus cōprecibꝰ: z sine velamīe figurarū ad rem sacramēti pertinente: ideo spūaliter ergo in ipo xps nō augebat: l ipe nō māducauit. ¶ Sz S. Dicto. oīs z bēl de sac. dr. 2°. Dūr Pe ipse cū xpō suma mutatiōe comedēs z bibēs nō corp⁹ suū māducauit. ¶ P. sicut xpō instituit baptismū ita z hoc sacrm: sed ipe baptizatus fuit: q ille debuit hoc sacrm assumere.

¶ Addo dōm q circa hoc est duplex opio. Quidam. dicunt q xps corpus suū in cena nō māducauit: q tñ omnibus aliis mutatiōnē salutē mutatiōnes sanctoꝝ q conferūt dicūt q ipe māducauit z bibit i cena sz aliter nō corp⁹ suū. Sz expresse habet Matth. 26° i glo. sup illud. Cū comedissēt z bibissēt z c. q xps comedit z bibit in cena cū corpꝰ z sanguīe suū sacrm discipulis tradidit. vñ q pueri cōcausse carni z sanguini ipse principaliter cibūt: z propter hoc cōsum tenet q māducauerit fs q sancti expse dicere videtur. vñ z ab antiq⁹ vsus est factum. Recolo i cena turba cinct⁹ duodena. Sed tenet i manib⁹ se cibat ipse cib⁹ nō alit māducauit vt aliqđ effectū ꝛ̄ cōfert a sacrō: vt aliqs māducādi exhibū oret. ¶ Ad 1ᵐ q si cōclus q i accepisse plus pōt verāq; intelligi. l. z acceptio in manib⁹ z māducatio. ¶ Ad 2ᵐ dōm q xps sub ipse panis quādiu nō oritur a sacrō sub specie sacrī. vñ nūc in specie panis ē in celo: sub specie sacrī est i altari: z sm hāc modū nō est locomotiꝰ q scipm assumat. ¶ Ad 3ᵐ dōs q illa māducatio nō efficiebat in ipo spūale refectiōes sed significabat nullam. n. adeo efficie in ipso refici sicut ipse met. ¶ Ad 4ᵐ dōs q xps māducauit vt dē z sacrificater z spūaliter: sacrificater qdē q̄ vez corp⁹ suū: sub sacrō sumpsit poterat. n. in sacrō rē sacrī ipsiꝰ nō ex sacrō: z cuiꝰ dē⁹ videt effectibus clausi: nō ex effectib⁹ spūalit assumpsit in eucharistia spūaliter delectatꝰ est nō tñ hoc spūalis refectio ex sacrō causabat q̄ē augmentabat. vñ nec spūalis māducatio erat in eo sicut i aliis nec sacrificater. z tñ q dās exercuit q nec sacrificater nec spūaliter māducauit: quid ergo q sacramētaliter sed nō spūaliter.

Ad secundum sic. Possit: vt q xps corp⁹ suū inde non dederit: ipse. n. simpliciter cū māducauit sed māducat sanctū nō esse cauꝫ⁹ vanitatis. Matth. 7°. q ipse nō dedit inde corpus suū sanctificatū. ¶ P. sm Aug. Deus nō est causa alicui q deterior fiat: sed q iudas corp⁹ xpi sumpsisset ex hoc factus fuisset deterior: sume dō peccatū: q xps corp⁹ suū ei māducādū dat: nō dedit. ¶ P. sicut supra 5°. dein est: nō sacerdos debet peccatū portare: nō ei⁹ dō sed dispensatoꝝ: z redēdo qđ suū est exigit: xps erat vita sacrāmēti: nec iudas ibi inde habere potuit nisi q xps sibi parē: q non debuit inde corpus tradere. ¶ Solū dicit q discipuli habētes bonum esse: q illud nouū in regno patris sitet: q erat ipe nō sumpsit: hoc est nō vt. ¶ Sed Sz ego dico. dicit. nō methode ei sacrā cōcessit: inde sanctissima aūt dicit corpus z sūs guines suum vt ibidē pt̄ḡ inde dedit corpus suum. ¶ P. sine exceptiōe dr Matthei. 26°. Accipite: cōmedite: ergo etiam inde dedit.

¶ Ulterius vī q sub bucella corp⁹ suū ei dedit: dicit enim Aug. de ver. Tā multa erat bucella: q vasa ē inde a discipulis medio⁹ dedit: z ille qui iudas erat accepit ad proditē nō aūt fuisset iudigna si bucella illa tā panis fuisset: q̄ la bucella erat corp⁹ xpi. ¶ P. diabolū intrare in eum satis non ꝛ̄ accipiendo bucellā peccauit. q bucella erat corp⁹ xpi. ¶ Sz S. ē ḡ⁹ habebat glo. Joā. 13°. sup illud. Cui intinctum panem porrexero ꝛ̄.

¶ Rñdeo dōm ad 1ᵐ. q. q fm Aug. xpo corp⁹ suū in cena cū aliis discipulis inde dedit. vt nobis exemplum daret q peccatoꝝ occultis nō ēēnt facta denūciāda: vt omnes occasionē ei auferret male faciendi: q̄d assumere potuit si fuisset ab aliis discipulis aliquā malicia⁹ fuisset detectus. Dicit Aug⁹ dicere vī: z si pmū cōmū tenet. ¶ Ad 2ᵐ q dōm q christus iudas sciebat q̄ē nō ē sanctificatus: z tñ nolluit eū deregere: cuꝫ aliqs discipulus nec deberet scandalizari: z sic liberi peccaret. ¶ Ad 3ᵐ dōm q xps nō dedit cū: nec occasionē inde peccandi: z potuit sibi ex multitudine discipuloꝝ offerre: sue ad ipsius ipse ex vtili medicia sumpsit q̄uis mortis. ¶ Ad 3ᵐ dōm q illa nō est sola cā: z sēt ne peccatoꝝ occultū pdat. ¶ Ad 4ᵐ dōs q iudas bibit cū aliis sacrificater: z si spūaliter. vñ nec remissionē peccatoꝝ: sicut⁹ est nec i regno pris secū bibit: q per⁹ ille tñ spūaliter bibēndo debebat.

¶ Ad 2ᵐ. q. dōs q xps pmo inde dedit corp⁹ suū cū aliis discipul: z postea bucellā intinctā in oblōe pānis cui exponeret⁹ panis pius fuit sic pt̄ ex glo. inducta. ¶ Ad 3ᵐ q dōm q Aug. loq⁹ nō de bucella intincta: z de eo q̄ panis cū aliis discipul accepit. ¶ Uel dōm q dē ad pnciem assumpsisse q̄ xps ad salutē sui fecerat porrigendo hoc cellū: vt videl se despōsūs sub iniquo ppōsito desisteret: z ille ex hoc magis exasperatus fuit. ¶ Ad 2ᵐ dōm q sic methōde bucellē intincte petrū inde augmentū fuit: vel ex hoc q exasperatus est magis vel ex ꝓsumptōe: q̄ si magistro in cenā manū mittebat vt audacia bonā ꝛ̄ficiēdi metiret: vt dē Matth. 26° sup illud. Qui tingit mecū manū ꝛ̄ rōne h⁹ augmēti dē diabolus post bucellā in eū intrasse. aug. n. ꝓnitum erat in euāgelio q diabolus immiserat i eor inde simonis scarioth vt traderet eum.

Ad tertium sic. Possit: vī q xps in cena discipulis suis corp⁹ ipsibile dedit: q sup illud Matth. 17°. Transfiguratꝰ est ait eos dicit glo. Illud corp⁹ q̄s habuit p sim dedit discipulis i cena nō mortale z corruptibile. ¶ P. Leuit. 21° sup illud. Si oblatio sua fuerit de sartagine ꝛ̄. dr glo. crux sup oia fortis carnē xpi q ad passionē nō videbat: etiā agna post aprā fecit: z xps i cena dedit carnē suā vt aprā ad māducādū: q dedit ei: talē q̄lis fuit post passionē: z post passionē sua fuit ipsibilis: q dedit corp⁹ suū impassibile. ¶ P. passibile trahit ad sūm agēs: sed xps i cena dedit corp⁹ suū Iudeis nō q in alios mutaret: z q aliqs i se mutaret: q nō dedit corp⁹ suū passibile. ¶ P. omne corp⁹ passibile ex cōtactu patit: sed corp⁹ xpi a discipul māducatū nō leserbat. q nō erat passibile. ¶ Sz S. Inno. dicit. tale corp⁹ nūc dedit q̄le huit. l. passibile. ¶ P. cēsat q xps discipul vez corp⁹ suū tradidit corp⁹ suū vez erat passibile. z q corp⁹ suū erat ipassibile: idē erat passibile z impassibile q̄d nō est possibile.

¶ Rñdeo dōs q circa hoc duplex fuit opio. Dug. n. sanctus vic. dicere volunt q xps ad hunc ep̄is in carne mortali q̄lqs vna dotē: q̄lqs alia legit accepisse: sicut claritatē in trāsfiguratōe subtilitatē i nativitate: agilitatē qñ sup mare ābulauit. z sīlr ipassibilitatē q̄ corp⁹ suū i cena dedit: nō qñlē nec tūc simpliciter erat impassibile: sed erat impassibile sm q̄ in sacrō dabat: q̄ mascatiōe nō leserbatur: sicut ēt in sc erat visibilis: sm q̄ in sacrō dabat erat insibile. Sed illud nō pōt stare: q tūc corpus xpi eadē est in sacrō vī xpi. ppria: sed cōparāte eius ad exteriora nō est adēq⁹: in xpi ppria cōparē ad exteriora fm sūm ppria. num dimēsionē: sed in sacrō sm sūm dimēsionē panis. vñ ille. ppriet⁹ ates q̄ dicunt absolute corpi xpi: oꝝ q̄ dē: nō dant sibi sm q̄ est in sacrō: sm q̄ est in xpi ppria: sed ille q̄ pertinēt ei ex cōparātōe ad aliud corpus ē: nō dē: sicut ps dr vilificāte: possibilitas est ppriet⁹ absolute ipius corpis. vñ eius in gētia xpi esset passibile z i sacrō passibile erat: vt aliq dicūt q̄uis ibi nō pateret. ¶ Ad 1ᵐ q dōm q vī q corp⁹ xpi in sacrō nō mortale nō passibile: q̄ p sacrāle sumpsēs nō patiebat: q nō moriebat. ¶ Ad 2ᵐ dōm q ex hoc xpi nō est apta ei⁹ nisi. put est sub sacrō q̄ facēm h⁹ est representatiuus passibilis xpi. ió q vī q̄ crux fecit eā ei⁹ aptam. ¶ Ad 3ᵐ dōm q nō ratiōe passibilitatis: q virtute diuinitatis vnitē habebat corp⁹ xpi q̄ alios i se cōuerteret. ¶ Ad 4ᵐ dōm q manducatio importat respectū ad terminū a quo: sed nō q̄ est ad terminū sub sacrāmēto sicut formaꝫ: hoc potuit ad sūpsionē spiritualē: vel tenitabiliter sequentē vno ēēradicatio ria esse sīmul. ¶ Ad 5ᵐ q dōs q ratio illaꝫ cōcludit nisi q q̄ est ibi sicut in loco: hoc dē⁹ bi potuit facere. ¶ Et sīlr ēt dōs ad 2ᵐ vī nō est hoc cā ipse corp⁹ xpi pōt ee ad aliq modo in diuersis locis q̄ est diuinitati vnitū: z rōne cōtrariū in alterum corporis in ipm facte q̄ nō sūt sīul.

¶ De materia de qua in sacrōe 4°. q. 2°. q. 1°. equinoctium⁹ but⁹ peroptimū de panē fit corp⁹ xpi. li. 4°. nō denotat hab̄endinē causē materialis: sed solum ordinē mutatiōis terminoꝝ. ¶ Innocentiani salubriter nō pōt. l. vel aliqa cōpechēdere nititur q̄ panis quem est e pcatoꝝ: vū aliqs nō vult: pius credere q̄ rōne vide ri pōt: sed sacrificare p̄ dēbet: sic fidei vtile est. ¶ Quia fidelius habere dubiū potest. vī dicātur celi aperiri: q̄ia imolatōis hostia ꝓpter efficaciā diuine virtutis q̄ operatur in sacrō summa amis sociatur: ex specie hui⁹ corpore xpi fit vnū sacrāmētum: z ibi⁹ membra capiti vniūtur: z ita in celum rapiū corp⁹ xpi in quibus fidelium deuotio nō subit in specie sacramēti: fi sed vsq; ad xpm: fm q̄ est in celo sub specie panis p̄ decluerit. ¶ Uinū operaꝫ sanguīe in quo est fides sic hoc pōt intelligi tripliciter. vno modo vt fides sic dicat cōcretum vite quē est q sanguinez. alio modo q sanguis est potētia totalis: q̄ actiua virtus nutritiue in membra cōuertit. tertio modo q̄ sanguis in corde generatū vitalē operatiū in eis membris diffundit: vt ꝓbat in lib. de anima⁹ dicit. ¶ Caro p corpore vīo offerri. vī hoc intelligēdum est per quādā adaptatiōnē de salute corporis quia erat p gloriā resurrectiōis ad quā hoc sacramētum opat. ¶ Nec iteratī sacrm quātum ad id q̄ est principale in hoc sacramēto cōsecratio materie: quāmuis cerē quātū ad vlas: vt mercio illa nō possit separari. ¶ Sed cōtra alchimiste dicēt q per limaturā unici de corticeꝝ potest separari: z cōdum q̄ a vino auferatur substātia aque: que ibi est: ꝓper simultudinē unici: ob eriam posūm est nō tamen illa aqua que fuit appositā separatur: q̄ facta est vīnū. ¶ Hoba vero non potest ignis accensus nostrum nō habere: z cinis ex nie cum non ex ignorantia procederet. ¶ Aqua nec cōlatenus. z. si autem ꝓ errorem contingat: vt aqua loco vini ponatur fiante consecratiōnem. vini percipiat dens aquam effundere z vinum imponere. si autem post dens incipere consecrationem. nisi alio ꝓpter superabundantiam deuotiōnē de negligentia probabitur: velenia z capite canonicabore super aliam bullam. bulla papa cōsecrata posita scotiam. vt Innocē. dicit.

Ad quartum sic. Possit: vī q corp⁹ xpi si fuisset i pride seruatus nō ibi moreref. corp⁹. n. xpi nō est mortuū nisi crucifixū: sed ibi non crucifigebat. ergo z ibi nō moriebat. ¶ P. actio indeoꝝ erat cā mortis xpi z sanguis effusus: sed ibi non effudisset sanguīe nec actio indeoꝝ ibi fuisset: nō fuisset ibi mortuū. ¶ Sz. mūs z idē corp⁹ fuisset tūc in pride z in cruce: sed in cruce moriebatur. ergo z in pride.

¶ Ulteri⁹ vī q si post mortē xpi aliqs aplorꝝ cōfecisset sacrm q fuisset ibi aia xpi: fuisset. n. impfectū sacrificiū: de pfectiōe sacri est nō solūz corp⁹ sed ēt aia: q totus xpo in sacrō continet: q ibi fuisset aia. ¶ P. verba forme nō fuissent tūc maioris virtutis q̄ modo: q̄ forme cōficiunt corp⁹ cū aia. q. 2°. ¶ Sed Sz corpus xpi nō est ꝓfectum sub specie sacri q̄ sub specie ppria: sed nunc corpus christi erat ꝓfectum: ergo z sub sacrāmēto.

¶ Ulteri⁹ vī q deus facere potuerit q tūc alia esset corpori xpi in sacrō existi vnita: a. n. xpi maiorē virtutē habebat ad corpus pnia q̄ ad iferni: fi alia separata a corpore xpi iacēte in sepulchro fuit in iferno: q̄ similr potuisset esse in loco illo vīo corpus xpi sub sacrō iferna: z pterea corp⁹ xpi: q̄ est vnitum aduēctū pōt esse in sacrō z i xpe ppria. q̄ tūc aia cū sit vnita: vnita poterat esse simul in iferno z corpe xpi sub sacrō. ¶ Sed Sz hoc sequeretur q duo cōgeradicatoria essent simul: vera si corpus xpi esset simul alibi: z in iferno: sed hoc deus facere nō potest. vt Aug. dicit: cōtra sanctū. nec ꝓnitum.

¶ Rñdeo dōm ad 1ᵐ. q. q ista verba q̄ fit. le passionem ab exercisco illatā nō pōt attribui corpi xpi put est sub sacrāmēto cui⁹ rōez dictus apparet. sīlr nō pōt dici q in pride crucifigeret: vel moreret: vel aliqd hōnce ex hoc sequī q̄ duo cōtradictoria sint simul: vera: q nō fm idem cōparat ad extra corp⁹ xpi: hic z ibi: vel aliqs aūt vba q̄ fiant passionē in ali sumunt et vī voler ponī. q. 2°. sīlr pōt dici q altari mortē. vñ visus. pride fentato poterit popularē voloꝝ Innatā: fi nō illa⁹ cōuenit illi. ¶ Ad 2ᵐ q dōm q passiōes exercisce peinglit ad sūam corpis xpi mediāb⁹ dimēsiōib⁹ ꝓpria. rō ꝓper ipsas exercisces ad dimēsiones ꝓprias ptinētes attribuitur passiones corpi xpi: z exercisce sub specie ꝓpria trāsferuntur sub specie aliena. rō ꝓper

¶ Vbi illa a ecclia fundant. Di. XII. a

Sacramenta ait ḡnitur de accidentib⁹ q̄ rema nent. i. de specib⁹ t sapore t pondere in quo subsecto fundent pori⁹ mundi vt facilius cristere sine subdo q̄ ec in subiecto: q: ibi nō ē suba nisi corpis t sanguis dnici q̄ nō afficit illos accidentibus. Nō.n. corp⁹ xpi talē hz in se formā: ḡ qua laesi indicio appebat. Remanēt ergo illa accidentia p se subsistentia ad mysteriū ruīs ad gustus fidei q̄z suffragiū: quibus corpus christi balsēo formā t naturam suam tegitur.

¶ De fractione t partibus. b

Solet etiā q̄ri de fractiōe t pticulatōe q̄bus videt fieri vr̄z vera sit. t si vera fractio ē: cui⁹ rei sit vel i q̄ re fiat: Cū q̄ nō sit ibi alia suba q̄ xpi. Si in aliq suba ē illa fractio: in corpore xpi videt ee. Sz cū xpm corp⁹ incorruptibile sit: q: immortale t impassibile: i xpo nō posse ee videt. Nam t xps redarguit carnale sensum discipulorū q putabant carnē xpi sicut aliam in partes dividendam t mortib⁹ dilacerandā. Jō qbusdā placet q: nō sit ibi fractio sicut videt: sed dr frangi: q: videt frangi. Quibus obijcit quod ait Amb. Nihil falsi putādū ē in sacrificio veritatis vel sicut sit i magoz pstigijs: vbi delusione quadaz fallūtur oculi: vt videant ee q̄ nō est. Ad hoc illi dicūt. Nō fallit nos visus nec fallit: q̄ esset si crederet ita frāgi vt videt. Nec illusio est: q: ad veritatē fidei nō ad decepcōez ita fit: sicut t christus se ostendit duobus discipulis i via in spē pegrinis: nec i eo tñ talis forma erat: ḡ oculi eorum tenebant ne eum agnoscerent.

¶ Aliorum opinio. c

Alij vero dicunt q: sicut ibi species panis est t non est ibi res cui⁹ vel in qua sit illa species: ita ibi est fractio que nō sit in aliqua re: q: nihil ibi frangit: q̄ cio vbi nihil frangitur.

¶ Aliorum opinio. d

Alij tradunt corp⁹ xpi essentialr frangi t dividi: t tñ integrū t incorruptibile existere. Nō se colligere asserūt ex pfessiōe berēgarij: q cōfessus est cora Nicolao papa t plurib⁹ epis: panē t vinū q̄ in vez corp⁹ t sanguinē xpi ee: t sensualiter nō sacramēto: ḡ i veritate manibus sacerdotuz tractari t frangi: t fidelium dentibus atteri.

¶ Sententia probabilior. e

Sed q: corp⁹ xpi incorruptibile ē: sane dici pōt fractio illa t passio nō in suba corpis: ḡ in ipsa forma pānis sacramentalis fieri: vt vera fractio t passio sit ibi: que sit nō in suba corpis: ḡ i sacro. i. in spē. Ne aūt mireris vel i sulteo si accidentia videntur frāgi: eū ibi sint sine subiecto: hz q̄dā asserūt ea fundari i aere: ee ibi vera fractio t passio q̄ sit in pane. i. i forma pānis. Dñs aplis ait. Panis quē frāgimus: qa forma panis ibi frāgit: t in eos dividit: xps vo integer manet t tot⁹ ē in singul. Dñs Augu. Dñs xps māducat: vita māducat: sed qa audeat māducare dñm suū: t dñs Xpus iuratus nos ad māducādum ait. Qui māducat me vivet pp me. Nec occidit xps vt māducetur: ḡ mortuos vivificat qui māducat. refic: nō deficit. vivit māducat⁹: q: surrexit occisus: nec qui māducam⁹ pctes de illo facimus: t q̄d in sacro sic fit. Jrē: nouit fideles quo māducāt carnē xpi: vnusq̄q accipit pctz suū. Dñs t ipa gra pctes vocant ē: p pctes māducat t manet integer tot⁹: p pctes māducat in sacro: t manet integer tot⁹ in celo: manet integer tot⁹ in corde nro. Jō ista dicūr sacra: qa i eis aliud vr̄ t aliud intelligit: vr̄ panis t calix: q̄d t oculi remittāt: q̄d aūt fides instructa postulat panis ē corp⁹ xpi: calix ē sanguis. Ex his dat intelligi: q: fractio t pctes q̄ ibi dr fieri: in sacro fiūt. i. i spē visibli. Jōez illa Berēgarij verba ita distinguēda sūt: vt sensualr in mō i sacro: ḡ i veritate dicat corpus xpi tractari manib⁹ sacerdotū: frāgi vero t atteri dentib⁹ vere q̄dē: ḡ in sacro tñ. Vera ergo ē ibi attritio t passio: ḡ i singul⁹ pti⁹ tot⁹ est xps. Dñs Hiero. Singuli accipiūt xpm dñm: in singulis portionib⁹ totus ē: nec p singulos minuit: sed integrū se pbet singulis. Item Hyla. Ubi pars est corporis: ibi ē t totum.

¶ Quid ille partes significent. f

Quid ait pres ille significēt. Gregor⁹ papa tradit iquiēs. Triforme ē corpus xpi: pa ablata i calice missa corp⁹ xpi q̄ tā surrexit mōstrat: pa immixta ambulās adhuc itup terrā. paro i altari vsq̄z ad finē misse remanēs: corp⁹ iacēs i sepulchro significat: qa vsq̄z i finē seculi corpa sanctoz i sepulchris erūt. Et sic pctes ille mysticā tenēt significationē: ita ēt t fractio passionis xpi t mortis ē repetitio. Dñs ipse ait. Hoc facite i meā cōmemorationem. i. in memoriā passionis t mortis mee. Nā vt ait Amb. Quia i morte xpi liberati sumus: hui⁹ i edēdo t bibēdo carnē t sanguinez memores ee debemus. Sz caueat q̄q̄z ne

idigne peipiat: q: iudicium māducet. Nō ē.n. iste panis q̄ vadit i corp⁹: ḡ panis vite eterne q̄ aie nre subam fulcit. Sic ergo vnusquisq̄ vt quotidie mereatis accipe: nec accedas idigne. Indigne ē q̄ alr celebrat mysteriū q̄m xps tradidit: vel q̄ bis mortale peccm accedit. Ergo t si sint pcā quotidiana vel si sint mortifera: añq̄ accedas dumtxat obtorib⁹ tuis. Si dimittis: dimittit tibi. t sic securus accede. Panis.n. salutaris ē t nō venenuz. Si ita accedis spūalr manducas: spūaliter enim manducat: qui innocentiam ad altare portat.

¶ Si illud sit sacrificium: t si sepius immolet̄ christus. g

Dicit hec q̄dē si q̄s gerit sacerdos pro pte vicar sacrificiuz vr̄ immolatio: t si xps quotidie immolet̄: vr̄ semel cū immolatus sit: Ad hoc breuiter dici pōt: illō q̄ offert t recerat a sacerdote vocari sacrificiū t oblationē: q: memoria ē t repsitatio veri sacrificij: t sce immolatōis fce i ara crucis. Et sel xps mortu⁹ i cruce ē: ibiq̄ immolatus ē i semetipso: quotidie aūt immolat in sacro: q: i sacro recordatio fit illi⁹ q̄ semel ē semel. Dñs Aug. certuz habemus q: xps resurgēs ex mortuis iam nō moritur t cū nō obliuiscamur q̄ semel pcm ē i memoria nra: qui āno fit. s. quotiēs pascha celebratur. Nunqd totiēs xps occidit: ḡ cū annuersaria recordatio repsitat q̄ olim pcm ē: t sic nos fac moueri tāq̄ videamus dñm i cruce. Jrē semel immolat⁹ ē xps i semetipso: t cū quotidie immolat in sacro. Nō sic intelligēdū ē: q: in mūdi statione corpis t distinctione mēbroz semel cū in cruce pepēdit: offerēs se ēo patri hostiā redēptōis efficacē: corp. s. quos pdestinauit. Jrē Amb⁹. In xpo.n. oblata ē hostia ad salutē ponēs: qd ergo nos: Nōne p singulos dies offerim⁹? Et si quotidie offeram⁹ ad recordatiōz ei⁹ mortis fit: t vna ē hostia nō multe. Quo vna t nō multe: q: semel immolat⁹ ē xps. Hoc aūt sacrificiū exēplū ē illi⁹. adip̄z sp ad ip̄z offert: pide hoc ē sacrificiū. alioqn qn i multis locis offert multi sūt xpi: ñ. ḡ vn⁹ vbiq̄ ē xps: t ip̄e plen⁹ existēs: t illic plen⁹. sic q̄ vbiq̄ offert vnū ē corp⁹: ita t vnū sacrificiū: xps hostiā obtulit: ipaz offerimus t nūc: ḡ q̄ nos agim⁹ recordatio ē sacrificij. Nec cā fuc ifirmitatis repetit: q: pfic bonuz nē: ḡ nisi: q: quotidie peccam⁹. Ex his colligit ee sacrificiū t dici q̄ agit i altari: t xp̄z semel oblatū: t quotidie offerri: ḡ aliter dr: aliter nic. Et ēt q̄ sit virt⁹ hui⁹ sacri ondit: remissio. s. peccōz venialium t pfectio virtutis.

¶ De causa institutionis. h

Instituit ē.n. hoc sacm duab⁹ ḡ causis. Jn augustū virtutis. s. charitatis: t in medicinā quotidiane infirmitatis. Dñs Amb. Si quotiēs effundit sanguis xpi: t i remissionē peccōz effundit: debeo sp accipe: q sp pecco: debeo sp bere medicinā. Jrē Aug. Jterat quotidie hec oblatio: hz xps semel sit passus: q: quotidie peccam⁹ peccis sūt q̄b⁹ mortal⁹ infirmitas vitē nō pōt. Et q: quotidie labimur: quotidie xps mystice immolat p nob. Dedit.n. nobis h sacrz salutis vt q: nos quotidie peccam⁹: t ille iā mort nō pōt: p h sacm remissionē pcipimur. Quotidie comedit ipse t bibit in veritate: ḡ integer t viu⁹ manet. Jrē. Mysteriuz fidei vr̄: q: credē debes q: ibi salus nra pficitur. Si aūt ḡnāt vr̄z quotidie cōicā dū sūt: Audi q̄d ide tradit Aug. Quotidie hz eucharistiā accipe nec laudo nec vitupero: oib⁹ tñ diebus cōicādū hortor. Si tamē mēs i affectu peccādi ē: gravari magis dico eucharistie pcepione q̄z purificari. Et hz q̄ peccō mortdeaz: si peccādi tñ de cetero nō hēat voluntatē t satisfaciat lachrymis t ofonib⁹: accedat securus: ḡ hoc de illo dico q̄ mortalia pcā nō grauāt. Si nō frequētius salte ter i āno hoies cōicēt: nisi forte q̄s criminalib⁹ ipedit: i pascha. s. pētecbostes: t i natali. Omnes ergo cōicent q̄ noluerit carere ecclasticis iuuinibus.

Postq̄ determinauit magister ō vno trū in gb⁹ pōsūt integritas h⁹ sacri. Ut eo q̄d ē res t sacm: in pte illa istēdit determinare de alijs duab⁹. Hoc eo q̄d ē sacrz nā: t de eo q̄d ē res tñ. Ubi dividit iptes duas. Jn p⁹ determinat de eo q̄d est sacm tñ. Jn 2ª de effectu sacri q̄d ē res tñ. ibi. Jnstituit ē hoc sacm rē. 3ª pcma in duas. Jn p⁹ determinat de accidentib⁹ q̄ sūt sacra. i. signa veritatis corporis xpi. Veri t mystici. Jn 2ª determinat de actu sacerdotis q̄ est sacrz siue signū passionis xpi. ibi. Post h ḡnāt si q̄s gerit rē. Circa pmā duo facit: primo determinat de ipis accidentib⁹. 2º de fractione q̄ in eis fundat: ibi. Solet aūt ḡnāt rē. Circa h duo facit: p determinat de ipa fractione. 2º de ptū significationibus. Quid aūt pres ille rē. Circa pmā duo facit. p movet q̄stiōez. 2º determinat eā: ibi. Jdeo ḡbusdā placet rē. Circa q̄ quatuor opiones pōit. 2º recitat ibi. Alij vo dicūt rē. 3º ibi. Alij tradūt corp⁹ xpi rē. 4º ibi. Sed q: corp⁹ xpi rē. Et circa hoc duo facit. p ponit opionē ḡnāt. 2º firmat eā: q: ceteris vera ē ibi. Ne aūt mireris rē. Jnstituit ē hoc sacramentum rē. Dicit ponit effectū huius sacramenti: t q: ex effectu rei accipit visus eius. Ideo circa hoc duo facit. primo ponit effectū. secūdo determinat modum eius. Si autem queri: vtrz quotidie rē.

Hic est triplex q̄s. ¶ Prima de accidentibus. ¶ Secunda de effectu h⁹ sacri. ¶ Tertia de fractionē xpi. ¶ Circa pmā ḡnāt tria. Primo vtrz accidentia sint hic sine suba. Secūdo de opinione illoz actiū. Tertio de fractōe q̄ in eis fundat.

Ad primum sic procedit. Videtur q accidentia sine subiecto esse possint. Deus enim est omnipotens. Sed ipse facere potest quod ab omnibus esse non creatis hoc de se non potest facere. Ergo non potest facere quod duo dicantur simul vera. Sed hoc ipse facere potest. Ergo ipse potest facere accidens esse sine subiecto. Sed contra hoc est quod dicit Augustinus. Dicitur quod Deus non potest facere quod ipse non sit omnipotens. Sed hoc non potest facere quod accidens sit sine subiecto. Respondeo dicendum quod sicut supra dictum est, quod Deus non potest facere quod ipse non sit Deus, ita non potest facere quod duo contradictoria simul vera sint. Et ideo cum dicitur quod Deus non potest facere quod accidens sit sine subiecto, non est ponendum quod Deus non possit facere quod accidens sit sine subiecto, sed quod non possit facere quod accidens sit sine subiecto et non sit sine subiecto. Ad primum ergo dicendum quod Deus non potest facere quod ipse non sit omnipotens, quia hoc implicat contradictionem. Ad secundum dicendum quod Deus non potest facere quod duo dicantur simul vera, quia hoc implicat contradictionem. Ad tertium dicendum quod Deus non potest facere quod accidens sit sine subiecto, quia hoc implicat contradictionem.

Ad secundum sic procedit. Videtur quod accidens sine subiecto esse possit. Deus enim est omnipotens. Sed ipse facere potest quod ab omnibus esse non creatis hoc de se non potest facere. Ergo non potest facere quod duo dicantur simul vera. Sed hoc ipse facere potest. Ergo ipse potest facere accidens esse sine subiecto. Sed contra hoc est quod dicit Augustinus. Dicitur quod Deus non potest facere quod ipse non sit omnipotens. Sed hoc non potest facere quod accidens sit sine subiecto. Respondeo dicendum quod sicut supra dictum est, quod Deus non potest facere quod ipse non sit Deus, ita non potest facere quod duo contradictoria simul vera sint. Et ideo cum dicitur quod Deus non potest facere quod accidens sit sine subiecto, non est ponendum quod Deus non possit facere quod accidens sit sine subiecto, sed quod non possit facere quod accidens sit sine subiecto et non sit sine subiecto. Ad primum ergo dicendum quod Deus non potest facere quod ipse non sit omnipotens, quia hoc implicat contradictionem. Ad secundum dicendum quod Deus non potest facere quod duo dicantur simul vera, quia hoc implicat contradictionem. Ad tertium dicendum quod Deus non potest facere quod accidens sit sine subiecto, quia hoc implicat contradictionem.

Ad secundum sic procedit. Videtur quod accidentia quae remanent in hoc sacramento non possint immutare aliquid exterius. Omnis enim agens patitur aliquem ejus cui agit. Sed materia vel subiectum accidentium non est immutabile. Ergo non possunt immutare aliquid exterius. Sed contra est quod dicit Augustinus. Accidentia quae remanent in hoc sacramento possunt immutare aliquid exterius. Respondeo dicendum quod sicut supra dictum est, quod accidentia quae remanent in hoc sacramento possunt immutare aliquid exterius. Ad primum ergo dicendum quod accidentia quae remanent in hoc sacramento possunt immutare aliquid exterius. Ad secundum dicendum quod accidentia quae remanent in hoc sacramento possunt immutare aliquid exterius. Ad tertium dicendum quod accidentia quae remanent in hoc sacramento possunt immutare aliquid exterius.

Ad tertium sic procedit. Videtur quod accidentia quae remanent in hoc sacramento non possint immutare aliquid exterius. Omnis enim agens patitur aliquem ejus cui agit. Sed materia vel subiectum accidentium non est immutabile. Ergo non possunt immutare aliquid exterius. Sed contra est quod dicit Augustinus. Accidentia quae remanent in hoc sacramento possunt immutare aliquid exterius. Respondeo dicendum quod sicut supra dictum est, quod accidentia quae remanent in hoc sacramento possunt immutare aliquid exterius. Ad primum ergo dicendum quod accidentia quae remanent in hoc sacramento possunt immutare aliquid exterius. Ad secundum dicendum quod accidentia quae remanent in hoc sacramento possunt immutare aliquid exterius. Ad tertium dicendum quod accidentia quae remanent in hoc sacramento possunt immutare aliquid exterius.

¶ Nihil agit vltra suã speciẽ sed citra q̃ cũ effectus nõ est nobilior causa sed subã est nobilior oĩ accñte ergo illa accñtia nõ pñt aliquid subale generare. ¶ Sed contra spẽs ille habẽt eandẽ virtutẽ quã habebãt ante transsubstantiationem quia nihil est eis ablatum sed additum sed ante transsubstantiationẽ poterãt aliquid substantiale immutare. ergo et post.

¶ Ulterius videtur q̃ illa accñtia nullo mõ possint corrumpi quia illa accñtia sunt forme vnicuiusque forma est inuariabilis essentia [illegible] vt dr in li. sex principiorum ergo hec spẽs nõ corrũpuntur. ¶ Preterea oĩs res q̃ sic subsistit sine mã est incorruptibilis quia mã est corruptionis principium sicut patet in angelis et aliis sed hec spẽs sunt forme sine materia subsistentes ergo sunt incorruptibiles. ¶ Preterea si corrũpuntur aut corruptio illa ẽ nãlis aut miraculosa non nãlis quia nihil generatur nãliter nisi cõpositum [illegible] habet corrũpi [illegible] cõpositũ nãliter nec miraculosa quia sic [illegible] fieret deus sm Aug. nõ est cã tendendi in nõ esse. ergo nullo mõ corrũpitur. ¶ Sed contra q̃diu sunt accñtia sensibilia sentiri possunt sed quandoque desinunt sentiri posse hec accñtia. ergo desinunt esse. ¶ Preterea q̃diu spẽs manent et corpus christi manet sub sacramento sed corpus christi quandoque desinit esse sub sacramento. ergo quandoque desinunt esse species ille.

¶ Ulterius videtur q̃ ex eis nõ possit aliquid generari corruptio enim generationi vel factioni opponitur sed dicit q̃ nõ habet mãm prius sic q̃ ex nihilo fiat ergo si corrũpitur oz q̃ in nihilum tendat et nihil ex eo fiat. ¶ Preterea subã et accñs magis differunt q̃ corpus et spiritus sed ex corpore nõ pñt fieri spiritus vt patet in libro de duabus naturis ergo ex spẽbus illis que sunt accñtia tñ nõ pñt subã aliqua generari. ¶ Preterea impossibile est ex vno simul et semel multa fieri sed si aliquid generatur in illo est inuenire subiectum et accñs ergo nõ pñt generari ex accñte tñ. ¶ Preterea si aliquid generatur aut illa generatio est nãlis aut miraculosa [illegible] generatum et id ex quo generatur nãliter conuenit in mã vt patet in oĩbus generationibus nãlibus quod hic nõ pñt inueniri sed nec miraculosa quia [illegible] aliquid ibi generatur vel in cinerẽ resoluantur hoc est in [illegible] a deo non est ergo nullo mõ aliquid ex hiis spẽbus generari pñt. ¶ Sed contra ad sensum apparet si diu reseruentur paulatim in aliud mutari. ¶ Preterea Inno. dicit in quo similitudo deficeret in eo sacramentum nõ esset sed ibi sic [illegible] et locus fidei auferretur ergo oportet esse omnimodã similitudinẽ spẽrum ad subam panis sed ex suba panis poterat aliquid generari: ergo et ex speciebus ibi remanentibus.

¶ Ulterius videtur q̃ nõ possint nutrire quia oĩs cibus q̃ nutrit in corpus trãsit et suppleat [illegible] et eo resoluuntur sed cibus iste nõ vadit in corpus. vt Amb. in littera dicit ergo nõ nutrit. ¶ Preterea ex eisdẽ nutrimur ex quibus sumus. vt dr in 2° de generatione sed nõ sumus ex accñtibus ergo ex eis nõ nutrimur. ¶ Preterea dicit q̃ nutrire quocumque mõ soluit ieiunium sed si spẽs ille nutrirent soluerent ieiunium et sic post sumptionẽ corporis christi nõ posset aliquis cõmunicare quod falsum est. ¶ Sed contra est quod dr in glo. j. Cor. xj. super illud. Alius quidem esurit alius ebrius est q̃ aliquis sit inebriatus ex vsu spẽrum huius sacramenti. ¶ Preterea nihil aufert sitim vel famẽ nisi q̃ nutrit sed sensibiliter experiri pñt q̃ ex potu illo sitis tollitur precipue si in multa q̃titate sumatur. ergo nutriunt species ille.

¶ Ulterius videtur q̃ nullus liquor possit speciebus illis permisceri q̃ vt in j. de generatione probat phs accñs nõ permiscetur substantie liquor subã quedã est. cũ ergo ille spẽs sint tãtum accñtia vt q̃ nihil possit eis permisceri. ¶ Preterea sic hoc sacramentum sub certa forma vboꝝ cõsecratur ita et aqua benedicta sed si aqua permisceatur aque benedicte totũ fit benedictũ. ergo si aliquis liquor permisceretur vino cõsecrato esset totũ cõsecratum et sic liquor ille transiret in sanguinẽ christi sine forma vboꝝ quod falsum est. ¶ Preterea humidorum permixtorũ efficitur superficies vna. sed si illis spẽbus aliquis liquor admisceatur efficitur vna superficies liquoris admixti et spẽꝝ permixtorum sed superficies liquoris est in subiecto. superficies aũt spẽꝝ nõ est in subiecto. ergo eadem superficies erit in subiecto et nõ in subiecto quod est impossibile. ¶ Preterea corpus christi nõ est sub sacramento ex quo sub spẽbus illis est alia substantia sed si aliquis liquor subtilis puta vinum vel aqua admisceatur illis spẽbus [illegible] nõ cõuincatur [illegible] terminos q̃ diffluat ad terminos dimensionum sub quibus erat corpus christi ergo desinit ibi esse spẽs ergo corrumpuntur et nõ permiscentur. ¶ Preterea sicut albũ et nigrum sunt diuersi coloris ita magnum et paruum sunt diuersi q̃titatis vel circa q̃titatẽ sed idẽ color nõ est albus et niger. ergo neque eedẽ dimensiones sunt magne et parue sed addito aliquo liquore dimensiones ille efficiuntur magne ergo nõ sunt eedẽ q̃ prius ergo nõ permiscentur. ¶ Et sm philosophum in 3 de generatione. Ex que sunt diuisibilia in minima sunt bñ permiscibilia sed ita est de spẽbus illis. ergo [illegible] ¶ Preterea si corrũpi q̃ permisceri sed spẽs pñt corrũpi ergo pñt permisceri.

¶ Respondeo dicendum ad primam q̃ q̃ agere nõ est nisi rei per se subsistentis: et ideo neque mã agit neque forma sed cõpositum quod [illegible] non agit rõne mãe sed rõne forme que est actus et actionis principium quia q̃titas se tenet ex parte mãe q̃litas ex parte forme ideo q̃titas nõ agit nisi mediante q̃litate que est principium actionis per se. vnde q̃titates sunt sensibiles per accidens [illegible] in sacramento q̃titates retinent eundẽ modum essendi quẽ habebant suba panis existente ideo habent eundẽ modum agendi vt immutent et agant nãliter sicut prius q̃titatis. enim que aliũ modũ essendi habent quia nõ est in subiecto nõ est agere nisi mediante q̃litate. ¶ Ad primum ergo dicendum q̃ materia accñtis est primum subiectum eius: primum aũt subiectum q̃litatis corporalis est q̃titas vt superficies coloris: et ideo q̃litas que est actionis principium cõicat quodãmõ in mã cum his que sunt ex q̃titas hincinde subesse inuenitur. ¶ Ad 2m dicendum q̃ mathematici nõ solũ abstrahunt a mã sed a sensibilibus accñtibus quia dimensiones in hoc sacramento nõ sunt separate ab accñtibus sensibilibus ideo nõ solum habent tactum metaphysice sicut mathematica sed et physicum quia rõne illorum accñtium pñt immutare et immutari. ¶ Ad 3m dicendum q̃ q̃tum ad immutationẽ accñtalem satis sic inuenitur hincinde quia sic in sacramento nõ est albedo separata sed albũ quod agit ita extrinsecus per immutationẽ nõ sit albedo sed aliquod albũ et ita in q̃tum hec passum in fine est simile.

¶ Ad 2m q̃. dicendum q̃ in actionibus nãlibus forme substantiales non sunt immediatũ et primum actionis principium sed agit mediantibus q̃litatibus actiuis et passiuis sicut propriis instrumentis. vt dr in 2° de aia quia calor nãlis est q̃ aia agit: et ideo q̃litates nõ solum agunt in virtute propria sed et in virtute forme substantialis. vnde actio earum nõ solum terminatur ad formã accñtalem sed et ad formã substantialẽ et propter hoc generatio est terminus alterationis: hec aũt virtutẽ instrumentalẽ recipiunt corpore [illegible] a principiis essentialibus causatur: vel sic remotis substantiis remanent accñtibus idẽ esse sm spẽs virtute diuina: ita et remanet eis eadẽ virtus q̃ prius: et ideo sic aũt poterãt immutare ad formã substantialẽ ita et nũc. ¶ Ad primum ergo dicendum q̃ nos nõ ponimus oĩo hec q̃litates separatas sicut plato ponebat formas nãles cum ponerent prius subo id quod erat primum subiectum corporis et ideo nõ est simile rõ hincinde: tñ hic et generans nõ est oĩo simile generato: quia generatũ est suba: generans aũt nõ sed hoc ideo exigit q̃ vt dicitur est hec q̃litates habent instrumentalẽ virtutẽ generandi dignitatem aũt nõ oz q̃ assistet instrumento sed principali generanti vt dicit Cõmẽ. in xij. metaphysice q̃ instrumentũ non agit virtute sua sed alterius: et illi assistat non sibi: vel generatio hic assistat subiecto q̃ prius erat. plato aũt formas separatas nõ ponebat instrumentalia generantia sed primas cãs generationis et principales.

¶ Ad 2m dicendum q̃ propria virtute nihil agit vltra suã speciem sed virtute alterius cuius est instrumentum potest agere vltra speciem suã sicut serra agit ad formam scamni.

¶ Ad 3m q̃. dicendum q̃ vnaqueque res habet proprium esse suẽ spẽi nõ enim est oĩbus vnius spẽi sicut nec aĩalitas ẽ vnius spẽi in oĩbus aĩalibus: nec hũanitas eadẽ nũero in oĩbus hoĩbus sicut et vnaqueque res habet propriã actionẽ: vel sic in q̃titatibus q̃ remanent in hoc sacramento manet actio cõformis actioni subẽ prius existentis et ẽ subsistentis quod cõuenit dimensionibus remanentibus ẽ cõforme illi esse quod prius suba panis habebat: vel sic q̃titas facit eadẽ actionẽ quã prius faciebat suba panis et vini existens ita et in quo dimensiones

subsistentis tollitur eiusdẽ passionibus quibus ad ea tollerentur eadem suba existente: et propter hoc eodẽ mõ corrumpuntur accñtia remanentia sicut et prius corrumpi poterãt: prius aũt corrumpi poterãt duplr. vno mãnente suba subiecti per aliquã accñtalẽ mutationẽ sicut ex parte q̃titatis sm aliquã alterationẽ vini saporem vel colorẽ mutare poterat: et ita color q̃ prius erat aut sapor corrumpebatur sed q̃titas predicto mõ nõ poterat corrumpi q̃ mõ tñ in q̃titate. s. augmẽtũ quia vini et panis nõ sunt corpora aiata que possent esse subiectũ augmẽti et diminutiõis. s. q̃ additionẽ vel diuisionẽ quia sm philosophum in 5 methaphysice additione q̃titatis ad q̃titatẽ vna q̃titas esse incipit duabus esse desinentibus: et ecõtrario est in diuisione. Alio mõ per corruptiõem subẽ que quidẽ cõtingit ex trãsmutatiõe accñtium et ex parte q̃litatum: quia sicut generatio ita et corruptio est terminus alterationis: et ex parte q̃titatis: quia cũ vnaqueque res nãlis habeat q̃titatẽ determinatã intantũ poterit diuisio fieri q̃ spẽs nõ remanebit: vel etiã in hoc sacramento aliquã aliq̃ alteratiõe facta in q̃litatibus adhuc manet esse illud dimensionum cõforme subẽ precedenti: et tũc rõne ipsius corruptiõis accñtium nõ desinit esse corpus christi sub sacramento. Aliquã aũt alteratio ad terminum venit: et tũc esse predictum tollitur: et sic desinit esse sacramentum sicut ex parte q̃titatis: quia si fiat diuisio in partes tãte q̃titatis que sufficiat ad spẽciẽ panis vel vini sunt quidẽ alie dimensiones quia partes cõtinui q̃ erãt potẽtia sunt actu sed esse cõforme subẽ perpetui manet: et ideo adhuc est sacramentum. Si aũt q̃titas partium ad hoc nõ sufficiat vtrumque esse desinet et dimensio et esse predictum: et ideo corpus christi desinit esse sub sacramento. ¶ Ad primum ergo dicendum q̃ forma dicitur esse inuariabilis quia nõ est variatõis subiectũ per variationẽ tollitur: sicut patet in alteratiõe et augmẽto: et ita largo mõ dicuntur corrumpi: prius oẽ quod esse desinit dicitur corrumpi. ¶ Ad 2m dicendum q̃ dimensiones que sunt prime dispõnes mãe retinẽt in hoc sacramento virtutẽ mãe: et ideo se habẽt ad esse in quo subsistunt sicut mã ad formam substantialẽ: et ipse subsistunt sicut subiectum accñtibus: et hoc mõ corruptiõis principium esse pñt sicut et mã esset: ipse et partes dimensionum cum sint in potentia habẽt q̃dã rõnẽ mãe rõne totius dimensionis: et ideo ex parte earum accidit corruptio aliq̃ in tota dimensione per diuisionẽ. ¶ Ad 3m dicendum q̃ spẽs sic remanere miraculosum est: sed q̃ sic remanentes corrumpuntur est nãle sicut miraculosum ẽ q̃ cecus visum recipiat sed q̃ visu recepto videat est nãle: remanet enim quidã cõpositiõis modus in accñtibus istis dũ q̃titas retinet rõnẽ mãe: et q̃litas rõnẽ forme: vt dictum est.

¶ Ad 4m q̃. dicendum q̃ quidã dicunt q̃ q̃uis ille spẽs possint corrumpi et putrefierent et ex tali putrefactiõe vel corruptiõe nõ generatur vermes: vel aliquid huiusmodi sed hoc nihil est: cõstat enim q̃ accñtia quã corrumpuntur nõ hoc mõ esse desinũt: vt disparerent oĩo ac si totaliter ãnihilarentur: sed succedit illis accñtibus aliquid sensibile: et hoc oz esse de nouo generatũ: nec est dare quid [illegible] illud: verũ sit vermis vel cinis vel aliquid huiusmodi: quia sic [illegible] difficultas est de oĩbus: et ideo alii dixerunt q̃ suba panis ibi remanet ex qua nãliter aliq̃ generari pñt sed hec opiõ supra improbata ẽ. Ergo alii dixerunt q̃ ex mutua actione accñtium sacramenti ad corpora circũstãtia generantur vermes ex aere ptinẽte. Sed hoc nõ videtur esse verum: quia accñtia illa nõ habent ibi aliã actionẽ q̃ haberent si suba remãsisset: sed q̃ suba panis nõ poterit vermes ex aere generari vel cinis per talẽ actionẽ: vel nec mõ: et preterea sensibiliter apparet q̃ in illo loco vbi fuit corpus christi est illud quod generatur: et ibidẽ alteratio precedens apparet: aer aũt aut virium istãs corruptiõis spẽꝝ nõ erat in loco illo: quia sic subtrasset dimensiones sub quibus erat corpus christi quod est impossibile et [illegible] tenebatur ad locum illum quia g [illegible] manebat. vel sequitur q̃ [illegible] motus aeris et alteratio ipsius et corruptio et generatio vermium aut cineris fit in eodẽ instãti: quod est impossibile: preterea idẽ accideret si corpus christi cõseruaret iter aliq̃ corpora solida que non subintraret aer et nõ appareret aliq̃ mutatio facta in corporibus solidis circũstantibus: et preterea si corpus christi in magna q̃titate cõsecratum esset idẽ posset accidere: et tãta impossibilitatio aeris nõ posset de facili accidere sine sensibili ipsius immutatiõe. Et ideo alii dicũt q̃ postq̃ facto redit illa suba panis sub spẽbus que prius fuerat: et ex illa generantur vermes vel aliquid huiusmodi hoc nõ pñt esse: q̃diu enim est ibi corpus christi nõ redit suba panis [illegible] sicut est corpus christi sub spẽbus cui suba panis quod est contra opiõnẽ que nõ sustinetur q̃diu aũt sunt ibi spẽs manet [illegible] corpus christi vel q̃diu manent spẽs illa suba panis nõ redit [illegible] aũt spẽbus illis iam nõ est ibi suba panis sed [illegible] vel generetur vel aliquis huiusmodi enim est suba panis sine spẽbus panis: vel suba panis nõ pñt redire nisi forte dicatur redire quo ad mãm tñ quia illa eadẽ mã q̃ prius erat sub forma panis postmodum fit sub forma cineris vel alicuius huiusmodi hoc posset sane cum 2a opiõne prius tacta q̃tum ad hoc q̃ ponebat subãm panis in precedentẽ mãm resolui quod stare nõ pñt vt supra probatũ ẽ sed q̃tum ad aliã partẽ qua ponebat q̃ annihilaretur nõ pñt stare quia quod in nihilum redactum est nõ pñt iterũ idẽ numero fieri. ¶ Similiter q̃tum ad primã opiõnẽ que cõtinet subiectum oĩo stare nõ pñt quia quod cõuersum est in alterum nõ pñt redire nisi alterũ in ipsum cõuertatur: suba aũt panis cõuersa est in corpus christi et hoc subiectũ panis facta est illa. s. corporis christi ex precedentibus patet. vnde nõ pñt esse q̃ suba panis redeat nec q̃tum ad totũ nec q̃tum ad partẽ nisi corpus christi ecõuerso cõuertatur in subãm panis quod est impossibile: et ideo impossibile est dicere q̃ suba panis redeat neque sm totum neque sm partẽ si redire proprie sumatur. vt sit idẽ nũero quod redit: si aũt mã panis redire dicatur non q̃ eadẽ nũero redeat sed alia eiusdẽ rõnis tũc oportebit dicere q̃ illa alia mã de nouo creetur. Et forte hoc intellexerũt q̃ dixerunt substãtiã panis redire: vel satis probabiliter per hunc modum opinio sustineri pñt. vt dicatur q̃ ad hoc deus mãm creat ne sacramentum deprehendatur et sic fides meritũ perdat: nec tñ mã corporis in principio creata augetur quia q̃tum de mã cõuersum fuit in subãm corporis christi tñ de mã creatur nunc de nouo. Potest tñ et aliter dici q̃ ille spẽs sic habẽt ex hoc q̃ subsistunt q̃ pñt agere quicquid poterant subiecto panis et vini existentibus: ita habẽt vt possint cõuerti in quicquid cõuerti poterãt sube perexistentes quod sic intelligi potest sicut enim Cõmẽ. dicit in 3 physi. et in libro de suba orbis in mã generabilium et corruptibilium oz intelligere dimensiones interminatas ante aduentũ forme substantialis nõ possit intelligi diuisio mãe vt in diuersis partibus materie diuersis forme substantiales recipiantur: hec aũt dimensiones post aduentũ forme substantialis accipiunt esse terminatum et cõpletum quicquid aũt intelligitur in mã ante aduentũ forme substantialis hoc manet idẽ nũero in generato: et in eo ex quo generatur: quia remotis posterioribus remanere prius: dimensiones aũt ille terminate se habẽt ad genus [illegible] titatis sicut mã ad genus subẽ. vnde sicut in qualibet cõpleta in genere sube est accipere mãm que est ens incõpletum in genere illo: ita in dimensionibus cõpletis que sunt in hoc sacramento est accipere dimensiones incõpletas: et his mediantibus mã panis formã recipere ei quod ex pane generatur quando cõuersio in corpus christi vel sic dimensionibus illis est datũ vt subsistant et subsistere illi esse quod est cõforme esse precedenti sube et terminatiõni q̃titatis et oĩbus aliis accñtibus: ita et dat eis vt possint subesse alteri forme nãli: et aliis accñtibus q̃ de nãli nõ habet vt subsint tñ accñtia: sed et forme substantiales vt dictum est: et tũc vel eo q̃tũ aduenit ei mã propter cõuenientiã nãlẽ forme ad materiã sicut propter cõuenientiã nãlẽ accñtis ad corpus erat aia sub sacramento: et hoc q̃dãmõ redit in primã ordinẽ vel dicitur de nouo fiat: vel ipsi dimensioni virtute diuina datur nãlis [illegible] propagatiõe ad ipsam: vt sic illa generari sit cõposita ex mã et forma. ¶ Ad primum ergo dicendum q̃ sm penultimã opiõnẽ spẽs ille penitus cedunt in nihilum: et suba preced mõ redeunte generatur illud quod succedit: nec oz generari ex spẽbus: et sic q̃ ex nihil [illegible] sicut [illegible] q̃ dicitur ordinẽ: vt ex mane sit meridies: et postq̃ sm aliam opiõnẽ illud totũ dicitur sensibile in sacramento habebat aliquid [illegible] q̃ [illegible] sic mãe: et illud nõ cedit in nihil. sed remanet dimensiones terminate sicut et remanerent si suba permaneret.

Ad 2m dicendum q hoc nō est remotū qn deus possit mutare corpus in spiritū: tñ quantū ad aliqd dimensiones terminate magis sunt ppinque materie corporali q corpus spūali. Ad 3m dicendū q sic qn aer cōuertitur in ignē nō dicitur q materia aeris fiat duo. s. materia ignis et forma ignis, sed vnū tñ q fit. s. ignis: ita et dimensiones ille nō dicuntur fieri duo, sed vnū tñ. s. materia sic dimensionata: et hoc fit diuina virtute. Ad 4m dicendum q sm quālibet positionē oportet ponere aliqd in hac cōuersione esse miraculosum: et aliqd nō est naturale reditus in substantiam vel creatio materie vel cōuersio dimensionū in materiam est miraculosum: sed q materia iā existēs recipiat talem formam cuius dispositiones pcesserunt in dimensionibus hoc est naturale.

Ad 5m q. dicendum q quidā dixerunt q spēs ille nō nutriūt: sed reficiūt et debilitāt ex sola immutatione accidentali: sicut aliqui inebriantur odore vini: et reficiuntur: et famē amittūt ex sapore et odore. Sed hoc nō pōt esse: q talis immutatio q̄uis ad horā reficiat: tñ sustētare non pōt: qd tñ facerēt spēs ille si in magna quantitate sumerentur. Et ideo alii dixerunt q remanet forma substantialis panis: et illa hz eādē operationē quā hēbat panis: et ideo nutrit sicut panis nutriret. Sz hoc nō pōt esse: q operatio forme nō est patiens sz agere: nutrimentū aūt nō nutrit nisi qd conuertitur in substantiam nutriti: et ideo nutrit sm q patitur: et sm q ex eo aliqd generatur: qd nō pōt dici de forma. Et ideo dicendū est q cū generari aliqd ex illis spēbus possit p modū pdictū eodem mō nutrire pōt. Ad pmū ḡ dicendum q hoc qd dicitur q cibus iste nō traijcitur in corpus intelligendū est quantū ad rē cōtentam sub sacro. s. verum corpus xpi qd nō mutatur in manducante: sed ipm in se mutat spūaliter: sz spēs in corpus comedentis cōuertuntur sicut et in aliqd aliud corpus cōuerti pūt. vt dictū est. Ad 2m dicendum q accidentia manentia in suo esse accidentali nō nutriūt: sz cū mō one in aliud cōuertuntur vel aliud sub eis creatur vel redit.

Ad 3m dicendum q illa nutritio nō est solū sm ordinē nature vt dictū est: et ideo talis manducatio ieiuniū nō soluit.

Ad tertiū q. dicendum q quidā dicūt q quātūcūq liquor addatur spēbus vini in quantacūq quantitate statim desinit ibi esse corpus xpi: q dimensiones ille nō manēt eedē: et iterū liquor additus p totū diffunditur. vñ cū corpus xpi nō sit sub spēbus cū alio corpore q ideo desinat esse corpus xpi: sed hoc posito nō pōt stare. Constat n. q corpus xpi manet ibi q̄diu illa accidentia manēt: illa aūt accidentia nō corrūpuntur aliter q vt corrūperetur substantia panis et vini: cōstat aūt q ex paruo liquore addito nō destrueretur vinum: et ideo nec spēs vini remanentes. Rōnes n. predicte nō cogūt. hoc q nō quantū dimensionū distinctio tollit sacrm: sic enim additio aque et diuisio facit aliā dimensionē: vt ex dictis pz p pbm diuisio aūt nō tollit veritatē sacri: vt pz in pane qui frangitur. vñ nec additio: q illa varietas dimensionū quā facit additio et diuisio est quantū ad determinationē ipsarum: nō quantū ad indeterminatā esse earum sm q cōpetit eis subsistere: nec quantū ad esse in quo subsistit conformes substantie pcedentis: sic et paruus liquor constat q nō pōt diffundi per oēs dimensiones: nisi rarefieret et trāsmutaretur in aliā spēm. vñ in oi q oporteret oēs dimensiones. Et ideo aliter dicendum q hoc nō admiscetur liquor quātūcūq spēbus illis sz admisceretur substantie vini. Liquor aūt additus siue esset eiusdē quantitatis vel maioris ptingeret ad oēs dimensiones vini: sic si esset alterius spēi faceret aliā speciem liquoris mediā: si aūt esset eiusdē spēi vini faceret aliud vinū sm numerum: et magis quantū ad accidentia si aūt liquor additus esset minoris quantitatis nō posset ptingere ad oēs dimensiones totius vini sed ad aliquas: et illas immutaret altero dictoꝝ modorum: et forte immutaret sm spēm si esset alterius spēi: constat aūt q in hoc sacro nō manet corpus xpi nisi q̄diu ille spēs manent eedē numero: et ideo si apponatur paruus liquor corrūperet ptē speciei: et sub illa pte desinet esse corpus xpi. hoc n. est pbabile q vna gutta aque p totū cyphū diffundatur: si aūt addatur magna quantitate: sic corrūpet spēs sm totū: et ita totaliter desinit ibi esse corpus xpi. Ad pmū ḡ dicendum q pbs intelligit de accidente cuius subm est substantia: qd ei nō pmiscetur: sic aūt nō est in pposito. Ad 2m dicendum q in aqua benedicta nō fit aliq mutatio substantialis ipsius aque: sic est in hoc sacro: sed acquirit ei virtus aliq ex benedictione: et ideo illa virtus pōt puenire ad aquā additam: sed in hoc sacro vinū cōuertitur substantialiter in aliud virtute verborum: et ideo oportet q vinū additū substantialiter et cōuertatur in sacrm: sz pōt esse q cōuertatur in vinū virtute accidētiū vini que remanent. vt dictū est. Ad 3m dicendum q nō est inconueniens vnā dimensionē sm vnā ptē sui esse in hoc sacro sine subiecto: et aliā esse in subiecto: q plures ptes dimensionis quia sunt vna dimensio sunt actu: tñ plures in potentia. Ad 4m pz solutio ex dictis. Ad 5m dicendū q magnū et paruū cōsequuntur quantitatē sm q ad certam mensurā determinatur. In sacro aūt altaris nō oportet remanere dimensiones easdē sm terminationē eādē: q sic diuisis speciebus nō remanerēt eedē dimensiones: nec p cōns idē sacrm: sed sufficit ad subsistētiam sacri q remaneāt dimensiones eedē sm q indeterminate intelliguntur.

Ad tertium

sic pcedit. Videtur q ipm verum corpus xpi frangatur in sacro: qd e n. qd manducatur masticatur et frangitur: sed verum corpus xpi manducatur. Joa. 6. Qui manducat carnē meā etc. ergo et frangitur. Pr. hoc sacrm est memoriale dnice passionis: sed in passione ipm corpus xpi est pforatū clauis et lancea. ergo in sacro ipsum corpus christi frangitur. Pr. sicut corpus xpi est totū in qlibet pte speciei: ita forma substantialis: sed forma substantialis materialis diuiditur p accñs p diuisionem speciei. ergo et corpus xpi. Sed contra. qd frangitur nō manet integrū: sed corpus xpi manet integrū: vt in lra dr. ergo nō frangitur. Pr. oē corpus frangibile est passibile: sed corpus xpi est impassibile cū sit gloriosum. ergo nō frangitur.

Ulterius videtur q nec etiā spēs frangantur: signū n. dz rñdere signato: sed spēs sunt signū corporis xpi: cū ergo verum corpus xpi nō frangatur: nec ipse spēs frangentur. Pr. sm pbm in 4 Meta. corpora dicuntur frangibilia et cōminuibilia sm determinatā dispōnem pororum: sed spēs ille non hñt poros: q sub oībus ptibus spēꝝ est equaliter corpus xpi: et sub nulla aliqd aliud. ergo spēs ille neq frangi neq cōminui possunt. Pr. in omni fractione ea pfecta aliud est qd cōtinetur sub diuersis ptibus: sed oīo est idē qd cōtinetur sub diuersis ptibus specierum qualitercūq disponantur. ergo nō pprie dicuntur frangi. Sed contra Matth. 26. dr q deus benedixit et fregit: sed vba euāgelij nō pūt esse falsa. ergo fuit ibi fractio vera. sed nō in corpore xpi vt pbatum est: ergo in speciebus fuit. Pr. magis cōpetit quantitati diuidi q corrūpi vel in aliud cōuerti: sed hoc cōtingit dimensionibus ibi remanentibus: vt ex dictis pz. ergo et frangi siue diuidi.

Ulterius videtur q inconuenienter assignetur in littera significatio partiū fractionis: q ptes fractionis fractioni rñdent: sed fractio significat passionē xpi: vt in littera dr. ergo partes fractionis debēt significare ptes veri corporis xpi in q̄ p passionē diuisum est corpus eius. Pr. hoc sacrm est maxime sacrm vnionis: sed distinctio partiū vnioni opponitur. ergo nō cōpetit in hoc sacro significari ptes distinctas corporis mystici. Pr. hoc nō videtur seruari sm cōmunē morem ecclesie q aliqua pars vsq in finem misse reseruetur. ergo sm hoc nō debet accipi significatio alicuius partis. Pr. Inno. et Hug. de scō vic. dicūt q pars extra calicem seruata signat beatos: et ita videtur male dicere q signet illos qui sunt in sepulchris. Pr. beati remedio non indigent: sed sacramēta ecclesie in remedium ordinantur. ergo nō dz esse aliqua pars que beatos significet. Pr. sicut est diuersitas inter mortuos: ita etiā inter viuos: si pro mortuis ponuntur due partes. ergo et pro viuis due poni debent ad minus. Pr. sicut mēbra distinguuntur ab inuicē: ita caput distinguitur a membris: ergo cum sint tres partes ad significandum diuersitatē membroꝝ corporis mystici: deberet addi et quarta ad significandum ipsum caput.

Respondeo dicendū ad pmā q. q sicut supra dictum est corpus xpi non cōparatur ad spēs sub quibus cōtinetur mediātibus suis dimensionibus: imo dimensiones eius sunt ibi quasi ex cōsequenti: ideo quicqd cōuenit corpori christi mediātibus dimensionibus suis hoc nō cōuenit ei sm q est sub sacro. cū ḡ diuisio quantitatiua ei cōuenire nō possit nisi mediāte dimensione propria: cōstat q fractione speciei ipm corpus eius nō diuiditur neq frangitur etiam si passibile esset sicut in cena fuit. Ad pmū ergo dicendū q in manducatione sunt multa: scilicet fractio siue masticatio: et traiectio in ventrē siue nutritio: pmū aūt cōuenit ipsis speciebus tñ: sed scdm et spēbus cōuenit et corpori xpi: q ubi sunt spēs: est verum corpus xpi: sed tertiū si loquamur spiritualiter cōuenit corpori christi: si aūt corporaliter spēbus: vt dictū est: et ideo manducatio aliquo modo competit corpori xpi: sed non fractio siue diuisio. Ad 2m dicendū q hoc sacrm est signū passionis xpi: et nō ipsa passio: ideo oportet q passio quā signat fractio non sit in corpore xpi: sed in spēbus que sunt signū eius. Ad 3m dicendum q forma substantialis materialis aliquo modo habz ordinē ad dimensiones: q dimensiones interminate pintelliguntur in materia ante formā substantialē vt dictū est: sed corpus christi nequaq: et ideo nō est simile de corpore xpi et illis formis.

Ad 2m q. dicendum q quidā dixerunt q fractio sm rei veritatē nō erat in hoc sacro: sed hoc nō pōt esse: q fractio importat passionē siue motū quēdā et multitudinē ad quam terminatur motus: et vtrūq hoꝝ est sensibile per se: sunt n. sensibilia cōmunia que cōtra sensibilia p accñs diuiduntur in 2o de aia: et ita iudiciū de his ptinet ad sensitiuā partem: vnde cū sensus iudicet fractionē: si nō esset fractio esset falsum iudiciū: qd non cōpetit in sacro veritatis. Et ideo alii dixerunt q est ibi fractio sine subiecto: sed hoc nō pōt esse: q fractio cū sit quidā motus sm rōnē sue speciei reqrit terminū a quo et in quem: et ideo oz ibi esse vnum qd in multa diuidatur: et hoc est subiectū fractionis: et pterea actio et passio habet magis debile esse q qualitas: vnde cū qualitates in hoc sacro ponamus in subiecto: multo fortius passionem: et ideo cum fractio nō possit esse in corpore xpi sicut in subiecto vt dictū est: oz q sit in speciebus. Ad pmū ergo dicendum q signū rñdet signato quantū ad id qd fuit: sed nō quantū ad id qd est: est n. hoc sacrm signū rememoratiuum receptum dnice passionis. Ad 2m dicendum q sicut densitas manet in hoc sacro: ita duricies que est eius effectus: et ppter hoc etiā speciebus sonū facere nate sunt: et sic etiā est ibi porositatē inuenire. Ad 3m dicendum q illud de spēbus qd est in vna portione nō est in alia: q spēs sunt que franguntur: corpus aūt xpi nō frangitur: q totū remanet sub qlibet pte: et rō huius dicta est supra. distin. 10.

Ad tertiū q. dicendum q sicut in hoc sacro est duplex res sacramēti. s. corpus xpi verum et mysticum: ita et fractio duo signat. s. ipsam diuisionē corporis veri que facta est in passione: et hec significatio tangitur in littera: et distributionem virtutis redēptionis christi per diuersa mēbra ecclesie: et hanc significationē tāgit Dyo. in 3o ec. hierar. Et sm hoc accipitur significatio partiū sm diuersitatem membroꝝ statum q: quidā sunt adhuc viui: et hi signantur p partē que comeditur: q ipsi atteruntur diuersis penalitatibus: et sunt in ipso motu vite temporalis xpo. Quidā aūt sunt mortui: et hi sunt in duplici statu: q quidā in plena pticipatione beatitudinis: et hoc est corpus xpi qd iam surrexit: sicut ipse xpus et beata virgo: et hi signantur per ptē in calice missam: q illi inebriantur ab vbertate domus dei. Quidā aūt sunt in expectatione plene beatitudinis: q vel stolā anime tñ hñt vel neutrā. et hi qui sunt in purgatorio: et hi signantur p tertiā partē que reseruatur vsq in finem: q hi pfectā gloriā cōsequentur in fine mundi: et interi in speciebus quiescūt. Ad pmū ergo dicendum q ipm corpus christi verū signat corpus xpi mysticum: vnde et partes corporis veri signant ptes corporis mystici. Ad 2m dicendū q illa vnio facta est p passionem christi: et ideo oz q sit in hoc sacro fractio que passionē significet. Ad tertiū dicendū q talis mos fuit in pmitiua ecclesia: q et si modo cessauit ppter piculū: nihilominus remanet eadem significatio partiū. Ad quartū dicendum q non est inconueniens per idē diuersa significari sm suas pprietates diuersas. vnde et calix passionē signat in q̄tū inebriat: sic pcedit significatio quā ponit Inno. q pars extra calicem signat eos qui sunt extra passionē plenitudinis miserie: et pars in calice missa eos qui pdictis passionibus opprimuntur: sed inq̄ntum potus calicis delectat signat gaudiū eternitatis: et ita procedit significatio in littera posita que cōtinetur sub his verbis. Hostia diuidi in partes. tincta beatos. plena sica notat viuos. seruata sepultos. Ad quintū dicendum q hoc sacrm nō solū est in remedium: sed etiā in gratiarum actionē: et ideo quāuis beati nō cōsequantur aliqd remediū in isto sacro: q tñ est in gratiarū actione pro corporis gloria conueniens fuit vt et ipsi in hoc sacramento significarentur. Ad sextū dicendum q oēs viui indigēt hoc sacramento [illegible]: sed non omnes mortui: et ideo pro mortuis ponuntur due partes: sed pro viuis vna tñ. Uel dicendum q due ponuntur pro viuis: vna pro viuis in hoc seculo: et alia pro viuis in gloria qui resurrexerūt: et pro omnibus q adhuc nō resurrexerūt vna tñ. Ad septimū dicendum q resurrectio membroꝝ est conformis resurrectioni capitis: q reformabit corpus humilitatis nostre configuratū corpori claritatis sue. Phil. 3. et ideo eadē pte significatur et caput et mēbra ei pfecte cōfigurata. Dō. II.

Deinde queritur de effectu huius sacramēti. Et circa hoc queruntur duo. Primo de effectu eius quantum ad cōsecutionem boni. Scdo de effectu eius quantū ad remotionē mali.

Ad primum

sic pcedit. Videtur q per hoc sacramentum non augeantur virtutes: q diuersarum causarū diuersi sunt effectus: sed augmentum virtutis est effectus baptismi et etiam cōfirmationis vt supra dictū est. ergo non est effectus eucharistie. Pr. per augmentum charitatis ad perfectionem charitatis peruenitur. si ergo per hoc sacramentum charitas et alie virtutes augerentur: totiens posset sumi q homo in hac vita ad perfectam charitatem veniret et ad summū gradum ipsius: quod non est nisi in patria. vt Aug. dicit. Pr. omnes virtutes simul augentur. si ergo augmentum virtutum esset effectus huius sacramēti: non magis deberet poni effectus augmentum charitatis q aliarū virtutum. Sed contra. nihil spiritualiter perficitur nisi per augmentum virtutum. sed sm Dyo. eucharistia habet virtutem perfectiuā. ergo effectus eius est virtutis augmentum. Pr. effectus huius sacramēti est plenitudo gratie: vt patet in oratione canonis. Quotquot ex hoc altaris participatione sumpserimus: omni benedictione celesti et gratia repleamur: sed ad plenitudinem gratie per augmentum virtutis peruenitur. ergo idem quod prius.

Ulterius videtur q hoc sacramentum prosit etiam beatis ad augmentum glorie: in collecta enim beati Leonis pape: vt Innoc. dicit: ita dicitur. Annue nobis domine vt anime famuli tui leonis hec psit oblatio: sed constat beatum leonem in gloria esse. ergo prodest beatis ad glorie augmentum. Pr. hoc sacramentum efficitur etiam pro paruulis decedentibus in innocentia baptismali: sed constat q tales ad gloriam transeunt. ergo prodest etiam hoc sacramentum ad augmentū glorie. Sed contra: sacramēta ecclesie nō psunt alicui qui non sit in statu pficiendi: sancti in patria existentes nō sunt in statu pficiendi cum sint

in termino pfectus: ergo eis eucharistia non prodest.

¶ Ulterius videt q effectus huius sacri nō possit ipediri nisi p pctm mortale: q: sicut Ambro. i lra dicit: spūalr māducat qui inocētiā ad altare portat: s; quicūq; sine peccato mortali accedit portat inocētiā ad altare: q: venialia pctā inocētiā nō tollūt: cū ergo spiritualr māducās effectū sacramēti pcipiat: vr q effect⁹ sacri nō possit ipediri nisi per pctm mortale. ¶ Pr. baptism⁹ nō est nobili⁹ sacrm q̄ istd: s; nihil ipedit effectum baptismi nisi pctm mortale. g nec effectū hui⁹ sacri. ¶ Pr. pctm veniale nō facit fictū. sed sola fictio ipedit sacroz effectū. g solū pctm mortale ipedit sacri effectū. ¶ Ss. Nullus pcipit effectū huius sacri nisi q accedit sicut accedēdū est: s; aliqs dz accedere ad hoc sacrm cū diligēti ɔsciētie sue examinatione. vt pz p⁹ Cor. xi. cū g sine pctō mortali possit hoc pcōmitti: vr q sine pctō mortali possit effect⁹ hui⁹ sacri ipediri. ¶ Pr. ad hoc q aliquis adult⁹ grām recipiat: oz q se ad gratiā hndā pparare: s; hanc ppationē ɔtingit sine pctō mortali ipediri. g sine pctō mortali ɔtingit ipediri effectū huius sacramēti.

¶ Rñdeo dōm ad pmā. q. q pprius effect⁹ cuiuslibz sacri dz assumi ex silitudine ad māz illi⁹ sacri. sic expurgatio veteris vite est effect⁹ baptismi p ablutionē aq̄ significata: t iō cū māle in hoc sacro sit cib⁹ oz q effect⁹ pprius h⁹ sacri accipiat̃ sm silitudinē ad effectū cibi. cib⁹ aūt corpalis p in cibatū ɔuertit: t ex tali conuersione deperdita restaurat t q̄titatē auget: s; spūalis cib⁹ nō ɔuertit in māducātem: s; cū ad se ɔuertit: vñ pprius effect⁹ hui⁹ sacri est ɔuersio hois in xpm: vt dicat cū apso: Uiuo ego iā nō ego: viuit vo in me xps. Gal. ii. t ad hoc sequunt̃ duo effect⁹: augmētū spūalis q̄titatis in augmētō virtutū: t restauratio deperditorū in remissionē venialiū: vel reparationē cuiuscūq; defect⁹ pcedētis. ¶ Ad p^m g dōz q augmētū dr duplr: vno modo cōiter put inueniẽ in viuētib⁹ t nō viuētib⁹ sm q q̄ls additio augmētū facit: t h mō virtutes augent̃ p oia sacra q̄ grāz inueniūt in subiecto: ex eo q ipsa de se nata sunt grās causare. Alio mō augmētū dr ppe put est in viuētib⁹ ex ɔuctione nutrimēti talis modus augmēti virtutū ē pprius huic sacro.

¶ Ad ii^m dōz q duplex est pfectio charitatis. s. vite t patrie: t q̄uis nō possit hoc sacrm exīstes in via pducere ad pfectionē patrie: ppter diuersū statū pōt tñ pducere ad pfectionē vie: p augmētū. n. charitatis ad pfectionē patrie in via puenire nō possum⁹. ¶ Ad iii^m dōm q charitatis ppriū est trāsformare amātē in amatū: q: ipsa est q̄ extasiz facit: vt Dyo. dicit. t q: augmētū virtutū in h sacro fit p cōuersionē māducātis i spūalē cibū: iō magis attribuit̃ huic sacro charitatis augmētū q̄ aliarum virtutum.

¶ Ad ii^m. q. dōz q glia cōprehēdit scōz pmiū: qđ qdē est duplex. s. essentiale gaudiū qđ de diuinitate hñt: t accītale. i. gaudiū q hñt de quocūq; bono creato: q̄tū aūt ad pmiū cēntiale sm pbabiliorē opīonē coz glia augerĩ si pt. sed q̄tū ad pmiū accītale vsq; ad diez iudicij augeri pōt: aliogn tūc nō augeret̃ gaudiū de glia corpis: vel de oibus bñfactis eis gloria accrescit: q: gaudiū est angelis dei sup vno pctōre pnīaz agēte. Luce. xv. t ita ēt de oib⁹ que in dei honorē siūt gaudēt: t maxime de his in qb⁹ de eoz gloria deo grās agimus. vñ simplr loq̄ndo hoc est q̄tū ad essentiam glie hoc sacrm nō auget in beatis gloriā: s; sm qđ. i. q̄tū ad accītale pmiū auget. ¶ Ad pmū g dōm q sicut Inno. soluit: vbicūq; talis loq̄ndi modus inueniẽ ita dz intelligi vt ad h pfit: vt a fidelib⁹ magis ac magis glificet̃ in terris. ¶ Ad ii^m dōm q p pueris baptizatis missas solēnia celebrant̃ nō q: eis pnciẽ q̄tū ad remissionē alicuius culpe vel q̄tū ad augmētū glie: sed ppter alias rōnes: t ut corpis mystici pncipes: vbi idē modus exequẽ fuẽ i ipsis tā aligd tū ad cōmedādū redēptionis mysteriū: qđ i hoc sacro cōmemorat̃ p quod paruuli sine prope o merito salutem consequuntur eternam.

¶ Ad iii^m. q. dōm q oīs pfectio aggrēda ipedit̃ p remotionē pprie dispōnis: sicut aūt dispōnes māles se hñt ad pfectionē formā: ita act⁹ se hñt ad pfectionē finis: vñ cū hoc sacrz pficiat ɔiungēdo fini: vt. d. dcm est: ad hoc q effectū suū plene hēat in sumēte oz q assit actualis deuotio: t q interdū absq; mortali pctō actualis deuotio ipediri pōt: q distractiones varie ipsam ipediūt: t pctā venialia virtutem actū tollūt: absq; pctō mortali pōt effect⁹ huius sacri ipediri: ita q aliqs augmētū grē nō ɔsequat̃: nec tñ reatū pctī mortal' incurret: sed forte reatū venialis pctī: et h q spūaliter māducat habitu: s; nō semp actu: t ad hoc q effectū sacri pcipiat: oz q actu spūaliter māducet. ¶ Ad ii^m dōm q in baptismo daẽ pmū esse spūale: t ideo effect⁹ eius non ipedit̃ nisi p ppositū pctī mortalis cōmittendi: qđ directe vite spūali opponit̃: sed in hoc sacro fit ɔiunctio ad finem que dz esse p debitā opationē: t iō defect⁹ talis opationis ipedit effectū huius sacri. ¶ Ad iii^m dōm q q̄uis pctm veniale nō facit fictū simplr: facit tñ fictū quo ad aliqd. nec tamē dicēdū q omne peccatū veniale impediat effectū huius sacramēti: sed solum illud quod tollit actualē devotionem que exigit̃ in hoc sacramēto.

Ad secūdum

sic pcedit̃. Uidet̃ q virtute huius sacri venialia pctā nō dimittant̃. q̄ eni rōne dimittit̃ vnū: t aliud: sed oia nō dimittunt̃: q: sic aliqs esset frequēter absq; omni veniali pctō: qđ est cōtra illud qđ dicit̃. i. Jo. i. Si dixerimus q pctm nō habemus nosipsos seducimus: ergo non delet aliqđ pctm veniale.

¶ Pr. pctm nō delet̃ nisi p id qđ hz oppositionē ad ipm: s; veniale pctm nō hz oppōnē ad grāz quā hoc sacrm ɔfert: g virtute hui⁹ sacri venialia nō dimittunt̃. ¶ Pr. baptismus q: dimittit oia pctā mortalia t venialia: t nō regrit luctum exteriorē: si g in hoc sacro venialia pctā dimittant̃: nō requireret̃ q post sumptionē huius sacri aliqs faceret pniam de peccatis venialib⁹: qđ falsum est. ¶ Sed ɔ. Inno. dicit q hoc sacrm venialia delet t cauet mortalia. ¶ Pr. vt ex verbis Ambro. in lra positis accipi pōt: hoc sacrm daẽ i remediū quotidiane ifirmitatis: sed quotidiana pctā dicuntur venialia. g hoc sacrm tollit venialia.

¶ Ulterius vr q etiā virtute huius sacri dimittant̃ mortalia: dr. n. in collecta illa: Purificet nos q̄sumus dñe t sit ablutio scelerū: sed scelera dicunt̃ mortalia pctā. g delet peccata mortalia. ¶ Pr. hoc sacrm exprīmit passionem xpi repitat q̄ baptismus: sed baptism⁹ virtute passionis in eo opantis delet pctā mortalia. g t hoc sacrm. ¶ Pr. minima gratia sufficit ad delēdum oia mortalia: sed hoc sacramentū gratiā ɔfert. ergo mortalia delet. ¶ Pr. hoc sacramentum magis operat̃ in sumēte q̄ in alio: alr frustra assumeret. sed offert̃ sacrificiū ecclesie pro aligb⁹ ingruis vt ɔuertant̃: t non frustra. ergo t in ipso qui sumit mortalia peccata delet. ¶ Sed contra Aug. ad Rena. Quis offerat corpus christi nisi pro his qui sunt membra christi: sed illi qui sunt membra christi non habent peccatum mortale. ergo virtute huius sacramenti non delentur mortalia. ¶ Pr. hoc sacramētū non habet aliquem effectū in indigne accedentibus: sed quicūq; accedit cum mortali indigne accedit: ergo non percipit effectum huius sacramenti: t ita non delet mortalia.

¶ Ulteri⁹ vr q remittat penā pctī mortalis: deus. n. pnior est ad miserēdū q̄ ad puniēdū. vt dicit glo. in. pn. Hiere. s; idigne accedēs icurrit reatum pene mortalis pctī. ergo digne accedēs ab eo absoluit̃. ¶ Pr. hoc sacrz non minus valet viuis q̄ mortuis: sed mortuis valet ad remissionē pene: quia ad hoc pro eis offertur. ergo multo magis viuis.

¶ Pr. veritas est maioris efficacie q̄ figura: sed sacrificia veteris testamēti in satisfactionem pro peccatis mortalibus offerebantur. ergo multo fortius: t hoc cuius sunt illa figura: t sic remittit mortaliū penā. ¶ Sed ɔ. q: cūq; nō est debitor pene stati moriēs euolat. si ergo hoc sacramēto pena mortalis peccati dimitteret̃: quilibet munit⁹ hoc sacramēto ex hac vita discedens euolaret: qđ falsum est. ¶ Pr. satisfactio nō exigit̃ nisi ad dimissionē pene. si ergo hoc sacramento dimitteret̃ pena oīs alia satisfactio tolleretur. quod est inconueniens.

¶ Rñdeo dōm ad pmā. q. q virtute hui⁹ sacri fit q̄dā transformatio hois ad xpm p amorē: vt dcm est: t hoc est pprius eius effect⁹: t q: ex feruore charitatis pctā venialia dimittunt̃: pp h q dicto feruori ɔriant̃: iō ex ɔsti virtute huius sacri venialia delent̃. ¶ Ad p^m g dōm q tāt⁹ pōt eē deuotiōis feruor q oia venialia pctā delet: neq; ē icōueniēs q aliq̄ hora hō sit absq; omni pctō veniali: q̄uis hoc oia durare nō possit: ppter difficultatē vitādi pctā venialia: nec tñ oz q semp oia venialia pctā deleat: sed sm mēsurā deuotionis: q: nō est prim⁹ effect⁹ eius deletio venialiū: sed ex ɔsti: vt ex dictis pz. ¶ Ad ii^m dōz q in hoc sacro nō solū ɔfert̃ grā habitualis: sed excitat̃ feruor actualis deuotionis: t iō grē huius sacri nō solū mortalia: sed ēt venialia opponunt̃. ¶ Ad iii^m dōm q baptismus hz p pncipali effectū delere pctm: t iō q̄ nō ipedit̃ delet oia: sed nō est ita i hoc sacro: t ideo ratio non sequitur.

¶ Ad ii^m. q. dōm q effect⁹ sacri vt dcm est rñdet bis q̄ exterius in sacro geruntur: exteri⁹ aūt vsus hui⁹ sacri est p māducationē que nō debet̃ nisi rei viuēti: iō effect⁹ h⁹ sacri psupponit vitā in sumēte: t q: pctm mortale vitā spūalē tollit: iō hoc sacrm non est ad abluēda pctā mortalia in sumētib⁹: sed illos solū defect⁹ q cū vita esse pnt. ¶ Ad pmā g dōm q sicut Inno. dicit: h⁹ locutiones sunt impropie: dr. n. hoc sacrm scelera vel crimina abluere vel tollere inq̄tū ea impedit: t ipsa robur ministrādo: vel dōm q in aliquo pōt esse pctm mortale q ei⁹ ɔsciam non hz: t talis si deuote accedit veniā ɔsequit̃. vt. s. di. ix. dcm est. ¶ Ad ii^m dōm q baptism⁹ nō solū exprimit passionē xpi: sed ēt facit baptizatū xpo cōmori: t q: corruptio vni⁹ est gñatio alterius: gñatio aūt est mot⁹ in vitā t nō psupponit vitā: s; puationē ei⁹: iō p baptismum pnt pctā mortalia dimitti virtute passionis: nō aūt p eucharistiā p cui⁹ sumptionē hō non significat̃ cōmori xpo: sed fructu mortis xpi refici: qđ vitaz psuppōit. ¶ Ad iii^m dōz q grā quā eucharistia ɔfert q̄tū ē de se hz virtutē mortalia delendi: sed rōne ordis quē hz ad vitā quā psupponit: mortalia latenire nō pōt: t ideo nec ea delere: si aūt inueniat in subiecto nō in ɔscia: nihilominus ea delet. ¶ Ad iiii^m dōz q eucharistiā nō solū est sacrz: sed etiā est sacrificiū: inq̄tū aūt est sacrm hz effectū in oi viuēte in quo regrit vitā pexistere: sed inq̄tū est sacrificiū hz effectū etiā in alys p qb⁹ offert̃: in qb⁹ nō pexigit vitā spūalē in actu: s; in potētia tñ. t iō si eos dispositos inueniat: eis grāz obtinet virtute illi⁹ veri sacrificij a quo oīs grā in nos influxit: t p ɔsis pctā mortalia in eis delet non sic cā pxima: sed inq̄tū grās ɔtritionis eis ipetrat. Et qđ i ɔriū dr. q nō offert̃ nisi p mēbris xpi: itelligēdū est p mēbris xpi offerri q̄ offert̃ pro aligb⁹ vt sint mēbra.

¶ Ad iii^m. q. dicēdū q eucharistia inq̄tū est sacrm vt dcm est p pncipali effectū vnionē hois ad xpm: t iō p modum sacri nō aufert nisi ea que in hñte vitā huic vnioni opponūt: a inuenit pōa aūt pctō mortali dbita qđ iā deletū ē n ē hmōi: iō inq̄tū est sacrz nō hz effectū pene mortalis dimissionē: sed inq̄tū est sacrificiū accipit rōnē satisfactionis: t sm h in pte vel in toto penā tollit sicut t alie satisfactiones sm mēsurā pene debite pro pctō: t deuotiōis qua sacrm offertur. nec tñ semp virtute hui⁹ sacri tota pena tollit̃. ¶ Ad pmū g dōm q idigne accedēs cū ɔsciētia mortalis pctī mortalr peccat: t iō reatū pene debite mortali pctō icurrit: digne aūt accedēs meret̃ vitā eternā ad quā mortifer ordinat̃ sic mortale pctm ad penā: nō aūt valeat meretur directe pncipalr ad remissionē pene: t iō ratio nō pcedit. ¶ Ad ii^m dōz q nō totalr semp aufert̃ pena p hoc sacrm: cū illis q sunt in purgatorio: nec auferebat̃ in veteri lege p antiq̃ sacrificia. vnde pz solutio ad iii^m. Q. III.

DEinde querit̃ de frequētatione h⁹ sacri. Et circa h querunt̃ duo. ¶ Primo de frequētatione. ¶ Scđo de cessatione.

Ad primum

sic pcedit̃. Ut q hō debeat hō frequētare hoc sacrm: s; semel tñ in vita sua sumere: similiter. n. sacro qui sacrm iterant̃: sed rei dignioris minus faciēda est iniuria: cum ergo hoc sacrm sit dignius alys q̄ntidā que nō iterant̃: vr q nō nisi semel accipi debeat. ¶ Pr. aplis pbat. Heb. x. ex vnitate hostie vr passionis xpi vnitatē hostie: sed hoc sacrm magis ɔuenit cū passiōe xpi in q̄ntū est hostia q̄ baptismus: g cū baptismus semel tātū pcipiat: t hoc sacrm semel tātū dz pcipi. ¶ Sed ɔ. cū frequentatione mysterij crescit nostre salutis effect⁹: vel collecta dr. sed ad hoc debemus niti vt effect⁹ salutis in nobis crescat. ergo debemus frequēter sumere.

¶ Ulterius videt̃ q qualibz die. Ambrosius. n. dicit: Iste panis quotidianus est: accipe quotidie q tibi psit. ¶ Pr. isto sacro excitat̃ feruor charitatis qua homo xpo vnit̃: s; hoc expedit vt quotidie fiat. ergo quotidie cōicādum est. ¶ Sed cōtra est. qđ Augu. dicit in libro de ecclesiasticis dogmatib⁹: quotidie eucharistiā sumere nec laudo nec vitupero. ergo nō est quotidie cōmunicādum.

¶ Ulterius vr q sit semel in anno cōicādū tātū: q: agnus paschalis figurā fuit huius sacri: sed sumebat̃ tātū semel in anno. ergo t hoc sacrz dz semel in anno tñ percipi. ¶ Pr. hoc sacrm est memoriale dñice passionis: sed passionē dñi cōmemorat ecclesia semel in anno. g tūc tātū dz esse tpus cōicādi. ¶ Sed ɔ est. qđ dr. Fabianus papa. Etsi nō pluries ter saltem in anno cōmunicēt homines. s. in pascha: pentecoste: t natali domini.

¶ Ulterius videt̃ q homo possit vna die pluries cōicare: q: maius est celebrare q̄ cōicare: s; sacerdos pōt vna die celebrare pluries si necesse sit. ergo t alius fidelis pōt pluries cōicare. ¶ Pr. quotienscūq; egritudo corpalis iterat̃ extrema vnctio pōt iterari: sed eucharistia ordinat̃ cōtra egritudinē peccatoz venialiū que vno die pluries iterantur. ergo vna die pōt hō pluries cōicare. ¶ Sed ɔtra est. qđ dr de ɔsecra. dist. ii. Sufficiat sacerdoti semel in die missam celebrare: q: xps semel passus est t totū mūdum redemit. ergo etiā semel tātū in die dz quis cōmunicare.

¶ Rñdeo dōm ad pmā. q. q ea que in hoc sacro geruntur hñt silitudinē cū his que accidūt in corpali nutrimēto: q: enim fit q̄si ɔtinua deperditio nālis humiditatis per actionem caloris nālis t exercitij laboris: ideo oz frequenter corporalē cibū assumere ad restaurationē deperditi: ne pditio cōtinua mortē inducat. Sic etiā ex ɔcupiscētia innata t occupatione circa exteriora fit deperditio deuotionis t feruoris sm que homo in deū colligit̃: vñ opz q pluries deperdita restaurent̃: ne homo totalr alienet̃ a deo. ¶ Ad pmā ergo dōm q pfectio huius sacramēti vt dcm est cōsistit in ɔsecratione materie nō in vsu fideliū: t ideo consecratio non repetit̃ sup eandē materiā ppter reuerentiam sacri: sed vsus pōt repeti. ¶ Ad ii^m dicēdū q baptismus repsentat illā hostiā sm q facit in nobis spūalē vitā: t q: gñatio vniuscuiusq; nō est nisi semel: ideo baptismus non repetit̃: sed eucharistia repsentat illā hostiā sm q reficit: t ideo oportet q frequenter sumatur.

Ad 2m q. dicēdum q in hoc sacramēto duo requirunt ex parte recipiētis. s. desideriū coniunctionis ad xpm quod facit amor: et reuerētia sacri que ad donū timoris ptinet. Primū aūt incitat ad frequētationē huius sacri quotidianā: sed sm retrahit: vñ si aliqs experimētalr cognosceret ex qtidiana sumptione feruorē amoris augeri et reuerētiā nō minui: talis deberet quotidie cōicare: si autē sentiret per quotidianā frequētationē reuerētiā minui et feruorē non multū augeri: talis deberet interdū abstinere: vt cum maiori reuerētia et deuotiōe postmodū accederet: vnde qtū ad hoc vnusqsq3 relinquēdus est iudicio suo: et hoc est quod Aug. dicit. Dicit qspiā nō quotidie accipiēdā esse eucharistiā: alius affirmat quotidie sumēdā: faciat vnusqsq3 qd sm fidē suā pie credit esse faciēdū: et pbat p exēplū zachei et centurionis quoz vnus recipit dñm gaudēs: alius dicit: nō sū dignus vt intres sub tectū meū: et vterq3 misericordiā ɔsecut' est. Et per hoc p3 solutio ad obiecta.

Ad 3m q. dicēdum q sm diuersos stat' fidei et diuersos mores de hoc statuit. nā in primitiua ecclesia qñ vigebat deuotio maior ex ꝓpinquitate passionis xpi: et erat maior impugnatio ab infidelib': q2 hec mensa aduersus tribulationes ecclesie pparat: quotidie cōicādū fidelib' indicebat: vnde Anacletus papa dicit: Peracta ɔsecratione oēs cōicent qui nolūt ecclesiasticis carere liminib': sic. n. apli statuerunt. postmodū indictū fuit vt saltē ter in anno cōicarēt: vt dicit est ppter solēnitatē illoz dierū: sed postmodū artatus est vt saltē semel in ano. s. in pascha cōicent: et ad hoc ēt multi idonei nō inueniunt: et quāuis statutū ecclesie nō liceat pterire: tū li3 pluries cōicare. vñ Aug. laudat oib' dieb' dñicis cōicādū esse: et ita pluries in anno pōt cōicare quis. Ad primū ergo dicēdū q agnus paschalis fuit figura huius sacramēti rōne passionis christi que semel tantū facta est: et iō semel tm in anno sumebat: sed māna qd fuit figura huius sacri inquātū hoc sacrm est cib' fideliū quolibet die sumebat. Ad 2m dicēdū q ecclesia tpe passionis recolit ipsam passionē sm se: et ideo semel in anno tm recolit: sed in hoc sacro recolit passio sm q p ipsam reficimur: et q2 tali refectione pluries idigemus: ideo pluries hoc modo recolit dominica passio.

Ad quartā q. dicēdū q homo non debet pluries in vna die cōicare: vt saltē qtū ad vnā diem repñtet vnitas diuine passionis: et vt qtū ad aliqd reuerentia sacro exhibeat semel sumēdo. Ad primū g dōm q sacerdos est qsi persona publica: et ideo o3 q nō solū p se3 ēt pro alijs celebret: et ideo necessitate cogēte pōt pluries celebrare in die: sed nō est eadem ratio de illis qui non sumūt nisi ratione sui. Ad secūdum dicēdū q sunt alia remedia qbus peccatum veniale expiari potest: vnde non oportet vt ad ea expianda homo pluries in die communicet.

Ad secūdu3 sic pcedit. Videt q liceat oio a cōione cessare: q2 nullus tenet nisi ad ea que sunt necessaria: sed hoc sacrm vt supra di. 9. dictum est nō est necessitatis: g aliqs pōt oio a sacri sumptiōe cessare. Pr. qd fit ad reuerētiā dei nō est petm: sed aliquis pōt ex reuerētia sacri oio cessare. g si oio cesset nō est peccatū. Pr. Aug. dicit q de sumptione huius sacramenti debet qlibet facere qd pie credit faciēdū esse. g nō peccat si oio cesset: et putat hoc esse faciēdū. Sed 3 est qd Innocē. dicit. Cauēdū est ne si nimiū huius sacri sumptio differat: mortis piculū incurrat. g si oio cessat est mortiferum. Pr. statutū est ecclesie vt saltē semel in āno fideles cōmunicēt. ergo qui omnino cessat peccat.

Ulterius videt q ille q ɔsecrat possit a cōione cessare: q2 vbi est maior necessitas ibi sm ordinē debitus charitatis est magis subueniēdū: sed pōt ɔtingere q postqz sacerdos ɔsecrauerit aliqs infirmet ad mortē et instāter petat corpus xpi in vltima necessitate ɔstitut'. ergo cū sit hoc sacrm charitatis: o3 sacerdos ipse a cōione desistere et infirmo dare. Pr. grauius est petm petō supaddere qz vnum simplex petm cōmittere: sed hñs ɔsciētiā peccati mortalis peccat ɔsecrādo: peccat etiā cōicādo: g ex quo ɔsecrauit o3 saltē a sumptiōe cessare. Pr. cōicatio corporis dñi et sanguinis eqlr debet oib' mēbris xpi: sed alijs dat corp' xpi sine sanguine. g sacerdos saltē a sumptiōe sanguinis abstinere pōt. Sed 3 est qd dicit de ɔsecra. di. 2. Cōprehēsū: vbi reprobatur eoz error qui volebāt ɔsecrare corpus xpi et non sumere. Pr. hoc idē3 videt ex verbis dñi qb' dixit hoc sacramētum instituēs: Accipite et comedite.

Ulterius videt q laudabilius sit abstiere ab hoc sacro qz accedere: q2 ad eū maxime p humilitatē appropinquamus: et3 q homo ex reuerētia sacri a cōione desistit: humilitatis est. g hoc vr magis meritoriū et fructuosum qz eū sumere. Pr. charitatis ē est magis dei gloriā qz cōmodum ppriū querere: sed iste q abstinet vr ppter gloriā dei facere quā reueret: q aūt sumit ppter ppriū cōmodū facere: q2 fructū sacri querit. g illud est pfectioris charitatis: et ita magis meritoriū. Sed cōtra: in alijs sacris ei cui lic3 sacrm accipe melius est accipe qz desistere: s3 h sacrm dignius est alijs. ergo multo melius est homini parato accipere qz ex reuerētia desistere.

Rñdeo dōm ad pim q. q nulli lic3 oio a cōione cessare: q2 ecclesia statuit tēpus in quo fideles cōicare debeāt: vñ qui oio desistūt efficiunt rei trāsgressionis pcepti. institutio aūt ecclesie fuit necessaria: q2 .n. in quotidiana pugna sumus vita spūalis in nobis euanesceret: nisi aliqñ cibū vite sumeremus. Ad primū ergo dicēdū q hoc sacrm de sui institutione prima qñuis nō sit de necessitate salutis: tamē ex institutione ecclesie necessariū efficit: et sine hoc etiā necessariū esset nō simplr vt sine quo non esset salus: sed ex suppōne finis. s. l. homo in vita spirituali firmus psistere vellet. Ad 2m dōm q reuerētia debita deo in h exhibetur: q hō nō se nimis diuinis igerat supra suū modū: s3 q hō oio se subtraheret: hoc est ɔtemptus et pusillanimitatis. Ad 3m dōm q vbū Aug. referēdū est ad hoc q quotidie sumat vel nō: nō aūt ad h q oio qs desistat.

Ad 2m q. dicēdū q semp ille q ɔsecrat o3 sumere corp' et sanguinē xpi: nisi impediat vel p violētiā: vel p mortē: vel p infirmitatē: vt aliqd hmōi: q2 nō pōt sumi ex pte ipsi' sacri qd in ipsa sumptione cōplemētū sue significatiōis accipit: q2 vt dicit Aug. dū sanguis in ore fideliū de calice fundit sanguis effusio de latere xpi designat: et etiā cōplementū sue efficacie: q2 vltimū effectū ppriū h3 in hoc q sumit. vt g sacrm sit pfectū o3 illū q sacrm celebrauit cōicare: pōt ēt sumi rō ex pte ipsius ɔsecrātis: quia cū ipse sit aliqs dispēsator diuinoz: o3 p in pticipatōe diuinoz fieri: vt dyo. dicit in 3 c. ec. hierar. Ad primū g dōm q in tali casu nō o3 q sacerdos cōionē intermittat: sed pōt dare infirmo petēti ptē hostie ɔsecrate. Ad 2m dōm q magis peccaret nō sumēdo: q2 sacrilegiū cōmitteret pueriēs ritum sacroz: nec tñ est pplexus: q2 pōt ad deū ɔuerti et ɔteri. et tūc sine piculo in tali articulo sumet. Ad 3m dōm q pfectio sacri hui' in vtroq3 ɔsistit: vt ex supra dictis p3: et iō sacerdos celebrās q alteq tñ sumeret impfecte sacrm pageret: vñ reus sacrilegij sm canones indicat de ɔsecra. di. 2. Cōperim'. secus est aūt de alijs q nō pficiūt sacrm: q2 eis subtrahit sanguis ppter effusionis piculū: vñ et sacerdos i parasceue qñ nō ɔsecrat corp' sine sāguie sumit.

Ad 3m q. dōm q in his que sunt ex gne suo bona petm nō accidit nisi ex aliquo accñte dū inordinate expleant: et iō in eis pficere p se bonū est: s3 abstinere ab eis nō est bonū nisi rōne accidētis alicuius: vnde cū eucharistiā accipere sit bonū ex gne: assumere eā est bonum p se: abstinere est bonū p accidēs: inquātū s. timet ne inordinate sumat: et q qd est p se pjudicat ei qd est p accidēs: iō simpliciter loquēdo meli' est eucharistiā assumere qz ab ea abstinere: sed i casu aliquo nihil pbibet esse meli' abstinere: qñ aliqs probabiliter pñmit ex sumptiōe reuerētiā minui. si aūt hec duo ɔparent' adhuc inuenit pualere sumptio sacri abstinētie a sacro: tum rōne effect' sacri: tum rōne preparatōis qualiscūq3 sit: tum ēt rōne virtutis eliciētis actū: q2 sumere vr esse charitatis i q radix meriti ɔsistit: abstiere ēt timoris: amor ēt timori pualet. Ad pim ergo dō3 q charitas est q deo directe nos ɔiungit: sed humilitas ad hāc vnionē disponit inquātū homē deo subdit. vñ meritum magis consistit i charitate qz i humilitate. Ad 2m dō3 q in hoc magis est gloria dei et bonitas q se creaturis pbeat: coz cōicat. vñ magis videtur ad dei gliam ptinere q aliquis ad cōionē accedat: qz q abstineat. Sicut ēt xps se ostēdit tc. 3 veritatē non decet aliq fictio: ergo nō debuit eis aliud ostēdere qz qd in ipso erat. Et iō dicēdū q christus eis specie suā nālem ostēdit: et sensus exterior p eam mouebat. sed ppter dubitationē resurrectiōis sensus interioris iudiciū impediebat. vñ eū talē n pcipiebāt exterius: vt Grego. dicit: qlis erat apud eos inter': et ita si erat aliq deceptio ex pte christi sicut nō ē aliq deceptio i sacra scriptura ex hoc q fingūt figure angelis et ipsi deo. non. n. ad hoc fit vt i eis intellectus remaneat: s3 ex his in significata coz surgat: et ita ēt p spēm illā i qua eis appuit voluit eis dñs interiorē eoz dispōnē significare. Qui ɔfessus est corā nicholao papa tc. videt ex hoc q hec opinio oio sit tenēda: q2 i principio ɔfessiōis huius dr. Confitio romane ecclesie et aplice sedi. ergo nulli licet aliter tenere. Et dicēdū q q2 Berēgarius negauerat vez corpus christi i altari esse: coactus fuit hāc ɔfessionē facere. vnde nō itendit dicere q ipm corpus xpi frangat: s3 q sub speciebus in qbus est fractio vez corp' xpi sit: et in hoc se dicit ɔsentire aplice sedi a 3rio errore reuersus. Manet integer i eode mō: et intelligendū est quantū ad effectū: nō q corp' eius mēti illabat: q2 hoc solius dei est. Nō est pars corpis tc. de hoc dictū est supra di. 10. Indign' est qui aliter celebrat. aliter celebrare dr qui nō seruat māam vel formā aut ritū debitū ab ecclesia istitutū: et o3 talis si ex ɔtemptu faciat gradus sui periculo subiacere. Et si christ' qtidie imollet tc. Sciēdū q oia illa vba q importāt ɔpationē iudeoz ad christū et penā christi nō dicunt quotidie fieri: nō. n. dicim' q xps quotidie crucifigatur et occidat: q2 act' iudeoz et pena xpi transiit. illa aūt que important ɔparationē xpi ad deū prem dicunt quotidie fieri sicut offerre sacrificare et hmōi q hostia illa ppetua est: et hoc mō est semel oblata p xpm q quotidie ēt per mēbra ipsius offerri possit. In sacro recordatio illius fit: qd factū est semel. sacerdos .n. nō solū verbis: s3 ēt factis xpi passionē repñtat. vñ et in pricipio canonis tres cruces facit sup illud. Hec dona: hec munera tc. ad significādū trinā traditionē xpi. s. a deo: iuda. et iudeis. Secūdo aūt sup illō Bñdictā: ascriptā tc. facit tres cōiter sup vtrunq3 ad ostēdēdū q trib' xps est vēditus. s. sacerdotib' scribis et pharisēis. duas aūt facit diuisim sup corp' et sanguinē: ad ostēdēdū vēditorē et venditū. Tertio facit duas sup illō. Benedixit et fregit. vnā sup corp': aliā sup sanguinē: ad ostēdēdū q hoc sacrm valet ad salutē corpis et aīe. et q2 dñs hoc sacrm in mortis sue memoriā exercēdū mādauit: iō stati post ɔsecrationē brachioz extēsiōe crucis effigiē repñtat. vñ ēt vt Inno. dicit. verba ɔsecratiōis q i fine ponēda essent: quasi ɔplemētū totius i medio ponunt: ad historie ordinē obseruādū: q2 verba canonis ad ɔsecrationē et effectū ipsius impetrandū pertinēt: sed signa ad historiam recolendā. Quarto facit qnq3 cruces sup illud. Hostiā puram tc. ad repñtandū .v. plagas. Quinto facit duas sup illud. Sacrosanctū filij tui corp' et ad significādū vincula et flagella xpi. Et addit tertia q sacerdos scips signat sup illō. Omni bñdictiōe. q2 xpi vulnera nra sūt medicamēta. vl' p has tres cruces significat triplex oro q xps orauit: vt legit Math. 26 passione iminente. Sexto facit tres sup illud. Scificas: viuificas tc. Ad repñtādū q iudei ter triplicit crucifige: verbo crucifigētes xpm: qd fuit tertia hora. Septio iter3 facit tres sup illud. Per ipm et in ipso tc. Ad repñtandū scōdā crucifixionē q a militib' hora .vi. post triū horaz spaciū crucifixus est: vel ad repñtādū tres cruciat' s. passionis: ppassiōis: ɔpassiōis. Deinde facit duas extra calicē sup illud. Est tibi deo pri tc. ad repñtādū separationē aīe a corpore: q facta est hora .9. vel ppter sanguinē et aquā q de latere xpi pfluxerit. Inclinatiōes ēt facte a sacerdote signāt xpi obedientiā ad prē3 ex q mortem sustinuit. Tacita ēt locutio exprimit ɔsiliū iudeorum mortē xpi machinātiū: vel discipuloz q palā xpm ɔfiteri nō audebāt. quid .n. fractio significet dictū est: q2 aūt cōmixtio corpis et sanguinis vnionē aīe et corpis significat: iō illa crucis signatio q fit sup illa verba. Pax dñi magis ptinet ad resurrectionē q virtute trinitatis et tertia die facta est. Q aūt quinquies se sacerdos ad populū cōuertit: signat q dñs die resurrectionis qnqes se manifestauit: primo marie magdalene. Joh. vlti. Secūdo petro. Luce vlti. Tertio mulierib'. Math. vlti. Quarto discipulis i emaus. Luce vlti. Quinto discipulis ɔgregatis i vnū. Joh. vlti. Salutat aūt ppłm septies: ad septiformē grām spūs sci ostēdēdam. Sine qb' mortalis vita duci non potest: q etsi possumus vitare singula: nō tñ omnia.

Si heretici et excommunicati hoc sacramentum conficiant. Di. XIII. a

Solet ēt qri vez praui sacerdotes h sacrm ɔficere qant. Ad qd dici pōt q aliq li3 sint praui ɔsecrāt vere. s. q it' sunt noie et sacro et si nō vita. q2 nō i merito ɔsecrātis: sed i vbo efficit creatoris. Vñ Aug. Intra catholicam ecclia3 i mysterio corpis et sāguis dñi nihil a bono mai': nihil a malo min' pficit sacerdote: q2 nō i merito ɔsecrātis s3 i vbo ɔficitur creatoris et virtute spūssancti. Credēdū est .n. q i vbis xpi sacra ɔficiūt. Sicut ipse ē q baptizat. ita ipse ē q p spūm scm suā efficit carnē et sanguinē. Itē Grego. Putāt qdā cōionē3 corporum' eē scificatā si illoz fiat offo: quoz vita coram oculis videt ignobilis. Hi cu in qz magnū laqueū icidūt: vt diuina et occlta mysteria plus ab alijs scificata posse fieri credāt: cū vnus idē q spūssanctus i tota eccla inuisibilr ea mysteria et opādo scificet: et scificādo bñdicat. Mysteriū iō dr q secretū et recōditā hēat dispēsationē. Sacrificiū vo qsi sacrū factum: q2 pce mystica ɔsecrat p nobis i mēoriā dñice passionis. Sacrm est in aliqua celebratiōe: cū res ita fit vt aliqd significare rei accipiam'. Sacra sunt baptisma: chrisma: corpus. q iō sacra dicūt: q2 sub tegumēto visibiliū rez: diuia virt' secret' salutē cosūdē3 sacroz operat. Unde a secretis

virtutib⁹ vel sacris sacra dicitur. Panis ꝛ calicis sacrum grece eucharistia dr̄: latine bōa grā interpretatur: ꝛ quid melius corpe ꝛ sanguie christi. Siue ergo p bonos: siue p malos ministros intra ecclesiaȝ dispenset: sacrum tn̄ est: q spūssanct⁹ viuificat. Nec bonoꝝ dispēsatorum meritis amplias: nec maloꝝ attenuas. Hoc de corpe dn̄i: hoc ꝛ de baptismate chrismate sciēdum ꝛ tenēdū: q virt⁹ diuina secret⁹ operatur i eis: ꝛ diuia solūmō est hec virt⁹ sine prās: non humane efficacie. Illi vero q excōicati sunt vel de heresi manifeste notati: nō videns hoc sacrū posse cōficere: licet sacerdotes sint. q nemo dicit in ipsa cōsecratiōe: offero: sed offerimus: quasi ex psona ecclesie. ꝛ iō cuȝ alia sacra extra ecclesiā possint celebrari: de hoc nō videt. Qd etiā Aug. tradere videt dicēs. Recolite nomen ꝛ aduertite veritatē. Missa eni dr̄: eo q celestis missus ad cōsecrandū viuificandū corp⁹ adueniat iuxta dictū sacerdotis dicentis. Omnipotēs deus iube hec pferri p manus sancti angeli tui in sublime altare tuū ꝛc. Idcirco nisi angelus venerit: missa nequaqȝ iure vocari pōt. Nūqd n. si hoc mysteriū hereticus ausus fuerit vsurpare: angelū de celis mittit deus oblationē ei⁹ cōsecrare marie cū eisdē p prophetā cōminat⁹ sic dicēs: maledicā bñdictiōib⁹ vr̄is. Quod si bñdictionibus coꝝ se asserit maledicturū veritas: qd erit de hostia? ergo dicemus illā posse bñdici ab illo quē scim⁹ a deo fore maledictū cū sua bñdictione? Si n. deus maledixerit bñdictiōib⁹ hereticoꝝ: ꝛ simoniacus bñdixerit: qs coꝝ pualebit? Nūquid bñdictio maledicti ad nihilū poterit redigere verba verissima cōminātis dei? Ex his colligit q hereticus a catholica fide precisus neqt hoc sacrū cōficere: q sci angeli q huius mysterij celebratiōi assistūt: tūc n assunt qn̄ hereticus ꝛ symōiacus hoc mysterium temerarie psumit. Nō n. dubitari licet vbi corpis dn̄ici ꝛ sanguinis mysteria gerunt supernoꝝ ciuiū adesse cōuēt⁹. In hui⁹ mysterij expletione sicut formā seruari: ita ordinē hn̄. s. vt sit sacerdos: ꝛ intētionē adhiberi oȝ vt illud facere intēdat. Si nō credit de illo mysterio sicē veritas hȝ nūqd pōt intēdere illud cōficere? ꝛ si nō intēdit nūqd cōficit? Aliq dicūt et non recte de illo mysterio sentiūt posse intēdere: nō qdē illud cōficere: qd tū est recte credere: sȝ id agē qd gerit ab alijs dū cōficit: ꝛ sic adhibet intētio: ꝛ si intētio dicat desse cōficiēdi illō mysteriū: tn̄ ex quo intēdit ea dicere ꝛ agē q ab alijs gerit iplet mysteriū. Illud et sane dici pōt q a brutis aīalib⁹ corpus xp̄i n sumit: ꝛ si videat. Quia et sūt mus? vel qd manducat? Deus nouit. De h celesti mysterio aliq pstringim⁹ a catholicis fidelr̄ tenenda. Qui n. his cōtradicit: hereticus iudicatur.

¶ Quid facit heretici ꝛ qd sit heretic⁹. b

Ne āt ignores qd faciat hereticū vl' qd sit hereticus: audi breuiter, qd ide sci doctores tradāt. Hyla. ait. Extiterunt plēs q celestiū vboꝝ simplicitatē non veritatis ipsi⁹ absolonē susceperunt: aliter interpretes qȝ dictoꝝ virt⁹ postularet. De intelligētia. n. heresis n̄ d scriptura ē. ꝛ sēsus nō sermo fit crimē. Idē i. viij. Intelligētie sensus i crimie est. Hiero. dicit q ex verbis iordiate platis icurrit heresis Aug. diffiniens quid sit hereticus ait. Hereticus ē q p alicui⁹ tpalis cōmodi ꝛ maxie glie principatusqȝ sui grā falsas ait nouas opiones gignit vel sequitur.

Ostqȝ determinauit magister de sacro eucharistie: hic determiāt de ministris huius sacri. Et diuidit i partes duas. in prima determinat ppositū. in secūda epilogat: ibi. De h celesti mysterio ꝛc. Pria in duas. in pria ostēdit qs possit cōsecrare ꝛ dispēsare huiusmodi sacrū. in secūda qs possit sumere: ibi. Illud et sane dici pōt ꝛc. Prima in duas. in prima inquirit vtrū potestas cōsecrandi per peccatū a ministro tollat. in secūda ostendit que requiruntur in ministro ad hoc q sacramentū cōsecrare possit: ibi. In hui⁹ aūt mysterij ꝛc. Prima in duas. in pma inqrit vtrū malus sacerdos possit cōsecrare. i secūda vtrū ab ecclesia pcisi: ibi. Illi vero qui excōicati sunt ꝛc. ¶ De hoc celesti mysterio ꝛc. Hic epilogat. Et circa hoc duo facit. primo ponit epilogum. secūdo ex incidēti determinat quid faciat hereticū: ibi. Ne aūt ignores quid faciat ꝛc.

Ic est duplex qō. ¶ Pria de ministro cōcrāte. ¶ Scda de heresi. Circa primū qrūtur tria. ¶ Prio quis possit cōsecrare. ¶ Secundo de ritu cōsecrandi. ¶ Tertio de dispensatione sacramenti.

Ad primum sic pceditur. Videtur q et laicus possit cōsecrare. consecrare eni sacerdotis est. sed omnis laicus si sit bonus sacerdos est: q vt dicit Chri. Omnis sanctus sacerdos est. ꝛ omnib⁹ fidelibus dictum est. i. Pe. ij. Uos estis genus electum regale sacerdotiū. ergo bonus laicus potest cōsecrare. ¶ P. bō nō potest cōsecrare virtute ppria: sed virtute dei. sȝ bonus laicus magis est particeps diuine virtutis qȝ malus sacerdos. ergo magis potest bon⁹ laicus cōsecrare qȝ malus sacerdos. ¶ P. magis est sumere sacramētum qȝ cōficere: q hoc ad illud ordinatur. sed bonus laicus potest sumere sacramētum. ergo ꝛ cōsecrare. ¶ Sed cōtra: hoc sacramētum offertur ad reconciliandū nos deo: quod ē officium mediatoris. cum ergo sacerdotis tantum sit medium esse iter deū ꝛ populum: soli sacerdotes hoc sacramētum conficere possunt. ¶ P. bonitas virtutis nō est manifesta: q nemo scit vtrum sit dignus odio vel amore. Eccle. ix. ꝛ precipue alteri nota esse nō potest. si ergo potestas cōsecrādi sequatur bonitatem persone: non poterit esse notum quādo cōsecratum sit vere ꝛ quādo non. ꝛ ita erit deceptio in sacramentis.

¶ Ulterius videt q solus eps possit cōsecrare: q in qlibȝ republica pncipi debet actus nobilissimus: sicut etiā Cōmētator dicit in ij. Meta. sȝ summus in nostra hierarchia est eps: vt dicit Dyo. qȝ cū cōsecrare sit summus actus nostre hierarchie: hic actus sibi soli debetur. ¶ P. fm Dyo. perficere est tantū epi: sed fm ipm eucharistia est pfectiuum habēs virtutē. q solus eps pōt cōsecrare. ¶ P. maius est cōsecrare corpus xp̄i qȝ cōsecrare altare vel bñdicere virgines: sed illa reseruant solis epis. q multo fortius consecratio corporis dn̄i. ¶ Sed cōtra est cōis vsus ecclie ꝛ canonū institutio: qui docent ptātes consecrandi ꝛ baptiçandi episcopis ꝛ sacerdotibus esse cōem.

¶ Ulterius videt q heretici ꝛ scismatici ꝛ excōmunicati cōsecrare nō possint: q sicut dicit canō. xxiiij. q. j. ca. audiuimus. Quicūqȝ fuerit ab vnitate ecclie alienus exsecrare potest: cōsecrare nō valet. Aug. etiā dicit q extra ecclesiam nō est locus veri sacrificij: sȝ omnes predicti sunt ex ecclesiam. q non possunt cōsecrare. ¶ P. hoc sacrm pollui non potest: sed fm Hiero. heretici panes pollutum comedunt. q verū sacrificiū non habēt. q nō consecrant. ¶ P. hoc sacrm est vnionis ecclie: vnde ꝛ cōmunio dicit: sȝ oēs predicti hac vnione carent. q cōsecrare nō possunt. ¶ Sȝ cōtra: sacerdos hȝ potestatē cōsecrandi ex ipso charactere: sȝ character manet in ipso heretico scismatico ꝛ excōmunicato. q possunt cōsecrare. ¶ P. qlitas psone nō exigit nisi ad actū ppriū psone: sȝ cōsecratio nō est actus psonalis ipsius sacerdotis: sed dei cuius verbis consecrat. q nō impeditur pter ppriam qualitatem.

¶ Ulterius videt q degradatus nō possit cōsecrare: nullus enim cōsecrare potest qui nō hȝ potestatē cōsecrandi: sȝ degradatus nō hȝ potestatem cōsecrādi: qȝuis habeat potestatē baptiçandi: vt dicit canon. j. q. ij. ca. qdam. q nō potest cōsecrare. ¶ P. ex eisdem fit res ꝛ corrumpit: sm pōm in j. ethi. sȝ aliquis ex ptāte episcopi accipit posse cōsecrare. q quādo ab ipso degradatur videtur q hoc posse amittat. ¶ P. habēs ordines sacerdotalem nō relinqtur puniendus iudicio seculari: sed degradatus relinquitur q nō habet ordinē. q nō potest cōsecrare. ¶ Sȝ cōtra: si degradatus recōciliatur nō iterū ordinat. q ordinē nō amisit. q cōsecrare potest. ¶ P. hoc idem pbat p indelebilitatem characteris: vt supra. verū antē malus sacerdos vel angelus possit cōsecrare eadē rō est que ꝛ de baptiçatione: ꝛ ideo queratur supra. distinctione qnta.

¶ Ulterius videt q missa mali sacerdotis non minus valeat qȝ boni: q sicut dicit Aug. in li. de corpore xp̄i. In mysterio corporis ꝛ sanguinis dn̄i nihil a bono maius nihil a malo minus perficitur sacerdote. ¶ P. baptismus dat⁹ a bono ministro nihil melius valet qȝ datus a malo. q nec missa a bono sacerdote vel malo dicta. ¶ Sȝ cōtra: melius ē qd est fructuosius: sȝ missa boni sacerdotis ē fructuosior. q eius oro magis exauditur. q est melior.

¶ Rñdeo dicēdū ad pmā qōnē q ordo ecclie deriuatus ē ab ordine celestis hierarchie: vnde sicut in angelis diuersis ordinibus diuersi actus debentur: ita ꝛ in ecclesia militante ad diuersos actus diuersi ordines applicant. sicut et ꝛ i corpore diuersa membra diuersa habēt officia: cui corpus mysticū similatur: vt pȝ j. Cor. xij. ordines aūt ecclie distingui non possunt per diuersitatē iterioris bonitatis: q ignota est ꝛ indeterminati sunt gradus eius: ꝛ q bonitas vel virtus alicuius non ordinat ad hoc q aliquis aliquid possit: sȝ ad hoc q bene faciat illud quod pōt: habitus n̄ virtutū non sunt potentia sicut phs pbat: ꝛ ideo q vnus possit actus quem alius nō pōt nō cōtingit ex diuersitate bonitatis vel malitie: sed ex potestate suscepta quā habet vnus ꝛ non alius: ꝛ ideo quia laic⁹ ptātes consecrandi nō accipit: sua bonitas quantacūqȝ sit non iuuat cum ad hoc q consecrare possit. ¶ Ad primū ergo dicendū q omnis bonus homo dicitur esse sacerdos mystice: q[?] mystice[?] sacrificiū deo offert seipm[?] hostias viuentem[?]. Roma. xij. ¶ Ad scdm dicēdū q laicus bonus fit particeps diuine virtutis ad bene agendū hoc quod poterat [?] modo facere: nō aūt ad hoc q possit hoc p virtutē quod pus non poterat. ¶ Ad tertiū dicēdū q qȝuis acceptio sacramēti sit maior in fructu: tamen cōsecratio est maior in potestate: vnde nō opȝ q qui pōt accipere possit cōsecrare.

¶ Ad scdam qōnem dicēdū q potestas cōsecrandi nō solū episcopis: sed etiā sacerdotibus collata est: q ordo sacerdotis est medius inter episcopos ꝛ populum. vnde sicut in angelica hierarchia illuminatiōes ad inferiorē ordinē mediante supiore puenīūt: ita oīa sacra q cōiter toti populo dispensant p sacerdotes cōferunt: ꝛ hoc sunt [?] q non collocant in aliquo statu vel gradu sup alios: ꝛ quia eucharistia est hmōi: ideo nō solū p episcopos sed etiā p sacerdotes dispensat ꝛ cōsecrat. Est etiā alia rō: vt sit frequētior memoria dn̄ice passiōis: ꝛ magis subueniat viuis ꝛ mortuis ex maiori frequētia sacri. ¶ Ad p⁹ ergo dicēdū q licet ac⁹ sit maxim⁹ in scdm nō est maxim⁹ qȝtū ad cōstituēdū in ordine ecclie: q p susceptionē hui⁹ sacramenti nō cōstituit aliqs in gradu vl statu altiori iter mēbra ecclesie sic p ordine: ꝛ iō nō oȝ q ille actus solis episcopis reseruet. ¶ Ad ij. dicēdū q in reb⁹ ordinatis ita est q semp inferior participat aliqd de pfectiōe supioris: vt Dio. dicit: ꝛ hoc mō est i cōnexiōe celestis hierarchie: vt in. x. li. di. q. dictū est: ꝛ iō q ordo sacerdotis cōtinuus est ordini episcopi: participat etiā aliqd de pfectiua virtute qȝtū ad illā pfectionē qua qs in seipso pficit: nō aūt qȝtū ad pfectiones q aliqs in eminētiori gradu cōstituit: sicut est in ordine: vel aliorū officiorū: sicut est in cōfirmatiōe. ꝛ iō sacerdos participat ab episcopo ptātē cōsecrādi: nō aūt cōfirmādi vel ordinādi. Et q ipsā habeat participatiue Dio. dicit. qd pȝ ex hoc q sacerdos cōsecrat sup altare ab episcopo cōsecrato: ꝛ in vasis cōsecratis p episcopū: ꝛ ipse etiā cōsecratus per episcopū. ¶ Ad tertiū dicēdū q ille benedictiōes nō veniūt in vsum totius populi: sed aliquarū excellentium personarū: ꝛ ideo solis episcopis reseruantur.

¶ Ad tertiā qōnē dicēdū q qdā dixerūt q heretici ab ecclesia pcisi. ꝛ sl'r excōicati ꝛ scismatici: q sunt extra vnitatē ecclie nō pnt cōsecrare: ꝛ hui⁹ opinionis videt fuisse magister in littera: sed q oē illud qd per cōsecratiōē datur est ppetuū. ideo sicut baptism⁹ q p cōsecratiōē datur nūqȝ amittit: quācūqȝ aliqs in heresim labat vel scisma vel excōicatiōnē: ita nec sacerdotalis ordo aliquo mō amitti pōt: vt Aug. dicit ad Parmenianū: ꝛ q pria cōsecrādi ordinē sacerdotalē cōsequit: vt dictū est: iō heretici scismatici ꝛ excōicati cōsecrāt: qȝuis ad suā pniciē: dūmodo suā debitā forma ꝛ mā: ꝛ intētio q etiā in infidelib⁹ eē potest vt supra di. v. de baptismo dictū est. ¶ Ad pmū ergo dicēdū q verbū canonis intelligēdū est qȝtū ad illos qui debitam formā nō seruāt: vel qȝtū ad executionē quā amittūt: nō enim ptāte cōsecrandi hn̄t: ꝛ hoc solum posse dicimur in iure qd iuste possumus. vel loquit de cōsecratiōe qua ordines cōferunt: q ad ornationē potius qȝ ad sanctificationē recipientū cedit. ꝛ sl'r qd Aug. dicit q extra ecclesiā nō ē locus veri sacrificij: intelligēdū est qȝtū ad effectum. vl' extra ecclesiā. i. extra formā ecclesie. ¶ Ad ij. dicēdū q dicit panis pollutus nō in se: sed q ipsi ꝛ seipsos polluūt conficiendo ꝛ sumēdo: ꝛ alios qui ab eis sacramenta scienter accipiunt. ¶ Ad tertiū dicēdū q infimū ordinē hn̄t ad vnitatē ecclie pncipaliter: qȝuis qȝtū ad aliqd possit ab ecclia eē pcisus.

¶ Ad qrtā qōnem dicēdū q degradatus q ordinē nō amittit potestatē cōsecrandi retinet: sed vsū cōsecrādi sibi aufert: ꝛ ideo si consecrat peccat tamen consecratum est.

¶ Ad primū ꝙ dōmꝰ ille canon non loquitur asserēdo: ꝙ si opponēdo: vt ex circūstātia litere apparet. ¶ Ad scōs si opponēdo: epc̄opus nō dedit ordinē: cū deus ꝙ ministerium dōmꝰ epc̄opi nō dedit ordinē: cū deus ꝙ ministerium dōmꝰ epc̄opi posset auferre nō epc̄opo: ꝙ nō est aliquis minister auferēdi ordinē sic cōferēdi: ꝙ ꝓpter efficaciā cōsecratiōis ois esse ordo perpetuus. ¶ Ad tertiū ꝙ secundū: ꝙ nō est essentiale ordini sacerdotali ꝙ iudicio

gere: sed in aliquo casu licet tangere laico corpus christi: puta si videret ipsum in terra iacere et non esset sacerdos qui tolleret. ergo et in aliquo casu liceret ei dispensare. ¶ Sed contra est quod dicitur de consecra. dist. 2. capitulo pervenit. ubi inhibetur ne etiam infirmis per laicos sacerdotes hoc sacramentum transmittatur. ¶ Praeterea. Ad eosdem pertinet esse ministros ecclesie et dispensatores ministeriorum dei. prima Corinth. 4. Sic nos existimet homo etc. sed laici non sunt ministri ecclesie. ergo non debent esse dispensatores sacramentorum.

¶ Ulterius videtur quod diaconus possit dispensare quia beatus Laurentius diaconus fuit: sibi autem commissa fuit dispensatio dominici sanguinis: ut patet in legenda sua. ergo diaconus potest dispensare. ¶ Praeterea. Dispensatio huius sacramenti ad populi curationem pertinet: sed diaconus potest habere curam animarum. ergo et ipse est dispensator huius sacramenti. ¶ Sed contra est quod dicit canon di. 93. non oportet diaconum panem dare i. corpus christi.

¶ Ulterius videtur quod aliquis possit licite recipere dispensationem sacramenti a fornicario vel excommunicato vel heretico sacerdote. Augu. enim dicit. Neque in homine bono neque in homine malo aliquis sacramenta dei fugiat. ergo potest a quolibet sacerdote hoc sacramentum recipere. ¶ Praeterea. Virtus divina prevalet malicie humane: sed sacramentum divina virtute continet gratiam et causat. ergo quantumcunque sit malus ille qui dederit vel hereticus consequitur gratiam qui ab eo sacramentum recipit. ¶ Praeterea. Iniquitas sacerdotis non potest ipsum corpus christi inquinare: sed hoc sacramentum ex ipso opere operato quod est corpus christi gratiam confert. ergo etiam si aliquis sit excommunicatus vel hereticus sacramentum ab eo percipiens gratiam confert. ¶ Sed contra est quod dicit canon 34. dist. Nullus missam audiat sacerdotis quem scit concubinam indubitanter habere. ergo peccat qui recipit sacramentum a concubinario sacerdote. ¶ Praeterea. Nullus debet recipere sacramentum preter institutionem ecclesie: quia indignus accederet: sed aliqui secundum institutionem ecclesie sunt suspensi. ergo non licet ab eis sacramenta recipere.

¶ Respondeo dicendum ad primam questionem quod sicut in corpore naturali sunt quedam membra principalia per que virtutes et operationes vite a principio vite ad cetera membra decurrunt: ita et in ecclesia sacerdotes et alii ministri sunt quasi membra principalia quibus mediantibus sacramenta vite populo dispensari debent: et ideo laicis quantumcunque sanctis: sicut nec consecratio ita nec dispensatio huius sacramenti competit. ¶ Ad primum ergo dicendum quod quamvis in essentia sua sacramentum sit perfectum sine usu sacramenti: tamen perfectionem quantum ad effectum sine usu non habet: et ideo etiam usus sacramenti huius ad dispensationem ministrorum ecclesie pertinet.

¶ Ad secundum dicendum quod in hoc sacramento ad reverentiam ipsius non solum exigitur sanctificatio moris: sed etiam sacramentalis sanctificatio: quia et ipse calix in quo sanctitas moris est non potest consecrari propter reverentiam sacramenti: et ideo in dispensante hoc sacramentum debet esse utraque sanctificatio. unde et manus sacerdotis ungendo sanctificantur sicut et calix: et ideo quia laicus hanc sanctitatem non habet non potest hoc sacramentum dispensare. ¶ Ad 3m dicendum quod sicut baptismum conferre competit sacerdoti ex officio tamen laicus in casu necessitatis non peccat baptizando: ita tangere corpus christi ex officio soli sacerdoti competit: sed in casu necessitatis potest et debet corpus christi tangere etiam si sit peccator: ut si in aliquo loco immundo iaceret: sed non est sic de dispensatione sacramenti: quia receptio huius sacramenti non est necessitatis. vel ei qui non potest sacramentaliter manducare dicendum est crede et manducasti.

¶ Ad 2m questionem dicendum quod dispensatio huius sacramenti principaliter ad sacerdotem pertinet eo quod ipse representat christum qui fuit mediator dei et hominum. unde cum hoc sacramentum sit ad reconciliandum nos deo dum per sacerdotem qui est mediator inter deum et populum dispensatur: sic sacerdos ut deum est participat aliquid de virtute perfectiva que est excita diaconus participat aliquid de dispensatione huius sacramenti: competit enim ei ex officio sanguinem dispensare: sed non corpus: quia dispensator corporis oportet quod ipsum corpus tangat: non autem dispensator sanguinis: diacono autem non licet corpus christi tangere cum non habeat manus sacratas: et ideo non debet corpus dispensare nisi de mandato presbyteri vel episcopi: vel presbytero longe posito in casu necessitatis: vel ideo dispensat sanguinem et non corpus: quia per sanguinem significatur redemptionis mysterium: quod a capite christo in membra diffunditur officio ministrorum. unde et sanguini aqua que populum signat admiscetur: sed incarnatio quam corpus christi signat non est humano mysterio facta. ¶ Ad primum ergo dicendum quod quamvis fuerit dispensator sanguinis: non tamen legitur fuisse dispensator corporis. unde et adhuc hodie in quibusdam ecclesiis sanguis per diaconum ministris altaris dispensatur.

¶ Ad secundum dicendum quod diaconus potest habere curam animarum quantum ad ea que iurisdictionis sunt: sed non quantum ad ea que sunt ordinis: dispensatio autem sacramentorum ad ordinem pertinet.

¶ Ad tertiam questionem dicendum quod si aliquis cum peccato ad hoc sacramentum accedit magis cedit ei in nocumentum quam in profectum. quicunque autem contra ordinationem ecclesie accedit per inobedientiam peccat. simoniaci autem et scismatici et excommunicati ex statuto ecclesie a dispensatione huius sacramenti sunt suspensi: quia sunt extra unitatem ecclesie in qua sacramenta conferuntur: et similiter interdictum est concubinariis sacerdotibus propter spiritualitatem maximam que in hoc sacramento requiritur. unde si aliquis ab aliquo predictorum sacramentum suscipiat peccat: et sic gratiam non consequitur: tamen differt de fornicariis et aliis predictis: quia aliquis non debet homo communicare in divinis scienter quantumcunque sint occulti: sed concubinarii sacerdotes non sunt vitandi: nisi sint notorii: et dicuntur notorii tribus modis: vel propter sententiam: quia convicti sunt: vel per confessionem in iure factam: vel per rei evidentiam: sicut quando est ita manifestum quod nulla potest tergiversatione celari: ab aliis autem peccatoribus licet sacramenta recipere. ¶ Ad primum ergo dicendum quod inquantum est malus non fugitur: sed propter ecclesie prohibitionem. vel dicendum quod Augustinus dicit quod sacramenta non sunt fugienda: quia cognoscendum est etiam ab eis verum perfici sacramentum.

¶ Ad 2m dicendum quod quamvis sacramentum virtutem suam non amittat: tamen in eo qui indigne accedit contra obedientiam ecclesie faciens effectum non habet. ¶ Et sic patet ad tertium. Questio. II.

Deinde queritur de heresi.

Et circa hoc queruntur tria. Primo quid faciat hereticum. Secundo utrum heresis sit maius peccatum aliis. Tertio utrum heretici sint tolerandi.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod heresis non dicat perversitatem fidei. heresis enim ut dicit Isido. idem est quod divisio. divisio autem unioni opponitur: unio autem fit per charitatem: quia amor est unitiva virtus: ut dicit Dio. ergo heresis non pertinet ad perversitatem fidei: sed magis ad perversitatem odii. ¶ Praeterea. Scisma divisionem importat: et ita videntur scismatici heretici esse: sed scismatici non semper habent fidei perversitatem. ergo heresis non consistit in perversitate fidei. ¶ Praeterea. Simoniaci non errant in fide: sed tamen simoniaci sunt heretici: quia ut dicit Gregorius in registro. Qui per pecuniam ordinatur hereticus promovetur. ergo heresis non importat errorem in fide. ¶ Praeterea. Superstitio religioni opponitur non fidei: sed heresis superstitio dicitur. ergo non pertinet ad fidei perversitatem: sed magis ad perversitatem religionis.

¶ Praeterea. Hiero. dicit quod ex verbis inordinate prolatis incurritur heresis. sed fides non consistit in verbis oris sed in assensu cordis. ergo heresis non dicit perversitatem fidei. ¶ Praeterea. Multa sunt de his que ad fidem pertinent in quibus sunt contrarie oppositiones: et sic oportet alteram earum esse falsam: nec tamen aliqua iudicatur heretica. ergo tota ratio heresis non consistit in perversitate fidei. ¶ Praeterea. Iudei habent perversam fidem: nec tamen heretici dicuntur. ergo omnis heresis non consistit in perversitate fidei. ¶ Praeterea. Multi habent perversam fidem qui non habent novam opinionem sicut manichei: sed habere novam opinionem est de essentia heresis: sicut patet per diffinitionem Aug. ergo etc. ¶ Praeterea. Multi habent perversam opinionem in eis que sunt fidei qui ex hoc nullum commodum temporale sperant: sed hoc est de essentia heresis ut patet per Aug. ergo etc. ¶ Sed contra. heresis est peccatum: ergo alicui virtuti opponitur. sed nulla cognitio inter virtutes computatur nisi fides. ergo cum heresis ad cognitionem pertineat. ut ex diffinitione Aug. patet videtur quod heresis sit perversitas fidei. ¶ Praeterea. Hoc patet ex communi usu loquendi.

¶ Respondeo dicendum quod nomen heresis grecum est et divisionem importat secundum Isido. unde et heretica divisiva dicuntur. et quia in electione fit divisio unius ab altero: electio probe heresis dicitur ut patet in 4. Ethi. divisio autem contingit alicui parti per recessum a toto. prima autem congregatio que est in hominibus est per viam cognitionis: quia ex hoc omnes alie oriuntur. unde et heresis consistit in singulari opinione preter communem opinionem. unde et philosophi qui quasdam positiones habebant preter communes sententias aliorum sectas vel hereses proprias constituebant. sed quia nullus denominatur ab eo quod inest sibi imperfecte: sed solum quod confirmatur in illo: sicut non dicitur iracundus cui inest passio ire: sed qui passibilis est de facili ab ea: neque qui habet dispositionem dicitur sanus. ideo neque hereticus nominatur nisi qui in singulari opinione firmam habet stabilitatem. unde et competit ei nomen heresis secundum quod in electionem sonat: quia quod in electione fit quasi ex habitu firmato procedit. competit etiam ei nomen heresis secundum quod latinum est ab herendo dictum: quia sue opinioni vehementer inheret. et quia congregatio corporis mystici principaliter veritate fidei constituitur ideo hereticus proprie nos dicimus qui a communi fide quam catholica dicit discedit contrarie opinioni vehementer inherens per electionem. ¶ Ad primum ergo dicendum quod amor facit completam unionem: sed principium unionis est ex cognitione: et ideo divisio que est in fide heresim constituit. ¶ Ad 2m dicendum quod scisma importat divisionem oppositam charitatis unioni. dicuntur enim scismatici qui concordiam non servant in ecclesie observantiis: ut ecclesie prelatis obediant volentes per se ecclesiam constituere singularem: et isti in principio perversum dogma non habent. sed ab ecclesie fundamento recedentes in vaniloquium vertuntur et perversum aliquod confingunt. et sic in fine in heresim labuntur. unde Hiero. dicit quod heresis et scisma differunt sicut genus et species. ¶ Ad 3m dicendum quod simoniaci quandoque dicuntur per similitudinem heretici: quia sicut hereticus contra fidem sentit ita simoniacus operatur ac si contra fidem sentiret dum precio sacra vult adipisci vel dare: ac si estimaret donum spiritus sancti pecunia possideri. ¶ Ad 4m dicendum quod fides est prima eorum que ad religionem requiruntur. quoniam religio sive cultus dei est quedam fidei protestatio: et ideo veritas fidei vel veritas que secundum pietatem est. Titi. 1. et ideo et ea que heresis sunt ad superstitionem pertinent. ¶ Ad 5m dicendum quod fides principaliter consistit in corde et per eos: sed secundario in ore: quia corde creditur ad iustitiam ore confessio fit ad salutem. Ro. 10. et similiter heresis principaliter consistit in corde: sed secundario in ore. unde Hiero. dicit quod ex verbis inordinate prolatis incurritur heresis: non quia heresis per se in his consistat: sed quia sunt occasio et causa erroris. ¶ Ad 6m dicendum quod in fide sunt aliqua ad que explicite cognoscenda omnes homines tenentur. unde si in his aliquis errat infidelis reputatur et hereticus si pertinaciter adhereat. si autem sint aliqua ad que explicite credenda homo non tenetur non efficitur hereticus in his errando: ut si aliquis simpliciter credat iacob patrem fuisse abrahe quod est contra veritatem scripture quam fides profitetur quousque hoc sibi innotescat quod fides ecclesie contrarium habet: quia non discedit per se loquendo a fide ecclesie sic nisi ille qui scit hoc a quo recedit de fide ecclesie esse: et ea que dicuntur que in fide ecclesie ignorantur in principio in his diverse opiniones fuerunt antequam per ecclesiam determinatur quod aliquid eorum sit fidei: ex quo sequitur aliquid contrarium fidei directe. ¶ Ad 7m dicendum quod non conveniunt nisi preter ipsos illi qui numquam fuerunt de fide ecclesie non reputantur heretici si perversam fidem habeant: ut iudei et pagani qui numquam fuerunt pars huius totius quod est ecclesia. ¶ Ad 8m dicendum quod omnis opinio que non habet initium a doctrina christi que est fundamentum: nova reputatur quantumcunque secundum tempus sit antiqua. Vel dicendum quod Aug. loquitur quantum ad primos heresum inventores. ¶ Ad 9m dicendum quod illi qui heresim confingunt de novo constat quod aliquod expectant commodum saltem principatum: volunt enim habere sequaces: hoc etiam in omnibus ex superbia procedit quod est amor proprie excellentie: a communi via discedit animi levitate aut perversitate.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod heresis non sit maximum peccatum. maxima enim peccata videntur esse principalia peccata: sed illud est maximum in unoquoque genere quod est principale: sed heresis non est principale vitium. ergo non est maximum. ¶ Praeterea. Secundum philo in 8. Ethi. pessimum opponitur optimo. sed fides cui opponitur heresis non est optima virtutum. ergo nec heresis est maximum peccatum. ¶ Praeterea. Aliud quod excusat non est maximum peccatum: sed heresis vel infidelitas excusat. 1. Timo. 1. sed misericordiam consecutus sum quia ignorans feci in incredulitate mea. ergo heresis non est maximum peccatum. ¶ Praeterea. Secundum mensuram peccati est mensura pene. sed secundum Hiero. peccatum scismatis est magis punitum quam aliquod aliud peccatum: quia absorpti sunt a terra: ut patet Numeri. 16. ergo heresis non est maximum peccatum. ¶ Praeterea. peccatum in spiritum sanctum est gravius ceteris peccatis: sed heresis non est huiusmodi. ergo non est gravissimum. ¶ Sed contra. in epistola Clementis dicitur quod primum locum in penis habent qui oberrant a deo. sed tales sunt heretici. ergo etc. ¶ Praeterea. Ambro. dicit. Gravissime peccas si ignoras. sed heretici ignorantiam dei habent. ergo gravissime peccant. ¶ Praeterea. Dio. dicit. 3. c. eccl. hierar. quod ille qui habet participationem quandam sacratissimarum consummationum non est equalis universaliter indocto et non principii aliquam divinarum scientiarum: sed talis est sacramentorum: sed tales sunt heretici. ergo alii peccatores non sunt eis equales in malo.

¶ Respondeo dicendum quod unumquodque dicitur malum quia nocet. unde cum heresis plus noceat quam aliquod aliud peccatum: quia subvertit fundamentum omnium bonorum sine quo nihil boni remanet: ideo heresis est ex genere suo maximum peccatum: quamvis ex accidenti aliquod peccatum possit esse gravius: sicut si multum cresceret contemptus dei in aliquo quod etiam ex genere suo esset veniale: sed de eo quod est secundum accidens non est curandum in arte. ut philosophus dicit in 4. Ethicorum. ¶ Ad primum ergo dicendum quod sicut secundum philosophum in 7. Ethicorum bestialitas ponitur extra numerum aliarum humanarum maliciarum: quia humanum modum transcendit. ita et dicitur ponitur heresis extra numerum peccatorum quia in infidelibus inveniuntur quasi gravius ceteris ideo non computatur inter vitia capitalia nec inter eorum filias. quia vitia capitalia secundum Isido. in glo. Deutero. 7. significantur per 7 populos qui in terra promissionis non remanserunt: tamen sed ad aliquod de 7 capitalibus reduci debet: potest ad superbiam reduci: ut per diffinitionem Augustini in littera positam patet. ¶ Ad 2m dicendum quod verbum philosophi intelligitur in his que non sunt ordinata ad invicem in quibus destructio unius aliquod non destruit: sed in ordinatis ad invicem destructio posterioris longe est peius: sicut illud sit melius sine quo: quia eo remoto consequitur removetur: sic arguendo est peius quam cathedria (?) quamvis cathedria sit melior quam sanitas. ¶ Ad 3m dicendum quod fides habet aliquid in affectu ita et heresis: quamvis ex illa parte qua heresis quantum in intellectu aliquo modo excusare possit: quantum in (?) quod habet veritatem in affectu ad quod condelectatur fine veritas

nihil prohibet eas esse maximum peccatoꝝ. ¶ Ad 4m dōm ꝙ q̄uis scisma fuerit grauius punitum quantum ad nouitatē pene qd expediebat vt plati ecclesie nō cōtenerēt tn̄ infidelitas ē magis punita q̄ntū ad multitudinē punitoꝝ vt patet Exodi.20. ¶ Ad 5m dōs ꝙ heresis sm ꝙ pertinaciam īportat speciē est peccati ī spiritum sanctum: quia ē impugnatio veritatis agnite.

Ad tertium sic pceditur: Videtur ꝙ heretici sint sustinēdi nihil.n. debet impugnari nisi qd ē ɔtra amicitiā. sed diuersitas opinionū nō ē ɔtra ɔcordiā amicitie: vt phs in.10.Eth. dicit. ergo nō sūt impugnādi. ¶ Pre. qd ē necessariū nō est impediendū. sed heresis est necessaria ecclesie.1.Cor.11. Necesse ē hereses esse: vt q pbati sūt manifesti fiāt. ergo nō sunt īpugnādi. ¶ Pre. Mathei.13. dominus pcepit vt çiçania pmitterent crescere vsq ad messē. Messis aūt ē finis seculi. cū ergo heretici sint çiçania videt ꝙ debeāt pmitti crescere vsq ad finē mundi. ¶ Pre. nullus sapiēs debet niti ad hoc qd ɔsequi nō pōt sꝫ sicut dicit quedā glo. Esa.7. q̄diu stabit mūdus sapiēs secularis ⁊ heretic sermo dominabitur. ergo nō debet ecclesia niti ad hereticū impugnationē. ¶ Pre. nullus credit nō volens vt dicit Aug. sed heretici in fide erant. ergo nō sūt cogēdi. ¶ Sed ɔtra.1.Cor.5. apostolus pcepit esse extirpādū vetus fermētū: qr totā massā corrūpit. sed heretici ecclesiā maxime corrūpunt: ergo sūt ab ecclesia extirpandi. ¶ Pre. lupi sunt ab ouibus arcendi pastorum officio: vt patet Jo.10. sed heretici sunt lupi vt patet Act.20. ergo debent extirpari. ¶ Preterea. vita spiritualis ē melior q̄ corporalis. sed homicide extirpantur: qui auferūt hominibus vitam corporalē: ergo multo amplius heretici: qui auferūt hominibus vitā spiritualem.

¶ Rndeo dōs ꝙ heresis ē infectiuū viciū: vnde .2. Timo. 2. dicit ꝙ multū pficiūt ad impietatē: ⁊ sermo eoꝝ vt cancer serpit: ⁊ iō ecclesia eos a ɔsortio fideliū excludit: ⁊ precipue illos qui alios corrūpūt: vt simplices q de facili corrumpi possunt ab eis sint segregati nō solū mēte sꝫ et corporaliter: vñ p ecclesiā carcerant ⁊ expellunt. Si aūt alios nō corrūperent posset et celari. sed illi qui sunt firmi in fide possūt cū eis corpe cōuersari vt eos ɔuertāt: nō tm̄ in diuinis qr excōicati sunt: sed iudicio seculari possunt licite occidi: ⁊ bonis suis spoliari: cū alios nō corrūpāt: qr sunt blasphemi ī deū ⁊ fidē falsā obseruāt: vñ magis possūt puniri isti q̄ illi q sunt rei criminis lese maiestatis: ⁊ illi q falsam monetā cudūt. ¶ Ad pm̄ q dōm ꝙ phs loquit de opinionibus specularibus tm̄: sed cōsensus ī veritate fidei est pricipiū communionis ī charitate: ⁊ iō dissēsus ī fide excludit amicitiā familiaritatis. ¶ Ad 2m dōm ꝙ heresis dicitur necessaria nō p se loquēdo: sed per accidēs: īquātū ex quolibet malo deus elicit aliqd bonū: qr sm Aug. ecclesia vñ hereticis ad pbationē doctrine sue: vñ. l. eoꝝ falsa dogmata impugnat. ¶ Ad 3m dōs ꝙ dñs iō pcepit vt çiçania nō eradicarent ne forte simul cū ipsis eradicarent ⁊ triticū: ⁊ ideo hoc locū habet ī illis de qbus nō cōstat vtrū sint heretici vel nō. ¶ Ad 4m dōs ꝙ q̄uis ecclia nō possit facere quin sint aliq heretici tn̄ pōt singulariter hunc vel illum corrigere: sicut et oīa peccata venialia vitare nō possumus: tn̄ singula vitare nitimur. ¶ Ad 5m dōs ꝙ ecclesia nō pcipit eos vt p violētiā inducant ad credēdū: sed ne alios corrūpāt: ⁊ ne tm̄ peccatū inultū remaneat. ¶ Ut intus sub nole ⁊c. hoc dicit ppter scismaticos ⁊ hereticos qui sm ipsum nō possūt ɔsecrare. ¶ Et qd maius corpore ⁊ sanguine: videt corpus misticū: qr significat p ips. Et dicēdū ꝙ in his que sunt tm̄ ad significandū veri ē q signatū preualet signo. nō aūt in alijs que ex cōsequenti significāt. Et ideo dicēdū ꝙ corpus xpi misticū si accipiat cū ipso capite est melius q̄ corpus christi verū. si tm̄ corpus xpi verū accipiat sine diuinitate cui est vnitū: alias nō: qr deus ⁊ omnes creature nō sunt aliqd melius q̄ deus tm̄. si aūt accipiat corpus christi mysticū absq capite: sic corpus christi verū est nobilius. Illi vero qui excommunicati sunt ⁊c. Dicendū ꝙ in hoc opinio magistri discordat a ɔmuni opinione: ⁊ ideo contrarie opinioni adherēdum est. ¶ Missa.n. dicit ⁊c. Pter hāc rationē nominis assignat Hug. tres alias ratiões. Primo qr missa dicitur quasi transmissa: qr populus p misteriū sacerdotis q mediatoris vice fūgit iter deū ⁊ hominē preces vota: ⁊ oblationes deo transmitte. Secūdo ipsa hostia sacra missa vocari pōt: qr trāmissa ē pus a patre nobis: vt scilicet nobiscū esset: postea a nobis patri: vt apud patrē p nobis esset. Tertio missa ab emittēdo dicit vt quidā dicit: qr vt sacerdos hostiā ɔsecrare incipit p manū diaconi ⁊ ostiariū cathecuminos ⁊ nō cōmunicantes foras ecclesiam mittit. Quarta cā ponit ī littera. ¶ Jube hoc perferri p manus ⁊c. angelus sacris mysterijs interesse credēdus ē nō vt ɔsecret: qr hō pratē nō hēt: sꝫ vt orones sacerdotis ⁊ ppli deo represētet: sꝫ illud Apo. Ascēdit fumus aromatū in ɔspectu dni de manu āgeli. q sunt orones sanctoꝝ. petit q̄ sacerdos vt hec.i. significata per hec. s. corpus mysticū per manus angeli.i. ministerio angeloꝝ pferant in altare sublimi.i. in ecclesiam triūphatem: vel in participationē diuinitatis plenā: qr deus ipse altare sublime dicit. Exo.20. Nō ascendes ad altare meum p gradus.i. in trinitate nō facies gradus. Uel p angelum ipse christus intelligit qui est magni cōsilij angelus: qui corpus suū mysticū deo patri cōiungit ⁊ ecclesie triūphanti. ¶ Oblationē eius cōsecrare.i. cōsecratam deo representare: vt accepta sit in cōspectu dei quantū ad illos qui offerunt: qr quātū ad id quod ɔtinet semp est deo accepta. ¶ Nō maledicā benedictionibus vestris. hostie benedictio nō est pricipaliter a sacerdote sꝫ a deo: vnde hec auctoritas non est ad ppositū. ¶ Et intentionē adhiberi oportet. De intētione idem dicendū ē qd supra de baptismo dis.6. Illud et sane dici potest ⁊c. quō hoc sit verū supra di.10. dictum est. Debet aūt ille cuius negligētia hoc accidit ꝙ mus species comedat sꝫ canones.40. dies penitere: ⁊ mus si capi potest comburi potest ⁊ cinis in sacrariū proijci. Si aūt amissa fuerit hostia vel ps eius vt inueniri nō possit: debet.22. dieb penitere. Si aūt p negligētiā aliqd de sanguine stillauerit ī tabulā q̄ terre adheret: ligua lambet ⁊ tabula radet: si vō nō fuerit tabula terra radet ⁊ igni cōburet ⁊ cinis in altari cōdetur: ⁊ sacerdos.40. dies peniteat. Si aūt sup altare calix stillauerit: sorbeat minister stillā ⁊ tribus diebus peniteat. Si super lintheum altaris ⁊ ad aliud stilla peruenerit.4. dieb peniteat. si vsq ad tertium lintheum.8. diebus peniteat si vsq ad quartū .20. diebus peniteat: ⁊ linteamina que stilla tetigit tribus vicibus lauet minister calice subtus posito: ⁊ aqua ablutionis sumatur ⁊ iuxta altare condatur. Tutum est etiam vt pars illa linthei abscindatur ⁊ comburatur ⁊ cinis in altari condatur. Si autem aliquis per ebrietatem vel voracitatem eucharistiā vomuerit.40. diebus peniteat: clerici vel monachi.60. episcopus.90. Si autē infirmitatis causa vomuerit septem diebus peniteat. Dicunt autem quidam ꝙ pena irrogata fuit ad cautelam: vt negligentiā magis caueretur: ⁊ ideo circumstantijs pensatis potest minui vel addi ad penam predictam: sed tutius est vt predictam peragat. Debet autem sm quosdam illis diebus ieiunare ⁊ a cōmunione cessare. Alij vero dicūt ꝙ his diebus iniungenda est penitentia arbitraria pensatis ɔditionibus persone ⁊ negocij: ⁊ hoc probabilius videtur. Et hec de eucharistia dicta sufficiant.

¶ De penitentia. Di. XIIII. a

Post hec ō pnia agēdū ē. Pnia lōge positis a deo necīa ē vt appropinquēt. Est.n. vt ait Hiero. scda tabula post naufragiū: qr si qs vestē inocētie ī baptismo perceptā peccādo corruperit: pnie remedio repare pōt. Pria tabula ē baptismus vbi deponit vetus hō ⁊ induit nouus. Scda pnia q̄ post lapsū resurgimus: dū vetustas reiecta repellit: ⁊ nouitas pdita resumit. Post baptismū p lapsi p pniā renouari valēt: sꝫ nō p baptismū: licꝫ hoi sepius penitere: sꝫ nō baptizari. Baptismus tm̄ ē sacrm sꝫ pnia dr ⁊ sacrm ⁊ virtus mētis. Est.n. pnia interior: ⁊ est pnia exterior. Exterior sacrm est: interior virtus mētis ē: ⁊ vtraq cā salutis est: ⁊ iustificationis. Utrū vō ois exterior pnia sit sacramētū: vel si nō ois: q̄ hoc noie cēsenda sit cōsequēter inuestigabimus. A pnia cepit Joannis predicatio dicētis. Pniam agite appropiquabit.n. regnū celoꝝ. Quod aūt pco docuit: illud post veritas pdicauit: exordiū sumēs sermonis a pnia. Penitētia dr a puniēdo q̄ quis punit illicita que ɔmisit. Pnie virtus timore cōcipit. Unde Jsa. A timore tuo dñe ɔcepimus ⁊ pepimus spm̄ salutis. Est autē pnia: vt ait Ambro. mala preterita plāgere: ⁊ plangēda iterū nō ɔmittere. Jtē Grego. Penitere est anacta petā deflere. ⁊ flēda nō ɔmittere. Nam q sic alia deplorat vt alia tn̄ ɔmittat: adhuc penitētiam agere aut ignorat aut dissimulat. Quid .n. prodest si petā luxurie qs defleat ⁊ adhuc auaritie estibus anhelat: His verbis qdā vehemētius inherētes ɔtēdunt vere penitētē vltra non posse peccare dānabiliter. ⁊ si grauiter peccauerit: verā nō pcepisse pniam. Quod et alijs muniunt testimōijs. Ait.n. Jsa. Irrisor ē ⁊ nō penitēs q adhuc agit qd penitet. Nec videtur deū poscere subditus sed subsānare suphus. Canis reuersus ad vomitū ⁊ penitēs ad peccatū. Multi ad lachrymas idesinēter fundūt: ⁊ peccare nō desinūt. quosdam accipe lachrymas āte pnitētiā cerno: ⁊ affectum pnie non habere: qr incōstātia mētis nunc recordatione peccati lachrymas fundūt: nūc reuiuiscēte vsu ea que fleuerunt iterādo ɔmittūt. Esa. de peccatoribus dicit. Lauamini: mūdi estote. Lauat ⁊ mūdus ē qui pterita plangit ⁊ flēda iterum non committit. Lauat ⁊ non est mundus qui plāgit q̄ gessit nec deserit ⁊ post lachrymas ea que defleuerat repetit. Jtē Aug. Inanis ē penitētia quam sequēs culpa coinquinat. Nihil p sunt lamēta si replicant petā. Nihil valet veniā a malis poscere ⁊ mala denuo iterare. Jtē Grego. Qui ɔmissa plāgit nec tamen deserit: pene grauiori se subijcit. Jtē Ambro. Reperiuntur qui sepius agēdam penitētiam putant qui luxuriantur in christo. Nam si vere penitentiam in christo agerēt: iterandam postea non putarēt: qr sicut vnum baptisma: ita est vna penitētia. His alijsq pluribus vtuntur in assertione sue opinionis. Sꝫ Ambrosius dicit. Hec vera penitētia ē cessare a peccato. Et idē. Magni pfectus ē renūciasse errori. imbutos.n. vicijs alios exuere atq emendare virtutis ē pfecte ⁊ celestis gratie: ⁊ iō sane ita diffiniri pōt. Penitentia ē virtus qua commissa mala cū emēdationis proposito plāgimus ⁊ odimus: ⁊ plāgēda vlterius committere nolumus: quia penitētia vera est ī animo dolere ⁊ odire vicia. Unde illa verba premissa penitere ē anacta deflere ⁊ flēda non committere: recte sic accipi possunt vt non ad diuersa tempora sed ad idem referant: vt. s. tempore quo deflet cōmissa mala: nō cōmittat voluntate vel opere flēda. quod innuit ex verbis consequentibus. Nā qui sic alia deplorat ⁊c. Hinc Aug. ait. Cauēdum est ne qs existimet nephāda illa crimina (qualia qui agūt regnum dei nō possidebunt) quotidie perpetrāda: ⁊ elemosynis quotidie redimenda. In melius est enim vita mutanda: ⁊ per elemosynas de peccatis preteritis propiciandus est deus: non ad hoc emendus quodāmodo: vt ea semper liceat impune cōmittere. Nemini enī dedit laxamentum peccandi: ⁊ si miserādo deleat commissa peccata: si non satisfactio ɔgrua negligatur. Item pius papa. nihil prodest homini ieiunare ⁊ orare ⁊ alia religionis opa agere nisi mēs ab iniquitate reuocetur. Qui ergo a malis sic mentem reuocat vt commissa plangat ⁊ plangenda committere non velit: nec satisfacere negligat: vere penitet. Nec ideo nō est vera penitentia: qr forte non de proposito: sed casu: vel infirmitate peccabit. Ille autem irrisor: est ⁊ non penitens qui sic commissa plāgit vt plangenda volūtate vel opere committere nō desinat. Ille etiam: qui post lachrymas repetit que fleuit: lauatur ad tempus: sꝫ mūdus nō est. idest illa mūdicia nō est ei sufficiēs ad salutē: qr est momētanea nō pseuerās. Jtē illud Inanis est penitētia quā sequēs culpa coinqnat: sic intelligēdum est. Inanis est. s. carēs fructu illius penitētie quā sequēs culpa nō inquinat. Illius enī fructus est vita nō gehēne: adeptio glorie. mortificat enī illa penitētia ⁊ alia

antecacta bona sequens peccatū: vt nō sortiant̄ mercedem quam meruerūt cū fierēt. & quā habebēt si peccatū nō succederet. Sed & si de peccato succedenti penitentia agat̄. & pnia que p̄cessit: & alia antecacta bona reuiuificant: sed illi tñ que ex charitate prodierūt. Illa enīz sola viua sunt: que ex charitate fiūt. Idcoq; si per sequentia peccata mortificant̄: per subsequentem penitentiā reuiuiscere possunt. Que vero sine charitate fiunt mortua & inania ḡsant̄: & ideo p̄ penitentiā reuiuiscere nō valēt. Similiter intelligendū est illud. Nihil prosunt lamēta &c. Et illud. Nihil valet &c. Si enim replicantur peccata nihil valet ad salutem vel ad veniā i fine precedens lamentū: q; nihil relinquit de vite mundicia: q; aut peccata dimissa redeunt vt quibusdā placet cum replicāntur: vel si nō redeunt: eis tamē deletis pp ingratitudinē ita reus & immundus cōstituitur: cuīz adhuc in expiādis implicatur: vt si iā deleta redirent. De hoc tamē. s. an peccata redeāt post plenā agēm. Similiter nihil valet ad salutem obtinendaz: vel ad mundiciā vite babēdā: veniā de male factis poscere: & malefacta demo iterare. Ira etiā intelligendū est illud qđ idem Aug. alibi ait. Penitentia est quedā dolentis vindicta semp puniens in se qđ dolet cōmisisse & infra. Quotidie dolendum est de peccato qđ declarat ipsa dilectionis virtus. penitere enīz est penā tenere: vt semp puniat in se vlciscēdo qđ commisit peccando. Ille penā tenet: q semp vindicat qđ cōmisisse dolet. penitētia ergo est vindicta semp puniēs i se qđ dolet cōmisisse. Quid restat nobis nisi dolere i vita. vbi enim dolor finitur: defit & penitentia. Si vero pnia finitur quid relinquit de venia? Tādiu gaudeat & speret de gratia ḡdiu sustentar̄ a pnia. Dicit enim dominus. Vade & amplius noli peccare. non dixit. Nec pecces: sed ne voluntas peccandi in te oriatur. Quod quomodo seruabit̄ nisi dolor i penitentia continue custodiatur: semper doleat: & de dolore gaudeat. & non sit satis q̄ doleat: sed ex fide doleat: & nō sp̄ voluisse doleat.

¶ Determinatio intelligētie dictorum. b

De penitentia perfectorum vel ad salutem sufficiēdi intelligendū est qđ supra dixit. s. Penitētia est vindicta sp̄ puniens qđ cōmisit. & alia huiusmodi. Illud vero. Si pnia finitur nihil ō venia relinq̄ dupliciter accipi potest. Si enim iuxta quozūdam intelligentiam peccata dimissa redeunt; sa cile est intelligere nihil de venia relinqui: quia peccata dimissa iterum replicāntur. Sicut. n. ille q ex seruitute in libertatem manumittit: iterum vere liber est: & tamen pp offensam in seruitutē postea reuocat. Sic & penitenti peccāte dimittunt̄: & tamē propter offensam ḡ replicat̄ iterum redeunt. Si vō redire dicant̄: fane potest dici: etiam sic nihil de venia relinquit: nō q̄ dimissa peccata iterum imputent̄: sed quia propter ingratitudinem ita reus & immundus cōstituitur: ac si illa redirent.

¶ De solēni & vnica penitentia. c

Illud aūt quod Ambro. ait. Reperitur &c. Sicut vnū baptisma ita & vna penitētia nō fm generalez: sz fm spālez morē ecclesie: de solēni pnia dēm itelligit: que apud quosdā semel celebrata non iterat̄. Vnde illud alibi Ambro. Penitētia semel vsurpata nec vere celebrata: & fructus prioris aufert & vsum sequētis amittit: de solēni itelligit. Solēnis ergo penitētia. vt Ambro. in eodē ait: est que sit extra ecclesiā in manifesto i cinere & cilicio que, p grauioriū horrendūq; ac manifestis delictis tñ iponit̄: & illa nō est iterāda p̄o reuerētia sacramēti: & ne vilescat & ꝓtēptibilis fiat hoīb⁹. Vñ Aug. quātis cautē & salubriter puisz sit vt locus illius humillime penitētie semel in ecclesia concedat̄ ne medicina vilis minus vtilis cēt egrotis: que tāto magis salutaris est ḡto min⁹ ꝓtēptibilis fuerit. Quis tamen audeat deo dicere. Quare huic homini qui post pniaz primā rursus se laqueis iniquitatis obstringit adhuc iterum paretis? Origenes quoq; de hac solēni penitētia que p̄o grauioribus crimibus iniungit̄ ait. Si nos aliqua culpa mortalis inenerit que non in crimine mortali vel in blasphemia fidei sed in sermonis vel in morum vicio consistat. Hec culpa semper reparari potest. Nec interdicit̄ aliquādo de huiusmodi penitētiam agere. Sed nō ita de grauioribus criminibus. In grauioribus enīz criminibus semel tñ penitentie concedit̄ locus. Cōmunia quę frequenter incurrimus semper penitentiam recipiunt & semper rediminuntur. Cōmunia dicit venialia peccata & forte mortalia quedā alijs min⁹ grauia. Que sicut sepe cōmittūt̄: ita frequēter per pniaz redimunt̄. Sz de grauioribus criminibus semel tñ agit̄ penitentia. s. solēnis. Nam & ō illius si iterenē iteratur penitentia: sed non solennis: quod tamen i quibusdam ecclesijs non seruatur.

¶ Auctoritatibus probat q̄ non semel tñ sed frequēter peccā dimittunt̄ per pniam. d

Quod vero pnia nō semel tāt̄ agatur: sed frequēter iteret̄: & per eā frequēter iterū venia p̄stet̄: pluribus sanctorum testimonijs probat̄. ait enīz Aug. scribens contra quosdā hereticos qui peccātibus post baptismum semel tantuz dicebant veniā esse penitētiaz: ita. Adhuc instant pfidi qui sapiunt plusq̄ oportet: non sobrij sed excedētes mensuram dicunt: & si semel peccātibus post baptismum valeat penitentia: non tamen sepe peccātibus prodeat iterata: alioquin remissio ad peccandum esset incitatio. Dicunt enīz. qs nō semper peccaret si semp redire posset? Dicunt enim dominuz incitatorē mali: si semper peccātibus subuenit: & ei peccata placere qb⁹ semp p̄sto est gratia. Errant aūt. Cōstat enī ei peccata displicere: qui semper p̄sto ē ea destruere: si ea amaret: nō semper ea destrueret. Idez ad macedoniū. Intantū hominū iniquitas aliquando p̄grediturꝫ vt etiaz post peractaz penitētiā: post altaris reconciliationē. vel similia vel grauiora cōmittāt̄: & tamē deus facit etiam super tales oriri solē suū: nec min⁹ tribuit q̄ ante tribuerat largissima munera vitę & salutis: & q̄uis eis in ecclesia locus ille penitētie non cōcedatur: deus tamen sup eos suę patientie non obliuiscetur. Et quozū misera si qs nobis dicat: dicite mihi vtrū aliquid p̄osit ad vitā futuraz si in ista vita illecebrosissime voluptatis blandimenta cōtempsero: si me penitēdo vehemēt⁹ q̄ prius exeruciauero: si vber⁹ fleuero: si melius vixero: si pauperes largi⁹ sustēnauero: si charitate ardētius flagrauero: qs verus ita despicit: vt huic homini dicat: nihil tibi ista in posterum p̄derunt? Vade saltem buius vite suauitate fruere. Auertat deus taz immanē sacrilegamq; demētiaz. Item Joannes chrysosto. de reparatione lapsi. Talis mihi ere de talis est erga homines pietas dei. Nunquā spernit penitētiaz si ei sincere & simpliciter offerāt̄ etiā si ad summū quis pueniat malorum: vnde tamē velit reuerti ad virtutis viam suscipit libēter & amplectit̄: & facit oīa quatinus ad priorē reuocet statū. Quodq; ē adhuc p̄stantius & eminētius etiam si nō potuerit quis explere omnē satisfactiōi debitē: quantulamcunq; tamē & qualibz breui tēpore gestaz non respuit penitētiaz: suscipit etiaz ipsam: nec patitur quātus exigue conuersionis pdere mercedem. Exemplis etiam hoc idez astrui potest. Dauid enim per penitētiam adulterij simul & homicidij veniaz impetrauit: grauiter tamē post lapsum offendit in populi enumeratione: qđ populi multitudo p̄strata ostēdit. Illud aūt mirabile est q̄ angelo ferienti plebem se obiecit dicēs. Grex iste quid fecit? fiat manus tua in me & in domum patris mei. Quo facto statim sacrificio dignus iudicat̄: q absolutione estimabatur indignus. Nec mirū si tali sua oblatione p̄o populo: peccati sui adeptus ē veniam: cuīz moyses offerēdo se p̄o plebis errore peccata diluerit. His aliisq; testimonijs plurib⁹ euidēter ostēditur per penitētiam non semel tantuz: sz sepius nos a peccatis surgere: & peraz penitētiam sepius agi. Voluntarie enim peccantibus nobis: vt ait apostolus p̄o peccatis nō relinquitur hostia secūda. s. q: semel nāz christuz opportuit pati. nec relinquit scōs baptismo. relinquitur vero secūda pnia & tertia & deinceps. vt Joān. chrisosto. super hunc locuz ait. Sciēdū inquit q̄ hic quidam exurgunt horuz verborum occasione penitētiaz auferētes: quasi per penitētiā nō valeat peccato: post lapsuz resurgere secundo & tertio & deinceps. Verū etiam in hoc penitētiaz non excludit nec propriationem que sepe fit per penitētiam: sed fm baptismum & hostiam.

Hoc determinauit magister de affirmatione & eucharistia que sunt sacramenta p̄cedentiz ordinata ad perfectionem in bono. hic incipit determinare de penitentia que ordinat̄ ad remotionē mali qđ per actū precedentiā in vita ista p̄uenit. Et primū in geo duas. In p̄ma determinat de his que p̄nēt ad cōmissi facti. In secūda determinat quedā accessoria facti hui⁹ sicut tps & locus. ibi. Sciendū ē etiā q̄ tēpus penitētie &c. Prima in duas. In p̄ma determinat de facto penitētie. In secūda de ministro hui⁹ facti. ibi. Dic ḡ solet. Circa primū duo. Primo in quibus penitētia differat a baptismo. Secūdo in quibus conueniat. ibi. Penitētia dicit &c. Circa primū duo facit. Primo ponit differentias penitētie. Secūdo ostendit quomodo differant. ibi. Baptismus tñ est &c. Circa qđ duo facit. Primo ponit ea ex quibus penitētia diffinit potest. Secūdo ponit diffinitionez ibi. Penitētia est vt ait Ambro. &c. Circa primuz duo facit. Primo ponit genus. Secundo tangit actuz ibi. Penitentia dicit &c. Circa primū duo facit. Primo ponit penitētiā in genere virtutis & facit. Secūdo q̄ virtus indiget doctrina docet̄: & facit. Tertio doctrina instruēte ponit doctrinā de penitētia ibi. Penitētia incipit &c. ¶ Penitētia dicit a penitēdo &c. hic tangit penitētie actū. Et circa hoc duo facit. Primo accepit actū ex nomine penitentiae. Secūdo ostēdit actus ordinē ibi. Penitētie vite &c. ¶ Dic ḡ solet &c. hic excludit errorē addētia ad rōnē penitētie glorie. qui ponit in secū-

Et diuiditur in partes duas. In prima ponit errorē. In secunda excludit ipsum.ibi. Sed Ambro.dicit ꝛc. Circa primū duo facit. Primo ponit errorē dicentiū hic occasionē ex pdicta diffinitiōe. Secūdo ostēdit confirmationem ipsius sm alias auctoritates.ibi. Quod in aliquo ꝛc. Et ponit quatuor auctoritates. Prima est Isido. secūda Augu.ibi. Itē Aug. 3ª Greg. ibi. Item Greg. ꝛc. Quarta Ambro.ibi. Item Ambro. ꝛc. ¶ Sed Ambro.dicit ꝛc. excludit pdictū errorē. Et circa hoc duo facit. Primo excludit errorē per Aug. Secūdo soluit ad auctoritates positas. ibi. Uñ illa verba ꝛc. Et circa hoc quatuor facit. Primo soluit ad diffinitionē primo positā ex qua pdictus error sequi videbatur. Secundo ad auctoritatem Isido.ibi. Ille aūt irrisione ꝛc. Tertio ad auctoritatem Aug.ibi. Itē illud inanis est ꝛc. Quarto ad auctē Ambro. ibi. Illud aūt quod Ambro. ꝛc. Auctoritas aūt Grego. habet similē solutionē aliis. Circa tertiū horū tria facit. Primo soluit auctē Aug. sup inductā. Scđo inducit aliā ad idē. ibi. Ita etiā intelligendū ꝛc. Tertio soluit eā.ibi. De pnīa perfectorū ꝛc. Circa quartū duo facit. Primo soluit auctoritatem Ambro. Secūdo pbat auctē ꝛ ex eo ꝙ penitentia possit iterari cuius ꝯtrarium auctoritas Ambro. dicere videbatur.ibi. Quod autē pnīa non semel ꝛc.

Hic est duplex questio. Prima de ipsa penitentia. Secunda de effectu ipsius. ¶ Circa primū queruntur quinque. Primo quid sit penitentia. Secundo de cōparatione ipsius ad alia. 3º de subo ipsius. Quarto de cōtinuatiōe. 5º de solēnitate eius.

Ad primum sic pcedit. Videtur ꝙ penitētia non sit sacramētū: quia in oī eni sacro noue legis est aliquod mãle quod est causa grē: vt pꝫ ex diffinitione Hugo. de sacro supra di.i. posita. sed nihil tale est in pnīa. ergo nō est sacrm̄ noue legis. ¶ Preterea sicut magister dicit in pª di. oīa sacra noue legis cōsistunt in rebus ꝛ verbis. sed in pnīa nō sunt aliq̄ vba determinata q̄ sint de eētia sacri. ergo nō est sacrm̄. ¶ Preterea oē sacramētū a ministris ecclie exhibetur pnīa aūt nō: immo ab intrinseco oritur: quia timore cōcipitur. vt in lra habetur. ergo nō est sacrm̄. ¶ Preterea oīa sacramēta nostra sūt actiōes quedā hierarchice. sed Dio. nō determinat de pnīa inter alias hierarchicas actiōes. ergo nō est sacramētū. ¶ Sed contra est: quia septē sūt sacra noue legis vt pdictū ē. quod nō eēt pnīa amota. ergo pnīa est sacrm̄. ¶ Preterea sacramēta sm Hugo. sunt quedā medicīe que petōꝝ vulnerib⁹ adhibentur. sed penitētie pcipue pnīa sanatur. ergo pnīa est sacrm̄.

¶ Ulterius videtur ꝙ pnīa nō sit vtus: quia grē sacramētales differūt a virtutib⁹: vt supra di.i. dictū est. vñ nec baptismus nec aliquod aliorū sacramentoꝝ ponitur virtus. sed pnīa est sacrm̄. ergo nō est virtus. ¶ Preterea vt in. 2. lib. di. 26. dictū est. grā ꝛ virtus differūt per eētiam. sed pnīa est gratia vt ex lra habetur. ergo nō est virtus. ¶ Preterea nulla passio est virtus. neqꝫ virtus cū passione est. vt quidā phs dicit. sed pnīa est passio: quia ē dolor. ergo nō est vt⁹. ¶ Preterea oīs vtus est per ordinem ad bonū. sed pnīa dicitur per ordinē a malo. ergo nō est virtus. ¶ Preterea oīs virtus est dispositio pfecti. vt pꝫ i .7. phyſi. sed pnīa nō est dispositio pfecti sed iperfecti sicut ꝛ verecūdia: quia vtraqꝫ presupponit malū in eo cui insunt. ergo pnīa nō est virtus sicut nec verecūdia: vt dicit phs in. 4. ethi. ¶ Sed contra legis precepta nō debēt esse nisi de actib⁹ virtutū. quia hoc intendit legislator. vt dicitur in. 2. ethi. sed penitere cadit sub pcepto legis. vt pꝫ in lra. ergo pnīa est virtus. ¶ Preterea nō meremur nisi actibus virtutū: sed penitere est meritoriū vt per se patet. ergo pnīa est virtus.

¶ Ulterius videtur ꝙ sit virtus generalis. cōtrariū eni nō expellitur nisi a suo cōtrario. sed pnīa expellit oē petm̄. ergo cōtrariatur omni peccato. ergo est generalis virtus. ¶ Preterea oīs virtus spālis hꝫ speciale obiectū. sed pnīa nō hꝫ: quia operatur in materia oīum virtutū ꝛ vitiorū. ergo non est virt⁹ specialis. ¶ Preterea penitere de malis pactis cōsequitur ex hoc ꝙ hō habet rectā electionē. vñ incōtinēs est penitibilis. nō aūt intēperatus: quia hꝫ malā electionē. sed q̄libet virtus facit rectā electionē. vt dicitur in. 6. ethi. ergo penitere est act⁹ virtutis cuiuslibet. ergo pnīa nō est spālis virtus. ¶ Preterea oīs virtus spālis vel est cardinalis vel pars eius. si sit moralis. sed penitentia si sit virtus nō pōt eē nisi moralis: quia hꝫ passiones annexas: nō aūt est cardinalis neqꝫ cōtinetur inter partes eius cardinalis virtutis a phis enumeratas: quia de virtute pnīe nullam mētionē fecerūt. ergo nō ē spālis vt⁹. ¶ Sed contra est distincta ab aliis passionib⁹. ita ꝛ passiones. sed pnīa passio distincta ab aliis passionib⁹. ergo pnīa vt⁹ ē distincta ab aliis vtutib⁹. ¶ Preterea oē quod pficit liar. ad actū determinatū ē vt⁹ spālis. sed detestari petm̄ spe venie ad quod pficit pnīa ē act⁹ spālis reducibilis ad aliā vtutē. ergo pnīa est spālis virtus.

¶ Ulterius videtur ꝙ sit virt⁹ theologica. oīs eni virt⁹ q̄ hꝫ deū pro obiecto est virt⁹ theologica. sed pnīa est hōi qua deo recōciliat. ergo est virtus theologica. ¶ Preterea Grego. dicit: Due sunt radices. sed cōcupiscentia que opponitur charitati est radix oīum maloꝝ. ergo charitas est cā destructiōis petōꝝ quod est pnīe. ergo pnīa ē charitas. ¶ Preterea iustificari est fidei. vt pꝫ Ro. 5. sed iustificatio est effectus pnīe. ergo est idē quod fides: ꝛ sic idē quod pnīa. ¶ Preterea oīs virt⁹ moralis cōsistit in medio circa suā mãm. sed pnīa nō cōsistit in medio sue mãe: quia oē peccatū cōmissum detestatur. ergo nō est moralis virtus. ergo est theologica. ¶ Sed contra obiectū vtutis theologice est de⁹: nō aūt pnīe: sed magis petm̄ cōmissum. ergo ꝛc. ¶ Preterea pnīa hꝫ passionē adiunctā: nō aūt virtus theologica. ergo ꝛc.

¶ Ulterius videtur ꝙ nō reducatur ad iustitiā: quia iustitia est equitas quedā sm phm. sed penitēs nō pōt equale recōpēsatiōnē reddere pro offensa dei. ergo nō est iustitia. ¶ Preterea Luce. 6. sup illud. Beati qui nūc fletis. dicit glo. ecce prudentia que ostēdit q̄ hec terrena sint misera: ꝛ q̄ beata celestia. sed lugere est actus pnīe. vt in lra dicitur. ergo pnīa est prudētia ꝛ nō iustitia. ¶ Preterea Isido. dicit. Illa ē pfecta cōpūctio que oēm carnaliū desideriorum affect⁹ repellit. cōpūctio autē est pnīe. vt dicitur infra. di. 16. cū ergo reprimere carnalia desideria sit tēperantie: videtur ꝙ pnīa ad tēperātiā debeat reduci nō ad iustitiā. ¶ Preterea virtutes distinguuntur penes obiecta. sed idē est obiectū pnīe ꝛ verecundie sicut petm̄. ergo sunt idē. cum ergo verecūdia ad tēperātiā reducatur: videtur ꝙ sic pnīa ꝛ nō ad iustitiā. ¶ Preterea Chryso. dicit: ꝙ pnīa cogit penitētē oīa sustinere libēter. sed hoc est act⁹ patiētie. cū ergo patientia ad fortitudinē reducatur. videtur ꝙ sic pnīa ꝛ nō ad iustitiā. ¶ Sed contra Aug. dicit ꝙ pnīa est quedā vindicta: sed vindicatio p Tulliū ponitur pars iustitie. ergo pnīa virt⁹ ad iustitiā reducetur. ¶ Preterea Isido. dicit. Tūc iudiciū q̄libet de se sumit qui p dignā pnīaꝫ sua praua facta cōdēpnat. sed iudiciū ad iustitiā ptinet. ergo ꝛ penitentia.

¶ Ulteri⁹ videtur ꝙ sit icōpetēs diffinitio pnīe quā Greg. ꝛ Amb. ponūt. Pnīa ē mala pterita plāgere: ꝛ plāgēda iterū nō cōmittere. virtutes. n. nō sunt act⁹: sed habit⁹: vt in .2. li. di. 27. dictū est. sed plāgere est act⁹. ergo nō dꝫ poni vt genus pnīe quod est vtus. ¶ Preterea quod ptinet ad corpalē imutatiōnē nō ē de eētia vtutis. vñ phs dicit in. 4. ethi. ꝙ verecūdia nō ē virt⁹: quia verecūdati rubescūt: sed plāgere dicitur corpalē imutationē. ergo nō ē de eētia pnīe que est vtus: ꝛ ita nō dꝫ poni in diffōne ei⁹. ¶ Preterea stultū est dolere de eo quod nō pōt nō eē. sed pteritū nō pōt nō eē. ergo stultū est dolere vel plāgere de peccatis pteritis. sed nullus vtuosus ē stultus: vt pꝫ in. 4. ethi. ergo plāgere pterita nō dꝫ poni in diffōne virtutis. ¶ Preterea in diffōne nō dꝫ poni aliquid quod nō pertineat ad rōnē diffiniti: sed penitētia sm rōnē ppriā respicit preteritū. ergo non debet poni in diffinitione eius plāgenda nō cōmittere: quod ad futurū pertinet. ¶ Preterea

lib. de ecclesiasticis dogmatibus diffinitur pnīa sic. Penitētia vero est penitenda nō admittere ꝛ admissa deflere. ergo videtur ꝙ in prima diffinitiōe male ordinātur partes diffinitiōis. ¶ Preterea q̄rit de aliqs diffinitionib⁹ quo pnīe cōueniant: cū vnius vna debet esse diffinitio.

¶ Respondeo dicendum ad primā q. ꝙ sicut supra di. i. dictū est sacrm̄ importat sanctitatē actiue p modū q̄ nobis sctificādis cōpetit: vt. s. adiungatur significatio sctificatiōis inuisibilis p visibilia signa: put nūc de sacris loquimur. vñ vbicūqꝫ fit aliq̄ sctificatio significata aliq̄b⁹ sensibilib⁹ signis. ibi est sacrm̄. ꝛ iō cū hoc sit in pnīa: cōstat ꝙ pnīa est sacrm̄. ¶ Ad pª ergo dicēdū ꝙ sic in corporalib⁹ medicīs quedā sūt que cōsistūt in sola passiōne vel receptiōe curati vt sectio vulneris vel appōitio emplastri. quedā vō q̄ cōsistūt in actu laborātis sic exercitatiōes ꝛ hmōi. ita ꝛ in sacris quedā nō regrūt actū ei⁹ q sctificatur: q̄tū ad subam sacri nisi p accūs sic remouēs phibens: sic pꝫ i baptismo ꝛ cōfirmatiōe ꝛ hmōi. Quedā aūt regrit eētialiter ꝛ p se actū ei⁹ q sacrm̄ recipit ad eētiā sacri: sic pꝫ in pnīa ꝛ matrimonio. In illis ergo sacris q̄ sine actu nro cōplentur ē mã q causat ꝛ significat q̄si medicina exteri⁹ apposita. in illis aūt sacris q̄ actū nrm regrūt nō ē tal mã: sed ipsi act⁹ exterius apparētes hoc idē faciūt. quod mã in aliqs sacris. Quo aūt ea q̄ exteri⁹ gerunt sint cā sctificatiōis in pnīa: ex sequētibus apparebit. Uerū in diffōne hoc dꝫ ꝙ mãle elemētū accipiatur cōiter p eā sensibili: sive sit mã aliq corpal: sive sit act⁹ aliqs sensibilis. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū ꝙ in hoc sacro sūt aliq̄ res. s. ipsi exteriores act⁹ ꝛ aliq̄ vba. s. sacerdotis absoluentis q̄ sunt forma h⁹ sacri q̄ exprimūt absolutiōis act⁹. sed nō requirit tāta vboꝝ determinatio sic in baptismo ꝛ eucharistia: quia nō ē hic aliq̄ mã sctificāda vbo vite sicut i illis sacris.

¶ Ad 3ᵐ dicēdū ꝙ ē pnīe sacrm̄ a ministris ecclie exhibetur: quia sacerdotes absoluūt cōfitētes ꝛ satisfactionē iniugūt: sed ꝙ habeāt aliquod prīn⁹ in nobis: hoc est ex pte illa q̄ in hoc sacro exigitur act⁹ noster. vt dictū ē. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū ꝙ ītentio Dio. nō fuit in ecclastica hierarchia tradere notitiam sacroꝝ. vñ quedā determinat q̄ nō sunt sacra: sicut cōsumatiōes monasticas ꝛ exeqas mortuoꝝ: sed ministrare exteriores ritus significātes spūales act⁹. ꝛ quia in pnīa ꝛ matrimonio nō est aliquis determinat⁹ ritus: eo ꝙ nō habeāt materiā sicut ꝛ alia sacra vt dictū est: iō de his duob⁹ non determinauit: nec sequitur ꝙ nō sint sacramenta.

¶ Ad 2ᵐ q. dicēdū ꝙ in pnīa se hꝫ homo ꝛ vt recipiens ꝛ vt agēs: recipit quidē a deo veniā ꝛ recōciliationē per ecclie ministros: ꝛ sm hoc hꝫ rōnē sacri. Sꝫ ex pte act⁹ sūt de ipsa diuerse opiniones. quidam eni dicūt ꝙ est act⁹ tñ vtutis ꝛ nō est virtus. sed hoc nō pōt eē: quia cū act⁹ vtutū nō sint in dormiēte: dormiens nō posset dici penitēs: quod falsū est. ꝛ iō aliqui dixerūt ꝙ ex pte ista pnīa est vtus: sed nō pprie loquēdo: sed cōiter: put oīa laudabilia vtutes dicūtur etiā si sint passiones. sed hoc nō ē verū: quia sm phm in. 6. ethi. principale in vtute morali ē electio. vñ oīs habit⁹ q facit rectā electionē pōt dici pprie loquēdo virt⁹. quia cū act⁹ pnīe nō causetur tñ ex passiōe sed magis ex electiōe: et si nulla sit passio. cōstat ꝙ pnīa pprie loquēdo ē virt⁹: ꝛ nō improprie sic verecūdia ꝛ aliud hmōi. ¶ Ad pª ergo dicēdū ꝙ nō sm idē pnīa est vtus ꝛ sacrm̄: sed inq̄tū p pnīaꝫ recipit grās curātē petō vulnus penitēs pōt eē sacrm̄. inq̄tū aūt p habitū illius ordinatur ad actū rectū sic est virt⁹. ꝛ quia aliqs act⁹ rectus nō est de essentia baptismi: iō baptism⁹ nullo m̄ dꝫ virt⁹: nec etiā cōfirmatio eadē rōne. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū ꝙ pnīa nō est idē quod grā p essentiā: sed dꝫ grā quia cōuenit cū grā in pprio effectu. effect⁹. n. ppri⁹ grē ē iustificare ꝛ deo gratū reddere: ꝛ hoc ē etiā effect⁹ pnīe vt infra dicetur. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū ꝙ pnīa passio nō ē vtus nec act⁹ vtutis: sed pōt eē vtutū annexa: quia virtutes nō sunt geces vel imobilitates vt q̄dā dixerūt: vt dicit phs in. 2. ethi. sed hꝫ ꝛ gaudiū ꝛ tristitiā adiunctā put sūt passiones quedam actus eni pnīe pnō est virtus nō est ex passiōe: pnō eius sed ex debita electiōe. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū ꝙ bonū illud ad quod virt⁹ ordinat immediate est act⁹ pfectus ipsius: ꝛ iō aliq̄ vtutes sunt q̄ pncipalē actū habēt in retrahēdo ab aliquo: sic dictū est in. 3. li. di. 33. de tēperantia ꝛ modestia ꝛ hmōi. sic actus pfectus pnīe est in retrahēdo ab aliq̄ malo: nec pp hoc sequitur ꝙ nō sit vt⁹. ¶ Ad 5ᵐ dicēdū ꝙ verecūdia est timor de turpi: timor aūt futuri est: futurū aūt nō timetur nisi sm ꝙ hꝫ ppinquā dispositionē in eā sua: ꝛ iō verecūdia ponit ppinquā dispositionē eo ꝙ verecūdatur ad turpe cōmittendū: put phs de verecūdia loquitur: ꝛ iō de necitate ponit iperfectionē in eo cui inest: sꝫ pnīa respicit turpe in pterito cui pōt succedere gratia ꝛ in pnti: ꝛ iō nō est actus iperfecti de necessitate.

¶ Ad tertiā q. dicēdū ꝙ quidā dixerunt ꝙ penitere nō est actus alicuius specialis vtutis sed oīs virtutis cōiter. sed hoc nō potest esse: quia aliud est de rōne penitētie put nunc de ipsa loquimur: quod non est de rōne virtutis cōmuniter. s. de peccato cōmisso satisfacere. Et ideo aliqui dicūt ꝙ penitentia est spālis virtus: ꝛ specificatur ex hoc ꝙ detestatur peccatū cōmissum ꝛc. sed hoc nō pōt specificare virtutem: quia cū vtus sit petō dītū marie repugnat ei put est in eodē subiecto. vnde hoc est oī virtuti cōe ꝙ vitiū repellat a subiecto suo. Et ideo aliqui dicūt ꝙ specificatur ex hoc ꝙ detestatur petm̄ a se cōmissum sub spe venie. sed hoc nō potest eē: quia nulla virt⁹ recipit speciē ex hoc ꝙ operatur ab alia vtute. quod autē dicitur ex spe venie: nihil aliud dicit q̄ iperiū spei. vñ ex hoc nō haberet ꝙ eēt specialis virtus: sicut nec act⁹ castitatis: ppter hoc ꝙ a caritate imperatur: speciē recipit virtutis spālis. Et iō aliter dicēdū ꝙ pnīa accipit spālē rōnem obiecti ex hoc ꝙ respicit petm̄ a se cōmissum: vt expulsibile p penitētis actiōē: ꝛ ita act⁹ pnīe nō est detestari petm̄ absolute: quia hoc est cuiuslibet vtutis. sed detestari aliquid ex purgatiōe eius: ꝛ q̄tū ad culpā: ꝛ q̄tū ad reatū. hoc eni nulla alia vt⁹ facit. ¶ Ad pª ergo dicēdū ꝙ oīs vt⁹ expellit petm̄ oppositū formaliter q̄tū ad suū actū pmū q est informare subiectū: sed act⁹ secūdus in aliis virtutib⁹ qui ē operatio nō ordinatur pncipaliter ad repellēdum peccatū sicut est in pnīa. ꝛ iō penitētia nō formaliter sed quasi effectiue petm̄ expellit. habeꝫ eni petm̄ expellēdū p mã: ꝛ operatur cōtra ipsius vt expellatur. vñ nō opponitur omni petō formaliter: sed alicui tñ: quod est in pnīa: ꝛ ppter hoc nō dꝫ ꝙ sit gnālis virt⁹. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū ꝙ q̄uis pnīa habeat actū suū circa mãm oīuꝫ vtutū: tñ quia oīus virtutū cōsiderat spālē rōnē obiecti in mã circa quā opatur: vt dictū est: sicut etiaꝫ magnanimitas hꝫ quodāmodo p obiecto ꝛ mã actus oīuꝫ aliarū virtutū in rōne magni: quia operatur magna in oīb⁹ vtutib⁹: vt dicitur in 4ᵒ ethi. ꝛ iō sicut magnanimitas est spālis virt⁹ ita ꝛ pnīa. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū ꝙ q̄uis detestari absolute mala pacta cōsequatur oēm virtutē sm ꝙ hꝫ electionē rectā: tñ ad expiationē detestari ē ppriū spālis virtutis. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū ꝙ hec vtus reducitur ad aliquā cardinaliū vtutū: vt dicetur: ꝛ tñ phi de hac virtute nō mētionē fecerunt: quia remissio peti sine expiatio ptinet ad pvidētiā dei de humanis actibus inq̄tū culpa offenditur ꝛ pnīa placatur. Phi aūt nō cōsiderauerūt vtutes dirigētes in actib⁹ humanis put ordinantur ad dei pvidētiā: sed put ordinant ad bonū humanū: ꝛ ideo de pnīa mētionē nō fecerūt: sed ex similitudine aliarū q̄s determinauerūt possumus hoc idē accipere. sicut eni est alicui⁹ vtutis vt hō placet cū quē peccādo offenderat: ita ē alicui⁹ vtutis vt hō deū placet quē peccādo offendit. ¶ Ad 4. q. dicēdū ꝙ vtus theologica hꝫ idē p obiecto ꝛ p fine. hoc aūt nō ē in pnīa: quia obiect⁹ ei⁹ est petm̄ cōmissum quod intendit expiare. finis aūt est de⁹ cui intēdit recōciliari: ꝛ iō nō est vtus theologica. sed inter morales vtutes numeratur. ¶ Ad primū ergo dicēdū ꝙ in hoc quod dicit ꝙ pnīa preciliat

Et diuiditur in partes duas. In prima ponit errorem. In secunda excludit ipsum ibi. Sed Ambro. dicit etc. Circa primum duo facit. Primo ponit errorem dictum hic occasione ex predicta diffinitione. Secundo ostendit confirmationem ipsius per alias auctoritates ibi. Quod in aliquo etc. Et ponit quatuor auctoritates. Prima est Isido. secunda Aug. ibi. Item Aug. tertia Greg. ibi. Item Greg. etc. Quarta Ambro. ibi. Item Ambro. etc. ¶ Sed Ambro. dicit etc. excludit predictum errorem. Et circa hoc duo facit. Primo excludit errorem per Aug. Secundo soluit ad auctoritates positas. ibi. Uel illa verba etc. Et circa hoc quatuor facit. Primo soluit ad diffinitionem primo positam ex qua predictus error sequi videbatur. Secundo ad auctoritatem Isido. ibi. Ille autem irrisione etc. Tertio ad auctoritatem Aug. ibi. Item illud inanis est etc. Quarto ad auctoritatem Ambro. ibi. Illud autem quod Ambro. etc. Auctoritas autem Grego. habet similem solutionem aliis. Circa tertium horum tria facit. Primo soluit auctoritatem Aug. secundum sensum … Secundo inducit aliam ad idem. ibi. Ita etiam intelligendum etc. Tertio soluit eam ibi. De penitentia perfectorum etc. Circa quartum duo facit. Primo soluit auctoritatem Ambro. Secundo probat auctoritatem et errorem quod penitentia possit iterari cuius contrarium auctoritas Ambro. dicere videbatur ibi. Quod autem penitentia non semel etc.

Hic est duplex questio. Prima de ipsa penitentia. Secunda de effectu ipsius. ¶ Circa primum queruntur quinque. Primo quid sit penitentia. Secundo de comparatione ipsius ad alia. Tertio de subiecto ipsius. Quarto de continuatione. Quinto de solennitate eius.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod penitentia non sit sacramentum noue legis: quia omni sacramento noue legis est aliquod materiale quod est causa gratie: ut patet ex diffinitione Hugo. de sacramento supra di. i. posita. sed nihil tale est in penitentia. ergo non est sacramentum noue legis. ¶ Preterea sicut magister dixit in primo di. omnia sacramenta noue legis consistunt in rebus et verbis. sed in penitentia non sunt aliqua verba determinata que sint de essentia sacramenti. ergo non est sacramentum. ¶ Preterea omne sacramentum a ministris ecclesie exhibetur. penitentia autem non ab homine sed ab intrinseco oritur: quia timore concipitur. ut in littera habetur. ergo non est sacramentum. ¶ Preterea omnia sacramenta nostra sunt actiones quedam hierarchice. sed Dio. non determinat de penitentia inter alias hierarchicas actiones. ergo non est sacramentum. ¶ Sed contra est quia septem sunt sacramenta noue legis ut predictum est. ergo non est penitentia amota. ergo penitentia est sacramentum. ¶ Preterea sacramenta secundum Hugo. sunt quedam medicine que peccatorum vulneribus adhibentur. sed peccati principue penitentia sanatur. ergo penitentia est sacramentum.

¶ Ulterius videtur quod penitentia non sit virtus quia gratie sacramentales differunt a virtutibus: ut supra di. i. dictum est. unde nec baptismus nec aliquod aliorum sacramentorum ponitur virtus. sed penitentia est sacramentum. ergo non est virtus. ¶ Preterea ut in .2. lib. di. 26. dictum est. gratia et virtus differunt per essentiam. sed penitentia est gratia ut ex littera habetur. ergo non est virtus. ¶ Preterea nulla passio est virtus: neque virtus cum passione est. ut quidam philosophus dicit. sed penitentia est passio quia est dolor. ergo non est virtus. ¶ Preterea omnis virtus est per ordinem ad bonum. sed penitentia dicitur per ordinem a malo. ergo non est virtus. ¶ Preterea omnis virtus est dispositio perfecti. ut patet .7. physi. sed penitentia non est dispositio perfecti sed imperfecti sicut et verecundia: quia utraque presupponit malum in eo cui insunt. ergo penitentia non est virtus sicut nec verecundia: ut dicit philosophus in .4. ethi. ¶ Sed contra legis precepta non debent esse nisi de actibus virtutum. quia hoc intendit legislator. ut dicitur in .2. ethi. sed penitere cadit sub precepto legis. ut patet in littera. ergo penitentia est virtus. ¶ Preterea non meremur nisi actibus virtutum: sed penitere est meritorium ut per se patet. ergo penitentia est virtus.

¶ Ulterius videtur quod sit virtus generalis. contrarium enim non expellitur nisi a suo contrario. sed penitentia expellit omne peccatum. ergo contrariatur omni peccato. ergo est generalis virtus. ¶ Preterea omnis virtus specialis habet speciale obiectum. sed penitentia non habet quia operatur in materia omnium virtutum et vitiorum. ergo non est virtus specialis. ¶ Preterea penitere de malis peractis consequitur ex hoc quod homo habet rectam electionem. unde incontinens est penitentialis: non autem intemperatus: quia habet malam electionem. sed quelibet virtus facit rectam electionem. ut dicitur in .6. ethi. ergo penitere est actus virtutis cuiuslibet. ergo penitentia non est specialis virtus. ¶ Preterea omnis virtus specialis vel est cardinalis vel pars eius. si sit moralis. sed penitentia si sit virtus non potest esse nisi moralis: quia habet passionem annexam. non autem est cardinalis neque continetur inter genera alicuius cardinalis virtutis a philosophis enumeratas: quia de virtute penitentie nullam mentionem fecerunt. ergo non est specialis virtus. ¶ Sed contra. sicut habitus distinguuntur ex obiectis ita et passiones. sed penitentia passio est distincta ab aliis passionibus. ergo penitentia virtus est distincta ab aliis virtutibus. ¶ Preterea omne quod perficit li. ar. ad actum determinatum est virtus specialis. sed detestari peccatum spe venie ad quod perficit penitentia est actus specialis non reducibilis ad aliam virtutem. ergo penitentia est specialis virtus.

¶ Ulterius videtur quod sit virtus theologica. omnis enim virtus que habet deum pro obiecto est virtus theologica. sed penitentia est huiusmodi: quia deo reconciliat. ergo est virtus theologica. ¶ Preterea … sed concupiscentia que opponitur charitati est radix omnium malorum. ergo charitas est causa destructionis peccatorum quod est penitentie. ergo penitentia est charitas. ¶ Preterea iustificari est fidei. ut patet Ro. sed iustificatio est effectus penitentie. ergo est idem quod fides et sic idem quod spes. ¶ Preterea omnis virtus moralis consistit in medio circa suam materiam. sed penitentia non consistit in medio sue materie: quia peccatum commissum detestatur. ergo non est moralis virtus. ergo est theologica. ¶ Sed contra obiectum virtutis theologice est deus. non autem penitentie: sed magis peccatum commissum. ergo etc. ¶ Preterea penitentia habet passionem adiunctam. non autem virtus theologica. ergo etc.

¶ Ulterius videtur quod non reducatur ad iustitiam: quia iustitia est equalitas quedam secundum philosophum. sed penitens non potest equalem recompensationem reddere pro offensa dei. ergo non est iustitia. ¶ Preterea Luce .6. super illud. Beati qui nunc fletis. dicit glo. ecce prudentia que ostendit … hec terrena sint misera: et quam beata celestia. sed lugere est actus penitentie: ut in littera dicitur. ergo penitentia est prudentia non iustitia. ¶ Preterea Isido. dicit. Illa est perfecta contritio que omnes carnalium desideriorum affectus repellit. contritio autem est pars penitentie ut dicetur infra di. 16. cum ergo reprimere carnalia desideria sit temperantie: videtur quod penitentia ad temperantiam debeat reduci non ad iustitiam. ¶ Preterea virtutes distinguuntur penes obiecta. sed idem est obiectum penitentie et verecundie scilicet peccatum. ergo sunt idem. cum ergo verecundia ad temperantiam reducatur: videtur quod similiter penitentia et non ad iustitiam. ¶ Preterea Chryso. dicit: quod penitentia cogit peccatorem omnia sustinere libenter. sed hoc est actus patientie. cum ergo patientia ad fortitudinem reducatur. videtur quod similiter penitentia et non ad iustitiam. ¶ Sed contra Aug. dicit quod penitentia est quedam vindicta: sed vindicatio a tullio ponitur pars iustitie. ergo penitentia virtus ad iustitiam reducitur. ¶ Preterea Isido. dicit. Tunc iudicium quilibet de se sumit quando per dignam penitentiam sua praua facta condemnat. sed iudicium ad iustitiam pertinet. ergo et penitentia.

¶ Ulterius videtur quod sit incompetens diffinitio penitentie quam Grego. et Ambro. ponunt. penitentia est mala preterita plangere: et plangenda iterum non committere. virtutes enim non sunt actus: sed habitus: ut in .2. li. di. 27. dictum est. sed plangere est actus. ergo non debet poni ut genus penitentie quod est virtus. ¶ Preterea quod pertinet ad corporalem immutationem non est de essentia virtutis. unde philosophus dicit in .4. ethi. quod verecundia non est virtus: quia verecundati rubescunt: sed plangere dicit corporalem immutationem. ergo non est de essentia penitentie que est virtus: et ita non debet poni in diffinitione eius. ¶ Preterea stultum est dolere de eo quod non potest non esse. sed preteritum non potest non esse. ergo stultum est dolere vel plangere de peccatis preteritis. sed nullum virtutis est stultum: ut patet in .4. ethi. ergo plangere preterita non debet poni in diffinitione virtutis. ¶ Preterea in diffinitione non debet poni aliquid quod non pertinet ad rationem diffiniti. sed penitentia secundum rationem propriam respicit preteritum. ergo non debet poni in diffinitione eius plangenda non committere: quod ad futurum pertinet. ¶ Preterea in li. de ecclesiasticis dogmatibus diffinitur penitentia sic. Penitentia vero est penitenda non admittere et admissa deflere. ergo videtur quod in premissa diffinitione male ordinantur partes diffinitionis. ¶ Preterea de aliis diffinitionibus … una debet esse diffinitio.

¶ Respondeo dicendum ad primam questionem quod sicut supra di. i. dictum est sacramentum importat sanctitatem actiue prout nobis sanctificandis competit: vel adiungitur significatio sanctificationis inuisibilis per visibilia signa: prout nunc de sacramento loquimur. unde ubicumque sit aliqua sanctificatio significata aliquibus sensibilibus signis. ibi est sacramentum. et ideo cum hoc sit in penitentia constat quod penitentia est sacramentum. ¶ Ad primum ergo dicendum quod sicut in corporalibus medicinis quedam sunt que consistunt in sola passione vel receptione curati: ut sectio vulneris vel appositio emplastri. quedam vero que consistunt in actu laborantis sicut exercitationes et huiusmodi. ita etiam in sacramentis quedam non requirunt actum eius qui sanctificatur quantum ad substantiam sacramenti nisi per accidens sicut remouens prohibens: sicut patet in baptismo et confirmatione et huiusmodi. Quedam autem requirunt essentialiter et per se actum eius qui sacramentum recipit ad essentiam sacramenti sicut patet in penitentia et matrimonio. In illis ergo sacramentis que sine actu nostro complentur est materia que causat et significat quasi medicina exterius apposita. in illis autem sacramentis que actum nostrum requirunt non est talis materia: sed ipsi actus exterius apparentes hoc idem faciunt quod materia in aliis sacramentis. Quod autem exterius geruntur sunt causa sanctificationis in penitentia: ex sequentibus apparebit. Uerum in diffinitione hac dicitur quod materiale elementum accipitur communiter pro causa sensibili: siue sit materia aliqua corporalis siue sit actus aliquis sensibilis. ¶ Ad secundum dicendum quod in hoc sacramento sunt aliqua verba. scilicet ipsi exteriores actus et aliqua verba sacerdotis absoluentis: que sunt forma huius sacramenti quibus exprimitur absolutionis actus. sed non requiritur circa verba determinatio sicut in baptismo et eucharistia: quia non est hic aliqua materia sanctificanda verbo vite sicut in illis sacramentis. ¶ Ad tertium dicendum quod est penitentie sacramentum a ministris ecclesie exhibetur: quia sacerdotes absoluunt confitentes et satisfactionem iniungunt: sed quod habeant aliquod principium in nobis: hoc est ex parte illa que in hoc sacramento exigitur actus noster. ut dictum est. ¶ Ad quartum dicendum quod intentio Dio. non fuit in ecclesiastica hierarchia tradere nomina sacramentorum. unde quedam determinat que non sunt sacramenta: sicut consummationes monasticas et exequias mortuorum: sed ministrare exteriores ritus significantes spirituales actus. et quia in penitentia et matrimonio non est aliquis determinatus ritus: eo quod non habeant materiam sicut et alia sacramenta ut dictum est. ideo de his duobus non determinauit: nec sequitur quod non sint sacramenta.

¶ Ad secundam questionem dicendum quod in penitentia se habet homo et ut recipiens et ut agens: recipit quidem a deo veniam et reconciliationem per ecclesie ministros: et secundum hoc habet rationem sacramenti. Sed ex parte actus sunt de ipsa diuerse opiniones. quidam enim dicunt quod est actus virtutis … et non est virtus. sed hoc non potest esse: quia cum actus virtutum non sint in dormiente: dormiens non posset dici penitens. quod falsum est. et ideo aliqui dixerunt quod ex parte ista penitentia est virtus … non proprie loquendo sed communiter: prout omnia laudabilia virtutes dici etiam si sint passiones. sed hoc non est verum: quia secundum philosophum in .2. ethi. principale in virtute morali est electio. unde omnis habitus qui facit rectam electionem potest dici proprie loquendo virtus. ut cum actus penitentie non causetur ex passione sed magis ex electione. et similiter sit passio. constat quod penitentia proprie loquendo est virtus: et non improprie sicut verecundia: et aliud huiusmodi. ¶ Ad primum ergo dicendum quod non secundum idem penitentia est virtus et sacramentum. … penitens potest esse sacramentum … habitum illius ordinat ad actum rectum sic est virtus. et quia aliquis actus rectus non est de essentia baptismi ideo baptismus nullo modo est virtus nec etiam confirmatio eadem ratione. ¶ Ad secundum dicendum quod penitentia non est idem quod gratia per essentiam: sed gratia quia conuenit cum gratia in proprio effectu scilicet proprius gratie est iustificare et deo gratum reddere: que est effectus penitentie ut infra dicetur. ¶ Ad tertium dicendum quod penitentia passio non est virtus nec actus virtutis … quia virtutes non sunt quietes vel immobilitates ut quidam dixerunt: ut dicit philosophus in .2. ethi. sed hic et gaudium et tristitia adiuncta prout sunt passiones quedam: actus enim penitentie prout est virtus non est ex passione proueniens sed ex debita electione. ¶ Ad quartum dicendum quod bonum illud ad quod virtus ordinat immediate est actus perfectus ipsius: et ideo aliqua virtutes sunt que principaliter actus habent in retrahendo ab aliquo sicut dictum est in .3. li. di. 33. de temperantia et modestia et huiusmodi. et sic actus proprius penitentie est in retrahendo ab aliquo malo nec propter hoc sequitur quod non sit virtus. ¶ Ad quintum dicendum quod verecundia est timor de turpitudine actus futuri: futurum autem non timetur nisi secundum quod habet propinquam dispositionem in causa sua: et ideo verecundia ponit propinquam dispositionem eo quod verecundatur ad turpe committendum: prout philosophus de verecundia loquitur: et ideo de necessitate ponit imperfectionem in eo cuius est. sed penitentia respicit turpe in preterito quod potest succedere perfectio in presenti: et ideo non est actus imperfecti de necessitate.

¶ Ad tertiam questionem dicendum quod quidam dixerunt quod penitere non est actus alicuius specialis virtutis sed omnis virtutis communiter: sed hoc non potest esse: quia aliud est de ratione penitentie prout nunc de ipsa loquimur: quod non est de ratione virtutis communiter scilicet de peccato commisso satisfacere. Et ideo alij dicunt quod penitentia specialis virtus est et specificatur ex hoc quod detestatur peccatum commissum. sed hoc non potest specificare virtutem: quia cum virtus … repugnat et prius est in eodem subiecto. unde hoc est omni virtuti commune quod vitium repellat a subiecto suo. Et ideo alij dicunt quod specificatur ex hoc quod detestatur peccatum a se commissum sub spe venie. sed hoc non potest esse: quia nulla virtus recipit speciem ex hoc quod imperatur ab alia virtute. quod autem dicitur ex spe venie nihil aliud dicit quam imperium spei. unde ex hoc non haberet quod esset specialis virtus: sicut nec actus castitatis propter hoc quod a caritate imperatur speciem recipit virtutis specialis. Et ideo aliter dicendum quod penitentia accipit specialem rationem obiecti ex hoc quod respicit peccatum a se commissum: ut expiabile per penitentis actum: et ita actus penitentie non est detestari peccatum absolute: quia hoc est cuiuslibet virtutis sed detestari aliquid ex parte … quantum ad culpam et quantum ad reatum. hoc enim nulla alia virtus facit. ¶ Ad primum ergo dicendum quod omnis virtus expellit peccatum oppositum formaliter quantum ad suum actum primum qui est informare subiectum: sed actus secundus in aliis virtutibus qui est operatio non ordinatur principaliter ad expellendum peccatum sicut est in penitentia. et ideo penitentia non formaliter sed quasi effectiue peccatum expellit. habet enim peccatum expellendum pro materia: operatur contra ipsum ut expellatur. unde non opponitur omni peccato formaliter … propter hoc non est quod sit generalis virtus. ¶ Ad secundum dicendum quod quamuis penitentia habeat actum suum circa materiam omnium virtutum: tamen considerat specialem rationem obiecti in materia omnium virtutum … sicut etiam magnanimitas habet quodammodo pro obiecto et materia actus omnium aliarum virtutum in ratione magni: quia operatur magna in omnibus virtutibus: ut dicitur in .4. ethi. et ideo sicut magnanimitas est specialis virtus ita et penitentia. ¶ Ad tertium dicendum quod quamuis detestari absolute mala peracta consequatur omnem virtutem secundum quod habet electionem rectam tamen ad expiationem detestari est proprium specialis virtutis. ¶ Ad quartum dicendum quod licet hec virtus reducatur ad aliquam cardinalium virtutum: ut dicetur: tamen philosophi de hac virtute mentionem non fecerunt quia remissio peccati siue expiatio pertinet ad prouidentiam dei de humanis actibus … culpa offenditur et penitentia placatur. philosophi autem non … considerantes virtutes dirigentes in actibus humanis prout ordinantur ad bonum humanum … sed ex similitudine … determinant possumus nos istud accipere. sicut enim est alicuius virtutis ut homo placet eum quem peccando offenderat: ita est alicuius virtutis ut homo deo placet quem peccando offendit. ¶ Ad quintum dicendum quod virtus theologica habet deum pro obiecto: et pro fine … hoc autem non est in penitentia: quia obiectum eius est peccatum commissum quod intendit expiare: finis autem est deus cui intendit reconciliari: et ideo non est virtus theologica sed inter morales virtutes numeranda est. ¶ Ad primum ergo dicendum quod in hoc quod dicitur quod penitentia reconciliat

deo nō tāgit relatio pnie ad obm suū: sz magis ad finē sz ordo ei⁹ ad obm tāgit in h q vz pctā cōmissa flere: τ iō rō nō sequit. ¶ Ad 2ᵐ dōz q vtutes iste triplr se habēt ad deū. qdā .n. hñt deū p obō τ finē sic theologice: qdā nō p obō in qd tñ sicat eaz act⁹ sz p fine pricipali: sic pz de latria q aliqs seruitutis pstationes q̄si mās hz: q̄e imediate ordiat in deū q̄si in finē: τ tales vtutes ppinquissime sūt theologicis. vñ τ act⁹ huz vtutū attribuunt vtutib⁹ theologicis sic pmis penitētib⁹. vñ vz ab Aug. q fide spe τ charitate colit de⁹. qdā aūt nō hñt deū p obō neq̄ p fine pricipali: sed vtio: sic tēperātia q hz passiōes p mā: τ gerē animi p fine pximo: sz hic vtutes ordinat ad deū. pnia aūt q̄uis nō hēat deū p obō: hz tñ deū p fine pricipali: q ad h in pctā cōmissa destruēda monet vt deo recōciliet: τ iō act⁹ ei⁹. s. pctū expellere vel iustificare q̄rq̄ fidei q̄rq̄ charitati ascribit. vñ pz solō ad 3ᵐ. ¶ Ad 4ᵐ dōz q mediū in iustitia nō eodē mō accipit τ in aliis vtutib⁹ moralib⁹: vt in .3. li. di. 33. dictū est. accipit .n. iustitie mediū p adeq̄tionē rei ad rē: hec aūt adeq̄tio fit i iustitia cōmutatiua q̄n ab eo q plus hūit aliqd subtrahit: τ ei q min⁹ hūit addit. ille aūt q alterū offendit vel lesit plus hūit: τ q lesus ē hūit min⁹ inq̄ntū huic subtractū ē qd ei debebat: τ ille vtus ē pp̄a volūtate in h qd nō debuit: τ iō vīdicatiua iustitia ab eo q offensus fecit q̄ntū hūit plus debito tātū subtrahit ei τ dat illi q est lesus: vt ad honorē τ i satisfactionē ei⁹ aliquis punit. Sic q vindicatiua iustitia cōstituit mediū in offensis q sūt ei⁹ mā nō quē tenendo mediū in offensis vt q̄dā retineat τ q̄dā abiciat sic tēperātia ponit mediū in delectatōib⁹ sed ad offensis pportionādo penā debitā: τ silr pnia p q̄libet pctō cōmisso penā infert sibipsi debitā: nō aūt ita q dimittat aliqd pctū τ aliqd abiciat.

¶ Ad qntā .q. dōz q q iustitia eq̄litas q̄dā est: iō nō pt cē vera adeq̄tio vbi nō ē pfecta rō iustitie: sed aliqs iustitie modus sicut dicit phs in .5. ethi. q dñi ad seruū nō ē simpliciter iustū: sz dominatiuū iustū. cū ergo inter homines τ deū sit magna distātia nō poterit ibi cē dicta pp̄e iustitia hominis ad deū sed aliqs iustitie modus q̄si per similitudinem. Nō aūt efficit debitor alteri homini dupl'r. vno mō per hoc qd ab eo sibi est datū: sicut in voluntariis cōicationibus puta in emptionibus τ venditionib⁹. Alio mō p hoc qd ei subtraxit: sicut est in inuoluntariis cōicationib⁹: vt est furtum percussio τ huiusmodi. Et similr aliquis efficitur deo debitor per hoc q ab eo aliqd recipit: τ hac ratione deo reddit debitū honorē latrie sine religio. Alio modo ex hoc q cōtra deum peccauit: τ sic reddit deo debitum penitentia. vnde sicut religio ponit pars iustitie a Tullio: nō quidē quasi species: sed quasi pars potentialis inquantū aliquē modū iustitie participat: ita etiā penitentia pars iustitie debet poni. ¶ Ad pmā ergo dicendum q sicut dicit phs in .8. ethi. virtus nō requirit semp equale: sed sufficit q possibile est vt in honoribus ad parentes τ deos. vñ sicut latria est pars iustitie q̄uis nō reddat equales honores beneficijs acceptis: ita τ pnia q̄uis nō possit aliquid equale reddere offense pcedenti. ¶ Ad 2ᵐ dōm q sicut actus prudētie cōiungit actibus aliaruz virtutū moraliū: ita etiā cōiungit actui pnie: τ sm h pcedit obiectio. Uel dōm q glo. nō loquit de luctu pnie: sz de luctu quo spretis terrenis ad celestia suspiram⁹. ¶ Ad 3ᵐ dōz q pnia vel tēperātia ad finē suū: τ sz h intelligenda ē auctas Ri. nō q repellere carnalia desideria sit act⁹ pnie. ¶ Ad 4ᵐ dōz q verecūdia est i alio gñe q̄ pnia: q verecūdia ē tīor. vt dic phs. sz pnia ē dolor: τ iō n sit idē q̄uis obm vtriusq̄ sit turpe actū. ¶ Ad 5ᵐ dōz q pnie ē sufferre difficilia volūtarie assūpta: sz penitētia est pp̄e in sustinēdo difficilia ab aliqs illata: τ iō nō sūt idē.

¶ Ad 6ᵐ .q. dōz q pnia τ vīdicatiua iustitia circa idē aliq̄ mō sunt. s. circa punitionē offense: sz dīnt in duob⁹. pmo q vindicatiua pp̄e inest in iudice penā infligēte quaz reus q̄uis inuite sustinet: sz pnia ē in ipso reo q volūtari⁹ penā sustinet p culpa cōmissa. 2ᵒ q vindicatiua respicit offensam cōiter: sz pnie vt⁹ respicit offensā dei. vñ oz q pnia cōsistat in emēdatiōe offense volūtarie assūpta: τ tali q̄s deo debetur. Sic aūt hoīb⁹ q vidēt ea q̄ foris parēt fit offense recōpēsatio p aliq̄ exteriora: ita deo q intuet cor oz q incipiat recōpēsatio fieri in ipso cordis affectu. Sic aūt hn recōpēsatio pcedētis offense exteri⁹ in duob⁹. pmo in h q aliqs exteri⁹ penā subit p offensa quā fec. 2ᵒ in h q cauet in futuruz ne silis offensa ab eo fiat: τ hec duo oz q hō in corde exhibeat p pnia. pmo dolorē cordis p malis q fecit. 2ᵐ ppositū de cetero talia nō cōmittēdi: τ hec duo pdcā diffō cōprehēdit: q̄uis nō in forma diffōnis pponat. vñ magi ad formā debitā eā reducēs tria ponit. s. gen⁹ in h qd dic q ē vtus: dolorē de pteritis in h qd dic q cōmissa mala plāgimus: τ ppositū de futura emēdatiōe in h qd dic: cū emēdatiōis pposito. Alia vō q̄ dnt ad idē ptinēt: vt in expositiōe lre patebit. ¶ Ad pᵐ q dōz q q habit⁹ p act⁹ cognoscunt: iō cōsuetū est apud auctores vt habit⁹ p act⁹ diffiniant ponētes act⁹ loco habituū: sic ēt dic accūtales in terdū in diffōnib⁹ ponunt p essentialib⁹ pp̄ter carū latētiā: vt dicit in .8. meta. ¶ Ad 2ᵐ dōz q illud qd ptinet ad corporales immutatione nō ptinet ad vtutē quasi ēentialis actus ei⁹: sz pōt ptinere ad vtutē sicut māle circa qd opāt virt⁹: q etiā passiōes corpales sunt mā vtutū: τ sz hoc dicendū q ipsi⁹ virtutis pnie sensibilis dolor vel corpalis flet⁹ pōt cē quodā māle inq̄ntū hec deo reddit penitens q̄si debitū p offensa cōmissa: τ iō si p plāctus significatur act⁹ pnie: tūc nihil aliud dicit q̄ detestationē. si aūt dicat māle pnie: sic pōt etiā sensibile vel corpalē fletus dicere. ¶ Ad 3ᵐ dōz q q̄uis pctū sit pteritū q̄ntū ad actū: manet tñ q̄ntū ad effectū: vel reatus: vel macule: vel offense diuine: τ sic pōt aliqs de pctō dolere inq̄ntū est pnia. dolor enī de pteriti est. Uel dōm τ meli⁹: q q̄uis volūtas optata nō sit de īpossibilib⁹: est tñ de ipso velleitas quedā. i. volūtas cōditionata. vellem⁹ .n. si esset posse q hoc nō fuisset. τ sz h etiā accipit ex cōditiōe pdicta q̄dā rōnē pnie: vt dicis posse cē dolor q nō est nisi de pteritb⁹. ¶ Ad 4ᵐ dōm q q̄uis ad pniaz inq̄ntū est pnia nō ptineat respect⁹ ad futurū: inq̄ntū est emēdatoria offense cōmisse in deū exigit respectū in futurū. s. ppositū de cetero cauēdi: τ h ppositū intelligit in hoc qd dicit. flēda iterū nō cōmittere .i. habere ppositū nō cōmittēdi. vel intelligat q̄ntum ad pfectā pniaz: vt qd addit nō fit de cētia pnie: sz de perfectione: q sine hoc nō cōsequit vltimū fructū suū: vel vt referat ad idē tps: vt magister dicit. ¶ Ad 5ᵐ dōz q Amb. ordinat pcā diffōnis sz ordinē ad pniaz: q illud qd ē magis essentiale penitētie pmo ponit: sed Aug. ordinat pordinem ad penitentiā: q hoc pus occurrit vt a pposito peccādi desistat: q̄si repotio pnie impedimēta. ¶ Ad 6ᵐ dōz q nō est icōueniēs de eodē dari diuersas diffōnes sm diuersa que in rebus inueniunt. diffinitio igit pmissa Greg. τ ambro. quā magister ad formas diffōnis reducit cōpletissima est: q tangit τ gen⁹: τ actū: τ obiectū vtriusq̄ illorū que ad emēdationē deo exhibēdā requirunt. Et in idē redit diffinitio augu. posita in littera. s. penitentia ē q̄dā vindicta dolēta. τc. nisi q magis exprimit pmum genus ipsi⁹: q ponit ipsaz nō solū in gñe vtutis sz in gñe iustitie in hoc q dicit eam vindictam. τ differētias etiā magis proximas ad pprias speciē ponit in hoc q addit ratione punitionis ad dolorem. Et in idem redit diffinitio ambrosij alia quā ponit q penitētia est dolor cordis τ amaritudo pro malis que q̄sq̄ cōmisit: nisi q nō ponit vnuz eoz q̄ cōtinet pdicte diffinitiōes. s. detestationē peccati cōmissi.

Alia aūt notificatiō qua dicit q pnia est res optima q̄ oēs defect⁹ reuocat ad pfectū dat p effectū pnie: τ dz cē optima res nō simpliciter sed i genere declinatōis a malo post peccatū cōmissū. Et silr ē illa Damas. diffinitio: pnia est remotio ab eo qd ē cōtra nām in id quod ē sm naturā: dat p effectū τ q̄si i idē redeūt: q peccatū qd i pma descriptiōne dz defect⁹ in secūda dz cōtra nām cē. sta⁹ aūt gre vel virtutis que in pma diffinitione dz pfectio. in secūda dz sm naturā esse: q ad hoc natura est ordinata.

Ad secundum

sic pcedit: Uidet q virtus pnie ti more nō cōcipiat: quod .n. est ex infusiōe nō hz cāz i subiecto. sed pnia cū sit virtus de qua Aug. dicit: q deus eā i nobis sine nobis facit ē ex ifusiōe. ergo nō hz cāz i suo subiecto: τ ita timore nō cōcipit. ¶ Pr. illud qd in eē pfectū pdit nō tñ cōcipit sz ēt pfecte generat. sed pnia in eē pfectū pdit: q ēt defect⁹ ad pfectuz reuocat. ergo eius generatio nō dz timore cōcipi. ¶ Pr. plus puocat hō ad pniam ex expectatiōe glorie q̄ ex cōminatiōne pene. vñ Johānes pniaz pdicās dixit: penitētiā agite: appropinq̄bit .n. regnū celoz. Mat. 3. sz expectatio glorie ptinet ad spez vel charitatē quā excitat: pene aūt cōminatio ad timorē. q magis dicendū fuit q oriat ex spe vel amore q̄ ex timore. ¶ Pr. si cōcipit timore: aut timore initiali aut seruili: aut mūdano: aut casto. nō mūdano: q ille magis ad peccatū trahit. silr etiā nec seruili: q ille nō ē simul cū pnia: generās aūt τ generatū siue cōcipiēs τ cōceptū oz cē simul. similiter nec initialis aut castus aut filialis: q isti nō precedūt pniaz: oz aūt q cōcipiēs pcedat cōceptū. ergo nullo mō pnie virt⁹ timore cōcipit. ¶ Sed 3ᵃ. sm Aug. timor introducit ad charitatē. sz introductio charitatis τ aliaz virtutū ē p pniam. q pnia a timore initiū sumit. ¶ Pr. Sriorū cōtraria sunt pncipia. sed delectatio peccati ad peccatū attraxit. q τ acerbitas pene a pctō reuocat reuocatio autem fit per penitētiam. ergo timor q penam respicit est penitētie principium.

¶ Ulterius videt q pnia sit pma virtutū. Math. 3. super illud. penitētiam agite. dicit glo. pma virt⁹ ē p pniam punire veterē hoiez τ vitia odire. ¶ Pr. eā pcedit effectū: sz pnia ē eā iustificatiōis in qua oēs virtutes ifundunt. ergo ē prior aliqs virtutib⁹. ¶ Pr. in quolibz motu pus ē recedere a termino q̄ ad terminū puenire. sed pnia ordiat ad recessuz a malo: oēs aūt alie vtutes ad cōsecutionez boni. ergo pnia pcedit oēs alias vtutes. ¶ Sz cōtra: fides ē eā timoris: sed timor pcedit pniam sicut cā ei⁹. ergo τ fides: nō ergo pnia ē pma virt⁹. ¶ Pr. pnia ex recta electiōe pcedit: vt supra dictū ē. sz recta electio pcedit ex q̄liber vtute. ergo penitentia est posterior omnibus virtutibus.

¶ Ulteri⁹ videt q pnia nō sit fundamētū: illud .n. quod sequit ad fundamētū nō debet dici fundamētū sz superedificatio. sed fides que ē fundamētū vt hētur Heb. xi. pcedit pniam vt dictū ē. ergo pnia nō est fundamētū aliaz virtutū. ¶ Pr. Eccl. 25. sup illud. q magn⁹ ē qui inuenit sapientiā. dicit glo. timor dñi solus pmanet i seculū. ipse ē fidei fundamētū τ charitatis origo. sz pnia sequit timorē. q ipsa nō est fundamētū aliaz virtutuz. ¶ Pr. fundamēti nō ē fundamētū: q sic iret i infinitū. sz q̄dā alie vtutes sunt fundamētū sic fortitudo: vt dicit glo. Luc. 15. sup illud. Ne terreamini ab his q occidunt corp⁹. τ iterū vt dicit Ber. in li. de cōsi. humilitas ē quoddā fundamētū stabile vtutū. ergo pnia nō ē fundamētū aliaz virtutū. ¶ Sz cōtra ē qd dicitur Hebr. 6. Nō rursus iacientes fundamētū pnie ab operib⁹ mortuis. ¶ Pr. fundamētū ē pmū pte edificij: sz pmū qd est in edificatiōe spirituali est edificiū sathane destruere: qd pnia facit. ergo pnia est fundamētū.

¶ Ulterius videt q nō sit scda tabula. scdm enī nō dicit nisi respectu pmi. sed pma tabula i sta dz baptism⁹. ex spe cta cui⁹ pnia nō ē scda: q nō 2ᵐ sacrm sed 3ᵐ loco magister ipsā determinat. q pnia nō ē scda tabula. ¶ Pr. Act. 2. dicit Pe. Pniam agite τ baptizet vnusquisq̄ vestrum. q pnia nō ē scda tabula p⁹ baptismū. sz ecōuerso. ¶ Pr. Esa. 3. sup illō. Peccatū suū q̄si sodoma pdicauerūt. dicit glo. scda tabula p⁹ naufragiū ē pctā abscōdere. sz pnia nō abscōdit pctā sz magis reuelat. q nō ē scda tabula. ¶ Sz cōtra ē qd Hiero. dicit i lra. Pnia tabula pp liberationez a pmo naufragio. sed baptism⁹ liberat a pctō origināli qd ē pmū naufragium: penitētia ab actuali qd est scdm. ergo baptism⁹ ē pma tabula τ penitētia secūda.

¶ Rñdeo dōz ad .1. q. q virtutē pnie deus nobis īfundit: sed dispō aliq̄ ex pte nr̄a pcedit: τ sm h hz aliquā originē i nobis. sed q humāi act⁹ nō pcedūt ex necitate: sed ex libero arbi. iō nō pōt assignari cā ex pte nr̄a alicui⁹ act⁹ vñ ex q̄ sz pcedat: sz ex q̄ vt i plib⁹ cōtigit pp dispōnē existē i nobis ad h: q̄ tñ nō necio sequatur. vñ oēs rōnes morales sūt tales: vt phs i .1. ethi. dicit. q vt i plib⁹ oz eos intelligere. cū autē pnia sit reuocatio a pctō: vt Dam. dicit. oz originē ei⁹ i nobis accipi sm dispōnē exīntis i pctō. ille aūt q i pctō ē nō hz gustū sūmi vt ex dulcedie diuie bonitatis a pctō reuocet: sz hz affectū īfectū amore sui sordidatū: τ iō p penas q̄ sibi ifliguntur τ volūtati a pctō reuocat: vt phs i .10. ethi. dicit de talib⁹: q pprias delectatiōes pseq̄unt τ fugiunt oppositas tristitias: boni aūt τ vere delectabiles neq̄ intellectū hūt neq̄ gustatiui existēs. τ iō i eis vt i plurib⁹ ex timore pnia initiū sumit. q̄uis ēt i aliqb⁹ ex amore pnia inchoet. ¶ Ad pᵐ q dōm q q̄uis nō hēat cām i subiecto: hz tñ dispōnē i ipso: τ sm h origo pnie hic assignat. ¶ Ad 2ᵐ dōm q cōceptio pp̄e dz gnatio alicu⁹ itra vtez: τ q p⁹ ē pnie ē i corde. postea ēt pdit exteri⁹ p cōfessionē τ satisfactionē: iō vt pmā ei⁹ originē designaret dic q cōcipit timore. ¶ Ad 3ᵐ dōz q bōitas dei τ gloria q̄ntū ē de se magis nata sūt reuocare a pctō: sz nō q̄ntū ē ex pte eoz q i pctō sūt q pdictorū gustū nō habēt. ¶ Ad .4. dōz q pnia timore seruili cōcipit q penā respicit: nec oz q timor seruilis τ pnia sint sil: q timor seruilis nō ē eā cē ipsi⁹ pnie: sz cōitionis ei⁹: sic ēt sumptio medicine ē eā sanitatis: nō tñ sunt simul.

¶ Ad .2. q. dōm q vtutes oēs sil īfundunt q̄ntum ad habitus: q vna dicat pōt altera ē q̄ntū ad ordinē cōsiderandi i eaz actib⁹: cū aūt p vtutū act⁹ nō cēdat i deliōz ordinē actuū cōsiderari sz ordinē eoz q̄ i motu sūt motū aūt volūtatis cuiusmōi ē mot⁹ virtutū moraliū pcedit mot⁹ cognitiōis: q appetibile imaginatū vl' intellectū mouet appetitū: vt dz in .3. de aīa. τ itez estimatio possibilitatis: q electio q̄ ē pncipalis mot⁹ vtutis nō fit de īpossibili estimato. mot⁹ autē appetit⁹ i duob⁹ cōsistit. s. in fuga mali τ i psecutiōe boni: τ hec duo diuersimode ordināt: q̄n .n. aliqs fugit malū pp desideriū boni: q̄n aūt ecōuerso: τ hic mot⁹ ē vt frequēt⁹ i reuersiōe pctōis ad deū p pniā: vt dz ē: τ iō motū pnie pcedit mot⁹ fidei: q accedētē ad deū oz credere. Hebr. 11. τ itez mot⁹ spei: τ iterū mot⁹ timoris p qs fit estimatio de possibilitate venie cōsequēde: τ iō dicit Greg. q penitēs mouet iter spē τ timorē: deīde vt i plurib⁹ sequit mot⁹ pnie: τ deīde mot⁹ charitatis τ aliaz vtutū p ordinē. Cū ēt mot⁹ amoris motū pnie pcedat vt dōm ē: sz ille amor nō ē charitatis: q charitas amissa nō recupat nisi p cōtritionē de pctis pcedētib⁹: q̄ ē mot⁹ pnie vtutis: sz h dōz q pnia ē prior q̄ntū. s. charitate τ sequēntib⁹ vtutes posterior aūt .s. fide τ spe. ¶ Ad pᵐ q dōz q fides τ spes nō hūt rōnem perfecte virtutis nisi sm q sunt informate charitate: τ sm hoc penitentiam sequuntur: τ sic aliquo modo verum est q est prima inter omnes virtutes. ¶ Ad 2ᵐ dōm q fides informis τ spes etiaz sine gratia īfunduntur: ideo eas in iustificatione nō oz superaddi: τ sic penitētia earuz cā nō est. ¶ Ad 3ᵐ dōm q licia que est prior [illegible]

mus in executione: et ideo quia in motu corporali prius recedatur a termino quam ad terminum perveniatur. ita in motu voluntatis est econtrario: quia propter bonum aliquod consequendum voluntas recedit a contrario vel impedimento eius.
¶ Quartum concedimus. sed hoc tamen quod fides non est virtus. ¶ Ad 5 dicendum quod penitentia de malo commisso quamvis ex electione boni possit provenire: vel etiam ex alio cum aliquis contingit ex fuga mali pene vel dampni et quamquam ex electione boni contingat primus penitentie motus non provenit ex electione boni formata per aliquem habitum alicuius virtutis sed per penitentie quemdam appetitum vel etiam ex ipso habitu penitentie virtutis boni: ideo primus motus penitentie precedit motus aliarum virtutum: sed non est inconveniens ut motus aliarum virtutum aliquis causentur aliquis motus penitentie sicut aliquis ex amore temperantie de luxuria precedit motum penitentie. hec autem etiam interdum ex virtute sequitur motus penitentie virtutis: sicut quis movetur in amorem dei quia castitas ei placet.
¶ Ad 4 q. dicendum quod fundamentum dicitur in spiritualibus ad similitudinem corporalis fundamenti quod duas habet proprietates: prima est quod ipsum est primarium edificii. alia est quod fundamento totum edificium sustinetur: et ideo in spiritualibus fundamentum dicitur aliquid vel ratione prioritatis vel ratione conservandi et sustentandi alia: [illegible] autem etiam ratione utriusque. Prioritas autem attenditur dupliciter: uno modo quantum ad disciplinam spiritualem: et sic illa que primo occurrit edocenda in christiana religione fundamentum dicitur. Heb. 6. Alio modo quantum ad vitam spiritualem: et sic fides dicitur simpliciter fundamentum primum: sed timor et penitentia in genere eorum que ad effectum pertinent quantum ad fugam mali. charitas autem quantum ad prosecutionem boni: propter quod dicitur Ephe. 4. In charitate radicati et fundati. sed ratione sustentationis in prosperis dicitur humilitas fundamentum: in adversis autem fortitudo. Penitentia autem et timor in recedendo a malo diversimode sunt fundamenta: quia timor est primum in isto toto genere quod est recedere a malo: sed penitentia quantum ad hanc speciem que est recedere a malo commisso: et ideo timor precedit penitentiam sicut principia [illegible] precedunt principia speciei: et per hoc patet solutio ad obiecta.
¶ Ad 4 q. dicendum quod locutio Hieronymi est metaphorica: illi enim qui prospero itinere mare navigant prima tabula sustentantur. scilicet navi integra: sed naufragium passi alicuius tabule navis fracte auxilio ad portum salutis ducuntur: et hoc est secunda tabula que est post naufragium: non quod sit secunda post naufragium: sed quia existentibus post naufragium est secunda a prima que erat ante naufragium. unde consuetudo sua est ut per eius dicta legentium: ut dicit illud quod prestat remedium post aliquod periculum evenientium secundam tabulam post naufragium vocari. gratia autem baptismalis per quam in ecclesia collocamur: cuius figura fuit arca Noe: dicitur prima tabula ante naufragium. sed quia per peccatum mortale naufragium passis et a gratia innocentie cadentibus non restat aliud remedium nisi penitentia: ideo penitentia secunda tabula dicitur. ¶ Ad primum ergo dicendum quod alia sacramenta non subveniunt naufragium passis per peccatum mortale sine penitentia: et ideo non possunt dici secunda tabula sicut penitentia: que post lapsum subvenit. unde quamvis non sit secundum sacramentum tamen secunda tabula. ¶ Ad 2 dicendum quod Hieronymus non loquitur ibi de penitentie sacramento: sed de penitentia que requiritur baptizandis que ad primam tabulam pertinet. ¶ Ad 3 dicendum quod illa absconsio peccati de qua Hieronymus ibi loquitur non contrariatur illi manifestationi que fit in penitentia sed illi qua faciunt illi qui effrontes in peccatis existentes gloriantur cum malefecerint: et sic de peccatis iactantur: et hec absconsio ad verecundiam pertinet: et secundum eandem similitudinem dicitur secunda tabula: quia prima tabula prospere navigationis est ut homo peccatum non committat: secunda ut de peccato commisso erubescat. sed hec tabula non dicitur sufficiens remedium nisi quatenus ad emendationem peccati et penitentiam ducit: et ita non ita proprie dicitur secunda tabula sicut penitentia: tamen secunda tabula dici potest: quia tabula secunda in naufragio corporali non semper a periculo liberat: et si periculum quantum est de se aliquo modo impediat.

Ad tertium

sic proceditur. Videtur quod penitentia sit in qualibet vi: sicut enim nihil agit ubi non est: sed penitentia expellit peccatum a qualibet vi. ergo est in qualibet vi. Item videtur quod sit in concupiscibili: quia penitentia est dolor. sed dolor est in concupiscibili sicut et gaudium. ergo penitentia est in concupiscibili. ¶ Item videtur quod sit in irascibili: quia penitentia est quedam vindicta. sed vindicta pertinet ad irascibilem: quia ira est appetitus vindicte. ergo penitentia est in irascibili. ¶ Item videtur quod sit in memoria: quia sicut gaudium est de futuro et gaudium de preterito: ita memoria de preterito. sed penitentia est de malo commisso quod est preteritum. ergo est in memoria. ¶ Item videtur quod sit in ratione: quia penitentia est pars iustitie. sed iustitia est in ratione ergo et penitentia.
¶ Ulterius videtur quod in innocentibus penitentia esse non possit: quia penitere est commissa mala plangere. sed innocentes nulla mala commiserunt. ergo in eis penitentia non est. ¶ Penitentia ex suo nomine importat penam. sed innocentibus non debetur pena. ergo non est in eis penitentia. ¶ Penitentia in idem coincidit cum vindicativa iustitia ut supra dictum est. sed omnibus existentibus innocentibus vindicativa iustitia locum non haberet. ergo nec penitentia: et ita non est in innocentibus. ¶ Sed contra omnes virtutes simul infunduntur. sed penitentia est virtus. cum ergo innocentibus in baptismo infundantur alie virtutes infunditur etiam et penitentia.
¶ Preterea ille qui numquam fuit infirmus corporaliter dicitur sanabilis: similiter qui numquam fuit infirmus spiritualiter. sed sicut sanitas in actu a vulnere peccati non est nisi per actum penitentie ita nec sanabilitas nisi per habitum. ergo ille qui numquam habuit infirmitatem peccati habet habitum penitentie.
¶ Ulterius videtur quod sancti homines qui sunt in gloria non habent penitentiam: quia sicut dicit Greg. in moralibus. Beati peccatorum recordantur sicut nos sani sine dolore dolorum meminimus. sed penitentia est dolor cordis ut dictum est. ergo sancti in patria non habent penitentiam. ¶ Preterea sancti in patria sunt christo conformes. sed in christo non fuit penitentia: quia neque deus qui est principium penitentie. ergo nec in sanctis in patria erit penitentia.
¶ Preterea frustra est habitus qui ad actum non reducitur. sed sancti in patria non penitebunt actu: quia sic esset eis aliquid contra votum. ergo non erit in eis habitus penitentie. ¶ Sed contra penitentia est pars iustitie. sed iustitia est immortalis et perpetua: et in patria remanebit. ergo et penitentia. ¶ Preterea in vitis patrum legitur a quodam patre dictum quod etiam Abraam penitebit de hoc quod non plura bona fecit. sed magis debet aliquis penitere de malo commisso quam de bono omisso: ad quod non tenebatur quia de tali bono loquitur. ergo erit ibi penitentia de malis commissis.
¶ Ulterius videtur quod etiam angelus bonus seu malus sit susceptibilis penitentie: quia timor est initium penitentie. sed in eis est timor. Iaco. 2. Demones credunt et contremiscunt. ergo in eis potest esse penitentia. ¶ Preterea philosophus dicit 1. 10 ethi. quod penitudine replentur mali: et hec est maxima pena eis. sed demones maxime sunt pravi nec aliqua pena eis deest. ergo demones possunt penitere. ¶ Preterea facilius movetur aliquid in id quod est secundum naturam quam in id quod est contra naturam: sicut aqua que per violentiam est calefacta etiam per seipsam ad naturalem proprietatem redit. sed angelus potest mutari in peccatum quod est contra suam naturam. ergo multo fortius potest revocari in id quod est secundum naturam: et hoc facit penitentia ergo sunt susceptibiles penitentie. ¶ Preterea idem iudicium est secundum Damascenum de angelis et de animabus separatis. sed in animabus separatis potest esse penitentia. ut quidam dicunt sic in animabus beatis que sunt in patria. ergo et in angelis potest esse penitentia. ¶ Sed contra per penitentiam homo reparatur ad vitam peccato dimissa. sed hoc est impossibile in angelis ut in 2. li. dictum est. ergo non sunt susceptibiles penitentie. ¶ Preterea Damascenus dicit quod homo suscipit penitentiam propter corporis infirmitatem. sed angeli sunt incorporei. ergo in eis non potest esse penitentia.
¶ Respondeo dicendum ad 1. q. quod quidam dicunt subiectum omnis virtutis esse liberum arbitrium. sed hoc non potest esse: quia omnis actus humanus ordinatus elicitus procedit ab aliqua virtute humana: quelibet autem potentia humana habet aliquem actum ordinatum: et dico potentiam humanam rationem vel que rationi obediat: et ideo in omni tali potentia potest esse virtus que eliciat ordinatum actum illius potentie: et de hoc in tertio libro. dis. 33. plura dicta sunt. Et ideo quidam dicunt quod penitentia est in omnibus viribus: sed hoc non potest esse: quia unus habitus non potest esse nisi unius potentie: sicut una forma non nisi unius materie: et unum accidens non nisi unius subiecti. Et ideo alii dicunt quod est in irascibili: quia ut dicit Aug. est vindicta quedam quam appetit ira. sed hoc non potest esse: quia vindictam expetere de altero quod ad iustitiam pertinet ad irascibilem pertinet: sed vindictam pati non videtur esse irascibilis. Et ideo quidam dicunt quod penitentia est dolor: et quia hoc est in concupiscibili. sed hoc etiam non valet: quia ille dolor qui est in concupiscibili est passio: dolor autem qui est actus penitentie non est passio. Et ideo dicendum cum aliis quod penitentia est pars iustitie: ideo cum iustitia sit in ratione non quidem quantum ad potentiam cognitivam: sed quantum ad electionem et voluntatem: et penitentia in ratione est subiective virtutis. penitentia quidem est passio est in concupiscibili sicut in subiecto: quia est dolor quidam: sed hec passio est quasi materiale in penitentia virtutis: quia penitentia virtus huiusmodi dolorem recompensat pro peccatis commissis: et pena quam patitur vero est materiale in vindicativa iustitia. ¶ Ad primum ergo dicendum quod penitentia non expellit peccatum sicut materia: sed quasi efficiens. unde non oportet quod sit in illis in quibus ubi potest esse peccatum: sed quia ea que sunt in illis virtutibus subiiciuntur eis quasi materia: et hoc penitentia habet inquantum est in ratione cui omnes alie vires subiiciuntur quasi ab ipsa mote et regulate. ¶ Ad 2 dicendum quod dolor qui est in concupiscibili non est actus penitentie virtutis: sed materia eius: sed dolor qui est detestatio culpe commisse est actus eius: et hic est voluntatis in qua est iustitia cuius actus est detestari inequalitatem perpetratam et eam ad equalitatem reducere. ¶ Ad 3 dicendum quod exhibitio vindicte est in ratione penitentie: sicut et in iustitia vindicativa: non enim exhibet vindictam ex appetitu vindicte: sed ad equalitatem restituendam. ¶ Ad 4 dicendum quod quamvis penitentia sit de preterito sicut memoria: tamen respicit affectum: memoria autem est potentia pure cognoscitiva: et ideo in ea non potest esse penitentia. ¶ 5 concedimus.
¶ Ad 2 q. dicendum quod habitus medius est inter potentiam et actum: quia remoto priori removetur posterius: non autem econverso. ideo remota potentia ad actum removetur habitus: non autem remoto actu: quia substractio materie tollit actum: propter hoc quod actus non potest esse sine materia in qua transit: ideo habitus alicuius virtutis competit alicui cui non suppetit materia: propter hoc quod supponere potest: et ita in actus exire: sicut pauper homo potest habere habitum magnificentie: sed non actum: quia non habet magnitudinem divitiarum que sunt materia magnificentie: sed potest habere: et ideo cum innocentes in statu innocentie non habeant peccata commissa que sunt materia penitentie: sed possunt habere: actus penitentie in eis esse non potest sed habitus potest: et sic quia habeant cum que omnes virtutes infunduntur. ¶ Ad primum ergo dicendum quod quamvis non commiserunt: possunt tamen committere: et ideo eis habitum penitentie habere competit: sed tamen habitus iste numquam in actum exire potest nisi forte respectu venialium peccatorum: quia peccata mortalia tollunt ipsum: nec tamen est frustra: quia est perfectio potentie naturalis. ¶ Ad 2 dicendum quod quamvis non sit eis debita pena in actu: tamen in eis est possibile esse aliquid pro quo eis pena debeatur. ¶ Ad tertium dicendum quod remanente potentia ad peccandum adhuc haberet locum vindicativa iustitia secundum habitum: quamvis non secundum actum si peccata actu non essent.
¶ Ad 3 q. dicendum quod virtutes cardinales in patria remanebunt: sed secundum actus quos habent in fine suo: ut in 3. li. di. 33. dictum est: et ideo cum penitentia virtus sit pars iustitie que est habitus cardinalis: quicumque habet habitum penitentie in hac vita habebit in futura: sed non habebit eundem actum quem nunc habet: sed aliud scilicet gratias agere deo pro misericordia relaxante peccata. ¶ Ad primum ergo dicendum quod illa auctoritas probat quod non habent eundem actum quem habent penitentes: et hoc concedimus. ¶ Ad 2 dicendum quod christus non potuit peccare: ut in 3. li. di. 12. dictum est: et ideo materia huius virtutis non competit sibi nec actu nec potentia: et propter hoc non est similis de ipso et de aliis. ¶ Ad 3 dicendum quod penitere proprie loquendo ponit dicit actum penitentie qui nunc est non erit in patria: nec tamen habitus frustra erit: quia aliquem actum habebit. ¶ 4 concedimus. ¶ Sed quia quintum non probat quod eundem actum penitentie erit in patria quem modo est: ideo dicendum ad 5 quod voluntas nostra in patria erit omnino conformis voluntati dei. unde sicut deus voluntate antecedente vult omnia esse bona: et per consequens nihil esse malum: non autem voluntate consequente: ita etiam est de beatis: et talis voluntas improprie dicitur ab illo sancto patre penitentia.
¶ Ad 4 q. dicendum quod penitentia in nobis dupliciter accipitur: uno modo secundum quod est passio: sic enim nihil aliud est quam dolor vel tristitia de malo commisso. Et quamvis secundum quod est passio non sit nisi in concupiscibili: aliquis voluntatis actus assimilatur penitentie qui est de quo quis detestatur quod fecit: sicut etiam amor et alie passiones sunt in intellectivo appetitu ut in 2. li. di. 20. dictum est. Alio modo accipitur secundum quod est virtus: et sic non detestari malum commissum cum emendationis proposito et intentione expiandi vel deum placandi pro offensa commissa est actus eius. detestatio autem mali competit alicui secundum ordinem naturalem ad bonum: quia in nulla creatura talis inclinatio totaliter tollitur: et ideo etiam in damnatis talis detestatio manet: propter quam penitentia passio vel simile ei ut dicitur Sap. 5. Penitentiam agentes et pre angustia spiritus gementes. Et hoc quidem penitentia cum non sit habitus sed passio vel actus nullo modo in beatis angelis esse potest: quia peccatum commissum non perfecerunt: sed in malis angelis est cum sit eadem ratio de ipsis et de animabus damnatorum: quia secundum Damascenum quod est hominibus mors hoc est angelis casus. sed peccatum angeli est irremissibile. ut in 2. li. dictum est. Et quia peccatum ut est remissibile vel expiabile est propria materia huius virtutis que penitentia dicitur: ideo cum materia non possit eis competere non adest eis potentia exeundi in actum: et ideo nec habitus eis convenit: et ideo angeli susceptivi penitentie virtutis esse non possunt. ¶ Ad primum ergo dicendum quod timor in eis qualiter aliquis penitentie motum sed non qui sit virtus. Et sic dicendum ad 2. ¶ Ad 3 dicendum quod quicquid in eis est naturale totum est bonum et ad bonum inclinat: sed liberum arbitrium in eis est in malitia obstinatum: et quia motus virtutis non consequuntur inclinationem nature: sed magis motum liberi arbitrii: ideo non oportet quod quamvis naturaliter inclinentur ad bonum quod motus virtutis in eis sit vel esse possit. ¶ Ad 4 dicendum quod non est eadem ratio de angelis sanctis et animabus sanctis: quia in animabus possit vel precedere potuit peccatum remissibile. non autem in angelis. Et ita quamvis sint similes quantum ad statum presentem tamen quantum ad statum preteritum [illegible].

Ad quartum

sic proceditur. videtur quod de ratione vere penitentie sit quod usque in finem vite permaneat. [illegible] quod penitentia respicit dicitur. penitentia enim est quedam recompensatio deo facta pro offensa commissa: sed offensa sunt infinita. unde eterna pena debetur pro peccato mortali: ergo et penitentia debet habere culpam ad hoc quod sit vera: per hoc quod usque in finem duret. ¶ Preterea nihil destruitur nisi a fortiori: sed penitentia est fortior quam peccatum quod expellit ipsum: cum ergo vera penitentia non possit destrui nisi per peccatum: videtur quod si fuerit vera nullo modo a statu penitentie possit cadere. ¶ Preterea facilius est peccatum impedire ne fiat quam peccatum factum destruere: et penitentia destruit peccatum factum: ergo multo fortius impedit ne aliquod peccatum committatur: et sic idem quod prius. ¶ Sed baptismus est efficacior sacramentum quam penitentia: quia etiam totalem penam tollit: sed gratia baptismalis tollitur per peccatum sequens: ergo multo fortius penitentia. ¶ Preterea nulla virtus potest remanere sine caritate: et ea habita omnes habentur: sed caritatem semel habitam contingit amittere: ut in 3. li. di. 33. dictum est. ergo et penitentiam.
¶ Ulterius videtur quod nec sit dolor penitentie per gaudium interruptus: gaudium enim et dolor sunt affectiones contrarie: sed contraria non sunt nata esse in eodem. ergo cum oporteat penitentem aliquando de sua penitentia gaudere: ut in [illegible] dicitur: quod dolor per illud gaudium interrumpitur. ¶ Preterea sicut mali dolent de suo gaudio ita boni gaudent de suo dolore. sed philosophus in 9 ethi. dicit quod mali de hoc quod delectantur sunt postmodum dolentes quod non possunt esse sibi delectantes. ergo nec boni sicut cum dolent penitentie gaudere de hoc quod dolent. ¶ Sed dicitur quod dolor est cum gaudio: et sic penitentie esse sibi. Contra. quia non est cum sui contrario: sed dolor est contrarium gaudio. ergo non potest esse cum ipso. ¶ Sed [illegible] Gal. 5. super illud. Fructus autem spiritus dicit glossa quod virtutes fructus dicuntur: quia suos possessores sancta delectatione delectant: sed penitentia est virtus: ergo in suo actu qui est dolore habet delectationem. ¶ Preterea secundum philosophum in 2 ethi. signum generati habitus est accipere fieri in opere delectationem: sed penitentia est habitus quidam: ergo actus eius habet delectationem que non interrumpitur per gaudium.
¶ Ulterius videtur quod penitentia iterari non possit. sicut enim baptismus habet efficaciam a passione christi: ita penitentia et omnia alia sacramenta: sed quia passio christi est una: ideo baptismus iterari non potest: ergo nec penitentia potest iterari. ¶ Preterea sicut dicit Greg. facilitas venie incentivum prebet delinquendi: sed homines non dant alicui [illegible] occasionem: ergo non debet locum penitentie iterandi. ¶ Preterea [illegible]

gentiā sit signatur p corporales curatiōes: quas dñs mira culose fecit. & in illis curatiōibus nō legit̄ q aliquē bis sanauerit. g nec p pniaz aliq̄s bis pōt spūalr curari. ¶ Sed ɔtra ē qđ dr Eccl. 2°. Scdm magnitudinē eius sic & mia illius cū eo est. s3 magnitudo ei9 est infinita. g & mia: nō g coartatur p vnā pniā: vt postmodū ad se ɔuersis nō parcat. ¶ Pret. Mathei. 12°. Qui peccat in prēz vel filiū remittet̄ ei. s3 ɔtingit q post pactā pniaz aliq̄s peccet p infirmitatē qđ est in prēm peccare: & p ignorātiā qđ ē in filiū peccare. g tale pctm remittet̄. g pnia potest iterari.

¶ Rñdeo dicēdū ad pmā qōnē: q opīo ista que posuit q nullus hō a vera pnia possit excidere est erronea & ɔformis illi que in 2° sn̄iaꝝ posita est di. 26. q charitas semel hita nō possit amitti. Sed tamē de charitate videbant̄ magis moueri ɔsiderātes efficaciā eius: ex qua apparebat q nō posset p aliqđ pctm vici. S3 de pnia videbant̄ moueri: q: ad integritatē pnie regritur ɔtinuatio vsq3 in finē vite. S3 vtrūq3 friuolū est. pmo q: q̄cūq3 aliq̄ virtus efficaciā habeat flexibilitatē a li. ar. nō tollit qđ est in statu vie. sīlr illud quod futurū est nō pōt esse de sbā vel de integritate alicui9 vtutis nisi s3 q est pnia in apprehēsiōe vel in volūtate: q: virtus q̄diu ad habitū nō expectat aliqđ in futuꝝ: habit9 enī virtutis est de rebus pmanētib9 nō de successiuis. vel totā pfectionē suā h3 sīl in istāti q tota sīl in vnū actū pōt effluere: q: act9 sunt sīlēs hītib9: vt dr in 2° ethic. Et sic qđ futurū est nō ē de integritate vel essentia ipsi9. vñ cū pnia sit vtus: & sm q est sacrm nō se extēdat vltra actū vtuis: nō erit de integritate pnie cōtinuā futuri ɔtinuatio nisi vt sit in pposito: & iō pōt eē vā pnia: & tñ ab ea postmodū aliq̄s excidet. ¶ Ad pm̄ g dōm q sic offensa habuit infinitatē ita et & vnus ɔtritiōis actus h3 quādā infinitatē: inq ex vtute grē q dat opib9 infinitū valorē: vt. s. p ea hō infiniti bonū mereat̄: tū ex merito xpī qđ opat̄ in oib9 sacris & in oib9 meritis nr̄is. ¶ Ad 2m dōm q nec pnia nec aliq̄ vtus agit de necītate: s3 ex libertate arbitrij: & iō q̄uis pnia sit fortior q pcm: & p h possit pctm expellere: tñ hō pnie virtutē hīs pōt sponte se pctō subijcere. ¶ Ad 3m dōm q aliq̄n hō vincit̄ a debiliori q fortiorē vincit: q: nō tātā curā adhibz: & sīlr penitēs pp negligētiā a pctō nondū cōmisso liberat9 vincit̄ q p pniaz a pctō cōmisso liberatus fuit.

¶ Ad. 2. q. dōm q gaudiū & tristitia sm genus sunt ɔria: nō tamē qdlibz gaudiū cuilibz tristitie opponit̄: s3 ei q est de eodē. Si aūt de ɔrijs sunt vl de diuersis: vnū pōt eē cā alterius vel mā ad ipm q enī de pūitia gaudet eoipso seqt̄ q de absentia tristat̄. sīlr eciā qui de aliquo tristari est nobis vtile vel decēs: tristitia pōt esse mā gaudij. Si g gaudiū & tristitia directe ɔria accipiant̄: sic nō possunt simul esse in eodē sm idē. Si aūt sint de diuersis vel ɔrijs: sic qdē q̄tum ad cās suā possunt simul esse: q: pōt esse volūtas de vno & volūtas de altero: & sīlr si vnū sit rō alterius: s3 quātū ad sensus qui regrit̄ in vtroq3: q: gaudiū nō est sine pceptione ɔuenientis: neq3 tristitia sine perceptiōe nociui. possibile est q vtrūq3 simul sit in se infinitū: q: aīa qū in se occupatur circa vnū retrahit̄ ab altero. s3 imperfecte possunt eē simul: ita tamē q vnū nūc sit pfectius & aliud postmodū. dolor aūt q est in pnia est de pctō ɔmisso. vñ sīl cū hoc nō pōt eē gaudiū de eodē: s3 pōt esse gaudiū de spe venie quā p dolorē ɔcipit: vel etiaz hoc ipso q in exhibēdo dolorē p pctis cōmissis facit qđ dz. tñ detestatio pctī cōmissi que mul. volūs enī detestat̄: & q: vnū est rō alterius: iō aīa ad vtrūq3 ɔuerti pōt simul: mīus ex eis quadāmō sit vnū. qđ aūt ex aliq̄b9 doolr s3 vnū: vnū est vt mālē: & alterū vt formale: & iō aīa ad vnū illoꝝ ɔuertit̄ p pns & ad alterū p [illegible] vnū [illegible] alterū [illegible] plene ɔuertit̄ ad spez venie

vel ad decētiā doloris: sic gaudiū est pncipaliter: & dolor de pctō ex ɔñti. qñ aūt pncipalr ɔuertit̄ ad pctm cōmissum: tūc ē ɔrio. ¶ Ad pm̄ g dōm q dolor de pctō & gaudiū de dolore nō sunt affectiōes ɔrie vt dictū est. ¶ Ad scdm dōm q oīm gaudiū est aliqđ cōueniēs: & oīm tristitie est ɔtrium nociuū. vnde dolor de quo q gaudet nō est ɔtrium gaudēti s3 ɔueniēs: s3 gaudiū de q qs dolet ē ɔriū dolēti: iō sīl cū q gaudet nō pōt eē dolor de gaudio s3 idē: s3 sic cū qs dolet pōt eē gaudiū de illo. ¶ Ad 3m dōz sic ad pm̄.

¶ Ad 3am qōnē dōm q erroneū est dicere q pnia nō possit iterari: & nic diuine ɔtrit. Cā aūt q̄re iterat̄ cū baptismus nō iteret̄ ē q̄druplex. Pria ē q: pnia nō iprimit characterē sic baptism9: character enī indelebilis ē. Scda q baptisma ē ɔ morbū non iterabilē. s. originale pctm: pnia aūt ɔ actuale pctm qđ iterat̄. Tertia cā ē q: baptism9 h3 totā efficaciā a passione xpī sine actu nr̄o: & iō q: passio est vna: tñ & baptism9 vnus: s3 pnia etiā regrit actus nr̄os vt pus dictū est: & iō rōne eius iterationē suscipit. Quarta q baptismus est generatio spiritualis: sed pnia est quedā sanatio spūalis: semel autē aliqđ generat̄: sed pluries curari sine sanari potest quandiu in hac vita viuit: & sic patet solutio ad pm̄. ¶ Ad 2m dōz q sicut iustus dñs sūme infinitā diligētia sūme pctm odit: & ita q̄rū ex ipso est pat9 est ipsius destruere semꝑ: dūmō ex pte hōis nō remaneat q pniaz negligit vl ɔtēnit. Nec obstat q qdā ex h sumūt occasionē delinquēdi: q: ex ɔrio sumerēt occasionē desperandi: qđ eēt grauī9. ¶ Ad 3m dōz q q̄uis nō sit scriptū q idē infirm9 frequēti9 a dño sit curat9: tñ nec ē factum negat̄. & pterea hoc oculata fide videm9 q frequēter homines infirmant̄: & diuina vtute q oīa restaurat curant̄.

Ad quintum

sic pcedit̄. videt̄ q nō debeat aliq pnia publicari vel solēnizari: q: non licet sacerdoti ēt metu pctm alicui9 cōfiteri quātūcūq publicū: s3 p pniaz solēnē publicat̄ pctm. g nō dz solēnizari. ¶ Pret. iudiciū dz eē s3 ɔditionē fori: s3 pnia ē qđdā iudiciū qđ in foro occulto agit̄. g nō dz publicari sine solēnizari. ¶ Pret. pnia oēs defect9 reuocat ad pfectiē: vt Amb. dicit. s3 solēnizatio fac̄ ɔtrariū: penitētē i multis defectib9 incitat. nō. n. laycus pt post solēnē pniaz ad clericatū pmoueri: nec cleric9 ad supiorē ordinē. g pnia nō est solēnizāda. ¶ S3 ɔ pnia est qđdā sacrm: s3 in quolibz sacro qđā solēnitas adhibet̄. g & in pnia adhiberi dz. ¶ Pret. medicina dz rñdere morbo: s3 pctm qnq3 est publicū qđ multos ad exemplū peccādi trahit. g & pnia q est medicina ei9 dz eē solēnis & publica qua multi edificentur.

¶ Ulterius videt̄ q solēnis pnia iterari possit. sacra enī q caracterē nō iprimūt cū sua solēnitate iterant̄: sic eucharistia: & extrema vnctio: & hmōi. s3 pnia nō imprimit caracterē. g cū sua solēnitate dz iterari. ¶ Pret. pnia solēnizat̄ pp grauitatē & manifestationē pctī. s3 post pactā pniaz cōtingit similia pctā cōmittere vel etiā grauiora. g solēnis pnia itez debet adhiberi. ¶ S3 ɔ penitētia solēnis significat eiectionē pmi hōis de paradiso: sed hec tñ semel est facta. ergo & penitentia solēnis tñ semel dz fieri.

¶ Ulteri9 querit̄ de ritu solēnis pnie: & videt̄ q mulieribus nō sit iponēda: q: vir cui iponit̄ solēnis pnia dz comā abijcere: s3 hoc nō ɔpetit mulieri: vt p3 .1. Cor. 11. g nō debz agere solēnē pniaz. ¶ Itē videt̄ q clericis sit iponēda: q: imponit̄ pp grauitatē delicti: s3 idē pctm grau9 est in clerico q in layco. g magis dz iponi clerico q layco. ¶ Itez videt̄ q a quolibet sacerdote possit iponi: q: absoluere in foro penitētiali est ei9 q h3 claues: s3 simplex sacerdos h3 claues. g pōt eē minister huius penitētie.

¶ Rñdeo dōm ad pmā q. q aliq̄ pnia dz eē publica & solēnis pp q̄tuor. pō vt pctm publicū publicā habeat medicinā. 2° q: maxima ɔfusiōe in hoc mūdo etiā est digr9 qui

grauissimū scelus cōmisit. 3° vt sit aliq̄s ad terrorē. 4° vt sit ad exemplū penitēdi: ne desperēt q in grauibus pctīs detinētur. ¶ Ad pm̄ g dōm q sacerdos nō reuelat confessionē talez pniaz iniūgēdo: q:uis suspitio oriat̄ illū aliquod enorme pctm cōmisisse: nō eni culpa p certo sciat̄ ex pena: q: qlq3 aliq̄s pniam p alio facit: sic legit̄ in vitis patrū de quodā q vt sociū suū ad pniaz pūocaret ipse cū eo pniam egit. si aūt sit pctm publicū ipse penitēs exeq̄ndo pniaz ɔfessionē a se factā manifestat. ¶ Ad scdm dōm q pnia solēnis q̄rū ad iniūctionē nō exigit forū occultū: q: sic occulte quis ɔfitet̄ ita occulta ei pnia iniūgitur: sed executio exigit forū occultū: & h nō est icōueniēs. ¶ Ad tertiū dōz q pnia q̄uis reuocet oēs defectus restituēdo in pristinā grām: nō tamē restituit in pristinā dignitatē: & iō etiā mulieres post pactas pniaz de fornicatione nō velant̄: q: dignitatē virginitatis nō recuperāt. Et sīlr post publicā pniam peccator nō redit ad hāc dignitatē vt possit ad clericatū assumi: & epūs talē ordinās pōtāte ordinādi pūari dz: nisi forte necītas ecclie exposcat aut ɔsuetudo: tūc enī dispēsatiue recipit̄ ad minores ordines: nō aūt ad sacros ordines. pmo pter dignitatē ordinū istoꝝ. scdo pter timorē recidiui. 3° pp scādalū vitādū: qđ posset in populo oriri ex memoria pcedētiū pctōꝝ. 4° quia non hēret frontē alios corrigēdi cū pctm eius fuerit publicū.

¶ Ad scdam q̄stionē dōm q solēnis pnia iterari non dz pter tria. pmo ne ex iteratione vilescat. 2° pter significationē: q: est figura expulsionis hōis de padiso q est semel tātū facta. 3° q: solēnizatio ē q̄si qdā pfessio ppetue penitētiā ɔseruādi: & ideo iteratio solēnitati resistit: si tñ postmodū peccauerit non claudit̄ ei loc9 pnie: s3 pnia solēnis itez ei iniūgēda nō ē. ¶ Ad pm̄ g dōz q in illis sacramētis in q̄bus solēnitas iterat̄: iteratio solēnitati nō repugnat: vt ē i pposito: & ideo nō ē sīle. ¶ Ad scdm dōm q q̄uis rōne criminis deberet̄ sibi eadē pnia: tamen solēnitatis iteratio non ɔpetit pter pdcās causas.

¶ Ad tertiā q̄stionē dōm q oīa solēnis pnia est publica: s3 nō ɔuertit̄. pnia enī solēnis hoc modo fit. In capite q̄dragesime tales penitētes pñtāt se cū pñbyterio suis epo ciuitatis añ fores ecclie sacco īduti: nudis pedib9: vultib9 demissis: coma deposita: & eis in ecclia introductis epūs cū oī clero septē psalmos penitētiales dicit: & postmodum eis manū iponit: aquā bñdictam spargit: & cinerē capitibus imponit: cilicio colla eoꝝ opit: & denūciat eis lacbrymabiliter q sicut Adam eiectus est a paradiso: ita ipsi de ecclesia eijciūtur: & iubet ministris vt eos ab ecclia pellant: clero eos persequēte cum hoc rñsorio. In sudore vultus tui &c. In cena aūt dñi quolibet āno a suis pñbyteris in ecclesiam reducitur: & erunt ibi vsq3 ad octauas pasche: ita tamē q nō cōicabūt nec pacē accipiant: & sic fiat q̄libet āno quousq3 aditus ecclie est eis īterdictus. vltima autē recōciliatio epō reseruat̄ ad quē solū spectat solēnis pnie ipositio. Potest aūt iponi viris & mulierib9: s3 nō clericis pp scandalū. nō aūt talis pnia dz iponi nisi p pctō qđ totaz ɔmouerit vrbē. Publica aūt & nō solēnis q in facie ecclie fit: s3 non cū solēnitate pdcā: sicut pegrinatio per mūdū cū baculo cubitali: & hec pōt iterari & a simplici sacerdote iniūgi: & pōt etiā clerico iponi: q:uis tamē solēnis ponit̄ publica: & sm hoc auctoritates qdaz varie loquūtur de solēni.

¶ Ad pm̄ g dōm q mulier dz comā in signū subiectionis nō autē vir: & ideo nō competit vt in penitētia mulieri coma deponatur sic viro. ¶ Ad scdm dōm q licz in eodem genere peccati clericus plus peccet q laicus: tamen nō iniūgit̄ ei penitētia solēnis: ne ordo veniat in cōtemptū. vnde nō defertur psone sed ordini. ¶ Ad tertiū dōm q: magna peccata indigēt maiori cautela ad sui curationē: & ideo iniunctio penitētie solēnis q nō nisi p gra

uissimis pctīs fit soli epō reseruatur.

Deinde q̄rit̄ de effectu penitētie. Et circa hoc queritur quinq. pō vtrū pnia peccata tollat. Scdo vtrū virtutes restituat. Tertio vtrū opa pcedētia viuificet. Quarto vtrū pñtes effectus sint pnie inq̄ntum est virtus vel inq̄ntū est sacrm. Quinto vtrū sine pnia possit puenire aliq̄s pctōr ad salutē.

Ad primum

sic pceditur. Uidetur q per pniaz non semꝑ peccata tollant̄. Heb. 10. Uolūtarie enim peccātibus nobis post acceptam noticiā veritatis iam nō relinquit̄ hostia pro peccatis: sed in penitētia homo se offert hostiā deo. pña. Sacrificiū deo spiritus ɔtribulatus &c. g penitētia peccata eorū qui plapsi sunt post noticiam veritatis nō delet. ¶ Pret. Heb. 12. sim per illud. Non inenit penitētie locum. i. venie locū benedictionis per penitentiam. ergo penitentia nō semper tollit pcterita peccata. ¶ Pret. 2. Machab. 9. dicitur de Antiocho. Orabat scelestus deum a quo non esset misericordiam consecuturus. ergo cū ipse peniteret de malis cōmissis, videt̄ q nō semꝑ pnia pctā pcedētia deleat. ¶ Pret. pctm ɔmissum est quodāmō infinitum: inq̄ntū ē offensa dei. sed act9 nr̄i sunt finiti. cū ergo finitū nō possit in infinitū vt q pnia nō possit delere pctm ɔmissum. ¶ Sed ɔ. Luc. 5. Nō veni vocare iustos sed pctōres ad pniaz. s3 inutilis esset ista vocatio penitētib9: nisi veniā de pctō largiret̄. ergo pnia pctā delet. ¶ Pret. maior ē mīa dei q iniqtas hōis. vñ respōdendit ille qui dixit. Maior ē iniqtas mea q vt veniaz merear. s3 penitētia misericordie dei innitit̄. ergo omnia peccata q̄cūq3 sint delet.

¶ Ulterius videt̄ q etiā totalr reatū tollat. bonū. n. ē efficacius ad agēdū q malū: q: malū nō agit nisi vtute boni: vt Dio. dicit. s3 per vnū actū pctī hō & culpā & reatū incurrit. ergo & p actū ɔtritiōis & a culpa & reatu absoluitur. ¶ Pret. de9 nō plus exigit in pena q erat in culpa: s3 maior dolor est in ɔtritiōe de pctō q fuerit in peccādo delectatio: q: quātitas doloris de pctō ē s3 quātitatē amoris dei: qui ē maior q oīs cupiditas rei tpalis: vt dicit glo. sup illud. Dilexi mādata tua sup aurū &c. ergo nō exigit p pctō aliā penā q illā que ē in ɔtritione: & sic pnia a toto reatu absoluit. ¶ Pret. magis valet ad remouēdū pctm pena ppria adiūcta aliene q aliena pena tñ: s3 in baptismo nō ē aliq̄ pena ppa: s3 tñ vtute pene xpī oīa pctā delet: & q̄ntū ad culpā: & q̄ntū ad reatū. ergo & pnia in qua cum pena xpī adiungit̄ pena ppa tot9 reat9 auferri dz. ¶ S3 ɔ pena non iniungit̄ nisi ei qui est debitor pene: sed penitēti iniungit̄ pena aliq̄ satisfactoria. ergo adhuc ē debitor pene: & sic nō est a toto reatu p pniaz liberat9. ¶ Pret. p pniaz nō auferi illud qđ ē ad expedimētū & ad pfectū: s3 pena remanens satisfactoria est ad pfectū vtutū. g p pniaz nō tollitur.

¶ Ulterius videt̄ q p pniaz etiā reliq̄e pctī actualis tollātur: sicut pnitas ad malū habendo & hmōi: q: in gratiōe naturali nō solū tollit̄ forma ɔria: sed etiā dispōnes ad formā illā: sed grā que p pniaz dat̄ est potētior q forma naturalis. ergo nō solum tollit culpā: sed etiam hō reliquias que sunt dispō ad culpā. ¶ Pret. sicut grā ē in ēētia aīe: ita vt in potētijs: s3 pnia restituit grām & vtutes: vt dr̄. ergo sic grā aufert culpā ab aīa spūcita & vtutes aufert reliquias a potētijs. ¶ S3 ɔ baptism9 est efficacior ad remouēdū pctm q pnia: s3 bapt9 nō remouet pctī reliquias. g nec pnia.

¶ Rñdeo dōm ad pmā qōnē q pnia pōt ɔsiderari inq̄ntū est sacrm: & inq̄ntū ē vtus: & vtroq3 mō ad remissionē peccatoꝝ aliquo modo operat̄: s. inq̄ntū q est noue legis sacramētū: grā in ea dat̄ ad deletiū illū similiū ɔ quā idūcta ē [illegible] ad remissionē culpe actualis. Operat̄ etiā ad remissionē pctī inq̄ntū est vtus ipā si modo pūe aliq̄ ɔtingere [illegible]

remissionem peccatorum: quia secundum omnem virtutem formatam ex parte habitus peccati dimittuntur ratione gratie que cum ea infunditur: sed habitus est formalis remittere: sed pena ex ratione sui actus habet quod per eam peccatum dimittatur: secundum quod peccatum commissum sunt multi actus et cum enim peccatum ex habitu dicatur vel retinere quod habet rationem offensae illud quod offensam aufert peccatum tollit. cum autem offensa inquantum habet fit inequalitas quedam qua unus alius subtraxit quod debitum erat actus illius virtutis peccatum remittit que inequalitatem peccatum ad equalitatem reducit: hoc autem facit pena ut ex dictis patet: que in recompensatione divine offensae spiritus deo contribulatum offert: et ideo pena est ex parte actus sui competit peccatum tollere: et habet efficienter et non solum formaliter per penam peccatum dimittitur. ¶ Ad primum igitur dicendum quod apostolus loquitur ibi de hostia que vult pro peccatis totius mundi oblata est: in Christo que est unica et singularis: nec iterum pro peccatis delendis offertur: sed unica sua oblatione valet ad hoc quod per penam et alia facta omnia peccata possint dimitti. ¶ Ad 2m dicendum quod ideo Esau de qua apostolus loquitur locum venie non invenit: quia non vere penituit et si lachrymas exterius emiserit: quod patet ex hoc quod dixit. Veniet dies luctus patris mei et occidam Jacob fratrem meum. ¶ Et similiter dicendum ad 3m de Antiocho quod vere non penituit iterum quantum exterius verba penitentie proferret: magis propter infirmitatem corporis quam propter offensam dei vitandam. ¶ Ad quartum dicendum quod offensa infinita est ex parte aversionis: sed non ex parte conversionis: et similiter est actus penitentie habet infinitatem ex parte gratie que est dei similitudo: et in virtute divine misericordie operans quod infinita est quantum ex parte actus nostri sit finita. Dicendum etiam efficaciam ex virtute passionis Christi quod infinitum valoris quodammodo est inquantum fuit passio dei et hominis.

¶ Ad secundam quaestionem dicendum quod secundum philosophum in 7. ethicorum tam iustitia quam amicitia in aequalitate quadam consistit. quia quod aliquem offendit contra aequalitatem amicitiae peccat inquantum effectum debitum non impendit: et contra aequalitatem iustitiae inquantum rem debitam subtrahit. Et sic hec duo in offensa quoque dividuntur: ita etiam in recompensatione separantur: sicut quod pena per violentiam offendenti inferri fit recompensatio quantum ad iustitiam: sed non quantum ad amicitiam. similiter quod offendens offensam verbis placat nodum re subtracta restituta: sic recompensatio amicitiae: sed non iustitiae. peccator quia per affectum peccati amicitiam dei violavit: et per inobedientiam divine legis honorem debitum deo subtraxit: et ex parte amittit gratiam et incurrit offensam: ex 2a meretur penam ut ab eo quod per inobedientiam subtraxit subtrahatur per penam: et hoc pene meritum reatus dicitur: et ideo per penam quod homo se deo supponit peccatum praeterita detestando cum emendationis propositum remittitur quidem peccatum quantum ad offensam: sed non oportet quod remittatur quantum ad totum reatum nisi pena iam soluta: et sic per penam non simul cum culpae dimissione totus est reatus dimittitur. ¶ Ad primum igitur dicendum quod sicut quod est perfectum est efficacius ad agendum quam imperfectum: ita quod est perfectum est difficilius ad faciendum. unde sicut bonum est efficacius ad agendum quam malum: ita difficilius est ad consistendum quam malum. In hoc enim efficacior apparet actio boni quam actio mali: quia actio mali nunquam terminatur ad malum quod non habet admixtum bonum: sed actio boni terminatur ad bonum quoque cui non admiscetur malum: non tamen oportet quod si aliquod malum per unum actum malum incurrit quod per unum actum bonum opposita bona recuperentur. ¶ Ad 2m dicendum quod secundum philosophum in 7. ethicorum in recompensatione iniuriae iustitia commutativa non semper aequalem quantitatem absolute in pena inferri ei qui in culpa fuit. non enim si aliquis percussit principem oportet ipsum solum repetere: sed etiam servus pauperi inferri ad aequalem penam habita prius comparatione ad personam in quam culpa commissa fuit. Et ideo cum per penam homo de seipso iustitiam deo faciat non sufficit tantum nostrum in pena quanta fuit delectatio in culpa: quia illa delectatio in iniuria dei fuit inquantum deo praetermisso homo delectatur se subdidit ad peccandum. ¶ Ad 3m dicendum quod baptismus est spiritualis regeneratio: et quia non potest esse generatio unius nisi per corruptionem alterius: ideo oportet quod baptismus quod ad peccatum vitam pertinet totum abolevit. scilicet et culpa et reatus: nisi sit defectus ex parte recipientis: sed pena non est regeneratio sed magis reparatio vitae prius habitae: et ideo non est similis ratio.

¶ Ad 4m dicendum quod sicut pena non tollit totaliter reatum per quaelibet actum commissum primum: sed tunc tollit quod ad perfectum producit secundum omnes pene partes: ita etiam non oportet quod per primum pene actum omnes defectus ex peccato actuali consecutos quod dicitur reliquae reperiuntur: sed pena ad perfectam quantum ad omnes sui partes: et reliquae etiam tolluntur peccati actualis. ¶ Ad primum igitur dicendum quod pena non operatur generationem sed magis sanationem: quia per penam homo non dat nova vita: sed in pristinam vitam reparatur: in sanatione autem hoc videmus accidere quod sanitate restituta adhuc reliquae aliquae morbi manent ad perfectam sanitatis restitutionem: ita etiam ad completam penitentiae reliquae actualis peccati manent. ¶ Ad 2m dicendum quod peccatum per actum potentiarum commissum est: et ideo in ipsis potentiis praeter privationem virtutum aliquid etiam defectus ex peccato causantur: sed non in essentia animae praeter defectum gratiae: et ideo non oportet quod si per adventum gratiae ad essentiam animae macula quae nihil aliud erat quam gratiae privatio tollitur quod etiam a potentiis omnes alii defectus tollantur.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod per penam virtutes non restituantur: virtutes enim de quibus loquimur non causantur ex actibus nostris: quia secundum Augustinum deus eas in nobis sine nobis operatur: sed pena in actu nostro consistit. ergo per penam virtutes non restituuntur. ¶ Praeterea nihil restituit virtutem nisi quod est causa virtutis: sed restitutio sanitatem sunt causa sanitatis: sed pena non est causa omnium aliarum virtutum: alias esset nobilior aliis virtutibus: quia causa praeminet effectui ergo pena non restituit virtutes. ¶ Praeterea quod non est non potest aliquid restituere: et quod habet non potest restituere: sicut neque quod est fieri: sed pena non prius quam omnes virtutes habet: quia omnes virtutes simul infunduntur. ergo non potest pena virtutes restituere. ¶ Praeterea habitus virtutis non manet cum habitu vitii: quia contraria non sunt simul in eodem: sed post contritionem adhuc manet habitus vitii: quod patet ex inclinatione ad pristinos actus. ergo pena non statim omnes virtutes restituit. ¶ Praeterea nullus habet virtutem nisi qui sine difficultate et cum delectatione operatur ea quae sunt virtutis: sed post primam contritionem et si sit vera adhuc remanet difficultas ad opera virtutis agenda. ergo virtutes per primum actum penitentiae non restituuntur. ¶ Sed contra est quod Ambrosius dicit quod pena res optima est quae omnes defectus removet ad perfectum. sed hoc non esset nisi virtutes amissas restitueret ergo per penam virtutes restituuntur. ¶ Praeterea effectus penitentiae est iustificatio: ut infra dicetur: sed iustitia generalis ex qua aliquis iustificari dicitur omnes virtutes includit: ut dicit glossa super illud psalmi. Haec iudicium et iustitiam. ergo omnes virtutes per penam restaurantur. ¶ Praeterea non remittitur peccatum sine gratia: sed per penam peccatum dimittitur ergo gratia restituitur. sed simul cum gratia omnes virtutes infunduntur. ergo penitentia omnes virtutes restituit.

¶ Respondeo dicendum quod gratia et virtutes in anima causantur ex influentia divini luminis: quod quidem influentia impeditur per peccatum: quod animam a deo avertit: sicut nubes interposita inter nos et solem radium eius a nobis prohibet. unde dicitur Esaie 59. Peccata nostra diviserunt inter nos et deum nostrum: et quia per penam peccata dimittuntur: ut dictum est in praecedenti actu quantum ad offensam: ideo sicut verus auferens nubem nobis lumen solis restituit: ita pena tanquam removens prohibens gratiam gratum facientem: et omnes virtutes nobis restituit.

¶ Ad primum igitur dicendum quod solus deus est per se causa gratiae et virtutum infusarum in nobis: sed nihil prohibet etiam actus nostros esse causas per accidens: sicut removens prohibens: sicut sunt causae etiam gratiae baptismalis inquantum prohibent fictionem: et hoc modo per penam virtutes restituuntur. ¶ Ad 2m dicendum quod causa per accidens non oportet quod sit nobilior effectu: sed solum causa per se. penam autem causam per accidens possumus virtutum: per hoc quod est removens prohibens. scilicet peccatum. ¶ Ad 3m dicendum quod sicut in eodem instanti in quo obstaculum luminis per remotum est lumen consequitur: et tamen remotio obstaculi est causa illuminationis: ita in eodem instanti in quo est actus penitentiae peccatum auferetur: et virtus restituitur: et tamen nihil prohibet per penam virtutes restitui. ¶ Ad 4m dicendum quod sicut in 3. libro distinctione 33. dictum est virtus infusa et acquisita non sunt eiusdem speciei. unde cum habitus ex frequentia operum peccati generatur virtuti acquisitae contrarius fit: non contrariatur directe virtuti infusae: quia habet oppositionem ad peccatum ex parte illa

quia est offensa dei: unde non oportet quod statim virtutibus infusis restitutis habitus vitiorum totaliter tollantur: quamvis impediantur et etiam diminuantur. ¶ Ad 5m dicendum quod facilitas operandi opera virtutum potest esse ex duobus. scilicet ex consuetudine praecedente: et hanc facilitatem non tribuit virtus infusa statim in sui principio: et iterum ex forti inhaesione ad obiectum virtutis: et hanc est invenire in virtute infusa statim in sui principio.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod per penam est bona opera prius in statu peccati mortalis facta ad vitam repetuntur: dicit enim Adamantius super Josue. Sunt in ecclesia credentes quidam et acquiescentes divinis praeceptis erga suos dei religiosi et officiosi et ad ornatum ecclesiae vel ministerium satis promptissimi: sed in conversatione propria obscenis vitiis luxuriosi: nec omnino deponentes veterem hominem cum actibus suis: nihil adhibent emendationis morum et innovationis. In istis igitur Christus salutem concedit: sed quandam insaniae notam non evadent: sed magis videtur quod eis per penam emendationem adhibent: illa opera bona valeant ad salutem. ergo penitentia operae sine caritate facta vivificat ad salutem. ¶ Praeterea plus appropinquat charitati et gratiae bonum ex genere et bonum virtutis moralis quam bonum naturale: sed gratia sequens per penam restituta naturalia proficit: et secundum quosdam ipsa naturalia gratuita fiunt. ergo multo fortius bona ex genere vel ex circumstantia aut etiam actus virtutis acquisitae sine charitate facta per penam vivificantur ut prosint ad vitam. ¶ Praeterea remota causa removetur effectus: sed causa quae illa opera non valeant ad vitam erat charitatis defectus et gratiae. ergo cum pena caritatem et gratiam et omnes virtutes restituat: etiam opera bona sine charitate facta vivificabit. ¶ Sed contra. A non vivo non generatur aliquid vivum vel habens potentiam ad vitam: sed homo sine charitate non vivit spirituali vita. ergo non potest aliquod opus facere spiritualiter vivum: sed est mortuum non habens potentiam ad vitam: et ita non est vivificabile. ¶ Praeterea omnia vivificabilia sunt aliquo modo meritoria: quia ad minus in potentia: si ergo opera extra charitatem facta possent aliquo modo vivificari aliquis sine charitate posset aliquo modo mereri vitam aeternam: quod falsum est.

¶ Ulterius videtur quod opera in charitate facta per peccatum sequens mortificari non possunt: quia quod non est non potest mortificari: sed opera quae in charitate facta fuerant transeunt et post peccatum sequens non sunt. ergo non possunt mortificari. ¶ Praeterea pena non debet excedere culpam: sed in aliquo multa bona facit ex maxima charitate pena culpam excederet: si per unum peccatum mortale parvum forte ex surreptione factum omnia bona praecedentia perderet. ergo peccatum sequens non mortificat omnia bona prius in charitate facta. ¶ Praeterea illud quod est mortuum non potest actum vitae habere respectu alicuius: sed opera in charitate facta etiam post peccatum facientis actum vitae habent in aliis scilicet. unde dicitur Apocalypsis 2. unus alterius coronam accipe. ergo peccatum sequens bona praecedentia non mortificat. ¶ Sed contra est quod dicitur Ezechielis 18. Si averterit se iustus a iustitia sua: omnium quae operatus est non recordabor amplius. ¶ Praeterea vita operum ex vita operantis dependet: sed per peccatum mortale ille qui prius opera fecerat in charitate mortificatur. ergo et opera ab ipso facta mortificantur.

¶ Ulterius videtur quod opera mortificata per peccatum per penam non vivificentur: Hugo de san. vic. dicit quod nemo debet in spe correctionis peccare: quia quod semel amittitur ipsum amplius non recuperatur: sed opera in charitate facta sunt per peccatum amissa ut dictum est. ergo non possunt amplius per penam recuperari. ¶ Praeterea nihil vivificatur nisi quod natum est habere vitam: sed vita non est operum sed opera faciens. ergo opera non possunt vivificari per penam. ¶ Praeterea quod non est non potest vivificari: sed opera mortificata non sunt. ergo non possunt vivificari per penam. ¶ Praeterea illud quod moritur non solum cadit a vita sed etiam a potentia vitae: quia principia vitae corrumpuntur sine quibus non est potentia ad vitam: sed opera praecedentia in charitate facta sunt per peccatum sequens mortificata. ergo non manet in eis potentia ad vitam: et sic non possunt iterum vivificari. ¶ Sed contra Jobel 2. super illud. Reddam vobis. dicit glossa non potius gerere ubertatem quam cum perturbationibus animi amissis: sed ubertas illa fuit multitudo bonorum operum. ergo illa per penam restituuntur. ¶ Praeterea pena revocat omnes defectus ad perfectum ut dictum est: sed hoc non esset nisi opera mortificata restitueret ad vitam. ergo per penam vivificantur.

¶ Respondeo dicendum ad primum quod pena de ratione sui ordinatur ad remotionem mali. unde quod aliquid bonum per penam restituatur hoc non est nisi per accidens inquantum removet prohibens: ut dictum est. causa autem quae est removens prohibens exigit causam per se aliquam respectu effectus cuius ipsa est causa per accidens. vivificationis autem operum est charitatem: ergo non potest poni aliquid causa per se: quia vita operum ex vita operantis dependet: et ideo a gratia vel charitate habet opera quae vivunt: gratia autem vel charitas quae pena restituit non potest opus praecedentis vitam conferre: quia habitus non format actum nisi qui ab eo procedit: et ita patet quod per penam opera extra charitatem facta vivificari non possunt. ¶ Ad primum igitur dicendum quod sicut Isidorus ibidem exponere videtur per salutem intelligitur signum salutis quod est peccatores in sacris suscipiunt. Vel dicendum quod concedit eis salutem in spe: sed non in re. ¶ Ad secundum dicendum quod potentiae naturales sunt magis propinquae charitati et gratiae quantum ad rem quam actus virtutum acquisitarum inquantum fuit subiectum gratiae et charitatis: sed quantum ad similitudinem speciei manifestum est quod est contrario. Et praeterea potentiae naturales manent non autem actus peccati. unde illi qui dicebant naturalia fieri gratuita non intelligebant quantum ad actus qui transeunt: sed quo ad potentias et habitus qui manent. ¶ Ad tertium dicendum quod causa quare opera illa sunt mortua est: quia non sunt a charitate elicita: et ideo causa mortis ab eis non tollitur per penam ut dictum est.

¶ Ad 2m dicendum quod illud proprie vivere appetit quod ex se aliquem motum habet: et inde vitae nomen proprie ad illa omnia trahitur quae ex se habent operationem aliquam sine aliquo principio extrinseco: sicut intelligere et sentire vel movere vel appetere vel nutrire. Et inde est quod nomen vitae transeunt ad omnia illa quae habent debitam operationem vel effectum: et illa quae praeter hoc dicuntur mortua: sicut dicimus aquam vivam quae est in ipsum surgendi. proprius autem effectus humanorum operum est quod per ea homo ad virtutem finem humanae vitae pervenit. scilicet beatitudinem: et ideo illa opera bona proprie vivere dicuntur quae hominem ad vitam aeternam producere possunt. illa autem mortua quae hoc faciendi potentiam non habent: illa autem mortificata quae hanc potentiam amiserunt cum prius eam habuerint: et ideo opera bona ex caritate facta in eo quod gratiam habent vivam sunt: in eo autem quod gratia caret opera non ex caritate facta mortua sunt. opera autem prius ex caritate facta in eo quod gratiam dimittit per peccatum mortificata sunt: quia peccatum sequens impedit quod homo per illa opera non possit ad vitam introduci. ¶ Ad primum ergo dicendum quod sicut opera peccati transeunt actu: sed manent reatu: ita opera bona in caritate facta quamvis actu transeant: tamen manent in merendo: et secundum hoc possunt mortificari. ¶ Ad 2m dicendum quod per ingratitudinem mereri homo accepta beneficia amittere. et ideo per quantumcumque parvum peccatum mortale quo homo deo ingratus de beneficiis perceptis fit: omnia bona praecedentia perdit quantumcumque fuerit ad fructum vitae aeternae: nec propter hoc pena culpam excedit. ¶ Ad 3m dicendum quod illud quod est in se mortuum non potest respectu alterius actum vitae habere: sed accipiendo vivum metaphorice ut dictum est: nihil prohibet quod in se vivum est respectu unius esse vivum: et respectu alterius esse mortuum: quia respectu unius habet effectum suum: sed respectu alterius non habet propter indispositionem ipsius: sicut oculus egris odiosus est lux quae puris est amabilis.

¶ Ad quartum dicendum quod opera in caritate facta ut dictum est est transeunt actu: manent tamen quantum ad meritum in dei acceptatione et secundum quod sic manent habent efficaciam quantum in ipsis est inducendi facientem ad vitam aeternam: sic dicuntur vivi manere: sed quod hunc effectum in peccatore non habeant est per accidens propter peccatum quod facit peccatorem indispositum ad percipiendum effectum praecedentium meritorum: non autem quod ab ipsis operibus aliquid demittitur: cum illud fieri efficaciam praedictam obtinuerit hoc ipsum quod ex caritate sua elicita quod eis sequens peccatum auferre non potest: ideo remota indispositione a peccatore per penitentiam opera illa praecedentia effectum suum in ipso iterum habere incipiunt: et secundum hoc vivificari dicuntur. Quidam autem dicunt quod non vivificantur per penitentiam sequentem: quia non manent ut vivificari possint: sed eadem ratione posset dici quod nec eis qui in iustitia pervenerant ad vitam praecedentia opera valeant: quia quod non est non potest aliquid valere.

Ad p^m. dicendum quod verbum Dugonis est intelligendum quantum ad bona amissa que nunquam recuperantur: tempus amissum non recuperatur: et ideo eius iactura est grauissima: vt Seneca dicit: non autem loquitur de bonis mortificatis. Ad 2^m dicendum quod opus dicitur viui metaphorice inquantum habet effectum debitum vt dictum est. Ad 3^m dicendum quod quamuis non maneat actu manet tamen merito in diuina acceptatione: sicut peccatum transit actu et manet reatu. Ad 4^m dicendum quod sicut deus existens per viua non mouetur in se sed mouetur per accidens quo ad istum: et ideo remoto illo accidente viuificari dicitur.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod predicti effectus non sint penitentie inquantum est virtus: diuersorum enim diuersi sunt effectus: sed virtus et gratia differunt: vt in 2° libro di. 26. dictum est. cum remittere peccatum et alia predicta que penitentie attribuuntur sint effectus gratie: non erunt effectus penitentie inquantum est virtus. Praeterea quod conuenit penitentie inquantum est virtus conuenit cuilibet virtuti: sed remittere peccatum non conuenit cuilibet virtuti: quia ad minus virtutibus acquisitis non conuenit. ergo nec penitentie conuenit inquantum est virtus. Praeterea penitentia secundum quod est virtus contra fidem diuiditur: sed remissio peccatorum est per virtutem fidei. Act. 15. fide purificans corda eorum. ergo non est per penitentiam inquantum est virtus. Praeterea penitentia alia et alia ratione est virtus et sacramentum: sed remittere peccatum conuenit ei inquantum est sacramentum: quia sic est medicina contra morbum peccati ordinata. ergo non competit ei secundum quod est virtus. Praeterea penitentia inquantum delet peccatum dicitur vel est 2^a tabula respectu baptismi: sed baptismus liberat a peccato inquantum est sacramentum. ergo et penitentia inquantum est sacramentum non inquantum est virtus. Sed contra penitentia ex actu proprio habet quod a peccato liberat vt dictum est: sed actus proprius competit ei inquantum est virtus. ergo inquantum est virtus peccatum remittit. Praeterea oppositum tollitur per suum oppositum: sed inquantum est virtus opponitur peccato. ergo inquantum est virtus tollit peccatum. Praeterea omne peccatum ex voluntate committitur: quia nisi sit voluntarium non est peccatum: vt Aug. dicit. sed ex eisdem causis aliquid generatur et corrumpitur: vt in 2° ethi. dicitur. ergo oportet quod per voluntatem remittatur: sed penitentia habet rationem voluntarii inquantum est virtus. ergo per eam inquantum est virtus peccata remittuntur.

Respondeo dicendum quod in peccato duo possunt considerari. scilicet ipsa inordinatio que in actu est: et macula que ex actu inordinato consequitur in anima. Et secundum hoc peccatum dupliciter remittitur: quia ex ipsa actus inordinatione homo quantum in se erat iniuriam deo faciebat: ideo ex parte illa peccatum remittitur secundum quod inequalitas predicte iniurie ad equalitatem iustitie reducitur: quod facit penitentia inquantum est virtus quedam per suum actum vt prius dictum est. Sed ex parte macule peccatum remittitur per gratiam que formaliter maculam tollit: sicut albedo nigredinem: et per omnes alias virtutes gratia formatas: et quia penitentia est talis virtus ideo etiam ipsa formaliter peccatum remittit ex parte habitus: et hoc est quod quidam dicunt quod remittit peccatum inquantum est gratia: non enim potest dici gratia nisi inquantum est gratia informata vel propter similitudinem effectus: vt prius dictum est. sed ex parte ista effectiue peccatum tollitur: quia gratiam tribuit sicut inducens albedinem aufert nigredinem: et secundum hoc penitentia inquantum est sacramentum peccata dimittit: quia sacramenta noue legis sunt causa instrumentalis gratie: vt in p^o di. dictum est. Deus autem remittit sicut causa gratie efficiens: et ipse homo sicut causa meritoria gratie: et sacerdos sicut minister dispensator et sacrorum dispensator: et quia omnes alii effectus consequuntur ex penitentia inquantum peccata remittit vt dictum est: ideo similis est ratio de omnibus aliis effectibus penitentie. Ad p^m ergo dicendum quod non eodem modo est effectus gratie et virtutis vt dictum est. Ad 2^m dicendum quod non quelibet virtus est gratia informata: nec quelibet virtus habet actum ordinatum ad predictam equalitatem inter deum et hominem restituendam vt dictum est: et ideo non oportet quod quelibet virtus peccata remittat. Hoc enim penitentie conuenit non inquantum est virtus simpliciter: sed inquantum est virtus quedam. Ad 3^m dicendum quod fides dicitur purificare corda: quia primus motus ad iustificationem est fidei: et est etiam penitentie principium: vnde quod est penitentie etiam fidei attribui potest. Ad 4^m dicendum quod sic alia ratione penitentia est virtus et sacramentum: et predictus effectus alio modo competit sibi inquantum est sacramentum: et inquantum est virtus vt dictum est. Ad 5^m dicendum quod baptismus remittit peccatum vno modo: quia est tantum sacramentum: sed penitentia pluribus: quia est virtus et sacramentum.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod sine penitentia peccatorum remissionem consequi possit et predictos effectus dicitur: et ita non erit necessaria ad salutem. super illud psal. Qui seminant in lachrymis. dicit glo. noli timere tristis si adsit tibi bona voluntas, vnde metitur pax: sed aliquis potest habere bonam voluntatem sine dolore penitentie vel sine actuali consideratione peccatorum suorum preteritorum. ergo penitentia non est peccatori necessaria ad salutem. Praeterea Luc. 7. super illud. Dimissa sunt ei peccata multa dicit glo. ardor charitatis rubiginem peccatorum in ea consumpsit: sed aliquis potest conuerti in deum ardenter per charitatem sine hoc quod conuertatur ad peccata preterita per penitentiam. ergo sine penitentia potest salutem consequi post peccatum. Praeterea sicut se habet auersio a deo ad damnationem: ita conuersio ad deum ad salutem: sed auersio a deo sine omni delectatione potest esse cum damnatione. ergo conuersio ad deum sine omni dolore penitentie potest esse cum salute: et sic idem quod prius. Praeterea motus fidei qui precedit penitentiam posset tantum intendi quod sufficienter disponeret ad gratiam habendam: sed gratia sufficit etiam ad salutem sine operibus. ergo sine opere penitentie peccator posset salutem consequi. Praeterea in vltimo instanti vite posset infundi gratia: sed post vltimum instans non remaneret aliquod instans vite penitentie in quo tantum penitentia potest esse fructifera. ergo sine omni actu penitentie potest homo salutem per gratiam consequi. Sed contra est quod Aug. dicit in libro de penitentia. Nemo sue voluntatis arbiter constitutus potest inchoare nouam vitam: nisi peniteat eum veteris vite: sed nullus potest consequi salutem nisi in nouitate vite inueniatur. ergo sine penitentia nullus salutem consequi potest. Praeterea sicut baptismus ordinatur contra originale peccatum: ita penitentia contra actuale: sed nemo potest ab originali mundari nisi per baptismum vel susceptum actu vel proposito saltem. ergo nec ab actuali sine penitentia. Praeterea ab omnibus dicitur quod penitentia est sacramentum necessitatis: sed hoc non esset si sine ea posset esse salus. ergo etc.

Respondeo dicendum quod manente causa manet effectus. causa autem quare aliquis priuatur gratia per peccatum est inequalitas peccatoris qua deum offendit. vnde quamdiu ista inequalitas ad equalitatem non reducitur: non potest peccator gratie consequi. hoc autem facit penitentia per suum actum: vt dictum est supra. vnde sine actu penitentie peccator saluus esse non potest. Ad p^m ergo dicendum quod bona voluntas que ad penitentiam metendam sufficiat sine penitentia esse non potest: que non est ad equalitatem reducta: et ideo ratio ex falsis procedit. Ad 2^m dicendum quod sicut inter homines non restituitur amicitia post offensam nisi per aliquem de offensa dolorem: ita nec caritas post peccatum nisi per penitentiam. Ad 3^m dicendum quod in auersione a deo semper est conuersio ad bonum commutabile: et illa quamuis non habeat delectationem sensibilem semper tamen habet quandam placentiam voluntatis: et similiter oportet quod conuersioni ad deum adiungatur displicentia: et hic dolor penitentia dicitur. Ad 4^m dicendum quod motus fidei nunquam potest tantum intendi quod gratie contineat nisi penitentia mediante. Ad 5^m dicendum quod forte non est accipere vltimum instans vite: sed est accipere primum instans mortis: quia inter primum instans vite et primum instans mortis cum sit aliud et aliud instans est medium tempus: sed supposito quod sit vltimum instans vite: tunc in illo eodem instanti et gratia infunditur et motum penitentie homo habebit: et talis penitentia sufficit ad salutem: vt dicit aug. in li. de ecclesiasticis dogmatibus.

Post hec de penitentia etc. Videtur quod de penitentia ante confirmationem et eucharistiam debuerit tractari: quia prius est recedere a malo quod pertinet ad penitentiam quam proficere in bono quod pertinet ad illa duo sacra. Et dicendum quod confirmatio et eucharistia sunt de prima intentione sanctificationis: sed penitentia est de secunda intentione: quia si homo nunquam a gratia baptismali caderet non indigeret penitentia: indigeret tamen confirmatione et eucharistia. Est enim penitentia interior etc. Secundum hoc etiam videtur quod baptismus sit virtus: quia etiam est baptismus interior. s. baptismus flaminis. Et dicendum quod interior baptismus non dicitur baptismus nisi metaphorice: sed interior penitentia dicitur penitentia vere. Et preterea interior actus non est de necessitate baptismi: alias pueri non possent baptizari: sed interior actus est de necessitate penitentie. Nihil prosunt lamenta etc. hoc intelligendum est de illis qui voluntate habituali replicant: vel intelligendum quod nihil prosunt ad vitam consequendam: quia si perseuerauerit vsque in finem hic saluus erit: baptismus tamen ratione characteris quem imprimit aliquid valet etiam si homo fictus accedat. Penitentie grauiori se subiicit. hoc intelligendum est de illis qui per exteriorem penitentiam hypocrisim pretendunt: quia simulata equitas est duplex iniquitas: vt Aug. dicit. vel hoc dicitur quia tollitur excusatio ignorantie vel surreptionis in eo quod peccatum auerit de eo penitens. Uera penitentia est cessare a peccato. secundum quod cessare a peccato non dicit simplicem negationem peccati: quia qui intermittit actum peccati non dicitur a peccato cessare. sed cessare a peccato proprie dicitur cui peccatum displicet et peccatum dimittere intendit: et hec est vera penitentia. Cum emendationis proposito etc. Sed contra: vnius habitus vnus est actus. hic autem ponuntur. 4. actus penitentie. propositum emendationis: plangere peccata preterita et odire: et iterum nolle vlterius committere. Et dicendum quod ista quattuor se consequuntur in penitentia: et ideo quasi pro vno actu computantur: quia sicut amor delectationem parit in consideratione amati: ita odium peccati tristitiam de ipso parit: et tristitia ad destructionem ipsius monet: et ideo inter. 4. predicta primum est odire peccata: secundum est plangere: tertium est destruere quantum ad preterita cum proposito emendationis: quantum ad futurum per hoc quod homo plangenda committere noluit: quod est quartum. Semper puniens in se bis vel proposito: sed non semper actu: quia quandoque est motibus aliarum virtutum debet commoueri. De penitentia perfectorum etc. perfectos hic vocat qui in penitentia sunt perfecti etiam vsque ad finem vite continuantes. Si vos aliqua culpa mortalis etc. Sciendum quod culpa mortalis est que gratiam tollit per quam est vita anime: et sic omnis culpa mortalis est contra gratiam. sed quedam est contra rationem: vt plurium: quedam est contra naturam: vt sodomia. quedam autem est crimen que est digna accusatione in iudicio. quedam autem est blasphemia que est impositio alicuius falsi in deum: vel ei subtrahendo quod inest: vel attribuendo quod non inest. Quod tamen in quibusdam ecclesiis non seruatur. hoc intelligitur de penitentia publica. sed solennis vt quidam dicunt nunquam iteratur. Nec minus tribuit etc. vel quantum in ipso est dummodo equaliter se homo ad gratiam habendam preparet: non tamen oportet quod semper in equali charitate resurgat: vt in. 3. li. dictum est. Etiam si ad summum peruenerat malorum etc. hoc intelligendum est quantum ad actum non quantum ad potentiam: quia aliquis est ita malus quod nullus alius est peior: non autem ita quod nullus alius possit esse peior. Et tamen grauiter postea deliquit. Sed contra Moyses etiam numerauit: nec tamen dicitur peccasse: et dicendum quod Moyses numerauit ex precepto diuino: Dauid vero in populo gloriari intendit ... : propter ostendendam habitudinem populi ad principem sicut Augu. dicit. Iosue. 6. de achor ostenditur in ipsa pena achor quantum sit bonum in populo ipsa vnitas vt non in seipsis singula sed in toto partes estimentur. vel sicut Greg. dicit super illud Job. Qui regnare facit hypocritam etc. pro qualitatibus subditorum disponuntur acta regentium: vt sepe per merita gregis etiam vere boni delinquat vita pastoris: et ideo Dauid populum numerando peccauit: et tamen vindictam populus de peccato suscepit. Uel dicendum quod quia de populi elatione peccauit: ideo in populi occisione punitus fuit: sicut aliquis dicitur in amissione possessionis: nec tamen populus iniuste passus est: quia hoc meruerat Absalon sequendo.

Quod pluribus irretitus peccatis non potest penitere de vno vere: nisi de omnibus peniteat. Di. XV. a

Et sicut de predictis auctoritatibus illorum error conuincitur: qui penitentiam sepe agendam et post eam a lapsu peccantes frequenter surgere diffitentur: ita eisdem illorum opinio eliditur: qui pluribus irretitum peccatis asserunt de vno vere penitere: eiusdemque veniam a domino consequi posse sine alterius penitentia. Quod in auctoritatibus astruere conantur. Ait enim propheta: non iudicabit deus bis in idipsum: vel vt alii transtulerunt. Non consurget duplex tribulatio. Si ergo ipsis illi aliquis sacerdoti fuerit confessus vnum de duobus vel pluribus peccatis: et de illo iniunctam sibi penitentiam a sacerdote satisfactionem expleuerit: ceteris tacitis si pro illo peccato amplius iudicandus est: de quo satisfecit ad arbitrium sacerdotis: qui vicem christi in ecclesia gerit. Iterum si de eo iterum iudicetur bis in idipsum iudicat deus: et consurget duplex tribulatio. Sed de his ergo oportet illud tamen intelligi quod precedentibus suppliciis commutantur in bonum: et sic perseuerant: super quos non consurget duplex tribulatio: qui vero inter flagella duriores et deteriores fiunt vt pharao: presentibus eterna connectuntur: vt temporale supplicium sit eis eterne pene initium. Unde Aug. Ignis succensus est etc. i. vindicta hic incipiet et ardebit vsque ad extremam damnationem. Hoc contra illos notandum est quod dicitur illud. s. non iudicabit deus bis in idipsum: ad omnia presentia flagella: quia quidam his flagellis emendantur: alii hic et in eternum puniuntur. Quinque enim modis flagella contingunt: vel vt iustis per patientiam merita augeantur vt Job: vel ad custodiam virtutum ne superbia tentet: vt Paulo. vel ad corrigenda peccata vt marie lepra: vel ad gloriam dei: vt de ceco nato. vel ad initium pene: vt herodi: quatinus hic videatur quid in inferno sequatur sed illo. Duplici contritione contere eos domine. Ita ergo auctoritas non cogit nos sentire omnia que temporaliter puniuntur non vlterius a deo punienda. Nam et si supra eidem loco Hiero. dicat egyptios et israelitas a deo temporaliter punitos ne in eternum punirentur: non est tamen de omnibus generaliter intelligendum. Ait enim sic. Et generis humani diluuio sodomitas igne: egyptios mari: et israelitas in deserto perdidit scitote ideo temporaliter pro peccatis punisse ne in eternum puniret: quia non iudicabit deus bis in idipsum. Qui ergo puniti sunt postea non punientur: alioquin mentitur scriptura: quod nephas est dicere.

Que sit intelligentia premissorum. b

Attende lector his verbis et caue ne de omnibus generaliter intelligas: sed de his tamen qui inter ipsa flagella penitentiam egerunt: credendum est deum debere: quam et si breuem et momentaneam tamen non respuit deus. Et quod per temporale flagellum non corrigitur post eternaliter punitur: ibidem ostendit agens de fideli deprehenso in adulterio qui decollatur: vbi ostendit leuia peccata breui et temporali supplicio purgari: magna vero diuturnis eternisque suppliciis reseruari ita inquiens. Querat hic aliquis si fidelis deprehensus in adulterio decollatur: quid de eo postea fiat. Aut enim punietur et falsum est quod dicitur. non iudicabit deus bis in idipsum: aut non punietur: et optandum est adulteris vt hic breui pena puniantur vt frustrentur

ibi cruciat⁹ eternoo. Ad qō rñdem⁹ deus vt oium rez ita supplicio⁹ quoq; scire mēsuras: t nō puenit sniam indicis: nec illi i petōe eterē de debine pene auferri prāē t magnū peccatū magnis deuturnisq; lui cruciatib⁹. Siquis vo punit⁹ sit qualiter vt ille q israelite maledixerat: t qui in sabbato ligna collegerat: rales postea nō punit: q: culpa leuis pñti supplicio ꝓpensat. leuis.n. culpa leui supplicio ꝓpensat. Ibi satis imit Hiero. grauia perā t hic pūit graui supplicio: t in futuro pumēda eternalit: de qb⁹ penitentia nō agit inter flagella. Leuia vero que hic puniunt: leui pena ꝓ pēsatione recipe: qō i bonis fieri nō ambigim⁹: t in malis forte ēt fit ita. Sane q̄ apper qō illi de ꝓpheria iduxerūt nō facere p eis qui dicūt ei q crimē sibi ſseruat: de alio venā prestari per pñiam. Alias quoq; auctoritates iducunt. Aut.n. Greg. Plnit dñs sup vnā ciuitatē t sup alterā nō pluit: t eādez ciuitatē ex parte ꝓpluit t ex parte aridā relict. Cum ille qui ꝓmū odit ab alijs vicijs se cozrigit: vna eadēq; ciuitas ex pte compluit t ex pte arida remanet: q: sunt qdā q eū ādaz vicia refecerūt: in alijs grauiter pdurant. Item Ambro. Prima ꝓsolatio est q: nō obliuiscēt miserī deus. Secūa p punitionē: vbi t si fides desit pena satisfacit t reuelat. Rōne quoq; vtiq; dicēres. Si quis vnū petrū ꝓsiteret altero tacito: t satisfactionē a sacerdote inuētā expleuerit: nūquid si t petrū tacitū ꝓuersus fuerit ꝓfess⁹ sus p vtroq; ei penitētia imponet. Longe hoc videt a rōne t ecclie ꝓsuetudine q̄ p eodē petō ne reiterentur mlti bis penitentiā imponit. Fuit ergo illa peccati conditiona satisfactio: vnde t peccatum deletum videtur.

¶ Quomodo accipienda sunt premissa. c

Ro rideri pōt sic. illud Gregō. Plnit dñs t ē. nō ad criminis vētā q̄ ad operis peri desertionē referēdus est: vt ió paro ciuitatis dicat cōplui: q: abactu t delectatione peri cui añ seruiebat nō cessat: nō q̄ eius venam habeat. Vocaturq; ꝓmuta illa talis ꝓtinētia q̄ ab opere peri remouet: q: ex fonte gre dei id cozdi instillat: vt vel sic paulatim ad pniam veniat: vel eo min⁹ a deo puniat qui diuturnioꝛi delectatōe t actu peccati magis sibi accumulet tormētū. Si vero ad indulgentiā reat⁹ plenius referat: euangelice hnie contrarie videbit. Si.n. ꝓpter misericordiaz q̄ qō ꝓtimo suo nō miseret: ēt q̄ dimissa sunt replicat ad penā: multo magis q̄ nondū fuit dimissa pp odiū fratrū ad penā reseruari probantur.

Et si ille qui arbiter siue voluntarius ꝓstitutus est nō potest incboare nouā vitā: vt ait Aug. nisi penitear eum veteris vite: quō ad nouitatē indulgentie perueniet qui odij veruſtatē nō depo suit. Illud ēt quod Ambro. ait. t si fides desit pena satisfacit t ē. nō de fide intelligit q̄ credit in deū: sed de cōscientia delicti. Deest.n. fides cum ꝓscientia periſ nō subest. Illā cuiꝰ oia delicta nemo intelligat: est aliqñ in hoie petrū cui⁹ nō hꝫ ꝓsciam. Unde apls. Nihil mihi ꝓscius sum: sed nō i hoc iustificat⁹ sum. Cū ergo go flagellat ꝓ peto cuius nō ē ꝓsci⁹ si patiēter ſert penaz t humiliterq; amplectit cogitans se forte peiora hōe qō nō intelligat: t p eo puniri a deo pena il la: satisfacit t relevat grauatū. Ad hoc aūt qō obijcit de satisfactiōe illa si satisfactio non fuit: iterz imponēda est. Si vero iterū imponēda ſi est: satisfactio fuit: t si satisfactio fuit: venā impetrauit. Rñderi pōt satisfactionē ió non fuisse q: ille dignos fructus pñie nō fecit. Est enim satisfactio pñie vt ait Aug. Peccatoꝛ cāo ereidere nec suggestionib⁹ eaꝛ aditum indulgere. Ire sane qui scelerate viuit nec curat talē vitaz mozesq; corrigere: t inter ipsa facinoꝛa sua elemosynas frequētare nō cessant: frustra ideo sibi blādiunt: q: t sic ait. Date elemosynā: t ecce oia mūda sunt vobis. Hoc.n. ꝙ late pateat nō intelligit. Multa.n. sūt genera elemosynarū q̄ cum facimus admonemur: nō solū qui dat esurienti cibū: sitienti potū t huiusmodi: hꝫ ēt q dat venā petēti: elemosynā dat: t q emendat verbere in quez ꝓnās dat: vel coercet aliq; disciplina: vel ozat vt ei pcm dimittat: elemosynā dat: q: misericordiā ꝓstat. Multa.n. bōa p stanē inuis qñ cooꝛ ꝓsulē vtiuram t nō voluntē: hꝫ ea maio: ē q̄ ex cozde dimittim⁹ qō i nobis q̄q; peccantib. Adm⁹.n. magnū est ergo cū esse benuolū q tibi nihil malū fecit. Illud mlto grā diuꝰ vt cui ēt inimicū diligas: t ei q tibi malum vult: t si pōt facit: semp bonū velis facias q̄ō possis. Qō ergo dño ait. Date etc. t oia mūda sunt vobis: ita nec itelleturi sunt⁹ vt nō credētib⁹ i xpm munda sint oia si elemosynas istas dederint. Qui vult ozdinate elemosynaz dare a se ꝺz ꝓmū incipe t cā ꝓmū sibi daſ. Est.n. elemosyna op⁹ misericordie. veritatiq; dictū est. Misererē aie tue placēs deo. Non ergo se fallāt: qui p elemosynas largissimas fructuum suoꝛ vel pecunie: ipunitatē se emere estimāt i peiis pmanētes: q̄ ita diligit vt in eis opozteat vt versari. Qui vo diligit insigniter odit alias suam: t q odit aiam suā nō ē misericors ei q̄ cru-

delis. Diligendo quippe cā sm seculū: odit eā sm deū. Si ergo vult ei dare elemosynā suā p quā sit munda: odiat cā sm seculū t diligat eā sm deū. Hec elemosyna quā sibi dō ꝓmit⁹ ds: mūdanē interiora. Ad qō dominus xp̄s ait. Mūda dare q̄ intus sūt: imūdicia.n. nihil ē mundum: hꝫ pollutā sunt coꝛ mens t ꝓscia vt ait apls. Im mundi sō sūt oēs quos nō rubūdat fides: q̄ creditē in xpm de q̄ scripū est. Mūdāa fide cozda coꝛ. Sed ne istas elemosynas q̄ fiūt de fructibus terre respuere xp̄s videret. Hec ingt opoꝛtuit facere. s. indiciū t charitatem dei: t illa nō omittere. i. elemosynas fructuū terrenoꝛ. Ex his daſ intelligi q̄ i petō mortali pmanētes: t si elemosynas largas faciāt: nō tñ p eas satisfaciunt: q: ioꝛ diare agūt dū a se nō scipiūt: nec ꝓpie dō elemosyna rale op⁹: dū sibi ꝓpīs crudeles existūt nō placēres deo. Nō ergo dicēda est illa peri satisfactio: quā qs agit ꝓ vno petō: duz pdurat i altero: q: nihil pdest iciunare t orare t alia bona agere nisi mēs remouet a petō: t si aliq; ādo ꝓuersus tacitū peccatū sacerdoti fuerit confessus: de vtroq; imponenda est ei satisfactio: q: de primo condigne nōn satisfecit.

¶ Sedim quosdam fuit satisfactio. d

Tibus daz tri vi: fuisse satisfactio hꝫ infructuosa dū i petō altero pſistit: peipiet tñ fructū eī: icipietq; pficere cuz peri alteri⁹ penituerit. Tūc.n. vtiq; dimittit petrū t satisfactio ꝓcedēs vitificaſ q̄ fuerat mortua: sic baptism⁹ illi q fuerat acceptus: tūc ꝓmit⁹ valet cū fictio a rōne recedit ꝓ pniaz Et i b⁹ opionis munimētū auctoꝛes iducunt. Aut. n. aug. Pūs ē credere t nra fides exposturus vt cū gra xp̄i i hoie destruxerit mala ꝓtoꝛa ēt remanēt bōa: t cū destruxerit qō sūt nō iuenit: diligit bonū qō i peccāte plāuit. Ire Hiero. Si qñ videris iter multa petā quēq; facere aliq; iusta opa. nō ē tñ iust⁹ de⁹: vt pp mlta mala obliuiscāt pauca bona hꝫ facien ea metere t i horrea ꝙgregare q̄ bōa i terra seminant. Sz hec dicta intelligim⁹ de illo q i charitate quodaz tpe bōa facit t bon⁹ ē. alio vo tpe mal⁹ ē t mlta petā facit. Nō ergo intelligēdū ē cū iter multa petā iusta opa feciſſe: qñ sūl eodēq; tpe petā fecerit t iusta opa. hꝫ diuersis tpib⁹ vtraq; fecisse. Nisi.n. bon⁹ foret qñ bōa fecit nō seminasse diceret in terra bona. Destructis ergo malis post opa bōa ꝓmissio ꝓtoꝛa bōa i charitate. s. facta: q̄ sēgnia mala mortificauerāt. pnia t ill malis habita vitificāt t remūerāt. Tri aplus Jac ultes fundamentū pñie ab opib⁹ mortuis: opa mortua nolane ꝓtoꝛa bōa signat que p se q̄no pertā erāt mōrua. q: bi peccādo ꝓtoꝛa bona irrita fecerūt. Hec sic peccādo irrita fuit: ita p pniaz reuiuiscūt t ad meritū eternitatis pdesse icipiūt. Silr t illud. Bonū amat de⁹ qō plāxauit i peccāte. i illo. s. q̄ post illud bonū peccauit: ñ sil peccās t bonū opās exaiit: q: talbola op⁹ nō diligit de⁹ ad remiserationez. Pōt ēt accipi de opib⁹ bōis q̄ ab aliquo fuit dū malus ē t i petō mortali pſistit: vel ad xp̄m vel vsq; i finez. Que dicūt a deo remiserari t nō dari obliuioni q: pficiāt ad vitā eternā obtinēdā: hꝫ ad role rabil⁹ eternū iudicij suppliciū seriēdū. sic de fide t ceteris q̄ sine charitate bēnf. Aug. ait. Si qs ñ bōis charitatē q̄ pfect ad vnitatē ipōs t vinculū pacis quo eccliā ꝓnectit: i aliquo scismate cōstituꝰ nec xp̄z mozs Paris tribulatōes. famē. pstilentiōnē. vel flāmas. vel bestias. vel ipsā crucē. timoꝛe gehēne. nullo mō ista culpāda sūt: imo t laudāda ē patiētia. Nō.n. dicē poterim⁹ melius ei fuisse: vt xp̄m negādo nihil boꝛ pateret q̄ passus ē ꝓfitēdo: hꝫ estimādū ē fortasse tolerabilius ei eē futuꝝ iudiciū q̄z si xp̄m negando nihil boꝛ pateret: vt illō qō ait apls. Si tradidero coꝛp⁹ meū ita vt ardeā: charitatē ait nō būero nihil mihi pdest: nihil pdesse intelligit ad regnū obtinēdum: nō ad extremū indicij tolerabilius subeundum supplicium: t infra. Hec propter charitatem dicta sunt: sine qua in nobis nō potest esse vera penitentia: quoniaz in bonis charitas dei est que tolerat omnia.

¶ Perstringit victoꝛ sūmā vt alia addat. e

Ex bis ostēdit bona que sine charitate fiunt: pdesse qdē ad tolerabiliora pēnā sentiēdam: hꝫ nō ad vitā obtinēdaz. Illa ēt que i charitate qs facit: si postea ꝓlapsus fuerit nec exercuerit: nō eē in memoria dei. Ezech. dicit. Si auerterit se iustus a iustitia ꝙ fecerit uniuersitatē nūqd vinet? oēs iustitie eius quas fecerit nō recordabit. i. petō suo morē: t nō erunt i memoria iustitie qō fecit. In cuius loci expositiōe Greg. ait. Hic nobis maxie ꝓsiderandū ē: q: cuꝰ mala ꝓmittim⁹ sine cā ad memoriā trāsacta bōa fuocam⁹: qñ i ꝓperrantē malozꝝ nulla ds eē fiducia bonoꝝ preteritoꝝ. intelligēdū est hoc ad vitā petipiēdā bōa preterita nō dare fiduciā: t si ad mercedem penā. alioqui ꝓmisse auctoritati aug. obuiaret. t bona ergo sine charitate facta t bona in charitate facta que ēcomiatur mortalis culpa: quaz non deler sequens penitentia ad sensum mutatio pene ꝓficiunt non ad vite fructum.

ibi cruciat⁹ eternos. Ad qđ nñdem⁹ deus vt oium rex ira supplicioꝝ quoꝝ scire mensuras: t nō pcuriri sniam inducis: nec illi i petōe exercē de debinc pene auferri prāet t magnū peccatū magnis diuturnisqꝫ lui cruciatib⁹. Siquis vo punir⁹ fr rpaliter vt ille q ligna colligerat: talos postea nō punit: q: culpa leuis pñs supplicio ꝑpēsat. leuis.n. culpa leui supplicio ꝑpensat. Dño satis inuit Nero. grauia petā t hic pūri graui supplicio: t in futuro pumēda eternalr: de qb⁹ penitentia nō agit inter flagella. Leuia vero que hic puniunt: leui pena ꝑ pēfatione recipe: qđ i bonis fieri nō ambigim⁹: t in malis forte ēt fit ira. Satis iā apper qđ illi de ppheria idurentur nō facere p eis qui dicūt ei q crimē sibi ffert: de alio venīā p:estari per Phiam. Alias quoꝫ auctoritates idicunt. Air.n. Greg. Plnit dño sup vnā cuitatē t sup alterā nō pluit: t eādez cuitatē ex parte ꝑpluit t ex parte aridā reliqt. Cum ille qui ꝓpriū odit ab alijs vicijs se corrigit: vna cadēqꝫ cuitas ex pte compluit t ex pte arida remanet: q: sunt qđā q ei ādaz vicia rescent: in alijs grauiter pduruat. Item Ambo. Prima ꝑsolatio est q: nō oblitus est miserī deus. Secūa p punitionē: vbi t si fides de fit pena satisfacit t remedia. Nōne quoꝫ vnū dicebas. Si quis vnū pcūi ꝑtereat altero tacito: t satisfactionē a sacerdote iniūctā explere: nūquid si t pcūi tacitū ꝑcurrus fuerit ꝑfectus p vtroꝫ ei penitēcia imponet. Longe hoc videt a rōne t ecclie ꝑsuetudine q̄ p eodē pctō ne reiteretur mihi hoc penitentiā imponit. Fuit ergo illa peccati condigna satisfactio: vnde t peccatum telerum videtur.

¶ Quomodo accipienda sint premissa. c

Ho rideri pōt sic. illud Gregō. Plnit dño t.nō ad eruinis vēiā ꝑ ad operis pcūi deserionē referēdus dr: vt nō pars cuitatis dicat cōplui: q: abactu t delectatione pcūi cui ali seruiebat nō ceſſat: nō q: eius veniam habeat. Hoc aturaqꝫ pluuia illa talis penētia q̄ ab opere pcūi reuocat: q: ex fonte gre dei id cordi instillat: vt vel sic paulatim ad pñam veniat: vel eo min⁹a deo puniat qui diuturno: delectatiōe t actu peccati magno sibi accumulet tormētū. Si vero ad indulgentiā reat⁹ pluuia referat: euangelice fruic contrarie videbit. Si.n. ꝓpter misericordiaz q̄ go ꝓmo suo nō miseret: ēt q̄ dimissa sunt repetant ad penā: multo magis q̄ nondū sit dimissa pp odiū fratrū ad penā reseruari probantur. Et si ille qui arbiter fuit voluntatis ꝑstitutus est nō poterit incboare nouā vitā: vt ait Aug. nisi penitear cum veretis vite: quō ad nouitatē indulgentie pertinet qui odij veritatē nō depo fuit. Illud ēt quod Ambro. air. t si fides desit pena satisfacit t ē. nō de fide intelligit q̄ credit in deū: sed de cōscientia delicti. Deest.n. fides cum ꝑsenia peri nō subest. Mā cuius delicta nemo intelligat: est aliqñ in bone petñ cui⁹ nō bz ꝑsciam. Vnde apls. Nihil mihi ꝑscius sum: sed nō i hoc iustificat⁹ sum. Cū ergo go flagellat ꝓ petō cuius nō ē ꝑsci⁹ si patiēter fert penaz t humiliter amplectit cognitionē se forte pcūi hōe qđ nō intelligat: t p eo puniri a deo pena il la: satisfacit t relenat grauatū. Ad hoc aūt qđ objcit de satisfactiōe illa si satisfactio non fuit: iter imponēda est. Si vero iterū imponēda fi est: satisfactio fuit: t si satisfactio fuit: venīā im petrauit. Rideri pōt satisfactionē ió non fuisse q: ille dignos fructus pñie nō fecit. Est enim satisfactio pnie vt ait Aug. Peccatoꝝ cās cedere nec suggestionib⁹ eaꝝ acūmen indulgere. Ite sane qui sceleratē vixit nec curāt talē vitaz moresqꝫ corrigere: t inter ipsa facinora sua elemosynas frequētare nō cessant: frustra ideo sibi blādiunt: q: t dñs ait. Date elemosynā: t ecce oia munda sunt vobis. Hoc .n. cās late patet nō intelligit. Multa.n. sūt genera elemosynarū q̄ cum facimus admiramur: nō solū qui dat cibum cibū: sitienti potū t huiusmodi: sz ārq dat venīā petēti: elemosynā dat: t q emendat verbere in quez pñs dat: vel coercet aliū delicta: vel orat vt ei pctā dimittat: elemosynā dat: q: misericordiā praestat. Multa.n. bona ꝑstant inimo qñ eoꝝ ꝑsilē vitauerit t nō voluntatē ea maie: ē q̄ ex corde dimittim⁹ qđ in nobis qsqꝫ peccauit. Min⁹.n. magnū est ergo ei esse benuolū q tibi nihil mali fecit. Illud mlto grā diuus vt mīi ēt inimicū diligas: t ei q tibi malum vlt: t si pōt facit: semp bonū velis faciasqꝫ qđ possis. Qđ ergo dño air. Date elc. t oia munda sunt vobis: ita nec intellecturi sunt⁹ vt nō credētib⁹ rpm munda sint oia si elemosynas iktus dederint. Qui vult ordinate elemosynas dare a se dz primū incipe t ei ꝓmū sibi dat. Est.n. elemosyna op⁹ misericordie. verissimaqꝫ vicīi est. Miserere aie mee placēo deo. Non ergo se fallāt: qui p elemosynas largissimas fructuum suoꝝ vel peccatoꝝ: ipunitate se emere estimāt i peris pmanētes: q̄ ira diligit vt in eis operarie versari. Qui vo diligit ingratē odit alias suam: t q odit aiam suā nō ē misericors ei q̄ cru

delis. Diligendo quippe eā fm seculū: odit eā fm deū. Si ergo vult ei dare elemosynā sua p qua fit munda: odiat eā fm seculū t diligat eā fm deū. Hec elemosyna qua sibi hō ꝓmitt⁹ dz: mūdanē interiora. Ad qđ horrās rpc air. Mūdate q̄ intus sūt: imūdus .n. nihil ē mundum: q̄ pollutus sunt eoꝝ mens t ꝑscia vt air apls. Im mundi hō sūt oēs quos nō rquādat fides: q̄ credit in rpm de q̄ scriptū est. Mūdās fide corda eoꝝ. Sed ne istas elemosynas q̄ fūt de fructibus terre respuere rpc videret. Hec inqt opos tuit facere. f. iudiciū t charitatem dei: t illa nō omittere. i. elemosynas fructuū terreno⁹. Et his dat intelligi q̄ i ꝓtō mortali pmanētes: t si elemosynas largas faciāt: nō tñ p eas satisfaciunt: q: io: odiate agūt dū a se nō ieiqūt: nec ꝓprie dī elemosyna tale op⁹: dū sibi ipsis crudeles existūt nō placēto deo. Nō ergo vicēda est illa peri satisfactio: qnā go agit ꝓ vno petō: duz pdurat i altero: q: nihil pdest ieiunare t orare t alia bona agere nisi inōs reuocet a petō: t si aliquādo ꝑcurrus tacitū peccatū sacerdoti fuerit confessus: de vtroꝫ imponenda est ei satisfactio: q: de primo condigne nōn satisfecit.

¶ Secūm quosdam fuit satisfactio. d

Ubitadaz tñ vt fuisse satisfactio ꝙ infructuosa dū i petō altero pñstit: peipiet tñ fructū eri⁹: ieiqꝫ ꝓficet cuz peri altern⁹ penituerit. Tūc .n. vtrōqꝫ dimittē petñ t satisfactio pcedēs vinificat q̄ fuerat mortua: sic baptism⁹ illi q̄ ficte accepit: nec ꝓmiss⁹ valet cū fictio a tūte recedit ꝓ priaz Et i b⁹ opionis munimētū auctoritas idicunt. Air. n. aug. Potū ē credere t nra fides exposcitur vt cū gra rpi i hoie destruerit mala ꝓsora ēt remuneret bona: t cū destruerit qđ fuit nō iuenit: diligit bonū qđ i peccāte plāxauit. Ite Hiero. Si qñ viderio iter multa petā quēqꝫ facere aliq̄ iusta opa. nō ē tñ iust⁹ de⁹: vt pp multa mala oblituscat paucoꝝ bonoꝝ ꝙ facit ea metere t i bonā ꝓgregare q̄ bona i terra seminat. Sz hec dicta intelligim⁹ de illo q̄ i charitate quodaz tpe bona facit t bon⁹ ē. alio ꝙ tpe malē t multa petā facit. Nō ergo intelligēdū ē cū iter multa petā iusta opa fecisse: qñ fil codēqꝫ tpe petā fecerit t iusta opa. ꝙ diuersio tpib⁹ vtraqꝫ fecisse. Nisi.n. bon⁹ forte qñ bona fecit nō seminasse videret in terra bona. Destructio ergo malis post opa bona ꝓmissio. paiosa bona i charitate. f. facta. q̄ sequuta mala mortificauerit. pnia ꝙ dī malis habita vinificāt t remūerāt. Dñs apls Jac. Ideo fundamentū pnie ab opib⁹ mortuis: opa mortua nostre ꝓsone ꝓsona bona signat que p se ēno pmāsit erāt mortua. qa bi peccādo ꝓsona bona irrita fecerūt. Hec fit peccādo irrita fuit: ita p pniaz remissū t ad meritū eternitatis pdest se iceps. Silr t illud. Bonū amat de⁹ qđ plātauit i peccāt. i illo. f. q̄ post illud bonū peccauerit: si fit peccās t bonū opās eternitatē: tal bona op⁹ nō diligit de⁹ ad remuneratiōez. Pōt ēt accipi de opib⁹ bonis q̄ ab aliquo fuit dū malus ē t i petō mortali pstitit: vel ad rpm vel vitā si sincy. Nec dicāt a deo remūerari t nō dari oblitū nō q: pficiat ad vitā eternā obtinēdā: ꝙ ad tolerabilē cruciatū iudicij supplicia sentēdū. sic de fide t ceteris q̄ sine charitate bēnt. Aug. air. Si go ñ hās charitatē q̄ ꝓfert ad vitatē spūs t vitā lū pacis quo ecclia ꝓcurrit: si aliquo scāndalo cōstring⁹ nec rpm negās nihil bon⁹ pateret q̄ passus ē ꝑ timōre: ꝙ cruciādū ē forsan tolerabilius ei ē futuro iudicio qñ si rpm negando nihil bon⁹ pateret: vt illō qđ air apls. Si tradidero corp⁹ meū ita vt ardeā: charitatē air nō habeo nihil mihi ꝓdest nihil pdesse intelligat ad regnū obtinēdum: nō ad extremi iudicij tolerabilius subeundum supplicium: t infra. Hec propter charitatem dicta sunt: sine qua in nobis nō potest esse vera penitentia: quoniaz in bonis charitas dei est que tolerat omnia.

¶ Destruitur dictoꝝ summa vt alia addat. e

Ex his ostēdit bona que sine charitate fiunt ꝓdesse qđē ad tolerabiliorē penā sentiēdam: ꝙ nō ad vitā obtinēdaz. Illa ēt que i charitate qs facit: si postea ꝓpius fuerit nec eruire petur: nō ei in memoria dei. Ezech. dicit. Si auerterit se iustus a iustitia sua fecerit iniquitatē nūqd viuet? oēs iustitie eius quas fecerat nō recordabūt. i ꝓtō suo morietur: t nō erunt i memoria iustitie ei⁹ quā fecit. In cuius loci expositiōe Greg. air. Hic nobis magnopere ꝓsiderandū ē: qz cuz mala ꝑmutat⁹ fuerit ea ad memoriā reducta bona fruct⁹: qñ i ꝑpetratōe malo⁹ nulla dz ei fiducia bonoꝝ ꝓteritoꝝ. intelligēdū est hoc ad vitā ꝑpetuā: bona ꝓterita nō dare fiduciā: t si ad tempus pena aliqua ꝓmisse auferantur aug. obtinet. t bona ergo sine charitate facta t bona in charitate facta que cōcomitantur ignoscitur culpa: quas non velit sequens penitentia sua fortasse tamen pene ꝓficiunt non ad vite fructum.

¶ Auctoritateo alias idueit ꝓra eos q dicūt de vno peꝛō ꝓ niam agi altero tacito. f

Sanio arbitꝛo: illius eē rūsū q asserūt de vno crimīe pniaz agi ⁊ veniaz ꝓstari: alio i delectatiōe reētō vel p ꝓfessionē nō exꝓssito: q nō mō ꝓmittis auctoꝛari bꝰ ꝓfuturāf: ñ ēr indubiis. Aīt. n. aug. Sunt plēo quos pāret peccasse: ñ tñ oīo ꝛseruāres sibi q̄dā i qb⁹ delectarēf: nō a iaduertēres dīz sil murū ⁊ surdū a demōio liberasse. ꝓ ꝟ dicer nunq̄z nisi de oīb⁹ sanari. Si. n. vellet pcā ex pte ꝛseruari: bñē sepē demōia ꝓicere ꝓnit ꝛ expulsis expulit ār sepē vt oia eria sil ejciēda decerer. Legione ꝛo demoniū ab alio ejciēs nullā relīq̄t de oīb⁹ q liberati ꝓsideret: oīdēs q̄ si etiā pcā sint mille: oz de oīb⁹ pēnere. Nūq̄z aliquē sanauit dīus quē nō oīno liberauit. Totū enim hoiez sanauit i sabbato: q ⁊ coꝛp⁹ ab oi infirmitate: ⁊ aiaz ab oi magnōe: idcirco pēnēdē oportē sil dolere ꝺ oi crie. Scio. n. dīz inimicū cē oi ꝛti miōso. Quō ḡ q crimē ꝛseruat: de alio recipet vēiā: sine amoꝛe dei ꝓsequereꝰ ventā: sine quo nemo vnq̄z inuenit gram. Hostis. n. dei est dū offendit pseuerāter. Quedam. n. impietas infidelitatis est: ab illo q iustus ⁊ iustitia est diuini dū sperare veniā. Jā. n. sine vera pnīa uenīret gram. Pnīa. n. vera ad baptismi puritatez coīē ducere. Recte. n. penitēo qcqd sordis post purificatiōez baptismi ꝓtraxit: oz vt ablnat saltem lachrymis mēis. Oz satio durus est cui⁹ mētis dolorē oculi nō declarāt: sed sciat se culpabiliter duꝛz q desiet dāna ꝓpio vel mortē amici: ⁊ dolorē peri nō ostendit in lachrymis. Quicz ergo penitet: oīno penitea. Jdē. Penitēteo: si vere ēstis penitētes ⁊ nō estis irridētes: mutate vitā: recōciliamini deo. Pniam agite gemitus figite ⁊ rideo: subtanea dei pariam. Si pniam agis penitet. si nō penitet: nō es penitēs. Si ergo pēnet: cur facis q̄ male feciſti? Si ꝛē se penitet: noli facere. si adhuc facis: certe nō es pēnitēs. Jrē innocēt⁹ se ꝺo. Ammōem⁹ frēs nr̄os ne falsis penitētijs laqueoꝛ alias ꝺcipi ⁊ i ſternū ꝓtrahi patiant. Falsaz sit pniam esse ꝓstat: cuz spiēa plarib⁹ de vno solo pnīa agit: vel cū sic agitur de vno: vt non ꝺcedatur ab alio.

¶ Repetit de vera penitentia vt addat. g

Jmissio ꝓpicua fit notitia pnīe vel satisfactiōis. Illa. n. vera ē pnīa q̄ peccatū abolet: q̄ illa sola facit q̄ sceꝰ coꝛrigit. Illa ꝛo sceꝰ corrigit q̄ odium ꝓmissi crīs ⁊ ꝓpositū cū ꝺsiderio satisfaciēdi affert. Judas. q. penituisse legit sine assecutōe venie: q̄ tali pnīa si coꝛrexit crimē. Tñ il dicere, Nubil inde: ꝓfuit egisse pniam: ꝓ quā sceꝰ ceri gere nō potuit. Sic q̄ frater peccat in frām vt emēdare nō valeat q̄ō peccauit: pēt ei dimitti. finaliꝛ pmanēt opa: frustra voce assumit pnīa. B est q̄ō de eo ōf: ⁊ ofo eius fiat i pditiō: vt non solū emēdare nequeāt, pditōis nepbas: ñ. ꝓpꝛij bomicidij sceꝰ addiderit. Caue q̄ir itelligas illud: vt emēdare nō valeat: q̄ō peccauit ⁊ c. Nō. n. emēdatio b itelligēda ē rei dēpte recōpēsatio: ñ delicti exꝓsolvatio ⁊ abbominatio cū satisfactōis ꝺsiderio. Demiꝛ. n. iuste qs alicui q̄ restituere nō valet: vt oculū vel vitā ⁊ bē; ⁊ tñ si penituerit peti cū amoꝛe ꝺligne satisfactiōis venīā bz. Nec iō q̄ sq̄ putet q rez alienā iniuste abstulerit quā reddere pōt: ꝺ illo pctō penitē ac veniā ꝓseq nisi restituat ablatū. ꝗdm. n. res: ꝓp quam peccatū est nō redditꝰ si reddi pōt: nō agitur penitentia sed fingitur.

Postq̄z determinauit magister de penitē tia ḡrīā ad suā veritatē ꝺsidera quid sit pnīa ꝰ sui verā rōnez: ⁊ remouēs errorē quoꝛūdā qui ad rōnē pnīe addere volebāt finalē pseueran tiam. hic intēdit determinare de pnīa quantū ad sui integritatē quoꝛūdā errorē removēs q falso opinabant posse de vno pctō pniaz agi ⁊ nō de alio quod ē extra integritatē pnīe. Et diuidit in partes duas. in prima ponit rationes que sunt causa erroꝛis. in secunda improbat ipsuz errorē. ibi. Sanio arbitꝛo: illius esse ⁊c. Prima in duas ꝰs q̄ error ꝓlectus duos hūt modos positiōis. In pma. n. pte reprobat rōnes eoꝝ q dicebāt: q̄ de vno peccato sine alio peꝛerat pnīa agi ⁊ fructuose q̄ntū ad pēnā. In scā illoꝝ qui ponebāt q̄ hoc nō erat fructuosum ḡrīā ad pēnaz: ex. tuz ad fuꝛtz: q̄ de peccatis aliis pniam agerēt. Quod dīz tñ videtur ⁊c. Prima in duas. in prima excludit pbationē eoꝝ q̄ ex auctoritatibus canonis ꝓcedebat. Jsecūda ꝓbationes ex auctoritatibus sanctoꝝ ⁊ rōnes sumptas ibi. Alias ā; auctoritates idaciit ⁊c. Circa pmā tria facit. primo ponit obiectionē. secūdo solvit eam ibi. Sed ō hoc ergo oportet ⁊c. tertio excludit quandā dubitationē ex pcedenti solutione ortā ibi. Attende hectoꝛ ⁊c. Alias quoq; auctoritates ⁊c. Circa hanc ptes duo facit. primo ponit ꝓbationes illoꝝ quoꝝ pnīa est ex auctoritate Greg. secūda ex auctoritate Ambro. tertia ex rōe sumpta. vt p se pz. Secūdo solvit eam: et primo ad auctoritatē Gregorij. Dūc respōderi pōt ⁊c. secūdo ad auctoritatē Ambro. ibi. Illud aūt quod Ambro. aut ⁊c. Tertio ad rōnē ibi. Ad hoc aūt q̄ obiciē ⁊c. Quibusdā tñ videtur ⁊c. hic destruit ꝓbationes alteriꝰ positionis ⁊c. Et circa hoc duo facit. primo ponit eas. secundo solvit ibi. Sed hec dicta intelligamus ⁊c. Et ponit duas solutiones. quarum secunda incipit ibi. Potest etiam accipi de operibus bonis ⁊c. Et circa hoc duo facit. primo ostendit q̄ bona exꝓ charitatem facta essi valeāt ad tolerabilius iudicium sustinendum: nō tamen valeāt ad vitam consequendā. Secundo ostendit idem de operib⁹ in charitate factis que pōtest ꝓ peccatis mortiferis mortificari ibi. Illa etiam que in charitate ⁊c. Sanio arbitror ⁊c. hic improbat ipsum errorem. Et circa hoc duo facit. primo improbat errorem. secundo cōcludit veritatē. Lege sit vera ⁊ sufficiēs penitentia ibi. Ex premissis ꝓpicue fit ⁊c.

Jc est querendū de satisfactiōe et de gñ⁹ eī⁹. Uti ḡnus hic ḡrunf. primo de ipa satisfactiōe. Scdo de elemosyna. 3ꝰ de iciūio. 4ꝰ de oſonctibus cui tribus bō satisfacit. ¶ Circa pmū ḡrunf quīq. p̄ḡd sit satisfactio. 2ꝰ vtrum pōle sit a nobis deo satisfieri. 3ꝰ ḡliter bō satisfacere possit. 4ꝰ q̄ que. 5ꝰ vtrū restitutio sit pars satisfactionis.

Ad primum sic ꝓcedit. Videt q̄ satisfactio nō sit neq; virtus neq; ḡnus actꝰ. ola. n. virtutis actꝰ ē meritoꝛi⁹. Jz satisfactio nō ē meritoria vt vſ. q̄ meritū gratuitū ēz satisfactio ꝺbitū antēdit. ḡ satisfactio nō ē actꝰ virtutis. ¶ P. ois actꝰ virtutis ē volūtarⁱ. sed aliq̄n fit alicui satisfactio de aliq̄ eo inuito: vt q̄n aliq̄s p offēsa i alterꝫ ꝓmissa a iudice punit. ḡ satisfactio nō ē virtutis actꝰ. ¶ P. ſz pbz in. 8. ethi. In virtute motiua ꝓncipale ē electio. ſz satisfactio nō fit p electionē. ſz respicit ꝓncipaliꝛ exteriora opa. ḡ nō ē virtutis actus. ¶ Sz 3. satisfactio ad pniaz ptinet. ſz pnīa ē vt⁹ vt pbat dcm. ē. ḡ satisfactio ē actꝰ virtutis. ¶ P. nullꝰ actꝰ opat ad electōez peti nisi sit actus vtutⁱ. q̄z ꝓtū destruit ꝓtuū ꝓtū. ſz p satisfactionez petit tollit ānihilat. ḡ satisfactio est virtutis actus.

¶ Ulteriꝰ vī q̄ nō sit actꝰ iustitie. q̄z satisfactio fit ad bꝰ q̄ recōciliet ei q̄ offendit: ſz recōciliatio cū sit amoris ad charitatē ꝓtinet. ḡ satisfactio est actꝰ charitatⁱ. ⁊ nō iustitie. ¶ P. cāe pctoꝝ in nob sūt passiōes aie q⁹ ad matū inclinantur. ſz iustitia ſz pbz nō ē circa passiōes. ſz circa operationes. cū ḡ ad satisfactionē ꝓtinet petoꝝ cās excidere vt lita dī. Videt q̄ nō sit actꝰ iustitie. ¶ P. cauere in futuꝝ nō ē actꝰ iustitie. ſz magis ꝓuidētie. cui⁹ ꝓ ponit cautela. vt in. 3. lib. ꝓl. 33. dcīt. ē. ſz B ꝓtinet ad satisfactionē. q̄ ipse⁹ est suggestiōis petoꝝ aditꝰ nō idulgere. ḡ satisfactio nō est actꝰ iustitie. ¶ Sz 3. nulla vⁱ attēdit rōnē ꝺbi nisi iustitia. ſz satisfactio bonoꝝ ꝺbitoꝝ ꝺo ipēdit. vt Ansel. dīc. ḡ satisfactio ē iustitie actꝰ. ¶ P. nulla vⁱ hꝫ rez exterioꝝ nisi ade q̄tōs ꝓfecē nisi vnā. ſz B sit ꝓ satisfactōs: q: 2ōlitur eāliter emēde ad effectū ꝓcedētē. ḡ satisfactio ē vnius actꝰ.

¶ Ulteriꝰ vī q̄ ditō satisfactiōis in lſa. inconuenienter pōnatur ab Aug. dīc. n. q̄ satisfactio ē petoꝝ cās excidere ⁊ eorum suggestiōib⁹ aditū nō idulgere. cū. n. actus alis peti fomes ē. ſz in hac vita nō possim⁹ fomitē excidere. ḡ satisfacere nō ē cās petoꝝ excidere. ¶ P. cā peti ē fortior q̄ peccatū. ſz bō p se nō ꝑt petū excidere. ḡ multo min⁹ cās peti. ⁊ sic idē q̄ ꝑius. ¶ P. satisfactio cū sit ꝓ pnīe ꝓteritā respicit nō futurū. ſz nō idulgere aditū suggestiōib⁹ petoꝝ respicit futuꝝ. ḡ nō ꝺz poni in ditōne satisfactōis. ¶ P. satisfactio ꝺz respū officie ꝑtere. ſz ō offēsa ꝓcedēti nulla fit mētio. ḡ icōueniēter assignat ditō satisfactōis. ¶ P. Ansel. ponit aliā ditōnē in li. Cur de. bō. ſatisfactio ē bonoꝝ debitū ꝺo ipēdere in q̄ nulla fit mētio bonoꝝ q̄ Aug. ponit. ḡ altera exꝫ videt eē incōpetēs. ¶ P. bonoꝝ ꝺbitoꝝ deo nō pōt imbeb⁹ impēdere. ſz satisfactio nō ꝺpetit innocenti. ḡ ditō nō Ansel. est male assignata.

¶ Ad q̄ꝰ. q. q̄ aliqs actꝰ ꝺz ē actꝰ virtutis dupl̄r. Uno modo ex ſmālitē ipsius vt ꝺfectū ꝺbite circūstātie actꝰ virtutis dici ꝓt: q̄ libꝫ talis actus ꝓtuti ēt in tali fine. ſz ē ambulare. log. ē bē. Alio modo ex aliquo actꝰ ē actꝰ virtutis formaliꝛ: in tlio nomie formā ⁊ rōnē virtutis ꝓpriā hꝫ. ſz ē. ſortiter ſustinere ꝺz actꝰ fortitudinis. formale ex ānīmo ſz virtutis motiuū ē rō medij. vñ ois actꝰ q̄ rōnē medij ꝺpetit actꝰ virtutis formaliꝛ ē. ⁊ q̄ ejus tāo modū ē q̄ suo nole satisfactio ꝺpetit. nō. n. de aliq̄ satisfactū nisi fm ꝓportionē ejusdē ad aliq̄d. cōstat q̄ satisfactio ēt formaliꝛ actꝰ virtutis. ¶ Ad ꝑmū q̄ ꝺz q̄ ejus satisfacere in se sit ꝺbitū. nō inquirit satisfactio vo luntarie hoc opus exequi. rōnem grauiti accipit ex pe operantis: ⁊ sic operans facit de necessitate virtutis. cū ḡ eius ꝺbitū diminuere bz meritū. q̄ necessitate ꝺpetit. q̄ voluntati contrariat. vñ si voluntas necessitati consentiat nō rō meriti tollit. ¶ Ad 2ꝰ ꝺcm q̄ actꝰ virtutis non regrit voluntariꝰ in eo q̄ potē sed in eo q̄ facit. q̄ illius actus est. ⁊ ideo cū ille in q̄ inducit vindictam. ꝓpter se bēat vt patiēs ad satisfactionē nō vt agēs. nō exigit ea volūtaria sit satisfactio sed in iudice facientē. ¶ Ad tertium ꝺcendū q̄ ꝓncipale in virtute potest accipi dupl̄r. Uno modo ꝓncipale in ipsa inquantus est virtus. sic ea que ad rationez pertinent. vel magis ei ꝓpinqua sunt ꝓncipalioꝛa sunt in virtute. ⁊ sic electio ⁊ interiores actus in virtute inquātuz virtus est principaliores sunt. Alio modo ꝓncipale in ipsa inquantus est talis virtus. ⁊ sic ꝓncipalius in ipsa est ex quo determinationem recipit: actus aūt interiores in aliquibus virtutib⁹ determinant per exteriores. q̄a electio ḡ est circa ois⁹ virtutibus ex hoc q̄ est electio talis actus. efficitur ꝓpriꝰ virtutis. ⁊ sic actus exteriores in aliquib⁹ virtutib⁹ sunt ꝓncipaliores. ⁊ ita ꝺcendū in satisfactione.

¶ Ad 3ꝰ. q. ꝺcī q̄ fm pbz in. 5. ethi. medio iustitie accipit fm adeq̄tionē rei ad rē in ꝓportionalitate aliqua. vñ cū talem adeq̄tionē ipius nomē satisfactionis ꝓpetat: q̄ hoc adiuerbiū satis equalitatē ꝓportionis ꝺsignat: ꝺcendū sit q̄ satisfactio formaliter iustitie actus est: sed iustitie actus fm pbm est vel sui ad alterū. vt quādo aliquis reddit alteri q̄d ei ꝺz. vel alterius ad alterū. sicut q̄ inducit iustitiā inter duos. q̄ aūt actus iustitie est sui ad alterum equalitas in ipso faciēte cōsistit. q̄ aūt alterius ad alterū equalitas cōsistit in iusto passo. Et q̄ satisfactio equalitatē in ipso faciēte exꝑmit: dicit actū iustitie qui est sui ad alterū. ꝓpie loquēdo sicut ad alterū pōt aliqs facere iustitiā vel in actionibus ⁊ passionib⁹. vel in reb⁹ exterioribus. sicut enim iniuria fit alteri vel subtrahēdo res vel sub aliquā actionē lesēdo. Et q̄ vltus verū exteriorem est dare. ideo actū iustitie fm q̄ equalitatez in reb⁹ exterioribus cōstituit. ꝓpie dicit hoc q̄ est reddere. ſz satisfacere manifeste cōsistit ⁊ē in actionib⁹ penalitatē aliq̄s q̄ vnū p altero ponat. Et q̄ adeq̄tationē ad rē nō inquirat lius. ideo satisfactio inequalitatē actionū ꝓpter quā equalē offensā cōstituat. ⁊ nō ex respectu ad offensas procedēt. nulla aūt pars iustitie recipit offensas. peccātē nisi vindicativa iustitia que equalitatē ꝓbet in eo qui iustum patit indifferēter sine sit ꝓpria idē q̄ agit. vt quādo aliqs sibi ꝓpriā penā iferr. sine nō sit idē. vt q̄ inducit alium punit ad vtrūq; vindicativa iustitia se habēte. Similiter ⁊ pnīa que cōsistit circa ea que facit ꝓpter. q̄ ipsemet pēnā ꝛē. sic quodāmō pnīa videat̄ iustitie q̄ēs sit. ⁊ ꝓpter hoc cōstat q̄ satisfactio ḡ equalitatē respectu offensē ꝺpetēs facere ipsam. cum iustitie ē ḡnus ad illā ḡnē que pnīa vtit. ¶ Ad 4ꝰ ḡ ꝺcm q̄ satisfactio vt ex ditis pz ḡnis ḡlis iustitie ē. ⁊ ꝓpter hoc ad ēdē ꝑtinet iustitie ⁊ recōpētia. vñ sicut iniuria illata recōpētie. ita ⁊ iniuria illata satisfactioni. ⁊ immediate ad ēdē ꝑtinet iustitie pungere. ⁊ pnīa ad iustitiā ēdē. ⁊ amicitie opposita ira ⁊ satisfactio ꝺcm ad ēdē. ⁊ ad iustitiā amicitie pōt. ⁊ ad amicitiā iustitie pōt. ⁊ ad aliqd eiciendū ab illa tollitur. ꝓcedit aūt ab illo ad cui⁹ finē vltet⁹ motus. ⁊ ordinat. ipsemet aūt ab illo ad cui⁹ finē vltet⁹ motus. ⁊ sic satisfactio eligit me ē a iustitia. ⁊ ipsemet a caritate. ¶ Ad 5ꝰ ꝺcm q̄ ḡnus iustitia sit ꝓcipue circa operatōes: tñ ad 2ꝰ ꝺcm q̄ ḡnus iustitia sit ꝓcipue circa operatōes: tñ ex ditis ꝓbat ḡnus ēdē iustitie ꝓcipue circa passiones. q̄ ex passiōibus cōsequit̄ ne alteri lesionē inferat. ⁊ ꝓpter hoc ad ēdē ꝑtinet iustitie ⁊ recōpētia. ⁊ ꝓpter hoc ad ēdē ꝑtinet satisfactio. ⁊ ita ad ēdē ꝑtinet iustitie ⁊ satisfactio. ⁊ ꝓpter hoc ad ēdē ꝑtinet iustitie ⁊

¶ Auctoritates alias iducit ɔtra eos q dicut de vno pctō pniam agi altero tacito. f

Satis arbitror: illis eē risū q asserūt de vno crimine pniaʒ agi ⁊ veniaʒ pstari: alio i delectatiōe retēto vel pfessionē nō exposito: q nō mō pmissis auctaribꝰ ɔtrariāt: ʒ ēt subditis. Ait.n.aug. Sunt plēs quos pēiter peccasse: ʒ tñ oīo īseruātes sibi q̄dā i qbꝰ delectēt: nō aiaduertētes dñʒ sil' muni ⁊ surdū a demōio liberasse. p h docet nunq̄ nisi de oibꝰ sanari. Si.n.vellet petā ex pte īsernari: hūtē sepē dmōia pficere potuit sed expulsis expulit āt sepē vt oia cria sīl eijcienda doceret. Legionē vo demoniū ab alio eijciēs nullū reliqt de oibꝰ q liberatū possideret: oñdēs qꝛ si etiā petā sint mille: oʒ de oibꝰ pēitere. Nūq̄ aliquē sanauit dñs quē nō oino liberauit. Totū enim hoīeʒ sanauit i sabbato: q: ⁊ corpꝰ ab oi īfirmitate: ⁊ aiaʒ ab oi ɔtagiōe: idicās pēitētē opozē sil dolere d oi crīe. Scio.n.dñʒ imicū eē oī crimioso. Quō ḡ q crimē reseruat: de alio reciper veniā: sine amore dei ɔsequeret veniā: sine quo nemo vnq̄ inuenit grām. Hostis.n.dei est dū offendit pseuerāter. Quedam.n.impietas infidelitatis est: ab illo q iustus ⁊ iusticia est dimidiū sperare veniā. Iā.n.sine vera pnia inueniret grām. Pnia.n.vera ad baptismi puritateʒ conaī ducere. Recte.n.penitēs qcqd sordis post purificatiōeʒ baptismi ɔtraxit: oʒ vt abluat saltem lacbrymis mētis. Sʒ satis durus est cuꝰ mētis dolorē oculi nō declarāt: sed sciat se culpabiliter durū q deflet dāna tpis vel mortē amici: ⁊ dolorē peti nō oñdit in lacbrymis. Queʒ ergo penitet: oino peniteat. Idē. Penitētes: si vere estis penitētes ⁊ nō estis irridētes: mutate vitā: recōciliamini deo. Pniam agis genua figis ⁊ rides: subsanas dei patiam. Si pniam agis penitet. si nō penitet: nō es penitēs. Si ergo pēitet: cur facis q̄ male fecisti? Si fecisse penitet: noli facere. si adhuc facis: certe nō es pēitēs. Itē inocētiꝰ scdꝰ. Admonemꝰ frēs nrōs ne falsis penitētijs laycoꝝ aias decipi ⁊ i infernū ptrahi patiant. Falsaʒ aūt pniam esse ɔstat: cuʒ spretis pluribꝰ de vno solo pnia agit: vel cū sic agitur de vno: vt non discedatur ab alio.

¶ Repetit de vera penitentia vt addat. g

Ex pmissis pspicua fit notitia pnie vel satisfactiōis. Illa.n. vera ē pnia q̄ peccatū abolet: qꝺ illa sola fac q̄ scelꝰ corrigit. Illa vo scelus corrigit q̄ odium ɔmissi crīs ⁊ ɔmittēdi cū desiderio satisfaciēdi affert. Iudas.n.penituisse legit sine asseqtiōe venie: q: tali pnia nō correxit crimē. Vñ Hiero. Nihil inde pfuit egisse pniam: p quā scelꝰ corrigere nō potuit. Sic qsi frater peccat in frēm vt emēdare nō valeat qꝺ peccauit: pōt ei dimitti. sin aūt pmanet opa: frustra voce assumit pnia. h est qꝺ de eo dr̄: ⁊ orō eius fiat i petm: vt non solū emēdare nequerit pditōis nephas: ʒ ppꝛ homicidij scelꝰ addiderit. Caue qr̄ itelligas illud: vt emēdare nō valeat: qꝺ peccauit ⁊c. Nō.n.emēdatio h itelligēda ē rei dēpte recōpēsatio: ʒ delicti exprobatio ⁊ abhomiatio cū satisfactōis desiderio. Denit.n.iniuste qs alicui qꝺ restituere nō valet: vt oculū vel vitā ⁊ hꝰ: ⁊ tñ si penituerit peti cū amore ɔdigne satisfactōis veniā hʒ. Nec io q̄sq̄ putet q rez alienā iniuste abstulerit quā reddere pōt: de illo petō penitē ac veniā ɔseq nisi restituat ablatū. Qr̄ dit.n. rex: pp quam peccatū est nō reddit si reddi pōt: nō agitur penitentia sed fingitur.

Postq̄ determinauit magister de penitētia q̄tū ad sui veritatē oñdens quid sit pnia ʒ sui verā rōne: ⁊ remouēs errorē quorūdā qui ad rōnē pnie addere volebāt futurā pseuerātiam: hic intēdit determinare de pnia quantū ad sui integritatē quorūdā errorē remouēs q falso opinabant posse de vno petō pniaʒ agi ⁊ nō de alio: quod ē ɔtra itegritatē pnie. Et diuiditur in partes duas. in prima ponit rationes que sunt causa erroris. in secunda improbat ipsiʒ errorē. ibi. Satis arbitror: illis esse ⁊c. Prima in duas: h̄ qꝛ erroꝝ pdictus duos hūit modos positiōis. In pma.n. pte reprobat rōnes eoꝝ q dicebāt qꝛ de vno peccato sine alio poterat pnia agi ⁊ fructuose q̄tū ad pleno. In scda illoꝝ qui ponebāt qꝛ hoc nō erat fructuosum q̄tū ad plenū: ʒ q̄tū ad futuꝝ qꝺ de peccatis alys pniam agetibi. Quibusdaʒ tñ videtur ⁊c. Prima in duas. in pma excludit pbatiōnē eoꝝ q̄ ex auctoritatibus canonis pcedebat. i scda pbatiōēs ex auctoritatibus sanctoꝝ ⁊ rōes sumptas: ibi. Alias ʒ auctoritates iducūt ⁊c. Circa pmū tria facit. primo ponit obiectionē. secūdo soluit eam: ibi. Sed q̄ his ergo oportet ⁊c. tertio excludit quandā dubitationē ex precedenti solutione ortaʒ: ibi. Attende lector ⁊c. Alias quoqꝫ auctoritates ⁊c. Circa hanc pteʒ duo facit primo ponit pbationes illoꝝ: quoꝝ pma est ex auctoritate Greg. secūda ex auctoritate Ambro. tertia ex rōe sumpta: vt p se ps. Secūdo soluit eas: ⁊ pmo ad auctoritatē Gregorij: ibi. Dici respōderi pōt ⁊c. secūdo ad auctoritatē Ambro. ibi. Illud aūt quod Ambro. ait ⁊c. tertio ad rōnē ibi. Ad hoc aūt qꝺ obicit ⁊c. Quibusdā tñ videtur ⁊c. hic destruit pbatiōes alterius positionis ⁊c. Et circa hoc duo facit. primo ponit eas. secundo soluit: ibi. Sed hec dicta intelligimus ⁊c. Et ponit duas solutiones: quarū secunda incipit ibi. Potest etiam accipi de operibus bonis ⁊c. Et circa hoc duo facit. primo ostendit qꝛ bona extra charitatem facta etsi valeāt ad tolerabilius iudicium sustinendum: nō tamen valent ad vitam consequendaʒ. Secundo ostendit idem de operibꝰ in charitate factis que postea p peccatum mortificantur: ibi. Illa etiam que in charitate ⁊c. ¶ Satis arbitror ⁊c. hic improbat ipsum errorem. Et circa hoc duo facit. pmo improbat errorem. secundo cōcludit veritatē. Loquor sit vera ⁊ sufficiēs penitentia. ibi. Ex pmissis pspicue fit ⁊c.

Hic ēst querendū de satisfactiōe et de ptibꝰ eiꝰ. Vñ q̄tuor hic q̄runt. Primo de ipsa satisfactiōe. Scdo de elemosyna. Tertio de ieiūio. 4° de orōnibus em tribus hō satisfacit. ¶ Circa pmū q̄runt qnq̄. p qd sit satisfactio. 2° vtrū posse sit a nobis deo satisfieri. 3° q̄liter hō satisfacere possit. 4° p que. 5° vtrū restitutio sit pars satisfactionis.

Ad primum sic pcedit. Videt qꝛ satisfactio nō sit neq̄ vtus neq̄ vtutis actꝰ. ois.n. vtutis actꝰ ē meritoꝛꝰ: ʒ satisfactio nō ē meritoria vt vr̄. qꝛ meritū gratuitū ē: ʒ satisfactio dbitū attēdit. ḡ satisfactio nō ē actꝰ vtutis. ¶ P. ois actꝰ vtutis ē voluntariꝰ. sed aliqñ fit alicui satisfactio de aliq̄ eo inuito: vt qñ aliqs p offēsa i alteꝝ ɔmissa a iudice punit. ḡ satisfactio nō ē virtutis actꝰ. ¶ P. ʒ phs in. 8. eth. In vtute morali pncipale ē electio. ʒ satisfactio nō fit p electionē: ʒ respicit pncipalr exteriora opa. ḡ nō ē vtutis actus. ¶ Sʒ ɔ. satisfactio ad pniaʒ ptinet: ʒ pnia ē vtꝰ vt sup dcm ē. ḡ satisfactio ē actꝰ vtutis. ¶ P. nllꝰ actꝰ opāt ad electōes peti nisi sit actus vtutis: q: ɔriū destruit pꝛiū ɔriū. ʒ p satisfactiones petm tolli: ānihilāt. ḡ satisfactio est virtutis actus.

¶ Ulteriꝰ vr̄ qꝛ nō sit actꝰ iustitie. q: satisfactio fit ad h q recōciliet ei quē offendit: ʒ recōciliatio cū sit amoris ad charitatē ptinet. ḡ satisfactio est actꝰ charitatis ⁊ nō iustitie. ¶ P. cāe petōꝝ in nob sūt passiōes aīe qbꝰ ad malū incitamur: ʒ iustitia ʒ phs nō ē circa passiōes: ʒ circa opationes. cū ḡ ad satisfactionē ptineat petōꝝ cās excidere vt i lra dr̄. Videt qꝛ nō sit actꝰ iustitie. ¶ P. cauere in futuꝝ nō ē actꝰ iustitie: ʒ magis prudētie: cuꝰ ps ponit cautela. vt in. 3. li. di. 33. dcm ē. ʒ h ptinet ad satisfactionē. qꝛ pctīꝰ est suggestiōibꝰ petōꝝ aditū nō idulgere. ḡ satisfactio nō est actꝰ iustitie. ¶ Sʒ ɔ. nlla vtꝰ attēdit rōnē dbiti nisi iustitia: ʒ satisfactio honorē dbitū do ipēdit. vt Ansel. dic. ḡ satisfactio ē iustitie actꝰ. ¶ P. nlla vtꝰ hʒ reꝝ exterioꝝ adeq̄tiōē pficere nisi iustiꝰ. ʒ h fit p satisfactōs: q: ɔstituit eq̄litas emēde ad offēsā pcedētē. ḡ satisfactio ē iustiꝰ actꝰ.

¶ Ulteriꝰ vr̄ qꝛ diffō satisfactiōis in lra. inɔueniēter pōatur ab Aug. dic.n. qꝛ satisfactio ē petōꝝ cās excidere ⁊ eorum suggestiōibꝰ aditū nō idulgere. cā.n. actualis peti fomes ē. ʒ in hac vita nō possumꝰ fomitē excidere. ḡ satisfacere nō ē cās petōꝝ excidere. ¶ P. cā peti ē fortior q̄ peccatū. s; hō p se nō pt petm excidere. ḡ multo minꝰ cās peti. ⁊ sic idē qꝺ pꝰ. ¶ P. satisfactio cū sit ps pnie pteritū respicit nō futurū. ʒ nō idulgere aditū suggestiōibꝰ petōꝝ respicit futuꝝ. ḡ nō ʒ poni in diffōne satisfactiōis. ¶ P. satisfactio dr̄ respcū offēse pterite. ʒ h offēsa pcedēti nlla fit mētio. ḡ icōueniēter assignat diffō satisfactiōis. ¶ P. Ansel. ponit aliā diffōnē in li. Cur deꝰ hō. ʒ satisfactio ē honorē debitū dō ipēdere: in q̄ nlla fit mētio hoꝝ q̄ Aug. h ponit. ḡ altera eaꝝ videt eē incōpetēs. ¶ P. honorē debitū deo pōt inhocēs ipēdere. ʒ satisfacere nō cōpetit inocenti. ḡ diffinitio Ansel. est male assignata.

¶ Rñdeo dr̄ ad pꝰ. q. qꝛ aliqs actꝰ dr̄ ē actꝰ vtutis dupl'r. Uno mō mālr: sic qlibʒ actꝰ q nō hʒ malitiā iplicitā vl defectū dbite circūstātie actꝰ vtutis dici pōt: qlibʒ tali actu pōt vtꝰ in suū finē: sic ē ambulare loq ⁊ hmōi. Alio mō dr̄ aliquis actꝰ eē actꝰ vtutis formalr: q: in suo nomie formā ⁊ rōnē vtutis iplicitā hʒ: sic fortiter sustinere dr̄ actꝰ fortitudis. formale āt cuiuslʒ vtutis moral' ē rō mediū. vn̄ ois actꝰ q rōnē mediū iportat actꝰ vtutis formalr ē. ⁊ qꝛ eq̄litas mediū ē qꝺ suo noie satisfactio iportat: nō.n. dr̄ aliqd satisfactū nisi sm pportionē eq̄litatis ad aliqd. cōstat qꝛ satisfactio ē formalr est actꝰ vtutis. ¶ Ad pmū ḡ dōꝝ qꝛ q̄uis satisfacere in se sit debitū: in q̄tū tn̄ satisfaciēs voluntarie hoc opus exequit rōnem gratuiti accipit ex qꝛ operantis: ⁊ sic operans facit de necessitate virtutē. ex eiꝰ debitū diminuere hʒ meriti qꝺ necessitati ipmat: q̄ voluntati contrariat. vn̄ si voluntas necessitati consentiat nō rō meriti tollet. ¶ Ad 2m dōm qꝛ actꝰ vtutis non requirit voluntarius in eo q patit: sed in eo q facit: q: illius actus est. ⁊ ideo cū ille in quē iudex vindictam exercet se hēat vt patiēs ad satisfactionē nō vt agēs: nō opꝫ qꝛ pena voluntaria sit satisfactio sed in iudice faciente. ¶ Ad tertium dicendū qꝛ pncipale in virtute potest accipi dupliciter. Uno modo pncipale in ipsa inq̄ntū est virtus: ⁊ sic ea que ad rationē pertinent vel magis ei ppinq̄nt sunt pncipaliora sunt in virtute. ⁊ sic electio ⁊ interiores actus in virtute inq̄ntū virtus est principaliores sunt. Alio modo pōt accipi pncipale in virtute inq̄ntum est talis virtus: ⁊ sic pncipalius in ipsa est ex quo determinationem recipit: actus aūt interiores in aliquibus virtutibꝰ determinant per exteriores: q: electio q̄ est cōis oibꝰ virtutibus ex hoc qꝛ est electio talis actus efficitur ppria hꝰ virtutis: ⁊ sic actus exteriores in aliquibꝰ virtutibꝰ sunt pncipaliores: ⁊ ita ɔtingit in satisfactione.

¶ Ad 2m q. dōꝝ qꝛ sm phs in. 5. eth. mediū iustitie accipit sm adeq̄tionē rei ad rē in pportionalitate aliqua. vn̄ cū talem adequationē ipsiʒ nomē satisfactionis iportat: qꝛ hoc aduerbiū satis equalitatē pportionis designat: constat qꝛ satisfactio formaliter iustitie actus est. sed iustitie actus sm phm est vel sui ad alterū: vt quādo aliquis reddit alteri qꝺ ei dʒ: vel alterius ad alterū: sicut qñ iudex facit iustitiā inter duos. qñ aūt actus iustitie est sui ad alterū: eq̄litas in ipso faciēte cōstituit. qñ aūt alterius ad alterū: eq̄litas cōstituit in iustū passo. Et qꝛ satisfactio equalitatē in ipso faciēte exprimit: dicit actū iustitie qui est sui ad alterū pprie loquēdo: sed sui ad alterū pōt aliqs facere iustitiā vel in actionibus ⁊ passionibꝰ: vel in rebꝰ exterioribus. sicut etiā iniuria fit alteri vel subtrahēdo res vel sub aliquā actionē ledēdo. Et qꝛ vtus rerū exteriorū est dare: ideo actū iustitie sm qꝛ eq̄litatē in rebꝰ exterioribus cōstituit pprie dicit hoc qꝺ est reddere: ʒ satisfacere manifeste eq̄litatē in actionibꝰ demōstrat: q̄uis q̄nqꝛ vnū p altero ponat. Et qꝛ adequatio nō est nisi inequalium: ideo satisfactio inequalitatē actionū psupponit: que quidē offensaʒ cōstituit. ⁊ io hʒ respectū ad offensaʒ precedentē. nulla aūt pars iustitie respicit offensas pcedētes nisi vindicatiua iustitia que equalitatē astruit in eo qui iustum patit indifferenter siue sit patiēs idē qꝺ agēs vt quādo aliqs sibiipsi penā infert: siue nō sit idē vt qñ iudex alium punit ad vtrūqꝫ vindicatiua iustitia se habens. Similiter ⁊ pnia que eq̄litatē dūtaxat in faciēte iportat: q: ipsemet penā recipit: sic quodāmō pnia vindicatiue iustitie ipsa sit. pter hoc cōstat qꝛ satisfactio q̄ equalitatē respectu offense pcedētis faciēte iportat opus iustitie ē q̄tum ad illā pte que pnia dr̄. ¶ Ad pꝰ ḡ dōm qꝛ satisfaciens vt ex dictis patet q̄dā iniurie illate recōpēsatio. vn̄ sicut iniuria illata imediate ad eq̄litatē iustitie ptinebat ⁊ p ɔns ad ineq̄litatē amicitie opposita ita ⁊ satisfactio directe ad eq̄litatē iustitie pducit: ⁊ ad eq̄litatē amicitie ex ɔnti: ⁊ qꝛ actꝰ aliqs elicitur ab illo habitu pquē ad cuꝰ finē imediate ordinat: ipatur aūt ab illo ad cuꝰ finē vltimꝰ ordinat: io satisfactio elicitiue ē a iustitia: sʒ ipatiue a caritate. ¶ Ad 2m dōm qꝛ q̄uis iustitia sit pncipalr circa opatiōes: tñ ex ɔnti ē circa passiōes inq̄ntū sūt opationū cāe: sed sic ut iustitia cohibet irā ne alteri lesionē iniuste inferat: ⁊ ɔcupiscētiā ne ad aliorꝝ thorꝝ accedat: sic etiā satisfactio potest petōꝝ cās excidere. ¶ Ad 3m dōm qꝛ qlibet vtus moralis pticipat actꝰ prudētie eo qꝛ formalr ipsa cōplet in eis rōnē vtutis: cū sm eā mediū accipiat in singulis vtutibus moralibꝰ: vt ps p diffōneʒ vtutis posita supra.

C Ad 1m q. 86 q. institia nō ad hoc rñ rendit vt ineqlitas ame precedēt auferat pnalēm culpē pcrā. sed vt in statu cōiuncte cōfiteat custodiat. q. fm pēm in. 2. Ethi. pene mediatine tit. vñ v iustificatio q̄ fit iustitie act' penā. ideo ante v medicina curās pcā pcrā. pterita. presentia. futura: v ab q̄ bō boi sanitate: v pterita recōpēsāt: v ō futuris cauet. Et fm B magis pōt iustificatio dici. vno' ex ipsi culpe pene ante q̄ recōpēsādo curat: v sic vt q̄ satisfactio ē iniuste illate recōpēsatio fm iustitie cōiuncte. v in idē v redire ad statū. q. q̄ satisfacere est deo debitū honorē ip̄e dere vt cōdiderat debitū rōne culpe: omisse. Alio' pōt esse finis fm q. pcurat a culpa futura: sic dicimus ēl B Aug. pterita: sic a morbo corporali fit p obiationē cāri q̄ mod' cōtig. pōt ois in ydolatria nō pōt mod' leg. si. Imedio. bo ydolatri nō ama q. hoc nō cogit. vel cōia p̄cedētib' pōt vtare finis sufficiēter cōia amotis pōt icurri: v ō in satisfactiōe cōtinc duo ponit. Labictionē cāri q̄tū ad pmā t penitentiā hoc. ad tēm penā q̄tū ad 2m. C Ad 5m ergo obz q. acceptāc fiant cāe pene pcti actualis q̄ dār deo. Libēde ex abundātie vel actu supererogāt: aliā relīquie pcti pterite: t exteriores occasiones ad peccādū: vt lac' solicitus mala t bōrē tales esse in hac vita p satisfactionē tol lunt. q̄uis fomes q. est ex remota pcti actualis non tollat totalr in hac vita p satisfactiones. vñ debuit. C Ad 2m obz q. q. cū multi vel pauci eo mō q̄ dīs bi nō ē nisi bonū deficiēs bonū aūr facili' tollit q̄ actuāl' nō facili' est dīs pauciēs t multi abstidere q̄ ipm malū remouere. q̄ nō removet nisi p destructionē boni. q̄ pz. Leccitate t cāsa ei'. t vñ cāe pcti pdicte nō sūt cāe sufficiēs tm. cū ex eis non de necessitate sequī pcti. sed sūt actiones q̄dā. nec ex eis sufficiēs fin: dei auxilio fit. q. sine charitate cē nō pōt vt dicit. C Ad 3m obz q. q. quis pena ex p̄ fin intētione recipiēs pcti. ex pēna humāli recipit indirē ē medicīa pterite: t ēl ex satisfactio. C Ad 4m obz q. Aug. vellit satisfactionē fm q. fit deo cui fit rel' vtutē nihil liberabile pōt ofiens pcātē q̄uis in se ē aliqd liberabile: t ō in satisfactiōe tali pncipalit' regrit cnēdātia in fumpt q̄ recōpēsatio pterite. z. q. gp B ex gre illa Aug. satisfactōs vellimus: nihilomin' vl ex causa futuro. z. cognosci pōt recōpēsatio pterito. q. q. fit circa cadē. q. uersio nō ē pterita. n. recipiētes cāe pcti. z. gp pcti dete stamur a pcti. icipiētes detestatiōe motūs in cautela a cāis recipiūt': vt cāis liberatis facili' pcti vitem'. C Ad 5m obz q. nō ē leuiū q. de eodem deat diuerse assignatiōes fm diuersa q̄ in ipo tacentur. t sic ēl in ꝓpōsito vt ex dictis pz. C Ad 6m obz q. inculpāt debitus q̄ debemus deo rōe culpe cōmisse: q. debeāt pēs recipere. vt prius dictum est.

Ad secundum sic ꝓceditur. Vr q. bō nō possit deo satisfacere: satisfactio. n. dz equari offensē. vt ex dictis pz. sz offensa in deū cōmissa ē infinita. q. q. infinitate recipit ab eo in q̄ cōmittit: cū ꝑ offendat q. ꝓcipe peccat q. aliā q̄cūq; cū q. actus bois nō possit cē infinitus. vñ q. bō deo satisfacere non possit. C P. nos Pñ dei sum' ꝓgā nos boni bō' ab ipso bēn'. cū q. satisfactio sit recōpēsatio offense pterite. vñ q. deo satisfacere nō possim'. C P. ille cui' pena q̄ bz nō sufficit ad vnū debitū cuius nō pōt. p alio debeo satisfacere: sz geḡ dimitia. vñ Gene. 15. vñ q. ligna libgni nō sufficerēt ad holocaustū. q. multo mō pōt satisfacere. p debito offensē cū. sed tempus amittim nō pōt recuperari: ꝑpter q̄ est gratia sacra rēpudia. vt Seneca dicit. ergo non pōt bō recompensationē deo facere: t sic idem q̄ prius. C P. peccatū dimittit sic est gratia q̄ originale. sed pro originali nullus satisfacere potuit nisi esset deus t homo. ergo nec pro actuali. C Sed contra. sicut Dñs. dicit. Qui dicit deū aliq̄d impossibile homini pcepisse: anathema sit. ergo satisfactio est in pcepto. Luc. 3. Facite fructū penitētie. ergo pōt esse deo satisfacere. C P. licet est magis misericors q̄ aliquis bō. sed homini pōt esse misericors. ergo t deo. C P. ochra satisfactio est cū pena culpe equal' q̄ iniuria cui idem q̄ ēl Augustin: vt pythagorici dixerunt. sed cōtingit equalē penā sumere delictionī q̄ fuit in peccando. q. cōtingit deo satisfacere.

C Ad 1m dēm q. sicut supra dictū est. dupliciter bō deo debitor efficit. Uno mō rōne beneficij accepti. Alio mō rōne peti cōmissi. et sicut gratia. vel latria vel fiducia est bō recipiēti debitū accepti beneficij: ita satisfactio recipiēti debitū pcti cōmissi. in hac aūt homōib' q̄ sunt ad pcām t deo. cui fm pōm ꝓbabile est equalēs reddere. ēra quārit. sed sufficit vt bō reddat q̄ pōt: q. amicitia nō exigit equalem nisi fm q. possibile est: t hoc etiā equale est aliqualiter. fm ꝓportionalitatem. q. sicut se habet q̄ deo est debitum ad ipsum deum: ita hoc q̄ ille potest reddere ad cum. et sic aliquo modo forma iustitie conseruatur. Et similiter est ex parte satisfactiōis. vnde nō pōt bō satisfacere si in satis equalitate qualitatis ꝓpter. cū ergo aūt si imponat equalitatē ꝓportionis vt dictū est. t hoc sua sufficit ad rōnē iustitie. ita sufficit ad rōnem satisfactionis.

C Ad 2m q. dēm q. sicut offensa habuit quādā infinitatē ex infinitate diuine maiestatis. ita t satisfactio accipit quādam infinitatē ex infinitate diuine misericordie. put est gratia infusa. q. quā accepta reddit q̄ bō reddere pōt. Quādā tñ dicit q. bz infinitatē ex gre auersiōis. t sic gratia diminuta. sed ex pte auersiōis finita est. t sic p ea satisfieri pōt. sed hoc nihil est q. satisfactio nō valet pctō nisi fq̄ cū offensa pctō. q. nō bz ex pte auersiōis. sz solū ex pte conuersionis. C Alij dicūt q. ens ad ens dicit ordinē ad auersionē. p. pctō ita satisfieri pōt. vtute meriti xpi. q. quodāmō infinitū fuit: vt in. 3. li. dicit. dictū est. t hoc in idē redit. q. ꝑ ea dicti. q. ꝑ fidē mediatoris. q. ea causa est credēdi'. si tñ alio mō gratia posset sufficere satisfactio. q. modū pdictus. C Ad 3m dēm q. bō q. ad imaginē dei facē. ēl aliqd liberatis grā put in. q. ēl est deus suo. z. actuāl. per li. ar. t ō ex hoc. q. p. li. ar. agit deo satisfacere pōt. q. finis dei sit. put a deo ē sibi cōcessū: libere et tradītū est vt ei' deus sit. q. ō seruo nō ō petit. C Ad 4m dēm q. rō illa cōcludit. q. deo equalēs satisfactio fieri nō possit. nō aūt q. nō possit sibi sufficiēs fieri. n. bō totū suū posse deo debeat. nō tñ ab eo exigitur de necessitate. vt totū. q. ō possit facere. q. hoc est ei impossibile fm statū ꝓfectus vite. vt totū posse suū ad aliqd vnū expēdat. cū oporteat eū circa multa sollicitū esse. sed ē quedā mēsura homini adhibita. q. ab eo regrit. s. ipletio mādator. vel. t sup ea potest aliqd erogare vt satisfaciat.

C Ad 4m dēm q. q̄uis bō nō possit tēpus ꝑcrū recuperare. pōt tñ in futuro recōpēsare illud q. ō in pterito fuerē debuisse. et. nō debuit de debito ꝓcepti totū q. ō potuit: vt dictū est. C Ad 5m obz q. originale pctm ēs min' debeat de rōne pcti q̄ actuale. tñ est grauius. q. est ipsius humane nature ifectio. ideo q. vnius bois puri satisfactionem exparī nō potuit sicut actuale.

Ad tertium sic ꝓcedit. videt q. homo possit deo vno peccato sine alio satisfacere. eorum enim qui non habent cōuersionem ad inuicem. vnum potest auferri sine alio. sed peccata nō habent adinuicem connexionem. ergo vnum potest expiari sine alio per satisfactiones. C P. misericordia dei est magis misericors q̄ homo. sed homo recipit solutionem vnius debiti sine alio. ergo t deus satisfactionem vnius peccati sine alio. C P. satisfactio vt in littera

dicit. est peccatoꝝ cautas excidere nec fuggestibilē adinū indulgere. sed contingit hoc fieri de vno pctō sine alterō. Alterum reducit. t auferit. ergo de vno peccato potest fieri satisfactio sine alio. C Sed contra. Ecclie. 28. dicit. Iniuriā cōmunis qui ad elemosinas. t libros iecinabit deo accepta nō erit. sz iniuriā fit. satisfactibus op'. sz nō pt fieri satisfactio nisi p op'. deo accepta. q. non pt q̄ bz aliq̄s pctm deo satisfacere. C P. satisfactio est medicina curās pcā pcrā. pterita. t pterita a futuris vt dicta. t sic pcā nō pōt sine gra curari. q. cū q̄libz pctm gram auferat. nō pōt de vno pctō fieri satisfactio sine alio.

C Ulteri' vr q. de pctis alt' dicit' fieri pōt a posteā. pctm laudit. de aliis pctis q̄ sibi p penitentiā dimissa fuerāt. satisfacē pōt. et charitate expīo. dicit. n. Samuel. Thalu. Dauid. 4. pcā tua dimissa redimes. sz pcā adhuc pctō erat q̄dā pena remittenda. q. pōt expīo pctō satisfacere. C P. nemo scit an sit dign' odio vl amore. Ecclesiastes. 9. sz si nō pōt fieri satisfactio nisi ab eo q. ē in charitate. nulli sciret se satisfacere. t ō est ignotum. C P. ex intētione qui bō bz in. 3m. act' tot' act' ifirmat. sz pctm dīs qui pnias sibi dimisit charitate erat. q. tota satisfactio sequēs ex illa charitate intētionē et' ifirmitate efficaciā bēbit. C P. satisfactio sibi fit in q̄dā adeq̄tiōe pene ad culpā. sz tal adeq̄tio pōt fieri si eo q. charitate nō bz. q. ē. C Sz. Prouerbio. Uniuersa delicta operit charitas. sz satisfactiōis vr' ē delere delicta. q. sine charitate ñ bz sua virtutē. C P. peiqui op' i satisfactōe do ē effectus. sz effectus ē charitate. sed ñ valet. vt ps. 4. Cor. 13. Si distribuero cibos pauperū. et. nec satisfactio aliq̄ ē.

C Ulteri' vr q. possibile bō charitatē habere valere icipiat satisfactio ꝑcedēte. sine illō. Mat. 25. Si attendatis fuerit frater tu'. dic. glo. q. fructū bōe uersatiōis dz ꝓuitare. eo tpe q̄ peccauit. sz nō ꝓuitarent. nisi aliqui efficaciā acciperēt ex charitate sequēte. q. post charitatē recuperata valere icipiūt. C P. sic efficacia satisfactōis ꝑdicti ꝓcedit ita efficacia baptismi ꝑdicit q. fictionē. sz baptismi icipit valere recedēte fictōe. q. t satisfactio recedēte pctō. C P. si alicui ꝓpter cōmissa iniuncta fuerit multa iciunia t in pctis cadēs ea ꝑficere. nō suffigit cū tpe ꝑficē. vt iciunia illa iterū iniūgeret. sz si ea satisfactio nō ipleret. q. ꝓnias sequētē opa ꝑcedēta satisfactiōi efficaciā accipiūt. C Sz. opa extra charitatē facta nō sūt erāt satisfactoria q̄ fuerē mortua. sz ꝓnias nō viuificant. q. nec icipiūt esse satisfactoria. C P. charitas nō ifonnit actū nisi q. ab ipa aliq̄liter procedit. sz opa nō pōt esse deo accepta: ac ꝓ nec satisfactoria nisi sint charitate ifōmata. q. cū opa fcā extra charitatē nullo' ex charitate ꝓcesserit vl ō eterno ꝓcedere nec possint. nullo' poterūt in satisfactione cōputari.

C Ulteri' vr q. opa extra charitatē facta sint alicui' bōi meritoria saltē ꝓpalioq; sic ie bz pena ad malū actus. sz ꝓ penā ad bonū. nullū malū factū apd deū. iustū iudicet. et iniustū. q. nec aliq̄s bonū irremūneratū: t sic p illō bonū aliq̄d mereā. C P. merces nō dat nisi merito. sz opibus extra charitatē fcis nō ē merces: vt dī Matt. 6. de illis q. ꝓ gliās bñant opa bona facūt. q. recōpensāt mercedē sua. q. opa illa fuerūt alic' boni meritoria. C P. duo erāt in pctō q̄ vn' multa bōa fac ex gre t circūstātia: alt' aūt nihil. nō ē fr ꝓpīs bōi ad accipiēdū bōa a deo. alt. si ecce ei ꝑsuleda vt aliq̄d boni faceret. sz q. magis appetēs quat deo magis de bōis ei' ꝓpter. q. iste ꝓ bona opa q̄ fac aliq̄d boni a deo mereā. C Sz. Aug. dic. q. pctōr. sz ñ est vigil' punc q. vel cū. q. nō pt aliq̄d a deo mereri. C P. q. nihil est nō pt mereri. sz pctōr nō bōa ex charitate nihil. ē. sz esse ipsale. vt ps. 4. Cor. 13. q. nō pōt aliq̄d mereri.

C Ulteri' vr q. opa ꝑdēs nō valēt ad pene ifern alis mitigatiōē. q. fm q. charitatē culpe eius. q. tollit a pene in ifernō. sz opa ex charitatē facta nō minuūt q. tantum pctī. q. nec infernalis pene. C P. pena ifern alis q̄uis sit ꝑpetue ifinita in intensiue. t nisi extēsiue. q. q̄uis finita liberatiōi. sz. q. opa ei charitatē facta aliquā finitā liberatiōē. sz. q. opa ei charitatē facta aliquod liberatiōis ac pene debita. q. ꝓpter multitudē. cari illa opera q. tot. vt videt pena ifernalis tollat. et. C Suffragia ecclie. sūt magis efficacia. q. opa extra charitatē facta. vt. d. fūt. Aug. in Enchiridio. Defunctis in ifernō nō ꝓsunt suffragia ecclie. q. nullus mort' operat. et charitatē facta. C Sz. dēt. q. Aug. dic in Enchiridio. q. ꝓsunt vt sit plena remissio: vel vt tolerabilior sit damnatio. C P. maius est facere bonum. q. ministrare multa. sed ministrare multi temp vitā ponas. ēl in eo q. charitate caret. ergo multo fortius facere bonum.

C Ad 1m dēm ad ꝑmā q̄nē q. q. dā dixerūt q. ꝓ vno pctō satisfieri sine alio: vt magis in illa materia. q. nō ipse cū. n. ꝓ. t satisfactione totū debet offensa pcātis. ꝓ quo talis sit modus satisfactiōis q. ꝓcurat ad tollēdū offensā. effectū. et ablatio. t amicitie reditum. t sic aliqd sit q. amicitie reditionē ꝓcurat. et. aūt pctō satisfactio est. nō pōt. q. ei quod ꝓ pctīs amicitia charitatis impedit. quē est bonū. Deo. q. possibile est vt bō ex vno pctō satisfaciat alio remoto. sicut nec bō satisfacere. qui pro aliqua sibi data se ei posse reuerenter. t aliam sibi dare.

C Ad 2m dēm q. q. pctī nō bñt cōuersionē ad inuicē in aliquo. tñ pōt q. lamentē sine alio. vñ. t dicē ē fs q. ea pctī remittūt. t ō remissiōes. uerū. q. pctōr. cū nece sit. t de vno sine alio satisfactio fieri ñ pt. C Ad 3m obz q. in obligatiōe debiti nō est nisi ineqlitas iniuste opposita. q. vn' res alteri' bon' nō auferat. nō exigit nisi q. restituat. eqlitas iniurie. q. de pōt fieri de vno debitorū de alio: t vbi est offensa ibi ē inequlitas nō cū iniustie opposita. t ēl amicitie. t ō ad. 3m q. p. satisfactionē effectus tollat. nō totū. q. eqlitas iniurie restituat. q. reconpēsationē eqlis pene. t. q. restituat amicitie eqlitatē. q. ñ pt fieri. vñ aliqd ē q. amicitiā ꝓdūt. C Ad 4m obz q. vnū pctī. q. vnū pctī nō pōt reuocē ad aliud reuocetur. Greg. dic. t ō q. vnū pctī potuit retrocē. nō sufficiēter eās alteri' pctī excidit.

C Ad. 2. q. obz q. q. dā dixerūt q. pctīs eis ꝑdīs. q. pnias. t ꝑpetuā remissa sunt. si aliqua ad satisfactionē pctī ꝑtinēt. eadē occidat. t in pctō eēdo satisfactorie satisfactio. q. vt valeat ita q. si in pctō illo moreret. in ifernō de illis pctīs nō puniret. Sz hoc nō pōt. q. in satisfactiōe. q. amicitia restituta. sufficiat. et restituat. cui' ē. Iohis. amicitia. tollit. vt pbs in. 9. ethi. dic. eqlitas ad iniuriā satisfactē ad vnū. nō ē fs equalitatē. sz magis fs acceptationē ipīs'. vt est dictū. t ō. q. t si in. 2. offensa sit. tamen. q. ꝑdēs. charitatē q. opa satisfactoria sint deo accepta. q. ea caritate. nō sint. caritate opa facta nō sūt satisfactoria. C Ad 5m q. dēm q. ꝑtim Dam. in. 2. dicit. q. a pctō cessāt. et ꝓpenitere. t sic q. ēl ea satisfactoria. C Ad 2m obz q. sine bō gratia. q. pctō vel bōitas ei' nō valeat ꝓ pctō. q. ꝓ pctō vere caritate. bōitate ei' nō valeat. q. ꝓ pctō vere caritate. bōitate ei' nō valeat. q. ꝓ pctō vere caritate. bōitate ei' nō valeat. Ecclie. dicit. Ne dixeris. q. ꝓ pctō vere caritate. bōitate ei' nō valeat. q. ꝓ pctō vere caritate. bōitate ei' nō valeat. q. ꝓ pctō vere caritate. bōitate ei' nō valeat

Ad 3m dōs q iustitia nō ad hoc tm tendit vt inequalitatem precedentē auferat penitus culpā preteritā: sed vt in futurū equalitatē custodiat. q: fm phm in .2. eth. pene medicine sūt. vñ 7 satisfactio q̄ est iustitie act' penā inferens 7 medicina curās pctā preterita 7 preseruās a futuris: 7 iō q per hoc satisfacit 7 preterita recōpēsat: 7 ō futuris cauet. Et fm hoc dupli pōt satisfactio diffiniri. vno respcū culpe preterite quā recōpēsando curat: 7 sic dr q satisfactio ē iniurie illate recōpēsatio fm iustitie equalitatē. 7 in idez dr redire diffō Anselmi q dic q satisfacere est deo debitū honorē impēdere vt cōsideret debitū rōne culpe cōmisse. Alio pōt diffiniri fm q preseruat a culpa futura: 7 sic diffinit eā hoc Aug. preseruatio aūt a morbo corporali fit p ablationē cārū quibus morbus cōsequi pōt: cā n. ablata nō pōt morbus sequi. In morbo spūali nō ita: q: lib. ar. nō cogit. vñ cāis precedētibus pōt vitari: q̄uis difficulter cāis amotis pōt incurri: 7 iō in satisfactionis diffone duo ponit. s. abscisionē cārū quātū ad pm̄ 7 penitentiā lib. ar. ad ipm pctū quātū ad 2m. Ad pm ergo dōs q accipiūtur hic cāe primi pctī actualis q̄ dr duo s. libido ex cōsuetudie vel actu pctī relicta: 7 alie reliquie pctī preteriti 7 exteriores occasiões ad peccādū: vt locus, societas mala 7 hmōi: tales cāe in hac vita p satisfactionē tolluntur. quāuis fomes q est cā remota pctī actualis non tollatur totaliter in hac vita p satisfactionē tñ debilitet. Ad 2m dōs q q cā mali vel peccationis eo mō q̄ cā hz nō ē nisi boni deficiētie bonū aūt facilius tollit q̄ cōstruat: nō facilius est cās peccati 7 mali abscidere q̄ ipm malū remouere: qd nō remouet nisi p cōstructionē boni: qd pz i cecitate 7 cāis eius. 7 tñ cāe pctī p̄dicte nō sūt cāe sufficiētes q: ex eis non de necessitate sequit pctm: sed sūt actiones q̄dā: nec iterū satisfactio sine dei auxilio fit: q: sine charitate ē nō pōt vt dicet. Ad 3m dōm q q̄uis penia ex pma sui itētione respiciat preterita: tñ ex 2a sui futurū respicit in q̄tū ē medicina preseruās: et sic et satisfactio. Ad 4m dōs q Aug. diffinit satisfactionē fm q fit deo cui hz rōi q̄uātitatē nihil subtrahi pōt q̄uis pctōr q̄ntū in se ē aliqd subtrahebat: 7 iō in satisfactiōe tali principali' requirit emēdatio in futurū q̄ recōpēsatio preteritorū 7 pp hoc ex pte illa Aug. satisfactionē diffiniuit: nihilominus tñ ex cautela futurorū cognosci pōt recōpēsatio preteritorū: q: fit circa eadē cōuersio mōi preterita. n. respiciētes cās pctorū pp pctā detestamur a pctis icipiētes detestationis motū: hz in cautela a cāis icipim': vt cāis subtrahentes facilius pctā vitemus. Ad 5m dōs q nō ē icōueniēs q de eodem dent diuerse assignationes fm diuersa q̄ in ipso inueniunt: 7 sic est in pposito vt ex dictis pz. Ad 6m dōs q intelligit debitū qd debemus deo rōe culpe cōmisse: q debitū penia respicit: vt prius dictum est.

Ad secundum sic proceditur. Uī q homo nō possit deo satisfacere: satisfactio n. debz equari offense. vt ex dictis pz. sz offensa in deum cōmissa ē infinita: q: q̄ntitatē recipit ab eo in quē cōmittit: cū ipse offensus sit infinite: ergo videt q hō deo satisfacere non possit. Præt. nos hz dei sumus quicquid nos boni hēm' ab ipso hēm': cū q̄ ... hō nō pōt aliqd deo recōpēsare. sed satisfactio fit recōpēsatio offense preterite: vī q deo satisfacere nō possim'. Præt. ille c' ... qd hz nō suffic ad vnū debitū ... nō pōt p alio debito satisfacere: sz quod ... ad soluēdū debitū p bñficio collocandū. vñ Esaie. 40. vī q ligna libani nō sufficerēt ad holocaustū. ... nō pōt satisfacere p debito offense cōtracte. sed tempus amissum nō pōt recuperari: ppter qd est grauis iactura tēporis. vt Seneca dicit. ergo non pōt hō recompensationē deo facere: 7 sic idem qd prius. Præt. peccatum actuale est grauius q̄ originale: sed pro originali nullus satisfacere potuit nisi esset deus 7 homo. ergo neq pro actuali. Sed contra. sicut Hiero. dicit. Qui dicit deū aliqd impossibile homini pcepisse anathema sit: sz satisfactio est in precepto. Luc. 3. Facite dignos fruct' penitētie. ergo pōt deo satisfacere. Præt. deus est magis misericors q̄ aliquis hō. sed homini pōt satisfacere. ergo 7 deo. Præt. debita satisfactio est cū pena culpe equat: q: iustitia est idem qd cōtrapassum: vt pythagorici dixerunt. sed cōtingit equalē penā sumere delectationi q̄ fuit in peccando. q̄ cōtingit deo satisfacere.

Rñ. dōm q sicut supra dictū est. dupliciter hō deo debitor efficit. Uno mō rōne beneficij accepti. Alio mō rōne pctī cōmissi: 7 sicut grāz actio vel latria vel siquid est hmōi respicit debitū accepti beneficij: ita satisfactio respicit debitū pctī cōmissi: in his aūt honorib' q sunt ad parētes 7 deos: etiā fm phm ipossibile est equiualēs reddere fm quātitatē: sed sufficit vt hō reddat qd pōt: q: amicitia nō exigit equiualens nisi fm q possibile est: 7 hoc etiaz equale est aliqualiter. s. fm pportionalitatem: q: sicut se hz qd deo est debitum ad ipsum deum: ita hoc qd iste potest reddere ad eum: 7 sic aliquo modo forma iustitie conseruatur. Et similiter est ex parte satisfactiōis. vnde nō pōt hō satisfacere si li satis equalitatē quātitatis importet: cōtingit aūt si importet equalitatē pportiōis vt dictū est: 7 hoc sicut sufficit ad rōnē iustitie: ita sufficit ad rōnez satisfactionis. Ad pm q̄ dōs q sicut offensa habuit quādā infinitatē ex infinitate diuine maiestatis: ita 7 satisfactio accipit quādam infinitatē ex infinitate diuine mīe: put est grā informata p quā acceptū reddit qd hō reddere pōt. Quidā tñ dicūt q hz infinitatē ex pte auersiōis: 7 sic gratis diminuitur: sed ex pte cōuersiōis finita est: 7 sic p ea satisfieri pōt. sed hoc nihil est q: satisfactio nō rñdet pctō nisi hz q ē offensiua dei: qd nō hz ex pte cōuersiōis: sz solū ex pte auersionis. Alij vō dicūt q etiā q̄ntū ad auersionē p pctō satisfieri pōt vtute meriti xpī: qd quodāmō infinitū fuit: vt in 3. li. 18. dictū est. 7 hoc in idē redit qd prius dictū est: q p fidē mediatoris grā data est credētib'. si tñ alio mō grām daret sufficeret satisfactio p modū predictū. Ad 2m dōs q hō q ad imaginē dei fact' est aliqd libertatis participat in q̄ntū est dñs suorū actuū per lib. ar. 7 iō ex hoc q p lib. ar. agit deo satisfacere pōt: q: q̄uis dei sit put a deo ē sibi cōcessum libere tñ traditū est ei vt eius dñs sit: qd seruo nō competit. Ad 3m dōs q rō illa cōcludit q deo equalēs satisfactio fieri nō possit. nō aūt q nō possit sibi sufficiēs satisfactio fieri. q̄uis. n. hō totū suū posse deo debeat: nō tñ ab eo exigitur de necessitate: vt totū qd possit faciat: q: hoc est ei impossibile fm statū presentis vite: vt totū posse suū ad aliqd vnū expēdat: cū oporteat eū circa multa sollicitū esse: sed ē quedā mēsura homini adhibita q̄ ab eo requirit. s. impletio mādatoꝝ dei 7 sup ea potest aliqd erogare vt satisfaciat. Ad 4m dōm q q̄uis hō nō possit tēpus preteritū recuperare: pōt tñ in futuro recōpēsare illud qd in preterito facere debuisset: q: nō debuit debito pcepti totū qd potuit: vt dictū est. Ad 5m dōs q originale pctm esti min' habeat de rōne pctī q̄ actuale: tñ est grauius: q: est ipsius humane nature infectio. ideo p vnius hōis puri satisfactionem expiari nō potuit sicut actuale.

Ad tertium sic proceditur. videt q homo possit de vno peccato sine alio satisfacere. eorum enim qui non habent cōnexionem ad inuicem vnum potest auferri sine alio: sed peccata nō habent adinuicem connexionem: alias qui haberet vnū haberet omnia. ergo vnum potest expiari sine alio per satisfactionem. Præt. deus est magis misericors q̄ homo: sed homo recipit solutionem vnius debiti sine alio. ergo 7 deus satisfactiones vnius peccati sine alio. Præt. satisfactio vt in littera dicit. est peccatorum causas excidere nec suggestionibus aditū indulgere. sed contingit hoc fieri de vno pctō sine alio: vt si luxuriam refrenet 7 auaritie insistat. ergo de vno peccato potest fieri satisfactio sine alio. Sed cōtra. Esaie 58. dicit. Ieiunia eorum qui ad cōtentiones 7 lites ieiunabāt deo accepta nō erant: sz ieiuniū sit satisfactiōis op': sz nō pt fieri satisfactio nisi p op' deo acceptū. q̄ non pt q hz aliqd pctm deo satisfacere. Præt. satisfactio est medicina curās pctā preterita 7 preseruans a futuris vt dcm ē. sed pctā nō pñt sine grā curari. q̄ cū q̄libz pctm grām auferat: nō pōt de vno pctō fieri satisfactio sine alio.

Ulteri' vī q q dz pctis oib' cōtrit' fuerit pus 7 postea i pctm iciderit: de alijs pctis q̄ sibi p cōtritionē dimissa fuerāt satisfacere posse ex charitate cassa. dicit. n. Daniel Nabu. Dan. 4. Pctā tua elymosinis redime. sz ipse adhuc pctōr erat qd eciā ipa pena ostendit. q̄ pōt extis i pctō satisfacere. Præt. nemo scit an sit dign' odio vl amore. Ecclastes. 9. si q̄ nō possz fieri satisfactio nisi ab eo q ē in charitate: nullus sciret se satisfecisse: qd est icōueniēs. Præt. et itētiōe quā hō hz in pncipio act' tot' act' informat. sz penitēs qñ penias icboauit i charitate erat. q̄ tota satisfactio sequēs ex illa charitate itētionē ei' informātē efficaciā habebit. Præt. satisfactio cōsistit in q̄dā adequatiōe pene ad culpā. sz talis adequatio pōt fieri i eo q charitatē nō hz. q̄ 7c. Sz cōtra. Prouer. 10. Uniuersa delicta opit charitas: sz satisfactiōis vt' ē delere delicta. q̄ sine charitate ñ hz suā vtutē. Præt. pcipuū op' i satisfaciedo ē elymosina. sz elymosina ex charitate fcā ñ valz: vt pz. 1. Cor. 13. Si distribuero i cibos paupez 7c. q̄ nec satisfactio aliq ē.

Ulteri' vī q postq̄ hō charitatē habuerit valere icipiat satisfactio precedēs: sup illo Nūe. 25. Si attenuatus fuerit frater tu' dic glo. q fruct' hōe cōuersatiōis dz reputari ex eo tpe q̄ peccauit: sz nō reputarent nisi aliquā efficaciā acciperēt ex charitate sequēte. q̄ post charitatē recuperatā valere icipiūt. Præt. sic efficacia satisfactiōis ipedit p pctm: ita efficacia baptismi ipedit p fictionē: sz baptism' icipit valere recedēte fictiōe. q̄ 7 satisfactio recedēte pctō. Præt. si alicui p pctis cōmissis iniuncta fuerit multa ieiunia 7 in pctm cadēs ea pfecerit: nō iniūgit ei iterū cōfiteti vt ieiunia illa iteret: iniūgeret aūt si p ea satisfactio nō ipleret. q̄ p penias sequētē opa pcedētia satisfaciēda efficaciaz accipiūt. Sz cōtra. opa ex charitate fcā iō fierēt satisfactoria q: fuerūt mortua: sz p penias nō viuificant. q̄ nec icipiūt ē satisfactoria. Præt. charitas nō informat actū nisi q ab ipsa aliq̄liter pcedit. sz opa nō pñt eē deo accepta: ac p hoc nec satisfactoria nisi sint charitate informata. q̄ cū opa fcā extra charitatē nullo' ex charitate pcesserit vl de cetero pcedere possint: nullo' poterit in satisfactionē cōputari.

Ulteri' vī q opa ex charitate fcā sint alicui' bōi meritoria salt tpalis: q: sic se hz pena ad malā actōnē ita se hz pmiū ad bonā: sz nullū malū factū apd deū nisi indiscussū ē ipunitū. q̄ nec aliqd bonū irremuneratū: 7 sic p illd bonū aliqd meret. Præt. merces nō dat nisi merito: sz opibus ex charitate fcīs dat merces: vt dr Mat. 6. de illis q ppter glias hūanā opa bona faciūt q receperūt mercedē suā. q̄ opa illa fuerūt alic' boni meritoria. Præt. duo existētes in pctō q̄ḡ vn' multa bōa fac ex gñe 7 circūstātia: alt' aūt nulla: nō eq̄lr ppinq̄ se hñt ad accipiēdū bōa a deo. alr n. nō eēt cōsulendū vt aliqd boni faceret. sz q magis appropinquat deo magis de bōis ei' pcipit. q̄ sic p bona opa q̄ fac aliqd boni a deo meret. Sz cōtra est qd Aug. dic. q pctōr ñ est dign' pane q̄ vescit. q̄ nō pt aliqd a deo mereri. Præt. nihil est nō pt mereri. sz pctōr nō hñs charitatē nihil ē: sz esse spūale. vt pz. 1. Cor. 13. q̄ nō pōt aliqd mereri.

Ulteri' vī q opa pdcā nō valeāt ad pene iferni alleuiationē: q: fm q̄ntitatē culpe erit q̄ntitas pene in iferno. sz opa ex charitate facta nō minuūt q̄ntitatem pctī. q̄ nec infernalis pene. Præt. pena infernalis q̄uis sit duratione infinita: tñ intensiōe finita est. sz q̄libz finitū cōsumit aliqua finita subtractiōe fcā. si q̄ opa ex charitate facta aliquid subtraherēt de pena debita p pctis cōtingeret tñ multiplicata illa opa q totaliter tolleret pena infernalis: qd falsum est. Præt. suffragia eccle sūt magis efficacia q̄ opa extra charitatē facta: sed sic Aug. in Enchi. dicit. damnatis in inferno nō psunt suffragia eccle. q̄ multo min' opera ex charitate facta. Sz cōtra est qd Aug. dic in Enchi. q ad hoc psunt vt sit plena remissio: vel vt tolerabilior fiat damnatio. Præt. maius est facere bonum q̄ dimittere malū. sed dimittere malū semp vitat penaz etiā in eo q charitate caret. ergo multo fortius facere bonum.

Rñ. dōm ad pmā q̄ōnē q qdā dixerunt q pōt de vno pctō satisfieri sine alio: vt mag' in lrā dicit. sz hoc nō pt eē. cū. n. per satisfactionē tolli debeat offensa precedēs: opz q talis sit modus satisfactiōis q cōpetat ad tollēdā offensā. offense aūt ablatio ē amicitie restitutio: 7 iō si aliqd sit qd amicitie restitutionē ipediat: etiā apud homines satisfactio esse nō pōt. q̄ cū quodlibz peccatū amiciciā charitatis impediat que est hōis ad deū: ipossibile est vt hō de vno peccato satisfaciat alio retento: sicut nec hō satisfaceret qui pro alapa sibi data se ei prosterneret 7 aliam sibi daret. Ad pm q̄ dōm q q: pctā nō hñt cōnexionē adinuicē in aliquo vno: vnū pōt q's icurrere sine alio: sz vnū 7 idē ē p q oia pctā remittunt: 7 iō remissiōes diuersoz pctōz cōnexe sūt: 7 de vno sine alio satisfactio fieri ñ pt. Ad 2m dōs q in obligatiōe debiti nō est nisi inequalitas iustitie opposita: q: vn' rez alteri' hz: 7 iō ad restitutionez nō exigit nisi q restituat equalitas iustitie: qd qdē pōt fieri de vno debito nō de alio: sz vbi est offensa ibi ē inequalitas nō tñ iustitie opposita sz etiā amicitie: 7 iō ad hoc q p satisfactionē offensa tollat: nō solū oz q equalitas iustitie restituat p recōpēsationē eq̄lis pene: sz etiā q restituat amicitie equalitas qd ñ pt fieri dū aliqd ē qd amicitiā ipediat. Ad 3m dōs q vnū pctm suo pōdere ad aliud trahit: vt Grego. dic. 7 iō q vnū pctm retinet nō sufficienter cāas alteri' pcti excidit.

Ad. 2. q. dōs q qdā dixerunt q postq̄ oia pctā p penias 7 cōtritionē remissa sunt: si aliqs añ satisfactionē pactā i peccatū decidat: 7 in pctō exiās satisfaciat: satisfactio ei valeat ita q si in pctō illo moreret in inferno de illis pctis nō puniret. Sz hoc nō pōt eē: q: in satisfactiōe oz q amicitia restituta iustitie equalitas restituat: cui' cōtrariū amiciciā soluit: vt pz in. 8. ethi. dic. equalitas aūt in satisfactiōe ad deū nō ē fz equalētiā: sz magis fz acceptationē ipsi': vt est dictū. 7 iō oz q etsi iā offensa sit dimissa p precedētē cōtritionē q opa satisfactoria sint deo accepta: qd dat eis caritas: 7 iō sine caritate opa facta nō sūt satisfactoria. Ad pmū q̄ dōm q cōsiliū Danielis itelligit q a pctō cessaret 7 peniteret: 7 sic p elymosinas satisfaceret. Ad 2m dōs q sicut hō nescit p certo vtrū caritatē habuerit in satisfaciēdo vel habeat: ita etiā nescit p certo vtrū satisfecerit: 7 iō dicit Eccl. de ppitiato pctō. Noli esse sine metu. nō tñ exigit q pp hūc metū hō satisfactionē ... iteret si cōscientiā pctī mortalis nō hz. q̄uis. n. p eā nō expiet per hoc satisfactionē: tñ nō icurrit reatū omissionis ex satisfactiōe neglecta: sicut nec ille q accedit ad eucharistiā sine cōscientia pctī mortalis cū ... reatū indigne sumptiōis icurrit. Ad 3m dōs q illa itētio iterrupta ē per pctm sequēs 7 iō nō dat opi' vig aliquā post pctm facto. Ad 4m dōm q nō pōt fieri adeq̄tio sufficiēs: nec fm diuinā acceptationē nec fm equalētiā: 7 iō rō nō sequit.

Ad tertiā q̄ōnē dōm q qdā dixerunt q opa in caritate facta q̄ viua dicunt sunt meritoria vite eterne 7 satisfactoria respectu pene dimittēde: 7 q p caritatē opa ei carentē fcā viuificant q̄tuz ad hoc q fiūt meritoria vite

eterne. Et ꝑ nō pōt cēsr verūq; dīt ex eadē rōe opa ex charitate fcā. Ex ꝑ q; sunt deo grata. vñ sic charitas adiuuāte nō pt ea gratificare ḡtiā ad vnū sta nec ḡtium ad aliō. ¶ Ad 3ᵐ dōs q; ꝑ dōs intelligi q; fructꝰ ꝓuenit a re q; ꝑ i pctō sunt: a re i q; peccare cessauit. ꝯ. i. vitio i pctō fuit. Vel intelligit qñ stat pōt penit⁹ ꝺrar⁹ fuit: t fcē multa bōa aliq; ꝺficeret. ¶ Vl dōs q; ḡtia ē maior ꝺrtio tāto mag⁹ ꝺmittit de pena: t ḡtio aliqs ꝑfa bōa facē i pctō ꝓpio magnitē ad ḡtā ꝺrtiōis ꝺsponit: t nō ꝓbabile ē q; mō ro pene sit ꝺbitor: t pp hoc deberet a sacerdote ꝺcerete ꝺpu tare: vt ei maior pena iniūgat ingrā lucrit eū melⁱ ꝺspo sitū. ¶ Ad 2ᵐ dōs q; baptism⁹ ipressit characterē in alia: nō ꝺ tarificatorē: ꝺ adiuncta charitas q; fictionē tollit t pnitēcia q; baptism⁹ effectū sui bēat: nō ꝺ tarificatiōe. Et p hoc patet baptism⁹ ex ipo ope operato iustificat qō nō ē bona s; ꝺcit: nō ꝑ ē codē mō mortificat sē t satisfactio q; est op⁹ bona. ¶ Ad 3ᵐ dōs q; aliq; satisfactiones sūt ex gb⁹ māt aliqs effect⁹ satisfactionis: et positiq; act⁹ satisfactio nis trāsit sed ꝺ tarium manet corpis ꝺbilitatio: ex cl'mis largitis ꝺmissio tollet: sic de sollicⁱ: t talea satisfactiōes i pctō facte nō os q; iterent: q; ḡtia ꝺ id qō ō eis mānet p pnias ō acceptē ille satisfactiōes ꝺ q; nō reliquit aliquē effectū in satisfactiōe postq; actus trāsit os q; iterent: sic est de ofone t similib⁹ actus aūt literios q; totaliē transit nullo modo vnificat: sed ops q; iterentur.

¶ Ad 4ᵐ q. dōs q; sic in 4. li. di. 18. dcm ē meritum ꝓpe dē actio q; efficit vt ei q; agit sit insta aliq; ꝺ vari. Et s; iustitia ꝺplr dr. vno⁹ ꝓpe q; recipiē ꝺbitus ex pte recipiēt. alio⁹ q; sit similitudinē q; reliq; ꝺbitū ex pte ꝺtis: aliq; n. ꝺcet ꝺtē ꝺ q; tñ nō ds recipiēs ꝺbitū recipiēti: t sic institia ē ꝺ cēnia ꝺne bōitatis. sic Anſel. ꝺc. q; ꝺ inst⁹ ē cū pctōrib⁹ parcit: q; cū ꝺcet. Et s; B ēt meritum ꝺ ꝺplr. vnū tact⁹ p quē efficit vt ipe agēs bēat ꝺbitū recipiēdi: t hoc vocat meritū ꝺdigni. alio⁹ p quē efficit vt sit ꝺbitū rādi in ꝑte rm ꝺcētū ipi⁹: t nō B meritū ꝺ meritū cō gruit cū aūt ꝺ ol⁹ illius q; grat⁹ ꝺnt ꝑma nō rādi sit amor: ipse ē q; aliqs tale sibi ꝺbitū faciat q; amicitia caret: et nō cū ofa bōa: t qualia: t eterna ex ꝺna liberalitate nobis ꝺcenī: nisi aggrere ḡt ꝺbitū recipiēdi aliq; illoꝝ nisi p charitatē ad ꝺm: t nō opa ex charitatē fcā. nō sūt meritoria ex ꝺdigno neq; eterni ns tpalis aliq⁹ bēi apud ꝺm. Et q; ꝺna bonitatē ꝺcet vtrūbiq; ꝺsponē iucnit ꝑfe ctionē adquirat: nō ex merito cōgrui ꝺ aliqs mereri aliq; bonū p opa ex charitatē fcā. Et s; B opa ista valēt ad tri plex bonū. i. ad tpaliū ꝓsecutionē: ad ꝺsponem ad ḡt⁹: t ad aſſluentiā ꝺnē bonoꝝ op⁹ q; ex nī B meritū nō ꝓpe meritū ꝺ nī magis ꝓcedēdo ē q; bō opa nō sint aliq⁹ meritoria ḡtie q; sint. ¶ Ad 5ᵐ q; dōs q; sit ꝑbo ꝺ i. ꝺ B. q; filⁱ ꝑ ois q; facere pōt nihil cēle pīi reddere ꝑt bis q; ꝑfe re cipiēs nihil ꝑ ꝺbitor: filⁱ efficit: t multo min⁹ bō ꝑt pp equalitū opis ꝺmi sibi ꝺtinere ꝺbitoꝝ: t ideo nullum op⁹ nr̄i ex ḡtitate sue bōitatis bēat q; aliqd mereaꝝ: s; ex vi charitatis q; facē ea q; sūt amicoꝝ cē cōia. vñ ḡtuitum: sit op⁹ bonū ēt charitatē scīm nō facē. ꝑfe loqndo q; aliqd re cipiēdi a deo faciēs ꝺbitū bēat: s; op⁹ malus ex ḡtitate sue malitie s; equalitū pnā mereri ꝺt ex pte dei nō sūt nobis aliq; mala facta sicut bona: t ideo ḡtuis op⁹ malū me reaꝝ ex ꝺdigno pniā nō ꝺ op⁹ bonū sine charitate mereri ex ꝺdigno ꝑmiū. ¶ Ad 2ᵐ. t ad 1ᵐ dōm q; ꝑcedit de merito cōgruitatis aūt rōnes ꝑcedūt de merito ꝺdigni.

¶ Ad 6ᵐ q. dōs q; ꝺminere pnā ēternalē ꝑt intelligi ꝓ nulla liberet: a pena nisi sit ablata⁹ a culpa: s; q; effect⁹ nō ꝺminuit nī tollat⁹ nisi ꝺminuta vel ablata cā ꝺ q; a pe charitatē fcā. s; nī culpā tollere ns ꝺminuere ꝑt: pena i. ferni manēt. Alio⁹ ita q; meritū pene ꝺpediat: t sic bō opa ꝺminuūt pnā ſferni. ꝺ q; bō ꝺtrā omissio ma dīt q; bō opa ꝑfic. ꝺ q; bō opa aliq; mō ad bonū ꝺponūt: vt bō ex missio ꝺpōat et petā faciat: vt ēt a multis petā q; bō opa retrahat: s; ꝺminutōes vt visitatōes ꝑpat pene me rent bō opa fic⁹ ꝺ de Achab. 3. Regū. 21. codē mō fic⁹ bo nor⁹ tpaliū ꝺsecutionē. Quidā aūt ꝺcūt q; minuūt pnā ſferni nō subtrahēdo aliqd de ipa ḡtiā ad subtrahendū fomitē cādo sub⁹n vt meli⁹ sustinere possit. s; B nō ꝑ ē: q; fornicatio nō ē nisi ex ablatione passibilitatis possibilitas ad ḡt⁹ s; mētirā culpe: t tōti culpa nō ꝺminuit nec sustinet fornicari ꝑpet. Quidā ēt ꝺcūt q; ꝺminuit pena ḡtiā ad vermes cōicie: s; nō ḡtiā ad ignē: s; B ēt nihil est: q; sic pena ignis equat culpe ꝛa t pena remotionis cōicie: vbi similis nō est de vtroq; ꝛa per hoc ps solutio ad obiecta.

Ad quartum

sic ꝓcedit. Videt q; satisfactionē nō oporteat fieri p opa penalia: q; p satisfactionē os fieri recōpēsationē ad ꝺnā offensā: s; nulla recōpēsatio vt fieri p opa penalia: q; dc' nō ꝺlectat in penis nīis. ꝯ nō os satisfactiones p opera penalia fieri.

¶ P. Actio aliq⁹ op⁹ ex maiori charitate ꝓcedit tāto mi⁹ ē penale. q; charitas pnā s; bs. 1. Jo. 4. s; ē os opa satisfactoria cē penalia ḡtio magis sunt ex caritate fcā minora erūt satisfactoria. qō falsū est.

¶ P. satisfacere est vere ꝺcere. sic ꝺcit Anſel. bonosē debitū deo ipēdere: sed B etiaꝫ aliqs ḡ operib⁹ penalib⁹ fieri pōt. ꝯ satisfactionē nō os penalibus agi⁹ fieri.

¶ Sꝫ s; est qō Greg. ꝺcit. Justū ē vt pctōr tāto maiora sibi inferat lamēta per penitētiā: quāto maiora illicita ꝺmā per culpā.

¶ P. per satisfactionē os sanari vuln⁹ petī pcēre: sed peccato⁹ medicine sunt pene: vt pbo ꝺcit i. 2. etbi. ꝺ os q; ꝑ penalia opa satisfactio fiat.

¶ Ulteri⁹ videt q; flagella gb⁹ a deo i hac vita ꝓmittur nō ꝓssint satisfactoria cēnibil. n. pōt cē satisfactorii nisi qō ē meritorii: vt ex ꝺcto ps; s; nō meremur nisi p ea ḡt nobis sūt: cū ḡ flagella qb⁹ a deo ꝓmittur nō sint i nobis vt q; satisfactoria cē nō pōt.

¶ P. satisfactio tñ bonoꝝ est: s; bō flagella in malis ꝺducunt: t ꝓpter eis ꝺbent ḡ nō pōt cē satisfactoria.

¶ P. satisfactio recipit petā ꝓ qua sit obligatio illius q; petā nō bīt: sic de Job ps. ḡ vt q; nō sint satisfactoria.

¶ Sꝫ ꝺ qō dr Ro. 5. Tribulatio patientiā opat: patientia aūt ꝑbationē: t ꝑbatio spem.

¶ P. Ambr. ꝺc. Et si fides. i. pctī ꝑfia ꝺfit pena satisfacit. ꝯ hō flagella sint satisfactoria.

¶ Ulteri⁹ vt q; icōuenienter cnūerent opa satisfactoria cū dr q; sint tria cl'na: icūnia: t ofō: et op⁹ satisfactoriū os cē pēale: s; ofō pnā nō bs cū sit ꝑpene truncata medicine: s; delectatione. vñ dr Ja. 5. Tristat aliqs in vobis oret: t psallat. ꝯ nō ꝺbs ꝓmitari iter opa satisfactoria.

¶ P. oē pctm vel ē carnale vel ꝑsonale: s; sic ꝺ ē Dicto. Jeiunio⁹ ⁊ nam⁹ pestes corpis cōfone pestes mētis. ꝯ nō os esse aliqd op⁹ satisfactoriū.

¶ P. satisfactio nō cōtra ē ad emūdationē petī: s; cl'na ab oīb⁹ petis emūdat. Luce 1. Dabit cl'nā t ois mūda sūt vobis. ꝯ alia duo sūt superflua.

¶ Sꝫ vī q; ꝺbeāt os ꝓmitti ꝺna ꝺna curant: s; multo ꝑfa sit pec cato⁹ ḡsia ḡtis tria. ꝯ ꝺbēt ꝑfa satisfactiōes opa ꝓmitari.

¶ P. flagellationes ēt iniūgunt ꝑ satisfactiōe t disciplic sū me flage⁹. ꝯ nō ꝓmitt sub alia ꝺ. ꝯ sufficⁱ⁹ nūer⁹.

¶ Rñ dōs ad 1. q; satisfactio vt dcm ē respectū bs ad pteritā offensā. ꝑ q; recōpēsatio fit ꝑ satisfactionē: t ēt ad futurā culpā a q; ꝑ ea ꝑseruamur: t ḡtiā ad veniā: cui⁹ satisfactio ꝓpa pēalia fiat. recōpēsatio. n. offensē ipostat adeōnē qui os cē ei⁹ q; offēdit ad cū i qua offēsa remissa ē. adeōtio ēt i bōitate iustitia ꝺtēdit ꝑ ſuberactionē ab vno q; plus bēat sulto t additionē ad alter: ex cui subtractū ē aliqd. deo ēt ḡtuis ḡtiā ex pte sui ē nihil subtrahi possit. ſi pctō ḡtuis ipse est aliquid ei subtrahit peccādo: vt ꝺ

ctum est. vel ol⁹ ad B q; recōpēsatio fiat q; aliqd subtrahatur a pctōre per satisfactionē qō honoꝝ dei cōfer. op⁹ ex bonū ex B q; est bō nō subtrahit aliqd ꝺ magis ḡtiē ipen. vñ subtractio nō ꝑt fieri ꝑ op⁹ bonū nīi pēale sit. Et ꝺ ad B q; aliqō op⁹ sit satisfactoriū os q; sit bonū vt ꝺ honoꝝ dei sit: penale vt aliqd pctā subtrahat. Sōlet ēt pena a culpa tuta ꝑseruari: q; nō facit bō ad petā redit ex ꝑ pe nī cepe⁹ est. vñ ꝑ ꝑsp⁹. Pene medicie sūt. ¶ Ad 2ᵐ dōs q; ḡtuus de⁹ nō ēligeret i pena vt sūt pene: ēligeret tñ ita vt sūt iuste: sic satisfactionē cē pōt. ¶ Ad 3ᵐ dōs q; sic in satisfactiōe ꝺsiderat penalitas ḡtā i merito ꝺsiderat difficultas: ꝺminutio ⁊ difficultat⁹ ex parte ipīus⁹ act⁹ ꝺminuit meritū ceteris ꝑib⁹: s; ꝺminutio difficultatis ex prōptitudi ne volūtatis nō ꝺminuit meritū s; auget. ¶ Ad 4ᵐ dōs q; ꝺbitum pio peccato est recōpensatio offense q; sine pena peccatis nō fit: de tali ꝺbito Anſel. intellegit.

¶ Ad 2ᵐ. q. dōs q; recōpēsatio offēse ꝑtinet ꝑt fieri t ab eo q; offendit t ab alio⁹qō ēt fit ab alio tal⁹ recōpēsatio vindicatiōis magis q; satisfactiōis rōnē hz: qō ēt fit ab ipo q; offēdit ēt rōnē satisfactiōis hz. vñ si flagella q; ꝑ pctīs a deo ifligunt fiūt aliq⁹ mō ipīus⁹ patientie: rōnē satisfactiōis accipiūt. fiūt ēt ipīus⁹ ḡtiā ea acceptat ad purgōnē petoꝝ eis vtēs patiēter. si ēt nō eis ꝑ impatientiā ꝺsiemnat: hāc nō efficiunt aliq⁹ ipīus⁹: t ideo nō hz rōnē satisfactiōis s; vindicatiōis tñ. ¶ Ad 3ᵐ q; dōs q; ḡtuis illa flagella nō sint eis ꝺ pctīs nīs ḡtiā ad aliqd sūt: vt. i. eis patiēter vtamur: t sic hō facē de necessitate vtarē. vñ ē meritoria t satisfactoria cē pōt. ¶ Ad 2ᵐ dōs q; sic ex codē igne. vt Greg. ꝺc. Aurū rutilat: t palea fumat: ita cūdē flagellē: t hōi purgāt: t mali magis ficiunt ꝑ impatientiā: t ideo ḡtuis flagella sint cōia: nī satisfactio ē tñ bonoꝝ. ¶ Ad 3ᵐ dōs q; flagella respectus ḡtie ad culpā ꝑteritā ips; nō ꝑ ad culpā ꝑsone: s; ad culpā nāe. s. in. in nā bōna nulla culpa ꝑcessisset nulla pena fuisset: s; q; culpa in nā ꝑcessit ꝑsone alicui ꝺminit⁹ pena inferē sine culpa ꝑsone ad meritū vtutis t constantiam perſequēdū: hec duo erāt necessaria sunt in satisfactiōe. ops. eni esse op⁹ meritoriū vt honor deo exhibeaꝫ: t os cē virtutum custodiā vt a futuris petis ꝑcremur.

¶ Ad 3ᵐ. q. dōs q; satisfactio vt dcm ē os cē tal⁹ q; nulla aliqd nob⁹ subtrahan⁹ ad honorē dei: nos aūt nō bēm⁹ nisi tria bōa. i. bōa alchōa corpis: t bona fortune. Exteriora. Ex bonis q; de fortuna subtrahim⁹ aliqd nob⁹ p eleēm. sed ex bōis corpalib⁹ p ieiuniū: ex bōis ēt alc nō ops q; aliqd subtrahamus nob⁹ ḡtiā ad cēnia: vt ḡtiā ad diminutiōes ipoꝝ: q; p ea efficimur deo acceptiꝰ s; B q; ea submittim⁹ deo totaliē: t B sit p rōnē. Cōpetit ēt alc auēr⁹ ex pte illa q; satisfactio petoꝝ eis excidia: q; radices petoꝝ tros ponunt. i. Jod. 3. Concupiscētia carnis: concupiscētia oculoꝝ: t superbia vite. s; concupiscētia carnis ordinat⁹ ieiunio: s; concupiscētia oculoꝝ elemosina: s; superbia vite oro. vt Aug. ꝺc⁹ super Matth. Cōpetit ēt ḡtiā ad B q; satisfactionē ē petoꝝ flagellatiōib⁹ adiuta nō idulgere: q; oē penis vt in deū ꝓmptiꝰ. s; B ordinat⁹ oro: vt in primo. s; B elemosina: vt in nobis ipsis. s; B ordinat⁹ ieiunio. ¶ Ad 4ᵐ q; dōs q; ꝺdum tuplex ē oratio. i. est ꝓplatio. q; ꝑ ouersatio in ecclesia: t tal⁹ totaliē est delectabilis nō ē satisfactoria. alia ē q; ꝑ petis geniꝰ fundit: t tal⁹ pena ⁊ est satisfactoria ps. Vel ꝺcendū meli⁹ q; ḡtuis oro bs rōnē satisfactionis. q; ḡtuis bēat suauitatem ipsius: t bs afflictionē carnis. q; vt ꝺcit Bre. sup Ezech. Dū crescit in nob fomitudo amoris ītimi firmaf. peculubus fomitudo carnis. vñ t nerui femoris Jacob ex tacta angeli emarcuisse legunt in Heb.

¶ Ad 2ᵐ dōs q; petis carnale dr tuplr. uno modo qō in ipsa delectatiōe carnis cōplet. vt gula t luxuria. alio mō qō complet in his q; ad earnem ordinant. q; sic nō in delectatiōe ale magis vt exercitia. vñ talia petā sūt ḡtuis modica ꝺ tur carnalia: t nō q; ea ēt videat aliq⁹ satisfactio ꝑ. i. elemosyna. ¶ Ad 3ᵐ dōs q; ḡtuis singula illoꝝ ꝑ ḡtiā ꝺmonia singulis peccatis appropriant: q; ea ēt in ipsa q; ꝑcant in hoc puniat: t q; ꝑ ea cōmisit ꝑ satisfactionē redeat. obiicit daſ. nō q; libet boꝝ ꝑ quoliis petā satisfacere pōt. vñ ēt q; nō pōt vnū ex eis placere. laugat aliud. t ꝑ pue elemosyna aliꝰ vices suppliere pōt. ingrā alia satisfactiōis opa ꝑ elemosynā sibi qualiq; meream⁹. quodāmō in illis qui p elemosynā tribuit. vñ nō os q; ꝑ elemosyna alia mundet petā q; ꝑ pter hoc alie satisfactiones supflue sūt. ¶ Ad 4ᵐ dōs q; ḡtuis sunt multa petā in ꝑticli⁹ alia ad eius tres radices vel ad illa tria petoꝝ genera q; nos ꝺximus dictas satisfactiōes reducere reducunt. ¶ Ad 5ᵐ dcm q; gegd in affectione corporis ꝓpter tamē ad ieiuniū refert: t gegd in primi voluntatē expētit tocū elemosynē rōnē hz: t sic quecūq; latria exhibeat deo ofonis acceptē rōnē tñ ēiā vnū opus pōt hic plures ꝑfes satisfaciendi.

Ad quintum

sic ꝓcedit. Ut q; restitutio sit satisfactiōis pars: t satisfactio recōciliat deo t ꝓmittit⁹ ꝓ rēssōne bō recōciliat. ꝓmo. q; restō est satisfactiōis ps. ¶ P. satisfactio sit p ꝑtis ꝑt ḡtiā ⁊ iustū satisfacim⁹ de gula. sed ꝺtū pcī maie ablatōis est restō. q; restitutio est quedā satisfactiōis pars.

¶ P. Ambro. ꝺcit q; vera pnia ē a petō cessare: s; q; restituit a petō cessat: q; ḡtuis ga alienū eo iusto detinet peccat. q; restō ē pa pnie. sed nō missi rōnē satisfactiōis. q; est pa satisfactiōis.

¶ Sꝫ s. satisfactio sit decem ps q; ꝺfinē Anſel. Lugnes pa sit. sed restō sit ꝓmo. q; satisfactiōis nō ē est restō pars.

¶ P. satisfactio ponit in arbitrio facentis: restitutio in ꝓpriis genis nō aūt restō. q; restitutio nō est satisfactiōis pars.

¶ Ulterius videt q; ablatū nō semp dr restituendum. ens restituī nō ꝑtis fama aufert. q; nō dr ei ablatio ꝑt fieri restō. ¶ P. dāno in pcnā illata sunt maxima: s; bō dāna nō ꝑt restitui: vt ablatio ḡnitē ane: abscisio membri alicui⁹. q; nō dr ablatū ꝑt restitui.

¶ P. q; ꝑdit aliq⁹ a cōsortione alicuius videt hoc sibi auferre: s; bō nō dr ei restituere vel recōpēsare. sic ergo ꝑdit aliqd ne ꝺnā dat cōsequat. q; videt q; nō omne ablatū debeat restitui.

¶ P. q; occasione dāni dat dānū dedisse videt. s; ille qui subscripsit fidei in cāpo ꝓcta dat occasionē dāni de quo fructu q; inde sequi posset. s; ille debito. q; debuit pecuniā creditori vltra terminū ꝓmīsū: ex q; ille potest lucru de toto lucro q; accidere potuisset. nec tñ vī q; teneat ad restōnē tot⁹ lucri q; accidere potuisset vel fructꝰ q; ꝑcipiēdus erat. q; nō os q; semp fiat ablatio ꝑ restō.

¶ Sꝫ s. vī q; bō os plus restituere q; ablatū fuerit: q; ꝑ ꝑcepta legis veteris cū ꝑ. i. Exo. q; quis reddat ꝺ ḡtuplū: t bos in quintuplū. ¶ Sed ꝑceptū sit de manib⁹ vī cē meritū: q; adhuc manet. q; teneē bō i quintuplū vel q; ḡtuplū restituere.

¶ P. ca q; in scriptura ponunt nobis in ex⁹ ꝺnt. n. i. inclus. dē q; ꝑcēt⁹ sic obtinet ad restōnē in ḡtuplū ex q; accepit ꝑ fraudē. ergo ⁊ talis ds cē apud nos restōnis modus.

¶ Ulteri⁹ vī q; solus ille q; accepit ad restitui⁹ teneat: q; ē ꝑsit plus i restōne q; ille. q; ḡtiā ē in dāno. si q; vn⁹ iolus dānū intulit ille iolus ad restōnē eius⁹ tot⁹ nō recipet ꝑfectē. q; ea q; amisit si a q; ꝑsentē ꝺberet sibi tot⁹ dānū restō fieri. ¶ P. ille debet restō eī q; dānū pas sus ēst. ergo q; aliqs ꝓpter ꝺfectum alicui⁹ vī. ꝺnitat aut ꝺfectus: t ille ꝑ dānū fecit. q; talis nō ꝑ ad restōnē te nent. ¶ P. nulli ꝺcurrere dānū ꝑ ꝓpriū ꝓpter peccātē alteri⁹: q; cuilibet os cē audāx. q; q; q; aliqs ꝓpter ꝓpriū ꝺfectum alteri⁹ ꝺ curreret. ꝺ ꝓpter ꝓpriū ꝺfectum alteri⁹ ꝺ curreret

etiã boni viri nõ repꝛehendũt eos quos vidẽt iniuste accipere aliena. vñ durũ esset dicere q teneretur ad restitutionẽ eius. ergo etiã ille q nõ repꝛehẽdit nõ tenet vt a quibusdam dicit restituere. Silr etiã potest obijci de illis q nõ obstant: ꝛ tamen obstare possunt.

¶ Ulterius videt q nõ sit semp restitutio faciẽda ei qui damnũ passus ẽ: nullus.n. põt restituere ei quẽ nõ cognoscit. sed aliqñ fur nescit cui9 sit res quã furto accepit. ergo vr q nõ teneat ei restituere. ¶ P. ille qui accepit nõ tenet nisi ad restitutionẽ. sed aliqñ ad eũ cui debet fieri restitutio nõ posset puenire sine magno dãno: forte ẽt in maiori qȝ sit ꝓciũ rei restituẽde. ergo vr q in tali casu non teneat ei restituere. ¶ P. aliqs i depꝛedatiõe ciuitatũ iniuste accipit aliq̃: ſȝ nõ põt ei cui9 fuit restituere: qꝛ vl nescit eũ vl mortu9 ẽ. ergo vr q nõ teneat restituere. ¶ P. aliqs plat9 ecclesie iniuste aliq̃s res ecclesie ꝯcedit. ſȝ iste nõ tenet reddere ecclesie vt vr. qꝛ venirẽt ad man9 illi9 plati q nõ ẽ dign9 ea recipe. ergo vr q nõ sp ei q dãnũ passus ẽ sit restitutio faciẽda. ¶ Sȝ ꝯtra. qꝛ p restitutionẽ integrat eq̃litas iustitie: ſȝ eq̃litas iustitie ẽ vt qḋ aufert a lucro appoñat ad dãnũ. vt dr. i. 5. eth. ergo vr q restitutio sp faciẽda ei q dãnũ passus ẽ.

¶ Rñ: dicẽdũ ad pͥm q. q ineq̃litas iustitie opposita duob9 modis ꝯtingit. vno: in reb9 exteriorib9: vt qñ vn9 rẽ alienã detinet. alio: in actionib9 ꝛ passionib9: sicut cũ qs aliũ p violentiã verberat: ꝛ hec duo aliqñ separata sũt. vt per se pz. aliqñ aũt ꝯiungunt: vt cũ qs p violẽtiã accepit in q ei a quo accepit iniuriã ꝛ ꝯtumeliã infert: ꝛ sm hoc reparatio eq̃litatis iustitie dupl'r significat: reparatio.n. ineq̃litatis existẽtis in reb9 restitutio dr. reparatio aũt ineq̃litatis existẽtis in actionib9 et passionib9 satisfactio noiat: ꝛ iõ aliqñ ẽ satisfactio sine restitutiõe aliq̃ vt cũ qs se primo humiliat de aliqb9 contumelijs ei dictis. aliqñ aũt restitutio sine satisfactiõe: vt cũ qs mutuũ reddit. aliqñ aũt vtrũq̃ exigit: vt cũ qs alicui per violẽtiã rẽ suã subtrahit: ꝛ sic loquimur hic de restitutiõe rei male ablate in q hõ ꝓximũ ꝛ deũ offendit. Quidã ergo dicũt q tal' restitutio nõ ẽ ps satisfactiõis: qꝛ nõ debet deo tñ nec est ad arbitriũ sacerdotis: ſȝ est ad satisfactionẽ pambulũ. Sȝ hoc nihil ẽ. qꝛ oẽ pctm qḋ in ꝓximũ ꝯmittit ẽt i deũ ꝯmissum ẽ sicut ꝛ in dilectiõe ꝓximi dilectio dei includit. vñ ꝛ satisfactio ꝓximi ꝯiũcta hȝ satisfactionẽ dei: nec obstat q nõ ẽ ad arbitriũ sacerdotis: qꝛ sacerdos nõ ẽ ibi vicari9 ꝓximi sicut ẽ vicari9 dei: ꝛ iõ satisfactio q est deo faciẽda dependet ex arbitrio ei9: ſȝ satisfactio q ẽ ꝓximo ꝛ deo sil faciẽda nõ. Et iõ alij dicũt q est satisfactiõis ps: ſȝ hoc verũ non est: qꝛ satisfactio offensas remouet ꝛ a pena liberat: nisi aũt ex hoc ipso q offendere desistit ꝯtingit hoc q de offensa pcedẽti recõciliationẽ faciat: vel penã p illa debitã euadat: ſȝ hoc solũ ꝯtingit q maiorẽ offensã ꝛ penã nõ cumulat: ꝛ sic cessare ab offensa nulla ps satisfactiõis ẽ: ſȝ ẽ pambulũ ad satisfactiõẽ: ꝛ iõ cũ restitutio nihil aliud sit qȝ ab offensa cessare. qꝛ ex hoc ipso q rẽ alienã detinet ꝯtinuo offendit. ꝯstat q nõ ẽ ps satisfactiõis ꝓprie accepte: sed est pambulũ ad satisfactionẽ nõ tñ ꝓ rõne pus assignata: qꝛ hic cocedim9 q satisfactio ꝓximo facta ẽ ps satisfactiõis deo facte: ſȝ restitutio nõ ẽ ps satisfactiõis neq̃ deo neq̃ ꝓximo facte. ¶ Ad pͥm ergo dicẽdũ q de offensa hõ ꝓximo nõ recõciliat p hoc q suã ei restituit. ſȝ p hoc q supra hoc aliqd humilitatis ei exhibet: ꝛ ita nõ seq̃t q restitutio sit satisfactiõis ps. ¶ Ad 2m dicẽdũ q restitutio nõ ẽ ꝯtrã ad acceptionẽ vl detentionẽ iniustã: ſȝ magis est negatio vl ꝓuatio ipsi9: ꝛ iõ nõ oz q hoc sufficiat ad satisfactiõẽ: sicut nec est satisfactio ꝓ gula vt qs nõ imoderate comedat: ſȝ vt ẽt a moderatis abstineat. ¶ Ad 3m dicẽdũ q cessare a pctõ dr esse ps penitẽtie nõ qdẽ desistendo a pctõ pterito nõ sic pambulũ ad penitentiã: ſȝ pcidendo cãs futurorũ pctõrũ: vt dictũ est supra. ¶ Ad 2m ꝓbãdũ p satisfactiones oz q hõ sic deo ita pximo recõcilliet: recõciliatio ẽt nihil aliud ẽ qȝ amicitie reparatio manẽte ẽt cã dissõsionis amicitie: amicitia reparari nõ pt: qdẽ cã fuit ineq̃litas ex iniusta acceptiõe vl detentiõe cã tãta: ꝛ iõ ille satisfacere nõ pt nec deo recõciliari q rẽ male ablatã vl detẽtã male nõ restituit. ¶ Sȝ sciẽd9 q amicitia vt pħs dicit i. 8. eth. nõ reqͥrit sp eq̃le: ſȝ qḋ põt: ꝛ iõ si aliq̃ sũt ablata q oĩo restitui nõ pñt: sufficit volũtas restituendi cũ tãta restitutiõe quãta possis est: ſȝ ꝯditiões vtriusq̃ ad arbitriũ bonorũ. ¶ Ad pͥm ergo dicẽdũ q ille q malitiã alic9 manifestat ei q hȝ corrigere: vl ẽt si sit incorrigibil' i cõspectu ecclesie: vt ꝯfusus a pctõ desistat vl saltẽ vt alij ab ei9 ꝯsortio corruptio discedãt: iusto ordie charitatis fraterne: nõ iniuste famã aufert. vñ nõ tenet ad fame restitutiõẽ. ſȝ si ĩtẽtiõe diffamãdi hoc fecerit: iniuste aufert ẽt si verũ sit qḋ dicit ꝛ tñ tenet ad fame restitutiõẽ: vl dõs se falsũ dixisse si falsũ dixit: vl qcũq̃ alio: nõ mẽtiẽdo si verũ dixit: sine hoc q se verũ dixisse dicat: qꝛ si ꝯs alteri9 famã cũ mẽdacio restituere. ¶ Ad 2m dõs q restitutio pncipalr iucta ẽ i dãnis q inferũt i reb9 fortune q restitui pñt: hs aũt q obiectio tãgit q nõ pñt ad sile bonũ restitui oz fieri restitutio qȝ possibile ẽ. s. ad arbitriũ bonorũ. ¶ Ad 3m dõs q ille q ipedit aliquẽ ne pbendã ꝯseq̃t si hoc faciat qꝛ idign9 est vel ꝓpe alio meli9 pñdeat: nõ iniuste facit. vñ nõ tenet ad restitutiõẽ. si aũt alio ledẽdi ipm tenet ad restitutiõẽ nõ qdẽ tãti tñ valebat pbẽda: qꝛ ipse eã nõ hñ erat ꝯsecut9: ſȝ pensatis ꝯditiõib9 vtriusq̃ sm arbitriũ bonorũ. ¶ Ad 4m dõs q ille q subfodit semĩa nõ tenet ad tãtũ qȝtũ agri fruct9 valituri erãt: sed qȝtũ ager sic seminat9 valere ꝯsueuit qꝛ multis de cãis pñt ipediri agrorũ fruct9: ꝛ silr dõs est de eo cui debitũ nõ restituit suo tpe: qꝛ nõ tenet restituere tãti qȝtũ lucrari potuisset: ſȝ sm estimationẽ lucri qḋ accidere ꝯsueuit pẽsato labore ꝛ infortunijs etiã q in lucro accidere alis possent: qꝛ lucrũ nõ causat tñ ex pecunia: sed ex industria ꝛ labore. ¶ Ad 5m dicẽdũ q illud pceptũ legis quis sit de morib9: nõ tñ est morale ſȝ iudiciale. talia n. pcepta p loco ꝛ tpe ꝓpo illi dabant. vñ nunc nõ obligãt nisi si de nouo statueret ab aliquo q statuẽdi heret ptatẽ: nisi forte q̃ tñ indistĩ hebãt aliqd significatiõis: ꝓ tpe ipso ta sũt hõ pcepta sicut ꝛ ceremonialia. ¶ Ad 6m dõs q quicheus nõ dixit hoc qȝsi necesse sed ex abundanti.

¶ Ad 3. q. dõm q qdã versus dant de illis q tenent ad restitutionẽ tales. Iussio ꝯsiliũ consensus palpo recursus participãs mut9 nõ obstãs nõ manifestãs. Sȝ tñ q istorũ sunt q ad restitutionẽ semp obligãt. quorũ pmũ ẽ iussio qñ aliqs iubet aliquẽ depdari: alii tyrãni nõ tenerent ad restitutionẽ. Secũdũ est ꝯsensus ad rapinã pperãdã in eo sine quo rapina fieri nõ poterat. Tertiũ est recursus: qñ s. aliqs receptator latronũ est ꝛ eis patrocinium pstat. Quartus est pticipatio qñ aliqs latroni se sociat ad spoliãdũ ꝛ partẽ spoliorũ accipit. Quintũ est nõ obstãs cum. s. et obs obstare tenet: vt pncipes terre q iusticiã seruare debent nõ obstant cũ obstare possint ad restitutiõẽ tenent. In alijs aũt cãis enumeratis nõ obligat semp qs ad restitutiõẽ nisi i certis casib9 qñ ꝓbabilr credit q ꝯsiliũ suũ fuit efficax ꝛ q alã iniusta ablatio ꝯmissa nõ fuisset. silr etiã nõ ois palpo i. adulator ad restitutiõẽ tenet: ſȝ ille q adulãdo ad auferendũ incitat: dicẽs hoc signũ strenuitatis eẽ. silr etiã mutus q ex officio reclamare tenet: ꝛ nõ reclamat: nec tñc semp tenet ad restitutiõẽ nisi opet vt fiat iniusta ablatio: ſȝ inducere eũ qui abstulit vt reddat. silr etiã nõ ois q nõ manifestat tenet ad restitutiõẽ: ſȝ ille q p latrocinio celat ꝛ precepe est lucrũ in oib9 aũt his si pncipalis restituit: alij deobligant a debito restitutiõis: q hoc pz solo ad obiecta.

¶ Ad 4. q. dõs q restituere ẽ iterato statuere aliquẽ i sua rei possessionẽ: ꝛ iõ pz q illi q fuat9 ẽ re sua oz fieri restitu. ¶ Ad pͥmũ ergo dõs q qñ icert9 est oĩs rerũ ablatarũ pauperes sũt heredes: ꝛ iõ nõ deobligat a debito restitutiõis: nisi det paupib9 ꝓ aĩa illi9 cui restitutio debebat adhibita tñ pri9 diligẽtia debita. ¶ Ad 2m dõs q si sit res magni valoris oz sibi trãsmittere si põt cõmode. nec obstat si dãnũ de remissiõe patit: qꝛ ipe sibi cã fuit iniuste auferẽdi. si aũt trãsmittere nõ possit: vl res sit nõ magni valoris pt cã dat ꝓpinq̃s illi9 si hȝ: vl alicui cenobio si hȝ ꝓpinq̃s cũ pticitatiõe tali q ei reddet teneat si regsierit: vel vnq̃ ꝯparerit. ¶ Ad 3m dõm q ille q illo nõ accipit oz paupib9 illi9 velle restituere: vñ alios viris dõtat illi9 ciuitatis expẽdere sm arbitriũ epĩ vel illorũ ad quos ptinet cura illi9 ciuitatis. ¶ Ad 4m dõs q oz fieri restitutio ecclie vt res ille ducãt ad successorẽ illi9 plati. qꝛ ipe eas recipe qȝuis nõ mereatur ecclia tñ perdere eas non debet. Qõ. II.

Deinde queritur de elemosyna. et circa hoc qrũt sex. Primo qd sit. Secdo de effectu sive fructu ei9. Tertio de partib9 ei9. Quarto de quo sit dãda elemosyna. Quinto qs possit eam dare. Sexto cui debeat dari.

Ad primũ sic pcedit. vr q diffõ elemosyne quã qdã assignãt. s. Elemosyna ẽ op9 in q dat aliqd idigẽti ex ꝯpassiõe ꝓpter deũ. sit icõueniẽter assignata. visitare. n. infirmos spẽs elemosyne ẽ. ſȝ i hoc ope nõ dat aliqd. ergo datio nõ oz poni i diffõe elemosyne. ¶ P. ipsũ datũ elemosyna dicit: qꝛ dicimur elemosynã dare. ſȝ ipsũ datũ nõ ẽ op9: ſȝ res qdã. ergo elemosyna nõ ẽ op9. ¶ P. in elemosynis aliqd aliqñ dat clericis pbẽdatis: q tñ nõ idigẽt: ſȝ diuites sũt. ergo nõ ẽ de rõe elemosyne q idigẽti det. ¶ P. op9 qḋ fit ex electiõe ẽ magis laudabile qȝ opus qḋ fit ex passiõe: qꝛ ẽ deo ꝯformi9 q nihil ex passiõe opat. ſȝ ꝯpassio est passio qdã: qꝛ nullus ꝯpatit nisi patiat. ergo nõ ẽ ex ncitate elemosyne q ex ꝯpassione det. ¶ P. act9 nõ recipit spẽz a fine vltiõe: ſȝ a pximo: ois act9 virtutũ cẽnt vni9 spẽi. ſȝ vltimũ qḋ ponit in diffinitiõe oz eẽ dña specifica. cũ ergo de9 sit vltimus finis oĩum actionũ nostrorũ. vr q non debeat poni in diffinitione elemosine quasi finalis differentia.

¶ Ulteri9 vr q elemosyna nõ sit satisfactiõis ps: nõ.n. ẽ necessariũ satisfacet nisi ei q peccauit. ſȝ si nũq̃ hõ peccasset: necesse heret elemosynas dare. ergo nõ ẽ satisfactiõis ps. ¶ P. totũ nõ põt esse pfectũ si ps ei subtrahat. ſȝ põt aliqs pfecte satisfacere de alijs pctõ: ẽt si nullã elemosynã det. ergo satisfactiõis ps nõ ẽ elemosyna. ¶ P. nihil põt eẽ ps toti9 nisi differat ab alijs ꝯtin ptib9. ſȝ elemosyna nõ differt a ieiunio ꝛ orone sm q ad penas ptinet: qꝛ hoc eis oib9 ꝯpetit inquãtũ sũt penalia: vt ex dictis pz. ergo elemosyna nõ est satisfactiõis ps. ¶ P. in facris necitat vt i baptismo adhibet remediũ qḋ nulli possit deesse: sicut aqȝ. ſȝ pena est facim necessitat: vt ex pmissis pz. ergo cũ dare elemosynã nõ possit cuilibet cõpetere q peccare põt: qꝛ si est nisi possidẽtiũ aliqd: vr q nõ debeat poni pnie ꝛ satisfactiõis ps. ¶ Sȝ ꝯ. Luc. 3. sup illud. Facite fruct9 dignos pnie. dicit glo. qȝ dare elemosynã sit ps pnie. ſȝ nõ nisi rõne satisfactiõis. ergo ẽ pars satisfactiõis. ¶ P. in foro seculari nõ solũ puniat aliqs p corpis lesionẽ: ſȝ ẽt p bonorũ subtractionẽ. ſȝ satisfactio i foro pnie fit p opa penalia. ergo debet nõ solum ieiunium quo affligitur corpus sed elemosyna in qua subtrahuntur res temporales pars penitentie esse.

¶ Ulteri9 vr q elemosyna nõ sit act9 virtutis. qꝛ i. Thimo. 4. vbi dr q pietas ad oĩa valet: exponit p elemosynarũ largitione sed pietas nõ ẽ virt9 sȝ donũ. ergo elemosyna nõ ẽ act9 virt9. ¶ P. nulla passio est virt9. vt pħus pbat in. 2. ethi. sed elemosyna ex mia pcedit q passio ẽ vt pz p glo. sup illũ ps. Tota die miseret. elemosyna a mia incipit. ergo nõ est act9 virtutis. ¶ P. nihil est i qliqȝ nõ sit in aliq ei9 spẽ. ſȝ nõ põt reduci vt vr ad aliquã spẽm virtutũ: qꝛ tñ tres virtutes inueniunt circa exteriora bõa operãtes qꝛ nõ ẽ elemosyna. s. iusti9: liberalitas: magnificẽtia. elemosyna aũt nõ ẽ act9 iusti9: qꝛ nõ reddit alienũ: ſȝ dat suũ. silr nec act9 liberalitatis: qꝛ liberalitas nõ attẽdit idigẽtiã quã attẽdit elemosyna. silr nec magnificẽtie. qꝛ põt eẽ in puis ꝛ in magnis. ergo nõ est act9 virtutis. ¶ Sȝ ꝯ. subuenire miserie est act9 iustitie: vt pz p Aug. ꝛ hñ est i. 3. li. di. 33. sȝ subuenire miserie ptinet ad elemosynã. ergo elemosyna est act9 iustitie: ꝛ sic ẽ act9 virtutis. ¶ P. nihil ẽ meritoriũ nisi act9 virtutis: qꝛ felicitas ẽ virtutis pmiũ: vt etiã pħs dicit. ſȝ elemosyna ẽ maxime meritoria. ergo est actus virtutis.

¶ Ulteri9 vr q elemosyna nõ cadat i pcepto Luc. 3. sup illũ. Interrogauerũt eũ turbe. dicit glo. ex verbis Joannis terrore pcussi ꝯsiliũ querũt: ſȝ Joannes rñdit q iciderent elemosyna. ergo dare elemosynas ẽ ꝯsiliũ ꝛ nõ pceptũ. ¶ P. qlibet pt licite sua retinere: ſȝ retinẽdo sua nõ dat aliqs elemosynã. ergo dare elemosynaz nõ est in pcepto. ¶ P. si cadit elemosyna sub pcepto nõ cadit nisi sub pcepto negatiuo. qꝛ Ambro. dicit. Pasce fame morientẽ: si nõ pauisti occidisti. nõ occidere aũt ẽ pceptũ negatiuũ: ſȝ nõ cadit sub pcepto negatiuo: aliogn hõ teneret semper elemosynã dare: qꝛ pcepta negatiua obligãt semp ꝛ ad sp. ergo dat elemosyna nõ cadit sub aliq pcepto. ¶ P. oẽ qḋ cadit sub pcepto aliq tpe obligat trãsgressores ad pctm mortale. ſȝ hoc nõ ẽ de elemosyna: qꝛ semp põt pbabilis opinio alicui remanere q si ipe nõ subueniet q alij9 subuenire possit: nõ.n. vn9 posset oib9 subuenire. ergo dat elemosynã nõ cadit sub pcepto. ¶ Sȝ ꝯ est qḋ dicit glo. Mat. 6. Te ãt faciẽte elemosynã. ꝯtra facientes elemosynã p pcepto adiplẽdo miscet se laudis appetitio. ergo dare elemosynã cadit sub pcepto. ¶ P. illud sine q charitas esse nõ põt: cadit sub pcepto. ſȝ sine elemosynarũ largitiõe i aliq casu charitas eẽ nõ põt. vt pz. i. Jo. 3. Qui hũerit substantiã hui9 mũdi: ꝛ viderit frẽz suũ necẽitatẽ patiẽtẽ: ꝛ clauserit viscera sua ab eo: qõ charitas pris manet i ipo. q. d. nullo mõ ergo dare elemosynas cadit sub pcepto.

¶ Rñdeo dicẽdũ ad. i. q. q elemosyna nomẽ grecũ est: ꝛ dr ab eleys qḋ ẽ mia: vl mia q miseriã alienã suã facit. vñ sicut hõ miseriã a se expellit qȝtũ põt. ita misericors miseriã alienã expellit ei subueniẽdo: q qdẽ subuẽtio fit p hoc q ei sua bona cõicat: vñ ipa cõicatio bonorũ ꝓximorũ ad miseꝛ nomẽ elemosyne accepit. hec aũt cõicatio nõ põt eẽ meritoria ꝛ virtuosa nisi qñ ꝓpter deũ fit. ꝛ iõ in diffinitiõe pdcã tãgit oĩa q ad pfectionẽ elemosyne ꝯcurrũt. hȝ q ẽ meritoria: ipa.n. miseria aliena q ẽ mie pncipiũ tangit in hoc qḋ dicit idigẽtiã. mia aũt q ex miseria aliena nascit i nobis tãgit i hoc qḋ dicit ex cõpassiõe: ſȝ mie effect9 in releuãdo alienã miseriaz qȝsi suã tangit i hoc qḋ dr op9 in q aliqd dat. hoc.n. ẽ essentiale ipsi elemosyne. ſȝ intẽtio directa in deũ q dat ei rõnez merẽdi tãgit in hoc qḋ dicit: ꝓpter deũ. ¶ Ad pͥm ergo dõs. sm pħm in. 3. ethi. Oĩa illa quorũ pciũ numismate põt cõpari vel ꝯsueuit: põt in rõne dati ꝛ accepti venire. ꝛ iõ illi act9 q in subuẽtione aliene mie exhibent etiã qȝsi bona accipiunt cũ sine pcio ipẽdũt. ¶ Ad 2m dicẽdũ q qꝛ habit9 distinguũt ex actib9: ꝛ act9 ex obiectis. iõ aliqñ noĩa equiuocant ad hic9 act9 ꝛ obiecta. sicut pz de fide: q põt significare vel hitũ fidei: vel actũ ei9: vl ipas res creditas. Et silr elemosyne nomẽ aliqñ significat ipas res datas: ꝛ sic si differt hoc aliqñ ipas dationẽ. ꝛ sic accipit pdcã diffõ. ¶ Ad 3m dõs q clericis ẽt si ipi nõ indigeãt elemosyne: dant vt ministris pauperũ ꝛ dispẽsatorib9 elemosynarũ: ꝛ iõ qḋ eis in elemosynã dat q eos paupib9 trãsmittit. ¶ Ad 4m dõs q sicut i. 3. li. di. 26. dictũ est. Tota passionũ sensibiliũ aliqñ p modũ sillãdinẽ trãsferũt ad act9 volũtatis q sine passiõe sũt: ꝛ sic ꝯpassio q ꝓpe iportat passionẽ tristitie de aliena miseria dicit qñq̃ de ipo actu volũtatis q alicui displicet aliena miseria ꝛ sine tali cõpassiõe nũq̃ elemosyna dãda est qn subuẽire aliq miserie alienẽ nisi vellet eã nõ eẽ miseriã. ꝛ talis ꝯpassio etiã in deo ẽ: qꝛ ei mala nra ex voluntate displicent. ꝯplicet ꝛ qñq̃ etiã ex ꝯsequẽti ẽ in nobis etiã qñq̃ adigit ꝯpassio pp dictã: qꝛ appetit9 superior nat9 ẽ appetitũ inferiorẽ mouere: vñ si sit fortis ipassio inferior [illegible]

in inferiori nisi aliquid repugnet. et scdm hoc misericordia et verecundia et quedam alie passiones laudabiles sunt inquantum ex debita electione boni procedit. ¶ Ad 5m dicendum q quamuis esse pp deum nō sit ipsius elemosyne quantum ad esse tamen pro dat sibi vltimum complementum scdm q est meritoria: et ideo vitio in diffinitione ipsius ponitur.
¶ Ad 2 q. dicendum q a peccato desistere nō est de essentia satisfactionis: vt ex predictis patet. est ad satisfactionem preambulum sicut fundamentum ipsius. vel cum aliquis peccet hoc ipso q nō facit hoc quod facere tenetur constat q id quod quis alias facere tenetur: nō est de essentia satisfactionis sed preambulum ad ipsam. vel cum ad elymosynarum largitionem quisque aliquis tenetur quisque ille: vt postea patebit constat q illa elymosynarum largitio ad quam quis tenetur: nō est de satisfactione sed preambulum ad ipsam. ille vero elymosyne ad quas quis alias nō tenetur pertinent satisfactione etiam cum sint opera bona et penalia quod exigitur ad opus satisfactorium quia .n. quis nō solum ex afflictione corporis facta sed ex subtractione rerum. Et per hoc patet solutio ad primum. Quamuis tamen dicit q etiam sine satisfactione sit ex largitione diuine misericordie. ¶ Ad 2m dicendum q ratio illa procedit de parte integrali elymosyne autem nō est talis pars satisfactionis: sed magis subiectiua: et ideo etiam sine ipsa satisfactio suam completam rationem habet in quibus suarum partium per se sicut alis in quibus similis species. ¶ Ad 3m dicendum q penalis de malo inquantum subtrahit aliquod bonum: sic nāc nocet. vel sicut est diuersa ratio boni in diuitijs quas appetit concupiscentia oculorum et ciborum quas appetit concupiscentia carnis: et honoribus in quos tendit superbia vite: ita est diuersa ratio pene in elymosyna que subtrahit diuitias et in ieiunio quod subtrahit delitias: et in oratione que altitudinem superbi spiritus deprimit per humilitatem: et propter hoc sunt diuerse partes satisfactionis. nec differt de predictis bonis virtutum sunt simpliciter bona vel extrinseca bona quantum ad rationem pene: sicut neque quantum ad rationem appetitus. pena .n. voluntati contrariatur: vt Augustinus dicit. ¶ Ad 4m dicendum q elymosyna nō tamen consistit in collatione pecunie sed etiam in aliquo obsequio propter deum prestito sicut dictum est. vel et si alicui pecunia desit nō tamen facultas dandi elymosynam deest: et si deesset ois facultas respectu elymosynarum corporalium propter penuriam rerum et corporis debilitatem nō tamen deesset facultas respectu elymosynarum spiritualium: quia posset alteri vel consulere vel orare saltem: et si etiam facultas ois deesset: voluntas completa sufficeret.
¶ Ad 1 q. dicendum q cum virtus sit habitus quo dirigimur ad bene operandum: quorum ois actus q de se rectitudinem importat ad aliquam virtutem reducitur: quamuis etiam si sit ratione nō exprimat de illo quod ad perfectionem eius requirit sicut dare quod dandum est dr esse actus liberalitatis: quamuis in hoc nō exprimatur ois debita circumstantia que ad actum liberalitatis exigitur. Cum ergo elymosyna scdm q dicitur est importet quandam rectitudinem quia significat dationem ordinatam ad subuentionem miserie quod ipsum nomen declarat cum elymosyna ab eleos quod est misericordia dicatur: patet q elymosyna de se dicit virtutis actum: quamuis nō exprimat ois conditiones que ad actum virtutis requiruntur. dationes autem et acceptiones ordinat liberalitas: vnde dicendum q elymosyna sit aliquo modo actus liberalitatis eius misericordia ponitur a quibusdam: vt in 3. dictum est. dist. 33. eo q liberalitas respectat bonum communiter in dationibus misericordia respectat in eis aliquod speciale bonum quod est releuatio miserie alicuius: vnde elymosyna est actus misericordie: et per consequens liberalitatis.
¶ Ad primum ergo dicendum q pietas scdm Aug. x. de ci. dei more vulgi dr ipsa misericordia: et sic ad pietatem pertinere dr elymosyna: et nō sequitur q est donum: scdm autem pietas donum a misericordia differat in lib. 3. dist. 33. dictum est. ¶ Ad 2m dicendum q misericordia scdm q importat compassionem tamen ad miseriam alterius nō est virtus sed passio scdm autem q importat electionem compatientis scdm hoc virtus est. ¶ Ad 3m dicendum q vt patet elymosyna reducitur ad aliquam virtutem etiam a philosopho assignatam: quia ad misericordiam immediate et ad liberalitatem mediate: quamuis .n. liberalitas communiter nō attendat indigentiam: nihil tamen prohibet aliquam liberalitatis speciem indigentiam attendere. ¶ Ad 4m dicendum q subuenire miserijs vt ibidem dictum est nō est actus iustitie ratione sui: sed sicut patet. ¶ Quintum concedimus.
¶ Ad 4 q. dicendum q cum elymosyna sit actus virtutis: oportet q aliquo modo cadat sub precepto: quia precepta legislator ad virtutem inducit tendit: vt dicitur 2 ethi. reducitur autem ad hoc preceptum. Honora parentes. honor autem ille scdm Aug. ad reuerentiam et subuentionem in necessarijs pertinet: et hoc parentis ois proximus intelligitur sed precepta affirmatiua nō obligant ad semper quamuis semper obligent sed obligant pro loco et tempore: scdm alias circumstantias conditionem. Cum autem vitia diuitiarum sic odiatur ad subuentionem necessitatibus patientis vite quod quidem subuentio debet esse ordinata: quia diuitijs nō vtitur ad subueniendum patientis vite necessitatibus vt ex ordinate vtitur: a virtute recedit. Ordo autem subuentionis talis debet attendi quantum ad duo ex parte eorum quibus subuenitur: vt primo sibi postea sibi coniunctis subueniat: et deinde extraneis. Secundo ex parte necessitatis talis debet esse ordo: vt prius absolute necessitatibus subueniatur quam alicui necessitati conditionate que est cum quis indiget aliquo ad sui status decentem conseruationem: et ideo preceptum legis ad hoc obligat: vt illud quod superest alicui post subuentionem perfectam et sibi coniunctis puta familie quam gubernare debet respectu vtriusque necessitatis in elymosynas expendat ad subueniendum alijs respectu vtriusque dicte necessitatum. sicut enim na illud quod sibi de alimento superfluit ab actu nutritiue: id attendit dicitur quantum necessitas absoluta: et actu augmentatiue: quod attenditur quantum necessitas conditionata apparat ad conseruationem speci generatiue virtuti subministrat. Et similiter preceptis legis obligat q etiam necessitati extraneorum absolute primo subueniatur quam necessitati proprie vel propinquorum conditionate: et ideo dicitur communiter q dare elymosynam de superfluo cadit in precepto: et sic dare elymosynam q est in extrema necessitate: dare autem de eo quod est necessarium necessitate secunda: non autem de eo q est necessarium necessitate prima: quia hoc esset contra ordinem charitatis.
¶ Ad primum ergo dicendum q facere aliquid boni ad quod ex legis precepto nō tenemur: ad supererogationem pertinet: de quo consilia dantur. et ideo cum dare aliquid de superfluo respectu pene necessitatis necessario secunda necessitate ad subueniendum maiori necessitati: et si sit necessitas absoluta est bonum ad quod ex precepto nō obligamur: ideo est supererogationis: et propter hoc de hoc consilium: et sic intelligitur glo. illa. ¶ Ad 2m dicendum q sicut est accipere superfluum et diminutum in datione: ita in retentione et acceptione: vt philosophus dicit in. 4. ethi. Et ideo aliquis retinendo sua contra virtutem facit quisque et per consequens contra legem dei: quod ad omnem virtutis actum sufficienter ordinat: quamuis nō facit contra legem secularis fortem: quia nō potest perfecte ad ois virtutes ordinare. Et preterea qui alius est in statu extreme necessitatis: efficiuntur sibi oia communia: vnde etsi per violentiam vel furtum acciperet si peccaret. ¶ Ad 3m dicendum q sicut dictum est reducitur ad preceptum affirmatiuum quod est. Honora parentes. sed cum omne preceptum affirmatiuum pro tempore ad quod obligat peccatum dimissionis inducat: omne autem peccatum sub prohibitione cadat: precepta autem affirmatiua habent prohibitiones sicut precepta negatiua annexa pro illo tempore ad quod obligant: sicut etiam quelibet affirmatio habet negationem consimilem: et scdm q illud peccatum omissionis potest esse causa vel occasio alterius peccati: scdm hoc intelligitur quod Ambro. dicit. Pasce si nō paueris occidisti. ¶ Ad 4m dicendum q tempus ad quod obligat preceptum de elymosyna facienda accipitur ex parte accipientis: et ex parte dantis: ex parte autem accipientis quando apparent signa probabilia extreme necessitatis future nisi ei subueniatur: vt cum aliquis vidit alios impotentes vel pigros ad subueniendum: et pauperem indigentem cibo et potu et alijs vite necessarijs nec sibi satisfacere posse: nō .n. expectanda est vltima necessitas: quia tunc forte nō posset iuuari: quia iam fame vel siti consumpta: dicit .n. Chrys. sup Io. Nō oportet pauperem vlulantem deceptorem vocare. Quid dicis o homo propter vnum panem deceptiones qs complicet vnquam dicis: quocirca maxime misericordiam consequatur: hic autem maxima necessitate eripiatur. Ex parte autem dantis quando habet bona multa quibus nō indiget: neque ad sustentationem vite sui et suorum: neque ad decentem statum sui conseruationem: et si pauper extreme necessitatis nō compareat: neque est occasionem future necessitatis prouidere vltra probabilia signa future necessitati quia hoc est superflua sollicitudo quam dns prohibet Matth. 6. Nolite solliciti esse. etc.

Ad secundum

sic proceditur. Videtur q elymosyna decedentem in peccato mortali a pena infernali liberet. Thobie. 4. dicitur. Elymosyna ab oi peccato et a morte liberat: et nō patitur alias ire in tenebras. sed in hoc nulla esset elymosyne commendatio si illos a tenebris eriperet: qui tenebris obnoxios nō erant. ergo et decedentes in peccato mortali a tenebrarum obnoxios suis a tenebris inferni liberat. ¶ Preterea Amb. dicit in. Thi. 4. super illud. Pietas ad oia valet. Pietatem autem sequentis si lubricum carnis patiatur: vapulabit quidem sed nō peribit. nō autem potest intelligi de lubrico veniali: vel quo quis penitet quia etiam sine elymosyna per illud nō periret. ergo in peccato mortali decedentes per elymosynam liberantur a perditione inferni. ¶ Sed contra nullus liberatur a pena inferni nisi per gratiam dei. Gratia .n. dei vita eterna est. Ro. 6. sed ille qui decedit in peccato mortali caret gratia. ergo nec per elymosynas a pena inferni liberari potest.
¶ Ulterius vr q elymosyna sit minus satisfactoria quam alia opera satisfactoria. Mat. 17. dicitur. Hoc genus demoniorum in nullo eijcitur nisi in ieiunio et oratione. nec fit aliqua mentio de elymosyna. ergo ieiunium et oratio sunt efficaciora ad delendum peccatum quam elymosyna. ¶ Preterea satisfactionis opus debet esse penale et deo acceptum. sed ieiunium est magis penale quam elymosyna: et oratio est opus magis deo acceptum quam elymosyna inquantum maiorem familiaritatem cum deo acquirit. ergo elymosyna est minus satisfactoria quam ieiunium et oratio. ¶ Sed contra est quod glo. dicit. p Timo. 4. super illud. Pietas ad oia valet. Ois summa discipline christiane est in misericordia et pietate: sed in nullo consistit summa rei quod est in re precipua. ergo precipua inter alia satisfactionis opera est elymosyna.
¶ Ulterius vr q virtus elymosyne magis consistit in dato exteriori quam in affectu interiori: vt dicitur communiter in suffragijs mortuorum citius liberatur pro quibus dantur plura etiam si pro alio bona voluntas impendatur. ergo efficacia elymosyne magis consistit in dato quam in affectu. ¶ Preterea efficacia elymosyne est in expiando peccatum. sed vbi est maius datum maius peccatum expiatur: quia pro maiori peccato maior summa pecunie in elymosynis dande iniungitur. ergo efficacia elymosyne precipue consistit in dato. ¶ Sed contra. super illud ps. Qui seminant in lachrymis etc. dicit glo. Magna voluntas multum dedit: multum seminauit. in hac voluntate illa vidua que duo minuta misit nō parum seminauit. ergo efficacia elemosyne magis pensatur ex magnitudine voluntatis quam ex magnitudine dati.
¶ Respondeo dicendum ad primam q. q cum pene infernalis est culpa mortalis manente autem causa manet effectus. vnde cum ab eo qui in peccato mortali moritur nō possit vlterius culpa mortalis tolli: sicut nec a demonibus: quia vt dicit Damas. quod est hominibus mors est demonibus casus. patet q neque elymosyna ab eo prius facta: neque post mortem eius facta ab alio potest eum qui in peccato mortali decedit a pena inferni liberare. ¶ Ad primum ergo dicendum q eo modo quo aliquis liberatur a peccato mortali per elymosynam liberatur ab infernalibus tenebris. Liberat autem elymosyna a peccato mortali hominem adhuc in statu vie existentem dupliciter. vel impediendo futurum peccatum: sicut et alia opera meritoria quibus homines in gratia confirmatur: vel a preterito liberando inquantum disponit eum qui iam in peccatum incidit ad gratiam recuperandam: sicut et alia opera de genere bonorum recta intentione facta. ¶ Ad 2m dicendum q intelligitur de lubrico mortali. q etiam dicitur nō peribit: nō est scdm necessitatem intelligendum: sed scdm quandam dispositionem: quia per hoc q operibus pietatis aliquis vacat in peccato mortali existens disponit se ad gratiam vt nō facile permittatur in perditionem ire. Uel si intelligatur de veniali: efficacia elymosyne in hoc ostenditur q pena vapulationis diminuitur per eam vel per ipsam veniale impeditur ne in mortalem trahere possit.
¶ Ad 2am q. dicendum q efficacia satisfactionis inuenitur in tribus satisfactionis partibus sicut virtus totius potentialis in partibus eius: quedam complete in vna inueniuntur: et in alijs diminute: sicut tota virtus aie inuenitur in rationali: sed in sensibili aia inuenitur diminute: et adhuc magis diminute in vegetabili: q aia sensibilis includit in se etiam aiam vegetabilem et nō conuerso. Elymosyna includit in se etiam orationem et ieiunium quodammodo: sicut .n. elymosyna consistit cum datur debitori ad mutuum et ieiunium et aliud bonum quod potest faciendum pro eo q pro eo dedit. Secundo q elymosyna quam quis dat bona est quam quedam oblatio deo facta: vnde Hebr. vltimo dicitur. q bona opera habent aliquid simile deo sacrificium oblatio: autem que deo facta vim orationis habet. Et similiter inquantum bona exteriora ad corporis conseruationem ordinantur subtractio exteriorum bonorum per elymosynam quamuis virtute obtinet ieiunium quod maceratur corpus. Similiter etiam oratio virtute continet ieiunium: quia exercitio intellectus ad dei speculationem corporis pars vt dicitur est. Uel elymosyna completius habet vim satisfactionis quam oratio et oratio quam ieiunium. et ideo dicitur. i. Timo. 4. Corporalis exercitatio ad modicum vtilis est: quia per hoc elymosyna magis laudatur: vt vniuersalis medicina peccati quam alia. sicut Luc. 11. Date elymosynam et oia munda sunt vobis. et Dan. 4. Peccata tua elymosynis redime. et Thobie. 4. elymosyna ab oi peccato liberat. et. i. Timo. 4. Pietas ad oia valet. ¶ Ad primum ergo dicendum q satisfactio est medicina et preseruatiua a peccato futuro et curatiua a preterito. Et quamuis elymosyna habet vim expiandi quodcumque peccatum preteritum: non tamen habet eandem vim preseruandi a futuro peccato: quia oratio et ieiunium preseruant a quibusdam peccatis nō solum per modum meriti: quod etiam elymosyna facit: sed per modum contrarie assuetudinis. Et sic ibidem dicit glo. q ieiunio saluatur corporis pestis: oratione pestes mentis. et sic hoc intelligitur q aliqua peccata nisi a ieiunio vel oratione sanantur. ¶ Ad 2m dicendum q quamuis penalitas in satisfactione requiratur: tamen principalius est in ea bonitas actus quam penalitas: et quia elymosyna plus habet de ratione boni quam ieiunium inquantum immediatius est ad charitatem: sed inquantum nō est singulare bonum facientis sed communiter facientis et patientis elymosyna plus erit satisfactoria quam ieiunium. Similiter et oratio quia hominem magis familiarem deo reddat quam elymosyna: sicut contemplatiua plus quam actiua tamen intercessio per elymosynam multiplicata plus valet ad impetrandum peccatorum remissionem quam singularis vnius hominis oratio.
¶ Ad 3m q. dicendum q elymosyna vt ex dictis patet habet efficaciam: et ex ipso faciente inquantum est quoddam opus meritorium: et ex recipiente inquantum obligatur ad orandum pro illo qui elymosynam dedit. si ergo consideratur elymosyne efficacia ex parte recipientis: sic maior efficacia in maiori dato consistit inquantum per hoc plures et magis debitores efficiuntur. ex parte autem dantis sic respectu pene essentialis efficacia elymosyne magis pensatur ex affectu quam ex dato: sed respectu pene accidentalis vtpote remissionis pene vel alicuius cuius bona magnificatur efficacia elymosyne ex magnitudine dati nisi ex parte altera intensio voluntatis magnitudinem exterioris dati preponderet: potest .n. tam intensa esse voluntas q etiam omnem penam absolueret: et ratio sicut de contritione dicitur. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Ad tertium

sic proceditur. Videtur q insufficienter assignentur elymosyne corporales. Hoc versu continentur. Uisito: poto: cibo: redimo: tego: colligo: condo. Uisito infirmum poto sitientem cibo esurientem redimo incarceratum tego nudum colligo hospitem condo defunctum mortuum. Ois .n. elymosyna ad vtilitatem eius cui datur debet ordinari. sed sepultura nō est ad vtilitatem mortui. vt Seneca dicit. ergo nō fit elymosyna in hoc q mortuus sepelitur. ¶ Preterea Matth. 25. vbi opera commemorantur quibus homo a damnatione liberatur et regnum meretur. sed ibi nō computatur mortui sepultura. ergo nō est aliqua elymosyna. ¶ Preterea elymosyna datur ad subueniendum necessitatibus aliorum: sed quedam vestes nō sunt ad necessitatem: sed ad ornatum: et quidam cibus et potus nō sunt ad necessitatem: sed ad delectationem. ergo videtur q simpliciter nudum cohoperire tamen est tu fit pars elymosyne. ¶ Sed contra. multe alie sunt necessitates humane vite quam predicte sicut oculus indiget ductione. claudus vectione. Cum ergo elymosyna ad ois necessitates ordinetur: videtur q insufficienter elymosyne predicte numerentur. ¶ Preterea inter ois necessitates principales est paupertas. sed de hac non fit aliqua

in inferiori nisi aliquid repugnet. et sm hoc mia et verecun-
dia et quedā alie passiones laudabiles sunt inquātū ex de-
bita electiōe boni procedūt. ¶ Ad 5m dōm q̄ cū ista esse pp
deū nō est ipsa elyme q̄ntū ad ad iā p̄m vt dat sibi virtuti
cōplemētū sz q̄ ē meritoria: sed virtus i passione ipsi? ponit.
¶ Ad 2.q. dicēdū q̄ a pctō desistere nō ē de essētia satisfa-
ctionis: vt ex p̄dcīs p̄z: sz ē ad satisfactiōe pambulū. sicut
fūdamētū ipsi?. vt cū aliqs peccet homicio q̄ nō facit hoc
qd̄ facere tenet: sz q̄ id qd̄ q̄s alias facere tenet: nō est
de essentia satisfactiōis sz pambulū ad ipas. vt cū ad ely-
moz largitionē q̄s aliqs tenet q̄uis nō. vt postea patebit:
nihil q̄ illaz elymoz largitio ad quā q̄s tenet: nō ē q̄s satis
factiōis sz pambulū ad ipas. sic vo elyme ad q̄s q̄s alis nō
tenet pnt satisfactorie eē cū sint opa bona et pēalia. qd̄ ex
gnali ad opa satisfactoria ptinet. q̄ nō solū ex afflictiōe
corpis faciūt ex subtractiōe rep. Et p hoc p3 solutio ad
primū. Quidā tn̄ dicūt q̄ etiā p̄nc satisfactiōe sit ex lar
gitiōe dñe mie. ¶ Ad 2m dōs q̄ nō illa pcedit de pie lar-
gitate elyme aūt nō ē talis p3 satisfactiōis: sz magis subue-
tiones nō ē sine ipa satisfactio sua: cōpletā rōne h3 i qbus
ilaz pniā p sc. sicut alia in qbus illa h3. ¶ Ad 3m dōs
q̄ pōs de malū indigni subtrahit aliqd boni: q̄ sic nāe no
cet. vt sicut est diuersa rō boni i diuitijs q̄s appetit cōcupi
scētia oculoz: et diuitijs q̄s appetit cōcupiscētia carnis: et bo
norib? i q̄s tēdit suphia vite ita ē diuersa rō pene i. elyna:
q̄ subtrahit diuitias: et i ieiunio qd̄ subtrahit delitias: et in
oratiōe q̄ altitudinē supbie spūs deprimit p humilitatē. et pp hoc sz
diuersic pnas satisfactiōis. nec differt de p̄dcīs bonis vtrū
sint simplr bona vel ex alia bona q̄ntū ad rōnē pene: sicut
neqz q̄ntū ad rōnē appetit? pena. n. volūtati cōtrariat: vt An-
sel dicit. ¶ Ad 4m dōs q̄ elyma nō tm̄ cōsistit i collatiōe pe
cunie. sz et in aliqs obsequijs pp deū pximis scis. vt dcm̄ ē.
vel et sz alicui pecunia desiciō tn̄ facultas dādi elynā de-
est: sz deficit eis facultas respectu elymoz corpalium pp
penuriā rez vel corpis debilitatē: nō tn̄ deficit facultas re
spectu elynaz spūaliū q̄s posset alteri vel cōsulere vel ora-
re: sz etsi et facultas ois deesset: volūtas cōpleta sufficeret.
¶ Ad 3. q. dōs q̄ cū virt? sit habit? q̄ dirigimur ad bñ opan
dū: q̄ ois act? q̄ de se rectitudinē ipoitat ad aliquā vir
tutē reducit: q̄uis et i sua rōne nō exprimat oē illud qd̄ ad
pfectionē virtut requirit. sicut dare qd̄ dādū ē dr̄ eē act? libe
ralitatis: q̄uis i hoc nō exprimat ois debita circūstātia q̄ ad
actū liberalitatis exigit. Cū q̄ elyma sm q̄ dcm̄ ē ipotet
quādā rectitudinē: q̄ significat datiōnē ordinatā ad sub-
uētionē mie: vnde ipsū nomē declarat: dr̄ elyma ab eleos qd̄
est mia dicat: p3 q̄ elyma de se dicit virtutis actū: q̄uis
nō exprimat oēs cōditiōes q̄ ad actū v̄tutis req̄rit. dantes
et accipiētes ordinat liberalitas. vñ p3 q̄ elyma sit aliq̄
mō act? liberalitatis: sz act? mia p3 ponit a glosa sup in 3.
dicit. vñ. d. 33. eo q̄ liberalitas cōtectat bonū cōiter i da-
tiōib? sz mia cōtectat i eis aliqd spāle bonū q̄ē relevatio
miserie alioz. vñ elyma est act? mie et p cōs liberalitatis.
¶ Ad p̄mū q̄ dōs q̄ pietas sm Aug. x. de ci. dei more vulgi
dr̄ ipa mia: et sic ad pietatē ptinere dr̄ elyma: et nō sz q̄ est
donū: q̄uis aūt pietas donū a mia differat i li. 3. dist. 33. di
ctū ē. ¶ Ad 2m dōs q̄ mia sm q̄ ipotat cōpassionē tn̄ ad
misiā alteri? nō ē virt? sz passio: sm aūt q̄ ipotat electionē
cōpatiētis sm hoc virt? ē. ¶ Ad 3m dōm q̄ vt p3 elyma re-
ducit ad aliquā v̄tutē: et a pbis assignata: q̄ ad miaz sine
dubio ad liberalitatē mediante: q̄uis. n. liberalitas cōiter nō
attēdat indigētiā: nihil tamen phibet aliquā liberalitatis
specie indigentiā attēdere. ¶ Ad 4m dōs q̄ subuētre mi
serie vt ibidē dictū est nō est actus iustitie ratione sui: sed
rōne sue ptis: sm q̄ liberalitas etiā ad iustitiam reducit
sicut pars. ¶ Quintum concedimus.
¶ Ad 4. q. dōm q̄ cū elyma sit act? v̄tutis: p3 q̄ aliq̄ mō ca-

dat sub pcepto: q̄ pcepta legislatoris ad virtutē ducere i
tendūt: vt dr̄ 2. ethi. reducit aūt ad hoc pceptū. Honora pa-
rētes. honor aūt ille sz Aug. ad reuerētiā et subuētionē in
necessarijs ptinet: et nōie parētū ois pximi? intelligit. sz p-
cepta affirmatiua nō obligāt ad semp: q̄uis semp obligāt
sz obligāt p loco et tpe: sm alias cōditiones. cōditione.
Cū aūt vite q̄uantitas sic ordinat? ad subuētionē necessi-
tatibus pximis vite que q̄dē subuētio d3 esse ordinata: p q̄
diuitijs nō vtit ad subuētionē pximis vite necessitatib? vt m-
ordinate vtit: a v̄tute recedit. Ordo aūt subuētiōis talis
d3 attēdi q̄ntū ad duo ex parte eoz qb? subuēit: vt p̄mo sibi
postea sibi cōiunctis subueniat: et deide extraneis. Scdo
ex parte necessitatis talis debet esse ordo: vt p̄us absolute ne-
cessitatib? subueniat q̄ alicui necessitati cōditionate: q̄ est
cū q̄s indiget aliq̄ ad suū stat? decētē cōseruationē: et iō p-
ceptū legis ad hoc obligat: vt illō qd̄ supest alicui p? subuēta
tionē pfectā et sibi cōiunctis puta familie quaz gubernare
d3 respcū vtriusqz necessitatis in elymas expēdat ad sub-
uēiēdū alijs respcū vtriusqz dcāz necessitatū. sicut et nāe
illud qd̄ sibi de alimēto supfluit ab actu nutritiue: i q̄ attē-
dit q̄ntū necessitas absoluta et actu augmētatiue: i q̄ attēdi
tur q̄ntū necessitas cōditionata: pparat ad cōseruationē spē
generatiue virtuti subministrās. Et silr pceptū legis obligat
q̄ dr̄ necessitati extraneoz absolute p̄mo subueniat q̄ ne-
cessitati ppie vel ppinquoz cōditionate: et iō dr̄ cōiter q̄
dare elynā de supfluo cadit i pcepto: et sic dare elynā ei q̄
est in extrema necessitate: dare aūt de eo qd̄ est necessari
um necessitate scdā: non aūt de eo q̄ est necessariū ne-
cessitate prima: q̄ hoc esset cōtra ordinem charitatis.
¶ Ad p̄m q̄ dōm q̄ facere aliqd boni ad qd̄ ex legis pcepto
nō tenemur: ad supererogationē ptinet: de q̄ cōsilia dant.
et iō cū dare aliqd de supfluo respectu p̄me necessitatis
necessario scdā necessitate ad subueniēdū maiori ne-
cessitati: sz nō sit necessitas absoluta est bonū ad qd̄ ex p-
cepto nō obligamur: et iō est supererogatiōis: et pp hoc de hoc ē
cōsiliū: sic intelligit glo. illa. ¶ Ad 2m dicēdū q̄ sicut est
accipere supfluū et diminutū i datiōe: ita in retētiōe et ac-
ceptiōe: vt phs dicit in 4. ethi. Et iō aliqs retinēdo sua cōtra
v̄tutē facit q̄uis nō p cōns cōtra legē dei: q̄ ad oēm virtutis
actū sufficienter ordinat: q̄uis nō facit cōtra legē scdā-
rias forsitque nō potest pficere ad oēs virtutes ordinare. Et
ppterea q̄ alius est in statu extreme necessitatis: efficiūt
sibi oīa cōia: vnde et sz p violentiā vel furtū acciperet nō pec
caret. ¶ Ad 3m dōm q̄ sicut dictū est reducit ad pceptū
affirmatiuū qd̄ est. Honora parentes. sed cū oē pceptū af
firmatiuū pro tpe ad qd̄ obligat peccatū dimissiōis indu
cat: oē aūt peccatū sub phibitiōe cadat: pcepta aūt affir
matiua hñt phibitiōes sicut pcepta negatiua annexa p il
lo tpe ad qd̄ obligāt: sicut etiā quelibet affirmatio habet
negationē cōiunctā: et sz q̄ illud peccatū omissiōis potest
esse cā vel occasio alterius peccati: sm hoc i telligit quod
Ambro. dicit. Pasce fame morientē: si nō paueris occidisti. ¶ Ad 4m di-
cendū q̄ tps ad qd̄ obligat pceptū de elymis faciendis
accipit ex parte accipiētis: et ex parte dantis: ex parte aūt
accipiētis qñ apparent signa pbabilia extreme necessita-
tis future nisi ei subueniat: vt cum aliqs vidit alios ipo-
tentes vel pigros ad subueniendū: et pauperē indigentē
cibo et potu et alijs vite necessarijs nec sibi satisfacere posse:
nō. n. expectāda est vltima necessitas: q̄ tūc forte nō pos-
set iuuari: nā iam fame vel siti cōsumpta: dicit. n. Chrys. sup
Jo. Nō oportet pauperē vsqz ad decreptionē vocare. Quid
dicis o homo pp vnū panē deceptiones q̄s cōplicet vtiqz
dicis: q̄ circa maxime misericordiā cōsequat: hic autem
maxima necessitate eripiat. Ex parte aūt dātis qñ hēt bō
multa qbus nō indiget: neqz ad sustentatiōe vite sui et fa-
milie neqz ad decentē stat? sui cōseruationē: et si pauper ex-

treme necessitatis cū cōpareat: neqz ex occasionē future
necessitatis p̄uidere vltra pbabilia signa future necessi
quia hec ē supflua sollicitudo quā dñs phibet Matth.
6. Nolite solliciti esse. &c.

Ad secundū sic pcedit. Videt q̄ elyma decedē-
tē in pctō mortali a pena infernali
liberet. Thobie. 4. dr̄. Elyma ab oī peccato et a morte libe
rat: et nō patit alias ire i tenebras. sed i hoc nulla esset elyme
cōmēdatio si illos a tenebris eriperet q̄ tenebras obnoxij
nō erāt. q̄ et decedētes i pctō mortali q̄ tenebras obnoxij
sūt a tenebris ifernū liberat. ¶ Pr. Amb. dicit a. Thi. 4. sup
per illud. Pietas ad oīa valet. Pietatē aūt sequeris sz lu-
bricū carnis patiaris: vapulabis quidem: sz nō peribis. nō au
tem potest intelligi de lubrico veniali: vel q̄s q̄s penitet
q̄ et sine elyma p illud nō periret. q̄ i pctō mortali dece-
dētes p elynā liberātur a pditione iferni. ¶ Sed cōtra nul
lus liberat a pena iferni nisi p grām dei. Gratia. n. dei vi-
ta eterna est. Ro. 6. sed ille q̄ decedit i pctō mortali caret
gratia. q̄ nec p elymas a pena iferni liberari potest.
¶ Ulteri? vr̄ q̄ elyma sit min? satisfactoria q̄ alia opa sa
tisfactōis. Mat. 17. dr̄. Hoc gen? demoniorū i nullo eycit
nisi i ieiunio et oratiōe. nec fit aliq̄ mētio de elyma. q̄ ieiuniū
et ōo sūt efficaciora ad delēdū petm̄ q̄ elyma. ¶ Pr. satis
factiōis op? d3 esse penale et deo acceptū. sed ieiuniū ē ma
gis pēale q̄ elyma: et ōo ē op? magis deo acceptū q̄ elyma
iquātū maiorē familiaritatē cū deo cōquirit. q̄ elyma ē mi
n? satisfactoria q̄ ieiuniū et ōo. ¶ Sz cōtra ē qd̄ glo. dicit. sup
Timo. 4. sup illud. Pietas ad oīa valet. Ois sūma disci-
pline xpiane ē i mia et pietate: sed in nullo cōsistit sūma rei
qd̄ ē i re pcipua. q̄ pcipuū iter alia satisfactiōis opa ē elyma
¶ Ulteri? vr̄ q̄ virt? elyme magis cōsistit in dato exteriori
q̄ in affectu ieiunijs: vt dr̄ cōiter in suffragijs mortuoz: ei-
ti? liberat p qbus dant plura etiā si p alio bona volūtas
impēdat. q̄ efficacia elyme magis cōsistit i dato q̄ i affectu.
¶ Pr. efficacia elyme ē i expiādo petm̄. sed vbi est maior da-
tū mai? petm̄ expiat: q̄ p maiori pctō maior sūma pecu-
nie in elymis dāde iniungit. q̄ efficacia elyme pcipue cōsistit
in dato. ¶ Sz cōtra sup illō ps. Qui seminant i lachrymis &c.
dicit glo. Magna volūtas multū dedit: multū seminat.
in hac volūtate illa vidua q̄ duo minuta misit nō pa? semi
nauit. q̄ efficacia elemosyne magis pensatur ex magnitu-
dine voluntatis q̄ ex magnitudine dati.
¶ Rñdeo dicēdū ad p̄m. q. q̄ cū pene ifernalis est culpa
mortalis manēte aūt cā manet effect?. vñ cū ab eo q i pctō
mortali morit nō possit vlteri? culpa mortalis tolli: sicut
nec a demonib? q̄ vt dicit Damas. Qd̄ ē hoib? mors: est
demonib? casus. p3 q̄ neqz elyma ab eo p̄us facta: neqz p?
mortē ei? facta ab alio pōt eū q i pctō mortali decedit a
pena iferni liberare. ¶ Ad p̄mū q̄ dōm q̄ eo mō q̄ aliqs
liberat a pctō mortali p elynā liberat ab ifernalib? tene-
bris. Liberat aūt elyma a pctō mortali hoiem adhuc i sta
tu vie existē dupl: vel ipediēdo futurū petm̄: sicut et alia
opa meritoria q̄ hoiem i grā cōfirmāt: vel cōperito liberā-
do inq̄ntū disponūt eū q iā in petm̄ icidit ad grām recupe
rādā: sicut et alia opa de gñe bonoz recta intētiōe facta.
¶ Ad 2m dicēdū q̄ intelligit de lubrico mortali. q̄ dr̄ nō
nō peribit: nō est sm necessitatē itelligēdū: sz sm quādā
dispōnē: q̄ p hoc q̄ opib? pietatis aliqs vacat i pctō morta-
li existēs: dispōit se ad grām vt nō facile pmittat i pditiōe
ire. Uel sz itelligat de veniali: efficacia elyme i hoc ostēditur
q̄ pena vapulationis dimisit p eam vel p ipsa veniale im
peditur ne in mortali trahere possit.
¶ Ad 2m. q. dōm q̄ efficacia satisfactiōis iuenit in trib? sa
tisfactionis ptib? sicut virtus totius potētialis i ptib? ei?:
q̄ q̄dē cōplete in vna iuenit: et in alijs diminute: sicut tota
virtus aīe iuenit in rōnali: sed in sensibili ala iuenit dimi

nute: et adhuc magis diminute i vegetabili: q̄ ois sensibi-
lis icludit i se v̄tutē aīe vegetabilis: sz nō puerso. Elyma. n.
icludit i se v̄tutē ōonis et ieiunij: sz nō puerso. hec elyma est
q̄ subtrahit cū dat? debitorē ad orādū et ieiunādū alia bona
q̄ pōt faciēdū p eo q̄ dedit. Scdo q̄ elyma quoddā bonū ē
q̄ quādā oblatio deo facta: vt phs dicit 4. ethi. q̄ bo-
na opa hñt aliqd simile deo sacrat? oblatio aūt ipsa hēt sa
cra vim ōonis hēt. Et silr iquātū bona exteriora ad cor-
poris cōseruationē ordināt subtractio exterioz bonoz q̄ p
elynā q̄ v̄tute cōtinet ieiunii q̄ macerat corp?. sicut etiā
ōo v̄tute cōtinet ieiuniū: ex q̄ intellect? ad deū ele-
uatē corpis parte vt dicit est. Uñ elyma cōpletā? hēt vim
satisfactiōis q̄ ōo et ieiuniū: et sz dicit 1. Timo. 4.
Corporalis exercitatio ad modicū vtilis est: q̄ pp hoc elyma
magis idicat: vt vniuersalis medicina petī q̄ ipa sit. Luc.
11. Date elynā et oīa mūda sūt vobis. et Dan. 4. peccata tua
elymis redime. et Thobie. 4. elyma ab oī pctō liberat. et 1.
Timo. 4. pietas ad oīa valet. ¶ Ad p̄m q̄ dōm q̄ satisfa
ctio ē medicina et pseruās a pctō futuro et expiās a preterito.
Et q̄uis elyma h3 vim expiādi q̄cūqz petm̄ p̄teriti: sz nō
h3 oēm vim pseruādi a futuro pctō: q̄ ōo et ieiuniū pse-
uāt a qbusdā petis nō solū p modū meriti: q̄ etiā elyma
facit: sed per modū cōtrarie affectiōis. Et sic ibidē dicit glo.
q̄ ieiunio sanant corpis pestes: ōone pestes mētis. et sz
hoc intelligit q̄ aliq̄ petā nisi i ieiunio vel ōone sanātur.
¶ Ad 2m dōs q̄ q̄uis pena i satisfactiōe reqrat: tn̄ pncipa
li? est i ea bonitas act? q̄ penalitas: et q̄ elyma plus h3 de
rōne boni q̄ ieiuniū iquātū iniuriat? sic ad charitatē h3 q̄
iquātū nō est singulare bonū faciētis: sz cōe faciēti et pati-
enti: elyma plus erit satisfactoria q̄ ieiuniū: silr et ōe quā
uis hoiem magis familiarē deo reddat q̄ elyma: sicut cō-
plaria plus q̄ actiua: tn̄ itercessorū p elynā multiplicatio
plus valet ad iterpetādū peccatoz remissionē q̄ singu
laris vnius hominis oratio.
¶ Ad 3m. q. dicēdū q̄ elyma vt ex dictis p3 h3 efficaciā: et
ex ipso faciēte iquātū est quoddā op? meritoriū: et ex reci
piēte iquātū obligat ad orādū p illo q̄ elynā dedit. sz
cōsiderat elyme efficacia ex parte recipiētis: sic maior effi
cacia i maiori dato cōsistit iquātū p hoc plures et magis de
bitores efficiunt. ex parte aūt dātis sic respectu pene essē-
tialis efficacia elyme magis pēsat ex affectu q̄ ex dato: sz
respcū pene accidētalis vt puta remissionis pene: vel ali-
cuius boni magnificat efficacia elyme ex magnitudie dati:
nisi ex parte altera itētio volūtatis magnitudini exterio-
ris dati ppōderet: pōt. n. tam intēsa esse volūtas q̄ etiā
oēm penā absolueret et reatū: sicut de cōuersione dicitur.
Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Ad tertium sic pcedit. Videt q̄ inptie assignē
tur elyme corpales. et q̄ hoc versu cō
tinēt. Visito: poto: cibo: redimo: tego: colligo: cōdo. Visito
. i. infirmū: poto. i. sitiētē: cibo. i. esurientē: redimo. i. carcera-
tū: tego. i. vestio nudū: colligo. i. recolligo hospitē: cōdo. i. se
pelio mortuū. Oia. n. elyma ad vtilitatē ei? cui dat p3 or
dinari. sed sepultura nō est ad vtilitatē mortui. vt Augu-
stinus dicit. q̄ nō fit elyma in hoc q̄ mortu? sepeliat. ¶ Pr. oia
Matth. 25. Omnis opera cōmemorat qbus hō a dānatione
liberat et regnū meret. sed ibi nō cōputat mortui sepultura.
q̄ nō est aliq̄ elyma. ¶ Pr. elyma dat ad subueniēdū ne-
cessitatib? alioz. sed q̄dā vestes nō sūt ad necessitatē: sed
ad ornatū: et quidā cibi et pot? nō sūt ad necessitatē: sed ad
delectationē. q̄ nō vr̄ q̄ semp vestire nudū et cibare esurientē
sit pars elyme. ¶ Sed cōtra multe alie sūt necessitates hu
mane vite q̄ pdicte: sicut cecus idiget ductione. claudus
vectione. Cū q̄ elyma ad oēs necessitates ordinet: vr̄
q̄ insufficienter elyme pdicte numerent. ¶ Pr. iter oēs neces
sitates principales est paupertas. sed de hac non fit aliqua

monio ergo insufficienter elymę ꝑdicte numerantur.

¶ Ulterꝰ vr q; ena elemosyne ꝑmutate ꝙ ꝺenter eꝫ meretꝛ ꝺ hoc verũ ꝑmitt. ¶ Cõtra ꝺcitꝫ hoꝝ ꝺ ꝓuerbiꝝ. xiꝺ. Cõtra ꝺcitꝫ ꝓpone ꝺebitꝫ ꝓximꝫ tuꝫ. Et ꝓuerbiꝝ. xix. Qui ꝺat pauꝑi fenerat ꝺo. ¶ Ad ꝓmũ ꝺcitꝫ ꝙ ꝺebitꝫ ꝓximꝫ ꝺr ꝙ ꝺ ꝙ ꝺebet ꝓximꝫ ꝺ

[illegible]

Ad quintum [illegible]

[illegible]

Ad sextum [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

Ad quartum [illegible]

[illegible]

Ad quintum [illegible]

[illegible]

Ad sextum [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

Ad quartum [illegible]

[illegible]

Ad quintum [illegible]

[illegible]

Ad sextum [illegible]

[illegible]

secundū. sed alia ē q̄ peccat ieiunū aūt ⁊ ē alie ⁊ corpis. nō ē iustificatiū p̄ceptū. ☐ P. sicut cōtigit peccare ex negligentia cibi ita ex liberatione. ⁊ ⁊ subtractione cibi ⁊ similiter. vt iustificatiū cibi absit ima. q̄ nec habuit ⁊ non ex iustificatiū cibi liberatio p̄ ieiunia. ☐ P. 1. Timo. 6. Corpalia exercitatio ad modū vtilis ē. ⁊ ieiunia ē bona. q̄ nō ē iustificatiua p̄ceptū. ☐ Ex supa iustificatoria ex ē peccatis. ⁊ ieiunia ex magis rōne pone ḡ ē ⁊ na. cū q̄ ē ⁊ na sit iustificatoria vt ex dictis patet. ⁊ ieiunia ex ē iustificatiua. ☐ P. iustificatur ē peccā cās credere. ⁊ ieiūo aliqs absolui peccatoꝝ cās. q. maxime ieiunio repentitur caro quae ad peccata mouet. ergo. ⁊c.

☐ Ad p̄m q. q. ieiunii ex parte vel. ⁊ ieiunia nō ē ⁊ ieiūū ecclie a p̄ceptō ē aliqs dic. q̄ ne ieiun. aūgēt cibi sumat. a. z. ⁊ ē ieiunū. q̄ ⁊ ordinat ab ecclia pp̄ p̄cēp iustificatiōē abstinentiā. ⁊ iustificatiō ē pōt p. ⁊ ioiū ex q. ab illis nō abstinent q̄ ⁊ ieiunia. ꝓbat. ⁊ ē ab illo gḡ ⁊ ma virtute vt posimus ex q. illicita cōmisit ex cras. a licitis abstinere vt. Jiug. dicit. vel ieiunia ab ecclia ihituū p̄cepta ponit abstinentia illā q̄ ad virtutē exigit. ⁊ addit abstinentias quādā ab illis q̄ medio ⁊tut ⁊ cōpōit. Et ⁊ Jhō. hoc duo ī p̄dicā dñice ieiunij ꝓbat. Labstinentiā ab illicitis virtutē cōtinuit. ⁊ B q̄ dr̄ p̄monia vice. ⁊ ab illo gḡ fallax virtutē ala vt. licerer ī B q̄ dicit abstinentia ex celebrat.

☐ Ad p̄mū ḡ. ex dcis solutio. ☐ Ad 2ᵐ dōm q. diffinitio illa Dicro. intelligit de ieiunio spiali. ⁊ nō de ieiunio corpali. ☐ Ad 3ᵐ dōm q. ieiunia ex hoc nolc dirccte ipsorum abstinentia in cibis. vñ ille obseruationes q̄ a ieiunātib⁹ p̄ribus obseruant legūt. nō fūt de essentia ieiunij. ⁊ ad modū ieiunādi pertinēt. pp̄ B nō ex q. ī dictis de ieiunio mēto ō exp. fuerat. ☐ Ad 4ᵐ dōm q. intelligēda ē in p̄dicta diffone tal abstinentia a cibis ex quibus licitus ḡlē ecclia ieiunātib⁹ ōteriat. ⁊ sic obiectio cessat. ☐ Ad 5ᵐ dōm q. p̄dicta diffō nō vat ō ieiunio quo aliqs ex ieiun⁹ ex ieiunio ecclie. vt dcm ē.

☐ Ad 2.q. dōm q. sic supra dcm ē. ois actᵒ q̄ ī tua rōne iclusit aliqd oī ad modū virtutis gerat. actᵒ virtutis dici pōt q̄ ē de ie. q̄ non possit ⁊ bene ⁊ male fieri. ob B q̄ forte nō includit ī tua rōne oē illud q̄ ad virtutē exigit. Quia aūt vt ī illo. ⁊ nāe includit q̄ ad malū ō facilius iclūdī. ⁊ ideo ōtra virtutē circa delectationes corpales exercitiū. q̄ rō ieiunabilia propter potiū exigit p̄ p̄ñtate nri. q̄ ad esse mod⁹ esse ī exercitio ab eis. ⁊ sic p̄cepta ⁊ ī oīb⁹ p̄ñtia assignat. Quia q̄ nolc ieiunij actᵒ nobis gḡ exprimit q̄ ge a delectationib⁹ tact⁹. Labstinentia abstinentia. ⁊ q̄ i rōe sua modū virtutis ipōrat. ⁊ nō actᵒ virtutis dici ds. ☐ Ad p̄m q. dcs q. in omni virtute non est medium. sed ī eg dñantia ab excessibus accipit ī tua rōne recta. ⁊ nō ꝓsequit id q̄ ē parū vni ē sat. alteri. sic q̄ ē parū. sano ī salus ē ē sat. ifirmo q. q. abstinentia curari ds. curatio aūt spialis motiui affinis. ē virtutis. q̄ curatio modus corporalis. vnde ⁊ illud q̄ alis ē ut medicina vel unctus debitorū velēti vulnꝰ poti curare sua ē. ⁊ sic ieiunia medium virtutis nō corrūpit. ☐ Ad 3ᵐ dōm q. medium virtutis nō corrūpit. ī idubitabile. ⁊ ois virtutis ī aliqd ⁊ licite posset vti. nō ds q. statuta medio virtutis vitiosa dicantur. ☐ Ad 2ᵐ dōm q. ieiunii. ⁊ q. ge ieiun⁹ ex ē. nolat aliquos actᵒ. ⁊ ieiunia ecclie nolat actᵒ quēdā. ⁊ quē ī cibis sumere. ⁊ ieiunii

¶ Ad ſextū ꝙ dōm q⁹ libertas quā ihūs dei ſdictꝰ ē labtas aſſtine ꝙ oppoſit ſeruituti pcti: ꝛ ꝙ ꝙ vicē dei gerit ꝛ terris obligat. ¶ Ad 2ᵐ dōm q⁹ cuplex ē ieiuniū: ſcꝫ ⁊ exultatiōis. ⁊ dr ieiuniū luctus ꝙ ꝺ ꝺ cū amaritudīe pcēſſ vel pctis mulieꝛ genit. ieiuniū vo exultatiōis cū ex ſpūali iocūditate a carnalib⁹ ſe abſtrahendo ꝙ guſtato ipſi⁹ ſtipe olꝰ caro tuſtia. ꝺ ſp bonꝰ ſpūalis ꝓdūs pōs ē: ꝛ nō ſp actꝰ: imo ꝙnq; ē cū pōs vt ſudeꝛ cū ſua pctā recogitāt vl̄ꝫ fecerūt vel ſ. cadere pōt nīſi carnē cohibeāt: ⁊ tūc ei cōpetit ieiuniū meroꝛis. Aliq; aut ē eoꝝ pōs actꝰ vt ſpōſus qñ ei a dulcedīe ꝑſentiꝫ: ⁊ nūc ꝓpter eos exultatiōis ieiuniū ⁊ nō meroꝛis. ¶ Ad 3ᵐ dōm q⁹ ieiuniū nō trāſ iducit ꝓ pctō ꝑte ritus: ⁊ ꝙ ꝺ ſ. ꝺ futuꝝ: ⁊ ſ. ꝺ bis ꝙ nō peccauerit ꝓpter vt malicia ꝑſudꝰ: ⁊ nīl pōs vita ſine pctō olꝰ agi ſi ꝑ gnīa a crimib⁹ aliqꝝ abſtineat. vt Aug. ſ. ī. li. de pnia dīc. ⁊ ſ. ſicut olꝰ Tbac vita exēmīb⁹ ꝓpter pōs: ita ⁊ ieiuniuꝝ.

¶ Ad 3ᵐ ⁊ 4. dōm q⁹ pueri idigēt multo cibo eo ꝙ cib⁹ ī eis ſ. ſolū ꝙnt ad actū nutritiuꝫ: ⁊ ꝺ ad actū augmētatiue ſtutiuꝫ: ꝺ reſiduo nutrimēp fit augmētū: ⁊ q; virt⁹ nāle ī eis nōdū ꝙualitatē pōt ſibi multū ꝺ cibo aſſimere: q; nāle ꝺ illud cōuertere nō poſſet: ⁊ ſ. idiget frequēti cibi ſūp̄ſe: ⁊ ꝙ ꝺ eis nō ꝓpter ieiuniū ꝺū ſūt ī augmēto. ſpō. n. augmēti ſ. ꝑ dōm ē vſq; ad finē ſeculi ſeqēnꝫ. vt ī plibus: q; res nāles nō currūt ſ. ꝙ ꝺ mō: ſ. vt frequēter: ⁊ ſ. ī ſ. ſ. ſ.

mâducationem: et ideo talis sumptio ieiunium nõ soluit. ℂ Ad primũ dicendum q̃ q̃uis aliquo per9 aliq̃ modo nutriat: tñ de se nõ ordinat ad nutriendũ: magis ad dispositionem bonã eorũ q̃ nutriũt: vt. s. per mẽbra deducat et ibidẽ nõ cõburat. vñ sumptio per9 manducatio nõ dr. et ideo ille q̃ potat extra horã vnice comestionis nõ dr bis mãducare: et p̃ hoc nec statutũ ecclesie frãgit nisi fraudẽ faciat: q̃z leges violat q̃ in fraudẽ legis aliq̃d facit. ℂ Ad 2m dicendum q̃ aq̃ et si soluat ieiuniũ nãe: q̃z aliquo mõ nutrit: tñ nõ soluit ieiuniũ ecclesie: q̃z ecclesia nõ attẽdit i statuẽdo id q̃d quocũq̃ mõ nutrire põt: sed id q̃d pncipalr ad nutriẽdũ ordinatũ est. ℂ Ad 3m dicendum q̃ q̃dã dicũt q̃ si electuaria comedãtur ad delectãdũ: q̃ soluit ieiuniũ: si aũt cũ medicie sumãt nõ soluit ieiuniũ: sed statutũ positiue legis nõ attẽdit intentionẽ obseruantis: sed ipm actũ: eo q̃ modus virtutis nõ cadit i p̃cepto: sed est finis p̃cepti. sed ex intentiõe põt aliq̃s mereri vel demerere: et ideo dicendũ: q̃ electuaria et si aliquo modo nutriãt: nõ tñ h̃ est pncipalis vsus eorũ. Unde nec loco mãducandi sumi ꝯsueuerũt: et ideo talis sumptio ieiuniũ ecclesie nõ soluit: q̃uis hõ possit totalr vel i pte ex hoc meritũ ieiunij pdere vel etiã mortalr peccare: si sit immoderata libido: nõ tñ est trãsgressor p̃cepti ecclesie: nisi i fraudẽ sumeret: aut si eis q̃si aliis cibis vteref ad famẽ extinguẽdã. ℂ Ad 4m dicendum q̃ odor nõ nutrit: vt p̃z p̃ phm in li. de sensu et sensato. s3 aliq̃ modo cõfortat. vñ nõ soluit neq̃ ieiunium nature: neq̃ ieiunium ecclesie.

ℂ Ad 2. q. dicendum q̃ ille dr ieiuniũ ecclesie soluere q̃ statutũ modũ abstinẽdi ab ecclia nõ s̃uat. cũ aũt ieiuniũ ecclia instituerit ad satisfaciẽdũ: et cõcupiscẽtiã reprimẽdũ: sic determinauit abstinẽtiã ieiuñ q̃tũ ad numẽ: vt. s. semel tãtũ ieiunãs comederet ad afflictiõẽ carnis p̃p satisfactionẽ: q̃tũ autẽ ad qualitatẽ: vt a carnib9 abstineref: q̃z h̃ g̃ñe cibi pcipue cõcupiscẽtia fouet et roborat. vñ comestio carniũ ieiuniũ soluit ab ecclia institutũ. ℂ Ad primũ ḡ dicendum q̃ vinũ cõcupiscẽtiã licet i flãmãdo per modũ alteratiõis: et q̃z tales alterationes nõ diu manẽt: nõ por9 vini nõ adeo efficaciter operat ad cõcupiscẽtie fomẽtũ sicut esus carniũ: q̃ pcipue materiã cõcupiscẽtie ministrat: et calor nãlis ꝯfortat radicie9 magis: et ex alia pte subtractio vini nimis debilitaret naturã p̃p digestiõis ipedimẽtũ. ℂ Et silr dicendum ad 2m de isatiõe leguminum q̃ est accidẽtalis cũ cõcupiscẽtiã puocãs: et cito trãsit. ℂ Ad 3m dicendum q̃ pisces frigidiores sũt naturalr q̃ carnes nec alimẽtũ ita ꝯiũctiõẽ corpori p̃stãt sicut alie carnes: vñ nõ sunt tãta necessitas p̃hibẽdi pisces sicut carnes.

ℂ Ad 4m dicendũ q̃ q̃dragesimale ieiuniũ arti9 obseruat q̃ alia ieiunia: q̃z eo xp̃i ieiuniũ s3 modũ nr̃ũ imitamur: et ideo q̃uis vsus casei: ouorũ i quadragesima sit gñaliter interdictus tamen in aliis ieiunijs apud diuersos in his est diuersus abstinẽtie modus.

ℂ Ad 3m. q. dicendum q̃ sicut dictũ est: ille ieiuniũ soluit q̃ ecclesie determinatiõẽm nõ seruat: vñ cũ ecclia instituit certũ tps comedẽdi ieiunãtib9 q̃ nimis notabilr anticipat ieiuniũ soluit. nõ. n. ecclia artare itẽdit ad subtilem tpis inspectiõẽ: nec p astrolabiũ accipe ad horã comestiõis cognoscẽdã. vñ sufficit si circa horã illã quã ecclia instituit ieiunãs sumat cibũ: etiã si aliq̃ntulũ p̃p aliq̃ã necessitatẽ anticipet. ℂ Ad primũ ḡ dicendum q̃ omittere p̃ceptũ ecclesie nõ licz sed superrogare licet: et ideo cũ tardatio hore ad penalitatẽ ieiunij faciat licz tardare p̃p bonũ: sed nõ anticipare. ℂ Ad 2m dicendum q̃ et si i q̃bus nõ põt accipi certa mẽsura nõ cadũt sub determinatiõe legislatoris: et ideo q̃z nõ põt accipi certa mensura in qualitate cibi vel aliis cõditiõibus numerationẽ: sicut i tempore accipi potest: ideo ꝯditiões alie quantũ nõ cadũt sub determinatiõe p̃cepti ecclesie: et ideo q̃uis p illorũ ratiõnẽ circa illas circũstãtias peccet: et meritum ieiunij amittat: vel in toto vel in parte: nõ tamẽ ecclesie statutũ trãsgredit: et ideo ieiuniũ nõ soluit.

Qõ. IIII.

Deinde queritur de oratiõe: et circa h̃ q̃runtur .7. Primo q̃d sit oro. Scdo de mãdãdi. Tertio de spẽb9 orõnis. Quarto q̃d sit in orõne petẽdũ. Quinto quis possit orare. Sexto cui ꝯpetat orare. Septimo de efficacia orõnis.

Ad primũ sic pcedit. vr q̃ oro sit q̃dã affectie pars act9: q̃ p Aug. q sic diffinit orõnẽ. Oro ẽ pur9 affect9 mentis in deũ direct9. ℂ P. Aug. de scõ vic. dicit q̃ oro ẽ deuotio q̃dã ex cõpũctiõe pcedẽs. s3 deuotio ad affectũ ptinet. ḡ et oro. ℂ P. impiuz et oro nõ differre nisi s3 relatiõẽ ad superiorẽ: et ad iferiorẽ s3 q̃ iperat iferiori: sed orat supiorẽ. sed volũtas est q̃ iperat aliis viribus. ergo ipa etiã est cuius est orare et petere. ℂ P. oro exterior iteri9 desideriũ isinuat orãtis. sed oro iterior ẽ q̃ p exteriorẽ inotescit. ḡ oro iterior nihil aliud est q̃ iteri9 desideriũ: et sic ad affectiuã ptinet. ℂ Sed ꝯ. sup illud ps. Exaudi deus orõnẽ meã et c. dicit glo. q̃ oro est q̃ vota nr̃a deo pãdunus: sed pãdere sive demõstrare est act9 ratiõis. ergo et orare. ℂ P. sm Damas. oro est petitio decẽtiũ a deo. sed decẽtia importat ordinem alicuius ad alterum: cum ergo ordiare sit ratiõis: et oro ratiõis erit.

ℂ Ulteri9 vr q̃ sit act9 doni et nõ virtutis: q̃z s3 Aug. de scõ vic. oro est cõtẽplatiõis pars. sed cõtemplatio ad sapientiã ptinet: q̃z ea pficit superior ps rõnis q̃ cõtemplãdo eternis inheret: vt Augu. dicit. ergo oro est actus sapiẽtie. ℂ P. vt dicit Dama. oro est ascẽsus itellect9 i deũ. s3 ascẽdere ad donũ itellect9 ptinet: vñ sexta beatitudo q̃ dicit. Beati mũdo corde: q̃ñ ipi deũ videbũt. itellect9 dono attribuit. vt p̃z in glo. Matth. 5. ḡ oro est act9 itellect9 doni. ℂ P. Gre. dicit. orare est amoris gemit9 i cõpũctiõe resonare. sed gemere est act9 scie doni: q̃z tertia beatitudo qua dr. Beati q̃ lugẽt ad donũ scie reducit. Matth. 5. i glo. ab Aug. 2. li. d doctrina xp̃iana. ḡ oro est act9 doni. ℂ Sed ꝯ. vr q̃ sit act9 vtutis. Jac. 4. Postulet aũt i fide nihil hesitãs s3 fides ẽ virt9. ḡ oro q̃ ẽ postulatio ẽ act9 vtutis. ℂ P. Aug. dicit. Fides credit: spes et charitas orãt: et orãdo ipetrãt. s3 spes et charitas sũt virtutes. ḡ oro est actus virtutis.

ℂ Ulteri9 vr q̃ oro n̄ sit act9 cadẽs i precepto. q̃d. n. volũtatis est nõ est necessitatis: sed oratio magis est volũtatis q̃z est quedã volũtaria petitio. ergo nõ necessitatis: et tamẽ cadit sub p̃cepto. ℂ P. petitio nõ vr aliquid aliud esse nisi vt nostrum desideriũ alteri inotescat. sed supfluũ est alicui exponere q̃d ipe scit: ergo cum xp̃iana religio nõ cõtineat aliqua superflua precepta. alias supstitio esset: videt q̃ nõ cadat sub precepto orare deum cui oia desideria nr̃a sũt nota. ℂ P. deus liberalissime sua bona dat. sed liberalius dat quod sine precibus datur. q̃a sicut Seneca dicit. Nulla res carius emitur q̃ que precib9 empta ẽ. ergo nõ d3 p p̃ceptũ exigere preces de eo q̃d vult dare: nec iterum de eo q̃d nõ vult dare: q̃z q̃d deus nõ vult nos nõ debemus velle: vt sic sit conformitas nostre volũtatis ad deũ: et q̃d nõ debemus velle: nõ debemus petere. ḡ nullo mõ oro cadit sub p̃cepto. ℂ Sz ꝯ. sup illo Luc. 18. O3 semper orare et c. dicit Cris. dũ dicit o3: necessitatẽ dicit. sed necessitas talis nõ põt esse nisi ex precepto. ergo oratio cadit sub precepto. ℂ P. oratio cõtra ieiunium et elemosynam diuiditur. sed vtraq3 illa p est in precepto. ergo et oratio.

ℂ Respondeo dicendum ad primũ. q. q̃ sicut dicit Cassio. Oratio dicitur quasi oris ratio. vnde ex suo noie oro significat expressionẽ alicui9 act9 rõnis p effectũ oris. habet autẽ rõ duos act9 etiam sm q̃ est speculatiua: p̃mus est cõponere et diuidere: et iste act9 rõnis exprimit ore p orationem quã phs in p p̃hierme. describit. Scdo act9 rõnis ẽ discurrere de vno in aliud inotescẽdi cã. et sm hoc similis oro q̃dam dicitur: q̃z sermones rhetorici qui cõciões dicuntur cõtinẽt argumẽtatiões ad p̃suadẽdum accõmodatas: et dr q̃ etiã orationes dicuntur: et rhetores oratores. et q̃z oro-

nes iste precipue quãtum ad gen9 cause quod iudiciale ẽ. ordinatur ad hoc q̃ aliq̃d a iudice petam9. vñ et in iure aduocatiões postulatiões dicũt: ideo trãslatũ est vlteri9 hoc nomẽ ad significãdã petitionem quã deo aliquis facit: velut iudici q̃ habet curam nostrorũ actuũ: et sic diffinit Damas. orõnẽ. Oratio est petitio decẽtiũ a deo: sic. n. loquimur hic de orõne: et ideo eni9 act9 est petitio: et act9 est oratio. ℂ Sciẽdũ est ḡ q̃ hõ ab aliis aialib9 differt q̃tũ ad vtraq̃ scz et motiuã p̃tẽ in duob9. p̃mo q̃ñtũ ad volitũ vel cõcupitũ: q̃d quidẽ aliis aialib9 ex nã determinatũ est: hoi autẽ nõ. Scdo q̃tũ ad p̃secutionẽ volitũ siue cõcupitũ: q̃z alia aialia h̃nt determinatas vias et instrã quib9 sua desideria exp̃leãt: et ideo q̃cito in eis fit desideriũ motus tam cito mẽbra ad actũ applicãt: nisi sit aliq̃d p̃hibẽs p violentiã: hõ aũt nõ h3 vias et instra determinata: et ideo rõ homini subuenit in his duobus: q̃z et ingrit p̃ptiũ et determinatũ bonum q̃d desiderari oporteat: et instrumẽta ad opus determinat in p̃secutiõe desiderati: et ideo in nobis actus rõnis p̃cedit: et sequit actus volũtatis p̃cedit q̃dem inueniẽs p̃silium q̃d per volũtatẽ eligi oporteat. sequit aũt q̃ imperium ordinãdo vnicuiq̃ instro quid ei oporteat facere: et hunc rõnis actũ iperatiui9 modus exprimit in vbis. Instra aũt que rõ applicat per impiũ ad p̃secutionẽ vel ꝯsecutionem desiderati: nõ solũ sunt vires aie et mẽbra corporis: sed etiã exteriores hoies: q̃ per amicos sũt aliqualiter per nos sũt. vt phs dicit in. 3. ethi. s3 etiã exteriores amici nõ sũt in p̃tate nr̃a sicut sũt mẽbra corpis et vires aie: et ideo applicatio p̃dicta ad cõsecutionẽ desiderati eorũ q̃ extra nos sũt: q̃dã dr iperiũ vel p̃ceptũ. q̃n illi sunt i p̃tate nr̃a: q̃nq̃ aũt dr petitio: q̃n nõ sunt in p̃tate nr̃a q̃si nobis subiecti: vel etiã deprecatio si supra nos sunt. vñ sicut iperiũ est act9 rõnis: ita petitio et deprecatio: et h̃ p̃z per phm in p̃ethi. q dicit q̃ rõ ad optima deprecat: vñ et p ꝯsequẽs oro rõnis ẽ act9 applicãtis desideriũ volũtatis ad eũ q̃ nõ est sub p̃tate nr̃a s3 supra nos. s. deũ. vñ diffinitio Damas. Oro est petitio decẽtiũ a deo. verissime essentiã orõnis declarat. ℂ Ad primũ ḡ dicendum q̃ dirigere affectũ mẽtis in deum ꝯtingit dupl'r. Uno mõ sicut in obiectũ: et hoc mõ affect9 in deũ direct9 est amor dei: et sic nõ loquit hic Augu. Alio mõ affect9 in deũ dirigit: vt in illũ quo affect9 mentis desiderãtis explendus est: et hãc directionẽ affect9 in deũ facit rõ p̃dicto mõ applicãdo ad ipm illud q̃d desiderat affect9 et ipa directio affect9 in deũ oro ẽ: vñ diffinitio illa mãlis est sm q̃ per rẽ directã significat ipa directio: sicut etiã q̃nq̃ p fidẽ significat res credita: et similis modus loquẽdi est cũ dr q̃ oro est desideriũ boni: glo. i. Thes. 5. q̃z ipm desideriũ est res orata expleri. ℂ Ad 2m dicendum q̃ sicut i petitiõe exteriori dr aliq̃d esse petitio dupl'r. s. sm veritatẽ: vt cũ dicim9 da mihi hoc: et sm iterpretationẽ quãdã: vt cũ aliq̃s manũ porrigit vel necessitatẽ exponit: ita ẽt interior oro q̃ fit ad deũ est q̃dẽ sm rei veritatẽ actus rõnis: vt dictũ est: q̃dã mõ dr p̃ssaniti: et recogitatio necessitatis p̃priarũ: et erectio spei ad deũ: sũt q̃dem orõnes p quãdã iterpretationem: et sic ẽt deuotio oro dr ab Aug. de scõ vi. ℂ Ad 3m dicendum q̃ ille q̃ petit: aut iperat: aut deprecat: aduocat aliq̃d ad cõsecutionẽ finis: vel p̃secutionẽ itẽti: h̃ aũt nõ est volũtatis: q̃z ipa simpl'r et absolute fert i suũ obiectũ q̃d ẽ finis. s3 ẽ rõnis: cui9 ẽ ordiare vnũ ad aliud: et ideo p̃pe accipiẽdo iperiũ nõ ẽ volũtatis. Sz dupl'r dr volũtas impare. Uno mõ p quãdã iterpretationẽ siue equalẽtiã: q̃z. n. ipsius p iperiũ suũ mouet: ideo act9 aie ad quẽ mot9 itat sequit imperiũ dr: q̃z ad actũ appetitiue si sit ꝯplet9 statim sequit mot9 ideo p aialib9 organicis appetitiue virtutes dicũt iperãtes mo9. Alio mõ inq̃tũ pncipiũ iperij i volũtate ẽ: aduocare. n. aliquẽ ad finẽ sũi q̃d ad iperiũ ptiet: p̃supponit appetitũ finis: et est q̃dã p̃secutio illi9: et p̃p hoc potest vel ar-

tes opatiue sese habẽt9 q̃ sũt circa finẽ dicunt impare illis q̃ sũt circa ea q̃ sũt ad finẽ: et s3 h̃ volũtas q̃ h3 finẽ p obiecto dr imparare inq̃tũ iperiũ q̃d est act9 rõnis i volũtate incipit ad quã ptinet desideriũ finis. ℂ Ad 4m dicendum q̃ verbũ exteri9 platũ est signũ alicui9 dupl'r. Uno mõ immediatẽ: sic aũt q̃d significãdũ pncipale istitutũ ẽ: sic h̃ nomẽ ignis significat eũm q̃dã. Alio mõ mediate. s. q̃d ipa res q̃ p̃mo significat accipiat vt signũ alteri9 rei: sicut ignis significat charitatẽ p̃p aptitudinẽ quã h3 illa res ad significãdã charitatẽ ex similitudie q̃dã. Oro igit exterior vocalis significat imediate actũ rõnis deprecat: si etiã oro exterior p mõs orõnis p̃bat: vt cũ dr: da mihi scẽlũ nãz assistricẽ sapiẽtiã. s3 mediata significatiõe ipsũ desideriũ exprimit: sic p̃m9 a q̃ pcedit: vt ex dcis p̃z: et s3 h̃ itelligẽda ẽ p̃missa descriptio orõnis: q̃ oro est q̃ vota nostra deo pãdamus.

ℂ Ad 2. q. dicendum q̃ oro act9 q̃dã ẽ. dicim9 aũt actũ aliquẽ ẽ virtutis actũ: si i sui rõne aliq̃d claudat: q̃d ad ordinẽ vtutis ptineat: et si nõ oia q̃ aduertunt regrunt in sui rõne ꝯtineat: et ideo o3 q̃ illis vtuti act9 ponat ad quã ptinet illa cõditio q̃ sibi ordinẽ vtuti tribuit. oro aũt ex g̃ñe act9 nõ iportat aliquã rõnẽ vtutis: q̃d gen9 est petitiõ: s3 absolute actũ potentie demõstrat: nulla circũstãtia vel i bonũ vel malũ vestitũ. Addũt aũt a Damas. due dñe q̃ ordinẽ virtutis ostẽdãt s. decẽtiũ: et a deo: q̃d est petere q̃d o3: et a q̃ o3. s3 p̃ma cõditio si ꝯplet rõnẽ orõnis: q̃z si ab hoie decẽtia petam9: tal petitio oro nõ dr: nec ẽt ẽ de essentia orõnis: q̃z si etiã q̃s indecentia petat a deo orat q̃dẽ s3 carnalr orat: vñ illa cõditio magis ptinet ad bñ esse orõnis q̃ ad rõnẽ sue spẽi. Relinq̃t ḡ q̃ ex h̃ oro speciem trahit: et ad rõnẽ vtutis trahit: q̃d est a deo petitio: cũ aũt petitio siue deprecatio q̃ ad supiorẽ sit reuerẽtiã h̃eat adiũctã: ex q̃ ipetrare nitit q̃d itẽdit: ꝯstat q̃ oro ex h̃ efficaciã h3 ad ipetrãdũ illud p q̃ orat: q̃ deo reuerẽtiã exhibet. vñ cũ deo reuerẽtiã exhibere sit actus latrie: vt i. 3. li. di. 9. dcm est: oro act9 latrie erit elicitiue: nec obstat q̃ latria i volũtate ẽ: nõ in rõne: cui9 act9 est oro: q̃z iustitia cui9 p̃s ẽ latria mãlr vtit actib9 oium virtutũ: vt ex eis reddat cuilibet q̃d suũ ẽ: vñ cohibet actũ ꝯcupiscibilis ne aliq̃s moechet: et actũ irascibilis ne q̃s occidat: et silr vtit actu rõnis: vt ex eo deo reuerẽtiã exhibeat. Et q̃z latria ẽ virt9 et nõ donũ. vt dictũ est i. 3. li. di. 33. ideo oro erit act9 virtutis et nõ doni. ℂ Ad primũ ergo dicẽdũ q̃ cõtẽplatio aliq̃ñdo capit stricte p actu intellect9 diuina meditãtis: et sic cõtemplatio ẽ sapie act9. alio modo ꝯmuniter p omni actu: q̃ a negocijs exteriorib9 sequestrat9 soli deo vacat q̃d quidẽ ꝯtingit dupl'r: vel inq̃tũ hõ deũ loquẽtẽ in scripturis audit: q̃d fit p lectionẽ: vel inq̃tũ deo loquit quod fit per orõnem: meditatio aũt ad vtrũq̃ se habet q̃si medium inter ea: q̃z ex h̃ q̃ nobis loquit in scripturis ei per meditationẽ intellectu et affectu p̃sentamur: et sic p̃sentati ei vel p̃sentẽ cum habẽtes ei loq̃ possumus per orationẽ: et ideo posuit Hugo tres cõtẽplatiões partes q̃ñ lectionẽ: scdã meditationẽ. tertiã orõnẽ: nec tñ o3 q̃ sit oro sapie act9 ab ea elicit9: q̃uis sapia p meditationẽ viã orõni paret. ℂ Ad 2m dicendum q̃ ascẽsus itellect9 in deũ ẽ dupl'r. vnus quo ascẽdit in ipm cognoscẽdũ: et talis ascẽsus ptinet ad donũ intellect9: sed de hoc loquit Damas. Ali9 est ascensus in deũ: vt i quo auxiliũ q̃rit: vt in ps dr. Ad te leuaui oculos meos q̃ habitas in celis. et talis ascẽsus ẽ oro. vnde nõ seq̃t q̃ sit act9 doni intellect9: s3 põt ipm presupponere: sicut scdus ascensus p̃supponit p̃mũ. ℂ Ad tertiũ dicendum q̃ gemit9 sũt effect9 nõ est oro p essentiã: sed est q̃si fundamentũ orõnis. supfluũ. n. vr petitio vbi necessitas deest: et ideo recognitio sue miserie q̃ itelligẽt se aliq̃s videri sibi subuenire nõ põt q̃ gemitũ in affectu facit: quasi oratio reputatur a deo: et p̃p hoc Aug. dicit. Ex orationis negociũ plus gemitib9 q̃ verbis agi: et plus fletu q̃ affatu.

¶ Ad 1m ⁊ 2m dicendū q fides spes ⁊ charitas p̄supponūt ad inuicē. ve 1. Cor. 13. dicit ē. 2m. q. 1. ⁊ sic actꝰ oronis eo attribuit. nā ex hoc ad oronē fm̄ quod specialē rōnē habet aliquā cōtemplationē: ⁊ pertinet ad cā. pennos. frustra ad aliquē dirigit nullā credat q̄ penitā sibi facere possit: ⁊ spēr q̄ venia ei cōt̄ plangenti penitentiā ei fiat q aliquo mō petēti veniam fit vnione aīe charitas facit.

¶ Ad 3m q. 96. q̄ oro cadit sub precepto ⁊ determinate: ⁊ indeterminate. Determinate q̄dē ad illa oronis ex precepto tenēt illa q ex offō sūt. medie iter deū ⁊ proximū. sicut miles ecclie. vel ex offō eis incūbit pecia ad deū ⁊ proximū. Indeterminate ad oronē q̄libet tenet ex deuotiōe q̄ tenet ad bona spialia sic. pauperes: q̄ nō nisi deuotē pet̄. vel alio mō petentes nō pēt nisi vt ab ipo petāt. ⁊ ēt ex deuotiōe q̄ charitatis precepto tenet̄ primū sicut seipm̄ diligere: tenet̄ ei ⁊ necessitate beneficꝰ oronis nō solū per singulos ēt magis ⁊ p̄ spialem q̄rū vna ē oronis pauperū. Sed ideterminate ad oronē q̄libet tenet ex deuotiōe q̄ tenet ad bona spialia sic. pauperes: q̄ nō nisi deuotē pet̄. vel alio mō petentes nō pēt nisi vt ab ipo petāt. ⁊ ēt ex deuotiōe q̄ charitatis precepto tenet̄ primū sicut seipm̄ diligere: tenet̄ ei ⁊ necessitate beneficꝰ oronis nō solū per singulos ēt magis ⁊ p̄ spialem q̄rū vna ē oronis pauperū. Sed ideterminate ad oronē q̄libet tenet ex deuotiōe q̄ tenet ad bona spialia sic. pauperes: q̄ nō nisi deuotē pet̄. vel alio mō petentes nō pēt nisi vt ab ipo petāt. ⁊ ēt ex deuotiōe q̄ charitatis precepto tenet̄ primū sicut seipm̄ diligere: tenet̄ ei ⁊ necessitate beneficꝰ oronis nō solū per singulos ēt magis ⁊ p̄ spialem q̄rū vna ē oronis pauperū.

Ad secundū

sic p̄cedit. Videt q̄ oro nō debeat esse vocalis sed mētalis. tñ: oro. n. dr̄ ad occultū. ⁊ ad deū. tñq̄ est petitio decētiū a deo: vñ dr̄ Matth. 6. Tu aūt cū oraueris intra cubiculū tuū ⁊ clauso ostio tuo ora patrē tuū in abscōdito. ⁊ patrē tuus qui videt in occulto reddet tibi. Sed videt̄ q̄ oro vocalis nō ē occulta nec ad deū tñ ē. vt q̄ de⁹ ad eā respicit nō ad vocē. q̄ oro sine voce esse pōt. ¶ 2. oro ē pr̄ contemplatiōe. sed contemplatio nō exigit in aliq̄ exteriori actu sed tñ in interiori. q̄ oro nō dr̄ vocalis fieri. ¶ 3. p. oronē dr̄ intellect⁹ ⁊ deū ascendere fm̄ Damas. ⁊ affect⁹ ⁊ deū dirigi fm̄ Aug. Sed occupatio circa corpalem actꝰ retrahit a scēdū intellect⁹ affect⁹ ad diuinā. ergo nō p̄t ītēr circa diuersa occupari. q̄ oro dr̄ esse vocalis. ¶ Sed contra. q̄ dicit in ps. Voce mea ad dñm clamaui. ¶ 1. oro ē actꝰ latrie. vt dictū est. sed actꝰ latrie nō solū ī interioribꝰ actib⁹ sed etiā ī exterioribꝰ. ergo nō solū dr̄ esse in corde sed etiā in voce.

¶ Ulterius videt q̄ oro nō debeat esse diuturna. Matth. 6. Orātes autē nolite multū loq̄. sed q̄ diu vocaliter orat multū loquit. q̄ oro vocalis ad mult⁹ non debet esse diuturna. ¶ 2. diuinā precepta nō est pretergrediēdū. sed oro precepit orantes sic orare. Pater noster. ergo vt q̄ nō ex alijs oronibꝰ addere. ¶ 3. oro ad deū fuit ex fide. sed sine fiducia. Jac. 1. Postulet autē in fide nihil hesitās. sed plurimus petentiū ē fluctuans. ergo oro debet esse diuturna. ¶ Sed ē. Luc. 18. Oportet semper orare. ¶ Respondeo dicendū q̄ oro ex abūdātia deuotiōis mentis ortū habet. vt ex hoc ipo q̄ aliq̄d est volūtarie. excludit necessitas absoluta et coactionē. nō aūt necessitas ex suppositione finis. q̄ amor ordinatꝰ volūtatis. est necessaria. sed si q̄s velit ad salutē finē peruenire. ⁊ ē nō esse oro necessarius. ⁊ sic de alijs preceptis cadēs respectu eoꝝ precepto volūtas sub necessitate p̄dicta cadit. ¶ Ad 1m dicendū q̄ p oronē petimus vota nra deo pādere: nō vt ea doceam⁹ q̄d desideremꝰ: sed vt affectū ⁊ intellectū nostrū dirigam⁹ in illa. ¶ Ad 3m dicendū q̄ deus oronem acceptat ⁊ de eo q̄d dare vult: ⁊ tñ dr̄ū ē eo q̄d dare nō vult: vt idanei simꝰ ab ipo accipere: q̄d nō esset si ab eo nō sperarem⁹ q̄d desideram⁹. nec ex hoc dr̄ū ē deū nos ex oro p oronē subjicere sicut ei p̄ceptū ē in hoc totū bonus nostrū cōsistit: q̄ deo subditi simꝰ. non aūt in hoc q̄ ei subdamur: de eo aūt q̄d dare nō vult. q̄ ipe velit pie velle q̄d ipe velle nō velit. sicut in fine primi libri dictum est.

Ad secundū

sic p̄cedit. Videt q̄ oro nō debeat esse vocalis. sed mētalis. tñ: oro. n. dr̄ ad occultū. ⁊ ad deū tñq̄ est petitio decētiū a deo: vñ dr̄ Matth. 6. Tu aūt cū oraueris intra cubiculū tuū ⁊ clauso ostio tuo ora patrē tuū in abscōdito. ⁊ patrē tuus qui videt in occulto reddet tibi. Sed videt̄ q̄ oro vocalis nō ē occulta nec ad deū tñ ē. vt q̄ de⁹ ad eā respicit nō ad vocē. q̄ oro sine voce esse pōt. ¶ 2. oro ē pr̄ contemplatiōe. sed contemplatio nō exigit in aliq̄ exteriori actu sed tñ in interiori. q̄ oro nō dr̄ vocalis fieri. ¶ 3. p. oronē dr̄ intellect⁹ ⁊ deū ascendere fm̄ Damas. ⁊ affect⁹ ⁊ deū dirigi fm̄ Aug. Sed occupatio circa corpalem actꝰ retrahit a scēdū intellect⁹ affect⁹ ad diuinā. ergo nō p̄t ītēr circa diuersa occupari. q̄ oro dr̄ esse vocalis. ¶ Sed contra. q̄ dicit in ps. Voce mea ad dñm clamaui. ¶ 1. oro ē actꝰ latrie. vt dictū est. sed actꝰ latrie nō solū ī interioribꝰ actib⁹ sed etiā ī exterioribꝰ. ergo nō solū dr̄ esse in corde sed etiā in voce.

¶ Ulterius videt q̄ oro nō debeat esse diuturna. Matth. 6. Orātes autē nolite multū loq̄. sed q̄ diu vocaliter orat multū loquit. q̄ oro vocalis ad mult⁹ non debet esse diuturna. ¶ 2. diuinā precepta nō est pretergrediēdū. sed oro precepit orantes sic orare. Pater noster. ergo vt q̄ nō ex alijs oronibꝰ addere. ¶ 3. oro ad deū fuit ex fide. sed sine fiducia. Jac. 1. Postulet autē in fide nihil hesitās. sed plurimus petentiū ē fluctuans. ergo oro debet esse diuturna. ¶ Sed ē. Luc. 18. Oportet semper orare. ¶ Respondeo dicendū q̄ oro ex abūdātia deuotiōis mentis ortū habet. vt ex hoc ipo q̄ aliq̄d est volūtarie. excludit necessitas absoluta et coactionē. nō aūt necessitas ex suppositione finis. q̄ amor ordinatꝰ volūtatis. est necessaria. sed si q̄s velit ad salutē finē peruenire. ⁊ ē nō esse oro necessarius. ⁊ sic de alijs preceptis cadēs respectu eoꝝ precepto volūtas sub necessitate p̄dicta cadit. ¶ Ad 1m dicendū q̄ p oronē petimus vota nra deo pādere: nō vt ea doceam⁹ q̄d desideremꝰ: sed vt affectū ⁊ intellectū nostrū dirigam⁹ in illa. ¶ Ad 3m dicendū q̄ deus oronem acceptat ⁊ de eo q̄d dare vult: ⁊ tñ dr̄ū ē eo q̄d dare nō vult: vt idanei simꝰ ab ipo accipere: q̄d nō esset si ab eo nō sperarem⁹ q̄d desideram⁹. nec ex hoc dr̄ū ē deū nos ex oro p oronē subjicere sicut ei p̄ceptū ē in hoc totū bonus nostrū cōsistit: q̄ deo subditi simꝰ. non aūt in hoc q̄ ei subdamur: de eo aūt q̄d dare nō vult. q̄ ipe velit pie velle q̄d ipe velle nō velit. sicut in fine primi libri dictum est.

Ulterius videt q̄ oro nō debeat esse diuturna. Matth. 6. Orātes autē nolite multū loq̄. sed q̄ diu vocaliter orat multū loquit. q̄ oro vocalis ad mult⁹ non debet esse diuturna. ¶ 2. diuinā precepta nō est pretergrediēdū. sed oro precepit orantes sic orare. Pater noster. ergo vt q̄ nō ex alijs oronibꝰ addere. ¶ 3. oro ad deū fuit ex fide. sed sine fiducia. Jac. 1. Postulet autē in fide nihil hesitās. sed plurimus petentiū ē fluctuans. ergo oro debet esse diuturna. ¶ Sed ē. Luc. 18. Oportet semper orare. ¶ Respondeo dicendū q̄ oro ex abūdātia deuotiōis mentis ortū habet. vt ex hoc ipo q̄ aliq̄d est volūtarie. excludit necessitas absoluta et coactionē. nō aūt necessitas ex suppositione finis. q̄ amor ordinatꝰ volūtatis. est necessaria. sed si q̄s velit ad salutē finē peruenire. ⁊ ē nō esse oro necessarius. ⁊ sic de alijs preceptis cadēs respectu eoꝝ precepto volūtas sub necessitate p̄dicta cadit. ¶ Ad 1m dicendū q̄ p oronē petimus vota nra deo pādere: nō vt ea doceam⁹ q̄d desideremꝰ: sed vt affectū ⁊ intellectū nostrū dirigam⁹ in illa. ¶ Ad 3m dicendū q̄ deus oronem acceptat ⁊ de eo q̄d dare vult: ⁊ tñ dr̄ū ē eo q̄d dare nō vult: vt idanei simꝰ ab ipo accipere: q̄d nō esset si ab eo nō sperarem⁹ q̄d desideram⁹. nec ex hoc dr̄ū ē deū nos ex oro p oronē subjicere sicut ei p̄ceptū ē in hoc totū bonus nostrū cōsistit: q̄ deo subditi simꝰ. non aūt in hoc q̄ ei subdamur: de eo aūt q̄d dare nō vult. q̄ ipe velit pie velle q̄d ipe velle nō velit. sicut in fine primi libri dictum est.

debet esse diuturna.

¶ Ulterius vt q̄ nullus debeat aliqs ab oratione cessare. Luc. 18. Dicebat ī ad illos filiū dine q̄ oportet orare ⁊ nūq̄ deficere. ¶ Et preceptū. Thes. vbi. Esse ītermissione orare. ¶ 2. oro ē q̄dā inuocatio desiderij ad eū p̄ q̄d expēdā expectat. ⁊ hō semp̄ dr̄ desiderare ea q̄ oratione sūt. diuina spialia. q̄ oro dr̄ esse semp̄. ¶ 3. q̄ hō dr̄ nō p̄t operib⁹ mīe vacare sed q̄libet tenet eis vacare. q̄ hō nō debet orare. ¶ Sed fm̄ Dyg. est pr̄ contemplatiōis. sed hō non semper debet vacare contemplationi. sed quandoq̄ ad actionem se extendere. q̄ nō debet semper orare.

¶ Ulterius vt q̄ actualis attētio sit ō necessitate oronis. quia sicut dicit Hie. Illā oronē deus nō audit. cui ille q̄ orat nō intēdit. sed ad hoc sit oro vt a deo exaudiat. ergo frustanea est oro si sit sine attentione. ¶ 2. Dyg. de sō vic. dicit. Si cum oronē frustilinus aliud q̄libet a cogitemus. quā sicut dicit Hie. Illā oronē deus nō audit. cui ille q

¶ Ulterius vi q. etiã obiectio partiũ oronis quas ponit Ambro. sit incoptũ. dicit. n. oronẽ duobꝫ in dei laudẽ esse pticipationẽ. t positionẽ. t. g. ꝫ. actionẽ. n. b. n. laudat ni si aliqd. qđ ad alterũ eoꝝ. vt ps in. 1. etb. sed dr. nõ est ad aliqd eoꝝ laudabꝫ nisi ad ps oia alia. ꝯ ẽ laudabꝫ. t. magꝭ bonũ esse laudabꝫ. t. ita laus dei ẽ ps oronis. ¶ P. laus ppie enũciãda aliqd de aliqo fm esse aũt nõ pnedũ indicat. sꝫ enũciatio cõplet. bꝰ fieri ted magis q̃ medũ sperat. ergo laus nõ est oronis pars. ¶ P. supplicatio oris est postulatio. quod. ꝫ. nõ debet vnus. 3 alteri diuidi.

¶ Ulteri⁹ videt. q. ꝺ̃ pces ꝺ̃ bꝰ. 3 bñ. vñ. assignat. sint incõuenienter positꝫ. n. q. oronis pces sũt tres. s. supplicatio postulatio. t. insinuatio. Insinuatio. n. vt dicit Tullius. in. 2. rhet. ẽ quãdo modus exordii. tꝫ ad deũ accedẽtes nõ indigẽ. exordio. q. nõ est verbis flectẽdus. ꝫ insinuato nõ ẽ oronis ps. ¶ P. exordiũ precedit oõs alias partes oronis. t. b. ẽ. ornis. ad deũ. ꝫ. ornis ad deũ partes assignant ꝑ filiastrũ. ad illa. vt. q. insinuatio sit prima ps oronis. t. nõ vltima. ¶ P. supplicatio addere vi. inpia postulationes modũ quẽdã humilitatis i postulãdo. sed qđ se bꝫ ex adiunctis ad aliud est postrũ. ꝫ. post postulationẽ supplicationẽ ponere debet. ¶ P. Matth. 7. dãs vi tres oronis partes ponẽtes dicens. Petite. t. accipietis. querite. t. inuenietis. pulsate. t. aperiet. cum ꝺ̃ pces in oibus præmissis duobus oibus ornibꝰ vi. q. oẽs sint insufficientes.

¶ Ridẽo oũdã ad primũ. q. q. pces oronis ꝺupliciter accipiũt. ꝫ. modũ pnã integralis. t. ꝑ modũ pnã subiectiuaꝝ. pces aũt integrales oronis ꝺistinguũt ꝑ. ea q̃ ad ꝛpletã oronẽ requirũt. pces aũt subiectiue ꝺistinguũt. vel ꝑ. diuersitatẽ eoꝝ q̃ pertinẽt. vel fm diuersũ modũ petẽdi. pces. ꝫ. oronis quas apostolus assignat. vtrãq; ꝺistinctionẽ bñt. adũctas. quia. ea. q̃. a deo petit. nõ ex ꝛpria mercede sperare. pertinet ad humilitatẽ. vñ sperandi claudit. q. nõ ꝺe accepto gratias agit. ad cõplementũ oronis. pmo requirũt sacroꝝ memoratio. quæ virtute collecta querela. sperãtis. t. hoc fit ꝑ. obsecrationẽ. vñ dicit glo. q. ꝺe difficilib⁹ ẽ. fient ꝺe. quibꝰ. ipe. deo. ꝺ̃ petitio. q. ẽ. vel ꝺe bis. q. ad id. qđ. pncipaliꝰ petit. ordinat. t. sic est oro. q. ꝺ. re. ꝑpeñ. deo. ꝑ. vic. vel ꝺe bis. q̃. pncipaliꝰ petit. sicut sũt bona pisen. t. respecta. bonũ sũt postmodũ. Segꝫ. aũt. g. ꝫ. actio. t. q. oro. ꝓximat. vt sequẽti oronis adꝫ. patet. t. fm hoc etiã vt glo. ibidẽ. t. ꝺ. partes multiplicãtur. ea q̃. ad obsecrationẽ dicũt sũt q̃ddã obsecrationes. eo q̃ fit cõmemoratio xpi. t. ꝺoctrie xpi. t. eoꝝ q̃. ei. ea aũt q̃ ꝺ. obsecratiõe dicũt. q. oronis. ea q̃ facꝫ. qđ illis verbis. cõsecit in via nos adiuuet. vnde. t. vianos. ꝺ. q̃. ꝺo. postea addũt sũt postulationes. ꝫ. bona eterna postulãt. t. mortẽ. t. vitã. q̃. ãt. p⁹. cõionẽ dicũt. g. ꝫ. actiones sũt. ¶ Ad p⁹m ꝺ̃. q. ꝺ. sicut in sumẽto assumit ꝺiuina virtus. q. ꝺ. ꝺ. firmior. in. ꝺefectibꝰ. virtus. a nobis ꝺe. ita. i. adiuuãdo semp assumit. ꝓfectio. virt⁹. ad impetrãdum. quod nos ex nostra infirmitate non possumus. ungẽtare. vt semp. adiuuãdo in se ꝺefectꝰ. ꝑficeret. ꝺ. q. q. illud. qđ. adiuuans assumit. ad inclinãdũ. p. violẽtiã. sicut cũ ꝺ. ꝺemonẽa adiuuat. vt. ꝺe obsessis corpꝰ. exeat. q. q. aũt assumitur ad inclinãdũ. p. benignitatẽ. t. sic ꝺeũ adiuuamus. p. filiũ. ꝺ. filiũ. vel. p. ꝺ. ꝺ. fratrẽ. q. accepta. fiducia nos fuerũt. t. nõ remittit per obsecrationẽ nõ mutat. ¶ Ad 2ᵐ ꝺ̃. q. ꝺ. obsecratio. vel mutat. q. ꝺ. nisi. ꝺ. ꝺ. ꝺ

functo⁹ non ꝓuertūtū esse oportet vt ad mediatoꝛē ofonis eum ad qui principalit ofo tendat. ¶ Ad 5ᵐ ꝺ̄o q̄ ofo hic accipit ad similitudinē rhetorice ofonis vt ex dictis pot⁹ fieri illa fuit audita reuerentia ofonis vt ex dictis pot⁹ fieri illa fuit audita reuerentia ofonis vt ex dictis pot⁹ fieri posset vel aliq̄ petitoꝛes ita essent ofo ad illum vtantꝰ directe dirigitur sed supplicatio etiam directa ad alios dirigi potest.

¶ Ad 2.q. Secūdo q̄ nihil petit ab aliquo qui nō bn̄ vidit cū beata vita sit que in eadē petit ad illos solos dirigi pōt qui beati vidi bñt nō aut ad illos qui in medio sunt neq; ad illos q in purgatorio sunt quia illis q̄ i medio sunt supplicatio vel petitio alia fieri potest. ¶ Ad 3ᵐ ꝺ̄o q̄ quia illi qui sunt in purgatorio sunt beati non tñ sunt in statu meritoꝝ sed tñ sunt in statu afflictionū et ideo non sunt in statu meritoꝝ ideo magis digni sunt q̄ p eis ofet q̄ q̄ ipsi ofent. ¶ Ad 4ᵐ ꝺ̄o q̄ in illa oratio peque amicabilis fuit vox Dauid vt ofo vel petitio ostenderet vel ꝺ̄o ostendi quod sancti pro nobis orant vel ꝺ̄o ostendi quod sancti pro nobis orant vel ꝺ̄o ostendi quod sancti pro nobis orant

tioni: videō nō tollit meritū: vel mere᷑ etiā qui nō pseue-
rauerit: sed non impetrat nisi pseuerans. ¶ Ad 5m dōs q
oēs hoīes hñt beatitudinē sui desiderij finē quē maxime
desiderāt: ⁊ ideo magis audit illos qb9 nō dat qd petūt: ā
sit impediēs a beatitudine: qȝ eos qb9 dat: vt talia ipleno
oronis que fit cū dei idignatione nō dr impetratio ꝓpie
loqndo. ¶ Ad sextū dōm q oēs ille ɔditiones que reqrū
tur ex pte orāis infini cū orāis icludun᷑ i h q dic piē qb
icludit oēs circūstātias debitas qb9 ordia᷑ act9 ex pte ageti.
¶ Nō ɔsurget duplex tribulatio. 3. Dicēdū q duplici ɔtri
tōe ɔtere eos. Et dōs q tribulatio si accipia᷑ cōmēsurata
petō duplex nō ɔsurgit q: deus nō punit vltra ɔdignum:
sed si accipia᷑ pro pena absolute: sic duplex pena debe᷑:
vel sm duas ptes peccātis: pena corporis ⁊ aie: vel sȝ duo
que sunt in peccato. s. auersio ⁊ ɔuersio: pena sensus dāni:
vel sm duas radices peccati que sunt amor ⁊ timor: ignis
frigus: vel sm duos status: pñs pena ⁊ futura: vtraq. n.
est circa ɔdignū: ⁊ ꝓpue si accipian᷑ ɔsiliter pñs pe
na ⁊ futura si eo qui nō corrigi᷑ vnā penā cōstituūt: vnde
Greg. i moralib9 dicit: eoꝝ ꝑcussio hic cepta illic pficit: vt
in correctis vnū flagellū sit qd hic tpalr icipit: sed in eter
nis suppliciis ɔsumma᷑. ¶ Quinq. n. modis flagella ⁊c. sȝ
ɔtra Hiero. dicit. Quicqd patimur peccata nr̄a meruerūt.
g oīa sunt ad punitionē. ¶ Itē Aug. dicit. Quicqd patiuerit
deus puniēs est flagellum correctionis. g oēs alij modi
supfluūt. ¶ Itē ipiū vt alteri nocere vel cessans a nocumē
to aliq gloriā hēat ⁊ demoni opib9 illis: vt pȝ ex vita btī
Barth. ¶ Itē ad multa alia flagella ordinari in scriptura
legun᷑ sicut ad ꝓbationē ad exēplū iusti iudicij dei ⁊ hmōi.
Et dōm q isti qnq. modi distinguun᷑ penes bona que ex
penis a deo inflictis in pctī ɔsequun᷑ que sunt a deo itēn
ta. Hoc aūt bonū aut est in altero: ⁊ sic est quart9 modus:
aut i eo q punit: ⁊ sic est ordo iusticie q sēp diuino flagel
lo adiūcta est q: oīs pena iusta: ⁊ hoc cū ꝑfectione alioꝝ est
in qntū nō aūt est vtilitas quā ipse flagella᷑ ɔsequi᷑ que
qdē pōt esse vel quātū ad recessū a malo: ⁊ sic est modus
terti9: vel in ordie ad bonū ɔseruādū: ⁊ sic est scōs modus
aut augēdū: ⁊ sic est pmus. ¶ Ad p9 g dōm q penā semp
ꝑcedit pctī in nā sȝ nō semp in ꝑsona puniti. ¶ Ad 2m di
cēdū q flagellū qntū est de se sp est corrigēdi: et defectu
recipiētis q: qsq. ad hūc effectū nō ꝑuenit. ¶ Ad 3m dōs q
piū esset si pena iusta nō esset: nec tñ de9 tūc vult gloriam
suā diuulgari ꝓpter suā vtilitatē sȝ nostrā. ¶ Ad 4m dōs.
q oīa alia pñt ad ista reduci: q: ꝓbatio est ad augmētum
meriti ⁊ exēplū iusti iudicij dei ad gliaȝ dei: ⁊ sic de alijs.
¶ Nō ꝑuenit sniam iudicis: q: cū snīa hoīs ꝑcedit non
ɔcedās snīe dei adhuc snīa dei restat: si aūt cocordat cū
snīa dei. ¶ Leuis. n. culpa leui ⁊c. supplicium. n. mortis pe
sentis leue dr in cōparatiōe ad futuꝝ suppliciū: culpe etiā
ꝑuiate leues dicun᷑ in cōparatione ad culpas maiores
que qsq. miorib9 penis tpalib9 puniun᷑. ¶ Ex forme gre
dei ⁊c. nō loqr hic de gra gratū faciēte ⁊c. q: hec nō datur
ad pctā pniam: sed de gratuitis bonis: sic fides ifformis
⁊ timor seruil᷑ ⁊ hmōi. Si. n. ꝓpter misericordiā qua ge ⁊c. hic
dicit sm quādā opionē de qua ifra habe᷑ di. 21. Qui dili
git inquāt odit aliam sua: nō affectu sȝ effectu. ¶ Immū
dis nihil est mūdū: q: ipi ex hiis que in se mūda sunt: sicut
sacramentis iudiciū nō ɔsequun᷑. ¶ Nihil ꝓdest ieiunare ⁊
orare ⁊c. s. ad vitā eternā ɔseqndas. ¶ Tanq aliquē sa
nauit. Cōtra. Jo. 9. dicit glo. Queris quō sine fide aliquē
illuminauerit xp̄s: ergo ille fidē nō habuit: ⁊ sic nō totū cu
rauit. ¶ Et dōm q xp̄s quēcūq curauit totalr curauit: ⁊
mēte ⁊ corpe qntū ad oēs ifirmitates corporales: ⁊ ille tot9
fidē recepit ꝑ sed iistātinctū glo. tñ aīr solait q. s. hoc ieil
ligi᷑ de illis qui ꝓ pctō morbū icurrūt. ¶ Quedā ipse
tas insidiatas ⁊c. q: sequere᷑ q vel deus non faceret oia

peccata: vel nō oīa deleret: vel nō oīa remittere posset.
¶ Ad baptismi puritatē qntū ad remotionē oīs culpe.
¶ Abluat lachrymis mētis. i. interiori dolore quē lachry
me exteriores significāt: ⁊ ē locutio metaphorica. ¶ Sed
ant se culpabilē dup ⁊c. s. si ɔtingat exterioꝝ lachrymaꝝ
defect9 ex defectu doloris vt hō minus doleat de pctō q̄
de dāno tpali: sed qsq abūdātia doloris lachrymas ex
cat ꝓpter dolorē ɔcitatū: qsq aūt hō se ɔtinet vt corā so
lo deo doleat: qsq etiā ex duricia cōplonis est q hō non
pōt flere corporalr pro peccatis: etsi fleat ꝓ morte amici
q: dolor ille est magis sensibilis: ⁊ iō magis vicinus ad re
soluēdū corp9 in lachrymas. ¶ Emēdare neguerit. s. si
in tali manēs: alr non esset ei imputandus.

¶ De tribus que in penitentia consideranda sunt. Distin. XVI. a

IN pfectione autē pnie tria obseruanda sunt. s. compūctio cordis: confessio oris: satisfactio operis. Unde Joan. os aureū. Perfecta penitētia cogit peccatorē omnia libēter ferre: in corde eius contritio: in ore confessio: in ope tota humilitas. Hec est fructifera penitētia: vt sicut tribus modis deum offendimus. s. corde: ore: opere: ita tribus modis satisfaciamus. Sunt enim tres peccati dñe: vt ait Aug. ⁊ in corde: ⁊ in facto: ⁊ in consuetudine vel verbo: tanq̄ tres mortes. Una quasi in domo. s. cum in corde consentit᷑ libidini: altera qsi prolata iam extra portam: cum in factum procedit libidini assensio. tertia cum male consuetudinis tanq̄ mole pmit᷑ animus vel noxie defensionis clipeo arma᷑: quasi in sepulchro iam fetēs: hec sunt tria gña mortuoꝝ que deus legitur suscitasse. Huic ergo triplici morti triplici remedio occurrit᷑: contritione: confessione: satisfactione: compunctio nobis cōmēdatur ibi. Scindite corda vestra ⁊ non vestimēta vestra: confessio ibi. Justus in principio sermonis accusator est sui. Hic. n. confitetur qui se accusat: qui execrando malum sibi imputat. Et ibi. Effundite coram illo corda vestra. Et iterum: cōfitemini alterutrū peccata vestra. Satisfactio a Joāne pcipit᷑ vbi ait. Facite dignos fructus pnie. s. vt sm qualitatē ⁊ quantitatē culpe sit qualitas ⁊ quantitas pene. Non. n. par dȝ esse fructus boni operis eius qui nihil vel minus peccauit: ⁊ eius qui grauius cecidit. Ideo discretio penitēti valde necessaria est: vt illa gerat que tradit Augustinus dicēs. Cōsideret qualitatē criminis: in loco i tēpore: in pseuerātia: in varietate psone: ⁊ quali hoc fecerit tētatione: ⁊ in ipsius vitij multiplici executione. Oportet enim penitere fornicantem sm excellentiaȝ sui status vel officij: vel sm moduȝ meretricis: ⁊ in moduȝ operis sui: ⁊ qualiter turpitudinē egerit: si in loco sacrato: si in tēpore orationi cōstituto: vt sunt festiuitates ⁊ tēpora ieiunij. Cōsideret quantum pseuerauerit: ⁊ defleat q pseueranter peccauerit: ⁊ quanta victus fuerit impugnatione. Sunt enim qui non solum nō vincun᷑: sȝ vltro se peccato offerūt: nec expectant tētationē: sed pueniunt voluptateȝ: ⁊ pertractet secum q̄ multiplici actione vitij delectabiliter peccauit. Omnis ista varietas confitenda est ⁊ deflēda: vt cum cognouerit quod peccatum est: cito inueniat deum propitium. In cognoscēdo augmētuȝ peccati: inueniat etiam cuius etatis fuerit: cuius sapiētie ⁊ ordinis. Immore᷑ in singulis istis ⁊ sentiat modum criminis purgās lachrymis omnē qualitatem vitij: defleat virtutē qua interi caruit. Dolēdū est enim non solum q peccauit: sed quia se virtute priuauit. Defleat etiā quoniam offendēs in vno factus est omnium reus. Ingratus enim extitit qui plenus virtutibus deum omnino non timuit. In hoc enim quisq peccator sit culpabilior: quo est deo acceptior. Ideo enim Adam plus peccauit: quia omni bono abūdauit. Alio etiam modo offendēs in vno factus est omniū reus: q: omnis virt9 pati᷑ detrimētum ab vno vitio. Ponat se omnino in iudicio ⁊ ptāte sacerdotis nihil sui reseruans sibi vt omnia eo iubēte parat9 sit facere pro recipiēda vita anime: que faceret pro euitāda corporis morte: ⁊ hoc cū desiderio: q: vitam recuperat infinitā. Cuȝ gaudio. n. facere dȝ imortal futurus: que faceret pro differēda morte moriturus: semp deprece᷑ deuȝ: offerat deo mētē ⁊ cordis contritionē. deiñ ⁊ qd pōt det de possessiōe: ⁊ tūc quod offert securus offerat. Respexit dñs ad abel ⁊ ad munera ei9. Prius dicit ad abel: q̄ ad munera eius. In iudicio ergo cordis cōferēda est elemosyna tribuētis. Nec cōsiderādum ē q̄ntū sȝ qua mēte: qua affectione dat quod pōt. Qui ergo sua petā redimere vult tēporaliū oblatiōe prius offerat mētē. Caueat ne duct9 verecundia diuidat apud se cōfessionē: vt diuersa diuersis velit sacerdotibus manifestare. Quidā. n. vni celāt quod alteri manifestāda cōseruant: quod est se laudare: ⁊ ad hypocrisim tēdere: ⁊ semp venia carere ad quam ꝑ frusta putat puenire. Caueat etiā ne prius ad dominicū corpus accedat: q̄ cōfortet se bona cōsciētia: ⁊ doleat q nōdum audeat sumere: quē multū desiderat cibuȝ salutare. Cohibeat et se a ludis a spectaculis seculi: qui ꝑfectā vult consequi remissionis gratiam. Isti sunt digni fructus pnie animam captiuam eliqueātes ⁊ in libertate seruātes. Et infra. Querat anima dignos fructus: ⁊ si non dignos pnie. Sunt enim digni fructus virtutum qui nō sufficiūt penitētibus. Pnia. n. grauiores postulat vt dolore ⁊ gemitib9 mortuus imperret vitam. Ex his ostēdun᷑ qui sint digni fructus penitētie: quibus vera satisfactio expletur: ⁊ q non omnes digni fructus sunt digni fructus pnie. Quod de illa pnia intelligi᷑ que maiorum est criminum. Non. n. sufficiunt grauiter delinquētibus: que sufficiunt minus vel parum peccantibus.

¶ Que sit falsa satisfactio. b

ET sicut sunt digni fructus pnie ac vera satisfactio: ita ⁊ idigni fructus ⁊ falsa satisfactio. i. falsa pnia. Unde Gre. Falsas pnias dicimus que nō sm auctoritates sanctoꝝ pro qualitate criminū iponun᷑. Ideoq; miles vel negociator vel alicui officio ɔditus: quod sine petō exerceri nō possit: si culpis grauiorib9 irretit9 ad pniam venerit: vel qui bona alterius iniuste detinet: vel q odiū in corde gerit: recognoscat se veraȝ pniam nō posse pagere: nisi negociū relinquat: vel officiū ɔserat ⁊ odiū ex corde dimittat: ⁊ bona q̄ iniuste abstulit restituat. Nemo ɔsperet interi qcqd boni facere pōt hortamur vt faciat: deus cor illius illustret ad pniam cuȝ sit pnia interior ⁊ exterior. De vtraq per pmissa satis apparet que sit vera ⁊ que sit falsa.

¶ De tribus actionibus pnie. c

REdictis ho adiiciēdū est q trib9 modis agi᷑ pnia añ baptismū. s. ꝓ prioribus pctis: post baptismū: de grauioribus q̄ post cōmittun᷑. Est et pnia venialē quotidiana q̄ et humiliū est ⁊ pfectoꝝ. Unde Aug. Tres sunt actiones pnie: quas mecum eruditio vestra recognoscit. Una ē q̄ nouum hominē parturit donec ꝑ baptismū oium preteritoꝝ ablutio fiat petōꝝ: q: nullus sue volūtatis arbiter: nisi peniteat eū veteris vite: nouā ichoare pōt: a qua puuli sunt imunes cū baptizan᷑. q: nōdū pñt vti libo arbitrio: qb9 tñ ad remissionē originalis peti ꝓdest coꝝ fides a qb9 offerun᷑. Altera ē actio pnie post baptismum q̄ fit pro illis petis q̄ legis decalogus continet: agit ergo hoies pniam añ baptismū de peccatis priorib9: ita tñ vt et baptizen᷑: sicut Petrus ait. Agite pniam ⁊ baptizet᷑ vnusquisq vestruȝ in noie dñi ⁊c. agit et pniam si post baptismū ita peccauerit vt excōicari ⁊ recōciliari mereātur. Est et pnia bonoꝝ ⁊ humilium fidelium

pene quotidiana ſ qua pectora tã dim⁹ dicẽtes. Dimitte nob de. no. ꝛ c. Nec ꝙ ea nob dimitti volum⁹: ꝙ dimiſſa nob in baptiſmo nõ dubitamus: ſ illa ꝙ hũane fragilitat: ꝙnis pna tñ creba ſurrepãt: que ſi collecta ꝑa nos fuerit: ita nos grauabit ꝛ oppimet ſic vnũ aliq̃ grãde pctm. Quid. n. iterest ad naufragium: an vno grãde ictu nauis opiat ꝛ obruat: an paulatiꝫ ſurrepẽs aq̃ in ſentinã p negligẽtiã culpã ipleat nauẽ ꝛ ſubmergat: ℣ſ icunq; ꝛ clemoſyne ꝛ oſences imgilet. In qb⁹cũ dicim⁹ dimitte nob debita nr̃a ſ. manifeſtam⁹ nos hẽ qõ nob dimittat: ꝛ in his ſ⁹bis humiliãtes animas nr̃as quotidianã agere pniam nõ ceſſamus.

¶ De ſatiſfactione venialium.

Qle ait ꝓo veryalib⁹ ſit ſatiſfactio ſufficiẽs Aug. iſinuat ita iquies in enchi. De quotidianis ꝛ brevib⁹ leuibusq; peccatis: ſine qb⁹ hec vita nõ ducit: quotidiana oſio fideliũ ſatiſfacit. Eop. n. eſt dicere: parer nr̃ qui es i celis ꝛ c. Delet oio hec oſo minima ꝛ quotidiana pcã: delet ꝛ illa: a qb⁹ vita fideliũ ẽt ſcelerate geſta: ſ penitẽdo in melꝰ cõmutata diſcedit: ſicut veraciter dr̃: dimitte nobis debita nr̃a: ita veraciter dicat: ſicut ꝛ nos dimittimus obtorib⁹ nr̃is. i. ſic ſint qõ dr̃: qz ꝛ ipſa clemoſyna eſt vemã penitẽtib⁹ oio ignoſcere. Et his aliſq; ꝑmiſſis iã facile eſt intelligere ꝙ ꝓo venialib⁹ ſit exhibẽda ſatiſfactio. Sufficit. n. dñica oſo cum icũnio aliquo ꝛ clemoſynis: ſic tñ vt ꝑcedat ꝑritio aliquãtula: ꝛ addat ꝑfectio: ſi aſſit facultas: de qua cõfectione poſt tractabit. Pro grauioribꝫ no peccatis hec ẽt ſatiſfactione adhibẽda ſunt: ſed multo vehemẽtius atq; diſtrictius: qz vt ait aug. ad agẽdã penitẽtiam nõ ſufficit mores in melꝰ cõmutare: ꝛ a malis factis recedere: niſi de his que facta ſunt ſatiſfaciat dño per pnie dolorẽ: per humiliatio gemitũ: per cõtrm cordis ſacrificium cooperãtibus elemoſynis.

Poſtq̃ magiſter determinauit ꝙ pna gratiã hit ad ꝓtos pnie bẽcedit. Et diuidit in ꝓtos duos. In pma oſtẽdit pnie ꝓtes. In 2ª mouet q̃ſtiam q̃ncas circa cõparationẽ pmi pnie adiunct. 17. diſtĩ. Dicit ergo qb⁹ multiplr ꝛc. ꝓtia in duos. In pma oſtẽdit ꝓtes q̃ſi pniam integrãtes. 2ª ſtitutionẽ cõfeſſionẽ ꝛ ſatiſfactionẽ. In 2ª oſtẽdit ꝓtes q̃ſi ſubiectiua: ſcẽdi. ꝓdictis ſo adiũcẽdum eſt ꝛc. Primo in duos. In pma oſtẽdit pnie ꝓtes. In 2ª docet penitẽdi modus ſm ꝓtes illas ſcẽdi. Ibi diſcretio penitẽtie ꝛc. Circa pmũ duo facẽ. ꝙ oſtẽdit nũcꝫ pmũ. 2ª ſingulas ꝓtes ꝓſequẽdi. Cõpactio nobis ꝛc. ¶ Ibi diſcretio penitẽtie ꝛc. ꝙ oſtẽdit modũ pnitẽdi ꝛ circa ꝗ duo facit. ꝙ oſtẽdit modũ tigne pnie. 2ª modũ ſatiſcẽdi. Et ſicut ſunt digni fructꝰ ꝛc. Circa ꝙm tria facẽ. ꝙ aſſignat ex verbis Aug. modũ penitẽdi cũ ad ꝓtritionẽ cordis. 2ª ꝙm ad confeſſionẽ oris ibi. Caueat ne ducꝰ ꝑcedia ꝛc. 3ª ꝙm ad ſatiſfactionẽ operis in abſtinẽdo a ſceris ꝛ ab illicitis ibi. Caueat ẽt ne pus ꝛc. Predictis vo adiũcẽdũ vt ꝛc. Ibi aſſignat alias pnie ꝓtes q̃ſi ſubiectiuas: ꝛ circa ꝗ duo facit. ꝙ aſſignat eas. 2ª ꝓſeqũ de altera earum. Quia veniabilia que by ſpecialẽ dubitationẽ ibi. Que ãt ꝙ veniabilꝫ ꝛc. Q. I.

Ic queruntur 4ª. Prio de pnie. 2º de remiſſione venialiũ in hac vita q̃ ad vnam ꝓtem pnie pertinet. 3º de eis q̃ſtionis poſt fm q̃s formari ꝺz pnie modus. 4º de ipedimẽto ꝛc pnie.

¶ Circa ꝑmũ q̃runtur duo. Primo de pribꝰ pnie quaſi integralibus. Secõ de ꝓtibus ſcõdo aſſignatis.

Ad primum ſic ꝓcedit. Vt q̃ pna ꝓtes ſ hẽat, nullũ. n. ſimpliciter ꝺz ꝓẽſſe ſ⁹ anteoẽ ſacrm̃ eſt ſimplex. ꝙ pna cum ſit ſacrm̃ non h⁹ alias ꝓtes.

¶ Pro. bapeiſm⁹ multiplicio: eſt vtute ꝙ pna: q̃ originale ꝛ actuale q̃ſtũ ad culpã ꝛ penã totaliꝛ tollit: q̃ꝺ de pna nõ eſt ver. ꝙ cũ baptiſmo ſ aſſignanꝺ ꝓcurnet pnie ꝓtes aſſignari ꝺebẽt.

¶ Pro. medicĩa ꝺz ꝓportionari morbo: ſ⁹ peccatũ q̃ eſt morb⁹ ſpialis: cuius ẽ medicina pnia: nõ ꝺz hẽ ꝓtes. ꝙ nec pnie ꝓtes aſſignãꝺe ſunt.

¶ Sed ℣ ꝓmissio pe nã ſibi iſert ꝙ ꝓtõ ꝺebitã: ſ⁹ ꝙ ꝓtõ i deũ cõmiſſo nõ tolli ꝺebeꝺ pena interior: ſed exterior: vt ꝑ⁹ in iferno. ꝙ ad ꝑfectionẽ pnie vtrag; pena regrit. ꝙ pna ꝺz ꝓtes.

¶ Pro. motibus ſpialis mutatiõ ꝺiligẽtia eſt curãdus q̃ cor palia: ſ⁹ ratio. q̃ ſic ℣ motibꝰ corꝑalẽ fm aliq̃ ꝓtes ꝺiſtinguit: q̃z tollit motꝰ actꝰ: poſtea motꝰ relige. ꝙ ꝛ pna que eſt ſpialis motꝰ cuꝛsus partes habere ꝺebet.

¶ Ulteriꝰ vt q̃ iccirc̃ ter aſſignent ſ ei be tres ꝓtes. Contritio: cõfeſſio: ſatiſfactio ſacrm̃. n. a miniſtris eccleſie ꝑfor fm oẽz ſin ꝓtẽ. ſed ꝓritionẽ nõ ꝑfert penitẽtia aliqꝺ eccleſie miſtꝛ. ꝙ nõ ẽ ꝓs pnie ſacri.

¶ Pro. pnie ſacr̃ ꝓtin ꝺuas: ſ⁹ ad ꝑfectionẽ petñ q̃ſtũ mittit: vt ſtra magi oſtẽꝺit. ꝙ cõfeſſio nõ eſt ꝓs pnie.

¶ Pro. ſ ſacrm nouæ legis ꝙ ſuſcipiẽtẽ ꝑfert. ℣ in ſatiſfactõe nõ ꝑfert aliq̃ ꝙ. ꝙ nõ ꝺelia crimẽ ꝓs.

¶ Pro. nõ eſt idẽ fructꝰ rei ꝛ ꝓtis ſatiſfactio ꝺr̃ in ſtra pnie fructꝰ. ꝙ ſatiſfactio nõ eſt ꝓs pnie.

¶ Ulteriꝰ vt q̃ ſint ꝓtes ſubiectiuæ: q̃ iſte ꝓtes pnie: vt in ſtra ꝑ⁹ ſumunt fm ꝓtia cordis: oris ꝛ operis. ꝺe ſit ꝓtes ſubiectiue ꝑt. ꝙ ꝓtes pnie aſſignate ſũt ꝓtes ſubiectiue ipſi⁹.

¶ Pro. totũ integrale nõ ſegr ad totum ꝓtẽ. nõ. n. ſegr ſi pariet⁹ eſt: domus eſt: ℣ſ pnia ſegr ad q̃ſtũ ꝓtiã aſſignatã: ſegr. n. ꝑfectũ. ꝙ penitẽtia ſit vt de aliq̃. ꝙ nõ ſũt ꝓtes integrales: ſ⁹ ſubiectiue.

¶ Pro. ꝓtes integrales alic⁹ totꝰ q̃ꝺ ẽ ꝓtia nõ ſũt ſũ. ℣ſ pnia ꝺz eſſe ꝓtia nõ ſũt ẽ alia ſacrm̃. ꝙ cũ pnie ꝓtes nõ ſint ſũ. nõ erũt ꝓtes integrales: ſ⁹ ſubiectiue.

¶ Sed. ꝓtes ſubiectiue nõ regrunt ad ꝑfectionẽ totꝰ vt⁹ alia: qz in q̃ſtũ ꝓtes ꝓfecte nõ totũ implent: ſũt ꝓfecte ꝛ nõ alias in bole. ſed ꝓtes pnie aſſignate ad ei⁹ ꝑfectionẽ regrunt. vt in ſtra ꝺr̃. ꝙ ſi ſ⁹ ꝓtes ſubiectiue.

¶ Pro. nihil vnũ aliq̃ ꝺz ꝓtes ſubiectiue ẽ vnũ aliꝰ nõ ꝺz ꝓtes ſubiectiue. ſ⁹ vni⁹ pnie ꝓtes ſũt aſſignate ꝓtes. ꝙ ꝑ⁹ ex B. ꝙ vno ꝓtõ ſi agit niſi vna pnia in ꝓtã ꝑfecta tria intenitur. ꝙ nõ ſunt ꝓtes ſubiectiue.

¶ Ulteriꝰ vt q̃ ſint ꝓtes ẽt pnie ſtitutiue ſũt ꝺr̃ in. 10. ethy. ad ꝑfectionẽ vtutis moꝛalis regrit actꝰ interior ꝛ exterior: ſed pna eſt vt⁹ moꝛalis cũ ſit ꝓs iuſticie. ꝙ ꝺe ꝑfectõe ei⁹ eſt cõ tritio interior ꝛ confeſſio ꝛ ſatiſfactio exterior. ergo ſic ſunt ꝓtes ei⁹ ſicut pnie ſacr̃.

¶ Pro. ſatiſfactio eſt actꝰ alicui⁹ vtutis: nec alteri⁹ q̃ pnie: ergo ſũt ꝺe aliqa. ꝙ ſunt ꝓtes pnie vtutis nõ ſolũ ſacr̃.

¶ Pro. iuſtitia exigit. vt p quæ q̃s peccat p hec pniat: ſed hec tria q̃ aſſignant pnie ꝓtes ſũt q̃ꝺa pene rũdẽtes illis q̃b⁹ peccam⁹. ꝙ ad ꝑfectionẽ iuſtitie exigunt. ℣ſ nõ niſi q̃tũ ad pẽ illã q̃ pna ꝺr̃. ergo ſũt ꝓtes pnie vtut.

¶ Sꝫ Dam. nõ eſt ꝓ hĩc. ſed pna vtus eſt hĩc. hec aũt tria ſũt act⁹ q̃ſi. ergo nõ ſũt ꝓtes pnie vtutis.

¶ Pro. iuſtus virtutis eſt mõs ℣ Aug. ℣ ꝓfeſſio nõ eſt in mõe ſũ in ſuſceſſiõe nec ſatiſfactio. ergo nõ ſũt pnie virtutis partes.

¶ Rñdeo ꝺõm ad ꝑmũ. q. q̃ſi pna nõ eſt ꝙ mi⁹ aliq̃ exterior res ſũ in baptiſmo aq̃ſ ipſe act⁹ hũan⁹ loco mãe in B facto ſe ꝺz ꝙ ꝺẽtã recõpẽſationẽ offentiam culpe ꝓcẽtio tollit: actꝰ aũt humanꝰ eſt gradus qꝺã ad ꝑfectõẽ ptinẽdi ꝙ diuerſas ꝓtes ꝺoloꝛis ℣ vna aliã mouet. ꝛ ita os q̃ diuerſa fm ordinẽ ad ꝑfectionẽ pnie cõſtituunt: ꝛ hec ꝺr̃ pnie ꝓtes.

¶ Ad ꝑmũ ꝙ ꝺõm ꝙ ꝺubitat ꝺe illa auctre verũ ſit Aug. ſi nõ ꝓcẽdat ꝺeliberatiõ. ꝙ facẽs eſt ſimpliciter rõne eſſect⁹ ꝓncipal⁹ ꝛ vtutis ſimplicis qua ꝙ: ſed mille in facto ꝓt eſſe cõpoſitũ. ſic ꝑ⁹ affirmatõe ꝛ euchariſtia: ꝛ ſic ẽ ee pte actꝰ nr̃i q̃ eſt ℣ ſimilio i pna ꝓtes ei aſſignãtur.

¶ Ad 2ª ꝺõm ꝙ ꝓtes nõ aſſignãtur pnie ex pte vtutis: ſacramẽtalis: ℣ ex pte ei⁹ q̃ eſt mõe in ipiente baptiſmo aũt eſt mille res exteriꝰ in qua nõ ẽ accipe niſi vnũ ẽ. ꝛ ideo baptiſmo ꝓtes nõ aſſignantur. q. ertñ ſit aliqs actꝰ nr̃ in baptiſmo mille nõ eſt de eſſentia baptiſmi ſed ꝺiſpoſitio ad baptiſmũ.

¶ Ad 3ª ꝺõm ꝙ bonum ſm Dyo. cauſat ex vna integra cauſa ex ſingulis ꝺefectib⁹ ꝑſurgit malũ. ſic ad integritatẽ ꝑfi ſufficit in q̃libꝫ gradu bũani actꝰ ꝺefectus iuſtitiæ: ꝛ ꝙ hoc ꝓtõ ꝓtes q̃ſi integrales nõ aſſignãtur: ſicut pie q̃ne bonitatem amiſſam reparat.

¶ Ad 2ª⁹ q. ꝺõm ꝙ ſic ꝺeũ eſt pna offenſam culpe ꝓcẽdẽtis aboleꝛ p modũ recõpẽſationis cuiuſlibet: hec aũt recõpẽſatio ꝺiffert a recõpẽſatõe vindicatiue iuſtitie in duob⁹. ꝙ q̃ vindicatiua iuſtitia ille q̃ peccauit ſe ꝺz ad recõpẽſandũ vt patiẽs tñ in q̃ſtũ pena p q̃m. ſit culpe recõpẽſatio ẽ ab alio illicita: nõ ꝓpponit ad recompẽſationẽ ꝺoloꝛ ꝺe q̃ peccauit ſe ꝺz ad recõpẽſationẽ ẽt vt agẽs. q. tẽ ſponte ſua ad penã recõpẽſanꝺe accediꝛ: nõ ꝺiſplicẽtia culpe ꝓcẽtis. Sed ꝺiffert. q. ℣ vindicatiua iuſtitia tã. ꝙ pena recõpẽſans fm arbitriũ iudicis nõ ei⁹ in quẽ cõmiſſum eſt pctm: ſed in pna os q̃ pena recõpẽſans tã. ꝛ ẽ fm arbitriũ ei⁹ in quẽ pctm cõmiſſum eſt. q. talis recõpẽſatio ſit ad reconciliãꝺã animã offẽſi ꝙ recõciliatio eſſe nõ ꝓt niſi pena recõpẽſantis volũtati ei⁹ ſufficiat: ꝛ iſ os ℣ pna q̃ modus pene ſatiſfactorie fm arbitriũ ſacerꝺotis q̃uiꝺẽ ꝺei obtinet ſenꝛ. Utriq; ꝙ recõpẽſationi hoc cõe eſt q. nõ fiat recõpẽſatio fm arbitriũ eius q̃ peccauit: ſed alteri⁹ ꝺoloꝛis arbitriũ ait rectũ regrit cognitionẽ culpe que qꝺẽ ſi ei qui ꝺz penã tã. ꝛ re per eũ q̃ peccauit fiat cõfeſſio ꝺr̃. ſi aũt alio ꝺicãt ſtritior. ꝛ q. in pna ſ⁹te qui peccauit ad recompẽſationẽ faciẽꝺã accediꝛ regrit ſatiſfactio. ꝛ ſic recõpenſatio trib⁹ gradib⁹ ꝑficit: quoꝝ primus eſt ꝺiſplicẽtia culpe ꝑcẽti. ſecũꝺus eſt vt culpã ſuã notificet deo ꝙ ſacerꝺoti. tertius eſt vt ſatiſfactio ſacerꝺotis ꝙ ſibi ꝓmittit ꝺeo ꝙ ſacerꝺotis ꝓmissio ſit ꝓ ꝺeo. ꝙ ſic ſũt ꝓtes ſubiectiue.

¶ Pro. nihil vnũ aliq̃ ꝺz ꝓtes ſubiectiue ẽ vnũ aliꝰ nõ ꝺz ꝓtes ſubiectiue. ſ⁹ vni⁹ pnie ꝓtes ſũt aſſignate ꝓtes. ꝙ ꝑ⁹ ex B. ꝙ vno ꝓtõ ſi agit niſi vna pnia in ꝓtã ꝑfecta tria intenitur. ꝙ nõ ſunt ꝓtes ſubiectiue.

¶ Ulteriꝰ vt q̃ ſint ꝓtes ẽt pnie ſtitutiue ſũt ꝺr̃ in. 10. ethy. ad ꝑfectionẽ vtutis moꝛalis regrit actꝰ interior ꝛ exterior: ſed pna eſt vt⁹ moꝛalis cũ ſit ꝓs iuſticie. ꝙ ꝺe ꝑfectõe ei⁹ eſt cõ tritio interior ꝛ confeſſio ꝛ ſatiſfactio exterior. ſic ſunt ꝓtes ei⁹ ſicut pnie ſacr̃.

¶ Pro. ſatiſfactio eſt actꝰ alicui⁹ vtutis: nec alteri⁹ q̃ pnie: ergo ſũt ꝺe aliqa. ꝙ ſunt ꝓtes pnie vtutis nõ ſolũ ſacr̃.

¶ Pro. iuſtitia exigit. vt p quæ q̃s peccat p hec pniat: ſed hec tria q̃ aſſignant pnie ꝓtes ſũt q̃ꝺa pene rũdẽtes illis q̃b⁹ peccam⁹. ꝙ ad ꝑfectionẽ iuſtitie exigunt. ℣ſ nõ niſi q̃tũ ad pẽ illã q̃ pna ꝺr̃. ergo ſũt ꝓtes pnie vtut.

¶ Sꝫ Dam. nõ eſt ꝓ hĩc. ſed pna vtus eſt hĩc. hec aũt tria ſũt act⁹ q̃ſi. ergo nõ ſũt ꝓtes pnie vtutis.

¶ Pro. iuſtus virtutis eſt mõs ℣ Aug. ℣ ꝓfeſſio nõ eſt in mõe ſũ in ſuſceſſiõe nec ſatiſfactio. ergo nõ ſũt pnie virtutis partes.

¶ Rñdeo ꝺõm ad ꝑmũ. q. q̃ſi pna nõ eſt ꝙ mi⁹ aliq̃ exterior res ſũ in baptiſmo aq̃ſ ipſe act⁹ hũan⁹ loco mãe in B facto ſe ꝺz ꝙ ꝺẽtã recõpẽſationẽ offentiam culpe ꝓcẽtio tollit: actꝰ aũt humanꝰ eſt gradus qꝺã ad ꝑfectõẽ ptinẽdi ꝙ diuerſas ꝓtes ꝺoloꝛis ℣ vna aliã mouet. ꝛ ita os q̃ diuerſa fm ordinẽ ad ꝑfectionẽ pnie cõſtituunt: ꝛ hec ꝺr̃ pnie ꝓtes.

¶ Ad ꝑmũ ꝙ ꝺõm ꝙ ꝺubitat ꝺe illa auctre verũ ſit Aug. ſi nõ ꝓcẽdat ꝺeliberatiõ. ꝙ facẽs eſt ſimpliciter rõne eſſect⁹ ꝓncipal⁹ ꝛ vtutis ſimplicis qua ꝙ: ſed mille in facto ꝓt eſſe cõpoſitũ. ſic ꝑ⁹ affirmatõe ꝛ euchariſtia: ꝛ ſic ẽ ee pte actꝰ nr̃i q̃ eſt ℣ ſimilio i pna ꝓtes ei aſſignãtur.

¶ Ad 2ª ꝺõm ꝙ ꝓtes nõ aſſignãtur pnie ex pte vtutis: ſacramẽtalis: ℣ ex pte ei⁹ q̃ eſt mõe in ipiente baptiſmo aũt eſt mille res exteriꝰ in qua nõ ẽ accipe niſi vnũ ẽ. ꝛ ideo baptiſmo ꝓtes nõ aſſignantur. q. ertñ ſit aliqs actꝰ nr̃ in baptiſmo mille nõ eſt ꝺe eſſentia baptiſmi ſed ꝺiſpoſitio ad baptiſmũ.

¶ Ad 3ª ꝺõm ꝙ bonum ſm Dyo. cauſat ex vna integra cauſa ex ſingulis ꝺefectib⁹ ꝑſurgit malũ. ſic ad integritatẽ ꝑfi ſufficit in q̃libꝫ gradu bũani actꝰ ꝺefectus iuſtitiæ: ꝛ ꝙ hoc ꝓtõ ꝓtes q̃ſi integrales nõ aſſignãtur.

actualē ꝫ culpa actualis sufficiēter ꝺ baptismo ꝺlet. ꝯ nō os q̄ pnia baptismā pcedat. ¶ Sꝫ. 2ꝺ arb. 3 tñ illud. Erūdit aūt mīi vī. ꝺic glo. Iā tūc expētā baptizādis ꝺbaf̄ ꝓbēdi pcā r ꝓmittēdi melioꝛē ꝙ B ptinet ad pniaꝫ. ꝯ aūt baptismā os cē pnia. ¶ P. sup illō ꝓlē. In cubilib⁹ vīo vī. ꝺic glo. vī exticto veteꝛi bolꝫ ꝑ pniam sacrificiuꝫ iusticie ꝑ regnatiōnē nouꝫ bolꝫ offeꝛam⁹ ꝺcoꝛ. regnatio ad baptismū pnet. ꝯ pnia aliq̄ est aūt baptismum.

¶ Ulteꝛi⁹ vī q̄ pnia aūt baptismū nō tolā fit de actualitate ꝫ de originali ꝓtō. Aug. li. ꝺe pnia ꝺē. locꝰ⁹ de pnia aūt baptismū. Excepto paulo nullus ad xp̄m trāsitūrus inciꝑat cē q̄ nō eratnisi pnitear eū fuisse q̄ eratꝫ erat ifectus nō tolā actualit⁹ ꝫ originali ꝓtō. nō ſm. de hac ifectōe loqueꝛē paulus ſi excipit g aliā ifectionē nō hāt. ꝯ de ꝓtō originali os cē pnia aūt baptismū. ¶ P. penitens ifert sibi penā vt euadat illā ꝯ a deo sibi ifligēda erat ꝫ ꝓ ꝓtō originali pena a deo ifligīt. ꝯ p eo os hāc pniam agere. ¶ P. Fm B de pcā actuali pniaꝫ agim⁹ q̄ nob ips displiceat: sed pcām originale os nobis displicere. ꝯ de eo debem⁹ pniam agere. ¶ Sꝫ 2 pnia est respectu voluntis pcām originale Sdim⁹ nolētes. ꝯ de ipo nō est pnia. ¶ P. medicia os triderē modo. ꝫ pcām originale ꝑ Sbīm

Ad secundum sic proceditur: videtur quod peccatum veniale non possit dimitti sine gratie noue infusione. peccatum enim veniale transiens actu in anima manet reatu: sicut mortale fundatur super maculam: sed macula non potest ab anima abstergi nisi per gratiam: sicut nec tenebra nisi per lucem: videtur quod veniale dimitti non possit sine gratie infusione. ¶ Preterea veniale peccatum consistit in hoc quod minus amatur deus quam debet: sed minoratio illa non potest tolli nisi charitate augmentata: secundum cuius augmentum nona nulla infusione anteda; ut in primo libro dictum est: et per consequens sine gratie infusione peccatum veniale sine gratie infusione remitti non potest. ¶ Sed contra. Noue gratie additio gratiam preexistentem auget si cum ... cum peccatum veniale gratiam non auferat: si sine gratie infusione dimitti non posset: oporteret quod quecunque dimittitur veniale gratie gratia adderetur: et semper homo post veniale rediret in maiorem gratiam quod falsum est: quia tunc frequens iteratio venialium non disponeret ad mortale.

¶ Ulterius videtur quod gratia sine contritione possit peccatum veniale remitti: sicut dicit Gregorius quod est aqua ad caminum: hoc est veniale ad feruorem charitatis: sed feruor charitatis potest esse sine contritione: potest enim aliquis in deum feruenter conuerti: et tamen de peccato non dolere quod est contritio: ergo peccatum veniale potest dimitti sine contritione. ¶ Preterea contritio non solum importat dolorem de preterito peccato: sed etiam propositum non peccandi decetero: sed alicui dimittitur veniale peccatum qui non habet tale propositum: quia scit se sine peccato veniali presentem vitam agere non posse: ergo sine contritione peccatum veniale dimitti potest. ¶ Preterea aliquis in peccato veniali existens potest dormire: et talis quando dormit non conteritur: puta si per fidem prius confessus con... accidat: sed dum dormit contritio non potest esse: ei peccatum veniale dimittatur: videtur quod possit sine contritione peccatum veniale dimitti. ¶ Sed contra. Si gratia sine aliquo adiuncto peccatum veniale remittere posset: gratia secum veniale non compateretur: sed compatitur secum veniale: ergo oportet aliquem motum contritionis adueniri ad peccati venialis dimissionem.

¶ Ulterius videtur quod de peccato veniali teneatur homo etiam confiteri. Iac. v. Confitemini alterutrum peccata vestra: in quo preceptum confessionis datur: ut in littera dicitur: secundum glo. loquitur de confessione venialium et mortalium: quia dicitur quod maiora sunt sacerdotibus: sed leuiora socijs confiteri possumus: ergo tenemur confiteri venialia. ¶ Preterea de venialibus tenetur homo satisfacere: quia satisfacere est actus iusticie: ad iusticiam autem tenemur: sed satisfactio debet esse secundum arbitrium sacerdotis qui vicem dei obtinet quod esse non potest nisi confessione precedente: ergo de venialibus homo confiteri tenetur. ¶ Preterea preceptum ecclesie est ut homo semel in anno saltem confiteatur: sed aliquis est qui non habet nisi venialia: ergo tenetur illa confiteri. ¶ Sed contra nullus tenetur ad impossibile: sed confiteri omnia venialia est impossibile cum cognitionem nostram effugiant: ergo non tenemur illa confiteri.

¶ Ulterius videtur quod per benedictionem episcopalem aquam benedictam et huiusmodi peccatum veniale remitti non possit: quia ex eisdem causis aliquid fit et corrumpitur: ut dicitur in ii. ethi. sed peccatum veniale causatur ex actu nostro quo aliquid in nobis fit per quod dimittatur: et ita cum ista sint extra nos peccatum veniale dimitti non potest. ¶ Preterea peccatum veniale ut dictum est non dimittitur sine contritione: sed ipsa contritio per se sufficit ad dimissionem: ergo predicta nihil operantur ad dimissionem. ¶ Preterea predicta omnia equalem habent habitudinem ad omnia peccata venialia: si ergo per causam aliquam veniale dimittitur omnia dimittuntur: et sic frequentissime homo esset sine veniali quod non videtur verum. ¶ Sed contra est quod communiter dicitur quod multa sunt remedia contra venialia peccata scilicet tunsio pectoris: aspersio aque benedicte: unctio extrema: et omnia sacramentalia unctionis: benedictio episcopalis: benedictio generalis confessio: compassio alieni delicti: dimissio: eucharistia: oratio dominica: et alia quecunque leuis penitentia.

¶ Respondeo dicendum ad primam questionem quod homo in peccato mortali a deo auertitur sibi aliud finem constituens: et ideo lumine gratie amittit: sicut et lumine solis qui vi... sua a sole auertit: et propter hoc non potest peccatum mortale remitti: nisi per gratie infusionem: sed homo per peccatum veniale non adheret commutabili bono quasi fini: et ideo non auertitur a fine qui est incommutabile bonum: et ideo per veniale homo gratiam non amittit: et ideo non oportet quod ad hoc quod remittatur veniale quod gratia aliqua infundatur de nouo: sed sufficit quod gratia quam habet in actum procedat: quia ipsum veniale tollebat habitum: sed solummodo impediebat virtutis actum. ¶ Ad primum ergo dicendum quod macula potest esse duplex. Uno modo per priuationem pulchritudinis: et sic in veniali non manet aliqua macula: quia gratiam non tollit que est anime decor. Alio modo per hoc quod pulchritudo que est impeditur ne exterius appareat: sicut per pulchritudo faciei sedatur: et talis macula est in veniali: quia impedit decorem gratie in actibus exterius ostendatur. unde non oportet quod talis macula per infusionem gratie tollatur: sed per actum qui gratie impedimentum tollat. ¶ Ad secundum dicendum quod veniale peccatum non consistit in hoc quod homo minus amet deum quam debet: quia veniale non diminuit charitatem: alias eam quandoque totaliter tolleret: sed in hoc quod amor dei non ostenditur in operibus actibus bonis aliqua deordinatione in eis existente.

¶ Ad secundam questionem dicendum quod peccatum veniale non dimittitur: ut dictum est: quandiu voluntas manet in illo: ipsum autem recedere voluntatem ab eo quod prius volebat est displicere ei quod voluit: talis autem displicentia dolor contritionis dicitur quando est gratia informata: et ideo peccatum veniale sine contritione non dimittitur. Sed sciendum quod contritio potest accipi tripliciter: vel actu vel habitu vel medio modo: habitualis contritio non sufficit ad peccati venialis dimissionem: quia tunc quandoque haberet prius virtutis habitum cuius actus est quibus contritio: sicut et ad peccati venialis dimissionem: et sic peccatum veniale cum gratia esse non posset. Nec iterum requiritur quod semper sit actualis contritio: quia sequeretur quod peccatum quod quis in memoria vel in cognitione non habet remitti non posset: et ideo dicendum quod requiritur contritio medio modo: ... actu peccatum non displiceat explicite: displiceat tamen implicite: quia ex virtute actus que agit sequeretur displicentia explicita peccati venialis si cogitatio ad illud ferretur. ¶ Ad primum ergo dicendum quod quantumcunque feruor charitatis possit esse dum homo in deum fertur motu charitatis sine hoc quod actu de peccato veniali cogitet: explicite tamen in illo motu implicite continetur displicentia venialis peccati vel unius vel omnium: quia si ferventer in deum fertur displicet ei omne quod a deo retardat. unde potest esse tam feruens motus charitatis in deum quod omnia peccata venialia consumit etiam sine actuali cognitione ipsorum. ¶ Ad secundum dicendum quod peccata mortalia sunt in potestate nostra: ut vitentur non solum singula: sed etiam omnia venialia autem: et si singula vitari possint: non tamen omnia: quod ex infirmitate nature contingit: et ideo in contritione de venialibus non exigitur propositum non peccandi venialiter: sicut in contritione de mortali exigebatur: sed quod displiceat ei et peccatum preteritum et infirmitas que ad peccatum veniale inclinatur: quia nunquam ab eo omnino immunis esse non possit. ¶ Ad tertium dicendum quod passio pro Christo suscepta vim baptismi obtinet: ut supra dictum est. dist. iiii. et ideo purgat ab omni veniali et mortali nisi actualiter voluntatem renitentem inuenerit: et propter hoc illud peccatum veniale quod forte est post confessionem ferventer ... si tardat ipsum qui occiditur: et propterea cum ipsa pena martyrij habeat vim purgandi. ... aliqui autem quod morientibus dormientibus dicendum quod dimittitur eis illud veniale etiam quantum ad culpam post mortem.

¶ Ad tertiam questionem dicendum quod confessio ad hoc necessaria est ut penitens satisfactionem accipiat secundum modum delicti: peccato autem veniali non debetur pena satisfactoria taxata: quia pena illa est proportionata pene peccati mortalis a qua peccatum veniale infinitum distat. unde per solam contritionem interiorem peccatum veniale remitti potest. Et quod aliqua satisfactio exterius iniungitur: hoc est magis ad deuotionem excitandam vel contritionem quam ad satisfaciendum: et ideo ad confessionem venialium non tenemur: neque necessitate absoluta: quia sic nec de eis penitere: nec ea vitare tenemur: nec etiam necessitate que est ex suppositione finis scilicet remissionis corum: quia etiam sine confessione vel actu vel proposito existente possunt venialia remitti: tamen perfectionis est ea confiteri. ¶ Ad primum ergo dicendum quod verbum illud Iac. quantum ad peccata mortalia est preceptum: sed quantum ad venialia est consilium. ¶ Ad secundum dicendum quod ratio illa procedit ex falsi suppositione: ut ex dictis patet. ¶ Ad tertium dicendum quod in casu illo propter preceptum ecclesie sicut aliqui quod tenetur homo venialia confiteri. Alij vero dicunt quod sufficit quod se representet sacerdoti: et se immunem a peccato mortali ostendat: ut ad communionem admitti possit: preceptum enim ecclesie est ad obligandum illos qui habent aliqua que confiteri debeant: cadit enim sub precepto magis taxatio temporis quam ipse confessionis actus. unde si alicui per gratiam collatum esset ut a peccato veniali immunis esset: sicut beate virgini est collatum non teneretur ad illud preceptum.

¶ Ad quartam questionem dicendum quod sicut dictum est veniale peccatum dimittitur per feruorem charitatis et explicite vel implicite contritionem continentem: et ideo illa que nata sunt excitare feruorem charitatis peccata venialia dimittere dicuntur: hoc autem fit quia ... conferuntur sicut omnia sacramenta: quibus impedimenta feruoris et gratie auferuntur: sicut aqua benedicta que virtute inimici reprimit: et episcopalis benedictio: vel etiam exercitium humilitatis ex parte nostra: sicut tunsio pectoris: et oratio dominicalis et huiusmodi. ¶ Ad primum ergo dicendum quod actus non requiritur ad dimissionem venialis: sed ista dicuntur peccatum veniale remittere inquantum in actum feruoris excitant. ¶ Ad secundum dicendum quod ista sine contritione non delent peccata venialia: sed dicuntur delere inquantum contritionem excitant. ¶ Ad tertium dicendum quod secundum quantitatem feruoris est quantitas remissionis: et ideo secundum quod per illa maior vel minor concitatur: qui de pluribus vel paucioribus implicite ad minus contritionem continebat secundum hoc plura vel pauciora venialia dimittuntur: et non omnia (semper.

¶ Questio. III.

Deinde queritur de circumstantijs peccati. Et circa hoc queruntur duo. Primo de ipsis circumstantijs secundum se. Secundo qualiter se habeant ad peccatum.

Ad primum sic proceditur: videtur quod circumstantia non sit proprietas moralis actus sive eius conditio: dicit enim Boe. in iiii. topi. quod circumstantie sunt que conueniunt substantiam rhetorice questionis efficiunt: sed quod rhetorica non pertinet ad genus morale: sed magis ad genus ciuile rationalis: ergo circumstantia non est conditio moralis actus. ¶ Preterea illud quod est circa aliquid non est in eo: sed conditio vel actus moralis in ipso est: ergo non potest talis conditio circumstantia dici. ¶ Preterea ipsi actus morales sunt circumstantie quedam a quibus confirmatur oratio rhetoris: est enim circumstantia secundum Tullium per quam recipit augmentatio fidem et auctoritatem et firmamentum adiungit oratio: sed circumstantie non est circumstantia: sicut nec accidentis accidentalis in infinitum iretur: ergo circumstantia non est conditio vel proprietas moralis actus. ¶ Sed contra ignorantia circumstantie excusat moralem actum a peccato: sed hoc non esset nisi esset moralis actus conditio: ergo sunt conditiones vel proprietates moralis actus. ¶ Preterea medium virtutis ad morale genus pertinet: sed medium in virtutibus moralibus accipitur secundum circumstantias debitam limitationem: ut quando oportet et ubi et quo: sicut patet ii. ethi. docet: ergo sunt conditiones morales.

¶ Ulterius videtur quod inconuenienter enumerentur circumstantie in hoc versu. Quis quid ubi quibus auxilijs cur quomodo quando. Illud enim quod est causa rei non potest esse circumstantia eius: cum causa sit prior circumstantia posterior: quia proprietas: sed persona agens quam notatur cum dicitur quis: est causa moralis actus: ergo non debet poni circumstantia. ¶ Preterea non potest idem esse circumstantia sui ipsius: sed quid importat substantiam actus moralis: cuius circumstantie quantumcunque: ergo non debet inter circumstantias computari. ¶ Preterea non est idem circumstantia rei et quod dat rei speciem: quia illud est rei intraneum: sed moralia recipiunt speciem a fine. unde Aristo. Intentio opus tuo nomen imponit: ergo cur quod finem importat non debet dici circumstantia. ¶ Preterea illud quod continet alia non debet alijs connumerari: sed in modo comprehenduntur omnes alie circumstantie: ergo non debet poni quomodo inter alias circumstantias. ¶ Sed contra videtur quod sint plures circumstantie: philosophus enim in iii. ethi. ponit circa quid et quo instrumento. hec autem in hoc versu non continentur: ergo videtur quod insufficienter enumerate sint. ¶ Preterea circumstantie propter hoc vocantur: quia secundum eas variatur medium virtutis: sed secundum quantitatem et quotiens variatur medium virtutis: ergo sunt circumstantie cum non continentur predicto versu: videtur quod insufficienter enumerentur.

¶ Ulterius videtur quod circumstantie que in littera ab Augu. dicuntur inconuenienter ponantur: circumstantia enim ut dictum est est conditio moralis actus: sed quod diu aliquis in peccato permaneret magis respicit peccatoris statum quam actum: ergo non debet circumstantia dici. ¶ Preterea ignorantia vel temptatio precedit actum: sed non est in parte ... ergo non debet esse circumstantia: cum sint conditiones moralis actus: ... ergo non debet inter circumstantias poni quam temptatio aliqua precedit. ¶ Preterea ... peccatum non est circumstantia peccati: sed ... est pena damni et peccato ... ergo non debet poni inter circumstantias. ¶ Preterea unum peccatum non est circumstantia alterius: sed ... est per se peccatum: ergo non debet poni ut circumstantia peccati. ¶ Preterea ille circumstantie nec a philosopho ponuntur in iii. ethi. nec a Tul. in rhetorica nec a Boetio in iiii. topi. ergo videtur quod inconuenienter ponantur ab Aug.

¶ Respondeo dicendum ad primam questionem quod actus non dicuntur morales secundum quod ratione ordinantur in finem voluntatis: ex hoc enim habent rationem boni vel mali: omne autem quod ordinatur ad finem oportet esse proportionatum fini: et ideo ratio quando actum aliquem in finem ordinat attendit proportiones actus ad ea que ad actum concurrere possunt: ista commensuratio circumstantia dicitur: et quia in quibus proportio oportet esse ad minus duos terminos habitudinis ... proportionatur: sed alteri ... circumstantia moralis actus duplex accipi potest: quia potest dici circumstantia vel illud quod est ad actum concurrens ad quem proportionatur sicut locus aut tempus vel ipsa proportio que ex illis relinquitur: ut quando vel ubi. Sic ergo ultimo modo accipiendo circumstantia erit conditio vel proprietas actus: sed primo modo accipiendo quedam circumstantia est proprietas actus: ut modus agendi: et quedam extra: ut locus et tempus. ¶ Ad primum ergo dicendum quod rhetoris secundum quibus genus cause attendit bonum et malum: in iudiciali premium vel pena expectatur: quod actui bono vel malo debentur: demonstratio autem laus personis vel vituperium: que quidem bonis actibus vel malis debentur: in deliberatio enim queritur quid sit utile ad agendum in quo ratione boni et mali attendere oportet: et ideo ex circumstantie ex quibus actus morales boni et mali redduntur rhetores argumenta sumunt ad persuadendum. ¶ Ad secundum dicendum quod circa aliquid est stare omne illud quod non est de essentia rei sine istis: sicut albedo corporis sive non istis: sicut locus locato: et ideo proprietas circumstantie actus dici potest: et precipue ratione habitudinis ad exterius. ¶ Ad tertium dicendum quod accidentis non est accidens quantum ipsum sit principium accidentis substantie: sed accidentis potest esse accidens inquantum unum accidens adheret substantie mediante alio: sicut color corpori mediante superficie: et sic etiam ipsius actus circumstantia vel proprietas aliqua: quantum ipse sit conditio personis agentis.

¶ Ad secundam questionem dicendum quod versus iste distinguit circumstantias secundum assignationes Tullij et Boetij secundum quod a rhetore considerantur ... ex eis argumenta sumit ad excusandum vel accusandum ... tur enim argumentum rhetoricum vel ex eo quod est attributum persone: et sic est quis: vel ex eo quod est attributum negocio de quo agitur: et hoc vel continetur cum ipso negocio: et sic est quid quantum ad substantiam facti exterius ... ad intentionem facientis interius vel in ipsa perfectione negocij continetur: et sic sunt quomodo ... quantum ad qualitatem actus: ubi et quando quantum ad mensuram: quibus auxilijs quantum ad instrumenta ... ad moralem pertinent potest alter ... accipere: proportio enim actus ad finem potest accipi vel secundum id quod est in ipso actu vel secundum id quod est extra ... Ad primum ergo dicendum quod circumstantia illa que sumitur ex parte agentis magis respicit conditiones persone quantum ad proprietates ipsius quam ipsius substantie persone ... ex his enim conditionibus variatur substantia actus: quia aliquid competit uni quod non competit alij. ¶ Preterea ... persona agens sit pars ... proportio que relinquitur in actu ex agente circumstantia ipsius actus. ¶ Ad secundum dicendum quod aliquis actus ex suo genere sunt mali vel boni: et ideo ex ipso genere actus potest sumi circumstantia actus moralis: hoc autem ex quo actus imponitur in tali genere ...

Ad secundum

additur sic mortale sicut ad actu gale qui est propter addit hoc circustantia licet spale deformitate q etia ex se petm faceret sed nó est verum: Magr. ꝛ iō nó aggrauat in infinitum ex circustantia q spém mutat nó é ꝛ ve circustantia cóputada ve petó etiā ve a magistro q circustantia ñ aggrauat in infinitū. ℂ Ad pᵐ ḡ dóm q quis eius sm habitū nó corrupitur nisi p petm mortale actus eiᵘ corrupitur ꝛ impeditur etiā p petm veniale. ℂ Ad 2ᵐ dóm q placētia nisi de veniali fiat mortale nisi tn̄ crescat q adhibeatur ei ve fini. ꝛ q nō deū diligat ꝛ ita in ꝯtēptū dei taṫ placētia addatur spēs de se spālem ratiōes peti ꝛ pp̄ter hō circūstātia trahēs in aliā spēm. ℂ Ad 3ᵐ dóm q nō illa p cedit de circūstātia q trahit in aliā spēm q iā rōnē circūstātie respectu actᵘ mortalis sequētis hēt amittit. ℂ Et quia alię rōne etiā ꝯcludere q nullo nó circūstātia aggrauet in infinitū. iō dóm ad 4ᵐ q quātitas ex circūstātia puenieus q in nouam spēm trahit nō est q̄titas accidētalis: ꝭ cōnualis. ℂ Ad 5ᵐ dóm q petm veniale ꝛ mortale differūt in infinitū ex sbe auersiōis ꝭ ñ ex pte ꝯuersiōis: q̄ vtrobiq est placētia finita petā aūt spēm sortiūtur ex pte cōuersiōis q̄ ex pte auersiōis nō differunt.

ℂ Ad 6ᵐ .q. dóm q oēs circūstātias cōfiteri est ipossibile: q̄ta aūt ꝯfiteri est necitatis: ꝭ in h̄ est dūa opinio. Qui dā n. dicūt q oēs circūstātie q aliquā notabilē q̄titatem petō addūt ꝯfiteri necitatis est si memorie occurrāt. Alij vo dicūt q nō sūt de necitate ꝯfessiōis nisi circūstantie q ad aliud genᵘ peti trahūt: ꝛ hoc pbabiliᵘ est. ꝭ addēdū est q ad aliā spēm mortalis trahētesᵘ rō est q venialia nō sūt de necitate ꝯfessiōis ꝭ solū mortalia q q̄titate ē infinitam quodāmō hūt q circūstātie aggrauātes q aliā speciem peccato nō tribuūt vel q tribuūt quidē: sed nō mortalis peccati nō sūt de necitate ꝯfessiōis: tn̄ cadē ꝯfiteri ꝯfessiōe ē sicut ꝛ de venialibᵘ dcm̄ ē. ℂ Ad pᵐ ḡ dóm q q̄uis de sodomia .i. de petō mortali nō possit hō exire nisi p ꝯfessionē ad minᵘ in ꝓposito explicito tn̄ de illis q circa sūt .i. de venialibᵘ ꝛ circūstātijs q venialibᵘ eq̄ualent pōt hō sine ꝯfessiōe exire. ℂ Ad 2ᵐ dóm q determinata q̄titas peti non pōt sacerdoti innotescere: q̄ nec ipse peccator scit. vñ sufficit q cōfitcat q̄titatē que ex spē peti ꝯsurgit. ℂ Ad 3ᵐ dóm q nec i ꝯtritiōe ps q de singulis circūstātijs doleat penitēs q̄uā ē de necitate salutis: ꝭ ps q̄ de singulis peccatis ad minᵘ in gñia ꝯtritiōe doleat ꝛ de circūstātijs q̄ peti spēm mutāt. Ꝓ aūt qd Aug. dic̄ ptinet ad pfectionē ꝯtritiōis. ℂ Sz q̄ alię rōnes vīr cōcludere q circūstātie nulle sūt ꝯfitēde iō dóm ad 4ᵐ q circūstantie pncipales peti carnalis q̄ i spēm peti mortalis trahūt sūt ꝯfitēde q̄ q̄ i facto penitētie dat restaurat siq̄ incitatio ad petm ex talī cogitatiōe pueniat: vel in ꝯfitēte vel in sacerdote. Vñ dicit Greg. in pastorali. Sit plerūq vt dū rectoris alio₂ aliena tētamēta cognoscit: audiēs tētatiōisᵘ et ipe pulsat: ꝭ hec nequāq pastorū timēda sūt: q̄ tāto facilius a sua eripiē q̄to misericordius ex aliena tentatiōe fatigat. ꝭ tamē sacerdotē lasciuū ꝛ ad hō peccata pnū viderit debet accipere licētiā cōfitendi alteri sacerdoti: ꝭ nō voluerit ad superiorem recurrere. ꝭ autem circūstātie nō aggrauant in infinitū nouam spēm peccati mortalis cōferēdo quādoq laudabiliter reciētur adhibita debita discretiōe sm ꝯsiderationem turpitudinis circūstātie ꝛ puitatem inclinatiōis ad peccatū ex eiᵘ cōfessione in ipso cōfitente vel in sacerdote. ℂ Ad 5ᵐ dóm q pētens hō in cōfessione debet famā alterius custodire quātū pōt sed sui ꝯsciētiā magis purgare debet. ꝛ ideo si circūstantia que ducit in cognitionem persone sit de necessitate cōfessionis sm̄ regulā datam: tunc debet confiteri occultando personam quātum potest: si autem non sit de necessitate confessionis debet dimittere: ne peccatum alterius prodat.

ℂ Questio. III.

Deinde queritur de impedimentis vere penitentie. Et circa hoc queruntur duo. Primo de hypocrisi que impedit interiora. Secundo de exterioribus impedimentis.

Ad primum sic pcedit. vr q hypocrisis non sit petm: q̄ petm nō dr̄ secūda tabula post naufragiū: ꝭ sm Hiero. scda tabula post naufragiū ē petm abscōdere: qd ad hypocrisim ptinet: q̄ ñ ē petm. ℂ Ꝓ. vitare scādalū primo₂ ꝛ famā ꝓpriā custodire: q̄ibz hō ꝭ hec fiūt p hypocrisim: q̄ nō ē petm. ℂ Sz ꝯ. Matth. vj. illud. Nolite fieri sic hypocrite tristes. dicit glo. Hypocrita ē q simulat q ñ ē repsitator alteriᵘ psone: ꝭ simulare qd nō ē sp̄ ē petm sic ꝛ mēdaciū: q̄ hypocrisis sp̄ ē petm.

ℂ Ulteriᵘ vr q nō sit spāle petm: q̄ petm simulatiōis ꝯdiuiditur ꝯ peccatū apte malitie: ꝭ apta malitia ñ ē spāle peccatū: q̄ nec hypocrisis. ℂ Ꝓ. oē petm spāle i aliqbᵘ actibᵘ ꝯsistit spāliter: ꝭ hypocrisis in oībᵘ actibᵘ ꝟtutū ꝯsistit: ꝑcipue i ofone ieiūio ꝛ elemosyna: vt ps i euāgelio Matth. q̄ hypocrisis nō est spāle petm. ℂ Sz ꝯ. petm simulatiōis ꝟtuti opponit: q̄ dr̄ ꝟitas: ꝭ ꝟitas ē spālis virtᵘ: vt ps i 4ᵒ Ethi. ergo ꝛ simulatio siue hypocrisis est spāle peccatū.

ℂ Ulteriᵘ vr q sp̄ sit mortale petm: q̄ petm veniale ñ impedit veniā de peccatis mortalibᵘ: ꝭ hypocrisis ipedit: vn̄ in lra p3 q̄ ē mortale petm. ℂ Ꝓ. Hiero. dic̄ q i ꝯpatiōe duo₂ malo₂ leuiᵘ ē apte peccare q̄ sanctitatē simulare: sed apte peccare est petm mortale: q̄ ꝛ sanctitatē simulare sp̄. ℂ Ꝓ. pbs dicit: q̄ illi q amicitiā simulāt magis sūt accusandi q̄ illi q nūmisma violāt: q̄to ꝯmeliᵘ fraudē ꝯmittūt: ꝭ q nūmisma violāt sp̄ mortaliᵗ peccāt: q̄ ꝛ hypocrite. ℂ Ꝓ. oē qd excludit a visiōe dei ē petm mortale: ꝭ hypocrisis est hmōi vt p3 Job. In ꝯspectu eiᵘ nō veniet ois hypocrita: q̄ sp̄ ē mortale petm. ℂ Sed ꝯ. ꝟitati virtutem rūpit tam p mēdaciū oris q̄ p simulationē opis: ꝭ mēdacium nō est semp mortale: q̄ nec simulatio.

ℂ Ulteriᵘ vr q hypocrisis ñ debeat poni ipedimētū pnie p aliqa vitia: q̄ q̄to aliqd petm ē grauiᵘ tāto magis pniam ipedit: ꝭ alia exteriora petā q̄das sūt maiora q̄ hypocrisis: q̄ illa magis debēt poni ipedimētū pnie. ℂ Ꝓ. hypocrisis sm Gre. est filia inanis glie: ꝭ causa magis opat ad aliqd q̄ effectus: q̄ magis debet poni inanis glia impedimētū penitētie q̄ hypocrisis. ℂ Sz ꝯriū in lra apparet.

ℂ Rñdeo dcs ad pᵐ .q. q hypocrita p̄pe dr̄ q psonā alteriᵘ repsitat q̄si submissiꝰ vel suppositᵘ loco alteriᵘ. vt in theatris illi q psonā alio₂ gerebāt repsitātes dicebāt hypocrite: ꝛ sic accipit hypocritas pbs i 4ᵒ eth. ꝛ iō ille qui ñ sit ꝟtuosus psonā ꝟtuosi ostāt hypocrita dr̄. hypocrisis .n. grece latie dr̄ simulatio: ꝛ q̄ ostare ō se meliᵘ q̄ sit ē vitiū ꝟitatis siue vbis siue factis fiat: vt dr̄ i 4ᵒ eth. iō hypocrisis sp̄ ē petm. ℂ Ad pᵐ ḡ dō. q aliud ē petm occultū ñ ppalare: qd discretiōis ē: ꝛ 2ᵃ tabula dr̄: eo mō q̄ dr̄ i 4ᵒ dist. ꝛ aliud ꝟtutē ostētare cū aliqo petō subiaceat qd hypocrisis ē. ℂ Ad 2ᵐ dōs q̄ petm occultare sufficit ad vitādū scādalū: ꝭ petm sub sp̄e ꝟtutis palliare hypocrisis ē ꝛ malū semp: ꝛ per hoc quis famā nō ꝯseruat: sed furat.

ℂ Ad 2ᵐ .q. dōs q puatiōes specificātur p habitus oppositos. ꝛ iō illud petm ē gnāle qd puat aliq̄s ꝯditiōes q̄ reqrūt in q̄ibz ꝟtutē: sic inobediētia put ē gnāle petm. hypocrisis aūt puat ꝯformitatē signi osidētis ꝯditiōes psone ad rē significatā q̄ q̄dē ꝯformitas ad vnā virtutē spāliter ptinet .s. veritatē. ꝛ iō est spāle peccatū. ℂ Ad pᵐ ḡ dōm q apertū nō importat aliquā spālem ratiōes peccati. ꝛ iō apta malitia nō nolat petm spāle: sicut simulatio: q̄ spālem rōnem peccati ipotat. ℂ Ad 2ᵐ dōm q nō est icōueniēs q aliqd spāle petm vel spālis virtus vtat actibᵘ alia₂ virtutū vel vitio₂: similiter sic magnanimitas vtit oībᵘ alia₂ actibus ꝟtutū: vt i eis magna opet. vt dr̄ in 4ᵒ ethi. ꝛ sūr cum hypocrisis sit q̄da spēs iactātie: q̄ nō iactat quālibet: sed sanctitatē: vtit oībᵘ actibus q̄ sanctitatē osidere possunt: ꝑcipue illis in quibus magis sanctitas osēdit: sicut est oratio: ieiunium ꝛ elemosyna.

ℂ Ad 3ᵐ .q. dōm q hypocrisis h3 cādē rōnem peti sicut ꝛ mēdaciū. mēdaciū aūt nō semp ē petm mortale: ꝭ qn̄ est pniciosum. ꝛ sūr hypocrisis nō semp ē petm mortale: ꝭ qn̄ est pniciosa cadēs in nocumētū alteriᵘ psone: vñ pp̄ credita sanctitatē aliū defraudat. vl quā h3 vel hēre o3: aut in nocumētū fidei ꝛ ecclesie: vñ pp̄ sanctitatē creditā ꝯ ipso ei ꝯ fidē ꝛ ecclīā credit. ℂ Ad pᵐ ḡ dō. q petm veniale qd pniā ñ ipedit: ñ ipedit remissionē peti mortalis q̄ p pniā sit: ꝭ p aliqd petm veniale pōt ipediri pnie opᵘ ne sit pnie: q̄ petm veniale ipedit actū virtutis q̄uis nō tollat hitū: ꝛ sic ipedire pōt veniā peti. ℂ Ad 2ᵐ dōm q ꝟbū Hiero. intelligēdū est sm qd: ꝛ nō simplr. q̄ q̄tū ad vnā circūstātiā vnū petm pōt esse grauiᵘ illo qd est grauiᵘ simpliciter. ℂ Uel dōm q ē apte peccare nō semp ē mortale: ꝭ qñ ē veniale. ℂ Ad 3ᵐ dōm q pbs loqt̄ qn̄ simulatio amicitie in nocumētū psone redūdat. ℂ Ad 4ᵐ dōm q loqt̄ de hypocrita q totū bonū quod agit ad ostētatiōes ordinat. ℂ Uel dōm q loqt̄ quātum ad hoc q opa bona ex hypocrisi facta ad cōspectū dei nō perducunt.

ℂ Ad 4ᵐ .q. dōm q opa pnie exteriora ꝑcipue nata sunt sanctitatē ostēdere. ꝛ iō eis vtit hypocrisis intētiōes pnie recte excludens: ꝛ pp̄ hoc directiᵘ ipedit pnie effectū q̄ alia vitia etiā grauiora. ℂ Et p hoc p3 solo ad pᵐ. ℂ Ad 2ᵐ dicendū q inanis gloria surgit q̄nq ex operibus etiam recta intentiōe factis: sed hypocrisis semp intentiōes facto₂ puertit. ꝛ ideo magis impedit penitētie fructum.

Ad secundum sic pcedit. vr q ludi pniā exteriorē nō ipediāt. illud. n. in q̄ pōt ꝯsistere virtᵘ pniam nō ipedit: ꝭ i ludis cōsistit ꝟtus eutrapelie: vt i 4ᵒ eth. p3. q̄ ludi pniā ñ ipedit. ℂ Ꝓ. ꝯ opibᵘ laboriosis reges interponere: eo q ipose ē sp̄ agere: ꝭ ludus est reges q̄dā: q̄ p3 iter opa pnie aliqā ludere: q̄ ludus pniam nō ipedit. ℂ Sed ꝯ. Eccle. 3ᵒ. tps ridēdi aliud describit a tpe flēdi: sed tps pnie est tps flēdi: q̄ penitētia est cōmissa flere: q̄ nō est tempus ludēdi.

ℂ Ulteriᵘ vr q spectacula nō ipediāt pniā: q̄ spectacula .n. ad vtilitatē bonum sūt istituta: ꝭ pnia nō resecat vtilia: ꝭ superflua: q̄ pnia p spectacula nō impedit. ℂ Ꝓ. i spectādo aliud nō pōt eē nisi petm curiositatis: ꝭ alie curiositates: vt sciētia₂ ñ ponūtur ipedimēta pnie: q̄ nec spectaculam ipedimētū pnie dici d3. ℂ Ꝓ. alia sūt multo grauiora petā q̄ spectacla ꝛ ludi: q̄ illa multo magis debēt poni ipedimēta pnie q̄ ista. ℂ Sz ꝯ. illō ex q̄ hō petō ꝯseruat ñ ꝯpetit penitēti: sed ispectores taliū adulteros ꝛ interēcidos ipsa spectacula ꝯstituūt. Chrys. dic̄. q̄ ñ ꝯpetūt penitēti.

ℂ Ulteriᵘ vr q exercitiū militie vl̄ negociatiōis pniā ñ ipediat: q̄ illa sūt qbᵘ ñ p̄t respublica ꝯseruari ñ sūt vitia: sed magis ad ꝟtutē ordiata: ꝭ ñ pōt ꝯseruāri sine militia p quā hostes ꝯpimūt: ꝛ sine negociatiōe p quā necia populo puratur: q̄ talia officia sine petō pñt exerceri: q̄ nō ipediūt pniam. ℂ Ꝓ. Jo. pniā docebat: vt p3 Matth. 3ᵒ. sed ipse nō ꝓhibebat hoies a militia: neq publicanos ab officio suo: vt p3 Luce. 3ᵒ. q̄ videt q talia officia nō impediūt. ℂ Sz ꝯ est qd Grego. in lra dicit.

ℂ Rñdeo dōm ad pᵐ .q. q ludo₂ ē triplex dūa: q̄dā .n. ludi sunt q ex se ipsis turpitudinē hūt: ꝛ tales ludi ab oibᵘ vitādi sunt: ꝛ ꝑcipue a penitētibᵘ q p fletū petā corrigere debēt: sicut ludi q theatris agebātur ad luxuriā puocantes. alij ludi sunt q ex gaudio deuotiōis pcedūt: sic Dauid dixit. Ludā ꝛ vilior fiā corā dño. 2ᵒ regū 6ᵒ. ꝛ tales ludi nō sunt vitādi: sed laudādi ꝛ cōmēdādi q̄dā aūt ludi sunt nullā turpitudinē hūtes: quos pbs liberales vocat: ꝛ hi sunt mā ꝟtutis. s. eutrapelie: ꝛ iō seruatis debitis circūstātijs pōt laudabiliter fieri ad gaudiū ꝓpriū ꝛ alio₂ delectabiliter cōuiuēdū: sed ꝯtigit in eis esse petm: q debite circūstātie nō seruātur: vñ in talibus ludis aliqd decet vnū qd nō decet aliū: ꝛ hiis et ludis penitēs se d3 hēre aliter q̄ alij: q̄ iuuāt pnia fletū regrit: ꝭ eis moderate vti pōt sm̄ q ad recreatiōes animi pertinēt: aut ad societatē eo₂ cū quibus homo ꝯuiuit: vt Seneca dicit. Sic rege sapienter vt nullus te habeat tāq̄ asperū: nec ꝯtēnat quasi vilē.

ℂ Et per hoc p3 solutio ad obiecta.

ℂ Ad 2ᵐ .q. dōm q hēc spectacula si sūt re₂ turpium ꝛ ad petm ꝓuocātiū: studiosa ispectio petm est: ꝛ q̄nq et mortale: tāta pōt libido adhiberi. vñ ꝛ tali ispectiōe ois se arcere debēt ꝛ ꝑcipue penitētes: q̄dā vo spectacula sūt hominibus vtilibus ꝛ ad vitā necessarijs: q̄lia sūt venatiōes ꝛ cetera hōi: talia spectacula distrahūt aīum. vñ q̄uis possint sine petō eis ītēdi seruata ꝛ discretiōe debita q̄tū ad cōditiōes psone ꝛ alia₂ circūstātiā₂: tñ penitēti sunt vitāda: pp̄ hoc q dicet ad deū collectū hēre nisi q̄tum necessitas exposcit. ℂ Ad pᵐ ḡ dōs q pnia etiā q̄dā vtilia resecat i q̄tū penā iferet p culpa pietita. vñ i lra dr̄ q aliqd sufficit ei q ñ peccauit qd nō sufficit ei q de peccatis penitētiā agit. ℂ Ad 2ᵐ dōm q per hēc spectacula sensibilia magis aīus ad vanitates distrahit q̄ p intelligibilia. ꝛ iō ista magis sunt cauēda q̄uis petm curiositatis in oībus cauēdū sit. ℂ Ad 4ᵐ dōm q ista petā spāliter ex ipsa letitia procedere vidētur. ꝛ q̄ penitētia tristitiam h3 adiūctā: ideo specialē oppositiōes ad penitētiam ista petā habet.

ℂ Ad 3ᵐ .q. dōs q officiū militie ꝛ negociatiōis ꝛ publicano₂ q vectigalia publica exigūt ex ꝓpinquo hūt petm annexū: q̄uis sine petō q̄s exerceri possint: ꝛ q penitēs d3 occasionē peti vitare satisfaciēdo: etiā talia officia laudabile ē ñ exercere: nō ē tñ de necessitate penitētie: q̄ penitēs nō pōt oēs peccati occasiōes vitare: dū3 in mūdo isto viuit. ꝛ ideo sufficit si petm i istis officijs vitet: vt q miles secundū ꝯsiliū Jo. neminē ꝯcutiat: ꝛ stipēdijs suis ꝯtentus sit: ꝛ nō vtat officio militari ad ostētatiōes: sed ad vtilitatē ecclie ꝛ reipu. ꝛ ad exercitiū virtū. ꝛ q negociatores ñ hēāt ꝯditiōes i se que ipsm ab officio hoc ꝓhibeāt: sicut clericis ꝛ monachis nō licet negociari: quāuis liceat ꝓpa vēdere: ꝛ q tpe debito mercatiōes faciāt: nō dicibᵘ festiuis: ꝛ tempore quo caristiā iducere posset tale officiū exercēs: ꝛ modus debitᵘ vt sine fraude fiat ꝛ sm iustū pretiū. In publicanis aūt vt de auctoritate pelatio₂ ꝛ cū oībs vtilitatē .s. ad defensionē terre: ꝛ ñ imoderata recipiāt telonea. Qd aūt gre. dicit i lra intelligēdū ē nō q non possint sine petō fieri: ꝭ q̄ frequēter ad petm iplicāt. ℂ Et p h̄ p3 solo ad oba.

ℂ Cogit peccatorem omnia libēter ꝛc. intelligēdum est de illis q̄ sunt necia ad peti remissionē: ꝛ sic est accōmodata distributio. Qūi .n. etc. vbi dic̄ peti ꝛc. ꝯtra omittit peccatū oris. ℂ Ꝓ. gre. addit sup illō Job. 3ᵒ. Quare ñ i vulua ꝛc. quartā .s. ꝯsuetā adulatiōes. ℂ Et dōs q hec distinctio peccato₂ differt a pᵃ: q̄ pᵃ est sm diuersitatē illo₂: hec aūt sm pgressus peti: qd p dcimā sbe ad eē pcedit. tertio cōfirmat p ꝯsuetudinē ꝛ adgrat pubᵒ pncipt ꝯtritio i corde latet: ꝯfessio ad exteriora pniam manifestat: ꝭ satisfactio boni opis ꝯsuetudinē adiūgit: nō tamē hoc ita est intelligēdum quasi singule p̄dicte partes singulis cōditionibus peti rñdeāt: sed p adaptatiōes sic ꝛ de alia dcm̄ ē. ℂ Ad primum ḡ dōm q verbū habet eūdes gradū quātū ad manifestatiōes cum alio facto. ꝛ ideo in facto icludit. ℂ Ad secūdum dōm q illud qd Grego. addit nō est in ipso peccante: ꝭ in alio. ꝛ ideo Augustinᵘ illud omittit. ℂ Satisfactio percipitur a Johāne ꝛc. non q Johānes huᵘ actor

pcepit, benedicatur: et sic aut fach iltimatoz et parnu eius. ¶ Ponat se oino in iudicio: q vt q si sacerdos iniugat ali cui q intret religione q tenet facere: pcipue q: qdas ca nones volr ista pnias taxare: et sic q-qnicq magna peni tentia p quo pctó iniugat q penites facere tenent. ¶ Et vos q intelligatis eo bis q sacerdos iudiciu hs clauis scie et auctoritate p oim iudicii: t nó si hntó erroré iniugit. Item aut i religioné cu sit volutaria nó pót alicui iniugi: et si aliq canóes iniugi iueniant: magis é osiliu q pcepti: qlibz.n. pnia tarata leuissima religio é maior satisfactio i quanti hó abdicat ppria volutates qua nihil é hoi carius. ¶ Caueat ne dicat decidisse vl. de B ingref cu de ofessio ne q vere. ¶ Caueat et ne pus vl. bona ofessa cofortat: q fi eterna signis copetere pót pctm sibi dimissu: et B q sac q i se é: t ide hs copia sacerdotis: t nolitate nó vrget ad cóciliu sicut vrgetur sacerdotes parrochiales si bs acce dere ad ofessioné: z ét post erratoes t ofessioné grauium pctoru: osiliu vl est. Aug. q nó statim accedat pp reueren tia sacri: t vt magis scipm pbet. ¶ Que nó sm auctorita tes sorte nó tñ oz q sp ad sup fuerit pnie in eande iniun ctos osideratis odicoib peti t pctóis pnie sunt moderá de. ¶ Que sit p illim pctm q legis decalogus cótinet sicut dicere s decalogi pcepta ceritia vl mortalia: non aut sic pter pcepta sic sunt pctá venialia. ¶ Et veraciter dic. et. vt q ille q nó hs pctm aliqd peccet in dicédo pater nr: q osteri debes se hre q nó hz. ¶ S. vl idez de illo q debi a nó dimittit q peccet dicédo pater noster. ¶ Et vos ad p mu q hoc nó e alicui certu q oino a pctó salté veniali vl ofm ad aliqué reatu immis sit: si tñ p reuelatões sciat nó peccat dicés in plona eccle. ¶ Et sic vóm de z q i plo na eccle dicit se debita dimittere. vl nó peccat hoc dicé do: q remissioné nó osequit nisi dimittat.

¶ Tria pponunt querenda. primu an sine cófes sione dimittat pctm. Dis. XVII. a

Ic oritur qstio multiplex. Primo .n. querit vtz absq satisfactióe et oris ofessióe p sola cordis otritio nez pctm alicui dimittat? Scdo an aliqñ sufficiat ofiteri dō sine sa cerdote? Tertio an layco fideli facta valeat có fessio. In his.n. ét docti diuersa sentire inueniu tur: q: sup his varia ac pene diuersa tradidisse vñr doctores. Dicut.n. qda sine cófessióe oris et satisfactóe opis nemine a pctó mudari: si tps illa faciédi hñerit. Alij vo dicut añ oris ofessio né et satisfactioné i cordis otritióe pctm dimit ti a deo: si tñ votu ofitédi hñeat. vñ pphera. Di xi ofitebor aduersum me. i. dō. et tu re.am. et c. Qd exponens Cassiod. ait. Dixi. i. deliberaui apud me q cófitebor: et tu remisisti. Magna pietas dei: q ad sola3 pmissioné pctm dimise rit: votu.n. p opatóe iudicat. Ité Aug. Nódu pnúciat: pmittit se pnúciaturu: et de dimittit: q: hoc ipm dicé qódá pnúciare é corde. Non du é vox i ore vt hō audiat ofessioné: et deus audit. Ité sacrificiu dō spús otri.coz.có. et c.ali bi ét legit. Quacuq hora pctóz ouersus fuerit et igemuerit vita viuet et nó morief. Nó dicit ore ofessus fuerit: sz couersus igemuerit. Vñ

daf intelligi q ét ore tacéte venia ircdu cósequ mur. Hic ét leprosi illi qb dñs pcepit vt oside rét se sacerdotib: in itere añq ad sacerdotes venirét: mudati sut. Ex quo isinuat q añq ora nra sacerdotib apiamus. i. pctá ofiteamur a le pra peti mudamur. Lazar ét nó pri s monu méto é deduct et post a dño suscitat: s itus su scitat pdijt foras viuus: vt ostederet suscitatio aie pcedere ofessioné. Nemo eni pót ofiteri ni si suscitat: q: a mortuo velut q nó é: perit ofes sio. Nullus ergo ofitef nisi resuscitatus: nemo ante suscitaf nisi q a pctó soluit: q: pctm mors aie é: q vt é vita corpis: ita et vita deus é. His alijsq plib auctoritatib pbaf añ ofessioné vl satisfactiónez sola opúctóe pctm dimitti. Qd q negát: eas determiare laborát: nec nó i h sue depsioné: et ad sue opionis assertóez sactoz te stimónia iducút. Ait .n. dñs p Esaia. Dic tu ini quitates tuas vt iustificeris. Itez Amb. Nó pót qsq iustificari a pctó nisi pctm ipm ate a fuerit ofessus. Idé dicit. Cófessio a morte aia3 libat. Cófessio apit paradisum: ofessio spé salutis tri buit: q: nó meref iustificari q i vita sua nó vult pctm ofiteri. Illa ofessio nos libat q fit cu peni tentia. Pnia vo é dolor cordis et amaritudo aie p malis q quisq cómisit. Ité Iob. Nó pót qsq gra3 dei accipe nisi purgatus fuerit ab oi pctó p pnie ofessioné et p baptismu. Ité Aug. Agite pnia3 qlis agit in eccla. Nemo dicat si bi: occulte ago: apud deu ago: nouit dé q mihi ignoscit: q: i corde ago. Ergo sine ca dcm é: q solueris sup terrá soluta erut i celis? Ergo sine cá claues date sut? Frustramus vbu xpi. Iob dic. Si erubui i ospectu ppli pctá mea ofiteri. Ité Amb. Venial é culpa quá seqt ofessio dil ctoz. Ité Aug. sup illu locu ps. Nó absorbeat me pfundu nec vrgeat sup me puteus os suu. Pu te est pfunditas iniqtatis: i quá si cecideris nó claudet sup te os suu: si tu ñ claudis os tuum. Cófitere ergo et dic. De pfudis clamaui ad te dñe et c. et ejades. Claudit sup illu q i pfundu ptenit a quo mortuo velut q ñ sit perit ofessio. Ité. Nullus debite grauioris pene accipit ve niá: nisi qlécúq et si lóge minorém q debeat sol uerit pená. Ita.n. ipartit a deo largitas miseri cordie: vt ñ relinquat iustitie disciplina. Ité Hie ro. Qui pctóz é plágat delicta ppria vl ppli: et igrediaf eccla3: de q pp pctá fuerat egressus: et dormiat i sacco et pristinas delitias p qs deus offenderat: vite austeritate opéset. His alijsq auctoritatib nitunt asserere: sine ofessióe vocis et aliq absolutióe pene nemine a pctó mudari.

¶ Cui sntie potius osentiendum sit. b

Uid ç sup his sentiédu? q teneédu? Sa ne dici pót q sine ofessióe oris: et solo ne pene exterioris pctá delef p otritio né et hñilitaté cordis. Ex quo.n. ppo nit mente opúcta se ofessuz de dimittit: q: ibi é ofessio cordis et si nó oris: p quá aia iterius mun daf a macla et otagio peti omissi et debitu eter ne mortis relaraf. Illa ergo q supius dcá sut de có fessióe et pnia: vel ad ofessioné cordis vel ad i teriore pená referéda sut. Sic illd aug. Qz nul lus dī vitá oseq nisi pri qsculácúq peti solue ris pená: vl de exteriori pena accipiéda sut et ad otenétes vl negligétes referéda. sic illd. Nemo dicat occulte et c. Nónulli.n. i vita pctá ofiteri negligút vl erubescút: et ió nó meref iustificari. Sic.n. pcepta é nobis iterior pnia: ita oris con fessio et exterior satisfactio si adsit facultas. Vñ nec vere penités é: q ofessióis votu nó hz: et sic peti remissio mun dei é. ita pnia et ofessio per quá pctm delef si pt cé nisi a dō: vt aug. ait. Iá igt donu spússci hz q ofitef et pénet. q: ñ pót é ofessio peti et opúctio i hoie ex scipso. Cu enim irascit sibi qsq et displicet: sine dono spússci ñ é. Oz q pénitéte ofiteri si tps hñat. et tñ añq sit o fessio i ore: si votu sit i corde: pstaf ei remissio.

¶ Si sufficit soli deo confiteri. c

Am hic qónis articulu ispiciamus. s. vtru sufficiat pctá cófiteri soli deo: an oporteat ofiteri sacerdoti? qbusdá vi su é suffice si soli deo fiat ofessio sine iu dicio sacerdotali et ofessióe eccle: q: dauid di xit. Dixi ofitebor dño: et tu re. et c. Nó ait sacer doti: et tñ remissu sibi pctm dicit. Ité amb. Pé flevit petr q: culpa obrepsit ei. nó inuenio qd di xerit: inuenio q fleuerit. lachrymas ei lego satis factioné nó lego. Sed qd defendi nó pót ablui pót: lauát lachrymé delictu qd voce pudor est ofiteri: et venie flet osulit: et verecundie. Hoc ét Maximus dicit eps. Item Io. chry. Non ti bi dico vt te prodas i publicu neq apud alios accuses. sed obedire te volo pphe dicéti. Re uela viá tuá ante dñm. Ergo tua ofitere pctá apud verz iudicé: cum oróne delicta tua pnun cia nó lingua sed oscie tue memoria: et sic de mu spera te miam posse cósequi. Si habueris peccata tua in mente otinue: nunq malu aduer sus primu i corde tuo tenebis. Idé. Pctá tua dicito: vt deleas illa. Sed si ofuderis alicui di cere: dicito ea quotidie in aia tua: non dico vt ofitearis ea oseruo tuo. vt tibi exprobret. dici to deo q curat ea: nec enim si nó dixeris ignorat ea. cu faciebas ea presto erat. cu admitteres ea cognouerat. Nunquid ea vult te cognoscere? Peccare nó erubuisti: et ofiteri erubescis? Di cito i hac vita: vt in alia requié habeas. dicito i gemiscés et lachrymás. In codice scripta sunt pctá tua. Spógia pctóz suorum lachryme tue sint. Ité psper. Illi quoz pctá humaná noti am latent nó ab ipsis ofessa. nec ab alijs publi cata: si ea ofiteri vel emédare noluerint: deum qué hñt testé ipm et hñtur sunt vltorem. Qz si ipsi sui iudices fiant et veluti sue iniqtatis vlto res: hic in se voluntariá pená seuerissime aiad uersióis exerceát tpalib penis: mutabunt eter na supplicia: et lachrymis ex vera cordis cóm tióe fluentib restinguút eterni ignis incendia. Et infra. Facilius sibi deu placabunt illi q aut ppijs ofessionib crimen pdút: aut nescientib alijs ipsi i se volútarie excócatóis ferunt sniaz: et ab altari cui ministrabát nó aio: sz offo sepa rati: vitá suá qsi mortuá plágút. Certi q recon ciliati sibi efficacis pnie fructib a deo nó solu3 amissa recipiát. sz scá ét supne ciuitatis gaudia recipiant. His auctoritatib nitunt q sufficere otendút deo ofiteri pctá sine sacerdote. Dicút .n. q si quis timens detegit culpam sua3 apud hoies ne ide opprobrio habeaf vel alij suo ex emplo ad peccandu3 accingant. et ió tacet hoi et reuelat deo: consequif veniam.

¶ Qz ñ suffic soli deo ofiteri si tñ hoi posse. d

Ed q sacerdotib ofiteri oporteat: ñ solu illa auctrate Iacobi. Cófitemini alterutru pctá vestra et c. sed ét alioz plurib testimonijs comprobaf. Ait .n. aug. Iudicet scipsu hō volútarie du potest: et mores oucrtat in melius. Ne cu3 iam nó po terit: pter volútaté a dño iudicef: et cum in se ptulerit seuerissime medicine: sed tñ vtilissime snia3: veniat ad antistites per quos illi claues ministranf ecclesie. Tanq bonus iam icipiés esse filius mirnoz mébroz ordine custodito: a prepositis sacroz accipiat satisfactiois sue mo dum i offeredo sacrificio otriti cordis deuot et supplex. Id tñ agat q nó solu sibi psit ad sa lute: sz et ad exemplu ceteris: vt si pctm ei non mó i graui ei malo: sz ét i táto scádalo alioz est: atq hoc expedire vtilitati eccle videf an tistiti: in notitiá multoz: vel toti plebis agef pniam non recusét: ne letali plage p pudorem addat tumoré. Cu táta est plaga peti et ipet morbi: vt medicamenta corpis et sanguinis dñi differenda sint auctoritate antistitis: dz se re mouere ab altari ad agendá pniam: et eadé re

exercitari. Ihc leo papa. Mulnipler mia dei ita lapsib⁹ ihc nenit humiliare vt nō mō p baptismū ⁊ p pniam ipos vite reparet: sic dnic volun tate plebē ordinat: vt idulgētia dei nisi sup plicatiōibus sacerdotū nequat obtinere. Ubi cānōibus sacerdotū nequat obtinere. Ubi stus.n. banc ecclie tradidit pāctem: vt ⁊ficātibus pene sanctificatiōem darent: ⁊ cōfitēdes salubri sanctificāe purgarent: ad cōsonē sacro⁹ p tanta recōciliatiōis admitterēt. Ihc⁹ Aug. Qui penitet vino pnitet: ⁊ dolorem lachry mis ostendat. repātet vitā suam deo p sacerdotē. fatemur indicū vel per cōfessiones. Precepit enim deus mūdandos vt ostēderēt ora sacerdo tib⁹: docens corporali pēna cōfessa peccata non per scripta manifestanda. Dixit enim: ora monstrate. ⁊ omnes: nos vnus p oib⁹: nō aliū statuam nuncium q̄ p vobis offerat munus a morte statuti: sed q̄ per vos peccastis: pros erubescatis. Erubescētia.n. ipsa partem habet remissionis. Ex misericordia enī hoc precepit do minus: vt nemo peniteret i occulto. In hoc.n. q̄ p seipsum dicat sacerdoti: ⁊ erubescētiā vin cat nimiae offensi: fit venia criminis. Fit enim veniale per confessionē: quod criminale est in operatione: ⁊ si non fuerint purgatur: fit tamē veniale q̄s cōmiserat mortale. Multū enim sa tisfactionis obtulit qui erubescēte dominans nihil eor⁹ q̄ iussit nuncio dei negauit. Bē⁹.n. q misericors ⁊ iustus ē sicut seruat misericor diam in iustitia: ita ⁊ iustiā in misericordia. Quia.n. misericordie est peccanti peccata di mittere: ꝫ oportet vt iustus misereatur iuste. Considerat enī si dignus est non dico iustitia: ⁊ misericordia. Justitia.n. sola damnat: ꝫ di gnus ē misericordia qui spirituali labore que rit gratiam. Laborat.n. meus patiendo erube scentiā. Et q̄n verecundia magna est pena: q erubescat. p ꝑpō: fit dign⁹ misericordia. Tñ ꝑ. q̄ ēgo plumb⁹ ⁊fitebatur in tempore venie cur pudorē crimnis: ētō facilius cōsequī gram remissionis. Ipsi.n. sacerdotes plus ⁊fiteā: ⁊ ei: plus confitentibus parcere. Item leo pa pa. Cuius plenitudo fidei videat esse laudabil que pē dei timorem apud homines erubescere ⁊ verecūdā q̄ nō oīum sunt huiuscemodi pecca ta: vt ea qui penitentiā poscunt nō timeant pu blicam renuntiare: ne improbabilis consuetudo nec multa a penitēte retinendo arceant: duz aut erubescunt aut timēt inimicis sua facta refera re: ꝝbus ꝑit legum pelli cōstitutione. Suffi cit.n. ⁊fessio que primū deo offert: ⁊ tunc etiā sacerdoti: qui pro delictis penitentiū peccator accedit. Tunc.n. plures ad penitētiā poterunt prouocari: si populi auribus nō publice ⁊fessa ⁊fiantur. Ex his aliisq̄ plurib⁹ idubitanter ostenditur: oportere deo primū: ⁊ deinde sacer doti offerri cōfessionē: nec aliter posse penitere ad ingressum paradisi: si aliter facultas.

¶ De tertio articulo. ⁊. an sufficiat ⁊fiteri laico.

Nunc primū ꝑmissis aliis⁹ dub⁹ ⁊dicere videmur: videamus: tertiā q̄ nem intueamur. Q̄d.n. sciēa q̄ cōtri cerdotio soli deo ⁊fiteri sufficeret: expediū est ⁊ certificatū penitētis testimonio: q̄ nō sufficē ⁊fiteri deo sine sacerdote: nec est vere humilis ⁊ penitēs si nō desiderat ⁊ regrit sacerdotis in dicū. Sed nūqd equaliter alicui ⁊fiteri socio vl primo suo: saltē cui⁹ deest sacerdos? Sane ad hoc pōt dici q̄ sacerdotio examē regrendū est studiosē: q̄ sacerdotib⁹ pcessit deus penitē ligā di atq̄ soluēdi. Et ꝺ q̄bus ipsi dimittūt ⁊ de⁹ dimittit: si tñ defuerit sacerdos ꝑmio vel socio est facienda ⁊fessio. Sed curet q̄sq̄ sacerdotes ērere q̄ sciat ligare ⁊ soluere. Talē.n. esse oꝫ q̄ alios⁹ crimia dijudicat. Tñ Aug. Qui vult cō fiteri peccata vt inueniat grām: querat sacerdo tem qui sciat ligare ⁊ soluere: ne cum negligēa circa se exercuerit: negligat ab eo q̄ cū misericor diter monet ⁊ perit: ne ambo in foueā cadant: quā stultus euitare noluit. Tūa itaq̄ vis ⁊fes sionis est: vt si deest sacerdos cōfitear ꝑmo. Sepe.n. peingit q̄ penitēs non pōt verecūdari coram sacerdote: quē desiderāt nec ipse nec lo cus offert: ⁊ si ille cui confitebitur pārēs non habet soluēdi: fit tñ dignus venia sacerdotis de siderio qui crimen confitet socio. Mūdati. n, sunt lepr⁹ dū ibant ora vel se ostēdere sacerdo tibus: añq̄ ad eos puenirēt. Tñ p⁹ deū ad eos ⁊spicere: dum ex necessitate prohibent ad sacer dotes puenire. Sepe quidē querūt eos sani ⁊ leri. sed dū querūt añq̄ pueniunt moriunt. Sz mia dei vbiq̄ est: qui ⁊ iusto parcere nouit ⁊ si nō tam cito sicut solueret a sacerdote. Qui ergo oio ⁊fiteatur: sacerdoti melior ꝫ pōt cōfi teat. ⁊ si penitō occulti est: sufficiat referre i no ritiam sacerdotis. Nam i resurrectione puelle pauci interfuerūt q̄ viderāt. Mōduz. n. erat se pulta: nōdū extra portā delata: nōdū extra do mū i notitiā portata. Jnmo resuscitauit quā in tus inuenit: relictis solis Petro ⁊ Jacobo ⁊ Joāne ⁊ patre ⁊ matre puelle: i quib⁹ figura liter ꝑtinent sacerdotes ecclie. Quos autē ex tra impetit: aduertēdum quomodo suscitauit.

Flebat.n. turba post filiū vidue: flevit martha ⁊ maria supplicātes p ꝑce. flebat ⁊ turba mari am secuta. In quo docemur publice peccātib⁹ nō ꝓpriis ⁊ ecclie sufficē meritis. Laborer ergo penitēs i ecclia cē ⁊ ad ecclie vnitatē tēdē. Nisi .n. vnitas ecclie succurrat: nisi q̄ deest pecca tori sua oīone ꝓpleat: ⁊ de manib⁹ inimici non eripiet aia nīa. Credidi ē.n. q̄ oēs oīones ⁊ elemosyne ecclie: ⁊ opera iustitie ⁊ mīe suc currāt recognoscāt mortē suam ad ꝓuersiōez. Jdcoq̄ nemo digne penitē pōt: quē nō iusticiat vnitas ecclie. Jōq̄ nō petāt sacerdotes per aliquā culpā ab vnitate ecclie diuisos. Ex his satis aperīt ⁊ absoluit ꝑmisse q̄stiōis articul⁹. Querēdus est.n. sacerdos sapiēs ⁊ discretus: qui cum potestate simul bēat iudiciū: q̄ si forte defuerit: ⁊fiteri dz socio. Beda ꝙ inter ⁊fes sionē venialiū ⁊ mortaliū distinguit sup illū lo cum. Cōfitemini alterutrū pcā vra. Ait enī. Cocqualib⁹ quotidiana ⁊ lenia: grauiora vero sacerdoti pādam⁹: ⁊ quāto iusserit tpe purga re curemus: q̄ sine ⁊fessiōe emēdationis pcā nequāt dimitti. Sz ⁊ grauiora cocqualib⁹ pan dēda sunt: cū deest sacerdos ⁊ vrget periculū. Uenalia ꝙ ēr sacerdotum ablata copia licet cōfiteri cocquali: ⁊ sufficit vt quibusdā placeat. si tñ ex cōtēptu non ꝑmittat sacerdos. Tutius est tñ ⁊ pfectius vtriusq̄ gñis peccata sa cerdotibus pandē: ⁊ consiliū medicine ab eis ērere: quibus pcessa ē ꝑās ligandi ⁊ soluēdi.

¶ Hic aperit quali sup⁹adiecte auctoritates ītel ligende sunt.

Cum ergo ex his aliisq̄ plib⁹ testimo niis ꝓspicuū fiat ⁊ icontrabilr ⁊fiter pec cata ꝓmū deo: deide sacerdoti cē cō fitēda: ⁊ si ipse defuerit: ēt socio. Illō ioānis chrysostomi supius positū nō ē ita intel ligēdū: vt liceat alicui si tp̄s bēat sacerdoti non ⁊fiteri: ꝫ quia sufficit vbi crimē occultus ē soli deo p sacerdotez dicere ⁊ semel. Nec oportet publicari coram multis q̄ occultum ē. Quod notauit dicēs: nō tibi dico vt te p⁹edas i publi cum. Sicut.n. publica nota publico eget remē dio: ita occulta secreta ⁊fessiōe ⁊ occulta sanī factione purgāt. Nec necesse ē vt q̄ sacerdoti sēl confessi sumus: iterū cōfiteamur sed lingua cordis nō carnis apud vez iudicē id ingiter ⁊fi teri debemus. Tñ idē ioānes ait. Nunc autē si recordemini petōp tuor⁹: ⁊ frequēter ea in ⁊spe ctu dei ponentes ⁊ p⁹o eis deplōrēte: citius illa delebis. Si ꝙ obliuiscaris: tunc eorum recor daberis nolēs: q̄n publicabunt: ⁊ in cōspectu omniū amicor⁹ ⁊ inimicor⁹ sanctorūq̄ angelo rū proferent. Jta ēt illud Ambro. Lachrymę lauant delictū quod voce pudet ē cōfiteri: ad publicam penitētiam referēdum ē. Ibi.n. vir tutē lachrymarum ⁊ confessionis ostendēs ſ gnificare voluit q̄ lachrymę occulte ⁊ confes sio secreta sicut q̄ fit soli sacerdoti: lauant deli ctum: q̄s pudet aliquē publice confiteri. Q̄s ꝙ dicit se lachrymas perri legisse: non satisfa ctionē ⁊ confessionē: per hoc non excludunt illa. Multa enim facta sunt que scripta nō sūt: ⁊ forte nondum facta erat institutio confessio nis: que modo est. Similiter ⁊ illud prosperi. Si fuit iudices fiant murabunt eterna supplī cia. ⁊ illud. Facilius deum placabunt sibi: qui aut p⁹opria confessionibus crimen p⁹oduxit: aut nescientibus aliqua ipse sententiam excōmu nicationis ferunt: ad publicam cōfessionē ⁊ sa tisfactionē referri oportet. Non.n. solis sacer dotibus ius ligandi atq̄ soluendi datum est: si cuiq̄ suo arbitrio se pena vel excōmunicatio nis ipsa ligare ⁊ absq̄ sacerdotali iudicio seipz deo ⁊ alteri reconciliare licet. Q̄d ecclīastice in stituti ⁊ ⁊suetudini penitus repugnat. Do tius ergo si publice peccasti: publice ⁊fitē te re um ⁊ emēda. Si ꝙ occulte deliquisti: cōfitē sic ñ taceas. nec tñ dico vt publices: taciturnitas.n. peccati ex superbia nascitur cordis. ꝺ enī⁹ pec catuz suum quis celat: ne reputetur forte: qua lē se iā diuio ⁊spectui exhibuit: q̄s ex hac sup bie nascitur. Species enim superbie ē se velle in stum videri: qui peccator ē: atq̄ hypocrita cō uincitur: qui ad instar primorum parentum ve tergiuersatione vocē peccata sua leuigare cō tēdit: vel sicut cain peccata sua retinendo sup primere: querit. Ubi ergo superbia regnat ⁊ hy pocrisis humilitas locum non hz. Sine humi litate ꝙ alicui veniam sperare non licet. vbi ē ergo taciturnitas cōfessiōis: nō ē sperāda vēa criminis. Jam certissime liqt q̄s sit detestabile peccati sūcrū. ⁊ cōuersio q̄s sit necaria confes sio. Est.n. confessio testimonium ⁊scie deum timētis. Qui.n. timet iudicū dei peccatum nō erubescit confiteri. Perfect⁹ timor: soluit oēz pudorē: confessio peccati pudorem hz: ⁊ ipsa erubescentia est gratius pena. Jōq̄ iubemur confiteri peccata vt erubescētiaz patiamur ꝑ pena. Haz hoc ꝓfectum p⁹ē diuini iudicij. Si q̄ queritur ad quid confessio sit necessaria: cū in contritione iam delerū sit penū. Dicimus q: quedaz punitio peccati ē sicut satisfactio ope ris. Per confessionem ēt intelligit sacerdos

qualiter debeat iudicare de crimine. Per eam quoq; peccator fit humilior: & cautior.

Hostq; videtur magister pie precib; mo uet qualiba q̃nos de prib⁹ illis. Et vndē i ps̃o tuas. In pna mouet q̃nē. In secūda pcipit cautiō. Dicit n. q̃dā ꝛc. Et hoc ps̃ vndē i tuas. In pna pcipit vna q̃nes de xpiano cōtinēs ad ꝛcessionē vt p. 1. q. 1 ſolā xpianos am cōfessionē pcōis ceminat. In scā pcipit q̃nes de ipa ꝛcessione. Et ſ. q̃nā articulā ꝛc. Circa pmū tria fa cit ps̃ pcōis rōes ad pte affirmatiuā. Scdo ad negatiuā rō. Tertio ponit ꝛclusionē. Dicit n. q̃dā ꝛc. Et hoc ps̃ vndē i tuas. In pna pcipit vna q̃nes de xpiano cōtinēs ad ꝛcessionē vt p. 1. q. 1 ſolā xpianos am cōfessionē pcōis ceminat. In scā pcipit q̃nes de ipa ꝛcessione. Et ſ. q̃nā articulā ꝛc. Circa pmū tria fa cit ps̃ pcōis rōes ad pte affirmatiuā. Scdo ad negatiuā rō. Tertio ponit ꝛclusionē. Dicit n. q̃dā ꝛc. Et hoc ps̃ vndē i tuas. In pna pcipit

deo agenti cui nil cōferat: quia hoc esset p violentiā agēs q̄ in voluntate nō cadit cū cogi nō possit: ideo ex q̄ ipsa coope ret ad suā pfectionē: et hec cooperatio dr̄ pparatio ad gr̄am q̄ facit qd in se est: sed nō semp ex q̄ talis pparatio tpe iustifi cationē precedat: sic ex in mutationib⁹ nālibus q̄ alteratio tpe semp precedat gnātionē: quia cū actus voluntatis sit in sua ptate a principio pōt eē tm̄ intentio q̄rtū sufficit ad pparatio nē: sed dispō nālis ad formā successive ad hāc intentionē pce dit: in illis aūt qui nō p ppriā voluntatē culpā incurrunt et vitā voluntatis nō habent: nō exigit ex pte eorū aliq̄ pparatio sic de pueris ps in baptismo. ¶ Ad p̄m q̄ dōm: q̄ iustifica tio de q̄ nūc loquimur semp est cū cooperatione voluntatis que pparatio dr̄: sed hec cooperatio vt deū ē q̄ntū ad incipit q̄ gr̄a infundat: q̄ntū aūt q̄ pfecta est: sicut iustificatiōes ad iunctā hz: vel pōt cōtingere q̄ aliqs dū ē in pposito et iten tione peccādi: habito ei⁹ voluntas cōuertit ad deū vel ex aliq̄ exteriori occasione accipiēs: sic fuit in Paulo: vel ēt ex ali quo interiori instinctu quo cor hois mouet a deo: vñ nō seq̄ tur q̄ talis gr̄am habeat nō faciēs qd in se est. ¶ Ad scdm dōm: q̄ hoi nō pcipit q̄ illa bona faciat inimicis suis: q̄rtū capaces nō sunt: sed illa q̄ suscipere pōt: et hoc de⁹ maxime im plet: q̄ bona q̄bus capaces sunt: s. nālia eis largit q̄ ipsum peccādo inimicitias exercēt: boni tñ gr̄e capaces nō sunt nisi voluntate cōsentiēte: et sic qd ipse paratus ē dare illi reci pere nolit. ¶ Ad 3m dōm: q̄ talis diffusio boni nō pōt intel ligi nisi aliqs pfectionē illā suscipiat cui renitens non est capax: et ideo rō illa procedit ex falso.

¶ Ad scdm q. dōm: q̄ pparatio q̄ exigit in mā ad hoc q̄ for mā suscipiat: duo includit: s. q̄ sit in debita pportione ad for mā et ad agēs: q̄ dz formā inducere: q̄ nihil se educit de potētia in actū: debita aūt pportio ad suscipiēdū actū agē tis attēdit fm̄ debitā approximationē ad agēs. In spūali bus aūt nō ē intelligēda localis approximatio: sed spūalis que est dupl̄r. Prio p similitudinē nāe fz q̄ res corruptibiles di cunt magis a p̄ distare q̄ incorruptibiles in 2o de gnātiōe. et pp̄ B debilit⁹ eē recipiūt: et sic spūalia ppinqua eē deo q̄ corpalia. et pp̄ B angeli fz Dyo. 1. 4. cap. cel. hierar. abūdan ti⁹ de dīna bonitate recipiūt. Scdo fz affectū q̄ fz Aug. deo nō loco: sed affectu ppinq̄m⁹: sed debita pportio mā ad formā est dupl̄r. s. p ordinē nālē mā ad formā: et p remo tionē ipedimēti. Ad hoc q̄ q̄ voluntas se ad gr̄am iustifican tē pparet: oz q̄ se in debita pportione ad deum q̄ dat: et ad gr̄am q̄ dat ponat: sed pportio ad deū p nāe similitudinē nō est in pctē voluntatis: sic nec pportio capacitatis gr̄e: q̄ hec ei pexistit a creatione. vñ relinqt q̄ in ipsa voluntate sit ap propinq̄re deo p affectū et desideriū: et ordinari ad gr̄am p remotionē ipedimēti: q̄ qdē ipedimētū ē pctm̄: et ideo p dis plicētiā pctī et affectū ad deū se aliqs ad gr̄am pparat: et q̄ hec duo efficaciter fac dr̄ facere qd i se ē: et gr̄am recipit: de pmo hoc dr̄ Jac. Appropinq̄te deo et appropinq̄bit vobis. de 2a Apoc. 3. Sigs aperuerit mihi etc. ¶ Ad p̄m q̄ dōm: q̄ si op⁹ deo acceptabile dicat op⁹ meritoriū: tc planū ē q̄ nec Pharao nec aliqs in pctō mortali exīs pt facere op⁹ deo acceptū: si aūt dē op⁹ qd ē bonū ex gr̄e et bona intētiōe factū dicat op⁹ acceptabile deo: tūc dr̄ pharao nō potuisse: nō q̄ oīs nō potuerit: sed pp̄ fixionē obstinate voluntatis ad ma lū: in quā inciderat dīna gr̄a desert⁹. ¶ Ad 2m dōm: q̄ volū tas nō ē oīs pedissequa respectu dīne gr̄e: et nullo pōtia: q̄ ipsa voluntas bona q̄ gr̄am gratū faciētē pcedit ex deo nobis p uenit: q̄ gratia sua voluntate nos ad B pnocat: vel flagel lis vel aliq̄ auxilio interiori aut exteriori: nec tñ voluntas hec ē pōtia: sed pedissequa respectu gr̄e gratū faciētis: q̄ nō ē cā ipsi⁹: sed aliqs ad ipsam vñ parat. ¶ Ad 3m dōm: q̄ sine gr̄a gratū faciēte nō pt recte a mortali⁹ vita duci: sed q̄ li re cte sportat rectitudinē ad finē vltimū ptingētē: pōt tñ ēt sine ea recte aliqd agi rectitudine: quā hz actus ex mā et cir cunstantiis: et sine debito: sed nō sine gr̄a q̄ dr̄ gratuita dei voluntas. ¶ Ad q̄rtū dōm: q̄ recta intentio ad finē vltimū determinate pducēs nō pōt esse sine fide: sed tamē finis vl timus. s. deus pōt eē in intentione eius etiā q̄ fidē nō hz p ge neralē vel nālē cognitionē quā de deo hz: vñ etiā ille qui fidē nō hz pōt se ad fidē habēdā pparare: et ad gr̄am sibi suā cognitōes petiū sibi displicent: et deū affect⁹ ei⁹ ferat.

¶ Ad 4m q̄onē dōm: q̄ duplex est necessitas. s. necessitas ab soluta et necessitas ex suppōne: de pma q̄dē necessitate lo quēdo nō est necessariū eū gr̄am recipe q̄ se sufficiēter ad gr̄am parat: q̄ neq̄ p se necessitas fm̄ quā deū necesse est eē: neq̄ necessitas coactiōis vel pbibitiōis in his q̄ dīna voluntate fiunt cadere pōt: loquēdo autē de necessitate q̄ est ex suppōne dīni ppositi quo pp̄ beniuolētiā sue boni tatis voluit vnicuiq̄ eā cōicare fm̄ suā capacitatē: ne cessariū est q̄ cuilibet mā preparate forma infundatur: non tamē eodē mō est in oībus formis: q̄ forme que me diantibus secūdis agentibus in mā pducūtur: necessa rio in materia disposita recipiunt necessitate conditiona ta in comparatione ad deū: cuius virtute cetera agentia agunt: sed necessitate absoluta per comparationē ad agē tia pxima que necessitate nature agunt ppter ordinē di uinitus eis ipositū quē pterire nō pōt. forme aūt que ime diate a deo iducunt nō habēt necitatē absolutā ex parte agētis: sed q̄dā ex pte recipiētis sicut in pfectiōib⁹ q̄ sunt de esse nāe: vt ē aīa rōnalis. forme aūt que nō debent natu re: sicut gr̄e et vtutes imediate a deo pducte nihil hūt de necitate absoluta: sed solū de necitate ex suppōne diuini or dinis: vt dictū ē. ¶ Et p B pz rñsio ad obiectū: q̄ pme rōnes pcedūt de necitate ex suppositione diuini ppositi.

Ad tertium

sic pcedit. videt q̄ gr̄e infusio nō re quirat ad iustificationē. nō enī mīr⁹ est iustificare q̄ creare: sed de⁹ creat sine medio. q̄ et iustifi cat sine gr̄a media. ¶ P. in 3ra mediatis vnū pōt remo ueri sine hoc q̄ alterū ponat: sed iter statū gr̄e et culpe est mediū inocētie stat⁹. q̄ pōt remoueri culpa p iustificatio nē sine hoc q̄ gr̄a infundat. ¶ Sz 3. nulla dimittit pec catū nisi rōne charitatis: q̄ charitas ē q̄ vniuersa delicta operit. Prouer. 10. sz charitas nō pōt eē sine gr̄a: q̄ nunq̄ est iformis. q̄ nec remissio pctōr pt fieri sine gr̄e infusiōe.

¶ Ulteri⁹ videt q̄ nō sit necius ad iustificationē mot⁹ li. ar. in deū. ille. n. q̄ trahit nō mouet li. ar. sz ille q̄ venit ad deū p iustificationē trahit. Jo. 6. Nemo venit ad me nisi pater me⁹ traxerit illū. q̄ in iustificatiōe nō est necessari⁹ mot⁹ li. ar. ¶ P. sicut gr̄a ē a deo: ita et sapia: sz ad B q̄ ali quis accipiat sapiētiā a deo nō exigit mot⁹ li. ar. vñ dormi enti dat: vt pz 3. Regū. 3. de Salomōe. et Job. 3. dicit. In sōno tūc aperit aures viroꝝ. q̄ et ad gr̄am iustificātē suscipi endā nō requirit mot⁹ li. ar. ¶ P. p baptismū aliqs iusti ficat: sz in baptismo nō requirit mot⁹ li. ar. ad effectū eius suscipiēdū: q̄ pueri et dormiētes ei⁹ effectū suscipere pōt: vt dicit decretalis Jano. 1. q̄ ad iustificationē nō requirit mot⁹ li. ar. in deū. ¶ Sz 3. Aug. dicit. Qui creauit te sine te: nō iustificabit te sine te. q̄ requirit mot⁹ li. ar. i deū ad iu stificationē. ¶ P. Bernar. dicit: q̄ donū gr̄e tam absq̄ cō sensu recipiētis eē nō pōt: q̄ absq̄ gr̄a dātis: sed cōsensus nō ē sine motu li. ar. q̄ mot⁹ li. ar. ad iustificationē requirit.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ iste mot⁹ li. ar. i deū nō sit mot⁹ fidei: q̄ ad B q̄ de⁹ appropinquet nobis p iustificationē: oz q̄ nos ap propinq̄m⁹ ei p affectū: sed p affectū fac nos appropinq̄re deo charitas. q̄ iste mot⁹ li. ar. i deū nō ē fidei: sz charitatis. ¶ P. Esa. 26. dicit. A timore tuo dñe cōcepim⁹ spūs salu tis. q̄ cū ista cōceptio in iustificatiōe fiat: videt q̄ sit mot⁹ timoris nō fidei. ¶ P. dispō et pfectio debēt eē in eodem: sz motus fidei est in intellectu: iustificatio aūt spālr in affec tu. q̄ nō est mot⁹ fidei. ¶ Sz 3. Ro. 3. Justificati p fidē

et Act. 15. Fide purificās corda eoꝝ. ¶ P. Justificatio est opus gr̄e pueniētis: sz gr̄a pueniēs ē fides: vt dixit magr̄ i 2o li. di. 27. q̄ mot⁹ fidei requirit in iustificatione.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ nō requirat motus li. ar. in petrū sine cōtritio. Luc. 7. Dimissa sunt ei pctā multa etc. dic glo. q̄ ardor ca ritatis rubiginē pctōr in ea cōsumpsit: sz ardor charitatis pōt eē sine motu in petrū. q̄ ad iustificationē nō requirit mo tus i petrū. ¶ P. cōuersio ad deū potētior ē ad bonū q̄ cō uersio ad rē tpalē ad malū: sz cōuersio ad bonū cōmutabi le sufficiēter iduxit culpā. q̄ et cōuersio ad deū sufficiēter iu stificat: et sic nō requirit mot⁹ in petrū. ¶ Sz 3. dic glo. in psal. sup illū locū Sacrificiū deo spūs cōtri. etc. spūs cō tribulatus et cōtritus ē sacrificiū in q̄ pctā soluunt.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ nō debeat addi q̄rtū. s. pctōr remissio: q̄ effect⁹ nō cōnumerat cāe: sz gr̄e infusio et cōtritio sunt cāe re missiōis pctī. q̄ nō dz cōnumerari eis. ¶ P. Remotio pri uationis nihil aliud ē q̄ pnatio hītus: sz culpa ē pnatio gr̄e. q̄ idē ē remotio culpe et infusio gr̄e: et ita nō debēt adinuicē cōnumerari. ¶ Sz 3. gnātio vni⁹ ē corruptio alterius: et tñ gnātio corruptioni cōnumeratur. q̄ cū infusio gr̄e sit remis sio culpe dz vnū alteri cōnumerari.

¶ R. fideo dōs ad p̄m. q̄ q̄ necessitas ponēdi virtutū hītus in aīa infusos ē ex B q̄ actus illi q̄ hoi necessarij sunt ad vi tā eternā cōsequēdā: sunt supra hūane nāe facultatē: q̄ p pric vires nō sufficiūt ad merēdū ifinitū bonū: sic aūt bti tudo futura ifinitatē hz ex obo: et p cōs fac act⁹ suos meri torios aliquo mō ifinite virtutis: vt sint tali fini pportio nati: ita offensa in deū cōmissa hz quādā ifinitatē ex eo in quē cōmissa est: et ideo ad culpe remissionē nō sufficit huma na nāe: ppter oz B q̄ ad ei⁹ remissionē: sic ad merendū vi tā eternā gr̄a infundat. ¶ Ad p̄m q̄ dōm: q̄ gr̄a in remissio ne culpe nō se hz sic agens mediū: sz sic cā formalis q̄ pec catū remittit: sic ignis frigus aufert calorē in subo causa to: nō sic instrumēto: sz sicut forma cōtra: et in creatione etiā est forma nālis: qua res creata eē formalr accipit: vel etiā ipsum quo est qd sit illud. ¶ Ad 2m dōm q̄ q̄uis scdm cō secutionē argumēti nō sequat positio gr̄e ad remotionē s. negationē culpe: tñ destructio culpe pus exītis nō pōt fieri nisi p gr̄am: q̄ illa inocētie bonitas q̄ iter vtrūq̄ me dia videt nō sufficeret ad hoc q̄ dignū redderet ab imu nitate psone vel ab ifinita offensa cōmissa pnt: q̄uis suffi cerit vt immunē redderet illū in quē petrū nō pcessit: i eo n. q̄ peccauit requirit nō solū q̄ petrū absit actu: sz ēt q̄ petrū pus cōmissus excipiet: et quodāmō tegat: qd fieri non pōt nisi aliquo hūte ifinitā vtutē.

¶ Ad 2m. q. dōs: q̄ gr̄a q̄ dat ad recte viuendū et pctōr re missionē p pus respicit voluntatē q̄ alias potētias: p eā. n. peccat et recte viuit: et ideo oz q̄ infusio gr̄e iustificātis sit fm̄ talē modū q̄ voluntati cōpetat: et pp̄ B oz q̄ a tali infusione oīs rō violētie excludat: q̄ violētie voluntas capax nō est. ad B aūt q̄ violētia ab actione tollat oz q̄ patiēs coopere tur agēti fm̄ modū suū: vñ in illis q̄ nata sunt agere requi tur q̄ actiue coopent: in illis aūt q̄ sunt nata recipe tñ: sic mā pma sufficit ad violētiā tollēdā: nālis inclinatio ad for mā: et ex B dr̄ gnātio nālis: sz q̄tū ē ibi de cōtrario tñ est ibi de violētia. vñ q̄ voluntas nō hz actū cōtrariū: sic ē in pue rio sine violētia voluntatis pōt infundi gr̄a p sacrm̄: sic pue ria baptizatis et sine sacro: sic pz i scificatis in vtero: sz q̄ voluntas hz suū actū: sic est in adultis requirit actus volūta tis ad gr̄am suscipiēdā aīas ad datorē ordināte: et ideo ad iusti ficationē q̄ p infusionē gr̄e sit requirit mot⁹ li. ar. i deū. ¶ Ad p̄m q̄ dōs q̄ tractio illa de q̄ dñs loq̄t nō importat coactiōes: sz inductionē vel adiutoriū ad bñ opandū. ¶ Ad 2m dōm: q̄ sapia magis respicit intellm q̄ voluntatē: sz gr̄a magis vo luntatē: vt dcm ē: et ideo q̄ intellm cogi pōt: nō aūt voluntas: ideo ad sapiam pcipiēdā: et alias intellm pfectiōes nō requirit cōsen sum suscipiētis: sic ad pfectionē gr̄e: vñ in sōno fiūt mutatio nes eorū: q̄ ad sapiam pcipiēdā: vt pz Numeri 2. nō aūt gr̄e infusio. ¶ Ad 3m dō. q̄ p baptismū ēt adulti gr̄am suscipere pōt in dormiēdo: q̄ q̄uis nō adsit actualr ipse ex actuali mo tu voluntatis adest tñ habitualis dispō ex motu li. ar. precedē te q̄ qdē q̄ ad gr̄am pcipiēdā sufficiēter disponit: et q̄ gr̄a infundit statī: vt dcm ē q̄ q̄ aūt sufficiēter: et tñ talis suf ficiētia nō pōt suppleri: nisi p aliū actū li. ar. vel q̄ sacrm̄ q̄ ad gr̄am disposit: ut p. di. 1. dcm ē: et pp̄ B sine sacrm̄ nisi adult⁹ iustificari pōt: nisi actualr motu li. ar. existēs: q̄ p sacrm̄ pōt. si tñ pcessit motus libe. ar. phibēs fuerunt.

¶ Ad 4. q. dō. q̄ oē qd natū ē ex pluribus seq̄ attribuit ei qd pmū ē: sic vita attribuit aīe nutritiue: q̄ ipsa ē pōt iter pri cipia vite i viuētib⁹ corpalr. sic dr̄ aīal. et aīal p sensum pri mū q̄ ē tact⁹: vt pz i 2o de aīa. vñ si iustificatio seq̄t ad mo tū li. ar. i deū oz q̄ attribuat illi motui q̄ nālr pōt i iustifi catiōe appz. mouet āt mēs i deū et p intellm et p affectū: et hic duo mot⁹ mētis sic eē pōt q̄uis non sit cogitari possint: q̄ vn⁹ ē regula alterius: et p actū intellm pcedat suū obiectū volūtati: q̄ obiectū eius est bonū imaginatū vel intellm: vt pbs di cit in 3o de aīa: sz nālr motus intellm precedit: sicut obiectū nālr precedit actū potentie: vnde cū motus intellectus in deū sit per fidē: iustificatio motū fidei requirit. ¶ Ad p̄m ergo dōs q̄ motū li. ar. eū quo gr̄a infundit opz accipi in sua vltima pfectiōe: actus aūt fidei pfect⁹ nō est nisi actu affect⁹ pfecto existēte. nullus n. credit nisi q̄ vult: vt Au gu. dicit. et ideo cū actu fidei in iustificatiōe semp adiungi tur actus charitatis: et his duobus aīa deo appropinquat. nō n. pōt eē dubiū q̄ actus charitatis semp act⁹ fidei cō iungat: ex quo obiectū p fidē charitati pcedat: sicut etiā intelligere nisi nunq̄ est in actu nisi p imaginationem in actu existētē. ¶ Ad 2m dōs: q̄ timor ē remota dispositio ad gr̄am. nunq̄ n. ad gr̄am intrigit nisi amor adiūgat: nos aūt loqmur hic de dispōne vltima ad gr̄am cū qua gr̄a da tur. ¶ Ad 3m dōs: q̄ nō oz in eodē eē dispōnē et pfectiōē in rebus adinuicē ordinatis: q̄ dispō facta in pōti ordinat ad pfectionē factā in posterior: sicut mot⁹ imaginationis est dispō ad pfectionē intellect⁹: et sic mot⁹ in intellectu fa ctus pōt eē dispositio ad motū affectus.

¶ Ad q̄rtā. q. dōm: q̄ sicut in gnātiōib⁹ nālib⁹ in qb⁹ vna forma expellit: et altera introducitur: ppter hoc q̄ gnātio vni⁹ est corruptio alteri⁹: oz eē dispōnēs ad vtrūq̄: ita in iustificatiōe qua gr̄a cōfert: et culpa expellit oz eē dispositionē voluntatis fm̄ ppriū actū ad vtrūq̄: et ideo sicut p mo tū li. ar. in deū disponit ille qui iustificat ad gr̄am obtinē dam: ita p motū li. ar. in petrū oz q̄ ad culpe expulsionē disponat: et ideo in iustificatiōe qua innocēs iustificaret: oz eē dispōnē solū ad gr̄am inducēdā: sz in iustificatiōe qua iustificat impius oz dispōnē eē duplicē: vnā ad introducē dam gr̄am. s. motū li. ar. in deū. alterā ad expellēdā culpā. s. motū li. ar. in petrū. ¶ Ad p̄m q̄ dōm: q̄ feruor dilectio nis de necitate secū cōiūctū hz odium. Sz ideo feruor dile ctiōis ad dimissionē culpe nō operat sine peccati detestatione que directe dimissioni culpe rñdeat. ¶ Ad 2m dōs: q̄ cōuersio ad deū sufficit ad gr̄am obtinēdā q̄tū in se ē: sic cōuersio ad bonū cōmutabile sufficit ad culpā: sz requirit cō uersio ad petrū q̄si remotiōe ipedimētū. Vel dōm q̄ etiā in peccato cōuersio nō facit culpā sine auersione. et simili ter oportet duo esse in iustificatione.

¶ Ad q̄rtā. q. dōs: q̄ illa q̄ p accēs se hūt ad aliqd nō includunt ab illo remissio aūt culpe se hz accidētalr ad gr̄e infu sionē: q̄ accidit ex subto in quo culpā inuenit. posset n. esse infusio gr̄e sine B q̄ culpa remitteret: sic in statu inocētie fuit: et in xpo hoīe q̄tū ad pmū istās sue cōceptiōis: et ideo infu sio gr̄e nō includit culpe remissionē. vel etiā ad iustificatio nē impq̄: de qua loqmur sit necessariū culpe remissionē

Ad quartum

forma ꝫ facerillue in subo recipi. ꝫ poſſiꝫ reuoꝫa ẽ liter
dil' remittit. dñas aũt forma eſt q̃ nõ recipit magis nec
min' nec ſic nec ſic q̃ ipoſito. ẽ in ídiuiſibili ſubi
mine nec ſic nec ſic q̃ ipoſito. ẽ in ídiuiſibili ſubi
mine indubit' tal forma acq̃ recipi. facerillue in ſubo nec
indubit' nec remittit ꝫ. dñas ſubiqua fuerit. dñas aũt forma
medio mõ ſic bꝫ. nõ recipit magis aut min' ſm elonga
mentũ a ſubiecto ꝫ nullo modo ſub cõmiſibile ẽ. ꝫ in B ſue
nientũ a ſubiecto ꝫ nullo modo ſub cõmiſibile ẽ. ꝫ in B ſue
nit cũ forma tabalis. in tuncꝫ magis ꝫ min' ꝫ. accelli
ad finẽ cãm ſiſ ꝫ. ꝫ. nec ſ. tal forma nõ recipit facere
ſime in tabalis. nec forma tabalis. ſi ei pehẽ. ſi ẽ põt ide
do. ꝫ remanẽ ſic forma accelat. ꝫ. ſi bilet tal' forma ẽ ſta
q̃ nulli cõmitrone patil cũ ſio op̃. ſiteco. ꝫ. ſiuũ oppo
ſiũ magis ꝫ. nim. ꝫ. ſiteco. ꝫ. ſiuũ oppo
bat. ſi ꝫ. q̃ recipat. ſubiecto in tabo. ꝫ. in pe. ſiteco. ꝫ. ſiuũ oppo
ti ſm. accellũ ad cãs gſe. ꝫ. nõ ſic in ſiũ. ẽ introducio fo
me ſubal' in mãs. ꝫ. in eodẽ inſtãi. ẽ. ꝫ. ſiuũ oppo
me ſubal' in mãs. ꝫ. in eodẽ inſtãi. ẽ. ꝫ. ſiuũ oppo
in eodẽ inſtãi. ꝫ. ſiuũ oppo. ꝫ. ẽ nõ ſic ad formã. ꝫ. ſiuũ oppo
mũ' alteranẽ. ſiuũ oppo. ꝫ. ẽ in ſiũ. ꝫ. ſiuũ oppo
remiſſio culpe. ꝫ. mor' li. ar. q̃ eſt q̃ſi vlpõ. ꝫ. ſiuũ oppo
pũtũ ſiuũ. ꝫ. ſiuũ oppo. ꝫ. ſiuũ oppo
vel iuſtificatione nõ ẽ ſucceſſiua. ꝫ. ſiuũ oppo
ſuperfeniẽ eſt cauſa. ꝫ. ſiuũ oppo
ſiuũ. ꝫ. ſiuũ oppo. ꝫ. ſiuũ oppo
eo. ꝫ. ꝫ. ſiuũ oppo. ꝫ. ſiuũ oppo
ſiũ. ꝫ. ſiuũ oppo. ꝫ. ſiuũ oppo
ad media colore ſpẽ ſuffere. ꝫ. ſiuũ oppo
mor' ẽ act' ꝫ. ſiuũ oppo. ꝫ. ſiuũ oppo
in ſiuũ ad ẽpõm. ꝫ. ſiuũ oppo. ꝫ. ſiuũ oppo
ſiuũ

nō de originē a stirpe fiunt actᵃ bꝫ originē ab habitu quo stirpant. vel nō ẽst inducendū illud stirpans aliq̄ stirpa ō stirpat. vel nō ẽst inducendū illud hoc ꝛc. a.m ẽst ipsis: licet possibile ẽst ꝙ aliq̄d adē nitero actuāl⁹ p̄cipio a quo pma nō oriebat: q̄ res tenet tū in ille gerdio. ¶ Ad 3ᵘᵐ dicēdū ꝙ res teneat in ille gerdio. ¶ Ad 4ᵘᵐ dicēdū ꝙ ipm in q̄ quis mor' intellect⁹ t volūtatis delarcat: tū ipm in vnc intellectu sicut t res ꝓmissio: tū ipm actiu mēbrorū vnc intellectus

Ad quartū

Ad quintum

¶ Ulteri⁹ vr q cōtritio pua nō sufficiat ad deletionē magni pctī: q cōtritio est medicina pctī. s; corporalis medicina que sanat morbū corporalē minorē nō sufficit ad sanādū maiorē. ergo minima cōtritio nō sufficit ad delēdū maxima pctā. ¶ p̄. sicut dicitur ē q oz de maiorib⁹ pctis magis cōteri. s; cōtritio nō delet pctm nisi sit sm q ex... gr minima cōtritio nō delet oia pctā. ¶ S; cōtra: quelibet gra grati faciēs delet omnē culpā mortalē: q simul cū gra grati faciēs nō pōt. sed quelibet cōtritio ē gratia grati faciente informata. ergo quātūcūq sit parua delet omnē culpā.

¶ Rñdeo dicēdū ad. 1.q. q cōtritio pōt dupl'r cōsiderari: vel inquātū est pars sacramēti: vel inquātū est act⁹ virtutis: t vtroq mō ē cā remissiōis pctī: sed diuersimode: q inquātum ē ps sacramēti: pmo operaṫ ad remissionē pctī instrumētalr sicut t de alijs sacramētis in pma dī. patuit. inquātum aūt ē act⁹ virtutis: sic ē quasi cā materialis remissionis pctī: eo q dispositio est quasi necessitas ad iustificationē: vt supra dictū ē. dispositio aūt reduciṫ ad causā materialē: si accipiaṫ dispositio q disponit māz ad recipiēdū: secus aūt ē de dispositiōe agētis ad agendū: q illa reduciṫ ad gen⁹ cause efficiētis. ¶ Ad pᵐ ḡ dōs q solus deus ē cā efficiēs pncipalis remissiōis pctī: sed cā dispositiua pōt ēt eē ex nobis: t silr cā sacralis: q forme sacroz sūt verba a nobis plata: que hñt virtutē instralē gratiā inducēdi qua pctā remittuṫ. ¶ Ad 2ᵐ dōs q pctī remissio vno modo pcedit virtutē t grē īfusionē: t alio mō sequiṫ: t scdm hoc q sequiṫ actus a virtute elicit⁹ pōt eē cā aliq remissiōis culpe. ¶ Ad 3ᵐ dōm q dispēsatio eucharistie ptinet ad ministros ecclesie: t iō ante remissionē peccati p ministros ecclesie nō debet aliqs ad eucharistiā accedere: quāuis sit sibi culpa quo ad deum remissa.

¶ Ad. 2.q. dōm q intētio cōtritiōis pōt attendi dupl'r. vno modo ex pte charitatis que displicentiā causat: t sic cōtingit intēdi charitatē in actu q cōtritio inde sequēs merebiṫ nō solū culpe amotionē: sed ēt absolutionē ab oī pena. alio mō ex pte doloris sensibilis quē volūtas ī cōtritione excitat: t q ille pena ē quedā ē tātū pōt intēdi q sufficiat ad deletionē pene t culpe. ¶ Ad pᵐ ḡ dōm q aliquis nō pōt eē certus q cōtritio sua sit sufficiēs ad deletionē pene t culpe: t ideo teneṫ cōfiteri t satisfacere: maxime cū cōtritio vera nō fuerit: nisi ppositū cōfitēdi habuisset annexum: qd debet ad effectū deduci pp preceptū qd est de cōfessiōe datū. ¶ Ad 2ᵐ dōm q sicut gaudiū iteri⁹ redundat etiā ad exteriora corporis mēbra ēt t dolor iterior ad exteriora mēbra deriuaṫ: vñ dicit puer. 18. Spiritus tristis exsiccat ossa. ¶ Ad 3ᵐ dōm q dolor cōtritionis q̄uis sit finit⁹ quātū ad intēsionē: sicut ēt t pena peccato mortali debita finita ē: habet tñ īfinitā vtutē ex charitate q̄ informaṫ: t s; hoc pōt valere ad deletionē culpe t pene.

¶ Ad. 3.q. dōs q cōtritio vt sepe dictū ē habet duplicē dolorē: vnū rōnis q est displicētia pctī cōmissi: t hic pōt esse adeo paruus q nō sufficiet ad rōnē cōtritionis: vt si tā'diu displiceret ei pctm q̄ debeat displiceṫ separatio a fine: sicut ēt amor pōt eē ita remissus q nō sufficit ad rōnē charitatis. alij dolorē hz in sensu: t paruitas hui⁹ nō īpedit rōnē cōtritiōis: q nō se hz essentialr ad cōtritionē: s; quasi ex accidēti ei adiūgiṫ: t itez nō ē ī ptāte nrā. Sic ḡ dōs q quātūcūq paruus sit dolor: dūmodō ad cōtritionis rōnē sufficiat: omnē culpā delet. ¶ Ad pᵐ ḡ dōs q medicine spūales habēt efficaciā infinitā ex virtute īfinita q̄ in eis operaṫ: t iō illa medicina q̄ sufficit ad curatiōnē pui pctī sufficit etiā ad curatiōnē magni: sicut ps de baptismo quo t magna t parua peccata soluuṫ: t silr ē de cōtritiōe: dūmodo ad rationē cōtritiōis ptingat. ¶ Ad 2ᵐ dōs q hoc sequiṫ ex necessitate q vn⁹ nō plus doleat de peccato maiori q̄ de minori: s; q magis repugnat amori q dolorē causat: sed tñ si vnus alius haberet tātū de dolore p maiori quātū ipse hz pro minori sufficeret ad remissiōē culpe.

Questio. III.

Deinde queritur de cōfessiōe. Et circa hoc queruntur 5. ¶ Primo de necessitate cōfessiōis. ¶ Secūdo quid sit cōfessio. ¶ Tertio cui sit faciēda. ¶ 4⁰ q̄lis eē debeat. ¶ 5⁰ de effectu cōfessiōis.

Ad primum sic pcediṫ. Videṫ q cōfessio nō sit necessaria ad salutē. sacrm.n. pnie cōtra remissionē culpe ordinatū ē. sed culpa p grē infusionē sufficiēter remittiṫ. ḡ ad veniā de pctō agēdā nō est necessaria cōfessio. ¶ p̄. aliqbus ē pctm remissū sine hoc q cōfessi legaṫ: sicut ps de Petro t de Magdalena: t ēt de Paulo. s; nō est minoris efficacie gra remittēs pctm nūc q̄ tūc fuit. ḡ nec nūc de necessitate salutis ē q hō cōfiteatur. ¶ p̄. pctm qd ex alio cōtractū ē ex alio debet hre medicinā. ḡ pctm actuale quod ex pprio motu qlibet cōmisit debet ex seipso tñ habere medicinā: sed cōtra tale pctm ordinaṫ pnia. ḡ cōfessio nō ē de necessitate pnie. ¶ p̄. cōfessio ad hoc desideraṫ in iudicio: vt sm quātitatē culpe pena infligaṫ. s; hō pōt sibiipsi penā infligere maiorē q̄ etiā ab alio sibi infligaṫ. ḡ vr q nō sit cōfessio de necessitate salutis. ¶ S; cōtra. Boe. in li. de cōsola. Si medicinā expectas oz q morbū detegas. sed de necessitate salutis ē q homo de pctis medicinā accipiat. ḡ t de necessitate salutis est q morbū p cōfessionē detegat. ¶ p̄. in iudicio seculari nō ē idē iudex t reus. sed iudiciū spūale est ordinatū. ḡ peccator qui est reus non habet esse sui ipsius iudex: sed ab alio iudicari. t ita oportet q ei cōfiteatur.

¶ Ulteri⁹ vr q sit de iure naturali. Adā.n. t Cayn nō tenebanṫ nisi ad pcepta legis nāe. s; reprehēduṫ ob hoc q pctm suū nō sunt cōfessi. ḡ cōfessio pctī est de lege nāli. ¶ p̄. pcepta illa que manēt in lege veteri t noua sunt de iure naturali. sed cōfessio fuit in lege veteri: vñ dicit Esa. 43. Narra si qd habes: vt iustificeris. ḡ ē de lege naturali. ¶ p̄. Job nō erat subiect⁹ nisi legi naturali. sed ipse pctā cōfitebaṫ: vt ps p hoc qd ipse de se dicit: Job. 31. Si abscōdi vt hō pctm meū. ḡ ē ō lege naturali. ¶ S; cōtra. Isido. dicit q ius naturale ē idē apud oēs. sed cōfessio nō ē eodē modo apud oēs. ergo nō ē de iure naturali. ¶ p̄. cōfessio fit ei q hz claues. s; claues ecclie n̄ sūt de nālis iuris istitutiōe. ḡ nec cōfessio.

¶ Ulterius videṫ q nō oēs ad cōfessionē teneanṫ: q sicut dicit Hiero. Penitētia ē secūda tabula post naufragiū. s; aliqui post baptismū naufragiū nō sūt passi. ḡ eis nō cōpetit penitētia: t sic nec cōfessio que ē penitentie pars. ¶ p̄. cōfessio faciēda ē iudici ī quolibet foro. sed aliqui sūt qui nō habēt hominē iudicē supra se. ergo nō teneṫ ad cōfessiones. ¶ p̄. aliquis ē qui nō habet peccata nisi venialia. sed de illis nō teneṫ homo cōfiteri. ḡ nō quilibet teneṫ ad cōfessionē. ¶ S; cōtra ē: q cōfessio cōtra satisfactionē t cōtritionē diuidiṫ. sed oēs tenenṫ ad cōtritionē t satisfactionē. ḡ t oēs tenenṫ ad cōfessiones. ¶ p̄. hoc ps ex decretali de penitentijs t remissionib⁹: vbi dicit q vtriusq sex⁹ cū ad annos discretionis venerit debēt pctā cōfiteri.

¶ Ulteri⁹ videṫ q statī teneaṫ cōfiteri: dic.n. Hugo de sancto vic. Si necessitas nō ē que pphendaṫ cōtemptus nō excusatur. sed quilibet tenetur vitare contemptū. ergo quilibet tenetur statim confiteri cū potest. ¶ p̄. quilibet tenetur plus facere ad euadēdum a morbo spirituali q̄ ad euadēdū a morbo corporali. sed aliquis infirmus corporaliter nō sine detrimento salutis medicū requirere tardat. ergo videtur q nō possit esse sine detrimento salutis q aliquis sacerdoti cuius copiam habet de peccato confiteatur. ¶ p̄. illud qd sine termino debetur: statim debetur. sed sine termino debet homo cōfessionem deo. ergo tenetur ad statim. ¶ Sed cōtra: in decretali simul datur tēpus determinatū de cōfessione t de eucharistie pceptiōe: sed aliqs nō peccat si non percipiat eucharistiā ante tēp⁹ a iure determinatū. ḡ nō peccat si nō ante tps illud cōfiteatur. ¶ p̄. Quicūq omittit illud ad qd ex pcepto tenetur peccat mortalr. si ḡ aliquis nō statī cōfiteṫ qn hz copiā sacerdotis si ad cōfitēdū statī teneṫ peccaret mortalr: t eadē rōne in alio tpe: t sic deinceps: t ita multa mortalia pctā hō icurreret p vna pnie dilatiōe: qd vr icōueniēs.

¶ Ulteri⁹ vr q possit cū aliquo dispensari ne cōfiteatur homini. precepta enim que sunt de iure positiuo subiacēt dispensationi prelatoz ecclie. s; cōfessio est hmōi vt ex dictis ps. ḡ pōt dispensari cū aliquo vt non cōfiteaṫ. ¶ p̄. Illud qd ab hoīe institutū est pōt etiā ab hoīe dispensatiōnē recipe. sed cōfessio non legiṫ a deo instituta: s; ab hoīe. Jac. 5. Cōfitemini alterutrū peccata vestra: hz aūt papa ptātē dispensandi in his q̄ p apłos īstituta sunt: sic ps de bigamis. ḡ etiā pōt cū aliquo dispensare ne cōfiteaṫ. ¶ S; cōtra pnia cuius pars est cōfessio est sacrm necessitatis: sicut t baptism⁹. cū ḡ in baptismo nullus dispensare possit: nec in cōfessione aliquis dispensare poterit.

¶ Rñdeo dicēdū ad pmā qōnē. q passio xpi sine cuius virtute nec actuale nec originale pctm dimittiṫ in nobis operatur p sacramētoz susceptionē q̄ ex ipsa efficaciā habēt: iō ad culpe remissionē t actualis t originalis requiriṫ sacrz ecclie: vel actu susceptum: vel saltē voto: qn articulus necessitatis nō cōtēptus sacrz excludit: t p cōñs illa sacra que ordinanṫ cōtra culpā cū q̄ salus eē nō potest sunt de necessitate salutis: t iō sicut baptismus quo deleṫ originale est de necessitate salutis: ita t pnie sacrz: sicut aūt aliqs per hoc q baptismū petit se ministris ecclie subijcit ad qs ptinet dispensatio sacri: ita ēt per hoc q fateṫ pctm suū se ministro ecclie subijcit: vt p sacrm pnie ab eo dispēsatū remissionē cōseqṫ: qui cōgruū remediū adhibere nō pōt: nisi pctm cognoscat: qd fit p cōfessionē peccātis: t iō cōfessio est de necitate salutis eius qui in pctm actuale mortale cecidit. ¶ Ad pmū ḡ dōm q grē īfusio sufficit ad culpe remissionē: s; post culpā remissā adhuc ē pctōr debitor pene tpalis: s; ad grē īfusionē cōsequēdā ordinata sunt grē sacra: ante q̄rū susceptionē vel actu vel pposito aliqs grāz nō cōseqṫ: sicut in baptismo ps: t silr ē de cōfessiōe: t vlterius p cōfessionē erubescētia t vis clauiū qbus se cōfitēs subijcit: t satisfactionez iniunctā quā sacerdos moderaṫ s; q̄litatē criminū sibi p cōfessionē innotescētū pena tpalis expiaṫ: s; tñ ex hoc q operaṫ cōfessio ad pene remissionē nō hz q sit de necitate salutis: q pena ista ē tpalis ad quā post culpe remissionē aliquis ligat⁹ remanet. vñ sine hoc q in pñti via expiareṫ eēt via salutis: s; hz q sit de necitate salutis: ex hoc q ad remissionē culpe mō pdcō operaṫ. ¶ Ad 2ᵐ dōm q t si nō legaṫ illoz cōfessio potuit tñ fieri: multa.n. sūt fcā q nō sunt scripta: t pterea xps hyt ptātē excellētie ī sacris: vñ sine his q̄ ad sacrz ptinēt pōt rē sacri cōferre. ¶ Ad 3ᵐ dōm. q pctm qd ex altero cōtrū ē. s. originale pōt oīo ab extrīseco remediū hre vt in paruulis ps: s; pctm actuale qd ex seipso qlqs cōmisit nō pōt expiari nisi aliqd cooperēt illi q peccauit: s; tñ nō sufficit ad pctm expiādū ex seipso: sicut sufficiēter peccatū cōmisit: eo q pctm ex pte cōuersiōis ē finitū ex q̄ pctōr in ipm inducīt: s; ex pte auersiōis hz īfinitatē ex qua pte oz q pctī remissio icipiat: q qd ē vltimū in gnatiōe ē pmū in resolutiōne: vt dr in 3 ethi. t iō oz q ēt pctm actuale ex alio medicinā hēat. ¶ Ad 4ᵐ dōs q satisfactio nō sufficeret ad expiādū penas pctī ex q̄titate pene q̄ in satisfactiōe iponiṫ: s; sufficit īq̄tū ē ps sacri vtutē sacralē hñs: t iō oz q p dispēsatores sacroz iponaṫ: t iō necia ē cōfessio.

¶ Ad. 2.q. dōm q sicut in pᵒ di. dcm ē sacra sūt q̄dā fidei ptestationes: vñ oz ea fidei eē pportionata: fides aūt ē ō cognitionē rōnis nālis: vñ ēt t sacra sunt ō rōnis nālis dictamē: t q ius nāle ē qd nō opīo genuit: s; innata q̄dā vis īseuit vt Tulli⁹ dicit: iō sacra nō sunt de iure nāli. s; de iure diuino qd ē supranāle: t q̄uis ēt nāle dr sm q cuilz rei nāle ē qd ei a suo creatore iponiṫ: tñ pprie nālia dr q̄ ex pncipijs nāe causanṫ. supra nām aūt q̄ ipse deus sibi reseruat: sine nāe ministerio operanda: siue in operationib⁹ miraculoz: siue in reuelationib⁹ mysterioz: siue in institutionib⁹ sacroz: t sic cōfessio q̄ sacralē necessitatē hz nō est de iure nāli: s; diuino. ¶ Ad pᵐ ḡ dōm q Adā vituperatur de hoc q pctm suū corā deo nō recognouit: cōfessio.n. q̄ fit deo p recognitionē pctī ē de iure nāli. nūc aūt loquimur de cōfessiōe q̄ fit hoī. Uel pōt cēdi q cōfiteri pctm in casu ē de iure nāli. s. cū q in iudicio cōstitutus a iudice iterrogaṫ: nūc.n. nō dz iniuriā pctm excusando vel negādo: t de q̄ Adā t Cayn vituperant. s; cōfessio q̄ fit hoi spōte ad remissionē pctō … acquirēdā a deo nō est de iure nāli. ¶ Ad 2ᵐ dōm q pcepta legis nāe manent eodē mō in lege Moysi t in lege noua: s; cōfessio q̄uis aliqualiter eēt in lege Moysi: nō tñ eodē mō: sicut in lege noua: nec sic ī lege nāe: in lege.n. nāe sufficiebat iterior recognitio pctī apd deū: s; in lege Moysi oportebat aliquo signo exteriori pctm ptestari: sicut p oblationē hostie p peccato ex q̄ ēt hoi innotescere poterat eū peccasse: nō ēt oportebat q spāle pctm a se cōmissū manifestaret: aut peccati circūstātias: sicut in noua lege oz. ¶ Ad 3ᵐ dōs q Job loquiṫ de illa abscōsione pctī quā facit in iudicio dephēsus pctm negādo aut excusando: vt ex glo. ibidē hri pōt.

¶ Ad tertiā.q. dōs q ad cōfessionē dupl'r obligamur. vno mō ex iure diuino ex hoc ipso q est medicina: t s; hoc non oēs tenenṫ ad cōfessionē: s; illi tñ q pctm mortale icurrūt post baptismū. alio mō ex pcepto iuris positiui: t sic tenētur oēs ex ista institutiōe ecclie edita ī cōcilio gñali sub Innocētio. 3. tū vt qlibet se pctōrē recognosceret: q oēs peccauerūt t egēt gra dei. tū vt cū maiori reuerētia ad eucharistiā accedat. tū vt ecclie rectorib⁹ sui subditi innotescāt ne lupus īter gregē lateat. ¶ Ad pᵐ ḡ dōs q q̄uis hō in hac vita post baptismū naufragiū euadere possit qd est p pctm mortale: nō tñ pōt euadere venialia qb⁹ ad naufragiū disponiṫ cōtra q̄ ēt pnia ordinaṫ: t iō manet pnie loc⁹ etiā in illis q nō mortalr peccāt: t p cōñs cōfessiōis. ¶ Ad 2ᵐ dōs q nullus ē q nō hēat iudicē xpm cui p suū vicariū cōfiteri dz: q q̄uis eo iferior sit maiori ipse plat⁹ ēt tñ eo ē supior: inq̄tū pctōr est ipse t ille xpi minister. ¶ Ad tertium dōs q ex vi sacri nō teneṫ aliqs venialia cōfiteri: s; ex institutiōne ecclie: qn nō hz alia q̄ cōfiteaṫ. vl pōt dici s; quosdā q ex decretali pdicta nō obliganṫ nisi illi q hñt pctā mortalia: qd ps ex hoc q dicit: q dz oia pctā cōfiteri: qd ō venialib⁹ itelligi nō pōt: q nullus oia cōfiteri pōt: t sm hoc etiā ille q nō hz mortalia nō teneṫ ad cōfessionē venialiū: sed sufficit ad pceptū ecclie iplēdū: vt se sacerdoti repñtet: t se ostendat absq cōscientia mortalis esse: t hoc ei p confessione reputatur.

¶ Ad quartā.q. dōs q cū ppositū cōfitēdi sit annexū cōtritioni: tūc teneṫ aliqs ad hoc ppositū: qn ad cōtritionē teneṫ. s. qn pctā memorie occurrūt: t pcipue in piculo mortis existit: aut in aliquo articulo in quo sine pctī remissione pctm oporteat eū icurrere: sicut cū teneaṫ ad celebrādū si desit copia sacerdotis saltē cōteri teneṫ: t habere ppositū cōfitēdi: s; ad cōfessionē actualr faciēdā obligaṫ aliqs dupl'r. vno mō p accñs. s. qn ad aliqd teneṫ qd nō pt sine pctō facere nisi cōfessus: tūc enī cōfiteri teneṫ: sicut si debeat eucharistiā pcipe: ad quā nullus post pctm mortale nisi cōfessus accedere dz copia sacerdotis oblata: t necessitate nō vrgēte: t inde venit obligatio qua ecclia oēs obligat ad semel in anno cōfitēdū: q istituit vt semel in anno. s. ī pascha oēs sacrā cōionē accipiāt: t iō ante tēpus illud cōfiteri tenetur. Alio mō obligaṫ aliqs ad cōfessionē

¶ Illud q̄ q̄ dicit ꝓbabile videt̄ mihi dicendū nō pōt q̄ nunc dicit
vt̄ q̄ ille q̄ alic̄ bona ꝓdicit mihi dicit ꝓmissa ē ad recto-
rē ecclie q̄ vt̄ aliq̄ dicat vultis peccata sua agnoscere q̄ ꝓ
p̄dicat̄ bona ꝓdicit vt̄ mihi dicit ꝓfessus ē ad rectorē
audit̄ ꝓfessionē alic̄ q̄ ꝓpt̄ audit̄ ꝓfessionē audiat. ¶ Hoc q̄
ꝓdicat̄ bona ꝓdicit vt̄ mihi dicit ꝓfessus ē. ¶ Ille q̄
audit ꝓfessionē alic̄ q̄ ꝓpt̄ audit̄ vt̄ ꝓfessionē nō ꝓfert cū
quare vtilitatē vt̄ bona nō ꝓdicit vt̄ mihi dicit ꝓfessus ē. ¶ Ille q̄
vel ꝓpter iactantiam q̄ vtilitatē vt̄ mihi dicit ꝓfessus ē obedire cū
est ꝓdicit ꝓfessionē vt̄ mihi dicit ꝓfessus ē. ¶ Ille q̄
ꝓpter iactantiam q̄ vtilitatē vt̄ mihi dicit ꝓfessus ē obedire cū
ꝓfessionē vt̄ mihi dicit ꝓfessus ē. ¶ Ille q̄ ꝓpter iactantiam q̄ vtilitatē

Ad quintum

De remissione sacerdotis. Bl. XVIII. a

Jesu xpi solz si penit' eis dimissu ē a deo p cordis penitentiā et quo pēs vocē būr ꝑfidē: qđ postea dimittaf ei a sacerdote. Video enī quo vinculo eū ligat. s. reat' pene: ꝑ n a quo eū absoluat. Et iō ꝙro. ait plēnitudinē q̄ppe cordis ait rei maculā bz: et se teneē peccat: atq; eterne vitio vicio ligata erit. Si vo ad confessionē p cordis penitentiā deꝰ p seipm sine ministerio sacerdotis et debitū eis relaxat: et aiam iterum purgat a pctōe et sibi reparī: qđ ergo mūdat: qđ dimittit sacerdos: vbi ē clauis ille ꝙ dño tradit Petro et successorib⁹ ei⁹ dicēs. tibi dabo claues regni celoꝝ: et ꝙcūq; ligaueris sup terrā erit ligata et i celo: et quecūq; solueris sup terrā erunt soluta et cē. Dic ꝛ ꝓmissa iō plēe explicari valeat: ꝙsi alit' dicto rbeat ō bis claub⁹ et vsu caꝝ diserum⁹.

De clauibus. b

Claues iste sē ñ cor: palea ⁊ spūales. s. discernēdi scia: et potēa iudicādi. li. ligādi et soluēdi: q̄ dignos recipe: indignos bz excludere a regno ecclīasticus ord'. Qui sicut bz iuo ligādi: ita et soluendi. vñ Ambro. Dño par iuo et soluēdi ei⁹ volut et ligandi: qđ vtiq; pari ꝓtātē ꝓmisit. Ergo q̄ soluēdi ius nō bz nec ligādi bz: et infra. Certū est q̄ ecclesie virtus licet: heresis vtiq; non habet. Jus enim hoc solis permissum est sacerdotibus. Recte ergo ecclesia hoc sibi vendicat que veros sacerdotes habet. heresis vendicare non potest: que veros sacerdotes nō habet.

De viu clauium. c

Quo ho bz clauiū multiplex est: discernē. s. ligādos et soluēdos: ac deinde ligare vel soluere. Qui enim indignos ligat vel soluit propria potestate se punit. i. dignum punitione se facit.

Si sacerdos pēr dimittē vel retinē perā. d

Sed ḡre vtq; a pctō soluere valeat sacerdos. i. a culpa: vt ipe maculā absterget vl' debitū eterne mortis soluē valeat: Quidā arbitrati sūt: cū peccatos dupliciter ligarī teneaf: vt pdictū ē. s. mēris ꝓtatiōe ac occultate: et debito future pene: altiq; curari p deū: altiq; solui p sacerdotē. Psal. n. p pcm q̄dā tenebras interiores et maclas: a qb⁹ nisi liberef. pficiet i tenebras exteriores. Cū ät liberat ab bis: suscitat a morte peri. Unī aplūs. Surge q dormis et illuminabit te xpūs. Sol⁹. n. xpūs: nō sacerdos: aiam resuscitat: ac pulsis tenebris interioꝝ: ab⁹ et maculis cā illuminat et mundat: q aie facie lauar. Debituq; ḡo eterne pene soluē ꝓcessit sacerdotib⁹. Qr i resurrectione lazari signanter asserit: quē xpūs pat⁹ p se interi⁹ viuificauit: deide discipulis exire iussit: cuiq; adhuc ligatis soluē aplis ꝓcepit: q̄ vt aiūt: ipse interi⁹ aiam a culpe macula q̄ peri emūdat. sacerdotibus ḡo dedit vinculū eterne mortis soluē. Alij ḡo dicūt solū deū: nō sacerdotē obitū eterne mortis dimittere: sicut et aiam interi⁹ p se viuificat: nec tñ diffidēdum sacerdotib⁹ tradita ptātē pēr dimittēdi et retinēdi: qb⁹ dictū ē: quoꝝ remiseritis pcā et cē. Sicut. n. xpūs retinuit sibi ptātē baptizandi: ita et pnie. Et iō sic interi⁹ gratia sua aiam illuminat: ita et sil' debitum eterne mortis relaxat. Ipse. n. p seipm pcā penitēciā regit: et nūc regit q̄s ad pcā nō reseruat. Tūc ergo regit q̄s debitū pene soluit. Qr aūt ipse regat apte dicit Aug. exponēs illū locū psalm. Quoꝝ tecta sunt pcā. i. cooperta et abolita. Si. n. tegit ō suo pcā: noluit aduertere. Si noluit aduertere noluit aiaduq̄rtere. i. punire: ⁊ ignoscē. Jta ergo dicit a deo tecta vt ōno nō videat. i. eternaliter puniat. Videre. n. dei pcā ē ad pcā ipunare. Auertere aūt faciem a pctō: hoc est ea ad pcā nō reseruare. Jdē Hiero. Quib⁹ deus dimittit pcā regit nec iudicio reuelenf. Jdē Eusebius. Qui gratia bñt pcā: alijo deus imputat: alijs per mīam nō imputat. Et bis apte ostēdit q̄ deꝰ ipse penitēt soluit a ꝛbito pene: et tūc soluit q̄n ipm illuminat ispīrādo pcā: eo dño communicz. Cui iste ratio suffragaf et auctoritates attestanf. Merito. n. vere cōfitemur de peccato: bño cor pritū et humiliatū: nisi i charitate. Qui aūt charitatē bz vita dign⁹ ē. Merito aūt sil' vita et mortē dign⁹ ē. Nōē ergo tūc ligatus debito eterne mortis. Filt⁹. n. ire et delict⁹ quo obligere et penitē ccpit. Cūc ergo soluitus est ab ira ḡ nō manet sup illū ḡ credit i xpm sed sup illū q nō credit. Nō ergo posthodiuꝝ p sacerdotē cui ꝓfitef ab ira eterna liberaf: aḡ tā liberatus est p bñs: et quo dicit: ꝓfitebor. Solus ergo deus hoiem interius mūdat a peri macula: et a debito eterne pene soluit: q ꝓpbam ait. Ego solus deleo iniquitates et pcā ppli. Jtē Ambo. Verbū dei dimittit pcā: sacerdos et minister. Sacerdos qdē offiū suū exhibet: sed nullius ptātis iura exercet. Jdē. Ille solus pcā dimittit: qui solus p peccatis nostris mortuus é Jtē aug. Merito tollit peccata nisi solus de⁹ q̄ est agnus tollēs peccata mūdi. Tollit aūt et dimittēdo q̄ facta sunt et admiādo ne fiant: et producendo ad vitā: vbi oio fieri nō pōt. Dis alijs q̄ planibus testimonijs docef dñm soluꝝ p se pcā dimittere: et sicut pcā dimittit qbusdam ita et alijoꝝ quoūdam peccata retinet.

Qr sacerdotes ēt dimittūt pcā et tenent peccata suo modo. e

Nec iō tñ negamus sacerdotib⁹ potestā prātem dimittēdi et retinēdi pcā: eū hoc veritas in euāgelio apte doceat. Unde aug. ait. Ecclie charitas que p spūm sctm diffūdit i cordib⁹ eoꝝ qui precipes sui fūr: pcā dimittit: eoꝝ q̄ñ fuit tenet. Jdez. Sacerdotes pōt ꝓfitentib⁹ parcere: qb⁹. n. remittit remittit de⁹. Lazar. n. de monumēto suscitatū obtulit discipulis soluēdū: p hoc oñdēs potestatē soluēdi cōcessam sacerdotib⁹. Dixit enī Quodcūq; sol. sup ter. erit sol. et i celo et cē. hoc est. Ego de⁹ et oēs celestis curie ordines: et oēs sci in gloria mea laudāt vobiscum et ꝓfitent quos ligatos et solutos. Nō dixit quos putatis ligare et soluere: sed i quos exercetis op⁹ iustitie et mīe. Aliter aūt vel alia opa vestra in peccatoꝝ nō cognoscō. Jdē. Cum veraciter ad deū puerso pcā dimittunf: ab eis dimittūtur: quibus ipse veraci ꝓuersione ꝓfitet. Spūsctō ea dimittit q dat⁹ ē oīb⁹ sciis sibi charitate cohe rentib⁹ siue se nouerit cognosc siue nō. Sili cū alicui⁹ renēt pcā: ab eo renēt a q̄b⁹ illi cordis pauitate distinguit siue nouis cognoscit: siue ignotis. Oēs mali spūalr a bonis seiuncti sunt. Ecce hic dic: pcā dimitt et teneri a scis vtiq; et tñ spūsctō ea dimittē dicit: et q̄ maiora cō

Qui sacerdotes ligāt et soluūt a pctis. f

Non aūt ō sacerdotib⁹ pcessit: q̄b⁹ tñ tribuit pctes soluēdi et ligādi. i. oñendi bonos ligatos vl' solutos. Unī dño leproſū sanatum pr⁹ p sc ostendit: deinde ad sacerdotes misit quoꝝ iudicio oñdēt mūdat⁹. Jta et lazarū tā vuificatū: obtulit discipulis soluēdū: et si aliqo apō deū sit solut⁹: tñ ñ i facie ecclie solut⁹ bī: nisi p iudiciū sacerdotis. Jn solūdis ḡ culpis vel retinēdis ita opaf sacerdos euāgelic⁹ et iudicat: sicut olim legal⁹ illos q̄ leprā mīam erāt lepra q̄ pctīs signat. Unī Hiero. sup matth. vbi dño ait petro. Tibi dabo claues regni celoꝝ: et qcūq; ligaueris sup terrā erit ligatū et i cel: et qcūq; solueris sup terrā erit solutū et i celis. Hunc inq̄t locū qdā non intelligentes aliqđ sumūt ō supbia pbarisecoꝝ: vt dānare inocentes: vel solūere se putēt nocētes: cū apō deū nō sūia sacerdotis: sed reatus vita querat. Jn leuitico se ostēdere sacerdotib⁹ iubēt lepros: quos illi nō sanāt lepros vel mundos: ⁊ discernunt q mundi vel imundi sūt. Jta et dic apte oñdit q̄ nō sequit deus ecclie iudicium q̄ ꝓsumptionē et ignoratiā interdū iudicat. Deus aūt semp iudicat sm veritatē. Et i remittendis vel in retinēdis culpis id turis et officij habēt ecclīastici sacerdotes: qđ olim debuit sub legē legālem in curādis lepros. Di ergo peccata dimittunt vel retinent: dū dimissa a deo vel retenta iudicant et ostendunt. Ponunt enī sacerdotes nomen domini super filios israel: sed ipse benedicit vt dicit i numeris. Hunc modū ligandi et soluendi Hiero. supra notauit.

Alius modus ligandi et soluendi. g

Jgāt q̄doq; sacerdotes dū sanctas pnie ꝓfitēdi imponūt. Soluit ei sca aliqđ diminūt: vel per eā purgatos ad sacrorum cōsortium admittunt. Unde modum superius Leo papa notauit. Scdm

Ide modi dñr ꝺ̃ sacerdotes ministrare peñ vt remi. Dñi sagino Aug. dicit. Quib⁹ remittit remittit dc' t. Op⁹ n. auctine exercet in peñ nos cui⁹ cos iusta pena ligat: opus mie dam de ea aliquid relaxat: vt lachrymis cōsoni conciliant alia ega in peñs exercē negligent. Et morian dñi est: q̃ quos sanctā ecclie prius ligant: eo ipso a peñs solutos ostendunt: q̃ nō ipsoni aliqui la peñs solutos ostendunt: q̃ nō ipsoni aliqui la peñs solutos ostendunt: q̃ nō ipsoni aliqui la mi facto priusquam ipsi quē sacerdos vere peniē rem arbitrat. Illi nō ipsoni: t eo ipso peccati rentem arbitrat. Illi nō ipsoni: t eo ipso peccati rentem arbitrat. Illi nō ipsoni: t eo ipso peccati rent

Ad 2m dos q suffragia alicui valet alicui fm q ei cōmunicat. Dic aut actio vni alteri reliquis cuiusq; vnicuiq; vi charitatis q eos ligat in vnitate vt sint vnū in deo sic ei i communicatione ecclie fiat. Ad hoc reliquie ecclie fiunt quia ei ad hoc reliquie ecclie fiunt q quasi ei ad charitatem pertinet ei ad hoc ecclie fiunt. Ad 3m dos q ecclia militans charitate alicui auferre nō potest sī ei ma ior pena debita q in aliqua ferit p q fiat: et hoc pertinet ad suffragia facultas q in aliqua ferit p q fiat: et hoc pertinet ad suffragia ecclie q ecclia p excōicatōs iniās legat nē excōicatio sit cruenta ecclia militans facit vi excōicatos ab vniuersitate fidelium p q ab suffragia fac vi suffragia ecclie ei nō prīt q p tota ecclia fiūt: nec ex hoc ecclia militans facit vi excōicatos: sī aliq; q sit excōicatus nō os q ei tota liter excōicatio debito cōmunicat: sī solū quo ad aliq.

Ad 2m q. dom q iudicii ecclie cōfirmet os esse iudicio dei: dr iuste pertinaces puniri: vt eos ad bonū trahat. vnde flagellis castigādo. alios bolos sibi relinquēdo: vt ad gratias trahat: qb' a malo ppediebat sua ifirmitate ex cognoscat: et būlis ad deū redeat a q supb' abscesserat: et ḡtuis ad veriq; ecclia in excōicatōis mīa diuinū iudiciū imitat' iustitia nēra cōione fidelium separat vt erubescat imitat' diuū iudiciū q per flagella castigat. iustus āt a suffragiis et alios spūalib' separat imitat' diuū iudiciū quo bolos sibi relinqt: vt p humilitate ei m cognoscēs ad deū redeat.

Ad 3m q dos q maledictio pōt cē dupl'. vna pura q in malo q irrogat vel dr p ipōtentes sīt: et sic maledictio erīb' modis pbibita ē alia mixta q malū q dā maledicēdo ipeccat ad bonū illi' ordinet q maledicat: et sic maledictio qlis est licita et salutifera: sīc medic' aliqō necessaria sīt ferr ifirmo vt sectione p qua ab ifirmitate liberetur.

Ad 2m dos q diabolus sit origibl est: et iō nō ē suscepibilis alicui' boni p excōicatōis pena. Ad 3m dos q ex B ipso q aliqs suffragia ecclie pual' triplex icōmodū incurrit p tria q ex suffragiis ecclie cōsequit. valet. n. ad augmētū ghe eis q bōt: vel ad meritū eis q nō bōt: et ḡtū ad B magis ē ifra. dicit q ḡtia dei p excōicationē subtrahit. valet et ad custodiā virtutū: et ḡtū ad B dic q peccatis subtrahit mō q olo a dei pietātia excludat: sīc q ab illa pte erīe q filios ecclie spūlem mō custodit. valet ad defensōnē ab hoste. q ḡtū ad B dicit q diabolo maior pt̄as tendi in ips dat: et spūalr et corporalr. vñ i pīmitiua ecclia ep̄s operebat p signa ad fidē bolos inuitare: sīc spūs sanctus eorum visibili signo manifestabat: ita et excōicatio corpali vexatione a diabolo innotescebat. nec est inconueniens si ille qui nō est desperatus hosti dat: q; non datur ei quasi damnādus sed quasi corrigendus: cuius in pīte ecclie sit et eius manu ipm eripere cum voluerit.

Ad 1m q dos q p excōicationē index ecclie' excōicato excludit a regno dei māl. vel cū nō debeat excludere nisi indignos vt ex oīōne clauis patuit. nec aliqs redditur indign' nisi p petīm mortale amiserit charitatē q ē via ad regnū: nullis excōicati os nisi p petō mortali: et qa in odio fratris aliquē cōpossibr vel i reb' mortalib' aliquis mortaliter peccat: et charitatē facit. iō p dāno spūali illato ecclie aliqd excōicare pōt: sīc hō excōicatio ē quedam pena: pene aūt medicie sūt ex pt̄e passōnis aūt medici ē a lesionib' medicia scipere et min' piculosa: sīc et excōicatio illata nō os ad iudicii: vel ad terminatiōnē iudicij sine licētia recedēte: vel determinatiōi nō parēte dō tūc. n. potīg mouit' fuerit. si obedire cōtēpserit cōtumacy requisā et excōicari os a iudice iā nō brīte qd si ipm faciat ampli'. Ad 4m q dos q culpe ḡuitas nō mēsura facit ampli' ḡuitatē. q facit: sīc et voluntate q fac' ḡuitatur ex nocumēto qd ex facto

excõmunicato participat. ¶ Sz nota q excõmunicat' pdit' ex causa ꝛ denũciat a denũciãte eccle sic denũciãte, ꝛ tũc videt' q sit excõmunicat'.

¶ Ulteri' vt q̃ precipue ei excludat' a cõmũi suffragio per illũ pcessũ mentalẽ q̃ decretat' ꝙd videt' q̃ ꝑ tãle excõm nõ ꝓ aliqz excludat' alterꝫ. qz aliqz ex ꝓpria ꝛuãtate

excōmunicato participat. ¶ Dz ꝑ tā q̄ excōmunicat' ꝑdit' Vestra clemēcia q̄ excōmunicat' a clemētīe ecclē suscipiat: t hic videt q̄ sit excōmunicatus.

¶ Ulter' vr q̄ peccatū sit excōmunicatio? cū ille nō possit sē per se ꝑdere mortaliter q̄ decretū dñi nichil ē q̄ tenore nō dz aliqs excōicare cōtēne: q̄ aliqs ex pura malicia peccat excōicando? Sed hoc nō nulla ratiōe ꝓbat peccatū esse. Nā excōicatio est pena mortalis. q̄ vr ¶ Ꝑ. Facere ꝑ peccatū excōicatio est pena mortalis. q̄ excōicatio ꝓpr' q̄ excōicat cū excōicato ē pena mortalis. q̄ vr ¶ Ꝑ. Qui excōicat q̄ excōicatū recipit

Alio autem videtur qđ ẽ mihi placere fateor: omnib⁹ sacerdotib⁹ hoc clare fateor: omnia sacerdotib⁹ hec claviculam dari. s. ligandi ẽ soluẽdi: sed non eam recte ac digne habent: nisi qui vitam ẽ doctrinã apostolicã seruant. Nec punisse aliquem auctoritate malos sacerdotes hãc potestatem negãt habere: sed illos solos digne ac recte hac potestate vti significãt: qui predicti sunt vita ẽ doctrina apostolica: qz soli ipsorũ apostolorum imitatores digne recteque possunt ligare ẽ soluere. Et per dominum mñ: vel per sanctos in quib⁹ habuit spiritus sanctus digne ẽ recte fit remissio vel retentio peccatorum. Fit tamen ẽ per illos qui sancti non sunt: sed non digne vel recte. Hat enim deus benedictiones digne poscenti etiam per indigñũ ministrum. Ꝙ vero hanc potestatem habeant omnes sacerdotes. Dicit. recitatur super illam locũ euãgelij: vbi dominꝰ dicit Petro. Tibi dabo claues regni celorum ẽc. Habent inquit eandem iudiciariam potestatem alij apostoli. Habet ẽ omnis ecclesia in episcopis ẽ presbyteris. Sz ideo Petrus eas specialiter accepit: vt omnes intelligant: q̃ quicunq; ab vnitate fidei ẽ societate ecclesie se separauerit: nec a peccatis solui nec celum poterit ingredi. Iteꝝ q̃ sacerdos etiã si malus sit gratiam tamen transfundit pro sue dignitatis officio Augu. ostendit dicens. Dictum est a domino in numeris ad Moysen ẽ Aaron sacerdotes. Vos ponite nomen meum super filios israel. Ego dominꝰ benedicaz eos vt gratiaz traditio per ministeriũ ordinationis trãsfundat hominibus: nec voluntas sacerdotum obesse vel prodesse possit: sed meritum benedictionez poscentis. Quanta autem sit dignitas sacerdotalis officij ẽ ordinis hunc adiuerant⁹. Dictum est de nequissimo Cayphu inter ceteros. Hoc autem a semetipso non dixit: sed cum esset pontifex anni illius prophetauit: per quod ostenditur spiritum gratiarum non personam sequi digni vel indigni: sed ordine tradi. Nichilominus: vt quãuis aliquis boni meriti sit: nõ tamẽ possit benedicere nisi fuerit ordinat⁹. vt officij mysterium exhibeat: dei autez est effectus tribuere benedictionis: Hinc euidenter ostenditur ordo non posuari potestate tribuendi gratiam ob ministri indignitatem. Illuc tamen Augu. sentire videtur obuiare quod ait Ecclesiastes. Sacerdotes inquit nõ propria virtute benedicit: sed quia figuram Christi gerit: ẽ propter eũ qui in ipsis est plenitudinem benedictionis tribuunt. nec solum is qui sacerdotalis sortitus ẽ: sed quicunq; Christus i seipso habet ẽ eius figuram gerit: per conuersionem bonam: sicut Moyses: ideoque est vt benedictionẽ prestet. Ecce hic habes q̃ non solus sacerdos sed omis in quo Christus habitat benedictionẽ prestat. Sed alia est benedictiõ que solis sacerdotibus cõgruit. Alia que ab omnibus bonis communiter exhibetur. Denique illi sacerdotes in quibus Christus habitat benedictionis plenitudinem tribuere dicuntur: non quia soli illi transfundant gratiam: sed qz illi soli lucre ẽ digne id agit. nec subditos mala vita sacerdotis ledit: si bona faciunt que ille dicit. Vñ Grego. Adulti vitz plus vitã sacerdotũ q̃ suã discutiãt i erroris fouea vilabunt: animis ꝑsiderantes q̃ nõ eos vita sacerdotũ lederet: si bñliter bonis sacerdotũ admonitionib⁹ aures accõmodarent.

¶ De hoc quod scriptum ẽ in Malachia: maledicam benedictionibus vestris. d

Remisse vero sententie qua dicitur ẽ per malos sacerdotes ministeriũ transfundi gratiaz benedictionis: videt obuiare quod dominꝰ p Malachiam pberam malis sacerdotib⁹ comminat. Maledicam benedictionibus vestris. Et alibi. Vebis qui viuificant animas que non viuunt: ẽ mortificant animas que non moriuntur. Si enim maledicat dominus benedictionibus eorum: ẽ si animc quas viuificãt nõ viuunt: quõ per eos gratia benedictiõis trãsfundit? Sed illud capitulũ: maledicam ẽc. quidam referunt ad hereticos: qui ab ecclesia precisi sunt: ẽ ad excõicatos: quoꝝ benedictiones fiunt maledictiones his qui eorum sequuntur errores. Illud vero alterum. s. viuificãt ẽc. sup omnes illos sacerdotes exponũt: qui ab ipz clauie scientie ẽ forma bone vite prefuerunt ligare vl soluere. Sz nullus officio sacerdotio vti debet: nisi immunis sit ab illo: que in alijs iudicat: alioquin seipsum condemnat.

¶ Qualis debet esse iudex ecclesiasticus. e

Talem aiũ oporteat esse qui alioꝝ iudex cõstituit Aug. describit ita dicẽs. Sacerdos cui ois offerẽs pecõs: afi quẽ stare nisi ois langor: i nullo eoz sit iudicãd⁹: q̃ i alio iudicare é. prepr⁹. Judicãs. n. aliũ qui est iudicãdus cõdẽnat seipz. Cognoscat ꝗ se ẽ purget i se quod alios videt sibi offerre. cauear vt a se pecerit quicqd in alio dãnosuz reprehendit. Animaduertat: q̃ q sine peccato est: primus in illã lapidẽ mittat. Jõ. n. liberanit peccatricẽ: qz nõ erat q iuste ꝓiceret lapidẽ. Quõ lapidaret qui se lapidãdaz cognosceret? Nullus enim erat sine peccato: in quo intelligit omnes fuisse reos. Hã venialia remittebant p crimina. Si qõ ergo in eis peccatũ erat: criminale erat. In hoc ergo potentissimus est crimen sacerdotũ ẽ detestabile: qui non primo se iudicãt: ẽ alios alligant. Caucat spãlis iudex sicut nõ ꝓmissi crimen requirit: ita non carcat munere scientie. Oportet vt sciat cognoscere quicqd debet iudicare. Judiciaria. n. potestas hoc postulat vt qõ debet iudicare discernat. Diligẽs ergo inuestigato: sapiẽter ũterreget a peccatore quod forsitan ignorat: vl verecũdia velit occultare. Cognito vero crimine: varietates eũ non debet inuestigare: ẽ locum ẽ tẽpus ẽ cetera que sup: adiunximus: quib⁹ cognitis assit benignus: paratus engere ẽ secũ onus portare: ẽ habeat dulcedinem in affectione: discretionem in varietate. Habeat perseuerantiam. Caueat ne cõtrahat: ne iuste perdat iudiciariaz potestatem. Et si eniz penitentia possit eũ acgrere gratiaz: non tamẽ mox restituat i prãtẽ primã. Et si Petrus post lapsum restituturus fuerit ẽ sepe lapsis sacerdotibus reddita sit dignitatis potestas: nõ tñ est necesse vt oibus concedatur q̃si ex auctoritate. Inuenit auctoritas que concedit ẽ quasi imperat. Inuenit auctoritas alia que non concedit: sed verat que scripture nõ repugnãt sed concordãt. Cum. n. tot sint q labũtur. vt pristinaz dignitatẽ ex auctoritate defendant: ẽ quasi vsum peccãdi sibi faciant: recidenda est spes ista. Si vero locus est vbi ista non concurrant restitui possunt qui peccãt. Et his satis perpenditur qualis debeat esse sacerdos qui alios ligat ẽ soluit: discret⁹. s. ẽ iustus: aliquin mortificat sepe animas q̃ nõ moriuntur. ẽ viuificat que non viuunt: ẽ ita incidit in maledictionis iudicium. Illud autem Adalachie .s. maledicam benedictionibus vestris: siue super bereticos tantuz ẽ excommunicatos: siue super omneo sacerdotes: qui vita ẽ scientia carentes benedicere presumunt: dictum accipiatur: sic intelligi potest: maledictaz benedictionibus vestris: idest his que in eis benedictionibus possidetis: quia faciam ea cedere vobis in maledictionem: non in benedictionẽ: quia ẽ si benedicunt sanctis: nõ hoc faciunt ex vero corde ẽ ideo eorum benedictio eis vertitur in maledictionem. Vel maledicam benedictionibus vestris: idest quod a vobis benedicitur: a me erit maledictus: qz benedicit iuique agentib⁹: adulantur ꝙ peccantib⁹: dñmodo diuites sint.

Postq̃ determinauit materiã de clauib⁹ hoc ordine. Ex quib⁹ determinare habet sacerdotes claues. Et primo inquirit in quos claues. Et secundo q̃ sacerdotũ sit claues habere. Tertio q̃ modum habeant claues habere. Quarto quis sit effectus claui. Circa primum duo facit. Primo ponit in quos claues. Secundo ostendit in quos claues non. Circa primum duo facit. Primo ponit in quos claues. Secundo ostendit in quos claues non. Circa primum duo facit. Primo ponit opinionẽ. Secundo improbat eam

Ad secundum

Ad tertium

Unde dicitur Ier. vi. Ego te dedi in probatorem et in arcem. vi. apud aliquos vel in ecclesia vel in plebe vel in populo. vi. apud aliquos est plures quidem accipere et qui vitam claram regunt aliquos plurimum potest p quod illi et qui vitam claram regunt aliquos plurimum potest p quod illi et qui vitam claram regunt efficiuntur. mul. potest aliquis accipere quidem vitam claram et tamen non potest

Ad tertium

De bto qui i fine penitẽ. Ps. xx. a

Sicũ ẽ ẽ q̃ tps pnie est vsq; i ex-
trem̃ articulũ vite. Dñs Leo pa-
pa. Nemo est desperãd⁹ dũ i hoc
corpe sñtiarius est. q; nõnũq̃ qõ
diffidẽtia etatis differt cõsilio ma-
turioꝝ pficiẽ. Aug. tñ ó pniaz differẽtib⁹ ita scri-
bit. Si quis positus i vltima necessitate volue-
rit accipere pniam ⁊ accipit: ⁊ mox reconcilia-
tur ⁊ hinc vadit: fateor vobis nõ illi negamus
qõ pereũt: sed nõ presumim⁹: q; bñ hinc exit. Si
securus hinc exierit ego nescio. Penitẽtiã da-
re possumus: securitatem vero nõ. Numquid
dico dãnabitur: sed nec dico liberabitur. Dic
ergo a dubio liberari: age pniaꝫ dum sañ⁹ es.
Si sic agis: dico tibi quia securus es: q; pniaz
egisti eo tpe quo peccare potuisti. Si vis age-
re pniam q̃n tam peccare non potes: perã te di
miserunt: nõ tu illa. Jrẽ. Bñe reos fuit: aut igno
scãt nbis: aut non ignoscãt: quid boꝫ tibi fit futu
rum nescio. Ergo tene certum: ⁊ dimitte incer
tum. Sed quare hoc dixit Aug̃n. cum pnia q̃
in fine agitur in psalmo appellẽ sacrificiũ ve
spertinum: qõ erat acceptabilius in lege i qua

clusis ceteris ⁊ ipsis ara fuit a qua incensum ascendebat
que ipe ex alia specie accipit. tertio loco exponit hoc
tpe ad offertũ pduci. quarto dicit q; ita
quidam fuit quedam pars ignis purpurei. Sciendum
fuit inter hec ⁊ sequẽs fuit magna diuersitas. quarta
fuit vera locutio ignis non fm intellectũ cuius calor pe-
nam fuit a spiritualibus nõ aduersa. licet tertiam sed
quarta discipulatus fuit a spiritualibus regulariter vsitata
illam vt ꝓbabiliter imperandam ab eo fuisse. Thalassi
Fuit facere dicit. sic hoc intelligendum est de mundatione
q; sacerdos potest fine peccato de illis vt malefica abdi-
care in quibus qñ efficax per eum reddit exercitatione af-
fecty indignus. Hinc liberantur peccatores ⁊ ex hac
occasione liberationis cibus sumptis. Colligens ergo i
nchignon ⁊ Sed contra hoc eorum tentantes respon-
dẽ qm scriptum fuit magnitudine vt dicitur in psal. ergo vi
dentur q; sacerdos nõ debeat perfectam confessionẽ sub-
dituꝰ. Et dñm q; sacerdos dr perficiam. scientia pec-
catorum in confessione quasi medicamentum: videt causa
q; frequenter qui per confessionẽ peccata facere interroga
re nolebat. sed tñ in interrogationibus faciendis tria sunt
attendẽda. primo vt quilibet peccatus interroget de pec-
catis que discernit in hominib⁹ vitam abhorrere
rendũ. 2o q; a multis queritur de peccato clericatus aut
religiosi q; aut cõmercia. scdo vt nõ fiat captiosa interro-
gatio de peccatorib⁹ de illis que omnib⁹ manifesta sunt.
de aliqa aũt admonitionibus peccatoꝝ ita dr a Magistro
fieri interrogatio: vt si cõsuli vidat: si nõ consilio nõ ad-
dicat. tertio vt de peccatis peccatoꝝ carnalibus nõ detur
dat nimis ad particulares circũstantias q; huiusmodi de
lectabilia dicto magis in speciali considerantur magis cõ-
cupiscentiam nata sunt mouere: vt dicitur in 3. etic: ideo
potest contingere vt confessor talia audiens ⁊ sibi confidẽs
nocetur: ⁊ sic q̃nq; deficiat i suo seruitio iniquitatis cruci-
fixo. Maledicã benedictiõ⁹ vñs q̃ dicta sint vice q̃ si dei.

ctũ qui ei ꝓpterea fiat a peccatis sanctis dicto interficit
que ipe ex alia specie accipit. tertio loco exponit hoc
tpe ad offertũ pduci. quarto dicit q; ita
quidam fuit quedam pars ignis purpurei. Sciendum
fuit inter hec ⁊ sequẽs fuit magna diuersitas. quarta
fuit vera locutio ignis non fm intellectũ cuius calor pe-
nam fuit a spiritualibus nõ aduersa. licet tertiam sed
quarta discipulatus fuit a spiritualibus regulariter vsitata
illam vt probabiliter imperandam ab eo fuisse. Thalassi
Fuit facere dicit. sic hoc intelligendum est de mundatione
q; sacerdos potest fine peccato de illis vt malefica abdi-
care in quibus qñ efficax per eum reddit exercitatione af-
fecty indignus. Hinc liberantur peccatores ⁊ ex hac
occasione liberationis cibus sumptis. Colligens ergo i
nchignon ⁊ Sed contra hoc eorum tentantes respon-
dẽ qm scriptum fuit magnitudine vt dicitur in psal. ergo vi
dentur q; sacerdos nõ debeat perfectam confessionẽ sub-
dituꝰ. Et dñm q; sacerdos dr perficiam. scientia pec-
catorum in confessione quasi medicamentum: videt causa
q; frequenter qui per confessionẽ peccata facere interroga
re nolebat. sed tñ in interrogationibus faciendis tria sunt
attendẽda. primo vt quilibet peccatus interroget de pec-
catis que discernit in hominib⁹ vitam abhorrere
rendũ. 2o q; a multis queritur de peccato clericatus aut
religiosi q; aut cõmercia. scdo vt nõ fiat captiosa interro-
gatio de peccatorib⁹ de illis que omnib⁹ manifesta sunt.
de aliqa aũt admonitionibus peccatoꝝ ita dr a Magistro
fieri interrogatio: vt si cõsuli vidat: si nõ consilio nõ ad-
dicat. tertio vt de peccatis peccatoꝝ carnalibus nõ detur
dat nimis ad particulares circũstantias q; huiusmodi de
lectabilia dicto magis in speciali considerantur magis cõ-
cupiscentiam nata sunt mouere: vt dicitur in 3. etic: ideo
potest contingere vt confessor talia audiens ⁊ sibi confidẽs
nocetur: ⁊ sic q̃nq; deficiat i suo seruitio iniquitatis cruci-
fixo. Maledicã benedictiõ⁹ vñs q̃ dicta sint vice q̃ si dei.

¶ De his qui penitētiā non ꝓplent. b

SI vo xpi de illis q i hac vita pniaꝝ nō cōplēt: vtꝝ transituri sint p ignē: vt ibi cōplēt: vel transituri sint p ignē: vt ibi quasi ꝓpleant qō hic minus fecerunt: Idē dicimus ⁊ de illis esse sentiēdus ⁊ de his qui in extremis penitent. Si.n. tanta fuerit cordis ⁊ oris cōpunctio: vt sufficiat ad penitētiā pleni: liberi ab alijs penis trāseunt ad vitā: ⁊ si ꝛcepta fuerit pnia: qꝝ ꝓfecte penituerit ⁊ ingemuerit corde. Qui vo nō adeo cō tuerit ⁊ ingemuerit corde. Qui vo nō adeo cōpunctus fuerit ⁊ ingemuerit corde. Qui vo nō adeo cōpunctus fuerit ⁊ ingemuerit corde ⁊ ingemiscunt. p pcō: si aſi expletionē pnie decesserint: igne purgatorij sentiēt: ⁊ grauius punient qꝫ si hic implessent pniam. Moderandi ē.n. iudices i manu dei viuētis. Deꝰ .n. cum sit misericors ⁊ iustus: ⁊ mia penitēti ignoscat nō remissio pertinet ad penā eternā: nec iustitia vo ipunitū nō dimittit delictū. aut.n. punit bō aut deus. bō ꝺ punit penitēdo. deꝰ ꝺ penam exigēdo. Et ē pnia interior ⁊ exterior. si ergo interior penitudo fuerit tāta vt sit sufficiens vinio peri: deꝰq; b nouit: ab illo q taliter penitet viuet⁹ penā nō exigit. Si vo interior penitudo nō sufficit i vindictā peri: nec exterior: pnia implef: deus q modos ⁊ mēsuras petōꝝ ⁊ pena rū nouit addit penā sufficiētē. Studeat ergo qſq; sic delicta corrigere vt post mortē nō oporteat penā tolerare. Quedā.n. pcā mortalia in pnia fiūt venialia: nō trī mor sanant. Sepe infirmus moreret si nō medicaretur: non tamē statim medicatus sanatur. Languet victurus qui prius erat moriturus. Qui autem impenitens moritur omnino moritur ⁊ eternaliter cruciatur. Si enim semper viueret semper peccaret.

¶ De illo cui sacerdos indiscretus iniunxit parua penitentiam. c

SI vo de illo ḡrīē qui satisfactionē iniunctā ꝓplenerit: q ignorātia vel negligētia sacerdotis peto ꝺdigna non fuit vtrū de vita migrās ab oi pena liber sit. Idē rīdeo qō supra de illo q pniaꝝ nō ꝓplenit: dixi. Et si trī est lamētū interioris doloris vt sufficiat i vindictā peri oīno liberat⁹ ē. Si vero nō sufficit dolor interior sit cū pena iniuncta: addet deus penā. Et aūt interdū sufficiat dolor interior ad vindictā peri: ceterū documētū hēm⁹ i illo latrone: q sola mēte ꝛcritione ⁊ ꝓfessione statim vt uersus fuit: paradisū ingredi meruit. Sed q dispēsatores ecclesie ꝛcrimōsa quāti tatē nō ꝑpendūt: obus nō est datum intelligere occulta cordiū: oīb⁹ leges pnie ꝛstituūt tas ma gis ꝺ minus de peto dolentib⁹. Quoꝝ studiū ad hoc ꝑcipue tendere ꝺz: vt cordia dolorem quantū fas est cognoscāt: ⁊ sm ipsi⁹ modū ꝑfectionē iniungant. Vñ aug. In sermōe pnie vbi tale quid ꝛmissū est vt is q ꝛmisit a xpi ecclīa corpe separet: non tam ꝛsideranda est mensura temporis qꝫ doloris. Cor enim contritū ⁊ humiliatum deus non despicit. Verum quia plerunqꝫ dolor alterius cordis occultus est alteri: nec in aliorum notitiam nisi per verba vel alia quecūqꝫ signa procedit: cum sit coram illo cui dicitur. Gemitus meus a te non est absconditus. recte constituuntur ab his qui ecclesijs ꝑsunt tempora penitentie: vt satisfaciat ecclesie in qua peccata ipsa remittuntur: extra eam quippe nō remittuntur. Ipsa enim spiritūsanctum pignus accepit: sine quo non remittunt vlla peccata. Item Hiero. Mensuram ⁊ tēporis in agenda penitentia. ideo non satis ꝓfuit in agenda penitentia. ideo non satis ꝓfuit singulis dicant qualiter vnusquisqꝫ emēdādi sit. sed magis in arbitrio sacerdotis intelligētis relinquendum statuerunt. quia apud deum nō tantū valet mensura temporis quantus dolor: nec abstinentia tantum ciborū quantū mortificatio viciorum. Ideoqꝫ tempora penitētie ꝓ fide ⁊ conuersatione fidelium penitentius abbreuianda ꝓcipiunt: ⁊ ꝓ negligentia ꝓtelandā ꝓ quibusdam tamē culpis modi penitentie sunt impositi.

¶ Or morientibus non sit imponēda satisfactio sed immolescenda. d

SOler ēt ḡri vtrū satisfactiōis lex moriturīs sit imponēda. De quo Theodorus cantuariēsis epūs in penitētiali suo sic ait. Ab infirmis i periculo mortis positis pura inquirenda est confessio peccatorum: nō trī est illis imponēda quātitas penitentie sed immolescenda: ⁊ cum amicoꝝ oīumꝫ ⁊ elemosynaꝝ largitiōibus pondus pnie subleuandū: si forte migrauerint. Si vero ꝙualuerint pnie modū a sacerdote ipositum diligēter obseruēt. Aliꝰ vo ꝙ qualitate peri: pnia ꝺcernēda est ꝑsidētis arbitrio. Vñ leo papa. Tpa penitudinis habita moderatione constituēda sunt tuo iudicio: ꝓout conuersoꝝ aīos ꝑspexeris esse deuotos. Pariter ēt habere ō bes cautis sensibus inuium ⁊ respicere periculoꝝ quoꝝcūqꝫ: vel egritudinum necessitates.

¶ In necessitate non est neganda penitētia vel reconciliatio. e

SCiendus ēt q tpe necessitatis non est neganda pnia vel reconciliatio penitētibus. Vñ leo papa. Illis qui ꝛpore necessitatis ⁊ pericli vrgētis instātia ꝑsidum pnie ⁊ mox recōciliatōis ipse: ꝺt nec satisfactio ulterius erdicenda est. nec reconciliatio deneganda: q misericordie dei nec mensuras possumꝰ ponere: nec tempora defuire. Qr si ita aliq egritudine aggrauari ꝛtr: vt qō paulo ante poscebāt sub ꝑsenti significare nō valeāt: restituēda eis fidelitū circūstantiū ꝑesse debēt: simulq; pnie ⁊ recōciliationis ꝓsequendi beneficium. Item Julius papa. Si presbyter pniaꝝ abnegauerit morientib⁹. reus erit aliarum: q dño air. Cū cōuersus fuerit tunc saluus erit. Vera.n. ꝓfessio vltimo tpe pōt ēē: q non mōtpis sed ēt cordis deus inspector: est sicut latro probat.

¶ Or presbyter nō reconciliet incōsulto episcopo nisi in necessitate. f

NOn debet tamē presbyter penitētem recōciliare inconsulto epō: nisi vltima necessitas cogat. Vñ i carthaginēsi cōcilio. Presbyter incōsulto epō nō recōciliet penitentē nisi absente epō si vltima necessitas cogat. Quicūqꝫ penitētis publicū crimē ē qō vniuersā ꝛmouerit vrbē. aīa abstidaꝝ. ſ. introitū ecclesie man⁹ei iponāt. Idē Aurelius epūs dixit. Si qs i periculo ꝛstiturus fuerit ⁊ se ꝛciari diuinis altarib⁹ petierit: si epūs absens fuerit: ꝺz ꝑsbyter ꝛsulere epm: ⁊ sic pcipiatē eius ꝑcepto recōciliare. Incōsulto vo epo nō pōt excōicatos vel publice pēitētes ꝑsbyter recōciliare. Vñ i carthaginēsi ꝛcilio secundo. statutū est vt chrisma vel recōciliatio penitētium ⁊ puellarū consecratio a presbyteris non fiat. Idē. Recōciliare quēcūqꝫ in publica missa ꝑsbytero nō liceat. puellaꝝ tamē consecratio consulto episcopo per presbyterū fieri valeat. Unde in carthaginensi concilio secundo. Presbyter in consulto episcopo virgines nō conficeret chrisma vo nunqꝫ conficiat. Sicut ꝑcepto episcopi potest presbyter consecrare virgines: sic ⁊ reconciliare penitentes.

¶ An oblatio eius sit recipienda qui currēs ad penitentiam ꝑcenitur morte. g

SI aūt quēritur de illo qui ad penitentiam festinās sacerdotē inuenire ñ potuit ⁊ ita decessit: vtrū oblatio eius sit recipienda. Dicimus q: est. Unde in apanēsi ꝛcilio. Si aliquis fuerit mortuus q nō confessus fit: ⁊ testimonium habet bonū ⁊ nō poterat venire ad sacerdotem: sed ꝑoccupatus cum moris in domo vel in via: faciant ꝓ eo parentes eius oblationē ad altare: ⁊ dent redēptionem ꝓ captiuis.

DOctō determinauit quid de pnia mīstrāda ꝺ pnie ⁊ de hac determinat ꝺ ꝺ pnias ꝛmissis. ⁊ quasi ꝺ pnias ꝛmissis. ⁊ quasi ꝺ pnias ꝛmissis. ⁊ quasi

ditos. ¶ Sed ⁊ necessitas ⁊ infirmitas est maior: q̃ corpo-
ralis vel aliqua ⁊ necessitas ⁊ infirmitas pōt aliq; reb⁹ vtiq; ⁊
sanitas ⁊ vita ad salutem hōis ordinata: ergo ⁊ in ar-
ticulo mortis ad salutem hōis ordinata necessitas pt a fi fino
sacerdotis absolui. ¶ Ad 1ᵐ dr q; baptismꝰ
non est ita sacramentū finis ⁊ vltimus ⁊ non exigit ab homine
motū debitū ad finē vltimū ⁊ supernaturalē: sed ad hoc exigit
plene q̃ faciat ⁊ finē vltimū ⁊ supernaturalē: ⁊ ideo ad hoc
bñ aliud facere potest ⁊ p̃ ⁊ p̃ alio q̃ ⁊ vera ⁊ altera q̃ ⁊ fe-
cit: ergo vt q; nihil ab eo post hāc vitā requiratur ꝑ pena: ꝺ
qꝺ ꝑmittit. ¶ Pena purgatorij excedit oēm penā hu-
manā ꝺ ⁊ absolutionē nō ē tanta q̃re sit multo pene ma-
gis ⁊ absolutionē nō ē tāta q̃re sit multo pene magis ⁊ ꝑfectiōm ⁊ absolutionē nō ē tāta q̃re sit multo pene ma-
gis ⁊ absolutionē nō ē tāta q̃re sit multo pene magis ⁊ ꝑfectiōm
vt. ⁊ ideo

...ad certum sic predi: vt q̄ p idulgēcia nō pos-
...sit aliquid remitti de pēa sanctorū
...rū sup illud 2ª. Tit. 2º Negare hoīem ibi pōt; dicit glo. q̄
...facere si dicta sua sī idoneē; sī ipse dicit Dom. 25º Dictum
...melius an dicti erit plagis modus? nō pōt aliquid re-
...mitti de pēa satisfactōis nisi tanta sit charitatē culpe. ¶ Pō-
...ssunt nō pōt absolutore ab eo ad qō fugiot obligatus: sed
...vt̄ absolutēda a culpa ligat ad pēnā tēporalē; vt dic Dazi-
...cius Uic. ¶ nullus homo pōt absolutore a pēa illi ad
...de dominō. ¶ Ad hoc ad primū exponit̄ie primū: vt
...hec sacrificia effect⁹ sacrōz tradit: sed nullus hō pōtes ex-
...cellit in sacrificio nisi q̄ sacrificio sit pars sacrificij spe-
...cialis ad remissionē pene debite: vt q̄ nullus homo purus
...possit remittere debitū pene sine satisfactōe. ¶ Potest
...tamen ecclia nō est tradita ad destructōem; sī ad edifica-
...tōnē; hoc ad obiectū. ¶ Ad 2ª Lōz. 2º, ...tatē sī non sibi ...ecclie ad ...

...Tam ...ga ...

...ecclia ...

...dic ...

...ecclie ...

...ecclie ...

...ecclie

Ad 1m dicendum ad primum. ¶ Ad 2m dicendum quod etiam per pure spiritualibus potest fieri indulgentia: et sic quando sic quando erat per rege. Gratie [illegible] de indulgentia a papa. Tomo 4. Et sic erunt [illegible] dicendum quod quando eadem indulgentia quam [illegible] accipientibus.

Ad quartum sic procedit: videtur quod glebis sacerdos parochialis possit indulgentiam facere: indulgentia enim habet efficaciam ex meritorum ecclesie abundantia sed non est aliquid congregatio in qua non sit aliquid abundantia meritorum: ergo glebis sacerdos potest facere indulgentiam si habeat plebem subiectam. Et similiter glebis sacerdos prelatus. ¶ Sed prelatus glebis gerit personam totius multitudinis: sicut vir bonus gerit personam suam: sed glebis potest alteri communicare bona sua per altero satisfaciendo: ergo et prelatus potest communicare bona multitudinis sibi commissa: et sic videtur quod possit indulgentias facere. ¶ Sed contra: ex communicatione quam indulgentias facere: sed non potest sacerdos parochialis: ergo nec illud.

¶ Ulterius videtur quod diaconus non possit indulgentias facere vel alius nisi sacerdos: quia remissio peccatorum est effectus clavium: sed non habet claves nisi solus sacerdos: ergo ipse solus potest indulgentias facere. ¶ Sed plenior remissio pene est in indulgentiis quam in foro penitentiali: sed hoc non potest nisi sacerdos: ergo nec illud. ¶ Sed contra: eidem conferre dispensatio thesauri ecclesie cui committitur regimen ecclesie: sed hoc committitur quandoque non sacerdoti: ergo potest indulgentias facere: nam ex dispensatione thesauri ecclesie efficaciam habet.

¶ Ulterius videtur quod etiam episcopus non possit facere indulgentiam: quia thesaurus ecclesie communis est toti ecclesie: sed id quod est communis toti ecclesie non potest dispensari nisi per illum qui toti ecclesie preest: ergo solus papa potest indulgentias facere. ¶ Sed nullus potest remittere penas a iure determinatas nisi ille qui habet potestatem ius condendi: sed pene satisfactorie sunt per peccatis determinate in iure: ergo remittere hoc penas potest solus papa qui est conditor iuris. ¶ Sed contra: consuetudo ecclesie secundum quam episcopi dant indulgentiam.

¶ Ulterius videtur quod ille qui est in peccato mortali non possit facere indulgentias: quia rivus cui fons non influit nihil profluere potest: sed prelatus in peccato mortali existens non influit fons gratie. Spiritus sanctus: ergo non potest in alios profluere faciendo indulgentias. ¶ Sed maius est facere indulgentiam quam recipere: sed ille qui est in peccato mortali non recipit: ut dicetur: ergo nec facere potest. ¶ Sed contra: quia indulgentie fiunt per potestatem prelatis ecclesie traditam: sed peccatum mortale non tollit potestatem: sed bonitatem: ergo potest aliquis in peccato mortali existens facere indulgentias.

¶ Respondeo dicendum ad primam quod quod indulgentie effectum habent secundum quod opera satisfactoria unius alteri computantur: non solum ex vi charitatis: sed ex intentione operantis aliquo directa ad ipsum: sed intentio alterius potest ad alterum dirigi tripliciter: aut in speciali: aut in generali: aut in singulari: in singulari quidem: sicut cum quis pro alio satisfacit determinate: et sic glebis potest alteri sua opera communicare. In speciali autem sicut cum quis orat pro congregatione sua et familiaribus et benefactoribus: et ad hoc ordinat et sua opera satisfactoria: et sic ille qui congregationi preest potest opera illa alii communicare applicando intentionem illorum qui sunt de congregatione sua ad hunc determinate: sed in generali sicut cum quis opera sua ordinat ad bonum ecclesie in generali: et sic ille qui preest ecclesie generaliter potest opera illa communicare applicando intentionem suam ad hunc vel ad illum: et quia homo est pars congregationis: et congregatio est pars ecclesie: ideo intentione privati boni includitur intentio boni congregationis et boni totius ecclesie. et ideo ille qui preest ecclesie potest communicare ea que sunt congregationis et huius hominis: et ille qui preest congregationi ea que sunt huius hominis: sed non convertitur: sed neque prima communicatio neque secunda indulgentia dicitur: sed solum tertia propter quod primo quia per illas communicationes quamvis homo solvatur a reatu pene quantum ad deum: tamen non solvitur a debito faciendi satisfactionem iniunctam ad quam obligatus est ex precepto ecclesie: sed per tertiam communicationem homo etiam ab hoc debito absolvitur. Secundo quia in una persona vel in una congregatione non est indeficientia meritorum: ut sibi in omnibus aliquis valere possint. Unde ille non absolvitur a pena debita pro tota: nisi tamen determinate pro eo fiat quantum debebat: sed in ecclesia tota est indeficientia meritorum precipue propter meritum Christi. et ideo solus ille qui preficitur ecclesie potest indulgentiam facere: sed cum ecclesia sit congregatio fidelium: congregatio autem bonum sit duplex. Economica: ut illi qui sunt de una familia: et politica: sicut illi qui sunt de uno populo ecclesia similiter congregationi politice: quia ipse populus ecclesia dicitur: sed conventus diversi vel prochie in una diocesi similiter congregationi in diversis familiis vel in diversis officiis: et ideo solus episcopus proprie prelatus ecclesie dicitur: et ideo ipse solus quasi sponsus anulum ecclesie recipit: et ideo solus ipse habet plenam potestatem in dispensatione sacrorum: et iurisdictionem in foro causarum quasi persona publica. alii autem secundum quod ad eo eis committitur: sed sacerdotes qui plebibus preficiuntur non sunt simpliciter prelati: sed quasi coadiutores. unde in consecratione sacerdotum episcopus dicit: quanto fragiliores sumus tanto magis his auxiliis indigemus: et propter hoc etiam non omnia sacra dispensant. unde sacerdotes prochiales vel abbates aut alii hoc prelati non possunt hoc indulgentias facere. et per hoc patet solutio ad obiecta.

¶ Ad 2m quod dicendum quod potestas faciendi indulgentias sequitur iurisdictionem: ut dicitur. Deinde fuit: et quia diaconi et alii non sacerdotes possunt habere iurisdictionem vel commissam: sicut legati: vel ordinarii: sicut electi. ideo possunt indulgentias facere etiam non sacerdotes: quamvis non possint absolvere in foro penitentiali: quod est ordinis.

¶ Et per hoc patet solutio ad obiecta: indulgentias enim facere pertinet ad clavem iurisdictionis non ad clavem ordinis.

¶ Ad 3m quod dicendum quod papa habet plenitudinem pontificalis potestatis: quia rex in regno: et episcopi assumuntur in partem sollicitudinis quasi iudices singulis civitatibus preposita: propter quod etiam solos eos in suis litteris fratres vocat: reliquos autem omnes vocat filios. et ideo potestas faciendi indulgentias plene residet in papa: quia potest facere quod vult: cum tamen existente legitima: sed in episcopis est taxata secundum ordinationem pape. et ideo possunt facere secundum quod eis taxatum est: non amplius. ¶ Et per hoc patet solutio ad obiecta.

¶ Ad 4m quod dicendum quod facere indulgentias pertinet ad iurisdictionem: sed per peccatum homo non amittit iurisdictionem. et ideo indulgentie eque valent si fiant ab eo qui est in peccato mortali sicut si fierent ab eo qui est sanctissimus: cum non remittat peccatum ex vi suorum meritorum: sed ex vi meritorum reconditorum in thesauris ecclesie. ¶ Ad primum ergo dicendum quod ille prelatus in peccato mortali indulgentias faciens non profluit aliquid de suo. et ideo non requiritur quod influxus recipiat a fonte ad hoc quod eius indulgentie valeant. ¶ Ad 2m dicendum quod maius est facere indulgentias quam recipere quantum ad potestatem: sed est minus quantum ad propriam utilitatem.

Ad quintum sic procedit: videtur quod indulgentia valeat existentibus in peccato mortali: quia aliquis potest alteri mereri etiam in peccato mortali existenti gratiam et multa alia bona: sed indulgentie habent efficaciam ex hoc quod merita sanctorum applicantur ad istum: ergo habent effectum in illis qui sunt in peccato mortali. ¶ Sed ubi est maior indigentia magis habet locum misericordia: sed ille qui est in peccato mortali maxime indiget: ergo ei maxima debet fieri misericordia per indulgentias. ¶ Sed contra: membrum mortuum non suscipit influentiam ex aliis membris vivis: sed ille qui est in peccato mortali est quasi membrum mortuum: ergo per indulgentias non suscipit influentiam ex meritis vivorum membrorum.

¶ Ulterius videtur quod indulgentie non valeant religiosis: non enim competit eis supplere ex quorum superabundantia aliis suppletur: sed ex superabundantia operum satisfactionis quam sunt in religiosis aliis suppletur per indulgentias: ergo eis non competit per indulgentias suppleri. ¶ Sed in ecclesia non debet aliquid fieri quod inducat religionis dissolutionem: sed si religiosis indulgentie prodessent: esset occasio dissolutionis discipline regularis: quia religiosi nimis vagarentur per hoc indulgentias et penas sibi impositas in capitulo negligerent: ergo religiosis non prosunt. ¶ Sed contra: nullus ex bono importat damnum: sed religio bonum est: ergo religiosi non consequuntur hoc damnum ut eis indulgentie non valeant.

¶ Ulterius videtur quod ei qui non facit hoc pro quo indulgentia datur possit quandoque indulgentia dari: quia ei qui non potest operari vo-

lentes pro facto reputatur: sed aliquis fit indulgentia pro aliqua elemosyna facienda: quam pauper facere non potest: et tamen libenter faceret: ergo indulgentia ei valet. ¶ Sed unus potest pro alio satisfacere: sed indulgentia ad remissionem pene operatur: sicut et satisfactio: ergo unus pro alio potest indulgentiam accipere: et sic ille consequitur indulgentiam qui non facit hoc pro quo indulgentia datur. ¶ Sed contra: remota causa removetur effectus: sed si aliquis non facit hoc pro quo indulgentia datur: quod est indulgentie causa indulgentiam non consequitur.

¶ Ulterius videtur quod indulgentia non valeat ei qui facit: quia facere indulgentias est iurisdictionis: sed nullus in seipsum potest exercere ea que sunt iurisdictionis: sicut nullus potest se excommunicare: ergo nullus potest indulgentie a se facte particeps esse. ¶ Sed contra: ille qui facit indulgentiam posset pro aliquo modico facto sibi penam remittere eiusdem peccatorum suorum: et ita impune peccare: quod videtur absurdum. ¶ Sed eiusdem potestatis est facere indulgentias et excommunicare: sed aliquis non potest excommunicare seipsum: ergo nec indulgentie quam facit particeps esse potest. ¶ Sed contra: quia tunc esset ipse peioris conditionis quam alii si ipse non posset uti thesauro ecclesie quem alius dispensat.

¶ Respondeo dicendum ad primam quod quidam dicunt indulgentias valere etiam existentibus in peccato mortali: non quidem ad dimissionem pene: quia nulli potest dimitti pena: nisi cui iam dimissa est culpa: quia non est consecutus operationem dei in remissione culpe non potest consequi remissionem pene a ministro ecclesie neque in indulgentiis neque in foro penitentiali: valet tamen eis ad acquirendum gratiam. Sed hoc non videtur verum: quia quamvis merita illa que per indulgentiam communicantur possent valere ad merendum gratiam: non tamen propter hoc dispensantur: sed determinate ad remissionem pene: et ideo non valent existentibus in mortali: et ideo in omnibus indulgentiis fit mentio de vere contritis et confessis. si autem fieret communicatio per hunc modum: facio te participem meritorum totius ecclesie vel unius congregationis vel unius specialis persone: sic posset valere ad merendum aliquid illi qui est in peccato mortali: ut predicta opinio dicit. ¶ Et per hoc patet solutio ad primam.

¶ Ad 2m dicendum quod quamvis sit magis indigens qui est in peccato mortali: tamen est minus capax.

¶ Ad 2m quod dicendum quod tam secularibus quam religiosis valent indulgentie dummodo sint in charitate et serviant ea que per indulgentias indicuntur: non enim religiosi sunt minus adimplentes meritis aliorum quam seculares. ¶ Ad primum ergo dicendum quod quamvis religiosus sit in statu perfectionis: tamen ipse sine peccato vivere non potest: et ideo si aliquis per peccatum aliquod commissum sit reus alicuius pene potest per indulgentiam ab hoc expiari: non enim est inconveniens si ille qui est simpliciter superabundans aliquid tempore indigeat: et quantum ad aliquid: et sic indiget supplemento quod subleveretur. unde dicitur Gal. 6. Alter alterius onera portate. ¶ Ad 2m dicendum quod per indulgentias non debet dissolvi regularis observantia: quia religiosi magis merentur religionem suam servando quantum ad premium vite eterne quam indulgentias exquirendo: quamvis minus quantum ad dimissionem pene: quod est minus bonum: nec iterum per indulgentias dimittuntur pene iniuncte in casu: quia in casu agitur forum quasi iudiciale magis quam penitentiale. unde et si sacerdotes capitulum tenent: sed absolvitur a pena iniuncta vel debita pro peccato in foro penitentiali.

¶ Ad 3m quod dicendum quod non existente conditione non consequitur illud quod sub conditione datur. unde cum indulgentia detur sub hac conditione quod aliquis aliquid faciat vel det: si illud non exerceat indulgentiam non consequitur. ¶ Ad primum ergo dicendum quod hoc intelligitur quantum ad premium essentiale: sed non quantum ad accidentalia alia premia: sicut est dimissio pene vel aliquid huiusmodi. ¶ Ad 2m dicendum quod opus proprium potest quis applicare per intentionem cuicumque voluerit. et ideo potest pro quocumque vult satisfacere: sed indulgentia non potest applicari ad aliquem: nisi ex intentione eius qui dat indulgentiam. et ideo cum ipse applicet ad facientem vel dantem: hoc autem illud non potest ille qui facit ad alterum hanc intentionem transferre: si tamen fieret sic indulgentia ille qui facit vel pro quo fit habeat tantam indulgentiam: valeret ei pro quo fit: nec tunc iste qui facit hoc opus daret alteri indulgentiam: sed ille qui indulgentiam sub tali forma facit.

¶ Ad 4m quod dicendum quod indulgentia debet ex aliqua causa dari ad hoc quod aliquis per indulgentiam ad aliquem actum provocetur qui in utilitatem ecclesie: et in honorem dei vergat: [illegible] ecclesie utilitatis propagatione: et honoris divini propagandi est commissa non habet causam ut seipsum ad hoc provocet. Unde non potest facere indulgentiam sibi tali: sed potest vel indulgentie quod pro aliquo facit: quia aliquis subest causa faciendi. ¶ Ad primum ergo dicendum quod actum iurisdictionis non potest aliquis in seipsum exercere: sed ex quo auctoritate iurisdictionis tantum aliquis potest etiam [illegible] tam in temporalibus quam in spiritualibus: sicut etiam sacerdos sibi eucharistiam accipit quam aliquis dat: et ita etiam episcopus potest accipere sibi suffragia ecclesie que aliquis dispensat: quantum effectus immediatus est remissio pene per indulgentias: et non iurisdictionis. ¶ Ad 2m patet solutio ex dictis. ¶ Ad 3m dicendum quod excommunicatio proferri per modum sententie quam nullus in seipsum ferre potest: ergo in iudicio non potest idem esse iudex et reus indulgentia autem non per modum sententie datur: sed per modum dispensationis communis quam homo potest facere ad seipsum.

¶ Bene certum: loquitur de certitudine coniecture non de certitudine scientie: quia nemo scit utrum sit dignus odio vel amore. Ecclesiastes 9. ¶ Arbitrii libertatem querit: liberam electionem: ut Deus non dimittat peccatum: quia non potest peccare: sed quia non vult deum offendere etiam si posset: quia etiam in tarde penitentibus quandoque contingit: ut dicitur. ¶ Horrendum est incidere in manus vel verum est quantum ad statum future vite: ubi habet locum principaliter iustitia: quia in hac vita ubi est locus misericordie verum est: quod dicitur 2. Reg. viii. Melius est mihi incidere in manus dei quam in manus hominis. ¶ Si enim semper viveret semper peccaret: semper in peccato permaneret: quia de se non posset a peccato liberari cum sit spiritus vadens et non rediens: non quod semper actum peccati exerceret. ¶ Statim ut conversus fuit paradisus ingredi meruit: hoc non est intelligendum de terrestri: ut quidam dicunt: quia possessio Christi reducit ad illum paradisum: sed ad celestem: qui quidem paradisus potest accipi dupliciter. Ex gloria fruitionis: et sic statim moriens in paradiso fuit vel quantum ad locum glorie convenientem: et sic nullus intrante ante ascensionem. ¶ Non est imponenda in articulo mortis penitentia innotescenda: quia per hoc quod imponitur aliqua penitentia alicui obligatur ad illam faciendam: nullus autem debet ad aliquid obligari: quod non potest facere: sed est innotescenda: ut perveniret per amicos et elemosynas expiari: et ut eius complende propositum habeat si evadat: et confortandus ex divina misericordia ne in desperationem cadat.

¶ Non enim debet presbyter tamen hoc intelligendum est de ligato ab episcopo per excommunicationem: vel de agente penitentiam solentem. ¶ Huius consecratio per presbyterum fieri valeat consulto episcopo: hoc est de iure communi: quia solus episcopus qui sunt vice sponsi gerentes competit desponsari uni viro virginem castam exhibere Christo: unde non debet loci: sed fuit ex aliqua dispensatione factum in aliquo loco: vel loquitur de benedictione viduarum que per presbyteros fieri valet.

¶ De peccatis que post hanc vitam dimittuntur. ¶ Distin. XXI. a

Solet etiam queri utrum post hanc vitam aliqua peccata remittantur. Quia aliqua post hanc vitam remittantur Christus ostendit in evangelio: ubi ait. Qui peccaverit in spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc seculo: neque in futuro. Ex quo datur intelligi: sicut sancti doctores tradunt: quod quedam peccata in futuro dimittentur. Quedam enim culpe in hoc seculo relaxantur: quedam vero pene etiam in futuro: que quidem post mortem gravantur: sed dimittuntur si digni sunt: si bonis actibus in hac vita meruerunt ut dimittantur eis. De illis etiam qui edificant lignum: fenum: stipulam: dicit Augustinus quod ignem tribulationis transitorie invenient cremabilia edificia que secum portaverunt cremantem.

sit enim sic. Post istius vite corporis mortē do-
nec de igne purgatorio veniat ad diē dānatōis
et remuneratōis: in hoc tēporis intervallo spūs
defunctorum q edificauerunt lignū: fenū: stipulā:
huiusmodi ignē dicant pperi: quē alij nō sentiūt
qui huiusmodi edificia portauerunt vt inveniāt
ignē trāsitorie tribulationis venialia ocremantē:
nō redarguo: qr forsitā verū ē. Sed qr dicit sal-
uus erit: quasi p ignē: contēnit ille ignis. Grani-
or tñ erit ignis ille: qʒ quicqd pōt homo pati in
hac vita. Hic apte insinuat q illi qui edificāt: li-
gnū: fenū: stipulā: qdā cremabilia edificia. i. ve-
nialia pctā secum portant: q in igne emendato-
rio cremant. Unō constat quedaʒ venialia pec-
cata post hanc vitam deleri.

¶ Qr alij citius alij tardius purgant in igne. b

In illo aūt igne purgatorio: alij tardius: alij citius purgant sm q ista peritura magis vel minus amauerūt. Unō Aug. Post hāc vitā incredibile nō ē: nōnullos fideles p ignē quēdaʒ purgatoriū: q̄to magis minusue bona peritura dilexerūt: tāto tardius citiusqʒ saluari. Unō nō frustra illa tria dixit apls. lignū: fenū: stipulā: q illi edificant: q et si aliena nō rapiūt: rebus tñ ifirmitati cōcessis aliqua dilectōe inherēt. Qui sm suos amandi modos vel diutius vt lignū: vel minus: vt fenū vel minimū: vt stipula: ignē sustinebūt. Qui vero supedificāt aurū: argētū: lapidē pciosum. de vtroqʒ igne securi sunt: nō solū de illo eterno: q cruciaturus ē impios i eternū: sed et de illo emēdatorio quo purgabunt qdā saluādi.

¶ Oppositio. c

Hic obijci pōt: si per lignum: fenū: stipulā venialia intelligit peccata: et nullus adeo pfectus est q venialr nō peccet. Ergo q edificant: aurū: argentuʒ: lapidem pciosum: edificāt etiā lignū: fenū: stipulā: ergo p ignē trāsibūt. Ad qd dicimus: qr nō ois qui venialr peccat: lignū: fenū: stipulā edificat: sic ecōuerso. nō ois qui cōtemplat deuʒ: et diligit pximū et opa bona facit: edificat aurū argētū: lapidē pciosum: et tñ in auro intelligit ɔtemplatio dei: in argento dilectio pximi: in lapide pcioso bona opa. Sʒ illi q edificant lignū: fenū: stipulam: deū ɔtemplant et pximū diligunt: et opa bona faciūt: nec tñ edificāt aurū: argētū: lapideʒ pciosum. Hec. n. edificat qui sic illa tria fac: vt cogitet q̄ sunt dei: et quō placeat deo: nō mundo. Lignū vo et fenū et stipula: accipi pūt secularium rerum q̄uis licite ɔcessarum tales cupiditates: vt amitti sine animi dolore non possint. Hec ergo edificat is q cogitat q̄ mundi sunt: et quō placeat mundo q circa diuitias suas quodāmodo carnali affectu tenet: et tñ et eis multa bñficia fac: nec p eis aliquid fraudis vel rapine molit. Ex eis ergo pʒ q nō idē hō sit hec et illa edificat. illa. n. edificatio pfectorum tñ ē: q nō cogitāt placere mūdo: sʒ tñ deo: q et si venialr aliqñ peccāt: feruore tñ charitatis ita absumit i eis pctm sic gutta aque i camino ignis. et ideo nunq̄ secuʒ portāt cremabilia. Hec aūt iferior: edificatio minorum ē: qui nō tñ deo: sʒ et mundo placere cogitāt: deū tamē pponunt. Si vo mūdum pponerēt: nō supedificarēt: sʒ destruerēt fundamētū. Affectōes ergo carnales qbus dediti sunt domibus: ɔiugibus: possessionibus. ita vt nihil pponāt xpo: illis tribus significant que i mētes pfectorum nō cadūt: et si alia venialia admittāt. In cordibus vero minorum iterdū durāt vsqʒ in finē: q cū talibus edificijs trāseūt: sʒ dissoluentur i igne. Ipsi vero merito fundamēti salui erunt: grauissimā tñ penaʒ sentient. Ex quo appet quātaʒ hic misericordiā exhibʒ deus et quātam ibi exerceat seueritatē cuʒ pro eodē pctō multo grauius ibi puniat q̄ hic.

¶ Opinio quorundam cum obiectiōe. d

Sed forte dices illud eē accipiēduʒ de pena pctī: nō de ipso pctō. q Greg. dic q̄dā leuia i futuro dimittēda. Si. n. verā pniaʒ habuerit qs. pctā oia dimissa sunt ei: sʒ pena forte remāsit. Ideoqʒ si vere penitēs obijt sine pctō trāsijt. Si aūt vere penitēs nō ē i obitu: maculā portat q̄ nūq̄ delebit. Qui vo edificat lignū: fenū: stipulā vere penitet: qr bonus ē: et charitatē hʒ: et in charitate de hac vita trāsit: ergo sine pctō trāsit: nō sequit. Verū quidē ē qr bonus ē et charitatē hʒ et vere penitet: et tñ cū veniali peccato trāsit: qd nō deleuit pnia. Pnia. n. nō delet nisi pctm illud qd deserit homo. Tale aūt pctm sepe in hac vita nō relinquit ab homine: et tñ vere penitēs ē: et si nō de oibus venialibus peniteat. Pōt. n. quis de omni mortali et de omni veniali penitē excepto vno vl pluribus venialibus qdē. Sicut hʒ quis charitatē et vnū vl plura venialia. Quod de criminalibus nullatenus eē pōt. Est. n. aliqs bonus charitatē habēs: sʒ adhuc quodā cupiditatis effectu amans hec secularia. Talis si subita morte opprimit: in illo terreo affectu mortuus est. et tamē saluabit: a quo non se hic absoluit: ergo post hanc vitā ab illo purgabit. Constat ergo qdaʒ peccata: sed leuia post hanc vitā dimitti. Si vo de pena peccati illud intelligi voluissent auctores: cur magis cōmemorassent leuia q̄ grauia: cum etiam grauiuʒ pena hic iexpleta post hāc vitam restet?

¶ De gñali confessione quid psit. e

Post hec cōsiderandū ē qd psit cōfessio illa vbi singula pctā q quisqʒ fecit nō exprimunt. Sane dici pōt: q oia criminalia semel saltē opʒ in cōfessiōe exprimi nisi aliqua a mēte exciderint. Sʒ qr nemo delicta intelligit oia: gñalr saltē ea ɔfitē quoruʒ memoriā nō habes: et sic nihil celasti de sceleribus tuis. Venialia vo qr innumerabilia sūt sufficit gñalr ɔfiteri: nisi aliqua sint frequenter iterata: pfectius est tñ etiā illa exprimere si vales. Ideoqʒ quotidie gñaliter fit cōfessio in ecclesia p venialibus. s. pctis q̄ quotidie admittimus: et p illis mortiferis quorum noticiaʒ nō habemus. Unō Aug. Veritatē dicit deo penitēs qñ nihil illi de cōmissis sceleribus celat: non q et si volūtate celauerit: deus ignoret: sʒ veritatē sibi dici vult ab eo vt veniā consequat. Si vo mēte aliqua exciderint: cōfitet veritatē deo cū gñaliter dixerit. Deus qui nosti occulta cordis et opa mea et delicta a te non sunt abscondita: quibus veniam largiaris pcor: et hec ē veritas ɔfitētis quā diligit deus. Unō. Ecce. n. vitatē dilexisti. Hic insinuat q gñalis ɔfessio etiaʒ mortalia delet quorum intelligētia non habetur.

¶ Nemo confiteat pctā q̄ non fecit. f

Sicut aūt penitēs celare non debʒ peccatum suum: qr superbia est: ita nec humilitatis causa fateri se reuʒ illius qd se non cōmisisse nouit: qr incauta est talis humilitas et peccatorē constituit. Unō Augu. Cum humilitatis causa mētiris: si non eras peccator: antequā mētireris mētiēdo efficeris quod vitaras. Veritas in te nō est nisi ita te dixeris peccatorē vt etiā esse cognoscas. Veritas aūt ipsa est vt qd es dicas. Naʒ quomodo est veritas vbi regnat falsitas?

¶ De pena sacerdotis qui peccatum publicat confitentis. g

Caueat aūt sacerdos ne pctā ɔfitētiuʒ alijs pdat: alioqn deponat. Unō Gre. Sacerdos añ oia caueat ne de his q̄ ei ɔfitent pctā alicui recitet: nō ppinquis: nō extraneis: nec qd absit p aliquo scandalo. Nam si hoc fecerit deponat et omnibus diebus vite sue ignominiosus pegrinādo pergat. Quod vo dictū est vt penitēs eligat sacerdotē scietem ligare et soluere: videtur contrariuʒ ei quod in canonibus repitur: vt nemo. s. alterius prochianū iudicare pūmat. Sʒ aliud est fauor: vel odio proprij sacerdotis ɔtemnere: qd canones phibēt: aliud cecū vitare qd vrbanus face monet: ne si cecus cecum ducat ambo in foueā cadant. Aūt. n. Urbanus scds. Placuit: vt nulli sacerdotum deinceps liceat quēlibʒ cōmissuʒ alteri sacerdoti ad pniam suscipe sine eius consensu: cui se primo commisit: nisi pro ignorantia illius cui primo confessus ē. Qui vo contra hoc facere temptauerit gradus sui periculo subiacebit.

Postq̄ determinauit magister de tēpore pnie: hic mouet quasdam qōnes ɔ determinata: et eas soluit. Et diuidit in partes duas. In pma mouet qōnes circa tpa pnie. In secūda circa ɔfessionē que a penitētibus regrit: ibi. Post hoc ɔsiderādū est et c. Prima in tres. in pma mouet qōnē circa determinata [illegible] ad finē vite dat: et cū oia per pniam in hac vita dimittantur pctā: igitur vtrum post hāc vitam aliq̄ pctā dimitti possint. scdo determinat veritatē fm auctes sanctorum ibi. Et aliq̄ post hāc vitam et c. in tertia refellit quorūdā rñsionē ad auctoritates inductas ibi. Sʒ forte dices et c. Circa scdm duo facit. pmo determinat veritatē questionis mote. scdo ex veritate determinata quādam dubitationē mouet. ibi. Hic obijci pōt si per lignum et c. Circa pmū duo facit. pmo ostēdit q post hāc vitā aliq̄ pctā dimittuntur i purgatorio. scdo ostēdit q qdam citius qdam tardius a peccatis ibi purgantur: ibi. In illo aūt igne et c. ¶ Post hoc aūt cōsiderandum et c. hic mouet qōnes circa determinata pus de ɔfessione: et pmo ex parte ɔfitētis. scdo ex parte [illegible] ɔfessionem audit ibi. Caueat aūt sacerdos et c. Circa pmum duo querit: pmo vtrum qs debeat singula pctā ɔfiteri q̄ fecit. scdo vtrum debeat ɔfiteri que nō fecit: ibi. Sicut aūt penitēs et c. ¶ Caueat aūt et c. hic etiā duo determinat ex pte ɔfessionis. pmo vt pctā celet. [illegible] sacerdos ɔfessionē [illegible] audiat ibi. Qd vo dcm ē et c.

Hic est triplex qō. ¶ Pma de purgatorio. ¶ Scda de cōfessiōe generali. ¶ Tertia de sigillo ɔfessiōis quo pctā celantur. ¶ Circa pmū queruntur tria. pmo de ipso purgatorio. [illegible] de ligno feno et stipula q̄ in purgatorio purgant. [illegible] de effectu purgatorij.

Ad primum sic pcedit. vr q purgatoriū nō sit post hāc vitā. Apoc. 14. dr. Beati mortui q in dno moriuntur amodo iā dicit spūs vt requiescant a laboribus suis: sʒ hi q in dno moriūtur nō manet aliquod purgatorius labor post hāc vitam: nec illis q non in dno moriuntur: qr illi purgari nō pñt: ergo purgatoriū post hāc vitam nō est. ¶ [illegible]

ad p̄fectionē q̄ sunt in paradiso nō est aliq̄d q̄ illi aut
le diligunt nec ipse p illos qui sunt in inferno q̄ illa pecca
ta dimisit nō potē p̄ boc vitā hāc aliq̄s a peccatis nō dū
absolut⁹ qui solus pōt: et tales charitatē dat⁹ et fine qua nō
fit peccat⁹ p remissionē q̄ maxima delicta operat charitas.
Primū ad ꝛ̄ad mortem eternā nō deuenit⁹ q̄ q̄ vult
terrena: nec nō mortē eternā. Ja. v. nec ad gloriā ido
neus nihil inquinans ingredit⁹ in eā. Apoc. xxi. Nihil ergo purgatorio restat post hāc vitam. ¶ P.
Greg. milium⁹ dicit. Scalapsus ipe amico ꝗdenarius in
hac vita purgare peccata minus potuerit post transitum
p̄ purgatorium ignē ꝛ̄ualiter expedit. ergo post hāc
vitam restat aliq̄s purgatio.

¶ Ulter⁹ vī q̄ sit aliq̄ locꝰ q̄o ale purgent⁹: et quo dāna
ti puniant⁹: q̄ pena dicit⁹ p̄ eterna: vt ps Mattb. xxv.
Ibūt hi in supplicium eternū⁹ purgatoriꝰ ignis est tpalis: vt il
lud scriptū est. Ignis purgatorius tpalis est. ¶ Sz
ea esse deficit. ¶ P. pena illorum nolūt plurib⁹ nolb⁹: vt I
sa. Ignis nr̄ deuorat ipsa pcella: et ipsa purgatoriꝰ si
nō vno nolūt loco. Lignis: et ligne: et eodē loco puniunt.

¶ P. Dog. de fō vic. dicit. Probabile ē q̄ in his locis pu
niant⁹ ī q̄bus cōmiserāt culpā. Greg. etiā in dialo. narrat q̄
Bernard⁹ ꝗdam⁹ cepam⁹ pulcariū qui in balneis purgabā
tur. ī loco illorum ī purgat⁹ est. ¶ modo. ¶ Sz
Ja. et Greg. dicit q̄ sicut sub eodē igne aur⁹ rutilat ⁊ pa
lea fumat⁹ sub eodē igne peccator⁹ cremat⁹ ⁊ electⁱ pur
gat⁹. ergo idē est ignis purgatoriꝰ ⁊ infernⁱ: ⁊ sic ī eodē loco sūt.

¶ Ad hanc patros ad aduersus ipsi sacrūt in loco vigua
ri q̄ sit locus in quo nūc purgant⁹ aie post mortem: q̄ nō
erat ibi aliqua pena sensibilis: q̄ locus ille erat subtus i
ferno vel idē q̄ in infernalibus ebullus ad limbū defcen
dens nō discrete ad inferos ocl̄ad̄se: ergo ⁊ purgatoriū
est in eodē loco vel ingrē infernum.

¶ Ulter⁹ vī q̄ pena purgatoriꝰ nō ex̄cedat oēs penā tem
poralē hui⁹ vite: q̄ sic⁹ n. aliq̄d est magis p̄ssum: sic⁹ ma
gis affligit: sic⁹ ⁊ sic⁹ leuissima babeat: sī corp⁹ est magis p̄ssi
bil q̄ alia: ergo ꝰ ⁊ p̄ssibilitatē q̄ ⁊ p̄fectē ad ignē agit⁹: tū q⁹ ho
mō magis q̄ est subcpibilis ignis agēdis q̄ de alis sī pōt ci
cius maior est pena qui corp⁹ patit⁹ in hoc mūdo q̄ pēa q̄
alia purgat⁹ post hāc vitā. ¶ P. pena purgatorij directe ordi
natur ꝰ venialiū: venialib⁹ cū sint leuissima pena leuis
sima pena debet ꝑ fm mēsurā debiti sit plaga p̄ modum:
q̄ pena purgatorij est leuissima. ¶ P. reat⁹ cū sit effectus
culpe nō intendit nisi culpa intendat: ꝰ in illo cui ī culpa
venialis est nō pōt culpa intendi: ꝰ in eo cui culpa mortalis
remissa est. p quo nō plene sanificat reat⁹ nō crescit: i mor
tuis in hac vita nō erat ei reat⁹ respectu grauissime pene:
q̄ pena qui patit⁹ post hāc vitā nō erit ei grauior q̄ pena
illi⁹ vite. ¶ Sz ꝰ cit q̄ Aug. dicit in quod ī sermōe. Ille
ignis purgatorij durior erit q̄ quicq̄d in hoc seculo pena
rī quisquā sentire aut videre aut cogitare q̄a pōt. ¶ P. dicto
pēa est vlior ⁊ ro maior: sed ala separata tota pena: cum
sit simplex: nō erit. ita est de corpore: q̄ illa pēa q̄ est alie
separate est maior: omni pena q̄ corpus patit⁹.

¶ Ulter⁹ vī q̄ illa pena sit volūtaria: q̄ illi q̄ sūt ī purga
torio merit⁹ eoꝝ bñt. ꝰ ⁊ recte⁹ do credim⁹ vt q⁹ volūtarie
sibi vulnerā tulit ꝑdamnet: vt Amb. sup. ꝰ cū ea velit eos
punirī q̄ illam pēnā volūtarie sustinēt. ¶ P. solū sapiēs
vult illud fieri q̄ nō pōt puenire ad finē intētum: sed illi
qui sunt in purgatorio scūt se nō posse puenire ad gloriā:
nisi pena puniātur: ꝰ velit puniri. ¶ Sz nullus pōt libe
rari a pena q̄ volūtarie sustinet: sed illi qui sunt in pur
gatorio penam liberaliter sustinent ꝑ per multa q̄ in dialogo
leguntur: q̄ nō sustinēt illā penam volūtarie.

¶ Ulter⁹ vī q⁹ sit purgatorio q̄ demones puniant⁹: q⁹ st
cut ibi⁹ vii. 44. vedit magi. Jhūs babebūt tormentū ꝑpe

rum aquas baburris lentorum in eulpa sed demones sciūt
ad culpā nō solū mortalē: ⁊ etiā venialē q̄ aliud nō pec
cant ī purgatorio ipsi alias ꝑ petis venialib⁹ torqebūt.
¶ P. purgatio a pena ꝑcit iustus ⁊ hac vita ⁊ post hāc
vitā: ⁊ hac vita purgāt⁹ ꝑ penas a diabolo illatas: sed ꝑ
de Job. dicit post hāc vitā punit⁹ a demonibus purgat⁹.
¶ Sed ꝰ animā di est vt qui de aliquo triūphant ei tribu
ant post triūphū: sed illi q̄ sunt in purgatorio de demōe
triumphauerūt sine peccato mortali decedētes: ergo nō
subiacēbunt eis puniēdi per eos.

¶ Rādeo dēm ad ꝑ⁹ q⁹ ꝗ illis ꝗ. determinata sit q
titas pēe purgatorij: esse post hāc vitā. sī ꝰ ꝗ tanta
nē delecta culpa ⁊ tollit: et toto reat⁹ penē nec ēt semp ve
nialia dimissis mortalib⁹ tollūt: ⁊ iudicia dei de ligno ve
pēnis ꝙ penā debitā ordinet: os q̄ ille ꝙ post ꝑriedem de
cedit: ⁊ absolut⁹ ꝰ an satisfactiōem debitā ꝙ post
hāc vitā punit. ⁊ ō illi qui purgatoriū negāt ꝰ vinā iusti
cā loquunt⁹: ꝰ ꝙ hoc erroneū ē: ⁊ a fide alienū. vñ Greg.
nissen⁹ post ꝑdicta vba subiūgit. Hoc ꝑdicamus ꝙ
tenim⁹ fulciente: ita credimus: hoc etiā vbis ecclia tenet ꝙ
dicta exponit: vt a petis solūtur⁹ q̄ nō pōt nisi de il
lis ꝙ sūt ī purgatorio intelligi: ecclie aūt auctoritati q̄ cūq
resistit hereſis incurrit. ¶ Ad ꝑ⁹ q̄ dēm ꝙ auctoritas illa
loq̄t de labore opatōis ad meredū: nō mereda: ⁊ nō de
labore passiōis ad purgādū. ¶ Ad ꝰ dēm ꝙ malū sibi
cūm ꝑfect⁹ fuerit singularib⁹ defectib⁹ subiacet: sed bonum
ex vna causa ꝑfecta ꝑfacit: vt Dio. dicit. ⁊ nō q̄libꝫ defe
ctus impedit a ꝑfectōe boni: sed nō q̄libꝫ bonū impedit
etus impedit a ꝑfectōe boni: sed nō q̄libꝫ bonū impedit
ct

ter quod non mortaliter sed veniali peccat sicut qui aliquid
[illegible] docet vel aliquis motus inanis gloriae eis insurgit.
Ut dicendum quod loquitur secundum eundem modum sicut Dicere.
¶ Ad 2um dicendum quod aurum argentum et lapis preciosus et li-
gnum et fenum et stipula possunt dupliciter exponi. Uno modo
ita quod quaelibet bona opera dicantur aurum argentum et lapis pre-
ciosus et quaelibet venialia dicantur lignum fenum et stipula et sic
est dubium quod idem edificat utraque sed quidam dicunt et hoc est
dum illa edificare secundum quod eis magis illibet sicut etiam actui
a contemplatione distinguunt quamvis contemplatio aliquid agat
et actus aliquid contemplent aliquid. Alio modo ita quod aurum
argentum et lapidem preciosum intelligantur solum opera perfectorum et
per lignum fenum et stipulam impedimenta intelligantur venialia
eorum qui sollicitudinem de rebus temporalibus gerunt non soli deo va-
cantes et hic patet quod non sit idem qui utraque edificat quia imperfecti
etiam bona opera faciunt et obscurantur ex sollicitudinibus huius mun-
di et claritatem auri ac. et lapidem non habent et similiter perfecti etiam
si aliquid venialia habeant tamen ex fervore charitatis in eis consu-
mantur et ex sollicitudine continua quam de purgatione ipsa
habent et ideo non dicuntur ea superedificare quia in eis habitua-
liter non manent et tales securi sunt quia nihil est in eis purga-
bile. ¶ Et secundum hoc patet solutio ad obiecta.
¶ Ad 3um dicendum quod culpa non potest ordinari nisi per penam
quia deus nihil ordinatum relinquit ideo nunquam culpam sine
pena dimittit in illis autem qui damnantur non potest aliqua
culpa dimitti nec aliquis reatus tolli cum careat charita-
te per quam et culpa purgatur et reatus tollitur et ideo culpa
venialis in eis semper manebit vel reatus eius si etiam ante
peccatum mortale veniale dimissum fuisset quantum ad cul-
pam manente reatu et propter hoc eternaliter damnati de ve-
nialibus punietur. ¶ Ad primum ergo dicendum quod peccatum mor-
tale meretur penam eternam inquantum gratiam tollit et a deo
eterno separat et secundum hoc in infinitum distat a veniali illo
ergo qui gratia caret et a deo in perpetuum separatus est per
accidens veniali eterna pena debet ratione subiecti quae per
se debet mortali. ¶ Ad 2um dicendum quod non est ibi aliqua perso-
narum acceptio quia iniusto est gratia cuius virtute culpa eius
purgatur vel reatus qua carent damnati et ideo eorum culpa vel
reatus per penam expiari non potest et sic patet quod venialia
per accidens habent mortalibus adiuncta in damnatis quod non
sunt lignum fenum et stipula.

Ad tertium sic procedit. Videtur quod per penam purga-
torii non expiet peccatum veniale quo
ad culpam quia super illud 4. Job. 5. Est petrum ad mortem etc.
dicit glo. Quod in hac vita non corrigit frustra post mortem
eius venia postulat ergo nullum petrum post hanc vitam quo ad
culpam dimittitur. ¶ Ad 1um eiusdem est labi in peccato et a
peccato liberari sed anima post mortem non potest peccare ve-
nialiter ergo nec a peccato veniali absolvi. ¶ Ad 2um Grego.
dicit quod talis in iudicio quisque futurus est qualis de corpo-
re exiit quia lignum ubi ceciderit ibi erit. Ecclesiastici 11.
Si ergo aliquis in hac vita exit cum veniali in iudicio cum
veniali erit et ita per purgatorium non expiatur a culpa ve-
niali aliquis. ¶ Ad 3um dicendum est quod culpa actualis non
deletur nisi per contritionem sed post hanc vitam non erit con-
tritio quae est actus meritorius quia tunc non erit meritum
neque demeritum cum secundum Damas. Hoc est hominibus mors
quod angelis casus. ergo post hanc vitam non dimittitur in
purgatorio veniale quo ad culpam. ¶ Ad 4um veniale non est in
nobis nisi ratione fomitis unde in primo statu Adam veniali-
ter non peccasset ut in 2. li. dist. 21. dictum est sed post hanc
vitam in purgatorio non erit sensualitas fomite corrupto in
anima separata quia fomes dicitur lex carnis. Ro. 7. ergo non
erit ibi venialis culpa et ita non potest expiari per purgatorium
ignem. ¶ Sed contra est quod Grego. dicit in 4. Dial. et
Aug. de vera penitentia quod quedam culpe leves in futuro
remittuntur nec potest intelligi quo ad culpam quia sic omnes
culpe quantumcumque graves quantum ad reatum pene per
ignem purgatorium expiantur ergo venialia quantum ad
culpam purgantur per ignem purgatorium. ¶ Ad 1um Cor. 3. per
lig. fe. et stip. ut dictum est venialia intelliguntur sed lignum
fe. et stip. per purgatorium consumuntur ergo ipse venialia
culpe post hanc vitam remittuntur.
¶ Ulterius videtur quod ignis purgatorius non liberet a reatu
pene quia enim purgatio respicit feditatem sed pena non im-
portat aliquam feditatem ergo ignis purgatorius non liberat
a pena. ¶ Ad 2um contrarium non purgat nisi per suum contrarium
sed pena non contrariatur pene ergo per penam purgatorii non
purgatur aliquis a reatu pene. ¶ Ad 3um Cor. 3. super illud
Saluus erit sic tamen etc. dicit glo. ignis iste est tentatio tribu-
lationis de qua scriptum est. Vasa figuli probat fornax etc.
Eccl. 27. ergo homo expiatur ab omni pena per penas huius mun-
di saltem per mortem quae est maxima pena et non per purga-
torium ignem. ¶ Sed contra pena purgatorii est gravior quam pena
quaelibet huius mundi ut dictum est sed per penam satisfacto-
riam qui aliquis in hac vita sustinet expiatur a debito pene ergo
multo fortius per penam purgatorii.
¶ Ulterius videtur quod ab illa pena unus non liberetur alio citius
quanto enim gravior est culpa et maior reatus tanto acer-
bior pena imponitur in purgatorio sed quae est proportio pe-
ne acerbioris ad culpam gravioris eadem est proportio pene
levioris ad culpam levioris ergo ita cito liberatur unus a
pena illa sicut alius. ¶ Ad 1um inaequalibus meritis addantur
inaequales retributiones et in celo et in inferno quantum ad
durationem ergo videtur esse similiter in purgatorio. ¶ Sed
contra est similitudo apostoli qui differentias venialium per
li. fe. et sti. significavit sed constat quod lignum diutius manet
in igne quam fenum et stip. ergo unum peccatum veniale diutius
punitur in purgatorio quam aliud.
¶ Respondeo dicendum ad primum quod quidam dixerunt quod post hanc vi-
tam non dimittitur aliquod petrum quo ad culpam et si cuius mor-
tali culpa quis decedat damnatur et remissionis capax non est non
autem potest esse quod cum veniali decedat sine mortali quia ipsa gratia fi-
nalis culpam purgat venialem. veniale enim petrum contingit ex hoc
quod aliquis Christum habens in fundamento minus aliquod
temporale diligit qui quidem excessus ex concupiscentie corru-
ptione contingit. unde si gratia omnino concupiscentie corruptionem vin-
cat sicut in beata virgine fuit non manet aliquis locus venia-
li et ita cum in morte omnino diminuatur et annihilet ista concu-
piscentia potentie anime totaliter gratie subiciuntur et veniale
expellitur. Sed hoc opinio frivola est et in se et in causa sua in
se quidem quia dictis sanctorum et evangelii adversantur quae non
possunt exponi de remissione venialium quantum ad penam
ut magister in littera dicit quia sic tam levia quam gravia in fu-
turo dimittuntur. Grego. autem leves culpas tantum post hanc
vitam remitti perhibet nec sufficit quod dicunt quod hic dici-
tur spiritualiter de levibus ne putetur nihil grave pro eis nos
passuros quia remissio pene magis aufert gravitatem pe-
narum quam ponat quantum ad causam autem frivola apparet quia
defectus corporalis qualis est in ultimo vite non aufert concu-
piscentie corruptionem vel diminuit quantum ad radicem
sed quantum ad actum sicut patet etiam de illis qui gravi-
ter infirmantur nec iterum tranquillat potentias anime
ut eas gratie subiciat quia tranquillitas potentiarum et
subiectio earum ad gratiam est quando inferiores vires
obediunt superioribus quae legi dei condelectantur quod
in statu illo esse non potest cum actus utrarumque impe-
diatur nisi tranquillitas dicatur privatio pugne sicut etiam
in dormientibus accidit nec tamen propter hoc somnus di-
citur concupiscentiam diminuere aut vires anime tranquil-
lare aut eas gratie subdere et preterea dato quod concupiscen-
tiam radicaliter diminueret defectus ille et vires anime

subderet gratie adhuc hoc non sufficeret ad purgationem
culpe venialis iam commisse quamvis sufficeret ad vitationem fu-
turae quia culpa actualis etiam venialis non dimittitur sine actu
alio contritionis motu ut 4. di. 16. dictum est quantumcumque habitua-
liter intendat. contingit autem quandoque quod aliquis dormiens moritur in
gratia existens qui cum veniali aliquo obdormivit et talis non potest
actum contritionis habere de veniali ante mortem non potest dici ut di-
cunt quod si non penituit actu vel proposito in generali vel spirituali quod
sit versus in mortale propter hoc quod veniale sit mortale dum
placet quia non quaelibet placentia veniale facit petrum mortale
alias omne veniale esset mortale quia quodlibet veniale placet cum
sit voluntarium sed talis placentia quae ad fruitionem spectat in qua
omnis humana perversitas consistit dum rebus vitandis fruimur ut
Aug. dicit et sic placentia illa quae facit petrum mortale est actualis
placentia quia omne petrum mortale in actu consistit potest autem contingere
quod aliquis postquam veniale petrum commisit nihil actualiter co-
gitet de petro vel dimittendo vel tenendo sed cogitat forte quod
triangulus habet tres angulos aequales duobus rectis et in hac co-
gitatione obdormiat et moriatur unde patet quod hoc opinio omnino irra-
tionalis est. Et ideo cum aliquis dicit quod culpa venialis in eo qui cum
gratia decedit post hanc vitam dimittitur per ignem purgatorium
quia pena illa aliqualiter voluntaria virtute gratie habet vim expiandi
culpam omnem quae simul cum gratia stare potest. ¶ Ad primum ergo dicendum quod
glo. loquitur de petro mortali. Vel dicendum quod quamvis in hac vita non
corrigatur in se corrigitur tamen in merito quia hic homo meruit ut ibi
illa pena sit meritoria sibi. ¶ Ad 2um dicendum quod petrum veniale
contingit ex corruptione fomitis quae in anima separata in purgatorio
existere non erit et ideo non poterit peccare venialiter sed remis-
sio culpe venialis est ex gratia informata quae in purgatorio erit
in anima separata et ideo non est simile. ¶ Ad 3um dicendum quod venialia non
variant statum hominis quia neque tollunt neque diminuunt charitatem
secundum quam mensuratur quantitas gratuite bonitatis anime et ideo per hoc
quod venialia dimittuntur vel committuntur talis manet anima qualis prius.
¶ Ad 4um dicendum quod post hanc vitam non potest esse meritum respectu
primi essentialis sed respectu alicuius accidentalis potest esse quamdiu ma-
net homo in statu viae aliquis et ideo in purgatorio potest esse actus meri-
torius quantum ad remissionem culpe venialis. ¶ Ad 5um dicendum quod
quamvis veniale ex pravitate fomitis contingat tamen culpa in mente con-
sequitur et ideo est destructo fomite culpa adhuc manere potest.
¶ Ad 2um dicendum quod quamvis est debitor alicuius per hoc a debito
absolvitur quod debitum solvit et quia reatus nihil est aliud quam debitum
pene per hoc quod aliquis penam sustinet quia debebat a reatu absol-
vitur et secundum hoc pena purgatorii a reatu purgat. ¶ Ad primum
ergo dicendum quod reatus quamvis non importat feditatem quantum in se est tamen
habet ordinem ad feditatem ex causa sua. ¶ Ad 2um dicendum quod pena
quamvis non contrariet pene tamen contrariatur reatui ad penam quia ex hoc
manet obligatio ad penam quod penam non sustinuit quam
debebat. ¶ Ad 3um dicendum quod in eisdem verbis sacre scripture
latet multiplex intellectus unde et ille ignis potest intelli-
gi tribulatio presens vel pena sequens et per utramque venia-
lia purgari possunt sed quod mors naturalis ad hoc non suffi-
ciat supra dictum est.
¶ Ad 3um dicendum quod quaedam venialia sunt maioris adheren-
tie quam alia secundum quod affectus magis ad ea inclinatur et fortius in eis
figitur et quia ea quae sunt maioris adherentie tardius purgan-
tur ideo quidam in purgatorio diutius quam alii torquentur secundum quod
affectus eorum ad venialia fuit magis immensus. ¶ Ad primum ergo
dicendum quod acerbitas pene proprie respondet quantitati culpe sed diu-
turnitas respondet radicationi culpe in subiecto unde potest con-
tingere quod aliquis diutius moretur qui minus affligitur et econ-
verso. ¶ Ad 2um dicendum quod peccatum mortale cui debetur sup-
plicium inferni et charitas cui debetur premium paradisi post
hanc vitam radicantur immobiliter in subiecto et ideo quan-
tum ad omnes est eadem diuturnitas utrobique secus au-
tem est de peccato veniali quod in purgatorio punitur ut ex
dictis patet.

Quaestio. II.

Deinde queritur de confessione generali. Et circa
hoc queruntur tria. ¶ Primo utrum
virtute confessionis generalis venialia deleantur quo
ad culpam. ¶ Secundo utrum petrum mortale deleatur.
¶ Tertio utrum aliquis possit iacere tantum
in peccata quae non fecit.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod per confessionem generalem
quae fit in completorio et prima non dimittuntur
venialia confessio enim quae dimittuntur petrum est quoddam sacramentum sed
illa generalis confessio non est sacramentalis quia potest fieri etiam non sacer-
doti quod non valet ad petrum venialium dimissionem. ¶ Ad 2um confes-
sio per hoc ordinatur ad petrum dimissionem in quantum per eam petrum con-
fitentis manifestantur sed post confessionem generalem ita remane-
rent occulta petrum confitentis respectu eius cui fit confessio sicut
et prius tamen quia quamvis illa cui fit confessio non potest distinguere vo-
ces singulorum quia plures simul generalem confessionem faciunt tamen quia in illis
generalibus quae in confessione generali dicuntur non est aliquis qui non pec-
cet quod confessio generalis non valet ad dimissionem venialium.
¶ Ad 3um contritio directius ordinatur ad remissionem culpe quam confes-
sio sed contritio generalis non sufficit ad remissionem venialium quia quamvis
cum generali contritione simul stat habitualis placentia alicuius veniali quod
multo minus confessio generalis petrum venialium quod ad culpam delet.
¶ Ad 4um dicendum quod petrum non habemus nos ipsos seducimus ut
dicit 4. Jo. 1. sed aliquis qui non habet petrum mortalia frequenter confes-
sionem generalem faciunt sed quia talis confessio sufficit ad delendum ve-
nialia frequenter sunt sine petro aliquando vel esse in aliquo delicto
tam. ¶ Sed contra nihil in ecclesia frustra agitur sed post generalem
confessionem sequitur secundum usum ecclesiae oratio qua sacerdos dimissionem
petrum confitentibus precatur quod confessio generalis valet ad dimis-
sionem petrum saltem venialium. ¶ Ad 5um sacerdos accedens ad mis-
sam celebrandam confessionem generalem facit ut purius accedat.
sed hoc non esset si talis confessio non purgaret ergo pur-
gat saltem a peccatis venialibus.
¶ Respondeo dicendum quod ista est ratio quare per infusionem gratie et charitatis
petrum venialia non dimittantur quia non opponuntur charitati quantum
ad habitum sed magis quantum ad actum eius quem impediunt vel retar-
dant et ideo quando actus charitatis contra venialia dirigitur ea quasi suo con-
trario delet nec oportet quod contra singulos eorum actus charitatis feratur ad
eorum deletionem quia nullum eorum de se habet spiritualem rationem quam charita-
ti aliquo modo contrariet sed est de petris mortalibus sed omnia secundum unam
rationem disponunt ad contrarium charitatis in quantum nimis temporalibus re-
bus inhaeret. unde cum confessio generalis sit actus ex charitate proce-
dens in eo qui charitatem habet in venialia directus constat quod valet
ad venialium petrum dimissionem quantum ad culpam et quamvis quantum
ad penam tamen potest devotio confitentis adesse. ¶ Ad primum ergo
dicendum quod confessio generalis quamvis est sacramentalis et quamvis sacramentalis quidem
est quando aliquis in secreto sacerdoti confitetur quando quidem memoratur et
alia venialia in generali et tunc illa generalis confessio ex quantum habet
quod valeat ad remissionem venialium quantum ad culpam et etiam pe-
nam vel in parte vel in toto. Ex contritione confitentis ex humili-
tate confessionis et ex oratione sacerdotis in quantum est quedam persona
ex vi clavium quando autem fit publice coram multis in
ecclesia non est sacramentalis unde tunc habet efficaciam ex tribus primis et non
ex quarto et propter hoc etiam non subiungitur in prima et completo-
rio absolutio nec satisfactionis iniunctio sed solum oratio
misereatur. ¶ Ad 2um dicendum quod ratio illa procedit de confes-
sione sacramentali quae iudicium sacerdotis expectat et ideo requi-
ritur aliqualis peccatorum manifestatio. ¶ Ad 3um dicendum quod
contritio generalis sufficit ad peccatorum venialium dimissionem
quo ad culpam sed illud quod habitu retinet in effectu exclu-
ditur ab illa generalitate unde illud non delet per talem contri-
tionem neque etiam per generalem confessionem. ¶ Ad 4um dicendum
quod non fuit intentio apostoli dicere quod non sit aliquod momentum
in quo homo non sit sine peccato quo ad culpam sed quia
ista vita a nullo sine petro agitur et quia etiam dimissa culpa
reatus aliquis manet.

Ad secundum dicendū Ut q̄ dicit glo. non
[illegible] ad remissā pene mortalis
[illegible] pertinere q̄ ad culpā mortalē
[illegible] ¶ Ergo pena q̄ debetur pro confessione q̄ sit sacramenti
[illegible] ¶ Quicquid est dictum de sacramento penitentie
[illegible] ¶ Ad tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad decimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad undecimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duodecimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tertiumdecimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quartumdecimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quintumdecimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sextumdecimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septimumdecimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octavumdecimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nonumdecimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septuagesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septuagesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septuagesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septuagesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septuagesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septuagesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septuagesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septuagesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septuagesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septuagesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octogesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octogesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octogesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octogesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octogesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octogesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octogesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octogesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octogesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octogesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nonagesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nonagesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nonagesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nonagesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nonagesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nonagesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nonagesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nonagesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nonagesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nonagesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad centesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad centesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad centesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad centesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad centesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad centesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad centesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad centesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad centesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad centesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad ducentesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad ducentesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad ducentesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad ducentesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad ducentesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad ducentesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad ducentesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad ducentesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad ducentesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad ducentesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad trecentesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad trecentesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad trecentesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad trecentesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad trecentesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad trecentesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad trecentesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad trecentesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad trecentesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad trecentesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadringentesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadringentesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadringentesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadringentesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadringentesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadringentesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadringentesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadringentesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadringentesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadringentesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quingentesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quingentesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quingentesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quingentesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quingentesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quingentesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quingentesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quingentesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quingentesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quingentesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexcentesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexcentesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexcentesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexcentesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexcentesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexcentesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexcentesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexcentesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexcentesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexcentesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septingentesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septingentesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septingentesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septingentesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septingentesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septingentesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septingentesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septingentesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septingentesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septingentesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octingentesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octingentesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octingentesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octingentesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octingentesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octingentesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octingentesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octingentesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octingentesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octingentesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nongentesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nongentesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nongentesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nongentesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nongentesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nongentesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nongentesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nongentesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nongentesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad nongentesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad millesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad millesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad millesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad millesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad millesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad millesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad millesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad millesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad millesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad millesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duomillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duomillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duomillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duomillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duomillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duomillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duomillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duomillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duomillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duomillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tresmillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tresmillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tresmillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tresmillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tresmillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tresmillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tresmillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tresmillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tresmillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tresmillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quatuormillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quatuormillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quatuormillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quatuormillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quatuormillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quatuormillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quatuormillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quatuormillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quatuormillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quatuormillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquemillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquemillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquemillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquemillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquemillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquemillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquemillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquemillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquemillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquemillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexmillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexmillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexmillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexmillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexmillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexmillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexmillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexmillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexmillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexmillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septemmillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septemmillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septemmillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septemmillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septemmillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septemmillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septemmillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septemmillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septemmillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septemmillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octomillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octomillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octomillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octomillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octomillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octomillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octomillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octomillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octomillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octomillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemmillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemmillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemmillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemmillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemmillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemmillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemmillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemmillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemmillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemmillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad decemmillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad decemmillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad decemmillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad decemmillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad decemmillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad decemmillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad decemmillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad decemmillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad decemmillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad decemmillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad undecemmillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad undecemmillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad undecemmillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad undecemmillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad undecemmillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad undecemmillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad undecemmillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad undecemmillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad undecemmillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad undecemmillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duodecemmillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duodecemmillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duodecemmillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duodecemmillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duodecemmillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duodecemmillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duodecemmillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duodecemmillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duodecemmillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad duodecemmillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tredecemmillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tredecemmillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tredecemmillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tredecemmillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tredecemmillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tredecemmillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tredecemmillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tredecemmillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tredecemmillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tredecemmillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quattuordecemmillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quattuordecemmillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quattuordecemmillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quattuordecemmillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quattuordecemmillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quattuordecemmillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quattuordecemmillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quattuordecemmillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quattuordecemmillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quattuordecemmillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quindecemmillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quindecemmillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quindecemmillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quindecemmillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quindecemmillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quindecemmillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quindecemmillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quindecemmillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quindecemmillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quindecemmillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexdecemmillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexdecemmillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexdecemmillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexdecemmillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexdecemmillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexdecemmillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexdecemmillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexdecemmillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexdecemmillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexdecemmillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septendecemmillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septendecemmillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septendecemmillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septendecemmillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septendecemmillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septendecemmillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septendecemmillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septendecemmillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septendecemmillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad septendecemmillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octodecemmillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octodecemmillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octodecemmillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octodecemmillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octodecemmillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octodecemmillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octodecemmillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octodecemmillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octodecemmillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad octodecemmillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemdecemmillesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemdecemmillesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemdecemmillesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemdecemmillesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemdecemmillesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemdecemmillesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemdecemmillesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemdecemmillesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemdecemmillesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad novemdecemmillesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad vicesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad tricesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quadragesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum septimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum octavum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad quinquagesimum nonum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum primum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum secundum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum tertium dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum quartum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum quintum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum sextum dicendū q̄ sicut dictum est
[illegible] ¶ Ad sexagesimum septimum dicendū q̄ sic

C Si peccata dimissa redeãt. Di. XXII. a

Ultoꝝ multo anteo:tuamb⁹ supra fit assertũ in vera cordis ꝓtritione peccata dimitti añ ꝑfessionẽ vlꝫ satisfactionẽ:et eriã qui aliqñ in eẽmẽ relapsurus est:q̃rit̃ si post cor: dis ꝓtritionẽ ꝑfecti ꝓficerit: vel in pctiñ idez vel simile recidinerit:an pcã dimissa redeant: Cuius gẽnis solutio obscura est ꝛ ꝑplexa:aliis asserẽtib⁹:aliis ecõtra negãtibus peccata semel dimissa vlcerius replicari ad pcã. Quã vo di cit pcã dimissa redire:subdãs se mmnir eẽsti monijs. Ambro. air. Donate iuicẽ si alter in al terũ peccat:alioqn deus reperit dimissa. Si.n. in his ꝓcep⁹ fuerit sine dubio reuocabit sniam per quã misericordiã dederat:sicut i euãgelio de seruo neꝯ legit qui in ꝑcuiõ suũ ipi⁹ depẽdẽ sus est. Iré Raba. Neꝯ seruũ tradidit de⁹ tor: toribus quoadusqꝫ redderet vniuersũ debitũ q: nõ solũ pcã que post bapt̃smũ bõ egit repu rabunt ei ad pcã:sed eriã oĩa signalia que in bapt̃smo sunt ei dimissa. Item Greg. Ex dictis euãgelicis ꝓstat:q: si ex corde nõ dimittimus: qõ nos delinquiñ:t hoc rursus exigit̃ qõ nobis p pniam dimissum fuisse gaudebamus. Iré. Aug. dicit deus dimittit ꝛ dimitteret nbi:si ego prius dimisi. dimittevel postea. Nã sinon dimiserus reuocabo te:t qcqd dimiserã repli cabo te. Irez. Qui diuini beneficij oblit⁹ iuste vult vindicare iniurias:nõ solũ de futuris pec catis vemã nõ merebiñ:sẽ ẽt ꝑterita que eis fibi dimissa crederat:ad vindictã ei replicabunt.

Iré Beda. Reuertar in domũ meam ꝛc. Tu mẽdus est ille versiculus nõ exponẽdus:ne cui pa quã in nobis exmine cã credebamus:p ican: telam nos vacantes opprimat. Item quecũqꝫ enim post bapt̃sma:siue pꝛauitas hereticaseu cupiditas mundana irrupuerit:mor oĩus ꝑsternet i ima vitioꝝ. Iré aug. Redire dimissa pcã vbi fraterna charitas non est:apertissime dño in euãgelio docet in illo seruo:a quo dimissa dño debitũ petit:eo q: ille ꝑcuo suo debitũ nollet dimittere. Hoc auctorib⁹ iniunẽ q dicit pcã di missa si replicant redire simplr. Quib⁹ oppo nit. Sicꝫ ꝓ pcõ de quo penituit ꝛ idulgentiaꝫ accepit iterũ punit. nõ vi iustũ. Si punit ꝓ eo qõ peccauit ꝛ nõ emẽdauit:iustitia est aperta. Si vero requirit qõ fuerat cõdonatũ: vel iusti tia nõ est:vel iustitia est occulta. Dicit eriã dõ

qb⁹dam alia ꝑcti ꝙ ꝓpõ sacerdoti fine et⁹ licentia: fue ꝙ si fit vagabũdus vel si mutauit domicilũ certi si offꝫ si fit valentia prochiacꝙ⁹ pp musicã sacerdotis si reuertat ad ualentia vl̃ eat ad multa qnt⁹ in articulo necessitatis. Nichilõs vl̃ eat ad multa qnt⁹ in articulo necessitatis.

C Alioꝝ sententia. b

Sed q: absonum videt vt pcã dimissa iterũ imputent:placet qbusdã nemine ꝓpo ꝑcto semel dimisso iterꝫ a deo pu niri. Sed ideo dicunt dimissa redire ꝛ imputari:q: ꝓpter ingratitudinẽ ira reus ꝛ pec cato: ꝓstituit: vt añ fuerat. Si.n. qõ dimissum fuerat dẽ exigi:qz remissionis pecpe ingrat⁹ ira reus fit vt añ fuerat. Utrũqꝫ pri gõnis ꝙbati fa tiunt doctores. Idcoꝫ alicui prinõ pudicano studioso lectoꝝ iudiciũ reliquo:addõ mihi ꝛa tum fore:ac saluti ꝓpinquum:sub mensa do minoꝝ micas edere.

C Quid sit hic sacramentum ꝛ res. c

Post dicta restat inuestigare qđ i actio ne pnie sit sacrũ ꝛ res. Sacrũ enim signũ é sacre rei. Quid ergo hic signũ est:ꝛ q̃ est res sacra huⁱ⁹ signi: Quidã dicunt sacrũ hic esse qõ exteri⁹ tñ genꝰ. ſ. exte rior pnia que est signũ interioris pnie. ſ. ꝓtritio cordis ꝛ bũliatiõis. Qõ si est nõ oc̃ sacrũ eriã gelicũ id effic qõ figurat. Exterior.n. pnia non effic interiorẽ:ſz pot⁹ interior eã exteriorẽ. Sz ad B iquit illi hoc ec̃ intelligẽdũ de illis sacrũ q in nouo testamẽto istituta sunt: vt est sacrũ ba ptis̃mi:confirmationis ꝛ corꝑis xpi. Sacrũ vo pnie sicut ꝛ ꝓuigil añ tẽpus gre eriã a primor dio humani generis fuit. Utrũqꝫ.n. istitutum fuit in ꝓmissa parcẽdi⁹. Item si exterior pnia sa cramẽtum est:ꝛ interior res sacri:sequitur ꝓcedit res sacrũ q̃ sacrũ. Sed nec hoc inconuenies est. Nã ꝛ in aliis sacrũ que efficiũt qõ figurãt hoc sepe ꝓtingit. Quidã alit dicũt exteriorem pniam ꝛ interiorẽ esse sacrãm:nec vno sacrãm:sed vtrũ:vt spẽ panis ꝛ vini:nõ vno sunt sacrãm ſz vtrũ. Et sicut in sacro corpus xpi ꝛ eius in hoc sacro dicit alius ecclesiã sacrãm. Exteriorẽ pniaꝝ aliud sacrãm ꝛ rẽ. ſ. interiorẽ pniam: aliud rem ꝛ non sacrãm. ſ. remissionẽ peccatoꝝ. Interior.n. pnia:ꝛ res est sacrãm. ſ. exterioris pnie:ꝛ sacrãm remissionis peccatoꝝ:quam ꝛ signat ꝛ facit. Ex terior: quoqꝫ penitẽtia ꝛ interioꝝ signum est ꝛ remissionis peccatoꝝ.

Dostqꝫ determinauit magr de spe pnie qꝫ premisit ipsam pniam ꝙ determi nat quatũ ꝙ pinet ad effectũ ipi⁹q̃ est remis sio pcãtoꝝ. Et dicit. in pnia dicẽs. Ipe pnia in grit vera remissio pcãtoꝝ fit irrouocabil. in pec cata dimissa qñqꝫ redeãt. ar. qz in quolibet facto efficax est res ipsius ingrit. qđ sic facim ꝛ reo ſ. pnie. ꝓpt̃ bũ citatem inelligitur vl̃. Circa pmũ. tria facit. ꝙ mouet q. ꝛ ponit obiectas oppones circa solutionẽ ipius q̃stionis. Latina gẽnis solio vl̃. q⁹ opiones. ꝓcqui. vbi. Quia vo pcã dicit vl̃. Et circa hoc duo facit. ꝙ ꝓtestat. ſ. scribẽdo. Sed qz absonũ vi vl̃. Circa pmũ tria facit. ꝙ ponit auctore qđ⁹ affirmat pma opio. ar. obiectat i contrariũ ibi. Quib⁹ opponit vl̃. q⁹ ponit ea⁹ solutio. Et ad hoc pũ ti vl̃. Post pdicta restat inelligere vl̃ ingrat qđ sic facit. q̃ res ſ. pnie ꝛ circa B duo facit. ꝙ monet. q. ꝛ solut. vl̃. Quia.n. dicit facta vl̃. ꝛ dimisse in pcta dimissa fm duas opiones ꝙs ponit. ar. incipit ibi. Quidam aũt dicũt vl̃. Circa pmũ duo facit. ꝙ narrat opionẽ. ar. narrat obiectionẽ in ꝓtrariũ ibi. Qõ si est non omne factum vl̃. ꝛ dimisse in pcta dimissa fm duas obiectiones quas ponit. ar. incipit ibi. Item si exterior pnia vl̃. ꝛ veraq; dimisse in obiectionẽ ꝛ solutionem: vt per se patet.

Hic est duplex qõ. Prima de nedi na peccatoꝝ.

C Secũda de eo qđ est sacrãm vel res in penitẽtia.

C Circa pmũ ꝙrunt ſ. quos. ꝙ ame venum pcã dimissa redeãt. C Secũ de ignorantiane per quã pcã redire dicunt. C Tertio que pcã p ingratitudinẽ redire ꝓbt. C Quarto vtrũ recidiuata remittat pcã pcã de quibus prius confessus fuerat.

Ad primum sic pceditur. Videtur qꝫ pcã dimissa redeãt in eo q recidiuat vel.n. Leo papa. Quæ pnia misericordia solidatur in eo qđ peccator prius qñ iterata iniqtate misericordiã. ꝓclam. ꝙ vi qꝫ p recidiuã pcã dimissa redeant. C Præmio ꝓpo sito appet qõ opꝰ bũ ſ. charitas eqit multitudine pec catoꝝ. ꝙ. Pe. 4⁰. ꝙ remota charitate ꝓpt̃ quã dimittũtur peccata dimissa redeãt. C Præterea ap. ad Hebre. xi. Si auerteris se iustus a iustitia sua ꝛc. hoc iustitie ꝙs fecerat nõ recordabuntur. ſ. in eode statu est ac si nulla iustitia fecisset. sed si nõ fecisset iustitiã pcã nõ essent ei pcã dimissa. ſ. remissa illa iustitie. ergo pcã dimissa redeũt. C Præterea peccat q offendit deũ. ſ. qui offendit bonitatem. ſ. si aliqs est ab aliq tibi mm̃ssus p offensam in quam eũ mittit. iterũ reducitur in seruitutẽ. ergo multo fortius si aliqs dimissa gratia a seruitute peccati liberatus deum per recidiuam peccati offendat in primã seruitutẽ reuocat. ſ. hic peccata dimissa redeũt. C Sed cõtra ꝙ aliqua pot vera ꝓtritione de pecca tis ꝓteriis cũdat. ſ. ꝓtritio ꝛ meciat. flatum cõtra qñ in ſ. ferni⁹ vel cõdat. ergo de peccatis que sibi dimissa fuerãt tibi punici non sit sibi pena tota ſ. remissibilis vera pe nitẽ. et eternaliter in inferno nulla est redemptio. ſ. similis rentum iconia ei quem non habebat:ꝛ ita videt qꝫ in illa peccata dimissa redeũt. ſ. similia nõ est de illo qui ꝓfitẽ est non tantũ et plene. C Præterea per pniam remittun tur peccata ꝓpter peccata actualia. mortalia. ergo mortua

in alio l. quodlibet modo quilibet ipsius manet: vt dictū
est. ¶ Et similiter dicendum ad secundum.
¶ Ad 3.q. dōmq; sicut p illa peccata redeūt peccata dimissa
ita ex gratia indebita ea p illa nō illata ⁊ aliqua speciale
pro aliqua q; nō solū ⁊ pro ipsa remissa quę peccata
essent alqa ⁊ peccata ⁊ ea finit pena remedia quę pec
cata diminuebātur. remissa ⁊ peccata ⁊ attribuit ipsa fi
cta diminuebātur. remissa ⁊ peccata ⁊ attribuit ipsa fi
de ⁊ sacrificio. ⁊ penitentia. ⁊ oratione. ⁊ eleemosynis. ⁊ apostasia a fide
de ⁊ alia quęque opponunt. vnde speciale habēt ratēz
vt faciāt redire peccata nō minore gratiam quā maiorē
rōne pōnit. Et p hoc pz solutio ad obiecta.

Ad quartū

sic pceditur. Vī q; fictitia tenet peta
mitto. videt esse peccatū grauissimū. per ea alia pec
cata. ⁊ videt esse peccatū grauissimū. per ea alia pec
cata quodāmō redeāt. ⁊ ingratitudinē aliqa nō ficta. nisi
simul ficta. ⁊ ita peta per quę remittūr facit ē ingrat⁹.
ergo ea q; recidūtur pena peta ficta. ¶ Itē. ficta
os instruere sacerdoti quātas culpe. sed ignotas petōz
non remittūr. quod ītō manet i peccato ⁊ aliqa recidi
tur. vt dictū est. ergo ille q; ficta bō peccatū os ⁊ alia cō
fiteri. ¶ Itē ps Greg. vnū peccatū opponit ad aliud. ⁊ sic
vnū ē cā alteri. ⁊ modo nō pōt sufficiēter remedio adhi
beri nisi cognita cā motiui. cui ⁊ ad hoc fiat. ficta. vt expo
sito motiuo remedia adhibeat. vī q; ficta nō teneāt petā
pcerta cōfiteri. q; fuerunt cā recidiua. ¶ Ps. peccator ali
qualdo aliquē post. ficta cōfessionē ad pacta pniās recedunt. cō
stat ait q; postq; de recidiua pniās egerit tenet satisfacē
re pcertis petis. ⁊ vī q; falsi. in hoc casu tenet pcerta petā
ficta. ¶ Sed sed cōtra. vī Tullius. Tō indicabit deus bis
in idipsum. ⁊ qñ aliqs in loco pniali iudicatus ⁊ de aliqua
petā nō os q; iterū iudicio se exponat idē peccatū ficte. do.
¶ Ps in decretis. de pe. dī. 1. Tō necesse est vt q; semel
sacerdoti. confessi sum. semp confiteamur. ⁊ lingua. confessa
nō carnis apostrophe. iudicē ea confiteri debem⁹. ⁊ idē qđ ps.
¶ Rādeo dōm q; circa illā opinionē q; ponit omnia peta
redire suę cām ad culpā suę cām ad remissionē necesse ē dice
re q; recidiua teneāt ad pcerta petā iuxta. ficte. facta. ea ita
scbuacerat post recidiuā sic prius. Sz fm aliā opinionem q;
dicit q; pena ē omnia nō redeāt p precidiuā nisi cām ad ingra
titudinē ē duplex. opinio equidē. n. dicēs q; ex recidiua cō
fitet eidē sacerdoti cui ab initio fecerat. ficta. bñ plena. ⁊ me
morā prioz petōz. ⁊ tenet ei pena petā repetere nisi ge
nerali vī sic ē ingratitudīe accutet. dūmō ab recidiua de po
stmo petis satisfecerit. ⁊ ⁊. ab pacta pniās recidiuaret. re
tineret. item pena peccata ficta. ei. ⁊ ita

ptō pnia ⁊ pcia ante baptismū ⁊ pcia post baptismū de
venialib⁹ ⁊ pnia de mortalib⁹ ⁊ delicte ipōr pnie nō pla-
nā ⁊ vna facta. ¶ Ds ⁊ hoc ratiōe tātū ignōt. sed si pnia
est plura facta effectui plene tacta ⁊ ignōt. ⁊ deinā nō facta
est plura facta effectui plene tacta ⁊ ignōt. ⁊ deinā nō facta
¶ P. ex virtute effect⁹ intrīgit pnie actual. ⁊ deinā nō facta
est sui vnā effectū. Similiter pcia actual. ⁊ deinā nō facta
¶ Ulter⁹ vr q hoc tāchi magis ⁊ tātū ⁊ hoc ⁊ generat ⁊ la-
cerdotē. ⁊ hoc ⁊ generat ⁊ penitentia facta ⁊ ⁊ a tacrādē
vr signa dicta ⁊ ⁊ hoc tacrā magis ⁊ tātū ⁊ absolutiōe facer
dē q⁹ facta sua. ⁊ hoc tacrā magis ⁊ tātū ⁊ absolutiōe facer
dotis ⁊ in actu penitētis. ¶ P. q⁹ inp accedit ad tacrā ⁊
cinat tacrā dat spēc. ad penitētia ad ⁊ de integre ⁊ flexione ⁊
absolutionē ⁊ magis ⁊ tātū ⁊ tacrā ⁊ absolutiōe ⁊ ⁊ flexione
nē. ¶ Ds ⁊ tota ⁊ ⁊ generatiō pnie. ⁊ ⁊ pres pnie ⁊ ⁊ acce-
pnie ⁊ ⁊ penitētia. ⁊ pnie. ⁊ flexione ⁊ tacrā facta. ⁊ ⁊ facrā
pnie mag. tātū ⁊ actu penitētie ⁊ ⁊ sacerdotis absolutiōe.
¶ Ulter⁹ vr q verba sacerdotis absolutis debēt esse p
modū deprecatiōis q⁹ Leo papa dicit. q⁹ ydolatria dei nō
tapplicabilē sacerdoti nisi obtinent. ⁊ legī de absolu-
nē ⁊ p sacerdotes facta. ⁊ absolutio debēt fieri p modū de
positionis. ¶ P. solus de remisit petā. ⁊ pnia ⁊ ad remit
lionē pcīp⁹ ordinata. ⁊ absolutio ex qua pnia efficacia ⁊
os fieri p modū deprecatiōis ad deū. ¶ Sed ⁊ hoc pnia ⁊ ⁊
tem effectū sicut ⁊ talia facta. ⁊ ⁊ gp certitudine effect⁹ aliqs
facta virtute ⁊ ⁊ indicatiua. ⁊ ⁊ filr ⁊ ⁊ esse in pnia.

¶ Ad hoc dō ad. 1. q. 4. q⁹ aliqs effect⁹ pcedit ex multis
causis fit aggregatis ⁊ nulla ex⁹ ⁊ ei p se ⁊ ois sūt vna
causa sicut ⁊ ⁊ de trabēb⁹ nauē. vñ cū effect⁹ pnie nō sequat
nisi aliquo nō existēte ois⁹ ⁊ q⁹ ad pnias regrauat. ois illa
habēt rōnē vnī⁹ causē respectu illius effect⁹. ⁊ ⁊ q⁹ facta a tali
existit sufficiōis ois ⁊ ⁊ bēt rōnē vnī⁹ signi. ⁊ ⁊ vnitātis ecc⁹
plexe significat illi effectū. ⁊ ⁊ p hoc ois ⁊ sunt vnus sacrm.
¶ Ad p⁹ ⁊ dō q⁹ nō repugnat sufficiēter effect⁹ pnie p qd-
libet illoꝝ plurū ⁊ ⁊ p ois filr. ⁊ ⁊ ois ⁊ vnū signū. ¶ Ad
2⁹ dō q⁹ act⁹ penitētie vt dictū ⁊ filr mā bon⁹ facti. ⁊ ⁊ mā-
le delicti. ⁊ alias. vñ filr ex mā. ⁊ forma ⁊ aliqs facta ⁊ efficiē
vñ facti. ⁊ ⁊ hoc ex actu penitētie. ⁊ absolutiōe ⁊ sacerdotis.
¶ Ad 3⁹ dō q⁹ pnia ad baptismū nō ⁊ facta ⁊ de mortalib⁹
nis nec venialib⁹ pnia post baptismū ⁊ ⁊ sacramentū. nō
tus sed mūtū principaliter ordinatur hoc sacramentū. ⁊
ad mortale. ⁊ per pnia ad veniale.

¶ Ad 2. q. dō q⁹ ⁊ facta ⁊ q⁹ ⁊ forma significatio ⁊ ⁊
ex pte mā principali. ⁊ efficacia ex pte formē. ⁊ ⁊ ois⁹ act⁹
penitētie ⁊ hoc facto sint filr mūt. ⁊ absolutio sacerdotis ⁊
cat forma principaliter hoc facta quantū ad rōnem signifi
cādi. filr in actu penitētie. sed quātū ad efficaciā in ab-
solutione sacerdotis. Et per hoc patet solutio ad primū.

¶ Ad 2⁹ dō q⁹ illud q⁹ ⁊ mā ⁊ aliqs facta ⁊ elementū ex-
terī⁹ ⁊ ⁊ ubi. ⁊ hoc ait quod ⁊ loco mūt. ⁊ signi ⁊ act⁹ ex ⁊ te
rno per hoc. ⁊ ⁊ nō ⁊ filr ⁊ ⁊ ad facē epcionē in hoc facto
tin alios. ¶ Ad 3. dō q⁹ ⁊ baptismo multiplicato nō fit
ex pte forme. ⁊ ex pte mālis. ⁊ baptismo. ⁊ immersiōē. ⁊ ⁊ ua
ti pres pnie assignant. ⁊ ex pte penitētie magis ⁊ ex pte ab
solutionis. ⁊ sicut plato forme nō ymaginē. 3 tres immersiōes
in absolutio sacerdotis ⁊ ponit. po 3 tres alias ptes pnie.

¶ Ad 3. q. dō q⁹ ⁊ facta ⁊ filr ⁊ q⁹ ex admīstratōe sacri
sentū. Nouati aliqs effect⁹ ⁊ incipiēt. nec ipediē pp idolatria
sacerdotis. voluntas ⁊ incipiēt. ⁊ ficut ⁊ ⁊ ois⁹ facta ⁊ ipsimūt
character. ⁊ nihil ⁊ illis ⁊ ba pp certitudinē ⁊ ⁊ ponit pētia-
later effectū facti. ⁊ ⁊ p modū ⁊ dicatiōnis. ficut ⁊ baptismo ⁊
confirmatiōe. ⁊ ⁊ modū signatiōnis. filr ⁊ ordie. ⁊ pnia ⁊ ⁊ ipediē
ois effect⁹ ⁊ ⁊ ⁊

ueranf: vt facrm altaris z vnctionis: que licet fumanf feparatim qz nō iteꝝ bñdicif cadez boftia vel sdē oleum nō iteraf facrm cuz materia. Sed dicta qz. fic z baptifm nō iteraf: z fi aliqñ frequēter baptizaf vñ cadē aqua nō iteraf qnis frequēter baptizaf vñ cadē aqua nō iteraf bñdicaf. Sed aliud eſt inquāt illi de bñdictione ac aque qua fit baptifm: aliud de bñdictione panis z olei. Poteſt enim baptifm celebrari in aqua etiā nō bñdicta: qz illa bñdictio pō re uerētia rei fit z decoris in vſum facti. Sz cor pus chriſti nō pōt cōficī niſi de pane cōſecrato: nec vnctio illa fieri pōt niſi de oleo ab epiſcopo cōſecrato. Idcoqz illa ſanctificatio ad virtutez facti pertinet vt. In cōgio quoqz ſcī triū bri chriſt quiſq; non ſepius. Bñdicit. n. vt ait Ambroſi cū prima z nō ſecūda vrore. Si ergo cū dicit ſacramētū nō eſſe iterādū: nec iniuria ei cē faciendaꝝ rōnē dicti referas ad ſanctificationē rei qua facrm explef: de omni ſacramēto generaliter id verz eſt. Si vo ad ſuſceptionē ſacri: de quibuſdā verz eſt qz nō iteraf creb̄a ſuſceptione: de aliis vo quibuſdā fiz: qz frequēter fumūtur: vt hoc vnctionis ſacramentum quod i oi pene eccleſia ſepe repetitur.

Poſtq̄ determinauit magiſter de baptiſmo qui eſt facrm introitꝰ: de cōfirmatōe euchariſtia: de pniaq; que ſunt ſacra progrediēdā hic quito loco determinat de extrema vnctiōe: q̄ eſt facrm exeuntiū. Et diuidit i partes duas: i prima determinat de ipſo facto in ſecūda de vſu ipſi⁹ ibi. Querit aliqui ſi hoc facrz. Prima in duas i prima oſtendit hoc facrm ab aliis vn ctionib⁹: in ſecūda determinat ea que ad hoc facrz pertinēt: ibi. Hoc facrm vnctionis. Circa hoc tria facit. Primo determinat illationē ſecūdo effectū ibi. In quo oſtēdit. tertio cōmunitatē iſti⁹ facti ad alios ibi. Et ſic in aliis ſactis. Querit aliquis ſi hoc facrz. hic determinat de vſu iſti⁹ facti. Et circa hoc tria facit. Primo ponit duas opiniones quas tāgit de iteratione iſti⁹ facti z aliaꝝ p̄tin. ſecūda oſtendit ibi. Quidam autem de omni ſacramēto.

Hic eſt duplex queſtio. Prima de ipſo facto extreme vnctionis. Secūda de adminiſtratōe rei ipſi⁹. Circa primū que runt quatuor. Primo de cauſa extrema vnctionis. Secūdo de effectu eius. Tertio de materia ipſius. Quarto de forma.

Ad primum ſic proceditur. Videt q̄ extrema vnctiō nō ſit facrm: qz ſicut oleū aſſumitur ad infirmos ita ad catechumenos. Sz vnctio que fit oleo ad catechumenos nō eſt facrz. ergo nec extrema vnctio que fit oleo ad infirmos. Sed. Sacra veteris legis fuerūt ſigna ſacramētoꝝ noue legis. Sz extrema vnctio nō habuit aliquā figurā in vetere lege. ergo nō eſt facrm noue legis. Ter. Sz hoc nō facit q̄ vel ad purgādū vel ad illuminandū vel ad perficiendū. ſed extrema vnctio nō ponit neqz ad purgandū neqz ad illuminandū: quia hoc fit baptiſmo attribuit. neqz ad perficiendū: quia hoc fit per ordinē. ergo extrema vnctio nō eſt facrm. Sed Sacramēta eccleſie ſufficienter inſtituit defectū hominū ſm quoſdā ſtatus. ſed extremus nō inuenit aliud q̄ extrema vnctio. ergo ipſa eſt facrm. Sz Sicut ſupra dictū eſt dñs nr̄ ſuos ſanat ſpiritualiter medicinaliter. ſed extrema vnctio videtur eſſe huiuſmodi medicina: q̄ quidā ſpiritalis medicina q̄ valet ad remiſſionē peccatoꝝ: ergo extrema vnctio eſt ſacrm. Sed obſtat Iacob. Ergo eſt ſacrm.

Ulterius vt q̄ extrema vnctio nō ſit vnū ſacrm: ſed plura ſacra. Extrema vnctio eſt cauſa remiſſionis peccatoꝝ. ſed remiſſio peccatoꝝ fit per baptiſmū. ergo extrema vnctio eſt baptiſmus. Sed baptiſmus eſt ſacrm. ergo extrema vnctio eſt ſacrm. Sed baptiſmus celebrari poteſt in aqua etiā nō bñdicta: ergo illa bñdictio ꝓpter reuerētiā rei fit z decoris in vſum facti. Sz corpus chriſti nō pōt cōficī niſi de pane cōſecrato: nec vnctio illa fieri pōt niſi de oleo ab epiſcopo cōſecrato. Idcoqz illa ſanctificatio ad virtutez facti pertinet vt. In cōgio quoqz ſcī triū bri chriſt quiſq; non ſepius. Bñdicit. n. vt ait Ambroſi cū prima z nō ſecūda vrore. Si ergo cū dicit ſacramētū nō eſſe iterādū: nec iniuria ei cē faciendaꝝ rōnē dicti referas ad ſanctificationē rei qua facrm explef: de omni ſacramēto generaliter id verz eſt. Si vo ad ſuſceptionē ſacri: de quibuſdā verz eſt qz nō iteraf creb̄a ſuſceptione: de aliis vo quibuſdā fiz: qz frequēter fumūtur: vt hoc vnctionis ſacramentum quod i oi pene eccleſia ſepe repetitur.

Poſtq̄ determinauit magiſter de baptiſmo qui eſt facrm introitꝰ: de cōfirmatōe euchariſtia: de pniaq; que ſunt ſacra progrediēdā hic quito loco determinat de extrema vnctiōe: q̄ eſt facrm exeuntiū. Et diuidit i partes duas: i prima determinat de ipſo facto in ſecūda de vſu ipſi⁹ ibi. Querit aliqui ſi hoc facrz. Prima in duas i prima oſtendit hoc facrm ab aliis vn ctionib⁹: in ſecūda determinat ea que ad hoc facrz pertinēt: ibi. Hoc facrm vnctionis. Circa hoc tria facit. Primo determinat illationē ſecūdo effectū ibi. In quo oſtēdit. tertio cōmunitatē iſti⁹ facti ad alios ibi. Et ſic in aliis ſactis. Querit aliquis ſi hoc facrz. hic determinat de vſu iſti⁹ facti. Et circa hoc tria facit. Primo ponit duas opiniones quas tāgit de iteratione iſti⁹ facti z aliaꝝ p̄tin. ſecūda oſtendit ibi. Quidam autem de omni ſacramēto.

Hic eſt duplex queſtio. Prima de ipſo facto extreme vnctionis. Secūda de adminiſtratōe rei ipſi⁹. Circa primū que runt quatuor. Primo de cauſa extrema vnctionis. Secūdo de effectu eius. Tertio de materia ipſius. Quarto de forma.

Ad primum ſic proceditur. Videt q̄ extrema vnctiō nō ſit facrm: qz ſicut oleū aſſumitur ad infirmos ita ad catechumenos. Sz vnctio que fit oleo ad catechumenos nō eſt facrz. ergo nec extrema vnctio que fit oleo ad infirmos. Sed. Sacra veteris legis fuerūt ſigna ſacramētoꝝ noue legis. Sz extrema vnctio nō habuit aliquā figurā in vetere lege. ergo nō eſt facrm noue legis. Ter. Sz hoc nō facit q̄ vel ad purgādū vel ad illuminandū vel ad perficiendū. ſed extrema vnctio nō ponit neqz ad purgandū neqz ad illuminandū: quia hoc fit baptiſmo attribuit. neqz ad perficiendū: quia hoc fit per ordinē. ergo extrema vnctio nō eſt facrm. Sed Sacramēta eccleſie ſufficienter inſtituit defectū hominū ſm quoſdā ſtatus. ſed extremus nō inuenit aliud q̄ extrema vnctio. ergo ipſa eſt facrm. Sed Sicut ſupra dictū eſt dñs nr̄ ſuos ſanat ſpiritualiter medicinaliter. ſed extrema vnctio videtur eſſe huiuſmodi medicina: q̄ quidā ſpiritalis medicina q̄ valet ad remiſſionē peccatoꝝ: ergo extrema vnctio eſt ſacrm. Sed obſtat Iacob. Ergo eſt ſacrm.

Ulterius vt q̄ extrema vnctio nō ſit vnū ſacrm: ſed plura ſacra. Extrema vnctio eſt cauſa remiſſionis peccatoꝝ. ſed remiſſio peccatoꝝ fit per baptiſmū. ergo extrema vnctio eſt baptiſmus. Sed baptiſmus eſt ſacrm. ergo extrema vnctio eſt ſacrm. Sed baptiſmus celebrari poteſt in aqua etiā nō bñdicta: ergo illa bñdictio ꝓpter reuerētiā rei fit z decoris in vſum facti. Sz corpus chriſti nō pōt cōficī niſi de pane cōſecrato: nec vnctio illa fieri pōt niſi de oleo ab epiſcopo cōſecrato. Idcoqz illa ſanctificatio ad virtutez facti pertinet vt. In cōgio quoqz ſcī triū bri chriſt quiſq; non ſepius. Bñdicit. n. vt ait Ambroſi cū prima z nō ſecūda vrore. Si ergo cū dicit ſacramētū nō eſſe iterādū: nec iniuria ei cē faciendaꝝ rōnē dicti referas ad ſanctificationē rei qua facrm explef: de omni ſacramēto generaliter id verz eſt. Si vo ad ſuſceptionē ſacri: de quibuſdā verz eſt qz nō iteraf creb̄a ſuſceptione: de aliis vo quibuſdā fiz: qz frequēter fumūtur: vt hoc vnctionis ſacramentum quod i oi pene eccleſia ſepe repetitur.

Poſtq̄ determinauit magiſter de baptiſmo qui eſt facrm introitꝰ: de cōfirmatōe euchariſtia: de pniaq; que ſunt ſacra progrediēdā hic quito loco determinat de extrema vnctiōe: q̄ eſt facrm exeuntiū. Et diuidit i partes duas: i prima determinat de ipſo facto in ſecūda de vſu ipſi⁹ ibi. Querit aliqui ſi hoc facrz. Prima in duas i prima oſtendit hoc facrm ab aliis vn ctionib⁹: in ſecūda determinat ea que ad hoc facrz pertinēt: ibi. Hoc facrm vnctionis. Circa hoc tria facit. Primo determinat illationē ſecūdo effectū ibi. In quo oſtēdit. tertio cōmunitatē iſti⁹ facti ad alios ibi. Et ſic in aliis ſactis. Querit aliquis ſi hoc facrz. hic determinat de vſu iſti⁹ facti. Et circa hoc tria facit. Primo ponit duas opiniones quas tāgit de iteratione iſti⁹ facti z aliaꝝ p̄tin. ſecūda oſtendit ibi. Quidam autem de omni ſacramēto.

Hic eſt duplex queſtio. Prima de ipſo facto extreme vnctionis. Secūda de adminiſtratōe rei ipſi⁹. Circa primū que runt quatuor. Primo de cauſa extrema vnctionis. Secūdo de effectu eius. Tertio de materia ipſius. Quarto de forma.

Ad primum ſic proceditur. Videt q̄ extrema vnctiō nō ſit facrm: qz ſicut oleū aſſumitur ad infirmos ita ad catechumenos. Sz vnctio que fit oleo ad catechumenos nō eſt facrz. ergo nec extrema vnctio que fit oleo ad infirmos. Sed. Sacra veteris legis fuerūt ſigna ſacramētoꝝ noue legis. Sz extrema vnctio nō habuit aliquā figurā in vetere lege. ergo nō eſt facrm noue legis. Ter. Sz hoc nō facit q̄ vel ad purgādū vel ad illuminandū vel ad perficiendū. ſed extrema vnctio nō ponit neqz ad purgandū neqz ad illuminandū: quia hoc fit baptiſmo attribuit. neqz ad perficiendū: quia hoc fit per ordinē. ergo extrema vnctio nō eſt facrm. Sed Sacramēta eccleſie ſufficienter inſtituit defectū hominū ſm quoſdā ſtatus. ſed extremus nō inuenit aliud q̄ extrema vnctio. ergo ipſa eſt facrm. Sed Sicut ſupra dictū eſt dñs nr̄ ſuos ſanat ſpiritualiter medicinaliter. ſed extrema vnctio videtur eſſe huiuſmodi medicina: q̄ quidā ſpiritalis medicina q̄ valet ad remiſſionē peccatoꝝ: ergo extrema vnctio eſt ſacrm. Sed obſtat Iacob. Ergo eſt ſacrm.

Ulterius vt q̄ extrema vnctio nō ſit vnū ſacrm: ſed plura ſacra. Extrema vnctio eſt cauſa remiſſionis peccatoꝝ. ſed remiſſio peccatoꝝ fit per baptiſmū. ergo extrema vnctio eſt baptiſmus. Sed baptiſmus eſt ſacrm. ergo extrema vnctio eſt ſacrm. Sed baptiſmus celebrari poteſt in aqua etiā nō bñdicta: ergo illa bñdictio ꝓpter reuerētiā rei fit z decoris in vſum facti. Sz corpus chriſti nō pōt cōficī niſi de pane cōſecrato: nec vnctio illa fieri pōt niſi de oleo ab epiſcopo cōſecrato. Idcoqz illa ſanctificatio ad virtutez facti pertinet vt. In cōgio quoqz ſcī triū bri chriſt quiſq; non ſepius. Bñdicit. n. vt ait Ambroſi cū prima z nō ſecūda vrore. Si ergo cū dicit ſacramētū nō eſſe iterādū: nec iniuria ei cē faciendaꝝ rōnē dicti referas ad ſanctificationē rei qua facrm explef: de omni ſacramēto generaliter id verz eſt. Si vo ad ſuſceptionē ſacri: de quibuſdā verz eſt qz nō iteraf creb̄a ſuſceptione: de aliis vo quibuſdā fiz: qz frequēter fumūtur: vt hoc vnctionis ſacramentum quod i oi pene eccleſia ſepe repetitur.

Ad 1.q. odm q vñ numero p ſe loquendo eſt triſti. vno mō ſic loquibile q nec actio nec paſſio ē ꝓfic vt placet z vnitas. alio mō ſic ꝓtiale. q dē ē vñ actio ꝓtia potē nec vt linea. Ij tertio mō ſic ꝓfecta aliq̄ ab ex̄plo gñis ꝓfimul vt nom q dē ē multa ꝓfimul ēt actio. Ij illa multa poſſūt in aliq̄ vna. Ij mō q libet facta cō vñ ſubiecto multa q ſūt in vno facto admiſt ad vñ figurādū. vel cauſandū q facta ſignificādo cauſat. z ideo vna actio ſufficit ad pfectā ſignificationē vnitas facti cōſiſtit in illa actiōe tñ. ſicut pñs ſignificatiue q ſt ſignificatiue facti pōt eē ei vna z multa actiōe. nāc facta magnifici pōt vna actiōe z ꝓfic ſic baptiſm. vna immerſiōe z trib⁹. q ablutio q ſignificat baptiſmū pōt eē p vñā immerſionē. vel p multas. q ſi ꝓfecta ſignificatio nō pōt eſſe niſi p ꝓles actiones. nāc plures actiōes ſūt de ꝓfectiōe facti ſicut pñs de euchariſtia: q perfectio corpalis q ſignificat ſpiale nō pōt eē niſi p cibū z potū. z ſūt ē Ij facto q curatio literioꝝ vulnez nō pōt ꝓfecte ſignificari niſi p appoſitiōem medicine ad diuerſa vulnerū radices. z ideo plures actiones ſūt de ꝓfectiōe b⁹ facti.

Ad 2ᵐ q̄ vnitas tot⁹ ꝓfecta nō tollit q̄ diuerſitatē inēx aut forme q̄ ē in gñib⁹ tot⁹. ſicut oſtēt q nō caſdē mā eſt carnis z oſſis. q̄ gñ⁹ oſſium vn⁹ bñnec cadez formā: ſūt ē Ij facto euchariſtie. z Ij facto pñiatus mūdē z forme vnitatē facti nō tollit. Ad 2ᵐ odm q ſpēs illāc actiōes ſint ꝓtes ſimplr. nō vnūt i vna ꝓfecta actiōe q̄ eſt vnctio oīs exterioꝝ ſenſuū q̄b⁹ datur⁹ motus interior.

Ad 3ᵐ odz q Quia i euchariſtia ſi p̄ conſecrationē panis motiaſ ſacerdos alī ſacerdos poſſit ad cōſecrationē vni ſcipiēs vbi ille dimiſit: vel etiā ſcipe a capite ſcipe. Ij oz ſp peccare: q vnctio i eadē pte ſcī tātū valz ac ſi ꝓcerarent⁹ bis eadē boſtia: q̄ nullo mō faciōdū ēnectū miſſroū ꝓtitas tollit vnitatem facti: q⁹ inſtrar mū operanī⁹ manu ato autem martello nō tollit vnitatez operationis fabri.

Ad tertiū q odm q circa hoc ē duplex opinio: q dā. n. dicūt q facrm eſt ad 1.q. q⁹ bis ꝙ eccla viſibilr operaf quedam ſunt facta: vt baptiſm⁹ q̄dā facta: vt ex̄tremaliꝰ vt ſupra dic. 6. dictū ē. quoꝝ hec ē differētia: q facta dē ſūt actio eccle que attingit ad effectū principalr intēdū in adminiſtratōe facti. Ij facta dē dicūt illa actio q̄ finis nō ſtingit ad illū effectū: ſi ordinaf aliq̄ modo ad illā actionem principalē effectū: ſūt intētus ſ administratōe facti. ē ratio morbi poſt. Eſaie. 28. Dic ē oio fruct⁹ vt auferāt peccatū. z ideo cū ad hūc effectū pringat extrema vnctio vt ex verbis Iacob. Ij. nec eodē ad aliud facrm quaſi ei anne⁹ ſtituit q extrema vnctio non eſt facrale ſed facrm. Ad p̄m q dz q oleū quo catechumini vngunf ſua vnctione nō pducit ad peti remiſſionē: q hoc ad baptiſmū ꝓtinet: ſed aliq̄ mō ad baptiſmū diſponit: vt. ſ. dic. 6. dz eſt: ideo nō eſt facrz illa vnctio ſic vnctio extrema. Ad 2ᵐ odm q hoc ſacramētū ſmediate hominē ad gloriā diſponit cū exeuntibus a corpe detur: z q in veteri lege nō erat adhuc tēpus ꝓpiciendi ad gloriā. q nemīnē ad gloriā adducit lex. ideo illud ſacramētum ibi figurari nō debuit p aliquod facrm ſibi reſpondens: ſicut per figuram ciuſdez generis: ſcilicet figuras remotas a fine. nō figuratū fuit ſ oleum curationib⁹ q legimf in veteri teſtō. Ad 3ᵐ odm q Dio. nō facit aliquā mentionē de extrema vnctione: ſicut nec de pniā nec de matrimonio: q ipe nō intendit determinare de ſacramētis niſi quatenꝰ ea inuocare pōt eccleſiaſtice hierarchie ordinata diſpoſitio. ſm ad miniſtros z actiones miniſtratū z recipientes. ſm eos per extremam vnctionē aliquem conſequatur gratiaz z remiſſionem peccatoꝝ. nō eſt dubium q⁹ hꝫ vim illuminationis z purgatiā ſicut baptiſmus. Quia nō ita plenaꝝ.

Ad 1.q. odm q vñ numero p ſe loquendo eſt triſti. vno mō ſic loquibile q nec actio nec paſſio ē ꝓfic vt placet z vnitas. alio mō ſic ꝓtiale. q dē ē vñ actio ꝓtia potē nec vt linea. Ij tertio mō ſic ꝓfecta aliq̄ ab ex̄plo gñis ꝓfimul vt nom q dē ē multa ꝓfimul ēt actio. Ij illa multa poſſūt in aliq̄ vna. Ij mō q libet facta cō vñ ſubiecto multa q ſūt in vno facto admiſt ad vñ figurādū. vel cauſandū q facta ſignificādo cauſat. z ideo vna actio ſufficit ad pfectā ſignificationē vnitas facti cōſiſtit in illa actiōe tñ. ſicut pñs ſignificatiue q ſt ſignificatiue facti pōt eē ei vna z multa actiōe. nāc facta magnifici pōt vna actiōe z ꝓfic ſic baptiſm. vna immerſiōe z trib⁹. q ablutio q ſignificat baptiſmū pōt eē p vñā immerſionē. vel p multas. q ſi ꝓfecta ſignificatio nō pōt eſſe niſi p ꝓles actiones. nāc plures actiōes ſūt de ꝓfectiōe facti ſicut pñs de euchariſtia: q perfectio corpalis q ſignificat ſpiale nō pōt eē niſi p cibū z potū. z ſūt ē Ij facto q curatio literioꝝ vulnez nō pōt ꝓfecte ſignificari niſi p appoſitiōem medicine ad diuerſa vulnerū radices. z ideo plures actiones ſūt de ꝓfectiōe b⁹ facti.

Ad 2ᵐ q̄ vnitas tot⁹ ꝓfecta nō tollit q̄ diuerſitatē inēx aut forme q̄ ē in gñib⁹ tot⁹. ſicut oſtēt q nō caſdē mā eſt carnis z oſſis. q̄ gñ⁹ oſſium vn⁹ bñnec cadez formā: ſūt ē Ij facto euchariſtie. z Ij facto pñiatus mūdē z forme vnitatē facti nō tollit. Ad 2ᵐ odm q ſpēs illāc actiōes ſint ꝓtes ſimplr. nō vnūt i vna ꝓfecta actiōe q̄ eſt vnctio oīs exterioꝝ ſenſuū q̄b⁹ datur⁹ motus interior.

Ad 3ᵐ odz q Quia i euchariſtia ſi p̄ conſecrationē panis motiaſ ſacerdos alī ſacerdos poſſit ad cōſecrationē vni ſcipiēs vbi ille dimiſit: vel etiā ſcipe a capite ſcipe. Ij oz ſp peccare: q vnctio i eadē pte ſcī tātū valz ac ſi ꝓcerarent⁹ bis eadē boſtia: q̄ nullo mō faciōdū ēnectū miſſroū ꝓtitas tollit vnitatem facti: q⁹ inſtrar mū operanī⁹ manu ato autem martello nō tollit vnitatez operationis fabri.

Ad tertiū q odm q circa hoc ē duplex opinio: q dā. n. dicūt q facrm eſt ad 1.q. q⁹ bis ꝙ eccla viſibilr operaf quedam ſunt facta: vt baptiſm⁹ q̄dā facta: vt ex̄tremaliꝰ vt ſupra dic. 6. dictū ē. quoꝝ hec ē differētia: q facta dē ſūt actio eccle que attingit ad effectū principalr intēdū in adminiſtratōe facti. Ij facta dē dicūt illa actio q̄ finis nō ſtingit ad illū effectū: ſi ordinaf aliq̄ modo ad illā actionem principalē effectū: ſūt intētus ſ administratōe facti. ē ratio morbi poſt. Eſaie. 28. Dic ē oio fruct⁹ vt auferāt peccatū

Ad quartū

Ad tertiū

Ad primū

Deinde

C Ordinis sacrm ẽ baptism⁹ q̃ hoc ve q̃ agim⁹ sicut ea
que pñt ingrm̃ vt ps de bñ Laurẽcio. q̃ epla B iacob
ad hr. C Ad 3.4.q⁹ ad 3ᵘᵐ Jacob educat populꝰ ecclie
C Ulter⁹ vt q⁹ solus ep⁹ possit B sacrm̃ ꝑferꝛ q̃ B sacrm̃
vncõe ghñt sicut ꝛ confirmatio⁹ solus ep⁹ pt̃ ꝑfirmare
re. q̃ solus pñt hoc sacrm̃ celebrꝛ. C P.q nõ pñt q⁹ est mi
nus nõ pñt q⁹ est maꝰ. sed maꝰ est virtus mãe sufficiẽs. q̃
sufficiẽtie ei⁹ q⁹ est finis q̃ⁱ. q̃ ei incredens nõ possit ꝛfi
care malum. nec pñt mi sufficiẽtia vñ. C Sꝫ 3 hoc sacrm̃ mi
nister idoneꝰ ẽ ad ei⁹ ꝛfectionẽ. vt ps Jaco.
5. si ẽgꝛo nõ possit accedere ad eũ infirmꝰ huc duce. er
go nõ solus ep⁹ pt̃ hoc sacrm̃ celebrꝛe.

C Ad hoc vñm ad 3ᵐ.q.q⁹ 3ᵐ hoc. in ecclie. hierar. Quã
q̃da exercita actꝰ hierarchicꝰ aut q̃dã recognitiua nõ q
libꝫ tñ ꝛfectꝰ. q̃ nulli⁹ sacrm̃ ministrãs laico ex officio cõpet
sed q̃ baptizare pñt i casu necessitatis ẽ. vñm ministrãre
facrũ. vt milli regnãtiũ spũalis facultas dicit. C Ad 3ᵐ
q⁹ dñs q⁹ eũ illa nõ fit a sacerdote. i ꝑsona sui⁹ q̃ est q̃
q̃ dicit nõ ẽt exãdũ de illa. sit. i ꝑsona toti⁹ ecclie in cui⁹
ꝑsona exãre pñt q̃si ꝑsona publicãnõ aliꝫ laic⁹ q̃ est ꝑsona
pñtis. C Ad 2ᵐ dñs q. ille vncõies nõ erãt sacrãmẽtꝫ ex
euãdi deuotiõe recipiẽtiũ tale vnctionẽ. ꝛ meritis vegẽ
tiũ vel alicui⁹ meritũ ꝓsequtꝫ effect⁹ sanitatis corpalis
p̃ gratiã sanitatis nõ q̃ gratiã sacrmentalẽ.

C Ad 2.q.dõm q⁹ vncõ⁹ hꝫ vim purgatiui ꝛfi: nõ sic illa
manuali. vt eũ illuminatio sit g̃ gñam nullꝰ sacrm̃ in q̃
gia cõferat pñt vncõ⁹ ex officio dare. ꝛfi nec Bcũ in eo
sacrm̃ ge purgat. ꝛfi oscõia eius nõ compent collatio.

C Ad 2.dõm q⁹ hoc sacrm̃ nõ ẽ necẽtatis sacrm̃ sicut bap
tism⁹. vel nõ ita cõmũiẽ. vt ꝓpẽsatio ei⁹ olbus in articulo
necẽtatis. q̃ solꝰ illis q̃bus ex officio cõpet. diaconus aũt
ẽt baptizare nõ competit ex officio.

C Ad 3.q.dõm q⁹ 3ᵐ Dio. ep⁹. ꝓpe hꝫ pficiẽdi officiũ. sic
sacerdos illuminãdi. vt illa sacrã ordinãdi solus ep⁹ re
seruãt̃. q̃ sola ep⁹alis ꝛsecratio i alaꝫ ẽtates ꝓcessio ẽp aliꝫ ordo ponunt.
hoc ir nõ ẽ i B sacrm̃ cũ olbꝰ dicẽ. ꝛ nõ p simplicem sacerdo
tes pñt administrari. C Ad 3ᵐ q⁹ dñs q⁹ confirmatio imprimit
characterẽ q̃ collocat hõi in statu pfectionis vt supra dictũ
est. nõ ẽt hoc est in B sacrm̃. ꝛ nõ ẽ simile. C Ad 2ᵐ dñs
q⁹ q̃uis i gle cle finalꝫ vlus mãe sufficiãe sit ꝓpter. q̃ filii
carnis mãcti in gle cle efficitꝫ sanctificatio mãe est po
tior. ꝛ ab eode pendet vlus sicut ab actiua causa. ꝛ nõ tan
cẽfectiue requirit altior eẽm virtutem actuum q̃ vlus.

Ad secũdũ sic ꝓcedit. vt q⁹ ẽt simile debeat ꝛferri
B sacrm̃ q̃ sanatio mẽtis q̃ sanatio corpis. vt victũ ẽ. ẽt tam corpe idi
gent sanatione mẽtis. q̃ eis debet hoc sacrm̃ ꝛferri. C P.
hoc sacrm̃ est expriãi. sicut baptism⁹ ꝛtrannũ. q̃ eiꝰ hꝛdi
tibus baptism⁹ dat. q̃ solꝰ ille expriãi⁹ dꝫ dari B sacrm̃. sed
q̃dq̃ ille q̃ sit ꝓpe q̃ exit⁹ fũr sani: sicut illi q̃ occasionãli
ter. q̃ talꝰ dꝫ hoc sacrm̃ dari. C Sed 3 est ep⁹ olbꝰ sco.
C Infirmꝰ q⁹ in vobis ꝛc. q̃ solꝰ ifirmꝰ competit.

C Ulter⁹ vt q⁹ in ꝑfidet ifirmitate hoc sacrm̃ dari debeat.
q̃ Jaco. vbi hoc sacrm̃ traditꝰ nulla ifirmitas determina
tur. q̃ solꝰ infirmitꝰ dꝫ hoc sacramẽtũ ꝛferri. C P.
ẽt remediũ est ꝛtra⁹ ꝛ dio nõ ẽ sic gñaliter. sed hoc sacrm̃
est ꝛtra⁹ q̃ medicina corpalis. cũ q̃ medicia corpalis. oi
bus infirmis. vel vt q⁹ cui hoc sacrm̃ [illegible] hoc sacrm̃
et ab olbus extrema vncõe. sed nõ q̃ q̃mlibet ad ex
tremũ vncõis pñt ꝓfici. q̃ dñi ifirmitates ꝑfidẽt q̃ sic lõgi⁹ vi
ficẽt vt deus ꝓuidẽtie. q̃ olbꝰ infirmitꝰ dꝫ hoc sacrm̃ dari.

C Ulter⁹ vt q⁹ in furiosis ꝛ amentib⁹ hoc sacrm̃ dari debeat.
ex ratõe q̃ sicut in ea q̃ q̃mlibet ꝓnis hoc sacrm̃ dari debeat.
ponit. sic ꝑ ꝑcõs dꝫ adhiberi remediũ. q̃ hoc sacrm̃ q⁹ est
ẽ remediũ infirmantis hũane dꝫ talib⁹ cõferri. C P.
oiũ⁹ sacrm̃ ẽ baptism⁹. q̃ illud. ꝛ baptism⁹ dat furiosis
vt supra dictũ est. q̃ hoc sacrm̃ eis dꝫ dari. C Sed 2 hoc
sacrm̃ nõ est ordinãbile nisi recognoscẽtibus q̃ntũ ꝛtinet
nõ ergo furiosis ꝛ amẽtibus ergo eis dari nõ debet.

C Ulter⁹ vt q⁹ debeat dari pueris. q̃ citat illuminatis
q̃q̃ talibus in pueri ꝛ aduln. sed eadẽ. modo dꝫ adhiberi
idẽ remediũ. q̃ adulti ita ꝛ pueris dꝫ hoc sacrm̃ ꝛferri.
C P. hoc sacrm̃ dat ad purgãdũ reliquias peti. vt ꝓdictum
est. ꝛ eis dꝫ B sacrm̃ dari. C Sꝫ 3 ẽ. q⁹ milli dꝫ dari sacrm̃
eis nõ ꝛpter fomẽ sacrm̃. sed ꝛpter bonũ sacramẽti. non
cõpetit pueris. q̃ nõ peccauerũt p̃ vitium ꝛ auditũ. vt i ꝓ
ma exprimit. ergo eis nõ dꝫ dari hoc sacramentũ.

C Rñdeo dõm ad ꝑmũ. q⁹ hoc sacrm̃ ẽ q̃dã ꝓfectio ꝛtra
tio. vt pr⁹ dictũ est. q̃ q̃dẽ p q̃dã corpalis curatiõis ma
teriã ꝛtrariũ significat. ꝛ ideo illis q⁹ corpalis curatio nõ cõpet. i q
bꝰ significat. ꝛ nõ illis q⁹ corpalis curatio nõ cõpet. i q
nis nõ dꝫ hoc sacrm̃ conferri. C Ad ꝑmũ q̃ dõm. q⁹ ifirmi
tas spũalis sanitas sit ꝓncipalis effect⁹ hꝫ sacrm̃. nõ dꝫ q⁹ p cau
tionẽ corpalẽ significet curatio spũalis. ꝛtrariũ ẽ. si corpalis sa
natio nõ sequat. ꝛ nõ solũ illis hoc sacrm̃ sanitas spũalis ꝓ
ri pñt q⁹ curatio corpalis cõpetit. infirmis. sic. ille solus
pñt baptizãri. sibi ge q pñt corpalis ablutiõis cẽ ꝓpriꝫ.
nõ ãt puer ꝛ vtere matris cpis. C Ad 2ᵐ dñs q⁹ baptism⁹
nõ ẽ nisi illoꝝ ꝛ intrãũ q corpali ablutiõi subiuncti pñt. ꝛ nõ B
sacrm̃ illoꝝ ꝛtin ẽpũtiũ est q⁹ corpalis curatio competit.

C Ad 2.q.dõm q⁹ hoc sacrm̃ ẽ vltimũ remediũ. q⁹ eccla
pñt ꝛferre imediate q̃si ꝛponẽs ad q̃ ꝛ. ꝛ nõ illis tñ in
firmantib⁹ dꝫ exhiberi q̃ sint ꝛ statu ꝛcũtiũ. pp B q⁹ ex
tndo nata ẽt mentẽ idicere ꝛ oe periculo tunc. C Ad 2ᵐ
q̃ dõm q⁹ q̃libet ifirmitas augmẽtata pñt mentẽ idicere
ꝛ nõ q̃ q̃lia ifirmitatũ pẽtanẽ. q̃libet egritudines pñt dari
hoc sacrm̃ q⁹ nõ determinat ifirmitatẽ aliquã. q̃ q̃
pñt ifirmitatis modus ꝛ sint⁹ nõ ꝛp debet infirmitãtem
hoc sacrm̃ dari. C Ad 2ᵐ dñs q⁹ medicia corpalꝫ dꝫ ꝓpa
cpali effectu sanitatẽ corpalẽ. q̃ oẽs ifirmi ꝛ q̃libet ita q̃
digẽtes. dꝫ B sacrm̃ dꝫ ꝓpiquã effectu illã sãitatẽ q̃ exhi
bẽ. ꝛ ideo ad q̃lem agẽtibus ẽ necẽs. ꝛ ideo nõ ẽt simile.

C Ad tertiũ. q⁹ dñs q⁹ ad effectũ hui⁹ sacrm̃ pcipiẽdũ plures
mũ valet deuotio suscipiẽtis. ꝛ plonale meritũ cõferẽtis
ꝛ q̃liter tota ecclia. q̃ⁱ ꝓ eis ꝛ hoc. q⁹ p modũ dispẽsatiõis sa
ma hui⁹ sacrm̃ ꝛferꝛ. ꝛ nõ illis q̃ nõ pñt recognoscere. ꝛ nõ de
tentiõe suscipe hoc sacrm̃ dari ẽ dꝫ. ꝛ ꝓpe hoc furiosis ꝛ amẽ
tib⁹ q̃ pñt inveniri. ꝛ facto p aliquã imũdiciã facere. nisi
bẽ ẽ lucida ẽtualia in q⁹ sacrm̃ recognoscerẽt. ꝛ tũc eis
cõferri in statu ille posset. C Ad ꝑmũ q̃ dõm q⁹ q̃uis in pe
riculo mortis tales q̃q̃ sint. nõ remedium ꝓ deuotionem
ꝓpriã nõ pñt eis applicare. nõ nõ dꝫ eis cõferri. C Ad 2ᵐ
dõm q⁹ baptism⁹ nõ requirit meritũ li. ar. q⁹ dat ꝛ regnũ
le principale. q̃ nõ curat in nobis ex nõ li. ar. sed in hoc
sacramento requiritur meritus li. ar. ideo non est simile.
Ceterũ baptismus est sacramentum necessitatis. nõ
autem extrema vnctio.

C Ad 3.q.dõm q⁹ hoc sacrm̃ exigit actualẽ deuotionẽ ldã
kipiẽtis. ꝛ eucharistia. vñ sic eucharistia nõ dꝫ dari pc
ruis ita nec hoc sacrm̃. C Ad ꝑmũ q̃ dõm q⁹ nõ dat ꝛ religua
originalis peccati. sed actualia peccã. q̃ dimittũ ꝛferꝛ
ꝛte. vñ ꝓpaliꝫ ꝛ actualia peccã dat. vt ex ipa forma ꝑ
q̃ nõ sit ꝑ pueris. C Ad 2ᵐ dõm q⁹ ifirmitates i pueris nõ
sint ex peccõ actuali cũ sic. ꝛ adultis. ꝛ ideo ꝓpter ifirmi
tates B sacrm̃ dat q̃ sit ex peccõ causãte. q̃si peccõ relique.

Ad tertiũ sic ꝓcedit. vt q⁹ hoc sacrm̃ totũ corꝑ sa
nare debeat. q⁹ ꝛm Aug. Ma tota est in toto
corpore. sed ꝓpe dat hoc sacrm̃ ad sanandum aliam ẽ
gõ in toto corpore dꝫ sanatio fieri. C P. vbi est morbus
ibi dꝫ apponi medicina. si morbꝰ est vbi in toto corpore
sicut febris. ergo tota corꝑ unigi dꝫ. C P. ꝛ baptismo ea
dem ratio. q̃ hoc sacrm̃ ẽ baptism⁹ dat. q̃ illud. ꝛ baptism⁹ dat furiosis
vt supra dictũ est. q̃ hoc sacrm̃ eis dꝫ dari. C Sed 2 hoc
sacramẽti nõ est ordinãbile nisi recognoscẽtibus q̃ntũ ꝛtinet
nõ ergo furiosis ꝛ amẽtibus ergo eis dari nõ debet.

C Ulter⁹ vt q⁹ debeat dari pueris. q̃ citat illuminatis
q̃q̃ talibus in pueri ꝛ aduln. sed eadẽ. modo dꝫ adhiberi
idẽ remediũ. q̃ adulti ita ꝛ pueris dꝫ hoc sacrm̃ ꝛferri.
C P. hoc sacrm̃ dat ad purgãdũ reliquias peti. vt ꝓdictum
est. ꝛ eis dꝫ B sacrm̃ dari. C Sꝫ 3 ẽ. q⁹ milli dꝫ dari sacrm̃
eis nõ ꝛpter fomẽ sacrm̃. sed ꝛpter bonũ sacramẽti. non
cõpetit pueris. q̃ nõ peccauerũt p̃ vitium ꝛ auditũ. vt i ꝓ
ma exprimit. ergo eis nõ dꝫ dari hoc sacramentum.

C Rñdeo dõm ad ꝑmũ. q⁹ hoc sacrm̃ ẽ q̃dã ꝓfectio ꝛtra
tio. vt pr⁹ dictũ est. q̃ q̃dẽ p q̃dã corpalis curatiõis ma
teriã ꝛtrariũ significat. ꝛ ideo illis q⁹ corpalis curatio nõ cõpet. i q
bꝰ significat. ꝛ nõ illis q⁹ corpalis curatio nõ cõpet. i q
nis nõ dꝫ hoc sacrm̃ conferri. C Ad ꝑmũ q̃ dõm. q⁹ ifirmi
tas spũalis sanitas sit ꝓncipalis effect⁹ hꝫ sacrm̃. nõ dꝫ q⁹ p cau
tionẽ corpalẽ significet curatio spũalis. ꝛtrariũ ẽ. si corpalis sa
natio nõ sequat. ꝛ nõ solũ illis hoc sacrm̃ sanitas spũalis ꝓ
ri pñt q⁹ curatio corpalis cõpetit. infirmis. sic. ille solus
pñt baptizãri. sibi ge q pñt corpalis ablutiõis cẽ ꝓpriꝫ.
nõ ãt puer ꝛ vtere matris cpis. C Ad 2ᵐ dñs q⁹ baptism⁹
nõ ẽ nisi illoꝝ ꝛ intrãũ q corpali ablutiõi subiuncti pñt. ꝛ nõ B
sacrm̃ illoꝝ ꝛtin ẽpũtiũ est q⁹ corpalis curatio competit.

C Ad 2.q.dõm q⁹ hoc sacrm̃ ẽ vltimũ remediũ. q⁹ eccla
pñt ꝛferre imediate q̃si ꝛponẽs ad q̃ ꝛ. ꝛ nõ illis tñ in
firmantib⁹ dꝫ exhiberi q̃ sint ꝛ statu ꝛcũtiũ. pp B q⁹ ex
tndo nata ẽt mentẽ idicere ꝛ oe periculo tunc. C Ad 2ᵐ
q̃ dõm q⁹ q̃libet ifirmitas augmẽtata pñt mentẽ idicere
ꝛ nõ q̃ q̃lia ifirmitatũ pẽtanẽ. q̃ⁱ. q̃libet egritudines pñt dari
hoc sacrm̃ q⁹ nõ determinat ifirmitatẽ aliquã. q̃ q̃
pñt ifirmitatis modus ꝛ sint⁹ nõ ꝛp debet infirmitãtem
hoc sacrm̃ dari. C Ad 2ᵐ dñs q⁹ medicia corpalꝫ dꝫ ꝓpa
cpali effectu sanitatẽ corpalẽ. q̃ oẽs ifirmi ꝛ q̃libet ita q̃
digẽtes. dꝫ B sacrm̃ dꝫ ꝓpiquã effectu illã sãitatẽ q̃ exhi
bẽ. ꝛ ideo ad q̃lem agẽtibus ẽ necẽs. ꝛ ideo nõ ẽt simile.

C Ad tertiũ. q⁹ dñs q⁹ ad effectũ hui⁹ sacrm̃ pcipiẽdũ plures
mũ valet deuotio suscipiẽtis. ꝛ plonale meritũ cõferẽtis
ꝛ q̃liter tota ecclia. q̃ⁱ ꝓ eis ꝛ hoc. q⁹ p modũ dispẽsatiõis sa
ma hui⁹ sacrm̃ ꝛferꝛ. ꝛ nõ illis q̃ nõ pñt recognoscere. ꝛ nõ de
tentiõe suscipe hoc sacrm̃ dari ẽ dꝫ. ꝛ ꝓpe hoc furiosis ꝛ amẽ
tib⁹ q̃ pñt inveniri. ꝛ facto p aliquã imũdiciã facere. nisi
bẽ ẽ lucida ẽtualia in q⁹ sacrm̃ recognoscerẽt. ꝛ tũc eis
cõferri in statu ille posset. C Ad ꝑmũ q̃ dõm q⁹ q̃uis in pe
riculo mortis tales q̃q̃ sint. nõ remedium ꝓ deuotionem
ꝓpriã nõ pñt eis applicare. nõ nõ dꝫ eis cõferri. C Ad 2ᵐ
dõm q⁹ baptism⁹ nõ requirit meritũ li. ar. q⁹ dat ꝛ regnũ
le principale. q̃ nõ curat in nobis ex nõ li. ar. sed in hoc
sacramento requiritur meritus li. ar. ideo non est simile.
Ceterũ baptismus est sacramentum necessitatis. nõ
autem extrema vnctio.

C Ad 3.q.dõm q⁹ hoc sacrm̃ exigit actualẽ deuotionẽ ldã
kipiẽtis. ꝛ eucharistia. vñ sic eucharistia nõ dꝫ dari. ꝓ
ruis ita nec hoc sacrm̃. C Ad ꝑmũ q̃ dõm q⁹ nõ dat ꝛ religua
originalis peccati. sed actualia peccã. q̃ dimittũ ꝛferꝛ
ꝛte. vñ ꝓpaliꝫ ꝛ actualia peccã dat. vt ex ipa forma ꝑ
q̃ nõ sit ꝑ pueris. C Ad 2ᵐ dõm q⁹ ifirmitates i pueris nõ
sint ex peccõ actuali cũ sic. ꝛ adultis. ꝛ ideo ꝓpter ifirmi
tates B sacrm̃ dat q̃ sit ex peccõ causãte. q̃si peccõ relique.

Ad tertiũ sic ꝓcedit. vt q⁹ hoc sacrm̃ totũ corꝑ sa
nare debeat. q⁹ ꝛm Aug. Ma tota est in toto
corpore. sed ꝓpe dat hoc sacrm̃ ad sanandum aliam ẽ
gõ in toto corpore dꝫ sanatio fieri. C P. vbi est morbus
ibi dꝫ apponi medicina. si morbꝰ est vbi in toto corpore
sicut febris. ergo tota corꝑ unigi dꝫ. C P. ꝛ baptismo ea

nõ corꝑ imergi. q̃ vbi totũ ẽberet lingi. C Sꝫ 2 ẽ vlis
ecclie nõ ꝛm q̃ ẽ lingi illam⁹ nisi ꝛ determinatis ꝓ
C Ulter⁹ vt q⁹ vncõ ꝛtra determinẽt ille ꝓpe. ꝛ corꝑis
vt. ifirmis vngat ꝛ oculi⁹ aurib⁹ ꝛ manib⁹ ꝛ talib⁹. ima
nib⁹ ꝛ pedib⁹. q⁹ tactꝰ medicus curat morbũ ꝛ radice. ꝛ
oe ẽt ille ẽpeit cogat eũdem q̃ cognat. hoc ẽ. vt oẽ mach.
14. q̃ ꝛ pastor dꝫ fieri vncõis. C P. puritas mẽtis ẽt mi
nus ẽ sectis exprimib⁹ q̃ in fide. ꝛ ideo ista vngunt chris
mate. ꝛ stice. ꝛ sacerdote ad figurãdũ fidẽ puritatẽ mẽtis. q̃
ꝛ ecclãs B sacrm̃ debẽt vngi. ꝛ ꝛtice. C P. dñs ꝛ sibi de
ri remediũ vbi ẽ maior via mortis. q̃ spũalis mors ꝓpter
que vigat ꝛ remiss⁹ virus. ꝛ mulieris. ꝛ symbolice. vt ps Job
40. ꝓdis os ei⁹ ilumbis ei⁹. sm ecclẽ Bre. q̃ ibi dꝫ fieri ꝛ
vncõis. C P. sicut ꝓ pedes peccat ita ꝛ alia membra eorꝑis. q̃ sic vngit pedes ita ꝛ alia corꝑis membra lingi debẽt.

C Ulter⁹ vt q⁹ mollam nõ fiat vngẽdũ illis vncõib⁹ q̃ p
dib⁹ illis ꝛpeũtes q⁹ B sacrm̃ exigit determinatã ꝓpõẽ
ẽ suscipiẽtie. vt. ꝛ sit ifirmꝰ. ita ꝛ determinari pẽt. q̃ ille q̃dõ
dꝫ ifirmitatẽ nõ pñt lingi. q̃ nec ille q⁹ dꝫ gẽ dũ in q̃ dꝫ
fieri lenitio. C P. ille q̃ ẽ cens a nauitate ẽ peligi p vi
tium. q̃ i vncõie q̃ fit ad oclos fit mẽtio de delicto p visũ.
q̃ cal lunctio eeo natꝰ ẽ. deberet fieri ꝛ ẽ aliqs. C Sꝫ
3 ẽq⁹ defect⁹ corꝑis ẽ ipẽdit aliqs aliud sacrm̃. ergo nec
istꝰ ꝓdure dꝫ de necẽtate ipi⁹ sacrm̃ ẽ. q̃ vncõnũ ergo
omnes debent fieri munitate.

C Rñdeo dõs ad 1.q.q⁹ B sacrm̃ p medũ curatiõis exhi
beꝫ. curatio ãt corꝑis nõ ꝛ q⁹ fiat p medicinã toti corꝑi
appositã. q̃ illi ꝓb⁹ vbi ẽ radix morbi. ꝛ nõ vncõ ẽt sacrm̃
dꝫ fieri ꝛ illi ꝓb⁹ tñ. i qb⁹ ẽ radix spũalis ifirmitatẽ. C Ad
2ᵐ q̃ dõm q⁹ alia q̃tio tota ꝛ qb⁹ ge corꝑis q̃tũ ad cõ
tiũ nõ tñ q̃tũ ad potẽtias q̃ sũt radices actuũ pcti. ꝛ nõ oẽs
q⁹ oẽrmiãtia pñt sãitatẽ q̃ sũt radices actuũ pcti. ꝛ nõ oẽs
q⁹ oẽrmiãtia pñt sãitatẽ q̃ sũt radices actuũ pcti. ꝛ nõ oẽs
dõ⁹ q⁹ nõ ꝛp appẽt medicia vbi ẽ morbꝰ. ꝛ q̃ agrati⁹ vbi
ẽ radix morbi. C Ad 3.dõs q⁹ baptism⁹ fit p modũ ablu
tiõis. ablutio ãt corꝑis nõ purgat macũlã ab alq̃ peccãtis
cui apponit. ꝛ nõ baptism⁹ toti corꝑi exhibeat⁹ sicut⁹ aũt
ẽt de extrema vnctione ratione iam dicta.

C Ad 2.q.dõm q⁹ ꝓncipia peccãdi. i nobis sũt eadẽ q̃ ꝓpa
cpia agẽdi. q⁹ peccãtũ actus ꝛsistit ꝓncipio ãt agẽdi. i nobis
sũt tria. ꝛ ẽt diriguꝫ. ẽ vis cognoscitiua. 2ᵐ ẽ ꝓpria. 3. vis
appetitiua. q̃ ẽ ꝛpegũs. ꝛ motiua. q⁹ in nobis sũt ꝓ ꝛpio. 3. vis
fu oiũ hꝫ ꝛ eq⁹ vbi ẽ. i nobis ꝓ ꝛpio pcipiũ dꝫ vncõis ad
hiberi. nõ vngũt loca q̃q̃ sensui. 3. ẽ. q̃ vltiꝫ. aures ꝓ
audiẽtia. nares ꝓ odoratibus. ꝓ gustũ. os. ꝓ actibꝰ q̃ in
pulsu digit⁹ ꝓpe vigẽt. ꝛ ꝓ appetitiua. ꝛ vngunt. 2 q̃
buccã. renes. ꝓ motiua. vngũt pedes. q̃ sũt ꝓncipal⁹ eius
instrm. ꝛ q⁹ ꝓncipia ẽ cognoscitiua. nõ illa vncõ ab ol
bꝰ obseruat. q̃ fit ad q̃q̃ sensũs q̃ⁱ de necẽtate sacrm̃. ꝛ q
dã ẽ fuit alia ꝛe. q̃dã vo illã fuit q̃ ad pedes. ꝛ nõ q̃ ad re
nes. ꝛ appetitiua. ꝛ motiua sunt ꝛ ꝓpia. C Ad 3ᵐ q̃
dõm q⁹ cogitatio a corde nõ ẽpit nisi ꝓ actum linguarum
nẽ q̃ ẽ mor⁹ ꝛ stũa facẽs. vt ofi 1. ꝛ 8. alia. ꝛ ideo nõ ẽ ꝑ radix
ebitatiõis ꝛ organa ꝛtalia nisi q̃tũ ea ẽ ꝑ radix ve
ꝛ. ꝛ ꝓpiqui ẽ radix remotꝰ. C Ad 2ᵐ dñs q⁹ in lãa ẽbet
agere partẽ. ꝛ ꝛ. ꝛ exãtes eã purgare. ꝛ ideo exãtes ẽbet
lingi. i ill⁹ tñ qb⁹ ꝛ ẽ pertinẽt mẽtis ignari. C Ad 3ᵐ
dõ⁹ q⁹ ꝛ ꝛdã. q̃ medicinã fit ꝛ remib⁹ ꝓp ꝛ. q⁹ ibi maxie
vigẽt appetit⁹ ꝓ q̃ debilit. ꝛ appetitiua ẽ ꝑ ꝛ radix. vt dñs
ẽ. C Ad 4.dõs q⁹ organa cõpis q⁹ act⁹ pcti exercẽtꝫ ꝑ pe
des. man⁹. ꝛ lingua q⁹ ẽt vncõ⁹ exhibẽt. ꝛ membra q̃dãlia
q⁹ ꝛ imũdiciã illaz. q̃ⁱ honestatẽ sacrm̃ ẽ. q⁹ vncõ⁹
C Ad 1.q.dõm q⁹ mollan lingi debẽt ꝛtra q̃ adhiberi
pñt. ꝛ ad ꝓpos illas q⁹ vncõ⁹ fieri debeant. q⁹ q̃
nõ ẽ. ꝛ membra. habẽtia pñtiam nisi q̃ ill membra ebẽt:
ẽtiã ẽ radice ꝛ intern⁹ peccare pẽt. q̃ ẽ ad ꝓpos illas pri
nẽt: q̃uis nõ ꝛperẽtia. Et per hoc ꝑ solũe ad obiecta.

Ad quartũ sic ꝓcedit. vt q⁹ sacrm̃ debeat ite
rari. q⁹ q⁹ quasi ẽ vncõis ẽ sacrm̃ ẽ. ꝛ baꝑ. q̃ q̃
ter baptizãtꝰ vncõis ꝛtinẽs ẽ. ꝛ ter baꝑ. q̃ ꝛ
ter vncõis fieri. q̃ nec vncõis ꝛtra ꝛ adhiberi pñt. ꝛ nec
ꝓ ꝑmissũ nihil ẽ. q̃ B sacrm̃ ẽ ꝛtra ꝛ. q̃ nec ꝛ. C P.
3 B sacrm̃ ẽ q̃dã spũalis curatiõis q̃ medicia corꝑalis cura
bilis. q̃ curatio corꝑalis ꝛtrat. ꝛ B sacrm̃ ꝛterat ꝓ
C Ulter⁹ vt q⁹ ifirmitas ꝛ ẽbeat ꝛtinere ꝓ
bo ꝛ debeat milli ꝛtra vncõis. ꝛ ꝛ B sacrm̃ ẽ q̃dã spũalis medi
cia. q̃ ꝛ vncõis ꝛtinẽs ẽ. ꝛ ꝛ ꝛ

habuit: t corpi suo qđ est ecclesia cotidiez ordines obseruãdos rchgt. Dcpt aũt sic pp sc̃pturã gl'am sanctspūs^s cruino q nõ sit periculos ad gradus ecclasticos idigne accedere. Illi vo in quoz mentib^9 difficilis ẽ scpturarum gr'a spūsanct: eli ad ecclesiasticos ordines accedunt: in ipis spūalis gradus promotõe ampliorem gratiam percipere credantur.

b Quales ordinandi sint ad clerum.

ALeo aũt ad ministeriũ spūale eligendi sit clericq dignę possint dñica sacramẽta tractare. Defic^9 est. n. dño sacramẽta tractare. Defic^9 est. n. dño sacramẽta tractare quos doctria t puersationis forma eadẽ gra in altio trãsfundat: ne ecclesiis margarita spūalis verboz officiozq; vinios eoduco vnę pedibus cõculcent. In sacramento ergo scpti omnia spūalia scpti sunt gradus ecclasticos. l. hostiarij: lectores: exorcistę: acoliti: subdyaconi: dyaconi: sacerdotes. Omnes isti clerici vocant. l. sortis. Corona. n. signaculum est quo signant i parte sortis ministerij dimi. Corona regalis decus significat: t seruire deo regnare est. Unde ministri ecclie reges esse dcbent: vt se t alios regãt: quibus premiat. Thos ethn genus electi: regale sacerdotiuz t. Omnis aũt capitis dcspcr mdat: vt comz meus ad vsum libere mõstret: qua reuelata facie gloriã dei speculãt. Omnis. n. capitis est exordia mẽs: exordium capitis est reuelatio mẽtis. Clericus. n. secretoz dei nõ ignarus esse debet. Tundens ẽt capilli vsq; ad reuelationis sensui. l. oculoz tm t aurii: vt vna in cede t opere pallialina vocant' precedentia ne ad audiendũ t intelligendũ verbũ dei ppeduat mẽs: pro quo seruato reddet i ecclia corona. Tõsure aũt ecclasticę vsus a nazareis exemplo venit: qui primo crine seruato deinde ob vote cõtinentiã caput radebãt: t capillos i igne sacrificij ponebant. Hunc vsus inolcuit vt q diuinis cultib^9 mancipant: cõi nazarei. i. sancti crine postea tantũ seruant sicut ad ezechielez dicit. Fili hominis tume gladiũ acutũ t hunc tuge caput meũz t barbã. In actib^9 aũt apostoloz pscribit: t aqlam hoc fecisse legimus. Paulũ quoq; t alij quidam discipuli christi hoc fecerũt. Recte ergo in quibuslibet gradibus cõstituti clerici vocantur: quasi nomina t rationes nominũ Illi docuis exponẽda ait. Clerus t clericos hunc appellatos esse credimus: qz Matthias electus est sorte: qđ patnũ per apostolos legimus ordinatum. Clerus. n. grece: latine sors vl hereditas dicitur. Jõ ergo dicti sunt clerici: qz de sorte sunt dominj: vel quia deum portez habent. Generaliter vero clerici nuncupati sunt eõi q in ecclesia dei seruiunt: quoz gradus t nomina sunt hec: hostiarius: lector: t c.

c De hostiario.

OStiarij idc t ianitores sũt q i veteri testõ electi sũt ad custodiã templi: vt nõ ingrederet i illud imũdus. Dicti aũt hostiarij eo qđ pstant hostijs templi. Ipsi. n. tenẽres claues eoz intus t extra custodiũt: atq; inter bonos t malos hũes iudiciũ: dignos recipiunt: idignos respuũt. Tũ t eis cã ordinant claues ecclie dant ab epõ. Et dr eis. Sic agite tãq; rõz deo reddituri, p reb^9 q claus^9 vlis reludãt. Hoc officiũ vsus i sua pona suscepit qñ flagello de funiculis facto vendẽres t emẽres eiecit de templo. Ipse. n. se hostiarium signũ eos dicit. Ego sum hostia: pme si qs introierit saluabit t igredict t egredict t pascua inuẽt.

d De lectoribus.

LEctũs est gradus lectorũ. lectores a legendo sicut psalmiste a psallendo vocati sunt. Illi. n. predicãt populis quid sequant: isti cantant vt aut tent ad compũctionẽ aũs audientiũ: Is quidz lectores ita miserabiliter pnuncia vt quodãmodo ad luctũ lamentationẽq; pellãt. Idc dr, pmunciatores vocant q populo aũ nunciãt: q; tam ore clara eoz vox: vt et lõge positoz aures adpleant. Ad lectores ẽt pertinet lectiones pronunciare t ea q; ppbete nunciauerunt populo predicare: vt iam ex officio in ecclia legãt ppbetas t lectiones: vnde t ei dicitur pplo tradit ab epõ codex diuinoz lectionum: t dr ei. Accipe t esto verbi dei relator: habebis si fideliter ipleueris officiũ: pẽ eũ huc q bis verbũ dei ministraueris. Qui ad hunc gradũ promouẽdus: librũ sententia dr esse instructus: vt sensũ verboz intelligat: tum accentũ scie: distincte legat: ne cõfusõe plurimo auditoribus inferat. Etiãm qđ idicamus: qđ interrogatus fit legẽdi: vbi sit i ore tanda distinctio. Nec. n. male seruata intellectũ turbant t alios ad risus prouocant: auribus t cordi cõsulere dr vox lectoris. Hoc officium ipleuit epõ cum i medio sensoz libri Esaie aperiens: distincte ad intelligendũ legit: spiritus dñi super me t c. Et quo lectores dñatur intelligi: qz gratia spiritualis clarere debet q alijs verbuz dei ãnũciãt. Nec ordo formã t initium a ppbetis accepisse videt: qbus dr. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam.

e De exorcistis.

EXorcist^9 ordo exorcistarũ. Exorcista aũt est greco i latinũ admirãbilis vel increpãs vocãt. Immobile. n. sup carbeculos t si eos q; dñt spũs immũdi: nomẽ dñi admirãtes p eũ vt egrediat abeis. Ad exorcistã pertinet exorcismos mẽtoriet removere: manusq; sup energumenos t catbecumenos i exorcismõ ponẽ. Debet aũt dñe spũs mundi q spiritib^9 immũdis iperat: t malignũ expellẽ de corde suo quẽ expellit de corpe alieno ne medicina quã alij sacit: sibi nõ pfit: t dicat ei medice cura te ipm. Ad eũ ordinãt accipiunt de manu epi libz exorcismoz t dr eis. Accipite t habete memoriter: t iponẽdu manus sup energumenos vel catbeculos. Hoc officiũ vsus ẽ dñs qñ saliua sua rexit aureo t linguã surdi t muti dicẽo. Effeta: qđ ẽ adapire: q; b docẽo nos spũales ẽbere aperi aures sc̃ audiozq; bonuz ad intelligẽdum: t ora ad pfitẽdũ: vt pulso demõe: spũs sc̃i vas suũ recipiat. Hoc ẽt officiũ vsus ẽ epõ eũ demõiacos multos sanauit. Dic ordo a Salomõe vt dcscribit se q; quẽdã modũ exorcizãdi inuenit quo demones adurati et obsessis corpibus pellebantur. Hunc officiũ maxime exorcistę vocati sunt. De q^9 epõ i euãgelio. Diego in beelzebub ejcio demõia: filij vri. l. exorcistę i quo ejciunt?

f De acolito.

QUarto loco succedunt acoliti. Acoliti vo greco: latine ceroferarij dñr: a deportãdis cereis qñ legẽdus ẽ euãgelium vel sacrificiũ offerẽdũ. Tunc. n. accendunt luminaria t dpe: tanq; ab eis. nõ ad effugãdas aeris tenebras cũ sol eo tpe tunlet: q; ad figurã lucis diuinandã: vt sub typo luminis corporalis: illa lux ostẽdat: de q; legit. Erat lux vera q; illuminat oẽm hoẽ. vc. i hunc mundum. Ad acolitum pter ppanos luminarij i sacrario. Ipse cereũ portat: ipse vrceolũ cum vio t aq; suggesta: p eucharistia subdyacõus ppar. De cuz ea dimẽ cum edoen fuerit ab epõ dñr in offõ suo agere debe ãb archidyacono accipiũt cãdelabrũ cũ cereo: t vrceolũ vacuum. Hoc officiũ dñs se dñe testat' dicẽo. Ego sum lux mundi: q sequit me nõ ambulat in tenebris. Huc^9 officij formã ill gerebãt i veteri testõ q lucernas candelabra ponebãt t accendebant igne ecclie: ad illuminandas tenebras aquilonarea.

g De subdyacono.

DIm^9 ẽ ordo subdyaconũ. Grece hypodyacõus vocãt: quos nos subdyaconos dicim^9. Quia sic appellãt: qr sbacẽt preceptis t officijs ministrãt. Ab latinis. n. tẽplo a fidelib^9 suscipiũt: t lauare ipponẽdas altarib^9 dcseruit. Ab apõ dcinde natibus vocabãt. i. humiliate vũo sacerdotes. Ad subdyaconũ pertinet calicẽ t patenã ad altare pparare t lauiro tradere: eisq; ministrare. Urceolũ quoq; t aq; mandile t manutergium tenere: epo t pbrio t leuitis p lauãdas ad altare manib^9 aquã pbere. Hoc lex pmittit: qđ altare pparatores vasa corpis t sanguis dñi portãt. Thi sibi ipiere debẽt. Mundi mundi q sacris vasa vũs. Ad hoc ẽt pertinũ de oblationib^9 ponẽ i altario: quoz sufficere possit pplo: necnõ corporaleo t pallas t subtergoria lauat. Et eũ ordinãt accipiũt de manu epi patenã t calicẽ vacuũ. ab archidyacono suo vrceolũ cũ aq; mandile t manutergio. Hoc officiũ vsus ẽt dñs qñ lauabo se p. i. scipit: t mittit aquã in peluim: pedes discipulorum lauit t lauabo terũ.

h De dyacono.

DIaconoz ordo senũ in lectõ pp senarij pfectionẽ. Dic ordo i veteri testõ a mi du leui nomẽ accepit vel tribꝰ. Dicitur. n. t leuite. Precepit quippe dñs moysi vt post ordinationẽ aaron t filioz ei^9 pas tribꝰ leui dnm cui^9 ministeria ordinarent eõ sacrarent dño: t huiusq; p israel essẽt aaron t filij ei^9 i tabernaculo. Ipsiq; gestarẽt archã t tabernaculũ t oia vasa ei^9: t circuirent tabernaculũ excubarẽt: t in trãsportãdo tabernaculo ipi deponerẽt t rursus apponerẽt. Si vigiles dr anus t supra iussi sint fuisse i tabernaculo: qui regulã i nouo testõ sci pfecti instituerit: qz hoc eras ad ferẽdũ onera ẽ robusta. Leuite q; et noie ascito ris vocati sũt. De leui. n. leuite ergo sũt a qb^9 in tẽplo mystici sacti mysteria cpletbãt. In greece diacões: latine ministri dñr: qz sic i sacerdotes pfectos ecclie i diacones ministerij dispẽsatos dr. Ad diaconũ pter assistẽ sacerdotib^9 t ministrare i olb^9 q agũt i sacrio qñ. l. baptismo: i ebullire i panem: t calicẽ: oblationes quoq; offerre t disponẽ i altari. Cõpetere ẽt mdatu dñi t vestitũ crucẽ ferre: t pdicare euãgelium t epistolas ad pplm. Illi sic lectoribꝰ vel^9 testõ: ita diaconib^9 nouũ pcepisse pcepit ẽ. Ad quos ẽt pinet offrẽ pẽ t reconsignare calbeculoz nolit: ipse pmonet aureos dñe ad dñm: ipse donat pacẽ: t ipe ãnũciat. Qñ ãt hunc ordinẽ a moyse sumtũ ẽ: hoc ẽt i nouo testõ sp̃ualiter: eũ diacono sa

g leuā bācp ſtola pēit: t cāſula in dieb⁹ ieiunij
Pficaſq; qeqd laboꝛio t ſuſtinēne i hac vita
tolerat: ꝯſi i lena poꝛtat: donec i pᵉtra. Li ꝛer
mitate reqes bāt. Hoc ordo ab aplis celebrat⁹
t: qñ vt legit in actib⁹ aplop ſepe viros plēos
ſpiritu ad hoc effici elegerūt: t of one ſmiſ
ſā man⁹cis ipoſuerūt. Dñi t ꝑſecrudo iolenit
vt in ei mīſce ecclia ſepe⁹ diaboꝛ circa xpi arā
ꝯſi ſepe⁹ colūne aſtitiſſe. Vñ ſi ſepe⁹ angeli tuba
cantꝛe i apocalipſi. Qui ꝛqes eē vbeāt aplos
docet hūmeꝛbꝰ ſcribēs. Vñ ei ordināt ſolus
epo eis manū ipoūnꝛ: ad miſteriuꝫ applicāt.
ponit eis oſcariū .i. ſtolā ſup leuā humeꝛuꝫ: vt p
ſimilitūdīa penētia bmilo timoꝛi ſubjciāt. Accep
unt t ꝛcptū euāgelij: vt ſtellig⁹ā ſe eē ꝑões ena
geliſ xpi. Vñ ār aīs ſi ordinēt ꝓbent: vt docet
aplꝰ: t ſic miſtrāt nullā crimē bītes. Hoc offi
cio vſus ē epꝰ qñ p⁹ cenaꝫ ſacrīm carnis t ſan
guinis diſcipulis diſpēſauit: t qñ aplos do: mē
tos ad oſoné excitauit dicens. Vigilate t ora
te vt non intretis in tentationem.

i

¶ De preſbyteris.

Epēm⁹ eſt ordo pſbtoꝝ. Preſbyter
grece: ſenioꝛ iterꝓtat latie. Non mō p
etate vel decrepita ſenectute: ō pp bo
noꝛē t dignitatē quā acceperūt pſbti
nominant: q moꝝ prudētia t maturitate oſuerſa
tionis ꝓcille debēt i pplo. vñ ſcriptū ē. Senectꝰ
venerabil ē: nō diuturna: nec āno⁹ numero cōpu
tata. Cani. n. ſūt ſensus hoīs: t etas ſenectu
tis vita imaculata. Hō ār ēt pſbti ſacerdotes vo
cant⁹: q ſacra bār: q licz ſint ſacerdotes: nō pō
tificat⁹ apicē nō bīt ſicut epi: q tpi nec crismate
frōtē ſignāt nec paraclitū bār: qō ſolis debet
epūs lectio actuū aplop denūciat. Dñi t apud
veteres idē epi t pſbti fuerūt: q illō ē nomē
dignitatis nō etatis. Sacerdos nomē hꝰ ꝯpoſiti
et greco t latio: qō eſt ſacrū dās ſiue ſacer
dus. Sicut. n. rex a regēdo: ita ſacerdos a ſcifi
cādo dict⁹ ē: ꝑſecrat. n. t ſcificat coꝝ⁹ ꝓpōnātes
ſuo ſacerdoti dict⁹ eſt ab eo q ante ſtat: pri
mus. n. ē i ordine ecclie. Ad pſbtēm ār pᵉtinet ſa
crīm corpis t ſanguis dñi in altari dei ꝑficere.
Oſonos dicere: t dona dei bñdicē. Qui cū oꝛ
dinant iungūt eis manꝰ. Vt intellig⁹ā ſe accepiſſe
ſe ꝑfam ꝑfectāde: t charitatis opa dēbēt exten
dere ad oēs. Accepit t ſtolā q̄ Planeta ꝛs lat⁹:
qꝛ debēt el⁹ mīnāt armis inſtinc⁹ ꝛ aduerſa t ꝓ
ſpera. Accepit ēt calicē cū vino: t patenā cuꝛ
hoſtijs: vt p ꝛ ſciāt ſe accepiſſe pᵉtaꝫ placabi
leꝫ deo hoſtias offerēdi. Dic ordo a filijs Aa
ron ſumpſit initiū. Sūmos. n. pōtifices t mi
noꝛes ſacerdotes iſtituit deus p moyſē q ex ꝓ
cepto delauron i ſūmā pōtificē: filios ſo⁹ eius
vnxit i miſtoꝛes ſacerdotes. Duos⁹ quoq; duo
decim elegit diſcipulos pᵉ⁹: quos t aplos vo
cauit: quoꝝ vicē gerūt i ecclia inferioꝛes pōtifi
ces: deinde alios. lxx. t duos diſciplos deſigna
uit: quoꝝ vicē i ecclia tenēt ꝓſbti. Unus at i
ter aplos ꝓcipo erat petrus: cui⁹ vicarij⁹ t
ſucceſſoꝛ eſt pōtifex ſūm⁹. Unde vō aplicus q
t papa vocat⁹. f. pater patrū. Qualis aut⁹ eligi
debeat ꝓſbyter: aplus ſcribens thimoteo oſtē
dit: vbi noīe epi ꝓſbyteꝝ ſignificat. Hoc aūt
officio vſus eſt xp̄s cum ſeptuſm in ara crucis
obtulit: idē ſacerdos t hoſtia: t qñ poſt cenaꝫ
panē t vinū in coꝝpus ſuū t ſanguinē ꝯmutauit.
Ecce de ſepē⁹ ecclie gradibus breuiter dic
tum: quid ad quēq; ꝓmeat iūmoꝛan⁹. Lōg
cum: quid ad quēq; ꝓmeat iūmoꝛan⁹. Lōg
oēs ſine ſpiritualeꝫ t ſacri: excellenter tñ eccle
ſticos duos tantū ſacros ordines appellari eſſe:
diaconat⁹. f. t preſbyterat⁹: qꝛ hos ſolos pa
truna ecclia legit habuiſſe: t de his ſolis ꝑ
petuū aplī bēnīa. Aplī. n. i ſingulis ciuitatibus
epos t pſbtos ordinauerūt. Leuitas ēt ab aplis
ordinatos legimus: quoꝝ maxīmus fuit beat⁹
ſtephanus. Subdiaconos vero t acolitos p
cedente tempoꝛe ecclesia ſibi conſtituit.

¶ Quid ſit quod hic dicitur ordo. k

S aūt q̄rit quid ſit qđ hic vocat⁹ ordo
ſane dici pōt ſignaculuꝫ ce. i. ſacrum
q ꝺđ: quo ſpūalis ꝓtās tradit ordi
natis t offīj. Caracter ē ſpūalis vbi ſe
nario ꝓtātis: ordo vel grad⁹ vocat⁹. Et vīr
bt ordines facta: q i eoꝝ ꝓceptione res ſacra .i.
gra ꝑfert: qđ figurāt ea que ibi geruntur.

¶ De nomībus dignitatis vel officij. l

Tint t alia ꝺđ nōia ordinū ſ⁹ dignitatū
vl offīoꝝ noīa. Dignitat⁹ ſūt vl officij
nomē ē epūs. Epūs⁹ ār vocabulū inde
dēs ē: q vlle q epūs efficit ſupēdat en
rā. f. ſubditoꝝ gerēs. Scopi. n. grece: latie inſ
dere dr. Epi ār grece: latie ſpectatoꝛes interꝑ
tant. Nā ſpectatoꝛ ē ꝓpoſit⁹ in ecclia dict⁹ eo q
ſpeculat⁹ atq; ꝓſpiciat ꝓpoꝛ ſibi poſitoꝝ
moꝛes t vitā. Pōtifex ē princeps ſacerdotū
ꝯſi via ſequēnū. ipſe t ſummus ſacerdos eoꝝ
cupat. ipſe eni leuitas t ſacerdotes efficit. ipſe
oēs ecclaſticos ordines diſponit.

¶ De quadripartito ordine epoꝝ. m

Ꝛdo aūt epoꝝ ꝙdripartit⁹ ē. f. i ꝓtur
chos: archiepōs: in ꝯrepolitānos: t epos
Patriarcha grece: ſūm⁹ patꝝ interꝑtat:

qꝛ primū. i. aplicuꝫ locū: vt roman⁹: antiochenus: alexādrin⁹: ō olim ſūm⁹ ē romanꝰ. Archiepōs ꝓcipo epoꝝ. Archos. n. grece: latine principa dr. Metropolue ār mētiua cuiuſdā vrbis. Omgliꝰ. n. paucis ꝑmanēt qđ oꝝ nūcij t doctrīe ceteꝝ ſacerdotes ſalubꝛeꝫ tuā. Solliciudo. n. tot⁹ ꝓuincie ipſo epō ꝓmiſſa ē. Oēs ār ſup⁹ deſignati ordines epi nūcupāt. Nō archiepoꝝ noīe pālareꝫ ſupᵉ⁹ ſignificaſſe vī: t metropolitāoꝝ: quos nūc archiepos dicim⁹. Hoꝝ ār diſcretio a gēlib⁹ introducta ꝛ: q ſuos ſlamines alios ſimpl⁹ flāmes: alios archiflamines: alios ꝓbosflāmes appellabāt. Sacerdotes. n. .gēlib⁹ flāmes dicebāt: q bēbāt i capite pileū i quo erat beuis virga: deſup bīs aligd lane: qō cū p eſtū ferre nō poſſet ſuū tāñ i capite ligare ꝓpt. Nudio. n. capitib⁹ eis iceder nephas erat. Dñi t filo quo vrebāt flamīco vēi ſe: ꝯſi flamineo. Si ſeſtio die⁹ filo depoſito pileū ꝓponebāt ꝓ ſacerdotij eminētia. Dares a vt mētio appellati ſūt: cui⁹ ſignificatio multiplex ē. Dñs. n. ſacerdotē: nō ꝓpbetā: nō poetā ſignificat. Lāt⁹ ꝺo vocat⁹ q voce modulat⁹ i cāu. Idui⁹ ſūt duo gñā: pectoꝛ t ſuccotoꝛ. Precotoꝛ q voceꝫ ꝓmittit i cāu: ſuccotoꝛ q ſubſequit⁹ canēdo rīdet. Cōcotoꝛ: ār dr q ꝛſonat. Qui ār nō ſſonat nec ꝛcinit: pcotoꝛ ñ erit. Hīs bꝛeuiter tractatis ām onēdi ſūt xp̄i miniſtri ꝛ gen⁹ nīc excellīe ordinis dignitate: ita ꝓcellāt vite ſcitate: vt plebs eis ꝛmilis: eoꝝq; diſciplinis edocta: gratāter eis obediat t eoꝝ unitatē ō dic i dic ꝓficiat: q⁹ diuina ſacra peꝛpetuꝫ t miſſaꝝ ſolēnia audiunt.

Miſſa ār dr vl q miſſa ē hoſtia cui⁹ pmōe: nō fit i illo offō: vñ dr. Ite miſſa ē .i. ſequmini hoſtiam que miſſa eſt ad celeſtia rēdēto poſt eā: vl q: miſſus celeſtis venit ad ſſecrandū dñicum coꝝpus: per quē ad altare celeſte ꝺſecrē hoſtia. Unde t dicitur miſſa eſt.

Oſtq̄ determinauit magiſter de ſacris que ordinātur in remedium vnius ꝙlone: hic determinat de ſacrāmētis que ordinātur in remedium totius ecclie. Et diuidit⁹ i partes duas. i prima determinat de ſacramētis oꝛdinis qđ ordinatur ad ꝓpriū ſpūalem multiplicationē: t gubernationē ecclie. i ſecūda de mīmonio qđ ordinat⁹ ad multiplicationē mālem fidelium. 26. di. ibi. Cum alia ſacra. q. prima i duas. i prima determinat de ſacro ordinis. i ſecūda de ꝑcedētibus hoc ſacrm. di. 25. ibi. Solet queri ſi hereticus ēt. Prima in duas. i prima determinat de ordinib⁹. i ſecūda de quibusdā officijs vel dignitatib⁹ q̄ ad ordines ꝛcipiunt⁹ ibi. Sūt et alia quedam nō ordines ſt. Prima i ſeuas. i prima determinat de ordinibus ſuſticis. i ſecūda quid ſit eōꝝ mīnat de ordinibus ſuſticis. i ſecūda quid ſit eōꝝ mīnat. Si aūt queraſ qđ ſit .q. Prima i quīq; ꝓla ponit numerum diſſicto⁹ ordinum. i ſecūda de eis ꝓcipue ſit. Ite facto igitur ſcripturaꝫ ſt. ¶ Circa primā tria facit ꝓlo

ponit numerū ordinū. ſecūdo diuidit. tertio ꝓbat. Dic ſit. Illi vere ſunt ordines ſacri: qui ſunt ad ministeria ſacramentoꝝ. ¶ De facto ergo ſt. Hic ꝓcedit⁹ de ordinibus. Et circa hoc duo facit⁹ ꝓmo ꝓponit⁹ ordinem ſacrm. ſecundo quotidi quod ꝓponit⁹ ibi ſolemne. Circa ꝓmū duo facit⁹ ꝓmo ꝓponit⁹ ordinem. ſecūdo de ipſis ordinib⁹ ꝓcedit⁹. ibi. Ordinem. Circa ꝓmū duo facit⁹ ꝓmo ꝓponit⁹ ordinem. ſecūdo ꝓcedit⁹ ad diuisionē ordinū. ibi. Ordo aūt ſacerdotij

ita ꝛ Plato secularia: q ꝛ regna lungit: vt .S. dicit ⁊ est. sed regia dignitas nō ē sacrm: ⁊ nec ordo de q̄ loqmur. ¶ Et Jō q̄ ab oīb⁹ vnīuersal iter recipē ecclie sacrm. ¶ P. pp q̄ vnūq̄q ꝛ illud magis: pp ordinē efficit bō dispōtatū alterū sacrm. ⁊ ordo bī magis rōnē q̄ sit sacrm q̄ alia.

¶ Ulterius vī q̄ forma b⁹ sacri iclūenter i ista exprimat: q ꝛ sacrm efficacia habt ex forma. ⁊ efficacia sacrōrū est ex virtute diuina q̄ ei⁹ ministri vocat salutē. ⁊ i forma b⁹ sacri deberet fieri mētio de virtute diuina p inuocatiōē trinitat sicut i aliis sacrīs. ¶ P. impare est ci⁹ bī ancīt. sacrm ad eccl̄iam nō reciperet penā cū q̄ sacrm dispēsat: sed milleries tm trīb. ⁊ nō deberet vt ingratus mō: vt dicerē sic agite vel accipite B vel illud: aut aliq̄d bō. ¶ P. in forma sacri nō ꝑs fieri mētio nisi de illis q̄ fiūt de ecclia sacri. ⁊ vīus p̄tās accepe nō ell de ecclia b⁹ sacri. ⁊ ꝑ hoc ad ipm. ⁊ nō ꝑs de eo fieri mētio i forma b⁹ sacri. ¶ P. ola sacrm ordinis ꝛ ad eternā remunerationē. sed i forma aliorū sacrōrū nō fit mētio de remuneratiōe. ⁊ nec i forma b⁹ sacri deberet de ea fieri mētio: sic fit cū dr. Dīnr⁹ ꝓt si fidelit⁹ ꝛ. ¶ Ulteri⁹ vī q̄ B sacrm nō bēat mām: q ꝛ ol sacrm q̄ bēt mām vīus operās i sacrm est ignā. sed in reb⁹ mūlib⁹ q̄ bic adhibēt: sic fūt claues cādelabra: ⁊ hmōi nō vī esse aliq̄ ēt sanctificādi. ⁊ nō ꝑs mām. ¶ P. i illo sacrm ꝑferī plenitudo gre ꝛ sufficiētia: vt i ista vīsibl̄ ꝛ informatiōe. ⁊ mā ꝑfirmatiōis percipit sanctificationē. cū g ea q̄ i B sacrm videt ee mā. lia nō sint pficiatiua: vī q̄ non sint mā b⁹ sacri. ¶ P. i q̄ls sacrm bīte mām regrit̄ ꝛ mūe ad eū q̄ suscipit sacrm. ⁊ vt a ghostā oī ꝛ dicto ꝛ mūlū ab eo q̄ suscipit sacrm nō est de necītate sacrm sed folū porrectio. q̄ pdicte res mūles nō sūt mā b⁹ sacri. ¶ Sed Jō q̄ oē sacrm ꝑfirm

Ad pri. q. dicendum q nō est de idoneitate superioꝝ ordinū q aliqs minores ordines ꝑus hēat: q3 ꝑdicti sunt distincti: t vna q̄q est de sui rōne nō requiri alias in eodē subiecto: t io etiā in primitiua ecclia aliqui ordinabant in ꝑsbyteros q ꝑus inferiores ordines nō susceperāt: t tamē poterāt oīa que inferiores ordines possunt: q3 inferior potestas ꝯprehēdit in superiori virtualiter sicut sensus in intellectu t ducatus in regno. Sed postea ꝑ constitutionē ecclie determinatū ē q ad maiores se nō ingerat qui ꝑus in minoribus officiis se nō humiliauit. Et inde est q ꝗ ordinant ꝑ saltum ꝑm canones nō reordinant: s3 id qd omissū fuerat de precedentib' ordinibus eis confertur. Ad s'm dicendum q magis conuenit ordinibus cum equiuoce assimilat s3 similitudinē specie; ordo cū baptismo s3 ꝑm ꝓportionē potentie ad actū magis cōuenit baptismus cū ordine q̄ ordo cū ordine: q3 per baptismū acquiritur potentia passiua recipiendi ordines: nō aūt per ordinem inferiorē datur potentia passiua recipiendi maiores ordines. Ad tertiū dicendum q ordines nō sunt gradus q occurrāt in actiōe vna vel in vno motu: vt oporteat ad vltimū per primū deuenire: s3 sunt sicut gradus in diuersis rebus cōsistentes: sicut est gradus inter hominem t angelū. Nec oportet q ille q sit angelus ꝑus fuerit homo: siliter etiā est gradus inter caput t alia membra corporis: nec oportet q illud qd est caput ꝑus fuerit pes: t siliter est in proposito.

Ad tertium sic ꝓcedit. Uidetur q in suscipientib' ordines nō requirat bonitas vite: q3 per ordinē aliqs ordinat ad dispēsationē sacroꝝ: s3 sacra possunt dispēsari a bonis t malis. ergo non requirit bona vita. Preterea. non est maius misteriū qd deo in sacris exhibetur q̄ qd ipsi corporali adhibet: s3 a ministerio eius corporali nō repulit dñs mulierē peccatricē t infamē: vt patet Luc. 7. ergo nec a ministerio eius in sacris tales sūt amouendi. Preterea per oēs gratias aliqd remediū ꝯpendit: s3 illis q hūt pctm nō debet aliqd remediū denegari qd eis valere possit. cū ergo in sacro ordine gratia ꝯferatur: videt q debeat etiā pctōrib' hoc sacrm dari. Sed contra est q Leui. 21. Homo de semine Aaron q hūerit maculā nō offerat panes corā dño nec accedat ad ministeriū eius: s3 per maculā: vt dicit glo. oē vitiū intelligit. ergo ille q est in aliquo vitio irretitus nō debet ad ministeriū ordinis adhiberi. Preterea. Hiero. dicit q nō solū epi t ꝑsbyteri t diaconi debēt magnopere ꝓuidere: vt cunctū ꝑplm cui ꝑsident sermone t cōuersatiōe precedāt: verū etiā inferiores gradus t oēs qui dñi oraculo deseruiunt: t quia vehementer ecclesiam dei destruit meliores esse laicos q̄ clericos. ergo in oībus ordinibus requirit sanctitas vite.

Ulterius videt q requirat scia totius sacre scripture: q3 ille debet hēre legis sciam a cuius ore lex requirit: s3 legē requirūt de ore sacerdotis: vt patet Malach. 2. ergo ipse debet totius legis hēre sciam. Preterea. i. Pet. Parati semper ad satisfactionem oī poscēti vos rōnē de ea q in nobis est fide t spe: s3 reddere rōnē de his q sunt fidei t spei est illoꝝ q ꝑfectā sciaz sacrarū scripturarū habēt. ergo talē sciaz debēt hēre illi q ponunt in ordinib' quibus vba ꝑdicta dicunt. Preterea. nullus ꝯgrue legit q nō intelligit qd legit: q3 legere t nō intelligere negligere est: vt dicit Cato. s3 ad lectorē q est q̄si infimus ordo ptinet legere vet' testm: vt in litera dicit. ergo ad eos ptinet hēre totius veteris testi intellectū: t multo fortius ad alios superiores ordines. Sed contra est q multi ꝓmouent ad sacerdotiū q penitus de talib' nihil sciūt etiā in religionib' multis. ergo videt q talis scia nō requirat. Preterea. in vitis patrū legitur aliquos simplices monachos ad sacerdotiū ꝓmotos q erāt sanctissime vite. ergo nō requirit ꝑdicta scia in ordinandis.

Ulteri' vr q ex ipso merito vite aliqs ordinis gradū cōsequatur: q3 sicut dicit Chris. Nō ois sacerdos sanctus est: sed ois sanctus sacerdos est. s3 ex vite merito aliqs efficit sanctus. ergo t sacerdos: t multo fortius alios ordines habens. Preterea. In rebus nālibus ex hoc ipso aliqua in gradu superiori collocant q deo appropinquāt t magis de ei' bonitatibus participāt: vt Dyo. dicit. 4. ca. ecc. hierar. sed et merito sanctitatis t sciē aliqs efficit deo ꝓpinquior t plus de ei' bonitatib' recipiens. ergo ex hoc ipso in gradu ordinis collocat. Sed contra. scitas semel hita pōt amitti: sed ordo semel hitus nunq̄ amittit. ergo ordo nō ꝯsistit i ipo merito scitatis.

Ulteri' vr q ꝓmouens indignos ad ordines nō peccet: q3 eps indiget coadiutoribus in minorib' officiis ꝯstitutis: s3 nō posset eos inuenire in suffic. eti nūero si talē idoneitatē in eis requireret q̄lis a scis describit. ergo si aliqs nō idoneos ꝓmouet vr q sit excusabilis. Preterea. ecclia nō solū indiget ministris ad dispēsationē spūaliū: s3 etiā ad gubernationē tpaliū: s3 quādoq illi q nō hūt sciaz vel scitatē vite possent esse vtiles ad gubernationē tpaliū: vel ꝓp potentiā secularē: vel ꝓpter industriā nālē. ergo videt q tales posset sine pctō ꝓmouere. Preterea. quilibet tenet pctm vitare q̄tū pōt. si ergo peccat indignos ꝓmouens: debet adhibere maximā diligentiam ad sciendum an illi qui accedunt ad ordines sint digni: vt fieret diligens inquisitio de moribus t scientia eoꝝ qd non videt alicubi obseruari. Sed cōtra. peius est ꝓmouere malos ad sacra ministeria q̄ iam promotos non corrigere: sed heli mortalr peccauit nō corrigens efficaciter filios suos de malicia sua. vnde t retrorsū cadēs mortuus ē: vt dicit. i. Reg. 4. ergo multo forti' mortalr peccat ille qui indignū ꝓmouet. Preterea. spūalia tēporalib' sūt ꝓponenda in ecclia: s3 mortalr peccaret q res ecclie tpales scienter sub piculo poneret. ergo multo forti' peccaret q poneret res spūales sub periculo: sed sub piculo ponit res spūales quicūq indignos ꝓmouet: q3 cui' vita despicit: vt dicit Grego. necesse ē vt ꝑdicatio ei' cōtēnat: t eadē rōne oia spūalia ab eis exhibita. ergo indignos ꝓmouēs mortalr peccat.

Ulteri' videt q aliqs in pctō existēs possit sine pctō ordine suscepto vti: q3 peccat si nō vtat cū ex officio teneat. ergo vtēdo peccat nō pōt pctm vitare: qd ē icōueniēs. Preterea. dispēsatio est iuris relaxatio. ergo q̄uis de iure esset ei illicitū vti ordine suscepto: tn ex dispēsatiōe ei liceret. Preterea. quicūq cōicat alicui in pctō mortali peccat mortalr. si ergo peccator in vsu ordinis peccat mortalr: tūc et peccat mortaliter qui ab eo aliqd diuinoꝝ accipit vl ab eo exigit: qd videt absurdū. Preterea. si vtēdo ordine suo peccat. ergo quilibet actus ordinis quē facit ē pctm mortale: t ita cū i vna executione ordinis multi act' cōcurrāt: videt q multa pctā cōmittat: qd valde durū videt. Sed contra est qd dicit Dio. in epla ad demophilū. Talis. s. q nō ē illuminat' audax vr sacerdotalib' manū apponēs: t nō timet neq verecundat diuina pter dignitatē exequēs: t putās deū ignorare qd ipse in seipso cognouit: t decipe estimat falso noīe patrem ab ipso appellatū: t audet ipsi' muneris inmūdas infamias nō n. dicā orōnes sup diuina signa xpiformiter enūciare. ergo sacerdos est q̄si blasphem': t dicit deceptor q indigne suū ordinē exequit: t sic mortalr peccat: t eadē rōne quilibet alius ordinat'. Preterea. scitas requirit in susceptione ordinis vt sit idone' ad exequēdū: s3 peccat mortalr q cū peccato mortali ad ordines accedit. ergo multo forti' peccat mortaliter in qualibet executione sui ordinis.

Rñdeo dicendum ad pmā. q. q sicut Dio. dicit i. 3. ca. ec. hierar. Ut subtiliores t clariores essentie replete illustratione solarium splēdoꝝ lumē i eis supeminens ad similitudinē solis in alia corpa inchoāt: sic in omni diuino nō est audendū aliqs dux ēē nisi s3 oēs habitū suū fact' dei firmissim' t deo silim'. vl cū in quolibz ordie aliqs ꝯstituat dux aliqs in reb' diuinis: i quolibz q̄si ꝑsūptuosus mortalr peccat: q cū ꝯscia pctī mortalis ad ordies accedit. t io scitas vite requirit ad ordinē de necitate pcepti: sed nō de necessitate sacri. vnde si malus ordinat: nihilominu' ordinē hēt cū peccato.

Ad pri. ergo dicendum q sicut vera sacra sunt q peccator dispensat: ita verū sacrm ordinis recipit: t sic indigne dispēsat: ita indigne recipit. Ad scdm dicendum q illud misterium erat tm in exercitio corporalis obsequii qd etiā licite peccatores facere possunt: sed aliud est de misterio spūali ad qd applicant ordinati: q3 per ipm efficiunt media inter deū t plebē: t io debent bona ꝯscia nitere quo ad deū: t bona fama quo ad hoies. Ad tertiū dicendum q aliq medicine sūt q exigūt robur nāe: alias cū periculo mortis assumunt: t alie sunt q debilib' dari possūt. ita etiā i spūalib' q̄dā sacra sūt ordinata ad remediū pctī: t talia pctōrib' sūt exhibēda: sicut baptism' t penia: alia vo que pfectionē gre ꝯferūt requirūt hoiem p gratiā roboratū.

Ad s'm. q. dicendum q in illis actu hois q debeat esse ordinatus: oportet q assit directio rōnis. vel ad hoc q hō ordinis officiū exequatur: oportet q hēat tm de scia q̄ sufficiat ad hoc q dirigat i actu illi' ordinis: t io talis scia requirit in eo q ad ordies ꝓmoueri debet: t nō q vir in tota scriptura sit instructus: s3 plus t min' ꝑm qd ad plura vel pauciora se ei' officiū extēdit: vt scilicet q aliis ꝓponunt curā aiaꝝ suscipientes sciāt ea q ad doctrinā fidei t moꝝ ptinēt: t alii sciāt ea q ad executionē sui ordis spectāt. Ad pri. ergo dicendum q sacerdos hz duos act': vnū pncipalē supra corp' xpi verū: t alterū scdariū supra corp' xpi mysticū. Scds aūt actus depēdet a pmo: s3 nō conuertit: t io aliqs ad sacerdotiū ꝓmouent: q3 b' cōmittit pmus actus tm: sicut religiosi q3 cura aiarum nō cōmittitur: t a talibus ore nō requirit legis solum q sacra conficiant: t io talibus sufficit si tm de scientia habeant q ea q ad sacrm pficiendū spectant rite seruare possint. Alii aūt ꝓmouent ad aliū actū q est supra corpus xpi mysticū: t a taliū ore populus legē requirit. vnde scia legis in eis esse debet nō qdē vt sciant oēs difficiles q̄ones legis: q3 in his debet ad superiores haberi recursus: s3 sciant q ppls debet credere t obseruare de lege. Sed ad superiores sacerdotes. s. epos ptinet vt etiā ea q difficultatē in lege facere possint sciant: t tanto magis q̄to in maiori gradu collocant. Ad scdm dicendum q rō reddēda de fide nō ē intelligēda talis q sufficiat ad pbādū q fidei vl spei sūt: cū vtraq de inuisibilib' sit: s3 vt sciat in cōi ꝓbabilitatē vtriusq ostēdere: ad qd nō requirit multū magna scia. Ad tertiū dicendum q ad lectorē nō ptinet tradere intellectū sacre scripture ꝓplo: q3 hoc est superioꝝ ordinū: s3 solū ꝓnunciare: t io ab eo nō exigit q habeat tm de scia q sacrā scripturā intelligat: s3 solū q recte pnunciare sciat: t q3 talis scia de facili adiscit t a multis: ideo pbabiliter estimari pōt q ordinatus talē sciaz acquiret si etiā tūc eā nō hēat: maxie si in via ad hoc eē videatur.

Ad. 3. q. dicendum q cā debet esse ꝓportionata suo effectui: t io sicut in xpo a quo descendit gra in oēs hoies debet q sit gratie plenitudo: ita in ministris ecclesie quoꝝ nō est dare gras sed gre sacra nō cōstituit gradus ordinis ex hoc q hēat gram: s3 ex hoc q percipit aliqd gratie sacrm. Ad pri. ergo dicendum q Chrys. accipit sacerdotis nomen q̄tū ad noīs interpretationē ꝑm q sacerdos idē est qd sacra dans: sicut eni quilibet iustus i q̄tū sacra merita alicui in auxiliū dat sacerdotis interpretationē hz: nō aūt loqt ꝑm noīs significatione. est eni hoc nomē sacerdos īstitutū ad signādū eū q sacra dat in sacro ꝑ dispēsatiōe. Ad scdm dicendum q res nāles efficiunt in gradu sup alia s3 q in ea agere possunt ex forma sua: t io ex hoc ipso q formā nobiliorē habent: t in altiori gradu cōstituunt: s3 ministri ecclie nō ꝓponunt aliis vt eis ex ꝓpria scitatis virtute aliqd tribuant: q3 hoc solius dei est: s3 sic ministri: t quodāmō instrumenta illius effluxus qui a capite in mēbra: t io nō ē simile q̄tū ad dignitatē ordinis: q̄uis sit sile q̄tū ad congruitatem.

Ad. 4. q. dicendum q a dño describit fidelis q ē fid' ꝯstitu sup familiā vt det illis tritici mēsurā: t io infidelitatis reus est q aliter supra mensurā eius diuina tradit. hoc autē facit quilibet indignū ꝓmouet [illegible] dicendum q deus nūq̄ sic deserit ecclesiā suā quin inueniant idonei ministri sufficientes ad necessitatē plebis: si digni ꝓmouerent t indigni repellerent. Et si nō possent tot ministri inueniri quot modo sunt: melius esset hēre paucos ministros bonos q̄ multos malos: vt dicit beatus Clemens. Ad scdm dicendum q tpalia nō sunt q̄renda nisi ꝓp spūalia: t io omnis tpalis vtilitas debet ꝯtemni: t quodlibet lucrum tpale ꝓp spūale bonū ꝓmouendi. Ad tertiū dicendum q ad minus hoc requirit q ordinator nihil sciat contrariū scitati eius qui ordināt. sed vltra hoc exigit ab eo vt ꝑm mensurā ordinis vel officii iniūgendi diligētiorē curā apponat: vt scilicet certitudo de qualitate ꝓmouendoꝝ habeat: t testimonio aliquoꝝ: sicut et apls dicit. i. Timo. 3. Ma' cito nemini imposueris.

Ad. 4. q. dicendum q lex ꝑcipit vt hō iuste qd iustū est exequat: t io q̄cūq hō qd sibi ꝯpetit ex ordie facit indigne: qd iniuste exequit: t ꝓpterea legis facit ꝑ hoc mortalr peccat. q̄cūq aūt cū pctō mortali aliqd sacrū officiū tractat: nō est dubiū q3 indigne illud faciat. vnde patet q mortalr peccat. Ad pri. ergo dicendum q nō ē ꝑplexus vt necesse sit q peccet: q3 pōt pctm dimittere vl officiū resignare ex quo obligabatur ad executionē ordis. Ad scdm dicendum q ius nāle nō cadit sub dispēsatiōe: t de iure nāli est vt hō scā sancte tractet: vl ꝓ nullus pōt dispēsare. Ad tertiū dicendum q quādiu minister ecclie q est i mortali ab ecclia tollerat: ab eo sacra recipe et subditi' debet: q ad hoc ē ei obligat': s3 tn ꝓpter periculū extra articulū necessitatis nō esset tutū q eū induceret ad aliqd sui ordis exequēdū: vt sibi talē ꝯscia q ille in pctō mortali cōstitutū nō deponere pōt: sed q̄ in statū hō a diuina gra emēdat. Ad. 4. dicendum q q̄ncūq exhibet se i aliq̄ actu vt ministrū ecclie mortalr peccat: t totiēs mortalr peccat quotiēs hō actū fac: q3 vt dicit Dio. i. c. ec. hierar. Immūdis nec symbola. s. sacralia signa tāgere fas ē. vnde qn tāgit res sacras i officio exercens mortaliter peccat. Aliter aūt est si in aliqd necitatis aliqd sacrū cōtingeret vel exerceret in illo casu in quo etiā laycis liceret: sicut si baptizaret in articulo necitatis: vel si corpus xpi in terra piectū colligeret.

Qo. II.

Deinde queritur de distinctiōe ordinū. Et circa hoc q̄runt tria. Primo de distinctiōe eoꝝ. Scdo de actib' singloꝝ. Tertio qui imprimant caracter in singulis ordinibus.

Ad primū sic ꝓcedit. videt q nō debeāt plures ordines distingui: q3 q̄nto aliqua virtus est maior tāto min' est multiplicata: sed hoc sacrm ē dignius aliis sacris inq̄tū cōstituit suscipientes in aliquo gradu supra alios. cū ergo alia sacra nō distinguant in plura q recipiant ꝑdicationē totius: nec hoc sacrm debet distingui in plures ordines. Preterea. si diuidit: aut ē diuisio totius in partes integrales aut in partes subiectiuas. nō in partes integrales: q3 sic nō reciperent ꝑdicationē totius: ergo diuisio in partes subiectiuas: s3 partes subiectiue recipiūt in plurali ꝑdicationē generis remoti sicut generis primi: sicut hō t asin' sunt plura aīalia: t plura corpora aīata: ergo t sacerdotiū t diaconatus sicut sunt plures ordines ita t plura sacramenta [illegible]. Preterea. ꝑm philosophū regimē quo vnus dnat ꝑ principat' est nobilius [illegible] ecclesie [illegible] in ecclesia distinctio ordinū [illegible]. Sed cōtra. ecclesia ē corpus xpi mysticū [illegible] ꝓp diuersa mēbroꝝ officia [illegible].

ordines. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ ministeriū nouū testi est originale q̄ ministeriū veteris. Vnde Exo. xxviii. in veteri testō non fuit sacerdotale ministerium nisi in filiis Aaron. Sed in nouo testō ois fidelis christianus participat aliquo modo de sacerdotio. Et ideo dicit Petrus. Vos autē genus electum regale sacerdotium. Et tamen nō omnes fideles sacerdotes sunt quia non omnes habent officium ecclesiasticum. Et ideo dicit Apostolus. Nemo sumit sibi honorem nisi qui vocatur a deo tanquam Aaron. Et ideo ad ministerium altaris non debent accedere nisi illi qui sunt ordinati.

¶ Vltimo videndum est de ordinibus in communi. Et primo de numero ordinum. Secundo de ordinatione ipsorum. Tertio de potestate eorum. Quarto de irregularitate ex defectu ordinum contracta. Circa primum quaeruntur quatuor. Primo utrum ordines sint septem. Secundo utrum sint tres. Tertio utrum sint duo. Quarto utrum sit unus tantum.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod ordines non sint septem. Quia ordines ecclesiastici dicuntur esse quidam gradus ad sacerdotium. Sed gradus non sunt nisi tres. Ergo ordines non sunt nisi tres. Praeterea ordines ecclesiastici dicuntur esse quaedam officia ecclesiastica. Sed officia ecclesiastica non sunt nisi tria. Ergo ordines non sunt nisi tres. Praeterea ordines ecclesiastici dicuntur esse quaedam officia ecclesiastica. Sed officia ecclesiastica non sunt nisi tria. Ergo ordines non sunt nisi tres. Praeterea ordines ecclesiastici dicuntur esse quaedam officia ecclesiastica. Sed officia ecclesiastica non sunt nisi tria. Ergo ordines non sunt nisi tres.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod ordines non sint septem. Quia ordines ecclesiastici dicuntur esse quidam gradus ad sacerdotium. Sed gradus non sunt nisi tres. Ergo ordines non sunt nisi tres. Praeterea ordines ecclesiastici dicuntur esse quaedam officia ecclesiastica. Sed officia ecclesiastica non sunt nisi tria. Ergo ordines non sunt nisi tres. Praeterea ordines ecclesiastici dicuntur esse quaedam officia ecclesiastica. Sed officia ecclesiastica non sunt nisi tria. Ergo ordines non sunt nisi tres.

Ad secundum sic dicendum. Quod ordines ecclesiastici dicuntur esse quidam gradus ad sacerdotium. Sed gradus non sunt nisi tres. Ergo ordines non sunt nisi tres. Praeterea ordines ecclesiastici dicuntur esse quaedam officia ecclesiastica. Sed officia ecclesiastica non sunt nisi tria. Ergo ordines non sunt nisi tres. Praeterea ordines ecclesiastici dicuntur esse quaedam officia ecclesiastica. Sed officia ecclesiastica non sunt nisi tria. Ergo ordines non sunt nisi tres.

cialis ad hoc ordinetur vt in ea missa dicatur.

Ad tertium sic procedit. Videtur quod character non imprimatur in quolibet calicis poterioris. Character enim sacerdotis fit ibi vbi vngitur. Sed calix non vngitur in vngitur ergo in eo non imprimitur character. ¶ Preterea sicut dictum est in calice non consecrato non manet corpus christi cum primum cessat a consecratione. Sed character manet semper. Non ergo imprimitur in calice. ¶ Sed contra est quod dicit Dionysius in libro de ecclesiastica hierarchia. Sacerdos consecrat calicem et patenam. Sed consecratio non fit nisi per characterem. Ergo in calice imprimitur character. ¶ Respondeo dicendum quod sicut supra dictum est character imprimitur in anima per aliquid consecratum. Et ideo non imprimitur in calice nisi quando consecratur ad hoc quod habeat vsum in sacramento. Hoc autem habet calix quando in eo consecratur sanguis christi. Et ideo in consecratione calicis imprimitur character. ¶ Ad primum ergo dicendum quod sicut in consecratione chrismatis imprimitur character in ipso chrismate ita in consecratione calicis imprimitur character in calice. ¶ Ad secundum dicendum quod sicut supra dictum est in sacramentis non agit quod significat sed quod sanctificat. Et ideo character qui significat sanctificationem non imprimitur in ipsa materia sanctificata sed in subiecto sanctificationis. ¶ Ad tertium dicendum quod sicut supra dictum est character non imprimitur in calice nisi quando consecratur ad hoc quod habeat vsum in sacramento. Et ideo quamdiu manet character manet vsus. Et ideo non oportet quod character remaneat cessante consecratione.

Deinde ad primum sic procedit. Videtur quod ordinati ad sacerdotium non debeant coronam deferre. Ad primum videtur quod non debeant capillum deferre. Dicit enim Hieronymus. Sacerdotes christi nihil aliud debent nisi christum scire et hunc crucifixum. Sed ad hoc non videtur pertinere quod capillum deferant. Ergo videtur quod non debeant capillum deferre. ¶ Preterea sacerdotes christi debent esse imitatores christi. Sed christus non habuit coronam capillorum sed spinarum. Ergo videtur quod sacerdotes non debeant habere coronam capillorum. ¶ Sed contra est quod dicit Hieronymus. Sacerdotes et levite in lege non habebant possessionem terre sed decimas populi et oblationes. Ergo videtur quod clerici non habeant possessiones nisi habeant coronam capillorum. ¶ Respondeo dicendum quod sicut supra dictum est character imprimitur in anima per aliquid consecratum. Et ideo non imprimitur in capillo nisi quando consecratur ad hoc quod habeat vsum in sacramento. Et ideo non imprimitur in capillo nisi quando consecratur ad hoc quod habeat vsum in sacramento. Et ideo non imprimitur in capillo nisi quando consecratur ad hoc quod habeat vsum in sacramento.

Ad primum sic procedit. Videtur quod ordinati ad sacerdotium non debeant coronam deferre. Ad primum videtur quod non debeant capillum deferre. Dicit enim Hieronymus. Sacerdotes christi nihil aliud debent nisi christum scire et hunc crucifixum. Sed ad hoc non videtur pertinere quod capillum deferant. Ergo videtur quod non debeant capillum deferre. ¶ Preterea sacerdotes christi debent esse imitatores christi. Sed christus non habuit coronam capillorum sed spinarum. Ergo videtur quod sacerdotes non debeant habere coronam capillorum. ¶ Sed contra est quod dicit Hieronymus. Sacerdotes et levite in lege non habebant possessionem terre sed decimas populi et oblationes. Ergo videtur quod clerici non habeant possessiones nisi habeant coronam capillorum. ¶ Respondeo dicendum quod sicut supra dictum est character imprimitur in anima per aliquid consecratum. Et ideo non imprimitur in capillo nisi quando consecratur ad hoc quod habeat vsum in sacramento. Et ideo non imprimitur in capillo nisi quando consecratur ad hoc quod habeat vsum in sacramento. Et ideo non imprimitur in capillo nisi quando consecratur ad hoc quod habeat vsum in sacramento.

Ad secundum sic procedit. Videtur quod sacerdotale officium non debeat esse alicui pene alicui. Sacerdotale enim officium est ordinatum ad hoc quod homines reducantur ad vitam eternam. Sed hoc non videtur pertinere ad aliquam penam. Ergo videtur quod sacerdotale officium non debeat esse alicui pene alicui. ¶ Preterea sacerdotes christi debent esse imitatores christi. Sed christus non habuit coronam capillorum sed spinarum. Ergo videtur quod sacerdotes non debeant habere coronam capillorum. ¶ Sed contra est quod dicit Hieronymus. Sacerdotes et levite in lege non habebant possessionem terre sed decimas populi et oblationes. Ergo videtur quod clerici non habeant possessiones nisi habeant coronam capillorum. ¶ Respondeo dicendum quod sicut supra dictum est character imprimitur in anima per aliquid consecratum. Et ideo non imprimitur in capillo nisi quando consecratur ad hoc quod habeat vsum in sacramento. Et ideo non imprimitur in capillo nisi quando consecratur ad hoc quod habeat vsum in sacramento. Et ideo non imprimitur in capillo nisi quando consecratur ad hoc quod habeat vsum in sacramento.

clesie ad hoc ordinetur vt in ea missa dicatur.

Ad certum dicendum q̄ sacerdotij caracter nō ipsum in ipa calicis potestate sic̄ predix. Vñ q̄ sacerdotij caracter ꝑ consecratō sacerdotis fit q̄dā vncio sc̄ti t confirmatio in ipa vncione ipsum caracter. q̄ e in sacerdotio confirmādo in ipa vncione ipsum caracter. q̄ e in sacerdotio nō in calicis potestate. ¶ Ꝑ. octo dicit scripsit ta ceredotalē potē q̄ dicit. Recipite ꝓsti sc̄ti spūs remittent peccā. Jo. xx. Sed ipa dat ꝑ manꝰ ipōnē. q̄ in ipa manꝰ ipōne ipsum caracter ordis. ¶ Ꝑ. Illē cōsecrat miles in a t vestes militares. q̄ vestes sola benedictio cōsecrat. q̄ in ipa t vestes militares. q̄ vestes sola benedictio cōsecrat. q̄ in ipa benedictione ep̄s cōsecrato sacerdotis ofic̄. ¶ Ꝑ. Illē tacer dos vel calix ita t vestis sacerdotalis. si q̄ in patēne calicis ipsum caracter cadē rōne t in patēne calicis: t sic dicet ipsum caracter cadē rōne t in patēne calicis: t sic dicet ordinem sacerdotis q̄ subdiacon ordinis. q̄ subdiacon caracter recipit in ipa calicis potestate. q̄ subdiacon caracterē recipit in ipa calicis potestate. q̄ subdiacon caracterē recipit in ipa calicis potestate. q̄ caracter sacerdotalis nō ipsum in ipa calicis potestate. ¶ Sacolythus ꝙ ordo magis appropriat ad actū sacerdotis: ꝙ ꝙ ds ecūq; sup vrceolū ꝙ ꝙ ds actū sup calicē dicebat: q̄ magis ipsum caracter in acolythatus ofic̄ accipit candelabꝝ q̄ ofic̄ accipit vrceolū q̄ nomē acolythi cerei portatione q̄ gnat. q̄ t sacerdotio ipsum caracter q̄ calicem accipit. ¶ Si principal actꝰ sacerdotis e cōsecrare corꝰ xpi. q̄ ad ꝙ dat sibi ꝓtās in accipiēdo calicis. q̄ t ipsum caracter.

Ad tertium dicendum q̄ sic ds ecclesie e formā aliq̄ educere t mūdare de ꝓprio ꝑgare ad formā. vt ep̄s in collatione ordinis duo faciat ꝓprie. n. ordinādos ad ordis suscipiendū. t ordis ꝑdēte tradit. ꝙ ꝙ ꝙ t illustrādo eos de ꝓpo offō t aliq̄d circa eos agendo. vt videnci sint ꝑtē accipiēdi q̄ q̄dā ꝓprio sibi trib⁹ illis. t benedictione manꝰ ipōne. t vncione ꝙ benedictionē divina obtinuit. q̄ capit. t nō benedictō oleꝰ dat. q̄ magnus ipōnē dat ꝑfectiōe q̄ e q̄dā ad mag̃ officia sint idonei. ita solis diaconib⁹ t sacerdotib⁹ fit manꝰ ipō: q̄ eis cōperit ꝙ ꝑfectio sacerdotij ꝙ ad vni vt principaliter alteri sit ministris. q̄ vncione ad aliq̄s sacrꝝ tractādū. q̄ ꝑcer. ij. t nō vncio solis sacerdotib⁹ fit q̄ ꝓpria mūb⁹ corꝑ xpi tangit: sic t calix tangit q̄ tinct sāguine. t patena q̄ ꝑtinet corꝑ.

Si ꝓmo collatio fit ꝙ ꝙ dat eis aliq̄d q̄d ad ꝓpā actū pertinet. t q̄ principalis actꝰ sacerdotis e ꝑcerare corꝰ t sāguine xpi. q̄ in ipa patēne calicis sub forma vbiq; determinata caracter sacerdotalis ipsum. ¶ Ad ꝑmū q̄ dicēdū q̄ confirmatione nō dat offm expandi sup aliq̄s mūm extensiue. t sic ille caracter ē ipsum t aliq̄ exhibitione alic̄ rei. t. in sola manꝰ ipōne. t vncione. t sic ordis sacerdotalis alt ē. t ió nō e file. ¶ Ad ꝛᵐ dicēdū q̄ dño discipulis dedit sacerdotalē potē q̄dā ad principalē actū. aliꝰ passionē t cenā q̄ dicit. Accipite t manducate. vñ subdit. Hoc facite in meā ꝓmemorationē. ꝛ. post resurrectionē dedit eis sacerdotalē potē. q̄dā ad actū scōrū. q̄ ligare t absoluere. ¶ Ad ꝛᵐ dicēdū q̄ in verbis aliꝰ regnī alia ꝑceratio nisi q̄ dño cultui mādat. q̄ nō sufficit eis ꝓ ꝑceratione benedictionis. alr ē dicendū. nam in ordis ꝓprie. ¶ Ad 4.ᵐ dicēdū q̄ vestis sacerdotalis nō signat potē sacerdotē. q̄ t ipsa dat. ꝛ. idonei. q̄ in eo regnī ad actū potēs ex quadā. t. ió nec sacerdoti nec alicui alij ipsum caracter in alic̄ vestis datione. ¶ Ad 5ᵐ dicēdū q̄ ꝓpe diaconi ē media inter potē subdiaconi t sacerdotis. sacerdos. n. datur hz potē sc̄ti corꝑ xpi. subdiaconi at sc̄i sanguis. diaconi sc̄i corꝑ i vase sēctū. vñ ei ꝑ ē t ligere. ꝙ corꝑ xpi portare corꝑ xpi. patena t vtrūq; ꝑtinet ad potē. t nō ad actū ꝓprie. ꝙ ꝙ ad actū principalē ꝑtinet expiminere ꝓ dationē vasis vbi nec ꝙ dationē māc. ꝛ. expimit potē ei ad actū sc̄te celebrandi. t ꝙ ꝙ dat sibi liber euāgeliorū. t. i hac ꝓtāte ire. ꝙ ꝙ principaliter actꝰ acolythi ē ꝙ ministrat i vrceolo. ꝙ ꝙ ministrat in calicelabro: ꝙ sic vocatur ab vrceolo ignis. ꝙ ꝙ ē magis nota t magis ꝓpria. t. ió in datione vrceoli ipsum tangitur caracter vnctionis vbiq; ab ep̄o ꝓficiatur. ¶ Dō. III.

Deinde q̄rit de q̄ualibet q̄ fuit ordinatus sine ꝓmo de corona. vtrū ꝓfectus. ꝙ ꝙ vestibꝰ sacris. **Ad primum** dicendum q̄ sic̄ predix. Vñ q̄ ordinatus ꝑfectus ē de debita corone tonsura. q̄ ꝓfectus ē de debita corone tonsura. q̄ ꝓfectus ē de debita corone tonsura. q̄ ꝓ

Ad tertium

De ordinatis ab hereticis. Bt. XXV.

manere cū iure dādi epīe. n. dare: ꝫ pniciose: ꝛ quibus dederi nō sūt utq; ordinādi. Que pcedentia ex oppositio ostendunt videnda.

C Determinato pmisse dūcūdo ad ordinati. c

Hec ūt gdā ita determinata ūt. Dēi. n. beretricos accepta sacerdotali vel epali dignitate ab ecclia recedere: baptismi vnctōe ab ecclia recedere: ꝫ nō bñe facultate tribuēdi sacros ordies vel pficiādi dñicum corp⁹: posthꝫ penit ꝛ dinati fuīt ab ecclia. Sic degradat⁹ epūs ꝫ bz pt̄e largiādi sacros ordines: facultate tñ baptizādi nō amittit. Ob vero Ang. aut. ite ligit dictū de beretico q ꝫ sūta ecclie ꝫ pmutare sensū sui a fidei puritate ac doctrine mutare dinīti sunt. Qui hz tales sint: tuo tñ ordinādi ꝛ pficiādi bñt: ꝛ q ab eis ordināt aīa manifestā pditionē: ēt si ecli eis aperte ejecerint ꝛ sūta ecclie dānati fuerint: tñ si redierint utq; ordinādi nō sūt. Et vbūq; legit de ordiatis ab beretico q̄ seruatis eis ordib⁹ ministrare valeat: vel uterū ordinādi nō sint: de h⁹ accipiendū dicunt. Si positꝫ pcili fuerint ꝛ dinati iudicio ecclie tue ordinādi ꝛ pficiādi eis deberēt assentire: vt degradatio vel excōicatio. Alij vo dicunt sacra ab beretico ꝛ pelso ꝫ formā ecclie celebrata: vera eē ꝛ rata. q; recedēte ab ecclia tue ordie ꝛ pficiādi nō pdederūt. ꝛ q sic ab beretico ordinati: eis redeūte utq; ordinādi nō sunt. Que vo ab beretico aliter q̄ in ecclia fiunt: falsa sunt ꝛ iania: ꝛ q a talib⁹ ordiati vidēntur nō minus ꝫ vsum accipiāt. Et sm hāc diffinitionē varie de his loquūt doctores. Quidā vo dicūt eadē sacra ab hereticis posse posse celebrari ꝫ a catholicis: si ab illis forma ecclie seruet: ꝛ ab eis celebrata vera eē ꝛ rata: quārum ad se. quātū vo ad effectū: falsa eē ꝛ inania. Et i his q male tractat ꝛ i his q male suscipiūt: sō ꝛ falsa: q; ꝫ pmittūt ꝛ pferre credūt non tribuunt. Būnāda ēt dictū q: illicite dātib⁹ vel accipiēntib⁹ fiāt i iudicio. Pollūta ēt dīr nō q̄uis ad seruꝫ pp idignā hereticoꝝ tractationē. Ideo Grego. cōtēnē arrij vocat execrationez. ꝛ Innocēnus bonosij ordinationē: dānationē: ñ q̄ ita in se sint: ꝫ q; male dāres vel accipiēdo talia facīt. Sic ēt Ihero. Sacrificia eoꝝ pancz sunt vocat: nō q̄uis ad seruꝫ q̄uis ad effectū. Nō nulli vo tradūt illos hereticos q ꝫ ecclie ordinati sūt tm ordinādi ꝛ pficiādi ēt cū tepan fuerit bñe. Qui vo i scismate vel beresi positi ab eis ordiati ꝛ tamen fuerint illo mire caret. Joānes cuz ordiare volūt vult⁹ ponit ifigit ēt gḡas pficie. C De symoniq vīs dr: ꝛ quid sit. b

Est symoniacus ꝫo nō est ambigēdū q̄n sunt hereticiq; q̄ tñ aliis sūtaz degradationē ꝛ ordināt ꝛ pficerant. Et licet symoniaci ꝫpaie dicāt q̄ illar symoniaci ipeciabile gḡam ꝫcio pduce volunt: ꝛ q̄ p ministerio sacro pcia recipūt i modū gyezy. Gyezite vocāti sc. odo tñ ꝛ odeo ꝛ accipiēdo symoniaci dicūt ꝛ vtriq; cadez sūta petimus.

C De his q̄ scienter a symoniacis ordināt. c

Differt tñ iter eos q̄ ordināt a symoniacis scienter ꝛ eos q̄ ignoranter. Qui. n. scienter a symoniacis se pmisere pficeri: ipso exceārī: eoꝝ cōsecrano oio irrita ē. Qui vo ordināt a symoniacis quos cum ordinādi necessāt eē symoniacos: ꝫ tñc ꝓ eorū licio bñr: eoꝝ ordinatio mifico: diter sustinet.

C De his qui dicunt se emere eos pro ordinatiōe spūalia. f

Si vero aliq; obiecerit se nō cōsecrationes emere: ꝫ res ipsas q̄ ex pficeratiōe pueniūt: pensāt⁹ decipere, pbauī. Nam q̄q; boz alteꝝ vendit sine quo alterū non haberūr: neutruz vendere derelinquit.

C Distinctio symoniacorum. g

Symoniace ūt dēfīs tripartita est distinctio. Alij. n. symoniace a symoniacis ordinātē. Alij symoniace a nō symoniacis. Alij ñ symoniace a symoniacis. Dñi nicolaus papa. Stratum⁹ decretū de symoniacis pōta bereticis. i. de symoniacis symoniace ordinatis vel ordiatis: ꝛ ō symoniacis symoniace a nō symoniacis: ꝛ ō symoniacis ñ symoniace a symoniacis. Symoniaci symoniace ordiati vel ordiatōes ex canonce a ppio gradu decidūt. Symoniacis symoniace a ñ symoniacis ordiati silr ab officio remouēt. Symoniacos ꝫo ñ symoniace a symoniacis ordiatos: mifice: diter pmittūt ipos in ordines: sed nō ad altiorē gradū ꝓmouēt. Symoniacos ꝫo ñ symoniace a symoniacis ordiatos: mifice: diter pmittūt ipos in ordines: sed nō ad altiorē gradū ꝓmouēt. Ob indigendi ē de his q̄ ordināt a symoniacis ignoranter eos eē symoniacos: boo facit symoniacos nō reatus crimīis: sed ordinatio symoniaci.

C Alexāder papa de his q̄ violēter a symoniacis vel ab hereticis ordinantur. d

Similiter cū decernit alexāder papa symoniacos ejo damādos ac sponcēdos: subiciēdi ē nisi violēter eo arrac⁹ fuerit. De his. n. ꝛ a gbusdā hereticis violēter ordinatio dicit. Innocē. q̄ pōt bñ aliquē colere ex cautelā: si ñ tam dicedit ab eis: ꝛ pessimo eoꝝ cōsiliabulo renunciauit.

C De erate ordinandorum ita decreuit Nicolaus papa. i

Statuit canones sanxerunt ve sub diacon⁹ nō ordinetur ante. xxiij. annos nec diaconus ante. xxv. nec presbyter ante. xxx. Deinde si dignus fuerit ad episcopatum eligi potest q̄s nos etiā puri modo seruare iubemur. Jtez Fabianus. Si quis .xxx. etatis non impleuerit annos nullo modo presbyter ordinetur ꝛ si valde sit dignus: quia ꝛ ipse dominus. xxx. annorum baptizatus est ꝛ sic ecpit docere.

Dist̄ determinauit magr de facto ordinandis: de scipiēdis boc facīm. Et dūpliciter pcedit in ꝑ⁹ determinat de ordinād⁹. in ꝛ⁹ de suscipiēdis⁹. ibi. Sacri canones ēt. Circa ꝑ⁹ in tres in ꝑ⁹ ingrit de beretico: vtrū possint ordinare. ꝛ⁹ ponit auctoritatē ad ostēdendū q̄ beretici nō pnt. Et facīs ꝓferre. in ꝛ⁹ ponit auctates ad ꝓbā. ibi. Econtra ār etiā ꝑ⁹ soluit. ibi. Dic aūr q̄d ēt. Et ponit ꝗnq; solones diuersis ꝛ⁹. vt in lra ꝑ⁹. C De simoniacis aūt ēt. Bi ingrit de symoniacis. Et circa boc duo fac. ꝓmo ostēdit. q̄ sunt simoniaci. secundo vtrū possint ordinare. ibi. Dicerem tñ ēt.

Hic est tripler qō. Prima de ordinandis⁹. ꝛ⁹ de ordinatis. ꝛ⁹ de simoniacis. C Circa ꝑ⁹ q̄rit duo. ꝑ⁹ vtr solus epūs possit ꝓferre ordinis facīm. ꝛ⁹ vtr bereticus vel excōicatus ab ecclia possit.

Ad primum

sic procedit. Videt. q. nō sit epūs ordinis sacrī ꝓferat: q; mun⁹ ipositio aliq̄s ad ꝓferationē facit: ꝫ sacerdotib⁹ q̄ ordinatī non solus epūs mun⁹ ipositis: sacerdotes alīter. q. nō sol⁹ epūs ꝓfert ordis sacrī. C P. tūc vnicuiq; dat̄ posse ordis qd ei exhibet. q̄d ad actū sui ordis ptinet ꝫ subdiacono dat̄ vrceolus cū aq̄ manuū et manutergio ab archidiacono. subdiacon⁹ acolythus cādelabrū cū corco ꝛ vrceolus vacuo⁹. q. nō sol⁹ epūs ꝓfert ordis facīm. C P. illa q̄ sūt ordis nō pnt aliquā cōmutī q. nō bz ordies: ꝫ ꝓferre ordies minores ꝓmittī aliqb⁹ q. nō sūt epalis pōtestis cardinalib⁹. q. ꝓferre ordines nō ē epalis ordis. C P. cuicuiq; ꝓmittit ꝓpositus: ꝛ accessionē. ꝫ ordis facīm ordiat ad eucharistiā sūt accessionē ad ꝓpositū. cū q. sacerdos ꝓferat eucharistiā: spe ēt posse ordies ꝓferre. C P. pōs visitat sacerdos a diacono q̄ eps ab epo. ꝫ epūs pōt cōsecrare epm. q. ꝛ sacerdos pōt ꝓmouere diaconū. C Sz. nobilitis nō applicantur ad summā cultū ministri ordinis q̄ vasa sacra: sed cōsecrato vasoz ptinet ad solū epm. q. multo fortius cōsecratus ministroz. C P. sacrum ordis est ecclie⁹ q̄ cōfirmatio eius ꝫ solius epi cōfirmat. q. multo magis solus ꝓfert ordis sacrī. C P. epūs p benedictionē nō ꝓmouet in aliq̄ ordiē pōtis⁹ ꝫ sit ordiati ꝓmouī. ꝫ q̄uis benedicere ē solius epi. q. multo magis solus ipse pōt alios ordinare.

C Ad oēs q̄ pōs epalis se bz ad pātē ordinis sacrī: nō aūt ad ꝓferendum sūt politica q̄ ꝓcerāt bonū cōe ad sacerdotes artes vētantes q̄ ꝓcerāt aliq̄s bonū ꝓdūc vt ex dictis ꝑs. politica aūt vt dr in. i. ethi. ponit legē ꝗsdā⁹ arrib⁹. q. quia q̄si debent exercere: ꝛ q̄uis. q. nō ad epm ptinet in eis⁹ ordinis ministrīs alios collocare. vel ipse solus ꝓferat: q̄ ꝓfert manū in actū officio ꝓfectū ꝓferunt: nō ēt solus ipse ꝗnes benedicit. figuī. i. gerit ecclie epo deputāte cōmissa cura ipā pacē cōmittit. ipse ēt in mīstris ordinis ordinādos ꝓcerat: q̄ vasa q̄b⁹ vti debēt ea decerat sua ꝓcrat exhibēt ēt officia secularia in cōsecrato⁹ dultr deuant ab eo q̄ sūt excellentiores pdere ēt. ergo. C Ad ꝑ⁹ [illegible] ipositio manuū nō sol⁹ ordinatis sacerdotibus sed ēt ꝓmissis. ꝫ ordinatis ꝓpositio manuū sol⁹ ordinatis ꝓfert. q. ꝫ ꝓmissis ꝓpositio manuū ꝓfert. q. ꝫ indigēt sacerdotiū gḡa. ꝫ ordinatis ꝓpositio manuū ꝓfert. q. ꝫ ordinatis ꝓpositio manuū ꝓfert. q. ꝫ ordinatis ꝓpositio manuū ꝓfert. q

acceptentur ꝓ q̃ excipiãtur filij potestatẽ verã ꝑficiendi facultatẽ ꝺ vere tribuit oĩb⁹ potestatẽ ꝺ ꝺclaratione qui ꝑficiũt ab ea vel ꝑmotꝰ fuit ꝑ eccl̃iã ꝑ quã ꝑficiũt

Ad secundum

Ad secundum sic pecdimur. vt q̄ facta p̄sona cent̄ vēdi sine simonia: q; sua
ois facto; est regnū celo; remissio pcō; ꝑ; regnū co
lor; emit: vt Greg. xvi. Regnū celoꝝ tātū valz q̄tū bea
dor. 4. dr. Pcta ma ẽ; ma redde. q̄ multo fortius tacta
emi pōt absq; vitio simonie. ¶ P. minimonia facrs alicui
est; minimonia aliqui dbit literaliter pactōe de aliqua
pecunia soluēda sine pcō. q̄ facta licite pōt vendi. ¶ P.
bapt'sm' ē facrs pmissis; in aliquo casu. l. qñ sacerdos sine
pcō puerū baptizare nollet: aliqs posset emere baptisma
sine pcō simonie: ne puer in eternū piret: a baptismo re
cedēs. q̄ facta pōt emi sine pcō. ¶ P. in missa cēbrāt re
ceuritia q̄ d'facrs facto; est licet cātare missas p aliq̄ pac
q; nemo os sua stipēdijs militare: vt dr. 1. Cor. 9. ergo et.
¶ P. ex. de pben. cū q; qdā canonici sacerdotes cuidā vi
pbēdā in ecclia vacātē vt missā pe bria vigine quotidie
celebrarēt: a papa quotidie ꝑsimat illā pbendā. q̄ dz
qō pua. ¶ P. absolutio qdā facrale ē; qdā accipit pro
cunia vt ab excōicatiōe absoluāt. q. xc. ¶ P. ep̄alis pla
tus nō sit ordo nī qdā facrale ē; Is in aliquo casu de
re pecunia vt ad epatū promoueat: sicut cū qn malūerit ipo
dix vt ab ipedimēto cesset. q̄ facrale licite vēdi possunt.

¶ Ulterius vt q; ēt in emptōe vel vēditiōe aliq; spūalis
nō ꝑmittat simonia: q; totū ecclasticū ordo qdā spūale
est: sed qdā recipūt certos reddit⁹ ad amuerandū ordi
nādā. q̄ spūalia pōt fine simonia emi z vendi. ¶ Preterea
est magne spūalitis aliqs pōt dare pecuniā bonis viris vt
eōt p ecclīs: illud qd dicit in Luc. Facite vobis amicos
de mamona iniquitatis. q. xc. ¶ P. 1. Reg. 9. dr de Saul. z.
Reg. 14. de vxore Dieroboā: q; amiserit pcō scis ꝑ fine
sed ꝑpēsa est spūale donū spūs scī. q; idē qd ꝑ. ¶ P. Ad
canō est res spūalis: q; Paulus pdicabat p spūalib⁹: vt he
rent collecte pauper⁹: vt ꝑ. 1. Cor. vi. q. xc. ¶ P. pdicato
ri licet accipe stipēdia p sua pdicatōe: vt ꝑ. 1. Cor. 9. sed
apla stipēdia nolūt ibi spualia q̄ pdicatōib⁹ bene. q̄ licet
spualia p spualib⁹ accipe. ¶ P. correctio ē q̄d spūale z vi
sitatōes: plata p vsitatoīb⁹ accipūt spualia. q. xc. ¶ P.
cunia occultāt peccti q̄d manifestare teneri. q. xc. ¶ P.
religiōs stat⁹ q̄dā bonū spūale ecclīe in q̄busdā mendi
tys ꝓpter monialiū exp̄ssū aliqd ab eis q̄ sibi recipi debet.
monie nec facrs suscipiendū ꝓpter nec suscipiēs subtrahe
re tñ q̄ndiu vtrūq; ē tacrs si sit pcūs ex q; sine recepti
one id sibi per simoniā aliqs ab exercitio ordinis non ce
sset. ¶ P. dicit spūale bonū est: similr
patronatū in cantia: testimonium ferendū sed ꝓ eis
bria pōt accipi pecunia vel munus aliqd. ergo et.

¶ Ulterius videt q; ēt nō cōmittat simonia in vēditiōe exp
z emptiōe q̄ fiat spūalib⁹ anexa: nihil n. ē magis spūale
anexū q̄ vtā sacrā. sed in his nō dare vēdi possunt licite.
q. xc. ¶ P. in sepulture spūalib⁹ anexā. q. 15. Mouā emit
ab Ennone thelonicā cupiscē ē sepultura. q̄ sine simonia emi
pōt q̄d spūalib⁹ anexū. ¶ P. in ꝓmotur ē q̄dā spūali
anexa: q; pōt fine simonia vendi. q; trāsit cū vniuersitate:
vt docet. xxi. c. in feudū. Deinde pōt. q̄ anexum spūalib⁹ pōt
licite vēdi. ¶ P. decime sūt anexe spūalib⁹. q; licz emere
eas aq; pōt in feudū laicis cedi. z ab eis redimi. q̄ pōt vē
di z emi anexa spūalib⁹. ¶ P. in ꝓmogenitura spūnalia
libus anexis videt. vt ꝓmogenitus ad legē sacerdotiū offi
cio fungebatur. sed Jacob emit ius ꝓmogenture ab
Esau. ergo idem quod prius.

¶ In oppo ad ꝓm. q. q. cū facta ꝓsone sit z cause gra nō
pōt licite vēdi aut emi pp tria. primo q; dispēsatores facti nō
est ois sed miserorum. ꝓpō aūt os facri a deo rei. Secdo q;
pcūa emptōis ponit. q̄si meliora adequāte illud. q̄d emit.
vñ a meliori dō nūmina dē fas pbm in 5. ethi. q̄a aūt nō
pōt cōsecrari alicui corpali bono. vel minimus ghe facē g
facta gie vendit aut emit. Terno q; gra ex. B nomē acce
pit q; gratū dat. vñ 2 cōrinth. gratie facit qui facta gie q̄si
venalia tractat. ¶ P. q̄ dōm q; locutiōes ille sūt me
taphoricē: per sillendū nē de emptiōe loquēte: ipm me
ritū emptionē vocitet. q̄d dē emptio nō dat deo ex nro
merito nihil accrescit nec meritū nīm est equalis pre
mio. ¶ Ad 2. dōm q; minimonia nō fōlā est facrm: sed ēt
quāc officiū: vt dco ex illa parte q̄ est sacrm in dispensa
tione ministroꝝ ecclie. Illēs nō cadit sub emptiōe. vñ
Fm canōes cōmittit simonia q; pro būdictiōe mbēdi pe
cuniaz exigit: z ex illa pte q̄ est in officiū nāe nihil. pbibz
pro mūnere pcū accipe: vel additionez de re spūali accī
pienda ut ꝓpenere clīe nec in alijs officijs caulib⁹ z corpo
ralibus. ¶ Ad 3. dōs q; in casu illo os aliqs emere aquā
a sacerdote: ut ipemet puer baptizare. q; in casu necessa
licet baptizare ēt mulier. nec os aliquo mō ꝓpō baptis
mo sacerdoti pecuniaz ofre. z similiter est de adulto. nisi
qi pōt differri quousq; ad superiorē recurrat: vt ab eo ba
ptīsmū suscipiat. cui ex officio cōpetit dare. ¶ Ad 4. dōs
q; facere pactionē de missis celebrādis est simoniacū: q; si
tū nō bz alios sumptꝰ: z nō tenet ex officio missas cātare.
pōt accipe oblationes fīc. z duci sacerdotes faciunt: nō q̄si
pcūa mīsteij. q̄si stipēdiū annū vel. ¶ Ad 5. dōs q; ibi nō
fuit aliq̄ pactio: z illa ꝓbende anexa fuit illis officiū cā
tandi missas. z alē. ¶ Ad 6. dōs q; p absolutiōe nō os exi
gendi pecunia: q; tñ ex q absolūti pōt ipsos pecuniaria pena.
vt hoc aliqd ex gere q̄si peti penā in quo tñ casū ē ne
cessaria correctio magis expetunda q̄ correctioni alēdanda.
¶ Ad 7. dōs q; in est distīgendū: q; si non est sibi acqsi
tus ius q; electionē illo mō pōt pecuniā dare ad certū ꝓ
vt desistat. si aūt est ei acquisitū ius pōt aliquid dare nō vt
pcūā pactiōis sed vt redēptionē vexatiōis ꝓprie.

¶ Ad 8. dōm q. dō q; actus aliquis pōt spūalis dici vel
quatuz ad suum principiū q̄ cōpetit alicui ex aliquo spiri
tuali dono vel officio. vel quantuz ad sui finez: vt quidā
per actū ad aliqd spirituāle pertinēt in actibus ē; pōt
modo spūalis simonia q̄ spūale est ex parte agentis multo
modo sine simonia pōt aliquis locare actus suos: sed pōt
aliquid accipe in subsidiū nōnes: vacatiōis tēpis aīt actibus
q; spūalibus nō est ex pte agentis pōt ēt emere. vel vēde
re operas suas licite nō vēdere b⁹ spūale q̄d ex ei⁹ actu acq
ri. ¶ Ad ꝓmū q. dō q; laicus tenet̄ ordinē ecclīe spūalia
actus pno mō: z nō multo mō licet pōsit. pno ex celebran
do sibi ēt cā ꝑsonāe aliqd vel ecclie: aut alterius ꝓ
re pro illis ꝓ q̄b⁹ rogat. ¶ Ad 2. dōs q; ois ecclīa sua ꝓ
z debo mō q; ex spūali ꝑsonāe efficacia bz. z aliqd spūa
le os in ea poni. vñ nulla mō os sub pactō poni: nec ille q
mos pecuniā pauperib⁹ vt pro eis orēt: z hmoi. omnis pa
uper⁹ allicit ad orandū ꝓ se: z eos filios facit de
bitores. ¶ Ad 3. dōs q; sicut ex. Dero. sup. Multa
alia manera ep̄bebātur ꝓphetia magis in ecclīa
tionem tēpis. vt spūnalitates vacarent liberius ad exē
dum numera ꝓphetice actus. ꝓbende spūales sunt ꝓ
mo mō. ¶ Ad quartū dōs q; ꝓsentare pro pecunia peccat
ter duplīciter. vno modo vt pecunia sit pactio; pūi
cationis. sic nullo modo licet. alio modo vt pecunie da
tio sit res quedā pdicata. z tūc pōt cū aliqua ꝓsentare pro
pecunia sicut pro aliqua operibus meritoriis inquātū me
retur vitam: z fabricatū defectus recipiēte. z sic apostolus
pro collectis faciēdis pdicauit. nō vt in pecunie collectis
ponēdus est pdicationis finis. ¶ Ad quīq; dōs q; ep̄alis
debent ꝓsentibus ad sūbitationē vel; ne cogant. nisi
quere vbi nec z circa. pauranda sūt nociua ecclesiarū
nō aūt debent eis q̄si pcūa pdicatiōis. ¶ Ad 6. dōm q;
correctio sine vsitatio ē ep̄alis act⁹ q̄ nō q; alicui ne ꝓ
rimali offa cōpetit. vñ simonia cōmittit q; pecuniā accipit
vt pena q̄b⁹ tenet remittere aut punire nō teneat: nec pu
nit nec ēt ꝓ vsitatiōe facēda accipēda est pecunia q̄si
pcūa visitatiōis. sed debita ex ordinatiōe ecclie ad sūbsi
tationē. z sīle est de pecuniis moderatis q̄d accipe pōt
epūs in ꝓsentatione ecclīaz fm ecclie determinationes.

¶ Ad 7. dōm q; cū possessiones alicui⁹ loci religiosi non
sufficiāt ad sūbsistēdū plurimū pōt ep̄s ab eo q; in loco
illo vult deo seruire: nō q̄si pcūa religionis: sed vt habeat
monasteriū vel ea posīt ꝓdere: ciō nō cadit sub emptiōe. vñ
si aūt sine grauamie ecclie pōt recipi simoniacū ē aliquid
ꝓ recipiēte exigere. ¶ Ad 8. dōs q; docere aliqs libera
les est act⁹ spūalis. sed nō mō. nō licet magistros artiū vē
dere labores suos sed nō scias sine veritate q̄ spūalis est.
vñ ex. pue. 24. Noli vēdere sapiā z doctrinā z gloriā.

¶ Ad 9. dōs q; ex officio sue tenet iudeū reddē
re. sīle ciō q̄libet tenet. ex hoc q; est iudex subditus ad
vez testimoniū reddēdum. q; aduocat⁹ nō tenet patrocī
niū suis cause ꝓbare nec iurisperit⁹ dare cōsiliū. z sīle dicit
Aug. ad Macedoniū. nō os iudex vēdere vez iudi
cium: aut testis vez testimoniū. q; aduocat⁹ vēdit iusti
patrocinii. iurisperit⁹ vez ꝓsilii. nō. aduocat⁹ vēdit
iusti

[illegible]

Ad tertium

sic procedit. Videtur q simonia nō cōmittitur illis tribus modis quos Urbanus papa determinat dicens. [illegible]

[illegible]

[illegible]

¶ De sacramento coniugij cuius institutio et cā ostenditur. Distinctio. XXVI. a

Cum alia sacra p⁹ peccm̄ et ꝓp peccm̄ exordiū sumpserint: matrimonij sacra̅ ante peccm̄ legit̄ institutū: nō tamē ad remediū s; ad officiū. Refert .n. scriptura gen. I. adā misso sopore: atq; vna de costis eius sumpta: et eandem [illegible] formata vxore i ipso intelligente ad quē vsus mulier facta esset: post extasim ꝓphetice dixisse. Hoc nunc os ex ossib⁹ meis et caro de carne mea: ꝓp quod relinquet hō patrē et matrē et adherebit vxori sue: et erunt duo in carne vna.

¶ De duplici institutione coniugij. b

Coniugij s; institutio duplex ē. vna ante peccm̄ ad officiū facta est i paradiso vbi esset thorus imaculat⁹ et nuptie honorabiles: ex qb⁹ sine ardore conciperēt: sine dolore parerent. altera post peccm̄ ad remediū facta extra paradisū ꝓp illicitū motū deuitandū. Prima vt nā multiplicaret. Secunda vt nā exciperet et viciū cohiberet. Nā et ante peccm̄ dixit deus. Crescite et multiplicamini: et post peccm̄ oib⁹ pene hoib⁹ p diluuiū consūptis. Et vo ante peccm̄ institutū fuerit coniugiū ad officiū: post peccm̄ vo ad remediū concessū Aug⁹. testatur dicēs. Qd̄ sanis est ad officiū egrotis est ad remediū. Infirmitas .n. incontinentie q̄ est i carne p peccm̄ mortua ne cadat i ruinā flagiciorꝫ: excipitur honestate nuptiarꝫ. Si vero nō peccassent primi hoies: sine carnis icentiuo ac feruore libidinis ipsi ac successores eorꝫ genuissent. Et sicut remunerabile est aliquod bonū opus: sic coitus eorꝫ bonus esset et remunerabilis. Quia vo ꝓp peccm̄ letalis concupiscentie lex membris nostris inheset: sine qua carnalis non fit cōmixtio: reprehēsibilis est et malus coitus: nisi excusetur per bona coniugij.

¶ Quō sm̄ preceptū: quō sm̄ indulgentiam contractus sit coniugium. c

Prima istitutio habuit preceptū: scḋa indulgētiā. didicim⁹ .n. ab aplo hūano generi propter vitandā fornicationē indultū esse coniugiū. Indulgētia vo q: meliora nō eligit remediū habet non premiū: a quo si quis declinauerit meretur cruciatū iudiciū. Quod sm̄ indulgentiam conceditur voluntarium est nō necessarium. alioquin transgressor esset qui illud non faceret. Et potest sane intelligi illud sub precepto dictum hominibus primis ante peccatū. Crescite et multiplicamini. quo etiam post peccatum tenebantur

vsq; quo est facta multiplicatio: postq; ifs idul gesci mfimoij bonu fuit. Ita ut post diluuiu quo vniuersu pene humanu genꝰ deletum est: fm precepta dicta est filijs noe: crescite & multiplicamini. Multiplicato vo boie fm in dulgentiam contractum est: non fm imperiu.

C Quibus modis accipiatur indulgentia. b

Indulgētia ait diuersis modis accipit l. p̄ ecclesiē. p remissiōe. p̄ remissōe. Et ē remissio i nomo testō ō mineꝛ obꝰ & de miseriabꝰ mal. De miseriibus bōis ē zingū qs si meret palmā: ḥ ē i fmedūi. De miseriꝫ malio. i. ō whalibꝰ ē coiꝰ q fit cā i cēmerie. illō. l. zingū idigef. i. zcōdē. illō vo .i. coꝛtal pmiuf. i. tolerat ita q̄ non pdebef.

C Ex nupcie sint bone. c

Hereticī ait nōnulli hereticī nupcias detestātes q tacitū appellan sūr: di nupcias eoꝝ vānas: ac pareꝝ fornicatiōibꝰ aliisq; coꝛruptelibꝰ facilē: nec fcipūt i suoꝝ numero zingio vētē mare vel femiā. Ex aūt rea bona sit zingū nō mō ex eo pbat q̄ dño legit zugū ifluisse iter peios parētes: ḥ ēt q̄ i cana galilee nupcijs interfuit ꝛpo: ealq; miracelo zmēdauit: aq; i vnū zuerla. Qui ēt postea vxi duxit vxoꝛ pbibuit nisi cā fornicatiōis. Apo stolus ēt ait. Virgo nō peccat si nubat. Cōstat ergo nē bonū ee mfimoniū: alioquin nō esset sacrm. Sacramentum enim sacrum signū est.

C Cuius rei sacramentum sit zugium. f

Cum ḡ zugū sacrm sit: & sacrū signū ē: & sacre rei. l. gracie ꝛpi & ecclie sit: aut ꝛpi. Scripū est inqt. Relinqt hō patrē & mrem & adherebit vxoꝛi suę: & erūt duo i carne vna. Sacrm hoc magnū ē. Ego aūt dico: ꝛpo & i ecclia. Ut. n. iter zugos zunctio ē fm ꝓsensū alioꝝ & fz pmissionē coꝛpoꝝ sic ecclia ꝛpo copulat volūtate & nā: quia idē vult cū eo: & ipse fcmā sumpsit de nā hominis. Copulata est ergo spōsa spōso spāliꝫ & coꝛpaliꝫ. i. charitate ac cōformitate nāe. Illi autē vnusq; copule: figura ē i zugio. Cōsensus. n. cōiugū copulā spiritualē ꝛpi & eccle que fit per charitatē significat. Cōmixtio vo seruum: illā significat q̄ fit per nāe cōformitatē.

C Quali intelligēdū sit illud. mlier illa nō petinet ad mfimoniū cū q̄ nō ē cōmixtio seruum. g

Vide ē q̄ qdā doctoꝝ dixerūt: illā mlierē ñ petinē ad mfimoniū: q̄ nō expte carnalē copulā. Aug. n. ait. Nō dubiū ē illā mlierē ñ petinē ad mfimoniū: cuꝫ q̄ docef ñ fuisse zugio seruo. Inē leo papa. Cū societas nuptiaꝝ ita a principio sit instituta vt p̄ter zmixtionē seruū ñ dēat i se ꝛpi & eccle sacrm. nō dubiū ē illā mlierē nō petinere ad mfimoniū: q̄ docef nō fuisse nuptiale mysteriū. Inē Aug. Nō ē placitū zugū sine zmixtōe seruum. illoc si fm sugscie verboꝝ qs acceꝑit: iducat i errōē rāñ: vt dicat sine carnali copula nō posse dbi mfimoniū: & iter mariā & iosepb nō fuisse cōiugium vel nō fuisse pfectuꝫ: qđ nephas ē sentire. Taꝫ. n. sanctus fuit ataq; pfectus: & to a carnali ope iunus. Sed supius posita ca rōne dicta intelligēdū ē: nō qn pertinet ad mlierē illa ad mfimoniū cū q̄ nō est principio sufficiēs nō petinet ad mfimoniuꝫ qđ expectā & plenꝫ tenet figurā cōiunctiōis ꝛpi & ecclesie. Figurat. n. illā vnionē ꝛpi & ecclie q̄ est in charitate. Sed nō illā que est i nature ꝓximitate. Est ḡ & in illo matrimonio typus cōiunctionis ꝛpi & ecclesie: ḥ illius trū qua ecclesia cbristo charitate vnit: non illius qua per susceptionez carnis capiti membra vnuntf. Nec ideo tamē matrimonius sanctum est cōmixtū: quia vt ait Aug. In nuptijs plus valet sanctitas sacramenti: q̄ fecunditas ventris. Est etiaꝫ cōmixtum signuꝫ spiritualis cōiunctionis & dilectionis animoꝝ: qua inter se cōmixto vnūi debent. Unde apostolus ait. Un diligite vxores vestras: vt corpora vestra.

Postq; determinauit magr de sacra mentis in diuinis q̄ ordinat ad spiritualez multiplicationez ecclesie: hic incipit determinare de matrimonio q̄ ordinatur ad materialē multiplicationez fidelium. Et diuidit in quo duas. in prima determinat de matrimonio. in sexta de pericūlis zīrabentibus matrimonium. 34. dist. libr. Nunc superest attendere ꝛ. Prima in duas. in prima determinat ea que pertinent ad matrimoniuꝫ inquātuꝫ est sacramentū. in secūda determinat causas matrimonij. 27. dist. libr. Post hoc aduertēdū est ꝛ. Prima in duas. in prima determinat de institutione matrimonij. in secunda significationem ipsius. hec cuiꝫ duo omnibus sacramētis cōmunia sūt. dist. Cuiꝫ ergo sacramentum ꝛ. Circa p̄mū tria facit. prio ostendit duas mfimonij institutiones: secundo ostendit differentiaꝫ illaꝝ: ibi. Prima institutio ꝛ. tertio excludit quēdam errorem qui potest ex predictis habere occasionē: ibi. Fuerunt autez nō nulli ꝛ. Circa iste tres duo facit. primo ostendit differentiam inter secundas institutiones ꝛ primaꝫ per hoc q̄ prima fuit in precepto. secunda habuit indulgentiam. Secundo ostendit qualiter hec indulgentia sumatur: ibi. Indulgentia aūt ꝛ. C Cum ergo sacramentū ꝛ. hic determinat de significatōe matrimonij. Et circa hoc duo facit. primo determinat matrimonij significationē. secūdo excludit quēdam falsam opinionez que expectabat ex eius habitudine. Idem est qđ quidā ꝛ. Circa qđ tria facit. primo ponit illa que videntur esse pro dicta opinione. secundo assignat opinionē esse falsā: ibi. Dic ergo ñ. tertio respondet ad ꝓbationes eius. Sed ñ superius posita ꝛ.

Sic est dupler qđ. Prima de matrimonio fm q̄ est in officio nāe. Secūda de eo fm q̄ est sacrm. C Circa prima q̄runt ḡmat. Primo vtrū matrimoniū sit nāle. Secūdo vtꝛ nāe sit in precepto. Tertio vtꝛ sit ex. 4. vtꝛ possit ee meritorium.

Ad primum

Sic procedit. Ut q̄ matrimoniū nō sit nāle. Qđ enim nāle est cōe oib; sed matrimoniū nō est cōe oib; in aliis animalib; est zunctio femine ad masculū: nec matrimoniū nō est nāle. C Preterea ee non nāle videt ee illud qđ est contra nāle. Sed matrimoniū est contra nāle. Qđ enim nāle est cuilibet fuisse videt. Sed Cuilibet in pcipiendo. Dominus a principio fecit eos. i. tūc nemo fuisset ppos libertatis ee. Ergo matrimoniū est contra nāle. C Preterea nāle est qđ nō est in nobis. sed matrimoniū nō fuit in nobis fm qđlibet eoꝝ. Ergo matrimoniū nō fuit nāle. C Sed contra est qđ dicit Cassiodorus in pcēmio. Dominus a principio fecit eos. i. tūc nemo fuisset ppos libertatis ee. Ergo matrimoniū est ppos libertatis ee. Sed matrimoniū est nāle. Ergo matrimoniū est ppos libertatis ee. C Preterea ille ꝑtus videt ee nāle qui est in potestate nāe. Sed matrimoniū est in potestate nāe. Ergo matrimoniū est nāle. C Preterea illa videt ee nāle que ꝑtinent ad nāe ꝓtectionē. Sed matrimoniū ꝑtinet ad nāe ꝓtectionē. Ergo matrimoniū est nāle. C Preterea illa videt ee nāle que ꝑtinent ad nāe ꝓpagationē. Sed matrimoniū ꝑtinet ad nāe ꝓpagation

bet ebriet. ꝙ ē discipule bona bonū. vel ꝙbo in 7ma. ꝺ. q. 1. gulo ebriet. aliqñ i ꝙna intelligere ꝙ ip̄ act⁹ mīmonialis ꝓcess. ¶ Sꝫ. 1. Cor. 7. Vtrqꝫ a peccat⁹ ñ mītur. 1. Tim. 4. Vbi mīmonialē nubere, filios p̄creare sed ꝓ creatiõe filioꝝ ꝓ ē p̄t fieri ut ē carnalis copulatio. ꝺ act⁹ mīmonialis ñ ē ꝓ se malus, qñ ē ꝓ ꝓcessib⁹ ꝙbꝰ ñ ē ꝓ ꝓ. 1. Cor. 7. ¶ Ꝑ. nullum meritum ñ ē ꝓ se malus, qñ ē ꝓ ꝓcessib⁹ ꝙbꝰ ñ ē ꝓ ꝓ. 1. Cor. 7.

Quis sit ꝑsiderāda i ꝓtio. Bi. XXVII.a

Post b aduertēdū qd sit ꝓtugiū: t q̄ sit efficiēs cā ꝓtugij: t cā pp quā ꝺbi obtear: t q̄ sint bona ꝓtugij. t q̄ño p cā excusēt coit⁹ carnalis: q̄ sunt legatie ꝑsōe ad mīmoniū. Sūt t alia plura i mīmoniō ꝓsideranda q̄ sub ꝛpēdio ꝑstringem⁹.

Quid sit ꝓtugium. b

Unt ꝙ nuptie vl mīmoniū viri mlieris q̄z ꝓtincto marital⁹ iter legitas ꝑsōas idiuiduā ꝓsuetudinē vite petier q̄ ablq̄z ꝑsensu alteri⁹ ꝑtinentiā ꝑfiteri pt: vl ozōni vacare: t q̄ i ter eos dū viuūt viculū cōtugale pmanet: vt alij se copulare nō liceat: t vt inuicē alter alteri ex ꝺbita qd q̄lez sibi. Hec ār ꝺscriptiōe: legitimo: ū t fidelium tm matrimoniū includitur.

De ꝑsensu qui efficit contugium. c

Ficiēs ār cā mīmoniō ē ꝑsēsus. ñ q̄libz: ꝛ ꝑba exꝑssus. nec ꝺ futuro: ꝛ ꝺ ꝑsenti Si.n. ꝑsēsit i futuꝝ dicēres. Accipiā te mēj. Jrē si ꝑsēsat mēte t si exꝑmat ꝛbis vl aliis cētis signis: nec tal ꝑsēsus efficit mīmoniū. si ār ꝛbis explicāt q̄z ñ cōde ñ volūt: si ñ sit coactio ibi vl dol⁹: obligō illa ꝛbo⁹: q̄b⁹ ꝑsēsūt dicēres. accipio te i virū: t ego te i vxo⁹: mīmoniū fac.

Auctanb⁹ pbat q⁹ sol⁹ ꝑsēsus fac mīmoniū. d

Tod ār ꝑsēsus mīmoniū faciat ꝛbis pbat resumōjo. ait.n. Jſi. Lōfēsus fac mīmoniū. Jrē Nico. papa. Sufficiat solus ꝙz leges eoꝝ ꝑsēsus: ꝺ quoꝝ ꝓsictōb⁹ agit. Qui sol⁹ ñ forte i nuptijs ꝺfuēit: cerca ēt eū ipo coitu celebrata frustrāt. Jrē Jo. ebri. Adsumu nū ñ gdē fac coit⁹: ꝛz volūtas: t tō ñ soluit illō sepatio co: pto. Jrē amb. Nō dēclōratio vgitatis fac ꝓtugiū: ꝛz pactio ꝓtugal. Ex hīs apꝑet q̄ ꝑsensus. i. pactio ꝓtugal. mīmoniū fac: t ex tūc ꝓtugiū ē: ēt si ñ ꝑcessit vl secuta ē copla carnal.

Quando incipiat esse contugium. e

Tod.n. ab ipa ꝺsponsatiōe i q̄ pactio cōtugalis exꝑmit ꝓtuges sunt: scōz testimōnia ꝑbāt. Ait.n. amb. Cū initiāt ꝓtugiū ꝓtugij nomē alcisciſ: cū ꝓtugē viro ꝓtugiū ē: ñ ei viri admissiōe cognoscit. Jrē Jſi. Cōtuges vt⁹ appellāt a ꝑsia ꝺsponsatiōis fide: ēt⁹ adhuc iter eos ignoꝛ ꝛ ꝓtugal ꝛcubit⁹. Jrē aug. Cōsūt vocāt ex ꝑsia ꝺsponsatiōis fide quā ꝛcubitu ñ cognouerat: nec fuerat acturus: nec ꝑerat: nec mēdax mālat ꝓtug⁹ appellō: vbi ñ fuēat nec futura erat carnis villa ꝓmixtio: pp q̄ō fidele ꝓtugiū: ābo parēces xpi vocari meruēr: ñ solū illa mīr: ꝛz ēt ille ꝑ ei⁹: sicut ꝓtuꝝ mīs ei⁹: vtrūq; tñ mēte ñ carne. Ex his euidēter ꝛfirmāt q̄ ex qua ꝛcepit ꝑsēsus volūtari⁹ ac marital⁹ sol⁹ ꝓtugiū facit: veri ꝓtuges sūt sponsus t spōla.

Scōm quosdā nō ē ꝓtugiū añ carnalē copulam: sed sponsi t sponse sunt.

Dicā tñ asserūt vez ꝓtugiū ñ ꝺbi añ tra ductionē t carnalē copulā nec veri ꝓtuges esse aliquos añ ꝙz ꝛcedat ꝓtuctio sex⁹: ꝛh a ꝑsia fide ꝺsponsatiōis vir spōsus: t mulier spōla ē: ñ ꝓtuꝝ. Spōsos ār t spōsas ꝓtuges freq̄nter appellari ꝺm: ñ q⁹ sint: ñ q⁹ futuri sūt. cui⁹ rei spōsiōes inicē fecēr: t ꝛz bōba ꝑmissa aucto: itatū ꝛcelligēda forte traduāt.

Qua ratione vtuntur. g

Tod ꝙ iter spōsū t ꝓtugē plūmū interſit: ex eo astruit: q: ꝛz spōse añ carnalē copulā icōsulto vl nolēte spōso mōaste riū eligere: quo scō: spōso ēt ꝛz alīā ducere. Cōtugal⁹ vo vl cōiugata nec ꝓtinētiā nisi ex cōi cēsu seruare valet: nec mōasteriū petere: nisi vter q̄z ꝓtinētiā piter ꝑficāt. Ex vo liez spōse mōasteriū eligere auctanb⁹ scōz. pbat. Ait.n. Eusebi⁹ papa. Desponsatā puellā nō liez parēnb⁹ alij viro tradē: ñ ꝛz sibi monasteriū eligē. Jrē Ger go. Decreta legalia ꝺsponsatā si ꝛcerti voluerit nullo penit⁹ ꝛcurēt ꝺmno miserari. Refert ē

Ibero. q⁹ macbari⁹ inf xpi bēmitas ꝓcipu⁹: celebrato nupciali ꝛuiuio cū vespe thalamū cēt ingressur⁹ et vxōe egredīēs trāsmaria petijt: t de remi solimdine sibi elegit. Dūs ēr Alex⁹ filit ex nuptijs dmia gra vocat⁹ spōsā dcx̄it: t nudus xpo famulari cepit. Dno anēnb⁹ t exēplo liēt spōsis sine ꝑsēsu suax spōsax t eō cōtinētiā ꝑfiteri. Qz ꝓtugat⁹ vl ꝓtugata negant ꝓtinētiā ꝑfiteri sine alter⁹ ꝑsensu. b

Oc ār ꝓtugatio nllat⁹ liez. Nō.n. ꝑuir nicliozis vite ꝓpositū fuere sunc vxōzis cō sēsu: t eō. Dñi Gre. scribēs thēuiste pīic. Sūt q̄ dicūt religiōis gā ꝓtugia debē solui. Dñi sciēdū ē: q: t si b lex būana ꝑcessit: tñ lex di uia ꝓhibuit. Si vo vtriusq; ꝓtuctus ꝓtinēt vitā ducē b qs audeat accusāt. Sic.n. mīos scōzū notum⁹ cū suis ꝓtugib⁹: t ꝑ⁹ ꝓtinētē vitā dux̄e: t p⁹ ad sēc ecclē regimia migrasse. Si vo ꝓtinētiā quā vir apperu mlr ñ seq̄t: aut quā vxo: apperit vir recusat: ꝓtugiū dmdi ñ pt: q: seri ptū ē. Mlr ꝓtē sue carnis ñ bz ꝫ vir. Sūt vir ꝓtē sue carnis ñ bz: ꝫ mlr. Jdē. Agathosa latrix ꝑtitū q̄sta é vix suū ꝛ voluntatē suā in mōasteriū eē ꝓuersū: q̄pp exꝑtētie rue ꝓcipim⁹ vt diligēti iq̄sitōe discutias: ne forte ei⁹ volūtate ꝓuersus sit: vel ipsa mutare se ꝓmitt. t si ꝫ reperis: t illuz i mōasterio ꝑmanē ꝓuideas: t hāc sic ꝓmisit mutaſ virā ꝑpellas. Si vo nihil boz ē: nec quōdā fornicatōis crimē pp q̄ō licet vxōz dimittē: pdicta mlierē ꝓmisisse coḡuerit ne illa⁹ ꝓuersio vxōzis reliet a ſcelo fieri possit pdinōis occasio: volum⁹ vt mariū suū illi ēt si tā tōsozat⁹ē reddē debeas: oī excusatōe cessāte: q: nisi fornicatōis cā viz vxōz dimittē nlla rō ꝛcedit. Postq̄ñ. n. copulatōe ꝓtugij viri t mulieris vnā co: p⁹ efficit: ñ pt ex pte cōuerti: t ex pte ꝺmanē i ſcelo. Jrē ex. vuj. ſynodo. Si qs cō iugat⁹ ꝓuerti ad mōasteriū velit ñ ē recipiēd⁹ nisi pri⁹ a ꝓtuge castitoniā ꝑmēre fuēit absolut⁹. Talcs ꝙ tē sine clpa sequūt xpz relicto ſcelo si bñt ex pi volūtate castitat⁹ ꝑsēsū. Jrē si vir t vxō di uertē p ſola religiosa inē se ꝑsēsu vira: nllat⁹ ñ sūt ꝑsēsu cēi fiat vt ab eo singulr ꝓuiso ꝑstituāt loco. Nā vxōz nolēte vl alīo illoz ēt ꝓtali re mīr⁹ ñ solui. Jrē aug. si abstices sine vxōr: volū tate: tribuis ei ſornicādi lniaz t pernā illi⁹ rue i purabit abstinēcie. Jē nicola⁹ pa. Scripsit nob thaberga regia: regia se velle dūgitare vl copla ejus: t sola vira ꝓuata eē ꝓtinā desiderare. Cui scripsim⁹ ñ balr fieri posse: nisi eādē virā vir ei⁹ lotbari⁹ elegerit. Ex his ꝑz q̄ ꝓtugati sūt cōi cō sēsu mōasteriū eligē: ꝓtinētiā ꝑfiteri vl bitū reli gīōs fuere ñ valēt: t si secerit reuocari debēt.

Spōsi ꝛo ꝑsit sūt cōi ꝑsēsu mōasteriū eligē. vbi vi: inf spōsū t spōsā ꝓtugiū ñ ēt. Jōēs asserit a ꝓsia fide desponsatōis ꝓtuges appellari ñ re pīi nū ꝫ spe futuroꝝ: q: ex fide qua ex desponsatōe sibi nūcē debēt: postea efficiūt ꝓtuges. Premissae ār auctarcs gb⁹ assūt q⁹ ꝑsēsus mīt⁹ fac: ita ꝛcelligi volūt vt ꝑsēsus vl pactio ꝓtugal ñ añ coitū faciat mīt⁹ ñ i coitu. Sic.n. dēclaratio vgitat: ñ fac mīt⁹ nisi ꝓcedat pactio ꝓtugalis: nec pactō ꝓtugal añq̄ assit copla cānal. Ex pactōe ꝫ ꝓtugali spōsi t spōse fūt añ coitum. In coitu ꝛo efficiūt ꝓtuges. Facit.n. pactio contugalis vt que prius erat sponsa: in coitu fiat ꝓtuge.

Rñsio ad pdicta cū determiatōe supios. i

Jo ār ita rñdem⁹ sit alīs desponsatio vbi é ꝓtomissio vir ꝫ mlier⁹ ō ꝺbēdo mīt⁹: ñ é ār ibi ꝑsēsus de pīi. t é desponsatio bñs ꝑsēsū ō pīi. i. pactionē ꝓtugalē q̄ sola facit ꝓtugiū. Jn illa ꝫ desponsatōe vbi é pollicitatio ꝛ bēdi mīt⁹: spōsi tñ t spōse fūt: ñ ꝓtuges: t tā lib⁹ spōsis ligi sūt cōi ꝑsū ꝓtinētiā ꝑfiteri t mo nasteriū eligē. Jn ea ꝛo desponsatōe vbi é ꝑsēsus ō pīi ꝓtugiū ꝛbēt: t ab illi⁹ desponsatōis ꝓsia fi de veri ꝓtuges appellāt. Scōm hāc distinctōez desponsatōis: de spōsis varie loquūt decretes.

Quō accipiat spōsa i supeadictis caplis. k

Liqui .n. spōsas vocāt q̄ talē bñcīt de sponsationē vbi fuit pactio ꝓtugal ō pīi t ille vere ꝓtuges sūt. Dñi Greg. Si qs vxōz desponsauerit vl ſbarrauerit: ēt⁹ postmodū ꝑcūcte die mozi ex⁹ nequeat cā ducē i vxōz: tñ nlli ō ꝓsāguinitate ei⁹ ꝛcz accipe cā i ꝓtuge: t si iudex fuerit factū: ſeper oio. Jrē Julius pa. Si qs desponsauerit vxōz t ſbarrauerit: t vl pac ūcte die mort: vel irrumpāt q̄busdā eāis cā ñ coḡuerit: nec ff ei⁹ nec vll⁹ ꝓsāguinitate ei⁹ eādē sibi rollar i vxōz vllo vnq̄ tpe. Jrē Gre. Qui ō desponsatā ꝑmi sui puellā cepit i ꝓtugiū: anatbe ma sit ipse t oēs ꝑsēnces ei: q: ꝛz leḡ⁹ dei mo ri ꝺcernit. Nā dmie legis mos ē desponsas appel lare ꝓtuges: vt i euāgelio. Accipe marū ꝓtugē tuā. Ex ī deutronomio. Si qs alīc⁹ spōsā i agro vl quolz loco oppīsent vel adduxerit i domuz suā: moriaſ: q: vxōz ꝑmi sui violauit: ñ q̄ ita vxōz erat ꝫ q̄ a pēnb⁹ vxōz fieri ō̄bebat. Ex his colligit q⁹ spōse q̄dā ꝓtuges sē añ ꝓmixtionē fe rūt. Bz forte illō mouet q⁹ i fine caplī dī: ñ q̄ tā vxōz erat: ꝫ q̄ vxōz fieri ō̄bebat. Q⁹ ñ ita ꝛz ꝛcelligēdū vxōz vere ñ fuerit ex quo pactio ꝓtugalis ꝛcessit: ꝫ q: nōdū traducta fuerat: nec res vxōzia ꝛcercsserat. s. ꝛcubitus contugalis.

Qz alr accipit i his alīs caplis spōsa. l

Ec ēt spōsa é q̄ sic viro desponsata ē⁹ nō

necessaria consensus de presenti: non sponsio futuri. Secundum quem modum illud decretum intelligitur. Si quis sponsam filii oppresserit et postea filius eius duxerit: postea non habeat eam uxorem nec mater virginis: filius quoque patre facto alteram aliam ducat. Si coniux illa fuisset quod utique foret: si in sponsalibus pactio coniugalis intercessisset: non permitteretur sponso aliam ducere. Mechus autem pena non nubendi ex rigore infligitur ut alii terreantur. Idem ex eodem. Quidam desponsavit vxorem et dotavit: et cum ea coire non potuit: quam clanculo frater eius corrupit et gravidam reddidit. Decretum est ut quamvis nupta non potuerit esse legittimo viro: desponsatam tamen fratri habere non possit: sed mechus et mecha fornicationis quidem vindictam sustineant. licita vero eis coniugia non negentur. De illa desponsatione hoc intelligi debet ubi non fuit consensus coniugalis de presenti alioquin non liceret eis aliam fortiri coniugia. Secundum hoc et illud intelligi debet. Statutum est a sacro concilio: ut si quis sponsam alterius rapuerit: publica penitentia mulctetur: et sine spe coniugii maneat: et si ipsa eidem crimini consentiens non fuerit: licentia nubendi alii non negetur. Apparet hanc fuisse desponsatam sine pactione coniugali de presenti: et ideo non fuisse coniugem cui venientem sponso alii nubendi licentia non negatur. Sunt enim quedam nuptialia pacta de futuro ex quibus sponsi et sponse vocantur: nec tamen eidem coniuges sunt. Et est pactio quedam coniugalis de presenti que sponsi et sponse et coniuges fiunt: et utraque pactio desponsatio vel sponsalia merito dicuntur. propterea etiam sponsalia dicuntur quedam solennia pacta nuptialia.

¶ Quare non statim tradantur sponse.

De nuptialibus pactis ubi est tamen sponsio futuri. Ait aug. Institutum est ut iam pacte sponse non statim tradantur ne vilem habeat maritus datam quam suspiravit sponsus dilatam. ¶ Que sponsa sit vidua mortuo sponso et que non.

Et sciendum quod illa sponsa que tantum in futuro est pacta mortuo sponso non remanet vidua: quia non fuerat vir eius: unde si quis eam duxerit ad sacros ordines accedere non prohibetur: quia non duxit viduam. Unius enim maritus eius sic bigamus: sacerdos fieri prohibetur. Et tamen ad copulam nullus arcetur a sacris ordinibus. ¶ Qui alterius sponsam mortuo duxit ad sacros ordines accedere potest.

Sciendum hoc intelligendum est quod ait Pelagius papa de illo qui mortuo sponso eius sponsam ducit in uxorem. Nihil est igitur quantum ad hunc articulum attinet: quod ei obuiet de canonicis institutis: quominus ad sacros ordines promoveri valeat. Si vero talis sponsa fuisset quam et sponsum eius consensus de presenti intercessisset eo mortuo vidua remansisset: eam copulatus in coniugio videretur ad sacros ordines non accederet cum viduam duxerit. Non est enim ambigendum quin solus de presenti consensus coniugium efficiat: et eidem veri coniuges appellentur. Si post tales consensus non quis alii se copulaverit: etiam si carnis commixtio illic sequatur: ad priorem copulam revocandus est.

Postquam determinavit magister de sacramentis superioribus: hic incipit determinare de matrimonio et significatione ipsius. Hic incipit determinare de causis eius. Et dividitur in partes. In prima de causis matrimonii. In secunda de causis benefactoribus [illegible]. Post hoc obdormiens coniugii etc. Prima in duas. In prima determinat de causa efficiente matrimonii. In secunda de causa finali ipsius circa finem. 30. di. ibi. Et posito quod sit causa efficiens etc. Prima in duas. In prima determinat de causa efficiente matrimonii. In secunda ponit impedimenta illius causae. 29. di. ibi. De autem consensu coniugalem etc. Prima in duas. In prima ostendit quod consensus facit matrimonium. In secunda ostendit quale oporteat esse illum consensum. di. 28. ibi. Hic quaeri debet utrum etc. Prima in duas. In prima premisso quod quid est nomen diffinit matrimonium: ut causam effectum proportionatam sumat. In secunda ostendit quod sit causa matrimonii ibi. Efficiens causa etc. Et hec dividitur in duas. In prima proponit quod intendit. In secunda probat propositum ibi. De autem consensus etc. In 3 excludit errorem ibi. Quidam enim asserunt etc. Et dividitur in partes. In prima ponit pres erroris cor. In secunda excludit eum ibi. His autem ita videntur etc. Circa primum tria facit. primo ponit opinionem illorum falsam. secundo ponit probationem eius ibi. Ob hoc inter sponsam etc. tertio ponit rationem eorum ad probationem per auctoritates ibi. Premissis autem etc. ¶ His itaque videntur etc. hic redit ad probationem illorum positam. Et circa hoc tria facit. primo ponit distinctionem quandam que predicte auctoritates solvuntur. secundo probat illam distinctionem per diversas scripture auctoritates ibi. Aliqui enim sponsas vocant etc. tertio probat eam per rationes ibi. Et sciendum quod illa sponsa etc.

Hic est triplex questio. Prima de ipso matrimonio. secunda de sponsalibus. tertia de bigamia. Circa primum queruntur tria. ¶ Primo quid sit matrimonium. ¶ Secundo utrum consensus sit causa matrimonii. Tertio utrum matrimonium possit solvi per religionis ingressum.

Ad primum sic proceditur: videtur quod matrimonium non sit in genere coniunctionis: quia vinculum quo aliquid ligatur differt a coniunctione ipsa sicut causa ab effectu. sed matrimonium est vinculum quoddam quo matrimonio ligantur. ergo non est in genere coniunctionis. ¶ Preterea sacramentum est sensibile signum. sed nulla relatio est accidens sensibile. ergo matrimonium cum sit sacramentum non erit in genere relationis: et ita nec in genere coniunctionis. ¶ Preterea coniunctio est relatio equiparantie sicut equalitas. sed non est una numero equalitatis relatio in utroque extremorum: ut Avic. dicit. ergo nec una coniunctio: sic si matrimonium est in genere coniunctionis non erit unum tantum matrimonium inter duos coniuges. ¶ Sed contra relatio est secundum quam aliquid ad invicem refertur. sed secundum matrimonium aliquid ad invicem referuntur: dicitur enim maritus vir uxoris: et uxor mariti uxor. ergo matrimonium est in genere relationis: nec est aliud quam coniunctio. ¶ Preterea unio duorum ad aliquod unum non fit nisi secundum coniunctionem. Hoc autem fit per matrimonium: ut patet Gen. 2. Erunt duo in carne una. ergo matrimonium est in genere coniunctionis.

¶ Ulterius videtur quod matrimonium incongrue nominetur: quia denominatio debet fieri a digniori. sed pater dignior est matre. ergo magis debet denominari a patre quam a matre coniunctio utriusque. ¶ Preterea debet denominari ab eo quod est de essentia sua: quia ratio quam significat nomen est diffinitio: ut dicitur 4. meta. sed nuptie non sunt de essentia matrimonii. ergo non debet matrimonium nuptie appellari. ¶ Preterea species non potest proprio nomine nominari ab eo quod est generis. sed coniunctio est genus ad matrimonium. ergo non proprie potest coniugium nominari. Sed in contrarium est communis usus loquentium.

¶ Ulterius videtur quod inconvenienter diffiniatur in littera quam in maritalis diffinitione debet quod matrimonium ponatur: quia maritus est qui est mulieri matrimonio iunctus. sed ipse ponit maritalem coniunctionem in diffinitione matrimonii. ergo videtur quod sit circulatio in diffinitionibus istis. ¶ Preterea per matrimonium sicut vir efficitur maritus mulieris: ita mulier uxor viri. ergo non magis debet dici coniunctio maritalis quam uxoria. ¶ Preterea consuetudo ad genus moris pertinet. sed frequenter matrimonio iuncti sunt valde moribus diversi. ergo non debet poni in diffinitione matrimonii: individuam vite consuetudinem retinens. ¶ Preterea inveniuntur alie diffinitiones de matrimonio: quia secundum Hug. matrimonium est duarum ideonearum personarum legitimus de consensu. Secundum quosdam autem matrimonium est consortium communis vite et communicatio divini et humani iuris. Et queritur qualiter he diffinitiones differant. ¶ Respondeo dicendum ad 1. quod coniunctio adunationem quandam importat: unde ubicumque est adunatio aliquorum ibi est aliqua coniunctio: ea autem que ordinantur ad aliquod unum dicuntur in ordine ad illud adunari

sicut multi homines adunantur ad unam militiam vel negociationem ex quo quidam dicuntur commilitones adinvicem vel socii negotiationis: et ideo cum per matrimonium ordinentur aliqui ad unam generationem et educationem prolis: et iterum ad unam vitam domesticam: constat autem quod in matrimonio est aliqua coniunctio secundum quam dicitur maritus et uxor: et talis coniunctio ex hoc quod ordinatur ad aliquod unum est matrimonium: coniunctio autem corporum vel animorum ad matrimonium consequitur. ¶ Ad primum ergo dicendum quod matrimonium est vinculum quo ligantur formaliter non effective: et ideo non oportet quod sit aliud a coniunctione. ¶ Ad secundum dicendum quod quamvis ipsa relatio non sit sensibile accidens: tamen cause eius possunt esse sensibiles: nec in sacramento requiritur quod sit sensibile id quod est res et sacramentum. Hoc autem modo se habet in hoc sacramento predicta coniunctio: verba autem exprimentia consensum que sunt sacramentum tantum et carnalis predicte coniunctionis sunt sensibilia. ¶ Ad tertium dicendum quod relatio fundatur in aliquo sicut causa: ut similitudo in qualitate: et in aliquo sicut in subiecto: ut in ipsis similibus: et ex utraque parte potest attendi unitas et diversitas ipsius: quia in similitudine non est eadem qualitas numero sed specie in utroque similium: et iterum subiecta similitudinis sunt duo numero: similiter est de equalitate: ideo et equalitas et similitudo omnibus modis est alia numero in utroque similium et equalium. sed relatio que est matrimonium ex una parte habet unitatem utroque extremorum. scilicet ex parte cause: quia ad eandem numero generationem ordinatur: sed ex parte subiecti habet diversitatem secundum numerum: et ideo hec relatio est una et multiplex: et secundum quod est multiplex ex parte subiecti significatur his nominibus uxor et maritus. secundum autem quod est una significatur hoc nomine matrimonium.

¶ Ad 2. q. dicendum quod in matrimonio est tria considerare. scilicet essentiam ipsius que est coniunctio: et secundum hoc nominatur coniugium. et causam eius que est desponsatio: et secundum hoc vocatur nuptie a nubere: quia in ipsa solennitate desponsationis qua matrimonium perficitur capita nubentium velantur. et effectum qui est proles: et sic dicitur matrimonium: ut Aug. dicit contra faustum ob hoc quod mulier non debet ad aliud nubere nisi ut sit mater. Potest etiam dici matrimonium quasi matris munium. i. officium: quia feminis maxime incumbit officium educandi prolis. Uel dicitur matrimonium quasi matrem muniens: quia iam habet qui defendat et muniat. scilicet virum. Uel dicitur matrimonium quasi matrem monens ne virum relinquat alteri adherens. Uel dicitur matrimonium quasi materia unius: quia in eo fit coniunctio ad unam prolem materialiter inducendam: ut dicatur matrimonium a monos et ma. Uel dicitur matrimonium ut Isido. dicit. a matre et nato quia per matrimonium efficitur aliqua mater nati. ¶ Ad primum ergo dicendum quamvis pater sit dignior quam mater: tamen mater circa prolem magis officiosa est quam pater. Uel ideo quia mulier ad hoc principaliter facta est ut sit homini in adiutorium prolis: autem vir propter hoc factus est: unde magis pertinet ad rationem matrimonii mater quam pater. ¶ Ad 2. dicendum quod aliquando essentialia cognoscuntur per accidentalia: et ideo etiam per accidentalia aliqua nominari possunt: cum nomen detur causa rei innotescende. ¶ Ad 3. dicendum quod aliquando species nominatur ab eo quod est generis propter imperfectionem specierum: scilicet cum complete generis rationem: nec tamen aliquid addit quod ad dignitatem pertineat: sicut proprium accidens tale retinet nomen proprium communis. Aliquando autem propter perfectionem quia in una specie complete invenitur ratio generis et non in alia: sicut animal denominatur ab anima que competit animato corpori quod est genus animalis et animatio non invenitur perfecte in animatis que non sunt animalia: et similiter est in proposito quia coniunctio viri ad mulierem per matrimonium est maxima cum sit et animarum et corporum: et ideo coniugium nominatur.

¶ Ad 3. q. dicendum quod sicut supra dictum est in matrimonio tria possunt considerari. scilicet causa ipsius et essentia eius et effectus: et secundum hoc tres diffinitiones inveniuntur de matrimonio date. nam diffinitio Hug. tangit causam scilicet consensum: et per se non est. Diffinitio autem in littera posita tangit essentiam matrimonii scilicet coniunctionem: et addit determinatam subiectum in hoc quod dicit: inter legittimas personas. ponit etiam differentiam contrahentem ad speciem in hoc quod dicit: maritalis: quia cum matrimonium sit coniunctio in ordine ad aliquod unum talis coniunctio in speciem trahitur per illud ad quod ordinatur: et hoc est quod ad maritum pertinet. ponit etiam virtutem huius coniunctionis quia indissolubilis est in hoc quod dicit individuam etc. Sed alia diffinitio tangit effectum ad quem ordinatur matrimonium scilicet vitam communem in rebus domesticis: et quia omnis communicatio aliqua lege ordinatur ideo ponitur ordinativum huius communionis scilicet ius divinum et humanum: alie enim communicationes ut negociatorum et militantium solo iure humano instituite sunt. ¶ Ad primum ergo dicendum quod propterea aliquando ex quibus debet dari diffinitio non sunt nota: et ideo in diffinitione aliquorum ponuntur aliqua posteriora simpliciter que sunt priora quoad nos sicut in diffinitione qualitatis ponitur quale a priore

cum dicit. Qualitas est secundum quam quales dicimur. sic etiam hic in diffinitione matrimonii ponitur coniunctio maritalis in hoc quod matrimonium est coniunctio ad ea [illegible] que non poterant uno nomine nominari. ¶ Ad 2. dicendum quod [illegible] tangitur finis coniunctionis ut dictum est: [illegible] non est per mulierem sed magis per virum [illegible] sumitur a viro quam a muliere. ¶ Ad 3. dicendum quod sicut vera [illegible] non importat actum singularem bonum vel [illegible] cationem cuiusque principiata vita coniugalis [illegible] iurisdictio ad educationem talis pertinet: [illegible] tamen semper consuetudo est [illegible] sui singulares virtutis. ¶ Ad 4. patet solutio ex dictis.

Ad secundum sic proceditur: videtur quod consensus non sit causa efficiens matrimonii [illegible] a voluntate humana sed ab institutione divina sed consensus ad voluntatem pertinet. ergo non est causa matrimonii sicut nec aliorum sacramentorum. ¶ Preterea non est causa [illegible] sed matrimonium nihil aliud videtur esse quam consensus: consensus quia significat coniunctionem [illegible] ad ecclesiam. ergo consensus non est causa matrimonii. ¶ Preterea unius [illegible] una causa. sed matrimonium inter duos est unum [illegible] autem duorum sunt diversi [illegible] in diversis: unus enim per est consensus in viro et alius in uxore. ergo consensus non est causa matrimonii. ¶ Sed contra est quod Chriso. dicit. Matrimonium non facit coitus sed voluntas. ¶ Preterea unus non accipit potestatem in eo quod est libere alterius nisi per eius consensum: sed per matrimonium accipit uterque coniugum potestatem in corpus alterius ut patet 1. cor. 7. cum prius uterque sui corporis liberam potestatem haberet. ergo consensus facit matrimonium.

¶ Ulterius videtur quod non oporteat consensum per verba exprimi: quia sicut per matrimonium redigitur homo in potestatem alterius ita per votum. sed votum obligat quo ad deum etsi non exprimatur verbis. ergo et consensus facit matrimonium obligationem etiam sine expressione verborum. ¶ Preterea matrimonium potest esse inter aliquos qui suum consensum sibi mutuo verbis exprimere non possunt: quia vel sunt muti vel diversarum linguarum. ergo expressio consensus per verba non requiritur ad matrimonium. ¶ Preterea si omittatur illud quod est de necessitate sacramenti quacumque ex causa non est sacramentum. sed in aliquo casu est matrimonium sine expressione verborum: sicut quando puella tacet per verecundiam parentibus eam viro tradentibus. ergo expressio verborum non est de necessitate matrimonii. ¶ Sed contra matrimonium est sacramentum quoddam. sed in omni sacramento requiritur aliquod sensibile signum. ergo et in matrimonio: et ita oportet saltem esse verba exprimentia consensum sensibiliter. ¶ Preterea in matrimonio fit contractus inter virum et mulierem. sed in quolibet contractu oportet esse expressionem verborum quibus se mutuo homines obligant. ergo in matrimonio oportet esse consensum per verba expressum.

¶ Ulterius videtur quod consensus expressus per verba de futuro matrimonium faciat: quia sicut se habet presens ad presentia ita futurum ad futura. sed consensus per verba de presenti expressus facit matrimonium in presenti. ergo consensus expressus per verba de futuro facit matrimonium in futuro. ¶ Preterea sicut in matrimonio quedam obligatio per verba exprimentia consensum: ita et in aliis civilibus contractibus. sed in aliis contractibus non differt verum per verba de presenti vel de futuro obligatio fiat. ergo nec in matrimonio differt. ¶ Preterea per votum religionis homo obligatur matrimonio spirituali cum deo. sed votum religionis fit per verba de futuro et obligat. ergo similiter potest fieri matrimonium per verba de futuro. ¶ Sed contra quod ille qui consentit in aliquam per verba de futuro: et postea cum alia per verba de presenti debet secundum iura habere secundam pro uxore. sed hoc non esset si consensus per verba de futuro faceret matrimonium: quia ex quo verum est matrimonium cum una ea vivente non potest cum alia contrahi matrimonium. ergo consensus per verba de futuro non facit matrimonium. ¶ Preterea promittens se aliquid facturum nondum facit illud. sed qui consentit per verba de futuro promittit se cum aliqua tracturum matrimonium. ergo non contrahit adhuc cum illa.

¶ Ulterius videtur quod consensus expressio per verba etiam si desit interior consensus facit matrimonium: quia fraus et dolus nemini debet patrocinari secundum iura. sed ille qui verbis consentit exprimit quod corde non habet dolum committit. ergo non debet sibi patrocinari ut ab obligatione matrimonii liber evadat.

¶ Ad tertiū sic procedit. Videtur quod alter virginū existentium in castitate nupserit post votum. Dicit enim Augustinus in libro de bono viduitatis, quod melius est nubere quam uri. Sed melius est bonum facere quam malum. Ergo melius est nubere quam uri. Sed ille qui vovit castitatem, si nubat, facit malum, quia transgreditur votum. Ergo melius facit si nubat quam si non nubat. Ergo videtur quod non peccet nubendo.

¶ Praeterea, Augustinus dicit in libro de bono viduitatis, quod sicut Christus est sponsus Ecclesiae, ita vir est sponsus uxoris. Sed Christus non potest amittere Ecclesiam, quia non potest peccare. Ergo videtur quod nec vir possit amittere uxorem. Sed si vir non amittit uxorem,

Ad tertiū

Ad primū

Ad secundū

cumptio vtrius nullo? cadit sub actu infamemiali vtr? ergo vtr? ius ei debitū cōpellat reddere: vl ex dicta ppa ratiōe ei debitū ad cōsummationē adulterij irregulariter efficit. Quia ergo dc ⁊ similes opiones sūt ⁊ ab eccl̄a damnate ⁊ fidei cōtrarie: ideo ⁊ ad ea q̄ dicta sūt ad hoc q̄ sit peccatū ad mortē sufficiens nō indigem⁹ q̄rere q̄ sit peccatū ad mortē sufficiens.

Ad secundum sic p̄cedit. Videt q̄ bigamia q̄ baptismū soluat. Dicit. n. Dionysius ep̄la ad Titū q̄ si q̄s ad baptismū ꝓfert vtroq; bonū: vel vnū aut ⁊ alia post nō est bigam⁹ q̄ bigamia p baptismū soluat. ℂ P. q̄ facit q̄d mai⁹ est facit q̄d min⁹ ⁊ sed bigamia est maius delictū q̄ aliq̄ irregularitas. ergo ⁊ baptismus tollit dc̄m q̄d est grauius q̄ irregularitas. ergo ⁊ tollit bigamie irregularitatē. ℂ P. baptism⁹ tollit oēm penā ex actu p̄cedente. sed irregularitas bigamie ē pena. ergo ⁊ ℂ P. bigam⁹ est irregularis ingressū ordinis ⁊ reprehensibilis. ergo sed p baptismū potest vtro cōformal. q̄ soluit irregularitatē. ℂ P. sacra nouę legis tant⁹ magis mundat ab irregularitate

POst hec magister oſtdit q3 ſponſus ẽ cā efficiēs mīmoniū hic oſtēdit qualr debeat eſſe ſponſus q mīmoniū facit. Et diuidit i pres duas. In prima ingrit verā ſponſus p verba de futuro iuramēto mīmoniū facit. In ſecūda oſtdit quid ſit ſponſus ille q mīmoniū facit ibi. Dic quer cū ſponſus &c. Circa pmā duo facit. Primo ponit rōnē veritatē. Secūdo obuiat in rōnib⁹ ibi. Premiſſe aūt tres &c. Circa p duo facit. Primo ponit rōnē q3 inducit determinatum eſt. Secūdo ꝛ id q3 in precedenti diuisionē fuit: ibi. Erit itaq; ille &c. Et verūq; diuidit in obiectionē ꝛ ſolutionē: vt per ſe patet in littera.

QUe quer̄untur 4°. ¶ Primo vtrū iuramētū ſponſi ex pacto p verba de futuro aduēnēs mīmoniū facit. ¶ Secūdo vtrū carnalis copula eidē aduenīēs. ¶ Tertio vtrū occult⁹ ſponſus p verba de p̄ſenti ſufficiat ad mīmoniū faciēdū. ¶ Quarto in q̄nā ſit ſponſus qui mīmoniū facit.

Ad primum ſic p̄cedit: vt q3 iuramētū adiūctū ſponſi q verba de futuro faciat mīmoniū. nullus n̄ pōt ſe obligare vt faciat ꝛ⁹ ꝓmiſſū. ſed iplere iuramētū eſt de iure diuino: vt p⁹ Matth. 5. Reddes aūt dño iuramēta tua. q3 p nullā obligationē ſequēte pōt euenire q3 dō nō debeat iplere iuramētū ꝓ⁹ factū. ſi ergo poſt ſponſꝰ in aliquā p verba de futuro iuramēto firmatū aliquis ſe alteri obligat p verba de p̄ſenti: videt q3 mi hilominus debeat iuramētū p̄mū ſeruare. ſed hoc nō cēt niſi iuramēto illo eſſet mīmoniū effectū. ergo iuramētū adiūctū ſponſi de futuro facit mīmoniū. ¶ P⁹ veritas diuina ẽ fortior q3 veritas humana. ſed p iuramētū veritate diuina firmat aliq̄d. cū ergo verba expīmēta ſponſū de p̄ſenti in quib⁹ eſt ſola humana veritas mīmoniū p̄ficiant: videt q3 multo amp̄⁹ id efficere poſſint verba de futuro iuramēto firmata. ¶ P⁹ ſapiēs ad Debit. Omnis p̄uersitas finis ẽ iuramēti. ergo i iudicio ſiſtē plus ſtandus ẽ iuramēto q3 ſimplici ſbo. ſi ergo aliqs ſimplici ſbo ſponſi ſponſam ꝛ aliquā p verba de futuro iuramēto firmata: videt tur q3 iudicio eccle debeat ꝓpēlli ſtare cū pena ꝛ nō cā ſecunda. ¶ P⁹ verba de futuro ſimpliciter plata ſponſalia facūt. ſed iuramētū ibi aliqd operatur. q3 facit plus q3 ſponſalia. ſed vltra ſpōſalia nō ẽ niſi mīmoniū. q3 facit mīmoniū. ¶ Sed cōtra q3 futurū ẽ nō eſt. ſed iuramētū addūtū nō facit qn verba de futuro ſignificēt ſponſū de futuro. ergo adhuc mīmoniū nō ẽ. ¶ P⁹ poſtq3 effectū ẽ mīmoniū nō eſt q3 aliꝰ ſponſus intercurrat ad mīmoniū: ſed poſt iuramētū aduenit alius ſponſus qui mīmoniū facit: ergo frustra iurauit ille cui futurū. q3 nō facit mīmoniū.

¶ Rādeo dō: q3 iuramētū adhibet p ꝓmiſſōe dicto q3. vt illud nō ꝓmittat q3 in dictis ſignificat nec ſignatum mutat: ſi cū verba de futuro ex ipa ſignificatiōe ſua habeant q3 mīmoniū nō faciāt: q3 futuꝝ ꝓmittit nōdū fit. ergā ſi iuramētū adiūctū nōdū ẽ mīmoniū factum ſicut magis in ſi a dicit. ¶ Ad p⁹ q3 dōm: q3 iplere iuramētū tāq3 actū de iure diuino nō ꝙt iplere iuramētū illicitū. vnde ſi aliq̄ obligatꝰ ſeq̄ns iuramētū faciat illud illicitū cū ꝓa ſuāre licitū nō dēto q3 iuri diuino q iuramētum ꝓa facere nō ſeruat: ex ita ẽ in ꝓpoſito illicite n. iurat. q3 illicite ꝓmittit. ꝓmiſſio aūt de alieno eſt illicita. vñ ſponſus ſequens ꝙrela de p̄ſti quo aliqs tranſfert vſus ſui corꝓis in alia facit. prodēs iuramētū ex illicitū q3 ꝓa licita erat. ¶ Ad 2°dōm: q3 veritas diuina efficaciſſima ẽ ad firmādū: illud cui adhibet. vnde ꝓ⁹ ſolatio ad veritū. nec facit ſed fact. Et amāte ꝙ ſic q3 ꝓ⁹ peccat q3 violat.

Ad ſecundum ſic p̄cedit: videt q3 carnalis copula poſt ſba de futuro ſponſi exīmentia faciat mīmoniū. q3 magis ẽ ſponſare facto q3 ſbo. ſed ille q3 carnaliter ꝙmiſcet facto ſponſam ꝓmittit quā ꝓa fecit. q3 videt q3 multo magis p hoc fiat mīmoniū. q3 ſi ſolis ſbis de p̄ſti fieret. ¶ P⁹ ſponſus nō ſolū expectāſ ſed et interpanꝰ facit mīmoniū. ſi nulla pōt ee mala interpatio ſponſi q3 carnalis copula. q3 hoc ꝓficit mīmoniū. ¶ P⁹ ois iudicio carnal ꝓter mīmoniū facta ẽ p̄ſūta ſed mulier nō videt peccāſ admiſto ſpōſum ad carnalē copulā. q3 hoc fit mīmoniū. ¶ P⁹ nō mittit pena niſi reſtituat ablatū. ſi go nō pōt mulier q3 cōpulit ſub ſpē mīmonij reſtituere ablatū niſi ei ſponſū ducat. q3 videt q3 ſi ẽt poſt carnalē copulā eū alia ꝓmiſerit p verba de p̄ſti q3 teneāſ ad p̄mā reducēdo nō ceſſat iter eos eē mīmoniū. q3 carnalis copula poſt ſba de futuro facit mīmoniū. ¶ Sꝫ cōtra ẽ q3 dic⁹ Theocla⁹ papa. Si ſponſus i nupcijs defuerit: cetere et cuiuſpo cōitatē ſecle bruta frustrant. ¶ P⁹ q3 ſequit ad aliqd nō facit q3 carnalis copula ſequit mīmoniū ſicut effectus cauſā. ergo nō pōt facere mīmoniū.

¶ Rādeo dō: q3 mīmoniū poſſum⁹ log tupler. Uno mō ſpōſū ad foꝛ ſcie: ſic i rei veritate carnalis copula nō q3 ꝓficiat mīmoniū cui⁹ ſpōſalia p̄ceſſerūt ꝓ ſba de futuro ſi ſponſus iterꝙ deſiꝙ verba ẽt de p̄ſti expīmēta ſponſum ſi ſponſus mētis deeſſet nō facerent matrimoniū vt ſupra dictū ẽ. Alio mō q3tū ad iudiciū eccl̄ie: et q3 exterior iudicio ſm eaq̄ foris patēt iudicat: cui nihil poſſit oppōi vt ſignificare ſponſū q3 carnalis copula ſm iudiciū eccl̄e carnal copula ꝓ⁹ ſpōſalia mīmoniū facere iudicat niſi aliq̄ ſigna expſſa doli vl fraudis apparēāt. ¶ Ad p⁹ q3 dō: q3 ille q carnaliter ꝙmiſcēſ facto ſponſā ꝓmittit carnalē copulā ſm rei veritatē. ſꝫ in mīmoniū nō ſponſā ex hoc ꝓpio niſi ſm interꝓtationē iuris. ¶ Ad 2°, dōm: q3 interꝓtatio illa nō mutat rei veritatē. ſed iudiciū q3 exteri de rebus ſit. ¶ Ad 3°dō: q3 ſi ſpōſa ſponſū admittat credēs eū eē mīmoniū ſūmare: expectāſ a pōtō niſi aliq̄ ſigna expſſa fraudis apparēāt: ſic ſi ſit multū diſtās ab eo in gra ad nobilitatē: vel q3tū ad fortunā: vel aliud ſigna cauſā apparēāt: ex tū ſpōſus peccat ꝛ fornicāndo: ꝛ q3 plus ẽ fraus de qua facit. ¶ Ad 4° dōm: q3 in tali caſu ſpōſus aliā ducere teneāſ ea ducere ꝛ vxorē ſi ſint q3tus ꝙdūcere. vl ſi ſpōſa ſit melioris ꝙdūcōis. ſed ſi alia duxerit ſibi ſat⁹ ẽ impotēs ad ſoluēdū illud in q3 tenebat: ꝛ ſic ſufficit ſibi de nuptijs ꝓuidere: ꝛ ad hoc etiā nō teneāſ vt q3 dicunt ſi ſpōſus ſit multo melioris ꝙdūcōis aut aliq̄s ſignū cautēla fraudis fuerit. q3 ꝓtinus ꝓhibiter potēſt q3 ſpōſa nō fuerit deceptā. ſed cōtra ſic fuerit.

Ad tertium ſic p̄cedit: videt q3 ſponſus in occulto facē p verba de p̄ſti nō faciat mīmoniū. res. n. i p̄ſte alteri expſſo ſi trāſferē i p̄ſte alteri⁹ niſi ſponſāte illo in cui⁹ p̄ſte erat. ſed puella erat ipſo teſtante p̄ſta. ergo nō pōt p mīmoniū trāſire i p̄ſte vir⁹ niſi p̄ſentiente: ꝛ ita ſi fiat in occulto ſponſus etiā p verba de p̄ſti expſſus ſi erit mīmoniū. ¶ P⁹ ſi mīmoniū ẽ actꝰ noſter q3ſi de eſſentia ſacri⁹ in p̄ſa. ſed ſacri poſſit ſi ꝓficit nāli medulatib⁹ eccl̄e mālris q ſi facto⁹ diſpēſat rem. q3 nec mīmoniū pt ꝓficī i occlto ablq; ſacerdotali benedictiōe. ¶ P⁹ baptiſm⁹ q3 ꝓt i occulto fieri ꝛ i mālefamilia. ꝓhibet ab eccl̄a fieri i occulto. ſed eccl̄a ꝓhibet clādestina mīmonia. ergo nō pōt fieri in occulto. ¶ P⁹ inter cōg in ſexto gradu ſibi attingit nō pōt mīmonia ꝛrahere a eccl̄ia ꝓhibit. ſed ſilr eccl̄a ꝓhibuit clādestina mīmonia. ergo nō pōt eē vera mīmonia. ¶ Sꝫ poſita cā ponit⁹ effect⁹. ſed cā efficiēs mīmonij ẽ ſponſus q3 verba de p̄ſti expſſa. ergo ſine fiat i publico ſiue i occulto mīmonium ſequit. ¶ P⁹ vbicūq; ẽ debita forma ꝛ debita mā ibi eſt mīmoniū. ſed i occulto mīmonio ſeruat debita mā: q3 ſūt ꝓpoſe legitime ad ꝓbendū. ergo debita forma: q3 ſūt verba de p̄ſti ſponſum expīmēta. ergo eſt ibi vez mīmoniū.

¶ Rādeo dō: q3 ſicut in aliis ſacrīs q3dā ſūt de ēntia ſacri q3 omiſſis nō ẽ ſacrm. q3dā aūt ad ſolēnitatē ſacri pertinēt: q3 omiſſis vez p̄ficit ſacrm. q3 quia peccet q3 omittit. ita ẽt ſponſus expſſus p verba de p̄ſti inter p̄ſonas legitimas ad ꝓbēdā mīmoniū faciēdi hec duo ſūt de ēntia ſacri. alia aūt ola ſūt de ſolēnitate ſacri: q3 ad hoc adhibent vt mīmoniū ſponſi⁹ fiat. vñ ſi omittant vez mīmoniū eſt: q3uis peccēt ſic ꝑbentes. ſi q3 aliqua legitimas cām excuſēt. ¶ Ad p⁹ q3 dōm. q3 puella nō eſt i p̄ſte p̄ma q3 ancilla vt ſui corꝓis p̄ſte ſi ꝓbāt⁹ q3 filia ad educādū: vl ſm Bo q3 libera ẽ pōt ſe i p̄ſte alteri⁹ ablq; ꝓcēſu p̄ſis p̄ter: ſicut ẽt pōt aliqs vel aliq̄ iterare religionē ablq; cōſenſu p̄ntū: cū ſit p̄ſona libera. ¶ Ad 2°dō: q3 actꝰ ſi in p̄ſta q3uis ſit de ēntia ſacrm nō ẽ tñ ſufficiēs ad idūcendū p̄mū effectū ſacri. ſ. ad ſolloſonem a petier: ſbo⁹ q3 ad p̄fectionē ſacri iterꝙſiat actꝰ ſacerdotis. ſed i mīmonio actus nō ſunt cā ſufficiēs ad idūcēdū p̄mū effectū q3 eſt obligatio: q3 q3libz eſt ſui iuris pōt ſe alteri obligare: ꝛ tñ facere dotis biduo nō regnī. i mīmonio q3tū de eſſentia ſacri. ¶ Ad 3°, dō: q3 ẽt pbibitū ẽ q3 baptiſmū nullus recipiat niſi a ſacerdote niſi i articulo nēcitatis. mīmoniū aūt nō eſt ſacrm nēcitatis: ꝛ tñ nō eſt filia rō. Prohibēt autē clādestina mīmonia pp ꝓcula q3 ide euēire ſolēt: q3 freq̄nter i talib⁹ ẽ alīq; fraus ex altera p̄te freq̄nter ẽrēt ad alia eō ingia trāſeūt: dū penſēt de illis q3 ſubito facta ſūt: ꝛ multa alia mala ide accidūt: ꝛ ſpēm turpitudīs ꝓter hoc habēt.

¶ Ad 4° dō: q3 nō ſūt ꝓhibita clādestina mīmonia q3tū eſſentialia mīmonij cōſiderāſ ſūt ꝓhibita mīmonia ilegitimaꝝ perſonarū: que ſunt materia indebita huic ſacrāmēto. ideo non eſt ſimile.

Ad quartum ſic p̄cedit: vt q3 ſponſus q facit mīmoniū ſit ſponſus i carnalē copulā: q3 ſicut dicit Piero. Uoueñ⁹ vſurarē ſi ſolū mīdere ſed velle mīdere dānabile ẽ: ſꝫ nō eſſet dānabile niſi eſſet virgīnitatis ꝓpoſitū: ſic nupſe nō dānā niſi rōne carnal copule. q3 ſponſus voluntatē q3 ẽ nupcijs eſt in carnalē copulā. ¶ P⁹ ola q3 ſūt i mīmoniō iter vir⁹ vxorē pnt eē licite inter fratrē ꝛ ſororē excepta carnali copula. ſi ſi pōt licite i ter eos fieri ſponſus mīmoniū. q3 ſponſus mīmoniālē ſponſus ſi carnalē copulā. q3 ꝛc. ¶ P⁹ ſi ſtare initiū mīmonij rōlder. ſꝫ mīmoniū ſūmat p carnalē copulā. ſi cū initiū p ſponſū vl p ſponſus ſit ſi carnalē copulā. ¶ Sꝫ nullus ſponſus i carnalē copulā eſt ego mēte ꝛ carne. ſꝫ vltus Iebus euāgelista p⁹ ſponſū nupialē ẽ ego mēte ꝛ carne. q3 ſponſus i carnalē copulā. ¶ Effect⁹ rōlder eſſe ſꝫ ſponſū ẽ eā mīmoniū. cū q3 de ēntia mīmonij ſit carnal copula: vt q3 nec ſponſus: q mīmoniū facit: ſit in carnālēs copulam.

¶ Rādeo dō: q3 ſponſus q mīmoniū facē ẽ ſponſus i mīmoniū: q3 effectꝰ p̄ſus volūtatis ẽ ipſm volūtū. vñ ſic ſe ꝓs carnal copula ad mīmoniū ita ſponſus q mīmoniū cāre ẽ i carnalē copulā. mīmoniū aūt vt. ſ. ſcīm eſt nō eſt ēntialr ipſa ꝓiūctio carnalis ſi q3 ſi affectatio viri ꝛ vxoris i ordīe ad carnalē copulā: ita q3 ex p̄ti ad vlr vxoris ꝛ ordīe ad carnalē copulā: ita q3 ex p̄ti ad vlr vxoris pūēt: ſm q3 eis dat pria. i nicē reſpectu carnalis copule: hec aſſociatio ſingul copla vl ps q3 bñ poterūt illa poterūt q3 ſponſare i mīmoniū eſt ſponſare i carnalē copulā ipliciter nō explicite. ſ. n. ꝓs ſtrictiꝰ niſi ſit ipliciter ꝙnēt effect⁹ ſui cā q3 ꝓpio carnalē copule i quā ſponſ eſt cā carnal copule: ſic ꝓpia videt re ſua eſt cā vſus. ¶ Ad p⁹ q3 dō: q3 ſponſus i mīmoniū nō ẽ

dānabil⁹ p⁹ voꝛē ſi ꝓpriū ſponſū nō ſit ꝓpio ad id q3 nō licet. ſic peccarēt q3 nupcijs ſponſi. ſponſū ſponſe ſi ſponſus ſibi ꝓpio ſibi ꝓpiū ſponſū vellent. de ſponſo ſi ſponſe ſibi ꝓpio ſibi ꝓpiū ſponſū vellent. ſic ſponſus ſponſe ſibi ꝓpio ſibi ꝓpiū ſponſū vellent.

b

¶ In libro pandectarum.

Consentire autem probatur qui evidenter non contradicit ℥ illud. In sponsalibus ex quo consensus exigitur et quoque in nuptiis desideratur. Intelligitur in ℥ patri filie consentire nisi evidenter dissentiat. Item. Sponsalia sicut nuptie consensu fiunt contrahentium: et ideo sicut in nuptiis ita et sponsalibus filiamfamilias filiam consentire oportet ℥ si patrio voluntati non repugnat consentire intelligitur.

Postquam ostendit magister quod consensus sit causa matrimonii hic ostendit quibus impediatur consensus ne matrimonium esse possit. Et dividitur in partes duas. In prima determinat de impedimento coactionis in secunda de impedimento erroris. 30. dis. ibi. Nec solum coactio et cetera. Prima in tres. In prima ostendit quod coactus consensus non facit matrimonium. In secunda ostendit quod si post coactionem liber consensus adveniat matrimonium verum erit: ibi. Verumtamen. In tertia quid sit intelligendus sit aliquis consentire ibi. Consentire autem probatur.

Hic queruntur 4. ¶ Primo utrum aliquis consensus possit esse coactus. ¶ 2. utrum aliqua coactio cadat in constantem virum. ¶ 3. utrum consensus coactus faciat matrimonium. ¶ 4. utrum aliquis possit cogi a patre ad contrahendum matrimonium.

Ad primum sic proceditur: videtur quod nullus consensus possit esse coactus: coactio enim in libero arbitrio cadere non potest secundum aliquem statum eius: ut in 2. li. dis. 25. dictum est. sed consensus est actus liberi ar. ergo non potest esse coactus. ¶ Praeterea violentum quod est idem quod coactum secundum philosophum est cuius principium est extra nil conferente vim passo sed consensus omnis principium est intra. ergo nullus consensus potest esse coactus. ¶ Praeterea omne peccatum in consensu perficitur sed illud quo perficitur peccatum cogi non potest: quia secundum Aug. nullus peccat in eo quod vitare non potest. cum ergo vis et tortio diffiniatur esse maioris rei impetus quae repelli non potest: videtur quod consensus esse non possit coactus vel violentus. ¶ Praeterea dominium libertati opponitur. sed coactio ad dominium pertinet: ut patet in quadam diffinitione Tulliana. qua dicit quod vis est impetus dominantis retinens rem infra terminos alienos. ergo vis liberum ar. non cadit: et ita nec in consensu qui est actus eius. ¶ Sed contra illud quod esse non potest: non potest aliquid impedire. sed coactio consensus impedit matrimonium: ut in littera dicitur. ergo consensus potest cogi. ¶ Praeterea in matrimonio est quidam contractus. sed in contractibus potest esse voluntas coacta: unde legislator in tex. rest. adiudicat ratum non haberi quod vi sive metus causa factum est. ergo etiam in matrimonio potest esse consensus coactus.

¶ Respondeo dicendum quod duplex est coactio vel violentia: una quae facit necessitatem absolutam: et talis violentum dicitur a philosopho violentum simpliciter: ut cum quis aliquem corporaliter impellit ad motum. Alia quae facit conditionatam necessitatem: et hanc vocat philosophus violentum mixtum: sicut cum quis proiicit merces in mari ne periclitetur: et in isto violento quamvis hoc quod fit non sit per se voluntarium: tamen consideratis circumstantiis hic et nunc voluntarium est: quia actus in particularibus sunt ideo simpliciter voluntarium est: sed quoddam involuntarium: unde hec violentia vel coactio potest esse in consensu qui est actus voluntatis: non autem prima. Et quia hec coactio fit ex hoc quod timetur aliquod periculum imminens: ideo ista violentia est idem quod metus qui voluntatem cogit quodammodo sed prima violentia cadit etiam in corporalibus actibus: et quia legislator non considerat solum interiores actus sed magis exteriores ideo per vim intelligit coactionem simpliciter propter quod vis contra metum dividitur. sed hic agitur de consensu interiori in quem non cadit coactio seu violentia quae a metu distinguitur: et ideo quantum ad propositum pertinet idem est coactio quod metus. Est autem metus secundum iurisperitos instantis vel futuri periculi cum mentis trepidatione: et per hoc patet solutio ad obiecta: nam prime rationes procedunt de coactione prima secunde de secunda.

Ad secundum sic proceditur: videtur quod coactio metus non cadit in constantem virum: quia de ratione constantis est quod non trepidet in periculis. cum ergo metus sit trepidatio mentis ratione periculi imminentis: videtur quod non cogatur metu. ¶ Praeterea omnium terribilium finis est mors secundum philosophum in 4. Ethi. quasi perfectissimum inter terribilia. sed constantes non coguntur morte: quia etiam fortia pericula mortis sustinent. ergo nullus metus cadit in constantem virum. ¶ Praeterea inter alia pericula precipue timetur a bonis periculum fame. sed timor infamie non reputatur timor cadens in constantem virum: quia ut dicit lex. Timor infamie non continetur illo edicto quod metus causa facti est. ergo nec aliquis alius metus cadit in constantem virum. ¶ Praeterea metus in eo qui metu cogitur peccatum relinquit: quia facit eum promittere quod non vult solvere: et sic facit eum mentiri. sed non est constantis aliquod etiam peccatum minimum pro aliquo timore facere. ergo nullus metus cadit in constantem virum. ¶ Sed contra. Abraham et Isaac constantes fuerunt. sed in eis cecidit metus: quia ratione metus dixerunt uxores suas esse sibi sorores. ergo metus potest cadere in constantem virum. ¶ Praeterea ubicumque est violentum mixtum est aliquis metus cogens. sed aliquis quantumcumque constans potest pati tale violentum: quia si sit in mari merces proiicit tempore naufragii. ergo metus potest cadere in constantem virum.

¶ Respondeo dicendum quod cadere metum in aliquem est aliquem metu cogi. cogitur autem aliquis metu quando aliquid facit quod alias non vellet ad evitandum aliquid quod timet. In hoc autem constans ab inconstanti distinguitur quantum ad duo. Primo quantum ad qualitatem periculi quod timetur: quia constans sequitur rationem rectam per quam scit aliquid pre quo sit dimittendum vel faciendum: semper autem minus malum vel maius bonum eligendum est: et ideo constans ad minus malum sustinendum cogitur metu maioris mali: non autem cogitur ad maius malum ut vitet minus malum. sed inconstans cogitur ad maius malum propter metum minoris mali: sicut ad peccatum propter metum corporalis pene: sed pertinax econtrario non potest cogi etiam ad minus malum sustinendum vel faciendum ut evitet maius malum. unde constans est medius inter inconstantem et pertinacem. Secundo differunt quo ad estimationem periculi imminentis: quia constans non nisi ex forti estimatione et probabili cogitur: sed inconstans ex levi. Proverbi. 27. Fugit impius nemine persequente. ¶ Ad primum ergo dicendum quod constans sicut de forti philosophus dicit intrepidus est: non quod omnino non timeat: sed quia non timet quod non oportet: vel ubi: vel qui non oportet. ¶ Ad 2. dicendum quod peccata sunt maxima malorum: et ideo ad hoc nullo modo potest homo constans cogi: immo magis debet homo mori quam talia sustinere: ut etiam philosophus 3. Ethi. dicit: sed quedam damna corporalia sunt minora quibusdam aliis que sunt inter precipua que ad personam pertinent sicut mors: verbera: dehonestatio per stuprum: servitus: et ideo ex istis constans cogitur ad alia damna corporalia sustinenda: et hec continentur hoc versu: Stupri sive status verberis atque necis. Nec differt utrum hec pertineant ad personam propriam vel uxoris vel filiorum aut aliorum huiusmodi. ¶ Ad 3. dicendum quod infamia quamvis sit magnum damnum: tamen ei de facili occurri potest: et ideo non reputatur cadens in constantem virum metus infamie secundum iura. ¶ Ad 4. dicendum quod constans non cogitur ad mentiendum: quia tunc vult dare: sed tamen postea vult petere restitutionem: vel saltem iudici pronunciare si se promisit non petiturum restitutionem: sed potest autem promittere se non denunciaturum: cum hoc sit contra bonum iustitie: ad quod cogi non potest: ut scilicet contra iustitiam faciat.

Ad tertium sic proceditur: videtur quod consensus coactus non tollat matrimonium: quia sicut ad matrimonium requiritur consensus ita ad baptismum requiritur intentio. sed coactus timore ad accipiendum baptismum recipit sacramentum. ergo et coactus ad consentiendum aliquo timore matrimonio obligatur. ¶ Praeterea violentum mixtum secundum philosophum plus habet de voluntario quam de involuntario: sed non potest aliter consensus coactus esse nisi per violentum mixtum. ergo non omnino excluditur voluntarium: et ita adhuc est matrimonium. ¶ Praeterea ei qui consensit in matrimonium coactus consulendum videtur quod in matrimonio illo stet: quia species mali de promittere et non solvere: a quo apostolus vult nos abstinere: hoc autem non esset si consensus coactus omnino matrimonium tolleret. ergo et cetera. ¶ Sed contra est quod decretalis dicit. Cum consensus locum non habeat ubi metus vel coactio intercedit: necesse est ubi cuiusque consensus requiritur coactionis materia repellatur. sed in matrimonio requiritur cuiusque consensus. ergo et cetera. ¶ Praeterea matrimonium significat coniunctionem Christi ad ecclesiam que fit secundum libertatem amoris. ergo non potest fieri per coactum consensum.

¶ Ulterius videtur quod consensus coactus saltem ex parte cogentis faciat matrimonium: quia matrimonium est signum spiritualis coniunctionis. sed spiritualis coniunctio que est per charitatem potest esse ad eum qui non habet charitatem. ergo et matrimonium ad eum qui non vult. ¶ Praeterea si illa que fuit coacta postmodum consentiat erit verum matrimonium. sed iste qui cogit per ex consensu illius non ligatur. ergo ex primo consensu ligabatur matrimonio. ¶ Sed contra matrimonium est relatio equiparantie. sed talis relatio est equaliter in utroque. ergo si sit impedimentum ex parte unius non erit matrimonium ex parte alterius.

¶ Ulterius videtur quod nec per consensum conditionatum fiat matrimonium: quia quod sub conditione ponitur non simpliciter enunciatur. sed in matrimonio oportet esse verba simpliciter exprimentia consensum. ergo conditio alicuius consensus non facit matrimonium. ¶ Praeterea matrimonium debet esse certum. sed ubi dicitur aliquid sub conditione ponitur illud sub dubio. ergo talis consensus non facit matrimonium. ¶ Sed contra in aliis contractibus fit obligatio sub conditione et stat stante conditione. ergo cum matrimonium sit contractus quidam videtur quod possit fieri per conditionatum consensum.

¶ Respondeo dicendum ad 1. q. quod vinculum matrimonii perpetuum est. unde illud quod perpetuitati repugnat tollit matrimonium: metus autem qui cadit in constantem virum perpetuitatem contractus tollit: quia potest peti restitutio in integrum: quia talis coactio metus que cadit in constantem virum tollit matrimonium: et non alia. constans autem vir indicatur virtuosus qui est mensura in omnibus operibus humanis: ut philosophus dicit in 3. Ethi. Quidam autem dicunt quod si assit consensus quamvis coactus interius est matrimonium quantum ad deum: sed non quantum ad statum ecclesie que presumit ibi non fuisse consensum interiorem propter metum: sed hoc nihil est: quia ecclesia non debet presumere de aliquo peccatum quousque probetur peccavit autem si dixit se consentire et non consensit. unde ecclesia presumit eum consensisse: sed iudicat illum consensum extortum non esse sufficientem ad faciendum matrimonium. ¶ Ad primum ergo dicendum quod intentio non est causa efficiens sacramenti in baptismo: sed solum elicitiva actionis agentis: consensus autem est causa efficiens in matrimonio: et ideo non est simile. ¶ Ad 2. dicendum quod ad matrimonium non sufficit quodcumque voluntarium: sed voluntarium completum: quia debet esse perpetuum: et ideo per violentum mixtum impeditur. ¶ Ad 3. dicendum quod non semper debet induci ad hoc quod in matrimonio illo stet: sed solum quando timetur periculum de dissolutione: alias autem non peccat: quia si solvat promissa que nolens facit non est species mali.

¶ Ad 2. q. dicendum quod cum matrimonium sit quedam relatio et non possit inasci relatio in uno extremorum sine hoc quod fiat in alio: ideo quicquid impedit matrimonium in uno impedit ipsum in altero: quia non potest esse quod aliquis sit vir non uxoris: vel quod aliqua sit uxor non habens virum: sicut mater non habens filium: et ideo communiter dicitur quod matrimonium non claudicat. ¶ Ad primum ergo dicendum quod quamvis actus amantis possit transire in non amantem: tamen unio inter eos non potest esse nisi sit mutua amatio: et ideo dicit philosophus in 8. Ethi. quod ad amicitiam que in quadam unione consistit requiritur redamatio. ¶ Ad 2. dicendum quod ex consensu libero illius qui prius coactus est non fit matrimonium nisi inquantum consensus precedens in altero adhuc manet in suo vigore: unde si dissentiret non fieret matrimonium.

¶ Ad 3. q. dicendum quod conditio apposita aut est de presenti aut de futuro. si de presenti et non est contraria matrimonio sive sit honesta sive inhonesta stat matrimonium stante conditione: et ea non stante non stat. sed si sit contraria bonis matrimonii non efficit matrimonium: sicut etiam supra de sponsalibus dictum est. Si autem sit conditio de futuro: aut est necessaria sicut solem oriri cras: et tunc est matrimonium: quia talia futura iam sunt presentia in suis causis: aut est contingens: ut datio pecunie: vel acceptatio parentum: et tunc idem est iudicium de tali consensu sicut de consensu qui fit per verba de futuro. unde non facit matrimonium: et per hoc patet solutio ad obiecta.

Ad quartum sic proceditur: videtur quod aliquis precepto patris possit compelli ad matrimonium contrahendum. Collossen. 3. Filii obedite parentibus vestris per omnia. ergo etiam in hoc eis obedire tenentur. ¶ Praeterea Gen. 28. Isaac precepit Jacob quod non acciperet uxorem de filiabus Chanaan. quod non precepisset nisi de iure precipere potuisset. ergo filius in hoc tenetur obedire patri. ¶ Praeterea nullus debet promittere precipue per iuramentum pro illo quem non potest cogere ad servandum. sed parentes promittunt futura matrimonia pro filiis et etiam iuramento firmant. ergo possunt precepto cogere filios ad implendum. ¶ Praeterea pater spiritualis scilicet papa potest compellere precepto ad matrimonium spirituale scilicet ad episcopatum accipiendum. ergo et pater carnalis ad carnale matrimonium. ¶ Sed contra. Ipse ergo matrimonium filius potest sine peccato religionem intrare. ergo non tenetur ei in hoc obedire. ¶ Praeterea si teneretur obedire sponsalia possent contrahi absque consensu filiorum: et sic non esset stabilia. sed hoc est contra et cetera.

¶ Respondeo dicendum quod cum in matrimonio sit quedam quasi servitus perpetua pater non potest cogere filium ad matrimonium per preceptum cum sit libere conditionis: sed potest eum inducere ex rationabili causa: et tunc sic se habet filius ad causam illam: ita se habet ad preceptum patris: ut si causa illa cogat de necessitate vel de honestate: et preceptum sit cogitans similiter. ¶ Ad 1. ergo dicendum quod verbum apostoli intelligitur in illis in quibus sic pater liber sit: et hoc est matrimonium per quod etiam filius sit pater. ¶ Ad 2. dicendum quod Jacob alias tenebatur ad faciendum hoc quod mandavit Isaac propter malicias illarum mulierum: quia semen Chanaan de terra quam semini patriarcharum promittebatur erat disperdendum: et ideo Isaac precipere poterat. ¶ Ad 3. dicendum quod non iurant nisi illa conditione subintellecta si illis placuerit: et ipsi obligantur ad eos bona fide inducendum. ¶ Ad 4. dicendum quod quidam dicunt quod papa non potest precipere alicui quod accipiat episcopatum: quia consensus debet esse liber. sed hoc posito periret ecclesiasticus ordo: nisi enim aliquis posset cogi ad suscipiendum regimen ecclesie ecclesia conservari non posset: cum quandoque illi qui sunt idonei eo hoc nollent suscipere nisi coacti. Et ideo dicendum quod non est simile hinc inde: quia non est aliqua corporalis servitus in matrimonio spirituali sicut in corporali. est enim spirituale matrimonium sicut quedam officii dispensande reipublice. 1. Cor. 4. Sic nos existimet homo et cetera.

¶ Legati principis Jordani et cetera. Videtur quod non possit fieri matrimonium per internuncios: quia si ante adventum nuncii alter peniteat non erit matrimonium. Et dicendum quod potest aliquis alterum procuratorem constituere ad consentiendum: et si ante peniteat quam ille consentiat non est matrimonium nec in rei veritate: nec secundum iudicium ecclesie si aliquibus signis appareat eum penituisse: sed ex quo consensus per internuncios factus est matrimonium tenet ac si ipse fecisset. ¶ Consentire autem probatur et cetera. hoc intelligitur quantum ad forum ecclesie: quia quantum ad forum conscientie si interius dissentiat quamvis exterius non reclamet non est matrimonium.

¶ De errore qui evacuat consensum. Di. XXX. a

Nec solum coactio impedit vel excludit consensum: sed et error. Non autem omnis error consensum impedit. Est enim error aliquis persone: alius fortune: alius conditionis: alius qualitatis. Error persone quando hic putatur esse homo ille: et est alius. Error fortune qui putatur esse dives qui est pauper vel econverso. Error conditionis quando putatur esse liber qui servus est. Error qualitatis qui putatur esse bonus qui est malus. Error fortune et qualitatis coniugii consensum non excludit. Error vero conditionis coniugalem consensum evacuat. De qua conditione postmodum tractabimus. Error quoque persone consensum coniugalem non admittit: ut si quis feminam nobilem in coniugium petat et pro ea alia ignobilis tradatur ei.

nō est iter eoꝝ ꝓiugiū: qz nō ꝓsensu vir ⁊ uxꝛ: sed ⁊ aliā. vt sigo. ꝑuitteret mihi se vēditurꝫ auꝝ: ⁊ ꝓ auro offert mihi auricalcū: ⁊ ita me decipere. nūqd dicerer ꝓsensisse ⁊ auricalcū: nanqꝫ volui emere auricalcū. nec ergo in illud ꝓsensi: qz ꝓsensus nō nisi voluntatis est. Sicut ergo error mātē excludit ꝓsensum: ita ⁊ i ꝓiugio error ꝓsone. Sed obijcit de iacob qui ꝓ xo rachel septē annis seruierat ⁊ supposita est ei lya. nūqd error ꝓsone excludit cōiugiū cum nō in eam ꝫ in rachel ꝓsenserit. Sed qō ibi factū in mysterio gestū nō impossibe tradit: ibi tñ ⁊ sine mō ꝑcepto

eius: et sic error persone non impedit matrimonium.

¶ Ad 2m dicendum quod licet error et hoc quod involuntarium causat habet excusare peccatum et hoc quod matrimonium impediat et cohabet excusare peccatum in his quod matrimonium impediat, tamen error autem non excusat a peccato nisi sit aliqua circumstantia error: quia non facit differentiam licitum et illicitum appositio vel remotio sicut si aliquis putans patrem baculo ferreo quem credit in actu. Sicut aliquis putans patrem baculo ferreo quem credidat ligneum esse non excusatur a toto quin fecit a tanto: sed si credat quod genitore filium ad disciplinam percutiat patrem excusat a toto diligentia debita adhibita. Unde dicendum quod error quam matrimonium impedit sit aliquius eorum que sunt de essentia matrimonii. Matrimonium autem includit matrimonium ipsas personas que coniunguntur: et matrimonium duo autem includit matrimonium ipsa personas que coniunguntur: et consensum autem tollit per errorem persone. Ideo per errorem conditionis: quia servus non potest alteri tradere sine consensu domini sui: et propter hoc hi duo errores matrimonium impediunt et non alii. ¶ Ad primum ergo dicendum quod error non habet ex suo genere quod impediat matrimonium: sed ex natura adiuncta. Ut licet error alicuius eorum que sunt de essentia matrimonii. ¶ Ad secundum dicendum quod error infidelis de matrimonio est circa ea que sunt matrimonii consequentia: sicut an sit sacramentum vel an sit licitum: et ideo error talis matrimonium non impedit: nec error circa baptismum impedit acceptionem caracteris dummodo intendat facere vel recipere quod ecclesia dat quamvis credat nihil esse. ¶ Ad 3m dicendum quod non quelibet ignorantia circumstantie causat involuntarium quod excusat peccatum ut dictum est. Et propter hoc non sequitur. ¶ Ad 4m dicendum quod diversitas fortune non variat aliquid eorum que sunt de essentia matrimonii: nec diversitas qualitatis sic facit conditio fortuita: et ideo non sequitur. ¶ Ad quintum dicendum quod error nobilitatis in quantum huiusmodi non evacuat matrimonium eadem ratione qua nec error qualitatis: sed si error nobilitatis vel dignitatis redundat in errorem persone tunc impedit matrimonium. Unde si consensus mulieris ferat in istam personam directe error de nobilitate ipsius non impedit matrimonium. Si autem directe intendit consentire in filium regis quicumque sit ille: tunc si alius presentetur ei quam filium regis est error persone et impedietur matrimonium. ¶ Ad sextum dicendum quod error etiam illorum impedimentorum matrimonii quantum ad ea que faciunt personas illegitimas impedit matrimonium: sed ideo de errore illorum non facit mentionem: quia illa impediunt matrimonium sive cum errore sive sine errore sint: ut si aliquis contrahat cum subdiacono sive sciat sive non sciat non est matrimonium: sed conditio fortuita non impedit si fortius sciatur: et ideo non est simile. ¶ Ad septimum dicendum quod pecunia in contractibus accipitur quasi mensura aliarum rerum ut patet in 5 ethicorum: et non quasi propter se quesita: et ideo si non detur illa pecunia que creditur sed alia equivalens nihil obest contractui: sed si in re quesita propter se esset error impediret contractum. Sicut si alicui venderetur asinus pro equo: et similiter est in proposito. ¶ Ad octavum dicendum quod quantumcumque fuerit cum carnali de novo consentire velit non est matrimonium. ¶ Ad nonum dicendum quod si ante non consenserat in fratrem eius potest eum quem per errorem accepit retinere: nec potest ad fratrem eius redire precipue si sit cognita carnaliter ab eo quem accepit. Si autem consenserat in primum per verba de presenti non potest secundum habere primo vivente: sed potest vel secundum relinquere et ad primum redire: et ignorantia facti excusat petitionem et excusatur post consummatum matrimonium si a consanguineo viri fraudulenter cognoscatur: quia fraus alterius non debet sibi preiudicare.

Ad tertium

sic proceditur. Videtur quod matrimonium non possit esse ex consensu alicuius in aliquam propter causam inhonestam: unius enim rei una est ratio: sed matrimonium est unum sacramentum: ergo non potest fieri ex alterius finis intentione quam illius ad quam a deo institutum est scilicet ad peccatum vitandum et ad prolem. ¶ Preterea coniunctio matrimonii est a deo ut patet Math. 19. Quos deus coniunxit homo non separet. Sed coniunctio que fit propter turpes causas non est a deo: ergo non est matrimonium. ¶ Preterea in aliis sacramentis si non fuerit intentio ecclesie non est verum sacramentum: sed intentio ecclesie in sacramento matrimonii non est ad aliquam turpem causam: ergo si ex aliqua turpi causa matrimonium contrahatur non erit verum matrimonium. ¶ Preterea secundum Boetium cuius finis bonus ipsum quoque bonum: quod non est matrimonium si propter malum finem fiat. ¶ Preterea matrimonium significat coniunctionem christi et ecclesie: sed ibi non cadit aliqua turpitudo: ergo nec matrimonium potest contrahi propter aliquam turpem causam. ¶ Sed contra est: quia qui baptizat aliquis intentione lucrandi vere baptizat: ergo et qui contrahit cum aliqua intentione lucri verum est matrimonium. ¶ Preterea hoc idem probatur per exempla et auctoritates que ponuntur in littera.

¶ Respondeo dicendum quod causa finalis matrimonii potest accipi dupliciter per se et per accidens. Per se quidem causa matrimonii est ad quam matrimonium est de se ordinatum: et hec semper bona est scilicet procreatio prolis et fornicationis vitatio. Sed per accidens causa finalis ipsius est hoc quod contrahentes intendunt ex matrimonio: et quia hoc quod ex matrimonio intenditur consequitur ad matrimonium: et prior non variatur ex posterioribus sed econverso: ideo ex illa causa non recipit matrimonium bonitatem vel maliciam: sed ipsi contrahentes quorum est finis per se. Et quia cause per accidens sunt infinite: ideo infinite tales cause possunt esse matrimonii: quarum sunt quedam honeste: et quedam inhoneste. ¶ Ad primum ergo dicendum quod verum est de causa per se et principali: sed quod habet unum finem per se et principalem potest habere plures fines secundarios per se et infinitos per accidens. ¶ Ad secundum dicendum quod coniunctio potest accipi pro ipsa relatione que est matrimonium: et talis semper est a deo: et bona est a quacumque fiat causa: vel pro actibus quibus coniunguntur: et sic est quandoque mala: et non est a deo simpliciter. Inquantum est sequentia quod aliquis effectus sit a deo cuius causa mala est sicut proles que ex adulterio suscipitur. Non enim est ex causa illa in quantum est mala sed in quantum aliquid habet de bono: quod est a deo: quamvis non simpliciter sit a deo. ¶ Ad 3m dicendum quod intentio ecclesie que intendit tradere sacramentum est de necessitate cuiuslibet sacramenti ita quod ea non observata nihil in sacramentis agitur: sed intentio ecclesie qua intendit utilitatem ex sacramento provenientem est de bene esse sacramenti non de necessitate eius. Unde si non observetur nihilominus est verum sacramentum: sed permittens hanc intentionem peccat. Sicut si in baptismo non intendat sanitatem mentis quam ecclesia intendit. Et similiter ille qui intendit matrimonium contrahere quamvis matrimonium non ordinet ad illum finem quem ecclesia intendit: nihilominus verum matrimonium contrahit. ¶ Ad 4m dicendum quod illud malum intentum non est finis matrimonii sed contrahentium. ¶ Ad 5m dicendum quod ipsa unio est signum coniunctionis christi et ecclesie: non autem ipsa unio: et adeo ratio non sequitur.

Questio II.

Deinde queritur de matrimonio beate virginis. Et circa hoc queruntur tria. Primo de voto et matrimonio beate virginis. 2o utrum fuerit illud matrimonium perfectum. 3o utrum fuerit aliquando consummatum ut Elvidius dixit.

Ad primum

sic proceditur. Videtur quod beata virgo non debuerit virginitatem vovere: quia in lege maledictio debebatur illis qui semen non relinquebant super terram: ut patet Deutro. 6. Sed adhuc durabat status legis: ergo non debuit virginitatem vovere. ¶ Preterea votum virginitatis pertinet ad perfectionem consiliorum: sed talis perfectio debuit a christo inchoari qui venit legem consiliis adimplere: ergo ante christi adventum non debuit virginitatem vovere. ¶ Sed contra: in matre christi debebat esse omnis perfectio: sed votum virginitatis est de maxima perfectione: ergo non debuit ei deesse.

¶ Ulterius videtur quod non debuit esse matrimonio iuncta: quia vovens virginitatem non solum nubere: sed velle nubere est damnabile ut Hiero. dicit. Sed nihil damnabile debuit esse in beata virgine: ergo postquam virginitatem vovit nubere non debuit. ¶ Preterea vovens virginitatem periculo se exponeret si se in potestate viri traderet: sed hoc est peccatum: ergo beata virgo non debuit sui potestatem alteri tradere nubendo: ergo nec nubere. ¶ Preterea quicumque consentit in matrimonium consentit aliquo modo in carnalem copulam ad minus implicite: sed consensus in carnalem copulam aliquid diminuit de puritate virginitatis ad minus quantum ad virginitatem mentis. Cum ergo in matre dei deberet talis puritas qua maior sub deo nequit intelligi ut Ansel. dicit: videtur quod non debuit nubere. ¶ Sed contra est quod dicitur Math. 1. Cum esset desponsata mater iesu Ioseph. glo. ¶ Preterea christus sua nativitate debuit ita virginitatem commendare quod nuptias non derogaret: non autem melius potuit utrumque approbare quam ut de virgine nupta nasceretur: ergo etc.

¶ Ulterius videtur quod cause matrimonii eius assignate in littera non sunt convenientes: quia diabolus cuius habet lucida naturalia plura potest cognoscere nisi cognitione quam homo. Sed homo ex sensu potest cognoscere de aliqua an sit virgo: ergo multo fortius diabolus hoc scire poterat. ¶ Preterea diabolus ubi scit quod illa est virgo quam numquam coniuncta est viro: sed diabolus scire poterat quod Ioseph numquam carnaliter ei coniunctus fuerat: ergo per hoc quod erat nupta non occultabatur ei virginitas matris dei. ¶ Preterea misterium divinitatis christi minus miraculum quam virginitate matris demonstratum est: sed illa miracula diabolus vidit: ergo non oportuit quod misterium incarnationis eius ei per nuptias matris celaret. ¶ Item si non esset nupta non poterat lapidari propter suspicionem fornicationis quasi adultera: ergo videtur quod non propter hoc oportebat eam nubere. ¶ Preterea ex hoc quod non nupta fuisset iudei magis edificati fuissent ad fidem: quia scriptum invenerunt: Ecce virgo concipiet: et ita virginitas matris non debuit eis per nuptias occultari. ¶ Item christus venit ut labores nostros sustineret: et per hoc auferret: ergo non oportuit quod haberet mater eius virum ad eius obsequia.

¶ Respondeo dicendum quod in beata virgine debuit apparere omne illud quod perfectionis fuit. Virginitas autem quamvis in se optima: tamen pro tempore illo ei matrimonium preferebatur propter expectationem benedicti seminis per viam generationis venturi: et ideo beata virgo vovit virginitatem tamquam optimum et sibi acceptissimum: non tamen simpliciter sed sub conditione honestissima: hac scilicet nisi deus aliter ordinaret: nec istam conditionem apposuit ut dubitaret an vellet virgo permanere: sed an deberet: et hoc est quod Aug. in littera dicit: quod proposuit se pseveraturam virginem nisi deus aliter ordinaret. ¶ Ad primum ergo dicendum quod beata virgo fuit confinium veteris et nove legis: sicut aurora dici et noctis: et ideo votum eius sapuit novam legem inquantum virginitatem vovit: et veterem inquantum conditionem apposuit. ¶ Ad 2m dicendum quod perfectio consiliorum quantum ad consummationem incipere debuit a christo: sed quantum ad aliquam inchoationem convenienter a matre eius incepit.

¶ Ad 3m dicendum quod conveniens fuit matrem christi matrimonio esse iunctam: tum propter causas in littera assignatas: tum etiam propter alias causas: quarum prima est ut significaretur ecclesias que est virgo et sponsa christi. Secundo ut per Ioseph genealogia Marie texeretur: non enim erat consuetudo apud hebreos ex parte mulierum genealogiam computare. Tertia ut virginibus excusatio tolleretur si de fornicatione infamantur. Quarta ut nuptias christus sua nativitate approbaret. Quinta ut maior perfectio virginitatis in beata virgine ostenderetur: cum in ipso matrimonio virgo permansit. ¶ Ad primum ergo dicendum quod post votum virginitatis absolute factum non potest aliquis in matrimonium consentire sine peccato: quia si sit votum solemne non fit verum matrimonium: si autem sit votum simplex verum matrimonium est quod secus quidem: tamen peccat contrahens. Votum autem beate virginis non fuit solemne: sed simplex in corde expressum: nec absolutum sed sub conditione: ut in littera patet: et ideo potuit sine peccato ex spirituali spiritus sancti consilio cuius dispositio conditionalis in suo voto cadebat in matrimonium consentire. ¶ Ad 2m dicendum quod beata virgo antequam contraheret cum Ioseph fuit certificata divinitus quod Ioseph in simili proposito erat: et ideo non se commisit periculo nubendo: nec tamen per hoc aliquid veritati deperiit: quia illud propositum non fuit conditionaliter in consensu appositum: talis enim conditio cum sit contra matrimonii bonum scilicet prolis procreandi matrimonium tolleret. ¶ Ad 3m dicendum quod copula carnalis cecidit implicite sub consensu beate virginis: sicut actus implicite cadunt in potentia: ut ex predictis patet: potentia autem ad carnalem copulam non dicitur virginitatem nec diminuit aliquid de puritate ipsius nisi ratione actus: quem quidem numquam fuit in proposito beate virginis: sed erat certificata quod actum numquam sequi deberet.

¶ Ad 4m dicendum quod rationes que in littera ponuntur convenientes sunt quarum una accipitur ex parte conceptus scilicet ut partus diabolo celaretur. Secunda ex parte matris: ut scilicet non lapidaretur mater et per Ioseph scilicet ut obsequeretur et matri et puero: et testimonium perhiberet virginitati. ¶ Ad primum ergo dicendum quod diabolus cognitione naturali potest comprehendere virginitatem matris dei: cum totum hoc quod nupta erat non prohibuisset a diligenti examinatione eorum que circa ipsam erant divina virtute. Et sic patet ad 2m. ¶ Ad 3m dicendum quod alia etiam miracula non aperte poterat cognoscere quamvis filius dei esse sibi videbatur in eo signum infirmitatis et timoris: ut si mirum quod aliquid divinitatis eius ostendebatur magis ex sanguine quam certitudine perdebat: sed hoc propter precedens vaticinium fuit certissimum signum filii dei venturi. ¶ Ad 4m dicendum quod lapidatione infamie: quia erat de stirpe sacerdotali ex parte matris: quod patet ex hoc quod Elisabeth que erat de filiabus Aaron dicitur eius cognata: Luce 1. filia autem sacerdotis que non nupta deprehensa in stupro lapidabatur ut patet Levit. 21. Sed ex parte patris erat de stirpe David: et ideo poterat per matrimonium coniungi filie Aaron illis de tribu regia: vel etiam quibuslibet aliorum tribuum: eo quod non acceperit hereditatem divisam ab aliis tribubus: et sic ex hoc non potuit confusio sortium provenire: que erat causa prohibitionis matrimonii contrahendi inter illos qui erant de diversis tribubus. ¶ Ad 5m dicendum quod dominus maluit permittere iudeos dubitare de deitate sua quam de castitate matris sciens iudeos esse delicatioris famam: ut Ambro. dicit. ¶ Ad 6m dicendum quod sponso debuit necessitatis solatium refutare: quia hoc pro veritate magis est quam humilitatis.

Ad secundum

sic proceditur. Videtur quod matrimonium illud perfectum non fuerit. Perfectum enim matrimonium ex absoluto consensu procedit: sed beata virgo non absolute in matrimonium consensisse videtur: sicut nec absolute vovisse: cum in utroque se disponi patiebatur consensu ut in littera dicitur: ergo non fuit perfectum matrimonium. ¶ Preterea significatio est de essentia matrimonii inquantum est sacramentum: sed matrimonium illud non fuit perfectum in significatione: ut in littera dicitur: ergo non fuit perfectum sacramentum. ¶ Preterea ubi non est vita consummatio non est vera perfectio: sed matrimonium beate virginis numquam fuit consummatum: ergo non fuit vere perfectum. ¶ Preterea perfectum dicitur esse matrimonium ex eo quod habet bonum prolis: sed illud matrimonium non habuit bonum prolis: quia proles que fuit in illo matrimonio educata non fuit effectus illius matrimonii: sicut nec filius adoptivus dicitur bonum matrimonii: ergo non fuit perfectum matrimonium. ¶ Preterea post perfectum matrimonium non licet alicui sponsam dimittere: sed Ioseph quamvis esset iustus volebat eam occulte dimittere: ut dicitur Math. 1. ergo nondum erat perfectum matrimonium. ¶ Sed contra perfecta sunt opera dei: sed illud matrimonium fuit divinitus operatum: ergo fuit perfectum. ¶ Preterea matrimonium non dicitur aliquis coniux nisi sit perfectum: sed Maria dicitur coniux Ioseph. Math. 1. ergo fuit inter eos perfectum matrimonium.

¶ Respondeo dicendum quod duplex est perfectio matrimonii: una quantum ad esse ipsius que sit per consensum: et hac perfectione matrimonium illud perfectum fuit. Alia est perfectio quantum ad operationem: et sic non fuit perfectum: quia actus proprius matrimonii est carnalis copula. ¶ Ad primum ergo dicendum quod beata virgo absolute in matrimonium consensit: vel certificata divinitus: sed in matrimonio sic consensit quod virginitatem suam deo commisisse in littera dicitur. ¶ Ad 2m dicendum quod significatio non quedam est de essentia sacramenti: sed illa que significat effectum sacramenti: et ideo non sequitur. ¶ Ad 3m dicendum quod illa procedit de secunda perfectione scilicet consummatione matrimonii. ¶ Ad 4m dicendum quod proles non dicitur bonum matrimonii solum inquantum per matrimonium generatur: sed inquantum in matrimonio suscipitur et educatur: et sic bonum illius matrimonii fuit proles illa: et non primo modo: nec tamen de adulterio natus nec filius adoptivus qui in matrimonio educatur est bonum matrimonii: quia matrimonium non ordinatur ad educationem illorum: sicut hoc matrimonium fuit ad hoc ordinatum specialiter quod proles illa susciperetur in eo et educaretur. ¶ Ad 5m dicendum quod Ioseph voluit eam dimittere quasi alias dimitteretur: ut propter aliquas suspiciones: sed quia timebat tanta sanctitate cohabitare propter reverentiam: unde dictum est ei noli timere. Math.

Ad tertium [illegible]

[illegible]

cipalis & secundaria: et hoc bonum potest esse sine peccato vel esse et sine veniali peccato. si autem est principalis cum libido praecedit: ita excusatur a peccato mortali si est effrenata libido.

¶ De tribus bonis coniugii. Di. XXXI. a

POst hec de bonis coniugii que sint: et qualiter coitum excusent: dicendum est: Tria sunt principaliter bona coniugii. vnde aug. Nuptiale bonum tripartitum est. s. fides: proles: sacramentum. In fide attenditur: ne post vinculum coniugale cum alio vel alia coeatur. In prole vt amanter suscipiatur. religiose educetur. In sacramento vt coniugium non separetur: et dimissus vel dimissa nec causa prolis alteri coniugatur.

¶ De duplici separatione. b

SEparatio autem gemina est: corporalis s. et sacramentalis. Corporaliter possunt separari causa fornicationis: et ex communi consensu causa religionis siue vsque ad tempus siue vsque ad finem. Sacramentaliter vero separari non possunt dum viuunt: si legitime persone sint. Manet enim vinculum coniugale inter eos etsi alijs a se discedentes adheserint. Vnde aug. Vsqueadeo manent inter viuentes semel inita iura nuptiarum vt potius sint inter se coniuges etiam separati quam cum alijs quibus adheserint. Item. Manet inter viuentes quoddam coniugale vinculum quod nec separatio. nec cum altero copulatio possit auferre. Sicut apostata anima a coniugio christi recedens et fide perdita sacramentum fidei non amittit: quod lauacro regenerationis accepit. Redderetur enim redeunti si amisisset abscedens. Hoc autem hoc qui recesserit ad cumulum supplicij: non ad meritum premij. Item. Quibus placuit ex consensu ab vsu carnalis concupiscentie in perpetuum continere: absit vt vinculum inter illos coniugale rumpatur: imo firmius erit quo magis ea pacta secum gerint: que carius concordiusque seruanda sunt: non voluntarijs corporum nexibus: sed voluntarijs animorum affectibus. Et inde est quod tertium bonum coniugij dicitur sacramentum non quia sit ipsum coniugium: sed quia eiusdem rei sacre signum est. s. spiritualis et inseparabilis coniunctionis christi et ecclesie.

¶ Hec tria non assunt omni coniugio. c

ET est sciendum ab aliquibus contrahi coniugium vbi hec tria bona non conueniunt. Deest enim fides vbi vir cum alia: et mulier cum alio coit. Hoc ergo bonum ita coniugio adheret vt ex eo si assit: amplius commendet coniugium. Si non assit: non ideo dissoluitur. Que enim adultera est non ideo coniunx non est imo si coniunx non esset: adultera non foret. Quod cum sit: culpa committitur: sacramentum vero non cassatur. Bonum quoque prolis non omnibus adest coniugibus. Quidam enim pari voto continentiam seruant: alij propter etatis defectum vel alterius rei causa generare non valent. Nec ideo illi etiam qui prolem recipiunt bonum prolis habent. Nam bonum prolis dicitur non ipsa proles: sed prolis spes: que ad religionem non refertur: imo ad hereditariam successionem: vt cum quis heredes terrene possessionis hic desiderat: sed spes et desiderium quo proles ad hoc queritur vt religione informetur. Adulteri ergo prolem habent qui tamen bono prolis carent: nec ideo coniugium esse desinit. Sacramentum vero ita inseparabiliter coniugio heret legitimarum personarum: vt sine illo coniugium non esse videatur: quia semper manet inter viuentes vinculum coniugale: vt etiam interueniente diuortio fornicationis causa: coniugalis vinculi firmitas non soluatur. Vbi vero non inter legitimas personas contrahitur coniugium non adest illud bonum quod dicitur sacramentum: quia potest solui talium copula: de quibus post dicetur. Ex hoc coniugium sit inter eos qui coniugali affectu non tamen gratia prolis sed explende libidinis conueniunt: nec fornicarij sed coniuges appellentur ostendit Aug. inquiens. Solet queri cum masculus et femina: nec ille maritus: nec illa vxor alterius: sibimet non filiorum procreandorum: sed pro incontinentia solius concubitus causa copulantur ea fide media: vt nec illa cum altero: nec ille cum altera faciant id: vtrum nuptie sint vocande? Et potest forsitan non absurde hoc appellari connubium. si vsque ad mortem alicuius eorum id inter eos placuerit: et prolis generationem quamuis non ea causa coniuncti sunt: non tamen vitauerint. vt vel nolint sibi nasci filios: vel etiam opere malo aliquo agant ne nascantur. Ceterum si vel vtrumque vel vnum horum desit: non inuenio quomodo has nuptias appellare possimus. Etenim si aliquam sibi ad tempus adhibuerit donec aliquam dignam honoribus aut suis facultatibus inueniat quam in coniugio adducat: animo ipso adulter est: nec cum illa quam cupit inuenire: sed cum ista cum qua sic cubat: vt cum ea non habeat maritale consortium. Ecce coniuges dicuntur qui solius concubitus causa conueniunt: si tamen prolis generationem aliquo malo dolo non vitent.

¶ De his qui procurant venena sterilitatis. d

QVi vero venena sterilitatis procurant: non coniuges sed fornicarij sunt. Vnde Aug. Aliquando eousque peruenit hec libidinosa crudelitas vel libido crudelis: vt etiam venena sterilitatis procuret: et si nihil valuerint: conceptos fetus intra viscera aliquo modo extinguat vel fundat: volendo prolem suam prius interire quam viuere: aut si iam viuebat: occidi antequam nasci. Prorsus si ambo tales sunt coniuges non sunt: et si ab initio tales fuerunt non sibi per connubium sed per stuprum potius conuenerunt. Si vero ambo tales non sunt audeo dicere: aut illa quodammodo est mariti meretrix: aut ille adulter vxoris.

¶ Qui sunt homicide qui procurant abortum. e

HIc queri solet de his qui abortum procurant an iudicentur homicide vel non. Sic precipitur ad homicidium pertinet: quando formatum est et animatum: vt aug. super exo. asserit. Informe autem puerperium vbi non est anima viua: lex ad homicidium pertinere noluit. Dicit etiam aug. quia informe puerperium non habet animam: ideoque mulctatur pecunia: non redditur anima pro anima: sed iam formato corpori anima datur: non in conceptu corporis nascitur cum semine deriuata. Nam si cum semine et anima exsistit de anima tunc et multe anime quotidie pereunt: cum semine fluxu sufficiente narrari. Prout vos bonum propagnare: et sic habitatorem induci. Cuius ergo lineamenta compacta non fuerint: vbi erit anima?

¶ Item Hiero. ad algasiam. Semina paulatim formantur in vtero: et tamdiu non reputatur homicidium: donec elementa confecta suas imagines membraque suscipiant. His apparet non eos homicidas esse: qui abortum procurant: cum formatum est et animarum puerperium.

¶ De excusatione coitus qui fit per hec bona. f

CVm ergo hec tria bona in aliquo coniugio fuerint: coniunctim ad excusationem coitus carnalis valent. Quando enim seruata fide thori causa prolis coniuges conueniunt: sic excusatur coitus vt culpam non habeat. Quando vero deficiente bono prolis: fide tamen seruata conueniunt causa incontinentie: non sic excusatur vt non habeat culpam: sed venialem. Vnde aug. Coniugalis concubitus generandi gratia non habet culpam. Concupiscentie vero satiande: sed tamen cum coniuge: propter thori fidem venialem habet culpam. Item. Hoc quod coniugati victi concupiscentia vtuntur inuicem vltra necessitatem liberos procreandi: pono in his pro quibus quotidie dicimus. Dimitte nobis debita nostra et cetera. Vbi autem hec bona desunt: fides s. et proles. non videtur coitus defendi a crimine. Vnde in sententijs sexti pitagorici legitur. Omnis ardentior amator proprie vxoris adulter est. Item Hieronymus. Sapiens iudicio amat coniugem: non affectu: non regnat in eo impetus voluptatis: nec preceps fertur ad coitum. Nihil est fedius quam vxorem amare quasi adulteram. Qui dicunt se causa humani generis vxoribus iungi: imitentur saltem pecudes: et postquam venter vxoris intumuerit: non perdant

filios: nec amatores se vxoribus exhibeant: sed maritos. Idem. In matrimonio opa liberorum concessa sunt. voluptates autem que de meretricum amplexibus capiuntur: in vxore damnate.

¶ De indulgentia apostoli quomodo sit accipienda. g

Sed si concubitus fit causa prolis culpa caret: quod apostolus secundum indulgentiam permittit: ita enim ait. Hoc autem dico secundum indulgentiam. Cum enim prestat venia nisi culpe. Per hoc etiam quidam probare volunt nuptias esse peccatum: sed vt predictum est: indulgentia hic est concessio. Egerat apostolus de nuptiis et de alia est concessio. Egerat apostolus de nuptiis et de carnali coitu et ad vtrumque retulit illud. Hoc autem dico secundum indulgentiam. Indulgent enim nuptie secundum concessionem. Concubitus nuptialis qui fit tamen causa prolis. Concubitus vero qui est preter necessitatem generandi ob incontinentiam indulgetur secundum permissionem: quia ibi est aliqua culpa: sed leuis. Ideo non iubetur nec conceditur: sed permittitur: quia non est laudabilis sed venialis. De hoc augustinus sic ait. Forte aliquis diceret: si veniam concessit apostolus. ergo peccatum sunt nuptie. cum enim venia nisi peccato conceditur. Plane quod infirmitati permisit secundum veniam: adeo dicit peccatum esse. veniam namque concedens apostolus concubitum attendit coniugatorum vbi est incontinentie malum. Incontinentie malum est quod vir cognoscit vxorem etiam vltra necessitatem procreandi liberos. sed et ibi est nuptiarum bonum. Non enim quia incontinentia malum est: ideo coniugium vbi est concubitus preter intentionem generandi non est bonum. non propter illud malum culpabile est hoc bonum. sed illud malum fit veniale propter bonum nuptiale. Quod non respexerit apostolus: sed malum incontinentie. Item. Concubitum qui non fit causa prolis: nuptie non cogunt fieri: sed impetrant ignosci: si tamen non ita sit nimius vt impediat tempora que orationi debentur: nec immutetur in eum vsum qui est contra naturam. Concubitus enim necessarius causa generandi inculpabilis: et solus ipse nuptialis est. Ille vero qui vltra necessitatem procreandi non rationi sed libidini obsequitur: et hunc non exigere: sed reddere coniugi ne fornicetur ad coniugalem pertinet. Si vero ambo tali concupiscentie subiguntur: et rem faciunt que non est nuptiarum: cuius tamen non sunt nuptie hortatrices sed deprecatrices. Decus quidem coniugale est castitas procreandi et reddendi carnalis debiti fides. Hoc est opus nuptiarum quod ab omni peccato defendit apostolus dicens. Non peccat virgo si nupserit. Cum ergo culpabilis non sit generandi intentione concubitus: quod proprie nuptiis imputandum est. Quid secundum veniam concedit apostolus nisi quod coniuges debitum carnis exposcunt non propagationis voluntate: sed libidinis voluptate. Que tamen voluptas non propter nuptias cadit in culpam: sed propter nuptias accipit veniam. Immoderata ergo perceptio secundum veniam conceditur. Quocirca et hic laudabiles sunt nuptie: quia etiam illud quod non pertinet ad se ignoscendum faciunt propter se. Non enim concubitus quo vincitur concupiscentia agitur vt impleatur fetus quem postulant nuptie. Omnis ergo in genere suo nuptie bone sunt: quia fidem thori seruant: et prolem suscipiendi causa veniunt: sicut et coniuges non separationis horrent. Scitari etiam coniugium nec coniunx infidelis obesse potest: sed potest fidelis prodesse infideli: vt apostolus docet. Ex his ostenditur quod coniuges qui causa prolis conueniunt vel qui exigentibus debitum reddunt: defendit a peccato scitas coniugii bonumque nuptiale. Si enim absque peccato non posset fieri concubitus coniugalis non precepisset deus post diluuium eos copulari dicens. Crescite et multiplicamini: cum id sine carnali concupiscentia non possint commisceri.

¶ Quod non omnis delectatio carnis peccatum est. h

Sed forte aliquis dicet omnem carnis concupiscentiam et delectationem que est in coitu malam esse et peccatum: quia ex peccato est et inordinata. Et nos dicimus illam concupiscentiam semper malam esse quia feda est pena peccati: sed non semper peccatum est. Sepe enim delectatur vir sanctus secundum carnem in aliqua re: vt requiescendo post laborem: edendo post esuriem: nec tamen talis delectatio est peccatum: nisi sit immoderata. Sic et delectatio que fit in coitu coniugali: cui assunt illa tria bona a peccato defenditur. Vnde tamen beatus Gregorius ait sentire scilicet quod sine peccato non possit fieri carnalis commixtio dicens. Vir cum propria coniuge dormiens: nisi lotus aqua ecclesiam intrare non debet. Quamuis diuerse hominum nationes de hac re diuersa sentiant: et alia custodire videantur. Romanorum tamen semper ab antiquioribus vsus fuit: post admixtionem proprie coniugis: et lauacri purificationem querere et ab ingressu ecclesie paululum reuerenter parere. Nec hoc dicentes culpam deputauimus esse coniugium: sed quia ipsa illicita admixtio coniugis sine voluptate carnis fieri non potest a sacri loci ingressu abstinendum est: quia voluptas illa sine culpa nullatenus esse potest.

¶ Determinat auctoritatem. i

Hoc autem ne predictis obuiet intelligendum est in illis qui gratia prolis conueniunt. quorum voluptas non est sine peccato: et vix aliqui reperire possunt adhuc amplexus carnales expientes qui non interdum conueniant preter intentionem procreande prolis. Hoc autem quotiens fit: ab ingressu ecclesie abstinendum est. Et quia intelligendum sit: Gregorius aliter ostendit. Si quis vero in sua coniuge non cupidine voluptatis raptus: sed tamen creandorum liberorum gratia vtitur: iste profecto siue de ingressu ecclesie: siue de sumendo corporis dominici mysterio: suo est iudicio relinquendus: quia prohiberi a nobis non debet accipere qui in igne positus nescit ardere. Cum vero non amor procreande sobolis: sed voluptas dominatur in opere commixtionis: habeant coniuges etiam de commixtione sua quod defleant. Tunc autem vir qui post admixtionem coniugis lotus aqua fuerit etiam sacram communionem valeat accipere: cum ei secundum prefinitam sententiam ecclesiam etiam licuerit intrare.

Postquam determinauit magister de causis quibus contrahitur matrimonium ipsum: hic determinat de causis honestatis ipsius. Et de bonis coniugii quibus actus matrimonii honestatur. Et diuiditur in partes duas. in prima determinat de bonis matrimonii quantum ad matrimonium secundum quod nunc agitur. in secunda ostendit quomodo hec bona erant in matrimonio antiquorum patrum. 33. di. ibi. Queritur hic de antiquis patribus etc. Prima in duas in prima determinat de bonis coniugii quibus matrimonium actus excusatur. in secunda determinat de actu matrimonii qui per bona predicta excusatur secundum quod insuper habet rationem debiti. 32. di. ibi. Sciendum est etiam quod cum in omnibus etc. Prima in duas. in prima determinat de bonis coniugii quibus in matrimonio inueniuntur. in secunda ostendit qualiter per ea actus coniugalis excusatur. ibi. Cum hec tria bona etc. Prima in duas. in prima ostendit que sint tria bona coniugii. in secunda qualiter se habeant ad matrimonium. ibi. Et est sciendum ab aliquibus etc. Et circa hoc duo facit. primo ostendit quod vnum predictorum bonorum in quolibet matrimonio inuenitur. scilicet sacramentum: quamuis non alia duo. scilicet fides et proles: que aliquibus habet actus matrimonio desint. Secundo determinat de matrimonio in quo etiam intentio illorum duorum non saluatur. ibi. Solet queri etc. Et circa hoc tria facit. primo determinat de matrimonio in quo non intenditur bonum prolis. secundo de eo in quo non solum non intenditur: sed etiam impeditur. ibi. Qui vero venena sterilitatis etc. tertio determinat quandam quasi incidentem. ibi. Hic queri solet etc. ¶ Cum quoque hec tria bona etc. Hic ostendit quomodo per bona predicta actus coniugalis excusatur. Et circa hoc duo facit. primo determinat veritatem. secundo ponit obiectiones in contrarium. ibi. Sed si concubitus etc. Et circa hoc duo facit. primo obiicit contra excusationem matrimonialis actus ostendens quod matrimonium excusatione non indiget. secundo ostendens quod excusari non possit quin culpa careat. ibi. Sed forte aliquis dicet etc. Et circa hoc duo facit. primo obiicit per rationem. secundo per auctoritatem. ibi. Videtur tamen sentire etc. et quilibet harum diuiditur in obiectionem et solutionem. vt patet per se in littera.

Hic est duplex questio. Prima de bonis matrimonii. secunda de excusatione actus matrimonialis per bona predicta. ¶ Circa primum queruntur tria. primo vtrum debeant esse aliqua bona ad excusandum matrimonium. secundo que et quot sint. tertio qualiter ad matrimonium se habeant.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod matrimonium non debeat habere aliqua bona quibus excusetur. sicut enim conseruatio indiuidui que fit per ea que ad nutritiuam pertinet est de intentione nature ita conseruatio speciei que fit per matrimonium: et multo magis quanto melius et diuinius est bonum speciei quam bonum vnius indiuidui. sed ad actum nutritiue excusandum non indigemus aliquibus. ergo nec etiam ad excusandum matrimonium. ¶ Preterea secundum philosophum in 8. ethi. amicitia que est inter virum et vxorem est naturalis: et claudit in se honestum vtile et delectabile. sed illud quod de se est honestum non indiget aliqua excusatione. ergo nec bona excusantia debent matrimonio attribui. ¶ Preterea matrimonium institutum est in remedium et in officium: vt supra dis. 26. dictum est. sed secundum quod est in officium non indiget excusatione: quia sic etiam in paradiso excusatione indiguisset: quod falsum est. ibi enim fuissent nuptie honorabiles et thorus immaculatus. vt Augustinus dicit. similiter nec secundum quod est in remedium sicut nec alia sacramenta que in remedium peccati instituta sunt. ergo matrimonium huiusmodi excusantia habere non debet. ¶ Preterea ad omnia que honeste fieri possunt virtutes dirigunt. si ergo matrimonium aliquibus bonis potest honestari: non indiget aliquibus honestantibus quam animi virtutibus: et sic non debent matrimonio aliqua bona assignari quibus honestetur: sicut nec aliis in quibus virtutes dirigunt. ¶ Sed contra. vbicumque est indulgentia ibi est necessaria aliqua excusationis ratio. sed matrimonium conceditur in statu infirmitatis secundum indulgentiam. vt patet. i. Cor. 7. ergo indiget per aliqua bona excusari. ¶ Preterea conuictus matrimonialis et fornicarius sunt eiusdem speciei quantum ad speciem nature. sed conuictus fornicarius est de se turpis. ergo ad hoc quod matrimonialis non sit turpis oportet ei aliquid addi quod ad honestatem eum perducat: et in aliam speciem moris trahat.

¶ Respondeo dicendum quod nullus sapiens debet iacturam aliquam sustinere nisi pro aliqua recompensatione alicuius equalis vel melioris boni. vnde electio alicuius quod aliquam iacturam habet annexam indiget alicuius boni adiunctione per cuius recompensationem ordinetur et honestetur. In coniunctione autem viri et mulieris rationis iactura accidit: tum quia propter vehementiam delectationis absorbetur ratio vt non possit aliquid intelligere in ipsa. vt philosophus dicit. tum etiam propter tribulationem carnis quam oportet tales sustinere ex sollicitudine temporalium. vt patet i. Cor. 7. ideo electio talis coniunctionis non potest esse ordinata nisi per recompensationem aliquorum ex quibus dicta coniunctio honestetur. et hec sunt bona que matrimonium excusant et honestum reddunt. ¶ Ad primum dicendum quod in actu comestionis non est tam vehemens delectatio rationem absorbens sicut in predicta delectatione: tum quia vis generatiua per quam originale traducitur est infecta et corrupta: nutritiua autem per quam non traducitur est corrupta et non infecta: tum quia defectum indiuidui quilibet magis sentit in seipso quam defectum speciei. vnde ad excitandum ad comestionem sufficit sensus ipsius defectus. sed ad excitandum ad actum quo defectui speciei subuenitur diuina prudentia delectationem apposuit in actu illo que etiam alia bruta mouet: in quibus non est infectio originalis peccati. et ideo non est simile. ¶ Ad secundum dicendum quod ista bona que matrimonium honestant sunt de ratione matrimonii: et ideo non indiget eis quasi exterioribus quibusdam ad honestandum: sed quasi causantibus in ipso honestatem que ei secundum se competit. ¶ Ad tertium dicendum quod matrimonium ex hoc ipso quod est in officium vel in remedium habet rationem vtilis et honesti: sed vtrumque horum ei competit ex hoc quod habet bona habet bona huiusmodi quibus fit et officiosum et remedium concupiscentie adhibens. ¶ Ad quartum dicendum quod aliquis actus virtutis honestatur et virtute quasi principio elicitiuo: et circumstantijs quasi formalibus principiis ipsius: hoc autem modo se habent bona ad matrimonium sicut circumstantie ad actus virtutis ex quibus habet quod virtutis actus esse possit.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod insufficienter bona matrimonii assignentur in littera. scilicet fides: proles: et sacramentum: quia matrimonium non solum fit in hominibus ad prolem procreandam et nutriendam: sed ad communionem vite propter operum communicationem: vt dicitur in 8. ethi. ergo sicut ponitur proles bonum matrimonii: ita deberet poni communicatio operum. ¶ Preterea coniunctio Christi ad ecclesiam quam matrimonium significat perficitur per caritatem. ergo inter bona matrimonii magis deberet poni caritas quam fides. ¶ Preterea in matrimonio sicut exigitur quod neuter coniugi ad alterius thorum accedat: ita exigitur quod vnus alteri debitum reddat: sed primum pertinet ad fidem vt in littera dicitur. ergo deberet etiam iustitia propter redditionem debiti inter bona matrimonii computari. ¶ Preterea sicut in matrimonio in quantum significat coniunctionem Christi et ecclesie requiritur indiuisibilitas: ita et vnitas vt sit vna vnius. sed sacramentum quod inter tria bona coniugii computatur pertinet ad indiuisionem. ergo deberet esse aliquid aliud quod pertineret ad vnitatem. ¶ Sed contra videtur quod superflua: quia vna virtus sufficit ad vnum actum honestandum. sed fides est quedam virtus. ergo non oportuit alia duo addere ad honestandum matrimonium. ¶ Preterea non ex eodem aliquid accipit rationem vtilis et honesti: cum vtile et honestum ex opposito bonum diuidantur. sed ex prole matrimonium accipit rationem vtilis. ergo proles non debet computari inter bona quibus matrimonium honestatur. ¶ Preterea nihil debet poni vt proprietas vel conditio superflua: sed hec bona ponuntur vt quedam conditiones matrimonii. ergo cum matrimonium sit sacramentum non debet poni sacramentum inter bona matrimonii.

¶ Respondeo dicendum quod matrimonium est in officium nature: et in sacramentum. in quantum ergo est in officio nature duobus ordinatur sicut et quilibet

alias virtutis actionem; vnitate exigit ex parte ipsi' agē
tis hoc est intētio finis debiti: et sic ponit bonū m̄rimonij
proles. aliud exigit ex parte ipsi' actus q̄ est bonus in gene
re ex hoc q̄ cadit supra debitā materiā: et sic ē fides p̄ quā hō
ad suā accedit et nō ad aliā. Sed vlteri' h3 aliq̄ bonita
tē inq̄tū est sacrm̄: et hoc significat̄ ipso noīe sacramēti.
Ad p̄m ḡ dōz q̄ in prole nō solū intelligit̄ procreatio plis:
sed et educatio ipsi' ad quā sic ad finē ordinat̄ tota cōica
tio operū q̄ est inter virū et vxorē inq̄tum sunt m̄rimonio
iuncti: q̄ parētes naliter thesaurisāt filijs. vt p3. 2. Cor. 12.
et sic in ple q̄si in p̄ncipali fine ali' q̄si secūdari' includit̄.
Ad 2m dōz q̄ fides nō accipit̄ hic put est virt' theolo
gica: sed put ē pars iustitie s̄m q̄ fides dr̄ ex hoc q̄ fiunt
dicta in cōuentiōe p̄missioꝝ. et q̄ in m̄rimonio cū sit qdā
cōtract' est qdā p̄missio q̄ talis vir tali mulieri determi
nat̄. Ad 3m dōm q̄ sic in p̄missiōe m̄rimonij cōtinet̄ vt
neuter ad alterī thorū accedat: ita et q̄ sibi inuicē debitū
reddat: et h' est p̄ncipali': cū dicat̄ ex ipsa mutua ptāte i
inuicē data: et iō vtrūq̄ ad fidē ptinet: sed in lr̄a ponit̄ illō
q̄ est min' manifestū. Ad 4m dōz q̄ in sacro nō solū
intelligēda ē idiuisio; oīa illa q̄ cōsequunt̄ m̄rimoniū ex
h' q̄ ē signū cōiūctiōis xp̄i et ecclie: vel dōz q̄ vnitas quā
obiectio tāgit ptinet ad fidē sic idiuisio ad sacrm̄. Ad
5m dōz q̄ fides nō accipit̄ h' p̄ aliq̄ virtute: s3 p̄ qdā cōditio
ne virtutis ex q̄ fides noīat̄ q̄ ponit̄ ps iustitie. Ad 6m
dōm q̄ sic debit' vsus boni vtilis accipit rōnē honesti: non
qdē ex vtili s3 ex rōne q̄ rectū vsū fac: ita et ordiatio ad
aliq̄d bonū vtile pōt facere bonitatē honestatis ex vi rō
nis debitā ordinationē faciētis: et hoc mō m̄rimoniū ex h'
q̄ ordinat̄ ad plē vtile est: et nihilomin' honestū inq̄tū
debite ordinat̄. Ad 7m dōm q̄ sic magr̄ dic in lr̄a. sacrm̄
nō dr̄ h' ipsū m̄rimoniū: s3 iseparabilitas ei' q̄ ē eiusdēq3 rei
signū cui' et m̄rimoniū. Uel dōz q̄ q̄uis matrimoniū sit
sacrm̄: aliud ē m̄rimonio eē m̄rimoniū: et aliud ē ei esse
sacrm̄: q̄ nō solū ad h' eīstitutū vt sit in signū rei sacre: s3
et vt sit in offm̄ nāe: et iō rō sacramēti est qdā cōditio adue
niēs matrimōio s3 sc̄ōsideratōe: ex q̄ et honestatē h3: et iō
sacralitas ei' vt ifra dicā ponit̄ iter bona honestātia m̄ri
monij: et s̄m h' in 3 bono m̄rimonij .s. sacro nō solū intelli
git̄ iseparabilitas: s3 et oīa q̄ ad significatōēz ips' ptinēt.

Ad tertium sic pcedit̄. Uidet̄ q̄ sacr3 nō sit p̄n
cipali' iter matrimonij bōa: q̄ finis
est potissimū in vnoq̄q3: s3 ples ē matrimonij finis: ḡ pro
les ē p̄ncipali' matrimonij bonū. P. p̄ncipali' ē in rōe
spēi differētia q̄ cōplet spēz q̄ gen' sic forma q̄ mā in cōsti
tutiōe rei nālis: sed sacrm̄ cōpetit matrimonio ex rōne sui
gñis: ples aūt et fides ex rōe differētie inq̄tū ē tale sacra
mētū: ḡ alia duo sūt magis p̄ncipalia i m̄rimonio q̄ sacr3.
P. sic inuenit̄ matrimoniū sine ple et fide: ita inuenit̄ si
ne iseparabilitate: sic p3 qñ alter cōiugū añ matrimoniū
cōsūmatū ad religionē trāsit. ḡ nec ex hac rōne sacr3 est in
matrimonio p̄ncipali'. P. effect' nō pōt eē p̄ncipalior
sua cā. s3 cōsensus q̄ ē cā matrimonij mutat̄ frequēter. ḡ et
m̄rimoniū dissolui pōt: et sic iseparabilitas nō sp̄ cōcomitat̄
m̄rimoniū. P. sacrā q̄ hūt effectū ppetuū iprimūt cha
racterē: s3 i matrimonio nō iprimit̄ character. ḡ nō adest
ei iseparabilitas ppetua: et ita sicut m̄rimoniū sine plecita pōt
eē sine sacro: et sic idē q̄ pus. Sed 3 illud q̄ ponit̄ in
diffōne rei ē maxie cēntiale: s3 idiuisio q̄ ptinet ad sa
cramētū ponit̄ in diffōne .s. de m̄rimonio data: nō aūt ples
vel fides. ḡ sacrm̄ iter alia m̄rimonio est cēntiali'. P.
virtus diuina q̄ in sacramentis opat̄ est efficacior q̄ vt' hūa
na: s3 ples et fides ptinet ad matrimoniū s̄m q̄ est in offi
ciū nāe hūane: sacrm̄ aūt s̄m q̄ est ex istitutiōe diuina. ḡ
sacrm̄ est p̄ncipalius in matrimonio q̄ alia duo.
R. dōz q̄ aliq̄d dr̄ in re aliq̄ p̄ncipalius altero duob'
modis: aut q̄ est eēntialius: aut q̄ digni'. si q̄ dignius sic
oībus modis sacrm̄ est p̄ncipali' iter tria cōiugij bonaq̄
ptinet ad m̄rimoniū inq̄tū est sacrm̄ grē. alia vō duo pti
nent ad ipm̄ inq̄tū est qdā nāe officiū. pfectio aūt grē ē
dignior pfectiōe nāe. Si aūt dicat̄ p̄ncipalius q̄ ē eēntia
lius: sic distiguendū: q̄ fides et ples pñt dupl' cōsiderari.
vno in seipsis: et sic ptinēt ad vsū m̄rimonij p̄ quē et ples
pducit̄: et pactio cōiugalis fuat̄: s3 idiuisibilitas quā sacr3
ipotat ptinet ad ipm̄ m̄rimoniū s̄m se: q̄ ex h' ipso q̄ per
pactionē cōiugalē sui ptātē sibi inuicē i ppetuū cōiuges tra
dunt: sequit̄ q̄ separari nō possūt: et inde ē q̄ m̄rimoniū nūq̄
inuenit̄ sine iseparabilitate: inuenit̄ aūt sine fide et ple: q̄ esse
rei nō dependet ab vsu suo: et s̄m hoc sacramētū est eēn
tialius matrimonio q̄ fides et proles. Alio modo possūt
cōsiderari fides et proles s̄m q̄ sunt in suis principijs: vt
pro prole accipiat̄ intētio prolis: et pro fide debitū seruā
di fidem: sine qbus et matrimoniū esse non pōt: q̄ hec in
matrimonio ex ipsa pactione cōiugali causantur: ita q̄ si
aliquid cōtrarium hoc exprimeret̄ in consensu qui matrimo
nium facit: nō esset verū matrimoniū: et sic accipiēdo fi
dem et plem: proles est eēntialissimū in matrimonio: et
secūdo fides: et tertio sacramētū: sicut et homini est eēn
tialius esse nāe q̄ esse gratie: q̄uis esse gratie sit dignius.
Ad 1m ḡ dōz q̄ finis s̄m intētionē est p̄mū in re: sed s̄m
cōsecutionē est vltimū: et silr se h3 ples inter matrimonij
bona: et ideo quodāmodo est p̄ncipalius: et quodāmō non.
Ad 2m dōz q̄ sacrm̄ etiā put ponit̄ tertiū matrimonij
bonū ptinet ad matrimoniū rōne sue differētie. dicit̄ eni
sacrm̄ ex significatiōe huius rei sacre determinate quam
matrimoniū significat. Ad 3m dōz q̄ nuptie s̄m Aug.
sunt bonū mortaliū. vn̄ in resurrectiōe nō nubēt neq; nu
bent: vt dicit̄ Matth. 22. et iō vinculū matrimonij nō se
extēdit vltra vitā in qua trahit̄: et iō dicit̄ inseparabile: q̄a
nō pōt in hac vita separari: s3 p mortē separari pōt siue corpo
ralē post carnalē cōiunctionē: siue spūalē post spūalem m̄.
Ad q̄rtū dōz q̄ q̄uis cōsensus qui facit matrimoniū
nō sit ppetuus mālr .i. q̄tū ad subam actus: q̄ ille actus
cassat et pōt cōtrarius succedere: tñ formalr loquēdo est ppe
tuus: q̄ est de ppetuitate vinculi. alr nō faceret matrimo
niū: nō eni cōsensus ad tēpus ad aliquā matrimoniū fac.
et dico formalr s̄m q̄ act' accipit spēm ab obiecto: et s̄m h'
m̄rimoniū ex cōsensu iseparabilitatē accipit. Ad 5m dōz
q̄ in sacris in qb' imprimit̄ caracter tradit̄ ptās ad actus
spūales: sed in matrimonio ad act' corporales. vn̄ matrimo
niū rōne ptātis quā in se inuicē cōiuges accipiūt: cōueni
cū sacramētis in qb' caracter imprimit̄. et ex hoc h3 isepa
rabilitatē: vt i littera dicit̄: s3 differt ab eis inq̄tū ptās il
la est ad act' corporales: et ppter h' nō imprimit caracte
rem spiritualem. Q. II.

Deinde queritur qualiter per bo
na pdicta matri
moniū excuset̄. Et circa hoc querunt̄ tria. P.
vtrū pdicta bōa possint excusare actū m̄rimo
nij. vt nō sit oīno petm̄. Scdo vtrū sine eis a
peccato aliquādo excusari possit. Tertio vtrū quādo est
sine eis semper sit peccatū mortale.

Ad primū sic pcedit̄. videt̄ q̄ act' matrimonij
nō possit excusari per bona pdicta vt
nō sit oīno petm̄: q̄ quicūq; sustinet dānū maioris boni
ppter minus bonū peccat: q̄ inordinate sustinet: sed bo
nū rōnis q̄ ledit̄ in ipso actu cōiugali est maius q̄ hec
tria cōiugij bona. ergo pdicta bona nō sufficiūt ad excu
sandū cōiugalē cōcubitū. P. si bonū malo addat̄ in
genere morē: totū efficit̄ malū: nō aūt totū bonū: q̄a
vna circūstātia mala facit actū malū: nō aūt vna bona fa
cit ipsū bonum. sed actus cōiugalis s̄m se malus est: a
excusatione nō indigeret. ergo bona matrimonij adiuncta
nō pñt ipsum bonū facere. P. vbicūq; est inmoderatio
passionis ibi est vitiū i moribus. sed bona m̄rimonij nō pñt
efficere quin delectatio illi' actus sit inmoderata. ergo nō
possunt excusare quin sit peccatum. P. verecundia nō
ē nisi de turpi actu s̄m Damā. sed bona m̄rimonij non tol
lunt erubescētiā ab illo actu. ḡ nō pñt excusare q̄n sit pec
catum. Sed cōtra: cōcubitus coniugalis nō differt a for
nicario nisi p bona m̄rimonij. s3 si hec nō sufficeret excusa
re ipm̄: tūc m̄rimoniū semper illicitū remaneret: q̄ est cō
tra id q̄ habitū est supra .26. di. P. bona m̄rimonij se hñt
ad actū eius sic circūstantie debite: vt dictū ē. sed circun
stantie tales sufficiēter faciūt q̄ aliq̄s actus nō sit malus.
ḡ et hec bona pñt excusare m̄rimoniū vt nullo mō sit petm̄.
Rñdeo dōz q̄ aliquis actus dicit̄ excusari dupl'. Uno
mō ex parte faciētis: ita q̄ nō imputet̄ facienti in culpam
q̄uis sit malus: vel saltē nō in tantā culpā: sicut ignorātia
dr̄ excusare petm̄ i toto vl' i pte. Alio mō dr̄ excusari actus
ex pte sui: ita .s. q̄ nō sit malus: et hoc mō pdicta bōa dicūt̄
excusare actū m̄rimonij. Ex eodē aūt h3 act' aliquis q̄ nō
sit malus in genere moris: et q̄ sit bon': q̄ nō ē aliq̄s actus
idifferēs: vt in .2. li'. dictū est. Dicit̄ aūt aliq̄s hūanus act'
bon' dupliciter. Uno mō bonitate virtutis: et sic act' h3 q̄
sit bonus ex his que ipm̄ i medio ponunt: et hoc faciunt in
actu m̄rimonij fides et ples vt ex dictis p3. Alio mō boni
tate sacri: s3 q̄ act' non solū bonus: sed etiā sctūs dr̄. et hāc
bonitatē h3 actus m̄rimonij ex indiuisibilitate cōiunctōis
s̄m quā signat cōiunctionē xp̄i ad ecclesiā: et sic p3 q̄ pdicta
sufficiēter actū m̄rimonij excusant. Ad p̄m ḡ dōm q̄ p
m̄rimonij actum nō incurrit hō dānū rōnis q̄tum ad
habitū: sed solum q̄tū ad actū. nec est icōueniens q̄ q̄n
q̄ aliq̄s actus melior s̄m genus suū interrūpat̄ pro aliquo
min' bono actu: hoc eni3 sine petō fieri pōt: sic p3 in eo qui
a cōtemplatiōe cessat vt interdum actioni vacet. Ad 2m
dōz q̄ rō illa pcederet si malum quod inseparabiliter cō
comitatur cōcubitū esset malū culpe: nunc aūt nō ē ma
lum culpe sed pene tñ q̄ est inobediētia cōcupiscētie ad
rōnem: et iō rō nō sequit̄. Ad 3m dōm q̄ supabundātia
passionis que vitiū facit nō attendit̄ s̄m intentiōem q̄ti
tatiuam ipsius: sed s̄m pportionē ad rōnem. vn̄ tūc solū
passio reputat̄ imoderata qñ limites rōnis excedit. dele
ctatio aūt q̄ sit i actu m̄rimoniali q̄uis sit itēsissima s3 q̄ti
tatē: tñ nō excedit limites sibi a rōne pfixos ante pncipi
um in q̄uis i ipsa delectatiōe rō eos ordinare nō possit.
Ad 4m dōz q̄ turpitudo illa que semp est in actu m̄ri
monij et erubescentiā facit: turpitudo est pene: nō culpe
quia de quolibet defectu homo naturaliter erubescit.

Ad secundum sic pceditur: videt̄ q̄ actus ma
trimonij excusari possit etiā sine
matrimonij bonis. qui eni3 a nā tantum mouetur ad actū
m̄rimonij nō videt̄ aliq̄d bonū intendere: q̄ bona m̄rimo
nij ptinent ad grām vel virtutē. sed qñ aliq̄s solo nāli ap
petitu mouet̄ ad actū pdictū: nō videt̄ eē petm̄: q̄ nullū
nāle est maliciū malū sit pter nām. et pter ordinē vt dicit̄
Diony. ḡ actus m̄rimonialis pōt excusari: etiā sine bonis
m̄rimonij. P. ille q̄ vtit̄ cōiuge ad fornicationē vitan
dam nō videt̄ aliq̄d bonū m̄rimonij intendere. sed talis
nō peccat: vt videt̄: q̄ ad hoc est m̄rimoniū cōcessum hūa
ne ifirmitati vt fornicatio vitet̄ .1. Cor. 7. ḡ etiā sine bonis
m̄rimōij pōt act' ei' eē excusat'. P. ille q̄ vtit̄ re sua ad
libitū nō facit cōtra iusticiā: et sic nō peccat vt videt̄. sed p
m̄rimoniū vxor efficitur res viri et econuerso. ergo si se in
uicē ad libitum vtant̄ libidine mouente: non videt̄ esse
peccatum: et sic idem q̄ prius. P. illud q̄ efficitur bo
num ex genere nō efficitur malū nisi ex mala intentione
fiat. sed actus matrimonij quo quis suam cognoscit est ex
genere bonus. ergo nō pōt malus esse nisi ex mala intentiōe
fiat: sed potest bona intentione fieri etiā si nō intendat
aliq̄d matrimonij bonum: puta cū quis per hoc salutem
corporalē intendat seruare aut cōsequi. ḡ videt̄ q̄ etiā si
ne m̄rimonij bonis actus ille possit excusari. P. re
remota causa remouet̄ effectus. sed causa honestatis act'
m̄rimonialis sunt matrimonij bona. ergo sine eis nō pōt ex
cusari actus matrimonialis. P. actus predictus
non differt ab actu fornicario nisi in predictis bonis. sed
concubitus fornicarius semper est malus. ergo si non ex
cusat̄ pdictis bonis etiā m̄rimonialis act' semper erit mal'.
Rñdeo dōm q̄ sicut bona m̄rimonij s̄m q̄ sunt in ha
bitu faciunt matrimonium honestum et sanctum: ita etiā
s̄m q̄ sunt in actuali intentione faciunt actum m̄rimonij
honestum q̄tum ad illa duo bona que ipsius actum respi
ciunt. vnde quādo cōiuges cōueniūt causa plis procreāde
vel vt sibiinuicē debitum reddant que ad fidem pertinēt:
totaliter excusantur a peccato. sed tertium bonum nō per
tinet ad vsum matrimonij: s3 ad essentiā ipsius vt dictum
est. vnde facit ipsum m̄rimonium honestum: nō aūt actum
eius: vt per hoc actus absq; peccato reddatur q̄ alicuius
significationis causa conueniunt: et ideo duobus solū mo
dis cōiuges absq; omni petō cōueniūt .s. cā plis procreāde
et debiti reddendi. alr aūt semp est ibi peccatū ad min' ve
niale. Ad p̄m ḡ dōz q̄ ples put est bonū sacri addit sup
pla ples put est intētū a nā. nā est intēdit ples put i spe
saluat̄ bonum spēi. sed in ple s̄m q̄ est bonū sacri m̄rimo
nij vltra hoc intelligit̄ vt ples suscepta vlterius ordinet̄ i
deum: et iō oz q̄ intentio nāe qua ples intēdit referat̄ actu
vel habitu ad intētionē plis put ē bonū sacramenti: alr
staret i creatura: q̄ sine petō esse nō pōt: et ideo qñ nā sola
mouet ad actū m̄rimōij nō excusat̄ a petō oīo nisi inq̄tū
motus nāe ordinantur actu vel habitu vlteri' ad ples s3 q̄
est bonū sacri. nec tñ sequit̄ q̄ motus nāe sit malus: sed q̄
sit imperfectus nisi ad aliq̄d bonū m̄rimonij vlterius ordi
netur. Ad 2m dōm q̄ si aliq̄s p actū m̄rimonij intēdat
vitare fornicationē in cōiuge: nō est aliq̄d petm̄: q̄ hoc est
quedā redditio debiti q̄ ad bonū fidei ptinet. s3 si intēdat
vitare fornicatōē i se: sic ē ibi aliq̄ supfluitas: et s3 h' ē petm̄
veniale: nec ad hoc ē m̄rimoniū institutū nisi s3 indulgē
tiā: que ē de peccatis venialib'. Ad 3m dōm q̄ vna de
bita circūstantia nō sufficit ad hoc q̄ actus sit bonus: et iō
nō oz q̄ q̄litercūq; q̄s re sua vtat̄ vsus sit bon': s3 qñ vti
tur re sua vt oz s̄m oēs circumstantias. Ad 4m dōm q̄
q̄uis itēdere sanitatē cōseruationē nō sit p se malū: tñ hec
intētio efficit̄ mala si ex aliquo sanitas itendat̄: q̄ nō ē ad
hoc de se ordinatū: sicut qui ex sacro baptismi sui salutē
corporalē quereret: et silr est in pposito actu m̄rimoniali.

Ad tertium sic procedit̄: videt̄ q̄ quicūq; ali
quis vxorem cognoscit nō intendens
aliq̄d matrimonij bonum: sed solam delectationem mor
taliter peccat: quia Hieron. dicit: et habetur in littera. Uo
luptates que ē meretricū amplexibus capiuntur in vxo
re dānabiles sunt: sed non dicitur esse damnabile nisi pec
catum mortale. ergo cognoscere vxorem propter solam
voluptatē ē peccatum mortale semper. P. consensus
in delectationē ē peccatum mortale vt in sc̄do lib. distin.
24. dictum est. sed quicūq; cognoscit vxorem suam causa
delectationis consentit in delectationem. ergo mortali
ter peccat. P. Quicūq; vsum creature non refert in
deum creatura fruitur: q̄ est peccatum mortale: sed qui
cunque vxore propter solam delectationem vtitur hunc
vsum non refert in deum. ergo mortaliter peccat. P. Prop
terea nullus debet excōmunicari nisi pro peccato mortali.
sed aliquis sola libidine vxorem cognoscēs arcetur ab in
troitu ecclesie: vt in littera dicitur: q̄ ergo sit excōmunica

aut ergo alia talia peccat mortaliter. Sed dicit ibi Aug. q̄ talia cibaria ponit inter peccata quantitatis: p q̄ dicit ibi: vt bi⁹ vita, sed talia nō sūt peccata mortalia. q̄ ꝛ.¶. Si q̄ cibo vult, pt delectatione tñ nō peccat mortaliter: q̄uis rōne q̄ vult vtatur tñ causa libidinis tantūde.

¶ Videtur dicendū q̄d dicit q̄ delectatio ad actū ꝑugalē ita facit mortale. Dicit enim q̄ delectatio ad actū ꝑugalē ita facit mortale: sed q̄ dicit q̄ delectatio ad actū ꝑugalē nō facit mortale: videtur esse contra. Dicit enim q̄ delectatio ad actū ꝑugalē nō facit mortale: ergo delectatio ad actū ꝑugalē facit venialē

¶ Rñdeo dicẽdũ q̃ mřimoniũ ẽ pncipaliter institutũ in officiũ nature: ĩo in actu eiꝰ ↄsiderãdus ẽ motꝰ nature ſʒ quẽ nutritiua nõ ministrat generatiue nisi id qđ superfluit ad ↄseruationẽ indiuidui: hic ẽ ordo naturalis vt pus aliquid in seipõ pficiat: ⁊ postmodũ alteri de pfectione sua cõicet: hoc etiã ordo charitatis hʒ q̃ naturã pficit: ĩo cũ vxor in viro ptãtem nõ habeat nisi q̃tũ ad generatiuã virtutẽ nõ aũt q̃tum ad eã q̃ sunt ad ↄseruationẽ indiuidui ordinata: vir tenet̃ vxori reddere debitũ in his q̃ ad generationẽ ꝓlis spectãt saluã tñ pus persone incolumitate. ¶ Ad pͦ ꝗ dicẽdũ q̃ aliqs implẽs aliqđ peceptũ potest reddi inhabilis ad aliqđ officiũ sacrũ exequẽdũ sicut iudex q hominẽ ad mortẽ ↄdẽnat peceptũ implens irregularis efficitur: ⁊ sic etiã ille q̃ peceptũ implens debitũ soluit redditur ineptus ad diuina officia exequẽda: nõ q̃ ille actꝰ sit peccatũ sed rõne carnalitatis illiꝰ actꝰ: ⁊ sic ſʒ q̃ magr̃ dicit. Hiero. loqtur tñ de ministris ecclesie nõ aũt de aliis q̃ sibi suo iudicio relinquẽdũ eṡ: q̃ pñt ⁊ ex deuotiõe dimittere ⁊ sumere corpus xp̃i absqʒ peccato. ¶ Ad 2m dicẽdũ q̃ vxor nõ hʒ ptãtem in corpus viri nisi salua ↄsistẽtia psone ipsiꝰ vt dictũ est. vnde si vltra exigat nõ ẽ petitio debiti sed iniusta exactio: ⁊ pp hoc vir nõ tenet̃ ei satisfacere. ¶ Ad 3m dicẽdũ q̃ si aliqs reddit̃ ipotẽs ad debitũ soluẽdũ ex cã ex mřimonio ↄsecuta p̃ta cũ pus debitũ reddit ⁊ ẽ ipotẽs ad debitũ soluẽdũ: vlterius mulier nõ hʒ ius plus petẽdi: ĩ petẽdo vlteriꝰ se magis meretricẽ q̃ coniugẽ exhibet: si aũt reddat̃ ipotẽs ex altera cã si illa ẽ licita: sic iterũ nõ tenet̃: nec põt mulier exigere. si nõ est tũc peccat: ⁊ peccatũ vxoris si in fornicationẽ pp hoc labat̃ aliquo mõ sibi iputat̃: ⁊ ĩo dʒ q̃tũ põt operã dare vt vxor ↄtineat. ¶ Ad. 4. dicẽdũ q̃ lepra soluit spõsalia sʒ nõ mřimoniũ. vñ vxor etiã viro leproso tenet̃ reddere debitũ. nõ tñ tenet̃ ei cohabitare: q̃ nõ ita cito inficit̃ ex coitu sicut ex freq̃nti cohabitatiõe ⁊ q̃uis ꝓles gñet̃ infirma tñ meliꝰ ẽ ei sic eẽ q̃ pĩtꝰ nõ eẽ.

Ad secundum

sic pceditur: videt̃ q̃ vir nõ teneatur reddere debitũ vxori nõ petenti: peceptũ enĩ affirmatiuũ nõ obligat nisi ad tpus determinatũ. sed tpus determinatũ solutiõis debiti nõ põt esse nisi qñ debitũ petit̃. ergo alias soluere nõ tenet̃. ¶ Pt. de q̃bus debemꝰ psumere meliora. sed meliꝰ est etiã ↄiugibꝰ ↄtinere q̃ mřimonio vti. ergo nisi exp̃sse debitũ petat dʒ psumere vir q̃ ei placeat ↄtinere: ⁊ sic nõ tenet̃ ei debitũ reddere. ¶ Pt. sicut vxor hʒ ptãtem i virũ: ita dñs in seruũ. sed seruꝰ nõ tenet̃ dño seruire nisi qñ ei a dño iperat̃. ergo nec vir vxori tenet̃ reddere debitũ nisi qñ ab ea exigit̃. ¶ Pt. vir põt aliqñ vxorẽ exigẽtẽ pcibus auertere ne exigat. ergo multo magis põt nõ reddere si nõ exigat. ¶ Sed ↄtra: redditionẽ debiti medicamẽtũ pstat̃ ↄ vxoris ↄcupiscẽtiã. sed medicus cui ẽ infirmꝰ aliqs cõmissus tenet̃ morbo eius subuenire etiã si ipse nõ petat. ergo vir vxori nõ petẽti tenet̃ debitũ reddere. ¶ Pt. platꝰ tenet̃ correctiõis remediũ ↄ peccata subditorũ adhibere etiã eis ↄtradicẽtibꝰ. sed redditio debiti in viro est ordinata ↄ petã vxoris. ergo tenet̃ vir debitum reddere q̃nqʒ etiã nõ petenti.

¶ Vlteriꝰ vr̃ q̃ liceat mulieri mẽstruate debitũ petere: sicut enĩ in lege mulier mẽstruata erat imũda: ita ⁊ vir fluxũ seminis patiẽs. sed vir seminifluus põt debitũ petere. ergo pari rõne ⁊ mulier mẽstruata. ¶ Itẽ maior infirmitas ẽ lepra q̃ passio menstruorũ: ⁊ maiorẽ vt videt̃ corruptionẽ causat in ꝓle. sed leprosus põt debitũ petere. ergo ⁊c. ¶ Itẽ si mẽstruate nõ licet petere debitũ: hoc nõ est nisi rõne defectꝰ q̃ timet̃ in ꝓle. sed si mulier sit sterilis nõ timet̃ talis defectus. ergo videt̃ q̃ saltem sterilis menstruata possit petere. ¶ Sʒ ↄ. Leuit. 18. Ad mulierẽ q̃ patit̃ mẽstruũ nõ accedes. Aug. cũ sufficiẽter ꝓhibuisset hoc etiã repetit ne forte in superioribꝰ videret̃ figuratiue accipiendũ. ¶ Itẽ Esa. 64. Oẽs iusticie vr̃e q̃si pannus mẽstruate. vbi Hiero. Tũc viri abstinere debẽt a mulieribꝰ qñ ↄcipiunt mẽstrua ne nati: sic cecos claudos leprosos. vt q̃ parẽtes nõ erubuerũt ↄclaui ↄmiscere eorũ peccata pateãt cũctis: ⁊ apertius redarguãtur in paruulis. sic idem qđ prius.

¶ Vlteriꝰ vr̃ q̃ mulier mẽstruata nõ debeat reddere debitũ petenti. Leuit. 20. dicit̃ q̃ si aliqs ad mẽstruatã accesserit: vterq̃ morte ẽ puniẽdus. ergo videt̃ q̃ tã reddẽs q̃ exigens debitũ mortaliter peccet. ¶ Itẽ Ro. 1. nõ solũ q̃ faciunt sed q̃ ↄsentiũt digni sũt morte. sed exigẽs debitũ scienter a mẽstruata mortaliter peccat. ergo ⁊ mulier ↄsentiẽs ei in redditione debiti. ¶ Itẽ furioso nõ ẽ gladius reddendus ne se vel aliũ interficiat. ergo eadẽ rõne nec vxor tpe mẽstruorũ dʒ viro corpꝰ suũ exponere ne spũaliter occidat. ¶ Sʒ ↄ. 1. Cor. 7. Mulier sui corporis ptãtẽ nõ hʒ sed vir. ergo petẽti mulier ẽt mẽstruata dʒ debitũ reddere. ¶ Itẽ mulier mẽstruata nõ dʒ eẽ viro peccãdi occasio. sʒ si viro petẽti debitũ: debitũ ipsa nõ redderet: etiã tpe mẽstruo eẽt viro peccãdi occasio: q̃ forte fornicaret̃. ergo ⁊c.

¶ Rñdeo dicẽdum ad 1. q. q̃ petere debitũ ẽ dupliciter. Vno mõ expsse: vt qñ verbis inuicẽ petũt. Alio mõ est petitio debiti īterptatiua: qñ. s. vir pcipit p aliq̃ signa q̃ vxor vellet sibi debitũ reddi: sed pp verecũdiã tacet: ⁊ ita etiã si nõ expresse verbis debitũ petat: tñ vir tenet̃ reddere qñ exp̃sa signa i vxore apparẽt volũtatis debiti reddẽdi. ¶ Ad pͦ ergo dicẽdũ q̃ tpus determinatũ nõ ẽ solũ qñ petit̃: sʒ qñ timetur ex aliq̃bus signis piculũ: ad qđ vitãdũ ordinat̃ debiti redditio nisi tũc reddat̃. ¶ Ad 2m dicẽdũ q̃ vir põt talẽ presũptionẽ de vxore hr̃e qñ in ea signa ↄria nõ videt: sed qñ videt eẽt stulta psũptio. ¶ Ad 3m dicẽdũ q̃ dñs nõ ita verecũdat̃ a seruo petere debitũ seruitutis: sicut vxor a viro debitũ ↄiugale: si tñ dñs nõ peteret pp ignorãtiã vl̃ aliã cãm: nihilominꝰ seruus teneret̃ implere: si piculũ imineret: hoc enĩ ẽ nõ ad oculũ seruire: qđ aplꝰ seruis mãdat. ¶ Ad 4m dicẽdũ q̃ nõ dʒ vir vxorẽ auertere ne petat debitũ nisi pp aliquã rõnabilẽ cãm: ⁊ tũc nõ debet cum magna ĩstantia auerti pp pericula imminentia.

¶ Ad. 2. q. dicẽdũ q̃ accedere ad mẽstruatã in lege ꝓhibitũ erat duplici rõne: tũ pp immundiciã: tũ pp nocumẽtũ q̃d in ꝓle ex hʒ ↄmixtione freq̃nter seq̃bat̃. Et quo ad pͦmũ peceptũ erat cerimoniale: sʒ q̃tũ ad scḋm erat morale: cum cũ mřimoniũ sit ad bonũ ꝓlis pncipaliter ordinatũ: ordinatus est oĩs mřimonij vsus quo bonũ ꝓlis ipedit̃: ⁊ ĩo hoc peceptũ obligat etiã in noua lege pp scḋam rõnẽ: ⁊ si nõ pp pmã. Fluxꝰ tñ mẽstruorũ põt eẽ nãlis ⁊ innãlis. nãlis qdẽ qñ. s. mulieres patiunt̃ tpibus determinatis qñ sunt sane. Innãlis aũt qñ inordinate ⁊ q̃si ↄtinue ex aliq̃ infirmitate fluxũ sanguinis patiunt̃. In fluxu ergo mẽstruorũ innãli nõ est ꝓhibitum ad mulierẽ menstruatam accedere in lege noua: tũ pp infirmitatẽ: q̃ mulier in tali statu ↄcipere nõ põt: tũ q̃ talis fluxꝰ est perpetuꝰ ⁊ diuturnꝰ. vñ oporteret q̃ vir perpetuo abstineret. Sed qñ nãliter mulier patit̃ fluxũ menstruorũ põt ↄcipere: ⁊ iterũ talis fluxꝰ nõ durat nisi ad modicũ tpus. vñ ꝓhibitũ est ad talẽ accedere: ⁊ similiter ꝓhibitũ est mulieri in tali fluxu debitũ petere. ¶ Ad pͦ ergo dicẽdũ q̃ fluxꝰ seminis i viro ex infirmitate pcedit: nec semen sic fluens est aptum ad generationẽ: ⁊ preterea talis passio est diuturna vl̃ perpetua sicut lepra: vñ nõ est similis rõ. Et per hoc soluitur etiã scḋm. ¶ Ad 3m dicẽdũ q̃ q̃diu mulier mẽstrua patit̃ nõ põt esse certũ eã esse sterilem. quedã enĩ in iuuentute sunt steriles q̃ processu tpis sunt fecunde: ⁊ econuerso: vt dr̃ in. 10. de aĩalibꝰ.

¶ Ad. 3. q. dicẽdũ q̃ circa hoc dixerũt qdã q̃ mulier mẽstruata sicut nõ dʒ petere debitũ ita nec reddere: sicut. n. nõ tenetur reddere si haberet infirmitatem in ꝓpria psona ex qua periculum ei immineret: ita nõ tenet̃ reddere ad vitãdũ piculũ ꝓlis. sʒ ista opi. vr̃ derogare mřimonio p qđ dat̃ oĩmoda ptãs viro i corpꝰ mulieris q̃tũ ad mřimonialem actũ. Nec ẽ sile de infirmitate corporis ꝓlis ⁊ piclo ꝓprij corporis: q̃ si mulier infirmat̃: certissimũ ẽ q̃ ex carnali actu piculũ ei imineret: nõ aũt ita certũ ẽ de ꝓle q̃ forte nulla sequit̃. Et ĩo alij dicũt q̃ mulieri mẽstruate nũq̃ licet petere debitũ. Si tñ vir eiꝰ petat: aut petit scienter: ⁊ tũc dʒ eũ auertere pcibꝰ ⁊ monitis: tñ nõ ita efficaciter vt possit ei eẽ occasio i alias dãnabiles corruptelas si ad id pnꝰ credat̃. aut ignorãter: ⁊ mulier põt aliquã occasionẽ ptẽdere: vel infirmitatẽ allegare ne debitũ reddat nisi periculũ viro imineat: tñ finalr si vir nõ desistit a petitiõe dʒ debitũ reddere poscẽti: passionẽ ĩo suã nõ est tutũ indicare ne forte vir ex hoc ad eã abhominationẽ cõcipiat: nisi de viri prudẽtia psumat̃. ¶ Ad pͦ ergo dicẽdũ q̃ hoc intelligẽdũ est qñ vterq̃ voluntarie ↄsentit: nõ aũt si mulier inuoluntarie q̃si coacta debitũ reddat. ¶ Ad 2m dicẽdũ q̃ cũ ↄsensus nõ sit nisi voluntatis: nõ intelligit̃ mulier ↄsentire pctõ viri: nisi voluntarie debitũ reddat: q̃n. n. est inuoluntaria magis patit̃ q̃ ↄsentiat. ¶ Ad 3m dicẽdũ q̃ gladiꝰ furioso etiã eẽt reddẽdus qñ maiꝰ piculũ timeret̃ i nõ reddẽdo: ⁊ similiter est in proposito.

Ad tertiũ

sic pcedit̃. vr̃ q̃ vir ⁊ mulier nõ sint i actu mřimonij eq̃les. agẽs. n. nobiliꝰ ẽ patiẽte vt Aug. dicit. 12. sup Gen. ad litterã. sʒ in actu ↄiugali vir se hʒ vt agẽs: ⁊ femĩa vt patiẽs. ergo nõ sũt in actu illo eq̃les. ¶ Pt. vxor nõ tenet̃ viro debitũ reddere nisi petat: vir aũt tenet̃ vxori vt dcm̃ ẽ. ergo nõ sũt pares i actu mřimonij. ¶ Pt. i mřimonio mulier pp virũ facta est. vt pʒ Gen. 2. Faciamus ei adiutoriũ sile sibi. sʒ illud pp qđ ẽ alterũ sp̃ ẽ pncipaliꝰ. ergo ⁊c. ¶ Pt. mřimoniũ pncipalr ordinat̃ ad actũ ↄiugalẽ. sʒ i mřimonio vir ẽ caput mulieris: vt pʒ 1. Cor. ergo nõ sũt eq̃les i actu pdcõ. ¶ Sʒ ↄ. ẽ q̃ dr̃ 1. Cor. 7. Vir nõ hʒ ptãtẽ sui corporis: ⁊ sile de vxore dr̃. ergo sũt eq̃les i actu mřimonij. ¶ Pt. mřimoniũ ẽ relatio eq̃parãtie cũ sit ↄiũctio vt dictũ ẽ. ergo vir ⁊ vxor sũt equales in actu mřimonij.

¶ Rñdeo dicẽdũ q̃ duplex ẽ eq̃litas. q̃ntitatis ⁊ ꝓportiõis. Eq̃litas qdẽ q̃ntitatis ẽ q̃ attẽdit̃ iter duas q̃ntitates eiusdẽ mẽsure sicut bicubiti ad bicubitũ. Sʒ eq̃litas ꝓportiõis ẽ q̃ attẽdit̃ iter duas ꝓportiões eiusdẽ speciei: sicut dupli ad duplũ. Loq̃ẽdo ergo de pma eq̃litate vir ⁊ vxor nõ sũt eq̃les in mřimonio: nec q̃tũ ad actũ ↄiugalẽ i q̃ id qđ nobiliꝰ ẽ viro debet̃: nec q̃tũ ad domꝰ dispẽsationẽ in q̃ vxor regit̃ ⁊ vir regit. Sʒ q̃tũ ad scḋam eq̃litatẽ sũt eq̃les i vtroq̃: q̃ sicut tenet̃ vir vxori i actu ↄiugali ⁊ dispẽsatiõe domus ad id qđ viri ẽ: ita vxor viro ad id qđ vxoris ẽ: ⁊ sʒ hoc dr̃ in lra q̃ sũt eq̃les i reddẽdo ⁊ petẽdo debitũ. ¶ Ad 1. ergo dicẽdũ q̃ q̃uis agere sit nobiliꝰ q̃ pati: tñ eadẽ est ꝓportio patiẽtis ad patiẽdũ: ⁊ agẽtis ad agẽdũ: ⁊ sʒ hoc ẽ ibi eq̃litas ꝓportionis. ¶ Ad 2m dicẽdũ q̃ hoc ẽ p acciñs: vir. n. q̃ nobiliorẽ ptẽ hʒ in actu ↄiugali nãlr hʒ q̃ nõ ita erubescat petere debitũ sicut vxor: ⁊ ĩde ẽ q̃ vxor nõ ita tenet̃ reddere debitũ nõ petẽti viro: sicut vir vxori. ¶ Ad 3m dicẽdũ q̃ ex hoc ostẽditur q̃ nõ sũt eq̃les absolute: nõ aũt q̃ nõ sint equales sʒ pportionẽ. ¶ Ad 4m dicẽdũ q̃ q̃uis caput sit pncipalius mẽbris: tñ sicut membra tenent̃ capiti in officio suo: ita caput membris in suo: ⁊ sic est ibi equalitas ꝓportiõis.

Ad quartũ

sic pcedit̃. vr̃ q̃ vir ⁊ vxor possint votũ emittere ↄ debitũ mřimonij sine mutuo ↄsensu. vir. n. ⁊ vxor eq̃lr obligãt̃ ad debiti solutionẽ vt dcm̃ ẽ. sʒ licitũ ẽt ẽ viro vxorẽ ꝓhibẽte accipere crucẽ i subsidiũ terre scẽ. ergo hoc ẽt ẽ licitũ vxori: ⁊ ĩo cũ p hoc votũ redditio ipediat̃ põt alter ↄiugũ sine ↄsensu alteriꝰ votũ pdictũ emittere. ¶ Pt. nõ ẽ expectãdũ in aliq̃ voto ↄsensus alicuiꝰ q̃ nõ põt sine pctõ dissentire: vnꝰ ↄiugũ nõ põt sine pctõ dissentire qñ alter ↄtinẽtiã voueat vl̃ simplr vl̃ ad tpus: q̃ ipedire pfectũ spũalẽ ẽ pctm̃ i spũm scm̃. ergo vnꝰ põt votũ ↄtinẽtie simplr vl̃ ad tpus sine ↄsensu alteriꝰ vouere. ¶ Pt. sicut in actu mřimonij reqrit̃ debiti redditio: ita ⁊ petitio. sed vnꝰ põt sine ↄsensu alteriꝰ vouere q̃ debitũ nõ petat: cũ in hoc sit sue ptãtis. ergo pari rõne q̃ debitũ nõ reddat. ¶ Pt. nullus põt ex pcepto superioris cogi ad id qđ [illegible] simplr vouere ⁊ facere q̃ i illicitũ [illegible] superior posset pcipere viro vt vxori ad tps debitũ nõ redderet occupãdo eũ in aliq̃ seruitio. ergo hoc et ipse posset [illegible] cere ⁊ vouere p q̃ a debiti redditiõe ipediret̃. ¶ Sʒ ↄ. qđ dr̃ 1. Cor. 7. Nolite fraudare inuicẽ: nisi ex cõsensu ad tpus vt vacetis orõni. ¶ Pt. nullus põt facere votũ de alieno. sʒ vir nõ hʒ ptãtẽ sui corporis sʒ vxor. ergo sine eiꝰ ↄsensu nõ põt votũ facere ↄtinentie vel simplr vel ad tempus.

¶ Rñdeo dicẽdũ q̃ vouere voluntatis ẽ vt et ipsum nomẽ ostẽdit: vñ de illis tñ bonis põt esse votũ q̃ nře subiacẽt volũtati. q̃lia nõ sũt ea i q̃bꝰ vnꝰ alteri tenet̃: ⁊ ĩo in talibꝰ nõ põt aliq̃s votũ emittere sine ↄsensu eiꝰ cui tenet̃. vñ cũ ↄiuges sibimetiẽ teneãt̃ in redditiõe debiti vt dcm̃ ẽ p qđ ↄtinẽtia ipedit̃ nõ põt vnꝰ absq̃ ↄsensu alteriꝰ ↄtinẽtiã vouere: ⁊ si vouerit peccauit: ⁊ dʒ seruare votũ sʒ agere penitẽtiã de malo voto facto. ¶ Ad pͦ ergo dicẽdũ q̃ satis pbabile ẽ q̃ vxor dʒ velle ↄtinere ad tps p subuẽtione necessitatis ecclie vniuersalis: ⁊ ĩo i fauorẽ negocij p q̃ crux sibi dat̃ statutũ ẽ q̃ vir possit absq̃ ↄsensu vxoris crucẽ accipe sicut et posset absq̃ suo termino q̃ feudũ tenet absq̃ eiꝰ ↄsensu militare: nec tñ i hoc oĩo subtrahit̃ mulieri ius suũ: q̃ vxor põt eũ sequi et sile de vxore ad virũ: q̃ cũ vir debeat regere vxorẽ ⁊ nõ econuerso: magis tenet̃ vxor sequi p q̃ econuerso. Et preterea vxor cũ maiori piclo castitatis discurreret p terras q̃ vir ⁊ cũ minori ecclie vtilitate: ⁊ ĩo vxor nõ põt hoc votũ facere sine viri ↄsensu. ¶ Ad 2m dicẽdũ q̃ alter ↄiugũ desistens voto ↄtinẽtie alteriꝰ nõ peccat: q̃ nõ dissentit vt bonũ illiꝰ ipediat: sed ne sibi puidicie gñet̃. ¶ Ad 3m dicẽdũ q̃ circa hoc ẽ duplex opio. qdã. n. dicũt q̃ vnꝰ absq̃ ↄsensu alteriꝰ põt vouere q̃ nõ petat debitũ nõ aũt q̃ nõ reddat: q̃ in primo est vterq̃ sui iuris: nõ i scḋo. Sʒ q̃ si alter nunq̃ peteret debitũ: ex hoc alteri mřimoniũ onerosũ redderet̃: vñ oportet votũ semp ↄfusionẽ debiti petẽdi subire: ĩo alij ꝓbabiliꝰ dicũt q̃ neutrũ põt vnꝰ absq̃ ↄsensu alterius vouere. ¶ Ad 4m dicẽdũ q̃ sicut mulier accipit ptãtẽ in corpe viri saluo hoc q̃ vir tenet̃ corpi suo ita ẽt saluo hoc i q̃ aliq̃ dño tenetur: ⁊ ĩo sicut vxor nõ põt petere debitũ a viro ↄ salutẽ corporis sui: ita nec ad ipediẽdũ hoc q̃ dño tenet̃: sʒ pter hoc nõ potest dñs ꝓhibere quin debitũ reddat.

Ad quintũ

sic pcedit̃: vr̃ q̃ tpibꝰ sacris [illegible] aliq̃s ipediri q̃n debitũ petat: q̃ [illegible] uenĩẽdi morbo dũ [illegible] possibile ẽ q̃ i die festo [illegible] lescat ↄcupiscẽtia. ergo tũc dʒ ei subueniri p petitionẽ debiti. ¶ Pt. nõ ẽ alia rõ q̃re nõ sit petẽdũ debitũ i diebꝰ festiuis nisi q̃ sũt orõni deputati. sʒ i illis diebꝰ sũt hore determinate orõni. ergo aliis horis liceret petere debitũ. ¶ Sʒ ↄ. sicut aliq̃ loca sũt sacra q̃ deputata sũt sacris: ita aliq̃ tpa sũt sacra pp eãdẽ rõnẽ. sʒ i loco sacro nõ licʒ petere debitũ. ergo nec i tpe sacro.

¶ Vlteriꝰ vr̃ q̃ petẽs i tpe sacro mortalr peccat. Gre. n. dicit i. 1. dial. q̃ mulier q̃ i nocte cognita ẽ a viro: mane ad pcessionẽ veniẽs a diabolo ẽ arrepta. sʒ hoc nõ esset nisi mortalr peccasset. ergo ⁊c. ¶ Pt. q̃cũq̃ facit ↄ pceptũ diuinũ mortalr peccat. sʒ dñs pcepit Exo. 19. Nolite appropiqre vxoribꝰ vestris qñ. s. erãt legẽ accepturi. ergo multo magis peccat mortalr si tpe q̃ sacris noue legis insistẽdũ ẽ vxoribꝰ viri ↄmisceant̃. ¶ Sʒ ↄ. nulla circũstãtia aggrauat i infinitũ. sʒ tpus sacrũ tñ est circũstãtia q̃dã: ergo nõ aggrauat in infinitũ q̃ faciat mortale qđ alias esset veniale.

¶ Vlteriꝰ vr̃ q̃ nõ tenet̃ reddere tpe festiuo: q̃ peccãtes ⁊ cõsentiẽtes pariter puniũt̃: vt pʒ Ro. 1. sʒ ille q̃ reddit debitũ cõsentit petẽti q̃ peccat. ergo ⁊ ipse peccat. ¶ Pt. ex pcepto

affirmatiuo obligamur ad orãdũ: ita ad aliq̃d tps deter minari. q̃ p tpe illo in q̃ qs orare tenet̃ debitũ reddere nõ debz: nec eo tpe q̃ tenet̃ tpali d̃no ad speciale obsequiũ. ¶ Sed 3 est q̃d d̃r .i. Cor. 7. Nolite fraudari inuicẽ: vt va cetis orõni ad tps nisi ex ɔsensu. q̃ qñ petit reddẽdũ ẽ ei.

¶ Ulteri⁹ vr̃ q̃ nuptie n̄ sint iterdicẽde tpib⁹ i q̃b⁹ est interdicta celebratio alioꝝ: q: mr̃i⁹ sacrũ ẽ: z i illis tpib⁹ nõ iterdicit̃ celebratio mr̃imonij. ¶ P̃. magis icõpetit sacroꝝ q̃ nec celebratio mr̃imonij. ¶ S̃z magis icõpetẽs est dieb⁹ festis petitio d̃biti q̃ celebratio nuptiaꝝ. s̃z i dieb⁹ illis põt debitũ peti: g̃ z nuptie celebrari. ¶ P̃. mr̃imonia q̃ sũt 3 statutũ ecclesie d̃bẽt separari. s̃z nõ separant̃ si nuptie in talib⁹ tpibus. g̃ nõ d̃z eẽ p̃hibitũ p ecclesie statutũ. ¶ Sed 3 est q̃d d̃r Ecclesiastes .3. Temp⁹ amplexandi: z tempus longe fieri ab amplexibus.

¶ R̃ñdeo d̃z ad .i. q. q: act⁹ mr̃imonialis q̃uis culpa careat: tñ q: rõnẽ deprimit pp carnalẽ d̃lectationẽ: hoĩes reddit ineptos ad sp̃ualia: z iõ i dieb⁹ i q̃b⁹ p̃cipue sp̃ualib⁹ ẽ vacãdũ nõ licet petere d̃bitũ. ¶ Ad p̃ᵐ g̃ d̃z q̃ tpe illo p̃t alia adhiberi ad 3ceptiõz repmẽdã: sc̃ orõ z mlta alia hõi q̃ ẽt illi adhibẽt q̃ pp̃etuo ɔtinẽt. ¶ Ad 2ᵐ d̃z q̃ q̃uis n̄ tenear̃ omnib⁹ horis orare: tamen tenetur tota die se conseruare idoneum ad orandum.

¶ Ad 2. q. d̃z q̃ petere debitũ i die festiuo n̄ ẽ circũstãtia trahẽs ad aliã sp̃ez peccati: n̄ p̃t i infinitũ aggrauare: z iõ n̄ peccat mortalr̃ vxor: vel vir si i die festiuo d̃bitũ petat: s̃z tñ grauius ẽ pctũ si sola d̃lectatiõis cã petat̃: q̃ si pp timorẽ q̃ qs sibi timet de lubrico carnis sibi debitũ petat. ¶ Ad p⁹ q̃ d̃om q̃ n̄ fuit punita mulier illa pp h q: debitũ reddidit: s̃z q: postmodũ se temere ad diuina ingessit 3 ɔsciã.

¶ Ad 2ᵐ d̃om q̃ ex auctate illa nõ põt p̃bari q̃ sit pctm̃ mortale: s̃z q̃ sit icõgruũ: mlta. n. ad mũdicias carnis p̃tinẽtia exigebãt̃ de ncc̃itate p̃cepti in veteri lege q̃ carnalibus dabat̃: que non exigunt̃ in noua lege: q̃ est lex sp̃us.

¶ Ad 3. q. d̃o q̃ cũ mr̃ hẽat p̃tãtẽ i corpe viri q̃ntũ ad actũ g̃n̄atiõis spectat z ecõuerso tenet̃ vn⁹ alteri d̃bitũ reddere q̃cũq̃ tpe z q̃cũq̃ hora: salua debita honestate q̃ i talibus exigit̃: q: n̄ oz q̃ statĩ i publico debitum reddat. ¶ Ad .i. g̃ d̃om: q̃ ille inq̃ntũ in se ẽ nõ ɔsentit: s̃z id q̃ ab eo exigit̃ i nit⁹ z cũ dolore reddit: z iõ nõ peccat. h. n. est pp lubricũ carnis diuinit⁹ ordiatũ: vt semp petẽti debitũ reddat̃: ne aliqñ occasio pctĩ det̃. ¶ Ad 2ᵐ d̃om q̃ nõ est aliqua hora ita determiata ad orãdũ quin possit postea recompensari in alqs horis: z ideo obiectio illa nõ cogit.

¶ Ad .4. q. d̃z q̃ qñ noue sp̃õse traducũt̃ aius ɔiugũ magis ex ip̃a nouitate ad curã c̃naliũ occupat̃: z iõ i nuptijs ɔsueuerunt signa multa leticie dissolute oñdi: z pp h illis tpib⁹ i q̃b⁹ hoĩes p̃cipue debẽt se ad sp̃ualia eleuare p̃hibitũ ẽ nuptias celebrari. h aũt ẽ ab aduẽtu vsq: ad ep̃hiaz pp cõionẽ q̃ s̃m antiq̃s canones i natiuitate fieri ɔsueuerat: z a .70⁹. vsq: ad octauas pasche pp cõionem paschalẽ: z a trib⁹ dieb⁹ añ ascẽsionẽ vsq: ad octauas pẽthecostes pp p̃parationẽ ad cõionẽ illo tpe sumendã. ¶ Ad p⁹ g̃ d̃om q̃ celebratio mr̃imonij h̃z aliquã mũdanã leticiam z carnales adiũctã: q̃d nõ ẽ de alijs sacris: z iõ n̄ ẽ sile.

¶ Ad 2ᵐ d̃om q̃ nõ fit tãta distractio aĩoꝝ in redditiõe vel petitiõe debiti sic i celebratiõe nuptiaꝝ: z iõ n̄ est sile.

¶ Ad 3ᵐ d̃om q̃ cũ tps nõ sit de ẽẽntia mr̃imonij: si in tpe interdicto ɔtrahat̃ mr̃imoniũ vere ẽ sacrm̃: nec separat̃ mr̃imoniũ simplr̃: sed ad tp⁹ vt p̃niam agãt õ h q̃ statutũ ecclesie sũt trãsgressi: sic est itelligẽdũ q̃d magister dicit.

¶ Si prius p̃miserit z postea zc. videt̃ ex hoc q̃ vir possit reuocare vxorẽ ad sectam si de licẽtia sua castitatẽ vouit. ¶ Et d̃om q̃ verbũ Aug. intelligit̃ qñ vir dissimulauit ante plenã d̃liberationẽ: q̃ q̃dẽ dissimulatio q̃dã ɔsensus vr̃: n̄ aũt ex p̃sẽ ɔsensisset nõ posset votũ reuocare. vñ loquit̃ q̃ntũ ad iudiciũ ecclesie q̃ñdo p̃missio nõ põt p̃bari. vnde pp̃ter periculũ talia vota õcculta nõ sunt ap probanda. ¶ Nec carnes agni zc. De impedimento sumptionis eucharistie pp̃ter carnalem delectationẽ in somno supra dist. 9. dictum est.

¶ De diuersis cõiugij legib⁹. Di. XXXIII. a

Queritur hic de antiquis p̃ribus qui plures simul leguntur habuisse vxores: vel ɔcubinas vtrũ peccauerint. Ad q̃d dicim⁹ p varietate temporũ varia inuenitur dispẽsatio ɔditoris. Ab exordio. n. temporis inter duos tñ. Adã .s. z Euã incboatũ est cõiugiũ: deo per os ade dicẽte. Nõ adherebit vxori sue: z erũt duo in carne vna z s̃m incboationis modum iter duos tñ p oẽm successionẽ tpꝝ ɔtraheret̃ ɔiugiũ si primi hoĩes i obediẽtia p̃stitissent. Post eoꝝ vo copulã: filij z filie eoꝝ mr̃imonio cõiuncti sunt. sed vn⁹ viri tñ. Jõ ãt fratres sororib⁹ sunt copulati: q: nõ erãt alie mulieres: vel viri: q̃b⁹ ade filij vel filie iungerent̃. Primus oĩum lamech duas legit̃ simul hũisse vxores: z hinc coarguit̃: q: p expletiõe carnalis voluptatis id fecisse p̃hibet̃. Postea vo cũ iã pene oẽs hoĩes falsis dijs seruirẽt: paucis in cultu dei p̃manentib⁹ ɔsultũ ẽ a deo p̃les in mr̃imonio sibi copulare: ne illis paucis deficiẽtib⁹: cult⁹ dei noticia deficeret. Unũ abraã viuẽte vxore ad ãcillã intrauit: z ex ea genuit. Jacob ẽt liberis z ancillis se copulauit. Et filie loth p̃re ebrio vse sunt. Cuz enĩ ceteris in ydolatria relictis: abrã z filios eius in peculiarẽ pp̃lm sibi d̃ns elegisset: rite mlta p fecũditate mlieꝝ: pp̃li dei multiplicatio q̃rebatur: q: i successiõe sãguis erat successio religionis. Unũ ẽt in lege: maledicta erat sterilis q̃ n̄ relinq̃bat semẽ sup terrã. Hinc ẽt sacerdotib⁹ ɔiugia decreta sũt: q: i successiõe familie successio est officij. Nõ ergo abraã vl̃ iacob deliq̃t: q: p̃ter vxorẽ filios ex ãcilla q̃siuit: ne illoꝝ exeplo p̃ter ɔiugale d̃bitũ fecũditatẽ i aliq̃ licz aliena q̃rere: cũ illoꝝ ɔiugia nr̃oꝝ equẽtur v̄ginitati: z imoderat⁹ vsus cõiugij nr̃i tpis turpitudinem fere imitet̃ fornicatiõis illi⁹ tpis. De h aug. sic ait. Antiq̃s iustis nõ fuit pctm̃ q̃ plibus feminis vtebãt̃: nec 3 natũ hoc faciebãt̃: cũ nõ lasciuiẽdi cã: s̃z gignẽdi hoc facerẽt: nec 3 mores: q: eo tpe ea fiebãt̃: nec 3tra p̃ceptũ: q: nulla lege erat p̃hibitũ. idẽ. O bijciũt iacob q̃tuor vxores: q̃d qñ mos erat: crimẽ nõ erat. Sic p̃riarche cõiugib⁹ excipiẽtib⁹ semẽ suũ miscebãt̃: nõ cõcupiscẽtia p̃ficiẽde voluptatis: sed p̃uidẽtia ppagãde successiõis: sicut apli auditorib⁹ suis admirãtib⁹ doctrinã suã ɔdelectabãt̃: nõ auiditate consequẽde laudis: sed charitate seminãde veritatis. Jdẽ alibi. Antiq̃s tpib⁹ cuz adhuc salutis nr̃e mysteriuz velaret̃: iusti officio ppagãdi nuptias ɔtrahebãt̃: nõ victi libidine: s̃z ducti pietate: q̃ mlto facili⁹ cõtinere possent z vellent. Utebãt̃ tñ cõiugib⁹: z plures vno viro habere licebat: q̃s casti⁹ hẽbat q̃z nũc vnã quilibet istoꝝ: in q̃b⁹ videm⁹ q̃ s̃m veniã cõcedit apls. Hẽbãt. n. eas in ope g̃nandi nõ in morbo d̃sideriij. Jtẽ ambro. Dixit sarra ad Abraã. Ecce cõclusit me d̃ns vt nõ pariã. Jntra g̃ ad ancillaz meaz z filiuz facias ex ea: z ita factuz est. Cõsidera primũ q̃ abraã añ legez moysi: z añ euangeliũ fuit. Nõ ergo i legez ɔmisit abraã: s̃z legẽ p̃uenit. Nõdũ. n. iterdictũ videbat̃. Scdo ɔsidera q̃ nõ ardore aliquo vage succẽsus libidinis: nõ petulãtis forme capt⁹ decore: ancille ɔiubernio ɔiugalez post hũit thoꝝ: s̃z studio q̃rẽde posteritatis z ppagãde sobolis. Adhuc p⁹ diluuiuz raritas erat hũani g̃nis: erat ẽt religionis. Deniq̃z z loth sci hãc filie cãm q̃rẽde posteritatis hũerũt: ne gen⁹ d̃ficeret humanũ: z iõ publici muneris g̃ra priuatã culpã texerit. Jtẽ Aug. Just⁹ q̃uis cupiat dissolui z esse cũ xp̃o: tñ sumit alimẽtuz: nõ cupiditate viuẽdi: s̃z officio cõsulẽdi: vt maneat q̃d necessariũ ẽ pp alios. Sic misceri feminis iure nuptiaꝝ officiosũz fuit sciis viris nõ libidiosũz. Q̃d. n. ẽ cib⁹ ad salutẽ hoĩs hoc ẽ cõcubit⁹ ad salutẽ hũani g̃nis: z vtriq̃z n̄ est sine d̃lectatiõe carnali: q̃ tñ modificata z refrenata tpantia: in vsũ nãlem redacta libido ẽẽ nõ põt. Q̃ aũt i sustentando vitam illicit⁹ ẽ cibus h est in q̃renda p̃le fornicari⁹ vel illicit⁹ cõcubit⁹: z q̃d est i cibo licito imoderatio: appetit⁹: hoc ẽ i cõiugib⁹ venialis ille cõcubit⁹.

¶ Nõ p̃fert̃ virgitas Joãnis castitati Abrae. b

Quod vo castitas virgialis nõ p̃ferat̃ i merito ɔiugali castitati abrae. Augu. oñdit igẽs. Sic n̄ ẽ ipar meritũ patiẽtie i petro q passus ẽ: z i Joãne q passus n̄ ẽ: sic n̄ ẽ ipar meritũ ɔtinẽtie i Joãne qui nullas exp̃t⁹ ẽ nuptias: z i abraã q filios g̃nuit. Nã illi⁹ celibat⁹: z isti⁹ ɔnubiũ p tpoꝝ distributionẽ xp̃o militauerũt: s̃z ɔtinẽtiã Joãnes i ope. abraã i solo hẽbat hitu. Melior ẽ ãt castitas celibũ q̃z nuptiaꝝ. Quaꝝ vnã abraã hẽbat i vsu: ãbas i hitu. Caste. n. z ɔiugalr̃ vixit. Esse autẽ cast⁹ sine ɔiugio potuit: s̃z tũc nõ oportuit. Jtẽ Hiero. q̃s ignorat sub alia dispẽsatiõe dei oẽs retro scõs eiusdẽ fuisse meriti cui⁹ nũc xp̃iani sũt: Q̃uo abraã añ placuit i ɔiugio: sic nunc v̄gines placẽt i castitate. Seruiuit ille legi z tẽpori suo: seruiam⁹ z nos legi z tpi nostro: in quos fines seculoꝝ deuenerũt. Ex his appar̃z q̃ sci p̃res añ legẽ sine pctõ p̃les hũerũt vxores vel ɔcubinas. Eas. n. tũc vxores appellat scriptura: nũc ɔcubinas. Rachel tñ z Lya ambe vxores fuerunt: non concubine.

¶ Oppositio. c

Si qs oppõat q̃ fidẽ thori n̄ huerũt ili p̃res. Dicim⁹ i h fuisse fidẽ thori: q̃ n̄ alijs h p̃p̃ijs vxorib⁹ vel ancillis miscebãt̃. Ecce q̃ fuerit ɔsuetudo i hac re añ legẽ. Legis vo tpe iterdixit moyses carnalẽ copulã fieri cũ mr̃e: cũ nouerca: cũ sorore: cũ nepte: cũ amita: cũ mr̃tera: cũ nuru: z alijs q̃busdã. Permisit ãt diuoriũ fieri dato libello repudij: i quo vir põebat cãs p q̃b⁹ vxorẽ repudiabat p̃misit ãt aliã ducere dato prioꝝ libello: q̃d pp duritiã cordis eoꝝ p̃missũ xp̃s dic. Nõ vt ɔcederetur discidiũ: s̃z vt tolleret̃ homicidiũ. Permisit fieri mala ne fierẽt peiora: z h p̃mittẽdo nõ dei iustitiã demõstrauit: s̃z i pctõe minus culpaz.

¶ Cui licebat plures habere vel non. d

Sed nũq̃d sub lege licebat hẽre plures vxores: Audi q̃d scriptũ ẽ i deutrono. Nõ hẽbit vxores plurimas q̃ alliciãt aiaz ei⁹. sup quẽ locũ ait au. Mãifestũ ẽ salomonẽ h p̃ceptũ trãsijsse. Dauid ãt p̃les hũit: nec p̃ceptũ p̃terijt. Permissũ ẽ. n. regi p̃les hẽre n̄ plurimas q̃ alliciãt aiaz mltiplicare. Cũ tñ addit vt n̄ eleuet̃ cor ei⁹: alienigẽas p̃hibitũ ẽẽ vr̃. Uxoꝝ tñ multiplicatio vxoꝝ g̃nalr̃ p̃hibita est. Permissũ ẽ ãt regi p̃les hẽre: s̃z nõ mltiplicare. Uẽiẽte ãt plenitudie tpe quo xp̃i g̃ra vbiq̃z ẽ dilata: reducta ẽ lex nuptiaꝝ ad priorẽ hõestatẽ q̃ istitutiõne: vt vn⁹ vni i figura xp̃i z ecclie cõiugat̃. Nec q̃rit̃ electõ mr̃iatis i successiõe g̃nis: s̃z i p̃fectiõe vite z sinceritate scie: z virginitas fecunditati p̃fert̃ z sacerdotib⁹ ɔtinentia indicit̃.

¶ De virginitate mentis z carnis. e

Melior est ãt virginitas mẽtis q̃z carnis. Unũ ãbro. Tolerabili⁹ ẽ mẽtẽ v̄ginẽ q̃z carnẽ hẽre. vtrunq̃z bonũ ẽ si liceat. Si n̄ liceat: saltẽ n̄ casti hoĩs: s̃z deo simus. Uirgo p̃stituti põt: adulterari nõ põt: nec lupanaria isamant castitatẽ: sed castitas ẽt loci aboler isamiã. Jdẽ. Nõ p̃t caro añ corrũpi: nisi mẽs añ fuerit corrupta. Jtẽ Jsi. Nõ p̃t corp⁹ corrũpi nisi pri⁹ aius corrupt⁹ fuerit. Mũda. n. a ɔtagiõe aia: caro n̄ peccat. Jn fine h⁹ capituli apit q̃uo vox sit nisi aia pri⁹ fuerit corrupta: cor p⁹ n̄ posse corrũpi. i. pctõ. Jllõ ẽt aug. aduertẽdũ ẽ. Sic igr sacri⁹ ẽ mori fame q̃z ydolaticis vesci. Jta sacri⁹ ẽ d̃fugi sine liberis q̃z ex illicito coi

ni stirpe ḡnet. Discipulo no nascāt boues si pare
til vicia nō secuerit: t deū recte colāt bonicth t
filius erunt. Semē.n.ex q̄cunq; holc deū crea
tura est: t eo male vtentib male erit: non ipsam
aliquando malum est.

Dictū determinant magi de bōo mīmo
nio hic addat quō bec bona crāt in
mīmonio antequā. Et dicūt in gra cons.
In prima etate q̄do erāt i mīmonio ipe lego ecle
siā. In etate q̄do erāt in mīmonio ipe lego eccle
siā. In etate q̄do erāt in mīmonio ipe lego eccle
siā. Lege ibrge xē. Prima fuit bona. In prima etate q̄
bonū fidei seruabāt. Sī. Si quis oppo
nat: xē. Certa prima tria facit. Prima est

les exerceantur ad cultū dei educenda posit matrimony bonū fides nūt ad dēū finaliā est ponio ḡ fides vroz bonū fides ponit bonū matrimonij: ḡ significatiuo ḡ pertinet ad sacramēti significatio ad fidei cognitionē ordinat: ꝛ nō est inconueniēs si ꝓ bonū ponis aliqd dctr abesse thoro bonū nec tñ ois infidelitas matrimoniū frangit. Nō enim omnis infidelis aliquo modo significat ecclesiā nō significat iunctio xpi ad ecclesiā nō solū multitudinem sed etiā vnitatē caritatis distinctio graduum ecclesie ꝓ pluralitatē vroz quāz qd ꝛ est non solū in ecclesia militante, erit in triumphante: nō illoz mīmonia aliquo modo significabant zelotypi vt ad ecclesiā nō solū multitudinē vt ꝓbat dicit ꝛ ẽt triūphāte in ḡ sunt omnes mātes.

Ad tertium sic procedit. Videt ḡ hec scabinā nō fuisse de lege nāe: fornicatio simplex nō est contra legem nāe: ꝛ tñ fornicatio simplex nō ꝓhibebat: ergo nec scabinā ꝓhibebat. Item in pena fm antiqs leges mulieres lupanaris tradende cōdemnabant ḡ hec scabinā nō est contra legem nature. ¶ Ꝑ. nūllo ꝛ ꝓhibet ñ ḡ illō qđ ḋat simplr̄ potest dari ad tēp⁹ ꝛ fm ḡdēm vna mulier soluta pōt dare viro soluto in ꝑpetuū ius corporis ꝓpē vt vtaf ea licite cū voluerit. ¶ nō ē lex nāe si vnusquisq; ederit ẽt ꝓpē sui corpis ad beneplacitū. ¶ Ꝑ. ḡ eiq; vtī re sua vt vult nemini facit iniuriā: ꝛ ancilla ē res dñi: ḡ si dñs ea vtaf ad libitū nō facit iniuriā alicui: ꝛ ita hec scabinā nō ē contra legem nature. ¶ Ꝑ. glibet pōt dare alteri qđ suū est: ꝛ vroz hz ꝓpē sui in corpe viri: vt ꝓ 1. Cor. 7. ¶ si vroz velit vir ꝓterit alq; mulieri iungi sine peccato. ¶ Sed cōtra fm oēm legem filij q de cōmixtione naturali sunt vituperabiles: ꝛ hoc nō esset nisi scabinas ex quo oriunt esset nāliter turpis. ¶ hec scabinā est contra legē nāe. ¶ Ꝑ. sicut supra dis. 26. dcm est: mīmoniū ē nāle: ꝛ hoc nō esset si sine iudicio legis nāe bō posset iungi mulieri ꝑter mīmoniū. ¶ lex nāe ē scabinā hec.

¶ Ulterius videtur ḡ accedere ad cōcubinam nō sit peccatū mortale: manus enim peccatū est mendacium: ḡ fornicatio simplex ꝓ ex hoc ḡ iudas qui fornicationē non hominis cū, Thamar cōmittere recusauit mēdaciū vicēs certe mēdacij non arguere ꝑ potest: sed mēdacia nō semper ē mortale ꝑcti: ḡ nec fornicatio simplex. ¶ Ꝑ. peccatū mortale mortē punit: ꝛ ꝛ lex ver⁹ nō punit dat cōcubitus cōcubine mortē nisi in aliquo casu: vt ꝑ. Deuter. 22. ḡ ñ ē ꝑctū mōtale. ¶ Ꝑ. fꝛs Hre. ꝑtā carnalia sūt mlo nō culpe ḡ spūalia: sed non ois superbia aut auaritia est ꝑctū mortale qđ sūt ꝑccata spūalia. ḡ nō omnis fornicatio qđ est ꝑccatū carnale. ¶ Ꝑ. vbi est maius incitamentū ibi est minus ꝑccatū: sed maius incitamentū est in coniugato qđ in simplici ꝛ ꝓpē hoc ꝓpter vehemētiā delectationis vincitur: vt supra dis. 17. dicitur: ergo ista fornicatio simplex nō est ꝑctū mortale. ¶ Sed cōtra: nihil excludit a regno dei nisi ꝑccatū mortale: sed fornicarij excludunt a regno dei: vt ꝑ. 1. Cor. 6. ḡ fornicatio simplex ẽt ꝑctū mortale. ¶ Ꝑ. sola ꝑctā mortalia criminalia dr̄: sed ois fornicatio ẽt crimen: vt ꝑ. Tobie. 4. Ante dē tibi ab oī fornicatione ꝛ ꝑcto: ergo nō ḡ ꝑctū mortale.

¶ Ulterius videtur ḡ aliqñ fuerit licitū scabinā habere: sicut enī hec vna vroz est de lege nāe: ita nō hec scabinā: ergo aliqñ licitū fuerit plures vxores hre. ḡ ẽt hec scabinā. ¶ Ꝑ. nō ē ita in mīmonio mechaī libera reddebat: fꝛs aliqua deo ꝛ Jacob. ḡ illic nō erit vroz: ꝛ sic aliqñ licz scabinas hre.

¶ Illa que in mīmonio ducit nō pōt ẽgere filium eius cui ẽt hereditatis ꝑceptū: fꝛs Abraā elegit Agar: ꝛ filius eius nō fuit heres. ḡ nō fuit vroz Abrae. ¶ Sz ea que sūt ꝑcepta decalogi manēt inconcussa: ḡ hec scabinā est ꝑcepta decalogi. Nō mechaberis. ḡ nūqñ fuit licita. ¶ Ꝑ. Ambro. dicit in li. de patriarchis. Vxor nō licet qđ mīmoni nō licet: ḡ nūqñ licuit mulieri ad aliū virū accedere ouentio viro ꝓpter. ḡ nec viro vxōi licuit scabinā hre.

¶ Ad cōm ad ꝓm. ḡ qđ sic ex ꝑdictis ꝓxilla ratio vt ex lege nāe ḡ nō est cōcussa finis debitus illic qñ ordinat legē

vxor sine pena aliam virū ducere poterat. ¶ S. Aug. dicit de mulier vxoris" q3 mos erat penā nō exigis ipe le ge erat tal: nisi modo q3 repudiata aliū vir ducebat vt p Deut. 24. Cū egressa viri alteri" ducere vt. ¶ vxor nō pec cabat aliter se iungendo. ¶ S. Isid. Matth. Sufficiā nostri scelis odiū z impudicitiā vt relinquam mihi vetera vetli. S. alia ducit ad iudicū non vetli per lāg abundantiā pine re q3 vxor repudiata nō ducit aliā vir. ¶ in veteri lege licebat. ¶ Sī s. dicit Matth. ¶ Qui dimittit vxorem mechatur. Is modus obligā fuit in veteri. vetlō licita. g nec mechatur. Is modus obligā fuit in veteri. vetlō licita. g nec vxori repudiate licuit aliū virū ducere. ¶ S. Isidorus. 24. dicit. q mulier repudiata q3 aliū virū ducere. licebat. et accipe ta erat. z abominabilis facta coā domino. ergo peccabat aliū virum ducendo.

¶ Ulterī" virg" licebat viro repudiatā a se accipe: licz eā corrigere q3 male fecit. dū male fecit erat q3 vir vxorē re pudiabat. g licebat hoc corrigere reducendo vxorē ad se. ¶ S. ip licuit peccāti idulgere. cū sit mortale peccātū: q3 i ei lege malefactis vir accipiēdo repudiatas ei peccāti idulge bat. g licitū erat. ¶ S. Deut. 24. pōit p cā ire. ut possit accipi ire. q3 potuit a cā repudiata nō poluit. nisi alter" vir ducēdo. g talis antq3 aliū vir ducer. liceb at eā accipe vir ducēdo. g talis antq3 aliū vir ducer. liceb at eā accipe vir prim" ¶ Sī s. dicit. q3 potera po" marit" accipe eā. ff.

¶ Rādeā ad p"m. q. 4. dispēsatio in precepto pōt q3 fūt aliqua" legis nāe. ē fīs mutatio curius rei nālis. Qui g3 mutari dupl" pōt. Uno" ex alīq cā nālī p quā alia cā nālis ipedīt a curlu nālī. ē fīs ut olī" q3 in minori pte cālitet ac cidāt in nālī. p hāc modū nō variat curlus rez nālī. q3 fīt rarolis accidit. S nō pōt mutari curlus nālis nisi solū q3 ē ordinat" vt fit frequēter. fīs q3 ē ordinat" vt vt fit semp. vt pz in fluente solis rge Josue. z reditu ciusdē rge Ezechie. z de eclipsi miraculosa rge passiōis xpi. Dec aūtō dispēsatiōes in precepto lege nāe. q3 q3 ē in cibis illcitis. nisi dispēsato cadere pt in p3 lēs precepta legis nāe. nō aūt sup pmissa: illa fūt. q3 semp erūt. vt dēs. ē de pbitione vxo ris. z de. S. Augi. aūt ē tri. i alia tractatib". z hāc pōt dispē satio ēt tēmīr" & 3 p" precepta legis nāe rōne alīc" mysterii vtiq3 significādi. vel celebrandi. fīs de dispensato precepto Mōsi. fcō de occisiōe filij inocentis tales nāt dispēsatiōes nō fūt celebr ad obēdiā. ad aliqs singulares pōnas: sic ēt de miraculis accidit. Si q3 fīs pabilitas mīmonij inter p" precepta legis nāe. z precepta legis nāe. z neri pabilitas. n. mīmonij. fīs. nō dirāt ad. q3 is bonū. q3 ē p̄ncipalis mīmonij. finis. nisi q3 ad B. q3 parētes filios. pue deri. dz. in tota vita. q3 debita. p̄parationē. eoz. q3 fūt necessā ria. ad. aūt rez. appositio. fī. ē de. p". licentiōe nālē. fīs. quas dā fīt cōtractus. q3 vt. 3 p"" ictionē nāe. dimissio. vxoris. cē. q3 alence. 3 p". precepta. fīs. 2". legis nāe. vel. ēt. p". sub. dispē satiōe. poss. cadere. vt. ¶ Ad. p̄mū. q. 3. dōm. q. in bono. plus. fuit. ē de. p". licentiōe. nālē. intellr. peccatio. z nutritio. z istru ctio. longe. plus. ad. pfectū. erat. ducat: fīs. q. ei. puideat in posteri. p. hereditatis. z. aliog. bono. z. dimissionē. vt. primo. vt. ad. 2". legis. nāe. ictionē.

¶ Ad. 2ū. sēn. dō. q. bñe. scribi. nā. ē. bonū. plus. q3. ad. id. q3. nā. in. eo. de. p". ictionē. intendit. Ledūcmodē. z. ictionē. q3. regit. diuturnā. cōmūnio nē. parētū. ē. in. pueris. q3. ad. tps. affinitē: tūc. sī. ē. filia. ni. q3. ad. 2. dispēsationē. ēt. bñe. cōcedūt. sub. dispēsatiōe. cadere. pōt. vt. p. Otec. ē.

¶ Ad. 3ū. dōm. q. separabilitas. q3. nis. fit. de. 2". istrūle. mīmonij. post. ē. in. offīo. nālem. ē. de. pena. intentione. q3. nis. post. tactum. occidet. tō. eq3. nō. tūc. vt. fit. occisio. z. manēte. tali. istrūne. nō. pōt. sub. dispēsatiōe. cadere. nisi. forte. solo. nō. dispēsatiōis.

¶ Ad. 2ū. q. 063. q. circa. B. ē. triplex. opio. Quidā. enī. dicāt. q. illi. q. sub. lege. vxorē. suā. libello. repudij. dimittebāt. nō. ēt. cōtrahāt. a. pcō: q3. ea. excusarent. a. pena. fm. leges. illa. ēt. cōtrahāt. a. pcō: q3. ea. excusarent. a. pena. fm. leges. illa. gūdā. z. pp. B. de. Moy. ses. libellū. repudij. permittēte. Et hic ponit. q3. nō: modos. permittēdi. Un" p. pmissionē. p̄cepti. q3. nō: modos. permittēdi. Un" p. pmissionē. p̄cepti. mā. vt. q3. mal" bonū. nō. p̄cipit. mal". bonū. pmitti. sicut. apēs. ā. popēdo. vīginitatē. mīmonij. pmisit. 1. Cor. 7. Be ciūdus. p. pmissionē. pbiberūt. sic. vetalia. vīr. pmittēte. ā. fūt. pbibita. Terti" p. pmissionē. cohibēdi. dic. z. sic. cōa. pōt. vīr. pmitti. a. deo. inq3. ñ. ipedat. cā. ipedire. posset. Quart" p. pmissionē. pmittēte. z. sic. libellus. repudij. lege. permissus. fuit. ñ. q3. gdē. pp. aliq3. mal". bonū. p̄secūdū. sic. fuit. dispēsatio de. plūr". vxorib". bñ. fīs. pp. mal". malū. cohibēdū. 1. vxo ricidiū. ad. q3. indici. pnt. erāt. pp. corruptionē. irascibilis. z. pmissus. eis. fuit. z. deus. veneri. pp. aliquā. corruptionē. scupūbilitē. 1. fīb". fīus. fenerari. z. sic. pp. corruptionē. fastuckis. in. rōmāi. fuit. pmissus. sacrificiū. ydolorū. sic. ē. suspicio. apud. eos. indiciū. corrūperet. Bī. q3. lex. vetus. q3. uia. q3. nō. p̄ferret. tūc. ad. B. data. erat. vt. petīs. osideret. vt. cēter. sci. oicūtiō. alqs. vīr. q3. si. repudiādo. vxorē. peccaret. boc. saltē. eis. p. legē. aut. ppbetas. idicari. debuisset. Eze. 33. Annucia. populo. meo. pcta. eoz. ais. videret. esse. mala. neglecti. sī. ea. que. necaria. sunt. ad. salutē. que. nō. cognoscebant. mūdi. eis. nūciata. fuissent. q3. nō. pōt. dici. cū. mīsericordia. legis. rpe. suo. obtenata. vītā. mereret. ēt. eternā: ē. pp. B. dicit. q3. eius. repudiare. vxorē. p̄ce. fit. matūtū. ex. pmissōe. diuortij. licitū. fuerat: z. boc. confirmāt. auctate. Christo. q. dicit. q. a. pcō. abstulit. culpā. legislator. q3. pmisit. repudiū: z. ignia boc. pbabilr. dicat. nī. pmū. cōiux. tantū. nō. ad. virilēa. ra tionē. respōdēdū. est. ¶ Ad. 3. q. 063. q. aliqs. q. pōt. pbibere. nō. peccat. si. a. pbitione. absolucat. nō. sp. ēt. cōrectio. nem. sed. magis. malū. estimās. ex. tali. pbitiōe. occasionē. fumere: z. sic. accidit. Moysi. vt. dicit. auctē. frēt. libellū. repudij. nō. pbibuit. ¶ Ad. 2ū. dō. q. pbe. spū. sēd. liparti. nō. dicebat. dimittēdā. cē. vxorē. sī. ipso. sēl. peccā. fuit. q3. si. pmissus. ne. mala. peiora. fierēt. ¶ Ad. 3ū. dō. q. illa. q. missiōis. silētio. nō. ē. intelligēda. q3. ad. olā. fs. sōlū. q3. ad. cās. cādē. q3. vtraq3. pmissio. ad. vitādā. turpitudinē. fcā. est. ¶ Ad. 4ū. dō. q. q3. ex. duritia. cordis. nō. excusarēt. a. pctō. pmissio. ex. duritia. fcā. excusat: q3. d. n. pbibet. in. nullō. nō. pbibet. ifirmus. corpalr. nec. tā. ifirmi. peccāti. p. mūsiōe. sibi. fcā. vrēte. ¶ Ad. 5ū. dō. q. aliqō. bonū. pōt. v. temittī. dupl". vno. mō. pp. aliq3. mal". bonū. p̄sequēdū. z. tūc. intermissio. illi". boni. ex. odio. ad. mal". bonū. accipit. bo nestas. ñ. ēt. intermittebat. singularitas. vxoris. honeste. a. Ja cob. pp. bonū. plus. alio. mō. bonū. aliqō. itermittā. ad. vēs dus. mal". malū. z. tūc. si. auctē. ea. q. pōt. dare. boc. fuit. reatū. talis. boni. intermissio. nō. bs. q3. honestate. ēt. nō. accep. t. sic. idealis. pabilitas. mīmonij. i. lege. Moysi. intermittebat. pp. mal". malū. vitādū. 1. vxoricidū. z. ideo. Christo. nō. q. potō. abstulit. culpā. q3. ex. ignia. ex. dotatio. mandi. et. repudio. ex. quo. pcm. ortū. reatū. pene. nō. bēbat. n. ex. q3. talis. nec. q3. pene. mīssū. vinia. dispēsatiōe. fiebat. z. sic. erat. ab. eo. cui. p3. ablata. et. ió. ētiā. ipse. videt. dicit. q. pmissus. ē. repudium. nō. malū. gdē. sī. illicitū. ex. q3. dē. illi. q. iunt. de. pena. ex. q3. ferūt. ad. hoc. tñ. q3. habebat. reatū. pōnalis. pene.

¶ Ad. 1ū. qōnes. dōm: q. fm. pmā. opi. vxor. peccabat. post repudiū. alteri. viro. nūctaq3. adhuc. matrimonia. pmā. non. erat. soluti. mulier. n. q3. to. tpe. vinit. alligata. ē. lege. vir. vt. ps. 80. 7. Nō. aūt. poterat. fl. plco. viro. bñe. Bī. fs. aliam. opi. fīc. licebat. ex. dispēsatiōe. diuīa. viro. vxorē. repudiare. ita. vxori. aliū. vīr. ducere. q3. inseparabilitas. ca. dmic. dispēsatiōis. tolleba. q3. ifeparabilitate. manēte. inter. ligī. vīū. apīl. ¶ Ut. q. ad. vltīa. q3. ōnes. rndēam" ōs. ad p"m. q. viro. licebat. plcm. vxoris. fīl. bñe. fs. dispēsationē. dm. ea. 1. nonq3. vxori. licuit. bñe. plcm. viros. tñ. nō. ē. simile.

¶ Ad. 4". ob. q. filio. vbo. Zog. meo. si. pōt. p. filiū. vulc. fs. acta. bonello. fs. q. a. morte. aliqs. ēt. mortuus". q3. ē. bona. rū. mog. vel. fīc. a. morte. pōis. mortuā. nolat. ¶ Ad. 5". ob. q. pōis. Mar. Solidū. nouā. legē. abūdare. p. nōlis. ad. veterē. nō. solū. q3. ad. ea. q. lex. vet". licita. faciebat. fs. ēt. q3. ea. q. in. veteri. lege. illicita. erāt. fs. a. mūlī. licita. postabant. q. nō. recā. propter. expositionē. fil. pz. de. odio. inimici. z. ita. est. ēt. de. repudio. ¶ Ad. 4". ob. q. vbi. dīt. intelligī. q3. ad. rpa. legē. hoc. ne. in. q. dā. pmissio. ē. fabulata. z. sic. ēt. intelligī. vbā. q3. dā. Chrysō. q. dic. q. q. fm. legē. dimittī. vxorem. q3. nos. fac. iniqtatem. q3. ā. ad. opā. crūdi. bōicidā. inq3. bs. ppositū. occidēdi. vxorē. nisi. ea. dimitteret. z. q3. dimittī. nō. licitū. erāt. in. ā. solo. casu. lex. euāgelij. vxorē. dimittere. penitus. z. silr. q3. fac. ei. adulterā. z. illa. ea. copulat. ¶ Ad. 5". ob. q. q. dā. interlucarīs. dic. pollūta. ēt. abhomīnabilis. illi". iudicio. q. q3. pollūta. ei. jus. dimittī. z. sic. nō. ops. q3. sit. polluta. simplr. Ubi. dr. pollūta. illo. modo. quo. lex. dīus. vocabat. qui. mortuū. tangebat. vel. leprosū. nō. lex. dicta. culpe. fs. quādā. irregularitatis. legalis. vel. z. sacerdōi. nō. licebat. viduā. z. repudiatā. ducere: in. vxorē.

¶ Ad. 4". q. 063. q. i. lege. de. libello. repudij. duo. erāt. pmissa. dimittere. vxorē: z. vxorē. dimissā. alteri. ligari. duo. pcepta. scriptura. libelli. repudij: z. q3. iterum. mariti". repudiata. ēt. accipe. nō. posset. q3. q. dē. fm. eos. q. pmissi. opi. tenēt. sed. fuit. in. pena. mulieris. q. alteri. nuptie. ri. B. pcō. pollu ta. ē. Sī. fs. alios. vt. vir. nō. de. facili. vxorē. repudiaret. q3. postea. nollet. recupare. posset. ¶ Ad. p"m. q. dōs. q. ad. illum. malū. ipedimētū. q3. ponebat. aliqs. repudiādo. vxorē. ordinabat. q3. vir. vxorē. repudiatā. assumere. ñ. posset. iterum: vt. pz. ex. dictis. ió. olim". ordinatū. fuit. ¶ Ad. 2". dō. q. q3. licuit. idulgere. peccāti. q3. ad. rācorē. coercendū. si. q3. ad. pena. olim". tm. erat. ¶ Ad. 3". dō. q. in. B. est. duplex. opio. Quidā. n. dīt. q3. licuit. vxorē. repudiatā. viro. reconciliari. nisi. mīmōio. alteri. viro. iūcta. erāt: tūc. n. pp. adulteriū. cui mulier. volūtarie. se. subdidit. i. pena. ei. debat. q. ad. potem. virū. nō. rediret. fs. q3. lex. vīr. pbibuit. nō. dīt. aliq3. q. ēt. aūtq3. alteri. nuberet. nō. poterat. renocari. ad. q3. repudiata. erat. q3. pollutio. nō. intelligit. q3. ad. culpā. sed. vt. dcm. est.

Ad tertium

sic. procedit. Videt. q. ēt. repudiū. fuerit. odiū. vxoris. fm. B. q3. dē. Mala. 3. Bī. odio. habueris. ei. dimitte. illā. ¶ S. Deut. 24. dī. Cū. nō. inuenerit. gra. z. oculis. ei". pp. aliq3. feditatē. q. q. dē. q3. pus. ¶ Sī. 3. sceritas. z. fornicatio. magis. deiunt. mūsa. nio. q3. odiū. q. illa. pot". ebuerunt. ei. cā. repudij. q. odium. ¶ S. odiū. pōt. ceari. ex. vtute. ei". q. odio. bñ. Sī. q. odiū. est. sufficiēs. cā. ex. tūc. mulier. possit. repudiari. pp. vtutē. faciēdo. est. abstrahū. ¶ S. Deut. 21. dī. Sī. dimīserit. vir. vxorē. sua. z. postea. odio. ei. habuerit. z. obiecerint. ei. stupri. aut. cōiugium. si. in. pbatione. defecerint. verberabit. z. centum. siclos. argē ti. codēnabit. z. nō. poterit. ei. dimittere. et. ut. poss. vxr. fuit. ergo. odium. nō. est. cā. sufficiens. repudij.

¶ Ulterī" vī. q. repudij. cāe. ēt. debēbat. i. libello. scribi. q3. p. libellū. repudij. scripū. a. pena. legis. absolucbat. fs. Bolo. vī. sufficiū. nisi. cāe. sufficiēs. repudij. assignarī. q3. opoterat. illas. scribere. i. libello. ¶ S. ad. nihil. illa. scriptura. valere. vī. debant. nisi. vt. cāe. repudij. oliderent. q3. fīnō. licribebant. frustra. libellus. ille. sibi. tradebat. ¶ S. B. magr. dic. i. lib. a. ¶ Sī. cāe. repudij. aut. erāt. sufficientes. aut. nō. sufficientes. z. putabat. mulieri. via. ad. scias. nuptias. q. ei. fm. legē. recedebāt. si. aūt. insufficientes. oliebat. sibi. repudiū: z. sic. repudiū. fieri. nō. poterat. q. nisi. cāe. repudij. scribebant.

¶ Ad. 5". q. 063. ad. p"m. q. q. cā. pmissionis. repudiādi. vxorē. fuit. vitatio. vxoricidij. vt. ici. ētiā. dīt. pena. aūt. ea. bōicidij. ē. odium. ió. pena. cā. repudij. ē. odium. fs. odium. ex. aliq. ei. cātur. fīc. z. amor. tō. ēt. ops. aliqs. cā. repudij. ponere. remot. aq. erāt. cā. odij. bñ. ait. Aug. in. glo. Deut. 24. Multe. erāt. i. le ge. cāe. dimissiōis. vxoris. q3. tñ. fornicatōes. erubescentie. res. molestias. inbet. p. fide. z. caritate. vxori. subuenī. De aūt. cāe. inclusum. fedarum. i. corpe. pena. ifamias. vt. aliq3. notabilis. macula. vel. in. aīa. fornicatio. vt. aliqd. bī. ad. in. morib". ibonestare. fal. Si. q. dī. bas. cās. magis. coercit. fortis. probabilr. cocitor. q. nō. licebat. vxorē. repudiare. nisi. pp. aliqua. cā. post. matrimoniū. sigtā. vel. q3. qualitatē. p̄ncipalē. pp. illas. solū. q3. pōt. bonus. plus. ignorare. vt. ex. supe. vt. sterilitas. aut. lepra. vel. aliqd. hūoī. vt. ei. nō. sit. ex. illis. q3. ex. matrimonio. nasci. fili. ex. quibus. ecclia. ēt. glo. sup. illū. Deut. 21. Cū. nō. inuenerit. gra. ei. vt. magis. ut are. Lad. penā. cā. dē. dr. p. feditatē. pcm. intelligi. q3. penā. glo. notat. nō. solū. in. moīb". actis. ēt. i. nā. corporis. ¶ Sic. ergo. pena. tuo. cōcūdam". ¶ Ad. tertiū. odiū. q. fuit. iustū. z. alia. bī. sunt. cāe. odij. z. sic. sunt. cāe. remot. ¶ Ad. q3. dōm. q. pp. virtutē. nō. erit. aliqs. odibilis. per. se. loquēdo. de. hominē. cā. est. amabilis. tō. nō. fugī. ¶ Ad. 5". q. q. dē. habuit. in. pena. viri. q. nō. posset. in. pctō. reputare. vxorē. i. casu. illo. fīc. ēt. in. alio. casu. q3. practi. cōtrarius.

¶ Ad. secundū. q. questionem. discendū. q. cāe. repudij. in. speciali. non. scribebant. in. libellis. fed. in. generali. vt. ostēderetur. iustum. repudium. fed. fm. Josephum. vt. mulier. habens. libellū. scriptū. de. repudio. alteri. posset. nubere. alteri. ei. tradita. nō. fuisset. vel. fs. ei. erat. scriptura. talis. quia. multo. tibi. q3. mihi. recū. nocuit. Sī. fm. Augustinū. libellus. scribebat. ex. mora. itercessionis. z. illis. scribēte. pulsante. vir. a. proposito. repudiandi. deficeret. Et. sic. per. hoc. fs. solutio. ad. obiecta.

Qs. III.

Deinde q3. de. vginitate. Et. circa. hoc. quā. tria. i. q3. fa. vginitas. 2". vtp. sit vir". 3". q. organice. ei". sit. alius. status.

Ad primum

sic. procedit. videt. q. vginitas. non. sit. in. carne. corruptibili. ico. corruptio. pgenia. mediante: vt. Aug. dī. li. de. nupcijs. z. cōcupiscētia. q3. post. resurrectionē. ice. ecclia. fuit. virginitatē. nō. amittet. sed. tūc. nō. erūt. in. carne. corrupti bili. q3. corruptibilitas. carnis. nō. ps. poni. in. diffone. vginita tis. ¶ S. ēgnitas. ponit. p. integritate. q3. ad. nīpertitū. reduc

patio hui⁹: delectatiõi se subiecit in ꝯ integritatē ꝓdit ꝑtū ad actū: q; ipse ēt aliqđ intelligere in ipsa. vt ꝓbo ꝓ⁹ li. cxbi. vel ipsa rōnis abscissio corruptio dr. hoc aīt q⁹ corruptio nō ē rōnis act⁹: sī ꝙđ passio ꝓ accisa ei ꝓueniēs ex passiõe iferioris gñeris ꝙ sōni vel frenesis ⁊ alias passiones corpales ꝓdūcit rōis actū impedit ꝓ accīs. Cū ꝙ virt⁹ ⁊ virtꝰ in actu rōis ꝓsistētia ⁊ pfectio ꝓ ꝓficiat: soli⁹ felicitas corrūpit⁹ nō ipsemet difficiles nō vnq; aut vtut li. ꝙs addere rōnis cōsentias vt dicebat. Et ꝙ vginitas in gñe motus ē gñis ad virtutē dr Lucia. ꝙ nō ingnatur coq⁹ nisi ꝓ scientia medicine ingnatiõe. Cui ꝙ vginitatis ꝓpria ti opponit. ꝓ sua ꝙ corruptio ꝙ ē corpalis tñ nō ē mā virtus vt vnq; nisi ꝓ accīs mediate aliq; aie passiõe. vñ si per aliquā infirmē claustra pudoris rūpant nō mā⁹ ꝓrimēdus vginitati ierit. ꝙ si pes aut man⁹ gladio icideret. Sz 2ª ⁊ 3ª corruptio sit mā virginitatis ⁊ oppositi ei⁹ fīt ⁊ alie passiões aie sit mā virtutū moraliū ⁊ oppositoꝝ vitioꝝ: ſz in actu rōnis cligēdis vt repugnātis corruptiões pdictas fraudē ꝓdit ingnatio quā vginitas ꝓsat. ⁊ ꝓ ꝺ⁹ ipa vginitas. ⁊ sīc Aug. in ꝺcõne pdcā ꝓnit B q; ex gte rōnis se hꝫ. Meditatiõe ꝙsī vginitatis gen⁹ ponēs actū phibitū fīē frequēter fieri solet. Icorruptiones aūt ꝓsunt ꝙsī solen sine mā⁹: ſ; addit sibi deterioratā ꝓ B q; dicit in carne corruptibili. q; ꝓuntio ⁊ habit⁹ nata fūt fieri circa idem. ¶ Ad ꝓ⁹ ꝺcm q; Xpus post resurrectiõe sūi carnis corruptionē nō habuit: hēt tñ nāz carnis q̄ corruptibil fuit. ⁊ sō in eis cē ꝓtenr vginitas sīc in subtextō aūt in angel⁹ in q⁹ⁿ corruptio quā vginitas ꝓsat nata cē nō fuit: ꝓcipue B ad rōnē vginitatis sufficiēs q; nō seluz respicit qđ ꝓis ēſt; qđ ꝓteritū est nō n. ē virgo ex B. solū q; nō corrupt⁹: ſz ex B est ēt q; nōn corrupta fuit. ¶ Ad 2ª ꝺcm q; Xpus actus mocat ⁊ mutis in volūtate ꝙficiāt: tñ rō formā virtutis in ea ponit. vt ꝺr in. 6. ethi. ⁊ iō qđā sacratici oēs ⁊ mutes scias ꝺcebāt. ⁊ B mō loquēdi vnt B Aug. meditationes ꝓ cle. ctiõe ponēs. ¶ Ad 3ª ꝺcm q; in actu virtutis nō solū regrit discretio ex pte rōnis ſz ēt firmitas q̄đ ex habitu inclinātē ad actū ꝓmotū nāscit: fīē cāe nālis q⁹ ē de se immobili ordinē ad actū ꝓmūt: Xpus q; hīc actū virtutis ꝓtā agat. ⁊ rōne gratie immobilitatis nūcupt poni ꝓpriū in diffinitiõe virtutis: fīē in pa. bigrafo ꝺr. q; inflatia ē Xpus ⁊ ꝓpetua voluntas. ⁊ sic etiā Aug. ponit ꝓpriū in diffinē vginitatis Xpus vginitatē q; q; brites cū amittāt: vt sic in pdcā diffinē discretio electiõis q̄ est act⁹ vginitatis sm q⁹ ad gen⁹ primū motus ex meditatione intelligat: ſz immobilitas ex ꝓpetuitate. ¶ Ad 4ª 5ª 6ª q; corruptio mētis. vt ex ꝺctis accipi pōt ē duplex. Una q̄ ē ipsi⁹ potius mētis q̄si mēs subdit electationi q̄ in contu solet accidere. ⁊ q; hec electatio ꝓlef⁹ ſ semin⁹ nihil timēdū: tal corruptio mētis nō ꝓt accidere sine aliq̄ corruptiõe carnis q; ꝺcit est fieri p semin⁹ decisionē. Alia aūt ē corruptio mētis q̄ ē ex act⁹ ei⁹. Cōsensus aut electio ꝑdicte corruptiõis. Sz q; virgo ſiterioꝝ sequūt motū supioꝝ: iō q; q; ꝓmptū q; ex actu mētis cogitatis de corruptione carnis vincēdā in electatiõe ipsius experirit. alor ex. citatur in corpore. ⁊ semē exhilarat ⁊ causat delectatio qua mēs suffocat. sicut in contu: ⁊ hīc ablatio subiti vginitas est amissa. si autem corruptio ſsistat in actu mētis cōsentiēdo amenti. q; lem virginitas ſm illud formale q⁹ hꝫ in mente remāt salua sine ulla ei⁹ est mille in ipsa. vñ talis nō pōt recuperari nā⁹ aūt illa vginitatis amissio pōt remille subtrahi. q; vginitas ex ꝑte sui act⁹ respicit tñ ꝓia aut futurā: sīc ēt in cēlari mente electio enīs aut ꝓia aut futurā respicit nō aūt ꝓteritū. sed ex parte mātis nō solum ꝓia sed ꝓteritū respicit. ꝺc enīs virgo q̄ elegit ī corruptionem q̄ est malūm in vginitate quā nūq̄ amisit. ⁊ hīc ⁊ alter uare nō aīt exigit q⁹ nūq̄ sibi electionē babuerit sed q⁹ nūq̄ sibi corruptionē. ex hoc aūt virginitas amissa recuperari nō pōt: q; illud qđ in ꝓteritū trāsit recuperari non pōt. ¶ Ad qntū vēm q; ille q̄ sine cōsensu se corrupit: nō est dubiū q⁹ virginitatē amittit: ēt q̄đ ad id qđ ē materiale in ipsa. q; tū cōcubit⁹ nō assit. adest tñ delectatio q̄ in ꝙdam corruptionē vginitatis facit. Si aūt luxuria ꝺ nāz ꝓpe ꝓfecte etatis ꝓueniat cū nō assit semin⁹ decisio. q; nec delectatio ꝓpe ꝓcreatiõē suffocās: nō amittit vginitatis q̄đ ad id qđ ē male ī ipsa. ¶ Ad 6ª ꝺcm q; passiões ꝓis sensitive nō ꝓnt ē mā virtut⁹ nisi ꝑ q; sūt ordinabiles a rōne ī eis mediū ponēte: put ꝺcūpiscibil⁹ ⁊ irascibil⁹ ꝺcuit rōnē. ⁊ iō delectatio q̄ in sōnis accidit cū semin⁹ decisiõe nō ē mā virtutis: ꝓ ꝺ nec tal⁹ corruptio ꝙ corruptionē tollit q̄ ē vginitas. mā: ⁊ iō rōne tal⁹ pollutiõis vginitas nog pdit. ⁊ filius nō ē de multeribꝰ q̄ ꝺcunq; ⁊ ꝺcbeat aut amētes a viris cognoscunt nisi forte hec ītētiõe ꝺmnū irēt vt a viro cōsciscerent. ¶ Ad 7ª ꝺcm q; illud cui⁹ ꝑs totalr est ēt nō ē ordinabile a rōne: ⁊ iō eadē rōne nec ille q̄ per violētiā coorūpunt sīne ab hoc sīne a ꝺmõe incubo virginitatē amittūt: si ꝙđ pōt remanꝫ vt ꝺcrudt corpus a corruptiõe imune: vel saltē mētē ꝺtā semin. Ut tñ in signatoꝝ⁹ facto ꝙ magis attendāt q̄đ exterꝰ gerit: q̄ q̄đ ſtem⁹ fit irregularitas q̄ ex defectu signationis in facto cēſt nihilomin⁹ ꝺducere. ſ illā q vginē deflorauit violēter ꝺceret in ꝓpōſ: ꝓpoe cū ꝓp delectationē nimā rōn actu illo suffocet: ꝺficillimū est tali delectatiõi dissentire in statu illo. ⁊ iō ꝓpūto videt cē q⁹ cōsentiri.

Ad secundum sic ꝓcedit. vt q⁹ vginitas nō sit vt⁹. olis. n. vt⁹ ꝺsistit in mediocri: ſ; virginitas nō ꝺsistit in mediocri. ⁊ ꝺ. in cxtrēo: q; ꝺsistit adhuc ab ol delectabili circa q̄đ est castitas. q̄ nō ē vtus. ¶ ꝑ. vtutē vitas cū sint de iure n̄lī ol tpe licuerit: ſ; in statu in le ꝺtre nō licuisset vginitatē iemare. q; cēt ꝓpriū: vt hī Beli. i. Cresciæ. ⁊ mul. fili⁹ nec tpe legis Mosi q̄ q; nō relinq̄bat semē sup terrā maledictiõis legis tabescebat. q̄ vginitas nō ē vtus. ¶ ꝑ. nulla vt⁹ ē q̄ aīam pfīcit sine ꝓāo: ⁊ q̄ ꝓnias nō recuperāt: ſ; vginitas amittit sine pcō in actu matrimoniali: nec ꝓnias pōt recuperari. q̄ñ est vtus. ¶ ꝑ. ois vt⁹ est habit⁹ acq̄sit⁹ vel ifusus: ꝙ vginitas ē illius q nō hēt aliquē habitū acquisitū vt infusum: sunt ꝓcreto nō bapticatus. q̄ nō ē vt⁹. ¶ ꝑ. ois vtus ordinat ad actū aliquē. nō ēt vginitas: ſ; mag⁹ ꝙsi ꝓ situatione act⁹. q̄ nō est vt⁹. ¶ ꝑ. q bz vnā vtutē bz oēs: ſ; q carēt vginitate q̄ bz alias vtutes. q̄ vginitas nō ē vt⁹. ¶ ꝑ. vtutes multis male vtūt⁹: ſ; vginitate aliqs male vtit. vt ꝓ. ꝓ ꝺc vgīs Matth. 25. q̄ nō ē vt⁹. ¶ ꝑ. ꝓtinēs vginalis cuidā ſ; matrionialē ⁊ vidualē: ſ; matrionū nō ꝓnit⁹ sine neq; viduitas. q̄ neq; vginitas ē vtus. ¶ Sz ſ; est q̄đ ꝺr 1. Cor. 7. Unusqꝙq; ꝓpriū ꝺnō bz ex ꝺco: ⁊ logi de vginitate. ꝺna aūt ꝺi spūalia vtutes sūt. q̄ vginitas ē vtus. ¶ ꝑ. Ambro. ꝺcit in lib. de vginitate. Imitat vginitas amet vt de vginitate aliq̄ ꝺcam⁹. ne velut trīsti quodā ꝓfecta videat q̄ ꝓncipalis est virtus. ¶ ꝑ. nihil meret⁹ ꝓmiū nisi virtuosū. vginitati ꝺbet ꝓmiū. ⁊ fruct⁹ ēternū. vt sci ꝺcit ⁊ aurcola. ergo est virtus.

¶ Rñdeo ꝺcꝰ q̄ sic ꝺnīes ⁊ supr⁹ ſ; mā liberat⁹ ab electatiões i veneria ſ; mā castitas ⁊ ꝓtinēs. i. gle. ipsa ꝺsionē magnitudo ſ; ptū exigit. ꝑ hāc ēt⁹ magnitudē ꝺcit ꝓp hīc ꝺficultatē. ⁊ q; ēperātia vt castitas ī cobibēdis delectatiõib⁹ magna hꝫ ꝺficultatē. iō illē q̄ ē ꝓpūs in ista mā maxime ꝺficultatē. ⁊ ab ol ꝓpōſ ēt ꝺficultatē. ⁊ ab ol ꝓpōſ ēt ꝺficultatē. ⁊ ab ol ꝓpōſ ēt

¶ In genere castitatis pcipue vginitas. Dic ꝙ vom ē q vgi nitas nō est virginis: sed⁹ aliqs viruⁿ⁹: ꝫ est virginis aliꝫ nitas nō est virginis: sed⁹ aliqs viruⁿ⁹: ꝫ est virginis aliꝫ mō oib⁹ viruⁿ⁹ moralib⁹ ⁊ simplr ⁊ pie loquēdo oib⁹ hebus tpantis. ¶ Ad ꝓ⁹ vom ꝙ delectationes carnis qꝫ ē tpantia sunt turpissime. vt in .4. Lib. pceo ꝙ sūt in cōib⁹ modis ⁊ brutis. vñ tpantia q̄ bus cohibet pcipue vēdicat sibi pulchritudinē cōi⁹ oib⁹ viruⁿ⁹: hīc formosio vendicat sibi difficultate cautiua recundiē: ⁊ pp B vginitas q̄ est sūa⁹ tpantie gradus sūmꝰ deceoia sibi vēdicat: nō tñ sequī ꝙ sit vginissima virus. ¶ Ad ꝛ⁹ vom ꝙ oia vba pdā Ambrosii ꝙ excellētiā obtēdit vginitat⁹ ponēt ad pulchritudinē. vñ cohē mō vom ē hīc ad ꝓmū. Uel vom ꝙ vginea bolt cū vginitate alias virtus. Aliq aliꝫ nō bñt vginitatem cū aliqa virtute: ⁊ nō ē cohē rō ꝙrādi vginitatez cum aliqa virtute ⁊ vginea aliqa bolt. ¶ Ad ꝟ⁹ vom ꝙ aureola ē ꝓmiū accidētale ⁊ fructꝰ sūr. ꝓmiū ēt cēntiale ē vginitas accidentaliō simplr loquēdo ille virtus sunt potiores qb⁹ maius ꝓmiū cēntiale debet. ꝓmiū aūt accidentale nō tā respicit virtutis radicē ḡ̄ stantē virtutis. ⁊ pterea aureola nō solis vginib⁹ debet sed martyrib⁹ ⁊ doctoribus. fructꝰ aūt est⁹ cōmētarius debet in q̄ silimā spēz tis vginitas: q: p ꝓmissionis reꝑmunt ille delectationes q̄ matrie gustū equal⁹ dilectionis spōsi⁹ q̄ fructꝰ tuo nolic ignorat. ¶ Ad q̄rtū vom ꝙ in corruptio sāc⁹ ꝓmiū deo in quē corruptio nō cadit ꝙ q̄dā silitudinē imitatōis: ⁊ q: deo magis possumus cē silles māe q̄ carne: nō incorrupto mētis q̄ oi pēs opponī: ⁊ pōz vtute ē fāc deo cē ꝓmiū: ꝫ vginitas by vtaq̄ incorruptionē: ⁊ q̄ ad pfa fāc deo filez. ⁊ in corpore ⁊ alāre cui⁹ dī q̄ legī agnā q̄cūq̄ ierit. ⁊ Ambro. q̄ nūq̄ ei deesse nr̄i legī q̄ magis fāc vginitas do ꝓmiū q̄ vginitas. ꝫ pfa. ¶ Ad ꝟ⁹ vom ꝙ in ifa mōnū Ihūe egparāt celebatur Joā q̄rū ad mēritū pfessionis: ⁊ ih mercbaī Abrāī in ꝓgio sūc Joā. in vginitate: q: ex ea⁹ ꝓpitiatione fuebat deo fm starū sūr tpis. ex hac ꝓparatio ē p accidēs vēnū. ¶ Ad ꝟ⁹ vom ꝙ bonis lītas videī virtutib⁹ ꝓpinquissima cīscq̄: per ea bō se ex reuerētia deo libaī: ⁊ per ea aliqs ꝓper deū: ⁊ nō simpliciter loquēdo vginitatē humilitas excedit.

¶ Maledicta erit sterilis ⁊c. Hoc maledictio nō culpe ꝫ pene nō vt ḡrū ad effectū nāe q̄ē bz vginitas in pria defectuꝫ ēt ḡrū ad ifamiā: q: approbrio bēbat. ¶ Immoderat⁹ vius ⁊c. B or ḡrū ad intentionez eoꝝ. q nāe vt plūs bolt mīmoniū pp ifirmitatē libidinis: q̄ōne antigna fornicabantur: ⁊ iō addit fercq̄ fornicatio oio erat pctō mortale: nō āt oia imoderat⁹ vius ꝛngā. ¶ Sicōli⁹ cōtinere pōt ⁊c. ꝫ non ⁊ posſan⁹ pp magnitudinē tēntis q̄ in eis erat: vel q̄ ipsi possent mīmonio iungi ꝛsiderata vi bonitate q̄ iuitos trahit vt officiale sit eis peccare: vl⁹ aūt, a pfecto statu tutius ꝺclinare. ¶ Publici mūeris ⁊c. Scdm q̄ dicūt Lotherēdat imunis a peccato mortali fuit: fuit ei⁹ nō oio expsans a pctō mortali: ⁊ ex pietate diuīna⁹ min⁹ peccauerūt. fuit. n. lenis estimatio sup qui se fundauerūt: ⁊ pterea si eis ꝑ certo ꝛstitisset tonum fuit⁹ diuīnū pcepisse: ebullīet oīnū ꝛtūū ⁊ pisa expetere i tā breui tēpe: q̄b erat ꝛjūcta illimitionez mīmony. vbi pr⁹ mater ꝓhibet. Heli .2. Propter B relinq̄s bō pōz ⁊c. ¶ Quis tñ modificata ⁊c. hec modificatio nō attenditur tūquē ad selectionē ḡtitatē in actu: ⁊ q̄rū ad ebria limitatē ex circūstiaꝝ. ¶ Cōtinētia Joā. ⁊c. ꝓmētia accipꝫ gdā actia q̄ nō erās vere vgines: ⁊ q: vginio affectu ⁊ tēntiōe plus eis ꝛjūgi bant q̄b⁹ vgines esse. Aliq pōt q̄ sq nō erāt ⁊ ꝛfessi fuerāt nolle nūciari: q: ancille manebāt: ⁊ fi. ¶ Plures hēc nō ꝓmissa. plene vēr q̄b⁹ nō pōt esse cau. nali ad pgādā latiffen sp

eni tal⁹ act⁹ oio mētē enerūt. ¶ Nō pōt caro aīi cooriri. B intelligī de corruptiōe ad gen⁹ mōtis pmētē: qui vginitas excludit. ¶ Sancti ē mon fame ⁊c. Ja. Cor. 10. Tibi reprehēdū ⁊c. Et vom ꝙ ꝫ intelligi aliq comederet ī veneratiōe idoli: vel cū ḡdā exteriori ꝓfessione idolatrie: hē si a perfectore in signis fidei xp̄iane fracte exigeret.

¶ De pſonis legitimis. Distī. XXXIIII. a

Nunc supest attēdere q̄ pſone sint legitime ad ꝛtrahendū matrioniū. Legitime iudicant pſone ꝫ statura patrū q̄ diuerse sunt. Alie nāq̄ fuerūt legitime ante legem. alie sub lege: alie in tpe gr̄e. Jnē in primitiua ecclīa q̄dā erāt legitime q̄ mō nō sūt. Earū ꝛo q̄ mō legitime vel illegitime: q̄dā sūr plene legitime: q̄dā oio illegitime: q̄dā medie. Plene legitime sūr q̄b⁹ nō obuiat vorū ꝓximitē: vel ordo facer: vel cognatio: vel diſpar cult⁹: vl ꝛdutio: nāe fragilitas: ⁊ sīgd ē aliud. Denīq⁹ vero illegitime sunt: ꝑ vorū: ꝑ ordinē: ꝑ cognationē: ꝑ diſpez cultū. Medq̄ vero sūt nec plene legitimi nec oino illegitimi. ꝑ fiditatē. ꝑ ꝛdutiōez. Si. n. tales tūgunt ignoꝛāter. ꝓmanere pōt q̄ buſdā accedēnb⁹ cāis ⁊ cessāt deficiēnb⁹ dicī.

¶ De frigidis separandis. b

De bis. n. qui cā frigiditatis debēt⁹ redere nō pōt. ꝛsulit Greg. vt pmaneāt. Sz si mulier causāt dicēs volo cē mater: ⁊ filios pereare. decreuit vt vterq̄ coꝛ septa manu ꝓpinquoꝝ iuret q̄ nunq̄ carnalr ꝓuenerunt. ⁊ tūc mulier se⁹ nuptias ꝛtrahat. Tur aūt q̄ frigide nāe ē ablq̄ spe cōiugii pmaneat. Ait. n. sic. Interrogastis et⁹ si matrioniū ūcti sūt ⁊ nubere nō pōt: si ille aliaꝫ vel illa aliū ducere possit? de q̄bus scriptū est. Tur ⁊ mulier si se ꝛiunxerit: ⁊ post dixerit mulier de viro q̄ coīre nō possit cū ea. Si pōt probari q̄ dicit p iustū iudiciuꝫ aliuꝫ accipiat. si vo ille accepit aliā scienē. Jnē. De his regnūm qui ob cām frigide nāe dīr se nō posse inire operā carnis dantes cōmiscere. Jste vero si nō pōt ea vti. p vore: bēat cā q̄rū soroꝛ. Q: si retinaculū cōiugale voluerit rescidere: manēt vtriq⁹ integra. nam si dut: nō potuit naturalr concedere q̄ alteri ꝛnūbat: Jgit si vir aliā vore vult accipe: mātiesta pz rō: q: suggerēte diabolo odiū fomitē: expōsā ē. ī būerit: ⁊ iō cā dimittere mēdacij falsitate molit. Q: si mulier causāt ⁊ dicīo esse mater ⁊ filios pereare: vterq̄ coꝛ septa manu ꝓpinquoꝝ tactis sacrosciis reliquias iurādo dicat: vt nūq̄ p cōmixtōez carnis cōiuncti vna caro effecti fuissent. Tūc vī mulierem

Tu ꝛo ⁊ adultera: sine spe contingi manēdi ⁊ dum viuit⁹ pnam agat. Q⁹ sic ciuitas nr̄a: intelligēdū est p⁹ncipe⁹ vri. Uñ Ezec. Quia vtores suas i adulterio despōdit: nec ille nec illa alā vorem accipiat: vel adulterū. Ephes am bo⁹ uāt. Si ꝛo adultera mortua fuerit: vir ei⁹ si vult nubat: adultera ꝛo nūq̄. ⁊ si mortuus fuerit vir ei⁹: ꝫ oibus dictus pnie lāmēta perfolua⁹. Ide de illo adulterio agit: q⁹ cū cognato vīri: vel cū cognata vxoris cōmittur.

¶ Non est diuirenda vxor p aliq̄ macula: seu deformitate corporis.

Aliud enā fuerūt q̄ p aliq̄ ifirmitatē: vel macula corporali: nō licet vno vxorē dimittere ⁊ cēobio: ꝫ dz alter alteri subsidia pudere. Unde Aug. Si vxorē q⁹ habeat sterilē: sine deformez corpore: vel debilez mēbris: vel cecā: vel claudā: vel surdā: vel si q̄d aliud: siue in morbis vel laboribus dolorib⁹q̄ cōfectā: ⁊ q̄q̄d excepta fornicatiōe excogitari pōt vehementer horribile: p⁹ societate fidei q̄ sustinet.

Postq̄ determinauit magr̄ō mīmonio ⁊ causis eī⁹. hic determinat de pſonis contrahentibus matrimoniū: ⁊ diuidit in partes duas. In prima determinat ō impedimento⁹ mīmonij: q̄ nāe faciunt pſonas penit⁹ illegitimas ad ꝛtrahēdū. in ꝫ⁹ de illis q̄bus pſone penit⁹ ad mīmoniū illegale redūāt. ibi ⁊ dicit⁹ illis. Sūt q̄dam ordines ⁊c. Prima ī duas. In prima determinat ō impedimento quodā mīmonij q̄ facit pſonā nō simplr ꝫ aliq̄ nō illegit⁹ matrioniū ⁊ ꝛtrahēdū: ⁊ ꝛfectu nāe. ī frigiditate. Secūo de ipedimēto ꝛdutōis fm mores ⁊ statuta hoīnū. Clemuntur .4. dist. ibi. Nunc de pōitentiis videam⁹ ⁊c. Prima in duas. In prima determinat de impedimento frigiditatis quod mīmonij cōtrahendū impedit. In secunda de impedimento p q̄b⁹ act⁹ mīmonij iā ꝛtracti impedit. Loc fornicatiōe. quā est cā diuortij .ꝫ. dist. Duo circa hoc notāda ⁊c. Prima in duas. In prima ꝓcedit de impedimento plene ad ꝛtrahendū mīmoniū in generali: in secunda descendit in specialia ad impedimenta: de quo fuit agēre inēdiebus. De his enī q̄ cauſa frigiditatis ⁊c. Et hoc diuiditur in duas. In prima ostēdit q: frigiditas precedēs matrimoniū impedit ne ꝛtrahatur. In 2da ostendit q: ita pcedens matrimoniū ipm dissoluere nō possit; ibi. Illud enā sciendū est ⁊c. Prima in duas. In prima determinat de effectu nāe impedientis matrimoniū p q̄ homo impotens reddit ad carnale copulā. In secunda determinat de effectu pcī per quez hō impot⁹ redd⁹ ē ad idem: q̄ eiā mīmoniū impedit. Circa secundū. De his q̄ cum duobus ⁊c. Prima in duas. In prima determinat de ipedimento nō impotēs reddit ad p⁹ carnale in secunda de impedimēto quo impotēs reddit ad contrahendū in copulam ꝛjugalem cū alio. Furiosi &c. ⁊c. Prima ī duas. In prima determinat ō ignorātia cōtrahēdi: ⁊ ex ea tit⁹ nūll⁹ frigiditatis. In 2da ō ignorātia q̄ est ex malefacto: ibi. De malefactis ⁊c.

Je querunt⁹ &c. Primo de impedimento matrimonii in generali. Secūo veram frigiditatis impediat mīmoniū. Tertio vez maleficij. Quar

in genere castitatis pcipue v̄ginitas. Sic ꝙ dōm ē ꝙ v̄gi nitas nō est dignior oībus aliis v̄tutib⁹: sꝫ est dignior aliq̄ mō oīb⁹ virtutib⁹ moralib⁹ simplr ⁊ p se loquēdo oīb⁹ sp̄bus ꝯtinētie. Ad p̄ᵐ ꝙ dōs ꝙ delectatiōes circa q̄s ē ꝯtinētia sunt turpissime. vt in .4. Eth. pꝫ ideo ꝙ sūt in oīb⁹ ꝯtinentia sunt turpissime. vt in .4. Eth. ideo ꝯtinētia q̄ has cohibet pcipue vēdicat nobis ꝯtinētia. vl ꝯtinētia q̄ has cohibet pcipue vēdicat sibi pulchritudinē cōe oīb⁹ v̄tutib⁹: sic fortitudo vēdi cat sibi desiderabilē excellentie rectitudinē. ⁊ ꝑꝫ ꝙ v̄ginitas q̄ est sūm⁹ ꝯtinētie gradus sūmā decoris sibi vēdicat: nō tñ sꝫ ꝙ sit dignissima v̄tus. Ad 2ᵐ dōs ꝙ oīa v̄ba pdcā Cipriani q̄ excellentiā ostēdūt v̄ginitati ꝑtinēt ad pulchri tudinē. vl eodē mō dōꝫ ē sicut ad pmū. Uel dōs ꝙ v̄gines hūt cū v̄ginitate alias v̄tutes. Alij aūt nō hūt v̄ginitatem cū aliis v̄tutib⁹: ⁊ iō nō ē eadē rō ꝯparādi v̄ginitatē cum aliis v̄tutib⁹ ⁊ v̄gines aliis hoīb⁹. Ad 3ᵐ dōs ꝙ aureo la ē pmū accīntale ⁊ fruct⁹ sūt. pmū āt cēntale ē dignī⁹ accīntali. simplr loquēdo ille v̄tutes sunt potiores qb⁹ magis pmū cēntale debet. pmū aūt accītale nō tā re spicit v̄tutis radicē q̄ statū v̄tutis. ⁊ ꝓpterea aureola nō so lū v̄ginib⁹ debet: sꝫ ⁊ martyrib⁹ ⁊ doctorib⁹. fruct⁹ autē soli ꝯtinētie debet in q̄ sūmū locū tꝫ v̄ginitas: qꝛ ꝓ ꝯtinē tia refrenant ille delectatiōes q̄ magis gustū spūalē ml. ceciūs ipediūt: q̄ fruct⁹ suo noīe ipotat. Ad q̄rtū dōm ꝙ icorruptio fac et pmū deo in quē corruptio nō cadit ꝑ quādā silitudinē imitatiōis: qꝛ deo magis pōsū mus eē siles mēte q̄ carne: iō icorruptio mētis q̄ oī pctō opponit: ⁊ p ꝯs v̄tuet ē fac deo eē pxiuā: sꝫ v̄ginitas hꝫ vtrāqꝫ icorruptionē: ⁊ iō q̄tū ad p̄ss fac deo siles. .C. in cor pore ⁊ aīarū cui⁹ dē ꝙ legit agnū q̄cūqꝫ ierit. ⁊ Ambro. ꝙ nihilōīs dēst ꝯc tñ legit ꝙ magis fac v̄ginitas deo pxi mū q̄ cōs v̄tutes: sꝫ p̄pta. Ad 5ᵐ dōs ꝙ in isto mrīmo niū Abrae ꝯparat celibatui Joā. q̄tū ad meritū p̄sona rum: qꝛ tñ merebat Abrā in ꝯiugio sicut Joā. in v̄ginitate: qꝛ ex eiꝰ ꝓmptitudine sucabat deo sm statū sui tp̄is. et hec ꝯparatio ē ꝑ accītalia v̄tutū. Ad 6ᵐ dōm ꝙ humi litas videt v̄tutib⁹ ꝓpinquissima esse: qꝛ per eā hō se ex reuerētia deo subycit: ⁊ per ꝯis alijs ꝓpter deū: ⁊ iō sim pliciter loquēdo v̄ginitatē humilitas excedit.

Maledicta erit sterilis ⁊c. Hec maledictio nō culpe sꝫ pene nō tñ q̄tū ad effectū nūc q̄n hꝫ v̄ginitas in plus de fecerit: sꝫ q̄tū ad īfamiā: qꝛ opprobrio hēbat. Immo derat⁹ vius ⁊c. Hoc dē q̄tū ad īctentionē eoꝝ q nūc vt plm̄ ꝯbūt mrīmoniū ꝓꝑ īfirmitatē libidinis: q̄ rōne antiquꝰ fornicabantur: ⁊ iō addit fereqꝫ fornicatio oīs erat pctīn mortale: nō āt oīs imoderat⁹ vius ꝯiugi. Facilis cōti nere pōs ⁊c. q̄ nō aī possum⁹ ꝓꝑ magnitudinē v̄tutis q̄ in eis erat: vel q̄ ipsi possent mrīmonio ꝯiungi ꝯsiderata vi honestatis q̄ nullos trahit vt difficile sit eis peccare: vl sꝫ aliq̄ a pfecto statu v̄tutis declinare. Publici mūeris ⁊c. Sciēdū ꝙ q̄uis Loth credat īmunis a peccato mortali fuisse: hec tñ ei⁹ nō oīo excusant a pctō mortali: sꝫ ex pie tate sentiendum mīn⁹ peccauerūt. fuit. n. leuis estimatio sup quā se fundauerūt: ⁊ ꝓpterea si eis pcerto ꝯstitisset totum gen⁹ huanū perijsse: debuisset diuinū ꝯsiliū ⁊ p̄ris expectare i ꝯtrahēdo: ꝯtra h̄ balsā ⁊ ꝯtiuā illustriones: mrīmonij. vbi ꝓ⁊ mater phibet. Gen. 2. Propter hoc relīquet hō pr̄ez ⁊c. Que sūt modificata ⁊c. hec modificatio nō attenditur q̄tū ad delectatiōis q̄titatē in actu: sꝫ q̄tū ad debitā limi tationē circūstātiaꝝ. Cōtinētia Joā. ⁊c. ꝯtinētia accipi tur h̄ pro abstinētia a carnali opere oīo. Eā. n. nō vxores ⁊c. q̄dā dicūt ꝙ ille erāt vere vxores: sꝫ qꝛ vxorio affectu ⁊ i tentiōe plures ꝯiugebant: q̄lꝫ vxores dōr. Alij dicūt q̄ il le nō erāt vere: sed ꝯcubine: qꝛ ancille manebāt: ⁊ fi lij nō eaꝝ h̄ dōr legitimo noīe nascebant: ⁊ h̄ veri⁹ videt. Plures hēr eo p̄imas ꝯiuges dōr qb⁹ nō pōt ope car nali ad ꝓgnādū satisfieri sine mētis enervatiōe: frequētia enī tal act⁹ oīo mētē enervat. Nō pōt caro aīa corripi. h̄ itelligit de corruptiōe ad gen⁹ mortis ꝑtinēte: quā v̄gini tas excludit. Sancti ē mori fame ⁊c. 32. Co. io. Nūc reiciēdū ⁊c. Et dōm ꝙ dōꝫ itelligi aīa q̄ comederet i vene ratione idoli: vel cū q̄dā exteriori pfessione idolatrie: sic si a persecutore in signū fidei xp̄iane fracte exigeret.

De psonis legitimis. Disti. XXXIIII. a

Nunc superest attēdere q̄ psone sint legitime ad ꝯtrahendū matrimoni um. Legitime indicant psone sꝫ statuta patrū q̄ diuerse sunt. Alie nāqꝫ fuerūt legitime ante legem. alie sub lege: alie in tp̄e grē. Itē in primitiua ec clesiā q̄dā erāt legitime q̄ mō nō sūt. Earū vo q̄ mō legitie vel illegitie: q̄dā sūt plene legiti me: q̄dā oīo illegitie: q̄dā medie. Plene legi time sūt qb⁹ nō obuiat votū ꝯtinētie: vel ordo sacer: vel cognatio: vel dispar cult⁹: vl ꝯditio: nāe fragilitas: ⁊ siqd ē aliud. Penit⁹ vero ille gitime sunt: p votū: p ordinē: p cognationē: p dispez cultū. Medij vero sūt nec plene legiti mi nec oīno illegitimi. p fridītatē. p ꝯditiōez. Si. n. tales ꝯiugunt ignorāter. ꝯmanere p̄nt ꝙ busdā accedētib⁹ cāis ⁊ eisdē deficiētib⁹ dīdi.

De frigidis separandis. b

De his .n. qui cā frigiditatis debitū red dere nō p̄nt. ꝯsulit Greg. vt pmaneāt. Sꝫ si mulier causat dicēs volo eē ma ter: ⁊ filios ꝓcreare. decreuit vt vter qꝫ eoꝝ septia manu ꝓpinquoꝝ iuret ꝙ nūq̄ carnalr ꝯuenerint. ⁊ tūc mulier scdās nuptias ꝯtrahat. Uir aūt q frigide nāe ē absqꝫ spe cōiu gij pmaneat. Ait. n. sic. Interrogasti ex his q matrionio iūcti sūt ⁊ nubere nō p̄nt: si ille aliā vel illa aliū ducere possit: de qbus scriptū est. Uir ⁊ mulier si se ꝯiūxerit: ⁊ post dixerit mu lier de viro ꝙ coire nō possit cū ea. Si pōt pba ri qd dicit p iustū iudiciū aliū accipiat. si vo ille accepit aliā separent. Itē. De his requisisti qui ob cām frigide nāe dīt se nō posse iuicē operā carnis dantes cōmisceri. Iste vero si nō pōt ea vti p vxore: hēat eā q̄si sororē. Qd si retinaculū cōiugale voluerit rescidere: maneāt vtriqꝫ im pti. nam si huic nō potuit naturalr concordare quo alteri ꝯueniet: Igit si vir aliā vxorē vult ac cipe: manifesta pꝫ rō: qꝛ suggerēte diabolo odij fomitē: exosā eā hūerit: ⁊ iō eā dimittere mēda cij falsitate molit. Qd si mulier causat ⁊ dic vo lo esse mater ⁊ filios ꝓcreare: vterqꝫ eoꝝ septia manu ꝓpiquoꝝ tactis sacrosctis reliquijs iure iurādo dicat: vt nūq̄ p cōmixtiōez carnis cōiun cti vna caro effecti fuissent. Tūc vī mulierem scdās posse ꝯtrahere nuptias. hūanꝫ dico ꝓꝑ infirmitatē carnis eoꝝ. Uir āt q frigidē nāe ē ma neat sine ꝯiuge. ꝙ si ⁊ ille aliā ꝯiugē acceperit: tē hi q iurauerāt ꝑiurij crimie reteneāt ⁊ ꝑiu pacta priora cogāt recipe ꝯnubia. Hoc suādū cū vterqꝫ idē fateāt. Sꝫ vir si asserit se debitū red didisse vxori. ⁊ illa diffiteāt: eiꝰ poti⁹ fidei hñda sit merito q̄rit. De h̄ ita statutū ē: Si qs ita ac cepit vxorē: ⁊ hūerit eā aliquo tp̄e: ⁊ ipa femia dicit ꝙ nūq̄ coisset cū ea: ⁊ ille vir dicit ꝙ sic se ēt. In ꝯitate viri ꝯsistat: qa vir est caput mulie ris. Hoc de nāli ipossibilitate statutum est.

De his q ipediti maleficijs coire nō p̄nt. c

De maleficij aūt ipedimēto h̄ reneāt decreuit. Qd si p sortiarias ⁊ malefi cas ꝯcubit⁹ nō seqt: hortādi sūt qb⁹ il la eueniūt vt spū ꝯtrito ⁊ hūiliato deo ⁊ sacerdoti de oīb⁹ pctis ꝯfessionē faciāt ⁊ la chrimis atqꝫ elymis orōnib⁹ ⁊ ieiunijs dño sa tisfaciāt: ⁊ p exorcismos ac cetera ecclīastice di sciplie munimia mīstri ecclie tales sanare ꝑcu rēt. Qd si sanari nō potuerit: separi valebūt. Sꝫ post q̄ alias nuptias expetierit illis viuētib⁹: qb⁹ p⁹ iūcte fuerit: priorib⁹ quos reliq̄rāt: et si possibi litas cōcūbēdi eis reddita fuerit: recōciliari ne qbūt. Qd si fine huius capituli ꝯiunctur et rigo re magis deū itelligēdū ē q̄ ex canōica eq̄tate. Uel itelligēdū ē nō posse recōciliari priorib⁹ nisi iudicio ecclesie quo diuisio facta fuerat.

De furiosis addit. d

Furiosi quoqꝫ dū i amētia sūt mrīmo niū ꝯhere nō valēt. Uñ fabian⁹. Neqꝫ furiosus neqꝫ furiosa mrīmoniū ꝯhe re p̄nt: sꝫ si ꝯctū fuerit nō separent. Itē Nicolaus papa. Hi qui mrīmoniū sani ꝯxerūt ⁊ vni ex duobus vel ambob⁹ amētia vel furor: vel aliq̄ īfirmitas accesserit: ob hanc infirmita tē talīū coniugia solui nō p̄nt. Similr est etiaꝫ sciendum de his q ab aduersarijs excecāt: vel mēbris tricāt vel a barbaris execti fuerint.

De his qui cū duab⁹ sororibus dormiunt. e

De his āt q cū duab⁹ sororibus: vel cūꝫ duob⁹ frīb⁹ dormiūt videndū est: qd cē seāt canones. Qui dormierit cū dua bus sororibus: ⁊ vna ex illis añ fuerit vxor: neutrā ex ipsis hēat: nec ipsi adulteri vn qꝫ i cōiugio copulent. Itē nec ꝓpie vxori licet sibi reddere debitū: quā sibi reddidit illicitā: so rorē ei⁹ cognoscēdo: nec post mortē vxoris liceꝫ ei vel adultere copulari i cōiugiū. Itē Zachari as papa. Cōcubuisti cū sorore vxoris tue: si fe cisti neutrā hēas: ⁊ vxor tua si nō fuerit cōscia sceleris ⁊ cōtinere nō vult: nubat i dño cui vult. Tu vo ⁊ adultera: sine spe coniugij maneatis ⁊ dum viuitis pniam agite. Qd tñ cui vult nu bat: itelligēdū est p⁹ mortē viri. Uñ Gre. Qui vxores suas i adulterio dephēdūt: nec ille nec illa aliā vxorem accipiat: vel aliū virū: q̄diu am bo viuūt. Si vo adultera mortua fuerit: vir ei⁹ si vult nubat: adultera vo nūq̄: ⁊ si mortuus fuerit vir ei⁹: sꝫ oībus dieb⁹ pnie lamēta per soluat. Hic de illo adulterio agit: qd cū cogna to viri: vel cū cognata vxoris cōmittitur.

Non est dimittenda vxor p aliq̄ macula: seu deformitate corporis.

Aliud etiā sciēdū est ꝙ p aliq̄ īfirmita tē: vel macula corporali: nō licet viro vxorē dimittere ⁊ ecōuerso: sꝫ alter alteri subsidia ꝓuidere. Unde Augu. Si vxorē qs habeat sterilē: sive deformes cor pore: vel debilez mēbris: vel cecā: vel claudā: vel surdā: vel si qd aliud: siue morbis vel labo rib⁹ doloribusqꝫ confectā: ⁊ qcqd excepta for nicatiōe excogitari pōt vehementer horabile: pro societate fideqꝫ sustineat.

Postq̄ determinauit mag̃r ō mrīmonio ⁊ causis ei⁹: hic determinat de p sonis contrahentibus matrimoniū: ⁊ diuidi tur in partes duas. In prima determinat ō im pedimentis mrīmonij: que non faciunt per sonas penit⁹ illegitimas ad ꝯhendū. in scda de illis q̄bus psone penit⁹ ad mrīmoniū illegitie reddūt. di. 37. ibi. Sūt ⁊ qdam ordines ⁊c. Prima i duas. In prima determinat ō im pedimento quodā mrīmonij qd facit psonā nō simplr: sꝫ aliq̄ mō illegitimā: qd cōsistit i defectu nāe .s. frigiditate. Scdo de ipedimēto ꝯditiōis sm mores ⁊ statuta hoīum. Sequitur .36. di. ibi. Nunc de ꝯditiōe videam⁹ ⁊c. Prima in duas. In prima determinat de impedimento frigidita tis: quod mrīmoniū cōtrahendū impedit. In secunda de impedimento p qd act⁹ mrīmonij iā ꝯtracti impedit. Hoc fornicatiōe ꝑut est cū dicitur .35. di. ibi. Hoc etiā notan dū ⁊c. Prima in duas. In prima ꝑseqt de impedimen tis psonaꝝ ad ꝯtrahendū mrīmoniū in generali: in secun da descendit in speciali ad impedimenta: de quo primo agē da. De his enī q causa frigiditatis ⁊c. Et hec di re in dictis. De his enī q causa frigiditatis ⁊c. ... [illegible]

Ad primū sic procedit. vī q mīmōlo lcōsenciēte
dimitta assignent. mīmōlo.n. ꝺ
ad facīm ē ꝺ alia similꝫ. aliq ꝺ nō assignat ipedimēta ꝺ
nec mīmonio assignari ꝺbet. ℂ P. ꝺco aliqꝺ est mō
effectū ato principio modus ipediri pōt. sed mīmonius
liter alia facta est mīs pfectis. vel nulla vel pauccissima
ipedimēta ei assignari ꝺbēt. ℂ P. vltcio q est modꝫ vbi
ipedimēta ei assignari ꝺbēt. ℂ P. vltcio q est modꝫ vbi
est nullum remediū morbi sed scipiscentia in cui⁹ rei
dū mīmonii est idolū. cū ſ ille". q nō ꝺs ē aliqꝺ ipedi
mātrī q̄ aliqꝺ plōs pōnt" illegitimā facīat ad ꝺbēdū
mōnio assignat nō tm ꝺ legē nō q nō ille sacerdāt ꝺ iubet sa
tu bōni gīa pfes.n. gradus ꝺsanguinitatis inuenīt esse
ꝺbēdū vna tpe. q̄ ſ alio. ler aūt bōna ſ pt vt vī mīmo
nio ipedimēta pfaccre mīmoniū ſ ē ex ītimmore bōa
nuptiā vnant ſ aliā facta. q mīmonio nō ꝺbēt alia
ipedimēta assignari q̄ faciāt pōas illegitimas. ad ꝺbēdū.
ℂ P. illegitimā ſ legitimā ꝺferāt p ꝺ q̄ ē ſ legē. vī nō
ſ legē. ſ ſ q̄ nō cadit medietā ſ sint oppōita fm affirma
tionē ſ negationē. q nō pōt ē aliq mīmoq ipedimēta q
bus pōnt medie ſter legitimos ſ illegitimos cōstituat.
ℂ P. nullo ipedimēto pt a re aliq remoueri. q̄ in pfessi
tione ei⁹ cadit. ſ ſ id nullū bonū tm cadit ī diffinitiōe mīmōq
vt supra ꝺ. 27. patuit. q nō pōt esse aliq ꝺpedimēta q mīm
monii ſ ī ſ dirimāt. ℂ P. cōsūctio viri ſ mulieris ſ ē le
gata nisi ī mīmonio. sed ois pūctio illicita dirimit. q. q ſ
aliqꝺ ipediat mīmoniū ꝺbēdū hoc dirimet. ſ ſ ō facto
ſ sic nō ꝺbēt aliq ipedimēta assignari mīmonio q̄ ipedi
ant ꝺbēdū. nō dirimāt. ſ ſ. ℂ Sed cōtra. vī q ꝺbeāt
esse ſ finita mīmony ipedimēta. q mīmoniū ꝺbēdaz
bonū ē. sed ifinitū modus ē defect⁹ boni. vt dicit Dio. 4.
ea. ꝺ. d. no. q ifinita sit ipedimēta mīmōq. ℂ P. ipedi
mēta mīmony accipiūt fm ꝺditiones particularū pōnaz.
sed ꝺditiones bōrum ſ finite. q ſ mīmony ipedimēta
ℂ Ad 1ū ꝺco q in mīmonio sit ꝺbēdū q̄ sit ō cōsēsus vtī⁹
ꝺbēdū q sit de solēnitate ei⁹ sicut ē aliq facīm ex remo
tis bis q nō sit de necessitate sacīi adhuc mānet vē⁹ sacra
mēto ipedimēta q̄ ſ sit bis q sit de solēnitate sacīi nō offi
ciāt. q̄n sit vē⁹ mīmoniū. ſ talia dicūt ipedire ꝺbēdū. ſ
ſ dirimāt. ſ cū sicut ꝓhibito ecclie ex tpe seruatū. vñ ver
bus. Eccle vetiti necnō tpe seruati. Impediūt fieri: pmit
tūt cōtra tenēri. Impedimēta aūt q̄ ſ sit bis q sit de cōn
tia mīmony. facīnt vt nō sit verū mīmoniū. ſ ſ dicunt
nō solū ipedire mīmoniū ꝺbēdū. sed dirimere ꝺtū: que
bus ſ ſ ꝺbus ꝺcīt. Error ꝺcitio votū cognatio crimē. Cul
tus disparitas vis ordo ligamē honestas. Si sic affirmā
tionē caire negbis. Per sociāda vetāt ꝺnubia facta retra
ctāt. Votū aūt numerus hoc nō accipi pt. ꝓpōt. n. mīmo
nū impediri. aut ex gīa ꝺct⁹ mīmony: aut ex pte ꝺbētiū.
Si pmo mō cā ꝺct⁹ mīmony fiat q̄ volūtariū ꝺcentū: q
tollit per ignoratiā ſ violentiā. erāt duo ipedimēta matri
mony. f. vis. ſ. coactio. ſ. error ex parte ignoātie. ſ. sic eo de
alia duob⁹ ipedimēt⁹ supra magꝺ determinauit vbi agebat
de ei mīmonio. nūc aūt agit de ipedimētis q̄ accipiunt ex
pte ꝺbētiū. ꝺbētiū que sic ꝺsiliguntꝫ. ſ. n. aliqꝺ ipedit a
mīmonio ꝺbēdo vel simplr. vel respū aliqua pōne. sim
pliciter vt cā nulla possit mīmoniū ꝺbere. ℂ Si ſ pt esse mi
ne q̄ nō pōt ne facte. fiue q̄ esse ñ possit. ſ sic ponit im
pedimēta in pncīa cōsideranda q̄ ſ libere possit. ſ sic po
nit q̄ ad ꝺbēdū ſ dēdita seruatio. Sed cōtra. nō licite pt. ſ
pt q̄ ex officio subtrahat. ſ sic ſ pt ꝺdita ordinia. vel ex vo
to cōsilii. ſ. ipediēt vel. Si aūt ipediāt aliqa a mīmonio
ter ī gēni fit q̄ tuncī ſ mīmonio ñ pt alteri cōiugi.

ſ ſic est ligamē. f. mīmony. vel q̄ ꝺficit ꝓportio ad alios
ri pionis. ſ. vñ ſ. ſmo pp mīmoniū ꝺstantia ad ipm. ſ sic
est disparitas cult⁹. Dicēdo pp mīmoniū ꝓpagatiōē ſ sic
ponit triplex ipedimētū. f. cognatio q̄ ꝺpotat ꝓpagatiō
nes duaz pionaz rōne tertie mīmonio iuncte. ſ. publice
honestatis iustitiaq̄ q̄ est ꝓpagatiua duaz pionaz rōne
tertie plone p ꝺpalia iuncte. Tertio pp ꝺbitū. nō. f. ne
cessāē ad ipm ꝓmo ſ actū. ſ. ſ sic ꝺpedit crimē. admittere per⁹
ipa ꝺmissū. ℂ Ad 2ū ꝺco q alia etiā facta ꝺpediri pōt ſ
aliqd eō ſ fit de cōtia vel solēnitate sacīi inducebat ad vi
ciū est. Ds tñ magis mīmonio q̄ alia facta ipedimēta
assignāt pp tres rōnes. Primo q̄ mīmonium ꝺbitis locis
bus. ſ. nō ꝓhib⁹ modis pōt ipediri q̄ alia facta q̄ vni plone
ꝺpetūt fungitur. Secō q̄ mīmoniū ds in nouis cōmūi alia
q̄ facta solū in deo. vñ ꝓpter q̄ ds cām in nobis aliqua
mō ē magis supra ꝺdā q̄ ꝺdam ipedimēta assignauit: vt ꝓ
cessum: iudex: ſ ds. Tertio q̄ de alias facta est perpetuū
ꝺbitū sicut de bonis ꝓfectionib⁹. sed de mīmonio ē ꝺdē
gētia sicut de bono minus ꝓficere. nō vt dē occisio ꝓ
cīdi in melⁿ plura ipedimēta assignāt mīmonio q̄ alia
sacramēta. ℂ Ad 3ū ꝺco q ꝓfectiora ꝓhib⁹ modis ipedīt
pōt ingīū ad ea pla requīt. si aūt sit aliqꝺ ipfectū: ad q̄
plura requīt. simul etiā ꝺbēt plura ipedimēta. ſ sic de
mīmonio. ℂ Ad 3ū ꝺco q nō illa procederet si nō cēt alia
remedia q̄ ſ cētā posset efficaci⁹ modo ꝺscipiscētie tube
nitcnō falsum est. ℂ Ad 4ū ꝺco q ꝑ one illegitime ad
mīmoniū ꝺbendū dicūt ex eo q̄ sunt ꝺ legē. qua mīmo
niū ꝓstituit. mīmoniū aūt iquātum est in officiū nāe sta
tuit lege nature. inquantum est sacramentum. statuitur
iure diuino. iquātū est in officiū cōtractus humāi lege cui
libet nō ex ꝺlibet dictaz. legū ꝑ aliq ꝑsona effici ad mīmo
niū illegitima. nec est simile ō aliqꝺ facīm. que iure huma
no ē. q̄ lex nūllo ꝑs ꝓuerso stat⁹ recipit ōtemūandens di
uersas. ſ. in pellitiū eius. varias ꝑs ꝓuersas bonū ad vti
tiōes in ꝓuersis tpib⁹. nō magꝺ pōt ſ ꝓuersis tpib⁹ ꝓuer
sas ꝑsonas illegitimas fuisse. ℂ Ad 5ū ꝺco q lex ꝑ ali
qꝺ ꝑdūcere. vel mīscrī ſ. vel in pte ꝑsū ad aliqꝺ ca
suscitō iuste esse totalr ꝑs legē. ſ esse totalr ꝑs legē. q̄ sit cō
trarie oppōita. ſ. nō fm affirmationē ſ negationē. cadit
medīū esse aliquale ꝑs legē. ſ aliq̄ ꝑs legē. ſ. ꝓpter hoc po
nūt quedā ꝑsone medie ſter simplr legitimas. ſ. simplr
legitimas. ℂ Ad 6ū ꝺco q impedimēta ꝑdicta nō cadūt
sicrumere mīmoniū ꝺtū. q̄ si solūtia verū mīmoniū
q̄ nte ꝺtractū est. ꝑs q. solui⁹ mīmoniū q̄ ꝓtractū de
facto. ſ nō de iure. vñ si impedimēto q̄ aliq̄ matrimonio
rite facto superueniat: matrimonium solucre non valet.
ℂ Ad 7ū ꝺco q illa ipedimēta q̄ nō dirimūt mīmoniū
ꝓtractū impediūt q̄dq̄ mīmoniū ꝓtrahendū. nō vt fiat
sed vt nō licite fiat verū mīmoniū. ſ. tñ si fiat mīmoniū
verū ꝓtractū est. q̄nis ꝓtrahēs peccet: licet si aliqua ne
cessitas ei⁹ ꝓcaret post cōmelsūes peccaret. ꝓtra statutū eccle tacēs
nihilomin⁹ verū sacīm pficeret. q̄ tenuit. ꝓcer hoc nō ē
de necessitate sacīi. ℂ Ad 8ū ꝺcēdū q impedimēta q̄
aliq̄ bonū p accidēs ipediūt. sunt ifinita. sicut ꝺcēs est q̄
accidēs. sed cās corumpēs aliq̄ bonū p se ſ sat determi
nate. sicut ꝺcās ꝓtinctes. q̄ cās ꝓtractus ſ destructio
nis sunt aliqua rei oppōite. vel eodē ꝺrio modo stamper.
ℂ Ad 9ū ꝺco q ꝺditiones ꝓticularium ꝓnaz in singu
lari sunt ifinite. sed in gñali pōt reduci ad certū numerus
sicut in medicīa ꝓ. ſ. in obꝫ arrib⁹ opatiuis: que partic
larium in gbus est actus ꝺditiones ꝓsiderat.

Ad secundū sic procedit. Videt q̄ frigiditas mīmo
niū ꝺbendū nō ipediat. Copula
cal carnalis nō est de essentia mīmony: q̄ ꝓfectior sit
matrimēs pars voto cōtinentiē. vt supra ꝺ. 26. patuit. ſ
sed frigiditas nihil tollit ō mīmonio nili carnalē copulā.

ſ nō est impedimētū ꝺrimēs contractū matrimoniū.
ℂ P. sicut nimia frigiditas impedit carnalē copulā. ſ. t
nimia caliditas que boiem exīccat. sed caliditas nō ponit
matrimony impedimētū. ergo nec frigiditas ponit ꝺ.
ℂ P. ꝺco vetuli sunt frigidi. sed vetuli possūt mīmoniū
cōtrahere. ergo frigiditas nō impedit mīmoniū. ℂ P.
si ſ cit mulier virū esse frigidū quādo cū eo cōtrahit verus
est mīmoniū. ergo frigiditas ꝺtā est de ſ. mīmoniū nō
impedit. ℂ P. contingit in aliquo esse siccitatē sufficienter
moueniē ad carnalē copulā cum aliq̄ corrupta. nō autem
ei aliqua virginē. q̄ cito calidū q̄ cuspeat rōne sue debili
tatis. vt ad cōsūmendā virginē nō sufficiat. Et similr i ali
quo est sufficiens caliditas mouēs ad pulchritudinē magis
cōcupiscentiā inflāmat que nō sufficienter mouet ad ma
pē. vī q̄ frigiditas. ſ. ſ sit impediat respectu vni⁹. nō tamē
simpliciter. ℂ P. mulier vniuersalr est frigidior viro. q̄
mulieres nō impediunt a matrimonio. ergo nec vir. fri
gidi. ℂ Sed cōtra est q̄ dicit extra de frigidis. maleficiatis sicut puer qui non pōt reddere debitū nō est apt⁹
cōiugio: sic q̄ impotētes sunt minime apti ad cōtrahenda
mīmonia reputant⁹ tales aūt sūt frigidi. q̄ ſ. ℂ P. nullus
pōt se obligare ad impossibile. sed ī mīmonio bō se obli
gat ad carnalē copulā. q̄ ad ꝺ bat alteri sue coepis petiez
q̄ frigidus q̄ ſ pt carnal⁹ copulari. ſ. pt mīmoniū ꝺbere.
ℂ Rādeo ꝺcēdū q in mīmonio est ꝺtia q̄dam quo vnus
alteri obligat ad debitū carnale solueudū. vñ sicut in alī
tis cōtractib⁹ nō est ꝺueniēs obligatio si aliquis se obliget
ad hoc q̄ nō pōt dare vel facere. ita nō est cōueniēs ma
trimonio cōtract⁹ ſ. si fiat ab aliquo q̄ debitū carnalē solu
ere nō possit. ſ. hoc ipedimēta vocāt impotētia coeun
di nōie generali. q̄ dē pōt esse vel ex cā intrinseca. ſ. malī
tia vel ex cā exterinseca accidentali. sicut q̄ maleficiū: de qua
post dicet. Si aūt sit ex cā naturali: hoc pōt esse ꝺpliciter
vel est tpalis cui pōt subueniri beneficio medicine. vel p
cessū etatis. ſ. tūc nō soluit mīmoniū: vel est ꝑpetua. ſ. tūc
soluit mīmoniū. ita q̄ ille ex eo. ꝑ te allegat impedimē
tum perpetuo mūeat obligatꝰ ſ. cōiugi. alī nubat cuiuscūq
in ꝺco. Ad hoc aūt cognoscēdū vē⁹ sit ipedimentū perpe
tuū: vel nō perpetuū ecclesia tempus determinatū adhi
buit. in quo binus rei posset esse experimētū. f. triēnium. ita
q̄ post triēnium in quo fideliter ex vtraq; parte deseruīt
operi carnali copule impotentie inuenīat mīmonium nō
esse cōsūmatū. iudicio ecclesie dissoluī. ſ. tñ in hoc eccle
sia q̄lq̄ errat. q̄ per triēnū q̄lqnō sufficiens cā pōt expe
riri ꝑpetuas impotentie. vñ si ecclesia se deceptā inueni
at q̄ hoc q̄ ille in quo erat impedimētū inuenīt carnalē co
pulā cum eadē. vel alia pfecisse cintegrat. procedēs ma
trimonialis. virimit lecūdū. q̄nis de eius licētia se facīt.
ℂ Ad ꝑ. q̄ ꝺcēs q̄ essentia act⁹ carnalis copule nō sit de essen
tia matrimony. ex pōcīa ad hoc est de essentia eius. q̄ p
matrimoniū ꝺ. virīq; cōiugi ꝓs in corpore alterius
respectu carnalis copule. ℂ Ad 2ū ꝺco q caliditas sup
flua vir. pōt esse impedimentū ꝑpetuū. si tamē inueniret
q̄ ſ. tricnniū impediret carnalē copulā. q̄dcūrel perpe
tuū. vī q̄ frigiditas magis ſ. frequenter impedit: tollit. n.
nō solū cōiunctionē seminū. sed etiā rigorez membrorum
quo fit coniunctio coepe. ꝺco frigiditas magis ꝺ ponit
impedimētū q̄ caliditas. cū ola defect⁹ nāle ad frigiditā
tem reducāt. ℂ Ad 3ū ꝺco q vetuli q̄nis q̄lqnō habeāt
caliditatē sufficientē ad generādū. nō habent caliditatez
sufficientē ad carnalē copulā. ſ. nō ēbeāt eos mīmonius
fm q̄d est in remediū q̄nis nō ōperat eos fm q̄d est in of
ficiū nāe. ℂ Ad 4ū ꝺco q in quolibet cōtractu hoc vni
uersalr tenet. q̄ ille q̄ est ipotēs ad solueudū aliqd nō re
putat ꝺhonē ad cōtractū illū quo se obligat ad ei⁹ solu
tionē. Et impotēs pōt esse tripl⁹. Uno mō q̄ nō pōt solu
ere ō iure. ſ. sic talis ipotētia ofbus modis facit contrahē
esse nullū: siue sciat ille cū quo facit talis cōtractū. hāc im
potentiā siue nō. Alio mō q̄ nō sit solūtus de facto: ita ſ
sciat ille cū quo ꝺbat hāc impotētiā. ſ. mīmonio ꝓhibi
tū. aliā q̄ aliā sine ex cōtractu q̄ ſ. nō cōtrahit. sine ſ. ne
sciat. tūc ꝺtract⁹ nullus est. ſ. nō frigiditas. q̄ cassat. talis
impotentia. vt bene nō possit de facto soluere debitum.
cōtractu. Tertio q̄ nō pōt de facto libere petere
ipediāt mīmoniū. q̄ aliter cōiugi ignorat ſ. q̄ aliqs
nō pōt reddere debitū. impotentiā aūt p q̄s aliqs nō pt
ō iure reddere debet. vt ꝺ. nō q̄nis ꝺnulat ꝺctū mīmo
niū. siue sciat alter. siue ſ. ꝑ hoc magꝺ ponit q̄ hoc non
faciāt ꝑsonas nō ola illegitimas. ℂ Ad 5ū ꝺco q non
pōt esse ꝑpetuū ipedimētū nisi in vno respectu vni⁹ ꝑso
ne. ſ. nō respectu alter⁹. q̄ si nō possit ītere carnalē actuꝫ
cū virgine. ſ. posset cū corrupta. tūc medicīna aliq̄ artifa
posset claustra pudoris frangere. vt ꝺ. nō sunt. nec esset hoc
ꝺ mīmonii. q̄ nō fieret ad ꝺlectationē carnalē. ad medica
mentū abhominatio aūt mulieris nō ē cā nāle ſ. accidā
lis existens. vñ de ea ide ē iudiciū q̄ de maleficiata. ſ. q̄
post ꝺcēt. ℂ Ad 6ū ꝺco q mas est agēs in plurimo. ſ.
femina est patiēs. ſ. nō mas. calidit⁹ requīt⁹ a viro ad
op⁹ gīnatiōis q̄n in muliere. vñ frigiditas q̄ facit virū ꝺ
tēnē nō facere mulierē ꝓpotēt. sed in muliere pōt esse
ipedimētū nāle ex ꝺ alia. f. armatiue. vñ dicit ad iudicium
de armatiue mulieris. ꝺ de frigiditate viri.

Ad tertiū sic procedit. vī q̄ maleficiū ñ possit ma
trimoniū ipedire. ꝺ. n. maleficia fiunt
operatiōe demoniū. demōes aūt ꝓbāt ꝓsūt ipediēdi mīmony
actū magis q̄ alios corporales act⁹. q̄ ipedire nō ꝓsūt
q̄ sic torū misceāt puerorū. si melliores. ſ. grossi. ſ. alia bō
ipediēt. q̄ ꝑ maleficia ñ pt ipediri mīmoniū. ℂ P. opus
dei ē fecūdū q̄ op⁹ diaboli. ſ. maleficiū est op⁹ diaboli. q̄ nō
pōt impedire mīmoniū. q̄ ē opus dei. ℂ P. nullum
ipedimētū virtutē cāre ꝓtractū mīmony. nili sit ꝑpetuū. sed
maleficiū nō pōt esse ipedimētū ꝑpetuū. q̄ cū diabolus ñ
bēat posse. nili sup peccātū. ex quo potē relict⁹ maleficiū
vel cētā ꝑ aliud maleficium vel q̄ exercitiū ecclie. q̄ ligat⁹
ꝺinat ad repcessū vim demoniū. q̄ maleficiū nō pōt im
pedire mīmoniū. ℂ P. carnalis copula nō pt ipediri ni
si ꝑ ipedīat potēs q̄ndi. q̄ est ꝓcipuū eius. sed virtutē
potēs generatiua sic ds ad oēs mulieres equalr. ergo per
maleficiū nō pōt esse ipedimentū respectu vni⁹ cui nili
sit respectu oīum. ℂ Ds otra ea. q̄ ꝺcit in decre. 33. q. 1.
Si per fornicatiōnē vel maleficas. ſ. ſ. Si simari non po
tuerūt ſeparari valebūt. ℂ P. ꝓpria demonis est malefi
cia. Job. 40. Tñ est ꝓpria tig terrā. ſ. opere humano
pōt aliqs sieri ipotens ad carnalē copulā per aliqd poc
ſ. vel castratiōē. ſ. ex hoc matrimoniū impediri. ergo
multo fortius hoc virtute demonis fieri potest.
ℂ Rādeo ꝺcēdū q̄ ꝺ. q̄ malefici⁹ nihil erat. ſ. mū
danū in estimatiōe boīum. q̄ effect⁹ nāles: quasi cās ſ. ſ
occulte maleficiāe ipotabāt. q̄ ſ. ſ. ſ.

monii cōtractū: ⁊ dicūt iura q̄ h̄ dicebāt eē renocata. ſʒ h̄ eſt ꝯ experimētū: ⁊ ꝯ noua iura q̄ antiq̄ ꝯcordāt: ⁊ iō dicēdū q̄ ſpōtēria coeūdi ex maleficio: aut ē ꝑpetua frigidū ē: q̄ ſpōtēria coeūdi ex maleficio: aut ē ꝑpetua: ⁊ tūc nō dirimit: ⁊ tūc mr̄imoniū dirimit: aut nō ē ꝑpetua: ⁊ tūc nō dirimit. Et ad h̄ experiedū eodē mō eccl'ia tps pfigit triēniū. Sic de frigiditate dicū ē: vñ hec eſt dr̄ia inter maleficiū ⁊ frigiditatē: q̄ q eſt impotēs ex frigiditate: ſic ē ipotēs ad vnā: ita ad aliā: ⁊ iō qñ mr̄imoniū dirimit nō dat̄ ei licētia: vt alteri cōiūgat̄: ſed ex maleficio hō pōt eē ipotēs ad vnā ⁊ nō ad aliā: ⁊ iō qñ iudicio eccl'ie matrimoniū dirimit: vtri q̄ dat̄ licētia q̄ alterā copulā ḡrat. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōm q̄ q: corruptio peti pma p quā hō ſeru' eſt fact' diaboli i nos p actus gīlantē deuenit: iō maleficiū pctīs ꝯmittit̄ diabolo a deo in h̄ actu magis q̄ in aliq̄: ſic in ſerpentib' magis oñdit virt' maleficioꝝ vt dr̄ q̄ i aliq̄s alalib': q: p ſpētē dia bolus mulierē tētauit. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ q̄ op' dei pt ope diaboli ipediri diuina ꝑmiſſione: nō q̄ diabolus deo ſit fortior: vt p violētiā opa ei' deſtruat. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ maleficiū eſt ita ꝑpetuū q̄ nō pōt h̄ere remediū h̄uano ope: q̄ uis de' poſſet remediū pſtare dmonē cogēdo: vl̄ ēt demō deſiſtēdo. nō. n. oʒ ſemp vt id q̄ p maleficiū factū ē poſſit per maleficiū aliud deſtrui: vt ipſi malefici ꝯfitent̄: ⁊ tñ ſi poſſet p maleficiū remediū adhiberi: nihilomin' ꝑpetuū reputaret̄: q: nullo mō oʒ aliq̄s demōis auxiliū p maleficia inuocare. Similiter non oʒ: q̄ ſi p̄ p̄ petm̄ aliq̄ data eſt diabolo ptās i aliq̄uē q̄ ceſſante petō ceſſat ptās: q: pena interdū remāet culpa traſeūte. Sil'r ēt exorciſmi eccl'e nō valēt ad repmēdū dmōes ſemp q̄tū ad oēs moleſtias corporales iudicio diuino hoc exigēte: ſemp tñ valēt ꝯ illas īfeſtatiōes demonū ꝯ q̄s pncipalr̄ iſtituta ſūt. ¶ Ad 4ᵐ dōʒ q̄ maleficiū q̄nq̄ pōt pſtare ipedimentū ad oēs: q̄nq̄ ad vnū tm̄: q̄ diabolus volūtariā cā eſt nō ex neceſſitate nāe agens. Et preterea ipedimētū maleficioꝝ pōt eē ex impſſiōe demōis in imaginatiōe hoīs ex q̄ tollit̄ viro ꝯcupiſcētia mouens ad talē mulierē ⁊ nō ad aliam.

Ad quartū ſic pcedit̄. vr̄ q̄ furia nō ipediat mr̄imoniū. n. ſpūale qd̄ i baptiſmo ꝯbit̄ eſt digni' q̄ carnale. ſed furioſi poſſunt baptiçari. ḡ ⁊ mr̄imoniū ꝯbere. ¶ P̄. frigiditas ipedit mr̄imoniū ſeqñ tū ipedit carnalē copulā: q̄ nō ipedit p furiā. ḡ nec mr̄imoniū. ¶ P̄. mr̄imoniū dirimit̄ niſi p aliq̄ ipedimētū ꝑpetuū: ſʒ de furia nō pt ſciri q̄ ſit ipedimētū ꝑpetuū. ḡ nō dirimit mr̄imoniū. ¶ P̄. in v'ſib' pdictis ſufficienter ꝯtinēt̄ ipedimēta dirimētia mr̄imoniū. ſʒ ibi nō fit mētio ꝯ furia ḡ rc̄. ¶ Sʒ ꝯ plus tollit rōnis vſuʒ furia q̄ error: ſʒ error ipedit mr̄imoniū. ḡ ⁊ furia. ¶ P̄. furioſi nō ſūt idonei ad aliq̄ ꝯtū faciēdū. ſʒ mr̄imoniū eſt ꝯt' q̄dam. ergo rc̄. ¶ R̄ndeo dōm q̄ furia aut pcedit mr̄imoniū: aut ſequit̄. ſi ſequit̄ nullo mō dirimit mr̄imoniū: ſi aūt pcedit: aut furioſus h̄ʒ lucida īteruālla: aut nō ſi h̄ʒ: tūc q̄uis dū eſt i illo iterualo nō ſit tutū q̄ mr̄imoniū ꝯbat: q: neſcit ꝓlem educare: tñ ſi ꝯbit mr̄imoniū ē: ſi aūt nō h̄ʒ: vel ſi qñ ſi h̄ʒ ꝯbit: tūc q: nō pōt eē ꝯſenſus vbi deeſt rōnis vſus: nō erit verū mr̄imoniū. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm q̄ vſus rōnis nō exigit̄ ad baptiſmū q̄ſi cā ipſi' ſic exigit̄ ad mr̄imoniū: ⁊ iō ñ eſt ſilis rō: ⁊ de baptiſmo furioſoꝝ ſupra di. 6. dictū eſt. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ furia ipedit mr̄imoniū rōne cāe ſue: q̄ ē ꝯſenſus: q̄uis nō rōne act': vt frigiditas: ſʒ tñ ſil'r cū frigiditate mag' ſeruiat: q: v: riq̄ ē q̄dā nāe defect'. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ momētaneū ipedimētū qd̄ cām mr̄imonij. cū ſentit ipedit mr̄imoniū totalr̄ tollit: ſʒ ipedimentū qd̄ ipedit actū oʒ eē ꝑpetuū ad hoc q̄ mr̄imoniū tollat. ¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ hoc ipedimētū reducit̄ ad errorē: q: vtrobiq̄ defectus conſenſus ex parte rationis eſt.

Ad quintū ſic pcedit̄. vr̄ q̄ ſoꝛ' quo q̄s cognoſcit ſoꝛorē vxoꝛis ſue mr̄imoniū nō di-rimat: q: mulier non oʒ puniri p petō viri. ſʒ puniret̄ ſi matrimoniū ſolueret̄. ḡ rc̄. ¶ P̄. plus peccat q̄ ꝓpriaʒ ꝯſanguineā cognoſcit: q̄ q cognoſcit ꝯſanguineā vxoꝛis. ſʒ primū petm̄ nō ipedit mr̄imoniū. ḡ nec ſcdm̄. ¶ P̄. ſi in penā peccati hoc iſſigit̄: vt ēt ſi moꝛtua vxoꝛe cū alia cōtrabat inceſtuoſus q̄ ſepari debeāt: qd̄ nō ē verū. ¶ P̄. hoc etiā ipedimētū nō cōnumerat̄ inter alia ſupra enumerata. ḡ nō dirimit ꝯtū mr̄imoniū. ¶ Sʒ ꝯ: q: p h̄ qd̄ cognoſcit ſoꝛorē vxoꝛis ꝯhit̄ affinitas ad vxorē: ſʒ affinitas dirimit matrimoniū ꝯtū. ḡ ⁊ inceſt' pdictus. ¶ P̄. in quo q̄s peccat in hoc puniri. ſʒ talis peccat cōtra matrimoniū: ergo debet puniri vt mr̄imōio priuetur.

¶ R̄ndeo dōʒ q̄ ſi aliq̄s cognoſcit ſoꝛorē: aut aliā ꝯſanguineā vxoꝛis ſue añ mr̄imōiū ꝯtuʒ ēt poſt ſpōſalia: oʒ mr̄imoniū ſeparari rōne affinitatis cōtracte. ſi aūt poſt mr̄imoniū cōtractuʒ ⁊ cōſūmatū: nō oʒ totalr̄ ſeparari mr̄imoniū. ſʒ vir amittit ius petēdi debitū: nec pōt petere ſine petō: ſed tñ oʒ reddere petenti: q: vxoꝛ nō oʒ puniri de petō viri: ſʒ p' moꝛtē vxoꝛis oʒ oīno manere abſq̄ ſpe ꝯiugandi cū eo diſpēſet̄ p̄ fragilitatē ſuā cui timet̄ ꝯ illicito coitu. Si tñ pter diſpēſatiōnē ꝯtrahat peccat ꝯ ſtatutū eccl'ie faciēs. nō tñ p̄ hoc mr̄imoniū ſepandū ē. ¶ Et p hoc p3 ſolutio ad obiecta. q: inceſt' ponit̄ mr̄imonij ipedimētum nō tā rōne culpe q̄ rōne affinitatis quā cauſat: ⁊ iō ēt nō ꝯnūerat̄ alijs ipedimētis: ſʒ i ipedimēto affinitatis icludit̄.

¶ Maneāt vterq̄ innupti. h̄ intelligit̄ qñ ex vtroq̄ ipedimētū allegat̄: alr̄ ille tñ inupt' manere d3 ex cui' pte ipedimentū ꝓponit̄. ¶ Et ſi mulier cauſet̄ ⁊ dicat rc̄. vr̄ ex hoc q̄ rōne ſterilitatis mr̄imoniū ſolui poſſit. ¶ Et dōm q̄ nō. q: in ſterilib' ⁊ ſi mr̄imoniū nō hēat itētū ſuū ſcḋm q̄ eſt in officiū nāe: h̄ʒ tñ ſm̄ q̄ eſt in remediū p carnalē copulā: vñ ponit̄ hic pcreatio filioꝝ p carnali copula: quia mulieres verecūdāt̄ expetere. ¶ Septima manu rc̄. dōm q̄ h̄ nō fieri oʒ cū ipotētia coeūdi allegat̄: ſi vterq̄ cōfitet̄. ſ. vir ⁊ vxoꝛ: ſi eſt euidēs ipedimētū: vt in eunuchis: pōt ſtatī ſeparari: ſi aūt nō ē euidēs: pcipiēdū eſt eis vt adhuc cohabitēt bona fide carnali copule operā dantes: ꝗ ſi vſq̄ ad triēniū fieri neq̄t: tūc iurabit vterq̄ bona fide operā dātes carnal'r ꝯiugi nō potuerūt: ⁊ vt tūc tñ nō de facili celebret̄: req̄rit̄ q̄. 7. de ꝓpinq̄s q̄ melius de hoc pōt p ſigna ꝓbabilia ſcire veritatē iuret q̄ credit eos verū dixiſſe. ¶ Periurū. n. crimē rc̄. i. coꝝ teſtimonium ita p nihilo ꝯputat̄ ac ſi piuri eēnt: nō tñ culpa ſine iſamiā piuriū icurrūt ſi eos veꝝ dicere credebāt. ¶ Sed ſi vir aſſerat rc̄. Itē ſciēdū q̄ qñ vir aſſerit copulā carnalē pceſſiſſe: ⁊ mulier negat ſtādū ē iuramēto viri: niſi p aſpectū coꝛpis ſui mulier ꝓbare velit virum eē mētitum. Si tñ vir falſuʒ iurat: ⁊ vxoꝛ ꝯtū nō poſſit ꝓbare: pōt ſibi puidere de ꝯſilio ſacerdotis ex ipetratiōe viri ad libidinē pucet̄: ⁊ piculū icōtinētie imineat. Si ār vir negat carnalē copulā pceſſiſſe: ſi ē ſtādū iurāēto ei': q̄uis ſit caput mulieris ſi mulier affirmet: q: ſic daret̄ facultas maritis dimittēdi vxoꝛes ſuas. ¶ Qd̄ in fine h' capli rc̄. Sciendū eſt q̄ ſi maleficiū fuerit gn̄alr̄ reſpectu cuiuſlib' faciēs impotētiā coeundi: tūc ſi alteri nupſerit oñdet̄ ipedimētū nō fuiſſe ꝑpetuū. vñ oʒ ad p'us ꝯiugiū redire: ſi ā fuerit perſonale. i. reſpectu ſpecialis pſone: cū vtrīq̄ ſit licentia alteri nubēdi: nō poteſt reddita potentia nubēdi ad p'mū mr̄imoniū redire: q: nullū fuit: ⁊ ſm̄ ē verū matrimoniū. ¶ Sʒ ſi cōtractū fuerit rc̄. hoc intelligi ſi ſit contractuʒ quādo habebāt lucida interualla. ¶ Nec ꝓpie vxoꝛ rc̄. hoc nō tenet̄ modo. Uel dicendū: q̄ reddere debitū vocat vniuerſalr̄ carnalē copulā quā pſtare tenet̄ eſt q̄tū eſt ex parte ſua: q̄uis vxoꝛi ſuū ius remaneat: q̄uis enim matrimoniū nō claudicet: tamen ius petendi debitū poteſt eē in vno ⁊ nō in alio.

¶ Eodē iure viuit̄ vir ⁊ mulier. **Di. XXXV.** a

Hoc ēt nōndū ē q̄ cū dn̄s ꝯcedat vxorē dimitti cā fōnicatōis viro: eadē licētia ñ tollit̄ femīs. vñ Hiero. Precepit dn̄s vxorē ñ dimitti excepta cā fornicatōis ⁊ ſi dimiſſa fuerit manē innuptā. Quicq̄d viris pcipit̄: ꝯñter redūdat ad femīas. Nō. n. adultera vxō dimittēda ē: ⁊ vir mecb' tenēd'. Itē3. Apō nos qd̄ ñ licʒ femīs: eq̄ ñ licʒ viris: ⁊ eadē ſuit' pari ꝯditiōe ceſet̄. Ex his oñdit̄ q̄ mr̄ pr̄ fōnicatiōe viꝝ ꝯuētre: vt vir mlierē. Uñ Inno. papa. Xp̄iana religio adulteriū i vtroq̄ ſexu pari rōne ꝯdēnat: ſʒ viros ſuos mlieres ñ facile ꝯ adlterio accuſāt: viri āt libi' vxoꝛes ſuas adulteras apō ſacerdotes deferre ꝯſueuert. ⁊ iō mlierib' ꝓdito eaꝝ crimie negat̄ coīo: viroꝝ āt latēte ꝯmiſſo: nō facile q̄ſq̄ ex ſuſpitiōib' arcet̄: q tñ ſubmouebit̄: ſi eius flagitiū detegat̄.

¶ Qꝛ fornicariam nequit dimittere vir niſi ipſe b experſ fuerit ⁊ ecōuerſo. b

In xo q̄rit̄ an adult̄ adulterā poſſit dimittē cā fornicatōis: Dicim' q: neq̄ adult̄a vxoꝛ dimitti a viro: niſi ⁊ ipſe expſ fornicatōis exiſtat ⁊ ecōuerſo. Uñ aug. Nihil iniq' ē q̄ cā fōnicatōis dimittē vxorē: ſi ⁊ ipſe ꝯuicit̄ fōnicari. Occurrit. n. illō. In quo alteꝝ iudicas teipſū cōdēnas. Quapp q̄ſq̄s fornicatōis cā vult abijcere vxorē: pꝛio: oʒ eē a fornicatōe purgat': qd̄ ſilr ⁊ ꝯ femia dixeri. Idē. Indignāt̄ mariti ſi audiant adult̄os viros pēdere ſilēs adult̄is femis penas: cū tāto graui' eos pūiri opoꝛtueri: q̄to magis ad eos ptinet ⁊ v'tute vicere: ⁊ exēplo regere feminas. Ex his appet q̄ adulter adulteram dimittere non valet: ⁊ econuerſo.

¶ Qꝛ pñt recōciliari q̄ ſepant̄ cā fornicatōis. c

Iq̄ ār fōnicatōis expſ fornicacarū dimiſerit: alij copulari ñ pt: ſʒ ꝯtinē oʒ vel ad dimiſſā redire: ſic ⁊ ꝯ femia. Uñ ⁊ aplus. His q̄ mr̄imonio iūcti ſt: pcipio ñ ego ſʒ dn̄s vxorē a viro ñ diſcedē: q̄ ſi diſceſſit manēat innupta aut viro ſuo recōcilieť: ⁊ de viro addit. Et vir vxorē ñ dimittat. Sʒ ambro. ait. Jō ñ ſubdit de viro ſic de mliere: q: licet viro adulā ꝯucere. Sʒ h̄ a falſarijs i ambro. lib. poſitū credit̄. Supplēdū. n. ē i viro qd̄ ꝯ vxoꝛe ꝓmiſit. Apte dic̄ aug. ſic. Quare ñ addit ꝯ mliere qd̄ ꝓmiſit ꝯ viro: niſi q̄ ſimilē formā vult itelligi: vt ſi dimiſerit q̄ cā fornicatōis ꝓmitit̄: maēat ſine vxoꝛe aut recōcilieť vxoꝛi. Idē. Si nec nubē illi cōcedit̄: viuo viro a quo receſſit: nec huic alterā ducet̄ viua vxoꝛe quā dimiſit: mr̄imōi' ſaō ē: illicita cū q̄buſlibet ſtupra ꝯmittē. Idē vt nō facile dimittat̄ vxoꝛ dn̄s ſolū fornicatōis cām excepit: ceteras ꝯo vniuerſas moleſtias ſi q̄ extiterint iubet p fide ꝯiugali ⁊ p caſtitate forit̄ ſuſtiēri: ⁊ mecbū dixit q a viro ſolutā duxit. Ex his oñdit̄ q̄ ſi cā fornicatōis ſit ſepatio: nō pōt vir vl' mlr̄ i aliā trāſire copulā. Pōt aūt recōciliari ⁊ cohitare ſic par': ſi dimiſſū alter reuocare voluerit. ¶ Que ꝑdicens vir obuiare. d

Iꝯt tñ Joānes chri. ſic crudel' ⁊ iniq' ē q̄ caſtā dimittit: ſic fatu' ē ⁊ iniq' q̄ retinet meretricē. Patron'. n. turpitudis ē q̄ celat crimē vxoꝛis. Itē Hiero. Cū mr̄ vnā carnē i aliā diuiſit: ⁊ ſe fōnicatōe a mārito ſepauerit: ñ oʒ teneri: ne vir quoq̄ ſb maledcō faciat: dicēte ſcriptura. Qui ꝯ adulterā ſtult' ē ⁊ impiē. Idē3. Ad amādū pſbīm ſcribēs de q̄dā q̄ viro ſuo viuēte alij nupſerat: ſic ait. Rē nouā loquoꝛ: imo ñ nouā ſʒ veterē: q̄ verbis teſti ancitate ꝯfirmat̄. Si reliq̄rit ſcd3 virū mr̄ ⁊ recōciliari voluerit pꝛioꝛi ñ pōt. ¶ Determinatio. e

Ed hec oia itelligēda ſr̄ ꝯ illā q̄ ab adulterio redire noluit: nec p pniaʒ petm̄ ꝯ lere. Qꝛ ſi vir ſcīter patit̄ ꝯſētire vl̄. Si eni in adulterio pſeuerare elegit: patronus turpitudis ⁊ lenocinij re' marit' hebit̄: niſi cā adulterij reā face voluerit. Si āt a petō receſſerit ⁊ p pniaʒ illud purgauerit: pōt viro recōciliari. Uñ aug. Quid tibi duꝛ vl̄ vr p' adulteriū recōcilieť ꝯiux: ſi fides aſſit: nō erit duꝛ. Cur. n. adhuc deputant' adult̄os quos credim' pnia eē ſanatos: Idē. Nō erit turpis nec difficilis etiā poſt patrata ⁊ purgata adult̄ia recōciliatio cōiugij: vbi p claues r̄gni celoꝝ ñ dubitat̄ fieri remiſſio petōꝝ: nō vt p' viri diuoꝛtiū adult̄a reuocet̄ ſʒ vt poſt xp̄i ꝯſoꝛtiū adultera nō vocet̄. Itē Grego. Debet recipe peccatricē q̄ pniam egit ſʒ nō ſepe. Itē hermes. Si vir ſciret vxorē ſuā deliquiſſe ⁊ nō egerit pniam mr̄: ſi pmāet in fornicatione ſua ⁊ vir viuit cuʒ illa: vir reus erit ⁊ particeps peti eius. Qꝛ ſi mulier dimiſſa egerit pniaʒ ⁊ voluerit ad viruʒ reuerti: debet recipe peccatricē que pniaʒ egit: ſed non ſepe.

¶ De illis q̄ ſe añ polluerūt p adulteriū. f

Ql'ert ēt q̄rit an valeat duci i ꝯiugiū que pri' eſt polluta p adulteriū: De h̄ leo papa ait. Null' ducat i matrimōiū quā pꝛius polluit adulterio. Itē. Relatū ē auribꝰ ſcōꝝ ſacerdotū q̄ndā alteri' vxorē ſtupro violaſſe ⁊ inſup mecbe iuramētū dediſſe: q̄ p' legitimi mariti moꝛtē ſi ſupuiuet: ducēt eā i vxoꝛē: qd̄ factū ē. Tale ergo cōnubiū ꝓhibem' ⁊ anathematizamus. Hoc aliſq̄ antiq̄tanb' vetat̄ in ꝯiugiū copulari q ſe pri' adulterio maculauit. Sʒ cōtra. Aug. oſtēdit dicēs. Denq̄ moꝛtuo

eo cū quo fuit vxor ꝛnquit fieri pōt ꝛnguli cūq
peccatis adhereāt. Ide. Posse fieri tame licuas
supeuas et pōo illiciae ꝛnctio hōesto placito
fabulę nre in assertā ē. ¶ Determinatio. ꝙ

Sed hoc vāia auctas de ꝛnubio logit:
ꝓbitēo ꝛnubias posse trāsire ad bonc
statū placiti nuptiaꝝ: si castrare ⁊ fidez
ruare velit. Pcia ſo auctas aug. ō il
lo aiꝛg de pōo pentuerāt ⁊ nihil i nocte viri
machiam sit nec vinte viro fidē adultere ōdit
mech^{is} qꝛ eā i ꝛnagio ducēt si fruuēt. Qui ſo
hoc facit aliqs ꝓmissis amēb^{s} ꝓbidēt coplari.

Ostq̄ ꝛuriant ō ipo cocūbi ꝙ actu mīi
mōq ipediti dicunt sit ꝛpatōe a
thoro ꝛp ꝓnā fornicatōis ꝙ silr actū mīmōq
tollit vicio mīmōtis ꝛuīte. Et ꝛuidet i ꝛpet
ruat. In p^{o} oldit quō adulteriū sciās mīm^{m} vel
lit actū mīmōq vicio mīmōtis ruīte. ⁊ z^{o} oldit quō
adulteriū ꝓcedēs mīmōtū et mīmōiale vinculū tollit. Ibi.
Solet ꝛt queri z^{o}. ꝓtia i ꝛsa. In p^{o} oldit qđ licet vxoꝛ
dimittere ꝓ fornicatiōnē. ⁊ z^{o} gnit vxꝛ dimittet sit nec
tatem licere ei eā retinere ibi. Dicit nl ebertō. z^{o}. ꝓtia i
ꝛsa. In p^{o} oldit ꝙ viro licet dimittet vxoꝛ ⁊ ꝛ ꝓp fo
nicatiōē ꝛnultā. ⁊ z^{o} oldit ꝙ neutri p^{z} ꝛpetionē licet nu
bere ꝓ ꝓnis mīmōq vinculū manēt ibi. Si ꝙs ſt forni
catōis vē. Circa p^{m} duo facit. ꝓmo oldit ꝙ vtrūq ꝛnguā
pōe aliā dimittere ꝓ fornicatiōnē qđ ipse ē a fornicatōe
lmatis. Secūdo oldit ꝙ hoc nō pōt fieri qđ ipse filij cri
mini sit vinculat ibi. Si vero querit an adulter ⁊c.

Je querūt vxoꝛ dimittere eā forni
catōis. ¶ z^{o} vxꝛ ad B teneāt. ¶ 3° vtꝛ possit
dimittere ꝓpo iudicio vl iudiciū eccle regrat.
¶ 4° vtꝛ vir ⁊ vxoꝛ ipsi ad hoc sint cōpis ad
tālia. ¶ 5° vtꝛ ꝓ dimittū debeāt manere inupti. ¶ 6° de

Ad primum sic procedit: vt ꝙ ꝓ fā. (ſcōlatōe.
nicationē ⁊ licēat viro vxoꝛ dimitte
re nō. ꝓ malo ē malū reddēdū. ſ^{z} vir ꝓpinquō vxoꝛ
ꝓ fornicatōēz vt malū ꝓ malo reddere. ꝙ ſ^{z} licz. ¶ ꝓ-
mai^{o} ꝓnā ē ſl vtrūq fornicet ꝙ ſi alter nō. ſ^{z} vtrūq fo
nicet nō poterit fieri dimittū ꝓ ꝙ. nec ſi vn^{o} tm forni
cat^{o} fuerit. ¶ ꝓ-fornicatio ipsāl⁊ dđā alia pcā ſt ꝙnio
nis ꝙ fornicatio carnāl. ſ^{z} ꝓ qđa ſi pt fieri ſeparatio a thoro
ꝙ nec ꝓ fornicatiōnē carnāl. ¶ ꝓ-vinū ꝛnūz magi re
mouet ē a mīmōq bōis ꝙ fornicatio ꝙ mō nūc fit. ꝙ magi
dimittēdi ſt ſeparatōis ꝙ fornicatio. ¶ Sz ꝛ ꝓ^{o} de matth.
¶ ꝓ-illa ꝙ frāgit fidē nō tenet aliqs fidē obſuare. ſ^{z} cō
tra fornicatio frāgit fidē qđā alteri ꝛnugi ꝙ ꝙ alter ꝓt al
terum ꝓmittere casūm fornicationis dimittere.

¶ Addco ōdm ꝙ ꝓbis dimittere vxoꝛē occſit ꝓp fornica
tionē ⁊ ꝓnā illi^{us} ꝙ fidē fregit. ⁊ ſ^{z} nō ſit illi^{us} ꝙ fruuit. vt nō
ſit alt^{er} ad reddēdū ꝓbra ei ꝙ ſi fruuit fidē. Et ꝓp B ex
ꝙplē. 7. cauſa i ꝙ^{o} ſi licz viro vxoꝛ dimittere fornicatiōē
i ꝙ^{o} vxoꝛ a culpa limius ꝛ. vt ꝛ vtrūq iūte eāt ꝛ chabiles.
ꝓmo ſi ipse vir ſibi fornicat^{r} fuerit. z^{o} ſi ipe vxoꝛ ꝓhi
uere. ſ^{z} nō vir ſibi mīmōq ꝓbabile credēs ꝓp hoc ſ^{z}
abolitā alteri nupſit. 4° ſi latēter cognita ē ab alia ſi ꝓpe
uert leceā fidelitate. 5° ſi fuerit vi oppſa. 6° ſi rebellauerit
eā filius p^{o} adherēdi ꝓpetrati carnāl ei cōſcios. 7° ſi mīſt
i infidelitate vtrūq. Sed no vir ſederit vxoꝛ libellū repudij
ꝛpetet alteri nupſerit. ⁊ ſi vtrūq ꝛnorauit nisi eā vir ſcipe
dōe peccat. ſi ſit ad ſtantia ꝓpā cautēlā. ne videat ꝓticeps
ꝛuentis vt ad vtilia vxoꝛ cōrigēdā. vel ad emendā. ꝙ licet

Ad secūz sic pcē. vt ꝙ vir teneat ⟨ ꝛtinuādē ꝙ
ꝛ ꝓceptō vxoꝛē fornicāte dimittē. vir enī
cū ſit caꝑ vxoꝛ⁊ teneāt vxoꝛē ꝛrigere. ſ^{z} ſeptuo a thoro ē
lducēs ad correctōēz vxoꝛ fornicāt⁊. ꝙ teneāt eā a ſe ſepa
¶ ꝓ-ꝙ dēnt pcōm mōtalīꝛ ꝙ ē mōtalī pccat. ſ^{z} vir in
nēs vxoꝛē fornicātēm ꝛ dēre ꝛ. vt ſ lība dē ꝙ peccat nīſi ea
a ſe ꝛ ꝛ. ¶ ꝓ-l. c ꝓ. 7. dē. Qui adhęret meretrici vnū
ꝛp^{us} efficit. ſ^{z} ſi ꝓt aliqo ſit ꝛ ꝛibeū meretricē ꝛ ꝛ ꝛ vir ſibi
dē vē. ꝙ vir vxoꝛi fornicāti adherēs mēb^{a} ꝛpi ꝛ ꝛ dēnt
mōtalr peccāt. ¶ ꝓ-ſit cōgruo tollit mīmōq vinculū ſic ſe
ꝛpat a thoro. ſ^{z} ꝙ vir nouerit ꝛnugitatē ſui ad vxoꝛē
peccat mortalr cōſcios ipſi⁊. ſi cōſciat vxoꝛ poſtq̄ ſit
ipſā ē fornicatā mōtalr peccat. ¶ Sz ſ ꝙ dē ⁊ ⁊. ꝛ. c.
7. ꝛp dōs ꝛmiſſe ea forni^{m} vxoꝛē dimittere. ꝙ ſi ē ꝓpto.
¶ ꝓ-ꝙs ꝓt dimittere alteri ꝙ ſi ſe peccauit. ſ^{z} vxoꝛ forni
cādo peccat⁊ virus. ꝙ vir pōt ei ꝓcere vt nō ꝛnicat cā.
¶ ad^{o}. dōz ꝛ dimiſſio vxoꝛis fornicāt⁊ ſit introducta ⁊ ad corri
gēdā vxoꝛ crimē ꝙ talē pena. ꝓpā ſ^{z} cōiugio ā regnē vbi
emēdatio ibi ꝓcēſſit: nō ſi mīr de pōs peccat vir ſi teneā
eā ꝛnittere ſi ſit nō peccat teneāt me pōs ei ꝛ ꝛ ꝛ vir
deat vū correctionē debitā ſi appōit. ¶ Ad ꝓ^{m} ꝙ dēn. q
pcās fornicatōis ⁊ vxoꝛ ꝓ cōrigi ſi ēn tali pena. ſ^{z} ei ꝓna
r ꝛberet: nō ſi alia ad correctiōēz ſit puta ſi teneāt vir pōas
pensā ad ei^{o} correctiōz adhibet. ¶ Ad 2. dōz ꝙ vt verum
ꝛcere vīz ꝙ eā ꝛz ſi ceſſante a pcō ꝓtinus ſi ꝛ ⁊ ſtudeat ſa
ere ſi ei ꝓcat. ¶ Ad 3^{m} dōz ꝙ eā ō pcō fornicatōis po
tuit meretrix dici ſi ꝓt; ⁊ nō vir ſe ei ꝛiugādo mēb^{ra} mere
trici ſi fit. Vl dōz ꝙ ſi ꝛiugit ei ſi meretrici ſ^{z} ꝙ vxoꝛi.
¶ Ad 4^{m} dōz ꝙ ſi ē ſilr ꝙ ꝛiugitas ⁊ ⁊ vt ſi ſit ſer con
mīmōiale vinculū⁊ ⁊ carnāl copla ⁊ ⁊ ſilicira. ſ^{z} fornī ſi
tollit vinculū pōis. ⁊ nō act^{o} remāet ꝙ ō ⁊ ſe ſic ſolū ꝙ
accūs illicite fiat ꝛnugitus vir ⁊ ⁊ ꝛ ꝛpetādi⁊ vxoꝛ vt.
¶ Ad 5^{m} dōz ꝙ pma illa ⁊ ⁊ ſilr ꝙ ꝓbabilis ꝙ ſ^{z} ⁊
t ſic ꝛ ꝓcptū ſi dicit: qz ⁊ ꝙ cadit ſ^{b} ꝓcepto ſi ⁊ ꝓbab^{r}.
¶ Ad 6^{m} dōz ꝙ vxō ſi ꝛ ꝛ peccat⁊ vir. ſ^{z} ſi ⁊ ⁊ ſilr ꝙ ꝓ ⁊ ⁊
t. ⁊ vir ſi ⁊ ⁊ ſilr ꝙ ꝓ ⁊ ⁊ dimittere nisi emēdatę ſcīā.

Ad tertiū sic pcēdit: vt ꝙ ꝓ iudicio ꝓ vxoꝛ
fornicāte dimittere ſolaz. n. a iudice ta
tā obſq alio iudicio ⁊ ⁊ licz. ſ^{z} de^{o} mīſt^{r} nō ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ
ſnias vt ꝓp fornicatiōz vir vxoꝛ dimittere poſſit. ꝙ ſi ⁊
nīſ ad B aliō iudiciū. ¶ ꝓ-matth. 5. dē. ꝙ ioseph cū eā ſ
ſ^{t} cogitauit occīe dimittere mariā. ꝙ vt ꝙ occīe vxoꝛ
ſit ꝛnugitū celebraſ obſq occīe iudicio. ¶ ꝓ-ſi vir ꝓ
nicationē vxoꝛis cognitā ꝛbitū ei reddit: amittit ē actiō
qua ꝛ fornicātā bēbat. ꝙ beneficio ꝛbitū ꝙ ad ꝛnugitū
ſiet ꝛ ꝛ occīe iudicū ꝓcēdet. ¶ ꝓ-illā qō ſi ꝓt ꝓbari ⁊ ⁊
ad iudiciū occīe ad ducī. ſ^{z} fornicatiōis crimē ⁊ ⁊ ꝓbat
qz occīus adulterio obtenuat caligīē. vt dē Job. 24. ſ^{z} ꝓ iu
dicio occīe pdēs ꝛnugitū fieri. ¶ ꝓ-accusatōs ꝛ ꝛ ꝛ
ꝓcedē ꝙ aliqs ſe ad rationē obligēt ſi ꝙ ꝓbōe ōficiat. ſ^{z}
nō pōt eſſe ſ ⁊ ⁊ ſta mā qz tunc qualitercūq⁊ reꝰ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊
ꝛetur ſcientā ſuaꝝ ſiue ipſe vxorem dimitteret ſiue vxo
eū. ergo nō debet ad iudiciū occīe ꝙ accusatōnē admit

¶ ꝓ-plus tenet bō vxoꝛ ꝙ ecclia nō ſto ſed bō crimē alterius
enī ⁊ ⁊ nō ꝛ occīe ꝛ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊

[illegible]

Ad sextum sic procedit. Videtur quod post diuortium vir et vxor non possint reconciliare regula est [illegible]

[illegible]

Si pro extrema conditione valeat vxor separari a viro: et econuerso. Di. XXXVI. a

Nunc de conditione videamus an valeat coniugium diuidere? Ad quod dicimus: quia non negatur ingenua posse nubere seruo: sed si nescit esse seruus conditionis: libere potest dimitti cum seruitus eius fuerit deprehensa: secundum illud. Si quis ingenuus homo ancillam alterius vxorem acceperit: et estimat quod ingenua sit: si ipsa femina fuerit postea in seruitutem deiecta: si eam a seruitute redimere potest faciat: si non potest: si voluerit aliam accipiat. Si vero ancillam eam scierat et collaudauerat: post eam vt legitimam habeat. Item ex eodem. Si femina ingenua acceperit seruum: sciens quod seruus esset: habeat eum: quia omnes vnum patrem habemus in celis: vna lex erit viro et femine. Cum dicit sciens illum seruum: datur intelligi: quod si nesciret illum seruum esse: non cogitur manere cum ipso. Si enim conditionis dolum patitur: non cogitur adherere ei cuius fraude decepta est. Si autem vir sciret conditionem mulieris vel econuerso: non valere dimittere. Unde zacharias papa. Si quis liber ancillam in matrimonio acceperit: non habet licentiam dimittendi eam: si consensu amborum conuenit sibi: nisi ob fornicationem. De illo agit quod alterutrius conditio nota est quando coniunguntur.

De copula seruorum et ancille diuersorum dominorum. b

Queritur etiam si seruus vnius ancillam alterius acceperit an sit inter eos coniugium? De hoc est statutum est. Deinde est nobis quod quidam legitima seruorum matrimonia praeterea

quedam praesumptione dirimant: non attendentes illud. quos deus coniunxit homo non separet. vnde nobis visus est vt coniugia seruorum si dirimantur et si diuersos dominos habeant: sed in vno coniugio permanentes dominis seruant suis. Et hoc in illis obseruandum est vbi legalis coniunctio fuit: et per voluntatem dominorum. Attende finem huius capituli: vbi vt inuenit praeter voluntatem dominorum inter seruum et ancillam non posse conuenire coniugium: vel si conuenit non esse ratum. Quibusdam tamen videtur inter eos posse fieri coniugium: dominis ignorantibus.

De viro qui se facit seruum vt diuidatur ab vxore. b

Illud est notandum quod si mulier virum liberum acceperit: et ille vt eam praestet discidii se alicuius seruum fecerit: nec ille vxorem dimittere: nec illa ob vinculum coniugii in seruitutem redigi potest. Unde illud. Perlatum est ad sanctam synodum: quod quidam ingenuus ingenuam acceperit vxorem: et post filiorum procreationem occasione diuortii: cuiusdam seruum se fecerit: vtrum et mulierem necessario tenetur debeat: et si tenuerit: an illa est seruituti subiici debeat quaesitum est. Iudicatum est vxorem minime debere dimitti: nam ob xpi legem mulierem in seruitutem redigi: dum ille non ex consensu coniugio se seruum fecerit: quem liberum ipsa maritum acceperat.

De etate sponsalium. d

Hoc est sciendum est quod pueri ante .xiiij. annos et puelle ante .xij. annos secundum legem matrimonium inire nequeunt. Quod si ante praedicta tempora copulam inierint separari possunt quamuis voluntate et assensu parentum iuncti fuerint. Qui vero in puerilia copulati post annos pubertatis nolunt se relinquere sed in coniunctione permanere: iam ex hoc efficiuntur coniuges: et deinceps nequeunt separari. Item. Sponsalia ante septennium contrahi non possunt. solo enim consensu contrahuntur qui interuenire non potest nisi ab alterutra parte intelligatur quod inter eos agitur.

Duo illa executi sumus cum aliorum quorundam abiectione quibus coniugium solui potest: nec tamen solui semper necesse est. Nunc de aliis que personas illegitimas penitus faciunt addendum est: et primum de ordine.

Postquam determinauit magister de impotentia coeundi per quam impeditur actus matrimonii ne de facto omnino fieri possit: hic determinat de impedimento conditionis seruilis per quam impeditur actus matrimonii ne libere fiat. Et diuiditur in partes duas. In prima determinat de conditione seruili. In secunda epilogat continuans praecedentia ad sequentia ibi. Duo illa executi sumus etc. Prima in duas. In prima determinat de impedimento conditionis seruilis. In secunda de impedimento ex defectu etatis quia talis si differt a seruo quamdiu sub tutoribus est. Gal. 4. ibi. Dic et sciendum quod pueri etc. Prima in duas. In prima determinat de seruitute quae praecedit matrimonium. In secunda de seruitute quae matrimonio supinducitur ibi. Illud est notandum est etc. Prima in duas. In prima determinat de seruitute matrimonium praecedente quae est ex altera tantum parte. Secunda de illa quae est ex vtraque parte ibi. Queritur si seruus vnius etc.

Hic queruntur quinque. Primo vtrum conditio seruitutis matrimonium impediat. Secundo vtrum possit seruus sine consensu domini matrimonium inire. Tertio de seruitute quae superuenit matrimonio. Quarto vtrum proles sequatur matrem. Quinto de defectu etatis vtrum impediat matrimonium.

Ad primum sic procedit: videtur quod conditio seruitutis non impediat matrimonium nihil enim impedit matrimonium nisi quod habet aliquam contrarietatem ad ipsum. sed seruitus non habet aliquam contrarietatem ad matrimonium: ergo inter seruos non posset esse coniugium: ergo seruitus non impedit matrimonium. Item. Illud quod est contra naturam non potest impedire illud quod est secundum naturam. sed seruitus est contra naturam: sicut dicit Hugo. Contra naturam est hominem homini velle dominari: quod est per hoc quod homo dictum est vt praesit pulchrius maria etc. non autem vt praesit homo: ergo non potest impedire matrimonium: quod est naturale. Item. Si impediret matrimonium aut hoc est de iure naturali aut de iure positiuo non de iure naturali: quia secundum ius naturale omnes homines sunt aequales vt Hugo dicit. et in principio digestorum dicitur seruitus non est de iure naturali. Positiuum est ius descendit a naturali vt Tullius dicit. Sed secundum nullum ius seruitus matrimonium impedire potest. Item. Illud quod impedit matrimonium aequaliter impedit sine scientia sine ignorantia: vt patet de consanguinitate. Sed seruitus vnius cognita ab altero non impedit matrimonium. Sed seruitus quantum in se est non habet quod impediat matrimonium: et ita non deberet poni per se matrimonium impedimentum ab aliis distinctum. Item. Sicut conuenit esse errorem circa seruitutem vt patet liber qui est seruus: ita potest esse error de libertate: vt patet seruus qui est liber. sed libertas non ponitur matrimonium impedimentum. Sed nec seruitus deberet poni. Item. Magis facit grauem societatem matrimonii et plus impedit bonum prolis motus lepre quam seruitus. sed lepra non ponitur impedimentum matrimonii. Sed nec seruitus debet poni. Sed contra. Dicit de coniugio seruorum quod error conditionis impedit contrahendum matrimonium et dirimit contractum. Item. Matrimonium est de bonis per se expectandis inquantum habet honestatem. sed seruitus est de per se fugiendis. Sed matrimonium et seruitus sunt contraria: sic seruitus matrimonium impedit.

Respondeo dicendum quod in matrimonio contractu obligatur vnus coniugum alteri ad debitum reddendum: et ideo si ille qui se obligat est impotens ad soluendum ignorantia huius impotentiae in eo cui fit obligatio tollit contractum: sicut autem per impotentiam coeundi efficitur aliquis impotens ad soluendum debitum vt omnino non possit soluere: ita per seruitutem vt libere reddere debitum non possit: et ideo sicut impotentia coeundi ignorata impedit matrimonium non autem si sciatur: ita conditio seruitutis ignorata matrimonium impedit non autem seruitus scita. Ad primum ergo dicendum quod seruitus contrariatur matrimonio quantum ad actum ad quem quis per matrimonium alteri obligatur: quem non potest libere exequi: quantum ad bonum prolis quae potentia conditionis efficitur ex seruitute parentis. Sed quia gloria potest in eo quod sibi debetur sponte detrimentum aliquod subire: ideo si alter coniugum scit alterius seruitutem: nihilominus matrimonium tenet. Similiter etiam quia in matrimonio est aequalis obligatio ex vtraque parte ad debitum reddendum: non potest aliquis requirere maiorem obligationem ex parte alterius quam ipse possit facere: et propter hoc seruus etiam secundum conuenit cum ancilla quae credit liberam non propter hoc impedit matrimonium: et sic patet quod seruitus non impedit matrimonium nisi quando ignorata est ab alio coniuge: et si ille sit libere conditionis: et ideo nihil prohibet inter seruos esse coniugia: vel etiam inter liberum et ancillam. Ad secundum dicendum quod nihil prohibet esse aliquid contra naturam ad primam intentionem ipsius: quod non est contra naturam quantum ad secundam eius intentionem: sicut omnis corruptio et defectus et senium est contra naturam: vt dicitur in .2. celi et mundi. quia intendit

esse t affectionē nō vt ē ꝫ ecclīā intrīnsecā nūc: qz cētā nō nō pōt ꝛcuare esse in vnoctentum in altero qō generat corruptōe alteri"; t qñ nā nō pōt pducere ad maiorē gradū conducit ad mutuū: hīc qñ nō pōt facere matrīoniū fa cit femina que ē mag occasionat" vt ꝛr in .xx. de aialibus. Sed etiā dico q seruitus ē ꝫ pena inrīnsecā nō esse. nō ꝫ sed magis nātus rō ad ꝫ ꝛcuat: hoc apparet nā vt quilibet sit dominus ad exquo aliqo peccat mā etiā ꝛcuat vt ex pena pena reputet: t sic seruitus in pena peccati introduc ta est. Nec ē inconueniens aliqd naturale g hoc g est ꝫ alīs hoc nō impedat sic enim matrīoniū impedit ꝑ impoten tiam coeundi qe ē pena mā nō ꝑdicto. ¶ Ad 3m dēm q ius naturale dicitur q pena sit pro culpa illegēdit: q nul lus sine culpa punit debeat: sed determinare penam fm condignā glone t culpe ē ius positiuū: t iō seruitus que est quedam pena determinata est de iure positiuo t a na turali ꝓcipit ꝑ determinatiōē ab indeterminatore: eodē iure positiuo determinte est factū q seruit" ignorata ma trimoniū ipediat ne aliquis sine culpa puniat. Est enī q dam pena vxoris q bōat vir seruū t econuerso. ¶ Ad 4m dēm q aliqua impedimenta surg que facūt mātrīoniū il licitū: t q: voluntas nā nō facit aliqd esse illicitū vel licitū: sed lex cui voluntas subdi debet: iō ignorantia talis ipedi menti que voluntatem tollit: vel scientia nihil facit ad hoc q mātrīoniū teneat: t talē impedimentū est affinitas vī vel t: t cetera huiusmodi. Quedā aūt ipedimenta sunt que facūt mātrīoniū ineffīcax ad solutionē debitū: t q in voluntate nra ꝓhibit debitū nobis relaxare: iō talia impe dimenta si sint cognita mātrīoniū nō tollunt: ꝫ solum qñ ignorantia voluntatē excludit: t tale impedimētū est ser uitus t impotētia coeundi: t qz etiā de se ꝓhibt aliqd rōne ipedimēti ꝓnunt speciālia ipedimenta ꝑter errorē nō de glone variatio ꝓbt speciale ipedimēta ꝑter errorē q ꝑsona altera subintroducta nō bz rōnē ipedimēti nisi ex intentione ꝑsonis. ¶ Ad 5m dēm q libertas nō impedit mātrīoniū actū. vel libertas ignorata nō ipedit mātrīoniū. ¶ Ad 6m dēm q lepra nō impedit mātrīoniū q̄nū ad ꝓ mum actū nisi eo q lepra ꝓbt debitū reddere ꝓt libere q̄ sine aliqua grauamine mātrīonio inferant q̄nū ad sōos effectus. t sic nō impedit mātrīoniū sicut seruitus.

Ad secundum sic ꝓcedit: videt q seruus mātrīo niū ꝑ̄bere nō ꝓsit sine ꝑsensu dñi. nullī enī ꝓt esse alicui qō ē alterius sine ꝑsensu ipī us. sed seruus est res dñi. g nō ꝓt ꝑbere mātrīoniū sine ꝑ̄cepto sui dñi sine ꝑsensu dñi. ¶ ꝓ. seruus te net dño suo obedire. sed dño ꝓt ei ꝓpere q in mātrīoni um nō ꝑsentit. g sine ꝑsensu eius mātrīoniū nō ꝓt ꝑbere. ¶ ꝓ. ꝓsit ꝑ̄cium. mātrīoniū seruus tenet reddere de bitum vxori ex ꝓcepto iuris diuini. ꝫ ex tpe q vxor debi tum petit ꝓt dño aliqō seruitium seruus ꝑponere. qō facere nō ꝓterit si carnali copule vocē velit. g ꝫ sine ꝑsensu dñi ꝓsit seruꝰ ꝑbere mātrīoniū ꝑuenī. dño seruitio sibi de bito sine culpa. qō ē nō ds. ¶ ꝓ. dño ꝓt vēdere seruum t extraneas regiones. q vxor sua nō ꝓterit ei sequi. vī ꝙ ifirmitatem corpis: vel ꝙ pericula fidei imminent: puta si vendat infidelibꝰ: vel etiā dño vxoris nō ꝓnuncte si fit ancilla: t sic mātrīoniū ꝛsoluet. qō ē inconueniens. ꝫ nō ꝓt seruꝰ sine cōsensu dñi mātrīoniū ꝛtrahere. ¶ ꝓ. sanc ta bōtas ē obligatio qua bō se ꝓximo obligat ad aliqd ꝙ illa qua bō se vxori subiecit. sed seruꝰ sine ꝑsensu dñi nō ꝓt religiosū intrare: vel ad clericatū ꝓmoueri. g multo min⁹ ꝓt sine eius ꝑsensu mātrīoniū iungi. ¶ Sed ꝓ. Hō. dñs in fide ꝓmīsit ei libertatē. sed ē libertas liberis t seruis. ¶ ꝓ. seruꝰ est de iure positiuo. sed mātrīoniū de iure diuino t ꝑ̄ceptū. ergo seruꝰ ꝓt mātrīoniū nō ꝓdicere iuri nulli aut dñio videl q seruꝰ ubiq; dñi ꝑsensū mātrīoniū ꝑbere ꝓsit.

¶ Rādeo dēm q ius naturale ꝓprie vt dcm est ꝓgredit a re mōte: t iō seruꝰ q̄ est de iure positiuo ꝓt ꝓdicere his que sunt de lege naturali sicut aūt appetitus nāe ē ad opationē indiuiduā: ita est ad mātrīoniū regrit. t. n. ꝓt ab hīs retrahi obstāculis ꝓpter. ¶ Ad 2m dēm q ꝓtās ad hoc q seruꝰ mātrīonio repugnat mātrīoniū seruitutī ꝓdicat: q nūc ser uus tenet vxori reddere debitū: etiā nolente dño. ¶ Ad 3m dēm q ꝓtās actus mātrīoniales: ibi ꝙ ad nās ꝑtās ad pa ria vī: t vxor iudicent: ad que ꝑdicto seruitus nō se exte dit: iō ꝙ ad ꝓpagationē domus: t ad alia hō ꝓpaddita vir ē cogat mulieri: t econuerso: t ideo vxor ꝓt se vare sine cōsilio nolēte viro. ¶ Ad 4m dēm q rō illa ꝓcedit de rebꝰ corruptibilibꝰ: q bonū ēt multa ipedi unt generationē q nō sufficiāt ad destructōē rē generatā. ꝫ i rebꝰ ꝑpetuis ꝓt ipedimētū ꝑtari ne res talis ēt imper fecte. nō aūt vt ēt destructa: sic ꝓs de alīs rōnalīter fieri ēt de mātrīonio q̄ ē ꝓpetuū vinculū ꝑtis vita manēte.

Ad quartū sic ꝓcedit: vī q filij vōant seq ꝓditōēz ꝓtoq; dnoz: t sit a vigintio. ꝫ ꝓt in gra tōe ē vigintio. g mīr. ¶ ꝓ. ē rei magꝭ ꝓpādere q fer" q̄ a mā. ꝫ i generatōe pater dat formā: mater mās: vt dr in 16. de aialib". g magis ds seq ꝓles ꝑtem q̄ mātrem. ¶ ꝓ. il lud ꝓpue ds aliqd seq cui magis similat. sed filij ꝓtas si milat ꝑtī q̄ mātri: ꝫ filia plus matri. ergo ad minus filij" deberet sequi ꝑtem t filia mātrem. ¶ ꝓ. ꝓgenera scripura ꝑ ꝓtas genealogia g mulieres: sed ꝑ viros. g ꝓles magis sequit ꝑtem q̄ mātrem. ¶ Os. 2. dīcit semināt i terra aliena fruct" sūt ei" ē terra. ꝫ venter mulieris respectu semīs viri ē sicut terra respectu semētis. g 2. ¶ ꝓ. in aliqo aialiū hoc videm" q ex diuersis speciēb" nascunt" q̄ part" ma gis sequit mātrē q̄ ꝑtem. vt mulj q nascunt ex equa t asino magis similant equis q̄ illj q nascunt ex asina t equo: ergo similiter debet esse in hominibus.

¶ Rādeo dēm ꝙ ꝫ in ꝛgo ciuilēs ꝓtas sequi tur ꝓtiorē: t hoc rōnabiliter. q. ꝓles bz a ꝑte ꝓlemētū formale: ꝫ a mātre subtātiā corporis. ꝛtur" aūt corpalis ꝓdicto ciuīs seru" fit. ꝫ ꝛtrumētū dñi i operande: iō ꝓles i libertate t seruī tute sequī mātrē: ꝫ hīs ꝙ ꝓncipē ad dignitatē q̄ ē ex forma rei sequit patrē: fit in honorib" t municipīs ꝓbrediare. q. aliquot huic ēt accedit canonicat. ut. Wormacien. ꝓ. Exo. xi. In ghuldā tñ terrio ꝙ iure ciuili nō regrit ꝓtas sequi t deteriorē ꝓditionē: vt ꝫ pater sit seru" ꝫ mis mater sit libe ra: erit filij seruitō tñ si ꝓst pactū mātrīoniū pater se in seruū dedit nolēte vxore: t filij fi sit ecclesia. si aūt vterq; sit seruꝰ ꝓditionē ꝓncipat ad diuersos dños. nūc diuidit filios si placet sit. vel si vn" vn" vn" alteri recōpēsabit de ꝑcio: t accipiet ꝑles nasā i libtī seruitū: nī nō ē credibile q talis diuisio ꝓsit ꝛt ita rōabilis sicut illud qō multotiēs supra dictū summa studio determinatū ē hoc ēt i nūlib" ine nī q̄ recepti ē t recipiēte g modū recipientis: t ꝫ ꝓ media ōdīa. nō rōnabile ē q semē receptū i muliere ad ꝓdūc nē ipsi" trahat. ¶ Ad 5m dēm q filius ꝑ̄ ꝓtās ꝫ pater sit dignꝰ vel equalis: tñ mater dat filium corpalē ex ꝓcreatōe antedīt ꝓti nio seruitutis. ¶ Ad 2m dēm q ibi ꝙ ad rōnē ꝓpē geniti magis similat filij ꝑtī q̄ mātri: i nūlib" ꝓditionib" magis ds filiari mātri q̄ ꝓgenitores bz a forma ex ꝓ specificatōe ꝓditionis mātis a mā. ¶ Ad 3m dēm q filij assimilant ꝑtī rōne formē qua bz i sui ꝓlemēto sicut ꝓ ꝓcreatōe ē. nō nō est ad ꝓpositū. ¶ Ad 4m dēm q bonū filij magis ē ex ꝑte q̄ ex mātre: in generatōibꝰ in scripturis t fm cōes ꝓuentū nē magis notant filij a ꝑte q̄ a mātre: in his que ad seruitutem ꝓtant magis mātrem sequuntur.

Ad quintū sic ꝓcedit: vī q defect" carnis non ꝓ dat mātrīoniū: fm. n. legem ꝓueri accipit tutorē vsq; ad .25. annos. ꝫ videt q vsq; ad ꝛtū illud nō sit ꝑfectata nō ad ꝓcreandū: t ita videt q illud debe at ee rēp" matrīoniū ad mātrīonia in eternū. sed nunc tempus illud matrimoniū ꝓt ꝑbe. ꝫ defect" hūane etatis nō ꝓdat matrimoniū. ¶ ꝓ. Nicolaj religiōsa ē ꝓpositi: ita vicio lū matrimoniū ꝫ ad .40. annū nō ꝓt facere. ꝓ. ꝓsens fm nonā illationē. ꝫ nec matrimoniū ꝛtrahere ꝫ defectus etatis matrimoniū ꝑdiret. ¶ ꝓ. ꝫ ꝓtās ad matrimoni um regrit ex ꝓuenientia ex ꝑte mulieris. ꝫ mulier ad .14. annū ꝓt ꝑbere matrimoniū. ꝫ t vir. ¶ ꝓ. ignotia cōdōnis ꝫ ꝓt mātrīoniū. ꝫ t vir. ¶ ꝓ. ignotia nāli ꝓt mātrīoniū ꝓsit ē termin" magni tudinis tangibilis: ita videt cū mātrīoniū sit nāle g ꝓdat

¶ ꝓ. nō ꝛtnet ad ꝓtās ꝓdicte ꝓpositi ꝛtra nō videt matrimoniū ee ꝑdimētū. ¶ Sed ꝓ. Ecclī dcm. dicitur pu er g nō ꝓt reddere debitū nō ē aptus matrīoniū. ꝫ ante .14. annū vt ꝫ plurib" nō ꝓt reddere debitū: vt ꝓ. in .9. de aialib". ꝫ .27. ¶ ꝓ. aliqs nāl ꝓt mātrīoniū ꝓsit ē termin" magni tudinis tangibilis: ita videt cū mātrīoniū sit nāle g ꝓdat

¶ ꝓ. nō ꝛtnet ad ꝓtās ꝓdicte ꝓpositi ꝛtra nō videt matrimoniū ee ꝑdimētū. ¶ Sed ꝓ. Ecclī dcm. dicitur pu er g nō ꝓt reddere debitū nō ē aptus matrīoniū. ꝫ ante .14. annū vt ꝫ plurib" nō ꝓt reddere debitū: vt ꝓ. in .9. de aialib". ꝫ .27. ¶ ꝓ. aliqs nāl ꝓt mātrīoniū ꝓsit ē termin" magni tudinis tangibilis: ita videt cū mātrīoniū sit nāle g ꝓdat

matrimoniū ꝓt ꝑbe. ꝫ defect" hūane etatis nō ꝓdat matrimoniū. ¶ ꝓ. Nicolaj religiōsa ē ꝓpositi: ita vicio lū matrimoniū ꝫ ad .40. annū nō ꝓt facere. ꝓ. ꝓsens fm nonā illationē. ꝫ nec matrimoniū ꝛtrahere ꝫ defectus etatis matrimoniū ꝑdiret. ¶ ꝓ. ꝫ ꝓtās ad matrimoni um regrit ex ꝓuenientia ex ꝑte mulieris. ꝫ mulier ad .14. annū ꝓt ꝑbere matrimoniū. ꝫ t vir. ¶ ꝓ. ignotia cōdōnis ꝫ ꝓt mātrīoniū. ꝫ t vir. ¶ ꝓ. ignotia nāli ꝓt mātrīoniū ꝓsit ē termin" magni tudinis tangibilis: ita videt cū mātrīoniū sit nāle g ꝓdat

¶ ꝓ. nō ꝛtnet ad ꝓtās ꝓdicte ꝓpositi ꝛtra nō videt matrimoniū ee ꝑdimētū. ¶ Sed ꝓ. Ecclī dcm. dicitur pu er g nō ꝓt reddere debitū nō ē aptus matrīoniū. ꝫ ante .14. annū vt ꝫ plurib" nō ꝓt reddere debitū: vt ꝓ. in .9. de aialib". ꝫ .27. ¶ ꝓ. aliqs nāl ꝓt mātrīoniū ꝓsit ē termin" magni tudinis tangibilis: ita videt cū mātrīoniū sit nāle g ꝓdat

¶ Rādeo dēm q mātrīoniū cū fiat g modū ꝛtractꝰ ordinatiōis legis positiue subiacet sicut t alij ꝛtractꝰ tura determinatiōi ecclīe ante illud tpe determinate. ꝫ vterq; ꝓsit de mātrīonio sufficēter deliberare: t debuit sibi in uicē reddere mātrīonia nō ꝑbita: t si nō ita facta fuerint dirimit. hoc aūt tpe vt ꝓ plurib" ēt i malicia. 14. an nis in femia aūt in .12. annis cum rō supra dr. 27. dicta est. Quia tñ ꝓcepta iuris positiui sequūt id qō ē ꝓ plurib". si aliqs ad ꝓfectionē debitā ante tpus ꝑdicta puer ita: ta q virgo nūc t rōne defectū etatis legitimi mātrīoniū nō ꝓt solui". t si ꝫ ꝑbentes ad annos pubertatis: carnaliter ad ipa ꝑdicta fuerit copulata: mātrīoniū stat ideo firme. ¶ Ad 1m ꝙ dcm q in illis ad q nō licebat nō exigit tātus vsus: rōnis ad deliberādū sicut i aliqs: t iō ante pōt i mātrīoniū sufficēter deliberare ꝛtractꝰ posse: i ꝑti bus aliqs res sua sine mātrīoniū ꝛtractare. ¶ Et sīl ei dcm ē ad 2dm q vouēs religiōis ē eqz ꝫ sit ꝛtractꝰ mātrīonialis na ture: q maioꝛ difficultatē habet q mātrīoniū. ¶ Ad 3m dēm q mulier cui ad tpa pubertatis ꝓnia ꝫ vir: vt dicit l. 9. de aialib". t supra dist. 27. dicta est iō nō ꝫ dr de vroq. ¶ Ad 4m dēm q ex ꝓ ista nō solū ē ipedimētū ꝓpter iā cōcēdēta ꝓpter defectū rōnis: q ad hoc ꝫ sufficit ad ꝛtū illū rite faciēdū q ꝓtās durare debz. ¶ Ad 5m dēm q ꝫ ipedimētū q̄ ē ex furia redūcit ad ipedimē tū errōis: t ipedimentū q̄ ēt ex defectu etatis q̄ nō nō bz vim ꝓprie liberi arbitrij.

¶ Et si ipa fuerit in seminio ꝑtra vī. Sciēdū q ꝫ si ꝫ fit ꝓtecta seruitꝰ vxoris: ꝫ dubitat ꝓtat debentis licti. infectione mouet: ꝫ reddere debit. nec ec boc ei aliqd ꝓiudicium generat. Si aūt ex ꝛt. probabli dubitet vel ve rēmēter ꝑsumat aut certe cognoscat: nō debet ei debitū reddere: cecilia ꝓpter eq: vel sibi ꝓiudicii facere: si eam vxorio affectu cognoscere. aut alias fornicaretur.

¶ In quo ordine nequeat fieri coniugium.

Distinctio. XXXVII.

Tant igit quidā ordines i quibus mātrīoniū ꝓtrahi ꝓt: nec ꝓtrahi ꝓt: nec ꝓtrahi ꝓt: nec

vl repudiat: q: dicepo nec ad subdiaconatū
pueru pcrint: nec layens vxore sorte nisi vir-
gine: vl viduam ad clericatū. Jrez ex carthaginēsi
cilio. Placuit epos: pres: diaconos: diaconos
subdiaconos et ab vxorib⁹ abstinere: q̄ si fi fe-
cerit et ab ecclastico remouendi officio. Cete-
ros vo clicos ad ꝺ nō cogit. Jrē Leo pa. Lex
pudēte esse c̄ ministrū altaris q̄ epūs t pb̄ite-
rus: q cū eēt layca vl lectorū: lectore vxoros du-
cere pmerit: ꝺ cū ad ꝑdictos pmerit grad⁹
ecc̄ie eis ñ licere q̄ licuit. Jrē i. vi. synodo. Si
quis eop̄ q ad clerū accedit voluerit nupciali le-
ge mlieri copulari: hoc ab ordine subducēdū
faciat. Jrez Calixt⁹ papa. Presbiteris: diaco-
nib⁹: subdiaconib⁹: monachis pcubias hīc sicu
matrimoniū pterabere penit⁹ interdicim⁹. Pter
quos mīmonia ab hīs ꝺ pōs dissūgi: t pso
nas ad pnias ꝺbere redigi: nutra scōz cānū di-
sticiōes iudicam⁹. Jrē gre. Nullū facere sbdia
conū epi pīsmant: nisi q se caste victuꝝ promiserit:
q: nullo ꝺz ad misteriū altaris accedere: nisi c⁹
castitas añ suscepti misteriū fuēt approbata.

¶ De interfectoribus suarū virginum. b

Is adiudicādū ē ꝺ occisorib⁹ suarū virginū
De gb⁹ Nicola⁹ pp scribit radulpho
burunicēsi archiepo. Interfectōes sua-
rū virginū sine iudicio. cū ñ addās adulte
rare vel aliqd hmōi: qd alīs hīdā sē ꝙ hōicide.
Ac p ꝺ ad pnām redigēdi qb⁹ pēt⁹ ꝺcegaē cō-
tingit. Hic vl Nicola⁹ pmittere mariū p adul
terio aut alio hmōi vxores suas uerficere: ñ ec
clīastica disciplīa spūali gladio nō materiali cri
minosos ferire nouit. Tāñ idē nicola⁹. Inter hec
nfa scitas addere studuit: si c⁹ vxor adulterū p
per auertere nō q̄ fs mūdanā legē uerficere
liceat. Sed scā dei ecclia nō ꝙ mūdano cō-
strīgē legib⁹: gladiū nō hz nisi spūalē. Jrē pius
pp. Quicūq; pprias vxores absq; lege t sine cā
interfecerit aliāq; nuptam armis deposita publi
cas agat pnias: t si communas exuerit anathe-
mate sit. vīq; quo ꝙ assentiat.

¶ Ostēꝺ determinauit modꝰ de
impedīmē
tis q̄ facūt ꝑsonas modus inter pen⁹ legiti
mas t penit⁹ illegitimas: hic determinat de ipe
dimētis q̄ facūt ꝑsonas penit⁹ illegitimas. Et
dividit in ꝑtes duas. In ꝑma determinat de ipedimētis q̄
facūt ꝑsonas illegitimas respectu aliquaꝝ ꝑsonaꝝ. In
secūda de ipedimētis q̄ facūt ꝑsonas illegitimas respectu aliquaꝝ
ꝑsonaꝝ: t ibi reiecta omni. 19. dist. ibi. Post hoc de ve
ri gradu cōsan. q. 1. ꝓma in duas. In ꝓma determinat de i
pedimento q̄ facit ꝑsonas illegitimas de impedimento voti. 32.
dist. ibi. Hāc de voto. q. 1. ꝓma i duas. In ꝓma ostēdit quō
mīmonium ꝑ ordinem impediat. In ista quō impedit per
vxoricidiū crimen. Dis adquiendum est. vl.

Je est duplex qō. ¶ Prima de ipe
dimēto ordis. ¶ Secūda de vxoricidio. ¶ Circa ꝓmū quorū duo.
¶ Primo vtr ordo precēs ipediat mīmoniū.
¶ 2° vtr mīmoniū precēs ordinē ieq̄ pnat.
Ad primum sic procedit: vt q: ordo non ipediat
mīmoniū q: mihi ipedīt mīmoniū cū virgine fac-
tario. sed ordo nō ē bonus mīmoniū cū virgine fac-
tario: q: nō ipedit ꝙ. ¶ Pdē ordo ē apud nos t apud ecclīam
orientalē. si apud ecclīā orientalē nō ipedit mīm⁹: nec apud
occidētalē. ¶ P. mīm⁹ significat ꝛiunctionē xpi t ecclie. si
hoc ꝓpter ꝛgruit significari. hmōi q: sūt mīstri ꝑpōs. Ecclīa-
stica ordo mīm⁹ nō ipedit. ¶ P. eōs ordines ad aliqd spūale
ordinant. si ordo nō pōt ipedire mīm⁹ mīm⁹ rōne spūalis
tis. si ordo ipedit mīm⁹ ꝙlibet ordo ipediet. qō falsū est.
¶ P. eōs ordines pōt ecclīastica būficia dabere: t pulsato
clericali gaudere t cōiugē. si ꝙ pp hoc ordo mīm⁹ ipedit:
q: votanti nō pōt dāri būficiū ecclīasticū: nec gaudēt pul-
sato clericali vt iuriste dicūt: nec glūbet ordo ipediet do
beret: qō falsū. ē. vt ꝑs ꝑ decre. Alex. de cle. con. t sic nisi⁹
ordo vxōr mīm⁹ ipediet. ¶ Sꝫ sē qō decre. dicit: Sollīb
diaconatū t aliqs fugiendo ordīs vxorē accepisse noscī-
tur eos vxores dimittere apellatiōe qō nō ē. si est vera
mīm⁹. ¶ P. null⁹ vouēs ꝛtinētia pōt mīm⁹ ꝺbere. sed qdā
ordines sunt q bīrvotū ꝛtinētie annexū: vt ex ista ꝑte ꝛga
talis ordo mīmoniū impedit.

¶ Rādeo ꝺcēq; ordo facer ꝺ sui rōne hz ex qdā ꝛgruēcia
q: mīm⁹ ipedire debeat q: in sacris ordinib⁹ ꝛstituī facti
vsus t facta tractāt: t nō decēs ē vt mūdicīā corpalē ꝛti-
nētiis seruent: si q: ipediat mīm⁹ ex ꝛstitutōe ecclie hoc
aliter apud latinos q̄ apud grecos: apud grecos ipedit
mīmoniū ꝺbēdū soluī ex vi ordinis: sed apud latinos ꝛce
dit ex vi ordinis t votum ex voto ꝛtinētie: qō est ordinīs
sacris annexū: qō ēt si qs verbotenus nō emittat ex hoc q
ordinē suscipit ꝑ mēti occidētalis ecclie intelligit emīsī
sse: nō apud grecos t alios orientales sacer ordo ipedit mīm
mōiū ꝺbēdū: sed mīmoniū ꝑius ꝛtracti ꝙlibet. n. mīmo-
nio ꝑius ꝛtracto vti q̄uis nō possint mīm⁹ de necē ꝺbere
ꝑ apud occidentalē ecclīā ipedit mīm⁹ t mīmoniū vtrūq;
si forte ignorāte aut ꝛtradicēte vxore vir ordinē sacrū ꝛ-
ceperit: q: ex hoc nō pōt ei aliqō pīudiciū generari. Quo
aūt ordines sacri distinguūt: q: nō sacris nūc⁹ in pnīma
ecclīa lapsa. dist. 24. dicitur est. ¶ Ad ꝓm⁹ ꝙ ꝺcēq; q̄uis or
do sacer nō ꝺbeat ꝛtinētie ad matrimoniū ingrū
est sacrū: ꝺbet ei repugnantia quādā ad ipsum nēc tia
act⁹ q: spūalis act⁹ ipedit. ¶ Ad 2ᵐ ꝺcēq; ius ꝑ q: ꝺbe
cius perdit ex fallis. ordo. n. vbiq; ipedit mīm⁹ ꝺbēdū. q̄
uis vbiq; ꝺbeat votū ꝛtinētie. ¶ Ad 3ᵐ ꝺcēq; q: illi q̄ sūt in
cris ordinib⁹ cōstituti ꝛsiderāt xpm nobilioribꝰ uxorib⁹ pau
ce dicūtur ꝛtractatus de ordine ꝑsōis illi q̄ sunt mīm⁹ ꝛtracti
uncti. t ideo ratio nō sequit. ¶ Ad 4ᵐ ꝺcēq; illi q̄ sūt
sunt in minoribus ordinibus ꝛstituti. ex q: ordinis nō q̄
bibentur matrimonium contrahere: q: q̄uis ordines q̄
dam ꝛcurrant ad aliqua spūalia: non tamen immediate ha
bēt accessū ad tractādū sacra. sic illi q̄ sūt ī sacris ordīb⁹:
ꝑ q: statuti occidētalis ecclie mīmoniū vīq; suce ꝛtractū
ordinis nō sacri ipedit ꝓpter seruādā matutē beneficiorū
ꝛ officiū ecclie: t q: aliqua ex bīficio ecclīastico tenēt ad
ꝛcutōs ordīs: t ex hoc ipo posset ꝙcludi gaudere si hz
apō iatos clicis vxorat⁹ auferēt: t ꝑ ꝺ ꝑ solo ad obtinē.

Ad scōm si positum fuerit pīudicat mīm⁹ sequi. si sic
ꝑ vinculū spūale ꝙ ecclīe. si mīmoniū illud ordini
sequat pīudiciū generabit. vxori vt nō possit ꝺbēdū ꝛce
rectū ordo sit vinculum spūale ꝙ mīm⁹ ꝙpulet: sic vī q: nō
possit ordinē sacrū suscipe post mīmoniū ꝛtractum.

¶ Ꝓ p⁹ mīm⁹ ꝛtractū vn⁹ cōiugū sine alter⁹ ꝛsensu q̄ ꝑ
ꝛtinētiā vouere: si ordo facer ꝺ ordinē vouū ingrū. q̄
si vir ordinē sacrū intra vxore accipiat: coaceret vxor intra
ꝛtinētiā ī ꝑmanere: q̄ nō possit alteri nubere viro viuēte. ¶ Ꝑ
ēt ad ꝓs q̄ vir vocare eā posit sine ꝛsensu vxoris: vt ī 1. cor. 7. ꝺ. q̄ apō ostēdēa illi q̄ sūt in sacris cōstituti tenēt ad
ꝛtinētiā: ipe q̄ exequāt offīa iuā. q: nec ipsi pōt ordīari sīi
sacris vxōr: ꝛ multa mīm⁹ ꝛtingūt. ¶ P. vir ꝛ vxor ad pa-
tria iudicāt: q: sacerdos grecus ꝺ licta vxore sua q̄ ꝑ ali-
am ducere. q: nec vxor ꝺ licto viro: q: nō pōt sibi auferri
facultas nubēdi post mortē viri p viri actū. q: vir q̄ pōt ꝛ-
sūpe ordīe ꝑ mīm⁹. ¶ P. q̄tū mīm⁹ oppōit ordini: tantū
ecclesie. q: ordo precēs ipedit mīm⁹ ꝛsequ. c. 5. ¶ Sꝫ
religiosi tenēt ad ꝛtinētiā. sic illi q̄ sūt ī sacris ordīb⁹. sed
post mīm⁹ ꝑ aliqs religionē ire ire ꝺfunctus vel ꝛsensu
vxōr: q: ordinem suscipe. ¶ P. aliqs ꝑ fieri fuit bomi
nū ꝑ mīmoniū. q: t Papa ꝺ ꝑfectionē ordīna.

¶ Rādeo ꝺcēq; mīm⁹ impedit ordinis sacri suscepti-
onem: q: si mīm⁹ ꝛcurrat ad sacros ordines accedat ēt rectū mā
te vxōr: nihilomīn⁹ ꝺbar acceptē ordīs suscipī: t ex ꝙcessū
te ordinis caret. si sūt volāte vxōre vel ipsa ꝺfuncta ordī-
nē sacrū acceperat: recipit ordinē ex ꝙcessione. ¶ Ad ꝓm⁹
ergo ꝺcēq; vinculū ordinis solvit vinculū matrimonij
rōne redditūs ꝺbēbitur q̄ ꝑte hz repugnātiā ad mīmoni
um ex ꝑte eius qui ordinē suscipit: q: ꝑ pōt petere ꝺbēbīe
nec vxor tenet ea reddere: sed tñ nō soluit ex ꝑte alteri⁹:
q: ipse vxori tenet ꝺbēbīa reddere si nō possit ea ꝛtinere
ad ꝛtinētiā. ¶ Ad 2. ꝺcēq; si vxor ꝛsentit de ei⁹ ꝛsensu
vir ordinē sacrū suscepit: tenet ea ꝛtinētiā ꝑpetuā vouere:
nō tñ tenet religionē intrare si sibi nō timeat ꝛ pīculo ca-
stitatis. q̄ hoc q: vir ei⁹ ꝛsensu vouū emisit secus ac si ei mi
sisset votū simpl̄r. si ēt sine ei⁹ ꝛsensu suscepit nō tenet:
q: ex hoc nullā sibi pīudiciū generat. ¶ Ad 3ᵐ ꝺcēq; q̄
probabilius vī q̄uis q̄dā ꝛtra dicant: ēt greci nō ꝺbent
accedere ad sacros ordines sine ꝛsensu vxōr: q: ad mīs
terē ministerij sui fraudarent. debāt reddīre. q̄ fraudari
nō pōt ex ordinē iuris. si ei⁹ ꝺclarandus sit ignar⁹ hu⁹
viri ordines suscepint. ¶ Ad 4ᵐ ꝺcēq; sicut ex corpo
q: mulier cōsentit apud grecos q: vir suus ordinē suscepi-
at obligat se ad hoc q: sibi in ꝑpetuū alterius nubat: ex si
gnificatione matrimonij nō seruat ecclīa matrimoniū ꝛcordo
tie precipue epīgē. si ꝛ sine cōsensu eius ordīat: nō vī ad
hoc tenēri. ¶ Ad 5. ꝺcēq; matrimonia hz ꝑtos ī nostris
conscientijs nō ꝛt ordo ad hz cām sacrale determinat a
deo: t nō mīm⁹ pōt ipediri ex ordine precedente: q: si sit vxo
mīm⁹ nō ꝛt ordo ex mīm⁹ q: si sit verus ordo qui ꝛtingit ꝑ
ē limat absolute sed actus humani pōt ipediri. Dis. II.

Deinde queritur de vxoricidio. Et
circa hoc quęritur duo. ¶ Primo vtrum in aliquo casu liceat vxorem occidere. ¶ Secundo virum vxoricidium impedīt matrimonium.

Ad primum sic procedit: vr q: liceat viro vxorē
interficere in actu adulterij deprehēsam. dicit. n. quida ꝑpōt adulterā lapidari. sed ille q̄ legem
etiam ꝛcepit nō peccat. q: nec occidēs ꝑpetuā vxorē si sit
adultera. ¶ P. illud q̄ licet legi: licet ei cui lex ꝺ hoc mīn-
tat. sed lex licet interficere adulterā aut quālibet ꝑsonam
rea mortis. cū ꝛ licet mīstri viro interfectionē vxoris in
actu adulterij deprehēse: vr q: ei liceat. ¶ P. vir hz mūto
rem pōtātē sup vxorē adulterā q̄ sup ea cū q̄ta adulte-
rij mīstr. sed si vir petat clericū qui cū ꝑa vxore inue-
nit nō ēt excōicatus. q: videt q: ei liceat interficere ꝑpetuā
vxorē in adulterio deprehēsā. ¶ P. viri ē vxorē iuste coercere. sed ꝺ correptio sic ꝑ infīctionē talis pene quam q̄ talis
pena a duello sit mouenda: ēt capitalis crimen: vr q: liceat

viro vxorē adulterā occidere. ¶ Sꝫ in ꝑa ꝺ q: eccla
dei q̄ nunq̄ ꝛtingit legib⁹ mūdāis gladiū ꝺ hz nisi ꝑa
lē. q: vī q: ei q̄ vult oē ecclia nō sit licet vtue legis illīs
q̄ vxoricidiū ꝑmittat. ¶ P. vir ꝛ vxor ad pares vocātur. q̄
vxor nō licet interficere viz: in adulterio deprehēsa. q: nec
¶ Rādeo ꝺcēq; viz interficere vxorē ꝺ ꝛ vxor. ꝛ-
ingr cuplē. Duo mō ꝑ iudiciū cuiusc⁹ ē sic nō ēt ordinate
q: sine pcō pōt vir pcō sufficīēt linere vxorē: nec ꝺ ea
mor⁹ vxōr adulterā in iudicio ꝛtanti accusare omnia-
liter de adulterio: t penā mortis a lege statutā petere: q̄
ēt licet accusare aliqd ꝺ homicidio aut ꝺ alio crimine:
nō tñ talis accusatio pōt fieri ī iudicio ecclīastico: q: ecclia
nō hz gladiū materialē: vt i ista ꝺ. Ideo nō pōt ei ꝙ scipī
occidere nō ī iudicio cōtentum: et sic extra actū adulterij
ei interfectore ꝺ licitū. sicut ei adulterā nec ꝑm legem ci
uilem nec ꝑm legē ꝺ licet. Sic licet ei. lex ciuilis ꝙ licitū aliqn
tur q: in ipso actu ei interficiat: nō ꝙ ꝑ pōna vel ꝺbeat
ꝛ ꝙ ꝑ pōna ꝺbēda: q: nō

[illegible] pōt cū eo dispēsari p ecclesiā vt licite mri- monii [illegible] etiā durante [illegible] vt qñ aliqs [illegible] cū vxore sua vt contrat cū eā q̄ mechaf [illegible] ille- gitima pisona simpliciter ad [illegible] cū illa [illegible] cū ea [illegible] matrimonii [illegible] sed ex hoc nō effici p̄sona simpl' illegitima respectu aliarū mulierū. vt si cū alia cō- traxerit [illegible] statutū ecclie faciēdi matrimonii [illegible] hoc. ¶ Ad 3ᵐ [illegible] homicidium ₇ [illegible] adulteriū [illegible] matrimonii [illegible] ₇ [illegible] adulterio vt babitū ē [illegible] [illegible] vxoricidiū [illegible] adulteri- us. Uel [illegible] vxoricidiū [illegible] adulteri- ū ē [illegible] bonū fidei et debiti: sic adulteriū nō ē magis [illegible] vxoricidiū [illegible] perdit et falsis. ¶ Ad 2ᵐ dōs q̄ simplr loquēdo grauius peccatū ē occidere vxorē q̄ vxorē [illegible] ₇ magis [illegible] nō mers' iclina tur ad interfectionē [illegible] p̄nior ē ad interfectionē vxoris: ad cui⁹ p̄uitatē [illegible] vxoricidiū ē matrimoniū ab ecclesia interdictū. ¶ Ad 3ᵐ dōs q̄ talis nō peccat [illegible] matrimoniū sic illeq p̄pria vxore [illegible] ¶ Ad 4ᵐ dōs: q̄ nō ē necessariū. q̄ delicta culpa deleat oīs penalit [illegible] regularitate [illegible] n. p̄nia restituit i p̄stinā dignitatē: [illegible] possit restituere in p̄stinū statū [illegible] vt s. di. 14. dictū est. ¶ Uxor [illegible] intelligit sub hypothesi. s. si ad clericatū vellet desiderat ad sacerdotiū p̄moueri. ¶ Sancta dei ecclia gladiū nō hz [illegible] Ber. dicit ad Eugeniū [illegible] ecclia vtrūqz gladiū hz. Et [illegible] q̄ hz spūale tm̄ [illegible] ad exe- cutionē sua manu exercēdū sibi hz et tpalē [illegible] ad ei⁹ iussio nēqz eius manu extrahendus est vt dicit Bernardus.

¶ De voto. Di. XXXVIII. a

Nunc de voto inspiciam⁹. Uotū ē te- stificatio q̄dā p̄missiōis spōtanee: q̄ deo ₇ de his q̄ dei sūt p̄prie fieri dz. Sunt tn̄ ₇ vota stultoꝝ que frangenda sunt.

¶ De votoꝝ differentijs. b

Ciēdū ē q̄ votoꝝ aliud ē cōe: aliud sin- gulare. Cōe vt illd qd̄ i baptismo oēs faciūt cū spōdent renūciare diabolo ₇ pōpis ei⁹. Singlare: vt cū aliqs spōte p̄mittit suare v͞ginitatē ₇ p̄tinētiā: vl' aliqd hm̄. Itē singlare votū aliud ē p̄uatū: aliud solēne. P̄uatū ē i abscōdito factū. solēne v͞o i p̄spectu ecclie factū. Itē p̄uatū si violet: peccatū ē morta- le: solēne v͞o violare peccatū ₇ scādalū ē. Qui p̄- uatū faciūt votū p̄tinētie: matrimoniū p̄here n̄ de- bēt: q̄ p̄hēdo mortalr peccāt. Sed tn̄ p̄tracta nō separant: q̄ p̄bari nō pōt qd̄ occlte factū ē. Qui v͞o solēniter vouēt: nullatenus p̄iugiū inire q̄unt: q̄b⁹ n̄ solū nubere: sz ₇ velle dānabile est. Un̄ aug. In p̄iugali v͞iclo si pudicitia suaf dānatio sitimet: sz in vidualī p̄tinētia ₇ v͞ginali excellētia virtus muneris amplioris expetitur: qua expe- tita ₇ electa ₇ voto oblata iam nō solum cape- scere nuptias: s; et si nō nubaf nubere velle dā- nabile ē. Uouētib⁹ .n. virginitatē vl' viduitatē nō solū nubere sz et velle dānabile ē. Q̄ d apls osten- dit thimoteo scribēs. Adolescentiores viduas d̄e- uita. Cū .n. luxuriate fuerit i xp̄o nubere volūt. Cū post votū p̄tinētie i delicijs egerit viduā nō dico nubūt sz nubere volūt i xp̄o: q̄si et si n̄ sit pec catū: sz q̄ sit ondit subdēs. Habētes dānatiōez: q̄- re: subdit. q̄ p̄mā fidē irritā fecerūt: ₇ si n̄ nu- bēdo: tn̄ volēdo: vt voluntatē q̄ a p̄posito ceciderit apparcat eē dānatā: siue sequantur nuptie siue non. damnatur enim p̄positi fraus. damnan- tur tales: q̄ continētie fidem p̄mā irritā fece- runt idest votū: vel i voto violato fidē quā i ba- ptismo p̄fessi sūt. Si aūt pro voluntate nubēdi damnantur: cōstat: q̄ si effectui mācipauerint reuocādū id eē i irritū: easqz ancēdas redire ad p̄ positū. Unde Grego. Uiduas a proposito re- cedētes viduitatis: super quib⁹ nos cōsuluiste credo te nosse a scō Paulo nisi conuertant oli eē damnatas: quas ₇ nos apostolica auctorita te dānandas ₇ a cōione fideliū atqz a limib⁹ ec- clesie arcendas fore censemus: vsqzquo obedi ant episcopis suis: ₇ ad bonū qd̄ ceperūt inu- te aut voluntarie reuertantur.

¶ De virginibus non velatis. c

De v͞ginibus aūt nō velatis si deuiaue- rit: a p̄decessore nostro Innocētio pa pa tale decretū habem⁹. Hec q̄ nōdū sa cro velamie: tecte tn̄ i p̄posito v͞ginali sp̄ simlauerūt p̄manere: lz velate nō fuerint: tn̄ si nupserit aliquo tpē his agēda p̄nia ē: q̄ spon sio eaꝝ a dn̄o tenebaf. Si. n. iter hoies solet bo ne fidei cōtract⁹ nulla rōne dissolui: q̄to magis ista pollicitatio quā cū deo pepigit: solui sine v͞in- dicta si poterit: Itē. Si virgies nōdū velate ta liter publica p̄nia puniuntur: ₇ a cetu fidelium vsqz ad satisfactiōez excluduntur: quāto magis vidue que perfectioris etatis ₇ maturioris cō- silij existunt: ₇ habitum religiōis assumpserūt: ₇ deinde apostatauerunt: atqz ad p̄iorē vomi tum sunt reuerse: a nobis ₇ ab omnibus fide- libus: a liminibus ecclesie: ₇ a cetu fidelium ref- que ad satisfactiones sunt eliminande: ₇ carce ribus tradende. Ex his apparet virgines vl' vi duas: voto p̄tinētie astrictas: siue fuerint vela- te siue nō: nullatenus cōiugium sortiri posse. Q̄ inde d̄ oib⁹ itelligēdū ē q̄ p̄tinētiā vouerit. Q̄ enī añ erat licitū post votū fit illicitū. Non ē igi p̄termittēdū qd̄ Inno. pa. de viduis ₇ puellis decreuit q̄ xp̄o spūalr nubūt: si postea publice nupserit: si eas admittēdas eē ad p̄niā: nisi hi q̄b⁹ se iūxerāt de mūdo recesserit. Si. n. de oib⁹ hec rō custodif: vt q̄cūqz viuēte viro alteri nu pserit: adultera hēaf: nec ei agēde p̄nie licētia con cedif: nisi vn⁹ de illis fuerit defūct⁹: q̄ñto magis de illa tenēda ē q̄ añ se imortali spōso p̄iūxerat ₇ post ad hūanas nuptias trāsmigrauit. Ar- tēdē q̄ n̄ solū p̄iugiū talib⁹ negare v̄r: sz et locuz p̄nie. Sz n̄ ita itelligēdū ē: vt aliq̄ excludant a p̄nia q̄ digne p̄niam agere volūt. s; ille n̄ sunt admittēde ad p̄niam q̄ ab icest⁹ copla discedere nolūt: q̄ p⁹ religiōis p̄positū n̄ pt deo recōcilia- ri p p̄niaz: q̄ ad hūiū suē p̄fessiōis i dire neglexe- rūt. Tūc ille cui se p̄iūxerat ei defūct⁹ erit: cū ab ei⁹ illicitis amplexib⁹ hec penit⁹ recesserit. Cuz ergo dī eas nō esse admittēdas ad p̄niaz nisi hi q̄b⁹ se iūxerāt de mūdo recesserit: subaudien- dum ē eis. Tūc. n. eis viri de mūdo recedūt ₇ defugiūt: cū ab eoꝝ p̄cupīa iste se alienāt. Quē sensum similitudo subdita declarat ₇ confirmat.

¶ Quā grāde malū sit adulteriuz. b

Cum vir ₇ mlr legitime p̄iūcti sūt cō- stat alteꝝ alio viuēte ad aliaz nō posse trāsire coplā: alioqn adulteriū p̄mit- tit. d̄ quo Le. pa. ait. Quid i oib⁹ pec catis adulterio ē grau⁹: Scdm nāqz i penis tz locū quē p̄mū hñt illi q aberrāt a deo. Grauis sime q̄ peccāt adulteri: grauiter fōnicarij: s; cū ctis his grau⁹ icestuosi: quos oēs trāscēdūt p̄ nām delinq̄ntes. Un̄ aug. Adulteriū malū vin cit fornicationē: vincit ab icestu. Peiꝰ .n. ē cuz mre q̄ cū aliena vxore dormire: sed hoꝝ oium pessimū est qd̄ p̄ nām fit: vt si vir mēbro mlie- ris nō ad hoc concesso vtatur: hoc execrabilr fit in meretrice: sed execrabilius fit in vxore.

¶ De illis q post lōgā captiuitatem redeūt. c

Hic q̄rit de illis femīs q̄ putātes viros suos interēptos vel i captiuitate vl' ab inīq̄ dn̄atiōe nūq̄ liberādos i alioꝝ cō iugia trāsierūt: si illi q putabāt perisse remeauerit: v͞rū eis reddi debeāt: ₇ an secūdi fornicati sīt: ₇ ipse rec adultīj: De q̄ leo pa. sic ait. Necesse ē vt ad legitiaꝝ federa nuptiaꝝ rei tegrāda redeam⁹: ₇ remotis his q̄ hostilitas i- tulit cuiqz: id legitime reformef qd̄ intulit: p̄cu rādūqz ē vt recipiat q̄sqz qd̄ p̄priū ē: ne clpabil' iudicef: ₇ q̄ alieni iuris p̄uasor: hēaf q p̄sonā ei⁹ mariti q̄ iā nō eē estimabaf assūpsit. Sic eni multa q̄ ad eos q i captiuitate ducti sūt p̄tiebāt: i ius alienū trāsire potuerūt: ₇ tn̄ plene iustitie ē vt eidē reuers⁹ reformef. Idqz si viri post lō gā captiuitatē reuersi. ita i dilectiōe suaꝝ p̄iugū p̄seuerāt: vt eas cupiāt i suū redire cōsortiū: di- mittēdū ē ₇ iculpabile iudicādū qd̄ necītas itu lit: ₇ restituēdū qd̄ fides poscit. Sin āt aliq̄ mu lieres ita viros posterioꝝ amoī sūt capte vt ma lint his coherere q̄ ad legitimū trāsire p̄sortiū merito sūt notāde: ita vt ecclīastica cōione p̄u- uenī q̄ de re excusabili p̄taminatoꝝ criminis ele- gerūt. Redeāt q̄ i suū p̄iugia statū: q̄ si mulie- res q̄ ad viros suos reuerti noluerīt ipie sūt hn̄- de: ita ille q̄ redeūt merito sūt laudande. Ex his ondit illos q talr iūgūf vt credāt viros iterēptos p ignorātiā aliquā excusationē hēre de pcō. ₇ tn̄ p̄mā copulā eē legitimā: n̄ scdaꝝ: vbi si hēc si careat opprobrio male voluntatis. Sz si q̄s relicta i p̄tia sua vxore i lōgiquā abiēs igio- rē aliā ducat vxorē: deide p̄ria duct⁹ cū dimi- tere velit asserēs se aliā habuisse q̄ viuit: nec ec- clesia p̄mittat: q̄ qd̄ ille asserit ignorat: q̄rit an i hac scda copula sit p̄iugiū. Sane dici pōt n̄ eē p̄iugiū: ₇ mulierē de crimie excusari p ignoran tiā: vix āt adulteriū admisisse. Sz ex quo ad p̄i mā redire volēs nec valēs: cogit eccle disciplī na hāc tenere: incipit excusari per obedientiam ₇ timorem: de hoc q̄ poscenti mulieri debitū reddit: a qua ipse nūq̄ poscere debet: ₇ sic de alijs huiusmodi sentendum est.

Postq̄ determinauit magr̄ de impedimento ordinis hic determinat de ipedimēto voti. Et di- uidit i ptes duas. In p̄ia ondit quō hō ipedit a matrimōio p̄hēdo p votū quo deo se obligat. in scda quō ipedit a matrimonio p aliud matrimoniū iā p̄tractū quo se hō vxori obligauit ibi. Cū vo mulier ₇ vir ₇c. P̄ia i tres. In p̄ia ondit qd̄ sit votū. i secūda distinguit multi- plex votū ibi. Scīēdū v͞o q̄ votū ₇c. i tertia ondit q̄ votū ₇ qualiter matrimoniū impedit ibi. Qui p̄uatū faciūt vo- tum ₇c. Et hec pars diuidit i duas. In p̄ma ondit q̄ vo- tum p̄tinētie impedit matrimoniū. i scda ondit qd̄ agen- dū sit eis q post votū nupserit ibi. De virgib⁹ āt n̄ ve- latis ₇c. Et circa hec tria facit. p̄ ondit q debet agere peni- tētiā. ₇ obijcit i p̄trarium ibi. Nō est hic pretermittēdū ₇c. ¶ Cū vir ₇ mulier ₇c. hic determinat de alio ipedimēto ma trimonij: quod figura dictū est ligamē. ₇ diuidit i ptes du- as. In p̄ma ondit q̄ matrimoniū precedēs non stat ipedie ab alio matrimonio p̄trahēdo. i scda ondit quō adhuc matrimōio stāte pōt esse p̄iūctio secūdi matrimonij sine pec- cato: q̄uis nō sit verū matrimoniū ibi. Hic q̄rit de illis femi nis ₇c. Et hec i duas. sm̄ duos casus quos ponit. secunda pars incipit ibi. Sed si quis relicta ₇c.

Hic est duplex questio. P̄ima de vo to. Secūda de ssda- lo qd̄ alieni voto adiūgif. vt i sra d⁹. de ligami- ne. n. ipedimēto idē ē q̄rere qd̄ de pluralitate vxoꝝ ₇ d̄ idissolubilitate matrimonij. q̄ b⁹ s. di. 33 dōm ē. Circa p̄m q̄rit. 5. ¶ P̄io de voto sm̄ se. ¶ 2⁰ d̄ vo ti diuisiōe. ¶ 3⁰ de voti obligatiōe. ¶ 4⁰ de voti dispēsa- tiōe. ¶ 5⁰ de velatiōe v͞ginū q̄ fit i figura custodie voti.

Ad primum sic pcedif: vt q̄ votū icōuenienter i sra diffiniaf. Uotū .n. de sui rōne ēe p̄- positū voluntatis ipe̅tas sine aliq̄ p̄missiōe. vota .n. fieri di cit q̄ voluntate sūt: q̄ et p aliā diffinitiōē de voto datā ps. Uotū ē p̄ceptio boni p̄positi cū deliberatiōe firmata q̄ q̄s ad aliqd faciēdū vl' n̄ faciēdū se deo obligat. q̄ n̄ debu it p̄missionē pōnere i diffine voti. ¶ P̄ p̄mittit p̄gredi a [illegible] ₇ credēs [illegible] [illegible] ₇ ita frustra addif spōtanee. ¶ P̄ p̄missio n̄ ē [illegible] [illegible] testifica⁹ [illegible] vo⁹ ē q̄dā p̄missio vt p̄z [illegible]

ſed Vtica oſ̃ꝫ voti ẽ ꝓpoſito animi voluntaria ẽ male dicꝫ magꝫ q voti eſt ꝓmiſſoria teſtificatio. ¶ Aliud q̃ poniſ̃ poſſunde q̃ vir teſtando dicere. ſi ſi oc voti ſit dcoc q̃ ſi icia vota fuit. ꝫ inclusiuc̃ ponit in diffinitõe voti q̃ ꝓ deo fieri. ¶ Auſtle ſic diffinit votũ: Votũ ẽ aliq̃ cũ deliberatõe facta ꝓmiſſio ſed nõ omne bonũ eſt de reb̃ ad deũ pertinẽtibus ſine q̃dã ꝓnent ad ꝓpriũ. ꝫ nõ debet in diffinitõe voti poni q̃ ſit de reb̃ ad deũ pertinẽs. ¶ Ad votum requirit animi deliberatio vt ꝓ. ꝫ q̃dã diffinitiõe a magiſtro de voto data q̃ talis ẽ Votum eſt ꝓmiſſio melioris boni ex deliberatõe facta ſine q̃dã mutatõe in ꝓiacẽ diffinitõe que in ſi a ponit nõ fiat mẽtio de deliberatione: videl̃ efficiens.

¶ Ulterius videndũ q votũ nõ ſit niſi de meliori bono q̃ aliud q̃ eſt neceſſitatis nõ reputat bonũ melius ſcdm̃ bonus ſed de eo q̃ eſt neceſſitatis põt cẽ votũ ſicut Jacob Gen. 27. voint q̃ cẽt ſibi otis in deũ. ꝫ ſi os q̃ ſit de melioꝛ bono. ¶ P. vota ſ̃t̃m fuit de rebus indifferẽtib̃ ſicut multi ſacerdotes ꝓcipue ſoleũt vouere q̃ nõ pertinẽt caput tali vt tali dicẽd indifferẽtia nõ includit in bonis melioꝛib̃ q̃ votum nõ eſt ſemp de bono meliori. ¶ P. illud q̃ ẽ illiciti nõ eſt bonũ nedũ vt ſit melꝰ. ſi de illicito põt eſſe votũ ſicut ꝓs de Jepte q̃ ꝓp votũ occidit filiã ſuã innocentẽ q̃ vt dicit Dieron cathalogo ſanctoꝝ ponit: Quia placuit deo animꝰ vouẽtis. q̃ votũ nõ eſt ſemp de meliori bono. ¶ Pmelioꝛa bona videnꝫ illa eſſe de q̃bus eſt ꝓiliũ. ſed de illis que põt vergere in ꝓiudiũ ꝓpoſite nõ eſt ꝓiliũ q̃ ſit q̃dã vocabulũ ſicut q̃ abſtinẽtia duobus vel tribus diebus a cibo q̃ ſine ꝓiculo ꝓpoſite ſuſtinere nõ ꝓt. ꝫ votus nõ eſt ſemp de meliori bono. ¶ Sed 3 eſt diffinitio voti ꝓut poſita. ſ. votus eſt ꝓmiſſio melioris boni ꝛc.

¶ Ulterius videndũ q ens ille q nõ eſt ſui iuris poſſit aliq̃ vouere q̃ obligatio q̃ fit inferiori nõ põt impedire ſcrutiniũ ſuperioꝛis dño ſupplendũ. ſi q votũ aliqs ſe obligat ad ſeruiendũ deo. ꝫ obligatio q̃ ſeruus ẽ obligat̃ dño ſui dño tñ nõ põt eũ a voto ꝓhibere. ¶ P. Similꝫ mulier eſt in ꝓte patris. ſi põt vouere etiaꝫ ꝓdicente ꝓcipe quotidie fit q̃ tantũ pentibus iuuenes in religionib̃ ꝓfiteãt. ꝫ ille q nõ eſt ſui iuris põt votũ emittere. ¶ P. miſſus eſt magiſter in ꝓte alterius q̃ monachꝰ q obedienti. ꝓmiſſa. ſed monachus põt vouere vt videt cũ in ghoſtũ ſit ſui voluntatis arbiter. nõ. ſ. omnib̃ teneãt obedire ꝓlatoꝛi Ber. dicit. ſed i his tñ que ad religionẽ ꝓtinẽt. q. ſ. ¶ P. vtoꝛ etiã eſt ſub poteſtate viri: vt ꝓs Beli. ſed vtoꝛ in ghoſtũ põt vouere ſine conſenſu viri. q̃ ſ. ¶ Sed 3 eſq̃ nõ licet ſacrificia ex alieno deo offerre ſed ille qui voꝛes emittit q̃damnõ ſacrificiũ deo offert. q̃ ſi ſit in ꝓte alterius nõ põt votũ emittere. ¶ P. votũ cõ beãt ſpontaneã ꝓmiſſio ſcḃerrat regni. ſed ille qui eſt in ꝓte alterius nõ habet libertatẽ. q̃ nõ poteſt vouere.

¶ Ad 1ũ dcoꝛ. ad. 1. q. votũ ſuo noie obligationẽ q̃dã exprimit ex voluntate facit. q. volũtate nõ põt aliqs obligari niſi ex voluntaria ẽ cognita. q̃ ſolꝰ deꝰ ẽ ſcḃ ex ꝓtestatiõe obligationes deo facẽt. ex q̃bus de his que ad deum ſpectant nulla fit obligatio alicui facta de his q̃ ad deum ſpectant. vel dñi. vel dñe. vt ꝓuerb. 6. Illaqueatus es verbis oris tui. ſi dñs q̃ ens intuet eoꝝ q̃ fiat obligatio voluntaria literis verbis. nũ. ſi q̃ fiat p actum illius poteñe cuius ẽ vbus uteri. cuius ẽ. q̃ eſt rõnis. ſi ipſe actus rõnis qui eſt promiſſio eſt eſſentialiter votũ. q̃ enim promiſſio ſit rõnis actus ꝓ. nam ex hoc q̃ eſt enũciatio quedã. ſ. ex hoc q̃ rõnis eſt. promiſſi ad alterũ poñit. eis aũt ordinato his aliqd addit̃ q̃ obligationẽ ꝓfert. ſ. tñe nõ his ꝓtenã obligãdis. ſilr enũ promiſſio interius facta deo ad hoc q̃ plenam vim obligãdi habeat oꝛ. q. nõ ſit mutata. ſed habeat ali q̃d q̃ ꝓfert. Et hoc q̃dẽ affirmatio q̃ tria gradatiꝫ hꝫ ſic ri. Primo ꝓ deliberatione ſimplicem. ſcḃo per intentionẽ obligandi ſe ad certã penã. tertio q hoc q̃ teſtimonia bonum adhibeãt ꝓmiſſioni interiori. ſic de voto dantur plures diffinitiones ſm diuerſa coꝛ. q̃ requiruntur ad votum in diffinitionib̃ illis ꝓpoſitis. ꝛ poſſent adhuc multe plures dari. diffinitio tñ qui magꝫ ponit vt ẽ ꝓpoſitiſſima. ꝛ ponit. ꝛ ꝓmiſſionẽ que ẽ cõmuniter votũ. ꝛ tñ ꝓ voluntate. in hoc q̃ dr Spontanee. que ẽ cauſa obligãdi. ꝛ affirmationẽ vltimã. ꝓmiſſionis. que aliãs includit in hoc q̃ dicit Teſtificatie. ꝛ voti terminus. q̃ eſt actus ad alterũ in hoc q̃ dicit Quia debet deo fieri. ꝛ mãm. i hoc. q̃ dr̃ q̃ eſt de his que deo ſũt. ¶ Ad ꝓ̃m q̃ dr̃ q̃ velle aliqd nõ ẽ vouere. ꝛ tñ ꝓpoſitũ nõ eſt votũ. ſed enũciatio illius ꝓpoſiti. mo dã poſſionia. ꝛ q̃ enũciatio interior. ſcḃo dicit in illa diffinitione ponit votũ cẽ ꝓpoſiti. ſcḃo dicit. ſi ſm põt votũ dicere. eſſe ꝓpoſitũ. eſſet ꝓdicatio ꝓ. ẽ. q̃ ꝓpoſitum eſt ꝓcipiũ voti. ſic. ẽ. ꝛ. q̃dã. ipm deſiderium ofo vocat. vt ſupra dicit. dictũ ẽ. ¶ Ad 2ũ dr̃ q̃ ꝓmiſſa q̃dã q̃ ſit ore. ꝛ nõ corde. ꝛ talis quo ad deũ nõ eſt votũ. ideo oportuit addere Spontanee. Et ꝓterea q̃ntus bonus ſi poſſit cogi ſufficiẽter ſimpliciter ad. penitẽdũ: põt cogi ad actione q̃dã interpoſitiua ad exteriorem ꝓmiſſionem ſicut ꝛ alia opera volantatis exteriora: non autẽ ad ꝓmiſſionẽ interiorẽ. ſicut nec ad fidẽ. magꝫ aũt diffinit votũ exterius. planum. q̃ põt mirimoniũ impedire. ſic enim dicit hic de voto. ꝛ hoc votũ ẽ teſtificatio ſcrietis ꝓmiſſionis nõ ipa interior ꝓmiſſio. ꝛ ꝓ B ꝓs ſolutio ad. 3ũ. ¶ Ad 4ũ dr̃ q̃ votũ nõ ſit ſanctũ niſi. ſ. q̃ ꝓ ſuffragia ſit mediatoꝛ inter nos. ꝛ deũ. ſicut. ꝛ oſo ad ſcõs. ſ. ſ. ſ. nõ omne votũ ꝓcipaliter ad deũ reducit ſicut. ꝛ oſo. ¶ Ad 5ũ dr̃ q̃ illa diffinitio iuriſtaꝝ eſt intelligẽda nõ de quolibet bono ſed de eo q̃ ꝓtinet ad pietatis religionẽ. ꝛ ꝓ B deꝰ ẽſtur fiat in ꝓmo ſicut i ꝓcuma mãſiue i ſcipio ſiue in deo.

¶ Ad 6ũ dr̃ q̃ reſtificatõe ſcludit ẽbeꝛatio vt dr̃. ¶ Ad. 7. q. dr̃ q̃ ſicut ex iam dictis ꝓs votum non poteſt cẽ niſi de aliq̃ bono ad cultuꝫ dei ꝓtinẽte. ſ. q̃ nõ. ſ. malũ obniat voto ex ꝓte eius cui fit obligatio: ſi ex ꝓte eius ex q̃ talis obligatio ꝓcedit. ſ. voluntatis. ois neceſſitas aliq̃ mõ obniat voto. Eſt aũt duplex neceſſitas. Una abſoluta: tali neceſſitas omnino excludit votũ: ſicut ſi aliquis vouꝛet ſe nõ mouere: vel ea q̃ oio non ſunt in ꝓtate eius nullũ eſt votũ. Alia ẽ neceſſitas ꝓditionata ex ſuppoſitione finis. ꝛ ſic ineſt nobis neceſſitas faciẽdi illa ſine quib̃ nõ poſſumꝰ ſaluari. ſ. q̃. ſicut ſunt ꝓcepta ad q̃ alis tenemur. talis neceſſitas nõ excludit oio votũ. haberi enim q̃dã large accipiẽdo votũ ẽ de bono q̃ ſũt ſub tali neceſſitate. ſ. excludat talis neceſſitas votũ ꝓprie dictũ. ꝛ tñ ſi votũ accipiat ꝓ ꝓpriũ ſui rõnẽ eſt ꝓprie de bonis illis ad que nõ oẽs tenẽt. q̃ ſuperogatioꝛia ſũt. ꝛ tñ dicunt meliora bona. q̃ ſupaddũtur illis bonis ſine quibus nõ eſt ſaluꝰ. ꝛ tñ votũ ꝓprie accꝓtũ dr̃ cẽ de meliori bono. ¶ Ad ꝓ̃m q̃ dr̃ q̃ illa Jacob ꝓmiſſio magis fuit ꝓpoſitum q̃dã obligatoꝛia q̃ obligatoria cẽ. ꝛ tñ nõ põt ꝓprie. ſed largo mõ votum dicit. Uel dr̃ q̃ votũ Jacob nõ fuit de eo q̃ erat neceſſitatis ſed de ꝓpriũ cultus q̃ altaris ꝛ mutione ꝛ decimaꝝ exhibitione. ꝛ tñ fuit de meliori bono. ¶ Ad 2ũ dr̃ q̃ talia vota mulieꝛũ ſũt ſortilegia magis q̃ vota. ſunt enim relige ydola trie. Et q̃a obſeruabãt dies ꝛ meſes. ꝛ tñ ꝓ nõ vota habenda ſunt: ꝛ peccãt talia vouẽtes. q̃ vt Dieꝛo. ſcḃ. Cus ifidelibus etiaꝫ nec nolia habere debemus cõia. ¶ Ad 3ũ dr̃ q̃ votum ſi ſit de eo q̃ eſt ſimpliciter malum nõ eſt votum niſi equiuoce. ꝛ ideo nullo modo obligat. ſi aũt ẽ de eo q̃ vno caſu ꝛingente põt eſſe bonum: ꝛ alio malum. ſi ſit in oẽm euentum eſt indiſcretum. ſi aũt ſit in bonum euentum

ꝓtenꝺeꝛe vouẽtis eſt diſcretũ. ꝛ malo euentu nõ obligat. votũ igit̃ ſupꝛe fuit de eo q̃ ſi aliquis eũdem poteꝛat cẽ bonũ. ſi obuiaꝛet alicui imolatio eius. ſi aliquis eũdem nõ bonũ. ſi ſibi obuiaꝛet alicui nõ imolanda. ſ. ꝛ q̃ vouit in oẽm euentum votũ indiſcretũ fuit. q̃ voto eꝛ. q̃uis ad conſilium voti eſt aliqd laudabile. Docuit. ꝛ fidei q̃ ſperabat a deo victoriã. ſic de eſſe mortuo a ꝓpoſito ſed determinato voti ẽ indiſcretũ. q̃dã. aũt ad executionẽ ipm ſolũ eſt laudabile. figura eſt ibi laudabile. ꝛ tñ q̃uis votũ ei ſuerit aliq̃ mõ laudabile. ipſe tñ nõ excuſat a peto: q̃ fuit ꝛ vouẽdo ſtulte. ꝛ ſi redãdo ignauiter. Dieꝛo. dicit ꝓmiſſi ſi cathalogo ſanctoꝝ. ꝓ victoꝛia q̃ a deo obtinuit ſicut ꝛ alij fecẽ. ¶ Ad 4ũ dr̃ q̃ in puerili ꝓpoſito ꝓpoſitum ꝓcipiũ. ſ. q̃ nõ ſufficiãt ad ſolẽnitatẽ voti faciendã. ¶ P. ex ẽtia q̃ votũ ſolẽniçat̃ q̃ ſuſcꝓtõe. bitus religionis. q̃ ſuſcꝓt̃ bitus religionis ſine ꝓfeſſione vel edita ſuſcꝓtõe. q̃ vt. ¶ P. ad ꝓfeſſionem certaꝝ regulaꝝ ꝓteſt votũ ſolẽniçari ſine edita ſuſcꝓtione. ſed nõ. i. miñ ꝓt ſe boies obligare deo q̃ ꝓ. q̃ ꝛ nãc ſolẽnitas voti poteſt eſſe ſine ꝓfeſſione certe regule. ¶ P. ꝓfeſſio certe regule põt fieri i ꝓiacẽtib̃ votũ ſolẽne bic ꝓ puritu dicit. q̃. ꝓfeſſio certe regule ẽ ſufficiẽs ad votũ ſolẽniçandũ. ¶ Et ſ. effect̃ voti ſolẽne ꝓprie eſt diminere mirimoniũ. dcitur. ſ. ſi ſolũ votũ q̃ eſt ſimꝓ ẽ dant. ꝛ q̃ eſt ad certã regulã diminut mirimoniũ ꝓtractuꝫ. ergo ſolum hꝫ media votum ſolẽniçat.

¶ Ad 1ũ dr̃ q̃ ad ꝓ̃m q̃ dicit illa q̃ votuꝫ videãt in ſingulare. ꝛ cõe eſt dicendũ in ſlogiſmis ꝓdicati ꝓ ꝓpoſiti ri. de ſine dicẽdi nõ ſicut. ens de ſubꝰ. ꝛ accidẽtia. nõ tñ ſit obligatio ex voluntate facta. nõ tñ ex voluntate aũt voluntaꝝ excludit illud votũ q̃ nihil hꝫ neceſſitatis põt ꝓ ꝓpo votuꝫ q̃ ſibi ꝓpoſ ratiõꝫ votum ꝓ eſt votũ ſingulare. q̃ ẽ de illis ad q̃ ſi tenemur. Illud aũt votus q̃ hꝫ aliq̃ neceſſitatis ex ꝓpoſitõe ratiõꝫ votus. ꝛ tñ ſi ſ. ꝓpoſitũ. ſ. ſit complete ratiõꝫ votus. ꝛ tñ ſi ſ. ꝓ poſitũ votũ. ꝛ hoc eſt votũ cõe q̃ eſt de his ad q̃ oẽs tenẽt. quoꝝ ẽ neceſſitas ꝓtinẽs. nõ abſolutus. ex ꝓpoſitõe ꝓ. ¶ Ad 2ũ dr̃ q̃ ratio illa ꝓcedit de ꝓpoſitõe votus. ꝛ nõ de ꝓ. ¶ Ad 3ũ dr̃ q̃ votũ cẽ ẽ q̃dã ſingularis act̃. ꝛ ſingulari ꝓpria emiſſus. vñ ſi poſſet ꝓcuniẽter dici vlcſſed cẽ cõe rõne boꝝ de q̃b̃ ẽ ad q̃ oẽs tenẽtur. ¶ Ad 4ũ dr̃ q̃ triplex filio voti cõis. ſi fac ſpãle peccãtũ. addit peccãtũ ſpãle deſponſ tacẽ. magis. n. peccat baptizat̃ eodẽ gẽe peccãti q̃ ii baptizatus. ſ. ꝓs. Debuiſſet. Quãto putatis deteriora mores ꝓplicia q̃ Filii dei ꝓcreauerint. ꝛ tñ quinq̃ teſtamẽti poſſunt vouere. ꝛc. ꝛ tñ ſi ſtulte. nõ. ſi. q̃ aliq̃ obligationẽm addit ſic. ſ. ſcripta addit aliq̃ obligationẽm. ꝛ ſic ſta nõ facit aliud peccatũ. q̃ nouã. addit.

¶ Ad 4ũ dr̃ q̃ rõ illa ꝓcedit de votis que ſunt de his ad q̃ nõ omnes tenẽtur. ſed ex hoc q̃ vice ꝓcuꝝ. ꝓcuꝝ. votũ cõmune emunt nihil ꝓcuro. q̃ ꝓcuꝝ. q̃ aliq̃ alias eẽt obligat̃. nec obſtat q̃ ſit maioꝛ obligatio q̃ hoc ꝓponderat. magnũdo bilãcꝫ que impedit. nõ. inuitꝫ facit ꝓcuro quippe eo beneficiũ acquirãt ab aliquo cui poſtea ꝓcer ad annos diſcretiꝫ venerit ad ſeruitium. vel granarium actionem tenebatur.

¶ Ad 2ũ q. dr̃ q̃ ſi ſio votũ ſumũ. ꝛ ſolẽne ẽ diuiſio eius ꝓ ſimũ. ſ. ꝓtes ſimũ. ꝓcta eſſe ẽ vna ſimꝫ ꝓnis in aliqs aũt q̃dã ſpẽ. ꝓcipue ſic ala dicẽt in rõnale. ſm ſibile. ſ. vegetabile. eius aũt votum ſolẽne ſ. q̃ ẽ ꝓpoſitum ſolẽne cum obligatione. ſimilꝫ cauſa irritari põt. ſ. ſed eſt ſ. complere in voto ſuum. cui. obligatio alia cauſa irritat̃ vt dicit. ¶ Ad ꝓ̃m q̃ dr̃ q̃ votũ põt duci ꝓ bliciꝫ duplr. Uno. ꝓ ſe. q̃ hꝫ aliq̃d ſine ꝓ. vñ ſi publice vouere debeat. ſ. cũ ea recipit ordinẽ. facẽ. ꝓ quo mulier ecclie. ꝛ tñ ſi ad publice deo ſuadũ. Alio. ꝓ accidẽs. ſ. q̃ in notoꝛia ꝓlinꝫ. vñ. ꝛ. q̃ res indicãt. ꝛ variat. ꝓ. q̃ ẽ ꝓ accidẽs. ſm id. q̃ ẽ ꝓ. ſe. ꝛ ꝓ. ſe. ꝛ ꝓ. ſe. ꝛ

peccatū frangere tenēre: vt sic comparo i ḡ mere accipiatur nō in determinata specie: q actus sit ḡnus ad minimū nūl ḡ qđ homo homi obligat nō os ḡ sit: cūius obligationis cāa i genere ḡ ad qđas obligat votū tenēre: t nō similis cāa i specie ḡ ad qđas obligat votū tenēre: t nō similis cāa i specie ḡ ad qđas obligat votū solēne t nō simplex. ¶ Ad 2um dēm ḡ iuramēti plus obligat ex pte eius ex quo fit obligatio ḡ voti: sed votū solēne plus obligat ḡnus ad modū obligādi: sm̄ ḡnus actualiter tradit hoc qđ pmittitur: qđ nō fit ḡ iuramētū: t iō nō seqūt nō. ¶ Ad 3um dēm ḡ votū solēne hz actualē exhibitionē ppriū corporis: qđ nō habet votū simplex: vt ex dictis patet: t ideo raro ex insufficienti procedit.

Ad quartum sic procedit: videt ḡ i voto nō posse fieri dispēsatio. votū.n. cōe minimū hz de rōne voti. sz̄ voto cōi nullus pōt dispensare. ḡ nec in voto singulari. ¶ P. reddere vota é de lege nālī: q nec in voto singulari. ¶ P. reddere vota é de lege nālī: q nō reddit mentē: qđ est contra legē nālē: sed nullus pōt dispensare contra mentē dantis aut contra illud qđ é de lege nālī: ḡ nullus pōt dispensare i voto. ¶ P. ḡ dispēsationē nō debet permittī ne "bonū pro minori bono. sz̄ nō est digna pōderatio scientie sic vt dē in 1ō. Sup. Quia ḡ contemplatiua nō ḡ qui signant p Mariā est optima: ḡ ipa optimā ptēm elegit: vt dī Luce. ḡ ad minus i voto scientie ḡs ad thaurū contemplatiue ḡnet dispēsari nō potest. ¶ Sed contra nullū votū est licitum qđ vergat i ḡnale diminutionē: qđ pōt esse ḡ scientia seruata vergat i ḡnale diminutionē ergo ad minus i casu illo votū scientie pōt dispēsari. ¶ P. sicut monachi tenent ad scientialia ad paupertatē t obedientiā: sed pōt dispēsari cū eis ḡnum ad votū obedientie t paupertatis: vt ps̄ illis ḡ ad plantēos assumunt. ergo i voto scientie. ¶ Ulterius vī ḡ quilibet plantus possit i voto dispēsare: quilibet enīz plan" ad hoc obligatur ḡ votum subditorū ḡnti deat: ergo sibi licitas subditorū regrat pōt dispēsare. ¶ P. ex hoc aliquis pōt dispēsare i voto ḡ é collatus dispēsatio ministeriū: sed hoc petit cuilibet plante. ergo et. ¶ Sed contra: scriptura hoc plantū ḡdam sunt actiōes ḡ solis principalibus membris ascribūt: t ḡdas cāa sol capud: sed i ecclesia vicē capitis tenet papa: t vicē principalis membrorum plantationis cōst ēpi. ergo aliquos dispēsationes sunt quas solus papa potest facere.

¶ Ulterius vidē ḡ nullus votum possit mutari. Leuit. vlt. Illud qđ immolari pōt ḡuo nō pōt mutari nec i melius nec i pius. ḡ si sit votū licitū nō pōt mutari. ¶ P. si possit mutari posset cōmutari i melius: sed hoc nō pōt ḡ Ber. dicit: et bene ordinatis mōasterijs. Nulli" meo filio ingredier" deliderio artioris vite fine superioris licentia. ḡ &c.

¶ Sed contra: licet semp̄ placere. ergo potest ēnti votum in melius commutari.

¶ Ulterius vī ḡ ppria auctoritate possit aliqs votū scientie ḡ: q si aliqs possit votū terre sancte vouerat religionē intrare liberat" est si ipsam videm vt dicere. dicit. sed pōt ḡpria auctoritate religionē ingredi. ergo ḡ ppria auctoritate pōt votum mutare. ¶ Tille q fecit aliq̄ vota i seculo nō vī ad illa teneri postq̄ē claustrū ingressus: vt ḡdas dicūt. sed pōt ḡpria auctoritate ingredi claustrū. ḡ &c. ¶ P. votum tpale expedit ad ppenso finē: q cadit ḡnē pōt mutare ḡpria auctoritate. mutare votū tpale peginationis i votū ḡpetui religionis: vt dictū est. ḡ cadit ḡnē pōt mutare ḡpria auctoritate. votū min" quantum" i votū diuinū". sicut minoria peginationis i maiorē. ¶ Sed contra scriptura est quedā dispēsatio sed nullus potest ḡpria auctoritate dispēsare in voto. ergo nec mutare.

¶ R. dicēdū nō. ad. 1. q. q. circa hoc fuit diuersa opinionum. *Quidam* enīz dicūt ḡ q̄libet votum potest ḡ prelatos committi quilibet voto vouēnti. dicūt enīz aliter voluisse superiora. ḡ specialis cāa dispēsationē pertinet actus subditorū omnīno: t ideo cū voluerit ille ḡnus ḡtua potest relaxare obligatiōes. voti: vt nō teneat. vouet ipse ḡ: dño nō exaut. Sed hō vī vt bene dictū: qđ fūt in ḡbus est hō ius liber sm̄ḡ ēt ḡ preceptus pape pōt illa facere: sicut scire t alia ḡlia diuina. vī absolute fieri dātione voluerit alicuius plan pōt ex alia vouere. Et ideo aliq dicunt ḡ nullū votū respicit dispēsationē sm̄ḡ ēpē sanctio est iuris relaxatio: sm̄ḡ ē iuris declaratiue ḡ papa pōt declarare hoc ius ḡ qñ sit recōpensatio enarabilis boni ḡ pōt committi mal" bonū: ad qđ ēc ḡ obligant. Sed hō nō vī vere: q declarare ius nō ē nouū ius facere: ḡ illud qđ in iure erat manifestare. vel sm̄ hoc nullū ḡ dispēsationē voti fieret: nō contra ius qđ erat ḡuo contra aut: sz̄ qđ videbat ḡra ius t nō erat. Et ideo aliter dicūt ḡ in voto pōt dispēsari ex fine ḡ dispensatio est iuris relaxatio ex aliqua legitima cāa: q ei⁹ votū de illicito esse nō potest: nō aūt licet subtrahere alicui qđ ei debetur: ḡ votū alicuius nō pōt fieri ḡiudicium sm̄ḡ papa ḡ: nō debeat" mandatis parere cū fuerit expotunus. vī si plantus vadat expedire aliqua rōnabilia: vel ḡ ḡnus qui vouit: vel ḡ aliquo ḡ votū nō seruet. pōt eius ab obseruatiōe voti debligare: q alias de iure obligatus erat. ¶ Ad 1um dēm ḡ qđ ca que cadūt sub voto cōmuni nō solū obligāt aliquem ex voto: sz̄ ex lege naturali t pcepto diuino: et iō ex pte illa: q nō possit habere dispēsationē sicut alia vota. ¶ Ad 2um dēm ḡ obseruare votū durante voti obligatiōe est de lege naturali: sed cessante obligatiōe voti nō est obseruatio eius de lege nāli: cessat aūt eius obligatio: vel ex fine: vt qđ seruatū vergeret ad deteriorē exitum: t tūc ḡ declaratione supioris facilius pōtēt assi: vel obseruatio voti ḡmittitur: vel ex auctoritate supioris: q aliud magis necessariū indicat: t in voto dispēsat: nec tamē ex hoc homo mendacii incurrit: q votū nō seruat in tali casu: q bene dictum est ḡ ḡbus patet ḡdictōes aduersantes: vel ēplicare vel multiplicare: vt ps̄ Jaco. 5. ¶ Ad 3um dēm ḡ de voto scientie est triplex opio. Quidā enim dicūt ḡ nullus pōt dispēsare: q hō nō transit voti aliqs de labore ad requiē. Quidā.n. dicūt ḡ hō accidit qđ votū scientie nō pōt ḡmutari sine hoc qđ ab transit voti aliqs de labore ad requiē: sed votū ḡmutatio pōt ḡmitti aliquo mō q nō pōt ēre: et ideo dicūt ḡ sicut cū aliquis hz pecuniā nō suo: t ecclie nolē. ab hoc hō ēqđ sic votū de abstinēdo aliqua die determinata ex nīb": non recuperet dispēsationē aut votū de ḡmutatione eius: qđ est abundā. Et iō aliq assignāt alia rōes dicētes: q hoc ḡmittit" votū scientie nō ēcipit recipiatur melioratio: co q nō ē digna pōderatio alie scientie: vel iō q ḡ ḡmittit hō de domestico inimico triumphū capit. vt qđdā dicūt: vel iō qz religionē hō ḡfecte assumit ex quo vī voto scientie qđ i voto religiōis ḡtinet: t aliqua vota ḡtinuabilē" religiōi nō pōt ēmpetari: vt qđdā dicūt. Et hoc cum nō vī sufficienter dictū qz bonū cōe ē multo melē qđ bonū ḡtuū: ḡ qđ cuiā hō intendit ab ocio tanctē ēplantatio religionis ē ḡmouet ad optimā pars ē iudicio ḡū. Luce. vī cū vellet ḡ primo ēpē vacet. Et ideo aliq dicūt ḡ plantū" ḡ cōs vellet ḡ ecclie aut vel regni vel quicie expediret posse ḡmittere t voto scientie: t i voto religiōis dispēsari: quia ḡ cōs est solēnizatū. nō ē ḡ votū pōt ēre hō deobligare: sicut quo tenet alteri ex dicto ḡ. vī talis posset ḡmittere votum: tanq̄ posset alicui iniūgere ḡscientiā aut religionē vouere: cadē ne ēnitate manēte. pōt ēt ḡ voto dispēsari sicut. Sz̄ q: rōes ḡ ḡtū facte nō recte ponūt. ¶ Ad 4um dēm ḡ bonū scientie ē multo ḡ origē ḡ talium corporaliū q: cadē ēpetio manet: nō ē sufficiēs rō vt ḡ voto scientie dispēsetur. vī etiā nō peccat ḡ i tali casu ēplicite ḡ scientia videret ēgere i periculis personis: si cōmunitati vtilitas ēcipue cum possit illi periculo per alia remedia obviari

sicut nō peccat ḡ pp aliq̄s opus ḡtuū: se mortis ēpetio exponit. ¶ Ad 5um dēm ḡ cū illis ḡ assumunt ḡ statu religionis in statū plationis nō dispensāt in ēcipalibus voti religionis: q illa ā possidere videntur: nō suo nolē: sz̄ ecclie possidente. vel sibi p hoc ḡdicat: sine pauperatis: sine voto obedientie: q obedientia respicit statū plationis in altero ad obedire tenet: t iō ḡ ille ḡ sub plato esse desistit nō tenet ad id obedire nō ē ex hoc ḡ obligatio voti deficiat ex parte vouentis: sed ḡnia subtrahitur ex parte altera cui obedire tenebatur. vī monachus ḡ abbas obedientiā ḡmittet: si ipse fuit abbas nō tenetur obedire alteri abbati: q iam non habet abbatem.

¶ Ad 2um q. pōssit ḡ plenitudo ptātis dispensando reflectere ponos sūmā pontificatus: aliē ḡcipiāt de hac ptāte quidam: ea cōcessus est: vt q: omnes ad vnū recurrere nō possunt per ifinitos cōs dispēsationē recipe possint. vī in votis illis ḡ nō de facili dispensationē recipunt: nec frēnter sz̄ raro sūt votū religionis: t alia hmōi vota ḡcepta: solus papa dispensare pōt in aliqs aūt ēporalibus vouentes peregrinationū t ieiuniorū: t hmōi pōt et epi dispensare nisi aliqđ hmōi sibi papa reseruauerit: sic dispēsatio ad ḡsumendū ḡ videt ḡ ḡnibus nō debeant aliquod votum specialē ppe aliqs. ¶ Pactencia obseruatio qne adhibet virtus in vniuersale ad mia est maior: q illa que adhibet mulieribus in relatione ad scientia: dispositio ordinis nō ēgit virginitate in ḡcepto: ḡ nec mulieris votum. ¶ P. nullus dz̄ pena qua: sibimet ipsis punitis. sed aliqđ mulieri ḡpena inferē ḡ ecclipsat: sic ḡ in his ḡ sino ḡ violētia corrūpunt. ḡ nō dz̄ talib" ad minōrē votum reduci. ¶ P. qđ si virginale votum corrūpē nemo pōt legē scientialis aliē inferē: quia si quis eā aliq̄ē occulte corrupta. ḡ videt ḡ talē in tali casu virginale votum aliqs ḡ virginib" dari debeat. ¶ Sed. in officio ecclie nō decet ē aliqđ falsitatis: in toto officio quo ve lamē virgines sit mētio de carne integritate: vt ps̄ diligenter inspicēti. ḡ nō dz̄ votū virginale corrupta vari. ¶ P. ḡ relatione mulieris quodā mō ipso dispensat: ḡ ēt ḡnium ḡ pontifex aliqs vetera legia: t in veteri lege pontifici non licebat aliquā nisi virginem dispensare. ergo non debet aliqua talis virgo velari.

¶ R. dicēdū dēm ḡ ea que corporalia in ecclia aguntur signa sunt spūalium: q corpale signū nō sufficiēter repūtare pōt spūale signatū. ex qđq aūt cāde ex ḡ spūale ḡnium dam plura signa corpalia aguntur. Matrimonium ḡ spūale ḡ ecclie bz̄ ē fecūditatem ḡ qđ regnet mens in filios dei: t ecclie: et fecūditatem ḡ qđ regnet mens in filios dei: t ecclie bz̄ ē fecūditatem ḡ qđ regnet mens in filios dei: t incorruptionēm ḡ ipso clerici filii ecclie nō debēt: q incorruptionēm ḡ ipso clerici filii ecclie nō debēt: q macula aut ruga aut aliqđ hmōi vocat Ephe. vī de Cōmacula aut ruga aut aliqđ hmōi vocat Ephe. vī de Cōmio. Despōdi vos vni vero ḡnī casta exhibere ipsi: q compocal fecūditas integritasq̄ carnis ā pauli: t iō opportuit vtrūq; ḡnium spūale ḡnīq; ipi t ecclie ḡnā ad fecūditatem ḡ qđ regnet mens in filios dei: t ecclie ḡnā ad fecūditatem ḡ qđ regnet mens in filios dei: t ecclie ḡnā ad fecūditatem ḡ qđ regnet. ḡ ḡ p mat" carnale ḡnitas spūalē

susceptione non consecratur aliquis in sposus sed in ministrum sponsi. vnde non requiritur virginitas ad significandum integritatem spiritualis matrimonij: sicut requiritur in velatione eius que consecrat in sponsam. ¶ Ad ḡnm dicendum ille que per violentiā corrumpuntur: si nullo modo consentiunt: virginitatem eam quo ad veritatem perdunt. Sed qui a valde est difficile q̄ in tali delectatione aliquis placentis motus non misceatur. Ideo ecclesia que de interioribus iudicare nō potest cū exterius corrupta sit: cā interioribus velat. vnde Leo papa dicit. Ille famulter virginem non velat. vnde Leo papa dicit. Ille famulter virginem non velat. vnde Leo papa dicit. Ille famulter virginem non

lus. sed pfecti nō hnt ɔsciētiā infirmā. ergo ⁊c.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ etiā pfecti ɔpetat scādalū actiuū. xp̄s n. pfe ctissim⁹ fuit. & ipe scādaliçauit: q2 posit⁹ ē i ruinā multo2ū vt dr̄. Luc. ii. Et pharisei audito vbo ei⁹ scādaliçati sūt: vt dr̄ Math. xv. ḡ scādalū actiuū ɔpetit pfectis. ¶ P̄t. pe tr⁹ postq̄ fuit spū scō ɔfirmat⁹ pfect⁹ fuit. & ipe scādaliça uit: q2 suo exēplo cogebat gētes iudaiçare. ḡ ⁊c. ¶ P̄t. & n. eiusdē est pvocare exēplū ad bonū ⁊ scādaliçare. & p̄mū est pfecto2. vt p3 Math. v. Sic luceat lux vestra ⁊c. ergo nō est co2ū scandaliçare.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ soli pfecti pñt scādaliçare: q2 3ria 3riis vi dere debēt. & scādalū passiuū diuidit̄ 3 actiuū. cū ḡ solis pu sillis ɔueniat scādalū passiuū: solis perfectis ɔuenire po terit actiuū. ¶ P̄t. ille solū scādaliçat q̄ exēplo suo pvocat ad peccādū. & h̄ est illo2 q̄ vita in exēplū alio2 ē po sita. s. plato2 ⁊ religioso2. ḡ ipo2 tm̄ est scādalum actiuū. ¶ S3 3. Petr⁹ āt passionē nōdū erat i statu pfectiōis: q2 nōdū erat celi. apl'i vbo dei ⁊ spū oris ei⁹ ɔfirmati. & ipe q̄rū in se fuit scādaliçauit: vn̄ ei dr̄. Scandalum mihi es. Math. xvi. ergo scādalū actiuū nō est pfecto2um tm̄.

¶ R̄ndeo dr̄3 ad. i. q. q̄ scādalū passiuū patit̄ aliqs dupli: vno mō ex p̄ria electiōe: sicut cū q̄s vidēs aliquē peccātē eligit seq̄ eū ad peccādū: ⁊ sic nō est pfecto2. scādalū passi uū: q2 ipi sequūt̄ p̄ncipalr̄ xp̄i exēplū ⁊ p̄cepta dei ⁊ rōnis bone: vn̄ nulli⁹ exēplū 3 p̄cā sequunt̄. alio mō p̄ter ele ctionē: sic cū ex fcō alteri⁹ alicui suborīt aliqs ɔcupie mo t⁹: vl' etiā tristitie: aut ire aut alicui⁹ h̄oi: ⁊ sic scādalū passi uū p̄t ee q̄ruslibet pfecto2. s̄m statū vie: & q2 p̄ncipale mo ris electio ē. vt ph̄s dic̄ i. ij. ethi. ɔtrā dr̄ q̄ scādalū passi uū nō ē pfecto2. ¶ Ad p̄⁹ ḡ dr̄3 q̄ xp̄s dixit Petro. Scā dalū mihi es. nō q2 ex facto ei⁹ scādaliçat⁹ sit: & q2 Petr⁹ q̄rū i se fuit aliq̄ mō ei scādalū dedit. ¶ Ad 2ᵐ dr̄3 q̄ grā matice loquēdo oia actiua ɔuertūt̄ i passiuā: q2 grāmatic⁹ nō ɔsiderat subā actiōis: & modū significādi: vñ āt vbū actiuū significat actionē vl' i aliū trāseūtē. & ɔsiderādo subā actiōis aliq̄ actio egredit̄ ab agēte. ⁊ n̄ ptigit vsq̄ ad patiēs q̄ h3 i sua p̄tāte recipe effectū agētis ⁊ n̄ recipe: vl' p̄p aliqḋ ipedimētū interueniēs: ⁊ iō realr̄ loquēdo i oib⁹ actiōib⁹ q̄ terminā ad aliqḋ extra agentē actiua nō ɔuer tūt i passiuā: sic ē peruenire: occidere: scādaliçare: ⁊ alia h̄m̄: amare ⁊ ɔsiderare sūt act⁹ interiores aie: q̄ n̄ pgrediūt ad rē ex̄ nisi & q̄ ē aliq̄r i ipo agēte: ⁊ iō i talib⁹ actōib⁹ ēt realr̄ loquēdo s̄p actiua i passiuā ɔuertūt̄. ¶ Ad 3ᵐ dr̄3 q̄ q̄uis vir pfect⁹ q̄nq̄ ex electiōe etiā aliqḋ veniale petm̄ ɔmit tat: sine ex p̄posito nō tm̄ eligit seq̄ aliquē i petō ēt veniali: quia ista est valde leuis causa peccandi: sed quādoq̄ alia causa motus peccatum veniale eligit.

¶ Ad. 2. q. dr̄3 q̄ scādalū actiuū q̄nq̄ ē veniale: q̄nq̄ mor tale petm̄: vt ex dictis p3. & ḡ q̄ ē mortale petm̄ nullo mō pfectis ɔpetit: sic nec peccare mortalr̄. & s̄m q̄ ē veniale petm̄ ɔuenit etiā q̄nq̄ pfectis: sicut ⁊ petm̄ veniale: lignū i ca aliqḋ infirmitati remanet. ¶ Ad p̄⁹ ḡ dr̄m. q̄ q2 aliq ex fcis aut dcis xp̄i sūpserūt occasionē ruie. dr̄ eē i ruinā ⁊ i scā dalū: nō q2 ipe dederit aliquā vel modicā occasionē ruie. vn̄ nō legit̄ q̄ xp̄s aliq̄s scādaliçauerit: & q̄ aliq ex factis vel vbis ei⁹ scādaliçati sūt. ¶ Ad 2ᵐ dr̄3 q̄ Petr⁹ s̄m Aug. in re ista reprehēsibilis fuit: in scō illo nō q2 p̄terie opa tus fuit iudaice: ⁊ iō & h̄ nō ē ɔueniēs dicere q̄ venialr̄ peccauerit scādaliçādo. & q̄o Hiero. excusat Petrū ēt a petō veniali supra. ar. i. dictum est.

¶ Ad. 3. q. dr̄m q̄ etiā iperfecti pñt dare suo dcō vel facto aliq̄ occasionē ruine: vel idirecte pvocādo exēplo: vl' dire cte pvocādo ad malū p̄suadēdo vbis aut ɔmonēdo scis. ⁊ iō nō ē dubiū q̄ q̄libet imperfect⁹ pōt scādaliçare. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dr̄m q̄ i viris pfectis est aliq̄ dispō p̄hibens scādalū passiuū ab ipis: & i viris iperfectis nihil est q̄ p̄hibeat scā dalū actiuū: ⁊ iō rō nō seq̄t̄. ¶ Ad 2ᵐ dr̄3 q̄ scādalū acti uū nō ɔsistit in h̄ tm̄ q̄ aliqs exemplo suo pvocet aliū ad peccādū: & in h̄ q̄ dat occasionē ruine alteri q̄cūq̄ mō. Cōstat āt q̄ q̄libet iperfect⁹ pōt dare alteri occasionē rui ne: vel p̄suadēdo vbis: vel pvocādo ad ipatiētiā p iniurias psecutiōes: ⁊ iō nō est dubiū q̄ iperfect⁹ p̄t scādaliçare: ⁊ etiā falsū est q̄ dr̄ q̄ imperfect⁹ nō scādaliçat p modū exē pli: q2 de vnicuiq3 mādauit de p̄ximo suo: vt p3 Eccle. xvii. ⁊ iō q̄libz tenet ad h̄ q̄ edificet p̄ximū exēplo suo: & exprime to etiā scit̄ q̄ exemplo eo2 qui nō sunt in statu perfectio nis multi ad peccādū pvocāt̄: q2 n̄ solū exempla maio2ū sed etiā equaliū ⁊ mino2 nata sunt mouere.

Ad quartū

sic pcedit̄. vr̄ q̄ veritas sit p̄p scādalū dimittēda: i pabola de çiçaniis dr̄ glo. Aug. Cū multitudo est i cā vel p̄nceps detrahēdū ē seue ritati. & nō nisi p̄p scādalū. ḡ veritas iustitie p̄p scādalū di mittēda est. ¶ P̄t. vitatio cuiuslibet peti ptinet ad verita tē vite. & hō ad vitādū scādalū p̄ximi d3 petm̄ veniale cō mittere: q2 plus d3 cauere damnu3 eternum p̄ximi quod patitur per peccatum mortale quo scandaliçatus ruit q̄ dānū tpale suū q̄ patit̄ p petm̄ veniale. ḡ veritas vite di mittēda ē p̄p scādalū. ¶ P̄t. aliq̄n subtrahit̄ p̄dicatio p̄p scādalū gnāle. & p̄dicatio ptinet ad vitatē doctrie. ḡ ⁊ ve ritas doctrine dimittēda est p̄p scādalū. ¶ Sed 3 est q̄ Gre. dicit. Si de veritate scādalū sumit̄ vtili⁹ p̄mitit̄ na sci scandalū q̄ veritas relinquat̄: ergo veritas nō ē p̄p scā dalū dimittēda. ¶ P̄t. homo nō d3 peccare: vt alteri⁹ pe catū vitet. sed ille q̄ dimittit veritatē peccat: ḡ nō d3 p̄p ter scandalū alteri⁹ aliqs veritatem dimittere.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ ɔsilia sint p̄p scādalū dimittēda: q2 regula est Hiero. q̄ oē q̄ pōt fieri: vel nō fieri salua triplici veri tate dimittendū est p̄pter scandalū. sed ɔsilia sunt hui⁹ modi. ḡ sunt dimittēda p̄p scādalū. ¶ P̄t. votū religiōis quoddā ɔsiliū est. & homo d3 dimittere religiōis igressū p̄pter scādalū parentū: ne honor eis debit⁹ subtrahit̄ q̄ p̄ceptū est. Honora parētes. Exo. xx. ergo ɔsilia sūt p̄p ter scādalum dimittēda. ¶ P̄t. opa mie q̄nq̄ dimittēda sūt p̄p scādalū: ne credāt̄ fieri itentiōe vane laudis. & opa mie sunt in ɔsilio vel in p̄cepto: nec sūt dimittēda s̄m q̄ sūt in p̄cepto: q2 iā ptinent ad veritatē vite. ḡ sūt dimitten da p̄p scādalū inq̄ntū sūt in ɔsilio. ¶ Sed 3. scādalū dem vel factū min⁹ rectū. sed ɔsiliū nō est de reb⁹ min⁹ rectis: & de maio2ib⁹ bonis. ḡ nō ē dimittēda p̄p scādalū obseruatio ɔsilio2. ¶ P̄t. Hiero. dicit ad Heliodo2 licz par uulus in collo pēdeat nepos: licz sparso crine ⁊ scissis vesti bus vbera sua ostēdat m̄r: licz i limie p̄r iaceat: p calcato p̄re p̄ge: siccis oculis ad vexillū crucis euola: solū gen⁹ pietatis est i hac re esse crudelē. loq̄t̄ āt de assūptiōe religiōis. er go ɔsilia nō sūt dimittenda: nec ēt p̄pter scādala p̄pinq̄2 ⁊ ita multo min⁹ p̄pter scandala alio2um.

¶ Ulteri⁹ vr̄ q̄ res tpales sint dimittende p̄p scandalū. Apl's n. debebant̄ tpalia q̄ sp̄ualia seminabat. & aplo nō visū est hac potestate ne offendiculū daret euāgelio xp̄i. vt p3 p̄⁹ Cor. ix. ḡ ⁊ nob p scādalo vitādo tpalia dimittē da sūt. ¶ P̄t. aliqs tenet̄ dare rē suā extiti vl' alia i necessitate ad mortē tpalē euitādā: sed magis debem⁹ obuiare mor ti sp̄uali p̄ximi q̄ co2porali. ḡ poti⁹ debem⁹ rem tpalem di mittere q̄ dimittam⁹ eū i mortē sp̄ualē cadere p scādalū. ¶ P̄t. inter oia tpalia cib⁹ maxime necessarius est co2po ri. sed cib⁹ dimittēdus est p̄p scādalū: dr̄. n. i. Cor. viii. Si esca scādaliçat fratrē meū nō māducabo carnes in eternū. & multo forti⁹ alia tpalia sūt p̄p scādalū dimittēda. ¶ P̄t. i. Cor. vi. dicit apl's. Jam delictū ē in vobis q̄ iudicia h̄e tis inter vos: q2 nō magis iniuriā3 patimini. hoc aūt nō dicit nisi p̄p scandalū q̄ inde seq̄bat̄. ergo p̄p scandalū hō d3 dimittere tpalia ne ea i iudicio repetat. ¶ P̄t. nō ɔputant̄ inter sp̄ualia tpalib⁹ annexa. & ecclia n̄ exigit decimas vt scādalū vitet. ḡ ⁊ multo forti⁹ alia temporalia sunt p̄pter scādalū dimittēda. ¶ P̄t. in ordie charitatis de bem⁹ bonū sp̄uale p̄ximi bono n̄ro tpali p̄ponere: sicut ēt alam ei⁹ corpi n̄ro. ḡ p̄mū debem⁹ dimittere bona n̄ra tē po2alia q̄ p̄ximi i sp̄ualib⁹ detrimēta patiant̄ p scādalū. ¶ P̄t. h̄ pōt dimittere tpalia: vel nō dimittere salua tripli ci veritate. & s̄m regulā Hieronymi debēt p̄pter scādalū temporalia dimitti. ¶ Sed cōtra beat⁹ Thomas cātua riēsis repetiuit res ecclie cū scādalo regis. ḡ ⁊ nobis licz re petere bona tpalia cū scādalo alio2. ¶ P̄t. nullus ex petō suo d3 reportare cōmodū. hoc aūt esset si ei q̄ scandaliçat̄ res aliene quas detinet dimitterent̄. ḡ nō sūt dimittende res tpales possidenti iniuste p̄p scandalū eius vitandum.

¶ R̄ndeo dr̄m ad. i. q. q̄ scādalū actiuū nūq̄ est sine pec cato facientis: vt ex dictis p3. nulla aūt de cā d3 aliqs scī nari ad peccādū: vñ pot⁹ d3 oia p̄termittere q̄ scādalū actiuū faciat: neq̄ vnq̄ p̄p scādalū actiuū vitādū pōt di mitti veritas: q2 q̄cūq̄ veritatē sequit̄ nō scādaliçat actiue. cū scādalū actiuū sit factū vl' dictū min⁹ rectū. vñ cū q̄rit̄ virū veritas sit dimittēda p̄p scādalū nō intelligit̄ q̄stio de scandalo actiuo. sed de passiuo: q̄ interdū est sine petō fa ciētis illō. vñ scādali occasio sumit̄: q̄uis nūq̄ sit sine petō eius q̄ scādaliçat̄. vt ex dictis p3. Et iō cū q̄rit̄ qḋ sit dimit tendū p̄p scādalū passiuū: nihil aliud ē querere q̄ qḋ hō debeat dimittere ne alius peccet. Cū aūt hō ex ordie cha ritatis se plus q̄ p̄ximū in sp̄ualib⁹ bonis diligere tenea͂t: nullo modo aliqs peccare d3 vt petm̄ alteri⁹ vitet: qcūq̄ aūt vitatē relinq̄t peccat. veritas aūt de qua loquimur cō sistit in h̄ q̄ hō in dictis ⁊ factis suis rectitudini diuine siue diuine legis regule se cōfo2met: cui qdē hō cōformari d3 ⁊ i his q̄ ad cognitiōe3 ptinēt: ⁊ h̄ ptinet ad vitatē doctrie. ⁊ in his q̄ ad actionē spectāt: siue ea debeat aliqs p seipm agere q̄ ptinet ad veritatē vite: siue ea debeat ab alus obser uāda p̄mulgare: q̄ ptinet ad veritatē iustitie. q̄ ɔsistit i rectitudie iudicij: nō tm̄ q̄cūq̄ p̄termittit aliqḋ i q̄ se di uine legi cōformare pōt dicit̄ vitatē dimittere: q2 illo re moto veritas adhuc remanere pōt. S3 tūc dicit̄ aliqs ve ritatē dimittere qn̄ dimittit vel facit aliqḋ q̄ omisso ⁊ fa cto veritas nō manet: q̄ sine petō ēe nō p̄t: ⁊ iō nullo mō veritas p̄p scādalū passiuū alteri⁹ dimittenda est. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dr̄3 q̄ iustitie act⁹ est reddere vnicuiq̄ q̄ suum est. Semp āt reddit̄ vnicuiq̄ q̄ suū ē. Uno mō qn̄ dat̄ ei illō q̄ sibi directe vtile ē: vt pecūia: vel argentū: vel aliqḋ h̄m̄ q̄ sibi sine petō ōnegari nō pōt: vñ q̄ncūq̄ scādalū de beat seq̄: iudex d3 facere q̄ ius suum isti reddat̄. Alio mō qn̄ op⁹ iustitie q̄ ad petitionē alicui⁹ reddit̄: n̄ directe ce dit i bonū petētis. & magis in bonū reipublice: sicut p3 in illatiōe pena2: q̄b⁹ put in republica cōformāt̄ malefacto rib⁹ repulsi: vñ n̄ iudex q̄ curā reipublice gerit videt ex i flictione pene maius icōmodū reipublice pvenire: p̄t pe nā vel p̄termittere vel mitigare: nec alicui in hoc facit i iuriā: q2 ipe p̄sonā reipublice gerit: ⁊ hoc ēt facit̄ d3: q2 ex officio tenet̄ vtilitati publice puidere. h̄ aūt cōtingit p̄n cipue: q̄n p̄nceps vel aliq̄ multitudo est i cā: ⁊ ut aliqs d cu lus pena timet ne scisma seq̄t̄. ⁊ iō dicit Aug. q̄ cū multitu dine peccantiū agēdū est magis monēdo q̄ minādo. seue ritas exercēda est in petō pauco2. & h̄ intelligēdū est qn̄ ex dissēsiōe peccati p̄ncipis: vl' etiā multitudis mai⁹ pi culū nō timet̄ q̄ ex pena. vl' si ex impunitate p̄ncipis vel multitudinis fides ⁊ doctrine veritas ⁊ boni mores co2ū puni nō parcēdū ē p̄ncipi: nec multitudini: q̄ p̄cipue cō tingit: qn̄ peccātes suū petm̄ auctate: aut pcise ōfendere molimt̄. Un̄ Isid. dr̄. Di q̄ neq̄ a vitio correctiōis emē dāt̄ atq̄ h̄oripiū delicti q̄ cōmittūt vēdicare quadā sū plitiosa auctate nitunt̄: nec gradū honoris: nec gl'iaq̄ reci piāt cōionis. ¶ Ad 2ᵐ dr̄m q̄ hō aliqḋ petm̄ veniale ɔmit teret ne ali⁹ peccet mortalr̄ nō tenet̄ nec h̄t facere: q2 ordo charitatis n̄ ad vitādū petm̄ nō inclinaret p̄xīpalr̄ ex hoc p̄ximo: hoc esset defuisse a petō: nunc petm̄ vl' offendere dei offendam⁹: cuius offensa est creature ... nō ita magna sic mortale. nullus aūt d3 dei offensa patī ne ali⁹ offendat multū q̄ h̄ū q̄ i illum̄ plus diligere dei q̄ p̄ximū: ⁊ iō nullus d3 facere petm̄ veniale ad vitādū scādalū: dūmō act⁹ sit ex tali cā facit̄ petm̄ veniale remaneat. esset n̄ oppositū in adiecto si diceret̄ q̄ aliqs d3 p̄ma nere h̄t facit peccādo. p̄tigit tñ aliquē actū ex tali cā face rē nō ee petm̄ veniale: q̄ alias veniale esset: sicut narrare verbū ociosū: sit n̄ esset ociosū cū nō careret cā pie vtilitatis. ¶ Ad 2ᵐ dr̄m. q̄ in doctrina est ɔsiderare duo. s. actū doctrie: ⁊ ea q̄ docet̄. act⁹ aūt doctrie ptinet ad veri tatē vite: sicut ⁊ ali⁹ act⁹ mie: q2 doctrina est elemosina sp̄ualis. vt s̄. dr̄. q. xv. dictū est. vñ de ea ē idē iudiciū ⁊ de aliis actibus mie: q̄ p⁹ dicet̄ q̄ aliq̄n p̄p scādalū differri poterit. res ipsa que docetur est que pertinet ad veritatem doctri ne: nec vitas doctrine p̄termittit̄ quādo aliqua res vera tacetur: sed qn̄ veritas falsi⁹ vel p̄iudiciū grās̄ sine ex 3ria doctria: siue ex taciturnitate aliq̄ri. ⁊ sic p̄p nullū scā

¶ Ad. 2. q. dr̄m q̄ oia ... dalū dimitt̄as doctrie relinquēda

opa pfectiōis q̄ sūt i p̄cepto: ɔsilia dicunt̄: vñ p̄termissa sūt salua triplici veritate: & aliq̄ cādis sūb p̄cepto: vel ex vo to: vel ex aliq̄ ala circūstātia: ⁊ sic p̄termitti nō possunt sine p̄iudicio veritatis vite: ⁊ sic de eis nūc nō loquimur: sed solū qn̄ manet in p̄tāte n̄ra facere ea vel nō facere. Sic q̄ loquēdo distinguēdū est in scādalo passiuo: q2 q̄nq̄ oriē ex malitia odiētiū veritatē q̄ turbant̄: ⁊ alios turbāt p̄p exa lucis q̄ filij tenebra2: ⁊ h̄ est scandalū pharisaicum: vt Ber. dicit. ⁊ p̄pter hoc scandalum passiuum nullo modo ɔsilia sūt dimittēda: q2 sic impia darēt̄ loc⁹ ipediēdi opa pfectiōis cū vellent: vñ oēs diuisi de pharisieis q̄ ex mali cia scādaliçabāt̄ ex factis ⁊ dicti ei⁹. Sinite illos ceci sūt ⁊ duces ceco2. Q̄nq̄ aūt orit̄ ex ignorātia vel infirmita te. Et hoc dr̄ s̄m Ber. scandalū pusillo2 q̄ nō cognoscūt veritatē: ⁊ p̄p hoc de opib⁹ veritatis turbant̄: ⁊ hoc scan dali causa dixit Math. xvii. vbi dixit Petro. Ut aūt nō scā daliçem⁹ eos ⁊c. ⁊ cauere docuit Math. ix. vñ p̄p tale scā dalū passiuū ɔsilia sūt ad temp⁹ p̄termittēda: vel occulte agenda: nō aūt oino dimittēda: q2 hō plus sibi q̄ p̄ximo in sp̄ualib⁹ puidere debet. ⁊ ignorātia si diu duret in ma licia per obstinationē ɔuertat̄: vñ attēdēda ē ɔditio scā dali: ⁊ boni q̄ contingit ex ɔsilio seruato: ⁊ & h̄ aliq̄ndo ɔsilia sunt p̄termittenda propter scandalum pusillo rum: vel scandalum contemnendū p̄pter ɔsilia. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dr̄3 q̄ ad vitatē vite p̄tinēt nō solū illa q̄ sūt de neces sitate salutis: sed etiā ea q̄ sunt de pfectione salutis: vnde q̄uis omissio ɔsilio2 saluet aliq̄ mō veritatem: nō tñ pfe ctionē vitatis vite: vñ verbū Hiero. magis referēdū ē ad idif ferentia ex genere suo q̄ ad ɔsilia. ¶ Ad 2ᵐ dr̄m q̄ i co qui religionē vult intrare distinguēdū ē: q2 aut sibi timet de periculo salutis iminēte si in seculo remaneat: ⁊ tunc debet oībus modis obuiare periculo vite: scādalo nō ob stante: si aūt nō iminea͂t: ⁊ voto nō obligat̄: d3 p vitādo in sto scādalo parentū: q̄b⁹ iurādum teneat̄ ad ipa suspe dere p̄positū pfectionis: vt p̄ceptū impleat p suo tēpore de honorādis parentib⁹: ⁊ postmodū ɔsiliū tempe magis idoneo. Si aūt scandalū p̄pinquo2: vel alio2 sit ira tionabile: iam accedit ad scādalū pharisaicū: vñ tūc p̄p ter scandalū nō debet p̄termittere bonū p̄positū: & si voto obligatus sit iam de ɔsilio factū est p̄ceptū: ⁊ iō nullo modo p̄pter scandalū dimittere d3: q2 hoc esset p̄iu diciū veritatis vite. ¶ Ad 3ᵐ dr̄m q̄ opa mie sicut ɔsi lia sunt ad tempus suspendēda p̄pter scandalū passiuū

nisi in illo casu in quo cadit sub precepto: sive sint elemosine spirituales sive corporales: quia tunc non possunt omitti salua veritate vite. ¶ Ad 4. dicendum quod illa diffinitio datur de scandalo activo: quo remoto etiam propter passivum interdum est opus bonum dimittendum: vel et suspendendum. ¶ Ad 5. dicendum quod Hieronymus loquitur de scandalo pusillorum irrationabili.

¶ Ad 4. q. dicendum quod abducere temporalia: vel dimittere contingit dupliciter. Uno modo cum quis dat quod penes se habet. Alio modo cum non repetit quod sibi debetur: et de istis duobus fere est idem iudicium. ¶ Sciendum ergo quod aliquis aliquando non dans rem suam alteri scandalizat active: vel quia dare tenetur: vel quia malo modo denegat: et sic nulli licet retinere tenetur: vel quia malo modo denegat: et sic nulli licet retinere rem quam possidet cum scandalo activo: aliquando vero sequitur scandalum passivum et hoc quod aliquis rem temporalem non donat: et in hoc distinguendum est: quia aliquando non potest dare sine peccato vel quia scit illum cui dat ut usuris res data in malos usus: vel quia non potest dare rem temporalem sine preiudicio alterius sicut si illi qui gerunt alienum consortium curam dent alicui ex quorum subtractione fiat peior conditio illius consortii: et tunc non debet dare temporalem rem propter scandalum vitandum: quia hoc esset facere contra veritatem iustitie aut vite. Aliquando autem potest dare sine peccato: tunc in scandalo passivo distinguendum est: quia aliquando procedit ex malicia: et tunc non tenetur homo rem suam dare maliciose petentibus: alias non remaneret locus vivendi re sua: et sic periret bonum commune: potest tamen dare quasi ex consilio non quasi ex precepto: nisi forte crederetur quod ex datione ille efficeretur deterior: puta si ex hoc provocaretur ad alias maliciose petendum et ingratitudinem pro bono petitiones alias: tunc enim peccaret dando. Aliquando autem scandalum passivum procedit ex ignorantia: et tunc potest dare quasi ex consilio: sed non tenetur quasi ex precepto: quia potest potentem repellere instruendo eum: et hoc aliquando magis proficiet: quia si esset talis ignorantia que vergeret in preiudicium veritatis doctrine: quasi si daretur res temporalis: quia per hoc ille in suo errore foveretur: sicut patet de hereticis illis qui dicunt quod quilibet debet bona sua pauperibus dare petentibus etiam extra casum necessitatis extreme. Similiter et de repetitione suorum dicendum est: quia nullus debet scandalum activum committere rem temporalem repetendo neque petendo quod non ei debetur: neque inordinate petendo in iudicio: aut extra iudicium. Sed de ista repetitione rerum temporalium propter scandalum passivum vitandum dimittenda est distinguendum: quia aliquando licite non potest dimittere quis repetere sine preiudicio alterius: ut cum quis gerit curam rei aliene: sive communitatis sive alicuius private persone: et tunc peccaret desistendo a petitione: nisi de consensu illius cuius curam gerere debet: aut nisi timeret maius periculum imminere quam sit damnum illius rei. Quando autem potest dimittere repetitiones sine preiudicio alieno: et tunc si scandalum passivum procedat ex malicia: non tenetur propter scandalum tale dimittere suarum rerum repetitiones: alias daretur materia rapiendi et tolleretur iustitie bonum. Potest tamen licite dimittere repetitiones ad vitandum tale scandalum: nisi ex tali dimissione crederetur detinens rem iniuste fieri deterior: aut de tali peccato non corrigi alio modo. Unde Gregorius dicit super illud Job. Frustra laboravit. quidam qui res temporales rapiunt solummodo sunt tolerandi. quidam servata charitate sunt prohibendi: non tamen sola cura ne nostra subtrahant: sed ne rapientes non sua semetipsos perdant. Si autem scandalum passivum procedat ex infirmitate vel ignorantia: debet differre suarum rerum repetitionem: vel eum inducere quod non scandalizetur: si autem hoc scandalizatur iam per obstinationem maliciosus efficitur: non simile est iudicium de tali scandalo: et de illo quod ex malicia oritur. Quidam tamen dicunt quod imperfecti licet in iudicio repetere cum scandalo non autem perfecti: sed hoc nihil est: quia si loquatur de perfectis quantum ad statum perfectionis idem est iudicium de eis et de aliis nisi quantum ex voto obligantur ad non habendum proprium ut monachi: in iudicio eodem iure potest petere res temporales nomine capituli sicut secularis nomine suo. Si autem loquatur de perfectis secundum statum charitatis: sic ipsa perfectio charitatis inducit eos ad scandalum vitandum: Alia non quia facere tenentur: nec peccarent si non facerent: sed in hoc perfectionem eorum aliquid preiudicium fieret: et sic intelligitur glossa illa 1. Cor. 6. super illud.

Quia non magis fraudem patimini: perfectis licet repetere sua simpliciter: id est sine causa: sine lite: sine iudicio: sed non convenit eis monere eum: aut iudice. Vel non potest hoc intelligi de perfectis quantum ad statum sicut sunt religiosi: quia tales si habent proprium: unde nihil est dictum quod sua possent repetere simpliciter: illa autem que habent in communi sunt capituli vel pauperum: unde possunt ea repetere in iudicio: quia tunc gerunt curam rei aliene. Quod ergo dicitur in glossa intelligendum est secundum gradum charitatis: id est talis in iudicio repetendo sua non peccant: tamen perfectioni eorum derogatur: unde glossa non dicitur quod talibus liceat: sed quod eis non conveniat. Sciendum tamen quod perfectis etiam illo ultimo modo licet repetere sua et contendere in iudicio: etiam sine detrimento sue perfectionis in casibus. Primus est quando oritur questio de re spirituali: unde Act. 15. Cum orta esset questio de observatione legalium. Paulus detulit ad iudicium apostolorum. Galat. 2. propter quosdam falsos fratres etc. Secundus quando est questio de eo quod potest vergere in detrimentum rei spiritualis: unde Act. 25. Paulus appellavit Cesarem pro liberatione sua: quia per eius mortem impediebatur fructus predicationis: ipse tamen quantum in se erat cupiebat dissolvi etc. Phil. 3. Tertius quando est contentio de eo quod vergit in temporale damnum alterius: et maxime pauperum. Eccle. 34. Qui offert sacrificium de rapina pauperum etc. Quartus quando est contentio de eo quod vergit in spirituale damnum illius qui rem spiritualem detinet iniuste: de quo supra posita est auctoritas Gregorii super illud Job. Frustra laboravit etc. Quintus quando vergit in corruptionem multorum per exemplum rapiendi: Eccle. 8. quia non cito profertur sententia contra malos etc. ¶ Ad primum quod dicendum quod apostolus potuisset licite sumptus accipere ab illis quibus evangelium predicabat: sed intermisit ex perfectione charitatis: ut vitaret eorum scandalum qui avari erant. et ut liberius eos arguere posset: et ut pseudo apostolis occasionem rapiendi subtraheret. ¶ Ad 2. dicendum quod si ille qui esset in extrema necessitate non habet in potestate sua incurrere mortem corporalem: autem non incurrere: sed de necessitate incurrit penuriam rei temporalis: et ideo ille qui illam res sibi denegat directe mortis eius est causa: sed ille qui scandalizatur potest scandalum suum vitare: et ideo non est simile. ¶ Ad 3. dicendum quod comestio alicuius cibi habet ex se aliquam mali similitudinem sicut comestio idolatici: et ideo qui comedit coram infirmis scandalizat active: quod est maius malum quam mors corporalis: quamvis est fame mori quam idolatico vesci: secundum scandalizare primum est malum pene: secundum malum culpe: non tamen aliquis debet dimittere fame mori antequam cum scandalo idolaticum comedat: quia incurreret sibi malum: et sic cum malo pene adiungeret malum culpe. Sed quando comestio alicuius cibi non habet speciem mali: tunc idem est iudicium de abstinendo a tali comestione et de dimissione rei temporalis alterius: unde quod apostolus dicit ad perfectionem pertinet consilii non ad necessitatem precepti. ¶ Ad 4. dicendum quod apostolus loquitur de repetitione cum scandalo activo. Et autem dominus dicit que tua sunt non repetas. Luc. 6. consilium est magis quam preceptum. ¶ Ad 5. dicendum quod generale scandalum debet homo a repetitione rei sue abstinere quia licite potest nisi ex hoc maius preiudicium veritati generaretur quam sit scandalum publicum quod aliquando ex malicia aliquorum instigantium alios oritur: et sic beatus Thomas cantuariensis sustinuit scandalum publicum: ut occurreret maiori periculo quod erat de libertatis ecclesiastice amissione. ¶ Ad tertium dicendum quod si homo plus diligeret rem suam temporalem quam salutem proximi peccaret: sed aliquando cum nostra repetimus nostra salutem proximorum consulimus quam ut: unde Gregorius dicit. Plus de ipsis raptoribus debemus metuere quam rebus irrationabilibus repetendis inhiare. ¶ Ad 7. dicendum quod si quando in triplici veritate in hoc periculari possetur: sua repetere propter vitandum scandalum tamen non posset esse sine preiudicio veritatis publice si non liceret repetere: quia pax et iustitia periret: quia probari non potest quod occulte factum est. Unde non est sufficiens ratio: quare non impeditur matrimonium

simpliciter: quia defectus probationis non excusaret conscientiam a peccato: sed quare non impeditur in facie ecclesie. Viduus a proposito recedentes etc. loquitur de proposito per votum firmato. ¶ Quid etiam omnibus peccatis est adulterio gravius hoc intelligitur quantum ad gravitatem pene quam secundum legem pro adulterio infligitur scilicet lapidationem utriusque: quia nulla pena est gravior: dicitur autem secundum locum in penis tenere: quia secundum leges lapidatione solis blasphemus et adulteri debebatur et filius inobedientibus: blasphemos autem nolunt hic aberrantes a deo: et in eodem genere inobedientes comparantur: quia quasi scelus ariolandi est nolle obedire: ut primo Reg. 15. Extra bilitur sit in meretrice etc. Hec comparatio intelligenda est de viro contra naturam: sed de viro secundum naturam est econverso.

¶ Legitima federa nuptiarum reintegranda credamus. Hoc intelligendum est utroque in hac vita permanente. Sed videtur quod etiam si unus moriatur et postea miraculose suscitetur quod sit reintegrandum matrimonium per hoc quod dicitur Hebre. 11. acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. ¶ Preterea suscitatus posset repetere possessiones suas. ergo et uxorem. ¶ Preterea si oporteret iterato contrahere cum eadem uxore bigamus reputaretur propter duplex matrimonium quod contraxit. ¶ Et dicendum quod secundum Augustinum nuptie sunt bonum mortalium: et ideo vinculum matrimoniale cum hac vita finitur: et hoc est quod dicitur. Ro. 7. de muliere. Si mortuus est vir eius soluta est a lege viri: ideo si resuscitaretur non posset repetere uxorem suam: sed posset iterato cum ea contrahere: nisi illa alteri nupsisset: tunc enim non esset matrimonium contractum separandum. ¶ Ad primum ergo dicendum quod hoc intelligitur de filiis et non de maritis. ¶ Ad secundum dicendum quod possessiones subduntur simpliciter dominio possidentis: unde etiam morientes testari possunt: sed uxor non subditur viri dominio quasi ancilla: sed est quedam societas inter virum et uxorem: que morte alterius terminatur: unde vir moriens non potest uxorem suam alteri in testamento dimittere: et sic patet quod non est eadem ratio de possessionibus et uxoribus. ¶ Ad tertium dicendum quod non esset bigamus propter hoc quia neuter coniugum in plures carnem suam divisit. ¶ Sicareat opprobrio male voluntatis. Quod quidem est quando non ex levi presumptione: sed ex aliquo certo indicio habito de morte viri mulier cum alio contraxit: si autem postea oriatur dubitatio aliqua de vita prioris viri ex aliqua causa que etiam certitudinem facere possit: non debet nec credere nec exigere debitum: si autem causa illa facit probabilem dubitationem: debet reddere: sed non exigere. Si autem sit levis suspitio: potest utrumque licite facere: quia debet illam cautam potius abiicere quam secundum hoc conscientiam formare. ¶ Ex quo ad priores redire volens etc. Hic magister falsum dicit: quia potius debet excommunicatus mori quam coniungatur alii que non est sua uxor: hoc enim esset contra veritatem vite: que non est propter scandalum dimittenda.

¶ De dispari cultu. Di. XXXIX. a

Post hec de dispari cultu videndum est. hic est enim una de causis quibus persone illegitime sunt ad contrahendum matrimonium. Non enim licet christiano cum gentili vel iudea matrimonium contrahere: quia etiam in veteri testamento prohibitum est fideles viros infideles ducere uxores domino dicente. Non accipias uxorem de filiabus alienigenarum filiis tuis: ne traducant eos post deos suos. Iuxta hoc domini preceptum iudeorum coniugia cum alienigenis iniuncta heldras separavit. Hoc idem etiam in novo testamento servatur. Unde Aug. Ne nubat femina nisi sue religionis viro: vel ne vir talem ducat uxorem. Id enim ut dicis iubet dominus docet apostolus: utriusque precipit testamentum. Item Amb. Cave christiane gentili vel iudeo filiam tuam tradere. cave ne gentilem: vel iudeam: vel alienigenam. id est hereticam: et omnem alienam a fide tua uxorem accersias tibi. Item. Si quis iudeus christiana iudeo: sive iudea christiano carnali consortio misceantur: quicumque tantum nephas admisere a christianorum cetu protinus segregetur. Et his aliisque pluribus testimoniis apparet non posse contrahi coniugium ab his qui sunt diverse religionis et fidei.

¶ De coniugio fidelis et infidelis: et duorum infidelium. b

Hic autem videtur obviare quod apostolus ait de imparibus coniugiis: Ego dico non dominus. Si quis frater habet uxorem infidelem et hec consentit habitare cum illo non dimittat illam: et si qua mulier etc. Sed aliud hoc esse: aliud illud evidenter ostendit. Aug. Ibi enim agitur de illis coniugiis fidelium: que fiunt ab eis in dispari religione et fide manentibus. Apostolus vero ait de illis qui utrumque infideles fuerint quando coniuncti sunt. Sed cum venisset evangelium alter sine altera credidit. Intelligas ne quid dicamus. Attende ut rem ipsam diligentius explanem. Ecce coniuges duo utrique infideles fuerunt quando coniuncti sunt: nulla de his questio est que pertineat ad illud preceptum veteris et novi testamenti: quo prohibetur fidelis cum infideli copulare coniugium. Iam sunt coniuges et ambo adhuc sunt infideles. Tales sunt adhuc quales coniuncti sunt. Venitque evangelii predicator: credidit eorum unus vel una: sed ita ut infidelis cum fideli habitare consentiat: non iubet dominus ut fidelis infidelem dimittat taliter coniunctum. Nec apostolus iubet ut non dimittat: sed consulit: ut si quis aliter agat non sit transgressor: sicut et de virginibus consulit. Monet autem quod est lucrandi occasio cum possit licite retinere: sed non expedit. Tunc enim non expedit id quod licitum est quando permittitur quidem: sed impetu suo aliis aufert impedimentum salutis: sicut discessio fidelis ab infideli: quia si prohiberet dominus: quia coram illo non est iniusta: sed apostolus ne suo consilio charitatis suadet ut nemo in ea re iussionis necessitate teneatur: sed consilii voluntate libere faciat. et his monstratur inter fideles coniugium esse: et contrarium apostoli non obviare precepto domini: quo iubet fideles non iungi infidelibus: et si coniuncti fuerint separari. Legitur enim quod heldras propheta. immo dominus per eum iussit israelitas uxores dimittere alienigenas propter quas ibant ad deos alienos: et ne ille per maritos aggrederentur deo. Ne ergo hoc preceptum quia per moysen iusserat dominus [illegible]

vxorē alienigenā duceret. Merito ergo q̄s duxerant dn̄o phibēte: dn̄o iubēte dimiserit: q2 vt ait Amb. Nō ē iputādū matrimoniū qd̄ extra decretū dei factū ē. s3 cognoscit emēdandū: vt q̄ñ fidel' infideli copulat'. S3 vt ait Aug. Cū cepisset gētib9 euāgeliū p̄dicari: iā ꝯiūctos gētiles gētilib9 ꝯpit ꝯiugib9: et qb9 si nō ābo crederēt: s3 vn9 vel vna: τ fidelis cū infideli cōsētiret habitare: nec phiberi a dn̄o debuit fidelis infidelem dimittere nec iuberi. Jō nō phiberi: q2 iustitia pmittit a fornicante discedere. τ infidel' hois fornicatio ē maior in corde: nec vera ei9 pudicitia cū ꝯiuge dici pōt: q2 oē qd̄ non est ex fide pctm̄ est: q̄uis verā fidelis habeat pudicitiā etiā cū infideli cōiuge q̄ nō habet verā. Jō aūt nec iuberi: qui nec cōtra iussionē q̄si gētiles fuerūt ābo ꝯiuncti. Licitū ergo erat per iustitiā fideli infidelem dimittere: sed licitū nō erat faciendū ꝑpter liberā beniuolentiā. Euidenter apparet τ inter infideles ꝯiugiū esse: τ aplm̄ de illis agere: qui in infidelitate ꝯiuncti fuerūt: τ post alter ad fidem conuersus est: cum quo etiā fidelis habitare cōsensit: τ hūc nō dimittere fideli ꝯsuluit apls: q2 forte per fidē saluabit' infidelis.

¶ De fornicatiōe spirituali ob quam potest dimitti coniunx. c

NOn est tn̄ licite dimittere: q2 in infideli est fornicatio: si nō corporis tn̄ mētis. Causā enī fornicationis dn̄s excepit. Fornicationē vo gn̄alem τ vniuersalem intelligere cogimur nō modo. s. corporalē sed spūalem: de qua Aug. ait. Idolatria τ q̄libet noxia supstitio fornicatio ē. Dn̄s aūt pmisit cā fornicatiōis vxorē dimitti: sed nō iussit: τ sic dedit aplo locū monēdi. vt q voluerit nō dimittat: potest tamen licite dimittere. Si. n. fornicatio carnis detestanda est in cōiuge: q̄to magis fornicatio mentis. i. infidelitatis?

¶ Pro quibus vitijs possit dimitti. d

SI aūt q̄ris an pp aliud vitiū nisi pp infidelitatē vel idolatriā possit dimitti. Attēde qd Aug. ait. Si infidelitas fornicatio ē τ idolatria infidelitas: τ auaritia idolatria: nō ē dubitādū τ auaritiā fornicationē eē. Quis g̃ quālibet illicitā cōcupiscētiā ꝑt a fornicatiōis gn̄e separe: si auaritia fornicatio ē? Ex quo intelligit' q pp illicitas cōcupias nōm̄ que in stupris cū alienis viris vel feminis cōmittunt: s3 ob quaslibet q̄ aiā a lege dei aberrare faciūt τ pniciose corrūpi: possit sine crimine τ vir vxorē suā dimittere τ vxor virum. Jnē recissime dimittit si viro suo dicat: nō ero vxor tua nisi mihi de latrocinio diuitias cōgreges: vel nisi solita lenocinia exerceas: aut si qd aliud facinorosū vel flagitiosū a viro suo expetat. Tūc ille si veraciter penitēs ē: hēret q̄ fidem p dilectionē operātē: mēbrū qd eū scādalizat amputabit. Ex his apparet q̄ nō solū infidelitas: sed etiā quelibet cōcupiscētia q̄ pniciose turpiterq3 corrūpit: fornicatio spūalis est: p quā vir vxorē vel vxor virū dimittere pōt. Consulit tn̄ apls ne fidelis dimittat infidelem volentē cohabitare: nec a deo reuocare.

¶ Si fideli liceat aliam ducere infideli discedēte vel dimissa. e

HIc q̄rit si fidelis dimittat infidelē: vl infidelis a fideli discedat: an liceat fideli aliā ducere? Videt' auctoritas testari q̄ illa viuēte alterā ducere si valeat. Amb. enī vba apli exponēs ait. Alioqn si discedūt ab inuicem τ volētes cohabitare dimittitis τ alijs vos copulatis: adulteri estis: τ filij vr̄i q ō hac copula nascūt': immūdi. i. spurij sunt. Itē. Siqs habuerit vxorē virginē ante baptismū: viuente illa post baptismū alteram habere non potest. Crimina. n. in baptismo soluunt' nō coniugia.

¶ Que premissis contraria videntur. f

SEd cōtra. Amb. testat'. Si infidel' discedit: discedat. Nō. n. ē seruituti subiect9 frater aut soror: in huiōi: q nō debet' reuerētia ꝯiugij ei q horret auctorē ꝯiugij. Nō ē. n. ratum matrimoniū q̄ sine deuotione dei est. τ iō nō est pctm̄ ei q dimittit ꝑpter deū: si alij se copulauerit. Cōtumelia. n. creatoris soluit ius matrimonij circa eū q relinquitur ne accusetur alij copulatus. Infidelis aūt discedēs τ in deū peccat τ in matrimoniū: nec ē seruāda ei fides ꝯiugij: q iō recessit ne audiret x̄pm esse deū x̄pianoꝝ coniugioꝝ. Si vo ambo crediderint p cognitionē dei confirmat' ꝯiugium.

¶ Determinatio. g

ATtende hic p̄dictis ꝯtraria posse videri: ita vt sibi Amb. ꝯdicere videat'. Sed distinguēdū est hic aliud esse dimittere volentē cohabitare: aliud dimitti pp deū ab illo q horret nomen x̄pi. Ibi. n. lex beniuolētie nō seruat'. Hic veritas custodit': τ iō cū liceat dimittere volētē cohabitare: nō tamē ea viuente aliā ducere licet. Discedentē vo sequi nō oz: τ ea viuēte aliā ducere licet. S3 hoc nō est intelligendū nisi de his qui i infidelitate sibi copulati sunt. Sed si ad fidē vterq3 cōuersus est. vel si vterq3 fidelis matrimonio ꝯiunctus est: τ post alter eoꝝ a fide discesserit: τ odio fidei cōiugem reliquerit: dimissus discedentem nō comitabitur: nec tamen illa viuente alteram ducere poterit: q2 inter eos fuerat ratum cōiugiū: quod non potest dissolui.

¶ Quidam dicunt coniugium nō esse inter infideles: τ quare. h

SUnt tn̄ nōnulli q inter infideles asserunt nō eē cōiugia: q2 nec rata nec legitima: q2 apls ait. Oē qd nō est ex fide pctm̄ est. Eoꝝ aūt ꝯiūctio nō ē ex fide: τ iō pctm̄ est. Nō est ergo ꝯiugiū: q2 nullū cōiugiū pctm̄ est. Aug. etiā dicit: q2 nō est vera pudicitia infidelis cū fideli. S3 vera negat' esse pudicitia: nō q infideliū ꝯiugiū nō sit verū: s3 q2 non hz illud triplex bonū: qd excusat coitū τ meret' p̄miū. Itē3 illud apli. Oē qd nō est ex fide pctm̄ est: nō sic intelligendū est: vt qcqd fit ab infidelibus peccatū sit: sed omne qd fit cōtra fidē. i. cōscientiā: male fit: τ ad gehennam edificat. Vel in omni eo quod infidelis facit peccat: non quia illud facit: s3 q2 nō eo modo illud facit quo dz: non referens ad debitum finem.

¶ Quod legitimum sit coniugium infidelium: sed non ratum: τ quare. i

COpula ergo maritalis que est inter infideles cōiugiū ē legitimū: sed nō ratū. Legitimū q2 ē inter legitimas psonas: sed nō ratū: q2 sine fide. Coniugiū vo fideliū ē legitimū τ ratū: si tn̄ legitime sunt psone. Quod aūt legitia sit infideliū ꝯiūctio Aug. testatur dicēs. Vxor legitima a societate ꝯiūcta sine vlla culpa relinquit' si cū viro x̄piano pmanere noluerit. Ex hoc etiā pbat' q infideli ad fidem cōuerso apostolus consulit infidelem non dimittere: quod nō faceret: si nō esset inter eos legitimū ꝯiugium. Legitimū est quod legali institutiōe vel ꝑuincie moribus: non contra iussionem domini contrahitur.

POstq̄ determinauit mag' de ipedimētis matrimonij q̄ faciūt psonā illegitimā simplr respectu cuiuslibet psone: hic determinat de ipedimēto qd facit eā illegitimā respectu aliquaꝝ personaꝝ: τ nō respectu aliarum. Et diuidit' i duas. In p̄ma determinat de impedimēto qd facit psonā illegitimā respectu alicui9 alteri9 psone pp distantiā ab ipa. s. de disparitate cult9. In 2a determinat d impedimēto qd facit illegitimā psonā respectu alteri9 psone pp ꝓpinquitatē ad eā. xl. di. ibi. Nūc supest d cognatiōe. τc. Prima in duas. In p̄ma determinat de matrimonio qd est de disparitate cult9 fidelis ad infidelē. In 2a de matrimonio qd est inter duos infideles ibi. Sūt tn̄ nōnulli τc. Prima in p̄tes duas. In p̄ma ostēdit q disparitas cult9 pcedēs mr̄i9 ipedit ꝯhēdū τ dirimit ꝯctū. In 2a obijcit i ꝯrariū ibi. [illegible] aūt vt obuiare τc. Et diuidit' in duas. In p̄ma ponit obiectionē ex verbis apli. In 2a soluit ibi. Sed ad h̄ esse [illegible] gd illud τc. Et circa hoc tria facit. P̄rio ostēdit q vbū apli q fidelis [illegible] cōmendāti vel nō ꝯmēdati cū fideli intelligit' de disparitate cult9 [illegible] mr̄i9. In 2a inqrit verū pp alia pctā vxor possit dimitti: sicut pp infidelitatē ibi. Si aūt q̄rit an pp aliud τc. Tertio inqrit verū fidelis dimittēs vxorē infidelē possit alterā ducere ibi. Hic q̄rit si fidelis τc. Et circa h̄ tria facit. P̄mo ponit auctoritatē ad partē negatiuā. Scd̄o ad affirmatiuā ibi. Sed ꝯ Amb. τc. Tertio soluit ibi. Attende p̄dictis τc.

HIc querunt' sex. P̄mo vtrū aliq̄s fidelis possit ꝯhēre mr̄i9 cū infideli. Scd̄o vtrū inter infideles sit mr̄i9. Tertio vtrū si alter ꝯiugū infideliū ꝯuertat ad fidē sine altero possit in eodē matrimonio pmanere. Quarto vtrū possit vxorē infidelē relinquere. Quinto vtrū ea dimissa possit aliā ducere. Sexto vtrū pp alia pctā vir possit dimittere vxorē sicut ꝑpter infidelitatem.

Ad primū sic pcedit. vr q fidelis possit mr̄i9 cū infideli ꝯhere: q2 Joseph ꝯxit cū egyptia τ Hester cū Assuero. in vtroq3 aūt matrimonio fuit disparitas cult9: q2 alter erat fidelis alter infidelis. g̃ disparitas cultus pcedēs mr̄i9 ipm nō impedit. ¶ P̄. eadē ē fides quā docet vet9 lex τ noua lex. sed fm veterē legē poterat esse matrimoniū inter fidelē τ infidelē vt p3 Deut. xxi. Si egressus ad pugnā videris mulierē pulchrā in medio captiuorū τ adamaueris eā introducas ad eā domū tuā: τ erit tibi vxor. ergo in noua lege licet. ¶ P̄. spōsalia ad mr̄i9 ordinant' s3 inter fidelē τ infidelē possūt in aliquo casu cōtrahi spōsalia cū cōditiōe future ꝯuersionis. g̃ sub eadē ꝯditiōe mr̄i9 pōt ꝯhi inter eos. ¶ P̄. oē ipedimētū matrimonij est aliquo mō ꝯtra mr̄i9. sed infidelitas nō est ꝯtraria matrimonio: q2 matrimoniū est i officiū nature [illegible] dictamē fides excedit. g̃ disparitas fidei nō ipedit matrimoniū. ¶ P̄. disparitas fidei est etiā q̄uis inter duos baptizatos: sicut qñ aliquis post baptismū in heresim labit': τ si talis cū aliq̄ fideli ꝯhat [illegible] est verū matrimoniū. g̃ disparitas cultus matrimoniū nō ipedit. ¶ S3 ꝯ: q̄ ij. Cor. vi. Que cōuentio lucis ad tenebras. s3 maxia cōuētio est inter virū τ vxorē. g̃ ille q ē in luce fidei nō pōt ꝯhere matrimoniū cū illa q est i tenebris infidelitatis. ¶ P̄. Mal. ij. dr̄. Cōtaminauit iudas scīficatiōnē dn̄i q̄ dilexit τ habuit filiā dei alieni. sed h̄ nō esset si inter eos posset verū matrimoniū ꝯhi. g̃ disparitas cultus matrimonium impedit.

¶ R̄ndeo dicēdū q p̄ncipali9 bonū matrimonij est ples ad cultum dei educāda. cū aūt educatio fiat cōiter p vtrūq3 parētē: vterq3 fm fidē intēdit ad cultū dei ples educare. τ iō si sint diuerse fidei intētio vni9 alteri9 intētioni ꝯtraria erit: τ ita inter eos nō pōt esse cōueniens mr̄i9: τ pp h̄ disparitas cultus pcedēs matrimoniū ipedit ipm ne ꝯhi possit. ¶ Ad p̄mū dicēdū q in veteri lege de aliq̄b9 infidelib9 erat pmissum q cū eis possent licite ꝯiugia: τ de aliq̄b9 phibitū. Spāliter aūt erat phibitū de infidelib9 habitātib9 in terra chanaan: tū q2 [illegible] pceperat eos occidi pp eoꝝ obstinationē: tū q2 maius periculū iminebat ne cōiuges aut filios ad idolatriā peruerterent: q2 filij israel ad ritus τ ad mores eoꝝ pniores erant pp cōuersatiōnē cū eis. s3 de aliis gētib9 pmisit [illegible] qñ nō poterat esse timor ptrahendi ad idolatriā. τ sic Joseph τ Moyses τ Hester cū infidelib9 mr̄imōia ꝯxerūt. sed in noua lege q̄ p totū orbē diffūdit' fides iō phibēdi est de oīb9 infidelib9: τ iō disparitas cult9 pcedēs mr̄i9 ipedit ꝯhēdū τ dirimit ꝯctū. ¶ Ad 2m dicēdū q lex illa vel loquit' de aliis nationib9 cū q̄b9 licite poterāt inire ꝯiubia: vel loquit' qñ illa captiua ad fidē τ cultū dei cōuerti volebat. ¶ Ad 3m dicēdū q eadē est habitudo pntis ad pns τ futuri ad futurū. vn̄ sicut qñ mr̄i9 in pnti ꝯhit' requirit' vnitas cult9 in vtroq3 ꝯhēntiū: ita ad spōsalia q̄b9 sit ꝓmisso futuri matrimonij sufficit ꝯditio apposita τ futura vnitate

cult". ¶ Ad 4um "odm q iam ex dictis pt q disparitas cul
tus dirimit ei matrimoniu[m] rone p[ro]pinquitatis bonū spū"
quod est bonū publi. ¶ Ad 5^m^ odm q matrimonium fa
cramentū esse nō dicit pertinet ad necessitatem sacrame
torequirit partium dictū ad sacramētū fidei. Baptismum
magis dicitur ad sacramētū fidei, vel cuia hoc impedime
tum nō tñ disparitas fidei sed disparitas cultus. qui recipi
cit extremus seruitii. vt in. 4. libro. e. dictum est: propter
hoc si aliquis fidelis cū infideli baptizata matrimoniū
contrahit, verū est matrimoniū ipsum peccet contrahendo si
licet ei hereticā ducere peccaret: si cū excōicata. Non tñ
tamē propter hoc matrimoniū dimitteret, e contrario si aliq
quis catechumenus habens rectam fidem: sed nondum
baptizatus cum aliqua fidei baptizata contraheret. non
esset verum matrimonium.

Ad secundum sic p[ro]cedit. vt q[uo]d inter infideles nō
possit esse mat^m^. mat^m^ a. e. sacra
cratile. sed baptism^m^ est sacra sacrorum. ergo infidelem qui nō
habet baptismū matrimoniū celebrare nō pōt: sicut nec alia
facta infidel^m^. ¶ P. cum mala sint magis spōnea bona
q[uo]d vñ. sed infidelitas vnū trā spōdet matrimoniū bonū. q
multo fortius fidelitas virtutem ita inter fideles nō pōt
esse matrimoniū. ¶ P. licet inter fidelē t infidelē ē disparitas
cultus: tñ inter duos infideles est vnus sit gētilis t alter iude^s^. sed disparitas cultus spōdet matrimoniū
vt dictū est, q[uo]d ma^s^ inter fideles q[uo]d babet cultū disparem nō pōt esse verum matrimoniū. ¶ P. in matrimonio est vera pudicitia. sed licet dicat Aug. t habet. 27. q. 1.
non est vera pudicitia infidelis cum vxore sua: ergo non
est verum matrimoniū. ¶ P. matrimoniū verū t carnale
carnalē copulā a peccato tollit hoc nō pōt facere matrimonium inter fideles cōtractū: q[uo]d omnia vna infidelia peiora
est vt dicit glo. Ro. 14. ergo inter infideles nō est verum
matrimoniū. ¶ Sed cōtra est q[uo]d 1. Cor. 7. Si q[uo]s habet
frē vxorē infidelē &c. sed vxor nō dicit nisi p[ro]pter matrimoniū. ergo inter infideles est verū matrimoniū. ¶ P.
remoto posteriori non remouetur prius. sed matrimoniū
cum pertinet ad officiū nature q[uo]d precedit t tñ gratie: cui
principaliter est fidelis. ergo infidelis nō facit quin sit inter
infideles matrimoniū.

¶ Rideo q[uo]d q[uo]d matrimoniū principaliter institutus
est ad bonū fidei nō tñ quo[ad] hoc: q[uo]d hoc sine matrimonio
fieri posset. sed etiā p[ro]mouēte ad perfectū illatū: q[uo]d quilibet
rem intendit effectū illum naturaliter p[ro]ducere ad pfectū illatū. Est aūt in prole duplex perfectio considerandū
scilicet effectio naturalis totius quātum ad corporalē
quantitatem ad quam per ea quę tangunt de lege natu
re: perfectio gratie: t prima perfectio est materialis: tm
perfecta respectu secūde: t nō cū rea q[uo]d fuit p[ro]pter hoc fieri
p[ro]hibuerit fieri matrimoniū q[uo]d tendit ad primā perfectionē fieri matrimoniū q[uo]d tendit ad primā perfectionē est imperfectum: t materiale respectu illius quod
tendit in perfectionē secūdā. et q[uo]d prima pfectio cōis esse
potest fidelibus t infidelibus: secunda nāt est nō fidelibus
ideo inter infideles est q[uo]d matrimoniū: sed non perfectum sicut perfectum sicut est inter fideles. ¶ Ad 1^m^
ergo dicēdū q matrimoniū nō tñ est nāturalis in sacramē
tum sed in officiū nature: t hoc quia infidelibus nō cōpetit matrimoniū fm q est sacramentū in dispensatione mi
nistri ecclie conficiēte competit tñ eis inquantū est in
officia nature: t tamen etiā matrimonium tale est aliquo
modo fidei, baptismaliter q[uo]d non actualiter: eo q[uo] semel nō
recipiunt in fide ecclie. ¶ Ad 2^m^ dicendū q disparitas
cultus non impedit matrimoniū ratiōe infidelitatis sed
ratione disparitatis in fide. disparitas. n. cultus nō tollit
fidē q[uo]d perfectionē potius impedit: sed etiā prima quę pa
rentes ad inuicē p[ro]le trahere intendūt: quod nō est q[uo]d
vterq^s^ est infidelis. ¶ Ad 3^m^ dicēdū q inter infideles est
matrimoniū vt dictum est q[uo]d matrimoniū est in officium nature ea ratione q[uo]d ad legē nature tota determinabilia per positum: t si p[ro]hibent aliquo inter
positum apud eos infideles cōtrahere matrimoniū cum illo
defectu alterius ritus disparitas cultus impedit matrimonium inter eos. ex iure. n. diuino nō p[ro]hibent. q[uo]d p[ro]pter
um non differt qualitercūq; aliquis a fide deficit q[uo]d ad
hoc q[uo]d est a gratia alienā esse: similiter nec aliquo ecclie statuto quę nō hȝ vbi bona quę sunt indicare. ¶ Ad quartum dicendū q[uo]d pudicitia t fides virtutes infidelū dicunt
nō esse vere: q[uo]d nō possunt pertingere ad finem vere virtutis: quę est vera felicitas sicut of nō esse verū vinū q[uo]d
nō hȝ effectū vini. ¶ Ad quintū dicendū q infidelis cognoscens vxorē suam nō peccat si p[ro]pter bonū pacis cum
fideli qua tenet vxorē debitū reddat: cū ē sit actus iustitie
t temperantię in delectabilibus tactū debitos exercēs
nas seruat: licet nō peccat faciens aliquos actus politicarū
virtutum. Nec ref^t^ eis vita infidelium peccatuę q[uo]dāmodo
actu peccent. sed quia per id quod agunt a seruitute peccati non possunt liberari.

Ad tertiū sic p[ro]cedit. Videt q[uo]d coniunx cōuersus
ad fidē nō possit cōmanere cum vxore
infideli nolente cōuerti: q[uo]d infidelitate contrahere
Vbi eadē est eadem periculū debet eadem cautela adhiberi. sed p[ro]pter periculū subuersionis fidei, p[ro]hibet ne fidelis
cum infideli contrahat. cū ergo eadem periculū sit si fidelis cōmaneat cum infideli: cum q[uo]d pius contraxerat t
adhuc manēti nequeūt facilius perseuerare q[uo]d illig sit
nutrit in fide: videt q[uo]d fidelis post conuersionē nō possit
cōmanere cū vxore infideli. ¶ P. 28. q. 1. dicit nō pōt
dicēs in eam cohabitatione permanere que tam in primā
translata est fidem. ergo fidelis hȝ necesse vxorē infidelē
dimittere. ¶ P. matrimoniū q[uo]d inter fideles contrahit
est perfectum q illud quod contrahitur inter infideles.
sed si fideles contrahant in gradu prohibito ab ecclia dirimit eoȝ matrimoniū. ergo t infideles ita vir fidelis nō
potest cōmanere cū vxore infideli q[uo]d manus quidē cum
ea in infidelitate cōtraxit in gradu prohibito. ¶ P. si q[uo]
infidelis habet quāscūq; plures vxores fm ritum sue le
ge. si ergo potest cōmanere cum illis cum quibus a principio
contraxit. videt q[uo]d possit etiā post conuersionem
plures vxores retinere. ¶ P. potest contingere q[uo]d repudiata vna vxore aliam ducat: t in illo matrimonio cum illa
cōuertat ergo videt q[uo]d talem in hoc casu non possit cum
vxore quam de nouo habet cōmanere. ¶ Sed contra est
q[uo]d apls prima Cor. 7. cōmāt q[uo]d cōmanet. ¶ P. augustinus
pōnimentum superueniens matrimonio non tollit ipsum. sed
matrimoniū erat verum cum vterq^s^ infidelis erat. ergo
q[uo]d alter cōiungitur nō diruit matrimoniū per hoc q[uo]d
videt q[uo]d possint licite cōmanere.

¶ Rideo dicēdū q[uo]d fides cum qui est in matrimonio non
soluit sed perfect matrimoniū: vel cū inter fideles fit verum matrimoniū vt dictū p[ro]p hoc q[uo]d alter eorum p[ro]
titur ad fidem: et p[ro]cipio p[ro]p hoc q[uo]d alter eorum p[ro]
tur ad fidem: et p[ro]cipio p[ro]p hoc q[uo]d alter eorum p[ro]
tur ad fidem: et p[ro]cipio p[ro]p hoc q[uo]d alter eorum p[ro]
tit

[illegible] si āt infidelis nō velit cohabitare sine cōtumelia creatoris ... in verba blasphemie ... [illegible] ¶ Ad 2m ... [illegible] ¶ Ad 3m dicendū q̄ ... [illegible] ¶ Ad 4m ... [illegible] ¶ Ad 5m dicendū q̄ vinculū p̄mitatis nō soluit̄ p disparē cultū sicut vinculū matrimonij: ⁊ iō nō ē simile de herodiade ⁊ vxore.

Ad tertiū sic p̄cedit̄. vr̄ q̄ alia vicia soluāt matrimoniū sicut ⁊ infidelitas ⁊ adulteriū ... [illegible] ¶ ... [illegible] ¶ Ad p̄m ... [illegible] ... matrimonio ... [illegible]

habet perfectā firmitatē in q̄tū significat indiuisibilem coniunctionē x̄pi ⁊ ecclesie: ⁊ iō matrimoniū q̄d nō est ratū magis pōt solui quantū ad vinculū per infidelitatem q̄ adulterium. ¶ Ad secundū dicendū q̄ p̄ma coniunctio [illegible] ad deum est per fidē: ⁊ ideo p̄ eā alia quasi deputat̄ vt p̄ Osee .2. Sponsabo te mihi in fide: vñ in sacra scriptura specialiter per fornicationē idolatria ⁊ infidelitas designatur: sed alia peccata magis remota significatione dicitur spūales fornicationes. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ hoc intelligendū est quādo mulier prestat magnā occasionem ruine viro suo: vt vir p̄babiliter sibi de periculo timeat: tunc enim vir pōt se subtrahere ab ei[us] cōuersatione vt dictum est. ¶ Ad 4m dicendū q̄ auaritia dicit̄ idolatria p quandā similitudinē seruitutis: q̄ tā auarus q̄ ydolatra ponit seruitiū creature q̄ creatori: nō aūt p̄ similitudinē infidelitatis: q̄ corruptio īfidelitatis est in intellectu: sed auaritie in affectu. ¶ Ad 5m dicendū q̄ verba magistri sunt accipienda de sponsalib[us]: q̄ p̄pter crimē superueniens sponsalia solui possunt. Uel si loquamur de matrimonio: intelligendū est de separatione a cōmuni conuersatione ad temp[us]: vt dictū est: vel qñ vxor nō vult cohabitare nisi sub cōditione peccādi: vt cū dicit: nō ero vxor tua nisi mihi d[e] latrocinio diuitias cōgreges ⁊c. tūc enim pot[ius] debet eā dimittere q̄ latrocinia exercere. ¶ Et alienigenā .i. hereticā: q̄ crimen heresis impedit matrimoniū semp[er] cōtrahendū: sed nō dirimit cōtractū nisi sit talis heretica q̄ baptismi sacrm̄ nō acceperit: aut nō i forma ecclesie fuerit baptizata. Si āūt crediderit per agnitionē dei ⁊c. ¶ Sed si mulier ante cōuersionē fuerit fornicata: tenebit eā vir recipere cum si cōuerti voluerit vt v[ide]t[ur]. ¶ Et dicendū q̄ si mulier cōuersa reperit virū suū cōuersū: vir nō pōt excipere cōtra eā de fornicatione p̄us cōmissa: si ipse occasionē fornicationi dedit: quia noluit cohabitare ei volēti cohabitare sine cōtumelia creatoris: alias pōt excipere: ⁊ tñ ratificat̄ matrimoniū ita q̄ vlterius nō pōt solui q̄ntū ad vinculū: vt viro liceat aliā vxorē ducere q̄uis possit solui q̄tum ad actum.

¶ De cognatione carnali ⁊ spirituali ⁊ primo de carnali. Di. XL. a

NUnc superest d[e] cognatione aliq̄d dicere. Est aūt cognatio alia carnalis: alia spiritualis. Primū de carnali cognatione ⁊ affinitate inspiciam[us]. Cognati ergo vel affines in septimo gradu vel infra copulari non debēt. Unde Grego. Progeniē suam vnumquēq̄ vsq̄ ad septimā obseruare decernim[us] generationē: ⁊ q̄diu se agnoscunt affinitate propinquos ad coniugalem copulam accedere denegamus: q̄d si fecerint: separent̄. Itē Nico. papa. De cōsanguinitate sua nullus vxorē ducat vsq̄ generationē septimā: vl quousq̄ parētela cognosci pōt. Itē nulli ex p̄pinquitate sui sanguinis vsq̄ ad septimū gradū vxores ducant. His auctoritatibus alijsq̄ plurib[us] cōsanguineor[um] cōiunctiones p̄hibent̄ vsq̄ ad septimum gradum.

¶ De cōputatione graduū cōsanguinitatis. b

QUomodo āt gradus cōsanguinitatis cōputādi sint. Isid. ostēdit sic. Series cōsanguinitatis sex gradibus dirimit̄ h[oc] mō. Filius ⁊ filia q̄d est fr̄ ⁊ soror sit ip̄e truncus. Illis seorsum seiūctis: ex radice illi[us] trunci egrediunt̄ isti ramusculi: nepos ⁊ neptis primus. p̄nepos ⁊ p̄neptis secūdo. abnepos ⁊ abneptis tertio. atnepos ⁊ atneptis q̄rtus. trinepos ⁊ trineptis q̄nt[us]. trinepotis nepos ⁊ trinepotis neptis sext[us]. Antedē q̄ sex gradus trū ponit Isido. Q[uia] truncū inter gradus nō cōputat. Alij v[er]o q̄ septē gradus ponūt truncū inter gradus cōputant. varie nāq̄ cōputant̄ gradus cōsanguinitatis. Alij eniz patrē in p[ri]mo gradu: filios in secūdo ponūt. Alij primū gradū filios appellāt: negantes gradū cognationis iter patrē ⁊ filiū esse: cum vna caro sint pater ⁊ fili[us]. Auctoritates ergo q̄ cōsanguinitatis cautelā vsq̄ in septimū gradū p̄hibent: patrē ponūt in primo gradu. Ille v[er]o q̄ vsq̄ ad sextum gradū p̄hibet: primū gradū filios appellāt: atq̄ ita fit vt eedē psone sz hāc diuersitatē inueniant̄ in .vi. ⁊ .vij. gradu. Parrez v[er]o i primo gradu ponit q̄ fratres dicit eē secūz. Hoc mō cōputat Zacharias papa ingens. Parētele gradus tali cōputam[us]. Ego ⁊ frater me[us] vna generatio sum[us]: primūq̄ gradū efficim[us]. Rursus fili[us] me[us] ⁊ fratris mei filius: secūda generatio sūt: ⁊ secūz gradū faciūt: ad hūc modū cetere successiones. Inter illos v[er]o q̄ sex computant gradus ⁊ illos qui septē cōputāt gradus nulla in sensu existit diuersitatis: q̄uis i numero graduum varietas videat̄. Ultia v[er]o generatio si a fratribus sumat initiū numerādi septima inuenit̄.

¶ Quare sex gradibus computantur. c

QUare v[er]o sex cōputet Isidor[us]: ip̄e apit dicēs. Cōsanguinitas dū se paulatī p̄paginū ordib[us] dirimēs vsq̄ ad vltimū gradū p̄traxerit ⁊ p̄pinquitas eē desierit: tūc p̄inū lex in matrimonij vinculū eā recipiet ⁊ quodāmō īcipiet reuocare fugientē. Ideo aūt vsq̄ ad sextū generis gradū cōsanguinitatis cōstituta est. vt sicut sex etatib[us] mūdi generatio ⁊ hois stat[us] finit: ita p̄pinquitas generis tot gradib[us] terminet̄. In his sex gradib[us] oīa p̄pinquitatū noīa cōtinent̄ vltra quos nec affinitas inueniri: nec successio potest amplius propagari. Secūz alios septē gradus iō cōputant̄ vt ita post septē gradus sponsus sponse iungat̄. sic post hāc vitā que septē dieb[us] agit̄ ecclia x̄po iūget̄. His aūt occurrit illō q̄d Gre. Aug. anglorū ep̄o: a quo requisit[us] fuerat quota generatione debeant copulari: rescribit sic. Quedā lex romana p̄mittit: vt siue fratris vel sororis: seu duor[um] fratrū germanor[um]: seu duarū soror[um] fili[us] ⁊ filia misceant̄. Sed experimento didicimus ex tali cōiugio sobolē nō posse succrescere. Unde necesse est vt quarta vel q̄nta generatio fideliū licenter sibi cōiungat̄. Sed post multū t[em]p[or]is idez Grego. a felice messane sicilie presule requisit[us]: vtrū Aug. scripserit vt anglor[um] quarta generatiōe cōtracta matrimonia nō soluerēt: inter cetera talē reddidit rōnem. Quod scripsi Aug. anglor[um] ep̄o: ipsi etiā anglor[um] gēti que nuper ad fidē venerat: ne a bono quo cepat metuendo austeriora recederet specialr ⁊ nō gñalr me cognoscas scripsisse. Nec iō hec eis scripsi: vt postq̄ in fide fuerint solidati: si infra propriam consanguinitatem inuenti fuerint non separentur: aut infra affinitatis lineam .i. vsq̄ ad septimam generationem iungantur.

POstq̄ determinauit magr̄ de īpedimentis matrimonij q̄ psona reddit̄ illegitima simplr respectu alicui[us] psone ... [illegible] ... Et diuidit̄ i ptes duas. In p̄ma determinat de īpedimēto p̄pinquitatis carnalis. In secūda de īpedimēto p̄pinquitatis spūalis .42. di. ... [illegible] ... Quomodo autem gradus ⁊c.

HIc querunt̄ q̄tuor. p̄mo q̄d sit cōsanguinitas. Scdo de distinctiōe ip̄i[us]. Tertio. vtrū sz aliq̄s gradus īpediat matrimonium de iure naturali. Quarto vtrū gradus matrimonium impedientes possint p statutum ecclesie determinari.

Ad primū sic p̄cedit̄. vr̄ q̄ diffinitio cōsanguinitatis q̄ā q̄dā ponūt sit incōpetēs. Cōsanguinitas est vinculū ab eodē stipite descēdētiū carnali p̄pagatiōe cōtractū ... [illegible] ¶ ... [illegible] ¶ ... [illegible] ... cū ē amicitie ... [illegible]

g bñt politicā cōuersatiōē ad inuicē t mulieres g zuenūt l
milit ut ne possit vide mō illi g zobiit nālī cōsanguine
cūl obligant t ibi pdicā diffōne ponūt. Ad sanguinita-
tē vinculū ḡñ inducūt. plone deficiētes ab vno stipi-
te quo z eiē bō vocabule quasi procreā carnalis ppagatio.
¶ Ad 2m dōm q ex actiua ñ recipit fs eadē gloriosē in
libro fs. cuī ē i pcipuis agit: ex q ē motus motū ē ultre
idē ē q fs. pmi motoris i aliā gle p multa media ḡducta
idē ē q fs. pmi motoris i aliā gle p multa media ḡducta
vt ab illanto mouet ā loū ḡrā ad id qđ ē ipē: fs ēt ḡñ
ad id qđ ē idiuidui rōne cui' filr' artificiat pr ēt i accīs aliō
nō ipōt: nī ipē nec vt idiuidui vt' ipē ita ḡfecere i filio
ē sicut ipē erat: t adhuc l nouere mīr': t sic de ceteris debe
bitat: t ide ē qđ ē' illa qđq; deficit: t ēlitera procedere nō pos
sūt: t ex sanguinitas ē ispāni multi cōiciūt ī tali trute ex
vno in multos p ppagnēz ḡducta: paulati se ā sanguīe
dormit. vt Hiē. t ī ōs accipe stipitē remotū t diffūse
ā sanguitatis ppagnā cui' vt adhuc manet ī illis g ex eo
ppagāt. ¶ Ad 2m dōm q ī pī ex dcis q ī soiū zuenūt
ā sanguīe i nā ḡbēs; t ī tēmē ppa ipē' idiuidui ex vno ī mī
tas tradūctōr: ḡ cēteris ḡ ex q filī' nō solū assūnat pīr
fs ante vel remotos parēs' vt dr Li7 ā aiālib'. ¶ Ad 3m
dōm q zuēctia magis attēdit fm formā: fs quā aliqs est
actuāli fm mās fs quā ē i potētia: qđ pt ī B q carbo magi
cōuenit cū igne q cū arbore vī alcūdo est ignū: t similr
alimētū qđ ā zuenīt ē i hōm nutriti p virtutez nutritiuā
magis zuenit cū ipo nutrito q cū illa re. vī supiꝰ ē nutri-
mētū. cō ät, procederet fm operatiōē illoz q dicebāt q tota
nā rei mās z q femē ois sit accītia: qđ falsū est. ¶ Ad
4m dōm q iliad qđ prio zuenit i semē ē ḡnis. vt pbat
Li5 ā aiālib' t pp hoc dicūtur ēē ex ppagnīne carnali Ibid
zuēnīt dr ḡñitas q ē carnalitatez q aliq' vn' ḡñale'
dr ēē caro alteri'. B ē liquātū ḡñis q i semē viri: aut ēē
strūā cōuenit ē pecūia caro t eo. ¶ Ad 5m dōs q qđ dī ci
cit q ió ḡñitat' vīcalū Ibid' liter hoīes ex carnali ppa
gnīne ē nō iter alia aiālia: q qđ ē hūane nāe durate in
ēē' hoīb' fiat l fenio partic; qđ ñ ē dr de aliq aiālib' fs fs B
ḡñitas nō ḡñ virūi. posset pdcā dr positio l. z li. di.
20. ipelata ēnīt dōm q B ió zuenit: q; aiālia nō odiun
gūt ad amicitie virtutē pp ppagnīōez multoz ex vno pa
rēte ḡpue: sicut est de bobus vt dictum est.

Ad secūdū sic procedit. vī q ḡñitas lōgueniēter
dr ḡñitas p lineas t ḡgradus. dr. n. li.
nez ḡñitat' ēē ordīata collectio plonaz ḡñitate zū
ctaz ab eodē stipite dēsēdēciū diuersos zeinēs gradus. fs
vīdī ē aiāb ḡñitas q; collectio talīū plonaz ḡñitatī ḡlies ḡñ
gūtat' ē idē qđ ḡñitas nīdī dr ḡñitas p lineas diffūsā. ¶ Pālō fs qđ
ḡñitas ñ zuenīt

habeant hebitudinẽ ad caritatẽ sicut ꝙ ꝯsanguinitas p̄
hibebat vsqꝫ ad q̈rtũ gradũ: ppter q̈tuor elemẽta. vsqꝫ ad
sextũ: ppter sex etates. vsqꝫ ad septimũ gp. 7. dies gꝰ oẽ
tpe ast vꝫ ꝙ talis ꝓhibitio nullũ vigorem habeat.
¶ Ad v̄m eadẽ ẽ dẽ esse idẽ effect⁹ sꝫ q̈ sp̄e ꝯsanguini
tas ipedit mr̄imoniũ est bonũ ꝓlis repssio ꝯcupiscẽtie et
multiplicatio amicitie. vt ex dcis pꝫ. ꝗ oĩ tpe necia eq̃liter
sunt. ꝗ oĩ tpe obuiare e q̈lr grad⁹ ꝯsanguinitatis mr̄imo
niũ ipedireꝗ nõ ẽ veꝫ cũ nõ vsqꝫ ad q̈rtũ: anteq̈ʒ vsqꝫ
ad septimũ gradũ mr̄imoniũ ꝯsanguinitas ipediret. ¶ Ad
v̄m ꝙ eadẽ ꝯiunctio nõ pot ẽẽ in gñe facie: ꝯ in gñe supẽ:
sed ꝗ exigeret ecclia hẽre ptãtẽ statuẽdi diuersum nu
merũ in gradib⁹ ipedientib⁹ mr̄imoniũ: sic si aliq̈ in q̈nto
gradu q̈ ꝓhibit⁹ erat ꝯiuncti fuissent: tal ꝯiunctio supuenis
set. si postmodũ eadẽ ꝯiunctio ecclia ꝓhibitionẽ remo
uẽte mr̄imoniũ eẽt. ꝯ ecõuerso posset accidere si aliq̈ gra
dus ꝯcessi possent postmodũ ab ecclesia interdici. ꝗ vt ꝓ
ptãs ecclesie nõ se extendat ad h. ¶ Ad iiii ꝙ hũanus d3 imi
tari ius diuinũ. sꝫ ẽm ius diuinũ ꝙ in lege veteri ꝯtinet̃ nõ
eq̈lr currit ꝓhibitio graduũ in sursũ ꝯ deorsũ: q̈ in ve
teri lege aliqs ꝓhibebat̃ accipe in vxorẽ sororẽ p̄ris sui:
nõ tñ filiã p̄ris. ꝗ nec mõ d3 aliq̈ ꝓhibitio de nepotibus ꝯ
patruis manere. ¶ Ad v̄ ẽ ꝙ dñs dĩc discipul. Qui vos
audit me audit. ꝗ pceptũ ecclie h3 firmitatẽ sic pceptum
dei. ꝗ ecclia q̈cq ꝓhibuit: ꝯ q̈cq ꝯcessit aliqs gradus q̈s
lex vetus nõ ꝓhibuit. ꝗ illi gradus mr̄imoniũ ipediant.
¶ Ad vi ꝙ olim mr̄imonia gentiliũ dispensabant̃ p leges
ciuiles: ita nũc p statuta ecclie. sꝫ olim lex ciuil dtermina
bat gradus ꝯsanguinitatis q mr̄imoniũ ipediant ꝯ q nõ.
ꝗ ꝯ mõ pot hoc fieri per ecclesie statutum.
¶ Ad 7m dõm ꝙ ẽm tpa diuersa inueni ꝯsanguinitas sꝫ gra
dus diuersos mr̄imoniũ ipedisse. In p̄ncipio enĩ hũani gene
ris solus p̄r ꝯ mater a mr̄imonio repellebant̃. eo ꝙ q̈ tũc
tẽporis erat paucitas hoim: ꝯ oportebat ꝓpagatiõi hũa
ni generis maximã curã ipendere. vñ nõ erãt remouen
dẽ nisi ille ꝑsone q̈ mr̄imonio icõpetẽtes erãt ẽt q̈tũ ad
pncipalem matrimonii finẽ q ẽ bonũ ꝓlis: vt dictum est.
Postmodũ aũt multiplicato hũano genere p legẽ Moy
si plures ꝑsone excepte sunt q̈ iã ꝯcupiscẽtiã reprimere inci
piebat. vñ vt dĩc Rabi Moyses. Oẽs ille ꝑsone excepte
sunt a mr̄imonio q̈ in vna familia cohabitare solent: q̈ si
inter eos licite carnalis copula eẽ posset magnũ lẽnimẽ
libidini p̄staret. Sꝫ alios ꝯsanguinitatis gradus lex vetus
permisit: imo q̈odãmõ pcepit: vt ẽ. vnusq̈sqꝫ ꝯ cognatio
ne sua vxorẽ acciperet: ne successionũ ꝯfusio esset: q̈ tũc
tpe cultus diuin⁹ p successionẽ generis ꝓpagabatur: sed
postmodũ in lege noua q̈ est lex sp̄us ꝯ amoris plures grad⁹
ꝯsanguinitatis sũt ꝓhibiti: q̈ iã per sp̄ualẽ grãm nõ p car
nis originẽ cultus diuinũ ꝯ multiplicat̃. vñ op3 vt hoies
ẽt magis a carnalib⁹ retraherent̃ sp̄ualib⁹ vacãtes: ꝯ vt
amor amplius diffundat̃: ꝯ iõ antiq̈tus vsqꝫ ad remotiores
gradus ꝯsanguinitatis mr̄imoniũ ipediebat: vt ad plures
per ꝯsanguinitatẽ ꝯ affinitatẽ nãlis amicitia ꝑmaneret:
ꝯ rõnabiliter vsqꝫ ad septimũ gradũ: tũ q̈ vltra h nõ de fa
cili remanebat cõis radicis memoria: tũ q̈ septiformi grẽ
sp̄ussancti ꝯgruebat: sed postmodũ circa hec vltia tpa re
strictũ est ecclie interdictũ vsqꝫ ad q̈rtũ gradũ: q̈ vltra in
utile ꝯ periculosum erat gradus ꝯsanguinitatis ꝓhibere.
Inutile q̈dem q̈ ad remotiores ꝯsanguineos q̈si nullũ
sentiunt amicitie q̈ ad extraneos habeat̃: charita
te in multorũ cordib⁹ frigescente. periculosum aũt erat.
q̈ ꝯcupiscentia ꝯ negligẽtia pualente tã numerosam cõ
sanguineorũ multitudinẽ hoies nõ satis obseruabãt: ꝯ sic
laqueus dãnationis multis ingerebat̃ ex remotiorũ gra
duum ꝓhibitione. satis ẽt ꝯuenienter vsqꝫ ad q̈rtũ gradũ
tracta ꝓhibitio est restricta: q̈ vsqꝫ ad q̈rtã gñationem
hoies viuere ꝯsueuerũt: vt sic nõ possit ꝯsanguinitatis
memoria aboleri. vñ dĩs in tertiã ꝯ q̈rtã gñationẽ pec
ta parentũ se visitaturũ in filios cõminat̃: tũ q̈ in q̈libet
generatiõe noua mixtio sanguinis cui⁹ identitas ꝯsangui
nitatem facit: sit cũ sanguine alieno: q̈ñtũ mixti alteri
tñ recedit a p̄mo. ꝯ q̈ elemẽta sunt q̈tuor quorũ q̈libet
tãto est facilius mixtibile q̈to est magis subtile. ideo p̄
ma ꝯmixtione euanescit sanguinis identitas q̈ñtũ ad p̄mũ
elementũ: q̈ est subtilissimũ. in 2ª q̈ñtũ ad 2ᵐ. in 3ª q̈ñtũ
ad tertiũ. in 4ª q̈ñtum ad q̈rtũ. ꝯ sic ꝯuenienter post q̈rtã
generationẽ pot reiterari carnalis ꝯiunctio. ¶ Ad p̄mũ
ꝗ dõm ꝙ sicut de⁹ nõ ꝯiungit illos q̈ ꝯiungunt̃ ꝯ diuinũ
pceptũ: ita nõ ꝯiungit illos q̈ ꝯiungunt̃ ꝯ ecclesie pce
ptum: q̈ h3 eandẽ obligandi efficaciã quã ꝯ pceptũ diui
num. ¶ Et ad scdm dõm ꝙ mr̄imoniũ nõ tm̃ est sacr̃m
eciã est in officiũ: ꝯ ideo magis subiacet ordinationi mini
strorum ecclesie q̈ baptismus q est sacrm tm̃: q̈ sic ꝯtract⁹
ꝯ officia hũana determinant̃ legib⁹ humanis: ita ꝯtract⁹
officia sp̄ualia lege ecclesie. ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ q̈uis cõ
sanguinitatis vinculũ sit nãle: tñ nõ est nãle ꝙ ꝯsangui
nitas carnalem copulã ipediat: nisi ẽm aliquẽ gradũ: vt
dictũ est. ꝯ iõ ecclia suo statuto nõ facit ꝙ aliq̈ sint vel nõ
sint ꝯsanguinei: q̈ ẽm omne tẽpus equaliter ꝯsanguinei
remanẽt: sed facit ꝙ carnalis copula sit licita vel illicita
sꝫ diuersa tpa in diuersis gradib⁹ ꝯsanguinitatis. ¶ Ad
4ᵐ dõm ꝙ tales rõnes assignate magis dant̃ p modũ ad
aptatiõis ꝯ ꝯgruẽtie q̈ p modũ cause ꝯ necessitatis. ¶ Ad
q̈ntũ dõm ꝙ iam ex dictis p3 ꝙ nõ est eadẽ causa sꝫ diuer
sa tpa gradus ꝯsanguinitatis ꝓhibẽdi. vñ q̈ aliq̈s tpe
vtiliter ꝯceditur: alio salubriter ꝓhibet̃. ¶ Ad 6ᵐ dõm ꝙ
statutũ nõ iponit modũ preteritis: sed futuris. vñ si mõ ꝓ
hibet̃ q̈ntus gradus q nũc ẽ ꝯcessus illi qui iã sunt in q̈n
to gradu ꝯiuncti nõ essent separãdi. nullũ. n. ipedimẽtũ
matrimonio supueniẽs ipsũ pot dirimere: ꝯ sic ꝯiunctio q̈
prius fuit matrimoniũ nõ efficeret̃ p statutũ ecclie supue
niẽs si aliq̈s gradus ꝯcederet̃ q nũc est ꝓhibit⁹ illa ꝯiun
ctio nõ efficeret̃ matrimonialis ex statuto ecclie rõne prius
ꝯtract⁹: q̈ possent separari si vellẽt: sꝫ tñ possent de nouo
ꝯtrahere: ꝯ alia ꝯiunctio eẽt. ¶ Ad 7ᵐ dõm ꝙ in gradib⁹ ꝯ
sanguinitatis ꝓhibẽdis ecclia pcipue obseruat rõnẽ amo
ris: ꝯ q̈ nõ est minor rõ amoris: ad nepotẽ q̈ ad patruũ: im
mo etiã maior: q̈to ppinq̈or est patri filius q̈ filio p̄r: vt dĩ
8. Ethi. ppter hoc equalr ꝓhibuit gradus ꝯsanguinita
tis in patruis ꝯ nepotib⁹: sed lex vet⁹ in ꝑsonis ꝓhibẽdis
attẽdit pcipue cohabitationẽ ꝯ ꝯcupiscẽtiã: illas ꝑsonas
ꝓhibẽs ad quas facilior pateret accessus ppter mutuam
cohabitationẽ. magis aũt ꝯsueuit cohabitare nepos p
truo q̈ amita nepoti: q̈ filia est quasi idẽ cũ patre: cũ sit
aliquid ei⁹: sed soror nõ est hoc mõ idẽ cũ fratre: cũ nõ sit
aliq̈d ei⁹: sed magis ex eodẽ nascit̃: ꝯ ideo nõ erat eadẽ
rõ ꝓhibẽdi nepotẽ ꝯ amitã.
¶ Quia truncũ inter gradus nõ cõputat̃. truncũ appellat cõ
sanguinitatis radicẽ: qui est pater filio p. pncipiũ aũt ali
cuius generis pot accipi dupl'r. vno mõ pncipiũ q ẽ in ge
nere illo: vt si p̄mã partẽ linee pncipiũ dicamus. alio mõ
pncipiũ: q̈ nõ recipit eius pdicationẽ: sicut pncipiũ linee
dicit̃ pũctus. ꝯ hoc mõ pncipiũ ꝯ radix ꝯsanguinitatis p
dici dupl'r. vno mõ ipsa ꝑsona p̄ma a q̈ ꝯsanguinitas ꝯ
ꝑsona nõ est ꝯsanguinitas: sꝫ ꝯsanguinitatis pncipiũ: ꝯ ẽm
h fili⁹ qui distat a ꝑsona patris facit p̄me distãtie gradum
ꝯ fili⁹ filii secũdũ: ꝯ sic deinceps. alio mõ p̄ma ꝯsangui
tas: que est cã ois alteri⁹ ꝯsanguinitatis: ꝯ sic ipsa ꝯsan
guinitas que est inter patrẽ ꝯ filiũ radix poni: ꝯ ꝯsequẽs
ẽm hoc pater ꝯ filius p vno pncipio a quo ꝯsanguinita
te p̄mo distat filius filii. ꝯ ideo hec distantia facit p̄mũ gra
dum: ꝯ sic deinceps. ẽm hoc diuersimode sit cõputatio
graduũ in littera: sed primus modus ꝯpetẽdi magis est i
cõi vsu. ¶ Sicut sex etatib⁹ mũdi sꝫ mũdo nõ assignant̃
etates quantũ ad substãtiã: q̈ sic in ꝑpetuũ durabit: sed
quantũ ad statũ. sic. n. transibit mũd⁹: ꝯ sic antiquat̃ ꝯ se
nescit: ꝯ ẽm hoc distinguunt̃ etates mundi metaphorice
ad silitudinẽ etatis vnius hoīs. variant̃. n. in hoīe etates
ẽm diuersas notabiles varietates in statu ipsi⁹: vñ p̄ma
etas dĩ infantia vsqꝫ ad septimũ annũ: secũda pueritia vsqꝫ
ad 14. tertia adolescẽtia vsqꝫ ad 25. que tres etates cõ
putant̃ q̈sqꝫ p vna. quarta est iuuẽt⁹ vsqꝫ ad 50. ãnos. q̈n
ta võ etas est senectus vsqꝫ ad 70. sexta seniũ vsqꝫ in finẽ.
ꝯ sic in mundo dĩ p̄ma etas ab Adã vsqꝫ ad Noe in q̈ fu
it humani generis institutio ꝯ lapsus. scda a Noe vsqꝫ ad
Abraã: in qua fuit humani generis destructio p diluuiũ ꝯ
renouatio. tertia ab abrã vsqꝫ ad dauid: in qua fuit circũ
cisiõis ꝯ legis institutio. quarta a Dauid vsqꝫ ad transmi
grationẽ babylonis: i qua lex floruit sub regib⁹ ꝯ ꝓphetis.
quinta a trãsmigratiõe babylonis vsqꝫ ad christũ: in q̈ fu
it populi captiuatio: ꝯ liberatio. sexta a christo vsqꝫ ad finẽ:
in qua est humani generis redẽptio. sꝫ tñ nõ est ꝙ eq̈li nu
mero annorũ mũdi etas hũani gñis ꝯpleat̃: sicut nec etas
vni⁹ hoīs: q̈ vltia etas hoīs q̈sqꝫ h3 tantũ q̈ñtũ oẽs fere.

¶ De gradibus affinitatis. Di. XLI. a

Nunc de affinitate videndũ est: de
qua Gre. ait. Porro de affinitate
quã dicitis parẽtelã eẽ q̈ ad virũ
ex parte vxoris seu q̈ ex parte viri
ad vxorẽ ptinet: manifesta rõ ẽ: q̈
si sꝫ diuinã sniam ego ꝯ vxor mea sum⁹ vna ca
ro: pfecto mihi ꝯ illi mea suaqꝫ parẽtela ppinq̈
tas vna efficit̃. Quocirca ꝯ soror vxoris mee
i vno ꝯ p̄io gradu erit m̄: fili⁹ võ ei⁹ i scdo gra
du erit a me: neptis võ in tertio. Idqꝫ vtrinqꝫ
in ceteris agendũ est in successionib⁹. Vxorem
vero ppinq̈ cuiuscũqꝫ gradus sit: ita me oꝫ at
tẽdere: quẽadmodũ ipsi⁹ quoqꝫ grad⁹ aliq̈ semi
na ppie ppinquitatis sit. Q̈ õ nimirũ vxori mee
de ppinq̈tate viri sui i cũctis cognatiõis gradib⁹
ꝯuenit obseruare. Qui võ aliorsũ sentiunt anti
xpi sunt. Itẽ Julius papa. Equ'r vir ꝯiugat̃ ꝯsã
guineis ppriis ꝯ ꝯsanguineis vxoris. Itẽ isido.
sane ꝯsanguinitas q̈ i pprio viro ꝯseruãda est: et
in vxoris parẽtela de lege nuptiarũ custodiẽda
est: q̈ cõstat eos duos fuisse in carne vna. Jõ
q̈ cõis est illis vtraqꝫ parẽtela. Itẽ iuli⁹ papa.
Nullũ in vtroqꝫ sexu permittim⁹ ex ppinquitate
sui sanguinis vel vxoris vsqꝫ i septimũ gñatio
nis gradũ vxorẽ ducere: vel incesti macula co
pulari. q̈ sic nõ licet cuiq̈ de sua ꝯsanguinitate
xpiano: sic nec de ꝯsanguinitate vxoris ꝯiugẽ du
cere pp carnis vnitatẽ. Itẽ Greg. De affinita
te ꝯsanguinitatis p gradus cognatiõis placuit vs
qꝫ ad septimã gñationẽ obseruat̃. Nã ꝯ hẽditas
rerũ p legales istrorũ diffinita sãcita vsqꝫ ad se
ptimũ gradũ hẽdũ pcedit successionẽ. Nõ. n. eis
succederẽt: nisi de ppagine cognatiõis deberẽt.
bis auctib⁹ insinuat̃: ꝯ q̈ sit affinitas ꝯ vsqꝫ ad
quẽ gradũ sit obseruãda. s. vsqꝫ ad septimũ.

¶ Varie traditiones d affinitate. b

Sed alij videnť ꝯcedere i q̈nta gñatiõe
iter affines ꝯiugium: ꝯ in quarta
ẽt si ꝯtractũ fuerit ñ separi. Ait. n. Fabia.
papa. De ppinquis q ad affinitatẽ p vi
rũ ꝯ vxorẽ veniũt: defũcta vxore vel viro i q̈
ta gñatiõe ꝯiugat̃. In q̈rta si inuẽti fuerit nõ sepa
renť. In tertia võ ppinquitate nõ licet vxorẽ al
teri⁹ accipe post obitũ ei⁹. Equ'r vir ꝯiugat̃ i mr̄i
mõio eis q sibi ꝯsanguinei sũt: ꝯ vxoris sue ꝯsã
guineis: post mortẽ vxoris. Ecce hic ꝯcedit̃ in
q̈nta vel q̈rta ppinquitate affinũ fieri ꝯiugiũ. Ju
lius ẽt pa. ait. Statuimus ẽt vt relictã p̄ris vxoris
sue: relictã filii vxoris sue: relictam filij vxoris
sue nemo sibi i mr̄imoniũ sumat: relictã vxoris
ꝯsanguineorũ vxoris sue vsqꝫ i tertiã pgeniẽ nõ
i vxorẽ sumat. In q̈rta võ ꝯ q̈nta si inuẽti fuerit
nõ separent̃. Ecce q̈ varie de affinitatis obserua
tiõe loquũt̃ auctores. Alij enĩ vsqꝫ ad septimũ
gradũ eã obseruari faciũt. Alij võ i q̈nto vel q̈r
to mr̄imõia ꝯtracta ñ diuidũt. Sꝫ illi veritatis ri
gorẽ isti mĩc dispensationẽ videnť pponere.
Pot. n. ecclia dispẽsare i copla affinũ vsqꝫ ad
tertiũ gradũ: sicut Grego. dispẽsauit i q̈nto gra
du ꝯsanguinitatis. Illud ẽt nõ ẽ preterundum q̈
Grego. Venerio epo scripsit. Scdm aplicã cõ
suetudinem dcreuistis si mr̄ copula nuptiali extraneo
viro ꝯiuncta cognatiõi ei⁹ pnecat: si eo defuncto
cognatio maneat vel sub alio viro cognatiõis
vocabula dissoluat̃: vel si suscepte soboles post
sunt legitime ad prioris viri cognatiõis trãsi
re copulã. Si vna caro fuerit quõ aliquis eorũ
pot ppinquus vni ptinere: nisi ptineret alteri?
Hoc minime posse fieri credendum est. Porro
vno defuncto in supstite affinitas nõ delet: nec
alia copula ꝯiugalis affinitatẽ copule prioris
soluere valet: sed nec alterius ꝯiũctiõis soboles
placet ad affinitatis prioris viri ꝯsorciũ trãsire.
Siquis ẽ sacrilego ꝯ temerario ausu in defun
cto querit propinquitatẽ extinguere: vel sub al
tero affinitatis vocabulo dissipare: vel susceptas
soboles alterius copule ppinquitati prioris cre
dit legitime sociari: hic negat dei vbũ validũ
eẽ q̈ dixit. Erũt duo i carne vna. Ecce hic p
hibet si mortuo p̄io viro vxor ei⁹ alij nupserit:
filios de secũdo viro genitos ducere vxores d
cognatiõe prioris viri: q̈ filij mediãte m̄re ad
cognationẽ prioris viri ptinẽt: cũ quo m̄r eorũ
vna caro extiterat. Hoc idẽ etiã Innoce. papa
ait. Si qua mulier ad secundas nuptias trãsie
rit: ꝯ ex eis soboleꝫ genuerit nullatenus poterit

ad consortium cognationis prioris viri pertingere. Hoc autem observandum est usque ad septimum generis gradum: sed maxime usque ad tertium et quartum sicut supra positum est.

¶ Si coniugium sit inter eos qui nota consanguinitate vinciuntur. c

Et est sciendum quod ecclesia infra predictos gradus consanguinitatis coniunctos separat. Si autem ignoranter coniuncti fuerint in conspectu ecclesie: et postmodum probata consanguinitate eiusdem iudicio separati: Queritur utrum copula illa coniugium fuerit: Quibusdam videtur non fuisse coniugium: quia non erant legitime persone: sed tamen a crimine excusantur per ignorantiam: et quasi coniugium reputatur: quia bona fide et per manum ecclesie convenerunt. Unde et filii eorum legitimi habentur. Aliis vero dicitur fuisse coniugium: licet non essent legitime persone: quia talium coniunctiones vocantur canones coniugia: ubi de personis agitur quarum testimonio consanguineorum sit dirimenda coniunctio. Unde Urbanus papa. Si duo viri vel tres consanguinitatem iureiurando firmaverint: vel ipsi sponte confessi fuerint: coniugia dissolvantur. Si vero neutrum contigerit episcopi eos per fidem christi obtestentur: quatinus palam fateantur si se recognoscunt consanguineos. Si se iudicio episcoporum segregaverint alia matrimonia non prohibeantur contrahere. Idem. Notificamus tibi vel cum tres vel duo ex propinquioribus eius qui accusatur hanc propinquitatem iuramento firmaverint: vel si duo vel tres ex antiquioribus lanniensibus quibus hec propinquitas est nota: qui bone fame et veracis testimonii fuerint remoto amore: timore: precio: et omni malo studio predicta firmaverint: sine mora coniugia dissolvantur. Consanguineos vero extraneorum nullus accuset: vel consanguinitatem in synodo computet: sed propinqui ad quorum noticiam pertinet. Si autem progenies tota defecerit: ab antiquioribus et veracioribus: quibus propinquitas tota nota sit: episcopus canonice requirat: et si iuncta fuerint: separentur. Ecce quibus accusantibus et testificantibus dirimenda sit consanguineorum coniunctio que coniugium vocatur.

¶ Distinctio utilis. d

Hic dicendum est quod aliud est fornicatio: aliud stuprum: aliud adulterium: aliud incestus: aliud raptus. Fornicatio licet sit genus omnis illiciti coitus qui fit extra uxorem: tamen specialiter intelligitur in usu viduarum vel meretricum vel concubinarum. Stuprum proprie est virginum illicita defloratio. Adulterium est quasi alterius thori violatio. Unde adulterium dicitur quasi alterius thori accessio. Incestus est consanguinearum vel affinium abusus. Unde incestuosi dicuntur qui consanguineis vel affinibus suis abutuntur. Raptus admittitur cum puella violenter a domo patris educitur: ut corrupta in uxorem habeatur: sive puelle sive parentibus vis illata extiterit hic morte mulctatur: sed si ad ecclesiam cum rapta confugerit: privilegio ecclesie mortis impunitatem meretur. Antecedentium est et illud Alexandri quod ait. Ex fratribus sororibus uxoris tue cognati dicuntur equivocationis ture [illegible] et necessitate vulgaris appellationis potius quam vila cognationis causa. Uxor enim fratris frissa potius quam cognata vocatur. Mariti frater levir dicitur. Duorum fratrum uxores ianitrices vocantur quasi eandem ianuam intrantes. Viri soror glos appellatur. Sororis autem vir non habet specialem nomen: nec uxoris frater.

Postquam determinavit magister de consanguinitatis impedimento: hic determinat de impedimento matrimonii quod provenit ex affinitate. Et dividitur in partes duas. In prima ostendit quod affinitas matrimonium impediat. In secunda docet affinitatis nomina. Antecedentium est etiam et cetera. Prima in tres. In prima ostendit quod affinitas matrimonium impediat sicut et consanguinitas. In secunda ostendit quod matrimonium propter consanguinitatem et affinitatem sit separandum ibi. Et est sciendum quod ecclesia et cetera. In tertia determinat de incestu quo consanguinitatis et affinitatis federa per carnalem copulam violantur per differentiam ad alia vitia eiusdem generis ibi. Videndum est quid aliud est et cetera. Prima in duas. In prima ostendit quod affinitas ex matrimonio contracta impedit matrimonium. In secunda inquirit utrum affinitas maneat matrimonio transeunte quod eius causa erat ibi. Illud etiam non est pretermittendum et cetera. Prima in duas. In prima ostendit usque ad quem gradum affinitas matrimonium impedit: sicut et consanguinitas. In secundo obiicit et ponit solutionem ibi. Sed alii videntur concedere et cetera.

Hic queritur quinque. Primo de causa affinitatis. Secundo utrum impediat matrimonium sicut et consanguinitas. Tertio de illegitimitate filiorum que ex impedimento matrimonii causatur. Quarto de incestu quod ex violatione consanguinitatis et affinitatis incurrit aliquis. Quinto de separatione matrimonii que fit propter consanguinitatem vel affinitatem.

Ad primum sic proceditur: videtur quod ex matrimonio consanguinei affinitas non causetur: [illegible] quod unumquodque illud magis. sed mulier ducta per matrimonium non coniungitur alicui de consanguinitate viri nisi ratione viri cui coniungitur viro affinis: nec alicui consanguineorum viri affinis erit. ¶ Preterea eorum qui sunt abinvicem separati: si uni aliquid coniungitur non oportet quod sit alteri coniunctum. sed consanguinei iam sunt abinvicem separati non ergo si aliqua mulier coniungatur alicui virorum propter hoc coniungitur omnibus consanguineis eius per affinitatem. ¶ Preterea relationes ex aliquibus unitionibus insurgunt: sed nulla unitio fit in consanguineis viri per hoc quod ille ducit uxorem: ergo non accrescit eis affinitatis relatio. ¶ Sed contra. Vir et uxor efficiuntur una caro: sed vir suam carnem omnibus consanguineis suis attinet: ergo et mulier eadem attinebit eisdem. ¶ Preterea hoc patet per auctoritates in littera inductas.

¶ Ulterius videtur quod affinitas non manet post mortem viri inter uxorem et consanguineos viri: quia cessante causa cessat effectus: sed causa affinitatis fuit matrimonium: quod cessat in morte viri: quia solvitur mulier a lege viri: ut dicitur Ro. 7. ergo nec affinitas postea manet. ¶ Preterea consanguinitas causat affinitatem: sed consanguinitas cessat per mortem viri ad consanguineos suos: ergo et affinitas uxoris ad eos. ¶ Sed contra. Affinitas ex consanguinitate causatur. sed consanguinitas est perpetuum vinculum quamdiu persone vivunt inter quas consanguinitas: ergo et affinitas: et ita non solvitur affinitas soluto matrimonio per mortem tertie persone.

¶ Ulterius videtur quod illicitus concubitus affinitatem non causet: quia affinitas est quedam res honesta: sed res honeste non causantur ex inhonestis: ergo ex inhonesto concubitu non potest affinitas causari. ¶ Preterea ubi est consanguinitas non potest esse affinitas: quia affinitas est propinquitas personarum ex carnali copula proveniens omni carens parentela. sed si aliquis contigeret ad consanguineos et ad seipsum esse affinitatem: si illicitus concubitus affinitatem causaret: sic quis homo carnaliter consanguineam suam incestuose cognoscit. ergo affinitas non causatur ex illicito concubitu. ¶ Preterea illicitus concubitus est secundum naturam et contra naturam. sed ex illicito concubitu contra naturam non causatur affinitas ut iura determinant. ergo nec ex illicito concubitu secundum naturam. ¶ Sed contra est quod adherens meretrici unum corpus efficitur: ut patet i. Cor. 6. sed ex hoc causa matrimonii affinitatem causabat. ergo pari ratione illicitus concubitus. ¶ Preterea carnalis copula est causa affinitatis: ut patet per diffinitionem affinitatis que talis est. Affinitas est propinquitas personarum ex carnali copula proveniens omni carens parentela: sed carnalis copula est etiam in illicito concubitu. ergo illicitus concubitus affinitatem causat.

¶ Ulterius videtur quod ex sponsalibus nulla affinitas causari possit: quia affinitas est perpetuum vinculum: sed sponsalia quandoque separantur: ergo non possunt esse causa affinitatis. ¶ Preterea si aliquis claustrum pudoris alicuius mulieris intactum aperuit: sed non pervenit ad opera consummationem non contrahitur ex hoc affinitas: sed talis magis est propinquus carnali copule quam ille qui sponsalia contrahit. ergo ex sponsalibus affinitas non causatur. ¶ Preterea in sponsalibus non fit nisi quedam sponsio futurarum nuptiarum: sed aliquis fit sponsio futurarum nuptiarum quod ex hoc non contrahitur aliqua affinitas: sicut si fiat ante septennium: vel si aliquis habens perpetuum impedimentum tollens potentiam coeundi alicui mulieri spondet futuras nuptias: aut si talis sponsio fiat inter personas quibus nuptie per votum redduntur illicite vel alio quocumque modo: ergo sponsalia non possunt esse causa affinitatis. ¶ Sed contra est quod alexander papa prohibuit mulierem quandam cuidam viro iungi in matrimonium: quia fratri suo fuerat desponsata. sed hoc non esset nisi per sponsalia affinitas contraheretur. ergo et cetera.

¶ Ulterius videtur quod etiam affinitas sit causa affinitatis: quia Julius papa dicit relictam consanguinei uxoris sue nullus ducat uxorem: ut habetur 35. q. 4. c. Addicimus. et in sequenti capitulo dicitur quod duas consanguineorum uxores unus viro altera post alteram nubere prohibentur. sed hoc non est nisi ratione affinitatis que contrahitur ex coniunctione ad finem. ergo affinitas est causa affinitatis. ¶ Preterea carnalis commixtio coniungit sicut et carnis propagatio: quia equaliter computantur gradus affinitatis et consanguinitatis. sed consanguinitas est causa affinitatis: ergo et affinitas. ¶ Preterea quecumque uni et eidem sunt eadem sibi invicem sunt eadem. sed uxor viri alicuius efficitur eiusdem attinentie cum omnibus consanguineis viri. ergo omnes consanguinei viri mei efficiuntur unum cum omnibus qui attinent mulieri per affinitatem: et sic affinitas est causa affinitatis. ¶ Sed contra. Si affinitas ex affinitate causatur aliquis qui cognovisset duas mulieres neutram earum posset ducere in uxorem: quia secundum hoc una efficeretur alteri affinis. sed hoc falsum est. ergo affinitas non causat affinitatem. ¶ Preterea si affinitas ex affinitate nasceretur aliquis contrahens cum uxore defuncti fieret affinis omnibus consanguineis persone viri ad quos mulier habet affinitatem: sed hoc non potest esse: quia maxime fieret affinis viro defuncto. ergo et cetera. ¶ Preterea consanguinitas est fortius vinculum quam affinitas. sed consanguinei uxoris non efficiuntur affines consanguineis viri. ergo multo minus affines uxoris efficientur eis affines: et sic idem quod prius.

¶ Respondeo dicendum ad i. q. quod amicitia quedam naturalis in communicatione naturali fundatur: ut supra dictum est. naturalis autem communicatio est duobus modis secundum philosophum 8. Ethi. uno modo per carnis propagationem: alio modo per coniunctionem ad carnis propagationem ordinatam: unde ipse ibidem dicit quod amicitia viri ad uxorem est naturalis. unde sicut persona coniuncta alteri per carnis propagationem quoddam vinculum amicitie naturalis facit: ita si coniungatur per carnalem copulam: sed in hoc differt quod persona coniuncta alicui per carnis propagationem sicut filius patri sit principio eiusdem radicis et sanguinis unius eodem genere vinculi colligatur sicut linea consanguineis prius quo pater coniungebatur. Consanguinitate quamvis secundum alium gradum propter maiorem distantiam a radice: sed persona coniuncta per carnalem copulam non fit principio eiusdem radicis sed quasi extrinsecus adiuncta: unde ex hoc efficitur aliud genus vinculi quod affinitas dicitur: et hoc est quod in hoc versu dicitur: Mutat nupta genus sed generata gradum. quia scilicet persona per generationem fit in eodem genere attinentie sed in alio gradu: sed per carnalem copulam fit in alio genere. ¶ Ad primum ergo dicendum quod quamvis causa sit potior effectu non tamen semper quod nomen idem effectui et cause convenit: quia quandoque aliquid quod est in effectu invenitur in causa non eodem modo sed altiori: et ideo non convenit cause et effectui per idem nomen nec per eandem rationem sicut patet in omnibus causis equivoce agentibus: et hoc modo coniunctio viri et uxoris est potior quam coniunctio uxoris ad consanguineos viri: non tamen debet dici affinitas sed matrimonium quod est unitas quedam: sicut homo sibiipsi est idem non autem affinis. ¶ Ad secundum dicendum quod consanguinei sunt quodammodo separati uno modo coniuncti: ratione coniunctionis accidit quod persona que uni consanguineorum aliquo modo coniungitur: sed per separationem et distantiam accidit quod persona que uni coniungitur uno modo alii coniungatur alio: vel secundum idem genus vel secundum alium gradum. ¶ Ad tertium dicendum quod relatio quandoque innascitur ex motu utriusque extremi sicut paternitas et filiatio et talis relatio est realiter in utroque: quandoque vero innascitur ex motu alterius tantum: et hoc contingit dupliciter. Uno modo quando relatio innascitur ex motu unius sine motu alterius vel precedente vel concomitante sicut in creatura et creatore patet et sensibili et sensu et scientia et scibili: et tunc relatio in uno est secundum rem: in altero secundum rationem tantum. Alio modo quando innascitur ex motu unius sine motu alterius tunc existente non tamen sine motu precedente: sicut equalitas fit inter duos homines per augmentum unius sine hoc quod alius tunc augeatur vel minuatur: sed tamen prius ad hanc quantitatem quam habet per aliquem motum vel mutationem pervenit: et ideo in utroque extremorum talis relatio realiter fundatur: et similiter est de consanguinitate et affinitate: quia relatio fraternitatis que innascitur aliquo puero nato alicui iam puero causatur quidem sine motu ipsius tunc existentis: sed ex motu ipsius precedente scilicet generationis eius: et hoc non accidit quod ex motu alterius sibi nunc talis relatio innascitur. Similiter ex hoc quod ille descendit per generationem propriam ab eadem radice cum viro: provenit affinitas in ipso ad uxorem sine aliqua nova mutatione ipsius.

¶ Ad secundam questionem dicendum quod relatio aliqua desinit esse dupliciter: uno modo ex corruptione subiecti: alio modo ex subtractione cause sicut similitudo esse desinit quando alter similium moritur: vel quando qualitas que erat causa similitudinis subtrahitur. Sunt autem quedam relationes que habent pro causa actionem vel passionem aut motum: ut in 5. Metaphysice dicitur: quarum quedam causantur ex motu secundum quod aliquid movetur actu: sicut ipsa relatio que est moventis et moti: quedam autem secundum quod habet aptitudinem ad motum sicut motivum et mobile: et dominus et servus. quedam autem ex hoc quod aliquid prius motum est sicut pater et filius: non ex hoc quod est generari nunc adinvicem dicuntur: sed ex hoc quod est generatum esse: aptitudo autem ad motum et ipsum moveri transit: sed motum esse perpetuum est: quia quod factum est nunquam desinit esse factum: ideo paternitas et filiatio nunquam destruuntur per destructionem cause: sed solum per corruptionem subiecti per alterum extremorum. Et similiter dicendum est de affinitate que causatur ex hoc quod aliqui coniuncti fuerunt non ex hoc quod coniunguntur: unde non dirimitur manentibus illis personis inter quas affinitas est contracta quamvis moriatur persona ratione cuius contracta fuit. ¶ Ad primum ergo dicendum quod coniunctio matrimonii causat affinitatem non solum secundum hoc quod est actu coniugium: sed secundum hoc quod est prima coniunctio esse. ¶ Ad secundum dicendum quod consanguinitas non est causa propria affinitatis: sed coniunctio ad consanguineum non solum que est sed que fuit: et propter hoc ratio non sequitur.

¶ Ad tertiam questionem dicendum quod secundum philosophum in 8. Ethi. coniunctio viri et uxoris dicitur naturalis principaliter propter prolis productionem: et secundario propter operum communicationem: quorum primum pertinet ad matrimonium ratione carnalis copule: secundum vero est quedam societas in convictu. primum autem horum est invenire in quolibet carnali copula ubi est commixtio seminum: quia talis copula potest prolis producere: sed quamvis secunda deficit: ideo quia matrimonium affinitatem causabat secundum quod erat quedam carnis commixtio: etiam fornicarius concubitus affinitatem causat inquantum habet aliquid de naturali cognitione. ¶ Ad primum ergo dicendum quod in fornicario concubitu est aliquid naturale quod est commune fornicationi et matrimonio: et ex hoc parte affinitatem causat: aliud est ibi inordinatum per quod a matrimonio distinguitur: et ex hoc parte affinitas non causatur: unde affinitas semper honesta remanet quamvis causa sit aliquo modo inhonesta. ¶ Ad secundum dicendum quod

nõ ẽ incõueniẽs relatiões ex oppsito diuisas eidẽ esse rõne diuersoꝝ: ꝛ iõ põt inter aliquas duas psonas eẽ affinitas ꝛ ꝯsanguinitas nõ solũ ꝑ illicitũ ꝯcubitũ sꝫ ẽt ꝑ licitũ sicut cũ ꝯsanguineus me⁹ ex pte patris duxit i vxorẽ ꝯsãguineam meã ex pte matris. vñ qđ dr̃ in diffinitiõe affinitatis inducta: oi carẽs parentela: intelligẽdũ ẽ inq̃tũ hõ. nec tñ sequit̃ q aliqs ꝯsanguineã suã cognoscẽs sibi ipsi sit affinis q affinitas sicut ꝛ ꝯsanguinitas diuersitatẽ regnt sicut ꝛ si militudo. ¶ Ad 3ᵐ dõm q ꝯcubit⁹ ꝯ nãm nõ hꝫ ꝯmixtionẽ seminũ q possit eẽ cã generatiõis: ꝛ iõ ex tali concubitu nõ causat̃ aliqua affinitas.

¶ Ad 4. q. dõs q sic spõsalia nõ hñt ꝑfectã rõnẽ mr̃imõiũ sꝫ sunt qdã ꝑparatio ad mr̃imoniũ: ita ex spõsalib⁹ nõ causat̃ affinitas sicut ex mr̃imonio: sed aliqd affinitati sile qđ dr̃ publice honestatis iusticia q̃ ipedit mr̃imõiũ sicut affinitas ꝛ ꝯsanguinitas ꝛ sꝫ eosdẽ grad⁹ ꝛ diffinit̃ sic. publice honestatis iusticia ẽ ꝓpinquitas ex spõsalib⁹ ꝓueniẽs robur trahens ab ecclesie istitutiõe ꝑꝑ ei⁹ honestatẽ. ex q̃ pꝫ rõnominis ꝛ cã: q̃ talis ꝓpinquitas ab ecclia istituta est ꝑꝑ honestatẽ. ¶ Ad 1ᵐ q̃ dõs q spõsalia nõ sũt rõne sꝫ rõne ei⁹ ad qđ ordinat̃ causãt hꝫ gen⁹ affinitatis: qđ dr̃ publice honestatis iusticia: ꝛ iõ sicut mr̃imoniũ ẽ ꝓpetuũ vinculũ ita ꝛ ꝑdict⁹ affinitatis mod⁹. ¶ Ad 2ᵐ dõm q vir ꝛ mulier efficiunt̃ i carnali copula vna caro ꝑ ꝯmixtionẽ seminũ. vñ quãtũcũq aliqs claustra pudoris suadat vl frãgat nisi ꝯmixtio seminũ sequat̃ nõ ꝯbit̃ ex hoc affinitas. sed mr̃imoniũ affinitatẽ causat̃ nõ solũ rõne carnalis copule sed etiã rõne societatis ꝯiugalis: sꝫ quã etiã mr̃imõiũ nãle ẽ. vñ ꝛ affinitas ꝯbit̃ ex ipso ꝯtractu mr̃imõiũ ꝑ vba de ꝑsti ante carnalẽ copulam: ꝛ silr etiã ex spõsalib⁹ i qb⁹ fit q̃dã pactio ꝯiugalis societatis ꝯbit̃ aliqd affinitati sile. s. publice honestatis iusticia. ¶ Ad 3ᵐ dõm q oia ipedimẽta q̃ faciũt spõsalia nõ eẽ spõsalia nõ ꝑmittẽt ex pactione nuptiaꝝ affinitatẽ fieri. vñ siue hñs defectum etatis siue hñs votũ solẽne ꝯtinẽtie aut aliqđ hõ ipedimẽtũ spõsalia de facto ꝯbat: ex hoc nõ sequit̃ aliq̃ affinitas: q̃ spõsalia nulla sũt: nec aliquis affinitatis mod⁹. Si tñ aliqs minor frigid⁹ vel maleficiatus hñs ipedimẽtũ ꝑpetuũ ãn annos pubertatis post septẽnium ꝯbat spõsalia cũ adulta: ex tali ꝯctu ꝯbit̃ publice honestatis iusticia: q̃ adhuc nõ erat in actu ipediẽdi cũ i tali etate puer frigid⁹ ꝛ nõ frigid⁹ quãtũ ad actũ illum fuit equaliter impotens.

¶ Ad 5. q. dõm q duplex ẽ mod⁹ quo aliqd ex alio ꝓcedit: vn⁹ sm quẽ ꝓcedit in similitudinẽ spẽ: sicut ex hoĩe generatur hõ. alĩ⁹ sm quẽ ꝓcedit dissile in specie: ꝛ hic ꝓcessus sꝫ est in inferiorẽ spẽm: vt pꝫ in oib⁹ agẽtib⁹ equoce. ꝓmus aũt mod⁹ ꝓcessionis quotiẽscũq iterẽt semꝑ remanet eadẽ spẽs: sicut si ex hoĩe generet̃ hõ ꝑ actũ generatiue ẽtutis: ex hoc q̃q generabit̃ hõ: ꝛ sic deinceps. Secũd⁹ aũt modus sicut in primo facit aliã spẽm: ita quotiẽscũq iterat̃ aliam speciẽ facit: vt si ex pũcto ꝑ motũ ꝓcedit linea non pũct⁹: q̃ pũct⁹ mot⁹ lineã facit: ex linea lineariter mota ñ ꝓcedit linea sꝫ sup̃ficies: ꝛ ex sup̃ficie corpus: ꝛ vlteri⁹ per talẽ modũ ꝓcessus aliqs eẽ nõ potest. Inuicẽm aũt i ꝓcessu attinẽtie duos modos quib⁹ vinculũ hõ causat̃: vnus ꝑ carnis ꝓpagationẽ: ꝛ hoc facit semꝑ eandẽ speciẽ attinentie. alĩ⁹ mr̃imonialẽ ꝯiũctionẽ: ꝛ hoc facit aliã speciẽ i ꝑncipiũdẽ: pꝫ q ꝯiũcta mr̃imonialiter ꝯsanguinea nõ fit cõsanguinea sed affinis: vnde ꝛ si iste mod⁹ ꝓcedendi iteret̃ nõ erit affinitas. sed aliud attinẽtie gen⁹. vnde psona que matrimõialiter affini cõiungitur nõ est affinis: sed est aliud genus affinitatis qđ dicat̃ secundũ genus. Et rursus si affini in secũdo genere aliquis ꝑ mr̃imoniũ ꝯiũgat̃: nõ erit affinis in secũdo genere sed in tertio: ꝛ i hoc vñ supra posito ostendit̃. Mutat nup̃ta gen⁹: sꝫ generata gradus: ꝛ hec duo genera oĩm erãt ꝓhibita ꝓpter publice honestatis iusticiã magis q̃ ꝑꝑ affinitatẽ: q̃ deficiũt a vera affinitate: sic illa attinẽtia que ex spõsalib⁹ ꝯbit̃: sꝫ mõ ꝓhibitio illa cessauit: ꝛ remanet sub ꝓhibitione solũ ꝑmũ gen⁹ affinitatis i quo ẽ vera affinitas. ¶ Ad 1ᵐ q̃ dõm q alicui viro ꝯsanguineo vxori sue efficit̃ affinis i ꝑmo genere: ꝛ vxor ei⁹ in secũdo: vñ mortuo viro q erat affinis nõ poterat eã ducere i vxorẽ ꝓpter 2ᵐ affinitatis gen⁹. silr etiã si aliqs viduã in vxorem ducat: ꝯsanguine⁹ ꝑoris viri q est affinis vxori in primo genere efficit̃ affinis 2ᵒ viro in 2ᵒ genere: ꝛ vxor illi⁹ ꝯsanguinei q̃ ẽ affinis vxori viri bui⁹ i 2ᵒ genere efficit̃ affinis viro secũdo i 3ᵒ genere. ꝛ q̃ tertiũ gen⁹ erat ꝓhibitũ ꝓpter honestatẽ quãdã magis q̃ ꝓpter affinitatẽ: ideo canon dicit: Duas ꝯsanguineoꝝ vxores vni viro altera post alterã nubere publice honestatis iusticia ꝯdicit. sed q̃ tũc talis ꝓhibitio cessauit. ¶ Ad 2ᵐ dõm q q̃uis carnalis ꝯiũctio ꝯiũgat: nõ tamẽ eodẽ genere ꝯiũctionis. ¶ Ad 3ᵐ dõm q vxor viri efficit̃ eiusdẽ attinẽtie ꝯsanguineis viri q̃tũ ad eundẽ gradũ: sed nõ q̃tũ ad idem attinẽtie gen⁹. Sed q̃ ex rõnib⁹ que i oppositũ inducunt̃ videtur ostendi q nullũ vinculũ ex affinitate causet̃: ad alias rõnes rñdẽdum ẽ ne antiqua ecclie ꝓhibitio irrõnabilis videatur. ¶ Ad 4ᵐ dõm q mulier nõ efficit̃ affinis i ꝑmo genere viro cui ꝯiũgit̃ carnaliter: vt ex ꝑdictis patet. vñ cõiter aliq mulieri a viro eodẽ cognite efficitur affinis i genere 2ᵒ: vnde nec ducẽti i vxorem vnã eaꝝ efficit̃ alia affinis i 3ᵒ genere: ꝛ ita duas mulieres cognitas ab eodẽ viro nec etiã antiqua iura eidem successiue copulari ꝓhibebãt. ¶ Ad 5ᵐ dõm q sicut vir nõ est affinis vxori sue: in ꝑmo genere: ita nõ efficit̃ affinis secũdo viro eiusdem vxoris i secũdo genere: ꝛ sic rõ nõ ꝓcedit. ¶ Ad 6ᵐ dõm q mediãte vna persõa nõ ꝯiũgit̃ mihi alia nisi ex hoc q ei adiũgit̃ vñ mediãte muliere q̃ mihi ẽ affinis nulla psona fit mihi attinẽs nisi q̃ illi mulieri adiungit̃: qđ ñ põt esse nisi ꝑ carnis ꝓpagationẽ ex ipsa vel ꝓpter ꝯiũctiõem mr̃imõialẽ ad eam: vtroq mõ aliq̃ attinẽtia mediãte ꝑdicta muliere sm antiq̃ iura mihi ꝓueniebat q̃ filius ei⁹ etiã ex alio viro efficit̃ mihi affinis i eodẽ genere sed i alio gradu vt ex regula ꝑius data patet. Et iterꝫ secũd⁹ vir ei⁹ efficit̃ mihi etiã affinis i secũdo genere: sꝫ ꝯsãguinei aliq illi⁹ mulieri nõ adiũgũtur ei: sed ipsa vel ꝯiũgitur eis sicut ꝑri ꝛ matri ꝛ quãtũ ꝓcedit ab eis vel ꝑcipio eorũdẽ sic fratrib⁹. vñ frater affinis mee vl ꝑr ñ efficit̃ mihi affinis i aliq genere.

Ad scõm sic ꝓcedit: Videt̃ q affinitas mr̃imõiũ nõ ipediat: nihil n. ipedit mr̃imoniũ nisi qđ ẽ illi ꝯtrariũ. sed affinitas nõ ꝯtrariat̃ mr̃imonio: cũ sit effectus ei⁹. q̃ nõ ipedit mr̃imoniũ. ¶ P. vxor efficit̃ ꝑ mr̃imoniũ res quedã viri. sꝫ ꝯsanguinei viri defũcti succedũt i reb⁹ ei⁹. q̃ possũt succedere i vxore adquã tñ manet affinitas vt ostẽsũ ẽ. q̃ affinitas nõ ipedit mr̃imoniũ. ¶ Sꝫ ẽ qđ dr̃ Leuit. 18. turpitudinẽ vxoris ꝑris tui ñ reuelabis. sed illa ẽ tñ affinis. q̃ affinitas impedit mr̃imoniũ.

¶ Ulterius vr̃ q affinitas habeat etiã ꝑscipiũm grad⁹ ex iuslibet. n. ꝓpinquitatis est accipere aliq̃ ꝑ se grad⁹. sꝫ affinitas ꝓpinquitas q̃dã ẽ. q̃ hꝫ grad⁹ ꝑ se sine gradib⁹ ꝯsãguinitatis ex quib⁹ cãtur. ¶ P. i lra dr̃ q soboles secũde ꝯiũctõis nõ põt trãsire ad ꝯsortiũ affinitatis ꝑoris viri. sꝫ hoc ñ eẽt nisi filius affinis eẽt etiã affinis. q̃ affinitas hꝫ ꝑ se gradus sicut ꝯsanguinitas. ¶ Sꝫ ꝯ affinitas ex ꝯsãguinitate causatur. q̃ ꝛ oẽs grad⁹ affinitatis causãt̃ ex gradib⁹ ꝯsãguinitatis: ꝛ sic nõ hꝫ ꝑ se aliquos gradus.

¶ Ulteri⁹ vr̃ q grad⁹ affinitatis nõ extendat̃ sicut gradus ꝯsanguinitatis: q̃ vinculũ affinitatis ẽ min⁹ forte q̃ ꝯsanguinitatis: cũ affinitas ex ꝯsãguinitate causet̃ i diuersitate spẽ sicut a cã egnoca: sed q̃to forti⁹ ẽ vinculũ: tãto diutius durat ꝯsanguinitas. q̃ vinculũ affinitatis nõ durat vsq ad tot grad⁹ ad quot durat ꝯsãguinitas. ¶ P. ius hũanũ dꝫ intra

ri ius diuinũ: sed sm ius diuinũ aliq grad⁹ ꝯsanguinitatis erãt ꝓhibiti in quib⁹ gradib⁹ affinitas mr̃imoniũ nõ impediebat: sicut pꝫ de vxore fratris quã aliqs poterat ducere i vxorẽ ipso defũcto: nõ tñ sororẽ ꝓpriã. q̃ ꝛ nũc nõ dꝫ esse ꝓhibitio equalis de affinitate ꝛ ꝯsanguinitate. ¶ Sed ꝯ ex hoc ipso ẽ aliq̃ mihi affinis q meo ꝯsanguineo ẽ ꝯiũcta. q̃ in quocũq gradu sit vir mihi ꝯsãguine⁹: i illo gradu erit vxor mihi affinis: ꝛ sic grad⁹ affinitatis cõputari debẽt in eodẽ numero sicut ꝛ gradus ꝯsanguinitatis.

¶ Rñdeo dõm ad 1. q. q affinitas ꝑcedẽs mr̃imõiũ impedit ꝯbẽdũ ꝛ dirimit ꝯctũ eadẽ rõne q̃ ꝛ ꝯsãguinitas: sicut n. inest necessitas quedã cohabitãdi ꝯsãguineis adiũcẽtia ꝛ affinib⁹: ꝛ sicut ẽ quoddã amicitie vinculũ iter ꝯsãguineos ita iter affines: sꝫ si affinitas mr̃imonio supueniat: nõ põt ipm dirimere vt supra dictũ ẽ. ¶ Ad 1ᵐ q̃ dõs q affinitas nõ ꝯtrariat̃ mr̃imõio ex quo causat̃: sed ꝯtrariat̃ mr̃imonio qđ eũ affine ꝯbẽdũ eẽt ꝛ q̃tũ ipediret amicitie multiplicationẽ ꝛ ꝯcupiscẽtie repressionẽ q̃ ꝑ mr̃imõiũ querũt̃. ¶ Ad 2ᵐ dõ q res possesse a viro nõ efficiũt̃ aliqd vnũ cũ ipso viro: sicut vxor efficit̃ vna caro cũ ipso. vnde sicut ꝯsãguinitas impedit ꝯiũctiõem ad viꝝ ita ad vxorem viri.

¶ Ad 2. q. dõm q res nõ diuidit̃ diuisione ꝑ se: nisi rõne illius qđ ꝯpetit sibi sm suũ gen⁹: sic animal ꝑ rõnale ꝛ irrõnale: ñ aũt ꝑ albũ ꝛ nigrũ. Carnis aũt ꝓpagatio ꝑ se ꝯpat̃ ad ꝯsanguinitatẽ: q̃ ex ea imediate ꝯsanguinitatis vinculũ ꝯbit̃: sed ad affinitatẽ nõ ꝯpat̃ nisi mediãte cõsãguinitate q̃ ẽ cã ei⁹. vñ cũ grad⁹ attinẽtie ꝑ ꝓpagationẽ carnis distinguãtur: distictio graduũ ꝑ se ꝛ imediate ꝯpetit ꝯsanguinitatis: affinitati mediãte ꝯsãguinitate: ꝛ iõ ad inueniẽdũ grad⁹ affinitatis est regula generalis. q̃ q̃to gradu ꝯsanguinitatis attinet mihi vir toto gradu affinitatis attinet mihi vxor.

¶ Ad 1ᵐ q̃ dõ q grad⁹ i ꝓpinquitate attinẽtie nõ pñt accipi nisi sm ascẽsũ ꝛ descẽsũ ꝓpagatiõis ad quã ñ cõputat̃ affinitas nisi mediãte ꝯsanguinitate: ꝛ iõ nõ habet affinitas gradus ꝑ se: sed sumptos iuxta gradus ꝯsãguinitatis. ¶ Ad 2ᵐ dõm q filius affinis mee ex alio mr̃imõio nõ ꝑ se loquendo sed quasi ꝑ accñs dicebat̃ antiquitus affinis. vñ ꝓhibebat̃ a mr̃imõio magis ꝑꝑ publice honestatis iusticiã q̃ ꝓpter affinitatẽ: ꝛ ꝑꝑ hoc etiã illa ꝓhibitio nõ ẽ reuocata.

¶ Ad 3. q. dõm q ex quo grad⁹ affinitatis sumit̃ iuxta gradus ꝯsãguinitatis: hꝫ q tot sint grad⁹ affinitatis q̃t sũt grad⁹ ꝯsanguinitatis: sed tñ q̃ affinitas ẽ min⁹ vinculũm q̃ ꝯsanguinitas: facilius ꝛ oĩm ꝛ nunc dispensatio fit in remotis gradibus affinitatis q̃ in remotis gradibus consanguinitatis. ¶ Ad primum q̃ dõm q illa minoritas vinculi affinitatis respectu ꝯsanguinitatis facit varietatẽ i genere attinẽtie: nõ i gradib⁹: ꝛ iõ rõ illa nõ ẽ ad ꝓpositũ. ¶ Ad 2ᵐ dõm q frater nõ poterat accipere vxorẽ fratris sui defũcti nisi in casu quãdo. s. moriebat̃ sine ꝓle: vt suscitaret semen fratri suo: quod tũc requirebatur: q̃ ꝑ ꝓpagationẽ carnis cultus religiõis multiplicabat̃ quod nũc locũ nõ habet: ꝛ sic pꝫ q nõ ducebat eaꝝ in vxorẽ quasi gerens ꝓpriam ꝑsonam: sed quasi supplens defectũ fratri sui.

Ad tertium sic ꝓcedit: Videt̃ q filij q nascũt̃ extra verũ mr̃imoniũ nõ sũt illegitimi: q̃ sm legẽ nature nat⁹ legitim⁹ filius dr̃. sed quilibet filius nascit̃ sm legem ad min⁹ nature q̃ est fortissima. q̃ glibet filius est legitimus. ¶ P. cõiter dr̃ q legitim⁹ filius ẽ q est de legitimo mr̃imonio nat⁹ vel de eo qđ in facie ecclie legitimũ reputat̃. sed ꝯtigit q̃q q aliqđ mr̃imoniũ reputat̃ legitimũ i facie ecclesie qđ hꝫ ipedimentũ ne sit verꝫ mr̃imoniũ: ꝛ tñ a ꝯbẽdib⁹ in facie ecclesie scit̃: ꝛ si occulte nubãt ꝛ ipedimẽtũ nesciãt legitimũ vl i facie ecclesie: ex q̃ ꝑ ecclia ñ ꝓhibẽt̃. q̃ filij extra verꝫ mr̃imoniũ nati ñ sũt illegitimi.

¶ Sed ꝯ illegitimũ dr̃ qđ est ꝯ legẽ. sed illi q nascunt̃ extra mr̃imoniũ nascunt̃ ꝯ legem. q̃ sunt illegitimi.

¶ Ulteri⁹ videt̃ q illegitimi filij nõ debeant ex hoc aliqđ dãnũ reportare: q̃ filius nõ debet puniri ꝑ petõ patris: vt pꝫ ꝑ sententiã dñi Epi. 18. sed q̃ sic nascit̃ ex illicito coitu nõ ẽ petũ ꝓpriũ sꝫ petũ ꝑris. ꝛ ex hoc nõ debet aliqđ dãnum incurrere. ¶ P. iusticia hũana ẽ exemplata diuina. sꝫ de eq̃liter largit̃ bona nãlia legitimis ꝛ illegitimis filijs. q̃ ꝛ sꝫ iura hũana filij illegitimi debẽt legitimis equipari.

¶ Sed ꝯ est qđ dr̃ Gene. 25. q Abraã dedit oĩa bona sua Isaac: ꝛ filijs ꝯcubinaꝝ largit̃ ẽ munera: ꝛ tñ illi nõ erant ex illicito coitu nati. q̃ multo magis debẽt illi q ex illicito coitu nascũt̃ hꝫ dãnũ reportare q ñ succedãt i hõis ꝑmis.

¶ Ulteri⁹ videt̃ q filij illegitimi nõ possit legitimari q̃tũ n. distat legitim⁹ ab illegitimo: tñ ecõuerso illegitim⁹ a legitimo. sed legitim⁹ nunq̃ fit illegitim⁹ q̃ nec illegitimus legitim⁹. ¶ P. coit⁹ illegitim⁹ causat illegitimũ filiũ. sed coit⁹ illegitim⁹ nunq̃ fit legitim⁹ q̃ nec filius illegitim⁹ legitimari põt. ¶ Sꝫ ꝯ qđ ꝑ legẽ idicit̃ ꝑ legẽ reuocari põt sed illegitimitas filioꝝ ẽ ꝑ legẽ positiuã idicta. q̃ põt filius illegitim⁹ legitimari ab eo q habet auctoritatẽ legis.

¶ Rñdeo dõs ad 1. q. q q̃druplex ẽ stat⁹ filioꝝ. Quidã n. sunt nãles ꝛ legitimi: sic q̃ nascũt̃ ex legitimo mr̃imonio. Quidã nãles ꝛ nõ legitimi: vt filij qui nascunt̃ ex simplici fornicatiõe. Quidã legitimi ꝛ nõ nãles sicut filij adoptiui. Quidã nec legitimi nec nãles. sic spurij nati de adulterio vel de stupro. tales n. nascunt̃ ꝛ ꝯ legem positiuã: ꝛ expresse ꝯ legẽ nature: ꝛ sic cõcedendũ ẽ quoddã filios esse illegitimos. ¶ Ad 1ᵐ q̃ dõs q q̃tũs illi qui nascũt̃ ex illicito coitu nascũt̃ sm naturã q̃ cõis ẽ hoĩ ꝛ aliis aĩalib⁹: tñ nascũt̃ ꝯ legẽ nature q̃ ẽ ꝓpria hoĩb⁹: q̃ fornicatio ꝛ adulterium ꝛ hõ sũt ꝯ legẽ nature: ꝛ iõ tales sm nullã legẽ sũt legitimi.

¶ Ad 2ᵐ dõm q ignorãtia excusat illicitũ coitũ a petẽ nisi sit affectata. vñ illi q ꝯueniũt bona fide in facie ecclie q̃uis sit ipedimẽtũ: dũ tñ ignorẽt. nõ peccãt: nec filij sũt illegitimi. si aũt sciãt q̃uis ecclesia sustineat q̃ ignorat ipedimẽtũ nõ excusant̃ a peccato: nec filij ab illegitimate. si aũt nesciãt ꝛ i occulto ꝯbant nõ excusant̃: q̃ talis ignorãtia videtur affectata.

¶ Ad 2. q. dõm q aliqs dr̃ dãnũ incurrere duplr̃. Uno mõ ex hoc q ei subtrahat̃ qđ erat ei debitũ: ꝛ sic filij illegitimus nullũ dãnũ incurrit. Alio mõ ꝑ hoc q ei aliqđ nõ ẽ debitũ: qđ alias poterat ei eẽ debitũ: ꝛ sic filius illegitim⁹ dãnũ incurrit duplex. Unũ q̃ nõ admittit̃ ad act⁹ legitimos: sicut ad officia vel dignitates q̃ regrũt quãdã honestatẽ in illis qui hoc exercent. Aliud dãnũ incurrit q̃ nõ succedũt i hereditate ꝑtis: sed tñ nãles filij succedere possũt i sexta ꝑte tñ: spurij aũt i nulla ꝑte: q̃uis ex iure nãli parẽtes eis in necessarijs ꝓuidere teneant̃. vnde ꝑtinet ad sollicitudinẽ ei⁹ vt vtrũq parẽtũ cogat̃ ad hoc q eis ꝓuideant. ¶ Ad 1ᵐ q̃ dõs q incurrere dãnũ hoc 2ᵐ mõ nõ ẽ pena ꝛ iõ nõ dicim⁹ q sit pena alicui q nõ succedit i regno aliq̃ ꝑ hoc q nõ ẽ filius regis: ꝛ silr nõ ẽ pena q alicui q nõ ẽ legitim⁹ nõ debent̃ ea q̃ sunt legitimoꝝ filioꝝ. ¶ Ad 2ᵐ dõs q coit⁹ illegitim⁹ nõ ẽ ꝯ legẽ inq̃tũ ẽ act⁹ generatiue ẽtutis: sꝫ inq̃tũ ex prima volũtate ꝓcedit: ꝛ iõ filius illegitim⁹ nõ incurrit dãnũ i hiis que acquirunt̃ ꝑ nãlẽ originẽ: sed in hiis q̃ ꝑ volũtatẽ fiunt vel possidentur.

¶ Ad 3. q. dõs q filius illegitim⁹ põt legitimari nõ vt fiat de legitimo coitu nat⁹: q̃ coit⁹ ille trãsiuit ꝛ nũq̃ põt fieri legitim⁹: ex q̃ semel fuit illegitim⁹: sꝫ dr̃ legitimari inq̃tũ dãna que filius illegitim⁹ incurrit subtrahũt̃ ꝑ legis auctoritatẽ. Et sic sex mõi legitimãdi. duo sm canones. s. cũ qs ducit i vxorẽ illã ex q̃ filiũ illegitimũ gener auit si ñ fuit adulteriũ: ꝛ ꝑ ipsũ idẽgẽtiã: ꝛ dispensatione dñi pape. Quatuor aũt alij mõi sũt sꝫ leges. ꝑmo ẽ si pater filiũ nãlẽ curie imperatoris offert. ex hoc n. ipso legitimat̃ ꝑꝑ curie honestatẽ. Secũd⁹ si pater testamẽto noĩet cũ legitimũ heredẽ: ꝛ si

lium postmodū test amēdū impatoni offerat. Tertius est si malus sit filius legitimi⁹ et ipsemet filia⁹ ipsi⁹ spōse offerat. Quart⁹ est si pr̄ publico ultro vel cū rem rethus fabricari posse cū legitimā noiet nec adjuuat nālē. ¶ Ad p⁹ q̄ dēm q̄ alicui pōt fieri matrimoniū habeāt fiue vis portle seu pōtifi cium nisi p culpā z nō magis pōt illegitimus filius legitimus q̄ ecōuerso fi⁹ at⁹ legitimus filius⁹ pōnet hereditare p exheredē nī de illegitimis filiis⁹. qz gētilitē legitimā habu it. ¶ Ad z⁹ dēm q̄ act⁹ illegitimus habet defectū innatū se inseparabilē quo lege opponit⁹ z nō pōt fieri legitim⁹ nec ē filius de filio illegitimo qui nō habet hō defectum.

Ad quartum

sic pcedit: Videt q⁹ iceste nō differat specie a⁹ alijs speciēb⁹ luxurie. Ois magis in ista tangit mālia nō diuersificat speciē. sed ea que magis i ista enūerat nō differūt nisi penes materiā. ḡ illi diuerse species peccati. ¶ P. Lot z iuꝑ illud: Fornicatio aūt et. docet glo. q⁹ fornicatio ē cū solut⁹ pter legitimū. sed iceste ē hō. ḡ ē fornicatio⁹ ista nō diuersificat speciē a fornicatōe. ¶ Sed ⁊ virtutes et vicia distinguūt specie penes obiecta. sed illa que hic ponunt diuersificant ꝑ obiecta. ergo differunt specie.

¶ Ulterius videt q⁹ dubiū ipōs luxurie icēuenienter assignet Epō 4. videl⁹ tū duas ipōs penere vñ dē⁹ Fornicatio t cois īmūdicia nō nominet in vobis. ¶ Ad Lot ponuntur. 4. ipōs. i. fornicatio: īmūdicia: cupiscētia: libido. ¶ P. ad Bal. ponūtur alie ipōs. 4. Cfornicatio: īmūdicia impudicicia: luxuria. ḡ cum ipe ⁊ terminet has species. videt insufficiēter eas tangere. ¶ P. maximū pctm in genere luxurie ē pctm ⁊ natūrā. sed de illo nulla facit mētionē. ḡ videt īsufficiēs. ¶ P. ipōs distat vidua a meretrice ⁊ virgo a vidua. sed luxuria ḡ ꝑmittit cū virgine distinguit ab illa ḡ ꝑmittit cū vidua. ḡ et illa que ꝑmittit cū vidua debet distingua ab illa que ꝑmittit cum meretrice. ¶ P. Iñ dō. dicit q⁹ stupꝝ ē vir gnō illicita defloratio. qđ ē pctm singulis nō ꝓprie. sed hoc est etiā in rapiu. ḡ rapt⁹ nō dz ⁊ stupꝝ distingui. ¶ P. Iter ipōs luxurie nominat⁹ etiam fornicatiōē ꝑmittit cū aliqz violat mulierē deo ꝓfectā: vel cū qua habet ꝑhibitā cognationē. ḡ cū hoc ꝑmutatur videtur insufficiēs.

¶ Ulterius vī q⁹ male ordinet ista vicia q⁹ nobilior est ea simplex ḡ singulis. sed adulteriū ē ⁊ est tanē singulis. stupꝝ aūt ⁊ ḡnalis. ḡ stupꝝ est grauius peccatū et sic deberet iponi adulterio. ¶ P. nulla dispēsatione fieri pōt q⁹ aliquis licite ꝓbeat eis illa cū q̄ ꝑmittit adulteriū. potest aūt fieri p aliquā dispēsationē q⁹ aliquis licite ꝓbeat cū illa cū qua ꝑmittit icestum: sicut ꝑ dispēsationē pōt scripture vtroꝝ alligneā in ḡtroꝝ eius erat pus incest⁹ ḡ adulteriū ē grauꝫ peccatus ḡ incestus: et sic nō deberet ponere. ¶ P. ad puellā ā rapt⁹ pōt ēē matrimoniū qđ ad sit violeria qđ fit puelle⁹ sed ad illā que ꝑ incestum violat nō pōt ēē mīmoniū. ḡ incestus ē grauꝫ peccatū ḡ rapt⁹ et sic vī q⁹ male ordinet.

¶ Ad hoc dēm ad 1.q. q⁹ sicut. ā. nil. ie. nisi⁹ ē circūstātia peccati in aliud ḡn̄ immutans q⁹ ide alteri⁹ generis peccatum deformitate addens. Iñ hoc ergo q⁹ luxurie modi ḡ hic ponūtur differūt species q⁹ fornicatio nō ꝓponat quātū ad se aliā deformitatē nisi ḡ ad ḡn̄ luxurie pertinet. et. n. solū cū soluta. sed ⁊ cū vxorata. ⁊ cū alia iacente cū alio. sicut ⁊ adulteri⁹ ⁊ incestus ⁊ alia huiusmodi horribiles turpitudines exercētes. ⁊ ideo potuerūt licita figura dēfinitōis addūt aliā deformitatē. ḡ. dūplicando. ⁊ hoc ꝓ duplicē modū q⁹ ꝑ vnū actus ad nubēdum sicut ⁊ ibi dr̄ est adulteriū. ut. ēē dicet⁹ ⁊ ꝑ vnū ꝑ ipōs legis ꝓhibitionem sicut ⁊ deformitatē alteri⁹ ḡneris. que ē ex vitio rei alienę. ḡ dr̄ est incestus. ḡ ē cōsanguineę vel affinitā abusus ab incendio nomē habens vel a puericie castitatio quasi antbocenance. qz castitatē violat in illis qui maxime federe ꝑ quas addit ꝓprie fornicatez. Cnālis fedens violatione. dr̄ etiā rapt⁹ ꝑmittit ex hoc q⁹ puella a domo ꝑris violenter abducta ⁊ corrupta i mīmoniū habeāt siue vis portle seu ꝓtifi illata. ꝑhibet ꝑ. q⁹ alteri⁹ generis deformitatem addat violētiā qua lex i quacūq; re ꝓhibet. ⁊ sic ꝑ q⁹ ꝑmittit se ipecies peccato. ꝑ. vñ etiā circūstātie quib⁹ diuersifi nō tunt i ꝑfectiōe omittēde. ¶ Ad ꝑ⁹ q⁹ dō⁹ q⁹ materiales diuersitas in ꝓposito dr̄ sicū annexas formalē diuersitatem obtinet. ideō sequit diuersitas in specie. ¶ Ad z⁹ dēm q⁹ illa ipōs luxurie que nō addit aliquā ꝑfectam deformitatem ulterius generis reuocat sibi nomē cōmunem. et dicit ⁊ alias ipōs nisi ⁊ m q⁹ accipit cū precisione illez q⁹ per alias species addunt⁹.

¶ Ad. 3. q. dēm q⁹ ipōs luxurie distinguūt⁹ ⁊ mo ꝓ subiū ⁊ nām. ⁊ nāmsicd q⁹ luxuria ⁊ natūrā ut delubia in linguatur. Si aūt sit petin i ꝓsubiū ⁊ m nāmtic aut non addit aliquā deformitatē sup luxurie genus. et sic est fornicatio⁹ aut addit. ⁊ hoc vel ꝓpter qđ tum ad medū agit⁹ ⁊ sic est raptus qui violētiā importat. vel ex ꝑte rei cū qua luxuria ꝑmittit⁹ ⁊ hoc ꝑ dno vel est ipā ꝑ absolute ⁊ virginitas ⁊ sic est stupꝝ. vel ē ipā ꝑ ordine ad aliez⁹ ⁊ hoc vel ad ꝑsonā cū cuius ē ꝑ dne affinitas vel ꝓpinquitas⁹ ⁊ sic est incestus. vel ad aliā aliquā sicut ē mīmonij⁹ ⁊ sic est adulteriū. ¶ Ad ꝑ⁹ q⁹ dēm q⁹ immūdicia ꝓprie ꝓ⁹ luxurie ꝑcie que addit deformitatē ꝑcularē supra gen⁹ luxurie. ⁊ sic ꝓuebdit alias quatuor ꝑcies. ¶ Ad z⁹ dēm q⁹ ille quatuor differēie sic distinguunt. qđ ē ꝑm natūrā. ⁊ sic ponit fornicatio quātū ad actū exteriorē. cupiscētia quātū ad actū interiorē. vel ꝑ natūrā libidinis. ⁊ sic est immūdicia quātū ad actū exteriorē. libido quātū ad actū interiorē que intēsionē ꝓpriscētie importat. ¶ Ad ꝑ⁹ dēm q⁹ illas quatuor fornicatio ꝓtinet ad ꝓsubiū ⁊ luxuriā cū solutis. impudicicia ꝓtebdit adulteriū. ⁊ incestū. ⁊ cum immūdicia ꝓtinet ꝑcies ꝑra natūrā luxurie. alie vero ferūt ad actus interiores. ¶ Ad 4.⁹ dēm q⁹ magister ponit hic de ista ꝑcie⁹ ꝑm q⁹ habet ordinē ad affinitatem ⁊ ꝓpinquitatē. ⁊ q⁹ ex ꝓsubiū ꝑ. ⁊ m nō tegit alias ideo ponem⁹ illas ꝑcies ꝑticulares. q⁹ talis luxuria ē bruta sed bestialiter. vt dr̄ in. 7. Ethi. ¶ Ad 5.⁹ dēm q⁹ ex hoc q⁹ defloratē aliquā dānū incurrit ꝑter dānū luxurie q⁹ reddit⁹ min⁹ apta ad mīmoniū. sicut ⁊ vidua sic nec meretrix ꝓ nō ē tāles⁹. ¶ Ad 6.⁹ dēm q⁹ rapt⁹ supra stupꝝ addit ipsilem deformitatē. ⁊ violentē ⁊ eductionē de domo ꝑris. ideo distincta ipōs ponit⁹ a ꝓpo. ¶ Ad 7.⁹ dēm q⁹ sacrilegius illud reducit ad ipōs ex quib⁹ hic fit mētio q⁹ violatio babēna votū ꝑmittat reducitur ad stupꝝ vel magis ad adulteriū. magis. ⁊ eos ꝓponit⁹ ideo illud qđ ꝑmittit cū ea q̄ ꝑ sanctā orginale spiritualē reducit ad incestum.

¶ Ad. 8. q. dēm dēm q⁹ ⁊ m hoc aliquis cōcubitus ē magis peccatū ⁊ m q⁹ magis distat a mīmonij⁹ cōcubitus ipōs aūt hic enūerat⁹ aliq; distat a mīmonio ⁊ sunt ad essentiā mīmonij⁹ ⁊ ḡtia ad causas que ē cōcubitus. magis ⁊ sō ē maximū peccatū inter illa que hic enūerant⁹ ideo distat a mīmonio q⁹ tum ad essentias ⁊ ideo ē ꝓplicitē. q⁹ illa cū qua ꝓcubit⁹ vel nō ē mīmonio ꝑiuncta sed ꝓcul mīmonio ꝑiungi. vel hoc ē ꝑiuncta sine ꝓximo iungi. ⁊ hoc magis distat. Si aūt ⁊ mo medetur ꝓpter hoc q⁹ ꝓcubat aliq⁹ ipedimentum sequēs mīmoniū ꝑiungi. ⁊ m ꝓ. n. magis distat. si aūt nō pōt mīmoniū ꝑiungi. vel pōt aliqua ꝓhibitō exterius vel nō pōt simpliciter ꝓcubi hoc magis distat. ⁊ ⁊m hoc ꝓ q⁹ fornicatio simplex ē maximū ꝑm iter illaq; illa cū q̄ ꝓcubit⁹ nullum nomen augens

mīmoniū respectu sequētis mīmonij infert⁹ ꝓpter hoc est stupꝝ per qđ infert ipedimentum mulieri vt nō illa facile ꝓponendum nubere ꝓsilit⁹ ꝓpter hoc ē adulterium qđ est ꝓcubit⁹ ad illā q̄ nō pōt duci in vxorē vt⁹ vnitet ꝓpter hoc est incestus q⁹ ꝑmittit cū illa que stupꝝ vxor ēē non pōt ꝓpter hoc ē rapt⁹ q⁹ mīmonio ꝓuentat. nō solū quātū ad cōiūctū ⁊ cū ea quātum ad cōm. ⁊ hoc ē ordo ergo ꝑm generis sunt. Nūlerato ꝑtū pōt q⁹ hic ordo variari ꝑm diuersitatē circūstātiarum⁹ ⁊ hoc ꝓ grauꝫ ⁊ ꝓnis ꝑm.

¶ Ad ꝑ⁹ dō⁹ q⁹ adulterium nō solum ē pctm q⁹ ē cōtra tē. sed ⁊ cōtra ꝓbum q⁹ ꝓmittit vxorē. ¶ Ad z⁹ dēm q⁹ ḡtia nō pollet dispēsari q⁹ aliqz ducat vxorē illi cum q̄ cōmisit adulteriū. vīncte viro⁹ nī aliquo casu. ꝓ ligte potest ea⁹ vxorē ducere. ideo dr̄ stupꝝ ⁊ adulteriū vīncte viro⁹ nī aliquo casu. ꝓligte potest ea⁹ vxorē ducere. ideo dr̄ stupꝝ ⁊ adulteriū ꝑmanē nō diriment mīmoniū. ꝓ tum nō ē aliquo casu. vt ꝑius dcm ē. ¶ Ad 3.⁹ dēm q⁹ ḡtia ꝓsit ē pctm modus tuci⁹ i mīmoniū. ꝓ tertie puelle ⁊ ꝑuenū⁹. q⁹ ad pla ꝑinet maxime a mīmonio distat vt ex dictis ꝑ.

Ad quintum

nec vī q⁹ aliquinco⁹ ē ꝓtū nō semꝑ sit ꝓ mortū. virimēdū q⁹ quos ꝓmittit dē⁹ nō ꝑgare nō dcbet. cū ḡ deus facere intelligat qđ ecclia facit q⁹ q⁹ tales ignoranter ꝓligit videt⁹ q⁹ ꝓ mortū i nouciā veniāt nō sunt sepēdi. ¶ P. fauore abrīē ē vinculū mīmonij q⁹ ꝓ mortū. ⁊ hō ꝓ legi ꝓ ꝓscriptionē acquirit ꝓtinus i re cui⁹ nō erat dña. ḡ ꝓ mortū mīmoniū ratificat. et si ꝓ mortū nō fuit. ¶ P. ō simūlē⁹ sīle ē iudiciū. si mīmoniū est ꝓmortū pp ꝓligulare. tūc ea cui⁹ illo qđ vos frēs habēt duas sorores i vxores. si vn⁹ ꝑ ligat⁹ ꝓ mortū. ⁊ alius ꝑ ligat⁹ ꝓ mortū. ⁊ alius ꝑ ligat⁹ ꝓ mortū. ⁊ alius

rio ptinet q ad cõsbellõné ralid ocetus sufficere nõ vale bacieo alia cã legitima fuerit ipedit' et' accusatio ds audi rabilqua tanq̃ suspecte erit penidubio replicadum ñ iuramento firmauerit q̃ post didicerit ea q̃ obiecerit ad hoc et multa non procedat.

¶ Ad.3.q.vbm q in hac cã ois q̃ p testes veritas patefiat: licet vñ aliquãdo vt aurelie dicit in hac cã multa ipedia in uenirit. Ex q̃ dñe pbi et accusates et hec q̃ nõ iurat de calumnia cũ sit ois cã spialis: q̃ plinquior admittit ad rebellandũ: et q̃ nõ obtinuit eius exilio iudicatur: q̃ ualt dmiãdãe facta primus pt explicari sine nõ cõclusa: et valet hoc testimoniũ de audito: et post publicationẽ testiũ testes prit idonei hoc tñ est vt q̃n ipediat q̃d ita fi pmissõe et pt. et hoc pt solutio ad obiecta. ¶ Illud etiã nõ ẽ ignorãdũ vt nouũ est abrogatũ p nouã iura: is et gradus plinquitatis et affinitatis sũt restricti vsq; ad gradũ q̃rtũ. ¶ Et ẽ ioe dũ q̃ ecclia ecclia nõ ledat potare aliquẽ iure sibi accepta p tales testes sequenti mõimonio: alterã pionam expõsata vxorẽ ille dz ei fieri restitutionẽ: si aliora vorã emisserit religionẽ: ita tñ q̃ ei nõ liceat petere debitũ: sed solũ reddere q̃d aũt mulier ad rectoratẽ mõimoniũ agit: dubitandum ẽ: si agat petitorio: vt ei det aliqs vicq; eius a cõ tractit aliq̃ sit restitutio tractabil' de exceptione ex parte marti. proditi: si aut agat possessorio pono restitutionẽ sibi vt ẽ exceptio spolia tractet: et cadẽ rõ est in vtrq; agit. Sed cpunt ab vtr eq cõter quing casus. primus ẽ q̃ vir excipiẽdo ppoñt publicã fornicationẽ vxoris. Secũdus q̃ ppoñt gradũ plinquitatis iure diuino. pbibitũ: si offerat ds fieri restitutionẽ p iniãz: si ille nõ tenebit reddere debitũ si dicat plicias de plinquitate pdicta. Tertius abigeat exceptio rei iudicate a q̃ nõ ẽ appellatũ. Quart' q̃ ei tãta lesura vi nõ nõpot sufficiẽs cautio adhiberi puta q̃ vir plinquit vxorẽ odio capitali. Quint' est q̃ ille q̃ agit spoliauit aliũ sine causa.

¶ De spirituali cognatione. Dist. XLII. a

Et parentelã graduũ famosa qõne aliquid ly min' sufficiẽter dixim'. Jnẽ ó spialis cognatiõe addam': q̃ ẽt plõas impedit vt nõ sint legitime ad iciãdas nuptias. Tria q̃dã sũt: plinquitas: affinitas: et spialis germanitas. Cõsanguinitas ẽ inter eos q̃ ab eodẽ stipite descendũt: et dicũt carnales. Affinitas ẽ inter eos q̃ ex diuersis sanguinibus descendũt: et dicũt legales. Spialis ẽ inter eos q̃ ex sacro fonte leuantur. Et hec tria sũt in hoc vsu. Sed olim erant plura. Nã erat cognatio q̃ dicebat' legalis: q̃ ex adoptiõe descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' hospitalitatis: q̃ ex hospitio descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' publicana: q̃ ex publicana descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' militaris: q̃ ex militia descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' curialis: q̃ ex curia descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' ciuilis: q̃ ex ciuitate descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' religiosa: q̃ ex religione descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' sacerdotalis: q̃ ex sacerdotio descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' regalis: q̃ ex regno descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' imperialis: q̃ ex imperio descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' papalis: q̃ ex papatu descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' episcopalis: q̃ ex episcopatu descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' archiepiscopalis: q̃ ex archiepiscopatu descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' patriarchalis: q̃ ex patriarchatu descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' primatialis: q̃ ex primatu descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' metropolitana: q̃ ex metropoli descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' diocesana: q̃ ex diocesi descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' parochialis: q̃ ex parochia descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' monastica: q̃ ex monasterio descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' canonica: q̃ ex canonica descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' clericalis: q̃ ex clero descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' laicalis: q̃ ex laicis descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' feminea: q̃ ex femina descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' masculina: q̃ ex masculo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' neutralis: q̃ ex neutro descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' communis: q̃ ex communi descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' singularis: q̃ ex singulari descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' plurimalis: q̃ ex plurimali descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' omnimoda: q̃ ex omnimodo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' nullius: q̃ ex nullo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' infinita: q̃ ex infinito descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' finita: q̃ ex finito descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' indefinita: q̃ ex indefinito descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' definita: q̃ ex definito descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' determinata: q̃ ex determinato descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' indeterminata: q̃ ex indeterminato descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' certa: q̃ ex certo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' incerta: q̃ ex incerto descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' probabilis: q̃ ex probabili descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' improbabilis: q̃ ex improbabili descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' possibilis: q̃ ex possibili descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' impossibilis: q̃ ex impossibili descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' necessaria: q̃ ex necessario descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' contingens: q̃ ex contingente descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' voluntaria: q̃ ex voluntario descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' naturalis: q̃ ex naturali descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' artificialis: q̃ ex artificiali descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' mechanica: q̃ ex mechanico descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' liberalis: q̃ ex liberali descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' servilis: q̃ ex servili descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' nobilis: q̃ ex nobili descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' ignobilis: q̃ ex ignobili descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' honesta: q̃ ex honesto descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' inhonesta: q̃ ex inhonesto descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' turpis: q̃ ex turpi descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' honorabilis: q̃ ex honorabili descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' dishonorabilis: q̃ ex dishonorabili descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' laudabilis: q̃ ex laudabili descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' vituperabilis: q̃ ex vituperabili descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' meritoria: q̃ ex meritorio descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' demeritoria: q̃ ex demeritorio descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' remuneratoria: q̃ ex remuneratorio descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' punitiva: q̃ ex punitivo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' correctiva: q̃ ex correctivo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' directiva: q̃ ex directivo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' gubernativa: q̃ ex gubernativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' regitiva: q̃ ex regitivo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' moderativa: q̃ ex moderativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' temperativa: q̃ ex temperativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' mensurativa: q̃ ex mensurativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' numerativa: q̃ ex numerativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' ponderativa: q̃ ex ponderativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' pretiativa: q̃ ex pretiativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' valutativa: q̃ ex valutativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' estimativa: q̃ ex estimativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' aestimativa: q̃ ex aestimativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' computativa: q̃ ex computativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' rationalis: q̃ ex rationali descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' irrationalis: q̃ ex irrationali descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' sensitiva: q̃ ex sensitivo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' vegetativa: q̃ ex vegetativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' nutritiva: q̃ ex nutritivo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' augmentativa: q̃ ex augmentativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' generativa: q̃ ex generativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' corruptiva: q̃ ex corruptivo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' alterativa: q̃ ex alterativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' motiva: q̃ ex motivo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' quietativa: q̃ ex quietativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' operativa: q̃ ex operativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' passiva: q̃ ex passivo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' activa: q̃ ex activo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' potentialis: q̃ ex potentiali descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' actualis: q̃ ex actuali descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' habitualis: q̃ ex habituali descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' privativa: q̃ ex privativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' negativa: q̃ ex negativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' affirmativa: q̃ ex affirmativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' relativa: q̃ ex relativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' absoluta: q̃ ex absoluto descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' comparativa: q̃ ex comparativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' superlativa: q̃ ex superlativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' diminutiva: q̃ ex diminutivo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' augmentativa: q̃ ex augmentativo descendebat. Item erat cognatio q̃ dicebat' positiva: q̃ ex positiv

q: vo pticulare flagitiū cōmisit q vnā[b] sanctis dus vl̄ scelerib[9] inquinatus magna pnia dz ei iūgi.

¶ De sc̄do t tertio nuptiaꝝ t delictis. i

Licūq; ē ēt q nō solū peie vel sc̄de nuptie sūt licite: ēt tertie t q̄rte ñ sī dānāde. Dñs Aug. Sc̄das nuptias sūo tientas apls̄ pcedit. De tertijs aūt t q̄rtis: t de vltra plurib[9] nuptijs solent boies mouere q̄one. Sz q̄ audeāt diffinire q̄ nec apls̄ video diffinisse. Ait. n. Si dormierit vir ei⁹ cui vult nubat. Nō ducit pāim[9]. vel sc̄d[9]. uel tertiū. quotcūq; uoluerit ḡbāt: nec ex meo corde pter scripturē auctez quotcūlibet nuptias dānare. Idē testat Hiero. Ego nunc libera voce exclamo: nec dānari i eccl̄a bigamū: imo nec trigamū: t ita licere quinto t sexto. quēad modū sc̄do marito nubere. Apls̄ tñ bigamos a sacerdotali honore excludit. Sz b nō facit p vitio bigamie: imo p sacrū ministeriū sit vna vnius sic vnica vnici. Illud tñ certū est: cōcilij vi tenere bigamū cē penā. Presbyterū igit nuptā bigamā prādere nō pōt: nq; cū pnia bigamū digerat: q; erit p̄biter q talib[9] nuptijs posse p̄bere existit? Sz hoc de illo itelligi pōt q peie vxori ifidiat[r] putat desiderio secūde: vl̄ p figuraculo sacrū illud dz: q̄ in bigamo nō fiat. Imbo. dicit: q; peie nuptie tñ a dño sūt instituite: fecūde vo sūt pmisse: t prime nuptie sūt dūdierio dei celebrande sublimiter. Secūde vo etiam in p̄sentiarū carent gloria.

Ostēdit determinauit magister de carnalis propinquitatis impedimento: hic determinat de impedimēto spūalis propinquitatis. Et diuidit in partes duas. In prima ostendit quō spūalis cognatio matrimoniū impediat. In secūda inquirit vtrū secūde nuptie sint licite: ibi. Secūdā est q; nō solū sc̄de. Prima in duas. In prima ostendit q; spūalis cognatio impediat matrimoniū. In secūda ostendit quō spūalis cognatio matrimoniū impediat: ibi. Sed nō solū carnalis. In prima ostendit q; spūalis cognatio impediat matrimoniū. Et hoc pbat ex ppinquitate spūalis: ibi. Spūalis filij t̄c. Et hec pars diuidit in duas. In prima ostendit vnde spūalis ppinquitas ēstrahat. In secūda ostendit quō matrimoniū impediat: ibi. Oō aūt cōpat vel cōiter t̄c. Et hec in duas. In prima ostendit quō spūalis matrimoniū ppinquitas spūalis quā aliqua prima adiecta ibi: que assimilat̄ ḡnerationi. In secūda ostendit quō spūalis matrimoniū illa que idirecte ex vxore in virū redūdat ḡ modū cuiusdā affinitatis vel̄ contractibi. Solet ēt quēri t̄c. Prima in duas. In prima ostendit quando spūalis cognatio impediat matrimoniū inter patrē spūalē t naturalē: aut econuerso. In secūda ostendit qñ matrimoniū impediat inter filios spūales t naturales: ibi. Et aūt spūales vel adoptiui t̄c. Prima i duas. In prima ostendit qñ spūalis cognatio matrimoniū p̄cedēs impediat matrimoniū ibidē: aut dirimat ētā inter patrē t cōnatrē nō stā te sequēt. In secūda obijcit i oppositū: ibi. Dic aūt aliquis t̄c. Dic ostēdit qñ impedit matrimoniū inter prolē spūalē t nālem vnius hois. Et circa hoc duo facit. Primo pbat ppositū. Secūdo ingerit virum hec pbatio sic expēdat ad fratres nālēs spūalis pueri: possint copulari filiꝰ nālis patri spūali. Dō. aūt qđ volūt t̄c. Solet ētiā queri t̄c. Circa hoc duo facit. Primo ostendit q; spūalis cognatio trāsit a viro in vxorē. Secūdo inquirit vtrū possint spūaliter efficiparentes alicui tm̄ prolis ibi. Solet ētiā quēri t̄c. Quātū. I.

Dic est tripler q̄stio. Prima de cognatiōe spūali. Secūda de lepra. Tertia de sc̄dis nuptijs. ¶ Circa pmā quārunt tria. Primo vtrum spūalis cognatio matrimoniū impediat. Secūdo ex qui cā ḡnat. Tertio inter quos contrahat.

Ad primum sic pceditur. Videt q; spūalis cognatio matrimoniū nō impediat. nihil impedit matrimoniū qđ nō ḡnat aliquā bonū matrimonij. sed spūalis cognatio nō ḡnat aliquā bonū matrimonij. ergo nō impedit matrimoniū. ¶ P. ppetuū impedimētū matrimonij nō pōt stare simul cū matrimonio. sed cognatio spūalis stat simul aliqū cū matrimonio: vt in. 4ta distinctiōne. ergo spūalis cognatio matrimoniū non impedit. ¶ P. vnio spūs nō tollit vnionē carnēlem. sed matrimoniū est carnalis cōiunctio. ergo cū cognatio spūalis sit vnio spūs nō pōt tollere ad matrimoniū impediēdū. ¶ P. ḡnāz non sunt idem effectus. sed spūalis cognatio videt esse ḡna diuersi tatis animarū. ergo spūalis cognatio sit ḡpingua pcedis ex diuersitate facti vel rēnōis ad idem: diuersitas aūt cāt̄ diuersitate in facti carētia: vt pus dictum est. Cū g diuersitas cāt̄ matrimoniū impediat; videt q; spūalis cognatio non debeat hunc effectū ḡnāz. ¶ Sz contra aliqđ vinculū est tanto fortius quanto custodit ligatū. vinculū spūrituale est maius q; corporale. ergo cū vinculū ppinguitatis corporalis matrimoniū impediat; videt ētiā q; spūritualis cognatio idē faciat. ¶ P. matrimonio p̄sūncto aliqua est ppinquitas q; p̄sūncto corpore; pcedit ipsā. g multo fortius spūritualis cognatio matrimoniū impedire pōt q; carnalis.

¶ Rādeo dēm q; sicut pcedit ppagationē dō accipere naturē ita placita accipere spūritualē ḡnē. vñ sicut vinculū qđ ex carnis ppagatiōe ḥbit ē māle boi inquinat ēt animā dā naturē ita vinculū qđ ḥbit ex sacramēto suscipiēdi est quodāmō mālē aliqui inquinatiꝰ est mēbrū ecclesie: vñ sicut carnalis cognatio impedit matrimoniū ita spūalis ex ecclie statutorū distinguendum est de spūali cognatione: aut possit matrimoniū iungi: sequi. Si precedit impedit cōtrahendū t dirimit cōtractum. Si sequi non dirimit vinculum matrimonij. sed quātū ad actum matrimonij est distinguendum: aut spūritualis cognatio inducit cā necessitatis: sicut cuꝫ pater baptizat puerū in articulo mortis: t tunc non impedit actus matrimonij ex neutra parte: aut inducit extra casū necessitatis: ex ignorantia tamen: t tunc si ille ex cuius actu inducitur ignorantiam adhibuit: est eadem ratio sicut t de primo: aut ex industria extra casum necessitatis: et tunc ille ex cuius actu inducitur amittit ius petendi debitum: sed tamen debet redire: quia ex culpa eius non debet aliquod incommodum alios repōtare. ¶ Ad primum ergo dicendum q; quamuis spūritualis cognatio non impediat aliquod de principalibus bonis matrimonij: impedit aliquod de secundarijs bonis: quod est amicicie multiplicatio: quia spūritualis cognatio est sufficiens ratio amicicie g fieri oportet q; ad alios per matrimoniū familiarius t amicitia ḡnet. ¶ Ad 2m dēm q; matrimoniū est ppetuū vinculū: t nō nullū impedimētū sequentia pōt ipsum tollere: et sic q̄ q; dicit q; matrimoniū tollit multa impedimentum stant sibi: nō āt si impedimētū precedat. ¶ Ad 3m dēm q; in ḡfimonio nō ēt ēt ēt

spualitez: spuall cognatiõ nõ assignant[ur] gradus cõt aũt gradus ill trãsiret a patre in filiũ: quia psona generata manet gradi: vt supra dictũ ẽ. ergo nõ trãsit ad filiũ carnalis pris spualis. ¶ Pter eode gradu attinet filiũ: t frater fratris. ũ ergo spualis cognatio trãsit a pte in filiũ: eadẽ rõne trãsibit a fre in fres: ꝛ sic est. ¶ Sed ꝫ ẽ quod nõ littera probatur pari auctoritate.

¶ Ad hoc dr̃ dd. q. sicut in gñatõe carnali aliquis nascit ex pte t matre: ita i gñatõe spuali aliquis renascitur filius dei sicut pr̃ et ecclie sicut mr̃. sicut ãt ille q̃ suscipit gerit psonã dei: ita ille q̃ baptizat suscipit de sacro fonte aũt confirmãdo ex psonã ecclie. vñ ad verbũ spualis cognatio dr̃. ¶ Ad p̃m g̃ dr̃ q̃ nõ trãsit ex causa simile: generat̃ plos hr cognatiõem carnalẽ ad natiẽs ẽt nõ q̃ nãm ministrat: t i eã vero generat̃ ita ẽt anadocus q̃ baptizãdi vice tot̃ ecclie ostent t suscipit t confirmãdo recipãlem cognatiões trahit.

¶ Ad ꝫ dr̃ q̃ nõ rõne illustrãtis debite: sed rõe gñatõis spualis ad quã coopat spualẽ cognatiõem cõtrahit.

¶ Ad ꝫ dr̃ q̃ nõ baptizatus nõ põt aliq̃ leuare de sacro fonte cũ nõ sit mr̃ filii ecclie cuius typũ gerit i baptismo suscipiẽs. Iunio possit baptizare: q̃ est creatura dei cuius typũ gerit baptizãs. nec tñ aliquam cognatiõem contrahere spiritualem potestas est expers spiritualis vite i quam bono primo per baptismum renascitur.

¶ Ad ꝫ. q. dr̃ q̃ aliqs põt aliquem fieri pr̃ dupl̃r. Uno mõ g actã alterũ g baptizat: vel i ipso baptismo suscipit filium esse: sic cognatio spualis nõ trãsit a viro i vxorem nisi fonte ille sit filius vxoris: ea tñc vxor dr̃ere debit cognationẽ spualem sicut t vir. Alio mõ g actũ ppriũ sicut cum leuat filiũ alterius de sacro fõte: sic cognatio spual trãsit ad vxorẽ qui iã carnaliter cognouit. nõ ãt si nõdũ sit cõsumati mrimonii. q. nõdũ effectũ sit vna caro: t ẽ q̃ modo cumulã affinitatis: vel etiã pari rõe vr trãsire ad mulierẽ q̃ est carnaliter cognita q̃uis nõ sit vxor. vñ ver sus. Qui mihi vel cuius mea natã fõte leuauit. Dec mea cõsanguinea fieri mea nõ valet vxor. Si quã mee natã nõ ex me fõte leuauit. Dic post fata mee nõ idoneã vxor habere. ¶ Ad p̃m q̃ dr̃ q̃ ex hoc q̃ sũt diuersoꝝ generũ vnio spualis t corporalis põt excludi q̃ vna nõ est altera. nõ aũt q̃ vna nõ possit ee cã alterius: q̃a eoꝝ q̃libt t diuersis generib⁹ vnã q̃q; ẽ cã alteri⁹ vel p se vel p accidẽs. ¶ Ad ꝫ dr̃ q̃ pr̃ spualis t mr̃ spualis eadẽ nõ rõe: q̃anꝫ i generatiõe spuali nisi p accidens vnus ad hoc p se sufficeret. vñ nõ ex hoc aliqua cognatio spualis inter eos nasci q̃n possit: cũ inter eos mrimonii: vñ versus. Un⁹ semp erit copatrũ spualis. Aliter carnalis nec fallit regula talis. Si p mrimoniũ fit vir t vxor: vna caro p se loquẽdo: ita nõ ẽ fi mile. ¶ Ad ꝫ dr̃ q̃ si vxor nõ sit baptizata ñ puẽit ad eam spualis cognatio pp hoc q̃ nõ est capax: nõ ex hoc q̃ ea possit p mrimoniũ tradoci spualis cognatio a viro i vxorem. ¶ Ad ꝫ dr̃ q̃ exẽplo inter pr̃em spualem t mr̃em dr̃ aliqua cognatio nihil pbibet: quin vir t vxor sint aliqui de sacro fõte leuãtes: nec est inconueniẽs q̃ vxor ex diuersis causis efficiat bis mr̃ spualis ciuslẽ: sicut t põt ee gerit affinia t cõsanguinea ciusdẽ p carnalẽ pximitatẽ.

¶ Ad ꝫ. q. dr̃ q̃ filius ẽ aliquid pris: t nõ ecõuerso: vt vñ i auctoritate spualis cognatio trãsit a pre i filiũ: sed nõ ecõuerso: vt vñ i auctoritate. sic pr̃ q̃ sũt tres spuales cognatiões. vna q̃ dr̃ spiritualis paternitas q̃ est inter pr̃em spualẽ t filium spualẽ. Alia que dr̃ pximitas q̃ ẽ inter pr̃em spualẽ t carnalem ciusdẽ. Tertia ãt est spualis fraternitas: q̃ est inter filiũ spualẽ t filios carnales eiusdem pris: t q̃libet harũ ipedit psona addita p carnis propagatiõem fieri gradũ respectu illius psone q̃ ad ẽ generẽ attinet: nõ ãt respectu eius q̃ attinet i alio genere: sicut filius attinet i eodẽ gradu vtrique pris i quo t pater: q̃uis alio gñe attingãtur. Spiritualis aũt cognatio est alterius generis q̃ carnalis: t ideo nõ i eodem gradu attinet filiũ spiritualis filio nãli pris sui spiritualis i quo attinet ei pr̃ ipsumque mediãte cognatio spualis trãsit: t ita ñ oportet q̃ spiritual cognatio habeat gradũ. ¶ Ad ꝫ dr̃ q̃ frater ñ est aliquid fratris: sicut filius est aliqd patris. sed vxor est aliquid viri cum qua effecta est vna caro: t ideo a fratre in fratrem nõ trãsit sine fit affinitas sine post fraternitatem spiritualem. Dd. II.

Deinde quæritur de cognatione legali que est per adoptiõem.

Et circa hoc quẽrũtur tria. ¶ Primo de adoptiõe. ¶ Secũdo vtrus ex adoptãte trahatur aliquod vinculũ ipediẽs matrimoniũ. ¶ Tertio iter quas personas cõtrahatur.

Ad primum

sic procedit: videt q̃ iconuẽiẽter adoptio diffiniat. Adoptio est extranee persone i filium vel nepotem: vel deinceps legitima assumptio. filius enim videt esse subditus patri. sed aliquis ẽt le qui adoptatur ñ trãsit i potestatem patris adoptãtis. q̃ ñ semp per adoptiõem aliquis i filium assumit. ¶ Pterea debet filius thesaurizare. 2. cor. 12. ꝫ pater adoptãs ñ oportet q̃ temp adoptato thesaurizet: ut quãdoq; adoptatus ñ succedat i bona adoptãtis. ergo adoptio ñ ẽt alterius alicuius i filium. ¶ Padoptio per quam aliquis filium assumit similat gñatiõi naturali per quã naturer filius producit. ergo eu competit nãlis generando filiũ: cõpetit adoptio. ẽa hoc est falsum: q̃ ille qui ñ est sui iuris: t qui est minor. 25. ãnis: t mulier ñ possũt adoptare. ergo nec possũt naturaliter filium generare. ergo adoptio ñ ẽt alterius alicuius i filium. ¶ Padoptio per quam aliquis filium assumit similat gñatiõi naturali per quã naturer filius producit. ergo eu competit nãlis generando filiũ: cõpetit adoptio. ẽa hoc est falsum: q̃ ille qui ñ est sui iuris: t qui est minor. 25. ãnis: t mulier ñ possũt adoptare. ergo nec possũt naturaliter filium generare. ergo adoptio ñ ẽt alterius alicuius i filium. ¶ Pad

gationem nõ potest tenere ad sacrm̃: sed q̃ non est alicui⁹ spiritualitatis capax. ¶ Ad 4ᵐ dõm q̃ per cognationem spũalem filiatio nõ ponit̃ in potestate τ cura patris spiritualis sicut in cognatiõe legali. oportet enim q̃ quicquid est in ptãte filij trãseat in ptãtem patris adoptantis. vnde adoptato p̃re adoptantur filij τ nepotes qui sunt in potestate adoptati.

Quæstio. III.

DEinde queritur de secundis nuptijs. ¶ Et circa hoc queruntur duo. ¶ Primo vtrum sint licite. ¶ Secundo vtrum sint sacramentales.

Ad primum sic proceditur: videt̃ q̃ secunde nuptie nõ sint licite: q̃ iudiciũ de re dz esse fm̃ veritatẽ. Dicit.n. Chriso. q̃ 2ᵐ virũ accipere fm̃ veritatẽ est fornicatio: que nõ ẽ licita. ergo nec secundũ matrimoniũ. ¶ Pr̃ea qđ nõ est bonũ non est licitum. sed Ambro. dicit q̃ duplex matrimoniũ nõ est bonũ. ergo nõ est licitũ. ¶ Pr̃ea nullus arceri debet ne intersit illis q̃ sunt honesta τ licita: sed sacerdotes arcent̃ ne intersint secundis nuptijs: vt in lr̃a patet. ergo nõ sũt licite. ¶ Pr̃ea nullus reportat penã nisi pro culpa. sed p̃re secundis nuptijs aliquis reportat irregularitatis penã. ergo nõ sunt licite. ¶ Sed contra legit̃ abraã secũdas nuptias 9traxisse. Gen. 25. ¶ Pr̃ea 1. Timo. 5. dicit aplus. Volo aũt iuniores. s. viduas nubere: filios procreare. ergo secunde nuptie sunt licite.

¶ Respondeo dicendũ q̃ vinculũ matrimõiale nõ durat nisi vsq̃ ad mortẽ: vt pz Ro. 8. τ ideo moriente altero 9iugũ vinculũ matrimõiale cessat. vñ ppter precedẽs mr̃imoniũ nõ impedit̃ aliquis a secundo mortua cõiuge: τ sic nõ solũ secunde sed tertie: τ sic deinceps nuptie sunt licite. ¶ Ad pᵐ ḡ dõm q̃ chriso. loquit̃ quantũ ad cãm que aliquã solet ad secundas nuptias incitare. s. 9cupiscẽtiã que ẽt ad fornicationẽ incitat. ¶ Ad 2ᵐ dõm q̃ matrimoniũ secundũ dr̃ nõ esse bonũ: nõ q̃ sit illicitũ: sed q̃ caret illo honore significatiõis: qui ẽ i primis nuptijs: vt sit vna vni⁹: sicut ẽ i christo τ ecclesia. ¶ Ad 3ᵐ dõm q̃ homines diuinis dediti nõ solum ab illicitis: sz ẽt ab illis que hñt aliquã turpitudinis spẽm arcent̃. τ ideo ẽt arcent̃ a secundis nuptijs que carent honestate que erat i primis. ¶ Ad 4ᵐ dõm q̃ irregularitas sicut supra dictum est di. 27. nõ semp inducit̃ propter culpam: sed propter defectum sacramenti: τ ideo ratio nõ est ad propositum.

Ad secundum sic proceditur: videt̃ q̃ secũdum matrimoniũ nõ sit sacramentũ. q̃.n. iterat sacrm̃ facit ei iniuriã: sz nulli sacramẽto facienda est iniuria. ergo si secũdũ mr̃imoniũ eẽt sacrm̃: nullo mõ eẽt iterandũ. ¶ Pr̃ea in oĩ sacro adhibet̃ aliqua benedictio: sz i secundis nuptijs nõ adhibet̃: vt i lr̃a dicit̃. ḡ nõ fit ibi aliquod sacrm̃. ¶ Pr̃ea significatio est de essentia sacri: sz in secũdo mr̃imoñio nõ saluat̃ significatio matrimoñij: q̃ nõ est vna vnius sicut xp̃s τ ecclia. ḡ nõ est sacrm̃. ¶ Pr̃ea vnũ sacrm̃ nõ impedit a susceptiõe alteri⁹. sed secũdũ mr̃imoñiũ impedit a susceptiõe ordinis. ḡ nõ est sacrm̃. ¶ Sz 9tra coitus i secũdis nuptijs excusat̃ a pc̃õ sicut ẽt i primis. sed p tria bona 9iugij excusat̃ mr̃imoñialis coit⁹: q̃ sunt fides: ples: τ sacrm̃. ḡ secũdũ mr̃imoniũ ẽ sacrm̃. ¶ Pr̃ea ex secũda 9iunctiõe viri ad mulierẽ nõ sacrali nõ 9hẽt irregularitas: sicut pz de fornicatiõe: sz in secũdis nuptijs 9hẽtur irregularitas. ergo sunt sacramentales.

¶ Respondeo dõm q̃ vbicũq̃ inueniunt̃ illa q̃ sunt de ẽentia sacramẽti: illud ẽ verẽ sacrm̃: vñ cum i secũdis nuptijs inueniant̃ oĩa q̃ sunt de ẽentia sacri: q̃ debita mã: quã facit psonarũ legitimitas: τ debita forma. s. expressio 9sensus interioris p vba: 9stat ẽt q̃ secũdũ mr̃imoñiũ ẽ sacrm̃ sicut pmũ. ¶ Ad pᵐ ḡ dõm q̃ hoc intelligit̃ de sacro qđ inducit effectum perpetuũ. tunc.n. si iterat̃ sacrm̃ datur intelligi q̃ pmũ nõ fuit efficax: τ sic fit p̃ iniuria sic pz i oĩb⁹ sacris q̃ imprimunt caracterẽ. sz illa sacra q̃ hñt effectũ nõ ppetuũ possunt iterari sine iniuria sacri: sicut pz de pnia. τ q̃ vĩculũ mr̃imoñiale tollitur p mortẽ: nulla fit iniuria sacro si mlr post mortem viri iterato nubat. ¶ Ad 2ᵐ dõm q̃ 2ᵐ mr̃imoñiũ quãuis in se 9sideratũ sit pfectũ sacramentũ: i ordine tñ ad pᵐ 9sideratũ hz aliqđ de defectu sacri: q̃ nõ hẽt plenã significationẽ: cũ nõ sit vna vni⁹ sicut ẽ in mr̃imoñio xp̃i τ ecclesie: τ rõe hui⁹ defectus bñdictio a secũdis nuptijs subtrahit̃. sz hoc ẽ intelligendũ qñ secũde nuptie sũt secũde τ ex pte viri τ ex pte mulieris vel ex pte mulieris tñ. Si.n. virgo 9hat cum illo q̃ habuit aliã vxorẽ: nihilominus nuptie bñdicunt̃: saluat̃.n. aliquo mõ significatio ẽt i ordine ad primas nuptias: quia xp̃s et si vnã ecclesiam spõsã hẽat: hz tñ plures psonas desponsatas in vna ecclia. sz aĩa nõ põt eẽ spõsa alteri⁹ q̃ xp̃i: q̃ cũ demone fornicat̃: nec est ibi mr̃imoñiũ spũale: τ pp hoc qñ mulier secũdo nubit: nuptie nõ bñdicunt̃ pp defectũ sacri. ¶ Ad 3ᵐ dõm q̃ significatio pfecta inuenit̃ i secũdo mr̃imoñio sz se 9sideratũ: nõ aũt si 9sideret̃ i ordine ad pcedẽs matrimoñiũ: τ sic hẽt defectũ sacrm̃. ¶ Ad 4ᵐ dõm q̃ secũdũ mr̃imoñiũ ipedit sacrm̃ ordinis quantũ ad id qđ hz defectu sacri: τ nõ in q̃tũ est sacrm̃. ¶ Oĩa q̃ i psa accepimus τc̃. nõ rõe alicui⁹ 9gnatiõis: sz pp piculũ euitãdũ: vñ est. ¶ Paschalis vo secũdus τc̃. illa phibitio nũc locũ nõ hẽt. magis.n. fuit pp quãdã honestatẽ q̃ pp aliquod vinculũ. ¶ Si q̃s sue spũalis τc̃. hoc iõ dr̃ q̃ spũalis cognatio ad filiũ spũalẽ transit a p̃re in filiũ nãlẽ: q̃ oẽs filij nãles spũalis p̃ris sũt ei fratres spũales: nõ aũt respectu p̃ris: q̃ tñ.n. spũali nõ fiũt filij spũales filij nãles matris nec ẽ cõuerso. ¶ Quia 9misit flagitiũ τc̃. hoc ẽ intelligendum qñ vna illarũ ẽ facta cõmater alteri: postq̃ vxor eius est matrimonio cõsũmato τ per actum propriumcalias enim phibetur vt dictum est.

¶ De resurrectiõis τ iudicij 9ditiõe. Di. XLIII. a

POstremo de 9ditiõe resurrectiõis τ modo resurgẽtiũ: necnõ τ de iudicij τ mĩsericordie q̃litate breuiter disserendũ ẽ. Oĩb⁹ quõib⁹ que de hac re moueri solẽt: satisfacere nõ valeo: resurrecturã tñ carnẽ oĩm quicũq̃ nati sunt atq̃ nascent̃: τ mortui sũt τ morient̃: nullatenus ambigere dz xp̃ian⁹. Ait.n. Esaias. Resurgent mortui: τ resurgent qui erãt in sepulchris. Et aplũs. Nolumus vos igno. fra. de dor. vt nõ cõ. sicut τ ceteri q̃ spem nõ hñt. s. resurrectiõis. Hoc .n. vobis di. i ver. do. q̃ nos q̃ vi. q̃ re. su. nõ p. eos q̃ dor. Qm̃ ipse do. i iussu τ i vo. ar. τ i tu. dei descẽ. de ce. τ mor. qui i xp̃o sunt re. pmi. Deide nõ q̃ vi. q̃ relin. si. ra. cũ illis in nu. obuiam xp̃o i aera: τ sic semp cũ dño erim⁹. His v̄bis τ veritas resurrectionis τ causa atq̃ ordo resurgentium preclarissime insinuat̃.

¶ De voce tube. b

CAusa.n. resurrectiõis mortuorũ erit vox tube: que in aduẽtu iudicij ab oĩb⁹ audiet̃: τ cuius virtute excitabunt̃ mortui: τ de monumẽtis resurgẽt. Vñ pp̃heta. Dabit voci sue vocẽ virtutis. i. efficacem resuscitãdi mortuos. Et ioãnes euãgelista ait. Venit hora i q̃ oẽs qui in monumẽtis sũt audient vocẽ filij dei: τ pcedẽt qui bona fecerũt in resurrectionẽ vite: q̃ vo mala egerũt i resurrectionẽ iudicij. Si vo q̃rit̃ cui⁹ vel q̃lis erit vox illa: Aplũs dicit q̃ erit archãgeli. i. ipsi⁹ xp̃i q̃ est princeps archãgelorũ. Vel vox erit alicuius vel pluriũ angelorũ. Eadẽq̃ dr̃ tuba: q̃ erit manifesta τ nouissima: q̃ post eã nõ erit alia. Hec tuba vt ait Aug. est clamor de quo dr̃ i euãgelio. Media nocte clamor fact⁹ ẽ: ecce spõsus venit exite obuiã ei. Tube noĩe aliqđ euidẽs τ p̃clarũ signũ intelligit̃. Quẽ vox archãgeli τ tuba dei ab aplo dr̃: τ i euãgelio vox filij dei τ clamor appellat̃: qđ signũ mortui audiẽt τ resurgent.

¶ De media nocte. c

MEdia ãt nocte dr̃ venturus ut ait aug. Non pro hora tpis: sed q̃ tunc veniet cum nõ sperat̃. Media ḡ nocte. s. cũ valde obscurũ erit. i. occultũ veniet. dies.n. dñi sicut fur i nocte ita veniet. Põt tñ nõ incõgrue intelligi medie noctis tpe venturus. q̃ vt ait cassiodorus: hoc tpe primogẽita egypti pcussa sunt: qñ ẽt sponsus venturus est. Plurib⁹ ẽt locis 9testant̃ auctores q̃ aduẽtus xp̃i dicitur dies dñi: nõ p q̃litate tpis sed rerũ: q̃ tunc cogitatiões τ 9silia singulorũ patebũt. Vñ i Daniele. Vetustus dierũ sedit: τ libri aperti sunt corã eo. Libri sunt 9sciẽ singulorũ: que tũc aperient̃ eis uel alijs: τ tũc implebit̃. Nihil occultũ qđ nõ reueles̃. Adueniẽte ãt summo iudice: nõ solũ aeris tenebre illuminabũt̃: sz abscõdita cordium manifestabunt̃. Virtute ḡ diuina fiet ut cuiq̃ opa sua bona uel mala cũcta i mẽoriã reuocẽt̃: τ mẽtis intuitu mira celeritate cernant̃: ut accuset uel excuset hominem conscientia: eaq̃ teste damnetur uel saluetur.

¶ De memoria electorum si tunc precedentia mala teneat. d

HIc q̃rit̃ vtrũ electis tũc assit mẽoria p̃cedẽtiũ malorũ sicut bonorũ: Quedã auctoritates videt̃ bonos tradere nõ habituros tũc mẽoriã p̃cedẽtiũ malorũ. i. pctõrũ uel tormẽtorũ. Ait.n. Esaias. Ego creo celos nouos τ terrã nouã: τ nõ erũt i mẽoria priora: τ nõ ascẽdẽt sup cor: s̄ gaudebitis i eternũ. Jere. Obliuiõi tradite sunt angustie priores τ abscõdite ab oculis nr̃is. Que de futuro exponẽs Hiero. ait. Obliuiõi tradẽt̃ priora mala q̃ forsitan i futuro pristine 9uersatiõis mẽoria oĩno delebitur succedenti h⁹ bonis eternis: ne sit paruũ malorũ priorũ angustie memorari. Sz hec τ similia possunt accipi sic ut nõ excludant memoriã p̃cedentiũ malorũ: sed et ea molestiam τ lesionem amouere. Non enim eorũ memoria sanctos contristabit: ad eorũ beatitudinẽ obfuscabit: sz gratiores deo reddet. Vñ sup psal. lxxxviij. ait Greg. Quõ i eternũ misericordias dñi canã q̃ miserie nõ meminit: Quõ aũt plena beatitudo si memoria reatus mentē tangit: Sed sepe leti tristium meminimus: τ sani dolorũ meminim⁹ sine dolore: τ inde amplius leti τ grati sum⁹. Et hic appet q̃ si preteritorũ malorũ memoriã sci habebũt i futuro: nõ eis tñ erit ad penã uel glorie derogationem: s̄ ad gratiarum actionẽ. Si vo querit̃ verum peccata que fecerunt electi prodeant tunc in notitiaz omniũ: sicut mala dãnandorum omnibus erũt nota: Non legi hoc expressum in scriptura. Vñ nõ irrationabiliter putari potest: peccata hic p penitẽtiam tecta: τ deleta illic etiã tegi alijs. Alia vo cunctis propalari.

¶ De his qui viui reperientur. e

QVeri solet vtrũ illi quos viuos inueniet xp̃s nũq̃ oĩo morituri sint an ipso tpis puncto quo rapient̃ obuiã xp̃o: ad immortalitatẽ mira celeritate sint trãsituri: Nõ.n. dicẽdũ ẽ fieri nõ posse: vt p aerẽ i sublime portent̃ i illo spacio: τ moriant̃ τ reuiuiscant. Ad hũc ait sensũ quo estimemus illos in paruo spacio: τ passuros mortẽ τ accepturos imortalitatẽ aplũs nos vrgere videtur vbi dic. Oẽs in xp̃o viuificabimur: τ alibi. Quõ seminas non viuificatur: nisi prius moriat̃. Cur ẽ nobis incredibile videatur illam multitudinem corporũ in aere quodãmodo seminari atq̃ ibi protinus imortaliter: τ incorruptibiliter reuiuiscere: cũ credamus in ictu oculi futuram resurrectionẽ: τ in mẽoria sine fine victurã tãta velocitate redituram antiquissimorum cadauerũ puluerem. Sed vellem de his potius audire doctiores. Si ergo sanctos qui reperient̃ xp̃o veniente viuentes: eiq̃ obuiã rapientur: crediderimus in eodem raptu d mortalibus corporibus exituros: τ ad eadem mox immortalia redituros: nullas in verbis apostoli patiemur angustias: generaliter accipiẽtes illud quod dictum ẽ. Omnes quidem resurgemus. s. tã boni q̃ mali: sed non omnes immutabimur. s. i gloriã resurrectiõis. De hoc etiam Ambro. ait. In ipso raptu eorum q̃ viui reperient̃ mors erit τ resurrectio. vbi anima quasi per soporem egressa de corpore: eidẽ i momento reddatur. Econtra vero scribens ad marcellam Hiero. testari videt̃: dicens quosdam in fine seculi ad-

nemĩte xp̃o nõ eẽ morituros: ſ; viuos repertos ĩ
imortalitatẽ repẽte mutãdos. Horũ aũt quod
verius ſit: nõ eſt humani iudicij diffinire.

¶ Quomodo intelligitur chriſtus iudex viuoꝝ et mortuorum. f

Jn ante adijciẽdũ eſt dupliciter itelligi quod dicitur Chriſt' iudicatur' viuos et mortuos. Aut .n. viui accipiunt qui in aduentu ei' viui reperientur: licet in rapen moriant: et mortui q ante deceſſerãt: vel viui et mortui quidẽ accipiunt iuſti et iniuſti.

¶ Quomodo omnes incorrupti. g

Tamen ex ſcd'is ſane credi valeat oẽs ĩſurrecturos: credẽdũ ẽ et q oẽs reſurgẽt icorrupti: nõ vtiq; impaſſibiles: q̃ morte patient eternã: ſ; ſin diminutiõe mẽbroꝝ oĩa humani corporis habituri mẽbra: nec nõ gloria ac ſpecie ĩpaſſibilitatis induentur.

Poſtq̃ determinauit magiſter de ſacramentis q̃ ptinẽt ad eccl'ie pñtem ſtatũ: hic pte iſta icipit determinare de his q̃ ptinẽt ad eccl'ie vltimũ terminũ. s. de reſurrectiõe et remuneratione. Diuidit q̃ hec ps ĩ duas. In pma pte determinat ea q̃ ptinẽt ad corpoꝝ reſurrectiõez. In 2ª ea q̃ ptinẽt ad remuneratione: ad quã etiã reſurrectio ordinat. 45. dis. ibi. ¶ P̃. ſcĩedũ eſt q oẽs aĩe ẽc. Prima ĩ duas. In pma determiat de reſurrectiõe et circũſtãtijs ei'. In 2ª de qlitate reſurgẽtiũ. 44. dis. ibi. Solẽt aũt nõnulli perſcrutari ẽc. Prima in duas. In pma pbat ĩſurrectionẽ futurã eẽ. In ſecũda determinat q̃ſdã ĩſurrectiõis circũſtãtias: ibi. Cauſa .n. reſurrectiõis ẽc. Et circa h' tria facit. Primo determinat reſurrectionis cãm: ſecũdo tps: ibi. Media ãt nocte ẽc. Tertio reſurrectionis terminũ: ibi. Quæri ſolet ẽc. Circa 2ᵐ duo facit. Primo determinat reſurrectiõis temp'. Secũdo ex dictis mouet quãdã dubitationẽ: ibi. Hic queritur vtꝝ electi ẽc. Tertia ẽt ps diuidit ĩ duas. In pma determiat terminũ reſurrectiõis a q̃. s. a morte. ſecũdo terminũ ad quẽ s. integritatẽ corpis: ibi. Cũq; ex ſcd'is ſane ẽc. Circa primũ duo facit. Primo iquirit vtꝝ oẽs moriant vt a morte reſurgere poſſint. Secũdo explanat quoddaz qd circa determinata dubiũ ẽe poſſit: ibi. Hic ãt adijciẽdũ ẽc. Qõ. I.

Hic queruntur quinq;. ¶ Primo de ipſa reſurrectiõe. ¶ Secũdo de cã ei'. ¶ 3º de tẽpore. ¶ 4º de termino a quo erit reſurrectio: et de termino ad quẽ ĩ ſequẽti di. dicet. ¶ 5º de mẽoria et cognitiõe ĩſurgẽtiũ.

Ad primum ſic pcedit. Uꝫ q corpoꝝ reſurrectio ñ ſit futura. Job. 14. Hõ cũ dormierit nõ reſurget donec atterat celũ: ſed celũ nũq̃ attereſ: quia terra de qua mũ' vt ĩ eternũ ſtat: vt pꝫ Eccleſiaſtes 1. ḡ hõ mortu' nũq̃ reſurget. ¶ P̃. oẽs Matth. 22. pbat reſurrectionẽ p auctoritatẽ illã: Ego ſũ de' Abraã: de' Iſaac et Iacob: nõ ẽ de' mortuoꝝ ſed viuentiũ: ſed cõſtat q quãdo illa vba dicebant: Abraaz Iſaac et Iacob nõ viuerẽt ſcdm corpus ſolũ aia ḡ ſurrectio ñ erit corpoꝝ ſ; ſolũ aiarũ. ¶ P̃. apls. 1. Cor. 15. vbi pbare reſurrectionẽ ex remuneratione laboꝝ q̃ ĩ hac vita ſuſtinẽt ſancti q ſi ĩ hac vita tñ ſperãtes eẽmus miſerabiliores eẽnt oĩb' hoĩb'. ſ; ſufficiens remuneratio oĩu laboꝝ bonoꝝ põt eẽ ĩ aia tñ: nõ .n. eſt q̃ ĩſtrũ ſit cũ opante remanẽt corp' .n. aie iuſtiz ẽ. vñ et in purgatorio vbi aĩe puniunt p his que geſſerũt in corpore aia ſine corpore punit. ergo nõ oꝫ ponere reſurrectionẽ corporũ ſed ſufficit ponere reſurrectionẽ animaꝝ: q̃ eſt dum transferimur de morte culpe et miſerie in vitã gr̃e et glie. ¶ P̃. vltimũ rei ẽ pfectiſſimũ ĩ re: q pt illud aliq̃ git ſinẽ ſuũ. ſed perfectiſſimus ſtatus anime ẽ vt ſit corpore ſeparata: q: in hoc ſtatu cõformior eſt deo et angelis magis pura quaſi ſepata ab oĩ extranea natura. ergo ſeparatio a corpore ẽ vltimus ſtatus eius: et ita ex hoc ſiã nõ redit ad corpus: ſicut nec ex viro fit puer. ¶ P̃. mors corporalis in penam homini eſt indicta pro prima preuaricatione: vt patet Gen. 2. ſicut et mors ſpiritualis que eſt ſeparatio anime a deo eſt inflicta homini pro peccato mortali. ſed de morte ſpirituali nunq̃ redeunt ad vitam poſt ſniam dãnationis acceptam. ergo nec de morte corporali ad vitam corporalem erit regreſſus: et ſic reſurrectio nõ erit. ¶ Sed contra eſt: qd dicit Job. 19. Scio q redemptor meus viuit et in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum et rurſum circumdabor pelle mea. ergo reſurrectio erit corporis. ¶ P̃. donum chriſti eſt maius q̃ peccatum Ade: vt patet Ro. 5. ſed mors per peccatum introducta eſt: q̃ ſi peccatum nõ fuiſſet mors nulla eſſet. ergo per donum chriſti a morte reparabimur ad vitã. ¶ P̃. mẽbra debent eſſe corpori cõformia. ſ; caput nr̃ꝫ viuit et ĩ eternũ viuet corpe et aia: q: reſurgẽs ex mortuis iã nõ morit vt pꝫ Ro. 6. ergo et homines q ſunt eius membra viuẽt in corpore et aia: et ſic oꝫ carnis reſurrectionẽ eſſe.

¶ Ulteri' vꝫ q ſurrectio nõ erit oĩuꝫ generaliter. Ipſal. 1. Nõ reſurgẽt impij ĩ iudicio: ſ; reſurrectio nõ erit hoĩm niſi tpe iudicij vlis. q̃ impij nullo mõ reſurgẽt. ¶ P̃. Danie. 12. Multi de his q dormiũt ĩ puluere euigilabũt. ſ; hec loctio quãdã pticipationẽ iportat. q̃ nõ oẽs reſurgẽt. ¶ P̃. p ſurrectionẽ hoĩes cõformant chriſto reſurgẽti vñ. 1. Co. 15. cõcludit apls q ſi chriſt' reſurrexit: et nos reſurgem'. ſ; illi ſoli debẽt chriſto reſurgẽti cõformari q ipſi' imaginẽ portauerũt: qd ẽ ſolũ bonoꝝ. q̃ ipſi ſoli reſurget. ¶ P̃. pena ñ dimittit niſi ablata culpa. ſ; mors corpalis ẽ pena originalis pcti. q̃ cũ nõ oĩb' ſit dimiſſuz originale pctm nõ oẽs reſurgẽt. ¶ P̃. ſicut p grãm chriſti renaſcimur: ita p grãm eius reſurgem'. ſ; illi q ĩ matris vtero moriunt nũq̃ poterũt renaſci. q̃ nec reſurgere poterũt: et ſic ñ oẽs reſurgẽt. ¶ Sed cõtra qd dr' Job. 5. Oẽs q ĩ monumẽtis ſunt audient vocem filij dei: et qui audierit viuẽt. q̃ oẽs mortui reſurgẽt. ¶ P̃. 1. Cor. 15. dr'. Oẽs qdẽ reſurgem'. ¶ P̃. reſurrectio ad hoc neceſſaria ẽ vt reſurgẽtes recipiãt p meritis penã vel pmiuꝫ. ſed oĩb' debet pena vel pmiũ p merito pprio ſicut adultis: vel alieno ſicut paruulis. q̃ oẽs reſurgent.

¶ Ulterius vꝫ q reſurrectio ſit nãlis: q: ſicut dicit Damaſc. li. qd cõiter ĩ oĩb' reſpicit nãꝫ characterizat ĩ his q̃ ſub ipſa ſũt: et hõinis. ſ; reſurrectio ĩ oĩb' cõiter inuenit. q̃ ẽ nãlis. ¶ P̃. Grego. dicit. 24. moral. Qui ſurrectionis fidẽ ex obedientia nõ tenẽt: certe hãc ex rõne tenere debuerũt. q̃ .n. quotidie niſi reſurrectionẽ nr̃aꝫ mũd' in elemẽtis ſuis imitat. Et ponit exẽplũ de luce que quaſi moriẽdo oculis ſubtrahit: et rurſus quaſi reſurgẽdo reuocat: et de arbuſtis que viriditatẽ amittũt et rurſus quaſi reſurgẽtia reparantur: et de ſeminibus que putreſcendo moriuntur et rurſum germinando quodãmodo reſurgunt: qd etiaz exemplum apls ponit. 1. Cor. 15. ſ; nihil põt ex nãlib' opib' nõ cognoſci niſi naturale. q̃ reſurrectio erit nãlis. ¶ P̃. illa q̃ ſunt preter nãꝫ nõ multo tpe manẽt: q: ſunt q̃ſi violẽta. ſ; vita q p reſurrectionẽ repat ĩ eternũ manebit. q̃ reſurrectio erit nãlis. ¶ P̃. illud ad quod tota nature expectatio intendit maxime videtur eſſe naturale. ſed reſurrectio et glorificatio ſanctorum eſt huiuſmodi: vt patet Ro. 8. ergo reſurrectio erit naturalis. ¶ P̃. ſurrectio ẽ mot' ad ppetuã cõiunctionẽ anime et corporis. ſed mot' eſt nãlis qui terminat ad ſtatũ nãlẽ: vt pꝫ in 5º phy. ppetua aũt cõiunctio aĩe et corpis erit nãlis: q: cũ aia ſit ppus motor corpis hꝫ ſibi corp' pportionari: et ita in ppetuũ eſt nãliꝫ viuificabile ab ipſa: ſic ipa in ppetuũ viuit. q̃ reſurrectio erit nãlis. ¶ Sed contra priuatõe in habitũ nõ fit regreſſus ſcdm nãm. ſed mors eſt priuatio vite. q̃ reſurrectio p quã eſt redit' de morte ad vitã nõ eſt nãlis. ¶ P̃. ea que ſunt vni' ſpẽi vnũ hñt determinatũ modũ origĩs: vñ aialia que gñant ex putrefactione: et ex ſemie nunq̃ ſunt vni' ſpẽi vt dr a Cõmẽ. in 8º phy. ſ; nãlis modus quo hõ orit eſt gñatio ei' ex ſili in ſpẽ. qd nõ erit in reſurrectiõe. q̃ re non eſt naturalis.

¶ Rñdeo dicẽ ad pmã. q. q ſ; diuerſas ſcias de viſio ſine hois diuerſificate ſunt ſcie ponentiũ vel negãtiũ reſurrectionẽ. Ultim' .n. finis hoĩs quẽ oẽs hoĩes nãlr deſiderãt eſt btĩtudo: quã qdã hoĩ poſſe puenire ĩ hac vita poſuerũt vñ nõ cogebant ponere aliã vitã poſt iſtã ĩ qua hõ vltimã ſuã pfectionẽ cõſeq̃ret: et ſic reſurrectionẽ negabant. Sed hãc opionẽ ſatis pbabilr excludit varietas fortune et infirmitas humani corporis: ſcie et vtutis imperfectio et inſtabilitas qb' oĩb' btĩtudis pfectio ipedit: vt aug. pſequit in fine de ciui. dei. Et iõ alij poſuerũt aliã vitã eſſe poſt hanc vitã in quãtũ hõ ſcdm aiam tñ viuebat poſt mortẽ: et hãc vitãꝫ ponebãt ſufficere ad nãle deſideriũ ipẽdũ de btĩtudie cõſequẽda. vñ Porphyri' dicebat vt Aug. dicit in li. de ciuita. dei q aie ad hoc q btã ſit oẽ corp' fugiẽdũ eſt: vñ tales reſurrectionẽ non ponebãt. Hãꝫ aũt opionis apud diuerſos diuerſa erãt falſa fundamẽta. qdam .n. heretici poſuerũt oĩa corporalia eſſe a malo pñcipio: ſpũalia vero a bono: ſ; h oportebat q aia ſũme pfecta non eẽt niſi a corpe ſepata p qd a ſuo pñc' diſtrahit: cuius pticipatio ipſaꝫ beatã facit: et iõ oẽs hereticoꝝ ſecte q ponũt corpalia a diabolo eẽ creata vel formata negãt corpoꝝ reſurrectionẽ. Hõ aũt fundamẽti falſitas in ſcdo libri pñ' oſtẽſa eſt. Quidã vero poſuerũt totã hoĩs nãm in aia cõſiſtere ita vt aia corpe vteref ſic illi: ſeu aũt ſic nauta naui: vñ ſcdm hãc opionẽ ſeqt q ſola aia beatificata nãli deſiderio btĩtudis nõ fruſtraret: et ſic nõ oꝫ ponere reſurrectionẽ. Sed h fundamẽtũ ſufficiẽter phs ĩ 2º de aia deſtruit oſtẽdẽs aiam corpi ſic formã mãe vniri: et ſic pꝫ q ſi in hac vita hõ non põt eẽ btũs: neceẽ eſt reſurrectionẽ ponere. ¶ Ad pmũ q̃ dõm q celũ nunq̃ attereſ q̃tũ ad ſubaꝫ. ſ; attereſ q̃tũ ad effectũ vtutis p quã mouet ad gñationẽ et corruptionẽ iferioꝝ: rõne cui' dicit apls. 1. Cori. 7. pterit figura h' mũdi. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ q aia Abraã nõ eſt pprie loq̃ndo ipſe abraã. ſ; eſt ps eius: et ſic de alijs. vñ vita aie Abraã nõ ſufficeret ad hoc q abraã ſit viuẽs: vl q de Abraã ſit de' viuẽtiũ: ſed exigit vita tot' cõiũcti. s. aie et corporis: que qdẽ vita q̃uis nõ eẽt actu qñ vba pponebant: erat tñ ĩ ordine vtriuſq; ptis ad reſurrectionẽ: vñ dñs per verba illa ſubtiliſſime et efficaciter pbat reſurrectionem. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ q aia nõ cõpat ad corpus ſolũ vt opans ad illꝫ cooperat: ſ; ẽt vt forma ad mãꝫ. vñ opatio eſt cõiũcti et nõ tñ aie: vt pꝫ p phm ĩ 1º de aia: et q: opãti debet opis mercedes: q ipſe hõ cõpoſit' ex aia et corpe opis ſui mercedem accipiat: venialia aũt ſic dicunt peccã q̃ſi diſpõſitia ad peccã dũ nõ q ſimplr hñant et pfecte rõnẽ pctĩ ita pena que eis reddit in purgatorio nõ eſt ſimplr retributio: ſ; magi purgatio quedã: que ſeorſum fit in corpe p mortẽ et ĩcinerationẽ et in aia p purgatoriũ ignẽ. ¶ Ad 4ᵐ dõꝫ q ceteris paribus pfectior eſt ſtat' aie in corpe q̃ext corp' q: eſt ps totius cõpoſiti: et oĩa ps integralis mãlis eſt reſpectu toti' q̃uis ſit deo cõformior: ſ; qd. nũc .n. ſimplr loquẽdo eſt aliqd maxime deo cõforme: qñ hꝫ qcqd ſue nãe cõditio regrit: q: tũc pfectionẽ diuinã maxie imitat: vñ cor aialis magis eſt cõforme deo ĩmobili qñ mouet q̃ qñ geſtit: q: pfectio cordis eſt ẽt moueri: et ei' q̃ eſt ei' deſtructio. ¶ Ad 5ᵐ dõm q mors corpalis introducta eſt p pctm Ade qd eſt meritũ deleri: vñ pena illa nõ manet in ppetuũ: pctm aũt mortale qd mortẽ eternã p impiaꝫ iducit vitã nõ expiabit: et ideo mors illa eterna erit.

¶ Ad 2ᵐ q. dõꝫ q ea quoꝝ rõ ſumit ex nãli hꝫ ſꝫ ſuũ inueniri in oĩb' que ſunt ſpẽi cõiũctẽ: et aia aie eſt reſurrectio hec .n. eſt ei' rõ vt ex dictis pꝫ: q aia in pfectiõe ſpẽi ſpeciei humane eſſe nõ põt a corpe ſeparata: vñ nãlis aia in ppetuũ remanebit a corpe ſepata: et ſic nẽce eſt oĩ vñi os oẽs reſurgere. ¶ Ad pmũ q̃ dõm q pſal. loquit de ſpũali reſurrectiõe qua impij nõ reſurgẽt in iudicio diſcuſſione cõſcie: vt gl. exponit. Uel loq̃t de impijs q ſunt oĩo infideles: qui nõ reſurget vt iudicent: iam .n. iudicati ſũt. ¶ Ad 2ᵐ dõm q Aug' exponit multi. i. oẽs: et hic modus loquẽdi frequenter inuenit in ſacra ſcriptura. Uel pticio põt intelligi q̃tũ ad pueros dãnatos q q̃uis reſurgãt: nõ pprie dicunt euigilare cũ nec ſenſum pene nec glie habituri ſint: vigilare .n. eſt ſolo ſenſus. ¶ Ad 3ᵐ dõm q tam boni q̃ mali cõformant xpo viuẽdo ĩ hac vita in his que ad nãm ſpẽi ptinẽt non aũt in his que ad grãm ſpectãt: et ideo oẽs ei cõformabunt in reparatione vite nãlis: non aũt in ſimilitudie glie q̃ ſoli boni. ¶ Ad 4ᵐ dicẽdũ q mortẽ que eſt pena originalis peccati illi q ĩ originali decedũt exſoluerũt moriẽdo. vñ non obſtãte culpa originali poſſunt a morte reſurgere: pena .n. originalis peccati magis eſt mori q̃ morte detineri. ¶ Ad 5ᵐ dõm q renaſcimur p grãm xpi nobis datã: ſed reſurgim' p grãm xpi qua factũ eſt vt noſtrã nãm ſuſciperet: q: ex hoc ei in nãlib' cõformamur: vñ illi q in matris vtero decedũt q̃uis renati nõ fuerit p ſuſceptionẽ gr̃e tñ reſurgũt pp̃ter cõformitatẽ nature ad ipm quã cõſecuti ſũt ad pfectionẽ humane ſpeciei puenientes.

¶ Ad 3ᵐ q. dõꝫ q mot' ſiue actio aliq̃ ſe hꝫ ad nãm tripliciter. Eſt .n. aliq̃s mot' ſiue actio cui' nã nec ẽ pñ' nec terminus: et talis mot' q̃nq; eſt a pñ' ſupra nãm vt pꝫ de glorificatione corporis: q̃nq; aũt a pñ' alio q̃cuq; ſicut pꝫ de motu violẽto lapidis ſurſum q terminat ad ſtatũ violẽtũ. Eſt etiã aliq̃s mot' cuius pñ' et termin' eſt nã vt pꝫ in motu lapidis deorſum. Eſt ẽt aliq̃s mot' cui' termin' eſt nãlis nõ pñ' ſed q̃nq; aliqd ſupra nãm ſicut pꝫ in illuminatiõe ceci: q: viſus nãlis eſt: ſ; illuminationis pñ' eſt ſupra nãm: q̃nq; aũt aliqd aliud: vt pꝫ ĩ acceleratiõe ſloꝝ vl fructuũ p artificiũ facta. Ut aũt pñ' ſit nã et non termin' eſſe non põt: q: pncipia nãlia ſunt ad determinatos effect' diffinita vltra quos ſe extẽdere nõ põt. opatio q̃uel mot' p mõ ſe hñs ad nãm nullo mõ põt dici nãlis: ſed vel eſt miraculoſa ſi ſit a pñ' ſupra nãm: vel violenta ſi ſit ab alio q̃cuq; pñ' opatio aũt vel mot' 2º mõ ſe hñs ad nãꝫ eſt ſimplr nãlis: ſ; opatio que 3º mõ ſe hꝫ ad nãm nõ põt dici ſimplr nãlis: ſ; ſcdm qd .i. ſequit. Deducit ad id qd ſcdm nãm eſt: ſed vl dr miraculoſa vel artificialis vel violẽta nãlis .n. pprie dr qd ſcdm nãm eſt ſcdm nãm aũt eſſe dr hoĩs nãmet que cõſequunt nãm: vt pꝫ in 2º phy. vñ mot' ſimplr loquẽdo nõ põt dici nãlis niſi ei' pñ' ſit nã: reſurrectiõis aũt pñ' nã eẽ nõ põt q̃uis ad vitã nãle reſurrectio terminet. nã .n. eſt pñ' mot' in eo ĩ q̃ eſt: vel actiuũ: vt pꝫ in motu grauiũ et leuiũ et in alterationib' nãlibus aialiũ: vel paſſiuũ: vt pꝫ in generatiõe ſimpliciũ corpoꝝ: paſſiuũ aũt pñ' nãlis gñatiõis eſt potẽtia paſſiua nãlis que ſemp hꝫ aliquã potẽtiã actiuã ſibi rñdentẽ ĩ natura: vt dr 9º meta. nec differt q̃tũ ad hoc ſiue rñdeat paſſiuo pñ' actiuũ pñ' in nã reſpectu vltime pfectionis. s. forme ſiue reſpectu diſpõſitiõis que eſt neceſſitas ad formam vltimã: ſicut eſt in gñatiõe hoĩs ſcdm poſitionẽ fidei vel etiã de oĩb' alijs ſcdm opionẽ Platonis et Auicẽne. Nalum aũt actiuũ pñ' reſurrectionis eẽ in nã neq; reſpectu cõiũctionis aie ad corp' neq; reſpectu diſpõnis que eſt neceſſitas ad talem cõiũctionẽ: q: talis diſpõſitio nõ põt a nã

indici nisi determinato modo per vias gradationis et ordinis: ne vi esset penale esse aliqd portio pene pene cognitionis et dilationis deligi ad alie. Dicendum q̄ nō est talis q̄ sufficiat ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ nō est inconueniens si aliq̄ sit ad rōnē mot⁹ sicut vel resurrectio simpl̄r loquendo est mirabilis ad rōnē mot⁹ naturalis vel resurrectio simpl̄r loquendo est mirabilis ad rōnē mot⁹ naturalis. vt ex dictis pz. ¶ Ad primū q̄ Damas. dicit q̄ boues qui leguntur in ore dominus fuerunt creati nō a principio sed postea. Et ideo nō oportuit q̄ boues de quib⁹ ibi fit mentio essent ad hoc creati.

cessaret:vñ statū habuit.ᵹ tpe sciri determiatᵹ tps i quo nouū testamētū statū habebit:sed nouū testamētū debebit stare vsq ad finē mūdi. vt dr Matth. vlti. Ecce ego vobiscū sum vsq ad ↄsūmationē seculi. ᵹ pōt sciri finis mūdi ꝛ resurrectiōis tēpus. ¶ Sed ꝫ illud qđ est ignoratum ab angelis est et hoīb᷑ multo magis occultū: qꝛ ea ad que homines n̄ ꝑ rōne pertingere possunt multo limpidius ꝛ certius angeli n̄ali cognitione cognoscūt: silr etiā reuelatōes hoīb᷑ nō fiūt nisi mediātib᷑ angelis vt ꝑꝫ ꝑ Dyo. 4. ca. cel. hierar. sed angeli nesciūt tps determinate. vt ꝑꝫ Matth. 24. De die illa ꝛ hora nemo scit neqꝫ āgeli celoꝝ. ᵹ tps illud est hoīb᷑ occultū. ¶ P̄. Apłi magis fuerūt ↄscij secretoꝝ dei ꝙ alij sequētes. vt dr Ro. 8. Ipsi primitias spūs habēt. glo. tpe pꝰ ꝛ ceteris abūdātius sed eis de hoc ipso querētib᷑ dictū est Act. 1. Nō est vestꝝ nosse tpa ꝛ momēta que pr̄ in sua ptāte posuit. ᵹ multo magis ē alijs occultū.

¶ Ulteriꝰ videt ꝙ resurrectio nō fiet subito: sꝫ successiue: qꝛ Eze. 37. ꝑnūciat resurrectio mortuoꝝ: vbi dr. Accesserūt ossa ad ossa ꝛ vidi: ꝛ ecce sup ea neruī ꝛ carnes ascēderūt ꝛ extēta est in eis cutis desup ꝛ spm̄ nō hēbāt. ᵹ reparatio corpoꝝ tpe pcedit ↄiūctionē animaꝝ: ꝛ sic resurrectio nō erit subita. ¶ P̄. illud ad qđ exigunt plures actiōes se ↄsequētes nō pōt subito fieri. sed ad resurrectionē exigunt plures actiones se ↄsequētes. s. collectio cineꝝ: reformatio corporis: ꝛ īfusio anime. ergo resurrectio nō fiet subito. ¶ P̄. ois sonus tpe mensurat. sed sonus tube causa erit resurrectionis: vt dictum est. ᵹ resurrectio fiet in tpe: ꝛ nō subito. ¶ P̄. nullus motꝰ localis pōt esse subito: vt dicit in li. de sensu ꝛ sensato. sed ad resurrectionē exigit aliquis motꝰ localis in collectione cinerū. ergo non fiet subito. ¶ Sed ↄtra est qđ dicit 1. Cor. 15. Oēs qdem resurgemus in momēto in ictu oculi. ergo resurrectio erit subito. ¶ P̄. vtꝰ īfinita subito opat: sꝫ sicut Damas. dicit. Credo resurrectionē futuram diuina virtute de qua cōstat ꝙ infinita est. ergo resurrectio fiet subito.

¶ Ulterius videt ꝙ resurrectio non erit noctis tēpore: qꝛ resurrectio nō erit donec atterat celum: vt dr Job. 14. ꝫ cessante motu celi qđ dicit eius attritio nō erit tēpus neqꝫ dies neqꝫ nox. ergo resurrectio non erit in nocte. ¶ P̄. finis vniuscuiusqꝫ rei debet esse pfectissimus. sed tūc erit finis tēporis. vñ in Apoca. dicit ꝙ tēpus amplius nō erit. ᵹ tūc dꝫ esse tps in sui optima dispōne: ꝛ ita debet eē dies. ¶ P̄. qualitas tēporis dꝫ rn̄dere his que generant in tpe. Un̄ Joānis. 13. fit mentio de nocte qn̄ iudas exiuit a ↄsortio lucis. sed tūc erit pfecta manifestatio oīus ᵹ nūc latēt: qꝛ cū venerit dn̄s illuminabit abscōdita tenebraꝝ ꝛ manifestabit ↄsilia cordiū. vt dr 1. Cor. 4. ᵹ dꝫ eē i die. ¶ Sꝫ ↄtra resurrectio xp̄i est exēplar nr̄e resurrectiōis. sed resurrectio xp̄i fuit in nocte. vt Greg. dicit in homel. paschali. ᵹ nr̄a resurrectio nocturno tpe erit. ¶ P̄. aduētꝰ dn̄i cōparat aduētui furis in domū. vt ꝑꝫ Luc. 12. sed fur in tpe nocturno in domū venit. ᵹ in tpe nocturno veniet. sed veniēte ipo fiet resurrectio: vt dcm̄ ē. ᵹ resurrectio fiet tpe nocturno.

¶ Rn̄deo dicēdum ad pmā. q. ꝙ sic Aug. dic in 3ᵒ de tri. Diuina pūidētia statuit vt corpa crassiora ꝛ īferiora ꝑ subtiliora ꝛ potētiora quodam ordine regant: ꝛ iō tota materia corporū īferioꝝ subiacet variationi fm̄ motū celestiū corpoꝝ: vñ eēt ↄ ordinē q diuina pūidētia in reb᷑ statuit si mā īferioꝝ corpoꝝ ad statū icorruptiōis pduceret manēte motu corpoꝝ sup̄ioꝝ: qꝛ fm̄ pōnē fidei resurrectio erit i vitā imortalē ↄformiter xp̄o q resurgēs a mortuis iā nō moritꝰ: vt dr Ro. 6. iō humanoꝝ corpoꝝ resurrectio vsqꝫ ad finē mūdi differet i quo motꝰ celi qescet. Et ppter h̄ etiā qdā phi q posuerūt motū celi nūqꝫ cessare posuerūt reditū humanaꝝ aīaꝝ ad corpa mortalia q̄lia nūc hēmus: sic posuerūt reditū aīe ad idē corpꝰ in fine magni anni: vt Empedocles: sic ad aliud: vt Pythagoras posuit ꝙ quālibet aīam q̄libet corpꝰ igredi. vt dr i ꝑ de aīa. ¶ Ad scḋm dicēdū ꝙ q̄uis caput magis ↄueniat cū mēbris ↄuenientia pportionis que exigit ad hoc ꝙ in mēbra fluat: qꝛ mēbra adiacēt: tn̄ caput hꝫ calíditatē quādā sup mēbra quā mēbra carēt: ꝛ in hoc mēbra differūt a capite: ꝛ cōpetūt adiuicē: vñ resurrectio xp̄i exēplar quoddam nr̄e resurrectionis est: ꝛ ex eius fide spes nobis de nr̄a resurrectione ↄsurgit: nō aūt resurrectio alicuius mēbri xp̄i est cā resurrectionis ceteroꝝ mēbroꝝ: ꝛ iō resurrectio xp̄i debuit pcedere resurrectionē alioꝝ q̄ si oēs simul resurgere debuerunt in ↄsūmatione seculoꝝ. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū ꝙ q̄uis inter mēbra xp̄i sint quedā alijs digniora: ꝛ magis capiti ↄformia: nō tn̄ ptingūt ad rōnē capitꝭ: vt sint causa alioꝝ: ꝛ ex ↄformitate ad xp̄m nō debet eis ꝙ eoꝝ resurrectio pcedat resurrectionē alioꝝ q̄si exēplar exēplatū: sicut xp̄o cōcessum est de resurrectiōe xp̄i. sed ꝙ alīqbus hoc sit cōcessum ꝙ eoꝝ resurrectio nō sit vsqꝫ ad cōem resurrectionē dilata est ex spāli grē pūilegio: nō ex debito conformitatis ad xp̄m. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū ꝙ de illa resurrectione scđꝫ cū xp̄o videt dubitare Hiero. in sermone de assumptiōe. vtꝝ scḋ pacto resurrectōis testamēto iterū mortui sint vt sic eoꝝ magis fuerit resuscitatio quedā: sicut fuit Lazari ꝙ̄ vera resurrectio q̄lis erit i fine mūdi: an ad imortalē vitā resurrexerit semp in corpe victuri in celū cū xp̄o ascēdētes corpaliter: vt glo. dicit Matth. 27. ꝛ hoc pbabilius videt: qꝛ ad h̄ ꝙ verū testimoniū de vera resurrectiōe xp̄i pferrēt: ↄgruū fuit ꝙ vere resurgerēt: sicut Hiero. alibi dicit. nec eoꝝ resurrectio ꝑ ipsos accelerata est: sꝫ ppter resurrectionē xp̄i testificādā: qđ qdē testiū erat ad fundandū fidē noui testamēti: vñ decētius factū est per patres ve. tes. ꝙ per eos qui iam nouo testamēto fūdato decesserūt. Tn̄ sciēdū est ꝙ cū de resurrectione eoꝝ in euāgelio mētio fiat ante resurrectionē xp̄i: tn̄ vt ꝑ textū ꝑꝫ intelligēdū est per anticipationē esse dictū: qđ frequēter hystoriographis accidit: nullus. n. vere resurrectione aīt xp̄m resurrexit: eo ꝙ ipse est pmitie dormiētiū. vt dr 1. Cor. 15. q̄uis aliq fuerīt resuscitati ante xp̄i resurrectionē: vt de Lazaro ꝑꝫ. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū ꝙ occasiōe illoꝝ vboꝝ: vt Augustinꝰ 20. li. de ci. dei: qdā heretici posuerūt pmā resurrectionē futurā esse mortuoꝝ: vt cū christo mille annis in terra regnarēt: vñ vocati sunt chiliaste q̄si millenarij. Et ideo Aug. ibidē ostēdit vba illa aliter esse intelligēda. s. de resurrectione spūali per quā hoīes a peccatis dono gr̄e resurgunt. Secunda aūt resurrectio est corpoꝝ: regnū aūt xp̄i dr ecclesia in qua cum ipso nō solū martyres sed etiā alij electi regnāt: vt a pte totū intelligat: vel regnēt cū xp̄o in gloria q̄tū ad oēs: ꝛ fit spāl̄r mētio de martyribus: qꝛ ꝓcipue regnāt mortui qui vsqꝫ ad mortē fm̄ veritatē certauerūt. millenarius aūt nō significat aliquē certū numerū: sed designat totū tps qđ nūc agit in quo scī cū xp̄o regnāt: qꝛ nūerꝰ millenarꝰ designat vniuersitatē magis ꝙ̄ cētenarius: eo ꝙ cētenariꝰ est q̄dratū denarij: sꝫ millenarius est numerꝰ solidus ex duplici ductu denarij in seipsū surgēs: qꝛ decies decē decies mille sunt: ꝛ silr in psal. dr verbi qđ mādauit in mille generationes. i. omnes.

¶ Ad 2ᵐ. q. dicēdū ꝙ sic dicit Aug. i li. 83. q. Etas vltima humani generis que icipit a dn̄i aduētu vsqꝫ ad finē seculi q̄bꝰ generationib᷑ cōputet incertū est: sicut etiā senectꝰ q̄ vltima etas hoīs nō hꝫ determinatū tps fm̄ mēsurā aliarū etatū: cū q̄lqꝫ sola tātū teneat tpis q̄tū relique oēs etates. huiꝰ aūt rō est: qꝛ determīatꝰ numerus futuri tps sciri nō pōt nisi vel per reuelationē vel ꝑ n̄alē rōnē. tps aūt qđ erit vsqꝫ ad resurrectionē numerari nō pōt n̄ali rōne: qꝛ simul erit resurrectio ꝛ finis motꝰ celi: vt dcm̄ est. ex motu aūt accipit numerus omniū que determinato tpe p n̄alē rationē futura puident: ex motu aūt celi nō pōt cognosci finis eius: qꝛ cū sit circularis ex hoc ipso hꝫ ꝙ fm̄ naturā suā possit in ppetuū durare: vñ n̄ali rōne tps qđ erit vsqꝫ ad resurrectionē numerari nō pōt. silr nec ꝑ reuelationē haberi pōt: ideo vt oēs semp sint solliciti ꝛ parati ad xp̄o occurrēdū: ꝛ ppter hoc et apłis de hoc q̄rētib᷑ rn̄dit Act. 1. Nō est vestrū nosse tpa ꝛ momēta q̄ pr̄ posuit in sua potestate: in quo vt Aug. dicit. 18. de ci. dei. Oīuꝫ de hac re calculātiū digitos resoluit ꝛ qescere iubet: qđ. n. apłis q̄rentibus noluit īdicare nec alijs reuelabit: vñ illi oēs q tps pdictum numerare voluerūt hactenus falsiloq sunt inuēti. Quidā. n. vt Aug. dicit ibidē dixerūt ab ascēsiōe dn̄i vsqꝫ ad vltimū eiꝰ aduētū q̄dringētos annos posse cōpleri: alij q̄ngētos: alij mille: quoꝝ falsitas pꝫ: ꝛ silr patebit eoꝝ qui adhuc ↄputare nō cessant. ¶ Ad pᵐ ᵹ dicēdū ꝙ eoꝝ q̄ꝝ finis cognoscit pnᵒ notꝰ: oꝫ mēsurā nobis esse cognitā: ꝛ ideo cognito pn̄ alicuiꝰ rei cuiꝰ duratio mēsurat motu celi possumus cognoscere eiꝰ finē: eo ꝙ motꝰ celi est nobis notꝰ. sed mēsura duratōis motꝰ celi est sola diuina dispō que est nobis occulta: ꝛ ideo q̄tūcūqꝫ sciamꝰ pn̄ eiꝰ finē scire nō possumus. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū ꝙ mille ducētos. 60. dies de qb᷑ fit mētio Apoc. 12. significat omne tps in quo ecclia durat: ꝛ nō aliqs determinatꝰ numerus annoꝝ: ꝛ h̄ iō: qꝛ pdicatio xp̄i sup quā fundat ecclia durauit trib᷑ annis cū dimidio qđ tps vere ↄtinet eq̄lē numeꝝ dieꝝ numero pdicto. Silr et nūerꝰ eoꝝ q a Daniele ponit nō est referēdus ad nūerꝝ annoꝝ aliq̄ꝝ q sint vsqꝫ ad finē mūdi: vel vsqꝫ ad pdicationē antichristi: sed dꝫ referri ad tps q̄ pdicabit antichristus ꝛ quo psecutio eiꝰ durabit. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū ꝙ q̄uis status noui testamēti in gn̄ali sit pfigurat ꝑ statū ve. te. non tn̄ oꝫ ꝙ singula rn̄deat singulis: ꝓcipue cū i xp̄o oēs figure ve. tes. fuerit cōplete: ꝛ iō Aug. 18. de ci. dei rn̄det q̄busdā q volebāt accipe nūeꝝ psecutionū q̄s ecclia passa est ꝛ passura fm̄ numeꝝ plagaꝝ egypti dicēs. Ego per illas res gestas in egypto istas psecutiōes pphetice significatas eē nō arbitror: q̄uis ab eis q hoc putāt exq̄site ꝛ ingeniose illa singula his singulis ↄpata videant nō pphetico spū: sꝫ cōiectura mētis hūane q aliqñ ad verū puenit: aliqñ fallit. Et silr vr̄ eē de dictis abbatis Joachꝭ q ꝑ tales ↄiecturas de futuris aliq̄ vā pdixit: ꝛ in aliqb᷑ deceptꝰ fuit.

¶ Ad 3ᵐ. q. dicēdū ꝙ in resurrectiōe aliqđ fiet misterio āgeloꝝ: ꝛ aliqđ vtute diuina imediate: vt dcm̄ est. illud ᵹ qđ angeloꝝ misterio fiet nō erit in istāti: si istās dicat idiuisibile tps: erit tn̄ in istāti: si istās accipiat ꝑ tpe imꝑceptibili: illō aūt qđ fiet vtute diuina imediate fiet subito. s. i termino tpis quo angeloꝝ opꝰ cōplebit: qꝛ vtus supior iferiorē pfectionē adducit. ¶ Ad pmū ᵹ dicēdū ꝙ Ezec. loqbat ꝑplo rudi: sic ꝛ Moyses. vñ sic Moyses distinxit opa sex dieꝝ ꝑ dies vt rudis ppłs cape posset: q̄uis oia simul sint scā: sꝫ Aug. ita Eze. diuersa que in resurrectiōe futura sunt expressit: q̄uis oia sil futura sint in istāti. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū ꝙ q̄uis ille opatiōes sint ↄsequētes se iuicē n̄ tn̄ sūt sil̄ tpe: qꝛ vt sunt in eodē istāti: vel vna est in istāti ad qđ alia terminat. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū ꝙ idē videt eē de sono illo ꝛ de formis factorū. s. ꝙ in vltimo istāti platōis effectū suū hēbūt. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū ꝙ congregatio cineꝝ: que sine motu locali eē nō pōt: fiet misterio angeloꝝ: ꝛ ideo erit in tpe: sed imꝑceptibili: ppter facilitatē operādi que cōpetit angelis.

¶ Ad 4ᵐ. q. dicēdū ꝙ determinata hora tpis qua fiet resurrectio ꝑ certo sciri non pōt: vt ꝑꝫ in lra: tn̄ satis pbabilr dr a q̄busdā ꝙ resurrectio erit q̄si in crepusculo: sole existēte i oriēte ꝛ luna in occidente: qꝛ in tali dispōne sol ꝛ luna credunt creati: ꝛ sic eoꝝ circulatio cōpleat penitꝰ p redituꝫ ad eūdē pūctū: vñ ꝛ xp̄o dicit ꝙ resurrexit tali hora. ¶ Ad pmū ᵹ dicēdū ꝙ qñ resurrectio erit: nō erit tps: sed finis tēporis: qꝛ in eodē istāti in quo cessabit motꝰ celi erit resurrectio mortuoꝝ: ꝛ tn̄ erit sicꝰ sideꝝ fm̄ dispōnē qua se hēt nūc in aliq determinata hora: ꝛ fm̄ hoc dr resurrectio futura tali vel tali hora. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū ꝙ optima dispositio tpis dr esse in meridie ppter illuminationē solis: sꝫ tūc ciuitas dei nō egebit sole neqꝫ luna qꝛ claritas dei illuminabit eā. vt dr Apoca. vlti. ꝛ iō q̄tū ad hoc nō refert vtꝝ in die vel in nocte resurrectio fiat. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū ꝙ illi ↄgruit manifestatio q̄tū ad ea que tūc geret: ꝛ occultatio q̄tū ad determinationē ipsiꝰ tpis: ꝛ iō vtrūqꝫ ↄgrue fieri pōt: vt. s. resurrectio fit in die vel in nocte.

Ad quartum

sic pcedit. Uidet ꝙ mors non erit terminꝰ a quo resurrectionis in oībus: qꝛ qdā nō morient: sed imortalitate supuestient: dr. n. in symbolo ꝙ ipse venturus est iudicare viuos ꝛ mortuos. hoc aūt nō pōt intelligi q̄tū ad tps iudicij: qꝛ tūc erūt oēs viui. ᵹ oꝫ ꝙ referat hoc distinctio ad tps pcedēs: ita nō oēs ante iudiciū morient. ¶ P̄. n̄ale ꝛ cōe desideriū nō pōt esse vacuū ꝛ inane qn̄ in aliqb᷑ expleat: sꝫ fm̄ apłm 2. Cor. 4. hoc est cōe desideriū quo nolumꝰ expoliari sꝫ supuestiri. ᵹ aliq erūt qui nunqꝫ expoliabunt corpe ꝑ mortem: sed supuestient glia resurrectiōis. ¶ P̄. Aug. i Enchi. dicit ꝙ q̄tuor vltime petitiones oronis dnice ad pn̄tē vitam ptinēt: quaꝝ vna est dimittere nobis debita nr̄a. ᵹ ecclesia petit in hac vita sibi oia debita relaxari: sed ecclesie oro nō pōt esse cassa qn̄ exaudiat. Jo. 16. Quicqꝫ petieritis patrē in noīe meo dabit vobis. ᵹ ecclesia in aliquo huiꝰ vite tpe oīum debitoꝝ remissionē ↄsequet: sed vnū de debitis quo ꝑ pctō pmi parētis astringimur ē ꝙ nascimur morti: ꝛ pctō. ergo aliquando hoc ecclesie dei pstabit ꝙ hoīes sine pctō originali nascent: sed mors est pena originalis peccati. ᵹ aliq hoīes erūt circa finē mūdi qui non morient: ꝛ sic idē qđ pus. ¶ P̄. via cōpēdiosior est semp sapiēti magis eligēda: sed cōpēdiosior via est ꝙ hoīes qui viui inuenient in impassibilitatē resurrectionis trāsferantur ꝙ̄ ꝙ pus moriant: ꝛ postea resurgāt a morte in imortalitatē. ergo deus qui est summe sapiēs hāc viam eligit in illis q viui inuenient: ꝛ sic idē qđ pus. ¶ Sed ↄtra. 1. Cor. 15. Semen qđ seminas nō viuificat nisi pus moriat: ꝛ loqt sub silitudine seminis de resurrectione corpoꝝ. ergo corpora a morte resurgēt. ¶ P̄. 1. Cor. 15. sicut in Adam oēs moriunt: ita in christo oēs viuificabunt. sed in christo viuificabunt ᵹ in Adā oēs morient: ꝛ sic resurrectio omniū erit a morte.

¶ Ulterius videt ꝙ nō omniū resurrectio erit a cineribꝰ: resurrectio. n. xp̄i est exemplar nostre resurrectionis: sed resurrectio eius nō fuit a cineribus: qꝛ caro eius nō vidit corruptionē. vt dr in psal. ꝛ Act. 2. ᵹ nec resurrectio oīum erit a cinerib᷑. ¶ P̄. corpꝰ hoīs nō semp cōburit: sed in cineres non pōt aliqđ resolui nisi per cōbustionē. ergo non oēs a cinerib᷑ resurgēt. ¶ P̄. corpus hoīs mortui non statim post mortē in puluerē redigit: sed qdā statī post mortem resurgēt: vt in lra dr s. illi qui viui inuenient. ᵹ nō oēs resurgēt a cinerib᷑. ¶ P̄. terminꝰ a quo rn̄det termino ad quē: sꝫ terminꝰ ad quē resurrectiōis nō est idē in bonis ꝛ malis. 1. Cor. 15. Oēs qdē resurgemꝰ sꝫ nō oēs imutabimur. ᵹ nec est idē terminꝰ a quo: ꝛ sic si mali resurgent a cineribꝰ: boni a cinerib᷑ nō resurgēt. ¶ Sed ↄtra est qđ Damascē dicit. Oēs in originali pctō nati sunt ꝛ hec ībi. Terra es ꝛ in terrā ibis: sed oēs q in cōi resurrectiōe resurgēt fuerūt nati in originali pctō: vel natiuitate ex vtero vel saltē natiuitate in vtero. ᵹ oēs a cinerib᷑ resurgēt. ¶ P̄. multa sunt i corpe hūano ꝙ nō sunt de vitate nāe hūane: sꝫ oia illa auferent. ᵹ oꝫ oia corpora ad cineres resolui.

¶ Ulteriꝰ videt ꝙ pulueres illi ex qb᷑ corpꝰ humanū reparabit habeat aliquā n̄alē iclinationē ad aīam que eis aduniget. si. n. nullā iclinationē hēt ad aīam eodē mō se hēret ad illā aīam sic alij pulueres. ᵹ nō eēt opꝰ vtꝫ ex illis ei

ex aliqua pulueribus resicerent corpus aie >iūgibilium qđ est falsum. ¶ Pr. maior est dependētia corpis ad alam q̄ aie ad corpus: sed ala separata a corpore adhuc hz aliquā dependētiā ad corpus. vñ retardat eius mot' in deū ppter appetitum corporis vt dicit Aug. q̄ ināle factus corpus separatū ab ala adhuc habet nālem iclinatioē ad alam illam. ¶ Pr. Job. 20. dr. Ossa eius implebunt vitijs adolescentie ei' et cum eo in puluere dormiēt: sed vitia nō sunt nisi in aīa. ergo adhuc in illis cineribus remanebit aliqua nālis iclinatio ad alam. ¶ Sed cōtra corp' humanū pōt resolui ad ipsa elementa: vel etiā in carnes aliorū aīaliū cōuerti: sed elemēta sunt homogenea: et silr caro leonis vel alterius aīalis. cū ergo in aliquo partibus elementorū vel in aliū nō sit aliq̄ iclinatio naturalis ad illā animā: nec in illis ptibus in q̄s cōuersum est corpus humanū erit aliqua iclinatio ad alam propter autē Aug. in Enchi. Corp' humanū i quācūq; aliorū corporū substā vel in ipsa elementa vertatur: in quorūcūq; hoīuz seu aīaliū cibū cedat carnemq; vertatur: illi aie humane in pūcto tpis redit que illud pos vt homo fieret viueret et cresceret aiauit. ¶ Pr. cuilibet iclinatōi nāli rīdet aliq̄d agēs nāle: alr natura deficeret in necessarijs: sz nullo agēte nāli pōt pdicti pulueres eidē aie iterato >iūgi. ergo i eis nō est aliq̄ nālis iclinatio ad pdictā >iūctionem.

¶ Rūdeo dicēdum ad pmā q. q̄ sup hac q. varie loquunt scī: vt in littera patet: sz hec est securior et cōior opinio: q̄ oēs moriētur et a morte resurgēt: et hoc ppter tria. Et pmo q̄ a magis >cordat diuine iustitie que humanā naturā p peccato pmi parētis dampnauit: vt oēs qui per actū nature ab eo origine duxerūt ifectionē originalis peccati īcurrerēt: et p >ñs mortis debitores essent. Secūdo q̄ magis cōcordat diuine scripture que oīum futurā resurrectionē pdicit: resurrectio aūt ppie nō est nisi eius qđ cecidit et dissolutum est: vt Damas. dicit. Tertio q̄ magis >cordat ordini nature in quo inuenimus q̄ illud qđ corruptū et viciatū est i sui nouitatē nō reducit nisi corruptione mediāte: sicut acetū nō fit vinū nisi aceto corrupto: et in humore vitis trāseūte. vñ cū nā humana i defectū necessitatis moriēdi deuenerit nō erit reditus ad immortalitatē nisi morte mediāte.

¶ Cōuenit etiā ordini nature ppter aliā rōnē: q̄ vt in 8° phy. dr. Mot' celi est vt vita quedā natura existētib' oībus sicut etiā mot' cordis toti' corporis quedā vita est: vñ sicut cessante motu cordis oīa mēbra mortificant: ita cessante motu celi nō pōt aliq̄d viui remanere illa vita que ex influētia illi' mot' >seruabat: talis aūt est vita qua nūc degim': vñ oz q̄ ex hac vita discedāt qui post motū celi generati victuri sunt. ¶ Ad pmū ergo dicēdum q̄ distinctio illa mortuorū et viuorū nō est referenda ad ipm iudicij tp̄s: nec ad totū tp̄s pteritū: q; oēs iudicādi aliquo tpe fuerūt viui et aliquo tpe mortui: sed ad illud tēpus determinatū qđ imēdiate iudicium pcedet: qñ. s. iudicij signa icipiēt apparere.

¶ Ad 2m dicēdum q̄ pfectū sanctorū desideriū nō pōt esse vanū: sed nihil prohibet desideriū >ditionatū eorum esse vanum: tale est desideriū quo nolumus expoliari: sed supuestiri: si possibile sit: et hoc desideriū a quibusdā vel licitas ur. ¶ Ad 3m dicēdū q̄ hoc est erroneū dicere q̄ aliqs sine peccato originali >cipiat pter christū: q; ille qui sine peccato originali >ciperet nō īdigeret redēptione que facta est per christū: et sic christus nō esset oīuz hoīum redēptor: nec pōt dici q̄ nō hac redēptiōe īdiguerūt: q; pcessitū fuit eis vt sine peccato cōciperentur: q; illa gratia facta est parētibus vt in eis vitiū nature sanaretur: quo manēte sine originali peccato generare nō possent: vel ipsi nature que sana īdigeat: nō solū rōne mortis liberari aūt a malo vel a debito >solui nō pōt nisi qui debitū icurrit vel in malū delectus sunt, et ita nō possent oēs fructū dnice >onis i seipsis pcipe nisi oēs debitores nascerent et malo subiecti. vñ ab nullo debito et liberatio a malo nō pōt intelligi q̄ aliqs sine debito vel imunis a malo nascat. sed q; cū debitores tñ postea per gratiam christi liberat: nec etiam sequit q̄ pp sine errore poni q̄ aliq̄s sine originali peccato nascat: q̄ q̄uis mors sit pena originalis peccati: q; deus pōt ex misericordia alicui relaxare penā ad quā obligat ex culpe preterita sicut adulterā sine pena dimisit. Joh. 8°. et silr potest liberare a morte eos qui reatū mortis >traxerūt cum originali nascēdo: et sic nō sequit si nō morient q̄ nascūtur sine originali. ¶ Ad 4m dicēdū q̄ nō semp via compēdiosior est magis eligēda: sed solū qñ est magis vel equalr accōmoda ad finē >sequēdum: et sic nō est hic: vt ex dictis patz.

¶ Ad 2m q. dicēdū q̄ eisdem rationib' qb' ostēsum est oēs a morte resurgere: est etiam ostēdēdum q̄ oēs resurgāt a cineribus i cōi resurrectiōe nisi aliquibus ex priuilegio specialis gratie sit cōtrarium īdultū: sicut et resurrectionis acceleratio: scriptura aūt sacra sicut resurrectionē pmittit ita et reformationē corporum. Phil. 4°. et ideo oportet q̄ sicut oēs moriunt ad hoc q̄ oēs vere resurgere possint: ita oīa corpora dissoluātur ad hoc q̄ oīa corpora reformari possint. sicut etiā i penā hoīs mors a diuina iustitia est īflicta ita et corporis resolutio: vt patet Gen. 3°. Terra es et in terram ibis: similr etiā ordo nature exigit vt nō solum aie et corporis >iūctio soluat: sed etiam elementorū cōmixtio: sic etiam acetum nō pōt in vini qualitatē reduci nisi pus facta resolutione i mām iacēte ipsa etiā elementorū cōmixtio ex motu celi causat et cōseruat: quo cessante oīa mixta in pura elementa resoluent. ¶ Ad pmū ergo dicēdū q̄ resurrectio christi exemplar est nostre resurrectiōis quo ad terminū ad quem: nō aūt quo ad terminum a quo. ¶ Ad 2m dicēdum q̄ per cineres intelligūtur oēs reliquie que remanēt humano corpore resoluto: duplici ratiōe: pmo q̄ ōis mos erat apud antiquos corpora mortuorū >burere et cineres cōseruare. vñ īoleuit modus loquēdi vt ea q̄ corpus humanū resoluit cineres dicātur. 2° ppter cām resolutiōis que est icēdiū fomitis quo corpus humanum radicit' est īfectū: vñ ad purgationē huius īfectiōis oportet vsq; ad pma >ponētia corpus humanū resolui: qđ aūt per icēdiū resoluit: dr in cineres resolui: et iō ea in q̄ corpus humanum dissoluit cineres dicūtur. ¶ Ad 3m dicēdū q̄ ab ignis q̄ faciē mūdi purgabit poterūt stati corpora illorum q̄ viui inueniēt vsq; ad cineres resoluere: sicut et alia mixta resoluet i iacēntē māz. ¶ Ad 4m dicēdū q̄ mot' nō accipit spēm a termino a quo: sed a termino ad quē: et iō resurrectio sōp que erit gloriosa oz q̄ differat a resurrectiōe ipsius que erit gloriosa penes terminū ad quē: nō aūt penes terminū a quo: >tingit. n. frequēter nō eē eūdē terminū ad quē ipsis et codē termio a quo: sicut de nigredie pōt moueri aliquid in albedinē et in pallorem.

¶ Ad 3m q. dicēdū q̄ circa hoc est triplex opinio. quidam. n. dicūt q̄ corp' humanū nūq̄ resoluit vsq; ad elementa ita semp i cinerib' manet aliq̄ vis addita elementis que nāle iclinatione ad eādē alam. Sed hec positio >trariatur Aug. directe et sensui et rōni: q; oīa cōposita ex >trarijs possūt resolui i ea ex qb' cōponiūtur: et iō aliq dicit q̄ ille pacte elemētorū i q̄s humanum corp' resoluit retinet plus de luce ex hoc q̄ fuerūt aie humane >iūcte: et ex hoc hūt q̄ndā iclinatiōe ad aīam. Sz hoc iterum friuolū est: q; pres elementorū sūt vel nāe et eq̄lr hūt pticipationē lucis obscuritatis: et iō alr dicēdū est q̄ i cinerib' illis nulla est nālis iclinatio ad resurrectionē: sed solū ex ordie diuie puidētie que statuit illos cineres iterū aie cōiūgi: et ex hoc cōuenit q̄ ille ptes elemētorum iterato >iungunt: et nō alic: vñ p3 solutio ad pmū. ¶ Ad 2m dicēdū q̄ aīa separata a corpore manet i eadem natura quā habebat cum corpori esset >iūcta: qđ de corpore non conueniret: et ideo non est simile. ¶ Ad 3m dicēdū q̄ verbū illud Job nō est intelligēdū q̄ vicia actu maneāt in puluerib' mortuorum: sz sm ordinē diuine iustitie quo sūt deputati pulueres illi ad corporis reparationē: qđ p pctis cōmissis cruciabit in eternum.

Ad quintum

sic pceditur. Uidetur q̄ post resurrectiōe nō quilibet cognoscet pctā que fecit: omne. n. qđ cognoscimus: vel de nouo p sensum accipim': vel de thesauro memorie educitur: sed homies post resurrectionē sua pctā nō poterūt sensu pcipere: q; iam trāsierūt: sensus aūt est tīn pñtium: multa etiā pctā a memoria exciderūt peccāti: que nō poterūt de thesauro memorie educi. ergo nō omniū pctorum que fecit resurgēs cognitionē habebit. ¶ Pr. sicut in lra dr. Cōsciētie libri q̄dā sunt in qb' merita singulorum legunt: sed in libris nō pōt legi aliq̄d nisi nota eius >tineat in libro: note aūt quedā pctorum remanent in >sciā: vt Ro. p. in glo. que nō videt aliud esse q̄ reatus vel macula: cū igit multorum peccatorum macule et reatus a multis sit delet' per gratiam: vt q̄ nō oīa pctā que fecit possit aliqs in sua >scia legere: et sic idē qđ pus. ¶ Pr. crescēte causa crescit effect': sed causa que facit nos dolere de pctis que ad memoriā reuocam' est charitas. cū ergo in scīs resurgentib' sit pfecta charitas: maxime a pctis dolebunt si ea ad memoriam reuocabūt: qđ nō pōt esse: q; fugiet ab eis et dolor et gemit': vt dr Apoc. 21. ergo pctā ad memoriā reuocabūt. ¶ Pr. sic se hebūt resurgentes dānati ad bona q̄ fecerūt aliq̄n: sicut se hebunt resurgētes beati ad pctā q̄ aliquādo cōmiserūt: sz resurgētes dānati: vt videt cognitionem de bonis que aliq̄n fecerūt nō hebunt: q; per hoc pena eorum multū alleuiaret: ergo nec beati hebūt cognitionē peccatorum que >miserūt. ¶ Sed >. est qđ Aug. dicit. 20. de ci. dei. q̄ quedā vis diuina aderit qua fiet q̄ cuncta pctā ad memoriā reuocent. ¶ Pr. sicut se hz humanum iudiciū ad testiū exteriorū: ita se hz iudiciū diuinū ad testiū cōsciētie: vt ps. 1. Regū. 16. Homo videt ea que parēt: deus aūt intuetur cor: sed nō posset pfecte iudiciū humanū eē de aliq̄ nisi testes de oīb' de qb' iudicādū est testimoniū deponerēt. ergo oz cū iudiciū diuinū sit pfectissimū q̄ >scia oīa teneat de qb' iudicādū est: sed iudicādū erit de oībus opib' bonis et malis. 2. Cor. 5. Oēs astabimus ati tribunal xpi et c. ergo oz q̄ conscientia vniuscuiusq; retineat omnia opera que fecit siue bona siue mala.

¶ Ulterius videt q̄ nō quilibet possit legere oīa que sūt in >scia alterius resurgētis. n. nō erit lipidior cognitio q̄ nūc sit āgelorum: quorum eq̄litas resurgētib' pmittit. Math. 22. sed angeli nō pūt inuicē i suis cordib' videre ea que dependēt a libero arbitrio. vñ i āgelicis locutiōe aditiōe innotescēda: vt i 2° li. dist. 11. dcm est. ergo nec resurgētes poterūt īspicere ea que >tinētur in >sciētijs aliorum. ¶ Pr. oē qđ cognoscit: vel cognoscit in se. vel in sua causa: vel in suo effectu: sz merita vel demerita que >tinent in >sciētia alicui' nō poterit alius in seipsis cognoscere: q; solus deus cordi illabit et secreta eius intuet: silr nec in causa sua: q; nō oēs videbūt deū q̄ solus pōt imprimere in affectu: et ex quo pcedūt merita vel demerita: silr etiā nec in effectu: q; multa demerita erūt: quorum nullus effect' remanebit: eis p pniam totaliter abolitis. ergo nō oīa que sunt in >sciētia alicuius poterit quilibet alius cognoscere. ¶ Pr. Joānes chryso. dicit vt habitum est supra. dist. 17. i littera. Nūc aūt si recordaris peccatorum tuorum et frequēter ea in conspectu dei pnūciaueris pro eis deprecaueris citius illa delebis: si vo oblitus fueris: tūc eorum recordaberis nolēs: q̄ndo publicabunt in cōspectu omniū amicorum et inimicorum sanctorumq; angelorum pferent: ex hoc accipit q̄ illa publicatio pena est negligentie: qua homo confessionē permittit. ergo illa peccata de quibus hō >fessus ē nō publicabunt aliqs. ¶ Pr. solatiū est alicui si scit se hēre multos socios in pctis: et minus ide verecūdat. si ergo quilibet pctā alterius cognosceret unusquisq; peccator minus de cōsciētia malū manet: qđ nō expedit: ergo nō oēs oīum pctā cognoscet. ¶ Sz >. est illud 1. Cor. 4°. Illuminabit abscondita tenebrarū: vbi dicit glo. gesta et cogitata bona et mala tūc apta et nota erūt oībus. ¶ Pr. oīum bonorum pctā preterita eq̄lr erūt abolita: sz aliquorum bonorum pctā scient' vt magdalene et petri et dauid. ergo pari rōne aliorum electorum pctā scientur: et multo magis damnatorum.

¶ Ulterius vr q̄ nō oīa merita et demerita ppria et aliena ab aliq̄ vno intuitu videant: ea. n. que sigillatim >siderant nō videnf vno intuitu: sed dānati sigillatim >siderabūt sua pctā et ea plāgēt. vñ dicit Sap. 5. Quid nobis pfuit superbia. ergo nō oīa videbūt vno intuitu. ¶ Pr. phs dicit in 2° topicorum q̄ nō >tingit simul plura intelligere: sed merita et demerita ppria et aliena nō videbunt in intellectu. ergo non poterūt oīa simul videri. ¶ Pr. intellect' damnatorum hoīum nō erit post resurrectionē eleuatior q̄ nūc sit bonorum angelorum q̄ntū ad nālem cognitionē qua cognoscūt res p spēs innatas: sed tali cognitione nāli nō vident plura simul: vt in 2° li. dist. 3°. dictū est. ergo nec tūc dānati poterūt oīa sua simul videre. ¶ Sz >. Aug. ad Job. 5°. Iudicet >fusiōe: vbi glo. Uiso iudice oīa mala ad oculos mētis redeunt: sed iudicē subito videbūt. ergo silr mala que cōmiserūt: et eadē rōne oīa alia. ¶ Pr. Aug. 20. de ci. dei. hz pro īcōueniēti q̄ legat aliquis liber mālis in iudicio in quo facta singulorum sunt scripta: eo q̄ nullus valeat estimare illi' libri magnitudinē: vel q̄nto tpe legi posset: sz silr nō posset estimari tps q̄ntū oporteret ponere ad >siderādum oīa merita et demerita sua et aliena ab aliquo homine si successiue diuersa videant. ergo oportet ponere q̄ omnia simul videat vnusquisq;.

¶ Rūdeo dicēdum ad pmā q. q̄ sicut dr Ro. 2°. In illa die cū iudicabit deus. testimonium vnicuiq; sua >scia reddet: et cogitationes erūt accusantes et defendētes: et q; oz q̄ testis et accusator et defensor in quolibet iudicio habeat cognitionē que in iudicio >uertunt: in illo aūt cōi iudicio oīa opa hoīum in iudicium venient: oz q̄ omniū opera suorum quilibet tūc notitiā habeat: vñ >scie singulorum erūt q̄si q̄dā libri >tinētes res gestas ex qb' iudiciū pcederet: sicut etiā in iudicio humano registris vtunt. ¶ Isti sunt libri de qbus Apoca. 20. dr. Libri aperti sunt: et alius liber apertus est vite: et iudicati sunt mortui ex his que scripta erāt in libris sm opa ipsorum: vt per libros qui dicunt sic apertos vt Aug. exponit. 20. de ci. dei. significent sancti noui et ve. test. in qbus deus ostēdit que mādata fieri iussisset: vnde vt Richardus de sancto victore dicit: eorum corda erunt quasi quedā canonū decreta: sed p librū vite de quo subiungit intelligunt >scie singulorum que dicunt singulares libri: unius q; vnus vite diuina fiet vt cuncta ad memoriam sua facta reuocent: et hec vis in singulis ad memoriā reducet hoīs sua facta: liber vite dr: vel per pmos libros >scie intelligunt: p 2m iudicis in eius puidentia descripta. ¶ Ad pmū ergo dicēdum q̄ quāuis multa merita vel demerita a memoria excidant: tamē nullum eorum erit qđ non aliquo modo remaneat in suo effectu: quia merita que nō sunt mortificata manebūt in premiā qđ eis redditur: que aūt sunt mortificata manent in reatu ingratitudis que augent ex hoc q̄ homo post gratiam susceptam peccauit: similr etiam demerita que nō sunt per penitentiam deleta manent in reatu pene que eis debetur: que aūt penitētia deleta manent in ipsa penitētie memoria quam simul cum aliqs meritis in notitia hebunt: vnde in quolibet homine erit aliq̄d ex quo possit ad memoriā sua opa reuocare: et tamē vt Aug. dicit pncipaliter ad hoc vis diuina opabit. ¶ Ad 2m dicēdū q̄ iam per ex dictis p3 que note manent in cōsciētijs singulorum de opib' q̄ fecerūt: nec oportet q̄ note ille sint reatus tm: vt ex dictis patz.

¶ Ad 2ᵐ dōm q. quia charitas sit nūc causa dolēdi de pec catis [illegible] in patria erit tota plena gaudio q. dolor in eis [illegible] hic nō poterit: et iō de pctis nō dolebūt: sed potius gau debūt de diuina misericordia qua eis sunt pctā relaxata: sic enī nūc angeli gaudēt de iustitia diuina qua fuit dete [illegible] ¶ Ad 4ᵐ dōm q. mali cognoscēt oia bona que fece runt: et hoc nō minuef eorū dolor: sed magis augebif [illegible] magnus est dolor multa bona pdidisse [illegible] infortunij genus est fuisse felicem.
¶ Ad 5ᵐ q. dōm q. in virtute et cōi iudicio [illegible] q. diuina iusti tia oībus euidēter appareat: qd nūc i plerisq; latet [illegible] vel premia iusta esse nō pōt nisi sm merita vel de merita pferāf [illegible] iudex et assessor iudicis merita [illegible] ad hoc q. iustā sniam pferant [illegible] cognoscētibus merita [illegible] nota erit sua pmiatio et sua dā natio [illegible] sua merita vel demerita reducet ad memoriā [illegible] aliena eius cogni [illegible] hoc est pbabilior [illegible] opio [illegible] in sua [illegible] pctā que sunt [illegible] deleta i iudicio [illegible] ex hoc sequif q. nec ēt [illegible] de pctis illis [illegible] cognoscenf [illegible] detraherent scōꝝ glie: et lau di diuine qui eas misericorditer scōs suos liberauit. ¶ Ad [illegible] q. oia merita pcedētia vel demerita facient aliquā qntitatē in glia vel miseria hoīs resurgētis [illegible] et iō ex exterioribus visis poterūt cūcta in cōscientijs videri [illegible] diuina virtute ad hoc operāte: vt snia iudicis iusta appareat oībus. ¶ Ad 2ᵐ dōm q. merita vel demerita po terūt [illegible] in suis effectibus [illegible] vel ēt in scripsis per diuinā virtutē [illegible] ad hoc vt intellectus creati nō sufficiat. ¶ Ad 3ᵐ dōm q. publicatio pctōꝝ ad ignominiā [illegible] effectus negligētie que cōmittit in omissiōe cō fessionis [illegible] pctā scōꝝ reuelanf nō poterit eis esse i eru [illegible] vel verecūdiā sicut nec Marie magdalene est i cō fusionē q. pctā sua i ecclia publice recitanf: q. verecūdia est timor ingloriationis. vt dicit Damas. q. in beatis esse non poterit [illegible] publicatio erit eis ad magnā gliā [illegible] qui fecerūt sicut et cōfessor approbat eū qui magna scelera [illegible] cōfitef: dicunf aūt peccata esse deleta: q. deus nō videt ea ad puniēdū. ¶ Ad 4ᵐ [illegible] ex hoc q. petōr alio rū peccata [illegible] in nullo sua cōfusio minuef [illegible] magis au gebif in alieno vituperio [illegible] magis [illegible] tali causa cōfusio [illegible] ex hoc q. verecūdia respicit estimationē hoīum que ex cōsuetudine reddif le [illegible] cōfusio respicit estimationē dei que est sm veri tatē de quolibet pctō [illegible] multorum.
¶ Ad 5ᵐ q. dōm q. circa hoc est duplex opio. Quidā enī dicūt q. oia merita vel demerita simul aliqs videbit [illegible] in instāti [illegible] de beatis facile credi pōt [illegible] videbūt: et sic nō est [illegible] q. simul plura videant [illegible] intellectus nō est [illegible] vt possit [illegible] est magis difficile. Et ideo alij dicunt [illegible] simul oia videbūt in genere sua peccata: et hoc suf ficit ad accusationē illā que dz esse in iudicio vel absolu tionē [illegible] simul oia [illegible] ad singularia. [illegible] Aug. 20. de ciui. dei. [illegible] enumerabunf [illegible] aūt i gene re cognoscēt [illegible] enumeraf. Vñ pōt eligi media via q. sin gula [illegible] in illā [illegible] sed in tpe breuissimo diui na virtute ad hoc [illegible] hoc est qd Aug. dicit [illegible] enumerabunf: nec hoc est impossibile: q. in quolibet [illegible] infinita instātia in potētia: per hoc patet responsio ad [illegible] partem.
¶ In iussu et i voce archāgeli [illegible] per hec tria idē figura [illegible] vt illa vox [illegible] iussu [illegible] ad virtutē q. ei corpora mor tuo parebūt obediētie vox archāgeli. i. christi qui est princeps ange lorum qui tñ ad dignitatē pferētie tuba dicitur ad euidentiam. vel in istis referi ad causam pncipalē. i. diuinā virtutem obediūt omnia: vox archāgeli ad ministerium angelorum sed tuba ad operationē hois christi. hec enim tria in resur rectiōe operabuntur. ¶ Unde rōnabiliter putari pōt q. di stinctio magistrum pōt dici q. peccata iustorum nō ve nient in notitiam vt peccata: sed vt dimissa. sic enim consi derationi cuiuslibet occurrent: vnde ex hoc non sequitur confusio: sed gloria: dicuntur autem tegi iniquitates quas ea nō videt ad puniendum: sicut exponit glo. sup illud ps. Beati quorum remisse sunt iniquitates. et c. ¶ Econtra vero scri bēs et qdā dicūt q. Hiero. non dixit hoc asserēdo sed opi nionē cuiusdam greci recitando.

¶ De etate et statura resurgētiū. Di. XLIIII. a

Solent autē nonnulli pcōtari et que rere an in eadem etate et statura corporis omnes resurrecturi sint. Quidā putauerūt omnes resurre cturos sm mēsuram etatis et sta ture xpi. Ideo q. apls ait. Donec occurrāus oēs in virū pfectū in mēsuram etatis plenitudis xpi. Sed his verbis non eadē resurgētibus assi gnaf statura: sed etas. Oēs enī in eadē etate re surgēt: in qua xps mortuus est et resurrexit: cu iuscūq; etatis mortui fuerint. Virū aūt posuit: nō vt distingueret sexū: sed vt significaret pfectio nem virilē: quā tūc hēbūt: sed nō oēs eādem statu rā corporis obtinebūt. Vñ Aug. Nō ait in mē surā corporis vel stature: sed etatis: q. vnusqsq; suam recipiet mēsurā corporis: quā vel ha buit in iuuētute et si senex obijt: vel fuerat habi turus si añ est defunctus. Etas vero erit illa ad quā peruenit xps. s. iuuenilis vt circa. xxx. annos. trigita. n. duū annorū et triū mēsium erat etas xpi in qua mortuus est et resurrexit. Nō est ēt fas dicere q. in resurrectiōe accedat corpori magni tudo quā nec hūit hic: nec erat habiturus diu vi uendo: nec maiora corpa redigēda sunt ad mo dum dñici corporis. Periret. n. multū de illis corporibus: cū nec periturus sit capillus: vt ait do minus. Capillus de capite vestro nō peribit.

¶ Q resurget qcqd fuit de substantia et natura corporis et in eadem parte corporis.

Non enim perit deo terrena materies de qua mortaliū creaf caro: sed in quē libet pulverē cineremue soluat: in quos libet aliter auras diffugiat: et in quācū q; alioȝ corporū substātiā: vel in ipsa elementa vertaf: in quorūcūq; animaliū vel hominū cibū carnēq; mutef: illi aie in puncto tpis redit: que illā carnē primitus vt homo fieret: cresceret viue ret: aiauit. Ipsa ergo terrena materies q. disce dente anima fit cadauer: nō ita resurrectiōe re parabif vt ea que dilabunf: et in alias atq; alias rerū spēs vertunf: quāuis ad corpus redeāt. vñ di lapsa sūt: ad easdē quoq; corporis ptes vbi fuerūt redire necē sit. Alioqn si capillis redit qd tam crebra tōsura detraxit: si vnguibus qd totiēs dem psit execatio: immoderata et indecēs cogitātibus occur rectiōe carnis: et iō nō credētibus occurrit informi tas. Sȝ quēadmodū si statua cuiuslibet solubil metalli igne liquesceret: vel cōtereret in pulverē vel cōfunderet in massā: et eā vellet artifex rur sum ex illius mā et qntitate reparare: nihil itere sset ad eius integritatē q. particula materie cui mē bro statue redderet: dū tñ totū ex quo cōstituta fuerat restituta resumeret. ita deus mirabil atq; ineffabil artifex de toto quo caro nra cōstiterat: eā mirabili celeritate restituet: nec aliqd attine bit ad eius reintegrationē: vtrū capilli ad capillos redeāt et vngues ad vngues: an qcqd eorū pe rat mutef in carnē et i ptes alias reuocef: curā te artificis puidētia ne qd indecēs fiat. Indeco rū qppe aliqd ibi nō erit: sed qcquid futurū ē hoc decebit: q. nec futurū est: si nō decebit.

¶ Q sci sine oi deformitate resurgent. c

Hoc aūt i corporibus sanctorū itelligēdū ē: de qbus cōiter adiūgit. Resurgēt ergo scōrū corpa sine vllo vicio: sine vlla de formitate. sic sine vlla corruptiōe one re difficultate: i qbus tāta facilitas qnta felicitas erit: ppter qd et spūalia dcā sūt. cū pculdubio cor pora sint futura nō spūs. Ex his apparet q. vna erit etas oium resurgētiū. s. iuuēlis: statura vero diuersa. s. quā quisq; hūerit in iuuēli etate: vel erat habiturus: si añ ē defunctus. Nec vero subaqua hois caro creaf aliqd pibit: sed oium pticularū añ dispsarum collectiōe reintegrabif naturalis substātia corporis. Sanctorūq; corpora sine omni vicio fulgida sicut sol resurgēt pcīsis cūctis deformitatibus quas hic habuerūt.

¶ Si mali tūc habeant quas hic habuerūt de formitates. d

De reprobis aūt qri solet an cū defor mitatibus hic hitis resurgant. Hoc aūt Aug. nō asserit: sed dubiū relinqt ita in quiēs. Quicūq; ab illa pditiōis massa q. p Adā facta ē nō liberanf p xpm resurgēt quidē etiam ipsi vnusqsq; cū sua carne: sed vt cum dyabolo eiusq; āgelis puniaf. vtrū vero ipsi cū vicijs et de formitatibus suorū corporū resurgāt quecūq; i eis gestarūt ingrēdo laborare qd opus est? Nō. n. fati gare nos debz icerta eorū habitudo vel pulchritu do: quorū erit certa et sempiterna dānatio. Ecce nō diffinit an tūc hēant deformitates: quas hic habuerūt reprobi in suis corpora.

¶ Q nō cōsumenf corpora q. tūc ardebunt. e

Si vero qrif de corporibus maloꝝ quō in igne ardeāt et nō cōsumanf. Aug. va rijs exēplis astruit et sempiternis igni bus ea ardē et nō cōsumi illa cōbustiōe: sic aīas eorū pstātia corpus viuit et dolore pati pt et mori nō pōt. Hoc. n. erit tūc i corporibus dāna torū: qd nūc eē scimus in animis omnium.

¶ Si demones corporali igne cremanf. f

Queri ēt solet an demōes corporali igne ardeāt. Ad qd Aug. rñdēs ait. Cur nō dicamus quāuis miris: veris tñ mo dis ēt spūs icorporeos posse pena cor poral' ignis affligi: si spūs hoīum ēt ipsi incorpei et nūc potuerūt includi corporalibus mēbris: et tūc poterunt corporū suorū vinculis insolubiliter alliga ri. Gehēna illa q. stagnū ignis et sulphuris dcā est: corporeus ignis erit: et cruciabit dānatorū cor pora hoīum vel demonū: sed solida hoīum: aerea demonum. Unus. n. vtrisq; ignis erit vt veri tas ait. De quo igne si qrif: qlis vel vbi sit. Au gu. sic rñdet. Ignis eterni cuiusmodi sit et in q̃ mūdi vel rerū pte futurus sit: hominē scire arbi tror: neminē nisi forte cui spūs diuinus ostēdit.

¶ Si aie sine corporibus sentiant ignē corporalē. g

Cum aūt cōsterit animas igne materia li in corporibus cruciādas: qri solet an interim añ resurrectiōem corporum anime defunctorū reproborū materia li igne crementur. De hoc Julianus toletane ec clesie epūs Gregorij dcā secutus ita scripsit. Si viuentis hois incorporeus spūs tenetur in corpo re: cur non post mortē ēt corporeo igne teneatur? Teneri aūt p ignē spūm dicimus vt in tormē tis ignis sit: videndo atq; sentiendo. Ex aūt nō so lum videndo: sed ēt expiendo aīa ignis tormētū pa tiaf: ex euangelio colligitur vbi veritatis voce di ues mortuus dicif in iferno sepultus: cuius ani ma q. in igne teneaf isinuat cū Abraā depcaf dicēs. Mitte lazarū vt intingat ex. di. sui i a. vt re. lin. m. q. crucior i hac flā. Dū ergo petiōe diuitē dānatū i ignibus ēē vitas phibuerit: qs sapiēs repro borū aias teneri ignibus neget? Precipue cū humanam aiam corporis similitudinē hēre do ceat Augu. ita inquiēs. Profiteri animā hēre posse similitudinē corporis: et corporaliū oīno mēbrorū quisqs rēnuat: pōt negare aias eē q̃ in somnis videt vel ambulare se vel sedere vel huc atq; illuc gressu vel ēt volatu ferri. hoc sūt qdā similitudine corporis nō fit. Proinde si hāc simili tudinē ēt apud iferos gerit: nō corporalē: sed corpo ri similē: ita ēt in locis vel esse nō corporalibus: sed cor

poralium similibus siue in requie siue in doloribus. In Cassiani etiam voluminibus legitur quod non sint ociose: neque nihil non sentiant: cum diues ille in inferno se flamma cruciari clamat. Unde probatur animas defunctorum non solum suis sensibus non priuari: sed nec istis affectibus. scilicet spei: tristicie: gaudio: ac metu carere: et ex his que sibi in illo generali examine reseruantur eas quidem iam incipere pregustare.

De abortiuis fetibus et monstris. b

Illud etiam inuestigari opus est si abortiui fetus et monstra resurgent et qualia: De quo August. ita ait. Occurrit de abortiuis fetibus questio qui iam nati sunt in vteris matrum: sed non ita vt iam possint renasci. Si enim resurrecturos eos dixerimus. de his qui iam formati sunt tolerari potest vtcunque quod dicitur. Informes vero quis non procliuius perire arbitretur: sicut semina que concepta simul non fuerint? Scrupulose quidem inter doctores queri ac disputari potest: quando incipit homo in vtero viuere: an sit quedam vita occulta que nondum motibus viuentis appareat? Negare enim vixisse puerpera que ideo membratim exsecantur vt eiciantur ex vteris pregnantium: ne matres etiam si mortua ibi relinquantur occidant: impudentia nimia videtur. Ex quo autem incipit homo viuere ex illo vtique iam mori potest. mortuus vero vbicunque illi potuit mors euenire quomodo ad resurrectionem non pertineat: reperire nequeo. Neque enim et monstra que nascuntur et viuunt quamlibet cito moriantur aut resurrectura negabuntur: aut ita resurrectura credenda sunt: sed potius correcta eorum emendataque natura. Absit enim vt illum bimembrem quem nuper natum in oriente fratres fidelissimi qui eum viderunt retulerunt: et sanctus Hierony. scriptum reliquit: et vnum hominem duplicem ac non potius duos: quod futurum erat: si gemini nascerentur: resurrecturos estimemus. Ita et cetera que nimia deformitate monstra dicuntur: ad humane nature figuram in resurrectione reuocabuntur.

Postquam determinauit magister de conditionibus resurrectionis: hic determinat de conditionibus resurgentium. Et diuidit in partes duas in prima parte determinat de conditionibus resurgentium qui ad perfectionem humane nature pertinuerunt. in secunda de conditionibus illorum qui in plenitudine [illegible] perfectione caruerunt. scilicet de abortiuis fetibus. Illud etiam inuestigare opus est etc. Prima in duas. in prima determinat conditiones resurgentium beatorum. in secunda conditiones malorum. ibi. De reprobis autem queri solet etc. Prima in tres. in prima determinat resurgentium etatem et staturam. in secunda corporum integritatem. ibi. Non enim parat deo etc. in tertia corporum gloriam. ibi. Hic autem in corporibus sanctorum etc. De reprobis autem etc. Hic determinat conditiones reproborum. primo quantum ad reprobationem nature. secundo quantum ad passionem penarum. ibi. Si vero queritur de corporibus etc. Et circa hoc duo facit. primo ostendit quod corpora reproborum poterunt penam pati. secundo ostendit idem de spiritibus damnatorum. ibi. Queri etiam solet etc. Et circa hoc duo facit. primo ostendit quando spiritus demonum sunt passibiles ab igne corporali. secundo ostendit idem de spiritibus damnatorum hominum. ibi. Cum autem constat animas etc.

Hic est triplex questio circa conditiones resurgentium. Prima de his que communiter ad bonos et malos pertinent. Secunda de his que pertinent tantum ad bonos. Tertia de his que spectant tantum ad malos.

Circa primam queruntur tria. Primo de identitate resurgentium. Secundo de integritate corporum. Tertio de qualitate ipsorum.

Ad primum sic proceditur videtur quod non idem corpus anima resumat in resurrectione. Cor. 15. Non corpus quod futurum est seminas sed nudum granum. sed apostolus ibi comparat mortem seminationi: et resurrectionem pullulationi. ergo non idem corpus quod per mortem deponitur in resurrectione resumitur. Preterea cuilibet forme aptatur materia secundum suam conditionem. et similiter cuilibet agenti instrumentum. sed corpus comparatur ad animam sicut materia ad formam: et instrumentum ad agentem. cum ergo anima in resurrectione non sit eiusdem conditionis sicut modo est: quia vel transfertur totaliter in celestem tamen cui inhesit viuens in mundo: vel deprimetur in brutalem si brutaliter vixit in hoc mundo: videtur quod non resumet idem corpus: sed vel celeste vel brutale. Preterea corpus humanum vsque ad elementa post mortem resoluitur: vt supra dictum est: sed ille partes elementorum in quas corpus humanum resolutum est non conueniunt cum corpore humano quod in ea resolutum est nisi in materia prima: quo modo quelibet alie elementorum partes cum predicto corpore conueniunt. si autem aliquis partibus elementorum corpus formaretur: non diceretur idem numero. ergo nec si ex illis partibus reparetur corpus erit numero idem. Preterea impossibile est esse idem numero cuius partes essentiales sunt alie numero: sed forma mixti que est pars essentialis corporis humani sicut forma eius non poterit eadem resumi. ergo corpus non erit idem numero. probatio medie. illud enim quod penitus cedit in non ens non potest idem numero resumi: quod patet ex hoc: quia non potest esse idem numero cuius est esse diuersum: sed esse interruptum quod est actus entis est diuersum: sicut et quilibet alius actus interruptus: sed forma mixtionis penitus cedit in non ens per mortem cum sit forma corporalis. et similiter qualitates contrarie ex quibus fit mixtio. ergo forma mixtionis non redit eadem numero. Sed contra est quod dicit Job. In carne mea videbo deum saluatorem meum. loquitur autem de visione post resurrectionem: quod patet ex hoc quod precedit. In nouissimo die de terra resurrecturus sum. ergo idem numero corpus resurget. Preterea sicut Damascenus dicit in quarto libro. Resurrectio est eius qui cecidit secunda surrectio: sed hoc corpus quod nunc gerimus per mortem cecidit. ergo idem numero resurget.

Ulterius videtur quod non sit idem numero homo qui resurget. sicut enim dicit philosophus 2. de generatione. Quecunque habent substantiam corruptibilem mota non reiterantur eadem numero: sed talis est substantia hominis secundum presentem statum. ergo post mutationem mortis non potest reiterari idem numero. Preterea vbi est alia et alia humanitas non est idem homo numero. vnde Socrates et Plato sunt duo homines et non vnus homo: quia alia est humanitas vtriusque: sed alia est humanitas hominis resurgentis ab ea quam nunc habet. ergo non est idem homo numero. probatio media potest probari duplex. Primo quia humanitas que est forma totius non est forma et substantia sicut anima que est forma tantum. huiusmodi autem forme penitus cedunt in non ens: et sic non possunt reiterari. Secundo quia humanitas resultat ex coniunctione partium: sed non potest eadem numero coniunctio resumi quam prius fuit: quia iteratio identitati opponitur. iteratio enim numerum importat: identitas autem vnitatem que se non compatiuntur. in resurrectione autem coniunctio iteratur. ergo non est eadem coniunctio: et sic nec eadem humanitas nec idem homo. Preterea vnus homo non est sicut plura animalia. ergo si non est idem animal non est vnus numero homo: sed vbi non est idem sensus non est idem animal: quia animal diffinitur per sensum primum. scilicet tactum: vt patet 2. de anima. sensus autem cum non maneat in anima separata: vt quidam dicunt: non potest idem numero resumi. ergo in resurrectione non erit homo resurgens idem animal in numero: et sic nec idem homo. Preterea materia statue principalior est in statua quam materia hominis in homine: quia artificialia tota sunt in genere substantie ex materia: naturalia ex forma: vt patet per philosophum in 2. physicorum: et Commentator idem dicit in 2. de anima: sed si statua ex eodem ere reficiatur non est eadem numero. ergo multo minus si homo ex eisdem pulueribus reficiatur non erit idem homo numero. Sed contra est quod dicit Job. 19. Quem visurus sum ego ipse et non alius. et loquitur de visione post resurrectionem: vt supra dictum est. ergo idem numero homo resurget. Preterea Augu. dicit. 8. lib. de tri. quod resurgere nihil aliud est quam reuiuiscere. nisi autem idem homo numero rediret ad vitam qui mortuus est non diceretur reuiuiscere. ergo non resurgeret. quod est contra fidem.

Ulterius videtur quod oporteat pulueres humani corporis ad easdem partes corporis que in eis dissoluta est per resurrectionem redire: quia secundum philosophum in 2. de anima. Sicut se habet tota anima ad totum corpus: ita pars anime ad partes corporis: vt visus ad pupillam: sed oportet quod post resurrectionem corpus resumatur ab anima eadem. ergo oportet quod etiam partes corporis resumantur ad easdem membra in quibus eisdem partibus anime perficiatur. Preterea diuersitas materie facit diuersitatem in numero: sed si pulueres non redeant ad easdem partes singule partes non reficientur ex eadem materia ex qua prius constabant. ergo non erunt eedem numero: sed si partes sunt diuerse: et totum erit diuersum: quia partes comparantur ad totum sicut materia ad formam: vt patet 2. phy. ergo non erit idem numero homo. quod est contra veritatem resurrectionis. Preterea resurrectio ad hoc ordinatur quod homo operum suorum mercedem accipiat: sed diuersis operibus meritorijs vel demeritorijs diuerse partes corporis deseruiunt. ergo oportet quod in resurrectione quelibet pars ad suum statum redeat vt pro suo modo premietur. Sed contra artificialia magis dependent ex sua materia quam naturalia: sed in artificialibus ad hoc quod idem artificiatum ex eadem materia reparetur non oportet quod partes reducantur ad eundem situm. ergo nec in homine oportet. Preterea variatio accidentis non facit diuersitatem in numero: sed situs partium est accidens quoddam. ergo diuersitas eius in homine non facit diuersitatem in numero.

Respondeo dicendum ad primam questionem quod circa hanc questionem et philosophi errauerunt et quidam moderni heretici errant. Quidam enim philosophi posuerunt animas a corporibus separatas iterato corporibus coniungi: sed errabant in hoc quantum ad duo. Primo quantum ad modum coniunctionis: quia quidam ponebant animam separatam corpori iterum coniungi naturaliter per viam generationis. secundo quantum ad corpus cui coniungebatur. Secundo quia ponebant quod secunda coniunctio non erat ad idem corpus quod per mortem depositum fuit: sed ad aliud quandoque idem specie: quandoque autem diuersum. ad diuersum quidem quando anima in corpore existens preter rationis ordinem vitam duxerat bestialem. vnde transibat post mortem de corpore hominis in corpus alterius animalis cuius moribus viuendo se conformauit: sicut in corpus canis propter luxuriam: et in corpus leonis propter rapinam et violentiam: et sic de aliquibus in corpus eiusdem speciei quando anima bene in corpore viuens post mortem aliqua felicitate perfuncta post aliquot secula incipiebat ad corpus velle redire: et sic iterum corpori coniungebatur humano. Sed hec opinio ex duabus falsis radicibus venit: quarum prima est quia anima non coniungitur corpori essentialiter: sicut forma materie: sed solum accidentaliter sicut motor mobili aut homo vestimento. et ideo ponere poterant quod anima preexistebat antequam corpori generato infunderetur in generatione naturali. et iterum quod diuersis corporibus vniretur. Secunda est quia ponebant intellectum non differre a sensu nisi accidentaliter: vt scilicet diceretur intellectus homo per aliqua alia animalia: quia in eo propter optimam corporis complexionem vis sensitiua amplius viget. vnde poterant ponere quod anima hominis in corpus alicuius bruti transiret: precipue facta immutatione anime humane ad affectus brutales. Sed predicte due radices destruuntur a philosopho in libro de anima: quibus destructis patet falsitas predicte positionis. Et similiter destruuntur errores quorundam hereticorum quorum quidam in predictas positiones inciderunt. Quidam autem posuerunt animam iterato coniungi corporibus celestibus vel etiam corporibus in modum venti subtilibus: vt Gregorius de quodam Constantinopolitano episcopo narrat exponens illud Job. In carne mea videbo deum saluatorem etc. Et preter hoc predicti errores hereticorum destrui possunt ex hoc quod veritati resurrectionis preiudicant: quam sacra scriptura profitetur. non enim resurrectio dici potest nisi anima ad idem corpus redeat: quia resurrectio est iterata surrectio. eiusdem autem est surgere et cadere. vnde resurrectio magis respicit corpus quod post mortem cadit quam animam que post mortem viuit: et ita si non est idem corpus quod anima resumit non dicetur resurrectio: sed magis noui corporis assumptio. Ad primum ergo dicendum quod similitudo non currit per omnia: quantum ad aliquam seminationem. non grani granum seminati et nati non est idem numero nec eodem modo se habens: quia seminatum fuerit absque folliculis cum quibus nascitur. corpus autem resurgens erit idem: sed alio modo se habens: quia fuit mortale et surget immortale. Ad secundum dicendum quod differentia que est inter animam resurgentis et animam in hoc mundo viuentis non est secundum aliquid essentiale: sed secundum gloriam et miseriam que differentiam accidentalem faciunt. vnde non oportet quod aliud corpus numero resurgat: sed alio modo se habens vt respondeat proportionabiliter differentia corporum differentie animarum. Ad tertium dicendum quod illud quod intelligitur in materia ante formam remanet in materia post corruptionem: quia remoto posteriori remanere adhuc potest prius. oportet autem vt Commen. dicit in primo phy. et in lib. de substantia orbis: in materia generabilium et corruptibilium ante formam substantialem intelligere dimensiones non terminatas secundum quas attenditur diuisio materie vt diuersas formas in diuersis partibus recipere possit. vnde post separationem forme substantialis a materia adhuc dimensiones ille manent eedem: et sic materia sub illis dimensionibus existens quamcunque formam accipiat habet maiorem identitatem ad illud quod ex ea generatum fuerat quam aliqua pars alia materie sub quacunque forma existens: et sic eadem materia ad corpus humanum reparandum reducetur que prius eius materia fuit. Ad quartum dicendum quod sicut qualitas simplex non est forma substantialis elementi: sed accidens proprium eius et dispositio per quam materia efficitur propria tali forme: ita forma mixtionis que est forma resultans ex qualitatibus simplicibus ad medium venientibus non est substantialis forma corporis mixti: sed est accidens proprium et dispositio per quam materia fit necessaria ad formam. corpus autem humanum preter hanc formam mixtionis non habet aliam formam substantialem nisi animam rationalem: quia si haberet aliam formam substantialem prius illa daret ei esse substantiale: et sic per eam constitueretur in genere substantie: vnde anima iam adueniret corpori constituto in genere substantie: et sic comparatio anime ad corpus esset sicut comparatio formarum artificialium ad suas materias quantum ad hoc quod constituuntur in genere substantie per suam materiam. vnde coniunctio anime ad corpus esset accidentalis: quod est error antiquorum philosophorum in lib. de anima reprobatus. sequeretur etiam quod corpus humanum et singule partes eius equiuoce retinerent priora nomina: quod est contra philosophum in 2. de anima. vnde cum anima rationalis remaneat nulla forma corporis humani substantialis cedit penitus in non ens. formarum autem accidentalium variatio non facit diuersitatem in numero. vnde idem numero resurget cum materia eadem numero resumatur: vt in precedenti solutione dictum est.

Ad secundam questionem dicendum quod necessitas ponendi resurrectionem est ex hoc vt homo finem vltimum propter quem homo factus est consequatur quod in hac vita fieri non potest nec in vita anime separate: vt supra dictum est: alias vane est homo constitutus [illegible] ad

quod factum est pervenire non posset: et quia opus quod illud idem numero ad finem perveniat quod propter finem est factum: et sic inanum factum esse videatur opus quod idem numero homo resurgat: et hoc quidem fit cum eadem anima eidem numero corpori coniungitur: ut ex dictis patet. alias enim non esset resurrectio proprie loquendo nisi idem homo repararetur. unde ponere quod non sit idem numero qui resurget est hereticum derogans veritati scripture que resurrectionem predicat. ¶ Ad primum ergo dicendum quod philosophus loquitur de iteratione que fit per motum vel mutationem naturalem. ostendit enim differentiam circulationis que est in generatione et corruptione ad circulationem que est in motu celi. quia celum per motum localem redit idem numero ad principium motus: quia habet substantiam incorruptibilem motam: sed generabilia et corruptibilia per generationem redeunt ad idem specie non ad idem numero: quia ex homine generatur semen ex quo sanguis: et sic deinceps quousque perveniatur ad hominem non ad eundem numero sed specie: et ex igne generatur aer ex quo aqua: ex aqua terra: ex terra ignis: non idem numero sed specie. unde patet quod ratio inducta secundum philosophi intentionem non est ad propositum. ¶ Vel dicendum quod aliorum generabilium et corruptibilium forma non est per se subsistens: ut post corruptionem compositi manere valeat sicut est de anima rationali que esse quod sibi in corpore acquirit etiam post corpus retinet: et in participationem illius esse corpus per resurrectionem adducitur: cum non sit aliud esse corporis: et aliud anime in corpore: alias esset coniunctio anime et corporis accidentalis: et sic nulla interruptio facta est in esse substantiali hominis ut non possit idem numero redire propter interruptionem essendi: sicut accidit in aliis rebus corruptis: quarum esse omnino interrumpitur forma non remanente: materia autem sub alio esse remanente: sed tamen nec etiam homo per generationem naturalem reiteratur idem numero: quia corpus generati hominis non fit ex tota materia generantis. unde est corpus diversum in numero. et per consequens anima et totus homo. ¶ Ad secundum dicendum quod de humanitate et de qualibet forma totius est duplex opinio. Quidam enim dicunt quod idem secundum rem est forma totius et forma partis: sed forma partis secundum quod perficit materiam: forma autem totius secundum quod ex ea tota ratio speciei consequitur: et secundum hanc opinionem humanitas secundum rem non est aliud quam anima rationalis: et sic cum anima rationalis eadem numero resumatur: eadem numero erit humanitas: et etiam post mortem manet: quamvis non sub ratione humanitatis: quia ex ea compositum rationem speciei non consequitur. Alia opinio est Avicenne que verior videtur: quia forma totius non est forma partis tantum: nec forma aliqua alia preter formam partis: sed est totum resultans ex compositione forme et materie comprehendens in se utrumque: et hec forma totius essentia vel quidditas dicitur: quia ergo in resurrectione idem numero corpus erit: et eadem numero anima rationalis erit de necessitate eadem humanitas. prima autem ratio probans diversitatem humanitatis futuram procedebat: ac si humanitas esset quedam alia forma superveniens forme et materie: quod falsum est. Secunda autem ratio etiam non potest identitatem humanitatis impedire: quia coniunctio significat actionem vel passionem: que quamvis sit diversa non potest impedire identitatem humanitatis: quia actio et passio ex quibus erat humanitas non sunt de essentia humanitatis. unde eorum diversitas non inducit diversitatem humanitatis. constat enim quod generatio et resurrectio non sunt idem motus numero: nec tamen propter hoc impeditur identitas resurgentis. similiter etiam nec impeditur identitas humanitatis si accipiatur coniunctio pro ipsa relatione: quia relatio illa non est de essentia humanitatis: sed concomitatur eam: eo quod humanitas non est de illis formis que sunt compositio et ordo: ut dicitur in secundo physicorum sicut sunt forme artificialium. unde existente alia compositione numero non est eadem numero forma domus. ¶ Ad tertium dicendum quod ratio illa optime concludit contra illos qui ponebant animam sensibilem et rationalem diversas in homine esse: quia secundum hoc anima sensibilis in homine non esset incorruptibilis sicut nec in aliis animalibus. unde in resurrectione non erit eadem anima sensibilis. et per consequens nec idem animal nec idem homo. Si autem ponamus quod eadem anima secundum substantiam in homine sit rationalis et sensibilis nullas in hoc angustias patiemur: quia animal diffinitur per sensum qui est anima sensitiva sicut per formam essentialem: per sensum autem qui est potentia sensitiva cognoscitur eius diffinitio: sicut per formam accidentalem que maxime confert ad cognoscendum quod quid est: ut in primo de anima dicitur. post mortem ergo manet anima sensibilis sicut anima rationalis secundum substantiam: sed potentie sensitive secundum quosdam non manent: que quidem potentie cum sint accidentales proprietates ex earum varietate identitatem animalis totius auferre non potest: nec etiam partium animalis. non enim dicuntur potentie perfectiones vel actus organorum nisi sunt principia agendi: ut caliditas igne. ¶ Ad quartum dicendum quod statua dupliciter considerari potest: vel prout est substantia quedam: vel secundum quod est artificiale quoddam. et quia in genere substantie ponitur ratione sue materie: ideo si consideretur secundum quod est substantia quedam est eadem numero statua que ex eadem materia reparatur: sed in genere artificialium ponitur secundum quod est forma que accidens quoddam est: et transit statua destructa: et sic non redit idem numero: nec statua idem numero esse potest: sed forma hominis scilicet anima manet post dissolutionem corporis. et ideo non est similis ratio.

¶ Ad tertiam questionem dicendum quod in hac questione differt considerare quod fieri potest sine identitatis preiudicio: et quod fiet ut congruentia servetur. Quantum ergo ad primum sciendum quod in homine possunt accipi diverse partes totius dupliciter. Uno modo diverse partes homogenei sicut diverse partes carnis: vel diverse partes ossis. Alio modo diverse partes diversarum specierum totius etherogenei. si ergo dicatur quod pars materie redibit ad aliam partem speciei eiusdem: hoc non faciet nisi varietatem in situ partium. situs autem partium variatus non variat speciem in totis homogeneis: et sic si materia unius partis redeat ad aliam: nullum preiudicium generabitur identitati totius: et ita etiam est in exemplo quod ponitur in littera: quia statua non redit eadem numero formam: sed secundum materiam secundum quam est substantia quedam. sic autem statua est homogenea quamvis non secundum formam artificialem. Si autem dicatur quod materia unius partis redit ad aliam partem alterius speciei: sic de necessitate variatur non solum situs partium: sed etiam identitas ipsarum: ita tamen si tota materia aut aliquid quod erat de veritate humane nature in una in aliam transferatur: non autem si aliquid quod erat in una parte superfluum transferatur in aliam. ablata autem identitate partium aufertur identitas totius. si loquamur de partibus essentialibus: non autem si loquamur de partibus accidentalibus: sicut sunt capilli et ungues de quibus videtur loqui Augustinus. et sic patet qualiter translatio materie de parte in partem tollit identitatem totius: et qualiter non. sed loquendo secundum congruentiam magis probabile est quod etiam situs partium idem servabitur in resurrectione precipue quantum ad partes essentiales et organicas quamvis forte non quantum ad partes accidentales: sicut sunt ungues et capilli. ¶ Ad primum ergo dicendum quod obiectio illa procedit de partibus organicis et non de partibus similibus. ¶ Ad secundum dicendum quod diversus situs partium materie non facit diversitatem in numero quamvis eam faciat diversitas materie. ¶ Ad tertium dicendum quod operatio non est proprie loquendo partis: sed totius: unde premium non debetur parti sed toti.

Ad secundum sic proceditur: videtur quod non omnia membra corporis humani resurgent. remoto enim fine frustra reparatur illud quod est ad finem. finis autem cuiuslibet membri est eius actus. cum ergo nihil sit frustra in operibus divinis: et quorundam membrorum usus post resurrectionem non competat: precipue genitalium: quia tunc nec nubent nec nubentur: videtur quod non omnia membra resurgent. ¶ Preterea intestina membra quedam sunt: que non resurgent: plena enim resurgere non possunt: quia immunditias continent: nec vacua: quia nihil est vacuum in natura. ergo non omnia membra resurgent. ¶ Preterea ad hoc corpus resurget ut premietur de opere quod anima per ipsum gessit: sed membrum propter furtum amputatum furi qui postea penitentiam agit et salvatur non potest in resurrectione remunerari neque de bono: quia ad bonum cooperatum est: neque de malo: quia pena membri in penam hominis redundaret. ergo non omnia membra resurgent cum hominis. ¶ Sed contra magis pertinet ad veritatem humane nature alia membra quam capilli et ungues: sed capilli et ungues restituentur homini in resurrectione: ut in littera dicitur. ergo multo fortius alia membra. ¶ Preterea dei perfecta sunt opera: sed resurrectio opere divino fiet. ergo homo reparabitur perfectus in omnibus membris.

¶ Ulterius videtur quod capilli et ungues in homine non resurgent. sicut enim capilli et ungues ex superfluitatibus cibi generantur: ita urina sudor et alie huiusmodi fecestates: hec non resurgent cum corpore. ergo nec capilli et ungues. ¶ Preterea inter alias superfluitates que ex cibo generantur maxime accedit ad nature humane veritatem semen quod est superfluum quo indigetur: sed semen non resurget in corpore hominis. ergo multo minus capilli et ungues resurgent. ¶ Preterea nihil est perfectum anima rationali quod non sit perfectum anima sensibili: sed capilli et ungues non sunt perfecti anima sensibili: quia eis non sentimus. ut dicitur in primo de anima. ergo cum non resurgat corpus humanum nisi propter hoc quod est perfectum ab anima rationali: videtur quod capilli et ungues non resurgent. ¶ Sed contra est quod dicitur Luc. xxi. Capillus de capite vestro non peribit. ¶ Preterea capilli et ungues sunt dati in ornatum hominis: sed corpora hominum precipue electorum debent resurgere cum omni ornatu. ergo debent resurgere cum capillis.

¶ Ulterius videtur quod humores in corpore non resurgent: quia primo Cor. xv. dicitur. Caro et sanguis regnum dei non possidebunt: sed sanguis est principalior humor. ergo non resurget in beatis qui regnum dei possidebunt: et multo minus in aliis. ¶ Preterea humores sunt ad restaurationem deperditi: sed post resurrectionem nulla deperditio fiet. ergo corpus non resurget cum humoribus. ¶ Preterea illud quod est in via generationis in corpore humano nondum est perfectum ab anima rationali: sed humores adhuc sunt in via generationis: quia sunt in potentia caro et os. ergo nondum sunt perfecti anima rationali: sed corpus humanum non habet ordinem ad resurrectionem nisi secundum quod est anima rationali perfectum. ergo humores in eo non resurgent. ¶ Sed contra quod est de constitutione corporis humani resurget in eo: sed humores sunt huiusmodi: ut patet per Augustinum qui dicit quod corpus constat ex membris officialibus: officialia ex similibus: similia ex humoribus. ergo humores resurgent in corpore. ¶ Preterea resurrectio nostra erit conformis resurrectioni christi. sed in christo resurrexit sanguis: alias nunc vinum non transsubstantiaretur in sanguinem eius in sacramento altaris. ergo et in nobis resurget sanguis: et eadem ratione alii humores.

¶ Ulterius videtur quod non totum quod fuit in corpore de veritate nature humane resurgat in ipso: quia cibus convertitur in veritatem humane nature: sed aliquando caro bovis sumitur in cibus. si ergo resurget quicquid fuit de veritate humane nature resurget etiam caro bovis: quod videtur inconveniens. ¶ Preterea costa Ade fuit de veritate humane nature: sicut et costa nostra in nobis: sed costa Ade non resurget in eo sed in Eva: alias Eva non resurgeret: quia de costa illa formata est. ergo non resurget in homine quicquid fuit de veritate humane nature in ipso. ¶ Preterea non potest esse quod idem in diversis hominibus resurgat: sed potest esse quod aliquid fuit de veritate humane nature in diversis hominibus: sicut si aliquis carnibus humanis vescatur que in substantiam eius transeunt. ergo non resurget in aliquo quicquid fuit de veritate humane nature in ipso. ¶ Si dicatur quod non quicquid est in carnibus comestis est de veritate humane nature: et ita aliquid eorum potest resurgere in primo et aliquid in secundo. Contra de veritate humane nature maxime videtur esse illud quod a parentibus trahitur: sed si aliquis non comedens nisi carnes humanas filium generet: ergo illud quod filius a parente trahit fuerit de carnibus aliorum quas pater suus comedit: quia semen est de superfluo alimenti: ut philosophus probat in libro de animalibus. ergo illud quod est de veritate humane nature in puero isto etiam fuit de veritate humane nature in aliis hominibus quorum pater carnes comedit. ¶ Si dicatur quod illud quod erat de veritate humane nature in carnibus comestis non transit in semen: sed illud quod erat ibi de veritate humane nature non existens. Contra ponatur quod aliquis cibetur solum embryonibus in quibus videtur nihil esse quod non sit de veritate nature: quia totum quod est in eis trahitur a parentibus. Si ergo superfluitas cibi convertitur in semen: oportet quod illud quod fuit de veritate humane nature in embryonibus quod etiam ad [illegible] animam rationalem perceperunt: fit etiam de veritate humane nature in puero qui ex tali semine generatur: et sic cum non possit idem numero resurgere in duobus: non poterit in quolibet resurgere quicquid fuit de veritate humane nature in ipso. ¶ Sed contra quicquid fuit in homine de veritate humane nature fuit perfectum anima rationali: sed ex hoc corpus humanum ordinem ad resurrectionem habet quod fuit anima rationali perfectum. ergo quicquid fuit de veritate humane nature resurget in unoquoque. ¶ Preterea si a corpore hominis subtrahitur aliquid quod est de veritate humane nature in ipso non erit corpus hominis perfectum: sed omnis imperfectio tolletur in resurrectione precipue ab electis quibus promissum est Luc. xxi. Et capillus capitis vestri non peribit. ergo quicquid fuit de veritate nature humane resurget in homine.

¶ Ulterius videtur quod quicquid fuit materialiter in membris hominis totum resurget. minus enim videtur pertinere ad resurrectionem capillus quam alia membra: sed quicquid fuit in capillis totum resurget: et si non in capillis saltem in aliis partibus corporis: ut Augustinus dicit in littera. ergo multo fortius quicquid fuit in aliis membris materialiter totum resurget. ¶ Preterea sicut partes carnis secundum speciem perficiuntur ab anima rationali: ita partes secundum materiam: sed corpus humanum habet ordinem ad resurrectionem ex hoc quod fuit anima rationali perfectum. ergo non solum partes secundum speciem: sed omnes partes secundum materiam resurgent. ¶ Preterea ex ipsa accidit corpori totalitas ex qua etiam accidit ei divisio in partes: sed divisio in partes accidit corpori ex parte materie cuius dispositio est quantitas secundum quam dividitur. ergo et totalitas corporis attenditur secundum partes materie. si ergo non omnes partes materie resurgent: non totum corpus resurget: quod est inconveniens. ¶ Sed contra partes secundum materiam non manent in corpore: sed fluunt et refluunt: ut patet per illud quod dicitur in primo de generatione. si ergo omnes partes secundum materiam resurgent: vel erit corpus resurgentis densissimum vel erit immoderate quantitatis. ¶ Preterea quicquid est de veritate humane nature in uno homine totum potest esse pars materie in alio homine qui eius carnibus vescitur. si ergo omnes partes secundum materiam resurgent in aliquo sequitur quod resurget in uno id quod est de veritate humane nature in alio: quod est inconveniens.

¶ Respondeo dicendum ad primam questionem quod sicut dicitur in secundo de anima. Anima habet se ad corpus non solum in habitudine forme et finis: sed etiam in habitudine cause efficientis. est enim comparatio anime ad corpus sicut est comparatio artis ad artificiatum: ut dicitur in secundo de animalibus. quicquid autem explicite in artificiato ostenditur hoc totum implicite et originaliter in ipsa arte continetur. et similiter est quicquid in partibus corporis apparet totum originaliter et quodammodo implicite in anima continetur. sicut ergo artis opus non esset perfectum si artificiato aliquid deesset eorum que ars continet: ita nec homo posset esse perfectus nisi totum quod in anima implicite continetur exterius in corpore explicetur: nec etiam corpus ad plenum proportionaliter responderet anime. cum ergo oporteat in resurrectione corpus hominis esse anime totaliter correspondens: quia non resurget nisi secundum ordinem quem habet ad animam rationalem: oportet etiam hominem perfectum resurgere: utpote qui ad ultimam perfectionem consequendam reparatur: oportet quod omnia membra que nunc sunt in corpore in resurrectione hominis reparentur. ¶ Ad primum ergo dicendum quod membra dupliciter possunt considerari in comparatione ad animam. vel secundum habitudinem materie ad formam: vel secundum habitudinem instrumenti ad agentem. eadem est enim comparatio totius corporis ad totam animam et partium ad partes: ut dicitur in secundo de anima. Si ergo membrum accipiatur secundum primam comparationem finis eius non est operatio: sed magis perfectum esse speciei quod etiam post resurrectionem requiretur. Si autem accipiatur secundum secundam comparationem: sic finis eius est operatio: nec tamen sequitur quod quando deficit operatio frustra sit instrumentum: quia instrumentum non solum fuit ad exequendam operationem agentis: sed ad ostendendum virtutem ipsius. unde oportebit ut virtus potentiarum ani-

debit habere 1m opio dicit que ydabilio[n]ter ceteras mi
bi vr. r ideo totā qđ est in bone reluget ꝑsiderata totalis
tate ꝑpi que amendā fm ꝓportā figurā finem r ordinez
pulchrō aūt refulget totus ꝑsiderata totalitate mē. Be
cūda aūt opio r pma nō vtrūq; hoc habentiū: sed vtrūq;
habet ter gens quāz virgo bti ꝑpetue imitā. C Quomō
aūt hec duo opiones i hoc q; vtraq; dicit q; illud. qđ est ex
tremū gltra totā relucet etiam cet alitate mē ꝑsidera
ta. Dicendū aūt in hoc q; de eo qđ ex alimento gltr nihil
relucere ponā pma opio. cui dicendo vo aliquid esse relucere
ponit r hoc tantum vt ex dictis ps. C Ad 1m q; dem q; sicut
quo qđ est in alijs partib' corporis relucet ꝑsiderata to
talitate ꝓpria nō aūt ꝑsiderata totalitate mē: ita etiaz est
de capillis. In aliq; aūt pubus adueniz aliqđ ex nutrimē
to qđ facit augmentū: hoc ꝓpriū vt alia para ꝑsiderata
totalitate ꝓpria obtineat aliū locū r fiāt in corpore. r fiāt
fiat aliqs gen' dimensionis aliqđ aūt aduenit qđ nō facit
augmentū sed cedit in refluxū nutrimēto: depdit nutrimēto: r nō
ꝓpriū vt alia para totius fm ꝓpriā ꝑsiderationē nō obti
neat aliū locū vel fiāt in corpore q; ꝑ pus que defluxit te
net hanc figurā possit alia pus cōpetam ꝑsiderata totalitate
mē. r sic est de capillis. Aug. q; loquit de icisionib' capil
lor. que erāt ꝑ hoc faciētes augmentū. r ideo q; relucāt
nō sit in ꝑfectione capillor. ne sit quātitas imoderata: sed i
aliqs gen'. vt necessariū iudicabit diuina ꝓuidentia vel lo
qui. in casu illo qđ aliqs pubis deficient. cūc. r. eoꝝ defe
ctus poterit ex ꝓpinquitatib' capillor reparari. C Ad 2m
dem q; fm 3m opionē eedē sunt partes fm ꝑfectionē r fm ma
teriā. nō. n. illa dūtaxat vtil ꝑbus in p̄ de gltrione ad di
stinguēdā vnam ꝑtem: sed ad ordinandū q; eedē pos
pnit ꝑsiderari r fm ꝑfectionē quātum ad id qđ est forme r ꝑfe
ctionis in ꝑfectō r fm mām quātū ad id qđ subest forme r ꝑfe
ctionis. aūt q; mā carnis nō hz ordinē ad alām. r ideo
nihil aliquā est sub tali forma. r ideo rōne ei' hz ordinē ad
resurrectionē. Sed pma r secūda opio q; ponāt alias esse
partes que sunt fm ꝑfectionē alias q; sunt fm mām dicūt q;
alia qđātis virtuāq; partes ꝓficiūt. alie ꝑfectiue partes fm ma
teriā medietatibus partiū' fm ꝑfectionē. r ideo nō equālr debz
ordinē ad resurrectionē. C Ad 3m dem q; fm mā ꝓhibilia
r corruptibilia dimensiones terminatas eoꝝ. ita ligare ad
recipiendā formā sibi alia. r ideo dicūtio quę est fm hz di
mensiones ꝓprie ꝑtinet ad mām sed ꝑfectas ꝑfecta r ter
minata aduenit mē post formā subalē. vī dicūtio q; fit
fm dimensiones terminatas respicit speciē ꝓpter quādo
ad resurrectionē speciei ꝑtinet determinatus situs par
tium sicut est in corpore humano.

Ad tertium dicendū: vī q; nō oēs resurgent in
eadem etate. Unusquisq; enim in resur
gendo ꝓpter beatis nihil subtrahet qđ ad ꝑfectionē
boīs ꝑtinet: sz etas ꝑtinet ad perfectōz boīs: cū senectus
sit venerabilis. r. in. 4. senes nō resurgent in etate iuuenili.
C Etas comparat fm mensurā epis ꝑteriti: sed im
possibile est ipsa qđ fuit ꝑteritū nō ꝑtrusic. ergo impossi est
eos q; maioris etatis fuerūt ad etatez iuuenilem reduci.
C Ad illud qđ magis fuit de veritate hūane nāe in vno
q; maxime resurget in eo: sz quātō aliqđ ꝑmo fuit in
boīe nāto videt magis ad veritatez hūane nāe ꝑtinuisse
qui sine pg virtute speciei debilitatā compat vino aquo
si corp' humanū. vt ps p ꝑbum in ꝑmo de gltrione. ergo si
omnes debent in eadē etate resurgere magis decet q; re
surgāt in etate puerili q; iuuenili. C Sz contra qđ est 1 Cor.
4. Donec occurramus oēs in vīz ꝑfectū in mensurā eta
tis plenitudinis ꝓprie ꝑtinet ꝑfecta resurgere in etate iuuenili
q; etas maxime incipit. vt Aug. dicit. q; r aliq in etate iuuenili
resurgūt. C Ꝓ homo in maxima ꝑfectiōe nature resur
get sed natura humana ꝑfectissimā statum hz in etate
iuuenili. ergo in illa etate resurgent omnes.

C Ulterius vī q; oēs resurgēt eadē statura. sicut n bona
mēsura[m] etatis omnium ꝑtā ꝑfectionē gltras ꝑtinet. ita
gras puritatis in oīb' reducet ad eadē mensurā. q; oēs in
eadē etate resurgēt. q; gltras dimēsiōis l oīb' reducet ad
eadē mensurā. vt in eadē statura oēs resurgāt. C Ꝓ ho
dicit in 2m de aia q; olim nā ꝑfectū terminus est. r. ho
gnitudis r augmentū. ille terminus' nō est nisi ex virtu
fōme cui os ꝑgruere gltras sicut r oīa alia accidia. Sed
oēs boīes habebūt eandē formā specificā in oīb' ꝑfectis
eandē nām eadē gltratis mensura nisi sit error: sz error
mē exeriget i resurrectiōe. q; oēs resurgent in eadē statu
ra. C Ꝓ gltras resurgentis nō potent esse ꝓportiona
virtuti nāli q; primo corp' formauit. nā alia q; nō potentia
ad maiorem gltratē deduci virtute nāe nāq; in maiori gl
tate resurgerent. q; hz est. q; os q; gltras illa ꝓportionē
virtuti reparāti corp' humanum ꝑ resurrectiōz. talis de
qua reparat: sed vnus reparāt ola corpora est eadē mate
ria. r sic vna ola ossium aūt oēs ex qb' reparant humana
corpa sic bñt equalr ad susceptiōnē accidēs ꝑdicte virtutis. q;
ad eadez gltratē terminabit resurrectio olius hoīum. sic
idē qđ ꝑius. C Si gltras nullis segl' nām multitudo
idiuidui sed in resurrectiōe nō variāt nā individui. nec
gltras nullis erunt. sz nō est eadē qualitas nullis omnibus
mēbris. q; nō omnes resurgent in eadez statura. C Ꝑtes
ra hūana reparabit ꝑ resurrectiōez ad gloriā vel ad pe
nam. sz nō erit eadem gltras glorie vel pene in oībus re
surgentib'. ergo nec eadem gltras nature.

C Ulterius vī q; oēs resurgent in sexu virili. q; dī Eph. 4.
Do occurramus oēs in vīz ꝑfectū. q; nō erit ibi nisi sexus
virilis. C Ꝑ. I tumo oīa cessabūt ꝓ hac. ergo et voluit glo. ꝑma
Lor. 15. sed mulier nāli ordie subdita est viro. q; mulier
nō resurget i sexu muliebri sed virili. C Ꝑ illud qđ fit ca
sualr. r ꝓter licentiez. r ꝓ le idactū nō resurget ꝓ in re
surrectiōe ola error tollet: sed sexus muliebris est ꝑ defi
entiēz nature idactus ex defectu ꝑtis formatiue ho
mine que nō pōt pducere mām sufficiēt ad ꝑfectionē vi
rilem. vī dicit ꝑbs in 16. de animalibus. q; femina est mas oc
casionatus. q; sexus muliebris nō resurget. C Ꝑ. 3. q; qđ
Augu. 22. lib. de ciuet. Dei. Nec sine vident q; virilis sexus
resurrecturus esse nō dubitat. C Ꝑ. deus reparabit resur
rectione qđ in homie fuit in ꝑma additione: sed ꝑpe fuit
mulierem de costa viri. vt ps Gen. 2. ergo ipse sexus femi
neus in resurrectione reparabit.

C Ulterius vī q; resurget in vna aliali. vt. 1 Cor. 15. aliud
tritice r aliud q; resurrectio nra erit cōformis resurre
ctioni xpi. sz xps post resurrectionem legit comedisse. vt ps
Job. vlti. r Luc. vlt. q; thoies post resurrectionē comedēt
r cadē rōne glabūt. C Ꝑ. difficile sequā ad gltratē ex
dinat. r sic ille ꝑfectus q; deleruāt virtuti nutritiue ecclie ad
comessionē. sz nō cui⁹ olibus bō resurget. vt ex supra dictis
ps. q; vtef actiū' ventis gltratē r nutritiue. C Ad 1m
beatificat. r fm aiaz. r fm corp'. sed beatitudo siue ꝑfectio
tas fm qđ in ꝓpria ꝓsistit. q; os q; oēs perfectiōes in
vola melius sint in suis actib' in beatis post resurrectionē
r sic idē qđ ꝑius. C Ꝑ. in beatis post resurrectionē erit bo
ꝓfectio locūditatis. sz tali locūditas oēs delectabiles in
dicit: q; beatitudo est statꝰ olim bonoz ꝑgregatꝰ ꝑfectꝰ.
q; ꝑfectū est cui nihil deest. sz si actus virtutis glatinc ma
trituc sit magna delectatio. vī q; tales act' ad vtil glā
ꝑtinentes in beatis erūt. r multo fortius in aliis q; mā
lialia corpora habebūt. C Sz contra. Matth. 22.
In resurrectione neq; nubēt neq; nubent. C Ꝓ glatinc or
dinat ad subuocandū effectū q; ꝓ motē accidit. r ad mul
tiplicatione humani generis. r consequo ad resurrectionē
deputat. r ad augmentū gltratis. sed in statu resurrectio

tionis humani non erit habebit tot. r multitudinē idiuiduoz. q;
deo ꝑfecta. qui vīq; ad hoc gltratis ꝑferet. vt ex ꝑcedenti
ꝑticulē ps. sūt. et glabet homo resurget i debita gltrate:
nec enī vltra modū aut aliq; de ꝑfectio fiet apartib' bola. q;
frustra eēt actus generatiue r nutritiue virtutis.

C Ad 2m dem q; ꝑmo. q; bō resurget ablq; omni defec
tu bñe nāe. q; sic de bñi nā. sz ablq; defectu ifirmitat
ita fine defectu repabit. deficit aūt bñā nā dupliciter. vno
mō ꝑ defectū ꝑfectiōis vltimā. r ꝑfecta. alio mō q; ab vlti
ma ꝑfectiōe ꝑ recessit. r ꝑ mō ꝑfecit in ꝑueris. 2m mō defi
cit in senib'. r sic i vtrūq; reducet bñā nā ꝓ resurrectio
nē ad statū vltime ꝑfectiōis q; est i angēlis etate ad qđ ter
minat' mec' augmēt. r q; semp mor' ꝓcreuerēt. C Ad
3m q; dem q; etas senectutis nō reuerētiā. nō ꝓ ꝑfectione
corpis qđ i ꝑfecta est. sz ꝓp sapiētiā alie q; ibi ex ꝑfectū ex
ꝑpis integrate. vel si electis manebit reuerētia senectutis
ꝓ plenitudine diuie sapiētie q; in eis erit: si nō manebit
senectutis defect'. C Ad 4m dem q; nō lagnur de etate
gltrū ad numerū annoz. sz ꝑtum ad statū q; ex anis in cet
pore hūano relinquit. vī Aug. ꝑ. 1. creatr iuuenili format'
ꝓ tale corpis ꝑfectiōez qual ꝑmo die formatōis fuit debit.
r ideo nō est ad ꝓpositū. C Ad 5m dem q; etas ꝑfecti est. q;
ꝑfectior. in puero. q; ꝑ iuuenē gltratē adueniz aūgēdi ꝑfec
tionē alimenti alq; nō ꝑficient etiā est ꝑfectior in femie q; in
boīe ꝑfecto. sz in iuuenib' est ꝑfectior quātū ad terminū
ꝑfectiōis. vt illud qđ magis ad nāe virtutē ꝑtinuit ad illā
ꝑfectiōez reducet. quā hz in etate iuuenili nō ad illas qđ
habet in etate ꝑcedenti in qua humores adhuc nō ꝑuenie
runt ad vltimam digestionem.

C Ad 6m q; dem q; i resurrectiōe nō reparabit bñā nā
ſſibi ꝑtium ad idē spēi. etiā ꝑtū ad idē in numero. r sic ꝑ re
surrectiōe fi tota amēdātū qđ ꝑerat nāe ꝑfecti. qđ ꝑerat
nāe idiuidui. nā sic ꝑ hz aliqđ ꝑtiū nē qui nec epce
dia nec ab ea deficit ablq; errore. q; dī gltras hz aliquos
gradus latitudinis. si est accipienda fm vnā mēsurā. deter
minatā. vnūqđq; nāe ſſimilium in spē bñā allegī. aliter
enim illi' latitudinis aliquē gradū gltratis q; ꝑtinet nāe i
diuidui: r ad hāc ꝑtinet i termio augmēti. si ꝑ fuit aliqs
error. i ope nāe q; qđ fit aliqđ additum vel liberatū ꝑdu
cet gltratē cui' qđē mēsura accipit fm ꝓportiōez calozis
exercitij. r thūdi exercitiū. qđ i ē eadē. dum i oīb'.
r ꝑ tō oēs resurgēt i eadē gltratē. est glabi. resurget illa gl
tate in q; fuisset in termio augmēti. si nā nō errasset. vel de
ficisset. qđ aūt ſſupest vel qđ defuit. i homie reducet vel
ſſuppiebit diuina potētia. C Ad 7m dem q; si ps ex dictis
q; ꝑ dūr oēs i eadē etate resurgere. ſſi oīb' ꝑtat eadez
gltratis. sz ꝑ diuersitatē. sz q; idē stat' ꝑfectiōis erit i oīb'. q; eadez
stat' salutis ꝑ magna. r ꝑua gltratē. C Ad 8m dem q;
gltras hō idiuidui si solū rōdet fōme ꝑfectę etiā nāe ſſi
uidui. vt ex dictis ps. r ideo ratio nō sequit. C Ad 9m dō
q; gltras relinquēs si ꝓportiōaf ēnti reparāti: qđ illa nō
est de nā corpis nec oīb' fm statū illū in q; ſſit ad resurre
ctionē. sz nāe qui ꝑ idiuidua debuerūt si vnus formatus
ꝓ aliquē defectū nō poterat ꝑducere ad debitā gltratē
q; ꝑtit speciei omina vnus supplebit in resurrectiōe de
fectū. sicut ps. de naniet eadē rō est de illis qui imoderā
te magnidis fuerūt vltra debitā nāture.

C Ad 10m q; dō sicut ꝑdicta natura idiuidui debet
gltrā in diuersa diuersis boīb' ꝑsiderata nā idiuidui
debet diuersis diuersis sexus. r hec etiā diuersitas elonga
tur ꝑfectiōi speciei cuius diuersi gradus implent ꝑ diuer
sas diuersitatē sexus vel qualitatis. r sic ſſi resurget boies in
diuersis statuseres. in diuersis sexibus. r sic ſſi vīra se
quī. vocem. r similia. sed ſſi vīra se
quī. vocem. r similia. sed ſſi vīra se
quī. vocem. r similia. sed

hunt cum elemẽtis in materiaq; erãt eadẽ materia reparabunt eã quã nũc sunt. ꝙ erũt in potẽtia ad aliã formã: sic erũt passibilia. ¶ P. Dri natã sit agere t pati adinuicem vt in pmo de generã. dicat ꝑhũc sed corpora sanctoꝝ post resurrectionẽ erũt ex suis apositis: sicut nũc sũt. ꝙ erũt passibilia. ¶ P. in corpore bũano relinquet sanguis t alq; humores vt supra dcm est: sz ex pugna humoꝝ adinuicẽ gliant. ergo impassibile erit bũ passiõis in corpore. ꝙ erũt corpora sctoꝝ post resurrectionẽ passibilia. ¶ P. magis repugnat ꝑfectõi defect' i actu q; defectus in potẽtia: sz passibilitas importat solũ defectũ in potẽtia. cũ ꝙ in corporib' beatoꝝ sint futuri aliqui defect' in actu: sicut cicatrices vulnez in martyrib': vt in xpo fuerũt: vt ꝙ nihil deperiet ꝑfectõi corꝑis si corpora illa passibilia ponant. ¶ Sz 3. oẽ passibile ẽ corruptibile: ergo passio magis fcã abscidit a subã: sz corpa sanctoꝝ post resurrectõẽ erũt incorruptibilia: vt vt p' Lo. 15. Secundũ in corruptõe relinquet i corruptionẽ. ꝙ erũt ipassibilia. ¶ P. contra' si passã a debilitat: sz nullus corꝑ erit tam' corꝑib' sctoꝝ de qb' vt p' Lo. 15. Secundũ in illuminate fulget in virtute. ꝙ erũt ipassibilia.

¶ Ulteri' vt ꝙ impassibilitas in oibus erit equalis: ergo p' Lo. 15. dicit glo. ꝙ equalr oẽs brit. ergo pati nõ pñt: sz ex hoc erit eis ꝙ nõ pñt pati. ergo brit vere ipassibilitas. ꝙ impassibilitas erit eqlis in oibus. ¶ P. negatiõs ñ recipiũt magis t min': sz impassibilitas ẽ qdã negatio vel ꝑtio passibilitatis. ꝙ nõ pot cẽ maior in vno ꝙ i alio. ¶ P. magis albũ vt qd̃ nigro impermixtũ: sz nulli corpori sanctoꝝ admiscebit aliqd de passibilitate. ꝙ ois erũt impassibilia equalr. ¶ Sz 2. merito vr reddere premiũ ꝓportionalr: sz sanctoꝝ qdã fuerũt alys maioris meritꝝ. cũ impassibilitas sit qdã. i genere: vt ꝙ in qbusdã sit maior ꝙ in alys. ¶ P. ipassibilitas tunc dr bonũ claritatis: sz illa nõ erit equalis in oib': vt ps p' Lo. 15. ꝙ nec ipassibilitas.

¶ Ulteri' vt ꝙ impassibilitas sensꝰ in actu a corporibus gloriosis excludit: ergo sicut dicit ꝑhus in 2o de ala. Sẽtiri q̃dã pati ẽ. corpa aũt gliosa erũt impassibilia. ꝙ nõ sentiãt in actu. ¶ P. imitatio ñ alis ꝓcedit imitationẽ alteri. licet esse nãe ꝓcedit cẽ itionẽ ale: sz corpa gliosa ratiõe ipassibilitatis nõ imitabunt imitatione ñ alia. ꝙ nec imitatiõe alali. ꝙ requirit ad sentiendũ. ¶ P. sic̃ũq; fit sensꝰ i actu cũ nouã recꝑõe fit nouã iudiciũ: sz ibi nõ erit nouũ iudiciũ: ergo nõ erit ibi cogitatiõs voluntabiles. ꝙ fiet sensꝰ i actu. ¶ P. qñ ala ẽ in actu vel' potẽtie remittitur act' alteri' potẽtie: sz ala fiume erit itẽ ad actũ vt rutia intellectiue. ꝙ dcm recꝑtibꝰ. ꝙ nõ erit aliã mõ i actu sentiẽdi. ¶ Sz 3. ẽ. ego vt Apo. p. Videbit cũ oia oculus. ꝙ erit ibi sensꝰ i actu. ¶ P. fm pñm in pmo de ala. Animacũ ab inanimato distinguit sensꝰ i motu: sz erit ibi motus in actu. ergo i actu tam ꝙ sentiẽs in arundineto discurrens. Sed. 3. ergo t sensꝰ in actu.

¶ Ulteri' vt ꝙ nõ sunt ibi oẽs sensꝰ i actu. tact'. n. ẽ fm' alter aios sensꝰ: ergo vt i 3o. de ala. sz corpora gliosa carebũt actu sensꝰ tact'. ergo sensꝰ tact' fit in actu ꝙ imitatiõnẽ corꝑis alterius ab aliã exteriori corꝑe ꝑdominãte i aliq; quarũ actuaꝝ: vel passuaꝝ: quaꝝ ẽ tact' discretiꝝ. alia imitatio tãc ẽ ñ poterit. ꝙ nõ erit ibi ois sensꝰ in actu.

¶ P. sensꝰ gust' deseruit actui nutritiue: sz sicut lingua nõ erit ꝓsit reparatõẽ hñs act' ñ erit. ꝙ frustra cẽt creãtura ꝓfect' q̃dã. ¶ P. post resurrectõẽ hñs act' ñ erit. ꝙ frustra cẽt creãtura ꝓfect' q̃dã. ¶ P. post resurrectionẽ nihil corrupet: ergo tota esse i actu sine ꝑ nõ pot nisi aliq; corruptiõe facta: ergo odoratꝰ nõ sentiẽ. sine aliq; humali evaporatiõe. ꝙ i q̃dã relinquitur. Philo. ꝙ sensꝰ odoratꝰ nõ erit ibi i 3o. actu. ¶ P. Audi post resurrectõẽ beatus nõbis aliq; discipla p̃ sensibilia: ergo ois sapiẽcia reꝓbant. ex qbꝰ' dcis vñiõe. ꝙ nõ erit ois audit9.

¶ P. visio fit fm q; in pupilla recipit ꝑs rei visꝰ: sz hoc nõ potent esse post resurrectionẽ in beatis. ꝙ nõ erit ibi visus in actu. ꝙ nec erit ibi sensꝰ nobilior. ꝓbatio mediꝰ illud q̃ ẽ lucidũ in actu vt ẽ receptiuũ ipõ visibilis. vñ ꝑcipuã directe positũ sub radio solis nõ reflectat ꝑtem corꝑis oppositi: sz pupilla sicut t reliq; corꝑa erũt claritate ꝓdita. ꝙ nõ recipiẽt in ea aliq; ꝑs colorati corꝑis. ¶ P. fm ꝑspectiuos omne qđ vr sub angulo videtur: sz hoc nõ ꝓtat corꝑibus gloriosis. ꝙ ñ habebũt ea fitz visus i actu. ꝓbatio medie: qñq; aliqd vr sub angulo os cẽ aliq; ꝓportionẽ anguli ad distantiam rei vise. q; qñ a remotiori vr min' videt. t sub minori ãgulo. vñ ponẽt cẽ ita parvus ãgulus q; nihil de re videret. ꝙ oculus gloriosus videbit sub ãgulo os. q; videat sub terminis distãtiaꝝ ita q; nõ videat aliqd a remotiori q; modo videmus. q; vr valde absurdũ. t sic vt q; sensus visus actuꝰ nõ erit i corꝑib' gloriosis. ¶ Sz 3. potẽtia ꝑfecta actu ẽ ꝑfectior q; nõ ꝑfecta: sz natura bũana erit i beatis in maxa ꝑfectiõe. ꝙ erũt ibi oẽs sensus in suo actu. ¶ P. videt' ẽ bñt ad aliam potẽtie sensitiue q; corꝑ: sed corꝑ ꝑmiabit vel puniet ꝑ merita t demerita aie. ꝙ t oẽs sensus premiabũtur in beatis et puniẽt in malis fm delectatiõẽs t dolorem vel tristiciã q̃ in operãe sensus ꝑficiũt.

¶ Rñdeo dcm ad ꝑmũ. q; passio dupl'r dr. Uno mõ cõtenẽs recipiẽtẽ t ꝑfectiuũ ipius: sic Arist. 3o. de ala. Sẽtiri ẽ recꝑtio passio dr. sine illud qđ recipit sit corruptiuũ recipiẽtis t ꝑfectiuũ ipius.

sed secunda que per se facit sensum in actu non immutat naturam recipientis. ¶ Ad 1m dicendum quod quamvis quantitas proprie accepta sit quid permanens: tamen communiter accepta pro quolibet extenso, non est quid permanens: sed successivum. Et hoc modo sonus est quantus. Et similiter motus localis. Et ideo quantitas non facit sensum in actu nisi secundum successionem. ¶ Ad 2m dicendum quod sonus non facit sensum in actu nisi secundum motum localem. Et ideo non oportet quod sonus sit in medio quando sensus sentit: sed sufficit quod sit ibi quando sensus incipit sentire. ¶ Ad 3m dicendum quod sicut dictum est: ad hoc quod aliquid sit in potentia ad formam aliquam sufficit quod non habeat illam formam actualiter: sed quod habeat aliquid quod se habet ad illam formam. Et ideo ad hoc quod sensus sit in potentia ad species sensibiles sufficit quod non habeat eas actualiter: sed habeat aliquid quod se habet ad eas. Et hoc est organum sensus. Et ideo sensus non dicitur esse in actu nisi secundum quod species sensibiles sunt in organo sensus. Et hoc est sentire actu. Et ideo sensus non dicitur esse in actu nisi secundum quod species sensibiles sunt in organo sensus. Et hoc est sentire actu. Et ideo sensus non dicitur esse in actu nisi secundum quod species sensibiles sunt in organo sensus. Et hoc est sentire actu.

Ad secundum dicendum quod sicut dictum est: ad hoc quod aliquid sit in potentia ad formam aliquam sufficit quod non habeat illam formam actualiter: sed quod habeat aliquid quod se habet ad illam formam. Et ideo ad hoc quod sensus sit in potentia ad species sensibiles sufficit quod non habeat eas actualiter: sed habeat aliquid quod se habet ad eas. Et hoc est organum sensus. Et ideo sensus non dicitur esse in actu nisi secundum quod species sensibiles sunt in organo sensus. Et hoc est sentire actu. Et ideo sensus non dicitur esse in actu nisi secundum quod species sensibiles sunt in organo sensus. Et hoc est sentire actu.

Ad tertium dicendum quod sicut dictum est: ad hoc quod aliquid sit in potentia ad formam aliquam sufficit quod non habeat illam formam actualiter: sed quod habeat aliquid quod se habet ad illam formam. Et ideo ad hoc quod sensus sit in potentia ad species sensibiles sufficit quod non habeat eas actualiter: sed habeat aliquid quod se habet ad eas. Et hoc est organum sensus. Et ideo sensus non dicitur esse in actu nisi secundum quod species sensibiles sunt in organo sensus. Et hoc est sentire actu. Et ideo sensus non dicitur esse in actu nisi secundum quod species sensibiles sunt in organo sensus. Et hoc est sentire actu.

sed corpus gloriosum ita subiectum erit spiritui q poterit videri et nō videri: pcipue ab oculo nō glorioso p suo libitu voluntatis: vt patuit in xpo. ergo ita quantitas subiacet suo spiritui q poterit eē in magno vel paruo loco: et habere magni vel parui quantitatē ad libitū. ¶ Sz contra est qd phs dicit in quarto phy. q oē qd est in loco ē in loco equali sibi: sed corp' gloriosū erit in loco. ergo erit i loco equali sibi. ¶ Pr. eedē sūt dimēsiōes loci et locati vt ponitur i 4. phy. si glorioso esset maius locato est idē maius et minus seipso qd ē icōueniēs.

¶ Ulterius videt q corpus gloriosū rōne sue subtilitatis sit ipalpabile. Hegori' n. dicit in homel. i octaua pasche. Corrūpi necesse ē qd palpat: sed corp' gloriosū erit icorruptibile ergo erit ipalpabile. ¶ Pr. omne qd palpatur resistit palpāti. sed qd pōt esse simul cū aliquo nō resistit ei. cū ergo corpus gloriosum possit eē simul cū aliquo corpe: nō erit palpabile. ¶ Pr. oē corpus palpabile est tangibile. sed oē tāgibile corp' hz qualitates tāgibiles excedētes qualitates tāgentis. cū ergo qualitates tāgibiles nō sint in excessu sed reducte ad maximā equalitatē in corporib' gloriosis: videt q nō sint palpabilia. ¶ Sz contra est q dñs cū corpe glorioso resurrexit: et tñ corpus palpabile habuit: vt patet Joh. xx. Palpate et videte q spūs carnē et ossa nō hz. ergo et corpa gloriosa erūt palpabilia. ¶ Pr. hec ē heresis Eutici cōstātinopol. epi: vt Hegor. dicit. xiiii. li. moral. qui dicit q corp' nostrū in resurrectiōis gl'ia erit ipalpabile.

¶ R. dicendū ad pmā q. q nomē subtilitatis a virtute penetrādi est assūptū. vñ dr in secūdo de generatiōe q subtile est qd est cōpletiuū partib' et partiū partib': q: pp hoc humidū qd male terminat termino ppio: bene aūt alieno: sequit vnū tāgens et fluit vndiq ad sui capiens: et sua subtilitate qualibet eius partē minimā subintrat. q aūt aliqd corpus sit penetratiuū cōtingit ex duob'. Primo ex quātitatis paruitate pcipue fm pfunditatē et latitudinem: nō aūt fm lōgitudinē: q: penetratio fit in pfundū: vñ lōgitudo penetratiōi nō obstat. ¶ Scdo ex paucitate materie: vñ rara subtilia dicimus et q: in corpib' raris forma pdominat materie magis: ideo trāslatū est nomē subtilitatis ad illa corpa que optime subsūt forme et pficiunt ab ea cōpletissimo mō: sic dicim' subtilitatē esse in sole et luna et aliis huiusmōi. sicut etiā aurū vel aliqd huiusmōi pōt dici subtile: qn pfectissime xplet in esse et virtute sue speciei. et ex hoc res incorporee quātitate carēt: et mā nomen subtilitatis ad eas trāsfert nō solū rōne sue substātie: sed ēt rōne sue vtutis. sicut n. subtile dr penetratiuū q: ptingit vsq ad intima rei. ita etiā dr aliqs intellectus subtilis: q ptingit ad inspiciēda intrinseca pncipia et pprietates nāles rei latētes. et similiter dr aliqs hēre visum subtilez: q: aliqd minimū pōt visu ptingere: et similiter ē de aliis sensibus: et fm hoc ēt diuersi diuersimode subtilitatē corpibus gloriosis attribuerūt. Quidā n. heretici vt Aug. narrat attribuerūt ei subtilitatē fz modū quo spūales substātie subtiles dicunt dicētes q in resurrectiōe corpus vertetur in spūm: et rōne hui' corpa resurgentia apls spūalia nolat. i. Cor. xv. Sed h nō pōt stare: pmo q: corpus i spiritū trāsire nō pōt: cū nō cōueniāt in mā: qd etiā Boetius ostēdit in libro de duab' naturis. ¶ Scdo q: si eēt h possibile corpus in spūm cōuersū non resurgeret hō q ex aīa et corpe cōstat. ¶ Tertio q: si apls sic intelligeret sicut nōiat corpa spūalia pari rōne nōiaret corpa aīalia q in aīas sunt cōuersa: qd patet esse falsum. Unde qdam heretici dixerūt q corp' in resurrectiōe remanebit sed hēbit subtilitatē fm modū rarefactiōis ita q corpa humana i resurrectione erunt aeri vel vēto similia: vt Hegor. narrat in. xiiii. mora. sed h ēt nō pōt stare q: dñs post resurrectionē corpus palpabile habuit: vt patz Luc. vlti. qd pcipue subtile credendū est. Litera corpus humanū cū carnibus et ossib' resurget sicut et corpus dñi. vt dr Luc. vlti. Spūs carnem et ossa nō habet sicut me videtis habere. et Job. xix. dr. In carne mea videbo deū. rē n. aūt carnis et ossis pdicti ratiōne nō paruī. et ideo assignandus est corporibus gloriosis alius subtilitatis modus: vt dicātur subtilia pp cōpletiōnē corporis pfectissimā. sed hanc cōpletionē qdam cōtingere dicunt rōne quinte essentie q in eis tunc maxime dñabit: qd nō pōt esse. Primo q: nihil de quinta essentia pōt venire in cōpositiōem corporis humani: vt in scdo li. ostensum ē. di. xvi. Scdo q: dato q veniret in cōpositiōem corporis humani nō posset intelligi q dñaretur magis q nūc supra nām elementarē nisi ita q esset tūc in corporibus humanis plus fm qtitatē de nā celesti: et sic corpa humana nō essent eiusdem stature nisi forte minueret in hoie elementaria mā qd repugnat integritati resurgentium: vel ita q nā elemētaris indueret pprietates nature celestis ex dñio in corpore: et sic nālis virtus esset cā pprietatis gloriose: qd absurdū est: et ideo alij dicūt q dicta cōpletio ex quo corpa humana subtilia dicent erit ex dñio aie glorificate que est forma corporis sup ipm rōne cuius corp' gloriosum spūale dr quasi oino spūi subiectū. Prima autem subiectio qua corpus aie subijcitur est ad participādum esse specificum: put subijcitur sibi vt mā forme: et deinde subijcitur ei ad alia opa aie put anima est motor: et ō prima rō spūalitatis in corpore est ex subtilitate: et deinde ex agilitate et aliis pprietatibus corpis gloriosi: et pp h qda in spūalitate tetigit dotem subtilitatis: vt magister exponit. vñ etiam Hegor. dicit in. xiiii. Mora. q corpus gloriosum dr subtile p effectū spūalis potētie. Et p hoc patet solutio ad obiecta q pcedūt de subtilitate q ē p rarefactionē.

¶ Ad scdam questionem dōm q non pōt dici q corpus gloriosum rōne subtilitatis sue habeat q possit esse cum alio corpe in eodē loco nisi p subtilitatē auferatur ab eo illud qd phibetur nūc esse simul cū alio corpe in eodē loco. Dicūt aūt qdam q phibetur ab hoc in isto statu rōne corpulētie p quā habet q repleat locū: q qdem corpulentia ab ea p subtilitatis dotem tollet. sed h nō pōt stare ppter duo. Primo q: corpulētia quā dos subtilitatis auferet est ad defectū pertinens: puta aliqua inordinatio materie nō pfecte subiectis sue forme. totū n. qd ad integritatē corpis ptinet in corpe resurget: tam ex parte forme q ex parte materie. q aūt aliqd corpus sit repletiuū loci hoc p id qd est de integritate nāe eius: et nō ex aliquo defectu nature. cū n. plenū opponat vacuo illud solū ē repletiuū loci: q posito in loco locus nihilomin' remanet vacu'. vacuū aūt diffinit in. 4. phy. q est locus nō plenus sensibili corpe. dr aūt aliqd corpus esse sensibile ex mā et forma et nālibus accidētibus que oia ad integritatē nature ptinent. cōstat etiam q corpus gloriosum erit sensibile: etiā fm tactū: vt patet in corpe dñi Luc. vlti. nec n. deerit ei aut forma aut nālia accidētia fm calidum et frigidū et huiusmōi. vñ patet q corpus gloriosum nō obstāte subtilitatis dote replebit locū. insania n. videret dicere q locus vbi esset gloriosum corpus eēt vacuus. Scdo rō eorum pdicta nō valet: q: ipedire coextētiā corpis in eodē loco est plus q replere locū. si n. ponamus dimēsiōes eē separatas sine mā ille dimēsiōes nō replēt locū. vñ qdā ponentes vacuū dixerūt vacuū esse locū in q sunt huiusmōi dimēsiōes sine aliquo corpe sensibili: et tñ ille dimēsiōes phibent ne sint simul cū aliquo corpe in eodē loco: vt patet p phm in. 4. phy. et in. iij. meta. vbi hz p incōueniēs q corpus mathematicū qd nihil est aliud q dimēsiōes separate sit simul cū corpe nāli sensibili. vñ dato q subtilitas gloriosi corpis auferret ab eo h qd est replere locū: nō tñ sequeret q pp h posset esse cū alio corpe in eodē loco: q remoto eo qd in minus est nō pp h remouet qd in plus est.

ergo videt q illud qd impedit corpus nostrū nunc ne sit simul cū alio corpe in eodē loco: nullo mō poterit ab eo remoueri p dotē subtilitatis. nihil n. pōt phibere corpus aliquod ne sit simul situatū cū alio corpe in eodē nisi hoc qd in eo reqrit diuersū situ. nihil n. est impedimentū idētitatis nisi qd est cā diuersitatis. hāc aūt distinctiōem situs nō reqrit aliqua corpis qualitas: q: corpus nō debet aliqs situs rōne sue qualitatis. vñ remoto a corpe sensibili q sit calidū aut frigidū aut graue aut leue: nihilominus in eo remanet necessitas pdicte distinctiōis: vt pz p phm in 4. phy. et ēt p se planū est. similiter etiā mā nō pōt iducere necessitatē pdicte distictiōis: q: materie nō aduenit situs nisi mediāte quātitate dimēsiua. sūt etiā nec forma situm hz nisi ex mā situ habēte. relīqt ergo q necessitas distinctiōis duorum corporum in situ cāt a nā quātitatis dimēsiue cui p se cōuenit situs: cadit n. in diffinitiōe eius: q quātitas dimēsiua est quātitas hñs situm: et inde est q remotis oībus aliis que sunt in re talis distinctiōis necessitas inuenitur i sola quātitate dimēsiua. Si aūt accipiat linea separata: opz q si sint due linee vel due partes vnius linee q sint distincte in situ: aliās linea addita linee non efficeret maius: qd est ō cōem animi cōceptiōem: et similiter est de supficiebus et corpib' mathematicis. et q: materie debetur situs inquātū substat dimēsionibus: ex inde pdicta necessitas ad mām situatā deriuat: vt sicut nō est possibile esse duas lineas vel duas partes linee nisi sint distincte fm situm: ita impossibile est esse duas mās vel duas partes materie nisi sit distinctio situs: et q: distinctio materie est pncipiū distictionis indiuiduorum: inde est q Boeti' dicit in li. de trini. q: duob' corpib' vnū locū fingere nullo modo possum' vt hāc saltē accidētiū varietatē distinctio indiuiduorum reqrat. subtilitas aūt a corpe glorioso dimēsiones nō aufert. vñ nullo mō aufert sibi pdictā necessitatem distinctiōis situs ab alio corpe: et ita corp' gloriosum nō hēbit rōne sue subtilitatis q possit esse cum alio corpe: sed poterit esse simul cū alio corpe ex opatiōe virtutis diuine: sicut etiā corpus Petri nō habuit ex aliqua pprietate indita q ad adūctiōem eius sanarentur infirmi: sed hoc fiebat virtute diuina ad edificatiōem fidei: ita faciet virtus diuina vt corpus gloriosum possit esse simul cū alio corpe ad pfectiōem glorie. ¶ Ad pm' ergo dōm q corpus xpi nō habuit ex dote subtilitatis q posset esse simul cū alio corpe in eodē loco: sed hoc factum est virtute diuinitatis post resurrectiōem sicut in natiuitate. vñ Hegor. i homel. dicit. Illud corpus dñi intrauit ad discipulos ianuis clausis: qd ad humanos oculos p natiuitatē suā clauso exijt vtero virginis. vñ nō opz q rōne subtilitatis hoc cōueniat corporibus gloriosis. ¶ Ad 2m dōm q lumē nō est corpus: vt in. 2. li. dis. 13. dictū est. vnde obiectio pcedit ex falsis. ¶ Ad 3m dōm q corpus gloriosum trāsibit sperās celorum sine earum diuisiōe nō ex vi subtilitatis: sed ex diuina virtute que eis ad nutū in oībus subueniet. ¶ Ad 4m dōm q ex hoc ē q ad nutū eis deus aderit in oībus q volēt: seqt q nō possint icludi vel incarcerari. ¶ Ad 5m dōm q sic dr in. 4. phy. Puncto nō cōuenit esse locū. vñ si dicat esse i loco hoc nō est nisi p accidēs: q: corpus cui' est terminus ē in loco: sicut aūt locus totus respōdet toti corpi: ita terminus loci rñdet termino corpis. cōtingit aūt duorum locorum esse vnū terminū. sicut et duas lineas terminari ad vnum pūctum: et ideo q̄uis duo corpa nō possint esse in diuersis locis: tñ duobus termis duorum corporum rñdet idez terminus duorum locorum: et fm hoc dicitur vltima corporis se tangentium esse simul.

¶ Ad 6m qōnem dōm q sicut ex dictis patet pp h necesse est duo corpora in duob' locis esse: q: diuersitas materie reqrit distinctiōem in situ: et ideo videm' q qn conueniunt duo corpora in vnū desinunt esse distincta vtrumq: et acqrit vtrumq simul vnū esse distinctum: vt pz in mixtiōibus. nō potest ergo esse q corpora duo remaneant duo et tñ sint simul nisi vtrumq cōseruet esse distinctum: quod habebat fm q vtrumq erat ens indiuisum in se et diuisum ab aliis. hoc aūt esse distinctum dependet a pncipiis essentialibus sicut a causis pximis: sed a deo sicut a cā pma. et q cā pma pōt cōseruare rem in esse cessantibus causis secūdis: vt pz p pma propositionē libri de causis: ideo diuina virtute et ea sola fieri pōt vt accns sit sine subiecto: vt pz in sacro altaris. similiter diuina virtute fieri pōt et ea sola q corpus remaneat esse distinctum ab alio corpe q̄uis eius mā nō sit distincta in situ ab alterius corporis mā: et sic miraculose fieri pōt q duo corpora sint in eodē loco. ¶ Ad pmū ergo dōm q illa est sophistica: pcedit ex suppositiōe falsa: vel petit pncipiū. pcedit n. ac si inter duas supficies oppositas loci alicui' esset aliqua dimēsio ppria locata: oporteret q vniret dimēsio corpis locati adiunctionē. sic n. seqtur q dimēsiones duorum corporum locantium fierent vna dimēsio. si vtraq vnū fieret cū dimēsione loci. hoc aūt suppositio falsa est: q: fm hoc quandocunq corpus acqreret nouū locū oporteret aliquā immutatiōem fieri in dimēsionibus loci vel locati. nā n. pōt esse q aliquā due fiant de nouo vnā vel alteram corp' immutata. si aūt vt se rei veritas hz locus nō habetur aliās dimēsiōes q dimēsiones locati: patet q ratio nihil pbat: sed petit pncipiū: q: scdm hoc nihil est aliud dictum q dimēsiōes locati sūt eedē cum dimēsionibus locantis q dimēsiōes locati cōtinētur īfra terminos loci: et fm corpus incursum distātia termini loci sicut distabunt ppria dimēsionibus si eas haberet. et sic dimēsiones duorum corporum esse dimēsiones vnius loci nihil est aliud q duo corpora esse in eodē loco: qd est pncipale propositum. ¶ Ad 2m dōm q posito q duo corpora sint in eodē loco p miraculum nō seqtur aliqd neq ō cōmunem animi cōceptionem neq ō diffinitiōem linee neq ō cōclusiones aliquas geometrie. sicut n. 8. dis. 12. dictū est quātitas dimēsiua h differt ab oībus aliis accidētibus q hz specialem rōnem indiuidationis et distinctionis. s. ex situ partiū pter rōnem indiuidationis et distinctionis que est sibi et in omnibus aliis accidētibus cōis. s. ex materia subiecta: et ergo vna linea potest intelligi diuersa ab alia vel q est in alio subiecto: q cōsideratur nō est nisi de linea māli vel q distat i situ ab alia: que cōsideratio est cū de linea mathematica que intelligitur pter mām. Si ergo remouetur mā nō potest esse distinctio linearum nisi fm situm diuersum: et similiter nec pūctorum nec supficierum nec quarūcunq dimēsionum: et ideo geometria nō pōt ponere q vna linea addatur alii tanq distincta ab ea nisi sit diuersa in situ ab ea. sed supposita distinctiōe subiecti sine qua distinctiōe situs ex diuina virtute vt dictū est: intelligetur diuerse linee que nō distāt situ ppter diuersitatem subiecti: et similiter pūcta diuersa: et sic due linee designate in duobus corporibus q sunt in eodē loco trahuntur a diuersis pūctis ad diuersa pūcta: vt nō accipiamus pūctus signatū in loco sed in ipso corpore locato: q: linea nō dr trahi nisi a puncto qd est terminus eius: et sic ēt duo circuli designati in duob' corporibus sphericis existētib' in eodē loco q sunt duo pp diuersitatem subiecti alias nō possent se tāgere fm totū: sic sunt duo ex diuersitate subiectorum: et pp h se totaliter tāgētes adhuc manērent duo sic ēt circulus signat' in corpore locato sphericō tangit fm totū aliū circulū signatū in corpe locāte. ¶ Ad 3m dōm q deus posset facere aliqd corp' qd nō ē in loco: et tñ aliis positis hoc facto nō seqt q aliqd corp' nō sit in loco: q corp' maius ē loc' corpis minoris rōne illius supficiei qua designat

ex contactu terminorum corporis minoris. ¶ Ad 4m dicendum quod vnum corpus esse simul localiter in duobus locis non potest fieri per miraculum. corpus enim Christi non est in altari localiter vt dictum est. [illegible] miraculose possit fieri quod duo corpora sint in eodem loco: quia esse in pluribus locis simul repugnat indiuiduo [illegible] ex idemptitate [illegible] sequeretur enim quod esset distinctum ab seipso. esse cum alio corpore in eodem loco repugnat ei quantum ad [illegible] quod est esse distinctum ab alio [illegible] vnius [illegible] in diuisione [illegible] Meta. [illegible] diuisio ab aliquo est [illegible] ad rationem vnius. vnde quod idem corpus sit localiter simul in diuersis locis includit contradictionem sicut quod homo careat ratione. [illegible] duo corpora esse in eodem loco non includit contradictionem: vt ex dictis patet: et ideo non est simile.

¶ Ad 4m quod dicendum quod corpus gloriosum ratione sue proprietatis non habet quod possit esse cum alio corpore glorioso in eodem loco sicut nec vt sit simul cum corpore non glorioso. diuina autem virtute fieri posset vt duo corpora gloriosa essent simul: vel duo non gloriosa sicut gloriosum et non gloriosum: [illegible] non est conueniens quod corpus gloriosum sit simul cum alio corpore glorioso [illegible] seruabitur debitus ordo [illegible] requirit [illegible] vnum corpus gloriosum non se apponet alteri: et sic nunquam duo corpora gloriosa erunt simul. ¶ Ad 5m dicendum quod [illegible] perdit ac si corpori glorioso inesset ratione sue subtilitatis quod posset esse simul in eodem loco cum alio corpore: quod falsum est. Et similiter dicendum ad secundum. ¶ Ad 3m dicendum quod corpus celi et alia corpora [illegible] dicuntur gloriosa inquantum participabunt aliquid [illegible] bonorum glorificatorum.

¶ Ad 5m quod dicendum quod corpus non comparatur ad locum nisi mediantibus dimensionibus propriis secundum quas corpus locatum circumscribitur ex contactu corporis locantis. vnde quod corpus aliquod sit in minori loco quam sit sua quantitas hoc non potest esse nisi per hoc quod quantitas corporis propria efficiatur aliquo modo minor seipsa: quod quidem non potest intelligi nisi [illegible] Uno modo ex variatione quantitatis circa eandem materiam [illegible] [illegible] et hoc quidam posuerunt in corporibus gloriosis [illegible] [illegible] et cum voluerit paruam: sed hoc non potest esse: quia nullus motus qui fit secundum aliquid intrinsecum rei potest esse sine passione abiciente substantiam in corporibus incorruptibilibus. [illegible] est solum motus localis qui non est secundum aliquid intrinsecum. vnde patet quod mutatio quantitatis [illegible] repugnaret impassibilitati corporis gloriosi et incorruptibilitati. [illegible] sequeretur quod corpus gloriosum quandoque esset rarum [illegible] [illegible] cum nihil diuidi possit ab eo [illegible] eadem [illegible] esset sub partibus dimensionibus [illegible] sub maioribus et ita [illegible] quod non potest esse. Alio modo potest intelligi quod [illegible] corporis gloriosi efficiatur minor seipsa per variationem [illegible] quod partes corporis gloriosi subintrent se inuicem: et sic [illegible] ad quantumcumque paruam quantitatem: et hoc quidam posuerunt [illegible] ratione sue subtilitatis corpus gloriosum debet posse esse simul cum alio corpore non glorioso in eodem loco: et similiter [illegible] esse [illegible] totum corpus gloriosum [illegible] per minima pororum vnius corporis: et sic ponunt quod corpus [illegible] ex [illegible] virginali [illegible] ianuis clausis [illegible] non potest esse: tum quia corpus gloriosum non [illegible] cum alio corpore simul ratione subtilitatis: tum quia [illegible] cum alio corpore [illegible] ratione subtilitatis [illegible] cum alio corpore non tamen cum corpore glorioso [illegible] repugnaret recte dispositioni corporis humani [illegible] [illegible] [illegible] sitam et distantiam partium. vnde nec per miraculum [illegible] et ideo dicendum quod corpus gloriosum semper erit in loco sibi equali. ¶ Ad primum quod dicendum quod corpus [illegible] localiter vt dictum est. ¶ Ad 2m dicendum quod [illegible] perdit ex hoc quod vna [illegible] ratione subtilitatis [illegible] partium corporis glorio[si] [illegible] non potest esse vt dictum est: et ideo non [illegible]

gitur. ¶ Ad 3m dicendum quod corpus videtur ex hoc quod agit in visum: [illegible] agat in visum vel non agat nihil variatur in ipso corpore et ideo non est inconueniens si possit [illegible] vult videri: et [illegible] videri. sed esse in loco non est actio aliqua procedens ab eo ratione sue quantitatis sicut videri ratione sui coloris: et ideo non est simile.

¶ Ad 6m quod dicendum quod omne corpus palpabile est tangibile [illegible] non conuertitur. omne enim corpus est tangibile quod habet qualitates quibus natus est immutari sensus tactus. vnde aer et ignis et huiusmodi sunt corpora tangibilia. sed palpabile videtur addere quod resistat tangenti. vnde aer qui nequaquam resistit transeunti [illegible] est facillime diuisibilis tangibilis quidem est sed non palpabilis. sic ergo patet quod palpabile dicitur aliquod corpus ex duobus: et ex qualitatibus tangibilibus: et ex hoc quod resistit tangenti [illegible] non pertransire. et quia qualitates tangibiles sunt calidum et frigidum et huiusmodi que non inueniuntur nisi in corporibus grauibus et leuibus que habent contrarietatem adinuicem: ac per hoc sunt corruptibilia: ideo corpora celestia que sunt secundum naturam incorruptibilia sunt sensibilia quidem visu: sed non tangibilia: et sic etiam nec palpabilia: et hoc est quod Grego. dicit quod corrumpi necesse est omne quod palpatur. corpus ergo gloriosum habet ex natura sua qualitates que sunt nate immutare tactum: sed tamen quia corpus est omnino subiectum spiritui in potestate eius est vt secundum eas immutet tactum vel non immutet: similiter etiam secundum naturam subiecti competit vt resistat cuilibet alteri corpori transeunti ita quod non possit esse cum eo simul in eodem loco: sed miraculose hoc potest diuina virtute contingere ad nutum spiritus quod sit cum alio corpore in eodem loco: et sic non resistet ei transeunti. vnde secundum naturam suam palpabile est corpus gloriosum: sed ex virtute supernaturali hoc ei competit vt cum non vult non palpetur a corpore non glorioso: et ideo Greg. dicit quod dominus palpandam carnem prebuit quam ianuis clausis introduxit vt perfecto ostenderet post resurrectionem corpus suum esse et eiusdem nature et alterius glorie. ¶ Ad 3m quod dicendum quod incorruptibilitas corporis gloriosi non est ex natura componentium secundum quam omne quod palpatur necesse est corrumpi vt ex dictis patet: et ideo ratio non sequitur. ¶ Ad 2m dicendum quod [illegible] aliquo modo fieri posset quod corpus gloriosum sit cum alio corpore in eodem loco: tamen corpus gloriosum habet in potestate sua resistere cuilibet tangenti cum voluerit: et sic palpari potest. ¶ Ad 3m dicendum quod qualitates tangibiles in corporibus gloriosis non erunt reducte ad medium rei secundum eque distantiam ab extremis: sed ad medium proportionis secundum quod optime competit complexioni humane in singulis partibus: et ideo tactus illorum corporum est delectabilissimus: quia potentia semper delectatur in conuenienti et tristatur in excessu.

Ad tertium sic proceditur.

Uidetur quod corpora gloriosa non sint futura agilia. illud enim quod de se est agile ad motum non indiget aliquo deferente. sed corpora glorificata deferentur post resurrectionem in nubibus obuiam Christo in aere ab angelis: vt dicit glo. I. ad Thes. 4. ergo corpora gloriosa non erunt agilia. ¶ Preterea nullum corpus quod mouetur cum labore [illegible] agile. sed corpora gloriosa hoc modo mouebuntur cum [illegible] eorum. [illegible] anima moueat in contrarium nature corporis [illegible] semper in vnam partem. ergo non erunt agilia. ¶ Preterea inter operationes animalis sensus est nobilior et prior quam motus. sed non assignatur corporibus gloriosis aliqua proprietas que perficiat ea ad sentiendum. ergo nec eis debet attribui agilitas per quam perficiantur ad motum. ¶ Preterea natura dat diuersis instrumenta diuersis dispositionis secundum diuersas virtutes [illegible] de non eiusdem dispositionis instrumenta dat animalibus tardo vel veloci. sed deus multo ordinatius operatur quam natura. [illegible] ergo corpus gloriosum habeat membra eiusdem dispositionis in figura et qualitate sicut modo videtur quod non habeat aliam agilitatem quam modo habet.

¶ Sed contra est quod dicitur I. Cor. 15. Seminatur in infirmitate surget in virtute. i. mobile et viuum: sed mobilitas non potest dicere nisi agilitatem ad motum. ergo corpora gloriosa erunt agilia. ¶ Preterea tarditas maxime videtur spiritualitati repugnare. sed corpora gloriosa erunt spiritualia vt dicitur I. Cor. 15. ergo erunt agilia.

¶ Ulterius videtur quod agilitate sua nunquam vtentur ita quod moueantur: quia secundum philosophum motus est actus imperfecti. sed in illis corporibus nulla erit imperfectio. ergo nec aliquis motus. ¶ Preterea omnis motus est propter indigentiam: quia omne quod mouetur mouetur propter adeptionem alicuius finis. sed corpora gloriosa non habebunt aliquam indigentiam. vt Aug. dicit. Ibi erit quicquid voles: non erit quicquid noles. ergo non mouebuntur. ¶ Preterea secundum philosophum in 2. de celo et mundo. Quod participat diuinam bonitatem sine motu nobilius participat illam quam quod participat eam cum motu. sed corpus gloriosum nobilius participat diuinam bonitatem quam aliquod aliud corpus. cum ergo quedam alia corpora omnino sine motu remaneant: sic corpora celestia: videtur quod multo fortius corpora humana. ¶ Preterea Aug. dicit quod anima stabilita in deo stabiliet et corpus suum [illegible]: sed anima ita erit in deo stabilita quod nullo ab eo mouebitur. ergo nec in corpore erit aliquis motus ab anima. ¶ Preterea quanto corpus est nobilius tanto debetur ei locus nobilior. vnde corpus [illegible] quod est nobilissimum habet locum eminentiorem inter cetera loca: vt [illegible] [illegible] Excelsior celis factus. glo. loco et dignitate: et similiter vnumquodque corpus gloriosum habebit eadem ratione locum sibi conuenientem secundum mensuram sue dignitatis. sed locus conueniens est de pertinentibus ad gloriam. cum ergo post resurrectionem gloria sanctorum nunquam varietur neque in plus neque in minus: quia tunc erunt omnino in termino: videtur quod corpora eorum nunquam de loco sibi determinato recedent: et ita non mouebuntur. ¶ Sed contra est quod dicitur Esa. 40. Current et non laborabunt: volabunt et non deficient. et similiter Sap. 3. dicitur. Tanquam scintille in harundineto discurrent. ergo erit aliquis motus corporum gloriosorum.

¶ Ulterius videtur quod moueantur in instanti. Aug. enim dicit quod vbicunque voluerit spiritus ibi erit et corpus. sed motus voluntatis secundum quem spiritus vult alicubi esse est in instanti. ergo et motus corporis erit in instanti. ¶ Preterea philosophus in 4. phy. probat quod si fieret motus per vacuum quod oporteret aliquid moueri in instanti: quia vacuum non resistit aliquo modo mobili: resistit autem plenum: et sic nulla proportio esset motus qui fit in vacuo ad motum qui fit in pleno in velocitate: cum proportio motuum in velocitate sit secundum proportionem resistentie que est in medio: omnium autem duorum motuum qui fiunt in tempore oportet esse proportionales velocitates: quia omne tempus omni tempori proportionale est. sed similiter nullum spacium plenum potest resistere corpori glorioso quod potest esse cum alio corpore in eodem loco quocunque modo fiat: sic nec vacuum alteri corpori. ergo si mouetur in instanti mouebitur. ¶ Preterea virtus anime glorificate quasi improportionaliter excedit virtutem anime non glorificate. sed anima non glorificata mouet corpus in tempore. ergo anima glorificata mouet corpus in instanti. ¶ Preterea omne quod mouetur equaliter cito ad propinquius et distantius mouetur in instanti. sed motus corporis gloriosi est talis: quia ad quantumcunque distans spacium mouetur tempore imperceptibili. vnde Aug. dicit in quolibet de resurrectione quod corpus gloriosum vtraque interualla pari celeritate pertingit vt radius solis. ergo corpus gloriosum mouetur in instanti. ¶ Preterea omne quod mouetur vel mouetur in tempore vel mouetur in instanti. sed corpus gloriosum post resurrectionem non mouebitur in tempore: quia tempus iam non erit: vt dicitur Apoc. 10. ergo motus ille erit in instanti. ¶ Sed contra. in motu locali spacium et motus et tempus sunt equaliter diuisibilia: vt demonstratur probatur in 6. phy. sed spacium quod transit corpus gloriosum per suum motum est diuisibile. ergo et motus diuisibilis et tempus diuisibile: instans autem non diuiditur. ergo motus ille non erit in instanti. ¶ Preterea non potest esse aliquid simul totum in vno loco et partim in illo et partim in alio: quia sequeretur quod altera pars esset in duobus locis simul: quod esse non potest: sed omne quod mouetur partim est in termino a quo et partim in termino ad quem: vt demonstratur est in 6. phy. ed autem quod motum est totum est in termino ad quem est motus. ergo non potest esse quod simul moueatur et motum sit: sed omne quod mouetur in instanti simul mouetur et motum est. ergo motus localis corporis glo[riosi]

si non poterit esse in instanti.

¶ Respondeo dicendum ad primam questionem quod corpus gloriosum erit omnino subiectum anime glorificate non solum vt nihil in eo sit quod resistat voluntati spiritus: quia hoc fuit etiam in corpore Ade: sed etiam vt sit in eo aliqua perfectio effluens ab anima glorificata in corpus per quam habile reddatur ad predictam subiectionem: que quidem perfectio dos glorificati corporis dicitur. anima autem coniungitur corpori non solum vt forma: sed etiam vt motor: vtroque modo oportet quod corpus gloriosum anime glorificate sit summe subiectum. vnde sicut per dotem subtilitatis subiicitur ei totaliter inquantum est forma corporis dans esse specificum: ita per dotem agilitatis subiicitur ei inquantum est motor: vt scilicet sit expeditum et habile ad obediendum spiritui in omnibus motibus et actionibus anime. Quidam tamen causam agilitatis attribuunt quinte essentie que tunc in corporibus gloriosis dominabitur: sed de hoc frequenter dictum est quod non videtur conueniens: vnde melius est quod attribuatur anime a qua gloria in corpus emanat. ¶ Ad primum ergo dicendum quod corpora gloriosa dicuntur ferri baiulis angelis et in nubibus non quasi eis indigeant: sed ad reuerentiam designandam que corporibus gloriosis et ab angelis et ab omnibus creaturis deferetur. ¶ Ad 2m dicendum quod quanto virtus anime mouentis dominatur magis supra corpus tanto minor est labor in motu: etiam si sit contra naturam corporis. vnde illi in quibus virtus motiua est fortior: vel qui habent ex exercitio corpus magis habilitatum ad obediendum spiritui mouenti minus laborant in mouendo: quia post resurrectionem anima perfecte dominabitur corpori tam propter perfectionem proprie virtutis tam propter habilitatem corporis gloriosi ex redundantia glorie ab anima in ipsum non erit aliquis labor in motu sanctorum: et sic dici potest corpora sanctorum agilia. ¶ Ad 3m dicendum quod per dotem agilitatis corpus gloriosum redditur habile non solum ad motum localem: sed ad sentiendum et ad omnes alias operationes anime exequendas. ¶ Ad 4m dicendum quod sicut natura dat diuersis animalibus instrumenta diuersis dispositionis in figura et qualitate: ita deus dabit corporibus sanctorum aliam dispositionem quam nunc habeant non quidem in figura et qualitate: sed in proprietate glorie que dicitur agilitas.

¶ Ad 2m quod dicendum quod corpora gloriosa aliquando moueri necesse est ponere: quia et ipsum corpus Christi motum est in ascensione: et similiter corpora sanctorum que de terra resurgent ad celum empyreum ascendent: et post quam celos ascenderint verisimile est quod aliquando moueantur pro sue libito voluntatis: vt illud quod habent in virtute actu exercentes diuinam sapientiam commendabilem ostendant: et vt etiam visus eorum reficiatur pulchritudine creaturarum diuersarum in quibus dei sapientia euidenter relucebit: sensus enim non potest esse nisi presentium: [illegible] a longinquo possit sentire corpora gloriosa quam non gloriosa. vnde [illegible] est nec tamen per motum aliquid deperit eorum beatitudini que consistit in visione dei que vbique presens habebitur: et de angelis dicit Greg. quod intra deum currunt quocunque mittantur. ¶ Ad primum ergo dicendum quod motus localis non variat aliquid eorum que sunt intranea rei: sed est [illegible] quod est actus rei in loco. vnde illud quod mouetur motu locali est perfectum quantum ad ea que sunt intra rem: [illegible] in 8. phy. quamuis habeat imperfectionem respectu loci: quia dum est in vno loco est in potentia ad alium locum: quia non potest esse actu in pluribus locis simul: hoc enim solius dei est. Hic autem defectus non repugnat perfectioni glorie sicut nec defectus quo creatura est ex nihilo: et ideo manebunt huiusmodi defectus in corporibus gloriosis. ¶ Ad 2m dicendum quod aliquis dicitur indigere aliquo dupliciter. secundum quod. Simpliciter quidem indiget aliquo illo sine quo non potest permanere in esse vel in sua perfectione: et sic motus corporum gloriosorum non erit propter aliquam indigentiam: quia ad beatitudinem sufficiet eis ipsa [illegible] [illegible] [illegible] indiget aliquo illo sine quo non potest aliquem finem intentum habere vel non ita bene vel tali modo: et sic motus erit in beatis propter indigentiam: non poterit enim manifestare virtutem motiuam in seipsis in experimento nisi moueantur. [illegible] indigentiam nihil prohibet in corporibus gloriosis esse. ¶ Ad 3m dicendum quod [illegible] [illegible] si corpus gloriosum non posset etiam sine motu participare diuinam bonitatem multo eminentius quam corpora celestia [illegible] de corpora gloriosa non mouebuntur ad consequendum perfectam diuine bonitatis participationem [illegible] habent per gloriam: sed ad demonstrandum [illegible]

g motū corpꝰ celestiū nō posset demōstrari dꝯ corp nisi
qui dat i motū de corpa sensata ad gloriosū corpus mu-
tandū nō eloquia dñi tantū vt ex dictis ps. tñ nō nō poterit
¶ Ad 4m dꝯ q mot localis nihil dicimus de subtilita-
te ab alia stabilitas in loco cui nō sit fm aliqd intrinsecū re vt
dictū est. ¶ Ad 5m dꝯ q locꝰ non vnicuiq; corpi glioso
deputat fm gradū sue cognitionis potest ad primū accidi-
tens vt os q dominat aliqd de primo glorificq; est ei locū
illiusq; loc nisi nō possit ad primū fm q actu tenet corpꝰ
locatū cui nihil illatū in gloriosum corpꝰ si magis recipiat
ipsidem ab eodē fm q est debet p mentia vel gaudiū
de tali loco manet etiā ei qui est extra locū illum.

¶ Ad 1m q dꝯ q circa B est multiplex opio qdā dicūt
q corpꝰ glosum trāsit de vno loco in alium sine B q trāseat
medium. sic velocitas de vno loco trāsfert ad alia sine hoc
q prius at medium: super B pōt corpus glosum mot celc in
instāti sicut et volitatio. Sz B nō pōt stare q corpꝰ glosū
nondū pervenit ad nobilitatē nāe spialis sic nūqꝫ definet
esse corp. Et probat cū velitas de moueri de vno loco in
alium nō trāsiret etiamsi de loco in locum: nostro illoꝝ
locoꝝ etiāsi mouet sed corrigit i vnū locū positū fuerat
brevitā p literionē ad aliū et, p tāto dꝯ moueri de loco ad
locū. Et hō alia dicit q corpus glosum bz de pōtate nāe
sic q corpꝰ dꝯ p virtutē medii: tñ q mouetur in tpe sed
virtus glie q bz qdā instantē supra virtutē nāe bz q possit
nō pertrāsire medium sic in instāti moueri sed B nō pōt esse:
q implicat in se dictionē qbus ps sic. Sit aliqd corpus qđ
mouet de a. in. b. et corpꝰ motū sit. x. Adtū q. x. qdiu ē to-
tū in a. nō mouet: filr nec qđ est totū in b. q: tūc motū est
q sit aliqd mouet ergo q nec q sit totū in a. nec totū in b. q
qđ mouet. vel nullq; est. vel est prius in a. q prius in b. vt totū
in aliū locū medio quāto in a. cum prius in a. q. prius
in b. sed nō pōt poni q nullq; sit: q: sic esset aliq; instans di-
uisibile nō bēs sitū: qđ est ipossibile: q; pōt poni q sit prius i
a. q prius in b. nō sit in medio aliq; mōzt ei. b. sit locꝰ di-
stans ab a. sed rect medio intranēte q; ps. q. que est in. b. nō
esset prima pi que est in a. q resistat q sit vel totus in c. vel
prius in eo: et pi in aliū loco qđ pōnit medium inter. c. et a. qu
in. a. et sic de aliis. ergo q. x. nō pōnit de a. in. b. nisi sit
sit in eis medium dicat q; quoniā de a. in. b. nullq; mo-
uet qđ ipliat dictionē q; ipa successio loco: et mot lo-
calis tale nō est de q libet mutatione que bz locū termi-
nū sed solū que virtute eius aliqd positiue sic. ait est de il
lis motibus q; que bnt vnū terminū nō positiuū: et alte-
rum per privationē: inter affirmationē et negationē siue
positionē nō est aliq; determinata distātia. vel qđ est i nega-
tione pōt ee prius quā vi remoti ab affirmatōe et sic, rōne
dicta qđ quālz alterꝰ corpꝰ vel totus ponat ad ei. et sic vū id
qđ mouet est totū sub negatōe mot ad affirmationē et
ei. et ei nō mutāe possit mutari ei. et vt pbat i. 6. cphy.
non est filr de motu angulari q ei in loco equote de co-
pus. et de angulari vt in. 7. dcīs est. et sic ps q nulla
mā pōt ee q aliqd corpꝰ pueniat de vno loco ad alium nisi
trāseat ei. medio. Et hō aliq B. secundū tū dicit q corpꝰ
glosum mouet in instāti ex B fcēt q corpꝰ glosum i eodē
loco medio qđ nō pōt esse: sed B dicit q ipsa sit ubertas
glie fm quā habet esse sit vl plib. et termino vltimo: et solū
illata fm quā habet esse rōne sic pōt ad qđ terminū vl
tertiū fm qđ nō sufficit q; illa natura B qđ est in instā
tia nō facit q illa pōtia moliatur: vel quarta obiectio insta
sic nec quarta. q. pōtia pōtia moliatur: ita qđ nō sunt sil rpe
cies loci pueniēt. q. pōtia pōtia pōt facere q; solū vno pun
to q corpꝰ glosum mouet in instāti impropribili pp terminū
ad q. et vnū corpꝰ glosum pōt in instāti tpe idē ipm cui pre si-
uisibile. ¶ Ad primū q dꝯ q illud qđ pōt deest glie nō
deest vl est in actu. q. ideo dicim illud facio qđ pōt
modicū tpis fieri p vnū modū legi augu. q. vbicuq; est
voluitas ibi erit corpus glosum vl dēs q voluitas nunq; ere
laudanda in beatis: vel nunqꝫ volet corpꝰ suū ee alicubi
aliq; instāti in q nō possit ibi esse. sic qđcuq; mlla la-
uitas determinabit in illo corpꝰ erit in illo loco qđ voluitas
determinat. ¶ Ad 2m dꝯ q qđā dixerūt illi, pōm quā
pbs ideūt in pre illa. vt Cōmē. ibidē dicit. et ei ētes q non
os esse ppositionē tot mot ad totū motū fm ppositionē
resistētia medq ad aliud medū resistēciā os q fm ppo-
tionē medioꝝ pōt trāsiri antedicta ppositio retardationē q
accidit in motib qꝫ ex resistētia medq pōs. n. mot bz deter-
minatā ppōnē velocitatis et tarditatis ex victoria motōis
supra mobile etiā si nihil resistat ex pte medq sic pro-
ponib celestib igb nō inuenit aliqd quod obstet motui
ipsoꝝ: et tñ nō moueri in instāti sed in tpe determinate fm
ppositionē potētie motōis ad mobile et ita ps q. et sic pos-
sit aliqd moueri in vacuo nō opponebit q moueat in in-
stantis q nihil addat epi qđ debeat motui ex ppositōe pe-
dicta motētia ad mobile q; mot si retardatur. Sed hoc
rōnt Cōmē. dicit ibidē pceda ex falsa imaginatōe ḡa
imaglat q; tarditas que causat ex resistētia medq sit ali-
qua ps mot addita motui nisi lig bz distantē fm ppositēm
motētis ad mobile sic vna linea addit linee rōne cui no
cidit in lineis q nō remanet eadē ppositio tot ad totū li-
neā que erat linee additē ad iuncē vt sic et nō sic eadē
ppositio tot mot ad totū motū sensibile que est retarda-
tionū ꝓcingētiū ex resistētia media q; qđē imaginatio fal-
sa est. q; libet ps mot bz nūm de velocitate qđū tot mo
tus nō aūt qlibs ps linee bz nūm de qtitate cuiuslibet qđ
bs tota linea. vñ tarditas vel velocitas addita motui re-
dūdat in qlibet pte ei. qđ de lineis nō ꝓuenit. sic tardi-
tas addita motui nō facit aliq; qđ mot sic. linee accidē
tales q; additū est ps toti. Ideo dicit ad intelligēdū pbatiē
pbi. vt Cōmē. ibidē exponit. sicūdū est q os accipe totū p
vno. resistētia mobilis ad motū mouētē et resistētia me-
dq. pōt est mot et quātūcq; alteri resistētia q; accipi-
mr tā tarditas retardatiua tot mot fm ppositionē motus
tōis ad mobile resistēs. dicit q; mouet vl ex se vel extra
extrinsecus. et. q. semp mobile resistat aliq; mō motētis
motui: et motū agāt et pueris indistā hō sint pares. Obiicit
inuit resistere mobile motui et ei. pportioni q; bz motus
inclinatē ad pnā sicut ps in motib violētis vel sit ergo
bz locū pnū loco. q est. Intrō motētis cuiuslibet resistē
tia inuenit. erit corpus celestium ad suos motores. Obiq
aūt mobile resistit motui motētis ex alio tñ. q et ex qua
sicut ps in motu n̄lli grauis et leuis q; pōtem fortē co-
rum inclinant ad motū talē est. n. forma impressa grauis
tis qđ est motor p se grauis et leuis ex pte aūt mā nō in
uit aliq; resistētiā neq; virtutis inclinātis ad pnū motus
neq; pnū loci q; loc non debet mā nisi fm q sub dete
tionib celestib gliosi forma nāli. vñ nō pōt esse resistēcia
nisi ex pte medq: que qđē resistētia est motui ex pte
ralis: neq; aūt est resistētia ex vtroq; sicut patet in mo
bus animalium. Ois ergo in motu nō est resistētia nisi ex
parte mobilis sicut accidit in corpib celestib. nec ipse
mot mentiuat fm ppositionem motoris ad mobile. ex
talibus non perdit ratio pbi quia moto omni medio ab
hoc manet mot corpꝰ in tpe: sed in illis motib in quib
est resistentia ex parte medq nō accipit mensura tempo
ris fm impedimentum quod est ex medio solum: sed fi
liter dat omnino medii nullum impedimentum omnino
nebit. et sic vel mouebit in instanti vel equali tpe mo
in tpe per vacuum illud tapos in aliqua ppositione

habit ad tpo in quo mouet. p vacuū pōt esse aūt est ima gina
ria aliud corpꝰ in eadē ppositōe subtilius corpe q; ipsum ple
nū erat. q; si aliō spacio esse ipsum in eo puncto mouebit
p illud plenū sit. p vacuū q; tpo addat ad subtilitatem
medq tanta subtilitabit de qualitate ipsoꝝ in quo est magis
subtilis. quia resistentia in aliqua medio in qb resistētia ex
ipso medio et ex medio quantitas temporis est accipen-
da fm ppositionē motētis potētie ad resistētia mobilis et
medū sit. vel oīo q totaliter medū subtilitabat. vel nō inpe
diret. nō sequit q mot sit in instāti. quia q tpo mot metuet tñ
ex resistētia mobilis nec erit sedentes si pōt tpo moucan-
tur q vacuū et plenū aliq; subtilissimo corpe imaginato q;
determinata subtilitas medq tpo est maior nata est facere
tarditatē minorē i motu vl pōt imaginari extra subtilitas q;
erit nata facere minorē tarditatē q; sit illa tarditas qua fa-
cit resistētia mobilis sic resistētia medq nulli tarditatis q;
adjacet ad motū. ps. q; q; finis medioꝝ nō resistat corpib
gliosis fm B q; pōt ee cū alio corpe in eodē loco: nihilomi
nus mot corpꝰ nō erit in instāti q; in corpꝰ mobile resistet
tanti moueri ex B ipso q; bz determinatē resistētiā de corpi
bus celestib dcm est. ¶ Ad 3m dꝯ q finis vltimus ac glifica
tionis excedat ieqtimabiliter virtutē alterius nō glificate: nō tñ excedit in infinitū q; vtraq; vltimitas est finita: vel nō sequit q; moueat
in instāti sit in ecē silr infinite tantus nō sequit q; moueret in
instāti nisi separet totaliter resistētia: q; est ex pte mobilis. finis
aūt resistētia q; mobile resistit moueti p; instantē qua bz
ad motū talē rōne inclinatōis ad pnū motū ponit a mouē
te infinite tantus totaliter superāti resistētia qua fuit ex pte
tare qua bz ad locū qui excedit motorē q; motū nō pōt tota-
liter superari nisi auferat ab ea ee in tali loco vl in tali situ
sic. n. albū resistit nigro rōne albedinis et tāto magis q; albe-
dō magis distat a nigredine ita corpꝰ resistit alteri loco:
p B q; bz locū oppositū: et tāto est maior resistētia: quāto est
distātia maior. nō aūt pōt a corpe remoueri q; sit aliq; lo
co vel situ nisi auferat ei situs corporeus p qui debet ei lo-
cus vl sit. vel dicitur manet in. q corpus nullo pōt moueri i
instāti q; cito pōt vl mouēte corpꝰ aūt gliosus nūqꝫ sua cor
porealē amittet. vñ nūqꝫ in instāti moueri poterit. ¶ Ad
4m dꝯ q pur celeritas in vltio Aug. q; intelligēda q; tanta ad
q; est ipossibile excessus vnius rōne alterius sic et tpo ter-
minus mot ē ipossibile. ¶ Ad 5m dꝯ q; finis post resurre-
ctionē nō sit tpo qđ est numerus mot celi. vl erit tpo simi
genus ex numero potis et posteriorius in quolibet motu.

Ad quartum

sic pcedit. Vl q; corporibus gliosis
claritas nō ꝓuenit q; sic vic Aug.
in 83de. nūlib. Oē corpꝰ luminosum aliat ex gelb pupilis
pres corpis gliosi nō erūt pure ei in aliqb dicit terra sic
in cornib et selib. q; corpa gliosa non erūt lucida. ¶ Pō oē
corpꝰ incidū occultat illud qđ est posti se. vnde vnus lumi
nare p aliud eclypsat. Alma. 2. dignus. phibet videri qđ est
post se. sic corpa gliosa nō occultabūt illis qđ ira ea dicit:
qui vt oīs Hre. sup illo Job. Nō adregabit ei aur et vitr ibi
Ad celestia ꝓpria virtualiqꝫ mētē ab alteri oculi mēbroꝝ
corpulēta nō abscōdet ꝓpter hoc q; oculi ipsa etiā
corpia armonia. q; corpa illa nō erūt lucida. ¶ Pl ar eo
lor Iri dispōnē regnūt in sclīs q; lux est extremitas ꝓpri
ei in corpe nō terminato sic color in corpe terminato vt ps
in li. de sensu et sensato: corpa gliosa erūt colorata q; vt
Aug. 83da. de ci. dei. pulchritudo corpis est pnū ꝓuenié
tia cū sdā coloris suauitate pulchritudo aūt corpis tāsparē
tia cū sdā coloris suauitate pulchritudo aūt corpis tāspa-
rentia dcm est nō poterit. corpa gliosa si erūt lucida. ¶ Pō
si claritas erit in corpib gliosis ex q; sit effectus solis pub
corporis sic oēs pres erūt cuncte ignibilitatis habilitatis
et agilitatis. si nō est ꝓueniēnti vna ps bz maiorē dispō
nē ad claritatem q; alia sic. q; si manet ydio q; solus
humores q; carent vasis. q; vt q; nō debeāt corpa illa esse

lucida. ¶ Si ē q; dī Matth. 13. Iustiq; sic sol
regno pris eoꝝ. et Sap. 3. Iusti aūt in ꝛtū lucebūt vt
¶ Pō. Cor. 15. of. Semiat in ignobilitate surget in gl. cor
ad claritatē pōt vt ps de scīs. vbi corpus refulgebit
gliā pat claritati stellaꝝ. q; corpa stellaꝝ refulgēt lucida.
¶ Ulteri vl q; claritas corpis gliosi si poterit videri ab oc
lo nō glioso. cū. n. ee ppōnē visibil ad visū. oculus nō
glificat nō est ppōnabil ad videndū claritatē glie ei sic al
teri. glie q; claritas nō. q; corpis gliosi claritas nō videbit
ab oculo nō gliosi. ¶ P. claritas corpis gliosi erit ma
ior q; claritas solis nūc. sz qi ei claritas solis erit tunc manet
q; nunc vl. tñ tūc manet ei erit claritas corpis gliosi
qđ sol et ter. nūc sol. Lumen. manet accipere ei oculus n.
gliosus nō pōt lūcere solē in tota sua magnitudine clari-
tatis. q; multo min poterit lūcere claritatē corpis gliosi.
¶ P. visibile opp oculi videtis nec ēvideri nisi sit lucidū
aliq; in oculis claritas corpis gliosi opponens oculi nō gli
riosus nō nocio vt ab eis. qđ ps de obiecto. q; corpa dei post
resurrectionē viderūt claritatē ei. nō inuicem. q; claritas il
la nō est visibil ab oculo nō gliosi. ¶ P. Ihs videbat
gliosū ipsoꝝ. ex hoc sequebatur in inferiore poni q; hoc
qđ vl. Sap. 5. Sed nō plene videret glosū qđ p nō cla-
ritatem corpoꝝ eoꝝ lūcerēt. ergo ꝛ.

¶ Ulteri vl q; corpa gliosa nocio videri a nō gliosis corpo
ribus q; corpa gliosa erūt lucida. si corpa incidā manebūt
se talia. q; corpa gliosa nocio videbunt. ¶ P. omne corpꝰ
qđ occultat alia corpa post se certū de nocitate vīs pōt
tur ab discipio q; alia. q; sunt post occultata. sz corpa gliosa
occultabūt a visu alia corpa post se. ergo erit corpa cor-
lestiū. q; de nocitate videbit. ¶ P. sic Christus est de hoc
lium corporibus q; tāta q; qui vīs q; christus nō videbit vīs
ti vt corpa gliosum possit esse materia q; tanta vl minor
si nec q; tanta q; qui visibile est vt possit nō videri. ¶ Sz
est qđ corpa nō glificabūt in similitudine corpis xpi. cor-
pus xpi post resurrectionē non nocio videbat. sine corpore
ad alia. q; corpa poterit videri vl si videri ꝓhibitē sic.
¶ Rādeo dēs. ad pm. q; corpa erūt lucida post re
surrectionē ponentes ꝓp auctē scripturā. ita B. pmus. si
cis bē declarat. qđ autē ita sit quare ēnte q; tūc erūt in
corpe bīatis q; B est absurdū vt supra dcm est nec vt
videat q; claritas illa. Dīc ex reuelatōe glie ei. corpa
qđ. q; recipi in alia nō recipi q; modū quo modū
recipibile. ita claritas q; ei. alia spiali recipi. corpe vt cor
pora. tūc fm q; ēia erit maioꝝ claritatis fm qua meritū
ita erit vtia claritas. corpe vt ps supra. p. Cor. 15. ita
in corpe gliosi cognoscet glia scīe. vino cognoscit co-
lor corpis qđ innet in vase vitreo vt Greg. sup illud
Job. Nō adregabit ei aur et vitr. ¶ Ad pm q; dr Aug.
legē de illo corpe qđ bz eqlē corporeā claritatē sic aūt
nō bēbit corpꝰ gliosus si magis ex merito vitali. ¶ Ad 2m
dēs q; Hre. quia corpa gliosa aura et vitro aūt ꝓp claritā
tē vitro. q; p. q; trāslucebūt vt vl q; erit sic clara. et pona
q; n. aliqb claritas nō sit pura ꝓnigra ex B q; claritas corpis
cualē ex debilitate pēne lucidus. debilitas n. aut ꝛpugnat
quātati sed tūc cēbit claritas ex alia ei. vt dcm est debilitas
ita corpa gliosa quietant nō tollet ab eis. nec debilitas
vitri a vitro. Quidā vl dicūt q; ēsparsi vitro nō qđ
sint puncti. ꝓpter hoc sil mudine q; sic illud quod in vitro
clausū apparentia aie gliā que in corpe gliosis clausis
nō lucebit. si ꝓnū modū. vl q; magis quasi quasi

Einde ḡrit de his q̄ ptinent ad dānatos. Et circa h̄ ḡrunt tria. C Primo de ipsis corp̄ib⁹ ip⁹. C Secūdo de igne quo cruciabunt. C Tertio de cōditionib⁹ aliq⁹ ipsoꝝ cruciatorū post h̄ futuris.

Ad primum sic procedit. vī q⁹ dānatoꝝ corpa cū q̄b⁹ in pena perpetuali ydolatrie fuerūt deformitatib⁹ returgēt illib⁹. Ois.n. defōmitas pertinet ad turpitudinē. sz dānatis nō remittent pene q̄ntū ad turpitudinē. ergo nec ad defōmitatē. Ois.n. defōmitas pertinet ad turpitudinē. sz dānatis nō remittent pene q̄ntū ad turpitudinē. ergo nec ad defōmitatē. C P. hoc ē ad mētē Aug⁹ 21 de ciui. dei. vbi dicit. Nō ideo dānatis auferet deformitas corp⁹ vt ea q̄ turpia sunt in eis nō videant. Sed ideo auferet vt nō ad delectationē videant. C P. sicut ad defectū pertinet turpitudo corp⁹ ita et defōmitas. sz dānati resurgent cū defectib⁹ suis. ergo cū defōmitatib⁹. C P. sicut defectus pertinet ad turpitudinē

in homo factus per artificem est mālē in ipō. Sic in mēte artificis est ipsāle. q.d. q. in exercitio est mālē in agēte. vel pōt ipsāle in patiēte. sicut albedo mālē est i pariete. q. recipit ipsāle. i papilla. vel modo deferēte. sīlr est in ppōsito: ipse q. mālē est in igne nō pōt ipsāliter in corpōbus vīuentiū. vel ignis ad mālē. sīlr vīuentes corpa mortua vel ea. manet. ¶ Ad 2.um dō. q. sm ꝓbm in li. de ꝓpie unib⁹ clemēto. q. mālā sāl in igne vīuere pōt. Galien⁹. n. in li. de simplicib⁹ medicinis dicit. q. mālā corp⁹ est. q. tādē ab igne nō cōsumat. Quia quedā corpa sunt que ad hoīm in igne sine lesiōe ꝓmanent. vt ꝑs de ebeno. vt. q. dicit de salamādra. nō est. nō filetq; nō posset ꝓcreare finaliter igne sine corruptōe. sīl corpa dānator⁹ in ifernonec tñ ex q. ex corpa dānator⁹ ab igne iferni p corruptionē aliquas ad lesiōnē. q. ꝓtest hoc ab igne non afflignant. q. sensibile ad tōlū nanq; ut delectare. vel affligere sensum sm. q. agit actiōe nature. sīc rādo. vel corrūpēdo organū. sīc ut sm. q. agit actiōe ꝓpriā. q. sensibile est in debita ꝓportiōe ad sensū. delectat. Dicit aūt q. sī ex his. i. ingredīdis. vt dese atur. vel. i. calores medij. vocos. Nonitos sūt delectabiles. i. lēnientes offendāt. audītū. ¶ Ad 4.um dō. q. dolor non sequit. nisi. a. corpe. sm. q. manet. nīl in potēcia. sic cui. dolorē sed. sī. q. ad positionē. sic. mutat. corp⁹. a. sua. nāli dispōne. vt ex dictis ꝑs. vīl q. tūc. q. sit dolor. in. anīmā. a. corpore. nō. separabit.

Ad secundum sic ꝓcedit. Vī. q. ignis iferni. ꝑ. corpa dānator⁹ cruciabunt. nō sit ignis corpor⁹. ꝓl. n. Damas. in 4.to li. In fine tractat. de bonis. i. dēnōes. et. rbō. et. Cantichtilī. q. ipa. ꝓpōnes. in ignē eternū. nō mālē. q. sīs est. q. apud nos est. sed. q. mālē. vtiq; nouit. dē. sed. ol. corporeus est mālē. q. ignis iferni. nō. erit. corpor⁹. ¶ Pal. e. dānator⁹. a. corpe. separate. ad. ignē iferni. deferunt. ꝑ. Aug. dicit. 12. sup. Gen. ad. lit. m. Spūalē arbitror. et. locā. Cad. quē. alā. deferī. post. mortē. non. corpalē. q. ignis. ille. nō. est. corpor⁹. ¶ P. ignis. corpor⁹. in. modo. sue actiōis. nō. logr. modā. culpe. in. eo. q. igne. cremat. ꝑ. magis. modā. humida. vel. ficti. in. eodē. n. igne. corpes. videm⁹. affligi. inflā. timpā. sed. ignis. iferni. in. modo. sue actiōis. sīgr. tur. modā. culpe. in. eo. qui. punit. vīl. dicit. Greg. in. 4.to dial. Unus. gdē. est. grbēte. ignis. ꝑ. nō. mo. nō. oēs. cruciat. peccatores. vnūs. cuiusq; n. ꝓpriā. exigit. culpa. tātā. sentiet. pena. q. ignis. ille. nō. ē. corpor⁹. ¶ Ps. 36.to. dē. 4.to dial. Igne. ge hēne. corpalī. ē. et. nō. ambigo. in. q. cruā. est. corpa. cruciari. ¶ P. Sap. 5.to. f. Pugnabit. orbis. terrarū. ꝑ. insensatos. sed. nō. sor⁹. orbis. ꝑ. insensatos. pugnare. ꝑ. stolāmō. spūali. pena. i. nō. corpali. puniendī. q. puniētur. igne. corporeo.

¶ Ulteri⁹ vī. q. ignis. ille. nō. sit. eiusdē. spēi. cū. igne. isto. corporeo. qm. videm⁹. Aug. n. dicit. 12. huiusē. in. lra. Ignis. eterni. ministri. sūt. arbitror. scire. neminē. nīsi. forte. cui. ꝑ. hoc. reuelā. dicit. ꝑ. sī. ꝑ. ignis. ille. nō. est. eiusdē. nāe. vel. spēi. cū. isto. ¶ P. Hoc. dicit. 15. Lucas. exponēs. illud. Job. 20. Demorabit. cū. ignis. q. non. flabellat. Ignis. corpor⁹. vī. cē. valet. corpa. ideo. igit. fornē. hēre. vbi. nīl. succēsa. cēta. nisi. refor⁹. Videtur. aut. ꝑ. ignē. hēre. ignis. cū. sit. corpor⁹. et. in. semetipsos. reprobos. corpa. ꝑ. nō. ꝓcreet. nisi. ignis. corpor⁹. et. hoc. ꝑ. humanū. fuit. dī. nec. lignis. nutrīt. ardeat. nec. ꝑ. hoc. ꝑ. ignis. ille. sit. eiusdē. nāe. cū. corporeo. ignē. quē. videm⁹. ¶ P. eterna. et. corrupībile. nō. stat. vna. ōnatio. ex. his. q. ꝑ. ignis. ille. sit. eternus. ꝑ. ꝑ. ignis. ille. ē. corporeus. ergo. nō. ē. eternus. ¶ P. de. mā. but. Ignis. q. apud. Mose. in. igne. ardebat. ꝑ. q. ē. eiusdē. nāe. cū. igne. isto.

¶ Sed. ꝑ. sm. ꝑbm. i. ꝑ. tō. Dīs. aūt. ol. aū. est. idē. spēi. q. d. eadē. rone. dīs. ignis. ol. ignis. idē. ē. i. specie. ¶ P. Sap. 11. dī. Per que. peccat. q. ꝑ. hec. ē. torquet. sīc. hoc. solent. peccāt. ꝑ. ea. sensibiles. but. mūdi. q. iuste. est. vt. ꝑ. eadē. puniātur.

¶ Ulteri⁹ videt. q. ignis. ille. nō. sit. sub. terra. q. ꝑ. Iob. 28. de bole. dānato. dī. Let. de. orbe. trāsferet. eos. de. q. ille. ignis. dānati. puniēt⁹. nō. est. sub. terra. et. orbē. ¶ P. nullum violētū. ꝑ. per. accīs. pōt. esse. sempiternū. sed. ignis. ille. erit. in. iferno. i. sempiternū. q. nō. erit. dī. ꝑ. violētiam. q. igitur. sub. terra. nō. pōt. esse. ignis. nāl. per. violētiā. q. ignis. iferni. nō. ē. sub. terra. ¶ P. i. igne. iferni. ela. corpa. dānator⁹. post. dīē. iudicij. cruciabunt. sī. corpa. illa. loca. replebit. q. tā. ta. sit. tura. sit. maxima. multitudo. dānator⁹. q. ꝑ. thalto. q. ꝑ. iuxta. est. numerus. Eccl. 1. q. 3. maximus. esse. spāciū. i. quo. ignis. ille. ꝓtinebit. q. lōbentes. videt. infra. terrā. esse. tātā. ꝑmutatōnē. cīes. terre. nāle. ferātur. ad. medium. q. ignis. ille. nō. erit. sub. terra. ¶ P. Sap. 5.to. dē. ꝑ. q. peccat. q. ꝑ. hec. torquet. sī. mali. sup. terrā. peccauerāt. q. ignis. eos. puniēs. nō. s. esse. sub. terra. ¶ Sed. ꝑ. q. dī. Esa. 14. Infern⁹. subt⁹. turbat. est. i. occurrit. tui. q. ignis. inferni. sub. nobis. est. ¶ P. Hie. dicit. i. 4.to dial. Quid. obstat. nō. video. vt. ifernus. sub. terra. esse. credat. ¶ P. Jone. 2.to. Circūdederūt. me. i. coadeglomarie. intelligit. ad. iferno. pto. q. dī. in. euāgelio. Matth. 12. In. corde. terre. q. sic. est. in. medio. aialium. sic. ifernus. esse. in. medio. terre. ꝓhibetur.

¶ Rādeo. dīm. ad. ꝓmā. q. q. de. igne. iferni. fuit. multiplex. positio. Quidam. n. ꝓb⁹. vt. Aug. resurrectionē. nō. credētes. solūm. ale. post. mortē. penā. esse. credidērūt. q. eos. sō. ueniēs. videbat. vt. alis. cum. sit. locus. pena. igne. corporeo. p. uīdet. ne. quis. erit. igne. corporeū. esse. quo. mali. puniendi. vo. lētes. q. q. ꝑ. q. dī. de. pena. alia. ꝑ. post. mortē. p. aliqua. corporalia. futura. metaphorice. dicat. sicut. n. bona. ꝑ. alia. ꝑ. dē. crastino. i. secūdāria. nō. erit. in. aliq. re. corporali. sī. spūāli. q. d. erit. in. ꝓsecutione. finis. finistra. afflictio. malor. erit. ꝓ. ritualis. tristīa. in. hoc. q. ꝑ. tristabunt. de. hoc. q. sequē. a. hec. cui. licīs. eis. desideriū. naturale. vel. sīc. alia. q. de. volentōe. alia. ꝑ. post. mortē. dicant. que. videnī. ad. delectationē. corporalem. principes. sicut. q. reficiant. q. ꝑ. ridēt. debita. cuiq; q. d. de. dari. afflictiōe. vī. q. d. in. corporalē. punitionē. ita. narē. videt. ꝑ. similitudinē. debet. intelligi. sicut. q. ignis. ardeant. vel. fetorib⁹. afficiant. et. cetera. hm. spūalia. cum. hoc. tamen. q. terribilia. cū. sit. ignota. multiplicabunt. ea. ꝑ. q. per. dilatationē. terribilium. corporaliū. figuralī. manifestē. ꝓbo. minem. moueant. magis. ad. desiderū. vel. timorē. sed. q. in. pena. dānator⁹. nō. solū. erit. pena. damni. que. videt. anīma. ni. que. fuit. in. culpe. q. ꝑ. et. pena. sensus. que. videt. corpus. ideo. nō. sufficit. pēcis. modā. punitionis. ponere. ideo. ipse. Aug. alterū. modum. ꝓ. addit. vīdēs. q. aliq. malor. post. mortē. nō. per. corpa. sed. per. coeqz. flictiuos. puniri. Ait. in. somnis. ꝑpter. similitudines. predictas. in. imaginationē. epistēcos. videt. homini. q. torqueat. penis. ꝑ. uerberet. tūr. etiam. modā. punitionis. vīdet. ponere. Aug. in. 12. sup. Gen. ad. litteram. sicut. ibidē. manifestat. ꝑ. Sed. hoc. videtur. inconueniēter. dictum. esse. imaginatio. enim. ꝑcentia. quedam. est. vīs. a. organo. corporali. vnde. nō. potest. esse. q. videatur. imaginatione. fācte. in. anima. separata. a. corpore. sicut. in. anima. hominis. vnde. etiā. Aug. vt. hoc. inconueniēs. euadere. dicit. q. anime. separate. a. corpore. videbūtur. quasi. p. organo. aliqua. parte. celestis. corporis. cuius. corpus. homin. q. ꝓpter. esse. celeste. ad. hoc. q. ꝓficiatur. anima. rōnali. que. est. similis. nete. celesti. corpori. in. hoc. tamen. quod. modo. opinionē. antiqz. ꝓbaz. qui. putarūt. alas. redire. ad. corpora. stellas. sed. hoc. est. omnino. a. christiana. fīm. doctrinam. ꝓb⁹. quia. alas. negat. veterinarias. organa. penali. sicut. aes. veterinarius. instrumēta. vnde. nō. potest. transire. de. corpore. in. corpus. quod. ꝓthagoras. ponebat.

vt. dicīt. in. ꝑmo. de. aia. Qualiter. aūt. ad. deum. Aug. sit. rādēdum. infra. dicet. Quicqd. aūt. dicat. de. igne. qui. alias. separatus. cruciat. de. igne. tñ. quo. cruciabunt. corpora. dānatorum. post. resurrectionē. ois. dicere. q. sit. corpor⁹. q. corpa. nō. pōt. cruciāter. pena. aptari. nīl. corpori. Unī. Greg. in. 4.to dial. Ex. hoc. ipo. gdat. ifernū. igné. ee. corpeū. q. reprobi. post. resurrectionē. i. eū. uerudent. Aug. et. vt. babet. i. li. a. manifeste. q. ignē. illū. q. corpa. cruciabunt. corpeū. ēē. vt. de. Bad. pāt. est. q. d. Qualr. aūt. alē. dānator⁹. ab. igne. illo. corpeo. punitur. infra. dicet. ¶ Ad. ꝑmū. q. dicēdum. q. hoīm. nō. negat. simplr. ignē. illū. mālē. esse. sed. q. nō. est. mālis. talis. q. apud. nos. Deo. q. gbuslā. ꝓpcrandū. ab. hoc. igne. ꝓtinguī. Uel. dicēdū. q. q. ignis. ille. nō. mālr. alterat. corpa. sīs. quadā. spāli. actōe. agit. ad. ea. ad. punitionē. vt. ex. dictis. ꝑ. ideo. nō. dī. mālis. nō. q. nam. ad. hibēs. sīs. ētum. ad. punitiōe. effectū. i. corpoib⁹. vt. multo. amplius. i. alabus. ¶ Ad. 2.um dō. q. doctr. Aug. pōt. hoc. mō. accipi. vt. pro. tāto. dicīt. loc⁹. ille. ad. quē. ale. deferētur. post. mortē. nō. ē. corpor⁹. q. ala. in. eo. corpolīr. nō. erubit. q. modū. q. quo. corpora. exīstit. in. loco. sed. alio. mō. spāli. sīc. angeli. i. loco. sūt. Uel. dicēdū. q. q. Aug. logr. opīnādo. tm. nō. determinādo. sicut. frequēter. facit. in. libris. ¶ Ad. 3.um dō. q. ignis. ille. erit. sīls. q. diuīe. iustitie. punitiū. illum. aūt. nō. solū. agit. i. ētēte. ꝑ. q. ꝓpriū. modum. sed. ēt. in. tēte. ꝓncipalis. agētis. et. sm. q. est. regulatū. ab. eo. vt. q. ignis. sm. ꝓpriā. vtutē. nō. dēat. q. aliqs. cruciat. magis. vel. minus. fm. modos. peccati. vt. nō. hoc. fm. q. ei. actio. modificat. ex. diuīe. iustitie. fiant. ēt. ignis. fortiōr. nacis. modificatur. ex. industria. fabri. in. sua. actione. fm. q. competit. ad. effectum. artis.

¶ Ad. 2.um. q. dō. q. ignis. ꝓpter. hoc. q. est. maxime. ctus. i. agēdo. liter. reliq. elemēta. alia. corpa. quo. mō. hec. vt. dī. in. 4.to meta. vnde. t. ignis. ouplr. inenit. i. ꝓpria. mā. ꝑ. est. i. ipe ra. sua. vel. i. mā. aliena. sue. terrestri. vt. puta. i. carbone. sue. aereā. sicut. ps. i. flāma. i. dēq; aūt. mō. ignis. inenial. semper. idē. est. in. spē. q. tū. ad. nām. ignis. ꝓtinet. ꝑ. aūr. esse. diuersitas. i. specie. q. tū. ad. corpora. que. sunt. mā. ignea. vī. flāma. t. carbo. differūt. spē. a. filr. ligni. igneū. t. ferri. ignitū. nec. differt. q. tū. ad. hoc. sue. ignita. sint. ꝑ. violētiā. vt. i. ferro. apparet. sue. ex. ꝑte. virtūtis. o. nālr. accidit. in. talibus. Et. q. ignis. iferni. q. tū. ad. hoc. q. ꝑ. hz. de. nā. ignis. sit. eiusdē. speciei. cum. igne. q. apud. nos. est. manifestū. est. vr. ꝑ. aūt. ille. ignis. sit. in. ꝓpria. mā. cuilībet. aut. si. i. aliena. in. qua. mā. sic. nō. ignoti. q. dī. t. sm. B. pōt. ab. igne. q. apud. nos. est. specie. differre. mālr. ꝓbatur. Quadā. tñ. ꝓpertes. differētes. hz. ab. igne. isto. sic. q. successīue. nō. indigent. nec. lignis. nutrī. sed. ibe. ōtie. nō. esteādit. diuersitatē. i. specie. q. tū. ad. id. q. ꝓtinet. ad. nās. ignis. ¶ Ad. ꝑmū. q. dōmo. q. Aug. logr. q. tū. ad. id. q. ē. mālr. in. illo. igne. nō. aūt. q. tū. ad. ignis. nās. ¶ Ad. 2.um dō. q. ignis. ille. q. apud. nos. est. lignis. nutrī. t. ab. hoc. succēdit. q. est. artificialr. t. p. violētiā. in. alienā. mām. introduct. sed. ignis. ille. ignis. nō. indiget. q. hūoī. q. vī. ē. i. pria. mā. ercūscēs. vel. est. i. mā. aliēna. p. violētiā. q. nā. i. a. ꝓtinens. vī. nō. est. ab. hoc. accīdit. q. a. deo. q. eis. illā. tribuit. t. B. est. q. d. Eccl. 30. Sicut. dēs. sīl. sic. et. ignis. iudicio. succēdēs. eum. ¶ Ad. 3.um dō. q. sīc. corpa. dānator⁹. erūt. eiusdē. speciei. cui⁹. t. nō. sūt. ignis. nāe. sint. corruptibilitatīe. aūt. incorruptibilia. ex. diuīe. iustitie. ꝓpter. qed. mor⁹. actiua. est. erūt. de. igne. iferni. q. corpa. illa. punient. ¶ Ad. 4.um dō. q. incorē. nō. ꝓcūt. ignis. fm. qualibet. modā. ꝓfabilē. q. in. ꝓpria. mā. extra. nō. lucet. vī. nō. lucet. ꝓpter. vt. ꝑs. vīsus. sīl. ēt. i. alia. mā. aliēa. ignis. extra. nō. lucet. sīc. cum. sit. i. mā. ea. sua. terrestri. vt. in. sulfure. sīl. est. cum. q. ex. alia. grosso. fumo. et. claritas. obstat. vī. q. ignis. iferni. nō. lucet. nō. ē. efficax. argūm. ad. B. q. nō. sit. eiusdē. speciei.

¶ Ad. 5.um. q. dicēdum. sīc. Aug. dicit. t. babet. i. li. a. qu. ꝑ. modi. iferni. sū. sūt. nemini. arbitror. nīsi. cui. diuīus. ꝑus. reuelauit. vī. t. Greg. i. 4.to dial. sup. hoc. q. d. interrogat⁹. respōdet. Dic. de. re. tenere. debemus. nō. autem. manifestū. q. in. quadā. terrā. ꝑte. iferni. esse. ꝑ. aeriē. Aug. sī. hoc. sīl. terra. esse. ethereū. vbi. q. d. ois. ꝓbabile. ad. oēs. capēdū. ꝑ. uno. et. ipō. oēs. rone. sic. dicūt. Et. ideo. iferni. ētum. q. d. ferī. aere. q. d. terra. ad. oēs. ē. et. ifern⁹. de. ad. terrā. Scdo. aūt. et. B. q. d. et. Apoc. 17. Uenio. ꝑtrū. no. q. in. celo. neq; i. terra. neq; sūb. terrā. agni. ligr. ꝑ. q. d. i. celo. referāt. ad. āgelos. B. q. d. i. terra. referāt. ad. homines. viuentes. i. corpe. hoc. q. d. sūb. terrā. referāt. ad. ales. existentes. i. iferno. Aug. et. Lra. sup. Gen. ad. lit. m. uolucres. celi. dīcūtur. q. in. aere. volāre. vī. et. ꝑ. 2.um. sic. q. ifern⁹. sit. sub. terra. Una. est. q. d. defectus. q. ale. amore. carnis. peccatorie. hoc. ei. erubescat. q. d. carni. mortue. soleat. erubescī. Alia. est. q. sīc. est. grauitas. i. corpōr⁹. aer. trahitur. i. spe. rialr. t. leuitas. sīc. ignis. vī. sīc. sm. corp⁹. i. pōdera. tendīt. ad. terā. et. ignea. sūt. ala. grauiora. sūt. ala. terrestria. et. sic. ꝓcedit. loc⁹. q. nādus. dicit. quod. est. grauius. sīc

¶ P. potētie aiē vel essentialr ei sūt vt ḡdā dicūt vel ad minꝰ sunt nālēs ppietates ipsius sed illud q̄s essentialr icit aliqs nō pōt ab eo separari nec ꝑ tēpus aliq̄s deseruit a ꝓpietate nālib⁹. ¶ Ipole est q̄ aia separata a corpore aliq̄s potentias amittat. ¶ P. nō est tota integr̄ cū aliq̄ ꝑtib⁹ de essētia potētie aiē dār ꝑtes ipāles. ¶ Ꝑ aliq̄s potētias aia post mortē amittit nō erit aia integra post mortē q̄s est inconueniēs. ¶ P. potētie aie magis cōparant ad meritū q̄ corp⁹ cū corp⁹ sit solū instrūm act⁹ potētie vt̄ principa agēdi sed necesse est vt corp⁹ sit ꝑmict⁹ cū aia ꝓpter hoc q̄ corpe recipiat in merito ergo multo fortius est necesse q̄ potētie aiē sit ꝑmictꝰ cū ipa ꝑ aia separata eam nō amittat. ¶ P. si aia ꝑ separat a corpore potētias sensitiuas amittat⁹ q̄ illa potētia in nihilū cedat nō ē. pōt dici q̄ in mām aliquā reboletur cū nō dēat mām partē sūcied illud q̄ oino in nihilū cedit nō restituit idē numero vt supra dcm est. ꝑ aia nō debet in resurrectōe cēdē nūero potētiā sensitiuā⁊ ꝑ pōm sicut de bꝰ aia ad corp⁹ ita se hēt potentie aie ad ꝓpa cōgnita vt visus ad oculū si ait nō esset eadē aia que redibit ad corp⁹ nō esset idē. hō. ꝑ cadē rōnē nec cēt idez oculus numero si nō ḥs cādē numero potētiā visiuā⁊ similī rōne nec aliq̄ aia pare numero eadē relinqret⁊ per ꝑsōnē tot⁹ homo idez numero erit. nō ꝑ pōt esse q̄ aia separata potentias sensitiuas amittat. ¶ P. si potētie sensitiue corā parent corpori corpore ops q̄ debilitato corpe debilitarent. hoc ait non ōnigit⁊ vt vī in ꝑmo de aia. Si senex accipiat oculū iuuenis videbit vtiq; sicut⁊ iuuenis. ꝑ nec corrupto corpe potētie sensitiue corrūpēt. ¶ Ps 3. Aug. li. de ciuit. dei⁹ dicit. Duab⁹ talib⁹ ānys cōstat bēata vita⁊ carne aia cū rōne fruit⁊ carne cum sensib⁹ suis potētie ꝑ sensitiue ad carnē ptinēt. ergo corrupta carne in aia non manēt potētie sensitiue. ¶ P. ibm in 4. meta. de separatis aie loquēs sic dicit. Sciendū ait aliq̄d remanet in postremo ḡrādum est de bocin ghuldā. n. nō est ipoſcribi q̄ si aia est enie dispōnis nō tota sed intellect⁹ tota. n. fortc ipole ḡrādum est de bocez hoc videt q̄ aia tota corpore nō separate nisi sit potētie intellectiue nec nō. n. sensitiue vel vegetatiue. ¶ Ibm 2. de aia ibm dicit de intellectu loquēs hoc solū ꝓ tanto separat⁊ vt ꝑpetuū a corruptibili reliquie ait ꝑtes aie manifestū est ex his q̄ nō sepabiles sunt⁊ q̄ dā dicūt. q̄ potētie sensitiue nō manēt in aia separata.

¶ Ulteri⁹ videt q̄ in aia separata remanēte etiā act⁹ sensitiuarum potētiarum⁊ dicit. n. Aug. in lib⁹ de ꝑfectōe⁊ ala. Alia recedūt a corpore ex his. Imaginatiōe cōcupiscibilitate⁊ irascibilitate. Ꝑm mortis afficit ad delectationē siue ad dolorem sed imaginatio⁊ concupiscibilis⁊ irascibilis sunt sensitiue potētie. q̄ ꝑm sensitiuas potētias ala separata efficiet⁊ ita ꝑm eas in aliq̄ actu erit. ¶ P. Aug. sup Gen. ad ꝑm in. xii⁹. dicit. q̄ corp⁹ nō sentit sed aia per corp⁹⁊ infra. q̄ dam⁹ aūt aia nō p corp⁹ imo sine corpe sentit⁊ vt ait timeo. Videt illud q̄ aie sine corpore ꝑmit pōt esse aie a corpore separate. q̄ nec actu aia sentire poterit. ¶ P. ipicere sūdinē corpoꝝ sicut in somnis accidit ad visionē imaginatiuā ꝑtinet q̄ est in sensitiua pte sed hō sūlitudines corpoꝝ ipicere sicut in somnis accidit ꝑtinet aīme separate. vt Aug. ix. sup Gen. ad ꝑm sic dicit. Neq; n. video cur habeat aia simlitudinē corporis sui cum iacente sine sensu corpore nō dum ei pnīc⁹ meomo videt talia qualia multi ex illa labefactione viuis reddita narrauerūt⁊ non pōt intelligi q̄ aia sūlitudinē corporis bēat nisi fm q̄ eas ipicit⁊ similitudines corporis sui. q̄ nisi pōt ad loca corporalia ferri⁊ talia ibi videre sūlitudines⁹ sensum exprim. q̄ aia separata pōt exire in actū sensitiuū⁊ potētiarū. ¶ P. memoria est potētia sensitiue partis⁊ ꝑ. q̄ dā in li. de memoria⁊ reminiscētia sed aie separate actu memorari nō⁊ corp⁹ qui ibo mūdo gesserūt. vñ⁊ dimitt⁊ quibus dr. Luc. xvi. Recordare q̄ recepisti bona⁊ vita ma. q̄ aia separata capitur tantū⁊ sensitiue. ¶ P. fm ꝑbm in 3⁹ de aia irascibilia⁊ concupiscibilis sunt in ꝑte sensitiua sed in intellectiua sunt⁊ corporis bili sunt gaudiū⁊ tristitia amor⁊ odiū timor⁊ ḡlia⁊ hmōi affectiones quas fm fidē nostrā ponim⁹ in aiab⁹ separatis⁊ aie separe nō carebūt actib⁹ sensitiuaꝝ potētiaꝝ. ¶ Sed cōtra illud q̄s est cōe anime⁊ corpori nō pōt remanere in anima separata sed oēs operationes potētiaꝝ sensitiuaꝝ sunt cōes aie⁊ corpori. q̄s ex hoc q̄ nulla potētia sensitiua aliquē actū hꝫ nisi per organū corporale. q̄ aia separata carebit actib⁹ sensitiuaꝝ potētiaꝝ. ¶ P. ꝑbus videt⁊ de anima. Corrupto corpe aia neq; remiscē⁊ neq; amittē⁊ eadē ratio est de alb⁹ aliqs actib⁹ sensitiuaꝝ potētiaꝝ ergo non pcedit anima separata in aliquem actum aliarum potentie sensitiue.

¶ Ulterius videt q̄ anima separata pati nō possit ab igne corporeo. Aug. n. xii⁹. sup Gen. ad litteram dicit. Nō sunt corporalia sed corporalib⁹ illa ḡbus anime corpoꝝ⁊ afficiunt sicut bñ⁊ male. ergo aia separata igne corporeo nō punit. ¶ P. Aug. i eodē li. dicit. q̄ agēs igne ad nobilius patiendū⁊ est impossibile est aliquod corporeū ei nobilius aia separata. ergo nō pōt ab aliquo corpe pati. ¶ P. fm ꝑbm in ꝑmo de ghatiōe⁊ fm Boeciū in libro de duabus naturis in ꝑsona solū agūt⁊ patiunt⁊ adiuncē que in mām cōmunicāt. sed aia⁊ igne corpoꝝ cum nō cōcūit in mām ꝓximalē⁊ corporalē nō est mīm cū eis⁊ vñ nec ꝑtinet⁊ tr. ad ipsum⁊ vt Boeci⁹ in eodē libro dicit. ergo anima separata ab igne corporeo nō patit. ¶ P. omne q̄ patit⁊ aliquid ab agente. si ergo aia patiatur ab igne corpoꝝ aliq̄d ab eo recipiet. sed omne q̄ recipit in aliquo⁊ fit per modū recipientis. ergo q̄ recipit ab igne in aia⁊ habili eo materialr sed ꝓximalr. sed forme recipiūt in aia ꝑmalr per cētheca sunt glcciones ipsius. q̄ sit penal⁊ q̄ anima patiat ab igne corporeo hoc nō erit in eius ꝑfectōe magis⁊ ꝑfectionē. ¶ Si ergo q̄ hoc ipo aia patit ab igne q̄ igne videt⁊ vt videt dicere Greg. li. 4⁹ dial. Libera. li. simpdex igne liberi nō pōt videre nisi visione intellectiua⁊ nō habeat organa quibus visio sensitiua vel imaginatiua ꝑficit⁊ sed visio intellectualis nō videt q̄ possit esse cruciatus intellectuales⁊ tristitie. q̄ est in cōsiderādo nō est tristitia cōtrariū fm ꝑbm. ergo ex tali visione anima nō punit. ¶ Si ergo q̄ aia patit ab igne corporeo q̄ teneat albeo⁊ nō⁊ teneat a corpore pū in corpore⁊ mat. Cōtra. aia cum nō corpore viuit teneat a corpore inquātū ex eo⁊ corpori⁊ vñ⁊ fit⁊ mā⁊ forma⁊ sed aia nō erit forma illi⁹ igne corporei. q̄ supra dictū modo nō poterit ab illo igne⁊ ꝑti.

¶ P. oē agēs corporeū agit per ꝓtactū. sed nō pōt esse alio quis cōtact⁊ aie⁊ ignis corporei. q̄ cōtactus fit solum inter corpora. q̄ habēt vltima simul. ergo aia ab igne corporeo nō patit. ¶ P. agēs corporeum nō agit⁊ remote nisi per hoc q̄ agit⁊ mediat⁊ vñ per determinatā distātiam aptē⁊ potest⁊ ppatiōnatā sine virtute⁊ sed aie vel ad minus demones de quibus est eadē ratio quādoq; fit⁊ extra locum⁊ ferunt⁊ quādoq; etiam⁊ hoc mūdo homib⁹ apparent⁊ ergo a pena sūt⁊ minus⁊ sicut enim gloria ḡlōꝝ nāli⁊ ita⁊ nec pena damnatoꝝ. nec tamē videmus q̄ aīa separata ab igne iferni puniatur⁊ nec iterum est credibile aliqd corporeū de natura elementi esse tāte virtutis vt ad tantā distātiam actionē suam extendat. ergo nō videt q̄ possit⁊ ignis aie damnatoꝝ sustinēt ab igne corporeo patiatur.

¶ Sed cōtra eadem est ratio⁊ ala⁊ aia separata⁊ nondū⁊ ab igne corporeo pati posset⁊ sed dēmōes⁊ ab igne⁊ tūnur cum puniūtur ab illo igne⁊ i quem corpora damnatoꝝ ꝓiciūtur post⁊ resurrectōē. q̄ ergo esse corpoꝝ

thec ꝑ⁊ ex fola. vñ. Matth. xxv. Ite maledicti in ignē eternum q̄ parat⁊ est diabolo⁊ angelis ei⁹. q̄ ex aie separate igne corporeo pati pōt. ¶ P. pena ḥs rōnē culpe. sed aia per culpā corpis⁊ subiecit ꝓpriā scipsam. q̄ iusti⁊ est vt in pena rei corpec subiaciat⁊ ꝓ passionem. ¶ P. maior est vnio formead mām⁊ agētis ad patiēs. sed diuersitas nālis spiritualis⁊ corp⁹ alius nō impedit⁊ qn aia sit forma corporis⁊ non impedit⁊ qn possit⁊ a corpore pati.

¶ Rndeo dcm⁊ ad ꝓmū⁊ q̄ circa hoc est multiplex opinio. Quidā. n. ctinātes potētias esse in aia ad modū quo calor est in corpe dicūt⁊ q̄ aia a corpe separata oēs suas potētias secū trahit⁊ si. n. aliq̄ ei deesset⁊ oporteret aliā trāsmutari⁊ cē fm nālem ꝓportionē que sit⁊ bonitas⁊ malitia⁊ virtutis⁊ dicta⁊ eluinatio fallacia⁊ cibū. n. ꝓpria sit fm quam potēcs dicimur agere vel pati⁊ dicit⁊ agere⁊ posse agere⁊ os q̄ cibū⁊ sit potēs fil⁊ fabr⁊ q̄ est agēs⁊ vt patiēs. vñ ꝑbs in ꝑ. de somno⁊ vig. dicit q̄ cū⁊ est potētia cibi⁊ est actus. videm⁹ aūt manifeste quādoq; operatōes⁊ ꝑ potētie aie fieri ꝓpria⁊ nō esse aie ꝓpte loquēdo sed ꝑticip⁊ nō exꝑsse nisi mediante corpe. vt est videre. audiret⁊ bē. vñ ops q̄ ille potētie sint ꝑticip⁊ sicut⁊ subiecta⁊ aie aūt sic ꝓpriꝝ⁊ illarū⁊ sic

ab omni offensione ipsis abstrahit: eū nō sit vbi sperito pfs
ens primū: t futuro p. Vñ Aug. dicit: fm hāc mentionē
alia scripta memorabil. ¶ Ad 1m dcs q sit in 3° lib. dist. 26.
deo: t amor: gaudiū t tristitia: t hmōi: q sūt accipiant. Ad
q quidē fm q: sunt passiones appetitus sensibilis: t sic
nō erūt in alia scripta. Ad. 2m nō expleri sine determinato
motu cordis. Aliq fm q: sunt act' voluntatis q est in pte
relectiua: t fm nō erūt i alia scripta: sic de lectatione que
dāmnō est passio sensitiue pris fm aliū modū accipiendi
ponit pbus de deo dicens in 7° Ethy. q deus vna simpli
ci operatione gaudet.

¶ Ad 3m 4. dcs q: hippolito ex pdictis q: ignis ifernī nō
sit metaphorice dict': nec ignis imaginar': sed ver' ignis cor
poreus: dicere q: alia ab igne corpeo penas patiet: cum
dyabolo igne illū diabolo t angel' ei' parato: ex dicat Matth.
25. Ite filii maledicti i ignē eternū qui parat' est dyabolo
t angelis eius. Sed quō pati possit multiplicat' a fluxū. Quidā. n. dixerūt q: hoc ipm q: est igne
videre sit aiam ab igne pati. vt Greg. in 4° dial. dic igne
corpo patiē aia q: videt. Sed illud nō vī sufficere: q: q:
libet videns ex B q: vī est effectiu vidētis: vñ non pōt in ei'
pena credere ingratū: cū virtus sed q: est pmissiua vī cō
tristās p accīs in ipsā. Lapidē dūt vī nocumentū vī: os: q: sper
hoc q: aia illi igne videt sit aliq cōgenia aie ad ignes fm
qui ignis aie nocent. vī aliq ex erūt q: ignis ignis corpe
nō posit aiam exercere: t aia appēdēt ipm vt nocīū si
bi: t ad talē appēhēsionē afficit timore t dolore: vt i eis im
plet: q: dr: trepidauerūt timore vbi nō erat timor. vnde
Gre. in 4° dial. dr: q: aia cremari se ipsicit cremat: sed
B nec nō vī sufficere: q: fm B passio aie ab igne nō cēt fz
tm. Ad 4m fm apparentiā vīe. Quia. n. posset esse q: passio
tristitie vel dolorie ex aliq falsa imaginatione vt Aug. dicit
li. 8. de Gen. ad lr. a. nō vī pōt dici q: fm illā passionē vere
patiat: nec fz a similitudine rei q: ad corpe: t ita. ille modus
passionis magis recederet a reali passione: q: ille q: ponit p
imaginem vīsionem: cū ille dicat: q: vere imaginem rei: cē
q: in loco deferrī: aut q: falsas recipiēdo: ipe alia cer: ita
finge. Et nec nō est phibile q: alic: ipsum vel demones q
fiere illa: ex igne: q: possit putare: igne corpeo sibi nocere
posse: si ab eo nullatenus grauarēt. Ad 5m aliq dicūt q: os: pōt
re: nisi ex reali ab igne corporea pati. vī ex Bre. li. 4° dial.
dr. Colligere ex dictis euangelicis possum': q: ledūdi alia
nō solū videndo: sī ex expedo patuit: sī hoc ea: nō fieri po
nāt: dicūt. n. q: ignis ille corpe: pōt cōsiderari dupl': vno:
fz. q: est res quēdā corpea: t B nō nō bz q: in aliq agere pos
sit: alioq fm q: est ultim' finis iustitie vindicātis. B. n. mente
iustitie: ordo exigit: vt aliq pcedēdo se reb' corpalib' subdā
cūs: et in pena subdat' instrm: aūt nō solū agit in vīm
re: pōt n. ārēfa: et i vnte: precipat' agēdo: vt. dr. p' ordī: et
lās nō est lesiuncula si ignis ille cū agat in vī spūal' agētis:
in ipm agat: bois vel demonis p modū: et quo de facta di
cta est dict. q: animā sc. ficit. Sed illud et nōvī sufficere:
quia ifirm' id circa q: illi fallr: opat' bz ppriā actionē sibi
pmixtā: nō solū actionē fm qua agit in vnte principal' agē
tis: sed actionē corp' in baptismo sūlicat: aliam: terra secūdo
ligni: q: nec ad formā dom'. vel os dare igni aliquā actio
nē in ordine ad ipm sit: ex illa ad B. q: sit instrm: diuine iustitie
pcā vindicātis: nō pōt q: corp' in ipm nālr agere nō pōt
corpi vīsibiliter: vel ipm grauare: nisi fm q: aliq mō
alia. Sed q: Aug. dr. aīe corpi vnit' duplr. Uno' vt forma
ficat corp'. Alio modo sicut agat: sic dr. ipsius boīs vel
dēmonis igni corpi vnit' vīsibiliter: sic aūt ipsius boīs vel
dēmonis locati loco: ex mō quo corp' agit: aūt ipsius boīs vel
dēmonis mobili: vel fīc locati: loco: ex mō quo corp' agit: aūt ipsius boīs vel
dēmonis mobili: vel fīc locati

digerant iuuari p paupes quoꝝ ē regnū celoꝝ quos sibi fecerit amicos d mãmona iniq̃tatis. Quoꝝ tñ est pfectio vt his adiutoriis nō idigeāt: q̃les sūt apli ⁊ martyres. Vñ.n. ait augu. Iniuria est p martyre orare in ecclesia: cuius nos debemus orationibus cōmendari: p aliis autem defunctis oratur.

De officiis sepulture. c

De pōpis vo exeq̃aꝝ idē aug. ita dicit. Pōpa funeris: agmina exeq̃aꝝ: sumptuosa diligētia sepulture: viuoꝝ sunt q̃lia cūq3 solatia: nō adiutoria mortuoꝝ. Q: si aliqd pdest ipio sepultura pciosa: oberit pio vilis vł nulla. Pclaras exeqas i ɔspectu hoīum purpurato illi diuiti exhibuit turba famuloꝝ: s3 multo clariores in ɔspectu dñi vlceroso illi paupi ministeriū exhibuit angeloꝝ: q eum extulerūt nō i marmoreū tumulū: s3 i abrae gremiū. Sz tñ cura mortuos sepeliēdi ⁊ sepulchra ɔstruēdi: q: hec in scripturis scis iter bona opa deputata sūt: nec solū in corpib' patriarchaꝝ: aliorūq3 scōꝝ: s3 et in ipsi' dñi corpe qui ista fecerūt laudati sūt. Impleāt igit hoies erga suos officia postremi muneris ⁊ sui hūani leuamēta meroris. Veꝝ illa q̃ adiuuāt spūs d fūctoꝝ. s. oblationes ⁊ orōnes multo obnixius pcurēt.

De duobus bonis quorum alter plura post mortem habet auxilia. d

Solet moueri qd de duob' vno diuite altero paupe pariter: s3 mediocrit bōis q pdictis suffragiis idigēt ⁊ meruerit pariter post mortē iuuari: pro altero vo.i. p diuite spālia ⁊ cōia sūt orōnes multeq3 ei magis largiores: p paupe vo nō sūt nisi cōmunes largitiones ⁊ orōnes. Querit ḡ an mi iuuet paup paucioribus subsidiis: q̃m diues amplioribus? Si n pariter iuuat nō ei reddit s3 meritū. Meruit.n. pariter iuuari: q: pariter bōi extiterūt. Si vo tñ suffragii ɔlegit q̃m diues: qd ɔtulerit diuiti illa spālia p eo fcã? Sane dici pōt non ei magis valuisse gñalia ⁊ spālia q̃ paupi sola gñalia suffragia: ⁊ tñ pfuerit diuiti spālia non qdē ad aliud vł magis aliqd: s3 ad idē ad qd gñalia: s3 ex plibus ⁊ diuersis causis vnum ppetuū emolumētū. Pōt tñ dici alr illa pla subsidia cōtulisse diuiti celeriorē absolutionē nō pleniorē.

Quibus suffragiis iuuabunt mediocriter boni qui in fine inuenientur. e

Sed utrū q̃rit de aliquo mediocriter bono q talib' idigēs suffragiis i ipso ɔsūmatiōis articulo cū reliqs migrauit si saluus fuit: p eo si offerēt vł ei' sacrificiū vel orō vł elemosyna: nec debet tñ pfectiōis merita q his suffragiis si egeret. Sz qd ḡ saluabit: Estimo eū q̃si p ignē trāseūtē iuuari meritis ⁊ intercessiōib' celestis ecclie ⁊ scōꝝ fidelibus semp intercedit voto ⁊ merito donec impleat christus.

Quod sancti glorificati audiunt preces supplicantium quod intercedunt pro nobis ad deum. f

Sed forte q̃ris nūqd preces supplicātiū sci audiūt ⁊ vota postulātiū i cognitiō pueniūt. Non est icredibile aīas scōꝝ q i abscōdito facie dei veniētis illustratiōe letāt: i ipsi' ɔtēplatiōe ea q̃ foris agūt itelligē: q̃tū vł illis ad gaudiū vł nob ad auxiliū ptinet. Sic.n. angelis ita ⁊ scis q deo assistūt petitiones nr̄e inotescūt i v̄bo dei qd ɔtēplāt. Vñ ⁊ dr̄ angeli orōnes ⁊ vota nr̄a offerre deo: q: eū docēt: s3 q: ei' volūtatē sup eis ɔsulūt. Vñ aug. Angeli q sunt apd deū inotescūt petitiones nr̄as: vt quodāmō eas offerant deo: ⁊ de his ɔsulāt: ⁊ qd deo iubēte iplēdū eē cognouerit: h nob euidēter vł latēter repoztāt. Vñ ⁊ āgelus hoīb' ait. Cū orares orōnē vestrā obtuli deo. Ad oīa qdē sciēda sufficit deo sua pfectio: h3 tñ nūcios.i. angelos: n q ei q̃ nesciret annūciēt. Nō.n. ē vlla q̃ nesciat: s3 bonū eoꝝ ē de opibus suis ei' ɔsulere v̄itatē: ⁊ h ē qd ei dr̄ nulla nūciare: nō vt ipse ab eis discat: s3 vt ab eo ipsi p v̄bū ei' sine corpali sono: nūciat ēt qd voluerit ab eo missi ad quos voluerit: totū ab illo p illd v̄bū ei' audiētes.i. i ei' v̄itate inueniētes qd sibi faciēdū: qd: qb': ⁊ q̃n nūciādū sit. Nā ⁊ nos oramus eum: nō tñ docem': q: nouit vt ait v̄bū ei' pr̄ vester qd vob necē sit priusq̃ petatis ab eo. Nec ista ex pxīo cognouit: s3 futura oīa tēpalia atq3 in eis ēt qd ⁊ q̃n ab illo peteremus fuerant: ⁊ quos: ⁊ de qb' reb' vł exaudiēdo vł nō exaudiēdo eēt sine initio an̄ psciuit. Nō ergo dr̄ āgeli orōnes nr̄as offerre deo: q̃si deo tūc inotescerēt qd velim' ⁊ quo idigeam': q: oīa an̄ q̃ fierēt ⁊ postq̃ fcã sūt nouit: s3 q: necē h3 rōnalis creatura tpales cās ad eternā v̄itatē referre petēdo: qd erga se fiat: siue ɔsulēdo qd faciat.

Quod verum est de angelis attribuitur sanctis animabus. g

Si aūt angeli a deo p v̄bū ei' discūt petitiones nr̄as: ⁊ qd de his iplēdū sit ⁊ qd nō. Cur n credam' ⁊ aīas scōꝝ dei faciē ɔtēplātiū i ei' v̄itate itelligē pces hoīm: ⁊ q̃ iplēde sint vel nō. Inde ē q dr̄ exaudire preces quorūdā nō solū q̃ efficiūt mācipati: s3 ēt q̃ inotescūt curie angeloꝝ ⁊ aīaꝝ qd idē futuꝝ sit vł nō: ⁊ qd cognoscūt

volūtate eē: volūt ⁊ ipsi. Ideo.n. supne volūtati adhēt ītr: vt nihil pter ei' volūtatē q̄ āt velle. Intercedūt ergo ad deū p nob sci: ⁊ merito dū illoꝝ merita suffragant nob: ⁊ affectu dū vota nr̄a cupiūt ipleri. Qd tñ nō faciūt nisi in volūtate dei iplēda didicerit. Orant ergo ⁊ īcedūt p nob.i. merita coꝝ nob suffragant: ⁊ vt ipsi velit bonū nr̄m: q: eis volētib' deus vult ⁊ ita fiet. Ex pmissis ɔstat q cum qbusdā misericordr̄ agit de q̄s coꝝ pena meruerit. s. cū mediocriter malis: q suffragiis ecclie iuuant.

Postq̄ determinauit magr de his q ad resurrectionē ptinēt: incipit determinare de his q ptinēt ad remuneratiōnē vel punitionē resurgētiū. Et diuidit in ptes duas. In pma.n. determinat de remuneratiōe ⁊ punitione q̄ pcedit iudiciū gnāle. In 2ª de illa q̄ iudiciū gnāle seq̄t .47. di. ibi. Solet et q̄ri q̄r deo. Pma aūt diuidit in duas. In pma determinat de remuneratiōe vł punitiōe aiaꝝ an̄ diē iudicij ⁊ resurrectiones. In 2ª ostēdit q̄r ex iustitia ⁊ misericordia dei pdicta dispēsant .46. dist. ibi. Sed q̄rit hic de valde mal' ⁊c. Pma diuidit in duo. Pmo ostēdit q̄d aīe post mortē diuersa receptacula hēbūt p diuersitate meritoꝝ. In 2ª determinat q̄r a' post mortē certis receptaculis distribuūt iuuari psūt orōnib' aliquib'. Ne q negādū ē vt ait aug. ⁊c. Et hec pa diuidit i ptes duas. In pma ostēdit q̄r mortui iuuant suffragiis viuoꝝ. In 2ª inqrit quō viui iuuāt psūt mortuos scōꝝ ibi. Sed forte q̄ris nūqd pces supplicationū. Pma aūt diuidit in duas. In pma determinat de illis mortuis p q̄b' suffragia fiūt q̄d eis psūt. In 2ª inqrit vtꝝ psūt eis p q̄b' nō fiūt ibi. Solet moueri qd de duob' ⁊c. Pma diuidit in duas. In pma dicit q̄ sunt illa q̄ facta a viuis psūt mortuis. In 2ª q̄ sūt illa q̄ nō psūt ibi. De pōpis vo exeqāꝝ ⁊c. Solet moueri qd ⁊c. Circa h duo fac. Pmo inqrit de illis p q̄b' suffragia q̄ fiūt statī psūt ecclie durāt. Scdo de illis p q̄b' fiūt psūt eccla deficiēte ibi. Sed ītrꝝ q̄rit de aliq ⁊c. Sz forte q̄ris ⁊c. hic ostēdit q̄d suffragia mortuoꝝ scōꝝ viuis psūt. Et circa h tria fac. Pmo.n. ponit qd īteditā. Scdo ɔfirmat ppositū p silitudinē angeloꝝ ibi. Vñ ⁊ dr̄ angeli ⁊c. Tertio ɔcludit intētū ibi. Si aūt angeli p verbum ⁊c.

Hic tria q̄runt. Pmo de receptaculis aiaꝝ post mortē. Scdo de suffragiis mortuoꝝ. Tertio de orōnib' scōꝝ. Circa pmū q̄runt tria. Pmo vtꝝ aiab' post mortē aliq receptacula assignent. Scdo de oīa receptaculoꝝ. Tertio de numero eoꝝdem.

Ad primum sic pcedit. vr q aiab' post mortē receptacula nō assignent. Dicit.n. Boeci' in li. de hebdo. cōis animi ɔceptio est apud sapientes icorpalia in loco nō eē. Cui ɔcordat qd aug. di. in li. sup Gen. ad litt. Cito qdē videri ad corpalia loca aīa nō ferri nisi cū aliq corpe. aīa sepata a corpe [illegible]. Et ide aug. di. Irridenti ē aīab' sepat' aliq receptacula assignare. Pterea qd h3 locū deterīatū magis ɔuenit cū illo loco q̄ aliud. Sz aie sepate sic ⁊ q̄libet spūales substātie īdifferēter se hnt ad oīa loca. nō pōt eis [illegible] bus corpib' ɔueniētia: cū aliqs differētia ab aliis ɔditionibus corpalib' sūt penit' remote. Ergo eis determinata receptacula nō sunt assignāda. Pterea aīab' sepatis nō assignat aliqd post mortē nisi qd cedat in penā vł pmiū. s3 corpalia loca nō pōt eis eē in penā vł in pmiū cū a corpib' nihil recipiāt. ergo nō sūt eis assignāda certa receptacula. Sz ɔtra

[illegible] post mortem hēt certa receptacula.

[illegible]

[illegible] Mortuus est diues ⁊ sepult' est in inferno.

[illegible]

scorpe nō depēde ī tr corpalia tñ a deo mūdialib' ꝓpialib' gubernant: vt dr Aug. in 1° de ci. Greg. in 4° dial. c. 1ō. est ḡdā mercēria tribuz ꝓpiatis ad corpalia tribuz ꝓ ꝑgrēsa ḡdā mercēria tribuz ꝓpiatis ad corpalia tribuz ꝓ ꝑgrēsa ḡdā mercēria tribuz ꝓpiatis ad corpalia tribuz ꝓ ꝑgrēsa vel ex ꝓb̄o ſm̄ andree mobilia potuerūt ordine tribuz tēpa ruz: quia aīe aliab' post mortē nō affligunt. aliq̄ corpora ē ꝓ ſint fōrme vt determiati motores determiant tñ eis ḡdā corpalia loca ꝓ ꝑgrēsa quādā ſm̄ gradus dignitat corp' in qb' ſunt. ſīc i loco ero mō ē locꝰ alia in loco ē pōt: ſ; q̄ magis accedēt ad ſm̄ tribuz cui loc' ꝓpior ꝓ ꝑgrēsa deputat. Ideo in vōe celi scriptura ē dēnūciat: t id alias ē ſunt i principio ꝑfecta creauit: i celo ē ꝑnim' alias vō ē ꝓgressiōe vt ipēdiū loco ſm̄ eius deputa ri. ¶ Ad pmū ḡ dō. q̄ icorpalia nō ſunt i loco mō aliq̄ no to nob: t alacto ſm̄ q̄ dicm' corpa ꝑpe in loco ē ēſſat tñ in loco mō ſibi tātꝰ ꝓpriꝰ ꝑmēsꝰ q̄ nō plene mēſeſt' ē nō pōt. ¶ Ad 2° dō. q̄ duplex ē ſt ꝑnciū: vl ſillu dāma q̄ ē ſt ꝓ ꝓpiatiōne cuīlē q̄tatis ſīc calida adin uicē ꝑnūt: t tal ꝑnciū icorpaliū ad loca corpalia ē nō pōt. Alia ꝓ ḡdā ꝓpriōnalitatē ſm̄ qualē in ſcripturis metaphore corpalia ad ſpialia trāſferunt: vt q̄ ꝓ de' ſit: q̄ ē ſt pn' vite ſpialis: ſīc ſol vite corpal: t ſm̄ hāc ebrietātē ḡdā aīe ebrietāt locis magis ꝑnūnt: ſīc aie ſpialit illuminate cū corpib' tenebrosis. ¶ Ad 3° dō. q̄ alia ſc̄pata directe nihil recipit a locis corpalib' ꝓ modꝰ quo corpa recipit q̄ ſeruant a suis locis: ſed ꝑ aie ex ꝑ ḡ cognoscūt ſc̄ talibus locis deputari filii gaudiū ignōiē vel merorē: ſic locꝰ ex dr eis in penā vel in ꝑnium.

¶ Ad 4. q. dō. q̄ licet in corpib' ſt gratiaꝝ vl culpaꝝ q̄ ſe runt in locū ſuū ḡ ē ſt ſuis motꝰ ꝓpriꝰ ita ē t ē ſt i aīab' me ritū vel demeritū gb' ꝓueniūt aie ad ꝑnia vl penā q̄ ſūt finaliter actoꝝ ipaꝝ: vñ ſīc corꝑ ꝓ gravitatē vel leuitatem ſuam ferē in locum ſuum nīſi ꝓhibeat ita ſtatim in mome ſolutꝰ vinculo carnis ꝓ q̄ in ſtatu vie detinebant ꝑnium ꝓsequunt: vl penā nīſi aliq̄d impediat: ſīc interdū ipedit ꝑ ſecutionē ꝑnę venialis ꝑ cuīs q̄ dō ꝑ purgari os: ex q̄ ſeq̄t q ꝑnā offerat: t q̄ locꝰ deputat aliab' ſm̄ ꝑgrēsa ꝓgrat percipiat: vt alia a corꝑe abſoluīt vl in ſternū ēmergit: vl ad ortū eoꝝ: nīſi ipedīat aliq̄ reatu q̄ oppoſuit euolutio nē differri vt ꝑ as alia purget: t huic ſtatui multos ſcripto re canonice manifeſte atteſtant: t documēta ſcōz patruꝫ vl ſuū ꝓ berti eſt bēdū: vt ꝑ. 4. dial. c. in li. de cōſl. do gmatis. ¶ Ad pmū ḡ dō. q̄ glo ſcipſum exponit q̄ō. n. ei ge. Tōdā erāt vbi erat ſci: ſ. ſtati exponit ſubdēta. ſi ha bebunt geminā ſtolā q̄ ſibi ſci in reſurrectiōe. ¶ Ad 2° dō. q̄ iter illa abdita receptacula ꝓ de q̄ Aug. log. cit. ſunt cōputādi iferni: t padulus in q̄b' aīe aliq̄e ad relaxationē ꝑnāꝝ: ſi q̄ diſtinguit ꝓ ipſa aī reſurrectionē t poſt q̄ ad reſurrectionē ſūt in ſine corꝑe poſt aie erūt cū corꝑib' q̄ in aliq̄b' receptaculis nunc ſunt aie in q̄b' poſt re ſurrectionē nō erūt. ¶ Ad 3° dō. q̄ boies ſm̄ corpa hāt q̄dā ꝑmutatē ad iuuicē q̄ ſm̄ ea eſſe ꝓ q̄ō de Ael. 17. q. de' q̄ vno ſecit oē hoiēs gen' ſ; alias ſigillati ſingit: vñ nō ē ſt tanta ꝓximitas vt oēs boies ſīc glificent in aia ſicut ſūt glie aie ad inuicē ꝑtinēt: q̄ ē ſt ſcia ſīc glia aie differt glie ſcie: ſic q̄ glia corꝑis differt nec poſſet ē ſterminū glie ſcie: ſed ſūt ꝑfectiones ꝑ ſuperiores ſ; ſuperiores ſ; ſuperiores ſ;

culum. ¶ P. diuerse sunt quantitates primorum et penarum secundum
differentias culparum et meritorum: sed infiniti sunt gradus culparum et meri-
torum: ergo infinita debet distingui receptacula in quibus puniantur vel premiantur
post mortem. ¶ Item aliqui puniuntur in loco in quo peccauerunt: vt
per Gre. pz in 4. dialogo. sed peccauerunt in loco in quo nos habitamus: ergo
hic locus debet computari inter receptacula: et precipue cum aliquis in hoc
mundo pro peccatis suis puniatur: vt ibidem dicit magister. ¶ Item sicut
aliqui in gratia decedentes habent aliquid pro quibus sunt digni pena: ita aliqui
in peccato mortali decedentes habent aliquid bona pro quibus essent digni
premio: sed decedentibus in gratia cum peccatis venialibus assignatur aliquod
receptaculum in quo puniuntur antequam premia consequantur: scilicet purgatorium.
Ergo et eadem ratione contrario debet esse de illis qui in mortali peccato decedunt
cum bonis operibus aliquibus. ¶ Item sicut preces retardabant a plena
gloria animae ante Christi aduentum: ita et nunc a gloria corporis: ergo sicut distinguitur
receptaculum sanctorum ante Christi aduentum ab eo in quo nunc recipiuntur: ita
debet receptaculum nunc distingui ab eo in quo recipientur post resurrectionem.
¶ Respondeo: quod receptacula animarum distinguuntur secundum diuersos status
earum: anima autem coniuncta mortali corporibus statum merendi: sed exuta
a corpore est in statu recipiendi pro meritis bonis vel malis: ergo post
mortem vel est in statu recipientis finale premium vel est in statu quo
impedit ab alio. Si autem est in statu recipientis finalem retributio-
nem: hoc est dupliciter: vel quantum ad bonum: et sic est paradisus: vel quantum
ad malum: et sic ratione actualis culpae est infernus: ratione autem originalis
est limbus puerorum. Si autem est in statu quo impedit a finali retributio-
ne consequenda: vel hoc est propter defectum personae: et sic est purgatorium:
quod detinet animae ne statim premium consequantur propter peccatum quod commiserunt: vel
propter defectum naturae: et sic est limbus patrum in quo detinebantur preces a conse-
cutione gloriae propter reatum humanae naturae quod nondum poterat expiari.
¶ Ad primum dico quod bonum contingit vnoquoque malum multipharie: sicut
patet per Dyo. 4. c. de diuinis nominibus. et per philosophum in 2. ethicorum. et propter hoc non est in-
conueniens si locus bonae retributionis est vnus: loca vero penarum
sunt plura. ¶ Ad 2m dico quod status merendi vel demerendi est vnus
status: cum eiusdem sit posse mereri et demereri: et ideo conueniens
debet esse omnibus vnus locus: sed eorum qui recipiunt pro meritis sunt status diuer-
si: et ideo non est simile. ¶ Ad 3m dico quod pro culpa originali potest aliquis pu-
niri dupliciter vt ex dictis patet: vel ratione personae: vel ratione naturae tantum: et ideo
illi culpae respondet duplex limbus. ¶ Ad 4m dico quod aer iste caligi-
nosus non assignatur demonibus quasi locus in quo recipiant retribu-
tionem pro meritis: sed quasi competens ossa eorum in quantum deputantur
nobis ad exercitium: et ideo inter receptacula de quibus nunc agitur
non computatur. Primo enim deputatur eis ignis inferni: vt patet Matth.
25. ¶ Ad 5m dico quod paradisus terrestris pertinet magis ad sta-
tum viatoris quam ad statum recipientis pro meritis: et ideo inter rece-
ptacula de quibus nunc agitur non computatur. ¶ Ad 6m dico quod illa po-
sitio est impossibilis vt in 2. dicitur est. di. 32. si tamen esset possibilis talis in in-
ferno puniretur in eternum: quia veniale peccatum in purgatorio
temporaliter puniatur: accidit ei in quantum gratiam habet adiunctam: vnde si adiun-
gatur mortali: quia est sine gratia pena eterna punietur in inferno:
et quia iste qui cum originali peccato decedit habet veniale sine gratia: non
est inconueniens si ponitur eternaliter puniri. ¶ Ad 7m dico quod di-
uersitas graduum in penis vel premiis non diuersificat statum
secundum quod diuersitatem receptacula distinguunt: et ideo ratio non se-
quitur. ¶ Ad 8m dico quod hoc quod aliae separatae aliquid in loco nisi ha-
bitationis puniuntur non propter hoc est quod locus iste sit proprius locus pe-
narum: sed hoc fit ad nostram instructionem vt earum penas videntes
retrahamur a culpis: quod autem aliae existentes in carne hoc puniuntur pro
peccatis non pertinet ad propositum: quia talis pena non trahit homines ex
statu meritis vel demeritis: nunc autem agimus de receptaculis
quae debent esse post statum meriti vel demeriti. ¶ Ad 9m dico
quod malum non potest esse pure absque omni commixtione boni: sicut bonum
summum est absque omni commixtione mali: et ideo illi qui ad beatitu-
dinem quam summum bonum est transferendi sunt debent esse ab omni
malo purgati: et propter hoc oportet esse locum in quo tales purgentur: si
hinc non omnino purgati exeant. Sed illi qui in infernum detrudentur
non erunt immunes ab omni bono: et ideo non est simile: quia in inferno exi-
stentes premium bonorum suorum recipere possunt in quantum bona preterita

eis valent ad mitigationem pene. ¶ Ad 10m dico quod in gloria ani-
mae consistit premium essentiale: sed gloria corporis cum redundet ex anima tota
consistit in anima quasi originaliter: et ideo carentia gloriae animae diuersificat
statum: non autem carentia gloriae corporis: et propter hoc etiam idem
locus scilicet caelum empyreum debet alabus scilicet exutis a corpore
et coniunctis corporibus gloriosis: non autem idem locus debet ala-
bus patrum ante perceptionem gloriae animae: et post perce-
ptionem ipsius.

Questio. II.

Deinde queritur de suffragiis mortuorum. Et circa hoc
queruntur quatuor. ¶ Primo vtrum suffragia quae
per viuum fiunt alii prodesse possint. ¶ Secundo quibus
prosint. ¶ Tertio quae suffragia prosint. ¶ Quar-
to quantum prosint.

Ad primum sic proceditur. videtur quod suffragia per vi-
uum facta alii prodesse non possint.
Gal. 6. Quae enim seminauerit homo hoc et metet. sed si vnus ex
suffragiis alterius fructum consequeretur: metet ab aliis
seminata: ergo ex suffragiis aliorum nullus fructum consequi-
tur. ¶ Item ad iusticiam dei pertinet vt vnicuique retribuatur
pro meritis. vnde psalmus. Tu reddes vnicuique secundum opera sua: sed
iusticiam dei deficere impossibile est. ergo impossibile est quod vnus
ex operibus alterius iuuetur. ¶ Item secundum eandem rationem est opus
meritorium et laudabile quia scilicet in quantum est voluntarium: sed ex
opere vnius non laudatur alter. ergo nec opus vnius potest esse al-
teri meritorium et fructuosum. ¶ Item ad diuinam iusticiam per-
tinet similiter bona reddere pro bonis: et mala pro malis. sed nul-
lus punitur pro malis alterius. immo vt dicitur Ezech. 18. Anima quae
peccauerit ipsa morietur. ergo nec vnus iuuatur per bona alte-
rius. ¶ Sed contra est quod dicitur in psalmo. Participes ego sum omnium timen-
tium te etc. ¶ Item omnes fideles per charitatem vniti sunt vnius cor-
poris ecclesiae membra: sed vnum membrum iuuatur per alterum: ergo
et vnus homo potest ex meritis alterius iuuari.
¶ Ulterius videtur quod mortui non possunt iuuari ex operibus viuorum.
Primo per hoc quod dicit apostolus. 2. Cor. 5. Omnes nos oportet mani-
festari ante tribunal Christi vt recipiat vnusquisque propria corporis quae
gessit. ergo ex his quae post mortem homines geruntur quod extra corpus
erit nihil ei accrescere poterit ex aliquibus operibus. ¶ Item
hoc idem videtur ex hoc quod habetur apoc. 13. Beati mortui qui
in domino moriuntur. et subdit. Opera enim illorum sequuntur illos.
¶ Item proficere ex aliquo opere est solum in via existentis: sed homines
post mortem iam non sunt viatores: quia de eis hoc intelligitur quod le-
gitur Job. 19. Semitam meam circumsepsit et transire non possum.
ergo mortui de suffragiis alicuius iuuari non possunt. ¶ Item
nullus iuuatur ex opere alterius nisi sit aliqua vitae communicatio
inter eos. sed nulla communicatio est mortuorum ad viuos secundum
philosophum in 1. Ethic. ergo suffragia viuorum mortuis non prosunt.
¶ Sed contra est quod habetur. 2. Mach. 12. Sancta et salu-
bris est cogitatio pro defunctis exorare vt a peccatis solu-
antur. sed hoc esset inutile nisi eos iuuaret. ergo suffragia
viuorum mortuis prosunt. ¶ Item Aug. dicit in lib. de cura pro
mortuis agenda: non parua est vniuersae ecclesiae quae in hac con-
suetudine claret auctoritas: vt in precibus sacerdotis quae dicuntur
ad eius altare fundunt locum suum etiam habeat commendatio
mortuorum. quod quidem consuetudo ab ipsis apostolis inchoauit: vt
dicit Hama. in quodam sermone de suffragiis mortuorum. sic
dicens. Mysteriorum consequentia discipuli saluatoris et sacri apostoli
in tremendis et viuificis mysteriis memoriam fieri eo-
rum qui fideliter dormierunt sanxerunt. Quod etiam patet
per Dio. in vltimo capitulo celestis hierarchiae. vbi ritum commemorat
quo in primitiua ecclesia pro mortuis orabitur. vbi etiam
Dio. asserit suffragia viuorum mortuis prodesse: ergo hoc
indubitanter credendum est.
¶ Ulterius videtur quod suffragia per peccatores facta mortuis non prosint.
quia vt dicitur Jo. 9. Peccatores deus non exaudit. sed si orationes eorum
prodessent illis pro quibus orant: a deo exaudirentur. ergo suffragia per

facta mortuis non prosunt. ¶ Item Greg. in pastorali dicit. Cum ergo dis-
plicet ad intercedendum mittitur: irati alius ad deteriora pro-
cat. sed quilibet peccator deo displicet. ergo per peccatorum suffragia deus
ad misericordiam non reflectitur: et ita talia suffragia non prosunt. ¶ Item opus
alicuius magis videtur esse fructuosum faciendi quam alteri. sed peccator per
opera sua nihil meretur sibi. ergo multo minus potest alteri mereri.
¶ Item omne opus meritorium oportet esse viuificatum. id est charitate informa-
tum. sed opera peccatores facta sunt mortua. ergo non possunt per ea iuuari mor-
tui pro quibus fiunt. ¶ Sed contra est quod nullus potest scire pro certo de al-
tero vtrum sit in statu culpae vel gratiae: sed si illa tantum suffragia prodes-
sent quae fiunt per eos qui sunt in gratia: non possunt homines scire pro quibus suffragia
congreret suis defunctis: et ita multa suffragia procurandis re-
traherent. ¶ Item sicut Aug. dicit in libro. 3. hoc iuuat aliquis mortuus
ex suffragiis secundum quod dum viueret meruit vt iuuaretur post mor-
tem. ergo valor suffragiorum mensuratur secundum conditionem eius quod fuit
non ergo differt: vt videtur: vtrum per bonos vel per malos fiant.
¶ Ulterius videtur quod suffragia quae a viuis pro mortuis fiunt: facienti-
bus non prosunt: quia si aliquis pro altero debitum solueret secundum huma-
nam iusticiam ipse a debito proprio non absolueretur. ergo per hoc
quod aliquis suffragia faciens debitum soluit pro illo pro quo
facit: ex hoc a debito proprio non absoluitur. ¶ Item vnusquisque
debet quod facit facere meliori modo quam potest. sed melius est iuuare duos
quam vnum. sed ergo per suffragia debitum mortui soluit a proprio de-
bito liberatur vt quod nunquam deberet aliquis pro seipso satisfacere: sed
semper pro alio. ¶ Item si satisfactio alicuius pro alio satisfacientis equaliter
prodesset sibi vt ei pro quo satisfacit eadem ratione equaliter valebit et
tertio si pro eodem satisfaciat similiter et quarto: et sic deinceps. ergo
vnus vna satisfactione possit pro omnibus satisfacere: quod est absurdum.
¶ Sed contra est quod dicitur in psalmo. Oratio mea in sinu meo conuertetur. ergo et ea-
dem ratione et suffragia quae pro aliis fiunt facientibus prosunt. ¶ Item
Hama. dicit in sermone de his qui in fide dormierunt. Quemad-
modum vnguento vel alio oleo secundum circumlinere volens infirmum
primo ille. Participat vnctionem: deinde sic pungit laborantem: et
sic quemcumque pro proximi salute agonizat: primum subiipsum prodest:
deinde proximo: et sic habetur propositum.
¶ Respondeo dicendum ad primum quod actus noster ad duo valere po-
test. Primo ad aliquem statum acquirendum: sicut per opus me-
ritorium homo acquirit statum beatitudinis. Secundo ad aliquid con-
sequens statum accidentale: vel dimissionem pene. Ad vtrumque
autem horum actus noster dupliciter valere potest: vno modo per viam
meriti: alio modo per viam orationis. Et est differentia inter istas duas
vias: vt in 12. di. dictum est: quia meritum initiatur iusticiae: sed orans
impetrat petitum ex sola liberalitate eius qui orat. Dicendum ergo
quod opus vnius nullo modo potest alteri valere ad statum con-
sequendum per viam meriti: vt scilicet ex his quae ego facio aliquis me-
reatur vitam eternam: quia sors glorie redditur mensuram accipien-
tis: vnusquisque autem ex suo actu disponitur: et non ex alieno: et di-
co dispositionem dignitatis ad premium: sed per viam orationis etiam quan-
tum ad statum consequendum: opus vnius alteri dum est in via valet
potest: sicut quod vnus homo impetrat alteri primam gratiam. cum enim impetra-
tio orationis sit secundum liberalitatem dei qui oratur: ad omnia illa impe-
tratio orationis se potest extendere quae pertinent diuinae subsunt ordina-
te. Sed quantum ad aliquid quod est consequens vel accessorium ad sta-
tum: opus vnius potest valere alteri non solum per viam orationis: sed etiam
per viam meriti. Quod quidem dupliciter contingit: vel propter communicantiam in ra-
dice operis quae est charitas in operibus meritoriis: et ideo omnes qui in-
uicem charitate connectuntur aliquod emolumentum ex mutuis opi-
bus reportant: tamen secundum mensuram status vnusquisque: quia etiam
in patria vnusquisque de bonis gaudebit alterius: et inde est
quod articulus fidei ponitur: sanctorum communio. Alio modo ex intentione fa-
cientis: qui aliquid opus spiritualiter ad hoc facit vt talibus prosint: vel
ista opera quodammodo efficiuntur eorum pro quibus fiunt quasi eis
a faciente collata: vel possunt eis valere vel ad impletionem sa-
tisfactionis: vel ad quod huiusmodi quod statum non mutat. ¶ Ad
primum ergo dicendum quod messio illa est peccatorum vitae eternae: sicut habetur
Job. 4. Et qui metet fructum congregat in vitam eternam. Sors
autem vitae eternae non datur alicui nisi pro operibus propriis: quia et

si aliquis alteri impetret vt ad vitam eternam perueniat: nunquam tamen
hoc fit nisi mediantibus operibus propriis: quia sicut alicui
ius gratia alicui datur per quam meretur vitam eternam. ¶ Ad 2m dico
quod opus quod pro aliquo fit efficitur eius pro quo fit: et sic opus quod
est eius qui mercedem est vnum est quodammodo et meritum: vnde non est
contra diuinam iusticiam: sed vnus fructus percipit de operibus factis ab
eo qui est vnus secundum charitatem vel ab operibus per se factis. Hoc
etiam secundum humanam iusticiam contingit vt satisfactio vnius pro
alio accipiatur. ¶ Ad 3m dico quod laus non datur alicui nisi se-
cundum ordinem ei ad actum: vnde laus est ad aliquid vt dicitur in primo
ethicorum. Et quia ex opere alterius nullus efficitur vel ostenditur bene di-
spositus vel male ad aliquid: inde est quod nullus laudatur ex opi-
bus alterius nisi per accidens secundum quod ipse est aliquo modo illorum ope-
rum causa auxilium vel consilium prebendo vel inducendo vel quocumque
alio modo: sed opus est meritorium alicui non solum considerata
eius dispositione sed etiam quantum ad aliquid consequens dispositionem vel statum eius:
vt ex dictis patet. ¶ Ad 4m dicendum quod auferre alicui quod sibi de-
betur hoc directe iusticiae repugnat: sed dare aliquid alicui quod ei
non debetur hoc non est iusticiae contrarium sed iusticiae metus excedit: et
enim liberalitatis non autem posset aliquis ledi ex malis alterius
nisi aliquid ei de suo subtraheretur: et ideo non ita contingit quod aliquis pu-
niatur peccatis alterius: sicut quod emolumentum percipiat ex bonis alterius.
¶ Ad 2m quod dicendum quod charitas quae est vinculum vniens membra ecclesiae
non solum ad viuos se extendit: sed etiam ad mortuos qui in charitate
decedunt: charitas enim vita corporis non finitur. 1. Cor. 13. Chari-
tas nunquam excidit. similiter etiam mortui in memoriis bonum viuen-
tium viuunt: et ideo intentio viuentium ad eos dirigi potest: et sic suffra-
gia viuorum dupliciter mortuis prosunt sicut et viuis: et propter charitatis
vnionem et propter intentionem ad eos directam: tamen sic eis valere cre-
denda sunt viuorum suffragia: vt status eorum mutetur de miseria in
felicitatem vel econuerso: sed valet ad diminutionem pene vel ali-
quid bonum quod statum mortui non transmutat. ¶ Ad primum ergo dico quod bo-
num in corpore vixit meruit vt hoc ei valeret post mortem: et ideo si post
hanc vitam eis iuuatur nihilominus hoc procedit ex his quae in corpore
gessit. Vel dicendum secundum Jo. Damascenum in sermone predicto quod hoc est intelligen-
dum quantum ad retributionem quae fiet in finali iudicio: quia erit eterne
gloriae vel eterne miseriae: in quo quilibet recipiet solum secundum quod ipse
in corpore gessit: et ideo ante iuuari possunt viuorum suffragiis. ¶ Ad 2m
dicendum quod auctoritas illa expresse loquitur de sequela eterne retributio-
nis quod patet ex hoc quod premittitur. Beati mortui qui in domino. Vel dicendum quod
opera per eis facta sunt et quodammodo eorum vt dictum est. ¶ Ad 3m dicendum quod
quamuis aliae post mortem non sint simpliciter in statu viae sed quantum ad aliquid
adhuc sunt in via: in quantum scilicet eorum progressus adhuc retardatur ab
vltima retributione: et ideo simpliciter eorum via est circumscripta: vt non
possint vlterius transmutari secundum statum felicitatis et miseriae.
Sed quantum ad hoc non est circumscripta quantum ad hoc quod detinet ab vl-
tima retributione possint ab aliis iuuari: quia secundum hoc adhuc sunt
in via. ¶ Ad 4m dicendum quod quamuis communicatio ciuilium operum de quo
philosophus loquitur non possit esse mortuorum ad viuos qui mortui ex
vita ciuili sunt: potest tamen esse eorum communicatio quantum ad opera spiritualia
vitae quae est per charitatem ad deum cui mortuorum spiritus viuunt.
¶ Ad 5m quod dicendum quod in suffragiis quae fiunt per malos duo possunt consi-
derari. Primo ipsum opus operantis sicut sacrificium altaris: et quia nulla sa-
cra ex seipsis efficaciam habent absque opere operantis: quia equaliter ex-
plet per quascumque fiunt quantum ad hoc suffragia per malos facta defuncti
prosunt. Alio modo quantum ad opus operantis: et sic distinguendum est: quia opera-
tio peccatoris suffragia facientis potest vno modo considerari vt est eius:
et sic nullo modo meritoria esse potest nec sibi nec alii. Alio modo in
quantum est alterius: quod dupliciter contingit: vno modo quantum peccator suffragia fa-
ciens gerit personam totius ecclesiae: sicut sacerdos cum dicit in ecclesia exe-
quias mortuorum: et quia ille intelligitur facere cuius nomine vel vice fit:
vt patet per Dio. 1. c. de hierarchia. Inde est quod suffragia talis sacerdotis quam-
uis sit peccator prosunt. Alio modo quando agit vt instrumentum alterius: opus
enim mysterii est magis principalis agentis: vnde quamuis ille qui agit vt instrumentum
alterius non sit in statu merendi: actio tamen eius potest esse meritoria ratione
principalis agentis: sicut si Petrus in peccato existens quodcumque opus mi-
nus facit ex precepto domini sui charitatem habentis: vnde si aliquis

impedimenta a perceptione gloriet qz p pena quā vn' subtrahet ꝑ alio pōt reat' alteri' cedam vt recta est nō ē ledamenū si ꝑ vnū fuerit factū ꝑ alū purgat. ¶ Ad 4m dm q suffragia ecclie modo valēt. Ecclia ope operāte et ex ope agēte. Et dico ex opere operāti nō solū ecclie licēciato sed effectū accipit ex opere ecclie et collatōe elemosynaꝝ. Nā qz pauper relevatur ex ope alterius ꝑ defuncto ad deū illi op' operāti ꝑtz accipi vel ex gte principal' agētis vel ex ꝑce eloquentie. Dico ꝙ ꝙdā missa mōdo ꝓsit alīq; suffragia fieri ꝑmittūtur qnqz plene. Nā si ex illi fuit ꝙd ad efficaciā suffragii q erat ex ope operāte principal' agētis. sed ꝙdā ad efficaciam suffragiꝝ que ē ex ope operāte vel ex ope operante exequēte nō. Nā qz fructi alīq; suffragia fiūt. si ꝑ pan cōtigat ipz a pena purgari. ꝙdā ad ꝑ fraudabit suffragiꝝ fructu qđ redūdabit illos quoz culpa defraudat. nō n. ē licens nocēs q alīq; defraudēt ꝑ culpā alterius in tpalib' pena aūt purgatoꝝ tpalis ecclīa ꝙdā ad eternā retributionem nullius defraudari ꝑt nisi ꝑ ꝓpriā culpā.

¶ Ad 1um qđ ē dm q pueri nō baptizati nō detinēt in libo nisi qz efficiāt a dāna gēe. vel ei ꝓpa vinoz mortuoꝝ stat' mutari nō ꝑt. mat'le ecclīa ad merita essentialia ꝑtz; vel pene suffragia vinoz ꝓcere in libo cpālibus ꝑ defle nō ꝑt. ¶ Ad 2m ꝙ ōes q ꝙtus ꝑtā originale sit b' ꝑ ꝓpōlit alīq ab alio umbraticā aīe pueroz in libo eccīe sit in tali statu q tuari nō ꝑt qz ꝑ bāc vitā nō ē ꝑtus gl'am acqrēdi. ¶ Ad 3m dm q Aug. loq' de non valēte malicq tñ baptizari sunt. qđ ꝑz ex hoc qđ ꝑmittit cum ergo sacrificia sine altaris sint quātūcūq; elemosynarum ꝑ baptizatis omnib' offerantur.

¶ Ad 4um q. ōes q suffragiū de sui rōne ꝓdūt ad quātā mūltitudēz ꝙ nō ꝓcerit ei q defectū nō ꝑnt. multi. n. tuari ꝓcerit nisi ꝑ eo qđ idulgēs ē. vel cū sic q sunt i ꝑria sint ab ol idulgētia tuaues inebriate ab vbertate dom' occidis tuaꝝ ri ꝑ suffragia si ꝓcerit. ¶ Ad ꝑm ꝙ ōes qđ hō locutōes non sūt sic intelligēde. qñ sic i ecclīa ꝑficiant ꝙdā ad qđ ex ope fa cta recolim' ꝙ qz nobis ꝑficit q coꝝ ecclīa solēni' celebra mus. sīc ex B qr deū cognoscim' vt laudam' vt sic qđāmō ei' ecclīa in nob creleit nihil deo ꝙ nob accrescit. ¶ Ad 2m dm q ꝙtus sacra efficiāt qđ figurāt. nō tñ illā effectū suū ponūt circa ol id qđ figurāt. alias cū figuret ꝑtm in ipso ꝑpe aliqd efficeret qđ est absurdū. ꝙ efficiūt circa suscipientē facīm ex tunc ei' qđ ꝑ sacrm signi ficat. ꝛ sic ñ legīt q sacrificia ꝓ fidelib' defuncti oblata scis ꝑsint. sed qđ ex merito ipōz q recolūt vel significāt in sacrō ꝑsunt aliqs ꝓ qb' offerūt. ¶ Ad 5m dm q ꝙtus sic q sūt i ꝑria de olibus bonis nō gaudēt ñ tñ legīt q multiplicat. nīsi gaudiꝝ coꝝ gaudiū mercēdē formalīt sed mālt nīsq; ois pfectio formalīt augri scis rōnē obiecti sicrō aūt gaudēdi ꝙ scia de gl'ificāq; gaudēt ē ipse de'. de ꝙ ꝑ ꝑte obiecti

fragia illi. pde sluet ꝙ illi pos gb⁹ fiat. ꝙ eis magis ꝓsint alias ex⁹ meritū frustraret. ℭ ℣. p. p̄pterꝫ nō sunt aut suffragia quor. p vnū⁹ illi. suffragia fel. p aliqb⁹ ex sola vel magis eis ꝙ aliqs valeret propter cōne detrimentū ꝓdictoꝝ ꝙ sibi tale vita. Luc. 6. Beati pauperes qꝝ vestr⁹ est regnū dei. ℭ Gr. Si. iudicia diuina explicat a nobis inscia. Si in iudicia diuina si aliqs debuit p alios leuari cū solū absolute. ꝙ illi ex suffragia fideliū nō leuar. debuit ei⁹ p ꝙ facienti soli pdesse. ℭ ℣. fit bō facula suffragia. ꝙ dimō sanctificat p meritoꝝ sanctā aliqs p vno pōt sanctificare. vt. Abel. 20⁹. dictū ē. quī aliqs sanctificat p vnoꝝ sanctificatio illa ꝙ sanctat nihil tū p ꝙ fuerit ē ꝙ suffragia facētes soli prodest pro quo fiunt.

ℭ Ultert⁹ vī ꝙ suffragia fel. p multis tāndē valeāt singulis ac si p vno ꝙ singuli fierēt. videm⁹ n. ꝙ ex lectōe ꝙ vni legit⁹ nihil ē cepit si sit. 2 alt⁹ legat. ꝙ eadem rō ne nihil ē cepit ei. p ꝙ fit suffragia. si ei aliqs ē⁹munerēt. ita si p plō fiat tñ valz singulis ac si p vno ꝙ singl⁹ fierēt. ℭ ℣. sēm eōem vnus eccle videm⁹ ꝙ cū missa p aliquo defuncto ē. sil. ēt ofones illic adūgūtur. p aliqs defūctis. Sz aūt ē fieret si ex. B defunctus p̄ missa de aliqb⁹ de tremētū reportaret. ꝙ videt. qō. ℭ ℣. suffragia ꝓpue ofonū inūtur eōe tñ. ꝙ. ꝙ apō deū sic ñ differt inuare p multos vel p paucos: ita ñ differt inuare multos vel paucos. ꝙ qūtū inuaret. vn⁹ ex vna ofonē si p eo tñ fieret. tā tū inualet singuli multoꝝ si eadem ofō ꝓ multis fiat. ℭ Sz 3. mō. ē ꝓles inuare. ꝙ vnū⁹ si. ꝙ suffragiū p multi facta tāti valeret singul⁹ ac si p vno tñ fieret. vī. ꝙ eccl̄ia si debuit ītimasse. vt. p. aliq̄ singlr missa. vel ofō fieret. sed q̄ si dicerēt. p olb⁹ fidelib⁹ defunct⁹. qō patet ē falsum. ℭ ℣. suffragiū hꝫ finitaz efficaciā. ergo ꝑtributū i multos minus pdest singul. ꝙ pdesset si fieret p vno tñ.

ℭ Ultert⁹ vī ꝙ tñ valeāt suffragia eōia illis. p. gb⁹ ꝓphia si fuit. quāiū illis p. gb⁹ fuit valēt ꝓphia. ꝙ eōia simul. videm⁹ n. sēm ꝓpria merita redd̄ sibi futura. si ille p̄ non fuit suffragia meruit vt tñ inuaret p⁹ morte ꝙ ille p. ꝙ fuit ꝓphia. ꝙ tantū inualet p eōia ꝙ ille p ꝓphia. ꝙ eōia. ℭ ℣. iter eccl̄ie suffragia ꝓcipuā ē eucharistia. si eucharistia cū ītīcat totū ꝙ hꝫ dō. dīmō efficaciā habeāt. vna oblatio eucharistie ꝙ eōiter. p olb⁹ fit. valet ad plenā libertatē cor. ꝙ sunt i purgatorio. et ita tātū inuat eōia suffragia solo. ꝙ. inuāt ꝓphia. ꝙ eōia. fit. ℭ Sz 3. est. ꝙ vno bono a vno filt magl eligēdā. ꝙ suffragia eōia. ꝙ ꝓphia magl ꝓsunt ei. p. quo fiunt. ꝙ eōia tñ.

ℭ Ad. 1. dō. ad. ꝓmā. qōnes. q. circa. B. fuit duplex oplo. Quidā. n. vt. ꝓpositū⁹ dixerūt. ꝙ suffragia. p. vno aliq̄ fel. si magl ꝓsunt ei. p. ꝙ fiūt: si ei. ꝙ sūt magl. dignū: ꝑ ꝓnc hoc exēplū de cādela. ꝙ accēdit. p. aliq̄. vnūt. ꝙ nō minus aliqs pdest. ꝙ eō. eo. sunt. ꝙ ipi. dimitt: ꝙ tante magl. si habeat ardētes claros. ꝙ. Et de. lectōe. ꝙ si magl. pdest ei. p. ꝙ lectōi. ꝙ aliqs. ꝙ simul. cū eo. audiūt: si forte aliqs magl. ꝙ sunt ītīs capaciores. ℭ Si ei⁹ obycerēt. ꝙ sēm. B. eccl̄ie ordinatio erat vana. ꝙ ꝓfīt. pro aliqb⁹ ofonēs vltimis: dicebant. ꝙ. B. eccl̄ia fecit ad expectā. das deuotiones fideliū. ꝙ ꝓmoueātur ad faciēda ꝓphia suffragia. ꝙ eōiter. ferūctī. et ꝑ hoc ꝓpinge. aūt. ꝙ pro extraneis. Aliq̄ econtrario dicēt. ꝙ suffragia magl valēt ei. p. quo fiūt. Utraq; aūt opō sēm aliqd. firatem hꝫ. Valor. n. suffragioꝝ pōt pēsari ex duob⁹. vn⁹. videl. ex. vno mō ex. vnione charitatis. ꝙ fit. eōia bona ꝓficiūt sēm. B. vere. ꝙ. magl. valēt ei. ꝙ magl charitate. et. magl. sēm. qūdā. interiorē. relatōē. sēm. ꝙ. vn⁹. in charitate. ꝓpia. pe. bonis alteri. delectat. ꝑ. morte. ꝙ. ad. ol. vel. intentōem. pene. post. mortē. n. nō. est. locus. acq̄rēdi. ꝙ. m. charitate. Alio mō. suffragia. valēt. ex. B. ꝙ. ꝙ. licēt. ꝙ. bona alteri. applicāt. ex. sic. satisfactio. vn⁹. alteri. ꝓdest. licet mō. ñ. ē. dubiū. ꝙ. magl. valēt. ei. ꝑ. ꝙ. fiūt: imo. licet. ita. valeāt satisfactio. n. ꝓpe. ad. pene. dimissionē. ordināt. vñ. ꝙ. nō. dimissiones. pene. ꝓpiue. valet. suffragiū. ei. ꝑ. ꝙ. fit. et. sēm. B. licēt. opio. ꝓfīt. hꝫ. de. vitate. ꝙ. ꝓma.

ℭ Ad. 2⁹. ꝙ. dō. ꝙ. suffragia. ꝓsunt. ꝙ. modū. tantū. in. ꝙ. a. nobis. accipiūt. et. ex. B. ꝙ. dā. violatōes. recipiūt. et. tāto. maioꝝ. quāto. maioꝝ. charitate. tūt. ꝓdūt⁹. in. ꝙ. tūs. suffragia. fiūt. dā. tantū. cio. ꝙ. ītētōes. faciētis. trāsfūa. i. alt⁹. ꝙ. ñ. fūt. filia. humanitatis. magl. solemi. alic⁹. debīti. sūt. ē. necesse. vt. ñ. debīti. p̄na. soluāt. ꝙ. ex. B. aliqz. debīta. soluāt. Ad. 2⁹. dō. ꝙ. illi. merēti. tū. ē. debitāle. ꝙ. sibi. mereāt. Bn. mō. sibi. mereāt. vt. sibi. pdesset. si. p. eo. fieret. ex. ꝙ. nihil. alīd. fuit. ꝙ. iuste. scribēs. ad. recipiēdū. vel. ꝓ. ꝙ. ñ. directe. meruerit. illō. mō. sic. fragoꝝ. ꝓ. ꝙ. pmerita. pcedētia. se. bñficiauerūt. vt. fructū. suffragioꝝ. ꝓ. ꝙ. meritis

medio virtma reducant in deū: vel cū sancti q sunt in patria sint deo p̄pinquissimi: & inde legis ordo regat: vt nos q manemus in corpe pegrinemur a deo: vel cū p̄cōs medios reducamur: q̄d q̄dē congr̄it dū p eos vnia bonitas sūi ef fectū ostendit: & q; recti" nō in deū videre dr̄ perfecti bonitatē sūi" ad nos ficut mediatib" fidē suffragio dei bōitatē ipi" ad nos: licut mediatib" fidei suffragio dei bōficia i nos dei mātia ex nos in deū reducit: vt iterato beneficia ei" tanq̄ incōmuta" sciet: ide est q; eos intercessores p nobis ad deū ostendim" & q̄d mediatores cur ab eis petim" q; p nobis oret. ¶ Ad p̄m dēm q; sic nō c pp defectū dare poterē q; mediatib" fidei causis agentibus equal" fiat ad p̄mēdū ordis vniuersit: vt ei" bōitas multiplicat" diffundat" in recdū res ab eis nō solū suscipiāt bonitates p̄prias: sz̄ unusq; q; aliqs ei bonitat" existit: & ē q; defectū misericordie ipius q; appetent ei" clemētius q; oleos scōp pollaret: sic ad B vt ordo p̄dictus seruet in rebꝰ. ¶ Ad 2m dēm q; quāto sapientes & sint magi deo accepti: & ifiriores: vile tñ est vt minores scās interdum exaudiāt: & pp grām grēm. p̄dio ex B q; aliqs q̄q; bñ meritę deuotione ad sctm minorē q; ad maiorē xp̄m deuotiōe aūt magis orp̄hēt oleonis dr̄ est. Scdo pp̄ fidē dictū tollēdū: q; affectus ne vni" rei falsidici p̄cp B aūt q; vinc sue scōe exaūdiāt ne vni" rei falsidici p̄cp B aliqs q̄q; bñ meritę deuotione ad sctm minorē q; ad maiorē xp̄m deuotiōe aūt magis orp̄hēt oleonis dr̄ est. Scdo pp̄ falsidiū tollēdū: q; affectus ne vni" rei falsidici p̄cp B aūt q; vinc sue scōe exaūdiāt

quęcunq; mali sint de pena relaxare.

¶ Determinat premissas auctoritates. b

Uod ergo dictū est iudicium sine misericordia fieri illi q nō fecit misericordiā: ita intelligi pōt. Q: iudiciū dānationis fiet illi q nō fecit miaz: pro eo q: fuit sine mia: vł fiet iudiciuz ei sine mia liberante τ saluāte: quāuis in aliqua pena alleuiatione misericordiam dei sentiet. Ita cū dicit̄ misericordiā hic iudiciū i futuro ñ negat̄ q̄ i futuro sit misericordie effect⁹ τ i electis qui p miaz ab oī miseria liberabunt̄: τ reprobis q minus q̄3 meruerunt cruciabunt̄. Sz hic nō sine cā dicitur fieri dei misericordia: τ iudiciū i futuro: q: τ hic miris modis miseret̄ de⁹ qb⁹ non miserebit̄ tunc. Uocat.n. de⁹ nūc peccatores τ iustificat: qđ nō faciet: τ nūc reddet singulis sm̄ merita sua. manifeste iudicabit q nunc occulte iudicat. Cui⁹ occultū iudiciū vt ait aug. intelligit̄ pena: q: quisq3 vel exercet̄ ad purgationē3 vł monet̄ ad cōuersionē: vel si cōtēnit excecat̄ ad dānationē3. Occultū ergo iudiciū dei pena dr̄ q̄ iudicat purgādo: cōuertēdo vel excecādo: iudicia quoq3 dei interdū appellāt̄ dispēsationes ei⁹ de oībus reb⁹. Uñ q̄3 incōprehēsibilia sūt iudicia eius: τ iudicia eius abyssus multa. Iudiciū aūt quo i futuro iudicabit: intelligit̄ sñia iudicis qua ventillabit̄ area. i. diuidēt̄ locabit̄ boni a malis ministerio angelorū: τ isti i vitā ducentur: illi in suppliciū mittentur qui nunc simul mixti sunt.

¶ De iustitia τ misericordia dei. c

Ed quō iustitiā dei τ pietatē. i. miam supra Cassio. duas eē res dixit: q̄ sp ad uicem sunt iudicio dei. Iustitia. n. dei τ mia nō due res sūt s3 vna res. i. vna diuina essentia ē sic̄ supra plib⁹ auctorib⁹ ostēsū ē. Q: ñ ē deo aliud eē misericordē q̄3 miaz: nec iustū q̄3 iustitiā: s3 idē penitus. Nec aliud ē ei eē misericordē q̄3 iustū: vł miaz q̄3 iustitiā. s3 oīo idē: q: ñ denoīa tur s3 essentiā hec ō do dnr̄. Cur ḡ dic̄ scriptura ḋ opib⁹ dei q̄daz esse mie: quedā iustitie? Si em̄ iustitia dei mia est: q̄cūq3 sunt opera misericordie esse videntur iustitie τ ecōuerso. Ad hoc ridēri pōt sic. aliis locutionib⁹ qb⁹ huiusmodi operū sunt distinctiones: vt alia misericordie: alia iustitie: alia bonitati attribuant̄: non diuersitas substantie. i. rei his vocabulis significare exprimit̄: s3 varietas sensuū τ effectuū i creaturis mōstratur. Cū. n. dī de⁹ iust⁹ vel iustitia: essentia diuina predicat̄: τ it̄ q: ipse sit distributor τ iudex meritorū intelligi dat̄. Ita τ cū dicit̄ misericors essentia diuina pdicat̄: τ insup q: ipse sit miserator liberator intelligi datur. Sic τ cū dr̄ bon⁹: essentia diuina pdicat̄. Et cū dī bō: τ insup auctor oīu3 bonoz ostendit̄. Ita τ cum dī deus: essentia diuina predicat̄ τ ipse timendus ostendit̄. Inde ergo quedā opera misericordie: quedā iustitie dicuntur: non quin diuina essentia hec τ illa operet̄: τ quin hec τ illa sint opera diuine essentie que dicit̄ misericordia τ iustitia. s3 q: quedā sūt quibus iudex τ equus distributor: q̄daz quib⁹ ostendit̄ miserator. Misericors eni dicit̄ in natura: miserator in exhibitione. τ in quibusdam operib⁹ dicit̄ effectus esse misericordie: τ i quibusdam effectus iustitie: nō q: aliud efficiat iustitia: aliud misericordia dei si ad essentiā referat̄: s3 q: ex quibusdā effectib⁹ intelligit̄ iudex: ex quibusdā miserator: vł vt quibusdaz placet iustus τ misericors. Sz s3 hoc occurrit qđ quomō ex aliis ostendatur iustus τ ex aliis misericors cū sit idē ei eē iustum τ esse misericordē. Si enim sm̄ eandē rōnē dicit̄ iustus τ misericors: ex eo opere quo intelligitur iustus intelligitur misericors τ econuerso. Sed dixi supra: q: cū dicit̄ deus iustus τ misericors ita eadē diuina essentia significatur: τ sm̄ ea idem predicatur: vt etiam quedam diuersa intelligantur. Intelligit̄ eni per hoc eum esse miseratorem τ iustū iudicē. Quod euidenter Origenes ostēdit dicēs. Oīa que dei sunt xp̄s est ipse sapientia eius: ipse fortitudo: iusticia: sanctitas: ipse prudētia. Sed cū vnū sit in subiacenti pro varietate sensuū diuersis nūcupatur vocabulis. Aliud enī3 significat sapiētia: aliud iustitia. Q̄ñ eni sapientia dicitur disciplinis te diuinarū humanarūq3 rerū instructe intelligitur. Q̄ñ iustitia distributor vł iudex meritoz insinuat̄. Ita τ prudētia cū3 dicit̄ doctor τ demōstrator bonaz vel malaz rerū3 vel neutrarū3 intelligitur.

¶ Auctoritatib⁹ pbat quedā iustitie alia misericordie alia bonitati attribui. d

Uod aūt q̄dā opa misericordie: q̄dā iustitie: q̄dā bonitati attribuant̄: ex scripturis facile est repire. Et ō mia quidē τ iustitia manifestū ē. de bonitate vero τ misericordia ampli⁹ latet. Sz aug. docet illa opa pprie ad miaz ptinere qb⁹ aliq a miseria liberat̄. Ad bonitatē vero nō solū illa: s3 etiam creationē τ gubernationē naturalium ita dicens. Ad misericordiam pertinet q: a peccatis mundat τ a miseria liberat. Ad bonitatē vero q: celū τ terram τ oia valde bona creauit vt etiā. Ubi nulla ē miseria illi nō indiget misericordia: vbi nulla ē [illegible] terra bois abundat miseria τ supabundat dei mia. Miseria q̄ bois τ mia dei plena ē terra si celi: q nō indiget mia: indiget tñ regēte dño. Oia .n. indigēt dño τ misa τ felicia: q: sñ illo miser nō subleuat̄: felix nō regitur. Itē alibi. Misericordia est erga miseros: bonitas erga quoslibz. Interdū tñ mia large accipitur vt bonitas.

¶ Quomodo vniuerse vie domini dicantur misericordia τ veritas. e

Ost hec cōsiderari oz ex quo sensu vniuerse vie dñi dicantur mia τ veritas. Hoc multiplicē recipit expositionez. Uniuerse. n. vie dñi mia τ veritas: q: b⁹ ad nos venit vt ait aug. sup psalmū intelligit̄ duo aduēt⁹. Prim⁹ i quo manifestaz τ multiplicē misericordiā nobis exhibuit: τ scđs i quo regrēdo merita iusticiā exhibebit. Uniuerse ē vie dñi. i. qb⁹ ad dñm ascendim⁹ sūt iustitia q̄ a malo declinam⁹: τ mia q̄ bonū facim⁹. In his .n. duob⁹ oē bonū meritū icludit̄. Sed cū superi⁹ Cassiod. dixerit i his duob⁹ oia opa dei icludi: merito q̄ri pōt an in oi ope dñi hec duo mutuo sibi iungant̄. Quibusdā placuit nō i oi ope dñi hec duo cōcurrere s3 effectū dico: nā s3 essentiā nō diuidit̄ mia a iustitia: s3 vnū ē. Uerū3 sm̄ effectum i oi ope dñi dicit̄ eē misericordiam τ iustitiam s3 in quibusdam fatentur tantum misericordiā τ i aliis iustitiā: atq3 in aliis miam τ iustitiā. Fatent̄ tñ dñ3 oia q̄ fec̄ misericorditer agere τ iuste referētes rōnez dicti ad dei volūtatem q̄ iustitia ē τ misericordia: nō ad effect⁹ misericordie τ iustitie q̄ sunt i reb⁹. Aliis aūt videt̄ q: sic̄ dicit̄ de⁹ oia opa sua iuste facere τ misericorditer: ita cōcedēdū sit i omni ope dei iustitiā esse τ misericordiā. i. clementiā sm̄ effectū vel signū: q: nullū op⁹ dei ē i quo nō sit effectus vel signū equitatis τ clemētie siue occulte siue aperte. Aliqñ eni manifesta est clementia siue benignitas τ occulta equitas: aliqñ econuerso.

Ostq̄3 determinauit magister ō recepta culis aliorū in quib⁹ puniūt vł premiant̄ ante resurrectionē3 cōem τ iudiciū generale τ ō suffragiis quib⁹ iuuant̄ mortui vł iuuantur ab eis: hic determinat de diuina iusticia τ misericordia qb⁹ pdicta oia dispēsāt̄. Diuidit̄ aūt i ptes duas. In pma determinat de diuina iusticia τ misericordia scđm opationem ad penas dānatoz. In scđa determinat de eis i generali: ibi. Sz q̄ iustitiā dei τ pietatē τ͂c. Circa pmū tria facit. Pmo ostēdit q: misericordia dei i penis dānatoz locū nō h3. Scđo ostēdit [illegible]: ibi. Sz hic occurrit τ͂c. Tertio determinat [illegible]: ibi. Uñ nō [illegible] dici pōt τ͂c. Circa qđ tria facit. Pmo ppōit quid senserit circa q̄onem pdictā. Scđo soluit auctoritatē q̄ ē i [illegible]: Ob q̄ dictū ē τ͂c. Tertio exponit quoddā qđ dixerat. Qđ sit occultū dei iudiciū: ibi. Cui⁹ occultū iudiciū τ͂c. Sz q̄ō dei iusticiā τ͂c. Hic determinat multipliciter ō iusticia τ misericordia dei i cōi. Et diuidit̄ i partes duas. In pma [illegible] ō differētia iustitie τ mie dei. In scđa [illegible] quō iustitia τ mia cōcurrūt ad op⁹ [illegible]: ibi. Post hec cōsiderari oz τ͂c. Circa pmū duo fac. Pmo mouet q̄onē. Scđo determinat eam: ibi. Ad hoc ridēri pōt τ͂c. Circa pm̄ duo fac. Pmo [illegible] vtrz sit idē i deo iustitia τ mia. Scđo vtrū eadē opa debeāt iustitie τ mie attribui: ibi. Cur igit̄ dicit scriptura τ͂c. ¶ Ad hoc ridēri pōt τ͂c. Hic soluit pposita q̄onē. Et circa hoc duo facit. Primo soluit pmā. Scđo scđaz: ibi. Q̄ aūt opa quedā τ͂c. Circa pmū tria facit. Pmo soluit pmā q̄onē. Scđo mouet dubitationē3 circa solutionē3 positā: ibi. Sed scđz hoc occurrit qđ τ͂c. Tertio soluit dubitationē3: ibi. Sed dixi supra τ͂c. ¶ Post hec cōsiderari oz τ͂c. Hic inquirit quō misericordia τ iustitia dei cōcurrunt ad op⁹ ipsius. Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit q: nullū opus dei ē ad qđ nō cōcurrat misericordia dei vł iustitia. Secūdo iq̄rit an ad quodlibz op⁹ cōcurrat vtrūq3: ibi. Sed cū superi⁹ τ͂c. Et circa hoc duo facit. Primo ppōit q̄onem. Scđo soluit eā: ibi. Quibusdā placuit τ͂c. Et diuidit̄ in ptes duas sm̄ q: duas opiniones ponit circa hāc q̄onem. Scđa incipit ibi. Aliis autē3 vt τ͂c.

Ic duo q̄runt̄. ¶ Pmo ō diuīa iustitia. ¶ Scđo de ei⁹ misericordia. ¶ Circa pmū q̄runt̄ tria. ¶ Primo an iustitia deo sit attribui. ¶ Secūdo de iustitie eius effectu. ¶ Tertio de iustitia eius ō dānatos.

Ad primum sic pceditur vł q: iustitia deo attribuenda nō sit. q: s3 pħm i. io. Ethicoz: Ridiculū ē laudare deos sm̄ aliquā virtutē moralē: vł acciden[illegible] moraliū eis attribuere. s3 iustitia ē v̄t⁹ moralis. ergo deo attribui nō pōt. ¶ P̄. iustitia ō ꝑpantiā diuidit̄. s3 ꝑpantiā nō attribuim⁹ deo. ḡ nec iusticiam ei attribuere debem⁹. ¶ P̄. iustitia in equalitate cōsistit vt p3 p pħm in. 5. Ethicoz. s3 nihil pōt deo eē equale: ḡ nō pōt eē aliq̄ iustitia ei⁹ ad alterz. ¶ P̄. pħs in. 5. Ethicoz: dicit q: dñi ad seruū nō ē iustitia. sed deus est oīuz dñator: ḡ ei iustitia non cōpetit. ¶ Sz ō ē qđ in ps. dicit̄ iust⁹ dñs τ iustitias dilexit. ¶ P̄. oē qđ ē potissimū ē deo attribuēdū. s3 sm̄ pħm. 5. Ethicoz: iustitia ē pclarissima v̄tutū. ḡ maxie d3 attribui deo.

¶ Ulteri⁹ vł q̄ i deo s3 eadē rōnē dicit̄ bonitas τ iustitia. q: iustitia est v̄t⁹ oia dimetiens vt p3 p pħm i. 5. Eth. s3 deus vnicuiq3 rei ē bonitas ipsi⁹: q: deus ē q̄ bonū habēte facit: op⁹ ei⁹ bonū reddit: vt p3 i. 2. Eth. ḡ sm̄ eadē rōnē dr̄ iust⁹ τ bon⁹. ¶ P̄. Dio. dī i. 8. ca. de di. no. q: iustitia laudat̄ in deo inq̄ntū oib⁹ s3 dignitatē distribuit. sed distribuere oib⁹ hoc ad rōnē bonitatis ptinet: q: est [illegible] cōicatiua diuina bonitas cū ē. ḡ iustitia τ bonitas dicit̄ i deo s3 eadē rōnē. ¶ P̄. bonitas τ iustitia magis cōueniūt i deo q̄ cōueniant i creaturis. sed i creaturis eadē vł eē rō bonitatis τ iustitie: nisi. n. ex hoc ipso q: creata sūt bōa iusta eēnt. ō cōueniēter vł dicerēt q: a deo bono oia eēnt bona τ ab eo iusto ñ eēnt oia iusta: ḡ i deo s3 eadē rōnē dr̄ bonitas τ iustitia. ¶ Sz ō ē qđ Boeti⁹ dicit in li. de hebdo. bonū oē ad eēntiā: iustū vero eē ad actū respicit. s3 eē τ act⁹ nō dicit̄ s3 eadē rōnē i deo. ḡ nec iustitia τ bonitas. ¶ P̄. genus τ species nō ē oīo eadē rō. sed bonitas τ iustitia se hñt vt gen⁹ τ species vt Boetius dicit in li. ō hebdo. bonū qđē ē generale: iustū aūt speciale. ḡ nō ē eadē rō oīno bonitatis τ iustitie.

¶ Ulteri⁹ vł q: nō sit eadē rō in deo iustitie τ v̄itatis. q: ea q̄ in nobis s3 spēm differūt in deo differūt sm̄ rōnē. s3 in nobis ponit̄ v̄itas alia v̄tus a iustitia specie differēs: vt p3 in. 4. Eth. ḡ τ i deo scđm aliaz rōnē dr̄ iusticia τ v̄itas. ¶ P̄. generis τ spēi ñ ē oīo eadē rō. s3 v̄itas scđm Tulliū ē spēs iustitie. ḡ v̄itatis τ iustitie nō ē eadē rō. ¶ P̄. iustitia cū sit q̄dā spēs bōitatis vt ex auctē Boetij [illegible] pcedēt affectū ptinet: v̄itas āt ad intellectū. ḡ v̄itas τ iustitia nō dicit̄ i deo scđm eadē rōnē. ¶ Sed ō est quod i auctē [illegible]

Uniuerſe vie dñi mia t vitates ꝺias p iuſtiſia exponi. ꝺ
ſtia ide ſm rõnē. ¶ P. iuſtitia ꝓprie in redditore debitꝫ
re nõ ē debitꝫ nobis nihil ex ꝓpria re. Ambr. ꝺ. ide ē
deo reddere debitꝫ qđ ſpiritꝰ ꝓmiſſi. cũ ergo ex ꝺ q ſol
uit ꝓmiſſi ꝺicat veritas ſm eaꝺē rõnē ꝺicetur ꝺe iuſt⁹ ver
¶ Ad ꝺm ad. 2. q. iuſtitia ꝓprie ꝺcta equitatꝫ. ſ. ꝓ
portionis accipiẽꝺo ꝓportiõ. vi. p. 5. ꝓbm. 15. Elib. Hoc
ꝺe nomine cognit. Vnꝺe nõ ſm q. ꝑtinet equitas inter ꝺa
re t recipere vt. ſ. accipiẽꝺo tñ accipiat a ꝺante ꝺm accipe
re ꝺicit. B. ꝺiuitꝫ iuſtitia ꝑmutatiua. vꝫpote q̃ medĩa ꝓportiõ
empciõ⁹ t vẽꝺiciõ⁹ t oĩa⁹ retributiõ⁹. Alie nõ ſ. q. ꝑtinet equitas inter ꝺuos recipientes. ſm q. ꝓmittit ex ꝺe
bito ſ. accipiẽꝺo tñ accipiat a ꝺante ꝺm accipe
re ꝺicit. B. ꝺiuitꝫ iuſtitia ꝑmutatiua. vꝫpote q̃ medĩa ꝓportiõ
empciõ⁹ t vẽꝺiciõ⁹ t oĩa⁹ retributiõ⁹. Alie nõ ſ. q. ꝑtinet equitas inter ꝺuos recipientes. ſm q. ꝓmittit ex ꝺe
bito q. vterq. eſſet recipiẽs q̃ meruit. t B. ꝺiuitꝫ iuſtitia ꝺiſtri
butiua. In ꝺ. ergo. ſ. ꝑmutatiua iuſtitia regit equitas. q.
titatis vt. ſ. nõ ꝓpe accipiat quãtũ ꝺebit⁹ vel exigit⁹. tñ
inter illos in q⁹ nõ pẽt ee equitatis equitas. nõ pẽt ꝓpe ee
ꝑmutatiua iuſtitia. ſ. i illis q. vt nõ pẽt recompẽſatio
aliq̃ equalis bilicꝫ accipiẽꝺo ab equali. ſ. fiat. ſi pẽt recõ
penſare aliq̃ equalis bilicꝫ ꝓpter q. ee ſ. murmurũ ac
cepte t ꝺate penſari. tñ quãtũcũq; retribuat ꝓ. I. obſequio
ſi ſit ꝓfecto equitas. vel nec ꝓpie ſaluat ibi rõ ꝑmutatiue
iuſtitie. ſi ſi aliq̃ mod⁹ iuſtiie ſaluari pt. quãꝺ ſ. filius
retribuit ꝓ. I. ſibi modũ tali ſic ꝓ eodẽ ſibi modũ q̃ tuli
vt loco equi ſibi ee una ſimil. equitas ꝓportiõis. ſ. iuſtitia
ꝺiſtributiua. nõ regit quãtũcũq; equitatẽ. ſ. ꝓportiõis tñ.
n. eꝫ vt ꝺiſtribuẽs eibus equalr ꝺiſtribuat. ſ. vnicuiq;
ꝓportionalr. ſ. ſibi modi. ſic ergo rõ ꝺiſtribuẽꝺe iuſtitie
ꝺeo pẽt ꝺare pẽtũcũq. Le equitate ꝓportionis ſeruat in
effectu ꝺe bono. ſ. uiꝺ. vnicuiq; ꝓportiõaliter. ſm. tñ
modũ. vñ ꝺic. ꝺicit. L. 8. c. ꝺe ꝺiuino. q. iuſtitia laꝺat ꝺeo
ſecũꝺ eũ⁹. ſ. q. nigũtatẽ ꝺiſtribuit. ſ. iuſtitia ꝑmutatiua p
qua equitas ꝑtinet inter ꝺeũ t creaturã recipiẽtem
ꝺeo ꝓpere nõ pẽt. ſ. ꝓpria accepciones. q. ꝺificia ꝺei ſ.
excellit merita creaturę. ſ. tñ finale. et ꝓportiõia. q. ꝺi. eq
litas licet ꝺeũ pẽtẽ t creaturã recipiẽtem in ſtũ. Lata ſe ꝺs
ad finẽ ſignabiliter. ſ. ꝺe creatura ad id. q. ꝺ. ꝓpetit ei ſm ſuã
ꝓportiõ. Et ſic et. q. ꝺi modus ꝑmutatiue iuſtitie luenit i
ꝺeo reſpectu ꝺe finẽ. ſ. meriti inter ꝑcm t filiũ. Et ſm hoc
aſſignat. duo modi ꝺiuine iuſtitie. vn⁹ q. ſic reꝺdit ꝓ me
rito. hoc ꝺ. ad iuſtitiã ꝺiſtributiuã ꝓpter. q. ſ. eſt ꝺiſtribue
re ſibi ꝓportionalr ſm ſuã ꝺignitatẽ. Alꝰ mod⁹ ſm q. ſa
tiſfactio ad id. q. ꝺ. ꝺebet⁹ ſm ſuã bonitatẽ. ſ. ꝺe iuſtitia ꝺei q. peccato
rũ ꝑcm ꝓpter q. ꝺebit⁹ ſibi ſatiſfacere

bonitas in deo nō sunt vnius rationis.

¶ Ulterius vī q op̄ mille mic ad attributū potētie ꝺducat q op̄ nō ad illud attributū reducī qꝺ maxime p̄pr̄ manifestat. Is op̄ mīe maxie manifestat deo potētiā. vñ i collecta dr. Deꝰ q omnipotētiā tuā parcendo maxie t miserendo manifestas. q mie op̄ ad ei potētiā reducī. ¶ P. eiusmōi mia maxie manifestat i iustificatiōe ipī. Is mai ē iustificare ipm q creare celū t terrā. vt vī Aug. q̄ creatio ad potētiā reducī. vī q t mie op̄ ad potētiā ꝺ educi ꝺbeat.

¶ Ss. Arī q reducī ad attributū sapie q ipe non misereī posse t iudicio iudicū aut ad sapiam p̄tinet. q t misericordie op̄ sapie ē attribuēda. ¶ P. mia facit miseriaꝫ alicui. qꝺiuis ei eo q misereī. Is mia ipe nō pōt ee ꝺeo nisi p cognitionē. q misericordia ad cognitiōēꝫ seu sapiam

¶ Ss. Arī q ad bonitatē. qꝺ Bapie. ii. ponit p ꝺei pticōne mie amor ꝺuin. vī eius. Parcis oīb̄ qm tua sunt q amas alas sed amor ad bonitatē p̄tinet. ergo misericordia bonitati est attribuenda.

¶ Rñdeo ꝺām ad. 1. q. ex hoc hō vī misericordiaꝫ miseriā alteri tuā facit qꝺ qꝺē ꝺtingit ꝑtū ad ꝺuo. P. lo ꝑtuꝫ ad hoc q ipse qꝺuimō ex aliena miseria afficit inq̄tus ꝑpatī pōtest. Sēdo ſcēm qꝺā reputatiōēꝫ q miseriā ꝑpriī reputat ꝑtī fuit t exinde mouet ad repellēdū eius miseriā. q beficialiē repellere t iuā. Deꝰ aūt nullo mō miserie ꝓpriē cē pōt. vñ cōm p̄mū modū mia i eū nō cadit. Is ipe hoc mō se hz i repellēdo miserias aliop̄. ſic ie hz hō i repellēdo miseriā iuā. ſicut. n. hō i repellēdo miseriā aliēi. ꝺsiderat deū vtiliter. cui repellit miseriā. ita t deꝰ p iua beficia repellēdo nīaꝫ miseriā n oꝺlat hoc ad mā vtilitatē. Is ad nīaꝫ. vñ inq̄na nīa miseria ē. ꝑtī iua scēm reputationē. qꝺā ipi q ea repellit sic vī misericors. t misereri. t. pp hoc cōter dr. q nō ē i eo mia scēm passionē. Is scōs effectuꝫ tñ effect ex affectu volūtatis ꝓcedit. q ñ ē passio Is simpliciꝫ volūtatis act. ¶ Ad. 1m q ꝺo. q. Iuuna. ꝺffinitiam ꝑtī ꝺ passio i nobis inuctat. p hunc modū deo nō ꝑpetit. ¶ Ad. 2m q ꝺ. q mia i nobis passio qꝺā ē nulla aūt passio ē laudabilis nisi scēm q. rōne regulat. vñ in nobis mia nō ē laudabilis nisi scēm q. legē ordinē rōnis. ubi. n. qꝺ i nobis sit translatū i deū nihil eo mō q i nobis ē laudabile. t iō mia i deo ē scōs rōnē sapie ipī. vñ ñ. 05. q. ex hoc ipso q aliqs ē magis potēs. magis ee effectū mie ꝓsequit. nisi scēm q ē ꝺuina sapia ordinatū. Et p hoc p. solutio ad tertiū. qꝺ hō misericors nō repellit aliēnā miseriā qꝺcūq; q pōt. Is ꝺtū recta rō ꝺmittit. Sūr t deꝰ repellit nīaꝫ miseriā. sm ordinē sapie iue. t iō ꝺicit miseriā pene q ibidē. t permittit. quoꝺā laꝺere in miseria culpe.

¶ Ad. 2. q. ꝺām q rō mie t bonitatis ꝺfert i tribꝰ. ꝓpter hoc q mia respicit terminū a q. Is bonitas magis termināt ad quē. ille. n. cui ꝺ. bñficia largit. fit de ꝺficiēte ꝑfectus bonitas. q respicit ēducatiōnē ꝑfectōrū. q bonū ē ꝺffusiuū ee. Is mia respicit remotiōēꝫ ꝺfect. Secūdo i hoc q mia ꝑpe loquēdo ꝑtinet ad pnideātiaꝫ ꝺuinā. q bōa sua ꝺducat creaturis rōnalib̄ tal. respicit. n. miseriā q. cū sit cōtraria felicitatiōnī pōt ee nisi rōnalis creaturaꝫ quaꝫ est felicem ee. Is bonitas respicit. pnideā ꝺuinā respectu q. libet rei. Tertio i hoc q mia importat quāꝺā affectionē ꝓdicī ad eū cui ꝓdest. Is nō sic ꝓdest alteri miseriā. qꝺ sua reputat. t iō mia ee ñ pōt nisi ī nā intellectuali. Is bonitas hz ee. sm nātūrā. sm ee miserie alienē. Is bonitas hz ordinē ad cōtrariū. sm ee simple. vñ cuilibet creature q hz pfectōēꝫ cōuenit bonitas ꝺmittere pōt. Pōt t ālia ꝺfferētia assignari. sic mia remouet debitū ab eo cui ꝓdest. nō. n. ꝺ miserendo ꝺr aliqs q̄ si debeat. sed bonitas nō remouet ad largitionē. Is ꝺficiēte. t misericordie. ¶ Ad. 3m q ꝺ. q. nō ē ēducatiō a ꝺficiēte. sed bñficiū ꝺuise t mie ē. ut ꝺ. buere q̄ntū rōne ꝺuersa ut ex ꝺictis ꝑ. ¶ Ad. 4m ꝺ. q. mia. Is hz q addit ad bōtatē quoꝺāmō. vt ꝑ. p̄ducta. t iō oē opus q̄ ē mie ē ex bonitate. Is nō ecōuerso. ¶ Ad. 5m ꝺ. q mia. finis sit bonitas q̄ā. nō quoꝺ. sup. ꝓpter. bonitatis addit. t. sm hoc nō ē oio. eaꝺ rō bonitas t misericordia. sic nō ē oio. eaꝺ rō bonitas t ammalis.

¶ Ad. 3. q. ꝺām q. q oē opus ꝺuinū ex potētia sapiēa t bonitate ꝓcedit. sed tñ op̄ aliqꝺ appropriat potētie sapie vel bonitati. sm q. ꝺ eo mirabilius apparet id qꝺ ꝑtinet ad aliqd ꝑdictop̄ attributop̄ potētie. sic imꝑtat abolitā. vñq; principaliter aliqd ꝺducitur. Is sapie ē ordinare. vñ ad sapiam ꝑtinet modus ꝓducēdi re quo aliqd ordinatur. i. ꝺducitur. Is bōtas. qꝺ hz rōnē finis. respicit motum ad ꝓducēdū. t ideo ꝺ. q. creatiōe i quo admirabile reddit hoc ꝓprie. q. esse ꝺducte sunt manifestat maxime ꝺuina potētia. q. in. ꝺ. gubernatiōne quo res ordinate ꝺispōnūt. reꝺdit ipe eos reꝑ admirabiles. t iō sapie attribuit. Is op̄ creatiōis admirabile reddit ex ipo motiuo. q nō ex ꝺ. q. bonitate que secundum se. sed ꝓpter finem bonitatis saluāre non fecit. vnde attribuit ꝑcipue bonitati. q. ex hoc aliqd ꝺicitur misericorditer esse factum qꝺ nō ex debito ꝺmittit. sed ex bonitate largientis. ideo opus misericordie in ꝺ. huiusmodi bonitati appropriatur. ¶ Ad ꝑm ꝺ. q. ꝺ. q. ius ꝺicitur parcendo. t miserendo suam omnipotentiam ꝑme manifestaretur. non tam quo ad substantiam facti ꝓprie. q. ad licentiam faciendi. ille enim qui est alicui superior. potest tamen subesse non potest licite ꝺimittere penam a superiore. potestate ꝺstinata. ex hoc ergo q. ꝺ. ꝺonas ꝺimittit. t supra debitum largitur. ostenditur q. ipse ex ꝓpria potestate. t auctoritate omnia operatur. t q. ipse nō ē superiori subiectus. sed ꝺtum ad substantiam facti ꝓprie. manifestatur bonitas. in parcendo. et ideo opus misericordie bonitati est attribuendum. ¶ Ad. 2m ꝺ. q. iustificare impium ꝺicitur magis q. creare. celum t terrā. inq̄tus ad nobilius esse perducitur. quia. q. iustificatione q. ꝓgenitorem. vel inq̄tus in creatione nō est aliqd qꝺ repugnet creanti. cum sit ex nihilo. sicut in iustificatione repugnat iustificanti inordinata voluntas. vnde ꝺtus opus iustificationis potentiam manifestet. ꝑfectiōr tñ ostenditur misericordia. q. ꝺ. q. ꝺ. ꝺ. q. ꝺ. q. ꝺ. q

Ad certū

De sententia iudicij. Di. XLVII. q

SOlet ꝛ q̃ri q̃lr dabit iudicij sñia. Sz nō ē pspicuū id explicare. Nō ens scriptura apte diffinit an voce illa pferāt. Venite benedicti: ꝛ Ite maledicti: an verbe iudicis ita fiat ve iudicis potius effect⁹ ipsi⁹ dictiōe significet: Illa ēt: Esurini ꝛ nō dedistis mihi mānducare: ꝛ hm magis pleniꝰ exponēda plani putāt q̃

xpūs: q: apls i mōmēto ꝛ ictu ocli mysteriuꝫ ꝓsumādū tradit. Sz illud ad resurrectōis statū trū referūt: nō ad iudiciū: q alij iudicio sñiam ꝛ malorū increpationeꝫ ꝛ bonorum premia verbis exprimenda asserunt.

¶ Quod iudicabunt sancti ꝛ quō. b

ON ārt sol⁹ xp̃s iudicabit ḥ ꝛ sci cū eo iudicabūt natōes. Ipe. n. apls ait. Sedebunt ꝛ vos sup duodeci sedes iudicantes duodeci trib⁹ isr̃l. Nec ē purādū q duodeci apli trū h̄ pmiseru xp̃s. Ubi. n. sedebit paul⁹ q pl⁹ oīb⁹ labōauit: ſi ñ ibi sedebit nisi duodeci: ḡ sedes pfectio tribuāt. i. vniuersitas iudicantū intelligit. l. oēs pfecti q relictis oīb⁹ secuti sūt xp̃m. Per duodeci trib⁹ vniuersitas iudicādoꝝ. Judicabūt ꝰo eos sci ñ mō cooperatores: ḥ ēt auctores ꝛ ptātes. vñ. Gladij scripturę i manib⁹ eoꝝ. i. sñia ⁊ bōis ꝛ ⁊ mal⁹ i ptāte eoꝝ. Si ꝰo q̃rit q̃ erit eoꝝ ptās vl auctoras i iudicādo. puto ñ aſi posse scirī q̃ videaſ: nisi diuina reuelatōe ea dicerēt.

¶ De ordib⁹ eoꝝ q iudicādi erūt. c

ERūt ārt q̃nq̃ ordines i iudicio. Hec ea pe sūt ptes: electoꝝ. l. ꝛ reprobꝝ. vt Gre. i moral. ait. Sz bini ordines eiscē singul⁹ prib⁹ ꝓtinēt. alij. n. iudicāt ꝛ pcūt. Alij ñ iudicāt ꝛ pcūt. Alij iudicāt ꝛ ſgnāt: alij ñ iudicāt ꝛ ſgnāt. Judicāt ꝛ pcūt qb⁹ dr̃a clamatōe dicet. Esurini ꝛ nō dedistis mihi mā. ꝛc. Nō iudicāt ꝛ pcūt: qb⁹ dr̃s ait q ñ credidit iā iudicat⁹ ē. Eoꝝ. n. dānatio tot⁹ eccl̃ie nō ē ꝛ certa: ꝛ ideo dr̃ tūc ñ iudicari: q: ad ꝓfectū districti iudicij cū apta dānatōe sine infidelitat⁹ accedāt. Qui vo ꝓfessioꝝ fidei finē opib⁹ dūr̃ negabūt ꝛ pibūt. i. redarguēt vt pcūt. q vo nec fidei sacra tenuēt increpatoꝝ iudicio sī se tieri ñ audiēt q: infidelitatis sue tenebris punicari ex q̃ dr̃s expectāt iuctōe rdargui ñ merēt. Illi ārt salte verba iudicis audiēt: q ei⁹ fidē salte verbo tenuērūt. Illi ārt i dānatōe sine eterni iudicis nec verba patiēt: q ei⁹ reuerētiā nec verboꝝ suare voluerūt ideo illi iudicādi. ḥ isti ñ iudicādi dr̃r. Et electo rū vo pre alij iudicāt ꝛ regnāt. l. q vire macule lacbarūis rergūt: ꝛ elynaꝝ supinduerōe opāt: qb⁹ index veniēs i ōrtera ꝓsistēnb⁹ dicet. Esurini ꝛ dc. mi. mād. Alij ārt ñ iudicāt ꝛ regnāt: q ēt ꝓcepta legis pfectoꝝ virtute trāsceādūt: q: ꝛ hoc solū q̃ lex ꝓcipit iplere zelāti sūt: ḥ ꝛ qd ad pfectoꝝ ꝓtinet iplere studēt. De qb⁹ ꝓpha ait. Bōis ad iudi⁹ veniet cū senatorib⁹ ppli sui. Et salomō ⁊ ecclie spōso loquēs ait. Nobil⁹ i portis vir ei⁹ qñ sederit cū senatorib⁹ terre. ꝛ Job ait. Nō saluabit impios ꝛ pauperib⁹ iudiciū tribuit. Nō

recte sub gñali iudicio ñ tenēt: ḥ iudices veniūt q: ꝛ ꝓcepta gñalia vindendo vicerūt: ꝛ oīb⁹ relicto xp̃o secuti sūt. recte pauperib⁹ iudiciū tribuit. q ꝑpto mūdo magna būlitate despecti sūt: tūto tñ maiori clmie prāto exercebāt. De talib⁹ dr̃. Qui vicerit dabo ei sedere mecū i throno meo sic ꝛ ego vici ꝛ sedi cū pr̃e meo i throno ei⁹. Vicēs bōis cū pr̃e i throno sedit: qz p⁹ passiōis certamē ꝛ resurrectiōis palmā q: pr̃i erāt cēlis oīb⁹ clarūt. Nobis vo i throno filij sedet ē ex eius filij prāte iudicare. Qz. n. iudicādi pticipatū erit ei⁹ virtute ꝓpitū: q̃si i throno ei⁹ residentib⁹. Et his apparet q: ēt ꝓfectioꝝ sci cū xp̃o iudicabūt prāte. ꝛ q̃ qdā dr̃r iudicādi alij ñ iudicādi.

¶ De ordine iudicij ꝛ ministerio angeloꝝ. d

TUm ārt a cū ꝛgelio legāt q: oēs mittet angelos suos q colligēt ō ſgno ei⁹ oia scādala ꝛ mittēt iquos i caminū ignis. Et ibi. Exibūt ꝛgeli ꝛ separābit malos ō medio iustoꝝ ꝛ mittent eos in caminū ignis. Et ibi. Abibunt ꝛgelos suos cū tuba ꝛ congregabūt electos a q̃tuor vētis. ꝛ ꝓpha dic. Congregate illi scōs ei⁹: ministerio ꝛgeloꝝ illa ipleri debuīt dū ñ ē. Dño. n. veniēte ad iudiciū ꝓcedet añ eū ignis quo ꝛburet facies mūdi b⁹ ꝛ pibit celū ꝛ terra nō ſz substātiā: ḥ ſz spēz q̃ immutabit: celū q̃dē aereū nō etherei⁹. Tūc. n. ascēdet ignis in iudicio ad ꝓfatū ascēderūt aq̃ i diluuio. Ille ārt ignis mal⁹ q repti fuerit vim: erit ꝛ ſtpetuo: bōis vo ſi: vt ait aug. Hoc erit sc̃dū mūdi scis: qō fuit ea trib⁹ pueris. In qb⁹ ſi aliqd purgādū fuēit p illū ignē purgabit. Aliqn vo milia igeꝝ mole thā. Purgato vo p ignē mūdo: ꝛ ad iudiciuꝫ veniēte dño: emittet vox illa magna q̃ resurget dēs mortui: ꝛ tūc ministerio angeloꝝ vocabūt area: q: boni congregabūt ibi ō q̃tuor ꝓb⁹ mūdi ꝛgelico ministerio: quo ꝛ rapt⁹ ē obuiā xp̃o i aera repobis in terra quā delegerūt remanentib⁹. Et tūc precōia illa bonoꝝ. esurini ꝛ dedistis mihi mānducare. ꝛ increpatōes ille malorū: esurini ꝛ nō dedistis mihi mā. ꝛc. ꝓferent: vel sono vocali vl alio mō. Beatq̃ ꝓcerēt sñia sup vtroq̃. Venite benedicti: ꝛ ite maledicti ꝛc. Et ministerio angeloꝝ virtute dei cooperante mittētur mali in caminum ignis: hoc est in infernum.

¶ Si p⁹ iudi⁹ ōnēs perūt boib⁹ ad pūiēdū. e

TSolet q̃rivꝛ i iferno mal ad pūiēdū plint ōnēs p⁹ iudiciū: quos carnifices torꝛtores q̃ alioꝛ scriptura appellat. Apls dic q: xp̃s tūc euacuabit oēs pas eis ptātē ꝛ virtutē. Bū. n. durat mūd⁹: ꝛge li ꝛgel⁹: ōnēs ōnib⁹: bonos bonis⁹ plūr. ḥ oī

bꝰ collectis⁹ oīs platio cessabit. Dic⁹ q̃dā putāt p⁹ iudiciū ōnēs ſi vbe prātes crucidi homines fiē nō. Sz vr ōnēs vnte vt crucian sñe ministerio creature asserūt: sic ꝓbosos bonos ibi ñ ꝓpanēs ōnonū ḥ vnte vanitatū eternis subiect crucianib⁹. Premissa arti inducas ſi id cogit scire: q̃ ſi aſſ⁹ tūc nec ōnēs ōnib⁹: nec bonos bonis⁹ pesse. ñ dissimt ñ an ōnēs plint bonis ad torquendū. vnde q busdam vr eos sic constare bonis torꝛtores in pena: sicut exterminat incentores in culpa.

De determinatione magistri.

DOct⁹ determinauit magister de remunerat ōe alap: ꝛ punitōe q̃ procedit iudicij generale hic incipit determinare de remuneratōe ꝛ punitōe q̃ erit p iudiciū generale. Et quadr̃ i ptes duas. In pma determinat de ipso generali iudicio. In scēda determinat de remuneratōe ꝛ pena q̃ generale iudiciū ꝓsequit. 40. di. ibi. Post resurrectiōē vero facto ipso toq; ꝛc. Prima para diuidit in duas. In pma determinat ea q̃ pinēt ad modū iudicij ꝛ ad iudicis ministeriū. In scēda determinat ea q̃ pinēt ad iudicis ptāt. 4. ꝑ di. Solet ēt queri q̃ forma ꝛc. Prima ī duas. In pma. n. regrit de iudicij mō. In scēda de iudicis mīstrantib⁹. Nō aut solus christ⁹ ꝛc. Et hec para diuidit ī tres. In pma. n. ostēdit quō boies cū christo iudicēte partes iudicabūt. In scēda ostēdit qd ministeriū ꝛgeli ī iudicio exhibebūt. Cū aūt ī euāgelio legāt ꝛc. In tertia pte regrit vtr domōes ministri buī⁹ iudicij sint futuri vocandoꝝ alios ibi. Et solet queri vtr ī inferno ꝛc. ꝓsa para diuidit ī duas. In pma ostēdit q: quidā boies cū xp̃o iudicabūt. In scēda enumerat q̃nos ordines bonorū qui ad iudiciū vocabunt. Sunt autem quatuor ordines ꝛc.

Dicit duplex quod.

DIc est duplex q̃d. Prima de iudicio generali. Secūda de iudicib⁹ cū xp̃o. Circa pmā q̃runt tria. Primo de ipso iudicio. Secūdo de iudicib⁹ cū xp̃o. Tertio de his q̃ iudicio iudicabūt. Circa primū sic procedit: vr q̃ generale iudicium nō sit futurū. q: vt dr̃ Malac. Ecce ego mittam angelum meum: et preparabit viam ante faciem meam. Sed per angelum intelligitur quilibet homo mortalis. Ergo videtur quod nullus alius sit futurus iudex quam homo. Sed nullus homo potest esse iudex generalis. Ergo videtur quod nullum iudicium generale sit futurum. Praeterea, sicut dicit Augustinus, in libro de Civitate Dei, omnes homines qui sunt in hac vita, sive boni sive mali, statim post mortem recipiunt secundum quod meruerunt. Sed hoc videtur esse iudicium generale. Ergo videtur quod nullum iudicium generale sit futurum. Praeterea, sicut dicit Augustinus, in libro de Civitate Dei, omnes homines qui sunt in hac vita, sive boni sive mali, statim post mortem recipiunt secundum quod meruerunt. Sed hoc videtur esse iudicium generale. Ergo videtur quod nullum iudicium generale sit futurum. Praeterea, sicut dicit Augustinus, in libro de Civitate Dei, omnes homines qui sunt in hac vita, sive boni sive mali, statim post mortem recipiunt secundum quod meruerunt. Sed hoc videtur esse iudicium generale. Ergo videtur quod nullum iudicium generale sit futurum.

Ad primum dicendum quod, sicut dicit Augustinus, in libro de Civitate Dei, omnes homines qui sunt in hac vita, sive boni sive mali, statim post mortem recipiunt secundum quod meruerunt. Sed hoc videtur esse iudicium generale. Ergo videtur quod nullum iudicium generale sit futurum. Praeterea, sicut dicit Augustinus, in libro de Civitate Dei, omnes homines qui sunt in hac vita, sive boni sive mali, statim post mortem recipiunt secundum quod meruerunt. Sed hoc videtur esse iudicium generale. Ergo videtur quod nullum iudicium generale sit futurum. Praeterea, sicut dicit Augustinus, in libro de Civitate Dei, omnes homines qui sunt in hac vita, sive boni sive mali, statim post mortem recipiunt secundum quod meruerunt. Sed hoc videtur esse iudicium generale. Ergo videtur quod nullum iudicium generale sit futurum.

ba indicia audiet: q; oib⁹ t bõa t malis noti erũt ola fcã
alio⁹ p. fcã. ii. 4. 3. vnde et ꝙ vr ꝙ iudiciũ illõ vocabit page-
nar. ¶ P. fic in lectõi. vi. dicẽ. ꝓpa fm formã boĩs iudica-
but i ꝙ cognabit ab oib⁹ posit videri. ꝙ vr cadẽ rõne ꝙ cor-
potali voce loquat vr ab oib⁹ audiat. ¶ Bꝛ. Aug. dicit.
20. de ciuitate dei. ꝙ liber vite de ꝙ Apoc. 20. vis ꝙd intel
ligẽdũ ẽ diuinũ fiet ve vnicuiq; opa sua vel bona vel ma
la i memoriã reuocẽt: t mẽtis iquitas mira celeritate cer-
nant vt accuset vel excuset scia sciaꝝ: atq; ita simul t oẽs
t singli iudicent. ꝙ si vocabr discurrerẽt merita singlorũ
nõ posset oẽs t singli iudicari. ꝙ vr ꝙ illa discussio nõ
erit vocal. ¶ P. nia ꝓpositoiãl ds testimõio rñdere: sed
bestionia t accusatio vel excusatio mãlis erit. vñ roma.
2. Testimoni illi reddẽte sibi ꝓgitq; t later se inter cogita-
tionũ accusantiũ aut ẽt defendẽtiũ die cũ iudicabit deus
occulta boĩ. ꝙ vr ꝙ illa fuia t totũ iudiciũ mẽtalr exprimat.

¶ Uiteri⁹ vr ꝙ tpo futuꝝ iudicij ꝙ sit ꝙnabile. n. sci pres ex
pectabãt p aduẽtũ ei⁹ t nos expectam⁹ 2ꝑ. ꝙ sci pres sci-
uerũt tpo aduẽt⁹ pẽne ꝙ ꝑ nũeꝝ hebdomadaꝝ ꝙ descri-
bunt. Dan. 9. vñ t reuelabit⁹ iudicij ꝙ tpo aduẽt⁹ ꝓpi nõ co
gnouerũt vt ps Luc. 12. Hypocrite facie celi t terre nosti
re poss. ꝙ sit tpo quo nõ ꝓbat: ꝙ vr ꝙ et nobis ec debeat de
terminari tpe sedi aduẽt⁹ ꝙ dens ad iudiciũ veniet. ¶ P.
g signa venient⁹ ꝙ cognitões signator. ꝙ ꝙ indicio futuro
multa signa nobis i scriptura ponũt. vt ps. 24. Matth. 24. zl
Luce. 21. Marci. ꝙ cognitões illi⁹ tpis possim⁹ pacire.

¶ P. apls dicit. 1. cor. 10. Nos finẽs ꝙ in fines seculoꝝ deue
nerũt. 1. Iob. 2. Filioli nouissima hora ẽ: t sic cũ ꝙ sit longum
tpo trãsierit ex ꝙ hec dicta sũt: vr ꝙ falsẽ nunc scire possu-
m⁹ qñ mundi iudicũ sit ꝓpinquũ. ¶ P. tpo indicij nõ os
ẽ occultũ nisi ꝓ ꝙ ꝙdã

pinde resultare. ¶ Ad p^m dicē q obiectio illa procedit de iudicio audacia qō loq̄t̄r scriptura. ¶ Et sic patet dicē ad 2^m. ¶ Ad 3^m dicē q nō est inconueniēs aliquos scīos aliqua scīa reuelare vel q modū illuminatiōis sicut supiores angeli inferiores illumināt: vel q modū locutiōis sicut qui inferiores superiorib⁹ loquunt.

¶ Ad 4. q. dicēdū q pugnam debet iudiciaria pdicta ipsaliter ppter tria. Primo rōne ipsius pugnātis: volūtaria pugna est eoz qui alios qui mīdi sunt ꝓuocāt ad pugnā. vñ ꝓuocati xpi dicēt, cū nō essēt cis aliqd qb⁹ eoz iudicii a iudicia reflectat: vñ idonei ad iudicādū reddunt. Qñ veritatē iustitie pte oīb⁹ odiūgētes. Scdo q modū meriti: qz humiliati videt esse ꝓ meritū. iter oia aūt que boicyen hoc mādo desperū facūt ꝓpinq est pugna. vñ q pugnāb⁹ expectētia iudiciarie pēne ꝓmittit. vt sic qui se ꝓpter xpm humiliat exaltet. Tertio q pugnax dispositā ad pdictū modū iudicādi ex hoc. n. aliqs iōz iudicare dicēt: ve ex predictis pz q eos debet edocti ol ouina virtute qua alq̄ potēs erit manifestare. ne pgressi aūt ad pfectionē ꝓmi qō reliquē dies ecclie sint exteriores diuitiaq̄ hec finevltimo ac qō stāq̄ aūt est vtimā in gl̄iōe est pēna in destructio ne: vñ vltra beatitudinē qbus est pgressus ad pfectōes: ꝓmi ponit pugnā. et sic pugnam videt iudiciaria pēne: ingressi est pēna ordo ad potestatē pdicti: et hinc est q nō gloriōsi pauperes etiā volūtarie repromittūt pēs pdicta sed illa qui relinquēres oia sequunt xpm ꝓ fectionē vte. ¶ Ad 5^m ꝙ dicit Aug. 20. de ciui. dei. Nec quoniam sup. ex. fideles sessuros esse ad. ex. iudicio hominem cū illis iudicaturos putare debemus aliqn qñ Iacob inde traducens apm matthā legimus ordinatum: Paulus qui plus aliis laborauit vbi ad iudicādū sedeat nō debet. vñ duodenario numero significata est vniuersa iudicātis multitudo ꝓpter duas partes septenarij. i. tria et quatuor. qm̄ si ducte duodenarius facūt: septenarius ꝛ est numerus pfectiōis. Et ꝓpter hoc q̄ consistat ex duplici scīario qui ē numerus pfectus. vel qz ad ī̄am duodeci apostol⁹ loquebat̄ in quoz pbona boc oīb⁹ eoz sectatoribus promittebat. ¶ Ad 2^m dicēdū q virginitas ꝛ martyriū nō ita ordinant ad retinēdū in corde decreta diuine iustitie sicut pugnax. sicut ecōtrario exteriores diuitie ex tua sollicitudine suffocāt verbi dei vt dr Luc. 8. Uel dicēdū q pugnax nō solū sufficit ad meritū iudiciarie pēne: sed ꝙ est pena pars pfectionis cui rñdet iudiciaria pēa. vñ inter eas que sequunt ad pugnare ad pfectionem spectāt: ꝙ pugnāt ꝛ virginitas ꝛ martyriū. vola pfectōis opa non ita sunt ita pcipula sicut pugnax: qz pncipium est magis pars rei. ¶ Ad 5^m dicēdū q ille qui legem ꝓfitet aut expectatiua est ad bonus iudicabit euāgelizet loquēdo: qz q̄ parat se ad vba ab ipso ꝓpolita alq̄ iudicabuntur: tñ nō rñdet ꝓpie pēis iudiciaria pdicatōis vel doctrine. Uel dicēdū ꝙ tria regnātur ad iudiciariā potestatē. Primo abdicatio tēporalis creaturarum: ne ipedian animā a lapide ꝓpriōe. Scdo regnē habet cōtinēs oīa sufficiās sibi. i. obstinatā. Tertio q illā iudicia alios docuerit. sic doctria erit ꝓpēs meritū iudiciarie pēne.

¶ Ad 6^m dicēdū q xpc in hoc q dr iudicē iudicat⁹ scipsū. Dūlīmodo est. n. q. vt volūtas: meritū humiliatis ē in magis debet iudiciaria pēa illius q volūtarie se būiliauit q̄ boni q ab alqb⁹ humiliant. ¶ Ad 7^m dicēdū q̄ licet nō pōt iudicare ꝓpriā auctōe ꝓpria sed ēt auctōe suprioris hoc ipsi accidit ex pena ꝓpter q̄ dr vt iudicēt alios ēt qui sunt excellentioris meriti respectu ꝓpriq essentialis. ¶ Ad 8. q. dicendū q assessores iudicis debēt esse iudici ꝓportionales vel ꝓsonem iudicium aūt filio attribuitur q̄ ēm humanā nām oīb⁹ apparebit tā bonis q̄ malis. Quo teca trinitas iudicet p assistentiā: nō etiā op⁹ vt assistere iudicio humanā nām bēant in q̄ possint ab eibus bonis ꝛ malis videri: et sic angelos nō cōpetit iudicare. ipsum etiā angeli aliquo mō pōt qci iudicare. l. p. finie approbationē. ¶ Ad 9^m dicēdū q sicut ex glo. ibidē p angelū cum xpo veniet nō vt iudicentur vt sint testes humanorum actuum sub quoz custodia ꝓsules bñ vel male egerint.

¶ Ad 10^m dicēdū q nomē throni attribuit angelis rōne illius iudicij qō de⁹ semp exercet oīa iustissime gubernādo: cui⁹ iudicij angeli sunt quodāmō executores ꝛ ꝓmulgatores. q̄ iudicii qō de eibus p boiem xpm fiet etiā requirit boies assessores. ¶ Ad 11^m dicēdū q boib⁹ ꝓmittit angelica equitas: q̄tū ad ꝓmiū essentiale: nibil tñ phibet aliqd accidētale ꝓmiū boib⁹ exhiberi qd angelis nō debuit: vt ps de aureola virginū aut martyrū. ꝛ filr ꝓt dicit de iudiciaria potestate.

¶ Ad 4. q. dicēdū q circa boc tangit a magro in ista duplex opinio ꝛ vera q dei iudicio vt cōpetere ex hoc. n. q. bō pec cauit iuste demoni subiacet: sed demon iuste ei pcit. Qñ ergo illa q ponit demones in futuro post die iudicij boib⁹ nō posse in penis: respicit ordinē diuine iustitie ex pte demonū punientiū: contraria vo oppo respicit ordinē diuine iustitie ex pte boiaz punitoz. Que aūt harū veriot sit certum nobis esse nō pōt. Uerū aūt est imo q sicut semabit ordo saluandoz q̄dā q̄druplex illuminabunt ꝛ ꝓficient ex q̄ celestis hierarchie ordines ꝓpter erūt: ita saluabit ordo in penis vt boies q demones puniant: nec totaliter ordo diminus quo angelos medios iter nām omnia ꝛ humanam ꝓtinet imulet: ꝛ nō sicut boibus q angelos diuine illuminationes oferunt: ita et demones sunt executores diuine iustitie in malos: nec in hoc aliqd minuet demonū pena: qz in hoc q̄ et alios tosquet ipsi tosquebunt: vbi n. mutua rū societas miseriā nō minuet ꝛ augebit. ¶ Ad 1^m dicēdū q̄ plato illā q̄ dr euacuāda p xpm in futuro est accipienda ēm modū platonis qui ē ēm statū huius mūdi in quo ꝛ boies boibus ꝓncipue ꝛ angeli boibus ꝛ angeli angelis: demones demonib⁹ ꝛ demones boibus: et hoc totū ad ꝓducēdū ad finē vel abducēdū a fine. tunc aūt eis ad finē iuste gubernāt nō erit ꝓpria abducēdi a fine vel adducēdi ad finē. ꝛ Aeruāa in fine boni vel mali. ¶ Ad 2^m dicēdū q ēm meritū demonū nō regnat vt boib⁹ ꝓficiāt: qz iuste sibi boies subiecerūt: sed hoc regnat ordo nature ipsoz: q nāz humanā bona. n. nālia in eis integra manēt. vt Dio. dicit. 4. cap. de di. no. ¶ Ad 3^m dicēdū q angeli boni nō sunt cā ꝓncipalis ꝓpter electionē: qz hoc ois inediate a deo percipit: ꝛ tñ quoddā accidēs aliā ꝓmiū angeli bominib⁹ sunt cā inquātū q supriores angelos inferiores euangelizāt ꝛ boies illuminant de aliqbus secretis ꝓuisoū que ad substantiā beatitudinis nō ptinēt. ꝛ filr ēt ꝓncipale penam damnati percipiēt inediate a deo. l. exclusionē ꝓpriaz ꝛ visione ouiū. alias aūt pēa sensibiles nō est inconueniens boibus q demones ifligi. In hoc aūt ē ordinatio meriti et pene: qz meritū et pene ꝓportionant̄ vt ēt natura angelica sit altior ēm humanā: dicēdū ꝙ ꝓpter excellētia meriti in talī exaltabunt q talia exaltatio excedet altitudinē nature ꝛ ꝓmij in qbusdam angelis. vnde etiam quidā angeli per quosdam homines illuminabuntur: sed nulli homines peccatores ꝓpter aliquem gradum malicie venient ad illam eminentiā que debetur nature demonum.

Ad tertium sic procedit. vt q nō oēs boies ī iudicio cōparēt. q̄ dr Matth. 19. Sedebitis sup sedes iudicātes. 12. tribus israel. ꝛ nō oēs boies pertinēt ad illas. 12. tribus. q̄ vt q nō oēs boies cōparent. ¶ Ad 3^m vt q hoc q̄ dr in ps. Nō resurgēt impii in iudicio sed multi boiaz fūt tales ergo ī iudicio nō cōparebūt. ¶ Ꝓ. ad hoc aliquis ad iudicium adducit. vt eius merita discutant. sed quidā fūt qui nulla merita habuerūt: sicut pueri ante perfectā etatem decedētes. ergo illos in iudicio comparere nō est necesse. ¶ Sed cōtra est q̄ dicitur Actuū 1. q. xpc est cōstitut⁹ a deo iudex viuoz ꝛ mortuorum. sed sub illis differētes comprehēdunt omnes homines qualitercūq; vnī a mortuis diffigūt. ergo oēs homines in iudicio comparebunt. ¶ Ꝓ. Apoc. 1. dicit. Ecce veniet cum nubib⁹ ꝛ videbit eum oīs oculus. hoc aūt nō esset si nō oēs boies in iudicio comparerēt. ergo &c.

¶ Ultēr⁹ videt q nulli boni in iudicio iudicent. q̄ Job. 5. Qui credit in eū nō iudicabit. sed oēs boni credidērūt in eū. q̄ nō iudicabūt. ¶ Ꝓ. illinō fūt beati quib⁹ q̄ licet sua beatitudo ex quo dr. ꝓbat demones nūq̄ fuisse beatos sed sancti boies nūc sūt beati. ergo certū fūt de sua beatitudine. sed qb⁹ est certū nō adducit in iudicio. ergo boni nō iudicabūt. ¶ Ꝓ. timor beatitudini repugnat. ꝛ extremū iudiciū qō extremēdū magie dicit nō poterit fieri sine timore eoz qui fūt iudicādi. vñ eras Greg. dicit super illud Job. 40. Cum turbat⁹ fuerit tremebūt angeli. Quidem quomodo tūc iniquoz cōsciētia cōcutit qñ eras iustoz vita turbat. q̄ beati nō iudicabūt. ¶ Sed cōtra vt q oēs boni iudicent. q̄ dicit. 2. Cor. 5. Oēs astabim⁹ ante tribunal xpi. vt referat vnusq̄q ꝓpria corporis q̄ gessit: sive bona: sive mala. sed nō est aliud iudicari. ergo oēs iudicabunt. ¶ Ꝓ. vniuersale oia cōprehēdit. sed illud iudicia vt vniuersale. ergo oēs iudicabuntur.

¶ Ultēr⁹ videt q nulli mali iudicabunt: sicut. n. est certa infidelium damnatio sta ꝛ eoz qui in mortali decedūt: sed ꝓpter damnationis certitudinez dr Job. 5. Qui nō credit iam iudicat⁹ est. ergo cadē rōne nec alq peccatores iudicabunt. ¶ Ꝓ. vox iudicis est valde terribilis eis qui ꝓ iudicio ordinant. sed sicut in littera ex verbis Greg. habet ad infideles alloquio iudicis nō fiet. q̄ fieret ad fideles damnādos infideles. de sua infidelitate cōmodū reportarēt. q̄ est absurdū. ¶ Sed contra q oēs mali sūt iudicādi. q̄ eis dns malis inflīget pena ēm quātitatē culpe: sed ꝑ fine diffinitōe iudicij esse nō pōt: q̄ oēs mali iudicabunt.

¶ Ultēr⁹ vt q angeli ī futuro iudicent. q̄ dr. i. Cor. 6. Nescitis q̄ angelos iudicabim⁹? q̄ boc nō pōt referri ad statum plenitudinis temporis. ergo boc referri debet ad futurum iudicii. ¶ Ꝓ. Job. 40. dr de behemoth. ꝓ quez diabolus intelligit: cuctis videtibus ꝓpinabit. Et Marci 3. Expellebant demon ad tp̄s. venisti ante tempꝰ perdere nos. ꝛ glo. dicit ibidē q̄ demones in terra dñi occultos se ꝓmine iudicādos credebāt. ergo videt q̄ et finale iudicii reseruat.

¶ Ꝓ. 2. Petri. 2. dicit. Deus angelis peccātib⁹ nō pepercit. sed rudēnib⁹ inferni detractos ī tartara eradidit cruciandos in iudicii reseruari. ergo vt q angeli iudicabunt.

¶ Sed ꝓra. Deus nō iudicat bis ī idipm: sed mali angeli iam iudicati fūt. vñ Job. 16. Peinqpe mūdi iam iudicatus est. ergo in futuro angeli nō iudicabūt. ¶ Ꝓ. ꝓfectior ē bonitas vel malicia angelo⁹ q̄ aliquoz bominū in statu vie. sed qdā boies boni ꝛ mali nō iudicabūtur: vt ī littera dicit. ergo angeli boni vel mali nō iudicabūtur.

¶ Rādeo dicēdū ad ꝓmū q q̄ potestas iudiciaria ꝓpo bomini collata est ꝓmiū humilitatis quā in passione exhibuit xpc aūt sua passione tanquā ꝓ omnibus fuit ꝙ ad sufficientiā: licet nō ī oibus effectū habet ꝓpter impedimentū in aliquib⁹ inuētū. ꝛ iō dignū est vt oēs boies ī iudicio cōgregēt ad violētū ei⁹ exaltationē in humana nā: ēm quā cōstitut⁹ est a deo iudex viuoz ꝛ mortuoz. ¶ Ad 2^m q̄ dōm. q̄ licet dicit Aug. 20. de ci. dei. Nō ei oēs. l. Iudicātes. 12. trib⁹ israel. tribus ioseph q̄ tredecima est iudicanda nō erit aut sōlū illū ꝓpriū: sed etiā gētes ceteras iudicabūt. ¶ Ad 3^m dicēdū q̄ per. 12. tribus oēs alie gētes significant. sic. q̄ xpc in sorte. 12. tribuum oēs gētes sunt vocate. ¶ Ad 4^m dicēdū q̄ hoc q̄ dr. Nō resurgēt ipi in iudicio. ꝛ referūt ad oēs peccatores sic intelligēdū est. q̄ nō resurgūt ad hoc q̄ iudicent: sed iudicentur: sūt impy dicunt ifidelēs sic intelligēdū est. q̄ nō resurgūt ad hoc q̄ iudicent. q̄ sūt iudicandi. ꝛ sic resurgēt vt in iudicio cōparent ad ꝓfectū iudicio finalis. ¶ Ad 5^m dicēdū q̄ et si pueri mire ꝓfectā etatē decedētes in iudicio ꝓpriā nō videāt: vt videāt glo. dicit.

¶ Ad 2. q. dicēdū q̄ ad iudiciū duo ꝓtinēt. l. cognitio meriti: ꝛ retributio ꝓmioz. Quū ergo ad receptionē ꝓmioz oēs imediabil⁹ essent ꝓmi. in eo q̄ vnusq̄q recipit ex una fidei ꝓmiū meritū repōdēt. Sed cognitio meritoz nō fit: nisi vbi est cognita meritoz cōmixtio bonoz et malorum. illi aūt q edificāt sup fundamentū fidei aur. ꝛ argentū. ꝛ lapidē pciosos diuini sermonis totalr̄ illibate q̄ nulla admixtionē notabilē alicui⁹ mali meriti bñt in eis discussio meritoz locū nō bēt. sicut illi q reb⁹ mūdi ꝓmū abiecto sollicite cogitāt totāmodo q̄ sunt boni ꝛ sūt saluādi. sed nō iudicabūt. illi vo qui edificāt sup fundamentū fidei lignū. ꝛ fenū. ꝛ stipulā. qui adhuc. l. amāt secularia. ꝛ terrena. ne gocys ipleant. ita nō q̄ nihil ꝛpo ꝓponāt. ꝛ si studerit pcul dubio exprobrāt. quidē cōmixtione bonoz meritoz. cum malis. ꝛ discussio meritoz in eis locum habet. vñ talēs quāmō ad hoc iudicabuntur. ꝛ nō saluabūt. ¶ Ad 3^m dicēdū q̄ ꝓmissio est effectr⁹ iustitie ꝓmissio aūt nūc. magis ad ordinē iudicio q̄ est actr⁹ iustitie attendit. vñ et ordinē iudicij ꝓ ipsa cōdēnatōe accipiatur: sic intelligit auctoritas inducta. vt per glo. videt. ps.

¶ Ad 4^m dicēdū q̄ discussio meritoz. l. electio nō erit ad tollendū incertitudinē beatitudinis a creatis⁹ ipoz. iudicum dozes. sed vt permixtio bonoz meritoz ad mala oīdat oīb⁹ manifestius. et sic dei iustitia cōprobet. ¶ Ad 5^m dicēdū q̄ Hec. loquit de iustis adhuc in carne mortali existentibus: vñ supra ꝓbat. premittit. Dū q̄ erga eos reperiri poterit q̄dā iā fortes atq̄ ꝓfectā dilectōe q̄ in carne esse possint nō pōt in tāta terrozis turbine nulla formidinis zona. vñ patet q̄ terror illi. l. Herōdiani est ad tēp⁹ imediate iudicij ꝓcedens. et cōsistit quidē maxime malis. nō aūt bonis quibus nulla erit mali suspitio. ¶ Bonos aūt q̄ fūt. l. oppositum. precedit ne iudicio ꝓpri ad retributionē ꝓmioz.

¶ Ad 3. q. dōm. q̄ iudiciū qō est penaz remissio ꝓ peccatis est⁹ malis cōpetit iudicij aūt qō est discussio penaz. vñ fidelib⁹ q̄ in fidelib⁹ nō est fides fundamēto quo iubilato ola opera sequētia pfecta reddūtur inutilia. et sic nō est in eis aliq̄ generatio bonoz meritoz ad mala q̄ discussione requirat. sed fideles in qb⁹ manet fides fundamētū ad quod fidei actū laudabile bñt. q̄uis nō sit meritor⁹ sine charitate. ēt quātū est de se ē ordinat⁹ ad meritū. et sic in eis iudicii discussio locū bz. vt ipi fideles q̄ fuerunt saltē numero electi cum cetu dei iudicabūt: vt dicit. 1. Cor. 6. sine discussione meritoz. sicut meritis nō ferē. ꝛ fideles cōdēnabunt vt bonos qui cōmorati apud bonos abūq; meritoz audacia exterminari. ¶ Ad 2^m q̄ dicit. q̄ in mortali decedāt peccata cōfert de eoz damnatione: ꝛ alia q̄ pinet ad bene merēdū bñt. sicut ad malefaciendū bñt. ita et ad malefaciendū bñt. ita et ad malefaciendū bñt. ita et

malꝰ inueniri nec̄ in malis aliq̄d boni ad iudiciū pertinēs. Et si loq̄mur de iudicio retributiue sic est vtriq; dicendū de vtriq; retributiue: vna tñ dr̄ pena meritis angelo p̄ a bec a principio fuit vtriq; facta: vñ q̄dā sunt ad tormentū sublimati q̄dā vo in miseriā demersi. Alia retributio que redd̄et meritis bonis vel malis p̄ agelos pceratis: hec retributio in futuro iudicio fiet: q̄ boni angeli ap̄li gaudium habēt de salute eop̄ & de merito iducentis: mali aut pñ̄ tormentoꝝ multiplicata malop̄ ruina q̄p eos ad malā fūt lētari. vñ vere dr̄ loquēdo iudiciū nec ex pte iudicātiū nec ex pte iudicādop̄ erit angelop̄ sc̄z bonorum. sed coercete quodāmō respicient angelos iqualiū actiū" bonum fuerūt cōsequti. ¶ Ad p̄mū dr̄ q̄ verbū illud ap̄li est intelligē dū de iudicio cōparatiuo: q̄ scilicet bonos quibusdā angelis superiores iudicāt. ¶ Ad 2m dr̄ q̄ ipsi dēones cū sint vtiles" tñc pcipitabūt: q̄ i ḡpetuū i infernī carceres retrudēntur. vt nō sit eis liberū extra progredi: quia hoc eis non cōcedebatur nisi fm q̄ ordinabatur ex diuina pmidentia ad hominum vtilitatem exercendam. Et similiter dicendum ad tertium. Qō. II.

Deinde querit de igne q̄ pcedet faciē iudicis. Et circa hoc quinq; tria. Primo de purgatorio mūdi p̄ ignē futura. Secūdo de effectu ignis purgātis. Tertio de ordine illius ignis ad alia que circa iudicium agentur.

Ad p̄mū sic pceditur. vt q̄ nulla mundi purgatio sit futura. 1. purgatio idiget nisi q̄b⁹ dimissa sit creature dei nō sint imūde. vñ dr̄ actuū. 2. Cū deus creauit tam ea q̄e dispersa imūdi. q̄ creature mūdi nō purgabūt. ¶ 3. purgatio fm diuinā institutā ordinat ad auferēdā imūditiā culpe: sed ps de purgatorio p̄ mortē: sed in clementia dei mūdi nulla pōt esse culpe infectio. g̃ q̄ purgatorio nō idigebit. ¶ 4. insq; tñc de purgari q̄s separat. q̄b⁹ est extraneū ab ipo ideo ea ḡ ignobilitatem: figuratio. n. est q̄b⁹ nobilitatē iducit nō dr̄ purgatio: si magis diminuit. hoc ad glōrioē t nobilitatē clementiaꝝ pertinet. q̄ aliq̄d extraneū nāe ē eo admixtū q̄ forma corporis mixti: nobilior q̄ forma simplicis. vt q̄ elementa sui" mūdi nullo mō purgari possint. ¶ Sed cōtra ista inuestigatio p̄ aliquā purgationē fr̄ elemēta innouābit. vñ Apoc. 21. Vidi celū nouū t terrā nouā: pmū. n. celū t pma terra abibit. g̃ elementa purgabūt. ¶ 5. 1. Cor. 7. sup dīt. Preterit figura huius mūdi. dē glo. Pulchritudo huius mūdi mutabit. g̃ ignis nō agratiāe pibit: t sic idem q̄ pma.

¶ Ulter" vt q̄ hec purgatio q̄ fit futura g̃ ignē. ignis. n. cū sit pe mūdi purgatiōe idiget. sed 2 alie pcedūt nō dr̄ idē cē purgāe: purgatū. q̄ vt q̄ ignis non purgabit. ¶ 7. sicut ignis dr̄ vēnē purgatiuꝰ ita 2 sic cū ē ab eis fiet purgatio q̄ ignis dr̄ q̄dā necessitate fit ad purgandū et vt hec dicit glo. ignis nō purgat ad mūdū vñ. ¶ 8. purgatio ad p̄sens vt pcessa vt pena mūdi abūdat. si gregatio pariter redūdat. si aggregatio p̄sit mūdi abūdat. si gregatio pariter redūdat. si aggregatio p̄sit actū intellect" nouitio ela. g̃ Augꝰ. q̄ gregationē pōnit actū intellect" nouitio ela. g̃ vt q̄ ignis mūdi purgatio fiat, immediate a deo t nō p ignē. ¶ 9. Ad q̄d pōt dr̄. Ignis i Apocal. cū exardebit: i cū ignis pcedēt cōsumēdā. a pōtes legi. De iudicio aduocatis, cū dēones t terra cū elementa ignis ardore tabescāt, ergo ignis mūdi fit futura p ignē. ¶ 10. 1. Petri vltio. dr̄. Celi ardētes dissoluēt" t elementa ignis ardore tabescāt, ergo purgatio illa per ignem fiet.

¶ Ulter" vt q̄ ignis ille nō sit visibil̄ sp̄ibꝰ cū ignis elementaris vel nō. dr̄. 1. Petri vltio. Celi ignis ardētes dissoluēt" t elementa ignis ardore tabescāt. ergo ignis ille erit visibil̄ sp̄ibꝰ cū ignis elementaris. ¶ 2. dr̄ vltr" manifestat̄ q̄ ignis ille. bonos alios tenet ab igne q̄ clementiaꝝ: purgabit vniuersū. q̄s ignis ille facere dr̄ se. q̄ si erit cuiusdē spēi cū illo. ¶ 3. ea q̄ fiūt cuiusdē spēi cōpōnib⁹ nālib⁹ debi cūdē motū. sz ignis ille debēt alia motū q̄ ignis elementaris: circūquaq; mouebit vt terā purgare possit. q̄ ignis ille nō erit cuiusdē spēi cū illo. ¶ Sed cōtra Aug. de. 20. de ciui. dei. t dr̄ glo. 1. Cor. 7. q̄ figura huius mūdi mutabit. q̄ ignis agratiāe pibit. q̄ ignis ille erit nō ignis q̄ nūc ē in mūdo. ¶ 5. sicut futura purgatio erit per ignē ita pcedēs fuit per aquā: vtraq; adiuuāte cōperatur. 2. Petri. 3. dr̄ fuit pma purgatiōe aqua fuit cuiusdē spēi cū aq̄ clementari. q̄ 2 sibi erit i secūda purgatiōe ignis cuiusdē spēi cum igne elementari.

¶ Ulterius vēnē ad primā questionē q̄ q̄ mūdus aliq̄ mō ꝓpter bonum facti" est: ex q̄ qui bono fm corp" gl̃ificabitur. et alia corpora mūdi ad statū meliorē mutāt. vt sit t locus cōueniētior et aptus ad delectabilem. Ad 3 dr̄ q̄ gloriū corporis bono cōsequit̄ ex pus remoueri ea q̄ gorie opponunt: q̄ sūt duo. Corruptio t infectio culpe: q̄ vt dicit 1. Cor. 15. Corruptio istā corrupelā nō possidebit. et q̄ virtute gloriē ois imūditia culpe fugiā erit. Apoc. vltio. t simili ex os elementa mūdi purgari a cōtrarus vitiis quib⁹ ante in nouitatē gloriē adducant ꝓportionaliter ex q̄b⁹ de bonis cū ē. Quidam aūt res corporales subiectū ifectiōis culpe ꝓpe esse nō possūt nec ex culpa q̄dā icōgruam i rebus inferioribus corruptio relinquit. ad hoc vt ꝓpatibus vtātur: t inde videm" q̄ loca i q̄bus fūt aliq̄ erīa cōmūia nō reputant idonea ad aliq̄ sacra in eis exercēda. mā purgatione quad i pmittet fm B ex petio beatoꝝ quidam idonea tē ad gloriē suscipiendā pt mūdi recipi. q̄ ivtā nīm celi: vel quātū ad hoc mūdatiōe idiget. simili erit circa mālium loci pp̄ clementiaꝝ cōe actū multe fūt corruptiones t generationes t alterationes elementoꝝ que punitiue ex ordine dei fiūt. et ab his os elementa purgari ad hoc q̄ deinceps in sui gloriē nouitatē gloriē. ¶ Ad p̄m q̄ dēones q̄ cum pcēt. Ois creatura dei est mūda. hoc intelligēdū est q̄ nō by in illis aliq" malicie gñatiōne: sicut ponebāt manicheī. nec in corpe homīs malum esse quasi substantiale aliquā sed fuit t aliquādo clemētia mūdi nō adēt remouēt. q̄ aliq̄ creatura habeat gñationē mālē ex ipsa eque etiā nō in se bonā. sed perfectionē huiusmodi creaturē repugnat. simili nō remouet ex hoc q̄ mālē alicui creature accidat q̄ nō sit gñatiū ei quod pōt q̄dam substantie. ¶ Ad 2m dēones q̄ ignis corporalis elementa subiectū culpe esse nō pōtest tñ ex culpa in eis cōmixta aliquā imperfectionē pōt cōferre ad perfectionē gloriē subiectū. ¶ Ad 3m dr̄ q̄ forma mixti t forma elementi pōt ingnaliter cōsiderari. sic q̄dā ad perfectionē speciei t sic corp" mixtum nobilius est q̄dā ad perpetuitatē durationis: t sic corpus simplex nobilius est q̄dā ad potentiā activā: t sic corpus simplex nobilius est q̄dā ad by in virtio vnde cū magnū mālum esset q̄ pctio fiat ab aliquo cui⁹ natura q̄ sunt mixta: si in eis habet cām sue corruptionis sciliet operationem contrariorum: ideo corp" simplex t sic incorruptibile fm q̄dā est tamē corruptibile fm tantum. q̄ ē mixtū non corruptibile. Et quia incorruptio est de perfectione gloriē ideo corpa simplicia magis eligunt perfectum gloriē q̄ perfectio corporis mixti. nisi cū corpa mixtum sit ex nobilissimis et aliq̄ incorruptionis participiū facit corpus humanum cui" forma est incorruptibilis: nobilissima" vt q̄dā anime mō corpus mixtū sit nobilius q̄ simplex nobilius. tñ by corp" simplex. p̄s sc̄ cyrillus q̄ ignis ex mixtis i mixtis fit corpora simplicia quodāmodo in potentia ad ignem existentia fiunt in virtute sic perfectiora.

¶ Ad 1. q. dr̄ q̄ illa mālis purgatio vt dēones ē remouenda ꝓpter ipfectionē ex culpa retracti t ignominie consequētis: non tñ ꝓpter hoc q̄ ignis ille sit cōtra nāe: sed ꝓpter hoc q̄ ignis ille nō erit cuiusdē spēi cū igne elementari. ¶ Ad vltm dr̄ manifestat̄ q̄ ignis ille. bonos alios tenet ab igne q̄ elementaris

et terre dubitabile nō est qn per ignē fiat: sz de aq̄ dubitat̄ ad purgationē in scipa hēre credit̄. q̄ ad min⁹ nō est certū q̄ oīa elemēta purgent̄. ¶ P. loc⁹ qui est ppetue ifectionis nūq̄ purgat̄: sz in iferno erit ppetua ifectio. cū q̄ ifern⁹ ltra elemēta collocet̄: vt q̄ nō totalr elementa purgent̄. ¶ P. par adulus terrestris i terra cōtinet̄. sed ille nō purgabit̄ per ignē. q̄ nec etiā aque diluuij illuc ascēderūt vt Beda dicit: et hēt i. c. Mirari dī. 17. q̄ vt q̄ nō totalr oīa elemēta purgēt̄. ¶ Sed ꝯ est glo. supra iducta q̄ hēt. 2. Petri vlt. q̄ quattuor elemēta ignis ille absumet.

¶ Rndeo dōm ad pmū. q. q̄ purgatio mūdi ad hoc est vt remoueat̄ a corporib⁹ dispositio contraria pfectioni glorie vt supra dictū ē q̄ qdē pfectio est vltima rerū consumatio: et hec qdē idispō in oīb⁹ corporib⁹ luenit̄: sed diuersimode in diuersis. In gbusdā n. luenit̄ idispō fm aliquid iherēs substātie ipsorū: sicut in istis corporib⁹ iferiorib⁹ q̄ p mutuam mixtionē decidūt a ppria puritate. In gbusdā vō corporib⁹ luenit̄ idispositio nō p aliud substātie corp̄ iherēs: sicut in corporib⁹ celestib⁹: i gbus nihil luenit̄ repugnans vltime pfectioni vniuersi: nisi mot⁹ q̄ ē via ad pfectionem: nec mot⁹ quilibet sed loc⁹ tm̄ q̄ nō variat aliqd qd intrinsecū sit rei: vt substantiā aut quātitatē: aut qualitatē: sz solū locū qui est extra rem: et iō a sūba celi supiorū nō oz q̄ aliqd remoueat̄: sz oz q̄ mot⁹ ei⁹ quietet̄: q̄ etatio aūt motus localis nō fit p actionē alicui⁹ cōtrarij agētis: sz p h q̄ motor desistit a mouēdo: et ideo corpa celestia: nec p ignē nec p alicui⁹ creature actionē purgabūt̄: sz ipsa corp̄ q̄ etatio sola volūtate diuina accidēs eis loco purgatiōis erit.

¶ Ad 1ᵐ dōm q̄ sicut dicit Aug. 20. de ci. dei. verba illa psal. intelligēda sūt de celis aereis q̄ purgabūt̄ per ignē vltime cōflagratiōis. Vel dicēdū q̄ si etiā d̄ supiorib⁹ celis intelligat̄: nūc dicunt̄ perire quātū ad motū q̄ nūc cōtinue mouēt̄. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ petr⁹ sic exponit de q̄bus celis intelligat. pmiserat n. aū vba iducta q̄ celi p̄ns et terra p quā perierāt q̄ nūc sūt eodē vbo reposito igni reseruati in diē iudicij. illi q̄ celi p ignē purgabunt̄ q̄ p̄ns aq̄ diluuij sūt purgati. i. celi aerei. ¶ Ad tertiū dōm q̄ ille labor: et illa seruit⁹ creature q̄ corporib⁹ celestib⁹ ab Ambro. attribuit̄: nihil est aliud q̄ vicissitudo mot⁹ rōne cui⁹ tempora subiaciūt̄: et effect⁹ vltie cōsumatiōis q̄ finalr in eis erit. ex culpa etiā demonū celū empyreū ifectionē nō contraxit: q̄ peccādo statim de celo expulsi sunt.

¶ Ad 2. q. dōm q̄ circa hāc questionē multiplex est opīo. Quidā n. dicūt q̄ oīa elemēta manebūt q̄tū ad mā: oīa aūt mutabunt̄ q̄tū ad impfectionē: sed duo corp̄ retinebūt ppriā formā substātialē. i. aer et terra in duob⁹ vō. i. igne et aqua nō remanebit forma substātialis corp̄: sed mutabūt̄ ad formā celi: et sic tria elemēta. i. ignis aer et aq̄ celū dicēt: q̄ ignis aer retineat eādē formā substātialē quā nūc habet: q̄ nūc etiā celū dicit̄. vñ et Apoc. 21. nō fit mētio nisi de celo et terra. Vidi ingt celū nouū et terrā nouā. Sed hec opinio est dīno absurda: repugnat n. et pbāe fm quaz poni nō potest q̄ corpora iferiora sint in potētia ad formā celi: cū nec mūdi habeant cōtinuē nec cōtrarietatē adinuicē: et etiā theologie: q̄ fm hāc positionē nō saluabit̄ perfectio vniuersi cū integritate suarū partiū duob⁹ elemētis subtilis. vnde per hoc q̄ dicit celū intelligit̄ q̄tū corpus: oīa elemēta intelligūt̄ p terrā: sicut in psal. dr̄. Laudate dn̄ de terra et legit̄. Ignis grādo: nix: glacies etc. Et ideo alij dicunt q̄ oīa elemēta manebūt sz substātiā: sed q̄litates actiue et passiue ab eis remouebūt̄: sic etiā ponūt q̄ i corpore mixto elemēta saluabūt̄ fm formas suas substātiales sine hoc q̄ ppriās q̄litates hēant cū sint ad medium reducte: et medium neutrū extremorū est. Et huic etiam vr cōsonare q̄ Aug. dicit. 20. de ciui. dei. De illa cōflagratione mūdana elemētorū corruptibiliū qualitates q̄ corporib⁹ nostris congruebāt ardēdo penit⁹ interibūt atq̄ ipsa substātia eas q̄litates habebit: q̄ corporib⁹ immortalib⁹ mirabili mutatiōe conueniāt. Sed illud nō vr̄ pbabile: cum qualitates ppie elemētorū sint effect⁹ formarū substātialiū q̄ formis substātialib⁹ manētib⁹ qualitates pdicte possint mutari: nisi p actionē violētā ad tempus: sicut in aqua calefacta videm⁹ q̄ ex vi sue spēi frigiditatē recuperat quā p actionē ignis amisit dūmō spēs aq̄ mācat. Et pterea etiā ipse qualitates elemētares sūt de pfectiōe secūda elemētorū sicut ppie passiones eorū. Necest pbabile q̄ in illa finali cōsumatione aliqd naturalis pfectiōis ab elemētis tollatur. Et ideo videt̄ dicēdū q̄ manebūt elemēta q̄tū ad substātiā et qualitates corp̄ ppriās: sed purgabunt̄ vt supra dictū ē ab ifectiōe quā ex peccatis hoīum cōtraxerūt: et ab impuritate que p actionē et passionē mutuā in eis accidit: q̄ iam cessante motu pmi mobilis: in iferiorib⁹ elemētis mutua actio et passio cē nō poterit. et h Aug. appellat q̄litates corruptibiliū elemētorū. i. naturales eorū dispositiones fm quas corruptiōi appropinquāt. ¶ Ad pmū ergo dicēdū q̄ ignis ille dicit̄ quattuor elemēta absumere iquātū ex aliquo mō purgabit. Qd aūt sequit̄ duo ex toto cōsumet: nō est intelligēdū q̄ duo elemēta fm substātiā destruant̄: sed q̄ duo magis remouebunt̄ a ppietate quaz nūc habēt: q̄dem duo a quibusdā dicunt̄ esse ignis et aqua: que maxime cedūt in qualitatib⁹ actiuis. i. calore et frigore: que sūt maxime corruptiōis pncipia i alijs corporibus. Et q̄ tūc nō erit actio ignis et aq̄ que sūt maxime actiue. maxime immutari videbunt̄ a virtute quā nūc habēt. Alij dicūt hoc duo esse aerē et aquā ppter varios mot⁹ istorū duorū elemētorū quos cōsequunt̄ ex motu corporū celestiū: et q̄ illi motus nō erūt sicut fluxus et reflux⁹ maris et cōmotiōes vētorū et hēt ideo illa elemēta maxime mutabūt̄ a ppietate quā nunc habent. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ sicut dicit Aug. 20. de ciui. dei cum dicit̄. Et mare iā nō est. p mare pōt intelligi psens seculū de quo supra parū ante dixerat: mare dedit mortuos suos. Si tamē ad mare ad litterā referent⁹: tūc est dicēdū q̄ in mari duo intelligūt̄. i. substātia aquarū et earū dispositio quātū ad salsedinē: et fluctuum cōmixtionem. et quantum ad hoc secundum mare non remanebit: mabit autem q̄tū a d primū. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ ignis ille nō aget nisi vt istrm puidētie et ēntis dīne: vñ si aget alia elemēta vsq̄ ad eorū cōsūptionē: sz solū vsq̄ ad purgationē: nec oz q̄ illud qd efficit̄ mā ignis totalr a specie ppria corrumpat̄. sicut pz in ferro ignito qd a loco ignitionis remotū ex virtute speciei remanētis ad ppriū statū et pristinū redit: et ita etiā erit de elementis p ignem purgatis.

¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ in partibus elemētorū nō oportet cōsiderari solū quid cōgruat alicui parti fm se accepte: sed et qd cōgruat fm ordinē ad totū. Dico q̄ q̄ aq̄ q̄tus est nobilior si hēret formā ignis: sīlr terra et aer. vniuersitas tñ est impfectior si tota elemētorū mā formā ignis assumeret.

¶ Ad 3. q. dicēdū q̄ qdaz dūt q̄ ignis ille ascēdet vsq̄ ad sūmitatē spacij cōtinē in quattuor elemēta: vt sic elemēta totalr purgēt̄: et ab ifectiōe peccati quo etiā supiores pte elemētorū sūt ifecte: vt pz p fumū ydolatrie supiora ifecte: et etiā a corruptiōe q̄ elemēta fm oēs partes sui corruptibilia sūt. Sz ista opinio repugnat auctoritati sacre scripture: q̄. 2ᵃ. Petri. 3. dr̄ q̄ illi celi repositi sūt igni q̄ fuerūt per aquā purgati. Et Aug. dicit. 20. de ci. dei. q̄ ille mūdus qui diluuio perijt igni reseruat̄. Constat aūt q̄ aqua diluuij nō ascēdit vsq̄ ad sūmitatē spacij elemētorū: sed solū vsq̄ ad 15. cubitos sup altitudines mōtū. Et pterea nō est q̄ vapores eleuari a terra vel fumi q̄ eiusq̄ n̄ pōt perire per totā sperā ignis vt pueniāt ad sūmitatē eius: et ita ifectio peccati nō pueniat vsq̄ ad spaciū pdictū. A corruptibilitate etiaz elemēta nō pōt purgari per subtractionem alicui⁹ qd per ignē possit cōsumi: sed per ignē poterūt cōsumi impuritates elemētorū: que ex eorū permixtiōe perueniūt: huiusmodi aūt impuritates precipue sūt circa terrā vsq̄ ad mediū aeris interstitiū. vñ vsq̄ ad illud spacium ignis vltime cōflagratiōis elemēta purgabit: tātū n. etiā aque diluuij ascenderūt: qd pbabiliter extimari potest ex mōtum altitudine quos determinata mēsura trāscēderat. Primū q̄ cōcedimus. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ ratio dubitatiōis in glo. exprimit̄: q̄. i. aqua in se virtute purgatiōis habere credit̄. nō tñ hz vim purgatiōis talis qualis futuro statui competit: vt ex dictis patz. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ illa purgatio pcipue ad hoc erit vt q̄ qd est imperfectionis a scōp habitatiōe remoueat̄: et iō in illa purgatiōe totū qd est fedū ad locū dānatorū cōgregabit̄. vñ infern⁹ nō purgabit̄ sed ad ipm adducent̄ toti⁹ mūdi purgamēta. ¶ Ad quartū dōm q̄ q̄tus petrū pmi hoīs in terrestri paradiso sit cōmissum: nō tñ locus ille est locus peccātiū: sicut nec celū empyreū: ex vtroq̄ enī loco homo et diabolus statiz pp petrū sunt electi: vñ locus ille purgatiōe nō indiget.

Ad tertium

sic pcedit̄. vr̄ q̄ ignis vltie cōflagratiōis iudiciū dz sequi. Aug. n. 20. de ciui. dei. hunc ordinē ponit eorū que in iudicio sūt futura dicēs: In illo iudicio: vel circa illud iudiciū has res dicim⁹ esse vēturas: Velyam resbitem: fidē iudeorū: antixp̄z psecuturū: xp̄m iudicaturū: mortuorū resurrectionē: bonorū malorūq̄ diuisionē: mūdi cōflagratiōe: et eiusdēq̄ renouationē. q̄ cōflagratio iudiciū sequit̄. ¶ P. Aug. dicit in eodē li. Iudicatis impijs et in ignē eternū missis: figura huius mūdi mūdanorū igniū cōflagratiōe peribit. ergo idez qd prius. ¶ P. dūs ad iudicādū veniēs aliquos viuos reperiet: vt pz ex hoc qd hēt. 1. Thes. 4. vbi ex psona eorū apls dicit. Deinde nos qui viuimus q̄ residui sum⁹ in aduētu domini etc. sed hoc nō esset si cōflagratio mūdi pcederet: q̄ per ignē dissoluerent̄: q̄ ignis ille iudiciū sequit̄. ¶ P. dūs dr̄ iudicatur⁹ orbē per ignē: et iō cōflagratio finalis vr̄ esse executio diuini iudicij. sed executio sequit̄ iudiciū. ergo ille ignis iudiciū sequit̄. ¶ Sed ꝯ est qd dr̄ in psal. Ignis ante ipm pcedet. ¶ P. resurrectio pcedet iudiciū: alias n̄ videret oīs oculus xp̄z iudicantē. sed mūdi cōflagratio resurrectionē pcedet. sancti n. qui resurgēt corpora spiritualia etiā impassibilia habebūt: et ita nō poterūt per ignē purgari: cum tñ in littera dicat̄ ex verbis Aug. q̄ p ignē illum purgabitur si quid in aliquibus sit purgandum. ergo ignis ille iudicium precedet.

¶ Ulterius vr̄ q̄ ignis ille nō hēbit talē effectū in hoībus qualis in littera designat̄: illō n. cōsumi dr̄ qd reducit̄ ad nihilū: sed corpora impiorū nō soluent̄ in nihilū: sz in eternū cōseruabūtur vt eternā penā sustineāt. ergo ignis ille nō erit malis cōsūptio: vt i littera dr̄. Si dicat̄ q̄ cōsumet malorū corpora in q̄tū ea resoluet in cinerē. Contra: sicut corpora malorū ita et bonorū in cinerē resoluent̄. hoc n. ē xp̄i priuilegiū. vt caro eius corruptionē nō videat. ergo etiā et bonis tūc repertis erit cōsumptio. ¶ P. infectio peccati magis abūdat in elemētis fm q̄ veniūt ad cōpositionē humani corporis: in quo est corruptio fomitis etiā q̄tum ad bonos q̄ in elemētis extra corpus humanū existētib⁹ sz elemēta extra corpus humanū existētia purgabūtur ppter peccati infectionē: ergo multo fortius oportet per ignem purgari elementa in corporibus humanis existētia: siue bonorum siue malorū: et ita oportet vtrorūq̄ corpora resolui. ¶ P. q̄dm stat⁹ vie durat: elemēta similiter agunt in bonos et in malos: sed adhuc durabit status huiusmodi vie in illa cōflagratione: q̄ post statū huius vie nō erit mors naturalis: que tñ per illā cōflagrationē causabit̄. ergo ignis ille equaliter aget in bonos et in malos: et ita videtur q̄ nō sit aliqua discretio inter eos q̄tum ad effectum illius ignis suscipiēdum sicut in littera ponitur.

¶ P. illa cōflagratio quasi in momento perficiet̄. sz multi inuenientur vtrū in quibus erunt multa purgabilia. ergo illa cōflagratio nō sufficiet ad eorum purgationē.

¶ Ulteri⁹ videtur q̄ ignis ille nō inuoluet reprobos: quia Malach. 3. super illud. Purgabit filios leui. dicit glo. Duos ignes legimus futuros: vnum quo purgabit electos: et precedet iudiciū: alterum qui reprobos cruciabit. sed hic est ignis inferni qui malos inuoluet: primus autem ē ignis finalis conflagrationis. ergo ignis finalis conflagrationis nō erit ille q̄ malos inuoluet. ¶ P. ignis ille deo obligat̄ in purgatiōe mūdi. ergo deberet remanere aliqd elemētis remuneratis: et precipue cum ignis sit nobilissimū elementorū. nō ergo videtur q̄ in infernū debeat deuici ad damnatorum penam. ¶ P. ignis qui malos inuoluet erit ignis inferni. sed ignis ab initio mundi preparatus est damnatis. vnde Matthei. 25. Ite maledicti in ignem eternū qui preparatus est etc. et Esa. 30. Parata est ab heri tophet a rege preparata etc. glo. ab heri idest ab initio. Tophet: idest vallis gehenne: sed ignis ille finalis conflagrationis non fuit ab initio preparatus: sed ex cōcursu mundanorum ignium generabitur: ergo ille ignis est alius ab igne inferni quo reprobos inuoluet. ¶ In cōtrarium est qd in psal. de igne illo dicitur q̄ inflāmabit in circuitu inimicos eius. ¶ Preterea Daniel. 7. dicitur. Ignis fluuius rapidus qui egrediebatur a facie eius. glo. Ut peccatores traheret in gehennam. loquitur autem auctoritas illa de igne illo de quo nunc est mentio: vt patet per quandam glo. que ibi dicit: vt bonos purget et malos puniat. ergo ignis finalis conflagrationis in infernum cum reprobis demergetur.

¶ Respōdeo dicēdum ad primam questionem q̄ illa cōflagratio fm rei veritatem q̄tum ad sui initium iudiciū precedet: quod ex hinc manifeste colligitur q̄ mortuorū resurrectio iudiciū precedet. qd patet ex hoc quod dicit̄ 1. Tes. 4. q̄ illi etiam qui dormierūt rapientur in nubib⁹ in aera obuiā Christo ad iudicium venienti. simul autem erit resurrectio cōmunis: et corporum sanctorū glorificatio: sancti enim resurgentes corpora gloriosa resumēt: vt patet per illud quod dicitur 1. Cor. 15. Seminat̄ in ignobilitate: surgent in gloria. simul autem cum corpora sanctorum glorificabunt̄ et tota creatura suo modo renouabitur. vt pz per id quod dicit̄ Ro. 8. q̄ ipsa creatura liberabit̄ a seruitute corruptionis in libertate glie filiorū dei. cū ergo cōflagratio mundi sit dispositio ad renouationē predictā: vt ex dictis pz: manifeste potest colligi q̄ illa cōflagratio: quo ad purgationem mundi iudicium precedet: sz quo ad aliquem actum: qui est inuolucre malos iudicium sequetur. ¶ Ad primū q̄ dōm q̄ Aug. nō loquit̄ determinando sed opinādo: qd patet ex hoc qd sequitur. Que oīa quidem ventura esse credendum est. sed quibus modis et quo ordine veniant magis tūc docebit rerū experiētia q̄ nūc ad perfectum hominis intelligentia valeat cōsequi. Existimo tñ eo quo a me cōmemorata sunt ordine esse vētura. q̄ pz q̄ hoc dixit opinādo. ¶ Et sīlr dicēdū ad ictum.

¶ Ad 1ᵐ dōm q̄ sicut supra 43. dicitur est. Oēs hoīes morient̄ et resurgēt. sz tñ illi viui dicuntur reperiri qui vsq̄ ad tempus cōflagratiōis in corpore viuēt. ¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ ignis ille nō exequit̄ solam iudicis nisi q̄ ad inuolutionē malorū: et quātū ad hoc sequitur iudicium.

¶ Ad 2ᵐ q. dicēdum q̄ ignis ille finalis conflagrationis quātum ad hoc vt iudicium precedet aget vt instrumentum diuine iustitie et iterū per virtutē naturalē ignis: q̄tum ergo pertinet ad virtutē naturalē ipsius similr aget in bonos et malos qui viui reperient̄ vtrorūq̄ corpora in cinerē resoluendo: in q̄tum vero aget vt instrumentum di-

aute iustitie diuersimode aget in diuersos q̃tũ ad sensũ pene mali .n. per actionẽ ignis cruciabũt' boni vo i qb' nihil purgãdũ inuenit oĩno nullũ dolorẽ ex igne sentiẽt sicut nec pueri senserũt i camino. Dan. 3. q̃uis eo⁊ corpa nõ seruentur integra sicut puero⁊ seruata fuerant: ⁊ hoc diuina virtute fieri poterit vt sine doloris cruciatu resolutionem corporum patiantur. Boni vero in quibus purgãdum reperiet' sentient cruciatũ doloris ex illo igne plus vel min' p meritor⁊ diuersitate: vl q̃tũ ad actũ que⁊p' iudiciũ ille ignis hebit i dãnatos tñ aget: q: oẽs boni habebũt corpora impassibilia. ¶ Ad 3m dõm q̃ ꝯsumptio hĩc accipitur nõ p anihilatiõe sed p resolutione in cinerea. ¶ Ad 2m dõ q̃ bono⁊ corpora q̃uis in cinerẽ resoluant per ignẽ nõ tñ ex h dolorẽ sentiẽt: sicut nec pueri i fornace existẽtes: ... q̃tũ ad hoc est dissimile d' bonis ⁊ malis. ¶ Ad 3m dõs q̃ elemẽta in corporib' hũanis existentia purgabũt' p ignẽ etiã in corpib' electo⁊: sed hoc p diuinã virtutẽ fieri sine cruciatu doloris. ¶ Ad 4m dõm q̃ ignis ille nõ aget nisi fm nãlem eius virtutẽ: et vt dicit ... ¶ Ad 5m dõm q̃ tres cã sũt q̃re subito illi q̃ viui reperient purgari poterũt. Una est q: pauca purgãda in eis inuenient cũ terrorib' ⁊ p̃secutionib' p̃cedẽtib' fuerit purgati. Secũda est q: viui ⁊ volũtarie sustinebũt penã: pena aũt i hac vita voluntaria suscepta multo plus purgat q̃ pena post mortẽ inflicta sicut p3 in martyrib': q: si quid purgãdũ in eis inueniet' passiõis falce tollit': vt Aug. dicit: q: tñ pena martyru⁊ breuis fuit i purgatiõe q̃ i purgatorio sustinet'. Tertia est q: calor ille recupabit in breui q̃ q̃ntum amittit i tempori abbreuiatione.

¶ Ad 3.4. dõm q̃ tota purgatio mũdi ⁊ inouatio ad purgationẽ ⁊ inouationẽ hoĩs ordinabit': ideo oz vt mũdi purgatio ⁊ inouatio purgatiõi ⁊ inouatiõi humani gñis rñdeat humani aũt gñis purgatio q̃dã erit: q: mali segregabũt' a bonis. vñ dr. Luc. 3. Cui' ventilabrũ in manu sua ⁊ purgabit areã suã ⁊ ꝯgregabit triticũ suũ .i. electos in horreũ suũ paleas aũt .i. reprobos cõburet igne inextinguibili: vnde ita erit de purgatiõe mũdi: q: q̃cq̃d erit turpe ⁊ fedũ i infernũ cũ reprobis retrudet': q̃cq̃d aũt erit pulchrũ ⁊ nobile i superioribus reseruabit' ad gloriã electo⁊: ita etiam erit de illo igne ꝯflagrationis sicut dicit Basilius super illud psal. Uox dñi intercidentis flãmã ignis: q: q̃ ad calidum vel lumẽ: q̃ntũ ad id qd in igne grossum reperietur descendet ad inferos ad penã dãnatorũ: qd vero ẽ subtile ⁊ lucidũ remanebit sup' ad gloriã electorum.

¶ Ad 3m ergo dicẽdũ q̃ ignis qui purgabit electos ante iudicium erit idẽ cũ igne ꝯflagratiõis mũdi: q̃uis q̃dã contrarium dicãt: ꝯuenit enim vt cũ homo sit pars mũdi eodẽ igne purget' hõ ⁊ mũdus: dicuntur aũt duo ignes q: purgabit bonos ⁊ cruciabit malos: ⁊ q̃tũ ad officium: ⁊ aliquo modo q̃tũ ad substãtiã. q: nõ tota substãtia ignis purgantis i infernũ retrudet' vt dictũ est. ¶ Ad 2m dõs q̃ in hoc ignis ille remanerabit' q: illud qd est grossũ in eo separabit' ab ipo ⁊ retrudet' in infernũ. ¶ Ad 5m dõs q̃ sicut gloria electo⁊ post iudiciũ erit maior q̃ añ: ita ⁊ pena reproborũ: ideo sicut claritas superiori creature addet' ad augmẽtũ glie electo⁊: ita ⁊ q̃cq̃d est turpe in creaturis retrudet' in infernũ ad augmẽtũ miserie dãnatorum: nã igni ab initio preparato in inferno nõ est incõueniens si alter ignis addatur. ¶ Illi autẽ verba iudicis indicent ⁊ verba hec accipiẽda sunt nõ vocalia sed mẽtalia vt supra dictũ est. ¶ Et peribit celũ ⁊ terra nõ fm substãtiam sed fm spẽs: speciẽ hic dicitur corruptibilitas elemẽtorum ⁊ alia que ad ignobilitatẽ corp spectant. ¶ Ministerio angelorum virtute dei cooperante ⁊c. hoc intelligẽdum est de bonis angelis q̃tũ ad p̃corpus: sed de malis angelis q̃tum ad executionem.

¶ De forma iudicis. Di. XLVIII. a

Solet et q̃ri i q̃ forma xp̃us iudicabit. In forma vtiq3 sui iudicabit: q̃ oib' in iudicio apparebit vt videant mali i quẽ pupugerũt. Diuitatẽ vo eius mali nõ videbũt. Uñ Esa. Tollat' ipi' ne videat gliã3 dei. Hũanitatẽ videbũt vt timeãt: diuitatẽ vo nõ: ne gaudeãt. Diuinitas enĩ sine gaudio videri non potest.

¶ Q: apparebit tunc in forma serui. b

Sed cum in forma hũana cõstat eũ appariturũ. querit' an in forma illa gloriosa appareat sicut vere est: an in forma qualis in passiõe extitit. Quidã putãt a malis talem videri qualem crucifixerũt .i. infirmã: q: dicit scriptura vt videant in quem pupugerunt. Sed aperte Aug. dicit formã serui glificatã a bonis ⁊ a malis tũc videri sic. Cũm forma sui glificata iudicãtẽ viderit boni ⁊ mali tollet' ipi' vt nõ videat claritatẽ dei q̃ de' est: quã soli mũdo corde videbunt: qd erit eis vita eterna: forma q̃ hũana i xp̃o glificata videbit' a cũctis: vñ ⁊ xp̃s vr' iudicatur' qa fili' hoĩs est. Ita .n. legit' i euãgelio Joã. ⁊ p̃rẽ dedit ei iudiciũ facere: q: fili' hoĩs ẽ. Non q̃ ipe et virtute hoĩs sit iudicaturus: vel q̃ ipse solus sine p̃re ⁊ .s.s. iudiciũ sit facturus: s3 q: ipe solus in forma sui iudicãs bonis ⁊ malis videbit'. Cũ q̃ p̃r nõ iudicet quẽq̃: s3 oẽm p̃rãtẽ dedit filio: ñ ita intelligẽdũ q̃si fili' solus iudicet ⁊ ñ p̃r: s3 q: forma filij hũana cũcti i iudicio appebit: ñ i forma infirma: s3 gliosa. Judicabit ãt et virtute diuina ñ sine p̃re ⁊ sp̃usc̃o: ⁊ appebit terribilis ipis ⁊ mitis iustis. erit .n. terror malis ⁊ lumẽ iustis.

¶ Q: s3 formã sui dr xp̃s suscitatur' corpa. c

Et sicut dr solus xp̃s s3 formã serui iudicatur' pp cãm pmissã: ita et dr suscitaturus corpa mortuo⁊ s3 hũanitatẽ cũ tñ virtute diuinitatis sit suscitatur' non hũanitatis. Sed hac rõne illud dr: q: i hũanitate suscepit qd ẽ cã nr̃e resurrectiõis .i. passionẽ ⁊ resurrectionẽ. Jõ ei ascribit' fm hoiem suscitatio mortuo⁊. Uñ Aug. Per verbũ filiũ dei fit aiarũ resurrectio. Per verbũ factũ i carne filiũ hoĩs fit corpo⁊ resurrectio. Jtẽ iudicat ⁊ suscitat corpora nõ p̃r: s3 filius fm dispẽsationẽ hũanitatis: i q̃ minor p̃re est: xp̃us ei eo qd est filius dei: est vita q̃ viuificat aias: i eo qd ẽ filius hoĩs: iudex. Ecce s3 formã hũanitatis dr suscitatur' corpa ⁊ iudicatur'. Judicatur' ãt q: illa forma cũctis i iudicio appebit: ⁊ suscitatur' no q: i eadẽ forma meruit ⁊ cãm resurrectiõis ne suscepit. Et q̃z fm eadẽ formã vocẽ dabit qua mortui d' monumẽtis resurgẽt ⁊ p̃cedẽt. fm q̃ de' est viuificat aias non p̃r tñ: q: nõ tñ p̃r vita est: s3 ⁊ fili' cũ eo ⁊ sp̃us sanct' eadẽ vita est q̃ ptinet ad aias nõ ad corp'. Corp' .n. nõ sentit vitã sapie: s3 aia q̃ illũinat' a lumie eterno. Jz ergo xp̃s potẽtia diuinitatis viuificet aias ⁊ suscitet corpa ⁊ iudicet: nõ otiose tñ ⁊ p̃ter rõnes ei fm formã dei tribuit' viuificatio aia⁊: ⁊ fm formã serui iudiciũ ⁊ resuscitatio corporum.

¶ De loco iudicij. d

Putãt qdã dñz descẽsurũ in vallẽ Josaphat i iudicio: eo q̃ ipe p Johelẽ prophetã sic loquit'. Cõgregabo oẽs gentes ⁊ deducã eas i vallẽ iosaphat ⁊ disceptabo ibi cũ eis. In c' capli expõne ita rept. Hoc qdã puerũt itelligẽt q̃ i valle q̃ ẽ in latere mõtis oliueti descẽdur' sit dñs ad iudiciũ: qd friuolũ ẽ: q: nõ i terra. s3 in spacio hui' aeris sedebit 3 locũ mõtis oliueti: et quo ascẽdit: ⁊ sicut Joãnes criso. dicit. angeli deferẽt añ eũ signũ crucis: vnde i euãgelio veritas dicit. ⁊ tũc apparebit signũ filij hoĩs ⁊c. Josaphat aũt interptat' iudiciũ dñi. in vallẽ ergo iosaphat .i. iudicij dñi congregabunt oẽs impij: iusti vo nõ descẽdent in vallem iudicij .i. dãnationis: sed in nubibus eleuabuntur obuiam Christo.

¶ De qualitate lũinariũ ⁊ tẽporis p' iudiciũ. e

Veniẽte aũt ad iudiciũ dño i fortitudie ⁊ p̃rãte magna sol ⁊ luna dicũt obscurari: ñ sui luminis priuatiõe: s3 supueniẽte maioris luminis claritate. Uirtutes quoq3 celo⁊ .i. angeli dicunt' moueri: nõ metu dãnationis vl' aliqua perturbatiõe passionis: s3 q̃dã admiratiõe eo⁊ que viderit. vñ Job colũne celi pauẽt aduẽtũ ei'. Añ diẽ vo iudicij sol ⁊ luna eclipsi3 patiet'. sic Joel testat' dicẽs. sol ꝯuertet' in tenebras ⁊ luna i sanguinẽ añq3 veniat dies dñi magn' ⁊ horribilis. Magn' vo dr pp magna que ibi fiẽt. Cũ ãt factũ fuerit celũ nouũ ⁊ terra noua: tũc erit lux lune sicut lux solis testãte esaia. Et lux solis septẽplex. sic lux sepẽ dieru: q: q̃ntũ lucet sol i prima cõditiõe sepẽ dieru añ pctm pmi hoĩs: tm lucebit p' iudiciũ. Minorata .n. fuit lux solis ⁊ lune aliorũq3 siderũ pp̃ctm primi hoĩs: s3 tũc recipiet sol mercedẽ sui labori: q: septẽplr lucebit: ⁊ tũc nõ erit vicissitudo dies ⁊ noctis: s3 tñ dies. Uñ Zacharias. Et erit dies vnã q̃ nota ẽ dño: nõ dies neq3 nox: ⁊ i tpe vesperi erit lux: q: tũc nõ erit varietas diei ⁊ noctis q̃ mõ est: s3 cõtinua dies ⁊ lux. Esaias tñ vr' dicere q̃ tũc nõ luceat sol vel luna loquẽs cõgregatiõe sctõ⁊. Nõ erit tibi sol ad lucẽdũ p diẽ: splẽdor lune illũinabit te: s3 erit tibi dñs i lucẽ sempiternã. S3 his vbis nõ negat solẽ ⁊ lunã tũc lucere: s3 significat hic q̃ tũc erũt i eterna beatitudie: nullũ luciorũ ꝯstare: q: vt ait Hiero. sup eũdẽ locũ. Celi terreq3 solis atq3 lũe nobis cessabit officiũ: ⁊ erit ipe dñs lumẽ suis ppetuũ. P̃t et intelligi illõ esaie ea rõne dictũ: q: sol ⁊ luna tũc nõ hebũt ortũ ⁊ occasũ sicut nũc. vñ Jsid. illud esa. q̃si exponẽs ait. p' iudiciũ sol labori sui mercedẽ suscepit. vñ pphã. lucebit sepẽplr ⁊ nõ vẽiet ad occasũ nec sol nec luna: s3 i quo creati sũt stabũt: ne ipij in tormẽtis sub terra positi fruãt' luce eo⁊. vñ abac. sol ⁊ luna steterũt i ordine suo. Ecce apte dicit solẽ ⁊ lunã tũc lucere: sed stabilr pmanere. vbi etiã significat infernũ esse sub terra. Si vo querit' q̃s sit visus lucis solis ⁊ lune tũc: Fateor me ignorare. quia in scriptis non meminimme legisse.

Postq̃ determinauit magr de dño iudicio q̃tũ ad modũ [illegible] hic determinat ea q̃ ptinet ad p̃onã iudicis. Et diuidit' i ptes duas. In pma [illegible] ostẽdit i q̃ forma xp̃s ad iudiciũ veniens apparebit. In 2a determinat d' his q̃ iudiciũ circũstãt ibi. Et putãt qdã dñm ⁊c. Pria pe diuidit' i duas. In pma ostẽdit q̃ xp̃us iudicabit i forma hoĩs. In 2a [illegible] ibi. Et sicut dr xp̃s ⁊c. Pria pe diuidit' i duas. In pa determinat q̃ xp̃s in forma hoĩs iudicabit. In 2a q̃ i forma hoĩs gliosa ibi. Sed cũ i forma hũana ⁊c. ¶ Et putãt qdã ⁊c. Hic determinat ea q̃ ad aduẽtũ iudicis circũstãt. Et circa hoc duo facit. Pmo determinat ea q̃ ꝯcomitãt iudicis aduentũ. Scdo ea q̃ cõsequũt' ibi. Cũ aũt factũ fuit celũ nouũ ⁊c. Circa pmũ duo facit. Pmo .n. determinat locũ aduẽt'. Scdo effectũ iudicis venientis ibi. Ueniẽte aũt ad iudiciũ dño ⁊c.

Hic est duplex q̃stio. Pria ẽ d' ipo iudice. Scda d' mũdi inouatiõe q̃ iudiciũ seqt'. Circa pm q̃rũt q̃stiones. Pmo vtrũ xp̃s in forma hoĩs sit iudicatur'. Scdo vtrũ in iudicio apparebit i figura gliosa. Tertio vtrũ posset apparere in natura diuinitatis aliquibus sine gaudio. Quarto de his que aduẽtui iudicis circũstant.

Ad primũ sic pcedit': vr q̃ xp̃us in forma hoĩs nõ sit iudicatur' [illegible] ... Pater oẽ iudiciũ dedit filio vt oẽs honorificẽt filiũ sic honorificãt p̃rem. [illegible]

fm q̄ est de⁹ q̄ inquisitū est dñs. ℂ Gen. 3. Mich. 5. Exā. pōtēt dedit ei iudiciū facere q̄ filius dei est. ℂ P. Job. 18. 19. Cū ma q̄s iudicatus est glia a plato. Jo iudiciū cāmq⁹ redemptor. vt nullus iudex sit ipse fm humanā nām iudicabit. dicat⁹ est a plato. q̄ fm humanā nām iudicabit. ℂ P. 67⁹ est iudicare cui⁹ est legē scribere. q̄ ipse i humana nā apparebit sedens in equalitate dei. q̄ fm eandē in eā iudicabit.

ℂ Ad hoc dicēdū q̄ iudicij magis pertinet in iudicādo cognitio vel. Ro. 14. Tu q̄ es q̄ iudicas alienū seruū. 1 Cō. 5 fm hoc ipse magis videt iudicare q̄ deus. sig̃ hoc. hoc q̄ ꝑ excellentiā dicit finale iudicium ipe erit et⁹ deus nō solū ⁊ hoc creationis. q̄ ipse est de⁹ ipe scit notice nō ꝑt nos. 1 Cō. 8. 1 Ro. 14. In redēptione q̄ ꝑ cōpetit fm humanitatem. vel. Ro. 14. In q̄ ipse mortē ⁊ resurrexit: vt vnus ꝑ ⁊ mortuoꝝ dñet. ad primū sufficit eterne nobis creatōis bonū ⁊ sufficeret nisi redēptio hōis ad aderet ꝓpter impedimentū q̄d in ipe create fugerent et ꝑ hoc pene pereūt. vel cū iudicij illud sit mixtū ad ꝑ ordinē vt alij admittant ad regnū alij excludant a regno. iudex ⁊ vt ipe ꝑ fm humanā nām cui⁹ redēptio beneficio ad regnū admittit illi iudicio ꝑsidet. ⁊ ꝑ hoc q̄ dr Ro. 14. q̄ omnes ⁊ mortuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. Et q̄ q redēptionē humanā glia ñ tolli boies reparantur. ⁊ vniuersalit tota creaturā ⁊ q̄ tota creatura reparato homine meliorat: vt dr Col. 1. Pacificās q̄ sanguine crucis ei⁹ siue q̄ in terris siue q̄ celis sūt. ⁊ nō solū sug boies sed ingeniorū creatarū ipe q̄ sua passione omnes genuit ⁊ iudicarū ꝑtit. Matth. vlt. Data ē mihi oīs ꝑs in celo ⁊ in terra. ℂ Ad 2ᵐ dcōs q̄ ꝑ ipe ⁊ fm q̄ homo nō beat a se inuisibile ꝑtē. et nāli virtute humane speciei. nāl et dono diuinitatis cui⁹ humana nā ꝑt iunctibile ꝑtem fm q̄ sunt subiecta potēt⁹ eius. vt dr. 1 Cō. 15. 1 Heb. 2. 8 iudicabit quidē in humana nā: sed ex virtute diuinitatis.

ℂ Ad 3ᵐ dicēdū q̄ ipe nō sufficeret ad humani generis redemptionē si purus homo fuisset: nisi ex hoc ipo q̄ fm humanā nām gen⁹ humanū redimere ꝑtuit: ac ꝑ hoc iudicarū ꝑtē obtinet. est manifestū ondit q̄ ipe ē de⁹ ⁊ ꝑ equalē hereditatē cū patre nō indigna homo: sed in equali deus. ℂ Ad 4ᵐ dicēdū q̄ in illa visione Dei. ma videlic. cognitā⁹ tot⁹ ordo iudiciarie potestatis: q̄ que q̄d fic in pena exigēte est in ipo deo: ⁊ ꝑ filius ꝑ patre qui ē forma totius diuinitatis: videt pmo pertinēt q̄ antequā⁹ dicerit iudex sed a ꝑe iudiciaria potestas tradita est ei ꝑ filii nō solū ab eterno fm diuinā nām sed ⁊ in tempore fm humanā: in qua meruit ⁊ amet video sibi cumq̄ inuidiose ꝑdicta. Exte cum nebulose celi quasi filij⁹ hois veniet: hoc ⁊ vbiq̄ ad antiqui dierum peruenit: ⁊ dedit ei potestatem ⁊ honorē ⁊ regnū. ℂ Ad 5ᵐ dcm q̄ Aug. loquitur per appropriationē q̄ndā vt videret reducat effect⁹ quos fm humanā nā fecit ad cuius aliquo nō ꝑtinēt: ⁊ q̄ fm humanā nām ad imaginē ⁊ similitudinē dei: fm carnē. filij homis euntis: ꝑt cum hoie tho. ideo ea que in aiab⁹ sūt ꝑ ipo facta dr omnia attribuit: que ꝑ in carne nāa fuit vel factura est attribuit carni ei⁹. q̄nia caro ei⁹ imago est diuinitatis organū vt dicit Damas. habet enā efficaciā in aliam nā fm illud q̄ de ꝑfl. 19. q̄ tangunt ⁊ cinerē ⁊ ossa ab operibus mortuoꝝ: ⁊ etiam fm humanā nām potenter est iudex: nō solū corporaliter sed ꝑ secundum bonum.

Ad secundum sic ꝓcedit: videt⁹ q̄ ꝑ in iudicio nō appareb. ⁊ forma humanitatis glorioſa. Joh. 19. Videbunt in quē transfixerunt. glo. q̄ in ea carne venturus est in qua crucifixus est. ⁊ crucifixus est in forma infirma. ergo in forma infirmitatis apparebit nō in forma gloriosa. ℂ P. Matth. 24. dcit. q̄ apparebit signū filij hominis in celo. idest signū crucis. Et Chrisost. dicit q̄ veniet in iudicio Christus nō sine vulnerum cicatricib⁹. sed etiam ipsam mortē exprobrabit manū ostēdēs. ergo videtur q̄ nō apparebit in forma gloriosa. ℂ P. Fm hanc formam deus in iudicio apparet: que ab omnibus conspici ꝑt. sed ꝑ fm formam humanitatis glorioſā nō ꝑterit videri ab omnibus bonis ⁊ malis. q̄ oculus glorificatus nō videt esse ꝓportionatus ad videndū claritatē corporis glorioſi. ergo nō apparebit in forma gloriosa. ℂ P. illud q̄ ꝓmittit⁹ iusto in ꝓmiū nō cōcedit⁹ iniusto. sed videre gloriā humanitatis ꝓpriū filio in ꝓmium. Job. 20. Ingredient⁹ regiones ⁊ pulcra inueniet. ideo et refectionem ⁊ in humanitate. vt Augu. exponit. Eſa. 33. Regem in decore suo videbunt. ergo in iudicio nō apparebit omnibus in forma gloriosa. ℂ P. Fm illam formam Deus in ea cabit in qua iudicatus est: vnde infra illud. Joh. 17. Sicut filius quos vult vnificat: dicit glo. in qua forma iudicatus est iste iudicabit: vt possit ab impijs videri. q̄ iudicatus est in forma infirmitatis: ergo ⁊ in eadem in iudicio apparebit. ℂ Sed 3 est quod dicitur Luc. 21. Tūc videbunt filium hominis venientem in nube cū potestate magna ⁊ maiestate. maiestas autem ⁊ potestas ad gloriam pertinent. ergo in forma gloriosa apparebit. ℂ P. Ad quē iudicat debet eminere illa qui iudicant. sed electi qui iudicabunt⁹ a ꝑpo corpora gloriosa habēt. ergo multo fortius iudex in forma gloriosa apparebit. ℂ P. sicut⁹ dicari est infirmitatis in iudicare est auctoritas ꝑ ꝓcisse. sed in primo aduentu quo Christus venit ad hoc q̄ dicaret⁹ in forma infirmitatis apparuit: ergo in secundo aduentu in quo venit ad hoc vt iudex appareat in forma gloriosa.

ℂ Respōdeo dicēdū q̄ ꝑ dicitur de⁹ ⁊ dñs mediator dei inquantum ꝑ hominib⁹ satisfacit ⁊ interpellat apud patrē: ⁊ eaque sunt patris hominibus cōmunicat fm q̄ dicitur Jo. 17. Claritatem quam dedisti mihi dedi eis. ꝑ hoc autem virtute cōuenit ei q̄ cum virtute diuinitatis exercuerit. inquātū enim cū hominib⁹ cōmunicat virtutem diuinitatis ad hoc ꝑtinet vt ꝑ eos cum patre cōmunicet dona patris transmittit ad homines. Omia ergo ꝑ passionē adepta ad hoc venit vt ꝑ eo nobis satisfaceret apud patrē. in forma nostre infirmitatis apparuit. q̄ ꝑ in ea fide adimplenda ad hoc venit: vt infirmā patris in homines exprobrantes gloriam deitatis ostrare debebat. que inest ei ꝑ essentiam ⁊ ꝑ patrem: videt⁹ in forma gloriosa apparere. ℂ Ad primū ergo dicēdū q̄ in eadē carne apparebit. q̄ nō simpliciter se habebit. ℂ Ad 2ᵐ dicēdū q̄ signū crucis apparebit in iudicio nō ad iudicandū ⁊ effectus infirmitatis. sed ꝑtinebit ⁊ ꝑ hoc ostēdet⁹ cōpassionē damnatōis apparebit quā tam misericordia negleverūt. cōtra quos ꝓpie qui ꝑtinent sūt glorioſi sunt ꝓcatrices aūt q̄ in eo⁹ corpe apparebunt. ꝑtinebunt ad aliquā infirmitatē: sed erunt indicia mirabilis virtutis qua ꝑ ꝑ passionis infirmitatem de hostibus triumphauit. Exprobratissima enim manū ostensio nō sensibiliter oculis eam ingerens: ac si dicat⁹ eas ꝑ me retorsit. ex his que apparebūt. Laudat⁹ ꝑ ꝑtinet ꝑfectio hominis in recognitione ꝑfectionis meritis adiuncte.

ℂ Ad 3ᵐ dicēdū q̄ corpus gloriosum habet in ꝑfectione sue vt ꝑ demōstret vel nō demonstret oculos glorioſos vt ꝑet ex dictis que supra. 4. 44. dicta sunt. videbit⁹ ma gloriosa ꝑ ab hominib⁹ ꝑterit videri. ℂ Ad quartum dicēdū q̄ sicut amici gloria est delectabilis in gaudio ⁊ ꝑtinet ad gloriā ꝑ ꝑ ita inimicis ꝑ erit in supplicij. vt Eſa. 26. Auferat⁹ cōfundant⁹ ꝑpetes populi: ⁊ ignis hostes tuos deuorat. ℂ Ad quintū dicēdū q̄ forma dei accipitur ꝑ natura humana in qua iudicatus est ⁊ etiā iudicabit: nō aūt ꝑ quantitatē nature que nō erit eadem in iudicante ⁊ iudicato humana que in iudicato fuit.

Ad tertium sic ꝓcedit. vt q̄ vnitas a malis sine gaudio ꝑsit videri. constat. q̄ ipa manifestissime cognoscit ꝑpm esse deū. ergo vnitas eā videbit⁹: ⁊ ꝑ de visione ꝑ nō gaudebunt. q̄ vnitas sine gaudio videri ꝑtest. ℂ P. voluntas ipsorum perversa nō magis adhęrēt humanitati ꝑ q̄ cum vnitas. sed ꝑ q̄ videbit⁹ gaudium humanitatis cedet ea in penam: vt dictum ē. ergo multo fortius ꝑ diuinitatem viderent magis tristarentur q̄ gauderent. ℂ P. que sunt in affectu nō de necessitate sequitur ad ea que sunt in intellectu: vnde Aug. dicit ꝓcedit intellectus. ⁊ sequit. Tardius aūt multo ad fructus. sed visio ad intellectū ꝑtinet. gaudiū aūt ad affectū. ergo ꝑtest esse diuinitatis visio sine gaudio. ℂ P. oē q̄ recipit in aliquo recipit per modū recipientis. ⁊ nō per modū recepti. sed oē q̄ videt quodāmodo in vidente recipit. ergo q̄nis vnitas in se sit delectabilissima: tamē visa ab alijs qui sunt tristitia absorpta nō delectabit. sed magis cōtristabit. ℂ P. sicut se habet fantasia ad sensibile: ita se habet intellectus ad intelligibile. sed in sensibus q̄ palato nō fit pena ꝑ panis. q̄ fames ē fastidium. vt dicit Aug. ⁊ similiter accidit in alijs sensib⁹. q̄ cum damnati habeāt intellectū ideꝑfectū: videt q̄ visio facta ꝑ creatē. magis afferet eis penā q̄ gaudiū. ℂ Sed ꝓra est quod dicit Job. 27. Dec est vita eterna vt cognoscāt te verū deū. et quē misisti ihesum xp̄m. cognitio aūt ꝑtinet ad gaudium. ergo videntibus ꝑpm ⁊ essentia beatitudinis in dei visione cōsistit. sed de ratione beatitudinis est gaudium. ergo vnitas sine gaudio videri nō ꝑt. ℂ P. essentia ipa diuinitatis est essentia veritatis. sed vnicuiq; est delectabile videre verum. vnde et oēs homines naturaliter desiderāt: vt dicit Augu. ꝓpter Matth. ergo diuinitas sine gaudio videri non potest. ℂ P. illi. qui visio nō semp est delectabilis. nō semper eam quidem esse tristabit⁹. sed visio intellectiua nūq̄ est cōtristabilis: q̄ delectatio que est in intelligendo nō opponitur aliqua tristitia. vt dicit ꝑbs. ergo vnitas nō ꝑtest videri tristi. ꝑ intellectū. videt⁹ q̄ diuinitas sine gaudio videri nō ꝑtest.

ℂ Respondeo dicēdū q̄ in q̄libet appetibili vel delectabili duo ꝑtest cōsiderari. id q̄ appetit. vel est delectabile: ⁊ id q̄ est nō appetibilitas vel delectabilitatis in ipo. sicut ait fm Boetiū in li. de hebdomadib⁹. id q̄ est habere aliquid. ꝑtinēs aūt ad hoc est ꝑfectio. ꝑfectum vero esse nihil aliud ꝑtet⁹ ꝑ hoc q̄ nihil deficit. vnde ꝑfectum dicit⁹ cui nihil deest ad modum suę nāe. Et ideo appetibile vel delectabile ꝑt habere aliquid aliud adiunctū. vnde nō fit delectabile vel appetibile. q̄ id q̄ est nō delectabilitatis ⁊ appetibilitatis admixtum vel habere ꝑt. ꝓpter q̄ nō delectabilis sit vel appetibilis. Bona igit que sunt delectabilia ⁊ appetibilia. sic ꝑticipatione bonitatis q̄ est nō appetibilitatis ⁊ delectabilitatis ꝑtest ꝑ appetibilia

hoc illorum corporum esset.

Unde vel q virtutes celoꝝ vocabuntur aõ mouentes vir tutes a celoꝝ motu nõ pñt nisi angeli beati. sed immutabiles non est ordine beatitudinis q moueri nõ poterint. C P. admiratione ea est ignorantia vt ps in psõ Verbum sicut ab angelus longe abest mouere q cognoscere. q vt dicit Greg. Quid ē q nõ vbi celi q videre oculi videt? ergo nõ poterit p admirationē moueri vt in illa vi. C P. oēs angeli astabãt regi iudicis. vii Apoc. 7. Et oēs angeli astabãt in circuitu throni et vltra. nomen vñi ipsius ordinē i angelis ergo nõ pet" de eo dici debuit q moueatur. q de aliq angelis. C Bz Job 26. Columne celi pauēt adutū eius. si columne celi nõ pñt intelligi q̃ pfectus celestis. q̃ tunc clamabãt. C P. Matt. 24. dr. Stelle cadēt de celo et virtutes celoꝝ mouebuntur.

C Uiteꝝ vel q iudiciū nõ fiet i valle Josaphat aut i loco circuli sicut q̃ ad min" ex oēs iudicãdos in terra stare. aut eos vt leuari i nubib" quoꝝ erit iudicare. q tota terra p̃ multis capere nõ posset multitudine iudicãdoꝝ. q nõ pt esse q circa vallē illã fit iudiciū. C P. sicut supra dictū ē ppo i bꝰ animate vana est inductio. vt inde iudicet q̃ in valle iudicat" est. q ipe iuste iudicat" ē i ptecto Pilati. i miaz in sti iudicij in galgetha fuisepit. q̃ loca illa magis determinari debẽt ad iudiciū. C P. nubes fiũt ex resolutione vaporꝝ. q nõ nulla erit euaporatio vel resolutio. q nõ potest esse q in sti i nubib" obuiã ppo in aera rapiãt. et sic oportebit q bonos et malos eẽ i terra. ita loc" nõ sp̃ient regnoꝝ. q fiũt in valle Josaphat. C Bz Joel 3. dr. Congregabo oēs gẽtes et deducã eos i valle Josaphat et disceptabo ibi cũ eis. C P. Zacha 14. dr. Unã die nõ dabit eis et nox erit. q̃ nõ erit dies et nox. q̃ si ē. q̃ nõ erit dies et nox. q̃ si ē. q̃ nõ erit dies et nox. q̃ si ē

et accidens nisi successiue per mutum: aperiet enim si ge-
lat q in aliquo situ quiescat: ergo corpus solis in pyra-
mum mouebit: q cadit ratione ala alia corpa celestia. ¶ P.
motus celi est causa temporis. ergo motus celi deficit
aperiet tempus deficere: quod si inciperet aperiretur q
deficeret in infinitu: possibile autē infinitū est in .g. pri-
ficiamur quod est mutum futuri: cū sint generentur sic post
vt enim infinita tempora essent tempus quod est impos-
sibile: ergo motus celi non deficiet. ¶ P. gloria nō tol-
lit naturam. sed motus celi est in natura. ergo per glo-
riam non tolletur. ¶ Dicit contra est quod dicit Apoc.
.10.q angelus qui apparuit iurauit per viuentem in secu-
la q tempus amplius nō erit: sicut posset ingenium an-
gelus salua essentia: quae aeternitate mutui relinquit: vt di-
cunt. Constat si nō est tempus nō est motus celi. ergo
motus celi cessabit. ¶ P. Ela. 60. dicitur. Nō occidet vl-
tra sol tuus et luna tua nō minuetur. sed occasus solis et lu-
minis hanc ex motu celi causatur. ergo motus celi qñ-
dog cessabit. ¶ P. vt patet in .2. de generatione motus
celi est propter continuam generationem in vltra inferio-
ribus sed generatio cessabit impleto numero electorum
ergo motus celi cessabit. ¶ P. omnis motus est propter
aliquem finem: vt dicitur in .2. Meta. sed omnis motus
qui est propter finem habito fine quiescet. ergo vel mot⁹
celi nūq̄ quiescet aut finem habet: et sic effet frustra: vel
aliquando quiescet. ¶ P. quica est nobilior q motus:
q si hoc q nos sunt immobiles deo assimilant: in quo ē fi-
nis immobilitas sed corporum inferiorum motus termina-
tur naturaliter ad quietem: ergo cum corpora celestia sint
multo nobiliora corp mot⁹ nō erit ad q̄tē terminabil.

¶ Respondeo dicendum q circa istam quēstionem est
triplex opinio. Prima est philosophorum qui dicunt q
motus celi semper durabit. Sed hoc nō est cōtra fidei
nostre quia ponit certum numerum electorum prefinitu
a deo: sic aperiretur q generatio hominū nō in perpetu-
um duret: et cadet ratione nec alia que ad generationē homi-
nis ordinat. sicut est motus celi et variationes elementa-
rum. Alij vo dicunt q motus celi cessabit sm naturā. Sz
hoc enim est falsum: quia omne corpus quod naturaliter
quiescit et naturaliter mouet habet locum: in quo natura-
liter quiescit ad quē naturaliter mouetur: et a quo nō re-
cedit nisi per violentiā: nullus aūt locus potest assignari
corpori celesti in quo est magis naturalis sibi accessus ad
perfectum: accessus q recessus habet: vt vel motus eius nō
esset naturalis totaliter: vel motus eius nō terminat na-
turaliter ad quietem. Vel secundū est sm aliqs q mo-
tus celi cessabit in vltra mūdi innouationē: quādo erit ali-
qua naturali cā sed diuina voluntate faciente. corpus n.
illud sicut talia in ministerium boīs propter facta sunt:
vt prius dictū est. Altero aūt deficiente ministerio boīs post sta
tum glorie nō indigebit. sm q corpora ei deseruiunt ad
sustentationē corporalis vite: hoc aūt modo corpus celes-
te seruit ei per motū: inquātū per motum celi multipli-
cat genus humanū generatī plures: et alia animalia que
vsui boīs sunt necessaria: et temperies in aere efficitur cō
ferens ipsius saluti: vnde boīe glorificato mot⁹ celi cessabit.

¶ Ad p^m^ eoꝝ q verba ista intelligitur de terra sm sta-
tum illius qui potest esse principium generationis tem-
poralis: sicut autem q̄ et hoc q dicit. Cunctis diebus
terre: nō sic intelligitur hoc simpliciter: cū dicendū sit q
dies terre erit multiplex: et secundum quā: motus celi
ad cessabit. ¶ Ex simili dicēdū ad .2. q̄ dominus loquit
dis de tempore isto: et sic de fluxu vt nō sit genus ca-
rum huc electio dicitur. Vel dicendo enim electorum post iu-
dicium illum ad esse: et ideo quam legit: de quibus fuerat
mentio post istum statum nō erūt. ¶ Ad .3^m^ dicēdū q sicut
qui ibi assignat corporibus celestibus est finis propter
est propinqua eorum actus. sed illi actus viuentes ordinat
ad aliū finem. sed ministerium humanum vt p̄z per illa
qō babet Deut .4. Ne forte oculis elatus ad celum vi-
dens solē et lunā et cūcta astra exercitū eorum adora
ea que sunt communia deus nam in ministeriū creatu-
rīs que sub celo sunt: vnde magis videt natura lata
de corporibus celestibus sm ministerium boīs q̄ sm
finem in genere assignatum. corpora aūt celestia per ali-
modum in ministerii boīs glorificati cedent: licet non
ducta est: vnde nō sequit q frustra remanerit. ¶ Ad .4^m^
dicēdū q motus celi nō est de perfectione corporis ce-
lestis nisi inquātū per hoc est causa generationis in ista in-
feriorib⁹ sm finem in hoc etiam motus ille facit corpus celeste
participare diuinā bonitatem p quādā similitudinē qui-
lisationē nō aūt motus est de perfectione substantie: q
remanebit: vnde non sequit q mem cessante aliquid de
perfectione celi tollat sm qō remanebit. ¶ Ad quintū
dicēdū q alia corpora electoꝝ vt infra dicet habebūt in
ipsis quādam claritatē glorie: vel ipsis aliqua superfluā
terre nō illuminet: a sole: nullo tñ modo remouebit de ip-
sis claritas. ¶ Ad textum dicēdū q Ro.8 super illud. Ex-
creatura ingemiscit et dicit glo. Ambr. expectat q ois cre-
menta cū labore sua explent officia: sicut sol vbi ad lo-
ne labore statuta sibi impleri spacia quod est cursus nostri
vt getet nobis oīa: ipse habet aūt ille vt credo nō sine
aliquā fatigatione vel passione illius corporis: sic nos
ex motu cū motus ille sit naturalis nihil habēs de vole
tis admixtū: vt phat in .2. celi et mūdi. sed labor: de inqū
gitur defectus ab eo ad qō aliquid tendit: vel q motus ille
ordinat est ex diuina prouidentia ad cōplendū numerum
electorum: illo incōmutato nōdū cōsequit aliud ad quod
ordinat: vt: ideo similitudinarie dicit laborare: sicut homo
qui nō habet quod intendit: hoc etiam deficit: a ratione
lentur impleto numero electoꝝ. Vel erit positio secunda
deficiēdū future innouatiōis: quā ex diuina ordinatione
pectat. ¶ Ad .7. dicēdū q in corpore celesti nō est aliqua
potentia que perficiatur per locū: vel que facta sit prop
hoc finem qui est esse in tali loco. sed hoc nō sit habet po-
tentia ad vbi in corpore celesti: sicut se habet pedes ani-
ficis ad hoc qō facit diuersas domos vnius modi: quia
si vnā faciat nō est frustra potēs bene: et similiter in qua
cunq; situ ponatur corpus celeste: potentia que est in ip-
ad vbi nō remanebit incompleta nec frustra. ¶ Ad oc-
mum dicēdum q̄ quia corpus celeste sm suam natura
equaliter se habeat ad omnem situm qui est in potentia
tamē si comparetur ad ea que sunt extra ipsum nō equa-
liter se habet ad omnes situs: sed sm vnū situs nobiliu
ordinat respectu quorundam q̄ sm alium: sicut que ad
nos nobiliora ordinat sol in die q̄ in nocte: vnde dicit
bile est cum tota inquisitio mūdi habeat ordinē ad homi
nem q celum in illa positione habeat nobilissimū situm q
est possibilis in respectu ad nostrum habitabile. Vnde
quoddā celū generet in illo situ in quo sic situs fuit: vbi ad
qua reuolutio celi remaneret incompleta. Sed ille vide
videtur inconueniens: q̄ cum aliqua reuolutio sit nobi
que nō finitur nisi in .49. milibus annorum. reperiret q
tidiu mundus deberet durare: quod nō videtur conue
Et preterea sm hoc posset dari quod mundus
beret: probabiliter enim colligit ab astrologis in quib
mentis corpora celestia sint facta: considerato statu
rum qui computantur ab initio mundi: et credo modo
set sors certus annorum numerus: in quo ad reperien
nem similem reuertetur: tempus autem futurum
nil esse ignoti. ¶ Ad .9^m^ dicēdū q tempus q̄q̄ deficer

motu celi deficiēte nec illud esse vltimū erit principiū fu
turi: licet sit diffinitio nō dat de hoc nisi. Et q̄ est termi-
nus partes tpis nō sm q est terminus motus tpis: vt de p
tati est in .4. de celi libri. cum de eternitate mūdi agerē

¶ Ad .10^m^ dicēdū q mot⁹ celi si nō esset qñ sit de nouo ex mō
q̄ incipiat nāe nulla vicia. Nec tamē p mō q̄ boīe propo
tum attinuit nāi corporis receptiui principiū activum
et est i tota substātia vt dicit Commentator: principium celi vnū
dum q nō est inobiectio si p̄ponat q̄ mot⁹ hic nullat
nō .2. ex aliato nā corpus celeste variabit. ¶ Aliter dicēdū
cēdum' quod sicut q̄ sit ad appetitū q̄ debita nō cle
diabile. ¶ Sed q̄ alie due vide cōcludere q mot⁹ celi
nisi accipiatur ad eas rōnēs ¶ Ad p^m^ cōcedo q̄ mo
tus cessat habito eo pp qō ē factus: sicut nutrī nō cā
contrā q̄ nullad aut pp qō est mot⁹ celestis Ex quo cō
comitat mutā. Limitando istā propositionē: cessabit qui
bz fuit: et non: si nō ex q nisi motus ille cessat.

¶ Ad .2^m^ cōcedo q̄ sunt immobilitas sit simplr nobilior q̄ mot⁹ ali
mot⁹ loco q̄ motū pōt cōferq aliqui effectū participatio
ne diuine bonitatis est nobilius q̄ quo in illo q nullo mō q
motū possit illā effectionē acq: et rōne illa terra q̄ est nobi
mū corpoū ē sine motu: q̄uis ipe sit q̄ est nobilissimus
rū: sine motu sit a q̄ corpa nobiliora mouēt. vnde dicit
q mot⁹ superiorū corporū possent poni frustra: nisi perpe
tui nec vnq̄ ad q̄tē terminari. q̄uis motus inferioꝝ cor-
porum ad quietem terminetur.

Ad tertiū

ficr possit. vt q corpoīb⁹ celestib⁹ claritas il angeatur: illa inquātū dicitur. nō
mano: et corpoīb⁹ inferioīb⁹ erit principiū fu
gia: nisi ptingat ad corpora celestia. vt in predicta obiec
ctione dictū est: corpa celestia nō inquātum p motū ela
rētur: sed inquātū corpa celestia pōt pcedere ad
est quādā mira facilitate: et velocitate: qua ad vltimū boīs q̄ tantū
beneficij ex hoc corpore celestis pōt proueniri: dicitur
est quādā mira facilitate per que ens mōdi est. Sed q. Vtrū
lectura terra in opere nō quinto: et tribuitur gratulatur ei
bi que tamē erit mox quinto: et probatur gemmabit. q nō
in boīs pena. Nec tamē sequit q̄ si hec pena corporis
per effectū mutatus nō erit boīs peccatum: q̄ realē nō sit
angelus in cinq̄ gradib⁹ ordinis peccauit boīs nō immutat
stinū: vniuersalia enim homo prius: et post alia: vnus ho
bunt que motu: et generatiōe creature corporalis: aliquā
sed glorificatio boīs sum tem' creature corporalis immu
tabit: vt dicit: et: nō est simile. ¶ Ad .4^m^ dicēdū q mu
tatio: vt probabilius dicunt: nō fuit per instātiam q
mutatio illa vt probabilius dicunt: nō fuit per instātiam q
fm effectū: vnde nō sequit q̄ luna cessante lux terre mō
sentit. q̄ est in elementis q̄ lumen luna: bonū habuerit
ficiat nūc habet q̄ lumen solare: post resurrectionē q̄ hoc
lume angelicū habuit fm res versum nō erit aliquis nec lux
terra sed solū in cētro terre vbi erit ignis: infernus: q̄ tū vt de
Luna lucebit q̄dm nūc lucet sol: sic lux solis quo nūc lu
lucebit corpa aut beatoꝝ: spēs magis solis: q̄ hoc boīe nō
quid potest cedere in vtū boīs dupliciter: vno modo: p̄ter na
cessitate: et sic nulla creatura cedet in vtū boīs: q̄ ex hoc
plena sufficientia habet: hoc significat in assumptione apo
stolis: dicens q̄ cunctis nō eget: sic vel luna. Alio
vtus est ad maiorē perfectionē: sic homo alius creatura
vel: nō tamē quasi necessario ad perfectiōē: sicut dicit
nisi ens vtil. ¶ Ad .6^m^ dicēdū q̄ illa est Rabbi mentis
qui omnino nihil ignobile mundi propter hominē: vbi
facti vnde hoc q̄ in veteri testamēto de inquisitione mu
gis est dictum: vt sicut alius vsus: obscurius intelligi
dō in magni intellexit secular vt notat q̄ sic quasi mag
modus loquēdi cōmunis est in scripturis: et sic ens
rio: vel vt sit magis lucere: et not⁹ mundus intelligit
stans tribus: in magni existentiā communi. Sed hoc

dissonat ab anti[illegible] ꝛ expositorib⁹ scdꝫ. Vel rōni illi sdm est. Ꝺ nō rndendū ē ꝙ q̄uis corpa celestia maxie excedāt corp⁹ hois: tn̄ plus multo excedit aīa rōnalis celestia corpora ꝙ ipa excedāt corp⁹ hūanū. vn̄ nō est icōueniēs si corpora celestia ꝑ hoiem eē facta dicāt: nō tn̄ sicut ꝑ fincipalē finē: qꝛ fincipalis finis oīum deus est.

Ad quartuȝ sic pcedit: vꝫ ꝙ elemēta nō inouabūtur ꝑ receptionē alicuius claritatis. Sicut enī lux est claritas corpis celestis ꝓpria: ita calidū ꝛ frigidū: hūidū ꝛ siccū sūt ꝓprie q̄litates elemētoꝝ. ergo sicut celum inouat ꝑ augmētū claritatis: ita debēt inouari elemēta ꝑ augmētū q̄litatū actiuaꝝ ꝛ passiuaꝝ. ¶ P̄t. rap ꝛ dēsū sūt ꝓpe q̄litates elemētoꝝ: ꝙ celestia in illa inouatiōe nō amittent vt dictū ē. sꝫ raritas ꝛ dēsitas elemētoꝝ resistere videt claritati. cū corp⁹ clarū oporteat aliō mō ꝯdēsatū esse: vel claritas aeris nō vꝫ ꝙ possit claritatē pati: sicut et nec dēsitas terre q̄ ꝑuitatē tollit. ergo nō ꝑt eē ꝙ inouet ꝑ alicuius claritatis additionē. ¶ P̄t. ꝯstat ꝙ dānati erūt in terra. sed ipsi erūt in tenebris nō solū interiorib⁹: sꝫ etiam exteriorib⁹. ergo terra nō dotab ī claritate in illa inouatiōe: ꝛ eadē rōne nec alia elemēta. ¶ P̄t. multiplicatio claritatis in elemētis multiplicat calorē. si igr in illa inouatiōe erit maior claritas elemētoꝝ ꝙ nūc fuerit: et ꝑ ꝯñs maior caliditas: ꝛ sic vꝫ ꝙ trāsmutent a nālib⁹ suis q̄litatib⁹ q̄ sunt eis sm certā mēsurā. qd̄ ē absurdū. ¶ P̄t. bonū vniuersi qd̄ cōsistit in ordie ꝛ armōia dignius ē ꝙ bonū alicuius nāe singularis. sꝫ si vna creatura efficiat melior: tollit bonū vniuersi: qꝛ nō remanebit eadē armonia. ergo si corpa elementaria q̄ sꝫ gradū sue nāe quē tenēt in vniuerso claritatis dēbēt eē expertia claritatē recipiāt ex h magis deperiet ꝑfectiō vniuersi ꝙ accrescet. ¶ Sꝫ ꝯ est qd̄ dī Apoc. 21. Uidi celū nouū ꝛ terrā nouā. sꝫ celū inouabit ꝑ maiorē claritatē. ergo ꝛ terra ꝛ sīr alia elemēta. ¶ P̄t. corpa iferiora fuerūt in vsū hois sicut ꝛ supiora. sꝫ creatura corpalis remūerabit ꝑꝑ ministeriū qd̄ hoi exhibuit: vt vꝫ dicere glo. Ad Ro. 8. ergo etiā elemēta clarificabūt sicut ꝛ alia corpa celestia. ¶ P̄t. corp⁹ hois est ex elemētis ꝯpositū. ergo ꝑtes elemētoꝝ q̄ sūt in corpore hois glorificato hoie glificabūt ꝑ receptionē claritatis. sꝫ eadē cōuenit eē dispositionē toti⁹ ꝛ ꝑtis. ergo ꝛ ipa elemēta cōueniet claritate dotari.

¶ Rñdeo dicēdū ꝙ sicut ē ordo celestiū spirituū ad spūs terrenos. i. humanos: ita et est ordo celestiū corpoꝝ ad corpora terrestria. cū aūt creatura corpalis sit facta ꝑꝑ spūales: ꝛ per eā regat: oportet sīr disponi corpalia sicut spūalia disponunt. In illa aūt vltima reꝝ ꝯsummatiōe spūs inferiores accipiēt ꝓprietates supioꝝ spirituū: qꝛ hoies erūt sicut angeli in celis. sicut dī Math. 22. ꝛ hoc erit ingērum ad maximā perfectionē deueniēt aīa hūana ꝙ spūs cū angelico ꝯueniet. vn̄ ꝛ similr cum corpora iferiora cū celestibus nō cōueniāt nisi in natura lucis ꝛ diaphaneitatis: vt dī in. 2. de aīa. Ops corpora iferiora maxime ꝑficī sm claritatē. vn̄ oia elemēta claritate quadā vestient: nō tn̄ equaliter: sꝫ sm modū suū. terra. n. vt dicit erit in supficie exteriori pura sicut vitꝝ: aqua sicut crystallus: aer vt celū: ignis vt lumiaria celi. ¶ Ad p⁹ ergo dicēdū ꝙ sicut supra dictū est: inouatio mūdi ordinat ad hoc ꝙ homo et sensu in corporib⁹ quodāmodo ꝑsensibilia ꝑ ea diuinitatē videat. Inter sensus āt nobilior spūalior est visus ꝛ subtilior: ꝛ iō quātū ad qualitates visibiliū: quaꝝ ꝑncipiū est lux: oꝫ ola corpora iferiora maxime meliorari. q̄litates aūt elemētares pertinent ad tactū: qui est maxime mīlis: ꝛ eaꝝ excessus ꝯrarietatis magis est ꝯtristatiuus ꝙ delectabilis. excessus aūt luminis erit delectabilis: ꝯrarietatē nō habeat nisi ꝓpter organū debilitatē: que tūc nō erit. ¶ Ad 2⁹ dicēdū ꝙ aer nō erit clarus sicut radios ꝓiiciens: sicut diaphanū illuminatū. terra vero q̄uis ex sui nā opacitatē hēat ꝓpter defectū lucis: ex diuina tñ virtute in sui supficie claritatis gloriā vestiet̄ sine preiudicio dēsitatis ipsi⁹. ¶ Ad 3⁹ dicēdū ꝙ in loco iferni nō erit terra glorificata ꝑ claritatē: sꝫ loco huius glorie hēbūt pars illa terre ipsi rōnales hoies ꝛ demones: qui q̄uis rōne culpe sunt ifimi: tn̄ ex dignitate nature sunt q̄libet q̄litate corporali supiores. Uel dicendū ꝙ etsi sit tota terra glificata: nihilominus reprobi in tenebris exteriorib⁹ erūt: qꝛ etiā ignis iferni qui ad aliqd eis lucebit: q̄tum ad aliud eis lucere nō poterit: vt supra dictū est. ¶ Ad 4⁹ dicēdū ꝙ claritas illa erit in istis corporib⁹ sicut est in corporib⁹ celestib⁹ in q̄bus caliditatē nō causat: qꝛ corpora ista tūc erūt inalterabilia sicut nō celestia.

¶ Ad quintū dicendū ꝙ nō tollet̄ propter meliorationē elementorum ordo vniuersi. qꝛ etiam oēs alie partes meliorabuntur. ꝛ sic remanebit eadem armonia.

Ad quintuȝ sic pceditur. vꝫ ꝙ plante ꝛ alia aīalia remaneāt in illa inouatione. elemētis enī nō dꝫ aliqd subtrahi qd̄ ad eoꝝ ornatū ꝑtinet. sꝫ aīalib⁹ ꝛ plāt̄ elia ornari dicit̄. ergo nō auferēt̄ illa inouatiōe. ¶ P̄t. sicut elemēta hoī seruierūt: ita et aīalia ꝛ plāte ꝛ corpora mīeralia. sed elem ꝓpter ꝑdictum ministeriū glorificabunt̄. ergo ꝛ aīalia ꝛ plāte ꝛ mineralia corpa glificabūtur. ¶ P̄t. vniuersū remāebit imꝑfectū si aliqd qd̄ est de eius ꝑfectiōe auferat̄. sꝫ spēs aīaliū ꝛ plantaꝝ ꝛ corporum mineralium sunt de ꝑfectiōe vniuersi. cū igr̄ nō debeat dici ꝙ mūdus in sua inouatiōe imperfectus remaneat: vꝫ ꝙ dicere plātas ꝛ aīalia remanere. ¶ P̄t. aīalia ꝛ plāte hēt nobiliorē formā ꝙ ipsa elem̄ta. sꝫ mūdus in illa finali inouatiōe in melius mutabit̄. ergo magis debēt remanēre aīalia ꝛ plāte ꝙ elemēta: cū sint nobiliora. ¶ P̄t. icōueniēs ē dicere ꝙ nālis appetit⁹ frustret̄. sꝫ sm nāle appetitū aīalia ꝛ plāte appetūt eē ꝑꝑetuū: ꝛ si nō sm idividuū saltē sm speciē. ad hoc ordiat̄ eoꝝ generatio ꝯtinua. vt in. 2. de generatiōe dī. ergo icōuenies ē dicere ꝙ iste spēs aliq̄n deficiāt. ¶ Sꝫ ꝯtra. si plāte ꝛ aīalia remāebūt: aut oia aut q̄dā. si oia: oportebit et aīalia bruta q̄ pri⁹ fuerūt mortua resurgere sicut ꝛ hoies resurgēt: qd̄ dici nō pōt: qꝛ cū forma eoꝝ in nihilū cedat nō pōt eadē numero resumi. Si aūt nō oia: sꝫ q̄dā: cū nō sit maior rō quare vnū ꝙ aliō ꝙ in ꝑꝑetuū maneat: vꝫ ꝙ nullū eoꝝ in ꝑꝑetuū manebit. sꝫ qcqd remāebit p⁹ mūdi inouationē in ꝑꝑetuū manebit generatiōe ꝛ corruptiōe cessāte. ergo plāte ꝛ aīalia totaliter nō erunt post inouationē mūdi. ¶ P̄t. sm phm in. 2. de generatiōe ꝑꝑetuitas spēi in aīalib⁹ ꝛ plāt̄ ꝛ hoc corpib⁹ ipsi ꝑꝑetuitatē ꝯtinuat̄ nisi sꝫ motionē mot⁹ celestis. sꝫ tūc mot⁹ celestis deficiet. ergo nō poterit ꝑꝑetuitas in istis spēb⁹ ꝯseruari. ¶ P̄t. cessāte fine cessare debet id qd̄ ē ad finē. sed aīalia ꝛ plāte facte sūt ad aīale vite hūane sustētādā. vn̄ dī Gen. 9. Sicut olera virentia dedi vobis oēm carnē. sꝫ p⁹ illā inouationē aīalia vita i hoie nō erit. ergo nec plāte nec aīalia remanere debēt.

¶ Rñdeo dicēdū ꝙ cū inouatio mūdi ꝑꝑ hoies fiat: oꝫ ꝙ ꝯformet inouationi hois. hō āt inouat⁹ de statu corruptiōis in icorruptiōis trāsfiet ꝛ ꝑpetue quiet̄. vn̄ dī. 1. Cor. 15. Opꝫ corruptibile h induere icorruptiōeꝫ. ꝛ iō mūdus sic inouabit̄: vt abiecta oi corruptiōe ꝛ trāsmutatiōe ꝑpetuo remāeat i q̄ete. vn̄ ad illā inouationē nihil ordinari poterit nisi qd̄ hēt ordinē ad incorruptionē. hm̄ aūt sūt corpora celestia: elemēta ꝛ hoies. corpa. n. celestia sm sui nām incorruptibilia sūt ꝛ sm totū ꝛ sm partē. elemēta vō sūt q̄dē corruptibilia sꝫ ꝑtes: ꝛ icorruptibilia sm totū. hoies vō corruptibiles ꝛ sm totū ꝛ sm partem: h ex pte mātie: nō ex pte forme. s. aīe rōnalis q̄ p⁹ corruptiōē hois remāet incorrupta. aīalia vō bruta ꝛ plāte ꝛ mineralia ꝛ oia corpa mixta corrūpuntur ꝛ sm totū ꝛ sꝫ ptes: ex pte materie q̄ formā amittūt: ex pte forme q̄ actu nō manēt: ꝛ sic nullo modo hēt ordinē ad icorruptionē. vn̄ i illa inouatiōe nō remanebūt: sed sola ea q̄ dicta sūt. ¶ Ad p⁹ ergo dicēdū ꝙ h̄ec corpa esse ad ornatū elemētorū inq̄ntū v̄tutes actiue ꝛ passiue gn̄ales que sūt i elemētis ad spāles actiōes ꝯtrahunt̄: ꝛ iō sunt ad ornatū elemētoꝝ in statu actiōis ꝛ passionis. sꝫ hic status in elemētis nō remāebit. vn̄ nec aīalia nec plātas remanere oportet. ¶ Ad secūdū dicēdū ꝙ nec aīalia nec plāte nec aliqua alia corpa in ministrādo hoi aliqd meruerūt cū libertate arbitrii careāt. sꝫ ꝑ tāto dicunt̄ quedā corpora remunerari: qꝛ hō meruit vt illa inouarent̄ q̄ ad inouationē ordinē habēt. plāte aūt ꝛ aīalia nō habet ordinē ad inouationē icorruptionis vt predictū ē. vn̄ ex hoc homo nō meruit vt illa inouent̄: qꝛ nullus pōt alteri mereri nisi id cuius est capax. nec etiā sibiipi. vn̄ etiā dato ꝙ aīalia bruta mererent̄ in ministerio hominis nō tamē essent inouāda. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ sicut ꝑfectio hominis multiplicaliter assignat̄: est enī ꝑfectio nature condite ꝛ nāe glorificate: ita etiā perfectio vniuersi est duplex: vna sm statum huius mutabilitatis: altera sm statū future nouitatis. plāte aūt ꝛ aīalia sunt de ꝑfectiōe eius sm statū illum: nō autē sm statum nouitatis illius: cum ordine ad eam nō habeant. ¶ Ad quartū dicēdū ꝙ q̄uis aīalia ꝛ plāte quantū ad quedā alia sint nobiliora ꝙ ipsa elemēta: tamē quantum ad ordinē incorruptionis elementa sunt nobiliora vt ex dictis patet. ¶ Ad quintū dicēdū ꝙ naturalis appetitus ad perpetuitatem que inest aīalibus ꝛ plantis est accipiēdus sm ordinem ad motū celi. vt. s. tantū in esse permaneat q̄ntū motus celi durabit. nō enī potest appetitus esse in effectu vt permaneat vltra cām suam. ꝛ iō si cessante motu ꝑmi mobilis plante ꝛ aīalia nō maneant sm speciem non sequit̄ appetitum naturalē frustrari. Cum tamē v̄tute diuinitatis sit suscitatur⁹ nō humanitatis ꝛc. ¶ Sꝫ ꝯtra est qd̄ dī in glo. 1. Cor. 15. ꝙ resurrectio xp̄i fuit causa nostre resurrectionis. sꝫ xp̄us sm humanitatē resurrexit. ergo v̄tute humanitatis corpora resuscitabit. ¶ Et dicēdū ꝙ sicut Damasc. in. 3. li. dicit. humanitas xp̄i est quasi diuinitatis organū sicut corpus aīe. vn̄ effectus aliquis pōt attribui humanitati xp̄i dupliciter. Uno modo sm se sicut attribuit̄ ei tangere leprosum ꝛ huiusmodi. Alio mō inq̄ntum est instrumentū diuinitatis. sicut attribuit̄ ei tactu suo leprosum mūdare. hoc autē modo attribuitur humanitati xp̄i sua resurrectione nostrā causare. sicut tactu suo leprosum mūdare: ꝛ qꝛ instrumentū nō agit nisi in v̄tute ꝑncipalis agentis: inde est ꝙ dicit̄ xp̄us resuscitaturus corpora nō v̄tute humanitatis: sꝫ diuinitatis: q̄uis sua resurrectio sit nostre resurrectionis causa per modum quo tactus leprosi est causa mundationis. ¶ Per verbum filij dei fit aīarum resurrectio: per verbū factū in carne: per filium hominis fit corpoꝝ resurrectio. ¶ Sed cōtra: qꝛ sicut resurrectio xp̄i dī esse causa resurrectionis nostre corporalis: ita ꝛ spūalis. vt patet per illud Ro. 4. Resurrexit ꝓpter iustificationē nostram. ¶ Et dicēdū ꝙ vtrūq̄ sit ꝑncipaliter v̄tute diuina: ꝛ quasi instrumētaliter per operationē humanitatis xp̄i. sed tn̄ spūalis resurrectio appropriat̄ diuinitati: corporalis vō humanitati per appropriationē quādam vt seruet̄ similitudo inter effectū ꝛ causam. ¶ Filius cum patre ꝛ spiritu sancto eadē vita est que pertinet ad animā nō ad corpus. ¶ Sed cōtra qꝛ ois vita tā spūalis ꝙ corporalis oritur a vita diuina ꝛ imitatur eam: vt pater per Dio. 6. ca. de di. no. ¶ Et dicēdū ꝙ dī nō pertinere ad corpus: qꝛ corpus pōt eius esse particeps ad cognitionē ꝛ amorē. ¶ Angeli deferent ante signū crucis. ¶ Sed contra est qd̄ signū illud crucis nō hꝫ aliquē ordinē ad icorruptionē ꝛ ita nō remanebit post illam innouationē. ¶ Et dicēdū ꝙ signū crucis non accipit̄ hic pro ipso ligno crucis dominice: sꝫ pro aliqua representatione ipsius. ¶ Columne celi pauent aduentū eius. colūne celi hic dicunt̄ angeli qui celos mouent: qꝛ in eoꝝ virtute sustentatur tota efficacia celestis actionis. cum omnia corporalia regant̄ per spiritum vitę rationalem. vt Aug. dicit. 3. de trinitate. ¶ Quantum lux erit sol. in prima conditione septem dieꝝ ante peccatū ꝛc. Intelligenda est hec comparatio sm conuenientiam ꝙ homo percepit ex lumine oriētium corporum. quod fuit maius ante peccatum ꝙ post: q̄uis post resurrectionem maius magis luceat vt dictum est. ¶ Significat solem ꝛ lunam hic qui erunt in eterna beatitudine nullū lucis vsum prestare: hoc intelligēdū est de vsu necessitatis: vt prius dictum est. ¶ Ne impij in tormentis sub terra positi terrā sm hoc vt Isido. sensisse ꝙ infern⁹ sit in alia supficie terre: tamē ab aliqꝫ dicatur ꝙ sit in ꝓfundo terre. Quidam vō dicunt Isidorū hoc sensisse ꝙ infernus sit in profundo terre: sꝫ ꝙ ex alia superficie terre sit aliquis natus terre hiatus. vnde lumē solis ad alios qui sunt in inferno peruenire posset si sol terram circuiret. quod tamen verum sit omnino certum non est.

¶ De dīsa mansionū i celo ꝛ i iferno. Di. XLIX.

Post resurrectionē vero facto vniuerso iplectoꝗ iudicio suos fines hēbunt ciuitates due: vna xp̄i alia diaboli: vna bonoꝝ ꝛ altera malorum: vtraq̄ tñ angeloꝝ ꝛ hominum. Istis voluntas: illis facultas nō poterit eē peccandi: vel vlla ꝯditio moriendi: istis in eterna vita feliciter viuentib⁹: illis infeliciter in eterna morte sine moriēdi potestate durātib⁹: qm̄ vtriq̄ sine fine: sed in beatitudie istī alius alio ꝑstabilius: in miseria vō illi: alius alio tolerabili⁹ ꝑmanebūt. Ex his appaꝫ ꝙ sicut boni differēter glificabunt̄: alij magis alij min⁹: ita ꝛ mali differēter i inferno punient̄. Sicut. n. in domo patris. i. in regno celoꝝ mansiōes multe sūt. i. premioꝝ dīsitas: ita ꝛ in gehēna diuerse sūt mansiōes. i. suppliciōꝝ dīsitates. oēs tñ eternā penā patient̄. sic oēs electi eundē hēbūt denariū quē ꝑrfamilias dedit oībus q opati sūt in vinea. Hoic denarij aliqd oībus electis cōe intelligit̄. i. vita eterna deus ipse quo oēs fruent̄: sed impariter. nā sicut erit differens clarificatio corpoꝝ: ita differēs gloria erit aīaꝝ. Stella. n. a stella. i. elect⁹ ab electo differunt in claritate mētis ꝛ corpis. Alij enīꝫ alijs viciniꝰ clarius q̄ dei spēm ꝯteplabunt̄. ꝛ ipsa ꝯteplādi differētia diuersitas mansionū vocat̄. Domus ergo est vna. i. denari⁹ est vn⁹. sꝫ diuersitas ē ibi mansionū. idest differētia claritatis: quia vnum est ꝛ summum bonum beatitudo ꝛ vita oīum. i. deus ipse. Hoc bono oēs electi perfruūt̄. sed alij alijs plenius. perfruent̄ vero videndo per spēm nō ꝑ speculū in enigmate. Hec ergo vita ē videre vitā. i. cognoscere deū in specie. Unde veritas ait in euangelio. Hec est vita eterna vt cognoscant te: ꝛ quē misisti Iesū xp̄m esse vnū ꝛ solū verū deū. hoc est dīc vitā. i. cognoscere te: nō est ipa cognitio que in eis: sꝫ per cognitionē dīc bonū qd̄ in eis. vita.

¶ Si omnes homines volunt esse beati. b

Solet etiam quaeri de beatitudine utrum eam omnes velint et sciant quae sit vera beatitudo. De hoc Aug. in. xiii. li. de tri. ita disserit. Mirum est cum capessende retinendeque beatitudinis voluntas una sit omnium: unde tanta existat de ipsa beatitudine rursus diversitas voluntatum: non quod eam aliquis nolit: sed quia non omnes eam norunt. Si enim eam omnes nossent: non ab aliis putaretur esse in virtute animi: ab aliis in voluptate corporis: ab aliis atque aliis alibi atque alibi. Quo ergo omnes amant quod non omnes sciunt? Quis potest amare quod nescit? sicut superius disputatum est cur beatitudo amatur ab omnibus: nec tamen scitur ab omnibus: an forte sciunt omnes quae ipsa sit: sed non omnes sciunt ubi sit: et inde contentio est. An forte falsum est quod proposuimus beate vivere omnes homines velle. Si enim beate vivere est secundum animi virtutem vivere: quomodo beate vivere vult qui hoc non vult? Nonne verius dixerimus: homo ille non vult beate vivere: quia non vult secundum virtutem vivere: quod solum est beate vivere? Non ergo omnes beate vivere volunt. imo pauci hoc volunt: si non est beate vivere nisi secundum virtutem animi vivere quod multi nolunt. Ita ne falsum erit. unde nec Cicero dubitavit. ait enim. beati certe omnes esse volumus. absit ut hoc falsum esse dicamus. Quid ergo: an dicendum est etiam si nihil aliud sit beate vivere quam secundum virtutem animi vivere: tamen et qui hoc non vult: beate vivere vult? Nimis quidem hoc videtur absurdum. Tale enim est ac si dicamus: qui non vult vivere beate. beate vult vivere. Istam repugnantiam quis audiat? quis ferat? et tamen ad hanc contrudit necessitas: si et omnes beate vivere velle verum est: et si non omnes volunt sic vivere: quomodo solum vivitur beate. An illud ab his angustiis poterit nos eruere: si dicamus nihil esse beate vivere nisi vivere secundum delectationem suam: et ideo falsum non esse quod omnes beate vivere velint: quia omnes ita volunt ut quemque delectat. Sed id quidem falsum est. Velle enim quod non decet est miserrimum. Nec tam miserum est non adipisci quod velis: quam adipisci velle quod non oporteat. Quis ita caecus sit ut dicat aliquem ideo beatum: quia vivit ut vult cum perfecto: et si miser esset minus tamen esset et si nihil eorum quae perperam voluisset habere potuisset. Mala enim voluntate: vel sola miser quisque efficitur: sed miserior cum desiderium male voluntatis impletur. Quapropter cum verum est quod omnes homines esse beati velint idque ardentissimo amore appetant: et propter hoc cetera quaecunque appetunt. nec quisquam potest amare: quod omnino quid vel quale sit nescit: nec potest nescire quid sit quod se velle scit. sequitur ut omnes beatam vitam sciant. omnes autem beati habent quod volunt: quamvis non omnes qui habent quod volunt: continuo sunt beati. continuo autem miseri sunt qui vel non habent quod volunt: vel id habent quod non recte volunt. Beatus ergo non est nisi qui et habet omnia quae vult: et nihil vult male. Ille quippe beate vivit qui vivit ut vult: nec male aliquid vult. Cum ergo ex his duobus constet beata vita sed in malis sit aliquis bonus si tamen non nisi finitis omnibus malis est beatus. Cum ergo ex hac vita: qui in his mortalibus membris fideliter et bene vixerit: venerit ad beatam vitam: sic erit vere quod nunc nullo modo esse potest: ut sic homo vivat quomodo vult. Non enim ibi volet male vivere aut volet aliquid quod deerit: aut deerit aliquid quod voluerit: quicquid amabitur aderit: nec desiderabitur quod non aderit. Et omne quod ibi erit bonum erit: et summus deus summum bonum erit: et quod omnis beatissima ita semper fore certum erit. Hoc autem esse se velle omnes in corde suo vident: nec tamen omnium est fides quae ad beatitudinem pervenit.

¶ Si quid de deo cognoscit aliquis quod non intelligunt omnes. c

Solet etiam quaeri utrum aliquid de deo cognoscat aliquis magis meritus vel parvus quod non cognoscat aliquis minus meritus vel parvus. Quibus videtur quod omnia de deo ad beatitudinem spectantia omnes communiter electi cognoscant. sed differenter. Nihil enim in deo noscibile maius dignius que est quam intelligere trinum et unum. hoc autem omnes tamen perfecte cognoscent. Unde sequitur ut non sit aliquid beatitudinis pertinens cognitum alicui beatorum. Omnes ergo cuncta illa videbunt quorum cognitio fuit beatitudinis: sed in modo videndi differentes. alius enim alio magis alius alio minus fulgebit.

¶ De paritate gaudii. d

Solet etiam quaeri an in gaudio dispares sint sicut in claritate cognitionis divine. De hoc Aug. ait. Multe mansiones in una domo erunt. i. varie premiorum dignitates: sed unus denarius erit omnia in omnibus. erit enim in dispari claritate par gaudium. ut quod habebunt singuli commune sit omnibus: quia etiam gloria capitis omnium erit per vinculum charitatis. Ex his datur intelligi quod par gaudium omnes habebunt: et in dispari cognitionis claritate: quia per claritatem quae in singulis erit perfecta tamen quisque gaudebit de bono alterius: sicut gauderet si in seipso haberet. Sed si par erit claritas gaudii: videtur quod par sit omnium beatitudo: quod constat non esse. Ad quod dici potest quod beatitudo par esset si ita esset par gaudium: ut et par esset cognitio: sed quia hoc non erit: non faciet paritas gaudii paritatem beatitudinis. Potest etiam sic accipi par gaudium ut non referatur paritas ad intensionem affectionis gaudentium. sed ad universitatem rerum: de quibus gaudebitur: quia de omni re unde gaudebit unus gaudebunt omnes.

¶ Si maior sit beatitudo sanctorum post iudicium. e

Post hec quaeri solet si beatitudo sanctorum maior sit futura post iudicium quam interim sine corpore. De quo credendum est eos habituros maiorem gloriam post iudicium quam ante: quia et maior erit gaudium eorum ut supra testatur Aug. amplior erit eorum cognitio. Unde Hieronymus. Peracto iudicio. ampliorem gloriam sine claritatis deus demonstrabit claritas. Si quem movet quid opus sit spiritibus defunctorum corpora sua in resurrectione recipere: si eis potest sine corporibus summa beatitudo praeberi. Difficilis quidem est nec potest a nobis perfecte diffiniri: sed tamen dubium non est: raptam a carnis sensibus hominis mentem: et post mortem ipsa carne deposita non sic videre posse incommutabilem substantiam. i. deum: sicut sancti angeli vident sive alia latentiore causa: sive ideo quia inest ei naturalis quaedam appetitus corporis administrandi: quo retardatur quodammodo ne tota intentione pergat in illud summum celum: donec ille appetitus conquiescat. Porro si tale sit corpus cuius sit difficilis et gravis administratio sicut hec caro quae corrumpitur multo magis avertitur mens ab illa visione summi celi. Proinde cum hoc corpus iam non animale sed spirituale receperit equata angelis: habebit perfectum nature sue modum obediens et imperans vivificata: et vivificans tam ineffabili facultate: ut sit ei gloriae quod fuit sarcine.

Postquam magister determinavit de his que pertinent ad iudicium generale: in parte hac incipit determinare de premiis et penis que iudicium generale sequuntur. Et dividitur in partes duas. In prima determinat de premiis bonorum. In secunda de penis malorum. 50. di. ibi. Dicendum quod et c. Prima autem pars dividitur in partes tres. In prima describit qualis erit beatitudo sanctorum que eis in premium post generale iudicium dabitur. In secunda ostendit quod ad eam omnes homines appetitu tendant ibi. Solet etiam quaeri de beatitudine utrum omnes et c. In tertia qualiter eam habere diversimode ipsam percipiant. ibi. Solet etiam quaeri et c. Circa hoc tria facit. Primo ostendit diversitatem que in beatitudine sanctorum accidit ex parte cognitionis. Secundo ex parte gaudii vel delectationis. ibi. Solet etiam quaeri an in gaudio et c. Tertio inquirit de augmento beatitudinis quod accidet ex resumptione corporis. ibi. Post hoc quaeri solet et c.

Hic queruntur quatuor. ¶ Primo de beatitudine. ¶ Secundo de visione dei in qua principaliter beatitudo consistit. ¶ Tertio de delectatione que formaliter beatitudinem complet. ¶ Quarto de dotibus que in beatitudine continentur. ¶ Quinto de aureolis quibus beatitudo perficitur et decoratur. ¶ Circa primum queruntur quatuor. ¶ Primo in quo sit querenda beatitudo. ¶ Secundo quid sit. ¶ Tertio utrum omnes eam appetunt. ¶ Quarto utrum ab omnibus equaliter participetur.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod beatitudo in bonis corporis consistat: quod a pluribus dicitur impossibile est falsum esse totaliter. ut Commentator dicit in libro de anima et philosophus dicit in. 7. ethicorum. quod opinio non perdit quam populi multi famant. sed maior bonum multitudo inclinatur ad querendum corporales delectationes et corporalia bona sicut finem: ergo finis humane vite in corporalibus bonis consistit: finis autem humane vite dicitur beatitudo: ergo beatitudo in bonis corporis querenda est. ¶ Praeterea. Quanto aliquid finis est magis virtus in consecutione eius porro est in intentione et appetitu: sed homo plus appetit corporale bonum quam spirituale: cum ex amore corporalium rerum in amorem invisibilium manuducamur: ut Greg. dicit. ergo bonum corporale est ultimus finis: et talis autem finis est beatitudo. ergo in bonis corporis beatitudo est querenda. ¶ Praeterea. Quanto aliquod bonum est communius tanto divinius: ut patet in. i. Ethi. sed bonum corporale communius est quam spirituale: quia corporale ad plantas et alia bruta se extendit: non autem spirituale. ergo corporale bonum spirituali preeminet. et ita in corporalibus bonis magis est beatitudo querenda. ¶ Praeterea. Beatitudo ab omnibus ponitur finis virtutum: virtus hic finem suum non solum in bonis spiritualibus sed etiam in corporalibus per virtutem temperantie et alias virtutes bona conservantur a nocivis etiam sine corpore ergo beatitudo non solum in spiritualibus sed etiam in corporalibus bonis est querenda. ¶ Praeterea philosophus in. 2. physicorum. felicitas et fortuna circa idem sunt: videmus quod bona fortune sunt corporalia. ergo bona in quibus consistit beatitudo et felicitas sunt corporalia. ¶ Praeterea. Homo ex anima et corpore constituitur. ergo bonum hominis debet esse commune anime et corpori. sed bonum spirituale non potest esse commune corpori: bonum autem corporale potest esse commune anime: quia anima de corporalibus delectatur. ergo beatitudo que est bonum hominis magis consistit in corporalibus quam in spiritualibus bonis. ¶ Sed contra. Illud quod convenit homini secundum corpus potest esse commune sibi et aliis animalibus: sed beatitudo aliis animalibus non potest competere. ergo beatitudo non est querenda in bonis corporis. ¶ Praeterea. Beatitudo est summum bonum hominis. ergo in precipuis hominis bonis est querenda. sed bona anime sunt nobiliora corporalibus: et anima corpore nobilior. ergo beatitudo est querenda in bonis anime. ¶ Praeterea. Illud quod est ultima mensura non est aliquo modo mensuratum. sed illud quod non potest esse bonum nisi prout est mensuratum non potest esse mensura ultima in rebus humanis: et ita nec ultimus finis quod est beatitudo: cum finis sit mensura operum mediorum que sunt ad finem: sed bona corporalia non sunt laudabilia nec bona nisi in quantum sunt mensurata mensura virtutis: ut patet per philosophum in. 7. Ethicorum. ergo in bonis corporalibus non potest esse beatitudo.

¶ Ulterius videtur quod beatitudo magis consistit in his que sunt voluntatis quam in his que sunt intellectus: quia beatitudo est summum bonum: sed bonum est obiectum voluntatis in quantum habet aut intellectum. ergo beatitudo magis consistit in actu voluntatis quam intellectus. ¶ Praeterea. Delectatio secundum philosophum in. 7. Ethicorum. Ad beatitudinem requiritur. unde et in greco nomen beatitudinis a gaudio accipitur: sed delectatio est in voluntate sicut in subiecto. ergo et beatitudo. ¶ Praeterea. philosophus in. 10. Ethicorum. In actu nobilissime virtutis consistit felicitas sive beatitudo: sed charitas est excellentissima omnium virtutum: ut patet per apostolum. i. Cor. xiii. cum ergo charitas sit in voluntate ibi querenda est beatitudo. ¶ Praeterea. Sicut imperat corpori voluntas imperat intellectui: et per consequens est superior: sed beatitudo magis ponitur in bonis anime quam corporis: quia anima est superior corpore. ergo eadem ratione magis deponitur in voluntate quam in intellectu. ¶ Praeterea. beatitudo hominis consistit in perfecta coniunctione ad deum sed perfectius homo coniungitur deo per voluntatem quam per intellectum. ut dicit Hug. de sancto vic. super. 7. ca. ce. hierar. Super illud. Mobile et acutum et c. Dilectio supereminet scientie et maior est intelligentia. plus enim deus diligitur quam intelligitur: intrat dilectio ubi scientia foris est. ergo beatitudo consistit magis in dilectione quam in cognitione: et in voluntate quam in intellectu. ¶ Sed contra est quod dicitur. Ioh. xvii. Hec est vita eterna ut cognoscant te verum deum et quem misisti iesum christum: sed vita eterna est ipsa beatitudo. ergo beatitudo in cognitione consistit. ¶ Praeterea. i. Cor. xv. Aug. dicit. Cum tradiderit regnum deo et patri. dicit glo. i. cum perduxerit credentes ad contemplationem dei et patris: ubi est finis omnium: ergo sempiterna et gaudium hoc est beatitudo. ergo in contemplatione intellectus beatitudo consistit. ¶ Praeterea. philosophus in. 10. Ethi. ostendit quod in contemplatione optimis actu ultima hominis beatitudo consistit. sed hoc pertinet ad intellectum. ergo beatitudo magis consistit in intellectu. ¶ Praeterea. Secundum philosophum in. i. Ethi. Bonum in quo per se est sufficientia est felicitas vel beatitudo: sed hoc est in cognitione. ut patet Ioh. xiv. Ostende nobis patrem et sufficit nobis. ergo idem quod prius.

¶ Ulterius videtur quod beatitudo magis consistit in actu intellectus practici quam speculativi. quia quanto aliquid bonum est communius tanto divinius: ut patet in. i. Ethi. sed bonum intellectus speculativi est singulare ei qui speculatur. bonum autem intellectus practici potest esse commune multorum. ergo magis consistit beatitudo in intellectu practico quam speculativo. ¶ Praeterea. beatitudo est ultima perfectio hominis. sed maior est perfectio alicuius rei secundum quod est causa alterius quam secundum quod in se perfecta existit. ut dicit Dionys. in celesti hierar. Et omnium divinius est dei cooperatorem fieri in reductione alio-

ri per intellectū aūt speculatiuū dō bt̄ p̄fectionē in scipo: Intellectus aūt practicus est cā alio⁹ ¶ Beatitudo magis cōsistit in intellectu practico q̄ speculativo. ¶ Finis est cōformis bto q̄ tunc ad finē: beatitudo est finis ⁊ penitus virtuosi: vt in 1. Ethi. dc. Ultimus aūt magis cōsistit in operatione q̄ in cognitione: q̄ tunc patet vt nobi. pdict ad virtutes vt ps 2ª Ethi. ¶ Beatitudo magis cōsistit in intellectu practico q̄ in speculativo. ¶ Beatitudo bois cōsistit in cognō est in bole nobilissimo: intellectus practicus est nobilior speculativo: ⁊ hoc patet speculativo intellectui: ⁊ prudentia eni⁹ legislatorem ordinat q̄ntet quis videre dēbeat vtilitates speculativas: vt ps in 1. Ethi. ¶ Beatitudo magis est in intellectu practico q̄ speculativo. ¶ Bs Beatitudo cōsistit virtuosus finis ꝑpter scipsū: ⁊ non ꝑpter alterū: ⁊ cognitio practica ordinat ad alterū cm̄ ad finem: q̄ ad operatiue vt in 2ª meta. dc. nō ait speculativa: ⁊ ꝑpter scipsū querit: vt ps in 1. meta. ¶ Beatitudo magis cōsistit in intellectu speculativo q̄ practico. ¶ Bs. beatitudo nra cōsistit in hoc q̄ deo cognoscimus: ⁊ non nō cognoscimus deo per intellectus practicū: ⁊ per speculativū. ¶ Beatitudo magis cōsistit in intellectu speculativo q̄ practico. ¶ Bs. in rōne beatitudinis est quedam tas ⁊ sufficientia ⁊ delectatio: ⁊ in actu cōsummato intellectus est bō magis sufficiēs sibi q̄ in actu intellectus practici ad quez multa auxilia exteriora indigent: ⁊ magis actio est in q̄ bono possit ita dia ꝑfici sic in contemplatione ꝑpter remotionē a corporeis impedimentis. quoz debilitas intellectualis inducit nos ad aliq̄ delectationes ita pura sic cōtemplationis: ex quibus cōtrariis admixtis nunq̄ enim cōtrariis bt̄ ¶ beatitudo maxime in actu intellectus speculativi consistit.

¶ Ulterius videt q̄ beatitudo in hac vita habeat̄ q̄ Matth. v. Beati pauperes spū: q̄m ipoz est regnū celoz. Et similiter. Bti q̄ persecutionē patiunt ⁊ cetera hui⁹modi ola hoc in hac vita habent. q̄ beatitudo est in hac vita. ¶ Ps. si beatitudo nō posset esse in hac vita: nullus beatitudinē cognosceret nisi q̄ de alio vita noticiā hēret: ⁊ multi pōt de beatitudine tractancrūt futurā vitaz penitus ignorātes. q̄ beatitudo pōt etiā esse in hac vita. ¶ Ps. pla vita bois est p̄fectior q̄ pla vita alicuius alteri⁹ animalis: vita pla aliozum animalium scindit finē vltimū eozundem. q̄ ⁊ vita pla bois beatitudinē scindit qui est finis eius. ¶ Bs. vnaquaq̄ res naturaliter desiderat suū finē: ⁊ ex desiderio finis nascit desiderium cozp̄ q̄ sunt ad finē: illa aūt ꝑcipue sunt ordinata ad finē hui⁹ quibus ad finē pueniri nō pōt: sic aūt ad beatitudinē bois multa cēt ordinata si in hac vita beatitudinē hre nō posset: ⁊ bono naturaliter desiderat manē: q̄ cognito fallsum esse scriꝑt ⁊ auctari Apli. 2ª dicit. q̄ dicit. 1. Cor. 5. Nostra cōpolitatio ⁊ superne hui. q̄ beatitudo bois est in hac vita. ¶ Bs. nullus pōt esse beatus q̄ nō bz hoc q̄ bi vult. ⁊ q̄libz bois bz ordinate vult sua beatitudine nunq̄ posse finari. q̄ cōstat hoc nō bz nō est vere beatus: ⁊ nullus hoc in hac vita bz. q̄ ipsius beatitudinē q̄ in hac vita hre possit operatur. q̄ ad minus multa tollat. q̄ beatitudo in hac vita habeni nō pōt. ¶ Bs. nullus ad vltimū vite 1ª3 pueniť cui restat aliq̄d appetendū: eo q̄ beatitudo in ⁊ sufficientia beat vt eni⁹ pōs dicit: ⁊ q̄libz aliqs sit in hac vita ꝑfectus: vel ei⁹ vel ei⁹ restat q̄ nesciť: imo bonitas eni⁹ fue ꝑfectionis ⁊ ꝑfectissimi viri per ifirmitates corporales pōt in tantū deuenire. q̄ beatitudo in hac vita hre nō pōt. ¶ Beatitudo ab oibus ponit maxima: ⁊ maxima bonū est q̄ est malo penitus impermixtū. cuz q̄ vita hec nunc ꝑfectus: vt manifestū apparet varios casus bois inde videt. q̄ in hac vita beatitudo cē nō possit.

¶ Adhuc dēm ad ꝑmā qōnez q̄ beatitudo cā sit ultimus ab oibus boibus desiderata: nesciť vltimus humane vite finis: finis aūt cuiusli⁹ rei est operatio ꝓpa vel per opinionē ꝓpriā ad finē venientis aūt forma ꝑpria sit in q̄libet re opationis ꝓpter ꝑncipia: forma aūt ꝑpria bois ingressi est bono sit rōnalis ait: oporteret q̄ vel in ipis actibus rōnalis aīe beatitudo cōsisteret: vel in his ad que bonus per actus rōnalis aīe coniungit: hec aūt bona aie dicunt: vnde necesse ē beatitudinē ponere in bonis aie etiaz ſm ipos. Et aūt aliqui beatitudinē in bonis corporis ponūt ex hoc ꝑcunt q̄ suspicio q̄d essent ignorabant non cuiz agnoscebant se ſm id q̄d est in eis melius q̄d cozp esse formaliter complet: sed ſm id q̄d de eis exterius apparet: ⁊ ſm hoc in exterioribus bonis sua beatitudinē quesierunt. ¶ Ad 1ª q̄ ꝓpter multoz opinionē nō est necesse cē verā sm̄ placiter ⁊ ſm partē: multitudo aūt bonum in bonis corporis beatitudinē ponentiū ad hoc verā opinionē bz q̄ illud quod sibi optimū estimāt hoc sum beatitudinez esse putant: ⁊ quantum ad hoc opinio eoꝝ vera est. Ly optimus hominis est beatitudo non aut̄ oportet q̄ sit vera quantum ad hoc q̄ ponunt ea in bonis corporis: q̄ hec opinio procedit ex falsa radice: q̄a. Estimant se ꝑfici paliter esse id q̄d sunt ſm corpus. ¶ Ad 2ᵐ dcz: q̄ hoc ꝓpter desiderat bonū corporale q̄ spuale p accidēs ſm̄. nostra eni⁹ cognitio ab vniuersalibus ad ꝑticularia pcedit: vt ps in 1. phycoꝝ. ⁊ ideo in ꝓncipio nihil cognoscim⁹ de fine bois nisi hoc generale q̄d est cōdā opinū. ⁊ sicut cognoscim⁹ ita ⁊ desideram⁹: ⁊ ideo inter illa bona que ꝓpter cognitionē occurrūt estimam⁹ illud bonū. ꝓpa aūt nra cognitiōe sunt sensibilia. vt in ꝓncipio estimam⁹ q̄si sima bona sensibilia bona: sed in fine q̄s cognitio nostra ꝑfecta habem⁹ distincta cognitionē de bois fine: ꝑficiēdo ipz ab aliqua tūc appetitiua sūmā bonā: vt est. Ly spūalib⁹ ratio aūt pcedit: ac si p se loquēdo appetit⁹ boni corporis p̄cederet appetitū boni spūalis. ¶ Ad 3ᵐ dcm: q̄ cupiditer aliq̄d dicit cē cōe. Uno mō p ꝑticipationē. hō aut̄ cōe nō est idē numero in diuersis regnis: ⁊ hoc mō bz bonum corporis cōtinē. Alio mō est aliq̄d cōe ſm participationem vnius ⁊ eiusdē rei ſm numerū: ⁊ hoc mō bonū cōe ē vltimum. ⁊ hoc cōtinet maxime pōt in his que ad alam pertinent inueniriq̄ ipsas attingit ad id q̄d est cōe bonū alterius rei⁹. l. deū: ⁊ sō rō nō pcedit. ¶ Ad 4ᵐ dcm: q̄ cupiditer cē finis. l. finis equalis ⁊ inēqualis. bonū q̄ corpus pt cē finis virtutis q̄si q̄d terminī vel effectus virtuose agentis: nō aut̄ sicut in quo stet ⁊ natis inēqualis q̄ cū virtus sit ꝑfectio aie: que est corpe nobilioꝝ: nihil agat ꝓpter vilius: nō pōt cē q̄ in bono corpis interio virtutis gerat. ¶ Ad 5ᵐ dcm: q̄ felicitas ⁊ fortuna dicunt esse aliquoꝝ tuplū. Uno mō sunt subiecto: ⁊ hoc mō felicitas ⁊ fortuna sit cuiusdē q̄ virtus: nō nisi in rōnalib⁹ pōt cē. Alio mō sunt obiecto: vel mā: ⁊ sic ipossibile est q̄ felicitas ⁊ fortuna sint cuiusdē q̄ fortuna est cōe q̄ ꝓpter aliq̄d agunt: quia do aliq̄d ꝓpter intentionē accidit. felicitas aūt vel beatitudo est que ab oibus intēdit: nec ad alterū ordinat: ⁊ ideo corporalia bona dicunt fortune nō aūt̄ nō sequit q̄ corporalib⁹ bonis felicitas cōsistat. ¶ Ad 6ᵐ dcm: q̄ bō ex aīa ⁊ corpe cōstituit: nō cē spēciē bz ex aīa nō cē cōpotuz: q̄ forma cuiuslibet rei est ꝓncipiū cē eius specifici: ⁊ beatitudo bois ꝓncipaliter ⁊ ꝓprialiter cōsistit in bonis aie: sicut. n. corpus est ꝓpter alam sicut ꝓpter finez: ita ꝓpter formā: vt ps in 2. de aia. ita ⁊ bona corpis ordinantur in aie bona vt in finē. vel in bonis corporis beatitudo ꝓncipaliter cōsistere non potest.

¶ Ad 7am dcm: q̄ beatitudine cē in voluntate ita placet: pōt intelligi. Uno mō ita q̄ sit voluntatis obiectum: Et sic beatitudo cū sit vltimus finis: ⁊ ex hoc est ratio q̄ actus corporis nō pōt ꝓprie vere ⁊ efficaz bonū intellectū ꝑficere: q̄ intellectus ꝑficit̄ ꝓprie ⁊ ꝑfectiue q̄ actus intellectus pōt ꝓprie ⁊ ꝑfectiue ordinari bonū q̄d est voluntatis appetitus: nō aut̄ sic. ¶ Ad 1ᵐ dcm: q̄ corpus q̄ ꝑficitur bō ꝑficitur deo coniungi: q̄ ꝓpriū ingressus intellectus q̄ est per effectū superiorem ꝑfecte cognoscendi: est per intellectū ꝑficiens ⁊ deificās: tamē oz q̄ ꝑficiens sit ꝑfectibile: q̄ intellectus deificās eni⁹ sit ꝓprius ꝑfectibili ꝓpter ꝑfectibile: q̄ intellectus ꝑficiens: q̄ ipse intellectus deificans non ꝑficit̄ nisi ꝑfectibile: cognoscendo q̄ appetit: nō ꝑficit̄ cognoscendo eius ꝑfectionē. Deus aūt cognoscendo q̄ appetit: nō ꝑficit̄ cognoscendo eius ꝑfectionē. Deus eni⁹ cognoscendo q̄ appetit: nō ꝑficit̄ cognoscendo eius ꝑfectionē. Deus aūt

fruatur alia deliderio oportet q̄ fruate aliq̄d quo habito
nihil vltius ꝙ deiderandū relinq̄t q̄libet aut̄ nālit̄er esse
deliderat̄ q̄ maxime in bono q̄d ipe habet ⁊ ab eius bea
titudo tale aliq̄d esse ponit q̄ immobiliter habeat ⁊ ppe
tuaret. Sz de immobilitate ⁊ ppetuitate beatitudinis hu
mane aliqui viri philosophi iudicauerūt. Quidā eni existi
marūt q̄ de rōne humane beatitudinis non erat ppetuitas
absolute esse, sed ppetuitas respectu vite bona: nec tamē in hac
ppetuitate cōsiderāda immobilitas q̄ pfecte potentia ad
mutationē: ⁊ ideo si posset immutabiliter actuc ⁊ ppe fruī opi
nati sunt platonici vt tangit Augustinus enarrans illud, Beatus
est populus cuius dominus deus eius. Illud eni bonum esse
beatū in hac vita cuius beatitudo cōmutatur vsq; ad mor
tē ipius. Sed q̄ cōstat bona ꝑticipata futuro nō posse nos dice
re certā iudicationē de nulla bona ante mortē scire possimꝰ
an sua perfectio cōmutet. Sibi vsq; ad finē sed in eius fine
sicut potest ei vsq; ad finē gaudere est: ita nulla pōt ei
ne beatus nulli in mortē sua. Hāc aūt positionē pbo inquo
bus q; euidēter est ponere q̄ aliqs debeat dici beatus
qui nō est: q; nō possit dici q̄ nō est. si q̄ beatitudo ē in vi
ta illa si aliqs est beatus nō vnit beata est: ita nulla pōt ei
esse beatus nō esse: ⁊ ita magis potest q̄ sua beatitudo cū vnit q̄ cū
mortuꝰ est. vñ ꝑbo ibidē ponit alia sniam de beatitudine si
mile de felicitate, vt dicat q̄ beatitudo sm sui pfectā rōnē
ppetuitate ⁊ immobilitate absolutā habz sm pfectā rōnē
beatitudo nō est possibilis boi accidere: q; possibile est
hominē esse in aliq̄ gratia de q̄ ipse dicz modica: ⁊ ex hoc
cū dicā beatū nō eo q̄ hominē beatū esse ꝓpetuū ⁊ immutabi
lē simpl̄r: q; ex condītione humane nāe: vñ subūgit. Beatus
aūt vt boicus. Talis aūt immutabilitas accidit homini
q̄si sint in spe firmam habentes ymaginē: vt nō de facili possit
deflecti ab actu sm virtutē. Sz ista etiā posito nō vi ee rō
nabile ab eius esse cōtra ponit q̄ felicitas siue beatitu
do est bonū rōnale vel intellectualis nāe: ⁊ iō oporteret
q̄ vbi inesset nāl rōnalis vel intellectualis p essentiā ⁊ nō so
lū ꝑticipatione eiꝰ esse beatitudo ponat ꝙ essentiā ⁊ nō
ꝑticipationē: iō cū in boie sit non solū aliqua reduc
tiua intellectualis: sē est in brutis quedā nāturālis rōnis
lis ymaginis participatio aliq̄ prudētia: vt in eoꝝ motibus appa
reat: si est in eis rō: ⁊ intellectus per essentiā: oporteret pone
re q̄ ad veram beatitudinē q̄libz pertire posset: ⁊ nō tñ ad
aliquā beatitudinis ꝑticipationē: alias apperitus nālis
intellectualis nāe q̄ est in boie fruſtraret. Beatitudo aūt
vera nō pōt poni in hac vita: ꝓpter mutabilitatem variar
ḡhus bono⁹ humanꝰ. vñ necesse est beatitudinē q̄ est fi
nis humane vite esse post hanc vitā: hoc q̄dē posserūt
omnes pbi: qui posuerunt alam q̄ est forma corporis esse
intellectā ꝓ essentiā posuerūt eniꝫ alam immortalē: illi vo
q̄ posuerūt alaꝫ q̄ est forma humani corporis nō ee intelle
ctā per essentiā: iō in ea esse refulgentiā quādā intellectus
q̄ est segnius ⁊ vnius cōis oīb⁹ ponūt aiaꝫ q̄ ē corpis for
ma ee corruptibilē nec ꝑuenire ad ꝑfectā beatitudinē: ꝙ
soli ad aliquā beatitudis ꝑticipationē ipius victa est: hoc
ꝑbo dicturꝰ ee vt patuit. 21. 27. Et iō simpl̄r possum⁹ dicere
vere beo beatitudinē ee post hāc vitā: non pegamus ali
qñ aliq̄ beatitudinis ꝑticipatio in hac vita ee possit: ꝙ
nō ee ꝑfecta in bonis rōnis speculatiue principaliter: ꝓ
mere scientialiter: et hoc felicitate pbo in 10. Ethi. determi
nat aia ꝙ post hāc vitā nec affectu nec negōe. Ad 2ᵐ
dicꝫ q̄ hoc bonū ee ꝑfectū in q̄libz. 21. 27. beatitudines ibi dicunt
actus q̄libz ꝑfectꝰ virtutis sm q̄ hō ee in q̄dā ꝑticipatione
et similitudine huius ⁊ beatitudis q̄ ee ēa beatitudo. Ad 3ᵐ
q̄ ꝑbo q̄ fides ⁊ virtutes nō ꝓficiscūt ee beatitudine ꝙ
beatitudis sūt bona ee ēa beatitudo. Ad 4ᵐ obꝫ q̄ finis bōne vite plus ha
bz ⁊ finē q̄ aliq̄ alia ⁊ vita magis pcedit ad finē q̄ ea q̄ finē
ta bois est nobilior: q̄ ad nobilioꝝ finē ordinat. vñ obꝫ
q̄ sciētia est vltimū finē sui: sicut vita alioꝝ alaliū dicit.
Ad 4ᵐ dicꝫ q̄ finis hō nālr desideret finē ad ꝙ
ter desiderat ea q̄ sūt ad finē: ⁊ ea desiderat appetitus
li sēsibilis de ea ⁊ eligit: do ipa. Nec ē inconueniēs aliq̄d
fr̄s se ē odibile ee appetibile ⁊ odile ad finē sic secūdū ꝓbz
est appetibile ꝓpter sanitatē: ⁊ bī nō mouꝫ quaꝫ sīl̄r fu
rer ē appetibilis ꝓpter beatitudinē sicut dicit ꝓbz
i. Desideriuꝫ bīs dissolui ⁊ sic ergo.

Ad secundum

sic ꝓcedit. Ut q; beatitudo sit q̄d
creatū. ꝓbo ꝙ beatitudo dicit Boe
ius de ꝓsol. q; beatitudo ē ipa divinitas: vñ dicebat q; ois bea
titudo ē deus. Ꝓ q; ꝓ supabūdātiā dī: vñ soli deo ee be
atus ē deus. Ꝓ q; ꝓ supabūdātiā dī: vñ soli deo ee be
atus ē sūmū bonū cū sit ois bonitatis cā: beatitudo ē ē sūmū bo
nū cū bo oīb⁹ ⁊ q̄ finis vltim⁹ desideret. q̄ beatitudo sit
ipe solus deus. Ꝓ illō q; pp se nō desiderabile ⁊ hoc ꝓ
fruibile: vt ps ꝓ Aug. q; beatitudo ē nō pp se appetibile
vt ps ꝓ pbat in ꝓ erbo. q̄ beatitudine fruendus est ille solꝰ
deo fruendū est: vt ps ꝓ Aug. in ꝓ de doctrina xpiana. q̄ so
lus deus est beatitudo. Ꝓ de rōne beatitudinis est q̄
sit in ea sufficientia: sed in solo deo sufficientiam inuenit
apperitus humanus. vnde Aug. dicit in li. confessionū. Inq
etus est cor nostrū donec quiescat ad te. q̄ solus deus ē ipa
beatitudo. Ꝓ de q̄ nō misit nobis: vel inest nobis cōtin
uiter: vel est accessus ad beatitudo nō est de cētia bois: q
sic ois hō ⁊ semp ēet beat⁹. q̄ si est aliq̄d in boie ens acci
dens sed accīs nō pōt esse finis subiectū subā sit nobilior
accidēte. q̄ impossibile est beatitudinē aliq̄d esse in nobis: ⁊
ita erit aliq̄d increatū. Sz contra est q̄ sicut iustitie pu
nitiue debent infligi ꝙ beatitudinis ꝓmissio
nē dicunt bonos instituta q̄ beatitudinis ꝓmissio
nē dicunt bonos instituta q̄ beatitudinis ꝓmissio
nē vicinē bonos beatos: vt ps per Boeciū in. 3. de ꝓsola.
sed insticia est aliq̄d creatū in nobis. q̄ ⁊ beatitudo. Ꝓ fe
licitas addita numero bonoꝝ est eligibilior: vt ps ꝓbm
in. 1. Ethicoꝝ: sed de quocūq; addito nō est eligibilius ee
go felicitas ē aliq̄d aliō q̄ deo: ⁊ ita ē aliq̄d creatū in nobis.
Ulterꝰ videt q̄ felicitas nō sit actꝰ qz sm Boeciū in. 4.
de ꝓsolatiōe. Beatitudo est status oīus bonoꝝ ꝙgregatiē
ꝓfectꝰ: sed status nō notat actū. q̄ beatitudo nō est actus. Ꝓ
actuā nostroꝝ nos sum⁹ cā. si q̄ beatitudo in actu nostro
rū esset: eius nostre beatitudinis q̄ est absurdū.
Ꝓ si aliq̄d q̄ est in nobis sit vltim⁹ finis ꝙ ee ꝓpter
illud q̄ nūq; ꝓpter aliud q̄ritur: sed delectatio nō q̄ritur
aliud: ꝓpter scipā. q̄ in delectatiōe magis ꝓsistit bono
dꝫ: delectatio nō ē actus: sz passio. q̄ felicitas nō est actꝰ.
Ꝓ ab vno agēte: ⁊ sm vnū vltim⁹ finis ꝙ ee ꝓpter
illud q̄ beatitudo ēet actꝰ: cēt ciuitē beatꝰ viuere beatitudi
nē q̄ est absurdū. Ꝓ beatitudo vie est q̄dā silitudo beatitudi
nis patrie: sz beatitudo vie nō pōt dici actꝰ: q; sic oporteret
animā ꝙ beatitudinē. q̄ beatitudo patrie nō ē actꝰ.
Sz
est q̄ ꝑbo dicit in 4. Ethicoꝝ. q; felicitas ē operatio ꝑfec
ta virtutē. Ꝓ illud ꝓpter q̄d ē res ē vltim⁹ finis rei.
sed ois res est ꝓpter suā operationē. vñ dicit in. 2. de ꝓsola
di. q̄ operatio ꝓpa boie ē vltim⁹ finis eius: ⁊ ita beatitudo ꝙ
est actus q̄dā. Ꝓ hoc beat⁹ est ꝙ ad dei fruitionē
tadinē maxime ꝓgit: sed sz hoc ꝙ actu agit maxime ꝙ
assimilat: sic est maxime in actu remot⁹ a potentialitate
beatitudo bois cōsistit in eius operatione.
Ulterius videt q; beatitudo bois nō sit idē q̄d vita eius
na. viuere enī vnusquisq; est ee: vt dicit in. 2. de aia. sed bea
tudo sm ꝙm nō est aliqua vita. Ꝓ rōnis in contra obiectū
do bois nō est aliqua vita. Ꝓ rōnis in contra obiectū
ps per Cōmentatorē in 12. de causis: sed beatitudo excedit
rōne ītrīsecabilitatē. q̄ beatitudo nō est idē q̄d vita
eterna. Ꝓ beatitudo est boi obtabilis: sz eternitas
nō pōt ei cōtari: qz q̄ in re facti est nō pōt ee eternitas
vita eterna nō ē idē q̄ beatitudo. Ꝓ quecūq; sunt

nem dorāt quod simō vite eternitatē pticipāt: sz q; eterni
tā largo mō accipī ꝓ ppetuitate sz dūrari in ppetuo esse ha
bēt in igne eterni mūdi: vt ps Matth. 25. Ite ait habebūt
beatitudinē sz sūmā mūdi. q̄ beatitudo ⁊ vita eterna non
sūt idē. Sz sed q̄ finis bōne vite ē beatitudo sz vi
ta eterna ē finis bōne vite: vt ps Ro. 6. Habetis fructū
vestrū in scīficatione: finē vo vitā eternā. q̄ ē. Ꝓ vltī
ma beatitudo bois ꝓsistit in visiōe dei vt ex sī dictis ps: sz
in b ꝓsistit vita eterna: vt ps Ioh. 17. Hec ē vita eterna vt
cognoscāt te. q̄ beatitudo ē idē q̄ vita eterna.
Ulterius vt q; beatitudo sit idē q̄ par. primo ꝙ hoc q̄
in ps. dī. Qui ponit fines tuos pacē: sz finis cuiuslibet
re q̄ ibi logē ē beatitudo. q̄ beatitudo ē idē q̄ par. Ꝓ
Aug. dic. 19. de ci. dei. Possumus dicere finē bonoꝝ nrōꝝ
ee pacē sic ⁊ eternā vitā: sz vita eterna ē idē q̄ beatitudo
q̄ par. Ꝓ illō q̄ nō ille desiderat ab alibus ⁊ pp q̄ alia
aguntur vt esse bois beatitudo: sz pacē oēs desiderant ⁊ pp
ipaꝫ agūt q̄ agūt: vt Aug. dicit ⁊ Dion. in. 11. de diuo. q̄ par
ē ipa beatitudo. Ꝓ par gere ēndā importat: sz omnis
mutatiōis finis est genus ꝓ exemplū in nālibus oēdi pōt
q̄ torius vite nostre mutabilis finis est par: ⁊ sic par ē idē
q̄ beatitudo. Sz beatitudo ē opatio q̄dā. sm ꝓbm:
sz par nō nominat actū aliq̄cuiꝰ immobilitatē tñ. q̄ par
nō ē idē q̄ beatitudo. Ꝓ par nā potentie ad appetibile vel
voluntatē refert: q; est q̄dam ipius quietatiue beatitudo
autē ꝓcipue consistit in intellectu: vt supra dictū est. q̄
beatitudo non est idē q̄ par.
Ulterius vt q; beatitudo nō sit idē q̄ regnū dei: regnū
eniꝫ q̄ dī a regendo ad gubernationē ꝓuidentie ptinere
vī: sz ꝓuidentia cōsistit in ordinatione eoꝝ q̄ sunt ad finē
ipm. q̄ regnū dei nō vī ad beatitudinē ptinere que est vlti
mus finis. Ꝓ Dio. dī. 12. ca. de diuino. q; regnus est ois
finis ⁊ ornat⁹ ⁊ legis ⁊ ordinis distributio: sz hec distribu
tio nō solū ptinet ad bois sed ad oēs creaturas q̄bus deus
pdicta distribuit: beatitudo autē ad solas creaturas rōna
les. q̄ beatitudo nō est idē q̄ regnū dei. Ꝓ regnū nō ꝓ
ponat aliquā ꝑfectionē nisi in ꝓsidente: sz q; pcedit in re
gimine regni est vn⁹ tñs: vt ps ꝓ pōs in 7ᵐ etic. q̄ regnū dei
nō dīc aliquā ꝑfectionē nisi in ipo deo: sz beatitudo nō so
lū dīc ꝑfectionē in deo sed in oībus beatis. q̄ beatitudo nō
est idē q̄ regnū dei. Ꝓ beatitudo nō pōt ee miserōꝝ
aliquis malorū: sz in regno dei pōt ee aliq̄ malus: vñ Matth. 13°
dī. q; in fine mūdi angeli colligēt de regno dei oīa scādā
lia. q̄ regnū dei nō est ipa beatitudo. Sz ē q̄ Aug. di
cit in Ench. q; treo ꝑtne pmēs petitiōes in oratione dīca ad fina
lē beatitudinē ptinēt: vna sit eaꝝ ē. Adueniat regnū tu
um. q̄ regnus dei ad beatitudinē ptinet. Ꝓ illud q̄ ꝓmit
tur filio in ꝓmiū ē beatitudo: sz regnū dei ē hoc: vt ps Matth.
5°. Beati q; ꝑsecutionē patiunt ꝓpter iustitiā q̄m ipoꝝ
est regnū celoꝝ. q̄ regnū celoꝝ est ipa beatitudo.
Ꝓ hūdeo dō sed ꝓ°. q; bonū q̄ dīa ꝙpulsāt est effec
tus ps ꝓ Boeciū in li. de ꝓsol. vñ vltimū desiderati ab oī
bus est ee ꝑfectū sz q; ē ꝑfectū in nā rōnali aūt q̄ bt ee ab
alio ꝑfectionē sui ee ab alio bz: q; ei⁹ ꝑfectꝰ
vnūquodq; ḡdo ꝑfectꝰ: ꝙmgit essendi ꝓcipuo. vñ inferiora
corpa ꝓpter hoc distare a primo ꝓncipio esse corruptibile
habēt: vt ps ex de gnatione. Et iō vltimus finis cuiuslibet
rei hoc ēēs esse ab alio est duplex. Unus exterius: sz dī
q̄ est desiderate ꝑfectionis ꝓncipii. Alius interius. q̄

dine ola ꝙ fiunt ad finē cooperant ad vltimū finē, vñ cū gratia bois operatio sit vltimus finis eius sic ē manifestū quōmodo bona bois cooperantur ad gḗm operationē ipius: sicut ad gḗm operationē bois in hac vita cooperant bona gḗ actus illuminati: t alia bona a filiis ꝺ̄ recepta actuū t bona exteriora ꝺ̄ multiplicer necessaria ad ꝺ̄cas operationē. Ita ꝙ omnia bona congregatio ponit esse beatitudinem. Ita ꝙ omnia bona congregata ordinant ad operationē perfectissimā bois que est essentialis ipa beatitudo. Posdicta vñ bona ola ordinant ad beatitudinē gḗ fm ꝙ p̄ exp̄ vltimū meremur: q̄nia nō omnia in beatitudine illa manebunt per scripturā manent tamē in filiis succedentibus: ficut fides succedit videri mutus refrenabr succedit t inf. Ad 2ᵐ dr̄ꝝ q̄ in actu duo cōsiderāda sunt. Vnū q̄ actus t forma ipius a qua perficit. Ad hāc fm formā sui principium est nālis potentia: fm formā sui principium est habitus. Et ꝙ habitus ille sit acquisit⁹: tenuit nostri act⁹ ēt eruntis. Vñ vt fuit ipius ens effectio a cā exteriori que habuit causalitat⁹ act⁹ aūt vt non potuit ēe beatitudo nisi rēne sue perfectiōis ex qua hꝫ q̄ sint exteriori nobilissime cōmunicāte: t sic nostre beatitudinis non fuimus nos cā sed deus. Ad 3ᵐ dr̄ꝝ q̄ voluptas est delectatio vna q̄ p̄cedit assecutione finis: t hec ē ordinabilis in aliud ꝑ̄t cui ordinari ad gḗm operationē in quā vt illa in q̄bus delectamur accidentibus agim⁹: alia delectatio est que p̄cognitā assecutionē finis: t illa effluit per operationē q̄ finē attingit: t sic hec delectatio non ē ipa beatitudo: q̄a ꝺ̄a beatitudinis p̄fectio t forma vt supra dictū est. Ad 4ᵐ dr̄ꝝ q̄ multitudo actuū ab eodē hꝫ habitū procedentiū respectu eiusdē obiecti non causat nisi ex interruptione tēporis: t ō in beatitudine p̄fecta vbi nō erit aliq̄ interruptio: hꝫ tm̄ vna operatio nō erit nisi vna beatitudo. Ad 5ᵐ dr̄ꝝ sic supra dictū est beatitudo vic nō ē p̄fecta beatitudo: hꝫ ēdā participatio beatitudinis: t ō nō semꝑ est in actu: q̄q̄ est in habitu. Vñ dr̄ꝝ nō pōt q̄ci beatus fruat ad id quod tūc habebit in gḗ ipa operatio est in eo habitualiter: fm enim ꝙ effectus sunt in suis causis sic operationes sunt in habentibus.

Ad tertiū ꝺ̄ꝝ dr̄ꝝ q̄ vita ꝺ̄ dupl⁹. Uno mō ipm esse viuentis vt in 2ᵒ de aia ꝺ̄. Uuere viuētis est cē. ex hoc aūt ꝺ̄ aliqd viuens ꝙ pōt sciꝑ mouere hꝫ aliquā actionē: vnde t plante dicunt viuere ex ꝺ̄ ꝙ mouent se hꝫ augmenti: t similia viuentia inq̄tus mouēt se hꝫ locū t inquātum mouēt se ad sentiendū: in bole aūt vberius inq̄rū potest se mouere ad velendū: t intelligendū: cuius libet autē potentie p̄fectio est finis actus. vñ secūdo translatus ē nomen vite ad fines ꝺ̄s actuū. vñ q̄cūq̄ ad q̄d aliquis scipm mouet: ille dr̄ꝝ vivere: q̄ vita aliqlit⁹ intelligere vita bois: t fm hūc modū vnusquisq; illā operationē huius vitaꝝ reputat ut maxime liberaliter: quasi ad hoc sit totū esse suū ordinatū fm quē modū loquēdi ꝺ̄. Ille dr̄ꝝ talem vel talē vitā. t sic ꝑ̄cari potest de beatitudine esse vitaꝝ voluptuosaꝝ: operatio aūt nō mensurat tempus: nisi fm ꝙ est motus adiuncta. vñ t operationes que nō adiungunt motui sed termino motus nō mēsurantur tempore hꝫ illustrat: vt ꝑ̄z de illuminatione aeris: ō si est aliqua operatio olno trāsēdēs motum tūc illa operatio nō mēsurabit tempore hꝫ mēsura q̄ est supra tempus: vbi aūt dei q̄ ponit ēe beatitudo bois nō potest ēe actio ꝑ̄ se mēsurata fm scripturā: nō sit successiua: erit nec ꝑ̄ viāticū aut vsū: cū verūq; sit extra motū. vñ sequi nō pōt. Tūc pōt ēt mēsurari euoqi end hꝫ q̄ ab eternitate excedit nālē ꝑ̄fectū creaturaꝝ: cū ad ēd multa creaturaꝝ ꝙ nō vult deus ꝙ ēt ipa beatitudo ē ipa vita eterna. Ad ꝑᵐ ꝙ ꝑ̄z ex dictis. Ad 2ᵐ dr̄ꝝ q̄ quālis vita sua ex motu sit cognitaq; p motū ꝑmo vincēs a nō vincentibus distincta sunt tamē nomina vite ic extenduntur eterna ad oēs operatiōes que nō sunt ab aliquo exteriori mouente: sicut velle intelligere t hꝺ̄, vnde eius ad hꝺ̄ operationes nomen motus transfertur vt eius dictum intelligere motū esse: intellectus t velle motū voluntatis. Ad 3ᵐ dr̄ꝝ q̄ eternitas nō ē cōcabilis bonum ita q̄ sit eius mēsura ad equitatē: vel aliqm⁹ ꝺ̄ in ipso est: vt ꝑ̄z de tēpore tamē bonum cōcari fm quādā participationē: vt sicut bonum sit participe eius operationis in videndo deū, ita sit participe eternitatis qua diuina operatio mensurat: t sic ipsa eius operatio dr̄ vita eterna. Ad 4ᵐ dr̄ꝝ q̄ vita eterna ꝺ̄ a sanctis habebit⁹ dr̄ fm participationē eternitatis non solus ḡtiam ad defectus finis per quem modum ꝺ̄ damnatoꝝ pena eterna dicitur: sed vberius ḡtiam ad remotionē eius mutationis non solum in actu quam etiam eius exclusi: sed etiam in potētia: quia sancti ex hoc q̄ deo adherebunt stabilitatem ex diuino munere cōsequentur: vt t transmutari non possint: quod deus habet ex natura rationis cuius est eternus.

Ad 4. q. dr̄ꝝ sic dicit Aug. 19. de ci. dei. Pax omnium rerum est tranquillitas ordinis: q̄ quo ꝑ̄z q̄ ex hoc nō pacem assumit q̄ aliqd nō ipediat a recto ordine: tranquillitas q̄ tm patiens impedimēti excludit. pax aūt ꝑ̄pse refertur illi ordini quo voluntas in aliqd ordinat. vñ t sic dicit⁹ bonus pacē habere: cū nihil est q̄ ipediat ordinē tue voluntatis in aliqd. t sīr dicim⁹ pacē esse in ciuitate q̄ nihil ē q̄ ꝑturbet rectū ordinē ciuitatis. qui est ex voluntate gubernatoris ciuitatis. Et fm eūd q̄ inaista appetitū rōis habere dicunt⁹ ꝑ omne⁹ vnāquāq; rez habere pacē fm q̄ nō impedit ab inclinatiōe qua hꝫ in suū finē. q̄ nihil appetit. operationē aūt in qua beatitudo cōsistit os ēe operatiōē nō ipeditāq; impedimēta aliqd de ei⁹ ꝑfectōe deturbent. vñ etiā delectatio q̄ ꝑfectā operationē cōsequit. causat t operatiōe nō ipedita: vt dicit in. 7. Ethicoꝝ. t sic ad beatitudinē requirit pax: nō q̄c sit ipa ēentia beatitudinis: sūt tm remotio eoꝝ q̄ possent beatitudinē impedire: t q̄ ex hoc q̄ oēs appetūt beatitudinē nālr. etiā nālr refugiūt beatitudinis impedimēta: t hoc est eos nālr desiderare pacē. Ad 5ᵐ dr̄ꝝ q̄ pax dicit ēe finis ciuitatis dei q̄a ꝑ̄ma dispō ad finē q̄ est finalr cū ipso finē: t nō quasi ꝑ̄s sit per se finis. Ad 2ᵐ dr̄ꝝ sīr. Ad 3ᵐ dr̄ꝝ q̄ quāuis oēs desiderāt nō sic finē: sic sunt ad finē quo finis habet q̄ pōt. Ad 4ᵐ dr̄ꝝ q̄ vltimū finis rei nō est ges sic q̄ actio recipit⁹ ꝑfectio nō pōt ēe nisi re ꝑfecta existente. motus aūt est actus imꝑfectus: t fm hoc gen ad quos terminatur motus ē finis ꝑpinquus: q̄ ipse mot⁹: t sic mot⁹ ordinat⁹ in quietem sicut in finem.

Ad quā dr̄ꝝ q̄ nomē regni a regēdo est sumptū: regere aūt ꝑtinet ad ēm⁹ est. vñ fs hoc aliqs regnū habere dicit q̄ alios sub sua ꝑtinēcia hꝫ: t ō fm fs bois in q̄nto dei ē dicim⁹ q̄ ei⁹ ꝑtinēcie ꝑfecte subdunt⁹. ꝑtinētie aūt est ordinare in finē: in finē aūt ordinat⁹: t ea q̄ ꝑfiāt a fine fm q̄ p̄ducunt ad finē: t ea q̄ tm affectu finē fm q̄ in fine cōsequunt. Et cū regula ꝑtinētie sit prouidentia ꝑfecte ꝑtinētie subdunt q̄ ea in ipsa fine collocantur: t ideo in eis nihil pōt ēe ab ordine ꝑtinētie alterius: alios aūt que a fine ꝑtinētie subdunt fm q̄ magis t min⁹ a fine elongantur: ꝑpinquissimi sunt fini qui sunt in via ad finē. vñ sequi ꝑ̄cipiēdi ad finē ē fides q̄ dilectione operās. Ut ergo dei ecclesia tanquam ordinate ꝑtinētie regnū dei dr̄. Ordinate illoꝝ collegiū q̄ ad in fine stabiliti sūt: t sic ipa ecclesia tm̄ pbano regnū dei dr̄: t hoc mō ēt in regno dei idē est q̄ ēe in beatitudine nec differt fm hoc regnū dei a beatitudine nisi sicut differt bonū cōe totius multitudinis a bono singulari voluntatis q̄.

Ad 1ᵐ q̄ dr̄ꝝ q̄ beatitudo nō sub ꝑtinētie q̄si ad finē ordinata: sed q̄a ad ipsā alia ordinantur. Ad 2ᵐ dr̄ꝝ q̄ Dion⁹ sufficienter tangit ea q̄ ad regnū ēt q̄runt⁹ put significat multitudinē gubernatā a ꝑtinētia: ad cui⁹ actū tria regruntⁱ. finis ordo ad finē: t regula ordis. Que qdē est duplex vna in ordināte: t hec est lex ex qua recturdo ordinis procedit: alia est in ipso ordinato: per quā fit vt rectitudo ordinis non deficiat: t hec regula est id q̄ causat ordinationē in finē. hanc sic fauna vel ciuis vel aliqd hꝺ̄ hoc appellat Dion. ꝺ̄ nōīb. Quinta aūt hec quatuor ad oēs creaturas ꝑtinent. Quinta aūt hec quatuor ad oēs creaturas ꝑtinent q̄ ad ips vltimū finē modo nobilissimo nate sunt gerere t cognoscūt rōnē ordis t finis. Ad 3ᵐ dr̄ꝝ q̄ regnū importat ꝑfectionē t in ꝑtinēte t in eo qui subdit⁹: hꝫ in ꝑtinēte sicut in ꝑfectionis principio qui sibi rectitudinē alijs ꝑponit: in eo vō qui subdit⁹ tm̄ q̄ in accipiēte ꝑfectionē ab alio. Sancti aūt qui sunt in patria hoc mō olno ꝑtinent subduntⁱ. q̄ etiā ipsi ꝑtinentes sūt sibi inuicē: t ō ad regnū dei ꝑtinent nō solū vt ꝑtinentes sub rege sed etiā vt regentes q̄ tamē erūt sub vno summo regente: ō dicit Apoc. 5ᵒ. Fecisti nos deo nostro regnū t sacerdotes: et regnabimus sup terrā. Ad 4ᵐ dr̄ꝝ q̄ ibi regnū dei accipit ecclesia militās t nō triumphans.

Ad tertium

sic procedit. Uidet q̄ nō omnes appetant beatitudinē. nullus enī vult q̄ ignorat: vt ꝑ̄z per Aug. in libro de trin. t per ꝑbm qui dicit in 3ᵗᵒ de aia. q̄ oīs voluntas est appetibile apprehensum. hꝫ nō omnes cognoscūt beatitudinē cū multi circa beatitudinē erruerint. q̄ti oēs appetūt beatitudinē. Ꝓ. q̄cūq; appetit beatitudinē appetit illō q̄ est essentialr ipsa beatitudo: sed ipa beatitudo est dei visio quia nō omnes appetunt. q̄ nō omnes appetūt beatitudinē. Ꝓ. illō quod nō pōt apprehendi nō pōt desiderari hꝫ duo 2ᵘ⁹ esse sunt nō cadit in appehēsione: vt ꝑ̄z 4ᵐ mēta. q̄ duo 2ᵘ⁹ esse sūt nō possunt appeti. hꝫ aliqui appetunt ea que sunt beatitudo 2ᵘ⁹: sicut illi qui appetunt peccata. q̄ nō omnes appetunt beatitudinē. Ꝓ. peccatus est ipsoto incommutabili bono rebus mutabilibus adherere: hꝫ beatitudo est incommutabile bonū. q̄ qui peccat eas ꝑspernit: t sic nō omnes eā appetūt. Sed ꝛ contra quod Boetius in 3ᵒ de ꝑsola. ꝑbꝫ q̄ mentibus oium bonum veri boni cupiditas inseta est. verū aūt bonū dicit beatitudinem. q̄ beatitudo ab oibus appetit. Ꝓ. vnicuiq; appetibile ē fin⁹ finis: hꝫ bonum ē vltim⁹ finis bonū ēe vite. q̄ oēs bonū beatitudinē appetūt.

Ulterius vt q̄ aliquis possit multa appetere: ois enim rōnalis potentia ad oppōsita se hꝫ sed voluntas est potentia rōnalis. q̄ ꝑ̄z ad oppositū: beatitudini autē opponit miseria. q̄ si potest aliquis appetere beatitudinē autē opponit etiā appetere miseriā. Ꝓ. si nō pōt aliquis velle miserias t possibile est eas velle. q̄ necesse est eas nō velle: hꝫ necessitas coactionē vel prohibitionē importat: vt Anselm. dicit. q̄ voluntas cogi potest: q̄ eius repugnat libertati. Ꝓ. ꝑ̄z beatitudo est ab oibus appetibilis ita t esse: hꝫ quidā volunt nō esse: vt ꝑ̄z de his qui seipsos interimunt. q̄ t quidā possunt velle miseriā. Ꝓ. voluntas est de fine vt dicit 3ᵘ⁹ ethi. hꝫ finis est bonū vel apparens bonum vt ꝛ ꝑbicō. q̄ tm bonus q̄ apparens bonus potest desiderari: q̄ illud quod est malum potest esse apparens bonum. q̄ pōt desiderari miseria q̄ cuiq; sit mala aliqs eas velle potest. Sed cōtra est quod Aug. in li. de lib. arbitrio dr̄ q̄ nullus homo pōt velle ēe miser. Ꝓ. sic se hꝫ bestia ad finē sicut intelligibile ad finē. sed bestia non appetit sibi esse miserē: vt ꝑ̄z per Aug. in li. de ciui. dei. q̄ nec intelligibile appetit sibi esse miserē. Ꝓ. nullus potest affectare miseriā: quia est finis sui appetibilis.

Ulterius vt q̄ nullus appetēdo beatitudinē meretur nullum. nō meremur q̄ appetim⁹ beatitudinē: hoc nullus ab eo obtinet. q̄ nullus appetēdo beatitudinē meret. Ꝓ. si meritū temerarii sint circa idem: meret in eo q̄ peccat: nō ꝑcat: vt dr̄ Aug. hꝫ bō nō pōt nō appetere beatitudinē. q̄ nullus appetēdo meret. Ꝓ. nullus pōt ex ꝑpria virtute meruisse vitā eternā: q̄ pelag⁹ ꝛ. hoc ꝑ̄z ꝑpria virtute beatitudinē appetere ꝑ̄. q̄ appetēdo beatitudinē nō meret. Sed contra nō aliqs ꝺ̄ere nō beatitudinē t deū. q̄ nullus desiderādo beatitudinē meret: nullus desiderādo deum meretur: hꝫ ē absurdū. Ꝓ. charitas ē principium meritoꝝ: hꝫ charitas ꝑcipuē respicit finē. q̄ ex motu voluntatis: i vita nō finē mercie meremur: t ita in appetēdo beatitudinē.

Ulterius vt q̄ nō oē q̄ aliquis vult ꝑpter beatitudinem vult: multa enī ex delectationes ꝑpter aliqd vult: vt ꝑ̄z 7ᵐ ethi. delectatio aūt nō est ipsa beatitudo vt ex ꝑdicta ꝑ̄z. q̄ nō quicquid aliquis vult ꝑpter beatitudinem vult. Ꝓ. id quod potest ꝑpter beatitudinem desiderari est ad beatitudinem ordinabile: sed multi volunt aliqua que nō sūt ordinabilia in beatitudinē: t magis ab ea nocentia: sicut est de peccatoribus. nō ergo oē q̄ aliqs vult ꝑpter beatitudinē vult. Ꝓ. illud q̄ in se nullā ꝛ̄one habet nō pōt ꝑpter beatitudinē desiderari hꝫ q̄q; desideratur aliqd q̄ nullā ꝛ̄onem boni habeat ꝑ̄z per Aug. in lib. 83. vñ dicit. Id furat⁹ fuit q̄ melius habebatur: a multo melꝰ nec ea re volebat frui qui furto appetebat: sed ipso furto t peccato: ita quero q̄d me in furto delectauerit: videt ꝛ̄onem nullā esse. q̄ aliqd desideraf nō ꝑpter beatitudinē. Ꝓ. motus nullo mō ad beatitudinē pōt ordinari: nihil enī te sub ipe vinc. 2ᵒ q̄ de ꝑfecto mouē. q̄ beatitudo nō nisi vltimēto alicui: sed quidā scipsos mouē pnt vltimentur: vel a seipsis vel ab aliqs tm̄ nulla ipe future vite. q̄ non oē q̄ aliqs vult ꝑpter beatitudinē vult. Ꝓ. ex hoc bois voluntas recta iudicat⁹ q̄ in recto finē ordinat. hꝫ q̄ q̄q̄ desideraf ꝑpter beatitudinē desideraf: ois voluntas bois est recta: q̄ falliꝫ est. Ꝓ. ꝑpter q̄ aliqs vult aliqd actuꝫ actu ē cognitū. hꝫ q̄ q̄q̄ vult ꝑpter beatitudinē vultis oi desiderio ꝑpotebit beatitudinem actu ē cognitā. q̄ apparet esse falliꝫ. q̄ idē q̄ ꝑ̄s. Sed ꝛ contra q̄ ꝑpter ic desideraf t nunq̄ ꝑpter aliud fiat mot⁹ desidera. hꝫ illud ꝙ quo fiat mot⁹ desidera est vltim⁹ finis. hꝫ aliud q̄ beatudo sit desiderabile ꝑpter ic t nunq̄ ꝑpter aliqd aliud: aliud q̄ beatudo erit vltim⁹ finis. q̄ ē nō pōt ergo oē aliud desiderabile desiderari vel mediate vel imediate ad beatudinē desiderium referret. Ꝓ. Augi. ca. 25. de ti. no. dicit q̄ pace eis desiderant: t q̄ ꝑ̄ eā agūt quecūq; agūt: hꝫ ꝑ̄z ordinat⁹ desiderium ad beatudinē: vt ex dictis ꝑ̄z. q̄ q̄d desideraf ꝑpter beatudinē desideraf.

Ad 1ᵐ dr̄ꝝ ad ꝑmū q̄ nē q̄ in omni ordine mobiliū t motoꝝ oꝺ̄ bonos motores ordinari in finē ꝑmi motoris q̄ ois motus ordinat⁹ in eis a ꝑmo motore fluit ꝑ̄z q̄ ois ꝑfectionē impilas in eis a ꝑmo motore fluit ꝑ̄z q̄ ois motus ordinat⁹

Ad quartum

¶ Respondeo dicendum ad primam q. q beatitudinem sanctorum post resurrectionem augeri extensiue gaudij manifestum est: quia beatitudo tunc erit non solum in anima: sed etiam in corpore: et etiam ipsius anime beatitudo augebitur extensiue inquantum anima non solum gaudebit de bono proprio: sed etiam de bono corporis. Potest etiam dici q etiam beatitudo anime ipsius augebitur intensiue. Corpus enim hominis dupliciter potest considerari. uno modo secundum q est ab anima perfectibile. alio modo secundum q est in eo aliquid repugnans anime in suis operibus prout non perfecte corpus per animam perficitur. Secundum autem primam considerationem corporis coniunctio corporis ad animam addit anime aliquam perfectionem: quia omnis pars imperfecta est et completur in suo toto. unde et totum se habet ad partes sicut forma ad materiam. unde et anima perfectior est in esse suo naturali cum est in toto. s. in homine coniuncto ex anima et corpore quam cum est per se separata. Sed unio corporis quantum ad secundam ipsius considerationem impedit anime perfectionem. et ideo dicitur q corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Sap. 9. Si igitur a corpore remouetur omne id per quod actioni anime resistit: simpliciter anima erit perfectior in corpore tali existens quam per se separata: quanto autem aliquid est perfectius in esse tanto potest perfectius operari. unde et operatio anime coniuncte tali corpori erit perfectior quam operatio anime separate. huiusmodi autem corpus est corpus gloriosum quod omnino subdetur spiritui: ut supra di. 44. dictum est. unde cum beatitudo in operatione consistat: perfectior erit beatitudo anime post resumptionem corporis quam ante. Sicut enim anima separata a corpore corruptibili perfectius potest operari quam ei coniuncta ita postquam coniuncta fuerit corpori glorioso perfectior erit eius operatio quam quando erat separata. omne autem imperfectum appetit suam perfectionem. et ideo anima separata naturaliter appetit corporis coniunctionem: et propter hunc appetitum ex imperfectione procedentem eius operatio qua in deum fertur est minus intensa. et hoc est quod dicit Augustinus q ex appetitu corporis retardatur ne tota intentione pergat in illud summum bonum.

¶ Ad primum ergo dicendum q anima coniuncta corpori glorioso magis est deo similis quam ab eo separata: inquantum coniuncta habet esse perfectius. quanto enim aliquid est perfectius tanto est deo similius: sicut etiam cor cuius vite perfectio in motu consistit est deo similius dum mouetur quam dum quiescit: quamuis deus nunquam moueatur. ¶ Ad secundum dicendum q virtus que de sua natura habet q sit in materia magis est potens in materia existens quam a materia separata: quamuis absolute loquendo virtus a materia separata sit potentior. ¶ Ad tertium dicendum q quamuis in actu intelligendi anima corpore non vtatur: tamen perfectio corporis quodammodo ad perfectionem operationis intellectualis cooperabitur inquantum ex coniunctione corporis gloriosi anima erit in sua natura perfectior et per consequens in operatione efficacior: et secundum hoc ipsum bonum corporis cooperabitur quasi instrumentaliter ad operationem illam in qua beatitudo consistit: sicut etiam philosophus ponit in 10. Ethi. q bona exteriora cooperantur instrumentaliter ad felicitatem vite. ¶ Ad 4m dicendum q quamuis finitum infinito additum non faciat maius: tamen facit plus quia infinitum et finitum sunt duo: cum finitum per se acceptum sit unum. extensio autem gaudij non respicit maius sed plus. unde extensiue augetur gaudium secundum q est de deo et de gloria corporis respectu gaudij quod erat de deo. Gloria etiam corporis operabitur ad gaudij intensionem quod est de deo inquantum cooperabitur ad perfectiorem operationem qua anima in deum fertur: quanto enim operatio conueniens fuerit perfectior tanto delectatio erit maior: vt patet ex hoc quod dicitur 10. Ethico.

¶ Ad 2m q. dicendum q cum beatitudo in operatione consistat gradus beatitudinis et amplitudo secundum gradum perfectionis in operando. perfectio operationis in qua felicitas consistit ex duobus pensatur. s. ex parte operantis et ex parte obiecti. vnde phus dicit 10. eth. q perfectissima est operatio perfecte potentie in nobilissimum bene dispositi. ex parte obiecti ratio beatitudinis consistit est omnino vnum et idem. s. diuina essentia: ex cuius visione omnes erunt beati. vnde ex hac parte non erit aliqua eorum eadem non perfectior: sed ex parte operantium operatio beatitudinis non erit eque perfecta ad opinionem participans

s. lumine glorie erit perfectior in uno quam in alio secundum quod erit perfectio et delectatio maior: et secundum hoc non in eodem gradu beatitudinis erunt omnes beati. ¶ Ad primum ergo dicendum q denarius dicitur vnus quia idem redditur ex parte obiecti ipsius beatitudinis quia deus essentiam suam ostendet. sed vnusquisque eam aspiciet secundum modum suum. ¶ Ad 2m dicendum q sicut ignis est subtilissimum corporum specie tamen vnus ignis alio subtilior esse potest ita beatitudo secundum suam speciem considerata est vltimum omnium desiderabilium bonorum: vnde nihil prohibet vnam beatitudinem esse perfectiorem beatitudine alterius. Cuiuslibet autem beatitudo secundum quod vltima est quia appetitus beatitudinis per eam totaliter terminatur: quamuis non sit vltima tanquam existens in vltimo perfectionis gradu. ¶ Ad 3m dicendum q in beatis erit perfecta charitas. vnde quilibet ibi plus diliget deum quam seipsum: et ideo magis volet id quod est conueniens deo quam id quod esset melius ei: et ideo magis volet diuinam iustitiam saluari in hoc q ipse minus habeat quod est deo conuenientius quam in hoc q plus habeat quod esset sibi melius.

¶ Ad 3m q. dicendum q quia motus localis prior est omnium aliorum motuum. ideo secundum philosophum nomen motus et distantie et omnium huiusmodi deriuatum est a motu locali ad omnes alios motus. finis autem motus localis est locus ad quem cum aliquid peruenerit ibi manet quiescens et in eo conseruatur. et ideo in quolibet motu ipsam quietationem in fine motus dicimus collocationem vel mansionem. et ideo cum nomen motus deriuatur vsque ad actus appetitus et voluntatis: ipsa assecutio finis appetitiui motus dicitur mansio vel collocatio in fine: et ideo diuersi modi consequendi finem vltimum diuerse mansiones dicuntur: vt sic vnitas domus respondeat vnitati beatitudinis que est ex parte obiecti et pluralitas mansionum respondeat differentie que in beatitudine inuenitur ex parte beatorum: sicut etiam videmus in rebus naturalibus q est idem locus sursum ad quem tendunt omnia leuia: sed vnumquodque pertingit propinquius secundum q est leuius: et ita habent diuersas mansiones secundum differentiam leuitatis. ¶ Ad primum ergo dicendum q mansio importat rationem finis: vt ex dictis patet: et sic per consequens importat rationem premij quod est finis meriti. ¶ Ad 2m dicendum q quamuis sit vnus locus spiritualis tamen diuersi sunt gradus appropinquandi ad locum illum: et secundum hoc distinguuntur diuerse mansiones. ¶ Ad tertium dicendum q illi qui erant in limbo vel nunc sunt in purgatorio nondum peruenerunt ad suum finem: et ideo in purgatorio vel in limbo non distinguuntur mansiones: sed solum in paradiso et in inferno vbi est finis bonorum et malorum.

¶ Ad quartam questionem dicendum q principium distinctionis mansionum siue graduum beatitudinis est duplex. s. propinquum et remotum. Propinquum est diuersa dispositio que erit in beatis: ex qua contingit diuersitas perfectionis apud eos in operatione beatitudinis. sed principium remotum est meritum quo talem beatitudinem consecuti sunt. Primo autem modo distinguuntur mansiones secundum charitatem patrie que quanto in aliquo erit perfectior tanto reddet eum capaciorem diuine claritatis: secundum cuius augmentum augebitur perfectio diuine visionis. Secundo vero modo distinguuntur secundum charitatem vie. actus enim noster non habet q sit meritorius ex ipsa substantia actus: sed solum ex habitu virtutis quo informatur. vis autem merendi est in omnibus virtutibus ex charitate que habet ipsum finem pro obiecto: et ideo diuersitas in merendo tota reuertitur ad diuersitatem charitatis: et sic charitas vie distinguet mansiones per modum meriti. ¶ Ad primum ergo dicendum q virtus ibi non solum accipitur pro naturali capacitate: sed pro naturali capacitate simul cum conatu ad habendam gratiam: et tunc virtus hoc modo accepta erit quasi materialis dispositio ad mensuram gratie et glorie percipiende: sed charitas est formaliter complens meritum ad gloriam. et ideo distinctio graduum in gloria accipitur penes gradus charitatis potius quam penes gradus virtutis predicte. ¶ Ad 2m dicendum q opera non habent q eis retributio glorie reddatur nisi inquantum sunt charitate informata. et ideo secundum diuersos charitatis gradus erunt diuersi gradus in gloria. ¶ Ad tertium dicendum q quamuis ha-

bitus charitatis vel cuiuslibet virtutis non sit meritum cui debeatur premium: est tamen principium et tota ratio merendi in actu: et ideo secundum eius diuersitatem premia distinguuntur quamuis etiam ex ipso genere actus possit aliquis gradus in merendo considerari: non respectu premij essentialis quod est gaudium de deo: sed respectu alicuius accidentalis premij quod est gaudium de aliquo bono creato.

Deinde queritur de visione dei. ¶ Et circa hoc queruntur 7. Primo vtrum sancti videbunt deum per essentiam. Secundo vtrum possint deum videre oculo corporali. 3o vtrum videndo deum comprehendant ipsum. 4o vtrum videntium deum per essentiam alter altero perfectius videat. 5o vtrum videntes diuinam essentiam necesse sit omnia videre que deus videt. 6o vtrum ad videndum deum per essentiam aliqua creatura ex puris naturalibus possit pertingere. 7o vtrum in statu vie possit aliquis deum per essentiam videre.

Ad primum sic proceditur. vr q intellectus humanus non possit peruenire ad videndum deum per essentiam. quia Jo. 1. Deum nemo vidit vnquam. et exponit Chrysostomus q nec ipse celestes essentie: ipse dico cherubin et seraphin ipsum vt est vnquam videre potuerunt. sed hominibus non promittitur nisi equalitas angelorum. Matt. 22. Erunt sicut angeli dei in celo. ergo nec sancti in patria deum per essentiam videbunt. ¶ Preterea. Dio. sic argumentatur in 1. ca. de di. no. Cognitio non est nisi existentium: omne autem existens finitum est cum sit in aliquo genere determinatum. et sic deus cum sit infinitus est super omnia existentia. ergo non est cognitio eius: sed est super cognitionem. ¶ Preterea. Dio. in 1. ca. de mystica theol. ostendit q perfectissimus modus quo intellectus noster deo coniungi potest est inquantum coniungitur ei vt ignoto: sed illud quod est visum per essentiam non est ignotum. ergo impossibile est vt intellectus noster per essentiam deum videat. ¶ Preterea. Dio. in epistola ad Gaium monachum dicit q superpositae dei tenebre: que abundantia lucis appellantur: cooperiuntur omni lumini: et absconduntur omni cognitioni: et si aliquis videns deum intellexit quod vidit non ipsum vidit: sed aliquid eorum que sunt eius. ergo nullus intellectus creatus poterit deum videre per essentiam. ¶ Preterea. sicut dicit Dio. in epistola ad Dorotheum. Inuisibilis quidem deus est existens propter excedentem claritatem. sed claritas eius sic excedit intellectum hominis in via: sicut excedit intellectum hominis in patria. ergo sicut est inuisibilis in via: ita erit inuisibilis in patria. ¶ Preterea. cum intelligibile sit perfectio intellectus: oportet esse proportionem aliquam inter intellectum et intelligibile: visibile et visum. sed non est accipere proportionem aliquam inter intellectum nostrum et essentiam diuinam: cum in infinitum distent. ergo intellectus noster non potest pertingere ad essentiam diuinam videndam. ¶ Preterea. plus distat deus ab intellectu nostro quam intelligibile creatum a sensu. sed sensus nullo modo potest pertingere ad creaturam spiritualem videndam. ergo nec intellectus noster potest pertingere ad videndam diuinam essentiam. ¶ Preterea. quandocunque intellectus aliquid intelligit in actu oportet q informetur per similitudinem intellecti quod est principium intellectualis operationis in tale obiectum determinans sicut calor est principium calefactionis. si ergo intellectus in deum intelligat oportet q fiat per aliquam similitudinem informantem ipsum intellectum. hoc autem non potest esse ipsa diuina essentia: quia formam et formati oportet esse vnum esse. diuina autem essentia ab intellectu nostro differt secundum essentiam et esse. oportet ergo q forma qua informatur intellectus noster intelligendo deum sit aliqua similitudo impressa a deo in intellectum nostrum. sed similitudo illa cum sit aliquid creatum non potest ducere in dei cognitionem nisi sicut effectus in causam. ergo impossibile est vt intellectus noster deum videat nisi per effectum ipsius. sed visio dei que est per effectum non est visio dei per essentiam. ergo intellectus noster non poterit deum per essentiam videre. ¶ Preterea. diuina essentia magis distat ab intellectu nostro quam quicunque angelus vel intelligentia. sed sicut dicit Auic. in sua metaphysica. intelligentiam esse in intellectu nostro non est essentiam intelligentie esse in intellectu: quia sic scientia quam de intelligentiis habemus esset substantia et non accidens: sed hoc est impressionem intelligentie esse in nostro intellectu. er-

go et deus non est in intellectu nostro vt intelligatur a nobis nisi inquantum impressio eius est in intellectu. sed illa impressio non potest ducere in cognitionem diuine essentie: quia cum in infinitum distet a diuina essentia degenerat in aliam speciem multo amplius quam si species albi degeneraret in speciem nigri. ergo sicut ille in cuius visu species albi degenerat in speciem nigri propter indispositionem organi non dicitur videre album: ita nec intellectus noster qui solum per huius impressionem deum intelligit: eum per essentiam videre poterit. ¶ Preterea. in rebus separatis a materia idem est intelligens et quod intelligitur: vt patet in 3. de anima: sed deus est maxime a materia separatus. cum ergo intellectus qui est creatus non possit ad hoc pertingere vt fiat essentia increata non poterit esse q intellectus deum per essentiam videat. ¶ Preterea. omne illud quod videtur per essentiam de eo scitur quid est. sed de deo intellectus noster non potest videre quid est sed solum quid non est: sicut dicit Dio. et Damas. ergo intellectus deum per essentiam videre non poterit. ¶ Preterea. omne illud infinitum inquantum infinitum est ignotum. sed deus est modis omnibus infinitus. ergo est omnino ignotus. ergo per essentiam ab intellectu creato videri non poterit. ¶ Preterea. Aug. dicit in libro de videndo deum. Deus est natura inuisibilis. sed ea que insunt in deo per naturam non possunt aliter se habere. ergo non potest esse q per essentiam videatur. ¶ Preterea. omne quod alio modo est et alio modo videtur non videtur secundum id quod est. sed deus alio modo est: et alio modo videtur a sanctis in patria. est enim per modum suum: videbitur a sanctis per modum eorum. ergo non videbitur a sanctis secundum id quod est: et sic non videbitur per essentiam. ¶ Preterea. illud quod per medium videtur non videtur per essentiam. sed deus per medium videbitur in patria quod est lumen glorie: vt patet in psal. In lumine tuo videbimus lumen. ergo non videbitur per essentiam. ¶ Preterea. deus in patria videbitur facie ad faciem: vt dicitur 1. Cor. 13. sed hominem quem videmus facie ad faciem: videmus per similitudinem. ergo deus in patria videbitur per similitudinem: et sic non per essentiam. ¶ Sed contra est quod dicitur 1. Cor. 13. Videmus nunc in speculo et in enigmate: tunc autem facie ad faciem. sed illud quod videtur facie ad faciem videtur per essentiam. ergo deus per essentiam videbitur a sanctis in patria. ¶ Preterea. 1. Jo. 3. Cum apparuerit similes ei erimus: et videbimus eum sicuti est. ergo videbimus deum per essentiam. ¶ Preterea. 1. Cor. 15. super illud. Cum tradiderit regnum deo et patri. dicit glo. vbi. s. in patria essentia patris et filij et spiritus sancti videbitur quod solis mundis cordibus dabitur que est summa beatitudo. ergo beati deum per essentiam videbunt. ¶ Preterea. Jo. 14. dicitur. Si quis diligit me diligetur a patre meo et ego diligam illum et manifestabo ei meipsum. sed illud quod manifestatur essentialiter videtur. ergo deus a sanctis in patria essentialiter videbitur. ¶ Preterea. Grego. di. 13. super illud. Non videbit me homo et viuet. Gregorius improbat opinionem illorum qui dicebant q in illa regione beatitudinis deus in claritate sua conspici potest: sed in natura videri non potest: quia aliud non est eius claritas et eius natura. sed natura est eius essentia. ergo videtur per suam essentiam. ¶ Preterea. sanctorum desiderium non potest omnino frustrari. sed sanctorum desiderium commune est vt deum per essentiam videant: vt patet Exo. 33. Ostende faciem tuam et salui erimus. Et Jo. 14. Ostende nobis patrem et sufficit nobis. ergo sancti deum per essentiam videbunt.

¶ Respondeo dicendum q sicut secundum fidem ponimus finem vltimum humane vite esse visionem dei: ita philosophi posuerunt vltimam hominis felicitatem esse intelligere substantias separatas a materia secundum esse. et ideo circa hanc questionem eadem difficultas et diuersitas inuenitur apud philosophos et apud theologos. Quidam enim philosophi posuerunt q intellectus noster possibilis nunquam potest ad hoc peruenire vt intelligat substantias separatas: sicut Alpharabius in fine ethicorum

ghis contrarium dicerit in libro de intellectu, vt cõmẽ. refert in 3. de anima. Et fili gdam theologi potuerunt q̃ intellectus humanus nunq̃ post ad hoc peruenire q̃ deũ per cõtrium videat, t vtrolꝫ ad hoc mouet distãtia inter intellectus nostrũ t essentiã diuinã vel alias substantias separatas. cum enim intellectus in actu sit quodãmõ vnus cũ intelligibili in actu, vt difficile q̃ intellect' "ereat" aliquo mõ fiat cõtia increata. vñ t Dion. dicit. Quo.n. creabile videri increabile. Et maior difficultas in B. est illius qui ponit intellm possibile eẽ glabilem t corruptibile: vtpote virtutẽ a corpore dependẽtẽ nõ solũ respectu visionis diuine sed respectu visionis ꝯcreatꝰ substãtiarꝫ separatarꝫ. Sed hoc posito adhuc stare nõ pot. Patet.q. q̃ repugnat auctoritati scripture canonice, vt Aug. dicit in lib. de videndo deũ. Scito q̃ cum intelligere sit maxime ꝓpria operatio hominis: oꝑs q̃ sm eã aliquis sibi sit beatitudo cuius hec operatio in ipso ꝑfecta fuerit: cũ aũt ꝑfectio intelligentie in gñe hõis sit ipm intelligibile: si ꝑfectissima operatio intellect' hõis nõ pueniat ad videndã essentiã diuinã sed aliqd aliud oportebit dicere q̃ aliqd aliud sit beatificãs ipm bolem q̃ de". t cũ vltima ꝑfectio cuiuslibet sit in eõ tendere ad suã ꝓpriã sequit vt aliqd aliud sit ꝓpriũ efficatiũ boũs q̃ deus, qõ est absurdũ sm nos. t similr est absurdũ apud philosophos qui ponũt animas nostras a substãtijs separatis emanare: vt in fine eas possim' intelligere. vel os ponere sm nos. q̃ intellect' nostri aliq̃ pueniat ad videndã essentiã diuinã: t Fr philosophos q̃ pueniat ad videndã essentiã substãtiarũ separatarꝫ. Quo aũt possit B accidere restat inuestigãdũ. Quidã enĩ dixerũt. vt Algazahel. t Auẽpace q̃ ex hocipso q̃ intellectus noster intelligit ꝯtingibilia pringit ad videndã essentiã substantie separate. Et ad hoc ostẽdẽdũ ꝓcedũt duob' modis quoꝝ primus est q̃ sicut nã specie nõ diuersificant in diuersis singularibus: nisi sm q̃ cõtingit ꝓcipue ꝑ indiuidualem materiã: ita forma intellecta boũs nõ diuersificat apud me t nisi sm q̃ cõtingit diuersas formas imaginabilibus. t hõ qñ intellect' separat formã intellectã a formis imaginabilibus remanet gdam intellecta q̃ est vna t eadẽ apud diuersos intelligentes. t hõ est gdam subs separata: t hõ qñ intellect' noster pueniat ad sũmã abstractionẽ gdam intelligibilis cuiuscũq; intelligit p hoc gdam gdatẽ subs separatã q̃ ei filia. Secũs modus dicit intellect' nr̃ nat' est abstrahere gdatẽ ab oĩb' intelligibilib' babẽtib' gdatẽ. sic̃ gdatem q̃d abstrahit ab hoc singulari habẽ gdatẽ sic gdatem nõ habẽs gdatẽ intelligẽdo eã intelligat gdatem. subs separatã q̃ est talis dispõnis co p subs separate sũt gdates subsistentes. nõ habẽs gdatem q̃ditas. n. simplicis est ipsi simpliciter. vt Auic. dicit. si aũt gdatem abstractã ab hoc singulari sensibili sic gdatem habẽs gdatẽ. q̃ illas gdatẽ intellect' nat' est abstrahere. et ita cũ nõ sit abire in ifinitũ erit ꝺuenire ad gdatẽ nõ habẽ gdatẽ per quã intelligit gdatem separatã. Sic̃ alie modus nõ vr̃ cẽ sufficiẽs. Primo q̃ gdatem subs̃ mille qñ intellect' abstrahit nõ est vni' rõnis cũ gdatem hoc separatꝫ subsistentiꝫ. t ita p hoc q̃ intellect' nr̃ abstrahit gdatem rei. mãlis t cognoscit eam: nõ segr̃ q̃ cognoscat gdatem subs separatam. t peiꝰ q̃ omnis essentia q̃ maxime est vni' rõnis ab oĩ gdatẽ creata. Secũ q̃ dato cognoscat gdatem separate subs nisi sm gen' remotionis ad ꝓma. vt. Cũ. n. cognoscit boiem solũ inquãtũ est animal nõ cognoscit eã nisi sm gd̃ t in potẽtia. t multo mins cognoscit eã si non cognoscat nisi subs nãm in ipsa. vñ sic etiã ꝺuina vel gdatem subs separatas nõ cognoscere q̃ essentias separatas ponit ab Anic. t has meta. Lq̃ subs separate intelligũt a nob̃ p intẽtiones suaꝝ gdatũ q̃ sũt quidẽ cogniti sed nõ abstracte ab oĩbꝰ ipsemet sũt imãles q̃ sunt. sic ab eis t aliis' nr̃is. Sz B mod' ẽt nõ vr̃ nob̃ sufficere ad visionẽ diuinã quã q̃rim'. Stat. n. q̃ oẽ qd̃ recipit t aliq̃ est in eo q̃ modũ recipiẽtis. t iõ filitudo ꝺiuine essentie sperate ab ipso t ipsius nõ erit p modũ nr̃i intells. mod' ẽt intellectꝰ nr̃i deficiẽs est a receptiõe ꝑfecta ꝺiue filitudis. Defectꝰ aũt ꝑfecte filitudinis pẽt tripl̃r accidere quot modis diffilitudo intellꝰ. vñ. n. mõ est deficiẽs filitudo qñ principiat forma sm eãdẽ rõnẽ spẽi: sed nõ sm eãdẽ ꝑfectiõ modũ sic̃ est filitudo deficiẽs ei' q̃ bꝰ parũ de albedie ad illũ q̃ bꝰ multũ. alio mõ est deficiẽs filitudo qñ principiat forma sm eãdẽ rõnẽ spẽi: sed nõ sm eãdẽ ꝑfectiõ modũ sic̃ est filitudo deficiẽs ei' q̃ bꝰ parũ de albedie ad illũ q̃ bꝰ multũ. alio mõ est deficiẽs filitudo qñ principiat forma sm eãdẽ rõnẽ spẽi: sed nõ sm eãdẽ ꝑfectiõ modũ sic̃ est filitudo deficiẽs ei' q̃ bꝰ parũ de albedie ad illũ q̃ bꝰ multũ. adhuc magis deficiẽs qñ nõ ꝓuenitur ad eãdẽ rõnẽ spẽi: nec ad eãdẽ rõnẽ spẽi: nec ad eãdẽ rõnẽ spẽi: nec

videnf vilibilia illa ꝙ nominauf. Deꝰ ifimo vidit vnꝰ aut videre pōt: ꝛ eſt natura intellibilis ſicut ꝛ icorporalis ſicut aiꝰ ſm fuꝰ ſilꝫ nūm eſt magie ennata ꝛ ſm ſe ē manifeſtior intelligibilis. ſi ꝙ a nobis ꝙlibꝫ non intelligaf eſt ex defectu noſtro. vñ ꝙ videaf poſſiꝫ vitas nō ſint a nobis: nō eſt ex mutatōe ipſius ſed noſtra. ¶ Ad decimūq̄rtū dōs q̄ de" in patria videbif a ſanctis ſicut ē ſi ꝑ referaf ad modū quo" vidēbiſ a ſanctis de" hōc illā modū quez hꝫ. ſi ſi referaf mod" ad ipm cognoſcēdi nō videbiſ ſicut ab eis nō erit tanta efficacia intellectiua ad videndū ipm ꝙ ē efficacia diuine ētie ad ꝑ q̄ intelligat. ¶ Ad decimum ḡtū dōs q̄ medio in viſione corporali ꝛ intellectuali multe mō ſunt. ¶ Primū eſt medio ſub quo videf. ꝛ hoc eſt qđ ꝑfcit vitum ad videndū in actu: nō determinās vitus ad aliq̄ ipſe obiectū ſicut ſe hꝫ lumen corporale ad vitum corporalem ꝛ lumē intellect" agētis ad intellectū poſſibilē. Sēcꝫ eſt medium quo videf. ꝛ hoc eſt forma viſibilis qua determinat vtercꝫ vitus ad ipſe obm: ſic ꝙ forma lapidis ad cognoſcēdū lapidē. Tertiū ē medium in quo vf. ꝛ B eſt id ꝙ aut ipſectione vocat vitus in alia rē: ſic iſpiciēdo ſpeculū ducit in cā q̄ inſpecula repꝛſentaf. ꝛ videndo imagines ducit in imaginata. ꝛ ſic ēt intellect" cognitiones effect" ducit in cām vel cōcauſa. In viſione igit ꝑſice nō erit tertium medium: vt. d. de" p ſpēs aliq̄ cognoſcat ſic nūc cognoſcimꝰ: nōe aut" dicimur nūc videre ſi ſpeculemur ea: erit ibi ſm medium q̄ ipſa ētia diuina erit. q̄ intellꝫ noſter videbit deū vt ex dictis pꝫ. erit ibi tñ ſm medium qđ elevabit intellectū noſtrū ad ꝑ q̄ poſſit cōiungi ētie increate. nō ꝑdicto ſi ab hoc medio nō eſt cognitio mediata: q̄ non cadit inter cognoſcēte ꝛ rē cognitā. ſi eſt illud qđ dat cognoſcenti vim cognoſcēdi. ¶ Ad decimūſcēdū dōs q̄ creature corporales nō vdr immediate videri niſi q̄ſ id qđ in eis ē ꝓpꝫ gibile vitui ei iungaf. nō tñ aūt ꝓpꝫibiles ꝙ ētiā ſuaꝝ rōne mūltatur: nō tūc immediate videnf qđ eoꝝ ſilitudo intellectui ꝓpꝫ in deū. vt ex dictis pꝫ. ꝓpter hoc nō eſt ſile.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit. vi q̄ ſci poſt reſurrectionē deū corporalib" oculis videbit. Oculus enim glorificatus maioris erit virtutis q̄ aliqs oculus nō glorificat". ſi; beāt Job oculo ſuo deū vidit. Job. 19. Audiui auris audum tenāc aūt oculus meus videt. ꝛ. q̄ multo fortiꝰ oculus glorificat" deū ꝙ ētiam videre poterit. ¶ ℞. Job. 19. In carne mea videbo deū ſaluatorē meū. i. videf. q. corporalibus oculis de" in patria videbiſ. ¶ ℞. Aug. 22. de ciu. Dei. loq̄ns de vita oculi glorificanda: ſic dr. Vita ꝓpolentior oculoꝝ erit illa: nunq̄ vt actum videant q̄ quidā ꝓbibent videre ſerpēs. Marcel. aquile. equi alibet eni acrimonia eadem ratiōe vitus grane nihil aliud poſſe videre q̄ corpora. ſed vt videāt incorporalia. quecūq; aūt potentia cognoſcitiua eſt incorporalium poſſe clarius ad videndū deū. ergo oculi glorioſi deū videre poterūt. ¶ ℞. q̄ eſt obia corporalium ad incorporalia hꝫ ꝓportiōē. ſi; oculus incorporeus poſſe corporaliter videre. ergo oculus corporat" poſſe videre incorporalia. ꝛ ſic ēt qđ dr" ſi. Aug. in. 4. mōſal. ſup illō Job. 4. Spes formare vultus carne ſpualis futur" fuerat: facta ꝑ peccatū ꝛ mente carnalis. ſi; ex hoc q̄ eſt mēte facta carnalium imagines tractat. q̄ erit qđ carne ſpualis erit: qđ poſt reſurrectionē ſanctis ꝓmittit. alias carne ſpualia videre poterit: ſic idē qđ ſuꝰ. ¶ ℞. hō ſolo deo poſſe beatificare. beatificabit aut nō ſolū ipſū ad aliquid creatū ſed ꝙm ad corpus. q̄ nō ſolū intellectū ſed ēt carne deū videre poterit. ¶ ℞. ſic de" eſt ꝓpe ꝙ ētiā ſuā in intellectum ēt erit ꝓpe in ſenſuꝫ erit ei ita in oib". vt dr i. Cor. 15. Sed videbitur ab intellectu ex hoc q̄ ſua ētia ei ingerit: vt ſupra dctū eſt. q̄ poterit eā a ſenſu videri. ¶ Sꝫ ꝓra eſt qđ Ambro. dicit ſup Lucam. Nec corporalib" oculis de" ꝙtur nec circumſcribit. vitigncc tactu tenetur. ergo nullo modo corporali ſenſu deus videbit. ¶ ℞. Dicto deus. Nō ſolum deitaté patria ſed nec filij nec ſpūſancti nec ſi carnis pōt aſpicere ſed oculi mētis de quib" dr. Beati mundo corde. ꝛc. ¶ ℞. idem Dicto. dicit. Res incorporales corporalibus oculis nō videnf. ſꝫ de" eſt maxime incorpalis. ergo. ꝛc. ¶ ℞. Aug. in lib. de videndo deum. Deum nemo vidit vnq̄ vel in hac vita ſicut ipſe eſt vel in angelorum vita ſicut viſibilia iſta que corporali vitu nec cernunf. vita autem angelorꝫ dr vita beata in quo ſurgentes viuent. ergo. ꝛc. ¶ ℞. ſcdm hoc homo dicit factus ad imaginē dei q̄ deum conſpicere pōt. vt Aug. dr. ſed homo eſt ad imaginē nō ſm carnem ſed ſm mentē. ergo mente ꝛ nō carne deum videbit.

¶ Rñdeo dōm q̄ ſenſus corpalis aliqd ſentit ſupſe. vel ꝑſe. aliq̄ q̄ accēſa. ꝑ ſe quidē ſentit illud qđ ꝙ ſe ꝓpriōe ſenſus corpali inferre pōt. ꝑ ſe aūt pōt aliqd poſt onez inferre aut ſenſui inſtitum eſt ſenſus: aut huic ſenſui inſtitū eſt hic ſenſus. Qđ aūt hoc ſcḃo nō inferat ꝙ ſe paſſionē ſenſui dicit ſenſibile ꝓpꝛe: ſicut color reſpectu vitus ꝛ ſon" reſpectu auditꝰ. q̄ aūt ſenſus inſtitū eſt ſenſus vel organo corpali. nō pōt in eo aliqd recipi niſi corpaliter. cum oē qđ recipiſ in aliquo ſit in eo ꝙ modū recipientis. vñ oia ſenſibilia iferūt paſſionē ſenſui inſtitū ē ſenſus ſm q̄ hic magnitudinē. vñ magnitudo. ꝛ oīa ꝓia vt mot" ꝛ quies. numer" ꝛ hmōi dicunf ſenſibilia cōia ꝙ ſe ſm. ꝑ accidēs aūt ſentiſ illud qđ nō iferꝫ paſſionē ſenſui nec inſtitū eſt ſenſus: nec inſtitū eſt hic ſenſus. ſed cōiungit his que ꝙ ſe ſenſui inferūt paſſionē. ſicut ſortes ē filꝰ darę ⁊ amatus. alia hꝫ ꝙ ſe cognoſcunf in vniuerſali intellectu ꝓpo. culari aūt i virtute cogitatiua in hoie. eſtimatiua aūt i aliis alalibus. hꝫ aūt hic ſenſus exterior dicit ſentire ſm accēs: qđ ex eo qđ ꝙ ſe ſentiſ vis apḃdit ſua cui" eſt illud cognitū ꝙ ſe cognoſcere ſtatiꝫ ſine dubitatione ⁊ dicerit apḃdit: ſicut videm" aliquē vinere ex hoc q̄ loquit. qđ aūt aliter ſe hꝫ nō dicit illud ſenſus videre cuiꝰ ꝑ accēs. Deo ergo q̄ deus nullo mō poterit videri viſu corporali aut aliquo alio ſenſu ſentiri ſicut ꝙ ſe viſibilem. ſi ſua iſt patria: quia ſi a ſenſu remouear id quod ēſſentie ſenſus inſtitus eſt ſenſus nō erit ſenſus. ſimiliter ſi a vita remoueaf id quod eſt vitus inſtitus eſt vitus nō erit vitus. ergo ergo ſenſus inſtitū eſt ſenſus percipiat magnitudinē vitus inſtitus eſt talis ſenſus percipiat colorē. impoſſibile q̄ vitus percipiat aliquid quod nō eſt color: nec magnitudo niſi ſenſus vicerē. equinoce. cū ergo vitus ⁊ ſenſus ſit futurus ideꝫ ſpecie in corpore glorioſi nō poterit ei q̄ ſentiā eſſentiā videat ſicut viſibile per ſe. videbit aūt ei ſicut viſibile p accidēs: hoc ex vna ꝓte vitus corpalis tam gloriam dei inſpiciet in corpoib" ⁊ ꝑcipue glorioſis ⁊ maxime in corpore xpi: ex parte alia intellectus ei clare videbit deus q̄ in rebus corporaliter viſis deus perfect: ſicut in locutione percipitur vita: ſcḃa enim cū intellectus noſter nō videat deus ex creaturis: tamē videbit eas in creaturis corporaliter viſis: hunc modū quo de" corporaliter poſſit videri ponit Auguſtus" in fine de ciui. dei. ꝓ patet verba eius inuenti. dicit enī ſic. Videbile credibile eſt ſic nos viſuros mundana tunc corpora nouos vel terre nouos: vt deum vbiq̄ preſentem. ⁊ ꝓuisorem gubernatorem clariſſima perſpicuitate videamus: non ſicut nunc inuiſibilia dei per ea que facta ſunt intellecta conſpiciunt: ſed ſicut hoies nunc vt aſpicimus nō credim" vinere. ſꝫ videm". ¶ Ad ꝓmū q̄ dōs q̄ ſtum illud Job intelligit de oculo ſpiali: de quo dr apoc. Epiſt. Illuminatos hēc oculos cordis mi. ¶ Ad 2m dōm q̄ illa anctas nō intelligit q̄ p oculos carnis deū ſint" vituri ſed q̄ in carne exiſtens deū videtum". ¶ Ad 3m dōs q̄ Aug. loq̄f in regēdo in vbis illis. ſuſq; ꝓbibēq; ꝓpter q̄ nō ꝓmittit loq̄ de tali altera" ꝓtētie erūt ſi ꝑ eos videbit deus potra illa nāt poſtea ſubdit. Vis itaq; ꝛ. ⁊ poſtmodum determinat vt dcth eſt. ¶ Ad 4m dōs q̄ oīa cognitio fit p aliquā abſtractionē a mā. ⁊ ſic ꝓpio forma corporalis magie abſtrahit a mā magie eſt cognitiōs ſingulꝫ. ⁊ ide eſt q̄ forma in mā cuius nullo" eſt cognitiōs ſingulꝫ. Et ſenſus aūt aliquo mō ꝓpt a mā ſeparaf: ⁊ in intellectu noſtro adhuc mclꝫ. ⁊ ſi oculus ſpūalis a q̄ remouef ipedimēta cognitiōis pōt videre rē corporalē nō aūt ſequ q̄ oculus corporalis in q̄ deficit via cognitiua ſm q̄ ꝓcipiat de mā poſſit cognoſcere perfecte cognoſcibilia q̄ ſunt ſcorpora. ¶ Ad 5m dōm q̄ ſpēs mōſ facta carnalꝫ nō poſſit cogitare niſi accepta a ſenſib". ⁊ ſi cogitat ea imāliter. ⁊ ſilr oīa q̄ vitus illud qđ apḃdit ſp apḃdit corpaliter. vñ nō pōt cognoſcere illa q̄ corpaliter apḃdi nō pōt. ¶ Ad 6m dōm q̄ beatudo ē ꝓcrio bois inq̄rit ē hō: q̄ hō nō hꝫ q̄ ſit hō ex corpore. ſꝫ magis ex alia coꝝp" ⁊ eſt de ētia hois inq̄ſitū eſt ꝓfectū q̄ aiamꝰ beatitudo hoīis nō conſiſtit ꝑncipaliter niſi in actu animē. ⁊ ea ꝓtinaf ad corp" ꝙ quandā redundantiā. ſicut ꝓ. ex his q̄ dicta ſunt. 4. d. 49. dicit. ſti beatitudo corporis nō erit inſtā dei videbit in ſenſibilib" creaturis. ⁊ ꝓcipue in corpore xpi. ¶ Ad 7m dōm q̄ intellectus eſt ꝓpriꝰ ſpūalis. nō aūt vitus incorporaliū. ⁊ ſi intellectus ꝓtent cognoſcere ētiā ſuā. nō aūt vitus incorporalia.

Ad tertium ſic ꝓcedit. vi q̄ ſci in patria videbo deū ſi ēt ꝓcḃdit. i. Cor. 10. Sic currite vt ꝓcḃdatis: curſus iſt ē ad ꝓmiū. q̄ ꝓcḃdit deo eſt ꝓmiū ſuū. ſcḃo ſanctis reddet. ¶ ℞. Aug. de ciu. dei. videdo deū. Deꝰ ꝓcḃdit videndo q̄ ita vt ſe nihil ipſi" lateat videndꝰ. ſi de" vt ab alio nihil ipſi" latet videndꝰ. ergo q̄ ſit ſimplex nō pōt ēē q̄ aliqd ei" videat. ⁊ aliqd lateat. q̄ de" a qualibꝫ ipſe videre ꝓcḃdit. ¶ ℞. oē qđ totū totaliter vt ꝓcḃdit ſꝫ de" a videntib" ētiā ſuū tot" vt ⁊ totaliq; tot" de" nō eſt niſi ex ētia: glōs ei ex hoc dus eſt ex ētia. nec pōt ētia ex" videri niſi ipſe tot" ⁊ totaliter videat. q̄ ab alb" ētia ſuā videntib" cōprehēdit. ¶ ℞. ſic dr in. 3. de aia. Intellꝫ codē mō intelligit ſe ⁊ alia. ſed ſic dr Aug. in li. 83. q. Oē qđ ſe intelligit ꝓcḃdit ſe. q̄ oē qđ intelligit aliud ꝓcḃdit ipſe. ſed glōs videbit eſſen tiā ſuā vnitā intelligit ipſa. q̄ ꝓcḃdit eā. ¶ ℞. oē illꝫ de q̄ cognoſcit qđ ē ꝓcḃdit. qđ ꝙ cognit ſili ꝙ ſui. ꝓbitur. ꝓcḃdit aūt eū" fines circūſcripti ꝓpter vt dr Aug. i li. de vidēn. deū. ſi; oē illud cui" ētia vt cognit de eo qđ ē. glōs ētia dei videt ꝓcḃdit ipſi. ¶ ℞. ſpūalis actiōnis eſt ſm ſpūalitatē ſuę. q̄ actiōs ſpūalis. ſm. n. ſpūalitatem calorꝭ ē ſpūalis calefactiōnis ſi; forma q̄ eſt cognitionis ꝓcipiū eſt id quo cognoſcēs cognoſcit. q̄ ſm modum eius quo cognoſcit eſt modus cognitiōis: ſed illud q̄ cognoſcit de" nō eſt aliud ſi; ei" ētia: vt dictū ē ſupra. hoc aūt infinitus eſt. q̄ ē vitus infinitus. ergo ex pte vitus eſſentia ꝓcḃendi ſpūs ſit infinita. ¶ ℞. ētia diuina nō pōt ꝓcḃendi hoc nō eſt mīl ꝓpter excellētiam claritatis ipſi". ſed excellus cognoſcibilis ipedit cognitionē intellꝫ corumpit potentiā cognoſcitiuā. ergo accidit nō q̄ intellꝫ nō. aūt in intellectum ꝓpt ex hoc qđ ē. ſcḃo. q̄ intelligit ſpūalia nō minus pōt intelligere minima ſed magis eius ēſſentiam in ſenſu ſecūdo. q̄ ergo videt eius ſpūalia non videaf nili per intellectū vt dictū eſt. videf q̄ ex cellus diuine claritatis cōprehendi nequeat eſſentia nō impedit. ¶ ℞. eſſentia diuina cōprehenſibilis eſt ab aliquo intellectu. ipſe deus ſeipm cōprehendit. ſi ergo ab intellectu humano non poſſit cōprehendi hoc erit ꝓpter defectum intellectus nō ꝓpter lumen. ſed ſum defectus intellectus eſt ex hoc q̄ per glōsum ſuſcipit vnionē corporis defectus. ergo illꝫ q̄ in lumie glōs videbit poſſe cōprehendere ipſū. ¶ Sed contra eſt qđ Aug. dicit in lib. de videndo deum. Dei plenitudinem nō videm" oculis corporis ſed accipiā mente quāliꝫ aliquātō cōprehēdit. ¶ ℞. ſicut dicit Aug. in lib. 83. q. Oē cōprehendit ſe ſuū tum eſt ſibi. ergo q̄ cōprehēdit aliud illud finitum eſt ei. ſed deus nō poteſt eſſe finitus alicui intellectui creato. q̄ nullius intellectus creatus poteſt deus cōprehendere. ¶ ℞. Dama. dicit in. 1. lib. Omnia incōprehenſibilia ſūt dei fabuloſa hīs q̄ penitus credūt ſcripturę nō dubiū ē. ¶ ℞. omne quod cōprehendit aliqd vel eſt mai" vel eſt le ille. ſed intellectus creatus non pōt eſſe maior deo nec equalis. ergo nō pōt ipm cōprehendere.

¶ Rñdeo dōs q̄ ꝓcḃdere pt dupl" ꝓdere. vno modo ſm ꝓpriū ſignificatū ꝓpter cōprehendi q̄ ſimul capi. Lect olbus que circūſtāt. vñ oīa q̄ cōprehēdit incidūt in cōprehendente. incidūt aūt ꝓpr ētiam in cōmēſe vel oīa cōprehenſa cōmēſe cōprehēdere. ſicut aūt dicit corporaliter aliqd in aliquo cōmēſi. q̄ nō excedit cōmēſi ex vtra parte ſꝫ quātitate dimēſiua: vt vnū in bobo. ita ꝓpter cōmēſi aliqd ab aliquo ſpūali. q̄ ſubſtia virtuti cuiꝰ ſi nullo excedit ipſū. Et ideo tūc dicit aliqd p cognitionez cōprehēdi q̄ cognitū ſtat ſub actu ſiue cognoſcētis: ⁊ nō exprdit ipſū. ⁊ ꝓcipue aūt oia eſt ſꝫ aliqui qualitatē. ſm hūc aūt qualitatē dicit cognoſcibile excedere potentiā cognoſcitiuā ſm q̄ cognoſcibile eſt actꝰ. ſenſibile aūt cognoſcit. ⁊ ſm qualitatē ꝓpriā. ꝓpter hoc q̄ ſenſus in cognoſcēdo vtit organo corporali. nec cui" cognoſcibile ſub alia ꝓa que reducunf ad qualitatē corporalē: ⁊ ſm qualitatē ſpūalē. vt ꝓa in ſenſibilib" ꝓpria que ſi; tates ſunt. ⁊ ideo ētiā ꝓcḃile ſenſus ipedit: ⁊ ꝓp excellus qualitatis ꝓpriē. ſicut impedit ne ꝓcḃdat tota ſua ratiōe: ⁊ ꝓpter excellū ſpūalis virtutis. ſicut ſpēdit ne cōprehendat claritatē ſolis. nō eſt tāta vtus oculi ad cōprehendū quāta eſt claritas ſolis qua eſt cognoſcibilis. ꝓpter hoc nō cognoſcit ab intellectu ſub rōne ſpūalis intelligibile. aūt nō cognoſcit ab intellectu ſub rōne ſpūalis ꝓpter q̄ accidēs ſenſui. ſcḃo ꝓ ſenſus ſine quo q̄ intelligat eſt ꝓmo ⁊ ꝓcipiū ſm hoc. intellect" ſine quo q̄ intelligat eſt ꝓmo ⁊ ꝓcipiū ſm hoc. intellect" impedimentū a ꝓcḃdēdo intelligibile ꝓpter excellū claritatis. ſed cū impediatur

prehendere ipsius nam ipsi diuinam essentiam intellectus comprehendant. vel cōprehensio ibi dr ipsa perunctio ad habendum dctis fm q ipsi dr comprehensio tangendere.
¶ Ad 2um dcm q Aug. duo ponit in diffone xprehensionis. quoq; uno excludit excessus cognoscibilis supra virtutē cognoscentis q est fm ipsius virtutē cognoscibilē ipsū ad hoc dr q non cognoscit q est fm ipsius virtutē videre. alio aūt excludit excessus ita vt nihil cognitum videat. alio aūt excludit excessus fm ipsius virtutē videndi ipsū ad hoc dr aut cui" finces circūspici pōt nō. n. finces rei circūspiciunt: q videns possit ad finē visionis peruenire videndo. ¶ Ad 3um dcm q tota essentia diuina secundū se videbitur in patria nō totaliter: nō ita q aliqua diuina essentia videbitur in patria nō totaliter: nō ita q aliquo modo sit in deo quem nō videat: vel aliqua modus sit divinis ipsius q nō pertinat ad deū. sic q modū q pertinent ad deū cognoscibili nō est infinitus dubium. sed ipsa essentia non totaliter videbit. hoc n. adueritū totaliter neq; dr modū videntis absolute neq; modū absolute rei visibilis modū videntis p proportionē ad rē visam. B.n. aduerbiū determinat ipsius visionē fm qui: sperat videre ad visum. ¶ Ad 4um dcm q q̄dlibet aliquid intelligit sic adē est modus cognoscentis et cognitionis. q̄ si intelligit sic perfectius tendo ē aūt idē modus cognoscentis et cognitionis q̄ intellectus intelligit aliud: tūc nō est sic. ¶ Ad 5um dcm q eodē mō aliqs cognoscit qd est res q̄ cognoscit essentiā rei: cū ipsa essentia sit q dicitur res: et tō ille solus cōprehendit qd est res q̄ perfectē essentiā. vel sic sci videbunt essentiā diuinā: sed nō perfectē ipsa. videbūt qd est dr sed nō perfectē: et sic nō videbit dr ab eis sicut vt res p sua differē cum essentia perfectē. ¶ Ad 6um dcm q actio nō attribuit forme vbi q est principiū actionis sed cōpositum fit calefactio calor nō calefacit: et iō actionē ops attribuere nō soli fr formā q est principiū actionis: sed fm ipsum formē. sed forma q nō est p se subsistēs nō dr aliquis modū a nō subiecto: q nō dr esse nisi ingressū est act" talis subiecti: et ideo ultima forme e melius posuit: fr forma q ē p se subsistēs dr aliquē modū ingressū esse q̄ subsistens et quidā modū fm q̄ est act" talis subiecti: et sic modus accipit fr melius q̄ precedens pingit vt pficiat tali formam: et p hoc nō melius dr actio. Essentia aūt diuina nō se subsistēs. et iō visio q̄ est in intellectu creato nō melius dr fr modū finitū q̄ est ipsi" essentie fm sic. fr modū q̄ intellectus pingit ad B. q̄ p ipsa pficiat. ad B aūt pingit ingressus ei esse q̄ p lumē glie q̄ est finitū: et iō finita est ex parte videntis. ¶ Ad 7um dcm q claritas dei et virtus sue essentie p qua cognoscibile est sol p sua claritate et ipsius nō ipediat cōprehensionē p comprensionē intellectus pedit tū ex ipso excessu q nō pōt pingere q̄ intellectus creat" pingat ad cognoscēdus ita pfecte diuinā essentiā sic cognoscibile est. ¶ Ad 8um dicendū q̄ glia pficit nāz et nō destruit: et iō imperfectionem que est de rōne nature lumē glorie nō tollit: sicut B quod est ex nobilo esse: ex hoc autem ipso intellectus creatus deficit a possibilitate comprehensionis: et ideo nec per lumen glorie ad cōprehensionē peruenire pōt.

Ad quartum sic pcedit. vr q corp̄ q videt deū p essentiā vr alio nō videt perfecte: q̄ vt dicit Aug. in li. 83 q. Eadē rē nō pōt vn" alio mag̃ intelligere fr. diuina essentia nō videbit nisi p intellectū q vn" alio nō videbit plene. ¶ Ps. tūc aliqd pfecti vr quanto essentiam diuinā q̄ videat. in vno et alio erit q̄ deū p essentiā videbit non erit equalitas. et sic non erit equalis visio q̄ deū videat in vno et alio: q̄ in vno q deū p essentiā videbit tota essentia et in alio: q̄ vn" alio nō melius videbit. ¶ Ps. dr sol videt a q̄ magis remouent ipedimenta videndi. sed ea q̄ sunt remotissima alicui videnti ipedimentū. q̄ oculus nō pōt melius videre q̄ sol. sed sol videbit deus sic ex Joā. 3. sed ¶ Ps. quia" mod" cognoscibili deū ē q̄ vr q essentia: fr quia" modū cognoscentis deū ē q̄ vr q essentia: fr quia" modū videntis deū ē q̄ vr q essentia: fr quia" modū videntis deū ē q̄ vr q essentia: fr quia" modū vident

oia bona habere cupiunt cōplebit in hoc q deū habebūt sicut enim deus in hoc q habet pfectam bonitatem suffi cit ei sicut ex eo habito oia bona quodāmodo habentur: ita eius visio sufficit intellectui. Joh. 14. ostende nob patrem et sufficit nobis. ¶ Ad 8m dicendum q ignorantia pprie ac cepta in passionē sonat et sic pena est: s. ignorantia est ne scientia aliquorum que sciri debent vel que necesse est scire: nul lius aūt eorum scientia scia deerit in patria: quicquid aūt ignoran tia accipit cōiter p omni nescientia et sic angeli et sancti i patria quedam ignorabūt. vn Dio. dicit q angeli a nescientia purgātur. sic aūt ignorantia nō est penalitas sed defectus quidam: sic ēt nec est necesse q oīs talis defectus p gloriam auferat: sic eni etiam posset dici q defectus est in lino q nō puenit ad gloriā petri. ¶ Ad 9m dicendum q corpus nostrum conformabitur corpori xpi in gloria scdm similitudinē nō scdm equalitatem: erit enim clarum sicut et corpus xpi sed nō equaliter: et similiter aia nostra ha bebit gloriam ad similitudinem aie xpi sed nō ad equalitatē. et ita habebit sciam sicut aia xpi sed non tātam s. vt sciat oia sicut aia xpi. ¶ Ad 10m dicendum q quis essentia diuina sit rō oīum cognoscibilium nō tñ cōiungitur cuilibet intellectui creato scdm q est rō oīum: et ideo rō nō sequit. ¶ Ad 11m dicendum q intellectus agēs est forma pportionata intellectui possibili sicut et potētia materie est pportionata potētie agētis nālis: vt omne qd est i potētia passiua materie vel intellectus possibilis sit in potētia actiua intellectus agētis vel nālis agētis. et ideo si intellectus agēs fiat forma intelle ctus possibilis: oportet q intellectus possibilis cognoscat oia ad que se extēdit virtus intellectus agētis: diuina aūt essentia nō est forma hoc modo intellectui nostro pportionata: et idō nō est simile. ¶ Ad 12m dicendum q nihil phibet dicere q post diem iudicii quādo gloria hoīm et angelorum erit penitus cōsummata: oēs beati sciēt oia que deus scia visionis nouit ita tamē q nō oēs oia videāt in essentia diuina: sed aia xpi ibi plene videbit oia sicut et nunc videt: alii aūt videbunt ibi plura vel pauciora scdm gradū quo deum cognoscēt: sic aia xpi de his que pre aliis videt i verbo oēs alias illu minabit. vn dicit Apoc. 21. q claritas dei illuminat ciuitatem beatorum: et lucerna eius est agnus: et similr alii supiores il luminabūt inferiores: nō quidem noua illuminatiōe vt scia ite rum p hoc augeatur sed quadam cōtinuatiōe illuminatiōis: sicut si intelligatur q sol quiescēs illuminat aerem: et ideo dicit Dan. 12. q qui ad iustitiam erudiūt multos fulgebūt quasi stelle in ppetuas eternitates: platio autē ordinis dicitur cessatu ra quātum ad ea que nūc circa nos p eorum ordinata mysteria exercētur: vt patet ēt per glosam ibidem.

Ad sextum sic pceditur. Videtur q aliquis intellectus creatus ex puris nālibus possit deū p essentiam videre: fm. n. multorum opiones angeli in solis nālibus creati sunt. sed angeli i pricipio sue creatiōis vide rūt res in verbo: vt dicit Aug. sup Gen. ad litam. et hoc dicit eorum cognitio matutina. ergo aliquis intellectus creatus ex puris naturalibus deum p essentiā videre potest. ¶ Pr. boni an geli et mali nō cōicāt nisi in nālib9. sed āgeli mali vidēt deū p essentiā: qd pz ex hoc qd hr Job. i. et 2. Cū assisterēt filii dei coram dño: int'eos sathā. assistētes aūt nominant āgeli sc dm Greg. q sūma cōtemplatiōe pfruūtur. q āgeli ex puris nālibus deū p essentiā videre pñt. ¶ Pr. ille q pōt videre il lud quod est minus intelligibile: potest videre illud quod ē magis intelligibile: vt Comnē. dicit in 3. de aia. s3 diuina essentia est magis intelligibilis q̄ illa mālia q̄ nō sūt intelligi bilia nisi q nos facim9 ea esse intelligibilia: ipse aūt de9 cum nos videam9 ex puris nālib9 creaturas materiales vide re possum9: et pcipue h videt de āgelis. ¶ Pr. vt dicit i 3. de aia. sicut hz se visus ad visibilia sic hz intellect9 ad in telligibile. sed visus nō impedit a visione nisi aliquo quo tuor modorum. Uno modo ppter corruptiōem visus: sicut qñ do est aliqua macula in pupilla: quod nō pōt dici de intelle ctu āgelico etiam i statu nāliū: q sunt specula munda et clarissima: vt Dio. dicit in 4. ca. de di. no. Alio modo ppter absentiam visibilis: nec hoc pōt dici i pposito: q deus est p sens omni intellectui: q oia implet. Tertio mō ex hoc q vi sibile nō est visibile i actu: sicut colores in tenebris: nō eni sūt visibiles actu nisi p lucē: qd etiam in pposito dici nō pōt: q ipse de9 p seipsm visibilis est cū sit lux intelligibilis: vt pz Joh. i. Quarto modo p excellētiam obiecti qd corrū pit sensum: nec hoc in pposito locū hz: excellētie enim intel ligibiliū nō corrumpūt intellectū sicut excellētie sensibiliū corrūpūt sensum: vt dicit i 3. de aia. q nihil est quod impe diat qn aliqs intellectus creatus ex puris nālibus deū vi dere possit p essentiā. ¶ Pr. vnūquodq cognoscit p suam similitudinē. sed angelus scdm ppriam nām est expssa si militudo ipsius dei: vt dicit Dio. i. 4. ca. de di. no. q ange lus est imago dei manifestatio occulti luminis. ergo cū an gelus p ppriam nām pōt deum p essentiam videre. ¶ Pr. in li. de causis dicit q ois intelligētia intelligit qd est su pra se inqntū est cāntum ab eo. sed qlibet intellectus creat9 scdm nām suā est causatus a deo. ergo scdm sua naturalia pōt deum p essentiā videre. ¶ Pr. ad imēsitatem diuine liberalitatis ptinet vt creature cōicet omne id cui9 ipsa ē capax. sed creatura est capax huius muneris q ex puris nālibus deū p essentiā videre possit. ad hoc. n. q deum p essentiam videat pōt pringere p lumē glorie: quod quidē lumē sicut est nature supadditū: ita posset esse a deo natu re inditum. ergo alicui creature est collatū q ex puris na turalib9 pringat ad vidēdum deū p essentiam. ¶ Pr. Cō mētator dicit in pricipio noni meta. q si aliquod esset in telligibile a nullo intellectu intellectū: illud intelligibile es set frustra. sed absurdū est dicere q diuina essentia sit fru stra intelligibilis. ergo aliquis intellectus p sua nām potest ipsam videre. ¶ Sz contra. Ro. 6. dicit. Gra dei vita eterna: s3 vi dere deū p essentiam est vita eterna: vt pz Jo. 17. Hec est vita eterna vt cognoscāt te et c. ergo ad vidēdū deum p essentiā nō pōt pueniri nisi p gratiam. ¶ Pr. ad illud qd re ditur charitati in pmiū nō potest pueniri p naturalia: q etiam ipsa charitas sit supra nām. sed visio dei per essen tiam redditur charitati in pmiū: vt pz Jo. 14. Si qs dili git me diligetur a patre meo: et ego manifestabo ei meipsū. ergo ad vidēdum deū p essentiā pōt ex puris naturalib9 puenire. ¶ Pr. natura cū gratia est fortior q̄ nā solā. sed sancti in limbo existētes q̄uis grām haberēt nō viderūt deū p essentiam. vn in eorum psona dicit Thob. 5. Quale mihi gau dium est q in tenebris sedeo et lumē celi nō video. q mul to minus ex puris nālibus aliquis ad hoc pringere pōt. ¶ Pr. scdm ordinē effectuū est et ordo causarum: nobiliorum enim effectus nobilior est causa. sed inter oia que possunt pare creature pstari hoc ē maximū vt deū p essentiam vi deat. ergo huius causa nō pōt esse natura. sed solum deus qui est summa omnium causa.

¶ Rñdeo dicēdum q ad hoc q intellectus deum p essen tiam videat oportet q essentia diuina vniat intellectui no stro quodāmodo vt forma intelligibilis: forma aūt nō con iūgitur pfectibili nisi quādo pfectibile habet dispōnes q bus efficitur susceptiuū talis forme: sicut corpus nō vni tur anime nisi quādo in corpore sunt dispōnes cōuenien tes ad aīam suscipiēdam. vn oportet ad hoc q intellect9 vniatur essentie diuine modo pdicto q sit i eo aliqd qua dam dispositionis pparans ipm ad vnionē pdictā: et hoc est lumē quo intellectus pficit ad videndū deum p essen tiam diuinā: hec aūt dispositio nō pōt esse naturalis alicui creato intellectui. vltima. n. dispositio ad formā scdm ne cessitatem recipitur in pfectibili et forma ipsa: ita q si vnū est nāle et aliud q pfectibile p vltimā dispositionem ad formā contingat ipam formā: forma aūt q est diuina essen tia oēm facultatē et capacitatē naturalē excedit: potentia enim et pprius eius actus semp accipiūtur in eodē genere. vn potētia et actus diuidunt quodlibet genus entis: vt pz in 5. phy. et ideo facultas siue potētia creature nō se exten dit nisi ad sui generis formā: et sic essentia diuina que est ex omne genus: excedit nālem facultatē cuiuslibet intellect9 creati: et ideo dispositio vltima que est ad vnionē intellect9 cū tali essentia excedit oēm facultatē nature. vn non pōt esse naturalis sed supra nām: et ista dispositio est lumē glo rie de quo dicit in ps. In lumine tuo videbim9 lumen. scdm aūt nālem facultatē pōt intellectus creat9 puenire ad co gnitionē dei p formas creatas ei inditas vel acqsitas. sed hec cognitio est visio eius p essentiam sicut ex dictis pz: nec p eā scitur qd ē sed solū q est et qd nō est. ¶ Ad pr. dicendum q angeli in pma sua cōditiōe nō viderūt verbum p es sentiam: viderūt tñ p similitudinē creatā q est ipsa nā eorum: q est dei similitudo: et hoc siue ponant creati i gratia siue nō: dūmodo nō ponātur creati in gloria. vn et cognitio vespertina q seipsos cognouerit in ppria nā pcessit in eis cognitiōem matutinā q cognoscunt res in verbo: qd pz ex hoc q prima dies hz vespe sine mane. ¶ Ad 2m dicendum q diabolus non dicit deo assistisse q̄si ipm p essentiā viderit: sed q a deo vi sus est: et ad eū dei puidentia se extēdit sicut ad bonos an gelos p modū quo dicim9 illa nobis psto eē q̄ nre puden tie subiacēt: vn et equos famul9 assistere vel stare. ¶ Ad 3m dicendum q aliqd pōt esse p se magis intelligibile: qd tñ est mi9 intelligibile intellectui alicui: qd de nro intellectu manifeste apparet: facultas. n. intellectus nri determinat ad formas sensibiles q̄ p intellectū agē efficiūt intellecte in actu eo q fantasmata h modo se hñt ad intellectū nostrum sicut sensi bilia ad sensum: vt dicit in 3. de aia: et idō oz q in omni illō qd intellectus noster intelligit nāliter manuducat p for mas sensibiles: vt et Dio. dicit: et q substātie separate q sūt p se magis intelligibiles excedūt gen9 formarum sensibiliū: idō intellectus noster inuenit debilis ad cognitiōes earum: et pp h dicit in 2. Meta. q intellect9 noster se hz ad manifestissima nature sicut oculus noctue ad solē. facultas aūt nālis in tellectus āgelici q̄uis nō sit determinata ad formas sensi biles: est tñ determinata ad formas creatas q sunt sui ge neris: et idō sicut intellect9 noster deficit a cognitiōe substan tiarum separatarum: ita et multo amplius deficit intellectus āgeli cus scdm suā facultatē nālem a visiōe dei p essentiā. Dicit aūt Cōmēta. intelligit de intelligibilibus creatis. ¶ Ad 4m dicendum q intellectus creatus nō impedit ad h q naturalr pos sit deū p essentiā videre ex defectu diuine essentie: q diuina nō sit intelligibilis in actu: sed ex parte ipsius intellect9 crea ti. pmo ppter defectū ipsi9 intellectus diuinis creaturis: nālis facultas est determinata ad ens creatū: hoc tñ de fectu aliter est in angelo et in hoīe: scdm tñ nālia cōside rādo eorum intellectu. n. āgeli nō inuenit aliquē defect9 scdm rōnem sui generis sed scdm cōpatiōem ad intellectū q est ex genus suū scz diuinū: h. n. oēm pfectiōem q̄ debet ge neri intellect9 i quo nō cōiūctus nisi intellectus creatus: in tellectus. n. increatus est ex genus. sed intellectus huma nus patit defectus etiam scdm rōnem sui generis: q lēo est lux intelligibilis obumbrata: vn dicit Isaac q rō orit in vmbra intelligētie. Scdo pp absentiā intelligibilis: q̄ uis. n. diuina essentia sit cuilibet rei psens: nō tñ est psens cuili bet intellectui vt forma intelligibilis: qd tūc solum accidit qñ in intellectu est dispositio sufficiēs ad hoc q sit vnibi lis diuine essentie vt forme intelligibili. Tertio ppter excel sum claritatis diuine essentie supra formā qua intellectus creatus nāliter intelligit: et sic p oīa deficit intellectus crea tus a vidēdo deum p essentiā: q̄uis immensitas diuine essē tie intellectū nō corrūpat sed magis perficiat. ¶ Ad 5m dicendum q ad cognoscēdū deū p aliquā similitudinē creatā pōt intel lectus creatus ex suis nālib9 puenire: sed hoc cognitio nō est visio dei p essentiam. vt supra pbatū est. ¶ Ad 6m dicendum q effectus retinet similitudinē sue cāe: et ex hoc sequit q intelligētia nālr cognoscat cām suā ex similitudinē eius quam hz: s3 h nō est videre deū p essentiā vt dictū est. ¶ Ad 7m dicendum q nō quicqd supadditur creature pōt esse de cōditiōne nature ipsius: illud. n. qd ad ppriētatē nature supiori ptinet nō pōt cōicari inferiori nature: vt illud nāliter hēat nisi trāsferat in supiorē nām: sicut diaphano nō pōt cōica ri vt absente lucido luceat nisi ipm lucidum fiat: q̄uis lu men ei a corpe lucido cōiectur: determinari aūt ad formā intelligibilē icreatam est ppriētas intellect9 icreati: et ideo lu mē illud p qd intellectus vnitur forme intelligibili icreate cōicari pōt intellectui creato: sed nō vt ipm lumē nāle ha beat: nisi in nām intellectus icreati trāsferat: qd est impos sibile. ¶ Ad 8m dicendum q et si nullus intellectus intelligeret diuinam essentiā nec p nām nec p grām: diuina essentia nō eēt frustra intelligibilis: tum q ipsa seipsam intelligit: tū q nō ē pp aliud. frustra autē nō hz locum nisi in his que pp aliud sunt ad quod nō pertingunt.

Ad septimum sic pceditur. Videtur q de9 in sta tu vie possit p essentiam videri: q dicit Esa. 6. Uidi dñm sedētē sup soliū excelsum et eleua tum: et plena erat oīs terra maiestate eius: et seraphim cla mabāt: sed ille cui9 maiestate oīs terra plena est: ille q cō tinet ē deus. q Esaias vidit deū p essentiā in statu vie exi stēs. ¶ Pr. videre deū facie ad faciē est videre deū p essē tiam. vt pz i. Cor. 13. sic. n. beām visionē apostolus nciat. s3 Ja cob i statu vie existēs vidit deū facie ad faciē. vn dicit Gen. 32. Uidi dñm facie ad faciē et salua facta ē aia mea. q ali quis in statu vie pōt videre deum p essentiā. ¶ Pr. Job. 42. Auditu auris audiui te: nūc āt oculus meus videt te. visus aūt ē de rebus psētibus: auditus aūt de absētibus. q postq̄ Job cognouerat deū quasi absēt p auditū adhuc in hac vita existēs vidit deū quasi psnt p essentiam. ¶ Pr. de Moyse dicit Numeri. 12. Palā et nō per enigmata videt deū. sed oīs visio dei vel est p enigma vel p essentiam: vt pz i. Cor. 13. q Moyses i statu vie existēs vidit deū p essen tiam. ¶ Pr. 2. Cor. 12. sup illud: Raptū hō vsq ad tertiū celū. dicit glo. q deus ostēdit Paulo vitā in q̄ vidēdus est i eternū: et ita ad hoc raptus ē apls. vt ipm deū i se nō in aliq figura videret. et ista dicit i tertio celo: angelorum sūt thro ni cherubin et seraphin q vicinius deū cōtemplantur a quo rū similitudine deū vidisse dicitur apostolus: ex glosa ois9 aperte colligitur q ipse vidit deū p essentiam: et sic idem qd prius. ¶ Pr. scdm Aug. 12. sup Gen. ad litam visione intellectuali videntur ea que sūt i aia per suā essentiam: sed visio intellectua lis est ō rebus ipsis intelligibilib9 nō p aliquas similitudines: s3 p suas essentias vt ipse dicit. sed de9 p suam essentiam sit in aia viatoris. videt q p essentiam suā ipm videat. ¶ Pr. af fectus magis est coniuct9 p ppriū q intellectus: q ppriū in voluntate est. vt dicit Aug. sed affect9 pōt imediate diligere deū i statu vie. q et intellectus pōt imediate videre deum. ¶ Pr. dicit illud imediate vi p intellectū ad qd intellect9 se cōuertit sine h q cōuertat ad aliqd aliud. sed intellectus viatoris pōt cōuerti ad deū sine h q cōuerti ad aliqd aliud. q intellectus viatoris pōt imediate videre deū. ¶ Pr. illa p qd iudicam9 de aliqb9 oz esse nobis magis nota q̄ illa: sz scdm Aug. in li. de cī. religiōn vitatē increatā de oib9 iu dicam9 ipam de oib9 cōsulētes ēt in statu vie. q ipam ma gis videm9. s3 vitas icreata est diuina essentia. q in via deū p essentiā videre possum9. ¶ Pr. pp qd vnūquodq̄ et illud magis. q oia q cognoscim9 cognoscim9 p lumē diuinum q

est ipsa diuina essentia q̄ vt dr̄ in li. de spū ⁊ alamen no stra in scrum cognitōis cause nō pōt nisi diuino lumine p fundat. q̄ ipm deū p essentiā videm⁹ magis q̄ aliqd aliud. ¶ P. Sicut Aug. mō erat a deo nulla interposita creatura format. sed in cremi mediatā rebus aliqd interponit. q̄ ⁊ in hac vita mens nra lucidius videt deū. ¶ S. q̄libet scīam specialem cognoscit de subiecto qd est. si deus in aliqua scīa specialiter est subiectū vel sūt in parte alicui⁹ scīe sicut in theologia ⁊ in Metaphica q̄ etiās de deo est vt ps in principio Metaph. q̄ aliqua scīam specialiter nra scitur de deo qd est hoc est videre ipm p essentiā. q̄ cuius dēs scīas specialiter possimus hic q̄ via deus in statu vie p essentiā videre possimus. ¶ P. nihil ipedimur nisi a suo mō. sed corruptio corpis nō pōtest cuiquā intellectuales nō sint in eode. q̄ ei possino intellect⁹ nō impedit p corpis corruptiōm. sed alia in corpe corruptibili ephis videbit deū p essentiam. q̄ corpis corruptibili nūcta potest deū p essentiam videre. ¶ Sz sed qd dr̄ Exo. 33: Nō vidēbit me hō ⁊ viuet. glo. ibidem hoc mortaliter viuēs videri p qualdam imagies deus pōt. sed q̄ ipam naturā sue speciē nō pōt. ¶ S. Iobi. dr̄. Heu nemo videt me sūpl. glo. Nemo purus homo viuēs in hoc corpe videt deus vt ē. ¶ P. 2ª Cor. 5ª. Quādiu sum⁹ in corpe peregrinamur a dño: p fidez enī ambulamus ⁊ nō p spēm. glo. Dominī vitā mortalez adhuc agēti nō pōt cōpetere vt timoro atq; omni offensiōnis vacua fantasiaz cōpatiā serenissima lcorem⁹ tabilis veritatis hac pena. ¶ P. esse viatorē ⁊ cōphensorem ē solum vn⁹ sed q̄ videt deū q̄ essentiā est p̄fectior. ergo nullus alius a rpo adhuc viator existis pōt deū q̄ essentiā videre. ¶ P. posita cā ponit effect⁹. Sz cā ipe sūa beata sit ē diuina visio vt ex dictis ps: sī q̄ aliqs in statu vie deū p essentiā videat in statu vie erit beat⁹: qđ est absurdū.

¶ Ridco dño q̄ cū beatitudo sit vltimū finis rōnal⁹ creaturē status vie in q̄libet finali creatura dr̄ esse ille in quo a beatitudie det̄. beatitudo aūt cuiuslibet rōnal⁹ creaturē cōsistit in visiōe dei p essentiaz vt ex dictis ps: opatio aūt debet ablatiuā ⁊ qua beatitudo cōsistit ostēsiua sit potē tie dispōsitiue ⁊ efficax ad vltimā obiectū. vt ps p dñm. in 10ª Ethi. ⁊ ideo ad. 8. q̄ creatura rōnalis sit beata p visionē dei ⁊ essentia fua oz q̄ in hac visione sit potens ad patiēdū ipsōnē sibi inhērēte q̄ dicim⁹ esse lumen glorie. sic aūt nulla pura creatura ⁊ status vie ephis videre potest deū p essentiā. hō. 2. q̄ dispōnes oēs q̄ in statu vie hz non pōt ⁊ aliqd amplius nisi vt intelligat q̄ged intelligit p spēs a sensu abstractas: q̄ fantasmata sūt intellectui sic vt sensibilia sensui: vt ps. 3. dñm in 2. de aia. intellectus aūt angeli ⁊ status vie p̄ dñm in 2. de aia. intellectus aūt angeli ⁊ status vie p oēs dispōnes nāles vel ē gratiose nō pōt in aliqd amplius nisi vt intelligat omne qđ intelligit p formas creatas ad quas nāta est facultas intellect⁹ eius. vel ex dictis ps: dr̄ aūt in essentia sua videri nō pōt: nec p aliqd formā sensu abstractā nec p aliqua formā creatam. vt ex dictis ps: vel ps. 9. q. nullius intellect⁹ pure creature ⁊ status vie existis pōt in visionē dei p essentiā q̄ aliqua dispōne sibi inhērente: ⁊ si aliqd aliqd tamen ⁊ naturaliter fuit. q̄ virgo parit: q̄ ignis ⁊ aq̄ cōburat: ⁊ hoc pōt miraculose fieri

Sed hanc positionem improbat Cōmen. in 3° de anima, et hoc q̄ adhuc nō sunt inuēta aliqua pncipia in quibus ad hoc peruenire possit: q̄d nō videt esse possibile: si ad hoc p pncipia sciētie speculatiue peruenire posset: t̄ propter ꝯ̄ omnis humana cognitio ad illā ordinetur: nō enī esset possibile q̄ spēs humana deficeret a pfectiōe naturali totaliter. Et ideo dicēdum q̄ p̄dicta positio ipossibilis est. [illegible] sic speculatiue perdant ex pncipijs p se notis que a sensu accipiuntur: vt d̄r i. 2° posterior. ⁊ ideo p illa nō possumus deuenire in cōntias illarū rerū que odē formas sensibiles excedūt. vel p nullam sciam speculatiuam quā nūc acquirimus scimus qd̄ est deus: vel qd̄ ē angelus nisi sub generalibus sillitudinibus magis cognoscentes de eis qd̄ nō sunt q̄ qd̄ sunt: ⁊ ppter hoc d̄r p̄hus i pncipio Meta. q̄ scia de deo nō est humana possessio: q̄ſi eam ad plenū habere ñ possum⁹. ❡ Ad 1m dōm q̄ corpus nō potest esse corruptibile nisi q̄a aia nō plene corpori dominat. si. n. plene ei nō domīaret sed icorruptiōem ei conferret: ⁊ ideo in statu corruptiōis q̄ aia cognoscat scōm exigentiam corpis. s. accipiēdo a sensib⁹: tali aūt modo cognitionis deus p essentiam videri nō pōt: vt ex dictis p3: et sc̄dum hoc status corruptiōis repugnat visioni dei per essentiam. Questio .III.

Deinde querit̄ de delectatione: Et circa hoc q̄runtur qnq̄. ❡ Pmo qd̄ sit delectatio. ❡ Scdo que sit eā delectatiōis. ❡ Tertio de cōparatiōe delectatiōis ad tristiciā. ❡ Quarto de bonitate ⁊ malicia delectationis ⁊ tristicie. ❡ Quīto de cōgnitiōe delectationis spūalis ad corporalem.

Ad primum sic pcedit: Videt̄ q̄ delectatio nō sit passio: oīs. n. passio in motu cōsistit: vt d̄r in li. 6. pncipio. sed delectatio non est motus neq̄ generatio aliqua: vt d̄r p̄hus in. 7°. Ethic. ergo delectatio nō est passio. ❡ P̄. opatio nō est passio: sed magis actio cum sit exitus in actu scōm q̄ h°. sed delectatio est quedam opatiōis pfectio: vt d̄r in. x. Ethic. ergo delectatō nō est passio. ❡ P̄. in oī passione trahitur patiēs ad terminos agētis: q̄ agens assimilat sibi patiens. sed cū delectationis est cōueniētia: ⁊ ita illud q̄d delectat̄ in suis terminis manet. ergo delectatio nō est passio. ❡ Sed ꝯ gaudium ⁊ delectatio sunt vnius generis. sed gaudiū est passio: ponit̄. n. vna de quatuor pncipalibus passiōibus: vt patet 9° ci. dei. ergo ⁊ delectatio est passio. ❡ P̄. delectationis ē bonū: q̄ bonū ē pprium obiectum appetitus. ergo delectatio ad appetitū ptinet. sed alia que ptinēt ad appetitū sūt passiões: vt amor: ira: ⁊ h°. ergo ⁊ delectatio est passio.

❡ Ulterius videt̄ q̄ i parte intellectiua aie ⁊ i alijs substātijs spūalibus delectatio esse nō possit: q̄ vt d̄r in 7° phys. cap. Omnis passio est i parte aie sensitiua. sed delectatio est passio vt pbatum est. ergo non potest esse in parte intellectiua nec in substātia aliqua spūali. ❡ P̄. Auicenna dicit i. 6° de naturalibus q̄ subiectum delectatiōis est spēs corporalis. sed pars intellectiua nō vtitur aliquo corporali organo. ergo in ea non potest esse aliqua delectatio. ❡ P̄. illud quod est intellectiue partis nō est cōmune nobis ⁊ brutis. sed delectatio est etiam in brutis. ergo delectatio nō est intellectiue partis. ❡ Sed ꝯ est quod d̄r Lu. 15°. Gaudium est angelis dei super vno peccatore penitentiam agente. ❡ P̄. p̄hus dicit in 7° Ethico. q̄ deus semp vna ⁊ simplici operatione gaudet. ergo ⁊ eadē rōne i alijs substantijs spūalibus potest esse delectatio.

❡ Ulterius videtur q̄ delectatio sit in tempore: delectatio. n. consequitur operatiōem nostram: vt d̄r in. 10° Ethic. sed operatio nostra est in tempore. ergo ⁊ delectatio est i tempore. ❡ P̄. omne illud in quo est accipere prius ⁊ posterius est in tempore. sed in delectatione est accipere prius ⁊ posterius: cum aliq̄s per lōgum horam possit continue delectari. ergo videtur q̄ delectatio sit in tempore. ❡ P̄. delectatio alijs passionibus condiuidit̄ur. sed alie passiones aie sunt in tempore: vt ira ⁊ huiusmodi. ergo ⁊ delectatio. ❡ Sed contra est quod p̄hus dicit in. 10° Ethicorum. scōm nullum tempus acciperet q̄s delectatiōem. ❡ P̄. delectatio sequit̄ apprehensionem cōuenientis. sed visio ⁊ alie apphensiones nō sunt in tempore sed in instanti. ergo ⁊ delectatio nō mensuratur tempore.

❡ Ulterius videtur q̄ delectatio ⁊ gaudium sint penitus idem: ⁊ similiter exultatio ⁊ leticia ⁊ iocūditas: passiones enim ⁊ habitus penes obiecta distinguuntur. sed gaudium ⁊ delectatio ⁊ alia supra dicta habēt idem obiectum. s. bonum cōueniēs. ergo sunt idem. ❡ P̄. ab eadem causa pcedit idem effectus: q̄ idem semper natū est idem facere. sed delectatiōis ⁊ gaudij nō potest poni nisi vna ⁊ eadem cā: scz cōiunctio conuenientis. ergo sunt idem. ❡ P̄. vnū vni opponitur. sed delectationi ⁊ gaudio opponit̄ vnum q̄d est tristicia. ergo delectatio ⁊ gaudium sunt vnū oīno. ❡ Sed ꝯ est quod d̄r Auicēna in. 6°. de naturalibus q̄ gaudium est spēs delectatiōis. ergo nō sunt omnio idem. ❡ P̄. si gaudiū ⁊ delectatio essent oīno idem: vbicūq̄ esset delectatio esset ⁊ gaudium: hoc aūt falsum est: q̄ in sensu d̄r esse delectatio: sed nō gaudiū pprie loquēdo. ergo delectatio ⁊ gaudiū nō sunt penitus idē.

❡ Rñdeo dōm ad. 1. q. q̄ quelibet res q̄n pertigit ad propriam pfectiōem cōsequitur stabilimētum ⁊ vigorem: sicut corpora q̄n perueniūt ad terminos motus sui nālis: q̄ in loco naturali ꝯseruātur: cū aūt motus penes terminos distinguātur: oꝫ q̄ diuersum iudicium de pfectione ad terminum complemēti accipiat̄ scōm diuersos motus. Mouetur aūt aliq̄d ad suā pfectiōem dupl̄r: vno modo per inclinatiōem nālem sicut lapis mouet̄ deorsum: ⁊ h̄ motus non pertigit cognitiōem in eo quod mouet̄: sed i alio q̄d est principium causans hāc iclinatiōem: ⁊ hic est motus naturalis: alio modo p iclinatiōem cuius pncipiū est cognitio eius q̄d mouet̄: ⁊ hec q̄dem inclinatio d̄r appetitus aialis aut intellectualis. vñ sicut in terminatiōe motus nālis est quedam vigoratio nālis eius q̄d mouetur: ita in assecutiōe pfectionis in quā tēdit appetitus aialis: est q̄dam quietatio ipsius seu vigoratio eius psupponēs cognitiōem perfectionis iam cōiuncte: sicut appetitus psupponebat cognitiōem perfectiōis nōdum habite: ⁊ talis vigor siue quietatio appetit⁹ vocatur delectatio. vñ ēt Cōme. d̄r i. 10° Ethi. q̄ delectatio est q̄dam supplementio nature. Est aūt duplex appetitus scz cognitio. s. sensitiue ⁊ intellectiue partis: appetitus autem sensitiue partis est virtus in organo corpali ⁊ est immediatum pncipiū corpalis motus. vñ oīa q̄ accidūt i appetitu sensitiuo sūt ꝯiūcta cū q̄dam trāsmutatiōe corpali: q̄d nō accidit in his que sūt i appetitu intellectiuo nisi passiōe large accepta ⁊ i pporne: vt i. 5° li. d̄r i. 5°. dictū est. vñ delectatio q̄ est i appetitu sensitiuo q̄dam passio est: nō aūt delectatio q̄ est in intellectiuo nisi passiōe large accepta. ❡ Ad 1m ḡ d̄o. q̄ ñ est icōueniens motum p accñs terminari ad aliā motū: q̄uis h̄ p se sit ipossibile: vt pbat̄ in. 5°. Physicorum. delectatio q̄ inq̄tū h̄ semp ꝯsistit in aliqua terminatiōe motus: sed tñ q̄ in terminatiōe motus appetitiui consurgit q̄dam motus in quo passio aialis cōsistit: ideo passiōe inesse accidit delectatiōi: sz sēst p se delectationi sensitiue. ❡ Ad 2m d̄o. q̄ q̄uis opatio inq̄tū opatio nō sit passio: tñ pōt h̄re passionē ānexā vel sic pcedētē vel sicut subsequentem: vt pcedētē q̄dē sicut sentire h3 ānexā receptionem spēi sensibilis ⁊ intelligere receptiōem spēi intelligibilis: q̄ omne sentire quodd̄ā pati est: sed vt cōsequentē sic operatiōem appetitus sensitiui ꝯsegt̄ q̄dā corporalis trans-

mutatio s̄m dilatatiōem ⁊ constrictiōem cordis ⁊ alia h°: ⁊ sic q̄uis delectatio inq̄tū est delectatio sit circa opatiōem: tñ inq̄tū est delectatio sensitiua est in passione quadam ꝯsistēs. ❡ Ad 3m dōm q̄ delectatus i[illegible] terminis sue pfectiōis ex q̄ delectatio ꝯsurgit q̄dem termini sūt aliení h̄ modo quo differt pfectio ⁊ pfectibile: sunt aūt propriū scōm q̄ pfectio est cōnaturalis pfectibili. ❡ Alia duo cōcedimus q̄rum ad delectatiōem sensitiuam.

❡ Ad 2m q̄onē dōm q̄ delectatio inenit̄ diuersimode in deo angelis hoībus ⁊ brutis scōm q̄ diuersimode se hñt ad suas pfectiōes ex quarū ꝯiunctiōe delectatio cōsurgit: bruta. n. nō pñt pringere ad altiorē pfectionem q̄ sit pfectio nālis. vñ eam ꝯsequuntur nāli motu q̄ s. est p organum corpale: ⁊ sic delectatio in eis ꝯsurgēs est nālis passio. In angelis vō cū sint oīno a mā separati nō est accipere aliquā nālem pfectionē sed imaterialem tñ: vñ ⁊ imaterialiter eā ꝯsequūtur ⁊ delectatio i eis ꝯsequēs imaterialis est. vñ d̄r Dio. in fine ce. hierar. q̄ celestes dispositiones. i. angeli acceperūt nō sūt oīno eius q̄ scōm nos ē possibilis delectatiōis. hoīes vō ex spūali ⁊ nāli nā compositi sunt: ⁊ ideo q̄rum ad iferiorē partē. s. appetitū sensibilem in quo cū brutis ꝯueniūt est delectatio materialis: in supiori vō appetitu in quo cum angelis ꝯueniūt habent delectatiōem imaterialē: vt cū gaudet de reb⁹ spūalibus puta de ꝯtēplatiōib⁹ ⁊ alijs diuinis donis. vñ dicit Dio. ibidē q̄ in participatiōe angelice delectatiōis sepe facti sūt ⁊ viri sancti p ocificos diuinarū illuminationū supadueña. In oīb⁹ aūt p̄dictis pfectio est aliud ab eo q̄d pficitur. vñ possibile est plures pfectiōes vni inesse: ⁊ ideo tam i brutis q̄ in hoīb⁹ ⁊ angelis sunt mltiplices delectatiōes eis supueniētes. sed deus nō h3 pfectiōes que nō sit idē q̄d ipse cum ipse sit actus purus: ⁊ ideo vnica tñ ē ei⁹ delectatio ñ superueniēs sed essentialis. vñ dicit p̄hus in 7° Ethic. q̄ deus sp vna ⁊ simplici gaudet delectatione. ❡ Ad pmū ḡ dōm q̄ in appetitu itellectiuo nulla ē passio sed solū in appetitu sensitiuo: q̄d patit̄ ab alio mouet̄ ⁊ ducit̄: appetitus aūt itellectiuus cum sit liber sui ñ ducit̄ sed ducit: sed appetitus sensitiuus ducit̄. vñ in eo solo passio cadit: delectatio vō q̄ est i appetitu itellectiuo nō est passio: sed q̄dam opatiōis pfectio: vt dictū ē. ❡ Ad 2m dōm q̄ Auicēna loq̄t̄ de delectatiōe sensitiua q̄ p organum cōplet̄ corpale: sicut ⁊ cetera q̄ ad sensitiuā partē ptinēt. ❡ Ad 3m dōm q̄ illa q̄ sūt cōia nobis ⁊ brutis s̄m vnam rōnem ñ ptinēt ad itellectiuā partē: sed aliq̄d est cōe nobis ⁊ brutis nō s̄m rōnē eādem: q̄d i nobis ad itellectū ptinet sicut cognitio ⁊ alia h°: que scōm quādā cōitatem analogie extēdūt̄ a deo vsq̄ ad bruta aialia vt cognitio: ēt vsq̄ ad plātas vt vita: ēt vsq̄ ad lapides vt esse: vt p3 p Dio. de d̄i. no. ⁊ scōm h̄ delectatio spūalis h3 cōitatem cū delectatiōe que est in brutis.

❡ Ad 3m q. dōm q̄ aliq̄d d̄r esse i tpe dupl̄r: vno mō p se: alio mō p accidēs: q̄ aūt de rōne tpis est prius ⁊ posterius: ⁊ illud p se inest alicui q̄d ꝯuenit ei scōm rōnem sue spēi: ō illa p se in tpe sunt in q̄b⁹ reqrit̄ aliq̄d ad ꝯplemētum spēi q̄d in futuꝝ expectat̄: ⁊ h̄ modo motus est i tpe: non enim ꝯplet̄ spēs motus in medio nisi pueniat̄ ad terminum: ⁊ simil̄r ēt q̄d est in tpe eo q̄ generare est eodē modo se hēt nūc vt p[illegible]: sic de rōne generis est vt aliq̄d in futuꝝ expectet̄. Per accñs vō aliq̄d in tpe esse d̄r ad cuius spēi ꝯplemētum nihil reqrit̄ q̄d in futuꝝ expectet̄ sicut esse hoīem q̄d in vno instanti cōplet̄: sed est ꝯiunctū motui q̄ p se est in tpe pūt esse hoīs variabile est: delectatio aūt ad ꝯplementum sue spēi ⁊ rōnis nihil in futuꝝ expectat: in istanti. n. verū est dicere hoīem delectari: vñ nō ē in tpe nisi p accñs inq̄tū. s. pfectio illa ex cuius ꝯiunctione surgit delectatio motui cōiūcta est: ⁊ ideo si sit aliq̄ pfectio quā motus nō ꝯtingit: talis delectatio non erit in tempore neq̄ p se neq̄ p accñs: ⁊ h̄ est spūalis delectatio in angelis in hoīb⁹ aūt est delectatio spūalis in tpe p accñs inq̄tū eoꝝ pfectiōibus motus diuers ꝯiungit: s̄ in nobis delectatio nō est i tpe que ad itellectuā partē ē p accñs nisi valde idirecte inq̄tū. s. opatio intellectus nīi ꝯiungit̄ fantasmatib⁹: tñ verꝰ ē nulli delectatiōem eē in tpe p se loquēdo. ❡ Ad pm ḡ d̄o. q̄ delectatio immediate ꝯsequitur opatiōes aīe q̄ sūt apphendere ⁊ velle: he aūt opationes nō sunt in tpe nisi p accñs: videre. n. ⁊ intelligere ⁊ velle statim sunt. ❡ Ad 2m dōm q̄ aliq̄s dicat̄ continuo delectari: nō est nisi inq̄tū delectatio est i tpe p accidens: sic ēt d̄r bonū diutius videre vel viuere. ❡ Ad 3m dōm q̄ ēt alie aie passiōes q̄tū ad id q̄d est ex parte aie ñ sunt i tpe nisi p accñs inq̄tum scz eis cōiungit̄ motus ex parte corpis: tñ delectatio magis h3 rōnem q̄ nō sit in tpe q̄ alie passiōes: q̄ alie passiōes ꝯsistūt in appetitu scōm q̄ tēdit i aliq̄d sicut ira in vīdictam ⁊ odiū in nocumētū alterius. sed delectatio ꝯsistit in appetitu scōm q̄ cessat motus i suo appetibili adepto: terminat̄ oīs aūt terminus motus nō est in tpe sed in instāti.

❡ Ad 4m q. dō. q̄ delectatio gaudiū leticia ⁊ oīa h°ōi hñt cōe q̄ causant̄ ex ꝯiunctiōe pfectiōis appetitus. Perfectio aūt aliqua pōt alicui cōiūgi dupl̄r: vno mō realiter: alio mō scōm ꝯphensionē eius: ⁊ h̄ aūt q̄ pfectio realr coniungit̄ consurgit delectatio: ex h̄ aūt q̄ coniūgit̄ scōm apphensionē surgit gaudiū: ⁊ ō ia aliā: ꝯ g h̄ ēt gaudiū est d̄ spe futuroꝝ ⁊ memoria preteritoꝝ. sed delectamur de presentib⁹ tñ: ideo ēt q̄ sensus exterior nō apphendit rē nisi pñtez scōm cū nō dicimur gaudere: sed delectari. sensus aūt interior apphēdit ⁊ rem pñtem ⁊ absētē. vñ scōm sensum iteriorē dicimur ⁊ delectari ⁊ gaudere: delectari q̄dē de eo q̄ sibi sua pfectio ꝯiungit̄: sic de ipsa sua opatione: de qua ēt ⁊ gaudet inq̄tū eam apphendit. sed de opatiōe sensus exterioris q̄ sibi nō ꝯiūgit̄ nisi apphēsiōe pōt q̄dē gaudere sed nō delectari: sicut sensus iterior vel intellectus ñ delectat̄ i cōnexiōe dulcis: sed pōt gaudere de hoc inq̄tū h̄ apphēdit vt cōueniens exteriori sensui: leticia vō ⁊ exultatio ⁊ iocūditas exprimūt quosdā gaudij effectus: leticia q̄dem effectū iteriorē scōm q̄ ipse affectus dilatat̄ q̄si roboratus ⁊ pfectus ex appetibilis coniunctione. vñ ⁊ passio gaudij cū dilatatiōe cordis pficit̄: d̄r. n. leticia q̄si latícia: sed exultatio exprimit vltimus effectū gaudij exteri⁹ pꝯspētem i signū iterioris gaudij. vñ d̄r exultatio ex h̄ q̄ iterius gaudiū ad exteriora psilit q̄d ex magnitudie gaudij iterioris contingit. vñ d̄r Cassiodo. super psal. q̄ exultatio i magnis gaudiis d̄r. Jocūditas vō vlterius importat effectū gaudij exterius prūpentem q̄ nō solū demōstrat iteri⁹ gaudiū: sed etiā excitat aliquos ad gaudēdū. ❡ Ad pm ḡ dōm q̄ gaudium ⁊ delectatio l3 habeant vnū obiectū s̄m rē: nō tñ est vnū obiectū scōm rōnem: bonū. n. coniūctū realr facit delectatiōem: sed coniūctum scōm apphēsionē fac̄ gaudiū: leticia vō exultatio ⁊ iocūditas sunt idem q̄d gaudiū nisi q̄ exprimūt quosdam gaudij effectus vt dictū est. ❡ Ad 2m dōm q̄ idē est cā delectatiōis ⁊ gaudij: sed nō eodē ordie: pmo. n. ⁊ p se ē cā delectatiōis: sc̄dario vō est cā gaudij: ꝯiunctio. n. ad aliq̄d apphensum facit gaudiū nisi inq̄tū estimat̄ vt coniunctum vel cōiungibile scōm rem ad faciēdū delectatiōem: tñ ꝯiunctio pfectiōis pmo ⁊ p se fac̄ delectatiōem: sed inq̄tū apphendit̄ vt delectatiōem faciens fac̄ gaudium etiā q̄ delectationē actualr nō causat. vñ delectatio nālr prior est gaudio. ❡ Ad 3m dōm q̄ gaudio opponit̄ directe tristicia: delectationi aūt opponit̄ dolor: scōm q̄ delectatio est in sensu exteriori ⁊ pcipue in tactu: sed scōm q̄ est interior non h3 aliud oppositum q̄ tristiciam proprie [illegible]

habere ſe eſſet nomen poſitum.

Ad ſecundū dic. q. delectatio nis nō ſit vna opatio multis habit' nō impedita. ſed a. Auic. in 6. de nālibus. vñ Ethic. mittit ſentiunt calorem febrilem q̄ alia ſcientiā. q̄uis in ea febris ſit inualidior: q̄ tamen calor ille eſt influxus noſtra q̄ completio illa. q̄ Dideo q̄ noſtrū ſentire t intelligere ſunt ex aliqua permixtione ſuadlectus t ſenſus a rebus obiectis ab eo aīa q̄ eſt in ſe geſtis nihil immutat. vñ cum ſit noſtre t viuere noſtre t ois actus ppre inſint noſtre vt in nobis geniti ſenſata aūt opatio multa i nobis vt in ſeri q̄ ſenſata q̄ opatione poſumus t eſſe noſtre t viuere noſtre: inde eſt q̄ in operādo delectamur: vt videtur tiendo t aliqs huiuſmōi in q̄bus indicat quod viuendo noſtrū eſſe t viuere: vt p̄ p̄bm in 10. Ethico. Tertio q̄a opatio pendet ex bona q̄ in nobis ſunt: q̄uis ea do in ſe ſint effectus cāe q̄ eam: et bona exteriora cōmi gignūt. vñ omne bonū q̄d a nobis eſt diligi le geret noſtre opatiōi mediāte opatione. vñ opatio q̄ cā delectationem: nō aūt ois opatio eſt delectabilis ſed illa q̄ eſt ab habitu pcedens nō impedita bonum enim conſiſtenum nō delectat niſi in q̄ntū eſt cōueniens ratio aūt efficit nobis conuenientia: inquātū conuenit habitus inclinat in actū p modū nature: vñ Tullius dicit de virtute: t ideo dī in. 2°. Ethico. q̄ delectatio in op̄e factus eſt ſignū habitus inherētis. Quinta aūt ratio conuenientie nobis fiat ſcḡm habitus. nō pōt eſſe nobis nō conuenies rēne alicuius accidētis: inquātum videlicet habemus aliquā impedimēta pcedētia in talem operationē. vñ os opationem q̄ delectatōem cauſat eſſe non impedimentū: hoc eſt q̄ dicit p̄bus in 7°. Ethica. q̄nō in opatione connātia habitus nō impedita delectatio cōſiſtit. ſic ergo cā formalis ppria delectationis eſt operatio nālis habitus non impedita. nālis aūt cā delectatiōis accipienda eſt ex parte ſubiecti cuius ſubiectum aūt delectationis t omnis motus aīe paſſiuū eſt q̄ſi aīmata q̄dā paſſiua. vñ q̄ motus q̄ſi ſpūs aīalis in aīe ſunt delectabilia: q̄ ſe cognoſcūt. Ad hoc aūt q̄ ſpūs apte ad delectationem duo requirunt. s. q̄ debita q̄litas. t debita quātitas. Quantū quidem debita eſt vt ſit abundātia ſpirituum ppter cordis: q̄ ſpūs abūdans in q̄ntitate abūdat etiam in virtute. Sed ro q̄ cā ad paſſionē delectatiōis regrat calumnia cordis t ſpirituū. vñ pōt delectatio pfici q̄ ſit pauci ſpiritus: q̄ nō ſtringit eos t retinet i ſuo principio. ſi q̄ſi ſpiritus nō pōt retinere q̄ i principio suo t effudet abūdat delatationē: t ſō cōſulescētes i gb' ſunt pauci ſpiritus ſit ppti ad triſtitiā magis q̄ ad delectationem. Debita vero q̄litas attenditur q̄tum ad tria. Primo vt ſit temperate complexionis: t ideo egri non ſunt apti ad delectationem. Secūdo vt ſpiritus ſit clarus t non turbidus: t ideo melancolici in quibus ſunt ſpiritus terreſtres t turbati ſunt ppti ad triſticiam. Tertio vt eius ſubſtantia ſit mediocris inter ſpiſſitudinem t tenuitatem. q̄ enim ſpiritus groſſus ſicut in tenebus: vel nimis tenuis ſicut in macilentis non eſt aptus ad delectationem: nec eſt talis dilatabilis. Ex propter hoc cauſas vinum letificat: quia generat multos ſpiritus claros ſuperfluos t dilatatos inter ſpiſſitudinem t tenuitatem. Quinto ergo ſtatuit maior diſpoſitio ex parte materialis cauſe. ad gaudium vel triſticiam tanto minus quid requirit ex parte cauſe formalis t conuertitur ideo quidam ex medicis ex cauſane lenantur vel triſtantur quidam vero non ex magis. Ad primū ergo dīm: q̄ ſimile multa alia ſint conuenientia q̄ operata tamen ex omnibus eis non fingit delectatio niſi operatione mediante qua ſentiuntur conuenientia nobis per aliquam operationem conuenientem interiorem vero in operationibus appetibilibus. Ad 2°. dīm: q̄ nō quilibet opatio eſt delectationis cauſa ſed opatio pnālis habit' nō impedit: ideo q̄ opatio ſit ſenſata vt Auicenna dicit in 6°. de nālibus. vñ Ethic. mittit ſentiunt calorem febrilem q̄ alia ſcientiā. q̄uis in ea febris ſit inualidior: q̄ tamen calor ille eſt influxus noſtra q̄ completio illa. q̄ Dideo q̄ noſtrū ſentire t intelligere ſunt ex aliqua permixtione ſuadlectus t ſenſus a rebus obiectis ab eo aīa q̄ eſt in ſe geſtis nihil immutat. vñ cum ſit noſtre t viuere noſtre t ois actus ppre inſint noſtre vt in nobis geniti ſenſata aūt opatio multa i nobis vt in ſeri q̄ ſenſata q̄ opatione poſumus t eſſe noſtre t viuere noſtre: inde eſt q̄ in operādo delectamur: vt videtur tiendo t aliqs huiuſmōi in q̄bus indicat quod viuendo noſtrū eſſe t viuere: vt p̄ p̄bm in 10. Ethico. Tertio q̄a opatio pendet ex bona q̄ in nobis ſunt: q̄uis ea do in ſe ſint effectus cāe q̄ eam: et bona exteriora cōmi gignūt. vñ omne bonū q̄d a nobis eſt diligi le geret noſtre opatiōi mediāte opatione. vñ opatio q̄ cā delectationem: nō aūt ois opatio eſt delectabilis ſed illa q̄ eſt ab habitu pcedens nō impedita bonum enim conſiſtenum nō delectat niſi in q̄ntū eſt cōueniens ratio aūt efficit nobis conuenientia: inquātum conuenit habitus inclinat in actū p modū nature: vñ Tullius dicit de virtute: t ideo dī in. 2°. Ethico. q̄ delectatio in op̄e factus eſt ſignū habitus inherētis. Quinta aūt ratio conuenientie nobis fiat ſcḡm habitus. nō pōt eſſe nobis nō conuenies rēne alicuius accidētis: inquātum videlicet habemus aliquā impedimēta pcedētia in talem operationē. vñ os opationem q̄ delectatōem cauſat eſſe non impedimentū: hoc eſt q̄ dicit p̄bus in 7°. Ethica. q̄nō in opatione connātia habitus nō impedita delectatio cōſiſtit. ſic ergo cā formalis ppria delectationis eſt operatio nālis habitus non impedita. nālis aūt cā delectatiōis accipienda eſt ex parte ſubiecti cuius ſubiectum aūt delectationis t omnis motus aīe paſſiuū eſt q̄ſi aīmata q̄dā paſſiua. vñ q̄ motus q̄ſi ſpūs aīalis in aīe ſunt delectabilia: q̄ ſe cognoſcūt. Ad hoc aūt q̄ ſpūs apte ad delectationem duo requirunt. s. q̄ debita q̄litas. t debita quātitas. Quantū quidem debita eſt vt ſit abundātia ſpirituum ppter cordis: q̄ ſpūs abūdans in q̄ntitate abūdat etiam in virtute. Sed ro q̄ cā ad paſſionē delectatiōis regrat calumnia cordis t ſpirituū. vñ pōt delectatio pfici q̄ ſit pauci ſpiritus: q̄ nō ſtringit eos t retinet i ſuo principio. ſi q̄ſi ſpiritus nō pōt retinere q̄ i principio suo t effudet abūdat delatationē: t ſō cōſulescētes i gb' ſunt pauci ſpiritus ſit ppti ad triſtitiā magis q̄ ad delectationem. Debita vero q̄litas attenditur q̄tum ad tria. Primo vt ſit temperate complexionis: t ideo egri non ſunt apti ad delectationem. Secūdo vt ſpiritus ſit clarus t non turbidus: t ideo melancolici in quibus ſunt ſpiritus terreſtres t turbati ſunt ppti ad triſticiam. Tertio vt eius ſubſtantia ſit mediocris inter ſpiſſitudinem t tenuitatem. q̄ enim ſpiritus groſſus ſicut in tenebus: vel nimis tenuis ſicut in macilentis non eſt aptus ad delectationem: nec eſt talis dilatabilis. Ex propter hoc cauſas vinum letificat: quia generat multos ſpiritus claros ſuperfluos t dilatatos inter ſpiſſitudinem t tenuitatem. Quinto ergo ſtatuit maior diſpoſitio ex parte materialis cauſe. ad gaudium vel triſticiam tanto minus quid requirit ex parte cauſe formalis t conuertitur ideo quidam ex medicis ex cauſane lenantur vel triſtantur quidam vero non ex magis. Ad primū ergo dīm: q̄ ſimile multa alia ſint conuenientia q̄ operata tamen ex omnibus eis non fingit delectatio niſi operatione mediante qua ſentiuntur conuenientia nobis per aliquam operationem conuenientem interiorem vero in operationibus appetibilibus. Ad 2°. dīm: q̄ nō quilibet opatio eſt delectationis cauſa ſed opatio pnālis habit' nō impedit: ideo q̄ opatio ſit ſenſata vt

ad diſpoſitionem ſeipſum habitibus q̄ nobis ſunt vel in gloria ſpecialem apparentiam: ſeu quod accidit nobis fatigatio tabentibus opatiōib' nō delectamur ſed pertimur. Ad 3°. dīm: q̄ triplex rō eſt quare nō ſit delectamur in pueris opationis ſic in pueris. primā aſſignat p̄bus in 10°. Ethi. q̄. cū opatio ſit delectatiōis cā. ſic opatio aliqua attenta operi tātomagis delectatio ex opatione augeat: nō adit in pueris operationib; attenta eſt ad opationem q̄ in puerilis etate nouā magis ad ſe nām intentionē trahit: t ſic in puerilis opatiōibus q̄ aliqs negligentius intēdat opationē nō tamen tātā in ope delectationē. Secūdā ponit in 7°. Ethi. que ex eſt rō ſimilitudinis. n. in nobis delectationē eſſe ſm modū nature noſtre: vñ cū nra nā ſit mutabilis nō ens nobis long; tē delectabile q̄ſiam mutari crimus t ſpēm ſuppōne t ſic poſt puerilia nō ens nobis puerilia q̄ puerilia erant nō q̄ puerilia erant delectabile vl ex triſtes hoc ex rō ſpēi mutationis vel i nob fallibus puta alteratio ſe delectat. In vero 3o q̄ ſemp eodē mō ſe habet q̄ eadē opatio delectabilis nec aliq̄ alteratio delectat: t filia nō eſt de angelis t boib' beatis. Tertia rō pōt ſumi ex ſua Auic. in 6°. de nālib'. eſt. n. ad delectationem regrat puerilis perfectio ſpēi aliqd mīs ſentit tāto minus eſt delectabile ergo eſſet i nā nouitate magis ſentiant: q̄ poſtmodū cum vltimo ſit q̄ q̄litas quedā liberēs ſenſibil'. vñ fabrica ſentium mollem q̄ offenderit audiens ſtatim mouet a talibus ſonis ſic aliqs vix in pīm operationis bō magis delectat q̄ poſtmodū in puerilis ipſi' primatis ſonis in puerilis opatio ſit lēſior. Ad 4°. dīm: q̄ ois opatio fatic ſit delectatiua nō inſtāti ad inſtāt ei mot' q̄ fatigatione iducit eſt aliq̄ modi penosa t pertilis: vñ t p accidēs ois eſt delectabilis inquātū tollit triſtitiā cām. f. motū. Ad 5°. dīm: q̄ ois ad ois mālē delectationis ſenſes ſunt minus apti ad delectandū q̄ immanent: t ideo etiā ex materi cauſa formali nō tm̄ afficiuntur ex delectatione ſicut motus ex mīori loco ido de delectatione que eſt paſſiōque. Cū appetitū ſenſibilē redundat: t magis ſenſibilis ē nobis ſicut ſulphur modico igne accēſū: q̄ eſt ad hoc aptior igne nō accēſum: vñ ſpiritus delectatio q̄ nō eſt paſſiua nō minor eſt in ſenſibus q̄ in mentib'. ſed forte minor. Ad 6°. dīm: q̄ illi qui ſimilē operationē exercent q̄ſq; nō eodē mō delectant: q̄ pōt pingere t ex pte cauſe ſenſibili: q̄ non bñt ſpūs ſimilē ad operationē diſpoſitos t ex pte cauſe formalis: q̄ eadē operatio vni eſt puerilis per habitū ſibi inherente t alteri non eſt cōuenies q̄ habitum non habet: imo forte eſt ei contraria ſi alteratū habēti habeat: t propter hoc hoc are quod eſt liberali delectabile eſt auaro triſte.

Ad tertium dic. q. delectatiō triſtitia nō ſit dna paſſiones ab oppoſitis ſm ſuas cās: q̄ cā triſtitie eſt mot' t habet vt dicit p̄bus in 7°. Ethi. vñ inuenes q̄ ſunt in motu delectationes appetūt: q̄ſi medicinas: triſtitiā cā aūt delectatio eſt equino motus aūt t opatio nō ſunt delectabilia aliqd admixtē pueritatē. ergo nec delectatio triſtitie dnat. Ad 2°. dīm: q̄ non eſt materia alterius ſed delectatio pōt eſſe materia triſtitie: q̄ vt dicit p̄bus in 9. Ethi. Poenitus poſſunt triſtari debent q̄ delectatos eſt ſimili cā triſtitia eſt mā delectatiue t gaudij: vñ t penitēti dicit ve iong dolcati nō dolore gaudent. ergo delectatio t triſtitia nō ſunt dne. Ad 3°. dīm: q̄ delectatio t gaudiū nō ſunt pena: dī vt ex poena pcedit triſtitia oppoſiti gaudio: q̄ nō oppoſiti delectatiōi. Ad 4°. dīm: q̄ ſimiles cine ſunt per ſimile vt dī in. 2. Ethi. q̄ delectationes ſunt medicine triſtitie: vt dī in 7. Ethi. q̄ delectatio triſtitie ſunt dne. Ad 5°. dīm: q̄ bonum t malum ſunt dne ſed delectatio oppoſit triſtitie vt bonum malo: vt dicitur in 7. Ethi. ergo ſunt contrarie.

Ad 6°. dīm: q̄ delectationi que eſt in ſtatuendo ſit aliq̄ triſtitia ſeu fatigatio. q̄ eſt triſtitie ei ſtatuendo accidit fatigatio. q̄ in ſtatuendo acuta triſtitia. q̄ delectationi que eſt in ſtatuendo aliq̄ triſtitia ſeu ei. Ad 7°. dīm: q̄ aliqd ſtatuere vt ſuccidens magis ſtatuere aliqd vt nociuū ſed ſtatuendo ſuccidit delectatio nem. q̄ ſtatuendo nociuū cadit triſtitia. ſic vñ ſp̄ius. Ad 8°. dīm: q̄ actio que eſt ſeu habitus inherēs eſt triſtitie. q̄ ſit q̄ habitui inuitus ſeu eſt triſtabilis opatio inſtatuendo aliqua habiti birū aliqui ſtatuere ſeu ſtatuere in ſcīa ſeu ſtatuere ſeu grāmatice nō grāmatice logī ſtatuere cum nō recte triſtogicae. q̄ in ſtatuendo pōt eſſe triſtitia ſic ideo dī q̄ſi. Ad 9°. dīm: q̄ ſtatuere pōt eſſe triſtitie ſic ſtatuendo pōt eſſe triſtitia. q̄ ſtatuere nō eſt aliq̄ triſtitia ſeu. Ad 10°. dīm: q̄ ſtatuere pōt eſſe triſtitie ſic ſtatuendo pōt eſſe triſtitia. q̄ ſtatuere nō eſt aliq̄ triſtitia ſeu. Ad 11°. dīm: q̄ ſtatuere pōt eſſe triſtitie ſic ſtatuendo pōt eſſe triſtitia. q̄ ſtatuere nō eſt aliq̄ triſtitia ſeu. Ad 12°. dīm: q̄ ſtatuere pōt eſſe triſtitie ſic ſtatuendo pōt eſſe triſtitia. q̄ ſtatuere nō eſt aliq̄ triſtitia ſeu. Ad 13°. dīm: q̄ ſtatuere pōt eſſe triſtitie ſic ſtatuendo pōt eſſe triſtitia. q̄ ſtatuere nō eſt aliq̄ triſtitia ſeu. Ad 14°. dīm: q̄ ſtatuere pōt eſſe triſtitie ſic ſtatuendo pōt eſſe triſtitia. q̄ ſtatuere nō eſt aliq̄ triſtitia ſeu. Ad 15°. dīm: q̄ ſtatuere pōt eſſe triſtitie ſic ſtatuendo pōt eſſe triſtitia. q̄ ſtatuere nō eſt aliq̄ triſtitia ſeu. Ad 16°. dīm: q̄ ſtatuere pōt eſſe triſtitie ſic ſtatuendo pōt eſſe triſtitia. q̄ ſtatuere nō eſt aliq̄ triſtitia ſeu. Ad 17°. dīm: q̄ ſtatuere pōt eſſe triſtitie ſic ſtatuendo pōt eſſe triſtitia. q̄ ſtatuere nō eſt aliq̄ triſtitia ſeu. Ad 18°. dīm: q̄ ſtatuere pōt eſſe triſtitie ſic ſtatuendo pōt eſſe triſtitia. q̄ ſtatuere nō eſt aliq̄ triſtitia ſeu. Ad 19°. dīm: q̄ ſtatuere pōt eſſe triſtitie ſic ſtatuendo pōt eſſe triſtitia. q̄ ſtatuere nō eſt aliq̄ triſtitia ſeu. Ad 20°. dīm: q̄ ſtatuere pōt eſſe triſtitie ſic ſtatuendo pōt eſſe triſtitia. q̄ ſtatuere nō eſt aliq̄ triſtitia ſeu.

¶ Ad 1um dicendum q̄ si fiat via in obiectū delectatio obliqui & quidem ita volat a tristitia vt fig̃ oppositus tristitie reddat gaudiū de volare: vt de delectari & q̄ volat ppter acceptū in terra ¶ ppter in terra tact^a^ delectatio & ppter loquendo de crescit ad literatos virtuosos delectationi nō solum displicentia apponi debet sed etiam tristitia.

¶ Ad 2um q. dicēdū q̄ appetibile p̄t dici delectationis causa dupl^r^. uno modo ex pte ipi^us^ appetibilis: cū appetibile aliqd bonū habet annexū: de delectamur: & per hūc modum appetibile est ois delectatio cū. vt nihil phibeat delectatiōi que sic ex appetibile causat' sine sensibili sine intelligibili aliqd ītā accidere malū delectatiōi: cui tristitia ītā. Alio modo ex pte ipi^us^ appetitionis: vt cū q̄ delectat non gdē de appetibili: de qua appetibilitate qua apprehendit: & p̄t ioquēdo delectatio ē ex pte aliq̄s appetibile causat' nō p̄t esse tristitia ītā. n. nō tristitia ēt ex aliq̄ appetibile causat' nisi ītā. circa idem sunt appetibile aut p se loquendo malo modo p̄t tristitia facere: q̄ illud ipsū tristitia facere p̄t q̄d est ītā malitia aūt apprehensa indirecte nō est ītā vel respectu appetibilis: imo est effectiue q̄d^m^ ipsius q̄d^m^ fit appetibile sit effectiue appetibilis: vel nulla appetibilis nec sensibilis nec intelligibil p se loquendo tristitia causat' ipsi delectationē vt aliq̄s possit q̄q̄ mō dici q. appetibile est effectiue delectabile: nō tamen sic. Ethy. q̄ effectiue mag̃ ac q̄ hoc delectabilissima visio est visus optimi obiecti ad pulcherrimū sub vna cadentia. per accessū aūt ad ipm̃ q̄ est appetibile cūi tristitia oppt. modus q̄ hoc appetibile causat' apprehendit p originē aliq̄s coppulatus p̄t accidere latissimo ¶ extraneo pp originē pmutationē: & sic appetibile sit tristitie p̄ q̄ accīs ē. Tristitia appetibilis p̄t intelligi vel per accīs in recta ex hoc q̄ appetibilis: vacuitas aliq̄s tristi incurrit: vel ītā ex hoc ipo dicat ab aliq̄ vel tristi vel per accīs in recta ex hoc ipo dicat ab aliq̄ vel tristi vel per accīs in recta ex hoc ipo dicat ab aliq̄ vel tristi. Et sic ex hoc ipo dicat ab aliq̄ vel tristi. Et sic ex hoc ipo dicat ab aliq̄ vel tristi. Et sic

entio nõ est delecta opatiõ pfecte que est finalis ꝗ nõ ꝯuenit ꝗ ppter qd aliqs velit delectari. Et ꝑterea delectatio dicit ꝯtationẽ appetit9 in aliq, vñ querere q̃re aliqs velit delectari ẽ idẽ qd q̃rere q̃re velit appetitus suũ ꝯtari: ꝗ idẽ est ac si q̃rerẽt q̃re aliqs velit finẽ voluntatis ꝯseq. Licet aũt opatio aliq̃ sit finis ꝗ opatio de suo noĩe non importet rõnẽ finis vel ꝯtationẽ in finẽ: ꝗ idẽ est ꝗ magis q̃rimus ppter qd vis opari q̃ ppter qd vis delectari. ¶ Ad 4. dõ ꝗ in aĩalib9 rei finis est sua pfectissima opatio: ꝗ iõ oẽs delectationes appetũt qua opatio ꝯficit: ꝗ ppriam opationẽ pfectã: ꝗ sic accidit error in appetitu opõnis: q2 qdã instituit opatiõib9 ꝯtreis dimissis ppriis opatiõibus: vt oẽs mali sequẽtes opatiões bestiales ꝑtermissis humanis ita etiã qdã loco ppriaꝝ delectationum extraneas sequunt.

¶ Ad ꝑmũ vo eoꝝ que obiciunt in oppositũ dõ ꝗ nõ q̃lib3 opatio est felicitas: sed opatio ꝑfecta quã oꝫ delectabilem esse: ꝗ sic delectatio est aliqd optimi. ¶ Ad 2m dõm ꝗ diffinitio illa platonis nõ est ꝯueniẽs: vt p3 p phm in. 7. ꝗ. x. Ethic. nõ. n. delectatio in generatione ꝯsistit: sed magis in esse generati: sic. n. res põt hre ppriã opationẽ que ẽ delectatio: ita q̃ pfecta est: nõ aũt que ẽ impfecta ꝗ in fieri.

¶ Hic due rões ꝯcludũt ꝗ opatio sit melior delectatione: ꝗ hoc quidem verum est: sed vtroq3 ẽ melius opatio ꝑfecta cuius aliquid est delectatio.

Ad quintum sic pcedit. videt ꝗ delectationes corporales sint potiores spũalib9: delectabile. n. inq̃tũ est delectabile ẽ appetibile. ꝗ in qd magis inclinat appetit9 est magis delectabile. s3 pluries ꝗ frequentius inclinant i delectatiões corpales q̃ spũales. ergo delectatiões corpales sunt altiores spũalib9. ¶ P. maioris efficacie est res ipsa q̃ silitudo rei. s3 delectatiões corporales vtpote tact9 ꝗ gustus ꝯueniũt ex ipsis reb9 ꝯiunctis. delectatiões aũt spũales vtpote q̃ sunt in ꝯtẽplando ꝯueniũt ex silitudinibus rerũ qbus itelligimus. ergo delectatiões corpales sunt potiores spũalib9. ¶ P. vt Auicen. dicit in 9° de nalib9. Opatio causarũ vtiliũ pñtium est efficacior q̃ opatio causarũ vtiliũ futurarũ: ꝗ sic opatio causarũ vtiliũ ad delectãdũ est efficacior q̃ opatio causarum vtiliũ honestatis: sic opatio eius qd est fm opiniones est efficacior q̃ opatio eius qd est fm rõnẽ: sed opationes corporales ꝯueniũt ex bonis pñtib9 vtilib9 ad delectãdũ fm opinionẽ boni: delectatiões vo spũales ꝯueniũt ꝑcipue ex bonis futuris honestis ꝗ fm rões existentibus. ergo delectatio corpalis est potior spũali. ¶ P. delectatiões corpales sua efficacia qñq3 rõnẽ euertũt ad corpus ꝗ trãsmutãt: ꝗ iõ indigẽt refrenari: vt phs dicit in. 7. Ethi. Cõcupiscẽtie venereoꝝ manifeste corpus trãsmutãt ꝗ qbusdã insanias faciunt: delectatiões aũt spũales hoc facere nõ vident. vnde ꝗ eas refrenare nõ oꝫ. ergo corpales sũt potiores spiritualib9.

¶ Sꝫ ꝯ est qd phs dicit in. x. Ethi. ꝗ delectabilissima opatio est illa q̃ est fm sapientiã: videt. n. phia admirabiles delectatiões hre puritate ꝗ firmitate: ꝗ ad hoc est etiã qd dicit Eccli. 24. ex ore sapie. Spũs me9 sup mel dulcis: ꝗ hereditas mea sup mel ꝗ fauũ. ¶ P. bonũ est cã delectatiõis. s3 spũale bonũ ꝑminet corporali. ergo ꝗ spũalis delectatio corporali. ¶ P. albius ẽ qd est nigro impmixtius: s3 delectatio corpalis h3 admixtã tristiciã q̃ ei ꝯriat: delectatiõi aũt spũali nulla est aliq̃ tristicia ꝯria q̃ posset ei admisceri. ergo delectatio spiritualis est potior corporali.

¶ Ulterius videt ꝗ iter delectatiões corpales nõ est potissima illa q̃ est fm tactũ. spũalis. n. delectatio ẽ potior q̃ corpalis. ꝗ q̃to aliqua delectatio corpalis est spũali vicinior tãto est potior. s3 delectatio visus ꝗ audit9 est ppinquior spũali delectatiõi q̃ delectatio tactus. ergo est potior. ¶ P. delectatiõis cã est pceptio ꝯuenientis. s3 visus inter alios sensus ẽ magis pceptiuus ꝗ cognoscitiuus, vt p3 per phm in p° meta. ergo ꝗ delectatio visus ẽ potissima iter corpales. ¶ P. ꝑcipue delectatiões tact9 sunt in actib9 nutritiue ꝗ generatiue. actus aũt illi sunt cões etiã plantis in qbus nulla delectatio inenit: ꝗ tact9 h3 minimũ de delectatiõe. ¶ Sꝫ ꝯtra ẽ ꝗ tẽperãtia ẽ circa maximas delectationes ꝗ tristicias corporales. est aũt circa delectatiões tact9: vt dr in. 3. Ethi. ergo delectatiões tact9 sunt potiores aliqs corporalib9. ¶ P. delectatiõi corpali opponit dolor. sed dolor ꝑcipue ad sensus tact9 ptinet: cũ ex diuisiõe cõtinui ꝯueniat. ergo inter delectatiões corpales delectatio tact9 ẽ potior.

¶ Ulterius videt ꝗ iter delectationes spũales delectatio que ẽ in opib9 actiue sit potior ea q̃ est in opibus ꝯtẽplatiue. delectatio. n. ad affectũ ptinet: s3 actiua vita ex rectitudine voluntatis depẽdet: ꝯtẽplatiua vo magis ꝯsistit i ꝑfectiõe itellectus. ergo delectatio in opibus actiue ẽ potior delectatiõi q̃ est in opib9 ꝯtẽplatiue. ¶ P. delectatiõis cã opatio cõnalis habitus. s3 habitus vtutũ moraliũ q̃ pficiũt in actiua magis mouẽt p modũ nature q̃ habit9 itellectualiũ vtutũ: sciẽs. n. sine difficultate põt aliqd falsum ꝯsiderare: s3 iustus non põt sine difficultate opari iniusta: vt dr. 5. Ethi. ergo delectatio vtutũ moraliũ q̃ ad actiuã ptinẽt est potior delectatiõe itellectualiũ q̃ ptinẽt ad ꝯtemplatiuã. ¶ P. ꝯuenientia ẽ rõ delectationis. s3 delectatio magis ꝯuenit cũ vtute morali q̃ cũ intellectuali: ꝗ iter ꝗ maliciã moralẽ circa delectationẽ ꝗ tristiciã ponit9: vt dr in. 2. ꝗ. 7. Ethi. ergo delectatio actiue potior ẽ delectatione ꝯtẽplatiue. ¶ Sed ꝯ opationib9 ꝯtẽplatiue nõ admiscet amaritudo aut tediũ. vñ Sap. 7. Nõ h3 amaritudinẽ conuersatio illius. s. sapientie: nec tediũ ꝯuictus illius. sed opationes actiue vite sunt multis amaritudinib9 respersẽ. ergo delectationes ꝯtẽplatiue vite sunt potiores. ¶ P. q̃to aliqua opatio est delectabilior: tanto magis põt cõtinuari. s3 opatio cõtẽplationis maxime põt cõtinuari. vt dr in. 7. Ethi. ergo opatio cõtẽplationis est maxime delectabilis.

¶ Ulterius videt ꝗ in beatis oĩbus ẽ equalis delectatio: q2 vt dr in glo. 1. Cor. 15. sup illud. Stella differt a stella in claritate: in dispari claritate erit par gaudiũ. ¶ P. in beatis erit pfecta charitas. vñ vnusquisq3 pfecte implebit illud pceptum. Diliges pximũ tuũ sicut teipsũ. ergo tantũ gaudebit vnusquisq3 de bono alterius sicut de bono suo: ꝗ sic videt ꝗ oẽs equale gaudiũ habebunt. ¶ P. gaudiũ nõ diminuit nisi ex aliquo impedimento: sed in nullo beatoꝝ erit aliquod impedimentũ gaudij: cum igit omnibus sit vna gaudendi ratio. s. dei visio: videt ꝗ omnes equaliter gaudebunt. ¶ Sed cõtra. homines assumunt pro diuersitate meritoꝝ ad diuersos ordines angeloꝝ. sic dicit Greg. sed nõ in oĩbus angelis est equale gaudiũ. vñ dicit Dio. 7. cap. ce. hierã. ꝗ suprema hierarchia est sola digna effecta domestica vnitate diuine refectionis per quam refectionem delectatio intelligitur. ergo nec omnes beati equaliter gaudebunt. ¶ P. visio dei in beatis erit causa delectationis. sed quidam sancti clarius deum videbunt: vt supra dictum est. ergo nõ oẽs equaliter delectabuntur.

¶ Rñdeo dõm ad. 1. q. ꝗ sicut aliquid dr duplr magis notum: vel simplr vel quo ad nos: ita põt vna delectatio potior altera iudicari: vel simplr: vel quo ad nos. Loquẽdo igit simplr delectatio spũalis incõparabilr ꝑminet corporali ppter sex rões. Prima: q2 spũalis pfectio q̃ spũalẽ delectationẽ causat incõparabilr pfectionem corporalẽ excedit que causat delectationẽ corporalẽ. Secunda: q2 cum hoc sit melius ẽ delectari ꝯuenientiori: vnicuiq3 cum maxime est illud qd est in eo perfectissimũ: vt p3 per phm in. x. Ethic. In nobis aũt pfectissimũ est spũalis natura. Secũdaq̃ res spũales sunt nobis ꝯuenientes: sicut in vnoquoq3 forma ẽ potior materia: ꝗ id qd ꝯuenit nobis fm spũalem naturã est nobis ꝯuenientius: ꝗ propter hoc quanto est de se natũ est magis delectare. Tertia: q2 pfectio spũalis est nob magis dilecta q̃ corpalis: ꝗ hoc experimento p3 hoĩes. n. multa sustinẽt icõmoda corpalia vt vitẽt infamiã vel hẽant victoriã seu eminẽtiã que sunt pfectiones itelligibiles ꝗ nõ corpales. q̃to aũt aliqd magis diligit tãto habitũ magis delectat. vñ dicit phs 1. li. de aĩalib9 ꝗ amator q̃ diligit aliqd afficit ad id qd cõphẽdit de eo q̃uis aliquid cõphẽdit sit modicũ q̃tũ ad multa que cõphendit de aliqs reb9: ꝗ sic pua cognitio quã hẽm9 de substãtijs spũalib9 celestib9 est nobis delectabilissima. Quarta: q2 cũ ꝯiũctio sit delectationis causa: q̃to aliqd vehementius ꝯiungit magis delectat: res aũt spũales itellectui intimius nobis ꝯiungunt q̃ res corpales apphẽse per sensus: sensus. n. per apphẽsionẽ ꝯiugit reb9 corpalib9 quasi supficialiter tñ: sed itellect9 ꝑtingit vsq3 ad intimã rei q̃ditatẽ. vnde delectatio itelligibilis est potior q̃ sensibilis. Quinta: q2 cũ opatio sit causa delectatiõis per hoc ꝗ ꝑcedit ab operãte pfecto: sicut cũ pficit per habitũ: q̃to in operãte inuenit maior pfectio respectu opationis: tãto eius opatio est delectabilior: mot9 aũt est act9 impfecti. vñ opationes admixte motui intantũ deficiũt a pfectiõe delectationis inq̃tũ motui adiũgunt: ex motu. n. lassitudinẽ iducit: ꝗ ideo cum opationib9 corporalib9 adiũgat mot9 opatiões aũt spũales sint a motu remote: spũales delectatiões erũt corporalib9 puriores: ꝗ per ꝯsequẽs vehemẽtiores. Sexta: q2 spũales delectatiões sunt diuturniores ꝗ firmiores corporalibus: vtpote ex causis incorruptibilib9 ꝗ imobilibus ꝯuenientes. ¶ Loquẽdo aũt de delectatione quo ad nos delectatio corporalis ẽ nobis pceptibilior ppter quatuor rões. Prio: q2 res corporales sensibiles magis pcipim9 q̃ res spũales: eo ꝗ oꝫ ex sensibilib9 ꝯuenire in intelligibilia: tã delectationẽ aũt regrit pceptio ꝯuenientis: ꝗ ide est ꝗ plures iclinant ad delectatiões corpales q̃ ad spũales q2 plures cognoscũt sensibilia q̃ itelligibilia. Scdo ppter dispõnẽ affect9 nostri qui est assuet9 delectationib9 corporalib9. vñ sicut gustus infect9 nõ pcipit dulcedinẽ ꝑ gustus, ita affect9 nři delectationib9 corporalib9 inquinatis: delectatiões purissimas. s. spũales pcipe nõ põt: ꝗ iõ hoĩes virtuosi qui hñt affectũ depuratũ a corpalib9 delectatiõibus magis spũalib9 delectationib9 fruunt: vñ ꝗ phs dicit in 10. Ethi. ꝗ illa est potissima delectatio que videt potior virtuoso. Tertio: q2 delectationes corporales ppinquiores sũt virtutibus corporalib9 motiuis. vñ ex delectationib9 ꝗ doloribus corporalib9 statim sequit corpis trãsmutatio: non aũt ex delectationib9 ꝗ tristicijs spũalib9 nisi sint adeo fortes ꝗ ex eis fiat redũdãtia in appetitũ sensibilẽ: transmutationes aũt corporis maxime pcipiunt. vñ ꝗ delectatio corpalis magis pcipit q̃ spũalis. Quarto: q2 vt dr Aug9. ꝯfes. q̃ alijs vbi delectatio maior sequit vbi maior molestia pcessit: in reb9 aũt corpalib9 ꝯtrie molestamur ppter ꝯtrarios mot9 qui oẽs cũ labore quodã sunt: sed in reb9 spiritualib9 nõ inueniunt h9 molestie. vñ delectatiões corpales apparẽt vtpote magis e vicino remediũ pbẽtes ꝯ molestias corpales. vñ fm phm in 7. Ethi. corpales delectationes appetunt vt medicine quedã cõtra corpales molestias: ꝗ ppter hoc iuuenes in qb9 nã laborat ꝯtinue ex augmẽto corporis ꝗ aliqs motib9 magis afficiunt ad delectationes corporales: ꝗ sic melãcolici quoq3 corp9 semp mordet ex malitia cõplonis sunt in vehementi appetitu delectationis: vtpote semp idigẽtes medicina: vt ibidẽ dicit phs. ¶ Ad pmũ ergo dõ ꝗ rõ illa pcedit de cõparatiõe delectationũ quo ad nos. ¶ Ad 2m dõ ꝗ silitudines spũales nobis ꝯiũctas magis pcipim9 ad intima q̃ ipsam ꝯiũctionem realẽ que nobis fm sensum exhibet: sicut tact9 ꝗ gust9 nõ cognoscũt nisi accñtia: licet vo ipsam rei q̃ditatem.

¶ Ad 3m dõ ꝗ Auicẽna ibi loq̃t de cõparatione delectationum quo ad nos. vñ Arist. dicit in sua Meta. loquẽs de cõparatione delectationũ fm se: vbi dicit ꝗ delectatiões corpales nõ sunt etiã nominande delectationes respectu spũaliũ. Uel põt dici ꝗ Auicẽna ibi loq̃t de delectatiõib9 que in passiõe ꝯsistit que sũt p motũ ipsius corpis aĩalis. vult. n. ꝗ hõi delectationes sensibiles vtiles ꝯueniũt ex reb9 spũalib9 q̃ ex corpalib9. ¶ Ad 4m dõ ꝗ delectationes corpales ppter hoc ꝗ faciũt trãsmutationẽ corpalẽ magis q̃ spũales: nãm sunt rõnẽ ipedire sunt ꝗ alie trãsmutationes corporales: sed delectationes spũales q̃to maiorẽ ad se capiũt: tñ vsum rõnis in nullo ipediũt: vñ sobrie nominant: adeo aũt pẽ in delectationib9 corpalib9 fm phm in 7. Ethi. supabundãtia laudari: q2 nõ sunt bõe fm ipas diligibiles: s3 solũ p accñs. inq̃tũ. s. sunt vt medicine corpales tristitias phibentes iõ appetũt: ꝗ sunt sensata quadam mẽsura quã eis rõ pfigit: ꝗ si eã excesserit: noxie reputant. sed delectationes spũales appetunt fm seipas q̃ bone ꝯueniẽtes ꝗ nõ vt medicine cũ nõ hẽant tristitias ꝯrias: iõ delectationib9 spũalib9 nulla mẽsura pfigit rõis: sed quanto sunt maiores tãto sunt eligibiliores.

¶ Ad 2m q. dõ ꝗ delectationes sensus tact9 ꝯparant delectationib9 alioꝝ sensuũ duplr. vno q̃ntũ ad vehemẽtiã: ꝗ sic delectatiões tact9 sunt aliqs vehemẽtiores ppter quatuor rõnes. Primo: q2 tãgibile ꝯiugit nobis realr: sed visibile ꝗ audibile ꝗ odorabile ꝯiugit nob p aliqd aũt nisi mediũ sensus ad iteriora rei igredi põt: ꝗ sic corpalis efficacior est ad delectãdũ corpalr q̃ ipsa res vel aliqd a re causatũ. Scdo: q2 tãgibilia sũt nobis magis ꝯnalia eo ꝗ ex calido ꝗ frigido ꝗ humido ꝗ sicco cõstituit aĩal: ꝗ iõ maiorẽ delectationem inferunt nobis tangibilia q̃ alia sensibilia: sic etiã ꝗ maiorem lesionem: eo quia eoꝝ excellẽtie nõ solũ corrũpũt vnũ sensum: sed totũ aĩal. Tertio: q2 cum sensus tact9 sit q̃si fundamentũ alioꝝ sensuũ: hinc est ꝗ inobilitato eius organo: oẽs sensus imobilitant: vt dr in li. de somno ꝗ vigilia: ꝗ id qd in tactu accidit: ꝗ de delectatiõe q̃ de lesione redũdat i hoc sensu: ꝗ p3 h delectatio tact9 iter corpales est vehementior. 4. q2 delectatiões tact9 sũt circa necia ad ꝯseruationẽ idiuidui ꝗ spẽi: sic in cibis ꝗ pot9 ꝗ venereis: ꝗ p3 h appetita est icia maria delectatione ab aĩalib9 negligit: ꝗ ide ẽ ꝗ circa has delectatiões maxie ẽ tẽperantia: vt dr in 3. Ethi. ¶ 2o ꝯparant delectatiões tact9 alijs delectationib9 q̃tũ ad nobilitatẽ: ꝗ sic sunt magis māles ꝗ magis bestiales: ꝗ p oĩs min9 nobiles. Alij. n. sensus spũalius recipiũt sua obta q̃ tact9: vñ ꝗ alia aĩalia nõ delectant alijs sensib9 nisi in ordie ad tactũ. vt dr in 3. Ethi. sed hõ delectat etiã eis inq̃tũ ordinant ad cognitionẽ solũ. ¶ Ad 1. ergo dõ ꝗ ex hoc ꝗ delectationes alioꝝ sensuũ sunt ppinquiores aliqs delectationib9 spũalib9 q̃ delectatiões tact9 potiores: ꝗ sunt nobiliores: nõ aũt ꝗ sint vehemẽtiores cũ modũ delectationũ corpaliũ nõ excedãt. ¶ Ad 2m dõ ꝗ q̃uis visus sit magis pceptiuus aliis sensib9: tñ pceptio est fm minorẽ ꝯiunctionẽ ad rẽ q̃ in sensu tact9: ꝗ iõ delectatio q̃ est de sensibili delectabili magis ẽ p tactũ q̃ p visum: s3 nõ delectatio q̃ est de cognitiõe visus ẽ maior q̃ q̃ ẽ de cognitiõe tact9: s3 h mõ nõ delectant alia aĩalia i sensib9 solũ hõies in ordie ad sciã quam ex sensib9 acqrũt. vñ ꝗ si delectatio cadit q̃dãmõ in gn9 spũaliũ delectationũ. ¶ Ad 3m dõ ꝗ q̃uis ea de qb9 sunt pcipue delectationes tact9 inueniant in plãtis: nõ tñ ea pcipiũt. vñ nõ est ꝗ defectu pceptionis.

¶ Ad 3m q. dõ ꝗ delectationes que sunt in operibus speculatiue vite ꝑminent delectationibus que sunt in operibus actiue: ꝗ hoc propter quatuor rationes. Primo q2 sunt nobiliores: vtpote ex nobilioribus rebus ꝯuenientes actus enim vite actiue sunt fm conuersionem inferioris partis aĩe ad ea que infra ipsam sunt: sicut ad passiones cor

et quas morales virtutes [illegible] ad vitam bonorum exteriorum in quo alique virtutes [illegible] ut iustitia et liberalitas. Sic actus vite contemplatiue sunt secundum quod aia conuertitur ad superiorem rationem ad res eternas que sunt supra ipsam. Secundo quia sunt conuenientes. Sicut enim ro in nobis excellit sensum: et ita id quod est conueniens rationi est nobis conuenientius quam quod conuenit sensui. Similiter speculatiuus intellectus precellit practicum: vel perfectiores intellectus speculatiui sunt nobis conuenientiores. Tertio quia sunt puriores. Operationes enim actiue vite sunt circa passiones sensitiue partis et circa corporales motus: et sic admiscetur eis de insolitudine et materialitate que non contingit de spiritualibus delectationibus. Quarto quia spirituales delectationes sunt perfectiores. Homo enim ad opera vite actiue multis indiget: sed in operibus contemplatiue est sibi vnusquisque magis sufficiens. Unde contemplatiue delectatio non impeditur defectu: sicut delectatio actiue et hoc quod desit aliquid exterius que ad perfectam operationem requiruntur. Ad primum dicendum quod affectus se habet communiter et ad actiuam et ad contemplatiuam vitam. Sicut enim aliquis volens opera actiue exercet ita et contemplatiue operatur. Sic in affectu est communiter delectatio de vtroque. Sed causa delectationis contemplatiue vite est in intellectu [illegible] ad superiorem partem: causa vero delectationis actiue vite est in parte superiori aie. Affectus autem non minus afficitur ex his que sunt superiora propter rationis quam ex his que sunt inferiora: sed magis. Ad secundum dicendum quod habitus inclinat ad actum duppliciter. Uno modo ad hoc ut actus exerceatur: et sic inclinare ad actum non est nisi habitus in parte appetitiua existentis: quia appetitus qui habet bonum et finem pro obiecto mouet seipsum et vim cognitiuam in actum: et ex desiderio enim actus vel finis procedit quod aliquis aliquem actum exerceat. Alio modo non sit ex necessitate nature: alio modo quantum ad modum agendi: ut scilicet illud quod agitur recte agatur: et sic quilibet habitus inclinat ad actum. Habitus igitur contemplatiuus utpote sapientia vel intellectus non inclinat ad hoc quod aliquis vtatur contemplationis actu: sed ut qui vtitur recte vtatur. Sed ad hoc quod vtatur non inclinat nisi habitus qui est in appetitiua non inferiori sed superiori utpote charitas. Vel charitas ad vitam contemplatiuam pertinet utpote inclinans habitus contemplatiuos ad actus suos. Habitus autem actiue vite ut virtutes morales sunt in parte appetitiua utpote in irascibili et concupiscibili ut temperantia et fortitudo. Vel habitus isti inclinant ad hoc quod agatur et ad hoc quod recte agatur: et pro tanto nature comparantur: quae est per modum inclinationis illud in quod inclinat habitus speculatiuus est nobis magis conueniens quam illud in quod inclinat habitus actiuus. Ad tertium dicendum quod delectationis causa est conuenientia: non quelibet delectatio: sed cause eius ad delectantem. Delectationes autem que cum virtute morali conueniunt sunt delectationes corporales vel corporalibus admixte que sunt materia virtutis moralis. Sed contemplatiue vite conueniunt alie nobiliores delectationes spirituales non tamen ita quod delectatio sit contemplationis materia sed est contemplationem consequens.

Ad quartum dicendum quod intensio delectationis potest prouenire ex duobus. Ex causa delectationis que est fortior: et ex dispositione delectanti que est delectationis capacior. Causa autem delectationis prima est operatio: sed remota operationis obiectum: sicut in delectatione beatorum de qua nunc agitur causa prima est dei visio: sed prima causa est deus. Hec igitur causa prima vna est et eadem omnibus beatis. Vel quantum ad hoc eorum delectatio est equalis: visio autem [illegible] et ex diuersis prout vnus alio clarius videt: et ex hoc vnus alio est delectationis capacior propter perfectionem habitus qui est lumen glorie: et ideo quamuis magis delectantur aliqui quam alii secundum quod omnes equaliter delectentur materialiter [illegible] inquantum gaudent de eodem. Unde [illegible] de virtute quod in dispari claritate erit par gaudium. Unde patet solutio ad primum. Uel dicendum ad primum quod omnes beati gaudebunt secundum modum habendi modum vnusquisque ad summum gaudii: sed non secundum hoc gaudium vnius erit amplius quam alterius: et sic [illegible] partes ipsorum non equantur [illegible] ratione. Ad secundum dicendum quod quilibet in regno celorum minor gaudet non solum de bono suo: sed etiam de bono superiorum: non tamen tantum gaudet de eo quantum superior: quia non gaudium in aliis erit de eo: et ideo quanto aliquis plus gaudet de bono tanto plus gaudebit de quolibet alio. Vel superior plus gaudebit de bono inferioris quam ipse inferior. Ad tertium dicendum quod quamuis in nullo beatorum sit aliquod delectationis impedimentum: tamen ibi alie cause intensionis: non enim intenditur aliquid solum per remotionem a contrario: sed etiam per accessum ad terminum.

Questio IIII.

Deinde queritur de dotibus. Et circa hoc queruntur v. Primo an beatis sint assignande alique dotes. Secundo vtrum dos a beatitudine differat. Tertio vtrum christo sint dotes. Quarto vtrum angelis. Quinto de numero dotium.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod non sint ponende alique dotes in hominibus beatis. Dos enim secundum iura datur sponso ad sustinenda onera matrimonii: sed sancti non gerunt figuram sponsi: sed magis figuram sponse inquantum sunt membra ecclesie: ergo eis dotes non dantur. Praeterea dotes non dantur secundum iura a patre sponsi: sed a patre sponse: sed omnia autem dona beatitudinis beatis dantur a patre sponsi scilicet christi. Iaco. i. Omne datum optimum et omne donum perfectum etc. Ergo hec dona que beatis dantur non sunt dotes appellande. Praeterea in matrimonio dantur dotes ad facilius tolerandum onera matrimonii: sed in matrimonio spirituali non sunt aliqua onera maxime secundum statum ecclesie triumphantis: ergo non sunt ibi alique dotes assignande. Praeterea dotes non dantur nisi causa matrimonii: sed matrimonium spirituale [illegible] cum christo per fidem secundum statum ecclesie militantis: ergo eadem ratione si beatis alique dotes conueniunt: conuenient etiam sanctis in via existentibus: sed istis non conueniunt: ergo nec beatis. Praeterea dotes ad bona exteriora pertinent que dicuntur bona fortune: sed premia beatorum erunt de interioribus bonis: ergo non debent dotes numerari. Sed contra Ephe. v. Sacramentum hoc magnum est: dico autem in christo et ecclesia: ex quo habetur quod spirituale matrimonium per carnale significatur: sed in carnali matrimonio sponsa dotata traducitur in domum sponsi: ergo cum sancti in domum christi traducantur cum beatificantur quod aliquibus dotibus dotentur. Praeterea dotes in matrimonio corporali assignantur in matrimonii solatium: sed matrimonium spirituale est delectabilius quam corporale: ergo ei dotes sunt maxime assignande. Praeterea ornamenta sponsarum ad dotem pertinent: sed sancti ornati in gloriam introducuntur: ut dicitur Esa. lxi. Induit me vestimentis salutis quasi sponsam ornatam monilibus suis: ergo sancti in patria dotes habent.

Respondeo dicendum quod absque dubio beatis quando in gloriam transferuntur aliqua dona diuinitus dantur ad eorum ornatum: et hic ornatus a magistris dotes sunt nominati. Unde datur quedam diffinitio de dote de qua nunc loquimur talis. Dos est perpetuus ornatus anime et corporis vite sufficiens in eterna beatitudine iugiter perseuerans. Et sumitur hec descriptio ad similitudinem dotis corporalis per quam sponsa ornatur et prouidetur viro: vnde possit sufficienter sponsam et liberos nutrire: et tamen inamissibiliter dos sponse conseruatur: ut ad eam matrimonio separato reuertatur. Sed de ratione nominis diuersi diuersimode opinantur. Quidam enim dicunt quod dos non accipitur ex aliqua similitudine ad matrimonium corporale: sed secundum modum loquendi quo omnem perfectionem seu ornatum cuiuscumque hominis dotem nominamus: sicut dicitur aliquis esse dotatus scientia qui scientia pollet: et sic Ouidius vsus est nomine dotis dicens. Et quacumque potes dote placere place. Sed istud non videtur vsquequaque conueniens: quia quandocumque aliquod nomen est impositum ad aliquid principaliter significandum non consueuit ad alia transferri nisi secundum aliquam similitudinem. Unde cum secundum primam institutionem nominis dos ad matrimonium carnale pertineat: ergo videtur quod in qualibet alia acceptione attendatur aliqua similitudo ad principale significatum. Et ideo alii dicunt quod secundum hoc similitudo attenditur quod dos proprie dicitur donum quod in matrimonio corporali datur sponse ex parte sponsi qui traducitur in domum sponsi ad ornatum sponse pertinens: quod patet ex hoc quod dixit Sychem Jacob et filiis eius Gen. xxxiiii. Augete dotem et munera postulate. Et Exo. xxii. Si seduxerit quis virginem dormieritque cum ea dotabit eam et accipiet eam vxorem: vel et ornatus qui a christo sanctis exhibetur quando traducuntur in domum glorie dos nominatur. Sed hoc est manifeste contra id quod iuriste dicunt ad quos pertinet de his tractare. Dicunt enim quod dos proprie est quedam datio ex parte mulieris his qui sunt ex parte viri facta pro onere matrimonii quod sustinet vir: sed illud quod sponsus dat sponse vocatur donatio propter nuptias. Et secundum hunc modum accipitur dos iii. Reg. ix. vbi dicitur quod Pharao rex Egypti cepit Gazer et dedit in dotem filie sue vxori Salomonis. Nec hoc faciunt auctoritates inducte: quamuis enim dotes a parente puelle consueuerunt assignari: tamen quandoque contingit quod sponsus vel pater sponsi assignat dotes vice patris puelle: quod contingit dupliciter: vel pre nimio affectu ad sponsam: sicut fuit de Sychem qui voluit assignare dotem quam debebat accipere propter vehementem amorem filii sui ad puellam: vel hoc fit in penam sponsi: ut virgini a se corrupte dotem de suo assignet quam pater puelle debuerat assignare: et in hoc casu loquitur Moyses in auctoritate inducta. Et ideo secundum alios dicendum quod dos in matrimonio carnali proprie dicitur quod datur ab his qui sunt ex parte mulieris his qui sunt ex parte viri ad sustinenda onera matrimonii: ut dictum est. Sed tunc remanet difficultas quomodo hec significatio aptari possit ad propositum: cum ornatus qui sunt in beatitudine dentur sponse spirituali a patre sponsi quod manifestabitur respondendo ad argumenta. Ad primum ergo dicendum quod dotes quamuis assignentur sponso in carnali matrimonio ad vsum tamen proprietas et dominium pertinet ad sponsam: quod patet ex hoc quod soluto matrimonio dos remanet sponse secundum iura: et sic etiam in matrimonio spirituali ipsi ornatus qui sponse spirituali dantur scilicet ecclesie in membris suis sunt quidem ipsius sponsi inquantum ad eius gloriam et honorem cedunt: sed sponse inquantum per eas ornatur. Ad secundum dicendum quod pater sponsi scilicet christi est persona sola patris: pater autem sponse est tota trinitas: effectus autem in creaturis ad totam pertinet trinitatem: vnde dotes in spirituali matrimonio proprie loquendo magis dantur a patre sponse quam a patre sponsi: sed tamen hec collatio quamuis ab omnibus personis fiat singulis personis potest appropriari per aliquem modum: persone quidem patris vt danti quia in ipso est auctoritas: et etiam paternitas respectu creature appropriatur: vt dictum est in primo li. di. xviii. vt sic idem sit pater sponsi et sponse: filio vero appropriatur inquantum propter ipsum et per ipsum dantur: sed spiritui sancto inquantum in ipso et secundum ipsum dantur. Amor enim est omnis donationis ratio. Ad tertium dicendum quod dotibus per se conuenit illud quod per dotes efficitur scilicet solatium matrimonii: sed per accidens illud quod per eas remouetur scilicet onus matrimonii quod per dotes alleuiatur: sicut gratie per se conuenit facere iustum: sed per accidens quod de impio faciat iustum: quamuis ergo in matrimonio spirituali non sint alique onera: est tamen ibi summa iocunditas: et ad hanc perficiendam iocunditatem dotes sponse conferuntur: vt scilicet delectabiliter per eas sponso coniungatur. Ad quartum dicendum quod dotes non consueuerunt assignari sponse quando desponsatur: sed quando in domum sponsi traducitur: vt presentialiter sponsum habeat: quamdiu autem in hac vita sumus peregrinamur a domino ii. Cor. v. Et ideo dona que sanctis in hac vita conferuntur non dicuntur dotes: sed illa que conferuntur eis quando transferuntur in gloriam in qua sponso presentialiter perfruuntur. Ad quintum dicendum quod in spirituali matrimonio interior decor requiritur: vt in psal. Omnis gloria eius filie regis ab intus etc. Sed in matrimonio corporali requiritur decor exterior: vnde non oportet quod huiusmodi dotes assignentur in matrimonio spirituali sicut assignantur in corporali.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod dos sit idem quod beatitudo. Ut enim ex diffinitione predicta patet dos est ornatus anime et corporis in eterna beatitudine iugiter perseuerans: sed beatitudo est anime quidem ornatus: ergo beatitudo est dos. Praeterea dos dicitur illud per quod sponsa delectabiliter sponso coniungitur: sed in spirituali matrimonio beatitudo est huiusmodi: ergo beatitudo est dos. Praeterea visio secundum Augustinum est tota substantia beatitudinis: sed visio ponitur vna de dotibus: ergo beatitudo est dos. Praeterea fruitio beatum facit: sed fruitio est dos: ergo dos beatum facit: et sic est beatitudo. Praeterea secundum Boetium in iii. de conso. beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus: sed status beatorum perficitur ex dotibus: ergo dotes sunt beatitudinis partes. Sed contra dos datur sine meritis: sed beatitudo non datur sed redditur: ergo beatitudo non est dos. Praeterea beatitudo est vna tantum: dotes vero sunt plures: ergo beatitudo non est dos. Praeterea beatitudo inest homini secundum id quod est potissimum in eo: vt dicitur in i. Ethi. Sed dos etiam in corpore ponitur: ergo dos et beatitudo non sunt idem.

Respondeo dicendum quod circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt quod beatitudo et dos sunt idem in re: sed differunt ratione: quia dos respicit spirituale matrimonium quod est inter christum et animam: non autem beatitudo. Sed hoc non potest esse vt videtur: cum beatitudo in operatione consistat: dos autem non sit operatio: sed magis qualitas vel dispositio quedam. Et ideo secundum alios dicendum quod beatitudo et dos etiam realiter differunt: vt beatitudo dicatur ipsa operatio perfecta qua aia beata deo coniungitur: sed dotes dicuntur habitus vel dispositiones vel quecumque alie qualitates que ordinantur ad hanc perfectam operationem: vt sic dotes ordinentur ad beatitudinem magis quam sint in beatitudine vt partes ipsius. Ad primum ergo dicendum quod beatitudo proprie loquendo non est aie ornatus: sed est aliquid quod ex ornatu aie prouenit cum sit operatio quedam: ornatus vero est aliquis decor ipsius beati. Ad secundum dicendum quod beatitudo non ordinatur ad coniunctionem: sed est ipsa coniunctio aie cum christo que est per operationem: sed dotes sunt dona disponentia ad huiusmodi coniunctionem. Ad tertium dicendum quod visio dupliciter potest accipi: vno modo actualiter: id est pro ipso actu visionis: et sic visio non est dos: sed est ipsa beatitudo: alio modo potest accipi habitualiter: id est pro habitu a quo talis operatio elicitur: id est pro ipsa glorie claritate qua aia diuinitus illustratur ad deum videndum: et sic est dos et principium beatitudinis: non autem est ipsa beatitudo. Et similiter dicendum ad quartum de fruitione. Ad quintum dicendum quod beatitudo colligit omnia bona non quasi partes essentie beatitudinis: sed quasi aliquo modo ad beatitudinem ordinata: vt supra dictum est.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod christo competat habere dotes. Sancti enim christo per gloriam conformabuntur: vnde dicitur Phil. iii. Qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue: ergo christus etiam dotes habet. Praeterea in spirituali matrimonio assignantur dotes ad similitudinem matrimonii corporalis: sed in christo inuenitur quoddam spirituale matrimonium quod est sibi singulare scilicet duarum naturarum in vna persona: secundum quod dicitur natura humana in ipso esse desponsata a verbo: vt patet per glo. super illud psal. In sole posuit tabernaculum suum. Et Apoc. xxi. Ecce tabernaculum dei cum hominibus: ergo christo competit habere dotes. Praeterea vt dicit Aug. in li. de doc. christiana. Christus secundum regulam Tychonii propter vnitatem corporis mystici quae est inter caput et membra nominat se etiam sponsam: et non solum sponsum: vt patet Esa. lxi. Quasi sponsum decoratum corona et quasi sponsam ornatam monilibus suis: cum ergo sponse debeantur dotes: competet in christo dotes vt videtur ponere. Praeterea omnibus membris ecclesie debetur dos cum ecclesia sit sponsa: sed christus est ecclesie membrum: vt patet i. Cor. xii. Uos estis corpus christi et membra de membro. Glo. de christo: ergo christo debentur dotes. Praeterea christus habet perfectam visionem fruitionem et delectationem: hec autem ponuntur dotes: ergo christus habuit dotes. Sed contra inter sponsum et sponsam exigitur distinctio personarum: sed in christo non est aliquid personaliter distinctum a filio dei qui est sponsus: vt patet Joh. iii. Qui habet sponsam sponsus est: ergo cum dotes sponse assignentur vel pro sponsa videtur quod christo non competat habere dotes. Praeterea non est eiusdem dare dotes et recipere: sed christus dat spirituales dotes: ergo christo non competit dotes habere.

Respondeo dicendum quod circa hanc difficultatem est duplex

epiole. Quidā n. dicit q in tpo est triplex vnio, vna q est
in natura q vnit deo p cōceptōē amoris alia dignā
tis qua vnit deo p cōformitatē nature tertia q ipe tpus vnit
ecclie. Sicūt g de fm istas vniones cōgetur tpo hīe de
ecclia sīc deus est ad tertiā cōiuncti ei id q deus
ecclie sīc deus est ad tertiā cōiuncti ei id q deus
ecclie sīc deus est ad tertiā cōiuncti ei id q deus
ecclie

Ad primum sic proceditur. Videtur quod aureola non sit aliquod aliud premium ab essentiali premio quia premium essentiale includit omne bonum quod habet in patria et sic aureola videtur esse superflua. Praeterea, sicut dictum est, aureola videtur esse quoddam accidentale gaudium quod habet martyr de victoria. Sed gaudium accidentale videtur esse minimum in patria, quia ibi erit perfectissima quies. Ergo aureola videtur esse minimum praemium. Praeterea, praemium essentiale includit omne bonum quod habet in patria et sic aureola videtur esse superflua. Praeterea, sicut dictum est, aureola videtur esse quoddam accidentale gaudium quod habet martyr de victoria. Sed gaudium accidentale videtur esse minimum in patria, quia ibi erit perfectissima quies. Ergo aureola videtur esse minimum praemium.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod aureola non differat a fructu eadem enim videntur esse praemia quae fructus. Sed fructus est praemium essentiale. Ergo aureola est praemium essentiale.

Ulterius videtur quod fructus non debeat soli virtuti continere. Sed fructus est praemium essentiale. Ergo aureola est praemium essentiale.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod aureola non sit praemium essentiale. Praemium essentiale est quod habet omnes beatos aequaliter. Sed aureola non habet omnes beatos aequaliter. Ergo aureola non est praemium essentiale.

Ulterius videtur quod aureola non sit praemium essentiale. Praemium essentiale est quod habet omnes beatos aequaliter. Sed aureola non habet omnes beatos aequaliter. Ergo aureola non est praemium essentiale.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod aureola non sit praemium essentiale. Praemium essentiale est quod habet omnes beatos aequaliter. Sed aureola non habet omnes beatos aequaliter. Ergo aureola non est praemium essentiale.

Ulterius videtur quod aureola non sit praemium essentiale. Praemium essentiale est quod habet omnes beatos aequaliter. Sed aureola non habet omnes beatos aequaliter. Ergo aureola non est praemium essentiale.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod aureola non sit praemium essentiale. Praemium essentiale est quod habet omnes beatos aequaliter. Sed aureola non habet omnes beatos aequaliter. Ergo aureola non est praemium essentiale.

Ulterius videtur quod aureola non sit praemium essentiale. Praemium essentiale est quod habet omnes beatos aequaliter. Sed aureola non habet omnes beatos aequaliter. Ergo aureola non est praemium essentiale.

pmittit dñs. Luc. xi° Cecidit t terra tr̃ticũ: ecce aut̃ nos nō cradicim⁹ ea q̃ ex infidne bonis fiũt fed q̃ndoq; pdit matutinũ ex his q̃ ex infidne bonis fiunt nō ē accipiẽda ꝛ mercẽ in scriptura dr. t sic vī q̃ in pmissis fit rō q̃d Beda assignat de illis fructib⁹ dicẽs q̃ fructꝰ tricesimus dr. q̃ fit in operib⁹ q̃ fiũt in absentia virginis a figura fructꝰ pdicti pollicis t dicit fm illã similitudẽ. vī dñs q̃ d. limõ circulant sicut sic tricenarius numerus signat cõiugatos ꝛ in ordine ad sexagenarius q̃ dr̃ sic⁹ signat q̃ tacitã idicia ꝛ pmissis articuli pollicem sic p̃ B. q. idcr̃ dicit fuga pol. licē oppositã spũs sancti signat oppositionẽ qui vidor patuit in martyrio aũt numero dr. ad centenariũ q̃ enarratio trãslatum a loco in dextrã. vī p̃ centenariũ virginitas designatur q̃ in dextera dr̃ pmissa ad pmissionẽ angelice dignitatis q̃ stant in dextera. Et gliosa ait in sinistra ꝓpter pfectionẽ primi vite.

¶ Ad primũ ergo q. q. dr̃ q̃ metaphorice dr̃ pit varie accipi fm adaptationes ad diuersas ꝓpietates eius. vel fit trãslatio ex eo aũt fructꝰ ꝓpie in rebꝰ corporalibus dicat. de terrenacentibus fm diuersas cõditiones q̃ in fructib⁹ corporalib⁹ inueniri pt. tripliciter modo fructꝰ spãliter accipit: fructꝰ enim corporalis dr̃ cocto. est q̃ reficit fm q̃ in vltimi boũ venit. et̃ vltimũ ad q̃d opatio nãe pueniri pt. et ad q̃d ex agricultura expectat p̃ianitatẽ vel q̃dcũq; alios modos. Quicquid fructꝰ spãliter accipit, p eo q̃ reficit q̃si vltimus finis: t fm hanc significationẽ dicimur deo fructꝰ efficere q̃d in proximo effectu aũt in viatore ex hac significatione accipit fructꝰ q̃ dr̃ esse aũt nãe de fructib⁹ nō loquitur. Quicquid aũt sumit spãliter fructꝰ p eo q̃d reficit tñ finis nō sit vltimus finis: sic vltimus fructus dr̃ integritas mentis sincera vsque die reficiatur et Ambro. t sic accipit fructꝰ Gal. 5° fructꝰ aũt spũs sc. sic aũt de fructib⁹ nãe nō dr̃: de hoc enī habitũ est in primo. 34. Pot aũt sumi alio mõ fructꝰ spãliter ad similitudinẽ corporalis fructꝰ integritas corporalis fructus est q̃d ad cõmodũ q̃ ex labore agriculture expectat: et sic fructus dicat illud pmissi q̃d bõ ex labore cõsequitur quo in hac vita laborat: t sic oẽ pmissũ q̃d in futuro habet ex nostris laboribus fructus dr̃: t sic accipitur fructꝰ Rom. 6° Habetis fructũ vestrũ in sanctificationẽ finem vo vitã eternã. sic et nos nunc de fructu nõ agimus: sz agimus nãe de fructu sz q̃ ex semine oriũr: sic. n. de fructu loquitur dñs Matt. 13° vbi fructũ dividit in tricesimũ de sexagesimũ: t centesimũ. fructus aũt sp̃s hoc pot̃ dici ex tribus sic q̃ vis semẽtina est efficax ad pducendũ bonorũ terre in sui similitudẽ q̃to hoc vtus ē efficacior t terra ad bñ patiendũ tãto fructus segr̃ur vberior. Spiale aũt semen q̃d in nobis semitur est vbũ dei. vī q̃to aliqs magis in spiali tate obseruat a carne recedẽs tãto ꝛ eo ē maior fructꝰ vere bi dei. Secũm hoc q̃ fructus differt ab aurea t ab aureola, aurea cõsistit in gaudio q̃d bī de deo: aureola vo in gaudio q̃d bī de operũ pfectione: fructus in gaudio q̃d bī de spãli pfectione q̃ aurea fm gradum spãlitatis in q̃ pficit ex semine dei. Quidam dñi dicunt inter aureolam t fructum hoc modo q̃ aureola debetur pugnanti: fm illud. 2. Time. secũdo. Non coronabitur nisi qui legitime certauerit. fructus aũt laboranti fm illud q̃d de Sapie. 4. Bonus labor gloriosa est fructus. Alij vo dicũt: q̃ aurea respicit obseruationẽ ad deum: sz aureola t fructus pertinent ad finem ita q̃ fructus ꝓpiabil⁹ respicit voluptatem carnis aũt magis coop⁹: sz ea in quibus sit labor: t pugna t fm hoc ꝓmissio corporis ex pena ale dependeat fm pdicta nõ differt hic fructũ aurea t aureola: nisi rõne assignat aureola. ¶ Ad 2ᵐ q. videt q̃ nõ sit inconueniens q̃ idem merito fm diuersa ꝛ in spõ sint diuersa premia: videlicet. vī t virginitati rñdet aurea fm q̃ ꝓpter deũ sensual imperio charitate aureola. sz fm q̃ est q̃dã pfectiõ opus bõs rõne victorie et excellẽtie: fructꝰ vo fm q̃ p̃ tglitatẽ bõ in q̃dã spãlitatẽ trãsit a carnalitate recedẽs. ¶ Ad 3ᵐ dr̃q; fructꝰ fm ꝓpriã acceptionẽ q̃ut nãe loquim nõ dr̃ premiũ cõe matrimonio t virginitati: sz tribꝰ cõuenit gradib⁹ glie. aũt illa q̃ ponit fructũ centesimũ martyrib⁹ videre large accipit fructũ fm q̃ q̃libz remuneratio fructus dr̃: vt sic p centesimũ fructũ remuneratio designat q̃ ghsibz optib⁹ pfectionis debet. ¶ Ad 3ᵐ dr̃q; q̃ in regula sit q̃dã accitalis pmiũ centuali: nõ tñ dr̃ accitalis pmiũ ꝛ aureola: sz pmiũ de opibus pfectionis. q̃ dr̃ martir ꝓ martyrio fm pfectã victoriã. vī nõ est inconueniẽs q̃ abstractiones a carnali vita aliquod aliud pmiũ accidentale debeat̃ quod fructus dr̃.

¶ Ad 4ᵐ. q. dr̃q; sic dicũ ẽ q̃ fructꝰ ē q̃dã pmiũ q̃ debet dari ex his q̃ a carnali vita in spãlẽ trãsiũt: videlicet vnũ pcipue rñdet q̃ dolem pcipue a subiectione carnis liberet. B aũt fac̃ mentionẽ q̃ delectationes veneree alia pcipue carni subdũt adeo vt in acta carnali sz Dicro. nec ipse p pbie corda ppbant sagentes in illa delectatione expolitum q̃d intelligere: vt pbo dr̃ 1°. etb. t nõ mentẽ magis rñdet fructꝰ q̃ alij virtuti. ¶ Ad 5ᵐ q̃ dr̃q; glo. illa accipit fructũ large sz q̃ ibi remuneratio fructꝰ nolat. ¶ Ad 2ᵐ dr̃q; fructus nõ sumit a fructu fm illã similitudinẽ qua nãe de fructu loquimur: vt ex dictis p3. ¶ Ad 3ᵐ dr̃q; fructus fm q̃ nãe loqmur nõ rñdet labori rõne fatigationis: sz fm q̃ plabenẽ semina fructificant: vñ t ipse legates labores dicunt inãnes ꝓpter eas labores vt labore accipiũt finaliter et fructꝰ sz q̃ dr̃ ex semine magis aptat in cõmẽto q̃ in fortitudine: ex ꝓpassiones fortitudinis bõ nõ subdũt carnicisnt ꝓpassiõi circa q̃s est cõtinẽtia. ¶ Ad 4ᵐ dr̃q; ibi delectationes que sunt in cibis sunt magis necessarie illis que sunt in veneribus nõ tñ sunt ita vehemẽtes. vñ pcipas a ia nõ ita carni subdũt. ¶ Ad 5ᵐ dr̃q; fructꝰ nõ sumit hic sz q̃ fructꝰ dicit q̃d rñdet in fine alio mõ: t ideo ratio non sequitur.

¶ Ad tertiũ dr̃q; q̃ cõtinẽtia cui fructꝰ respondet vt dictũ est bõ in quãdã spãlitatẽ addicit carnalitate abiecta. t bõ fm diuersos modũ spãlitatis que cõtinẽtia facit diuersi fructꝰ distinguunt. Est. n. q̃dã spãlitas nõdũ t q̃dã supabõdãs. Nõdũ q̃dẽ spãlitas est in hoc q̃ remota spãli ex delectatiõe carnis nõ pueritiã q̃d sit vbi aliquis fm rectũ ordinẽ rõnis vsũ delectabilium carnis hec est spãlitas cõiugato. Spãlitas vo supabõdãs ẽ q̃ quã bõ ab hoc delectatiõib⁹ carnis spũm suffocãtib⁹ eis se abstrahit. Sic hoc pcipit vsq; hic vel respectu actuũ hec pcipit pteritis t futuris: hec est spãlitas virginũ. vel sz aliqũ rẽpsuet hec ẽ spãlitas viduarũ. Secundũ q̃ primũ cõiugale vel fructꝰ tricesimꝰ: viduale sexagesimus: virginale centesimus: rõne illa quã Beda assignat. fimis pcipit talia rõ assignari ex ipsa rẽ numero pcipio nom. n. numer⁹ ex ductu ternarij in denariũ surgit. ternarius. n. est numer⁹ oĩs rei vt dr̃ in. 4. cce. hs in se pfectionẽ quãdã oĩs⁹ habẽs. pncipiũ medũ t finis. vñ quemlibet numerum numerus cõiugatus assignat: in quibus sup oĩa unionẽ dr̃ealogi ꝓper denariũ signat nõ addit aliq̃ pfectio nisi ea: sine qua nõ pot̃ esse talius. Senarius aũt ex ductu in denariũ sexagenarius surgit: hꝫ pfectionem partib⁹ cũ ortet ex oĩb⁹ partib⁹ suis simul aggregatis. vt de numero videtur viduitati rñdet in qua luenẽ pfectio abstinentio a delectabilib⁹ carnis q̃tũ ad oẽs circũstantias q̃ sunt q̃si partes virtualis actus: nulla cui pfectio t nullo modo delectabilib⁹ carnis vidoitas vtit: t sic de aliqs circũstantijs carnis: q̃ nõ erat hĩ cõtinẽtia cõiugali. sed cõtinentia pudicitie rñdet virginitati q̃ denarij ex cui⁹ ductu senarius surgit est numer⁹ numerorũ: t sic virginitas excellit spãlitatis vnitẽ q̃ ad cã nihil de spãlitate adest ꝑfectionis q̃ ad cã nihil de spãlitate adest ꝑfectionis

¶ Ulterius vero martyrio⁹ aureola non debeat aureola cui est primũ q̃ oĩb⁹ ꝓpter quod dr̃ Beda sup illud Ezech. 9°. Illud corona aurea in capite eius. Nõ pot̃ recte intelligi q̃ gliosi martires habeant vnã pfectionem essentie: nõ inferiorẽ nec vt ps ex B q̃ ait Ambro. Cur de credit ad inferiorẽ aule cõfessio et ad talem. q̃ martyrio nõ debeat aureola. ¶ Ad hoc Greg. Senatus tanto magis sunt grata deo magis sunt liberati martyres minimũ tñ peliberalitate ei⁹ pena ab eis violenter inflicta. q̃ martyrio aureola nõ debeat q̃ rñdet merita cruciati. ¶ P. martyrũ nõ solũ cõsistũ in exteriori passione mortis: q̃ cui in interiori voluntate. vñ Beri. ostẽdit tria q̃ martyrũ: voluntate nõ nece. vt Johes. voluisse mori cum Stephanum nece non voluntate. vt innocentes. Si martyrio aureola deberet. magis deberet martyrio voluntaria q̃ exteriori martyrio cui merita ex voluntate ꝓcedant. hoc aũt nõ ponit. q̃ martyrio aureola nõ debeatur.

¶ P. afflictio corporis ẽ minor q̃ afflictio mẽtis q̃ ẽ per interiores dolores. interiores anime passiones. sed secundi et afflictio q̃d martyrũ ẽ. vt dr̃. Dicerũ. Fmõe de affl. ptiõe. Recte dicerũ dñi gentium. ego t martyres sumus. q̃ui pace vitã finiuerit. vel ẽt vpũ alas pertulerit. gladium. Loquitur de meote filij. cũ ergo interiora dolori aureola nõ rñdeat nec exterior rñdere debet. ¶ P. q̃d pmissa q̃d martyrũ ẽ. vt dr̃ Greg. Quia occulta placentibus deliciis et pro patrie martyrio tũ carnis colla ferro subiugimus. q̃uis tñ gladio carnalia deliberia in nobis trucidam⁹ pene aũt que in exteriorib⁹ operib⁹ cõsistit aureola nõ debet nec etiã omni exteriori martyrio. ¶ P. aliquo operi nõ debet aureola. sed aliquid est. simplex misericordia inquit Aug. in lib. de ciui. dei. vt quandã martyria in ecclia celebrata sunt. quibus filij mortua misericorditer redeũtes fugiẽtes. vt ps ecclesiastica historia de gloriosis mulieribus apud alexandriã. sed tñ martyrio debetur aureola. ¶ P. cõtingit aliqui aliquẽ p fide vincere. vel aliquo tẽpore lapsum reducũ. constat martyrẽ esse. vt ei ex vt videt. aureola nõ debeat. q̃a ejus pugna nõ durauit vsq; ad mortẽ. ẽ nõ semp martyrio debet aureola. ¶ P. quãdã magis affligunt in anxietate spãli. vel in tribulationibus ꝓpter coepta afflictiones. q̃ ps ex hoc q̃ multos affligentes videbãt ad fidem accipiendã. si ẽ ita. ꝓpter ipm spãlia bona ꝓpriant. videt. q̃ sint martyres. cui ex eo vt videtur debeat aureola. q̃ videt q̃ ps. ¶ P. martyr videt alle q̃ pro fide occidit. vel dicit Isido. Martyres greci nostres latine dicunt. ꝓpter testimoniũ xpi publicos fidei nent vel fidei numerũ. vñ q̃ ad mentẽ p. veritate eternã. nunciet aliquos alios etiam fide excellentes. vt ut. stinã. charitas. t hoc ꝓprie sine gla ei⁹ nõ pcipiũ. tñ nõ dr̃ betur aureola. q̃ videt q̃ nec martyrio aureola debeat.

¶ P. sicut veritas fidei est a deo. ita t quelibet alia veritas. vt dicit Ambro. q̃ ex vñ. q̃ quicũq; dicit a spũ. tu sancto est. sz q̃ sufficiẽs meritũ pro veritate fidei debet aureola. nõ ẽ sufficiẽs meritũ p quolibet alio veritate. q̃ videt nõ videt. ¶ P. homo ex eo q̃ vult bene gerere. calarcied si aliqua p cõtemptũ regule. monast. in hoc. lo sufficiẽ nõ debet ei aureola. q̃ etiã si occidat. p veritate fidei ex ꝓpter hoc martyrio aureola nõ debet. ¶ P. oẽ meritũ ex libero arbitrio procedit. quotidie martyria celebrat ecclia q̃ vix liquet nõ baberẽt. q̃ aureola nõ meruerũt. sic nõ oẽs martyrib⁹ debet aureola. ¶ Ad p. Aug. dicit in lib. de sci virginitate. Nemo dicat. Ego fui ꝓpterea virginitatem martyrio: t virginitatem debet aureola. q̃ martyrio. ¶ P. corona debet cuilibet. sed martyrio est ꝑcialis difficultas. ergo debetur ꝑcialis aureola.

¶ Ulterius videt q doctoribus aureola nō debeat .vel n. premiū qd in futuro habebit alicui actui virtutis videt s3 pdicare vel docere nō est actus alicuius virtutis. ergo doctrine vel pdicationi nō debet aureola. ¶ Itē. docere & pdicare ex doctrina & studio puenit: s3 ea q pmiant in futuro nō sūt acquisita p humanū studiū: q2 nālib⁹ acq̄sitis nō meremur ergo doctrina & pdicatione nullus in futuro meret aureolā. ¶ Itē. exaltatio in futuro videt humiliationi in pnti. q2 q se humiliat exaltabit: s3 in docēdo & pdicādo nō ē humilitatis tam magis superbie occasio. vñ glo. dicit Mat. 4. q diabolus multos decepit honore magisterij inflatos. ergo videt q pdicandi & doctrine aureola nō debeat. ¶ Sz ɔ̄ē super Exo. 25. super illud. Ut sciatis q sit eminens sacrificiū glo. Quoddā excellens meritū habebūt illi doctores vltra id qd alij cōiter habebūt. ergo z̄c. ¶ Itē. Cant. 8. super illud. Uinea mea coram me. dicit glo. ostēdit quā singularis pmiū doctoribus eius disponit. ergo doctores habent singulare pmiū: & hoc vocamus aureolā.

¶ Respōdeo dicendum ad primā q. q vbi est pcellēs rō victorie ibi debet aliq̄ spālis corona. vñ cū p virginitatē aliq̄s singularē quādā victoriā obtineat de carne ɔ̄ quā cōtinue bellū gerit: vt ps Gal. 5. Spūs cōcupiscit aduersus carnē z̄c. virginitati spālis corona debet qd aureola noiatur: & hoc qdē cōiter ab oībus tenet: s3 cui virginitati debeat aureola: nō sic ab oībus dicit. Quidā enī dicūt aureolā actui deberi. vñ illa q actu virginitatē seruat aureolā hebit si sit de numero saluandorū: s3 hoc nō videt eē ɔ̄ueniēs: q2 s3 hoc ille q habent volūtatē nubendi: & tñ anteq̄ nupserint decedunt: hebūt aureolā. Uñ alij dicūt q aureola debeat statui: & ita actui vt ille tñ virgines aureolā mereant q in statu virginitatis ppetue fuidē p votū se posuerūt: s3 hoc etiā non vr ɔ̄ueniēs: q2 aliqs ex pari volūtate pōt seruare virginitatē nō vouens sic alius vouens. Et iō aliter pōt dici q meritū eē actui virtutis debet a charitate imꝑato: virginitas aūt s3m hoc ad genus virtutis ptinet s3m q ppetua incorruptio mentis & corporis sub electione cadit: vt ps ex his q dicta sunt .33. di. & iō illis tñ virginibus aureola ppie debet que ppositū habuerit virginitatē ppetuo conseruādi: siue hoc ppositū voto firmauerit siue nō: & hoc dico s3m q aureola ppie accipit vt premiū quoddā merito redditū: q̄uis hoc ppositū aliqn fuerit interruptū integritate tñ carnis manēte: dūmodo in fine vite inueniat: q2 virginitas mentis reparari pōt q̄uis nō virginitas carnis vt supra di. 33. dictū est. Si aūt aureolā large accipiamus p quocūq gaudio qd in pria habebit sup gaudiū essentiale: sic etiā incorrupti carne aureolā videbūt etiā si ppositū nō habuerunt ppetuo virginitatē seruandi: nō enī est dubiū q de incorruptione corporis gaudebūt sic & innocētes de hoc q imunes a peccato fuerūt: q̄uis etiā peccādi opportunitatē nō habuerūt: vt ps in pueris baptizatis: s3 hoc nō ē ppria acceptio aureole: s3 valde cōis. ¶ Ad primū ergo dicēdū q in ɔ̄tinendo s3m aliqd maiorē pugnā sustinent virgines & s3m aliquid vidue … virginibus enī cōcupiscentia inflāmat ex experiendi desiderio qd ex quadā q̄si curiositate pcedit … sic vt homo libentius videat que nunq̄ vidit … cōcupiscentiā auget estimatio maioris delectationis q̄ sit s3m veritatē: & cōsideratio … que delectationi hoi adiungunt: & q̄ntū ad hoc vidue maiorē sustinent pugnā … ppter delectationis memoriā … in diuersis vnū alteri preiudicabit s3m diuersos … q2 quādoq̄ magis mouent hoc q̄ illud … virginū q̄ viduarū: pfectissimū enī genus victorie est & pulcherrimū hosti nūq̄ cessisse … aūt nō debet pugne s3 victorie de pugna. ¶ Ad secūdū dicendū q duplex est circa hoc opinio. Quidā enī dicūt q beata virgo p virginitatis premio nō h3 aureolā s3 aureola ppie accipiat s3m q respicit pugnā: tamē h3 aliqd maius aureola ppter pfectissimū ppositū virginitatis seruāde. Alij vero dicūt q aureolā etiā sub ppria rōne aureole h3 excellentissimā: q̄uis enī pugnā non senserit: pugnā tamē aliquā carnis habuit: s3 ex vehementia virtutis adeo habuit carnē subditā q h⁹ pugna ei insensibilis erat. S3 istud nō vr ɔ̄ueniēter dici: q2 cum btā virgo credat oīno fuisse immunis a fomitis inclinatiōe pp eius sctificationē pfectā: nō est pia ponere aliquā pugnā a carne fuisse in eā: cū talis pugna non sit nisi ex fomitis inclinatiōe: nec tētatio q ē a carne sine peccato eē possit: vt ps p glo. 2. Cor. 12. sup illō. Dat⁹ ē mihi stimulus carnis mee. vñ dicēdū ē q aureolā ppie h3 vt iā membris aliqs ecclie ɔ̄formet: in qb⁹ virginitas inuenit: & q̄uis nō habuerit pugnā p temptationē q ē a carne: habuit tñ pugnā p temptationē ab hoste: q nec etiā ipm xp̄m reueritus fuit: vt ps Math. 4. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū q virginitati nō debet aureola nisi inq̄ntū addit q̄ndā excellentiā sup alios ɔ̄tinētes. q̄uis aūt Adā nō peccasset virginitas nullā pfectionē addidisset ɔ̄tinētiā ɔ̄iugalē: q2 fuisset tūc nuptie honorabiles & thorus imaculat⁹: nulla ɔ̄cupiscētie feditate existe. vñ virginitas tūc seruata nō fuisset: nec ei tūc aureola deberet: s3 mutata humane nature cōditione virginitas spālem decorē h3: & iō spāle pmiū ei reddit. etiā tpe legis Moysi … cultus dei etiā p carnalē actū ppagandus erat: nō erat oīno laudabile a cōmixtione carnis abstinere. vñ nec tali pposito speciale pmiū redderet: nisi ex diuino pcessisset instinctu: vt credit de Hieremia & de Helia quorū cōiugia nō legunt. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū q si aliq̄ p violentiā oppssa fuerit nō amittit ppter hoc aureolā: dūmō ppositū ppetuo virginitatē seruādi inuiolabilr seruet sibi actui nullo mō ɔ̄sentiēdo: nō tñ p hoc virginitatē pdit: vt supra di. 33. dictū est: & hoc dico siue p fide siue p q̄cūq alia causa violēter corrupat. s3 si hoc p fide sustineat hoc erit ei meritoriū: & ad gen⁹ martyrij ptinebit: vñ Lucia dixit. Si me inuitā violari feceris mihi castitas duplicabit ad coronā: nō q habeat duas virginitatis aureolas: s3 q duplex pmiū reportabit: vnū p virginitate custodita: aliud p iniuria quā passa est. dico etiā q si talis violēter opprssa cōcipiat: nec ex hoc meritū virginitatis pdit: nec eā matri xp̄i equabit in qua fuit cū integritate mētis integritas carnis. ¶ Ad 5ᵐ dicēdū q virginitas nobis a nā innata … q̄ntū ad id qd in virginitate nāle est: s3 ppositū ppetue incorruptiōis seruāde ex quo virginitas meritū h3 nō est innatū: sed ex munere grē puenit. ¶ Ad 6ᵐ dicēdū q nō cuilibet vidue fruct⁹ sexagenari⁹ debet: s3 ei solū que ppositū virginitatis seruāde retinet: q̄uis etiā votū nō emittat: sicut & de virginitate dictū est. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū q frigidi & eunuchi volūtatē habēāt incorruptionē ppetuā seruādi … si facultas adesset coeūdi: virgines sunt dicende & aureolā merent: faciūt .n. de necītate virtutē. Si vero voluntatē habeāt ducēdi cōiugē si possent aureolā nō merent. vñ dicit Aug. in lib. de sancta virginitate … rile mēbꝝ debilitat: vt generare nō possint: vt sunt eunuchi sufficit eis xp̄ianos fieri & dei pcepta custodire. eo tñ pposito sint: vt ɔ̄iuges si possent hērēt ɔ̄iugatis fidelib⁹ adequari. ¶ Ad 2ᵐ 4. dicēdū q sicut inest q̄dā pugna spūs ɔ̄ interiores ɔ̄cupiscētias: ita etiā inest hoi q̄dā pugna ɔ̄ passiones exterius illatas. vñ sicut pfectissime victorie qua de ɔ̄cupiscētijs carnis triūphat .s. virginitati debet spālis corona: q aureola dicit: ita etiā pfectissime victorie que habet de impugnatiōe exteriori debet aureola. Perfectissima aūt victoria de exteriorib⁹ passionib⁹ ɔ̄siderat ex duobus. Primo ex magnitudine passionis. inter oēs aūt passiōes illatas exterius p̄cipue locū mors tenet: sicut in passionib⁹ interiorib⁹ p̄cipue sunt venereoꝝ ɔ̄cupiscētie. & iō q̄n aliqs obtinet victoriā de morte & ordinatis ad mortē pfectissime vincit. Secūdo pfectio victorie ɔ̄siderat ex eā pugna: q .s. p honestissima cā pugnat: que .s. est ipe xp̄s. Et hec duo in martyrio ɔ̄siderant: qd ē mors suscepta pp xp̄m: martyrē enī nō facit pena s3 cā: & iō martyrio aureola debet sic et virginitati. ¶ Ad primū ergo dicēdū q sustinere mortē pp xp̄m q̄ntū ē de se ē op⁹ supererogationis: nō enī q̄lz tenet fidē suā coram psecutore ɔ̄fiteri s3 casu ē de necitate salutis: q̄n .s. aliqs a psecutore rephēdit de fide sua requirit quā ɔ̄fiteri tenet: nec tñ sequit q aureolā nō mereat: aureola enī nō debet opi supererogatiōis inq̄ntū ē supererogatio: s3 ratiōe pfectionē q̄ndā h3. vñ tali pfectiōe manēte etiā si non sit supererogatio aliqs aureolā meret. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q martyrio nō debetur aliqd pmiū s3m h q ab exteriori infligit: s3 s3m h q voluntarie sustinet: q2 nō meremur nisi p ea q sūt in nobis et q̄ntū id qd qs sustinet volūtarie ē difficili⁹ & magis natur volūtati repugnat: tāto volūtas q pp xp̄m illud sustinet ondit firmi⁹ fixa in xp̄o: & iō excellentius ei pmiū debetur. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū q q̄dā act⁹ sūt q in ipo actu hēt q̄ndā vehementiā delectatiōis vel difficultatis: & in talib⁹ actus semp addit ad rōnē meriti vel demeriti s3m q in actu eoꝝ volūtatē variari ex vehemētia act⁹ a statu i q pus erat. & iō ceteris parib⁹ actu luxuriā exercēs plus peccat q̄ q solū in actū ɔ̄sentit: q2 in ipso actu volūtas auget. sic & cū actus martyrij maximā difficultatē hēat: volūtas martyrij nō pertingit ad aliud meritū qd actui martyrij debet rōne difficultatis: q̄uis possit etiā puenire ad altius pmiū ɔ̄siderata radice merēdi: q2 aliqs ex maiori charitate pōt velle sustinere martyriū q̄ ali⁹ sustineat. vñ volūtarie martyr pōt mereri sua volūtate pmiū essentiale eq̄le vel mai⁹ eo qd martyri debet: s3 aureola debet difficultati que ē in ipsa pugna martyrij. vñ aureola volūtarie tñ martyrib⁹ non debet. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū q sic delectatiōes tact⁹ circa q̄s ē tēperantia p̄cipuū locū tenēt iter oēs delectatiōes interiores & exteriores: ita dolores tact⁹ oīb⁹ alijs dolorib⁹ pemīnēt: & iō difficultati illi q accidit in sustinēdo dolores tact⁹: puta q sunt in verberib⁹ & hmōi debet aureola magis q̄ difficultati in sustinēdi interiores dolores: p qb⁹ tñ aliquis nō ppe dr martyr nisi s3 q̄ndā silitudinē: & hmō Hiero. loqt. ¶ Ad 5ᵐ dicēdū q afflictio pnie nō ē ppe loq̄ndo martyriū: q2 nō ɔ̄sistit in his q ad mortē inferēdā ordinant cū ordinet solū ad carnē domādā: quā mēbri si excesserint erit afflictio culpāda. Dr tñ pp silitudinē afflictiōis martyriū: q̄ dez afflictio excedit martyrij afflictiōes diuturnitate: s3 excedit intēsiōe. ¶ Ad 6ᵐ dicēdū q s3 Aug. i. li. de ci. dei. nisi licitū ē sibi man⁹ inicere q̄cūq ex cā: nisi forte dino instinctu fiat ad exēplū fortitudinis ostēdēdū vt mors ɔ̄temnat: illi aūt de q̄b⁹ ē ob3 dino instinctu mortē sibi intulisse credūt: & pp h eorū martyria ecclia celebrat. ¶ Ad 7ᵐ dicēdū q si aliqs pp fidē vuln⁹ mortale accipiat & supuiuat: nō ē dubiū q aureolā meret: sic de btā Cecilia pꝫ q triduo superuixit: & de multis martyrib⁹ q i carcere sūt defuncti: s3 etiā si vuln⁹ nō mortale accipiat: & tñ ex inde mortē icurrat credit aureolā pmereri: q̄uis q̄dā dicūt q aureolā nō meret si ex incuria vł negligētia ppa mortē icurrat: nō .n. ista negligētia eū ad mortē pduxisset nisi psupposito vulnere qd p fide accepit: & ita vuln⁹ pp xp̄m susceptū ē ei plena occasio mortis. vñ pp h aureolā nō vr amittere nisi sit talis negligētia q culpā mortale iducat q ei & auream aufert & aureolā. Si vo ex vulnere mortali suscepto nō moriat aliq̄ casu ɔ̄tigēte: vel etiā vulnera nō mortalia suscepit: & adhuc carcerē sustinēs moriat adhuc aureolā meret. vñ & q̄ndā scoꝝ martyria i ecclia celebrant q i carcere mortui sūt aliqb⁹ vberib⁹ lōge an susceptis: sic pꝫ de Marcello papa. Qualitercūq igit afflictio pp xp̄m illata vsq ad mortē ɔ̄tinuat siue mors iīde sequat siue nō aliqs martyr efficit: & aureolā meret: si vo nō ɔ̄tinuet vsq ad mortē nō pp h aliqs dicet martyr: sic ps de Siluestro de q nō solēnizat ecclia sicut de martyre: q3 in pace vitā finiuit q̄uis pus aliqs passiones sustinuerit. ¶ Ad 8ᵐ dicēdū q sic tēperantia nō ē circa delectatiōes i pecunijs vel i honorib⁹ & hmōi s3 solū i delectatiōib⁹ tact⁹ q̄si p̄cipuis: ita et fortitudo ē circa picula mortis sicut circa p̄cipua: vt dr i 3. eth. & iō soli inanire q̄ irrogat circa corp⁹ ppriū ex q̄ nata ē mors seq: debet aureola. Sīue qs aliqs pp xp̄m res tpales sive famā vel q̄cūq hmōi amittat nō dicit pp h ppe martyr nec meret aureolā nec pōt aliqs pcellare res exteriores diligere q̄ ppriū corp⁹ amet … nō coadunat ad meritū aureole: nec etiā pōt dolor de amissiōe rez coequari dolori … corpis occisiōe & alijs hmōi. ¶ Ad 9ᵐ dicēdū q nō sufficit ad martyriū nō solū ē cōfessio fidei: s3 q̄cūq alia virtus nō politica: s3 illa q sit … hēat xp̄m. q̄lib3 .n. actu virtutis aliqs testis xp̄i efficit: i q̄ntū opa q in nobis xp̄s pficit testimoniū bonitatis ei⁹ sūt. vñ aliq̄ virgines sūt occise p virginitate quā suare volebant sicut btā Agnes & q̄dā alie q̄rū martyria i ecclia celebrant. ¶ Ad 10ᵐ dicēdū q veritas fidei h3 xp̄m p fine vel p obiectū: ɔ̄fessio ipsi⁹ aureolā meret si pena addat: nō solū ex parte finis s3 ex pte mat'e: s3 ɔ̄fessio cuiuslibet alteri⁹ veritatis nō est cā sufficiēs ad martyriū rōne māe s3 solū rōne finis: vtpote si aliqs pus vellet occidi q̄ q̄cūq mēdaciū dicēdo ɔ̄ xp̄m peccaret. ¶ Ad 11ᵐ dicēdū q bonū increatū excedit oē bonū creatū. vñ q̄cūq finis creat⁹ siue sit bonū cōe siue bonū pꝑuatū nō pōt actui tātā bonitatē pstare quātā finis increat⁹ cū .s. aliqd pp deū agit. & iō cū qs pp bonū cōe non relatū ad xp̄m mortē sustinet aureolā nō meret: s3 si hoc referat ad xp̄m aureolā merebit & martyr erit: vtpote si rēpublicā defendat ab hostiū ipugnatiōe q fidē xp̄i cōrūpere moliunt: & in tali defensiōe mortē sustineat. ¶ Ad 12ᵐ dicēdū q q̄dā dicūt q in innocētib⁹ occisis p xp̄o virtute diuina accelerat⁹ est vs⁹ rationis: sicut & in Joāne baptista dū adhuc eēt in materno vtero: & s3 h vere martyres fuerūt: & volūtate & actu: & aureolā hūt. S3 alij dicūt q fuerūt martyres actu tñ: & nō volūtate: qd videt sentire Bern. distinguēs tria gña martyrū vt dictū est: & s3 h innocētes sicut nō ptingūt ad pfectā rōnē martyrij: sed aliquid martyrij habēt ex h q passi sūt p xp̄o: ita etiā aureolā: nō q̄dē s3 pfectā rōnē: s3 aliquā pticipationē in q̄ntū .s. gaudēt se in obsequiū xp̄i occisos eē: vt dictū est de pueris baptizatis q habebūt aliqd gaudiū de innocētia & carnis integritate.

¶ Ad tertiā q. dicēdū q sic p martyriū & virginitatē aliqs pfectissimā victoriā obtinet de carne & mūdo: ita & pfectissima victoria ɔ̄ diabolū obtinet: q2 aliqs nō solū diabolo impugnāti nō cedit: s3 etiā cū expellit: & nō solū a se: s3 etiā ab alijs. hoc aūt fit p pdicationē & doctrinā: & iō pdicationi & doctrine aureola debet sicut & virginitati & martyrio. Nec ē dicēdū vt q̄dā dicūt q tñ debeat platis q̄bus cōpetit ex officio pdicare & docere: s3 q̄cūq q licite huiusmōi actus exercent. Platis aūt nō debet: q̄uis habeāt officiū pdicādi nisi actu pdicēt: q2 corona nō debet habitui s3 actuali pugne s3m illud .2. Timo. 2. Nō coronabit nisi q legitime certauerit. ¶ Ad primū ergo dicēdū q pdicare & docere sūt act⁹ alicuius virtutis .s. mie. vñ & iter spūales elemosinas cōputant. vt ps supra. di. 15. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q q̄uis facultas pdicādi & docēdi q̄nq ex studio pueniant: vsus doctrine ex volūtate pcedit q p charitatē informat a deo īfusā: & sic act⁹ ei⁹ meritori⁹ eē pōt. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū q exaltatio in hac vita diminuit alteri⁹ vite pmiū: nisi ei q in tali exaltatiōe ppriā gloriā querit: q aūt talē exaltationē in volūtate … sibi mereād acq̄rit … q doctrine debet aureola: intelligēdū ē doctrine q ē de ptinētib⁹ ad salutē q̄ qua diabolus a cordib⁹ hoīs expugnat: sicut glasdi spūalib⁹ armis de qb⁹ dr .2. Cor. 10. Arma militie …

ab hac carnalia sed spualia.

Ad quartum

sic perdit. vt q; tpo aureola occidat. n. aureola virginitatis occidet. Ad quartum dr. q; aureola virginitatis manet cū corruptis i tpe huius vite sicut ppetue fuerit. Ad tpo ppetue aureole spectat. C Hoc ap̄ō ē efficacissima i rōne huius ppositi. Nā ad ppetuitatē aureole ē requisita ppetua certitudo meriti. q; tpe nō debet aureola. C P. Lyranus dicit q; in augmē boni ingenite pcedit. q; augmentat in deo. C hic vt q; tpo ei ifra. C Os. 3. mirabile q; quidā se promittat ad tpm. vt postea alio cōsentiat. vel simile. Respō. vt p; p̄bm. q; tpo nō debet aureola. C P. tpe pmio aliqē augmentū in tpo ab instanti conversionis sue nō habitat aureola. nec magis pugnauerat. q; magis postea aureolā habeat.

C Ulteri⁹ vt q; ignis aureolā debeat. q; vt dr. Dicto ō ignis ardens i carne pōt cālefacere pōt ē vna ignea q; hūanā. 1. Cor. 7. vel glo. q; ignis ē ponit⁹ angelica q; ignis ne videat aureolam q; ignē debet. C P. nobis licet corrupto spūs q; incorrupto carnis. si ignis ardens corpus nō debet aureola. q; boīs⁹ i corruptione carnis q; ignis aliqā peccauerit. C P. vocatic debet aureola. si; angeli nos vocāt purgādo illuminādo. et fidēles vt dio. dic. q; eis debet aureola sal⁹ docēp. C Os. 3. c. Limo. 2. Nō casonabiliter dicit q; ignis nec carnaliter. si; angeli nō ē pugna. q; nec eis aureola debet. C P. aureola nō debet actui q; p corp⁹ ē exercet. vel similit⁹ significatē martyrii. vt doctrinā. si exercen' hec eis ē illis aureola. debet. si; ignis. fuit i corpe. q; aureolā. ñ habit.

C Ulteri⁹ vt q; aureola ē corpi debeat. pmiū. n. ēternale ē pot⁹ q; accidentalis. ergo. q; ad pmiū ēternale pōnet nō solū ē ala. si; ē sol⁹ corpe. q; aureola q; ponet ad pmiū accidentale. C P. pōt ap̄ō corp⁹ exercē. pōt⁹ q; aureola ē debet corpori. C P. corp⁹ martyrū apparitu. q; ē ornatus pl⁹ debitū. vide. q; ipsa cicatrīcib⁹ corpis. vel dic Aug. 22. de ci. dei. Tale aliq; q; sic afficitur amore martyr⁹ bonoꝝ. vt velim⁹ in filio. q; i eor. corpib⁹ videre vulnerū cicatrices quas p̄ fide. q; gratiā. i testalle videbūt. nō. n. erit i eis dolor. eorum. si; cognitus. sed gloria i corpe. nō corpis. si; mul. pū. ebundo fulgebūt. q; vt q; aureola martyr⁹ sit i corpe. vt. dic de aliq; de aliq. C Os. 2. alic. q; nō sit i pacto. debit⁹ aureolas nec sit debit⁹ corpa. q; pmiū totū. in alio ē. 03.

C Ad 1ᵐ ad p̄ᵐ. q; q; circa ē duplex ē opio. Quidā. n. dicūt q; tpo ē aureola fs. ppās aureole rōne cū i pugna in mundo. et tenuerit p̄ posā coronā fs. ppās rōne. Sed diligēter videndū. q; hic p̄ opetat rō aureole vt coronā. si; ei pmio. sic aureola. aureola. n. ex dīpo q; dimittit⁹ ei ipsa aliq; q; pugnauit. et nō. fs. sui plenitudine possidet. vel ipse aureola dic. q; aliq; effectiū victorie principio fs. quia. sine. ei. si; q; effecte victorie plā. nō. sed. si; tpo sui. bī. q; pugnā. et si; q; effecte victorie plā

diligi vel desiderari iustitia. Voluntas.n. eorum talis erit vt habeat semper in se malignitatis sue supplicium: nunquam tamen recipere possit bonitatis affectum. Quia sicut illi qui cum christo regnabunt nullas in se male voluntatis reliquias habebunt: ita illi qui erunt in supplicio eterni ignis cum diabolo et angelis eius deputati: sicut nullam habebunt vlterius requiem: sic bonam nullatenus poterunt habere voluntatem. Et sicut coheredibus christi habet perfectio gratie ad eternam gloriam: ita consortibus diaboli cumulabit ipsa malignitas penam: qui exterioribus deputati tenebris: nullo illustrabuntur interioris luminis veritatis. Et his appet reprobos in inferno penas sic gesturos: vt per eam penas voluntatem non deserant: et illa maligna voluntas erit eis ad cumulum pene: per quam tamen non merebuntur: quia nullus meretur nisi in hac vita.

¶ Quare dicuntur tenebre exteriores. b

Hic queri solet quare ille tenebre quibus involuuntur mali in gehenna dicuntur tenebre exteriores? Quia tunc mali penitus extra lucem corporalem et spiritualem dei erunt. Nunc.n. et si patiantur tenebras in cecitate mentis: non tamen penitus extra lucem dei sunt nec corporali luce privantur. De hoc Aug. sic ait. Ira dei et iudicio erit: et hec in cecitate mentis cum datur mali in reprobum sensum. Ibi exteriores tenebre erunt: quia tunc peccatores penitus erunt extra deum. quod est.n. penitus esse extra deum nisi in summa cecitate? Siquidem habitat deus lucem inaccessibilem. Hec autem tenebre hic incipiunt in peccante cum ab interiori dei luce secluditur: sed non penitus dum in hac vita est. Ecce quare ibi peccatores dicuntur pati exteriores tenebras et non hic: quia ibi secludentur penitus a luce dei: quod non hic. Sed quomodo intelligenda est illa seclusio. An quia non videbunt deum per speciem? sed nec aliquis videt hic deum per speciem. an per dissimilitudinem quam facit peccatum inter deum et homines? sed et hic multi per gratiam penitus elongantur a deo: an quia deum oderunt ita vt velint eum non esse? Sed et hic multi deum oderunt: de quibus scriptum est. Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. Que est ergo illa elongatio? Sane exteriores tenebre intelligi possunt quedam malignitas odij et voluntatis que tunc extrema erit in mentibus reproborum: et quedam oblivio dei: quia tormentorum interiorum et exteriorum doloribus adeo afficientur et turbabuntur vt ab illis ad cogitandum aliquid de deo vix vel raro vel nunquam mentem revocent. Vt qui nimio premuntur pondere: adeo stupescit et turbatur: vt iterum in alia cogitationes non extendat: sed illuc tendit semper cogitationes vbi sentit vis doloris. Sed in hac vita nullus adeo malus est: vt penitus secludatur a cogitatione dei qui nec potest appetitum beatitudinis et quendam boni amorem quem nature hic rationis creatura. Illas autem exteriores et profundissimas tenebras reprobos expectaturos post iudicium dicit Aug. opponens de illo divite qui in inferno positus elevans oculos vidit abraam et in sinu eius lazarum: cuius comparatione coactus est confiteri mala sua vsque adeo vt fratres rogaret ab his premoneri. Quod ante iudicium factum legitur: sed post iudicium in profundioribus tenebris erunt impij: et nullam dei lucem videbunt cui confiteantur.

¶ De animabus damnatorum: si quam habent notitiam eorum que hic fiunt. c

Preterea queri solet si reproborum anime que nunc in inferno cruciantur notitiam habent eorum que circa suos in hac vita geruntur: et si aliquo modo doleant super infortunijs suorum carorum. Hanc questionem Aug. commemorat et pro ea explicans: et pro non solutam relinquens. Ait.n. Queret aliquis an vivis dolor tangat mortuos de his que in suis post mortem geruntur: vel quomodo ea que circa nos aguntur noverint spiritus defunctorum? Cui videmus magnam esse questionem nec in presenti differendam. Veruntamen breviter dici potest quod est cura mortuis de suis caris: vt de divite legitur: qui dum tormenta apud inferos pateretur: levavit oculos ad abraam: et inter alia dixit. Habeo.n. quinque fratres: mitte aliquem ex mortuis vt testetur illis ne et ipsi veniant in hunc locum tormentorum. Habent.n. mortui curam de vivis quos sciunt vivere: quia nec in locis penarum videt eos: vbi dives sine fratribus erat: nec in requie beatorum vbi lazarum et abraam quamvis longe agnoscebat. Non tamen ideo consequens est scire que circa caros suos aguntur hic vel leta vel tristia.

¶ Quomodo accipienda sunt que de lazaro et divite leguntur. d

Si quis autem querat quomodo intelligatur quod de lazaro et divite legitur? Audiat Aug. in suis dicentis. Siquis putat alias corporeis creaturas locis corporalibus contineri cum sine sine corpore: non deerunt qui faveant: et divitem sitientem in loco corporali fuisse credant: ipsamque animam corpoream preparasse linguam: et stillam de lazari digito cupisse. Sed melius est dubitare de occultis quam litigare de incertis: divitem in supplicio: pauperem in refrigerio esse non dubito. Sed quomodo intelligatur divitis lingua: digitus lazari: flamma inferni: sinus abrae: et huiusmodi vix a mansuetis: a contentiosis nunquam invenitur.

¶ Si se vident boni et mali. e

Veri etiam solet verum vicissim se videant illi qui sunt in inferno: et illi qui sunt in gloria? Sicut sancti tradunt: et boni malos et mali bonos videntes vsque ad iudicium. Post iudicium vero boni videbunt malos: sed non mali bonos. Vnde greg. Infideles in imo positi ante diem iudicij fideles super se in requie attendunt: quorum gaudia post contemplari non possunt.

¶ De chaos inter bonos et malos. f

Sed cum sancti malos in tormentis videant: nonne aliqua compassione erga eos moventur. Nonne eos de tormentis liberari cupiunt? Recolet illud evangelicum quod abraam diviti respondit. Inter nos et vos chaos magnum firmatum est. vt hi qui volunt hic transire ad vos non possint: neque inde huc transmeare. Quid est illud chaos inter bonos et malos: nisi hic iustitia: inde iniquitas que nullatenus sociari valent. Adeo.n. sancti dei iustitie addicti sunt: vt nulla compassione ad reprobos transire valeant: nulla pro eis inter sanctos fiat intercessio. Non ergo inde volunt aliqui transire ad illos sed non possunt: quia si dei iustitia admitteret: non fieret eis molesta liberatio eorum. Vel ita dicuntur velle et non posse: non quia velint et non possint: sed quia et si vellent non possent eos iuvare. De hoc ita Greg. ait. Sic reprobi a penis ad gloriam sanctorum transire volunt et non possunt: ita et iusti per misericordiam mente ire volunt ad positos in tormentis: vt eos liberent: sed non possunt: quia iustorum anime et si in nature sue bonitate misericordiam habent: iam tunc auctoris sui iustitie coniuncte tanta rectitudine constringuntur: vt nulla ad reprobos compassione moveantur.

¶ Quod visa ipsorum pena non minuit beatorum gloriam. g

Postremo queritur an pena reproborum visa decolorat gloriam beatorum: an eorum beatitudini proficiat? De hoc ita Grego. ait. Apud animum iustorum non obfuscat beatitudinem aspecta pena reproborum: quia iam vbi compassio miserie non erit: minuere beatorum leticiam non valebit. Et licet iustis sua gaudia sufficiant ad maiorem tamen gloriam vident penas malorum quas per gratiam evaserunt: quia qui dei claritatem vident nil in creatura agitur quod videre non possint: non est autem mirandum quod sancti iam immortales reprobos videant mentis intelligentia: cum probe mortales adhuc videre hec omnia meruerint. Egredientur ergo electi non loco: sed intelligentia vel visione manifesta ad videndum impiorum cruciatus: quos videntes non dolore afficientur: sed leticia satiabuntur agentes gratias de sua liberatione visa impiorum ineffabili calamitate. Unde Esaias impiorum tormenta describens et ex eorum visione leticiam bonorum exprimens ait. Egredientur electi.s. et videbunt cadavera virorum qui prevaricati sunt in me. vermis eorum non morietur: et ignis non extinguetur: et erunt vsque ad satietatem visionis omni carni.i. electis. Letabitur enim iustus cum viderit vindictam.

¶ Hec de pedibus sedentis super solium excelsum quos seraphin duabus alis velabant: scripsi: et si non auditori commemorasse sufficiat. qui a facie eorum sedentis per media aspectus vsque via huc pervenit.

Postquam determinavit [illegible] de iudicio generali [illegible] de pena [illegible]. In pena [illegible]. Hec de pedibus sedentis [illegible]. [illegible]

Hic duo queruntur. Primo de cognitione naturali anime separate. Secundo de pena damnatorum. ¶ Circa primum queruntur quatuor. Primo vtrum anima possit aliquid intelligere a corpore separata. Secundo vtrum possit intelligere per species quas a sensibilibus accepit dum corpori erat vnita. Tertio vtrum anima separata singularia cognoscat. Quarto vtrum localis distantia cum cognitione [illegible]. ¶ Vtrum autem sensibus vtatur questio est supra [illegible].

Ad primum sic proceditur. videtur quod anima nihil intelligere possit a corpore separata [illegible]

[illegible]

ptus. ¶ Sed contra ꝑma dicit in 2. celi mundi q̃ oia
ꝑa est ꝑpter sui operationē, vnde et remanēte remanet
eius operatio. hoc est q̃ dicunt. cum q̃ nulla substātia
est ociosa. si ḡ aīa post corp' remanet sicut fides ponit q̃
aliquos eius operatio remanet. q̃ videt in his de aīa sī
nulla operatio animę est ni ꝑpria sine corpore nō contin
git. cum separari. sed intelligere est maxime ꝑpria eius ope
ratio. ḡ aīa separata aliquid intelligere pōt. ¶ ꝑ. dicit dns
Ioāc in sua Dcta inuitus a materia est cā ẽe aliqua
substātia sic intellectua. sed aīa separata a corpore inuitus
est a materia. q̃ corpori cōiuncta q̃ue tūc nō est actus alī
cuius materie licet mō sit. cui ḡ aīa mō intelligat: multo
magis intelligat cū erit a corpore separata. ¶ ꝑ. Aug̃.
dicit in. 12. de naturali' q̃ aīa nō indiget imaginibꝰ et
aliis rebus ad sensibilia' usū in secundo tm: t nō pōt ea
nisi parū cū ergo ꝑficit t roborat' sola per se agat actio-
nes suas abstracte. sic aīa indiget sensibus sicut homo
indiget remo t suis apparatꝰ: vt ꝑueniat eo quo ꝑpo-
nit quo cum accesserit nō ei' vtetur' indigebit. ḡ aīa nō ḡ
intelliget corpe ad intelligēdū: q̃ sic ꝑpria intelligere poterit.

¶ Ad p̃mū q̃ ponit' rō nō cogit. q̃ ꝑfectus sensibus est
fortasse necesse est ponere intellect' substantiā incorrupti-
bilem esse. q̃ necesse est cū imateriales ponere: nec a
materia ꝑm esse dependētes: sed nō sīm hoc substātia ei' cor-
ruptibilem esse: q̃ materia indigēs pōt esse subiecta priua
tionis t forme. est corruptōis causa in rebus materialib'.
vt dicit ꝑba in 1. de aīa. intellectus vt esse substātia ḡ-
dam t nō corrumpi. Quādā vero hāc intellectā corrupti-
lem dixerit nō esse partes aie humane: sed esse aliquam
substātiam. olim a corpore separatā. sīam vero humanam
nō dixit intellectā nisi fs quādā conjunctionē intellectua-
lium ex relligiosis intellectus separati sup dicti. vel dicit
eo corpore animā humanā nec remanēbat nec aīa ad in-
telligere poterat. Sī hoc videt esse contra intentionē ꝑdi.
dicit enī in. 2. de aīa de intellectu loquēs q̃ intellectus vt
esse alterā gen' aīe: t hoc solū cōiungi separi sicut perpe-
tuum a corruptibili. In. 11. etiā meta. dicit. q̃ aīa est talis
substātia. vt. ꝑ esse separatā nō tota sed melior'. Et q̃
ps. q̃ intellectā qui est pars aie ponit a corpore separi: t nō
eps. aliam intellectuā q̃ est alia humana post corp' remanē-
re. licet fides ponit: t per ꝓsequēs necesse est q̃ intelligat:
cū intelligere sit ei' ꝑpria operatio. q̃ quo intelligat diuersi
mode a glosatis ponit. Quidā enī dicunt q̃ aīa separata a
rebus cognitionē accipit sicut. t nic fal. Sī hoc ogo vi-
deī. quo ordinabilis in aīa enī humana a corpe separata nō pote
rit vt sensitiua potentia: vt supra dī. 4. 4. dicti est. cū ha
bitus penitꝰ ap' q̃ organa corpoꝛa nō sit percepti. vt
nō erit nisi intellectus possibilis: intellectiue ḡtus. intelligat nō ē
mirū accipe cognitionē a rebꝰ sensibilib' immediate. sed
mediantib' potētijs sensitiuis cū operatur. et q̃uis cōue
niendi inter recipiēs t receptū. ꝑter aīe in sensib' ꝑfectos
bus ꝑmittā. t cū intellectus indigēs sint fine mātis cū re-
bus materialib' indigā simt cū eis cōuenib' mātis. vt con-
uenire videat a rebꝰ mālib' accipiat t intellect' a sensib'.
vt aīa intellectiua immediate a rebꝰ mālib' t nō non pōt poni q̃
aīa separata cognitionē a rebꝰ mālib' accipiat. nec tamē
ponenda in ea cognitionē solū q̃ fuit a sensib' accepta. i eo
ꝑo q̃ in anima puerꝰ q̃ decedēdo in materia vicios q̃
a sensu cognitionē nō acceperit. Et nō alq̃ dicunt q̃ sic
angelus hy. quot sc formas innatas cārā ordinis vniuersi
tas t aīa a suo creatore h̃z. tū et in corpe a corpe appyoimat:
vt illas formas vn nō possit ad intelligēdū aliā. vnā formis
potentiarū q̃ acquirere nō d̃ aliud q̃ remotiōes: fs positiōe
tradicit sicut ꝑbꝰ q̃ dicit intellectū humanū esse sic nobilē in q̃
nihil est scriptū. Dicit. n. expḃie q̃ experimur nos nihil
posse intelligere nisi ex phantasmatibus a sensu acceptis q̃
nu vacuamur nec est ꝑbabile q̃ sit aīa nāl' corpus vnia-
tur totaliꝫ ipediret p cōuersionē ad corp' vt forma ina-
ta vel posita. Sī hoc nōn videret ogium illorū q̃ ꝓna-
runt alias ab corp' creatā t ꝓsecta corpis accidentaliꝫ cōtacti
nōn. ea q̃ vni t eidē nāli iunctā t ē bñ q̃ vna corpoꝛis
ꝑdiat alteꝝ. aliās in nā aliqd est otiosū. Et ideo ab hoc ē
q̃ aīa i sua creatiōe nullas bz formas cōcreatas: nec ab
q̃ post separationē a corpe intelligat negrunt. aliq̃ formę a
reb' acceperūt sic vt ꝑmanēs intelligat de nāli cognitione
loquēdo p influentiā a substātijs superioꝛib' vel. vt angelꝰ
loq̃r nō nāli influentia. Et Bsic ꝑz. intellectus enī noster ē medi'
inter ꝑfectas intelligibiles tres corpoꝛalis. vñ aīa in-
tellectiua dī esse creata in confinio eternitatis in tēpe
cauſa: et hoc ideo: ipsa per intellectū attingit ad substātias
intelligibiles. inferiꝰ vo est actus corporis cōiuncti rece
ptiuus. et aūt modū ḡto magis approximat vni extremo
magis ꝑfecte intelligat ea. vñ cū aīa in statu
vie magis ad corpus accedat: vtpote act' ei' epiricā bz
respectū ad res intelligibiles nisi aliquo mō cōiūgēdo cor-
pori. ꝓpter hoc aia in statu huius vie nō recipit influxum
a superioꝛib' substātijs nisi vt cognoscat sub ꝑportu'
a sensib' acceptis. vñ Dio. dicit in 2. c. de diuinis. q̃ nō est
possibile nobis in hac vita aliter sufficere diuinā radiā
tionis nisi eius varietate sensibiliū formarū. videt etiā in hac vi
ta quāto aīa magis a corpore abstrahit tanto magis a sub-
stantijs spiritualibus influxū cognitionis recipit. vnde et ḡ
quedā occulta cognoscit in somnijs et in extasi mentis
qñ aīa a corpis sensib' abstrahit. vñ cū actu erit a corpo-
re separata erit purissima ad recipiēdū influxū a sub-
stantijs superioꝛib'. Loco vel angelus: t sic ḡ bñ influxū et
gnitionē habebit maiorē vel minorē fs modū nāle cuꝫ
cuiusq; ipsius aie: t sic erit. Cōmentator in. 3. de aīa. cuꝫ
erit intellectꝰ possibilis esse substātia separata: ipse hoc
exercēs dicit. ad hoc recte dicit. q̃ ex hoc q̃ ponit substā
tia separata bz respectū ad alias substātias superiores ligio
rem vt sensibile cognitionē accipit. sic ḡ nō aīa separata
nō habet cognitionē aliā. nisi ꝓportionē ad cognitionē aliē intellectuę sicut ad finē inquā-
tum ex sensib'

Ad tertium dicendum quod sicut dictum est, singularia non cognoscit Anima nostra separata non per propria intentiva singularia non cognoscit, sed per intentiones universales singularium cognitas a sensu, vel per species a sensibilibus abstractas. Unde cum dicitur quod anima separata singularia non cognoscit, dicendum quod anima separata non cognoscit singularia per species a sensibilibus abstractas, sed per species a sensibilibus acceptas singularia videre non cognoscit, sed per illas modis quibus cognoscit ea illa anima superiora substantiae cognoscere potest singularia, eadem ratione qua angelus de quarto cognoscit secundo libro, l. 4. Ad primum dicendum quod anima in statu viae non cognoscit singularia videre nisi per potentias sensitivas, quae non cognoscit singularia per species a sensibilibus acceptas singularia videre non cognoscit, sed per illas modis quo cognoscit ea illa anima superiora substantiae cognoscere potest singularia, eadem ratione qua angelus de quarto cognoscit secundo libro, l. 4. Ad primum dicendum quod anima in statu viae non cognoscit singularia videre nisi per potentias sensitivas, quae non cognoscit singularia per species a sensibilibus acceptas singularia videre non cognoscit, sed per illas modis quo cognoscit ea illa anima superiora substantiae cognoscere potest singularia, eadem ratione qua angelus de quarto cognoscit secundo libro, l. 4.

Ad quartum dicendum quod sicut dictum est, videt quod locativa substantia speciei cognitionis alicuius separatae, sicut anima cuius hic existens in corpore ea quae hic agantur cognoscit, vide dicit Aug. in lib. de cura pro mortuis agenda ibi sunt defunctorum ubi vel ea quae hic aguntur non possunt. ergo localia substantia cognitionis alicuius separatae ponit. Naturalis cognitio animae separatae non est penes naturalem cognitionem daemonum naturali cognitione non cognoscit absentia. unde Augustinus in libro de divinatione daemonum dicit quod ea quae alibi fiunt

Ad primum dicendum quod sicut dictum est, videt quod locativa substantia speciei cognitionis alicuius separatae, sicut anima cuius hic existens in corpore ea quae hic agantur cognoscit, vide dicit Aug. in lib. de cura pro mortuis agenda ibi sunt defunctorum ubi vel ea quae hic aguntur non possunt. ergo localia substantia cognitionis alicuius separatae ponit. Naturalis cognitio animae separatae non est penes naturalem cognitionem daemonum naturali cognitione non cognoscit absentia. unde Augustinus in libro de divinatione daemonum dicit quod ea quae alibi fiunt

Ad primum dicendum quod sicut dictum est, videt quod locativa substantia speciei cognitionis alicuius separatae, sicut anima cuius hic existens in corpore ea quae hic agantur cognoscit, vide dicit Aug. in lib. de cura pro mortuis agenda ibi sunt defunctorum ubi vel ea quae hic aguntur non possunt. ergo localia substantia cognitionis alicuius separatae ponit. Naturalis cognitio animae separatae non est penes naturalem cognitionem daemonum naturali cognitione non cognoscit absentia. unde Augustinus in libro de divinatione daemonum dicit quod ea quae alibi fiunt

erit ille ignis pena. ¶ Ps. penaz veritas refrigerij ptat ille caude cū trahet ad frigida. q̄ nulla refrigeria erit possibile in damna. ¶ nō erūt diuersi pene q̄ ignis pena ignis. ¶ Sz dubiū dī an ps. Ignis sulphur⁹ ipōs pcipiabit. ¶ Job. 21° Trahibit ab aq̄s nimiū ad calorē nimiū.

¶ Ulteri⁹ vr q̄ vermis q̄ affligent damnat⁹ sit corpalis q̄ care nō pōt affligi q̄ vīc spūalis q̄ caro damnator affligēt q̄ vīc. Judith. 16. Dabit ignē t vermes in carnes eoz. t eccle. 7°. Ulciscet carnē ign⁹ ignis t vermis. q̄ vermis ille erit corpalis. ¶ Ad. vīc. nō de ō dei. verūq̄ ignis t vermis pena erūt carnis t sic nō ēt p̄ p̄. ¶ Sz Aug⁹ dicit. 21°. In pena malor⁹ erit ignis ille ignis t vnanimis vermis ab aliq̄ alt. aq̄ q̄ ē expers⁹ ign⁹ vermiq̄ ad corpus aliq̄ vermiq̄ ad alium remanent. aliq̄ ignis ad corpus ignez tropice ad alium vermē. q̄ ille crudelissim⁹ videt.

¶ Ulteri⁹ vr q̄ fiet⁹ q̄ cū damnat⁹ erit corpalit⁹. Luc. 14° dic. Qui glorificat⁹ fuerit in deū debuit⁹ fuit ut ille resurgat⁹ q̄ nō erit. si fiet⁹ ille erit ut spūalis. q̄ nō. ¶ Ps. nullus q̄ cū pena videt delectabilē q̄ fuit cū culpa. Ps. ille. 17°. Quibus glorificauit te tu deleuisti fuit ut ille. ut ille. tenebrā t luctū. q̄ pcedet. cū clipa habuerūt delectabilē. t lucrū. q̄ pcedet. cū pena habuerūt delectabilē. t lucrū. q̄ pcedet. ¶ Sz subiect⁹ corpalis fit. q̄ dā retributionē lachrymarū. q̄ a corpe⁹ damnat⁹ nō p̄fecti pena retributionē cū nihil i eis posset restaurē. dein finali. q̄ nihil q̄ ab eo minue abstrahat. q̄ damnatis nō erit corpalis fletus.

¶ Ulteri⁹ vr q̄ oculi q̄ sint i tenebris corpalib⁹. q̄ vt dicit Greg. ille mors. si illū Job. 10. Sz ibi quasi cū horroz habitat. Quia ignis ille ad tenebras q̄ lucet. nō vt ma gis tendat ad aliq̄ lucet. nā scīpcos q̄ sc̄ū tractentur ō nūq̄ do repleti flāma illustrāte vitam sūt. q̄ ē erūt ibi tenebre corpales. ¶ Ps. damnat⁹ videt pena sui. Ps. n. ē eis augmētū pene. q̄ nihil vī sine lumie. q̄ nō sūt ibi tenebre corpales.

¶ Ps. damnat⁹ debēt ibi po⁹ visual⁹ p⁹ corpoz. relūpōēz q̄ frustra cēt in eis nīl videret aliq̄. q̄ eis nihil indicat nisi⁹ lumie vt q̄ sint oīno in tenebris. ¶ Sz ē ois de Matth. 22°. Ligatis pedib⁹ t manibus pcite eū in tenebras exteriores. ibi q̄ erit fletus. Sz ignis ille lucē dicit i tenebras exteriores nō q̄ nīl mūdi discerni. ¶ Ps. Basili⁹ dē sup illū ps. Uoz oīs iuero. Ps. ignis. q̄ virtute dī ignabit claritas ignis ab oī⁹ vīnc adultissima. q̄ claritas cedet i gau dia. q̄ p⁹ t vīsuī ignis i tenebris damnat⁹. q̄ damnan babebūt tenebras corpales. Quedā vō alia q̄ ad penā damnatoz pīnent determinata sunt supra. 44. dis.

¶ Ad 1. q. 96. q. 3. Ps Basiliū i vita mōchi porgatōe fiet dā ignis i electi vt q̄ q̄d ē purgatū t nobile remaneat sup⁹ ad glīa. bīoz. q̄d vō ē ignobile t fetulētū i fcrno paciat ad penā damnatoz. vt sic ois creatura dī ē bona mā gnificata damnatis ex oīb⁹ creatuīs tanq̄ cū accrescat. Ps. dīs Sap. 5. pugnabit cū illo orbis terraz. Sic ficulsatos. B et vīnc iustis. aperit. vt sic ab vno recedēte p̄ penis re bellib⁹ q̄ ē mūdi. t vana finē suū. Misuerūt ita et mul tiplic affligit. t ex multis. ¶ Ad 2°. q. 96. q. 3. q. ignis ē ma gis afflictus. q̄ B. q. absolutas virtutes actiaſ nolē ignis ois effectus oēs. q̄ sit vehemēs. ¶ Ad 2°. dēmq̄ pena purgatoz nō ē proxime ad affligēdū. t. ad purgandū. vel q̄ sūt. ignē fieri dī q̄ bz maximā vī purgatiuā. q̄ damnatoz pēnā ordinat ad purgādū. vel nō ē sūt. ¶ Ad 3°. ēt q̄ damnat⁹ dēnat⁹ illis ēt. vel. nō. illis. vel. nō. ē sūt. ¶ Ad 4°. ēt q̄ damnat⁹ ēnū fieri. sine B. q. in eis sit aliq̄ refrigeriū. ex pte. ab exte rioribꝰ. nō erit p̄ dīminutionē corpis a sua pīsia nīsi dif fīū cōr. sic accidit. nūc. erit. p. actōez spūalē. Ps. q. sensibi lia sūt. i. agenti. t ad Ps. ēt musicū. vī. 6. di. 44. desh. ē.

¶ Ad 2. q. 96. q. 3. q. sic. 2. Esa. 48. post oīc iudicij i modo inoluto si remanebit aliq̄ aliat vel aliq̄ corp⁹ mixtū nisi corp⁹ bolis tñ eo. q. ibi beat aliquē ordinē ad corruptionē. nec post illō ejus sit futura generatio t corruptio. vī tenet q. i. natis post nō p̄ intelligi cē malū. Ps. q. q. 96. q. 3. q. 3. q. moetus q. dī vīnis ignis erit ex puredine peri. t alor. affligit sic corpalēmis ex putredie oz affligit pigdo. ¶ Ad 3°. q. 96. q. ipe aie damnatoz dēr carnes eoz. p. eo q. caro fuit re fuerit. vī. p. oīc. q. ēt p. vīnc spūale care affligēt. Ps. q. passiōes aie redūdāt i corp⁹. t. B. i futuro. ¶ Ad 2°. nō q. Aug. legī. nō. dā. 2. pansōcīt. n. vult simplr asserere q. le vīnis sit mālia. q. poti⁹ erit asserēdū ignē t vīnē malū intelligi. q. vermiq̄ spūalr. nō intelligat. q. sic damnati. malā pēnā corpalē sustinēt. vt ps. ferē vbiq̄ et. vbiq̄ ignoce.

¶ Ad. 3. q. 96. q. 1. fletu corpali duo lucrum. q. p. vnū. q. la chrymaq̄ resolutiōez. q. nō ad. B. fiet⁹ corpalis. damnat⁹ ē nō pōt. post diē iudicij gelatie motu primi mobil. nō erit aliq̄ gnatio t corruptio vel corpal alteratio an lachrymaz rum aūt resolutiōe oz ē. illius humoris glutinosē. q. p. lachrymas distillat. vel. q. ad hoc corpalis fiet⁹ in damnat⁹ ēt nō poterit. Aliud q̄ lucrū in corpali fletu ē. q. dā pturbatio capitis t oculoz. t. q. ad. B. fiet⁹ in damnatis esse poterit post resurrectionē corpa. n. damnatoz nō solū ex exercitio affligent. sz ēt ab interiori. sm. q. corp⁹ inmixt ad passionē aie in bonā vel malū. t. q. ad hoc fletus cor pis reiurrectionē indicat. t rūdet delectatio culpe. q. fuit in ala. t in corpoe. Et per hoc pz rōsibilia ad obiecta.

¶ Ad tertiū. q. 96. q. 3. q. dīspō iferni talis erit. q. magie mise rie damnatoz. ppenz. vel sm. B. sunt ibi luge. t tenebre. qz manēte specīē ad miserā damnatoz. ipsa aūt visio ps. ē declarabilis. vt. n. q. ēt in. pn̄mcta. Sēsus oculoz. ēt magie priuilegiabilis. eo. q. p. ipsius pura cognoscen⁹. ps. q. accēs. ad. gnt visionē esse. affectiuā. in. q. ītū videnti⁹ aliqua nobis no ciua. vel nōe. voluntati repugnātia. nō. t. in ista. vīa. hoc modo oz. ē. loc⁹ dispositꝰ ad videndū. Ps. lucē. t. tenebras. q. mlg ibi pīcere videat. ps. solūmō sub quadā ymbrosāe ne debeāt illa que afflictionē. coadiuuarere. pōt. vel. sm. q. in quēdo locus est tenebrosus. ps. tū ex. quinta dispōne. ēt ibi aliq̄d lumie. q. ītū. sufficit ad videndū illa q̄ alias tenēt pīc. t. ad hoc. sanctificat. nūlle sinus loci. q. in terre medio vbi fernus ponit. nō pōt. ee. ignis nīsi fcrulentus. t turbidus. t quasi fumosus. q. dā tenebraz. harū cām signāt. ex com mixtiōe. t. pcīsiōe. corpoz. damnatoz. ē. q. ppter mīnutio nes. ita replebūt locū inferni. q. nihil ibi de aere remane bit. t sic nō erit ibi aliq̄d de vacuo. q. posse esse talem locū. t. tenebrosum. si oculi damnatoz. qui erūt obscurati. t. per hoc pz rōsio ad obiecta.

Ad quartum

sic. p. cedit. videl. q. bī qui erūt in patria nō videbūt penas damnatoz. maiores. n. ē. disparitas damnatoz. a. bīs. q. viatoz. ē. bī. long viatoz. facta nō videt. vī. Esa. 43. Abrā nō cōsiat. vos. oī. glo. Tē. oī. mortui etiā. sci. q. d. faciēt vim. ē. cōsi. fili. q. malos. mūn⁹ videt. pena damnatoz. ¶ Ps. p. fectio visionis dependet a. p. fectiōe visibilis. vel. p. p. dicit in. 10. Ethi. q. p. fectissima sensus operatio. ē. sensus optime dispositi ad pul cherrimū sub sensu. t. actū. q. ē. ceterorū turpitudo videbi lis redūdat in imperfectionē visionis. sed nulla imperfectio erit in beatis. q. nō videbūt miserias damnatoz. in q⁹ ē ma turpitudo. ¶ Sz ē. ois de Esa. vīt. Egredient. t. videbūt cadauera virorū q. p̄uaricati sūt in me. p. q. Et. q. dicit. scīs. intelligētia. vī. videbūt. t. ad laudē. ēt. magis. amplian.

¶ Ulteri⁹ vr q. bī miserias damnatoz. p. patiant. ps. quia ex charitate. procedit. q. in bīs erit p̄fectissima charitas. q. mīe misēe damnatoz. p. patient. ¶ Ps. Bī. nō. p. ēt. in. gl. q. passiōe. q. dā. de. ē. q. de. q. dāmnō misēe. damnatoz. vel. q. misericordia. ōrt. filī. angeli. q. bī. p. patient. misēe damnatoz. ¶ Sed. 2. q. nō. q. 2. q. 2. q. 2

¶ Incipit tabula huius libri.

¶ Distinctio prima. pars. I.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum bene definiat sacrm̃ qui dicit sacrm̃ ... 1.
Utrum bene definiat sacrm̃ qui dicit sacrm̃ ... 1.
Utrum definitio qua definitur sacramentum ab Aug. ... 1.
Utrum definitio Hugonis de sancto vic. qua definitur sacramentum ... 1.
Utrum definitio Magistri de sancto vic. qua definitur sacramentum ... 1.
Ar.2. ¶ Utrum bona genus indigeat facto post lapsum. 3.
Utrum indiguisset lex ante lapsum. 3.
Utrum lex data lege nāturali facta fuerit media boni. 3.
Utrum lapsa sacramenta legis nāture alia debuerint addi per legem scriptam. 3.
Utrum nouo testō facta aliq̃ debuerint remanere. 4.
Ar.3. ¶ Utrum facta assistant in vbo et rebus. 4.
Ar.4. ¶ Utrum facta nouę legis sint cā gr̃ę. 4.
Utrum ista cause sint sacrm̃a ad gr̃az ędificādā. 4.
Utrum illa cause sint sacrm̃a passionis xpi. 5.
Utrum sacrm̃a nouę legis conferant gr̃am. 5.
Utrum gratia quę est in sacramentis differata gratia quę est in virtutibus et donis. 5.
Ar.5. ¶ Utrum sacrm̃a veteris legis gr̃am conferebant. 6.
Utrum omnia vitia erant meritoria. 6.
Utrum purgabant ab immundicijs carnis. 6.

¶ Distinc. I. pars II.

Ar.1. Utrum necessarium fuerit circumcisionem vari. 7.
Utrum circumcisio debuerit dari ante legem scriptam. 7.
Utrum debuerit differri circumcisio vsq; ad tempus Abrae. 7.
Ar.2. ¶ Utrum vbus gentilis circūcisio dari debuerit. 7.
Utrum hoc remedium mulieribus dari debuerit. 7.
Utrum christo circumcisio competeret. 7.
Ar.3. ¶ Utrum octauus dies requirerit ad circūcisionem. 8.
Utrum determinatio medā fuerit de necessitate circumcisionis. 8.
Utrum cultellus lapideus fuerit de necessitate circūcisionis. 8.
Ar.4. ¶ Utrum circūcisio characterē ipresserit in aia. 8.
Utrum circumcisio a peccato purgaret. 8.
Utrum circumcisio gratiam conferret. 8.
Ar.5. ¶ Utrum circumcisio cessare debuerit. 9.
Utrum alia legalia cessare debuerint. 9.
Utrum xpc gr̃a sine pen̄a legalia potuerit obfuscari. 9.
Utrum tenemur aliq̃ legalia nūc obseruare. 9.
Ar.6. ¶ Utrum nouę circūcisionē sola fides sufficeret parua sit ad deletionem originalis. 9.
Utrum sola fides sufficeret absq; alio exteriori signo. 9.
Utrum in adultis requireret aliq̃ sacrificium. 10.

¶ Distin. II. Qō. I.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 10.
Utrum ... 10.
Utrum ... 11.
Ar.2. ¶ Utrum ... 11.
Ar.3. ¶ Utrum ... 12.
Utrum ... 12.
Utrum ... 12.

¶ Distinctio. III. Questio. I.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 13.
Utrum ... 13.
Utrum ... 13.
Ar.2. ¶ Utrum ... 13.
Ar.3. ¶ Utrum ... 13.
Utrum ... 13.
Utrum ... 13.
Ar.4. ¶ Utrum ... 13.

¶ Dist. III. Qō. I.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 15.
Utrum ... 15.
Utrum ... 15.
Ar.2. ¶ Utrum ... 15.
Utrum ... 16.
Utrum ... 16.
Utrum ... 16.
Ar.3. ¶ Utrum ... 17.
Utrum ... 17.
Utrum ... 17.
Ar.4. ¶ Utrum ... 17.
Utrum ... 18.
Utrum ... 18.
Ar.5. ¶ Utrum ... 18.
Utrum ... 18.
Utrum ... 18.

¶ Distin. IIII. Questio. I.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 20.
Ar.2. ¶ Utrum ... 20.
Utrum ... 21.
Utrum ... 21.
Ar.3. ¶ Utrum ... 21.
Utrum ... 21.
Utrum ... 21.
Utrum ... 21.
Ar.4. ¶ Utrum ... 21.
Utrum ... 21.
Utrum ... 22.

¶ Questio. II.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 22.
Utrum ... 22.
Utrum ... 22.
Utrum ... 23.
Utrum ... 23.
Ar.2. ¶ Utrum ... 23.
Utrum ... 23.
Utrum ... 23.
Ar.3. ¶ Utrum ... 23.

¶ Questio. III.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 24.
Utrum ... 24.
Utrum ... 24.
Ar.2. ¶ Utrum ... 24.
Utrum ... 24.
Utrum ... 24.
Ar.3. ¶ Utrum ... 24.
Utrum ... 24.
Utrum ... 24.
Utrum ... 24.
Utrum ... 24.

¶ Dist. IV. Questio. I.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 26.
Ar.2. ¶ Utrum ... 26.
Ar.3. ¶ Utrum ... 26.
Utrum ... 26.
Utrum ... 26.
Utrum ... 26.

¶ Questio. II.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Ar.2. ¶ Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Ar.3. ¶ Utrum ... 28.
Utrum ... 28.
Utrum ... 28.

¶ Distinctio. VI. Questio. I.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 29.
Utrum ... 29.
Utrum ... 29.
Ar.2. ¶ Utrum ... 30.
Utrum ... 30.
Utrum ... 30.
Ar.3. ¶ Utrum ... 30.
Utrum ... 30.
Utrum ... 30.

¶ Questio. II.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 31.
Utrum ... 31.
Utrum ... 31.

¶ Dist. V. Questio. I.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 26.
Ar.2. ¶ Utrum ... 26.
Ar.3. ¶ Utrum ... 26.
Utrum ... 26.
Utrum ... 26.
Utrum ... 26.

¶ Questio. II.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Ar.2. ¶ Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Ar.3. ¶ Utrum ... 28.
Utrum ... 28.
Utrum ... 28.

¶ Distinctio. VII. Questio. I.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 31.
Utrum ... 31.
Utrum ... 31.
Ar.2. ¶ Utrum ... 31.
Utrum ... 32.
Utrum ... 32.
Utrum ... 32.
Ar.3. ¶ Utrum ... 32.
Utrum ... 32.
Utrum ... 32.

¶ Questio. II.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 35.
Utrum ... 35.
Utrum ... 35.
Ar.2. ¶ Utrum ... 35.
Utrum ... 36.
Utrum ... 36.
Utrum ... 36.
Ar.3. ¶ Utrum ... 36.
Utrum ... 36.
Utrum ... 36.
Ar.4. ¶ Utrum ... 36.
Utrum ... 37.
Utrum ... 37.

¶ Distin. VIII. Questio. I.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 38.
Utrum ... 38.
Utrum ... 38.
Ar.2. ¶ Utrum ... 38.
Utrum ... 38.
Utrum ... 38.
Ar.3. ¶ Utrum ... 39.
Utrum ... 39.
Utrum ... 39.
Ar.4. ¶ Utrum ... 39.
Utrum ... 40.
Utrum ... 40.

¶ Questio. II.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 40.
Utrum ... 40.
Utrum ... 40.
Utrum ... 40.
Utrum ... 40.
Utrum ... 40.
Utrum ... 40.
Ar.2. ¶ Utrum ... 40.

Utrum per baptismū in adultis virtutes augeātur. 22.
Utrum effectus baptismi sit illuminatio. 22.
Utrum fecundatio sit effectus baptismi. 22.
Utrum incorporari christo sit effectus baptismi. 23.
Utrum apertio ianue sit effectus baptismi. 23.
Ar.3. ¶ Utrum baptismus eā effectū habeat in oībus quātū ad remotionē mali culpe et pene quātū ad mitigationē fomitis. 23.
Utrum eādem gr̃a in baptizato oībus conferatur. 23.
Utrum oībus pueris in baptismo eādem gr̃a cōferatur. 23.

¶ Questio. III.

Ar.1. Utrum pueri sacrm̃ baptismi ponant accipere. 25.
Utrum melius sit baptizare infantes an statim post ortum parvulos. 25.
Utrum adultus vsu rationis carentibus baptismum dare possit. 25.
Ar.2. ¶ Utrum aliqua indispositio voluntatis humane possit effectum baptismi impedire. 24.
Utrum aliq̃ indispositio voluntatis debeat dici fictio. 24.
Utrum recedente fictione baptismus effectum suum consequatur. 24.
Ar.3. ¶ Utrum preter baptismum flumina debeat esse alia ad baptizandum. 24.
Utrum baptismus pueri sufficiat ad salutem. 24.
Utrum baptismus alterius suppleat vicem baptismi aq̃ sit oīb⁹. 24.
Utrum baptismus aq̃ sit potior vel nobilior q̃ baptismus sanguinis. 25.

¶ Dist. V. Questio. I.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 26.
Ar.2. ¶ Utrum ... 26.
Ar.3. ¶ Utrum ... 26.
Utrum ... 26.
Utrum ... 26.
Utrum ... 26.

¶ Questio. II.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Ar.2. ¶ Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Ar.3. ¶ Utrum ... 28.
Utrum ... 28.
Utrum ... 28.

¶ Distinctio. VI. Questio. I.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 29.
Utrum ... 29.
Utrum ... 29.
Ar.2. ¶ Utrum ... 30.
Utrum ... 30.
Utrum ... 30.
Ar.3. ¶ Utrum ... 30.
Utrum ... 30.
Utrum ... 30.

¶ Questio. II.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 31.
Utrum ... 31.
Utrum ... 31.

¶ Dist. V. Questio. I.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 26.
Ar.2. ¶ Utrum ... 26.
Ar.3. ¶ Utrum ... 26.
Utrum ... 26.
Utrum ... 26.
Utrum ... 26.

¶ Questio. II.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Ar.2. ¶ Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Utrum ... 27.
Ar.3. ¶ Utrum ... 28.
Utrum ... 28.
Utrum ... 28.

¶ Distinctio. VI. Questio. I.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 29.
Utrum ... 29.
Utrum ... 29.
Ar.2. ¶ Utrum ... 30.
Utrum ... 30.
Utrum ... 30.
Ar.3. ¶ Utrum ... 30.
Utrum ... 30.
Utrum ... 30.

¶ Questio. II.

Ar.1. Utrum ... ¶ Utrum ... 31.
Utrum ... 31.
Utrum ... 31.

tem. Hic est calix sanguinis mei etc. 41.
Utrum in illa forma verba convenienter ponantur. 41.
Utrum verba que sequuntur novi et eterni testamenti convenienter ponantur. 41.
Ar.3.¶ Utrum verbis predicte forme insit aliqua virtus creata ad transubstantiationem faciendam. 42.
Ar.4.¶ Utrum forme expectent se in operando. 42.
Utrum deficiente sacerdote post consecrationem corporis possit alius procedere ad consecrationem sanguinis. 42.
Utrum sacerdos dicens verba consecrationis sine precedentibus vel sequentibus consecraret. 42. ¶ Di. IX. Q. I.
Ar.1. Utrum corpus christi sumi debeat duplici modo manducandi. 44.
Utrum manducatio christi sit de necessitate salutis. 44.
Utrum magister sufficienter dividat modos manducationis in spiritualem et sacramentalem. 44.
Ar.2.¶ Utrum peccator manducet corpus christi sacramentaliter. 45.
Utrum infideles sacramentaliter manducent. 45.
Utrum creatura irrationalis aliquid sumat corpus christi. 45.
Utrum aliquis non manducans sacramentaliter possit manducare spiritualiter. 45.
Utrum angelus possit corpus christi manducare aliquo modo spiritualiter. 45.
Ar.3.¶ Utrum peccet quis cum conscientia peccati mortalis corpus christi manducans. 45.
Utrum ille qui non habet conscientiam mortalis peccati et tamen habet mortale peccet mortaliter comedendo. 45.
Utrum plus peccet indigne sumens corpus christi quam quodcunque aliud peccatum committens. 45.
An plus peccet indigne sumens quam in lutum proiciens. 45.
Utrum plus peccet peccator fidelis sumens corpus christi quam infidelis. 46.
Utrum subiacens alicui peccato carnis magis peccet ad hoc sacramentum accedens quam subiacens peccato spirituali. 46.
Utrum peccator peccet videndo corpus christi. 46.
Ar.4.¶ Utrum nocturna pollutio que est in somnis sit peccatum. 46.
Utrum nocturna pollutio impediat a sumptione corporis christi. 47.
Utrum immundicia pure corporalis impediat a comestione. 47.
Ar.5.¶ Utrum sacerdos possit dare corpus christi ei quem scit in peccato mortali esse. 47.
Utrum dari debeat suspectis de crimine. 47.
Utrum amentibus possit dari corpus christi. 48.
An vexatis ab immundis spiritibus possit dari. 48.
Utrum pueris sit dandum corpus christi. 48.
¶ Di. X. ¶ Questio. I.
Ar.1. Utrum in sacramento altaris contineatur verum corpus christi. 49.
Ar.2. ¶ Utrum christus contineatur sub sacramento quantum ad animam. 49.
Utrum sub specie panis christus contineatur quantum ad carnem animatam. 49.
Utrum corpus christi sit sub speciebus secundum propriam quantitatem. 49.
Utrum contineatur ibi secundum totam suam quantitatem. 50.
Ar.3.¶ Utrum corpus christi contineatur sub sacramento circumscriptive. 50.
Utrum contineatur sub speciebus illis diffinitive. 50.
Utrum corpus christi possit esse totum sub qualibet parte specierum. 50.
Utrum corpus christi moveatur ad motum hostie. 50.
Ar.4.¶ Utrum oculus glorificatus possit videre corpus christi verum sub speciebus existens. 51.
Utrum quando apparet in specie pueri vel carnis in altari videatur in propria specie. 51.
Utrum in tali casu quando sic apparet debeat sumi. 51.
Utrum angelus possit videre corpus christi sub sacramento. 51.
Utrum possit comprehendi ab intellectu viatoris. 51.
¶ Distinctio XI. ¶ Questio. I.

Ar.1. Utrum substantia panis remaneat post consecrationem in sacramento. 53.
Utrum debeat species panis remanere. 53.
Utrum forma substantialis panis debeat remanere. 53.
Ar.2. ¶ Utrum panis conversione sacramenti annihiletur. 54.
Ar.3.¶ Utrum panis possit converti in corpus christi. 54.
Utrum conversio illa sit successiva. 54.
Utrum illa conversio sit miraculosior omnibus aliis mutationibus. 54.
Ar.4.¶ Utrum conversio facta possit exprimi per verbum substantivum alterius temporis quam presentis. 55.
Utrum hec sit vera: panis fit corpus christi. 55.
Utrum hec sit falsa: corpus christi de pane fit. 55.
Utrum hec sit vera: panis potest esse corpus christi. 55.
¶ Questio. II.
Ar.1. Utrum debeat esse duplex materia huius sacramenti. 56.
Utrum panis et vinum sint convenientes materia huius sacramenti. 56.
Utrum panis et vinum sint conveniens materia huius sacramenti sub determinata quantitate. 56.
Ar.2.¶ Utrum necessarium sit quod sit panis triticeus. 56.
Utrum de pane confecto de tritico et aliis speciebus frumenti possit hoc sacramentum confici. 56.
Utrum debeamus conficere in fermento vel azimo. 56.
Ar.3.¶ Utrum de vino vitis debeat sanguis consecrari. 57.
Utrum possit confici de aceto. 57.
Utrum de agresta possit consecrari. 57.
Ar.4.¶ Utrum aqua vino sit admiscenda in hoc sacramento. 57.
Utrum absque aqua possit sanguis consecrari. 57.
Utrum in hoc sacramento aqua artificialis debeat apponi. 58.
Utrum aqua in magna quantitate debeat apponi. 58.
¶ Questio. III.
Ar.1. Utrum ipse christus in cena corpus suum manducaverit. 58.
Ar.2.¶ Utrum christus corpus suum inde dederit. 58.
Utrum sub buccella ei dederit. 58.
Ar.3.¶ Utrum christus in cena corpus suum impassibile dederit. 58.
Ar.4.¶ Utrum si corpus christi fuisset servatum in pixide ibi moreretur. 59.
Utrum si aliquis apostolorum confecisset hoc sacramentum post mortem christi fuisset ibi anima eius. 59.
Utrum deus potuisset facere quod anima tunc fuisset ibi unita in hoc sacramento. 59. ¶ Di. XII. Q. I.
Ar.1. Utrum deus possit facere accidentia esse sine subiecto. 60.
Utrum congruat huic sacramento quod accidentia sint sine subiecto. 60.
Utrum vere sint ibi sine substantia. 60.
Ar.2.¶ Utrum accidentia que remanent ibi possint immutare aliquod extrinsecum. 61.
Utrum possint aliquod extrinsecum immutare substantialiter. 61.
Utrum illa accidentia possint corrumpi. 61.
Utrum ex eis possit aliquid generari. 61.
Utrum possint nutrire. 61.
Utrum aliquis liquor possit illis speciebus permisceri. 62.
Ar.3.¶ Utrum verum corpus christi frangatur in sacramento. 62.
Utrum species frangatur. 62.
Utrum convenienter assignentur in littera significationes partium fractionis et quid unaqueque pars significet. 62.
¶ Questio. II.
Ar.1. Utrum per virtutem huius sacramenti augeantur virtutes. 63.
Utrum hoc sacramentum prosit beatis ad augmentum glorie. 63.
Utrum effectus huius sacramenti possit impediri nisi per peccatum mortale. 63.
Ar.2.¶ Utrum virtute huius sacramenti venialia dimittantur. 63.
Utrum virtute eius dimittantur mortalia. 63.
Utrum remittat penam mortalis peccati. 63. ¶ Q. III.
Ar.1. Utrum homo debeat frequentare hoc sacramentum. 64.
Utrum quolibet die possit recipi. 64.
An tamen semel in anno vel ter ad minus. 64.

An homo possit plures uno die celebrare. 64.
Ar.2.¶ Utrum liceat omnino a communione abstinere. 64.
Utrum ille qui consecrat possit omnino a communione cessare. 64.
An laudabilius sit abstinere quam accedere ad hoc sacramentum. 64.
¶ Dis. XIII. Questio. I.
Ar.1. Utrum laicus possit conficere. 65.
Utrum alius quam sacerdos possit consecrare. 66.
Utrum heretici et scismatici et excommunicati possint consecrare. 66.
Utrum degradatus possit consecrare. 66.
An missa boni sacerdotis sit eque bona sicut mali. 66.
Ar.2.¶ Utrum liceat sacerdoti omnino a consecratione cessare. 66.
Utrum possint plures sacerdotes eandem hostiam consecrare. 66.
Utrum missa debeat cotidie in ecclesia celebrari. 66.
Utrum hora vespertina debeat missa celebrari. 66.
An post mediam noctem celebranda sit missa. 66.
Item an hora sexta debeat missa celebrari. 66.
Utrum oporteat in loco sacro celebrari. 66.
An oporteat esse altare de lapide tantum. 66.
An in palliis sericis tantum oporteat celebrari. 66.
Utrum in calice de petra possit celebrari. 66.
Utrum aliqua permissione omisso fiat consecratio. 66.
Ar.3.¶ Utrum laicus possit dispensare corpus christi. 67.
Utrum diaconus possit dispensare etc. 67.
Utrum aliquis licite possit accipere sacramentum a fornicario. 67.
¶ Questio. II.
Ar.1. Utrum heresis dicat perversitatem fidei. 67.
Ar.2.¶ Utrum heresis sit maximum peccatum. 68.
Ar.3.¶ Utrum heretici sint sustinendi. 68.
¶ Dis. XIIII. Questio. I.
Ar.1. Utrum penitentia sit sacramentum nove legis. 70.
Utrum penitentia sit virtus. 70.
Utrum sit virtus generalis. 70.
Utrum sit virtus theologica. 70.
Utrum reducatur ad iustitiam. 70.
Utrum diffinitiones Greg. et Amb. sint competentes de penitentia. 70.
Ar.2.¶ Utrum virtus penitentie timore concipiatur. 72.
Utrum penitentia sit prima virtutum. 72.
Utrum penitentia sit fundamentum aliarum virtutum. 72.
Utrum penitentia sit secunda tabula post naufragium. 72.
Ar.3.¶ Utrum penitentia sit in qualibet vi. 72.
Utrum penitentia possit esse in innocentibus. 72.
Utrum sancti qui sunt in gloria habeant penitentiam. 72.
Utrum angelus bonus sive malus sit susceptibilis penitentie. 72.
Ar.4.¶ Utrum de ratione penitentie sit quod usque in finem vite continuetur. 73.
Utrum necesse sit dolorem penitentie per gaudium interrumpi et an dolor sit causa gaudii. 73.
Utrum penitentia iterari possit. 73.
Ar.5.¶ Utrum aliqua penitentia publicari debeat vel solennizari. 73.
Utrum solennis penitentia iterari possit. 73.
Utrum mulieribus sit publica penitentia imponenda. 73.
¶ Questio. II.
Ar.1. Utrum per penitentiam tollantur omnia peccata. 74.
Utrum penitentia reatum totaliter tollat. 74.
Utrum per penitentiam reliquie actualis peccati tollantur. 74.
Ar.2.¶ Utrum virtutes per penitentiam restituantur. 74.
Ar.3.¶ Utrum per penitentiam etiam opera bona facta in statu mortalis peccati ad vitam reputentur. 75.
Utrum per peccatum sequens opera in charitate facta mortificentur. 75.
Utrum opera mortificata per peccatum per penitentiam vivificentur. 75.
Ar.4.¶ Utrum penitentie effectus sint [illegible]. 75.
Ar.5.¶ Utrum sine penitentia remissio peccatorum [illegible] cionis effectus. 75.

¶ Dis. XV. Q. I.
Ar.1. Utrum satisfactio sit virtus vel virtutis actus. 78.
Utrum sit actus iustitie. 78.
Utrum diffinitio Aug. de satisfactione que est in littera sufficienter ponatur. 78.
Ar.2.¶ Utrum homo possit deo satisfacere pro debito suo commode. 78.
Ar.3.¶ Utrum homo possit de uno peccato sine alio satisfacere. 78.
Utrum existens in mortali de peccatis quorum prius penituit et contritus fuerit possit satisfacere. 79.
Utrum homo postquam charitatem habet recipere possit satisfactiones in mortali factas sibi valere incipiant. 79.
Utrum bona extra charitatem facta sint meritoria alicuius boni saltem temporalis. 79.
Utrum opera extra charitatem facta valeant ad mitigationem pene damnationis. 79.
Ar.4.¶ Utrum oporteat satisfactionem fieri per opera penalia. 79.
Utrum flagella quibus a deo punimur sint satisfactoria. 79.
Utrum convenienter enumerentur opera satisfactoria in littera. 79.
Ar.5. Utrum restitutio sit pars satisfactionis. 80.
Utrum ablatum sit semper restituendum. 80.
Utrum solus ille qui damnum intulit teneatur ad restitutionem. 80.
Utrum ei qui damnum passus est semper sit restitutio facienda. 80.
¶ Questio. II.
Ar.1. Utrum diffinitio qua elemosyna diffinitur ab Aug. sit conveniens secundum omnes suas partes. 81.
Utrum elemosyna sit pars satisfactionis et penitentie. 81.
Utrum elemosyna sit actus virtutis. 81.
Utrum elemosyna cadat in preceptum vel sit consilium. 81.
Ar.2.¶ Utrum elemosyna decedentem in peccato mortali a pena inferni liberet. 82.
Utrum elemosyna sit minus satisfactoria quam alia opera. 82.
Utrum virtus elemosyne magis consistat in dato exteriori quam in affectu interiori. 82.
Ar.3.¶ Utrum sufficienter elemosyne corporales enumerentur per versum illum: Visito, poto etc. 82.
Utrum elemosyne spirituales convenienter enumerentur hoc versu: Consule, castiga etc. 82.
Utrum elemosyne spirituales preemineant corporalibus. 82.
Ar.4.¶ Utrum de necessitate sit danda elemosyna. 83.
Utrum de male acquisitis et possessis possit elemosyna fieri. 83.
Utrum de turpi lucro possit dari elemosyna. 83.
Ar.5.¶ Utrum uxor de rebus viri et eo invito possit dare elemosynam. 83.
Utrum filiusfamilias possit elemosynam dare. 83.
Utrum servus vel ancilla possint elemosynam dare de rebus dominorum suorum. 83.
Utrum monachi possint elemosynam facere sine licentia abbatis. 83.
Ar.6.¶ Utrum aliquis sibi ipsi possit facere elemosynam. 83.
Utrum malis sit danda elemosyna. 83.
Utrum melioribus sit magis subveniendum. 83.
¶ Questio. III.
Ar.1. Utrum Isido. convenienter diffiniat ieiunium. 84.
Utrum ieiunium sit actus virtutis. 84.
Utrum ieiunium sit actus temperantie vel iustitie. 84.
Utrum ieiunium cadat sub precepto. 84.
Utrum ieiunium sit satisfactorium. 84.
Ar.2.¶ Utrum omnes teneantur ad ieiunium ab ecclesia institutum. 85.
Utrum iusti teneantur ieiunare ex precepto. 85.
Utrum pueri teneantur ad ieiunium. 85.
Utrum pueri et alii excusentur a ieiunio per peregrinationem. 85.
Ar.3.¶ Utrum debeant esse tempora determinata ad ieiunandum. 85.
Utrum aliquo tempore statuendum ieiunium. 85.
Utrum hora none sit competens ad manducandum ieiunantibus. 85.

Ar.4. Utrum post vnā comestionē ieiuniū soluatur. 86.
Utrū esus carnium soluat ieiunium. 86.
Utrū anticipatio temporis soluat ieiuniū. 86.
Questio. IIII.
Ar.1. Utrum oro sit affectus partis actiue. 86.
Utrum sit act⁹ doni vel virtutis. 86.
Utrū oro sit actus cadens in precepto. 86.
Ar.2. Utrum oro debeat esse vocalis vel mentalis. 87.
Utrum debeat esse diuturna. 87.
Utrum vnquā debeat aliquis ab orōne cessare. 87.
Utrū attentio actualis sit de necessitate orōnis. 87.
Utrum attentio orationi noceat. 87.
Ar.3. Utrum conueniēter partes orōnis assignantur. 88.
Utrū distinctio partium orōnis sm Ambro. sit competens. 88.
Utrum petitiones ab Dnīca orōne posite sint conuenientes. 88.
Ar.4. Utrum homo debeat aliquid determinate petere in oratione. 88.
Utrū in orōne temporalia sint petenda. 88.
Utrū homo debeat pro alieno bono orare. 89.
Ar.5. Utrum solus deus orandus sit. 89.
Utrum oro ad sanctos nō in patria existentes possit dirigi. 89.
Utrū oro fiat ad deū rōne essentie vel psone. 89.
Ar.6. Utrum diuine persone sit orare. 89.
Utrum sanctis qui sunt in patria conueniat orare. 89.
Utrum demonū aliarum sit orare. 89.
Ar.7. Utrum oratio sit satisfactoria. 89.
Utrum oratio sit meritoria. 89.
Utrum conuenienter assignentur cōditiones que prestant efficaciam orationi. 91.
Distinctio. XVI. Qō. I.
Ar.1. Utrum penitētia habeat partes cū sit simplex. 91.
Utrū conuenienter ei assignentur iste tres partes. contritio confessio et satisfactio. 91.
Utrū sint partes eius subiectiue. 91.
Utrum sint partes potētiales virtutis moralis. 91.
Ar.2. Utrū penitētia ante baptismū possit esse pars penitentie vel ipsum precedere. 92.
Utrum penitentia ante baptismum sit de actualibus vel etiam de originali. 92.
Utrum post baptismū sit aliqua penitētia distinguenda venialium peccatorum. 92.
Utrum homo teneatur ad penitentiam venialiū. 92.
Utrū partes ille sint sufficientes quibus diuiditur penitentia in venialiū mortaliū et ante baptismū. 92.
Questio. II.
Ar.1. Utrum veniale possit dimitti voluntate remanente ad illud. 93.
Utrū vnū veniale possit dimitti sine alio. 93.
Utrū veniale possit dimitti sine mortali. 93.
Ar.2. Utrum peccatū veniale possit dimitti sine gratie infusione. 93.
Utrum gratia sine contritiōe possit peccatū veniale remittere. 93.
Utrum homo teneatur cōfiteri venialia. 93.
Utrum per aquam benedictam benedictionē episcopalem venialia dimittantur. 93.
Questio. III.
Ar.1. Utrum circunstātia possit esse proprietas moralis actus. 94.
Utrum sufficienter enumerentur circunstantie in illo versu. Quis quid vbi et. 94.
Utrum circunstantie enumerate ab Augustino in littera sufficienter ponantur. 94.
Ar.2. Utrum circunstātie aggrauent peccatū. 94.
Utrum inter omnes circunstantias locus et tempus magis aggrauent. 94.
Utrum circunstātia trahat in aliā speciē vel genus peccati. 94.
Utrū circunstantia aggrauet in infinitum. 94.
Utrum omnis circunstantia sit confitenda. 95.
Questio. IIII.
Ar.1. Utrum hypocrisis sit peccatum. 95.
Utrū sit speciale peccatū. 95.
Utrum sit semper mortale peccatum. 95.
Utrum hypocrisis debeat poni speciale impedimentum penitentie pre aliis vitiis. 95.
Ar.2. Utrum ludi penitentiā exterius impediant. 96.
Utrum spectacula penitentiā impediant. 96.
Utrum exercitia militie vel negociationis impediant penitentiam. 96.
Di. XVI. Qō. I.
Ar.1. Utrum diffinitiōes quibus diffinitur iustificatio sm diuersos. sm glo. Ro. et Bern. et sm Ansel. sint conuenientes.
Utrum iustificatio sit aliud quā vocatio. 98.
Utrum iustificatio sit renouatio mentis et sanatio. 98.
Utrū reducatur ad attributū misericordie. 98.
Ar.2. Utrum preparatio qua aliquis facit quod in se est precipiatur. 98.
Utrum aliquid sit in homine per quod possit se preparare ad gratiam habendam. 99.
Utrum necessariū sit iustificari eū qui facit quod in se est. 99.
Ar.3. Utrum gratie infusio requiratur ad iustificationē. 99.
Utrum necessarius sit ad iustificationē motus liberi arbitrii in deum. 99.
Utrum motus liberi arb. in deū sit motus fidei. 99.
Utrum motus liberi arbitrii in peccatū sine contritione precedat iustificationē. 100.
Utrū requiratur remissio peccatorum. 100.
Ar.4. Utrum remotio culpe naturā precedat gratie infusionē. 100.
Utrū motus liberi arbitrii precedat gratie infusionē. 100.
Utrum motus liberi arbitrii in peccatū precedat motū liberi arbitrii in deum. 100.
Ar.5. Utrū iustificatio impii sit miraculosa. 101.
Utrum remissio culpe et infusio gratie sint in eodē instāti. 101.
Utrū successiua sit iustificatio impii. 101.
Questio. II.
Ar.1. Utrum contritio sit dolor de peccatis assumptus cum proposito cōfitendi. 101.
Utrum contritio sit actus virtutis. 101.
Utrum attritio possit fieri contritio. 101.
Ar.2. Utrum homo debeat conteri de penis sicut de culpis. 102.
Utrum contritio debet esse de originali peccato. 102.
Utrum de omni peccato actuali a nobis commisso sit contristandum. 102.
Utrum de peccatis futuris possit esse cōtritio. 102.
Utrum homo possit cōteri de peccato alieno. 102.
Utrum de singulis peccatis mortalibus debeat homo conteri. 102.
Ar.3. Utrū cōtritio sit maior dolor qui sit in natura. 103.
Utrū possit esse nimis magnus dolor cōtritiōis. 103.
Utrū debeat esse maior de vno peccato quā de alio. 103.
Ar.4. Utrum tota hec vita sit tempus contritiōis. 103.
Utrum expediat cōtinue de peccato dolere et conteri. 103.
Utrum post hanc vitā aie de peccatis conterantur. 104.
Ar.5. Utrum peccati remissio sit cōtritionis effectus. 104.
Utrum contritio possit totaliter reatū pene tollere. 104.
Utrum contritio parua sufficiat ad deletionem magnorum peccatorum. 104.
Questio. III.
Ar.1. Utrum confessio sit necessaria ad salutem. 104.
Utrum sit de iure naturali. 104.
Utrum omnes ad cōfessionem teneantur. 104.
Utrum homo statim teneatur confiteri cū peccauerit. 104.

Utrum possit cū aliquo dispensari ne confiteatur homo. 105.
Ar.2. Utrum diffinitio Aug. de cōfessiōe sit competens. 105.
Utrum confessio sit actus virtutis. 105.
Utrum cōfessio sit actus penitentie virtutis. 105.
Ar.3. Utrum necessariū sit cōfiteri sacerdoti. 106.
Utrum liceat in casu alicui quā sacerdoti cōfiteri. 106.
Utrum extra casum necessitatis non sacerdos possit audire confessionem venialium. 106.
Utrum necesse sit quod homo cōfiteatur proprio sacerdoti. 106.
Utrum possit aliquis cōfiteri alii quā proprio sacerdoti etiam ex priuilegio vel mandato. 106.
Ar.4. Utrum confessio possit esse informis .i. virtus valeat sine charitate. 107.
Utrum necessarium sit cōfessionē esse integrā. 107.
Utrum per aliū vel per scriptū possit confessio fieri. 107.
Utrum ille .xvi. conditiones a magistris assignate que versibus illis continentur. Sit simplex humilis etc. requirantur ad confessionem. 107.
Ar.5. Utrū confessio liberet a morte peccati. 108.
Utrum confessio liberet a pena. 108.
Utrum aperiat paradisum. 108.
Utrum per confessionē tribuatur nobis spes salutis. 108.
Distinctio XVIII. Qō. I.
Ar.1. Utrum claues debeāt esse in ecclesia. 110.
Utrū claues sint potestas ligandi et soluendi et de diffinitione clauium. 110.
Utrū sint due claues vel vna tm. 110.
Ar.2. Utrū macula sit aliquid positiuū in aīa vel sit tm priuatio. 110.
Utrū peccatū possit remitti quo ad maculā. 110.
Utrum si peccatū remittatur quo ad maculā, remittatur etiam quo ad penam. 110.
Ar.3. Utrum potestas clauium se extendat ad remissionē culpe. 111.
Utrum possit remittere peccatū quo ad penā. 111.
Utrum sacerdos per potestatē clauium ligare possit. 111.
Utrum possit ligare vel soluere sm proprium arbitrium. 111.
Questio. II.
Ar.1. Utrum competens sit diffinitio excōicationis qua diffinitur. Excōicatio est separatio etc. 112.
Utrū ecclesia debeat aliquem excōicare. 112.
Utrū aliquis pro aliquo temporali dāno sit excōicandus. 112.
Utrum excōicatio iniuste lata aliquē effectū hēre possit. 112.
Ar.2. Utrū quilibet sacerdos excōicare possit. 112.
Utrū nō sacerdotes possint excōicare. 112.
Utrū excōicatus vel suspensus possit excōicare. 112.
Ar.3. Utrum aliquis seipsum vel equalē vel superiorē possit excōmunicare. 113.
Utrum in aliquā vniuersitatē excōmunicationis sententia ferri possit. 113.
Utrum ille qui est semel excōicatus vlterius possit excōicari. 113.
Ar.4. Utrum liceat excōicato cōicare in pure corporalibus. 113.
Utrū participans excōicato sit excōicatus. 113.
Utrū participans excōmunicato in casibus nō concessis sit peccatum mortale semper. 113.
Ar.5. Utrum quilibet sacerdos possit suū subditum ab excōmunicatione absoluere. 113.
Utrū aliquis possit absolui inuitus. 113.
Utrū aliquis possit absolui ab vna nisi ab omnibus absoluatur. 113.
Di. XIX. Questio. I.
Ar.1. Utrum sacerdos legalis claues habuerit. 115.
Utrū christus claues habuerit. 115.
Utrū soli sacerdotes claues habeāt. 115.
Ar.2. Utrum sancti homines nō sacerdotes habeant vsum earum clauium. 115.
Utrum sacerdotes mali vsum clauium habeant. 115.
Utrū schismatici et heretici et excommunicati suspensi et degradati vsum clauium habeant. 115.
Ar.3. Utrum sacerdos possit in quemcumque [illegible] vti clauibus. 116.
Utrū sacerdos semper possit suū subditū absoluere. 116.
Utrū aliquis possit [illegible] in superiorē. 116.
Questio. II.
Ar.1. Utrum correptio fraterna [illegible]. 117.
Ar.2. Utrū quilibet [illegible] correptione fraterna. 117.
Utrū peccator corripere [illegible]. 117.
Utrū aliquis teneatur corripere [illegible]. 117.
Ar.3. Utrum oporteat fraternā admonitionē precedere denunciationē ecclesie. 118.
Utrum in fraterna correptione conuenienter ponatur testium inductio. 118.
Utrum correptio quā ad admonitionē secretam debeat esse trina. 118.
Di. XX. Questio. I.
Ar.1. Utrum aliquis in extremo vite fine vere penitere possit. 120.
Utrum aliquis in fine vite sue possit absolui a quolibet sacerdote. 120.
Utrum penitentibus in fine vite iniungatur aliqua pena post mortem. 120.
Ar.2. Utrum pena temporalis taxetur vel taxari debeat secundum quantitatem culpe. 120.
Utrum penitens sit debitor maioris pene quā illius que a sacerdote sibi imponitur. 121.
Utrum penā satisfactoriā possit vnus pro alio explere. 121.
Ar.3. Utrum per indulgentiam possit aliquid remitti de pena satisfactoria. 121.
Utrum indulgentie tantū valeant quantū predicantur. 121.
Utrum pro temporali subsidio possit fieri indulgentia. 121.
Ar.4. Utrum quilibet sacerdos parrochialis possit indulgentias facere. 122.
Utrum diaconus vel alius quā sacerdos possit indulgentias facere. 122.
Utrum episcopus possit facere indulgentiam. 122.
Utrum aliquis in peccato mortali existens possit facere indulgentias. 122.
Ar.5. Utrum indulgentie valeant existentibus in peccato mortali. 122.
Utrum indulgentie valeant religiosis. 122.
Utrum ei qui non facit hoc pro quo indulgentia datur possit aliquando indulgentia dari. 122.
Utrum indulgentia valeat ei qui facit eam. 122.
Distinctio. XXI. Questio. I.
Ar.1. Utrum purgatorium sit post hanc vitam. 124.
Utrum idem locus sit in quo damnati puniuntur et anime purgantur. 124.
Utrum pena purgatorii excedat omnem penam temporalem. 124.
Utrum pena illa sit voluntaria. 124.
Utrum aie per demones in purgatorio puniantur. 124.
Ar.2. Utrum lignum fenum et stipula que superedificantur sint peccata venialia. 125.
Utrum idem qui vtraque sint superedificent et illud argentum et lapides. 125.
Utrum venialia mortali adiuncta sint fenum etc. 125.
Ar.3. Utrum veniale expietur pena purgatorii quo ad culpam. 125.
Utrum ignis purgatorius expiet a reatu pene. 125.
Utrum ab illa pena vnus alio citius liberetur. 125.
Questio. II.
Ar.1. Utrum per cōfessionē [illegible]

ex alia debeat desse q ad culpa. 126.
Ar.2. Utrum confessio generalis sufficiat ad delendum peccata mortalia oblita. 126.
Ar.3. Utrum aliquis licite possit confiteri peccatum quod non habet. 126.
Questio. III.
Ar.1. Utrum in aliquo casu teneatur sacerdos [illegible] que sub sigillo confessionis novit. 126.
Utrum sigillum confessionis se extendat ad illa que non sunt de confessione. 127.
Utrum sacerdos solus sigillum confessionis habeat. 127.
Ar.2. Utrum de licentia confitentis sacerdos possit publicare peccatum eius. 127.
Ar.3. Utrum id quod aliquis scit per confessionem alio modo possit revelare. 127.
Dist. XXII. Questio. I.
Ar.1. Utrum peccata dimissa redeant per penitentiam sequentem. 128.
Ar.2. Utrum ingratitudo sit speciale peccatum. 128.
Utrum minus sit innocens ingratus si peccat quam penitens si cadat. 128.
Utrum ex ingratitudine recidivantis tantus reatus resurgat quantus fuit precedentium peccatorum. 129.
Ar.3. Utrum per ingratitudinem peccata venialia redeant. 129.
Utrum peccatum originale redeat. 129.
Utrum per illa quatuor que ponuntur in littera peccata redeant dimissa. 129.
Ar.4. Utrum recidivans teneatur priora peccata confiteri de quibus prius confessus fuit. 129.
Questio. II.
Ar.1. Utrum exterior penitentia sit sacrale signum. 129.
Utrum penitentia interior sit res in hoc sacramento. 129.
Utrum remissio peccatorum sit res in hoc sacramento. 130.
Ar.2. Utrum penitentia sint unum sacramentum vel plura. 130.
Utrum hoc sacramentum consistat magis in his que geruntur a penitente. 130.
Utrum verba sacerdotis absolventis debeant esse per modum deprecationis. 130.
Ar.3. Utrum sacramentum penitentie habeat institutionem. 130.
Utrum ante christum fuerit institutum. 130.
Utrum post christi adventum in lege nova fuerit institutum. 130.
Dist. XXIII. Questio. I.
Ar.1. Utrum extrema unctio sit sacramentum. 131.
Utrum extrema unctio sit unum sacramentum vel plura. 131.
Utrum hoc sacramentum fuerit institutum a christo. 131.
Ar.2. Utrum extrema unctio valeat ad remissionem peccatorum. 132.
Utrum sanitas corporalis sit effectus huius sacramenti. 132.
Utrum hoc sacramentum characterem imprimat. 132.
Ar.3. Utrum oleum olive sit conveniens materia huius sacramenti. 132.
Utrum oporteat esse oleum consecratum. 132.
Utrum oporteat esse consecratum ab episcopo. 132.
Ar.4. Utrum hoc sacramentum habeat determinatam formam. 133.
Utrum forma huius sacramenti debeat proferri per modum indicativum vel deprecativum. 133.
Utrum oratio illa per istam unctionem etc. sit competens forma huius sacramenti et de partibus eius. 133.
Questio. II.
Ar.1. Utrum laicus possit conferre hoc sacramentum. 133.
Utrum diaconus possit. 133.
Utrum solus episcopus possit. 133.
Ar.2. Utrum sanis debeat conferri hoc sacramentum. 133.
Utrum in qualibet infirmitate conferendum sit. 133.
Utrum furiosis et amentibus debeat dari. 133.
Utrum debeat dari pueris. 133.
Ar.3. Utrum totum corpus iungi debeat in hoc sacramento. 133.
Utrum convenienter ordinatur sic quod tantum oculi et nares et pedes inungantur etc. 134.
Utrum mutilati vel carentes illis membris inungendi sint in illis locis. 134.
Ar.4. Utrum hoc sacramentum debeat iterari. 134.
Utrum in infirmitate eadem debeat iterari. 134.
Dist. XXIIII. Questio. I.
Ar.1. Utrum scientia debeat esse in sacro ordine. 136.
Utrum diffinitio qua diffinitur ordo. Ordo est signaculum etc. sit conveniens per omnes partes suas. 136.
Utrum ordo sit sacramentum. 136.
Utrum forma huius sacramenti convenienter exprimatur in littera. 136.
Utrum hoc sacramentum habeat materiam. 136.
Ar.2. Utrum in sacramento ordinis conferatur gratia gratum faciens. 137.
Utrum in hoc sacramento imprimatur character. 137.
Utrum character ordinis presupponat characterem baptismalem. 137.
Utrum de necessitate presupponat characterem confirmationis. 137.
Utrum character unius ordinis de necessitate presupponat characterem alterius ordinis. 137.
Ar.3. Utrum in suscipientibus ordines requiratur bona vita. 137.
Utrum scientia totius sacre scripture in ordinandis requiri debeat. 137.
Utrum aliquis ex ipso merito vite ordinem consequatur. 137.
Utrum promovens indignos ad ordines peccet. 137.
Utrum aliquis in peccato existens possit sine peccato uti ordine suscepto. 137.
Questio. II.
Ar.1. Utrum in hoc sacramento debeant esse plures ordines. 138.
Utrum debeant esse tantum septem ordines vel plures. 138.
Utrum convenienter distinguantur per sacros et non sacros etc. 138.
Ar.2. Utrum actus ordinum convenienter assignentur cuilibet ordini per magistrum in littera. 139.
Ar.3. Utrum character sacerdotis imprimatur in ipsa calicis datione. 139. Questio. III.
Ar.1. Utrum ordinati debeant habere corone rasuram. 139.
Utrum corona sit ordo. 139.
Utrum per acceptionem corone abrenunciet corporalibus bonis. 139.
Ar.2. Utrum supra sacerdotalem ordinem debeat esse potestas episcopalis. 140.
Utrum episcopatus sit ordo. 140.
Utrum supra episcopos possit esse aliquis potestate superior. 140.
Ar.3. Utrum vestes ministrorum convenienter instituta sint. 140.
Distin. XXV. Questio. I.
Ar.1. Utrum episcopus ordinis sacramentum conferre possit. 142.
Ar.2. Utrum heretici et ab ecclesia precisi possint ordinare. 142.
Questio. II.
Ar.1. Utrum sexus femineus impediat ordinis susceptionem. 142.
Utrum pueri et qui carent usu rationis impediantur. 142.
Ar.2. Utrum servitus impediat a susceptione ordinis. 142.
Utrum propter homicidium aliquis impediatur. 142.
Utrum illegitime nati impediantur. 142.
Utrum propter defectum membrorum quis impediatur. 142.
Questio. III.
Ar.1. Utrum diffinitio de simonia sit competens per omnes partes. 143.
Utrum simonia sit heresis. 143.
Utrum simoniacus perdat executionem ordinis. 143.
Ar.2. Utrum sacramenta possint emi et vendi sine simonia. 143.
Utrum in emptione et venditione aliorum spiritualium committatur simonia. 143.
Utrum committatur simonia in emptione et venditione eorum que spiritualibus sunt annexa. 144.
Ar.3. Utrum istis tribus modis possit committi simonia scilicet lingua manu et obsequio. 144.
Dist. XXVI. Questio. I.
Ar.1. Utrum matrimonium sit naturale vel de iure naturali. [illegible]
Ar.2. Utrum matrimonium adhuc maneat sub precepto. [illegible]
Ar.3. Utrum actus matrimonialis sit peccatum. [illegible]
Ar.4. Utrum actus matrimonii possit esse meritorius. [illegible]
Questio. II.
Ar.1. Utrum matrimonium sit sacramentum. [illegible]
Ar.2. Utrum matrimonium debuit institui ante peccatum et quando fuit institutum. [illegible]
Ar.3. Utrum conferat gratiam. [illegible]
Ar.4. Utrum carnalis commixtio sit de integritate matrimonii. [illegible]
Dist. XXVII. Questio. I.
Ar.1. Utrum matrimonium sit in genere coniunctionis. 148.
Utrum matrimonium convenienter nominetur. 148.
Utrum convenienter diffiniatur matrimonium a magistro in littera. 148.
Ar.2. Utrum consensus sit causa efficiens matrimonii. 149.
Utrum consensus oporteat per verba exprimi. 149.
Utrum consensus per verba de futuro faciat matrimonium. 149.
Utrum consensus per verba expressus sine interiori consensu faciat matrimonium. 149.
Ar.3. Utrum post carnalem copulam alter coniugum religionem possit intrare alio invito. 149.
Utrum ante carnalem copulam possit intrare. 149.
Utrum mulier possit nubere alteri si vir religionem ingrediatur ante carnalem copulam vel econverso. 149.
Questio. II.
Ar.1. Utrum convenienter sponsalia distinguantur quod sint futura matrimonia ex promissione de futuro etc. 150.
Ar.2. Utrum convenienter tempus septennium sponsalibus contrahendis assignetur. 150.
Ar.3. Utrum sponsalia dirimi possint altero religionem intrante. 150.
An possint dirimi altero ad regiones longinquas eunte. 150.
An dirimantur per egritudinem quam aliquis incurrit post contracta sponsalia. 150.
An dirimantur per affinitatem intervenientem. 150.
An possint fornicationem absolvere. 150.
Utrum dirimantur sponsalia per unius coniugum fornicationem. 150.
An per contractum cum alio vel alia per verba de presenti dirimantur. 150.
An per defectum etatis dirimi possint. 150.
Questio. III.
Ar.1. Utrum illi bigamie quae est quod aliquis duas uxores successive habuit sit irregularitas annexa. 150.
Utrum incurrat irregularitatem qui simul duas uxores habuit vel successive. 150.
Utrum aliquis fiat irregularis ex hoc quod duxit uxorem non virginem. 151.
Ar.2. Utrum bigamia solvatur per baptismum. 151.
Ar.3. Utrum cum bigamo liceat dispensare. 151.
Dist. XXVIII. Questio. I.
Ar.1. Utrum iuramentum adiectum consensui per verba de futuro faciat matrimonium. 152.
Ar.2. Utrum carnalis copula post verba de futuro consensus exprimentia faciat matrimonium. 152.
Ar.3. Utrum consensus factus in occulto per verba de presenti faciat matrimonium. 152.
Ar.4. Utrum consensus qui facit matrimonium sit consensus in carnalem copulam. 152.
Distinctio. XXIX. Questio. I.
Ar.1. Utrum aliquis consensus possit esse coactus. 153.
Ar.2. Utrum coactio vel metus cadat in constantem virum. 153.
Ar.3. Utrum consensus coactus tollat matrimonium. 153.
Utrum consensus coactus valeat ex parte cogentis faciat matrimonium. 154.
Utrum per coactum consensum fiat matrimonium. 154.
Ar.4. Utrum aliquis precepto patris possit compelli ad contrahendum matrimonium. 154. Dist. XXX. Questio. I.
Ar.1. Utrum error debeat poni impedimentum matrimonii per se. 155.
Ar.2. Utrum omnis error matrimonium impediat. 155.
Ar.3. Utrum possit esse verum matrimonium inter virginem et Ioseph. 155. Questio. II.
Ar.1. Utrum beata virgo habuerit propositum servandi virginitatem. 155.
Utrum debuerit matrimonio esse iuncta. 155.
Utrum cum matrimonio beate virginis fuit illa affinitas que sufficeret ad matrimonium. 156.
Ar.2. Utrum matrimonium illud beate virginis fuerit perfectum. 156.
Ar.3. Utrum matrimonium illud aliquando fuerit consumatum. 156.
Distinctio. XXXI. Questio. I.
Ar.1. Utrum matrimonium debeat habere aliqua bona quibus excusetur et que sint illa bona. 158.
Ar.2. Utrum convenienter assignentur illa bona matrimonii fides proles et sacramentum. 158.
Ar.3. Utrum sacramentum sit principalius bonum inter matrimonii bona. 158. Questio. II.
Ar.1. Utrum actus matrimonii possit excusari per illa bona. 158.
Ar.2. Utrum actus matrimonii possit excusari sine illis bonis. 159.
Ar.3. Utrum vir peccet mortaliter quotiescumque cognoscit uxorem suam vel econverso non intendens aliquod bonum matrimonii sed solam delectationem. 159.
Distin. XXXII. Questio. I.
Ar.1. Utrum alter coniugum teneatur alteri ad redditionem debiti ex necessitate precepti. 160.
Ar.2. Utrum vir teneatur reddere uxori debitum non petenti. 160.
Utrum liceat mulieri menstruate debitum petere. 160.
Utrum mulieri menstruate debeat reddere debitum petenti. 160.
Ar.3. Utrum vir et mulier sint pares in actu matrimonii. 161.
Ar.4. Utrum vir et mulier possint votum emittere contra debitum matrimonii sine consensu mutuo. 161.
Ar.5. Utrum temporibus sacris possit aliquis impediri ne debitum petat vel reddat. 161.
Utrum mortaliter peccet petendo in tempore sacro. 161.
Utrum teneatur reddere in tempore sacro. 161.
Utrum nuptie sint prohibende tempore in [illegible]. 161.
Distin. XXXIII. Questio. I.
Ar.1. Utrum habere [illegible] uxores sit contra legem naturae. 162.
Ar.2. Utrum habere plures uxores potuerit aliquando esse licitum. 163.
Ar.3. Utrum habere concubinam sit contra legem nature. 163.
Utrum accedere ad concubinam sit peccatum mortale. 163.
Utrum fuerit aliquando licitum habere concubinam. 163.
Questio. II.
Ar.1. Utrum inseparabilitas uxoris sit de lege nature. 164.
Ar.2. Utrum uxorem dimittere per dispensationem licitum esse potuerit. 164.
Utrum sub lege Moysi fuerit licitum dimittere uxorem. 164.
Utrum liceat uxori repudiate accipere alium. 164.
Utrum liceat viro repudiatam a se recipere iterum. 164.

Ar.3. Utrum causa permissionis libelli repudij fuerit ... 165.
Utrum alie repudij debeant in libello scribi. 165.

Ar.1. Utrum ... Questio. III. ... 165.

Ar.2. Utrum virginitas sit virtus. 165.
Ar.3. Utrum virginitas sit maior ... 166.

Ar.1. Utrum ... Dist. XXXIIII. Qs. I. ... matrimonio ... impedimenta ... 167.
Ar.2. Utrum frigiditas matrimonium ... 167.
Ar.3. Utrum maleficium impedimentum ... 168.
Ar.4. Utrum furia matrimonium impediat. 168.
Ar.5. Utrum ... 168.

Ar.1. Utrum ... Dist. XXXV. Qs. I. ... propter fornicationes ... 169.
Ar.2. Utrum vir teneat ... 169.
Ar.3. Utrum ... 169.
Ar.4. Utrum vir et vxor in causa diuortij ... 170.
Ar.5. Utrum ... 170.
Ar.6. Utrum ... 170.

Ar.1. Utrum ... Dist. XXXVI. Qs. I. ... 171.
Ar.2. Utrum ... 171.
Ar.3. Utrum ... 171.
Ar.4. Utrum ... 172.
Ar.5. Utrum ... 172.

Ar.1. Utrum ... Dist. XXXVII. Qs. I. ... 172.
Ar.2. Utrum ... 172.
Ar.3. Utrum ... Questio. II. ... 173.
Ar.2. Utrum ... 173.
Ar.3. Utrum ... 174.

Ar.1. Utrum ... Dist. XXXVIII. Qs. I. ... 174.
Ar.2. Utrum ... 174.
Ar.3. Utrum ... 174.
Ar.4. Utrum ... 175.
Ar.5. Utrum ... 175.
Ar.6. Utrum ... 175.
Ar.7. Utrum ... 176.
Ar.8. Utrum ... 176.
Ar.9. Utrum ... 176.
Ar.10. Utrum ... 177.

Ar.1. Utrum ... Questio. II. ... 177.
Ar.2. Utrum ... 177.
Ar.3. Utrum ... 178.
Ar.4. Utrum ... 178.
Ar.5. Utrum ... 178.
Ar.6. Utrum ... 178.
Ar.7. Utrum ... 179.

Ar.1. Utrum ... Dist. XXXIX. Qs. I. ... 180.
Ar.2. Utrum ... 181.
Ar.3. Utrum ... 181.
Ar.4. Utrum ... 182.
Ar.5. Utrum ... 182.
Ar.6. Utrum ... 182.

Ar.1. Utrum ... Dist. XL. Questio. I. ... 183.
Ar.2. Utrum ... 183.
Ar.3. Utrum ... 184.
Ar.4. Utrum ... 184.

Ar.1. Utrum ... Distin. XLI. Qs. I. ... 185.
Ar.2. Utrum ... 186.
Ar.3. Utrum ... 187.
Ar.4. Utrum ... 187.
Ar.5. Utrum ... 188.
Ar.6. Utrum ... 188.

Ar.1. Utrum ... Distin. XLII. Qs. I. ... 189.
Ar.2. Utrum ... 190.
Ar.3. Utrum ... 190.

Ar.1. Utrum ... Questio. II. ... 190.
Ar.2. Utrum ... 190.

vinculum impediens matrimonium. 191.
Ar.3. Utrum ... 191.

Ar.1. Utrum ... Questio. III. ... 191.
Ar.2. Utrum ... 191.

Ar.1. Utrum ... Dist. XLIII. Qs. I. ... 192.
Ar.2. Utrum ... 192.
Ar.3. Utrum ... 193.
Ar.4. Utrum ... 194.
Ar.5. Utrum ... 194.
Ar.6. Utrum ... 194.
Ar.7. Utrum ... 195.
Ar.8. Utrum ... 196.
Ar.9. Utrum ... 196.
Ar.10. Utrum ... 196.

Ar.1. Utrum ... Dist. XLIIII. Qs. I. ... 197.
Ar.2. Utrum ... 198.
Ar.3. Utrum ... 199.
Ar.4. Utrum ... 199.
Ar.5. Utrum ... 200.
Ar.6. Utrum ... 200.
Ar.7. Utrum ... 200.
Ar.8. Utrum ... 200.

Ar.1. Utrum ... Questio. II. ... 201.
Ar.2. Utrum ... 202.
Ar.3. Utrum ... 203.
Ar.4. Utrum ... 203.
Ar.5. Utrum ... 203.
Ar.6. Utrum ... 204.
Ar.7. Utrum ... 205.
Ar.8. Utrum ... 205.
Ar.9. Utrum ... 206.
Ar.10. Utrum ... 206.

Ar.1. Utrum ... Questio. III. ... 206.
Ar.2. Utrum ... 207.
Ar.3. Utrum ... 207.
Ar.4. Utrum ... 208.
Ar.5. Utrum ... 208.

Ar.1. Utrum ... Dist. XLV. Qs. I. ... 209.
Ar.2. Utrum ... 210.
Ar.3. Utrum ... 210.
Ar.4. Utrum ... 212.

Ar.1. Utrum ... Questio. II. ... 212.
Ar.2. Utrum ... 213.
Ar.3. Utrum ... 213.
Ar.4. Utrum ... 214.
Ar.5. Utrum ... 214.
Ar.6. Utrum ... 215.
Ar.7. Utrum ... 215.

Ar.1. Utrum ... Questio. III. ... 216.
Ar.2. Utrum ... 216.
Ar.3. Utrum ... 216.

Ar.1. Utrum ... Distin. XLVI. ... 217.
Ar.2. Utrum ... 218.
Ar.3. Utrum ... 219.
Ar.4. Utrum ... 220.

Tabula

Utr̃ sbo fr̃e ldē rōnē dicat mālā v bor̃a. 220.
Utr̃ op̃ bīe mīe ad aīm bonū pōtie redeat. 220
Ar.2.C Utrū de° misericordiā sui sup̃ creaturā boat. 220.
q̃ punit citra t̃rmin̄ cui sup̃a cōdignū. 220.
Utr̃ in oī opere dei mīa t̃ misiā cōsiderand. 221.
Utr̃ in oī opere dei p̃cipualit̃ sit iustitia q̃ mīa. 221.
Ar.3.C Utrū per mīaz dāmatoz finem omnis pena ti
bentiū q̃ demonū terminetur. 221.
Utrum pena mīe sit cruda talem hominē in eter
num p̃mittat punire. 221.
Utr̃ tpis op̃ penaz omnī mālaz terminet. 222.
Utr̃ talē q̃ qz mīe faciat nō punīat. citra illū. 222.

Dist. XLVII. Qs. I.

Ar.1. **Utrum** gilate ultricū sumpt sit. 223
Utr̃ iudiciū deliq̃rationis
fiet p locationem vocalem. 223.
Utr̃ tpo futuri iudicii sit ignorū. 223.
Ar.2.C Utr̃ aliqua bona iudicanti sint cū tpo. 224.
Utrum voluntarie pauperiem correspondeat iudi
ciaria potestas. 224.
Utrum angeli debeant iudicare. 224.
Utrum post diem iudicij demones exequantur sen
tentiam iudicis in damnatis. 224.
Ar.3.C Utr̃ oēs homines in iudicio apparere debeant. 224.
Utrum aliqui boni iudicandi sint. 225.
Utrum aliqui mali iudicandi sint. 225.
Utr̃ angeli iudicandi sint i futuro iudicio. 225.

Dist. XLVIII. Qs. I.

Ar.1. **Utrum** aliq̃ mōdi purgatio futura sit. 225.
Utrum hec purgatio sit futura per ignem. 225.
Utrū ille ignis sit cōtin̄s tpōr cū igne elementari. 225.
Ar.2.C Utrum ille ignis conflagrationis purgaturus sit
celos superiores. 226.
Utrum cōsumpturus sit alia elementa. 226.
Utr̃ per ignem illū elementa oīa purgāda sint. 226.
Ar.3.C Utr̃ ignis ysti° 28 grad̃ dis tp̃ habeat indi°. 227.
Utr̃ p ignē oēs oīmōdi sint boīes. vel i illa cō. 227.
Utrū ignis ille debeat luolnere mitos. 227.

Dist. XLVIII. Qs. I.

Ar.1. **Utrum** tpus in forma seruili sit indi
catorius. 228.
Ar.2.C Utrum apparere debeat in forma hu
manitatis gloriosa. 228.
Ar.3.C Utr̃ oculus a malo fine gaudio videri possit. 229.
Ar.4.C Utrum aduentum domini ad iudicium precede
re debeant aliqua signa. 229.
Utrum circa diem iudicij fm veritatem sol et luna
obscurari debeant. 229.
Utr̃ veniēte tpo etiam celoz mouende sint. 229.
Utrum iudicium fiat in valle Iosaphat aut in loco
circumstanti. 229.

Dist. Utrum Qs. II.

Ar.1. mūdus aliq̃ inequabil̃. 230.
Ar.2.C Utrum immutato mūdo mutua corporum super
celestium cessabit. 230.
Ar.3.C Utrum corporibus superclestibus claritas augea
tur per innouationem. 230.
Ar.4.C Utr̃ stia renouāb̃ q̃ recepcionē alic° claritat. 231.
Ar.5.C Utr̃ plāte q alia renouāb̃ q̃ post innouat. cy. 231.

Dist. XLIX. Qs. I.

Ar.1. **Utrum** beatitudo bonis° corporis
consistat. 233.
Utrum beatitudo magis cōsistat in bo
na voluntatis q̃ in bonis q̃ sūt facilis. 233.
Utrum magis cōsistat in actu intellectus practici
q̃ speculatiui. 233.
Utr̃ bīdo in hac vita beatitudo. 233.
Ar.2.C Utrum beatitudo sit gd creatū vel increatū. 234.
Utrum sit actus. 234.
Utr̃ beatitudo bona sit idē q̃ vita eterna. 234.
Utrum sit idem quod par. 235.
Utrum sit idem quod regnum dei. 235.
Ar.3.C Utrum oēs appetant beatitudinem. 236.
Utrum aliquis possit miseriā appetere. 236.
Utr̃ aliq̃s appetēdo beatitudinem increatur. 236.
Utr̃ oē q̃ aliqs vult p̃ beatitudine velit. 236.
Ar.4.C Utrum beatitudo sanctorū sit maior futura q̃ est
iudicium dānte. 237.
Utr̃ bīdo cōiter pricipiāda sit ab oībus. 237.
Utr̃ ḡtia cōcerū bīdinis mālēs vici dēbeāt. 237.
Utr̃ pmālēs distingui dēbeāt penes ḡā caritatē. 237.

Qustio. II.

Utrum intellect° bēan° possit venire ad vidē
dū deū per essentiam. 238.
Ar.2.C Utrum sancti post resurrectionem deum corpo
ralibus oculis sint visuri. 239.
Ar.3.C Utr̃ sancti vidēdo deū spectēdāt ipsum. 239.
Ar.4.C Utr̃ corp̃ qui vident deū per cōtiā vnus alio ma
dor perfectus. 240.
Ar.5.C Utrū sancti videntes deū per cōtiā oia videant
que fiunt in seipso videt. 240.
Ar.6.C Utr̃ aliquis intellectus creatus ex ppria natu
ralibus possit deū per essentiā videre. 240.
Ar.7.C Utrū de° in statu vie possit videri p cōtiā. 241.

Qustio. III.

Ar.1. **Utrum** delectatio sit passio. 243.
Utrum delectatio in parte intellectiua alic̃ vel in aliq
subtilitatibus spūalibus possit esse. 244.
C Utr̃ delectatio sit in tempore. 243.
Utrū delectatio q̃ gaudiū sint penitus idē. 244.
Ar.2.C Utrū omnis delectationis sit solū operatio cōsue
talis habitus nō impedita. 244.
Ar.3.C Utrum delectationi tristitia sit cōtraria. 245.
Utrum delectationi que est in considerādo sit aliqua
tristitia cōtraria. 245.
Utrum tristitia fortius afficiat q̃ delectatio. 245.
Ar.4.C Utrū omnis delectatio sit bona. 245.
Utr̃ omnis tristitia sit mala. 245.
Utrū aliqua delectatio sit optimū. 245.
Ar.5.C Utrum delectationes corporales sint potiores q̃
spūalibus. 246.
Utr̃ inter delectatiōes corporales sit potissima que
est in tactum. 246.
Utrum inter spūales potior sit delectatio que est in
optib° actuc q̃ que cōtemplatiue. 246.
Utrū in beatis oībus sit equalis delectatio. 246.

Qustio. IIII.

Ar.1. **Utrum** in hominibus beatis ponende sint ali
que dotes. 247.
Ar.2.C Utrum dos idē q̃ beatitudo sit. 248.
Ar.3.C Utrum ipo cōpetat habere dotes. 248.
Ar.4.C Utrum angeli habeāt dotes. 248.
Ar.5.C Utrum cōsumēter ponant tres anime dotes. vi
lecto: visio fruitio. 248.
Utr̃ sint aliq̃ dotes ai corp̃ ipter dotes aie. 249.
Utrū dotes corpis cōsumēter assignent quatuor
subtilitatem agilitatem &c. 248.

Qustio. V.

Ar.1. **Utrum** aurcola sit aliud ponitiz ab essentiali p
mio quod dicit aurea. 250.
Ar.2.C Utrum aurcola differat a fructu. 250.
Utrū fructus soli cōsequentie debeat. 250.

Tabula

Utr̃ pulcriter tres fructꝰ trib° petib° ꝓpriē debeāt. 250
Ar.3.C Utrum virginitati debeatur aurcola. 251.
Utrū martiribus aurcola debeatur. 251.
Utrum doctoribus aurcola debeatur. 251.
Ar.4.C Utrum ebriso aurcola debeatur. 251.
Utrum angelis aurcola debeatur. 252.
Utrum aurcola corpori debeatur. 252.
Ar.5.C Utrum conuenienter tres aurcole assignentur. 252.
virginum martyrum t doctorum. 252.
Utrum aurcola virginū sit potior vel aurcola do
ctorum vel martyrum. 252.
Utrum vnus aurcolam virginitatis vel martyrij vel
doctoris alio excellentius habeat. 252.

Dist. L. Qs. I.

Ar.1. **Utrum** anima separata posit intelligere. 254.
Ar.2 C Utr̃ ala separata aliq̃d intelligat ꝑ
ipsi corpori cōiuncta abstrayit. 254.
Ar.3.C Utrū ala separata singularia cognoscat. 255.
Ar.4.C Utr̃ distātia locali cognitiōi ale separate impo
diat. 255.

Qustio. II.

Ar.1. **Utrum** ola voluntas bonorum sit mala. 256.
Utrum damnati aliquādo penitent
de malis que fecerunt. 256.
Utr̃ [illegible] possint vi[illegible] 256.
Utr̃ [illegible] velle aliqd̃ eō dānato q̃ dānat. 256.
Utrum damnati habeant odio deum. 256.
Utrum eternam detestentur. 256.
Ar.2.C Utrum damnati possint vti notitia quam in hoc
mundo habuerunt. 257.
Utrum aliquādo cognoscāt deū. 257.
Utr̃ dānati gloriā beatorum visuri sint. 257.
Ar.3.C Utr̃ dānati i ignem sola [illegible] 257.
Utr̃ vermis ꝑ affligant [illegible] 257.
Utr̃ fletus q̃ erit in dānatis [illegible] 257.
Utrum dānati sint in tenebris [illegible] 257.
Ar.4.C Utr̃ sic videāt pena [illegible] 257.
Utrū beati miseriā dānatoꝝ [illegible] 257.
Utrum beati [illegible] 258.

Finis tabule.

Registrum

A	K	T	ff
C Sanctus	quis appetit	mutatio fiat:	t ita ēt deus
C Incipit lib̃	grauissimus	C Dic est	mia. Miseria
gnis ex oppoſi	qua ē offensa	ei nō cōtenta	solū equalitas
pune nocēa	de nolitate	Dicto q̃	rideri q̃natū
B	L	U	ff
male per	peres sunt	nium sequit.	cieda mali
se extendere	treme necessi	promittere	mentoꝝ hz
tia mūmoq	sunt ad bene	[illegible]	aliquis q̃ per
t nō habent	C [illegible]	mia ꝑ deberē	tuicepit. Et q̃
C	D	E	GG
[illegible]	lotum est pe	dum ꝑcipiz	corpore sua
peccatum est	C P natura	de veritate.	ni q̃ ē voluntaria
in baptismo	egerit si in	sicrair. Et q̃	tium durante
C Cum pri	actus quidaz	morte ꝓpriali	phatis regnoꝝ
D	Fl	Y	VV
C Ulterius	C Cui simle	C Gōsēare	tellectus cum
tam q̃m seruꝰ	sicbat. n.	C P plus	dem rationez
modis. vno	sicut cause	quedā pūpōse	alcribuitur. vna
tenet baptiza	t Actis. Fide	i fraudē vpotis	ratio secūdū
E	O	Z	JJ
C De confir	pus veterni	sicut nō peccat	securitate
sit a quo facta	vietum est.	dalū sāgr̃ eīt	adāgil. vnde
C Deinde	confiterinec	me ꝓpriāl	b.n. cōtenari°
q̃ gra facialis	C Ad quartum	sāgr̃. quia	vincit. Sc̃o
F	P	RR	KK
gnificē illud	exēplicare	gradaū in sa	g sit voluntati
Matth. xxi	ricum ex com	rēsurrectz aligd	quod modo
hoc q̃ in	pidaret qui	ri ius diuini	Utr̃ p bap°
C De vnāb°	agente ad	mēti respectu	An bō perfit
G	Q	RR	
eta intelligēda	titas pene nō	ad ꝓpositum	Finis.
altari: vt dcth	eius in factis	alia causa	
ciebus est. t iō	tantas pio	rōnez futura	
rali in qua cū	intelligi	pene nō meruit	
H	R	CC	
ꝓpicius mo	homo per	q̃ humanum	
lignificat ali	tio non est	ris ecclesie	
non quidem	t legis nāe: t	nos cruce	
diligēte perpiat	C Ad 2m. q.	ergo videt q̃	
I	S	DD	
homicida per	C Ad sēm	t hoc patet ex	
C Ulterius	C Ad 3ium	ligendū est q̃	
dicit. Omnes	uersus: fm	voluntate esse	
C P Dicto	sanctitatem q̃	dēt deū q̃ in	

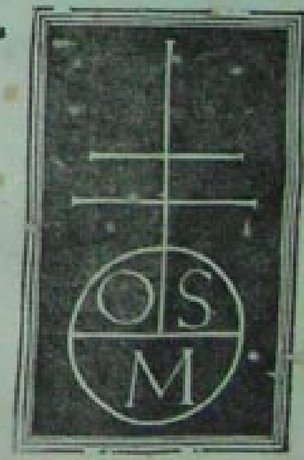

S. THOMAS

SUPER
PRIMO SENTENT.

VEN.
1498

QUODLIBETALES

VEN.
1501

SUMMA SACRAE

THEOLOGIAE
I

VEN.
1497

~~Questo libro è del Sig. Simone della Pulla~~

Scriptum Sancti Thome de Aquino super Primo Sententiarum.

~~Del loco di padri Cappuccini di Girgenti~~

Del Luogo de Capuccini di Castronovo

¶Reuerendissimo in Xpo Patri Fratri Angelo Facle Veronensi Sacre Theologie Professo: Ordinis Predicatorū vite regularis ac observantie congregationis Lombardie Vicario generali Frater Cornelius Sambucus Veronensis eiusdem ordinis. S. P. D.

QVum nuper cōmentaria in libros Sentēciaꝝ Diui Aquinatis nri superioribus annis per quosdam mendose valde ereis litterio effigiata Ocauianus Scotus optimus Calchographus ipressurus esset: t me ille rogauit enixe: t tua mihi Angele Pater obstrinxit auctoritas: cui refragari mihi non licet: vt libros nō indiligenter perlegerez: t quantum sane a me fieri posset: recognitos t emendatos ad vnguem arti porrigerem. Quod mea pro virili sum conatus efficere: nescio ne effecerz: manus enim negocium exhibuit: cū vbare ego me posse profitear. Sed parui vo bis veniaꝝ ita volentibus. Profuisse nihilominus operi haud arroganter me equidem puto: quandō vis omnis mortalis ingenij: t manus atq; oculi opus: taz corrigentis: cū correcta formantis: nunc taz possit esse fidele: atq; quaz emendatum: vt nullibi peccet omnino. Tu autem summo ingenio: t sacris literar

Utrum spiritus sanctus augeatur [illegible]oie vel magis vel minus habeatur vel deficiat an detur habenti & non habenti.

Qz aliqui dicūt ebarritatē dei & primi nō eē spiritum sancti. ¶Distinctio. XVIII.

¶Utrum cōcedendū sit per donū dari dona.

Utrum spiritus sanctus eadem ratione dicat donum qua datum siue donatum.

Qz sicut filius nascendo accepit non tm vt eēt filius: sed etiam essentiā. ita spiritus sanct⁹ procedendo accepit: non tm vt esset donum: sed vt esset essentia.

Qz spiritus sanct⁹ dicit donū & donatum fm duos modos ꝓdicti⁹ ꝓcessionis: q fm q donum est referē ad ꝑentē & filiū: fm q datum ad cū qui dedit & ad eos qbus dat.

An filius cum nobis sit datus possit dici noster vt spiritus sanctus.

Utrum spūs sanctus ad seipm referatur.

¶Distinctio. XIX.

¶De qualitate trium personarum.

Qz eternitas & magnitudo & potentia in deo vnum est etsi videantur diuersa.

¶Distinctio. XX.

¶Qz aliqua personaruz aliam non excedit magnitudine: quia nō est maioz vna persona q̄z alia: nec maius aliquid duę q̄z vna nec tres q̄z duę vel vna.

Quomodo dicit pater in filio esse & filius i patre: & spūs sanctus in vtroq.

Qz nulla personaꝝ pars est in trinitate.

Quare tres persone dicantur simē vnum.

Cum dicim⁹ tres personas esse vnā eēntiā nec vt gen⁹ de speciēb⁹: nec vt spēs de idiuiduis ꝓdicamus: q: nō est essentia gen⁹ & persona spēs: vel eēntia spēs & persona indiuidua.

Qz nec fm materialem causam dicuntur tres persone vna essentia.

Hec ita dicunt tres persone vna eēntia vt tres homines vnius nāe.

Utruz tres persone differant numero que ꝓprietatibus distincte sunt.

Quare tres persone simul nō sunt maius aliquid q̄z vna.

Qz deus nō est dicendus triplex sed vnius.

Qz aliqua ꝑsonaꝝ nō excellit aliaz potentia.

Qz non minus potest filius q̄z pater.

De obiectionib⁹ hereticis contra hoc. & respōsionibus catholicis. ¶Dist. XXI.

¶Quomodo possit dici pater solus vel solus filiꝰ vel solus spūs scūs: cū sint iseparabiles.

Utrum debeat dici: solus pater est deus: vel solus filius est deus: vel solus spūs sanctus est deus.

An pater solus est deus: filius solus deus: spiritus sanctus solus est deus.

Qđo trinitas dicatur solus deus cum cum spiritibus & animabus sanctis.

¶Distinctio. XXII.

¶De nominum differentijs quibus trinitas queritur de deo.

De his que temporaliter deo conueniunt: & relative dicuntur.

De hoc nomine qđ est trinitas.

De illis que temporaliter deo cōueniunt: & cuntur relative.

De his que ꝓprie ad singulas ꝑsonas ꝓtinent & de his que vnitatē eēntie significāt.

¶Distinctio. XXIII.

¶De hoc nomine qđ est persona: qđ fm substantiaz dicitur non singulariter sz pluraliter accipitur in summa.

Qua necessitate dicāt sit tres ꝑsone a latinis a grecis tres hypostases vel substantie.

Quare nō dicimus patrem & filiū & spūm sanctum tres esse deos vt tres personas.

Cur nō dicim⁹ tres eēntias vt tres ꝑsonas.

Qz in trinitate non est diuersitas vel singularitas vel solitudo: sed vnitas & trinitas & actio & identitas.

Qz non debet dici deus multiplex.

¶Distinctio. XXIV.

¶Quid significet hic nom⁹ vn⁹ duo vel tres vel tria: trinus vel trinitas: plus vel pluralitas: distinctio vel distincte cū hic nomē loquēres de deo. ¶Dist. XXV.

¶Quid significet hoc nomine ꝑsona in plurali numero. s. cum dicitur persone.

De triplici acceptione huius nominis persona in trinitate.

Et quo sensu dicatur alia persona patris alia filij: alia spiritus sancti: siue aliud in persona patet. aliud in persona filius. aliud i persona spiritus sanctus.

De hoc nomine hypostasis.

¶Distinctio. XXVI.

¶De ꝓprietatibus personarum & de omnibus earum relatiuis.

Qz non omnia nomina dicunt de deo fm substantiam. quedam enim fm relationes magis tamen fm accidens.

Quare dicat ꝓpriam esse vnigeniti filij dei esse cum etiam homines sint filij dei.

Qz homo dicatur filius trinitatis: & trinitas pater hominum.

Qz spūs scūs cadē ꝓprietate donuz dicit qua spiritus sanctus: & vtroq modo relative ad patrem vel filium.

Utruz pater vel trinitas ipsa vel filius possit dici spiritus sanctus.

Qz non omnino idem est dicere esse patrem & genuisse vel habere filium.

Qz non omnino que relative dicunt a se inuicem vicissim respondent vocabulis.

¶Distinctio. XXVII.

¶Que sint ille ꝓprietates quibus distinguūtur persone.

Qz proprietates determināt hypostases non substantiam idest naturam.

De generali regula eoz⁹ que ad se & eorum que relative dicuntur.

An fm subaz dicatur de⁹ de deo & bonus mōl.

¶Distinctio. XXVIII.

Qz nō tm sunt tres ꝓprietates ꝑsonarum.

An solus pater debeat dici nō genitus. vel nō filius sicut dicitur ingenitus.

De proprietate quam notat ingenitus.

Respōsio ambrosij cōtra arrianos de igenito.

An diuersum sit esse patrem & esse filium.

Si sapientia genita dicitur fm relationem vel fm substantiam.

De imagine. ¶Dist. XXIX.

¶De principio.

Qz ab eterno pater est principium & filius sed non spiritus sanctus.

Quomodo pater sit principium filij & ipse cū filio spiritus sancti.

An eadem notione pater & filius sint principium spiritus sancti.

¶Distinctio. XXX.

¶De his que temporaliter de deo dicuntur & relative fm accidens qđ non deo sed creaturis accidit.

An spiritus sanctus dicatur datum vel donatum relative ad se cum a se detur.

¶Distinctio. XXXI.

An filius dicatur equalis vel similis patri fm substantiam.

De sententia sancti Hilarij qua in trinitate personarum proprias ostendit.

Quare patri attribuatur vnitas.

Quare pater & filius dicantur esse vnum: vel vnus deus sed non vnus.

Quare dicatur esse equalitas in filio.

Quare in spū sancto dicit esse virt⁹ cōcordia vel cōiunctio. ¶Distinctio. XXXII.

¶Utrum pater vel filius ea dilectione diligat que procedit ab vtroq: id est spiritu sancto.

Utrum pater sit sapiēs sapiētia qua genuit.

An filius sit sapiens seipso vel per seipsum.

An vna trīs sit sapiētia patris filij & spūs sancti vel vna sapientia trinitatis.

Quare pater nō dicit sapiēs sapientia genita: sicut dicit diligēs dilectione q̄ ab ipso procedit.

¶Distinctio. XXXIII.

¶Utrum proprietates personaꝝ sint ipse persone vel diuina vsia.

Quomodo proprietates possint esse in natura dei nec eam determinent.

¶Distinctio. XXXIIII.

¶De verbis Hilarij qbus fm prauoz intelligētiam videt dicere nō idē esse diuinum naturā & rem naturē: & nō idē esse deū & qđ deus est.

Utrum ita possit dici vnus deus trium personarum vt dicitur vna essentia trium personarum: & tres persone vnius dei vt tres persone vnius essentie.

Qz potentia sapientia bonitas in scriptura interdū ad personas distincte referuntur.

Quare patri potētia filio sapientia spiritui sancto bonitas tribuat cum sit vna sapientia potentia bonitas trium.

De hoc nomine homousion. vbi in ancyrena te receptum sit & quid significet.

¶Distinctio. XXXV.

¶De scientia & prescientia prouidentia dispositione & de predestinatione dei.

De quibus sit prescientia vel prouidentia.

De quibus dispositio.

De quibus predestinatio.

De quibus prouidentia.

De quibus scientia vel sapientia.

Utrum pscia vel dispositio vel predestinatio dei esse potuerit si nulla essent futura.

Qz scia dei est de possibilibus & eternis.

Qđo oia dicuntur esse in deo & vita in eo.

¶Distinctio. XXXVI.

¶Qz oia debent dici esse in dei essentia vt in dei cognitione vel prescientia esse dicunt.

Qua rone bona ei dicunt in deo & nō mala.

Utrum idem sit omnia esse ex deo & per ipsum & in ipso.

Qz omnia sunt in quolibet eorum & per ipsum & in ipso.

Qz non oia que ex deo sunt etiā de ipso sunt.

¶Distinctio. XXXVII.

¶ Quibus modis dicitur esse deus in rebus.
Q; deus non vbicunq; est habeat sed econuerso.
Ubi erat deus anteqū esset creatura.
Q; deus cuiꝫ sit in omnib⁹ rebus essentialiter: non tamen coinquinatur sordibus rerum.
Cum deus sit vbiq; t semper: non tamē loco nec tempore mouetur.
Quibus modis aliquid dicatur locale aut circunscriptibile.
Quid sit mutari sm tempus.
Utrum spiritus creati sint locales t circunscriptibiles.
Q; deus est vbiq; sine locali motu.

¶ Distinctio. XXXVIII.

¶ An scientia vel prescientia dei sit causa rerum vel econuerso.
Utrum prescientia dei possit falli.

¶ Distinctio. XXXIX.

¶ Utrum sciētia dei possit augeri vel minui vel aliquo modo possit mutari.
An deus possit nouiter vel ex tempore scire vel prescire aliquid.
Utrum deus possit scire plura q̄m scit.
Q; deus t semper t simul scit omnia.

¶ Distinctio. XL.

¶ An aliquis p̄destinatus possit damnari vel reprobus saluari.
Quid sit reprobatio dei in quibus consideret.
t quis sit predestinationis effectus.

¶ Distinctio. XLI.

¶ Utrum aliq̄s sit meritum obdurationis vel misericordie.
De varijs super hoc carnalium opinionibus.
An ea que semel scit deus vel p̄sciat semp sciat vel p̄sciat: t semp scierit t prescierit.

¶ Distinctio. XLII.

¶ De omnipotentia dei quare dicatur omnipotens cum nos multa possimus que ipse non possit.
Quomodo dicatur deus omnia posse.
Q; omnipotētia dei sm duo consideretur.

¶ Distinctio. XLIII.

¶ Inuectio contra illos qui dicunt deum nihil posse nisi quod vult t facit.

¶ Distinctio. XLIIII.

¶ An deus possit facere aliquid melius q̄m facit vel alio vel melioꝛi modo.
Utrꝫ deus possit omne q̄d semper potuit.

¶ Distinctio. XLV.

¶ De voluntate dei que essentia dei est t de signis eius.
Q; is idem sit deo velle q̄d esse: non tamē p̄t dici deus omnia esse que vult.
De intelligentia harum locutionum deus scit vel deus vult.
Deus scit omnia vel vult aliquid.
Q; dei voluntas summe bona causa est omnino que nāliter sunt: cuius causa non est q̄renda: q; prima est t summa oīum causa.
Quibus modis accipitur dei voluntas.
Q; preceptio p̄hibitio permissio consilium operatio nomine voluntatis interdum intelliguntur.
Utrum deus velit ab omnibus fieri que precipit: vel non fieri que prohibet.

¶ Distinctio. XLVI.

¶ Q; voluntas dei que ipse est in nullo cassari potest.
Quomodo sit intelligendum sit illud: quoties volui congr. fi. tu. t noluisti. t illud qui vult omnes homines saluos fieri.
Utrum mala deo volente vel nolente fiant.
Quomodo intelligendum sit illud Augu. mala fieri bonum est.
De multiplici acceptione boni.
Q; mala vniuersitati valent.
Q; in deo non est causa vt sit homo deterior.

¶ Distinctio. XLVII.

¶ Quomodo voluntas dei de homine implet̄ur quocunq; se vertat.
Ex quo sensu quedam dicuntur fieri contra dei voluntatem.
Quare precipit deus omnibus bona facere t mala vitare: t si non ab omnibus id vult impleri.
Q; hō aliquando bona voluntate aliud vult q̄m deus: t mala idem q̄d deus.

¶ Distinctio. XLVIII.

¶ Q; dei voluntas per malas hominum voluntates impletur.
Utrum placuerit viris sanctis q; christus pateretur t moreretur.
Utrum passiones sanctoꝝ debeamus velle.

¶ Explicunt capitula primi libri sententiarū.

¶ Theologorum principio Angelicq; Doctoris Sancti Thome de aquino sacre ordinis predicatorum in primū librum sententiarum Scripturum Feliciter incipit.

EGo sapientia effudi flumina. Ego quasi trames aque immense defluo. Ego quasi fluuius deriuor: t sicut aque ducte ꝑ irrigabo ortū plantationum t inebriabo partē mei fructus. Eccl. 24. ¶ Intermittit solas q̄ a diuersis de sapia prodierunt quid sc̄ēt vera sapia: vnā singulariter sumā t veram ipso protulit dicens. Ego dei virtus t dei sapia: q̄ ēt nobis a deo factus ē sapia p̄. Cor. 1. Nō aūt hoc ita verum est: q; solus filius sit sapia: cū pater t filius t spūs sc̄us sint vna sapiētia sicut vna ēntia: sed quia sapiētia quodam speciali modo filio appropriat: eo q; sapientie ea cū ꝑpietatib⁹ filij plurimū similitudinē videntur. Per sapiam enī dei manifestatā omnia q; abscōdita: p̄ducūtur creaturarum operatrice vīs p̄ducūtur: ꝫ ēt restauratur t perficiūtur illa vico ꝑfectione q̄ vnūquodq; perfectum dr̄; put ꝑpium finē attingit. ¶ Q; aūt manifestatio diuina q; pertineat ad dei sapiam ꝑs ex eo q; ipse de⁹ p sūā sapiam seipm plene t ꝑfecte cognoscit. vñ liquidō ipo cognoscūt⁹ os q; ex eo veritatē q; oē imperfectū a perfecto trahit originē. vñ dr̄ Bap. ir. Sermum tuum q; fecit nisi tu dederis sapiam. Dec aūt manifestatio ꝑtinet q; filium facta inuenitur. Ipse n. est verbum patris sm q; dr̄ Jo. 1. vnde sibi manifestatio diuina patris conuenit et totius trinitatis. vñ dicit Matth. xi. Nemo nouit patrē nisi filius: t cui filius voluerit reuelare. Et Jo. 3. Deū nemo vidit vnq̄ nisi vnigenit⁹ &c. Recte ḡ dicit ex persona filij. Ego sapia effudi flumia. Flumina ista intelligo fluuios eterne ꝓcessionis q̄ filius a ꝑ: t spūs. Lab. vtroq; ineffabili mō ꝓcedit. Ista flumina oīa occulta t quodā modo confusa erāt in scīa diuinā⁹ creaturarū: tum ēt in enigmatibus scripturarū: ita vt vix aliqui sapientes trinitatis mysterium fide tenerent. venit filius dei t infusa flumina quodāmodo effudit nomē trinitatis publicando. Mat. vltimo. Docete oēs gentes bap. &c. vñ Job. 28. Ꝓfunda fluuiorū scrutatus est t abscondita ꝓduxit in lucē: t in hoc tangitur materia ꝓmi libri. ¶ Sedm q̄d pertinet ad dei sapiam ē creaturarū ꝓductio. ipse enī de rebus creatis nō tm speculatiuā: sed ēt operatiuā sapiam habet sicut artifex de artificiatis. vñ in ꝓ. Oia in sapia fecisti.

* Et ipa sapia loquit̄ ꝓuer. 8. Cū eo erā cūcta cōponēs hoc ēt ꝑ filius attribuit̄ inuenit̄ in ipō ē imago dei inuisibilis ad cui⁹ formā oīa formata sūt. vñ Col. Qui est imago dei inuisibilis ꝓgenit⁹ oīs creature: q̄m in ipso condita sunt vniuersa: Jo. Oia ꝑ ipm fcā sunt. Recte ḡ dicit ex persona filij. Ego quasi trames aque immense defluo: in quo notatur ordo creatiōis t modus. Ordo q; sicut trames a fluuio derivat̄ ita ꝓcessus tēporalis creaturaꝝ ab eterno ꝓcessu personaꝝ. vñ in ꝓ. dr̄. Dixit t facta sunt: verbum genuit: in quo erat vt fierent sm Aug. Semp enim id q̄d est ꝓmū ē causa eoꝝ que sūt post sm ꝓbm. vnde ꝓmus ꝓcessus ē causa t rō oīs sequētis ꝓcessionis. Modus aūt signatur quātū ad vnū. Ex parte creāt̄is: qui cū oīa implecat nulli tñ se cōmictit: q̄d notatur in hoc q̄d dicitur. Inuenit. Jnē ex hoc creature

q; sicut trames ꝓcedit extra aliquē fluuiū est creatura ꝓcedit a deo extra vnā aūt essentiā in qua sicut in alueo fluuius personaꝝ ꝓcedit: t ꝫ notatur mi scīa libri. ¶ Tertiū q̄d ꝓtinet ad dei sapiam est operis restauratio. per idem enim debet res reparari per q̄d facta ē. vnde que per sapiam cōdita sunt decet vt ꝑ sapiam reparent. vnde dicitur Bap. 9. per sapiam saluati sūt q̄ tibi placuerūt ab initio. Dec ēt reparatio ꝑtinet p filiū facta est in signum q̄d homo factus est: qua reparata hominis statu quodāmodo oīa reparant. que ꝓpter hominem facta sunt. vnde Col. 1. Per eū reconciliare oīa: sive que in celis sive que in terris sunt. Recte ergo ex ipa filij ꝑsona dr̄. Ego q̄si fluuius deriuor: t sic aque ducte ꝑ irrigabo ortū plantationum t inebriabo partē meā fructus. Eccl. 24. ¶ Intermittit solas q̄ a diuersis de sapia prodierunt quid sc̄ēt vera sapia: vnā singulariter sumā t veram ipso protulit dicens. Ego sapia effudi flumina. Ego quasi trames aque immense defluo. Ego quasi

Ad evidentiam huius sacre doctrine que in hoc libro traditur: queruntur quinque. primo de necessitate ipsius. 2° supposito quod sit necessaria: an sit una vel plures. 3° si sit una an practica vel speculativa. Et si speculativa: utrum sapientia vel scientia vel intellectus. 4° de subiecto ipsius. 5° de modo.

Utrum preter physicas disciplinas alia doctrina sit homini necessaria. I.

Ad primum sic proceditur. videtur quod preter physicas disciplinas nulla sit homini doctrina necessaria. Sicut enim dicit Dionysius in epistola ad Policarpum. Philosophia est cognitio existentium: constat inducendo in singulis quod de quolibet genere existentium in philosophia determinatur: quia de creatore et creaturis. tam de his que sunt ab opere nature: quam de his que sunt ab opere nostro: sed nulla doctrina potest esse nisi de existentibus: quia non entis non est scientia. ergo preter physicas disciplinas nulla doctrina debet esse. Item omnis doctrina est ad perfectionem vel quantum ad intellectum sicut speculative: vel quantum ad effectum procedendo in opus sicut practice: sed utrisque completur philosophia: per demonstrativas scientias perficitur intellectus: per morales affectus: ergo non est necessaria alia doctrina. Preterea quecunque naturali intellectu possunt cognosci ex principiis rationis vel sunt in philosophia tradita vel per principia philosophie inveniri possunt: sed ad perfectionem hominis sufficit illa cognitio que ex naturali intellectu potest haberi: ergo preter philosophiam non est necessaria alia doctrina. probatio medie. illud quod per se finem perfectionem consequi potest nobilius est eo quod per se consequi non potest: sed alia animalia et creature insensibiles [illegible] naturalibus consequuntur finem suum: quia non [illegible] in omnibus operatur: ergo et homo cum sit nobilior [illegible] intellectu cognitionem sufficientem sue perfectioni habere potest.

Contra Heb. xi. Sine fide impossibile est placere deo: placere autem deo est summe necessarium: cum igitur ad ea que sunt fidei philosophia non possit: oportet esse aliquam doctrinam que ex fidei principiis procedat. Item effectus non proportionatus cause imperfecte ducit in cognitionem sue cause: talis est effectus omnis creatura respectu creatoris: a quo in infinitum distat: ergo imperfecte ducit in ipsius cognitionem: cum igitur philosophia non procedat nisi per rationes sumptas ex creaturis: insufficiens est ad dei cognitionem faciendam. ergo oportet aliquam aliam doctrinam esse altiorem: que per revelationem procedat: et philosophie defectum suppleat.

Solutio. ad huius evidentiam sciendum est quod omnes qui recte senserunt posuerunt finem humane vite dei contemplationem. Contemplatio autem dei est duplex. Una per creaturas: que imperfecta est ratione iam dicta: in qua contemplatione philosophus felicitatem contemplativam posuit: que tamen est felicitas vie: et ad hanc ordinatur tota cognitio philosophica: que ex rationibus creaturarum procedit. Est alia dei contemplatio qua videtur immediate per suam essentiam: et hec perfecta est: que erit in patria: et est homini possibilis secundum fidei suppositionem. Unde oportet ut ea que sunt ad finem proportionentur fini: quatenus homo manuducatur ad illam contemplationem in statu vie per cognitionem non a creaturis sumptam: sed immediate ex divino lumine inspiratam: et hec est doctrina theologie. Ex hoc possumus habere duas conclusiones. Una est quod ista scientia imperat omnibus aliis scientiis tanquam principalis. Alia est quod ipsa utitur in obsequium sui omnibus aliis scientiis quasi vassallis: sicut patet in omnibus artibus ordinatis: quarum finis unius est sub fine alterius: sicut finis pigmentarie artis que est confectio medicinarum: ordinatur ad finem medicine: que est sanitas: unde medicus imperat pigmentario: et utitur pigmentis ab ipso factis ad suum finem: ita cum finis totius philosophie sit infra finem theologie et ordinatus ad ipsum: theologus debet omnibus aliis scientiis imperare et uti his que in eis traduntur.

Ad primum ergo dicendum quod quamvis philosophia determinet de existentibus: et secundum rationes a creaturis sumptas: oportet tamen esse aliam que existentia consideret secundum rationes ex inspiratione divini luminis acceptas. Et per hoc patet solutio ad secundum. quia philosophia sufficit ad perfectionem intellectus secundum cognitionem naturalem et affectus secundum virtutem acquisitam: et ideo oportet esse aliam scientiam per quam intellectus perficiatur quantum ad cognitionem infusam: et affectus quantum ad dilectionem gratuitam. Ad 3° dicendum quod in his que acquirunt esse bonitatem per finem suum proprio indigent [illegible] nobilius enim [illegible] est nobilius eo quod imperfectam bonitatem acquirit paucioribus vel per se ipsum sicut dicit philosophus in 2° celi et mundi. et hoc modo se habet homo respectu aliarum creaturarum: qui factus est ad ipsius divine glorie participationem.

Utrum tantum una doctrina debeat esse preter physicas. II.

Circa secundum sic proceditur. videtur quod non una tantum doctrina debeat esse preter physicas doctrinas: sed plures. De omnibus enim de quibus instruitur homo per rationes creaturarum potest instrui per rationes divinas. Sed scientie procedentes per rationes creaturarum sunt plures differentes genere et specie: sicut moralis naturalis etc. ergo scientie procedentes per rationes divinas debent plures esse. Item una scientia est unius generis subiecti: sicut dicit philosophus in primo posteriorum. sed deus et creatura de quibus in divina doctrina tractatur non reducuntur in unum genus neque univoce neque analogice: ergo divina scientia non est una. probatio medie. quecunque conveniunt in uno genere univoce vel analogice participant aliquid idem vel secundum prius et posterius: sicut substantia et accidens rationem entis: vel equaliter sicut equus et bos rationem animalis. Sed deus et creatura non participant aliquid idem: quia illud esset simplicius et prius utroque: ergo nullo modo reducuntur in idem genus. Item ea que sunt ab opere nostro: sicut opera virtutum: et que sunt ab opere nature non reducuntur ad eandem scientiam: sed unum pertinet ad moralem: alterum ad naturalem: sed divina scientia determinat de his que sunt ab opere nostro tractando de virtutibus et preceptis: et tractat etiam de his que non sunt ab opere nostro: sicut de angelis et aliis creaturis: ergo videtur quod non sit una scientia.

Contra quecunque conveniunt in ratione una possunt ad unam scientiam pertinere. vnde et omnia inquantum conveniunt in ratione entis pertinent ad metaphysicam. Sed divina scientia determinat de rebus per rationes divinas: que omnia complectuntur omnia. et ab ipso et ad ipsum. ergo ipsa una existens potest de diversis esse. Preterea ea que sunt diversarum scientiarum: diversis [illegible] et in diversis libris determinantur: sed in sacra scriptura [illegible] etiam in eodem libro aliquis determinatur de moribus: aliquis de [illegible]: aliquis de creaturis: sicut patet fere in omnibus libris. ergo ex hoc non diversificatur scientia.

Respondeo ad hoc notandum est: quod aliqua cognitio quanto altior est tanto est magis unica et ad plura se extendit. unde intellectus dei qui est altissimus per lumen quod est ipse deus omnium rerum cognitionem habet distinctam: ita etiam illa scientia sit altissima: et per ipsum lumen inspirationis divine efficaciam habens ipsa unica manens non multiplicata diversarum rerum considerationes habet non tantum in communi sicut metaphysica que considerat omnia inquantum sunt entia non descendens ad propriam cognitionem moralium vel naturalium. Ratio enim entis cum sit diversificata in diversis: non est sufficiens ad specialem rerum cognitionem: ad quarum manifestationem divinum lumen in se unum manens secundum beatum Dionysium in principio celestis hierarchie efficaciam habet.

Ad primum ergo dicendum quod divinum lumen ex cuius certitudine procedit hec scientia est efficax ad manifestationem plurium que in diversis scientiis in philosophia traduntur ex eorum rationibus in eorum cognitionem procedentibus: et ideo non oportet scientiam istam multiplicari. Ad 2° dicendum quod creator et creatura reducuntur in unum non communitate univocationis: sed analogie. talis autem communitas potest esse dupliciter. Aut ex eo quod aliqua participant aliquid unum secundum prius et posterius. sicut potentia et actus rationem entis. et similiter substantia et accidens. Aut ex eo quod unum esse et rationem ab altero recipit: et talis est analogia creature ad creatorem. creatura enim non habet esse nisi secundum quod a primo ente descendit. unde nec nominatur ens nisi inquantum ens primum imitatur. et similiter est de sapientia et de omnibus aliis que de creatura dicuntur. Ad tertium dicendum quod ea que sunt ab opere nostro et ea que sunt ab opere nature considerata secundum proprias rationes non cadunt in eandem doctrinam. una tamen scientia utraque potest considerare que per lumen divinum certitudinem habet: quod est efficax ad cognitionem utriusque. Potest etiam aliter dici quod virtus quam theologus considerat non est ab opere nostro: immo eam deus in nobis sine nobis operatur secundum Augustinum.

Utrum sit practica vel speculativa. III.

Circa tertium sic proceditur. videtur quod ista doctrina sit practica. Finis enim practice est opus secundum philosophum in 2° metaphysice. Sed ista doctrina que fidei est principaliter est ad bene operandum. unde Jac. ii. Fides sine operibus mortua est. Et ps. Intellectus bonus omnibus facientibus eum. ergo videtur quod sit practica. Contra in prohemio phy. dicit philosophus quod nobilissima scientiarum est in qua practice autem non sunt sui gratia: immo propter opus. cum ista nobilissima sit scientiarum non erit practica. Preterea practica scientia determinat tantum ea que sunt ab opere nostro. hec autem doctrina considerat angelos et alias creaturas que non sunt ab opere nostro. ergo non est practica sed speculativa.

Ulterius queritur utrum sit scientia: et videtur quod non. Nulla enim scientia est de particularibus secundum philosophum: sed in sacra scriptura gesta traduntur particularium hominum. sicut Abrahe Isaac etc. ergo non est scientia. Preterea omnis scientia procedit ex principiis per se notis: que cuilibet sunt manifesta. hec autem scientia procedit ex creditis: que non ab omnibus conceduntur. ergo non est scientia. Preterea in omni scientia acquiritur aliquis habitus per rationes inductas: sed in hac doctrina non acquiritur aliquis habitus: quia fides cui tota doctrina hec innititur non est habitus acquisitus sed infusus. ergo non est scientia. Contra Augustinum de trinitate. Theologia est scientia de rebus que ad salutem hominis pertinent. ergo est scientia.

Ulterius queritur utrum sit sapientia: et videtur quod non. Quia sicut dicit philosophus in principio metaphysice. sapiens debet esse certissimus causarum: sed in ista doctrina non est aliqua certissima cognitio: quia fides cui hec doctrina innititur est infra scientiam et supra opinionem. ergo non est sapientia. Contra prima Cor. 2. Sapientiam loquimur inter perfectos etc. cum ergo hanc doctrinam ipse docuerit et de ipsa loquatur: videtur quod ipsa sit sapientia.

Respondeo dicendum quod ista scientia [illegible] sit una: tamen perfecta est et sufficiens ad omnem humanam perfectionem propter efficaciam divini luminis: ut ex predictis patet. unde perficit hominem et in operatione recta: et quantum ad contemplationem veritatis. unde quantum ad quid practica est et etiam speculativa: sed quia scientia omnis principaliter pensanda est ex fine: finis autem ultimus istius doctrine est contemplatio prime veritatis in patria: ideo principaliter speculativa est. Et cum habitus speculativi sint tres secundum philosophum. scilicet sapientia: scientia: et intellectus. dicimus quod est sapientia eo quod altissimas causas considerat: et est sicut caput et principalis et ordinatrix omnium scientiarum. Et est etiam magis dicenda sapientia quam metaphysica: quia causas altissimas considerat per modum ipsarum causarum: quia per inspirationem a deo immediate acceptam. Metaphysica autem considerat causas altissimas per rationes ex creaturis assumptas. Unde ista doctrina magis est divina dicenda est quam metaphysica: quia est divina quantum ad subiectum et quantum ad modum accipiendi. Metaphysica autem quantum ad subiectum tantum: sed sapientia ut dicit philosophus in 6 ethicorum considerat conclusiones et principia. ideo sapientia est scientia et intellectus. cum scientia sit de conclusionibus et intellectus de principiis.

Ad primum ergo dicendum quod opus non est ultimum intentum in hac scientia: immo potius contemplatio prime veritatis in patria: ad quam pervenire ex hoc operibus pervenimus secundum Math. 5. Beati mundo corde et quoniam ipsi deum videbunt. et speculativa est et practica. Ad aliud quod ulterius queritur dicendum quod ista doctrina scientia est: et quod obiicitur quod est de particularibus: dicendum quod non est de particularibus inquantum particularia sunt: sed inquantum sunt exempla operandorum: et ideo utitur et in scientia morali rationes particularium circa particularia sunt. vel quia ipsa particularia ea que ad mores pertinent manifestant. Ad aliud dicendum quod ista doctrina habet pro principiis primis articulos fidei: qui per lumen fidei infusum per se noti sunt habenti fidem. sicut et principia naturaliter nobis indita per lumen intellectus agentis. Nec est mirum si infidelibus non sunt nota: qui lumen fidei non habent: quia nec etiam principia naturaliter indita nota essent sine lumine intellectus agentis. Et ex istis principiis non respuentia communia principia procedit ista scientia: habet viam ad ea probanda sed solum ad defendendum a contradicentibus: sicut nec aliquis artifex probare sua principia. Ad aliud dicendum quod sicut habitus principiorum primorum non acquiritur per alias scientias: sed habetur a natura: sed habitus conclusionum a primis principiis deductarum acquiritur: ita etiam in hac doctrina non acquiritur habitus fidei: qui est quasi habitus principiorum: sed acquiritur habitus eorum que ex eis deducuntur: et ad eorum defensionem valent. Aliud concedimus.

Ad aliud quod ulterius queritur [illegible] sit sapientia [illegible] sume sapientia est sicut dictum est: et quod obiicitur quod non est certissima etc. dicimus quod falsum est. Magis enim fidelis et firmius assentit his que sunt fidei quam etiam primis principiis rationis. Et quod dicitur quod fides est infra scientiam: non loquitur de fide infusa sed de fide acquisita que est opinio fortificata rationibus. Dubitans autem illorum principiorum. Articulorum vero fidei: ideo est non intellectum: quia ista principia supra rationem sunt: et ideo humana non ipsa perfecte capere non valet: et sic fit quidam defectus cognitionis non ex defectu certitudinis cognitorum: sed ex defectu cognoscentis: sed tamen ratio manuducta per fidem excrescit in hoc: ut ipsa credibilia plenius comprehendat: et tunc ipsa quodammodo intelligit. unde dicitur Isa. 7. secundum aliam litteram. Nisi credideritis non intelligetis.

Utrum deus sit subiectum istius scientie. IIII.

Ad quartum sic proceditur. videtur quod deus sit subiectum istius scientie. Omnis enim scientia debet intitulari et denominari a suo subiecto: sed ista scientia est theologia: quasi sermo de deo. ergo videtur quod deus sit [illegible] eius. Contra. Boe. in libro de trinitate dicit: quod simplex [illegible] subiectum esse non potest: sed deus est huiusmodi. ergo non potest esse subiectum. Item videtur secundum Hugonem de sancto victore [illegible] opera restaurationis sint subiectum. sic enim dicit in lib. de sacramentis [illegible] prime conditionis sunt materia aliarum scientiarum opera autem restaurationis sunt materia theologie. ergo etc. Contra. quicquid determinatur in scientia oportet contineri sub subiecto ipsius: sed in theologia determinatur de operibus creationis ut patet Gen. i. ergo videtur quod opera restaurationis non sint subiectum. Item videtur quod res et signa sint subiectum. illud enim est subiectum in scientia circa quod tota scientie intentio versatur: sed tota intentio theologie versatur circa res et signa: ut dicit magister in 1 lib. ergo res et signa sunt subiectum. Contra. ratio subiecti scientia debere ab aliis scientiis: sed quelibet scientia habet proprium subiectum: sed de rebus et signis considerant etiam alie scientie. ergo non sunt proprium subiectum huius scientie.

Respondeo quod subiectum habet ad scientiam ad minus tres comparationes. Prima est quod quecunque sunt in scientia debent contineri sub subiecto. unde considerantes hanc scientiam posuerunt res et signa esse subiectum huius scientie. quidam autem totum Christum. i. caput et membra: eo quod quicquid in hac scientia traditur ad ista reducitur. Secunda comparatio est quia subiectum cognitio principaliter attenditur in scientia: ut quod ista scientia principaliter est ad cognitionem

tionē dei posuerunt deū esse subm eius. ❡ Tertia cōparatio est q̄ p̄ subm distinguit scia ab oībus alijs: q: scitur scie quēadmodū r̄ res; vt dr in 3° de aīa: r̄ fm hāc cōsideratioē posuerūt qdā credibile esse subm huius scientie. hec. n. scia in hoc ab oībus alijs differt: q: per inspirationē fidei p̄cedit. Quidā aūt opera restauratiōis: eo q̄ tota sciētia ista ad cōsequēdū restaurationis effectū ordinat. Si aūt volumus inuenire subm eo q̄ h̄ omnia cōprehēdat: possumus dicere q̄ ens diuinū cognoscibile per inspiratione est subm huius sciētie. Omnia. n. que in hac sciētia considerant sunt aut deus aut ea q̄ ex deo r̄ ad deum sunt inquātū hmōi. sicut etiā medicus cōsiderat signa r̄ causas r̄ multa hmōi inquātū sunt sana. i. ad sanitatē aliquo modo relata. vñ quāto aliqd magis accedit ad verā rōnem diuinitatis: p̄ncipalius cōsideratur in hac sciētia.

Ad primū ergo dōm q̄ deus nō est subiectum nisi sicut principalr̄ intentum: r̄ sub cuius rōne omnia que sunt in sciētia considerant. Quod aūt obijcit in 3ria: q̄ forma simplr̄ nō pōt esse subm. dicimus q̄ verū est accūs: nihilominus tñ pōt esse subiectum predicati in p̄pōne: r̄ omne tale pōt esse subm in scia: dūmodo illud predicatum de eo p̄bari possit. ❡ Ad aliud dōm q̄ opa restauratiōis nō sunt p̄pe subm huius scientie nisi inquātū oīa que in hac scientia dicunt ad restauratioē nostrā quodāmodo ordinant. ❡ Ad aliud dōm q̄ res r̄ signa cōiter accepta nō sunt subm huius sciētie: sed inquātū sunt quedā diuina.

❡ Utrū modus p̄cedendi sit artificialis. V.

Ad quintum sic p̄cedit. Nobilissime scie d3 eē nobilissim' modus: s3 q̄to magis modus ē artificial' nobilior ē. ḡ cū h̄ scia sit nobilissima: modus eius d3 esse artificialissimus. ❡ P. Modus scie d3 ipsi sciētie p̄portionari: s3 ista sciētia maxime est vna: vt p̄batū est. ḡ r̄ modus eius deb3 esse maxime vnicus. Cū' cōtrariū vr̄: cū q̄nq3 cōminādo q̄nq3 p̄ponendo: q̄nq3 alijs modis p̄cedat. ❡ P. Sciētiarū maxime differētium nō d3 esse vnus modus: sed poetica que minimum cōtinet veritatis maxime differt ab ista scientia que est verissima. ḡ cū illa p̄cedat per metaphoricas locutiōes: modus huius scientie nō d3 esse talis. ❡ P. Amb. tolle argumēta vbi fides querit: sed in sacra scientia maxime q̄rit fides. ḡ modus ei' nullo' d3 esse argumētatiuus.

Contra 1' pe. 3. parati semp r̄c. hoc aūt sine argumētis fieri nō valet. ergo d3 q̄nq3 argumētis vti. ❡ Idē habet ex h̄ qd dr Tit. 1. Ut potens sit r̄c.

Respondeo dōm q̄ modus cuiusq3 scie d3 inqri s3 cōditōes mãe: vt dicit Boe. 3 tri. r̄ ph's in p̄' Ethi. Principia aūt h' scientie sunt per reuelatiōes accepta. r̄ ideo modus accipiendi ipa p̄ncipia debet esse reuelatiuus ex parte infundentis: vt in reuelationibus p̄phaz. Et oratiuus ex parte recipiētis: vt pz in ps. sed qa per lumē infusum ops q̄ habit' fidei distinguatur ad determinata credibilia ex doctrina predicantis fm q̄ dr Ro. 10. Quo credent r̄c. sicut etiā intellect' p̄ncipioz naliter insitoz determinat per sensibilia accepta. Ueritas aūt predicātis per miracula cōfirmat: vt dicitur Mar. vlti. Illi aūt profecti r̄c. Ops etiā q̄ modus istius scientie sit narratiuus signoz que ad confirmationem fidei faciūt: q: etiā ista p̄ncipia nō sunt p̄portionata humane rōni fm statū vie: que ex sensibilibus cōsueuit accipe. ideo ops vt ad eoz cognitionē per sensibiliū similitudines manuducat. vnde ops modū istius scientie ē metaphoricū siue symbolicū vl' parabolicū. Et istis aūt p̄ncipijs ad tria p̄cedit in sacra scriptura. s. ad destructionem errorū: qd sine argumentis fieri nō pōt. r̄ ideo ops modū huius sciētie esse q̄nq3 argumētatiuū: nō p auctoritates: nō etiā p rōnes r̄ similitudines nāles. Procedit etiā ad instructionē moz. vñ quātū ad h̄ modus ei' debz eē p̄ceptiuus: sicut in lege. cōminatorius r̄ p̄missiuus: vt in p̄phis. r̄ narratiuus exemploz: vt in hystorialibus. Procedit tertio ad cōtemplationē veritatis in questionibus sacre scripture: r̄ ad hoc ops modū etiā eē argumentatiuū: qd p̄cipue seruat in originalibus sanctorum: r̄ in isto lib. qui quasi ex ipsis cōflat. Et fm hoc etiā pōt accipi quadruplr̄ modus exponēdi sacrā scripturā. Qr fm q̄ accipit ipa veritas fidei est sensus hystoricus. Scdm aūt q̄ ex eis procedit ad instructionem moz est sensus moralis. Secundū aūt q̄ p̄cedit ad cōtemplationē3 veritatis eoz que sunt vie est sensus allegoricus. Eorum que sunt p̄rie est sensus anagogicus. Ad destructionem aūt erroz nō p̄cedit nisi p sensum literalem: eo q̄ alij sensus sunt p similitudines accepti: r̄ ex similitudinarijs locutiōib' nō pōt sumi argumētatio. vñ r̄ Dion. dē i epla ad Titū: q̄ symbolica theologia nō ē argumētatiua.

Ad primū ḡ dōm: q̄ modus artificialis dr qui cōpetit mãe. vñ modus q̄ ē artificialis i geometria non est artificialis in ethica. r̄ fm hoc modus huius scientie maxime artificialis est: q: maxime conueniens materie. ❡ Ad scdm dōm q̄ quāuis ista scientia vna sit tamē de multis est: r̄ ad multa valet: fm que ops modos eius multiplicari: vt iam patuit. ❡ Ad tertiū dicendū: q̄ poetica scientia est de his que p̄pter defectum veritatis nō possunt a ratione capi. vñ ops q̄ quasi qbusdam similitudinibus ratio seducat. Theologia aūtē est de his que sunt supra rationē. r̄ ideo modus symbolicus vtriq3 cōmunis est: cū neutra rōni p̄portionetur. ❡ Ad quartū dōm q̄ argumenta tollunt ad p̄bationem articulorum fidei: sed ad defensionē fidei r̄ inuentionē3 veritatis in questionibus ex p̄ncipijs fidei ops argumentis vti. sic etiam apl's facit p' Cor. 15. Si christus resurrexit. ergo r̄ mortui resurgent.

❡ Incipit prologus Magistri sententiarū.

Cupientes aliqd de penuria ac tenuitate nostra cum paupercula in gazophilaciū domini mittere: ardua scandere: opus vltra vires nostras agere p̄sumpsimus: cōsummationis fiduciam: laborisq3 mercede3 in samaritano statuentes: qui p̄latis in curatiōe3 semiuiui duobus denarijs supererogantī cuncta reddere p̄fessus est. Delectat nos veritas pollicentis: sed terret immēsitas laboris: desiderium hortatur proficiendi: sed dehortatur infirmitas deficiēdi: quā vincit zelus domus dei. Quo inardescentes fidem nostrā aduersus errores carnalium atq3 animalium hominū dauitice turris clipeis munire vel potius munitam ostendere: ac theologicarum inquisitionum abdita aperire: necnon r̄ sacramētorum ecclesiasticorum pro modulo intelligētie nostre noticiam tradere studuimus: non valētes studiosorum fratrum votis iure resistere: eorū in xp̄o laudabilibus studijs lingua ac stilo nos seruire flagitātiū. Quas bigas in nobis

agitat christi charitas: quāuis nō ambigamus omnē humani eloquij sermonem calūnie atq3 cōtradictōi emuloz semper fuisse obnoxiū: q: dissentiētibus voluntatū3 motibus dissentiēs quoq3 fit animoz sensus: vt cū omne dictū veri ratiōe perfectū sit: tñ dū aliud alijs aut videtur aut complacet: veritati vel nō itellecte vel offendenti impietatis error obnitat: ac voluntatis inuidia resultet: quā deus huius seculi operat in illis diffidētie filijs q nō rōni voluntate3 subijciūt: nec doctrine studiū impendūt: s3 his que somniarunt sapiētie verba coaptare nitunt. Non veri: sed placiti rōnes sectātes: quos iniqua volūtas nō ad itelligētiam veritas: sed ad defensionem placentiū incitat: nō desiderātes doceri veritate3: sed ab ea ad fabulas conuertētes auditū: quoz professio est magis placita q̄3 docenda conquirere: nec docenda desiderare: sed desiderata doctrinā3 coaptare. Habent rōnem sapiētie in superstitiōe: q: fidei defectione3 sequit hypocrisis mendax: vt sit vel in verbis pietas quā amiserit conscientia. Ipsamq3 simulatā pietatē omniū verboz mēdacio impiā reddūt: false doctrine istitutis fidei sanctitatē corrūpere molientes: auriūq3 prurigine3 sub nouello sui desiderij dogmate alijs ingerentes: qui contentioni studentes cōtra veritatem sine federe bellant. Inter veri nāq3 assertionem r̄ placiti defensione3 p̄tinax pugna est: dū se r̄ veritas tenet r̄ se erroris voluntas tuet. Hoz igitur deo odibilem ecclesiā euertere atq3 ora opilare ne virus nequitie in alios effundere queant: r̄ lucernā veritatis in candelabro exaltare volentes: in labore multo ac sudore volumē deo prestante compegimus: ex testimōijs veritatis in eternū fundatis in quattuor libris distinctū. In quo maioz exempla doctrināq3 reperies. In quo per dominice fidei sincerā p̄fessione3 vipereē doctrie fraudulentiam prodidimus: aditū demonstrande veritatis complexi. nec periculo impie professionis iserti temperato inter vtrūq3 moderamine vtentes. sicubi vero parum vox nostra isonuit nō a paternis discessit limitibus. Non igit debet hic labor cuiq3 pigro vel multū docto videri superfluus: cū multis impigris multisq3 indoctis iter quos etia3 mihi sit necessarius breui volumine complicans patrum sententias appositis eoz testimonijs vt non sit necesse querenti libroz numerositatem euoluere: cui breuitas collecta qd querit offert sine labore. In hoc autem tractatu non solū pium lectore3: sed etiam liberum correctorem desidero maxime vbi p̄funda versatur veritatis questio: que vtinam tot haberet inuentores quot habet contradictores. Ut autem quod queritur facilius occurrat titulos quibus singulorum librorū capitula distinguuntur premisimus.

❡ Explicit prologus.

❡ Diuisio textus prologi cū eius expōne.

Huic operi mag' p̄hemiū p̄mittit in quo tria fac. p̄mo reddit auditorē beniuolū. scdo docilē. ibi. Horum igit. 3° attētū. ibi. Nō g̃ os. Beniuolū reddit assignādo causas mouentes ipm ad complationē hui' opis: ex quib' ostēdit affectū ipsius in dei r̄ p̄rimi. Sūt aūt tres cause mouētes. prima sumit ex parte sui. s. desideriū p̄ficiendi in eccla. 2° ex pte dei. s. p̄missio mercedis r̄ auxiliū. 3° ex parte p̄rimi. s. instantia p̄cū socioz. Ecōtra sunt tres cause retrahētes. p̄ma ex pte sui defect' igenij r̄ scie. 2° ex pte opis. altitudo materie r̄ magnitudo laboris. 3° ex parte p̄rimi. malicia cōtradictio. Uarū aūt causarū mouētiū due p̄ne [illegible] charitatē in dei [illegible] in p̄rimū. vñ diuidit i duas. In p̄mo ponit causas mouētes [illegible] charitatē dei. In scdo causam q̄ ostēdit [illegible] in p̄rimū. ibi. Nō valētes. Causis aūt mouētib' adiūgit etiā retrahētes. vñ p̄mo ponit quasi quādā [illegible] causaz mouētium r̄ retrahētiū. 2° victoriā. ibi. Quā vincit r̄c. Cupiētes. In h̄ notat p̄mo causa mouēs. s. desideriū p̄ficiēdi. aliqd sonat imodicitatē. De penuria r̄c. h̄ tangit p̄mo cā retrahēs. s. defectus scie. r̄ dr penuria p̄pter defectum exterioris subē. vñ trāsfert ad defectū scie acquisite. Ac tenuitate. h̄ p̄pter est defectus subē iterioris. vel trāsfert ad defectū igenij. Cū paupercula. hec q̄ Mar. 12. Luce. 21. Gazophilaciū. gazophilaciū repositoriū dr diuitiarum. Gaza. n. p̄sice diuitie latine dr: r̄ philare grece latine seruare. r̄ q̄nq3 sumit p archa in qua thesaurus reponit. sicut. 4. reg. 12. Tulit ioyada pontifex gazophilatiū vnū r̄c. q̄nq3 p loco in quo archa reponit. sic Io. 8. Hec locut' est ihs in gazophi. h̄ aūt significat studium sacre scripture in quo sci sua opa reposuerunt. Ardua scandere. h̄ ponit scda cā retrahēs ex pte opis. r̄ dr ardua diuina quē est in se. scandere [illegible] aūt q̄ triplici gradu. p̄mus est i derelinquēdo sensum. scdus in derelinquēdo fantasias corpoz. tertius in derelinquēdo rōnē nālē. Opus vltra vires. hic ostēdit altitudo materie p cōparatiōe ad nos. ❡ Cōtra. Eccle. 3. Altiora r̄c. Rñdeo verū est ex cōfidentia p̄pria3 viriū: sed ex cōfidētia diuini auxilij possum' eleuata supra nos posse speculari. Presumpsim'. ❡ Cōtra. Eccl. 37. O p̄sumptio nequissima r̄c. qui p̄ peccauerit. Rñdeo expone p̄sumpsimus. i. p̄ alijs sumpsimus: vel dic q̄ esset p̄sumptio p̄ spacio ad vires humanas: sed p cōparationē ad dei auxiliū quo oīa possumus. sicut dr Phil. vlt. oīa possum r̄c. nō est p̄sumptio. Consumatiōis fiduciā. h̄ ponit scdam cām mouentē ex pte dei. In samaritano. sumit de parabola q̄ est Lu. 10. q̄ quā significat de' i p̄o. Ecce nō dormitabit r̄c. samaritanus. n. iterpat custos. Semiuiui. hoīs p petm̄ spoliati gratia r̄ vulnerati i nālib'. Duob' denarijs. duob' testamētis q̄ in quib' regis imagie isignitis dū vitā eterna [illegible] cōtēplatā. Supererogāti. i. superaddēti. sic sci pro suis libris fecerūt. ❡ Cōtra apocali. vlt. Si quis apposuerit r̄c. ❡ Rñ. ē apponere duplex. vl' aliqd qd ē 3riū vl' diuersū. s. h̄ ē erroneū vl' p̄ppositū: vl' q̄ manet ip̄sitū expone.

dor; ꝯ laudabile (Delectat) ꝯ collige .4. cā eneruatas (Qui vicit) ꝯ ponit victoriā (Zelus) zelus ē ... ē amor intēsus. vt ꝗ pati aliqd ꝯtri amato. (Dom' dei) i. eccl'e. (Quo insolescētes) Lod ꝗ ponūtur eccl'a ab ih deis' ipugnari. (Carnaliū) ꝙtū ad alios q inuenūt sibi errores vt carnis curā faciāt i desiderijs. sic q negāt puidētiā diuinā de reb' huānis: et ait ꝯpetuitatē vt ipiāmc possint peccare. (Animaliū) ꝙtū ad errantes ex eo ꝙ nō eleuātur supra sensibilia: sed ꝯm rōnes corꝑales volunt de diuinis iudicare. (Dauitice turris) hoc sumit' Cant. 4. Sic turris dauid ⁊c. ꝑ dauid significat' xp̄s: turris eius est fides vel eccl'a: clipei sunt rōnes ⁊ auctꝰ sanctorum. (Uel pon' munitā ostēdere) .i. q2 ipse nō inuenit rōnes sed pon' ab aliis inuentas cōpilauit: ⁊ in hoc tangit vnā vtilitatē .s. exclusionē errorꝭ. (Ac theologicaꝝ) ꝯ tāgit aliā quātū ad manifestationē veritatis. ⁊ hoc in ꝑmis tribus libris. (Necnō ⁊ sacramētoꝝ) .i. ꝯ quātū ad q̄rtū. (Nō valere) ꝯ ponit causam mouētē ꝙ dicit charitatē in ꝑrimi. ⁊ ꝑmo ponit cām mouentē. secūdo retrahētem. ibi. (Quāuis nō ambigamus) (lingua) ad pñtes vel quātū ad cōicationē doctrine. (Stilo) ꝑpter absentes: vel ad ꝑpetuandū memoriā. (Bigas) i. linguā ⁊ stilum qb' q̄si duab' rotis vehit' a magro i discipulū. (Agitat xp̄i charitas) ꝯ sumit' p' Co.5. Charitas xp̄i vrget nos. ¶ Cōtra. ... ⁊c. ¶ Rñ. charitas dr̄ vno' habit' infusus: ⁊ hunc nullus pōt scire se habere certitudinaliter: nisi ꝑ reuelatiōez: sed pōt coniecere ꝑ aliqua signa ꝓbabilia. Alio mō dr̄ charitas amor multum appreciās amatum: ⁊ sic aliqs pōt scire se habere charitatem. (Quāuis nō) hic ponit tertiā cām retrahētē. (Cōtradictionem liuidoꝝ.) Et circa hoc tria facit. ꝑmo ponit ꝯdictōis euidētiā ꝑ simile in aliis. scd'o ꝯdictionis cām ex inordinatione volūtatis et qua error: et quo liuida ⁊ qua cōtradictio orit'. ibi. (Ex dissentiētibus) tertio ꝯdicentiū neqtiā. ibi. (Qui nō rōni calūnie) que est occulta ⁊ ꝑiculāris ipugnatio. (Cōtradictionē) ꝙ est apta ⁊ i toto ⁊ vsis. (Donorū) q̄si pene vel noxe addictū. (Ueri rōne ꝑfectū) .i. ꝑficiebat ꝯm rōnem veritatis. vz. q̄tū ad illos q male intelligūt: ⁊ in malū itellectū ꝑtinaci volūtate defendūt. (Cōplacet) q̄ntum ad illos: quoꝝ volūtas inordinate post se trahit iudiciū rōnis vt veꝝ iudicet' illud qd placet. (Offendēi) .i. qd displicet. ¶ Cōtra. 2. Esdre 4. omnes benignant' in opibus eius. ꝙ ⁊c. ¶ Respōdeo veritas ꝯm se semꝑ amat': sed ꝑ accñs pōt hēri odio: ⁊ ꝯ accñs est infinitū: q2 cause ꝑ accñs ꝯm phm̄ ifinite sunt. ¶ Deus h' seculi sumit' .2. Co.4. ⁊ exponit' de deo vero q operat' inuidiā permittēdo: vel de dyā' cui seculum obedit q opat' suggerendo. (Diffidētie) vel q2 diffidit de deo: vel q2 de eis diffidēdū est ex rōne morbi: quāuis nō ex ptāte medici. (Qui nō rōnem) ꝯ ostēdit cōtradicētium neqtiā. ⁊ ꝑmo ex inordinata ꝑfessiōe. scd'o ex simulata religiōe. ibi. (Habēt rōnem sap. ꝙ) et ꝑtinaci contentione ibi. (Qui cōtentioni) ostēdit aūt ꝑmo ex duobus eos esse inordinatos .s. q2 volūtas nō sequit' rōnem: sꝫ ecōuerso: qd tāgit vbi dicit. (Qui nō rōni) Et q2 rōnē suā nō subijciūt sacre doctrine: qd notat' ibi. (Nec doctrine ⁊c.) (Sōniarunt) q̄si fantasiādo. sicut hō in somnijs (Sed ad fabulas) sumit' de ꝑma Timo.4. fabula eniꝫ composita est ex miris ꝯ phm: ⁊ ist' semper volūt noua audire (Professio) .i. studiū ⁊c. (Docēda) .i. digna docere (rōnes) .i. argumentū ad ostendendū sapiētiā. (In superstitione) supflua religiōe exterius simulata (Ex fidei defectionē) sumitur .1. Timo.4. discedent quidam a fide ⁊c. (Omniū verboꝝ) ¶ Cōtra Beda nulla falsa est doctrina que nō aliqua vera intermisceat. ¶ Rñdeo illa vera que pōt quāuis in se vera sint: tñ quātū ad vsum eoꝝ falsa sūt: q2 falso vtunt' eis. (Purigine) .i. desiderium noua audiēdi. sicut ꝑruritus oriat' ex calore inordinato. sumit' .2. Ti.4. Erit tēpus ⁊c. (Dogmate) ꝑpter hoc q2 ratio volūtatē sequit'. (Cōtentioni) q ꝑ Ambro. ad Ro. est impugnatio veritatis cum cōfidentia clamoris. (Ueritas) scd'o Esdre.4. Ueritas manet ⁊c. (Hoc igit') Hic reddit auditorē docilē ꝑcludēdo causas operis. Et ꝑmo ponit causā finalē quātum ad duas vtilitates .s. destructionem errorꝭ. vnde dicit. (Odibilem) ꝑ odium ecclesiam ma. (Ne virus) .i. ne venenū. Et manifestationē veritatis. vñ dicit. (Lucernā ⁊c.) Sumit' de Luce.8. Nemo accēdit lucernā (I cādelabro) .i. apto. Secūdo tangit causam efficientē .i. ꝑncipalē (Deo patri) instrumētalē (Compegimus) q2 hoc opus est q̄si ꝯpaginatū ex diuersis auctoritatibus (Sudore) .s. quod ex defectu corporali qui sequitur laborē spūalē. Tertio ostēdit causas materialē ibi. (Ex testimonijs veritatis) ꝑs. Initio cognoui ⁊c. Quarto causaꝫ formalē quantum ad distinctionē libroꝝ. (In quattuor libris) ⁊ quātum ad modū operis. (In quo maioꝝ exempla) quātū ad similitudines. (Doctrinā) quātum ad rōnes. (Uipereꝫ) hereticꝫ. heretici .n. pariendo alios in sua heresi pereūt sicut vipera. (Prodidimus) referauimus. Aduc tiam (Complexi) amplectātes (Impie infidelis) (Inter vtriqꝫ) .i. nec nimis alte: nec nimis humile: vel inter duos cōtrarios errores. sic sabelliꝫ ⁊ arriꝫ. (Nō a ꝑmis) ꝯm illud puer.22. nō trāsferres terminos ⁊c. (Nō igit' debet) hic reddit auditorem attentum. ⁊ ꝑmo ex vtilitate operis. (Sententias) sententia ꝯm Auic. est diffinitiua ⁊ certissima cōceptio. scd'o ex ꝑfunditate materie ibi. (In hoc aūt tractatu ꝑiū lectorē) qui ꝯm fidem intelligat. (Liberꝫ correctorē) qui solū ꝑpter correctionē corrigat. Liber .n. ꝯm phm̄ dr̄ q causa sui ē: ⁊ nō ꝑpter odiū vel inuidiam. tertio ex ordinatione modi ꝓcedendi. ibi. (Ut autem qd querit'.)

¶ Incipit sententiaruꝫ liber primus de mysterio trinitatis. ¶ Distinctio. I.

Veteris ac noue legis continētiā diligēti indagine etiā atqꝫ etiā ꝯsiderātibus nobis ꝑuia dei gratia inotuit sacre pagine tractatores circa res vel signa precipue versari. Ut eni egregius doctor Aug. ait in lib. de doctria xp̄iana. Omnis doctria vel reꝝ est vl signoꝝ: sꝫ res etiā ꝑ signa discunt'. Proprie aūt ꝯ res appellant' q nō ad significādū aliqd adhibent'. Signa vero quoꝝ vsus est in significādo: coꝝ aūt aliq sunt: quoꝝ ois vsus ē in significādo nō in iustificādo .i. qbus nō vtimur nisi aliqd significādi grā: vt aliqua sacra legalia: alia que nō solū significāt: sꝫ ꝯferūt qd intus adiuuet: sicut euāgelica sacramēta. Ex quo aperte intelligit' que hic appellent' signa: res ille. vꝫ. que ad significandū aliquid adhibent'. Omne ergo signū etiaꝫ res aliqua est: qd .n. nulla res est omnino nihil est: vt in codeꝫ Augu. ait. nō aūt ecōuerso ois res signuꝫ ē: q2 nō adhibet' ad aliqd significādū. Cūqꝫ his itēderit theologorū speculatio studiosa ac modesta diuinā scripturā formā ꝑscriptā i doctrina tenere aduertet. De his ꝗ nobis aditus ad res diuinas aliquatenus intelligēdas deo duce apire volētib' disserēdū ē. ⁊ ꝑrio de reb': postea de signis disseremus.

¶ De rebus cōiter agit.

Id ꝗ in reb' ꝯsiderādū ē: vt i eodē ait Aug. q2 res alie sūt qb' fruēdū ē: alie qb' vtēdū ē: alie q fruūt' ⁊ vtunt'. Ille qb' fruēdū ē nos btōs faciūt: istis qb' vtēdū ē tēdētes ad btitudinē adiuuamur ⁊ q̄si adminiculamur vt ad illas res q nos beatos faciūt ꝑuenire eisqꝫ inherere possim'. Res vero q fruunt' ⁊ vtunt' nos sumus q̄si inter vtrasqꝫ ꝯstituti ⁊ angli sci. Frui aūt ē amore inherere alicui rei ꝑp seipsaꝫ. Uti vero id qd i vsuꝫ venerit referre ad obtinēdū illud quo fruēdū ē: alias abuti ē nō vti. Nā vsus illicit' abusus vel abusio dꝫ noīari. Res ꝗ qb' fruendū est sūt pr̄ ⁊ filiꝰ ⁊ spūs scūs. eadē tñ trinitas q̄dā sūma res ē cōisqꝫ oib' fruentib' ea: si tñ res dici dꝫ ⁊ non reꝫ oiuꝫ cā: si tñ ⁊ cā. Nō .n. facile pōt inueniri nomen qd tāte ꝯueniat excellentie: nisi qd melꝰ dr̄ trinitas ꝯ vnꝰ de'. Res aūt qb' vtendū est mūdus est ⁊ i eo creata. Uñ Aug. in eodē. Utendū ē ꝯ mūdo nō fruendū: vt inuisibilia dei ꝑ ea q facta sunt itellecta ꝯspiciant'. i. vt ꝯ tēpalib' eterna capiant'. Iteꝫ i eodeꝫ. In oib' reb' ille tñ sūt qb' est fruendū q eterne ⁊ icōmutabiles sūt: ceteris aūt vtēdū est vt ad illaꝫ ꝑfruitionē ꝑueniat'. Uñ Aug. i li.10. de tri. fruimur cognitis in quibus ipsis ꝑp se volūtas delectata cōquiescit. Utimur vero eis que ad aliud referimus quo fruendum est.

¶ Itē qd itersit iter frui ⁊ vti aliter q̄ supra.

Non tādū vero q idē Aug. i lib.10. de tri. ait q̄ supra accipiēs vti ⁊ frui sic dicit. Uti ē assumere aliqd i facultateꝫ volūtatis. Frui aūt ē vti cū gaudio: nō adhuc spei: sꝫ iaꝫ rei. Ideoqꝫ ois q fruit' vtit'. assumit .n. aliqd in facultatē volūtatis cū fine delectatōis: nō aūt ois q vtit' ⁊ fruit' si id qd i volūtatis facultatē assumit: nō ꝑp ipm̄: sꝫ ꝑp aliud appetit. Et attende q2 Augu. [..] dicere illos frui tñ q i re gaudēt nō iā in spe: ⁊ ita i hac vita nō videmur frui: sꝫ tñ vti vbi gaudemus in spe: cū supra dēū sit frui eē amore inherē alicui rei ꝑp se quaꝫ etiam multi ꝯ adherent deo.

¶ Determiatio eoꝝ q vr̄ ꝯria.

Hec ꝗ q sibi ꝯdicē vr̄ sic determiam' dicētes nos ⁊ hic ⁊ i futuro frui: sꝫ ibi ꝑprie ⁊ ꝑfecte ⁊ plene vbi ꝑ spēꝫ videbimus quo fruemur. hic aūt dū in spe ābulamus fruimur qdē: sꝫ nō adeo plene. Uñ Aug. i li.10. de tri. fruimur cognitis in qb' volūtas est ⁊c. Idē i li. de doctria xp̄iana ait. Angeli illo fruētes iaꝫ bei sunt quo ⁊ nos frui desideramus: ⁊ q̄tū in hac vita iaꝫ fruimur vl' ꝑ speculū vel in enigmate tāto nr̄aꝫ ꝑegrinatiōeꝫ ⁊ tolerabili' sustinemus ⁊ ardētius finire cupimus.

¶ Alia determinatio.

Potest et dici q q fruit' et i hac vita nō tñ hꝫ gaudiū spei: sꝫ et rei: q2 iā delectat' in eo qd diligit. ⁊ ita iā rē aliquatenꝰ. Cōstat ꝗ: q2 deo debemus frui nō vti. Illo .n. vt Aug. ait frueris quo efficeris beatus ⁊ i quo spē ponis vt ad id ꝑuenias. De hoc et idē ait i li. de doctria xp̄iana. Dicim' ea re nos frui quā diligimus ꝑp se. ⁊ ea re nobis fruēdū ē tñ q efficimur bei: ceteris vero vtēdū: frequēter tñ dr̄ frui cū delectatōe vti. Cū .n. adest qd diligit' et delectatōē [..] gerit sꝑ ꝑ eā transeas ⁊ ad illud vbi ꝑmanēdū est cā referēs vteris ea ⁊ abusiue nō ꝑprie diceris frui. Si vero inheseris atqꝫ ꝑmāseris finē i ea ponēs tūc vere ⁊ ꝑprie dicēdus es frui qd nō ē faciēdū nisi i illa trinitate .i. i sūmo ⁊ icōmutabili bono.

¶ Utꝝ hoib' sit fruēdū vel vtendum.

Cum aūt hoies q fruunt' ⁊ vtunt' aliis reb' res aliq sint: q̄rit' vtꝝ se frui debeant: an vti an vtriqꝫ. Ad qd sic respōdet Aug. i lib. de doctria xp̄iana. Si ꝑp se hō diligēdus ē fruimur eo. si ꝑp aliud vtimur eo. vr̄ aūt mihi ꝑp aliud diligēdus. qd .n. ꝑp se diligēdū ē i eo ꝯstituit' vita btā: cui' et spes ꝯ tpe ꝯsolat'. In hoie aūt spes ponenda nō est: q2 maledict' ē q [..] facit. ꝗ si liq̄e aduertas nec seipm̄ q̄sq̄ frui dꝫ: q2 nō dꝫ se diligē ꝑp se: sꝫ ꝑp illū quo fruēdū ē. Hunc aūt ꝯtrā vr̄ qd apls ad Philemonē loqns ait. Ita frī ego te fruar i dño: qd ita determiat Augu. Si dixisseꝫ tñ te fruar ⁊ nō addidisseꝫ i dño: videret' finē dilectionis ac spem ꝯstituisse i eo. Sꝫ q2 illd addidit i dño se finem posuisse eodēqꝫ frui significauit. Cuꝫ .n. vt idē Augu. ait. homie in deo frueris deo potius q̄ homine frueris.

¶ Querit' vtꝝ deus fruat' an vtat' nobis.

Sed cū de' diligat nos vt frequenter scriptura dicit: q et' dilectiōeꝫ erga nos mirū cōmēdat: q̄rit Aug. quo diligat: an vt vtens an vt fruens: ⁊ ꝑcedit ita. Si fruit' nob eget bono nr̄o: qd nemo sanus dixerit. ait .n. ꝑpha. Bonoꝝ meoꝝ nō indigeo. omne eniꝫ bonū nostrum vel ipse est

vel ab ipso ē. nō ꝙ fruīr nobis: ꝫ vtīr. Si. n. nec fruīr nobis nec vtīr nō inuenio quō diligat nos. Neqz eñ sic vtīr nobis vt nos reb⁹ alijs. Nos .n. reo gbus vtimur ad id referimus vt dei bonitate pfruamur. Deus vo ad suā bonitatem vtuz nrm refert. alle. n. miserē nīsi pp suā bonitatē. Nos aūt nobis inicē pp illū bonitatē. Ille nīsi miserē vt se pfruamur. Nos vo inuicez nīsi misereīur vt illo fruamur. Cuz. n. nos alicui⁹ misereīur t alicui⁹ sublimus ad ei⁹ gdez facimus vtilitatē cāqz ituemur. Sed t nra sit pfīs cū misericordiā quā alij ipendimus nō relingt de⁹ sine mercede. Hec aūt merces sūma est vt ipso perfruamur. Item quia bonus est sumus: t iquātum sumus boni sumus. Porro aūt: q: ēt iust⁹ ē nō ipune mali sumus: t inquāuz mali sumus inteñ ēt min⁹ sumus. Ille ꝫ vsus quo nobis vtīr de⁹ nō ad ei⁹: ꝫ ad nīraz vtilitatē referf: ad ei⁹ vo gnīmō bonitatē.

¶ Utrz vtēdū sit frūendū sit fruīb⁹.

Hic ꝓsideratē ē vrz fruīb⁹ sit vtendū an fruēdum. Qubusdā vī q eis sit vtēdū t nō fruēdū. t hoc ꝓfirmāt aūctre Aug. q vt ꝓparatū ē dicē nō ē fruēdū nīsi trinitate. i. sūmo t icōmutabili bono. Irē dicūt iō fruēdū nō ē eis: q: pp se amāde nō sunt: ꝫ pp eternā beitudinē. Illō aūt quo fruēdū ē pp se amādū ē. Sz ꝙ fruīes pp se amāde nō sunt: imo pp solā beitudinē. pbāt aūctre Aug. q i lib. xiij. de tri. Ꝛquosdā ait. Forte fruīes ḡo pp solā beitudinē amam⁹ sic psuadere nobis audēt vt ipsaz beatitudinē nō amemus: qō si facūt ēt ipsa vtiqz amare desistimus: qū illā pp quā solā istas amauim⁹ nō amamus. Ecce bto ꝙbio vī Augu. oñdere q fruīes nō pp se: ꝫ ꝓpter solā beitudinē amāde sint. Qō si ita est ꝙ eis fruēdū nō ē. Aliꝫ vo eō vī. l. q eis fruēdū sit: q: pp se petēde t amāde sit: t b. confirmāt aūctre Ambr. q ait sup illū locuz epīe ad Gal. Fructus āt spūs ē charitas gaudiuz: pax: patiētia: t cē. Hic nō noiat opa: ꝫ fruēt⁹ q: pp se petēda sūt. Si vo pp se petēda sūt ꝫ pp se amāda sunt. Nos āt baz q vī aūctū repugnātiā de medio eximere cupientes dicim⁹: q: fruīes pp se petēde t amāde sūt: t nō pp solā beitudinē: pp se qdē amāde sunt: q: delectāt sui possessores sinceraz t sēā delectatōez t in eis parit gaudiū spūale. Uerūtn ñ b ē ꝓsistēduz: ꝫ vltra gradiēduz: nō b bēat dilectiōis gressus neqz b sit dilectiōis ternin⁹: ꝫ referaf b ad illō sūmū bonū: cui soli oino iberēdū ē: q: illud pp se nō amādū ē t vltra illud ḡrēdū nihil ē. illud .n. ē supremus finis. Jō Aug. ait q eas diligamus pp solā beitudinē nō qn eas pp se diligamus: ꝫ q: idipm q eas diligimus referim⁹ ad illud sūmū bonū cui soli iberēdū ē: t i eo pma nēduz finisqz letīcie ponēdus: ḡre fruīb⁹ nō ē fruēdū. Sz dicet aliqs frui ē amore iberē alicui rei pp seipaz vt pdictū est. Si ꝫ fruīes pp se amāde sūt t eis fruēdū ē. Ad qō dicimus i illa descriptōe vbi dī pp seipaz intelligēdū ē tm̄ mō vt. l. amet pp seipz tm̄ vt nō referaf ad aliud: ꝫ ibi ponaf finis: vt supra oñdit Augu. dicēs. Si ideserio atqz pmāseris finez ponēs letīcie. tūc ve t pp⁹ te frui dicēdus es: qō nō facienduz nisi i illa trinitate. i. i sūmo t icōmutabili bono. vtēdū est ḡ fruīb⁹: t p eas fruēdū sūmo bono: ita t de volūtate bona dicimus. Unde Aug. i li. 10. de tri. ait. Uolūtas est p quā fruimur: ita t p fruīes fruimur ñ eis nisi forte aliꝙ fruīt sit de⁹ vt charitas. Ꝙ postea tractabit.

¶ Epilogus.

Admīū ꝫ q dcā sūt ēt quo de reb⁹ ꝙspecialiter tractauimus: b sūma ē q alie sē gb⁹ fruēdū ē: alie gb⁹ vtēdū: alie q fruimē t vtunē. Et iter eas gb⁹ vtēdū ē ēt qdaz sunt p qās fruimur vt fruīes t potentie animi q sunt nālia bona: de gb⁹ oīb⁹ aīadū de signo tractemus agēdū est. ac primū de rebus gbus fruēdū est. l. de scā atqz idiuidua trinitate.

¶ Diuisio textus.

Inito ꝓhemio B. ē intentiuz ꝓfitis ego i quo magi ster dīnoz nobis doctrinā trādere intendit: ḡnā ad imgfinēs vitatis t destructiōes erroris. vbi t arguīt actiuo mō pcedit. i. deorgo. t ꝓpīne argumētis ex auctib⁹ sumptis. Diuidī āt in duas ptes. In ḡrū p⁹ ingrit ea de gb⁹ agēdū ē eodē agēdi. In 2ª ꝓsequī sua intētiōez t in duas ptes diuidī. 2ª ibi. Dic itaq; tē. Ea aūt de gb⁹ ibi doctria ꝓsideradā ē cadūt in ꝓsideratiōez b⁹ doctrie fm q ad aliqd vtil referunt. i. deū a quo t ad quē sūt. t ideo ea de gb⁹ agēdū est ōdit q absolutā t relatiū. vtī oīdit i ꝓtis duab. In p⁹ ponit ōdīnē eoz de gb⁹ agēdū ē p absolutā t relatā. Ꝫ cognitiōez. In 2ª Ꝫ ostenditur. ibi. Jā ḡ i reb⁹ ꝓsideradā tē. ¶ Circa p⁹ duo facit. p ponit ōdīnē eoz de gb⁹ agēdū ē i rebus t signa. q ad cognitiōez rez ducūt. 2ª ꝓcludit eodē agēdi modū. ibi. Cuiq; hec lecterit theologo tē. In p⁹ duo facit. p ponit ōdīnē. 2ª ꝓbat p auctē. Circa p⁹ duo. In p⁹ ponit diuisiōnē. 2ª ꝓbat p auctē. Circa p⁹ duo. In p⁹ ponit diuisiōnē rez. 2ª ꝓcludit ōdīnē agendi. ibi. Omnis igit doctrina aut rez est aut signoz. ¶ In p⁹ duo facit. p ponit diuisiōnē. 2ª ꝓbat p auctē. Circa p⁹ duo. In p⁹

in cōtēplatiōe: qō nō ē in diuina fruitiōe. 7 ideo pfecte ipse fruit seipso. vñ Gre. sup Job. 40. Esto gloriosus 7c. dic. Ipse gloriosus ē q de seipso fruit accedentis laudis indigēs nō ē.
¶ Utrum visus conueniat existentibus in patria. II.

Ad secūdum sic pcedit: vr q in pria nullus erit vtēs. Via. n. non ē necia hito fine. vñ Ber. Quid necē est scala tenēti iā soliū: s3 visus ē eorū q sūt ad fines q se hūt p modū vie. igit in pria cōsecut finē non erit visus. ¶ P. vti ē referre aliqd in alterū: sed h nō pt fieri nisi vnū cogitet p' aliud: qō non vr eē i pria fm Augu. Qz non sūt ibi cogitationes volubiles. q vr q non sit ibi visus.

Contra ostat q i pria manet dilectio dei 7 pximi. qz charitas nūq excidit. p'. Cor. 13. S3 pxim' nūq diligit pp se: s3 pp deū. g ergo erit ibi dilectio visus.

Respondeo dicēdū q visus est eorū q sūt ad finem: s3 eorū q sūt ad finē qdā sunt icludētia finē 7 contingentia ipm: 7 h sūt q non repugnāt pfectioni finis: sic dispōnes mācnē manēt cū forma subali. 7 taliū erit visus in pria: sicut pfectiōes nāles: 7 7m dona sps sci: 7 alia q ex sua rōne impfectionē non dicūt. Quedā autē sūt ad fines sic distātia a fine: vt mot' 7 hō. 7 ista pp suā impfectionē non spatit finis. vñ taliū non erit visus i patria: sicut pene 7 act' fidei 7 spei 7 cibi 7 hō.

¶ Ad p' dōm q sicut inuenim' i pcessu cognitiōis q i cognitionē pncipioz venit q per pncipiata: qb' tñ habitis magis ipa cognoscit q pncipiata: nec idiget principiatis ad cognitionē pncipioz: q iā p se cognoscit: nec iō tamen pncipiatoz cognitionē amittit: imo illa cognitio p pncipia pficit. ita ē in pcessu hois i deū: qui p creaturas i deum venit: quo hito creaturis nō eget ad ipm hndū. sed p ipm venit i pfcm vsū olum alioz: sic ēt ē i pcessu nature qō p dispōnes acqrit forma q hita ē pn' olum accōntus: 7 ita ē in olb' aliis inuenire. ¶ Ad 2m dōm: q cogitatio volubilis pp̄e dr q ē p discursum rōnis cui nō offerī statim qō qrit. vñ oz q inuehiat pcedēdo ab vno i aliud. ibi āt statī sine difficultate occurret i illo diuino lumine qcqd qretur: vñ ēt hoies itelligūt itellcu deiformi sicut 7 angeli. nō āt excludiē successio cogitationū i pria: 7 multo minus ordo vnius ad aliud: q ēt sine successione esse potest. ¶ Aliud ocedimus. ¶ Expositio text' prie distinctōis.

Circa litterā qritur d hoc qō dr (Sacre pagine tractatores circa res vel signa) vr eni diuisio ē incōpetēs: eo q ptingit idē signum eē 7 rē: sic corp' xpi veȝ 7 character in baptismo. ¶ P. ipsemet dic q oē signū res ē. ita vr q diuisio nō sit p opposita. ¶ Itē creature oēs sūt signū diuine bonitatis: ita videt q fere oia q in hac doctrina tradunt sūt signa. ¶ Ad qō dōm q ista diuisio nō ē data p oppositas res: s3 p oppositas rōnes s3 absolutū 7 relatū. signū. n. ē qō ē illatū ad aliqd significandū: res āt ē que hs absolutā significatōē nō ad aliud relatā. vñ nō ē incōueniēs q idē sit signū 7 res respcū diuersoz: sicut ēt idē hō ē pr 7 fili'. vñ p3 solo ad p'. ¶ Ad 2m dōm q res dupr sumit i pcessu h' locutionis: sumit. n. cōiter p oi ente: sic oē signū ē res: sumitur ēt magis stricte p eo qō ē res tm 7 nō signū: 7 sic ꝯ signū diuidit. ¶ Ad 3m dōm q qūis creature sint signū alic' nihilomin' tñ ad h pncipalr nō sūt istitute. 7 iō nō ꝯnētur sub signis nisi fm qd.

Deinde qrit de h q dr (Expsimo de reb' 7 post de signis 7c.) ¶ Ur. n. q pri' agendū est de signis. res. n. p signa discūt: vt in lra dr. q p cognitionem signoz deuenim' i cognitiōem reȝ. ¶ Ad qō dōm q hoc logt qñ signa 7 res sūt euidē ordinis. s. q pri' determinādū ē d signis q de reb': q p illa signa significant. sic āt nō se hūt signa sacralia ad ea de qb' i pmis trib' libris agit. Uel dōm q aliis ē ordo hndus i accipiēdo cognitiōes et tradēdo: accipiēs. n. cognitōēs pcedit de signis ad signata quasi mō resolutorio: qz signa magis sūt nota q ad nos: s3 tradēs cognitōēs signoz oz q res an signa māifestet: eo q signa sumūt p similitudinē ad res. vñ oz pcedere ad cognitiōem signoz: ad quoz similitudinem sumunt.

Deinde queritur de h qō dicit quasi inter vtraq3 constitut. Videtur enim ex h q hō sit mediū iter vtibilia 7 fruibilia. Ꝯtra vr ex h q vnus ꝯtinet iter vtibilia. vert' āt ē de maxime bonis fm Aug. quib' null' male vtit. nāles āt pōe sūt media bona qb' aliqs male pōt vti 7 bene. 7 ita virtutes sūt supra hoies. ¶ Ad qō dōm q ordo bonorum dupr pōt ꝯsiderari: aut p ꝯparatiōem ad rectitudinē vie: 7 h mō vtus q ē sic cā p se talis rectitudinis ē maximum bonū. pō āt n. alia q ē sicut māle ad talē rectitudinē ē mediū: 7 res alie que sūt exteri' āminiculātes sūt minima bona. Pōt ēt ꝯsiderari ordo bonoȝ fm pgressum i beatitudinē: 7 h mō ipm beneficiis erit maximū bonū: 7 participatio beatitudinē erit mediū: 7 disponēs ad ipam erit minimū.

Itē qritur de h (Res alie sūt qb' frui 7c.) Uidetur enī qō ē vel ē finis vr ē ad finē: s3 fruibile hs rōēȝ finis: vtibile āt rōem eoȝ q sūt ad finē. ergo vtibile 7 fruibile sufficiēter diuidūt res: 7 ita tertia membra superfluūt. Ꝯcipue cū ipse p' dicat q hoibus q vtentes 7 fruentes sūt vtēdū ē. ¶ Ad qō dōm q aliqd ē ad finē ordinatū dupr. vl sic pgrediēs in finē: 7 h mō fruens 7 vtēs ē ad finē: vel sicut via i finē: 7 h mō vtibile ē ad fines. vñ vtibile nō ꝯprehēdit oia q sūt ad finē nisi valde large accepta: nec ē icōueniēs si idē ꝯtineat sub duob' membris: cū diuisio sit data p oppositas rōes: 7 nō p oppositas res.

Item queritur d h (Utibile ē id qō in vsus) Ur q male nominetur: q vtens nō ē magis notū q vti: 7 ita vr q diffō nō sit p magis nota. ¶ Ad qō dōm q tōni h q dr. Id qō in vsū venit ponit loco vni' dictionis 7 ē circūlocutio h' q dico vtibile: qō ē obm h' act' vti. act' āt ꝯuenieter p suū obm diffinitur.

Item queritur de h (Nō. n. facile 7c.) q sit cā h' dicti. ¶ Ad qō dōm q nos iponim' noia reb' fm q venīūt i cognitiōem nram: qz nos cognitiōem accipim' a reb' creatis iponim' noia fm modū reȝ creataȝ: ea aūt q sūt i creaturis nō sūt p eūdē modū in deo: s3 excellētiori mōiō noia q non iponim' nō sūt sufficiētia ad significādū deū: sicut p3 q noia significātia in abstracto significāt qd impfcm nō p se subsistēs vt humanitas vl albedo: ꝯcreta āt significāt qd ꝯpositū quoȝ neutrum diuine ꝯuenit nobilitati.

Item queritur d h (Tāto nō āt 7 p. 7 cole 7c.) Ur eni ꝯtrariū per id qō dr pu'. uer. 13. Spes q differt affligit alāt. Et ita p h qō i speculo cognoscim' et pūnā desideram' itolerabil' abūdum sustinem'. ¶ Ad qō dōm q inquātū spes ē desideriī abstinēs sic ē cā afflictiōis: inqūtū āt res desiderata p spē tenetur sic ē cā delectatiōis. ut affectui qdā impfectā cognitiōem aliq mō efficat pñs: sic āffert. qdā

Deinde querit de h q dicit (Non delectatiōe tādū q idē 7c.) Uni' enim vnica ē diffinitio 7 eē. q de vti 7 frui non debet dari multe diffinitiones. ¶ Ad qō dōm q si inueniret aliqua diffō que diceret eē perfectū fm comparatiōem ad oēs cās eius ꝯpetās eēt perfectissima: 7 vna tm: sed inueniūtur diffōnes nonficāt eē rei p̄les fm diuersas cās: vnde aliqui dantur p cās finales: quedā per formales: 7 sic de aliis: inueniūtur ēt alie notificationes sumpte ex ꝯpetentibus oīnb' esse vero tales ēt pñt esse plures. ¶ Dicendū ergo q̄uā ad prefa...

ptinet q pria diffō d frui. s. frui ē amore inherere 7c. daē p ꝯparatiōem ad obm 7 habitū eliciētē actū. Scda āt. s. Fruimur cognitis 7c. daē p ꝯparatiōem ad pōm c' ē act' fm ordinē ad pōm pcedēte. s. cognitionē. 3a. s. frui ē vti cum gaudio 7c. daē p ꝯpetatē ꝯsitē actū inqūtū pfcus ē. s. gaudiū de re hita. Sili' dōm q p' diffō de vti. s. Uti ē referre 7c. daē p ꝯparationem ad obm 7 ad finē de vti pp̄e dcō. Alia āt. s. Uti ē assumere 7c. daē de vti cōiter sūpto p ꝯparatiōem ad pōs opantē 7 vlr mouētē.

Deinde circa h q dic. Neqȝ tñ sic vti 7c. Nō tādū q oñdit diuiaȝ vsus nō adūsa diuī i duob'. s. i h q non referim' vsū nrȝ q opamur circa res ad vtilitatē nostrā: ille eo nō ad vtilitatē suā s3 nrās. ¶ Item ipse refert vsū suū q reb' vtiē ad bonitatē suā: nos eo nō ad bonitatē nrās s3 ipsi'. ¶ Et h oñdit i opib' mic. p' 7 planū ē. Et 2' in opib' creationis: ipe. n. pp bonitatē suā fec nos: 7 iō dic. Qz bon' est sum' 7 ex eo q sum' hēm' bonitatem: 7 h pdest nobis: 7 sic p3 q h op' est ad nrām vtilitatem. 3' oñdit i ope iusticie: ipse. n. punit nos pp bonitatē suā: 7 iō dic (Qz iusti' ē nō ipune mali sum') Qz iusticia eius bōitas ei' ē. h ēt ad vtilitatē nrāȝ cedit: qz ad h punimur p malo. vt a malo icedam': 7 ita a nō eē pp qō dic (Inqūtū mali sum') Min' sum' qz qto magi mali sum' min' sum' malū. n. ē puatio. vñ qto multiplicat in nobis tanto elōgat nos ab eē pfecto.

Deinde qrit de h q dic (Itē qz bon' 7c.) Ur. n. eē sūm sit. n. dic Boeti' li. de hebdōadi' si remoueat p itellcm bōitas a deo adhuc remāebūt alia ēia: 7 aliqȝ s3 nō bonaȝ nō qz bon' ē sum'.
¶ Respondeo dicēdū q opa diuina ptit ꝯpari ad diuina attributa: sic ad cās efficiētē exēplarē: 7 h mō sapia creare ē a sapia dei: 7 eē creature ab eē diuino: 7 bōitas a bonitate: 7 sic logt Boe'. S3 tñ qz bonitas hs rōēs finis: 7 sic ē cā oīuȝ cāȝ. iō oēs iste pcessiōes pfectionuȝ i creaturas attribuūt bōitati diuine ēt a dionysio qmis a diuersis attributis exemplentur.

Itē queritur de h q dic (Inqūtū sum' boni 7c.) Alia. n. rō bōi 7 ēia: 7 ita vr falsum dicere.
¶ Respondeo dicēdum. q qūis bonum 7 ens differāt fm itētiones: qz alia ē rō boni 7 entis tñ ꝯuertūt fm supposita eo q oē eē ē a bono 7 ad bonū. vñ inqūtū nō dic idētitatē itētiōnāȝ s3 eqlitatē suppositoȝ boni 7 entis.

¶ De mysterio trinitatis 7 vnitatis. Di. II.

Hoc itaqȝ vera ac pia fide tenēduȝ est q trinitas sit vnus solus 7 verus de': vt ait Aug. in libro primo de trinitate. s. pater 7 fili' 7 sps sctūs: 7 h trinitas vni' eiusdēq3 substantie vel essentie dicitur credi 7 intelligi: que est summum bonū: qō purgatissimis mentibus cernitur. Mentis eni humāe acies inualida i tā excellēti luce nō figit nisi p iusticiā fidei emūdet. Idē in eodē. Nō approbo qō i orōne dixi: deus qui non nisi mundos verū scire voluisti. rñderi. n. pōt multos non ēt mundos multa scire vera. De hac ergo re summa 7 excellentissima cū modestia 7 timore agendū est: 7 atētissimis auribus atqȝ deuotis audiēdum: vbi queritur vnitas trinitatis pris. s. 7 filij 7 sps sci: qz neqȝ piculosius alicubi erratur: neqȝ laboriosius aliqd qritur: neqȝ fructuosius aliqd inuenitur. Proinde ois q audit 7 legit ea que de ieffabili 7 iaccessibili deitatis luce dicuntur studeat imitari atqȝ seruare qō venerabilis doctor Aug. in. i. li. de trinit. de seipso ait. Non pigebit me inquit sicubi hesito querere: nec pudebit sicubi erro discere. Quisquis ergo hoc audit vel legit vbi pariter certus ē mecū pgat: vbi pariter hesitat querat mecū: vbi errorē suū cognoscit redeat ad me vbi meum reuocet me. Itaqȝ ingrediamur simul charitatis viam tēdentes ad eum de quo dictum est: querite faciem eius semper.

¶ Que fuerit intentio scribētium de trinitate.

Omnes autem catholici tractatores: vt i eodē libro Aug. ait. q d trinitate q de' ē scripserūt: hoc intēderūt fm scripturas docere: q pr 7 fili' 7 spiritus sctūs vni' sint sube: 7 iseparabili eqlitate vn' sint de'. Aug. i li. retractationū. vbi dixi d patre 7 filio q gignit 7 qne genuit vnū ē: dōm fuit vnū sunt: sicut ipa veritas apte loqtur dicens: ego 7 pr vnū sum': vt sit vnitas i eēntia 7 i psonis pluralitas: iōqȝ nō sunt tres dij: sed vn' de' ls pr genuerit filiū: 7 iō fili' nō sit q pr ē: filiusqȝ a pre sit genit': 7 iō pr non sit q fili' ē 7 sps sctūs: nec pr sit nec fili': sed tm pris 7 filij sps vtriqȝ coeqlis: 7 ad trinitatis vnitatē ptinens. Teneam' g prem 7 filiū 7 spm scm vnū esse nāliter deū vt ait Aug. i lib. d fide ad Petrū. Neqȝ tñ ipm prem eē q fili': nec filiū ipm eē q pr ē: nec spm scm ipm eē q pr ē aut fili'. Una ē. n. pris 7 filij 7 sps sci eēntia: quā greci homousion vocāt: i q nō ē aliud pr aliud fili' aliud sps sctūs: qūis sit personalr alius pater alius filius alius sps sanctus.

¶ Quis ordo seruādus sit cū de trinitate agit.

Erit vt in libro prio de trinitate docet Aug. primū fm auctēs scāȝ scripturaȝ: vtȝ ita fides se hēat demonstrādum ē. Deinde aduersus garrulos rōcinatores elatiores qȝ capaciores: rōnib' catholicis 7 similitudinib' ꝯgruis ad defēsionē 7 assertiōem fidei vtēdū ē: vt eoȝ inqsitionib' satisfaciētes māsuetos pleni' istruamus: 7 illi si nequerint iuenire qō qrūt de suis mentib' potī' qȝ d ipa veritate: vel d nrā assertiōe ꝯqrāt.

¶ Testimonia sanctoȝ de trinitate.

Proponam' g i mediū veteris ac noui testamenti auctēs qb' diuine vnitatis atqȝ trinitatis veritas ōnditur: ac primū ipa legis exordia occurrant:

vbi. Moyses ait. Audi israel dño de⁹ tu⁹ deus vn⁹ ē. Jrē ego sū dño de⁹ tu⁹ q eduxi te de terra egypti. Non erūt tibi dij alij p̄ter me. Ecce ħ significauit vnitatē dīne nāe. De⁹. n. t dño vt ait Hilarius in li. de trinitate. nomē ē nāe: nomē ē p̄sōe. Jrē alibi loquēs de⁹ ad moysē ait. Ego sū q sū: t sīc dices. q ē misit me ad vos. Dicēs. n. ego sū: non nos sum⁹: t q ē nō q sum⁹: apertissime declarauit vnū deū solius eē. In cāntico ēt Exodi legit. Dño oīpotēs nomē ei⁹: nō ait dñs vnitatē volēs significare. Personaꝝ quoq; pluralitatez: t nāe vnitatē sīl ostendit dño i Geneſi dicēs. Faciam⁹ hoiem ad imaginē t similitudinē nostrā. Dicēs. n. faciam⁹ t nrāz pluralitatē ostendit psonarū. dicēs ho imaginē vnitatē cēnte. Ait. n. dicit Aug. in li. de fide ad petrū. Si i illa nā patris t filij t spūs sci: vna cēt trīū psona: nō dicere debem⁹ faciam⁹ hoiez ad imaginē t similitudinē nostrā. Cū. n. dicit ad imaginē ostendit vnā nām cē ad cui⁹ imaginē hō fieret: nō ho dicit nostrā ostēdit cūctē deum nō vnā ħ plēs esse personas.

¶ Aperte ostendit q nec solitudo nec diuersitas nec singularitas ibi ē: sed similitudo.

Hilari⁹ quoq; i li. tertio ē tri. dicē hīs verbis significari q i trinitate nec diuersitas ē: nec singularitas vl solitudo: sed similitudo t plalitas sine distinctō. Ait. n. sic. Qui dixit faciam⁹ hoiez ad imaginē t similitudinē nostrā: nunc plēs cē sui filios. i eo q dicit imaginē t similitudinē nrāz ostēdit. Imago. n. sola nō ē: t similitudo nō sibi ē: neq; diuersitatē duob⁹ admiscere alteri⁹ ad alterū similitudo pmittit. Item idē i li. sup. absolut⁹ voluit intelligi significationē hāc nō ad se trīū cē referēdā dicēdo faciam⁹ hoiez ad ima. t simi. no. Professio. n. plurij subo. ad ima. t simi. no. Professio. n. plurij subo. ad ima. t simi. no. Professio. n. plurij subo.

primo etc.) Inquirentium aut conditionem in prima pte describit triplr. Primo quantum ad ipsorum puritatem que necessaria e ad tante veritatis contemplationem. scdo quantu ad reverentiam et attentionem. ibi (De hac igr re etc.) Tertio quantu ad mutuam charitatem qua vnus indiget alterius auxilio pp difficultatem materie. ibi (Perinde ois q audit etc.) (Nos aut catholici etc.) Hic ostedit intentionem ingrediendi de trinitate. Et primo ostedit qd doctores intenderunt docere. Scdo concludit qd oporteat nos tenere. ibi (Teneamus igitur etc. (Propositum quid etc.) Hic ostedit trinitate personarum in vnitate essentie. et primo p auctes. scdo per rones. 4a distinctio. ibi (Ipse namque ait) Prima in duas. p ostedit propositum per auctes veteris testi. scdo p auctes noui. ibi (Nunc vo post testimonia) Prima in tres. i pria ostedit spaliter essentie vnitate. scdo coiter vnitate et trinitate p auctes legis. scdo probat ibi (Personarum quoque pluralitate etc. (Tertio spaliter personarum distinctionem ibi (Dicendum quoque eternam etc. (Et p scdm pcessione filij a pre. scdo quantu ad pcessione spus sci ab vtroque. Qo .I.

AD euidentiam eorum que h dicuntur quinque querunt. Primo de vnitate diuine essentie. scdo vtrum in illa vnitate sit inuenire diuersitatem attributorum. 3o vtrum pluralitas ronum fm quas attributa differunt sit aliquo mo in deo vel tm i intellectu rocinantis. Quarto vtrum illa vnitas compatiatur pluralitatem personarum. Quinto si compatitur: Utrum pluralitas illa sit pluralitas realis vel rationis tantum.

Utrum deus sit tm vnus. I.

AD primum sic pceditur. vr q non sit necessarium ponere vnum deum. Ab vno. n. pmo et simplici pcedit tm vnum fm phos. sed plures bonitates inueniuntur pticipare in creaturis: sic sapia bonitas pax et hmoi. ergo vr q pcedat a pluribus primis pncipiis: et sic e ponere plures deos: et h vr fuisse error gentilium: vt dic Diony. li. de diuinis nominibus. qd et ps ex h q ponebat vnum deum sapie: et alium deum pacis: et sic de aliis. Item sic dr 4o metheororum perfectum vnumquodque e qd pot pducere sibi sile i natura sz diuina essentia e pfectissima: ergo vr q possit pducere aliam essentiam sibi silem: ita q sint plures diue essentie. Item pria materia q e pura po e vna: et quanto forme sibi sunt ppinquiores inueniunt pauciores numero: p enim pficitur p quatuor formas elementares: et p plurimas formas mixtorum corporum: ergo in vltimo remotiois a materia dz inueniri maxima pluralitas: et ita vr q cum deus sit maxime remotus a materia: q natura diuina sit maxime multiplicata: et sic sunt plures dij.

Contra ois natura que inuenit in pluribus fm prius et posterius: oz q descendat ab vno prio i quo pfecte habeatur. vnitas. n. pncipiati attestatur vnitati pncipij: sicut ois calor originatur ab vno calidissimo qd e ignis: sz entitas inuenit in pluribus fm prius et posterius. ergo oz ee vnum primum ens pfectissimum: a quo oia entia hnt esse: et h est deus: ergo vnus deus. Preterea si sint plures dij per essentiam distinctos: q eorum essentie diuidatur abinuicem essentiali dria: sicut q differunt specie vel gne: vel que differant numero. Si aut differunt gne vel spe: oz q aliq dria differentia illa at dria aut pertinet ad bonitatem aut non. si non. ergo deus in quo erat dria non hz puram bonitatem: et sic no e pure bonus. si at ptinet ad bonitatem: et illa no inuenitur in alio: ergo ille i quo no inuenitur no erit pfectus i bonitate: oz aut deum ee summum bonum qd sit et purum et perfectum in bonitate. ergo ipossibile e esse plures deos. Si dicatur q illa dria e eadem fm spem in vtroque sz dria numero. Contra quicquid est eiusdem spei non diuiditur fm numerum nisi fm diuisionem materie vel alicuius potentialitatis. ergo et illa dria e eadem fm spem differens numero oportet hre qm i deo sit aliqd pncipium determinans et dependens ad aliud qd e contra ronem primi entis. Preterea i quo no differt suum esse et sua quiditas non potest pticipari quiditas sua sine essentia: nisi et esse participetur: sed quicunque diuiditur essentia alicuius per participationes. participatur essentia eadem fm rationem: et no fm idem esse. ergo impossibile est eius in quo no differt essentia et esse essentiale participationem diuidi vel multiplicari: et tale aut e deus: aliter esset suum esse acceptum ab aliquo: ergo impossibile est q diuinitas multiplicetur vt diuidatur: et ita erit vnus tm deus.

Respondeo dicendum q cum ois multitudo pcedat ab vnitate aliqua vt dicit Dionysius: oz vniuersitatis multitudinem ad vnum pncipium omnium p reduci qd est deus. hoc enim et fides supponit et ro demonstrat.

Ad primum ergo dicendum q quia bonitates pticipate in creaturis sunt differentes ronem: tamen hnt ordinem adinuicem: et vna includit alteram et vna fundatur super alteram sicut i intelligere includitur viuere: et i viuere includitur esse: et io no reducuntur i diuersa pncipia sz in vnum si et ordinem no haberent: non p h excluderetur vnitas primi pncipij: qd in pncipio vnitum e in effectibus multiplicatur: semp. n. in ca est aliqd nobilius q i causato. vnde primum pm ls sit vnum et simplex: resultant tn in eo plures rones perfectionum. s. sapie vite et hmoi fm quas diuerse perfectiones re differentes in creaturis causantur. Ad scdm dicendum q hoc e de perfectione diue essentie q sibi similis et eqlis alia essentia ee no pot: si. n. ab ipsa esset oporteret q esse illius eet dependens ab ipa: et sic incideret i illam essentiam potentialitatis: per quam distingueretur ab essentia diuina: que est actus purus: no aut oz q qcqd e de nobilitate creature: sit de nobilitate creatoris q ipas iproportionaliter excedit: sicut aliquid est de nobilitate canis: vt ee furibundum: q eet ad ignobilitatem hominis. vt dicit Diony. Ad 3m dicendum q simplex pncipium hz rones vnitatis: et quia materia est potentia tm: adeo est vna numero: no per vnam formam quam hbeat: sed per remotionem oium formarum distinguentium: et per eandem ronem actus purus et primus est vnus no multiplicabilis: sicut materia multiplicatur p aduentum formarum: sz ois ipossibilis ad diuersitatem.

Utrum in deo sint plura attributa.

Circa secundum. sic pceditur. vr q in diuina essentia no sit pluralitas attributorum. Illud. n. est maxime vnum q ois a pluralitate remouetur. albius enim est qd est plus albo qd est nigro impermixtum. sed diuina essentia est summe vna que est principium totius vnitatis. ergo in ea nulla pluralitas attributorum cadere poterit. Item vnius simplicitatis e operatio vna sz diuina essentia est vna et simplex: ergo hz tm vnam operationem diuersorum autem attributorum sunt operationes diuerse sicut scie scire: et voluntatis velle: et sic de aliis. ergo in deo no inueniuntur diuersitas attributorum.

Contra sicut dicit Augustinus. Omne qd simpliciter melius est esse qm non esse deo est attribuendum. sapia bonitas et hmoi simpliciter sunt melius esse q non esse: ergo sunt in deo. Preterea omne qd et fm quid augmentum ab eo qd e simplr et absolutum: et inuenitur quodam ee pfectum no absolute. sz fm quid numquam ergo plus et quodam maius. ergo oz ee aliquod pfectum absolute et simplr a quo oia alia pficiuntur. sz sicut dicit phs in quinto metaphysice pfectum simplr e i quo inueniuntur oes nobilitates reperte in oibus generibus. et commentator dicit ibidem q h e deus: ergo in deo e reperire pfectam bonitatem: et quicquid aliud est nobilitatis i quantum.

Respondeo dicendum q qcqd e entitatis et bonitatis in creaturis totum e a creatore: imperfectio aut no e ab ipso: sed accidit ex pte creaturarum: inquantum sunt ex nihilo: qd aut e ca alicuius hz illud excellentius et nobilius. vnde oz q oes nobilitates oium creaturarum inueniantur i deo nobilissimo mo et sine aliqua imperfectione: et io que in creaturis sunt diuersa i deo pp summam simplicitatem sunt vnum. sic q dicendum e q i deo e sapia bonitas et hmoi: et quodlibet e ipsa diuina essentia: et ita oia sunt vnum re: et quia vnumquodque eorum e i deo fm suam verissimam ronem: et ro sapie no e ro bonitatis inquantum hmoi relinquitur q sint diuersa ronem non tm ex pte ipsius rocinantis sz ex pprietate ipsius rei: et inde e q ipse no est ca rerum oio equoca: cum fm formam suam pducat effectus siles non vniuoce sz analogice: sic a sua sapia deriuatur ois sapia: et ita de aliis attributis fm doctrinam Dionysij. Ubi ipse e exemplaris forma rerum no tm quantum ad ea q sunt in sapia sua i. fm rones ydeales: sed et quantum ad ea que sunt in natura sua. s. attributa. Quidam at dicunt q ista attributa no differunt nisi penes connotata i creaturis: qd no pot esse: tum quia causa no hbet aliquid ab effectu: sz econtra: vnde deus no dr sapiens quia ab eo est sapia: sz potius res creata dr sapiens inquantum imitatur diuinam sapiam: tum quia ab eterno creaturis no existentibus etiam si nunquam future fuissent fuit verum dicere q e sapiens bonus et hmoi. nec idem oio significatur p vnum et p aliud: sic idem significatur p noia synonima.

Ad primum ergo dicendum q pluralitas attributorum in nullo preiudicat summe vnitati: qz ea que i aliis sunt vt plura i eo sunt vnum: et remanet pluralitas tm fm ronem q no opponitur summe vnitati i re: sz nescio ipsa consequitur sicut ipsa pfectio. Ad 2m dicendum q operatio dei e sua essentia: vnde sicut essentia e vna: ita operatio e vna in re: sz plificatur per diuersas rones: sic et est ex pte essentie: que ls sit vna: consideratur tm i ea plures rones attributorum.

Utrum pluralitas ronum quibus attributa differunt sit tantum in intellectu vel etiam in deo. III.

Circa tertium sic pceditur: vr q pluralitas ronum sz quas attributa differunt nullo sit in deo: sz tm in intellectu rocinantis. Dicit. n. Dionysius p cap. de diuinis noibus. Oem scdm theologorum hymnum: inuenies ad bonos thearchie pcessus manifestatiue et laudatiue dei nominationes diuidentem. Et e sensus q noia q i laudem diuinam sci assumunt fm diuersos diuinitatis pcessus quibus ipse deus manifestatur diuidunt: ergo ista pluralitas n e ex pte dei sz ex pte diuersorum effectuum: ex quibus intellectus nr deum diuersimode cognoscit et noiat. Preterea Diony. dicit i epla ad Gaium si aliquis videns deum intellexerit qd vidit: non ipsum vidit: sz aliqd eorum q sunt eius: si q predicta noia differunt fz diuersas rones q de eis intellectus nr ipsis ronibus nihil respondet q i deo sit: sz in his q dei sunt. s. creaturis. Preterea Commentator dicit. 12. metaphysice loquens de huiusmoi noibus q multiplicitas quam ista noia pdicant e i deo fm intellectum et nullo mo fm rem: ergo vr q pluralitas harum ronum sit fz intellectum nrm tm. Preterea qcqd est in deo deus e: si q iste rones fm quas attributa differunt sunt in deo ipse sunt deus: sed deus e vnus et simplex: ergo iste rones sz q i deo sunt no sunt plures. Preterea illud qd in se e vnum oibus modis no e radix alicuius multitudinis in eo existentis: sz essentia diuina e vna oibus modis: quia e summe vna: ergo no pt ee radix alicuius multitudinis in ea existentis pluralitas ergo dictarum ronum no radicatur in essentia diuina sz in intellectu tm. Preterea Dam. dicit q in deo oia sunt vnum preter ingenerationem et generationem et pcessionem: si ergo sapia et bonitas et hmoi attributa sunt i deo: fm q in ipso sunt no habent aliquam pluralitatem: ergo pluralitas ronum quas noia significant n e i deo sz in intellectu nro tm.

Sed contra Diony. vltimo caplo de diuinis noibus dicit q deus dicitur perfectus sicut omnia in seipso comprehendens: et h e et qd phs et commentator dicit in. 5. metaphysice q deus dr pfectus: quia oes pfectiones q sunt in oibus generibus reperiuntur in ipso: sz h de perfectione q deus pfectus e fm rem: et non fm intellectum tm. ergo ista attributa q pfectionem deuiunt aut no sunt tm in intellectu: sz i re q deus e. Preterea Diony. 4. cap. de diuinis noibus dicit q creature dicuntur deo siles inquantum imitantur deum q pfecte imitabilis no e a creaturis: ista at imitatio e fm pticipationem attributorum q creature sunt deo siles: sz sapiam bonitatem et hmoi: sz h no posset ee nisi pceda essent i deo fm plures rones q ro sapie et bonitatis pprie in deo est. et ita hmoi rones no sunt tm ex pte intellectus. Preterea secundum no dr equoce de deo et creatura: alias sapia creata no duceret in cognitionem sapie increate: sz sic e de po et bonitate et de aliis hmoi: sed ea que pdicantur de pluribus fm rones oino diuersas equoce pdicantur: ergo aliquo mo ro sapie fm q de deo dr et de creaturis e vna: non qdem p vniuocationem sz p analogiam. et sic est de aliis: sz ro sapie fm q de creaturis dr: non est eadem ro cum rone bonitatis et pote: ergo et fm q ista de deo dicuntur non sunt eadem rones: sz diuerse. Preterea sic deus vere e primus et vere e sapiens: sz ex h q vere deus est primus non pt dici q ro primitatis sit in intellectu tm. ergo nec ex h q deus vere est sapiens pt dici q ro sapie sit in intellectu tm: sz ro primitatis q realr in deo est non e eadem cum rone diuinitatis. Ubi nec primitatem est deus nec diuinitate e primus: ista pluralitas rationum no tollit simplicitatem diuinam: p h q essentia et primitas idem sunt in re: ergo si ponamus sapiam et essentiam ee idem re oino: et rationes eorum diuersas non tollitur simplicitas diue essentie: sed diuine essentie simplicitas est tota ca qre ista attributa in deo non differunt: ergo non e inconueniens ponere q sapie et bonitatis ro in deo est: et tm vna no e alterius res oino vna ponatur. Si dicatur q no e sile de relationibus personalibus et de attributis essentialibus: quia in deo no sunt nisi duo predicamenta. s. subia et relatio: vnde ro relationis est alia a rone subie: non tamen ro sapie et aliorum absolutorum est alia a substantia. Contra. relatio i diuinis habet duplicem comparationem vnam ad suum correlatiuum: fm quam ad aliqd dr. Aliam ad essentiam fm quam est idem re cum ea: sed fm id qd aliquid est idem alteri no facit numerum cum eo: ergo relationes ad aliud predicamentum pertinent: ergo ad pdicamentum subie est p comparationem ad suum relatiuum: ergo adhuc manet eadem comparatio sapientie et primitatis ad essentiam.

Respondeo dicendum q sicut sapia dei e sapia et bonitas: et oia hmoi sunt oino vnum in deo: ita diuerse rones: et h ratio no e tm ex pte ipsius rocinantis: sed ex pprietate ipsius rei. Ad cuius rei euidentiam vt diligentius explicetur q ex h pendet totus intellectus eorum q in p libro dicuntur. 4. oportet videre. Primo qd sit ro fm quam dicuntur attributa rone differre. 2o quo dicatur aliq ro i aliqua re ee vel no ee. 3o vtrum iste rones diuerse attributorum sint i deo vel no. 4o vtrum pluralitas istarum ronum sit tm ex pte intellectus nri: vel aliquo modo ex pte rei.

Quantum ad primum pertinet sciendum e q ro prout h sumitur nihil aliud e q id qd apprehendit intellectus de significatione alicuius nominis: et h in his q habent diffinitionem e ipsa rei diffinitio fm q phs dicit 4. metaphysice. ro quam significat nomen est diffinitio: sz quedam dicuntur hre rones sic dicta q non diffiniuntur: sicut quantitas et qualitas et hmoi q non diffiniuntur: quia sunt gnalia gnalissima: et tm ratio quantitatis e id qd significatur noie quantitatis: et h e illud ex quo quantitas hz q sit quantitas. vnde non refert. vtrum illa q dicuntur hre rones habeant vel non habeant diffinitionem. Et sic pz q ratio sapie q de deo dr est id qd concipitur de significatione huius nominis quamuis ipsa sapia diuina diffiniri non possit: nec etiam h nomen ratio significat ipsam conceptionem: quia h significatur p nomen ro

primo tc.) Inquirentium aũt conditionem in prima pte describit triplr. Primo q̃tum ad ipsoꝝ puritatem que necessaria ẽ ad tante veritatis ↄtemplationem. Scđo q̃tũ ad reuerentiã et attentionem. ibi (De hac igr re tc.) Tertio q̃tũ ad mutuã charitatẽ q̃ vn⁹ indiget alterius auxilio ꝑp difficultatẽ mãe. ibi (Proinde ois q̃ audit tc.) (Oẽs aũt catholici tc.) Hic ondit intentionem ingrediẽtium de trinitate. Et primo ondit qđ doctores iscẽderũt docere. Scđo ↄcludit qđ oportebat nos tenere. ibi (Teneamus igitur tc.) (Ppositum⁹ ĝ tc.) Hic ondit trinitatẽ personaꝝ in vnitate ẽentie. et primo p auctes. scđo per rõnes. 3⁹ distinctio. ibi (Apo. nãqz ait) Prima in duas. p ostẽdit ppositum per auctes veteris testi. scđo p auctes noui. ibi (Nũc vo post testimonia) Prima in tres. i pria ostẽdit spãliter ẽentie vnitatẽ. scđo cõiter vnitatẽ et trinitatẽ. 3 p auctẽ legis. scđo ppbaꝝ ibi (Personaꝝ quoqz pluralitate tc.) Tertio spãliter personarum distinctionem ibi (Dicẽdũ quoqz eternã tc.) Et p scđm pcessionẽ fily a pře. scđo q̃tũ ad pcessionẽ spũs sci ab vtroqz. Qõ .I.

AD euidentiam coꝝ que h dicũt quinqz querunt. Primo de vnitate diuine ẽentie. scđo vtrum in illa vnitate sit inuenire diuersitatẽ attributoꝝ. 3⁹ vtrũ pluralitas rõnum fm q̃s attributa diuersificantur sit aliquo mõ in deo vel tñ i intellectu rõcinantis. Quarto vtꝝ illa vnitas ↄpatiat pluralitatem personarum. Quinto si ↄpatit: Utꝝ pluralitas illa sit pluralitas realis vel rationis tantum.

(Utrum deus sit tñ vnus. I.

AD primum sic pcedit. vr q̃ non sit necessariũ ponere vnuꝫ deũ. (Ab vno. n. p et simplici pcedit tñ vnũ fm põnẽs plẽs bonitates inueniũtur pticipare in creaturis sic sapia bonitas paꝝ et hõ. ĝ vr q̃ pcedãt a plib⁹ pmis pncipiis: et sic ẽ ponere plẽs deos: et h vr fuisse error gẽtiliũ vt dic Dionẏ. li. de diuis noib⁹. qđ ẽ ps ex h q̃ ponebãt vnũ deũ sapie et aliũ deũ pacẽ: et sic de alijs. Jtẽ sic dr .4⁹ metheoroꝝ perfectum vnũqđqz ẽ qñ põt pducere sibi sile i nãꝫ diuina ẽentia ẽ pfectissima ĝ vr q̃ possit pducere aliã ẽentiã sibi sileꝫ itaq̃ sint plẽs diue ẽentie. (Jtẽ p iam mã q̃ ẽ pura põ ẽ vna: et q̃to forme sibi sũt ppinquiores inueniũt pauciores nũero: p enĩ pficit p q̃tuor formas elemẽtares: p⁹ p plurimas formas mixtoꝝ corpoꝝ: ĝ in vltimo remotiõis a mã dꝫ inueniri maxima plalit. ab: et ita vr q̃ cum deus sit maxime remot⁹ a materia: q̃ natura diuia sit maxime multiplicata: et sic sunt plures dij.

Contra ois natura que inueniẽ in plurib⁹ fm pr⁹ et posteri⁹. oꝫ q̃ descẽdat ab vno pmo i q̃ pfecte habeatur. vnitas. n. pncipiati attestaẽ vnitati pncipij sicut ois calor originaẽ ab vno calidissimo qđ ẽ ignis. sꝫ entitas inueniẽ in plurib⁹ fm pri⁹ et posteri⁹. ĝ oꝫ ẽẽ vnũ pmũ ens pfectissimũ a q̃ oia entia hñt ẽẽ: et h est de⁹. ẽ igr vn⁹ de⁹. (P. si sint plẽs dij per ẽentiam distinctioꝫ q̃ coꝝ ẽẽ diuidatur abinuicẽ ẽentiali dĩa sicut q̃ differũt spẽcie vel gñe: vel que differant numero. Si aũt differunt gñe vel spẽ: oꝫ q̃ alicq̃ dĩa differẽtialis ab alia aũt pertinet ad bonitatẽ aũt nõ. si non. ĝ de⁹ in quo erat dĩa non hꝫ purã bonitatẽ: et sic nõ ẽ puꝝ bonũ. si ãt ptinet ad bonitatẽ et illa nõ inuenitur in alio. ĝ ille i quo nõ inuenitur nõ erit pfect⁹ i bonitate: oꝫ aũt deũ ẽẽ summũ bonũ qđ sit et purũ et perfctũ in bonitate. ĝ ipoẽ ẽ ẽẽ plẽs deos. (Si dicaẽ q̃ illa dĩa ẽ eadẽ fꝫ spẽm in vtroqz. sꝫ diuiduntur numero. (Contra. quicquid est euidem spẽi non diuiditur fm numerum nisi fm diuisionem materie vel alicuius potentialitatis. ergo et illa dĩa ẽ eadem fꝫ spẽm differẽs nũero: oportebit q̃ q̃ i do sit aliqđ põle et sic ens diminutũ: et dependẽs ad aliud qđ ẽ ↄtra rõnem pmi entis. (P. ens i quo nõ differt suũ ẽẽ et sua quiditas nõ potest pncipari quiditas sua sine ẽentia: nisi et ẽẽ puncipetur. sed q̃cunqz diuiduntur ẽentia aliquam per participationes. participatur essentia eadem fm rationem: et nõ fm idem ẽẽ. ergo impossibile est eius in quo nõ differt essentia et ẽẽ essentiale participationem diuidi vel multiplicari: et talis aũt ẽ deus. alias ẽẽt suũ ẽẽt acquisitũ ab aliquo: q̃ impoẽ est q̃ diuinitas multiplicetur vl diuidatur: et ita erit vnus tñ deus.

Respondeo dõꝫ q̃ cum ois multitudo pcedat ab vnitate aliqua: vt dicit Dionẏsi⁹. oꝫ vniuersitatis multitudinem ad vnũ pncipium entiũ p⁹ reduci qđ est deus. hoc enĩ et fides supponit et rõ demõstrat.

Ad primuꝫ ĝ dõm. q̃ q̃uis bonitates pticipate in creaturis sint differentes tamen hñt ordinẽ adinuicẽ: et vna includit alteram et vna fundatur super alterã: sicut i intelligere includitur viuere: et i viuere icludiẽ ẽẽ: et iõ nõ reducũẽ i diuersa pncipia sꝫ i vnũ. si ẽt ordinẽ nõ haberent non pp h excluderetur vnitas primi pncipij: q̃ qđ in pncipio vnum ẽ in effectib⁹ multiplicatur: sempꝫ in eã est aliqđ nobili⁹ q̃ i causato. vnde primũ pn⁹ lꝫ sit vnũ et simplex refulget tñ in eo plures rõnes perfectionũ. l. sapie vite et hõi: fm q̃s diuerse perfectiones re differẽtes in creaturis cõitur.

(Ad scđm dõm. q̃ hoc ẽ de perfectione diuẽ ẽentie q̃ sibi similis et eq̃lis alia ẽentia ẽẽ nõ põt: si. n. ab ipsa esset oporteret q̃ ẽẽ illius ẽẽt dependens ab ipa: et sic incideret i illam ẽentiã potentialitatis: per quã distingueretur ab ẽentia diuina: que est actus purus: et nõ aũt ops q̃ q̃cq̃d ẽ de nobilitate creature sit de nobilitate creatoris q̃ ipaꝫ iꝑproportionaliter excedit: sicut aliquid est de nobilitate canis: vt ẽẽ furibũdum: q̃ ẽẽt ad ignobilitatẽ hominis. vt dicit Dionẏ. (Ad 3⁹ dõꝫ q̃ simplex pncipiũ hꝫ rõnes vnitatis: et quia mã est potentia tñ adeo est vna nũero: nõ per vnã formã quã hꝫ: sed per remotionem oiũ formaꝝ distinguentiũ: et per eadem rõnem act⁹ pur⁹ et pm⁹ est vn⁹ nõ multiplicabilis: sicut mã multiplicaẽ p adũctum formaꝝ: sꝫ ois ipossibilis ad diuersitatem.

(Utrum in deo sint plura attributa.

CIrca secũdum. sic pceditur. vr q̃ in dĩa ẽentia nõ sit pluralitas attributoꝝ. (Jllud. n. est maxime vnũ q̃ oio a plalitate remouetur. albus enĩ est sꝫ phm qđ est nigro impmixt⁹. sed diuina ẽentia est summe vna que est principium totius vnitatis. ergo in ea nulla pluralitas attributiua inuenire poterit. (Jtem vnius simplicitatis ẽ opatio vna: sꝫ diua ẽentia est vna et simplex. ĝ hꝫ tñ vnã opationem diuersoꝝ autem attributorum sũt opationes diuerse: sicut scie scire: et voluntatis velle: et sic de alijs. ergo in deo nõ inuenitur diuersitas attributorum.

Contra sicut dicit Augustinus. Omne qđ simpliciter melius est ẽẽ q̃ non ẽẽ deo est attribuendũ. sapia bonitas et hõi simpliciter sunt melius ẽẽ q̃ non ẽẽ. ĝ sunt in deo. (P. omne qđ hꝫ fm quid coniunctũ ab eo qđ ẽ simplr et absolute inueniñ⁹ quedã ẽẽ pfecta nõ absolute. sꝫ fm suã naturã quedã plus et quedã minus. ĝ ops ẽẽ aliquod pfectũ absolute et simplr a quo oia alia pficiãtur. sꝫ sicut dicit phs in quinto metaphisice pfectum ẽ i q̃ inueniũt oẽs nobilitates reperiri oiũ generũ: et Comentator dicit ibidẽ q̃ h ẽ de⁹. ĝ in deo ẽ reperire ꝑmi bonitatem: et quicquid aliud est nobilitatis i q̃cunqz re.

Respondeo dõꝫ q̃ q̃cq̃d ẽ entitatis et bonitatis in creaturis totũ ẽ a creatore: imꝑfectio ãt nõ ẽ ab ipso: sed accidit ex pte creaturaꝝ: inq̃tum sũt ex nihilo: qđ ãt ẽ cã alicui⁹ hꝫ illud excellẽtius et nobilius. vñ oꝫ q̃ oẽs nobilitates oium creaturaꝝ inueniãẽ i deo nobilissimo mõ et sine aliqua imꝑfectione: et iõ que in creaturis sũt diuersa i deo pp summã simplicitatẽ sũt vnũ. sic ĝ dõm ẽ q̃ i deo ẽ sapia bonitas et hõi: q̃ quodlibet ẽ ipa diua ẽentia: et ita oia sũt vnũ re: et q̃ vnũquodqz coꝝ ẽ i deo fm sui verissimã rõnẽ: et rõ sapie nõ ẽ rõ bonitatis inq̃tũ hõi. relinqẽ q̃ sũt diuersa rõne: nõ tñ ex pte ipsi⁹ rõcinãtis: sꝫ ex ꝑpetate ipsi⁹ rei: et inde ẽ q̃ sapiẽs nõ est cã rex oio equoca: cũ fm formã suã pducat effectus siles nõ vniuoce sꝫ analogice: sic ẽ a sua sapia deriuaẽ ois sapia: et ita de alijs attributis fm doctrinã Dionẏsij. Uñ ipse ẽ exẽplaris forma reꝝ: nõ tñ q̃tũ ad ea q̃ sũt in sapia sua. l. fm rõnes ydeales: sed ẽt q̃tũ ad ea que sũt in nã sua. l. attributa. (Quidam ãt dicũt q̃ ista attributa nõ differũt nisi penes ↄnotata i creaturis: qđ nõ põt ẽẽ: tum q̃ causa nõ hẽt aliquid ab effectu. sꝫ ecõ: vñ de⁹ nõ dr sapiẽs q̃ ab eo est sapia. sꝫ poti⁹ res creata dr sapiẽs inq̃tũ imitaẽ diuinã sapiam: tũ q̃ ab eterno creaturis nõ extãtib⁹ etiã si nũq̃ã future fuissẽt fuit verũ dicẽ q̃ ẽ sapiẽs bon⁹ et hõ. nec idẽ oio signaẽ p vnũ et p aliũ: sic idẽ signaẽ p noia synonima.

(Ad primum ergo dicẽdũ: q̃ pluralitas attributoꝝ in nullo pindicat summe vnitati: q̃ ea que i alijs sunt vt plã i eo sũt vnũ et remãet plalitas tñ fm rõnẽ q̃ nõ opponiẽ summe vnitati i reꝫ: necio ipsa ↄiegatur sꝫ sit aliis pfectio. (Ad 2⁹ dõm q̃ opatio dei ẽ sua ẽentia: vñ sicut ẽentia ẽ vna: ita opatio ẽ vna in reꝫ: plificatur per diuersas rõnes: sic ẽt est ex pte ẽentie: que lꝫ sit vna: ↄsiderãtur tñ i ea plures rõnes attributoꝝ.

(Utꝝ pluralitas rõnũ q̃b⁹ attributa differũt sit tantuꝫ in intellectu vel etiam in deo. III.

Circa tertium sic pcediẽ: vr q̃ plalitas rõnũ sꝫ q̃s attributa differũt nullo⁹ sit in deo: sꝫ tñ in intellcũ rõcinãtis. (Dicit. n. Dionẏsi⁹ p cap⁹ de diuis noib⁹. Oẽm scđoꝝ theologoꝝ hymnum laudes ad bonos thearchie pcessus manifestatiue et laudatiue dei noiatiões diuidẽtẽ. (Et ẽ sensus q̃ noia q̃ i laudẽ diuinam sci assumunt fm diuersos diuinitatis pcessus: q̃b⁹ ipe de⁹ mãifestaẽ diuidũt: ĝ ista plalitas nõ ẽ ex pte dei: sꝫ ex pte diuersoꝝ effectuũ: et qđ⁹ intellcũ nr deũ diuersimode cognoscit et noiat. (P. Dionẏ. dicit i epla ad Gaiũ. si aliqs vidẽs deũ intellexerit qđ vidit non ipsũ vidit: sꝫ aliqđ coꝝ q̃ sunt ei⁹. si ĝ predicã noia differũt fꝫ diuersas rõnes q̃s de eis intellcũ⁹ illis rõnib⁹ nihil respõdet q̃ i deo sit: sꝫ in his q̃ dei sunt. l. creaturis. (P. Cõmentator dicit. 12. metaphisice loquẽs de hui⁹ noibus: q̃ multiplicitas quã ista noia pdũt ẽ i deo fm intellectũ et nullo mõ fm rem. ĝ vr q̃ plalitas hãꝫ rõnũ sit sꝫ intellectũ nr̃m tñ. (P. q̃cq̃d est in deo de⁹ ẽ: si ĝ ille rõnes fm q̃s attributa differũt sũt in deo: ipe sũt de⁹: sed deus ẽ vn⁹ et simplex. ĝ ille rõnes sꝫ q̃ i deo sunt nõ sunt plẽs. (P. aliud qđ in se ẽ vnũ oib⁹ modis nõ ẽ radix alicui⁹ multitudinis in eo existẽt: sꝫ ẽentia diuina ẽ vna oib⁹ modis: q̃ ẽ summe vna. ĝ nõ pt ẽẽ radix alic⁹ multitudinis in ea existẽt: plalitas ĝ dictaꝝ rõnũ nõ radicaẽ in essentia diuina: sꝫ in intellectu tñ. (P. Dam. dicit q̃ in deo oia sũt vnũ pter ingenitũ et genitũ et pcessionẽ. si ĝ sapia et bonitas et hõi attributa sũt i deo: fm q̃ in ipso sũt nõ habẽt aliquã plalitatẽ. ĝ plalitas rõnũ quã noia signãt nõ ẽ i deo: sꝫ in intellcũ nr̃o tñ.

Sed contra Dionẏ. vltimo caplo de diuis noib⁹ dicit q̃ deus dicitur perfectus sicut omnia in seipso comprehendẽs: et h ẽ ẽt qđ phs et Comen. dicit in. 5⁹ metaph. q̃ de⁹ dr pfect⁹ q̃ oẽs pfectiões q̃ sũt in oib⁹ gñib⁹ reperiũẽ in ipo: sꝫ h dr perfectio q̃ de⁹ pficia ẽ fm re et nõ fm intellectũ tñ. ĝ ista attributa q̃ pfectiones desinãt nõ sũt tñ in intellectu: sꝫ i re q̃ deus ẽ. (P. Dionẏ. 9 cap. de diuis noib⁹. dic q̃ creature dicuẽ deo siles inq̃tũ imitãẽ deũ q̃ pfectẽ imitabilis nõ ẽ a creatura: sꝫ ista imitatio ẽ fm pticipationem attributoꝝ q̃ creature sũt deo siles fꝫ sapiam bonitatẽ et hõi. sꝫ h nõ posset ẽẽ nisi plicã ẽẽnt i deo fm ppas rõnes q̃ rõ sapie et bonitatis pprie in deo est: et ita hẽ rõnes nõ sunt tñ ex pte intellectus. (P. sapientia nõ dr equoce de deo et creatura: alias sapia creata nõ duceret in cognitionem sapie increate: et sile ẽ de põ et bonitate et de alijs hẽ sed ea que pdicaẽ de plib⁹ fm rõnes oino diuersas equoce pdicaẽ: ĝ aliquo mõ rõ sapie fm q̃ de deo dr et de creaturis ẽ vna: non q̃dẽ p vniuocatione sꝫ p analogiã. et sile est de alijs: sꝫ rõ sapie fm q̃ de creaturis dr: non est eadẽ rõ cũ rõne bonitatis et põe. ĝ ẽt fm q̃ ista de deo dicunẽ non sunt eedẽ rõnes: sꝫ diuerse. (P. sic de⁹ vere ẽ pñs ẽt vere ẽ sapiẽs: sꝫ ex h q̃ vere de⁹ est pñs non pt dici q̃ rõ pñitatis sit in intellcũ tñ. ĝ nec ex h q̃ de⁹ vere est sapiẽs pt dici q̃ rõ sapie sit in intellectu tñ: sꝫ rõ pñitatis q̃ realr in deo est non ẽ eadẽ cũ rõne diuinitatis. Uñ nec pñitate est de⁹ nec diuinitate ẽ pñ: et tñ ista plalitas rationũ nõ tollit simplicitatẽ diuinã: pp h q̃ ẽentia et pñitas idẽ sunt in reꝫ: sꝫ si ponamus sapiam et ẽentiam ẽẽ idem re oino: et rationes coꝫ diuersas non tolleẽ simplicitas diue ẽentie: sed diue ẽentie simplicitas est tota cã q̃re ista attributa in deo non differũt. ĝ non ẽ iconueniẽs ponere q̃ sapie et bonitatis rõ in deo est: et tñ vna nõ ẽ altera: si res oino vna ponatur.

(Si dicaẽ q̃ nõ ẽ sile de relationib⁹ psonalibus et attributis ẽentialib⁹: q̃ in deo nõ sũt nisi duo pdicamenta. l. suba et relatio: vñ rõ relõis est alia a rõne substantie: tamen rõ sapie et alioꝝ absolutoꝝ est alia a substantia.

(Contra. relatio i diuis hꝫ duplicem comparationẽ vnam ad suum correlatiuum: fm quã ad aliqđ dr. aliã ad ẽentiam fm quã est idẽ re cũ ea: sed fm id qđ aliquid est idẽ alteri nõ facit numeꝝ cũ eo. ĝ q̃ relatiões ad aliud predicamentum ptineãt q̃ ad pdicamentũ sbe est p comparationem ad suũ relatiuũ. ĝ adhuc manet eadẽ ↄparatio sapientie et pñitatis ad ẽentiam.

Respõdeo dõm q̃ sicut sapia dei ẽ sapia et bonitas: et oia hẽ sunt oino vnũ re in deo: sꝫ differũt rõne: et h ratio nõ ẽ tñ ex pte ipsi⁹ rõcinãtis: sed ex ꝑpetate ipsi⁹ rei. (Ad cuius rei euidentiaꝫ vt diligẽter expliceẽ: q̃ ex h pendet tot⁹ intellcũs coꝝ q̃ in p libro dicuntur. 4. ops videre. (Primo qđ sit rõ fm quã dicunt⁹ attributa rõne differre. (2⁹ q̃o dicaẽ aliq̃ rõ i aliqua re ẽẽ vel nõ ẽẽ. (3⁹ vtꝝ ille rõnes diuerse attributoꝝ sint i deo vel nõ. (4⁹ vtꝝ plalitas illaꝝ rõnũ sit tñ ex pte intellectus nr̃i: vel aliquo modo ex pte rei.

Quantum ad pmũ pertinet sciendum ẽ q̃ rõ put h sumiẽ nihil aliud ẽ q̃ id qđ apphendit intellect⁹ de significatione alic⁹ noĩs: et h in his q̃ hñt diffinitionem ẽ ipsa rei diffõ fm q̃ phs dicit .4⁹ metaphisice. rõ quã signat nomen est diffõ: sꝫ q̃dã dicuẽ hẽ rõnes sic dictã q̃ non diffiniuntur sicut q̃litas et q̃titas et hõi q̃ non diffiniuntur: q̃ sunt gña gñalissima: et tñ ratio q̃litatis ẽ id qđ significaẽ noĩe q̃litatis: et h ẽ illud ex quo q̃litas hꝫ q̃ sit q̃litas. vñ non refert. vtꝝ illa q̃ dicunt hẽ rõnem habeãt vl non hẽant diffõnem. Et sic pꝫ q̃ ratio sapie q̃ de deo dr est id qđ concipiẽ de significatione h⁹ nominis q̃uis ipsa sapia diuina diffiniri non possit: nec tñ h nomen ratio signat ipam conceptionẽ: q̃ h signaẽ p nomen sa-

pientie vel per aliud nomen rei: sed figurat intentionem humanam secundum quod B nomine differt alia nota secunde

Et ex hoc patet quod ad 2um. Ly tñ dicat cē rem ex eo quod B de ipa intentione qua figurat nomen rōnis sit in re: aut ex ipa accepto cui nichil talium inest sit in re cē aliam: cuius sit ratio sicut in syllogismis dē cē in re cuius B est alia: cē aliqd qđ videt accipiendo die sicut figurantis signo. ¶ Unde scēdit q ipa accepta stella cognoscibilis hoc ad rem que cē extra animam. ¶ Aliqñ. n. B qđ intellect' accipit cē silitudo rei existentis cē alam sicut B qđ accipitur de B noie hō: et talis accepto intellect' hoc fūdamentū in re immediate inclinatus res ipa ex sua natura ad intellectū facit q' intella sit vera: et q' nomē significans illā intellectā proprie de re dicat.

¶ Aliqñ aūt B qđ figurat nomē nō cē silitudo rei existentis cē alam: cē aliqd qđ accipitur ex mō intelligēdi rem que est cē alam: et hoc fit intuendo ea intella nō admixtum silitudini figurarum b' nota gen' nō est silitudo alicui' rei cē alam existentis: ex B q' intellect' intelligit aliā: vt in plib' speb' attribuit ei intentionem ginis: et hoc intentionis ly primū fundamentum nō fit in re: sz in intellectu: tñ remotū fundamentū est res ipa. Uñ intella nō cē falsa q' hoc intentiones admixtione: et silitudo est de oib' aliis: qui sequūt ex mō intelligendi sicut est abstractio mathematicoz: et hoc. ¶ Aliquis vero id qđ significat per nomē nō hz fundamentum in re: neq; primū neq; remotū: sicut accepto chimere: q' neq; est animalibile alic' rei cē alam: neq; sequitur ex modo intelligēdi rē aliquā nāe. et iō ista acceptio est falsa. ¶ Undepz 2um. Ly nō dr cē in re tñ sicut figurata nois cui accidit cē rōnis in re: B ponit ppe qđ acceptio intellecta est silitudo rei

Quantum aūt ad 3um. f. vtz rōnes attributoz in deo sūt. Sciēdum est q' circa B vt cē duplex opinio. Quidā enī dicūt vt Aui. et Rabi mosses q' res illa que dr cē est quoddā cē subtilius: nec aliqd aliud nisi cē in deo cē. vñ dicit q' cē est sine essentia: sola aūt alia que deo attribuūtur vñicāt ō deo dupliciter sm eos. Uel per modū negatiōis. Uel per modū ablatiōis. Per modū negōis dupliciter. Uel ad removendā pluralitatē seu defectū oppositū: vt dicam' deus sapiēs: vt removeat defectū q' ē carentia sapia. Uel sm q' aliquid ex negatiōe cōsequitur: sicut cē de B nolle vn' qui ex B ipso q' nō ē multitudo ē vn'. Sicut ex hoc ipso q' ē animalibile ē intelligens. vel sm eos gla ista nola ponūs sunt suenta ad removendum: q' ad ponēdū aliqd in deo. Inō per modū ablatiōis duplr. Uel inquātū ponit illa in creaturis: vt dicat' deus bon' q' bonitatē creaturis influit: et sic de aliis. Uel inquātum ad modū creature se hz: vt dicat' deus volens vel pius inquātū se hz ad modū volentis vel pij in mō ponendi effectū: sicut dē iratus q' ad modū irati se hz. Et fz hāc opinionem sequitur q' oia nola q' dicūt de deo et creaturis dicitur equoce: et q' nulla silitudo sit creature ad creatorem ex B q' creatura ē bona vel sapiens: vel hō aliquid: et B expresse dr Rabi mosses. Sedm B illud qđ accipit de nolib' attributoz nō refert ad deū: vt sit silitudo alicui' qđ in eo est: vñ sequitur q' rōnes istoz nolium nō sunt in deo quasi fundamentū primū hēant in ipso: sed remotum: sicut nos dicimus de relatiōib' q' ex tpe de deo dicūtur. hō. n. relones in deo sm rē nō sunt: fz sequunt modū intelligēdi: sicut deus est de intentionib'. et sic fz hāc opinionē rōnes hoz attributoz fiūnt nīi in intellectu ex nō in re: q' de' est: et intellectus eas adinuenit ex cōsiderati one creaturaz vel per negatiōem vel per ablatiōem: vt deus est. ¶ Alij vero dicūt vt Dionys. et Aug. q' in deo perfectiōnes existūt quicquid perfectionis in creaturis est: B eminētia attēdā. q' tū ad tria. f. q' tū ad primū ad perfectionem: q' tū

ad secundū. f. vtz plenitudo essendi: q' tū ad tertium. f. q' rōnes attributoz in deo sūt. Sciēdum est q' circa B vt cē duplex opinio. Quidā enī dicūt vt Aui. et Rabi mosses q' res illa que dr cē est quoddā cē subtilius: nec aliqd aliud nisi cē in deo cē. vñ dicit q' cē est sine essentia: sola aūt alia que deo attribuūtur vñicāt ō deo dupliciter sm eos. Uel per modū negatiōis. Uel per modū ablatiōis. Per modū negōis dupliciter. Uel ad removendā pluralitatē seu defectū oppositū: vt dicam' deus sapiēs: vt removeat defectū q' ē carentia sapia. Uel sm q' aliquid ex negatiōe cōsequitur: sicut cē de B nolle vn' qui ex B ipso q' nō ē multitudo ē vn'. Sicut ex hoc ipso q' ē animalibile ē intelligens. vel sm eos gla ista nola ponūs sunt suenta ad removendum: q' ad ponēdū aliqd in deo. Inō per modū ablatiōis duplr. Uel inquātū ponit illa in creaturis: vt dicat' deus bon' q' bonitatē creaturis influit: et sic de aliis. Uel inquātum ad modū creature se hz: vt dicat' deus volens vel pius inquātū se hz ad modū volentis vel pij in mō ponendi effectū: sicut dē iratus q' ad modū irati se hz. Et fz hāc opinionem sequitur q' oia nola q' dicūt de deo et creaturis dicitur equoce: et q' nulla silitudo sit creature ad creatorem ex B q' creatura ē bona vel sapiens: vel hō aliquid: et B expresse dr Rabi mosses. Sedm B illud qđ accipit de nolib' attributoz nō refert ad deū: vt sit silitudo alicui' qđ in eo est: vñ sequitur q' rōnes istoz nolium nō sunt in deo quasi fundamentū primū hēant in ipso: sed remotum: sicut nos dicimus de relatiōib' q' ex tpe de deo dicūtur. hō. n. relones in deo sm rē nō sunt: fz sequunt modū intelligēdi: sicut deus est de intentionib'. et sic fz hāc opinionē rōnes hoz attributoz fiūnt nīi in intellectu ex nō in re: q' de' est: et intellectus eas adinuenit ex cōsiderati one creaturaz vel per negatiōem vel per ablatiōem: vt deus est. ¶ Alij vero dicūt vt Dionys. et Aug. q' in deo perfectiōnes existūt quicquid perfectionis in creaturis est: B eminētia attēdā. q' tū ad tria. f. q' tū ad primū ad perfectionem: q' tū

nis est necessitas cōditionata τ ex suppositōe. vn̄ nō queri-
tur in illis q̄ sunt necessaria absolute: τ multo min⁹ in il-
lis q̄ sunt p se necessaria nō h̄ntia necessitatē ab aliquo.
vn̄ dico q̄ pluralitas suppositoꝝ in diuina essentia nō ē
ꝓpter aliquē finē imo propter seipsam est necessario. cū
ipse deus sit finis omnium. vn̄ nō pōt cōcludi q̄ sit vana:
q2 vanū est qd̄ est ordinatū ad finē quē nō ꝯsequit.
¶ Utꝝ diuine ꝑsone differāt realr aut tm̄ rōne. V.

Ad quintum sic ꝓceditur: vr̄ q̄ pluralitas suppo-
sitoꝝ in diuinis nō sit realis: s3 tm̄
ratiōis. Sicut .n. dicit Dama. Tres ꝑsone re idē sunt: ra-
tione aūt τ cognitōe distinguunt. ḡ vr̄ q̄ nō sit ibi plura-
litas realis. ¶ It̄. Augu. dicit q̄ tres ꝑsone in nullo abso-
luto distinguunt: sed tm̄ in his que sunt ad aliqd. res aūt
nō est ad aliquid: sed est absolutū. ḡ vr̄ q̄ tres ꝑsone non
sunt tres res: τ ita nō est ibi realis distinctio. ¶ Itē ꝑso-
ne distinguunt p ꝓprietates: ꝓprietates aūt ille nō addūt
supra essentiam s̄m rem: sed tm̄ s̄m ratiōes. ḡ videt q̄ di-
stinctio ꝑsonaꝝ quā faciūt sit tm̄ distinctio rōnis. ¶ Itē
sicut paternitas τ essentia differūt ratione: ita sapiētia τ
essentia. si ḡ hoc sufficit ad distinctōes realē suppositoꝝ:
videtur q̄ etiam s̄m diuersa attributa distinguant reali-
ter supposita: τ ita sunt tot ꝑsone quot attributa. hoc aūt
est inconueniens. ergo ꝓprietates non faciunt reales di-
stinctionem suppositorum.

Contra. Augu. dicit res quibus fruendū est sunt pa-
ter τ filius τc. ḡ tres ꝑsone sunt plures res.
ḡ eoꝝ pl̄itas est pluralitas realis. ¶ Itē distinctio ratōis
nō sufficit ad distinctōes suppositoꝝ: cū vnus τ idem hō
possit in se diuersas rōnes h̄re: τ cū suppositū dicat quid
reale. si ḡ nō est in diuinis nisi distinctio rationis nō erit
ibi vera pl̄alitas personarū: qd̄ est hereticū.

Respondeo dicēdū: q̄ dicere ꝑsonas distingui tm̄
ratōe sonat heresim sabellianā. τ iō
simplr̄ dicēdū est q̄ pl̄alitas personaꝝ est realis: quo mo-
do aūt h̄ possit esse videndū est. ¶ Sciendū est igit̄ q̄
ꝓprietas ꝑsonalis .s. relatio distinguēs est idē re q̄ diuina
essentia: sed differēs ratiōe: sicut τ de attributis dictū est.
ratio aūt relatiōis est vt referat ad alterū. Potest ḡ du-
pliciter cōsiderari relatio in diuinis: vel p cōparationē
ad essentiā: τ sic est rō tm̄ vel per cōparatōē ad illud qd̄
refertur: τ sic per ꝓpriam ratioñe relationis. relatio rea-
liter distinguit ab illo. Et per comparationē relationis
ad suū correlatiuū oppositū distinguunt persone: τ non
p comparatōem relationis ad essentiā. τ ideo est plurali-
tas personaꝝ realis: τ nō tm̄ rationis.
¶ Ad p̄m̄ ḡ dicēdū q̄ auctoritas Dama. sic intelligēda est ra-
tione .i. relatōe. τ dicit relatio ratio per comparationem
ad essentiā: vt dictū est. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū: q̄ res est de trā-
scendētibus. τ ideo se h3 cōiter ad absoluta τ ad relata. τ
ideo est res essentialis h3 quā persone nō differūt. Et est
res relatiua siue personalis s̄m quā ꝑsone distinguunt.
¶ Ad 3ᵐ dicēdū q̄ quāuis relatio p cōparationē ad essen-
tiam sit rō tm̄: tamē per comparationē ad suū correlati-
uum est res τ realiter distinguēs ab ipo. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū:
q̄ l3 sapientia s̄m suā rōnem differat ab aliis attributis:
nō tm̄ opponit ad aliqd aliud attributū: cū sapiētiā boni-
tatem τ alia attributa secū compatiat in eodē subiecto. τ
iō nō h3 rōnē distinguēdi supposita diuine nāe. sicut ha-
bēt relatōes opposite: s3 sicut sapientia diuina realr facit ef-
fectū sapie pp veritatē rōnis ipi⁹ q̄ manet ita relatio fa-
cit verā distinctōes ꝓpter rōnē relationis veras que sal-
uatur. ¶ Expositio textus.

Substantie vel essentie: q2 non ꝓprie dr̄ substan-
tia vt infra .8. distinctiōe dr̄. (Credit

τ intelligitur.) ista ordinantur s̄m q̄ acquirit̄ fides in mo-
dēte. Primū .n. est ꝑdicatoꝝ verbū sicut dr̄ Ro .10. Quo-
modo credēt τc. Secūdū est assensus fidei in ipso cre-
dēte: vltimo p fidē deuenit in intellectū. Isa .7. Nisi cre-
deritis τc. (Purgatis mentib⁹) sed diuersimode. Nā hoc
eni q̄ videat nisi cognoscōꝭ ops mētē purgari a similitudini-
bus τ fantasmatib⁹ ad hoc aūt q̄ p fidē certaf ops mē-
tem purgari ab errorib⁹ τ malitiis rōnibus. Ad hoc aūt
q̄ videat ꝑsentiū ops mentē purgari ab omni culpa τ
miseria. (In tā excellēti luce.) loquit de luminibus a
similitudinē visus corporalis sicut .n. nō possumus dei-
gere oculū in excellēs luminositas etiā mens nā n̄ā fi-
git in excellētia diuine lucis: vt aliqd determinate cog-
scat nisi p fidē. vnde etiā ph̄i in diuersos errores pl̄ij
sunt. τ iō dicit ph̄us in .2. metaph. sicut se h3 oculus no-
ctue ad lucē solis: ita se h3 intellect⁹ noster ad mā̄ifestissi-
ma nāe. (Per iustitiā fidei.) iustitia hic sumit̄ p iusti-
tia generali q̄ est rectitudo aīe in cōparatōe ad deū τ ad
ꝓximū τ vnius potētie ad aliā: τ dr̄ iustitia fidei q2 in iu-
stificatiōe ꝓmus motus ē fidei. sicut dr̄ Heb .11. Accede-
tē ad deū ops credere τc. (Nō approbo) ista nouula af-
git ad excludēdā falsitatē intellectꝰ q̄ posset ex predictis h̄-
beri. s. q̄ deus nullo mō a peccatoribus cognosci posset.
¶ Nec periculosius) hoc .n. est fundamentū tot⁹ fidei
quo destructo totū edificiū subruit. vn̄ etiā dicit ph̄s in
ꝓmo celi τ mun. q̄ paruus error in ꝓncipio maximus est in fi-
ne. (Nec fructuosius) cognitio .n. trinitatis in vnitate ē
fructus τ finis totius vite nostre. (Ubi dicit de patre.)
ista nouula apponit ad corrigendū hoc qd̄ posuit in litte-
ra hoc vbū sūs es est singulariter ꝑdicari de trib⁹ ꝑsonis.
τ rō fuit: q2 significat subām q̄ est vna triū ꝑsonaꝝ. s3 po-
stea retractauit: q2 q̄uis significet subāꝫ tm̄ significat eā
p modū actus: τ act⁹ numerant s̄m supposita. vn̄ nō pl̄u-
raliter ꝑdicari trib⁹ ꝑsonis. (Primo legis.) vbi l. ꝓmo
legis ꝓcepta poni incipiunt. Exo .20. Deutro .6. (Deus a-
bis) vr̄ q̄ de⁹ nō sit nomē nāe p deriuatiōes hui⁹ nomi-
nis theos q̄s Dama. ponit. Dicit .n. q̄ theos qd̄ est de⁹ dr̄ ab
ethin q̄ est ardere: q2 de⁹ noster ignis ꝯsumēs ē. Deutro.
4. Dr̄ et atheaste: q̄ est considerare vel videre: q2 oia vi-
det. Uel atheín q̄ est currere vel souere: q2 p oia vadit
omnia saluās τ cōtinēs que omnia operatiōe importat:
ergo τc. ¶ Item dominus s̄m esse suū est relatiuū. ḡ nō
significat potestatem: sed relationem.
¶ Ad ꝓmum ḡ dicēdū q̄ h̄ nomē deus potest ꝯsiderari du-
pliciter. Uel quātū ad id a quo nomē imponit qd̄ est q̄li-
tas nominis: τ sic est nomē operationis s̄m Dama. Uel
quātū ad id cui imponit qd̄ est subā significata p nomē:
τ sic est nomen nature: q2 ad significandā diuinam nāꝫ
est impositū. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q̄ relationes fundantur sup
aliquid qd̄ est causa ipsaꝝ in subiecto sicut equalitas su-
pra quātitatē: ita τ dominiū supra potestatē. vnde dicit
Boeti⁹ q̄ dominium est potestas coercendi subditos. τ
Diony. dicit q̄ dominiū ē nō pcio .s. subditoꝝ excessus
tm̄: sed bonoꝝ τ pulchroꝝ omnimoda τ perfecta posses-
sio. vera τ nō cadere valēs fortitudo. Ad h̄ .n. q̄ aliquis
sit dominus requirunt diuitie τ potētia: τ super hec ē
fundat relatio domini. (Personarum quoq̄ plura τc.)
Sciendum q̄ Augu. τ Hyl. ex hoc auctoritate. Faciamus
ho. τc. nitunt ostendere vnitatem essentie τ ꝑsonarum
pluralitatē. Exo .4. verbis ibi positis: sed differenter: q2
Augu. considerat tantū cōsignificationes numeri in ea.
vn̄ per h̄ duo. Faciamus τ nostrā. ostēdit trinitatē ꝑso-
narum per h̄ vero duo Imaginē τ similitudinē vnitatē
essentie. ¶ Hyl. aūt ex quolibet hoꝝ quattuor intendit
ostēdere vtrūq̄ h̄ mō. Similitudo .n. significat relatiōes

tantatē ex vnitate qualitatis: que relatio reqrit diuersa
supposita. est .n. similitudo reꝝ differentiū eadē q̄litas.
vn̄ rōne ei⁹ qd̄ est similitudinē ostēdit vnitatē eētie: q2 ē
eadē bonitas τ sapia: vel q̄cqd aliud p modū q̄litatis si-
gnificat: nec pōt ibi esse diuersitas bonitatis s̄m nume-
rum: vt plures est. s3 ex parte relationis designat supposi-
toꝝ distinctio. Et eadē est ratio de hoc nomine imago q̄
dicit imitatōes vni⁹ ad alteꝝ s̄m aliqd vnū: τ hoc tangi-
tur vbi dicit Hil. (Quocūq̄ τc.) Sic etiā ex parte huius
ꝑsonū dictionū. Faciamus τ nostrā. accipit vtrūq̄ pl̄ali-
tatē quā ꝑsonaꝝ rōne pluralis numeri: s3 vnitatē eētie
rōne cōsortij qd̄ designat in vtroq̄. Cōsortiū .n. ops q̄ sit
in aliquo vno: τ q2 nō pōt esse in diuinis vnū in specie τ di-
uersa in numero: ops q̄ sit vnū numero. τ hoc tāgit ibi.
(Itē idē τc.) differunt etiā q̄tū ad aliud: q2 Augu. videt
accipe similitudinē τ imaginē tm̄ hoīs ad deū: s3 Hyla.
accipit similitudinē τ imaginē vnius persone ad aliam: τ
q̄ homo accedat ad illam similitudinē quātum potest.
(Diuersitas) ꝓpter diuisionē essentie. (Singularitas)
ꝓpter incōmunicabilitatē diuine nature. (Solitudo)
ne remoueatur societas personarū que est per vnionem
amoris. (Similitudo.) cōtra diuersitatē. (Pluralitas)
contra singularitatē. (Distinctio) cōtra solitudinē. (Si
gnificatio efficientis) q̄tū ad h̄ q̄ dicit faciamus. (Ope-
ratio cōsimiliones) in ipsius operatū. (Maximus ꝓphe-
ta.) quātum ad modus reuelationis: que est per intelle-
ctualem visionē τ quātum ad fusilegius ꝓmissi seminis.
(Domin⁹ possedit me.) loquit de filio inquātum appro-
priatur sibi sapiētia. dicit aūtē deus possidere sapientiā:
quia ipse solus eam perfecte habet: possidet enim qd̄ ad
nutū habetur. vnde philosophus in ꝓncipio metaphysi.
dicit q̄ diuina scientia est possessio diuina τ nō humana.
(Uiarū.) .i. creaturarū per quas in ipsum itur. (Ordina
cundū ordinē nature qui est filij ad patrem: τ se-
cundū ordinē cause qui est idee ad ideatū. (Cōcepta) di-
citur cōcepta quia claudit in vnitate eētie patris. (Par
turiri.) inquātum exit a patre per distinctionē persona-
rū. (Cardines.) .i. extremitates terre. s̄m Isido. vel car-
dines in quibus terra τ ea que in terra quasi voluunt τ con-
seruant. (Delectabar.) cōlors paterne glorie. (Per sin-
gulos dies.) quātum ad ratiōes creaturarum que in deo
sunt. (Lux) quāuis creature i seipsis sint tenebre. (Lu-
dens.) ꝓpter ocium cōtemplationis sapientie. sicut eni
operationes ludi nō appetuntur propter aliud: sed in se
ipsis habent delectatiōes: ita τ cōtemplatio sapientie.
(In medio duum animaliū.) hoc sumit de abacuc .3. s̄m
aliam litteraꝫ: τ per duo animalia significant duo testa-
menta. (Forcipē de altari) hoc dicit Isaie .6. τ p forcipē
q̄ h3 duo brachia significant duo testamenta. τ p calculū
vitas sacre scripture. vel i s̄m. dr̄. Ignitū eloquiū tuū τc.
¶ Incipit ostēdere quo mō per creaturā potue-
rit cognosci creator. ¶ Distin. III.

APostolus nāq̄ ait q̄ inuisibilia dei
a creatura mūdi p ea q̄ facta sūt in-
tellecta ꝯspiciunt: sempiterna quo-
q̄ virt⁹ ei⁹ τ diuinitas: p creaturas
mūdi intelligit hō pp excellētiā qua
excellit inter alias creaturas: vel pp ꝯuenientiā
quā h3 cū omni creatura. hō igit̄ inuisibilia dei
intellectu mētis ꝯspicere potuit: vel ēt cōspexit
p ea q̄ facta sunt .i. p creaturas visibiles vel in-
uisibiles. A duobus .n. iuuabat̄ .s. a nā q̄ rōnalis
erat: τ ab opib⁹ a deo factis vt mā̄ifestaret hoī
veritas. Iō Apls dic̄: q2 deus reuelauit illis. s. dū
fec̄ opa i q̄b⁹ artificis aliq̄ter⁹ relucet iudiciū ē.
¶ Prima rō vl̄ modus q̄o potuit cognosci de⁹.

NAm sic ait Amb. Ut deus q̄ nā inuisi-
bilis est etiā a visibilibus possꝫ sciri
opus fecit qd̄ opificē visibilitate sui
manifestauit vt per certū incertum
possꝫ sciri: τ ille deus oīum esse cre-
deret q̄ hoc fecit qd̄ ab hoīe impoīe est fieri.
Potuerūt ḡ cognoscere siue cognouerunt vl-
tra oēs creaturā illū esse q̄ ea fecit q̄ nulla crea-
turaꝝ facere vel destruere valꝫ. Accedat que-
cūq̄ vis creatura τ faciat tale celū τ tale terrā: τ dicā: q2 de⁹ est. Sed q2 nulla creatura ta-
lia facere valet: cōstat supra oēm creaturam il-
lum esse qui ea fecit: ac p hoc illū esse deum hu-
mana mens cognoscere potuit.
¶ Scd̄a rō q̄ potuit cognosci vel modus quo
nouerunt.

ALio ēt mō dei veritatē ducti ratiōe
cognoscere potuerūt vel ēt cognoue-
rūt. Ut .n. Aug. ait in lib. de ciui. dei.
Uiderūt summi ph̄i nullū corp⁹ deū esse. τ ideo
cūcta corpora trāscēderūt q̄rentes deū. Uide-
runt ēt q̄cqd mutabile est nō esse summū deū
omniūq̄ principiū. τ iō oēm animam mutabi-
lesq̄ sp̄us trāscēderūt. Deinde viderūt omne
qd̄ mutabile est nō posse esse nisi ab illo q̄ incō-
mutabiliter τ simplr̄ est. Intellexerūt igit̄ eū
τ omnia ista fecisse τ a nullo fieri potuisse.
¶ Tertia rō vel modus.

COnsiderauerūt etiā q̄cqd ē i subst̄ā
tiis vel corp⁹ esse vel sp̄s. meliusq̄
aliqd sp̄s esse q̄ corpus: ḡ lōge me-
liorem qui spiritum fecit τ corpus.
¶ Quartus modus vel rō.

Intellexerūt etiā corporis sp̄em intel-
ligibileꝫ: τ intelligibilē sp̄em sensibili
ꝓtulerūt. sensibilia dicimus q̄ visu τ
tactu corporis sentiri queunt: intelligibi-
lia q̄ ꝯspectu mētis intelligi. Cū ḡ in eoꝝ cōspe-
ctu τ corpus τ aīo magis minusq̄ speciosa
cēnt. si aūt omni sp̄e carere possent oīno nulla
cēnt: viderūt esse aliqd quo illa speciosa facta
sūt: vbi ē prima τ icōmutabilis sp̄es. loq̄ incō-
parabilis: τ illud eē reꝝ p̄cipiū rectissime cre-
diderūt: qd̄ factū nō esset: τ ex quo cūcta facta
essent: ecce tot modis potuit cognosci veritas
dei. Cū ḡ de⁹ vna sit τ simplex eētia q̄ ex nul-
la diuersitate partiū vel accidentiū consistit:
pluraliter tm̄ dicit aplus inuisibilia dei: q2 pluribus

nis est necessitas cōditionata ꝛ ex suppone. vñ nō queri
tur in illis q̄ sunt necessaria absolute: ꝛ multo mīꝰ in il
lis q̄ sunt q̄ le necessaria nō dūtur necessitates ab aliquo.
vñ dico q̄ pluralitas suppositoꝝ in diuina essentia nō ē
ꝓpter aliquē finē: imo propter ipsum est necessario: cū
ipse deus sit finis omnium. vñ nō pōt cōcludi q̄ sit vana:
q̄ vanū est q̄ est ordinatū ad finē quē nō attingit.

¶ Utr̄ diuine plone differāt realr aut nō rone. V.

Ad quintum dicendū: vt q̄ pluralitas suppo
sitoꝝ in diuinis nō sit realis: ex ra
tione. Sicut n. dicit Damas. Tres plone re ed̄ sunt: ra
tione aūt ꝛ cognitōe distinguunt. ꝯ vt q̄ nō sit ibi plura
litas realis. ¶ D. Augu. dicit q̄ tres plone in nullo abso
luto distinguunt: sed ens in deo q̄ sunt ad aliḡd. res aūt
nō est ad aliquid: sed est absoluta. ꝯ vt q̄ tres plone non
sunt tres res: ꝛ ita nō est ibi realis distinctio. ¶ Item tres plone
distinguunt p̄ ꝓprietates: ꝓprietates aūt ille nō addūt
supra essentiam ſm rem: sed tm ſm rationes. ꝯ videt q̄ ꝑ di
stinctio plonaꝝ quā faciūt sit tm distinctio rōnis. ¶ Item
sicut paternitas ꝛ essentia differūt ratione: ita sapientia ꝛ
essentia. si ꝯ hoc sufficit ad distinctōes realē suppositoꝝ:
videtur q̄ etiam ſm diuersa attributa distinguant reali
ter suppositaꝛ ita sunt tot plone quot attributa. hoc aūt
est inconueniens. ergo ꝓprietates non faciunt realem di
stinctionem suppositoꝝ.

Contra, Augu. dicit resqui bus fruēdū est sunt pa
ter ꝛ filius ꝛc. ꝯ tres plone sunt plures res.
ꝯ eoꝝ plitas est pluralitas realis. ¶ Item distinctio rationis
nō sufficit ad distinctōes suppositoꝝ: cū vnus ꝛ idem bō
possit in se diuersas rōnes hre: ꝛ cū suppositū dicat quid
reale. si ꝯ nō est in diuinis nisi distinctio rationis nō erit
ibi vera plūitas personarū: q̄ est hereticū.

Respondeo dicendū: q̄ dicere plonas distingui ra
tione tenat hereſim sabelliane. ꝛ nō
simplr dicendū est q̄ plūitas personaꝝ: est realis: quo mo
do aūt ꝺ possit esse videndū est. ¶ Sciendū est q̄ ꝓprietas plonalis: relatio distinguēs est idē re q̄ ipsa
essentia: sed differēs ratione: sicut ꝛ de attributis dictū est.
ratio aūt relationis est vt referat ad alterū. ꝓcedit ꝯ qui
plicter cōsideraꝛ relatio in diuinis: vel q̄ cōparationeꝝ
ad essentiā: ꝛ sic est rō vñ: vel per cōparationeꝝ ad illud q̄ ꝺ
referūr: ꝛ sic per ꝓpriam rationē relationis. relatio realr
differt distinguit ab illo. Et per comparationeꝝ relationis
ad suū correlatiuum: oppositū distinguunt̄ persone: ꝛ non
p̄ comparatōem relationis ad essentiā. ꝛ ideo est pluralī
tas personaꝝ realis: ꝛ nō rationis.

¶ Ad p̄m ꝯ dicendū q̄ auctoritas Damas. sic intelligēda est ra
tione. 4. relatōe. ꝛ dicit relatio ratio per comparationem
ad essentiā: vt dictū est. ¶ Ad 2m dicendū: q̄ res est de essen
tia essentialis: vt dictū est. ¶ Ad 2m dicendū: q̄ res est de essen
tia essentialis: vt dictum est. ¶ Ad 3m dicendū: q̄ quālis relatio p̄ cōparationē ad essen
tiam fit rō dictandi: per comparationē ad suum correlati
uum fit res ꝛ realiter distinguēs ab ipso. ¶ Ad 4m dicen
dū: q̄ sapientia ſm suā rationem differat ab aliis attributis
nō tñ opponit ad aliqd aliud attributoꝝ: cū sapientia boni
tatem ꝛ alia attributa secū cōportet in eodē subiecto. ꝛ
ꝛ nō ꝺ hoc rōne distinguēdi suppositi diuine nāe. sicut ha
bēt relationes oppositas: ſ. sicut sapientia pōt realr facit ef
fectū sapie ꝓp veritatē rōnis q̄ſ̄ q̄ manet ea relatio sa
pientie vera distinctōes ꝓpter rōnē relationis veras que tā
men. ¶ Expositio textus.

Substantie vel essentie: q̄ non ꝓprie dr̄ subsistere
nisi vt infra. 4. distinctōe dr̄. ¶ Credā

ꝛ intelligimꝰ. ¶ista ordinantur ſm q̄ acquirit fides in eis
dēte. Primū n. est p̄dicatio ꝛ verba. sicut dr̄ Ro. 10. Quo
modo credēt ꝛc. Secūdū est assensus fidei in ipso credē
te: ꝛ vltimo p̄ fidē ocurrit in intellectū. Ja. 2. Tibi credi
derint ꝛc. ¶ Purgetis mētib⁹ sed vtor simode. Ad hoc
enī ꝙ videāt nāli cognitōe ops mētē purgari a tenebris
bus ꝛ fantasmatib⁹. ad hoc aūt ꝙ p̄ fidē cernat ops mē
tem purgari ab erroribus ꝛ nālibus rōnibus. Ad hoc aūt
ꝙ videat ꝙ essentia ops mentē purgari ab omni culpa ꝛ
miseria. ¶ Jo 13 excellēti luce. Jogf de fratre inēna ꝛ
similitudine vitia corporalia. sicut. n. nō possumus dis
cere oculis in excellēs luminosū: ita cū mens alicui nō ꝺ
gāt in excellētia diuine lucis: vt aliqd determinate cogno
scat nisi p̄ fidē. vnde etiā ꝓbi in diuersos errores plures
sunt. ꝛ iō dicit ꝓbus in. 2. metaꝓ. sicut se habēt oculus
ad lucē solis: ita se habet intellectus noster ad ea q̄ sunt
maxime nāe. ¶ Per inuisibilia fidei. inuisibilia hic sunt̄ ꝓpo
sita generali q̄ est recitando aie in cōparatōe ad deū ad
ꝓximū ꝛ vnum potētie ad alia. ꝛ ex inuisibilia fidei q̄ ma
gnificatōe ꝓximi nomen ē fidei. sicut dr̄ Deu. 32. Accēdē
te ad deū ops credere ꝛc. ¶ Nō approbo ista nouella effi
gi ad excludēdū falsitatē intellectū q̄ posset ex predictis ha
beri. ſ. q̄ deus nullo mō a peccatoribus cognosci posset.
¶ Hec periculosius hoc. n. est fundamentū totī fidei
quo destructo totū edificiū subuertit. vñ enī dicit ꝓbus in
ꝓmo celi ꝛ mundi. q̄ puruus error in principiis maximus est in fi
ne. ¶ Hec fruendus ꝛcognitio. n. trinitatis in vnitate ē
fructus ꝛ finis totius vite nostre. ¶ Ubi dicit de pure.)
ista nouella apponit ad corrigendū hoc q̄ ponit in litte
ra hoc vbi sup ex est singulariter ꝓdicari de trib⁹ plonis.
ꝛ rō fuit: q̄ significat subsm q̄ est vna trīū plonaꝝ: ꝺ po
stea recitatur: q̄ ꝺ significet subsm: trī significat ea
ꝑ modū actus: ꝛ actus nuncupant ſm supposita. vñ dr̄ plu
raliter ꝓdicari trib⁹ plonis. ¶ Primo. legit. vbi. ¶ Primo
legis ꝓcepta poni ieiunium. Exo. 20. Deutro. 6. ¶ Deus n.
vbi ꝙ ꝺ nō sit nomē nāe ꝙ pertinēs ad hoc nomen
deus ꝙ ꝺ dicit. ¶ Item dominus ſm esse suū est relatiuū. ꝙ nō
significat potestatem sed relationem.

¶ Ad p̄m ꝙ vōgtoꝝ ꝺ nomē deus ponit ꝓ dēratoꝝ ꝓ
pliciter. Uel quātū ad id a quo nomē imponit. q̄ est q̄
dam ꝓpria nominatio: ꝛ sic est nomē operationis ſm damas. Uel
quātū ad id cui imponit. q̄ est iuba significata p nomē
ꝛ sic est nomen naturale: q̄ ad significandū diuinam nām

modis cognoscit veritas dei per ea q̄ facta sūt. Ex
pperuitate nāq; creaturaq; itelligit ꝑditor eter
nus ex magnitudine creaturaq; oipotēs: ex ordi
ne t dispone sapiēs: ex gubernatione bonus.
Oia aūt h ad vnitatē trinitatis pinēt mōstrādā.

¶ Quo i creaturis apper vestigiū trinitatis.

NUnc restat ostendere an p ea q̄ facta
sūt aliq̄ trinitatis vestigiū vel indi
ciū exiguū bēri ponerit. Be h Au
gu. i. vi. de tri. Opz vt creatorē p ea
q̄ facta sunt itellectu ꝑspiciētes trinitatē
itelligamus. Nam. n. trinitatis vestigiū i creā
turis apper. Hec. n. q̄ arte diuina facta sunt t vni
tatē quādā i se oīdūt t spēz t ordinē. Mā q̄s
boz creatoz t vnū aliqd ē. sic sunt nāe corpo
ra t aiarū: t aliq̄ spē formant sic sunt figure
vel q̄litates corpoz ac doctrie vl artes aiarū:
t ordinē aliquē petit aut tenet: sic sunt pōdera
vel collocatōes corpoz t amores vel delecta
tiōes aiarū. Er ita i creaturis plucet vestigiū
trinitat. In illa. n. trinitate sūma origo ē oium
rez t pulchritudo pfectissima t beatissima de
lectatio. Sūma aūt origo: vt Aug. oīdit i lib.
de fa religiōe itelligit de pī a quo sunt oia: a
quo filī t spūs scūs: pfectissima pulchritudo
itelligit filī. s. sitas pris nulla ex pte ei dissi
milis: quē cū ipso t i ipo pīe veneramur: q̄ for
ma ē oiū q̄ ab vno facta sunt t ad vnū referunt.
Que nī oia nec fierēt a pīe p filiū: neq; suis fi
nib⁹ salua cēnt nisi deus sūme bonꝰ ēt g nulli
nāe q̄ ab illo bona ēt iudic. t vt in bono ipso
maneret alia q̄tū veller alia q̄tū posset dedit.
Que bonitas ipūs scīs itelligit q ē donū pris
t filij: q̄re ipz donū dei cū pīe t filio eq̄ icom
mutabile colē t tenē nos ꝓuenit. Per ꝓsidera
tiōez itaq; creaturaq; vnꝰ subē trinitatē itelligi
mus. s. vnū deū pīez a quo sum⁹: t filiū p quē
sumus: t spūz scūz i quo sumus. s. principiū ad
quō recurrimus: t formā quā segnim⁹: t gūz
qua reconciliamur vnī. s. quo auctore ꝓditi su
mus: t filiatiōne eius p quā ad vnitatē refor
mam⁹: t pacē q̄ vnitati adherem⁹. s. deū q
mam⁹: t pacē q̄ vnitati adherem⁹. s. deū q
dixit fiat: t ꝓbuz p quō fctū est oē quō subalt t
nāliter ē: t donuz benignitatis eiꝰ q̄ placuit q
ab eo pbū scīm est t reconciliatū auctori vt nō
iteriret. Ecce oīno ē q̄liter i creaturis aliēnus
imago trinitatis idicat. Nō. n. p creaturā
rū ꝓemplatōez sufficiēs notitia trinitatis pōt
bēri vel potuit sine doctrie vel interioris ispira
tiōis reuelatiōe. Dīs illi antiq; phīs p vmbrā
t de lōginquo viderūt ueritatē deficientes i ꝓuin
cia trinitatis: vt magi pbarāōis in tertio signo.

adiuuamur trī i fide inuisibiliū p ea q̄ facta sūt.

¶ Quomodo in aīa sit imago trinitatis.

NUnc vo ad eā tā pulchram⁹ depurat⁹q;
vbi i mēte hūana q̄ nouit deū vel pōt
nosse trinitatis imaginē reperiamus.
Ut. n. Aug. i. xiiij. li. de tri. Ꝛs hūana
mēs nō sit ei⁹ nāe cuiꝰ deꝰ ē: imago tī illī quo
nihil melⁱ⁹ ē ibi q̄rēda t inuenēda ē quo nāq;
nihil hz melⁱ⁹. Li mēte. In ipsa. n. mēte ēt aūq;
sit pricepa dei ei⁹ imago repit: t si. n. amissa di
principatiōe deformis sit: imago tī dei pmāt.
Eo. n. ipso imago dei ē mens quo capaz ē eiꝰ.
eiusq; cē pricepa pōt. Jā q̄ i ea trinitatē q̄ dē
ingram⁹. Ecce q̄ mēs sui meminit itelligit se.
h si cernim⁹ cernim⁹ trinitatē: mōdū q̄dē deuz.
q̄ imaginē dei. Dic. n. q̄dā appz trinas memo
rie itelligēie t amoris. Hec q̄ tria potissimum
tractemus memoriā itelligētiā t volūtatē. h q̄
tria: vt ait Aug. i. io. li. de tri. nō sūt tres vite: q̄
vna vita: nec tres mentes: q̄ vna mēs vna cēn
tia. Adeo tia ꝓ dī ad aliqd. t itelligentia t vo
luntas siue dilectio sūt ad aliqd dī. vna ꝓ dī
ad seipaz t mēs t cēntia. h q̄ tria co sūt vnū quo
vna vita vna mēs t vna cēntia: t quod aliū ad
seipa singula dīr ēt sūt: nō plaliter: q̄ singulari
ter dīr: co ꝓ tria sūt quo ad se inuicē referūt.

¶ Quo eāia sint: q: captū a singul oia t tota.

EQualia ēt sē ī solū singula singulis:
q̄ ēt singula oib⁹ aliogn nō se inicē ca
pent: se aūt inicē capiūt: capiunt. n. t
a singul singula: t a singul oia. Ade
mini. n. me bīe memoriā t itelligētiā t volun
tatē: t itelligo me intelligere t velle atq; me
minisse: t volo me velle t meminisse t itellige.

¶ Quo illa tria memoria capiat.

TOtāq; meā memoriā t itelligentiā t
voluntatē sil memini. Q̄. n. memo
rie mee nō memini illud nō ē i memo
ria mea. Nihil aūt tā in memoria ē q̄ ipsa me
moria: totā q̄ memini. Jte q̄cqd itelligo itelli
gere me scio t scio me velle q̄cqd volo: quic
quid aūt memini scio. Totā igit intelligētiaz
totāq; voluntatem meā memini.

¶ Quo illa tria tota capiat itelligentia.

Jmitr⁹ ū hec tria itelligo tota sil t si
ligo: neq;. n. q̄cq; itelligibiliū ē q̄ si
itelligā: nihil q̄ ignoro: o: q̄ aūt ignoro nec memini nec volo. Quicquid aūt itelligibiliū nō itelligo: ꝓinde eni nec memini nec volo: q̄cqd aūt itelligibiliū me
mini t volo consequenter intelligo.

¶ Quomodo illa tota capiat voluntas.

MOlitas mea ēt totā itelligētiā totā
q̄ memoriā meā capit dū vro: co ro
to q̄ itelligo t memini. Cū itaq; sin
gla sint tota singla totis singulis: t
tota singula sūt oibⁿ totis: t hec tria vnuz: vna
vita: vna mēs vna cēntia. Ecce illius summe
vnitatis atq; trinitatis: vbi vna est essentia t
tres psone. imago est mēs hūana liez impar.
Adeo aūt hic p aio ipso accipit vbi est ima
go illa trinitatis. Ꝓoꝑtie ꝓ mens dī: vt ait
Augu. nō aia ipsa: q̄ q̄ in ea est excellentius:
q̄liter sepe accipit. Illud ēt sciēdū ē q̄ memo
ria nō solū absentiū est t ꝓteritoz: sed etiam
ꝑsentiū: vt ait Aug. in q̄todecimo libro de
trinitate. alioquin non se caperet.

¶ Ex quo sensu illa tria dicantur vnum esse t
vna essentia queritur.

EJe antēdēdū ē diligēter ex quo sensu
accipiēdus sit q̄ supra dixit illa tria
.s. memoriā itelligētiā t volūtatē eē
vnū. vnā mētē vnā cēntiā: q̄ vniq;
nō vī vez esse ī supra ꝓpriētatē sermōis. Adeo
.n. i. spūs rationalis essentia spūalis est t ī corpo
rea. Illa ꝓ tria naturales ꝓpriētates seu vi
res sunt ipsius mentis t a se inuicez differūt:
q̄a memoria nō est itelligentia vel voluntas:
nec intelligentia voluntas siue amor.

¶ Quod etiā ad se inuicem dicunt relative.

IT hec tria ēt ad se inuicē referunt: vt
ait Aug. in nono lib. de trini. Adeo
.n. amare seipsam vel memīnisse nō
pōt: nisi ēt nouerit se. Mā q̄ō amat
vl meminit q̄ nescit: Adhuc itaq; nō ista tria
ī separabilia sunt a semetipsis: t tī coꝑ singu
lum t simul omnia vna essentia est: cum t re
lative dicantur adinuicem.

¶ Hic aperitur q̄ supra querebat. s. q̄o hec
tria dicantur vnum.

SEd iā vidēdū est q̄o hec tria dican
tur vna suba. ō. s. q: in ipsa aia vel
mēte subaltr existūt. nō sicut acci
dētia in subiectis q̄ ꝑīt adesse t ab
esse. Dīt Aug. i lib. nono de trini. ait. Ammo
nemur si vicinaq; videre possumus hec in aio
existere subaltr: nō tāq; in subiecto vt color
in corpore: q: t si relative dīr adinuicē singu
la tī subaltr sunt i una suba. Ecce ex quo sen
su illa tria dicunt vnum eē vel vna suba. Que
tria: vt ait Aug. in lib. decimonono de trini. in
mēte nāliter diuinus ifimita q̄q; vniuaciter p
spicax: t quā magnū sit in ea. Dīt pōt ēt sempi
terna immutabilisq; nā recoli ꝑspici cōcupisci.
Reminiscit. n. p memoriā irnet p itelligētiaz.
amplectit per dilectionē. pfecto reperit illuc
summe trinitatis imaginem.

¶ Qz in illa filiatione sit dissimilitudo.

VErūtī caueat ne hāc imaginē ab ea
dē trinitate facrā ita ei apparet vt oīno existīet filiez: h̄ potⁿ i q̄libtq; ista
filiatione magnā quoq; dissimilitudinē
cernat. ¶ Prima dissimilitudo.
Quod breuiter oīdi pōt. Nō vnꝰ p illa
tria itelligit meminit diligit. qui nec
mēoria ē. nec itelligētia. nec dilectio:
h̄ hz. Tnꝰ q̄ nō est q hz h tria: nō tī ipe ē hec
tria. In illꝰ vo sūma simplicitate nāe q̄ deꝰ ē:
q̄uis vnꝰ sit deꝰ: tres tī psone sunt pr t filiꝰ t
spūs scūs: t hec tres vnꝰ deꝰ. Aliud ē itaq; trini
tas res ipsa. aliud imago trinitatis i re alia. pp
quā imaginē ēt illud i quo sūt h tria imago dī
s. hō: sic imago dī t tabula t pictura q̄ ēt ca
tabula noie imaginis appellat pp picturā q̄ ē
in ea. ¶ Altera dissimilitudo.

TRisus ista imago que ē hō bīs illa
tria vna psona ē. illa vo trinitas non
vna psona ē: h̄ tres psone: pr filiꝰ: t
filiꝰ pris t spūs pris t filij. Itaq; in
ista imagie trinitatis nō h tria vnus hō: h̄ vnꝰ
homo sit. In illa vo sūma trinitate cui⁹ h imago
ē si vnꝰ deꝰ sit illa tria: h̄ vnꝰ hō: t tres sit ille p
sone: h̄ vna psona. illa. n. tria h̄ hō sit: h̄ homo sit
vel i homie sit. Sz nūqd possum⁹ dicē trinitatē
sic eē i hō: vt aliqd dei sit: nec ipa sit deꝰ. Absit
vt h credam⁹. Dicam⁹ q̄ in mēte nra imagiez
trinitatis: h̄ exiguā t q̄liēcūq; eē q̄ sūme trinita
tis ita genie filiationez vt ex matia pr̄ sit dissi
milis. Secūdum vo q̄ h trinitas mētis: vt ait
Aug. i. xiiij. li. ō tri. h̄ ꝑpea tī imago dei ē: q:
sui meminerit mēs t itelligit ac diligit se: h̄ q:
ꝑ̄t meminisse t itelligē t amare illū a q̄ fcā ē.

¶ Alia assignatio trinitatis in aia. s. mentis noti
cia amor.

DEest ētalio mō alijsq; noib⁹ distin
gui trinitas i aia: q̄ ē imago illi⁹ sūme
t ineffabil trinitatis. Ut. n. ait Aug. i
xv. li. ō tri. mēs t notitia ei⁹ t amor: tria q̄dā sūt.
Adeo. n. nouit se t amat se: nec amaī se pōt nisi
ēt nouerit se. Duo q̄dā sūt mēs t notitia ei⁹.
Jte duo q̄dā sūt mēs t amor ei⁹. Cū q̄ se nouit
mēs t amat se tūc ē trinitas. s. mēs amor t no
titia. Adeo aūt h̄ accipit. p aia: h̄ p eo q̄ in
aia excellentⁱ⁹ ē. Hec ēt tria cū sint distincta a se
inuicē: dīr tri eē vnū: q: in aio subaltr existūt.

¶ Quia mens vice patris: noticia filii: amor spiritus sancti accipitur.

ET est ipsa mens quasi parens: et noticia eius quasi proles eius. Mens enim cum se cognoscit noticiam sui gignit: et est sola parens sue noticie. tertius est amor qui de ipsa mente et noticia procedit dum mens cognoscens se diligit se. non enim posset se diligere nisi cognosceret se. amat etiam placitam prolem idest noticiam suam: et ita amor quidam complexus est parentis et prolis.

¶ Quod non est minor mente noticia: nec amor utroque.

NEc minor est proles parente dum tantum se novit mens quanta est: nec minor est amor parente et prole idest mente et noticia: dum tantum se diligit mens quantum se novit et quanta est.

¶ Quod hec tria in seipsis sunt.

SUnt etiam hec singula in seipsis: quia et mens amans in amore est: et amor in amantis noticia: et noticia in mente noscente est. Ecce in his tribus qualecumque trinitatis vestigium apparet.

¶ Quomodo mens per ista proficit ad intelligendum deum.

MEns itaque rationalis considerans hec tria: et illam unam essentiam in qua ista sunt: extendit se ad contemplationem creatoris et videt trinitatem in unitate: et unitatem in trinitate. Intelligit enim unum deum esse unam essentiam unum principium. Intelligit quia si duo essent vel utrumque insufficiens esset: vel alter superflueret: quia si aliquid deesset uni quod alter haberet non esset ibi summa perfectio. Si vero nihil uni deesset quod haberet alter cum in uno essent omnia: alter superflueret. Intellexit ergo unum esse deum unum omnium auctorem: et vidit quod absque sapientia non fuit quasi res fatua. et ideo intellexit eum habere sapientiam que ab ipso genita est: et quia sapientiam suam diligit intellexit etiam ibi esse amorem.

¶ Hic de summe trinitatis unitate.

QUapropter iuxta istas considerationes: ut ait Aug. in lib. ix. de tri. credamus patrem et filium et spiritum sanctum unum esse deum universe creature conditorem et rectorem: nec patrem esse filium nec spiritum sanctum: vel patrem esse vel filium: sed trinitatem relatarum adinvicem personarum. Ut enim ipse ait in libro de fide ad petrum. Una est enim essentia patris et filii et spiritussancti non una persona. Si enim sic esset una persona sicut est una substantia patris et filii et spiritussancti: veraciter trinitas non diceretur. Rursus quidem trinitas esset vera: sed unus deus trinitas ipsa non esset. si quemadmodum pater et filius et spiritus sanctus personarum sunt ab invicem proprietate distincti: sic fuissent naturis quoque diversitate discreti. Fides autem patriarcharum prophetarum atque apostolorum unum deum predicat esse trinitatem. In illa ergo sancta trinitate unus deus est pater qui solus essentialiter de seipso unum filium genuit: et unus filius qui de uno patre solus essentialiter natus: et unus spiritus sanctus qui solus essentialiter a patre filioque procedit. Hoc autem totum non potest una persona. idest gignere se et nasci a se et procedere de se. Ut enim ait Augus. in primo libro de trinita. Nulla res est que seipsam gignat ut sit.

¶ Divisio prime partis textus.

IN parte ista ostendit magister unitatem essentie et trinitatem personarum per rationes et similitudines quasdam: et dividitur in partes duas. In prima ostendit unitatem essentie divine per rationes naturales. In secunda ostendit trinitatem personarum per similitudines creaturarum. ibi. (Nunc restat ostendere.) ¶ Circa primum tria facit. primo ostendit per auctoritatem apostoli probationis unitatis divine essentie possibilitatem. secundo inducit probationem ibi (Nam sicut ait Amb.) tertio excludit quandam obiectionem. ibi. (Cum ergo deus unus etc.) Secunda autem pars in qua ponit probationem dividitur in quatuor secundum .4. rationes quas ponit. harum autem diversitas sumitur secundum vias deveniendi ex creaturis in deum quas Dyo. ponit. 7. cap. de divinis nominibus. dicit enim quod ex creaturis tribus modis devenimus in deum. scilicet per causalitatem per remotionem per eminentiam. Et ratio huius est: quia esse creature est ab altero. unde secundum hoc ducimur in causam a qua est. hoc autem potest esse dupliciter: aut quantum ad id quod receptum est: et sic ducimur per modum causalitatis: aut quantum ad modum recipiendi quia imperfecte recipitur. et sic habemus duos modos. scilicet per remotionem imperfectionis a deo: et secundum hoc quod illud quod receptum est in creatura perfectius et nobilius est in creatore: et ita est modus per eminentiam. ¶ Prima ergo ratio sumitur per viam causalitatis: et formatur sic. Omne quod habet esse ex nullo oportet quod sit ab alio a quo esse suum fluxerit. sed omnes creature habent esse ex nihilo: quod manifestatur ex earum imperfectione et potentialitate. ergo oportet quod sint ab aliquo uno primo: et hoc est deus. ¶ Secunda ratio sumitur per viam remotionis et est talis. Ultra omne imperfectum oportet esse aliquod perfectum cui nulla quidem imperfectio admisceatur. sed corpus est imperfectum: quia est terminatum et finitum suis dimensionibus et mobile. ergo oportet ultra corpora esse aliquid quod non est corpus. ¶ Item omne incorporeum mutabile de sui natura est imperfectum. ergo ultra omnes species mutabiles. sicut sunt anime et angeli oportet esse aliquod ens incorporeum et immobile et omnino perfectum: et hoc est deus. ¶ Alie due rationes sumuntur per viam eminentie: que potest dupliciter attendi eminentia: vel quantum ad esse: vel quantum ad cognitionem. ¶ Tertia ergo sumitur ratio per viam eminentie in esse: et est talis. Bonum et melius dicuntur per comparationem ad optimum. sed in substantiis invenimus corpus bonum et spiritum creatum melius: in quo tamen bonitas non est a seipso. ergo oportet esse aliquod optimum a quo sit bonitas in utroque. ¶ Quarta sumitur per eminentiam in cognitione: et est talis. In quibuscunque est invenire magis et minus speciosum est invenire aliquod speciositatis principium per cuius propinquitatem aliud alio dicitur speciosius: sed invenimus corpora esse speciosa sensibili specie: spiritus autem speciosiores specie intelligibili. ergo oportet esse aliquid a quo utraque speciosa sint: cui spiritus creati magis appropinquant. (Nunc restat ostendere.) Hic ostendit trinitatem personarum per similitudines in creaturis. et primo per similitudinem vestigii. secundo per similitudinem imaginis. ibi (Nunc autem ad eam)

¶ Circa primum duo facit. primo ostendit per auctoritatem Aug. quomodo in vestigio creaturarum reperiatur trinitas personarum. secundo ex ipsa similitudine vestigii concludit personarum distinctionem ibi. (Per considerationes creaturarum) ubi distinguit tres personas. primo quo ad nos. et hoc triplici secundum triplicem cognitionem nostram a deo: secundum rem ibi. (Principium ad quod.) Et secundum beneficium ipsius ibi. (Unum scilicet quo aut que.) secundo concludit per comparationes ad omnia ibi. (Deus quidem dixit) ultimo ostendit vestigium representationem esse insufficientem ibi. (Ecce ostensum est.) ¶ Questio. I.

QUia autem in parte ista ostendit quomodo venitur in cognitionem dei per vestigium creaturarum ideo duo queruntur. primo de divina cognitione. secundo de creaturarum vestigio.

¶ Circa primum queruntur quatuor. primo utrum deus sit cognoscibilis a creatura. secundo utrum deum esse sit per se notum. tertio utrum possit cognosci per creaturas et quomodo sit deum per creaturas cognoscere. quarto quid de deo philosophi per creaturas cognoscere potuerunt.

¶ Utrum deus possit cognosci ab intellectu creato. I.

Ad primum sic proceditur. videtur quod deus non sit cognoscibilis a creato intellectu. Dicit enim Dyo. de divinis nominibus quod deum nec dicere nec intelligere possumus: quod sic probat. Cognitio est existentium. sed deus est supra omnia existentia. ergo est supra omnem cognitionem. ¶ Item deus plus distat a quolibet existenti intelligibili noto nobis quam distet intelligibile a sensibili. sed sensus non potest intelligibile cognoscere. ergo nec deus potest a nostro intellectu cognosci. ¶ Item omnis cognitio est per speciem aliquam: per cuius informationem fit assimilatio cognoscentis ad rem cognitam. sed a deo non potest abstrahi aliqua species cum sit simplicissimus. ergo non est cognoscibilis. ¶ Item ut dicit philosophus omne infinitum est ignotum. cuius ratio est quia de ratione infiniti est ut sit extra accipientem secundum aliquid sit et tale est ignotum. sed deus est infinitus. ergo est ignotus. ¶ Item philosophus dicit quod ita se habent fantasmata ad intellectum sicut colores ad visum. sed visus corporalis nihil videt sine colore. ergo intellectus noster nihil intelligit sine fantasmate. cum igitur de deo non possit formari aliquod fantasma: ut dicitur Isaie. 40. Quam imaginem ponetis ei. videtur quod non sit cognoscibilis a nostro intellectu.

Contra. Iere. 9. dicitur. In hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse me. sed illa non est vana gloria ad quam deus hortatur. ergo videtur quod possibile sit deum cognoscere. ¶ Item ut supra dictum est secundum philosophos ultimus finis humane vite est contemplatio dei. si igitur ad hoc homo non posset pertingere in vanum esset constitutus: quia vanum est secundum philosophum quod ad aliquem finem est quem non includit: et hoc est inconveniens: ut dicitur in ps. Nunquid enim vane constituisti eum. ¶ Item ut dicit philosophus .3. de anima in hoc differt intelligibile a sensibili: quia sensibile excellens destruit sensum. intelligibile autem maximum non destruit sed confortat intellectum. cum igitur deus sit maxime intelligibilis quantum in se est: quia est purum intelligibile: videtur quod a nostro intellectu possit intelligi. non enim impediretur nisi per suam excellentiam.

Respondeo dicendum quod non est hoc quod utrum deus in essentia sua immediate videri possit. hoc enim alterius intentionis est. sed utrum quocunque modo cognosci possit. et ideo dicimus quod deus cognoscibilis est non autem ita est cognoscibilis ut essentia sua comprehendatur: quia omne cognoscens habet cognitionem de re cognita non per modum rei cognite: sed per modum cognoscentis. modus autem nullius creature attingit ad altitudinem divine maiestatis. unde oportet quod a nullo perfecte cognoscatur sicut ipse seipsum perfecte cognoscit.

¶ Ad primum ergo dicendum quod deus non est hoc modo existens sicut ista existentia: sed in eo est natura entitatis eminenter. unde sicut non est omnino expers entitatis: ita non omnino est expers cognitionis quin cognoscatur. sed non cognoscitur per modum aliorum existentium que intellectu creato comprehendi possunt. ¶ Ad secundum dicendum quod quamvis plus distet deus a quolibet intelligibili secundum [illegible] proprietatem quam intelligibile a sensibili: [illegible] cognoscibilitatis [illegible] cognoscitur ut sensibile. ¶ Ad tertium dicendum quod [illegible] cognitio est in potentia cognoscitiva secundum modum ipsius cognoscentis. [illegible] simplicior quam in rebus [illegible] cognoscitur per modum [illegible] ¶ Ad quartum dicendum quod [illegible] infinitum [illegible] imperfectionis [illegible] ¶ Ad quintum dicendum quod philosophus loquitur de cognitione intellectus [illegible] nobis secundum statum vie [illegible] non cognoscitur a nobis nisi per fantasmata [illegible] ¶ Alia conceduntur. ¶ Tamen ad ultimum [illegible] respondendum est [illegible] intelligibile excellens [illegible] Boe. In hoc autem [illegible] intelligibile excellens non corrumpit [illegible] videre potest intellectus creatus.

¶ Utrum deum esse sit per se notum. II.

Ad secundum sic proceditur. videtur quod deum esse sit per se notum. Illa enim dicimus per se nota quorum cognitio naturaliter est nobis [illegible] sicut patet [illegible] Dama. naturaliter est omnibus insita. ergo deum esse est per se notum. ¶ Item sicut se habet lux sensibilis ad visum: ita se habet lux intellectualis ad intellectum. sed lux visibilis [illegible] ipsa. ergo deus seipso immediate cognoscitur. ¶ Item omnis cognitio est per unionem rei cognite ad cognoscentem. sed deus est [illegible] intrinsecus [illegible] magis quam ipsa [illegible] seipsum cognoscit [illegible] ¶ [illegible] illud est per se notum quod non potest cogitari non esse. sed deus non potest cogitari non esse. ergo deum esse per se est notum. probatio medie est per Anselmum. Deus est quo maius cogitari non potest. sed illud quod non potest cogitari non esse est maius eo quod potest cogitari non esse. ergo deus non potest cogitari non esse cum sit illud quo nihil maius cogitari potest. ¶ [illegible] probatur [illegible] potest cogitari sine sua quiditate [illegible] deus [illegible] ut dicit Avicen. ergo deus non potest cogitari non esse.

Contra. Ea que sunt per se nota [illegible] negari [illegible] sed deum esse potest negari [illegible] Dixit insipiens in corde suo non est deus. ergo deum esse non est per se notum. ¶ Item quod est per se notum non est per se notum [illegible] demonstrasse [illegible] ergo deum esse non est per se notum.

Respondeo dicendum quod de cognitione aliquorum [illegible] dupliciter loqui possumus secundum [illegible] aut quo ad nos. Loquendo igitur de deo secundum seipsum esse est per se notum [illegible] per se intellectus non per hoc quod faciamus ipsum intelligibile sicut materialia facimus intelligibilia in actu. Loquendo autem de deo per comparationem ad nos sic iterum dupliciter potest considerari. Aut secundum suam similitudinem et participationem. et hoc modo

ipsum esse est p se notū. nihil n. cognoscit nisi p veritatē sui q̄ est a deo exēplata. veritatē aut esse est per se notū. Aut fm suppositū. i. ꝺsideratio ips deū fm q̄ est i nā sua ḡd incepocedēs B nō nō est p se notissimo multi fuerūt negantes deum esse. sicut oēs phi q nō potuerūt causam agēdi vt Democrit⁹ et gdā alij. Et bn⁹ nō est ga ea q̄ p se nobis nota sunt: efficiunt nota ītantis p sensū. sicut visa toto et pcc ītatum cognoscimus q̄ oē totū est maⁿ⁹ sua pte sine aliq̄ ingressione. vt phs ait poste. ꝓncipia cognoscim⁹ tm̄ terminos cognoscimus: sed visis sensibilib⁹ nō deuenimus in deū nisi ꝓcedendo fm q̄ ab illa cāta iuuāt: et q̄ oē causatū est ab aliq̄ causa agēte: et q̄ penū agēs nō pōt esse coīnue: et ita in deū nō deueniremus nisi argueꝺcr⁹ nullus tale est p se notus: b est ratio Aluceñ.

¶ Ad primū q̄ dōm q̄ auctas Dami. intelligēda est de vita cognitōe nobis in ista fm ipsius similitudinē: et non fm q̄ ei sua nā. sit. et oē q̄ ola apprēhit deus nō qdē ipm per ꝺsiderat in sua nātā: i sui ipsius studio ea nihil ꝺsideraf nisi inquātū hz similitudinē ipsius: et ita nihil cognoscit.

¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ visus noster est proportionatus ad vidē dū luce corpalē p sepīs: sed intellect⁹ noster nō est proportionatus ad cognoscēdū nāli cognitiōe aliqd nisi p sensibilia. et ideo in intelligibilia pura deuenire nō pōt nisi arguēdo.

¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ ḡtus deⁱ sit in alia q essentia primas et potētia: nō tn est ea sicut obm intellect⁹: et hoc regitur ad cognitōez. vñ et ala sibylla ꝑsens est: tn magna ꝺsimilitudo est in cognitōe alicui: nec deuenit in ipsas nisi rōcinādo ex obiectis in act⁹: et ex actib⁹ in potentias.

¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ rō Anselmi intelligēda est: posse intelligimus deū nō pōt intelligi q̄ sit deⁱ: et posse cogitari nō esse: sed tn ex b nō sequit q̄ aliqs nō possit negare vel cogitare deum nō esse. pōt. n. cogitare nihil hoc esse quo maⁱ⁹ cogitari nō potest. et ideo rō sua procedit ex hac suppōne q̄ supponatur aliquid esse quo maius cogitari nō pōt.

¶ Et similr erit dōm ad aliam ꝓbationem.

¶ Utrū deus possit cognosci ab hoie p creaturas. III.

Aduersum sic procedit: vī q̄ deus possit cognosci p creaturas ab homine. Ro. i. Inuisibilia ipⁱ. creatura aūt vī homo fm expōnez magri. q̄ per creaturas ab hoie pōt cognosci.

¶ Itez vī q̄ ab angelo. Cognitio n. dei p creaturas fit p b q̄ vī ꝺina bonitas relucet in creatura: sed angelus cognoscēs rem i ꝓpo genere videt ꝺinā bonitatē in ipsa. q̄ cognoscit creatorem ex creaturis.

¶ Itē vī q̄ ēt brutū. Nulli. n. fit ꝓceptus nisi ei q̄ cognoscit ꝓceptū: ꝺs Ioñ. 3. ꝺcit q̄ ꝓcipit bruto ꝺsi omi q̄ pereunt hoderā. q̄ vtrus pōt cognoscere ꝺinū ꝓceptū: et ita pōt ēt cognoscere ꝓcipiēte.

¶ Itē vī q̄ ēt a peccatori bus possit cognosci. ꝺs. n. Ro. i. Cū deū cognouissent nō sicut deū glorificauerūt. talem aūt petōres fuerūt. q̄

Contra, ois effectus ducens in cognitōez sue causē se est aliquo modo proportionatus sibi: sed creature nō sunt ꝓportionate deo. ergo ex eis nō pōt hō in sui cognitōez venire.

¶ Itē vī q̄ nec angelus. Cū. n. q̄ se cognoscit: nō cognoscit q̄ aliquid aliud: sed deus cognoscit angelū q̄ se videndo ipsius in sua essentia. q̄ nō cognoscit ipm per creaturas.

¶ Itē vī q̄ nec etiaⁿ a beatis. nulla. n. potētia affīta organo bz virtutē ad cognoscēdum nisi ipm̄ mālem: eo q̄ cognitio fit in cognoscēte fm modū q̄ limat. sed beata nō bēt virtutes cognoscitiuas nisi sensitiuas q̄ sunt affīte organo. q̄ nullo modo pōt cognoscere deū q̄ oīno est imalis.

¶ Itē vī q̄ nec etiaⁿ a peccatoribus. Ambr. n. ꝺcit sup illud Mar. 5. beati mūdo corde ꝛc. si quis mundo corde sunt deum videbunt. ergo aliqⁱ nō videbunt. neq; n. malignū deum videbunt. neq; ip̄ q deum videre noluerūt pōt videre deum.

Respondeo dōm q̄ cū creatura exeplaret ꝓ cedat a deo sicut a cā quodāmō fm analogiā. eo. f. q̄ quelibet creatura cū imitat fm ꝓpriā bilitatē nāe fue. ex creaturis pōt in deū deuenīri tripl illius modis q̄bus ꝺcit. f. q̄ causa latāt remotionē eminentiā.

¶ Ad b aūt q̄ aliqa ex creaturis in deū ꝺcūtur duo regnant. f. q̄ ipm deus possit aliquo mō esse. et ideo hoc in nō cōuenit talib⁹ ꝓcessib⁹ cognitōis. z⁹ regrit q̄ q̄ntū ꝺna in eis ꝺcipiat a creaturis et terminet ad creatorē: et ideo angelus nō ducit deū cognoscere p creaturas: neq; beatus hoibus q̄ a creatoris cognitione ꝓcedunt ex creaturis: sed ducit ibe ꝓcessus hominibus secundū statum vie bonus et malus.

¶ Primū q̄ cōcedimus.

¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ ḡtus angelis cognoscat ꝺinā bonitatē relucere i creatura: nō tn ex creatura venit in creatorē sed ecō.

¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ ꝓceptum dei nō ducit ad vīsionē: ita q̄ intentione ꝓcepti apprehendat: sed q̄ ꝺna virtute mota est eius estimativa naturali motu ad exprēdū illud q̄ deⁱ ꝺsponebat.

¶ Quantum concedimus.

¶ Ad 5ᵐ dōm q̄ creatura est effectus nō ꝓportionat⁹ creatori. et nō ducit in ꝑfectā cognitionē ipⁱ⁹: sed in imperfectā.

¶ 6ᵐ et 7ᵐ cōcedimus.

¶ Ad 8ᵐ dōm q̄ Amb. loquit de visione dei per essentiā q̄ erit in pria ad quā nullus malus poterit puenire. Sēl ēt ad cognitionez fidei nullus venit nisi fidelis: sī cognitio nālis de deo cōis est bonis et malis: fidelib⁹ et infidelib⁹.

¶ Utrum philosophi naturali cognitōe cognouerint trinitatem ex creaturis. IIII.

Ad quartus sic procedit: vī q̄ phi nāli cognitione ex creaturis i trinitatē deuenerūt.

¶ Dicit. n. Arist. in pn̄ce. et man. q̄ b̄ic q̄dē numerū. f. trinariū adhibuimus nostros magnificare deū nīi existentes ꝓpietatib⁹ eos q̄ creata sunt. silr ēt plato loquit multa de pno intellectu et multi alij phi.

¶ Si phi potuerunt deuenire in cognitionē eos q̄ in creaturis relucent: ergo in alia est exprēsa filiando trinitatis plonaz. q̄ vī q̄ p potentiam alie q̄s phi multā ꝺciderauerūt: potuerūt in trinitatē plonarū deuenire.

¶ Itē Ricardus de scō victore: ꝺcit. Credo sine dubio q̄ ad quācūq; explanatōes veritatis q̄ necesse est esse nō mō ꝓbabiles imo et necessarias mēta nō deficiūt: si necessariū est cognoscere trinitatē. q̄ vī q̄ ad ipsā cognitionē phi rōnes bere potuerūt.

¶ Oēt vī ex ꝓbationib⁹ supra ꝺductis. ꝺs. z. q̄bus trinitas ꝓbat.

¶ Itē ꝺ Ro. i. in glo. q̄ phi nō peruenerūt ad notitiā plone ꝑ. f. spūsc. et ideo bētur sup Ezo. 8. vbi ꝺ q̄ magi ꝓphaonis defecerūt in 3ᵒ signo. q̄ vī ad min⁹ q̄ ad noticiam ꝺsarum personarum veterunt.

Contra, Deb. ꝛi. fides ē sūbia spādaz rez argumēnū nō apparentiū: sed deū esse trinum et vnū est articulus fidei. q̄ nō est apparēs rationi.

Respondeo dōm q̄ nāle rōnem nō pōt ponīri in cognitionē trinitatis plonarū: et ideo phi nihil de b sciuerūt: nīsi forte p reuelatiōes vel aliā ꝺna ab aliqⁱ.

¶ Et b⁹ rō est. q̄ nālis rō nō cognoscit deū nisi ex creaturis. ois aūt q̄ ꝺcit de deo p respectū ad creaturas ꝓprie ad essentiā: et nō ad plonas. et ideo ex nāli rōne nō venit nisi in attributa ꝺsine essentiā: tamē ꝓprias fm appropriata eis phi cognoscere potuerūt cognoscentes potentiam sapientiam bonitatem.

¶ Ad ꝓm q̄ dōm q̄ fm exponem cōmēti Arist. nō inuenit trinitatē plonarū in deo ponere: ꝑs pp b q̄ in alijs creaturis apparet ꝑfectio. f. trinarius sicut in pn̄cipio et fine: et ideo antiq̄ bonozabāt deū i sacrificijs et oblatiōib⁹ triplicium. Plato aūt vī multa cognouisse de ꝺnis legis libros veteris legis quos iuenit i egypto: vel forte ducti a ꝺnis

nalia intellectū ꝺuinū fm q̄ in se quodāz modo ꝓcipiebant ꝺcam mūdi q̄ est mādus archetyp⁹.

¶ Ad 1ᵐ dōm q̄ filiatio trinitatis relucens i alia ē alio impfecta: et ꝺficiens sicut infra ꝺcet magr. sed ex ꝺctis ꝓpriationes ad filiationem vestigia.

¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ si ꝺcit Ricardi intelligat⁹ vī q̄ oē vez possit ꝓbari q̄ rōnem vocat ꝓprie falluntur: prima ꝑs⁹ per se nota nō ꝓbatur fi aūt aliqua sūt i se nota q̄ nobis occulta sūt: illa ꝓbant q̄ notiora quo ad nos notiora ārt quo ad nos fiāt efficia ꝓpriora: ex effectib⁹ aūt creaturaz trinitas plonaz ꝓbari nō pōt: vt ꝺctū est. et ideo relinquit q̄ nullo mō possit ꝓbari. et ꝺcta rōnes inducte fiāt magis ad apropriatōes quedaz q̄ necessario ꝛcludentes remoto. n. ꝓmpsole intellectu ꝺsitionis plonaz adhuc remanebit in deo summa bonitas et beatitudo et cetera.

¶ Ad quartū ꝺcs. q̄ phi nō peruenerunt in cognitionem ꝺnaz plonaz: q̄mvis ꝺ ꝓpriis: ꝺs solū q̄ntum ad appropriata: nō tn̄ quantum ad ꝓpria: et hoc ē quia cognitio ꝺpendet ex ꝓportione ad ea q̄ fiē cognita. sed ꝓprietates ꝺnaz plonaz nō fiāt attributa ꝺsine nāe.

¶ Et si obiciat q̄ filiationes fiāt attributa ꝺsine nāe. in cognitionem bonitatis q̄ appropriatur ꝓprie sō sicut i cognitionem pōe: et sapientie q̄ appropriatur patri et filio: Deum q̄ bonitatē nō cognouerūt q̄mvis ad ꝓtissimum effectum ipⁱ⁹ incarnationem. f. redemptionem. Uel q̄ non nō intenderūt veneratiōi bonitatis ꝺsine q̄ eiam nō imitabilē fiē veneratiōe fiē pōas et supplicias. Ad II.

Deinde querit de vestigio. Circa q̄ querit tria. 1ᵐ vtrū in oī creatura vestigium inueniatur.

¶ Utrū filiatio dei in creaturis possit ꝺci vestigium. I.

Ad primū sic procedit vī q̄ filiatio creatoris in creatura nō pōt ꝺci vestigiū.

¶ Per vestigium enim res inuestigat: sed ꝺna essentia est inuestigabilis. vnde ꝺcitur Ro. 11. O altitudo ꝛc. Et ꝓ. Et vestigia tua non cognoscentur. ergo vī q̄ filiatio creatoris in creatura non sit vestigiū.

¶ Ꝓ. vestigiū ē ipsius quedā ꝓis motum et⁹ cui⁹ ē vestigiū. sī deus res ꝓducit sine aliq̄ fiat motu. Jacob. 1. Apud quē nō est trāsmutatio ꝛc. q̄ vestigiū nō potest ꝺci de ꝺuinis eue creature que a creatore ꝓducitur.

¶ Itē vestigiū fm q̄ b sumit⁹ ꝺducit in cognitionez personaz: sī per creaturas nō pōt hō cognitio trinitatis vt ꝺctū est. q̄ filiatio reperta in creaturis nō ꝺcit vestigiū: vel vestigium nō ducit in trinitatem.

¶ Itē Bre. dias ꝛc. Benignitas visitationis q̄ vīs nobis ꝺdit ea ve stigia ꝺcūtur. q̄ vī q̄ vestigiū non sit filiatio dei recepta in creaturis.

Respondeo dōm q̄ vestigiū fm q̄ b sumit⁹ metaphorice accipit: et sumit a filiatione vestigia ꝓpe ductū q̄ est ipsius quedā ꝓtis ductio in cognitionem alicui⁹ cui nō repugnat ipm nisi fm partē. f. pedē: et fm inferiorez superficiē tū. Tria ergo ꝺsiderāt in rōne vestigij. Unū quod perfectio filiationis: et q̄ p vestigiū in rē⁹ est vestigio ducto creatoris per quā i ipsā cognitionez deueniret pessim⁹ et imperfecta filiatio. sī in creaturis ꝺcitur vestigium creatoris. Et q̄ magis deficiāt a repetitione ꝺfunctionis personarum ꝑ ēt alium attributoz: ideo magis ꝓpe ꝺcitur vestigium creatura fm q̄ ducit in plonas q̄ fm q̄ ducit in ꝺsinam essentiā.

Ad primum (q̄ ducit in ꝺsinam essentiā. g̃ dōm q̄ ꝺsine vie ducāt intelligabiles q̄ non ad plenū ipsius opera comprehendere possumus nō q̄ ex creaturis nullo modo in ipsas deueniremus. ¶ Ad ſcdm ꝺcendū q̄ in hac vita ꝺcimur q̄ transeūtem sufficit q̄ attingat filiatio ꝺsine ad singulā: non ops q̄ ꝺsa ad oīa ducat: et ideo ꝺcitur q̄ non oēs ad filiationem ꝺsine ducūtur.

¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ per vestigium nō ꝺcenimus in cognitionem personarum nīi vñde ducat ad eas nīi per appropriata: et ideo ꝓprie q̄ per ipsa ꝓprietates ꝓprias ducat in personas magis q̄ per ipsa ꝓprietates ꝓprias. Appropriata aūt sunt essentialia ꝺsine filiationez habentia cū quib⁹ ꝓprietates ꝓprie filiationez habentes ꝓprie ꝺcūtur: sicut ꝓprietates ꝓprie plonarū. ¶ Ad quartū dōm q̄ vestigium rei pōt esse multa similia: vnde nō est inconueniens q̄ ab eodē vestigio sumāt aliq̄ ꝺuersa fm ꝺuersas filiationes: sī pōt esse q̄ filiatio repta in creaturis ducatur vestigium ꝺsine q̄ filiatio repta in creaturis ducatur vestigium ꝺsine q̄ filiatio repta in creaturis ducatur vestigium ꝺsine

est rez. Et sic tamē illa vba Aug. lib. 83. q̄nū q̄ essētiat
q̄ dr̄ essentia q̄ genit. dicat. n. res per q̄a tm̄ p̄cipia
determinat per formā: genit p̄ quidē ad alterū tm̄ et
q̄dū tm̄ dr̄ illa modus spēs et ordo sūt q̄ modus pri
mord̄ determinat sub eē p̄cipuū: spēs ad for
mand̄ ad p̄cipia determinata sub eē p̄cipuū: ordo ad
ordinand̄ ad comparatiōem ad alterū: nisi q̄ vlta sūt absolu
ta: et p̄ma concreta. Et q. sūt accipiūt vltā vnā vez: et bo
nū: et vnitas rei p̄tinet ad sūā determinationem: put ex
p̄cipuo habuit ē: et vtras fm q̄ hz formā: et bonū fm q̄
ordinat ad finē. ¶ Jtē ex p̄dis patet: p̄ p̄a tota res fm q̄
ē ex p̄ncta p formā: et p modū vnit: et p finē operatiōis
sic patet illa Dion. c. vltā vnus et equalis. Et sic ps q. 5 fz
q. effectio rei p̄t intelligi terminari ad tuor fac: et fm q.
vnam mēbrum p̄t multa vel pauca includere: inuenit
tuor tuas partes veritat in oībus fm vnā cōem rōnem.

Ad pmū ¶ p̄cipua modi et finis assignatum.

¶ Dicēm q. quis sint hae partes cēntia
les creaturē: dicendū est: cū ē accipe binarium vna ad
aliez: et multas ēt p̄cedētes ad istas fz ēa partes veritat
assignari p̄t. ¶ Ad 2m dēm q. sicut in deo cēntia non fa
cit numez: cū personalia: et creatura ē q. trib' partib'
veritat subsistat: ipm eē creaturē regulata cēntia nō cō
numerata trib' partib' veritat. ¶ Ad 3m dēm q. p̄dic
tates creaturaz: et q.b' tuor nō in vna attributa q̄dū
sunt p̄ducit: sū ordinē admixtē p̄cipuo medio: et finis: sub
q̄z rōnib' 2 tres plonas tuor: q̄ntercūq; diuersificent.

¶ Uez in omni creatura sit veritat. III.

A B certum sic p̄cedit: vr q. nō in ol
creatura sit veritat. Si
militudo. n. veritat tuor: ad 3 filitudinē ima
ginis: sed ēā creature sūt ig q.b' est filitudo
imag. fic. bolē. q̄ q. ill' ē veritat. ¶ Jtē
veritat ē filitudo: p̄fecte repleta: nec fz aliq̄ creature sūt
p̄fā filitudo dine bōtatis: fic̄ gre gratū facētes: et q.b'
de' sūt habitare i bole: q̄ illis non ē veritat. ¶ Jtem fi
accipiam' singulas pres veritat: q̄libet ex creatura ē
fic̄ rgo duo vel spēs sūt i qualibet creatura ē veritat: tuc
modi erit modus spēs et ordo: et ita erit abire in infi
nitū: q̄ nec intellis nec nā patit. ¶ Jtē Ambros⁹. exit i
cramcron. Lucis nā ē vt non sit i numero pōdere et mē
sura sicut alia creatura. in bis ait trib' attēditur veritat
Fm Aug. vt deus ē cā igit lux sit creatura: vt q. nō in q̄li
bet creatura sit veritat. ¶ Jtē Ber. modus charitatis
ē nō bre modū: q̄ charitas cū sit creatura nō hz modum
ipm: et ordinē: et sic idem q̄ prius.

Con tra Sap. xi. Oia in numero: ꝛc. ¶ Item Aug. li.
de nā boni loquens de mō spe: et ordie dicit. vbi
bec tria magna sunt bonum est. vbi parua parvum: vbi
nulla nullū: fz ois creatura ē aliq̄ bonuz: g oia creatura

Respondeo habet bec tria.

dēm q. veritat inuenit i creatura
fm q. segnit esse p̄fectū a deo vt Augus. dicunt est: vt
in bis rb simplr ē inēre veritat q̄ue perfect sunt in se: et
hz sūt rōi idistincta in q̄e subsistentia: et non habt eē nisi
dependens a filio. vñ ēt in accidentib' nō ē veritat nisi fm
inēre ad subiectum q. accidria imago sint modi spēs et
ordines subiect: q. ipa dicunt ipm modū et ordinē: nisi et
forte de' dicat ipm modus et ordo accidentium. Tū eum
fm quodlibet accidēs aliud: aliq̄ esse ipi subsistit: erit fm
illud ee aliquo mō filiare veritat. vñ q̄ posuit illū
accidēs p̄ter partes veritat. i. modū spēi et ordinē q̄nū
ad illū eē sūt partes q̄ sunt q̄z dr̄ positio mōi spēi et ordi
nis fz ee gratuitū nō tolomis' vñ manēt. B tria fz ee nāe.

Ad pmū ¶ nō q. i superioi seng includit virt⁹
inferioris sicut i. anīa etiā est vtus na
turē: anima enim est natura ipius corporis q̄ per ipam
mouet: et dat sibi ee nāle: et sup B hz p̄prias operationes
similes: et nō cū filitudo imaginis sed ēā fm id q. intel
lectualis est nō excludit ab ea rō veritat: q̄ accipiatur
q̄z fm q. nā q̄dā ē creatura. ¶ Et sūr et dēm ad 2m: q.
gra gratū facies fz id. q̄ addatur aliqua creaturis: dicatur
p̄fecta filitudo: non q̄dē simplr: fz respectū aliaz creatuz
filitudinis: fz fm id in quo cōicat cū aliqua creaturis bet
rōnem veritat. ¶ Ad 3m dēm q. aliq̄d dr̄ modificari: aliq̄
quo dupl̄r. vt formalr: et sic res dr̄ modificari suo modo
q. in q̄a ē: vel effectiue: et sic oīa modificātur ab eo q. mō
dum reb' ipone: et hinc ē q. de' dr̄ effectiue modus oīm
rez: fm B. q. dico q. modus creature non hz modū q. sua
mātr modificē: fz modū modificātē effectiue: et ita ē in
oīb' aliqa grad' veritat. ¶ Ad 4m dēm q. lux in se p̄side
rata creata ē in nūero pōdere et mēsura cū bēat finitā
eē et posse: sicut et alie creature: fz respectū aliaz creaturā
rū corpaliū hz indeterminatā ēntiem eo q. per lucē oīa
corpa aliq̄ modo informāt: et p ipam oīa corpa inferio
ra efficiāt in suis naturis: et B accidit sibi inq̄ntum ē for
ma vlis et p̄ncipi alterātis. Lectio: et p tanto nō dr̄ in nūero
pōdere et mēsura eē creata. ¶ Ad vltimū dēm q. charis
tas pōt dupl̄r cōsiderari: aut fm eē q̄ hz in subo: et B mo
do modū hz fm mensurā capacitatis recipientis: vel ex
nā vel ex conatu. Aut fm inclinatiōem in oīnet: sic intel
ligitur nō hīc modū: q. oīm cū sit infinitum non ꝓpor
tionat ur veritat nre: vel nūqā nā pōt amare deū q. in am
plius amandus sit: et se amare velit.

¶ Expositio p̄me partis textus.

Nullibilia q̄tū ad attributa q̄bus
de' in se p̄fect⁹ (Uni⁹)
fm quā creaturas p̄ducit (Unitas) fm
q. creature recurrunt in ipm vt in finē: vel
inuisibilia (Dicit g̃itur ad opera (Uirtus)
g̃itur ad p̄m (Unitas) g̃itū ad ēntiā (Proper ex
¶ Contra angls precellit boiem: vt in ps. (cellentia.
Minuisti eum paulo. ꝛc. ¶ Dicēdū q. bō et angelus p̄nt
tripl̄r cōsiderari. Aut p relonē ad finem: et sic sūt equales
crat. n. bolos sicut angli i celo. sic dr̄ Matth. xx. Aut g̃itū
ad reparatiōem dīn: et sic bō maior ē ag̃elo inq̄ntū huma
na nā assūpta ē i vnitatē p̄sone dine. Aut g̃itū ad verāqz
nām in se: et sic nā angeli nobilior ē. ¶ Uel dēm q. mul
dus accipiunt hīc fm q. ē p̄incta visibiliū tm: et ita inter
creaturas mūdi ḡo bō excellit nō ꝓnuntiatur angls (Et p
permitate ꝛc) Ultra cā sp̄ē nobiliori cāto. vñ si cātum est
p̄ctuōs q. cā p̄ma sit eterna: et sic de alijs (Perfectio
sima pla (Pulchrimodo conslitit in duob'. i. in splendore
et p̄tis ꝓportione: vtras autē hz splēdoris rōnem: et equa
litas tz locum ꝓportionis.

¶ Diuisio tēe partis textus.

Nunc vero ia ad eum ꝛc) In pte illa
ostendit trinitatē plonarū
et vnitatē ēntie p filitudinē imagis: et diuidi
tur in pcs tres. In pmo ostendit filiam imagi
nis in z⁹ ostendit fm gd attēdatur imago. ibi
(Ecce g̃ mēs me. 3ia z⁹ ex filitudie imagis ducit in trī
tatē plonaz ibi (Quapropter iuz illā ꝛ̄ideratiōem. Et
ecg mēs me) Dic igrit fz gd attēdatur imago in mēs
et p̄mo assignat imaginem fm potentias. z⁹ fm habitus
ibi (Pōt et alio mō (Circa p⁹ tria fac. p̄mo pres imagis
assignat. z⁹ ostendit ei⁹ filitudinē triū plonaz. ibi (Dicit
tria) 3⁹ ostendit dissilitudinem ibi (Uerūtī cauēat ti.
¶ Dicit tria) Dic ostendit i trib' potētijs assignatis fi
tudinē plonaz. Et p inducit pbationem. z⁹ ponit dictuz
manifestationem ibi (Mēs at b ꝛc.) 3⁹ excludit obscuri

tatē ibi (Dic attēdēdū ē diligēter) In p̄ duo facit. p ostēdit
filitudinē quo ad plonaz distinctionem et ēntie vnitatē.
z⁹ q. ad plonaz eqlitatē. ibi (Eqlis ei filr) Qua eqlitatē
ostēdit tali rōne. Quecūq; se icludūt iucē sūt eqles: fz ē
libet dictaz pōt capit aliā: et queq; capit ois: q. dis ē eq
lia alteri: et q. dis ē eqlis oīb' illis: ē eqlis ois: et
nosē. pbat ibi (Tociqs medīa me. Et p̄ medīa. z⁹ de
intelligētia ibi (Sūt ei b tria) 3⁹ ō volūtate. ibi (Uolū
tas ēt) Primū ostēdit sic. Quicqd ē ptia nēcesse illud ē i
memoria: fz ipsa tota memoria ē sibi ptia: q. tota se caput.
¶ Jtē qcqd intelligo et volo: scio me intelligere et velle: sed
qcqd scio me intelligere et velle ē in memoria. q. memoria caput se tota et totis
ligo et volo ē i memoria. q. memoria caput se tota et totis
et volūtate. ¶ z⁹ pbat idē de intelligētia B mō. Oē quod
nō ē ignotū ē mihi ecce: fz qcqd ē volūtū vl mihi ecce
vel i memoria ptia ē nō ignotū. q. oē bō est i intellectu in
telligētia q. capit oēs tres. ¶ 3⁹ addit idez de volūtate.
Oē illud q. vtor est i volūtate mea: qcūq; operatione vtor
qz volūtas ē vlis motor: virtutis ol ea quo volo vel intel
ligo vl memoria: vtor. q. oē bō est i volūtate mea: et sic volū
tas capit oēs: q. facto scīndit filitudinē ibi (Cū itaq; lo
quit ostēdit. B manifestat. q̄dā q. dicta. Et p q̄o
accipiat mēa. z⁹ quō accipiat memoria ibi (Illō ēt scien
dū) (Dic attēdēdū) Dic remouet obiectiones. 2 illā
q̄ dicit ē tres dictas pōs eē vnā ēntiā. Et p̄ pōt oīs. z⁹
solutionē. ibi (Sz illā videdū ē ꝛc.) Obiectio ārt sumit ex
duob⁹. p̄mo ex B q. nulla ꝓpetas ē ēntia ei⁹ cui ē ꝓpe
tas: fz pōe sunt ꝓpetates nāles ipīs" anie. q. nō sit vna es
sentia alie. z⁹ ponit ibi (Et b tria ꝛc.) Et sumit ex hoc q.
istē pōe dicūt relatiue adinuicē: vñ et dicerūt abinuicē
q. mīz vl q̄o oia pōt eē vna ēntia. (Uerūtī ea) Dic
ostēdit dissilitudinē et diuidit i duas. Fm duas dissilitudi
nes. z⁹ ibi (Rursus illud) (Pōt et alio) hic assignat una
quinē fm dīc⁹. Et p assignat pres imagis. z⁹ pbat filitudi
nē ibi (Dic antes tria) 3⁹ excludit suam intentionem ibi
(Mēs itaq; rōnalis) Ostēdit ārt filitudinē ētium ad tria
primo ēitū ad plonaz distinctiōes in ēntie vnitate. z⁹
ēitum ad plonaz ꝓcessionē. ibi (Et est q̄si mēs) 3⁹ ēitū
ad equalitatē ibi (Nec minor est) Quā ostēdit duplr pri
mo q. ēita ē mens tanta se intelligit et amat. z⁹ q. b tria
mutuo se icludūt ibi (Sunt et b ꝛc.) Oō. III.

A B intelligētiam b⁹ partis duo q̄
nuntur. p̄mo de
subiecto imaginis. scdo de partibus imaginis
enumeratis.

¶ Utz nō mens sit sufficiēs imaginis. I.

A B primum sic p̄cedit⁹ vr q. non
vñ mens sit sufic⁹ ima
ginis. Augus. n. ostēdit lib. de tri. imaginē tri
nitatis in visu corpali: fz tria que necessaria
sunt ad visionē. Cres exterior: et imago ei⁹ in
oculo: et intentio videntis: que ista duo ꝓiungit: visus aut
corpor⁹ nō p̄tinet ad mentē. q. ēt nō vl esse de ḡtinentib⁹
ad mentē. ¶ Item Da. assignat
imaginē in libero arbitrio. q. ēt nō vl esse de ḡtinentib⁹
ad mentē. ¶ Item Aug. imago trinitatis ibi quaerenda ē
in illa nra quo nihil hz mēs" hec ārt esse nō sup. fm
quā eternis cōexplandis inhereret: q. vl q. in rōne sup.
non sit imago. ¶ Item Dio. 4. cap. de di. no. angelus ē
imago diuina. q. vl q. nō vñ in mente nra sit imago.

Con tra videtur q. in nulla creatura sit imago. Ima
go. n. dicit ordinē ad rem cuius est imago. Sed nulla creatura ordinatur ad
sicreta ex vnica filiatione: sed nulla rez creata coequat ere
atorez: ergo in nulla creatura p̄t imago creatoris inueni.

Respondeo dēm q. imago l̄ differt a vestigio:
q. vestigiū ē ꝓpter filitudo aliq̄ rei

et imperfecta. imago autem repraesentat rem magis determi
nate fm oēs gres: et distincte gradū ex quib' ēt aliquid de
interioribus rei pōt p̄cipi: vbi ex illis rēb' creaturis est
esse imago dei: que p̄ sui nobilitatem ipm p̄ferre' similā
tur: et repraesentat: et ideo i angelis et bole vbi de' imago inue
nitur: et in bole fm id q. ēt in q̄o nobilius. Alia autem q̄
plus et minus participāt de dei bonitate magis accedūt
ad rationem imaginis.

Ad pmū ¶ p̄cipua dēm q. Aug. in multis ostendit
filitudinē trinitatis ēt sed in nullo ēt
perfect filitudinē: sicut i potentijs mentis. vbi unitatē
bilitatem ꝓbabilis: et equalitatē. Aliter ēt illa tria sūt vbi
nō ēt ꝓbabilis: et nō solum in mente ponit imaginē.
¶ Ad 2dm dēm q. in libero arbitrio nō pōt esse filitudo
militudo cū nō immediat ꝓximalqua collatione pōt nec de
ē excellēria pars alicuius sic nō equalitas: sicut aut q. ad
templatiua nobilior ēt q. activa. sic aut q. ad
ibi imaginem large vocamus imaginem quamcūq; filitudi
nem: unde aut libertas arbitrium inquit ēt patrum
principū suoz opez nō poterimus cog. ¶ Ad 3tium dēm
q. rano sup. inhereret eternis exemplaribus indicaq; sūt
regula et regna agendoz: post. Lex eternitatis dicit⁹ inscri
mur in nobis nos⁹. unde ibi nō ēt imaginis in illa qua
q. ē eterna fm se ꝓbabilis. ¶ Ad 4tum dēm q. imago
trinitatis nō attendi tripl̄r. Uel ḡtum ad expressum re
pitationem ēitoz attendendum: sic cum tuor bono
tates copulius ostēdantur in ḡcio q. in bole: angelus ēt
expressius imago dei q. bō. vñ et figuraliter dicit. Ez. xlv.
Fm ezēnem ḡrego. Uel ḡtum ad cognitionem pertinaz:
cia: sic expressius ēt filiatio: bole q. in angelo: et
angelo sue ꝓbabilius minus distincte. Uel melius q. bo
us ēt ꝓcipū rerum: et sic imago quodammodo in bomine:
non in angelo. in quibus bō ēt ꝓcipuum oīum bonoz
sicut deus oīum rez: et angli sūt ēt in tote corpore mun
dicut deus in mūdo. Sed q. alia repraesentatio ē q̄si ad
exteriora: simplr: secundū ēt q. angelus magis ēt ad
imaginem q. bono. ¶ Ad vltimū dēm q. imago distin
guit in filio: et in creatura differenter: vt dicit Aug. sicut
imago regis in filio: et in denario. filius enī de ē genera
imago patris q̄ctē representās q̄tum creatura autem
fm q. deficit a repraesentatione: deficit a perfecta ratione
imaginis. unde enī dicit imagem ad imaginē: q. ē filio
non dicit. et sō non opz q. creatura simplr sequat crea
torem. B enim vñ vez ēt de filio qui ēt perfecta imago.
sed sicut ḡ quid repraesentās vt imperfecta imaginis ei
fm quid coequat. Oō. IIII.

Unde queritur de partib' imagis
Et p̄o p̄ma assi
gnatione. z⁹ de ḡbus. ¶ Circa p̄mū queritur
quoz. p̄mo de grib' imaginis qd vocāda sit
et quare adinuenē dicerēt. scdo quis de beant
ad ēntiā. vtr. sint. qd ēntia alia. z⁹ quis de beant ad intel
ligz

a quolibet tpe. ſi memoria ꝛcernit tempus ꝓteritū. g̃ nō
pertinet ad intellectuā ꝓt̃ i q̃ ē imago ſed ad ſenſitiuā
¶ Item. a" metaph. dr a Lom. q3 nā intellectiua diuidit
in intellectū ꝛ voluntatē. nec vllus vnq̃ phūs in intellecti
ua ꝓte ponit memoriā q3 tā potētia aie ꝓdicerunt.
ergo memoria nō ꝓtinet ad imaginē. ¶ Jt̃ vī q3 nec in
telligētia ꝓtineat ad imaginē. fm. n. Dion. diſtinguunt
q̃uor gradus entiū. Cū intellectualia rōnalia: ſenſibilia et
ſimplr exptia. hō ãt nō ꝓtinet ſub intellectualibus ſi ſub
rōnalib". cū igr̃ b̃ querat. qd ſit imago fm q3 eſt in hoie.
vī q3 intelligētia ad imaginē non pertineat. ¶ Jtē. ꝓbe
diſtinguunt ꝑ act". ſed noſſe ꝛ intelligere nō differūt niſi
forte ſicut dr̃e in diuꝛ ꝛ intuerī in actu fm q̃ nō diuer
ſificāt. ꝑbe eam cauſā ꝓbe ſit dr̃e diuꝛ ꝛ elicere actum. g̃
intelligentia. c" act". aſſignatur intelligere nō eſt alia ꝑ a
memoria. c" act". aſſignat noſſe. ¶ Jt̃ vī q3 nec volūtas.
volūtas. n. eſt ꝑ". opatiuū. ſi magis q̃renda eſt in parte
ſuꝛma q̃ eſt ſpecialiter ratio. ergo volūtas nō ꝓtinet ad ima
ginem. Item Aug. Jmago eſt in ꝑ cognoſcendi ſimilitudo
in ꝑ diligendo. ſi volūtas nō ē ꝑ cognoſcēdi. ſi magi ꝑ
ligendo. g̃ nō pertinet ad imaginē ſi ad ſimilitudinē. ¶ P.
illud q3 impat aliq̃ ꝛ mouet alia. eſt pei". cie. ſi voluntas
mouet oēs ꝑs alias vt dicit Aug. g̃ eſt ꝓior q̃ memoria
ꝛ intelligentia. ꝛ ita nō reſpondet ordini perſonaꝝ iſta
aſſignatio. cui volūtas ſpūs ſancto appꝛopꝛietur.

Reſpondeo dr̃m. q3 ꝓpꝛietas ꝑbe cētriā aīe
fm ſuā nām vocatur ꝑ ꝑs aie: ſiue
ſit ad opandū ſiue non. cū igr̃ nā aie ſit receptibilis ingꝛe
tur. ꝑ aliquid de poſſibilitate: eo q3 oē ꝑbile eē ab aliquo
ē poſſe in ſe vt ꝓbat Aug. ꝛ nō ſit impſſa organo corꝑali:
cū b̃at opatiōem abſolutā a corꝑe. Intelligere. ſecundū
ipſū q̃dē. ꝓpꝛietas vt impſſa retineat. vī dr̃. q" ē anīa q3
alia ē loc" ſpēr. ꝑter q̃ nō tota ſi intellectualis ita q̃ ēt" re
tinēdi dr̃ ꝑ ꝑ memoriē. vlteri" q3 alia ē immis a mate
ria ꝛ oīs talis nā ē intellectualis. conſegꝛtur vt id. quod ī
ipſā tenetur ab ea intelligatur. ꝛ ita q" memoria ſequi
tur ſcilligētia. ¶ Jt̃ q3 id q̃ ſ intelligī accipit vt ſpecies
intelligētiū. ſequit volūtas. q̃ tendit in ipm. conſentiēs
nicto. nec ꝑbe vltra. procedere q3 voluntas eſt reſpectū finis
cū eius. obm ſit bonū. res perfectio nō extēdatur vltra
finem. Et fm. B ſunt tres ꝑbe diſtincte abinuicē. memoria
intelligētia volūtas.

Ad primū g̃ dōm. q3 memoria fm q3 B ſumit non
ē oīs nobis ꝛ bus. ꝛ ꝑs ex auctꝛe ꝑbi
inducta. q3 ſola intellectiua ad ſe retinet q3 accipit. ſi ſen
ſitiua ſ. organo corꝑali. ¶ Ad 2" dōm. q3 quoꝫ nomē
memorie. memoria. n. fm q3 B accipit abſtrahit a q̃libet
dr̃o tpis. vt in lra dr̃q. ē ꝑmittū ꝓteritoꝝ ꝛ futuꝛoꝝ.
vel ſumit b̃ p memoria q̃ ē ꝑ ſenſitiue ꝓtis. q3 b̃s ꝛ cogi
tiuum in poſtrema parte capitis. ꝛ eſt theſaurus intēcio
num ſenſibiliū cū ſcīa nō a ſenſu accepta. ꝛ. vt dr̃. Aug.
¶ Ad 3" dōm. q3 ꝑbi accipiebant. Eo illas tñ que ordi
nantur ad aliq̃d actum: ꝓpꝛietas aūt retētiua ꝓtinet
ne nō b̃s aliq̃d actuum. ſi loco act" b̃s B ipm. q3 eſt tene
re. ꝛ ſō de memoria ſic dcā nō ſecerunt mentiōem inter
ꝑbe aie. ¶ Ad 4" dōm. ſicut dicit Dion. 7" cap. de di
uinis nom". nīl inferius fm ſuperiꝰ ſui attingit ſi ꝓmum
ſ. ſic ſuperius. ꝛ iō nīl ale in ſui ſupremo attingit infimus
nāture angelice. ꝛ id aliquo mō ꝓncipat intellectualita
tem in ſui ſummo. ꝛ q3 fm opinē ſ. aſſignat imago in
alia. ꝛ iō poſt" aſſignatur fm intelligētiā q̃. fm rōnes rō. n.
nīl aliud ē niſi nā intellectualis obūbrata. vnde ingrē
do cognoſcit ꝛ ſub ꝑmio ꝛ ꝑ q3 intellectui ſtatim ꝛ ꝑ
na luce ꝑfertur. ꝛ iō dr̃ eſſe intellectus ꝓncipaliū ꝓpꝛi
um q̃ ſtatim cognitiōi ſe offerūt. ¶ Ad quīta dōm. q3 in
telligere ꝛ noſſe differūt: noſſe enī ē noticiā rei ap̃ ſe ve
nere. intelligere ãt dicit inuentiōnis aūt cuiuſlibet pōt ſe
tenere ſuā bitā ꝛ oſtm. b̃ tñ nō ē ex. q3 niſi in ꝑmū ē in eo
vīt" memorie q̃ imediate ſ. q̃ ē cētriā nāe. ſicut vt ꝓpo
rio ſemp ē in poſteriori. ¶ Ad 6" dōm. q3 volūtatis obm
eſt bonū. bonū ãt b̃s rōnem finis. finis ãt ē ꝛ ꝓpꝛietatis
ꝛ actionis. ꝛ iō volūtas nō tñ ſe b̃s ad ꝓte actuum: ſi ēt
ad exemplatuā. vñ ꝓtinet ad ſuſpenſus ꝓtem aīe. ¶ Ad
7" dōm. q3 Aug. vocat large ꝑm cognoſcēdi ſiue q̃ oēs
natur ad cognitiōem ſicut memoria. ſiue q̃ cognoſcit ſ.
intelligētia. ſiue que cognitiōem conſegꝛtur ſicut voluntas
ꝑm aūt diligendi nolūt b" gratuitoꝝ quib" deum me
ritorie diligimus. ꝛ iō dr̃ q3 b̃ ꝑ ꝑbū amittens ꝛei ſ.
multitudinē obut in regionem diſſilitudinis ſi nō amſit
imaginē. ¶ Ad 8" dōm. q3 ſicut in artibus eſt q3 illa que
conſiderat finē imgīt. ꝛ mouet artes conſiderātes ea q̃
ſunt ad finē. ſicut medic" imꝑat pigmentario vt ſupra di
ctū eſt. ita ēt ē in potentijs aie: volūtas. n. q3 conſiderat
finem mouet alias oēs ꝑbs que ordinātur ad finem. ꝛ ꝑ
ꝑat eis act" ſuos. vñ q̃uis ꝓior ſit in mouendo nec ſi
ſequitur q3 ſit ꝓior. in eē. ſicut etiam finis eſt vltimus ſi
eſſet tamen moues efficientem.

¶ Utrum potentie anime ſint cētria eius. II.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit. videt̃
q3 cētria aie ſit ſue
ꝑbe. ¶ Jmmo ꝑ B q3 dr̃ in lra. aſſa tria ſunt
vna mēs. vna vita vna cētria. ¶ Jtē idem ē
ꝑ" cētri ꝛ organū. ſi aīa ē ꝑ" eē cū ſit ſoꝛ
ma ſubalis corꝑis. g̃ ꝑ ſeipam ē ꝑ" operationū. nō oꝝ q̃ eē
ꝑbs medium. ¶ Jtem forma ſubalis nobilior eſt q̃ acci
dentalis. ſ. forma accſtalis facit operationes ſuas ſine ali
qua virtute media. q̃ ꝛ forma ſubalis. ꝛ ſic idem q3 ꝓmū.
¶ P. mā peia eſt ſua ꝑcio. ſicut ī mā eſt ꝑ paſſiua. ita in
forma ꝑ actiua. q̃ ēt forma cētrialis eſt ſua ꝑ actiua. ꝛ
ſic idem q3 ꝓius. ¶ P. oē illud q3 nō ē de cētria rei ē ac
cidētalis. ſenſus ꝛ rō q̃ ſunt ꝑbe quedā nō ſunt accſtia cuꝝ
ſint ꝑ" ofiaꝝ ſubaliū. q̃ ſunt de cētria ipſius aie.

Contra ſicut ſe b̃s poſſe ad eē. ita ſe b̃s ꝑ ad cētriaꝝ
ſed in ſolo deo verū ē dicere q3 ſuum eē ſit ſuum
poſſe. q̃ in nullo alio ſua cētria ē ſua ꝑ. ita nec in aīa.
¶ P. De agente q3 agit ꝓ cētrias ſuā ē agens ꝓnum vt
dicit Aug. c" rō eſt. q3 oē z" agens agit inq̃tū ꝓticipat ali
quid. ꝛ ita agit ꝑ aliq̃d additū cētriis. aīa nō eſt agens
ꝑ". q̃ nō ē agens ſua cētria ſi ꝑ ſuā ꝑm. q̃ ſua ꝑ non ē
ſua cētria. ¶ P. cū ꝓfectio ꝛ ꝓfectibilia ſint ꝓpꝛietates
oꝝ q3 ꝓfectibilia diuerſaꝝ ꝓportionū recipiunt diuerſas
ꝓfectiones. organa aūt corꝑis aīati diuerſa ſunt diuerſa
rum ꝓportionū in ꝛmixtione. g̃ diuerſimode perficiun
tur ab aīa. nō aūt q̃tum ad oē. q3 aīa cū ſit forma ſubalis
dat vnū oē toti corꝑi. g̃ oꝝ diuerſimode ꝓficiant. ſed
ad perfectiōes ꝓtes eſſe fm quas b̃t diuerſas operā
tiones. bas aūt ꝓfectiones q̃ ſunt ꝓncipia operationum
vocamus ꝑbs. g̃ oꝝ ꝑbs aie diuerſas eſſe ab eſſentia. ve

Reſpondeo ſ. pote emanantes ab ipſa.
dr̃m. q3 efficia ꝓpria ꝛ imediata
oꝝ q̃ ꝓportionē ſunt ale. vī oꝝ q̃ in oīb" illis in quib"
ꝑ" operatiō ꝓmū ē. de ꝗe iube q3 operatio ſua ſit ſubie
ꝛ B ſolū in deo ē. ꝛ iō ipe ſolus ē q̃ nō agit ꝑ ꝑm medium
differentē a ſua ſubia. In oīb" aūt aliis operatio eſt accſtis
ꝛ iō oꝝ q̃ ꝓmū ꝑ" operatiōis ſit accſtis. ſicut videm" in
corꝑib" q3 forma ſubalis ignis nulla operatiōes b̃s niſi me
diantib" q̃libꝫ actuum ꝛ poſſibꝫ q̃ ſunt ei ſibi. ſuꝛsum
ꝑbe ipſius. Sicut dico q3 ab aīa cum ſit ſubia nulla operatio
egredit niſi mediante ꝑbe. nec ãt ꝑbe ſunt ab eētria ſ. aīe

quedā vt perfectiones partiū corꝑis quaꝝ operatio eſſ
ciē mediante corꝑe vt ſentire imaginatiuo ꝛ hui. q̃dā vt
exiſtens in ipſa aīa quaꝝ operatio nō indiget corꝑe. vt intel
lect" volūtas ꝛ hui. ſ. iō dico q3 ſunt accſtia. nō q̃ ſint eētria
accſtialiq̃ nō fluunt ex ꝓncipijs ꝑbis ſed eſſentijs ſuꝑ ꝓ" di
uiduata. ſed ſic ꝓpria accſtia q̃ eſſequunt ipſam eſſentia
lia ex ꝓncipijs ipſarum ꝑbium eſt fiant de integritate q̃ alie
inquātū eſt totū ꝓtēniale. ꝑbis quādā ꝑfectionē ꝑbe que
eſſicitur ex diuerſis ꝑbibus.

Ad primus g̃ dōm. q3 cū dicit. tres ꝑbe ſunt vna
totius. ꝑtrui de ſuis ꝑbꝫ. vñ de poetica imaginis. ꝛpō
quinis. ꝛ ꝑuo ꝑdicat. mēs q3 mentis. inq̃tū b" ſūt. alie ꝑbe
in q̃bus. ſilitat integritas imaginis. ꝛ mīs. ꝓpie vitaꝝ tā
icludit potētias in q̃libꝫ ſunt ꝑ" operis vite. ꝛ adhuc
mīs ꝓpie dr̃ vna cētria in q̃ fm id q̃ ē cētria nō ſeiu
ctant potētie niſi ſit in exigis: eo q3 ab cētria ortum. ſunt
in q̃bus antēdit imago. totū. n. ꝑbe. q̃li medium ē inter
ſtrile ꝛ vle. vle. n. adeſt cuilibꝫ ꝑtī ſubiective. fm eſſe ꝛ
ꝑfectā vtutē. ꝛ iō ꝓpie ꝑdicat de pte ſua: ſ. totū integra
le nō adeſt cuilibꝫ ꝑtī neq; fm eē neq; fm vtutē. nō. n. totū
eſſe dom" ē in ꝑticulꝫ neq; tota virt" ꝛ iō nullo" ꝑdicat
de pte. totū ãt ꝑbe adeſt cuilibꝫ ꝑtī fm eſſe ꝛ ſ. aliq̃d vir
tutis. ſ. nō fm ꝑfectā. imo ſ. ꝑfectā vtutē adeſt nīl ſuꝑue
nīe ꝑbe. ꝛ iō ꝑdicat. qdē ſ. nō adeo. ꝓpie ſicut totū. vlc.
¶ Ad 2" dōm. q3 cētria ipſi" aie eſt ex ꝑ" operatiōis. ſi me
diante vtute. ſpecialiter ãt cōdi ē immediate. q̃ eē nō ē acci
dens. ¶ Ad tertiū dōm. q3 forma accſtalis ē vtus alteri"
p quā ꝑdicit operatio q̃ eſt effect" ꝓportionat" ſibi. ſ. cāe
ꝓpriate. forma ãt ſubalis nō ē b̃ nec ꝓportionata operatio
ni vt dictū ē. ¶ Ad quartū dōm. q3 ſ. ꝑ potētiā paſſiuā intelli
gat relatio vel ordo mīe ad formā: nīe mā nō ē ſua ꝑ.
q3 cētria mīe nō ē relatio. Si aūt intelligat ꝑ fm q3 eſt
ꝑ" in gñe ſubſtie fm q3 ꝑ ꝛ act" ſunt ꝓcipia in q̃libꝫ gñe.
vt dī in. 9. metā. ſic dico q3 mā ē ipſa ſua ꝑ. ꝛ ē b̃ nō ſic b̃s
mā ꝑma q̃ eſt ꝑma recipiēs ad ꝑtēm paſſiuā. ſicut ſe b̃s
bo q̃ ē ꝑma agēs. ad potētiā actiuā. ꝛ iō mā ē ſua ꝑ paſſiua
ſic ē de ſua ꝑ actiua. ola aūt media brie vitaꝝ ꝑ
tentia participatiue. ꝛ ꝑ mīe nō eſt ad aliq̃d operatio
nē. ſed ad recipiēdā tñ. ¶ Ad quīū dōm. q3 ſenſus fm q3
eſt nomē ꝑbe nō ē ꝓcipiū b" ōne q̃ eſt. ſenſibile. ſ. fm q3
nominat nām ſenſitiuam. ꝛ ita eſt de aliis.

¶ Utrum vna potentia oriāt ex alia. III.

Ad tertium ſic ꝓcedit. videt̃ q3 vna
ꝑ nō ꝓdeat ex alia. Que
cunq; n. ſibi inuicē vnā ex altero nō oriūt. ſed oēs
ꝑbe ſibi inuicē in aīa ex creatiōe. g̃ vna nō oriūt ex
alia. ¶ P. oē actiōs cōtur ex ſuo ſubiecto vna
ꝑ nō ē ſubs alteri". q3 actiōs nō ē talium actiōe. g̃ vna po
tentia non oriūr ex alia.

Contra potētie determinant fm act". ſ. act" vnius
ꝑ ſequit. nāliter ad actū alteri" ꝑdet ori
ginē ex ipla. ſic intelligere ſequit ad B q3 eſt generic noti
tiā. g̃ ita eſt ē in potētia. ¶ Si dicas q3 oēs ē in actu"
rōne obm. ꝛ nō rōne potētiaꝝ in idē redibitq; oēs ſunt
ꝓfectiones potentiaꝝ. ꝛ forme ipſaꝝ: ꝓfectio aūt ꝓpor
tionat perfectibilis. ſic idē q̃ ꝓius.

Reſpondeo dr̃m. q3 ois numeratio ſ. deſcendit
nīl ab aliq̃ vno. oꝝ q3 deſcēdit fm
eodē q̃ ab vno nō ex. nīl vnius. ſi cū multe ꝑbe ex
diant ab cētria aie dicim" q3 ſ potētie aie ē eodē nāle.
ꝛ cū oēs fluāt ab cētria. vna ni fluit mediante alia. ꝛ ide ē
q3 poſteriores ꝑbe ſupponit ſ. diſſone tui ꝑdē. ac" poſterio
rio dependēt a ꝓio. Sic. n. diſſinium" intellectus diſſinct ꝑ
ſuū actū. q̃ē intelligere ꝛ diſſone act" ei" cadet act" ꝓius
ꝑbe ꝛ ipſa ꝑ. Ope. n. q3 intellectus b" act" q̃ē intelligere ex
dat ſpēr aīa: q3 ē oīm. ai" vt. q". de aīa dr̃. q3 per actus
imaginatiuos repꝛeſentat intellectui. ꝛ hoc ēt videm" in
accſtib" excepꝫ. q3 q̃ ola alia accſtia elementoꝝ fluūt ab
cētria mediantib" ꝑmis qualitatibus.

Ad primum g̃ dōm. q3 ꝗlibet ſimꝫ ſit ſpēr ꝑbis. ma
tia ſit ſua aīa ſit ſua ꝑ. ſi diuerſa
ſ" dōm. q3 accſtia ex ſcepto nō b̃s vtutē ꝓpꝛiā. aliā accſtia
ſ. q3 ſubia ꝑbe vnū accſtia ꝓcedere mediante alia. ſicut ſ. ꝗli
ꝓpꝛiond in ſubiecto ita ex accſtia nō ꝓdeꝛet q3 ex ſubia accſtia
ſuꝑficies eſſet ſubiectum coloris.

¶ Utꝛ imago attendat̃ in ꝓtibus rōnalib" reſpe
ctu quoruūlibet obiectoꝝ. IIII.

Ad quartus ſic ꝓcedit. vī q3 imago at
tendat̃ in illis ꝓtibus rōnalib" reſpe
ctu quoruūlibet obiectoꝝ. Potentia. n. ex nīl ꝓce
dit q3 ſilit ad ola ſui ꝓtis. ſ. q3 b̃at" diuerſos
reſpectꝰ ad hec vel ad illa. cū aūt imago ꝓpie imagi
nis ſit. ſ. potētias nō. ſ. b̃s". vī q3 ſit reſpectꝰ ſimilitu
dinis. ¶ P. Aug. li. de tri. cū in nā mētis b̃antes ꝑm" trini
tatē in tota ſuꝛma" nō ſequantes actionē ꝓpriā. a cogitatione
et memoꝝ. vlq; ad obiecta vel ſunt eterna vel ſimilitudines
ꝛ reſpectu quoruūlibet obiectoꝝ attendit imago.

Contra ad rōnē imaginis exigit̃ equalitas. nīl odio
obiectis ſuꝑ. equalitas nō attendit̃ reſpectu
aliq̃d nīl volo illud. q3 vī q3 nō reſpectu oīm. imitatur
imago. ¶ P. fm dict" aug. gratiam imaginis intelligentia
ſequit memoria. ſ. in illis q̃ acquirūnē cognoſcimus
ex intelligētia ſequit memoria. q3 vī q3 alia aſſ gratie ima
ginis nō attendit reſpectu quoruūlibet obiectoꝝ.

Reſpondeo dr̃m q3 ſic dicit ſimꝫ ad reſpectū
repꝛeſentatiōnē. Et ꝑbis aūt repꝛeſentatio ē
in ꝑbis potētijs ꝗe ſunt. quoꝝ duo ſe tenēt ex ꝗbꝫ ꝑbis
alie. Scilicet habitus ꝛ potētie ꝓximē. ꝛ iō ſi b̃s habitū
ter reſpectu ſ. nullius obiecti. Alius vo erit. ſ. habitus ꝛ
do ꝛ actualis imitatio reſpectu obiecti. vel ſi b̃s habitū
ſimode reſpectu obiectoꝝ ꝓpꝛie aīe ſ. ſ. ſ.

Ad primū ꝺ obiect. ḡ ymago ista assignatio imaginis intellect fm pōs absolute nihil ponunt in re. ꝙ ē ꝛelatio ut patet. Intellect fm id qđ ē aliquid in ens. ꝙ ē ꝛelatio ens ut ens. ꝙ ē ꝛelatio ens ut ens. ꝙ ē ꝛelatio ens ut

non minuit ⁊ plus: sed ita genuit de se alterū
sic ut ex eo maneret in se ⁊ esset ei filio tāmet
sic ut ex eo maneret in se ⁊ esset ei filio tāmet
qualiter ⁊ filio. Qó ita intelligi pōt. i. de se al-
terum ⁊ se genuit nō vsq; alterū deū ⁊ ideā
genuit vel genuit se alterum. i. genuit alterū q
est deo qó ipse. Nec ⁊ si alius sit pater ⁊ filius:
non est tamen aliud sed vnum.

¶ Dubio recitat.

Diquā

pbaut tentatores gloriaq; in
tentate essentie assentatores.
rebell⁹ ⁊ filiationib⁹. Vñ excipit determinare
dicit aūt ea quę tanq. ea. q. gloriaq; tentatores
pdictis gloriaq; tentatores vel gloriaq; ab alia aut pena mo-
uet quēdā circa hāc pōnēdā dicit ad suppositū ⁊ ter-
minū. ꝛ. ꝛ. ꝛ

pdlitatē ex gte sue forme. ℭ Ad 3m dōm q idē significat vnitatē i subā: per hoc q relin est: z hz articulatoēs ipiu vnitatē suppositi: multo plus h pnomē se: cūdū ponat vnitatē suppositi: multo plus h pnomē se cūdū qd ē relin reciprocū: qd nō ē reprire in h noie eqle. z iō nō ē sile qd p illū inducit. ℭ Ad 4m dōm q magr distin guit vtrāq illaz ppōnū. si.n. cū dr de9 genuit deū q ē de9 pr. z p9 cōstruit appositiue ad h de9. locutio falsa ē: q: tūc h dē restriget ad stādū p psona prīs: z sic erit sensus: genuit deū q ē ipe pr: z sic affirmatiua fla ē: z negatiua vā. Si āt itelligant nō p appōnē: sz mediate copla illi duo termini. s. de9 z pr vt sit sensus. genuit deū q est de9: z de9 est pr. tūc affirmatiua vā est z negatiua falsa. Propositiuus nō dicit q vtraq falsa ē nec sunt cōdictorie pp diuersam suppōnē h relatiui q. in affirmatiua.n. refert tm̄ suppositū antecedētis: z cū antecedēs supponat p psona filij. refert p psonā filij: de q nō est verū dicere q sit de9 pr. In negatiua vo relatiuū refert nō tm̄ suppositū: sz ēt essentiā. vñ oporteret q h pdicatū de9 pr remoueret nō tm̄ a supposito filij: sz ēt ab ēentia. z ita falsa est. Sz q: hoc distinctiōe facta adhuc hz locū distinctio magri: z pcipue i affirmatiua. Et iterū q: nō vr necūz esse q in negatiua relin referat aliter q in affirmatiua: nisi forte pp negatiōnē cui9 est cōfundere terminū z facere eū teneri sm̄ placitū: qd tm̄ nō hz respcū pcedētis: sz tm̄ respcū sequentis. iō vr efficacior via magri z sm̄ ipm̄ ↄcedēdum est q vtraq pōt eē vā z falsa. sm̄ cū distictiōez pz solo ad 4m argumtū. ℭ Ad 5m dōm q: qñ duo termini ↄiūgunt p appositionē termin9 apposit9 efficit qsi forma ei cui apponit. vñ si itelligat appositiue genuit deū q nō ē de9 pr. negatio nō remouebit formā diuinitatis: sz pnitatis a filio.

ℭ Questio. II.

Deinde qrit de diua pdicatione. ℭ Et circa hoc duo qrunt. pmo verū possit fieri pdicatio in diuinis p ppōnes. aliqiūdo vtr possit psona pdicari de ēentia.

ℭ Utr de diuinis possit formari ppō. I.

Ad primuz sic pcedit: vr q i diuinis nō possit aliq formari ppositio in q aliqd de ipo pdicet. Ueritas.n. signi ↄsistit i ↄformitate signi ad signatū: sz oīs pdicatio sit p aliquā ↄpōnē: cū igr i deo nulla sit ↄpō: vr q de ipo nulla possit formari vā pdicatio. ℭ Itē Dio. in deo negatiōes sunt vere affirmatiōes i ↄpacte. Appellat aūt icōpactū illud qd nō est debito mō ordinatū nec cū ↄpetēs. sz talis iordiatio inducit falsitatē i ppōnib9. q vr idē qd prius.

Contra. Fidei nō pōt subesse falsū: sz multe ppōnes affirmatiue enūciant nobis de deo sm fidē: vtputa. q de9 ē trin9 z vn9. q vr q de deo possit formari vā ppō. ℭ Itē sm boetiū nulla ppō ē verior illa in q idē de se pdicat: sz qcqd est i diuinis ē idē re: cū q deo sit idē bn̄s z bñitas qd ē z quo ē. excepto q vna psona nō ē alia. q vr q i deo possint formari ↄsimiles locutiōes.

Respondeo dōm q enūciatio seqt appbēsionē. vñ sm q intelligimus aliq ops q enūciemus illa. Appbēsio aūt fit sm pcāē appbēdētis. z iō cū ea q sunt simplicia intellect9 noster enūciat p modū cuiusdā ↄpōnis: sic e cōtrario de9 itelligit res cōpositas mō simplici: z idē ē q intellect9 nr de deo format ppōnes ad modū vtr ↄpositar a qb9 nāli cognitiōez accipit.

Ad primuz dōm q intellect9 noster deficit a cōprehēsiōe diuine maiestatis. sic ēt z enūciatio deficit a significatiōe pfecta. nihilomin9 tm̄ ē vitat eq: nā licet intellect9 formās enūciatiōēz accipit duo q sunt diuersa sm modū z idē sm re. vñ sm diuersitatē rōnū format pdicatū z subiectū: sm idētitatē cōponit. ℭ Ad 2m dōm q affirmatiue ppōnes p tāto dūr icōpacte i diuinis: q: nihil eoz q pdicant de ipso significant ipm p modū quo ipse est: sz p modūz quo itellect9 noster accipit ex rebus creatis iformat9. vñ ops q nōia illa pdicata de deo intelligant pdicari remotis illis modis qb9 de creaturis pdicant. vñ Dionr. Oēs diuinas pdicatiōes ita docet exponere. de9 est sapiēs: z nō ē sapiēs. s. sicut alia: vt differat in eo sapia a sapiēte: sz est sup sapiēs: q: tāta est in ipso nobilior mō sapia q significet per nomen.

ℭ Utr psona possit pdicari de essentia. II.

Ad secunduz sic pcedit: vr q psona nō possit pdicari de ēentia. Predicatuz.n. hz rōnē forme: sed psona est suppo9 forme vel nāe. q psona nō hz rōnē q pdicet de nā vel essentia. ℭ Itē pdicatus semp significat inee subo. persona aūt nō significat vt inherēs ēentie: sz ↄ. q psona nō pōt pdicari de ēentia. ℭ Itē supi9 p se pdicat de suo iferiori sicut hō de sorte: sz sor. accītali pdicatiōe pdicat de hoie. accidit.n. homini esse sortē: sz sicut sor. ē suppo9 humane nāe: ita pr ē suppo9 nāe diue. q vr q h nō sit vā. de9 est pr nisi forte p accns. ℭ Itē sicut deū est. hoc nomen deus quatū est de se supponit psonā: sz hec est falsa. vna psona est pr z fili9 z spūs scūs. q h ēt. vn9 deus est pr z fili9 z spūs scūs. ℭ Itē vr q h ēt sit falsa. de9 ē trinitas. nihil.n. pdicat de hoīe: qd nō pdicet de aliquo supposito hoīs: sz trinitas pdicatur: neq de pre: neq de filio: neq de spū scō. q p eādē rōnē nō pōt dici q deus sit trinitas.

Respondeo dōm q in diuinis est oīno idētitas nature ad suppositū. z iō nec est ibi vle neq pticulare. z iō sicut de pdicat ēentia de psona: ita z ↄ. ℭ Sed verū est q qtū ad modū significādi plus hz de pprietate ppō in q pdicat essentia q̄ in q pdicat psona cum pdicatū se hēat loco forme.

Ad primum dōm q qūis psona sit suppo9 nihilomin9 tm̄ pp idētitaz suppositi ad nām psona ē eqlis simplicitatis cū nā: z iō de se ↄuertim pdicant. ℭ Et p h pz solo ad 2m: q: i deo bñs z bñitas sunt idē re. ℭ Ad 3m dōm q i diuinis nō est aliqd accītale: nec ē ibi vle z pticulare. z iō nihil dr ibi p accidens: neq per ↄsil sic i creaturis: sz tm̄ attēdit ibi ali9 z alius modus significādi. ℭ Ad 4m dōm q h nomē de9 qtū ē de se qūis supponat p psona: nihilomin9 tm̄ nō supponit p aliq psona distincte: imō idetermiate: nec forma significata p nomē de9 a q nomē iponit ē pprietas psonalis: sz nā cōmunis. z iō vnitas significata p h adiectū vnus refert ad formā diuinitatis: z nō ad suppo9: sz h nomē psona iponit a psonali pprietate q est forma significata p terminū. z iō h ē falsa. vna psona ē pr z filius z spūs scūs: q: signifi caret vna psonalitas triū psonar. ℭ Ad 5m dōm q pater supponit psonā distinctā. filr z fili9 z spūs scūs: sz h nomē de9 supponit psonā idetermiate. z iō rōne idetermiationis aliqd pōt pdicari de deo qd de nulla distinctarū psonar pdicat. sicut ēt de homine dr q nulli singularū couenit esse cōe vel spēm vel aliqd hmōi: aūt plures pōt ne hominū nō pōt simul pdicari de h noie homo: rō est q: plures psone nō sunt vnus hō: sicut plures psone sunt vnus deus z trinitas. z ideo ↄuenienter dr deus est tres persone.

ℭ Expositio textus.

Deus pater se alterum genuit.) hoc duplr sōt sit mag hoc: q: h se pōt eē ablatiui casus. z tūc simplr vera ē: z ē sensus ge. al. se. i. alter z a se. vel pōt esse accusatiui casus. z tūc vel facit simplicē relationē z sic iterū vera est. refert.n. idētitatē nāe z si erit ↄgruentia vel faciet relationē psonalē: z sic est falsa: q: refert idē suppo9. ℭ Pōt tñ dici q ēt si refert idē suppositū: quodāmodo erit vera: sed erit emphatica locutio: vt sit sensus. genuit alteȝ se. i. similē sibi. sicut dicit poeta. Qui faciant sine me ne moriatur ego.

ℭ Hic querit an pater genuit diuinā essentiā: vel ipsa filiuz: an essentia genuit essentiam: vel ipsa nec genuit nec genita est. ℭ Di. V.

Post hec qrit vtr ↄcedēdū sit q pr genuit diuā ēentiā: vel q diua ēentia genuit filium: vel ēentia genuit ēentiā: an oīno nō genuit nec genita ē diua ēentia. Ad qd catholicis tractatorib9 ↄsentiētes dicimus q nec pr diuā essentiā: nec diua ēentia genuit filiuz: nec diua ēentia genuit ēentiaz. Hic aūt noie ēentie itelligimus diuā nām: q cōis ē trib9 psonis z tota i singulis. Iō nō ē dicēdū q pr genuit diuā ēentiā: q: si pr diceret genuisse diuā ēentiā: ēentia diua relatiue diceret ad prez: vel pro relatiuo poneret. Si aūt relatiue diceret vl p relatiuo poneret: n̄ idicaret diuā ēentiaz. Ut.n. ait Aug. in. v. li. d tri. qd relatiue dr nō idicat subaz.

ℭ Secunda ratio.

Item cū de9 pr sit diua ēentia: si eius eēt genitor: eēt vtiq genitor ei9 rei q ipse ē. z ita eadē res seipsaz genuisset: qd Aug. negat: vt supra ostēdimus.

ℭ Tertia ratio potior.

Item si pr est genitor ēentie diue: cū ipse ēentia diua sit: z deus sit: eo q q gñat: z ē. z de9 est. Ita q nō illud qd gñat ē a pre de9: sz pr eo q gñat: z ē: z de9 est: z si ita ē: nō genito gignēs: sz gignēti genitū cā est: vt z sit: z de9 sit. Simili rōne pbat Aug. i li. vij. de tri. q pr nō ē sapiēs sapia quā genuit: q: si ea sapiēs ē: ea est. h.n. est ibi eē qd sape: qd si h est ibi eē qd sape: nō p illā sapiaz quā genuit sapiēs pr ē. Quid.n. aliud dicimus: cū dicim9 h illi ē eē qd sape: nisi eo ē: quo sapiēs ē. Ergo q cā illi ē vt sapiēs sit: ēt ipa illi cā ē vt sit. Si q sapia quā genuit illi cā est vt sapiēs sit: z cā illi est vt sit. Sed cām pri q sit: a pre genitā nullo mō dixerit qsqz sapiam. Quid.n. ē isani9. Ita ergo si pr genuit ēentiā q est. ēentia quā genuit cā est illi vt sit. nō q ipsaz: qua ē: ēentia genuit. Nā in illa simplicitate ingt Aug. q: nō est aliud sape q eē: eadē est ibi sapia q ēentia. idq qd d sapia h de ēentia dicimus. Sicut q nō genuit sapiam qua sapiēs ē. ita nec ēentiā q est. Ut.n. sapia sapiēs est z potētia potēs. ita z ēentia ipse est: eadēq ē sapia z potētia q ēentia. Pz itaq ex pdictis q pr ēentiā diuā nō genuit.

ℭ Hic videt aduersari Aug.

Uic ait vr ↄriū qd Aug. ait in li. de fide ad petrū. De9 cū vbū genuit id qd ipse est genuit: nec de nihilo nec de aliq iā facta cōditaq mā: sz de seipso id qd est ipe. Itē de9 pr q verissime se idicare animus cognituris z volūt: z potuit: h ad seipm̄ indicādū genuit. i. q ē ipse q genuit. Ecce apte dicit his vbis deū prem genuisse illud qd ipse est. illud aūt qd ipse est nō est nisi essentia diua. Uidet q diuā ēentiā genuisse. Ad qd rñdemus illa vba sic itelligenda esse dicentes. Pater de seipso genuit illud qd ipse est. i. filiū q est illud qd pr est. nāz qd pr est: z filius h est sed nō qui pater ē: z filius hic est.

ℭ Alias partes qōnis exequitur.

Ita ēt nō ē dicēdū q diua ēentia genuit filiū: q: cū fili9 sit diua ēentia: iā eēt fili9 res a q gñatur. z ita eadē res seipsaz gñaret. Ita etiaz dicimus q ēentia diua nō genuit ēentiā. Cū.n. vna z sūma qdā res sit diua ēentia. si diua ēentia ēentiā gēuit: eadē res seipsaz gēuit: qd oīno esse nō pōt: sz pater solus genuit filiū. z a pre z filio procedit spiritus sanctus.

ℭ Que videant pdictis ↄ̄ria.

Predictis āt vr ↄriū eē qd dic. Aug. i li. vij. d tri. h igr ē dō eē qd sape. vñ pr z fili9 sil sūt vna sapia: q: vna ēentia. z sigillatī sapia d sapia sic ēentia de ēentia. Ecce his vbis apte dic. Aug. sapiaz de sapia z ēentiā d ēentia. vbi vr significare q sapia sapiaz z ēentia ēentiā genuerit. Idē i li. d fide ad petrū ait. Sic xp̄z dī filiū. i. vnā ex trinitate psonā deū vez crede: vt diuinitatē ei9 de nā pris natā eē nō dubites. Hic vr dicē q nā filij sit nata de nā pris. Idē ēt i li. xv. de tri. ait. De9 fili9 ↄsiliū de ↄsilio. z volūtas de volūtate. sic suba d suba: sapia de sapia: z h vr dicē q suba sit genita de suba. z sapia de sapia. Sed h ita determiamus: sapia de sapia: z suba d suba ē. i. fili9 q ē sapia: q ē subaē d pre: q ē eadē suba z sapia. z fili9 q ē diuinitas: nat9 est de pre q ē nā diua. Et vt expli9 dicamus. dicimus filiū sapiētiā eē de pre sapia. z dicimus filiū subaz eē genitū de pre z a pre suba. Qd aūt ita itelligi debeat. Aug. ostēdit i. vij. lib. de tri. dicēs. Pr ipse sapia est. z dr fili9 sapia pris quō dr lumē pris. i. sicut lumē de lumie: z vtrūq vnum lumē. Sic itelligat sapiētia de sapiētia: z ēentia de ēentia: z vtrūq vna sapia z vna ēentia. Idē ideo xp̄s dicit virt9 z sapia dei: q: de pre vir-

rute ⁊ sapia: erūa ipsa virt⁹ ⁊ sapia est. sicut ipse lume de pfe lumine ē: ⁊ ipse fons vite ē apud deū patre fonte vite. Filⁱ ꝯ sapia de patre sapiēcia ē. sicut filⁱ lume de lumine pfe. ⁊ deus filⁱ de deo patre: vt ⁊ singulis sit lume: ⁊ singulis sit sapia: ⁊ singulis sit deⁱ: ⁊ simul vnus lume: vnus deus ⁊ vna sapia. Ecce his ꝟbis manifeste apit Augu. ex quo sensu accipiēda sint pdicta ꝟba ⁊ bis silia. s. cū dr suba ō substantia: vel substantia genuit substāniam.

¶ Qō videt pdicte exponi cōtrariū.

Hic ꝟo ēt id ꝛrariū videt qō Hyl. ait in. iij. lib. de trini. Nihil ingt nisi natū bz filⁱ⁹: ⁊ genui bonoris ammiratio in bonore gnantis est. Cū ꝯ filⁱ⁹ habeat essentiā. tota. n. i eo ē dina essentia: vt qⁱ ipsa dina essentia nata sit. Jtē i li. v. ait. Natuitas dei nō pōt cā ex q̄ pfecta ē nō tenere naturā. Nec. n. aliud q̄ deⁱ⁹ subsistit: qō nō aliūde q̄ ō deo subsistit. Ecce hic dicit natuitatē dei pfectā ex nā: ⁊ ita vker his ꝟbis atq; pdictis nā dei ⁊ genita ⁊ genuisse. Qō apert⁹ dicēti lib. ix. de tri. Nos ingt vnigenitū deū in forma dei manētem in nā dei mansisse pfitemur. Nec vnitatē forme seruilis in nāt. dine vnitatis refundimus. Nec rursus coꝛpali ifirmatōe patrē in filio pdicamus: sed ex eo eiusdē gīno genitā nām nāliter in se gignentez habuisse naturā: q̄ in forma nāe se gignētis manēte: forma nāe ⁊ ifirmitatis coꝛpalis accepit. Nō. n. desecerat dei nā ne eēt: ⁊ i se humiliatē terrene naturā nos manēs sibi dei nā susceperat: gīnis sue ptātē in hīu assumpte būlitatis exercēs. Ecce h apte dicē ⁊ nām genuisse: ⁊ nām genitā: ⁊ naturā assumptisse nām: qō a plerisq; negaf. Jtē i eodē. Nunqd vnigenito deo cōtumelia est pcem sibi inascibilē deū esse: cū ex inascibili ꝺo natuitas vnigenita i naturā vnigenitā substitat. Ecce ⁊ h dicit vnigenitā naturā.

¶ Quo sunt itelligenda pdicta ꝟba Hylarij.

Sed q: hec ꝟba sane vult itelligi: ipe idē dicit i. iij. li. Jntelligētia dictoꝝ ex causis ē assumida dicēdi: q: nō sermonis res: ⁊ rei ē sermo subiect⁹. Hec ꝯ ꝟba ita itelligi pōt. Nihil bz filius nisi natū. i. nihil bz sm q̄ est ꝺo nisi qō nascendo accepit: ⁊ ipse nascēdo pōt i se subsistētez habuit naturā. Dñi idē Hyl. addit i. v. li. Eande nām bz genit⁹ quā ille q genuit: ita nī vt natus nō sit ille q genuit. Nā quo erit ipse cū genit⁹ sit. Sz i his ipsis subsistat ille q genit⁹ est: in quibus totus est ille q genuit: qⁱ nō est aliūde q genitus est. ⁊ ſō nō referf ad aliud qō i vno subsistit ex vno. Ac si i gīnatōe filij ⁊ naturam suā: vt ita dicā. segtur idemutabilis deⁱ. indemutabilē gignens deū: nec naturā suā deserit ex idemutabili deo idemutabilis dei pfecta natiuitas. subsistentē ꝯ i eo dei nām itelligamus cū in deo deⁱ ipse: nec pter cū q est deⁱ q̄sq; deⁱ aliⁱ sit: q: ipse deⁱ ⁊ i eo ꝺo. Nature ꝯ dei patris ꝟitas i deo filio esse docet: cū i eo ꝺo itelligit ēe q ꝺo ē. Est. n. vnⁱ⁹ i vno ⁊ vnⁱ⁹ ab vno.

¶ Qō legit pater de sua substantia genuisse filium ⁊ filius substantie patris.

Jteꝝ quoq;: ⁊ frēqnter i scriptura sacra legit: pter ō sua substāna genuisse filiū. Dñs Aug. i li. ō fide ad petrū ait. Pater deⁱ⁹ ō nullo genit⁹ deo se mel ō sua nā sine initio genuit filiū deū sibi eqlē: ⁊ eadē q̄ ipse naturaliter eternⁱ⁹ ē de uinitate coeternū. Ecce h dic Augu. filiū geniti ō natura pris. Est aūt vna natura pris ⁊ filij ⁊ spūs sci. Si ꝯ ō natura pris genit⁹ ē filius: genit⁹ ē ō natura filij ⁊ spūs sci: imo ō natura triū psonaꝝ. Jdē quoq; Aug. i li. xv. de tri. dic xpm ēe filiū sube pris: ⁊ ō suba pris genitū: tra ea ꝺo illud ꝟbū apli loq̄ntis ō deo pfe sic. Qui eruit nos ō ptāte tenebraꝝ ⁊ trāstulit i regnū filij charitatis sue. Qō ingt deū est filij charitatis sue nihil aliud intelligat q̄ filij sui dilecti q̄ filij sube sue. Charitas q̄ppe pris q̄ i nā dei est ieffabilr simplici nihil aliud est: q̄ ipa natura atq; suba: vt sepe diximus: ⁊ sepe iterare nō piget. Ac per hoc filius charitatis eius nullus est alius q̄q de substātia eⁱ⁹ est genitus. Ecce aperte h dicit Aug. filiū esse genitū de substātia pris ⁊ filiū substātie pris. Jdē quoq; Aug. i. ij. lib. cōtra mrimini hereticū. substāniā dei genuisse filiū: ⁊ filiū genitū de substāna patris asserit dicens. Carnalibus cogitatōibus pleni dei substantiā ō scipa gignere filiū nō putatis: nisi h patiaf qō substantia carnis patrē quādo gignit. Erratis nescientes scripturas neq; vtutez dei. nullo. n. modo verū filiū dei cogitatis. si eum natū esse ō substāna patris negatis. Nō. n. iam erat homis filius: ⁊ deo donāte factus est dei filius: ex deo natus gratia nō natura. An forte ⁊ si nō hominis filius erat: tamen aliqua iam erat qualiscunq; creatura: ⁊ in dei filium deo mutante conuersa est: sed nihil horum est. ergo aut de nihilo aut de aliqua substantia est. Sed ne crederemus vos putare ō nihilo esse dei filium. affirmastis non vos dicere de nihilo esse dei filium. De aliqua ergo suba est. ⁊ si nō de pris de q̄ sit dicite: h nō inuenio. Jā ꝯ vnigenitū dei filiū iesuꝝ xp̄m de patre ēe suba nō vos nobiscū pigeat ꝛsiteri. Jtē in eodē vrisq; legimus vt simus in ꝟo filio eⁱ⁹ iesu xp̄o. Dicite ꝯ nobis: vez iste verus dei filⁱ⁹ ab eis q gfa sunt filij quadā. pp̄ietate discrepans: de nulla suba sit an de aliq̄. Nō dico ingo de nulla: nec dicā de nihilo: de aliq̄ ꝯ suba est: q̄ro de q̄. Si nō de pris suba ē: aliā q̄re. si aliaꝝ nō inuenio: pris agnosce subaꝝ: ⁊ filiū cū pre bomousion cōsitere. Jtē in eodē. Confuco: deū pcez oino ico: rupnibiliter genuisse: h qō ē ipse genuisse. Jtē dico q̄ sepe dicēdū ē: aut de aliq̄ suba natus est deⁱ filⁱ⁹: aut de nulla. si de nulla ergo ō nihilo: qō vos iā nō dicitis. si ꝟo de aliqua: nec cū ō pris suba: nō est verus filⁱ⁹. si ꝟo de pris suba vnⁱ⁹ eiusdēq; sube sunt pf ⁊ filⁱ⁹. Clos aūt nec filiū de pris suba genitū vultis: ⁊ cū nō ex nihilo: nec ex aliq̄ mā: h ex pre esse cōcreditis: nec videtis q̄ necesse sit: vt q nō ē ex nihilo: nec ex aliq̄ re alia: sed ex deo. nisi ex deⁱ suba esse nō possit: ⁊ hoc ēe qō dⁱ⁹ est: id est deⁱ⁹ de deo natⁱ⁹ ē: q: nō aliⁱ⁹ paⁱ⁹ fuit: sed natura coeterna de deo est.

¶ Colligēs summā pdictoꝝ aperit ex quo sensu accipienda sint.

Jo ꝟbis pmissis inm videt q̄ dina suba filiū genuerit: ⁊ q̄ filⁱ⁹ sit genitⁱ⁹ ō suba pris: ⁊ q̄ ō deo ēt nā coeterna: ⁊ q̄ pr id qō ipse ē genuit. id aūt qō ipse est ēntia dina ē: ⁊ ita putari pōt dinaz ēntiā genuisse. Debenter monēt nos hȳ ba: q̄ quo ītelligēda sint mallē magis ab aliis audire q̄ credere: vt cū sine pudicio ac temeritate loq̄r ex ꝺ sensu dicta pōt accipi. Nā coeterna de deo est. i. filⁱ⁹ coeternⁱ⁹ pri dr pfe ē: ita q̄ est cadē cū eo nā vel eiusdē nāe. Qⁱ sensuz cōfirmat Augu. ibidē subiecto ⁊ qō dixerat q̄si explanās. Dicto. n. nā coeterna de deo est: addit nō ē aliud filⁱ⁹ q̄ illud de quo ē. i. vnⁱ⁹ eiusdēq; sube est. Deide apert⁹ talē itellectū ex pdictis ꝟbis fore habendū apit i eodē li. Cū maxime de aliq̄ nā vel de nihilo ē filⁱ⁹: h de quo ē genitⁱ⁹: itēq; spūs scūs nō de aliq̄ nā vel de nihilo est: h ide ē vñ. pcedit. His vrisq; ꝟbis apte ostēdit ea rōne dici filiū cē de suba pris: qa ē de patre genit⁹: ita q̄ est eiusdez sube cū eo. ⁊ spūm scūm esse de suba pris ⁊ filij: qa ab vtroq; pcedat: ita q̄ est eiusdem substantie.

¶ Qⁱ nec filius nec spūs scūs est de nihilo: sed de aliquo: non tamen de materia.

Stēdit quoq; ex illis ꝟbis filiū ⁊ spūm scūs nō ēē de nihilo: h de aliquo: nec tñ de aliq̄ mā. Tñ ēt Hyla. ait in pfem testat auctorē: cū ex manēte nat⁹ est nō ē nat⁹ ex nihilo. ⁊ cū aīa rō nat⁹ est: oim sensuz fuerit nascēdo. Hinc apte dr q̄ filⁱ⁹ nō est natⁱ⁹ ex nihilo. silr ⁊ spūs scūs nō ē dicēdus esse vel pcedere ex nihilo: q: filⁱ⁹ de suba pris natⁱ⁹ est. Ita pfe ē: cū quo ē eiusdē sube ⁊ cadē suba. Ex quo sensu ēt illud accipiēdaz ē. pr genuit id qō est ipse. i. filiū q ē bq̄ pr. Et h ita debere itelligi Aug. apit dicēs i pcio li. ꝺ maximinū. Hoc pr genuit qō ē: aliogn nō ē verus filⁱ⁹ si qō est pr nō ē filⁱ⁹. Jtē suba dei genuit filiū. i. pr suba genuit filiū q ē cadē suba ⁊ eiusdez sube: qō sic cē itelligēdū Aug. ostēdit dicēs ad maximinum. Sicut dicis spūs spūm gēuit: ita dic ipse eiusdē nāe vl sube spūm genuit. Jtē sic dicis deus deū genuit: ita dic deus eiusdē nāe vl sube genuit deū. ℌ si credidēris ⁊ dixeris: nihil ō hac re viteri⁹ accusaberis. Hec. n. ꝟbis apto qō pdicta debeāt itelligi. Silr filⁱ⁹ natⁱ⁹ ē de suba pris: vel pr genuit filiū de sua nā sine ēntia. i. de se nā ⁊ ēntia genuit filiū eiusdē essentie ac nāe: ⁊ q ē cadē ēntia ac natura. Silr expone illud: filius sube pris. i. filⁱ⁹ pris sube. i. q ē substātia: eū quo ⁊ filius cadē suba ē: q: ꝛsubalis ē pri filius. Et ℌ sensus admonaf ex ꝟbis Augtie: vel treo psonas vnā essentiā dicim⁹. Treo aūt psonas ex eadē ēntia nō dicimus: q̄si alias ibi sit qō ēntia est: aliud qō psona. Hinc ꝟbis ostēdit: nō esse dicēdū psonā ex ēntia nisi ex sensu pdicto: q sensus ꝛfirmat etiaz ex eo qō i xv. lib. de tri. idē Augu. ait. Sicut nra scia scie dei: sic ⁊ nostrū ꝟbū qō nascēdo ex nra scia dissimile est illi ꝟbo dei: qō natū ē de pris ēntia. Tale est aūt ac si diceret de pris scia de patris sapia. Vel qō est ex pfectissimo de pfe ēntia: de patre scia: ō pfe sapia. Et hoc ita q̄ intellectu verbū dei pris vnigenitus filius per oia patri similis ⁊ equalis recte dr deus de deo lume de lumine: sapientia de sapiētia: essentia de essentia: q: est hoc oino qō pater: nō tamen pater: quia ille filius ille pater.

¶ Quare ꝟbū pris dicat filius nature.

Hinc ēq; solus vnigenitⁱ⁹ dei dr filⁱ⁹ nā: q: eiusdē nāe ē ⁊ cadē nā ē cū patre. Tñ Hyl. de xp̄o loquēs aut i lib. de tri. Nā filⁱ⁹ est: q: candē naturam quā ille q genuit habet.

tute ꝛ sapia: eni ipsa virtꝰ ꝛ sapia est. sicut ipse lumē de pře luminē: ꝛ ipse fons vite ē apud deū patrē fontē vite. Filiꝰ ḡ sapia de patre sapiētia ē. sicut filiꝰ lumē de lumine pře. ꝛ deus filiꝰ de deo patre: vt ꝛ singulis sit lumē: ꝛ singulis sit sapia: ꝛ singulis sit deꝰ: ꝛ simul vnuz lumē: vnus deus ꝛ vna sapia. Ecce his vbis manifeste apit Augu. ex quo sensu accipiēda sint pdicta vba ꝛ his silia. s. cū dr suba d substantia: vel substantia genuit substātiam.

¶ Qd videt pdicte expōni cōtrariū.

Hic vo ēt id ɔtrariū videt qd Hyl. ait in. iiij. lib. de trini. Nihil inqt nisi natū hꝫ filiꝰ: ꝛ geniti honoris āmiratio in honore gñantis est. Cū ḡ filiꝰ habeat essentiā. tota. n. i eo ē diuina essentia: vr qꝛ ipsa diuina essentia nata sit. Itē i li. v. ait. Natiuitas dei nō pōt eā ex q pfecta ē nō tenere naturā. Nec. n. aliud ē deꝰ subsistit: qd nō aliūde ē q d deo subsistit. Ecce hic dicit naturitatē dei pfectā ex nāt: ꝛ ita vr ex his vbis atq pdictis nā dei ꝛ genita ꝛ genuisse. Qd aptꝰ dic in lib. ix. de tri. Nos inqt vnigenitū deū in forma dei manētem in nā dei mansisse pfitemur. Nec vnitatē forme seruilis in nāt. diue vnitatis refundimus. Nec rursus corpali isinnatōe patrē in filio pdicamus: sed ex eo eiusdē gñis genitā nām nāliter in se gignentez habuisse naturā: q in forma nāe se gignētis manēs: formā nāe ꝛ ifirmitatis corpalis accepit. Nō. n. deficerat dei nā ne eēt: ḡ i se humilitatē terrene natiuitatis manēs sibi dei nā susceperat: gñis sui ptātē in hitu assumpte hūilitatis exercēs. Ecce h apte dic ꝛ nām genuisse: ꝛ nām genitā: ꝛ naturā assumpsisse nām: qd a plerisq negat. Itē i eodē. Nunqd vnigenito deo cōtumelia est pūcem sibi inascibilē deū esse: cū ex inascibili deo natiuitas vnigenita i naturā vnigenitā subsistat. Ecce ꝛ h dicit vnigenitā naturā.

¶ Qūo sint itelligenda pdicta vba Hylarij.

Sed qꝛ hec vba sane vult itelligi: ipse idē dicit i. iiij. li. Intelligētia dictorū ex causis ē assumēda dicēdi: qꝛ nō sermoni res: ḡ rei ē sermo subiectꝰ. Hec ḡ vba ita itelligi psit. Nihil hꝫ filius nisi natū. i. nihil hꝫ sm qꝛ est deus nisi qd nascendo accepit: ꝛ ipse nascēdo pris i se subsistētez habuit naturā. Vn idē Hyl. addit i. v. li. Eādē nām hꝫ genitꝰ quā ille q genuit: ita tñ vt natus nō sit ille q genuit. Nā qūo erit ipse cū genitꝰ sit. Sꝫ i his ipsis subsistat ille q genitꝰ est: in quibus totus est ille q genuit: qꝛ nō est aliūde q genitus est. ꝛ h nō refert ad aliud qd i vno subsistit ex vno. Ac si i gñatōe filij ꝛ naturam suā: vt ita dicā. sequitur idemutabilis deꝰ. indemutabilē gignens deū: nec naturā suā deseru- ex idemutabili deo idemutabilis dei pfecta natiuitas. subsistentē ḡ i eo dei nām itelligamus cū in deo deꝰ isit: nec pter eū q est deꝰ quicq deꝰ aliꝰ sit: qꝛ ipse deꝰ ꝛ i eo de. Nature ḡ dei patris vitas i deo filio esse docet: cū i eo de itelligit ee q de ē. Est. n. vnꝰ i vno ꝛ vnꝰ ab vno.

¶ Qd legit pater de sua substantia genuisse filium ꝛ filius substantie patris.

Dicit quoq: ꝛ freqnter i scriptura sacra legit: pñez d sua substātia genuisse filiū. Vn Aug. i li. d fide ad petrū ait. Pater deꝰ d nullo genitꝰ deo semel d sua nā sine initio genuit filiū deū sibi eqlē: ꝛ eadē q ipse naturalr eternꝰ ē diuinitate coeternū. Ecce h dic Augu. filiū genitū d natura pris. Est aūt vna natura pris ꝛ filij ꝛ spūs sci. Si ḡ d natura pris genitꝰ ē filius: genitꝰ ē d natura filij ꝛ spūs sci: imo d natura triū psonaꝝ. Idē quoq Aug. i li. xv. d tri. dic xpm eē filiū sube pris: ꝛ d suba pris genitū: tractās illud vbū apli loqntis d deo pře sic. Qui eruit nos d ptāte tenebraꝝ ꝛ trāstulit i regnuz filij charitatis sue. Qd inqt deū est filij charitatis sue nihil aliud intelligat ē filij sui dilecti ē filij sube sue. Charitas qppe pris q i nā dei est ieffabilr simplici nihil aliud est: ē ipa natura atq suba: vt sepe diximus: ꝛ sepe iterare nō piget. Ac per hoc filius charitatis eius nullus est alius ē q de substātia eiꝰ est genitus. Ecce aperte h dicit Aug. filiū esse genitū de substātia pris ꝛ filiū substātie pris. Idē quoq Aug. i. ij. lib. cōtra maximinū hereticū. substātiā dei genuisse filiū: ꝛ filiū genitū de substātia patris asserit dicens. Carnalibus cogitatōibus pleni dei substantiā d seipa gignere filiū nō putatis: nisi h patiat qd substantia carnis pariēs quādo gignit. Erratis nescientes scripturas neq virtutez dei. nullo. n. modo verū filiū dei cogitatis. si eum natū esse d substātia patris negatis. Nō. n. iam erat hoīs filius: ꝛ deo donāte factus est dei filius ex deo natus gratia nō natura. An forte ꝛ si nō hominis filius erat: tamen aliqua iam erat qualiscunq creatura: ꝛ in dei filium deo mutante conuersa est: sed nihil horum est. ergo aut de nihilo aut de aliqua substantia est. Sed ne crederemus vos putare nihilo esse dei filium. affirmastis non vos dicere de nihilo esse dei filium. De aliqua ergo

suba est. ꝛ si nō de pris de q sit dicite: ḡ nō inenietis. Iā ḡ vnigenitū dei filiū iesum xpm de patris eē suba nō vos nobiscū pigeat ɔfiteri. Itē in eodē vtriq legimus vt simus in vero filio eiꝰ iesu xpo. Dicite ḡ nobis: vtz iste verus dei filiꝰ ab eis q gra sunt filij quadā pprietate discretus: de nulla suba sit an de aliq. Nō dico inqs de nulla: ne dicā de nihilo: de aliq ḡ suba est: quero de q. Si nō de pris suba ē: aliā qre. si aliaz nō iuenis: pris agnosce subaz: ꝛ filiū cū pře homousion cōfitere. Itē in eodē. Confiteor deū přez oino icorruptibiliter genuisse: ḡ qd ē ipse genuisse. Itē dico qꝛ sepe dicēdū ē: aut de aliq suba natus est dei filiꝰ: aut de nulla. si de nulla ergo d nihilo: qd vos iā nō dicitis. si vo de aliqua: nec tñ d pris suba: nō est verus filiꝰ. si vo de pris suba vnꝰ eiusdēq sube sunt př ꝛ filiꝰ. Vos aūt nec filiū de pris suba genitū vultis: ꝛ tñ euz nō ex nihilo: nec ex aliq mā: ḡ ex pře esse cōceditis: nec videtis qꝛ necesse sit: vt q nō ē ex nihilo: nec ex aliq re alia: sed ex deo. nisi ex dei suba esse nō possit: ꝛ hoc eē qd deꝰ est: de quo est: id est deꝰ de deo natꝰ ē: qꝛ nō aliꝰ pařꝰ fuit: sed natura coeterna de deo est.

¶ Colligēs summā pdictoꝝ aperit ex quo sensu accipienda sint.

His vbis pmissis inni videt qꝛ diuina suba filiū genuerit: ꝛ qꝛ filiꝰ sit genitꝰ d suba pris: ꝛ qꝛ d deo ē nā coeterna: ꝛ qꝛ př id qd ipse ē genuit. id aūt qd ipse est eēntia diuina ē: ꝛ ita putari pōt diuinā eēntiā genuisse. Uerbenter monēt nos h vba: q quo itelligēda sint mallē magis ab alijs audire q tradere: vt tñ sine piudicio ac temeritate loqr ex h sensu dicta psit accipi. Nā coeterna de deo est. i. filiꝰ coeternꝰ pri de pře ē ita qꝛ est eadē cū eo nā vel eiusdē nāe. Quē sensuz cōfirmat Augu. ibidē subijciēs ꝛ qd dixerat qsi explanās. Dicto. n. nā coeterna de deo est: addidit nō ē aliud filiꝰ ē illud de quo ē. i. vnꝰ eiusdēq sube est. Deīde aptꝰ talē itellectū ex pdictis vbis fore habēdū apit i eodē li. ɔ maximinū dicēs. Trinitas h vnꝰ eiusdēq sube ē: qꝛ fi de aliq mā vel de nihilo ē filiꝰ: ḡ de quo ē genitus. itēq spūs scūs nō de aliq mā vel de nihilo est: ḡ idē ē vñ pcedit. Hic vnq vbis apte ostēdit ea rōne dici filiū eē de suba pris: qꝛ ē de patre genitꝰ: ita qꝛ est eiusdēz sube cū eo. ꝛ spūm sctm esse de suba pris ꝛ filij: qꝛ ab vtroq pcedit: ita qꝛ est eiusdem substantie.

¶ Qꝛ nec filius nec spūs scūs est de nihilo: sed de aliquo: non tamen de materia.

Ostēdit quoq ex illis vbis filiū ꝛ spiritū scūz nō eē de nihilo: ḡ de aliquo: nec tñ de aliq mā. Vn ꝛ Hyla. ait in xij. li. de tri. Unigenitꝰ deꝰ cū natꝰ sit přem testat auctorē: cū ex manēte natꝰ est nō ē natꝰ ex nihilo. ꝛ cū añ tpa natꝰ est: oēm sensus pueniit nascēdo. Hic apte dr qꝛ filiꝰ nō est natꝰ ex nihilo. Filr ꝛ spūs scūs nō ē dicēdus esse vel pcedere ex nihilo: qꝛ filiꝰ de suba pris natꝰ est. i. a pře ē: cū quo ē eiusdē sube ꝛ eadē suba. Ex quo sensu ēt illud accipiēduꝫ ē. př genuit id qd est ipse. i. filiū q ē h qd př. Et h ita debere itelligi Aug. apte dicēs i pmo li. ɔ maximinū. Hoc př genuit qd ē: alioqn nō ē verus filiꝰ si qd est př nō ē filiꝰ. Itē suba dei genuit filiū. i. př suba eē itelligēdū Aug. ōndit dicēs ad maximinū. Sicut dicis spūs spūm gēuit: ita dic spūs eiusdē nāe vl sube spūm genuit. Itē sic dicis deus deū genuit: ita dic deus eiusdē nāe vl sube genuit deū. h si credideris ꝛ dixeris: nihil d hac re vlteriꝰ accusaberis. Hic. n. vbis apto qūo pdicta debeāt itelligi. Silr filiꝰ natꝰ ē de suba pris: vel př genuit filiū de sua nā sine eēntia. i. de se nā ꝛ eēntia genuit filiū eiusdē essentie ac nāe: ꝛ q ē eadē eēntia ac natura. Silr expone illud: filius sube pris. i. filiꝰ pris sube. i. q ē substātia: cū quo ꝛ filius eadē suba ē: qꝛ ɔsubalis ē pri filius. Et h sensus adiuuat ex vbis Aug. q i. v. lib. de trini. ait. Tres psonas eiusdē eēntie: vl tres psonas vnā essentiā dicimꝰ. Tres aūt psonas ex eadē eēntia nō dicimus: qsi aliud ibi sit qd eēntia est: aliud qd psona. His vbis ōndit: nō esse dicēdū psonā eē ex eēntia nisi ex sensu pdicto: q sensus ɔfirmat etiā ex eo qd i xv. lib. de tri. idē Augu. ait. Sicut nra scia scie dei: sic ꝛ nostrū vbū qd nascit ex nra scia dissimile est illi vbo dei: qd natū ē de pris eēntia. Tale est aūt ac si diceret de pris scia de pris sapia. Vel qd est expssius de pře eēntia: de patre scia: d pře sapia. Et hoc itaq itellectu verbū dei pris vnigenitus filius per oia patri similis ꝛ equalis recte dr deus de deo lumē de lumie: sapientia de sapiētia: essentia de essentia: qꝛ est hoc oino qd pater: nō tamen pater: quia iste filius ille pater.

¶ Quare vbū pris dicat filius nature.

Vide ēt qꝛ solus vnigenitꝰ dei dr filiꝰ nāe: qꝛ eiusdē nāe ē ꝛ eadē nā ē cū patre. Vn Hyl. de xpo loquēs ait i lib. de tri. Nā filiꝰ est: qꝛ eandē naturam quā ille q genuit habet.

Cdiuisio textus.

Je ponit magr̃ qõné de nob⁹ significãtib⁹ essentiã in abstracto: vtz aliqb⁹ eoz̃ possit se bñe ad generatõez vt sub⁹ vltermin⁹. Et circa B tria facit. ꝓmo tñet qõné. 2ºdeterminat ei. ibi(Ad qb catholicis) 3º determinatõez confirmat. ibi(Ab nõ é oõs.) Circa B dicit in duas ptes. In ꝓ⁹ ostdit q dina ẽntia nõ bz se ad gñatõs sic̃ termin⁹ vt dicat gñata. In 2º q nõ se bz ad ipsam sic̃ subiectum vt dicat gñans. ibi(Ita ẽt nõ é oõs ẽ.) Ꝓmia in duas. in ꝑ⁹ indicit ꝓbõnẽ. in 2ºº excludit obiectõez. ibi(Dnc aũt vł.) Ꝓmiã ostdit triplr. Uno sic. q oẽ q in dinis gñat aliq̃d relatiue dr̃ ad illud. et ẽ. Si igit pr̃ gñat dinã ẽntiã: ẽntia dr̃ relatiue ad pñz: et ita nõ significaret sub⁹ sm̃ Aug. Cº sic. Pr̃ é dina ẽntia. si igit pr̃ gñaret dinã ẽntiã pr̃ gñaret illud q̃ ipse ẽ. q̃ nõ pot ee sm̃ Aug. ibi(Ité ei de⁹ ẽ.) 3º sic. pr̃ bz ee ꝑ dinã ẽntiã. si igit pr̃ gñaret dinã ẽntiã pr̃ bñet esse pid q̃ é gñatũ ab ipso. cuius ꝓ⁹ vł magis et B ibi. (Ité si pr̃ ẽ.) Ita ẽt nõ é oõs. B ꝓbat aliã pr̃ qõnis. Lq ẽntia ñ sit suppo⁹ gñatõis: et B vnpl̃r. Lq nec̃ ẽntia gñet ẽntiã: nec̃ gñet filiã: et ostdit⁹ i duas. ꝓmo ponit ꝓbõnes vtriusq. In 2º iducit ꝓbatẽ. ibi(Ꝓedentia aũt ẽ.) et B ostdit i duas. ꝓmo iducit ꝓbatẽs ostdẽtes q ẽntia gñat ẽntiã. In 2º ostdit q ẽntia gñet filiã. ibi(Dr̃ quoq; frequenter ẽ.) Circa ꝓmũ duo facit. ꝓmo obuiat ꝓ auctõe Aug. 2º ꝓ auctõe Dy. Libi (Dnc vo idẽ ẽt) et vtraq; dicit⁹ obiectiõez ẽ solutã. fit⁹ ẽt scdus ꝓ ostdit in obiectõez et solutã. ¶ Qó. I.

AB itelligentiaz b⁹ ꝓtis de tribus ãgñt. ꝓmo vtriusz ẽntia se bẽat ad gñatõez sic̃ gñans. 2º vtz se bẽat. sic̃ id ẽ quo ẽ gñatio. 3º vtrũ se bẽat. sic̃ id qõ ẽ termin⁹ gñatõis. ¶ Circa ꝓ⁹ duo queruñt. ꝓ vtriusz ẽntia gñet. 2º dato q sic vtriusz fiãr sit in ordẽ alioz essentialiũ⁹ noibus.

¶ Utrum essentia generet. I.

AD primuz sic ꝓcedit: vł q ẽntia gñet. Maior. n. ẽ oppositio affirmatõis et negõnis: q̃ relonis: is⁹ oppõ relonis facit in dinis vt vna ꝑona nõ sit alia. q̃ losti⁹ faciet B ꝺdictio: is⁹ ꝑona ꝓtis ẽ gñans. si igit ẽntia nõ gñet ꝓ nõ erit ẽntia. q̃d ẽ pole. ¶ Ꝓ. q̃cqd ꝓdicat de aliquo põt supponere illud: is ẽntia ꝓdicat de ꝓte vł. q̃ põt supponere ꝑ ꝓte: et ita põt recipe ꝓdicatõez ꝓtis. q̃ põt recipq essentia gñet. ¶ Ité⁹ si ẽntia est pr̃. q̃ est pr̃ filiq: is relinq ostr̃ ad 2ºtiã. q̃ ẽ fili⁹ ens filiꝰ ẽntie. q̃ essentia generat. ¶ Ité ẽntia ẽ res generãs: is⁹ res gñans est gñans. q̃ ẽntia ẽ gñans. ¶ Ité sic̃ is⁹ ẽntia ad ꝑsonã: ita ꝑona ad ẽntiã: is⁹ de ꝑona ꝓdicant attributa ẽntie. sic̃ ꝓ⁹ bonitas ẽ. q̃ tñ ẽntia.

Con ꝓpetates ꝑsone. q̃ põt dici q ẽntia ẽ gñans. trarium ostenditur per rationes magistri.

Respondeo dõm⁹ q̃ creaturis actꝰ sunt suppositi⁹ 2º: et ẽntia nõ agit: is ẽ ꝑs⁹ actꝰ in suppositio. nõ. n. bñanitas gñat: is⁹ hoc. tñute sic nãe. i creatura aũt ẽntia realr̃ differt a supposito. et tñ nullus actꝰ ꝓprie de ẽntia ꝓdicat nisi analr̃. in dininis aũt ẽntia realr̃ nõ differt a supposito: is⁹ solũ rõne sue q̃tũ ad modũ significãdi q̃ suppositũ est distinctus: et ẽntia est dina. Et tñ in dinis quecũq ꝓdicant de supposito nõ sm̃ modũ quo differt ab essentia ꝓdicant⁹ et de essentia. dicimus. q̃ ẽntia creat et gubernat. et bñ. Sed actus q dicit⁹ de supposito sm̃ modũ sm̃ quẽ differt ab essentia nõ põt de essentia ꝓdicari. et bñ est actus generãdi. q̃ ꝓdicat de supposito ꝓtis sm̃ q̃ distinctus est a supposito filiq. vł nõ est cõcedendũ q̃ essentia generat: is⁹ q̃ pater generat virtute essentie vel nature. vł etiam dicit dupl. q̃ generatio est opus diuine nature existẽs.

Ad primuz q̃ cõmoꝺ affirmatio et negatio dicũtur maxime opponi: q̃ in eis nõ inportat aliq̃ mentis actꝰ ꝓtinue. n. oppositis iportat⁹ mentis actꝰ ad subiectũ. q̃ nata sunt fieri circa idẽ. in 3ºpo aũt relationis ẽt actꝰ ad gen⁹. q̃. l. sunt in eodẽ gẽe. vł in vtraq; oppõne vtrũq; extremo. q̃ significat⁹ p modũ entis et nature cuiusdã. illud aũt i quo iuenit aliq̃d nõ permutat⁹. 3ºio est maximũ et ꝓmũ in genere illo: et cũ omniũ alioz. et nõ oppõ affirmatõis et negatõis cui nõ admiscet aliq̃ cõueniẽtia ẽ ꝓna et maxima oppõ: et cũ eis oppõnis et ꝺstinctiõio. et nõ opz q̃ in qualibet alia oppõne icludat affirmatio et negatio sicut ꝓmũ in posteriori. vł pluraze grunt ad alias oppõnes q̃ ad oppõnẽ ꝺdictõis. q̃ se bñt ex addit̃e ad ipsis. vł nõ oz q̃ fl ꝺrietas nõ inemat nisi in diuersis realiter: q̃ affirmatio et negatio ineniantur in diuersis realiter: imo sufficit etiã distinctio rõnis ad affirmationẽ et negationẽ. cũ quelibet distinctio: vt dicũ est icludat affirmationẽ et negationẽ. et talis distinctio. ſ. rõnis est inter ẽntiã et ꝑsonã. sed opposita relatiue aliq̃s requirũt diuersitatẽ vel distinctionẽ realem: et talia sunt q̃ diuinas ꝑsonas distinguit. aliq̃s aũt distinctionẽ rat̃onis vł: vt cũ dr̃ idẽ eides idẽ. et hoc melius dicẽt in tractatu de relonibus. ¶ Ad 2ºm dõm⁹ ẽntia: nõ ꝓdicat⁹ de supposito rõne modi significandi in vtroq; sed rõne indifferentie sm̃ rem. ꝑter simplicitatẽ diuine nature. et tñ nõ opz q̃ supponat patrẽ. ¶ Ad 3ºm dõm⁹ q̃ eius dicit⁹ ẽntia est pater: est duplex locutio: ex eo q̃ ly pr̃: põt teneri q̃si adiectiue vt ponat formã sibi circa ẽntiã: et sic falsa ẽ. q̃ ꝓtates ei ẽterminãt ẽntiã. Uel põt sumi substãtiue: et tũc supponit pater in ꝓdicato ꝓ persona patris: et sic vera est nec opz q̃ fiat hoc mõ cõuersio. ergo filius ẽ filius ẽntie: sed q̃ filius ẽ filius patris q̃ est ẽntia. ¶ Ad 4ºm dõs⁹ q̃ cũ dicit. ẽntia ẽ res generãs. ly res. põt supponere ẽntiã vel ꝑsonã. si ẽntiã sic falsa ẽ. q̃: sic adiectiuum poneret formã sibi circa ẽntiã. si ꝑsonã sic vera ẽ. et tunc nõ sequit. ergo ẽntia est generãs. q̃ cũ nõ circa idẽ ponet forma adiectiua. ¶ Ad 5ºm dõm⁹ q̃ cũ ẽntia et ꝑsona differãt in modo significãdi. illud q̃ ꝓdicat de ꝑsona ratiõe modi significãdi fm̃ q̃ ab ẽntia distinguit: nõ ꝓdicat de essentia. et gñans generatiũ. alis sequit⁹ esset ex parte ẽntie. illud. n. q̃ ꝓdicat de essentia rõne modi significãdi quo differt a supposito ꝺstincto nõ ꝓdicat de supposito. licet essentia est cõmunis tribus. tñ nõ põt dr̃ ei hoc de aliqua ꝑsonarum.

¶ Utr̃ actꝰ gñandi ꝓdicet de aliq̃ noiaz ẽntialiũ. II.

AD secunduz sic ꝓcedit: vł q̃ actꝰ gñandi ẽ nullo nomiñ ẽntialiu ꝓdicet. Sicut. n. tres ꝑsone sũt vna ẽntia: ita ẽt sunt vnꝰ de⁹: is⁹ fm rõnem magis nõ põt dici ẽntia gñans ne noceat ẽntie ꝺstinctio. q̃ sic nõ põt dici de⁹ gñans ꝑ quã deoz ꝑsalitas. ¶ Ité⁹ ꝑsona et hypostasis et filius nõ ꝺfr relatiue: is⁹ fm magrm nõ ẽntia nõ põt dici generare: q̃ relatiue nõ dr̃. q̃ nulle nec persona vel hypostasis. ¶ Ité⁹ ista noia ñ bonitas et bs sunt eẽtia abstractiõis. sic̃ ẽntia. si igit ẽntia ꝓp modũ significãdi ẽ abstracto ẽ

Con ꝓt gñare. q̃ vł q̃ nec aliq̃s alioz. trarium ostdit⁹ per multas auctoritates in ſra.

Respondeo dõm⁹ sicut deus est gñans ꝑ cõmunẽ suppositio in quãtum distinctus. et ideo quãto magis appropinquat nomen ad suppositum distinctum: tanto verius potest ꝓdicari de ipso actus ge-

nerãdi. vł bẽ est ꝓpriissima. q̃ gñat: q̃ ipsum nomẽ ꝑsone a ꝓpietate ostendẽte. Et sic̃ pot dici. q ꝑsona generat: q̃ nomẽ ꝑsone imponit a ꝓpietate cõs q̃ de ꝑsona litas. et sic quẽcũ minus ꝑsone dr̃. de⁹ gñat: q̃ ẽ ipsum claudat in se suppositũ. nõ tñ suppositũ distinctũ. nec imponit nomẽ a ꝓpietate ostendẽte. is⁹ ab ẽntia cõi. ¶ Ad 1ºm aũt abstractio ẽt est oõs q̃ dñi ordinẽ dicit⁹ ad actũ. sicut vł⁹ bonitas lux nã et bñ. et q̃ actꝰ sunt suppositoz. tñ in ipsis intelligit⁹ de⁹ q̃ ꝑsa gñat vel nã gñat. tñ bs lationes nõ sunt ꝑsõe. q̃ ꝑsa gñat vel nã gñat. tñ bs lationes nõ sunt expressẽ de: sed ꝑte intelligẽte. Quedã vo noia sunt q̃ nõ dicunt ordinẽ ad operatiõez: is⁹ vñ ipsorũ fm̃ rõnẽ noiis ab actu subsistendi. sic̃ suba. vnde B nomẽ suba ad B accedit ad rõnez suppositi. et tñ minime põt dici q̃ ẽntia gñet. Si tñ intenret. ẽt exponẽda ẽntia gñat. i. pr̃ q̃ est essentia.

Ad primũ q̃ oõs q̃ B nomẽ de⁹ icludat i se suppositũ idẽterminate. et rõne eius a q̃ nomẽ ipsum icludit i se nãs. vł rõne modi significãdi ẽ q̃si medium inter ẽntiã et ꝑsonã distinctã. et tñ nec ꝓpriũ nec sibi modus ẽntie rõne idẽterminatõis: nec mõdus ꝺstincte ꝑsone rõne suppositi. et tñ põt dici de⁹ gñat: et de⁹ est cõis tribus ꝑsonis. ¶ Ad 2ºm dõm⁹ q̃ relatiuus in dinis multiplr̃ reꝑ. ꝓpꝓ ipsum. n. relatiuũ est q̃ fm suũ nomẽ ad aliud referr̃: vt pr̃. Aliud aũt de relatiuis q̃ secũ vel cũ rẽlonẽ sicut generatio et gñare. Aliud aũt q̃ implicite claudit in se relationẽ. sicut trinitas ꝑsonaz ꝺstinctas relatõe. et hoc nomẽ ꝑsona icludit in se relatõez ꝺstinctẽ. Aliud aũt põt dici relatiuũ iquãtũ ꝓ relatõe ponit: sic̃ de⁹. et ẽt quedã noia abstracta: cui⁹ rõ dicta est. ¶ Ad 3ºm dõm⁹ q̃ maioris abstractõis est ẽntia q̃ bonitas vel sapia: quia ꝙuis q̃liter abstrahãt a suppõito: tñ ẽntia siap hoc ab se habit⁹ et ista ab actu. illa vo dicũt ordinẽ ad actum.

¶ Questio. II.

DEinde quer̃ vtrũ ẽntia se bẽat ad generationẽ sicut id de quo est generatio. ¶ Et circa B duo q̃runt. ꝓmo vtrũ filius generet de substantia patris, secundo vtrum sit ex nihilo.

¶ Utrum filius sit genitus de suba patris. I.

AD primuz sic ꝓcedit: vł q̃ filius nõ sit genit⁹ de suba patris. Dis. n. ꝓcꝓ⁹ trãsitiua est. trãsitio aũt regrit diuersitatẽ vel distinctionẽ. cũ igit filius nõ distinguat⁹ ab ẽntia ꝓtis. q̃ nec filius nõ distinguat⁹ ab ẽntia ꝓtis. q̃ nec filius nõ ẽ ens⁹ natus. ¶ Ité sicut se bz nã humana ad sortẽ ita dina ẽntia ad filiũ: is⁹ sor. nõ põt dici de ẽntia humana. q̃ nec filiꝰ de ẽntia ꝓtis. ¶ Ité de. semp dicit ordinẽ: is⁹ inter filiũ et ẽntiã nõ ẽ ordo nec⁹ tpis nec⁹ nãe: cũ ẽntia nõ sit gñans: is⁹ pr̃. nec⁹ cãlis atio. q̃ vł q̃ nullo⁹ sit ẽntia ꝓtis. ¶ Si dicas q̃ hoc ꝺ ꝓ suba litatẽ filiq ad ꝑtes. ¶ Cõtra. sic̃ ẽntia ꝓtis ẽ ẽntia filq: ita tota ẽntia filq ẽ i ꝑte.

Con (q̃ eadẽ rõne põt dici pr̃ de suba filq. sic̃ is⁹. trarium ostenditur p auctoritates in ſra.

Respondeo dõs⁹ q̃ B ꝓpõ de. ꝑte ꝺsignat ꝑsonã et suba litatẽ. B aũt ꝓpõ ex. ꝺsignat rõnem ordinẽ ꝑncipy. vł q̃ q̃d dr̃ ee de aliquo ex illo ẽ is⁹ nõ ꝓpriũ nec⁹ ꝓpriũ

nō conveniat tribus pśonis q̄ est actus notiōalis: sed nullus actus notiōalis terminat̄ ad ēentiā. sicut p3 q̄ pr̄ nō generat ēentiā. (nec filius accepit essentiam.

Contra. illud in quo est generatio est terminus generatiōis. 3 Dyo. dicit q̄ natiuitas vnigeniti i nām ingeniti subsistit. ḡ nā vel ēentia est termin⁹ generatiōis. (Itē generatio inenit̄ in diuinis: vt. ā. dcm̄ ē generatiōis ꝓfectio in ipsis; tota ꝓfectio generatiōis est ex termino ad quē. ḡ in generatiōe diuina est terminus ad quē: 3 hoc nō est aliud q̄ essentia. ḡ rc.

Respondeo dōm q̄ terminus generatiōis i creaturis pōt accipi dupl'r. sicut ē z pncipiū. dr̄ n. pn⁹ gñationis ipm generās: z huic pn⁹ correspondet sicut termin⁹ ipm genitus. Dicit̄ et pn⁹ generatiōis a quo icipit generatio. z hoc mō pn⁹ vel initiū generatiōis est ꝓuatio forme idncēde: z huic pn⁹ terminus oppositus est forma p generatiōe3 iducta. Sicut etiā i dulbatiōe termin⁹ a quo ē nigredo: z termin⁹ ad quē ē albedo: z sic i diuis termin⁹ gñatiōis q̄tus nō fit ibi actio vel mutatio pōt accipi dupl'r. s. ipsū3 generatum. z hoc ē filius vel essentia accepta a filio per generationem.

(Ad p̄m ḡ dōm q̄ gñatio z qlib3 motus totā imperfectiōe hz ex termino a quo. qd est ꝓuatio vl' 3riū icludēs ꝓuatiōe. z iō in gñatiōe diuina nō est termin⁹ a quo: s3 tm̄ termin⁹ ad quē: a quo est tota ꝓfectio gñatiōis. (Ad 2ᵐ dicendū q̄ ēentia diuina nō est genita in filio: neq3 p se neq3 p accñs: q2 eadē ēentia est i gñante z genito. Si aūt ēentia esset diuisa. tūc sequeret̄ necessario q̄ eēt genita p accidēs: q̄uis nō p se sicut in reb⁹ creatis. (Ad 3ᵐ dōm q̄ q̄uis accipe sit actus notionalis: pōt tñ terminari ad ēentiā: q̄ sic p3: q2 in generatiōe diuina sicut in q̄lib3 alia est tria 3siderare. s. gñantē z genitū z nām cōicatā p generatiōne. Possit ḡ vba notiōalia designare cōparatiōnē generantis ad genitū: sicut gñare vel dare: vel gñantis ad ēentiā: vel geniti ad ēentiā vt accipe: vel geniti ad generantē sicut nasci. (Sciēdū igit̄ q̄ cū omne vbū notiōale significet actū psone vt distincta est: ops q̄ semp exprimat̄ a psona distincta. z iō nullū vbū tale erit ab ēentia vt dicat̄ essentia gñare vel dare notionalr vel accipe vl nasci. Uerba aūt q̄ designāt cōparatiōnē generantis ad essentiā vel geniti ad ēentiā terminant̄ ad ēentiā: q2 ex pte illa non sunt distinctiua: z h̄ vba sunt accipe z dare. Sed vba q̄ designāt opatiōe3 geniti ad gñantē: vel e3 sunt distincta ex vtraq3 pte. z iō ex neutra parte pōt essentiā attingi essentia: q2 nec essentia gñat: nec pater generat essentiā: qd p3 et ex significatiōe vboꝝ: q2 gñans inquantum gñans distinguit̄ a genito: z ecōuerso. S3 dās distinguit̄ qdē ab eo cui dat: sed non ab eo qd dat: q2 aliqs pōt dare seipm. sic̄ z accipiēs distiguit̄ ab eo a quo accipit: s3 nō ab eo qd accipit de nccitate. aliqs. n. accipe seipm pōt sicut seus manumissus. (Expō textus.

Si autem relatiue dr̄ rc. vt salitur: q2 h̄ nomē de⁹ p relatiōe pōit̄: z cū h̄ idicat ēentiā. Dicendū q̄ q̄uis idicet ēentiā ex pte significati: tñ ex pte suppositi idicat psonā. vel tota rō diuersitatis in istis nōibus est q̄ nō 3uiale. sic de h̄ nōie deus sicut ō h̄ nomie ēentia. ē diuersus modus supponēdi. (Hoc ad se iudicādū. Cōtra gñatio filij: vt. ā. dcm̄ ē: nō ē pp aliquē finē: q2 finis sit dignior eo qd est ad finē. ḡ nō ē pp manifestatiōne3 pris. Dōm q̄ ly ad hoc est cōsecutiuū: z nō finale: cū designās. manifestatio. n. patris 3secuta est ad generatiōne filij. (Cōsiliū de ꝑ. Cōtra. 3l⁹ est q̄dā qd fm pfōm. vbi nō est nō est deliberatio. ibi nō est qd. ḡ in diuinis nō est 3siliū. Dōm q̄ 3siliū pōt sumi passiue p̄ ꝑmo. s. ad illū qui petit vel accipit 3siliū: z hoc nō pōt eē i deo

q2 hoc importat dubitatiōnē. dr̄ etiā actiue quantū ad illū q̄ dat 3siliū: z h̄ mō est in diuinis z significat abūdantiā cognitionis ipsi⁹ de rebus dubijs agibilib⁹: de qb⁹ est 3siliū. (Nihil hz filius nisi natū) .i. nisi q̄ nascendo accepit: sed aliqd accepit nascēdo sicut cōicatus sibi p natiuitatē vt ēentiā. z aliqd sicut 3sis natiuitatē fm modū intelligēdi sicut relatiōnē filiationis. (Et āmiratio ho. ip. ge. ri.) .i. ille q honorat filiū āmirādo ipsū3 q̄si adeo magnū supra se honorat etia3 pr̄em: rc 3. Jo. 5. vt oēs ho. rc. (Natiuitas dei) h̄ dupl'r pōt exponi vt per natiuitatem intelligamus ipm deū natū: vel melius possumus itelligere gñatiōnē passiuā: z dr̄ generatio tenere aliq̄ nām q̄ p generatiōne iducit̄ sicut ōis motus z mutatio terminat̄ p terminum ad quē a quo spēm hz. vult ḡ dicere Dyo. q̄ cū in omni generatione vniuoca oporteat idem esse pn⁹ generatiōis: z qd p generatiōnē cōicat̄: sicut in generatiōe ignis. forma ignis est pn⁹: z eadē est per generatiōe3 acqsita: l3 nō fm numeꝝ eadē. ita ops q̄ cū generatio diuina sit virtute nāe diue q̄ p generatiōne3 genitus accipiat nām diuā: z ops q̄ eādē numero: q2 vt. ā. ꝓbatū ē diuina nā nō pōt diuidi fm numerū. (Unitate3 forme fm) .i. nō ponimus nām humanā cu3 diuina vnū effectū in nā. (Nec rursus corporali rc.) .i. h̄ qd dñs dicit Jo. 14. Ego in pr̄e z pr̄ in me est. nō debet itelligi h̄ modo vt pr̄ sit in filio: h̄ mō quo isinuat̄. i. manifestat̄ corpus esse in corpore. Sed ex eo. i. ex pr̄e genitā3 nā3 eiusdē generis. i. eiusdem virtutis z rōnis sicut humanitas est eiusdē generis in so. z i platone. i. ips genitū hntem tale3 nām dicimus. (Habuisse in se nām gignēris) .i. pris gignentis. (Uel pōt exponi natura genitā: q2 p generatiōnē accepta in filio: z gignēs: q2 est pn⁹ gñationis in pr̄e. (Nūquid igenit⁹ deo.) hoc dicit 3 arrianos q dicebāt filiū minore3 patre: q2 nō est ingenitus sicut pr̄: sed nō sequit̄: q2 ipse est vnigenitus pris z p generatiōnē totā naturā patris accepit: z h̄ est q̄ dicit. In nām vnige. rc. (Nō est aliunde) .i. ab alio q̄ a patre. z ideo nō refertur ad aliud. i. ad alias psonā q̄ ad pr̄e3 ... rc. Uel aliter. Aliunde. s. q̄ de ēentia pris. (Ad aliud) simpl'r quātum ad ēentiā vel nām. q. nō habēs diuinā naturā: sed aliam. (In vno subsistit rc.) in vnitate nature diuine. (Ex vno.) .i. ex patre vel ex vnitate nature pris. (Sic in generatiōe filij rc.) vult ōndere quō filius sit in pr̄e: z ecōuerso. h̄ mō pr̄ p generatiōnē dat nām suā filio. ḡ cū pr̄ immutabilis nō amittit naturā: sed sequit̄ eam: q2 vbi est nā sua est z ipse. vn̄ cū nā sua sit i filio ipse ē in eo. similr eē filij⁹ accepit nām qua pr̄ hz: z cū ipse pater sit immutabilis nō diuidit nām suā. vn̄ cū nā eadem numero q̄ filio dat̄ remaneat in pr̄e: filius manet in pr̄e. z dr̄ Indemutabilis ex in z demutor. aris. (In regnum filij charitatis) col. 1. dupliciter exponit̄. pōt. n. caritas teneri ēentialr: z tūc erit sensus filij charitatis. s. i. filij substātie sue: qd qualiter intelligēdū sit magister infra ōndet. pōt et teneri notiōaliter. z tūc erit locutio emphatica sicut 3sueuit est in scriptura: q̄ aliqs dicat̄ filius alicuius: qd maxime sibi competit: sicut Jsa. 5. In cornu filio olei. Ad istam ōndēs locū oleo abundātē. z pño Re. 27. Filij mortis estis. i. dignissimi morte. z simili dr̄ vnigenitus dei filius charitatis: q2 in ipso maxime charitas pris geicit. (His vbis pmissis rc. h̄ ex pmissis auctoritatib⁹ elicit. 4. ꝓpositiōes q̄ sic sibi videtur cōtrarie: quarum vna est q̄ nā coeterna deo ē in quo videt̄ loqui de natura genita: z hāc exponit ibi. (Ut tamē sine fui.) scda est pater genuit id qd ipse est: quas exponit ibi. (Et quodsen sit rc.) tertia est q̄ suba dei genuit filiū: quā exponit ibi. (Jtē suba dei ge. rc.) quarta est q̄ hic⁹ nature est de sūba

patris: quā exponit ibi. (Similiter filius natus est rc.) Et addit quintā: q̄ filius est substātia patris quā exponit ibi. (Similiter expone illud rc.)

(Utꝝ pater volūtate sua genuit filiū an necessitate. an volēs vel nolēs sit de⁹. (Di. VI.

Reterea solet q̄ri vtꝝ pr̄ genuerit filiū volūtate an necessitate. De h̄ Orosi⁹ ad Aug. ita ait. Volūtate pr̄ genuit filiū vl' necessitate: s3 nec volūtate nec necessitate: q2 necessitas in deo nō ē: ꝑire volūtas sapia3 nō pōt. Quocirca vt ait Aug. i. xv. li. ō tri. Ridēda ē dialectica eunomij: a quo eunomiani heretici orti sūt: q cū nō posset itelligere: nec credere voluisset vnigenitū dei filiū vbū dei eē nā. i. de suba pris genitū: nō nāe vel sube dixit eē filiū: s3 filiū volūtatis dei: volēs asserere accñtē deo volūtatē q̄ gigneret filiū3: sic̄ nos aliqd aliqñ volum⁹ qd antea nō volebamus: pp qd mutabil' nā nr̄a itelligit̄: qd absit vt i deo eē credam⁹. Dicam⁹ ḡ vbū dei eē filiū dei nā nō volūtate: vt docet Aug. i. xv. li. ō trini. vbi quēdā catholicū heretico rn̄dētē 3mēdat dicēs. Acute sane qdā rn̄dit heretico 3uūtissime iterrogāti: vtꝝ de⁹ volēs an nolēs filiū genuerit: vt si diceret nolēs: absurdissima dei miseria seq̄retur. Si aūt volēs 3tinuo qd itēdebat 3cluderet. s. nō nāe eē filiū s3 volūtatis. At ille vigilantissime vicissim q̄siuit ab eo. vtꝝ de⁹ pr̄ volens an nolēs sit d̄s. vt si rn̄deret nolēs seq̄ret̄ grandis absurditas z miseria quā de deo credē magna ē isania. Si āt diceret volēs rn̄deret̄ ei. ḡ z ipse volūtate sua de⁹ ē nō nā. Quid ḡ restabat nisi vt obmutesceret sua iterrogatiōe: obligatū insolubili viculo se vidēs. Ex p̄dictis docet̄ non eē 3cedēdū q̄ de⁹ volūtate vel necessitate: vel volēs vel nolēs sit d̄s. Jtē q̄ volūtate vl' necessitate vel volēs vel nolēs genuerit filiū.

(Oppositio contra predicta.

Ed 3 h̄ opponit̄ sic. Volūtas dei ē nā sive ēentia dei. q2 nō ē aliud dō eē aliō velle. z iō sic̄ vna ē ēentia triū psonaꝝ: ita z vna volūtas. Si ḡ dō nā de⁹: z volūtate de⁹ ē. z si vbū dei nā de⁹ ē z volūtate fili⁹ dei ē: h̄ āt facile ē refellere. Nā z pscia dei sive scia q̄ scit vel pscit bona z mala diuina nā sive ēentia ē: z p̄destinatio sive volūtas ei⁹ eadē diua ēentia ē: nec ē aliō dō scire vl vel le q̄ eē: z cū sit vnū z idē scia dei vl' volūtas: tñ dr̄ de volūtate qoqd dr̄ de scia: z ecōuerso: nec oīa illa sua volūtate dō vult: q̄ sua scia scit: cū scia sua nouerit tā bona q̄ mala. volūtate āt

nō velit nisi bona. scia q̄ppe dei z pscia de bonis ē z de malis. Volūtas vo z p̄destinatio 3 bonis ē tm̄. z tñ vnū z idē ē in deo scia z volūtas z pscia z p̄destinatio. Jta cū vnū sit nā dei z volūtas: dr̄ tñ pr̄ genuisse filiū3 nā nō volūtate: z esse deus natura non volūtate.

(Quomodo itelligēda sint illa vba. pater nec volens nec nolens est de⁹: nec volens nec nolens genuit filium.

Redicta rō vba qbus p̄ndēter dcm̄ est q̄ de⁹ pr̄ nec volēs nec nolēs est de⁹. nec volēs nec nolēs genuit filiū: sive volūtate vel nccitate: et tali sensu mihi videnē accipiēda: vt volūtatē p̄cedētē vel accedētē itelligam⁹ q̄liter eunomi⁹ itelligebat. Nō. n. ipse ē de⁹ volūtate p̄cedēti vel efficiēti: vel volēs pri⁹ q̄ de⁹. nec volūtate p̄cedēti vel accedēti genuit filiū. nec pri⁹ volēs q̄ generās: nec pri⁹ generās q̄ volēs genuit filium. Volēs tñ genuit sic̄ potēs genuit. z bonus genuit: z sapiēs genuit z h̄s. Si. n. pr̄ sapiens z bon⁹ dr̄ genuisse filiū: cur nō z volēs. Cum ita sit deo idē eē volētē qd est eē deū: sic̄ ide3 ē esse sapientē qd est esse deū. Dicam⁹ ḡ q̄ pr̄ sicut sapiens: ita volens genuit filiū: s3 nō volūtate p̄cedēti vel accedenti quem sensū aperit Aug. z cōfirmat ita dicens sup eplā3 ad Ephesios De filio dei. i. dño nr̄o iesu xp̄o scriptū est: q2 cū pr̄e fuit semp: z nunq̄ cū vt esset voluptas p̄ria p̄cessit: z ille qde3 nā filius est.

(Diuisio textus.

Hic magister ingrit de generatione q̄tū ad pn⁹. z diuidit in duas ptes. in pma ingrit qd sit pn⁹ generationis. vtꝝ necessitas vel volūtas vel nā. in scda ingrit de q̄litate p̄ncipij gñādis. vtꝝ. s. potētia gñādi sit cōis pr̄i z filio. in sequenti distinctiōe. Prima in tres. pm̄. mouet q̄ōnē z determinat. 2ᵃ remouet dubitatiōnē ibi. (Sed 3 h̄ opponit̄.) 1ᵃ exponit determinatiōnē ibi. (Predictam vba. (Circa pmā facit. ꝓponit q̄ōnē. 2ᵃ determinat ibi. (Nec volūtate.) 3ᵃ ex determinatiōe excludit errorē ibi. (Quo circa vt ait.) Ubi ꝓponit errorē. 2ᵃ excludit ibi. (Propter qd mutabil'.) Ubi ꝓbat pōnē errāria. 2ᵃ affirmat rōnē ibi. (Absit sane.) Qō. I.

Ad intelligētiā h⁹ ptis tria q̄runt̄. p vtrū pr̄ genuit filium nccitate. 2ᵒ vtꝝ volūtate. 3ᵒ vtꝝ nā.

(Utꝝ pater genuit filiū necessitate. I.

Ad primum sic p̄cedit̄. vr̄ q̄ pr̄ genuit filium necessitate. Necessariū. n. z posse diuidūt ens: sed pr̄ nō genuit filiū necessitate: genuit ipm contingenter vel possibiliter: qd ē ipsū. (Itē. Oē eternum est necessariū: s3 gñatio filij a pr̄e est eterna. ḡ necessaria. (Itē. sic̄ de⁹ ē p se bon⁹: ita ē p se ens necessariū. sed q̄d est p gncipatiōnē reducit̄ ad id qd ē p se: sed in p̄e bono

nibi pōt ee nisi bonū. g nec in p se necessario aliquid nisi necessariū vel gnāliō sit in deo. g erit necessaria.

Contra ¶ Ad hoc vt aliquis dicat deum esse necessitatem. ¶ P. Aug. vindicat necessitatē a deo dicendo pōt ee necessitas

quã & pater: q̃ potuit pr̃ gignere & filiꝰ potuit gigni. Eadẽ.n. potẽtia ẽ in filio q̃ potuit gigni: q̃ ẽ in pr̃e q̃ potuit gignere. Sed ꝯ h opponit. Aliud ẽ posse gignere aliud ẽ posse gigni: q2 aliud ẽ gignere aliud gigni. Hic ẽ distinguẽdũ. Si.n. ita dr̃: aliud est posse gignere aliud posse gigni. aliã significes potẽtiã q̃ pr̃ potens ẽ gignere: & aliã q̃ filiꝰ potẽs est gigni falsus est intellc̃s. Si vero dicas p̃rem posse h̃re aliam ꝓprietatẽ siue notionẽ qua genitor est. & filiũ aliã q̃ genitꝰ est: verus est intellectꝰ. aliã.n. ꝓprietatẽ h3 pr̃ qua pater est. aliã filius qua filius est.

¶ Quo sit itelligendũ filius h3 vel non hab3 potentiam generandi.

Ta ẽt cũ dr̃ filius nõ h3 potentiã generãdi quã h3 pr̃ dupl'r põt itelligi. si.n. dicaꝰ nõ h3 filiꝰ potentia3 gñandi quã & pr̃. i. q̃ potẽs sit ad gñandu3. i. vt genuerit vel generet sic pr̃ verũ ẽ. Si vero itelligaꝰ sic nõ h3 potẽtiã q̃ possit gigni vl' genitus eẽ: q̃ eadẽ pr̃ ẽ potẽs vt genuerit vl' vt generet falsũ ẽ. Sicut dr̃ pr̃ h3 potẽtiã q̃ põt eẽ pr̃. filiꝰ vo nõ h3 potẽtiã q̃ possit eẽ pr̃. & ecõuerso. filius h3 potẽtiã q̃ põt eẽ filiꝰ. pr̃ vo nõ h3 potẽtiã q̃ põt eẽ filiꝰ. h3 ergo aliquã potẽtiã pr̃ quã nõ h3 filiꝰ: & econuerso. Absit q2 eadẽ est potentia p̃ris q̃ põt eẽ pr̃. & filij q̃ põt eẽ filiꝰ. Ita ẽt eadẽ est volũtas q̃ pr̃ vult eẽ pr̃ nõ filiꝰ: & filius vult eẽ filius nõ pr̃: & eadẽ est volũtas filij qua vult esse genitꝰ. & p̃rem genuisse: & patris q̃ vult esse genitor: & filiũ genitum.

¶ Diuisio textus.

Postquã ostẽdit p̃ncipiũ diuine generationis ꝓprium qd est nã et nõ volũtas h ingrit de cõmunitate p̃ncipij. verum s. generandi potẽtia sit cõis patri & filio. & diuidit in duas. In pma ingrit de cõitate potẽtie gñatiue sumpte in cõcreto. In scda de cõitate eiusdem sumpte in abstracto. ibi. (Iꝫ querit a quibusdam &c.) Prima in tres. pmo determinat questiones. 2º mouet dubitationem. ibi. (Sed vehementer.) Tertio ponit solutionẽ. ibi. (Quomodo ergo accipi &c.) Circa primũ tria facit. Primo mouet questionẽ. Scdo ponit determinationẽ. ibi. (Cui veritatis &c.) 3º cõfirmat per similitudinẽ. ibi. (Ex simili quoq3.) (Sed vehementer &c.) Hic ponit dubitationẽ. Et pmo ponit ad vnã p̃tẽ auctoritates Aug. scdo ad partem cõtrariã inducit quosdam rõnes. ibi. (Hec aũt nõ videꝰ.) (Quomodo g.) Hic soluit. & primo insinuat soluendi difficultatẽ. 2º p̃ponit solutionẽ. ibi. (Potest ergo sic intelligi &c.)

¶ Questio. I.

Hic querunẽ duo. pmo de potentia gñãdi in deo. scdo de cõitate ipsiꝰ. ¶ Circa p̃mũ tria q̃runẽ. Primo vtrum in deo sit potẽtia ad gñãdũ. 2º qd sit illa potentia. an sit absolutum. aliqd vel ad aliqd. 3º de cõparatione ipsius ad potentiã creandi.

¶ Utrum potentia generatiua sit in deo. I.

Ad primum sic p̃cedit. vr̃ q' in deo nõ sit potẽtia ad gñãdum. Quicqd.n. exit ab aliq̃ potentia siue sit potẽtia agẽtis siue nãe. prius ẽ in potentia q̃ sit in actu. sed gñatio filij a p̃re nõ ẽ h' cũ sit eterna. g nõ exit ab aliq̃ potẽtia. g in deo nõ ẽ potẽtia ad generãdũ. ¶ Pt̃. illud qd per se est nãe nõ exit ab ea mediante aliqua potẽtia. sicut aĩa dat esse corpori nulla mediãte. sed gñatio est per se opus nãe. vt dicit Dama. g nõ est opus potẽtie. & sic idẽ q' pꝰ. ¶ Pt̃. ois potẽtia vel est actiua vel passiua. sed in p̃re nõ est potẽtia passiua ad generãdũ filiũ. Quia scdm eã magis diceretur mater q̃ pr̃. Nec est ẽt in eo potẽtia actiua. Quia sm ph'm potẽtia actiua est pñm trãsmutatiõis in aliud sm q' est aliud. vñ potẽtia actiua exigit mãm in quã agat. Gñatio autẽ filij non est ex materia. ergo videtur q' in deo non sit potentia ad generandum.

Contra Augustinus arguit. si pr̃ nõ potuit generare filiũ equalẽ & coeternum sibi ipotẽs fuit. g ex h videꝰ q' potẽtia diuina ẽt se extendat ad generationem filij. ¶ Pt̃. Ois operatio demõstrat potẽtiam ipsius operãtis. cũ igiꝰ actꝰ generationis in infinitum trãscendat p̃ductionẽ creaturarumque tñ diuinã oĩpotẽtiã manifestãt. videꝰ q' multo fortius generatio filij sit manifestatiua diuine potẽtie & nõ nisi sicut actus eius. ergo videꝰ q' in deo sit potentia generandi.

Respondeo dicẽdum q' in creaturis aliquid p̃duciꝰ per potẽtiã nãlem: & hoc p̃duciꝰ per similitudinẽ nãe ipsius p̃ducẽtis sicut hõ generat hominem. p̃duciꝰ etiã aliquid per potẽtiã rõnalẽ: & hoc p̃duciꝰ in similitudinẽ p̃ducẽtis q̃tum ad spẽm nõ nature: sed in ratione existente cum oẽ agẽs agat sibi simile aliq̃ modo: sicut domus p̃duciꝰ ab artifice & recipit similitudinem spẽi quã artifex h3 in mente. Et sm hos duos modos aliqd p̃duciꝰ a deo. Procedit.n. aliqd a deo in similitudinẽ nature recipiẽs totã naturã: nec eãdem spẽ tantum sed eãdem numero: & sic filiꝰ p̃cedit a p̃re per actum generationis. Unde in deo est potẽtia ad generãdũ similis potentie nãli. Procedit ẽt aliqd a deo in similitudinem ydee existẽtis in mẽte diuina: qd nõ recipit naturã diuinam sicut creature. Unde potentia operãdi in creaturis est sicut potẽtia rõnalis in deo: & sm istam potẽtiã attenditur dei omnipotẽtia in deo. persona.n. diuina q̃ p̃cedit per potẽtiã quasi nãlem nõ est aliqd cõmunerattũ oibus. vñ potẽtia generãdi nõ cõtineꝰ sub oĩpotentia.

Ad primũ ergo dicẽdũ q' illud est verũ qñ actꝰ differt realr a potentia a qua exit. tũc.n. op3 q' prius sit in potentia q̃ in actu vel tpe vel nã: sed in deo est oĩno idẽ re. eẽntia potẽtia & opatio. sed differũt tñ rõne: ideo in diuinis nõ vals. ¶ Uel dicẽdũ q' in diuinis p̃sonis est tñ ordo nãe quo sm Aug. aliquis est ex alio & nõ post alio. vñ nõ põt cõcludi aliq̃ p̃oritas per hoc q' filius gñaꝰ ex potẽtia p̃ris. ¶ Ad scdm dicẽdum q' natura vel eẽntia cõparaꝰ ad duo: ad h̃ntẽ3 & ad id cuiꝰ nã est p̃ncipium. iter eẽntiã igiꝰ & h̃ntẽ3 eẽntiã nõ cadit aliqua potentia media q̃a ad 'lẽ3 ipsiꝰ eẽntie in habente q̃ eẽ. sed ipsa eẽntia dat esse h̃nti. & iste actꝰ est q̃si actꝰ primus. Egrediꝰ ẽt ab eẽntia alius actꝰ q̃ est ẽt actꝰ h̃ntis eẽntiã sicut agẽtis: & eẽntie sicut p̃ncipij agẽdi: & iste est actꝰ secundus & diciꝰ operatio: & inter eẽntiã & talẽ operationẽ cadit virtus media differens ab vtroq3 in creaturis eẽntia realiter. in deo rõne tñ: & talis actus est generare: & ideo sm modũ intelligẽdi nã nõ est p̃ncipium ipsius nisi mediante potentia. ¶ Ad 3m dicẽdũ q' potẽtia diuina nullo mõ

passiua est nec ẽt vere actiua. sed sup actiua. actio.n. etiã nõ est per modũ motꝰ: s3 per modũ opationis: que differt a motu sm ph'm in 10. ethi. sicut perfectum ab imperfecto: & ideo nõ requirit mãm in quã agat: qd non põt esse in actione que est cũ motu: cum ois motus sit per exitum de potẽtia in actũ: & ideo nõ op3 q' creatio sit ex materia: et multo minus q' generatio diuina. vnde Auicen. dicit q' agens diuinũ differt a naturali. agens enim naturale est causa motus. Sed agens diuinum est dans esse totum: sicut creator mundi.

¶ Utrum potentia generatiua sit ad aliquid. II.

Ad secundũ sic p̃cedit. videꝰ q' potentia generandi sit ad aliquid. Remoto.n. itellectu differẽtie personarum a diuinis: adhuc manet intellectus oium q̃ absolute dicunꝰ: sicut bonitas sapiẽtia & h'. sed remoto intellectu p̃sonarũ nõ remanet potentia gñandi: q2 remotis p̃sonis remouet gñatio: & remota generatiõe remouet potẽtia generãdi. nõ.n. põt in diuinis esse aliqd in potẽtia qd nõ sit actu. alr̃ deꝰ eẽt mutabilis. g nõ est de absolutis: sed de ad aliqd dictis. ¶ Pt̃. potentie distinguunꝰ per actꝰ: sed generare in diuinis est ad aliquid dictũ. q2 gñatio est ꝓprietas ipsa relatiua vt supra dictũ est. ergo & potẽtia generãdi. ¶ Pt̃. ois operatio ꝓpria alicuius rei egrediꝰ a forma ꝓpria eiusdẽ. sicut comburere a forma ignis. sed gñare filiũ in diuinis est ꝓpria opatio p̃ris. g p̃ncipiũ illius erit ꝓpria forma p̃ris. h aũt est paternitas q̃ relatio q̃dã est. cũ igiꝰ pñm operationis sit potẽtia: vr̃ q' potẽtia generãdi sit ad aliquid.

Contra cuius est actꝰ eiꝰ ẽ potẽtia sm ph'm: sed sm Dama. gñatio est actꝰ nãe. g & potẽtia gñandi est ipsiꝰ nãe: nã est absolute dictũ. g & potẽtia. ¶ Pt̃. in qlibet gñatione vniuoca idem est pñm gñatõis & terminꝰ. sicut hõ generat hoiẽ. sed terminꝰ generatiõis in diuinis est eẽntia q̃ cõicaꝰ per generationẽ vt supra dictũ ẽ. ergo essentia ẽt est p̃ncipium generationis: & sic videꝰ q' potentia generandi sit essentiale.

Respondeo quidã dixerũt q' potẽtia generãdi simpl'r est ad aliqd nõ tãtũ ex parte actꝰ: sed ẽt ex pte ipsiꝰ potẽtie. potẽtia.n. dicit relationẽ3 p̃ncipij. sed h nihil est: q' potẽtia nõ ẽ relatiua sm suum eẽ: sed solũ sm dici. imo potẽtia significat ẽt illud qd ẽ pñm & nõ tñ relonẽ p̃ncipij. Sic.n. q̃ntũ h de põ generandi. pñm aũt cuiuslibet operatiõis diuine vt supra dictũ ẽ ẽ eẽntia diuina: sed ab eẽntia egrediꝰ aliqs actꝰ sm q' eẽntia ẽ sapiẽtia: & aliqs sm q' est voluntas. & sic de alijs attributis. Similiter dico q' cũ ꝓprietas realr sit eẽntia: eẽntia s3 q' est ipsa p̃nitas est pñm huiꝰ actꝰ qui est gñare. nõ sicut agens. sed sicut quo agiꝰ. vñ pñm gñatiõis ẽ eẽntiale sub rõne relationis. vñ est q̃si mediũ iter eẽntiale & p̃sonale. ex pte.n. illa q̃ põ q̃ est media inter eẽntiã & opationẽ radicaꝰ in eẽntia est absolutũ. ex pte aũt illa qua cõiungiꝰ operationi est relatiuum.

Ad primũ g dicẽdũ q' remoto itellectu p̃sonarũ remanent ea q̃ sunt pure absoluta: sed h nõ est põ generãdi vt dictũ ẽ: & ideo nõ remanet subtractis p̃sonis. ¶ Ad 2m dicẽdũ q' q̃uis potẽtie inotescãt p actus: nõ tñ op3 q' in eadẽ genere ponanꝰ potẽtie & actꝰ. & p̃cipue de potẽtijs actiuis. vñ q̃uis generare sit ad aliqd. nõ tñ op3 q' potẽtia gñandi sit ad aliqd. sed vez ẽ q' posse gñare est posse ad aliqd. accusatiui casus. ¶ Ad 3m dicẽdũ q' nã cõis in vtroq3 opaꝰ s3 cõditionẽ ipsiꝰ. vñ aĩa sensibilis h3 in diuersis aĩalibꝰ diuersas opatiões: & ẽt in diuersis organis sentiẽdi. & h iõ est q' nã cõis determinaꝰ & cõtrahiꝰ in vtroq3 sm ꝓprietates inuẽtas in illo. diuina aũt nã nõ cõtrahiꝰ neq3 determinaꝰ per ꝓprietates suppositoz: nã diuina in p̃re est ꝓprietas p̃ris. & in filio est ꝓprietas filij. sed aũt nõ. sed sic ꝓprietas nõ ẽ sub ab essentia vel ipsa nã vt aduenientes sibi quasi dispositiones. & ideo ẽt nã nõ determinaꝰ vel distinguiꝰ q2 relatio nõ distinguiꝰ sm id qd ẽ: s3 sm h q' cõparaꝰ ad eẽntiã. eẽntia q̃ est idẽ re. sed sm q' ad alterũ ẽ & sic respicit p̃sonã cõtra quã ẽ: & iõ in p̃re est p̃ncipiũ opationis sm ꝓprietatem p̃ris: & in filio sm ꝓprietatẽ filij. vñ eadẽ opatio ẽ & nãe cõis & ꝓpie forme ipsiꝰ p̃ris. & iõ põ generandi vt dictum ẽ est mediũ iter absolutũ & relatiũ. & h volueruñt q̃dã dicere: dicentes potentiã gñandi absolutũ si cõsideret potentia remota vel idispositãq3 … ꝓprietas nõ dispõit eẽntiã sed suppositũ. & per eã q̃ dicta sunt patet etiam solutio ad sequentia.

¶ Utr3 põ dicaꝰ vniuoce de põ gñandi & põ creãdi. III.

Ad tertiu3 sic p̃cediꝰ. vr̃ q' põ non dr̃ vniuoce de põ generãdi & creãdi. Potẽtie.n. distinguunꝰ p actꝰ: & actꝰ per obiecta. sed filiꝰ dei & creature nõ vniuocantur in aliquo. g nec gñatio & creatio. igiꝰ vtrius nec põ generandi & creãdi. ¶ Pt̃. põ creandi est simpliciter absoluta sed põ generãdi est quodammõ ad aliquid. cũ igiꝰ nihil vniuoceꝰ ad absolutũ & relatiũ cũ sint i diuersis p̃dicamẽtis vr̃ q' põ nõ vniuoce dicaꝰ de vtraq3.

Contra sicut dictũ est q' põ gñandi est ipsa diuina essentia. sic ẽt põ creãdi cum deꝰ sit p̃mũ agẽs: & ois sua operatio sit per suã eẽntiã. g vr̃ q' vtraq3 sit vna potẽtia. ¶ Supposito q' põ aliq̃ nõ de eis dicaꝰ sm p̃us & posteriꝰ: q̃rit q̃ istaz potẽtiaz sit p̃or. & vr̃ q' põ creãdi. eẽntiale.n. est an̄ ꝓprium: & eẽntiale ante p̃sonale sm rõnẽ intelligendi. Sꝫ põ creãdi ẽ cõis tribꝰ p̃sonis. potẽtia aũt generãdi vr̃ ꝓpie p̃tinere ad p̃sonã p̃ris. g vr̃ q' põ creãdi sit p̃or. ¶ Cõtra. s3 ordinẽ actuũ ẽ ordo potẽtiaz: s3 gñatiõe p̃or creatiõe sic eternũ tpali. g & põ gñandi ẽ p̃or.

Respondeo dicẽdũ q' põ ẽ mediũ sm rõnẽ intelligẽdi iter eẽntiã & opationẽ … q̃ p̃siderari põ creãdi & põ gñandi sm q' radicanꝰ in eẽntia diuina: & sic est vna numero potẽtia … vniuoce dicta. possunt ẽt cõsiderari ex parte q̃ cõiungunꝰ operationi. & sm h potẽtia dr̃ de eis nõ vniuoce. sed sm prius & posterius: & potẽtia generandi erit p̃or sm rõnem intelligendi q̃ potẽtia creandi. sicut generatio est prior creatione. ¶ Et per hoc pz solutio ad p̃mũ qd p̃cedit de potentia cõparata ad actũ. Et similiter ad 2m: q2 potẽtia generãdi non est ad aliqd nisi ex parte illa q̃ cõiungiꝰ actui. Et similiter ad terciũ qd p̃cedit econtrario de potentia sm q' se tenet a parte essentie. ¶ Ad quartũ dicẽdũ q' cõe in diuinis est ante ꝓprium quãdo cõe per se accipiꝰ sm rõnem intelligendi. sed qñ cõe accipiꝰ cum respectu ad creaturas rõne respectus adiuncti est posteriꝰ q̃ ꝓprium alicuius persone sm rationem intelligendi. Quantũ p̃cedimus.

¶ Questio. II.

Deinde querit de cõitate hꝰ põtẽ circa h duo q̃runꝰ. Primo vtrum potẽtia generandi sit in filio. 2º vtrum filius possit generare.

¶ Utrum potentia generandi sit in filio. I.

Ad primu3 sic p̃cediꝰ. Sicut supra dictum est potẽtia generãdi includit in se rõnem paternitatis. sed paternitas nõ est i filio. g nec potẽtia generãdi. ¶ Pt̃. cum potẽtia dicat rõnẽ p̃ncipij potẽtia generandi dicit p̃ncipiũ generatiõis: sed filio nullo mõ cõpetit esse p̃ncipium gñationis. esset.n. p̃ncipiũ suipsiꝰ. ergo in filio

nulle nō ēt potentia generandi.

Contra filius figlus dicit ē potētia generādi. ēt igit̄ potentia generādi ē in filio. ꝙ nō ē in deo nō pōt ē ibi alia dē ēt tabilia. vñ dōm simplr ꝙ filiꝰ nō pōt gīare filiū. Et nō hꝫ est ꝙ ille filiꝰ in nullo differret ab alio. cū n. plone ds nunc nō differunt. sm dictionē mālē: qr nō sūt mālēs: non remanet ibi alia distinctio nisi per relationes oppo nō impossibile ēt aūt ꝙ vna relatio oppanos: sicut filiatio multiplicetur sm numerum quia talis multiplicatio esset mālis. vñ in deo non pōt esse nisi vna filiatio: et vna filiatiōe nō constituit nisi vnus filius. et ita in diuinis nō possunt ēē plures filij nec plures patres et B pertinet ad perfectionem filij. qa nihil de filiatiōe est extra ipsum in diuinis. vnde est perfectus filius.

Respondeo dōm ꝙ potentia generādi est triplr̄ citer. sm ꝙ generandi pōt esse genitū verbi iperfonalia vel verbi personalia actiue vel verbi personalia passiue sic genandum verbi imperionalia nunc potētia generandi est potētia qua ab aliquo genera tur vna est in filio potētia generandi. i. qua a patre gene ratur vna est in filio potētia generandi. i. qua a patre gene ratur vna est in filio potētia generandi. i. qua a patre gene rat

rationali praestatur ut peccare non possit: non est hoc naturae propriae sed dei gratiae. Et ideo solus deus ut ait apostolus habet immortalitatem: qui non cuiusquam gratia sed natura sua nec potuit nec potest aliqua conversione mutari: nec potuit nec poterit aliqua mutatione peccare. Proinde ut ait Augustinus in lib. i. de trinitate: substantiam dei sine ulla sui commutatione mutabilia facientem et sine ullo suo temporali motu temporalia creantem: intueri et nosse licet sit difficile: oportet. Vere ergo ac proprie incommutabilis est sola divinitatis essentia quae sine sui mutatione cunctas condidit naturas.

¶ Hic de simplicitate.

Eadem quoque sola proprie ac vere simplex est: ubi nec partium nec accidentium seu quarumlibet formarum ulla est diversitas sive variatio vel multitudo. Ut autem scias quomodo simplex sit illa substantia ut te docet Augustinus in li. vi. de tri. animadverte primo quare creatura sit multiplex et nullo modo vere simplex. Et primo de corporali postea vero de spirituali creatura. Corporalis utique creatura partibus constat: ita ut sit sibi alia pars maior, alia minor: et maius sit totum quam pars quaelibet. Et in unoquoque corpore aliud est magnitudo: aliud color: aliud figura: potest enim et minuta magnitudine manere idem color et eadem figura. et colore mutato manere eadem figura et eadem magnitudo: ac per hoc multiplex esse convincitur natura corporis, simplex autem nullo modo.

¶ Hic de spirituali creatura ostendit quomodo sit multiplex: non simplex.

Creatura quoque spiritualis ut est anima: in comparatione quidem corporis est simplex: sine comparatione vero corporis multiplex est et non simplex. Quae ideo simplex dicitur respectu corporis quia mole non diffunditur per spacium loci: sed in unoquoque corpore et in toto tota est: et in qualibet parte eius tota est: et ideo cum fit aliquid in qualibet particula corporis exigua quod sentiat anima: quamvis non fiat in toto corpore: illa tamen tota sentit: quia totam non latet. Sed tamen nec in ipsa anima vera simplicitas est: cum aliud sit artificiosum esse: aliud inertem: aliud acutum: aliud memorem: aliud cupiditas: aliud timor: aliud laetitia aliud tristitia. Possuntque haec et alia huiusmodi innumerabilia in animae natura inveniri: et alia sine aliis: et alia magis alia minus: manifestum est non simplicem esse sed multiplicem esse naturam. Nihil enim simplex mutabile est: omnis autem creatura mutabilis est. nulla ergo creatura vere simplex est.

Deus vero etsi multiplex dicatur, id est multis nominibus significetur, vere tamen et summe simplex est. Dicitur enim magnus bonus sapiens beatus verus: et quicquid aliud non indigne dici videtur. sed eadem magnitudo eius est quae sapientia. Non enim mole magnus est sed virtute: et eadem bonitas quae sapientia et magnitudo et veritas. et non est ibi aliud ipsum beatum esse. et aliud magnum aliud sapientem aliud verum aut bonum esse: aut omnino esse.

¶ Qualiter cum deus sit simplex multiplex tamen dicatur.

Hic diligenter notandum est cum dicat Augustinus solum deum vere simplicem esse cur dicat eundem multipliciter dici: sed hoc non propter diversitatem accidentium vel partium dicit: immo propter diversitatem ac multitudinem nominum quae de deo dicuntur: quae licet multiplicia sint: unum tamen significant, scilicet divinam naturam. haec enim non ita accipiuntur cum de illa incommutabili aeternaque substantia incomparabiliter simpliciore quam est humanus animus dicuntur: quemadmodum cum de creaturis dicuntur. Unde Augu. in li. vi. de tri. Deo inquit hoc est esse quod fortem esse vel sapientem esse vel iustum esse. Et si quid de illa simplici multiplicitate vel multiplici simplicitate dixeris quo substantia eius significetur: humano autem animo non est hoc esse quod est fortem esse aut prudentem aut iustum. potest enim esse animus et nullam istarum habere virtutem.

¶ Tanta est dei simplicitas quod nulli praedicamentorum subiicitur.

Quod autem in divina natura nulla sit accidentium diversitas nullaque penitus mutabilitas sed perfecta simplicitas: ostendit Aug. in v. li. de trini. dicens. Intelligamus deum quantum possumus sine qualitate bonum: sine quantitate magnum: sine indigentia creatorem: sine situ praesentem: sine habitu omnia continentem: sine loco ubique totum: sine tempore sempiternum: sine ulla sui mutatione mutabilia facientem nihilque patientem. Quisquis deum ita cogitat et si nondum potest invenire omnino quid sit: pie tamen caveat quantum potest aliquid de illo sentire quod non sit. Ecce si subtiliter intendas ex his atque praedictis aperitur illa praedicamenta artis dyalecticae dei naturae minime convenire: quae nullis subiecta est accidentibus.

¶ Quod deus non proprie sed abusive dicitur substantia.

Unde nec proprie dicitur substantia: ut Augustinus li. vii. de trinitate ostendit dicens. Sicut ab eo quod est esse appellatur essentia: ita et ab eo quod est subsistere substantiam dicimus: si tamen dignum est ut deus dicatur subsi-

stere. Hoc enim de his rebus recte intelligitur in quibus ut in subiectis sunt ea quae in aliquo: ut in subiecto esse dicuntur. sicut in corpore color atque forma. Corpus enim subsistit et ideo substantia est. Res vero mutabiles neque simplices proprie dicuntur substantiae. Deus autem si subsistit ut substantia proprie dici possit inest in eo aliquid tanquam in subiecto: et non est simplex. Nefas autem est dicere ut subsistat deus et subsistit bonitati suae: et illa bonitas non substantia sit vel potius essentia: neque ipse deus sit bonitas sua: sed in illo sit tanquam in subiecto. Unde manifestum est deum abusive substantiam vocari: ut nomine usitatiore intelligatur essentia: quod vere ac proprie dicitur ita ut fortasse solum deum dici oporteat essentiam. Est enim vere solus: quia incommutabilis est.

¶ Quod non est in deo aliquid quod non sit deus.

Huius autem essentiae simplicitas ac sinceritas tanta est quod non est in ea aliquid quod non sit ipsa: sed idem est habens et quod habetur. Unde Hylarius in vii. lib. de trini. ait. Non ex compositis inquit deus qui vita est subsistit: neque qui virtus est ex infirmis continetur: nec qui lux est ex obscuris coaptatur: nec qui spiritus est ex disparibus formalis est. totum quod in eo est unum est. Item Hylarius in viii. lib. de trini. Non humano modo deus ex compositis est: ut in eo aliud sit quod ab eo habetur: aliud sit ipse qui habeat: sed totum vita est natura, scilicet perfecta et infinita et non ex disparibus constituta: sed vivens ipsa per totum. De hoc eodem Boetius in libro de trinitate ait. Quocirca hoc vere est unum in quo nullus numerus: nullum in eo aliud praeter id quod est. neque enim subiectum fieri potest. Augu. quoque in lib. de fide ad petrum dicit. In dei substantia non est aliquid quod non sit substantia: quasi aliud sit ibi substantia: aliud quod accidit substantiae: sed quicquid ibi intelligi potest substantia est. Verum haec dici possunt et facile credi: videri autem nisi puro corde omnino non possunt. Item Augu. in xv. lib. de trinitate. Sic habetur in natura uniuscuiusque trium: ut qui habet hoc sit quod habet, sicut immutabilis simplexque substantia. Unde Isidorus ait. Deus simplex dicitur sive non amittendo quod habet: sive quod aliud non est ipse: et aliud quod in ipso est: et cum tantae simplicitatis atque sinceritatis sit natura divina: est tamen in ea personarum trinitas. Unde Augustinus in xi. lib. de civitate dei ait. Non propter hoc naturam summi boni simplicem dicimus: quia pater est in ea solus: aut filius in ea solus: aut spiritus sanctus solus. id est quod est sola ista nominum trinitas sine subsistentia personarum sicut sabelliani putaverunt: sed ideo simplex dicitur: quia est hoc quod habet: excepto quod relative quaeque persona ad alteram dicitur: nec est ipsa. Nam utique pater habet filium ad quem relative dicitur: nec tamen ipse est filius: et filius habet patrem: nec tamen ipse est pater. In quo vero ad semetipsum dicitur non ad alterum. hoc est quod habet sicut ad semetipsum dicitur vivus habendo vitam: et eadem vita ipse est. propter hoc utique natura haec dicitur simplex quod non sit aliud habens: et aliud id quod habet: sicut in ceteris rebus est. Non enim habens liquorem liquor est: nec corpus color: nec anima sapientia est. Ecce quanta est identitas: quanta est unitas et immutabilitas simplicitas puritas divinae substantiae iuxta infirmitatis nostrae valitudinem assignavimus.

¶ Divisio primae partis textus.

Ostensa trinitate personarum in unitate essentiae hic incipit [illegible]

¶ Questio. I.

Circa primam partem distinctionis in qua agitur de proprietate divini esse duo quaeruntur. Primo de ipso esse divino. Secundo de mensura eius, scilicet aeternitate. In primo tria quaeruntur. Primo utrum esse deo proprie conveniat. Secundo utrum suum esse sit esse cuiuslibet creaturae. Tertio de ordine huius nominis qui est ad alia divina nomina.

¶ Utrum esse proprie dicatur de deo. I.

Ad primum sic proceditur: videtur quod esse non proprie dicatur de deo. Illud enim est proprium alicui quod illi soli convenit. sed esse non solum convenit deo immo et creaturis. ergo videtur quod esse non proprie deo conveniat. ¶ Praeterea non possumus nominare deum nisi secundum quod ipsum cognoscimus. Unde Dama. [illegible]

Contra. ens ad deū dicit ad Mosen. Si quesierit nomē meū dic ei. ¶ Dec ideo vr q̄ per hoc nomē nō q̄ ei est nature est ppriū nomen dei. Damas. nescim q̄ ei est nature est ppriū nomen dei. ¶ Et rabi moyses qui dicit. Dec nomē esse nomen dei scribūt q̄ dignissimum babebatur.

Respondeo dēm. q̄ q est. est nature ppriū nomē dei inter alia nomia. rō hui⁹ pot esse quadruplex. Prima tamē est ex ipa re vt. Io. fm glosam sup illud. Ego sū q̄ sū. ¶ Illud n. est ppriū cui⁹ esse est extra quē esse nō dicit nec ab aliq̄ tm extra se dicit. n. aliq̄d q̄ ist⁹ de ipo pertg. t q̄ fuerit. est. fi in dato esse nihil peterat nec futuri est. t sō sūt ei⁹ sūt p̄sentes. t pp hoc libi ppriū nomē dei dicit. Secunda rō tamē ex verbis ipius dat. q vbi ait q est significat. esse determinate. t nō q̄d ē. t q⁹ in tm vt hoc nō de ipo cognoscimus q̄ est. t non q̄d est nisi q negandō. t nō possumus notare nisi p. t q cognoscimus. t nō p̄positione nobis. a nobis q est. Tertia rō tamē ex verbis Dionysij q dicit q esse iter oēs alias diuine bonitatis participes sicut viuere. t intelligere. t bē tamē est. t quasi principaliter alie p̄habēs in se oia p̄dicta fm quēdā modū vnite. t ita etiā deus est ꝑ⁹ omnia. t alia sunt vnū in ipso. Quarta rō pōt sumi ex verbis Anic. in hac materia. q̄ ei nomē q̄ est sit cōsiderare q̄dtenus sibi p̄ quā subtilitē. i natura determinata. t esse sibi p̄pō dicatur de eo q̄ est in actu. B nomē res imponit rei a quidditate sua fm Anic. B nomē qui est vel eis imponitur ab ipso actu essendi. cū aliter ista sit q̄n qualiber re creata ēns sua differat a suo esse ꝛo illa ꝑpria denominat a q̄dtate sua. t nō ab actu essendi. sicut bō ab humanitate. in deo aūt ipm esse sui est sua q̄dtas. t ideo nomē q̄ sumit ab esse ꝑprie nominat ipm. t est ꝑ⁹ ppriū nomē eius sicut ꝑ⁹ ppriū nomē hominis q̄ sumit a quidditate sua.

Ad primū q̄ dēm. q cū sit aliq̄d ppriū cōuenire alicui. B pōt intelligi dupliciter. aut q per ꝑpositionē excludat omne extraneū a nā subiecti. vt cū dicit ꝑ⁹ ppriū hominis esse risibile. q⁹ nulli extraneo a natura hois conuenit. t hic esse nō dicit ꝑpriū deo. quia cuilibet creature. Aut fm q excludit omne extraneum a nā ꝑdicatiē. cū dicit hoc ꝑpriū esse aurū. q⁹ nō by adextrionē alterius metalli. t hoc modo esse dicit ꝑpriū deo. q⁹ nō by admixtionē alterius nobis esse aliquid ꝑpriū vel pertinentiale: sicut esse creature. t ideo p cor. dē in littera sumit ꝑpriū ꝑ⁹ veritas. verū enim aut⁹ diuinus esse q̄ē extraneū impermixtū. ¶ Ad 2ᵐ dēm. q creaturis singulis deū nomia multiplicitur. vno mō quia deus nomē ipius actualiter cōuenit essentiā in creatura ꝑportat. nomen ad creaturā importatā in nomine. sicut creatus. t dens. Alio modo quādo ipm nomē fm ꝑ⁹ rationē ꝑcipit aliquem actus diuini in creaturis. sicut sapiēs potēs. t volūtas. Alio mō quādo ipius nomen dicit aliq̄d repellendo ab ea in creaturis. sicut viuēs. ois enī vita exemplata a vita diuina. t similr hoc nomē qui est nobis notū ꝑ⁹ esse multas in creaturis. q⁹ exemplari ter deficiunt. et ab ipso. ¶ Ad 3ᵐ dēm. q cū esse creature sit imperfectū. repellendo ab eo esse hoc nomē q est importat significat ipm. q significat q modū causādi conuenientē ipsi deo. sic ei sed adhuc imperfectū significatur p alia nobis. n. diuina vita esse tanq̄ esse. cū tamē in hoc dicto. i. deus. q

Ad primus ḡ dōm: q simplicia t ꝓpriꝙ diuina nullo mō mēsurabilia: ꝙ ꝑ rōnē ꝓcedit. Ad secundus ḡ dōm: q eternitas nō dr deo quia ꝑ rōnē ꝓprie dr eternitas: nō ex negatiōe ꝙ ab ipso nō pōt aliꝙd tendere. t nō ex negatiōe ꝙ ab ipso remouet mālscīe: intellect' ad ea aliqualr cognoscēda. vel ꝙ mālscīe: intellect' ad ea aliqualr cognoscēda. vel ꝙ ꝑ negatiōē ꝓcedit: t pcedit rōne eternitatis est ꝙdā negatio cognōti eternitas ē vnitas: t vnitas ē idiui ibi nō pōt fine negatiōe dyuisiri. ◻ Ad 2m dōm: q vt ꝑ Aug. dicit: q ḡ ꝙ bet mutatio creature aliq̄ modo ei' ē. Uel dr: q q: in illo ḡ loq̄ditur bs eternitate cē t vuere sunt eiusdē. nō rōne vite in quo ē eternitas poluit eternitatē mēsurari vite. ◻ Ad 3m dōm: q vuere t cē dr ḡ modū actus: t q: cui libet actus rōdet mēsura sua. nō opz vt diuino esse t vite hinc intelligat adhacere eternitas ḡ mēsura: ḡuis realr nō sit aliud a deo ex: t q: vuere magis bz rōnem actus ḡ essē: nō forte dyuisit eternitatē ꝑ vitā poti' ḡ per esse. ◻ Ad 4m dōm: q in successiuis ē duplex ꝑfectio. vna rōne dyuersa alia rōne successiuis: q: vna ꝑ nō est cum alia parte. vel nō bñt cē nisi fm aliqd sui: vt ait excludatur ois imperfectio a deo ex ꝙ ipm intelligere sine aliqua dyuisione partiū ꝑfectū: t hoc dicit B nomē tota. nō enī dicit rōnē ḡnis. Iteꝝ ops ipm intelligere sine successiōe t hoc importat ꝑ aduerbiū simul. ◻ Ad 5m dōm: q imperfectio esse pōt cōsiderari dupl'r: vel quātū ad durationē: t sic dr esse imperfectū cui deest aliqd de spatio durationis debite: sicut dicimus vnū bonū ḡ mouit in puericia ꝑfectū vsū: t talis ipfectio tollit' ꝑ ly. tota. est etiaꝝ quedā ipfectio ḡtū ad modū bēdi: sicut ois creatura bz ipfectū esse. t talis ipfectio tollit' ꝑ ly. perfecta. vel nō supflua. ◻ Ad 6m dōm: q duratio ꝓcit quandaꝝ dyuisionē ex rōne noīs: t q: in deo esse nō dr intelligi aliquam talem dyuisionē. ideo Boe. nō ponit durationē: fs positionē mentalē loquens ad significandū getē dyuini essentialiter. Uel dicimus possidere ḡ quiete ꝙ plene habemus: t sic deus possidere vitam suam dicitur: quia nulla inquietudine molestatur.

Utr eternitas sit deo ꝓueniat. II.

A D secundus sic ꝓcedit: vt ꝙ eternitas nō sit deo ꝓueniat. Eternitas n. nō est nobilior ḡ bonitas: fs bonitas cōuenit cū creaturis: ita ꝙ ab vno deo creatura sit bona. ḡ vt ꝙ sibi eternitas ꝙ alia ab ipso sit eterna. ◻ B. Basi. ꝓ ḡ ad habitū eruditi multos fulgebūt: ḡsi stelle i ꝓpetuas eternitates: fs ꝓles eternitates nō sūt vnius eterni. ḡ vt ꝙ sint plures eterne: t nō sit de'. ◻ B. in ps. illuminans tu. mirabilis deus. eternia sed mōtes sunt creature. ḡ etiaꝝ creature sunt eterne. ◻ Sibi etiā ignis inferni dicit eternū Mat. 25. Ite maledicti in ignē eternū. ḡ vt ꝙ. ◻ Ioes ꝑba dicēdo est eternus: est eternū sed multa sunt nociua. ḡ vt ꝙ. ◻ Huic etiā cōsonat ꝙ dicit Augus. ꝙ veritas eterna est.

Contra. eternū est esse interminatū: vt dictum est: sed solus deus est hmōi. ergo vt ꝙ.

Respondeo dōm: ꝙ sicut ex ꝓdicta diffinitione ꝓueniebat nō pōt nisi deo cōuenire simplr t absolute fm ꝙ est a rōne eternitatis: fs fm ꝙ aliq̄ ꝓcipit de interminabilitate eternitatis aliquo mō dr eterna ꝓpriatiue: ꝙ ꝙ nullo mō interminabilitatē participat nullo mō eterna dr: sicq̄ ꝓpositū ꝙ ꝓcipit t finit. Unde ḡ ꝙ quibusdā ens cōcaf interminabilitas fm ꝙ excludit terminū durationis ex parte post: t ꝑ mō ignis inferni dr eternus: q: nunq̄ finiet. vt ꝙ aliq̄ eternū possit esse ꝙ nō bñat ꝓ' durationē quoad ꝓncipio sequendi. Aliquibus aūt creaturis cōcaf interminabilitas fm ꝙ excludit terminationē que est ex successione partium t ille sunt ḡpiales creature quoꝝ esse est totū simul: sed interminabilitas ḡ excludit oēm ipfectionē nō cōcaf aliquis creature cū nulla creatura possit esse perfecta sim pliciter sed cōcaf sibi ꝙfectio quedā. ḡ aqua nata est creatura attingere vt sit ꝙfecta fm sui natūram: sic angeli t homines beati sunt ꝙfecti: q: totus bñt id ad qđ coꝝ nāturaꝝ est. vel angeli beati magis sunt in ꝓpriatiōe eternitatis ḡ in nālib' t̄n ꝙsiderati. Ex B pōt colligi omnia inter eternitatē. etiā. t ꝑba illud. n. qđ bz potētiā nō recipiēt tem actū totus simul mēsurat tpe. bñs. n. bz esse terminatū: t ḡtū ad modū participādi: q: esse recipit in aliq̄ potētia: nō est absolutū quātū ad ꝓes duratōis illud aūt qđ bz potētiā differētē ab actu: ḡs que totus actū sil' fuisti ꝑat mēsurat euo. hic. n. nō bz nisi vnū modum terminationis. ḡ: esse eius est receptus in alio a se: vt dcm est. illud vo qđ nō bz potētiā differētē ab esse mēsurat eternitate. bñ. n. esse est oīmodo interminatū. vel pz etiā ꝙ ouā nō est nisi quedam eternitas participata.

Ad primus ḡ dōm: ꝙ qualīs diuina bonitas sit cōicabilis: nō tñ fm modū altissimū ꝓut est in deo. vel summa bonitas nō cōicaf: t q: eternitas dicit esse fm altissimū modū q est in deo. ideo nō cōmunicaf: sed esse absolute simpēr cōicaf sicut t bonitas. ◻ Ad 2m dōm: ꝙ Dauid accipit ibi eternitates participatas ḡ erāt plures fm ꝓles beatos. ◻ Ad 3m dōm: ꝙ magis eterni pōt dici ipsi angeli qui dr eterni participatiue: vt dcm est. Uel dōs ḡ pōt intelligi ēt ad literam de mōib' corporalib': t dr eterni ꝓpter lōgeuitatem duratōis. ◻ Ad 4m dōm: ꝙ ignis inferni dicit ēt eternus inquātū participat aliquā cōditionē eternitatis .i. nō habere finē. ◻ Ad 5m dōm: ꝙ necessaria sunt eterna tñ in mēte diuina. sicut etiā veritates enūciabilium fuerunt ab eterno in deo t non aliter nisi ponerent̄ creature ab eterno sicut ꝓbs posuerunt.

Utr verba ꝛpalia possint dici de deo. III.

A D tertius sic ꝓcedit: vt ꝙ verba ꝛpalia nō pōt dici ō deo. Unicuiq̄. n. rēdet ꝓpria mēsura: sed ꝛpo est ꝓpria mēsura mot': cui igit in deo nulluo sit mot': vt ꝙ ō deo nullū tēporale dici possit. ◻ Iteꝝ quicūq̄ aliq̄ ꝑdicta aliq̄b' additōes corporales dr de deo metaphorice vel symbolice dr: fs ꝛpo est additio ꝓla ipsi corpi: q: sequit motū t motus magnitudinē fm ꝓbm. ḡ vt ꝙ quicūq̄ aliq̄ ꝑdicta dr de deo ꝙ sit metaphorice dcm. ◻ Item vt ꝙ tñ plena de deo debeat dici. Eternitas n. que est mēsura diuini cē fm rōnēs intelligēdi caret successione: fs solū ꝓla nō ꝛcludit successionē ꝓteritū. n. t futuri: dr ꝑ relationē ad ꝓla: t nō ecōuerso: t relatio illa est in ordine successionis. ḡ solū ꝓla de deo debēt dici. ◻ Iteꝝ videt ꝙ ꝓteritū. dicūnū. n. esse est perfectus: sed inter alia tēpora ꝓteritū magis sonat perfectionem. ḡ de deo maxime dici dr. ◻ Iteꝝ videt ꝙ ꝓteritus imperfectū: ita ꝙ Io. in ꝓl' euan. sui altissime de deo locutus est: fs ipse ibi vtit ꝑbis ꝓteriti imperfecti tēporis ad designandū ꝓmā eternitatē dicēs. In ꝓncipio erat verbū &c. ḡ vt dcm. ḡ ista ꝑba maxime cōperāt ad significandū diuinaꝝ eternitatē. ◻ Iteꝝ videt ꝙ futur. dicūnū. n. esse maxime distat a defectu. cū igit futur. remotius sit inter alia a deficiendo: videt ꝙ maxime cōpetat in diuinis.

Respondeo dōm: ꝙ enūciatio nō pōt fieri ō aliquo nisi fm ꝙ cadit i cognitōē. oē aūt cognoscēs cognoscit fm modū sibi: vt dicit Boe. lib. de ꝑso. t ideo qi rō nra ꝛnāle bz fm statū vie accipe cū ipe ꝓpter ḡ ex ea cognitio aūt a sensibilib' ḡ in tempore

sunt. ideo nō pōt formare enūciatiōes nisi ꝑ ꝑba ꝛpalia. vñ cogit ō deo enūciāa ꝑbis ꝛpalib' vtēdo aliq̄s intelligat eā fm ꝓpria ipo esse nihilominꝰ tñ ille locutōes nō sunt falsē. Dominū. n. cē: vt dicit Dio. ꝓcipit sicut cā i se cē: ḡtū ad id qđ ē ꝙfectiōis in oībus. t ideo enūciatiōes de ipso verba oium tēpoꝝ ꝓpter id qđ ipse nulli tēpori deest: t q̄cūq̄ ē perfectionis in omnibus tēporibus ipse bz.

Ad primus ḡ dōm: q qñ ꝑba ꝛpalia dr de deo intellectus nr nō attribuit diuino esse id. lud qđ ē ipfectiōis in singulis tpib': fs qđ ē ꝙfectiōis in ◻lib' eternitas. n. ꝛcludit. i se oēm ꝙfectiōē. mō simpliciꝰ. q̄ est ꝛpositalib' ꝓlis. t ꝛpositionibus diuersis. cū tps imutet ꝓfectionē eternitatis quātū pōt. ◻ Ad 2m dōm: q aliq̄ diuersio pōt ipponere additiōē corporalē dupl'r: vel quātū ad rē significatā ꝓcipalr. i noīe: t tale qđ nō dr de deo nisi symbolice. sic leo: t ager. t ira. t bē: vel quātū ad modū significādi: t nō quātū ad rē significatā: t ista ꝓprie dr de deo: quāuis nō ꝙcedenter ipm repcientes: alia oīa nomina diuersa de deo cēnt symbolica: q: modus significādi ipoꝝ ē fm q: de creaturis dr: t de talib' B sunt ꝑba. fuit. t erit. q̄ significāt cēntiā per modū actus. t ꝛsignāt tpe. ◻ Ad 3m dōm: q qualēū ad id qđ ꝓla nō ꝛplicat successionē nec bz aliqd de non esse includi. inter alia ꝓprias deo cōperatiōibus nihilominꝰ tñ ꝑba alioꝝ tēporis dr de deo fm id qđ ꝙfectionis est in ipsis: t nō rōne successiōis vel alicui' de fectus. ◻ Ad 4m dōm: q nole perfectionis ꝓteritus de deo dr: t q: nō est nouū fm q: ipe ꝓteritus nō defuit: nihilominus tñ intelligēdū est q: aliq̄s ꝓprie imagis designat ꝙfectio q̄ ꝓteritū: quedā. n. sunt quoꝝ esse est in fieri t hoꝝ ꝙfectio nō est nisi q̄tū venit ad terminū: t hoꝝ perfectio magis significat ḡ ꝓteritū. sicut sunt motus t bē. sic q̄dam dicūt: quod aūt sint quoꝝ esse ꝑfitur in permanēdo: t hoꝝ ꝙfectio designat magis per ꝓla q̄ ꝓpterita: q: in hoc qđ sunt bñt ꝙfectionē: t ꝓteritū dr fm recessū ab esse. vñ etiā in diuinis ea que dr ꝑ modū rei pmanētis verius signant ḡ ꝓla: vt deus est bonus. t bē: que aūt signant ḡ modū actus verius signāntur ꝑ ꝓteritus sicut infra. di. 9. dicit Grego. q: magis ꝓprie dicimus filiū natū q̄ nasci. ◻ Ad 5m dōm: q: quo ad qđ magis ꝓprie dr de ipso deo ꝓteritū imperfectū q̄ ꝓteritū ꝙfectoꝝ. fs. q: terminatōes nō includit sicut ꝑbū ꝓteriti ꝙfecti. vñ t illius q̄ significant per modū actus verius dr de ꝓteritū ꝙfecti: q: hoꝝ ꝙfectio nō pōt significari nisi ex termino: q̄ aūt significant nō ḡ modū operatiōis verius significant ꝓter ꝓteritū imperfectū: q: hoꝝ ꝙfectio non dependet ex termino. ◻ Ad 6m dōm: q futur. maxime remouet a diuina ꝓdicatione ꝓpter ḡ nōdū est nisi in potentia. nihilominꝰ tñ fm id qđ est ꝙfectiōis in ipo. fs. q: longius distat a deficiendo de deo dicit abiecta imperfectione.

Expositio textus.

Nunc de veritate &c.) Quonī cū multa sint attributa essentialia: ḡre tñ de his tribꝰ facit mētionē. Et dōm: q: magister intēdit tñ ea tangere q̄ ptinēt ad perfectionē diuini esse inquātū est cē ꝙfectus. ꝙfectio aūt esse pōt attendi triplr: vel fm q: excludit potētialitas: t quātum ad ꝛ ponit' immutabilitas: vel quātū ad integritatem ipi' esse: t quātū ad ꝛ ponit' simplicitas: q: quicqđ est in simplici est ipsum suum esse. (Thamare vel substātie sue essentie.) Sciendū q: ista tria tamen hic ꝓ eodē. nō cōsimilr hic nā fm q: nominat ꝓcipuas alicuius actus sed ꝓut dicit formā ꝑfectā totā. sicut humanitas est nā hominis. similr iustia nō iumēt hic ꝓ individuo subsistente in genere iustie sed fm q: noiat esse ꝑdicati simꝑ ꝓut dicitur ꝓra secūs. t ꝑ idē est qđ cēntia nō existēs in aliquo sic in subo (Sicut. n. ab eo qđ est sapē &c.) Ut ecclesia debere dici q: sapē ꝓcedit a sapiēnia. dēm q: nō loquit fm ordinē recte fm ordinē cognitionis nostre: q̄ in habitus ex actibus venit. (Et q: magis est &c.) Ut iconue nienter loq̄tur: q: esse nō suscipit magis t minus. dēm q: magis t minus pōt dici aliq̄d dupl'r: vel quātū ad ipsam nām ꝓpriatā ḡ fm se intēdit t remittit fm accessus ad terminū vel recessum: t hoc nō est nisi i accidentib': vel quātū ad modū ꝓcipiēdi: t sic etiā in essentialib' dr magis t minus fm diuersos modos ꝓcipiēdi. sicut angelus dr magis intellectualis ḡ bō. Deus aūt nō est ḡ nō nouit &c.) notitia ḡ si experimētali: vt. i. successiōes temporum in suo esse exprimat (Aut essentie cōparat &c.) Uidetur cē fallum: q: esse nihil ē nisi p cōparationem ad ipsum deum. Ut fm dcm. ois res nihil &c. dēm q: esse nihil pōt ad deum cōparari dupl'r: vel sicut ad ꝓm' a quo est: t sic cē nihil est solū p B q: ad deū cōparat. vel fm comparationem ꝓportionis vel equalitatis: t sic esse nihil cōparatum ad deum ḡsi nihil ē: q: in infinitū ab eo distat. (Esse nō est accūs deo.) Ut q: nec aliqua creatura: cuius nihil sit cēntialr rei ḡ sua. ē. Ad qđ dēm q: accidēs dr B qđ nō est de ipso esse sicut aliqua rōnale dr de aliis accidentibus: t ita cuilibet q̄dam create accidat esse: q: nō est de intellectu ipsius q̄dditatis. pōt. n. intelligi humanitas: t tñ dubitari: vtr bō bēat esse. (Sed substātia veritas) excludit Dil. triplicē ipfectionē a deo esse. esse. n. creature nō est aliquid p se subsistēs: imo ē act' subsistētis: fs in deo sui ē est ipse deus subsistēs. t ideo dicit qđ est subsistēs veritas. Iteꝝ esse creature est causatū ab alio: t bz quantū in se est potētialitatē t mutabilitatē. sed esse diuini est causa eius esse immutabile q̄nādo. t ideo dicit q: est manens causa. Iteꝝ esse creature differt a quiditate sua. vñ per esse suum bō nō ponit in genere būano: fs per q̄ditatē suam. sed ei dicūt ē sua q̄ditas. t ideo p esse fuit ponē de' in genere deorum. t ideo ꝙ ē nūllis generis ꝓpetas. ◻ Ob. III.

DEt etiaꝝ solū &c.) B ꝓcedit de secūdo attributo. i. immutabilitate deus solū deus incōmutabile esse. alias omnes creaturas aliq̄ mō mutabiles. Et circa ō tria querunt. ꝓmo an deus sit oino immutabilis. secūdo an ois creatura sit mutabilis. tertio de modis mutationū quos Aug. assignat in lib. .

Utr deus aliquo mō sit mutabilis. I.

A D primū sic ꝓcedit: vt ꝙ de' sit aliq̄ mō mutabil. Sap. 7. Omnib' mobilib' mobilior ē sapia. sapia aūt diuina de q̄ loq̄t ē ipe deus. ḡ vt ꝙ. ◻ B. ꝙd mouet seipm mouet a seipo. fs sic dr Aug. lib. de Beti. ipse creator mouet se nec ꝓ tpo nec ꝓ locum. ḡ vt ꝙ mouet. ◻ Iteꝝ oē qđ est ꝙ aliq̄ reducit ad illud qđ ē ꝓ se. fs sic mouens multa q̄ mouent ḡ alios motores. ḡ ops: q aliqd mouens multa q̄ mouent ḡ alios motores. ḡ ops: q aliqd qđ mouet a seipso. fs sic dr Aug. lib. de Beti. ipse creator mouet se nec ꝓ tpo nec ꝓ locum. ḡ vt ꝙ mouet. ◻ Iteꝝ oē qđ est ꝙ aliq̄ est ꝙ aliq̄ reducit ad illud qđ ē ꝓ se. fs sic

[illegible]

Respondeo [illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Utrum omnis creatura sit mutabilis. II.

Ad secundum sic proceditur: videtur quod non omnis creatura sit mutabilis. Omnis enim mutatio, ut dicitur in 5. phisicorum, est generatio vel corruptio vel motus [illegible]

[illegible]

Contra. [illegible] nihil quod est [illegible] sed omnis creatura est huiusmodi: ergo etc.

Respondeo dicendum quod sicut deus est motor quoniam [illegible] creatura habeat aliquid potentie vel aliquid de potentia [illegible] et solum deum immutabilem. Est autem considerare duplicem possibilitatem [illegible] Hec autem possibilitas est [illegible] dependentiam ad id a quo est. [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible] mutationes [illegible]

[illegible]

Utrum modi mutationis creaturarum convenienter assignentur ab Augustino. III.

Ad tertium sic proceditur: videtur quod Augustinus inconvenienter assignet modos mutationis creaturarum. [illegible] nihil dicatur creaturas moveri per tempus. [illegible]

[illegible] per affectiones mutari.

Respondeo dicendum quod in motu proprie accepto est duo reperire, scilicet continuitatem et successionem [illegible] divisit mutationem creature per locum et tempus.

Ad primum [illegible] et sic accipitur hic tempus et frequenter a theologis.

Divisio secunde partis textus.

Eademque [illegible] Hec est secunda pars distinctionis in qua magister determinat de divina simplicitate: et dividitur in partes duas. [illegible]

[illegible] Contra. [illegible]

Ad intellectum [illegible] simplicitate. [illegible]

Utrum deus sit omnino simplex. I.

Ad primum sic proceditur: videtur quod deus non sit simplex omnino. [illegible] est ergo simplex. [illegible]

Contra. [illegible]

Ad primum [illegible] de deo non designant in ipso aliquam compositionem.

Ad 2m dōm q in rebus creatis res determinat vt sit aliqd ampliat g additiões alicuius differētie q potētia aliter in genere erat: aut ex eo q nā cōis recipit i aliquo & sic hoc aliqd aut ex eo q alicui addit accidens p qd est esse vel scids vel alb' nullus istoꝝ modoꝝ pōt esse in deo: q: ipse nō est cōe aliqd cū de intellcu suo sit q nō addat sibi aliqd. nec etiā eius nā est recepta in aliquo cum sit actus purus. nec et recipit aliqd extra essentiā suā: co q essentia sua continet oēm perfectionē. remanet aūt q sit aliqd determinatū p cōditionē negādi ab ipso omnez additionē vel cōditionē. & p hoc remouet ab eo omne illud qd possibile est additionē recipe. vñ p suum esse absolutū nō tñ est sed aliqd ē. nec differt in eo quo ē & aliqd essentia p modū significādi. vel rōne: vt supra dctū est. ō attributa. dictū aūt boetij intelligit de participātibus esse: & nō de eo q essentialiter est suū eē. ex quo pz q attributa nullā cōpōnē in ipso faciunt. sapiētia. n. ſm suā rōnem nō facit cōpositionē sed ſm suū esse. put in subo realiter differēs est ab ipso qualiter in deo nō ē vt dictū ē. ¶ Ad 4m dōm q hō relatiões q dīr de deo ex tpe nō ponūt aliqd in ipso realiter: sed tñ in creatura cōiungit. n. vt dicit phus. 5. metaph. aliqd dici relatiue nō q ipm referat: sz q: aliqd referi ad ipm. sicut est in oībus quoꝝ vnū depēdet ab altero: & nō eō. sicut scibile nō est relatiuū: nisi q: sciētia refert ad ipm. scibile. n. nō depēdet a scia: sed econuerso. Sz q: intellectus noster nō potest accipe relatiōes in vno extremoꝝ qn intelligat in illo ad qd refert. iō ponit relatiōnē quādā circa ipm scibile. & significat ipm relatiue. vñ illa relō q significat in scibili nō ē realr in ipo: sed ſm rōnē tm. in scia aūt realr. ita etiā relō importata p h nomē de' vel creator cū de deo dicitur nō ponit aliquid in deo nisi ſm intellectū: sed tñ in creatura. ex quo pz q diuersitas relōnū ipsius dei ad creaturas nō ponit cōpōnes in ipso. ¶ Ad 4m dōm q sicut supra dctū est, pꝓpetas psonalis cōpata ad eētiā nō differt re ab ipsa. & iō nō facit cōpōnem cū ea: sed cōpata ad suū correlatiuū facit distinctiões reales: sed ex illa parte nō est aliqua vnio. & ideo nec compositio. vñ relinquit ibi tres esse res: & tñ nullā compositionem: ex hoc pz nomina personalia nullam in deo compositionem significare.

II.

Ad secundū sic pcedit: vr q de' sit i pdicamēto subē. Omne. n. qd est: vel ē suba vel accñs: sed de' nō est accidēs. g est suba. cū igit suba pdicet de ipso. sicut pdicatū subale & nō cōuersiue: q a nō oīs suba est de': vr q de ipso pdicet sicut genus: & ita de' ē in genere sube. ¶ Pt. suba est qd nō est in subo: sed ē ens p se: cū igit deo hoc maxime cōueniat vr q ipse sit in genere sube. ¶ Pt. ſm phm. 10. metaphy. vnūqdqꝫ mensurat minimo sui generis. & dicit ibi cōmē. q illud ad qd mensurant oēs sube est pmus motor: g secundum ipm est deus. g deus est in genere sube.

Contra. qcqd ē in gne sube aut est sicut generalissimū aut est sicut cōtētū sub ipso. sed de' nō ē in gne sube sicut gnalissimū: q: pdicaret de oīb' subis: nec ē sic cōtētū sube: q: adderet aliqd s. gen' : & ita nō eēt dīna eētia simplicissima. g de' nō est in genere sube.

Preterea. qcqd est in genere hz esse suū determinatū ad illud gen': sed eē diuinū nullo modo terminatū est ad aliquod gen': q: nimo comprehēdit in se nobilitates oīum generū. vt dicit phs. & cōmen. in. 5. metaph. g de' nō est in gne sube. Qd simplr cōcedēdū est. h' aūt rō qdruplex assignat. Prima ponit i līa ex parte nōis sumpta. nomē sube ipōit a substādo. de' aūt nullū substat. Scda sumit ex rōne eius qd est in gne. Omne

.n. hō addit aliqd supra gen'. & iō illud qd est summe simplex nō pōt esse in genere. Tertia rō subtilior est Auicē. Omne qd ē in gne hz qditatē drentē ab esse. sicut hō. humanitati. n. ex h q est humanitas nō debet esse in actu. pōt enī cogitari humanitas: & tñ ignorari an aliqs hō sit. Et rō huius est: q: cōe qd pdicat de his que sunt in genere pdicat qditatē eoꝝ genus & spēs pdicent in eo q qd. illi aūt qditati nō debet esse nisi p hoc q suscepta est in h vel in illo. Et iō qditas generis vel spēi nō cōmunicat sz vnū esse oībus: sed solū ſm vnā rōnē cōem. vñ cōstat q esse suū nō est qditas sua. in deo aūt esse suum est qditas sua. aliter et accideret qditati: & ita esset acqsitum sibi ab alio: & nō haberet esse p essentiā suā. & iō deus nō pōt esse in aliquo genere. Quarta causa est ex pfectiōe diuini eē que colligit omnes nobilitates oīuꝫ genez. vnde ad nullum genus determinat vt obiectum est.

Ad primum g dōm q de' simplr nō est accñs: nec tñ oīno pprie pōt dici suba: tū q: nomē sube dr a substādo: tū q: suba qditatē nominat: q est aliud ab eē eius. vñ illa ē diuisio entis creati. Si tñ nō fieret in hoc vis: largo mō pōt dici suba: q tñ intelligit supra oēm subaz creatā qtū ad id qd ē pfectōis in suba: vt nō esse in alio & hō. & tūc est idē in pdicato & in subo. sicut in oībus que de deo pdicant. & iō nō sequit q omne qd est suba sit de': q: nihil aliud ab ipso recipit pdicationem sube sic accepte ſm q dr de ipso: & ita pꝓpter diuersum modū pdicādi nō dr suba de deo & creaturis vniuoce: sed analogice. Et h pōt esse alia rō: quare de' nō est in aliquo gne: q: s. nihil de ipso & de aliqs vniuoce pdicat. ¶ Ad 2m dōm q ista diffinitio ſm Aui. nō pōt esse sube. suba est q nō est in subo. Ens. n. non est genus. hec aūt negatio nō in subo nihil ponit. vñ hoc qd dico ens nō est in subiecto: nō dicit aliqd genus: q: in quolibet genere opꝫ significare qditatez aliq: vt dctū est: de cui' intellectu nō est esse. ens aūt nō dicit qditatē sed solū actū essendi cuꝫ sit pn' ipm. & ideo nō sequit est nō in subo. g est in genere sube. Sed hoc deo nō cōuenit: vt dctū est. ¶ Ad 3m dicendū: q mēsura pꝓpe dr in quātitatibus. dr. n. mēsura illud p qd innotescit quātitas rei: & hoc est minimū in genere quātitatis: vel simplr vt i numeris que mēsurant vnitate que est minimū simplr. Aut minimū ſm pōnem nostrā sicut in cōtinuis in qb' nō est minimū simplr. vnde ponimus palmā loco minimi ad mēsurādum pānos: vel stadiū ad mēsurādū viā. Et inde transumptū est nomen mēsure ad oīa genera: vt illud qd ē pmū in quolibz genere & simplicissimū & pfectissimū dicat mēsura oīum que sunt in genere illo: eo q vnūqdqꝫ cognoscit hēre de veritate generis plus & minus ſm q magis accedit ad ipsū vel recedit: vt albū in gne coloꝝ: ita et in gne sube illud qd hz eē pfectissimū & simplicissimū dr mēsura omniū substātiaꝝ sicut de'. vñ nō opꝫ q sit in gne sube sic cōtentum: sz solū sicut pn' hñs in se oēm pfectiōez generis. sicut vnitas i numeris: sz diuersimode: q: vnitate nō mēsurātur nisi nūeri. Sed de' ē mēsura nō tñ subaliū pfectionū: sed oīum q sunt in oībus generibus. sicut sapie virtutis & hō. & ideo quāuis vnitas cōtineatur in vno genere determinato sicut principium nō tamē deus.

III.

Ad tertiū sic pcedit: videt etiam q alia pdicamēta de deo dicant. De quocūqꝫ. n. pdicat spēs & genus: sed sciētia que est spēs qualitatis inuenit in deo: & magnitudo q ē spēs qtitatis: g & qlitas & qualitas. ¶ Pt. phs in. 5. metaph. dicit vnū in suba facit idē: in quātitate equale: in qualitate simile. Sed in deo dicit vere equalitas & similitudo. g oz de eo dici aliquid p modū qlitatis & qtitatis sicut sciaz vel magnitudinē. ¶ Pt. nā gnis pꝓpꝛiissime reperitur in eo in quo pmo est: sz de' est pmus agēs. g i eo actio pcipue inuenit. ¶ Pt. qnto aliqd est debilioris eē & tāto magis repugnat summe pfectiōi: sz inter oīa alia entia relō hz debilissimū esse: vt dicit Cōmen. 11. metaph. vñ et fundat sup alia oīa entia. sicut supra qtitate cōlitas. & sic de aliqs: cū igit i diuinis inueniat relō multo forti' alia pdicamēta.

Contra. Aug. Omne qd de deo dr aut hz subaz aut ſm relōnē dr: & ita alia pdicamēta nō erūt in diuinis. hoc et hētur ex mēte Augu. in littera.

Respondeo dōm q qcqd inētus in creaturis de deo pdicat. pdicat eminēter: vt dīc Diony. sicut et est in oīb' aliqs causis & cātis. vñ opꝫ oēm impfectiōez remoueri ab eo qd in diuinā pdicamonē venit: sz i vnoquoqꝫ pdicamētoꝝ duo inuenio. s. rōnē accidētis. & rōnē pꝓpꝛiā illi' generis. sic qtitatis vel qlitatis. Rō aūt accñtis impfectiōez cōtinet: q: eē accñtis ē in eē & depēdere & cōpositionē facere cū subo p cōsis. vñ ſm rationē accñtis nihil pōt de deo pdicari. ¶ Si aūt cōsideremus pꝓpꝛiā rōnē cuiuslibz generis qōlibet aliqꝫ generū pꝓpter ad aliqd ipōrtat impfectiōez. qtitas. n. hz pꝓpꝛiā rōnē i cōparatiōe ad subm. ē. n. qtitas mēsura sube. qualitas dispō sube: & sic pz i oīb' aliqs. vñ eadē rōne remouentur a dīna pdicatōe ſm rōnē generis. sicut remouebant p rōnē accñtis. Si aūt cōsideremus spēs ipsaꝝ: tunc aliq ſm drias cōpletiuas ipōrtāt aliqd pfectiōis: vt scia virt' & hō. & iō ista pdicant de deo ſm pꝓpꝛiā rōnē spēi: & nō ſm rōnē generis. ad aliqd aūt et ſm rōnē generis nō ipōrtat aliquā depēdentiā ad subm: imo refert ad aliqd extra. & iō et ſm rōnem generis in diuinis inuenit: & pꝓpter hoc tñ remanēt duo modi pdicādi in diuinis. s. ſm subam & ſm relationem. nō. n. spēi contente in genere debet aliquis modus predicandi: sed ipsi generi.

Ad primuz g dōm q sicut dctū ē. scia nō pdicat de deo ſm rōnē generis: sz ſm pꝓpꝛiā driaz q cōplet rōnē ipsi'. vñ nō pdicat vniuoce de deo & de aliqs: sz ſm pus & posteri'. ¶ Ad 2m dōm: q i diuinis qdā dīr hēre modū qtitatis vel qlitatis: nō q: ſm talē modū pdicet de deo: sz ſm modū quo inueniunt i creaturis: put noīa a nobis ipōsita sunt modū hūt qualitatis & qtitatis. sicut et Dam. dicit: q qdā dīr de deo sicut asse quētia subam: eū et. put i ipso ē nihil sit assequēs. ¶ Ad 3m dōm q actio ſm q ē pdicamētū dīc aliqd fluēs ab agēte: & tñ mouens i deo nō ē aliqd mediū ſm rē iter ipsuꝫ & op' suū. & ideo nō dr agēs actōe q est pdicamētū: sz actio sua ē suba. de hoc tñ pleni' dicet in pn° secūdi. ¶ Ad 4m dōm q debilitas eē relatōis cōsiderat ſm iherētiam sui ad subm: q: nō ponit aliqd absolutū in subiecto: sed tñ p respectū ad aliud. vñ ex h hz magis q veniat i dīnā pdicatōez: q: quāto minus addit tāto minus repugnat simplicitati.

¶ Questio. V.

Deinde querit de simplicitate ex parte creature. Et circa h tria qrunt. Primo an aliq creatura sit simplex. Scdo an aīa sit simplex: q: hoc hz spālez difficultatem. Tertio vtrum sit tota in qlibz parte corporis.

¶ Utrum aliqua creatura sit simplex. I.

Ad primū sic procedit: vr q aliq creatura simplex sit. Forma. n. est cōpōni cōtingēs simplici & inuariabili essentia cōsistēs: sz forma ē creatura. g &c. ¶ Pt. resolutio intellect' nō stat quousqꝫ inueniat cōpositionē sine fine separabilia ſm rē sine nō. multa. n. separant intellectu q nō separant actu ſm Boe. lib. de hebdo. illud g in quo vltima stat resolō intellectus est oīno simplex. sed ens cōe est hm. g &c. ¶ Pt. sola creatura ē cōposita. Ut q nō est cōposita nisi ex creaturis. q & cōpōnentia sua erunt cōposita: q: vltra i infinitū est nō stetur nō pūtie, vel erit deuenire ad prima cōpōnentia simplicia q est creature sua. g &c. ¶ Si dicat q: illa cōpōnentia tñ pōt esse simplicia q: hūt hitudinē cōtā q sint ab alio. Cōtra. illud qd est extrinsecū rei nō facit cōpōnem cū re ipsa. Sed agens est extrinsecū a re. g per hoc q res est ab aliquo agente non inducitur in ipsa aliqua compositio.

Contra. Boe. in omni eo qd est citra pmū differt & qd est & quo est. sz oīs creatura ē citra pmū. g est cōposita ex eē & q est. ¶ Pt. oīs creatura hz eē finitū: sed eē nō receptū in aliquo nō est finitū: imo absolutū. g oīs creatura hz esse receptum in aliquo: & ita oz q habeat duo ad minus. s. esse & id qd esse recipit.

Respondeo dōm q omne qd pcedit a deo in diuersitate eētie deficit a simplicitate ei'. ex hoc aūt q deficit a simplicitate nō opꝫ q cadat in cōpōnē. sicut ex hoc q deficit a summa bonitate nō opꝫ q cadat in aliqua malitia. ¶ Dico g q creatura ē simplex. qdā. n. est q hz eē cōpletum in se sicut hō & hō. & talis creatura ita deficit a simplicitate dīna q cadit in cōpositionē. cū. n. in solo deo esse suū sit sua qditas. opꝫ q in qualibz creatura vel in corporali vel i spūali inueniat qditas vel nā sua & eē suū qd est sibi acqsitū a deo: cui' eētia ē suū esse: & ita cōponit ex esse vel quo est & qd est. Est etiā quedā creatura q nō hz eē in se: sz tñ in alio. sicut materia pma. sicut forma qlibz. sicut vle. nō. n. est eē alicui' h' sz peculiaris subsistētie i nā. & talis creatura nō deficit a simplicitate: & sic sit cōposita. ¶ Si. n. dicat q cōponat ex ipsa suā nā & habitudinib' qb' referat ad deū vel ad illud cū quo componit: iterū querit de illis habitudinib' vtrū sint res vel nō. & si nō sunt res nō faciūt cōpositionē. si aūt sunt res: ipse nō referunt habitudinibus aliqs: sed seipsis: q: illud qd p se est relatum nō refert p aliā relationē. vñ oportebit deuenire ad aliqd q nō est compositum: sz tñ deficit a simplicitate pma. & defectus iste perpendit ex duob': vel q: est diuisibile in potētia vel p accñs. sicut materia pma. & forma. & vle: vel q: est cōponibile alteri q dīna simplicitas nō patit. ¶ Ex g h pz solō ad ea que obiecta sunt prime enī rationes pcedebant de illis creaturis que nō habēt esse completū que nō componūtur ex aliqs. sicut ex partibus. & alie due pcedebant de creaturis que habent esse completum.

¶ Utrum anima sit simplex. II.

Ad secundū sic procedit: vr q aīa sit simplex. Sicut. n. dicit phus. 2. de aīa. Anima. n. est forma corporis: sed ibidē dicit q forma neqꝫ est materia neqꝫ cōpositū. g aīa nō est cōposita. ¶ Pt. omne qd ē cōpositū hz eē ex suis cōpōnentib'. Si igit aīa sit cōposita: cū ipsa in se hz aliqd eē & illud esse nunqꝫ remouet ab ea: sed ex cōuenientibus sic [illegible] relinquit est hominis q est homine est eē duplex. Lōē aīe & [illegible] eē: qd nō pōt eē cū vni' rei sit vnicū eē. ¶ Pt. oīs compositio que aduenit rei post suū esse cōpletū est sibi accidētalis. Si igit aīa est cōposita ex suis pncipiis habēs in se esse pfectū: compositio ipsius ad corpus erit sibi accidētalis. Sed compositio accidētalis terminat ad vnū p accidēs: g ex aīa & corpore nō efficit nisi vnum per accidens: & ita homo nō est ens p se: sed per accidēs.

Contra. Boe. nulla forma simplex potest eē subiectum: sed aīa est subiectum potētiaꝝ & habituum & specierum intelligibilium. ergo non est forma simplex.

¶ P. forma simplex nõ h3 esse per se: vt dcm̃ est: ſ3 illud qḋ nõ h3 eẽ nisi p̃ hoc q̃ ẽ in altero nõ põt remanere post illud nec enim põt esse motor quãuis possit eẽ p̃m̃ mot᷑: q̃ motus est eius pfectũ in se. vñ forma ignis nõ est motor vt dr̃ .8. phicoꝝ. Anima aũt manet post corp᷑ ⁊ ẽ motor corpis. ergo nõ ẽ forma simplex. ¶ P. nulla forma simplex h3 in se vñ indiuiduef: cũ oĩs forma sit de se cõis. si igr̃ aĩa est forma simplex nõ hebit i se vñ indiuiduef: ſ3 eẽ indiuiduabil̃ p̃ corpus. remoto aũt eo qḋ est causa idiuiduatõis tollit̃ idiuiduatio. ergo remoto corpore nõ remanebit aĩe diuerse fm̃ idiuidua. ⁊ ita nõ remanebit nisi vna aĩa que erit ipsa natura anime.

Respondeo dõm: q̃ hic est duplex opinio. quidã enim dicit q̃ anima est cõposita ex materia ⁊ forma. quoꝝ ẽt sunt qdã dicẽtes eãdẽ eẽ m̃ã aĩe ⁊ alioꝝ corporaliũ ⁊ spũaliũ. S3 hoc nõ videt̃ esse verum: q: nulla forma efficit̃ intelligibilis nisi p̃ hoc q̃ separat̃ a materia ⁊ ab appẽdẽtiis materie. hoc aũt nõ est inquãtũ est materia corpalis pfecta corporeitate: cũ ipsa forma corporeitatis fit intelligibilis p̃ separationẽ a materia. vñ ille substãtie que sunt intelligibiles p̃ naturã nõ videnť esse materiales. alĩs spẽs rerum in ipsis non esset fm̃ eẽ intelligibile. vñ Auicẽ. dicit q̃ aliqḋ dicit̃ esse intellectuale q: est imune a materia. Et preterea m̃ã p̃ma put cõsiderat̃ nuda ab omni forma nõ h3 aliq̃ diuersitatẽ: nec efficit̃ diuersa p aliqua accñtia ante aduẽtũ forme substãtialis: q: accidẽtale nõ pcedat substãtiale. vñ aũt perfectibili debet̃ vna pfectio. ergo ops q̃ p̃ma forma substãtialis perficiat totã materiã: ſ3 p̃ma forma q̃ recipit̃ in materia est corporeitas a q̃ nũquã denudat̃: vt dicit Cõmẽ. in .1. phy. ergo forma corporeitatis ẽ in tota materia: ⁊ ita materia nõ erit nisi i corporibus. ¶ Si .n. dicerẽs q̃ qditas substãtie est p̃ma forma recepta in materia. adhuc redibit in idẽ: q: ex qditate substãtie m̃ã nõ habz diuisionẽ: sed ex corporeitate quã cõsequunt̃ dimẽsiones quãtitatis in actu: ⁊ postea p̃ diuisionẽ materie fm̃ q̃ disponit̃ diuersis sitibus acquirunt̃ in ipsa diuerse forme. ordo enim nobilitatis in corporibus videt̃ eẽ fm̃ ordinẽ sit᷑ ipsorum. sicut ignis est sup aerẽ: ⁊ ideo nõ videt̃ q̃ aĩa habeat materiã nisi materia equoce sumat̃. ¶ Alij dicũt q̃ aĩa est composita ex quo est ⁊ qḋ est. differt autẽ qḋ ẽ a materia: q: qḋ est dicit ipm̃ suppositũ habẽs eẽ: m̃ã aũt nõ habet eẽ nisi compositũ ex materia ⁊ forma. vñ materia nõ est qḋ est sed cõpositũ. vñ in oĩbus illis in quib᷑ est cõpositio ex materia ⁊ forma est etiã cõpositio ex quo est ⁊ qḋ est. nõ cõpositio aũt ex materia ⁊ forma quo ẽ põt dici dupliciter. Potest enim dici quo est ipsa forma partis q̃ dat esse materie. põt etiã dici quo est ipse actus essendi. s. eẽ. sicut quo currit̃ est actus currẽdi. potest etiã dici quo est ipsa natura que relinquit̃ ex cõiunctiõe forme cũ m̃ã vt humanitas. ⁊ precipue fm̃ ponẽtes q̃ forma que est totũ q̃ dicit̃ qditas nõ est forma partis: de quib᷑ est Auicẽ. cũ aũt de ratiõe quiditatis vel essentie nõ sit q̃ sit cõposita vel composita: cõsequẽs poterit inueniri ⁊ intelligi aliqua qditas simplex nõ p̃ cõpositionẽ forme ⁊ materie. Si aũt inuenimus aliquã quiditatem que nõ sit composita ex materia ⁊ forma: illa quiditas aut est esse suũ aut nõ. si illa quiditas sit esse suũ: sic erit essentia ipsius dei que est suũ esse: ⁊ erit omnino simplex. Si vero non sit ipm̃ esse: ops q̃ habeat eẽ acquisitum ab alio. sicut est omnis qditas creata: ⁊ q: hec qditas ponit̃ ẽ nõ subsistere i materia nõ acquiret̃ sibi eẽ in altero sicut qditatibus cõpositis: imo acquiret̃ sibi eẽ in se: ⁊ ipsa qditas erit hoc qḋ ẽ ⁊ ipsũ eẽ suum erit quo ẽ. ⁊ q: omne qḋ nõ h3 aliqḋ a se est possibile respectu illius: ⁊ h3 quiditas cum habeat esse ab alio erit possibilis respectu illius eẽ: ⁊ respectu ei᷑ a quo esse habet: in quo nulla cadit potẽtia: ⁊ ita in tali quiditate inuenit̃ potẽtia ⁊ actus fm̃ q̃ ipsa quiditas est possibilis: ⁊ eẽ suũ ẽ actus ei᷑. Et hoc modo intelligo i angelis cõpositõeʒ potẽtie ⁊ act᷑: ⁊ de quo ẽ ⁊ qḋ est: ⁊ similr̃ in aĩa. vñ angelus vel aĩa põt dici qditas vel nã vel forma simplex: inquantũ eorum qditas nõ cõponit̃ ex diuersis: ẽ aduenit sibi cõpõ hoꝝ duoꝝ. s. quiditatis ⁊ esse.

Ad primum ergo dõm: q̃ aĩa nõ ẽ cõposita ex aliquibus que sint partes quiditatis ipsi᷑: sicut nec quelibz alia forma: ſ3 q: aĩa est forma absoluta nõ dependẽs a materia: qḋ conuenit sibi ꝓpter assimilationẽ ⁊ ꝓpinquitatẽ ad deum: ipsa h3 eẽ p̃ se qḋ nõ habent alie forme corporales. vñ in aĩa inuenit̃ cõpõ eẽ ⁊ qḋ est ⁊ nõ in aliis formis: q: ipsum eẽ nõ ẽ formaꝝ corporalium absolute. sicut eoꝝ qui sunt: sed cõpositi. ¶ Ad 2ᵐ dõm q̃ aĩa sine dubio h3 in se eẽ pfectũ: q: quãuis hoc eẽ nõ resultet ex partibus componẽtibus qditatẽ ipsius: nec p̃ coniunctionẽ corporis efficit̃ ibi aliqḋ aliud eẽ: imo hoc ipsũ esse qḋ est aĩe p̃ se fit eẽ cõiuncti: eẽ .n. cõiuncti nõ est nisi esse ipsius forme: sed verũ est q̃ alie forme materiales ꝓpter earũ impfectõeʒ nõ sunt p̃ illud eẽ: sed sunt tñ principia essendi. ¶ Et p̃ hoc ẽt p3 solutio ad 3ᵐ: q: compositio que aduenit aĩe post eẽ completũ fm̃ modũ intelligẽdi nõ facit aliud eẽ: q: sine dubio illud eẽ esset accidentale. ⁊ ideo nõ sequit̃ q̃ homo sit ens p̃ accidẽs. ¶ Ad 4ᵐ dõm: q̃ si Boeti᷑ loquit̃ de subo respectu quorũcũq; accidẽtiũ dcm̃ est verũ de forma que est ita simplex q̃ etiã est suũ eẽ. sicut ẽ de᷑: ⁊ talis simplicitas nec in aĩa nec in angelo est. Si aũt loquit̃ de subo respectu accñtium que hñt eẽ firmum in nã: que sunt accidentia idiuidua: tunc est verũ dcm̃ suum etiã de forma simpliciter cuius qditas nõ cõponit̃ ex ptibus. Sũt .n. quedã accidẽtia que nõ habẽt eẽ vere: ſ3 tñ sunt intentiões reꝝ naturaliũ. ⁊ hõ sunt spẽs rerũ que sunt in aĩa. Itẽ accidẽtaliũ hñtium esse naturã: q̃dã cõsequunt̃ nãm idiuidui. s. m̃ãm p̃ quã natura idiuiduat̃: sicut albũ ⁊ nigrũ in hoĩe. vñ etiã nõ cõsequũtur totã spẽm: ⁊ talibus accidẽtibus non põt subici aĩa. Quedã aũt habent esse nature: ſ3 consequunt̃ ex principys spẽi. sicut sunt ꝓprietates cõsequẽtes spẽm: ⁊ talib᷑ accidẽtib᷑ põt forma simplex subici: q̃ tñ nõ est suum eẽ rõne possibilitatis que est in quiditate eius: vt dcm̃ est ⁊ talia accidẽtia sunt potẽtie aĩe. sic .n. ⁊ pictura ⁊ vnitas habẽt suas ꝓprietates. ¶ Ad 5ᵐ dõm: q̃ oĩs forma ẽ aliqua similitudo p̃mi p̃ncipij qui est actus purus. vñ quãto forma magis accedit ad similitudinem ipsius: plures participat de pfectionib᷑ eius. inter formas aũt corporis magis appropinquat ad similitudineʒ dei aĩa rõnalis: ⁊ iõ p̃cipat de nobilitatib᷑ dei. s. q̃ intelligit: ⁊ q̃ põt mouere: ⁊ q̃ h3 esse p̃ se. ⁊ aĩa sensibilis minus ⁊ vegetabilis adhuc minus. ⁊ sic deinceps. Dico igit̃ q̃ aĩe nõ cõuenit mouere vel hẽre eẽ absolutũ inquãtũ est forma: ſ3 inquãtum est similitudo dei. ¶ Ad 6ᵐ dõm: q̃ fm̃ predicata aĩa nõ ẽ aliqḋ quo ipsa idiuiduet̃. ⁊ hoc intellexerũt q̃ negauerũt eã eẽ hoc aliqḋ: ⁊ nõ q̃ nõ hẽat p̃ se absolutum esse. Et dico q̃ nõ indiuiduat̃ nisi ex corpore. vñ impossibile ẽ error ponentiũ aĩas p̃us creatas: ⁊ postea scḋm eas: q: non efficiunt̃ plures nisi fm̃ q̃ infundunt̃ plurib᷑ corporibus. Sed quãuis idiuiduatio aĩarũ depẽdeat a corpore quãtũ ad sui p̃n᷑ nõ tñ quãtum ad sui finẽ: ita q̃ cessantibus corporibus cessaret idiuiduatio aĩarũ. Cũ᷑ n̄ est: q̃ cũ oĩs pfectio fundat̃ materie fm̃ capacitatẽ sui: natura aĩe ita fundet̃ diuersis corpibus nõ fm̃ eãdẽ nobilitatẽ ⁊ puritatem. vñ in vnoquoq; corpe habebit esse terminatũ fm̃ mensurã corporis. hoc aũt eẽ terminatum

quãuis acquirat̃ aĩe in corpore: nõ tñ ex corpore nec p̃ depẽdentiã ad corp᷑. vñ remotis corporib᷑ adhuc remanebit vnicuiq; anime eẽ suũ terminatum fm̃ affectiões vel dispositiões que ꝯsecute sunt ipsã: put fuit perfectio talis corporis. ⁊ hoc est solo Auicẽ. ⁊ põt manifestari p̃ exẽplum sensibile. Si .n. aliqḋ vnũ nõ retinẽs figurã distinguat̃ p̃ diuersa vasa: sicut aqua quãdo vasa remouebunt̃ nõ remanebit ꝓpe figure distincte: ſ3 remanebit vna tñ aq̃: ita est de formis m̃ãlibus: que nõ retinẽt eẽ p̃ se. Si aũt sit aliqḋ retinens figurã qḋ distinguat̃ fm̃ diuersas figuras p̃ diuersa instrumenta: etiã remotis illis remanebit distinctio figurarũ: vt p3 in cera. ⁊ ita est de anima que retinet esse suũ post corporis destructionẽ: qḋ etiã manet i ipsa esse indiuiduatum ⁊ distinctum.

¶ Utrũ aĩa sit tota in toto ⁊ tota in q̃libet pte. III.

Ad tertium sic pcedit̃: vr̃ q̃ aĩa nõ sit tota in q̃libet pte corporis. cũ .n. aĩa sit forma simplex totalitas ei᷑ attẽdit̃ fm̃ potẽtias: ſ3 nõ i qualibz parte corporis sunt oẽs eius potẽtie. ergo nõ ẽ tota in qualibet pte corporis. ¶ P. aĩal ẽ qḋ est ꝯpositũ ex aĩa ⁊ corpore. si igr̃ aĩa eẽt in q̃libet parte corporis tota: q̃libet pars corporis esset animal. sicut quelibet pars ignis ẽ ignis. ergo ⁊c. ¶ P. cõstat q̃ aĩa instuit vitã corpori. Si igr̃ aĩa eẽt tota in q̃libet parte corporis: quelibet pars corporis imediate acciperet vitã ab aĩa: ⁊ ita vita vnius ptis nõ depẽderet ab alia: qḋ vr̃ falsum: q: vita totius corporis dependet ex corde. ergo ⁊c. ¶ P. corp᷑ h3 diuersas ptes distinctas. si igr̃ aĩa eẽt in q̃libet parte corporis tota: tota esset in plurib᷑ locis simul. hoc aũt nõ vr̃ ꝯuenire nisi deo. ergo ⁊c.

Contra. forma substãlis adest cuilibz parti materie. nõ .n. pficit tñ totũ: ſ3 singulas ptes: ſ3 aĩa est forma substãlis corporis animati. ergo est in qualibz pte ei᷑ tota. ¶ P. videmus q̃ aĩa equaliter cito sentit lesiones in qualibet pte corporis. hoc aũt nõ eẽt nisi aĩa adesset cuilibet parti. ergo aĩa ẽ tota in qualibet parte corporis.

Respondeo dõm: q̃ qdã posuerũt aĩam dupliciter posse ꝯsiderari. Aut fm̃ suã eẽntiã: aut fm̃ q̃ ẽ qdã totũ potẽtiale. Si p̃mo mõ sic dicebãt ipsam nõ eẽ i toto corpore: ſ3 i aliqua parte ei᷑. s. corde: ⁊ p̃ eoꝝ viuificare totũ corpus p̃ spũs vitales pcedentes a corde. Si scḋo mõ sic aĩa cõsideraț vt quedas potẽtia integrata ex oib᷑ particularibus potẽtijs: ⁊ sic tota aĩa est in toto corpore: ⁊ nõ tota in qualibet parte corporis: imo sicut dicit phũs. 2. de aĩa. partes aĩe se hñt ad partes corporis. sicut tota aĩa ad corp᷑ totũ. vñ si pupilla eẽt aĩal: visus eẽt aĩa eius. Du᷑ aũt positiõis causa fuit duplex falsa imaginatio. Una ẽ q: imaginati sunt aĩam eẽ in corpore. sicut in loco: ac si tñ eẽt motor ⁊ nõ forma. sicut ẽ nauta i naui. Alia ẽ q: imaginati sunt simplicitatẽ aĩe esse ad modũ pũcti: vt sit aliquid idiuisibile hñs situ indiuisibilẽ: ⁊ vtrũq; hoꝝ stultũ est. ¶ Et ideo dõm est fm̃ Augu. q̃ aĩa fm̃ eẽntiã suã ꝯsiderata tota ẽ in qualibet pte corporis. Idẽ dicit Alber. nõ tñ tota si accipiat̃ fm̃ totalitatẽ potẽtiaꝝ. sic .n. ẽ tota in toto aĩali. ⁊ nõ h᷑ ei: q: nullũ sube simplici debet̃ locus nisi fm̃ relõnẽ quã habet ad corp᷑. aĩa aũt cõparat̃ ad corpus vt ei᷑ formatio a qua totũ corp᷑ ⁊ quelibet ps ei᷑ h3 eẽ. sicut a forma substãli: ⁊ tñ potẽtias ei᷑ nõ oẽs ptes corpis pticipant: imo sunt aliq̃ potẽtie q̃b᷑ nõ ẽ possibile pticipari aliqḋ corporeũ sicut potẽtie intellectiue. Alie aũt sunt q̃ p̃tinẽt esse pfectionem corporis. nõ tñ eas oẽs instuit aĩa in qualibet pte corporis: q: nõ q̃libet ps corporis sit eiusdẽ armonie ⁊ ꝯmixtionis. ⁊ nihil recipit i aliquo nisi fm̃ ꝓportionẽ recipientis. ⁊ iõ nõ eãdẽ pfectionẽ recipit ab aĩa auris ⁊ oculus: cũ tñ q̃libz ps recipiat esse. vñ si cõsideret̃ aĩa put est forma ⁊ eẽntia ẽ in q̃libet pte corporis tota. Si aũt put ẽ motor fm̃ potẽtias suas. sic est tota i toto: ⁊ i diuersis ptib᷑ fm̃ diuersas potẽtias.

Ad primum ergo dõm: q̃ cũ dicimus totã aĩam esse in qualibet pte corporis intelligimus p̃ totã pfectionẽ nature sue: ⁊ nõ aliquã totalitatẽ p̃tem. totũ .n. ⁊ pfectũ est idẽ: vt dicit phũs in .3. phy. ¶ Ad 2ᵐ dõm: q̃ pfectibile h3 eẽ ꝓportionatũ sue pfectiõi. aĩa aũt quãuis sit forma simplex: est tñ multiplex i virtute fm̃ q̃ ex eius eẽntia oriunt̃ diuerse potẽtie. ⁊ iõ ops corp᷑ ꝓportionatũ sibi hẽre ptes distinctas ad recipiẽdũ diuersas potẽtias. vñ ẽt aĩa dicit̃ eẽ actus corporis organici. ⁊ q: nõ quelibz pars aĩalis h3 talẽ distinctionẽ: nõ põt dici aĩal: q: aĩe minus nobiles q̃ hñt paruã diuersitatẽ in potẽtijs pficiũt ẽt corp᷑. qḋ est quasi vniforme i toto ⁊ ptibus. ⁊ iõ ad diuisionẽ partiũ efficiunt̃ diuerse aĩe actu in ptib᷑. sicut ẽt in aĩalib᷑ annulosis ⁊ plãtis: nõ tñ aũt diuisionẽ in hĩs aĩalibus quelibet pars dicit̃ aĩal nisi in potẽtia. sic nulla᷑ cõtinui pars ẽ nisi i potẽtia. vñ nec pars ignis ẽ aliquid actu nisi post diuisionẽ. ¶ Ad 3ᵐ dõm: q̃ viuere in aĩali dicit̃ duplex. vno mõ viuere ẽ ipm̃ eẽ viuẽtis. sicut dicit phũs .2. de aĩa. viuere viuentib᷑ est eẽ: ⁊ hoc mõ aĩa imediate facit viuere quãlibet partẽ corporis inquãtũ ẽ ei᷑ forma. alio modo dicit̃ viuere p̃ operatione aĩe quã facit i corde: put ẽ motor: ⁊ talis est vita que defert̃ p̃ spũs vitales: ⁊ talẽ vitã instuit p̃mo cordi. ⁊ postea i oẽs alias ptes: ⁊ idẽ ẽ q̃ in eo corde pte operio aĩe in oib᷑ partibus corpis. ⁊ p̃ ꝯñs eẽ ipsarũ partiũ: qḋ ꝯseruat̃ p̃ operationẽ anime. ¶ Ad 4ᵐ dõm: q̃ aĩa nõ est in corpe vel in partibus corporis sicut i loco: ſ3 sicut forma in m̃ã. ⁊ iõ nõ sequitur q̃ sit in plurib᷑ locis.

¶ Expõ textus.

Aliud tamen: aliud sc. Videt̃ p̃ h̃ nõ designari cõpositio aĩe cũ ista fm̃ phm̃ libro p̃mo de aĩa sint passiones coniũcti. Et dõm: q̃ amor ⁊ timor ⁊ hmõi dicuntur dupliciter: vel fm̃ corporalem passionẽ. ⁊ sic sunt passiones coniuncti nec remanẽt in aĩa separata: vel fm̃ q̃ cõsistit̃ i apphẽsione ⁊ affectiõe intellectiua. ⁊ sic accidũt ipsi aĩe fm̃ se: ⁊ sunt in ipsa post separationẽ a corpore. vñ ẽt phũs .7. ethico. ⁊ .12. metaph. ponit delectationẽ etiã i natura diuina. Sine indigentia creator. Hoc ideo dicit q: oĩa aĩa agẽtia ab ipo agit ꝓpter finẽ aliũ a se. ⁊ iõ acquisitione alicuius finis idigẽt: ipse aũt deus ꝓpter seipsum oĩa facit: vt dicit̃ puerb. 16. Uniuersa ꝓpter se ⁊c. ⁊ sic agit sine idigẽtia. Sine habitu oĩa ⁊c. Et ideo dicit q: habitus est eoꝝ q̃ circa corpus adiacent: in q̃bus quodãmodo ipm̃ corp᷑ est. sicut in vestimẽtis. cũ aũt cõtinere dicat̃ alio mõ i corporalibus q̃ in spũalib᷑: q: i corporalibus qḋ inest ꝯtinet̃ ab eo in quo est. sicut aqua a vase. in spũalibus aũt qḋ inest ꝯtinet illud in quo ẽ. sicut aĩa corpus. Deus ergo est in rebus sicut cõtinẽs ipsas nõ dicitur i eis eẽ sicut hñs habitũ in habitu: vt icludat̃ ab eis. est .n. intra oĩa nõ iclusus. ⁊ iõ quãuis sit in oib᷑ sicut ꝯtinẽs nõ tñ oĩa se hñt ad ipsum p̃ modũ habitus. Ille ex compositis deus ⁊c. Ad intellectũ hu᷑ littere sciẽdũ est q̃ quãdo aliquid substãtialiter cõponitur ex partibus pfectio est ipsius compositi ⁊ nõ alicui᷑ partiũ. sicut forma nõ h3 eẽ nec materia: sed totũ compositum. in deo aũt aĩa inuenit̃ perfectio. ⁊ quãtũ ad eẽ ⁊ quãtum ad bene eẽ: quãtũ ad eẽ: q: vita est. vñ si vita daretur esse alicuius vt cõpositũ oporteret q̃ ea ex q̃b᷑ illud cõponeret nõ eẽnt viuẽtia: ⁊ q: vita nõ h3 aliqḋ admixtũ qḋ nõ sit vita: sicut nec eẽ: vt dicit Boe. lib. de hebda. iõ nõ põt esse vt deus q̃ nõ tñ viuit per vitã: sed ipse est essentia sit ex aliquibus composita admiscẽt ad constitutionem

aliqs" vere equalis ad bene eē cōsiderat' viola perfectio equalis ad ma. pme qualis ad pārē: sm hoc ipse dicit vere vere: q nō pñ habēs virtutē. vel nō pōt eē q cōpositi et aliquid' eq l cōponēdis" nō ēt virtus illa: sic ita cōponeret ex ifirmis i certitudes virtute que ē totus. virtus ait nō hz aliqd admixtū sicut nec eē: sed habēs virtutē pōt dēre infirmis aīē admixtā. secūdo qualis ad pulchritudinē. sic deus dī lux. si ait illa lux sequeret. xpōnem aliq; cōponēta nō essent incentiua sicut videmus: q ex congregatione oraphum efficit corpus lucidū vt cristal lum cū tamē partes ex quib nō haberent pus lucidū arē. nisi dīs ait obtinū in deo pōt esse q est lux. sicut nec nō esse in esse. sic qualis ad nature subtilitatē. dicit enī spūs eēn aliter. vel formalitas tua sine qua nō est ex aliquib" duplicibus. i. diffinit se habētibus ad formalitatem. sicut humanitas ex alia t corpore p quā homo formaliter est. Unum g tota. q; nihil est in eo nisi vita.

¶ De distinctiōe personaꝝ. ¶ Di. IX.

NUnc ad distinctionē pſonaꝝ accedamus. Teneam⁹ ergo vt docet Aug. in lib. de fide ad petrū: pfectū t filiū t ſpūm ſcūm vnuꝫ esse nāliter deū: nec tñ ipm pfectū eē q filius est: nec ipm filiū esse q pf est: nec ſpūm ſcūm esse: g patrē ē aut filium. Una. n. est ēntia patris t filij t ſpūs ſci: in qua nō ē aliud pf aliud filius aliud ſpūs ſcūs: q̄uis pſonalr sit alius pater alius filius alius ſpiritus ſanctus.

¶ Dic ō coeternitate filij cū pfecto. Semper est. n. a pfecto filius. t iō alius: nec tñ ante fuit pf q̄ filius. coeterne sunt enim sibi tres pſone.

¶ Argumentatio arrianoꝝ.

SEd ꝛra hoc ingt hereticⁱ: vt refert Amb. in primo lib. de trini. Omne qđ natū ē pricipiū hz. t iō qa filius ē pricipiū hz: t eē cepit: qđ hereticoꝝ ore sic dcm ē. Nā ipse arⁱ: vt meminit Aug. in lib. vi. de trinitate dixisse ferē. Si filius ē na tus est: si natus ē: erat qñ nō erat filius.

¶ Responsio Augustini catholica.

QUi hoc dicunt nō intelligūt etiā natū eē deo sempiternū eē: vt sit coeternus patri filiⁱ. sicut splendor q gignit ab igne atq; diffunditur coetanus est illi: t esset coeternⁱ si ignis esset eternⁱ.

¶ Oppositio Augustini ꝛra hereticum.

DEum si dei filiⁱ ingt Augu. virtus t sapia dei est: nec vnq̄ fuit deus sine virtute t sapia: coeternⁱ est deo pri filius. Dicit ait Aplo xpm eē dei virtutē t dei sapiaꝫ: aut ergo nō fuit q̄n nō fuit filius: aut aliqñ deus nō habuit virtutē t sapiaꝫ: qđ dementis est dicere. Absit. n. q; semp habuit sapiam: semp ergo habuit filium.

¶ Responsio Ambrosij ad idē aucte sulta.

BEm quoq; arrianice qōni Ambro sius in hūc modū rñdet. Ego inq̄ſ filiū natū eē z̄ luceo: qđ reliquū ē ifide latitio horresco. Scriptū est. n. i veteri testamēto vt vel vnū ex pluribⁱ dicā. Ant me non fuit alius deus t post me nō erit: qđ ergo hoc dicit pf an filius? Si filiⁱ ante me inḡt non fuit alius deus. Si pf post me inḡt nō erit: hic priorē ille posteriorē nō habz. Innicē. n. in se t pater i filio t filius in pfecto gnoscit. Cū. n. pfectum videris eius ēt filium desiderasti: q; nemo ipse ē pater sibi: cū filiū noias t pfectum fateris: q; nemo ipse sibi filiⁱ est: itaq; nec filius sine pfecto: nec pater pōt esse sine filio. Semper ergo pater semper t filius.

¶ Inuectio Ambrosij in hereticos.

TEz dic iquā hereticē mihi: fuit negā deus oipotēs pf nō erat t deus erat? Nā si pater esse cepit: dcⁿ ergo primo erat t postea pf factus ē: qđo ergo immutabilis deus est? Si. n. ante deus postea pf fuit: vtiq; gñatiōis accessione mutatus est: sed auertat deus hāc amentiā: q; semp habuit sapiam semper habuit filium.

¶ Ineffabile est qđo filius sit t nō hz principem patrem. sicut modus generationis inintelligibilis est t ineffabilis.

SEd querio a me inquit Amb. qđo filiⁱ sit: nō priorē hēat pfectum: q̄ro inḡt abstte qđo filiū putas esse generatum? Mihi. n. impossibile ē generatiōis scire secretū: mēs deficit: vox silet nō mea tñ: ſ t angelorū supra principatum t supra angelos t supra cherubin t supra seraphin t supra oēm sensum ē: q; scriptū est. pax xpi sup: a oēm sensuꝫ ē. Et si pax xpi est supra oēm sensuꝫ: qđo tāta gñatio nō ē supra oēs sensus? Tu g̃ manifeste admone. scrutari nō licet superna mysteria: hz scire q̄ natus sit: nō licet discutere qđo natus sit. illud negare nō mihi licet: hoc quererē metus est. Ineffabilis enī est illa generatio. Unde Isaias. Generationem eius quis enarrabit?

¶ Quidā plumbum discutere gñatōis serē. Tidā tñ de ingenio suo pſumētes dicunt illā gñatōēz posse intelligi: t alia huiusmodi ibereticos illi auēti Hieronymi sup Eccliasten. In sacris scripturis q̄ sepissime nō p impossibile: ſ p difficili ponit vt ibi. generationēz eius q̄s enarrabit? ſ hoc nō dicit Hieronymus. ideo

q̄ generatio filij eterna plene intelligi vel explicari possit a quoquā mortaliū: sed q; de ea aliqd intelligi vel dici pōt: qđ in hoc accipit diuersi de temporali generatione ebristi.

¶ Utrū debeat dici semper gignitur vel semper genitus est filius.

QUe queri pōt cuꝫ gñatio filij a pfecto nec principiū habeat nec finē: qa eterna est vtq; debeat dici filius semp gignit vel semp genit⁹ est vel semp gignet. De hoc Greg. sup Job ait. Dño Jesus in eo q̄ē virtus t sapia dei de pfecto ante tēpora natus ē: vel portⁱ q; nec cepit nasci nec desijt. dicamus vtiⁿ semp natⁱ: nō aūt possumus dicere semp nascit: ne imperfectus esse videat. Ait vero vt eternus designari valeat t pfectus semp dicatur t natus: quatenus t natus ad pfectionē pueniat t semp ad eternitatē: q̄uis per hoc ipz qđ pfectū dicamus multum abesse veritatis expectatione deuitamus: q; qđ factuꝫ nō est: nec pōt dici ppie pfectū: ſ balbutiendo vt possumus excelsa dei resonam⁹. Et dño nostre infirmitatis verbis ꝛdescendēs. est ore iquit perfecti sicut t pater vester celestis pfectus ē. Super illū locū etiam psalmi. ego hodie genui te. De hac itaq; generatōe filij logitur Augu. ita. Quāq̄ per hoc q̄ dicit hodie etiā posset intelligi deus ille quo xpūs fm hoiem natus est: tñ q; hodie pternam significat atq; in eternitate nec pteritum quicquā est quasi esse desierit: nec futurū quasi nōdum sit: sed pñs tñ: q; qđd eternum est semper ē. diuinus tñ intelligit de sempiterna generatōe sapiētie dei. Ecce dño ꝑbis oñdit Augu. q̄ generatio filij semper est: nec pteriit nec futura est: q; eterna ē. ideo. n. dixit genui ne nouuꝫ putareꝫ. ſ. ne videreꝫ icepisse. hodie dixit ne pterita generatio videretur. Et dño ergo ꝑbis ꝑpōr: vt ait Joānes Crisosto. nihil aliud manifestat: nisi q; ex ipsa ēntia patris semper genitus est filius.

¶ Origenes videtur dicere cōtra. ait. n. q̄ semper generatur filius a patre.

ORigenes vo sup Hieremiā dicit: q̄ filius semp generat a patre dño verbis. Saluator noster ē sapia dei. sapiētia vero est splendor eterne lucis. saluator ergo noster splēdor est claritatis. splendor aūt nō semel nascit t desinit: ſ quotiēs ortum fuerit lumē ex quo splēdor oritur toticns oritur t splēdor efficitur. Sic ergo saluator semp nascitur. Unde aut in lib. sapie. Alii oēs collos generat uicinō vt gdam male legūt ge

neratur. Dño ꝑbis agere oñdit Origenes sibe dici posse t debere semp filius nascitur: q̄ videtur ꝑtrariū illi ꝑbo Gregorij sensisse. ſ. non possumus dicere semp nascitur.

¶ Exponit pmissa ꝑba Gregorij ne pateat iter doctores esse contrarietas.

SEd ne tāt sanctos sibi ꝑtrā re cōtradicere videant illa Gregorij ꝑba benigne interpretemur. dño inḡt Jesus ante tēpora a patre natus est: vt potius qa nec cepit nasci nec desijt: dicamus verius semp natus.

¶ Questio de ipsis verbis Gregorij.

SEd qđo verius dicit hoc. ſ. q̄ filius semp natus est: q̄ illud. ſ. q̄ de patre ante tēpora natus ē. Illud enim fidei ra t catholica fides rz ac predicat vt istud. Quare q̄ ait dicamus verius: cū vtiq; pariter sit verū: nisi qa volebat hoc intelligi ad maiorē cuidētiā: t expssionē virtutis dici q̄ illud. Dño ereni ꝑbis ꝑis caliginādi vtutis hereticis obstruit aditus: qbus xpi fm deitatē generatio sine initio t sine fine eē pfecta mōstratur. Nō aūt adeo apte monstrat virtus eius dū filius ante tēpora genitus est de patre: vel filius semp nascit de pfecto. t iō dic Grego. q̄ nō possumus dicere semp nascit. Nō iquā ita comte mētes: nō ita pgrue ad explanatōz virtutis pōt tñ dici si sane intelligat. Semp. n. nascit filiⁱ de pfecto: vt ait Origenes: non q̄ quotidie incipiat illa gñatio: ſ qa semp est: semp ergo nascitur. ſ. nativitas eius sempiterna est.

¶ Q; filius semp gñat. pbat ex dictis Hylarij.

HYlarius quoq; dicit filiū nasci ex patre in lib. vij. de trini. Dño ꝑbo. Manens deus z nāc eterne viuentis potestas est: t q̄ cū facto scie sue ex conasci nō potuit aliud eē q̄ viuēs. Nā cū ait. sicut me misit viuēs pf t ego viuo ꝑpter pfectū vocat vitā in se p viuentē patrē ieisse. Ecce ꝑbabes: q; filius nascit de pfecto. Inde t eodē cū dicit ꝑpōr sicut pf hz vitā in se. sic t filio dedit vitā habere in semetipsoēia vita sua ex viuente natus ē. Nō aūt ex viuo viuū natū est: habz nativitatis pfectū sine nouitate nature. Nō. n. nouū est q̄ ex viuo generatur in viuuꝫ: q; nec ex nihilo est: t vita que nativitatez sumit ex vita: necesse est per nature vnitatē t pfecte nativitatis factū vt in viuente viuat t i se habeat vitā viuentē. Ecce hic habes: q; generat ex viuo viuū filium. Inde in eodē. In deo regnat q̄ē viuit. deus. n. vita est. t ex vita nō pōt q̄ē ac

nisi vitium: neque ex derivatione: sed ex virtute nativitatis est. Ac si dicu totu qd est vivit: & du totus qd ex eo nascitur vivus est. Habet nativitatem filius non de mutatione: & hic dicit: qz nascitur. Item in. viij. lib. de trinitate. Donat pater filio tantu esse quantus est ipse cui inascibilitatis esse imagine sacramento nativitatis impartit: que ex se in sua forma generat. hic dicit qz generat pater filium.

¶ Decenter docet qd de hoc ꝯcedendu sit.

Dicamus ergo filiu natu de patre ante tempora: & semp nasci de patre: sed congruentius semp natu: & eundu fateamur ab eterno esse: & patri coeternuz .i. auctori. Pater enim generatione auctor est filij: vt in sequenti ostendet. Ut ergo pater est eternus: ita & filius est eternus: sed pater sine auctore: filius vero no: qz pater innascibilis filius natus: vt ait Hylarius in. xij. lib. de trini. Aliud est sine auctore semp esse eternu. aliud patri .i. auctori esse coeternu. Ubi aut pater auctor e: ibi nativitas est: qa sicut nativitas ab auctore est: ita & ab eterno auctore eterna nativitas e. Omne aut qd semper est & eternu est: sed no tn omne qd eternu est etia innatuz est: qz qd ab eterno nascit hz eternu esse: qd natu e: qd aut no natu est id cum eternitate no natuz est. Qd vero ab eterno natu est id si no eternu no natum est: iam non erit & pr auctor eternus. Si quid ergo ei qui ab eterno patre natus e ex eternitate defuerit: idipsum auctori no e ambiguu defuisse: qz si gignenti e infinitu gignere. & nasceti infinitu etia nasci e. mediu .n. qd iter nativitatez dei filij & generationem dei patris: nec sensus admittit: qz & in generatione nativitas e: & i nativitate generatio e: qz sine vtroqz neutru e. vtruqz ergo sine intervallo sui est.

¶ Argumentatio heretici.

Sed inget hereticus. Omne qd nasci est no semp fuit: qz in id natuz est vt esset. Nemo ambigit qn que in rebus humanis nata sunt: aliqn no fuerint: sed aliud est ex eo nasci qd non semper fuit. aliud ex eo natuz esse quod semp est. ibi nec semper fuit q pr e nec semp pr est. & q no semp e pr no semp genuit. vbi aute semp est pr semp filius e. Qd si semp deo pri ppriu e qz semp est pr: necesse e filio semp ee ppriu qz semp e filius. Quo ergo cadit in intelligentiaz nram vt no semp fuerit: cui ppriu est semp esse qd natu e. Natuz ergo nec an esse qz nasci: nec an natu qz esse: qz nasci qd erat iam no nasci e: sed seipsuz demutare nascedo. hoc aut humanu sensum & itelligentiam mudi excedit. no hoc capit ro humane itelligentie: sed prudentie fidelis professio est.

¶ Divisio textus.

Postquam determinavit magister ea que ptinet ad vnitate essentie. hic determiat ea q ptinet ad distinctiones psonaru: & dividit i ptes duas. In pma determiat de psonis distinctis. In 2a de nominibus qbus & psonaru distinctio & essentie vnitas designat. 22. di. (Post pdicta disserendu.) Pma in duas. in pa determiat de psonis qntu ad ipsaz distinctoes. in scda qntu ad earuz equalitate. 19. dis. (Nunc postqz coeterni.) Pma i duas. In pma determiat de generatione filij p qua distinguit a pre. In secuda de pcessione spussci p qua distinguit ab vtroqz. 10. dis. (Nunc vo post filij.) Prima i duas. In pma asserit veritate. In 2a excludit errore. ibi. (Sed & ingt.) Est aut error arrij. q posuit generatione no ee ab eterno. vn scribebat qz p eaz distingueret filius a pre essentialr. (Sed & ingt.) Hec ps divid i duas. In pma ponit errore & rone erroris q tal e. Omne qd nascitur aliqn no fuit. ad hoc .n. nasci vt sit: sed filius e natus a patre. g aliqn no fuit: & ita no e coeternus pri. In 2a excludit. ibi. (Qui hoc dicit.) & divid in tres ptes. Primo obviat p rones Augu. Scdo p Amb. rones. ibi. (Eidem quoqz) Tertio p rones Hyl. ibi. (Et vt ait Hyla.) Circa pm duo facit. Primo Aug. soluit rone. Scdo iprobat ponem. ibi. (Ite si dei filius) Soluit aut rone iterimedo hac. Omne qd natu e aliqn no fuit: qd manifestat p sile i corpalibus: qz splendor orit ab igne: nec ignis e prius tpore qz splendor. Improbat aut pone tali argumento. Xps e dei virtus & sapientia .i. Cor. i. sed deus pr nunqz fuit sine virtute & sapia. g deus pr nuqz fuit sine filio. (Eide quoqz.) Hic excludit pdictus errore p verba Amb. & dividit i duas. In pma excludendo errore astruit dive generationis eternitate. In secuda ingrit qbus verbis eternitas ꝯvenientius designet. ibi. (Hic qri pot.) Prima i duas. In pma pbat ponem. Secundo ridet ad ronem. ibi. (Si qris a me.) Improbat aut positione duabus vias. pma est p auctoritate Isa. Ante me no est d. & ps in sra. Secuda est p ronem. ibi. (Itez dic michi qz.) & est talis: quadocuqz est pr est filius. Si igr no semp fuit filius: deus opportet no semp fuit pr: & aliquando factus est pater. hoc aute no pot esse sine sui mutatione. g ipse mutatus e qd hereticus no cocessit. (Sed qrit a me.) Hic soluit obiectionez. Et circa hoc duo facit. Primo obviat ostendendo icoprehesibilitate dive generationis. In secunda arguit magister psumptione quorundam ineffabilia coprehendere: & soluit auctoritate qua p se iducut. ibi. (Quida em dicunt.) Obviatio Ambro. hz hunc modu. Illa pbatio nihil valet q no magis se hz ad vna pte qz ad aliam: sed ro heretici initebat huic qz no poterat inveniri ab homine modus generatois dive si ponat ab eterno esse. Sed eadem dubitatio remanet si ponat no ab eterno esse: qz generatio illa est inenarrabilis & incoprehensibilis. g obiectio heretici nihil pbat. (Hic queri pot.) Hic ostedit qbus verbis eternitas generatois designari debeat. Et circa hoc quattuor facit. Primo pbat p auctoritates Greg. & Augu. qz ds significari p verba pteriti tporis pper pfectione ipsius. Secundo iducit sententias p verba cor. ibi. (Cor vo.) Tertio soluit. ibi. (Sz me tam.) Quarto cofirmat solone per vba Hyl. ibi. (Hyl. quoqz &c.) & vltimo ꝯcludit ... ritate. ibi. (Dicamus ergo &c.) Et vt ait Hyl. hic excludit errores p vba Hyl. Et duo facit. Primo iprobat ponem. Secudo soluit obiectionez. ibi. (Sed inget hereticus.)

improbat aut hoc mo. Sicut pr se hz ad generatioes: ita pr eternus ad eterna generatione. Sed deus e pr eternus: vt heretici ꝯcedut. g & generatio q generat fuit semp & ab eterno. Sed ab eterno generare e eternu nasci. g & filius ab eterno est natus: & p hoc et ridet ad rone ipoz distinguedo hac. Omne qd natu e cepit ee. Si .n. itelligat de eo qd nascit a no semp gignete: sicut e in creaturis vera est. si de eo qd nascit a semp gignete falsum est.

¶ Questio. I.

Circa hanc pte qrunt duo. pmo de distinctione filij a pre. 2o de coeternitate. ¶ Circa pmu duo qrunt. Primo vtru pp distinctione possit dici filius alius a pre. Secudo vtru pater & filius pper eade distinctione possunt dici plures eterni.

¶ Utrum filius sit alius a patre. I.

Ad primu sic pcedit: vr qz filius no sit alius a pre. Alius .n. sm Porp. e relin diversitatis subie: sed pr & filius sunt vnius subie. g filius no pot dici alius a pre. ¶ Ite vnitas subie ipedit qz filius no pot dici aliud esse a pre pp diversitate significata p hoc aliud: sed alius & aliud no differunt nisi sm modu significadi: qz alius masculine. aliud neutraliter significat eu; igr modus significandi no variet significatione: vr qz nec et alius a pre dici possit. ¶ P. si filius dr alius a pre: hoc no e nisi qz filius e a pre: sed pr est a seipso. ergo pr erit alius a seipso. ¶ P. pprietas sm Por. no facit alietatez: sed magis alteritate. pr aut no distinguit a filio nisi p pprietatez relationis. ergo pater non pot dici alius a filio: sed alter.

Contra. Quecuqz distinguunt realiter vnu eoz e alia res ab alio: sed pr & filius: vt supra dem e: distinguunt realr. g pr e alia res a filio: & eode mo pot dici esse alius a filio. hoc et vr p vba Augu. in littera.

Respondeo dicendu qz i divinis invenimus tria. sc. essentiam: psona: pprietate: qbus aptant tria gia. Essentie .n. qz cois e & idistincta aptat neutru genus: qd e iforme no iportas sexus distinctione. Persone vo q est distincta & significat vt aliqd expssu i na diva aptat masculinu genus: qd e genus distinctu: & no femininu pp iperfectione. Proprietati aut q significat p modu forme aptat genus femininu. sic et essentie aptari pot inquantu essentia significat vt forma. & io pp vnitate essentie no pot dici pr aliud a filio: sed pp distinctione psone dr alius. Illud aut vr magis esse adaptatio qz expositio pprietatis locutois. Unde dicedu aut qz hoc ꝯtingit qz neutru genus substantivat. & io iportat diversitates simplr & absolute: q est diversitas essentie. Sed masculinu genus & femininu tenent adiective. vnde ponit diversitatez circa terminos psonales qui in locutione ponunt: cu dicit filius est alius a pre. & hoc exponitur in solutionibus argumentorum.

Ad primuz dicendu qz alius semp significat diversitatez subie: sed subia dicit dupl. Uno n. sumit p essentia. sicut e i vsu latinoz. Alio p suppositio essentie vel p re nae pmi pdicamenti: q dr hypostasis apud grecos. & hoc secudo mo no est eadez subia pris & filij: qz sic subia significat psona: & hoc rone pot dici alius. ¶ Ad 2m dicendu qz neutru genus substantivat: & no masculinu. substantivi aut significatoes sui hz absolute: sed adiectivu ponit significatoez sui circa subm: qd aut aliqd dicit absolute intelligit de eo qd simplr e: sicut ens absolute dem significat subam. & io qz alietas essentie est simplr alietas io neutru genus substantivatu iportat alietate essentie. Sed genus masculinu qz adiective tenet: ponit alietate circa suum subm. vn si termius psonalis e ibi substantivu designat distinctione psonaru: & io hoc est vera. pr e alius a filio. Sed si sit termius essentialis designat diversitatez subie: vnde hec falsa. pr e alius deus a filio. sed sile neutru adiectivu sumptu qn adiugit termio psonali iportat alietate psone: vt cu dicit pr e aliud suppositu a filio. vn hoc no ꝯtingit ex variata significatione ex eo qz alietas significata i masculino & neutro no ad ide refert. ¶ Ad 3m dicendu qz hoc e improprie: q pr e a se. & exponeda e p negatione .i. no e ab alio. ista aut e ppria. filius e a pre. vn no e filius. ¶ Ad 4m dicendu qz pprietas in divinis no sn e pprietas: sed et subsistens. paternitas .n. est ipse pr. & io pprietas facit alium magis pprie qz alter: de hoc tn infra plenius habebitur.

¶ Utrz pr & filius possint dici plures eterni. II.

Ad secunduz sic pcedit. vr qz pr & filius no possint dici plures eterni per id qd habetur in symbolo Athan. & tn no tres eterni &c. ¶ P. Aug. ...gt i ... ad se dr singlr de tribus & no pluralr pdicat. sed eternus ad se dr. alias .n. e relin. g singlr de tribus dr & no pluralr. ¶ P. sicut vna deitas e triu psonaru: ita e vna eternitas: qz eternitas sit ipsa diva subia: sed no pot dici pr & filius sunt plures dij pp vnitate divinitatis. g nec et pp vnitate eternitatis pot dici pr & filius sunt eterni. Sed ꝯtra e qd hr in symbolo Ath. qz tres psone sunt sibi coeterne.

¶ Si dicas qz hoc cotigit qz deus est substantivu: sed eternus est adiectivu: & ideo eternus recipit pluralem numerum sm numez suppositoz. ¶ Contra adiectivu significat p modu accntis: sed i deo n pot e aliqd accns: qz sic dr Boe. in li. de tri. cetera pdicamenta cu in divina venerit pdicatione mutant in subam. g no pot ibi ee adiectivu. ¶ P. adiectivu trahit numeru a substantivo: sed eternus e adiectivuz cu g pr & filius sint plures: qda vr qz debeat dici eterni.

Respondeo dicendu qz hec differentia iter adiectivu & substantivu: qz substantivu significat p modu subie. & io significat re sui absolute. & io substantivum no dr i plurali numero nisi formatio sui numeret. Adiectivu aut significat p modu accidentis qd no hz ee absolutu: nec vnitate: sed esse sui & vnitas sua depedet ex eo cui iheret. Un et no multiplicat sm numez p divisionem alicui qz sit ps sui. sic ipsis subarum multiplicant p idividua sm divisione mae: sed accns multiplicat sm divisione subiecti in quo est. Un hec albedo est alia ab illa inquantum hec est huius & illa illius. & io adiectivu no hz numez pluralez nisi ex pte suppositoz. Dicendu igr qz oes termini significates subam p modu subie. sicut sunt substantiva no predicant in plurali de tribus psonis: ex eo qz forma significata. s. ipsa essentia diva no dividit. Termini vo significantes subam adiective p modu iherentis vel assequentis subam: vt dicit Dam. pdicant i plurali de tribus psonis pp pluralitatem suppositoz: sed tn i talibus termis q significat subam adiective e modo. Queda .n. significat vt iherentes: no significates subam qntu ad modu significadi que grammatici cosiderant dicentes nome significare subam cu qualitate. sic verba & pticipia. & ista nullo mo debent pdicari in singulari: qz significat p modu actus q no significant nisi vt iherens. Queda aut significat subam qntu ad modu cosideratu a grammaticis. sic nomina adiectiva. omne .n. nome significat subam & qualitate: sed forme q e qualitas significat vt iherens: & talia pnt magis pdicari singularr: & pcipue qz psone substantivum. sic eternus & hmoi. Cu vo talibus adiectivis additur ppone aliq pposito denotas habitudine psone ad psona magis trahunt ad suppositu. & tunc nunqz debet pdicari in singulari: sed tn in plurali sicut coeterni.

Dico igitur ad pm qz si eternus substantive teneat: tunc pdicat i singulari de tribus: & sic accipit Ath. Si adiective: tunc pdicat pluraliter sicut coeterni

temp̃ ordẽ phiter pdicari ꝓ bñdictõẽ plone ad plonũ
qui ꝑuenit. ¶ Ad 2m dñm ꝙ fili ordi ẽ adiectiua nõ ba-
bẽt numeri ex signõ sed ex tuis suppositis. t nõ eternitas
dicit ad numerũ ex inꝺpõe ablatiui ẽ ni placuit i plu-
rali ꝙ plura sint supposita ꝙ ꝛ relata sint. ¶ Et ꝙ ꝑs ꝛ-
latio ad 3m ꝙ nõ est adiectiua vt recipiat numerũ ab
alio fili dicens. vel nõ posset pluraliter pdicari nisi ꝓ plu-
rali fine fm̃ re quã plurales nõ est in deo ponere. ¶ Ad
4m dicẽdũ ꝙ cũ sit fm rẽ nõ sit accõs in diuinis ni quãtũ ad
modũ significãdi pẽt aliquid vt adiacẽs significari vel
obliquos habere. t modi sunt adiacentes in diuinis.

¶ Questio. II.

DEinde quæritꝺ cooeternitate filij ad pa-
trem. Et quærit̃ duo. ꝓmo
vtrũ pater aliquo modo sit ꝑ̃ filio. Secun-
ꝺo si nõ sit generatio est eterna: quibus ver-
bis significari debeat.

¶ Utrum pater sit prior filio. I.

AD primũ sic ꝓcedit: vt ꝙ pater sit
prior filio. Fili. se hꝫ contra
prio ad defin̄ꝺm ita se hꝫ ꝙ anteq̃ ad ꝙcq̃ne-
tẽ. si oẽ ꝙd̃ cõtri ꝑ̃ destruit cẽ. ꝙ oẽ ꝙd̃ gene
raũ incipit cẽ ꝙ ꝙ anteq̃ cẽ. ꝛ ita ẽ
posterius ꝑ̃cẽ. ¶ Pꝺtũ accipit aliqd nisi ꝙd nõ hꝫ. si oẽ
ꝙd̃ aliqñ accipit cẽ a quanto ꝙ oẽ ꝙd̃ aliquãdo ali qñ aliquãdiu
nõ hꝫ cẽ. ꝛ sic idẽ ꝙd̃ ꝑ̃ ꝑ̃ns. ¶ Pꝑ̃ nihil̃ ꝑ̃ns cẽ eo cui
est ꝑ̃ sed ꝑ̃ est ꝑ̃ filio. ꝙ ꝛ nõ repugnat saltẽ nã est prior
ipso. ¶ Iteꝝ esse est aliqua dignitas: si ꝑ̃ ꝓ̃ est prior filio.

Contra. oẽ illud ꝙ aliqd ẽ ꝑ̃ns nõ ẽ ꝑ̃ns filio nec ꝙ
lio cẽt ꝑ̃ ꝑ̃ns filius nõ cẽt ꝑ̃ns. si ꝙ fi
oẽs dicũt deũ esse ꝑ̃ntem ꝑ̃ns. sicut dicit Hil. i. metaph.
ꝙ filiꝰ ndẽlẽt deum ꝙ arriani concedunt.

Respondeo dñm ꝙ ꝑ̃ nullo mõ ẽ ꝑ̃ns filio nec ꝙ
ꝓ̃ntiõe nec ꝙ nãtiõe. nec ꝙ intellectu nec ꝙ
dignitate. in ꝑ̃e. ꝛ filio nõ possumus nisi duo cõsidera
re. Ut id ꝙd̃ absolutũ ẽ. ꝛ B vtrũq; cẽ ẽ. vtl ex hoc vnus
nõ hꝫ pontarẽ ad aliũ cui essentia dñna nõ sit vtl̃ibꝰ. vt
signa ostẽdũt. Uel id ꝙd̃ ẽ ad aliqd relatiue ꝙ aũt est filꝰ
esse nã fm ꝑ̃ns. t ẽt ꝛpe. ꝙ posita se ponunt. ꝛ pempta se
perimũt. ꝛ ẽt includi cũ vnũ ꝑ alterꝫ ꝺffiniãt: ꝙuis. n. in
hoc ꝺfinit̃ q ẽ ꝑ̃ sit ꝑ̃ eo ꝙ ẽ filꝰ. vt Ioã. glaũbe. nihil omi
nus tñ illa duo relatiua ꝙuiũ relatiua sunt ꝑ̃ ꝛ filꝰ sit
sunt alꝫ modus ꝺfectiꝰ. vtl ps ꝙ ꝑ̃ nullo mõ pot cẽ ꝑ̃
filio nec ꝓ filio ꝙd̃ absolutũ nec ꝙ ad aliqd est.

Ad primũ dñm ꝙ ꝓpriũ ꝙc opponit̃ cõmu-
niõi. cũ mutatione tali ꝓpriũ semp
finitꝫ ẽ incipiẽs. ꝓpriũ ꝙc ẽ ꝺnis nõ est mutatio: vt
ligna ꝺcit̃ ẽ sed opatio nãe ꝺne. put ẽ in gẽe. Et ꝙ nihil
agentis semp tegt id cui est. cui nã ẽ ina i ꝑfecto ẽternit̃
ꝓpriũ esse eternũ. ¶ Ad 2m dñm ꝙ illud ꝙd̃ accepit ali-
qd nõ hꝫ illud a le nõ nl sequit ꝙ non bẽat illud simplr.
ꝙ pot cẽ ꝙ illud accipe nãlr incipiẽs ita filiꝰ accepit esse
a ꝑ̃ nec babꝫ esse a se sed ab eterno a patre accepit eẽ.
¶ Ad 3m dñm ꝙ ꝑ̃ põt ꝺupliꝛ cõsiderari vel id ꝙd̃ ꝑ̃
capit. t B est ꝓ̃ns nãliter eo cui est ꝑ̃. vel fm relationẽ
ꝓcipiẽs. t sic est fimul nãliter cũ ꝓcipiãte. si igit esset ali
quis ab eterꝫ habens ꝙ sit aliqꝺ. t ꝙ sit ad aliqd. oino sit
cẽt. nãliter cũ eo ad ꝙd̃ diceret: t ꝙ ꝛ ꝺnnis ꝑ ab eterꝫ
hꝫ ꝙ sit aliqꝺ. t ꝙ sit ꝑ̃. est fimul. nã cũ filio nõ sotũ ꝙnti
tatem est ꝑ̃. simplr. ¶ Ad 4m dñm: ꝙ ꝓpriũ ẽ qua ꝑ̃
bat. ꝛ est dignitas ꝙ. sed ꝙ dignitas ẽ de absoluto. nõ
tamẽ ꝙd̃ dignitas est in ꝑ̃e. t filio. ꝛ tamẽ ꝙd̃ dignitas ẽ
ꝑ̃ntiõ in filio est filiatio. licet ꝓpriũ ꝙc in pa
tre ẽ

ter Joã. spũ eloquiũ scrutemur: q cũ dixisset. Diligam⁹ inuicẽ: q: dilectio ex deo ẽ. adiūxit ⁊ ois q diligit ex deo nat⁹ ẽ: q: de⁹ dilectio ẽ. Hic manifestauit se dixisse eã dilectionẽ eẽ deũ quã dixit ex deo. De⁹ ẽ ex deo ẽ dilectio: s̃ q: ⁊ fili⁹ ex deo pr̃e nat⁹ ẽ: ⁊ spũs. scũs ex deo pr̃e pcedit: quẽ pot⁹ eoꝝ h̃ dicam⁹ deũ accipe eẽ dilectionẽ. merito q̃rit. Pr̃.n.sol⁹ ita deo ẽ: vt nõ sit ex deo: ⁊ iõ dilectio q̃ ita ẽ deo vt ex deo sit: nõ ipse pr̃ ẽ: s̃ aut fili⁹ aut spũs. scũs. Sꝫ i ↄsequētib⁹ cũ dei dilectionẽ ↄmemorasset Joã. q̃ dilexit nos: ⁊ hic hortat⁹ eẽt vt ⁊ nos inuicẽ diligam⁹: atq; ita i nobis de⁹ maneat: q: vtiq; dilectionẽ deũ dixerat: statĩ volẽs de hac re apti⁹ aliqd eloq̃ inquit: in h̃ cognoscim⁹ q: i ipso manem⁹ ⁊ ipse in nobis q: d spũ suo dedit nob. Spũs itaq; scũs de quo dedit nobis fac nos i deo manere ⁊ ipsũ in nobis. h̃ aũt fac dilectio. Ipse ẽ de⁹ est dilectio. de⁹ ergo spũs scũs q pcedit ex deo significat vbi legit. De⁹ dilectio est: ⁊ dilectio ex deo est. Ecce his v̄bis apte dicit Aug. spũm scũm eẽ charitatẽ pr̃is ⁊ filij: ⁊ intrũ quoq; sermonẽ pduxit vt videt dixisse spũm sanctũ nõ solũ eẽ dilectionẽ pr̃is ⁊ filij q̃ se inuicẽ ⁊ nos diligũt: sed etiã dilectionem qua diligimus deum: sed verum ipse sit charitas qua nos diligim⁹ deũ in sequenti explicabitur.

¶ Restat ostẽdere qõ posuerat. s. q̃o spũ. scũs sit amor: quo pr̃ a filio ⁊ fili⁹ a pr̃e diligit.

Nunc ẽ qõ icepim⁹ ostẽdẽ curem⁹. s. spũm scũm dilectionẽ eẽ siue amorẽ patris ⁊ filij: quo. s. pr̃ diligit filiũ: ⁊ filius pr̃ez. De h̃ hieronym⁹ sup. xiiij. psalmũ ait. Spũs scũs nec pr̃ ẽ nec fili⁹: s̃ dilectio quã hꝫ pr̃ i filiũ ⁊ fili⁹ in pr̃ez. Aug. quoq; in. vi. li. de trini. ait. In oĩb⁹ eq̃lis ẽ pr̃i fili⁹ ⁊ ẽ vn⁹ eiusdẽq; sube. Quapropter ẽt spũ. scũs in eadẽ vnitate sube ⁊ eq̃litate subsistit.

¶ Hic apit qd sit spũs sanct⁹.

Siue. n. sit vnitas amboꝝ siue scitas siue charitas manifestũ ẽ q: nõ aliquis duoꝝ ẽ quo vterq; ↄiũgit: quo genit⁹ a gignẽte diligat: genitorẽq; suũ diligat. sint q; nõ pticipatõe s̃ essentia sua: neq; dono superioris alicui⁹ sed suo pprio s̃uãtis vnitatẽ spũs in vinculo pacis. Ecce hic habes spũs scũ eẽ quo simul diligũt a pr̃e ⁊ pr̃ a filio: ⁊ quo illi duo seruãt vnitatẽ pacis. Spũs ẽ scũs, vt ait Augu. in eodẽ: cõe ẽ aliqd pr̃is ⁊ filij qcqd illo ẽ. At ipsa cõio ↄsubal ⁊ coeterna ẽ. q̃ si amicitia cõuenienter dici põt dicat: s̃ aptius d̃r charitas ⁊ hec quoq; suba: q: de⁹ suba ⁊ de⁹ charitas ẽ.

Tria ergo sũt ⁊ nõ ampli⁹ vn⁹ diligẽs eũ q de illo ẽ: ⁊ vn⁹ diligẽs eũ de quo ẽ: ⁊ ipsa dilectio. Que si nihil ẽ: q̃o de⁹ dilectio ẽ. Si nõ ẽ suba quomodo deus substantia est.

¶ Qr sicut spũs sanctus cõis est patri ⁊ filio ita cõe nomẽ habꝫ pprium.

Hic notãdũ ẽ q: sic spũs scũs i trinitate spãlr d̃r charitas q̃ ẽ pr̃is ⁊ filij vnio: ita ⁊ nomen tenet pprie qõ pr̃i ⁊ filio cõiter quodãmõ ↄgruit. Vñ Aug. in. xv. li. de tri. Si charitas inqt q̃ pr̃ diligit filiũ ⁊ pr̃ez diligit fili⁹: ineffabiliter cõionẽ demõstrat amborũ: qd ↄuenienti⁹ q̃ vt ille dicat pprie charitas q spũs ẽ cõis amboꝝ. Hoc. n. sani⁹ credit ⁊ intelligit vt nõ solũ spũs scũs charitas sit i illa trinitate s̃ nõ frustra pprie charitas nũcupetur pp illa q̃ dicta sunt sic nõ solus in illa trinitate: vel spũs ẽ vel scũs: q: ⁊ pr̃ spũs ⁊ fili⁹ spũs ⁊ pater scũs ⁊ fili⁹ scũs: ⁊ tñ ipse nõ frustra d̃r spiritus scũs. Qui. n. ẽ cõis ambob⁹: id vocat ipse pprie qõ ãbo cõiter. Alioqn si in illa trinitate solus spũs scũs ẽ charitas: pfecto ⁊ fili⁹ nõ solũ pr̃is: s̃ ẽt spũs sci fili⁹ inuenit. Ait. n. apls de deo pr̃e. Trãstulit nos i regnũ filij charitatis sue. Si ergo nõ est in illa trinitate charitas dei nisi spũs scũs: filius est ẽt spũs sci. Sed q: hoc absurdissimum est: restat vt nõ solus ibi sit charitas spũs sanctus: sed pper illa de quibus satis disserui proprie sic vocatur.

¶ Diuisio textus.

Postquã determinauit magr̃ de generatiõe filij a pr̃e. Hic determinat de pcessiõe. s. sci ab vtroq;. Et diuidit in ptes duas. In p̃ determinat h̃ pcessiõe ex eterna. In 2ᵃ de tp̃ali 14. di. (¶ Hic diligẽter ...) Pria i tres. In p̃ determinat pcessiõis mõm. In 2ᵃ pcessiõis pn⁹ 11. di. (Hic dõm est spũs.) 3ᵃ ↄparat pcessiõem ad generatiõem 13. di. (Post h̃ ↄsiderãdũ.) Pria i duas. In p̃ ondit pcessiõis mõm. In 2ᵃ ex mõ pcedẽdi ↄcludit pprium pcedẽti nomẽ. ibi (Hic nõ ...) Pria i duas. In p̃ ondit p auctoritatẽ ... spũs scũs pcedit vt amor. In 2ᵃ ondit idẽ p auctoritates scõꝝ. ibi (Nunc vo qõ icepim⁹.) ¶ Circa p̃ tria fac. p̃io s̃m verba Aug. appropriat amorẽ de deo dcm̃. 1. Jo. 4. de charitas ẽ spũs scõ. 2ᵒ ponit appropriatiõis similitudinẽ. ibi (Plurib⁹ exemplis.) 3ᵒ inducit appropriationis auctores. ibi. (Sed dei verbum.)

Questio. I.

Ad intellectũ h⁹ ptis. s. q̃rit. p̃ vtrũ spũs scũs pcedat vt amor. 2ᵒ vtrũ sit amor quẽ pr̃ hꝫ i filiũ ⁊ ẽ. 3ᵒ vtrũ sit nex⁹ vl' vnio pr̃is ⁊ filij. 4ᵒ vtrũ ex pcessiõe sua possit dici pprie spũs scũs. 5ᵒ de numero psonarum.

¶ Utrũ spũs scũs pcedat vt amor. I.

Ad primum sic pcedit. vr q spũs scũs nõ pcedat vt amor. Quia spũs scũs pcedit vt psona i se subsistẽs. amor ãt n̄ significat aliqd p mõꝫ subsistẽtis: imo p modũ inherẽtis forme vel passiõis ẽ t̃c. ¶ Hic. Tñ q̃ nã

cõicat nisi per actũ nãe: sed amor nõ significat actũ nãe sed magis volũtatis ẽ cũ p pcessionẽ. s. sci cõicet tota diuina nã psone pcedẽti. vt q. s. scũs non pcedat vt amor. ¶ Hic. Nõ ẽ idẽ mod⁹ pcessiõis creature ⁊ psone diuine. Sꝫ creature pcedũt a deo p actũ volũtatis: c⁹ op⁹ ẽ creatio s̃m Dam. ẽ nulla psona diuina pcedit p mõꝫ amoris q ẽ act⁹ volũtatis. ¶ Itẽ mod⁹ pcessiõis psone ẽ ppri⁹ psone pcedẽtis: q: p pcessionẽ distinguit vna psona ab alia sed amor ẽ cõe trib⁹ psonis vt d̃r i s̃a ẽ nulla psona vt amor pcedit. ¶ Hic. Nõ ẽ idẽ appropriatũ ⁊ pprium: q: appropriatũ sumit in c̃ rõnẽ pprij. Vñ sapia q̃ appropriat filio nulli psone ppa ẽ: sꝫ amor vt d̃r i s̃a ẽ appropriatũ spũi scõ. ẽ ẽ ppri⁹ modus sue pcessiõis vt pcedat vt amor.

Contra ymago creata q̃ ẽ in aia representat trinitatẽ increatã: sꝫ in ymagine creata pcedit aliqd p modũ notitie: ⁊ aliqd p mõꝫ amoris. ẽ. Cũ igr i trinitate icreata pcedat fili⁹ p mõꝫ notitie: erit alia p⁹ pcedens p mõꝫ amoris. ¶ Itẽ cognitio pfcã nõ ẽ nisi adiũgat volũtas: sꝫ sic se hꝫ itellus ad volũtatẽ sicut ⁊ vbũ ad amorẽ: q̃ vbũ nõ erit pfcm̃ sine amore: sꝫ vbũ dei pfectũ ẽ. ẽ ⁊ assotiatur sibi amor perfectus. ⁊ h̃ ẽ spũs sanctus.

Respondeo dõꝫ q in pcessiõe creaturarũ duo ẽ ↄsiderare ex parte ipsi⁹ creatoris. s. nãꝫ ex cui⁹ plenitudine ⁊ pfectiõe ois creature pfectio efficit ⁊ exẽplat. vt supra dcm̃ ẽ. Et volũtatẽ ex cui⁹ liberalitate nõ nãe necitate. hec oĩa creature ↄferunt. Supposita aũt s̃m fidẽ nr̃ãꝫ pcessiõe diuinaꝫ psonaꝫ in vnitate eẽntie. ad cui⁹ pbationẽ rõ sufficiẽs nõ inenit: oꝫ pcessionẽ psonaꝫ q̃ pfecta ẽ cõe rõne ⁊ cãꝫ pcessiõis creature. Vñ sic pcessionẽ creaturaꝫ nãe diuine pfectionẽ imperfecte representãtiũ reducim⁹ i perfcãꝫ imaginẽ diuinã pfectionẽ plenissime ↄtinẽtẽ. s. filiũ tanq̃ in pn⁹: ⁊ q̃si nullus pcessiõis creaturaꝫ a deo s̃m. s. imitationẽ nãe exẽplar ⁊ rõnẽ ita oꝫ q inq̃tũ pcessio creature ẽ ex libalitate diuine volũtatis reducat i vnũ pn⁹ qõ sit q̃si rõ toti⁹ libal collationis: hec aũt ẽ amor: sub c⁹ rõne oĩa a volũtate ↄferunt: ⁊ iõ oꝫ aliquã psonã eẽ i diuinis pcedẽtẽ p mo⁹ amoris. ⁊ h̃ ẽ spũs. scũs. Et idẽ ẽ q gdã phi toti⁹ nãe amorẽ pn⁹ posuerũt.

Ad primũ dõꝫ q lꝫ amor inq̃tũ amor nõ dicat qd pfcm̃ ⁊ subsistẽs: tñ inq̃tũ ẽ in deo ẽ dĩ amore a q̃ ois iperfectio remouet hꝫ q sit pfcm̃ qd: ⁊ subsistẽs: sicut ⁊ de vbo. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ q sic p̃⁹ pcessũ nãe cõicat tota nã diuina cũ sit pfect⁹ ita ⁊ p pn̄ũ pcessũ volũtatis q̃ est rõ oĩs pcessiõis volũtarie a deo cõicat tota volũtas: q: i deo idẽ ẽ volũtas ⁊ nã: nec tota volũtas q̃ infinita ẽ posset eẽ nisi i nã infinita: ⁊ nõ nisi hõi infinita: q̃si oĩa equalis infinitã volũtatẽ. Vñ nec amor q ẽ rõ volũtatis põt eẽ nisi infinitus. iõ oꝫ etiam cõicari naturaꝫ. Unde amor quãuis nõ dicat cõicationẽ nãe inquãtũ est amor. dicit tamẽ inq̃tũ est amor dei. ⁊ pmus pcessus diuine volũtatis. ¶ Ad tertiũ dõm q creatura pcedit a volũtate sicut res operata per volũtatẽ. sed spũs. scũs. sicut rõ cuiuslibet operis volũtatis sicut etiã fili⁹ pducit vt ars oĩum eoꝝ q̃ per intellectũ diuinũ cõstituta sunt. ¶ Ad quartum dõm q amor in diuinis tripliciter sumit. Qñq; enĩ sumit eẽntialiter. Qñq; psonaliter. Qñq; notionaliter. Qñ sumit eẽntialiter nõ dicat aliquã processionẽ vel relationem realẽ: sed tñ rõnis: sicut etiã cũ de deo dicim⁹ intelligens ⁊ intellectũ. Eadẽ enĩ persona põt esse intelligens ⁊ intellecta. Qñ aũt dicat personaliter: sic importatur pcessio ⁊ relatio realis. ⁊ significat ipsa persona sue res pcedens: sicut amor est qdã pcedens. Quãdo dicit notionaliter significat ipsam rõnẽ pcessionis persone: quia amor nõ sic est pcedẽs: sed etiã dicit rõnẽ sub qua alia pcedunt. Scdm ergo q est eẽntiale est cõmune tribus: sed appropriat spũi. scõ. vt cum dicit deus charitas est. Joan. 4. Scdm aũt q est personale est pprium spũi. scõ. ⁊ dicit q spũs sanctus pcedit vt amor. Scdm aũt q est notionale est quedã relatio vel notio cõis patri ⁊ filio: q̃ etiã d̃r cõis spiratio. ⁊ h̃ modo significat amor in h̃ verbo diligunt cum dicitur. pater ⁊ fili⁹ diligunt se spũ. scõ. ¶ Ad qntũ dõm q amor s̃m q est pprius nõ est appropriatũ. Sapia aũt ita est appropriatũ qõ nunq̃ põt esse pprium. Et rõ hui⁹ est q: sapientia nõ significat per modũ alicui⁹ exeuntis ab aliquo: sed per modũ ... ⁊ ideo semp est essentialis ⁊ nunq̃ personalis. Sed amor significat per modũ exeuntis: nihilomin⁹ tamẽ significat aliquid absolutum. Exitus autẽ ille põt intelligi vt realis vel s̃m rõnem tñ. Ex parte ergo qua significat aliquid absolutũ est essentiale: ⁊ sic relatio vel exitus ... tantũ erit rõnis ... sicut cũ dicit idẽ eidẽ idẽ. Qñ aũt ille exitus significat non tãtũ vt rõnis sed vt realis tunc amorem significat personalem.

¶ Utrũ spũs scũs sit amor quẽ hꝫ pr̃ in filiũ. II.

Ad secundũ sic pcedit. vr q spũs scũs nõ sit amor quẽ pr̃ hꝫ in filiũ vel ẽ⁹. Quia qd. s. pcedit i alio tendens nõ pcederet p se subsistẽs: s̃ spũs scũs pcedit vt psona subsistẽs p se. ẽ nõ pcedit in filiũ. ¶ Itẽ q pcedit in aliqd recipit in illo: nisi sit ex defectu recipiẽtis: s̃ in filio nõ est aliqs defect⁹. si ẽ spũs scũs pcedit a patre vt in filiũ: filius recipit spũ. scũm. ẽ qcqd fili⁹ recipit a patre recipit per generationẽ. ẽ pcessio per quã spũs. scũs pcedit a pr̃e in filiũ est generatio: vel ẽt sub ea s̃m rõnem sicut qõ includit in illa. ¶ Hic. Et si filius aliqd accipiat a patre: tamẽ pater nihil accipit a filio. ẽ cũ illud in qõ est aliqd se habeat in rõne recipientis: nullo mõ poterit dici spũs. scũs amor quẽ hꝫ filius in patrem.

Contra oĩs amor pcedit ab amãte in amatũ: s̃ spũs. scũs est amor. vt supra dictũ est. ẽ vt quo amet filiũ ⁊ ẽ⁹. q spũ. scũs sit amor pr̃is i filiũ ⁊ ẽ⁹. ¶ Hic. Hoc videt per auctoritatem Jero. in littera.

Respondeo dõm q in pcessione spũ. scĩ ẽ ↄsiderare duo. s. pcessionẽ ipsam ⁊ modũ pcedendi. Et q: spũ. scũs pcedit vt res distincta ⁊ p se existens nõ hꝫ ex pcessiõe sua inq̃tũ pcessio est q sit a pr̃e i filiũ vel ẽ⁹. Sed q sit in se subsistẽs. Si aũt ↄsideretur modus pcessionis: q pcedit vt amor vt dictũ ẽ: cum amati s̃m rõnẽ intelligendi sit id in qõ terminat amor. ⁊ amãs a quo exit amor. ẽ pr̃ amet filiũ põt dici amor pr̃is in filiũ. ⁊ eius filius amet pr̃em amor filij in patrem.

Et per hoc patet solõ ad p̃⁹. q: spũ. scũs non hꝫ vt sit amor vn⁹ psone in aliã ex h̃ q est persona procedẽs: sed ex h̃ q pcedit vt amor. ¶ Ad secundum dõm q cum dicit filius amari a patre nõ pdicatur s̃m rem q filius aliquid a patre accipiat: sed q terminet in ipsum actus amoris: ⁊ ideo h̃ qõ dicit esse spũ. scũs amor patris in filiũ non pertinet ad generationẽ: sed ad spũ. sci pcessionẽ. ¶ Et per h̃ patet solõ ad 3ᵐ: q: sicut cum dicit q pater hꝫ amorẽ in seipsum non significat ibi aliqd terminatio vel acceptio s̃m rẽ: sed tñ s̃m modũ significandi: ita ẽt cũ d̃r spũ. scũs amor filij in pr̃ez non ponit q pater aliqd accipiat: nisi q s̃m modũ significandi in ipsum terminatur amor filij sicut in amatum.

¶ Utrũ spũs scũs sit vnio patris ⁊ filij. III.

Ad tertiuꝫ sic pcedit. vr q spũ. scũs nõ sit nexus vel vnio pr̃is ⁊ filij. qr̃ nã ẽ discretũ ⁊ distinctũ ab aliquo nõ est vniens ipsoꝝ. Sed spũ. scũs ẽ distinctus a pr̃e ⁊ filio. ẽ nõ ẽ vniens ipsoꝝ. ¶ Hic.

vel vnio duis quasi rönem media iter ea q̄ vniunt vel cōcernunt. Sz sps scūs nō ē media in trinitate psona sed 3ª q̄ nō est vnio vtriusq̄. ¶ Pretea dr quo aliq̄ nectunt si sine quo aliq̄ illa efficitur siue formaliter aliud quo aliqua vniuntur habet aliquā rönem principij ancti. ergo cū sps scūs nō sit principiū patris ⁊ filij: imo ecōtra nō poterit dici nexus vel vnio vtriusq̄.

Contra Dionysius li. de di. no. c. 4. Amorē siue diuinū siue angelicū ⁊c. dicamus virtutē quādam et adunatiuā accipiamus. Sz sps scūs ē amor pris ⁊ filij. ergo ē vnio ipsoꝝ. ¶ Hoc etiā videt ex auctoritate apli. Ephe. 4. solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. ⁊ ita amor hz rationem vinculi ⁊ nexus.

Respondeo dicendū q amor semp ponit cōplacentiā amātis in amato. Unde sicut aliquis placz sibi in aliq̄ trahit se in illud ⁊ coniungit se illi quātū pōt: ita et illud efficitur sibi ⁊ ideo ē q amor hz rönē vniendi amantē ⁊ amatū. Et q sps scūs pcedit vt amor ex mō pcessionis hz vt sit vnio pris ⁊ filij. Pōt n. pr ⁊ filius ꝯsiderari vel inquātū conueniunt i essentia: ⁊ sic vniunt i essentia. Uel inquātū distinguunt i psonis: ⁊ sic vniunt p psonā amoris. Quia ⁊ si p ipossibile poneretur q nō eēnt vnū p essentiā ad pfectam iocunditatē oporteret in eis intelligi vnionē amoris.

Ad primū ergo dicendū q ex ipsa pcessione sps scūs hz q pcedat vt psona: ⁊ ex mō pcessionis hz q sit vinculū vel vnio amātis ⁊ amati. Utrū aūt pr ⁊ filius diligant se spū scō infra queretur. ¶ Ad 2m dicendū q inquātū pcedit a duobus hz q sit tertia in trinitate psona. Sed ex mō pcedēdi q sit vnio vtriusq̄ psone. ¶ Ad 3m dicendū q pr ⁊ filius dicunt vniri spū scō nō effectiue sed q̄si formaliter. sed forma est duplex. Quedā n. manēs ⁊ q̄escēs in hoc quorum est forma: ⁊ sic per modum forme se habz ad personas diuina essentia: ⁊ sic vniuntur formaliter amore essentiali. Et etiam aliquid formaliter vniēs: nō quasi inherēs sed sicut procedēs ab vtroq̄ vnitorū: ac si diceremus aliqua duo corpora vniri per aliquē liquorē ab eis pcedentē: ⁊ ita pater ⁊ filius vniunt spū scō. vñ nō sequit q sit principium pris ⁊ filij: sed ecōtra. Hoc tñ magis discutietur cū queret vtꝝ pater ⁊ filius diligant se spū scō.

¶ Utrum persona procedens per modū amoris proprie dicatur spiritus sanctus. IIII.

Ad quartum sic pceditur. vr q persona q̄ pcedit vt amor nō proprie dicat spūs scūs. Illud n. qđ ē cōe tribus psonis nō efficit pprium nisi aliq̄ proprio adiuncto. Sz spūs conuenit tribus psonis. Jo. 4. Spūs ē deus. Scūs aūt qđ additur ē et cōe ⁊ nō ppriū. ergo vr q spūs scūs nō sit ppriū nomē alicuius psone. ¶ Pretea persone distinguunt p relationē originis: sz hec relationes sm modū intelligendi consequunt pcessiōes psonaꝝ. q̄libz psona denotant sz pcessionē aliquā. Sz spūs scūs nullā pcessionē vel pcessionis modū exprimit. ergo nō vr eē nomē alicuius psone. ¶ Pretea q dr spūs scūs: q pcedit vt amor. sz ad similitudinem eius quod dico duo amantes conspirant sibi in amore per osculum oris: vnde fit respiratio. Contra sm hoc nomen spiritus sumetur ex similitudine spiritus corporalis. Sed omne tale nomē dicitur de deo metaphorice ⁊ nō pprie nec sm prius. Cum igit nomina psonalia dicantur in diuinis pprie ⁊ et p prius q̄ in creaturis. vt dr ephe. 3. Ex quo oīs paternitas ⁊c. vr q p illum modū nulla persona diuina debeat noīari spūs scūs. ¶ Pretea sicut pcessio q̄ est per modū amoris ē scā: ita illa q ē p modū nāe: q̄ sicut nō dr filius scūs: ita nō dz dici spūs scūs.

In cōtrariū est tota scriptura ⁊ totus vsus ecclesie q tertiā in trinitate psonā sic nolat,

Respondeo dicendū q spūs ē nomē positū ad significādū subtilitatē alicuius nāe. vel ei tā de corporalib q̄ de incorporeis. Aer n. spūs dr ppter subtilitatē: ⁊ exinde attractio aeris ⁊ expulsio dr inspiratio ⁊ exspiratio: ⁊ exinde vētus ēt dr spūs: ⁊ exinde ēt subtilissimi vapores per quos diffundunt virtutes aīe in ptes corporis dr spūs. Et sili incorporea pp suā subtilitatē dicunt spūs. sic dicimus duos spūs ⁊ angelū ⁊ aīaz. Et inde est ēt q dicim duos hoīes amātes se ⁊ concordes eē vnius spūs vel cōspirantes: sicut ēt dicimus eos eē vnū cor ⁊ vnā aīaz: sicut dicitur ethi. 9. ppriū amicoꝝ est vnā aīam in duobus corporibus eē. Subtilitas aūt dr per remotionē a mālitate. vñ ea que hnt multū de mā vocamus grossa sicut terram. Et ea que minus: subtilia: sicut aerē ⁊ ignē. Unde cū remotio a mā magis sit in incorporeis ⁊ maxime in deo: spiritualitas sm rönem significationis sue per prius inuenit i deo ⁊ magis in incorporeis q̄ corporalibus: q̄uīs forte sm impositionē nominis spūalitas magis se teneat ad corporalia. Ex q nobis qui nomina imponimus eius subtilitas magis est manifesta. Scdm hoc igit dico q spūs inquantū nominat subtilitatē nāe cōe est tribus personis. Sz duplici rōne nolat spūs scūs a spūalitate. Una ⁊ precipua est vt credo: q per ipm ⁊ dona ipsius in pticipationē diuine spūalitatis trahimur: inquātū a tpalib remouemur. vñ ꝯtēptores tpaliū spūales dicunt. ⁊ hoc conuenit sibi inquātū pcedit vt amor: q hz rönē primi doni: in q̄ oīa dona donant. Alia rō est: q est amor patris in filium quo se diligit ⁊ amantem ⁊ amatū dicimus in spiritu vniri.

Ad primū ergo dicendū q hoc qđ dico spūs scūs pōt dupliciter cōsiderari: vel q̄tū ad rationem vocabuloꝝ: ⁊ sic cōuenit toti trinitati: put sumitur in vtraq̄ duaꝝ dictionū: vel inquātū ad ipositionē ecclie p quā hoc impositū est ad significandū vnā psonā: q̄si circūlocutio vnius noīs ppter defectū vocabuloꝝ: q̄ lingue nr̄e deficiunt a narratione dei. ⁊ sic pprie cōuenit spūi sancto. Et rönem cōuenientie assignat Aug. in littera. Quia enī est cōitas patris ⁊ filij decet vt cōmuni noīe nominet. ¶ Ad 2m dicendū q ex rōne sue pcessionis spūs scūs pcedit vt amor: ⁊ inq̄tū est amor: conuenit sibi q noīet per spūalitatem vt dictū est: ⁊ sic aliquo mō nomē spūs scī quēdam modum pcessionis exprimit. q amoris. ¶ Ad 3m dicendū q spūs per prius dicitur de diuinis q̄ de corporeis sicut dictum est: ⁊ iō obiectio illa nō tenet: nec credo ab illa similitudine spūs scūs vocari. ¶ Ad 4m dicendū q sicut dicit Dio. 12. c. de di. no. Scitas est ab oī immundicia libera ⁊ perfecta ⁊ imaculata mūdicia: ⁊ iō conuenienter scitas spūaliti adiungitur: que ēt a mālitate separationē dicit. vt sic per spūalitatem designetur separatio a mā. ⁊ per sanctitatē a mālibus defectibus. ¶ Uel dicendū q nā semp eodez mō operat: ⁊ ideo in opere nāe nō est inuenire rectū ⁊ non rectum: sicut in opere volūtatis. Et iō conuenienter scitas que rectitudinē volūtatis importat adiungitur pcessiōi amoris ⁊ non generationi que est opus nature.

¶ Utrum tñ tres psone sint in diuinis. V.

Ad quintū sic pceditur. vr q nō sint tñ tres psone i diuinis. in diuinis. Sicut pfa distat volūtas ⁊ nā q̄ intellectus. Sz alia psona ē pcedēs p modū volūtatis vel amoris ab illa q̄ pcedit p modū nāe vel generationis. ergo adhuc dz eē alia q̄ pcedat per modum intellectus. ¶ Pretea sicut pater diligit filiū: ita etiā diligit spūm sanctū. sed amor quo pr diligit filiū est vna persona. ergo et amor quo diligit spūm scm est vna persona: ⁊ ita sunt plures q̄ tres. ¶ Itē sicut est perfecta bonitas ⁊ liberalitas in patre ⁊ filio: ita ⁊ in spū scō. sed pp sūmā bonitatē ⁊ libera

litatem conuenit patri q filium suū cōicet aliquē bonū ē cōiunctum sibi. ergo eadē rōne spūs scūs cōicabit nāz suā perfecta cōicatione sz nō perfecte cōicat creature. ergo cōicabit aliquī diuine psone. ¶ Itē in deo nō tñ ē nā ⁊ voluntas: sz plura alia attributa: quoꝝ vnūquodq̄ hz rōnē principij. Sz voluntati ⁊ nāe videt aliq̄ pcessio inquātū hnt rōne principij: ergo ⁊ aliis attributis videbūt alie pcessiones sm q̄s multiplicabunt persone multo plures q̄ tres.

Sed contra videt q sint tñ due. Persone n. nō distinguunt nisi sm relationes originis. Sz relatio originis ē sz quā aliq̄ ē ab alio. ergo vr q sit tñ vna persona que sit ens ab alio: ⁊ reliqua a qua ē alius. ergo sunt tñ due persone.

Respondeo dicendū q nō sunt nisi tres psone in diuinis. Et rō huius ē: q in diuinis pp eētie simplicitatē nō pōt eē distinctio sm aliqđ absolutū: sed sm relationē: ⁊ tñ sz relationē originis. vt supra pbatū. ¶ Itē relatio originis nō pt ꝯstituere psonā si significet in cōi: sz oz q significet aliqđ ppriū ⁊ determinatū. Habz n. se loco vt̄e ꝯstitutiue respectu psone q̄ oz eē ppriū. ¶ Itē q psona ē nomē dignitatis oz q illa relatio sit ad dignitatē ptinēs: sic q̄ oz tria ꝯsiderare in ꝯstitutiōe psōnarū. q sit relo originis: q sit ppria: q sit ad dignitatem ptinēs. Relatio aūt originis in cōi ipotat i his duobus q̄ ab alio ⁊ a quo alius. Hoc ēt qđ dico a q̄ alius ē q̄dā ad dignitatē ptinēs. sz cōe ē. Unde oz ad hoc q ꝯstituat psonā q determinet p spālē modū originis. In diuinis aūt nō pōt eē nisi duplex modus originis sm q oēs agēs diuidit i agēs a nā ⁊ agēs a volūtate: ⁊ ille actiōes inēe i creaturis vt supra dictū ē reducunt in cāz exēplar in duas pcessiōes i diuinis q̄rū vna ē p modū nāe ⁊ vocat generatio: alia p modū voluntatis: ⁊ vocat spiratio vt supra dictū ē. Oz igit ita specificare a q̄ alius p generationē a quo alius p spirationē. Hec aūt duo nō hnt repugnātiā: q idē pōt eē prīn plurium diuersis modis. Unde ex hoc nō ꝯstituuntur due psone sed vna tñ: q nihil hz vnde distinguēdi nisi qđ hz aliquā rönem oppositionis. Sic igit habemus vnam personā a qua est aliquis per generationē ⁊ spirationē sicut pr. si aūt acciperemus aliud. qui est ab alio: q̄uis ipotet relationes oppositas tamen nō sufficit ad cōstituendā personā. tum q cōe est tum q nihil dignitatis ipotat. Esse enim ab alio pōt aliquid vel nobili vel ignobili modo. Unde oz ad hoc q cōstituat persona: q determinet per spālem modus ad dignitatem pertinente: ⁊ isti sunt tñ duo in diuinis: ⁊ iō oportebit ita dicere qui est ab alio per generationē: ⁊ qui est ab alio per spirationē. Jsta aūt duo non possunt vni conuenire: quia vna res habet tñ vnus modum quo oritur ex alio. Nō n. idez in specie est a natura ⁊ ab arte. nec per putrefactionem ⁊ seminationes. ⁊ ideo erit vna persona que est ab alia per generationē. ⁊ hic est filius. ⁊ alia que est ab alia per spirationem: ⁊ hic est spūs sanctus. Et cum iste relationes non possint multiplicari sm numerū: ita q remaneat vnitas in specie: eo q nō ē ibi aliqua diuisio materialis: oz q sint tñ tres persone.

Ad primūz igit dicendū q pcessio intellectus ⁊ nature habēt quādā similitudinē per quā distinguunt a pcessione per modū voluntatis. Pōt enī aliquid pcedere ab vno vel a pluribus. Qđ aūt pcedit p modū nāe pcedit vt ab vno: ⁊ illud perfectū fit. ⁊ similr qđ pcedit per modū intellectus. nō n. plures homines habent vnā ꝯceptionē in numero. Et ita filio qui est tñ ab vno s. a patre attribuit vterq̄ modus. pcedit enim per modum nāe vt filius. ⁊ per modum intellectus vt verbū. sed voluntas tendit in aliū. ⁊ pōt esse reciprocatio vt ex duobus vna voluntatis pcedat conformitasq̄ est vnio

vtriusq̄. Et iō pcedere per modū voluntatis conuenit spūi scō q pcedit a duobus vt amor eos inquātū sunt distincte psone. Inquātū n. sunt vna essentia vniunt per essentiā: ⁊ ita est iter eos amor essentialis. ¶ Ad 2m dicendū q sic est in creaturis q nō alio actu pr sciri in alio: ⁊ in actu sūmo. Sicut n. actu intellectus intelligit se: intelligit se intelligere. Ita ēt cū spūs scūs pcedat vt amor quo pr amat filiū: nō oz q sit alius amor q̄ amor illius amoris. ⁊ pcipue cum ille amor nō differat ab illo nisi sm modū: ⁊ nō sm rōnem: ⁊ talis diuersitas in diuinis nō pōt eē vt supra pbatū ē. ¶ Ad 3m dicendū q liberalitas ⁊ bonitas sunt essentialia: ⁊ similia attributa nō sunt principia actuū notionaliū nisi sm q ipsa essentia est idez re qđ pprietas vel notio vt supra dictum est. Unde bonitas vel liberalitas in patre nō est principiū generationis inq̄tum bonitas est sua paternitas: ⁊ in filio sua bonitas nō est filiatio. Unde eadē bonitate ⁊ liberalitate pr generat ⁊ filius generatur. ⁊ pater spirat ⁊ spūs sanctus spiratur. Unde sm Aug. cum dico de quo est qualis quantus ⁊c. nō equalitatis sed cū querit q̄lis vel q̄ntus. Et ideo per hoc q spūs scūs nō pducit aliā personā nō est minoris liberalitatis vel bonitatis. ¶ Ad 4m dicendū q oīa attributa diuina sunt prīn pductionis per modū efficientis ⁊ exemplaris: sicut bonitatē oīa bona imitantur ⁊ eternitatē oīa eterna ⁊ sic de aliis. Unde oīs illa pcessio est per modū nāe ⁊ iō non oz esse plures modos pcessionis in diuinis. ¶ Ad vltimum patet solutio per ea que dicta sunt.

¶ Expositio littere.

Spiritus sanctus amor est ⁊c. Hec istare hnt ex additione aliquoꝝ com. Amor n. dicit simpliciter inclinationē affectus in amatū. Unde et quidā passiones dicuntur sm q est in parte sensitiua. ⁊ sic amor etiā irrationabilibus inuenit. Dilectio aūt presupponit electionem sicut ipsum nomen ostendit. Unde tñ rōnabilius est. Sz charitas ponit quādā vehementiā dilectionis inquātū dilectū sub inestimabili precio habet sm q res multi precii cara dicitur. Sunt enim sibi vnitas ⁊c. Unitas dicit inquātū est nexus pris ⁊ filij vt dictū est: sed scitas dicit inquātum pcedit pcessione voluntatis in qua cōsistit tota sanctitas.

¶ Q sps scūs pcedit a pře ⁊ a filio. Di. XI.

Hic dicendū est spūm sanctū a pře eē ⁊ filio: ⁊ pcedere a patre ⁊ filio. qđ multi heretici negauerunt. Q aūt de vtroq̄ pcedat multis diuinoruz eloquioꝝ testimonijs cōprobatur. Dicit n. apls. Misit deus spūm filij sui in corda vestra. Ecce hic dr spiritus filij. Et alibi. Qui aūt spiritū xpi nō hz hic nō est eius. Ipse enī filius de spū sancto dicit in euangelio. Quem ego mittā vobis a patre. Patris aūt spiritus dr eius est vbi legitur. Si spiritus eius qui suscitauit christū a mortuis habitat in vobis. Et ipse xps dicit. Non enīz vos estis qui loquimini. sed spūs patris vestri qui loquitur. ⁊ alio loco. quē mittet pater in nomine meo. Et alibi ipse filius de spiritu sancto ait. De patre procedit. His ⁊ aliis pluribus auctoritatibus ostēditur q spiritus sanctus a patre ⁊ filio procedit.

¶ Q greci non concedunt spiritum sanctum pcedere a filio.

Precii tamen dicit spūm sci̇m procedere nō a pre: t nō a filio. Qz ꝛō dicunt. qz veritas in euāgelio fidē integre ꝓnūcie de processione spūs loquēs solū pres cō memorat dicēs. Spūs q a patre procedit. Et ēt ideo qz in principalibus conciliis q apud illos celebrata sunt. nta symbola coz subiectis anathematib⁹ sancita sunt: vt nulli de trinitatis fide aliud docere vel aliter pdicare ex ibi ꝓtinere liceat. In qbus qdem symbolis cū spiritu⁹ scūs ꝓmemoratur procedere a pre: t nō a filio: qcūqz inquiunt a filio eū procedere addunt anathema incurrunt. vñ t nos arguūt anathematis reos. Addunt enim ad assertionez sue opinionis t in testimoniū nostre damnationis de symbolo fidei. qō sm traditionē pdictoz cōciliorum. Lo etenim rome trāscripsū in rabula argētea post altare bti Pauli posita posterio reliquit pro amore vt ipse aut: t cautela fidei ortodoxe. In quo qdem symbolo in processione spiritu⁹ solus cōmemoratur pr̄ his verbis. Et in spiritū scūm dñm t vivificatorē ex pre procedentez cuz pre t filio coadorandū t glorificādū t c. Illō est symbolū qō in missa cātat edituz in niceno cōcilio. In fine c⁹ subz ē: q aliō docuerit vl aliꝛ pdicauerit anathema sit. Jōqz grecos anathēzatos dīt. qz dicūt spūm scūm a filio procedē. qō ibi ꝓtinet. Qō. n. sm nos ibi dē q a pre filioqz procedit. alteꝛz a latinis ē additū. s. filioqz.

¶ Responsio vbi determinant pdicta.

Nos aūt illa verba sic determinamus. Qui aliud docuerit vel aliter pdicauerit. i. pter docuerit vl pdicauerit anathema sit. Aliud ē q ꝓpositio ponit ēlr t aplius in epla ad Gallatbas. Si qs aliō euāgelizauerit. i. pter anathema sit. nō dic sigs addiderit. Nā si illō diceret sibijpsi: vt ait Aug. pdicaret. q cupiebat vāre ad quoslā qb⁹ scribebat sic ad Dei salutem ēsse vt supplerent q̄ illoz fidei dērāt. q supplet qō min⁹ erat addit: ñ qō erat tollit. Qui aūt ꝓtergredit fidei regulā nō accedit i viā h recedit a via. Ad illō aūt qō ō euāgelio opponit rīdem⁹ ita. qz cū dicat i eo patres spūs scūm a pre procedēnō addit solo: t iō ēt a se procedere nō negat: h iō pres tm nominat: qz ad eū solet referre etiā qō ipsius est: qz ab illo habet.

¶ Qz greci in sensu conueniant nobiscuz t verbis differant.

Sciendū est ūi q greci cōfitent spūs scūm esse filij sicut pr̄is. qz tapla ait. Spiritū filij. Et veritas in euangelio. Spūm veritatis. Sed cum nō sit aliud spūs scī esse pris vel filij q̄ ēē a pre t filio: et in hoc in eādē nobiscū fidei sententiā cōuenire videnī lz in verbis dissentiant.

¶ Auctoritatibus grecorum ostēdit spūm sanctum etiā procedere a filio.

Nde ēt qdā coz catholici doctores intelligētes vnā eādēq̄ fore sniaz pdicto⁹ vbo⁹ qb⁹ dī spūs scūs procedit a filio t ē filij: pfecti sūt spūz scūm et procedere a filio. Vñ Athanasi⁹ in symbolo fidei. Spūs scūs a pre t filio nō fact⁹ nec creat⁹ nec genit⁹: lz procedēs. Ecce spūs scūs apte dicit procedere a pre t filio. Idem⁹ ēt coz magn⁹ doctor i li. de spū scō: t spūs scūs a filio procedē dic. Saluator igit q t Vitas. ſi. n. loq̄t a semetipso. Bē sine me t sine meo t pris arbitrio: qz inseparabil ē a me t a pris volūtate: qz et se nō ē ex pre t ex me est. h. n. ipm qō subsistit t loquit a pre t a me illi est. Jtē spūs scūs q ē spūs Vitatis spūsq̄ sapie nō pōt audire a filio loquēte q nescit: cū ipm sit qō ꝓferr̄ a filio. i. procedēs de⁹ de deo. spūs Vitatis procedēs a Vitate. Jsolator: manās ex cōsolatioe. Jrez Cirillus cp̄s in epla nestorio directa ait. Spūs intelligit per se sm q spūs est t nō filij: iz tñ nō ē alienus ab eo. Spūs. n. veritatis noiaē t ꝓfluit ab eo tñ ex deo pre. Joānes quoqz Chrisostomus in homelia q̄dā de expōne symboli sic ait. Ipse est spūs procedēs de pre t filio q diuidit dona ꝓpria ꝓout vult. Jtē in alia homel. Credēdū est spūm scūm pris esse t filij. Jstū spūm scūm dicim⁹ pris t filio cocīlē t procedentē de pre t filio: h credere ne colloqa mala corrūpāt bonos mores. Ecce a doctoribus greco⁹ aperta habem⁹ testimonia qb⁹ spūs scūs a pre t filio procedere ostēdit. ois q ligua ꝓfiteaē spūm sanctū procedere a patre t filio.

¶ Diuisio textus.

Jc determinat de processione. s. scī spūs q̄ ad duos ꝓs. t diuidit in duas ptes. In p⁹ ostēdit. s. scūm procedere a pre t filio. In 2ª ingrit vtr eē aliter ab vtroq̄ procedat. iz. di. (Jtē q̄rit cū. s. scūs) Dicit in duas. In p⁹ ꝓbat vitatē. In 2ª excludat errorem. ibi. (Greci ēt dicūt.) Ante dividit in duas. In prima ostēdit grecoz ꝓpriā. In secūda reducit ad cōcordiā intellect⁹ ibi. (Sed dum tñ ē.) Prima in duas. In prima ponit obiectionē greco⁹. In secūda soloncm. ibi. (Nos aūt illa verba &c. Sciendū est nō.) Dic ostendit greco⁹ concordiā ad latinos quantum ad sensum quāto in verbis sit ꝓpria: t circa h duo facit. Primo ostendit q greci concedunt. s. scūs esse a filio in suo equalentiaz. Concedunt ēt esse filij. 2º ostēdit q multos auctores doctoz greco⁹: q ēt procedūt. s. scūs esse a filio ibi. (Unde t quidam eorum.)

¶ Questio. I.

Dion. dicit in epla ad Tim. Et symbolica theologia nō est argumentativa. Et nō sillogizando q̄rit ad aliqd. Ly duo sunt ab vno nō ni q̄rit ad ea. ¶ Ad 2ª dēm q. s. scūs ꝓcedit manere in filio nō q nō sit ēlius ab eo: sz q ꝓcedit ita ē in pre t a pre ē in filio sic t alia q filij⁹ dī: t sic manet t nō procedit vltra⁹ q. s. scūs nō dī. Unde q dicit. Ambrosius: vt sic exponit. vt supra dictū ē. de processione filij. ¶ Ut dēm q intelligit de filio sm nām assumptā. quo nihil fuit ꝓtius gre. s. Gl. t sic in ipso dī gestere: sic ēt of dūtaxat in sanctis. ¶ Ad 3ª dēm q Dama. in hac pte nō credit q dicit suisse rpe illo q̄ incpit ꝓtroversia sup hac q̄one inter grecos t latinos. Tū nō negat gn sit ex filio: dū ē non procedere q̄ sit a filio aliter. adhuc apud eos in dubitatione. ¶ Ad 4ª dēs q vbū ē duplex. s. vocale t vbū mentis. t duplex vbo rides duplex ipūs. Verbe. n. volubile rides spūs corporalis. vbo mentis ipūs amoris intimi. Unde dico q vbū sm gnationē eternā ē filius vbo mentis. t vbo procedit. s. scūs. sic a vbo mentis amor. Sz filius sm q carnē assūpsit hz similitudinez vbi vocalis. t sic formatio vocis sic per aerē resonāt. ita incarnatio vbi facta est operatione. s. scī. ¶ Ad 5ª dēm q in illa similitudine ligneū solis. calor. n. procedit ex splendore sm pbos. vñ dicit Aristo. 6. de nālibus. Qz sol nō facit calorē in inferioribus nisi mediante splendore. ¶ Ad 6ª dēm q ꝓcessio vocis ꝓprie in diuinis sicut t gnātio. Unde nō sumitur a similitudine processionis localis: q̄ nō est motus hoc nec dicit sed dicit exitū a ꝓncipio. Non aūt omne q̄ est a ꝓncipio procedit in aliud sed aliqd procedit vt in se subsistēs. t ita procedit. s. scī. a pre t filio. ¶ Ad septimum dēm q simplex nō pōt procedere a plurib⁹ q̄ sunt diuersa q̄ rōnē: quoz sunt diuersē opationes. Sz pr̄ et filius vnus vn⁹ nāe spūs. s. scī. vnica spiratione: t iō q spirat est simplex. ¶ Ad octauū dēm q nō pōt. s. scī. cōiungere patri in gnātione filij duplicī rōne. Primo q̄: filius procedit per modū nāe: q̄ per actū gnātionis t actus nāe est vnius tñ. Sz. s. scī. procedit vt amor: per modū voluntatis sed plures vniunt in voluntate ad aliquē actū. t iō. s. scī. pōt esse a pre t filio. Alia rō est q̄ repugnaret ꝓprietas. s. scī. qua. s. procedit a patre t filio vt amor. Non enim pōt esse q duo sint ꝓncipia sibi inuicem. Unde sicut pr̄ filio nō cōuenit primatus vt scilicet generetur nec. s. scī. vt filius generet. Sic est ꝓpositum q aliqd generet ex scipsorū etiaz vel plus q aliqd generetur ab eo cuius est ꝓncipiū. ¶ Ad vltimū pōs q pater perfecte spirat. s. scī. sed q̄ alis perfectio prius cōuenit filio q̄ non repugnat hoc ꝓpositum cū nihil ordinēt ter eos nisi originis relatio ꝓpter q̄ sic cōuenit sibi ꝓfectionē diuinā tantum ēt ꝓfectionē spirandi. Ut nō esset ꝓpter imperfectionem patris q̄ filius spiret: sz ꝓpter ꝓfectionez filij q̄ habet ꝓfectionez patris. Eodē. n. mō posset argui q̄ filius non esset deus vel q̄ non crearet.

¶ Utr̄ spūs scūs ꝓcedat a pre t filio indistā sūt vnū. II.

Ad secundum sic ꝓcedit. vt q. s. sū. ꝓcedit a pre t filio nō indistā sūt vnū. S. scī. n. ꝓcedit ab eis vt nexus vel vnio q̄dā. s. nexus ē distinctoz. q̄ ꝓcedit ab eis vt distincti sūt. ¶ Jtē pr̄ t filius diligunt se t indistā sūt vnū t cēntia: t indistā sūt distincte ꝓnc. Si. n. q cēntia distinguerent. adhuc diligerēt se. Diligunt aūt se indistā sūt vnū in cēntia amore cēntiali. ergo indistā sūt distincti⁹ gloria amore ab eis ꝓcedēte. Sz h amor ē. s. scī. q. s. scī. ꝓcedit ab eis indistanter sūt distincte ꝓnc. ¶ Jtē act⁹ sunt suppositoz. si q̄ spirare ē act⁹ pris t filij. ergo q sit act⁹ coz indistā sunt suppositi distincte sed. s. scī. ꝓcedit ab eis per actū spirationis. q̄ ꝓcedit ab eis indistanter sunt ꝓsone distincte.

Ad primū

Greci tamen dicūt spūm scm̄ pcedere solū a pře: ⁊ nō a filio. Et iō dicunt. q2 veritas in euāgelio fidē integre cōtinēs de pcessione spūs loquēs solū prēz cōmemorat dicēs. Spūs q a patre pcedit. Et et ideo q2 in principalibus concilijs q̄ apud illos celebrata sunt. ita symbola eoꝝ subiūctio anathematib⁹ sancita sunt: vt nulli de trinitate fide aliud docere vel aliter pdicare q̄ ibi ptinet liceat. In qbus qdem symbolis cū spirit⁹ sctūs cōmemoraret pcedere a pře: ⁊ nō a filio: qcūq3 inquiunt a filio eū pcedere addunt anathema incurrunt. vñ ⁊ nos arguūt anathematis reos. Addunt etiam ad assertionē sue opinionis ⁊ in testimoniū nostre dānationis de symbolo fidei. qd̄ fm traditionē pdictoꝝ cōciliorum. Leo tertius rome trāscripsit in tabula argētea post altare btī Pauli posita posteris reliquit pro amore vt ipse ait: ⁊ cautela fidei orthodoxe. In quo qdem symbolo in pcessione spirit⁹ solus commemorat př his verbis. Et in spiritū sctm̄ dñm ⁊ viuificatorē ex pře pcedentē cū pře ⁊ filio coadorandū ⁊ glorificādū ⁊c. Illud est symbolū qd̄ in missa cātat̄ editū in niceno cōcilio. In fine c⁹ subditur: q aliud docuerit vł aliter pdicauerit anathema sit. Ideoq3 greci nos anathematizatos dicūt. q2 dicim⁹ spūm sctm̄ a filio pcedere. qd̄ ibi nō ptinet. Qd̄ n. fm nos ibi dr̄ q a pře filioq3 pcedit. alteꝝ a latinis ē additū. s. filioq3.

¶ Responsio vbi determinant̄ pdicta.

Nos aūt illa vba sic determinamus. Qui aliud docuerit vel aliter pdicauerit. i. cōtrariū docuerit vł cōtrario mō pdicauerit anathema sit. Aliud ē. p opposito posuit q̄r ⁊ aplus in epla ad Gallathas. Si qs aliud euāgelizauerit. i. cōtrariū anathema sit. nō dic̄ si qs addiderit. Nā si illis diceret sibi ipsi: vt ait Aug. pūdicaret. q cupiebat venire ad quosdā qb⁹ scribebat sic ad Thessalonicēses vt suppleret q̄ illoꝝ fidei deerāt. q supplet qd̄ min⁹ erat addit: nō qd̄ erat tollit. Qui aūt pergredit̄ fidei regulā nō accedit i via sed recedit a via. Ad illd̄ aūt qd̄ d euāgelio opponitur rñdem⁹ ita. q2 cū dicat i eo veritas spūm sctm̄ a pře pcedē nō addit solo: ⁊ iō et a se pcedere nō negat: sed iō prēz tm̄ nominat: q2 ad eū solet referre etiā qd̄ ipsius est: q2 ab illo habet.

¶ Qr greci in sensu conueniant nobiscū ⁊ verbis differant.

Sciendū est tñ q greci cōfitent̄ spūm sanctum esse filij sicut pris. q2 ⁊ apls ait. Spiritū filij. Et veritas in euangelio. Spūm veritatis. Sed cum nō sit aliud spūm sctm̄ esse pris vel filij q̄ eē a pře ⁊ filio: et in hoc in eādē nobiscū fidei sententiā cōueniunt videnr̄ lz in verbis dissentiant.

¶ Auctoritatibus grecorum ostēdit spūm sanctum etiā pcedere a filio.

Vnde et qdā eoꝝ catholici doctores intelligētes vnā eādēq3 fore sntiaz pdictoꝝ vboꝝ qb⁹ dr̄ spūs sctūs pcedere a filio ⁊ eē filij: pfessi sūt spūm sctm̄ et pcedere a filio. Vñ Athanasi⁹ in symbolo fidei. Spūs sctūs a pře ⁊ filio nō fact⁹ nec creat⁹ nec genit⁹: sz pcedēs. Ecce spūm sctm̄ apte dixit pcedere a pře ⁊ filio. Didim⁹ et eoꝝ maxim⁹ doctor i li. de spū scō: ⁊ spūm sctm̄ a filio pcedere dic̄. Saluator igr̄ q ⁊ veritas. s. n. loq̄t a semetipso. hēc sine me ⁊ sine meo ⁊ pris arbitrio: q2 inseparabil' ē a me ⁊ a pře volūtate: q2 ex se nō ē sz ex pře ⁊ ex me est. h. n. ipm qd̄ subsistit ⁊ loquit̄ a pře ⁊ a me illi est. Itē spūs sctūs q ē spūs veritatis spūsq3 sapie nō pōt audire a filio loquēte q nescit: cū h ipm sit qd̄ pfert a filio. i. procedēs de⁹ de deo. spūs veritatis procedēs a veritate. cōsolator manās ex cōsolatore. Itez Cirillus epūs in epla nestorio directa ait. Spūs intelligit̄ per se fm q spūs est ⁊ nō fili⁹: sz tñ nō ē alienus ab eo. Spūs. n. veritatis noiat̄ ⁊ profluit ab eo sic̄ ex deo pře. Joānes quoq3 Chrisostomus in homelia qdā de expone symboli sic ait. Ipse est spūs procedēs de pře ⁊ filio q diuidit dona propria prout vult. Itē in alia homel'. Credēdū est spūm sctm̄ pris esse ⁊ filij. Istū spūm sctm̄ dicim⁹ pri ⁊ filio coeq̄le ⁊ pcedentē de pře ⁊ filio: h credite ne colloq̄a mala corrūpāt bonos mores. Ecce a doctorib⁹ grecoꝝ aperta habem⁹ testimonia qb⁹ spūs sctūs a pře ⁊ filio pcedere ōndit̄. oīs ḡ lingua pfiteat̄ spūm sanctū pcedere a patre ⁊ filio.

¶ Diuisio textus.

Hic determinat de pcessiōe. s. sci. q̄tū ad ius pri⁹. ⁊ diuidit̄ in duas ptes. In p̄ ōndit s. scūs pcedere a pře ⁊ filio. In 2ᵃ inqrit vtꝝ eq̄liter ab vtroq3 pcedat. ibi. (Hic q̄rit cū s. sctūs) Prima in duas. In p̄ pbat veritatē. In 2ᵃ excludit errorem. ibi. (Greci dicūt.) Que diuidit in duas. In pma ōndit grecoꝝ ptrouersiā. In scd̄a reducit ad cōcordiā intellect⁹. ibi. (Sciendum tñ ē.) Prima in duas. In pma ponit obiectionē grecoꝝ. In scd̄a solonem. ibi. (Nos aūt illa vba ⁊c. Sciendū tñ.) Hic ostendit grecoꝝ concordiā ad latinos quātum ad sententiā qūis in verbis sit dsña: ⁊ circa h duo facit. Primo ostendit q greci concedunt. s. sctūs esse a filio in suo equalenti q2. s. concedunt eū esse filij. 2ᵒ ōndit p multas auctates doctoꝝ grecoꝝ q et pcedit. s. sctūs esse a filio. ibi. (Unde ⁊ qdā eorum.)

¶ Questio. I.

Ad intelligētiā huius partis. quatuor q̄runt̄. Primo. Utrū s. s. pcedat a pře ⁊ filio. 2ᵒ dato q sic. Utrū pcedat ab eis inq̄ntū sunt vnus: vel inq̄ntū sunt plures. Et si inq̄ntū vnū. 3ᵒ q̄rit̄. Utrum inquātum sunt vnū in essentia: vel inquātū sunt vnum in aliqua notione. Quarto. Utrū possint dici pater ⁊ filius vnus spirator.

¶ Utrū spūs sanctus pcedat a patre ⁊ filio. I.

Ad primū sic pcedit̄. videt̄ q s. s. non pcedat a filio: sz tm̄ a pře. Diony. de di. no. c. 2. Dicit̄ qd̄ est fontana deitatis fili⁹ ⁊ s. s. deigene deitatis: sz ista oꝝ dicere pullulationes sunt diuine nāe: ⁊ sicut flores: ⁊ sicut diuina lumina a sctis eloquijs accepim⁹: sz pullulatio nō est a pullulatione nec flos a flore. ḡ nec s. s. a filio. ¶ P. i legēda btī Andree dr̄. Pax vobis ⁊ vniuersis q credunt in vnū deū prēm. ⁊ in vnū filium eius dn̄m. no. iesum. ⁊ in vnū spūm sanctū pcedentē ex pře ⁊ in filio permanētē. qd̄ aūt permanet in aliquo pcedens ab alio nō pcedit ab eo in quo permanet. Aliꝭ nō diceret̄ manere in eo. ergo s. s. nō pcedit a filio. ¶ Item Dama. s. s. ex patre dicim⁹: ⁊ spūm patris nominam⁹. ex filio aūt spūm nō dicimus: spūm vō filij nominam⁹. ergo ⁊c. ¶ Itē h videt̄ per quādā similitudines. Spūs. n. corporalis quo vbū vocale pfert̄ nō pcedit a vbo: imo vtrūq3 a loquēte. ḡ nec s. s. pcedit a filio qui est verbū: sed vtrūq3 a patre. ¶ Itē ex sole pcedit splendor ⁊ calor ita q neutru ex altero: sz fili⁹ est splēdor patris. Debz. s. spūs san. aūt ē sicut calor cū sit amor. ergo ⁊c. ¶ Itē videm⁹ q illud qd̄ pcedit corporaliter: pcedit ex vno loco in aliū ⁊ nō ex illis duob⁹. ḡ ⁊ s. s. pcedit ex pře in filiū: ⁊ nō ex patre ⁊ filio. ¶ Itē hoc vī rōne. Nullū. n. simplex pōt eē a duob⁹. aliꝭ. n. effectus esset simplicior cā. qd̄ est ipole. Sz s. sctūs ē simplex. ḡ nō est a duob⁹. ¶ P. s. san. nō min⁹ pcenit cū pře q̄ fili⁹: nec minoris est dignitatis. sz igit̄ fili⁹ cōicat cū pře in spiratione s. sci. vt q s. sctūs cōicet cū pře in gnātione filij. ⁊ h ē falsum. ḡ ⁊ pmū. ¶ P. Aut pater pfecte spirat. s. san. aut nō. Si nō. ḡ est aliq̄ iperfectio in pře: qd̄ est ipossibile. Si perfecte ergo superfluus est alius spirās. in diuinis aūt nihil est superfluum. ergo filius nō spirat. s. sanctū.

In cōtrariū sunt multe auctates in littera posite. ¶ Itē ostēdit̄ per similitudinē: q2 in aīa ē imago trinitatis: sed amor i aīa q repitat̄. s. sēm. pcedit a noticia q repitat̄ filiū. ergo i diuinis s. sctūs pcedit a filio. ¶ Itē oīs amor procedit ab amante: sed. s. san. amor est pris ⁊ filij fm auctoritatē Da. inductā: vt amor ipsorum. ergo procedit ab vtroq3.

Respondeo dicēm simplr q s. san. procedit a filio. Hoc. n. remoto ineuitabiliter remouet̄ distinctio filij ⁊ s. san. Cū. n. diuine psone fm nihil absolutum distinguant̄: oꝝ q oīs ipsaꝝ distinctio sit fm relationes originis. Vñ s. s. san. ⁊ fili⁹ nō distinguerent̄ per h q vn⁹ est ab alio: oporteret q vterq3 esset vna psona. Nec h remoto posset dici q distinguerent̄ psonalr̄ fili⁹ ⁊ s. san. per diuersū modū pcedēdi a pře. vt q fili⁹ pcederet p mo⁹ nāe: ⁊ s. san. p mo⁹ volūtatis. Ille. n. modus diuersus aut diceret diuersitatē p oppositōes relatiōis. ⁊ sic rediret idē qd̄ pus. Aut diceret diuersitatē in absolutis: ⁊ sic vel reale diuersitatē: ⁊ sic est ppositū loco: vel diuersitatē rōnis: ⁊ sic nō posset eē iter filiū ⁊ s. san. nisi diuersitas rōis. Et h nō sufficit ad distinctionē psonaꝝ: vt. [illegible] ē. Et iō cū fili⁹ nō sit a spū scō relinquit̄ q s. san. sit a filio.

Ad primū ḡ dicēm q locutiōes ille sūt symbolice. Et iō ex eis nō procedit argūm sicut idem Diony. dicit in epla ad Titū. Ex symbolica theologia nō est argumētatiua. Et nō similitudo q̄tū ad aliqd. s. q flores sunt ab viuentē tñ q̄tū ad oia. ¶ Ad 2ᵐ dicēm q s. san. dicitur manere in filio nō q nō sit ab illo: sed q̄ consubstantialis est. ⁊ in pře ⁊ a pře ē in filio sic ⁊ aliqñ fili⁹ dr̄ [illegible] ⁊ nō pcedit vbi s. san. nō h3 virtutē spirādi. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū q intelligit̄ de filio fm nām assūptā: quo nō fuit spirans s. sci. ⁊ iō in spū nō gessit: sic et dr̄ habitare in sancto. ¶ Ad 4ᵐ dicēm q Dama. in hoc pře nō credit̄ q dicit̄ fuisse tpe illo q̄ cepit cōtrouersia sup hoc inter grecos ⁊ latinos. Tñ nō negat q̄n sit ex filio: pcedere q sit a filio q̄ adhuc apud eos in dubio vertebat̄. ¶ Ad 4ᵐ dicē q vbū ē duplex. s. vocale ⁊ vbū mentis. ⁊ duplici vbo ridet duplex spūs. Uerbo. n. vocali ridet spūs corporalis. vbo mētali spūs amoris. Uñ sicut vbū fm gnātionē eternā ē sic vbo mētali. ⁊ iō a vbo pcedit s. san. sic a vbo mētali amor. Sz fili⁹ fm q carnē assūpsit h3 similitudinē vbi vocalis: ⁊ sic formatio vocis fit per aerē respirati. ita incarnatio vbi facta est operatione s. san. ¶ Ad 5ᵐ dicēm q illa similitudine supponit̄ falsum. calor. n. pcedit ex splendore fm pbos. vñ dicit Auic. de nāalibus. Et sol nō facit calorē in inferioribus nisi mediante splendore. ¶ Ad sextum dicēm q pcessio dicit̄ pprie in diuinis sicut ⁊ gnātio. Uñ nō sumitur a similitudine pcessionis localis: q2 h esset metaphorice dictū: sed dicit̄ exitū a pncipio. Non aūt omne qd̄ est a pncipio pcedit in aliud: sed aliqd pcedit vt in se subsistēs ⁊ ita procedit s. san. a pře ⁊ filio. ¶ Ad septimum dicēm q simplex nō pōt pcedere a plurib⁹ q̄ sunt diuersa p essentiā: quoꝝ sunt diuerse operationes. Sz př ⁊ fili⁹ virtute vn⁹ nāe spirāt s. san. vnica spiratione: ⁊ iō q spirat̄ est simplex. ¶ Ad octauum dicēm q nō pōt s. san. cōicare patri in gnātione filij duplici rōne. Primo q2 fili⁹ pcedit per modū nāe q2 per actū gnātionis: ⁊ actus nāe est vnius tñ. Sz s. san. pcedit vt amor per modū voluntatis sed plures vniunt̄ in voluntate ad aliquē actū. ⁊ iō s. san. pōt esse a pře ⁊ filio. Alia rō est q2 repugnaret ppetati s. san. qua s. pcedit a patre ⁊ filio vt amor. Non enim pōt esse q duo sint pncipiū alicui in amore. Unde sicut př filio nō cōicat pnitatē vt scipsū generet: ita nec s. san. vt filius generet. Sic est scōmodū q aliqd generet ex seipso ita etiā vel plus q aliqd generetur ab eo cuius est pncipiū. ¶ Ad nonum dicēm q pater perfecte spirat s. san. sed q2 oīs perfectio pris cōicat̄ filio q̄ non repugnat sue ppetati: cū nihil distinguat inter eos nisi originis relatio: opꝫ q sic cōicat filio pfectionē diuinitatis ita et pfectionē spirandi. Uñ nō est pꝑ imperfectionem patris q filius spirat: sz pꝑ pfectiones filij q habet oēs pfectiones patris. Eodē. n. mō posset argui q filius non esset deus vel q non crearet.

¶ Utrū spūs sctūs pcedat a pře ⁊ filio inq̄ntū sūt vnū. II.

Ad secundum sic pcedit̄. vt q s. s. procedit a pře ⁊ filio nō inq̄ntū sūt vnū. S. sctūs. n. pcedit ab eis vt nexus vel vnio duoꝝ. Sed nexus ē distinctoꝝ. ḡ pcedit ab eis vt distincti sūt. ¶ Itē př ⁊ fili⁹ diligunt se ⁊ inq̄ntū sūt vnū i essentia: ⁊ inq̄ntū sūt distincte psone. Si. n. p essentiā distinguerent̄ adhuc diligerēt se. Diligunt aūt se inq̄ntū sūt vnū in essentia amore essentiali. ergo inq̄ntū sūt distincte psone amore ab eis pcedēte. Sz h amor ē s. san. ḡ s. san. pcedit ab eis inq̄ntum sūt distincte psone. ¶ Itē act⁹ sunt suppositoꝝ. sz spirare ē act⁹ pris ⁊ filij. oꝫ q sit act⁹ eoꝝ inq̄ntū sunt supposita distincta: sed s. san. pcedit ab eis per actū spirationis. ḡ pcedit ab eis inq̄ntum sunt persone distincte.

Contra pater et filius distinguunf pñitate et filiatio- ne. ergo si spūs s. pcedit ab eis inquātū sunt persone distincte pcedet a pre inquātum hz pñitatem: et a filio inquātum hz filiationē. q pñitate pater referf ad spū ritum s. Sed pater paternitate referf ad filium. ergo ea dem relatione. s. paternitate referf ad filiū et spūm s. et ea dem erit pcessio vtrāsq; quod stare nō pōt. ¶ Itez vt di ctum est: nullus simplex pcedit a plurib⁹ nisi in essentia vniant et operatione. sed spūs san. est simplex: ergo proce dit a patre et filio inquantum sunt vnum.

Respondeo dōm q oīs actus referf ad duo ori ginaliter. s. ad agētē et ad pn̄ actio nis. Agens aūt est ipsum suppositū vt hō vel ignis: et pn̄ actionis est aliq̄ forma in ipso substāis vel accn̄talis. Di co ḡ q inquātū pōt dicere cōditionē agentis: vel pncipiū actiōis. si dicat cōditionē agētis vel operātis: sic pcedit spūs s. a pre et filio inquātū sunt ples et inquātū sunt distincte psone: quia ab eis plurib⁹ et distinctis procedit. Si autē dicat cōditionē pncipij actionis. Sic dico q procedit ab eis inquantū sunt vnum. cū. n. vna operatio non sit nisi ab vno pncipio: opz aliquid esse vnū in patre et filio qd ē pncipiū hui⁹ actus: q est spirare: q est vnus et simplex: quo vna et simplex persona s. sci pcedit. ¶ Et per hoc pz solu tio ad totum. Quid autem sit illud vnum cōe in patre et filio patebit in sequenti articulo.

¶ Utrū spūs pcedat a pre et filio inquātū sūt vnū nā. III.

Ad tertiuz sic pcedif. vr q spūs scūs pce dat a patre et filio inquātū sunt vnū in nā. Natura. n. nō cōicaf nisi per actū nāe. sz s. scūs pcedēdo accipit totā nāz diuinā: sicut filius nascēdo. ergo pn̄ actus q cōicaf sibi natura diuina est nā. ergo et c. Et h idē vr per Ans. q dicit q ridiculū ē dicere: q p relationē tota ēn tia pris et filij sit in spū. s. et nō potius pp̄ter ēntiā. ¶ Pr. spūs s. pcedit vt amor. amor aūt dicit pcessus volūtatis ergo s. scūs pcedit a pre et filio inquātū sunt vnū in volū tate. sed voluntas cū sit de absolutis ē ex parte nāe. ergo et c. ¶ Pr. Cum pprietas recipiat numerū a supposi to: ipossibile est duoz suppositoz esse eandē numero p prietatē vel notionē. sed pr et fili⁹ sunt supposita distincta. ḡ nō pnt cōuenire in aliq̄ vna notione: et ita s. scūs nō pce det a pre et filio inquātum sunt vnum in notione aliqua. re stat ergo q inquantum sunt vnum in essentia.

Sed contra in vnitate diuie ēntie cōicat nō sn filius: sed etiā s. scūs. Si igī pr et fili⁹ spirant s. scūm inquātū sunt vnū in nā. oz q et spūs s. sit cū eis spiret seipsum: qd est ipoſe. ḡ et pmi. ¶ Si dicas et re pugnat pprietas s. s. Cōtra pprietates nō distinguuntur nec determināt ēntiā: sz tn̄ personā. ḡ qcqd puenit ēn tie in persona pris et filij puenit et in psona spūs san.

Respondeo dōm q pr et fili⁹ spirāt s. scūm inquā tū sūt vnū i potētia spiratiua. Potētia aūt spiratiua sicut et supra dictū est: dicit aliqd q̄si mediū inter ēntiā et pprietatē. eo q dicit ēntiā sub rōe pprie tatis. sic. n. actus notionalis ab ēntia egredif nō sicut ab agente: sed sicut ab eo a quo agitur. Gnātio. n. nō egredif ab ēntia inquātū est ēntia: sed inquātū est pñitas. Et si ista duo. s. ēntia et pñitas differrēt in diuinis egrederet ab vtroq; gnātio: sed a pñitate imediate: et ab ēntia sic a pmo pncipio. Similr dico q spiratio egredif ab essen tia nō sicut a spirāte: sed sicut a pncipio spiratiōis: inquā hz rōnē alicui⁹ notionis q est cōis pri et filio: q̄ df cōis spi ratio: et ita spiratiua potētia dicit ēntiā sub ratione talis pprietatis. Et iō dico q pcedit s. scūs a pre et filio inquā sunt vnū in ēntia et in aliq̄ notiōe. s. i cōi spiratiōe. ¶ Et pp hoc soluēda sunt argumēta ad vtrāq; partē.

Ad primū ergo dōm q nā cōicaf per actū nature cōiter loquendo: sz determinata cōica tio oz esse per actū nāe sub aliq̄ ppria rōne accepte: et iō cōicatio q est per spiratiōnē est act⁹ diuine nāe inquātū hz rōnem spirationis. Et h intēdit Ans. q ipossibile est dice re q pcessionis q terminaf in nām: nō sit aliquo mō na tura pn̄: cum sit ibi quasi cōicatio vniuoca. De⁹. n. pce dit a deo sicut ignis ab igne. ¶ Et per h pz solō et ad 2ᵐ q: eadē est rō de volūtate et ēntia. ¶ Ad 3ᵐ dōm q di uersorum suppositoz sm ēntiā distinctoz: nō pōt eē actio vna: sed si eoz sit ēntia vna erit et opatio vna. Et q relatio sm intellectū inasciī ex aliq̄ opatione per ʒñs erit et relatio vna: et ita pater et fili⁹ pnt puenire in vna pprie tate relatiua. ¶ Ad quartum dōm q ab ēntia inquātū est ēntia nō est act⁹ spirādi. sed inquātū hz rōnē talis pprie tatis. s. cōis spirationis. Et q: rōnē hanc nō hz ēntia i spū san. iō nō sequif q spūs. s. per ēntiaz suā spiret. ¶ Ad 5ᵐ dōm q si pprietas in persona eēt aliud ab ēntia de ne cessitate determinaret ipam per se vel per accñs: sed q est idē q ēntia sm rez: iō nō aduenit sibi vt restringēs vel determinās eam: et tñ sm vnā pprietatē est pn̄ vni⁹ act⁹ cui⁹ nō est pncipium sm rōnē alteri⁹ pprietatis: sicut pz etiam q est pncipiū huius actus velle sm rōnē volū tatis: et huius actus scire sm rōnem sciē: et tñ essentia per h nō determinaf realiter: neq; distinguif. Et ideo cū sm rōnē cōis spirationis essentia in patre et filio sit pncipiū actus notionalis: quo spūs san. spirāt: nō opz q in spū sco eadē ēntia sit pn̄ eiusdē actus: cū ēntia diuina in spū san. nō sit cōis spiratio: sicut in patre et filio.

¶ Utrū pater et fili⁹ sint vnus spirator. IIII.

Ad quartuz sic pcedif. videf q pa ter et fili⁹ sint vn⁹ spira tor. Per h. n. nō ipoztatur nisi vnitas in actu spirādi: sed vno actu spirāt pater et fili⁹. ergo sunt vnus spirator: sicut vn⁹ de⁹ pp̄ter vnita tem deitatis. ¶ Pr. sicut pater et fili⁹ puenīūt i actu creā di: ita et in actu spirandi. Sed pp̄ter illā puenientiā pater et filius dicunf vn⁹ creator. ergo eadē rōne dēbēt dici vn⁹ spirator. ¶ Pr. pn̄ dicit relationē ʒñter ad actū quo est pncipiū: sz pater et fili⁹ dicunf vnū pn̄ s. sci vt infra habe bif. ergo et dici debēt vnus spirator.

Contra quicūq; spirāt sunt spirātes: sed pater et fi lius spirant spiritum s. ergo sunt spirantes. ergo etiam sunt spiratores s. sci.

Respondeo dōm q actus recipit numerū a sup positis. vñ et verbū significās sub stantiam per modum act⁹ df de plurib⁹ personis pluralr q̄uis sit ēntia vna sicut Jo. x. Ego et pater vnū sumus. Actus aūt significaf et in verbo et in participio et in noie verbali: sed tñ participiū plus accedit ad subam q̄ ver bum: et adhuc nomē verbale magis q̄ participiū. Et iō nō plurium dicere q pater et fili⁹ spirēt s. scūm: vel q sint spirās: vel q sint spirator: sed q spirēt et sint spirantes et sint spiratores: q̄uis sit actus vn⁹ quo spirāt: tamē sm q vnūqdq; eoz magis accedit ad significādum actionē pprie potest in singulari predicari.

Ad primuz ergo dōz q q̄uis actus sit vn⁹: tamē q significat vt actus egrediēs a plu ribus suppositis: oz q significef pluralr. Actus. n. trahit numerū a suppositis. ¶ Ad 2ᵐ dōm q creatio est actus trium persona: et nō sm q distincte sunt: sed sm q vniū tur in ēntia: q: et per intellectū remota distinctiōe perso narum adhuc remanebit creatio. Et iō dicimus q pater et filius et s. scūs sunt vn⁹ creator. q̄uis nō dicunf q sint

vnus creator: q: nomē vbale plus recedit ab actu q̄ parti cipiū: sz spiratio ē act⁹ puenīēs plurib⁹ suppositis quodā mō sm q distinguunf. vt supra dcm ē. Et iō et in nomine vbali opz q act⁹ pluraliter significef. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q pn̄ cipiū nō noiat aliquē actū: sz tm̄ relōnē: et q: pr et fili⁹ refe runf vna relōne ad spūm s. iō dnr vnū pn̄ spūsci: sed nō vn⁹ spirator.

¶ Expositio littere.

Misit deus spūm filij et c.) Hec pbatio nō vr sufficiēs: q: greci ʒsi tenf spūm eē filij: sz nō a filio. Sz dōm q cū oporteat gemini in aliq̄ hitudine cōstrui nō pōt alia inueniri: nisi hitudo origis: q: sola ḡa relō psonas distiguit. et iō opz ʒcedere q spiri tus sanct⁹ a filio oriaf. ¶ Quez ego mittā et c.) Videf et hec pbatio insufficiens: q: h loquif de tēporali pcessione spūssan. quā greci a filio eē ʒcedūt: nō aūt eternā. Sz di cendū: q cū tēporalis pcessio icludat eternā: vt infra dice tur: opz q a quo pcedit tpaliter etiā ab eterno pcedat. ¶ Qui aliud docuerit et c.) Hec magi⁹ hic exponit aliud p̄ ʒrio sanē: q. n. nō ē ʒrīū sacre scripture: veritas ei⁹ ē sm Ansel. nec pōt esse q oīa credēda explicite i illo sym bolo ʒtineanf in quo de descēsu ad inferos nulla mentio fit. Processio aūt spūs sci cōtinef ibi iplicite inquātū ibi ʒtinef distinctio psonarū q aliter eē nō posset: vt dcm ē. ¶ Sz q̄rit greci quō fuerit latini ausi h addere. ¶ Ad qd dōm: q necessitas fuit sicut eoz error ostēdit: et aucto ritas Romane ecclie synodū ʒgregādi in qua expme ref aliqd qd implicite in articulis fidei ʒtinebat.

¶ Utrū spūs sanctus pri⁹ vel plenius pcedat a patre q̄ a filio.

¶ Distinctio. XII.

Item q̄rif cū spūs scūs a pre pce dat et filio: vtrū spūs sanct⁹ pri⁹ vel magis pcesserit a pre q̄ a filio: q d nint heretic⁹ ʒsidere ita dicēs. Si pcessit spūs scūs a pre: pcessit vt q aut nato iā filio aut nō nato fi lio. Si vo iā nato filio pcessit añ nat⁹ ē fili⁹ q̄ pcessit spūs scūs. Precessit igif natiuitas filij pcessionē spūs sci. Si aūt pcessit a pre nō na to filio añ processit q̄ filius genitus fuerit.

¶ Responsio Augu. ad id qd primo q̄rebaf. s. an prius a patre q̄ a filio processerit.

His et hmōi qōnib⁹ magis laboriosis q̄ fructuosis rñdet Aug. in. xv. lib. de trini. dicēs. In illa summa trinita te q̄ de⁹ ē iternalla tēpoz nulla sunt: p q̄ posset ōndi aut saltē reqri. vtrū prius de pa tre natus sit filius: et postea de ambobus pro cesserit spūs scūs. Nunqd ḡ possumus q̄rere vtrū iā pcesserat spūs scūs de pre qñ natus ē filius: an nōdū pcesserat: et illo nato d vtroq; processit. Non pnt prorsus ista ibi q̄ri vbi ex tpe nihil icheaf vt ʒñti pficiaf i tpe. Iō q pōt itelligere sine tpe gnatōez filij de pre: itelligat sine tpe processionē spūs sci de vtroq;. Ecce his vbis absoluta ē qō illa q̄ q̄rebaf vtrū prius processerit spūs sanctus a patre q̄ a filio.

¶ Hic agif de eo qd secundo q̄rebaf. s. an ma gis vel plenius processerit a pre q̄ a filio.

Nunc tractādū est qd scdo q̄rebaf. s. an plenī⁹ vel magis pcedat spūs san ctus a pre q̄ a filio. Ad qd dicim⁹: q: sicut nō añ pcedit a pre q̄ a filio: ita nō magis vl plenius pcedit a pre q̄ a filio. Aug. tñ i. xv. lib. de tri. dicit: q spūs scūs pnci paliter pcedit de pre. Non frustra ingt in hac trinitate nō df vbū dei nisi filius: nec donū dei nisi spūs scūs: nec de quo genitū est vbū et de quo pcedit pncipalr spūs scūs nisi de⁹ pf. Ec ce audisti: q: spūs scūs pncipalr pcedit a pre: h ne te h turbaret ipse cōtinuo ex quo sensu di xerit apte subdēs. Iō q addidi pncipalr: q: et de filio spūs scūs pcedere repif: sed h quoq; il li pater dedit nō iā exñti et nōdū hñti: sed qcqd vnigenito vbo dedit gignēdo dedit. Sic ḡ ge nuit eū vt et de illo donū cōe pcederet: et spūs scūs esset amboz. Ecce exposuit ipsemet quō pncipalr spūs pcedat a patre: nō q: prius vel magis pcedat a patre q̄ a filio: sed q: cū pce dit a filio hoc ipm hz filius a patre.

¶ Ex eodē sensu dicitur spiritus sanctus pro prie pcedere a patre.

Ex eodē sensu et df pcedere pprie d patre. Vñ Hiero. i expositiōe catho lice fidei nicenīq; symboli ait. Cre dimus i spūm scm̄ q de pre pcedit pprie. Jēt spūm scm̄ vez deū inuenimus i scriptura et de patre esse pprie. et item de patre filius et spūs scūs pprie et vere de pre pcedit. Ecce apte di cit spūm scm̄ pprie esse de pre: et pprie pce dere de pre: qd nō est ita itelligēdū tāq; pri⁹ vl plenius a pre procedat q̄ a filio: sed q: hoc hz pr a se nō ab alio vt de ipso sit et procedat spiri tus scūs: filius aūt nō a se: sed a pre hoc hz vt d ipso sit et procedat spiritus sanctus.

¶ Ex eodē sensu df spūs scūs esse et mitti a pre per filium.

Hec et iuxta hāc itelligētiā df spūs scūs mitti p filiū et a pre eē p filium. Vñ Hyl. ad deū prēm de spū scō et filio loquēs i. xij. lib. de trini. ait. In spū scō tuo ex te profecto et p eū misso. Jēt añ tpa vnigenit⁹ tuus ex te natus manet: ita q ex te p eū spūs scūs tuus ē: qd et si sensu nō pcipiā tñ teneo ʒsciētia. In spūalib⁹. n. rebus tuis he bes sum. Jēt ait codē. Conserua hāc oro fidei mee religionē: vt qd i regeneratōis mee sym bolo professus sū semp obtineā te prēm. s. et filiū tuū vna tecū adorē: spūm sanctū tuū q ex te p vnigenitū tuū est pmerear. Ecce apte de

est spūm sanctū a pre p filiū z manet z esse: qđ nō est intelligendus quasi a pre p filiū minorē maturē vel tūr: ñ q̄a et pre z filio est z mittitur ab vtroq: sed hoc ipm hz filius a patre vt ab ipo z sit z mittat spūs sanctus. Hoc ergo voluit significare dyla. distinctionē faciēs i locutione vt ostenderet i pre et auctoritatē. Inde est et q̄ verbum ecclē plenius esse auctoritē processionis q̄ procedit spūs sanct" a filio vbi in euāgelio. De pre procedit cum de pre z filio procedat spūs scūs. Dñi Augn. ergo si de pre z filio procedit spūs scūs: cur filī" dicit de pre procedit: Cur patrē nūl: q: solet ad eū referre ex qđ ipsius est: z de quo z ipse est. Sicut aut. mea doctrina nō est mea: sed eius qui misit me. Si igit intelligitur eius doctrina quāñ vbi nō sua: ñ patris: quāto magis illic intelligēdus est spūs sanctus de ipso procedere vbi sic aut: de pre procedit vt nō diceret de me nō procedit: a quo aūt habet filius vt sit deus. Est n. p deo deus ab illo hz vtiq: et de illo procedat spūs sanctus. Et ió spūs sanct" vt ena de filio procedat sicut procedit de pre ab ipo hz pre. Quapp q pōt intelligere i eo qđ aūt filī". sicut hz pr vitā in semetipso sic dedit z filio viā bēre i semetipō: ñ sine vita exīstā filio viā plenā dedisse: ñ ita est sine re genuisse vt vita quā pater filio gignēdo dedit: eoeterna sit vite pīo q dedit. intelligat et sicut hz pr i semetipo vt de illo procedat spūs scūs: sic dedisse filio vt z de illo procedat idē spūs scūs: z verūq sine re. Ita ergo verū est spūm scūm de patre procedere vt intelligat etiā q̄ procedit de filio de patre et filio. S. i.n. quodlt hz de patre hz filio: de patre hz vtiq: vt de illo procedat spūs sanctus: sed nulla ibi rō pōna cogitentur que habēt patres z posteri": q: ibi omnino nulla sunt.

¶ Questio tertia.

Scēdo q̄ spūs scūs. procedit a pre z filio. Diligit enim pr vitā suā et aliqđ odiō respectu illi" processionis trīū pr̄sonē z filii. Et vidit ne in tres ptes. In p̄ expēdit ordinē trīū. In 2ª ordinē dignitatis vel gradus. ibi. (Tū 3ª ordinē originis. ibi. Tū in.ij.li. In prīa tria facit. Primo ostendit q̄ nem. Secdo ponit obiectionē hereticōr. ibi. (Quātū.) Tertio ponit solutiones. ibi. (Dic q̄ deus.) Circa 1ª duo facit. ¶ Hic excludit ea quāñ sufficiat ad processionē spūs scī. ¶ Dic excludit ea quāñ sufficiat ad processionē spūs scī. Et primo ostendit q̄ spūs scūs non procedit a filio. Et 2º ostendit q̄ nec a pre. Primo p̄ q̄ spūs scūs non procedit a pre principaliter. Secdo ex p̄ q̄ nec principaliter procedit. Secdo ex p̄ q̄ nec a pre procedit. Circa 1ª duo facit. Primo p̄ q̄ spūs scūs non procedit a pre principaliter. Secdo ex p̄ q̄ nec principaliter procedit a pre et filio

Quare spiritus sanctus cum sit de substantia patris nō dicatur filius vel genitus: sed tantū procedens. ¶ Distinctio. XIII.

POst ō ꝑsideratū est quātūcūq; ratiocinio nostro nos tamen intelligi pōe cū spūs scūs procedat de patre ⁊ sit de substantia ꝑris cur nō dicat eē natus: ⁊ genit⁹ procedens. ⁊ cur nō dicat filius?

Quare aūt spūs scūs nō dicat vel sit natus. ⁊ ō nō sit filius Aug. ostendit in .xv. li. de tri. ita dicens. Si spūs scūs filius diceret⁹ inter duos virgo filius diceret: qđ absurdissimū ē. Filius quippe nullus est duoꝝ nisi ꝑris ⁊ matris. Restat aūt vt inter deū ꝑrem ⁊ deū filiū tale aliquid suspicemur. Absurdissime ergo filius dicerent⁹ inter duos virgo filius. ¶ ꝑris aūt ⁊ filij amboꝝ. n. filius diceretur si ei ambo genuissent: quod abhoret enim sanctos sensus: nō ergo ab vtroq; est genitus: sed procedit ab vtroq; amboꝝ spūs. Hoc verbis ostenditur cur spūs scūs cuius sit de ꝑre: nō tñ dicat genitus vel filius.

¶ Cuius spiritus sanctus nō dicatur genitus cur filius dicatur procedere.

TUm aūt spūs scūs non dicat genit⁹: ⁊ tñ ꝑcedēs. ḡri soleat cur nō dicat filius tñ genitus: ⁊ ꝑcedēs sicut ipse in euāgelio Joānis ait. Ego ex deo ꝑcessi vel exiui ⁊ veni in mundū. Nō ergo tñ spūs scūs ꝑcedit a ꝑre: ⁊ filius. Ad qđ dicimus qđ cū vtroq; ꝑcedat a ꝑre dissimiliter tñ. Nā spūs scūs: vt ait Augu. i. v. lib. de tri. ꝑcedit a ꝑre non qūo natus: sed qūo datus vel bonū filius aūt ꝑcessit nascēdo exijt vt genitus. Ac ꝑ hoc illud elucescit vt pōt. l. cur spūs scūs ē non sit filius cuius ⁊ ipse a ꝑre exeat. Ideo. l. nō dicat filius: qđ nec natus ē sicut unigenitus nec factus vt per deū ḡiam in adoptionem nasceretur sicut nos.

¶ Ō nō pōt distingui a nobis iter generationem filij ⁊ processionē spūs sancti.

NEc generationē ꝺo filij ⁊ ꝑcessionē spūs scī ꝺo ꝺ vnumꝰ ꝺistinguere nō sufficimus. Dñs Aug. magnus ꝑmittaꝝ qđnē restringam. l. quērit cur spūs scūs nō diceret⁹ filius cuius de ꝑre est tota: rndeno sic ait. Quērit⁹ a me si ō tota ꝑris est filius: de tota ꝑre ⁊ spūs scūs: cur vt filius ⁊ alr nō sit filius. Ecce rndeo sine capiam sine nō capiam: de ꝑre est filius: ō ꝑre ē spūs sanctus: ō ille genitus ē: ille ꝑcedēs. Nō ille filius ē ꝑris de quo est genitus: ille aūt spūs virtusq; qđ de vtroq; ꝑcedit: ō nō ea de illo loquerer aut. de ꝑre ꝑcedit: qđ ꝑ ꝑcessionis eius ē auctor q talē filiū genuit ⁊ gignendo ei dedit vt ō ipso ꝑcederet spūs scūs. Nā nisi ꝑcederet de ipso nō diceret discipulus. accipite spūm sanctum: cuiq; insufflando dare: vt a ic quoq; ꝑcedere figuraliter ostenderet ꝺando qđ spirando dabat occulte: qđ ergo si nascerer nō tñ de patre nec tñ de filio: ō de ambobus vtriq; nascerer sine dubio filius diceret⁹ amboꝝ. Ac ꝑ hoc qđ filius amboꝝ nullo mō est nō oportuit nasci ea de ambobus. amboꝝ est ergo spiritus procedendo de ambobus.

¶ Hic dicit qđ nō valet iter duo illa distingui.

QUid aūt inter nasci ⁊ ꝑcedere interfit. de illa excellentissima nā loquēdo explicare qđ pōt: Nō. n. omne qđ ꝑcedit nascit: quāuis oē ꝑcedat qđ nascit. Hoc nō omne qđ bipes est bō est: quāuis bipes sit ois q bō est: hoc scio. distinguere aūt inter illā generationē ⁊ hāc ꝑcessionē nescio: nō valeo: nō sufficio. Ac ꝑ hoc: qđ illa ⁊ ista est ineffabilis. sicut ꝑphā de filio loquēs ait. Generationē eius qs enarrabit: ita de spū scō verissime dr. ꝑcessionē eius qs enarrabit? Satis sit ergo nobis: qđ ō est a seipso filius: ō ab ipo de quo nat⁹ est nō est a seipso spūs scūs: ō ab illo de quo ꝑcedit: ⁊ qđ de vtroq; ꝑcedit sicut iā ostendimus. De spū scō qūo ipse de deo sit: nec tñ ipse filius sit: qm ꝑcedēdo nō nascēdo legit esse de deo: iam superius quārum visum est disputauimus.

¶ An spūs scūs debeat dici ingenitus.

NUnc ꝑsiderādū ē cū spūs scūs nō sit genitus. vtrū debeat dici ingenitus. Ad qđ dicimus spūm scūm nec genitum: nec ingenitū debere dici. Unde Aug. ad Orosiū ait spūm scūm: nec genitū: nec ingenitū fideo certa declarat: qđ si deprimus ingenitum duos ꝑos affirmare videbimur. si aūt genitū duos filios credere culpamur. Sicut. n. solus filius dr genit⁹: ita ⁊ solus

pater dr ingenit⁹: eo qđ ab alio nō sit. Dñs Aug. in .xv. li. de tri. Pater ingt solus nō ē de alio. ō solus appellat ingenitus: nō qđ i scriptura: ō in ꝓfundis disputatiōis: ⁊ de re tāta ꝓnosci qualē valuerit placeāt. Si dr aūt de ꝑre natus est: ⁊ spūs scūs de ꝑre ꝓcedit: ⁊ dicet de vtroq; procedit. Ideo cū spūs scūs genitus nō dicatur: dicere in nō audemus ingenitū nec i hoc vocabulo vel duos patres in illa trinitate: vel duos qđ nō sint de alio qđ⁹ suspicetur. Ecce duo verbo apte ostēdit spūs. scūs. nec genitus: nec ingenitum debere dici.

¶ Ō Hieronymus dicit spūm scūm. ingenitus: qđ videt ꝑdicto aduersari.

HIeronymus in i regulis diffinit cōtra hereticos spūs. scūs. dicit ingenitus duo ꝑhibe. Spūs scūs. ꝑ nō ē: ō ingenitus atq; increat⁹. ꝑ nō ē: qđ ꝑhibet ē ⁊ ꝑfecte ē. ꝑcessione ḃꝫ ex ꝑre ⁊ nō natus aūt. Filius nō est: qđ genit⁹ nō ē. Ecce duo ꝑhibe dr spūs. scūs. ē ingenitus qđ vt aduersari similia ꝑhibe Augustin.

¶ Determinatio ꝗstionis aduersāe accepte.

SEd vt istā q vt repugnātiā ō medio abigamus. dicamus qđ Hiero. aūt accepit nomē ingenit⁹. ⁊ aūt Augu. Accepit. n. Aug. ingenitū q vt qđ ab alio nō ē. ⁊ ꝗstionē hoc de solo ꝑre dr. Hiero. vo ingenitus dicit nō genitū. ⁊ ꝗstionē hoc de spū scō pōt dici cū spiritus sanctus non sit genitus.

¶ Et duo ꝑhibe Hiero. ostēdit ex quo sensu dixerit spūm scūm ingenitum.

QUod aūt Hiero. ita accepit ostēdit ex ꝑhibe sine ḡbꝰ codē tractatu vtī facēs talē diffinitionē. Oē qđ ē aut ingenitū ē: aut genitū: aut scīm. Est ḡ qđ nec natū ē: nec factū. ⁊ ē qđ natū ē ⁊ factū nō ē: ⁊ ē qđ nec natū ē nec scīm ē. ⁊ ē qđ factū ē ⁊ natus nō ē. ⁊ ē qđ factus ē ⁊ natū ē ⁊ renatus ē. ⁊ est qđ factus ē ⁊ natū ē ⁊ renatū nō ē. Hic ꝓpositoꝝ singulio rebꝰ subsistētiā destinem⁹. Oē ḡ nec natus nec scīm ē ꝑ ē. nō. n. ab aliquo ē: qđ aūt natus ē ⁊ scīm nō est: filius ē: ḡ a ꝑre genit⁹ ē: nō factus est: qđ⁹ nec natū nec factus ē spūs. sanc. ē: ḡ a ꝑre ꝓcedit: qđ ē factus ē ⁊ natus nō est celus ⁊ terra ⁊ cetera q sunt insensibilia: qđ aūt scīm ⁊ natus ⁊ renatus ē bō ē: qđ ꝓ factū est ⁊ natū ē ⁊ renatū nō ē alatha sunt. Ecce duo ꝑhibe ostēdit Hiero. sc ingenitum accipe nō genitum. aīr. n. nō esset ꝑmissa diffinitio. Loc qđ est aut ingenitum aut genitum aut factum est. nec in diuisione hui⁹ ꝑcessionē in assignatione ingeniti vbiq; ponit deū naturā.

Quesito. I.

¶ Quidlo ꝗstionis.

POstquā [illegible] ꝑ ꝑhibe [illegible] ꝑ ꝑhibe [illegible] ꝑ ꝑhibe

p̄ q̄ pcessio tocalis est in aliq̄d. sicut in terminū motꝰ: sed quod procedit a causa nō opꝰ q̄ in alterum procedat: sic tamen procedit pcessio in diuinis.

¶ Utr̄ pcessio diuina sit trā vna. II.

AD secundū sic pceditꝰ: vt q̄ i diuinis nō sit nisi vna trā sit processio. Sicut n. p̄nitas notat p̄petuitatē origīs: vt a quo ē aliquid eternū pcessio vt q̄ est ab alio: ſs filius dr̄ deus ē q̄ i diuinis nō p̄t cē nisi vna p̄nitas. q̄ nec nisi vna pcessio. ¶ P. 3 oīb' bonis' vnū nām in spē nō ē nisi vn' modus quo nā illa cōicat. vt ē dicit Com. 8. phy. q̄ marcus q̄ant. ex puncticōe terre: q̄ q̄ant. ex lamie nō sunt cualie' ipsi. Ex p pcessiones q̄nq̄ cōicat nā diuina ḡ nō nisi vn' modus pcessiuus in diuinis. ¶ P. ogones vel actus diuinā sunt adinicē penes termīos: penes principiū. Ex pcessio i diuinis ē vnica ab eodē p̄nā: q̄ ois pcessio est vnius nāture spi'. p duccius. est ēt ad eūdē terminū q̄ pcessiones accipiūt in pcessione diuina simp accipit diuina nā. q̄ vt q̄ nō sit nisi vna pcessio i diuinis. ¶ P. si sit due pcessiones: aut diuersi debūt ex pte cēnie: aut ex pte relonis: si nō sint plia in diuinis: ſs ex pte cēnie nō sunt diuersitas nisi rōnis fm plalitatē attributoꝝ. diuersitas aūt rōnis non ēt plalitatē realē: ḡ nec ex pte essentie nō sunt diuersitates pcessionū. similr nec ex parte relonū. relones. n. fm rōnem intelligēdi cōsequunt. pcessiones. ergo. filius ēq; a p̄e pceditꝰ. q̄ videt q̄ nullo mō ponant plures pcessiones plures in diuinis.

Contra. Fm vnā pcessionē est vn' solꝰ pceden's in diuinis sunt due pcessiones pceden's. f. filii' et spūs sancti'. vt dr̄ a. i ſra. q̄ vt q̄ ops est duas pcessiones.

Respondeo dr̄ꝰ q̄dā dicunt q̄ ille due pcessiones realr distinguunt: nec ex hoc ipso distinguunt: q̄ sunt plia distinctia plonas. sicut nec ex quinq; quo distinguunt rōnale et rōnale. ¶ Sz ſ nō vr̄. q̄ actiōes q̄ant. et pcessio nullā bnt oppōnes ad inuicē. ois aūt distinctio formalis est ex aliquā oppōne. Et p̄terea pcessio et generatio significant per modū operationis. hoc aūt nō cōuenit vt ex p̄cedēs vel mot' distinguunt. omnia vel opata: ſs magis ecōuerso. Qz actiōes differūt specie fm formas agētiū: vt calefacere et infrigidare et mot' fm terminos. ¶ Et isō alq; dicunt: q̄ ōtia sic mal ex hoc q̄ generatio est pcessio nāe. et pcessio spūs. sci est pcessio voluntatis. ¶ Sz hoc ēt nō cōpert: q̄ voluntas trā in diuinis solā rōne distinguit. vel talis distinctio realis distinctiōi nō esse nō pōt. ex p̄cipiū nō est debita' p̄cipiare. Et p̄terea fm hoc pcessio ecclesie' fm q̄ ex est filius. ¶ Et isto dr̄ꝰ q̄ in diuinis nō pōt cē alia realis distinctio: q̄ realitas trā nisi fm relones origīs. Et ideo fm hoc nos ex inuestigare p̄nas trā. pceditū. et pcessionū. Dico igit ſ hoc q̄ ē in diuinis aliq; pcessio fm quā vna plona pceditꝰ ab vna: et hoc est pcessio genitūre: fm quā filius' est a p̄e. et isto dr̄ꝰ q̄ in diuinis nō est nisi vn' modus pceden's. p. et filio. et ille modus ē esse nāe vel intellectus. p. et filio. et vtrobiq; in vtroq; mō iſtarum pcessionū. nāe vel intellectus est vn' ab vno pcessio. ¶ Ité ē aliqua pcessio in diuinis q̄ est formal. a vnobus. f. ab eo q̄ procedit ab eo a quo procedit. hoc dr̄ꝰ q̄ a p̄na fm q̄ cognita q̄ est q̄ modū nāe. et idē ē q̄ illa pcessio dr̄ per modū voluntatis efficaq; p. dilectiōis ex vtrob' volentibus p̄t vn' amor. procedere. et fm illos modos diuersos originis p̄dictos. et ideo plia plone relone. eiusdē nāe dr̄ntur. f. filii' q̄ ē a p̄e: et spūs sc̄us ḡ ē ab vtroq;. Ité modo q̄ nisi spūs sc̄us esset a filio nō ēt assignare diffōiā ōez realē inter filiū et spūm sc̄m.

Ad primū q̄ dōm q̄ p̄nitas dicit modū determinatū origīs: q̄ vtrū nō p̄t multiplicari fm diuersitatē rōnē origīs sed nīl fm mām: vt diuersificet in numero: ſs pcessio dicit originē in cōe: et p̄t fm duos modos origīs determinari. f. q̄ sit pcessio vnius ab vno nō. procedēte: et q̄ sit pcessio ēt a procedente. plures modi nō p̄t intelligi q̄ distinguant ex rōne originis. et isto nō p̄t esse plures pcessiones in diuinis q̄. duc. Si. n. accideretur pcessio ab vno procedente vel pluribus: nō ēt distinta nisi fm vnā et plures: q̄ ōtia nullo mō ad originem p̄tinet. sicut si diuideret grossibile nō p̄ bipes et q̄drupes: sed p albū et nigrum. ¶ Ad 2m dōm q̄ in nā creata est vna pcessio cōiter. vna q̄ est p modū nāe. et alia q̄ est p modū amoris: nō aūt in vtraq; cōicatiōnū cōicat nā: ſs nīl ē ea q̄ est p modū nāe ex impfectione aūt voluntatis create ē q̄ nō p̄t cōicari p ea nāq; illud q̄ procedit p modū voluntatis. Lamo: nō est hypostasis q̄ se subsistēs. sicut in diuinis. et isto ex pfectione diuine nāe est q̄ cōicet non tm per actū nāe q̄ est filiatio sed per actū voluntatis: q̄ est conceptio amoris. ¶ Ad 3m dōm q̄ distinguunt pcessiones in diuinis et penes p̄n' et penes finē. Ut. n. figura dei equalis nā diuina sit p̄n' filiatiōis in p̄e nō tñ. absolute sub ratione nāe: sed sub rōne p̄nitatis. Et similr a nā diuina inquātum est nā: q̄ acquirit in filio q̄ generationē: nō ḥs filiū q̄ sit filii': sed ab eo q̄ nā in filio fm rem est ipsa filiatio et ita ḥs q̄ ipse relones se bnt aliquo mō vt p̄n' et vt terminus ad ipsas pcessiones. ¶ Ad 4m dōz q̄ cū fm processiones distinguant plone que realiter plures sunt: nō potest dici q̄ pcessiones re nō differūt: ſs rōne tñ. nihil. n. causat distinctionem maiorem formaliter loquendo q̄ sit distinctio qua distinguunt ipsa adinicē. sed sicut ppōtates plonales fm q̄ comparant ad essentiā sunt idē re: q̄ sunt diuina essentia: a qua tñ rōne differūt: fm aūt q̄ ad aliq̄d dicunt sunt fm res plures. et ita ētiā de pcessionibus q̄. fm q̄ comparant ad nām vt p̄n' vel terminus nō distinguunt nisi rōne: fm q̄ vt in deo volūtas et nā ratiōe differre: sed q̄ cōparant ēt ad ppietates relationis sicut ad p̄n' vel terminū: vt dcm est: nō ex hoc ēt bñt realē dīnām. ¶ Et q̄ obicit q̄ relones sequunt pcessiones. vñ magis videt q̄ pcessiones diuerse causent diuersitatē relonū q̄. ecōuerso vel ad min' erit ibi circulatio. ¶ Ideo q̄ relatio in diuinis nō tñ ḥs q̄ sit relatio: sed ēt q̄ sit plonalis. i. q̄ distincta personā. et ex hoc

¶ Quō gemina est processio spiritus sancti.

¶ Distinctio. XIIII.

Reterea vtigitur ānotādū est q̄ gemina est processio spūs sci: eterna .vs. q̄ ineffabilis est: q̄ a pr̄e t filio eternaliter t sine tpe processit. t tpalis q̄ a pr̄e t filio ad scificādā creaturā processit. t sicut ab eterno cōiter ac simul processit a pr̄e t filio: ita t i tpe cōiter t simul ab vtroq̄ processit ad creaturā nō diuisim a pr̄e in filiū t in filio ad creaturā. Dñi Augu. in .xv. lib. de tri. ait. Spūs scūs nō de pr̄e tantū processit in filiū t de filio processit ad scificādā creaturā: ḡ similr de vtroq̄ procedit: q̄uis hoc filio pr̄ dederit: vt sicut de se ita eius de illo procedat.

¶ De tpali processione specialiter agitur.

De tpali aūt processione Beda in homelia dñice palme post ascēsionem ita logit. Cuz gr̄a spūs sci vbi? boib? p̄cepto mittit spūs a pr̄e: mittit t a filio: procedit a pr̄e: procedit t a filio: t eius missio ē ipsa processio. Dis vbis ostēdit apte donationē gr̄e spūs sci dici, processionē vel missiones eiusdē: ḡ cū donatio sit tē dario nō sit nisi tēporalis: ꝓstat q̄: t h̄ processio siue missio tpalis ē. Hāc quoq̄ tpalē spūs sci processionē Augu. i .xv. lib. de tri. insinuat dicēs spūi scō processisse a pr̄e q̄n post resurrectionē insufflauit in discipulos dis vbis. Cum resurrexisset ep̄s a mortuis t apparuisset discipulis insufflauit t ait. accipite spūz scm̄: vt cui ēt de se procedere ostēderet: t ipse est vnus q̄ de illo exibat: vt legitur i euangelio: t sanabat oēs. Et vt ostēderet hanc processionē spūs sci nō esse aliud q̄m donationez vel dationez ipsi? spūs sci: addit. post resurrectionē dñs Iesus bis dedit spūm sanctum. semel in terra pp dilectionē proximi. t iterū de celo propter dilectionē dei: q: per ipsuz donū diffundatur charitas in cordibus nostris: qua t diligamus deum t proximum.

¶ Q: aliqui dicant spiritum sanctuz non dari: sed dona eius.

Dicit aūt aliquis q̄ dicit spūm sanctū ipsum deum nō dari: sed dona eius que nō sunt ipse spiritus sanctus. Et vt audiat: spiritus sanct? dicit dari cū gratia ei?: que tamē nō est ipse: datur hominī. t hoc dicunt Beda? sensisse in superiozibus gratia datur hominibus: tanquā non ipsemet detur: sed eius gratia.

¶ Q: ipse spūs scūs q̄ de? est t dat? t mittit.

Sed q̄ ipse spūs scūs q̄ deo ē t tertia i trinitate psona dei: apte ostēdit Augu. i. .xv. li. de tri. ita dicēs. cūdē spūm scm̄ datū cū insufflasset Ihs: de quo mox ait. Ite baptizate oēs gētes i noīe pr̄is t filij t spūs sci. nō debemus ambigere. Ipse ḡ est q̄ ēt de celo dat? ē die pentecostes: quō ḡ deus nō ē q̄ dat spūm scm̄: imo q̄nus de? est q̄ dat deū. Ecce bis vbis apte dicit spūz scm̄: ipm. s. deuz dari boib? a pr̄e t filio: t q̄ ipse spūs sanctus q̄ de? est ac tertia in trinitate psona nobis dat: nr̄isq̄ ifundat: atq̄ illabat mēnib? aperte ostēdit Amb. i lib. .p.io de spū scō dicēs: Iz mlti dicant spūs q: legit: q̄ facit angelos suos spūs vn? tm̄ ē dei spūs. Ipm ḡ vnuz spūm t apli t ꝓphe sunt cōsecuti. sicut ēt vas electōis dicit: q: vnū spm̄ potauimus q̄si cū q̄ nō queat scindi: ḡ ifundat ais t sensib? illabat vt secularis sitis restrigat ardoz̄: q̄ spūs scūs nō ē de nāre ruz corpaliū nec de suba inuisibiliū creaturarū. Dis vbis apte dicē spūm scūm ipm q̄ creatura nō ē ifundi mēnib? nr̄is. Iēr i codē. O ios mutabilis ē creatura: ḡ nō mutabilis spūs sanctus. Quid aūt dubitē dicere: q: dat? ē t spūs scūs cū scriptum sit. charitas dei diffusa ē i cordib? nr̄is p spūm scūm q̄ dat? ē nobis. Qui cum sit inaccessibilis nā: receptabil? tñ ꝓpter suā bonitatē nobis est cōplēs fructu oīa: ḡ solio principatur iustis. simplex suba opulens fructibus virtutuq̄ pr̄is dicens de suo singulis t vbiq̄ tot?. Incircūscript? ḡ est t ifinit? spūs sanct?. q̄ discipulox sensus sepatox ifundit: quē nihil pōt fallere. Angeli ad paucos mittebant. spūs aūt sanct? populis ifundebat. Quis ḡ dubitet q̄n dinū sit q̄ ifundit sil plurib? nec vr. Un? est spūs sanct? q̄ datus ē oib?: Iz sepatis aplis. Et h apte dicē Amb. q̄ spūs sanctus q̄ ē suba simplex cū sit vn? dat plurib?. Alia quoq̄ aūctōe h idē astruit. s. q̄ spūs sanctus q̄ ē filio cōtis hominib? dat. Ait. n. Augu ō vbis apli. Si charitas dei diffusa est i cordib? nr̄is p spūm scūz q̄ datus ē nobis: a quo dat ab illo q̄ dedit dona boib?: q̄ dona spūm sanctum q̄ tale dat donuz q̄uis ē ipse. magna ē misericordia ei? donū dat cōtis sibi: q: donū ei? spūs sanct? ē. pmissis t aliis plurib? auctoritatibus apte mostrat q̄ spūs cōtis pr̄i t filio nobis datē: nec tñ eius est pr̄e t filio. Dñi Augu. i. iij. lib. de tri. Nō ideo minoz̄ esse spūm sanctuz: q: cū pater mi sit t filius arbitrandum est.

¶ An viri sancti ecclesie plati deum vl dare possint spiritum sanctum.

Hic xp̄ist? vez t viri sci dēt vl dare possint alijs spūm spūs. Quē si alijs dare cū ei? donario supa sit dcā processio vl ab eis procedere spūs scūs vl mitti: sed creator a creatura nō procedit vl mittit. Restat ergo vt ipsi nō dēt spūm scm̄ nec dare possint. Dñi Aug. in .xv. li. de trini. Nō aliqs discipulox xp̄i dedit spūm scm̄. Orabāt qppe vt veniret in eos q̄bus manū iponebāt. nō ipsi eum dabāt quē mox in suis ꝓpositis ēt nūc fuat ecclesia. Beniq̄ t Symō magus offerēs aplis pecuniā nō ait. date t mihi hāc pr̄āē vt dem spūm scūm: sed cuicūq̄ ingr̄ impositnero manū accipiat spūm sanctum: q: nec scriptura superius diceret. Videns aūt Symon q: apostoli darēt spūm sanctum: sed diceret. videns aūt symon q: per impositionē manuuz apostolorum daret spirit? sanct?. Ecce bis verbis ostēdit Aug. nec aplos nec alios ecclie platos dedisse vel dare spūm sanctum.

¶ Q: nō pr̄e dare spūm sanctū hic docet.

Et q̄ plus est nō posse ēt dare dicit in codē li. subdens de christo. Scriptum est q̄ acceperit a pr̄e. pmissionez spūs sci t effuderit. in quo vtraq̄ natura mōstrata est. humana. s. t diuina. accepit qppe vt hō: effudit vt de?. nos alit accipe q̄dē hō donū possumus pro modulo nostro. effundere nō sup alios nō vtiq̄ possumus: ḡ vt h̄ fiat deū sup ipsos a quo id efficiē inuocamus. Dis vbis expsse dicē nos spūs sanctuz nō posse sup alios effundere. i. aljs dare.

¶ Q: videtur contrarium.

Sed hinc vr Iruī q̄s aplus ad Galathas de se loq̄ns ait. Qui tribuit vobis spūm t opat virtutes in vobis. Ecce euidēter dicē se tribuisse spūm. ḡ intelligēdū ē aplz dixisse h̄: nō q̄ haberet pr̄āē t auctōrātē dādi spūz scīz: ḡ q: ministerū habuit in quo dabat a deo spūs scūs. Ut eni ait Aug. sup eūdē locū exponens illud apli vbi. ab aplo pdicata est eis fides. in qua pdicatione aduenēs t pūtuz spūs sancti senserāt: sicut illo tpe in nomine imitatiōis ad fidē. ēt sensibilibus miraculis pūrum sci spiritus apparebat: vt in actib? aplox legit. aperte hic ostēdit q̄o illis spiritū scūm tribuerit aplis nō vtiq̄ ipm mittendo in eos sed pdicando eis fidē christi: quā illis recipientibus q̄ spūs sanctus in eis esset aliquibus signis visibilibus mōstrabatur. Non ergo hominez quantūcūq̄ sancti dare possunt spiritum sanctum.

¶ Diuisio textus.

Incipit magis docēriane ō tpalis processiōe spūs sci. Et dividit in quos duos. In p̄ determinat processionē tpalez spūs. sci. In z̄ determinat nomē spūs sci q̄n rōnē tpalis processiōis ostēdit i.15.di.ibi. Dic ḡr̄ci cū spūs sanct̄ p quē rē) p̄la i duas. In p̄ determinat ō tpalis processiōe i eccl̄a. In 2da xp̄ist ad spūles mōs missionis i.16.di. (Tunc de spū. sanctō vid.) p̄la i duas. In p̄ ostēdit spūs. scūz a pr̄e t filio tpalē processiōe procedere. In z̄ ingrit vez a scipso tpalē processiōe procedat. 15.di. (Dic sideradū ē nē.) p̄la i duas. In p̄la ostēdit processionē spūs. sci cū tpalē eē a pr̄e t filio. In z̄ excludit errorē circa ineffabilem tpalē processiōis. ibi. (Sūt aūt alij.)

¶ Circa p̄ duo fac. p̄ determinat veritatez tpalis processionis spūs ad pr̄e a q̄. procedit ostēdēs p Aug. q̄ procedat a pr̄e t filio. z̄ ostēdit veritatē spūs ad B q̄ ab eis ēt procedere tpaliter ibi. (De tpali aūt.) (Sūt aūt alij.) Dic excludit errorē ostendēs i processiōe tpalis spūs. scī nō dari ei? tm̄ dōa ei?. Et circa B duo fac. p̄ ostēdit ipz spūs. scīz q̄ dō ē tpalis processiōe dona. z̄ exp̄ B ostēdit q̄ nullis dō spūs. scī dare pōt. ibi. (Dic q̄ nr̄ vrū sci nē.) Et circa B duo fac. p̄ monet q̄dē ē tēter minat ei. ostēdēs q̄ nullus dō spūs. scīz dare pōt nec ēt xp̄s hm̄ q̄ homo. z̄ obijcit in cōtrariū et soluit. ibi. (Ex hīc videtur contrarium. Questio. I.

Intellectū p̄pos tria q̄rit. p̄ processiōe tpali. Pr̄o. z̄ nō ne ei? spūs. fact tpalis. precedi dicat. vel ex q̄ fiat. 3̄ a q̄ fiat. ¶ Circa p̄ duo q̄rit. p̄ mittit aliq̄ tpalē processionē spūs. sci. z̄ vez ponat i nūez cū eterna.

¶ Vez aliq̄ processio spūs sci sit tpalis. I.

Primū sic procedit. vr q̄ nulla processio spūs. sci sit tpalis. Dic. n. generatio ē ꝓpetas eterna filij. ergo q̄ distinguit a ꝓpetia processio spūs. sancti ē ꝓpetas. Ex quā sequit q̄ a pr̄e t filio ex q̄bus filius nō ē tpal? nulli. Ex nāz assimilatū: cū tpal? spūs. sanct? nulli assimilet nāz nec aliquem. vr q̄ nulla sit ei? processio tpalis. ¶ Ad. Dē illō cui nec accidēs tpalis ē mutabile vl variabile. B sit spūs. scīs nō ponit cū sit verbū. q̄ nec tpalē processionē. ¶ Ad. Ex pbatis. dicēdū ē q̄ subā t opō ē i tpe. i. inter rē ei? subā t opō ei? mediat eternitatis ē res media ei? opō ē i tpe t suba i eternitate. Nec ēt illā ei? subā t opō ē i eternitate dicē subas separatas ex quibus deū esse ipē processio sit opō vtiq̄ deū esse actiue siue pas siue intelligat. vt q̄ nō sit i tpe. ita nec tpaliter dici debeat.

¶ Ad. illō q̄ dicit dolez supra apm nō ex vita tpali. q̄ p processionē spūs. sancti i bonis dicat dō supra alia tpalia. q̄z hm̄ Aug. in spūi aliq̄ eternū mētē capim? nō in B mundo sum̄. q̄ nō ex vita tpali. ¶ Ad. processionē tpalē q̄ eternā missio dē includit. ideo processionē eternā hs Aug. ex dictis. q̄ dictum

qui est amor qui pater amat filiū. effect amor quo amat creatura? quo amat? ad quē? ad finē? Hoc ē? ad p̄fectionē? Hoc ē? ad fruitionē? Hoc ē? Videbimus cū p̄fecti erimus. Vel fm q̄ dicit? ibi? ens? ens? ens? Ut? fm q̄ dicit? ibi? ens? ens? ens? Ut? fm q̄ dicit? ibi? ens? ens? ens? Ut?

dona qb⁹ formaliter fruimur .s. amore τ sapientia: ppter qd spi.scus dr eē pignus hereditatis nostre. ¶ Ad tertiu dicendum q non qualiscunq cognitio sufficit ad rationem missionis: sed solum illa que accipitur ex aliquo dono appropriato persone: per qd efficitur in nobis coniunctio ad deum: fm modum proprium illius persone .i. per amorem: quando spi.scus datur. Unde cognitio est ista quasi experimentalis. ¶ Ad quartum dicendum q qualis operatio virtutum nō sit donum gratum faciens: tamē cum dono gratum faciente conferri potest. Et qr apostoli hic donum nō sine gratia gratum faciente acceperant: ideo dicuntur temporaliter accepisse spi.scm in collectione huius doni.

¶ Utrum spūs scūs detur a viris sanctis. Qō. III.

DEinde queritur a quo spi. scus procedit: τ querit h̄ vtrum spi. scus detur a scis viris. Alia .n. q ad hanc inquisitionem ptinet: infra dicentur. Videtur autē q sci viri spi.scm dare possunt. Remissio .n. pctōr nō fit nisi per spi.scm: sz sci viri possunt remittere pctā. Jo. 20. Quorum remiseritis pctā. τc. ergo videtur q possunt dare spi.scm. ¶ Pr. gratia spi. sci est sicut lumē spirituale: sz vnū corpus illuminatum lumine corporali pōt τ aliud illuminare. ergo τ vnus existens in gratia pōt alteri gratiā conferre. ¶ Pr. qui dat occasionē dāni damnū dedisse videtur. ergo q facit aliqd quo facto conferretur gratia spi. sci videtur gratiā spi. sancti conferre: sed ministri ecclesie sacra dispensant in qbus gratia spi. sancti datur. q videtur q spi.sanctū dare possint.

Contra dans nunq est inferior eo qd datur. Sz quilibet minister ecclie ē inferior spi.scō: τ quasi instrumentum ipsius. q nullus talis spi.scm dare potest. ¶ Pr. spi.scus nō datur nisi in gratia gratū faciente: gratiam autē talem nulla creatura conferre pōt. q nec spi.scm. Probatio medie. nullū infinitū pōt eē a potētia finita. gratia autē habet quādā virtutē infinitā: inquantū .s. ipsi deo qui est infinitus coniungit. q cū ois potentia creature sit finita. gratia gratū faciēs a nulla creatura conferri potest.

Respondeo dicēdum q nulla creatura pōt dare spi.scm: sed solus deus. Cū .n. in processione spūs vt dictū est: duo sint .s. respectus eternus: quo spi.scus est a pr̄e τ filio. τ respectus temporalis: q consurgit ex eo q creatura per donū susceptū nouo mō se h3 ad ipm: constat q neutro mō pōt ab aliq creatura processio temporalis spūs sci intelligi: q enim a nulla creatura spi.scus procedat fm relationē eternā: nulli dubiū ē. Similr et nulla creatura gratiam gratū facientē: in q sola spi.scus datur: conferre pōt: cuius rō pōt dupliciter assignari. Primo: qr cū ois operatio creature presupponat potētiā materie: impossibile ē q aliq creatura aliquam formā producat in esse: q nō educitur de potētia materie: τ ide ē q aia rōnalis a solo deo creatur. Et qr gratia gratum faciens eleuat hoiem supra totū esse nāe: inquātum elicit actum τ ordinatur in finē: q nā per sua principia attingere nō pōt: nō est pfectio educta de pō materie: τ iō a solo deo pficitur. Alia rō pōt eē: qr cū ois actio sit p3 aliquā similitudinē in pr̄e agentis: q3 q vt qr vniuersaliter agit sibi sile: os si aliq perfectio acquisita in aliq immediate coniūgat aliqui sit similitudo ipsius. q immediate ab ipso producatur. Et qr p gratiam efficimur ipsi deo coniuncti: τ nō mediāte aliq creatura: τ iō os q gratia immediate a deo in nos procedat. τ rō pōt et sumi ex virtute ipsius gratie: q dicunt in nobis actus meritorij: q ducit in infinitū bonū: sic ois tāgitur ex eo q in sibus agētibus ordinatis p modū agentis τ instrumenti: vltima perfectio attribuitur primo agenti: sic forma sibilis nō est per calorē ignis q est quasi instrumētū: sed per virtutē celestem.

Ad primū dicendum q ministri ecclie nō remittunt pctā auctate vel p modū efficiētie: sed solus deus q dicit Isa. 43. Ego sum q deleo iniquitates tuas ppter me. remittunt autē p modū ministerij: τ iō et possunt dici ministri collationis spi. sci: sed nō datores: qr h̄ importat auctatē. ¶ Ad 2m dicēdum q lumē spūale ē nobilius τ potentius q lumen corporale: τ ex sua dignitate h3 q a nullo creato pōt produci sic τ aīa rōnalis vt dictū ē. ¶ Ad 3m dicēdum q ille q dat occasionē dāni vr dānū fecisse interpretatiue: sz nō proprie: τ tn̄ qui dat occasionē dāni facit aliqd proportionatū τ sufficiēs ad h̄ q dānū sequatur: sz nulla operatio ministri in se considerata procedit a ministro est proportionata τ sufficiēs vt sequatur spi. sci donatio: sed solū hoc h3 ex diuina institutiōe τ ordinatione: τ ideo tota causalitas in deum refertur.

¶ Expositio textus.

NOn diuisim a pr̄e τc. Ut sibi contradicere: quia supra dixit duas eē processiões. Et dicēdum q nō sunt simplr due: vt dictū ē: s3 vna alterā includit. τ h̄ in vbis illis datur intelligi. τ etiam aliud .s. q pater immediate spirat spi.scm: sicut filius nō solum quātum ad virtutem: sed etiā quantum ad suppositū: sicut duo homines aliquid simul operantes. ¶ Ut cum etiam de se τc. Videtur q h̄ nō sit necessarium: qr spi.scus etiam a seipso temporaliter datur τ procedit: nō tamen ex h̄ ostēditur q a seipso sit. Dicēdum q cum dr spi.sanctus a se dari: totū h̄ refertur ad donum in quo spi.scus datur: τ nō ad ipam psonā procedētem: qr spi.scus nō est a seipso sicut a principio origināte: sed cū per statū corporalem spi.scus significaretur ostēdebatur q et ipsa persona spi.sci a filio procedebat. Et ipse est virtus τc. Videtur falsum dicere: qr virtus appropriatur filio: vt dr infra. Cor. i. Xps dei virtus τc. Et dicēdum q virtus pōt τ patri τ filio τ spi. scō appropriari fm diuersas rōnes. patri qdem inquantum virtus ad perfectionē potestatis ptinet: q patri appropriatur. Filio vero inquātū est media inter essentiā τ operationē: ita q res per suā virtutē operatur: sicut pr̄ per filiū. Inquātū autem facit opus bonum τ operantē sic appropriatur spi. sancto cui appropriatur bonitas: vel quātū ad effectū virtutis: qui est aliqd beneficium pstitum ex liberalitate diuina: cuius collectionis ratio est amor.

¶ Utrū spi.scus detur a seipso. ¶ Di. XV.

HJc considerādū ē cū spi.scus detur ab hominibus a pr̄e τ filio. qd est ipm temporaliter procedere ab vtroq vel mitti. vtrum et a seipso detur: si datur a se: τ procedit vel mittitur a se. Ad qd dicimus: quia spi.scus τ deus est τ donū sine datum. τ iō dat τ datur. dat qdē inquātū deus: τ datur inquātū donum. Cū āt donatio siue datio spi.sci sit operatio dei: τ cōis sit τ indiuisa operatio triū psonarum: donatur itaq spi.scus nō tm̄ a pr̄e τ filio: sz et a seipso. Un̄ Aug. in. xv. li. de tri. ait q seipsum dat. Sicut inqt corpus carnis nihil ē aliud q caro: sic donū spi.sci nihil est aliqd q spi.sanctus. In tantum q donum dei est inquātū datur eis qbus datur: apud se autē deus est. τ si nemini datur: qr deus erat patri τ filio coeternus antequā cuiq daretur. Nec qr illi dat τ ipe datur: iō minor ē illis. Ita .n. datur sic dei donū: vt et seipsum det sicut deus. Nō .n. dici pōt nō esse sue potestatis. d quo dictum est. Spūs vbi vult spirat. Ecce aptē dicit q spūs scūs seipsm dat. Si .n. spūs scūs seipsm dare nō pōt: τ cū pr̄ dare pōt: τ filius. pōt itaq aliqd pr̄ τ filius qd nō pōt spūs scūs. Itē si pr̄ τ filius dant spūm scūm nec ipse dat aliqd: ergo pr̄ operatur τ filius qd nō operatur spūs scūs. dat ergo spūs scūs seipsm. Si autē seipsum dat: tūc τ a seipso procedit τ mittitur: qd vtriq verū ē. Nā processio temporalis spiritus sci vel missio ipsius est donatio dei τ ipsa dei operatio. procedit ergo spūs scūs temporaliter τ mittitur a se: qr datur a se.

¶ Nō ē mirū si spūs scūs dr mitti vel procedere a se. cū et filius dicatur mitti a se.

NEc autē mireris q spūs scūs dr mitti vel procedere a se. Nā τ de filio dei dicit Aug. i. ij. li. de tri. Qr nō tm̄ a pr̄e missus ē: s3 et a seipso τ a spū scō: q res quo filius vl spūs scūs sit missus: cū vterq sit vbiq tāq deus. Nā vterq inqt Aug. legitur missus. de spū scō .n. legitur. quē mittet pr̄ in nomine meo. Et itē. si abiero mittā eū ad vos. Et filius de se dicit. Exiui a pr̄e τ veni in mundum. Et apls dicit. Misit deus filiū suū. In pphetia autē deus ē et psona dei. Celū τ terrā ego impleo. Itaq vbiq deus ē. vbiq ergo est filius: vbiq ē etiā spūs sanctus. Illuc ergo missus est filius τ spiritus sanctus vbi erant.

¶ Quomō intelligenda sit missio vtriusq.

QUocirca credendum ē quō intelligatur missio filij vl spūs sci. Pr̄ .n. solus inqt Aug. i eodē. nusq legitur missus sz filius τ spūs scūs. Et de filio primū videamus quō missū eū apls dicat. Misit deus filiū suū factū ex muliere. vbi satis ostēdit eoipso missū filiū quo factū ex muliere. proinde mitti a pr̄e sine spū scō nō potuit. qr pr̄ intelligitur misisse eū cū fecit ex femina: qd vtiq nō fecit sine spū scō. Ecce h̄ dicit filiū missū a pr̄e τ spū scō.

¶ Qr a spū scō filius sit missus auctatibus confirmatur.

EST q a spū scō filius sit missus: vt ait Aug. i eodē auctatibus confirmatur. Ipse xps dicit p Isaiam. Nūc misit me dñs τ spūs eius. De h̄ Amb. i li. ij. de spū scō ita ait. Quis ē q dicit. Misit me dñs τ spūs eius: nisi q venit a pr̄e vt saluos faceret peccatores Iesus xps? q3 pr̄ filiū misit τ spūs. Idē i eodē. Datus ē a pr̄e vt Isaias dicit. Puer natus ē nobis τ filius datus ē nobis. Datus ē audeo dicere τ a spū: qr τ a spū missus ē. Dicit .n. filius dei. Spūs dñi sup me: pp qd vnxit me euāgelisare pauperibus misit me: pdicare captiuis remissionē τc. qd cū de libro Isaie legeret ait in euāgelio. hodie cōpleta ē h̄ scriptura in auribus vris: vt de se dictū significaret. Bene autē dixit sup me: qr q̄si filius hoīs τ vnctus ē τ missus ad pdicādū. Nā fm diuinitatē nō sup xpm est spūs sed in xpo. Ecce et his vbis ostēdit Amb. filiū eē missum τ datū nobis. nō tm̄ a patre. sed etiam a spiritu sancto.

¶ Qr filius sit datus et a seipso.

DEinde ostēdit eē datū et a seipso ita dicēs i eodē li. cū non diffinitū fuerit p pphetam a quo datus sit filius. ostēdit datus gratia trinitatis vt et filius ipse dederit. Ecce h̄ dicit q filius se dedit: qr trinitas eū dedit. Si autē filius a se datus ē a se ergo missus ē τ a se processit: τ h̄ vtiq verum est τ concedi oportet cum eius missio sit diuina operatio.

¶ Qr filius sit missus a se.

QUod et a se mittatur Aug. astruit i li. ij. de tri. dicēs. Forte aliqs cogat vt dicamus et a seipso missum eē filium: qr Marie conceptus τ partus operatio trinitatis ē. Sz inqt aliqs quō pr̄ eū misit si ipse se misit. Cui rūdeo querēs vt dicat quō cum pr̄ sctificauit si ipse se sanctificauit. Utrumq .n. dñs ait. Quē pr̄ inqt scificauit τ misit i hūc mūdū. Et alibi. Ego pro eis scifico meipm. Itē quero quō pr̄ eū tradidit si ipse se tradidit. Utrumq .n. legitur. Credo q rūdebit si probe sapit: qr vna volūtas ē pr̄is τ filij τ inseparabilis operatio. Sic ergo intelligat illā incarnationē τ ex virgine natiuitatē in q filius intelligitur missus vna eademq operatione pr̄is τ filij inseparabiliter eē factam: nō inde separato spū scō. q a patre τ filio missus ē idē filius: qr a patre τ a verbo eius factū est vt mitteretur .i. incarnatus hoibus appareret. Nō .n. missus ē mutādo locum: qr in mūdo erat: quapp pr̄ inuisibilis vna cū filio secū inuisibili eūdem filium visibilē faciendo misisse eū dicitur est. Qui si ita visibilis fieret vt cū pr̄e inuisibilis eē desisteret .i. si substa inuisibilis verbi in creaturā visibilē mutata τ transiens verteretur. ita missus a pr̄e intelligeretur filius vt tm̄ missus. nō et cum pr̄e mittens inueniretur. Cū vo sic accepta ē forma serui vt maneret incōmutabilis forma dei manifestum est q a patre τ filio nō apparentibus factum sit q appareret in filio: id est ab inuisibili patre cum inuisibili filio idem ipse filius visibilis mitteretur.

¶ Summatim colligit q ex pdictis assumitur.

EX supradictis apte mōstratur q filius missus ē a pr̄e τ a spū scō τ a seipso: q sit ipsa missio .s. incarnatio. i. q factus ē homo p qd visibilis apparuit qd ē opus commune patris τ filij τ spiritus sancti.

¶ Questio cur dicat a meipso non veni.

Sed adhuc opponit̃ si filius a seipso missus ẽ. cur ergo ait. a meipso non veni. Ad hoc Augu. rn̄det i scđo li. de tri. dicens hoc dictũ esse fm formã serui fm quã nõ fecit vt mitteret̃. i. nõ est operatus incarnationem sed fm formam dei.

¶ Utrum semel tm̃ missus sit filius an sepe.

Hic q̃rit̃ vtrũ semel tm̃ missus sit fili⁹. an sepe mittat̃. Si. n. missio filij ipsi⁹ tm̃ icarnatio ẽ cũ semel tm̃ incarnat⁹ sit: ꝛ semel tm̃ videt̃ missus: at si sepe mittit̃: ẽ ꝛ alia eius missio q̃ icarnatio. Sꝫ q̃ est illa. nunqđ eterna genitura missio ei⁹ dicenda est. an ẽt alia missio querenda est?

¶ Quibus modis dicit̃ filius mitti.

Ad qđ dicim⁹ q̃ duob⁹ modis dr̄ fili⁹ mitti p̃ter illã eternã geniturã que ineffabil ẽ. sꝫ quã ẽt missus posset dici vere q̃busdã: sꝫ meli⁹ ꝛ veri⁹ sꝫ cã dr̄ genit⁹. p̃ter eã g̃ duob⁹ modis dr̄ mitti. i. vel cũ visibili mũdo apparuit carne idut⁹: vel cũ se i aĩas pias sic trãsfert vt ab eis pcipiat̃ ac cognoscat̃. Hos duos missiõis modos Augu. apte distinguit i. iiij. li. de tri. dicẽs. Nõ eo ipso q̃ de p̃re nat⁹ ẽ missus dr̄ fili⁹: sꝫ vel eo q̃ apparuit huic mũdo v̄bũ caro factũ. Unde dic. A p̃re exiui ꝛ veni i mũdũ: vel eo q̃ ex tp̃e cuiusq̃ mẽte pcipitur sic dcm̃ ẽ de sapia. Emitte illã de celis sctis tuis: ꝛ a sede magnitudis tue: vt mecũ sit ꝛ mecũ laboret. i. doceat me laborare. Et tunc vnicuiq̃ mittit̃ cũ a quoq̃ cognoscit̃ atq̃ pcipit̃ q̃tũ cognosci ꝛ pcipi põt p captu vel pficiẽtis in deũ: vel pfecte in deo anime rationalis.

¶ Quo fm alterum semel ꝛ fm alterum sit sepe missus. ꝛ fm alterum vt sit homo. ꝛ fm alterum vt sit cum homine.

Ecce distincti sũt duo modi missiõis filij: ꝛ sꝫ alterũ semel tm̃ missus ẽ dei filius. sꝫ alterũ sepe missus ẽ ꝛ mittit̃ quotidie. Nã sꝫ alterũ missus ẽ vt sit hõ qđ semel tm̃ factũ ẽ: fm alterũ vo mittit̃ vt sit cũ hoĩe: quomõ quotidie mittitur ad sctõs: ꝛ missus est ẽt ante icarnationẽ ad oẽs sctõs qui añ fuerunt ꝛ etiã angelos. Unde Aug. de filio. i. de sapiẽtia patris loquẽs in. iiij. li. de tri. ait. Aliter mittit̃ vt sit cũ hoĩe. aliter missa ẽ vt sit homo. In aĩas. n. sanctas se trãsfert. ꝛ amicos dei ꝛ p̃phetas cõstituit. sicut ẽt ipplet sctõs angelos: sꝫ cũ venit plenitudo tp̃is missa ẽ nõ vt ipleret angelos. nec vt eẽt angelus. nec vt eẽt cũ hoibus nec i hoib⁹ tm̃ vt antea in p̃rib⁹ erat ꝛ i pphetis: sed vt ipm̃ verbũ fieret caro. i. homo.

¶ Quo fm alterum modum dr̄ missus in mũdũ. fm alterum non.

Preterea notãdũ ẽ q̃ cũ his duob⁹ modis mittat̃ fili⁹ fm alterũ dr̄ missus in mũdũ. fm alterũ vo nõ. Eo. n. mõ missus in mũdũ dr̄ quo visibil mũdo apparuit. Unde Aug. in eodẽ li. ait. Cũ ex parte cuiusq̃ mente pcipit̃. mitti qdẽ dr̄: sꝫ nõ in hũc mũdũ. Nõ. n. sensibiliter appet. i. corporeis sensib⁹ p̃stoẽ. Nã p nos sꝫ q̃ mẽte aliqđ eternũ capimus nõ in hoc mũdo sum⁹: ꝛ oĩuꝫ iustorũ spũs ẽt i carne viuẽtiũ: inq̃tũ diuina sapiũt nõ sũt i hoc mũdo. Ex predictis liquet q̃ p̃ter ineffabilẽ geniturã duobus modis mittit̃ fili⁹. s. cũ visibiliter apparuit. vel inuisibiliter percipitur mente.

¶ Cur pater nõ dicit̃ missus cum ab aliquo cognoscitur sic filius.

Hic q̃rit̃ cur p̃r nõ dr̄ missus cũ et tp̃e a quoq̃ cognoscit̃ sic fili⁹. Ad qđ dicimus q̃ in eo ẽ pricipij auctas q nõ hꝫ de quo sit a quo fili⁹ ẽ ꝛ spũs sctũs. P̃r. n. ẽ vt ait Aug. i eodẽ li. pricipiũ diuinitatis toti. vel si meli⁹ dr̄ deitatis. q: pricipiũ filij ꝛ spũs sctĩ. Nã vt ait aug. i eodẽ. Si voluisset ẽt deus p̃r p subiectã creaturã visibiliter apparere: absurdissime tñ aut a filio quẽ genuit: aut a spũ sctõ q de illo pcedit missus diceret̃. Cõgruenter aũt ille dicit̃ missus q in carne apparuit misisse. aut ille qui i ea non apparuit.

Ideoq̃ putauerũt qdã heretici cũ p̃r nõ sit missus: sꝫ fili⁹ ꝛ spũs sctũs: p̃rem eẽ maiorẽ ac filiũ minorẽ ꝛ spũ sctũ: atq̃ p̃rẽ q̃si maiorẽ misisse. vtrũq̃ q̃si minorẽ: qđ Aug. iprobat i. iiij. li. de tri. illis dicẽs. Nõ iõ ingt arbitrãdũ ẽ minorẽ eẽ filiũ: q̃ missus ẽ a p̃re: nec iõ minorẽ spũ sctm̃: q: ꝛ p̃r eũ misit ꝛ filius. Siue. n. pp visibilẽ creaturã. siue pp pricipij cõmẽdationẽ. nõ pp inequalitatẽ vel iparilitatẽ vel dissimilitudinem substãtie in scripturis hec posita intelliguntur. Non ergo iõ pater dr̄ misisse filium vel spũm sctm̃ q̃ ille esset maior ꝛ illi minores: sꝫ maxie pp auctã tem pricipij cõmẽdãdã: ꝛ q: in visibili creatura nõ sic illi appareat. Ecce ostẽsũ ẽ q̃ sit missio filij: ꝛ qbus modis mittatur.

¶ Diuisio p̃me p̃tis tertie.

Ostenso q̃ spũs sctũs pcedit tẽpaliter ꝛ datur a p̃re ꝛ filio. Hic ingt vtrũ ẽt a seipso det̃ vel mittat̃. Et diuidit i p̃tes duas. In p̃ ostẽdit q̃ spũs sctũs ꝛ dat̃ ꝛ mittit̃ a seipso. In 2ª idicit similitudinẽ de missiõe filij. ibi. (Hic aũt mereris.) Ostẽdit aũt in p̃ p̃tes duas: p̃ q̃ spũs sctũs a se det̃ [illegible] Aug. auctãte. ꝛ g duas rõnes [illegible] Quicq̃d p̃

pater ꝛ filius põt ꝛ spũs sctũs. Sꝫ p̃r ꝛ fili⁹ p̃nt dare spũ sctm̃. g̃ ꝛ ẽ. Alia ẽ. q̃cqđ operat̃ p̃r ꝛ fili⁹ operat̃ spũs sctũs. ꝛ sic vt p̃us. Et rõnes iste hñt efficaciã pp effectũ cõnotatũ in missiõe ꝛ datione spũs sctĩ ex p̃te creature. Operatio. n. respectu creature ẽ cõis oĩb⁹ trib⁹ psonis. (Hic aũt mereris.) Hic idicit missionẽ filij ad notificandũ missionẽ spũs sctĩ. Et diuidit̃ i p̃tes duas. In p̃ determiat de filij missiõe in cõi. In 2ª q̃tũ ad spẽales modos. ibi. (Hic querit̃ vtrũ semel tm̃.) Prima i duas. In p̃ mouet q̃õnẽ de missione filij duplicẽ q̃r. s. itelligat̃: ꝛ a q̃ mittat̃. In 2ª soluit. ibi. (Quo circa q̃redũ.) Et hec diuidit̃ i duas. In p̃ soluit q̃tũ ad missiõis modũ. In scđa q̃tũ ad missiõis p̃n⁹. ibi. (Et qđ a spũ sctõ.) Et hec diuidit̃ in duas. In p̃ ostẽdit q̃ nõ solũ fili⁹ missus ẽ a p̃re sꝫ ẽt a spũ sctõ. In scđa ostẽdit q̃ ẽt a seipso. ibi. (Deinde ostẽdit.) Et hoc in duas. In p̃ma ostẽdit filiũ eẽ datũ a seipso. In scđa ostẽdit filiũ esse missuꝫ a seipso. ibi. (Et autẽ a seipso.) Et circa hoc tria facit. In p̃ma ostẽdit veritatẽ. In scđa concludit intentionẽ suam. ibi. (Ex supradictis aperte.) In tertia excludit obiectionẽ. ibi. (Sed adhuc opponitur.)

Questio. I.

Ad intellectũ h⁹ p̃tis de trib⁹ q̃rit̃. p̃rio de missiõe fm se. Scđo de ipsa ex p̃te missi. 3º de eadem ex p̃te mittẽtis. ¶ Circa p̃m duo q̃rũt̃. p̃ vtrũ missio aut datio cõueniat diuinis psonis. 2º quid significet vtrum essentiã vel notionem.

¶ Utrũ missio cõueniat diuinis personis. I.

Ad primũ sic pcedit̃. vr̄ q̃ missio non cõueniat diuinis psonis. Missio. n. vr̄ dicere quãdã locimutationẽ fm q̃ dicim⁹ nũciũ mitti ad aliquẽ locũ. Sꝫ diuinis psonis q̃ vbiq̃ sũt nõ cõuenit aliq̃ loci mutatio. g̃ nec missio. ¶ P̃. sup illõ Eze. 16. Cõuertẽs restituã eos ꝛc. dic. Iero. qđ cõiũctũ ẽ ꝛ i vno corpe copulatũ mitti nõ põt: sꝫ vna psona cõiũcta est alij maiori vniõe q̃ aliq̃ copulatio corporalis. g̃ vna psona non põt mitti ab alia. ¶ Itẽ nihil ptinẽs ad iferioritatẽ põt dici de vna psona respectu alteri⁹: cũ nõ sint gradus i trinitate. vt dic. Da. Et tp̃s nõ est obediẽs p̃ri nisi sꝫ q̃ hõ. missio aũt ꝛ datio videt̃ iportare quãdã iferioritatẽ in misso ꝛ dato. ergo neutrũ cõuenit diuine psone. ¶ Itẽ cõstat q̃ diuina psona est in ifinitũ dignior q̃ aliqs angelus: sꝫ angeli superiores q̃ sunt assistẽtes fm Dio. nõ mittunt̃ ad nos pp̃ter suã dignitatẽ. g̃ multo min⁹ diuine psone mittunt̃.

In cõtrariũ sunt autes plurime auctoritates canonis ꝛ sanctorum.

Respondeo dicẽdũ q̃ missio vel datio rõne sue significatiõis dic̃ exitũ alic⁹ vt missi ab aliquo sicut a mittẽte: ꝛ ad aliquẽ terminũ. Iste autẽ exit⁹ in creaturis ẽ fm distãtiã corpalẽ missi a mittente. Et in cõparatiõe ad terminũ ponit i misso eẽ vbi nõ fuit p̃us. Quia aũt oĩs iperfectio amouẽda ẽ ab his q̃ in diuinã pdicationẽ veniũt: iõ missio in diuinis itelligit̃ nõ fm exitum localis distãtie nec fm aliquã nouitatẽ aduenientes ipsi misso vt sit vbi p̃us nõ fuerat. sed fm exitũ originis ab aliquo vt a p̃n⁹: ꝛ fm nouitatẽ aduenientẽ ei ad quẽ fit missio: vt nouo mõ psona missa i eo esse dicat̃. Ex quo p̃z q̃ missio de rõne sui differt a pcessiõe ꝛ datiõe. Processio. n. indicat pcessio dicit realẽ distinctionẽ ꝛ respectus ad p̃ncipiũ a quo pcedit: ꝛ nõ ad aliquẽ terminũ. Datio aũt nõ iportat distinctionẽ dati a p̃n⁹ a quo dat̃: q: idem põt dare seipsũ: sꝫ tñ ab eo cui dat̃: vt supra dcm̃ ẽ. Sꝫ missio ponit distinctionẽ in misso ꝛ ad p̃n̄ ꝛ ad terminũ. Et iõ cũ dr̄ spũs sctũs mitti icludit̃ in significatiõe missiõis vtrũq̃ respect⁹. s. tẽpalis ꝛ etern⁹. Etern⁹ q̃ntũ a p̃re ꝛ filio pcedit. ꝛ tẽpalis q̃ntũ significat̃ in habitudine ad creaturam que nouo modo ad ipsum se habet.

Ad primũ g̃ dicẽdũ q̃ q̃uis spũs sctũs q̃ vbiq̃ ẽ nõ possit eẽ vbi nõ fuerat loci mutatiõe circa ipm̃ itellectã: tñ põt eẽ aliq̃ nouo mõ quo p̃us nõ fuerat mutatiõe facta circa illud in q̃ eẽ dr̄: ꝛ hoc sufficit ad missionẽ. ¶ Ad 2m dicẽdũ q̃ glo. Iero. itelligit̃ de missiõe creature q̃ fit p loci mutationẽ q̃ nõ põt eẽ nisi ei⁹ qđ localiter sepat̃. ad diuinã aũt missionẽ sufficit distinctio psonarũ in essentie vnitate. ¶ Ad 3m dicẽdũ q̃ obediẽtia ẽ p̃p̃ie respectu superioris qđ p̃p̃ie ad diuinũ ptinet. vel pp̃ q̃ obediẽtia gradũ iportat dignitatis. vñ nõ põt dici de psona filij vel spũs sctĩ sꝫ diuinitatẽ. mittere aũt nõ ponit gradũ dignitatis: sꝫ auctaritẽ p̃ncipij in vno respectu alteri⁹ q̃ ab illo exire dicit̃ vt ẽ in diuinis psonis. ¶ Ad 4m dicẽdũ q̃ nõ fm eãdẽ rõnem missio dr̄ de angelo ꝛ de diuina psona. Angelus. n. missus localiter mouet̃ cũ sit vbi p̃us nõ fuerat: q: cũ sint in celo nõ sunt in terra. vñ missio talis aliquã idignitatẽ vel iferioritatẽ graduũ ponit circa missũ. nõ aũt missio diuine psone a q̃ oĩs loci mutatio excludit̃. Et p̃terea effectus ille ad quẽ ẽ missio psone diuine ẽt imediate ẽ ab ipsa psona. s. gratiã faciẽs: vt dcm̃ ẽ. Effect⁹ aũt superiorũ angelorũ efficit̃ in nos mediãtib⁹ iferiorib⁹ angelis fm Dio. iõ nõ dicunt̃ ipsi superiores angeli ad nos mitti: sed iferiores qui circa nos imediate operant̃: sicut ẽt nec missio diuine psone est fm illas perfectiones quas creatura a deo recipit agente aliqua media creatura.

¶ Utrum missio significet notionem. II.

Ad secundum sic pcedit̃. videt̃ q̃ missio significet notionem. Dicit enim Beda in quadã homelia q̃ missio spũs sctĩ est eius processio: sed pcessio est notionale. ergo ꝛ missio. ¶ P̃. quicquid importat originẽ in diuinis est notionale: q: essentia diuina non originat̃ nec aliquas personas originat: missio autẽ vt dictum est iportat exitum originis ab alio sicut a principio. ergo est notionale.

Contra fm Dio. omne nomẽ cõnotãs effectum aliquem in creatura. dictũ de deo pertinet ad cõmunitatẽ essentie: sed missio iportat effectum aliquẽ in creatura vt dictum est. ergo significat essentiã. ¶ P̃. nulla notio cõmunis est filio ꝛ spũ. sctõ: sed missio cõis est vtriq̃: vtrũq̃ eni legit̃ missus: vt in litã dr̄. ergo missio nõ dicit aliquam notionem.

Respondeo dicẽdũ q̃ q̃dã noĩa sunt in diuinis q̃ significant tñ psonã: vt pater ꝛ fili⁹. quedã q̃ tñ significãt essentiã: sꝫ hoc nomẽ essentia. q̃dã q̃ significãt vtrũq̃ sicut dictũ est de pceditionibus ꝛ spirabit. Et ita dico q̃ missio est ꝛ essentiale ꝛ notionale fm aliud ꝛ aliud. Scđm eni respectũ quem iportat missio ad suũ p̃ncipiũ est notionale. fm aliũ respectũ quem iportat ad effectũ in creatura est essentiale. Sed circa hoc est duplex opio. quidã eni dicũt q̃ p̃ncipalr̄ significat notionẽ: ꝛ cõsequẽter essentiã fm effectũ cõnotatũ. Alij dicũt e cõuerso [illegible] Missio eni fm rõnes sui noĩs nõ dicit exitũ ab aliq̃: sicut a p̃n̄ quo missio esse dicat̃: sed solũ in ordine ad effectũ missionis ponit̃ auctas alicuius ad missum. Sermo cũ q̃s mittit̃ a deo nõ exit ab ipso fm suum esse: sed sicut a p̃re mouente ipm̃ per spũm ad hũc actũ. Sed q: in diuinis personis nõ põt esse auctas respectu missi nisi fm originẽ essendi: ideo ẽt diuini iportat̃ relatio originis in missiõe: fm quã ẽ notionale: ꝛ p̃ncipalr̄ iportatur ordo ad effectum missionis fm quẽ est essentiale. Sed in pcessiõe tẽpali est e cõuerso pcessio fm rõnẽ suam p̃us [illegible]

exitum a principio originale: et nō dicit ordinē ad effectū nisi ex cōsequēti ad modū processionis que est tpalis vt dcm̄ est sic processio tpalis vt esse principale notionale: et ex his significare eciam rōne connotati effectus. Dico aūt q̄ hic accedit psona ad effectum q̄ missio vt patet ex dictis.

Et per hoc ps solo ad tria p^m. ¶ Ad 4. dōs q̄ no no pōt significari i diuinis dupl'r aut p̄prie sic priuatio vt innascibilitas. aut cōiter sic esse ab alio vel a q̄ ē al^s: et h mō significat notio i missiōe: et iō cōis ē in duabus psonis ab alio exeūtibus.

¶ Utrū missio cōueniat omnib^s personis. Q̄ō. II.

Deinde queritur cui cōuenit mitti. Et vr̄ q̄ toti trinitati. Sic. n. dic̄ Da. in diuinis oīa vnū sūt pōt in gnātionē gnātiōes et pcessionē. Sz missio nullaz horz est. ḡ vr̄ q̄ toti trinitati cōuenit. ¶ P̄. missio diuine psone intelligit̄ fm h q̄ ipsa psona p missionē manifestat̄. vt dic̄ Aug. q̄ mitti ē cognosci q̄ ab alio sit sed effect^s in creatura q̄ fit p missionē manifestat totā trinitatē sic cāni suā cām. ḡ vr̄ q̄ tota trinitas mittat̄. ¶ P̄. sic dona appropriata filio et spi. sc̄o sūt cōicabilia creature. s. sapiā bonitas ita et dona appropriata pr̄i. s. pō. sz rōne illoz donoz appropriatoz eis: dr̄ spi. sc̄us et fili^s mitti. ḡ eadē rōe et pr̄. ¶ Itē vbicūqz ē fili^s vl spi. sc̄us ē et pr̄. sz spi. sc̄us vl fili^s dr̄ mitti: q̄ nouo mō exhibēt in aliqua creatura. ergo videtur q̄ simul cū eis pr̄ mittat̄: et ita toti trinitati conuenit mitti.

Sed contra vr̄ q̄ solus filius mittat̄. sic eni dicit Aug. mitti ē cognosci q̄ ab alio sit: sz cognitio appropriat̄ filio q̄ ē vbū et sapia pr̄is. ḡ solus fili^s vr̄ mitti. ¶ Itē vr̄ q̄ solus spi. sc̄us. oīa eni dona spūalia ptinēt ad manifestationē spūs. vt hr̄. i. Cor. 12. vnicuiqz dr̄. sed per missionē manifestat̄ persona diuina. ḡ videt̄ q̄ solus spūs mittatur in oībus donis.

Respondeo dōs q̄ sic dcm̄ ē in oī missiōe ops q̄ ponat̄ aliq̄ auctas alicui^s ad ipm̄ missum. in diuinis aūt psonis nō ē auctas nisi fm origines: et iō nulli psone diuine cōuenit mitti nisi ei q̄ ē ab alio: respectu cui^s pōt in alio designari auctas: et iō spi. sc̄us et fili^s dicūt̄ mitti: et nō pater vel trinitas ipsa.

Ad primū ḡ dōm q̄ in missiōe icludit̄ intellectus pcessionis et gnātiōis īplicite: q̄tū ad id qd cōe ē eis. s. eē ab alio: exitus nō q̄tū ad ppriā rōnē gnātionis vel pcessiōis. ¶ Ad 2^m dōs q̄ in missiōe nō tm̄ ē effectus doni creati creature collati: sz ēt vt dcm̄ ē ponit̄ auctas alicuius principij respectu ipsi^s missi. vñ in missione psone cognoscit̄ psona ab alia eē fm Aug. et q̄ h nō cōuenit toti trinitati nec ipsi pr̄i: iō nō pōt dici pr̄ vel trinitas mitti. Et preterea effect^s ille magis appropriat̄ vni psone q̄ alteri fm quē vna psona dr̄ mitti et nō alia. ¶ Ad 3^m dōs q̄ pō q̄ appropriat̄ pr̄i nō hz rōnē vt ptineat ad reditum in finē: ḡ magis ptinet ad exitū a principio: dicit. n. potentia rōnē principij et ideo nō ptinet ad missionē q̄ fit ad reducēdū rōnalē creaturā in deū. ¶ Et preterea pr̄ in q̄ ē prima auctas nō pōt designari mitti: q̄ respectu ei^s nulla hr̄ auctas. ¶ Ad 4^m dōs q̄ cū pr̄ sit in filio et fili^s i pr̄e et vterqz in spi. sc̄o q̄ fili^s mittit̄ sil'r et venit pr̄ et spi. sc̄us sz fili^s sol^s. sic intelligit̄ h aduētu filij i carnē cū ipe dicat Jo. 8. Et nō 14. Ad eū veniem^s &c. Et iō aduēt^s vl inhabitatio cōuenit toti trinitati: q̄ nō dicuñ nisi rōne effect^s cōungētis ipsi trinitati: q̄uis ille effect^s rōne appropriatiōis possit dicere magis in vnā psonā q̄ in aliā: sz missio sup h addit auctatē alicui^s respectu psone q̄ mitti dr̄. et iō nō pōt cōuenire nisi psone q̄ ē ab alio principio. ¶ Ad 5^m dōs q̄ q̄uis cognitio appropriet̄ filio: tn̄ donū illud ex quo sumit̄ experimētalis cognitio q̄ necessaria ē ad missionē: nō necessario appropriat̄ filio sed q̄nqz spūi sc̄o sicut amor. ¶ Ad 6^m dōm q̄ in dono duo est cōsiderare. s. rōnez doni: et sic manifestat oē donū spi. sc̄m inq̄tū hz rōnē pmi doni fm q̄ est amor: aut fm spēm doni: et sic aliqd donum manifestat ipsuz filiū sicut sapia vel scientia. Q̄ō. III.

Deinde querit̄ de missione p cōparationez ad mittētē. ¶ Et circa hoc duo q̄runt̄. p^o vtrū alicui psone conueniat q̄ mittat se: vel pcedat a se vel det. 2° vtrum filius mittat̄ a spiritu sancto.

¶ Utrū aliq̄ psona mittat se vl det. I.

Ad primuz sic pcedit̄. vr̄ q̄ nulla persona det se vel mittat se. Dās. n. sp vr̄ hr̄e auctatē respectu dati: sz nulla psona hz auctatez respectu suipsi^s. ḡ vr̄ q̄ nulla psona det se. ¶ Itez supra dixit mag q̄ hoies nō pñt dare spi. sc̄m q̄ ab eis nō pcedit: sz nulla psona pcedit a seipsa. ala eēt pn^m suipsi^s. ḡ nulla psona seipsaz dare pōt. ¶ Itē sic dictū ē: missio ponit exitū ipsi^s missi a mittēte: sz nulli psone cōuenit exire a seipsa. ḡ nulli psone cōuenit mittere se. ¶ Itē sic dictū ē pcessio pncipalr̄ iportat respectū psone ad pn^m: a q̄ distinguit̄: sz nulla psona diuina distinguit̄ a seipsa. ḡ nec a se procedit. ¶ P̄. h ppositio. a. iportat habitudinē pncipij: sed nulla res est pn^m sui ipsi^s. ergo et si cōcedit̄ q̄ aliq̄ psona mittit se nō debet concedi q̄ mittatur a se.

Contra Aug. 4. de tri. sic gnāri est filiū eē a pr̄e: ita filiū cognosci eē a pr̄e ē filiū mitti: sz ista cognitio pōt cāri a filio. ḡ et missio filij pōt eē a filio. Itez h videt̄ ex his que in littera dicuntur.

Respondeo dōm q̄ fm dīas donatiōis missionis et pcessiōis supius assignatā diuersimode oz in hac q̄ōne loq. Si. n. accipiam^s donatiōē siue datiōnē de rōne datiōis nō vr̄ ps eē nisi q̄ datū libere a dāte hēat̄. Hoc aūt pōt eē dupl'r aut sic aliqs libe seipm hz vel aliqd qd in ipso ē. Aut sic libe aliqs hz suaz possessionē vel id respectu cui^s dñiū hz fm q̄ hr̄e multis modis dr̄. Un̄ de rōne datiōis nō ē q̄ ponat̄ aliq̄ auctoritas respectu ipsius dati. pōt. n. aliqs et seipm ex amore dare alicui^s in amicū nisi specificet̄ datio fm spālē modū: hīdiqz est fm dñiū: talis donatio nulla est respectu diuinoz. Et iō donatio nō exigit aliquā rōnem principij respectu ipsi^s dati. Un̄ dari pōt cōuenire et essentie diuine: put dicim^s q̄ pr̄ dat eēntiā suā filio: et pōt cōuenire pr̄i vt dicatur pr̄ seipsum dare: et sil'r filio et spi. sc̄o. nec notabit̄ aliq̄ distin^o datis ad datū: nisi forte fm rōnē sic intelligētis ad intellectū: et sic cōcedim^s simpl'r q̄ psona dat se et dat̄ a se. ¶ Sed circa missionē ē maior difficultas quā attestat̄ opionū diuersitas. Quidā. n. dicūt q̄ oēs tales sunt false spi. sc̄us mittit se. vel fili^s mittit se. Et dicūt rōnes magi nō valere: q̄ cū missio icludat in se notionē: nō oz q̄ ipō vel operatiōe missiōis tres psone cōueniāt: sic nec in gnātione vel pō gnāndi. Et dicūt ēt nō eē simile de missione in carnē fm quā fili^s seipsum mittere dr̄: q̄ in illa missione nā creata assumit̄ in vnitatē diuine psone: qd nō exigit in aliqua missionib^s. Et si in auctate aliq̄ inuenit̄ q̄ spi. sc̄us mittat se glosandum est. i. a spiritu sc̄o est effectus in quo ab alio cognoscit̄ esse. Sed q̄ sancti cōiter talib^s locutionibus vtunt̄: et pcipue Aug. et magister h cōcedunt. iō alij dixerunt q̄ missio aliqñ pprie sumit̄. aliqñ iproprie. Cū missio sumit̄ pprie iportat distinctionem missi a quo fit missio. et iō h mō nō pōt dici q̄ spi. sc̄us mittat se. Cōuertēte sumit̄ et improprie missio pro influentia vel datione:

et sic dicāt spi. sc̄us mittere se: q̄ dat se: vel q̄ inspirat se: et hec opinio est prepositini. et altisiodorēsi. Et q̄ hec opinio pa^z vr̄ recedere a pma. iō dixerūt aliq̄ q̄ pprie dicit̄ spiri. sc̄us se mittere: et huic cōsentiēdū vr̄ si vtus nois attēdat̄. Missio. n. vt dcm̄ est iportat duo. s. missuz esse ab alio rōne auctis quā importat: et itez effectū fm q̄ nouo mō in aliq̄ creatura spiri. sc̄us dr̄. Un̄ sensus ē spiri. sc̄us mittit̄. i. ē ab aliquo: et fit nouo mō i aliquo nulla tn̄ mutatiōe facta circa ipm̄: vt pus dcm̄ est. Notādū est aūt q̄ diuersimode vr̄. cāt locutio q̄i aliqd cōiunctū pdicat̄ de aliquo fm esse. et q̄i fm fieri. Qū. n. pdicat̄ fm eē: ops q̄ vtrūqz illoz in eē dicat̄: vt si dicā sor. est hō alb^s: ops eū esse hoiem et albū: cēnisi alteṛ diminuat rōnē alteri^s: vt cū dr̄ hō mortuus. Sz qū pdicat̄ cōiūctū fm fieri: sufficit q̄ alteṛ in fieri pdicet̄: vt si dicā sor. ē nūc fact^s hō alb^s: sufficit ad vitatē h^s locutiōis q̄ sit nūc factus alb^s: q̄uis nō sit factus hō. ¶ Itē nōndū est q̄ qū aliqd cōpositum pdicat̄ de aliquo fm fieri: diuersimode se hz in faciēte et in facto: q̄ ex pte facti ops q̄ vtrūqz predicet̄ fm eē: et si nō vtrūqz fm fieri: vt si dicā iste est factus hō albus: ops eū eē hoiem et eē albuz: si alteṛ sit diminuēs: nō aūt oz q̄ fiat hō: sz sufficit q̄ fiat albū. Ex pte aūt faciētis: q̄ faciēs nō refert̄ ad factū nisi fm id qd fit in ipso: sufficit q̄ faciēs dicat̄ facere alteṛ tm̄. vt si dicā pictor facit parietē albū: nō ops q̄ faciat eū esse pietē et esse albū: sed sufficit si facit esse eū albuz tm̄. Dico igit̄ q̄ missio: q̄ ponit missuz esse in aliquo eo mō quo pus nō erat: et sic fieri in illo: sz allū modū iportat quādā factiōez: nō dico realē factionez: sz rōnis tm̄: que terminant̄ ad relonē rōnis et nō rei: sicut dicit̄ deus factus refugium. Scīus ḡ est spiri. san. est missus. i. factus est ens ab alio exīs in creatura p grām. Un̄ ops ad h vt dicat̄ missus q̄ et sit ab alio et fiat in aliq̄ fz nouā hītudinē. Propter qd pr̄ nō pōt dici mitti: q̄ nō est ab aliquo. Si aūt accipiamus ex parte mittētia: tunc mittere spiri. sc̄m nihil aliud ē q̄ facere spiri. sc̄m existētem ab alio eē in aliquo fm nouā hitudinē. et iō cuicūqz psone cōuenit facere alterū istoz. s. q̄ sit in aliquo fm nouā habitudinē dicet̄ mittere spiri. sc̄m q̄uis nō sit pn^m spūs sc̄i fm q̄ est ab aliquo. Et q̄ tota trinitas facit spiri. sc̄m eē in aliquo fm nouā habitudinē. ppter donū collatum toti trinitatis. ideo tota trinitas dr̄ mittere spi. sc̄m et ipse seipsum mittit. et ipse a se mittit̄ sub eodē sensu. ¶ Ulterius si loquamur de pcessiōe hēbit maī^s de ppietate et min^s. ppe dicet̄ spiri. sanctū pcedere a se q̄ mitti a se: sz tn̄ q̄ pcessio tpalis: vt dcm̄ ē ponit nouā hitudinē ad creaturā in quā pcedit: et oīs nouitas ptinet ad aliq̄ factionē: iō ēt fm pcessionē tēporalē spiri. sanctū ens ab alio est et existēs nouo modo in aliquo. Et sic sub eodem sensu cōcedet̄ q̄ spiri. sanct^s pcedat a se tpaliter.

Ad primuz ḡ dōm q̄ nō ē de rōne datiōis q̄ ponat̄ aliq̄ auctas respcū dati: nisi qñ dat̄ aliqd qd hēnr p modū dñij: et talis datio nō est i diuinis vt dcm̄ est. ¶ Ad 2^m dōm q̄ neuṭ hoz hoines efficiūt q̄ in missiōe iportant̄: q̄ nec grās cōferūt: nec ab eis spiri. sanct^s pcedit. et iō nullo mō pōt hō mittere spiri. sanctū. ¶ Ad 3^m dōm q̄ missio nō ponit tm̄ exitū: sed cū hoc aliqd aliud. s. eē in creatura fm nouā hitudinem. Et q̄uis fm alteṛ. s. exitū nō referat̄ ad se sicut ad pncipiū: tn̄ fm vtrūqz cōiunctū refert̄ ad se sicut ad pncipiuz. ipse. n. facit se existē ab alio fm nouā habitudinē esse in aliq̄ ratiōe pcessiōis quā illi cōfert. ¶ Ad 4^m dōs q̄ q̄uis pcessio importet tn̄ respectū ad psonā a qua hz esse: tn̄ pcessio tpalis: vt dcm̄ est iportat respectū ad creaturā i quā pcedit: et hu^s ratiōe tpaliter dicit̄ pcedere a se sicut mittit a se. ¶ Ad 5^m dōm q̄ ipse spiri. sanct^s q̄uis nō sit pn^m suipsi^s simpl'r: tn̄ ipse facit se existē ab alio esse in aliquo fm nouā hitudinē. Et fm hoc tm̄ cōiunctū refert̄ i se sicut i pn^m ratiōe alteri^s tn̄. vt p̄z ex p̄dictis.

¶ Utrū spūs sanct^s mittat vel det filiū. II.

Ad secunduz sic pcedit̄. vr̄ q̄ spiri. sc̄us nō det vel mittat filiū. Augustin. dicit exire filiū a pr̄e et venire in mundū: hoc est filiū mitti a pr̄e: sz fili^s nō exit a spiri. sancto. ḡ nō mittit̄ ab ipo. ¶ Itē sic fili^s se hz ad pr̄e: ita spiri. sanct^s ad filiū: sz fili^s nullo mō mittit pr̄em. ḡ nec spi. sanct^s filiū.

Contra. Isa. 48. Et nūc misit me dñs et spūs ei^s: et exponit Glo. de filio. ḡ mittit̄ a pr̄e et spiri. sancto. ¶ Itē Amb. lib. de spū sc̄o. Dat^s fili^s est a pr̄e: vt Isa. dicit. 9. filius datus est nobis. dat^s est audeo dicere et a spiri. sancto: q̄ a spiri. sancto missus est. ḡ &c.

Respondeo dōm q̄ glo. distinguit triplicē missionē filij. Unā q̄ missus ē in carnē. aliā q̄ mittit̄ in mētē. tertiā q̄ mittit̄ ad pdicādum. et fm hāc vltimā missionē dicit̄ filiū missum a spiri. sancto: nō aūt fm duas pmas: sz solū a pr̄e. Cui^s rō ē fm eos q̄ missio ad pdicādū pōt cōuenire cpo ratiōe humāe nature cuius assumptio pssupponit̄. Sz due pme missiōes referuntur ad ipsaz psonā filij: q̄ missio i carnē cōuenit ipsi psone fm se: et nō ratiōe humāe nāe cui^s assumptio cōsequitur missionē fm intellectū. sicut effectus causā. et sicut terminus motū. Et filir in mēte nō mittit̄ ratiōe humane nāe: et q̄ spiri. sanct^s nō hz auctatē respectu psone filij sed nō respectu nāe assumpte. iō cōcedunt tertiā missionē filij esse a spiri. sancto et nō duas pmas. Sz q̄ vt dcm̄ est: nō requirit̄ de necessitate q̄ i mittēte sit auctas respectu missi: sz tn̄ efficiētia respectu eius fm qd missus dr̄ mitti. iō cōcedimus q̄ spir. sanct^s. et tota trinitas misit filiū fm q̄libz missionē. et pcipue cū Aug. expsse dicat eū missum a spiri. sancto loquēs de missiōe i carnē. in 2° de trinitate. Misti igitur a pr̄e sine spi. sancto nō potuit: q̄ pr̄ intelligit̄ eū misisse cū fecit eū ex femina: qd vtiqz nō fecit sine spi. san.

Ad primuz ḡ dōm q̄ qū pr̄ dr̄ mittere filiū: i mittente intelligit̄ auctas respcū missi: nō iq̄ntū ē mittēs: sz iq̄ntū ē pr̄. et iō filiū mitti a pr̄e ē ipm exire a pr̄e: nō aūt oñdit̄ auctas i mittēte: cū seipm filius mittere dr̄: vel cū spiri. sanct^s eū mittat. et iō filiū mitti a se vel a spiri. sancto. nō est ipsū exire a se vel a spiri. sancto. ¶ Ad 2^m ḡ dōm q̄ fili^s nō pōt mittere pr̄em: q̄ pr̄ nō pōt mitti cū nō sit ab alio. si ab alio eēt: tunc posset et filius eū mittere.

¶ Expō partis textus.

Si enim spiri. sanct^s seipm dare nō potest &c. Hic pōt magr̄ duas rōnes ad ostēdēdū q̄ spiri. sanct^s dat se: q̄rum pma sumit̄ ex pte potētie. scda ex pte operatiōis: que vtrūqz cōe ē trib^s psonis. Sz vr̄ q̄ nō valeat: q̄ nos dicimus q̄ pr̄ pōt gnāre filiū et gnāt. fili^s aūt nō pōt nec gnāt: nec tn̄ aliq̄ diuisio pūris aut operationis sequit̄. et sil'r vr̄ i pposito. ¶ Sz dōm q̄ si dare et pcedere tpaliter eēt tn̄ fm relonē eterne originis rōnes nō valerēt. sicut nec de gnātiōe: sz q̄ hoc icludit ēt efficiētia respectu quoridā effectuū in creatura q̄ cōiter sunt a tota trinitate. ideo rōnes necessario concludunt.

¶ Diuisio scde ptis textus.

Hic queritur vtrū semel &c. Hic determinat de missione filij fm ip̄sos modos ipsi^s. Et diuidit̄ in partes duas. In pma determinat veritatē. In 2^a remouet obiectiōes. ibi Hic q̄rit̄ cū pr̄. Pūa iterum. In p^a distinguit duos modos missiōis filij. In 2^a assignat

pitur distin. (Hec distinctio ita) Prima in duas. In prima movet questionē. In 2ª ponit solutionē. ibi. (Ad qd dicē) Hec distin. (De assignat distin. inter duos modos assignatos. Et dividit in duas fm duas diuiso que assignat. Scda ibi. (Fiat. Fonda ē. (De qrit) Hic excludit obiectionē. Et circa hoc tria facit. Primo movet obiectionē. Scdo ponit solutionē. ibi. (Ad qd di.) Tertio ex solutione improbat quandā errorē quē ponit. ibi. (Ideo pa.) Scdo improbat. ibi. (Et Aug. ait.) ¶ Questio. IIII.

Ad intellectū huius pis de duobus qrit. Primo de missiōe filij invisibili. Et sic qr de visibili dicet in 3ª. Scdo de missione pparatiōe ad eos ad quos fit missio. ¶ Circa pmū tria qrunt. Primo vtrū missio invisibilis conveniat filio. Scdo vtrū sit distincta a missione spiri. sancti invisibili. Tertio vtrū aliqua missio sit eterna sicut pcessio est eterna et tēporalis.

¶ Utrū filius invisibiliter mittat in mentem. I.

Ad primuz sic pcedit: vr qr filius invisibiliter i mentes nō mittat. Ad missionē n. dīne psone requirit qr cognoscat ipsa psona adveniens: et ppter i missione sapiētie qua multos bīs ignorat: qr adveniente filio nō cognoscit eius adventus. Job. 9. Si venerit ad me nō intelligā. g vr qr filius nō mittat in mentem. ¶ Itē missio est idē qd pcessio tēpalis: vt supra dictū ē. Sed sicut supra diximus pcessio nō bz qr dicat tēpalis nisi fm respectū i quē est: quē respectū bz pcessio spiri. sancti ex ipso nō pcessionē: iquātū pcedit vt amor: cū igit pcessio filii ex suo modo nō dicat respectū ad illa in i quē solū vt a dicitur: g pcessio tēpalis filio nō convenit: et ita nec missio. ¶ Psona dīna nō mittit nisi i donis gre gratū facientis: sed dona pertinētia ad itellectū q appropriant filio nō sit grati facientia ēt sunt cōia bonis et malis: vt dr. i. Cor. 13. Si habuero oēm sciam et c. g filius nō dr mitti invisibiliter in donis sibi appropriatis: et ita nullo modo.

In contrariū ē qd dr Sap. 9. Mitte illā sapiaz de celis sanctis tuis. et c. nō aūt loqr de sapia cōmuni toti trinitati: quia illa nō mittit: cū nō sit ab alio. g loquit de sapia genita que est filius. ¶ Itē Aug. Sicut filiū generari est ipsum esse a patre: ita filiū mitti est cognosci q sit a pre. hoc aūt contingit. g et filium mitti.

Respondeo dicēdū qr sicut in exitu reg a pncipio dr bonitatis dīna i creaturas pcedere: inquātū replicat i creatura p similitudines bonitatis dīne in ipsa recepta. Ita i reductiōe rōnalis creature i deū intelligit pcessio dīne psone: q et missio dr inquātū ppria relatio ipsius psone dīne repñtat in aia p similitudinē aliquā receptā: q exēplata et origīata ab ipsa ppretate relationis eterne. Sicut ppus modus quo spiri. sanct refert ad patrē est amor: et ppus modus referēdi filiū i pēz est qr ē verbū ipsius manifestās ipm. vñ sicut spiri. sanctus invisibiliter pcedit in mētē p donū amoris: ita filius per donū sapientie in quo ē manifestatio ipsius pris q est vltimus ad qd recurrimus. Et qr fm receptionē hoz duoz efficit in nobis similitudo ad ppria persona. iō fm novū modū essendi per receptū in sua similitudine dicunt persone tamen in nobis esse. Secundum qr novo modo eis assimilamur: et secundum hoc vtraqz pcessio dicitur missio. ¶ Ulterius sicut replicata origināt ex ppriis psonarum: ita similitudo qua nobis p donū sapientie in nobis assignant sunt nisi diverse vi pertinētia. Uñ i receptiōe h donoz bñur psone dīne non nisi qñ ducimur i fnē vel cognitione. Et iō vtraqz pcessio dr dono iquātū ē in novus modus bñdi.

Ad primuz dicēdū qr ad rōnē missionis n regrit q sit ibi cognitio actualis psone ipsius sz tm habitualis inquātū. s. i dono collato: qd ē bītus repñtat ppriū dīne psone sicut i similitudine: et ita dr q mitti est cognosci q ab alio sit p modū repntationis. Sicut aliqd dr se manifestare vel facere cognitiōes de se iquātum se repñtat in sui similitudine sed tū me bēre actuale donū in quo psona dīna dat nō possum scire certitudinaliter in actu ppter similitudinē actuū nālū ad actus meritorios: et si possz ex aliquibus signis coniecere: nisi p revelatiōem fiat certitudo. et iō dicit Job. Si venerit et c. qr certitudinaliter gra gratū faciēs in q ē adventus dīne psone cognosci nō pōt: quis ipm donū pceptū sit i se sufficiēter tñ uñ i cognitionē advenientis psone. ¶ Ad 2m dicēdū qr pprium spiri. sancti qd est amor pōt duplr bēre respectū ad creaturā. vel vt ad obm: vel fm rōnez pncipii exēplaris ad pncipiatū exēplatū: sz pprium filii vnū tm bēre pōt relationē dictaz. s. illā q est fm rōnez pncipii: et hoc sufficit ad pcessionē tpalē filii: quāvis fm plura possit attēdere spectus tēporalis in pcessione spiri. sancti: et ita ēt missio vtrique cōvenire pōt. ¶ Ad 3m dicēdū qr qñ aliqd participat nō fm suū actū pfectū sz fm aliquē modū nō dr ppe habere sicut aialia bñt aliquē modū prudētie: nō tñ dicuntur prudētia bēre: qz nō bñt actū rōnis q ppe est actus prudētie. s. ipsa electio. vñ magis bñt aliqd sile prudentie qz prudētiaz. Uidemus aūt in cognitiōe duos gradus. Primū fm qr cognitio intellectiua tendit in vnū. Scdm prout accipit vt cōveniēs et bonū: et nisi sit aliqua resistētia ex tali cognitiōe sequitur amor et delectatio: qz fm phm 7 ethi. delectatio cōsequit opationē pfectā nō ipeditā. Uñ felicitas cōtemplatiua est qñ aliqs pveniz ad vltimā opationē intellectus: et ipsam sine impedimēto exercet. Cōstat aūt qr in pcessiōe vbi eterni est cognitio perfecta fm oēm modū. et iō ex tali noticia pcedit amor. vñ dicit Aug. Uerbū qd isinuare itēdimus cū amore noticia est. Cuicūqz igit dētur cognitio ex q nō sequit amor gratuitus: nō detur similitudo vbi: sed aliqd illi. Sz solus vtr dētur similitudo vbi: qñ detur cognitio talis: ex q pcedit amor q cōiungit ipsi cognito fm rōnem convenientie. Et iō nō bz filiū in se ibabitātē nisi q recipit talem cognitionē. hoc aūt nō pōt eē sine gra gratū faciēte. Uñ constat qr simplr et ppe loquēdo filius nec dat nec mittit nisi i donis gre gratū faciētis: sz i aliis donis q ptinēt ad cognitionem participat aliquid de similitudine verbi.

¶ Utr missio filii distinguat a missiōe spūs sci. II.

Ad secunduz sic pcedit: vr qr missio filii distinguatur a missiōe spiri. sancti. Missio n. ē tpalis pcessio: vt supra dixit magr. Sz alia ē rō pcessionis filii. alia rō pcessiōis spiri. sancti: qz spūs scūs pcedit vt amor. filius vt vbū: g et alia rō missiōis. ¶ Itē oē qd cōvenit alicui fm prius et posterius nō cōvenit eis fz eādē rōnē. Sz spūi scō cōvenit datio p prius qz filio: qz bz rōnem pmi doni. g alia est ratio dationis in vtroque. ergo et missionis cū missio sit ipsa datio. ¶ Pr. dona in quibus dat filius et spūs scūs sunt diversa et nō dependētia adinvicē. Sed eoz que nō depēdēt adinvicē vnū pōt esse sine alio. g missio filii potest esse sine missione spiri. sancti. et ecōverso: et ita sunt distincte etiā fm tempus missionis. ¶ Pr. videmus sensibiliter quosdam simplices ferventes esse in amore divino: qui tamē sunt valde hebetes in cognitione divine sapientie: et ecōverso: cū igit missio filii sit secūdū donū sapiētie: et missio spiri. sancti sit secundum donuz amoris: videtur qr vna missio sine alia possit esse.

Contra. missio spi. sancti ē ad sctificādū creaturam: vt supra dixit magr. Si igit missio filii q est in gra gratū facie cui ē scificare: est alia a missione spūs sci: erūt due missiōes ad sctificādū creaturā rōnalē: et ita altera supflueret: qd nō inenit in operibus divinis. g vna missio nō distinguit ab alia.

Respondeo dicēdū qr de distictiōe missionū filii et spūs sci tripli contingit loq: aut qñtū ad ipsaz diversitatē realē: aut qñtū ad rōnē missiōis: aut qñtū ad eaz separatiōes. Si pmo mō cū i missiōe duo cōsiderent. s. exitus psone misse ab alia: et effectus fm quez novo mō i creatura psona dīna esse dr. vtroqz aūt mō missio filii ē alia a missiōe spiri. sancti fm rē. Qz et generatio q filius exit a pre ē alia a pcessione spiri. sancti q exit ab vtroqz. Similr donū fm qd pficit itellectū. s. sapia fm qd attēdit missio filii ē aliud a dono qd pficit affectū vel volūtatē fm qd attēdit missio spiri. sancti. Si aūt scdo mō de causis distictiōe loqmur. hoc aūt pōt eē duplr: aut fm rōnē ppriā vtriusqz: aut fm cōem. si fm cōem: sic eadē rō est missiōis filii et spiri. sancti qñtū ad vtriqz: qz et eē ab alio cōe est vtrique: et sile eē novo mō in creatura. Sz fz pprias rōnē vtriusqz differūt: qz et ppa rō pcessiōis filii nō est ppa rō pcessiōis spiri. sancto cū ille pcedat vt amor. et hic vt filius vel vbū. et sile ppus modus quo filius dr eē i creatura nō est ppus modus quo spiri. sanctus ē qr nimo vt p sapientiā. alter p amorē. Si aūt tertio mō: sic dico qr vna missio nūqz ē sine alia: qz amor seqt noticiā. noticia pfecta secundū quā est et missio filii semp iducit in amorē. et iō sil infundunt et simul augmentantur.

Ad primuz dicēdū qr qñuis sit alia pcessio fm rē: cōvenit tñ i quodā cōi fm rōnez qd est esse ab alio. ¶ Ad 2m dicēdū qr vt prius diximus in dīnis nō ē prius et posterius: sz in exitu spiri. sancti psupponit exitū filii fm ordinē nāe. et ex pte ista si liceret ita loq possemus dicere qr missio filii ex pte exitus ipontanei ē pōr missione spi. sancti: sz hoc est fm rōnē ppriā vtriusqz: et nō fm rōnē cōez. Si aūt cōsiderent iste missiōes quātū ad effectū in creatura. hoc duplr. Uel ex pte ipsius dātis vel mittentis. Uel ex pte ipsoz donoz i qbus fit missio. Si ex pte donoz: sic simplr nālr noticia pcedit amorē: et ex parte illa missio filii missionē spiri. sancti: sz hoc erit fm rōnis ppriē cōsiderationes et nō cōis. sicut oēs spēs motus equaliter cōveniūt i rōne cōi motus: tñ fm esse sui ppriū motus localis ē prior aliis motibus. Si aūt ex pte dātis: cum pmū motus et iclinās ad dādū sit ipe amor: sic datio spiri. sancti ē prior datiōe filii: sz hoc ita exprimit i rōne missiōis. ¶ Ad 3m dicēdū qr dona i qbus mittit filius et spiri. scūs cōsequunt se invicē necessario: vt supra ostensū ē. et iō rō pcedit ex falsis. ¶ Ad 4m dicēdū qr illa noticia ex q pcedit amor viget in ferventibus divino amore q. s. cognoscat dīnā bonitatē iquātū ē finis: et iquātū ē largissime i eos pfluēs sua bñficia: et talē noticiā pfecte nō habēt q amor ipsis nō accēdunt. ¶ Ad 5m dicēdū qr vtraqz missio ordinat ad finē vnū vltimū. s. cōiūgere deo: sz effect vtriusqz missionis differt fm duo q inveniunt in rōnali creatura qbus deo cōiungit. s. intellectus et affectus: et ita neutra supfluit.

¶ Utrū missio possit eē eterna. III.

Ad tertiuz sic pcedit: videt qr missio possit esse eterna. sicut dicit Grego. cōmittit filius quo generat: sz generatio eius ē eterna. g et missio. ¶ Itē sic missio dicit respectū a quo ē et i quē: ita et pcessio amoris: vt. s. dictū ē. Sz pcessio amoris est eterna a pre i filiū. g et missio pōt eē eterna. ¶ Pr. sic missio dr p respectū ad creaturā ita et donū: sz donū spūs sci dr ab eterno. g et missio spūs sci eterna.

Contra. est illud qd Aug. in lra dicit nō eo qr de patre natus est missus dr filius et c. ¶ Pr. missio semp ponit novū modū existēdi in aliquo ipsum mittit: sz nihil novum est eternū. g nō est eterna: sed tñ temporalis. et hoc simplr cōcedendum est.

Ad primuz dicēdū qr vbū Grego. pōt tripli exponi. Uno mō qr loquat de generatiōe temporali ipsius filii fm quā dr missus i carne. Scdo mō vt ly eo nō sit adverbiū: sz ablatiuus causalis: vt sit sensus ab eo a quo generat mittit. et hoc verū ē. Tertio mō vt loquat nō de missiōe in actu: sz fm aptitudinē: et ex hoc n. filius ē vt ita mittam missibilis quo a pre p generatiōez exivit. Esse n. ab alio nō dicit totā rōnē missiōis: vt p3 ex dictis. ¶ Ad 2m dicēdū qr pcessio amoris qñuis sit in aliquē nō tñ ponit novum modū existēdi in illo. et iō pōt eē eterna: sz missio ponit novitatē existēdi in aliquo. et iō nō pōt eē eterna. Et ppter hoc qñuis possit cōcedi aliquo mō qr spiri. sanctus pcedit a pre in filiū ab eterno: nō tñ cōcedit qr mittat a pre in filiuz ab eterno. ¶ Ad 3m dicēdū qr missio est nomē vbale. vñ importat actualē relationē ad creaturā: sed donum importat aptitudinē donādi. et iō nō importat actualē respectū ad creaturā: ppter qd ab eterno spiri. sanctus dr donū: nō aūt missus sicut nec datus. ¶ Questio. V.

Deinde qrit de missiōe filii pcomparationez ad eos ad quos mittit. Et circa hoc tria qrunt. Primo ad quos fiat missio filii vel spūs sci. Scdo supposito qr ad oēs scōs: vtz pleni post icarnationez q ante. Tertio de effectu invisibilis missionis: vtrū faciat eos ad quos mitti nō in hoc mūdo esse.

¶ Utrū missio fiat ad creaturas irrōnales. I.

Ad primuz sic pcedit: vr qr missio fiat etiā ad creaturas irrationales. ē n. missio ad sctificādū creaturā: vt dictū ē: sz qdā creature irrōnales dicunt scificari: vt tēplū et vasa. g et ad eas fit missio. ¶ Itē in nullo pōt eē gra nisi missio ad ipm fiat: sz in sacramentis est gra: tñ sunt sensibiles creature. g ad eas fit missio. ¶ Itē filius nō tm pcedit vt vbū manifestās prem p modū cognitiōis: sz ēt vt repñtans prem fm similitudinē nature: sz oēs creature ēt isensibiles bñt similitudinē generationis filii iquātū pcedit i aliq mutatiōe dīne nāe fm attributa principata. sic rōnalis creatura pncipādo sapientiam bz similitudinē ipsius iquātū pcedit vt vbū. g cū rōne illius assimilatiōis dicat filius mitti ad rōnales creaturas iquātū ē vbū: eadē rōne debet mitti ad irrōnales inquātū ē filius.

Contra. missio dīne psone est tñ fm grām gratum facientē vt dictū ē: huius aūt creature rationales tñ capaces sunt. ergo ad eas tantū fit missio.

¶ Ulterius querit vtrū ad oēs sanctos rōne augmenti gratie dicat mitti filius vel spiri. sanctus. Et videtur qr nō. Qz missio dicit novum modū existēdi psone dīne i creatura: sz p gre augmentū nō dr aliquis de novo eē i scīa q prius. g ad eos nō fit missio dīne psone. ¶ Pr. missio psone fit ad renovādū rōnalē creaturā: vt magr dicit: sz nō renovant nisi errātes. g cū sancti nō sint errantes ad eos nō fit missio. ¶ Cōtra spiri. sanctus missus est ad apłos i pētecoste in visibili missiōe: sz missio visibilis demōstrat invisibilē. g et invisibilr: sz ipsi prius bñbant grām. g fm augmentum gre in sanctis dicit ad eos mitti filius vel spūs scūs.

¶ Ulterius querītur vtrū ad angelos et ad alios beatos fiat missio spiri. sancti. Uidet qr nō. Missio enim semper est fm aliquem effectum gratie cui in eo mittitur: sed in angelis et beatis q devenerit ad terminū vite: neqz est de novo gratia neqz angelus. g ad eos nō fit missio. ¶ Itē ad

[illegible] et ad quem fit missio: sed in missione filii et spiritus sancti ad angelos sic habet vt nisi quia custodiunt et suggerunt. ergo videtur quod ad eos non fiat missio: quia sic oporteret ire in eos. ¶ Sed contrarium habetur ex littera.

¶ Vlterius queritur vtrum ad christum secundum quod homo possit fieri missio. Videtur quod non. missio enim semper est ad nouitatem: sed humana natura in christo vnita a diuina ab instanti conceptionis sue fuit plena gratie per vnionem et plenitudinem omnis gratie. ergo videtur quod ad eum non fiat missio. ¶ Item missio est ad sanctificandum creaturam: sed christus numquam fuit non sanctus: ergo videtur quod ad eum non possit fieri missio. ¶ Contra missio spiritus sancti est ad christum secundum quod homo: quia spiritus sanctus datur christo: vt dicitur Jo. 3. Non enim ad mensuram dat deus spiritum. ¶ Item missio visibilis est signum inuisibilis: sed ad christum facta est missio visibilis spiritus sancti in columba: Matth. 3. ergo et inuisibilis.

Respondeo dicendum quod cum missio diuine persone sit solum in donis gratie gratum facientis: ad illos solum fit missio qui hos dona recipere possunt. et ideo concedimus quod ad omnes rationales creaturas potest fieri missio nisi sint depraiate per obstinationem in malo sicut demones et damnati: non ad irrationales creaturas.

Ad primum igitur dicendum quod sanctificari tripliciter dicitur. Vno modo secundum quod sanctum dicitur mundum: prout sanctificatio dicitur emundatio a peccato per gratiam. Alio modo secundum quod sanctum dicitur firmum: et sanctificatio confirmatio in bono per donum gratie vel glorie. Et istis duobus modis est tantum in rationali creatura: et secundum hos tantum fit missio. Tertio modo dicitur sanctificatio secundum quod aliquid accommodatur ad vsum diuini cultus: quem decet omnis mundicia: et hoc modo dicitur templum et vasa sanctificari. ¶ Ad secundum dicendum quod in sacramentis non habetur gratia sicut in subiecto gratie: sed sicut in instrumento in quo confertur gratia. De hoc tamen habebitur in 4. vel sanctificatio sacrorum pertinet ad tertium modum: secundum quem non fit missio. ¶ Ad tertium dicendum quod missio pertinet ad reditum creature in finem: et ideo non potest esse missio nisi secundum illam quam potest dicere relationem in finem: sed generatio filii loquendo filium est dicitur tamen secundum exitum a patre: et ideo secundum rationem illam non pertinet ad missionem: sed magis ad creationem. secundum quod res educuntur in esse. prout dicitur quod per filium omnia facta sunt: sed verbum et amor possunt se habere ad vtrumque. et ideo ratio verbi et amoris pertinet ad creationem et ad missionem. ¶ Et preterea imitatio diuine nature quam filius perfecte accepit est etiam secundum preciosos effectus quibus in esse nature subsistimus: qui non sufficit ad talem coniunctionis rationem qualem missio requirit. ¶ Quartum concedimus.

¶ Ad id quod vlterius queritur dicendum quod filius et spiritus sanctus dicuntur mitti ad sanctos secundum augmentum gratie. Sed augmentum gratie potest esse dupliciter: aut secundum intensionem eiusdem forme tantum: et ratione huius augmenti non dicitur noua missio: aut secundum quod per augmentum gratie proficit in nouum vsum vel actum gratie: et secundum hoc dicitur spiritus sanctus et filius mitti noua missione ibi gratia. Noticia talis qua habetur de deo vt ex ea procedat amor sufficit ad rationes missionis filii. Cum autem ita noticia per inspirationem eleuatur: vt etiam diuina mysteria cognoscat sic datur in dono prophetie. Et similiter est de spiritu sancto: quia amor charitatis generaliter sufficit ad missionem spiritus sancti: sed cum vltra amoris exercicia ex ratione amoris conferatur sibi aliquis actus vsus gratie: vt miracula facere: vel sine difficultate omnem temptationem vincere vel aliquid huiusmodi: dicitur esse noua missio spiritus sancti. Quidam tamen dicunt quod in omni augmento gratie gratum facientis est missio diuine persone: quod etiam facile potest sustineri. ¶ Ad primum igitur dicendum quod quamuis non sit aliquis modus accipiendo generales modos: tamen est secundum aliquem specialem modum loquendo secundum speciales vsus gratie assimilatur sibi illud ad quod fit missio. Vel etiam est in corpore mentis: mo. et hoc sufficit ad missionem quantum ad secundam opinionem. ¶ Ad secundum dicendum quod reuocare aberrantes accidit missioni ex parte eius ad quem fit missio quia est in culpa. missio enim determinat terminum ad quem: vt scilicet per missionem gratia conferatur: non autem ex ratione missionis determinatur terminus a quo sine sit status culpe: siue sit status nature tantum: vel etiam status minoris gratie. Vel dicendum quod quamuis non reuocet actu errantem: gratia facit ne erret. et hoc est quedam reuocatio ab errore.

¶ Ad id quod vlterius queritur de angelis et beatis dicendum quod visio que est essentialis beatitudinis: et charitas: et huiusmodi que pertinent ad premium substantiale non augentur in eis ex quo iam beati sunt effecti: sed per hoc non tollitur quin aliquas reuelationes noue fiat in eis: cum quamuis cuiuscunque perficiatur eorum cognitio in infinitum a dei cognitione excedatur: et secundum illas nouas reuelationes consurgunt ad dei amorem: non quidem vt magis ament: sed vt sub alia ratione eorum amor dirigatur in deum. ¶ Dicendum igitur ad primum quod angelis facta est missio filii et spiritus sancti in ipsa collatione gratie vel glorie. Vlterius etiam fit ad eos missio filii et spiritus sancti postquam beati sunt effecti secundum nouas reuelationes et nouos modos amandi. Et per hoc patet missio ad primum: quia quamuis non fiat ad eos missio secundum augmentum gratie intensiue: fit tamen secundum quod quodammodo eorum gratia extensiue ad plura augetur ex nouis reuelationibus. ¶ Ad secundum dicendum quod in eadem missione non est idem nuncius et ad quem fit missio: sed in diuersis non est inconueniens. Dico igitur quod in missione diuinarum personarum ad nos angeli sunt missi vel nuncii: non tamen ipsi menti illabentes: sed per ministerium exterius. In missione vero que fit ad eos non sunt ipsi sicut nuncii: nisi forte secundum quod superiores angeli cooperantur diuinis personis in illuminatione inferiorum: sed tamen non erit abire in infinitum: quia est deuenire ad supremos angelos qui immediate lumen diuine reuelationis recipiunt.

¶ Ad id quod vlterius queritur de christo dicendum quod non est dubium quin ad humanam naturam in christo missus sit dei filius missione visibili que est in carne. Sed vtrum ad christum secundum quod homo est mittatur filius inuisibiliter: vel spiritus sanctus visibiliter vel inuisibiliter dubium est. Quidam enim dicunt quod ad ipsum nulla inuisibilis missio facta est. Cuius rationem assignant. Quia christus ab initio conceptionis sue plenus fuit omni gratia. vnde gratia in eo nullo modo fuit augmentata. Et ideo neque ratione collationis gratie neque ratione augmenti potest ad eum fieri missio inuisibilis: sed missio visibilis spiritus sancti ad ipsum facta est ad manifestationem interioris gratie: et non aliquis missionis interioris que aliquam nouitatem in gratia importaret. ¶ Alii dicunt et verius vt videtur quod ad animam christi facta est missio inuisibilis in collatione gratie quam in initio sue conceptionis accepit: sed postmodum nulla missio ad eum facta est: quia nulla circa ipsius gratiam innouatio facta est. ¶ Ad primum dicendum quod humana natura quamuis tempore non fuerit ante vnionem: tamen prius est ipsam considerare secundum intellectum in se quam vt vnitam. et ideo ad ipsam fit missio filii per gratiam vnionis que dicitur missio in carne. Similiter etiam secundum quod intelligitur vnita adhuc est distans a diuina natura secundum conditionem nature: quia non secundum veritatem persone. et ideo ad naturam humanam etiam vnitam potest fieri missio per gratiam inuisibilem in mentem: quamuis tempore naturam gratiam non precedat. ¶ Ad secundum dicendum quod sanctificare est sanctum facere: sanctum autem facere contingit dupliciter: vel ex non sancto: vel ex sancto. Ex non sancto dupliciter. Vel priuatiue. i. quod primum fuerit natum habere sanctitatem non habens. et sic sanctificari non conuenit christo. Vel negatiue: et sic conuenit christo: ex non sancto fieri sanctum: sed humanam naturam que prius quam esset: sancta non erat. et hoc sufficit ad rationem missionis. Ex sancto autem fieri sanctum est dupliciter. Vel ex minus sancto facere magis sanctum: et in tali sanctificatione adhuc saluatur ratio missionis. Sed talis sanctificatio vel missio christo non competit: vel secundum continuationem sanctitatis: vt fit sanctificari in sanctitate continuari: sed hoc proprie non dicitur. Vel sanctificatio non sufficit ad rationem missionis: quia non ponit aliquam innouationem quamuis talis sanctificatio christo conueniat: vt ipse dicit Jo. 17. Ego pro eis sanctifico meipsum. ¶ Ad tertium secundum aliam opinionem potest dici quod non omnis datio est missio: sed aliqua que fit alicui perfecto: quamuis hoc non multum habeat rationis. ¶ Ad quartum patet responsio per predicta.

¶ Vtrum missio inuisibilis fuerit plenior post incarnationem quam ante. II.

Ad secundum sic proceditur: videtur quod missio inuisibilis non plenior fuerit post incarnationem quam ante. missio enim sit per quandam irradiationem diuine bonitatis in donis gratie gratum facientis: sed sol corporalis bonitatem diuinam Dio. assimilat. 4. cap. de di. no. semper equaliter irradiat. ergo videtur quod missio omni tempore equaliter fiat. ¶ Item Augu. dicit quod celibatus Johannis non prefertur coniugio Abrae: et ita videtur quod sancti no. te. non sint maioris meriti quam sancti ve. te. sed plenitudo missionis attenditur secundum copiam gratie que est principium merendi. ergo videtur quod non plenius sit facta post incarnationem quam ante. Hoc etiam videtur quod sancti ve. te. proponuntur nobis in exemplum perfecte virtutis. sicut patet ad Heb. 11. vt Job proponitur in exemplum patientie. Abraham in exemplum fidei. et sic de aliis.

Contra. Augu. 3. de tri. exponens illud Jo. 7. nondum erat spiritus datus etc. quo hoc intelligitur nisi quod illa datio spiritus vel missio futura erat qualis numquam ante fuerat. non enim antea nulla erat: sed non talis erat. ergo videtur quod post incarnationem plenior fuerit. ¶ Item tempus incarnationis dicitur tempus plenitudinis. Ga. 4. Non autem nisi propter plenitudinem gratie. ergo videtur quod plenius gratia collata sit et missio facta hoc tempore quam ante.

Respondeo dicendum quod de missione possumus loqui dupliciter. Vel ex parte ipsius mittentis: et sic cum apud ipsum nulla sit transmutatio equalis fit missio in omni tempore: nisi forte secundum predeterminationem sapientie et prescientie sue: sed quod preordinauit sine sui mutatione secundum diuersas congruitates temporum aliquid vno tempore facere et non alio. Vel ex parte eorum ad quos fit missio: et sic illi quanto magis sunt parati ad perceptionem gratie pleniorem gratiam consequuntur. ¶ Dicendum igitur quod quia per aduentum christi remotum est obstaculum antique damnationis totum humanum genus effectum est paratius ad perceptionem gratie quam antea: tum propter solutionem precii et victoriam diaboli: tum etiam propter doctrinam christi per quam clarius nobis innotescunt diuina. et ideo loquendo communiter plenior facta est missio post incarnationem quam ante: quia de plenitudine eius omnes accepimus. Sed verum est quod quantum ad aliquas speciales personas est in ve. te. plenissima facta missio secundum perfectionem virtutis: et ipsi tamen de plenitudine christi acceperunt inquantum in fide mediatoris saluati sunt secundum Augustinum.

Ad primum igitur dicendum quod illa ratio procedit ex parte ipsius mittentis: quia quantum in se est semper equaliter se habet ad gratiam conferendam. ¶ Ad secundum dicendum quod sancti ve. te. dupliciter possunt considerari. Vel quantum ad gratiam personalem et sic per fidem mediatoris consecuti sunt gratiam eque plenam his qui sunt in no. te. et multis plus et multis minus. Vel secundum statum illius temporis: et sic cum adhuc continerentur obnoxii diuine sententie pro peccato primi parentis nondum soluto precio erat in eis aliquod impedimentum vt non ad eos tam plena missio fieret sicut fit in nouo testamento. etiam per traductionem in gloriam in qua omnia perfectio nunc annunciatur.

¶ Vtrum per missionem inuisibilem efficimur ne simus in hoc mundo. III.

Ad tertium sic proceditur: videtur quod per missionem inuisibilem efficimur quod non in hoc mundo simus. Quia enim est in celis non est in mundo: sed apostolus in persona omnium sanctorum dicit phi. 3. Nostra conuersatio in celis est. ergo videtur quod sancti ad quos fit missio non sint in mundo. ¶ Item Augu. dicit quod aia verius est vbi amat quam vbi est: sed esse essentiale in aliquo est verissimus modus essendi in eo. ergo sancti essentialiter sunt in celestibus que amant. ¶ Item cum aia sit substantia incorporalis non determinatur ad locum nisi per accidens. ibi ergo erit aia essentialiter vbi est per accidens: sed in suo obiecto est aia per accidens sicut in sua materia. ergo essentialiter est vbi est suum obiectum. ¶ Item nos dicimus angelos esse in aliquo loco: propter hoc quod ibi operantur: sed operatio anime est circa obiectum. ergo anima essentialiter est vbi est suum obiectum.

Contra. forma numquam excedit id cuius est forma: sed aia est forma essentialis corporis. ergo non est essentialiter nisi vbi est corpus: corpus autem numquam est extra mundum quamdiu viuimus. ergo missio inuisibilis non facit nos in hoc mundo non esse.

Respondeo dicendum quod aia nostra comparatur ad duo. scilicet ad corpus cui dat esse substantiale per quod et ipsa est. non enim est aliud aie esse quam hoc quod corpori dat: vt supra dictum est. Comparatur etiam ad obiectum suum a quo recipit esse secundum perfectionem secundam quod est esse accidentale. Et ideo aia essentialiter est vbi est corpus suum ad quod habet essentialem relationem. Vbi autem est obiectum suum non est essentialiter: sed solum per quandam conformitatem: prout dicitur quod scientia est assimilatio scientis ad rem scitam.

Et hoc modo intelligitur quod dicitur in littera secundum quod aliquid eternum mente percipimus non in hoc mundo sumus: quia non conformatur affectus noster et intellectus mundanis rebus caducis: sed celestibus et eternis. sic etiam intelligendum est quod apostolus dicit. Nostra conuersatio etc. ¶ Vnde patet responsio ad primum. ¶ Ad secundum dicendum quod quamuis esse substantiale aie sit in coniunctione ad corpus: tamen tota nobilitas ipsius est secundum quod per actus suos nobilissimos suis perfectionibus coniungitur. Et ideo Augu. dicit aiam verius esse vbi amat: quia ibi est secundum suum nobilius esse quod est secundum perfectionem vltimam. ¶ Ad tertium dicendum quod locus non conuenit aie nisi per accidens: tamen ad hoc quod in loco essentialiter esse dicatur oportet quod essentialiter coniungatur ei ratione cuius sibi locus attribuitur: sed aia non coniungitur obiecto suo essentialiter: sed tamen secundum similitudinem eius receptam in aia: quia lapis non est in aia sed species lapidis: secundum philosophum: cum etiam species sue intentioni coniungatur aia non quantum ad esse primum quod est substantiale: sed quantum ad esse secundum quod est esse accidentale. Et ideo ratione obiecti sui non dicitur aia essentialiter esse in loco. ¶ Ad quartum dicendum quod operatio angeli in res corporales est operatio actiua. et ideo oportet quod per virtutem suam que non separatur ab essentia sua coniungatur corpori in quod operatur sicut motor mobili: sed operatio aie intellectualis in rem quam cognoscit et diligit est operatio non actiua sed receptiua. et ideo non oportet quod coniungatur ei essentialiter: sed quod similitudo illius recipiatur in ipsa aia. ¶ Expositio littere patet.

Secundum quam etiam missio posset dici: quia ex ipso quod filius a patre est conuenientiam habet vt ab eo mittatur vt missio non secundum actum missionis intelligatur: sed secundum aptitudinem ad missionem. (Et tunc vniciique etc.) Hoc intelligendum est non tamen de cognitione speculatiua: sed est etiam quodammodo experimentalis: quod ostendit hoc quod sequitur. (Atque percipitur.) quod proprie experientiam in dono percepto demonstrat. Dicitur autem aia rationalis in deum proficere quantum ad statum via perfecta in deo quantum ad statum patrie. vbi vtraque missio completur propter perfectam cognitionem et perfectum amorem. (Cum quotidie mittitur ad sanctos.) non quod ei quasi huiusmodi quotidie missio fiat: sed per hoc ostenditur nullum tempus esse determinatum missioni spiritus sancti vel filii: sed quod diuina liberalitas cooperetur. (Principium totius diuinitatis etc.) Hoc potest exponi dupliciter. Vt in totalitate deitatis persone distinguntur: et sic principium totius deitatis pater dicitur: quia ipse est principium filii in quo est perfecta deitas. et hoc intendit Augu. non competeret: quia per hunc modum etiam filius totius diuinitatis principium diceretur: quia spiritus sanctus cuius est principium perfecta diuinitate habet. Vnde melius exponitur vt designet totalitas

[illegible] persone quātū ad numerum: vt sic itelligat͂ [illegible] [illegible] fundamētū [illegible] [illegible] adeo vo[illegible] [illegible] diminutatis. Quia diuinus [illegible] participatā deita[illegible] [illegible] qualiter in deo est.

De missione spiri. sci que fit duobus modis visibiliter et inuisibiliter. Di. XVI.

Nunc de spū scō videndum est preter illā ineffabilē et eternā processionē q̄ procedit a pr̄e et filio et nō a seipso: que sit eius tēpalis processio q̄ dr̄ missio siue donatio. Ad qḋ dicimus q sicut filius duobus modis dr̄ mitti. Uno quo visibiliter apparuit. altero quo inuisibiliter castis mētibus percipitur. Ita et spiri. sanctus a pr̄e et filio ac seipso duobus modis procedere siue mitti siue dari dr̄. vno visibiliter. altero inuisibiliter. Datus .n. ē visibilis creature demōstratiōe. sicut i die penthecostes aliisq3 vicibus. et dat quotidie inuisibiliter illabēdo mentibus fideliū.

Prius de illo mō missionis q fit visibiliter.

Et primo agamus de illo missionis mō q fit visibiliter. De hoc Augu. in .ii. li. de tri. ita ait. In prōptu ē itelligere de spiri. scō cur missus ipse dicat͂. Facta ē .n. q̄dā creature spēs ex tēpe in q̄ visibiliter ōndereť spi. scūs cū in ipz dñz corporali specie colūbe descēdit: siue cū die penthecostes factus est subito d̄ celo sonus: quasi ferreť flatus vehemens: et vise sunt illis lingue diuise sicut ignis: q et insedit sup singulos eorum. Hec operatio visibiliter expssa et oculis oblata mortalibus missio spūs sci dicta est: non vt appareret eis ipsa substā: qua et ipse inuisibilis et icōmutabilis est sicut pr̄ et filius: sz vt exterioribus visis corda hominum cōmota a temporali manifestatione venientis ad occultā eternitatē semp p̄sentis conuerterenť. Ecce his verbis aperit Augu. illū modū missionis q visibiliter exhibeť: cū tamē ipse spūs i sui natura non videať. Qui nec in illis creaturis magis erat q̄ in aliis: sed ad aliud. In illis .n. erat vt per eas ad homines veniētes ōndereť esse in illis ad quos creature ille veniebāt. Nō .n. spi. sanctus tēporali motu tūc venit vel descēdit in homines: sz per tēpalē motū creature significata ē spūalis et inuisibilis spiri. sancti infusio. Et vt apertius dicā per illū modū missiōis spūs sancti corporaliter exhibitū mōstrata est spūalis et interior missio spiritus sancti siue donatio de qua agendum est.

Cum filius sit minor patre sm̄ formā creatā in qua apparuit: cur nō et spūs scūs similiter.

Sed primo q̄rendū est cū filius dicaẗ minor pr̄e sm̄ missionē qua i forma creata apparuit: cur spiri. sanctus nō dicatur similiter minor pr̄e cū i forma creata apparuerit. Nā de filio q minor sit sm̄ formā qua missus apparuit: aperte ōndit Aug. i .iii. li. de tri. dicēs. Misit deus filium suū factum ex muliere factū sub lege vsq3 adeo paruū vt factū: itaq3 eo missuz quo fecit. fateamur ergo factū minorē et itantū minorē iquantū factū: et itantū factū iquantū missum. Ecce hēs: q filius iquantū est missus .i. factus minor est pr̄e. Cur ergo spiri. sanctus nō dr̄ minor patre: cū et ipse creaturam assumpserit in qua apparuit? Quia aliter spūs scūs assumpsit creaturā in q̄ apparuit: aliter filius. Nā filius accepit p vnionem: spūs scūs nō. Filius .n. accepit hoiem ita vt fieret hō: spūs scūs nō ita accepit columbā vt fieret colūba. De hoc Augu. i .ii. lib. de tri. ita ait. Nōnusq3 scriptuz est q deus pr̄ maior sit spū scō: vel spiri. sanctus minor pr̄e: q2 nō sic est assumpta creatura in q̄ appereť spiri. sanctus sicut assumptus est filius hois. in qua forma ipsius dei verbi psona p̄sentareť. non vt hēret verbū dei sicut alii sancti sapiētes: sz q ipm verbum erat. Aliud est .n. verbū in carne aliud verbū caro .i. aliud est verbū in hoie. aliud est verbū homo. Caro .n. p hoie posita est in eo q ait verbū caro factū est. Nō ergo sic assumpta est creatura in qua apparuit spiri. sanctus sicut assumpta est caro illa et humana forma ex virgine maria. Nō .n. colūbam vel illū flatū vel illum ignē beatificauit sibiq3 in vnitatē persone cōiunxit spiri. sanctus i eternū. Aperte ex p̄dictis ostēsuz est sm̄ qd filius minor dicatur patre: et quare filius dicatur patre minor: et non spūs scūs.

Quod filius sm̄ q homo factus est non mō patre: sed spū sancto et etiā seipso minor est.

Notādū aūt q filius sm̄ q homo factus est: nō tm̄ patre: sed spū scō et etiā seipso minor dicitur. Et q etiā seipso minor dicatur sz formā serui Aug. ōndit in primo lib. de trinitate dicēs. Errauerunt hoies ea q̄ de xp̄o sm̄ hominē dicta sunt ad eius substantiā que sempiterna est transferentes. Sicut illud qḋ ipse dñs ait. Pater maior me est: qḋ propter formaz serui veritas dicit: sm̄ quē modū etiā seipso minor est filius: q2 sic .n. nō ēt seipso minor: est factus qui seipm exinaniuit formā serui accipiēs? Non enim sic

accepit formā serui vt formā dei amitteret in qua erat equalis patri. In forma ergo dei vnigenitus p̄ris est eq̄lis pr̄i. In forma serui etiā seipso minor est. Nō ergo imerito scriptura dicit vtrūq3 .s. et equalē pr̄i filiū: et patrē maiorē filio. Illud .n. pp dei formā. hoc aūt propter formā serui itelligiť. De hoc eodē in lib. ii. de trinitate ait. Dei filius equalis est patri sm̄ dei formā in qua est: et minor pr̄e sz formā serui quā accepit: in qua non modo patre: sz etiā spū scō: nec hoc tm̄: sed etiā seipso minor iuentus est: propter quā vt idē ait in lib. cōtra maximinū: hic etiā nō tm̄ pr̄e: sed etiā seipso spūq3 sancto minor factus est: et ēt minoratus est paulo minus ab angelis. Est ergo dei filius vt ipse ait in .ii. lib. de trinita. deo patri natura equalis. habitu minor .i. in forma serui quā accepit. His auctoritatibus aperte ōnditur filius sm̄ formaz serui minor patre et seipso et spū sancto.

Hylarius aliter dicit .s. q pater sit maior: nec filius tamen minor.

Hylarius aūt dicere videtur q pater sit maior filio: nec tamen filius sit minor patre. Pater .n. dr̄ maior propter auctoritatē: q2 in eo est auctoritas generationis sm̄ quā ipse filius dicit pater maior me est: et apostolus. Donauit ei nomē qḋ est sup omne nomē. Cū ergo ait pater maior me est hoc ē acsi diceret: donauit mihi nomē. Si ergo iquit Hylarius in lib. ix. de trinitate. Donantis auctoritate pater maior est: nunqd p doni cōfessionē filius minor est. Maior itaq3 donās est: sed minor iaz nō est cui vnū esse donatur. ait .n. Ego et pater vnum sumus. si non hoc donat Iesu vt cōfitendus sit in gloria dei patris minor patre est. Si aūt in eadē gloria ei donatur esse qua pater est. habes et in donantis auctoritate. q2 maior est et i donati cōfessione: q2 vnū sunt. Maior itaq3 pater filio est: et plane maior: cui tm̄ donat esse q̄ntus ē ipse: cui inascibilitatis imaginez sacro natiuitatis impartit: quez ex se i forma sua gnāt. Audisti lector qd sup hoc dicat Hylarius cuius verba vbicūq3 occurrerit diligēter nota pieq3 itellige.

Diuisio textus.

Postquā determinauit de processione tēporali spiri. sancti in cōmuni. hic descendit ad speciales modos missionis. Et diuidit i partes duas. In prima determinat de missiōe visibili. In secūda de inuisibili .i. dist. ibi. (Iā nūc accedamus) Prima in duas. In prima distinguit duos modos processiōis temporalis spiri. sancti. In scōa ōndit differentiam ipsius ad visibilē missionem filii. ibi (Sed prius q̄rendū.) Et h in duas. In prima ōndit differētiā per hoc q filius sm̄ visibilē missionem minor pr̄e dr̄ nō aūt spiri. sancto. In secūda ex cōsequenti ōndit aliū modū quo dr̄ minor filius dei pr̄e [illegible] missionē visibilē. ibi (Hylarius vt dicere.) [illegible] duo facit. Primo ōndit q filius propter missionē visibilē minor pr̄e dr̄ nō aūt spiri. sancto. Secūdo ōndit q propter eādē visibilē missionē filius seipso et spiri. sancto minor dici pōt. ibi (Notādū aūt q filius etc.)

Q̄o. I.

Ad intelligentiā huius ptis q̄runtur. Primo de ipsa missiōe visibili sm̄ se. Secūdo ad quem fieri debeat. Tertio quibus [illegible]. Quarto p quos missio visibilis administrata sit.

Utrum missio visibilis conueniat diuine psone. I.

Ad primum sic proceditur: vt q missio visibilis diuine persone nō competat. Missio .n. est vt [illegible] [illegible]

Respōdeo [illegible]

Ad primum [illegible]

habet vt ad q̄s fit missio sed solū vt ostendās missionē invisibilē factā in aliquē. et ideo non opꝫ q̄ in illa creatura visibili de novo modo nisi sicut in signo: sic est novo modo in eo ad quē fit missio. ¶ Ad 2m dicendū: q̄ quāuis oēs creature significent deū esse et bonitatem ipsius: nō tamen significat ipsum esse per grām in aliquo nisi ad hoc specialiter instituat. sicut ille creature visibiles ad hoc specialiter facte sunt vt in eis presentia spūs sancti insinuet. ¶ Ad 3m dicendū q̄ per sacramēta significat presentia divine inhabitationis. sicut in signis institutis nō ad tēpus: sed semper. sed ille creature visibiles nō fuerūt institute vt significarēt grām divine inhabitationis semp: sed solum in illo tēpore determinato. et ideo nō est sile. Vel aliter dicendū q̄ sacramēta ve. le. significabāt quidē grām assistentē: sed nō presentē eo q̄ in eis grā nō conferebat. Sacramēta vo no. le. nō tm̄ sunt signa: sed etiā cause quodāmodo: et ideo nō significāt grām vt iā habitā: sed vt p sacramēta suscipiendā: si ille spēs sunt tm̄ signa presentis grē et nō cause. sicut pz q̄ circa xp̄m ad quē visibilis missio facta est nihil grē invisibilis effectū est. Vn̄ etiā oēs ad quos missio visibilis facta est grām habēt: nō aūt oēs quibus sacramenta offerunt grām suscipiunt: q̄ causalitas sacramētorū impedit. significāt.n. grām nō vt existētem: sed vt causandā quodāmō per ipsa. ¶ Ad 4m dicendū q̄ missio visibilis includit in se apparitionē: et sup hoc aliqd addit. s. rōnem missionis que in duob' cōsistit: vt dcm̄ est. Unde de rōne apparitionis nō est nisi qd aliqd divinū in signo visibili manifestet: nō aūt q̄ manifestet origo vni' persone ab alia: nec inhabitatio sm̄ spālem modū essendi in eo cui fit apparitio vel in aliquo alio. sicut pz i apparitione facta Abrae: q̄uis.n. apparuerit tres ad manifestādum numerū personarū: tamē ordo vnius persone secundum quē est ab alio: in illo signo visibili non manifestabatur. et inde est q̄ apparitio pōt patri cōvenire: nō autē missio visibilis. ¶ Ad 5m dicendū: q̄ nullus per se pōt scire vtrum dignus sit odio vel amore: sed pōt sibi divinitus ppter aliquā vtilitatem manifestari: et nō solum sibi sed aliis etiā: qd est vni vtile nō est vtile omnibus. vn̄ nō opꝫ q̄ si vni reuelet q̄ omnibus. ¶ Ad 6m dicendū q̄ quāuis vna creatura visibilis nō sufficiat ad hoc q̄ ducat in cognitionem invisibilis missionis: tamē ex sua novitate excitat videntes in admirationē et inquisitionē. et tunc inquirentibus p grām invisibilē et per doctrinā predicatoris exteri' pōt missio invisibilis designata edoceri.

¶ Vtrū missio visibilis debuerit fieri ad patres veteris testamenti. II.

Ad secundū sic pcedit: videt etiā q̄ ad pres ve. te. missio visibilis fieri debuerit. Missio.n. visibilis est signū invisibilis missionis: sed ad pres ve. te. facta ē missio invisibilis: vt supra dictum est. ergo videt q̄ etiā visibilis fieri debuerit. ¶ Pret. cōstat q̄ gratia no. legis est grā plenitudinis inquātum de plenitudine xp̄i omnes accepimus. Si igit ad illos de primitiva ecclesia ppter gratie plenitudinē missio spūs sancti facta est: videt q̄ et ad omnes fideles fieri debuerat. ¶ Pret. per visibiles missiōes et visibilia signa apostoli notitiam fidei in multos diffuderunt. et sicut dicit Marci [illegible] sicut illi tenebantur ad predicationem [illegible] etiā nostri tēporis. g videt q̄ ad eos etiā missio visibilis fieri debebat. ¶ Pret. cōstat q̄ beata virgo plenissimā grām habuit inter omnes puras creaturas. si igit missio visibilis fit ad ostendendū plenitudinē gratie inhabitantis: videtur q̄ ad ipsam fieri debuerit missio specialis.

Econtrario videt q̄ ad xp̄m nō debuit fieri missio. Missio enim visibilis est signū invisibilis missionis: sed ad xp̄m nulla missio invisibilis spūs sancti facta est: nisi forte in principio sue conceptionis. ergo videtur q̄ postmodum nulla missio visibilis ad eum fieri debuerit.

Respondeo dicendū q̄ sicut in missiōe invisibili spūs sancti ex plenitudine divini amoris redūdat gratia in mentē: et per illū effectum gratie accipitur cognitio illius persone divine experimētalis ab ipso cui fit missio. Ita in missiōe visibili attendit alius gradus redundantie inquātum. s. grā interior ppter sui plenitudinem quodāmodo redundat in visibilē ostensionē: per quā manifestatur inhabitatio divine persone: non tm̄ ei cui fit missio: sed etiā aliis. Unde opꝫ q̄ ad missionē visibilem duo concurrant. s. q̄ sit gratie plenitudo in illis ad quos fit missio. Et vlteri' q̄ plenitudo ordinetur ad alios: vt per aliquē modū grā abundans redundet in eos: ppter qd manifestatio gratie interioris nō tm̄ habentis etiā aliis fit. et ideo xp̄o primo: et postmodū apostolis missio: visibilis. s. facta est: q̄ per eos pluries grā diffusa est sm̄ q̄ per eos ecclesia plantata est.

Ad primū igit dicendū q̄ quāuis aliqui patres ve. te. grām plenissimā acceperit personalem: tamē q̄ nōdū erat tēpus gratie ppter impedimētum originalis peccati a quo nōdū morte xp̄i natura humana remediū acceperat. ideo nō debuit significari plenitudo grē vt presens sed tm̄ vt futura in apparitionib' et legalib' sacramētis. Vel ex alia parte nō erat tūc tempus spiritualis propagationis per quā spirituali modo diverse gentes in dei cognitione regenerant: sed carnali propagatione cultus divinus a patrib' in filios procedebat. et ideo nō debuit significari gratia per missionem visibilem que significat grām tendētem in alios. ¶ Ad 2m dicendū q̄ fideles primitive eccle. erant quasi semen quoddā spirituale per quos debuit pullulare fides in oībus gentibus. et ideo ad eos visibilis missio facta est ad ostendēdum q̄ per eos plantanda erat ecclesia in cognitiōe dei per vniversum mundum. ¶ Ad tertiū dicendum: q̄ duplici ratione nō oportet modo fieri missionem visibilem sicut tunc. Primo quia ille est naturalis ordo q̄ ex visibilibus in invisibilia veniatur. vnde primis tanquā adhuc rudibus in dei cognitiōe signa visibilia ostendebantur. Sed iam modo innotescente et publicata fide sufficit cognitio in invisibilibus signis que sunt dona gratiarum mentibus infusa. videmus enim aliquid proficere noue plantule q̄ postmodum sibi non adhibetur quando ad perfectum venit. Alia ratio est: quia signa illa visibiles missiones fuerunt quasi argumentum confirmans fidei veritatem. illius autē cuius probatio semel perfecte facta est: non oportet probationem iterari: sed ex suppositione prioris probationis procedere: ita etiā non oportet q̄ per noua signa modo fides probetur: sed per ea que tunc facta sunt. ¶ Ad quartum dicendum: q̄ inter alios qui fuerunt de primitiua ecclesia in die penthecostes etiā beate virgini visibilis missio spirit' sancti facta est: sed quamuis singularem plenitudinem gratie consecuta sit: tamen non fuit ad ipsam facta missio visibilis specialis: quia nō ordinabatur gratia sua ad plantationē ecclesie per modum doctrine et administrationis sacramētorum. sicut per apostolos factum est. vnde apostolus dicit prime thimo. secūdo. Mulieres in ecclesia loqui non permitto. ¶ Ad quintum dicendum: q̄ missio visibilis ostendit missionem invisibilem non semper nunc fieri: sed sufficit si etiā prius facta fuerit. Quare autē tūc

missio visibilis ad christum facta sit dicetur infra.

¶ Vtrū missio visibilis fiat tm̄ i spē corporali. III.

Ad tertium sic pcedit. vr q̄ missio visibilis nō solum fiat in spē corporali. Est.n. triplex missionis gen'. s. corporalis. imaginaria. et intellectualis. vt dr in glo. Vi. i. per quālibet aūt harū pōt fieri divinorum manifestatio. g vr q̄ sicut est missio aliq̄ q̄ fit sm̄ visionem intellectualē. s. per gratiā invisibilem: et aliqua q̄ fit sm̄ corporalē. s. sm̄ spēs corporales. ita etiam fit aliq̄ sm̄ visionem imaginariā per species imaginarias. ¶ Pret. quāto aliquid nobili' est tanto nobiliores ppietates habet. sed nobiliorib' ppietatibus creatura nobilior divinam bonitatē representat. ergo cū missio visibilis fit ad manifestandū divinas personas. videt q̄ semper p creaturas nobilissimas fieri debꝫ: vt per stellam vel aliquid hōi: non per columbas vel ignes. ¶ Pret. spiritū veritatis nō decet aliqua fictio: sed spūs scūs est spūs veritatis. vt dicitur Joan. 15. Ergo nō decet q̄ per aliquas spēs quib' non subsit rei veritas appareat: et ita videt q̄ colūba illa in quas apparuit verum animal fuerit: et lingue et ignis vere lingue et veras ignis. Qd non videt. q̄ non comburebat ignis: et columba peracto illo officio reuersa est in pristinam materiam vt sancti dicunt. Et preterea si essent vere res non ducerentur in aliud. ¶ Pret. spūs sanct' vn' est vt dicitur. i. Corin. 10. Uno spū potati sumus: sed signum debet respondere signato. ergo videt q̄ in vno tm̄ signo spūs sanctus apparere debuerit. ¶ Pret. sicut spūs sanct' invisibiliter mittit in mentem: ita et fili'. et per vtrāq̄ missionem ordinat aliquis ad plantationē ecclesie. cū igit missio visibilis ad hoc ostendendū facta sit: videt q̄ sicut spūs scūs visibilib' signis ad aliquos missus est: ita et fili' etiā sine hoc q̄ carnem assumpsit.

Respondeo dicendū q̄ sicut dictum est missio visibilis fit ad significandū plenitudinem gratie redundātis in multos. ppter qd manifestatio talis aliis etiā fit. Redundat autē gratia dupliciter. s. per instructionem: et per operationē sm̄ q̄ sic habet aliq̄ modo ille in quo est gratie plenitudo efficienter ad gratiam. Vtroq̄ autem modo redundantie fuit in xp̄o. Ipse.n. per doctrinam suā nos in dei cognitionem adduxit. vt dicit Joan. i. Unigenitus qui est in sinu pa. Ipse etiā gratiam dedit inquantū deus effective: et inquātum hō per modum meriti. Unde ad significādum redundantiā gratie ipsius in nos per modū operatiōis facta est missio visibilis ad ipsum in baptismo: q̄ tunc ipse nihil accipiens a baptismo tactu sue mundissime carnis vitam regnativam contulit aquis efficienter vt deus: et meritorie vt homo. Et ideo in specie columbe facta est ad eū missio spūs sancti ad significandū fecunditatem spiritualē: q̄ columba animal fecundissimū est. Propter qd etiā pater apparuit in sono vocis naturalem filiationem ipsius prestans dicens. Hic est filius meus dilectus zc. Ad cuius filiationis similitudinē per baptismales gratiā in filios adoptionis regeneramur. vt dicitur Roma. 8. Quos prescivit et predestinavit conformes fieri ymagini filii eius. Ad insinuandam vero redundantiam gratie ex ipso in alios per modū doctrine apparuit spūs super ipsum in nube lucida: cui' est lumen spargere. Job. 37. Nubes spargunt lumen suum. In quo signatur effusio doctrine per predicationem sm̄ Greg. Et hoc in transfiguratione. vt dicitur Math. 17. sm̄ glo. Augustini et Ber. Et ideo cum vox patris tunc illi per ipsum insonuit. Hic est filius meus dilectus. addidit Ipsum audite. Unde patet q̄ non oportet fieri visibilē missionem ad christum a principio conceptionis sue: sed tūc quādo incepit eius gratia in alios redundare. similiter etiā apostolis bis facta est visibilis missio spūs sancti. Primo ad insinuandam redundantiam gratie ex ipsis per modum operationis in administratione sacramentorum in specie flatus vt legitur Joan. 20. Unde et ibi dicit. Quorum remi. zc. Ut ostenderet quia talis auctoritas nō derivatur in eos nisi ex influxu capitis. s. christi. In christum autē derivatur immediate ab ipso patre: et ppter hoc in ipso significabat hec auctoritas per volatum columbe desuper advenientis. In apostolis autē per speciem flatus a christo procedentis. Secundo facta est ad eos missio visibilis ad insinuādū redundantiā per modum doctrine. et hoc in die penth. vt legit ac. 2. Et ideo apparuit super eos in linguis igneis verbis vt essent professi et charitate fervidi. sciantes primorum salutem.

Ad primum igit dicendū q̄ visio imaginaria dicitur ppie revelatio: et non apparitio vel missio: et hui' visiones ppheticis sepe facte sunt. In missiōe enim visibili ostendit presentia gratie inhabitantis. Species aūt que est in imaginatione nō est necessario rei presentie sicut species que est in sensu: et ideo per corporales species exterioris visioni subiectas magis debet manifestari interior missio q̄ per imaginarias. ¶ Ad secundum dicendum q̄ quāuis in nobiliorib' creaturis divine perfectionis similitudo quo ad attributa essentialia magis invenitur expressius: tamen quo ad exitū vnius persone ab alia: et quantum ad modum processionis denominatur deo et effectus ipsorum. potest etiā in ignobiliorib' creaturis similitudo convenientior attendi: sicut fecunditas in columba: et locutio in lingua. et hoc oportuit per missionem visibilem significari. Vel dicendum sm̄ Dion. 2. ca. ce. hiera. q̄ inferiores creature congrue quo magis distant a participatione divinarum personarum. convenient' per ea divina manifestantur vel significantur: et non potest ex hoc aliquis error provenire: ppter manifestam distantiam eorum a divinis: qui error posset contingere si per nobiles creaturas divina significarentur. de facili enim posset aliquis errare credens aliquod numen esse in stella vel in aliqua nobiliori creatura. ¶ Ad tertium dicendū q̄ columba illa non fuit verum et naturale animal: sed similitudo columbe visibiliter ostēsa in aliqua materia ad hoc preparata. Unde etiā peracto officio in pristinā materiam est reversa. Nec fuit ibi aliqua fictio: quia illa similitudo columbe non ostēdebatur ad manifestandū aliquam veritatem in ipsa columba: sed ad manifestandas proprietates invisibilis missionis. Et ideo non fuit ibi falsitas signi: quia signatum respondebat signo: et res similitudini. sicut aliquis loquēs per metaphoricas locutiones non mētitur. non enim intendit sua locutione ducere in res que per nomina significantur: sed magis in illas quarum ille res significate per nomina similitudinē habent: et similiter de igne. Sꝫ natura visibilis in qua filius apparuit assumebatur ad esse: et non tm̄ ad signum. Et ideo oportuit q̄ verum esse hominis haberet. ¶ Ad quartum dicendum q̄ species ille in quibus spūs sanctus apparuit significant affectus spūs sancti sm̄ quos spūs scūs dicitur multiplex: quāuis substantialiter sit vnus vt dicitur Sap. 7. Et ideo sm̄ plures spēs apparuit: et pluries. Sed q̄ natura visibilis in qua filius apparuit assumpta est ad esse vnum in persona filii dei. sicut est vnum esse persone ita ē vna tm̄ talis missio. ¶ Ad vltimū dicendū q̄ apparitio sub aliena spē que includit in missione visibili non competit nisi eo q̄ nō habꝫ spēs per quā corporaliter videri posset. Missio aūt visibilis vt dictum est non dicitur esse ante xp̄i gratiē [illegible]

carnem assumpsit. Et qz inseparabilr assūpsit iō tpe quo vidēnt fieri visibilē missionē semp hr ipēn visibilē p qua in q videri pōt. vel nunq̄. Spēnt sibi missio visibilis nisi vna q est in nā assūpta. Quare aūt spūs sanct⁹ nām nō assūpserit in vnitatē persone ḋcetur in tertio.

¶ Utrum species missionis visibilis sint formate ministerio angelorum. IIII.

Ad quartum sic proceditur. vr q illę spēs visibiles ministerio angelorū formate nō sint. Dicit .n. Aug. 3. de tri. q sermones dei in no. te. non p angelos s; per ipm deū facti sunt. q illa locutio sicut ille sermo q in nouo testō factus ē. hic est sum⁹ di. nō ē p angelos formatus: t eadē rōne nec alia q̄ ad missionē pertinēt visibilem. ¶ Jt. corpora q p angelos formant vnit angelus sic motor mobili. si igit ille spēs per angelos formate sunt: sic sunt corpora assumpta ab angelis. q in eis nō dicetur mitti diuina psona sed angelus. ¶ Jt. sic visibilis missio filij facta est per corp⁹ assumptum. ita missio visibilis spūs sci per hs spēs. Sed corp⁹ xpi assumptū angeli nō formauerūt. q nec spēs illas visibiles.

Contra Grego. 3. moralium loquēs de illa voce q̄ pr̄ vidit filium clarificaui t clarificabo. Joh. 12. ita dicit. Nimirū de celestibus loquēs vba sua q ab hominibus audiri voluit rōali administrāte creatura formauit: t eadē rō est de aliqs. q vr q oēs administrate sunt p angelos. ¶ Jt. fm Dio. Hec ē lex diuinitatis vt vltima a pmis p media pficiant: s; angeli sūt medij īter deum t creaturā corporalē. q vr q operatiōes q̄ fiunt in corporalis creaturis fiant ministerio angelorum.

Respondeo dicēdum q in hoc ē duplex opio. Quidā dicūt q in hoc differūt missiões noui testamēti ab apparitiōibus veteris testamēti: q apparitiōes ve. testa. facte sūt p angelos vt sci cōiter volūt. missiões aūt no. testa. facte sūt imediate p diuinas psonas. Quapp in illis spēb⁹ diuine psone mitti dicūt t nō angeli. ¶ Alij dicunt ec̄ctrario q vtriusq angelorū ministerio pfecta ē. Uñ āt q vtrumq quāt ad aliqd verū dicāt. Jn vtroq. n. s. apparitiōe ve. testa. t missiōe visibili ē duo ɔsiderare. s. illud qđ exteri⁹ apparet: t aliqd qđ interi⁹ efficit vel saltē signat. s; tñ diuersimode: qz in apparitiōe ve. testa. illud exterius apparēs nō refert vt signū ad illud qđ iterius est sed ad aliqd aliud sicut ad signādū trinitatē vel aliquid hmōi. vel illud qđ interi⁹ est nihil aliud est q̄ ipsa cognitio vel illuminatio alic de reb⁹ q̄ per signa exteriora significant. Et et illuminationes diuine descēdūt in nos fm Dionys per angelos iō ministerio angelorū in illis apparitiōib⁹ vtrūq factū ē. s. t qđ exterius ē: t qđ iterius: t iō nullo⁹ est ibi missio diuine persone q tñ attendit fm imediatū effectum ipsi⁹ persone diuine. Jn missione aūt visibili illud qđ exterius apparet est signū eius qđ interi⁹ est factū: vel tūc vel pri⁹. vnde iterius nō ponit tñ aliqua cognitio: s; aliquis effectus gratie gratū facientis q est imediate a diuina persona: rōne cuius diuina persona mitti dicit. Uñ in missione visibili illud qđ est interi⁹ imediate sine ministerio angelorū effectū est: ppter qđ rōne illius effectus persona diuina mitti dicit. Sed quātum ad id qđ est exteri⁹ angeli ministeriū hr vt Grego. dicit.

Ad primum igit dicēdum q Aug. loquitur de sermone quē filius dei in corpore assūpto pferebat quē cōstat imediate a deo esse platū. ¶ Ad 2m dicēdum q nō sō hz in effectu iteriori: t iō rōne ei⁹ psona diuina mitti dr. Nec ē icōueniēs vt psona diuina filiꝰ t angelus mittat. ¶ Ad tertiū dicēdum q corp⁹ assūptū ē vnitū ipsi psone diuine vnione ad vnū esse psonale. Uñ nō decuit p hominē dignitatē vt nō a deo formaret. non aūt similis rō est in aliqs. ¶ Ad 4m dicēdum q deū hec referēdū ē tñ ad illō qđ exteri⁹ ē: t nō q̄tū ad iteri⁹ signatū. ¶ Ad 5m dicēdum q Dio. hz virtutē in effectib⁹ q a creatura pōt ē. nō aūt ad effect⁹ ē gratie iō q̄tū ad iteri⁹ qđ ē in missiōe visibili ageli nō hūt operationē sed solū q̄tū ad exterius.

¶ Expositio textus.

Sed etiam minorat paulo min⁹ ab āgelis. ¶ S; ɔ̄ ē qđ dr̄ i glo. Heb. 5. Nā hūana quā filius dei assūpsit nihil meli⁹ est nisi solus de⁹. ¶ S; dicēdum q dr̄ minoratus fm qd. s. q corporis passionē. nō aūt ppter nature assumpte iferioritatē q̄tū ad illud idiuidui in q̄ ē assumpta: q nō vr sic verū de humana nā q angelis nō sit inferior. ¶ Hyla. aliter dicere vr. ¶ Uidetur h ēē impole. qz magis t minus relatiue dicunt. q si pr̄ ē maior: fili⁹ est minor. ¶ Ad qđ quidā dicit q pr̄ dr̄ esse maior filio: q plures habet notiones: nec tamen filius est minor: quia vna notio patris. s. innascibilitas nō habet correspondētem notionem in filio ex qua filius minor dici possit. sed hoc nec proprietas locutionis admittit. Tum qz fm relationes non attēditur equalitas vel inequalitas. vt infra ex verbis Augustini habebit. Tum quia ex pluribus proprietatibus nulla res maior dicit: sed ex maiori quātitate. Est etiam preter intentionem Hylarij. Ut verba sequentia ostendunt. ¶ Et ideo aliter dicēdum est q dans t recipiens possunt cōparari dupliciter: vel quātum ad id qđ datur: vel quātum ad rationem dationis. Si primo modo sic dans aliquādo inuenitur eo maius cui dat. quādo. s. non tñ recipit recipiens quātum est in dante: t aliquādo equale quādo tantūdem recipitur. sicut etiā in generatione vniuoca: nunquā autem dans potest esse minus. ¶ Si autem cōsiderentur secūdo modo: sic dās ex eo q dat habet dignitatē quādam: sed accipiens nullam perfectionem habs ex h qđ accipit: nisi imperfecte accipiat. t ideo si comparemus patrem ad filium quātum ad id qđ filio a patre datur: neq pater maior neq filius minor dicitur. ¶ Si autem quātum ad rationem dationis: sic dignitas dantis patri non subtrahitur: ratiōe cuius maior dicitur: vt maior magis sonet perfectionem dignitatis q̄ comparationem magnitudinis. Sed quia filius perfecte recipit quicquid pater habet: nulla minoratio sibi conuenit: t ideo etiam nullum nomē minorationis filio potest cōuenire. Et qualis patri attribuatur auctoritas a sanctis: tamen filio non attribuit subauctoritas: sed est per abusum loquentium presumptū. t hoc sonāt verba Hyla. dicentis. Et maior est donās: sed non est minor cui vnū esse donatur. ¶ Innascibilitatis. ¶ Sic expone. Lui. s. filio pater. Impartitur. i. dat esse. Imaginem innascibilitatis idest sui innascibilis. Et hoc sacramēto natiuitatis. idest sacra t secreta natiuitate.

¶ De missione spiritus sancti qua inuisibiliter mittitur. Distin. XVII.

Iam nūc accedamus ad assignādā missionē spūs sci qua inuisibilr mittitur i corda fideliū. Nā ipse spi. sanctus q deus est ac tertia i trinitate persona vt supra ostensum est a pr̄e t filio ac seipso tēporalr pcedit. i. mittit ac donatur fidelibus: sed q̄ sit ista missio siue donatio. vel q̄uo fiat cōsiderandum est.

¶ Premittitur qđdā ad hanc ostensionem necessarium. s. q spūs sctūs est charitas qua deum diligimus t proximum.

Hoc aūt vt itelligibili⁹ doceri ac pleni⁹ pspici valeat pmittēdū est qđdam ad hoc valde necessariū. Dictū qđē ē supra t sacris auctoritatib⁹ ostēsum q spūs sctūs amor est prīs t filij quo se inuicē amāt t nos. Hic aūt addēdū est q ipse idē spi. sctūs ē amor siue charitas q̄ nos diligim⁹ deū t pximū: que charitas cū ita ē in nobis vt nos faciat diligere deū ac pximū. tūc spi. sctūs dr̄ mitti ac dari nobis: t q diligit ipsam dilectionē qua diligit pximum in eo ipso deū diligit: qz ipsa dilectio de⁹ est. i. spiritus sanctus.

¶ Auctoritatibus ita eē cōfirmat.

Ne aūt in re tāta aliqd de nrō isluere videamur sacris auctoritatib⁹ qđ dictū est corroboremus. De h āt Aug. i. viij. li. de tri. ait. Qui pximū diligit ɔ̄ñs ē vt ipsam pcipue dilectionē diligat. De⁹ aūt dilectio ē: ɔ̄ñs ē vt pcipue deū diligat. Jtē in codē. De⁹ dilectio est. vt ait Joānes apls. vt qd ergo imus t currimus in sublimia celorū t ima terrarum q̄rētes eum q est apud nos. si nos velimus esse apud eū: Nemo dicat nō noui qd diligam: diligat fratrē t diligat eādē dilectionem. Magis .n. nouit dilectionē qua diligit q̄ fratrē quē diligit. Ecce iā pōt notiorē deum hre q̄ fratrem: plane notiorē. qz p̄ntiorē. qz interiorem. qz certiorē. Amplectere dilectionē deū. t dilectiōe amplectere pximum. Ipsa ē dilectio q̄ oēs bonos angelos t oēs dei suos cōsociat vinculo scitatis. q̄to g sanctiores sum⁹: q̄to a tumore superbie saniores tāto sumus dilectione pleniores: t quo nisi deo est plen⁹ q plen⁹ est dilectione. Hic verbis satis ondit Aug. q dilectio ipsa q̄ diligim⁹ deū vel pximum de⁹ ē. Sed adhuc aperti⁹ in codē li. subdit dicēs. Dilectionē fraternā q̄tū ɔmēdet Joānes apls attēdam⁹. Qui diligit inquit frem in lumine manet. t scādalum in eo nō est. manifestū ē q iustitie pfectionem in fratris dilectiōe posuerit. Nā i quo scādalū nō ē vtiq pfect⁹ ē: t tñ vr dilectionem dei tacuisse: qđ nunq faceret nisi qz i ipsa frna dilectiōe vult itelligi deū. Apertissime .n. in eadem epla paulopost dic ita. Dilectissimi diligam⁹ inuicē: qz dilectio ex deo ē t oīs q diligit ex deo nat⁹ est t cognouit deū. q nō diligit nō cognouit deū: qz deus dilectio est. Ista cōtextio satis aperte declarat eādē ipam frnā dilectionem. Nā fraterna dilectio ē q̄ diligim⁹ inuicē: nō solum ex deo: s; etiā deū eē tanta auctate. s. Joānis predicari. Cū ergo de dilectiōe diligim⁹ frem de deo diligim⁹ fratrē. nec pōt fieri vt eandem dilectionē nō precipue diligam⁹ q frātrē diligimus: q̄ñ de⁹ dilectio ē. Jtē q nō diligit fratrē nō est in dilectiōe. t q nō est in dilectione nō est in deo: qz deus dilectio est. Ecce apertissime dicit fraternā dilectionē deum esse.

¶ Q fraterna dilectio cum sit de⁹ nō est pr̄ vel filius s; spūs sanctus tm.

Cum aūt frna dilectio sit de⁹ nec pr̄ ē nec fili⁹: s; tm̄ spi. sctūs q ppriē in trinitate dilectio vel charitas dr̄. Unde Aug. i li. xv. de tri. Si in donis dei nihil mai⁹ ē charitate: t nullū est mai⁹ donū dei q̄ spi. sctūs qd ɔ̄ñs⁹ q̄ vt ipse sit charitas q̄ dr̄ de⁹: t ex deo. ita .n. ait Jo. Dilectio ex deo est. t paulopost. Deus dilectio est. vbi manifestat eam se dicisse charitatē vel dilectionē dñi quā dixit ex deo. deus ergo ex deo est dilectio. Jtem in eodem Joā. volens de hac re apertius loq. Jn h ingt cognoscimus. qz i ipso manemus t ipse in nobis: qz de spū suo dedit nobis. Spūs itaq sanctus de quo dedit nobis fac nos i deo manere t ipm i nobis. h aūt fac dilectio. ipse ē igr de⁹ dilectio. Ipse ergo significatur vbi legit. De⁹ dilectio est. Ex his apparet q spiritus sanct⁹ dilectio est vel charitas.

¶ Q non est deū per cām illud: de⁹ charitas est: sicut tu es patientia mea t spes mea.

Sed ne forte aliqs dicat deū eē per expressionē cāe. Deus charitas ē eo .s. q charitas sit ex deo: t nō sit ipse deus: sic dr̄ deus nr̄a patientia t spes: nō q ipse sit ista: sed qz ista ex eo sit. Occurrit Augu. ostendēs nō hoc esse deū per cām sicut illa in. xv. lib. de trini. ita dicēs. Nō dicturi sumus q qdam dicūt. s. charitatem nō ppterea esse dictā deū q ipsa charitas sit ipsa substātia que dei digna sit nomine: s; q donū sit dei sicut deū est deo tu es patientia mea. Non iō vtiq deū est q dei subā est nostra patientia: sed qz ab illo nobis ē. Uñ alibi. Ab ipso ē patientia mea. hūc .n. sensum statim refellit scripturarū ipsa locutio. tale est .n. tu es patientia mea: quale est. dñe spes mea: t deus meus misericordia mea: t multa similia. Nō est aūt dictum domine charitas mea: aut tu es charitas mea aut deus charitas mea: sed ita dictū est. Deus charitas est sicut dictū est. de⁹ spūs est. qui h non discernit intellectū a domino: non expositionē querat a nobis. nō eni apertius quicq̄

pessimus dicere. Deꝰ ꝙ charitas est. Ex hoc clarescit q̄ spūs sanctꝰ charitas ē q̄ diligimus deū t primū. Hoc facilꝫ ē nobis ostendere quo spūs scūs mittatur siue detur nobis.

¶ Quo spūs scūs mittatur vel detur nobis.

TUnc. n. mitti vel dari dr: cū ita in nob ē vt faciat nos diligere deū t primū: p q̄ manemꝰ i deo t deꝰ in nobis. Hoc Aug. hūc mōm mirabiliꝫ ostendit i. xv. de trini. ait. Deꝰ spūs scūs q̄ procedit ex deo cū datus fuerit hoi accēdit eū ad diligēdū deū t primū: t ipse dilectio ē. Nō. n. hz hō vnde diligat deū nisi ex deo. Ecce quo datur vel mittitur nobis spūs scūs hm q̄ dr datum siue donum. q̄ donū Augu. cōmēdat explanās apertius quo dcm in codē li. Dilectio inquit dei diffusa est i cordib⁹ nostris: vt apostolus ait. per spūm scūm q̄ datꝰ est nob. Nullū ē usto deo donо excellēꝰ. hoc solū est q̄ discidit inter filios regni t filios perditionis. datur t alia per spūm munera: ꝫ sine charitate nil pſit. nisi ergo eis impartiatur cuiusq; spūs sanctus vt eū deꝰ t primū faciat amarꝫ: a sinistra non transferē ad dextram. nec spūs scūs ppter dr donū nisi pp dilectionē: quā q̄ non habuerit etsi loquatur oibus linguis t habuerit prophetiā t oēs scientiā t oēm fidē t distribuerit omnē substā suam: t tradiderit co: pus suū ita vt ardeat nihil ei pdest. Quārū ergo bonū est sine quo ad eternam vitā neminem tanta bona perducūt. ipsa ꝙ charitas vel dilectio: nā vnius rei nomen est: vtrūq; perducit ad regnū. Dilectio ergo quę ex deo est t deus. ppter spūs scūs est: per quē diffunditꝫ in cordib⁹ nostris deus charitas: per quā nos tota ihabitat trinitas. quocirca recte nimirū spūs sanctꝰ cū sit deus vocatur t donū dei: q̄d ppter quid nisi charitas intelligendum est que perducit ad eius: t sine qua quodlibet aliud dei donū nō perducit ad deū. Ecce hic aperte q̄d supra dictū erat. s. q̄ charitas sit spūs sanctꝰ t donū excellentissimū: t quomodo hoc donū. i. spūs sanctus detur nobis. s. cum ita impartitur alicui. i. ita hz cē in aliquo: vt eū faciat dei t primi amatorē. q̄d cum fit: tunc dicitur dari siue mitti alicui: t tunc ille dr ppter habere spūm sanctum.

¶ Utrū cōcedendū sit q̄ spūs scūs augeatur in hoie: t magis vel minus habeat vel detur.

HIc querit si charitas spūs scūs ē eius ipsa augeat t minuat in hoie: t magis vel minꝰ p diuersa rpa habeatur. vtq; procedēdū sit q̄ spūs scūs augeat vel minuatur in hoie t magis vel minus habeatur. Si. n. in hoie augetur: t magis vel minꝰ datur vel habet mutabilis esse videt. deꝰ aūt oino immutabil est. Dr ergo q̄ vel spūs scūs nō sit charitas: vel charitas nō augeat vel minuatur in hoie. Jtē charitas t nō bñti datꝰ vt habeat: t bñti vt plenꝰ habeat. Si ergo spūs scūs charitas ē: t nō bñti datꝰ vt hēat: t bñti vt plenius habeat: ꝫ q̄d datꝰ nō bñti: cuius ipse vt dō sit vbiq; t i oibꝰ creaturis totus: t q̄d plenius datur vel habetur sine sui mutatione.

¶ Responsio ad primam questionem.

HIc ita respōdemus dicentes q̄ spūs sanctꝰ sine charitas penitꝰ immutabil est: nec in se augetur vel minuit: nec in se recipit magis vel minꝰ: ꝫ i hoie vel potꝰ hoi augeē t minuiē t magis vel minꝰ datꝰ vel dr: sic dō dr magnificari t exaltari in nobis. q̄ tñ in se nec magnificatur nec exaltatꝰ. Vñ propbera. Accedat homo ad eū: altꝰ t exaltabitur deus. Sup quē locum aut auctoritas. Deus nō in se sed in corde hominis grādescit. Sic igr spūs scūs hoi datur. t datus amplꝰ datꝰ. i. augetur. t magis ac minus habetur: t tñ immutabilis existit.

¶ Responsio ad secundam.

UTiq; vbiq; sit t in omni creatura totus. sunt tamē multi q̄ eum nō habent. Nō. n. oēs bñt spūs scūs i qbꝰ l. aliosq; t irrōnales creature habent spūs scūs: q̄d fidei pietas non admittit.

¶ Auctoritate cōfirmat vtrūq; rīsionem.

VT aūt certꝰ fiat q̄d dictumꝰ auctate firmatꝰ q̄ spūs scūs magis t minus peipiat t hoi augeat: t nō bñti dr: t bñti vt plō vel plenꝰ hēat Augu. ostendit sup Jo. diceno. Sine spūs scō pōtat rpm nos diligē t ei⁹ mandata kuare nō posse: t id nos posse atq; agē tāto minꝰ ēpto illū pcipimꝰ minꝰ. tāto vo amplꝰ ēpto illū pcepimꝰ āpliꝰ. Jōq; nō solū nō bñti: vez ē bñti nōi casibꝰ p̄mittit. nō bñti qdē vt beatur: bñti aūt vt āpliꝰ beatur. Vñ si ab alio minꝰ t ab alio amplius nō bēatur scūs Heliseus scō Helye nō dicēt. Spiritꝰ q̄ ē i te duplo sit i me. Xpō aūt q̄ ē dei filius nō ad mēsurā datꝰ ē spūs. neq; n. sine grā spūs scūs ē mediator dei t hoium hō xpūs. Qr. n. ē vnigenitꝰ filius equalis pri nō est gre ꝫ nāe: q̄ aūt in vnitate pſone vnigeniti assumptus est hō gre est nō nāe. Ceteris aūt ad mēsurā datur t datus addit donec vnicuiq; p mō sue pfectionis ppria mēsura cōplcatur. Ecce expressum habes q̄ spūs sanctꝰ magis t minus datꝰ vel accipit: t hoi datꝰ augeē: t bñti t nō bñti datꝰ: q̄ spūs scūs ē charitas q̄ nō bñti datꝰ: t in bñte augetur t pficit. imo vt verꝰ t magis ꝙpter hoc hō in ea pficit t ōficit aliq̄s: t nīc ipa dr pficere vel ōficere: q̄ tñ nō pficit nec ōficit i se q̄: dō ē. Vñ Aug. in homel. ix. sup epla Jo. air. Probet se q̄libꝫ quātū in illo pfecerit charitas: vel potius quātū ipse in charitate pfecerit. Nam si charitas dō est nec pficit nec deficit. Sic ergo dr pficere in re charitas: q̄ ru in ea pficis. Ecce quo intelligēdū sit eū dr spūs scūs augeri in nobis: q̄ nos in eo scilicet pficimꝰ. sic t alia huiusmodi.

¶ Qd aliq dicūt spūs scūs nō ee charitatē q̄ diligimꝰ deū t primū.

SUpra dcm ē q̄ spūs scūs charitas est pris t filij q̄ se inuicē diligūt t nos. t ipse idē ē charitas q̄ diffundit in cordib⁹ nris ad diligēdū deū t primū. hoc alteq; ōes catholici pcedūt. s. q̄ spūs scūs ē charitas pris t filij. Qd aūt ipse idē sit charitas q̄ diligimꝰ deū t primū a plerisq; negaf. Dicunt. n. si spūs scūs charitas ē pris t filij t nr̄a. eadē ꝙ charitas ē q̄ deꝰ diligit nos: t q̄ nos diligimus eū. Hoc aūt scōrū auctes negare videtur. Dicit. n. Aug. in lib. de spū t lra. Vñ est dilectio nisi vñ t ipsa fides. i. a spū. scō. Nō. n. esset in nobis nisi diffunderetur i cordib⁹ p spūm scūm. Charitas aūt dei dicta ē diffundi i cordibus nris. nō q̄ ipse nos diligit: sed q̄ nos facit dilectores suos: sic̄ iustitia dei dr q̄ nos iusti eius munere efficimur. t dñi salus qua nos saluat t fides xpi q̄ nos fideles facit. Hoc ybis videtur mōstrari distinctio inter charitatē q̄ nos dō diligit t q̄ nos diligimus: t sicut iustitia nr̄a dr dei nō q̄ ipse sit iustus ea: sed q̄ ea nos iustos facit. Similiter t fides t salus. sic vt dicta charitas dei q̄ est in nobis: non q̄ ipse ea diligat: sed q̄ ea nos diligere facit. De hoc etiā idem in li. xv. de tri. ait. Cū Joānes cōmemorasset dei dilectionē: non qua nos eū sed q̄ nos ipse dilexit. t misit filiū suū hostiā pro peccatis nris t̄. Ecce t ꝫ videt manifeste dividere dilectionē qua nos diligimus deum ab ea qua ipse diligit nos. Si ergo inquit spūs sanctus dilectio est qua deus diligit t qua nos diligimus duplex dilectio est: immo duo diversa est: q̄d absurdum t a veritate longe est. Non est ergo dilectio qua nos diligimus: sed qua deus nos diligit.

¶ Ad illa dicta determinās auctoritates.

HIs ꝫbis nō dicit nec diuersa ostendit charitas q̄ dō nos diligit ab ea q̄ nos diligimꝰ: ꝫ pter eū sit vna atq; eadē charitas t dicatur ipsa dei charitas diuersis ō cās t rōnibꝰ. ōi charitas in scripturis appellari ostendit. Dr. n. dei charitas: vel q̄: dō ea diligit nos: vel q̄: nos ea sui dilectores facit. Cū ergo ab apostolo dr charitas dei diffusa in cordib⁹ nris non ē dea charitas dei q̄ diligit nos: ꝫ qua facit nos diligere. i. nō ibi appellaf charitas dei: eo q̄ dō ea nos diligit: ꝫ eo q̄ nos ea sui dilectores facit. Et q̄ ea rōne possit dici charitas dei: q̄: nos ea diligere facit ex sili genere locutionis ostenditur. sic dr iustitia dei qua nos iustificat: t dñi salus q̄ nos salvat. t fides christi q̄ nos fideles facit.

¶ Determinatio secunde.

Similiter t alia exponim⁹ auctoritate: vbi ait dilectionē dei cōmemorari: nō q̄ nos eū: ꝫ q̄ ipse dilexit nos: ac si diceret cōmemorat dilectionē dei: nō hm q̄ nos ea diligim⁹ deum: sed hm q̄ ipse ea diligit nos. Sz aliud ē inquit q̄d magis vigat. dicit .n. supra Augu. q̄ dilectio ē a spū scō a quo fides. Sicut ergo fides nō ē spūs scūs a quo ē. ita nec charitas: q̄o. n. charitas spūs scūs est si ab ipso est. Nam si ab ipso est t ipse est. ergo spūs a seipso est. Ad q̄d dicim⁹: spūs scūs quidē a seipso nō est: ꝫ tñ t a seipso datur nobis vt supra dictū est. Dat. n. seipsum nobis spūs scūs. ex hoc sensu dictū est q̄ charitas ab ipso est in nobis: t tñ ipsa spūs scūs & fides ita est a spū scō t non est spūs scūs q̄: donum vel datū solūmō est. non deus vere.

¶ Qr alios inducunt rationes t auctoritates ad idem probandum.

ALias quoq; inducunt rōnes ad idem ostendendū. s. q̄ charitas nō sit spūs scūs. q̄ charitas affectio mentis est motus animi. spūs scūs vero nō ē affectio animi vel motꝰ mētis: q̄ spūs scūs immutabilis est t icreatꝰ: non est ergo charitas.

¶ Qr caritas ē motꝰ vel effectus animi Hoc ait charitas sit affectio ai t motus mētis auctoritatē confirmat. Bē. n. Aug. i. iij. li. ō doctria xpiana. Charitatē voco motū animi ad fruēdū deo pp ipm: t sic ac primo pp deū. Jdē in lib. ō moribꝰ ecclesie catholice tractans illud ybꝰ apostoli.

nec mors nec vita sepabit nos a charitate dei. Charitas dei inqr hic dicta est virtus q̄ animi nostri rectissima affectio est q̄ piūgit nos deo: qua eum diligim⁹. Ecce his verbis exprimit q̄ charitas est affectio et motus animi. ac per h' nō videtur esse spiritus sanctus.

Responsio determinans auctoritates.

Ad qd' dicim⁹ h'ra esse dictā: sic' dicit' de⁹ est spes nr̄a et patiētia nr̄a: q: facit nos sperare et pati. Ita charitas dr̄ eē motus siue affectio animi q: per eaȝ mouet et afficit anim⁹ ad diligēdū deū. nō aūt mireris si charitas cū sit spi. scūs dicat motus mētis: cū etiā in libro sapiētie dicat de spū sapiētie: q̄ attingit a fine vsq̄ ad finē: qd' ē act⁹ mobilis: certus: incoinquinatus. qd' nō iō dicit q̄ sapientia sit aliqd mobile vl' act⁹ aliqs: s; q: sui imobilitate oia attingit: nō locali motu: s; vt vbiq̄ semp sit et nusq̄ inclusa teneat. Sic ergo charitas dr̄ mot⁹ animi: nō q: ipsa sit motus vl' affectio vl' virt⁹ animi sed q: p eā q̄si eēt virt⁹ afficit mēs et mouet. S; si charitas spiritus scūs est q̄ opat in singulis put vult cū p eū mēs bois afficiat et moueat ad credēdum vel sperādū et h' sicut ad diligēdum. quare nō sic dr̄ charitas mot⁹ vel affectio mētis ad credendū vel sperādū sicut ad diligendū. Ad qd' sane dici pōt q: alios actus atq̄ motus virtutum opat charitas .i. spūs scūs mediātib⁹ virtutib⁹ quaȝ actus sunt: vtpote actū fidei .i. credere fide media. et actum spei .i. sperare media spe. Per fidē. n. et spem pdictos opatur act⁹. diligendi h'o actū p se tm̄ sine alicui⁹ virtutis medio opatur .i. diligere. Alr̄ ergo hūc actuȝ operatur q̄ alios virtutū act⁹. Ideoq̄ differenter de hoc et de alijs loqtur scriptura: q̄ istum spāliter charitati tribuit. Est ergo charitas vere spūs scūs. vñ Aug. pmissum apostoli v'bū tractās in eodē libro: charitatē dicit eē bonuȝ quo nil meli⁹. et per hoc ipsaȝ esse deū significat dicēs. Si nulla res ab eius charitate nos separat: qd' eē nō solū meli⁹: sed etiā certi⁹ hoc bono pōt: Ecce dicit q: charitate nihil est melius. charitas ergo spūs scūs est: qui est de⁹ et donū dei sibi dati. qui diuidit singulis fidelibus dona. nec ipse diuidatur sed indiuisus singulis datur. Unde Augu. vbi Joannes dicit non ad mensuram dari christo spiritum ait. ceteris vero diuiduntur non quidem ipse spiritus: sed dona eius.

An concedendum sit q̄ per donum donentur dona.

Hic q̄rit cū spūs scūs per quē dona diuidunt ipse sit donū: vtrū cōcedēdū sit q̄ per donū diuidant aut dent dona. Ad qd' dicim⁹ q: p donū qd' ē spūs scūs singulis ppria diuidunt. et ips; cōiter oēs boni habent. Un' Aug. in .xv. li. de tri. ait. per donū qd' est spūs scūs in cōe oibus mēbris xpi multa dona que sunt quibusq̄ ppria diuiduntur. Nō. n. singuli quiq̄ hūt oia: s; hi illa: alij alia: quāuis ipsum donū: a quo cuiq̄ propria diuiduntur: oēs habeant .i. spūm scūȝ. aperte dicit per donum dona dari.

Diuisio textus.

Postq̄ determinauit de missiōe visibili spi. scī. hic determinat de missione eius inuisibili. Et diuidit i duas ptes. In p⁹ determinat veritatē fm̄ suā opiōnē. 2⁹ determinat obiectiōes i ̄ spūi scāa. ibi (Hic q̄rit si charitas) Circa p⁹ tria fac. In p⁹ pdicit itētione. In 2⁹ ppōit veritatē. ibi (Ut aūt intelligibili⁹ et c.) In 3⁹ iducit pbatione. ibi (Ne āt i re sita ē) Et h' diuidit i duas s; duo q̄ pbat. p⁹ pbat charitatē eē ips spi. scūs. 2⁹ pbat spi. sanctū nūc dari nob q: nos fac deū diligere. ibi (Tūc. n. nob' eē) P⁹a i duas. In p⁹ pbat charitatē eē spi. scūs. In 2⁹ excludit q̄dā rīsionē. ibi (S; ne forte) Circa p⁹ duo fac. p⁹ ōndit charitatē eē deū. 2⁹ spūs ipaȝ eē spi. scū. ibi (Cū āt fr̄ma) Qō. I.

Ad intellectū h⁹ ptis q̄rūt q̄runtur. p⁹ vtrū charitas sit aliqd creatū i aīa. 2⁹ vtrū sit sūba vel accñs. 3⁹ ad quā mēsurā dēt. 4⁹ vtrū possit cognosci ab habente ipam. 5⁹ vtrū ipsa charitas sit ex charitate diligenda.

Utrū charitas sit aliqd creatū in aīa. I.

Ad primū sic pcedit. vr̄ q: charitas nō sit aliqd creatū in aīa. Agēs. n. qd' sine medio opat pfecti⁹ ē q̄ illud qd' nō agit nisi p mediū. s; spi. sanct⁹ opat in nobis velle et pficere i actib⁹ meritorijs fm̄ Apl'm q̄ cūi spū dei agunt hi filij dei sunt. Ro. 8. q̄ cū sit pfectissim⁹ agēs: vr̄ q: nō moueat ad hāc opationē per aliquē habitū creatū mediū. Itē sic aīa se hs ad corp⁹ vt vita ipsi⁹: ita se hs de⁹ ad alaȝ. vt dic' Aug. s; aīa nō viuificat corp⁹ p aliquā formā mediā. ḡ nec spi. sanct⁹ aīaȝ p hītū mediū. P. eē grē imediati ē a deo et ppinquis eē nāe s; de⁹ in creatiōe nō ē vsus alīq medio q̄ nāȝ sit. ḡ nec in creatiōe q̄si grāȝ ifundit. Hoc ēt ostēdit dignitate charitatis. oia. n. creatura ē vanitas. si ḡ charitas ē creatura: vanitas erit: s; vanitas nō piūgit veritati nec pformat i vitate. ḡ charitas nō piūgeret nos deo q̄ falsū ē. P. nullū finitū ē vtutis īfinite: cū vt⁹ fluat ab eēntia: s; oīs creatura finita ē. ḡ nulli⁹ creature vt⁹ īfinita est: sed vt⁹ charitatis īfinita ē: q: mouet p īfinitā distātiā cōiungit. n. creaturā creatori: et facit de pctōre iustum. ergo videt q: nō sit creatura. Itē nulla creatura ē dignior q̄ aīa rōnal: sed charitas est dignior q̄ anima: q: ipa charitate aīa xpi bona est. ergo charitas nō est creatura. P. maiori bono debet maior amor: sed deus est infinitū bonū: et infinita fecit pro nobis. igit' deberi⁹ sibi infinitū amorē: sed amor quo diligim⁹ deū est charitas. ergo charitas est qd' īfinitū. ḡ non est creatura. P. quicqd creatū est in pdicamēto aliquo: sed quod pōnit' ... ...

quedam: sed natura adueniēs nāe nō facit nisi aīa. ergo anima habens charitatē si charitas sit qd creatū nō habebit nisi esse nāe: sed per charitatē pōt mereri. ḡ nō aliqd per h' poterit in actus meritorios qd' est heresis pelagiana. vr̄ ḡ q: charitas non sit quid creatum.

Contra omne qd' recipit in aliquo recipit in eo per modū recipiētis: sed amor increat⁹ q̄ ē spi. sanct⁹ pcipit in creatura. ergo fm̄ modū ipsi⁹ creature: sed modus eius est finit⁹. ḡ oē q: recipitur in creatura aliquis amor finit⁹ sed oē finitū est creatū. ḡ in aīa habet ē spi. sanctū est aliq̄ charitas creata. Itē ois assimilatio fit per formā aliquā: sed per charitatē efficimur cōformes ipsi deo: qua amissa dicit aīa deformari. ḡ videtur q: charitas sit quedā forma creata manēs in aīa. P. cōstat q: deus aliquo mō est in scīs quo nō est in creaturis: sed ista diuersitas nō pōt poni ex pte ipsi⁹ dei qui eodē modo se hs ad oia. ergo videt q: sit ex pte creature. ḡ ipsa creatura habeat aliqd qd' alia nō hūt. Aut ergo hs ipsum diuinū eē: et sic oēs iusti assumerent a spi. scō in vnitate persone sicut nā humana assumpta est a xpo in vnitate persone ipsius filij dei: qd' nō pōt esse. Aut oz q: illa creatura in qua spāli modo de⁹ eē dicitur: habeat in se aliquē effectū dei quē alia non habēt. ille aūt effectus nō pōt esse tm̄ actus: q: sic in iustis dormiētib⁹ non esset alio mō q̄ in alijs creaturis. ergo op; q: sit aliqs habitus: op; igit' aliquē habitū charitatis creatū esse in aīa fm̄ quē spi. sanct⁹ ipsam inhabitare dicit.

Respondeo dōm q: tota bonitas ipsi⁹ aīe est ex charitate. vn̄ q̄uis bona est tn̄ habȝ de charitate: et si charitatē non hēat nihil est. sic dr̄ 1. Cor. 13. Cōstat aūt q: per charitatē aīa nō h; nisi⁹ de bonitate in esse grē q̄ per vtutē acquisitā in esse politico. Virt⁹ aūt politica duo facit. q: facit bonū habētē: et opus ei⁹ bonum reddit multo forti⁹ igit' h' facit charitas. Neutrū aūt hoȝ effici poterit nisi charitas sit habit⁹ creat⁹. Constat. n. q: omne esse a forma aliq̄ īherēte est: sicut esse album ab albedine: et esse substātiale a forma substātiali. sic igit' nō pōt intelligi q: paries sit albus sine albedine inherente: ita nō pōt intelligi q: aīa sit bona in esse gratuito sine charitate et grā īformāte ipam. Silr ēt cū act⁹ pportionet' potentie opatiue sic effectus ppie cause. impossibile est intelligere q: act⁹ pfectus in bonitate sit a potentia nō perfecta per habitū: sic ēt calefacere nō pōt eē aliquē nisi mediante calore. Et iō cum actus charitatis perfectionem quādā hēat ex h' q: est meritorius oibus modis: oz ponere charitatē esse habitū creatū in aīa q̄ quidē efficiēter est a tota trinitate: sed exemplariter manat ab amore: q est spi. sanct⁹. et iō frequenter inuenit q: spi. sanct⁹ sit amor quo diligimus deū et primū: sic enim dr̄ a Dionysio q: esse diuinū ē esse oīum rerū in q̄tū ab eo omne eē exemplariter deducit. Magister tamē vult q: charitas nō sit aliquis habitus creat⁹ in aīa: sed q: sit tm̄ act⁹ q ē ex libe. arbitrio moto p spi. scm̄ quē charitatē dicit. Ad cuius explanationē q̄dā dixerūt q: sic lux dupliciter pōt p̄siderari. Uel put ē in se: et sic dr̄ lux. Uel put est in extremitate diafani terminati: et sic lux dr̄ color: q: hypostasis coloris ē lux: et color nihil aliud ē q̄ lux incorporata. Ita dicūt q: spi. sanct⁹ put in se p̄siderat spi. sanct⁹ et de⁹ dr̄. S; put p̄siderat vt exis in aīa quā mouet ad actus charitatis dr̄ charitas. Dicūt. n. q: sic fili⁹ vniuit sibi nām humanā solus: q̄uis sit ibi opatio toti⁹ trinitatis. ita spi. sanct⁹ solus vnit sibi volūtatē: q̄uis ibi sit opatio totius trinitatis. S; h' nō pōt stare: q: vnio humane nāe i xpo terminata ē ad vnū eē psone dine. et iō idē act⁹ nūero ē psone dine et nāe humane assūpte. s; volūtas alicui⁹ scī nō assū...

...tur in vnitate suppositi spūs scī. Un' cū opatio a supposito vniuersitate hēat: et diuersificatur: nō pt eē q: intelligat' eē vna opatio volūtatis et spi. scī nisi p modū q: de⁹ opat i q̄libet. Absq̄ ille modus nō sufficit ad opatiōnē pfectionē: q: opatio p̄siderata abs q: pūte in volūtate et caligine et pfectione et hāc tnō eēe pōt. Un' nō ē intelligere q: sit opatio pfecta volūtati p quā vniat' spūs scūs nisi sit sibi habit⁹ pficiens potētiā opatiuā. Nec pt eē simile de act⁹ volūtatis ad spi. scūs nisi sit simile spi. scī in aīa p aliquā formā q̄ est p act⁹ ab spi. scō p̄formet' q: act⁹ ad h' nō sufficit vt dictū est.

Ad primū ḡ dōm q: in grā iustificātis aīe est considerare duplicē operationē spi. scī. Unā q̄ terminat ad eē h; actū p⁹ q ē eē gratū in habēdo habitū charitatis. Aliā h; quā opat' actū 2⁹ q ē opari mouens volūtatē in op⁹ dilectiōnis. et vtroq; mō opus habere mediū nō pp indigētiā vel defectū ipsi⁹ spūs operantis: sed pp necessitatē aīe recipiētis h' diuersimode: q: q̄ ad primū effectū q est esse grē charitas est mediū p modū cāe formalis: q: nullū esse pōt recipi in creatura nisi per aliquā formā. Ad effectū aūt 2⁹ qui est opatio est medius charitas in rōne cāe efficiētis: fm̄ q: oīs q̄ est pn⁹ operādi reducimus in cām agentē: q: ēt nō est possibile aliquā operationē pfectā a creatura exire nisi pncipiū illi⁹ operationis sit perfectū potētie operātis: per virtut⁹ habitum eliciente actū esse pn⁹ eius. Ad 2⁹ dōm q: aīa cōparat ad corpus nō tn̄ vt cā agens fm̄ q: est motor ...: sed ēt vt forma. vel formalis scʒ; s fat viuere corp⁹ fm̄ q: viuere est esse viuētiū. De⁹ aūt nō ē forma ipsi⁹ aīe vel volūtatis qua formalr viuere possit; sz vita aīe sicut pncipiū exemplariter influēs vitā grē ipsi. Silr dōm de luce q: lux pōt dupl' p̄siderari. Uel put est in ipso corpore lucido: et sic se hs ad illuminationē aeris vt pncipiū efficiens: nec illuminat nisi per formā luminis influxam ipsi diafano illuminato. Uel put est in diafano illuminato. et sic est forma ipsi⁹ qua formalr est lucidū. De⁹ aūt dr̄ esse illuminās lux per modū lucis que est in ipso corpore lucenti per se: et nō per modū quo illuminatū formaliter illuminatur a forma lucis in ipso recepta: sed silr lumini recepto assimilat' charitas vel gratia recepta in anima. Ad tertiū dōm q: ōne simile est de creatiōe et recreatione. Sicut cū deus per creationē cōmunicat reb⁹ esse nature: et illud esse est formale a forma recepta in ipsa re creata: q: est q̄si terminus operationis ipsi⁹ agentis: et rerum forma illa est pncipiū operationū naturaliū q̄s de⁹ in rebus operat. Ita etiā et in recreatiōe deus cōfert anime esse gratie. et pncipiū formale illi⁹ esse est habit⁹ creatus: quo etiā perficit' operatio meritoria: q̄ deus in nobis operatur: et ita iste habitus creat⁹ partim se habet ad operationē spiritus sancti vt terminus: et partim vt medium. Ad quartū dicendū q: charitas inquantū est ex nihilo habet q: sit vanitas: sed inquantū procedit a deo vt similitudo ipsi⁹ non habet ratiōnē vanitatis: imo coniungendi ipsi deo. Ad quintū dicendū q: aliquid dicitur facere dupliciter. Uel per modū efficientis: sicut pictor facit parietes albū. Uel per modū forme sicut albedo facit album. Facere igit' de peccatore iustū vel deo coniunctū est ipsius dei sicut efficientis: et ipsi⁹ charitatis sicut forme. Unde non pōt cōcludi q: charitas sit virtutis infinite: sed solū q: est effect⁹ vtutis infinite. Ad tertiū dōm q: nobilitas alicuius pōt attendi dupliciter: vel simpliciter vel fm̄ quid. Uidet' aūt simpliciter dignius esse qd' h; sui esse nobilius est: et hoc modo anima xpi et anima cuiuscumq̄ iusti est nobilior q̄ charitas creata que habet esse accidentis. Uidet' etiam aliquid dignius fm̄ quid qd' h; aliquod dignius est...

nec mors nec vita separabit nos a charitate dei. Charitas dei inqt hic dicta est virtus q animi nostri rectissima affectio est q coniugit nos deo: qua eum diligim. Ecce his verbis exprimit q charitas est affectio et motus animi. ac per hoc nõ videtur esse spiritus sanctus.

¶ Responsio determinans auctoritates.

Ad qd dicim hoc ita esse dictu: sic dicit deus est spes nostra et patientia nostra: qr facit nos sperare et pati. Ita charitas dr ee motus siue affectio animi qr per eam mouet et afficit anim ad diligendu deu. nõ aut mirum si charitas cu sit spũs sanctus dicat motus mentis: cu etia in libro sapientie dicat de spũ sapientie: q attingit a fine vsq ad fine: qd e act mobilis: certus: incoinquinatus. qd nõ io dicit q sapientia sit aliqd mobile vl act aliqd: sed qr sui imobilitate oia attingit: nõ locali motu: sed vt vbiq semp sit et nusq inclusa teneat. Sic ergo charitas dr mot animi: nõ q ipsa sit motus vl affectio vl virt animi sed qr p ea q̃si ee virt afficit mens et mouet. Sed si charitas spiritus sanctus est q opat in singulis put vult cu p eum mens hois afficiat et moueat ad credendum vel sperandu et hoc sicut ad diligendum. quare nõ sic dr charitas mot vel affectio mentis ad credendu vel sperandu sicut ad diligendu. Ad qd sane dici pot qr alios actus atq motus virtutum opat charitas. i. spũs sanctus mediantib virtutib quarum actus sunt: vtpote actu fidei. i. credere fide media. et actum spei. i. sperare media spe. Per fidem. n. et spem pdictos opatur act, diligendi vo actu p se tm sine alicui virtutis medio opatur. i. diligere. Alr ergo hunc actum operatur q̃ alios virtutu act. Ideo differenter de hoc et de alijs loquitur scriptura: q istum spaliter charitati tribuit. Est ergo charitas vere spũs sanctus. vñ Aug. pmissum apostoli verbu tractans in eode libro: charitate dicit ee bonum quo nil meli. et per hoc ipsam esse deu significat dicens. Si nulla res ab eius charitate nos separat: qd ee nõ solu meli: sed etia certi hoc bono pot. Ecce dicit qr charitate nihil est melius. charitas ergo spũs sanctus est: qui est de et donu dei siue datu. qui diuidit singulis fidelibus dona. nec ipse diuiditur sed indiuisus singulis datur. Unde Augu. vbi Joannes dicit non ad mensuram dari christo spiritum ait. ceteris vero diuiditur: non quidem ipse spiritus: sed dona eius.

¶ An concedendum sit q per donum donentur dona.

Hic qrit cu spũs sanctus per que dona diuiduntur ipse sit donu: vtrum concedendu sit q per donu diuidant aut dent dona. Ad qd dicim qr p donu qd e spũs sanctus singulis ppria diuidunt. et ipsum coiter oes boni habent. Unde Aug. in. xv. li. de tri. ait. per donu qd est spũs sanctus in coe oibus mebris xpi multa dona que sunt quibusq ppria diuiduntur. Nõ. n. singuli quiq hnt oia: sed hi illa: alij alia: quamuis ipsum donu: a quo cuiq propria diuiduntur: oes habeant. i. spũm sanctum. aperte dicit per donum dona dari.

¶ Diuisio textus.

Postq̃ determinauit de missione visibili spũs sancti. hic determinat de missione ei inuisibili. Et diuidit i duas ptes. In pª determinat veritate fm sua opione. 2ª determinat obiectiones i oppositu. ibi. (Hic qrit si charitas) ¶ Circa pª tria fac. In pª pdicit intentione. In 2ª ppõit veritate. ibi. (Ut aut intelligibili) In 3ª inducit pbatione. ibi. (Ne si iterata) Et diuidit i duas s duo q pbat. pª pbat charitate ee ipsm spũm sanctum. 2ª pbat spũm sanctu tuc dari nobis q nos fac deu diligere. ibi. (Tunc. n. nob.) Ipsa i duas. In pª pbat charitate ee spũm sanctum. In 2ª excludit q̃da misionem ibi. (Sed ne forte) ¶ Circa pª duo fac. pª ostedit charitatẽ ee deu. 2ª spũm ipsam ee spũm sanctum. ibi. (Cu aut firma) Qõ. I.

Ad intellectu h9 questionis qrunt quinq. pª vtru charitas sit aliqd creatu i aia. 2ª vtru sit sba vel accns. 3ª qualiter mesura dei. 4ª vtru possit cognosci ab habente ipam. 5ª vtru ipsa charitas sit ex charitate diligenda.

¶ Utru charitas sit aliqd creatu in aia. I.

Ad primu sic pceditur. vr q charitas nõ sit aliqd creatu in aia. Agens. n. qd sine medio opat pfecti e q illud qd nõ agit nisi p mediu. sz spũs sanct opat in nobis velle et pficere i actib meritorijs fm Apl. q eni spũ dei agunt hi filij dei sunt. Ro. 8. q cu ipse sit pfectissimu agens vr q nõ moueat ad hanc opatione per aliqd habitu creatu mediu. ¶ Ite sic aia se hz ad corp vt vita ipsi ita se hz de ad aiam. vt dic Aug. sz aia nõ viuificat corp p aliqua forma mediu. g nec spũs sanct aiam p hitu mediu. ¶ Pr. oe gre imediatu e a deo et ppinquis ee nãrali. sz de in creatione nõ e vsus aliq medio qd nãrali. g nec in creatione qñ gra ifundit. ¶ Hoc et ostedit ex dignitate charitatis. oia. n. creatura e vanitas. si g charitas e creatura. vanitas erit. sz vanitas nõ coniugit veritati nec confirmat i vitate. g charitas nõ coniugeret nos deo q falsu e. ¶ Pr. nullu finitu e virtutis ifinite. cu vr finis ab eminet. sz ois creatura finita e. g nulli creature vr ifinita est sed vr charitatis ifinita e qr mouet p ifinita distatia coiungit. n. creatura creatori: et facit de peccatore iustu ergo videt q nõ sit creatura. ¶ Ite nulla creatura e dignior q̃ aia xpi sed charitas est dignior q̃ anima xpi qr ipsa charitate aia xpi bona est. ergo charitas nõ est creatura. ¶ Pr. maiori bono debet maior amor: sed deus est infinitu bonu: et infinita fecit pro nobis. igit debem sibi infinitu amore. sed amor quo diligim deu est charitas. ergo charitas est qd infinitu. g non est creatura. ¶ Pr. creatu est in pdicamento aliquo sed gd coinet [illegible] nentib est aliq nãli g charitas gra sit gd creatu [illegible]

quedam sed natura adueniens nãe nõ facit nisi hz. ergo anima habens charitate si charitas sit qd creatu nõ habet nisi esse nãe sed per charitate pot mereri. g nã aliq per se poterit in actus meritorios qd est heresis pelagiana. vr g q charitas non sit quid creatum.

Contra omne qd recipit in aliquo recipit in eo per modu recipientis: sed amor increat q e spũs sanct pcipit in creatura. ergo fm modu ipsi creature: sed modus eius est finit. g oe q recipit in creatura aliquis amor finit: sed oe finitu est creatu. g in aia habente spũm sanctu est aliq charitas creata. ¶ Ite ois assimilatio fit per forma aliquã: sed per charitate efficimur conformes spũi deo: qua amissa dicit aia deformari. g videtur q charitas sit queda forma creata manes in aia. ¶ Pr. Constat q deus aliquo mõ est in sanctis quo nõ est in creaturis: sed ista diuersitas nõ pot pponi ex pte ipsi dei qui eode modo se hz ad oia. ergo videt q sit ex pte creature s. q ipsa creatura habeat aliqd: qd alia nõ hz. Aut ergo hz ipsum diuinu esse: et sic oes iusti assumerent a spũ sanctõ in vnitate persone sicut nã humana assumpta est a xpo in vnitate persone ipsius filij dei: qd nõ pot esse. Aut oz q illa creatura in qua spali modo de ee dicitur: habeat in se aliquẽ effectu deique alia non habet. iste aut effectus nõ pot esse tm actus: qr sic in iustis dormientib non esset alio mõ q̃ in alijs creaturis. ergo opz q sit aliqs habitus: ops igit aliquẽ habitu charitatis creatu esse in aia fm que spũs sanct ipsam inhabitare dicit.

Respondeo dicendu q tota bonitas ipsi anie est ex charitate. vñ q̃tu bona est tm habz de charitate: et si charitate non heat nihil est sic dr. i. Cor. 13. Constat aut q per charitate aia nõ hz minus de bonitate in esse gre q̃ per virtute acquisita in esse politico. Virt aut politica duo facit. qr facit bonu habente: et opus ei bonum reddit multo fortius igit hoc facit charitas. Neutrum aut hoz effici poterit nisi charitas sit habit creat. Constat. n. q omne esse a forma aliq inherente est: sicut esse album ab albedine: et esse substãnale a forma substãnali. sic igit nõ pot intelligi q paries sit albus sine albedine inherente: ita nõ pot intelligi q aia sit bona in esse gratuito sine charitate et gra informãte ipam. Siir et cu act pportionet potentie opatiue sic effectus ppric cause. impossibile est intelligere q act pfectus in bonitate sit a potentia nõ perfecta per habitu: sic et calefacere nõ pot ee ab igne nisi mediante calore. Et iõ cum actus charitatis perfectionem quãda heat ex hoc q est meritorius oibus modis: oz ponere charitate esse habitu creatu in aia. q quide efficienter est a tota trinitate: sed exemplariter manat ab amore: q est spũs sanct. et iõ frequenter inuenit q spũs sanct sit amor quo diligimus deu et pximu: sic etiã dr a Dionysio q esse diuinu e esse oium reru in q̃tu sab eo omne ee exemplariter deducit. Magister tame vult q charitas nõ sit aliquis habitus creat in aia sed q sit tm act q e ex libe arbitrio moto p spũm sanctu que charitate dic.

¶ Ad cuius explanatione q̃da exterius: sic lux dupli pot considerari. Uel put e in se: et sic dr lux. Uel put est in extremitate diafani terminati: et sic lux dr color qr hypostasis coloris e lux: et color nihil aliud e q̃ lux icorporata. Ita dicut q spũs sanct put in se cõsiderat spũs sanct et de dr. Sz put cõsiderat vt expis in aia qua mouet ad actus charitatis dr charitas. Dicit. n. q sic filius vnitur sibi nã humanã solu q̃tu sit ibi opatio tot trinitatis. ita spũs sanct solus vnit sibi volutate: q̃uis ibi sit opatio totius trinitatis. Sz hoc nõ pot stare: q vnio huane nãe i xpo terminata e ad vnu ee psone dine. et iõ idẽ act misterio e psone dine et nãe huane assupte. sz volutas alicui sci nõ assumit in vnitate suppositi spũs sci. Unde cu opatio a supposito vnitati heat et diuersitate nãe sic et q intelligat ex vna opatio volutatis et spũs sci nisi p modu q de opat i q̃ibz re. Sz iste modus nõ sufficit ad opatio pfectione; qr opz cõsiqui cõuidentia sic prime in necitate et cõtigentia et pfectione et hac oseqtur pfec. Unde nõ e intelligere q sit opatio pfecta volutat p quã vnitat spũs scõ nisi fit in ea habit pficiẽs potentiã operant. Nec pz cõ similitudo act volutatis ad spũs scõ nisi sit similitudo spũs sci in aia p aliqua forma q est pn act q spũs scõ conformat qn act ad hoc ad spũs sci vt [illegible]

Ad primu g dicendu q in gratificatione aie est cõsiderare duplice operatione spũs sancti. Una q terminat ad esse hz actu pº q e ex gratia in habe habitu charitatis. Alia sz qua opat actu 2º q e opa mouens volutate in op dilectionis. et vtroq mõ ops inducere mediu nõ ex indigetia vel defectu ipsi spũs operant sed ex necitate aie recipientis sz diuersimode: qr q ad primu effectu q est esse gre charitas est mediu p modu cae formalis: qr nullu esse pot recipi in creatura nisi per aliqua forma. Ad effectu aut 2m qui est opatio est mediu charitas in rõne cae efficietis fm q virtute q est pn operadi reducimus in cam agentis: qr et nõ est possibile aliqua operatione pfecta a creatura exire: nisi pncipiu illi operationis sit perfectio potetie operatiue: put dicim habitum eliciente actu esse pn eius. ¶ Ad 2m dicedu q aia cõparat ad corpus nõ tm vt ca agens fm q est motor corporis: sed et vt forma. vñ formalr ipsa facit viuere corp fm q viuere dr esse viuetiu. De aut nõ e forma ipsi aie vel voluntatis qua formalr viuere possit: sz vita anie sicut pncipiu exemplariter influes vita gre ipsi. Siir dicedu de luce q lux per dupler cõsiderari. Uel put est in ipso corpore lucido: et sic se hz ad illuminatione actiue vt pncipiu efficiens: nec illuminat nisi per forma luminis infusam ipsi dyafano illuminato. Uel prout est in dyafano illuminato: et sic est forma ipsi qua formalr est lucidu. De aut dr esse illuminans lux per modu lucis que est in ipso corpore lucenti per se: et nõ per modu quo illuminatu formaliter illuminatur a forma lucis in ipso recepta. sed illi lumini recepto assimilat charitas vel gratia recepta in anima. ¶ Ad tertiu dicedu q oino simile est de creatione et recreatione. Sic eni deus per creatione cõtulit reb esse nature: et illud esse est formale a forma recepta in ipsa re creata: que est q̃si terminus operationis ipsi agentis: et iterum forma illa est pncipiu operationu naturaliu q̃s de in rebus operat. Ita etia in recreatione deus cofert anime esse gratie. et pncipiu formale illi esse est habit creatus: quo etia perficit operatio meritoria qua deus in nobis operatur: et ita iste habitus creat partim se habet ad operatione spiritus sancti vt terminus partim vt medium. ¶ Ad quartu dicendu q charitas inq̃ntu est ex nihilo habet q sit vanitas: sed inq̃ntu procedit a deo vt similitudo ipsi non habet ratione vanitatis: imo coniungendi ipsi deo. ¶ Ad quintu dicendu q aliquid dicitur facere dupliciter. Uel per modu efficientis: sicut pictor facit parietes albu. Uel per modu forme sicut albedo facit albu. Facere igit de peccatore iustu. vel deo coniunctu est ipsius dei sicut efficientis: et ipsi charitatis sicut forme. Unde non pot concludi q charitas sit virtutis infinite sed solu q est effect virtutis infinite. ¶ Ad sextu dicedu q nobilitas alicuius pot attendi dupliciter vel simpliciter vel fm quid. Videt aute simpliciter dignius esse qd fm suu esse nobilius est: et hoc modo anima xpi et omnis cuiuscumq iusti est nobilior q̃ charitas creata que habet esse accidentis. Videt etiam aliquid digni fm quid qd sz aliquod dignius est. et hoc modo charitas

erata est nobilior q̃ alia ẽpe. In quolibet.n. genere actꝰ est nobilior q̃ potentia ejꝰ ad illud genꝰ. Cũ sicut ab bolo corpꝰ ita ignis ad hoc effectꝰ est cẽ alba est nobilior q̃ sit corpus ignis: et ita cum creata est nobilior q̃ aia cum ipsa ad hoc q̃ est cẽ scientꝫ: q̃ cẽ ẽ ꝫ qd. Et sic charitas ipsa ad tale effectꝫ te ducit esse illo ad aiam ipsi sicut actus ad potentiã. ¶ Ad 7ᵐ dicẽ q̃ fm pbm.8. ethi. nemo in gbusdã amicitys contingit equalẽ reddere sed sufficit ad equare amicitiã illud q̃ de possibile redditur fiat fiunt⁹ mensꝰ pot pri carnalia reddere aliqd equalẽ ei q̃ ab ipso accepit. Sic̃ et doctrinã. et nutrimentum: nihil minus dicunt⁹ bñficus et bonitatẽ fiet possibꝫ reddere amori equalẽ. vel nõ sequit q̃ amor quo deũ diligimus sit infinit⁹ q̃tũ ad finem acꝰ: ꝫ infinitate habitꝰ ex hoc q̃ obiectũ amoris eius⁹ infinitꝫ proponit: ꝫ sufficit q̃ amemus cũ amore cõmensurato nobis. ¶ Ad vltimũ dicendũ q̃ nõ dicit multiplr fm Boetiũ. dñ.n. vno mõ nã sũt q̃ est vel iusta vel accꝫ. et ꝫ mõ gña ẽ nãꝫdam. Alio mõ dr nã q̃ ẽ pr⁹ mot⁹ et genꝰ ipãꝫ in quo ẽ. vñ illud dr esse nãle vel q̃ cleur a principijs nãlibus vel cẽri pot. et ꝫ mõ charitas nõ est nãꝫ: per principia nãlia creature non pot⁹ cauteri: et fm hunc modũ dicit pelag⁹ per nãlia sola bonum ẽ posse in actus meritorios.

¶ Utrꝫ charitas sit accidens. II.

Ad secũdum sic pceditꝫ. vt q̃ charitas nõ sit accꝫs. Nullum.n. accꝫs extẽdit vitra suũ subꝫ: ꝫ charitas extẽdit vitra suũ subm⁹: et charitate extẽdit alios amamus q̃ vt q̃ charitas nõ sit accꝫs. ¶ Item oẽ accꝫs est cũi a subiecto fm Aric. subm est q̃ ẽ in se completũ ꝑdita alteri occasionẽ essendi: sed charitas nõ cauſatur a principijs alẽ in q̃ est. q̃ videt q̃ nõ sit accꝫs. ¶ Ꝑ. nullꝰ accꝫs est meli⁹ⁿ et nobil⁹ suo subꝫ: ꝫ charitas ẽ melior: q̃ alia. q̃ nõ est in aia sicut accꝫs i subo. Probatur me dic⁹ pp q̃ vmãqꝫ: et illud magis sed aia est bona ꝑ charitatẽ. q̃ charitas ẽ melior. ¶ Itẽ agẽs semp est bonitatis patiẽte fm pbm in.3. de aiã. sed charitas agit in aiãm: mundando ipsam a peccatis. ergo est bonitas huius aiãe: et ita ides q̃ prius.

Contra q̃d pt adesse et abesse ꝑter subi corruptionẽ est accꝫs. charitas est bonitas. ergo nõ.

Respondeo dicẽdũ q̃ oẽ illꝰ q̃ adueniꝫ aliqui⁹ post esse ꝑfectũ aduenit sibi accidẽ taliter⁹ sc̃ie assumat⁹ ad principiãtẽ ipsi⁹ⁿ: et subalbo fit⁹ deus est supra.8. distinctione de aia. Sꝫ ꝺ nõ sufficit vt dicat accꝫs in se põr.n. aliqd in se suba et aduenire alicui sic accꝫs fit⁹ vestimẽta: sed si aduenit post ẽ ꝑfectum. vt forma inducẽs de necessitate ẽ accidens: et q̃ post esse nãle ei aduenit sibi charitas vt forma gficies ipsum ad esse gle. post deũ ẽ⁹ opꝰ q̃ sit accidens.

Ad primũ q̃ dr̃ q̃ idẽ accꝫs numero nõ q̃ extẽdit in subꝫ sed bene extẽdit extra subꝫ suũ. vt fit in alio ratione sed singlr modo in operatiõe actiua et passiua. Ut forme ignis in ipso. fit ꝑs q̃ calor ignis actiue calefacit aliꝰ corpus⁹ et est opus actiu. sili⁹ et q̃s est operatio passiua extẽdit in aliud cõe extrinsecũ cui⁹ fili⁹ inducꝫ in ipso recipit⁹: et ita alia ꝑ subãtia sic fit⁹ ea q̃ sunt extra ipsum⁹ per habitũ amoris eadẽ amat. ¶ Ad 2ᵐ dr̃ q̃ subiectũ diuersimode se hꝫ ad diuersa accidentia. Quedã aũt sunt accidentia nãlia q̃rentẽ ex principijs subi: et hoc dupl⁹. Ut vel causant⁹ ex principijs ꝑtis⁹ sic sunt ꝑprie passiones⁹ quæ cõsequunt⁹ speciẽ ipsius. Vel ex principijs idiuidui: et sic sunt ꝑpria nãlia idiuidua. Quedã et q̃dã accꝫs ꝑ violentiã sdocta sũt calore in aq̃ ista sunt repugnãtia subiecto. Quedã aũt sunt q̃ q̃dẽ cauſant⁹ ab extrinseco nõ repugnãtia ꝑncipio subiecto sed magis ꝑficiũt ipsũ: sic lumen in aere: ita ẽ charitas in aia est ab extrinseco. ¶ Tñ tñdũ q̃ oibus accidib⁹ cõuenit loquẽdo sub iecto⁹ est cũ quodãmodo⁹ inclusio. i. accidens in esse subi substantant. nõ tñ ita q̃ ex ꝑncipijs subiecti ois accidis educantur. ¶ Ad 3ᵐ dr̃ q̃ eadẽ rõne posset ꝑdi q̃ nulla ꝑfectio aie ẽt accꝫs. nec aliqua ꝑfectio corporis q̃ vnãqꝫ q̃ ꝑfectibile bꝫ bonitatẽ ex sua ꝑfectiõe. ¶ Dõm ẽ igit q̃ simplr aia est melior charitate q̃ quãlibet subiecto sibi accidentẽ fm qd ẽ eꝰ. Cui⁹ ratio est q̃ ex fm bꝫ. 5. de vñi. no. est nobile⁹ oibus aliꝰ⁹ que cõsequunt⁹ esse vt esse simplr est nobil⁹ q̃ⁿ intelligere: si posset intelligi sine esse. Usi illud q̃ excedit in eẽ simplr nobil⁹ ẽ omni eo q̃ excedit in aliquo de ꝓgenerib⁹ⁿ⁹ ordinãs fꝫ aliud posse esse mor⁹ nobile. Et q̃ ala ꝓ q̃libꝫ subalbo nobilius esse q̃ⁿ accꝫs: nõ simplr nobilius ẽ: ꝫ q̃tũ ad aliqd esse vel fm aliqd accidens põt accꝫs esse nobil⁹ⁿ: q̃ⁿ ipse bꝫ ad subsistẽdũ sicut⁹ act⁹ ad potẽtiã. et hãc bonitatẽ pñt⁹ bꝫ subsistãtia ab accidib⁹: sed nõ bonitatẽ pmã ẽndi. ¶ Ad quartũ dõm q̃ charitas nõ dicit⁹ agere in aiam per modum efficientie: sed solũ formaliter: et fm id q̃ forma ẽ qualitas ad esse 2ᵐ nobilior est.

¶ Utrꝫ charitas def ꝫ capacitate nãlũ. III.

Ad tertiũ sic pceditꝫ. vt q̃ charitas def fm capacitatẽ nãlẽ. Jta dr̃ Matth. 25. dedit vnicuiq; fm ꝓpriã virtutẽ. abi glo. Jero. Non ꝑo largitate vel parcitate alq plus vel min⁹ recꝑit: sed fm virtutẽ recꝑtã. Sꝫ ante aduentũ charitatis nõ intelligit nisi vtus q̃ est fm nãlia. q̃ vt q̃ fm capacitatẽ nãlẽ charitas infundat⁹. ¶ Itẽ sic ꝛc ꝺ forma substantialis ad esse nãle charitas ad esse gle. sed forma substantialis datur fm capacitatẽ mãe vt dr̃ ꝑlo. q̃ et charitas dat⁹ fm capacitatem nãle q̃ per eam perficit⁹. ¶ Ꝑ. sic̃ gl⁹ia ꝓpponit⁹ gratiã. sic gl⁹ia ꝓponit⁹ nãm. Sed gl⁹ia dat⁹ fm meritũ gratie: vt qui plus ꝺ⁹ de capacitate plus ẽt de gloria recꝑiat. ergo videt⁹ q̃ etiã charitas det⁹ fm capacitatẽ nãle vt qui meliora nãlia ꝺ⁹ maiorẽ sibi charitatẽ infundat⁹. ¶ Itẽ in gbusdã q̃ inuenit⁹ perfectio eiusdẽ rõnis vidẽt⁹ esse vltẽ modus ꝓsequẽdi illã perfectionẽ cum vnaquãq; res ꝓpriũ modũ habeat. Sꝫ charitas inuenit⁹ in boibus et angelis fm rõnem eãdẽ: q̃ ꝑs ex actu et fine: cũ igit⁹ angeli cõtegnis sint ẽ⁹ altioꝰ charitatẽ et meliora gratuita ꝺ⁹ gradũ nãlũ. vt ẽt q̃ in hominib⁹ ita sit.

Contra naturã angelica altiꝰ⁹ est et sublimior q̃ nã humana. Sed aliq boies fm gradũ gratie assumunt⁹ ad sublimius ꝓmũ q̃ angeli: cum fm gradum ad singulos ordines angelicos aliqua boies attingant⁹. q̃ vt q̃ ꝑfectiones gñe et gllie nõ dent fm mẽsurã naturalium. ¶ Dicẽdũ vt ꝑ Bñ q̃ dicit⁹ ꝑuer. 30. stella matutina inter. Ubi dicit Bꝛegoꝰ q̃ gña maior infundit⁹ sine ad babẽdã gñam aliqo magno meritur.

Respondeo dõm q̃ cũ de⁹ habeat se eqliter ad oia ops q̃ diuersitas donoꝝ recipiẽtiũ ab ipso attendat⁹ fm diuersitatẽ recipientiũ. Diuersitas aũt recipientiũ attendit⁹ ꝑ q̃ aliqd est magis apũ et ꝑatũ ad recipiendũ: sicut aũt videm⁹ in forma nãlibus q̃ per dispositiones accidentales sicut calore et frigus et hẽmã efficit magis vel minus disposita ad suscipiendam formã. ita etiã in perfectionib⁹ aie ex ipsis operibus aut aĩa efficit habitus: vel minus habitus ad ꝓficiendũ perfectionem suam. Sꝫ tñ differenter se hñt operatiões ad perfectiones infusas vel acquisitas. Acquisite enim perfectiões sunt in nã ipsius aie in potẽtia nõ pure nãli sed ẽ actus qua aliqd est in cãis semĩatis⁹. Dicit⁹ ꝑ⁹ q⁹ ois scia acquisita est in cognitõe ꝑmo ꝓ principio⁹ que naturaliter nota sunt. sicut ꝑ principia actiua ex ꝑtibus cõclusiõ. Et sili⁹ entes mot⁹ales sunt in ipa recitudie rõnis et ordine. sicut in quodã pn̄ semĩatis. vii phus. 7. ethi. dicit⁹ q̃ dã ꝑtutes nãles q̃ sunt q̃si semĩa ꝑtutũ moraliũ. Et ideo operatões aie se hñt ad ꝑfectiões acquisitas nõ solum ꝑ modũ dispõnis⁹ sicut ꝑncipia actiua. ꝑfectiões aũt ipse sunt in natura ipsius aie. sicut in potẽtia nãliter existẽtes. vñ et ꝑ operatiões eleuãt⁹ aiam supra oẽm sñal actionẽ naturalẽ. Usi operatões aie se hñt ad perfectiões ipsius solũ sicut dispõnes. ¶ Dõm est igit⁹ q⁹ moriatus scõm quã dam charitas ẽ capacitas ipsi⁹ aie q̃ est ex nã simul et dispõnes que est ꝑ conatũ operis: et q⁹ fm eũdem conatũ magis disponit⁹ nã meliorẽ. ab q̃ bꝫ meliora nãlia dñmõ sit ꝑ conatus magis recipiet de ꝑfectiõibus ipsius. et q̃ pcessa nãlia q̃q; magis recipiet ꝑ assit maior conat⁹.

Ad primũ q̃ dõm q̃ ꝑtus recipẽtis nõ ẽ ꝑfecta rãda fm nãm ei⁹ⁿ⁹ ẽt fm dispõnes conat⁹ aduenientẽ nãe: et ita ẽt est in formis subalbus recipientibus mãe. vñ ꝑs solo ad 2ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dõm q̃ ipsa gña ẽ dispõ nãle ad gliam. vñ nõ regrit⁹ q̃ literaueniat alia dispõ liter charitates et gliam: ꝫ liter nãm et gliam cadit conatus medius quasi dispõ. ¶ Ad 4ᵐ dr̃ q̃ in angelis non est aliqd q̃ impedat ad motũ nãe intellectualis ex quo conatus nãe retardet. sicut in nã bestiꝰ ẽ nã sensitiua q̃ retdat in ꝑfectũ de se motⁿ nãe intellectiue. Loelecrabile fm sensum: nisi cogat⁹ et regulet⁹ ab ipa. et⁹ angelus ẽ diuersitas fm diuersitatẽ nãe. Dec etiã melius in sẽdo dicenꝺ.

¶ Utrꝫ charitas certitudinaliter ab hñte cognoscat⁹. IIII.

Ad quartũ sic procedit⁹. vt q̃ charitas certitudinaliter ab hãente cognoscat⁹. Jta.n. dr̃ in ps. Magis nouit ꝙs dilectione sua diligat⁹ q̃ frem quẽ oculꝫ videt⁹ fratrẽ suũ certitudinaliter cognoscit⁹ q̃ multo magis charitatẽ q̃ ipm diligit⁹. ¶ Itẽ pbs dicit 2ᵐ posse. q̃ iconastica ẽ bẽre nos nobilissimos bitus et nos latẽre. Sꝫ charitas est bitus nobilissimus. q̃ vt q̃ ab hñte certitudinaliter cognoscit⁹. ¶ Ꝑ. q̃dã habꝫ fidẽ scit se bẽre fidẽ: ꝫ fides nõ magis ẽ ꝑfa q̃ charitas. q̃ et q̃ bꝫ charitatẽ scit se bẽre illã. ¶ Itẽ q̃d cognoscit⁹ ab aia cognoscit⁹ ab ea per hoc q̃ ꝑfa sibi efficit q̃ similitudinẽ ꝫ magis est ꝑfa aie q̃ ẽ in ipa cõniatꝰ: q̃ q̃ ẽ per sui similitudinẽ. q̃ cũ charitas cõtinuit⁹ ipi⁹ aiã. vt q̃ certꝰ cognoscat⁹ ab hñte. q̃ res exteriores. q̃ ꝑ sui similitudinẽ cognoscunt⁹. ¶ Ꝑ. charitas ẽ q̃dã lumẽ ꝑfalẽ. vt dr̃ ꝑma Jo. 1. Cui⁹ diligit frem. i. lumẽ manet⁹ in luce scipa. vt. q̃ vt q̃ sit charitas: et sic certus ꝙs alia cognoscantur.

Contra charitatẽ q̃ est in aliquo efficit⁹ q̃ⁿ⁹ deus amet⁹ ꝫ. vt dr̃ eccl⁹. Nemo scit vtꝝ sit ꝺ⁹ vide agoi. dicit. 1. Cor. 4. Tibũl mihi ꝑ⁹ fit⁹ ꝫ nõ. i. hoc iustificat⁹ fit⁹ q̃ nullus mal⁹ fignũ possit bẽri de charitate q̃ nõ bẽre cõsciam ꝑi moralis. et hoc nõ sufficit: videt⁹ q̃ per nullum fignum possit aliquis certitudinaliter scire se habere charitatem.

Respõdeo dõm q̃ fm ꝑhm. 2. metaꝓ. aliqd dr̃ eẽ difficile ad cognoscẽdũ dupl⁹: vel fm se vel quo ad nos. Dõm ẽ igit⁹ q̃ res q̃ ẽ ꝑfa suũ nõ fiunt vñ i nã q̃tũ in se ẽ fiunt multe nobis⁹ ꝫ quo ad nos fiunt sufficientes ad cognoscẽdũ. ꝑ q̃ dicit ꝑhs ibidẽ q̃ intellect⁹ nr̃ se hꝫ ad manifestissima nãe. sicut oculus vespertilionis ad lucẽ solis. Cui⁹ rõ ẽ q̃ cũ intellect⁹ nr̃ ꝑcessus fit i potẽtia ad ola intelligibilia q̃ⁿ intelligere ei sit facu aliq̃ⁿ comun ad hoc q̃ intelligat actu ops q̃ reducatur in actũ q̃ ipse accipiat a sensib⁹ illustratus lumẽ intellect⁹ agẽtis: q̃ⁿ dicit ꝑhs 3. de aiã. Sicut se hñt colores ad visum ita se hñt fantasmata ad intellectũ ꝓcinialẽ. vt ea nãle sit nobis ꝓcedere ex sensibilib⁹ ad intelligibilia ex effectib⁹ⁿ⁹ i cãs ꝙsi⁹ⁿ⁹ in deum fm humanũ modum. Et ꝑ alⁿ modum erit intelligẽs. q̃ ab ẽ q̃ potest⁹ mouere et habile nõ possumus cognoscere nisi q̃ actus et actiua per oẽa. Jn actu aũt aie est ꝑfa operatiua. Lapiẽs igit⁹ actꝰ que est ab obiecto et modum et effectum. Ex igit accipimus actũ charitatis q̃ ẽ diligere deũ et ꝓximũ ex ꝑmissis ꝑ actꝰ nõ discernit⁹ vtꝝ sit a potẽtia ꝑfecta vel effecta q̃ habitũ: q̃ ad ides oẽm modũ potẽtia et habit⁹. sicut scia et intellectus ꝓbilis. Modus aũt quẽ ponit⁹ bitus in operẽ est facilitas et delectatio: vt dicit ꝑhs. 2. ethi. q̃ figuratus bitus ex q̃ accipe fidẽ ẽ ope delectatõis. ꝑ ista aũt modũ nõ discernit⁹ vtꝝ sit ab bitu charitatis ipsi⁹ⁿ⁹ ab habitu acq̃sito. Effectus aũt ꝙprius delectatiõis fm q̃ est ex charitate ẽ in ꝓnte meredi. hoc aũt nullꝰ cadit in cognitionẽ nr̃am nisi ꝑ reuelatiõez. Et sic nullus certitudinaliter põt scire se bẽre charitatẽ. Ex põt ex aliq⁹ⁿ signis ꝓbabilib⁹ⁿ⁹ conjecere charitatẽ et ẽ creatũ q̃ deꝰ est ꝺ⁹ⁿ⁹ nostrum⁹ q̃ ꝑin nõ videmus. vt dr̃ i. Cor. 12. Quidam gñam aliter dicit q⁹ ipsam charitatẽ q̃ deus est in nobis videmus sed vilio est a deo remissa. Lq̃ nec vilia põt dici: nec aliquis percipit se videre eo q⁹ vilio ipsius dei q̃si cãsam dicit⁹ et admittẽt in cognitione aliq⁹. sicut etiam dicimus q⁹ alia semper se intelligẽt sed tñ non semp se cognitat. hoc aũt q̃dõ intelligẽdũ est supra dictum est.

Ad primũ igit⁹ dõm q⁹ multe Angꝰ. Ilra possunt loquntẽ de cognitiõe ex ꝑte ipsi⁹ⁿ cognoscibilis: nõ ex ꝑte cognoscẽtis. ¶ Ad 2ᵐ dõm q⁹ ꝑbs ibi loqt⁹ de bitibus nobilissimis ꝑtis cognitiue. Et ideo ⁹ illo ⁹ bitus acq̃sitꝰ ꝑfectꝰ ex ꝑmissis ꝑfectus ꝑtus bitus q̃tũ ad id q⁹ est ꝓpriũ eis. sic̃ et acus scie ẽ certitudo ꝑ cãm in q̃ exprime scia demõstr⁹ⁿ et multo plus ẽ hoc in intellectu ꝓcipio⁹. Et ideo q̃ bꝫ sciam sic̃ se bẽre ꝺ⁹ⁿ⁹ nõ ẽ⁹ aliq⁹ se credere se habere q̃ nõ bit. Semp.n. ad recta meliꝰat⁹ obliquũ. Et ideo fm ꝙm i ordo. ꝺ⁹ⁿ⁹ ẽ meliꝰa in opib⁹ humanis⁹ q̃ illud ẽ bonus q⁹ ꝺ⁹ⁿ⁹ appetit. et sic ẽ de recitudine intellect⁹. q̃ illud ẽ ꝺ⁹ q⁹ vt bitꝰ recti intellectꝰ nõ ait q⁹ vt cuilibet. ¶ Et ꝑ hoc ꝑs et solo ad 3ᵐ: q⁹ act⁹ fidei q⁹ ipm obm q⁹ est credibile distinguit ab acib⁹ aliq⁹ habitꝰ nũ vel poẽtie ꝑfecte q̃ nõ põt ꝑ se in talẽ⁹. tñ habꝫ fidẽ scit se illã bẽre. ¶ Ad 4ᵐ dõm q⁹ ad hoc q⁹ aliq⁹ cognoscat⁹ ab aia non sufficit q⁹ sit sibi ꝑfa. quocũq; modꝰ ꝺ⁹ⁿ⁹ ẽ rõne obi. Intellectꝰ aũt nõ nobil ẽ fm ꝙ in se ꝑfa vt obm. nisi q⁹ aliq⁹ similitudinẽ ꝺ⁹ⁿ⁹ vel ab ipso esse creato accepẽs q⁹ effectus deus nr̃us in cãs. Et ideo ꝙtus aiam et ꝓcessus ei⁹ et bitus ei⁹ nõ cognoscimus nisi per actꝰ q̃ cognoscunt⁹ ꝑfa. Thũl Lugo nõ velimus log de cognitiõe vt Angꝰ. logitur fm q⁹ intelligere nihil aliud ẽ q̃ ꝑ aliꝰ intellectꝰ quocũq; mõ adesse. ¶ Ad 5ᵐ dõm q⁹ q⁹ hoc q⁹ charitas creata vel creata est tam ostendit q⁹ in se cognoscibilis sit⁹ sed non cognoscit⁹ ab intellectu nostro in se nisi q⁹ effectꝰ suum rõnẽ iam dicta.

¶ Utrꝫ charitas sit ex charitate diligẽda. V.

Ad quintum sic pceditꝫ. vt q⁹ charitas nõ sit ex charitate diligenda. Charitas.n. tñ sunt diligẽda ex charitate: vt i. cor⁹ⁿ. 2. ꝓmitte aia ecqꝰ⁹ sit charitas nulla bꝫ ẽ ꝑfa. ¶ Item nulla res dependet ab ea q⁹ albedo nõ ẽt albedo. ꝺ⁹ⁿ⁹ ecclesiastes. q⁹ dilectio⁹

effectus ad diligendū ipsum ꝓpter nō sentit se sentire ꝙ nec affert diligi tali dilectione charitas aūt ē affectus charitas ex charitate ē diligit. ¶ Homine qđ diligit ꝓpter charitatē ē diligit. ¶ Qđ aūt actus charitatis amat: ops q aliquo alio actu amet: ille eadē rōne erit diligēdus. ergo hoc nō ducit in infinitū qđ nō est ponēdū. ꝙ videt q charitas nō sit ex charitate diligenda.

Contra. est qđ dr i lra ex ebis Augu. q primū dilegit ois Deus ipse ꝓpter dilectōēm diligat ꝺ. primus diligēdus ex charitate ꝙ charitas. ¶ Ite primus nō ē diligēdus ex charitate nisi iquātū hz imaginē dei: ex ipsi ꝛepitat deū charitas ꝙ imago alīus ꝙ est i alia ꝙ vt ꝙ ipsa sit magis ex charitate diligenda.

Respondeo dēm: q aliqđ ē diligibile dupl̄r. Uel sicut nō dilectiōis. Uel sic obm. sic ēt color: vt obm: et lumē vt nō q quis color ē visibilis in actu. Sicut aūt eodē actu vt color ⁊ lux ita ēt eodē actu diligit qđ amat vt obm ⁊ vt nō ois. Secūdū ē igit q charitas pōt ꝛupl̄r sumi vel ꝓ charitate increata q ipsis scūs est vel ꝓ charitate bimali: vel ꝓ actu charitatis. Aūbi aūt ihz ē nō diligēdi tpōt ex obm dilectōis. sic ꝓmū diligimus iquātū i ipō de" ihitat: et bimū charitatis hz ꝛ actū exercet: ꝛ sic diligimē vt nō diligibilis. Si aūt ꝓhibe rem in scīe ad hoc diligim vt obm dilectionis. Sic aūt nō diligit charitatis bimū vel actus dilectione amicitie vel benuolēcie q inalio ꝙ ē nō pōt: vt ꝓbo. 8. ethi. dic. Sed dilectione cuiusdā cōplacentie sm q diligere dici mur illud qđ approbamus ⁊ qđ esse volumus.

Ad primus q dēm: q charitas est quodāmō medium inter deū ⁊ ꝓximum: q ē filiusdo dei: et ē nō diligibili ipm ꝓpter. ⁊ ideo ꝛeꝛt ad dilectionē virtuis. ¶ Ad 2" dēm: q densolatio ꝓpe est sm bimū ꝛ accīdis ad subm. sic aūt dilectū nos venimus a dilectōē sm magis sic obm: ⁊ nō nō ꝙ ꝓcedit. ¶ Ad 3" dēm: q si pōtētia mālib" hoc ꝛingit q potētia nō ꝛeflectitur sup suū actū ꝓp hoc q ꝓtermiuat ē sm ꝙdone ozgii. vi sus. nocticularis nō pōt cognoscere nisi illud cui" ipēs ꝓpriū ē pupilla pōt recipi: ⁊ iō visus nō pōt ꝙcludere suū actū. Si aūt hoc ēt necessariū in oib" q" act" annullabet poētic nō cognosceret a ꝓpa poētia: ⁊ a superiore: nec oporteret vel q" in potētis aie ꝛef in infinitū: vel remaneret aliqs act" aie ꝙceꝛpibilis. Et iō dēm: q ꝓsē tie imālea reflectunt sup sua obia: qz intellect" intelligit se intelligere. Ⅲlr volūtas vult se velle ⁊ diligit se diligere. Cui" nō ē qz act" potentie imālis nō ꝛcludit a rōne obi. obm. n. volūtatis ē bonū: ⁊ sub hac rōne diligit volūtas omne qđ diligit. ⁊ nō pōt diligere actū suū iquātū ē bonū. ꝛsīle ē ex ꝓte intellect": ⁊ pp hoc liboo de cāis dr: q omnis eiusq; actio redit i essentiā agētis ꝙ qualīā ꝛeflexionē: ops ēmāa ēt" ad ſeipm ꝛeduce. Ⅱ se subsistēs ē esse nō ſuper aliō delatā. i. nō depēdēte a mā. ¶ Ad 4" dēm: q actus dilectōis sm q tēdit i alterꝙ: sic aūt q" differt numero ab actu dilectōis q i alio diligit sine diligat" vt obm sine vt nō diligēdi. Sic qđ ēt aiam suā pōt aliqs ex charitate diligere pōt ēt ex charitate actus sue charitatis diligere. Et hic distinguēdū ēt: qz vel dilectio ferꝛ in actū dilectōis ꝓpriū sicut i rōne dilectōis tm. Et sic sequit q eodē actu numero diligit diligēs ⁊ act" ei". ⁊ sic idē act" diligit per actū q ē ipse. Uel diligit vt obm dilectōis. ⁊ sic est alius actus dilectionis numero q diligit ⁊ quo diligit. Sicut ꝓ" plato" in actu intellectus. Cuj. n. actus distinguunt ꝓ obia: qz ducere duorsus act" q terminant ad obiecta diuersa. Unde sicut sunt diuersi act" quibus intelligit equū ⁊ bouem: ita sunt diuersi actus in numero quo intelligit equū ⁊ quo intelligit actus illius sub rōne actus.

Nec est icōueniēs q in actibus alic eaī in ſinitū ꝛe pertāt: qz imō actus nō sūt infiniti in actu. Usi ęuā Auicē. cēdit nō esse impossibile qn relationes cōsequētes actus anime multiplicentur in infinitum.

¶ Expositio ꝓme ꝓtis ꝛectus.

Consequēs est vt ipsa ꝓdicta ꝛē.) Dicit intelligit ⁊ de dilectōe creata ⁊ increata. Qui. n. diligit aliquez vult sc diligēt illū: ⁊ ita actū dilectōis suc diligit ⁊ ipō diligit ipsa dilectio increata: sicut exēplar in exēplato: qz nihil ē bonū vel diligibile nisi ꝙ ēt ideo filiusdo boni ꝛcreati. (Magis. n. nouit dilectionez ꝛē.) Tertū qđ ſequit de certitudie dilectionis siue de habitu creato intelligat sive de dilectōe ꝛcreata: exponit ſ3 q aliquid dr certū ex ꝛe: nō ex parte cognoscētis: ſ3 act" dilectionis ēt ex ꝓte cognoscētis notus ēt: ſ3 virū ex tali habitu ꝓcedat ꝛcertus ēt. ¶ Et quo nisi deo plen" ēt. (Doc iō dr: qz cū dono charitatis ēt ipse ſpūs. ſanct" dat ſm q nquo mō ihitare dr creatura ꝙ nouā filiationē ſimplicem in ea. (Qui diligit fratrē ꝛē.) Lumē cōparat charitati nō quātū ad ꝛtutē manifestatiōē: qz sic magis ad dona pertinet itellect". Ⅱ quātū ad virtutē actūs. sicut n. lumē est forma vlr motiua i tota nāīa: eo qđ est q̄litas ꝓmi alterantis: ita charitas mouet ꝙ iformat oīa dona inquātū ē filiusdo ꝓmi dei qđ est ipsis scūs. (Ignis sm; dilectionē solū ꝛē.) B. n. qđ dr. Nā sm; interponit ꝙ parentibus. dr aūt fraterna dilectio de" esse pdicatōe cāli ꝙ modū q Dion. dicit: qz ē dinū est esse oium: qz ab eo oē esse reducit ⁊ exēplat. (Nō dicturi sumus charitatē ꝛē.) Ite ſ differt charitas ab aliis virtutibus sm intentionē magistri ⁊ Augu. qz alie virtutes q in se aliqđ ꝛperfectōis importāt in habente: vt fides puta ē hōra sine a deo q ꝙ deo nō sunt ꝙ cēntiā. Charitas aūt q nihil ꝛperfectōis hz essē de deo cōsentialē pdicat ⁊ ab eo in nobis est. Nec ui sequit q illa charitas q forma mētis nře est sit illa eadē numero q cēntialr de deo dr. sicut ēt cū dr de deo ꝙdone nec tñ illud esse est idē numero cū nřo esse. (Nulli enī ihoz dubo ꝛē.) Uidet hoc esse falsum: qz sapiētia ponit excellentissimū donoz. ¶ Ad qđ dēm: q sm q dona ꝙdiuidunt virtutibus sapiētia dignissimus donoz est. Et hāc dignitatē hz a charitate cui semp cōiungit: sm quā dīna veritate supponit. Si aūt donum vlr iumat ꝓ omni eo qđ ex dei munere possidetur: sic charitas simpl̄r potissima est que nos fini coniungit.

¶ Questio ꝛcbe ꝓtis ꝛectus.

Ic queriē si spūs. sanct" ꝛē.) In parte vltā magī obiicit ꝛ ꝓdicte terminata. Et ꝛdēt i ꝓtio vtrāe. In ꝓ" obiect ꝙ rōnē. In 2" p auctes. ibi. (Supradictū ē ꝙ spūs. sanct".) ꝓtia l tres. ꝓtio ponit obiectū. Secūs ꝛsionē. ibi. (Dia itaq; ridco.) In ꝙ" ꝛsionis cō firmatiōē. ibi. (Ut ait cerū.) Ostēdit ēt ē duplex: vt ꝓ illis. ⁊ ſlr solo. (Supradictū ē.) Dic obiect ꝓ auctes. ꝛ tēdit i tres ꝓtes: sm tria q ꝛ magis ex auctib" elicienē. ꝓmū est q alia ē dilectio q nos diligim" deū ⁊ de" diligit nos. dilectio aūt q de" diligit nos ē ipsis scūs. ꝙ dilectio q nos diligim" deū ē aliud q ꝓ spūs. sanct". Secūs ē q dr charitas ē ex deo sic ē ꝛ fides: sed fides ē ex deo dia q nō ē de" ꝙ ē charitas. ⁊ B ponit ibi. (Si aliud est iquit.) Tertiū ē q charitas dr affectio vel mot" mētis: ſ3 spūs. sanct" nō ē hoc. ꝙ ꝛē. ⁊ B ꝓnit ibi. (Alius quoq; Amel. baꝛ ꝓtiā vidit sm (obiectōes ⁊ solonem. ¶ Ob. II.

Dicelligentia b" ꝓtio qnq; dnm tur. Primo vtrū charitas augeat. Secūdo de nō augmēto

Tertio vtrum quoliber actus augeatur. Quarto vtrum sit aliquis terminus augmenti. Quinto vtr diminuatur.

¶ Utr charitas augeat. I.

Ad primus sic ꝓcedit: vt q charitas nō augeat. Tibūl augef nisi ꝙtū ſ3 nullū simplex ē ꝙtus: qz oē ꝙtū ē ꝓbile. charitas aūt ē simplex habit": ⁊ ita nō ē ꝙtū p ſentē ſilr p accōs cuj ē" ſubm. ſ. ala sit ens indibile. ꝙ nō augef. ¶ Ⅱ dlq; quanta est: nō ꝙtitate molis: ſ3 virtutis. ¶ Cōtra ꝙtitas virtuis dicit ſ3 olia ſ ꝙtus pōt: ſ3 in oia olia charitatis pōt dīs charitas ꝙtūcūq; pua. ꝙ nō augef ſ3 ꝙtitatē virtutis. ¶ Ite cū augmētū ſu ipōs mot" gōd augef mouet: ⁊ qđ cēntialr mouet: ſ3 qđ mouet ē coꝛp": vt ꝓbat ꝓbo. augef cēntialr mouet: ſ3 qđ mouet ē coꝛp": vt ꝓbat ꝓbo. ⁊ qđ nāliter mouet cotrupt: cuj igit charitas nō corrūpit: qz charitas nunq; expellit. i. Cor. 13. nec sit coꝛp" mobile: vt q nō cēntialr augeat. ¶ Ite; cui" cū semp se hz eodē; mō illaū: neq; augef: neq; minuit: nec aliquo modo variat: ſ3 cū immediata charitatis de" ē q semp eodem mō se hz. ꝙ charitas nō variat q augmēta. ¶ P. Aug. q augmētus ꝙtatis nō pōt reduci ad aliqđ ipōs mot" nisi ad alteraciōes. Sz alteratio: vt ꝓbat ꝓbo i. 7. ꝓhy. nō est nisi circa ꝓtez alc sensibiū ⁊ circa oia ei" cui ꝙ charitas ꝙtas sit. ⁊ sit in ꝓte intellectiua: aliqđ cēt in angelis q sen sitiua carēt: vt q nō augeat.

Contra, Aug. dicit charitas cū fuerit nata nutrīt: cum fuerit roborata ꝓficit: omne aūt in quo ꝓgressus fm diuersos gradus attēdit augef. ꝙ ꝛē. ¶ P. q actū deuenimus i cognitōez bimū: ſ3 ꝛcipit actū charitatis intēsiōē fieri. ꝙ etiā ⁊ charitas augeri pōt.

Respondeo dēm: qđ ꝓlocuti sunt charitatē cēn tialiter nō augeri: ⁊ hoc fuit q̄dam ꝓpriū eoꝝ. Quidā. n. dixerūt: vt magī i lra: q charitas ſ3 se nō augef. ſ3 dr augeri in nobis iquātum nos i charitate ꝓficimus: ⁊ hoc qz ponit charitatē ēe ipsū scūs in quē vanitatio nō cadit. Sz B nō pōt stare. Qz nō ē intelligibile q nos i charitate ꝙ spūs. sanct" ē ꝓficimus nisi aliqđ fiat in nobis qđ ꝓius nō fuit. ⁊ B nō pōt ēe tūs act" ꝛcū eius act" sit ex virtute aliū: ⁊ act" ꝓfect" ꝙū spūs. sancto mouet: est a virtute ꝓfectꝙ hūā. Aly dixerūt q charitas essentialr nō augef: ſ3 dicit augeri iquātū magis firmat i subo sm ipōs radicatōez. Sz ex B ēt sequit ipās augeri cēntialr. Tūlla. n. forma pōt itelligi magis firmari in subo nisi ꝙ hoc ꝙ hz maiorē victoriā sup subm suū. augmēta aūt victorie redūdat i augmētū virtutis. ⁊ p 2dm i augmētū cēntiez: qz virtus sm nō ē ipsa cēntia. ex ꝙ sit ab cēntia ⁊ cōnexa furet sibi sic effect" cāe ꝓme. Aly dixerunt q charitas cēntialr nō augef: ſ3 aduenīēte maiori charitate minor charitas ꝙ erat destruit. Hoc aūt nō pōt stare: qz nulla forma destruit nisi vel ex ꝓio agēte vel p accīs ex contrariis: de subiecto igit subm charitatis manente ⁊ charitas adueniēte charitati inēte nō ꝓiect: nō ꝛ. Et esse q destruitur nec p se nec p accīs. sic ignis puto a magno igne ꝓ 2dmumpōtes mās. Aly dixerunt q charitas nō augef nisi ꝙtū ad fructū. Sed hoc ēt non pōt stare: qz fructus charitatis augef ꝙtitatē: qđ ꝓbat ꝓbo. Et sic ꝛdēt ad obm. Ⅱ se q charitas nō dr augeri ꝙtū subm augmēto cui sit accīs: ita q̄ sm q̄tas attēditur augmētū. sic ēt q̄litas augeri dr ⁊ albedo variari qñ aliqđ ꝙ albedine variat. Nec ex ꝙ ſ cēntialr augef. q destruit. Dicit. n. aliqđ sm cēntiā sua moueri dupl̄r. Uel qz cēntia ē ꝙ se termin" mot", ⁊ sic moueri ꝙ cēntia est cēntiā amittere ⁊ corrūpi. Uel qz est sm aliqđ obm cui cēntie: qđ ē ꝙ se termin" motus. sicut ēt aliqđ mouetur cū

charitatis fit in se immobilis: vel fm ordiné sapiétie sue ponit aliem maioré charitaté hére p beneplacito sue volútatis. t fm q aliqs diuersimode se ad charitaté pparat. q ét se hz aliquo nó ad charitaté vt cá múlis recipiens. g ét [illegible] variatio i effectu. ¶ Ad 5m dóm q cú alteratio passiua icludat i intellectu suo passioné. sic duplex é passiua t duplex é alteratio. Vé n. cóis est passio mó° ois receptio fm cui q intelligere pati ē. Et sic ét alteratio fm istá passioné attēdit in quibet variatióe circa receptióes alicui° qlitatis. Et hoc mó pōt eē alteratio ét i sublimiore parte intellectualibus. Et sic alteratio pōt esse in charitate. Alio mó dr ppe passio qn abijcitur aliqd a subo: t hoc é ex actióe 9rij trásmutátis. Et fm istá passioné alteratio dicta nó é nisi circa sensibilia t circa sensibilé pté aie p sé circa intellectū p accńs q̄ntū ad illas qualitates q̄ in parte intellectiua et sensibus oriuntr sicut sunt oēs hitus acq̄siti q̄ nó é charitas.

¶ Utrū charitas augeat p additiones. II.

Ad secundū sic pcedit: vr q charitas augeat p additionē. ph's n. dicit fmo de gratiis augmētū est pfectū charitatis additamētū. Si igit charitas augeat opz q pfectū charitatis alia charitas addat. ¶ Itē nihil pōt augere charitaté nisi deus q volūt sed deus nō agit aliqd in aia de nouo nisi per nouum ifluxū nō pōt aūt itelligi nouus flux° nisi aliqd de nouo ifundat. g vr q charitas augeat p hoc q alia charitas de nouo ifusa pōri addat. ¶ Itē si nō augeat p additioné noue charitatis a deo non vr posse augeri nisi p recessū a 9rio charitatis. Sz 9 augmētū charitatis pōt esse in illis in qb° nihil ē de 9rio charitatis. sicut in angelo t hoie in statu inocētie. g vr q illo mō charitas nō augeat: sed pdicto mō. ¶ Pt. videt fm hoc q deus nō est causa augmēti charitatis: sed hō q se a contrario charitatis retrahat sicut a 9cupiscētia: t hoc est icōueniēs. g videt q nō augeat nisi per additionem.

Contra. simplex simplici additū nihil maius efficit: vt pbat pbūcs; charitas ē qd simplex. g p additióē charitatis ad charitaté nō efficitur maior charitas. ¶ Pt. fm Dion. 5. cap. de di. no. vñ distat iter ipsas dei pticipationes t participátes: q pticipatio q̄to simplicior est tāto nobilior: pticipās vo q̄to maiorem hz cōpositioné bonoꝝ participatoꝝ tāto nobilius est. sicut eē est nobilius q̄ viuere: t viuere q̄ intelligere. si vnū sine altero intelligat. Omnibus. n. eē pēligeret: sed qd hz plura ex his melius est. Sed charitas est q̄dā pticipatio diue bonitatis. g q̄to cōpositior est p additioné charitatis ad charitaté min° valebit. igit si charitas augeat per additioné q̄to magis augeat minus erit eligenda. hoc aūt est ridiculū. g nō augetur per additiones.

Respondeo dōm q cōꝝ q ponūt charitaté essentiale augeri dicta reuertunt i duas opiones: quaꝝ vna est q augeat p additionem charitatis ad charitaté. Alia est q augeat p itensiones fm accessum ad terminū: t in hoc reuertit q qdā dicūt charitaté augeri p multiplicationes sui in aia. sicut lux i aere. lux. n. nō augeat nisi p itensioné sicut alie q̄litates. ¶ Primá aūt positioné nō possū intelligere: qz in omni additióe opz intelligere duo diuersa quoꝝ vnū alteri addit. Si aūt intelligant due charitates: aut intelligent diuerse fm spēm aut fm numeꝝ. Cōstat q nō fm spēm cū oēs charitates sint in eadé spē virtutis. Diuersitas aūt fm numeꝝ é ex diuersitate mãe sicut h albedo differt ab illa nūero: q: é in diuerso subo. vñ nō pōt q̄litas addi q̄litati nisi p hoc q subz subo addit. Charitas aūt que pōt addi nūq̄ fuit in alio subo anteq̄ in isto. t fm hoc qd est in isto nō differt numero ab alia charitate in eodé existe vt pbatū é. vñ nullo mō est itelligere ibi additioné. Sz illa positio puenit ex falsa imaginatióe q augmētū charitatis imaginati sunt ad modū augmēti corporalis in quo fit additio q̄titatis ad q̄ntitaté. Et iō dico q qn charitas augetur nihil ibi addit. sicut pbus ét dicit in. 4. phy. q aliqd efficit magis albū vel magis calidū nō p additione; alicuius albedis vel caloris: sz qz illa q̄litas q̄ pus ierat itēdit fm ppinq̄taté ad terminū. Hec aūt itētio cōtingit diuersimode i q̄litatib° simplicib° t cōpositis pma t scunda. Qualitates. n. cōposite vel scūde itendunt fm itensioné q̄litatū pmaꝝ: sicut sapor t sanitas t alia hmōi fm itensioné caloris t frigoris humoris t siccitatis. Qualitates aūt pme t simplices itendunt ex cāis suis. s. ex agéte t recipiéte. Agés. n. itēdit reducere patiés de potētia in actū sue similitudis q̄ntūcūq pōt. sicut aūt nō calidū est potētia caloris: ita minus calidū est potētia respectu magis calidi. Vñ sicut p potētiā calidi efficit de nō calido calidū nō q ponat ibi aliq calor: sz qz calor q est ipotētia educit in actū: ita ét efficit magis calz p actioné calidi inquātū educit calor q inerat vt actus impfectus in maioré pfectioné t maioré assimilationé [illegible]. t hoc 9tingit ex q potētia subiecta actui: q̄ qdé q̄ntū in se est ad multa se hz magis ac magis terminatur sub actu illo. Vel qz augeat 9tus agétis sicut ex 9iunctióe plurū luminū itendit illuminatio. Vel ex parte ipsi° mãe fm q magis efficit susceptibilior illi° actus. sicut aer quanto plus attenuat fit susceptibilior lumis. Intēsio aūt charitatis nō 9tingit ex hoc q virtus agétis fortificet: sz tñ ex hoc q nā recipiés q̄ntū in se est disponit quidā hoc mō q est in potentia ad plura: magis ac magis pparat ad recptioné gre fm q ex dicta multitudine. s. 9fusione potentialitatis in vnū colligit p opationes qb° ad charitatem suscipiendū pparat: vt pus dctū est. Et iō Dio. pfectū sanctitatis semp designat p hoc qd est ex sparsa vita i vnū 9iungere. Et sic pz q augmētū charitatis simile é augmēto q̄litatū nāliū: sz origo ei° differat ab origine illaꝝ. Cuius rō é qz q̄litates nāles educunt de potentia materie: q quãz inchoatióes quedā mãe de° ope creatōis [illegible]dit. t iō qn i actū pcedit é exit° de impfecto ad pfectū. Dona aūt gratuita nō educunt q̄si de potētia nāe: q nihil é in potētia nāli qd p agés nāle educi nō possit. Sz origo gre é p nouā ifusioné: sz augmētū eius é per hoc q de iperfecto ad pfectū actus ifusus educitur.

Ad primū igit dōm q pphs pbi intelligit de augméto corpali qd fit semp p additionē q̄titatis: qz in hac mā ab ipso pponit. ¶ Ad 2m dōm q deus vna t eadem opatione agit in oia q̄ sunt: quãuis fm te illa opatio differat solū fm rōné: fm q exit a rōne diuersoꝝ attributoꝝ vel diuersaꝝ ideaꝝ. Vñ dico q vna t eadé opatione ifundit gra t augeat: nec é diuersitas nisi ex parte recipiétis qd ex illa operatione plus minusue recipit fm q ad eá diuersimode pparat. sicut eadé irradiatione solis efficit aer clarus t magis clarus depulsis nebulosis vapoib° q receptioné luminis impediebant. vñ ñ oz q sit ibi alia t alia charitas. ¶ Pt. ét si [illegible] opationé nō oporteret q terminarent ad duo diuersa fm subam: sz pmo terminaret ad eē charitatis imperfecte: scdo ad eādé charitaté fm pfectioné hz q aliqd educit de imperfecto ad perfectū. ¶ Ad 3m dōm q nō est rōne intēsionis alicui° q̄litatis q sit per remotioné a cōtrario: sed hoc accidit q̄litati fm q est in subo pticipāte cōtrariū. Sz hoc est de necessitate itēsionis q q̄litas educat de impfecto ad pfectū sicut pz de diafano lu[illegible]

nihil est cōtrariū luci: q pōt tamé itendi fm crementū virtutis illuminātis. Hec aūt impfectio est ex potēalitate ipsi° nãe q̄ subaqt pfectioni t actui. Cū. n. oīmo potētia receptiua ad multa se héat fm istā multitudiné ipsi° dissimile est pu° agéti qd est terminatū ad actū vnū t secundū q ista cōfusio potēialitatis magis subaqt actui pfectioni pficit actu t q̄n pfectū magis efficit vnum t magis assimilatū pu° agéti. Hec aūt 9fusio potentialitatis é in q̄libet nā creata fm q nōdū é pfecta p actū. Vñ ét p istū modū ponit Dion. cap. 1. ce. hier. purgationé in angelis. s. fm q remouent a 9fusióe dissimilia. ¶ Ad 4m dōm q eodé mō sumus cā augmēti gre. sic t cā gre. s. p modū dispōnis tm. Sz efficientia vtrobiq est ex gre ipsi° dei. sicut pz ex his que supra dicta sunt.

¶ Utrum charitas augeat quolibz actu. III.

Ad tertiū sic pcedit: vr q charitas quolibet actu augeat. vbi enī eadé cá é t idé effect°. Sz oēs act° charitatis sunt eiusdé spéc q̄ntū ad esse morale. sicut oēs actus fortitudinis. g cū aliqs act° charitatis charitaté augeat: videt ét q q̄libet actus. ¶ Itē qd facere pōt ma° pōt ét facere mi°: sed quolibet actu charitatis meret q vitam eternā. g ét pōt mereri augmētū charitatis. ¶ Pt. q̄libet act° charitatis est lōge potétior: q̄ntum ad eē gre q̄ act° q sunt ex nālibus tñ: sed per actus q sunt tñ ex naturalib° homo pparat per modū dispōnis ad recipiendū grām. ergo multo magis per quēlibet actū charitatis disponitur ad charitatis augmentum.

Contra. ex eisdé pncipus ex qb° aliqd nascit t augmētat: sz vn° act° nō sufficit ad dispōné vt charitas infundat: g nec ad h vt augeat. Probatio me[i]or: maioré cāitaté hz act° noster ad virtutes acq̄sitas q̄ ad charitaté ifusā: sed vn° act° nō sufficit ad generatioé virtutis acq̄site: qn imo ex frequēti bene agere fit bō bon° fm pbm. g multo min° vn° actus sufficit disponere ad charitaté. ¶ Itē fm augmētū charitatis augeat etiā pmiū substale: sed nō quolibet actu charitatis augeat pmiū substale. Dicit. n. cōiter q plurib° opibus in charitate factis nō plus meret q̄ntū ad augmētū pmij substalis q̄ vno actu ex equali charitate facto. g nō quolibet actu charitatis charitas augetur.

Respondeo dōm q nō eodé mō se hz actus informatus charitate ad augmētum charitatis t actus pcedés charitaté ad hādaz charitatem. Actus. n. q é ex charitate ordinat ad augmētū charitatis t p modū dispōnis t p modū meriti: sed act° pcedés charitaté ordinat ad 9sidum charitaté solū p modū dispōnis: vt supra dctū est: t nō p modū meriti: qz an charitaté nullū pōt eē meritū. Tenet aūt actus ordinatur ad hādā vel augmētādā charitaté p modū alicuius efficiétie. sicut actus nostri ad habendū hitus acq̄sitos. Sciédū est igit q actus q pcedit charitaté quicq vn° solus dispoit vltima dispōne vt ifundat charitas fm nobilitaté diue bonitatis p quaz vniuisq tangit fm q pparatū est ad recipiédū. Quālibz aūt vnus actus non disponit nisi dispōne remota. t sequés act° magis dispōnit: t sic deincep fm q ex multis bonis actibus puenit ad vltimā dispōné iqātū act° sequés semp agit i virtute oīum pcedētiū: vt pz i gutta cauātibus lapidé: qz nō gutta [illegible] aufert aliqd de lapide: sz oēs pcedētes disponūt: t vna vltima agit in virtute oīum pcedētiū [illegible] nit mãm dispositā p pcedētes ppter causatioé. Hec aūt iā 9tingit: qz hō est dñs sui act°. Vñ pōt agere fm totā virtuté nāe sue vel fm partem: qd nō 9tingit in illis q̄ agūt ex necessitate nãe. semp. n. agūt tota virtute sua. Cōsiderat ergo ita é q hō nō habés charitaté ex tota virtute homini nãlis facultate mouet ad charitaté: tūc vnus actus disponit eū vltima dispōne: vt charitas sibi det. Qn aūt nō fm totā virtuté: fm aliqd eius ppat ad charitaté. tūc actus nō est sicut dispō vltima: sed remota: t p plures actus potest peruenire ad dispōné vltimam. Similiter etiā ex parte alia q qn act° charitatis pcedit ex tota virtute habétis t q̄ntū ad virtuté nãe t q̄ntū ad virtutes habitus infusi. tūc vnus actus disponit t meret augmētū charitatis vt statim fiat. Qn aūt nō fm totā virtuté pcedit actus sic tūc est vt dispō remota. t potest [illegible] pplures actus peruenire ad augmētum charitatis nō tñ de necessitate: qz homo q̄ntumcūq fit dispositus pōt nō agere [illegible] dispositionem illam: qd nō 9tingit in dispositionib° nō voluntarijs ratione iam dicta.

Ad primū igit dōm q nō eodé mō se hz q̄libet actus charitatis: q vnus pōt esse magis intensus etiā vnus pōt esse dispōnis in virtute pluriū pcedētiū: vt dctū est. t iō nō seq̄t idéz effectus. ¶ Ad 2m dōm q pmiū substale vite eterne ordinat [illegible] ad act° charitatis t cōmēsurat actibus nō fm [illegible] sed fm pportiones. Vñ actus charitatis debetur pmiū substale t actu maiore charitate maius pmiū. Unde q̄libet actus charitatis [illegible] ordinat ad pmij substale: [illegible] nō ad augmētū pmij. sicut nec ad augmētū charitatis fm q charitas remanet pmiū pu° merendū: solū fm q augmentū charitatis pertinet ad pfectioné pmij. ¶ Ad 3m [illegible] charitatis [illegible] in hoc q hz [illegible] charitatis q̄ act° pcedens charitaté. ¶ Ad 4m dōm ad hoc q aliqua pfectio introducat duo requirunt. Unum ex parte introducentis [illegible] ex parte introducéde. Vt. n. ex parte calefactione idúcit calor [illegible] ex tali calefactióe [illegible] ad min° ex suo pncipio caloris ignis. Aliud ex parte recipiétis vt dispō sua pportionet eodé mō pfectioni introducéde. Cōtingit aūt q̄q sicut in opib° aie q aliqd dispōnit t pfectioné recipe a sepso [illegible] Unde ad pfectā dispōné sufficit q aia operet fm virtuté pportionatā illi pfectioni q̄ iducéda est: qz tota capacitas aie vix sufficit ad receptioné tāte perfectionis q̄lis est charitas nisi deus [illegible] sua liberalitate suppleret. Ideo ad hoc q sit in aia vltima dispositio ad charitaté requirit actus q fit fm totā virtuté [illegible] t sic sufficit q̄ntū in nobis est. Sz minor nō sufficit ad talem dispōnem. Ulterius in illis pfectionibus in quib° per actū aie [illegible] est dispō: sed ét ipsa pfectio exigit q actus opaus aie sit pportionatus t equalis in virtute ipsi° pfectioni introducéde. Omnis aūt hitus de rōne sua hz q sit difficile mobilis. i. hz firmitaté quādā. Vñ qn vnus actus aie hz firmitaté inducit hitū. sicut pz q vna demōstratio ppter sui certitudiné t firmitaté facit hitum sciétie. Qn aūt vnus actus nō hz firmitaté nō sufficit vnus: sed opz q fiāt plures. Vñ ex vna argumētatiōe dyalectica non generat opinio: sed ex plurib° cōgregatis. Ita ét q actus voluntatis humane nō hz firmitaté cū volūtas indeterminate se habeat ad multa. habitus virtutū politicarū qui acq̄runt p actus volūtatis nō pūt acq̄ri nisi p multos actus: sed opz q multi cōcurrāt. Habitus aūt charitatis nō hz firmitaté p actū aie: sz a causa sua q de° est. t iō vn° actus volūtatis pōt sufficere ad hoc q charitas infundat: t similiter ad hoc q augeat. ¶ Ad 5m dōm q [illegible] act° charitatis qualis exigit ad augmētū charitatis [illegible]

augmentum penitus substantiale qd debet charitati maiori conse
quenter actui ad charitatem que est radix actus. Nō aūt omnes
actus tales: vt dictū est. et io ad multitudinē actuū nō seqt
de necessitate augmentum premij substantialis.

¶ Utrum augmentū charitatis habeat aliquē ter
minum. IIII.

Ad quartuz sic pceditur: vr q augmē
tum charitatis hēat ali
quē terminū. pfectio. n. nō excedit capacita
tem pfectibilis. sed capacitas aīe finita est. g
nō pōt recipe nisi pfectionē finitā: s; ois mot' q est ad fi
nem finitus est. g augmētū charitatis qd est ad pfectōes
aīe est finitū. ¶ Pr nihil ordinate mouet ad id qd cōseq
nō pōt fm pbm. sicut q nō pōt eē in egypto nō mouetur
ordinate ad eūdū illuc. s; in infinitū distās nullus pōt cō
sequi: cū nullus mot' possit eē fm distātiā īfinitā. g nullus
mot' est īfinitus: s; augmētū charitatis est qdā mot'. g
venit ad aliquē terminū. ¶ Pr sicut ifra dicit magister
grā xpi nihil pōt ēt deus maius facere: s; si augmentum
charitatis et grē eēt in infinitū qlibz charitate posset esse
aliq maior. g nō est infinitū. Et simile pōt dici de btā vir
gine de q dicit Ansel. q ea puritate nitit qua maior sub
deo negt intelligi. Et similr ēt de beatis quoz charitas
augeri nō pōt. per q oia videt q augmentū charitatis
veniet ad terminū aliquē q augeri nō pōt.

Contra. augmētū charitatis est fm maiorē assimi
lationē ad deū: s; quātūcūq aliquis acce
dat ad dei similitudinē semper in infinitū distat ab eo. g
semp magis pōt accedere: et ita vr q augmentū charita
tis sit in infinitū. ¶ Pr qr charitatis actus pcedit a ma
iori charitate maioris est virtutis in merēdo: s; actus cha
ritatis imperfecte meret augmētū charitatis. g multo
magis merebit quādo charitas magis perficitur: et ita
augmētum charitatis nunquā stabit.

Respondeo dōm q de termino augmēti chari
tatis dupli possumus log. Aut qrtū
ad id qd est. Aut quātū ad id qd pōt eē. Sicut ēt dicim'
q summū malū nō est quo nō possit eē aliqd pei'. tñ ali
qd est summe malū quo nihil est peius. Similiter dico
q augmētū charitatis pueniit ad aliquē terminū vltra
quē charitas nō augetr in quolibet hoīe: nō tñ puenit ad
aliquē terminū vltra quē nō possit augeri. Cuius rō est
ex pte ei' qd mouet: s; h augmētū: et ex pte ei' ad qd mo
uet. Id aūt ad qd mouet aīa in augmēto charitatis est
similitudo diuine charitatis: cui assimilat: ad quā cū infi
nita sit in infinitū pōt accedi plus et plus et nunq adequa
bit pfecte. Ex parte aūt eius qd mouet est q ipa anima
quātū plus recipit ō bonitate dina et lumine grē ipsius:
tāto capacior efficit ad recipiendū. et iō quāto plus reci
pit tāto plus pōt recipe. Cuius rō est: qr potentie mālca
sunt terminate et finite fm exigētiā māe. et iō nō pūt re
cipere nisi fm pportōes māe. potentie aūt īmāles nō li
mitant certis fed magis fm quātitatē bonitatis dine l
eis pcipet. Unā quāto plus addit de bonitate tanto ma
gis est de potētia ad capacitatē. sicut pz de exēplo pbi ō
sensu et intellectu. z de aīa. Dicit. n. q sensus a fortib' sen
sibilib' corrūpunt et nō auget eoz capacitas: qr sunt po
tētie mālces: s; intellectus quāto magis itelligit difficilia
tanto ēt plus pōt ita et quāto aīa spualia plus recipit de
charitate plus pōt recipe. Quidā hūt cōparātes capaci
tatem huic spualis capacitati huic mālis dixerūt q est
terminus in augmēto charitatis fm capacitatē māe. s. q
tñ recipit de charitate q impleat capacitas prima que
erat ex nā: nec pōt plus recipe. Et ponūt exēplū de aere
qui hz terminū substantia huc quē non excedit. vel pōt

in eo intēdi lumē fm q magis et magis depurat a vapo
ribus pmixtis: s; quādo puenit ad puritatē nāe sue non
pōt ampli' purificari nec illuminari ab eodē illumināte.
Sz nō ē sic ō capacitate huc mālis et spūs: vt dcm ē.

Ad primuz igit dōm q quāuis capacitas aīe sit
finita i actu: tñ pōt plus et plus īfini
tū elōgari fm q plus et plus recipit. Nūquā tñ erit īfini
ta nec recipiet pfectionē īfinitā. sicut ēt pz in additione
numeri q in īfinitū est īpossibilis: nūquā tñ est aliqs nu
merus īfinitus in actu: qr potētia additionis numeroz:
vt dicit Cōmen. in. 3. phy. nō est vna: s; semp ex noua ad
ditōe efficit alia potētia i numero fm q efficit noua spe
cies numeri. Unā qlibz potētia pōt exire i actū: nō tñ pōt
esse vt oēs exeāt in actu: qr in quolibz actu addit ēt potē
tia. Et ita est ēt hoc de capacitate aīe. ¶ Ad 2m dōm q
qōlibet augmētū charitatis terminatū est: et est ad termi
nū quē cōseq pōt hō: sed tñ ille termin' cū nō sit actus pu
rus est pmixt' potētie. vñ adhuc pōt eē aliud augmētū
numero: et ita in īfinitū augmētū succedere augmēto. et
hoc modo itelligit augmētum charitatis interminatū.
¶ Ad 3m dōm q grā xpi quāuis fm eēntiā eēt finita: tñ
fm qd fuit īfinita. iquātū. s. erat dispō cōgruitatis ad vni
onem: et inquātū cōcurrebat in opatione xpi q erat virtu
tis īfinite ex hoc q erat psona dina: et alijs modis: vt di
cet in 3. Et ex hoc hēbat q non poterat augeri. ¶ Ad il
lud qd obycit de btā vgine dōm est q differt puritatis
augmētū et charitatis. Augmētum. n. puritatis est fm re
cessum a 9rio: et qr in btā virgine fuit depuratio ab omni
pctō. iō peruenit ad summū puritatis. sub deo tñ in quo
nō est aliqua potētia deficiēdi que est in qualibz creatu
ra quātū in se est. Charitatis aūt augmētu est p accessū
ad dinā bonitatē. et ideo nō habeut beata virgo summā
charitatē qua maior nō possit intelligi: qr etiāz pfecit in
charitate et grā. ¶ Ad illud qd obycit de beatis dōm q
charitas nō auget in eis ppter cōditionez status: qr non
sunt in via: sed in termino vie. vnde dat eis premiūz fm
illud qd charitas in statu vie in eis crevit.

¶ Utrz charitas minuat. V.

Ad quintum sic pceditur: vr q cha
ritas minuat: 9raria
enīz nata sunt fieri circa idē: sed augmentū
et diminutio sunt 9ria: cū igit charitas auge
tur: vr q minuat. ¶ Itē Aug. dicit: vbi ma
gna cupiditas ibi pua charitas. Et alibi. Min' te amat
qui aliqd tecū amat: s; cōtingit cupiditatē augeri. g et
charitatē cōtingit minui. ¶ Pr veniale petm est malū
culpe: s; omne malū aliqd bonū adimit sibi oppositū. cū
igit malo culpe opponat bonū grē vel charitas: adimet
veniale petm bonū charitatis: sed nō adimit totū: qr sic
excluderet a regno. sola. n. charitas diuidit iter filios re
gni et pditionis fm Aug. et sic eēt mortale. g adimit ali
quid ei'. g diminuit ipsaz. ¶ Itē fm q aliqs se dispōit
ad charitatez et grām fm hoc sibi deus īfundit: quia fm
Aug. lumē dine grē oibus pñs est. Sed q aliqui nō su
scipiūt eā est: qr auertūt se ab illo. sicut q claudit oculos
ad lumē solis: sed cōtingit q aliqs minus disponit se ad
charitatez qz prius fecerat. g minus participabit de lumi
ne gratie et de charitate.

Contra. quelibet charitas creata est finita: sed oē
finitū fm pbm pmo phy. cōsumit p abla
tionem ablato quodā semp et semp. si igit veniale dimi
nuit aliqd de charitate sequēs etiā diminuet. et sic multi
plicatis venialibus tota charitas tollet: sed charitas nō
tollitur nisi per mortale petm. ergo multa venialia fa
ciūt mortale: qd nullus ponit. ¶ Si dicas q illa abla

tione est. sicut in divisione cōtinui que est in īfinitū si fiat
fm eādem pportionē et nō fm eādē quātitatē. ¶ Cōtra
quādo est divisio fm eādē pportionē illud qd post aufert
semper est min' eo qd prius auferebat. sicut si pmo aufe
rat tertia pars linee: et postea tertia illius residui. et sic de
inceps semper acceptū post erit minus fm qtitatē. Sz
sequēs veniale nō hz minorē virtutē qz pmū pōt contin
gere. g adimet de charitate quātum et pmū: et ita ex toto
charitas consumet per ablationem.

Respondeo dōm q charitas nō pōt diminui cēn
tiali. nisi forte p successionez. ita. s.
q destruat charitas q īest p mortale petm. et postmodū
minor īfundat p minorē pparatōez. Et causa h' est: qr cā
diminutionis charitatis non pōt sumi ex parte dei: cum
nullus defect' reducat in ipsuz q est act' cōplenus sic in
causam: oporteret g si charitas diminuat q diminutōis
causa ex parte nrā suscipiat. Defect' aūt cōtingēs ex pte
nostra: vel est ex cessatione act': vel ex īordinatione. Ex
cessatiōe act' nō pōt remitti charitas. sicut hitus virtutū
acqsitaz fm id qd in se est. Firmitas. n. charitatis ipsius
nō est ex actu nrō: sed ex pncipio īfluēte: vt dcm est. Unā
cessantibus actibus: manet nihilominus idez robur cha
ritatis. Sz vez ē q p act' frequētes dispōnit oēs vires
aīe et mēbra corporis redigunt in obsequiū charitatis in
quo 9sistit feruor: vt dcm est. et ideo ex ocio tepescit cha
ritatis feruor. Habitus aūt acqsitaz virtutū robur et fir
mitatē hūt ex nris opib'. vñ cessantib' opibus remanet
robur virtutis ēt i se. Inordiatio āt act' vel ē circa finē: vl
circa ea q sunt ad finē. Si circa finē ita. s. q finis tollat.
sic charitas s; quā adheret fini tollit. et h fit p mortale
petm. Si aūt circa ea q sunt ad finez: ita. s. q finis rema
neat et īordinate aliqs inouet circa ea q sūt ad finē: talis
īordinatio q est peti venialis nō attingit charitatē que ē
fm adhesionē finis. et ideo nihil diminuit de ipsa. Sz ve
rum est q sicut ea q sunt ad finē disponūt ad finē: ita in
ordinatio in eis est dispō ad inordinationez q est circa fi
nē: fm qd dicimus q veniale petm est dispō ad mortale.
Unā per hō venialia disponit q ad amissionem charita
tis. Et inde est q charitas dr diminui quantū ad radica
tionē et feruorē: et nō qtū ad eēntiā. Quātū ad radicatio
nem qdē fm q fit dispositio ad 9rium. vel minuit firma
inhesio charitatis. Secundū feruorē vō put impeditur
obediētia inferioz virium ad superiores ex quo dictus
feruor causabatur.

Ad primum igit dōm q 9riānata sunt fieri cir
ca idē nāliter: nāliter insit. Et di
cit nāliter inesse qd 9sequit cās eius. Unā dico q augmē
tabilitas: qr ex parte suscipiētis et īfluētis pōt esse aliqua
causa augmēti et nō diminutionis: vt dcm est. ¶ Ad 2m
dōm q 9mēsuratio cupiditatis et charitatis p opposita
pōt intelligi dupli. Uel quātū ad ipm fieri charitatis: vel
quātū ad eē. Si quātū ad fieri. tūc vez est q qto p act'
īordinatos magis dilat in eo cupiditas minus disponit
ad charitatē vel augmētū ei': qr ad habendū charitatez
vel ad pficiēdū in ea disponūt act' nri. Si quātū ad eē.
tūc cū actus nri nō sint causa eē ipsius charitatis ex īor
dinatōe actuū p cupiditatē nihil derogat charitati qtū
ad suū esse: s; solū quātū ad feruorē fm q debabilitan
tur iferiores ptes a charitatis obediētia. ¶ Ad 3m dicē
dū q veniale nō pōt adimere aliqd de charitate: qr nō
attigit ad illā ptē aīe vbi est charitas. Dicit. n. superior
ps intellectus est in cōsideratione pncipioz p se notoz p
que alia cognoscunt. vñ quātūcūq dubitatio oriat cir
ca 9clones de certitudie pncipioz nihil minuit: ita etiā
superior pars affectus est in adhesiōe finis. ppter quez oīa

diligunt. Unā quecūq inordinatio 9tingit circa illa que
sunt ad finē ipsa nō minuit īhesio finis que est per chari
tatē nisi ponat finis cōtrarius. Unā veniale qr nō ponit
finē īdebitū nō attingit ad illud supremū affect' vbi est
charitas. Sz sicut veniale nō est petm simplr. s; solū in
quātū est dispō ad mortale: ita ēt puat bonū qd se hz vt
dispositio ad charitatē. s. feruorē q contingit ex habitua
te act' ex diligēti obediētia vel subiectiōe īferioz virtu
ad supiorē partē affectus in qua est charitas. ¶ Ad 4m
dōm q dispō ad charitatē est fm actus inferioz virtu
put opant circa ea que sunt ad finez. sicut p ea que sunt
ad finē deuenit in finē. Habito enī fine nō īdiget his q
sunt ad finē. Unā quecūq īordinatio fit circa ea nō redū
dat in deordinationē finis nisi per modū dispōnis. sicut
etiā cognitio pncipioz pmoz determinat in nobis per
sensus: qui si ēt destruant non minuit certitudo pncipio
rum que nō est acqsita: s; nāliter īsita. et simile est de cha
ritate infusa.

¶ Expō lre pris textus.

Sicut deus dr magnus et excelsus in
nobis. Inquantū. s. ma
gnos nos et altos in se facit: qd nō pōt eē nisi
fm ampliorē pceptionez bonitatis ipsi'. et ab
ops redire in hoc q aliqd creatū a deo in no
bis ponat. Sūt tñ multi q cū nō hūt illi. n. cū tñ hēre
dicunt: quoz est vt hereditas qui ipso fruunt vel in spe
vel in re. Sine spiri. sancto 9tat xpm eē. Hoc pōt du
pliciter itelligi. Uel ita q sine spiri. sancto a nobis habi
to per charitatē p charitatis donū nō possumus pcepta
dei implere vel xpm diligere: et hoc verū est meritorie.
Uel sine spiri. sancto quocūq nō opante in rebus: et sic
verū est q nec homo nec aliq creatura sine spiri. sancto
opationē aliquā hēre pōt. Sed hoc nō est de intentione
Aug. Spiri. sanct' q est in te duplo tē. Uidet h nō eē
ad ppositū: qr vt notula exponit. Hoc itelligit: qr petut
duplex donū. s. pphie et miraculoz: quem Helia erāt: et
q nō petierit magis spiri. sancti hēre. ¶ Sz dōm q etiā
ista expositione stāte pbat intentio Aug. qr si oēs recipe
rent eū equaliter. si ipse spū scm habebat. nō. n. in se fieri
petiuisset. Et si nō habebat vel se habere nesciebat sim
pliciter spiri. sancti petiuisset. Unā p hoc q spū. sanctū ha
bere sicut in Helia expetiit. ondit Heliā multis excel
lentius spū scm hēre. ppria mēsura cōpte. Est esse
ppria mēsura vniuscuiusq: et ex pte ipsi' dei quāuis ipse
vnicuiq pdestinauit: et ex pte ipsius qui recipit cōsidera
ta simul capacitate nāralū et conatu eius. Supra di
ctū est q spiri. sanct' eē. Nota q auctoritates que con
tra magistrū iducunt tria dicit. Quedā. n. pmo īducte
dicūt aliā esse charitatē qua de' diligit et qua nos dilgi
mus. Qd magister exponit. Aliā esse rōnem: vel fm mo
dum itelligēdi et nō fm rē. Alie vō secundo īroducte di
cunt dilectiōez a spū scō esse: et ita cū spūs scūs nō sit a se
charitas nobis data nō erit spūs scūs. Sed ipse respōdet
q quāuis spiri. sanct' nō sit a se tamē dat a se. et fm hunc
modū charitas dicit a spū scō. Sz hec rēspōsio est īsuffi
ciens: qr nō sū dicit charitas dat a spiri. sancto: sed etiā
est ab eo: qd de spū sancto 9cedi nō pōt. Alie tertio intro
ducte dicunt charitatē esse motū vel affectū mētis: qd spū
scō nō cōuenit. Sed ad hoc ridet q ista pdicatio est per
causam: eo q charitas motus vel affectionis mētis cau
sa est: qua ē diligere. Et hec expositio vera est: quāuis nō
secundū intētionē magistri. charitas enim est causa affe
ctionis sicut habitus eliciens actum: et nō solū sicut mo
uens animā ad actuz dilectionis vt ipse intendit. Unde
consequēter mouet questionem: cum spiri. sanct' q cha
ritas ab eo dicitur moueat animaz ad omnes actus vir

tum magnare specialiter dicit mouere ad actum dilectionis. Et respōdeo sua ps in litera: sed cum qō in solutione supponit eandem nō assignat. l. q̄ spir. sanct⁹ causet hūc actum qui est diligere nullo habitu mediāte. vnde quo ad hoc remanet insoluta.

¶ Tertz spūs scūs cadē ratōe dicatur donū t datum siue donatum. ¶ Di. XVIII.

Reterea diligēter cōsiderandum est cū spūs scūs dicat donū t datuz verū cadē ratiōe vtrūqz nomē ei ꝓueniat: qō vtqz videri potest. Cum enim idē sit spiritum sanctū dari t spīm scīm donari: ex eadē ratione videt spiritus sanctus dici datum t donū. hoc etiaz videt Augu. significare in lib. xv. de trini. cuz ait. Spūs sanctus intantū donū dei est inquātum datur eis ḡbus datur. apud se autez deus est t si nemini detur. Ecce aperte dicit spīm sanctū donuz appellari: qz datur. Si aūt ex eo trīn appellat donum: qz datur nō ab eterno fuit donum: qz nō datur nisi ex tempore.

¶ Responsio quare datum vel donatum dicitur spiritus sanctus.

AD qō dicimus: qz spūs sanct⁹ t donum dicit t datū siue donatum: sed datum siue donatum ex eo trīn dicitur: qz datur vel donatur qō hz trīn ex tempore. Donū ho dicitur nō ex eo trīn q̄ donetur: sed ex ꝓprietate quā habuit ab eterno. vnde t ab eterno fuit donū. sempiternē. n. donū fuit. non qz daretur: ḡ qz processit a pre t filio. Vñ Augu. in lib. iiij. de trinitate. Sicut natū esse est filio a patre esse: ita spūi scō donuz dei esse est a pre ꝓcedere t a filio. Hic apte ostenditur q̄ spūs scūs eo donū est q̄ processit a pre t filio. sicut filius eo est a pre q̄ natus est ab eo. Nō est. n. filio idez esse a pre t spiri. sancto. i. nō ea ꝓprietate filius dicitur eē a patre qua spi. sanct⁹. nā filius dr eē a pre: qz genitus est ab eo: spi. sanct⁹ ho dr esse a pre t a filio: qz spi. sanct⁹ est donū pris t filij. i. qz procedit ab vtroqz. eo. n. dr spi. sanct⁹ quo donū. t eo donuz quo procedēs. Vñ Augu. in lib. v. de tri. ait. Spūs scūs q non trinitas: sed in trinitate intelligitur in eo q̄ ꝓprie dr spi. sanct⁹ relative dr cū t ad prem t ad filiū refert: qz spi. sanctus t pris t filij t spūs est: ḡ ipsa relatio non apparet in hoc nomine. apparet aūt cū dr donum dei. Donū est. n. pris t filij: qz t a patre procedit t filio. Ecce bis verbis aperte ostēditur eadē relatione dici spūm scīm t donuz. donū aūt: qz procedit a pre t filio. ꝓprietas ergo q̄ dr spi. sanct⁹ vel donū ꝓcessio ipsa est. de qua post plenius agemus cuz alijs. Cum ergo ab eterno ꝓcesserit ab vtroqz t ab eterno donuz fuit. Nō ergo spir. sanct⁹ co trīn dr donum: qz donatur. Naz t ante fuit donū q̄z donaretur. Vñ Aug. in. v. lib. de tri. Semp ꝓcedit spūs sanctus: t nō ex tempore: sed ab eternitate procedit: sed qz sic ꝓcedebat vt eēt donabile tā donum erat antequz esset cui daretur. Aliter enim intelligitur cū dr donū. aliter cū dr donatū. nazdonū pōt esse ēt antequz detur. donatū aūt nisi datuz fuerit nullo modo dici pōt. Sempiterne ergo spiri. sanct⁹ est donū. tempore aūt aliter donatū. Vñs Augu. apte ostenditur q̄ spiri. sanctus. sicut ab eterno processit ita ab eterno donū est: nō q: donaretur a pre filio vl a filio patri: ḡ q: ab eterno ꝓcessit donabilis. Hz queritur cui donabilis vtrum pri t filio. an trīno bis q nōdū eramus. Si aūt nō erat donabilis pri t filio: sed trīn nobis t ex eo donū erat: qz sic donabilis ꝓcedebat: videtur q̄ filius cadē rone semper donuz fuerit: qz a pre ꝓcessit ab eterno donabilis nobis i tempore. Nā t de filio legitur q̄ dat⁹ est nobis. Ad qō dicim⁹: qz spi. sanct⁹ nobis trīn nō patri vel filio donabilis ꝓcessit sicut t nobis trīn datus est: t filius vere datus est nobis t ab eterno processit a patre: nō vt donabilis trīn: sed vt genitus q t donari posset. processit ergo vt genitus t donabilis: sed spiri. sanct⁹ nō processit vt genitus: ḡ tantū vt donū. donum aūt semper fuit non solus: qz donabilis: sed qz processit ab vtroqz: t qz donabilis fuit. Unde Aug. in. v. lib. de tri. Eoipso q̄ daturus eum erat deus iam donuz erat ēt antequz daretur. t ideo donabilis: ḡ aliter donabilis q̄z filius. Nam t aliter datus t aliter processit q̄z filius. Filij enim ꝓcessio genitura est vel natiuitas. Spiritus sancti vero processio natiuitas non est: vtraque vero inefabilis est.

¶ Qr filius sicut in nascendo accepit non tantum vt esset filius: sed etiam essentia. ita t spiritus sanctus ꝓcedendo accepit: nō tantū vt esset donum: sed vt esset essentia.

TNotādum q̄ sicut filius nascendo accepit non trīn vt filius sit: sed omnino vt sit: t vt ipsa suba sit: ita t spirit. sanct⁹ a patre t filio ꝓcedendo accepit nō trīn vt spi. sanct⁹ sit vel donuz: ḡ ēt vt oino sit t vt suba sit: qō vtqz nō accepit eo q̄ datur. Nā cū non detur nisi ex tpe si hoc habuerit eo quo datur accepisset ergo ex tpe vt ēt. Vñ Aug. in. v. lib. vc trini. Filius nō hoc trīn hz nascēdo vt filius sit sed oino vt sit. Queritur ḡ vtz spi. scūs eo quo dat hēat nō trīn vt donuz sit ḡ oino vt sit: qō si nō ē nisi qz dat. i. si nō hz cē nisi eo quo dat. sic filius nascēdo hz nō trīn vt sit filius: qō relative dr: ḡ oino vt sit ipsa suba: quia spi. scūs erat ipsa suba cū nō pr⁹ daret q̄z cēt cui daret. Nō ḡ eo quo dat ḡ ꝓcedēdo hz vt sit donū t vt sit cētria: sicut filius nō eo quo datus ē sed nascēdo accepit. nō trīn vt sit filius ḡ vt sit cētia. Vñ Aug. in. xv. lib. de tri. ait. Sicut filio pstat essentia sine initio tpis sine vlla mutabilitate nāe de pre gnatio. ita spi. scō prestat cētriā sine vllo initio tēporis sine vlla mutabilitate nature de vtroqz processio.

¶ Questio ex ꝓdictis videt q̄ filius nō trīn sit filius natiuitate: sed etiā deus vel cētria: t spiritus sanctus processione.

Ic ostēdit qō si filius nascēdo hz non trīn vt sit filius ḡ vt sit cētria t spi. scūs ꝓcedēdo nō trīn vt sit donū ḡ vt sit cētria. ḡ t filius natiuitate cētria ē t spi. scūs ꝓcessiōe cētria est cū alibi dicat q̄ nec pr eo pr ē quo de⁹. nec filius eo filius quo deus. nec spi. scūs eo donū quo de⁹. qz vt ait Aug. i. vij. li. de tri. His notib⁹ eoz relatiua ostēdunt non essentia. Unde post plenius agemus.

¶ Responsio.

AD qō breuiter rndētes dicim⁹: quia nec filius natiuitate cētria ē: sed trīn filius. nec spūs scūs ꝓcessiōe cētria ē: ḡ trīn donum: t vtrqz ille nascēdo iste ꝓcedēdo accepit vt esset cētria. Nō enim vt ait Hylarius in lib. v. de tri. per defectionem aut protensionem aut derivationem ex deo deus est: sed ex virtute nature in naturam eadē natiuitate subsistit filius. t ex virtute nāe in naturā eadem ꝓcessione subsistit spi. scūs.

¶ Exponit verba Hylarij.

Quod itaqz intelligi pōt: ex pre q̄ ē virtus ingenita nām quā hz eadē filius natiuitate. i. nascēdo: t spūs scūs ꝓcessione. i. ꝓcedēdo hz. Uti ipse idē apertius eloquens qō ditcrat aperir subdens. Natiuitas ingt dei nō pōt nō ea de q̄ ꝓfecta est nām renere. Nō. n. aliud ḡz deus subsistit. qō nō aliūde ḡz de deo subsistit. Ecce bis vbis aperit qūo accipiendū sit illud de pre gnatio pstat cētria filio: t de vtroqz processio pstat essentiam spiritui sancto: nō quia ille essentia sit filius t iste essentia sit spiritus sanctus imo ꝓprietate personali: sed qz t ille nascēdo t iste ꝓcedēdo cētriaz hz eadē t totā quę in patre est.

¶ Qr spi. scūs dicit donū t donatuz fm predictos duos ꝓcessionis modos.

EX ꝓdictis patz q̄ spi. scūs sempiterne donū est: t tpaliz datuz vel donatū ex quo apparet illa distinctio germine ꝓcessionis de qua supra egim⁹. Nā fm alteram ꝓcessionē dicit donatum vel datuz fm alteram vero dicitur donum.

¶ Serm hoc q̄ donum est refertur ad patrez t filium fm q̄ datum ad eum qui dedit t ad eos quibus dedit.

TFm hoc q̄ sempiterne donū ē refert ad prem t filiū fm hoc q̄ dr datuz vel donatū t ad eū q̄ dedit refert t ad eos ḡbus dat: t ei⁹ dr et q̄ dat: t illoz ḡb⁹ dat. Uñ Aug. in. v. li. de tri. ait. Qō datuz est t ad eum qui dedit refertur: t ad eos ḡb⁹ dedit. itaqz spi. scūs nō trīn pris t filij q dederunt sed ēt nr dicit q̄ accepimus. spūs ergo t dei ē q dedit: t nr q̄ accepimus: nō ille spūs nr quo sumus. qz ipse spūs ē bois qui in ipso est: quātus t illum spīm q bois dicit vtqz accepim⁹ sed aliter ille: aliter iste nr dicit. Aliud est enim qō accepimus vt essemus: aliud qō accepim⁹ vt sancti essemus. Qz aūt spi. scūs noster dicat scriptura ostēdit. Scriptuz est. n. de Joā. q̄ i spū Helye veniret. Ecce dict⁹ est Helye spūs scūs qui accepit Helyas. Et Ado ysi aut dominus. Tollam de spū tuo t dabo eis. i. dabo illis de spū sancto qui tuz nbi dedi. Ecce tb dictus est spūs Ado ysi. Pater ḡ q̄ spiri. scūs nr dicit spūs sanct⁹: qz nobis datus: t dat⁹ vtqz ad hoc vt sancti essemus: spiritus ho creatus ad hoc est datus vt essemus.

¶ An filius cuz sit nobis datus possit dici noster vt spiritus sanctus.

Ic q̄rit vtz t filius cū sit nobis dat⁹ dicat vel possit dici nr. Ad qō dicim⁹ q̄ filius dr nr panis noster redēptor: t b⁹. sed nr filius nō dr: qz filius dr trīn relative ad eū q genuit: t tō nr filius nō pōt dici sed pris trīn. In eo aūt qō dicit datus t ad eū q dedit t ad eos ḡbus datus ē refert vt spi. scūs. q ēt cuz in scriptura vt supra dictū ē dicat spūs noster. vl spūs tuus vel illius: vt de Ado ysi t Helya dictum est. Nusq̄z tamē in scriptura occurrit ita dici spūs scūs nr vel tuus vel illius. sz spūs noster vel tuus spūs. vel illius. qz spi. scūs eo dr quo donum t vtrūqz relative dr ad patrē t filium. t b sempiterna relatione. Si trīn aliqñ dicit donus nrm accipit donuz ꝓ donato vel dato. Cum ho donū accipit eo mō quo spi. scūs donū trīn

pris et filij dr nō bōis. Ita et fili⁹ sub hac appellatiōe nō pōt dici nr̄ vt dicat̄ fili⁹ noster: sicut nec dr̄ sp̄us sctūs nr̄. et tñ de filio dr̄ panis nr̄: et de sp̄u sp̄us noster. Ille noster panis q: nos reficit nobis datus. iste noster sp̄us q: nobis inspirat̄ a pr̄e et a filio et in nobis spirat sic vult. Vñ Aug. in. v. li. de tri. ait. qd̄ de pr̄e natū est ad pr̄ē solū refert̄ cū dicat̄ fili⁹: et iō filius pr̄is est et nō noster. Dicimus tñ et panē nr̄m da nobis: sicut dicimus spiritum nostrum.

Utrum sp̄us sctūs ad seipsum referatur.

Post hoc querit̄ vtrū sp̄us sctūs ad seipsuz referat̄. hoc. n. videt̄ ex p̄dictis posse p̄bari. Si. n. qd̄ datur refert̄ ad eū qui dat et ad eū cui dat̄: et sp̄us sanctus dat̄ a seipso vt p̄dictū est. ergo refertur ad seipm̄. Cuius q̄ōnis determinationē in posteriuz differim⁹ donec tractem⁹ de his q̄ relatiue dicitur de deo ex tēpore. in q̄bus dati et donatum continentur.

Diuisio textus.

Postquā determinauit de tēporali p̄cessione spiri. scī. hic determinat nomē qd̄ sibi competit sm̄ rōnē qd̄ temporaliter p̄cedit. s. donum. Diuidit̄ ī duas partes. In p̄ma determinat de dono sm̄ q̄ dr̄ de spi. scō per cōparationē ad alia dona. In scḋa determinat de h̄ noīe donu3 de spi. scō dicto p̄ cōparationē ad hoc nomē datu3 qd̄ etiā3 de ipso dicit̄ ibi. Preterea diligēter cōside. Et hec diuidit̄ in duas. In p̄ma inq̄rit vtru3 eadē rōne spi. scūs dicat̄ donu3 et datum: et obijcitur ad vtrāq3 partē. In scḋa determinat q̄ōnem. ibi. Ad qd̄ dicimus q. s. Et h̄ diuidit̄ in duas. In p̄ma ostēdit d̄riā3 doni ad datum sm̄ q̄ de spi. scō dr̄: q̄tum ad id qd̄ in ipso dono est. In scḋa q̄tu3 ad id cui⁹ ē donu3. ibi. Et sm̄ h̄ q̄ sempiternc. In dono aūt duo cōsiderantur. s. relatio vel p̄prietas sm̄ quā dr̄ donu3. et p̄cessio ex qua sm̄ rōnē3 intelligendi cōsequit̄ talis ratio. Primo g̃ assignat d̄riam ex parte relationis. 2⁹ ex parte p̄cessionis. ibi. Et notādum q̄ sicut fili⁹. Prima in duas. Primo ostēdit q̄ donū dr̄ spi. scūs in eadē relōne vel notiōe q̄ dr̄ spi. scūs. In 2⁹ mouet q̄ōnē et determinat eā. ibi. Sed q̄rit̄ cui donabilis sit. Et notandū ē. Hic assignat d̄riam ex p̄te p̄cessionis. et diuidit̄ in tres. In p̄ma ostēdit d̄riam q: spi. scūs p̄cessione qua donū est h3 ētiā dicendi. nō aūt inq̄ntu3 datum est. In 2⁹ mouet q̄ōnē et soluit eā. ibi. Hic oritur questio. In 3⁹ soluit quādā obiectiones. ibi. Ex p̄dictis patet sic. Quoniam doni q̄uenit spi. scō p̄ p̄cessionē eternā3 et nomē dati sm̄ p̄cessionē tp̄alē. Et sm̄ h̄ q̄ sempiterna. Hic ostēdit d̄riam q̄tū ad id cui⁹ est donū. et diuidit̄ ī duas p̄tes. In p̄ assignat d̄riā3. In 2⁹ mouet duas q̄ōnes. 3⁹ ibi. Hic q̄rit̄ vtp̄ fili⁹ q̄uā soluit. scḋam ibi. Post h̄ q̄rit̄ vtp̄ spi. scūs. Cui rōne differt. Q̄ō. I.

Circa hanc p̄tē. 5. q̄runt̄. Primo vtrū donū sit ēētiale vel p̄sonale. 2⁹ vtp̄ sit p̄p̄um spiri. scī. 3⁹ vtp̄ p̄ hoc donu3 oīa dona dent̄. 4⁹ vtp̄ spi. scūs p̄cessione q̄ donum dr̄ et deus dicat̄. 5⁹ vtrum possit dici donum nostrum.

Utrum donum sit nomen essentiale. I.

Ad primuz sic p̄cedit̄. vr̄ q̄ donū sit nomē ēētiale. Qē. n. nomen q̄notās effectū ī creatura significat diuinā3 ēētiā vt cōiter dr̄. S3 h̄ nomē donū cōnotat effectū in creatura. dr̄. n. spi. scī donū inq̄ntū est donabilis creature in aliq̄ effectu. g̃ ē ēētiale. Pr̄. nullū nomē p̄sonale conuenit ēētie. q: ēētia nec genita ē nec gignēs. S3 ēētia diuina dr̄ donata eē filio a patre. vt dr̄ Ph. 2. Donauit illi nomē rē. Qd̄ et accipit̄ ex verbis Hyl. supra positis. in di. vlti. ca. ergo donum ē nomē ēētiale. Itē spi. scō q̄uenit esse donū inq̄ntū p̄cedit vt amor. s3 amor in diuinis ē ēētialis dr̄ vt h̄r ex vbis Aug. supra di. 10. positis. g̃ vr̄ q̄ et donū. Pr̄. q̄cq̄d h̄r ab aliq̄ h̄ dr̄ esse datū vel donatum. S3 nō intellecta distinctiōe personarū adhuc possemus h̄re deū ad fructū: et nō habemus h̄ a nobis. ergo esset datus nobis. q̄cq̄d aūt intelligitur in diuinis exclusa per intellectu3 distinctiōe personarū est essentiale. ergo donum est ēētiale.

Contra q̄cq̄d q̄uenit alicui persone sm̄ rationē originis nō est ēētiale s3 notionale. Donū aūt dicit̄ spi. scūs inq̄ntū ab eterno p̄cedit: vt dicit̄ in littera. ergo non est essentiale sed personale.

Respondeo dicēdū q̄ sicut supra dictū ē dare vel donare dr̄ dupl̄r. Uno mō illud qd̄ h̄r p̄ modū domini: vt possessio. Alio mō illud qd̄ h̄r q̄si intrinsecū sibi. sic aliq̄s h3 seipm̄ vel nām3 suā vel q̄litatē. Quāuis aūt in diuinis p̄sonis nō sit diuiu3 vni⁹ respectu alterius: tamē est ibi auctoritas p̄ncipij. Dicēdū igit̄ q̄ datio pōt īportare auctātē respectu dati: et sic donū vel datu3 ē notiōale. Potest ēt nō īportare auctoritatē. sed tñ h̄ q̄ id qd̄ dat̄ libere h̄eatur. Et h̄ mō ipsa ēētia dicitur dari vel donari. Et sm̄ h̄ donū vel datū non est personale sed essentiale. tamē semp̄ importat distinctionem dantis ad cum cui dat̄. q̄uis nō ad id qd̄ datur.

Ad primuz igit̄ dicēdū q̄ nomē pōt cōnotare effectū in creatura dupl̄r. Uel s3 rōnē p̄ncipij tñ: et q: eadē ē opatio toti⁹ trinitatis. oz q̄ tale nomē cōe sit toti trinitati et ad ēētiā p̄tinēs. Uel ita q̄ cū rōne p̄ncipij respectū creature: et aliq̄d aliō īportet. Et tūc q̄uis sm̄ respectū ad creaturā det intelligere ēētiā ex q̄ñti s3 ēē intelligit̄ in effectu. Tñ sm̄ aliō qd̄ significat pōt ad p̄sonā p̄tinere: sic assumere carnē īportat et opationes q̄ cōes est trib⁹ p̄sonis et terminū opōnis in quē terminata ē assūptio: qd̄ p̄p̄ium ē p̄sone filij: et iō sibi soli q̄uenit. Sic dicēdū q̄ donū p̄ter respectū quē īportat ad illū cui donabile ē īportat respectū ad illū a q̄ est sic a p̄n⁹ respectu ei⁹ auctoritatē h̄ēt: et ex hac p̄te ē notionale. Ad 2⁹ dicēdū q̄ dare īportet auctātē respectu dati ī dāte: sic ēētia nō dat̄ s3 alio mō vt dicū ē. Et per h̄ p3 r̄nsio ad 3⁹ q: amor ēētialis q̄uis sit diu rōne p̄mi doni in q̄ alia donantur. tñ respectu eius nō pōt cōnotari auctoritas. et iō rōne p̄dicta amor non pōt dici donari sm̄ q̄ auctoritas importat̄ in donāte respectu dati. Et simil̄r ēt dicēdū ad quartū. q: donū in cuius rōne importat̄ auctoritas nō remanet nō intellecta distinctione personarū.

Utrū donu3 sit p̄p̄iu3 sp̄us scī. II.

Ad secūdum sic procedit̄. videt̄ q̄ donum nō sit p̄p̄um spi. scī. Temporalis enim processio vel missio spi. sancti dicit̄ eius donatio. Sed fili⁹ mittitur sicut spi. sanct⁹ et habet aptitudinē ad missionē a processione eterna: sicut spi. sanct⁹: vt patet ex dictis. ergo filius pōt dici donū sicut spi. scūs. Pr̄. cum p̄sone distinguant̄ per p̄cessiones eternas nomē p̄p̄um p̄sone pōt designari in actū p̄cessiōis: sicut filius designatur in generatione inq̄ntum est filius. sed nomē doni nō designatur in p̄cessiōe eterna: q: sm̄ eam pater nō dicit̄ donare donū sicut dicit̄ generare filiū. ergo videt̄ q̄ nō sit p̄p̄ū spiri. scī. Itē p̄p̄ia personarū dicūt tñ relationem: q: in absolutis diuine p̄sone nō distinguunt̄. sed donu3 nō dic̄ tñ relōnē: imo aliq̄d aliud qd̄ dat̄. g̃ vr̄ q̄ non sit nomē p̄p̄ū spi. scī. Pr̄. spi. scūs nō h3 nisi vnā notionē q̄ est ei⁹ p̄cessio. s3 alio mō intelligit̄ spi. scūs inq̄ntū est donū: et inq̄ntū est p̄cedēs. ergo videt̄ q̄ notio qua donū dicit̄ nō sit p̄p̄ia spi. scī. et ita nec nomē doni.

In cōtrariū est qd̄ dicit Aug. li. de trini. Et sicut in trinitate solus fili⁹ dr̄ vbū ita solus spi. scūs dr̄ donū. sed qd̄ q̄uenit soli alicui p̄sone ē p̄prium sibi. ergo nomē doni p̄p̄iū est spi. scī.

Respondeo dicēdū q̄ donū et datū differūt vt ī līa dr̄. et hoz d̄ria p̄t attēdi q̄tū ad tria. s. q̄tū ad significationē. Datū. n. cōsignificat tp̄s cū sit participiū. donū aūt nō eē cū sit nomē. Inde est q̄ donu3 cōpetit magis diuinis q̄ sine tp̄e sunt q̄ datū. vñ donu3 pōt esse eternū s3 nō datū. Item q̄tū ad significationē q: donare addit supra dare. Donū. n. vt dic̄ ph̄s ē datio irreddibilis nō q̄ recōpēsari nō valeat s3 illa q̄ recōpēsationē nō q̄rit. vñ donū īportat liberalitatē in dāte. Item quātum ad modū significādi: q: donū īportat aptitudinē ad dandum. Datu3 aūt īportat dationē in actu. Aptitudo autē3 ad dādū pōt attēdi dupl̄r. Uel ex p̄te ipsi⁹ dati q̄si passiua sicut calefactibile ad calefactiōe3 aptitudinē īportat. Uel ex p̄te dātis. q. actiua: et talis aptitudo ē sm̄ rōne3 q̄ aliq̄d dat̄ liberaliter. Ratio aūt oīs lib̄alis collatiōis est amor: qd̄. n. p̄p̄ cupiditatē dat̄ vel p̄p̄ timorē nō lib̄alis datiōe datur. s3 talis datio magis dr̄ q̄stus vel redēptio. Qr igit̄ spi. scūs ē amor ex rōne sue p̄cessiōis h3 i se q̄ dicat̄ q̄ sit rō dādi. vñ est donū per se et p̄mo. Alia aūt q̄ dantur nō sūt dona nisi sm̄ q̄ p̄cipiūt aliq̄d amoris vt ex amore data. Si igit̄ colligant̄ tres dicte rōnes doni addita auctāte dātis ad donū. p3 q̄ in trinitate donū spi. scō conuenit sm̄ suā p̄cessionē eternā: inq̄ntū p̄cedit vt amor q̄ est rō lib̄al̄ collationis. Unī sic amor ē sibi p̄p̄iū ita donū.

Ad primū igit̄ dicēdū q̄ donū nō īportat missione3 in actu: sed rōnes liberalis collationis vel datiōis. Que q̄uis sit idē re qd̄ missio in diuinis p̄sonis tñ differunt rōne. Unī quāuis fili⁹ dicat̄ vel mittat̄: tamē ratio liberalis datiōis est amor q̄ est spi. scūs. et illa rō nō p̄tinet ad filiū. vñ nō p̄p̄ie pōt dici donū: tñ dicat̄ dat⁹. Ad scḋm dicēdū q̄ sicut dictū est p̄cessio filij nominat̄ ēt q̄tū ad p̄p̄iū suū modū. s. noīe sue generatiōis: et iō ex p̄p̄ia sua p̄cessiōe pōt trahi sua p̄p̄ietas. s. fili⁹. S3 p̄cessio spiri. scī nō h3 nomē q̄tū ad mōm sue p̄cessiōis p̄p̄ium. Unī ex actu p̄sonali quo significat̄ p̄cedere nō pōt trahi ad p̄p̄iū p̄tinēs ad mōm p̄cessiōis sm̄ q̄ dr̄ amor vel donum. Ad 3⁹ dicēdū q̄ h̄ nomē donū vel datū p̄ter relōnē ex q̄ dr̄ donū vel datū dat intelligere rē quādā q̄ dat̄: q̄uis forte nō sic p̄cs significatiōis noīs: q: subiectu3 nō icludit̄ in significatione nominis significātis accñs concretiue. vt dicit Cōmē. 5. meta. q̄uāuis Auicē. Oruum senserit. Sed ad rōnem dati vel doni nihil refert vtrū illa res data sit in h̄ gn̄e vel in illo: et sm̄ q̄ coartat̄ donum conditionibus p̄dictis: op3 q̄ res illa data relatione3 significet: q: donum vt rō dādi est amor: nec amor pōt dari vt respectu cui⁹ habeat̄ auctās nisi personalis que ad aliquid est. Ad quartu3 dicēdū q̄ sicut est in ēētialib⁹ q̄ vna essentia oīs est bonitas et sapiēt oīa alia attributa sm̄ diuersas rōnes. Ita ēt in personalib⁹: q: vna p̄prietas vel notio sm̄ rem differt sm̄ diuersas rōnes significandi in noīe. sicut p̄prietas verbi alio mō significatur dum dicit̄ filius: et dum dr̄ verbū. Ita etiā p̄prietas spi. scī pōt sm̄ diuersas rationes diuersis nominibus significari: pōt esse q̄ sm̄ rōnē intelligēdi vna illarū rōnum cōsequat ad aliam: sicut ēt est in essentialib⁹ attributis: qm̄ voluntas p̄supponit intellectum. vnde ratio doni cōsequitur rationem amoris simili modo.

Utr̄ per donū qd̄ sp̄us scūs est dent̄ oīa dona. III.

Ad tertiuz sic p̄cedit̄. vr̄ q̄ p̄ donum qd̄ ē sp̄us scūs nō dent̄ oīa dona. Sicut. n. dic̄ ph̄s 5. phy. alteratio alterationis [illegible] in īfinitū abiret. Si g̃ donū dat̄ p̄ donū ibit̄ ī īfinitū: et h̄ n̄ ē ponere. g̃ vr̄ q̄ dona nō dent̄ p̄ aliud donū. Pr̄. vt supra habitū est ex vbis Hyla. ipsa essentia diuina ē data a p̄re filio. Si igit̄ oē datū dat̄ p̄ spi. scūs. sic ēētia dat̄ filio p̄ spi. scī. et h̄ ē īconueniēs: q: spi. scūs est p̄⁹ filiu3. g̃ vr̄ q̄ p̄ h̄ donū nō dent̄ oīa dona. Itē fili⁹ est ēt dat⁹ nobis Isa. 9. S3 spi. scūs nō h3 aliq̄d rōnē p̄ncipij respectu filij. g̃ vr̄ q̄ nō oē datum dat̄ per h̄ donum. Pr̄. nihil dat̄ per donum aliq̄d nisi illud donum det̄. Sed multa dant̄ nobis a deo in q̄b⁹ nō dat̄ spi. scūs. sicut data nāe: et gr̄e gratis date. ergo vr̄ q̄ nō oīa dona dent̄ur per h̄ donum.

Contra est qd̄ in līa dr̄. Pr̄. illud qd̄ est p̄mū ī q̄libet gn̄e ē cā oīum q̄ sūt in gn̄e illo: vt h̄etur ex vbis ph̄i. 2. meta. S3 spi. scūs h3 rōnē p̄mi doni: q̄ntus ipse ē amor p̄ris et filij. g̃ vr̄ q̄ p̄ h̄ donū oīa dent̄ur.

Respondeo dicēdū q̄ aliq̄d dr̄ dari multiplr̄. Qnq3 ex ipsa p̄prietate nature sm̄ q̄ dicimus q̄ ignis dat calorem suu3 et sol splendorem: et hui⁹ dationis nō est principium voluntas. Quādoq3 ex volūtate vt p̄ncipio datiōis. Et hoc cōtingit dupliciter. Quādoq3 enim per dationes intēdit̄ aliqua vtilitas ipsi⁹ dātis. Uel quātum ad remotione3 mali: sicut quādo aliq̄d datur ex timore: et talis datio dicit̄ redēptio. Uel quātu3 ad acq̄sitionem alicuius boni: et talis datio est p̄p̄ie questhus vel vēditio. Quādoq3 aūt nō intendit̄ vtilitas aliqua in ipso dāte: et h̄ datio dr̄ liberalis et p̄p̄ie dicit̄ donatio. Cōstat aute3 q̄ illa datio in qua itendit̄ vtilitas dātis nullū competit deo. vñ ipsa singulariter dr̄ liberalis: q: in oib⁹ alijs dātibus itendit̄ aliqua vtilitas in dāte vel boni tēporalis vel spiritualis. Unī nulla datio est pure liberalis: vt dicit Auicē. nisi dei: et operatio ipsius. Ratio aūt liberalis dationis est amor: qui sm̄ Dion. mouet superiora ad prouisionem minus habentum. Et q: spi. scūs ē amor: iō ipse est rō oīum eoz dationis. quoz p̄ncipiū est diuina volūtas: sicut sunt oīa data creaturis.

Ad primū igitur dicēdū q̄ ph̄s intēdit dicere q̄ alteratio nō terminat̄ ad alterationem per se loquēdo. nō tamē itendit dicere q̄ vna alteratio nō possit esse cā alteri⁹: et ita ēt vnū donū pōt eē cā alteri⁹: et nō ibit̄ in īfinitu: q: erit deuenire ad p̄mu3 donum qd̄ dat̄ per seipm̄ et nō per aliud donū spi. scī. Ad 2⁹ dicēdū q̄ datio illa q̄ pater dat ēētiā filio est datio ex p̄prietate nāe. vñ ad illā dationē cōparat̄ nā vt p̄n⁹: et nō voluntas vt. s. dictū est. et iō talis datio nō est p̄ spi. scūs. Ad 3⁹ dicēdū q̄ q̄uis spi. scūs nō sit p̄n⁹ filij ē tñ p̄n⁹ effect⁹ sz q̄ fili⁹ dr̄ dari vel mitti. et iō etiā ipse fili⁹ est datus per donū qd̄ est spi. scūs. s. p̄ amorē. vñ dr̄ Jo. 3. Sic deus dilexit mundum rē. Ad q̄rtū dicēdū q̄ q̄uāuis oīa dona et naturalia et gratuita dētur nobis a deo p̄ amorē q̄ est p̄mum donu3: nō tñ in oībus donis dat̄ ipse amor: sed tñ in dono qd̄ est similitudo illius amoris. s. in dono charitatis. Cum enim dr̄ q̄ alia dona dant̄ per donū amoris qui est spi. scūs: p̄positio per. nō notat cām ex p̄te recipiētis vt sentias per hoc q̄ recipit donum amoris recipit alia do-

nacled notat habandinē causle ex pte dantis q per ḃ q
anat creaturam fiāt omnia dara ḃñi.

¶ Utrum eadem paccessione spūs sanctus habeat q
sit donum t deus. IIII.

AD quartum dē pcessione spūs. sic procedit. vr q ñ ea
dē pcessione spūs. scūs ḃēat q sit ḃo. t q sit donū. Nā n. est eadē rō
cōis t ppria. Sz donū ē ppriū spūs. scūs de. aūt
est cōe. ergo nō est idē donū t de. ¶ P. q q ḃz spūs. scūs
per. pcessionē ſm rōnē intelligendi. cōcequē spūs. pcessio
nem. Sed deitas nō est ppa pcessionem: q nō procedit
neq per se neq per accīs: sicut ēt nō gnātur: q vr q spi.
scūs nō ḃz per pcessionē q sit deus.

CŌtra scūs nō ēt nisi antiqua ḃz deitatē. q pcē
sionē recepit temp. deitatē a pte. q pcessionē ē ḃo.

Respondeo dēs q sit filio ē significare ppta
tē ex. p modū epit vel emanatiōis: vt cū de gnātio pallu
ne vel natura patacēt ēt in spū scō similia cēnt posita
sed pp defectū nominū vtimur eodē nolc ad significan
dū emanationē spūs. t ppietatē vt relonē. t nolc pcessio
nis. Dico igit q. pcessio pōt dē emanationcz spūs. sancti
vel relonē sue ppietatē ei. Si relationē vl ppietatē. sic
spūs. scūs ppietate sua formalr loq̄ndo ē spūs. scūs t donū et
amor. nō aūt ḃo. sic nec filius. filiatiōe ē ḃo formalr loquē
dendo. filiatiōe ē filius. t deitate deus t sapia sapiens. Si di
cat emanationē sic pōt dici q spūs. scūs sua pcessiōe ē ḃo
t donū. sic ēt filius sua natiuitate ē filius t de. Sz diuersi
modoq; deitas se ḃz ad gnātionē solius vt accepta p gnā
tionē. sz filiatio ſm rōnē intelligēdi ē ꝑsa gnātionē. Et si
mili rōne cōcedit q filius nascendo accipiat diuinitatē. t
nō solū ira q geniturā. vt patet pcontrariū: vt dī de aliq̄
cuēdo ē ḃo. sz ignorat eadē ad acceptū vt sit scientia fi
lij nascēdo accepit deitatē. i. p naturā et accepit diuinitatē.
Et filius ē ḃo pcessiōe spūs. scī. Ba. xv. pterea dixi vob. quia.

Ad primū ḡ dēs q dēus ignorat quādā relonē in
actu. sc. ad dātē. t q̄dā solum. sz aptitudie
ḡnū est in rōne sui nois. sed cū cui ḃz. Et nō pōt semper
dici donū dantis sed nō est ei cui ḃz nisi qñ sibi ē data
in actu. t pp ḃ dicim donū dātis nūm. t nō donus nūm. ¶ Ad
2m dōm q spūs. scūs ē q̄dā circūlocutio inēta ad exprimēdā
plonā spūs. scī. ipse aūt in q̄tū ē plona subsistens nō ignō
tat relationē principij. sz magis eī qui ē a pr. t nō si pr. vel
spūs. scūs noster. Sz spūs ignorat rōnē principij in q̄tū a spū
ē ispiratio: pp̄er qđ pōt dici spūs nr. ¶ Ad 3m dōm q pr
importat rōnem principij: filius aūt nō: sed magis eius qđ
a principio. t nō nō pōt vici filius noster: sicut dī pater noster.
q̄uis ēt nō dicat pr noster. put ignorat nomē a paternita
te eterna: sic. n. est pater solius filij nālis. ¶ Ad quartū
dōm q q̄uis filius sit donus: nō tñ donus est nobis:
in filiumsed in doctorē vel saluatorē. t ideo pōt dici salua
tor noster. sed nō filius noster. Et si obiciat. est filius est
noster. q est filius nr. pr. q est falsum. ¶ Ad 5m
dēs q sapia in abstracto significata significat id quo ali
quis est formalr sapiēs. t ꝑpter hoc rōne pducta non pōt
ꝑpie dici q sit sapia: nisi per modū qui dictus est. ¶ Ad
vltimū dicendum q deus quātus significet essentiā di
uinam quātus ad id cui imponit. Tñ quātū ad id a quo
imponit nomē significat operationem. vt supra dictum est
ex verbis Ioānis. Et ideo pōt dici deus noster. Tñ diuersi
modo pōt dici deus solum. t ipsos. Deus. n. dicitur solus
ꝑpter relationem principij ingenitum. i. est creatos solus.
Dicit aūt deus ipsos. ipsaliter ſm rationem finis quem
cōtingit. Et ideo dī etiā ab eis haberi. Alia. n. sz ordinā
tur in ipm sicut in finē. nō tñ cōsequitur ipm nisi inq̄ntū
cōiungūtur sibi per gram et gloriā: t ideo ēt omnes cō
ter dī vel finis vel aliquid ḃ. Sed absolute dicit de eis
qs deus est eo. q habent ipm sicut suā hereditatē
t per quendam modum pussionis.

¶ Expositio textus.

NOn enim singulū quicq̄ bñt. Scien
dum q scis donū nō solum
increatum cōe est. sed etiā dona ad gñat gra
tum faciēm prinēnia que simul ifundunt
t sine ḡbus spūs scīs nō bñ. sed dona gratis data dantur
magis ad manifestationem. i. recepti: q̄ ad cōmunicā
spiritū. t hoc ꝑpter vtilitatem aliorum. i. Corinthior. xii.
diuisiones vero gratiarum sunt. cōperit vtilitatem ecclesie. ¶ Vñ
ipsa relatio nō appareret in ḃ nomine. ut. Videtur ḃ esse
falsum. q sicut dī donus dationis. ita spūs. spirationis. Q
ḃm q in nole spūs non ignorat relatio nisi per accīs ex
modo significādi. put significat vt terminus actiōis alī
cuius. Sed in nole doni ignorat relatio ex qua ad signi
ficationē. q ḃ ipm donare vl nomen doni sumit magis
pertinet ad genus relationis: q̄ ex actionis: q̄ dare nihil
est aliud q̄ fini alteri facere. Nomen ex spūs ponit ad
significandū subam rōne alicuius ꝑprietatis. i. habitudi
nis: vt supra dictū est. vnde t acrem spūs dicimus t alaz.
sed nomen doni nō ponit ad significādū subsistēs. sz ad
significandū aliqd circa subsistēs. qđ cōsequit nationem.
vñ nō reducit ad ꝑdicamentū sube. ¶ Nō. n. ait Dyo. c.
Die Dyo. a diuinis personis excludit tres modos ema
nationis qui sunt in diuersitate sube. Unus est quādo ali
quid generat ex re corrupta vt vermis ex carne putrefa
cta: vel aer ex aqua. t ḃ notat cum dicit. per defectio
nem. Secundus qñ pducit ex re manēte cōiuncta sibi
sicut ramus ex arbore. Et ḃ tangit cū dicit. protensio
ne. Tertius est quādo pducit aliqd ex re manente. sed
separata ab ea vt riuus ex fonte vel ex filice. Et ḃ tāgit
cum dicit. Dematiōe vel decisione. Et sic erūt homo
est ex homine. quoniā nullus diuinis plonis ꝑuenit. Sz
ex virtute nature. Non tanqm generante: sed tanqm ꝑnci
pio generationis per modū fome. Subsistit filius na
turaliter. i. naturaliter subsistēs. In nām eandē. Nō solū
spūs sicut in aliis generationib⁹ vniuocis. sz nūero. Nati
uitas inquit dei sc. Nec exposita est superius. s. de. Nō
ille spūs noster quo sum⁹ sc. Soēdū q spūs. scī sum⁹:
nō eadem formaliter sed effective. sed spūs creatus q est ala
rius noster. Spiritus scī aūt sum⁹ scī effective t for
maliter ſm q per charitatē que est exemplatū amoris qui
est spūs. scūs formalr sanctificamur. t per ḃ nos spūs. sancti
Nostri. Tollā de spūs tuo. Numeri. ii. Nec. n. nō dī q
morsū gra minoratus est qñ ad statū babie. sed qñ ad
vsum solliciturdie aliis in sui auxilia subleuatus. De spū
ēt suo. Dī illis collatū. nō q plona spūs. scī dividi sit
vel q babie gre de subo in subm transferri possit t omi
di. sed q acceperūt minorē gram. q moyses habuerat t
ad similes act. t q̄si ex gratia moysi ꝑpagatis inquinum
eis gram talem eandē impetrauit. Posit ḃ q̄ virtus
spūs. scīs. Isti. xl. qñ ēt solues magister in. xxx. vi.

¶ Dic de eqlitate trinz plonaz. Bl. XIX.

NUnc post q̄ coeternitatē triū plo
narū p modulo facultatis nre ins
muauim⁹: tā de eadē de eqlitate ali
quid supest clog. Fides. n. catho
lica sic coeternas ita t cocqualeꝫ
tres plonas asserit. Eqlē. n. i oi
bus pfi filius: t pfi t filio spūs. scīs: q: vt ait
Aug. i. li. de fide ad petrū. breuiter apiens qđo
intelligat eqlitas docet: nllo bonꝫ aliū aut pre
cedit eternitate: aut excellit magnitudine: aut
supat pāte: q: nec filio nec spūi scō q̄tū ad na
ture dine vnitatē priet: aut anterior aut maior
est pf nec filius spūs. sancto. Eternū qppe t sine
initio ē q filius de pfio nā exiuit t eternū t sine
initio ē q spūs. sanct⁹ de nā pfio filioq; procdit.
Ob ḃ q tres recte vnū credim⁹ t dicim⁹ deū:
q: vna pocstas eternitas: vna imensitas: vna
nālitas triū plonarū est diuinitas. Ecce breuiter
assignauit Aug. in quo triū plonaz pslistat eqli
tas. s. q: alia alias nō excellit aut eternitate aut
magnitudine aut potestate.

¶ Ex eternitas t magnitudo t potētia i deo sit
vnū sz ponant quasi diuersa.

Itaq; enumerem⁹ ista q̄si diuersa i
deo. tñ vnū t idē sūt. s. cētia diuina
simplex t icōmutabil. vñ Aug. i. vij.
lib. de tri. Nō alio magn⁹ alio deus ē: sz
co magn⁹ quo deus ē. q: nō alio filius ē magnū est:
alio deus est. Eadē qppe ei⁹ magnitudo ē q̄ tas.
t eadē cētia q̄ magnitudo. Pf ḡ t filius sunt
vna cētia t vna magnitudo. Ita ēt t potentia deī cētia diuina ē. vñ Aug. i. vij. li. pfessionū.
Dolitas t potentia dei deus ipse est. Eternitas
quoq; dei cētia diuina ē. qđ Aug. ondit sup in
lū locū psalmi. In gñatiōe t gñatōz ānī tui. di
cēs. Est gñatio gñationum q nō trāsit colligens
de oib⁹ gñatiōib⁹. s. sci. i. illa cētia ānī dei q nō trā
seūt. i. eternitas dei. Nō. n. aliud sūt ānī dei aliud
ipse. sed ānī dei eternitas dei est. eternitas vo
ipsa dei suba est nihil hūs mutabile. Incōcusse
se ergo teneam⁹ q vnū idēq; est. s. cētia diuina
eternitas dei: potētia: magnitudo. Et tñ plus
mit scriptura. b t bus filia q̄si dissicta ponere.
In bus q̄ Xpūs trīū cōsitarum plonarū breuiter
cōplectens est Aug. q: ali⁹ aliū nec eternitate
nec magnitudine nec potentia superat. Ex aūt
eternitate aliq̄ trīū plonaz alia nō excedat. Su
pra oñsū ē vbi coeternas trīū plōaz ostensa ē.

¶ Dic de magnitudie q̄ ea aliq̄ plonarum ali
quā non excellit.

NUnc ꝙ suspect oñdē q magnitudine
vl pō ali⁹ aliū nō excedat. t pa⁹ de
magnitudine videamus.

¶ Si ñ est maior vna plona alia nec mai⁹ aliqd
duoq; vna: nec tres vl duo q̄ vna.

Liendū est ḡ q: pf nō est maior filio
nec pf vel filius maior spūi. scō nec ma
ius aliqd due plone q̄ filius q̄ vna. nec
tres sil mai⁹ aliqd q̄ due. nec maior ē essentia
in trib⁹ q̄ i duab⁹ nec i duab⁹ q̄ i vna. q: tota
est in singulis. Dñi Jo. Damasce⁹ ait. Cōfi
temur deitatis nāz oēz pfecte esse i singula tri
ū hypostaseō. i. plonaz oēz i pfe oēm in filio
oēz in spūi. scō. Joēs pfect⁹ deus pf. pfect⁹ deus fi
lius. perfectus deus spūs sanctus.

¶ Quo dicit deus pf ēt in filio t filius in pfe t spū.
scūs in vroq; t singulus in singulis.

Tide ē q: pf dī ēt i filio t filius in pfe:
t spūs. scūs i vroq; t singulus i singul.
Dñi Aug. i li. de fide ad petrū. Dico
ꝑpter vnitatez nāle eor pf in filio t spū

scdm ē. nomē quoq; spūs scūs i pre ⁊ filio ē. nullus hoz carnē quelibz ipsoz ē pp nāe dine vnitat. Ecce b aperit alāqen⁹. Non.n. pōt plene tñ ab hoīe referari archanū. ex q̄ intelligēa dicatur singula pnarū tota ee in alijs. Tñ eriā Hylarius ista uterius perquirens in lib. iij. de tri. air. Effert plerisq; obscuritatem sermo domini cuz dicit. Ego in patre ⁊ pater in me est. nec imerito. natura enim intelligētie humane rōnē dicti hui⁹ non capit. nec exemplum aliqd rebus diuinis eōparatio humana pstabit. Sz qđ intelligibile est hoi deo esse possibile ē. Cognoscendi itaq; atq; intelligēdi est qđ sit ill̄d. Ego in patre ⁊ pr̄ in me est: si tñ ꝓbēdere b ita vt ē valebim⁹. vt qđ nā reruz pati nō posse estimaē: id dine ueritatis nō ꝓsequaē. Pr̄ez igit in filio ⁊ filiū i pre eē plenitudo diuinitatis in vtroq; pfecta ē: q: plēitudo diuinitatis i filio qđ i pre ē b ⁊ i filio ē. qđ i igit̄ oē: Bi genitor: alter ab altero: ⁊ vter q̄ vnū: is. s. q ē nihil hūs qđ si sit ēt i eo a quo ē. nō duo vn⁹ ꝯ alt⁹ i also: q: nō aliū i vtroq; vt vnū sint i fide nr̄a vtereq: non vn⁹: nec cūdē vtriusq; nec aliū ꝓfitemur: q: deū ex deo natū: nec cūdē natiuitas: nec aliū esse p̄mitt. Eūdez ḡ i vtroq; ⁊ veritis filiendinez ⁊ deitatis plenitudinē ꝓfitemur: q: Pitas dicit: Ego in pre ⁊ pr̄ i me est. Oia.n. filⁱ⁹ accepit a pr̄e. Nā si gen̄ eiusdez q genuit accepit. ergo neuter pr̄eer⁹ est: uelt.n. ei vñ decessit. nec plenitudo erit i eo q ex posnīe ꝓstituerit. Neuter ergo eoz pr̄ecessus est si plenitudinez suā ⁊ cuz q genuit amittit: nec q natus est ꝓtegitur. Fateamur ḡ q filius ē in pre ⁊ pr̄ in filio: deus in deo: vt idē Hyl. ait i. vij. li. de tri. Nō p duplicem ꝓcessionē genez ꝓcessionē: nec p ifinitaz capacionis subē nāz: h̄ p nāe vnit̄ filitudinem p natiuitatē nāe vincīs ex viuente nā: dū res ñ differt: dū nāz dei nō ꝯgenerat natiuitas: dū ñ aliud aliqd ex deo q̄ deus nascatur. dū nihil in hoīe nouū est nihil alienū: nihil sepabile. Ecce his ꝓbis pat humana gnuitrix ifirmitas intelligi pōt ex quo sensu ꝓpo dixerit se eē i pre ⁊ patrez i se. Et eodē sensu ēt intelligit spūs scūs esse in vtroq; ⁊ singula pnarū i singuli: q̄. s. i singulis ē eadē plenitudo diuinitatis ⁊ vnita filitudo nāe: q: nō ē maior diua nā i aliq; hāz pnaꝝ: h̄ vn⁹ ⁊ idifferēs nāe sunt he tres pne. Hōz alter a altera esse dr̄ vt ꝓdictū est. Tñ ēt Ambr. pdēnā hoz sniaz nobis apiens super epl̄az scdaz ad Cor. ait. Per b intelligit pr̄ eē i filio: ⁊ filⁱ⁹ i pre: q: vna est eoz fuba. Hoc ē. n. vnitas vbi nulla diuersitas. Ecce trū illustriū virorū testimonijs. s. Aug. Hyl. atq; Amb. in idez ꝯcurrentiū reuelatiōe spūs scūs i eis loquēs pie credere volentib⁹ ostendit: tñ ꝑ ꝓ speculū ⁊ enigmate: q̄ir accipiēdū sit cū dr̄ pr̄ i filio esse: vel filⁱ⁹ i pre: vel spūs scūs in vtroq;.

¶ Ad tā qđ cepat redit vt ostendat. s. q̄ magnitudine vnius nō superat aliū.

Ed tā nūc ad ꝓpositū redeamus: ceptoq; ifirmā⁹ ostēdēs q̄ magnitudie nulla trū pnaꝝ alia supat. q: nulla maior: alijs. nec maⁱ⁹ aliqd sit due q̄ vna: nec tres q̄ due nec maiō ōs q̄ singli coꝫ: q: singulus illoz pfect⁹ ē: nec ē quo crescat illa pfectio.

¶ Q: nulla personarū pars est i trinitate.

Ec ē aliq̄ trū pnarū po deī vt dine ēntie: q: singla hāz ver⁹ ⁊ plen⁹ ōs ē: ⁊ tota ⁊ plena dina ēntia ē: ⁊ iō nulla istarū i trinitate po ē. vñ Aug. i. vj. li. ꝺ Trī. bēnicū sic ait. Putas deū pr̄ez cū filio ⁊ spūs. scō vnū deū nō posse eē. Tunc es. n. ne pr̄ sit po vnⁱ⁹ ōi q ꝓstat ex trib⁹. Noli b nimē. nulla .n. sit pnā i ōtrie vnitate diuio. vn⁹ ē ōs pr̄ ⁊ filⁱ⁹ ⁊ spūs. scūs. i. ipa trinitas vn⁹ ē ōs. ꝯ inqs ōs pr̄ ⁊ ps ōi. Absit. Tres.n. pne sē pr̄ ⁊ filⁱ⁹ ⁊ spūs. scūs: ⁊ bi tres q: vnⁱ⁹ sube sūt: vnū sūt. ⁊ sūme vnū sūt. vbi nulla nāq; nulla ē diuersitas voluntatū. Si.n. nā vnū ēnt ⁊ ꝓsenciōe ñ ēnt: ñ sūme vnū ēnt. Si vo nā dispes ēnt vnū ñ ēnt. Bi ḡ tres q vnū sūt pp ieffabilē ꝓiūctōez deitatis: q̄ ieffabilr copulat vn⁹ ōs ē. Pares ḡ trinitatis eē nō pōt qūq; vn⁹ i trib⁹. In trinitate ḡ q̄ ōs ē: ⁊ pr̄ ōs est: ⁊ filⁱ⁹ ōs ē. ⁊ spūs. scūs ōs ē. ⁊ simul bi tres vn⁹ ōs: nec hui⁹ trinitatis tertia ps ē vn⁹. nec maⁱ⁹ aliqd duo q̄ vn⁹ ibi est. nec maⁱ⁹ aliqd sūt oēs q̄ singuli: q: spūalis nōs corporalē ē magnitudo. Qui pōt capere capiat: q̄ nō pōt credat ⁊ oret vt qđ credit intelligat. Tē ñ ē. n. qđ dr̄ p ꝓphaz. nisi crediderit is nō intelligetis. Hōs his apte ostēdit idifferētē magnitudinē trū pnarū. Itē i eodē. Tu nēpe dixisti vnū deū nō ex ptib⁹ eē ꝓpositum. ⁊ b de pfectis intelligi. Illic inqs virt⁹ ē igenita simplex: ⁊ tñ i hac simplici virtute multa videris ꝓincomprehensibilia cū dicis. de⁹ deū genuit: bon⁹ bonū gēuit: sapiēs sapientē: clemēs clemētez: potēs potentē. Vliquid ḡ charitas bonitas ⁊ sapia ⁊ clemētia ⁊ potentia pter vnⁱ⁹ sūt virtutis: quā simplicem esse dixisti: Si dixeris partes sūt: simplex ergo totus ex ptib⁹ cōstat. Et simplex ista totus te diffinente vn⁹ ē de⁹. ergo deū ex ptibus ꝓpositū esse dicis? nō dico ingo. nō sunt ḡ pres. Si ergo i vna pna pr̄is ⁊ illa inuenis q̄ plura videnē: ⁊ pres nō inuenis: qz vna virtus simplex ē: ōtra magis pr̄ ⁊ filⁱ⁹ ⁊ spūs scūs. ⁊ pp idiuidua ūtatē vn⁹ ōs ē. ⁊ pp vnitatē trinitatis ꝓprietatē tres pne sunt. ⁊ pp pfectiones singulos partes vnⁱ⁹ dei nō sūt. Virt⁹ ē pr̄: virt⁹ est filⁱ⁹: virtus ē spūs scūs. B vez dicis. Sz q̄ vir tutē de virtute genitā. ⁊ virtutē de virtute ꝓcedentē nō vis bre cūdē nām: b falsuz dicis: ⁊ b ra fidē recta ⁊ catholicā dicis. His verbis aperte docet q̄ tres persone illic non sunt pres dei vel dine ēntie: nullaq; illaruz trinitatis ꝓ dicenda est nec vna maior: alijs.

¶ Cū dicim⁹ tres pnas ee vnā ēntiā: nec vt gen⁹ de spēb⁹. nec vt spēs de idiuiduis ꝓdicam⁹: q: nō ē ēntia gen⁹ ⁊ pne spēs. vel ēntia spēs ⁊ pne individua.

Je adijciēdū ē q̄ tāta eēlitas ē ei⁹ pnaꝝ atq; idifferēs magnitudo q̄ cū dicam⁹ tres pnas vnā ee ēntiā vel subz nec vt gen⁹ de spēb⁹: nec vt spēs de idiuiduis ꝓdicam⁹. Nō.n. ēntia dina gen⁹ ē ⁊ tres pne spēs: vl ēntia dina spēs ⁊ tres pne idiuidue. Q: Augu. rēnib⁹ ꝓbabilib⁹ atq; irrefragabilib⁹ apte demōstrat in lib. vij. de tri. ita dicēs. Si ēntia gen⁹ est: spēs aūt pna: vt nōnulli sennūt: os appellari tres substantias vt appellanē tres pne: sic cuz sit aial genus ⁊ equⁱ⁹ spēs appellāt treo equi ꝺ̄ q̄ tria aialia. n. n. spēs ibi plal̄r dr̄ ⁊ gen⁹ singulariter vt si dicerē tres eq sūt vnū aial: h̄ sic treo eq spāli noie. ita tria aialia gnāli noie dicūtur. Cū ḡ tres pnas vnam ēntiam ee fatemur nō tres essentias: cū tres eq tria aialia dicātur nō vnuz: p3 noie ēntie non significari genus: nec nomine persone speciem.

¶ Hic ꝓbat q̄ nō dr̄ vt spēs de idiuiduis.

Jvo dicit noie pne nō spēz signi ficari ꝙ aliq̄ singulare atq; idiuidnū: ⁊ noie ēntie spēz itelligi: vt pna ñ dicaē sic bō: ꝙ qđo dr̄ b homo velut Abraā Jsaac ⁊ Jacob: vl qs aliuz q̄ ēt digno pōs ōmirari possit. sic quoq; illos cadē rō ꝓtabit. Sic.n. dr̄ Abraaz Jsaac ⁊ Jacob tria idiuidua: ita tres hoies ⁊ tria aialia. cur ḡ pr̄ ⁊ filⁱ⁹ ⁊ spūs. scūs. si ꝙ gen⁹ ⁊ spēz ⁊ idiuidua ista diuersum⁹: ñ ita dr̄ tres ēntie vt tres pne.

¶ Alio modo ꝓbat idem.

Lio quoq; mō idē ꝓbat Augu. s. q̄ ēntia dina ñ ē gen⁹: nec pne spēs: vel ēntia nō ē spēs: nec pne indiuidua. Tna itq; ēntia nō ds spēs. sic vnū aial nō ds spēs vnⁱ⁹ ēntie. pr̄ ḡ ⁊ filⁱ⁹ ⁊ spūs. scūs nō sūt tres spēs vnⁱ⁹ ēntie. dina ḡ ēntia gen⁹ nō ē. Sz nec spēs ē ēntia dina: ⁊ pne idiuidue: sic bō spēs ē. idiuidua aūt Abraā Jsaac ⁊ Jacob. Si.n. ēntia spēs ē vt bō: sicut vn⁹ bō nō dicit ee Abraā Jsaac ⁊ Jacob. ita non dicet vna essentia esse tres personc. nō ita q̄ sm genus ⁊ speciem ista dicimus.

¶ Non sm materialem causam dicuntur tres persone vna essentia.

Ndūbū ēt q̄ vna ēntia dina nō ē mūltū pnaꝝ: vt Aug. in eodē docet rāq; sm cōz cūdēq; mōz tres pne dicanē ee vna ēntia: sic ex eodē auro si fierent tres statue: dicerem⁹ tres statuas vnū auruz. nō aūt sic trinitatē. i. tres pnas dicim⁹ vnam ēntiā ⁊ vnū deū rāq; ex vna mā tria qdā subsistant. In statuis.n. eēlibus plus auri ē tres sūt q̄ singule ⁊ min⁹ aurē vna q̄ due. In illa vo ēntia trinitatis nullo mō ita est. nō ḡ ꝙ mālē cām tres pnas vnā dicimus esse essentiā. sicut tres statue dicunē vnum aurum.

¶ Nec ita dicunē tres pne vna ēntia vt tres hoies vna nā vel vnius nature.

Je quoq; addēdū est q̄ tres pnas nōta dicim⁹ vnā ēntiā ee: vt Aug. in eodē ait. vel vnius ēntie sicut dicim⁹ aliquos tres hoies eiusdē scīe ⁊ eiusdē rpatiōis coꝫporis eiusdē animi vnā eē nāz vel vnius nāe. Haz in his reb⁹ nō tñ est vnitas bō quātū tres hoies sūt. ⁊ plus aliqd sūt homines duo q̄ vnus bō. sic ⁊ in statuis esse dicimus: at in deo nō est ita. Nō.n. maior ēntia est pater ⁊ filⁱ⁹ simul q̄ solus pr̄ vel solus filⁱ⁹. sed tres simul ille pne eēles sunt singulis. Ex pmissis p3 q: tres pne dicunē dina ēntia: nec ñ mālē cām vt tres statue vnū aurū: nec ñ cōplexionis similitudinem vt tres hoies vnⁱ⁹ nature nec vt genus ꝓdicaē de spēbus. vel vt species de individuis: idest cōmens de contentis maius de minoribus.

¶ Que videnē aduersari ꝓdictis.

Jo aūt videnē aduersari. q̄ gdez sacre scripture tractatores catholici in suis scriptis tradiderūt in quib⁹ significare vidēr q̄ ēntia dina sit qdā cōe ⁊ vle vt sut spēs: tres vo pne sūt tria pticularia. i. tria idiuidua nūero dria. Tñ Joan. Damascenus iter doctores gr̄coz magnus in li. qđ de tri. scriptit. qđ ⁊ papa Eugenius transferri fecit ait. Cūa ⁊ vlia ꝓdicāt̄ de subiectis subjectis pticularib⁹. Cōe ḡ suba ē. priculare vo hypostasis. i. pna. particulare aūt dr̄ non qđ par-

tem nāe hȝ ꝑticulare nūero vt a boīū .i. indiuiduū. Nūero .n. ꝛ nō natura differre dicitur hypostases. Jtē in eodē. Subā significat cōmunem ꝛ circūplectiuā specieꝫ homo ydeō .i. similium specie hypostaseon .i. psonarū: vnputa deꝰ hō. hypostasis aūt indiuiduū demōstrat .s. ꝑsonā filiū ipm̄ scꝫ petri paulū ꝛ hmōi. Ecce aperte dicit subāz eē vniuersale. hypostasim vero ꝑticulare. ꝛ q̄ deꝰ ē spēs vt hō. ꝛ q̄ pr̄ ꝛ filius ꝛ spūs scūs sit indiuidua sicut petrus paulus ꝛ q̄ nūero differāt: que ꝑmisse sniē Aug. penitꝰ ꝯdicere videntur. qd ergo dicemus ad h. Hoc vtiq̄ dicere possumus atq̄ debemus q̄ ea que Augu. tradidit superius sine omni hesitatione tenenda sunt.

¶ Qr sane pōt itelligi que Joānes dicit: ꝛ quomodo ostendit.

Hec aūt q̄ h dīr lȝ in s̄monis supficie aliqd a fide alienū resonare videant: sane tn̄ itelligi queūt piūsq̄ lectorem atq̄ itellectorē plimū efflagitant. in quoꝝ explanatiōe mallē silens alios audire: q̄ loquēdo maliuolis detrahēdi occasionē p̄stare. Videt tn̄ mihi ita posse accipi cū ait. Subā ē cōe: ꝛ hypostasis ē ꝑticulare: nō ita h accipit cum de deo dicant vt accipiunt in philosophica disciplina: s̄ ꝑ similitudinē eoꝝ q̄ a phis dicūt locutus ē: vt sic ibi cōe vel vle dr̄ qd p̄dicat de pluribꝰ: ꝑticulare vo vel indiuiduū qd de vno solo. ita h eēntia diuina dicta est vle. q: de oībꝰ personis simul ꝛ de singulis seꝑatī dr̄. ꝑticulare vo singula q̄libȝ psonarū: q: nec de alijs cōiter. nec de aliq̄ aliaꝝ singulariter p̄dicat. pp similitudineȝ ergo p̄dicationis subāȝ dixit vle ꝛ personas ꝑticularia vel indiuidua. pp h idem etiaȝ eādē diuinā eēntiā dixit eē spēm cōem ꝛ circūplectiuā similiū spē psonarū: q: sic h species hō de suis p̄dicatur indiuiduis: velut d̄ Petro Paulo ꝛ alijs. nec ista spē differūt s̄ cōueniūt. ita deus de tribꝰ p̄dicat psonis q̄ in diuinitate nō differūt s̄ per oia ꝯueniūt. Hāc ergo similitudinē inter res sempiternas ꝛ res tꝑales ꝑpēdēs Joānes vniuersitatis ꝛ ꝑticularitatis noīa q̄ rebus tꝑalibus ꝓprie cōueniūt ad res eternas trāstulit. Aug. vo maiorē vidēs dissimilitudinē q̄ similitudinē inter res p̄dictas ab excellentia trinitatis p̄dicta nomina remouit.

¶ Ex quo sensu dixerit psonas differre nūero.

Quod autē Joannes dicit hypostases differre numero nō natura in eo q̄ nō differre natura ait. Verissime ꝛ sine scrupulo loquitur. Qd vero dicit differre numero: cauendum est quomodo intelligatur. diuersis eniȝ modis dicuntur aliqua differre numero.

¶ Quibus modis dicatur differre nūero: ꝛ s̄m quem modū psonis conuenire posset.

Dicuntur enim aliqua differre numero quando ita differunt vt h non sit illud nec aliqd qd illud est vel in ipso est. qualiter differunt socrates ꝛ plato ꝛ huiusmodi: que apud phos dicuntur indiuidua vel particularia: iuxta quem modū non possit dici tres persone differre numero. Dicuntur quoq̄ differre numero que in enumeratione siue cōputatione non sibi adiunguntur sed a seinuicē discernuntur vt cum de aliquibꝰ rebus loquētes dicimus vna due tres. Et s̄m hunc modū forte dixit Joānes hypostases .i. personas differre numero. Possumus enim dicere pr̄ est vnus. ꝛ pr̄ ꝛ filius sunt duo. ꝛ pr̄ ꝛ filius ꝛ spūs scūs sunt tres. Et itē h psona ē vna. ꝛ h ꝛ illa sunt due. ꝛ hec ꝛ illa ꝛ alia sunt tres. Cōuenientius tn̄ tres ille psone ꝓprietatibus tm̄ distingui dicunt. de q̄rū distinctiōe s̄m ꝓprietates in sequenti tractabit. Nunc vo ad inceptū redeamus q̄ dicta sunt repetētes vt saepius versando familiarius inotescant.

¶ Qr vna psona nō est maior alia. nec tres sunt q̄ vna. ꝛ h rōne ostēdit catholica.

Ciēdū est q̄ tātā esse equalitatē in trinitate. vt ait Aug. in. viij. li. d̄ tri. vt nō solū pr̄ non sit maior q̄ filiꝰ. s̄ nec pr̄ ꝛ filiꝰ simul maius aliqd sint q̄ sp̄us scūs. aut q̄libet psona minus aliqd sit q̄ ip̄a trinitas. Qr aūt ita sit aliquo mō s̄ fieri pōt demonstrandū est. Quātū ergo ipse creator adiuuat attendamus itq̄ Aug. in eodē. q̄ōo in hac trinitate due vel tres persone non sunt maius aliquid q̄ vna earum.

¶ Ratiōe subtilissima vtit ad ostēdēdū q̄ ita sit.

Quod ibi magnuȝ dicit aliunde magnuȝ non est q̄ eo quo vere est. q: ibi magnitudo ip̄a veritas est. ꝛ veritas essentia. Nō ergo ibi maiꝰ ē qd verꝰ nō est. Non aūt verius est pr̄ ꝛ filius simul q̄ pr̄ solus vel filius: nō ergo maius aliquid verumq̄ simul q̄ singulus eorum. ꝛ q: eque etiaȝ verus est spūs scūs. iō pater ꝛ filius simul nō sunt aliqd maius q̄ ipse. q: nec verius sūt. Jtē in eterna diuinitatis h est verꝰ eē qd ē eē. ꝛ h ē eē qd ē magnū eē. h est ergo magnū eē qd verum esse. qd ergo ibi eque verū est ꝛ eque magnuȝ ē. qd ergo ibi plus veritatis nō hȝ. nō hȝ plus magni

tudinis: plus aūt veritatis nō hȝ qd verꝰ nō est. Non est aūt veriꝰ vna psona q̄ alia: vel due q̄ vna: vel tres sil' q̄ singula: nō q̄ plus veritatis hȝ vna q̄ alia: vel tres simul q̄ singula. Sic q̄ ꝛ ipsa trinitas nō ē maiꝰ aliqd q̄ vnaqueq̄ ibi psona: s̄ tā magnū q̄ singula. Nō .n. ibi maior est q̄ verior nō est vbi ipa veritas est magnitudo. Ecce mō ꝯueniēti ꝛ rōne catholica ostēsuȝ est q̄liō idifferēs sit magnitudo triū psonaruȝ: q: nec vna maior ē alia: nec due vna: nec tres simul maius aliquid q̄ singula.

¶ Qr deus nō est dicēdus triplex: sed trinus.

Preterea cuȝ deꝰ dicat trinꝰ: nō tn̄ dȝ dici triplex. ibi .n. non ē triplicitas vbi summa ē vnitas ꝛ idifferēs eq̄litas. Vn̄ Aug. i lib. vi. de tri. ait. Nō q̄ deꝰ trinitas ē iō triplex putādus est: alioqn minor eēt pr̄ solus vel filiꝰ solus q̄ sil' pr̄ ꝛ filius. Cū itaq̄ tātus ē solus pr̄ vel solus filiꝰ vel solus spūs scūs quātus est simul pr̄ ꝛ filiꝰ ꝛ spūs scūs nullo mō dicendus ē triplex deꝰ. nō .n. pr̄ cū filio ꝛ spū scō maior deꝰ ē q̄ singuli eoꝝ: q: nō est quo crescat illa pfectio: pfectꝰ aūt ē ꝛ pr̄ ꝛ filꝰ ꝛ spūs scūs ꝛ pfectꝰ est deꝰ singulus eorū. ꝛ iō trinitas potiꝰ q̄ triplex dici dȝ.

¶ Qr nō est ita in rebꝰ corporeis vt i trinitate.

In rebus corporeis nō tm̄ est vna q̄tuȝ tres sil' ꝛ plus sunt due q̄ vna res. In trinitate vo sūma tm̄ ē vna psona q̄tū tres sil. ꝛ tm̄ sunt due q̄tuȝ vna ꝛ i se ifinite sunt: q: nō est finis magnitudinis eaꝝ. Ac ꝑ hoc aperit q̄ supra diximus .s. q̄liō ꝛ singula sunt i singulis ꝛ oia i singulis ꝛ singula in oībꝰ ꝛ oia in omnibꝰ ꝛ vnū in omnibꝰ est ꝛ vnū oia. Ecce iā ostendimus sufficienter qualiter in trinitate aliqua psona aliam nō supat in magnitudine.

¶ Diuisio p̄ne ptis textus.

Postquā determinauit magr̄ de psonis diuinis q̄tū ad eaꝝ distinctiōes per relationes eternas. h icipit determinare de ipsis q̄tū ad eaꝝ eq̄litates. Diuidit aūt h pars i duas. In pꝰ ostēdit equalitatē psonaꝝ. In 2ꝰ mouet q̄dā dubitatiōes q̄ orit ex q̄buidā locutiōibꝰ qbꝰ i sua p̄bone vsus fuerat .21. di. ibi. (Hic q̄rit qd trahens) Prima i duas. In pꝰ ostēdit s̄m qd attēdēda sit psonarū eq̄litas. In 2ꝰ s̄m illa psonaꝝ eq̄litatē ostēdit. ibi (Qr aūt eternitate ꝛc.) Circa pꝰ duo facit. Pmo ostēdit q̄ eq̄litas psonaꝝ attēdit q̄tū ad eternitatē magnitudinē ꝛ potestatē. Scdo ostēdit q̄r illa tria se hnt adinuicē. Cū sit idē s̄m rem qd diuina eēntia. ibi. (Cūq̄ ꝯuenerent ꝛc.) (Hic ostēdit ꝓpositū ꝛ ostēdit i tres ptes. In pꝰ ex pdictis relinq̄t eq̄litatē psonaꝝ q̄tuȝ ad eternitatē. In 2ꝰ ostēdit eaꝝ equalitatē q̄tū ad magnitudinē. ibi. (Nūc supest ostēdere.) In 3ꝰ q̄tū ad p̄tātem .20. di. ibi. (Nūc ostēdēt restat ꝛc.) (¶ Nūc supest ꝛc.) Hic ostēdit

psonaꝝ eq̄litatē q̄tuȝ ad magnitudinē. Et p̄ostēdit eq̄litatē in magnitudine. Scdo iducit q̄dā ꝯsonā. ibi. (Praeterea cū deꝰ dr̄ trinꝰ.) Pmo in tres s̄m tres [illegible] ꝓbat eq̄lē magnitudinē triū psonaꝝ. Pmo ostēdit ex [illegible] Scdo ex [illegible] ibi. (Sed iā nunc ad pꝰm.) Tertio ex rōne [illegible] ibi. (Sciendū est igit [illegible]) Circa pꝰmū tria facit. Pmo manifestat ꝓpositum. Scdo ꝓponit intētū. ibi. (Quātū igit est ꝛc.) Tertio ponit equalitatis signū. ibi. (Et inde est q̄ paret.)

¶ Questio. I.

Hic q̄runt duo. Pmo de equalitate. Scdo de illis [illegible] tur eq̄litas. Circa pꝰ q̄runt duo. Pmo an i diuinis sit eq̄litas. 2ꝰ an ibi sit minima eq̄litas.

¶ Vtrū equalitas sit in diuinis. I.

Ad primuȝ sic pceditur: vr̄ q̄ eq̄litas nō sit in diuinis. [illegible]

[illegible]

In cōtrariuȝ [illegible]

Respondeo [illegible]

[illegible]

Ad primuȝ [illegible]

[illegible]

proprie in illis que secundu[m] se viuificant ⁊ sic
pmo conuenit. Inueniuntur etiam quodamodo in aliis
quibus nulle attribuitur fm ea que extrinseca sunt. Si
quis nulle attribuit ⁊ qualitatem rationē habens
ex hoc ⁊ nihil actui. ⁊ obiectum. Et ratio ꝛō q̄ntum. ⁊
visibile deo adiacit. ⁊ p̄ sic ēqliter. ¶ Ad 2m dm q̄ rō
ne id quod ps q̄ videtur ponit ventas in cēnia fm nu
meri. ⁊ q̄ in rēb⁹ creatis est q̄ntū. ⁊ discretiue noīa ipo
rum. ⁊ illa q̄ de deo p̄dicant: ventas cōiter nō est nisi
secundū rōnem. ⁊ sic ventas nulla ipsarū ponit in deo
sapiēcia. ⁊ magnitudo ventas. vel filii nō p̄t dici materialiter
sapiēs. ⁊ magnus ventas. vel filii nō p̄t dici materialiter

Contra. eternitas est ipse deus sed in divina essentia nō est aliqua realis distinctio. ergo nō differt ibi nunc eternitatis et eternitas.

Respondeo dicendū sm̄ ꝑm̄ ipsa ē mēsura ipsi⁹ mot⁹ et nūc ipsa ē mensura ipsi⁹ mobilis. Sicut ergo ē idē mobile sm̄ totū in toto motu vel sm̄ ali⁹ et ali⁹ sm̄ ꝓbatū in tota successiōe ꝙ ipsa variatā sm̄ esse. sm̄ rōnē quā accepit ꝓsa et posteriosa. sic aliter⁹ ē act⁹ ipsi⁹ mobilis īqualis mobile ē ita esse est act⁹ existēs īqualiū ens ē. Sicut ḡ cuīq; mēsurā mēsurat esse alic⁹ rei. ipsi rei existēti videt nūc ipsi⁹ duratiōis ḡsi mēsura. Sic ḡ nūc eternitatis mēsurat ipm̄ esse cui⁹ mēsura ē eui⁹: et ḡ nūc eternitatis mēsurat illud ens cui⁹ē mēsurat eternitas. Sic sic ē bs ḡibs act⁹ ad id cui⁹ē ē act⁹ ita se bs ḡibs duratio ad suū nūc. Sicut aūt ille ḡ mēsurat esse differt ab eo cui⁹ ē act⁹ sm̄ rē. ꝙ mobile nō ē mot⁹: sm̄ rationē successiōis ꝙ mobile nō bs ḡibum de nūero successiuoꝝ sꝫ manēntiū. Sic eodē mō ipsa a nunc ipsi differt dupl̄r. Sm̄ rē. qz nūc nō ē ipsa: sm̄ successiōa rōnem. qz ipsa ē successiua: et nō nūc ipsa. Item aūt ḡ mēsurat esse ipm̄ esse eternū differt ab eo cui⁹ est actus re. qdeꝛ nō sm̄ rōnem successiōis qz vtrūq; sine successiōe est. Et sic ēt intelligēda est differēcia eui ad nūc eius. Esse autē qđ mēsurat eternitate est idē re cū eo cui⁹ est actus: sed differt ratiōne. Ad ꝙ eternitas et nunc eternitatis nō differunt rei; rōne tm̄. liquātū ipsa eternitas respicit ipsi⁹ dūi esse et nūc eternitatis qdeꝛ: et ipsius rei; sm̄ rē nō est aliud ḡ ipsum essentiā rōne tm̄.

Ad primū igit̄ dicendū nō est idē nūc eternitatis ipsa et eui. Et qđ nō qđ est mot⁹ est angelus: et de⁹ ꝓt significat̄ ipsū nunc vel eternitas de vel cui vel ipsi. Sic significet nūc ipsa. nūc dicit̄ motus et in illo sicut i ꝓpa mēsura. Angelus aūt et deus nō sm̄ rōnē mēsurationis; magis sm̄ cōcomitātiā quandā: quā eternitas et eui cū ipe simul sunt nec sibi deficiunt. Si aūt significet nūc eternitatis. nūc dr deus esse in illo sicut in mensura ꝓpa et adeqtā. angelus aūt et mobile sic in mēsura exceden. Si aūt significet nunc eui. videbit angelo sicut mēsura adequata: et deo sm̄ cōcomitātiā et mobili sic mēsura excedens. ¶ Ad 2ᵐ dicendū ꝙ eternitas īdiuisibilis ē. Et ꝙ ꝓhibet aliqđ significet hoc ꝓt ee ita ꝓsicare: vel sm̄ ꝙ participat in diuersis ꝓpositi: i believe of Dani.12. Qui ad iustitiā eruditi multi. Uel rōne mēsure inferioris cui ḡ se accidit diuisio. i. rōne tpis. Unde et sentias. Nam eternitas. i. eternitas sub qua possibile esset cōtineri plurimos ānos sicut in mēsura excedens. ¶ Ad 3ᵐ dicendū ꝙ sicut esse sm̄ rōnē intelligibi cōseqūt ꝓcipua ipsi⁹ entis quoli entis: ita et mēsura entis se bs ad mēsuras essendi sm̄ rōnē caose. Uel nūc eternitatis sm̄ rōnem videt esse causa eternitatis: sed ex hoc nō offendit diuersitas in re. sed tm̄ in rōne. sicut nec ista ipsius dūinis esse et ipsius ens. ¶ Ad 4ᵐ dicendū nō est similis rō de tpe et nūc tempoꝝ: et de eternitate et nunc eternitatis. et ratio alia est.

¶ Questio. III.

Deinde circa hoc duo quaer. ꝓmo an magnitudo deo cōueniat. et qđ sit. Secūdo de ꝑfectiōe et magnitudine dūnaꝝ ꝑsonaꝝ sm̄ ꝙ in se esse dicuntur.

¶ Utrū magnitudo cōpetat deo. I.

Ad primū sic procedit. videt ꝙ magnitudo deo non conpetat. Magnitudo. n. est ꝙđ cōtinuo materie sed nulla cōtinua de deo dicūt nisi metaphoꝝ. ḡ videt ꝙ magnitudo deo non cōueniat nisi metaꝝ. ¶ ꝓ magnū et paruū ex oppositō diuidunt: sed sm̄ ꝑm̄ omne paruū est magnū. sicut et omne paucū est multū vt. io. meta. dicit. ḡ vī et ꝙ omne magnū sit paruū sicut de⁹ nō est pauꝰ. ḡ nō ē magn⁹. ¶ Itē magnitudo est quātitas cōtinua: sꝫ in deo nō pōt ee cōtinuatio cū sit simplex: et idiuisibilis. ḡ nec magnitudo. ¶ Si dicas ꝙ deo est quātitas virtutis sm̄ quaꝫ dr magnus. ¶ Contra. deus sm̄ virtutē suā dr ꝑtes sꝫ hic dūnditi potētia ee tra magnitudinē. ḡ nō itelligit de magnitudie vīnis.

Contra. est quod dicitur in ꝓalmo. magnus deus et magna virtus eius ꝛc.

Respondeo dicendū ꝙ in deo nō pōt esse quātitas nisi ⁊tuitiue: et cū eq̄litas attēdat sm̄ aliq̄ spēm quātitatis eq̄itas nō erit nisi sm̄ virtutē. Uirtus aūt sm̄ ꝑm̄ est vtriusq; in re de potētia. Uñ dr et 7ᵐ phy. ꝙ virtus est ꝑfectio quēdā: et tūc vnūq̄q; ꝑfectus est qñ attingit ꝓpriā virtutē. oibꝰ ḡt illis modis qbꝰ attingit pungere ad vltimū est cōsiderare virtutē rei. Doc autē cōtingit tripl̄r. Primo in operatiōibus in quib⁹ cōtingit gradus perfectiōis inueniri. Uñ dicit hīc virtutē ad operandū qđ attingit completā operatiōē: put dr. 2. ethi. q virtus est ꝙ bonū facit habēn⁹ et opus eius bonū reddit. Secūdo etiā respectu ipsius esse rei sm̄ ꝙ etiā ꝓbat dicit ꝓmo ce. 2. mūdi. ꝙ aliqđ bs virtutem vt semp sit. Item sm̄ plenitudinē ꝑfectiōis respectu ipsius entis sm̄ ꝙ tangit vltimū nature sic. vel etiā virtus circuli dicit sm̄ ꝑm̄ qđ attingit complete diffinitionē sui. Si igit̄ ista dīna cōsideret sm̄ ꝑfectionē ad opus: erit virtus potentie ogatiue. Si aūt cōsideret ꝑfectio quātū ad ipsius esse dīnū: virtus eius erit eternitas. Si aūt cōsideret qđā ad cōplementū perfectionis ipsius nature dīne erit magnitudo. Cū ḡ dr hoc ꝙ ipse ꝓbat equalitatē in magnitudine ex hoc ꝙ tota plenitudo nāe ꝓsis est in filio. Secundū quē etiā modū Augu. dicit ꝙ in his que nō ꝓprie magna sunt rideē est mai⁹ esse qđ melius: sm̄ ꝙ erat⁹ homo aliqđ bonum esse magnū: qui est perfectus in sua nā et ꝑtes. Et sicut omnipotentie sue virtute oēs potentias operatiuas fundat et in eis operatur: ita per virtutem magnitudinis sue omnia implet et cōtinet.

Ad primum igit̄ dicendū ꝙ magnitudo sm̄ rōnem generis sui qđ ē ꝙtitas est ꝓdm̄ materie: et sm̄ hoc nō ꝓdicat de deo: sed sm̄ rōnem ꝓtentie siue que cōsistit in rōne completiōis: put dictum aliqđ ex parte fieri magnū quando attingit completā quātitatē. ¶ Ad 2ᵐ dicendū ꝙ quātitas cōtinua ꝓsistit in ⁊tinuū sed nō in ⁊tinuū augeī. Unde rōne dūnctionis quē ꝓhibet paruū pōt dici mai⁹: in cui⁹ respectu magnū sed tamē nō quelibet magno est aliqđ maius respectu cui⁹ ꝓtest dici mai⁹. sicut ꝓ⁹ in quātitate ceh. Unde bilominus tamē si magnū et paruū nō dicat sm̄ relationem: sed absolute. put cōsiderat quātitas determinata ad aliquā spēm. sic quilibet magnus sit magn⁹ nō tamē quilibet magnus sit magn⁹ nō quelibet magnus est paruus respectu cui⁹ ꝓtest dici mai⁹. sicut ꝓ⁹ in quātitate ceh. Unde bilominus tamē si magnū et paruū nō dicat sm̄ relationem: sed absolute. put cōsiderat quātitas determinata ad aliquā spēm. sic quilibet magnus sit magn⁹ nō tamē quilibet magnus est paruus respectu cui⁹ ꝓtest dici mai⁹. sicut ꝓ⁹ in quātitate ceh. Tu

vna persona. / patris humanitas dicta attributa vt boni
ma ipsa deitas in nil vna humanit dicto plonet. si pr nō
et alt compellet" et plurib" assimilatis sicut ex prib" / qr
si alt compellet" et plurib" / Dic aliq(uid)di) / Dic alt
finaliter. / Dic q nec sic. Omne qm" pdicat pluiter de plibus
dit q plone nō sumunt i entia sicut i toto vbi. t pbat p
positū. Pmo sic. Omne qm" pdicat pluiter de plibus
trib" simul accepti vel de pluribus singulibus sub dicto
trib" nūia. sicut bō. t alia" sunt alia. t tm bōies duo
alia. ij entia nō pdicat / ipāli de trib" plonis nō. ergo
entia q tres plone sunt tres entie. ij vna entia. ergo
tres plone nō sumunt i vna entia sicut ipōs in gne. Se
dā rōne. pbat q nec sicut singulia / ipāli. (Si vo dix
q. dic. Illa quoq; mō. pbat idē sic. Nūl vnū exit bz
sub se ipōs sicut gla. vel singulia sicut ipōs. ij entia di
uina ē vna numero. ij nec̄ se bz ad plones sicut gen" ad
ipōs. nec̄ sicut ipōs ad singulia. (Sciēdū est ēt. / Dic
essentiā q tres plone nō essumūr in entia sicut in pte. Et
circa hoc duo facit. Primo ostendit q nō sumūt i ipsa sicut
in pte mlti. Secdo q nō sumūt i ipsa sicut i pfectate tot
mlti. ibi. / Dic quoq; addēdū. / Primus sic pbat. In qli
bet ij. distinctūr ex vna mā sicut annli ex auro: ps ē de
mā / plurib" ij in vno ij nō plus ē de entia vna in trib"
plonis ij. vna nh. ij nec̄ se bz ad plonā sicut mā. Eodē
mō ostdit q nō sumūt i ipsa sicut i pfectate formali sic
ducimus bonos multē plonis ee vna" nāe q in bis mai"
aliqd sunt duo ij. vn" qđ nō est i divinis plonis. / Ex his ar
vt. ibi. Dic soluit. Fruitare. Et circa hoc duo facit. Primo
ostendit Fruitarē ex vbis Dama. q vī dicere q entia est fi
cut ipōs. t plone sicut pticularia. Secdo ponit solonē. ibi.
(Doc aūt. q hic vīr. Et circa B duo fac. Primo exponit
Aliter intelligēdus sit q entia est sicut ipōs pdicata
de plonis sicut de trib" qz. hoc dī Fm filiudinē qualdā
t nō Fm pfectē. Secdo ostdit Aliter intelligēdū sit qđ dī
cit plones nūero differre qz. sunt relationes oppositē vt
vna nō sit altera. t nō p essentiā dīnā. vt qđ est in vna nō
sit in alia. ibi. / Qđ aūt Johnes dicat. rē. / Sciendū ē igi
tur. rē. Dic pbat. p. Fruitarez magnitudinis plonarū ex
rōne essentie sic. vbicūq; eadez est veritas. t magnitudo
nō est maior magnitudo. t veritas Fm rē. ij vbi nō ē ma
ior veritas nec maior magnitudo. Sz nō magis vez est
tres plonas ee dī. vnā tm. ergo nō est maior magnitudo
trib plonaz. ij vni. rē. / Tū. cū deus.) Dic concludit ex
dictis q deus qualibet dicat trin". nō tñ dicendus est tri
plex. In illis. n. reb" inest triplicitas vbi tria excedunt
vni in magnitudine. ij tres plone nō excedūt vnā in ma
gnitudine. ij nō est pcedēs triplicitas trium personarum
respectu vnius. (Questio. IIII.

Quero de duob" Fm duas ratio
nes dī in hac lectōe Mabē
bor. Circa primā q̄dionē queruntur duo. Pri
mo an in divinis sit totum integrale. Secundo
an sit ibi totum vniuersale.

(Utrum in divinis sit totum integrale. I.

Ad primum sic pcedit: videt qz in di
vinis sit totum integrale.
vbicūq; n. est quantitas aliqua. ibi est tō tō
tum integrale. sed in quolibet in partes duas
filiūs sic sed in deo ē q̄titas vnitis. ij est ibi
totū integrale. (Tū. sicut quelibet summa integrat ex suis
partibus. ita q̄libet numerus in divinis est numerus plonaz. f.
ternari" cui" pars ipōs est vnā. t duo. ij vt qz sit ibi totum
integrale. (Item quod est aliqd aliquā" t nō est aliud. ē pa
ra integralis alterius. ij pz ex ipōs aliquā" t nō est trinitas. ij ē
pars integralis trinitatis. (Pz ex hoc nā nūq; affirmant

res nature t precipue vbi sunt plures res nature in vna
natura. ij in vna natura diuina sunt plures res nature. f.
persone. ergo ops q ad constituendā personē aliquā
aliud nature diuine adueniat: sic erit ibi aliqd integra
tum ex pluribus.

Contra. omne totū integrale est cōpositus ex prib"
sed in deo nulla ē cōpositio. ij summa sim
plicitas vt supra dictū ē. ij in divinis nō est totū integrale.

Respondeo dicendū q totū integralis dīcit ali
quid cōpositū. Ratio aūt pte integralis
importat indistinctionē quandā partis ad totū. vt
magis amōtā ei" diuisio respectu exterioz. Unde Fm
quez obiectoz. vel Fm idēitatē accī". vel Fm modos ope
di. vel ps q̄n ipōs tantū ē vnitis nō est rō totī. t pōt integra
lia q̄z pcia integralia sunt vna totū totū. (Ad 1m dicendū
q̄ in divinis vnitas vel qualitas nō est pura ternary nūl Fm
rōnes acceptōes. Cui" rō est. q alio mō est nūerus rerū
divinarū. t rerū creatarū. alio mō vnitas. Cū. n. vnū sit qđ
libet ens. ij vnū. t ens. ij nō plus ē de entia vna in trib"
plonis. ij vna nh. ij nec̄ se bz ad plonā sicut mā. Eodē
mō ostdit q nō sumūt i ipsa sicut i pfectate formali sic
ducimus bonos multē plonis ee vna" nāe q in bis mai"
aliqd sunt duo ij. vn" qđ nō est i divinis plonis. / Ex his ar
vt. ibi. Dic soluit. Fruitarē. Et circa hoc duo facit. Primo
ostendit Fruitarē ex vbis Dama. q vī dicere q entia est fi
cut ipōs. t plone sicut pticularia. Secdo ponit solonē. ibi.
(Doc aūt. q hic vīr. Et circa B duo fac. Primo exponit
Aliter intelligēdus sit q entia est sicut ipōs pdicata
de plonis sicut de trib" qz. hoc dī Fm filiudinē qualdā
t nō Fm pfectē. Secdo ostdit Aliter intelligēdū sit qđ dī
cit plones nūero differre qz. sunt relationes oppositē vt
vna nō sit altera. t nō p essentiā dīnā. vt qđ est in vna nō
sit in alia. ibi. / Qđ aūt Johnes dicat. rē. / Sciendū ē igi
tur. rē. Dic pbat. p. Fruitarez magnitudinis plonarū ex
rōne essentie sic. vbicūq; eadez est veritas. t magnitudo
nō est maior magnitudo. t veritas Fm rē. ij vbi nō ē ma
ior veritas nec maior magnitudo. Sz nō magis vez est
tres plonas ee dī. vnā tm. ergo nō est maior magnitudo
trib plonaz. ij vni. rē. / Tū. cū deus.) Dic concludit ex
dictis q deus qualibet dicat trin". nō tñ dicendus est tri
plex. In illis. n. reb" inest triplicitas vbi tria excedunt
vni in magnitudine. ij tres plone nō excedūt vnā in ma
gnitudine. ij nō est pcedēs triplicitas trium personarum
respectu vnius. (Questio. IIII.

Quero de duob" Fm duas ratio
nes dī in hac lectōe Mabē
bor. Circa primā q̄dionē queruntur duo. Pri
mo an in divinis sit totum integrale. Secundo
an sit ibi totum vniuersale.

(Utrum in divinis sit totum integrale. I.

Ad primum sic pcedit: videt qz in di
vinis sit totum integrale.
vbicūq; n. est quantitas aliqua. ibi est tō tō
tum integrale. sed in quolibet in partes duas
filiūs sic sed in deo ē q̄titas vnitis. ij est ibi
totū integrale. (Tū. sicut quelibet summa integrat ex suis
partibus. ita q̄libet numerus in divinis est numerus plonaz. f.
ternari" cui" pars ipōs est vnā. t duo. ij vt qz sit ibi totum
integrale. (Item quod est aliqd aliquā" t nō est aliud. ē pa
ra integralis alterius. ij pz ex ipōs aliquā" t nō est trinitas. ij ē
pars integralis trinitatis. (Pz ex hoc nā nūq; affirmant

Contra. vbicūq; est vīe t pticulare. pticularitas
potētia i suo vtūq" sunt vbi i ghāli. i mul
tia nō ē aliqd in potētia. ij nō ē ibi vīe t pticulare. (Tū.
eē tuū" est pa integralis. Alimēta nūtrientia. vel hoc
vicia. Porro. q. gen" se bz ad filiationē mā. t nō ad filia
tionē formā. ipōs ad filiationē cōpositā. ij divinis nō ē
totū integrale. ergo. ij ēt nec totū vīe t pars filiationis.

Respondeo dicendū q divinis nō pōt ee vīe t pti
culare. Et hui" rō pōt ēē triplex. vna ex
parte ipōs. Alia ex parte gen". Tertia ex parte ipōs
et gen". Et hui" rō pōt ēē triplex. vna ex parte ipōs
gen". Alia ex parte gen" t ipōs. Tertia ex parte ipōs et

explet in manifestatione intellect⁹. sic dicit Aug. lib. de ve
ra reli. veritas ē q̄ ostēdit id qḋ ē. Et Hyl. Ue℞ ē declarati
uū aut manifestatiuū eē. Quedā aūt dant̄ de vitate fm q̄
hz fundamētū in re: sicut illa Aug. Ue℞ ē id qḋ est. Et
illa Aui. metaph. ve℞ est indiuisio eē ⁊ ei⁹ qḋ est. Et alia Aui.
Ueritas cuiuslȝ rei est ꝓprietas sui esse qḋ stabilitū ei est.
Quedā aūt dant̄ fm cōmensurationē ei⁹ qḋ est in intellectu
ad id qḋ est in re. sicut dr̄. vitas est adequatio rei ad intel
lectū. ⁊ Aug. ve℞ est qḋ ita se hȝ vt cognitori vr̄ si velit ⁊
possit cognoscere. Quedā aūt dant̄ de vitate fm q̄ appro
priatur filio cui etiā appropriatur cognitio. sicut Aug. lib. de
vera reli. Ueritas ē summa similitudo principij q̄ sine vl
la dissimilitudine est. Quedā aūt dant̄ de vitate cōprehē
dēdo oēs vitatis acceptiōes. s. vitas ē rectitudo sola mēte
perceptibilis. In rectitudine tāgit̄ cōmensuratio. ⁊ in hoc q̄ dr̄
sola mēte perceptibilis tangit̄ id qḋ cōplet rōnem vitatis.
Ptȝ et ex dictis q̄ vitas addit supra ēntiā fm rōnē. Lo
gicē ad cognitiōes vel demonstratiōes alicuius.

Ad primū igit̄ dōm q̄ esse dr̄ dupl̄r. Uno mō fm q̄ ens significat essentiā rerū p̄
ut diuidit̄ p̄ .10. gña. Alio mō fm q̄ esse significat cōposi
tionē quā aīa facit: ⁊ illud ens phūs appellat verū. Et si
milr̄ Aug. cū dicit q̄ ve℞ est id qḋ est. q̄si dicat. ve℞ est
qḋ dr̄ de eo qḋ est. Et similr̄ intelligitur qḋ dr̄. Uerum est
indiuisio esse ⁊ ei⁹ qḋ est. Et si in negatiuis sit vitas q̄ nō cō
sistit in cōpōne sed i diuisiōe: tn̄ vitas negatiue fundatur
supra vitatē affirmatiue: cuius signū est q̄ nulla negati
ua pbat̄ nisi per aliquā affirmatiōe. Uel pōt dici q̄ dif
finitiōes iste dant̄ de vō nō fm cōpletā sui rōne: sed fm
illud qḋ fundat̄ in re. ¶ Ad 2m dōm q̄ sicut bonitas di
cit rōnem p̄ quā ēntia ordinat̄ ad appetitū: ita vitas di
cit rōnem p̄ quā ēntia ordinat̄ ad intellectū. Unde sicut
nullū esse appetit̄ amota rōne boni. ita nullū eē intelligit̄
amota rōne vi. nihilominus tn̄ alia est rō vi. ⁊ alia rō entis.
Dupl̄r. n. dr̄ aliqd nō posse intelligi sine altero. Aut ita q̄
vnū nō possit intelligi si nō ponat̄ alte℞ esse. ⁊ sic dr̄ q̄ esse
nō pōt intelligi sine vō sicut et nō pōt intelligi sine hoc qḋ est
esse intelligibile. Siue ita q̄ qñcūq̄ intelligit̄ vnū intelliga
tur alte℞. sicut qcūq̄ intelligit hoiem intelligit aīal. Et hoc
modo esse pōt intelligi sine vō. sed nō ecōuerso: q: ve℞ nō est i ra
tiōe entis: sed ens in rōne vi. sicut pōt aliquis intelligere
ens ⁊ tamē nō intelligat aliqd de ratiōe intelligibilitatis:
sed nunq̄ pōt intelligi intelligibile fm hāc rōnem nisi intel
ligat̄ ens. vn̄ etiā pȝ q̄ ens est pma cōceptio intellectus.
¶ Ad 3m dōm q̄ verum addit supra ens sicut ⁊ bonū ⁊
vnū. Nullū tn̄ eo℞ addit aliquā differētiā contrahētem
ens: sed rōnem q̄ cōsequit̄ omne ens: sicut vnū addit ra
tionē indiuisiōis: ⁊ bonū rōnem finis: ⁊ ve℞ rōnē ordinis
ad cognitionē: ⁊ ideo hec .4. cōuertunt̄ ens bonū vnū ⁊ ve
rum. ¶ Ad 4m dōm q̄ rectitudo dr̄ de bonitate iusticia
⁊ veritate metaph⁹ ⁊ fm diuersas rationes. Inuenit̄ enim
in recto quedā equalis ꝓportio principij medij ⁊ finis. vn̄
fm hoc q̄ aliquis in distribuēdo vel cōmunicādo mēsu
ram equalitatis iusticie seruat vel mensurā precepti legis
dr̄ rectitudo iusticie. Secundū aūt q̄ aliquid nō egredi
tur cōmensuratione finis. dr̄ rectitudo bonitatis. Secū
dū aūt q̄ nō egredit̄ ordinē cōmensurationis rei ⁊ intelle
ctus dicit̄ rectitudo veritatis. ¶ Ad 5m dōm q̄ fm Aui.
de eo q̄ nullo modo est nō pōt aliqd enūciari. ad minus
enim opȝ q̄ illud de quo aliqd enūciat̄ sit apprehēsū:
⁊ ita habet aliqḋ esse ad minus in intellectu apprehēdēn
te: ⁊ ita cōstat q̄ semper verum respōdet aliqḋ esse: nec
opȝ q̄ semp respōdeat sibi esse in re extra aīam: qr̄ rō ve
ritatis cōpleat̄ in ratiōe anime. ¶ Ad 6m dōm q̄ quā
uis esse sit in rebus sensibilibus. tn̄ rōnem essendi vel in
tentionem entis sensus nō apprehendit. sicut nec aliquā
formā substātialē nisi p̄ accidēs: sed tn̄ accidentia sensibilia.
Ita etiā quāuis veritas sit in sensibilib⁹ put dr̄ esse veri
tas in rebus: tamē intētio vitatis solo intellectu percipit̄.
Uel dōs q̄ quāuis res sensibiles sensu cōprehēdant̄: tn̄
ei⁹ adequatio ad itellectū sola mēte capit̄: ⁊ p̄ tāto dr̄ q̄
vitas est sola mēte perceptibilis. ¶ Ad 7m dōm q̄ cum sit
duplex opatio intellectus. vna quā℞ dr̄ a quibusdā imagi
natio intellect⁹: quā phūs nōiat intelligentiā indiuisibiliū que
cōsistit in apprehensiōe qditatis simplicis: q̄ alio etiā no
mine formatio dicit̄. Alia est quā dicūt fidē que cōsistit in
compositiōe vel diuisiōe ꝓpōnis. Prima opatio respicit
qditatē rei. Secūda respicit esse ipsi⁹. Et qr̄ rō veritatis
fundatur in esse ⁊ nō in qditate: vt dcm̄ est. Ideo vitas ⁊
falsitas ꝓprie inuenit̄ in secūda opatiōe: ⁊ in signo eius qḋ
est enūciatio: ⁊ nō in pma vel signo ei⁹ qḋ est diffinitio: ni
si fm qd. sicut etiā qditatis esse est qḋdā esse rationis: ⁊ se
cundū illud esse dr̄ vitas in pma opatione intellectus: per
quē etiā modū dr̄ diffinitio vera. Sed huic veritati nō
adiūgit̄ falsitas p̄ se: q: intellectus hȝ ve℞ iudiciū de ꝓprio
obiecto in qḋ naliter tēdit: q̄ ē qditas rei: sic ⁊ visus de co
lore: sȝ p̄ accidēs admiscet̄ falsitas. s. rōne affirmationis
vel negatiōis annexe: qḋ ɔtingit dupliciter. Uel ex cōpa
ratiōe diffinitiōis ad diffinitū: ⁊ tūc dicit̄ diffinitio falsa
respectu alicuius ⁊ nō simpliciter. sicut diffinitio circuli
est falsa de triāgulo. Uel in respectu partiū diffinitiōis
adinuicē: in quibus implicat̄ impossibilis affirmatio. sicut
diffinitio vacui: q̄ est locus in quo nullū cōpus est:
hec diffinitio dicit̄ falsa simpliciter: vt in .5. metaphy. di
citur: sed hoc nō ɔtingit nisi in quiditatibus composito
rum: q: in quiditatibus rerū simplicium nō deficit intel
lectus nisi ex hoc qḋ omnino nihil intelligit: vt i .9. meta
physi. dicit̄. Secūde aūt operationi admiscet̄ falsitas in
per senō quidē quātū ad pmas affirmatiōes quas na
turaliter intellectus cognoscit vt sunt dignitates: sed quātū
ad ɔsequētes: q: rōnem sillogizādo cōtingit errare per applica
tionē vnius ad aliud. Patet igit̄ ex dictis q̄ verū ꝓprie
loquēdo qḋ inuenit̄ tn̄ in complexis nō impedit ɔuersio
nem veri ⁊ entis: q: quelibet res incōplexa hȝ esse suū
qḋ nō accipitur ab intellectu nisi p̄ modū complexionis:
⁊ ideo ex ipsa rōne quā addit ve℞ supra ens. s. ordinē ad
intellectum sequit̄ ista differētia q̄ ve℞ sit complexum
⁊ ens dicat̄ de re extra animā incomplexa. ¶ Ad vltimū
dōm q̄ sicut dictū est ens est pma conceptio intellectus.
vnde enti nō potest aliquid opponi per modum cōtrarie
tatis vel priuationis: sed solū per modū negatiōis: quia si
cut ipsum nō fundatur in aliquo: ita nec oppositū suum.
opposita enim sunt circa idē: sed verum ⁊ bonum se
cundū ꝓprias intentiōes fundant̄ supra intentionē entis:
⁊ ideo possunt habere oppositionē cōtrarietatis vel priua
tionis fundate super ens. sicut ⁊ ipsa super ens fundant̄.
Unde patet q̄ nō eodem modo se habet verū ⁊ falsum
⁊ malum ⁊ bonū sicut ens ⁊ nō ens nisi accipiat̄ non ens
particulariter pro remotione alicuius cui substernit̄ ali
quod ens. vnde sicut quelibet priuatio entis particula
ris fundatur in bono: ⁊ falsū fundatur in aliquo vero
cui in aliquo esse. Unde sicut illud i quo est falsitas vel
malicia est aliquod ens: sed non est ens completum: ita
etiam illud quod est malum vel falsum est aliquod bonū
vel verum incompletum.

¶ Utrū oīa sint va vitate increata. II.

Ad secundū sic pcedit̄: vr̄ q̄ oīa sint va vna vitate q̄ est veri
tas increata. Sic. n. dcm̄ ē i solone pcedēti ar
ticuli. ve℞ dr̄ analogice de illis i qb⁹ ē vitas
sicut sanitas de oībus sanis: sed vna ē sanitas numero a q̄
denominatur animal sanū: sicut subiecto eius: ⁊ medicina
sana sicut causa ei⁹: ⁊ vrina sana sicut signū eius. q̄ videt̄
q̄ vna sit vitas qua oīa dicūtur va. ¶ Ptȝ. oīs rectitudo atten
ditur per aliquā mensurā: sed veritas est rectitudo qdā.
cum igit̄ videamus oībus tpalibus ridere vnū tēpus
quasi mensurā. videt̄ et q̄ oībus veris rideat vna vitas
fm quā dicant̄ vera. ¶ Ptȝ. sicut se hȝ bonitas ad bona:
ita se hȝ vitas ad va: sed oīa sunt bona vna bonitate. Un̄
dicit Aug. lib. de tri. Bon⁹ est homo bona est facies: bo
num est hoc ⁊ illud: tolle hoc ⁊ illud: ⁊ videbis bonū oīs bo
ni. Un̄ videt̄ q̄ sit vna bonitas numero in oībus partici
pata p̄ quā dicunt̄ bona. ergo vr̄ q̄ similr̄ oīa dicant̄ ve
ra vna vitate que ē veritas increata. ¶ Si dicas q̄ oīa
dicunt̄ vera vitate increata exemplariter. ¶ Cōtra. vnu
cuiusq̄ forme exemplar est in deo qḋ est creatrix ēntia.
Si igit̄ hoc sufficeret vt oīa dicerent̄ vera vitate increata:
q: exemplant̄ ab ipsa. videt̄ q̄ similr̄ oīa possent dici colo
rata: q: exemplant̄ colore: qui est i deo exemplariter: qḋ
est inconueniens.

Contra mala fieri ē ve℞: sȝ nullū malū ē a deo. q̄ vr̄ q̄ nō oīa va sint va vitate increata.

Respondeo dōm q̄ sicut dictū est ratio vitatis in duob⁹ cōsistit: in esse rei: ⁊ in ap
prehensione vitatis cognoscitiue ꝓportionata ad eē rei.
Utriq̄ aūt bonum quātū vt dictū est reducat̄ in deū
sicut in cām efficientē ⁊ exemplarē. Nihilominus tn̄ quelibȝ
res participat suum esse creatū quo formalr̄ est: ⁊ vnu
quisq̄ intellectus participat lumen per qḋ recte de re iu
dicat: qḋ qdem est exemplatum a lumine increato. Habȝ et
intellectus suā opationē in se ex qua cōplet̄ ratio vitatis.
Unde dico q̄ sicut est vnū esse diuinū quo omnia sunt:
sicut a principio effectiuo exemplari. Nihilominus tamē in
rebus diuersis est diuersum esse quo formalr̄ res est. Ita
etiā est vna vitas. s. diuia qua oīa vera sunt sicut principio
effectiuo exemplari. nihilominus sunt plures vitates in reb⁹
creatis quibus dicunt̄ vere formalr̄.

Ad primū igit̄ dōm q̄ aliquid dr̄ fm analogiā tripl̄r. Uel fm intētionē tn̄ ⁊ nō fm
esse: ⁊ hoc est quādo vna intētio refert̄ ad plura per prius et
posterius: q̄ tamē nō habȝ esse nisi in vno: sicut intentio sa
nitatis refert̄ ad aīal vrinam ⁊ dietam diuersimode fm
prius ⁊ posteri⁹. nō tamē fm diuersum esse: q: eē sanitatis
nō est nisi in aīali. Uel fm esse ⁊ nō fm intētiōnem: ⁊ hoc cō
tingit quādo plura parificant̄ in intentiōe alicui⁹ cōis: sed
illud cōe nō habȝ esse vnius rōnis in oībus: sicut oīa cor
pora parificant̄ in intentiōe corporeitatis. Un̄ logic⁹ qui
considerat intentiōes tn̄ dicit hoc nomē corpus de oīb⁹ cor
poribus vniuoce p̄dicari: sed eē huius nāe nō est eiusdē
rōnis in corporibus corruptibilibus ⁊ incorruptibilibus.
Unde quantū ad metaphysicū ⁊ nālem qui considerant
res fm suum esse nec hoc nomē corp⁹ nec aliquid aliud di
citur vniuoce de corruptibilibus ⁊ incorruptibilibus. vt
pȝ .10. metaphy. ex philosopho ⁊ cōmentatore. Uel fm
intentionē ⁊ fm esse: ⁊ hoc est quādo neq̄ parificat̄ in intē
tione cōmuni neq̄ in esse: sicut ens dicit̄ de substā et acci
dente: ⁊ de talibus opȝ q̄ natura cōmunis habeat aliqḋ
esse in vnoquoq̄ eo℞ de quibus dr̄: sed differēs fm ra
tionem maioris vel minoris pfectiōis. Et similr̄ dico q̄ ve
ritas ⁊ bonitas ⁊ oīa hmōi dicūtur analogice de deo ⁊ crea
turis. Un̄ opȝ q̄ fm suū eē oīa hec in deo sint: ⁊ in creaturis
fm rationē maioris pfectionis ⁊ minoris: ex quo sequitur
cum nō possint esse fm vnum esse vtrobiq̄ q̄ sint diuer
se veritates. ¶ Ad 2m dōm q̄ cum veritas sit quedā
rectitudo ⁊ cōmensuratio opȝ q̄ in rōne veritatis intelli
gatur mensura: ⁊ sicut dictum est opȝ eē cōmensurationem
rei ad intellectum vt compleat̄ ratio veritatis. Res aūt
diuersimode se habēt ad diuersos intellectus: q: intelle
ctus diuinus est causa rei. vnde opȝ q̄ res mensuretur per
intellectum diuinum: cui vnūquodq̄ mensuratur per
p̄priū principium. ⁊ ideo dicit Ansel. q̄ res dicit̄ eē va quā
do implet hoc ad qḋ ē ordinata in intellectu diuino. Se
cundum s. intellectus accipit a rebus: ⁊ inde est q̄ scientia no
stra nō mēsurat res: sed mēsuratur ab eis vt dicit̄ .10. me
taphy. Non. n. ita ideo est in re: q: sic videt̄ nobis: sȝ ma
gis qr̄ ita est in re. verū est qḋ videt̄ nobis. Sic ergo in
tellectus diuinus est vt mēsura pma non mēsurata. Res
autē est mensura secūda mēsurata. Intellectus autē no
ster est mēsuratus ⁊ non mēsurans. Dico igitur q̄ pma
mēsura veritatis est vna tn̄: sed mensure secunde. s. ipse
res sunt plures. vnde sunt plures veritates. Et si non est
nisi vna mensura veritatis adhuc nō sequeretur q̄ esset
tn̄ vna veritas: quia veritas nō est mensura: sed cōmē
suratio vel adequatio: ⁊ respectu vni⁹ mēsure possunt eē
diuerse cōmensurationes in diuersis. vt nō est sile de tē
pore: q: tēpus ē ipsa mēsura. ¶ Ad 3m dōs q̄ sil̄r dico de
bonitate q̄ ē vna bonitas q̄ sic principio effectiuo exempla
ri oīa sunt bona. Sȝ tn̄ bonitas qua vnūquodq̄ formali
ter ē bonū diuersa ē in diuersis: sȝ q: bonitas vlis nō ha
bet̄ in aliqua creatura sȝ gticulata ⁊ fm aliqd. Ideo di
cit Aug. q̄ si remoueamus omnes rōnes particularita
tis ab ipsa bonitate remanebit in intellectu bonitas in
tegra ⁊ plena que est bonitas dīna. que videtur in bonita
te creata sicut exēplar in exemplato. ¶ Ad quartū dōm
q̄ exēplar rerum ē in deo dupl̄r. Uel quantum ad id qḋ
est in intellectu suo: ⁊ sic fm ydeas est exemplar intelle
ctus diuinus oīum q̄ ab ipso sunt: sicut intellectus artifi
cis per formā artis oīum artificiatorum. Uel quantum ad
id qḋ ē in nā sua sicut rōne sue bonitatis qua bonus est ē
exemplar omnis bonitatis: ⁊ similr̄ ē de veritate. Un̄ pȝ
q̄ non eodē modo deus ē exemplar coloris ⁊ veritatis:
⁊ ideo obiectio non procedit. ¶ Ad vltimū dicēdū q̄
quāuis malum nō sit bonum nec sit a deo. nihilominus
intelligere malum bonū est ⁊ a deo ē: ⁊ ideo vitas q̄ cōsi
stit in cōmensuratiōe intellectus ad positionē exterioris extra
aīam bona ē ⁊ a deo: ⁊ iō dicit Ambro. q̄ oē verum a quo
cunq̄ dicatur a spū sancto est.

¶ Utrum sint plures vitates eterne. III.

Ad tertiū sic pcedit̄. vr̄ q̄ sint plures vitates eterne. Sic pȝ ex
dictis. Diuersa℞ ꝓpōnum diuerse sunt vita
tes: sȝ pr̄ ē deum: similr̄ ē deus. sunt due ꝓpo
sitiōes: q̄ sunt due veritates: sȝ vtraq̄ illa
rū ab eterno ē ve℞: q̄ plres veritates sunt eterne. ¶ Ptȝ.
oīa quecūq̄ fuerunt sunt ⁊ erunt deus ab eterno percipit
que constat q̄ plura sunt: sed deus nō percipit nisi verū.
q̄ plura va sunt ab eterno. ¶ Itē Aug. 83. q. Probat aīaȝ
eē imortalē p̄ hoc qḋ est subm veritatis q̄ est eterna: sȝ con
stat q̄ vitas q̄ ē in intellectu nr̄o sicut in subo non ē vitas
dīna p̄ essentiā. q̄ vr̄ q̄ plures vitates sint eterne. Et aūt
veritas sit eterna sic pbat̄. omne illud ad cui⁹ remotio
nem sequitur positio eius ē eternū: sȝ si negat̄ veritas esse
ponit̄ eē. q̄ veritas est eterna. Probatio medie. Si vitas
nō ē: vitate eē ē falsū: sȝ si affirmatio ē falsa negatio ē ve
ra. q̄ veritatē nō eē erit verum: sȝ nō ē ve℞ nisi in aliq̄ veri
tate. q̄ aliq̄ veritas ē. ¶ Ptȝ. illud qḋ nō pōt intelligi nō eē
ē eternū: q: qcqd pōt nō eē pōt intelligi nō eē: sȝ vitas nō pōt
intelligi nō eē: q: qcqd intelligit̄ intelligit̄ p̄ iudicium verita
tis. q̄ vr̄ q̄ vitas q̄ est in intellectu sit eterna ⁊ immutabilis.

Eadem est de veritate enunciationis. Si n. veritas enunciationis mutetur vel destruatur: hoc erit vel per destructionem signi vel per destructionem rei. sed neutro modo destruitur vel mutatur. ergo veritas enunciationis est immutabilis et eterna. Probatio medie. Quia existente signo rectum est rem signari: sed veritas est rectitudo: et veritas signi est rectitudo significationis. ergo si non sit enunciatio vel destructo signo veritatis adhuc remanebit veritas signi. Similiter probatur quod non mutetur ex mutatione rei. quia ut dictum est. unumquodque habet veritatem quia implet id ad quod est ordinatum in mente divina: sed cessante cursu sortis adhuc ista enunciatio sortes currit facit id ad quod ordinata est in mente divina: quia significat sortem currere. ergo ubi destructa vel mutata re non mutatur neque destruitur veritas signi. Pariter vel de veritate que est in rebus: ut dicit Aug. periret non quia veritas: sed veritas rei non posset destrui vel mutari nisi per mutationem rei. ergo ut quod nullo modo pereat. Item oportet totum est maius sua parte. sed quelibet veritas nullo modo mutabilis. similiter multa habet. ergo ut quod sint plures veritates eterne et immutabiles.

Contra Aug. dicit quod sola eternitas et sola immutabilitas in deo est: ergo veritas dei est una tantum. sic et essentia. ergo ut quod sit una tantum veritas eterna et immutabilis.

Respondeo dicendum quod est una tantum veritas eterna scilicet veritas divina. Cum enim veritas in actione complicatur intellectus et fundamentum habeat ipsum esse rei: iudicium de veritate sequitur iudicium de esse rei et de intellectu. Unde sicut esse unum tantum est eternum scilicet divinum. ita una tantum veritas. Similiter de mutabilitate veritatis idem dicendum est quod de mutabilitate essendi: ut autem supra dictum est. simpliciter immutabile non est nisi esse divinum. unde simpliciter immutabilis veritas est nisi una scilicet divina. Esse autem aliarum rerum quidem dicitur mutabile mutatione variabilitatis sicut est in contingentibus: et horum etiam veritas mutabilis est et contingens. Quorundam vero esse est mutabile solum secundum vertibilitatem in nihil si sibi relinquerentur: et horum veritas similiter mutabilis est vertibilitate in nihil si sibi relinquerentur. Unde patet quod nulla veritas est necessaria in creaturis. Similiter etiam si loquimur de veritate secundum quod ratio eius completur in ratione intellectus patet quod nullus intellectus est eternus et invariabilis ex natura sua nisi intellectus divinus. Ex quo etiam patet quod sola veritas una que in deo est: que deus est: est eterna et immutabilis.

Ad primum ergo dicendum quod sicut trium personarum una est essentia quamvis habeant proprietates plures: proprietates quibus distinguuntur quia tamen omnes non differunt secundum rem ab essentia: ita etiam est una veritas trium personarum ex parte ipsius rei de qua fit enunciatio. Sed quod sint enunciationes plures: hoc est per intellectum nostrum. Unde veritas que est in istis enunciationibus que formaliter sunt: vel que est in intellectu nostro non est eterna: sicut nec propositiones nec intellectus noster eternus. Ad secundum dicendum quod rationes ideales rerum que sunt in deo ab eterno non sunt aliud secundum rem ab ipso intellectu et essentia divina. Unde sicut veritas essentie est una secundum rem ita et veritas omnium illarum rationum: et non multiplicatur nisi secundum respectum ad diversas res. Unde ex hoc non probatur quod sint plures veritates ab eterno: sed solum hoc quod sit una veritas plurium secundum rationem. Ad tertium dicendum quod si anima non esset nec aliquis intellectus creatus: veritas secundum quod consistit in operatione anime non esset. Posset tamen remanere secundum quod fundamentum habet in re. Remaneret etiam veritas intellectus increati. Unde cum anima non sit eterna nec aliquis intellectus creatus: ergo non est nisi illa veritas creata erat. Et si obiicitur veritatem non esse: quamvis esse est falsum quantum ad illud tempus quando non erat veritas creata. dico quod non sequitur. quia quando non est veritas nec etiam falsitas est. Hoc autem quod non sit veritas vel falsitas non est ex defectu veritatis vel falsitatis quantum ad intentiones ipsarum sed ex defectu eorum in quibus veritas est. Sicut enim dicimus hoc ubi veritas est [illegible] et eternum non corrumpuntur nisi per accidens: [illegible] ad esse quod habent in alio quod potest non esse. Ita etiam est de veritate et falsitate que considerantur secundum intentiones suas possunt accidere eis corruptio per se sed solum secundum esse quod habent in alio. et hoc procedit probatio Aug. quia illa tamen que apprehendit rationes intentionis alicuius operis quod sit virtus non obligata ad corpus nec dependens a corpore: eo quod virtutes apprehensive que sunt impresse in organis corporalibus. ut patet in sensibus non apprehendunt intentionem rationis: ut rationem bonis vel coloris: sed tamen apprehendant hoc secundum quod sunt particulata. Virtus autem que non dependet ad corpus est incorruptibilis: et ita probatur quod anima intellectiva est immortalis ex eo quod apprehendit veritates. Virtutes enim sensitive quamvis sint vere in suis apprehensionibus: tamen apprehendunt rationem sue veritatis sicut facit intellectus.

Ad quartum dicendum quod aliquid non posse intelligi non esse contingit dupliciter vel ex parte ipsius intellecti vel ex parte intelligentis. Ex parte intellecti sicut illud quod de ratione sua habet esse: sicut est deus cuius esse est sua quiditas per quam intelligitur. Ex parte intelligentis sicut non potest intelligi res sine actu intelligendi. unde si actus intelligendi non esset nihil posset intelligi. unde non potest intelligi actus intelligendi non esse. Utroque modo veritas non potest intelligi non esse: quia verum habet in ratione sua esse sed quod fundatur in re: habet ratione sua actum intellectus secundum quod completur in anima. Tamen ex hoc non sequitur quod sit eterna nisi sub hac conditione si ab eterno fuisset intelligere. Quia enim non possit intelligi de veritate non esse nisi scilicet quod apprehendatur intentio veritatis et non apprehendatur esse est possibile nec istum intellectum esse: nec illud esse in quo veritas fundatur: sic aliquid fuit: sed illa veritas sola est eterna que fundatur esse eterno et intellectu eterno. Ad quintum dicendum quod utroque modo veritas enunciationis potest mutari. si enim nulla enunciatio esset veritas enunciationis non esset. Et quod obiicitur quod adhuc rectum esset rem significari. Dicimus quod verum est: sed tamen illa rectitudo nihil est quam signabilitas rei: et hoc non ponit veritatem signi in actu sed tantum in potentia. Similiter etiam quando mutatur res mutatur veritas enunciationis. Unde secundum philosophum eadem propositio que quandoque potest esse vera et quandoque falsa. Et quod videtur obiici quod implet illud ad quod ordinatum est in mente divina. Dicendum quod enunciatio potest dupliciter considerari. Vel ut res quedam: et sic est in ipsa veritas rei: sicut in qualibet re: quia implet illud ad quod ordinata est in mente divina, et talis veritas manet in ipsa etiam mutata re. Vel ut signum talis rei: et sic veritas eius est per adequationem ad rem illam. Mutata autem re tollitur adequatio signi ad signatum sine aliqua mutatione ipsius signi: quod manifestum est in relationibus posse contingere. unde veritas enunciationis non manet. Ad sextum dicendum quod pereunte re vera ponit veritas quantum ad illud esse quod habet in re illa. Sed tamen potest remanere intentio veritatis secundum esse quod habet in alia re. vel secundum esse quod habet in anima. Quod si omnia auferantur non remanebit veritas nisi in deo nec ille defectus accidit veritati per se: sed per accidens. ut patet quia secundum philosophum destructis primis substantiis impossibile est aliquid ceterorum remanere: quamvis illa sint per se incorruptibilia. Ad septimum dicendum similiter quod veritas propositionum necessariarum potest deficere per accidens quantum ad esse quod habet in anima vel in rebus. si res ille deficerent: tunc enim non remanerent ille veritates nisi in deo in quo sunt una et eadem veritas.

Expositio secunde partis textus.

Si ergo in una persona patris illa omnia etc. Videtur quod ipse arguat a maiori affirmando. Magis enim videtur quod in una simplicitas inveniatur quam in duabus simul acceptis. Respondeo dicendum quod est locus a minori: quia agit in una persona patris et accipit ea que sunt diversa secundum rationem: ut sapientiam et bonitatem. sed in duabus personis patris et filii accipit hoc quod est unum secundum rationem. Etiam divinam que secundum numerum etiam multiplicari potest. Sicut tres statue dicuntur unius auri. Videtur hoc esse falsum: quia materia non predicatur de composito cum sit pars. Et dicendum quod hoc verum in naturalibus: quorum materia non est tota substantia eorum: sed in artificialibus que ordinantur in genere substantie per suam materiam. ut Commentator dicit in ii. de anima. Forme enim artificiales accidentia sunt. Substantia significat communes etc. Substantia que communis est ...

sic habet ad modum speciei que colligit plura individua. Sicut enim in essentia tres persone uniuntur non ita quod divina essentia sit species vel magis exponit. Differt enim aliquid differre numero etc. Ratio huius distinctionis hec est: quia diversitas secundum numerum in his que simpliciter numerantur est ex divisione essentie. unde unum individuum non est alterum: nec aliquid quod est in uno: idem numero est in alio: sed numerus in divinis personis non sequitur distinctionem relationum que quidem distinguunt supposita: sed non dividunt essentiam: et ideo pater non est filius: sed tamen quod est in patre etiam in filio. Preterea cum dicatur trinus etc. Dicimus non est: quia triplicitas est quedam proportio contenta sub multiplicitate que est inequalitatis species: et ideo ubi est triplicitas oportet inequalitatem esse.

Ostenso quod aliqua personarum aliam non superat magnitudine. nunc ostendit quod alia non excedit aliam potentia. Di. XX.

Nunc ostendere restat quod nulla aliqua harum personarum aliam non excellat potentia: ut sicut una et indifferens est magnitudo trium: ita una et indifferens monstretur potentia trium. Sciendum est ergo quod non est potentior pater filio: nec filius vel pater spiritu sancto. Nec maiorem potentiam habent duo vel tres simul quam singulus eorum: quia nec plus potest pater et filius quam solus spiritus sanctus. Nec hi tres simul plus possunt quam singulus eorum: quia omnipotentiam quam habet pater: et filius accepit nascendo: et spiritus sanctus procedendo. Quod Aug. rationibus et auctoritatibus probabiliter astruit in libro contra Maximinum: qui dicebat patrem meliorem ac potentiorem filio.

Quod non potest minus filius quam pater.

Nihil ingit pater minus habet ille qui dicit. Omnia que habet pater mea sunt. Nam si minus habet in patre aliquid quam pater: non sunt eius omnia que habet pater. Sed eius sunt omnia que habet pater: tantum ergo habet patrem filius quantum pater. Equalis ergo est patri. Non enim potest quod accipit inequale esse ei qui dedit. Tu autem hoc contra sapis: quod potentior sit filius potentior pater: ut secundum doctrinam vestram potens potentem potuerit generare vel gignere: et non omnipotens omnipotentem. Habet ergo pater omnipotentiam quam non habet filius: et si hoc est: falsum est quod ait filius: omnia que habet pater mea sunt.

Hoc verum fatebatur hereticus ex quo progrediebatur ad falsa.

Sed inquit. Pater a nemine potentiam accepit: filius autem a patre. Fatemur et nos filium accepisse potentiam ab illo de quo natus est potens: patri vero potentiam nullus dedit: quia nullus eum genuit. Gignendo enim dedit pater potentiam filio: sicut omnia que habet in substantia sua: gignendo dedit ei quem genuit de substantia.

Quod Aug. qua arctat hereticum.

Sed querit utrum ei tantam: quanta ipsi est potentiam pater filio dederit an minorem. Si tantam non solum potentem sed etiam omnipotentem genuisse omnipotens intelligitur. Si vero minorem quomodo omnia que habet pater filii sunt. Si prius omnipotentia filii non est: non omnia proculdubio que habet pater filii sunt. At omnia filii sunt: omnipotentia ergo patris etiam est filii. Non est ergo pater potentior filio.

Aliter probat filium equalem patri.

Item alio modo probat filium equalem patri contra Maximinum ita dicens. Tu dicis quod pater genuit filium minorem seipso: in quo et patri derogas: quia si filium unicum minorem genuit: aut non potuit: aut non voluit gignere equalem. Si dicis quod non voluit: cum invidum esse dixisti. Si autem non potuit: ubi est omnipotentia dei patris? Prorsus ad hunc articulum res colligitur: ut deus pater equalem sibi gignere filium aut non potuerit aut noluerit. Si non potuit: infirmus. Si noluit: invidus invenitur. Sed utrumque hoc falsum est. Patri ergo filius verus equalis est. Genuit ergo pater sibi equalem filium: et ab utroque procedit utrique equalis spiritus sanctus. Si enim forma sua: ut ait Aug. contra eundem. pater in unico filio plenam gignere potuit. nec tamen plenam genuit: sed minorem: coguntur patrem invidum dicere. Plenum ergo deum: et equalem sibi genuit filium.

Per simile ostendit quod non minorem pater filium genuit.

Hoc ait per similitudinem humanam ita esse demonstrat ingens. Homo pater si potuisset equalem filium genuisset. Quis ergo audeat dicere: quod hoc omnipotens non potuit? Addo etiam. Si posset homo maiorem melioremque seipso gignere filium. Sed maius vel melius deo quicquam esse non potest. deus ergo cur non equalem vel aliis filium genuit. cum nec anni necessarii fuerint: per quos adimpleretur equitas: nec omnipotentia defuit. An forte noluit? ergo quod absit: invidit. Sed non invidit. equalem ergo genuit filium. Credamus ergo filium ei esse equalem.

Opinionem heretici ponit ut destruat.

Sed forte dices eo ipso pater est maior filio. quia a nullo genitus genuit tamen equalem. Ad quod cito respondebo. immo non est pater maior filio quia equalem genuit. Origenis enim quod est alter quis de quo sit: Equalitatis autem quis aut quantus sit: quod est dicere. Ad originem pertinet quod quis de quo sit: ad equalitatem vero ille qualis aut quantus quis sit. Nec est dubium filium a patre genitum: ostenditur equalitas substantie: ordo nature. non quo alter prior esset altero. sed quo alter est ex altero. Non ergo secundum hoc quod pater genuit: et filius genitus est: vel spiritus sanctus ab utroque procedit: equalitas vel inequalitas ibi existit: quia non est hoc alia persona alii equalis vel inequalis dicitur. Ecce equalitas trinitatis: et una eademque substantiarum breviter potuimus demonstrata est in superioribus: quia licet scilicet aliqua trium personarum quelibet aliam nec eternitate: nec magnitudine: nec potentia excellat.

¶ Diuisio textus.

Postquā pbauit eq̄litatē psonaꝝ in ma gnitudine. h̄ ondit eaꝝ equalitatem in potētia. Et diuidit̄ in ptes duas. Prio ponit itentū. 2° ꝓpositū pbat rōnib⁹ Aug. ibi. (Tibi inge pfe min⁹.) Et h̄ diuidit̄ i duas. In p̄ Aug. pbat ꝓpositū p auctatē. In 2° p rōnē. ibi. (Itē alio mō) ¶ Circa p̄ⁿ duo fa. Prio. n. ponit̄ pbatio Aug. 2° refellit̄ duplex hereticoꝝ rn̄sio. ibi. (Tu aūt h̄ de pō) Probatio talis ē. si fili⁹ min⁹ h̄z i pr̄e q̄ pr̄ nō oīa hz q̄ pr̄ hz. s; oīa q̄ pr̄ hz fili⁹ hz. vt d̄r Joā. 17. q̄ nō habz min⁹ i pr̄e q̄ pr̄. ita ē eq̄lis pr̄i i potē. (Tu aūt rc̄.) Hic refellūtur rn̄siōes heretici. Et diuidit̄ in duas ptes. fm̄ duas rn̄siones. 2° ibi. (Sed inqs pr̄ a nemine.) Pria rn̄sio heretici ad auctatē iducta ē tal. Uerū ē q̄ q̄cqd hz pr̄ hz fili⁹ sic bonitatē sapiam potētiā r hō. Sed nō tn̄ hz de vnoq̄q̄ q̄ntū pr̄. Hoc. n. non vr̄ hri ex auctāte iducta. Qḋ refellit Aug. h̄ mō. Oīa q̄ hz pr̄ hz fili⁹. s; oīpotētiā hz pr̄. q̄ r fili⁹. r sic tāndē hz de pō. Rn̄sio scda tal ē. r si fili⁹ habz oīa q̄ pr̄ n̄ h̄ qo pr̄ potētior ondit̄ qḋ h̄ filio dedit. Qḋ refellit Aug. h̄ mō. Uerū ē q̄ pr̄ potētiā filio dedit: aut q̄ ḋdit sibi eq̄lē vel nō. si eq̄lē tūc sic pr̄ est oīpotens r fili⁹ oīpotens. si nō eq̄lē. q̄ nō oīa q̄ pr̄ hz fili⁹ hz. (Itē alio mō) Hic ponit̄ scda pbatio p rōnē. ¶ Et circa h̄ tria fa. Prio ponit rōnē. 2° ɔfirmat p silitudinē. ibi. (Hic āt p simi. rc̄.) 3° refellit heretici rn̄sionē. ibi. (S; forte dicet) Probatio tal est. Si pr̄ genuit filiū minorē se i pr̄e: aut potuit eū gignere eq̄lē r noluit: aut voluit s; n̄ potuit. Si potuit s; nō voluit inuidus fuit. si voluit s; nō potuit oīpotens nō fuit. q̄ꝫ vtruq̄ est ipōle. q̄ ipōle ē filiū nō eē eq̄lē pr̄i i potestate. r ad h̄ iducit silitudinē de gn̄tiōe hūana. vt p; i lra. (S; forte dicet.) Hic refellit rn̄sionē heretici. Posset. n. dicere q̄ corpio q̄ fili⁹ ē a pr̄e ē iequal sibi. Qḋ refellit Aug. sic. Equalitas r ineq̄litas attendit̄ fm̄ q̄ntitatem r nō fm̄ relōnē. s; in h̄ qḋ dicim⁹ filiū esse a pr̄e nō designat̄ nisi relōnē originis. q̄ ex h̄ nō ondit̄ inequalitas patris ad filium. Questio. I.

Hic querunt̄ tria. Primo an filius sit oīpotens. 2° an sit equalis patri in oīpotentia. 3° vtruꝫ sit aliquis ordo inter patrem r filium.

¶ Utrum filius sit oīpotens. I.

Ad primū sic pcedit̄. vr̄ q̄ fili⁹ nō sit oīpotens. Potētia. n. vt dicitū ē d̄r s; vtutē ad op⁹. S; aliq̄ opatio ē q̄ ptinet ad oīpotētiā pr̄is in quā nō pōt fili⁹. s; gn̄atio actiua. nō. n. fili⁹ pōt gn̄are vt supra dictū ē. q̄ vr̄ q̄ nō sit oīpotēs. ¶ P. de⁹ d̄r oīpotens. q̄ oīa pōt qḋ semper pōle est. s; maximū posse pr̄is ondit̄ in gn̄atiōe filij. Maius. n. est gn̄are filiū in ifinitū q̄ creare celū r terrā. cum igit̄ istud posse filio detrahat̄. vr̄ q̄ nō sit oīpotēs. ¶ Si dicas q̄ posse gn̄are nō ē aliqd: s; ad aliqd: r ita q̄uis filius nō possit gn̄are nō tn̄ sequit̄ q̄ nō possit oīa. ¶ Contra. cū dico oīa icludo vtroꝫ oīa entia. s; relatiua ɔtinent̄ in entib⁹. q̄ vr̄ q̄ distributio ēt fiat p relatiua. ¶ Si dicas q̄ itelligit̄ respectu oīm creatꝫ r nō respectu eoꝫ q̄ in deo sūt. ¶ Cōtra h̄ s; h̄ eē Aug. i lra posita nihil valeret. Argūt. n. q̄ si pr̄ nō potuit gn̄are filiū eq̄lē sibi non fuit oīpotēs. q̄ vr̄ q̄ oīpotētia pr̄is ēt ad gn̄atiōnē filij se extēdat. s; fili⁹ nō pōt gn̄are. q̄ nō hz oīpotētiā.

In cōtrariū est qḋ in symbolo d̄r. oīpotēs pr̄. oīpotens fili⁹. oīpotēs sps̄. scūs rc̄.

Respondeo dōm q̄ sine oī dubio ɔcedēdū ē filiū dei oīpotētē esse sic r pr̄. r tn̄ dicimus q̄ fili⁹ nō pōt gn̄are. Un̄ ad itellm̄ h⁹ vidēdū ē q̄ deus d̄r oīpotens: q̄ oīa pōt: r q̄cqd est aliqd: vel ens pōt deus. S; notandū q̄ relatio alio mō d̄r esse aliqd q̄ alia entia. In alijs. n. entib⁹ vnūq̄dq̄ d̄r duplr esse. r q̄ntum ad esse suū. r q̄ntum ad rōnem q̄ditatis sue: sicut sapientia fm̄ esse suū aliqd ponit in subō. Et silr fm̄ rōnem suā ponit n̄am quādā in gn̄atiōe q̄litatis. Sed relō ē aliqd fm̄ esse suum: qḋ hz in subō: sed fm̄ rōnem suā nō hz q̄ sit aliquid. sed solum q̄ ad aliud referat̄. vn̄ fm̄ rationē suā nō ponit aliqd in subō: ppter qḋ Boe. dicit q̄ relatiua nihil pdicant de eo de quo dicūt. Inde ēt est q̄ iuenit̄ aliqd relatū in quo est tn̄ relō rōnis. r non ponit̄ ibi aliqd in rem. sic cū scibile refert̄ ad sciam. Et h̄ est verū tā in relōnib⁹ q̄ de deo dicūt q̄ de illis q̄ in creatura sūt. Sed diuersimode. q̄ relō q̄ hz eē in creatura hz aliud esse q̄ sit esse sui subi. vn̄ est aliqd aliud a suo subō. s; in deo nihil est qḋ hēat esse aliud ab ipso. esse. n. sapie est ipm̄ esse diuinū r nō supadditū. r silr esse pr̄nitatis. Un̄ relō q̄ntū ad esse suū fm̄ queꝫ solū mo⁹ debet̄ ei q̄ ponat aliqd est essentia dīna. S; fm̄ rōnē suā per quā hz distiguere vnā psonā ab alia nō dbet̄ ei q̄ dicat aliqd s; pon⁹ ad aliqd. Un̄ q̄uis pr̄ habeat paternitatem quā fili⁹ nō hēt: pr̄nitas sit aliqd nō tn̄ pr̄ hz aliqd qḋ fili⁹ non hēat. Sic pr̄nitas est essentia: fili⁹ nō hz pr̄nitatē. iō tn̄ nō seq̄t̄ q̄ pr̄nitatem aliquā hēat q̄ careat fili⁹. Si aūt pr̄ hēret sapientiam r nō fili⁹: hēret aliqd pater qḋ nō hēret fili⁹: q̄ sapia dicit aliquid in sapiēte: ēt fm̄ rōnē suā. Silr dico q̄ cū gn̄are in diuinis sit relō q̄dā r sit aliqd. q̄uis pater possit gn̄are r nō fili⁹. nō seq̄t̄ q̄ possit aliqd pr̄ qḋ nō possit fili⁹. S; hoc haberetur si pr̄ posset itelligere r nō fili⁹. q̄ pater posset aliqd qḋ nō posset fili⁹: sicut pr̄ est pater. r eē pr̄eꝫ est aliqd r tn̄ cū filius nō sit pater nullū esse est pr̄is: qḋ non sit filij. q̄ oē esse in diuinis est essentie. r silr oē aliqd est ibi fm̄ rōnem essentie: vel fm̄ rōnem attributoꝝ.

Ad primū ergo dōm q̄ gn̄atio significat̄ relōnem per mo⁹ opatiōis. r cū est opatio aliq̄ dīne n̄āe fm̄ Dama. Et q̄uis gn̄atio nō ɔueniat filio: tn̄ sequit̄ q̄ aliq̄ opatio ɔueniat patri q̄ nō ɔueniat filio. vna. n. r eadeꝫ opatiōe pater generat r filius nascit̄. sꝫ opatio est in patre r filio fm̄ aliam r aliā relationem. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ nullū posse detrahit̄ filio: s; illo ipso posse quo pater gn̄at fili⁹ gn̄atur vt supra dictū ē. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ sub oībus cōprehendit̄ ad aliqd q̄ntū ad h̄ hz esse sic. n. ad aliqd est aliqd de oībus: sed nō q̄ntum ad rōnem ad aliqd fm̄ q̄ ad aliud refert̄. sic. n. non hz q̄ sit aliqd simplr. ¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ oīpotētia dei pōt cōparari ad aliqd. Uel sic ad opatū. Uel sic ad opatiōnē. sic ad operatū nō ɔparat̄ ad aliqd qḋ in ipso sit: q̄ in deo nihil est factū. r sic oīpotētia ē respectu creaturaꝝ solū. Si ɔparatur sicut ad opatiōnē ad h̄ q̄ in ipso ē: ppter cū nulla opatio sit ipi⁹ q̄ sit extra essentiā ei⁹. Un̄ oīpotētia pr̄is extendit̄ r ad gn̄are r ad itelligere r creare: r breuiter ad oīa q̄ perfectionis sūt. r ppter h̄ p; q̄ rō Aug. efficax est. Nec tn̄ sequit̄ q̄ fili⁹ nō sit oīpotēs si non pōt gn̄are filiū eq̄lē sibi rōne pdicta. Sequeret̄ tn̄ in patre. q̄ pr̄ nō deest relō q̄ significat̄ in gn̄atiōe actiua. vn̄ si nō gn̄aret ab eo pfectio gn̄atiōis oporteret q̄ esset defectus in ipso opatione in q̄ntum opatio est. r h̄ redūdaret in defectum potētie. S; a filio remouet̄ actiua gn̄atio nō nisi rōne relationis ipotante. relō aūt in q̄ntū hz nullam ordinem ad potentiā hz vt ex dictis patet.

¶ Utruꝫ filius sit equalis patri. II.

Ad secūdum sic pcedit̄. vr̄ q̄ filius nō sit eq̄lis pr̄i in oīpotentia. sic. n. sicut d̄r [illegible] approprieat̄ patri. sic filio. q̄ vr̄ q̄ magis pr̄i q̄ filio ɔueniat [illegible] r sic nō sunt equales in potētia. ¶ P. inter hēe aliqd ab alio psonalr r ēēntialr: r nō hēe aliqd ab alio nec psonaliter nec ēēntialr mediū est hēe aliqd ab alio psonaliter r nō ēēntialr: sed nō hēe aliquid ab alio nec psonaliter nec ēēntialiter: qḋ ɔuenit patri: dignitatē r auctoritatis ē. hēe aūt aliqd ab aliquo psonalr r ēēntialr: qḋ creature competit: minoratiōnē ponit r defectū creature respectu creatoris. ergo cū mediū sapiat n̄am extremoꝝ: videt̄ q̄ habere ab alio psonalr r non ēēntialiter: qḋ filio competit s; aliqd sit dignitatis: qḋ ē. s. nō hēe ab alio essentialiter: r fm̄ aliqd ponat defectū r minorationem: qḋ est ab alio hēe psonaliter. r sic filius est min⁹ potēs q̄ pater. ¶ Itē ita videmus in creaturis: q̄ nihil receptū ab aliquo est eque potēs illi a quo recipit̄: sicut lumen in aere non est eque potēs lumini in sole: sed potētia est recepta in filio a pr̄e. ergo videt̄ q̄ fili⁹ nō sit eq̄lis pr̄i in potētia. ¶ P. illud qḋ agit per aliud videt̄ esse potēti⁹ eo p qḋ agit: sed pater agit per filium r nō ecōuerso. ergo pater est potentior filio.

Contra potētia radicat̄ in essentia: sed est vna essentia patris r filij nūero. ergo r vna potentia. ergo nō est aliqua ineq̄litas in potētia: cuꝫ oīs ineq̄litas diuersitatē ponat. sicut. n. vnū in q̄ntitate facit eq̄litatē: ita diuersum facit ineq̄le. Qḋ concedimus.

Ad primuꝫ igit̄ dōm q̄ potentia approprīat̄ pr̄i nō q̄ magis sibi ɔueniat q̄ filio: sed q̄ maiorem silitudinē hz cū ppietate patris q̄ cū ppietate filij. potētia. n. hz rōnē pncipij. r pater est pn⁹ nō de pncipio. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ hēe ēēntialr r psonalr ab alio iportat defectum solū q̄ntū ad h̄ qḋ est hēe ab alio ēēntialiter. s. in diuersitate essentie. ex h̄. n. causat̄ ineq̄litas magnitudinis r potētialitatis: q̄ ineq̄litatis cā ē diuersitas: sicut vnitas eq̄litatis vt dictū est: r q̄ntū ad h̄ fili⁹ nō est medium iter pr̄eꝫ r creaturā: imo equali r eadē dignitate cōuenit filio: sicut r patri nō hēe ab alio essentialiter. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ in inferiorib⁹ q̄cq̄ recipit̄ aliquid i eadem vtute q̄ est in eo a quo recipit̄: q̄ s. recipiēs est pportionatum ad recipiēdū totam vtutē dantis: sicut p; in oī generatione vniuoca. vt q̄ hō generat hominem r ignis ignem. Aliq̄ aūt nō recipit̄ tota virt⁹. r h̄ ē ex defectu recipiētis: qḋ nō est pportionatū ad recipiendū totum qḋ agens ifluere pōt: sicut corpora iferiora se hñt ad actionem solis. Uel forte ex defectu agētis: cui⁹ vtus est deficiēs a cōicandō sue silitudinis: sicut vna scintilla nō pōt calefacere aliqḋ lignū ēt multū dispositū. Sed in diuinis nō est defect⁹ ex pte dātis neq̄ ex pte accipiētis: cū vna r eadē sit virtus vtriusq̄: r iō q̄ntā potētiam pr̄ hz: tantā accipit filius ab eo. ¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ cū d̄r pater operari per filiū nō ponit̄ aliquis gradus potestatis: sed signat̄ auctoritas in patre vt dictum est.

¶ Utrum in diuinis psonis sit ordo. III.

Ad tertiuꝫ sic pcedit̄. vr̄ q̄ in diuinis psonis nō sit ordo. Un̄ dicit Aug. li. de tri. Ordo ē parium dispariumq̄ rerum sua cuiq̄ tribuēs loca dispositio: s; i diuinis psonis nō ɔpetit aliqua localis dispō. q̄ vr̄ q̄ nec ordo. ¶ P. Boeci⁹ dic̄ lib. de tri. Eos seq̄t̄ dīna deitas q̄ in trinitate gradus ɔstituūt. s; vbicūq̄ ē ordo ē aliquis gradus. q̄ si in diuinis psonis ē ordo. vr̄ q̄ sequat̄ diuersitas deitatis. h̄ aūt ē ipōle. q̄ psone dīne nō hñt ordinē. ¶ P. vbi ē eadē eternitas simplicitas r dignitas non vr̄ eē aliquis ordo. eternitas. n. equalis excludit ordinē tēporis. simplicitas equalis ordinē cāe ad causatū r partis ad totū. r equalis dignitas ordinē dignitatis: s; in pr̄e r filio ē eadē numero eternitas simplicitas r dignitas. q̄ nō ē aliq̄s ordo. ¶ Itē q̄cqd ē in dīnis aut significat eēntiā aut notionē: s; ordo nō ptinet ad eēntiā dīnā: q̄ nulla ē distinctio: nec ad notionē: q̄ nulla notio cōis ē trib⁹ psonis: sic ordo. q̄ vr̄ q̄ in dīnis psonis nō sit ordo.

Contra vbicūq̄ ē pluralitas sine ordie ibi ē confusio: s; in dīnis psonis ē pluralitas r nō cōfusio. q̄ ibi ē ordo. ¶ Hic ēt vr̄ q̄ sps̄. scūs d̄r tertia i trinitate psona. r h̄ dicit aliquē ordinem.

¶ Ulteri⁹ q̄rit̄ an sit ibi ordo n̄āe: r vr̄ q̄ non: q̄ oīs ordo iportat aliquā distinctionē: s; in n̄ā dīna nulla ē distinctio: q̄ nec n̄āe dīne ē aliq̄s ordo: r ita in dīnis psonis non ē ordo n̄āe. ¶ P. natura dīna ē idē qḋ ēēntia: s; nihil est dictu q̄ in diuinis psonis sit ordo ēēntie. q̄ nec nature.

¶ In contrarium est qḋ in littera dicitur.

Respondeo dōm q̄ ordo in rōne sua icludit tria. s. rōnē pōris r posterioris. vn̄ s; oēs illos modos pōt dici eē ordo aliquoꝝ: fm̄ quos aliqd altero prius d̄r. r fm̄ locū: r fm̄ tp̄s: r fm̄ oīa h̄. Includit ēt distinctionē: q̄ nō ē ordo aliquoꝝ nisi distinctoꝝ: s; hoc magis psupponit nomē ordinis q̄ significet. Includit ēt tertio rōnē ordinisꝝ: q̄ etiam ordo in spēm trahitur. Un̄ vnus ē ordo fm̄ locū: alius fm̄ dignitatē: alius fm̄ originē: r sic de alijs: r ista spēs ordinis. s. ordo originis cōpetit diuinis psonis. Un̄ dico q̄ ordo originis signat̄ cū dicit̄ ordo nature: fm̄ q̄ dicit̄ n̄ā a pbō. s. metaphy. ex q̄ pullulat pullulans pmo. Un̄ nomē nature iportat rōnē originis: r sic ista duo nomia ordo n̄āe sumunt̄ in vi vni⁹ nominis ad significandū spēm ordinis: q̄ q̄dē spēs saluatur in diuinis psonis q̄ntū ad rōnē differētie. s. originē. r nō q̄ntū ad rōnē generis. s. pōritatē r posterioritatem. vt in pluribus alijs dictū est. Et h̄ p; ex diffinitiōe Aug. quā ponit: qḋ ordo nature est quo aliquis est ex alio: in q̄ ponatur differētia originis: r non ponit alterū quo remouetur ratio generis. Un̄ nō est concedēdū q̄ sit ibi ordo simpliciter sed ordo nature.

Ad primū igit̄ dōm q̄ illa diffinitio Aug. dat̄ de ordine fm̄ locū q̄ dīnis psonis nō ɔpetit. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ gradus dic̄ quādā spēm ordinis. s. fm̄ dignitatē vel pfectionē vel locū: r nulla hoꝝ cōpetit diuinis psonis: r iō nec gradus. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ illa rō pcedit de ordine q̄ntū ad rōnē gn̄is. put ponit pōris r posterius q̄ nullo mō dīnis cōpetit. ¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ hoc nomen ordo significat notionē: nō tn̄ in spāli s; i cōi: q̄ determinat̄ fm̄ diuersa adiuncta. vt cū dicit̄ ordo patris ad filium significat̄ notio q̄ est pr̄nitas: r cum d̄r ordo filij ad pr̄em significatur notio q̄ est filiatio: r silr p; in alijs: r silr ēt est de hoc nomine pncipium: qḋ aliam notionem significat cū dicit̄ pater pncipium filij: r cū dicitur pncipium sp̄s. scī. ¶ Ad quintum dōm q̄ ordo originis sufficit vt cōfusio nō ponat̄. r ad h̄ q̄ sps̄. scūs dicat̄ tertia psona. ¶ Un̄ p; solutio ad tertium.

¶ Ad id qḋ vlteri⁹ q̄rit̄ dōm q̄ est ibi ordo n̄āe: nō tn̄ ita q̄ n̄ā ordinet̄. vel q̄ pr̄ n̄āliter prior sit filio. S; ita q̄ dicat rōnē ordinis fm̄ q̄ in natura iportat̄ origo. Et q̄uis fm̄ rem sit idem dīna n̄ā q̄ essentia: tn̄ rō originis nō importatur in nomine eēntie: sicut in noīe n̄āe. rōne. n. differētie: r iō nō pōt dici ordo eēntie sicut ordo n̄āe. ¶ Ergo h̄ p; respōsio ad ea que obijciuntur.

¶ Expositio textus.

Nam si minus hz in pr̄e ē. Uř q̄ rō Aug. nō valeat sed [illegible] qd in q̄ntū sic arguēs. Oīa q̄ hz pr̄ hz filius. q̄ fili⁹ nō hz minorē potētiam q̄ pr̄. Nec ēt videt̄ valere h̄ qḋ postea de oīpotētia inducit. q̄ oīpotētia ēt notat q̄ntitatē potentie r iō idē pcessus [illegible]

Sed dōm q̄ quis nō valeat ex mō arguēdi valet ul ex [illegible] ... [illegible]

¶ Queritᷣ q̄lo possit dici solus pr̄ vl̄ solus filiᵘˢ vl̄ solᵘˢ spi. sctūs cū sint iseparabiles. Di. XXI.

Hic oritᷣ q̄ō trahens originē ex p̄dictis. Dcm̄ ē.n. supra q̄ tāᵗᵘ ē solus pr̄ vel solus filᵘˢ vel solus spi. sctūs q̄tū sunt illi tres. ⁊ q̄ duo vl̄ tres psone sil̄ nō sunt maiᵘˢ aliqd q̄z vna sola. Jō q̄rit Aug. i. vi. li. de tri. Q̄uō h̄ sane dici possint: cū nec pr̄ sit solus nec filᵘˢ nec spi. sctūs: cū vtrūq; sp iseparabile ⁊ filᵘˢ cū pr̄e: ⁊ pr̄ cū filio: ⁊ spi. sctūs cū vtroq;. Jnseparabiles.n. sūt hec tres p̄soe. Ad q̄ō ita r̄ndet Aug. i eo. Solū p̄rē; dicim̄ᵘˢ: nō q̄ sepatᷣ a filio vel sp̄ū scō. ꝫ h̄ dicētes significamᵘˢ: q̄ illi sil̄ cū eo nō sūt pr̄. Solus.n. pr̄ pr̄ ē: q̄ō nō dr̄: q̄ ipse sit solus. i. sine filio vl̄ sp̄ū scō. ꝫ p̄ h̄ filᵘˢ ⁊ spi. sctūs a p̄rnitatis p̄sortio excludūt. Jta ⁊ cū dr̄ solus filᵘˢ filᵘˢ ē: vel solus sp̄us sctūs spi. sctūs ē: n̄ diuidit filᵘˢ a pr̄e: vl̄ spi. sctūs ab vtroq;: ꝫ a p̄sortio filial p̄prietatis excludūtᷣ pr̄ ⁊ spi. sctūs. Et a p̄sortio p̄cessibil p̄prietatis excludūtᷣ pr̄ ⁊ filᵘˢ. Cū ḡ dr̄ tāᵗᵘ ē solus pr̄ q̄tū sil̄ illi tres: p h̄ q̄ō dr̄ solus nō sepatᷣ pr̄ ab alijs: ꝫ h̄ est sensus: solᵘˢ pr̄. i. pr̄: q ita pr̄ est q̄ nec filius nec spi. sctūs: tāᵗᵘ ē ⁊c̄. Silr̄ intelliḡe cū dr̄ solus filᵘˢ vel solus spi. sctūs. Solus ḡ pr̄ dr̄. vt ait Augu. i eo. q̄ nō nisi ipse ibi pr̄ ē ⁊ solus filᵘˢ. q̄ nō nisi ipse ibi filᵘˢ est. ⁊ solus sp̄us sctūs. q̄ nō nisi ipse ibi sp̄us sctūs est.

¶ Vtrū possit dici solus pr̄ ē ds̄. solus filᵘˢ ē ds̄. solus spi. sctūs ē ds̄: vel pr̄ ē solus ds̄: filᵘˢ ē solus deᵘˢ: spi. sctūs est solus deus.

Post h̄ q̄rit vtrū sic dr̄. solus pr̄ ē pr̄: vel solus filᵘˢ ē filᵘˢ: ita possit dici solus pr̄ ē ds̄. vel solus filᵘˢ ē ds̄. ⁊ ita d̄ sp̄i. scō. aut pr̄ ē solus ds̄. filᵘˢ ē solus ds̄. Ad q̄ō dicimᵘˢ q̄ pr̄ ⁊ filᵘˢ ⁊ sp̄i. sctūs dr̄ ⁊ ē vnᵘˢ ds̄. Et h̄ trinitas p̄prie sil̄ dr̄ solus ds̄ ec̄. sic solus sapiēs solus potens: ꝫ nō vl̄ debere dici a nob̄is nisi vbi nisi vbi frmo auctario occurrit. solus pr̄ ē ds̄. vel pr̄ ē solus ds̄: ita de filio ⁊ sp̄ū scō dicimᵘˢ. Vn̄ Aug. i. vi. lib. de tri. Q̄uō ostēdim̄ᵘˢ q̄lo possit dici solus pr̄ vel solus filᵘˢ: p̄siderāda ē illa sn̄ia q̄ dr̄ nō esse solū p̄rē; deū verū solū. ꝫ p̄rē ⁊ filiū ⁊ spi. sctūm. Et si q̄s interroget pr̄ solᵘˢ verū sit deᵘˢ: q̄lo r̄ndebimᵘˢ nō ē: nisi forte ita dicamᵘˢ q̄ deū p̄rē deū: ꝫ nō cū eē solū deū. eē aūt solū deū dicamᵘˢ p̄rē ⁊ filiū ⁊ spi. sctūm. Ecce ⁊ h̄ēs: q̄ pr̄ nō dʒ dici solus ds̄: atq; h̄ solū p̄ subiectū accipe q̄dā volunt. In p̄te vo p̄dicati sit p̄cedūt q̄ pr̄ ē solus ds̄. Sʒ ex vbis Aug. vr̄ ondi q̄ p̄prie solus ds̄ dici debeat tota trinitas. ⁊ h̄ trinitas vt ait aug. Ɀ maximinū intelligit cū apo. dic. Beāo ⁊ solᵘˢ potēs. Et ibi. Soli sapiēti ds̄. Et ibi. Jnuisibili soli ds̄. n̄.n. h̄ solo p̄re accipiēda sūt vt p̄tēdebat maximinᵘˢ ⁊ alij heretici: ꝫ de trinitate sic̄ ⁊ illō. Solᵘˢ h̄ȳ mortalitatē: q̄ s̄m rectā fidē ipa trinitas ē vnᵘˢ solus ds̄ beāᵒ potēs sapiēs inuisibil. Vn̄ Aug. in eo. Cuz vnᵘˢ ds̄ sit trinitas h̄ sit nob solo q̄ nis. vt intelligamᵘˢ solū deū sapiētē solū potētē p̄rē; ⁊ filiū ⁊ spi. sctūz: q est vnᵘˢ ⁊ solus deᵘˢ.

¶ Q̄uō trinitas dicatᷣ solus ds̄ cuz ipsa sit cum spiritibus ⁊ animabus sanctis.

Sed itez q̄ritᷣ q̄lo ipam trinitatē dicimus solū deū cum sit cum spiritibᵘˢ ⁊ aiabᵘˢ sctīs. Ad q̄ō r̄ndet Augu. i. vi. li. de tri. ita dicēs. Trinitatē dicimᵘˢ deuz solum q̄uis sp sit cū spiritibᵘˢ ⁊ aiabᵘˢ sctīs: ꝫ solū dicimus: q̄ nō aliud q̄z ipsa trinitas deus ē. Non .n. illi cū illa deus sūt vel aliqua alia: sed ipa trinitas tm̄: nō illi vel alia deus est.

¶ Et si de solo p̄re p̄dicta dicerentᷣ: nō tn̄ excluderetᷣ filius ⁊ spiritus sanctus.

Verū vt ait Aug. ⁊ si de solo p̄re p̄dicta dicerentᷣ nō inde excluderent filᵘˢ vel spi. sctūs. i. q̄ h̄ tres vnū sūt: sic̄ in apocalypsi de filio legitᷣ: q̄ h̄ nomē scriptū q̄ō nemo scit nisi ipse. nō.n. inde sepatᷣ pr̄ vel spi. sctūs. Et cū dr̄, nemo nouit p̄rē; nisi filᵘˢ. nō inde sepatᷣ pr̄ ⁊ spi. sctūs. q̄ iseparabiles sūt. Aliqñ enim noiatᷣ pr̄ ⁊ filᵘˢ ⁊ tacetᷣ spi. sctūs: vt ȳ vitas ad p̄rem loquēs ait. Vt cognoscāt te ⁊ quē misisti iesū xp̄z eē vnū verū deū. cur ergo ingr Aug. tacuit de sp̄ū scō: q̄ p̄ño est vt vbicūq; noiatᷣ vnus ita cui pater ⁊ filius tanta pace vni adherēs intelligatur ē ipsa pax q̄uis nō cōmemoretᷣ. Cetera istoꝝ nominato ē reliqui intelliguntᷣ: q̄ō i plurib̄ᵘˢ scripture locis occurrit.

¶ Diuisio textus.

Ostensa equalitate psonaꝝ: q̄ vl̄us fuit magis p̄suetudā locutionibᵘˢ i sua ꝑpositiōe in q̄bᵘˢ dictiōes exclusiue terminis psonalibᵘˢ addebantᷣ. vt cū dr̄ solus pr̄ vn̄ hʒ ō potētia q̄tū oēs tres sil̄ ⁊ filia. Jō in parte ista ingrit de veritate oīum locutionū q̄ulr h̄ dictiōes exclusiue nobᵘˢ diuinis adiungi possint. Diuiditᷣ ḡ in partes duas. In p̄ma ingrit vtꝝ dictio exclusiua possit adiūgi nomini psonali in subo posito cū p̄dicato personali. In scd̄a ingrit vtꝝ possit adiungi nomini psonali q̄ p̄dicatᷣ de ipso essentiale. verbi gr̄a solus pater ē ds̄. ibi. (Post h̄ q̄rit vtꝝ sicut vl̄.) Et h̄ in duas. In p̄ma ondit q̄ h̄ locutiones nō sint cōcedende simplr̄ vt cuz. dr̄ solus pr̄ ē deᵘˢ. In scd̄a ondit q̄ s̄m aliquē intellectū concedi pñt. ⁊ si p̄cedantᷣ nō sequitᷣ icōueniēs. ibi. (Verū vt ait Aug.) Prima in duas. In p̄ma ondit q̄ dictio exclusiua nō pōt poni ex p̄te subiecti q̄n nomē essentiale de p̄sonali p̄dicatᷣ vt cū dicatᷣ solus pr̄ ē deus. In scd̄a ondit q̄ nec addi pōt ex parte p̄dicati vt dicatᷣ pr̄ ē solus deᵘˢ. q̄uis q̄dam p̄rā dicant: quoꝝ dicta auctoritatibᵘˢ Aug. refellit. ibi. (Atq; solū h̄ in parte subiecti vl̄.) Et hec in duas. In p̄ma ostēdit q̄ nomen essentiale adiunctū dictioni exclusiue non potest predicari de singulis personis. vt dicatᷣ. pater ē solus deus. ⁊ filius est solus deus. sed de oībus simul vt dicatur trinitas est solus deus. In scd̄a inquirit quomodo talis p̄dicatio de trinitate verificari possit. ibi. (Sed iterū queritᷣ quomodo vl̄.)

Questio. I.

Hic queruntᷣ duo. Primo vtrū dictio exclusiua possit in diuinis addi ex p̄te subi. ⁊ vtꝝ ex p̄te p̄dicati. ¶ Circa p̄mū q̄runtᷣ duo. Primo vtꝝ possit addi ex p̄te subi termino essentiali cū p̄dicato essentiali vl̄ psonali. Secundo vtrum possit addi termino personali cum predicato essentiali.

¶ Vtꝝ ista ꝑpō. solus ds̄ est ds̄. sit falsa. I.

Ad primū sic p̄ceditᷣ. vr̄ q̄ h̄ sit falsa. solus deᵘˢ ē deᵘˢ. Dc̄.n. adiectiuus ponit r̄ē suā circa suū substātiuū: solus ē q̄ddā adiectiuū. ḡ cū dr̄ solus deus ipsi cat solitudinē circa deū. ꝫ sic dicit Dyl. ⁊ habitū ē supra. di. z. Nobis neq; solitariᵘˢ ē deus neq; diuersus cōfitendus. ḡ vr̄ q̄ h̄ sit falsa. solus ds̄ ē deus. ¶ Itē h̄ nomē deᵘˢ intelli hʒ nām termini cōis: vt q̄ō de deo dr̄ de oībus psonis dicatᷣ: vt cū dr̄. deᵘˢ creat: vel saltē de aliqua vt cū dr̄ deᵘˢ gn̄āt. vn̄ pōt fieri descēsus sub h̄ noie deᵘˢ in subo posito pro aliq̄ psonaꝝ. Si igitᷣ h̄ est vera. solus deᵘˢ ē deus. aliq̄ istaꝝ erit vera. solus pr̄ ē deᵘˢ. vel. solus filius est deus. vel solus sp̄us sctūs. sed q̄libet haꝝ falsa ē. ḡ ⁊ prima. ¶ Itē s̄m p̄hm solū idē ē q̄ō nō cū alio. sed deo precipue post rerū creationē; nunq̄ cōuenit cū alio non eē: q̄ in p̄ncipatione sui eē res creando adducit. ergo non pōt dici aliquo modo solus deus.

Contra ꝑpriū est q̄ō conuenit vni soli: sed esse diuinum vel omnipotentē; est ꝑpriū deo. ḡ solus deus est deus vel omnipotens.

¶ Vlterius q̄ritᷣ de ista. solus deᵘˢ ē pr̄. vr̄.n. esse falsa q̄ id q̄ō in alio inenitᷣ nō pōt alicui soli inesse: sʒ p̄rnitas non tm̄ est in deo sed ē in hoībus ⁊ quodāmō in angelis vt dicit Dionȳ. ergo nō pōt dici q̄ solus deus est pater. ¶ Cōtra de quocūq; p̄dicatur cōmune p̄cise predicatᷣ cum p̄cisione ⁊ p̄prium h̄ de ipso p̄dicetᷣ. si enim solus corpus est coloratum sequitur solum corpus esse album si supponatur album de corpore predicari. sed deus est sicut cōmune respectu triuꝫ personaꝝ vt supra habitū est ex vērbis Damas. ergo sequitur si solus deus est deus q̄ solus deus sit pater. ꝗ solus deus sit pater.

Respondeo dōm q̄ s̄m p̄hm solū idē est q̄ō nō cum alio in quo est [illegible] remouetᷣ. Pōt igitᷣ h̄ dictio solus remouere consortium simplr̄ vel respectu alicuiᵘˢ. [illegible]

Ex quo pater responsio ad p̄mū q̄ō p̄cedit s̄m p̄mū sensum. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ sic̄ dicit sophȳ. dictio exclusiua [illegible]

[illegible]

¶ Ad id q̄ō vlterius queritᷣ. an h̄ sit vera. solus deᵘˢ est pr̄. dōm q̄ s̄m tres sensus tripliciter pōt iudicari. [illegible]

[illegible] solus deus est pater ⁊ s̄m eundem modū loquendi quo dicitᷣ Math. 19. Nemo bonus nisi solus deus.

Utrum ista ppositio. solus pater est de°. sit vera. II.

AD secundum sic. pceditur. videt q̄ ꝑ sit vera. solus ꝑ est de°. vel solus filius est deus. Sicut. n. esse deū. ꝑtinet tribus personis. ita. t esse almū. sed de filio. legit. nullus almus. ḡ pōt dici solus filius est de°. ℂ ꝓ. solus ꝑ est de°. by vocē exponimus. vnā idemptem vel singularē. que cōuenit soli patri. ita filio. Simil. ista affirmativa. ꝑ est de°. aliā negatiuā vlcm. Simil. hec ab. a ꝑe ē deus. virtg. hec cōuenit soli ꝑi. Sed ꝫ est vera. ut aliā ipsius. solus hō ē ꝑe. ḡ. a simplici cōcreta ꝫ erit vera. ut solus ꝑ ē de°. ℂ ꝑ. ꝫ est falsa. solus ꝑ ē de°. ꝫ nō erit nisi qī q̄ ōnē exclusiuā excludit. alie ꝑsone vīne a proprietate ꝑdicati. ꝑ. dictionē exclusiuā adiū etam. pri. nō excludūt filū. t ips. sicut. ḡ ꝫ est simplr vera. solus ꝑ ē de°. Modus ꝑdē ꝑ auctate Aug. i ista q̄ dē. Si ꝫ solo ꝑe ꝑdicta ꝑtēt. nō ei excluderet filū. hec ips. sicut ei by vna filia. ꝑ habuit ēt ꝑ rōnē sic. Manet. est vnus filius ad ꝑem. ḡ. ꝑtus ad ipm dicto exclusiua adiuncta. nisi nō excludit ꝑtē. nō. n. segit. solus sor. ē alb°. ḡ. pes eius nō ē alb°. ḡ ōnē exclusiua fiat rōe diuersitatis. vī q̄ nō excludat filū. ꝑ dictionē exclusiuā. adiunctam ꝑti. ℂ ꝑ. dicte exclusiua nō remouet a cōsortio nisi ꝫ q̄ ē separatū sit ab eo cui adiungit sed filū. est ipse vt supra ꝓbatum est. ḡ cū dicit. solus pater nō excludit filū. ℂ ꝑ. dictio exclusiua adiecta antecedēti. nō excludit. ꝑte. nō eius sequē. solus hō currit. ḡ aial nō currit: vel sortē aial nō currit. ḡ hō nō currit. sed filū sequit. ad ꝑtem. t ē. ꝫ. vt balneū est ex lignis. ḡ vī q̄ cū dī solus ꝑ nō excludat filū. nec cō. tua ꝫ erit vera. solus pater est de°.

Contra est q̄ in littera dicit. ℂ ꝑ. hui° ꝓpositionis solus ꝑ est deus. vna expositiua ē. Nullus ali° a patre est deus. ꝫ ꝫ est falsa. ḡ filius ḡ ē ali° a pre. ergo ꝫ ē falsa. solus pater est deus.

Respondeo dēm q̄ sm quosdā dictio exclusiua adiuncta vni relatiō in creaturis nō excludit alterum. nō. n. sequit. tm ꝑ est. ḡ filius non est. qz ad vnā relatiō sequit alterā. Sed hoc vī cē falsum. qz dictio exclusiua adiecta ꝫpositō excludit omne aliud ꝫpositum. vnde cū filius sit aliud ꝫpositū a patre exclusus esse filius. cuz dicit. solus pater. Nec ꝫ ipedit per ꝫ q̄ verum sit. altero esse nō pōt q̄ ḡtio ēt nō pōt esse sine alterius. et loci trāsmutatio. tñ cū dicit. sola ḡtio ē. excludit. alia alia mutatio. Ḥ ḡtio rela consequuntur se in esse. nō tamē cōsequunt se in alijs ꝑdicamētis. Nō. n. sequit. si pater est masculus. ḡ filius. Et ꝑcrea cum solus sit determinatio ꝫpositi excludit oē aliud ꝫpositum. Quare sit. aūt ꝫpositō. nō tollit relationē cōsortio. Uñ nō est aliqua rō quare respectu boni ꝑdicamēti. vnū nō excludere. ꝑ dictionē exclusiuā adiunctā alterū. Et dico nichilō ēt q̄ dictio exclusiua adiuncta ꝑti excludit ꝫ ipsum ꝑtinet ad oppositionē relatiuā. Ad cuius euidentiā sciēdū est q̄ dupliciter dicit ꝫ intelligens. vñ ēt q̄ dupliciter dicit ꝫ ens. Primo q̄ in creaturis ꝑ. t filius. nō sunt vnū in essentia. vnde filius est aliud a patre. t aliud. nō est vera in creatura. Secūdo q̄ in creaturis per ꝑticipationem. quod nequit fieri de q̄ est. t ē accidentale. t non ideō q̄ ipse essentia. quam habet ꝑ. filius nō addit ꝫm rez aliud. ē ꝫ ipse in creaturis. ꝺ deus. solus pater excludat alios. nec ꝫ ipse filius. quia filius est aliud a ꝑe. Et ꝑcrea si esset vnū in essentia. cū ꝑe. adhuc excluderet ab illo. Iquidditatē. vnde ꝫm q̄ esset aliud a filio. ipse in essentia cōcurrent. Sed in creaturis pater. t filius. filia. vnū in essentia. tamē distinguunt relationibus. t tñ ille relationes. addunt aliq̄d ꝫm rem ad essentiā. Uñ rōne illius oppositionis nullo mō pōt dici filius aliud a ꝑe. sed tñ aliter. Uñ cū dī solus ꝑ. pōt intelligi fieri exclusio. tū. materialiter. t sic excludit. filium. t ꝫ magis. ꝓpriam est cōsideratio cōsignificandē vocabulo. ꝛ. Uel ali° dicit aliter. t sic nō excludit. filium. q̄ filius nō est aliud a patre. cū cōmunia. q̄ est in filio. sit eorū id q̄ est pater. tñ alia a patre eius. Sēm hoc ergo hec est distinguēda. solus pater est deus. per tres sensus ꝑdicto. Quia si solus. ligatur totum. dictum circa patrē falsa est. Si aūt excludat a formalitate. sic vera est. t est sensus ille qui ē pater. ꝑter quem nullus alius est pater est de°. Si aūt fiat exclusio a participatione ꝑdicati. sic est duplex. Quia cuz solus. sit idē q̄ solus alio. vel excludit aliū masculinum. t sic est falsa. t sic ꝓ negat eam. Aug. Uel excludit aliud. t sic ē vera. qz sic excludit. filius. q̄ nō est aliud a ꝑe. t sic pōt cōcedi vt ꝓ et dicta Augu. supra positis.

Ad primū ergo dēs q̄ ista. solus filius ē alius°. est distinguēda. sicut ꝓxima. et eadem sensu ē vera. tm aliquo falsa. Et ꝑcrea ꝺ q̄ dī nullus alius filius. ꝛ. Intelligēdū ē cū toto ꝺ q̄ cōsequē cū ista. ꝑ. sit. Et hoc est absolute verū. q̄ solus filius cū pater. t scō spū est alius filius. ℂ Ad 2um dēm q̄ hec. solus de°. ꝑ ēptionem ad hāc expositiuā. de°. ē ꝑ. cōuenit simpliciter. pater est deus. Sed alia. nullius alius a deo est. ꝑcedit. tur simpliciter. sed eius cōuerſa nō est. nullius alius a patre ē de°. cū nō sit idē in subo. t ꝑdicato: sed magis illa. ꝑ. est alius a deo. q̄ quodlibet vera ē. vt supra dictū est. et hoc nō sequit. q̄ solus ꝑ sit de°. ℂ Ad 3um dēm q̄ ꝑ. solus pater excludat filū: si solus dicat idē q̄ nō cū alio masculino. Si aūt dicat idem. q̄ nō cū alio neutrali non excludit. t sic intelligit dictū Augu. q̄ ps ex ꝺ q̄ dicitur tres vnū sunt. Et ad id q̄ obicit. de patre. t filio. t ꝺ. q̄ vnus est ex alio ps. q̄ non sequit: qz pars nō ē aliud ꝫpo° ḡ totū cuius includit in ꝫpposito rem. filius. nō ē aliud nō est aliud. ꝫm suppositum. ab hoc. Exclusio. Hanc ꝑ sit in filio per vnitatē essentie. t q̄ad ad relationis. relationis nō sequitur ps. ꝺ. a filio ꝫm suppositum. Quæstio. II.

Deinde queriē quo posita addita parte predicati dictio exclusiua i diuinis. ℂ Et circa hoc tria querantur. Primo virum ꝺ sit vera. tm est solus deus. Secundo virum ꝑ sit vera. pater est solus deus.

ℂ Ucz ista ꝓpositio. trinitas ē solus de. sit. ꝑa.

AD primus sic. pceditur. vī q̄ ꝺ sit falsa. trinitas ē ali° de. Omne. n. solus enim est distinctus sicut et alius. sed ꝺ. dictio alis ligatur ꝺ. Ergo. ꝺ. dictio solus. ℂ ꝑ. Ens ꝑbat nomen. ꝛ. posita. t verba idē significāt. si. ꝺ. est vera. trinitas ē solus de°. ꝺ. ēt erit vra. trinitas ē de solus. ℂ ꝑ. ꝺ dictio solus ē sincategorematica. t ꝓprie negationē sed negatiue by precedere cōpositionē. vel aliqd q̄d negat. cū sit de. ꝑ. ē solus de. nihil segit. ḡ videt q̄ locutio sit falsa. vel. cōgrua. t sic idē q̄ prius. ℂ ꝑ. termini in ꝑdicato. non. formaliter. sed solutiuo nō ꝓnunt forme: qz forma ꝑdicati de se cōcabilis est. ḡ vī q̄ nō debeat poni ex ꝑte ꝑdicati.

Contra ē sic idem est q̄ ꝓius. est quod habetur in littera.

Respondeo dēm q̄ ille dictiones exclusiue solus. t tm in ꝺ. essentiā. q̄ tm cum ꝺ. verborum. t similr solum determinat actū verbi q̄ adiacet. tamē ꝺ. ꝑ. significat ꝺ. vel. ꝺ. ꝑ. ꝺ. ꝑ. ꝺ. ꝑ

est alius q̄ h̄ba dicūt filius ē alius a pre q̄ tñ ē deus. Si do̾ re lacius referat suppositū ita sicut vt q̄ supponit h̄ nomē deus tñ deus ē vnus: aliter ē vera i omni sensu. Et sic p3 q̄ modo positū nisi p modū quo ppō dicta cōuersa est in distinctione superiori.

ℭ Expō textus.

Nemo nomīs pręcīs nisi filius. vt q̄ Aug. male exponunt: q̄ nemo idē est q̄ nullus hō. sub h̄ aūt nō cōuenit pr̄ et sp̄us sanc. de q̄b⁹ h̄ nomē hō nō p̄dicat: ita vt q̄ cōuenienter subiūgat Aug. (Nō nī tpali ē.) Ad h̄ dicit q̄dā q̄ h̄ dictio nisi ē pōit exceptiōe: s; aduersatiue vt sit sensus nullus pr̄is hō nouit patrē. notitia cōprehēsiōis s; tñ filius. Sz pōt melius dici q̄ h̄ dictio nemo h; aliqd ex ppriatate significatiōis: et aliqd ex vsu nominis. ex ppriatate significatiōis h; q̄ nemo significet idē q̄d nullus hō: et ita sub hac distributiōe nō includunt psonę pris vel spūs. sancti. Sz q̄ hō est s̄m q̄ h; intellectū nec aliqd h̄ns intellectū est nobis ad sensum manifestū nisi homo. ideo ex vsu loquētiū h; q̄ nemo distribuat p omni intellectuali nā: et ita sub distributiōe pōt fieri descēsus ad psonas diuinas angelicas et humanas.

ℭ De noiū dīfia q̄bus vtimur loq̄ntes de deo.

ℭ Distinctio. XXII.

Post p̄dicta nobis disserēdū vr̄ de noiū diuersitate: q̄b⁹ loq̄ntes de vnitate ac trinitate ineffabili vtimur. Deinde dēmōstrandū est q̄b⁹ modis de ea aliqd dicat. Illud ḡ precipue teneamus: q̄dā eē noia distincte ad singulas psonas ptinētia: vt ait Aug. i. ix. li. tri. q̄ de singulis tñ dicūr psonis. Quedā vero vnitatē essentie significātia sunt: q̄ et de singulis singulariter: et de oībus cōiter dicūr. Alia vero sunt q̄ translatiue ac p similitudinē de deo dicūr. Vñ amb. i. li. ij. de tri. ait. Duo puris nitear fidei: trīpita vt demanda distinctio. Sūt. n. noia q̄dā q̄ euidenter ppricta te psonarum deitatis oñdūt. Et sunt q̄dā q̄ ppriā diuine maiestatis exprimūt vnitatē. Alia vero sūt q̄ trāslatiue et p similitudinē de deo dicūr. Pro prietatis itaq; idicia sunt: generatio: filius: verbū: et huiusmodi. Vnitatis vero eterne sapia: virtus veritas: et huiusmodi. Similitudinis vero splendor: character: speculum: et huiusmodi.

ℭ Deinde addit quedā esse noia que tēporaliter deo cōueniūt et relatiue dicuntur.

Hic adiciēdū ē q̄dā et noia esse: vt Aug. ait. i. v. lib. de tri. q̄ ex tpe deo cōueniūt. et relatiue ad creaturā dicūr: quorū quedā de oībus dicunt psonis: vt dominus: creator: refugiū. Quedam aūt nō de omnibus: vt donatus: datus: missus.

ℭ De hoc nomine trinitas addit.

Preterea est vnū nomē q̄d de nulla psona singulariter dī: s; de oībus sl. s. trinitas: q̄d nō dī s̄m subam: s; quasi collectiuū pluralitatē designat psonarum.

ℭ De aliis noībus q̄ tpaliter deo congruūt: et nō relatiue dicuntur.

Sunt et q̄dā noia q̄ ex tpe deo cōueniūt nec relatiue dicūr: vt humanat⁹: incarnatus: et huiusmōi. Ecce sex noium differentias assignauimus q̄bus vtimur loquētes de deo: de quibus singulis agendum est.

ℭ Et illa noia q̄ ad singulas ptinēt psonas proprie relatiue dicūr: ea vero q̄ vnitatē essentie significāt ad se dicūr: et de singulis et de oībus cōiter dicūr psonis et singulariter nō pluraliter i summa accipiunt.

Sciēdū ē ḡ q̄ illa q̄ pprie ad singulas psonas ptinēt: relatiue ad inuicē dicūr. sicut pr̄ et filius: et vtriusq; donū sp̄us scūs. Ea vero q̄ vnitatē essentie significant ad se dicunt: et ea que ad se dicunt substantialiter vtiq; dicunt: et de omnibus cōmuniter et de singulis singulariter dicunt psonis: et singulariter nō pluraliter accipiunt i summa: vt deus: bonus. potēs: magnus: et huiusmōi. Que aūt relatiue dicūr subaliter nō dicūr. Vñ Aug. i. v. li. de tri. ait. Quicqd ad se dī: prestantissima illa et diuina sublimitas subaliter dī. Q̄d aūt ad aliqd dī nō subaliter dī: s; relatiue. Tātaq; ē vis eiusdē sube in pr̄e et filio et sp̄u scō: vt q̄cqd de singulis ad seipsos dī: nō pluraliter i summa: s; singulariter accipiat. Dicimus. n. pr̄ ē deus: et filius ē deus: et sp̄us scūs ē deus: q̄d s̄m subam dici nemo dubitat. Nō tñ dicimus hāc trinitatē eē tres deos: s; vnū deū. Ita dī pr̄ magnus: filius magnus: et sp̄us scūs magnus: nō tñ tres magni s; vnus magnus. Ita et oipotēs pr̄: oipotēs filius: oipotēs sp̄us scūs: nō tñ tres oipotētes: s; vnus oipotēs. Quicqd ḡ ad seipsum dī deus: et de singulis psonis sl̄r dī: et sl̄r de ipsa trinitate: nō pluraliter s; singulariter dī. Et q̄ nō est aliud deo eē: et aliud magnū eē: s; hoc idē est illi esse: q̄d est magnū eē. Propterea sicut nō dicimus tres essentias. sic nō dicimus tres magnitudines: s; vnā essentiā et vnā magnitudinē.

ℭ Q̄ deus magnus ē ea magnitudine q̄ deus: sic de bonitate et de oībus q̄ s̄m subam dicūr.

Deus. n. nō ē magnus ea magnitudine q̄ nō ē q̄d ipse: vt quasi pticeps eius sit: alioqn maior esset illa magnitudo q̄ deus. Deo āt nō est aliqd maius: ea ḡ magnitudine magnus ē q̄ ipse ē. Ideoq; nec tres magnitudines dicimus: s; vnam magnitudinē: nec tres magnos: s; vnū magnū: q̄ nō pticipatiōe magnitudinis deus magnus ē: s; seipso magno magnus: q̄ ipse ē sua magnitudo. Ita et de bonitate et eternitate et oipotētia dei dictū est: et de oībus q̄ de deo possūt pdicari substantialiter: q̄bus aūt

seipso dī: nō trāslatiue ac p similitudinē: s; pprie: sicut de illo proprie aliqd ore hoīs dici pōt. Ecce aperte docuit q̄ noia vnitatē diuine maiestatis significātia: et ad se dicūr de deo. i. sine relatiōe: et de oībus psonis cōiter: et de singulis dicūtur: nec pluraliter s; singulariter i summa accipiunt. Illa vero noia q̄ pprie ad singulas ptinēt psonas: relatiue nō subaliter dicūr. Q̄ n. pprie singula in trinitate persona dī: vt ait Aug. i eodē: nullo modo ad seipsā: s; ad aliā inuicē vel ad creaturā dī. Et ideo relatiue: nō subaliter dici manifestū ē.

ℭ Diuisio textus.

Postquā determinauit magister de his q̄ ptinēt ad vnitatē essentie et trinitatē psonarum. Hic determinat de noībus quibus et essentie vnitas et personarum pluralitas designatur. Diuidit aūt i ptes duas. In prima ponit diuisionē diuinorū noium vt ostendat q̄d pluraliter et q̄d singulariter de diuinis psonis p̄dicet. In secunda ostendit q̄r vnitas et pluralitas in diuinis accipiat. ibi (Hic diligēter inquiri os.) xxiiij. di. Prima in duas. In prima ponit vīam distinctiōes diuinorū noium. In secunda agit de quodā noie q̄d specialē difficultatē affert. s. de h̄ noie psona: q̄d nō vt aliorū nāmq; sequ. xxiij. di. ibi (Predictis tñ adiciēdū.) Prima in duas. In prima ostēdit diuersitatē diuinorū noium. In secunda ponit q̄dā regulas ex q̄b⁹ colligi pōt q̄liter vnūquodq; p̄dicet. ibi (Sciēdū ē igit q̄ illa) Prima i duas. In prima ponit triumēbre distinctiōes diuinorū noium s̄m Amb. et Aug. In secunda addit tres modos diuinorū noium: et cōcludit eē sex diuisiōes eorū q̄ de deo dicūr. ibi (Hic adiciēdū ē.)

ℭ Questio. I.

Hic querunt quatuor. Primo vtrum deus sit nominabilis. Secūdo an aliqd nomē pprie ei cōueniat: vel oīa noia h̄ eo trāslatiue dicant. Tertio vtrum sit nominandus vno tñ noie vel pluribus: vel etiā oībus. Quarto q̄rit de multiplicatiōe diuinorū noium in l̄ra posita.

ℭ Utrum deus sit nominabilis. I.

Ad primum sic pcedit: vr̄ q̄ deus nō sit noiabilis p id q̄d dicit Diony. i. ca. de di. no. de deo loq̄ns. Oībus aūt vīr icōprehēsibilis ē: neq; sensus eius ē neq; fantasma: neq; opinio: neq; nomē: neq; sermo: neq; tactus: neq; scia. H̄ et vr̄ p h̄ q̄d dicit p̄hs lib. de causis. Cā prima superior est narratiōe: et deficiūt lingue a narratiōe eius. ℭ Itē oē nomē ē signū alicuius forme expsse i aīa. s; p̄ba sic dicit Aug. deus q̄ oēm formā subterfugit intellectui pōnis esse nō pōt. ḡ vr̄ q̄ nullo noie possit noīari. ℭ Itē principiū s; nō pōt noiari p nomen: cū oē nomē significet subam cū q̄litate: i deo aūt nulla est cōpōsitio sube et q̄litatis. Nec p v̄bū nec p participiū q̄ tpe cōsignificāt: q̄d a deo longe est. Nec p pronomē: cū pnois significatio determinet p demōstratiōnē vel relatiōnē: demōstratio aūt fit mediātibus accidentibus q̄ i deo nō sunt: et relatio ē ad aliqd recordatiōe: et sic p relatiōnē significari nō pōt nisi aliqd aliud pnoiat vel pnominet. ḡ vr̄ q̄ nullo nō possit nominari.

Contra. I po. Ex. Hoc nomē dīt. Et exo. iij. Si q̄sierit nomē meū et. ℭ Pōt aūt cogitari pōt eniā voce significari. Sz nos aliq̄ mō cognoscimus deū: vel p fidē vel p nāle cognitiōem. ḡ possumus eū noiare.

Respondeo dicēdū q̄ cum voces sint signa intellectuū s̄m p̄hm: idē iudicium ē de cogni-

tione rei et noiatiōe eius. vel sicut deus imperfecte cognoscitur: ita et imperfecte noīamus eū q̄si balbutiēdo vt dī Greg. Ipse aūt solus seipsm cōprehēdit. et ideo ipse solus seipsm pfecte noīauit: vt ita dicā. Verbū coequale sibi generādo.

Ad primum igit dicēdū q̄ dis intēdit dicere deū eē inoiabilē: et ideo dicit q̄ nullum nomē exprimit pfecte ipm deum: q̄ significat i rebus p̄ba q̄ dicit q̄ lingue deficiūt a narratiōe eius: q̄ illius dicit. s. ea forma superior ē omni narratiōe et supra oē id q̄d noiat. ℭ Ad secundū dicendū q̄ si Aug. intelligit de forma corpali. sic plane ē q̄ deus nō h; formā corpalē: nec aliq̄ q̄d noiat formā corporalem h̄eat. Si aūt intelligit de forma absoluta. sic deus oēs formā subterfugere nō q̄ ipse i se nō sit vere forma: cū ipse sit purus act⁹ et simplex: et pma forma s̄m Boe. li. de tri. s; q̄ q̄cūq; formā intellect⁹ cōcipiat de subterfugiat illā sua eminētia. Sic. n. intellectus noster apprehendit sapiam ipse deus in sapia sua excedit oēm sapiam a nobis intellectā. Et ideo concludit q̄ nō ē pa nos ita intelligere ita q̄ in ipsū vt pfecte cōprehēdēdo possit. Propter q̄d etiā Diony. dicit q̄ q̄cqd de ipso affirmamus pōt et de ipso negari: q̄ sibi nō cōpetit s̄m hoc q̄d nos intelligimus et noie significamus: s; excellētius. ℭ Ad tertiū dicēdū q̄ pōt significari et noie et pnoie et v̄bo et participio. Cū. n. dī q̄ nomen significat subam cū q̄litate nō intelligit q̄litas et suba pprie s̄m q̄ logicus accipit pdicamenta distinguēdo. Sed grāmatic⁹ accipit subam quātū ad modū significandi. sl̄r qualitatē: s; q̄ illud q̄d significat p nomē significatur vt aliqd subsistens. s; q̄ de eo pōt aliqd pdicari: q̄litas s̄m rē nō sit subsistēs. sicut albedo dicit q̄ significat sb̄a ad differentiā vbi q̄d nō significat vt aliqd subsistens. Et q̄ in q̄olibet noie ē cōsiderare id a quo iponit nomē q̄d est q̄si pr̄⁹ inceptiōis. ideo quātū ad h̄ h; modū q̄ualitatis s̄m q̄ q̄litas vel forma est pr̄⁹ cognoscitiuū rei. Idē s̄m p̄hm. v. metaph. vnū nō forma subalis q̄litas dī. Nec refert quātū ad significatiōes nois vtrum pr̄⁹ inceptiōis sit idē re cū eo q̄d noie significat vt in abstractis. Vel diuersus vt i h̄ noie hō. Et q̄ deus seipso cognoscit: ideo pōt significari p nomē q̄d h̄eat q̄litatē quātū ad rōnē a q̄ nomē iponit: et subam quātū ad id cui imponit. Sic etiā est de pnoie q̄d et p pnomē significari pōt: vt hic Exo. iij. Ego sum q̄ sum. Et quāuis nō possit demōstrari quātum ad sensum: tñ pōt demōstrari quātū ad intellectum s̄m id q̄d intellect⁹ de ipso apprehēdere pōt. Pōt etiā significari p pnomē relatiuū cū ponat ipm significari p nomē q̄d relatiuū referre pōt. Sic et p v̄bū vel principiū pōt significari: vt cū dī q̄ ipse est intelligēs vel potēs vel bonus. Et tñ v̄ba et participia dicta de ipso nō significāt aliquid tpale in ipso. Sz verum est q̄ quātū ad modū significādi quo tpus significāt deficiūt a representatiōe ipsius.

ℭ Utrum aliqd nomē possit dici pprie de deo. II.

Ad secundū sic pcedit: vr̄ q̄ nullum nomē de deo pprie dici possit. Dicit. n. pprie dī de aliq̄ q̄d vere negat de ipso q̄ affirmet: s; s̄m Dyo. ij. ca. ce. hie. vere omnia noia q̄ de deo dicūr de ipso negant q̄ affirmant. vel dicit q̄ negatiōes i diuinis sūt vere affirmatiōes iōpacte. ḡ et. ℭ Preterea nō possumus noiare nisi s̄m q̄ ipm cognoscimus: nō cognoscimus aūt nisi ex effectib⁹ suis vel p vīā cāsalitatis vel p vīā negatiōis vel p vīā eminētie: q̄ nō pōt noiari a nobis nisi ex creaturis. Sed q̄ncūq; nomē creature pdicat de deo nō ē ea pdicatio nisi intelligat metaphorice vel trāsumptiue: vt cū dī deus ē leo. vel deus ē lapis. ḡ vr̄ q̄ nullū nomē pprie dicat de deo s; metaphorice. ℭ Preterea magis differt sapiētia creata vel eē creatum a deo q̄ differat diuina potētia a vita hoīs: sed q̄ncūq; bonus diuersitatem

nõ est videre nisi meta^r. q vr q deus nõ possit dici fe [illegible] nisi meta^r. ¶ P. q[illegible] aliqd no[illegible] nõ importat aliquã corpalē [illegible] de deo dici digni[illegible] nisi meta^r. t eadem ratiõe [illegible] quiliqz cõditiõe deo nõ cõuenientē iportet nõ poterit [illegible] de deo proprie dici. S3 omne nomē a nobis iposituz iportat ali[illegible] qua [illegible] q vel in abstracto dnr vel in cõ[illegible] nõ dicit qd [illegible] Uel in cõ[illegible] concreto que iportant qualiã [illegible] nomē p deo [illegible] ergo videt q nihil pprie de deo dicatur.

Contra. quod dr de aliqbus p prius t posteri^s magis pprie cõuenit ei de quo p prius dr. sic ens per prius cõuenit subē q accidēti. Sed aliq nõia p prius dñr de deo q de creaturis. sicut pfectiõ. sicut dr Eph. 3. Ex quo oĩs pfectio [illegible] t eadē rõne bonitas [illegible] q vr q hec nomina etiã magis pprie dicant de ipso q de creaturis. ¶ P. H vr p Dionẏ. q distiguit nõia simbolica .i. meta^r dicta ab aliqs diuinis nõib^s. Et ita vr q nõ oĩa dicant trãsumpti[illegible] Qd et vr ex diuisiõe Augu. t Amb. i littera.

Respondeo dicēdũ q cũ oĩs pfectiõ q i creatu[illegible] ris ē exēplariter a deo descēdat sic a pri[illegible] sic vnice oĩum pfectiõẽ: nulla tñ creatu[illegible] ra põt recipe illã pfectiõez fm illũ modũ quo in deo est. Uñ fm modũ recipiēdi deficit a pfecta repñtatiõe exē[illegible] plaris. Et ex hoc ē i creaturis est gdã gradus f3 q gdez [illegible] plures pfectiões t nobiliores a deo cõsequunt t plenius [illegible] t ex hoc i nõib^s ē duo cõsiderare. res signi[illegible] ficatã t modũ significãdi. Cõsiderãdũ ē igĩ q cũ nõia sint iposita a nobis q deũ nõ nisi ex creaturis cognosci[illegible] mus semp deficiũt a dĩna repñtatiõe quãtũ ad modũ si[illegible] gnificãdi: q significãt dĩnas pfectiões p modũ quo pici[illegible] punt i creaturis. Si aũt cõsideremus rē significatã in no[illegible] mie q est ad qd significãdũ iponit nomē. Inuenimus [illegible] nõia rē imposita ad significãdũ pncipalr ipsam pfe[illegible] ctionē exēplatã a deo simplr nõ cõnotãdo aliquē modũ in sua significatiõe. Et qdã ad significãdũ pfectiõez rece[illegible] ptã fm talē modũ pticipãdi. Sicut gra. oĩs cognitio ē exē[illegible] plata a dĩna cognitiõe t oĩs scia a dĩna scia. Hoc igĩ no[illegible] mē sensus est ipositũ ad significãdũ cognitiõez p modũ [illegible] quo recipit mãliter fm virtutē [illegible] organo. S3 h nomē cognitio nõ significat aliquē modũ pticipãdi i pn[illegible] cipali sua significatiõe. Unde dicēdũ est q oĩa illa nõia q iponũt ad significãdũ pfectiõez aliq absolute pprie dñr de deo t p prius sunt i ipso quãtũ ad rem significatã: l3 nõ quãtũ ad modũ significãdi vt sapiẽtia bonitas essẽtia t [illegible] t hec sunt de qb^s dicit Ansel. q simplr t oĩno me[illegible] lius est eẽ q nõ eẽ. Illa aũt q imponunt ad significãdũ pfectiões aliquã exēplatã a deo ita q icludãt i sua signi[illegible] ficatiõe iperfectũ modũ participãdi: nullo mõ dñr de deo pprie. S3 ex rõne illius pfectiõis põt dici de deo meta^r. [illegible] sicut sentire videre t hm̃. Et silr ē de oĩbus aliqs formis corpalib^s vt lapis leo t hm̃. Omnia. n. iponunt ad signifi[illegible] cãdũ formas corporales fm modũ determinatũ pticipandi esse vel viuere vel aliquã diuinarũ pfectionũ.

Ad primuz igĩ dicēdũ q cũ i nomie duo sint: mo[illegible] dus significandi t res ipsa significa[illegible] ta. semp fm alterũ põt remoueri a deo: vel fm vtrũqz: s3 nõ põt dici d deo nisi fm alterũ tñ. Et q ad vitatē t pp[illegible] tatē affirmatiõis reqrit q totũ affirmet ad pprietatē aũt negatiõis sufficit q alterũ tñ desit. Jõ dicit Dionẏ. q nega[illegible] tiões sunt absolute vere sed affirmatiões nõ nisi fm qd. [illegible] quãtũ ad significatũ tñ t nõ quãtũ ad modũ signifi[illegible] candi. ¶ Ad 2^m dicēdũ q quãuis nõ cognoscamus deũ nisi ex creaturis nõ tñ semp noiamus ipsuz ex pfectiõe q est

ppiis creature fm ppriũ modũ pticipãdi illã: s3 ex pl[illegible] sumus nomē iponere ipsi pfectiõi absolute nõ cõnotan[illegible] do aliquē modũ significãdi i ipso significato q ē q[illegible] intellectus quãuis oporteat i consignificato semp mo[illegible] creature accipe ex pte ipsi^s intellect^s q nat^s ē ex reb^s sensibilib^s accipe cõuenientē intelligẽdi modũ: t h pprie dicit de deo vt dcm ē. ¶ Ad 3^m dicēdũ q sapiẽtia creata magis [illegible] sapiẽtia increata quãtũ ad eẽ qd cõsistit i modo [illegible] perti t rõni boĩs: q quãtũ ad rõnez a q iponit nomē magis cõuenit: q illa rõ ē vna fm analogiã p prius i deo p[illegible] ri^s i creaturis exñs. Et fm talē rõnē significatã in nomi[illegible] ne magis attẽdit vitas t pprietas locutiõis q quãtũ ad modũ significãdi q dat ex cõsitũ intelligi p nomē. ¶ Ad 4^m dicēdũ q quãuis cõditio corpalis iportat a pncipali si[illegible] gnificato nõ põt nomē dici de deo nisi meta^r: s3 si q[illegible] modũ significandi iportet aliq imperfectio q deo nõ cõuen[illegible] nõ facit pdicatiõez eẽ falsam vel impropriã: s3 iperfectam [illegible] ex hoc dcm ē q nullũ nomē pfecte deũ repñtat.

¶ Utrũ de deo debeat tñ vnũ nomē. III.

Ad tertiuz sic pcedit: vr q de deo de[illegible] beat nisi vnũ nomen. No[illegible] mē. n. dz rñdere rei significate p nomen [illegible] sicut dicit Dyl. rei sit fmo subiect^s. s3 i deo est [illegible] sima vnitas sine aliq diuersitate. q nõ noiat nisi vno no[illegible] mine. ¶ P. nõ ē nisi duplex modus pdicãdi i dĩnis s[illegible] substãtialr vel relatiue sed nõia nõ põt diuersificari nisi vel quãtũ ad id qd significat: vel quãtũ ad modũ significãdi [illegible] vr q vel tñ vnũ debeat eẽ p vnitatē rei: vl ad plus [illegible] p duos modos pdicãdi. ¶ P. si di. q pluralitas noiũ [illegible] ē fm q ex diuersis creaturis noiat. ¶ Cõtra [illegible] de ē pri^s a quo effectiue t exēplariter ē oĩs creatura. [illegible] q fm diuersitatē creaturarũ multiplicant dĩna nõia [illegible] oĩum creaturarũ nõia de ipso dici possent: qd falsũ ē [illegible] qd ex creaturis nõ fit diuersitas dĩnorũ noiũ. ¶ [illegible] q multiplicant fm rõnez tñ. ¶ Cõtra diuersitas noiũ est diuersitas fm intellectũ: s3 diuersitas intellect^s [illegible] ta nõia nisi subsit aliqd diuersum i re nõ cã [illegible] nē noiũ nisi fm q nõia synonima multiplicant q [illegible] oĩa nõia diuina eẽnt synonima: qd Cõmē. expresse nega[illegible] xi. metaph. dicẽs q h nõia viuẽs t vita nõ sunt [illegible] nõia synonima multo min^s viuẽs t sapiẽs: t ita vr q [illegible] differãt dĩna nõia f3 acceptiõez intellect^s significantis [illegible]

Contra. ¶ t sic idem quod prius. ē qd i scriptura dr. Inueniunt. de ipso mul[illegible] ta nõia dĩna. ¶ P. nullũ nomē sufficit ad exprimendũ [illegible] nĩ pfectiõez: s3 aliqd pfectiõis dat nobis intelligi p vnũ [illegible] mē qd nõ dat p aliud. q vr q vt magis nobis [illegible] ctio innotescat: q plib^s nõib^s a nobis noiandus sit.

Respondeo dicēdũ q multiplicitas noiũ põt [illegible] pliciter attigere. Uel ex pte [illegible] q cũ nõia exprimãt intellectũ cõtingit vnũ t idē [illegible] nõib^s significari f3 q diuersimode in intellectu accipi[illegible] Et idē ē q deũ possumus noiare fm q i se ē: t s3 id [illegible] est ad creaturas se hñs. Et h duplr. Uel fm negatio[illegible] bus cõditiões creaturarũ a deo remouent. Et idē [illegible] nõia negatiua q multiplicatiõez recipiũt ex creaturar[illegible] cõditiõib^s q de deo negant t pprie q cõsequant vt [illegible] creaturã vt imẽus lerear^s [illegible] Uel f3 relatiõē dei ad crea[illegible] turã q tñ realr in deo nõ est: s3 in creatura. Et idē [illegible] illa nõia dĩna q iportant hĩtudinē ad creaturam: vt [illegible] rex t hm̃. ¶ Itē multiplicitas nominũ põt cõtingere [illegible] parte rei fm q nomia rē significãt. Et idē venit [illegible] ea exprimẽtia id qd in deo est. In deo aũt nõ est [illegible] aliq realē distinctionē nisi psonarũ q sunt tres [illegible] venit multiplicitas nominum personalium [illegible]

[illegible] tres res. S3 per hoc est et i deo inuenire distinctio[illegible] nē rõnũ q realiter t vere in ipso sunt. sicut rõ sapie t boni[illegible] tatis. t hm̃. Que qdē oĩa sunt vnũ re t differũt rõne que saluant i pprietate t vitate ita put dicimus deus vere est sapiẽs t bonus: t nõ tñ in intellectu rõcinãtis. Et idē ve[illegible] niunt diuersa nomina attributorũ: que omnia quãuis si[illegible] gnificent vnã rem nõ tamē significãt vnã fm vnã rõnē. t ideo nõ sunt synonima.

Et per hoc ps rñsio ad pmũ: q quãuis sit vnitas in re essẽntiali: est tñ pluralitas in re p[illegible] nali t i rõnibus qbus diuersimode vna essẽntia significa[illegible] ri põt t in diuersa acceptiõe intellectus fm q oĩa dĩna no[illegible] mina multiplicant. ¶ Ad 2^m dicēdũ q aliter diuidit equi[illegible] cum analogũ t vniuocũ. Equiuocũ. n. diuidit fm res signi[illegible] ficatas. Uniuocũ vo diuidit fm differẽtias. S3 analogum diuidit fm diuersos modos. Uñ cũ ens pdicet analog[illegible] ce de. 10. generib^s diuidit in ea fm diuersos modos. Uñ vnicuiqz generi debet pprius modus pdicãdi. Et q i di[illegible] uinis nõ saluant nisi duo genera quãtũ ad rõnem cõem generis. s. subã. t ad aliqd. t iõ dicunt in dĩnis duo mo[illegible] di pdicãdi. Unũqdqz aũt genus diuidit vniuoce in spẽs cõtẽtas sub genere: t ideo spẽbus non debet pprius mo[illegible] dus pdicãdi. Et pper hoc quis quedã cõtẽta i pdicamẽ[illegible] to quãtitatis dicant de deo fm rõnem spẽi: nõ tñ afferunt nouũ modũ pdicãdi: t si afferũt nouã rõnez significãdi. vñ quãuis in deo nõ sint nisi duo modi pdicãdi: sunt tñ plures rõnes significãdi fm quas dĩna nõia multiplica[illegible] ri põt. ¶ Ad 3^m dicēdũ q vt ps ex pdictis quedã nõia dicũ[illegible] tur pprie de deo: que quãtũ ad significata p prius sunt in deo q in creaturis: vt bonitas sapiẽ t hm̃. Et hoz diuersi[illegible] tas nõ sumit p respectũ ad creaturas: imo pot^s cõuer[illegible] so. Quia ex hoc q nõ sapie t bonitas differt i deo [illegible] salicet in creatis bonitas t sapiẽ nõ tñ rõne [illegible] vez est q diuersitas taliũ nominũ put pdicant de deo innotescit nobis ex diuersitate eoz in creaturis. Quedã vero nomia pdicant de ipso trãsumptiue: t hec multipli[illegible] cant fm diuersas creaturas quarũ nõia in deũ trãsumũ[illegible] tur. Nec tñ ops q ex oĩbus nõib^s creaturarũ significet. Quedã. n. sunt q iportãt deformitatē t defectus cuius deus nõ est auctor t pprie si sit defect^s culpe. Unde nõ possumus dicere deũ peccatorē vel ora^s qd est nomē na[illegible] ture depraxatę: quãuis trãsumptiue dicat leo vel agn^s vel etiã iratus. ¶ Ad 4^m dicēdũ q differũt nõia attribu[illegible] toz fm rõnem nõ tñ que sit solũ in rõcinãte: sed que sal[illegible] uat in ipsa re fm veritatē t pprietatē rei. Qd sic ps. Oĩa enĩz hm̃ dicunt de deo t creaturis nõ equoce: sed f3 vnã rõnem analogice. vñ cũ in creatura rõ sapiẽtie nõ sit ra[illegible] tio bonitatis: ops q et hoc in deo sit vez. Sed i hoc dif[illegible] fert q in deo idez sunt re. in creaturis aũt differunt re t nõ rõne: t quãlr possit esse supra dictum est.

¶ Utrum diuisio nominum dei posita ab Amb. sit sufficiens. IIII.

Ad quartuz sic pcedit: vr q diuisio Amb. sit insufficiẽs. Tri[illegible] nitas. n. t psona sunt quedã dĩna nõia q nec ptinet ad vnitatez maiestatis nec pprie ali[illegible] cui persone cõueniunt nec trãsfatue de deo dicũtur. q [illegible] ¶ P. qdã nõia sunt q dicunt de deo nega[illegible] tiue vt increatus imẽsus. Hec aũt cũ nihil de deo pdicet: nec ad pprietatē psonaz ptinere videntur nec ad maie[illegible] statē deitatis. Cõstat etiã q nec trãslatiue dicũtur: q nõ cõueniũt creaturis vt ex eis in dĩuinã pdicatiõne trãsu[illegible] mant. q videt q diuisio sit insufficiens. ¶ Itē maiestas deitatis t pprietas psonalis cõstat q eterna sunt: s3 que[illegible] dam dicũtur de deo ex tẽpore: vt dñs t hm̃. q vr q nec ad

maiestatē deitatis pertinẽt nec ad pprietatē personaz. Cõstat etiã q nec trãslatiue dicũtur: vt q[illegible] q ista diuisio ne Ambro. nõ cõuenit: q insufficiẽs est. ¶ P. Dama. po[illegible] nit aliã diuisionē diuinoz noiũ dicẽs q quedã signifi[illegible] cant pelagus sube infinitũ t nõ qd est: vt hoc nomē q est. Quedã aũt est nomē operationis vt deus. Quedã aũt si[illegible] gnificãt id qd aliquid sequitur vt [illegible] bonus t [illegible] dã vo habitudinē ad ea a qbus distinguit. s. ad creaturas quedã significat id qd nõ est vt [illegible] t hm̃. ¶ Itē Dionẏ. ponit multiplicē diuisionē diuinoz nomi[illegible] num. magis aũt i sua sup trinitate distinguit Ambro. [illegible] aliis tres dĩnas [illegible] noium t efficitur in vniuersã [illegible] Querit q de assignatiõe harum diuisionum.

Respondeo dicēdũ q pma diuisio trimembris q in sra ponit sufficienter cõprehen[illegible] dat oĩa diuina nomina: t est triũ sanctoz. Augu. Ambro. Dionẏ. Ipse. n. met diuidit diuina nõia in ea que trãsla[illegible] tiue dicũtur que appellãt symbolica theologiã: t in ea q pprie dicũtur: que s. per prius in deo sunt. t hec diuidit in vnicã theologiã quãtũ s. ad ea que pdicãtur de trib^s p[illegible] nis cõiter. t in discretã theologiã quãtũ ad ea que ad sin[illegible] gulas personas pertinẽt. Et quo etiã ps in pmissis suf[illegible] ficiẽtia hui^s diuisiõis: q deus vel nominat per id qd sua in ipso est t per posteri^s in creaturis vel p similitudinē a creaturis sumptã. Si p̃o modo sic sunt ea que trãslatiue dicũtur. Si pmo modo h erit dupr. Aliud. n. qd p prius i deo est: vel est cõmune: t sic pertinet ad maiestatis vnitatẽ. Uel ē pprium psone: t sic ptinet ad distinctiõez trinitatis.

Ad primum ergo dicēdũ q h nomē trinitas quã[illegible] uis nõ explicite dicat pprium alicui^s persone tamē implicite icludit oĩa ppria personarũ in quãtũ est quasi collectiuũ personarũ. Similr etiã h no[illegible] men persona quãuis nõ imponat ab aliqua pprietate p[illegible] nali ipsi iponit tamē a personalitate que dicit pprie[illegible] tatez in cõe t quodãmodo etiã dicit substantiã ipsa per[illegible] hm̃. ¶ Ad 2^m dicēdũ q negatio quibus cãdit ex aliq af[illegible] firmatiõe. Et sic etiã i dĩnis ratio negatiõis [illegible] fundat supra ratiõez affirmatiuaz. sicut hoc qd dr [illegible] positus fundat super hoc qd est eẽ simplex. Uñ ps q no[illegible] mina negatiua reducũtur ad vnitatē cõtẽte. sicut ecer[illegible] tus t imẽsus. Uel ad distinctiõez personaz. sicut ingeni[illegible] tus. ¶ Ad 3^m dicēdũ q quãuis hm̃ nomina nõ ponãt aliqd tẽporalr in deo: q relatiões ille tẽporales realiter i crea[illegible] turis sunt. t in deo solũ fm ratiõez: tamē q quãtũ intelligi[illegible] tur ex operatiõib^s dei in creaturas dant intelligere aliqd qd in deo est absolute. sicut relatio dñij dat intelligere in deo potestatē qua vniuersas creaturas gubernat. Uñ ps etiã q ista nomia reducũtur ad illa que pertinẽt ad vni[illegible] tatē maiestatis sicut creator dñs t hm̃. Uel ad distinctio[illegible] nē personaz sicut missus incarnatus t hm̃. ¶ Ad 4^m dicēdũ q diuisio Dama. respicit tñ vnũ membrũ pdicte diuisio[illegible] nis. omnia. n. que ponit pertinẽt ad vnitatez maiestatis. Unitas aũt maiestatis põt tamē noiari dupliciter: vt pa[illegible] tet ex dictis. Uel fm id qd in deo est: vel fm acceptionē intellectus qui accipit ipsũ fm aliqua cõparationē ad creaturas. Si nomiet deus quãtũ ad id qd in ipso est erit triplex diuersitas nominũ f3 tria que i vnaquaqz re in[illegible] ueniunt. s. essentia virtus t operatio: que quidē in aliqs re aliter differũt: in ipso aũt sunt vnũ re t differũt ratiõe. Et fm essentiã accipit hoc nomē q est: t fm virtutē acci[illegible] piũtur ea q se habẽt per modũ assequẽtis subaz: vt sufficiẽs t hm̃. Et fm operatiõez nomia operatiõis vt deus. Si aũt noiet deus per acceptiõez intellectus in cõpa[illegible] ratiõem ad creaturas: t hoc erit dupliciter. Uel inquã[illegible] tum ea que sunt creature remouẽtur ab ipso. t [illegible]

nois negatiua. Uel fm q̄ iportat i nobis aliqua respectus aliquis ad creaturā eius. Unde a deo conuenit: et sic erit alia nota q̄ iportat similitudinē ad aliam q̄b' deus diligit p̄ eternā. Deo ait dionysius noīs: quā Dionysius ponit p̄ cū p̄dictis q̄ est eadē cū diuisione Amb. nisi q̄ Diony. uideri noīa p̄tinētia ad unitatē maiestatis multiplicat fm diuersas p̄fectiōes in creaturis repertas q̄b' noīa illis p̄tinētib' p̄ prius in deo existūt: ut bon' sapiens et ci tus rōe. Magister ait in trib' diuisus quas addit specificat diuisione Amb. quātū ad quosdā spūales modos tn̄ p̄t reduci ad diuisionē Amb. Ob. n. genus ad p̄prietates deitatis. Uel noīat determinate p̄priū aliquis' p̄sone ut p̄r et filius. Uel colligit oīa p̄p̄a p̄sonarū: ut hoc nomen trinitas q̄ significat p̄prietates p̄sone fm quādā sp̄ialē modū. Sub eo q̄ p̄tinēt ad unitatē maiestatis et p̄prietatē diuinitatis cōmuniū deo uel ab eterno uel ex t̄pe. Sic ex t̄pe. Uel dicit relatiue fm noīē ut dīa missus et hō. Uel nō referiū ad aliud fm nomē ut incarnat' et hō. Et sic p̄ q̄ ea q̄ magis addit p̄tinent i diuisōe Amb. p̄ reductionē. nō tn̄ simplex: sed fm q̄d, ut p̄s ex dictis.

¶ Expositio textus.

DIfferendum nobis ut ō noīus &c.) Ut q̄ h ad ips nō p̄tinēt. Quō ē eadē sc̄iē cōsiderare res et nomia. Sz dōm q̄ ut. Aug. dcm̄ ē theologia iquātū ē p̄ncipal' ōius sciēq3 aliq̄d i se hz de oib' sciētijs. Et ideo nō solū rerū sz noium significatiōes p̄tractat. Qd ad salutē cōsīdā nō solū ē necīa fides de ueritate rerū: sz et uocal cōfessio p̄ noīa. Ro. io. Corde credit ad iusticiā: ore aūt cōfessio fit ad salutē. (Similitudinarie sp̄icados &c.) ut h eē simi: q̄ fm Aug. lux magis p̄p̄e dr̄ i sp̄ialib' q̄ in corporalib': et ita splēdor nō cōuenit ster meta. Sz dōm q̄ lux q̄tū ad rē significatā p̄p̄e ē i corporalib' nec i sp̄ialib' nisi metaphorice dr̄: sz q̄tū ad rōnē a qua nomē imponit q̄ cōsistit i manifestatiōe magis p̄p̄e est in sp̄ialib': sz hoc mel' dicet i sc̄do. (Ut icarnat' humana &c.) h dr̄: q̄ sz nomē ad aliud nomē nō referunt q̄ tm̄ ip̄licita relatiōē p̄tinēt fm q̄ uniōnē in suo itellectu icludūt. (Sciendū est igit &c.) h ponit q̄dā regulas de noib' p̄tinētibus ad unitatē essentie: et q̄dā de p̄ptatib' p̄tinētibus ad p̄prietatē p̄sonarū. De p̄tinētibus ad unitatē essentie ponit. 4. p̄ma est q̄ a se et absolute dr̄. 2' q̄ significat substantiā. 3' q̄ de singulis personis dr̄. 4' q̄ de oib' sunt dicēda in singulari et nō in p̄lali. De p̄tinētibus ad p̄prietatē p̄sonarū ponit tres. p̄ma est q̄ relatiue dr̄. sc̄da q̄ nō p̄dicant diuinā substantiā. 3' est q̄ nō de oibus p̄sonis dr̄. (Que unitatē essentie significāt ad se dr̄ &c.) contra: oia relatiue dr̄: et tñ ad essentie unitatē p̄tinet. Sz dicendū q̄ nō importat relatiōē q̄ realr in deo sit: sed fm relatiōnē tñ: ut ista dicet. (Ob ad aliq̄d dr̄ nō subalr &c.) uidet h eē simi: q̄ relationes i diuinis sunt ipsa diuina essentia. Sz dōm q̄ realr q̄dē sunt ipsa diuina essentia: sz fm rōnes nō. Et q̄ subalr i diuinis fm rōnē q̄lis. iō retinēt sp̄ialē modū q̄ debet ipsi q̄lis et nō ipsi. Alia uo ut bonitas et sap̄ia q̄uis fm rōnē ab essentia differāt: q̄ tñ rō generis quā cōsequit modus p̄dicādi in diuinis nō saluat. ideo fm modū p̄dicādi a substā nō differūt: sed subaliter p̄dicant. (Nō tñ tres magni &c.) h itelligēdū est si subālitiue sumat. Si aūt adiectiue sic p̄dicari pōt p̄laliter: q̄ numerus a suppositis trahit. (Deus. n. nō est magn' &c.) h uult p̄bare q̄ magnitudo h ds subalr dicat. q̄ō. n. subaliter nō est magn' magnū dr̄ p̄ participatiōe alicuius magnitudinis que subā nō est: sic' illa magnitudo cuius p̄ticipatione aliud magnū dr̄ maior est eo q̄ p̄ ipsum magnū dr̄ ut q̄ omni eo q̄ nō subaliter magnū est aliq̄d maius ē. deo aūt nihil est maius q̄ ipse subaliter magnus est. Se ut q̄ h rō nō ualeat q̄ cōcreti de abstracto nō p̄dicat ut albū de albedine. Unde nō ut: ut ex eo q̄ d' magnus abdētaliter maior sua magnitudo dicat. Et p̄terea in eade magnitudine nō est accipe maius uel minus. Illud aūt q̄ participat magnitudine nō hz nisi magnitudinē participatā q̄ nō pōt dici minor q̄ sit ipa magnitudo. Dicendū q̄ Aug. uult hic rōnem cōmuniter cōcludere de oibus que de deo dr̄ in aliis rebus accidēs significābus. Et iō op3 assumere hoc p̄ medio q̄ abstractū p̄dicatur magis q̄ cōcretū. Hoc aūt sic itelligendū est ut dicatur id eē maius q̄ uerius rōnem magnitudinis hz: sic albi' nō q̄ plus hz de albedine uel q̄ magis p̄p̄e albi sed cui uerius conuenit rō albedinis. Semp aūt p̄calior p̄dicatio est que est p̄ essentiā q̄ que est p̄ participationē. Et ideo albedo que recipit p̄dicationē albedinis uere p̄ modū essentialē: ut dicat albedo est albedo: magis uere p̄dicationē albedinis recipe q̄ res alba q̄ albe nō eodē modo recipiat: q̄ rē albam dicimus albā sed albedinē dicimus albedinē. Nō enim q̄ est in causato op3 esse in cā eodē mō: sed eminētius: et sic exponit Dionysius ī sc̄do cap. de di. no. sic dicēs. Uiuere sigs dicat uitā aut luminari lumē nō recte fm meā rōnem dicit: sed fm alii modū ista dicunt: q̄ abundanter et subaliter ea que sunt causatorū p̄us īsunt causis: et dicit causam uitā uel lume causatam uiuens uel illuminatum.

¶ De hoc noīe q̄ ē p̄sona q̄ cū fm substantiā dicat: tn̄ p̄laliter nō singulariter i sūma accipit.

¶ Distinctio. XXIII.

PRedictis adijciēdū ē: q̄ cū oīa nomia q̄ fm substantiā ō deo dr̄: singulariter et nō p̄lalr de oib' in sūma dicant p̄sonis: ut supra ostēsū est. Est tn̄ unū nomē .s. p̄sona: q̄ fm substantiā dr̄ singulis p̄sonis: et p̄lalr nō singulariter i sūma accipit. Dicimus. n. p̄r ē p̄sona. fili' ē p̄sona spūs sc̄us ē p̄sona: et h fz substantiā dr̄. Nec tn̄ dr̄ p̄r et fili' et spūs sc̄us sunt una p̄sona: sz tres p̄sone. Hoc g̃ nomē excipit a p̄dicta regla noīs: q̄ fm substantiā ō deo dr̄. q̄ cū h ad se dicat. tn̄ subaz. plurālr tn̄ nō singlr in sūma accipit.

¶ Auctoritas q̄ p̄sona ad se dicat. et fz substā.

QUod aūt persona fm substantiā dicatur Aug. ostēdit i. vij. li. de tri. dicēs. Nō est aliud deo esse: aliud p̄sona esse. s oino idē. Itē in hac trinitate cū dicim' p̄sonā p̄ris: nō aliud dicim' q̄ substantiā p̄ris. Quocirca ut substā p̄ris ipse p̄r ē: nō quo p̄r ē: sz quo ē. Ita et p̄sona p̄ris nō aliud q̄ ipse p̄r est. Ad se q̄ppe dr̄ p̄sona: nō ad filiū uel spūm scm̄. sic ad se ds dr̄ et magn': et bon' et iust' et huiusmodi. Et queadmodū hoc illi ē esse q̄ deū esse: q̄ magnū ē: q̄ bonum ē: ita hoc illi ē esse q̄ p̄sonā esse. Ecce expresse hes q̄ p̄sona fm substantiā dr̄. ut cū dr̄. p̄r est p̄sona. hic sic sensus. Pater est diuina essentia. Sic cū dr̄: fili' est p̄sona: spūs sc̄us est p̄sona. i. essentia diuina.

¶ Cur p̄r et fili' et spūs sc̄us nō dicant una p̄sona et una substā et unus deus.

TReo oīt h q̄ difficilis q̄dē: sz nō iutilis: q̄ q̄rit. Cur nō dicant hi tres una p̄sona sic' una essentia: et un' de'. quā q̄ōnē Aug. diligēter tractat atq3 cōgrue explicat i. vij. li. de tri. ita dicēs. Cur ñ hec tria sil' unā p̄sonā dicim' sic' unā essentiā et unū deū: sz dicimus tres p̄sonas: cū nō tres deos: aut tres essentias nō dicim'? Q2 uolumus uel unū aliq̄ uocabulū suare huic significatiōi q̄ itelligit trinitas: ne oino taceremus iterrogāti: quid tres cēnt: cū tres esse fateamur. Cū g̃ q̄rit q̄d tres: ut ait Aug. i. v. li. de tri. Magna p̄sus iopia hūanū laborat eloquiū: dcm̄ ē tñ tres p̄sone nō ut illud diceret: sz ne taceret oino. Nō. n. rei ieffabilis eminētia h uocabulo explicari ualet. Ecce ostēdit q̄ necītate dicat p̄lalr p̄sone: uidelicet ut h uno noie q̄rētib' ō trib' r̄ndeamus.

¶ Qua necessitate dcm̄ sit tres p̄sone a latinis: et a grecis tres hypostases uel substātie.

OUa necītate nō solū a latinis s̄mo: sz etiā grec' eadē pene sup hac re laborās noium penuria coartat. Un̄ Aug. q̄d a grecis uel latinis necītate ō ieffabili trinitate dcm̄ sit apiēs i. vij. li. de tri. ait. Loquendi cā de ineffabilib' ut fari aliquo mō possem' dcm̄ ē a grecis: una essentia: tres subs .i. una usia: tres hypostases. Aliter. n. greci accipiūt substantiā q̄ latini. A latinis āt dcm̄ ē una essentia uel substā: tres p̄sone: q̄ nō alr i s̄mōe nro .i. latio essentia q̄ sbā solz itelligi. Et ut itelligatur saltē i enigmate: placuit ita dici: ut cū q̄reretur q̄d tria sint: aliq̄d diceret: q̄ tria eē fides uera p̄nūciat. Cū et p̄rem nō dicit eē filiū: et spm̄ scm̄. s. donū dei: nec p̄rez dicit eē: nec filiū. Cū ergo q̄rit q̄d tria uel q̄d tres cōfitemur nos ad iueniēdū aliq̄ nomē quo cōplectamur h tria. Neq3 occurrit aīo: q̄ supeminentia diuinitatis usitati eloquij facultatē excedit. Uerius. n. cogitat deus q̄ dr̄: et uerius est q̄ cogitatur.

¶ Quid h noie tres significat.

PAter g̃ et fili' et spūs sc̄us. s. qm̄ tres sunt. q̄d tres sunt q̄ramus: q̄d cōe habeāt. Nō. n. p̄sit dici tres p̄res: q̄ tñ p̄r ibi p̄r ē: nec tres filij: cū nec p̄r ibi sit fili' nec spūs sc̄us: nec tres spūs sci: q̄ spūs sc̄us p̄pria significatiōe q̄ et donū dei dr̄: nec p̄r ē nec fili'. Quid g̃ tres? Si tres p̄sone esse dr̄: cōe ē eis id q̄ p̄sona ē. Certe. n. q̄ p̄r est p̄sona: et fili' est p̄sona: et spūs sc̄us est p̄sona. iō tres p̄sone dr̄. Propterea g̃ dicimus tres p̄sonas: q̄ cōmune ē eis id q̄ p̄sona ē. Ex p̄dictis apte itelligi pōt: qua necītate dcm̄ sit a latinis tres p̄sone cū p̄sona fm substantiā dicat. Un̄ tribus cōe est id q̄ p̄sona est. i. hoc nomē p̄sona.

¶ Quare nō dicim' tres deos eē p̄rez et filiū et spm̄ scm̄ ut dicimus tres p̄sonas: cū id q̄ de' est sit eis cōe: q̄ p̄r est deus: et filius est deus: et spūs sc̄us est deus.

SEd q̄rit h cū dicam' p̄rez et filiū et spiritū scm̄ eē tres p̄sonas: q̄ cōe est eis q̄ p̄sona ē. i. q̄ p̄r ē p̄sona: et fili' ē p̄sona: et spūs sc̄us ē p̄sona: cur nō dicamus sic tres deos: cū et p̄r sit de': et fili' sit de': et spūs sanct' sit de'? Q2. s. illud scriptura cōdicit: h āt et si nō dic: nō tñ cōdicit. Un̄ Aug. hāc mouēs q̄ōnē atq3 diffiniēs i li. vij. ō tri. ita ait. Si iō dicimus p̄rez et filiū et spm̄ scm̄ esse tres p̄sonas: q̄ cōe ē eis id q̄ p̄sona ē: cur nō et tres deos dicimus? Certe ut p̄dictū ē: q̄ p̄r ē p̄sona: et fili' ē p̄sona: et spūs sc̄us ē p̄sona. iō tres p̄sone dr̄. Q2 g̃ p̄r ē de': et fili' de': et spūs sc̄us de': cur nō dicant tres dij? Ecce p̄posuit hāc q̄ōnē. Attēde q̄d r̄ndeat subdēs. An iō nō dr̄ tres dij: q̄ scriptura nō dic' tres deos? Sz nec tres p̄sonas alicubi scripture text' cōmemorat. An iō licuit loq̄ndi disputādiq3 necītate tres p̄sonas dicē: nō q̄ scriptura dicit. sz q̄ scriptura ñ cōdicit? Si aūt diceremus tres deos: cōdiceret scriptura dicēs. Audi isrl. de' tu' de' un' ē. Ecce absolo q̄ōnis. q̄re pot' dicamus tres p̄sonas q̄ tres deos: q̄. s. illud nō cōdicit scriptura.

¶ Alia q̄ō cur nō dicim' tres essentias ut tres p̄sonas cū scriptura nō cōdicat.

VEx et h alia emergit q̄ō quā Aug. cōtter ānectit dicēs. Cur ingt et tres essentias ñ licet dicē: q̄ sic scriptura sic ñ dicit: ita nō cōdicit? At si dicis q̄ p̄p unitatē trinitatis ñ dr̄ tres essentie. sz una essentia q̄ro cur nō p̄p eadē unitatē trinitatis dicat una p̄sona. et nō tres p̄sone. Ut. n. et illis cōe nomē essentie. ita ut singlus q̄sq3 dicat essentia. sic illis cōe est p̄sone uocabulū. Quid igit restat: ut fateamur loq̄ndi necītate a grecis et latinis p̄ta h uocabula aduersus isidias uel errores hereticoz. Cūq3 cōaret hūana iopia loq̄ndo p̄ferre ad hominū sensus q̄ i secretario mētis de deo tenet tē p̄ pias fidē: siue per qualēcūq3 itelligētiā. timuit dicē tres essentias: ne itelligeret i illa summa equalitate ulla diuersitas. Rursum nō poterat dicē ñ eē tria q̄dā. Q̄ ō q̄ dixit sabelli' i heresiz lapsus ē. Quesiuit g̃ q̄d tria diceret: et dixit tres personas: siue tres substās fm grecos.

¶ Sicut nos dicim⁹ tres psonas ita greci tres subas q̄s dicūt hypostases: aliter accipientes substantiam q̄ nos.

Quod .n. de psonis s̄m nr̄am: hoc de subis s̄m ɔsuetudinē grecoꝝ oꝫ intelligi. Sic .n. illi dicūt tres subas vnā essentiā .i. tres hypostases vnā vsiā: quēadmodū nos dicimus tres psonas vnā essentiaꝫ vel subam. Quāq̄ ꝛ illi si vellēt sic dicerēt tres substātias tres hypostases: possent dicē tres psonas tria ꝓsopa. Illud aūt maluerūt dicē: q: fortasse s̄m lingue sue ɔsuetudinē aptius dr̄.

¶ Q: i trinitate nō ē diuersitas nec singularitas vel solitudo: sed vnitas ꝛ trinitas ꝛ distinctio ꝛ identitas.

Iam sufficiēter vt puto ostēsuꝫ ē q̄ ꝗ necītate dicam⁹ tres psonas: ꝛ q̄re n̄ dicāt tres deos vel ēētias: q: s. i altero obuiat scriptura: i altero diuersitatis intelligētia: q: ibi nulla penit⁹ est diuersitas: sic nec singularitas vel solitudo: s̄ vnitas ꝛ trinitas. Vn̄ Aug. i li. vij. de tri. ait. Humana inopia q̄rēs qd diceret tria dixit tres psonas vl̄ subas. Quib⁹ noib⁹ nō diuersitatē voluit intelligi: s̄ singularitatē noluit: vt nō soli ibi vnitas intelligat: ex eo q̄ dr̄ vna essentia: s̄ trinitas ex eo q̄ dr̄ tres psone. Hylari⁹ quoq̄ i li. vij. de tri. ait. Dn̄s dicit. Qui me videt: videt ꝛ patrē. Ergo hoc dr̄ excludit singularitas: atq̄ vnici .i. solitarij intelligētia. Nā nec solitariū sermo significat: ꝛ idēntitatē nām ꝓfessio docet. Visus ē .n. i filio pr̄ p nāe vnitā similitudinē. Vnuꝫ sunt .n. nat⁹ ꝛ gn̄ans: vnū sunt neq̄ vnus. Nō itaq̄ solitari⁹ fili⁹ ē nec singularis: nec dispar. Itē in eodē. Sicut in pr̄e ꝛ filio credere duos deos impiū ē: ita pr̄eꝫ ꝛ filiū singularē deū pdicare sacrilegū ē. Nihil i his nouū: nihil diuersū: nihil alienū: nihil sepabile est. De hoc etiā Aug. i li. ɔtrā veteris ac noue legis ait. Vn⁹ est deus nō singularis. Itē Amb. i li. de trini. ait. Qd̄ vnū ē sube separi nō pōt: ꝛ si nō sit singularitas s̄ vnitas ds̄ vnus ēē dr̄: nequaq̄ deitatis trinitatē excludit. Et iō nō qd̄ singularitatis: s̄ qd̄ vnitatis ē pdicat. Ecce ex pdictis ostēdit: q: nec singularis: nec diuersus: nec vnicus vel solitari⁹ ɔfitēdus ē de⁹: q: singularitas vel solitudo psonaꝝ plālitatē excludit: ꝛ diuersitas vnitatē ēētie tollit. Diuersitas īducit separatōeꝫ diuinitatis. Singlitas adimit distinctionē trinitatis. Iō Amb. i. i. lib. de tri. ait. Non ē diuersa nec singularis ēqlitas. Nec iuxta sabellianos pr̄em filiūq̄ ɔfundēs. Nec iuxta arrianos pr̄em filiūq̄ secernēs. Pr̄ .n. ꝛ fili⁹ distinctionē hn̄t: separatōeꝫ vō nō hn̄t. Itē in eodē. Pr̄ ꝛ fili⁹ diuinitate vnū sunt: nec ē ibi sube differētia: nec vlla diuersitas. Alioq̄n q̄o vnū deū dicimus? diuersitas .n. plures facit. Cōstat ergo ex pdictis: q: in trinitate nulla ē diuersitas. Si tn̄ aliqn̄ i scriptura inenit deū tres diuerse psone ꝛ huiusmodi: diuersas dicit distinctas.

¶ Q: nō dꝫ dici deus multiplex.

Et sicut i trinitate nō ē diuersitas: ita nec multiplicitas: ꝛ iō nō est dicēdus deus multiplex: s̄ trinus ꝛ simplex. Vn̄ Amb. in primo lib. de tri. ait. Est in pr̄e ꝛ filio nō discrepās: sed vna diuinitas: nec ɔfusa, qd̄ vnū est: nec multiplex esse pōt qd̄ idifferēs est. Multiplex itaq̄ deus nō est.

¶ Diuisio textus.

Posita diuisiōe noīuꝫ diuoꝝ. Hic excludit mag̃ qdd̄ā nomē a pl̄alitate nominū. Lꝫ nomē psona qd̄ gdē s̄m subam dicit̃ pl̄aliter pdicat. Et diuidit in ptes duas. In p̄ ponit exceptōeꝫ. In 2ͣ ingrit exceptionis rōnē. ibi. (Iō ostē h̄.) Circa p̄ᵐ duo facit. Pr̄io excipit h̄ nomē psona ab aliqs diuinis noīb⁹ q̄ s̄ꝫ subaꝫ dn̄r. Et q̄ nō bīl pōt excipi ab aliqb⁹ nisi i illis ɔtineat. Scdo ostēdit nomē psona significare subaꝫ. ibi. (Qd̄ āt psona ꝛc.) (Bonit.) Hic ingrit rōnē exceptōis ꝛ diuidit i ptes duas. In p̄ ingrit q̄re h̄ nomē psona de plib⁹ psonis plālr pdicat. Scdo ingrit q̄re alia ēētialia noīa plāliter nō pdicent. ibi. (Sꝫ q̄re h̄ cū dicamus ꝛc.) Circa p̄ᵐ duo facit. Pr̄io mouet q̄ōnē. Scdo pōit rñsionē. ibi. (Qd̄ volum⁹.) Vn duo fac. Pr̄io ostēdit necītatē imminētē latinis [illegible] qd̄ nomē s̄m subam dcī plālr pdicari .s. h̄ nomē psona. 2º ostēdit eādē necītatē grecis iminere: vt nomē significans subaꝫ plālr pdicet .s. hypostasis. ibi. (Qua necessitate ꝛc.) (Sꝫ q̄re h̄.) Hic ingrit rōnē: q̄re alia noīa ēētialia nō pdicent plālr. Et pingrit de h̄ noīe ēētia. ibi. (Vtꝝ ꝛ h̄.) Et circa h̄ duo fac. Pr̄io assignat rōnē. 2º pbat qdd̄ā qd̄ in rōne supposuerat q̄ in deo nō ē diuersitas pp̄ qd̄ ēētia plāliter nō pdicat nec singularitas ꝓpt qd̄ psona in plāli pdicat. ibi. (Iā sufficiēter vt puto.)

¶ Questio.

Hic quatuor q̄runt. p̄o de distinctione hoꝝ noīum ēētia subsistētia suba ꝛ psona. ꝛ de noībus eis i grecis rn̄dentib⁹ q̄ sunt vsia vsiosis hypostasis prosopon. 2º vtꝝ nomē psone ꝓprie in diuinis dicat. 3º vtꝝ significet substātiam vel relationes. 4º si aliquo modo subam significat: vtꝝ pluraliter pdicet.

¶ Vtꝝ suba subsistētia ēētia psona dicta de deo sint (sinonima.

Ad primuꝫ sic pcedit. vi q̄ dcī noīa nullā distictiōes hn̄t s̄ sūt q̄si sinonima. Dic .n. Boe. de i cōmē. in pdicamēta. Vsia signat subam cōpositā. Et suba composita est idiuiduū subsistēs i gn̄e sube qd̄ significat noīe sube vl̄ hypostas vl̄ psone. q̄ vi q̄ h̄ nomē ēētia ꝛ vsia n̄ differāt s̄ꝫ signē ab aliis. ¶ P̄. si subsistētia qd̄ hꝫ i se ēē ɔpletū: si ēē ɔpletū n̄ inenit nisi i pticulari: vsia n̄ hn̄t ēē p̄ter pticularia nisi i aliqͦ ē ē icoplētū: igit̄ pticulare in gn̄e sube dicat hypostasis vel suba q̄ vsia subsistentia sit idem qd̄ suba. ¶ P̄. eiꝫ vtriusq̄ ꝓponet positionem alicui⁹ sub aliquo. q̄ idē qd̄ pus. ¶ Itē Boe. li. de dua. na. dicit q̄ h̄ noīe hypostasis nō vtuntur greci nisi pro idiuiduis rōnalis nāe: sed idiuiduū rōnalis nāe dr̄ persona. q̄ videt q̄ hypostasis ꝛ ꝓsopō: vel suba ꝛ psona sint oīo idem. ¶ P̄. sicut greci dicūt tres hypostases ita nos dicimus tres subsistētias nō aūt tres subas dicimus sicut ipsi tres vsiosis. q̄ vi q̄ idē sit subsistētia apud nos qd̄ hypostasis apud grecos: c⁹ ɔtrā boe. dīc li. de dua. na.

In cōtrariū est auctoritas Boe. li. de dua. na. in vna psona rpī q̄ significatiōes hoꝝ noīum distinguit. Et etiam auctoritas mar. Tullij quam ibi Boe. inducit.

Respondeo dīcn̄ q̄ q̄tuor dicta noīa s̄m significationē differūt. Sꝫ hoꝝ dr̄ia differenter a diuersis assignat. Quidā .n. sumūt hoꝝ dr̄iaꝫ ex h̄ q̄ in diuinis est aliqd cōe: ꝛ aliqd distinctū. Et cōe pōt significari vt quo est: ꝛ sic ē ēētia. Vel vt qd̄ ē ꝛ sic est subsistentia. Vel aliꝫ q: dꝫ pōt significari inq̄tū dat oīb⁹ esse ꝛ sic dr̄ ēētia: vel inq̄tū hꝫ ēē sufficiēs nullo indigens. ꝛ sic dicit subsistētia. Distinctū sīlr pōt significari vel i cōcretione. ꝛ sic est nomē psone: vel in abstractiōe. ꝛ sic est nomē hypostasis. Vel alr q: pōt significari vt distinguibile: ꝛ sic significat noīe hypostasis: vel vt distinctū: ꝛ sic significat noīe psone. Vel alr q: vel signatur vt distinctū aliq̄ ꝓprietate determinata ad nobilitatē ptinēte: ꝛ sic ē nomē psone. vel distinctū absolute q̄cūq̄ ꝓprietate: ꝛ sic est nomē hypostasis. Sed iste modus nō solum ɔtineꝫ q̄ si ēt nulla esset distinctio in diuinis adhuc ista noīa dicerēt de deo: nō idē significarēt sicut noīa sinonima. Et preterea ēt q̄tū ad q̄dd̄ā falsum est. Nō .n. dr̄ ds̄ ēētia ex eo q̄ det esse sicut nec sapiēs ex eo q̄ dat sapiam. Quinimo eꝫ ex eo q̄ ds̄ ēētiā hꝫ: ēē in creaturas infundit: ꝛ sic de aliqs sicut ēt ignis ex h̄ q̄ caloē hꝫ calefacit: ꝛ nō eꝫ q̄ua tn̄ diuina sapia ꝛ ēētia p esse ꝛ cognoscere creature cōicatum nobis innotescat. Sīlr ēt in diuinis cū de⁹ sit act⁹ pur⁹ nō pmittus pōcnō est aliqd in eo significabile p mo⁹ potentie nō cōueniēte actui ꝛ act⁹ vt distinguibile ꝛ distinctū. Nec iteꝝ verū est q̄ h̄ nomē hypostasis significet id qd̄ ꝓpriū ē in abstractiōe. Hoc .n. nō significat noīe ꝓprietatis sicut noīe pr̄nitatis q̄ significat nō vt hypostasis: s̄ vt in hypostasi ens. Alij sumūt dr̄iam hoꝝ noīum s̄m distinctionē rōnis quo ē ꝛ qd̄ ē. Quoꝝ qdā dicūt q̄ tria hoꝝ noīum significāt q̄ est vel subam suppositi. ita q̄ ēētia significat subam sue nām generis. subsistētia nāꝫ spēi. hypostasis nām idiuidualē. ꝛ q̄rtū .s. psona sumit s̄m id qd̄ ē: ꝛ significat subam q̄ ē suppositū. Alij dicūt eꝫ q̄ vnum significat q̄ ē .s. ēētia ꝛ tria significāt qd̄ ē diuersimode: q: h̄ nomē suba significat qd̄ ē per respectū ad nām vel ēētiā. Hoc nomē subsistētia significat qd̄ ē p respectum ad idiuiduationē. Sꝫ h̄ nomē psona ponit spālē rōnē ad ꝓprietatem ptinētēꝫ ad dignitatē. sed de pmis duob⁹ est econuerso s̄m Boe. h̄ .n. dr̄ia sumpta ē s̄m Aug. ꝛ Iero. Alij dicūt q̄ duo significāt quo ē. essentia qdē significat quo ē vel nām cōem prout nō ē pdicabilis vt consideratur cū dicit hō ē spēs. Sed subsistētia significat nām cōeꝫ vt pdicabilis ē s̄m Boe. Alia duo significāt qd̄ ē ꝛ eo modo differūt sicut in primo dictū ē. Sed q: q̄libet hoꝝ noīum p̄ter h̄ nomen psona inenit q̄q̄ poni pro q̄ ē: q̄q̄ poni pro qd̄ ē. iō nō vr̄ esse ēētialis distinctio eorū s̄m aliquē dictoꝝ modoꝝ. Iō aliter dicēdū ē s̄m Boe. vt sumat dr̄ia hoꝝ noīum. essentia: subsistētia. suba s̄m significationē actuū a q̄bus īponunt .s. esse subsistere substare. Patet .n. q̄ esse cōe qdd̄ā ē ꝛ nō determinat aliquē mo⁹ ēēndi. subsistere aūt dicit determinatū modū essendi: put .s. aliqd ē ens per se nō in alio sicut accñs. Substare aūt idem ē qd̄ sub alio poni. Inde pꝫ q̄ esse dicit id qd̄ ē cōe oībus generib⁹: sed subsistere ꝛ substare id qd̄ ē ꝓpriū p̄mo pdicamento s̄m duo q̄ sibi ɔueniunt: q: .s. est ens in se completū. ꝛ iteꝝ q̄ oībus aliqs substernat accidentibus .s. q̄ in suba esse hn̄t. Vnde dico q̄ ēētia dicitur cui⁹ act⁹ ē esse: subsistētia cui⁹ act⁹ ē subsistere. suba cui⁹ actus ē substare. Hoc aūt dr̄ dupli sicut in singulis patꝫ. Esse .n. ē actus alicui⁹. vt qd̄ ē: sic calefacere ē act⁹ calefacientis. ꝛ ē alicui⁹ vt quo ē .s. quo denominat esse: sicut calefacere ē actus caloris. ¶ Sciēdū ē aūt q̄ si aliqd cōe q̄rit aliqua plura ɔuenientia adinuicē nō pōt denominari s̄m aliqd alterū illoꝝ q̄uis ēt illud sit pncipiū [illegible] per totū. verbi g̃ra sapor ɔseqt̄ calidū ꝛ humidū put aliquo mō ɔueniūt: ꝛ q̄uis calor sit pncipiū saporis sicut effectiuū nō tn̄ aliqd denominat sapidū a calore: s̄ a sapore q̄ cōplectit̃ simul calidū ꝛ humidū aliquo mō cōueniētia. Sīlr dico q̄ cum esse ɔseq̄tur ɔpōnes māe ꝛ forme: q̄uis forma sit pncipiū essendi tn̄ denominat aliqd ens a forma s̄ a toto: ꝛ ideo essentia nō dicit formā tn̄ s̄ in cōpositis ex mā ꝛ forma dicit totū. ꝛ h̄ ēt dr̄ quiditas vt nā rei: ideo dicit Boe. in pdicamētis q̄ vsia significat ɔpositū ex mā ꝛ forma. Sꝫ ista nā sic ɔsiderata q̄uis dicat ɔpositū ex mā ꝛ forma: nō tn̄ ex hac mā demōstrata determinatis accidētibus substātem qua idiuiduatur forma: q: h̄ cōpositū dicit h̄ nomen sor. h̄ aūt materia demōstrata ē sicut recipiēs illam nām cōem. Et ideo nā vel essentia significat dupli .s. vt pars: s̄m q̄ nā cōa sumit cū pcisiōe cuiuslibet ad nā cōeꝫ nō ptinētis. Sic enī mā demōstrata supueniēt in ɔpōnē singularis demōstrati: sicut h̄ nomē humanitas. ꝛ sic nō pdicat nec ē genus nec ē spēs: sed ea formaliter denominat hō. Vel significat vt totū s̄m q̄ ea que ad nām cōem ptinēt sine pcisione intelligunt. Sic .n. icluditur in potentia etiā materia demōstrata in nā cōi. Et sic significat h̄ nomine hō. ꝛ significat vt qd̄ est. Et vtroq̄ modo inenit h̄ nomē ēētia. Vnde q̄q̄ dicim⁹ sortē esse essentiā quādā. Quādoq̄ dicim⁹ q̄ essentia sortis nō est sor. ꝛ sic pꝫ q̄ essentia q̄q̄ dicit quo ē vt significat nomine humanitas. ꝛ q̄q̄ qd̄ est vt significat h̄ nomine hō. Sīlr etiā subsistere est actus alicui⁹ vt qd̄ subsistit vel vt quo subsistit. Lꝫ aūt subsistere dicat esse determinatū ꝛ ista determinatio cōdicionat̄ formā que terminus ē. ɔstat q̄ aliqd denominat subsistens per p̄mā formā que ē in genere substātie: sicut album per albedinē ꝛ animal per aiam: ꝛ ideo in predicamentis dicit Boeti⁹. Et vsiosis vel subsistentia est forma accipiēs subsistentiā pro quo subsistit. Si aūt accipiat subsistentia pro eo qd̄ subsistit sic ꝓprie dr̄ illud in quo per ꝓus inenit talis nā h̄ mō essendi. Et cū p ꝓus inuenit in suba s̄m q̄ suba est: ꝛ deinceps in aliis s̄m q̄ ꝓpinquius se hn̄t ad subam. cōstat q̄ nomē subsistētie ꝓprius cōuenit generib⁹ ꝛ speciebus in genere sube. vt dicit Boe. lib. de duabus naturis. ꝛ idiuidua nō ɔueniūt habere tale esse nisi inq̄tum sunt sub tali nā cōmuni. Quāuis .n. genera ꝛ spēs nō subsistant nisi in idiuiduis quoniam est ēētiamen determinatio essendi sit ex nā vel q̄dditate superiori. Sīlr hypostasis vel suba dr̄ dupli. vel id q̄ substat: ꝛ q: p̄mū pncipiū substādi ē materia: ideo dicit Boe. in pdicamentis q̄ hypostasis ē materia. vel qd̄ substat. ꝛ h̄ ē idiuiduū in genere sube per p̄mā. Genera enī ꝛ species nō substāt accidētibus nisi rōne idiuiduoꝝ. Et ideo nomen sube p̄mo ꝛ pncipalr cōuenit pticularibus subsistētibus s̄m p̄dm ꝛ s̄m Boe. lib. de dua. na. Sic q̄ patet dr̄ia istoꝝ triū dupli. Quia si accipiat vnūq̄dq̄ vt quo ē sic essentia significat quiditatē: vt est forma sor⁹ [illegible]

sic forma pia hypostasis mām. Si aūt sumat vniuersal vt qd est sic vnum idem dicetur essentia inquantu habet esse indiuisum inquantum habet tale esse. s. absolute. hoc per hoc puenit generibus & spēb⁹ & idiuiduis & sola fm q subsistit accidentibus & B per hoc puenit idiuiduis & generibus & speciebus.

¶ Uterius B nomē psona significat subam pticularē pout ipsa dicit pptatem q sonat in dignitatē. & sic psopon apud grecos. & iō psona nō ē nisi in nā intellectuali. Et fm Boe. sumptū ē nomē psone a psonādo: eo q in tragedijs & comedijs recitatores sibi ponebāt quādā laruā ad repsentandum illū cui⁹ gesta narrabāt decātādo. Et īde ē q tractum ē in vsu vt qlibet idiuiduū hoīs de quo pōt talis narratio fieri psona dicaī: & ex B etiā dicaī psopon i greco a pro qd ē ante & sopos qd ē facies: q huiusmodi laruas ante facies ponebant.

Ad primū igr dōm q pticulare significat cōpositum ex mā & forma demōstrata. Sz vlē in subā cōposita significat ēt cōpositū ex mā & forma sed nō demōstrata. sic hō ex aīa & carne & ossibus nō tñ ex his carnibus & ex his ossib⁹. Unī nō opz q vlīa significet idē qd pticularis subā. imo se hz ad vtrūq;. Et iō dē qd ē in genere subē pōt dici vlīa siue sit vlīa subā siue particularis. ¶ Ad 2ᵐ dōm q subsistere duo dicit. s. esse & determinatū mo⁹ essendi. & esse simplr nō ē nisi indiuiduoꝝ: sed determinatio essendi ē ex nā vel qūitate generis vel spēi: & iō quis genera & spēs nō subsistāt nisi idiuiduis tñ ēt pprie subsistere & subsistētie dicunt: quis & pticulare dicaī sed posteri⁹ sicut & spēs sube dicunt: sed scbe. ¶ Ad 3ᵐ dico q suba dr̄ inquātū subest accidenti vel nāe cōsubsistere. sic dr̄ aliqd inquātū ē sub esse suo nō q habeat esse in alio sicut in subo. ¶ Ad 4ᵐ dōm q B nomē hypostasis apud grecos aliud hz ex pprietate significationis & aliud ex vsu. Ex pprietate. n. significatiōis hz q significat quālibet subam pticularē. sz ex vsu accōmodatum ē nobilioribus substātijs: & iō ipsi vtunt eodē mō B noie hypostasis sicut nos vtimur B noie psona. sed talis vsus nō ē apud nos in B noie suba. ¶ Ad quintū dōm q apud nos nomē sube equocaī. Aliqn. n. ponit pro essentia: fm q nos dicim⁹ diffinitionē significare essentiā rei. Aliqn ponit p supposito subsistēte sicut dicim⁹ tres esse substātias. & iō vt tolleret malus itellectus sc̄i voluerūt vti B noie suba pro supposito sicut greci vtunt. Sed et ipsam tamen & posuerunt subsistentiā respondentē hypostasi. [illegible] significatiōis. magis. n. curauerūt vitationē erroꝝ q̄ pprietatem nominum.

¶ Utrū nomē psona dicaī pprie de deo. II.

Ad secūdum sic pcedit. vr̄ q nomē psone nō pprie dicaī diuinis. Persona. n. significat hoīes laruatū vt dictū ē. cui⁹ figura repsētaī. Sz B nō pōt deo couenire nisi meta⁹: nec ēt hz figuras q repsētari possent: vt dic̄ Jsi. 40. Cui similē. &c. ẽ nomē psone pprie nō ɔuenit deo. ¶ P. in tota nā persona vr̄ dicere ad cōstitutionē ei⁹ vel ex pte aīe vel ex pte corporis. vel ēt cū aliam die hic dr̄. Sed deus sūme simplex. ẽ vr̄ q nomē psone sibi nō ɔueniat. ¶ Itē persona dr̄ q subsistat alicui pprietati vel substātie. sed sic supra dcm ē. ex verbis Augustini. de⁹ nō dr̄ pprie substare alicui qd ipse ē. ergo non proprie dicaī psona. ¶ Preterea persona dicit pticulare vel singulare deo non competit. ergo videtur q nec persone nomen.

Contra q persona dicaī q̄si per se vna sed B maxime deo ɔuenit. ẽ vr̄ q & nomē psone. ¶ Item psona dic̄ qd cōpletū ēpsis in nā intellectuali. sz B deo cōpetit. ẽ videī q & nomen persone.

Respondeo dōm q nomē psone pprie cōuenit deo tñ nō eodē mō sicut ē creaturis: sz qdā nobiliori mō. sicut ē in oīb⁹ alijs que de deo creaturis dicūr. Saluaī. n. ratio persone in diuinis fm q hz esse per se subsistēs in nā intellectuali.

Ad primum ḡ dōm q in significatiōe noīs duo sunt cōsiderāda. s. id a quo iponit nomen ad significandū: & id ad qd significandū iponit. Cōtingit aūt q̄nq q suba alicui⁹ rei noīaī ab aliquo accidente qd nō ɔsequiī totā nāmꝫ de qua nomen illud dr̄: sicut lapis dr̄ ex eo q ledit pedē: nec tñ dē ledens pedē est lapis: vel ecōuerso. Et iō iudiciū de noīe nō dr̄ esse fm B a quo iponit: sed fm id ad qd significādū istitui. Unde quis nomē psone sit impositū a dicta repsētatiōe: tñ est ipositū ad significandū subam cōpletā in nā intellectuali subsistētem: & B deo ɔuenit: & sim nō ɔueniat sibi illud a quo nomē iponit. ¶ Ad 2ᵐ dōm q illa cōpositio accidit psone pterer rōnē suā. Ut. n. p⁹ dicit qd cōpletū in nā intellectuali: & in nā humana nō iuenit cōplementum nisi per maximā cōpōnē ideo per accñs significat cōpōnem in natura. Si aūt perfectiones intellectualē iuenireī sine cōpōne simplici sicut ē ignis diceret psona: & iō diuina simplicitas nō repugnat personalitati. ¶ Ad 3ᵐ dōm q deus fm rem nihil ponit sub aliquo: sed tñ fm modū intelligēdi: put itelligit subsistēs pprietati sine psonali siue essentiali: fm qd dr̄ subare esse sub: fm qd dr̄ subsistētia: nihilominus tñ q fm rē nihil ibi est sub alio. ideo Ricar. de sancto vict. volens pprie loq dicit q psone diuine nō subsistant sed existūt inquātū. s. distiguiī pprietatis⁹ originis fm quas vna ē ex alijs qbus nō supponunt per mo⁹ sube & iō diuinas psonas nō dic̄ eē subsistētias sed existētias. ¶ Ad 4ᵐ dōm q pprie loquendo in diuinis nō ē pticulare: q pticulare dr̄ eo qd pticulaī in ipso nā cōis cui⁹ pti accipit fm virtutes q pōt esse in pluribus quis accipiat totam rōnē ei⁹ sed in pre ē nā diuina fm totā virtutē sua. vñ nō pōt dici pticulare nisi forte solū fm rationem generalis multitudinis: vt supra dcm ē. & pz ex verbis Boe. Similiter etiā B nomen de⁹ nō pōt esse particulare vel singulare cū de pluribus suppositis pdiceī: & vñ cariat q singularitatis pncipiū est. vñ persona diceī de deo nō fm rōnem particularitatis vel singularitatis. sed fm rōnem cōpletionis fm q nomiat qd cōpletū subsistēs vel existens in natura intellectuali.

¶ Utrū persona significet subam. III.

Ad tertium sic pcedit. vr̄ q psona significet subam. Dicit per mutatē Aug. in li. 7. q B expsse videī dicere. ¶ P. B vr̄ per diffōnē Boe. dicit. n. q psona est rōnalis nāe indiuidua suba. sed suba significat absolutū: & nō relm. ẽ vr̄ q nomē psone nō significet relationem. ¶ P. dē relm fm nomē suū ad aliud refert. sed B nomē psona nō refert ad aliud fm nomē suū. ẽ significat relonem. ¶ Item qd q̄rit de suba vel essentia: sic sic in lib. de heretica grecis: qd tres sunt Pater & fili⁹ & spūs sctūs. Rūdēt est nomē psone. ẽ psona significat essentiam. ¶ P. psona dr̄ q. per se vna sed vnū significat essentiam. ẽ vr̄ q persona essentiam significat.

Contra Boe. li. de tri. Omne nomē qd ex personis originē capit certū ē ad subam nō pertinere: sed nullū nomē ita capit originē ex psonis sicut persona. ergo &c. ¶ P. in nullo absoluto distiguitur pr̄ a filio

solus in relōne. distinguiī aūt in psona. ergo persona nō significat aliquid absolutū sed relonem. pmā probaī ex simplicitate diuina & perfectiōe toti⁹ trinitatis. ¶ Item ad q̄cūq gen⁹ reducit iferius & suū superi⁹: sz sub B cōi qd ē persona ɔtinet pr̄ & fili⁹ & spūs sctūs. ẽ cū pr̄ significat ad aliquid: & persona similiter.

Respondeo dōm q de significatiōe psone inuenitur multiplex doctoꝝ sntia. Quidam enī dicūt q est nomē equocū. & qdā q ē nomē vniuocū. Equiuocatio aūt h⁹ noīs triplr a diuersis assignaī. Quidam. n. assignāt multiplicitatē noīs fm diuersitates tēporis: q ante q̄onem hereticoꝝ significabat essentiā diuinam put erat distincta ab alijs essentijs. Sz post q̄onem hereticoꝝ mutata fuit eius significatio: vt in singulari significet essentiā: & in plali relonē. sed post tps Boe. significat relonē fm vsū modernoꝝ & in singulari & i plurali. Sed B nō vr̄ rōnabile: q plurale nō ē nisi geminatum singulare. vñ cadeꝫ ē significatio in singulari & plurali sub diuersa cōsignificatiōe. Item ɔstat q vsus variat⁹ istius noīs nō ē rōnabilis. Unī opz q in significatiōe ip⁹ noīs attendaī aliqd fm q eo sic vel sic vti possum⁹. Alij assignāt multiplicitatē hui⁹ noīs fm diuersa significata nō ex diuersitate tēporis sed ex ppia significatiōe noīs. Dicūt. n. simplr q q̄nq significat essentiā. q̄nq hypostasim. q̄nq pprietatē: sicut ītra magr sentire vr̄. Sed nullum istoꝝ vr̄ cōplere dīe significationē psone. imo persona vr̄ oīa icludere. dicit. n. quid subsistēs in nā aliq̄ & distinctū aliq̄ pprietate. Alij assignāt multiplicitatē ex adiūcto. dicūt. n. q qñ per se sumiī significat subam: sz ex adiūcto genitiuo vel nūerali termio trahiī ad significationē relonis: vt cū dr̄ due psone vel alia psona. Sed B nō vr̄. q noia significātia subam absolute nō recipiūt taliū additionē. nō. n. dicimus plēs deos vel aliū deū. Item qui dicūt q ē nomē vniuocū silr variant. Quidā. n. dicūt q in sua significatiōe claudit vtrūq tñ. s. subam & significat subam nō q̄ ē essentia: sed q̄ dr̄ hypostasis: vel suba pma vt dictum ē. Sed B nō vr̄ sufficere: q nihil absolutū in diuinis nūeraī. vñ si nullo mō relōne iportaret nō posset in plurali pdicari. Alij dicunt q in sua significatiōe icludit duo sed vnū pncipalr & q̄si in recto: & aliud scdario & q̄si in obliq. & hoꝝ ē duplex opio. Quidā. n. dicūt q significat relonē in recto & subam in obliq. & qdam dñr ecōtra. Alij dicūt q claudit in sua significatiōe duo pncipalr. s. subam & pprietatē. & isti itez diuersificanī. Quidam. n. dicūt q pprietas illa ponit circa subam vt distiguēs ipas. vñ dicūt q significat subam pprietate distinctā. Sz q̄liter absolutum distiguaī in diuinis nō facile est videre. Alij ppterea dicūt q significat duo pncipalr & vnū illoꝝ nō ponit circa alterū: q pprietas quā significat nō distiguit subam. Sed q̄liter vnū nomē possit pla significare nisi ex eis aliquid vnū efficiaī aliquo mō nō psone vr̄. Et iō vt videaī quid veritatis sit in singulis opiōib⁹: & in quo deficiant videndū est q psona vt dcm ē significat idiuiduū subam. Sed idiuiduū duplr pōt significari. Uel q nomē sc̄de intentionis. sic B nomē idiuiduū vel singulare: qd nō significat rē singularē sed itentionē singularitatis. Uel per nomē pme itentiōis quod significat rē cui ɔuenit itētio pticularitatis: & ita significat B nomine psona. Significat enī rē ipam cui accidit itētio idiuidui. Scdm B ẽ duplr possumus loq de significatiōe psone. Uel per se. s. quid B nomē psona fm se significet. vel p accñs fm q accipit in tali vel in tali nā. Per se qdē significat subam intellectualem idiuiduā q̄cūq sit illa & q̄licūq idiuiduet. Si aūt accipiaī psona humana significat B qd est subsistēs i tali nā & distictū tali distinctiōe q̄lis ɔpetit nāe humane. s.

per mām determinatā. Et sic loquntur B de significatiōe persone put dr̄ persona diuina: & fm B significat B qd ē distictū ēpsis in nā diuina. ¶ Ut ẽ videam⁹ qd sit ibi distictum & q̄lis ɔpetat sibi rō psone. Notādū ē q fm necessitatem fidei q in deo tres & vnū ɔfitemur: oportet aliquid cōe: fm q sūt vnū. & aliqd pprium qd ē distinguēs: ex quo distinctiōe sunt tres. Et illud cōe ē essentia vel nā diuina put significaī noie diuinitatis. Et illud distiguēs ē relo vt pṫnitas. Et q in diuinis nō est aliq̄ ɔpō: iō opz q deitas itelligaī fm rē idē qd de⁹ & pṫnitas idem q pr̄. Si ẽ accipiamus illa q̄n̄ez. s. deitatē deū. pṫnitatē pr̄em. Deitas q ipsi deitati put sic significaī vt nā q̄dā nō ɔuenit rō psone duplr. Pmo q nō significaī vt p se subsistēs. 2ᵒ q est cōe plib⁹ & psona significat distinctum quid. Similr B nomē deus nō hz rōnē persone: q q̄uis significet vt subsistens nō hz rōnē distinctiōis: q sicut pr̄ & fili⁹ ɔueniūt in B qd ē deitas ita ɔueniūt in B qd ē de⁹. Sed verū ē q si tolleret pluralitas psonarū. & per ɔns cōitas h⁹ noīs deus B nomē deus significaret personā quādā distictā ab oībus alijs naturis pprietatib⁹ essentialib⁹. vñ B nomē de⁹ significaret vt persona q̄dā. Similr ēt pṫnitas cū nō significetur vt qd subsistēs nec vt distinctū: sed vt distiguēs nō significaī p modū psone. Similr pr̄ q̄uis significet vt quid distinctū nō tñ significaī vt subsistēs in nā aliq̄: sed magis vt subsistēs cuidā pprietati. vñ sic ātus de rōne nomis sui nō est nomē persone: ita nec pr̄. sz iquātū pr̄ & deus sūt idem nō qdez sicut accñs & subm: sed p obmodum rei indiuisum. sic pr̄ inquātū est pr̄ deus habz vt sit psona. Et iō dico q persona in diuinis significat relonē p modū sube. Ipsa. n. relo que est distiguēs est distinctū: q pṫnitas ē pr̄. Et q psona significat quid distictū ēpsis in nā aliqua iō ɔstat q significat relationē inquātū ipsa relo est ipm relatū. & inquātū ipm relatū ē subsistēs i tali natura. Et iō pz q psona significat relonē per mo⁹ sube: nō q est essentia sed q est suppositū hīs essentiam. Et ex hoc pz q oēs opiones fm aliquid veꝝ dixerūt. Qui. n. dixerūt q est equocū: & q̄nq significat vnū q̄nq aliud pꝫ tanto verum dixerūt: q eū in g⁹ icludaī & pprietas & hypostasis & essentia. & B nō dēnt reale in deo q significat relonē vt hypostasim. Significat. n. essentiā q ē hypostasis. et significat ēt pprietatē q est ipm suppō⁹ distinctū. Ut q̄nq pōt poni pro vno q̄nq pro alio: sz B accidit psone ex hypostasi in diuinis oīa pdicta vnū sūt fm rem. Silr q dixerūt q significat vñ hypostasim attēderūt mo⁹ fm quē significat nomē: q significat p mo⁹ subsistētis in nā aliq̄ q̄uis significet ipm distictū qd ē ipsa relo distiguēs. Similr q dixerūt q significat subam in recto attēderūt subam q est hypostasis distincta pprietate. Qui aūt dixerūt ēt attenderūt subam q est essentia. Et q dixerūt q significat hypostasim & pprietatē ponit circa eā: nō acceperūt hypostasim ex pte q subsistit nāe diuine vt significat B noie de⁹. qd idistincte tribus personis ɔuenit: sed ex pte illa q hypostasis est ipsa relatio distiguēs hypostasim: q in deo idē est distiguēs & distinctum. Et ecōuerso cōsideraverūt hypostasim vel subam qui dixerūt q pprietas nō ponit circa subam vt distinguens ipsam.

Ad primum ergo dōm q Aug. attendit significationem persone q̄ntū ad modū significandi: & nō q̄ntū ad id qd significaī: & iō q̄uis significet relonē: q tñ significaī per modū substantie: nō dicit q significat substantiā: q vtitur⁹ suba in deo ē idez qd essentia ideo ɔsequiī vt significet ēt essentiā fm q pr̄ est de⁹ & ē ipsa deitas. ¶ Et per hoc pz rñsio ad 2ᵐ de diffinitiōe Boetij. ¶ Et similr ad 3ᵐ q q̄uis significet relonē nō est significat p mo⁹ relonis: & iō nō refert fm nomen ad

aliud. ¶ Ad [illegible] dicendum q̄ quid [illegible] de ēentia: vt [illegible] quid est [illegible] rōnale mortale. [illegible] suppoᵐ [illegible] quid natat i mari. Dicta videtur. [illegible] heretici [illegible] quid tres perso ne. ¶ Ad 5ᵐ dicendum q̄ cū dicit̄ persona [illegible] per se vna non significat vnitas essentialis sed magis vnitas psone q̄ ē ex ppositione: ideo illa ratio nō est ad ppositum. ¶ Et p hoc [illegible] ad [illegible] in 3ᵐ obiecta sūt q̄ pcedūt [illegible] ad id qd̄ significat h̄ nomē psona. Inueniūt̄ .n. i diuinis [illegible] modos significādi. Aliqd .n. significat absolutum per modū absolutū, vt deus. Aliqd relatū per moᵐ relatū vt pr̄. Aliquid absolutū per moᵐ relatiuū vt [illegible]. Et aliquid relatū per modū absolutū: vt pᵒ [illegible] accidit [illegible] relō essentialis est ipsa substā diuina [illegible].

¶ Utrū persona pdicet̄ plr̄r in diuinis. IIII.

Ad quartum sic pcedit̄. vr̄ q̄ persona nō pdicet̄ plraliter. [illegible] habet̄ esse tres psonas ē eē tria [illegible] sed nō pcedit̄ q̄ pr̄ ⁊ filiᵘ ⁊ spūs scūs sint [illegible] ergo vr̄ q̄ non possint dici tres psone. ¶ [illegible] psona significat esse subale [illegible] aliquid [illegible] distinctio pprietatū nō diuersificat id qd̄ subale est i nā aliquid [illegible] pr̄ ⁊ filius ⁊ spūs scūs nō distinguunt̄ nisi pprietatib⁹ q̄ nō possint dici tres psone. ¶ Itē pprietates personales nō magis subaliter sunt in deo q̄ pprietates essentiales: vt bonitas sapientia et hm̄. sed pprietates essentiales nō faciūt persōnas plres. ergo nec pprietates relatiue. ¶ [illegible] sicut h̄ nomē deᵘ significat hn̄s nāz diuinā: sic h̄ nomē psona significat subsistēs in diuina [illegible] sed pter vnitatē diuine nāe nō pōt dici q̄ sint plures dij: ḡ nec eadē rōne sint plures persone.

Contra ē qd̄ in lra dr̄. ⁊ q̄ cōia vlas ecclie h̄z. ¶ [illegible] h̄ vr̄ per Ricar. q̄ dic. sunt eos vbi nō ē [illegible] [illegible] persona [illegible] subā dicit̄ si persona [illegible] eē substātiale significaret: nec aliqd̄ significaret: rōne cuiᵘ dicit̄ q̄ multiplicant̄ persone.

Respondeo dicendū q̄ sicut deū est psona dr̄ aliqd distinctū subsistēs in nā intellectuali. Unde [illegible] ponunt̄ aliqui distincti habētes nām intellectualem ponunt̄ plures persone. Nec interest ad pluralitatem psonaz vtrū habeāt eandem nām nec ne. Diuisio .n. nāe in pluribᵘ psonis in hoībᵘ accidit. Tū ex imperfectione nāe hūane q̄ nō est sui esse sed accipit ipm in supposito suo. Unde in diuersis suppositis ē hm̄ diuersum esse. Tū ēt ex nō distinctōia: q̄ persone hūane distinguunt̄ p nām q̄ ē pars eēntie. Unde quāq̄ persona distictas vnā eēntiam nō h̄ēt: quo ⁊ neutrū ē in diuinis psonis. vnde tres persone sūt subsistētes in vna natura.

Ad primum ergo dicendum q̄ Aug. accipit largo mō tria p tres. sic et Hyl. li. de trin. [illegible] [illegible] per [illegible] sūt tria per [illegible] accipiēs substātiam p hypostasi. Uel dicendū q̄ nō sunt tria simplr̄ sed tria sba i tria supposita. ¶ Ad 2ᵐ dicendū q̄ in creaturis diuersitas pprietatū nō facit plres psonas: q̄ pprietas nō est psona subsistētis in diuinis. pprietates sunt ipse psone subsistentes [illegible] ipse pr̄ ⁊ esse psonā ⁊ eē deū nō ē aliud ⁊ aliud eē. Nō .n. ē aliud eē psonā qd̄ nō sit eē filiū: ⁊ iō ad numerū pprietatū psonaliū seqt̄ur nūerus psonarū. ¶ Ad 3ᵐ dicendū q̄ pprietates eēntiales ēt sūt subsistētes: sed tñ vna nō h̄z vnde distinguat̄ ab alia hm̄ rē: sz solū hm̄ rōnē: pprietates relatiue hūt h̄ ex sua oppōnia. Unde sic pr̄ ē qd̄ subsistēs ⁊ hōᵘ. Sz pr̄ ⁊ filius ē alᵘ ⁊ alius subsistens hōᵘ ⁊ sapiēs est vnᵘ in idē subsistēs. vnde singulis psonis oia [illegible] ⁊ iō pprietates eēntiales nō faciūt nūerū psonaz: q̄ nūerᵘ seqt̄ distictōes. ¶ Ad 4ᵐ dicendū q̄ nōia substātiua nō recipiūt plrale nisi ex multiplicatiōe forme a q̄ ipōnunt̄: ⁊ q̄ deitas a q̄ ipōnit̄ h̄ nomē deus nō multiplicat̄ iō nec ēt ipī nomē qd̄ a nā forma ipōnit̄. sz nomē psone ipōnit̄ a forma psonalitatis q̄ dicit rōnē subsistēdi: nāe tali: ⁊ iō vbi sūt plres subsistētes sunt plres psonalitates ⁊ plres persone.

¶ Expositio textus.

Non est aliud deo eē ⁊c. Hoc nō vr̄ ē [illegible] q̄ nō ad identitatē rei: q̄ sic i deo nō ē nisi vnū eē: sed ēt hm̄ rōnē: q̄ ēt h̄ q̄ ipe dicit̄ eē subsistēs in nā diuina psona in deo dicit̄. Aliud tñ esse rōnis eiᵘ cū per se puenit relō: put ē subsistens distincta. cū nihil aliud tale possit poni in diuinis. Et ideo q̄tū ad modū significādi psona inest de substātiis. Quātū vō ad id qd̄ noīe pᵒ in diuinis supponit̄ pertinet ad rela. Nō aliud dicimᵘ q̄ subam pris. Ut tñ noīe substātie nō ēēntia s; hypostasis itelligat̄ h̄ sit sensus. Pater ē ēēntia diuina. Hoc magᵗ de suo addit q̄ et vbis Aug. exp̄ssē nō hr̄: tñ quodāmō verū ē nō rōne significatōis noīs: sed rōne idēptitatis rei: q̄ in diuinis ē idē hypostasis qd̄ ēēntia hm̄ rē. Nō vt illud diceret̄ ⁊c. Ut q̄ hm̄ h̄ nō pōt dici pᵒ tres psone. Sed dicendū q̄ de deo nihil pp̄e dicit̄ ex vbis sūs q̄ diuinā vitatē pfecte exp̄mūt: tñ q̄ moᵘ quo alia de deo dicimᵘ ēt h̄ necessitate cogēte inuētūr̄ relonauenitēū .n. p scripturā cāonicā tradita nō inueniāt̄. nō auderētassent tali mō relonis vti nisi necessitas cogisset. vnde necessitas magis est excusatio pūmptionis q̄ falsitatis. Ueriᵘ .n. cogitat̄ deᵘ ⁊c. Ut falsū q̄ multa de deo dicimus de q̄ eode nō itelligimᵘ: vt ēt ifra p Chry. dr̄. Sed dicendū q̄ q̄uis ad talia q̄ itellm excedūt cor non pōnimᵘ intelligēdo vitatē tñ per fidē ⁊ q̄uā vbis pfecte exprimere nō valz. Quo tñ aliqd ēt ᵘ dr̄ q̄ itelligit̄ vel cū infra dicit̄ di. 37. Cū scriptura nō 3dicit. Hoc vr̄ nihil esse: q̄ si scriptura nō 3diceret si diceremᵘ vnā eē psonā. Sz dicendū q̄ Aug. nō assignat totā rōnē. Cū h̄ nō est cā q̄re pprie: vt dici posset: sed q̄re fidei pietati nō repugnat: vt sic dicimur pprietate significatōis obseruata. Timuit dicere tres essentias ⁊c. In essentia .n. nō itelligit̄ aliqd per qd̄ ad relonem trahi possit sicut inuenit̄ distictio p se. vel plitas re ⁊ nō saluaret̄ in distictiōe relonis: sz exigeret diuisionē i absolutis. Cū h̄ dr̄ excludit̄ singularis ⁊c. Hyl. ex auctate iducta vult pbare ⁊ vnitatē eēntie ⁊ plalitatem psonaz. Ex h̄ .n. q̄ pr̄ separi a filio noīat̄: itelligit̄ distictio persona ⁊. Et iō dicit q̄ ex hoc excludit̄ itelligentia singularis. I. ne deus singularis putet̄. q̄ deitas i vno tñ supposito inueniat̄. Atq̄ vnici. q̄si nō sit cōformium diuinarum personarum per vniones amorsis. Unitatem autem essentie probat consequentia visionis: q̄ q̄ videt filium videt ⁊ patrem.

¶ Quid significet̄ his noībᵘ vnᵘ vel vna: duo vel due: tres vel tria: triniᵘ vel trinitas: plures vel plalitas: distictio vel distincte: cuz his vtimur de deo loquētes. ¶ Dist. XXIIII.

Hic diligēter inquiri opz: cū in trinitate nō sit diuersitas vel singularitas: nec multiplicitas vel solitudo: qd significet̄ his noībᵘ. s. vnᵘ vel vna: duo vel due: tres vl̄ trinus vel trinitas: plures vel plalitas: distincte vel distictio: cū dr̄ vnᵘ deᵘ: due psone vel tres psone: plres psone distincte sūt psone: vl̄ cū dr̄ distictio psonaz plalitas psonarū: trinitas

psonaz: ⁊ hmōi. Uidemur .n. hoc dicētes nūeroz q̄titates ⁊ rez multitudinē vel multiplicitatē i deo ponere. Quid ḡ ista ibi significēt ipso d̄ quo loqmur aperiēte isinuare curemᵘ.

¶ Magis illa dr̄r ad excludēdū ea que nō sunt in deo q̄ ad ponēdū aliqua.

Si diligēter pmissis auctatum vbis itēdimᵘ: vt dictoz itelligētiā capiamus: magis vr̄ hoz vboz vsus itroductᵘ rōne remouēdi atq̄ excludēdi a simplicitate deitatis q̄ ibi nō sūt: q̄ ponēdi aliqua.

¶ Quid per vnū significet̄ cū dr̄ vnᵘ deus.

Cum .n. dr̄ vnᵘ ds̄ multitudo deorū excludit̄: nec nūeri q̄titas in diuinitate ponit̄ tāq̄ diceret̄: deᵘ ē: nec multi sunt vel plres dij. Unū Amb. in lib. d̄ trini. ait. Cū vnū dicimᵘ deū: vnitas excludit numerū deoz: nec quātitatē in deo ponit: q̄ nec numerus nec quātitas ibi est.

¶ Quo sensu dr̄ vnᵘ est pr̄: vel vnᵘ est filiᵘ.

Similr̄ cū dr̄. vnᵘ ē pr̄ vel vnᵘ ē filiᵘ: ⁊ h̄ rō dici hec ē: q̄ nō sunt multi pres vel multi filij: ita ⁊ d̄ filibᵘ. Itē cū dicimᵘ plres eē psonas: singularitatē atq̄ solitudinē excludimᵘ nec diuersitatē nec multiplicitatē ibi ponimᵘ: q̄si diceret̄. Si ne solitudie ac singularitate psonas 3fitemur. Unū Hylariᵘ in. iiij. li. de tri. sic ait. Dixit deᵘ. Faciamᵘ hoīez ad imaginē ⁊ silitudinē nrāz. Quero nūc: an solū deū sibi locutū existimes: an hūc sermonē eiᵘ itelligas ad alterū extitisse. Si solū fuisse dicis: ipsiᵘ vocē arguēris dicentis. faciamᵘ ⁊ nrām. Sustulit .n. singularitatis ac solitudis itelligentiā pfessio cōsortij: q̄ aliqd 3sortiū eē nō pōt ipsi solitario: neq̄ solitudo solitarij: recipit faciamᵘ: nec alieno a se diceret nostrā. Attēde lector his vbis ⁊ vide: q̄ noīe cōsortij pluralitatē significauit. Pfessio ḡ cōsortij est pfessio plalitatis: quā pfessus ē dicēs. Faciamᵘ ⁊ nostrā: plaliter enim vtrūq̄ dr̄. Sed hac pfessiōe plalitatis non diuersitatē vel multitudinē posuit: sz solitudinē ⁊ singularitatē negauit. Sic ḡ cū dicimᵘ plres ⁊ psonas vel plalitatē personarū: singularitatis ⁊ solitudis itelligētiā excludimus.

¶ Quid p ternariū significet̄ cū dr̄ tres psone.

Ita ēt cū dicimᵘ tres psonas: nomie ternarij nō q̄titatē nūeri i deo ponimus: vel aliquā diuersitatē sz itelligentiā: nō ad aliū nisi ad pre̅z ⁊ filiū ⁊ spūm scm̄ dirigēdā significamᵘ: vt sit huiᵘ dicti itelligētia. Tres persone sūt: vel tres sunt pr̄ ⁊ filiᵘ ⁊ spūs scūs. I. nec tm̄ pr̄: nec tm̄ filiᵘ: nec tm̄ pr̄ ⁊ filiᵘ i deitate sūt: sz ēt spūs scūs: ⁊ nō aliᵘ ab his. Similr̄ nō tm̄ est ibi hec persona: vel illa: vl̄ hec ⁊ illa: sz hec ⁊ illa ⁊ illa ⁊ nō alia. Et hoc forte ita itelligēdū Aug. satis ōndit vbi dicit: q̄ illo noīe nō diuersitatē itelligi voluit: sz singularitatem noluit.

¶ Quid per duo cū dicit̄ due persone: vel pater ⁊ filius duo sunt.

Similr̄ cū dr̄ duo sunt pr̄ ⁊ filiᵘ: non dualitatis quātitatē ibi ponimᵘ: sed hoc significamᵘ: q̄ nō est tm̄ pr̄: nec tm̄ filiᵘ: sz pr̄ ⁊ filius: ⁊ hic nō est ille: ita ⁊ de alijs huiusmodi. Ita ēt cū dicimᵘ: pr̄ ⁊ filiᵘ sūt due persone: h̄ significamᵘ q̄ nō tm̄ pr̄ ē persona: nec tm̄ filiᵘ est persona: sz pater ē persona: ⁊ filiᵘ est persona: ⁊ hec nō est illa.

¶ Et quo sensu dicit̄ in personis distinctio vl̄ persone distincte.

Cum aūt dicimᵘ distincte sūt psone: vl̄ distinctio ē in personis: 3fusionē atq̄ pmixtionē excludimᵘ: ⁊ hāc nō esse illam significamᵘ. Cūq̄ addimᵘ: distincte sunt persone pprietatibᵘ: siue differētes pprietatibus: aliā ēē hāc personā: ⁊ aliā illā suis pprietatibᵘ significamus. Et cū dicimᵘ: aliā ⁊ aliā: nō diuersitatē vel alienationē ibi ponimᵘ: sed 3fusionē sabellianam excludimus.

¶ Quō ibi accipiatur discretio.

Ita etiā dicunt̄ discrete persone: vl̄ cū dr̄ discretio in personis eē: eādez itelligētiā facimᵘ. Eodē .n. mō ibi accipit̄ distictio quo discretio. Et congrue dicit̄ ibi esse discretio vel distictio: nō diuersitas vel diuisio siue separatio. Unū Amb. in. i. lib. de tri. Nō est ipse pr̄ q̄ filius: sz iter patrē ⁊ filiū expressa distictio est.

¶ Quomodo trinitas ibi accipiatur.

Cum vō dr̄ trinitas: id significari vr̄ qd̄ significat̄ cū dr̄ tres psone: vt sic nō pōt dici: pr̄ est tres persone: vl̄ filius est tres persone: ita non dz dici: pater est trinitas: vel filiᵘ est trinitas.

¶ Hoc videt̄ cōtrarium esse predictis.

Hic nō est pretermittendū q̄ cū supra dictū sit deū nec singularem: nec multiplicem esse cōfitendū: idq̄ sanctorū auctoritatibus sit cōfirmatū. In 3riū videtur sentire Isido. dicens. Distinguendū est iter trinitatē ⁊ vnitatē. Est .n. vnitas simplex ⁊ singularis: trinitas vō multiplex ⁊ numerabilis: q̄ trinitas ē triū vnitas. Ecce vni

tant dicit ei singulare: t trinitatē multiplicē t numerabilē. Sed ad hoc dicūt: q3 singulare accepte sicut t alij accipiunt vnū: multiplicē ro t numerabilē sicut alij dicunt trinitatē.

¶ Dualis terminus.

Posita diuisione vnius nolum. t ostenso q3 ibi pluralis in diuina pducant: restant duo. Primo de nolb' significatiōe vnitatē t plalitatē ipsis in deo accipiantur. Et secundō in eius duas. Ia p' ordinat de ipsis nolb' significatiōe vnitatē t plalitatē fm se. In qbꝰ ordine ostenditur terminus significatus plalitatē pōt addi huic nomini pluralis. ¶ Videndū. 2°. Poma in tres. Impōsimo autē q3. In 2° solutō ad obiectiōnē ibi. (De nō ē pternumdū.) (Bo obiicitur 2°. Vlt solutō q3nem. Et circa B tria facit. Primo ponit fmā ipsius i ipsū. 2° specificat ipsā ad nola significatiā vnitatē ibi. (Cū aūt vn' dicit.) 3° ipsā ad nola significatiā plalitatē ibi. (Iter ei dicūt.)

¶ Circa pmū duo fac. Primo ostēdit q3 significet B nomen vn' q3 termino cōmuni adūgit. 2° q3 significet q3 termino plurali adūgit ibi. (Sēr ei dr 2°.) Circa pmū duo. Primo ostēdit q3 significet B nomen vn' q3 termino cōmuni adūgit. 2° q3 significet q3 termino plurali adūgit ibi. (Sēr ei dr 2°.) Circa pmū duo fac. Primo ostēdit q3 significet B nomen vn' q3 termino cōmuni adūgit. 2° q3 significet q3 termino plurali adūgit ibi. (Sēr ei dr 2°.) Circa pmū duo fac. Primo ostēdit q3 significet B nomen vn' q3 termino cōmuni adūgit. 2° q3 significet q3 termino plurali adūgit ibi. (Sēr ei dr 2°.)

dicit leonione accidentale ex aggregatione taliu intentionem efficit numerus q est spēs quātitatis. Et hāc pōnē sequitur qdās theologi dicūt q vnitas et numerus trāsferuntur in diuina pdicatione nō quāti ad esse accītis vel quātitatiui quāti ad rōnē ppriā vnitatis vel numeri: et ita ponitur aliqd in deo pdicat sicut scia et bonitas et alia q sic de deo dicunt. Alij phi .s. Aris. et Auer. dicūt q vnū et multa q diuidūt ens nō sūt idē cū vno qd est pncipiū numeri: et cū multitudie q est spēs quātitatis. Et h rōnabile est. Non enī suenit aliqd cōuenit sub inferiori eē dicam supioris. sic rōnale nō est diua subē. vñ nec multitudo q est sub quātitate pōt eē diua entis simplr. Dicit q q vnū qd cōuertitur cū ente nihil positiue addit ad id cui adiūgitur. eo q res nō dr eē vna per aliquā dispōnē additā: qz sic esset abire in infinitū si ista et dispō cū sit vna per aliquā aliā vnitatem vna est. Unde dicit q vnū claudit i intellectu suo ens cōe. et addit rōnē puatiōis vel negationis cuiusdā super ens .s. idiuisiōis. Unde ens et vnū cōuertunt sic q sunt idē re et differūt per rōnē tm: fm q vnum addit negationē sup ens. Unde si cōsiderent rō vnius quātum ad id qd addit supra ens nō dicit nisi negationē tm. Et eadē rōne multitudo nō addit supra res multas nisi rōnē quādam .s. diuisiōis. Sic .n. vnū dr ex eo qd nō diuidit ita multa dicuntur ex eo qd diuidunt. Prior aūt rō diuisiōis fm quā aliqd ab aliq distinguit ē in affirmatiōe et negatiōe: et iō multitudo dicit in rōne sua negationē fm .s. q multa sūt: quoz vnū nō est alterum: et hō diuisiōis h mō accepte in rōne multitudis negatio iportat in rōne vni. Et sic accepta vnū et multa sunt de pmis differētijs entis fm q ens diuidit i vnuz et multa et in actū et in potētiā. Unde sic accepta nō determinant ad aliqd gen. et sic h multitudo sic accepta nō ē numerus q ē spēs quātitatis: nec h vnū sic acceptū est vnū qd est pn numeri: sed fm pdictos phos Arist. Auer. et Auic. vnū fm q est pn numeri ponit aliqd additū ad esse .s. esse mēsure. Cuius rō pmo inuenit in vnitate: et deinde cōiter in alijs numeris: et deinceps de quātitatib cōtinuis: et deinde trāslatum est h nomē ad alia oīa genera. vt dicit phus .io. meta. Quidā vō mediū inter vtrūq tenēt cōsentiētes Aris. in h q vnuz qd cōuertit cū ente nō addit aliqd positiue supra id cui adiūgit. Auic. vo in h q dicit vnū fm q est pn numeri: et fm q cōuertit cū ente esse idē: et nō differre nisi ratione: et sic hz eos non addit aliqd positiue supra id cui adiūgit. Nō aūt eoz q vnū vtroq nō differat tm rōne est. Cum .n. vnū sequat actū forme distinguētis: ex hoc q forma dat eē hz vnū qd cōuertit cū ente: sed ex scdo actu forme q est distinguere ab alijs hz q sit pn numeri: q cōponit in genere accītis: qz ista distinctio fm rōnes seqtur esse cōpletū. Sed h nō pōt stare: qz si vnitas que est pn numeri dicat fm rōnē puatiōis. tūc nō erit aliqd nisi in diuinis et nec numerus cui est pn. vñ nō posset esse spēs in aliquo genere. Est q diuā iter duas opiniones pmas. qz pma nō distiguit iter vnuz et multa put sunt i genere quātitatis: et put sunt pme dñe entis. Scda aūt opinio distinguit vt dcm est: et hāc credo esse veriorē. Dico ergo fm hanc opinionē q numerus et vnitas fm q sunt in genere quātitatis nō iueniunt nisi in qbus iuenit cōmēsuratio quātitatis. vñ inueniunt tm in reb hntibus quātitatē cōtinuam. vñ phus dicit q numerū cognoscimus diuisiōe cōtinui. Et h tm numerus est subm arithmetici. vt et Aui. dicit. Unde nec numerus et vnitas nō veniūt i diuinā pdicatōē: sz tm vnū et multitudo sz q sūt de illis q cōsequunt vere ens. Et ita hi termini nihil addūt i diuinis sz rōnē supra id de quo dicunt nisi rōnē negationis tm fm q magis dicit in ista.

Ad primū

ergo dōm q in multitudie negatio est fm q vna res distiguit ab alia p negationem. vñ in multitudie est negatio vel puatio realis q vna res nō dr esse alia: et hō distinctionē per negationes negat negatio iportata in rōne vnitatis. vñ dico q negatio illa in q pficit rō vnitatis nō ē nisi negatio rōnis tm. Oīs .n. respectus q est entis ad negationes vel ad nō ens nō est nisi rōnis. Unde relo q refert ens ad nō ens nō ē nisi tm in rōne. Et silr puatio q de ente negat nō ens ē in ratione tm: vt puatio puatiōis vel negō negatiōis. Et sic p q nō ponimus distinctionē in diuinis psonis fm rōnē tm. qz dicimus q vna psona realiter nō est alia. ¶ Ad scdm dōm q vt ex pdictis pz vnū nō iportat negatiōes nisi rōne. Unde fm rez magis se hz ad pōnez q multitudo in qua iportat realis negatio: fm quā res a re distiguit. Et ideo vnū in intellectu ē pus q multitudo: quis fm sensum vel imaginatōez sit ecōuerso. vt dicit phus. qz sic cōposita pora sunt simplicib: et diuisa indiuisis: et iō i diffōne vnius nō cadit multitudo: sz illud qd est pus fm itellectū vnitate. Pmū .n. qd cadit in apphēsiōe itellectus ē ens: et ens: et ista sufficiūt ad diffōnē vnius fm q intelligam vnū esse ens in quo nō est distictio p ens et nō ens. et h .s. distincta p ens et nō ens nō hēt rōnē multitudis nisi postq intellectus vtriq attribuit itentiōez vnitatis. et tūc diffinit multitudinē id qd est ex vnis: quoz vnū nō ē alterū: et sic in diffōne multitudis cadit vnitas: sz nō ecōuerso. ¶ Ad tertiū dōm q h ē vā diffō vni: vnū est ens qd nō diuidit. Quā Auic. nitat eā iprobare rōne iducta. Est .n. duplex diuisio .s. diuisio fm quātitatē. et talis diuisio cōsequit rationē multitudis: eo q ratione multitudis cōiter accepte sequit ratio numeri: put est spēs quātitatis sz q addit rationē mēsure. vñ dicit phus .io. meta. q numerus ē multitudo mēsurata p vnu: et rōne numeri sequit intellectus diuisiōis cōtinui. Ratio .n. diuisionis et quātitatis mēsure fm Com. io. metaphy. pus inuenit in quātitate discreta q in quātitate cōtinua: et talis diuisio non ponit in diffōne vni qd cōuertit cum ente. Est et quedaz diuisio fm formā vel eēntiā fm q vna res per formā suam diuidit ab alia: et ista diuisio pmo inuenit i affirmatiōe et negatiōe q fm intellectus pcedit rōnē vnius vt dictū est. et sic p q nō erit circulus in diffōne. ¶ Ad quartū dōm q vnū duplr dr .s. qd est pn numeri: et qd cōuertit cū ente. Loquēdo de vno qd est pn numeri vt dictū ē. ponit aliqd additum supra ens qd dr vnum .s. rationē mēsure. vñ h vnum pōt duplr cōsiderari. aut fm id qd est. aut fm id qd cōsequit ad itellectū eius .s. relationē quādā. Si scdo modo sic opponit multitudini numerali relatiue sic pncipium ad pncipiatū sicut pūctus ad lineaz: et sicut pars ad totum: et magis ppric sicut mēsura ad mēsuratū. Sz pmo modo tūc duplr: qz vel cōsiderabit ipm vnum in pfectione .s. q est tm vnitas: et sic habebit disperatā oppositionem mēsure ad alios numeros. quilibz .n. numerus fm quāditatē sue spēi habz spālem rationē mēsure: sicut spēs opposite sunt disperate. et talis oppositio reducit ad cōtrarietatem sicut pncipium: qz spēs disperate distiguunt differētijs cōtrarijs qbus pmo diuidit genus vt pbatur .io. metaphy. Uel sine pfectiōe et sic vnitas nullas oppositiones habz ad numeros: sed est cōstituēs ipsum. Si aūt loquimur de vno qd cōuertit cum ente: sic vnum habet rōnes puatiōis vt dictū est. respectu diuisiōis que saluat in multitudie: et ita opponet multitudini sicut puatio habitui. vt dicit phus .io. metaphy. Unde etiā equale opponit magno et paruo sicut puatio. Nec vnum puatio illius multitudinis quā cōstituit: sed multitudinis q negat esse in ipso: qd dr vnum. Nō .n. de rōne sua vnius puat oēm diuisionem: sed sufficit ad rōnē eius q diuisio remoueat. Et ideo pōt esse q vnū est pars multitudi

nis: et q ipsa multitudo dr quodāmō vnū put .s. aliqd nō diuidit ad minus fm itellectū aggregātē sicut etiam ipm malū nō est oīno expers boni: qz nō puat qdlibet bonum p malū. ¶ Ad 5 dōm q multitudo numeralis q ē spēs quātitatis ponit aliqd in creaturis. Hoc aūt nō transfert in diuina nisi forte fm rōnē distinctiōis quā hz ex ratiōe multitudis simplr. Multitudo vō q diuidit ens nō addit accītis positiue supra ens: sz rōnes distinctionis tm fm q vna nō est altera. et sic est etiā in diuinis.

¶ Utrū vnū et numerus significēt eēntiā. IIII.

AD quartuz sic procedit: vr q hē dictiones significēt diuinā eēntiā. Quicqd .n. ad se dr in diuinis substātialr dr et eēntiā significat: sz hē dictiones sz suū nomēnō referunt ad aliud: sz ad se dicūt. q sunt eēntialia. ¶ Pr. fm Boe. oīa pdicamēta mutant in substantiam cuz in diuinā pdicationē venerint pter ad aliqd: sz numerus et vnitas vident ad quātitatē ptinere. q sūt eēntialia. ¶ Si dicas q significant eēntiā qn adiūgunt termio eēntiali: vt cū dr vnus deus: et notiōez qn adiūgunt psonali: vt cū dr vnus pr. ¶ Cōtra qcūq dicūt nō fm vnā rōnem equiuoce dicūt: sed nō est eadē rō vnitatis psonalis et eēntialis. sicut nec est eadē ratio distictionis psonalis. q vr q equiuoce de eis dicant. ¶ Itē vnū ptinet ad eēntiā. vñ dicimus q pr et filius sunt vnū p eēntie vnitatē: sed cū multitudo cōstituat ex vno ad qcūq gen ptinet signū vni et signū multitudis. q vr q et oīa noīa significātia distictiōez vel pluralitatem significent essentiam.

Contra. quicqd eēntialr dr de singlis psonis pdicat: sz termini numerales non pdicant de pre. nō .n. pōt dici q pr sit duo vel tres. q vr q nō significent eēntiā: et ita nec vnus qd est pluralitatis pn.

Respondeo dōm: q vt pz ex dictis in diuinis nō est aliq vnitas et multitudo nisi fm qd vnū et multa diuidūt ens cōe. Et hoc mō: vt dcm est nō addunt aliqd supra ens de quo dr vnitas vel multitudo nisi fm rationem. Unde sicut ens cōiter se hz ad absoluta et relatiua. et silr distictio et idistictio q sz rōnē addunt: ita et vnū et multa q diuidunt ens cōe. Et iō fm q diuersis adiūgunt significāt eēntiā vel notionē. Unitas .n. eēntialis ē ipa eēntia diuina fm q ē idiuisa. et vnitas psonalis pria est vnitas pprietatis fm q non est diuisa. Et similr multitudo vel pluralitas psonaruz sunt ipe persone fm q sunt distincte: et qz nō est ibi aliqua distinctio eēntiarum. iō nec aliqua pluralitas eēntialis.

Ad primum igif dōm q hē dictiōes fm rōnem quā addūt ei de quib dicūt nō ponūt relationē nec aliqd. et iō fm noīa que iponunt ab hē rōnibus nō referunt ad aliud: sz quātū ad illud circa qd ponit ista ratio pōt iportare et absolutū et relatiū. ¶ Ad 2 dōm q vt dcm est pluralitas nō venit in diuinā pdicationē ex multitudine q ē spēs quātitatis. et iō rō nō pcedit. ¶ Ad 3 dōm q rō vnitatis ponit ens idiuisum simplr. vñ abstrahit a quolibet mō distinctionis. vñ fm vnā rationē cōem dr persona vna et essentia vna: quāuis sit nō vna rō distinctiōis in spālī. vñ ex hoc nō habet q equiuoce pdicet. ¶ Ad 4 dōm q sicut ens absolute dcm intelligit de substā: ita vnū absolute dcm put significat in neutro genere qd substātiuat iportat vnitatē absolutē: et significat vnitatē substē: sed talis vnitas nō cōstituit numerū psonaz: sz cōsideret numez eēntiaruz si eēt ibi. Sz in masculino gnē nō significat vnitatem absolutē: sz iponit vnitatē circa terminū cui adiūgit: qz adiectiuū est. vnde iportat vnitatē cōuenientē illi termio. Et iō cū dr vnus deus iportat vnitatē eēntialē. et cū dr vnus pr iportat vnitatem

psonalē. et h vnitas cōstituit numez psonarū q ad relonē ptinet. ¶ Ergo h pz risio ad aliud. qd i cōtrariū obijciebat.

¶ Questio. II.

DEinde querit de nominibus que sunt pluralitati āneya. Et circa hoc querunt duo. Primo de hijs q se hnt ad pluralitatem sicut pncipiū. Scdo de noīe trinitatis q cōsequit pluralitatē q collectiuū.

¶ Utrum ideo sit diuersitas. I.

AD primuz sic pcedit: vr q i deo sit diuersitas. Sicut .n. vnū in substā facit idē: ita multitudo in substā facit diuersitatem: sz dicit Hyl. q pr et filius et spūs sctūs sunt qdē p substām tria: p cōsonantiā vō vnū. q est ibi diuersitas. ¶ Pr. sicut vnū dr ex eo q nō diuidit: ita multa vel plā dicūr ex eo q diuidunt: sed pr et filius sunt plēs. q vr q ibi sit diuisio. ¶ Itē alienū denoiat ab alio: sz filius est alius a pre. q pōt etiaz dici alienus. ¶ Itē vr q possit dici singularis: qz singulare significat aliqd determinatū subsistēs in nā cōi: sz hoc mō est pr. vñ signat dicit Dam. q se hz sicut idiuiduū. q vr q posse dici singularis. ¶ Pr. vr q posse dici vnicus p hoc qd cātat eccīa. trinū deū vnicūq cum fauore pdicat. ¶ Itē vidchar q nō posse ibi eē discretio. Discretū est .n. quedā diuina quātitatis: sed in diuinis nō ē quantitas. q nec discretio. ¶ Et quaritur generaliter qd de hijs possit cōcedi in diuinis.

Respondeo dōm q circa fidē trinitatis fuerūt due heresis. s. arriū q idunt pluralitatem eēntie. et sabellij q abstulit pluralitatē psonaz: quoz vtriq cōcedit fides catholica. et ideo ea oppz cōcedere que vtriq heresi aduersant. et ea negare q vtriq sunt cōsona. Unde cōtra arriū quatuor ponit ecclia .s. eēntie vnitatē. et ex h cōfitet deū vnū et negat diuersitatē. Scdo eēntie diuine simplicitatē. et iō cōfitet simplicē et negat multiplicitatē vel diuisionē q ponit rōnem totius et partis q simplicitati aduersant. et similr separatiōes. Tertio ponit similitudinē in nā deitatis put significat vt forma quedā: et iō predicat filiū similē pri et negat alienū: qz alienum dr qd est eēnciā a nā alienū. Quarto ponit idiuiduitatē et magnitudinē triū psonaz. et iō ponit equalē et negat disparē vel inequalē. Similr cōtra sabellium quatuor ponit. pmo nature cōicatiōez pluribus suppositis. et iō pdicat pluralitatē et excludit singularitatē. Scdo ponit q ista pluralitas nō ē tm rationis: sz etiā reiq sunt tres res. et iō pdicat discretionē et excludit vnicū. Tertio ponit in istis rebus psonalibus esse ordinē origis. et iō predicat discretionē que ordinē quēdā iportat: et excludit cōfusionē. Quarto ponit tres psonas vnitas societate quādā amicitie q ē ipsis sotia. et iō pdicat cōsonātiā vt pz ex Hyl. et excludit solitudinē.

Ad primuz igif dōm q vnus in substā put significat eēntiā facit idē. et silr multitudo i substā q est eēntia facit diuersitatē: sz cū dicit Hyla. q sunt p substā tria: accipit substām p hypostasi nō p eēntia. ¶ Ad 2 dōm q vbi ē numerus simplr ibi ē diuisio vel p eēntiam vel p quātitatē: sz talis numerus nō ē i diuinis: sz numerus quidā: vt dcm est: et ad istū numerū sufficit distictio relonū. ¶ Ad 3 dōm q quāuis filius dicat alius a prē nō tm dicit alienus: qz hoc sonat in eēntiatē nāe. Denoiat .n. alienus ab alietate nāe et nō ab alietate suppositi. ¶ Ad 4 dōm q psona diuina nō pōt dici singularis pprie: qz singulare ē cuius eēntia ē icōicabilis. eēntia aūt pris nō ē incōicabilis. ¶ Ad 5 dōm q rōne dicta nō pōt deus dici vnicus: et si inueniat ipsaque accipit vnicus p vno: ita gloriāde sunt oēs auctores tales in qb aliqd pdictoz ponit. ¶ Ad 6 dicendū q discretio nō saluat in diuinis quātū ad rōnem

quātitatis ad solū quātitā ad rōnes ordinis. ¶ Ad questionem p3 responsio per iam dicta.

¶ Utrū trinitas sit nomen essentiale. II.

AD secundū sic pcedit: vr q3 trinitas sit nomē essentiale. Omne qd .n. ad aliud nō refert est essentiale. s3 trinitas ſm nomē suū est hmōi. g̃ re. ¶ Itē. qd pdicaſ de singlis psonis et de oib9 simul singl̃r: nō plur̃r ē essentiale. s3 hoc nomē trinitas vr hmōi esse. Qr trinitas vr quasi triū vnitas: illa vnitas significat diuinā essentiā. Uñ cum possit dici pr est essentia: et vnitas essentie pōt dici q3 ē vnitas triū: ita qd ē trinitas. et similr filius et spūs sctūs: et di tres sunt vna trinitas: et nō plures trinitates. g̃ vr q3 sit essentiale. ¶ Si dicas q3 nō: qr ē collectiuum psonarū. ¶ Cōtra ſm Ber. Inter oēs vnitates arcē tenz vnitas trinitatis: s3 iter oēs vnitates ē minor illa quā importat nomen collectiuū. g̃ videt q3 nō sit collectiuum: et ita nullo modo significat relatōes.

Contra. est qd dicit Boe. li. de tri. q3 ipm nomē trinitatis ad relonē ptinet. g̃ nō est essentiale.

Respondeo dicēdū qd i noie trinitatis iportaſ vnitas et numerus qdā. S3 vnitas i diuinis vr duplr. s. vnitas essentialis et vnitas psonalis. Uñ qdam dicūt q3 nomē trinitatis importat vnitatē psonalē: et ſm eos sic exponit trinitas quasi ter vnitas: qr sunt ibi tres vnitates psonales. et ſm h absolute relatōnē significat. ¶ Alij dicūt q3 vnitas iportata est vnitas essentialis: et sic illi exponūt trinitas. i. triū vnitas. sicut et Isido. i sta exponit. Uñ et hoc vr cōueniēti9 eē cū nos a trinitate nominemus deū trinū: et nō pōt dici ter vnus: qr cū de9 vn9 significat vnitas essentialis: et ſm hoc trinitas significat vtrūq3. s. vnitatē essentie et distinctionē psonarū.

Ad primum igit dicēdū q3 trinitas quātū ad id ad qd significādū imponit nō significat relatōes. s3 nūerū. vñ ſm nomē ad aliud nō refert. S3 quātū ad ea circa q̃ ponit nūerus iste i diuinis significat ipas relatōes q̃ solū i diuinis nūerant. et nō addit aliqd ſm re: sed tm rōne negatōis: vt dcm ē: et hoc cōuenit trinitati. s. q3 sit ad aliqd nō loquatur ē trinitas s3 loqndi ē trinitas diuina. vel h3 relatōnē iplicitā. ¶ Ad 2m dicēdū q3 h ē falsa. pr est trinitas. Quāuis .n. h nomē trinitas p modū significādi qr significat i abstracto significet vnitatē essentie i recto: et nūeꝝ psonaꝝ i obliquo quātū ad ethymologiā nois: pur vr trinitas triū vnitas: tñ quātū ad impōne nois ē e3. Impositū ē .n. nomē ad significādū ab ipo nūero q̃ in nomine iportaſ. Uñ quātū ad verā nois signōnē idē significatur cū vr trinitas: ac si diceret tres psone vni9 essentie sic magis expōit. Uñ p3 q3 pr nō pōt trinitas dici. Sicut cū vr de9 ē trin9 significat q3 ē h̃ns tres psonas in vna essentia. vel ly de9 supponit tūc vel essentiā vel suppositū idistinctū. ¶ Ad 3m dicēdū q3 h nomē trinitas h3 aliqd simile cū nomine collectiuo nō tñ ē de collectiuis. In collectiuo .n. est duo [illegible] multitudinē coꝝ q̃ colligunt: q̃ simplr sūt p essentiā diuisa. et id i q̃ colligunt q̃ ē minima vnitas. S3 i noie trinitatis ē ecouerso illud in q̃ colligunt tres psone ē maxima vnitas. s. vnitas essentie. psone aūt q̃ colligunt hnt minimū de ratōe veram multitudinē. tñ ē aliq̃ silitudo loquendo est aliqs nūerus et aliq̃ vnitas vtrobiq3. vel supra dixi magis sr q3 ē dōs collectiuum. ¶ Expō textus.

QUalia nec nūer9 nec quātitas ibi est. p3 h p3 q3 magis iducit q3 vnitas et multitudo nō pdicant aliqd supadditū reb9 q̃b9 adiūgunt nisi ſm q3 sunt i gñe quātitatis: et h mō de deo nō pdicant. ¶ Faciamus hoīez ad imā. et simi. rc. h ē exposita supra. di. 2.

¶ Quid significat cū vr pluraliter tres psone vel due persone. ¶ Distinctio XXV.

PReterea cōsiderandū est cum hoc nomē psona: vt pdictū est ſm substantiā dicaſ: que sit itelligentia dicti: cū plur̃r pferē tres psone: vel due psone: et cū vr. Alia est psona pris: alia est psona filij: alia est psona spūs sci. Si .n. i his locutōibus psone vocabulū essentie itelligentiā facit: plures essentias cōfiteri videmur: et ita plres deos. Si xo essentie significatōnē ibi nō tenet: alia ē hui9 nois rō cū vr. Pater ē psona: vel fili9 est psona: et alia cū vr. Pater et fili9 et spūs sctūs sunt tres psone: et cū vr. Alia ē psona pris: alia filij: et huiusmodi.

¶ Qr videtur ſm essentiā dici: alia est persona patris: alia filij: siue tres persone: vt cū vr pater est persona: filius est persona.

PErsona .n. vt supra ait Augus. ad se vr: et idē est deo esse psonā qd esse sicut idē est ei eē qd deū eē. Uñ manifeste colligit q3 essentiā diuinā pdicamus dicētes. Pater ē psona: fili9 ē psona: spūs sctūs ē psona. i. essentia diuina: et oīno vnū et idē significat noie psone. i. diuina essentia cū vr: pater est psona: et filius est psona: qd significat noie dei cū vr: pater est de9: fili9 ē de9. Ita etiā idē significat cū vr. Deus est deus: deus ē psona. Utroq3 .n. nomie essentia diuina itelligit. qr vtrūq3 ſm subam vr. Cū xo dr pater et filius et spūs sctūs sunt tres psone: qd tūc psone significamus: an essentiā? Hoc .n. vr si supra posita xba Augu. diligenter scrutemur. Supra .n. dixit q3 ideo tres psonas dicimus: qr id qd psona est: cōe ē trib9. Et ita q3 pater ē psona et filius est psona: et spūs sctūs est psona. ideo tres psone dr̃. Uideſ g̃ eandē tenere significatōez hoc nomē psona cū dr̃ tres psone: quā h3 cū vr. Pater ē psona: fili9 ē psona: spūs sctūs est psona: qr vt ondit Aug. hoc dicit. i. tres persone propter illud: qr id qd psona ē: cōmune ē eis. Id ergo qd cōmune est eis. i. patri et filio et spūi scō: videt significari noie persone: cum dicitur tres persone.

¶ Aliter ēt videt posse ondi: q3 ſm essentiā dicatur: ēt cū plur̃r pferſ.

ALiter ēt videt posse ostēdi: q3 ibi noīe psone significet essentia cū vr tres psone. Ut .n. supra dixit Aug. Ea necessitate dicimus tres psonas vt rūderemus querentibus: qd tres vel qd tria. Cū g̃ qrit qd tres vel qd tria: cōuenienter rūdet cū vr tres psone. Ubi querit: qd tres vel qd tria per qd de essentia qrit. Nō .n. iuenit qd illi tres sunt nisi essentia. Si g̃ qōni recte rūdemus: op3 vt rūdēdo essentiā significemus: alioqn nō ondimus qd tres sint. Si xo rūdētes essentiā significamus: ipaz essentiā psone noie itelligim9: cū vi tres psone.

¶ Opio quorūdā q putāt essentiā significari noīe psone: cū dicimus tres psonas.

QUibusdā vr q3 noie psone significet essentia: cū vr tres psone. Propterea qr Aug. dicit iō dici tres psonas: qr cōe ē eis id qd ē psona: vt sit talis intelligētia. Pr et fili9 et spūs sctūs sūt tres psone. i. sunt tres id hn̄tes cōe qd ē psona. i. tres sunt quoꝝ q̃sq3 est psona. i. essentia. S3 qūo iuxta hāc itelligētiā diceſ: alia ē psona patris: alia filij. Et h ēt ita voluit itelligere. s. ali9 est pr: et ali9 ē fili9: id tñ cōe hn̄tes qd ē psona. Et h cōfirmāt auctē Aug. q i. vij. li. de tri. ait. Tres psonas eiusdē essentie: vel tres personas vnā essentiā dicimus. Tres aūt psonas ex eadē essentia nō dicimus: q̃si aliud ibi sit qd essentia ē: aliud qd psona ē. Hac auctē et pmissis conant asserere in pdictis locutōib9 nomē psone essentiam significare. S3 qd rūdebūt ad id qd ipse Aug. i li. de fide ad Petrū dicit. s. q3 ali9 ē pr i psona siue psonalr: ali9 psonalr filius: ali9 psonaliter spūs sctūs. Qūo .n. ali9 psonalr pr: ali9 psonalr fili9: ali9 psonalr spūs sctūs. si in eē psonā oīno cōueniūt. i. si psona essentie tñ itelligentiā facit. Iō nobis vr aliter hoc posse dici congruēti9 iuxta catholicoꝝ doctoꝝ auctoritates.

¶ Qr hoc nomē psona triplr i trinitate accipit: et hec est vtilis et catholica doctrina de persona et personis.

SCiēdū ē igit q3 hoc nomē psona multiplicē itelligētiā facit: nō vnā tñ. Et vt Hyl. ait i li. iiij. de tri. Intelligentia dictoꝝ ex cāis ē assumēda dicēdi: qr nō sermoni res: s3 rei ſmo subiect9 ē. Discernētes g̃ dicēdi cās hui9 nois. s. psona: significatōez distinguimus dicētes: q3 hoc nomē. s. psona pro pre ſm subam vr: et essentiā significat. sic supra ondit Aug. cū vi. De9 ē persona. pr est psona. Quadā tñ necītate vt supra dixit Aug. trāslatū ē hoc nomē: vt plur̃r diceret tres psone cū querereſ. qd tres vel qd tria. vbi nō significat essentiā. i. nām diuinā q̃ cōis ē trib9 psonis: s3 subsistētias vel hypostases ſm grecos. Greci .n. pe: vt supra dixit Augu. alr accipiūt subam. i. hypostasis: aliter nos. Nos .n. subaz dicimus essentiā siue nām. Personas aūt dicimus sic illi dicūt subas. i. hypostases. Si g̃ nos ita accipimus psonas: vt illi accipiūt subas vel hypostases. At illi alr accipiunt hypostases q̃s nos subam: alr g̃ nos accipimus psonas q̃s subaz. Cū g̃ dicimus tres psonas: nō ibi psone noie essentiā significam9. Quid g̃ dicimus? Dicim9 q3 tres persone sunt. i. tres subsistentie. s. tres entes: p quo greci dicūt tres hypostases.

¶ Ondit xba Augustini cōuenire huic snīe.

ET hic sensus adiuuaſ ex verbis augustini pmissis si itēti9 itelligaſ. Qr cū pr ē psona. i. essentia: et fili9 ē persona: et spūs sctūs ē psona. Iō dr̃r tres persone. i. tres subsistētie tres ētes. Nō .n. pōt dici tres subsistentie vel entes: nisi singulus coꝝ eēt persona. i. essentia. Qr g̃ eis cōe ē id qd ē persona. i. essentia. iō recte dr̃r tres persone. i. subsistētie vel subsistētes: vt sic essentia: q̃ eis ē cōiter vere ac pprie ē: ita illi tres vere ac pprie subsistētie vel entes itelligant. Ideo3 Augu. cās dictoꝝ discernēs: dicit tres psonas eē vnā essentiā vel eiusdē essentie: nō ēt eadē essentia: ne aliud itelligaſ ibi eē persona: aliud essentia. Tres .n. persone. i. subsistētie vna sunt essentia et vnius essentie. Nō ēt sunt vna psona vel vni9 psone: licet persona ſm subam dicaſ aliqñ. Nā si hoc diceretur: cōfusio fieret in personis.

¶ Obiectōi illoꝝ h rūdet q̃ nituntur pbare personas ſm essentiā accipi: qr rūdemus q̃rentibus qd tres vel qd tria.

AD hoc aūt qd illi dicūt cū querit qd tres vel qd tria: de essentia qrit: qr nō iuenit qd illi tres sint nisi essentia. per hoc volētes nos iducere: vt noie persone essentiā itelligamus: cū rūdem9 tres personas: ita dicim9. Indubitabilr verū ē: qr nō iuenit vnū aliqd qd illi tres sint nisi essentia. Unū .n. sūt illi tres. i. essentia diuina. Uñ xitas ait. Ego et pater vnū sum9. Uerūtñ cū qrit qd tres vel qd tria: nō de essentia qrit: nec ibi qd ad essentiā refert. S3 cū fides catholica tres eē pferret: sic Ioānes i epla canonica ait. Tres sūt q testimoniū perhibēt i celo: q̃rebat qd illi tres essent. i. an essent tres res: et q̃ tres res: et quo noie ille tres res significarent. et nō loqndi necītate iuētū ē h nomē psona ad rūdēdū: et dcm ē tres persone.

¶ Quid tres res: et qd vna res hic dr.

NOn autē te moueat q3 diximus tres res. Nō .n. h dicētes diuersaꝝ reꝝ numeꝝ ponim9 i trinitate: s3 ita tres res dicim9 vt easdē eē vnā quādā summā rē pfitemur. Uñ Aug. i. li. d doc. xpia-

na sic ait. Res q̄b⁹ fruēdū est nos bt̄os faciūt. Res ꝗ̄ q̄b⁹ fruēdū ē: sunt pr̄ ꝛ fili⁹ ꝛ sp̄usscūs. Eadēq; trinitas vna q̄dā summa res ē: cōisq; fruētib⁹ cūctis si tn̄ res ꝛ nō rerū oīuz cā sit. Nō.n. facile pōt inueniri nomē q̄d tāte excellētie cōueniat: nisi q̄ meli⁹ dr̄ trinitas h̄ vn⁹ de⁹. Sic ꝗ̄ tres res dr̄r: ꝛ he sūt vna res: ita tres sube dr̄r ꝛ he sūt vna eēntia. Ecce ostūz ēq̄ sit itelligentia h⁹ nois psona: cū dicimus tres personas.

¶ Et quo sensu dicat̃: alia ē persona pr̄is: alia filij: alia sp̄us sancti.

N Unc īspiciamus vtrū f̄m eādē rōnē ꝛ cām dicat̃: alia ē psona pr̄is: alia filij: alia sp̄us sci. Q̄d vtiq; sane itelligi pōt: vt sit sensus talis. Alia ē subsistētia vel hypostasis patris: alia subsistētia filij: alia subsistentia sp̄us sancti. Et alia subsistētia pater: alia filius: alia spiritus sanctus.

¶ Q̄ūo hec itelligant̃: ali⁹ in persona pr̄: ali⁹ filius: ali⁹ sp̄us scūs.

D Eide q̄rit vtrū s̄z eādē rōnē accipiat̃ cū dr̄. Ali⁹ ē pr̄ i psona: ali⁹ i psona fili⁹: ali⁹ i psona sp̄us scūs: siue ali⁹ psonalr̄ pr̄: ali⁹ psonalr̄ fili⁹: ali⁹ psonalr̄ sp̄us scūs. Ad q̄d dicim⁹: q: etsi possit eodez mō accipi: ꝯgruēti⁹ tn̄ ex rōne dicti alia variat̃ itelligētia: vt h̄ psone noīe ꝓprietas persone itelligat̃: vt sit sensus tal. Ali⁹ ē i psona vel psonalr̄ pr̄.i. ꝓprietate sua pr̄ ali⁹ ē q̄ꝫ fili⁹: ꝛ fili⁹ ꝓprietate sua ali⁹ q̄ꝫ pr̄. P̄nali.n. ꝓprietate distīguit̃ hypostasis pr̄is ab hypostasi filij: ꝛ hypostasis filij filiali ꝓprietate discernit a patre: ꝛ spiritus sanctus ab vtroq; processibili proprietate distinguitur.

¶ Q̄ f̄m hūc modū ēt in p̄dictis locutōib⁹ pōt accipi.

H Oc ēt mō sane p̄t accipi psona i pmissis locutōib⁹ cū dr̄. Alia ē psona pr̄is: alia filij .i. alia ē ꝓprietas q̄ pr̄ ē pr̄: alia q̄ fili⁹ ē fili⁹: alia q̄ sp̄us scūs ē sp̄us sanctus. Ita ēt noīe persone q̄dā ꝓprietates itelligere voluit cū dr̄r tres psone: s̄z meli⁹ ē vt subsistētias vl' hypostases itelligam⁹ cū dicimus tres personas. Ex p̄dictis colligit̃ q̄ nomē psone i trinitate triplicē h̄z rōnē. Est.n. vbi facit itelligētiā eēntie: ꝛ ē vbi facit itelligētiā hypostasis: ꝛ est vbi facit itelligentiā ꝓprietatis.

¶ Auctoritatibus sanctoꝝ ōndit q̄d dixit.

Q Uod aūt f̄m subam dicat̃ ꝛ essentiā aliqñ significet: supra ex dictis aug. aperte ōndim⁹. Q̄ v̄o ꝓ hypostasi atq; ꝓprietate accipiat̃: ex auctoribus scōꝝ ōndi oꝫ: ne cōiecturis nr̄is aliqd ausi dicere videamur. De h̄ Isidero. i expōne fidei catholice ad alipiū ꝛ Augu. ep̄os ita ait. Nō ē p̄fus aliqs i trinitate gradus nihilq; q̄d iferi⁹ superiusue dici possit: s̄z tota diuinitas sui pfectiōe eq̄lis ē vt exceptis vocabulis q̄ ꝓprietatē idicant psonaꝝ: q̄cq̄d de vna psona dr̄: de tribus possit dignissime itelligi: atq; vt ꝯfutātes Arriū vnā eādēq; trinitatis dicimus eē eēntiā vel subaꝫ: ꝛ deū vnū in trib⁹ psonis fatemur: Ita ēt ipietatē Sabellij declinātes tres personas expssas sub ꝓprietate distīguimus: nō ip̄z sibi pr̄ez: ip̄z sibi filiū: ip̄z sibi sp̄m scūm eē dicētes: s̄z aliā pr̄is: aliā filij: aliā sp̄us sci eē psonā. Nō .n. noīa nūmō: s̄z ēt noīuz ꝓprietates .i. psonas vt greci exprimūt hypostases .i. subsistētias ꝯfitemur. Nec pr̄ filij vl' sp̄us sci psonā aliqñ excludit: nec fili⁹ vl' sp̄us scūs pr̄is nomē psonaꝫ recipit: s̄z pr̄ semp pr̄: ꝛ fili⁹ sp fili⁹: ꝛ sp̄us scūs semp sp̄us scūs. Itaq; suba vnū sūt: s̄z psonis ac noīb⁹ distīguūt̃. Ecce h̄ apte dic̄ Isidorus. ꝓprietates eē psonas: ꝛ psonas eē subsistētias. Uñ manifestū fit q̄d dixim⁹ .s. psone nomie significari ꝛ hypostasiz ꝛ ꝓprietatē. Joh̄ ēt Dam̄. psonas dic̄ eē hypostases ꝛ eas dicit entes: ita iquiēs. In deitate vnā nāz ꝯfitemur ꝛ tres hypostases s̄z v̄itatē entes .i. psonas.

¶ Diuisio textus.

D Eterminato Di.25. de noīb⁹ significantibus vnitatē [illegible] pluralitatē i diuinis. ꝯſter determīat magr̄ de noīe q̄d additōez recipit ꝛ plalr̄ ꝯsignificat [illegible] q̄r h̄ possit esse .s. de h̄ noīe psona q̄d significat q̄ plalr̄ significat. Diuidit̃ ꝗ̄ p̄s ista in duas. In p̄ ostēdit vtrū sic singlr̄ plarū h̄ nomē psona significat eēntiā [illegible] q̄ plalr̄ ꝯsignificat. In 2ª ponit q̄onis solonē. ibi (Q̄i [illegible] vr̄ (Circa p̄ duo fac̄. p̄mouet q̄ōnē. 2º [illegible] ad alterā p̄tē. ibi (Persona.n.vt.d.ꝛc.) Q̄d āt [illegible] ad duo deducit icōueniētia. Cū.n. psona i singl'i significat eēntiā: vt.d. dixerat: Aut i plali significat eēntiā aut nō. [illegible] eēntiā.ꝗ̄ vr̄ q̄ dr̄ pl'es psonas nō est aliud q̄ dic̄ pl'es eēntias. Si aliud. ꝗ̄ nomē psona ē equocū i singl'i ꝛ plali [illegible] vr̄ eē iustitiā. (Persona.n.ꝛc.) Hic ponit rōnem ad alterā p̄tē [illegible] singlari eēntiā significat pbat ex his q̄ supra dixerat. [illegible] plali ēt eēntiā significat pbat duab⁹ rōnib⁹. p̄ma [illegible] f̄m Augu. Cū dicim⁹ tres psonas significam⁹ id q̄d [illegible] pr̄ ꝛ filio ꝛ sp̄ui scō: s̄z nihil ē cōe eis nisi eēntia [illegible] eēntia noīe psone plalr̄ [illegible]. Secūdā pōit ibi (Ite [illegible] ē pōt) ꝛ ē tal. Quid q̄rit h̄ eēntia: s̄z iterrogātib⁹ [illegible] ē tres psone plalr̄. ꝗ̄ plalr̄ eēntiā significat. (Q̄i [illegible] vr̄ ꝛc.) Hic soluit. Et circa h̄ duo fac̄. p̄ponit q̄ndā solonē ꝛ iprobat eā. 2º pōit solonē sua. ibi (Sciēdū est igr̄ [illegible] erat q̄ h̄ nomē psona in plali significaret eēntiā: nec tn̄ sequebat̃ q̄ eēnt tres eēntie: s̄z q̄ pr̄ ꝛ fili⁹ ꝛ sp̄us scūs sūt tres h̄ntes illud cōe q̄d ē eēntia. [illegible] ponebāt cū dr̄. alia ē psona pr̄is ꝛc .i. ali⁹ ē pr̄ a filio [illegible] vterq; ē psona. S̄z magr̄ iduct aliū modū [illegible]

nō pōt sic exponere. Dr̄.n. ab Aug. q̄ fili⁹ ē ali⁹ a pr̄e i psona vel psonalr̄. (Sciēdū ē igr̄ ꝛc.) Hic ponit sua solonē. Et p̄ pōit solonē. 2º ex solone iducit q̄dā ꝯclonē q̄si epilogā. ibi (Ex p̄dictis colli.ꝛc.) Circa p̄ᵐ duo facit. p̄ exponit q̄d significet nomē psone cū plalr̄ pfert̃ adiūcto termio nūerali. 2º q̄d significet q̄ñ adiūgit̃ termio pertīuo. ibi (Nunc īspiciamus.) P̄mo ponit expōnē. 2º rūdet ad rōnes i ꝯriū factas. ibi (Et h̄ sensus adm. ꝛc.) Dicit ꝗ̄ magr̄ q̄ solutio q̄uis i singlari significat eēntiā: in plali significat hypostasim. vn̄ sensus ē tres psone .i. tres hypostases. Et h̄ ꝯfirmat auc̄te Aug. (Et h̄ sensus.) Hic respōdet ad obiones in ꝯriū factas. Et circa h̄ duo facit. p̄ rūdet ad obiones. 2º excludit q̄dā dubitatōez. ibi (Nō āūt remo.) p̄ᵐ i duas s̄z duas rōnes. 2ᵐ soluit. ibi (Ad h̄ āt illi ꝛc.) (Nūc īspiciamus) Hic expōit significatōez psone q̄ñ adiūgit̃ termio pertīuo vt ē ali⁹. Hoc āt ꝯtingit dupl'r. Uel ita q̄ distictio imponet̃ circa psonā: vt cū dr̄. (Alia ē psona ꝛc.) ꝛ tc̄ dic̄ q̄ significat hypostasiz. Uel q̄ psona designet rōnē distictōis: vt cū dr̄ ali⁹ ē psona: vl' psonalr̄ ꝛc. ꝛ tūc dic̄ q̄ significat ꝓprietatē. q̄uis i vtroq; vtrūq; significari possit. (Ex p̄dict.) Hic ꝯcludit q̄ nomē psone tripl'r dr̄: ꝛ ꝯfirmat auc̄te Jo. ꝛ alioꝝ scōꝝ. ¶ Q°. I.

H Ic queruntᷣ q̄tuor. p̄ de diffōne psone. 2º vtrū ꝯueniat i deo ꝛ i creaturis iueniat̃. 3º de cōitate ipsius respectu personaꝝ diuinaꝝ. 4º vtrū tres psone sint tres res vel tres entes.

¶ Utrū diffō psone posita a Boe. sit competēs. I.

A D p̄mum sic p̄cedit̃. ꝛ ponit̃ diffō psone a Boe. li. d' du. na. psona est rōnalis nāe idiuidua suba. Uī q̄ h̄ diffō sit icōpetēs. Diffō.n. d3 eē ꝯuertibil' cū diffinito: s̄z rō psone iuenit̃ i deo ꝛ i āgelis ꝛ hoīb⁹. hec āt diffō psone nō cōuenit diuinis psonis: vt dic̄ magr̄ i 2º di.3. ꝗ̄ vr̄ q̄ diffō sit icompetēs. ¶ P̄. sic diffō se h̄3 ad rēita pces diffōnis ad pces rei: s̄z diffō significat rē diffinitā. ꝗ̄ ꝛ ptes diffōnis significāt ptes rei: s̄z i diuinis psona est simplex nō h̄ns ptes. ꝗ̄ talis diffō sibi nō ꝯpetit. ¶ Itē q̄d p̄dicat̃ de aliq̄ i recto nō d3 poni i diffōne ei⁹ i obliq̄: s̄z intellectualis nā p̄dicat̃ de psona i recto. dicim⁹ .n. q̄ ro.ē q̄dā nā intellectual' vel rōnalis. ꝗ̄ vr̄ q̄ male dr̄ rōnalis nāe. ¶ P̄. Diffa p̄pa alic⁹ q̄ñ nō iuenit̃ ex gen⁹ illud: s̄z rōnale ē diffa aialis. ꝗ̄ nō iuenit̃ nisi i aialib⁹: sed psona iuenit̃ i angel' ꝛ deo q̄ nō ꝯtinent̃ i gn̄e aialis. ꝗ̄ rōnale nō d3 poni i diffōne psone. ¶ Itē psona i assignatiōne Boe. ꝛ Tullij coordīat̃ eēntie subsistētie ꝛ sube: s̄z i h̄o idē ē nā ꝛ eēntia. ꝗ̄ magr̄ debuit dic̄ rōnalis eēntie q̄ nāe. ¶ P̄. idiuiduatōis p̄n⁹ ē mā: s̄z i aliq̄b⁹ iuenit̃ psona i q̄b⁹ nihil ē d' mā admixtū i deo. ꝗ̄ idiuiduū nō d3 poni in diffōne psone. ¶ Itē suba i vīa latioꝝ equocat̃ ad essentiā ꝛ hypostasim: cū ꝗ̄ dr̄ psona ē suba idiuidua. suba aut̃ ponit̃ p eēntia aut p hypostasi. Si p hypostasi. hypostasis aūt ē suba p̄ticularis aut idiuidua: vr̄ q̄ superflue addit̃ idiuidua. Si p eēntia cū idiuiduatio ponat̃ circa subaz q̄ idiuiduatio i diuinis ē p distictōez ꝓprietatis: sequit̃ q̄ ꝓprietas distiguit eēntiā. ¶ Et p̄terea cū multiplicato diffinito m'tiplicet̃ dr̄ⁿ d. sic pl'es hoīes sūt pl'a aialia rōnalia ꝛc. sequit̃ q̄ pl'es psone sunt pl'es essentie: q̄d vr̄ icōueniēs. ¶ P̄. psona aūt ē nomē sube vel accitis. S3 nō pōt dici q̄ sit nomē accitis: q̄ suba ponit̃ i sua diffōne i recto. Et h̄ ēt p3 p Boe. q̄ separat psonā a gn̄e accitiū. ꝗ̄ ē nomē substāc. S3 accītia nō ponunt̃ i diffōne sube. Cū igr̄ idiuiduū noiet accitis: q̄ nomiet intentiōez q̄dā sicut ꝛ nomē generis ꝛ spēi. vr̄ q̄ incōueniēter ponit̃ in diffōne psone quasi differentia substantie.

R Espōdeo dicendū q̄ vt.d. dicit ē h̄ nomē psona [illegible] sua cōitatē acceptū nō ē nomē intētiōis sic h̄ nomē singularevel gen⁹ ꝛ spēs: s̄z ēt nomē rei cui accidit aliq̄ itētio. Itētio p̄ticularis: ꝛ i nā determinata i̇ itellectuali vl' rōnali. Et ideo i diffōne psone ponunt̃ tria. s. gen⁹ illi⁹ rei q̄ significat̃ noīe psone q̄d dr̄ suba. Et diffa p quā ꝯhit̃ ad nāz determinatā i q̄ ponit̃ cū d̄ ē psona i h̄ q̄d dr̄. Rōnalis nāe. Et ponit̃ ēt aliqd p̄tinēs ad itētiōez illā q̄ significat nomē psone vt sub.n. significat suba [illegible] lem absolute. Sed f̄m q̄ subintelligit̃ itētio particularis.

A D p̄mum [illegible] igr̄ dicēdū q̄ cū q̄ ponunt̃ i ista diffōne pōt dupl'r ꝯsiderari. Uel stricte f̄m ꝓprietatē vocabuloꝝ: ꝛ sic patet q̄ nō ꝯuenit diuinis psonis vt dic̄ magr̄. vel large: ꝛ sic ꝯuenit psone i q̄cūq; nā intellectuali ponit̃: ꝛ ita accipit Boe. vel ēt ibi ingrit diffōnē psone ad ostēdēdum q̄uo i xp̄o sit vna psona i q̄ ꝯstat nō eēntiā psonā diuinā ꝛ creatā. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q̄ f̄m Aui. dupl'r diffō pōt ꝯsiderari: Uel s̄z id q̄d significat̃ p diffōnē. Uel s̄z intētiōez diffōnis. Si p̄ mō tūc idē ē significatū per diffinitū ꝛ diffōnē. Uñ dr̄ p̄ha. 4. meta. q̄ rō q̄ñ significat nomē ē diffō: ꝛ sic diffō ꝛ diffinitū sūt idē. ꝛ h̄ mō ea q̄ ponunt̃ i diffōne i recto nō sūt ptes diffōnis .i. rei q̄ diffōnez significate sicut nec diffiniti. Si.n. cū dr̄ aial rōnale mortale aial ēt q̄ ponit̃ i diffōne hoīs nō p̄dicaret̃ de toto: cū nulla p̄s integral' de toto p̄dicet̃. Uñ aial dicit totū: ꝛ sūr rōnale mortale. Et ideo h̄ nō dr̄ eē ex aiali ꝛ rōnali ꝛ mortali: s̄z dr̄ eē aial rōnale mortale. Sed gen⁹ significat totū vt nō designatū ꝛ diffa vt designās: ꝛ diffō vt designatū. sic ꝛ spēs q̄ differt. vn̄ gra. corp⁹ f̄m q̄ ē p̄s aialis ꝛ gen⁹ differt: vt Aui. d. Cū.n. rō corpis i h̄ ꝯsistat q̄ sit tal' nāe vt i eo possint designari tres dimēsiōes. Si noīe corpis significet̃ res h̄ns vt in ea possint designari tres dimēsiōes sub hac ꝯdiōe vt [illegible] alia pfectio q̄ cōpleat ip̄az i rōne nobiliori. sic est aia sic ē corp⁹ p̄s aialis: ꝛ sic nō p̄dicat̃ de aiali. Si v̄o noīe corpis significet̃ res h̄ns talē nāz ex q̄cūq; forma ipsaꝫ pficiēte vt possint i ea designari tres dimēsiōes. sic corp⁹ est gen⁹ ꝛ significabit totū: q̄ q̄cūq; forma sumet̃ [illegible] nō erit ex h̄ p̄s rō corpis ꝯdātobat: s̄z ē idistincte eo q̄d nō determiet̃ vtrū ex tali vel tali forma dictas rōnē h̄eat: s̄z cū dr̄ aialū designat̃ forma p quā talē rōnē recipit: q̄uis ēt aliqd plus recipiat ab aia q̄ rōnē corpis ꝛ ita diffa ē designās. ꝛ tūc spēs erit designatū. Si vero ē q̄ in ꝯpositis gen⁹ ꝛ diffa q̄uis nō sint ptes tn̄ a p̄tib⁹ rei sumūt̃: q̄ gen⁹ sumit̃ a mā q̄uis nō sit mā: ꝛ diffa a forma q̄uis forma nō sit diffa: s̄z forma sit p̄n⁹ illi⁹: ꝛ sic diffō ꝯposita ōndit reale cōpōnē. In simplicib⁹ āt ꝛ p̄cipue in deo [illegible] q̄ ē i diffōne nō reducat̃ i aliq̄ ꝯpōnē rei: s̄z solū f̄m rōnē q̄ fundat̃ i v̄itate rei. sic aliqa diffinitō dei diceret̃ q̄ ē suba intellectualis diuina vel aliqd h̄. Uñ q̄cūq; ista [illegible] noīa q̄d dicit i diffōne h̄ret verā significatōez i deo. ꝛ sigio vni⁹ nō eēt sigio alteri⁹: ꝛ tn̄ diuersitas sigionū nō fundaret̃ sup aliq̄ diuersitatē rei. Et ideo ē q̄ sic esse rei simplicis itellect⁹ enūciat p ꝯpōnē affirmatiuā pluriū noīuz cū tn̄ i re nulla sit ꝯpōsita ēt q̄ntatē rei simplici in q̄ nō ē ꝯpō: significat p pl'a noīa q̄b⁹ subest i re pluralitas rōnū ꝛ nō diuersitas rei. Et s̄z h̄ ea q̄ ponunt̃ i diffōne psone diuine nō sunt [illegible] simplicitatis q̄uā ad rē q̄ñ ipsa psona: s̄z solū f̄m rōnē. Si aūt ꝯsideret̃ diffō f̄m suā intētionē. sic diffō nō est p̄sumētis [illegible] i cognē ei⁹: ꝛ sic ēt diffō ē cōposita ex plurib⁹ itentōib⁹ q̄rū nulla p̄dicat̃ de ipsa nec ē h̄ q: itētio gn̄is nō ē itētio diffinitū: s̄z h̄ nō ē nisi f̄m itellcm̄ q̄ adinuenit has itētōez: ꝛ sic nō est icōueniēs i diuinis ponere totū ꝛ p̄tē f̄m opatōez itellect⁹ sic ēt in ꝓpōne q̄ de deo formāt̃ subm cū p̄ sit tot⁹ ꝓpōnis

¶ Ad 3m dicendum quod ut ex predictis patet persona vel non duplicem sed unum significat... Vel ut pars vel significat nomine humanam naturam vel essentia non potest predicari de persona... Vel sicut totum ut significatur nomine hominis et sic predicatur de persona. Dicimus enim quod Sortes est homo... ad personam inquantum... ¶ Ad 4m dicendum quod rationale dupliciter dicitur. Uno modo sumitur stricte et proprie secundum quod ratio dicit quandam obumbrationem intellectualis nature: ut dicit Isaac quod ratio oritur in umbra intelligentie... et sic rationale est differentia animalis et deo non convenit nec angelis. Alio modo sumitur communiter pro qualibet cognitiva virtute non imperfecta... et sic convenit communiter deo angelis et hominibus... et sic accipit Boe. ¶ Ad 5m dicendum quod secundum Boe. nomen nature... ¶ Ad 6m dicendum quod individuatio... ¶ Ad 7m dicendum quod substantia dicitur quatuor modis... ¶ Ad 8m dicendum quod ut patet ex dictis persona non nominat... Sed tamen particulare... et ideo potest esse una ratio analogice in his que diversimode distinguuntur... [illegible]

tamen est quod de persona dantur alie diffinitiones. una est Ricardi que corrigit diffinitionem Boe. secundum illum modum quo persona dicitur in deo sic diffinit personam. Persona est divine nature incommunicabilis existentia: quia rationale et individuum et substantia non proprie competunt in divinis quantum ad communem usum nominum. Alia datur a magistris sic. Persona est hypostasis distincta proprietate ad nobilitatem pertinente et quasi in idem redit: nisi quod hec sumitur per comparationem ad proprietatem distinguentem et cui substat persona. et illa Boe. per comparationem ad naturam ad quam utraque persona comparationem habet etc.

¶ Utrum persona dicatur univoce de deo et creaturis. II.

Ad secundum sic proceditur: videtur quod persona univoce dicatur de deo et creaturis: quecumque enim aliqua differant, univoce convenire possunt in negatione alicuius sicut hoc quod est non esse lapidem univoce convenit deo et homini. sed ratio persone consistit in negatione. est enim individua substantia. ergo videtur quod univoce conveniat deo et creaturis convenit. ¶ Preterea quicquid predicatur de aliquibus secundum unum nomen et unam rationem univoce eis convenit: sed nomen persone et diffinitio assignata convenit deo et creaturis: ut patet per Boe. ergo videtur quod univoce dicatur. ¶ Item si non dicitur univoce aut dicitur equivoce aut analogice. Sed non equivoce: quia omnia que in diffinitione ponuntur non equivoce dicuntur de deo et creaturis: ut ex dictis patet. Nec etiam analogice: quia nihil analogice dictum de deo et creaturis per prius est in creatura quam in deo. sicut hoc nomen persona quod a creaturis translatum est ad divina. ergo persona univoce dicitur de deo et creaturis.

Contra. quecumque non conveniunt in uno genere generalissimo non potest de eis aliquid univoce dici. sed deus cum non sit in genere non convenit cum creatura in genere nec in specie nec in accidente cum subiectum esse non possit: ut Boe. probat lib. de tri. et sic de aliis. ergo nec persona nec aliquid de deo univoce et creaturis dicitur. ¶ Preterea persona significat distinctum in natura aliqua. Sed non est eadem ratio distinctionis in divinis angelis et hominibus: quia in divinis est distinctio per solas relationes originis. In angelis per proprietates absolutas. in hominibus utroque modo ut dicit Ricar. ergo persona equivoce dicitur de his.

Respondeo dicendum quod persona dicitur de deo et creaturis non univoce nec equivoce sed secundum analogiam: et quantum ad rem significatam per prius est in deo quam in creaturis: sed quantum ad modum significandi est econverso sicut est etiam de omnibus aliis nominibus que de deo et creaturis analogice dicuntur.

Ad primum igitur dicendum quod individuum quantum ad rationem nominis importet negationem quandam tamen talis negatio fundatur super aliquam rem. scilicet super distinctionem alicuius principii distinguentis in quo non univocantur deus et creatura. Et preterea in diffinitione persone non tantum ponitur hoc nomen individuum sed etiam substantia et quedam alia que deo et creaturis univoce convenire non possunt. Nisi forte diceretur quod persona est nomen accidentis. Intentionis et non nomen rei: et quod substantia ponitur in diffinitione persone sicut subiectum in diffinitione accidentis ut cum dicitur simus est nasus curvus. Sed hoc est contra intentionem Boe. qui venatur differentiam persone per divisionem substantie. ¶ Ad 2m dicendum quod secundum philosophum: quecumque ratio nihil prohibet non univoce esse. unde sicut nomen persone non univoce dicitur de deo et creaturis sed analogice ita etiam et diffinitio. ¶ Ad 3m dicendum quod hoc nomen persona quantum ad rem significatam prius et verius est in deo quam in creaturis. unde est in illis analogice: sed quantum modum significandi et impositionem nominis familiarius convenit creaturis. ¶ Quartum concedimus. ¶ Ad 5m dicendum quod ratio persone importat distinctionem in communi. unde abstrahitur a quolibet modo distinctionis. et ideo potest esse una ratio analo[gice] in his que diversimode distinguuntur.

¶ Utrum persona sit commune tribus personis. III.

Ad tertium sic proceditur: videtur quod persona non sit commune in trinitate. quecumque enim communiter convenit tribus personis significat essentiam et singulariter predicatur ut sapientia bonitas et hujusmodi nec in ipsis persone distinguuntur: sed persona pluraliter predicatur in trinitate et in persona pater et filius distinguuntur. ergo persona non est commune in trinitate. ¶ Preterea commune quod est de ratione alicuius sic habet sicut universale. si igitur persona sit commune patri et filio et non sit ex rationem universalis: quia alias esset accidens: videtur quod sit universale: totum universale non est in divinis. ergo persona non est commune. ¶ Si dicas quod est commune secundum rationem et non secundum rem. ¶ Contra quia est in universali non est eadem ratio numero ut eadem humanitas in diversis particularibus: sed solum eadem secundum rationem. ergo videtur quod hoc non impediat rationem universalis. ¶ Preterea illud quod de se habet rationem incommunicabilis non potest dici commune: quia hec sunt opposita: sed persona habet rationem incommunicabilis. ergo videtur quod non possit esse communis.

Contra. est quod ista dicitur ab Aug. ¶ Preterea nihil potest communicari alicui nisi in eo quod est commune utrique.

Respondeo dicendum quod est duplex communitas scilicet rei et rationis. Et dico communitatem rei quando aliquid unum et idem numero convenit pluribus et talis communitas nature non est nisi in divinis personis: nec alicui talis communitas est in trinitate nisi essentie: et eorum que ad essentiam pertinent ut attributorum et operationum et negationum et relationum essentialium. ¶ Communitas autem rationis est secundum quam persona communis dicitur in trinitate. Hoc autem diversimode assignatur a diversis. Quidam enim dicunt quod est commune secundum rationem negationis eo quod in diffinitione persone cadit individuum quod dicit negationem. Unde dicunt quod talis communitas rationis que est per negationem non facit universale. Sed hoc non videtur sufficiens: quia persona de ratione sua non dicit negationem tantum sed etiam positionem quandam. Unde alii dicunt quod est communitas secundum rationem proportionis. sicut dicimus quod sic se habet rector in civitate sicut nauta in navi. et sic dicunt quod persona est communis patri et filio: quia sic pater se habet ut subsistens ad naturam divinam ita et filius. Alii dicunt quod est communitas secundum rationem intentionis. sicut dicitur quod color et animal conveniunt in intentione generis. Sed hec duo dicta in idem referuntur: quia communitas intentionum non est nisi secundum proportiones communes ad proprium vel econverso. Et hoc etiam non videtur sufficere: quia persona non nominat intentionem vel habitudinem alicuius subsistentis ad naturam communem sicut hoc nomen suppositum vel particulare vel aliquid huiusmodi sed magis nominat illam rem cui accidit talis intentio. unde communitas persone in divinis non potest esse secundum communitatem talis habitudinis vel intentionis: sed illa communitas est qua hoc nomen suppositum commune est tribus personis. ¶ Et ideo aliter dicendum quod preter has communitates que aliquo modo inducuntur in communitate persone est ibi communitas rationis fundata in re. sicut dicimus quod ratio animalis est communis hominis et asino: sed ratio non fundata in re est duplex: quia quedam est communis sicut ratio animalis: et quedam est specialis sicut ratio hominis. Sic etiam est in divinis quod cum realiter sit ibi relatio est ibi communis ratio relationis. ¶ Item cum realiter sit ibi paternitas est ibi specialis ratio paternitatis realiter. Unde relatio est communis paternitati et filiationi sicut ratio communis in rationibus specialibus. Non tamen ex hoc sequitur quod relatio sit universale ad paternitatem et filiationem: quia omne universale est secundum aliud et aliud esse in suis inferioribus: sed in divinis non est nisi unum esse. Unde idem esse relationis est paternitate et filiatione. Unde communis ratio in divinis non potest distingui per esse sed solum per speciales rationes. et idem est quod nihil unum secundum specialem rationem potest numero multiplicari in divinis. Ita dico de persona quod persona in divinis significat communiter rationem distincti subsistentis in tali natura: pater significat relationem specialem distincti specialiter ratione subsistentis in natura communi. et filius similiter. ideo patet quod persona secundum rationem non est communis patri et filio: quia non est numero una persona utriusque sicut una numero essentia. Sed sicut his rationem communem est commune huiusmodi rationes speciales et proprias in quibus distinguuntur: nec tamen est universale: quia non est secundum aliud et aliud esse in patre et filio.

Ad primum igitur dicendum quod persona non est communis communitate rei sicut essentia. et ideo quamvis secundum rationem non

dicat ab essentia non tamen significat per modum essentie et sic... quod pater distinguitur a filio in persona non intelligitur quod sit distinctio in ratione communi persone: sed solum in ratione speciali que est ratio patris. ¶ Ad secundum dicendum quod persona non est de ratione patris sed proprie accipitur: quia in divinis non proprie est dicere sicut nec genus et species. Sed tamen in hoc non fiat vis. Tunc dicendum quod si sit de ratione patris: non tamen est secundum aliud esse in patre et filio. et ideo non est commune eis per modum universalis sed secundum rationem tantum. et per hoc patet solutio ad 3m. ¶ Ad 4m dicendum quod quamvis id quod est persona sit incommunicabile: nihil tamen prohibet intentionem persone esse communem sicut hec est incommunicabilitas [illegible] individui vel intentio communis est sicut ex eo conveniunt genus designatur particularium qui dicuntur ad hoc genus. Aliter etiam ratio persone inquantum persona est quantum non nominet intentionem particularem tamen est communis eo quod non dicit specialem rationem distinctionis sed generalem. sicut etiam individuum vagum ut aliquis homo est aliquo modo commune: quia non dicit hanc vel aliam rationem individuationis sed individuationem tantum in communi.

¶ Utrum tres persone possint dici tres res. IIII.

Ad quartum sic proceditur: videtur quod tres persone non possint dici tres entes vel tres res. Quecumque enim absolute predicantur in divinis hec singulariter de tribus predicantur sed ens et res dicuntur absolute ergo etc. ¶ Preterea sicut est una deitas patris et filii ita unum esse et una qualitas et una qualitas et unum esse non dicitur nisi unius entis. ergo eadem ratione non debent tres persone dici tres entes vel tres res cum nomen entis imponatur ab esse et nomen rei a quiditate ut dicit Avice. ¶ Item pater et filius non distinguuntur nisi relationibus: sed relatio quantum ad respectum quo distinguit non habet quod ponat aliquid. ergo videtur quod ex hoc quod relationibus distinguuntur non possint dici tres entes vel tres res. ¶ Preterea Damascenus dicit quod tres persone re non differunt sed ratione et cognitione distinguuntur: sed quecumque distinguuntur sola ratione non sunt tres res ergo etc.

Contra. Augu. dicit res quibus fruendum est etc. ergo etc. ¶ Preterea quecumque realiter distinguuntur sunt plures res sed pater et filius et spiritus sanctus realiter distinguuntur ergo etc. probatio medie sicut ratio sapientie est in deo ita ratio paternitatis realiter: sed propter realem rationem sapientie dicitur deus realiter sapiens. ergo et eadem ratione dicetur realiter pater et realiter relativus et realiter distinctus: quia hec invicem se consequuntur.

Respondeo dicendum quod secundum Aug. ut supra dictum est. Hoc nomen ens et res differunt secundum quod est duo considerare in re scilicet quiditatem et rationem eius et esse ipsius: et a quiditate sumitur hoc nomen res. Et quia quiditas potest habere esse et in singulari quod est extra animam et in anima secundum quod est apprehensa ab intellectu. Ideo nomen rei ad utrumque se habet et ad id quod est in anima prout res dicitur a reor reris: et ad id quod est extra animam prout res dicitur quasi aliquid ratum et firmum in natura. Sed nomen entis sumitur ab esse rei. et ideo cum unum et idem sit esse trium personarum: si ens sumatur substantive non potest pluraliter predicari de tribus personis: quia forma a qua imponitur scilicet esse non multiplicatur in eis. Si autem sumatur principaliter et adiective sic pluraliter predicari potest: quia habet receptum numerum a suppositis et non a forma significata ut dictum est. Sed quiditas sive forma a qua sumitur nomen rei in divinis consideratur duplex. Aut ut forma absoluta ut essentia vel deitas et hec non multiplicatur in divinis. unde et nomen rei quod a tali forma sumitur pluraliter non predicatur sed singulariter: prout dicitur quod pater et filius sunt una res. Est etiam in divinis quedam forma relativa: ut paternitas que secundum rationem non solum in intellectu est sed etiam est extra animam et alia a filiatione. unde sed quod ab hac relatione sumitur nomen rei res pluraliter predicatur ut sint ibi plures tales forme relative: sed hoc dicimus quod pater et filius et spiritus sanctus sunt tres res non tantum in anima sed etiam extra animam habentes firmitatem in natura.

Ad primum igitur dicendum quod nomen entis nullo modo sumitur ab aliqua relatione: sed ab esse quod absolutum est simpliciter in divinis. et ideo non predicatur pluraliter ex forma sua. sed ex suppo-

posite ptr est adiectiui vel principium sed nomē rei ipo situe a qditate vel forma q pōt eē t absoluta t relata. t iō nō a qditate vel forma q pōt eē [illegible] pōt p̄dicari quia fm nomē ad aliud nō refertur: q; ad rōnē rei accidit absolutū vel relatū sicut alijs accidit q formale t rationale. ¶ Ad 2m dōm: q qualitas sit vna sicut t veritas rei cuius est adiectiuū: t vt est subsistentia vel nō ē eadē rō. Si aūt p qditatē intelligit nō solum ad absolutā rō vel istius eiusdē: vel sub e vt accidens vel relatio. sic in diuinis quia sit vna qditas absoluta: et sunt plures rōnes relōnū realiū: t ita plures qditates quo dāmodo: qualitas h nō possit ppe [illegible] qditas t essentia t esse est simplr nā subantie vt p̄bat pho. 7. metaph. t ideo est q nomē rei p̄dicari pōt plr t singr. ¶ Ad 3m dōm: q relo quia nō ponat ex illo respectu aliqd absolutum: tñ ponit relationē rōnē realiter i deo existē. t iō ex h pōt dici res t ex plib9 relatiōib9 oppositis plures res. ¶ Ad dcm Damasceni respōsum est supra dis. 2. 4 articulo vbi glosatur ratiōe .i. relōne. t vbi relatio ratio per comparatōē ad essentiam. ¶ Expositio textus.

Quibusdā vr q nomine psone tc. Ista opio erronea est: q; si essentia t psona eiusdē significāt: t quātū ad modū significādi t quātū ad rē significatā: oportet sicut dicim9 tres psonas ita dīce tres essentias: aut si h est falsū t illud. Sicut .n. exponunt tres psone .i. tres id h̄ntes cōe qd est psona: ita pōt exponere tres essentie .i. tres id h̄ntes cōe qd est essentia. Nec pōt dici q h dcm est pp̄ter istātiā hereticoꝝ: q; ad id qd falsū ē cōcedēdū nulla necitas cogere dz. Et preterea cessante necitate debuit ille modus loquēdi cessasse. ¶ Quidam nō necessitate tc. vr h nihil esse q dicit: q; cum plurale nō sit nisi singulare geminatū nō pōt aliud eē significari in singulari q̄ in plurali. ¶ Sed dōm q in ratiōe nominis tā in singulari q̄ in plurali hypostasis significat: sed pp̄ter idētitatē fm rē hypostasis t essentie in diuinis psona pōt poni p̄ essentia i singulari nō aūt in plurali: q; repugnat vnitati essentie. vel ista distinctio quaz magis ponit magis attēdit fm vnitā nois q̄ fm diuersam significatōes eius. ¶ Tres psonas eē vnā essentiā tc. Dicit rō est: q; essentia t persona pōt cōsiderari fm q sunt idē re in diuinis: t sic dicimus tres psonas vnā essentiā: t fm q rōne differūt: t sic dicimus eas esse eiusdē essentie: nō tñ ex eadē essentia: q; h ppositio ex denotat habitudinē cāe efficientis vel materialis: sed in genitiuo pōt intelligi habitudo cuiuslibz cause: q; essentia se hz ad psonā per modū cāe formalis. iō dicitur psone vnius essentie t nō ex essentia vna. ¶ Ut h psone nomie tc. hoc nō dr quantū ad p̄prietatē significationis: sed quātū ad idētitatē rei: q; in deo idē est p̄prietas distinguēs t psona distincta fz rē. t ideo nomē psone p p̄prietate poni pōt: t cōtr variat acceptio huius nois psona in illis locutiōibus: q; cū dicimus alia ē psona vel plus psone significat psona vt numerata t distincta. t iō [illegible] accipit p hypostasi. ¶ Sz cū dr alius ē i psona vel personalr tc. significat rō distictiōis: t hoc cōuenit tūc apud ad p̄prietatē. ¶ Nō est prius aliqd in trinitate gradus tc. Contra. Aug. q cōtr. pr t filius nō differūt in sola tū sed in gradu. ¶ [illegible] sub denotat gradū: sed in h vō dr esse subiectionem. ¶ tc. Et dōm q cū gradus ipo tat ordinē dignitatis fm [illegible] t supra: in diuinis p̄prie gradus nō pōt cōcedi. vñ dr i glo. Exo. 20. sup illud. Nō ascendes ad altare meū p gradus. per gradus ad altare ascendit qui filiū minorē patrem maiorē facit. Augs. aūt largius gradū p ordine accipit sicut causas p principio. subauctoritas aūt nō inuenit a sanctis in filio posita. vnde nō videtur p̄prie esse dictum.

¶ De p̄prietatibus psonarum: sz prius de hoc nomine hypostasis. ¶ Dis. XXVI.

Nunc d p̄prietatib9 psonaꝝ: q̄s frequēter in h tractatu cōmemorauimus: aliqd loq nos oz. Sz primū audiamus qd de h noie hypostasis Hiero. dic. Ait .n. sub h nomie venenū latere: sz h dicit fm q heretici eo vtebant vt simplices seducerēt .s. p psona t potentia: vt sic diceret vna tantū hypostasis: sic tres: min9 peritos ad icōueniēs deducerēt: cū nō erat h nomē ita apud catholicos vulgatū: nec ita ei9 significatio determinata: vt mō. Et iō hiero. dic h noie nō vtēdū fore sine distictōe vel expōne. tūc .s. q̄n cū hereticis ptēdebat: ita scribēs d fide catholica ad damasū papā. Ab arriāoꝝ psule hypostasiō nouellū nomē a me hoie romāo exigit. Interrogam9 qd tres hypostases arbitrent intelligi: Tres psonas subsistētes aiūt. Rūdem9 nos ita credē: nō sufficit eis sensus. Ipz nomē efflagitāt: q; nescio qd venē i syllabis latet. Clamam9. Si qs tres hypostases .i. tres subsistētes psonas n̄ pfitet anathema sit. Si qs āt hypostasiz vsiā intelligēs: n̄ trib9 psonis vnā hypostasiz idicit: alien9 a xpo est: q .i. tres hypostases dicēs sub nomie pietatis tres nās conat asserere. Sufficiat nob dicere vnā subāz t tres psōas pfectas cōles. taceam9 tres hypostases si placet. Nomē h n̄ bōe suspitōis ē: cū i codē vbo sēsus dissētiūt. Aut si rectā pratiōe tres hypostases cū iterptatōib9 suis dicere nos dicē n̄ negam9: sz mihi credite: venenū sub melle latet. Trāsfigurat .n. se āgls sathane i āgelū lucis. His vbis n̄ negat vtēdū eē noie hypostasis: sz hereticos eo prauē vsos oñdit: q̄os cautela op9 erat i distictōe significationis. alioqn sibi ptradicet q supple tres hypostases pfitet.

¶ De p̄prietatib9 personarū t de nominibus earum relatiuis.

Iam d p̄prietatib9 psonaꝝ videam9: q̄ et notōes siue relōnes in scriptura pleruq; dicūtur in illa scā trinitate: q̄ iō a nob reperit: vt cordi nro tenaci9 infigat. Ait Aug. i lib. d fide ad Petr9: aliud ē genuisse q̄ natū eē: aliudq; ē p̄cedere q̄ genuisse vel natū eē. Vñ manifestuz ē q al9 ē pr: al9 filius: al9 spūs scūs. Et ē p̄priū sol9 pr̄is: nō q; ē natus ipse: sz q; vnū filiū genuerit: p̄priū solius filij: nō quia ipse nō genuit: sed q; de patris essentia natus est. P̄priū vō spūs sancti: nō q; nec natus est ipse nec genuit: sed quia solus de patre filioq; procedit. Ecce breuiter assignauit tres p̄prietates triū psonaꝝ: quarū vna nō ē alia. Hoc .n. significauit cū dixit. Aliō ē genuisse q̄ natū eē: aliudq; p̄cedere .i. alia p̄prietas sine notio ē gnātio: t alia natiuitas: alia p̄cessio: q̄ alijs noib9 dr̄ pr̄nitas: filiatio. Has p̄prietates designāt noia psonaꝝ .s. pr filius: t spūs scūs: q̄ relatiua sūt: t ad se inicē dr̄: q; notāt relōnes q̄ nō sūt d̄ō accitales: sz i ipsis psonis ab eterno sūt imutabilr: vt non mō appellatiōes relatiue: sz et relatiōes siue notiōes in rebus ipsis .s. in personis sint.

¶ Q; nō oia q̄ de d̄ō dr̄ fz subam dr̄. q̄dā .n. fm relōnē dr̄: nihil tñ fz accñs.

Quocirca sciēdū ē nō oē qd dr̄ de d̄ō dici fm subam: q; q̄dā dr̄ fm relōnē: q nō ē accñs: q; n̄ ē mutabil. Vñ Aug. in .v. li. de tri. ait. Nihil in deo fm accñs dr̄: q; nihil ei accit. Nec tñ oē qd dr̄: fz subaz de deo dr̄. In reb9 creatis atq; mutabilib9 qd nō fm subam dr̄: restat vt fm accñs dicat. In deo āt nihil qdē fm accñs dr̄: q; nihil i eo mutabile ē aut amissibile. Nec tñ oē qd dr̄ fz substātiā dr̄. Dr̄ .n. ad aliqd sic pr ad filiū: t filius ad prēz. qd nō ē accñs: q; t ille sp est pr: t ille sp ē fili9: t ita sp q; semp nat9 est fili9: nec cepit vnq̄ eē filius. Q; si aliqñ eē cepisset: aut aliqñ desineret eē fili9. fm accñs diceret. Et q; pr nō dr pr nisi ex eo q ē ei fili9: t fili9 non dr fili9 nisi ex eo q hz prēz: nō fm subaz hec dr̄: sz adiuicez ista dr̄: nec tñ fm accñs: q; t q dr pr: t q dr fili9: t eternū atq; icōmutabile ē eis. Ecce apte his vbis oñdit q̄dā dici de d̄ō fz substātiā: q̄dā fm relōnē: nihil tñ fm accñs. Ostēdit et p̄prietas pr̄is eē q hz filiū: t p̄prietas filij q hz prēz. Idq; cū dixit eternū t icōmutabile eē q pr dr: t q fili9 dr: ita intelligi voluit .i. p̄prietas q pr ē pr: t p̄prietas q fili9 ē fili9: eterna ē t icōmutabil: q; t pr sp pr: t fili9 sp fili9. Vñ t hylari9 p̄prietates psōaꝝ assignās i .xij. li. de tri. ait. Si sp pr̄i p̄priū ē q semp ē pr: necesse ē semp filio p̄priū eē vt semp sit fili9. Ubi eni semp pr est: sp t fili9 est. q̄ g nō semp pr est: nō semp genuit. Idē in codē. Nato deo manifestum est p̄prium esse q filius est.

¶ Quare dicat esse p̄prium vnigeniti q est filius dei: cum et hoies sint filij dei.

Hic q̄rit quō dicat p̄priū nato deo q est dei filius vel genit9 ex deo: cū et hoies filij dei dicant t sint: fz illō. Filij excelsi oēs. Et ad Moysen d populo israel dñs ait. Fili9 me9 primogenit9 israel. Sed magna est distātia. Homines eniz filij dei sunt factura: nō natiuitatis p̄prietate. De9 aūt filius originis p̄prietate fili9 ē: t veritate natiuitatis: nō factura vel adoptiōe: t illi qdem aūt sunt q̄ filij dei sūt. Fiunt .n. filij: non nascunt filij dei. Vñ hylari9 solū deū natum origis p̄prietate dei filiū ostendēs inter ipm t hoies filios dei euidentissime distinguit i .xij. li. de tri. ita dicēs. Vero deo patri q ex deo nascitur vere filius est t nos qdē filij dei sum9: sed per facturā. Fuimus eni aliqñ filij ire aliqñ: sed filij dei per adoptionē effecti sumus pot9 q̄ nascimur: t q; oē qd fit anteq̄ fiat nō fuit. Nos cū filij nō fuissem9 efficimur. Añ .n. filij nō eram9: sz p grāz facti sum9: nō nati neq; generati sz acqsiti. Acqsiuit .n. nos d̄s sibi. t p h dr nos genuisse. Genuisse .n. deū filios: nunq̄ cū p̄prietatis significatione cognoscim9 dici. Et adoptiōe .n. hō fact9 ē fili9 dei: nō ex gnātione neq; ei p̄prietas ē: sz nuncupatio: ac p id nō vere fili9 ē: q; nec p̄prie nat9 dr: nec semp fuit fili9. Unigenitus aūt d̄s nec fuit aliquādo nō fili9: nec fuit aliqd añq̄ filius: nec quicq̄ ipse nisi filius. Atq; ita q semp ē filius: nascibilitatis p̄prietate ac veritate filius eius est solus q genuit: t ille tñ q genuit pater ipsius: q; sicut ille filius origie: ita ille pater generatione.

¶ Q; homo dicitur filius trinitatis: t trinitas potest dici pater hominum.

Homo vero q filius dei ē factura: nō tm patris: sed t filij t spūs sci filius ē .i. totius trinitatis: t trinitas ipsa pr eius dici pōt. Vñ Aug. i .v. lib. d tri. dic. Nō pōt dici trinitas pr nisi forte trāslatiue ad creaturā pp adoptiōez filioꝝ. Qd .n. scriptū est. Audi israel: dñs d̄s tuus d̄s vnus est. Nō vtiq; excepto filio aut spū scō opz intelligi: quē vnū dñm deū nostrū recte dicimus et patrem nostrū per grām suā nos regenerātē. De hoc et Hylarius i sexto li. de tri. ait. Qibus p fidem deus pater est: qbus est pater. per eam fidez Iesum xp̄m dei filium cōfitemur. Ecce ostensuz est quare p̄priū dicat esse dei nati q filius est: q; .s. ipse solus natus p̄prie dr. Unde Hylarius i lib. .xij. de tri. ait. Dñs dicēs clarifica filium tuuz: nō solo noie cōtestatus ē se esse filiuz: sz t p̄prietate. Nos filij dei sumus: sed nō talis h filius. Hic .n. verus t p̄prius ē fili9 origie: nō adoptione: veritate nō nuncupatiōe: natiuitate non creatione.

¶ Q; spūs scūs p̄prie dr donū dei: q; p̄prietate est donuz: vt filius natiuitate. t vtroq; mō dr relatiue t fm eandem relationem.

TAm de spū scō dōm ē q ppie dr dōnū dr: cū sīt alta pla sint dōa dr. Sz spūs scūs ita ppietate iunctus ē ⁊ eterna dōnō ē: hē filī ppietate ⁊ filī⁹. Eo.n. dr dōnū quo spūs scūs: ⁊ vtrūq; vtriq; n̄ oīe relatiue dr. Eadēq; relone dr spūs scūs: ⁊ donum: ls ipa relo nō appeat i ꝟ nomie spūs scūs: ⁊ donum: sīc i ꝟ noīe dōnō. Vn Aug. i. v. li. ō tri. ait. Spūs scūs q nō ē trinitas: ⁊ i trinitate intelligī: i eo q; ppie dr spūs scūs relatiue dr: eo ⁊ ad pēz ⁊ ad filiū referī: q; spūs scūs ⁊ pater ⁊ filij spūs ē. Sz ipa relo nō apperet i ꝟ nomie. Appet aūt cū dr dōnū dei. Donū ē. n. pris ⁊ filij: q; ⁊ a pre procedit ⁊ a filio. ⁊ spūs scūs iccirabil ōdā pris filijq; cōmunio ē. Et sor tasse sic appellā ver tā diuīn⁹: nec uerā pīgēt: q; pri ⁊ filio pēt eadē appellatio conuenire. Nā ⁊ ipse ppie dr: q; illi cōuenit. Quia ēt pr spūs: ⁊ filī⁹ spūs: ⁊ pr scūs: ⁊ filī⁹ scūs. Ut ⁊ ex noīe q; vtriq; conuenit vtrisq; cōmunio significet: vocat dōnū amboū spūs scūs. Ecce bōs q̄re spūs scūs ppie dicat donū. Et q; relue dr: sive dōnū: sine spūs scūs. Et q; nomē sibi ppriū tenet: q; cōuenit pri ⁊ filio cōuenit: sed vnisz. Et est sciendū: q; cū pater vel filius dr spīrus⁹ sine scūs ceneturū relative dr: ⁊ sm substā.

¶ An pater vel filius vel trinitas ipsa: possit dici spiritus sanctus.

Je q̄rit vtr pr vl filī⁹: vl ēt ipsa trinitas possit dici spūs scūs: sīc dīcitur cruz dr ⁊ spūs ⁊ scūs. Be ꝟ Aug. in v. li. ō tri. sic ait. Trinitas nullo mō pōt dici filī⁹: spūs ꝟo scūs pōt q̄dē vlr dici sm id q̄ scripū ē: q̄n ds spūs ē. Itaq; pr ⁊ filī⁹ ⁊ spūs scūs: q̄n vtr⁹ ds ē: ⁊ vtrūq; dr⁹ scūs ē: pōt appellari trinitas ⁊ spūs scūs: ⁊ n̄ nūc spī. scūs relative nō dicē: ⁊ ꝟ cōtīā. q; ppie spī. scūs q nō est trinitas sed in trinitate: dr relative.

¶ Quidam putāt spūm scīm nō dici relative ad patrem ⁊ filium: q; nō vicissim respōdent sibi vocabula sed falso.

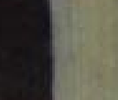

Vidā tñ putāt spūs scūs vl donū nō dici relative ad pēz vl ad filiū. Si. n. mgnus hoc relative ad se dīr: suo iuī ol filio rīdēt vocabul. vr sīc dr pr filij pr: ⁊ filī⁹ pris filī⁹: ita dicat pr spūs sci vl donī pr: ⁊ spī. scūs vl donū pris spūs vl donū. Sz nō ita ē in eīs⁹ relatiue. Nō. n. ois q̄ relative dīr: iuīs a se inuicē rīdēt vocabul. Vn Aug. boz cladens opionē i. v. li. de tri. Nō re moueat inqt q̄n di patr⁹ spūs scūs nō ipz trinitas ē: ⁊ cū q ē i trinitate relative dic: licz nō ei rīdeat vicissim voca

bulū ei⁹ ad quē referī. Dicim⁹ .n. spūs scūs pris ⁊ nō vicissim dicim⁹ pīez spūs sci: ne filius ei⁹ intelligat spūs scūs. Itē dicim⁹ spūs scūs filij ⁊ n̄ dicim⁹ filiū spūs sci: ne pr ei⁹ intelligat spūs scūs. In mltis .n. relatiuis ꝟ tñ git: vt nō inueniat vocabulū quo sibi vicissim rīdeāt. Luz ⁊ dicim⁹ donū pīis ⁊ filij: nō q̄dē possum⁹ dicere pīez doni aut filiū doni. Sz vt hoc vicissim rīdeār: dicim⁹ donū donatoris ⁊ donatorem doni: q; hic potuit inueniri vsitatū vocabulū: illic nō potuit. Donū ⁊ donatoris: ⁊ donator doni cū dicim⁹: relatiue vtrisq; adiunctē dicim⁹: donator: tñ nō fuit dr⁹ nisi ex tpe: cū spūs scūs sit donum etiam ab eterno.

¶ Diuisio textus.

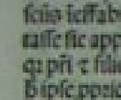

Postquā determinauit magī de eīs q ꝓnīs ꝟ determinat de ꝓpietatibus gl⁹ ꝓne distinguñ. Diuidit aūt in tres ptes. In p⁹ ostēdit ō ꝓpietatib⁹ ꝓpriis ꝓnaꝝ. In z⁹ ō appropriatis ꝓnis. ibi. Videāri os ꝓdict. In z⁹ ostendit ō ꝓpietatib⁹ ꝓnalib⁹. In z⁹ ō ꝓpietatib⁹ ꝓnaꝝ ⁊ ll ꝓnalīū. ibi. Dicit ergo ꝓpia i deo. In p⁹ ostendit ō hypostasi subsistat ꝓpietatib⁹ sīc distinctā dicī⁹. In z⁹ ostendit ō ꝓpietatib⁹ gl⁹ hypostasis distinguūt. ibi. Sī ō ꝓpietatib⁹. Et ꝟ dicit i duas. In p⁹ assignat ꝓnales ꝓpietates ꝓnaꝝ. In z⁹ removet q̄dā dubitatiōes. ibi. Dic ergo quo. Circa p⁹ duo fac. p assignat ꝓnalū ꝓpietatū nūerū. z⁹ assignat ꝓpiū modū ꝓ⁹ ad tria. Circa ꝑ⁹ n̄ ꝓdicāt subsistēt⁹ relative. Et q; n̄ ꝓdicāt accidentaliter: q; n̄ ꝓdicāt substāt⁹ ostendit. Affirmat q; unitatem sōp. ibi. Quo circa sequitū ut. Dic ergo quo. Dic removet ꝓ dubitatiōes. Et ꝓ⁹ ad ꝓpietatē filij. z⁹ ꝓ⁹ ad ꝓpietatē spūs sci. ibi. Ita ēt de spū. Et ꝟ vltī. Ei duas. In ꝑ⁹ removet dubitatiōes. In z⁹ vltī dit errorē. ibi. Quidā tñ pu. Circa ꝑ⁹ duo fac. p removet dubitatiōes ō ꝓpietate spūs sci. Et q; significat nomie dōnī. z⁹ pus significat nomē spūs sci. ibi. Dic ergo pr ēt. Qō. I.

Je querunt duo. ꝑ de hypostasi. z⁹ ō ꝓpietatib⁹. ¶ Circa ꝑ⁹ ḡrunt duo. ꝑ vtr hypostasis sit in trinitate ⁊ qd ibi significet. z⁹ vtrū abstracta p intellectū ꝓpietatib⁹ personalibus remaneant hypostases distincte.

¶ Utr hypostasis ꝓpe dicat i deitate. I.

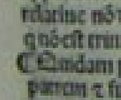

Primus sic ꝓcedit. vr q hypostasis n̄ sit i deitate ꝓpie dicta. Dr⁹ .n. q; B ḡō Jero. dicēt ista. q; B nomē nō ē bone sulpitiēsis. ⁊ q; venerunt sub nulle tēpe. ¶ Sz hoc dicē boc. hypostasis notat substantiā accidentī: ꝟ ds n̄ substat aliquī accidenti vt ō dicit Aug. q; ē ꝓpie ꝓpe dici hypostasis. ¶ Itē hypostasis notat res nāe ⁊ aliquā nāe suppositū: ꝟ i oi re nāe vr q; nā sit maioris dignitatis q; ipsa res nāe. ⁊ q; res nāe addit aliquid supra nām. alias sīc ē vna nāta cēt vna res nāe. Iz vbicūq; est addito ibi ē ꝓd. q; vr q; in hypostasis sit ꝓpositū in deo nō ē aliq; ꝓd. q; nec hypostasis. ¶ Sz. ois hypostasis est substātia ⁊ cōtīa: q; oē q̄ substat substātia ē. Sed ī deo hypostasis: ergo hypostasis erit substātia ⁊ cōtīa: q̄d nō vr q; dicim⁹ tres hypostases: nō sūt tres substātie vel substātiales sm Boc. q; videt q; hypostasis in deo

nihil sit. ¶ Sz oē q̄d est in diuīs aut est absolutū aut ad aliq̄d. Sz hypostasis nō vr in diuīs significare absolutū: q; nihil absolutū in diuīs distinguī. Sm Aug. ⁊ Boe. hypostasis aūt distinguūt. Nec ēt est ad aliq̄d: q; relatio in diuīs cōstituit: ⁊ hypostasis ē distincti. ergo videt q; hypostasis nō sit in diuīs. ¶ Sz oē indeterminatum se habz ad determinatū sicut possibile ⁊ māle: sed ḡona se habz ad hypostasim sicut determinatus ad indeterminatum: vel sicut distinctus ad distinguibile vt quidā dicūt. eo q; ḡona ē hypostasis ꝓpietate distincta ad dignitatē gīs nerē. q; cū in diuīs nihil sit māle ⁊ potētiale vt dictū est. vid ēt q; in diuīs nō sit hypostasis.

Contra sicut supra dictū est. Idē dicūt greci hypostasim q̄ nos personā: sed ḡona ꝓprie dicitur in deo ⁊ pluraliter de tribus ⁊ singulariter de singulis. ergo ⁊ similr hypostasis.

Respondeo dicēdū q; vt ex dictis ꝑz ⁊ expōbis Boe. hypostasis aūt ḡece ē ꝓcipue ī diuinis⁹ sube q̄ nos subam ꝓnā dicim⁹. Et aūt est aliqd cōpletum ⁊ distinctū ⁊ incōmicable in nā sube. vñ hypostasis dīna erit illud q̄ ē p se subsistēs distinctū ⁊ incōmicable. Nihil aūt absolutū ē distinctū in diuīs: ꝟ solū id q̄ est ad aliq̄d: ⁊ sīc cōtīa ē ipsa q̄ ē sm rē ita realr relatio distinguēs ē ipsa distinctū. ⁊ cū relo sit eadem sm rem q̄ cōtīa: ipsa distinctū relone erit idē sm rem q; subsistēs in cōtīa vel nā dīna. ⁊ ꝟ significat nomen hypostasis. Vñ dico q; nomē hypostasis in diuinis significat relonē vt distincta per modū subsistētie in natura diuīa. vt dictū ē de nomine ḡone sed differt q; hypostasis de ratiōe sua nō includit determinatā rationē distinctiōis. sed nomē ḡone sp̄ les includit distinctiōis rationē. q̄ ad dignitatē pertinet. put dicit q̄d subsistēs i natura nobili. Intellectualis q̄dā inis ꝟ idē dicat nomē hypostasis ex vsu ḡrecorū vt Boe. dicit. Sed ꝟ nomē pr̄ viterius significat distinctū ex tpe. nec dō

Contra sicut dic. Augu. in li. ... p̄r ⁊ fili⁹ vnū sūt. pter ea q ad aliqd dr. remoto igit per intellm h q ad alterū dr remanet solū id in q p̄r ⁊ fili⁹ vniunt. s; h nō pot ee distinctū in diuinis. g remota relone p intellm nō remanet hypostases distincte. h idē vr per Boe. q dic q in diuinis sola relo multiplicat trinitatē.

Respondeo dōm q duplex est opio. Quidā dixit q sicut ē in creaturis q remotis re lationib⁹ ⁊ pprietatib⁹ remanēt ipse hypostases seipsis di stincte ita ē et in diuinis. Vn̄ dixit q abstracta psonalitate ⁊ relone cōstituēte psonā remanet hypostasis. Sz h nō vr posse stare fm fidei suppōnē. pter duo. pmo qr cum psonitas semp careat ex aliq distinctōe. ⁊ distinctio oīs vl ē p ess̄ntiā vel p q̄ntitatē vel p relonē: impoēle ē in deo eē ali quā distinctionē nisi quā cāt relo. vn̄ remotis relonib⁹ p intellm tollit ipse intellis distinctio. Scdo qr in diuinis ni hil pdicat sicut accns vel sic forma īherēs alicui pexistē ti. vn̄ qcqd significat per modū forme totū ē subsistens. Vn̄ sicut remota eēntia p intellm nō remanet aliqd. q. re cipiēs illam eēntiā qr ipamet eēntia ē subsistēs. ita eciā remota bonitate per intellm nō remanet aliquid. q. reci piēs bonitatē: qr ipsa bonitas ē subsistēs. ⁊ silr remota re latione p intellm nō relinquit aliquid. q. substratū illi re lationi: s; ipamet relo ē res subsistēs. Vn̄ abstracta rela tione pprie loquēdo nihil manet neq; absolutū neq; re latiuū neq; hypostasis neq; eēntia. Sz verum ē q eēsen tia pōt intelligi nō intellecta bonitate vt dic. Bo. li. de hebd. ⁊ similr pōt intelligi eēntia nō intellecta pūnitate vl re latione sic iudei intelligūt s; nō p modū abstractiōis: sed nō pōt intelligi q in diuinis remoueat relo ⁊ remaneat ali quid subsistēs relonis: qr ipamet ibi subsistit. Et iō conce dimus cū aliis q remota relone nō manet hypostasis di stincta in diuinis tamē qr nō manet distinctiuum qr nō ma net subsistēs relonis. Sz verū ē q si nunq; eēnt relones quas fides distinguit ita eēt ⁊ subsistēs ⁊ p⁹ ex h q subsi steret in eē suo ⁊ substaret pprietatibus eēntialibus qui bus ab eēntiis aliis distingueretur.

Ad primū igit dōm q in diuinis ē accipe ⁊ absolu tū ⁊ relatiuū s; relo non aduenit absolu to sic distinguēs ipm s; p oīmodā idētitatē rei. Sz id qd distinguit relone ē ipsa relo. ⁊ h pōt significari p modum subsistētis: ⁊ sic significat noie p⁹ vl hypostasis: vt p; ex di ctis. Ad 2ᵐ dōm q in creaturis hypostases distinguun tur p māam ⁊ pprietates diuersas sūt ostēdētes distinctōes: s; in diuinis hypostases nō distinguunt nisi p relonem: qr nō ē ibi inuenire aliquā realē alietatē nisi q est fm opposītōem re latiuā. vn̄ sic in creaturis subtracta p intellm diuisione māe ⁊ q̄ntitatis nō remanēt hypostases distincte. ita et i di uinis subtracta oppōne relatiua. Ad 3ᵐ dōm q hypo stasis ponit in diffōne p⁹. qr p⁹ addit aliquid supra hypo stasim nō quidem relatiōe: qr relatio ē de intellectu hypo stasis diuine sic de intellectu p⁹: s; addit determinatā rōnem relonis. s. ptinēs ad dignitatem. ⁊ iō remota relone neq; hypostasis intellit neq; psone manet in diuinis: qr ēt ex h ipso qd ponit hypostasis diuina ponit subsistēs in pprietate nobili. Vn̄ et nobilitatis quā addit psona includit in h q est diuina hypostasis. vn̄ sicut hypostasis humana nihil minus dicit q p⁹ in hac hypostasi sic diuina. Ad 4ᵐ dōm q pūnitate dicit q ē qua p ē q est p̄r. Non tū sequit q fi lius non sit qui aliqua qr hypostasis habs filia tione q ēt est relo. Vn̄ abstracta relatione neq; p̄r ē quia neq; filius ē quia s; tū vterq; ē quia sua relone sic vterq; est persona sua personalitate: ⁊ tamen psonalitas vnius nō est psonalitas alterius. ⁊ h quo sit p; ex pdictis de cō municate persone.

Questio. II.

Deinde queritur de pprietatib⁹. Et circa hoc queruntur tria. Primo an relones sint i diuinis. Scdo vtrū solis rōni bus origis psone distinguant. 3º de numero relonū notionalium ⁊ pprietatū: ⁊ qliter h differant.

Utrum relones diuine sint oino nihil. I.

Ad primū sic pceditur. vr q in diuinis re latiōes oino nihil sint. Sic n. dic. Boe. lib. de tri. Cuncta q in diuinā pdica tionē veniunt mutant in subaz. ad aliquid vo solo nō pdicat: s; qcqd ē in deo pdicat de ipso: g relones nō sūt in deo. Itē. p. ipse dic q relones quibus p̄r refert ad filium ⁊ filius ad p̄rem sunt sicut relonib⁹ qui bus aliqd ad seipm referri: vt cū dicit idē eidē idem. sed tales relones nihil sunt fm rē ponunt in eo de quo dr. vt vl dicere p̄ho in .5. metaphy. s; sūt solū fm intellm. g vr q re latiōes nō sūt realr in deo. Itē oē qd aduenit alicui re cedit: ⁊ sola habitudine alteri⁹ ad ipm sine oī sua muta tione nō ponit aliqd in ipso. Nihil n. pōt aduenire alicui de nouo sine sui mutatiōe vl p se vl p accns: s; relones h mō adueniūt ⁊ recedūt: sic p mutationē alteri⁹ efficitur colūna inobilis dextra ⁊ sinistra: sicut mortuo filio aliquis desinit eē p̄r nulla mutatione circa ipsum facta. g vr q relationes hō oio nihil sunt in diuinis. Itē relo ē in diuinis: aut ē idē qd eēntia. Aut aliud. Si idē qd eēntia tunc cū eēntia sit vna in oibus: ⁊ relatio erit vna in oib⁹: vel si psone distinguant relonib⁹ distinguētur ēt in eēn tia qd ē heresis arrij. Si aliud. q facit cōpositiōez ci eēn tia: qd nō pōt eē. g relatio oio nō ē in diuinis. Itē sim plicissima seipsis distinguunt: s; persone diuine sunt sim plicissime. g seipsis distinguunt. g videt q nō distinguan tur aliquibus relationibus.

Contra oē qd ē in deo vel ē absolutū: vel est ad aliqd aliud. s; psone diuine nō distinguunt in aliquo absoluto: qr in absolutis tres persone vnū sunt. g vl seipsis distinguunt vl relationibus distinguunt. si igit relatio nes nō sunt realiter in diuinis: sed fm rationē tm: tunc p̄r ⁊ filius nō realr distinguunt: ⁊ ita sequit heresis sabel lij. ops g relones in diuinis ponere. Itē. p̄r refert ad filiū ⁊ ad spirm sctm s; nō eodē mō ad vtrūq;: qr ad vnū gignē do ad alium spirādo. g vr q oportet in vna psona signi ficare plures relationes quibus ad alterā referat: sicut in vna eēntia plures psonas. g sicut in diuinis nō est ponere vnā eēntiā s; ēt psonas: qr inuenim⁹ plures psonas i vna eēntia. ita ops ponere ēt relationes.

Respondeo dōm q apud oēs catholicos certū ē relones eē in diuinis. Sz in pōne rela tionum inueniunt diuerse doctoꝝ sniē. Quidā dixerūt vt poretani q relationes in diuinis sunt tm assistentes. Qui dam vo dixerunt q relones in diuinis sunt ipse psone q aliquādo in abstracto significant: h ē solū pper modū loquēdi sicut dicimus rogo benignitatem tuā. i. te beni gnum. ⁊ similr resoluende sunt oēs ille locutiōes in quibus relones vl pprietates in abstracto dicunt. Alij dixerunt q relones sunt psone ⁊ sunt in psonis etiaz fm veritatē rei ⁊ nō solum quātū ad modū loqndi. ⁊ oēs isti fm aliquid verū dixerūt. Sz tū vltima opinio cōtinet totā veritatē. Et ad hui⁹ intellm sciēdū ē q vt supra dictum ē in relone sicut in oībus accntibus ē duo əsiderare. Scd fm q in subo fundat fm q ponit aliquid in ipso. put est accns. ⁊ ratiōnē suam fm quā ad aliud referri. ex qua in gñe determinato collocat. ⁊ ex hac rōe nō habz q ponat aliquid in eo de quo dr. sicut oēs alie forme absolute q ipsa sua ratione hñt q aliquid in eo de quo dicunt ponant. Et ideo inueniunt qdam relationes nihil ponere

in eo de quo dicit. Et h attēdētes qdā phi dixerūt q relo nō est aliqd vnū gen⁹ entiū nec ē aliqd in re: nā: s; ē tm qdā respect⁹ respectiuus in oib⁹ entib⁹. ⁊ q relones sūt de intentiōib⁹ scdis q nō hñt esse nisi in aīa. Cui ēt porretano rum opio cōsentire vr. Sz h falsum est: qr nihil quod ē ens tm in aīa in genere determinato collocat. Vn̄ distinguen dū est inter relones. Quedā; n. sūt q hñt aliqd in re supra qd esse eoꝝ fundat. sicut equalitas fundat supra quanti tatē: ⁊ hō relationes aliquid realr in re sunt. Quedā; vo sūt q nō hñt fundamentū in re de q dr: sic dextrū ⁊ sini strū in illis in qb⁹ nō sūt determinate iste pōnes s; nā; sic i qib⁹ alalib⁹. Ibi. n. s. in alalibus iste relones realr sūt: qr fun dant i diuersis virtutib⁹ determinataz ptiū: s; in aliqs ñ sūt nisi s; rōnē habitudīs vni⁹ ad alteꝝ: ⁊ iō dicit relones rō nis. Et h əsigit qtuor modis. s. q sint relones rōnis ⁊ nō rei. Vno⁹ vt dōm ē qn relo nō hz aliqd in rei nā supra qd fundet: ⁊ idē ē q qnq; ətingit q relo realr ē in vno ⁊ nō in altero: qr i vno hz motū quedā supra quē fundat quē nō hz in alio: sic ē in oib⁹ illis relonib⁹ qb⁹ de ad creaturā refert: q qdē realr sūt in creatura ⁊ nō i deo. Scdo mō qn relo nō hz aliquā realē diuersitatē īter extrema sic relo identitatis: ⁊ iō h nihil ponit s; rē s; solū fm rōnē. vt cum dr idē eidem idez. Tertio mō qn designat relo aliq entis ad nō ens et cū dr q nos sum⁹ priores illis q futuri sunt. ista. n. prioritas nō est aliq relo fm rē s; solū fm rōnē: qr re latio realr exigit vtrūq; extremoꝝ i actu. Quarto mō qn ponit relo relonis. ipsa. n. relo p seipaz refert. ⁊ nō p aliā relonē. vn̄ in creaturis pūnitas nō əiūgit subo p aliquā relonē mediā. Et hos vltimos duos modos ponit Ānic. pmi duo pn̄t ēt cāpi ex verbis phi. Cū igit iste relones pūnitas ⁊ filiatio hēant fundamentū aliqd i re. s. ipaz nām q cōicat fm cōicatōez nāe. cōstat q sūt realr in deo: ⁊ pp simplicitatē sūt idē qd psone in qb⁹ sūt: ⁊ pp ētatē relo num oz q alio⁹ significent. Primi igit attēdētes in relo nib⁹ solū id qd ad alteꝝ ē ⁊ nō fundamentū qd hñt i re di xerūt relones assistētes esse qsi ex habitudie alteri⁹ ad uenientes. Scdi attēdētes fundamētū rei ⁊ simplicitatez diuinā dixerūt q relones nō sūt in psonis sed sunt ipse p⁹. Tertij aūt əsiderātes vtrūq; dixerūt q sūt in psonis pp verā rōnē relonis: ⁊ q tū sunt p⁹ pper simplicitatē: sic deitas est in deo: ⁊ tū est deus.

Ad primū g dōm q dictū Boe. intelligit de ad aliqd put ad alteꝝ ē. sic. n. nō pdicat aliqd in re de q dr: s; ponit aliqd extra: sed tū alique rela tiones qtū ad esse sui aliquid in re de q dicunt ponit. Ad 2ᵐ dōm q in relone idētitatis duo est cōsiderare. s. illud respectu cui⁹ est identitas. s. ipsa eēntia: sicut eqli tas respectu q̄ntitatis. ⁊ id cui⁹ est identitas qd dr idez fm vnam eēntiā. sicut eqle qd hz vnam q̄ntitatē. Et qr etiaz vnū numero est eēntia quā p̄r filio cōicat. iō sīlitudo est harū relonū cū relone idētitatis q̄tū ad id cui⁹ respectu dicit: s; nō est q̄tuz ad ea q īuicē referunt fm illud. vn̄ et filius nō dr idē p̄ri masculine sed neutralr. Ad 3ᵐ dōz q qcūq; aliquid qd est de rōne rei tollit ops q ipsa res auferat sicut remoto rōnali destruit homo. Ad rōnem aūt relonis q hz fundamētū in re duo cōcurrunt. s. fun damentū rei qd est q̄ntitas q est cā h⁹ relonis. est etiam aliud de rōne eius. s. respectus ad alteꝝ. ⁊ vtroq; mō cō tingit in realib⁹ relonibus destrui relones. vel p destru ctionē q̄ntitatis. vn̄ ad hāc mutationē q̄ntitatis seqt p accns mutatio relonis. vel ēt fm q cessat respect⁹ ad alterum remoto illo ad qd referebat: ⁊ tunc relo cessat nulla mutatione facta in ipsa. vn̄ in illis in qb⁹ nō ē relo nisi fm hūc respectum veniunt ⁊ recedunt relones sine aliqua mutatione eius qd refert. Ad 4ᵐ dōm q relo

realr est idē qd eēntia: s; dfnt solū rōne sic ēt bonitas ab eēntia: ⁊ ex illa rōne relo hz q distinguat in diuinis: qd nō cōuenit eēntie. Ad 5ᵐ dōm q ēt p⁹ diue seipsis distin guunt inquātū psone fm rē sunt ipse relones. Sz sic pso na q̄tū ad modū significādi nō ē idē qd relo: ita ēt seipsa nō distinguunt s; relonib⁹ sic h g seipso ē bonus deus deitate sic deus qr ipse est sua deitas.

Utrum relones originis distinguāt hypostases. II.

Ad secūdum sic pceditur. vr q relo nes originis nō distin guāt hypostases. Qd. n. s; intellm seqt subam nō pōt eē pn⁹ alicui⁹ distictōis in substātia: relo ē de asseqntib⁹ subaz i deo sicut s; intel lectū sic bonitas ⁊ sapia. vt dic. Dam. cū; igit hypostasis sit suba vr q distinctōnē hypostasis relo nō facit. Itē. or do distiguendi dz rñdere ordini distinctōni s; inter oēs di stinctiōes reꝝ p⁹ ē distinctio diuinaꝝ psonaꝝ: cū sit pcessio psonaꝝ cā pcessiōis creaturaꝝ: vt supra habitū ē. g vr q cū pmū in entib⁹ sit suba: p⁹ illi⁹ distinctiōis nō sit re latio s; suba. Itē relo nō hz virtuē distiguēdi nisi s; q hz oppōnis rōnē: s; rōnē oppōnis nō hz nisi fm q ad alte rum est. g nō distinguit nisi fm q ad alterum ē: s; fm q ad alteꝝ ē nō hz relo q sit res aliqua vl suba vel hypostasis. g relo nō poterit facere distinctionē realem hypostasū. Itē. cū multe sint alie relones q relones originis. que fm eas tū diue p⁹ distinguunt: qr in diuinis est inuenire ēt equalitatē ⁊ silitudinē ⁊ hmōi relones qdās tamē. vn̄ s; ille nō distinguūt vt eadez rōne q̄ne ille.

Contra minime distictōi dz rñdere p p⁹ illud qd mi nimū hñs entis: qd minimū əpōnē sal. Sz h ter oīa alia relo ē debilioris eē. vt dic. Cōm. o. meta. adeo q qdā reputauerūt eā eē de ītētiōib⁹ scdis vt dcm ē. g vr q maxime əpetat ad distinctionē psonaꝝ.

Respondeo dōm q qdā dixit q p⁹ distictōis hy postasis diuinaꝝ nō ē relo īmo hypo stases seipsis distinguunt p solam originē relones aūtez manifestat distinctionē sicut in creaturis pprietates nō faciunt differre fm numerū: īmo talis diuisio cāt ex di uisione māe: s; pprietates tū manifestāt eam. Sz h nō pōt eē. Quia q seipsis distinguunt et seipsis hñt aliquā rōnē distinctiōis sicut suba distinguit a q̄ntitate per id qd ē in intellectu vtriusq; qd ē eē subsistēs ⁊ esse mensu ram ⁊ hmōi. Si aūt considerent due hypostases. hypostasis inquātū hypostasis nō habz in intellectu suo vt ab alia distinguat cum vtraq; sit hypostasis. g ops q h habeat inquātum ē hypostasis per aliquā determinationē in ipsa: vel fm determinatā māam sicut in creaturis qd non pōt eē in deo: vel fm aliqd aliud. Si aūt dicat q h ē sola ori go per quā determinate efficit h hypostasis. Aut per ori ginem intelligit ipsa relo originis: ⁊ h ē qd ponimus. Aut origo vt significat per modū opatiōis. ⁊ sic nullo mō hz q distinguat hypostases: īmo q sit ab hypostasi distincta: qr oīs operatio est supponens distinctionem fm p̄hm. Et ideo dicimus q nihil aliud ē pncipiū distinctionis in di uinis nisi relatio. Cuius rō ē quia oīs distinctio vel diui sio ē vel per q̄ntitatē vel p formā fm p̄hm. 5. metaphy. Scdm q̄ntitatē vel māam diuisio in diuinis nō ē cum nō sit ibi q̄ntitas ⁊ mā. Oīs aūt distinctiōis formalis pncipiū ē aliqua oppō. vt largo mō sumat oppositio fm q ēt im perfectum ⁊ pfectū opponunt inquātum in vno ē negatio vel priuatio alteri⁹. In oībus aūt oppōnib⁹ alterū ē vt ge ctum alterius vt iperfectū pter relonē qd p; per se in af firmatiōe ⁊ negatiōe ⁊ priuatiōe ⁊ hitu. Patz ēt in əcta rijs: s; p̄hm pho. g. Semp alteꝝ əriorꝝ ē sic nobilis ⁊ alte rum sic vilis: sic priuatio vt albū ⁊ nigrū frigidus ⁊ calid[illegible]

cibilis: τ ideo nulla talis distinctio pōt eē in diuinis vbi ē oīmoda ydemptitas. In relatiuis aūt neutrum est sic ꝑuatio alteri' vel defectū aliqd iportās. Cuī' rō est: q: in relatiuis nō est oppō fm id qđ relatiuū in aliq̄ est: s; fm id qđ ad aliō dr̄. Un̄ qñuis vna relō hēat annexā negōnē alterius relonis in eodē supposito nō tn̄ ista negō iportat aliquē defectū: q: defect' nō ē nisi fm aliqd qđ ī aliq̄ natū ē eē. vn̄ cū id qđ hz oppōnē relatiuā ad ips fm rōnē oppōnis nō ponat aliqd s; ad aliqd nō seq̄ iꝑfectio vl' defect' eiꝰ sola talis oppō ꝯpetit distinctiōi ꝑsonarū.

Ad primū igit dōz q relō diuīa hz aliqd ingītū ē refert aliqd ingītū ē diuīa ingītā.n.diuina hz q sit subsistēs hypostasis q: ibi nihil ē accñs nec aliq̄ forma īherēs nō subsistēs. vn̄ qñuis ex h qđ ē relō ti hēat q distinguat hypostasim: q: sic oīs relō h faceret: tn̄ hz h ingītū ē relō diuīa. sic.n.nō aliq̄d subaz imo est ipsa subaz. ¶ Ad 2m dōm q gradꝰ distinctiōis pōt dupl'r ꝯsiderari. Uel q̄tū ad q̄titatē distinctiōis. Uel q̄tū ad dignitatē τ cālitatē. Si q̄tū ad q̄titatē distinctiōis. sic distinctio diuinaz hypostasiū ē minīa distinctio real' q̄ possit eē vt supra habitū ē: τ iō tali distinctiōi ꝯpetit eē minimum.s. relō. Si q̄tū ad ordinē dignitatis τ cālitatis illa distinctio excellit oēs distinctiones. τ sil'r relō q̄ est pn̄' distinctionis dignitate excellit omne distinguens qđ ē in creaturis. nō qdem ex h q est relō: sed ex h q est relō diuīa. Excellit ēt cālitate: q: ex ꝑcessione personarū diuinaꝝ distinctarū causat oīs creaturarum ꝑcessio τ multiplic' vt supra habitū est. ¶ Ad 3m dōm q q̄uis relōni ex hoc q ad alterū dr̄ nō debeat q sit res q̄dā. ē tn̄ res aliq̄ fm q hz fundamētū in eo qđ refert: τ ex h vlteri' hz ingītū ē diuīa q sit hypostasis vel subaz: iō facit realē hypostasiū distinctionē sic sapia ex h q est sapia nō hz q sit subaz: τ tn̄ q: sapia diuīa ē subaz iō subal'r ē sapiēs. Et iō ꝯsiderādū ē q vbi ē relō fm habitudinē tn̄ τ nō fm aliqđ eē nāle ibi ī regrit distinctio suppositoꝝ fm rē s; solū fm rōnē: vt cū dr̄ idē eidē idem. Cū aūt ē ibi relō nō solū fm habitudinē s; fm eē nāle regrit distinctio suppositoꝝ ēt realr: vt eq̄litas realis eq̄liū. Si vbi ipsa relō nō tn̄ ē realr: s; ēt est ipsa suba relati ibi nō tm̄ regrit s; fac ēt suppositoꝝ distinctionē. ¶ Ad 4m dōz q relō nō hz eē nāle nisi ex h q hz fundamentū in re: ex h collocaī in p̄dicamēto est q oēs relonū cōnnales sumunī fm diuas aliōꝝ entiū. vt ps ex pho. 5. metaphy. vbi dī q q̄dāz fundanī supra q̄titatem τ q̄dā supra actionē: sic de aliis. Inde est q fm ordinem eoꝝ in qbus fundanī relones. est ēt ordo relonū. Sicut ḡ videmus in his que distinguunī per essentiā q pn̄' sibi sunt distinguētia vt mā τ forma. τ alie res accidentales sunt signa manifestātia distinctionē. ita ē in his q distinguunī p relonē: q relones q̄ fundanī supra nām rei sic distinguētia: τ alie relones sūt signa distinctiōis. Relationes aūt hñtes fundamētū in nā rei sūt relones originis. ꝑnitas.n.fundaī in cōicatiōe nāe: τ iō sci ponunt q ꝑnitate τ filiatiōe pr̄ τ fil' distinguunī. Si eq̄litas τ similitudo demōstrāt distinctionē. vn̄ Hyla supra per similitudinē diuinaꝝ ꝑsonaꝝ distinctionē ꝓbauit.

¶ Utrum notiones sint tn̄ quinq;. III.

Ad tertium sic ꝓcedit. vr̄ q nō sint tn̄ quinq; notiōes. q: enī [illegible] alteri ex sola habitudie alteri' ad ips multiplicat fm multitudinē eoꝝ q̄ ad ipsūz ꝯparanī: q: ad multiplicationē cāe seq̄ pluralitas in effectu: s; relones insurgunt ex sola habitudie alteri' ad aliquē: q̄ tot erūt relones in deo quot sūt creaturae q̄ ꝯparanī ad ips hēt. ¶ P. ideo fuerūt ab eterno fm Aug. rōnes reꝝ creandaꝝ q̄ nō erāt distinctae nisi relationibus fm respectū ad creaturam. q̄ vr̄ q quot sūt creature quaꝝ rōnes sunt in deo: tot sūt ibi etiā relones. Itē diuie ꝑsone nō tn̄ cōparanī ad inuicē fm q̄ vna ab alia accipit s; ēt fm alia attributa: s; in oīb' illis ꝯparationib' intelligunī aliq̄ relones vel eq̄litatis vel silitudinis. q̄ vr̄ q tot sint relones quot sūt ibi attributa. ¶ P. ex oī opatiōe insurgit aliq̄ opantis relō ad id circa qđ opaī: s; in deo fm rōnē distinguunī plēs opatiōes vt est velle intelligere τ h°. q̄ sic opationē plūralitas ꝯsequunī fm intellectū relones originis: ita τ ad alias opatiōes ꝯsequunī alie relones: sic intelligētia ad intellectū: τ volūtas ad volūtatem: τ ita multiplicabunī relones fm numerum operationū. ¶ Itē sicut pr̄ τ filius ꝯueniūt in h q ꝯparanī ad ipsūz scūz vt pn̄'. ita fili' τ spūs scūs ꝯueniūt in h q ꝯparanī ad prēz sicut ad pn̄'. Si cōis spiratio ē diuīa relō ꝯueniēs pr̄i τ filio. q̄ eē a pr̄e erit alia relō cōis filio τ spūi scō: τ ita sunt plēs q̄ quinq;.

Econtra vr̄ q sint pauciores q: vt dr̄ est ꝓprietates sūt subsistētes p'. q̄ tot sūt ibi ꝓprietates tot quot sūt ꝑsone subsistētes. s; ꝑsone subsistētes nō sūt nisi tres. q̄ ꝓprietates nō sunt nisi tres.

Respondeo dōm q notionis ꝓprietatis τ relationis dīa pōt tripliciter assignari. Primo q̄tū ad rōnes significatiōis. τ sic sciendū est q paternitas dicit relō fm q ad filiū refert. dr̄ aūt ꝓprietas inq̄tū soli patri ꝯuenit. dicit notio inq̄tū est pn̄' formale incognoscendi patres. Scdo q̄tū ad ordinē intelligendi: q: cū nihil possit eē pn̄' incognoscendi aliqđ nisi sibi ꝓpriū. Intellectū notiōis ꝓcedit intellect' ꝓprietatis: q: ꝓprietas nō ꝯuenit nisi rei distincte ab aliqua: τ distinctio in diuinis nō est nisi per oppōnē relonis: intellectū ꝓprietatis in diuinis ꝓcedit intellectus relonis. 3° q̄tū ad numerū: q: notiōes sūt quinq;.s. ꝑnitas filiatio: ꝓcessio innascibilitas: cōis spiratio. Dux aūt q̄tuor tn̄ sūt ꝓprietates q̄ vni ꝑ' tn̄ ꝯueniūt.s. ꝑnitas innascibilitas q̄ ꝯueniūt pr̄i. filiatio q̄ ꝯuenit tn̄ filio. ꝓcessio q̄ ꝯuenit tn̄ spūi scō. Cōis aūt spiratio nō pōt dici ꝓprietas simpl'r: q: ꝯuenit duab' ꝑsonis: s; fm q̄d: fm q aliqd dr̄ eē ꝓpriū ad aliqđ. est.n. ꝓpriū pr̄is τ filij respectu spūs sci. Dux etiā notiōnū q̄tuor sūt tn̄ relones.s. ꝑnitas filiatio ꝓcessio τ spiratio. Innascibilitas nō ꝓpe dr̄ relō nisi p reductionē fm q negō reducit ad gen' affirmatiōis. vt nō hōīe ad gen' hōīs. Dux aūt ꝓprietatū vel notionū vel relonū tres dicūt ꝑsonales.s. ꝯstituētes ꝑsonas. vn̄ hñt q̄si actū ꝯstitutiuz.s. ꝑnitas filiatio ꝓcessio. Alie due sunt ꝓprietates ꝑsone: s; nō ꝑsonales. Dux aūt notionū q̄ngē sufficientia sic ps. Ad h.n. q aliquid dicatur notio ꝑsone requirunī. Primo q ad originē ꝑtineat: q: relonib' originis ꝑsone distinguunī. 2° q ꝑtineat ad dignitatē: q: q̄ hypostasis distincta ꝓprietate ad dignitatez ꝑtinēt. [illegible] dicat aliqđ spāle: q: cōe nō ē sufficiēs ꝓcipiū [illegible] di. Dico igit q ꝑtinēs ad originez pōt significari vel affirmatiue vel negatiue. Si affirmatiue vel dicet fm rōnē ꝓcipij. vt a quo alius. Uel fm rōnē eiꝰ qđ ē a pn̄' vt ē ab alio. Utrūq; illoꝝ dicit originē in cōi. vn̄ neutrū pōt eē notio. Opꝫ ḡ q determinet fm spālē mō' originis: q nō est nisi dupl'r vt supra ꝓbatū ē.s. p modū nāe τ p modū amoris. τ fm vtrūq; habemus duas relones. vnā q̄ designat rōnē ꝓcipij. τ alterā q̄ designat rōnē eius qđ est a pn̄': τ sic sunt q̄tuor notiōes.s. ꝑnitas τ filiatio q̄tum ad modū originis nāe. ꝓcessio τ cōis spiratio q̄tum ad modum originis amoris. Si significat negatiue vel negatio ꝓcipij vel rō eius qđ est a principio. Si negat' ratio ꝓcipij nō est ad dignitatez ꝑtinēs: τ ideo nō pōt eē notio spūs sci. nec eē ꝓcipium alicuius ꝑsone vnum

Si negat' nō eius qđ est a ꝓcipio. Aut ī spāli. Aut ī gnāli. si in spāli nō pōt eē notio: q: q̄to affirmatio ē magis spālis tāto notio opposita est magis cōis sicut nō hō est magis cōis q̄ nō alal: q: oē nō alal est nō hō: sed nō ꝯuertit. Si in gnāli sic erit negatio spālis τ ad dignitatē ꝑtinēs. vn̄ faciet notionē pr̄is q̄ est innascibilitas q̄ significat non eē ab alio fm q ē ꝓprietas pr̄is. q̄ve nā dicaī innascibilitas per ꝑuationē natiuitatis spāliter īfra dicet.

Ad primuz igit dōz q relones ille q̄ significanī in deo ex habitudie creaturarum ad ips nihil realr ponūt in deo: vt ex ꝓdictis ps. τ iō nō seq̄ q fm h in īfinitū multiplicenī relones realr in deo existentes. ¶ Ad 2m dōz q relones ille fm q̄s attēdit distinctio idearū nō sūt fundate ī eē diuino: s; in intellectu eiꝰ. vn̄ realiter nō hñt eē ī deo: s; solū sūt intellecte ab ipso sic forma asini τ forma eq; τ h°. τ nō sic bonitas τ sapia in ipso hñt eē. ¶ Ad 3m dōz q eq̄litas τ silitudo nō addūt aliquaz relonē realē sup ꝑnitatē τ filiationē. τ rō h' īfra dicet. ¶ Ad 4m dōm q relones q̄b' nō subest aliq̄ realis distinctio in re q̄ refert nō est relō realis. Un̄ q̄cūq; aliq̄ operatio reflectit in suppositum operās ex reali operatione nō insurgit aliqua realis relō sed rōnis tn̄: τ ideo cum dr̄ q de' vel aīa intelligit se nō iportaī ibi aliq̄ realis relatio sed rōnis tn̄. ¶ Ad 5m dōm q eē ab aliquo non dr̄ determinatū modū originis: τ iō nō dr̄ spālē notionē s; saluaī in duabus notionib'.s. filiatiōe τ ꝓcessione cum q̄b' nō ponit ī nūerū: sic nec aliqđ cōe cū ꝓpriis q̄ sub continent. s; cōis spiratio dīc determinatū modū originis fm quā pr̄ τ fil' sūt pn̄' spūs scūs. τ iō dīc spālez notionem. ¶ Ad 6m dōz q q̄ls ꝓprietas in diuinis: q̄ q̄d ē ibi ē subsistens: tn̄ nō oz q sint tot res subsistētes quot sūt ꝓprietates: sed quot oppositio exigit realr distinguens. Un̄ sic in deo bonitas τ sapia ē subsistēs: non tn̄ alia τ alia res est subsistens: q: nō hñt oppositionē: ita ēt cōis spiratio est subsistens: nō tn̄ ē alia τ alia res subsistēs q̄ ꝑnitas τ filiatio: q: nō hñt oppositionē ad eā. vn̄ in vna re subsistēre cum vtroq; eē pōt. Nec tn̄ ꝯstituit ꝑsonā in q̄ est: q: presuppōit fm ordinē nāe ꝑnitatē τ filiationē sicut τ ꝓcessio presuppōnit generationē. τ iō nō est ꝑsonalis notio: τ silr nec innascibilitas cū nō habeat oppositionē ad ꝑnitatē in eadez re subsistēre eē pōt: τ q: negatio iportata consequtur fm intellectum in ea positionē ꝓcipij. iō nō cōstituit ꝑsonam sed est in ꝑsona constituta per ꝑnitatē.

¶ Expositio textus.

Nihil quidez fm accñs. Uī nō hnō valere: q: nulla sūt accidētia ieꝑabilia q̄ ip ꝯsequunī subaz īamissibiliter. ¶ Ad qđ dōz q oē subaz accñs pōt intelligi sine accñte: q̄uis q̄cq; accñs ieꝑabile sequaī subaz: τ iō q: ips suppositū relonis nō pōt intelligi sine relone cū ipsa relō sit suppositū subsistēs nō pōt eē accñs. In oī.n. accñte qđ aduenit. est q̄dā ꝯpositio subi ad accidēs: q qđ sine eo intelligi pōt. τ vbi ē ꝯpositio ē mutabilitas q̄tū ad nāz ꝯpositionis: q: oē qđ ꝯpositū ē diuisibile ē nisi aliqua cā ipediat. ¶ Tres oēs.n. hōies filij dei sunt. fac. .i. creatione. non tn̄ oīs creatura hz nomen filiationis sed solūz illa q̄ ad imaginez est. Uel meli'. Nō dicaī filius factura ēt per adoptionē: q: cū ꝑus nō esset fili' factus est filius τ non hz h ex origine natiuitatis sic q sit filius dei sicut hz eternus fili'. Et h expō ꝯsonat sequenti bus. De hac filiatiōe adoptionis dicet in 3°. Nec q̄cq̄ ꝓprie nisi fili'. Hoc dr̄ q: filiatio ē tota suba ipsius. vn̄ ēēntia diuīa non excludit. q: ēēntia diuīa in filio est filiatio. ¶ Origine non adop. Hoc ē ꝯcessioni τ formis q dicebāt alia eē ꝑsonaz dei τ hōis. τ ita seq̄ q fil' dei non sit filius dei nāliter sed per adoptionem. ¶ Uerissime non nūcupatus. Contra sabelliū q dixit hec noīa' pr̄ τ filius nullā distinctionē in re subiacere. ¶ Ueritate non ere. Contra arriū q dixit dei filiū creaturā. Aliq̄ patent ex his que dicta sunt de spiritu sancto.

¶ An easdē ꝓprietates assignent Aug. τ hylarius: τ an ille sint q̄ dicuntur paternitas τ filiatio τ ꝓcessio. Di. XXVII.

Hic queri pōt. vtrū ꝓprietates q̄s hylari' supra assignauit.s. q pr̄ ip ē pr̄: τ fil' ipē fili': sint ille eedez ꝓprietates q̄s Aug. sup' distinxit dicēs ꝓpriū eē pr̄is q genuit filiū τ ꝓpriū filij q genit' est a pr̄e: τ spūs sci q ab vtroq; ꝓcedit. ac deīde: vtz τ ille sint ille que dicunt ꝑnitas: filiatio: ꝓcessio. Uidet q nō sint eedē ꝓprietates q̄s ponit hylari': τ ille q̄s ponit Aug. Si.n. eedē sūt idē ē pr̄i eē pr̄ez: τ genuisse filiū: τ q̄d vtriq; q̄dā ꝓcedit. Si aūt h ēēt q̄ ꝯuenit vt sit pr̄ ei ꝯuenit genuisse filiū. Nā q̄ diuīa si pr̄ est genuit filiū. Si vo nō genuit: pr̄ nō est. Si q̄s audeat dicere: aut q ipsa genuit filiū: aut q ipsa pater nō sit. Si aūt ipsa pater est: nec filium genuit: nō est ergo idem dicere aliqd eē patrem: τ gignere filium. Et ita nō videt vna eadēq; eē proprietas.

¶ Rñsio vbi ondit easdē eē ꝓprietates.

Ad qđ sine ꝓiudicio aliōꝝ dicim': q easdē ꝓprietates notauit vterq; lic; diuersis verbis. Qđ.n. hyla. aīt ita intelligi dz. Propriū pr̄is est q̄ ip pr̄ ē.i. ꝓprietas pr̄is est q̄ ip pr̄ est. Semp vo pr̄ est: q: ip genuit filiū. Ita τ ꝓpriū filij ē q ip filiꝰ ē.i. ꝓprietas filij ē q̄ ip fili' ē. Fili' vo semp est: q: ip genit' ē. Ergo ꝓprietas q̄ pr̄ pr̄ ē est q: ip genuit. Et hec eadez dr̄ ꝑnitas vel gnātio. Et ꝓprietas q̄ fili' ip ē fili' dr̄ q: semp genit' ē a pr̄e: τ hec eadē dr̄ filiatio vl' genitura: vl' natiuitas: vl' origo: vl' nascibilitas. Sic τ ꝓprietas q̄ spūs scūs ē spūs scūs vel donū ē q: ꝓcedit ab vtroq;: τ hec eadē dr̄ ꝓcessio. In similib' ḡ locutiōibus eedē significate sunt ꝓprietates.

¶ Qđ nō ē oīo idē dicere eē patrē τ genuisse vel habere filium: ita τ de alijs.

Necū vr̄ nobis oīo eē idem dicere aliqd eē pr̄ez τ genuisse filiū: vl' aliqd eē filiū: τ hēre patrē: vel eē spūm scūm τ ꝓcedere ab vtroq;. aliogn pr̄ non eēt nomē hypostasis.i. ꝑsōe: s; ꝓprietatis: sic sūr fili' τ spūs scūs. Et ita nō p tria noīa significarenī tres ꝑsone. Iōq; dicimus: q: pr̄is nomē nō tn̄ relonē notat: s; ēt hypostasim.i. subsistentiā significat: ita τ filius τ spūs scūs.

¶ Relationum ꝟo vocabula siñ parenutas filiano pcessio nec personaꝝ significant.

RElationuꝫ ꝟo vocabula. ſ. pñitas: filiano: pcessio: vl gignere: vl gignı: pcedere: ipſo uñ relones: nó hypoſtaſeo significãt: siue bñe filiũ: t bñe pñz. vt ꝟbi gña. ¶ Cũ dicim⁹ ꝺo ē pñ: nolę pñe t relonē notam⁹ t dinã hypoſtaſiz ſignificam⁹. vt ſit intelligẽtia talis. De⁹ vl dina eẽntia ē pñ. i. ille q̃ gennit. i. hypoſtaſio q̃ hz filiũ. Quis de⁹ ē filiꝰ. i. hypoſtaſio genita vl babẽs pñz. Jta ẽt ꝺo est ſpũs ſcũs. i. hypoſtaſis pcedẽs ab vtroq; siue ille q̃ pcedit. Cum ꝟo noia relonũ ponim⁹ i pdicando: notiones ipſas uñ ſignificam⁹: ñ hypoſtaſeo: vt cũ dicim⁹. ꝺo genuit. i. hz filiũ: t de⁹ genus ē. i. hz pñem. Et nãc oz intelligi i ſubiectis hypoſtaſeo trñ: nó eẽntiam q̃ illo ꝓprietatibus determinanť.

¶ Qz ꝓprietates determinant hypoſtaſeo. non ſubſtãtiam. idest naturam.

TLe. n. ꝓprietates ſingule ſingulis ꝓ prie ꝟueniunt pſonis: t p eas pſone determinanť t a ſe inuicẽ diñt ſz a ſe nó ſeceḋt. Uñ Joãnes damaſcen⁹. Nó diñt abinuicẽ hypoſtaſeo ſm ſubam: ħ ſm cbaracteriſtica idiomata. i. determinatiuas ꝓprietates. Characteriſtica ꝟo. i. determiatiua ſint hypoſtaſeon t nó nãe: eteni hypoſtaſes determinãt. Jté ex qdẽ itẽpozalr t eternalr dicim⁹ diuinã vẽrbi hypoſtaſim ſimpliciẽ oia biñẽ q̃ hz pñ: vt ex⁹ homouſion. i. cõſubalem: natiuitatis nó t babetudie a pñali hypoſtaſi differẽtez: nãq; ꝟo a pñali hypoſtaſi ſeceḋñt. Jdẽ aperiuus exprimẽs pſonales ꝓprietates in codẽ ait. Differẽtia hypoſtaſeon. i. pſonaꝝ: in trib⁹ ꝓprietatib⁹. i. pñali t filiali t pcessibili recognoſcim⁹. Inſeccessibles aũt ipſas hypoſtaſes t iꝺiſtabiles inicẽ: t vnitas qdem icõfusibiliter. Treꝫ. n. ſũt t ſi vnite. diuiſas aũt idiſtãcer. Et eni ſingula pceta ē hypoſtaſis. t ꝓpziũ ꝓprietatez. Catrine modũ. ꝓpriuz possider: ſed vnite ſunt ſuba: t nó diſt ãt neq; ſeceḋũt a pñali hypoſtaſi. Ecce hic habes diſtictas tres illas ꝓprietates: q̃ ſupas diuerſio ſignificate ſũt mõia

¶ Qz ſunt alia noia pſonaꝝ eaſdem ꝓprietates notãna. ſ. genit⁹: genitor: verbũ: imago.

IJc nó ē pternitẽdũ: q̃ ſic pñ t filiꝰ t ſpũs ſcũs noia pſonaꝝ ſũt: t ꝓprietates pſonales designãt: ita ẽt ſunt t alia noia pſonaꝝ. i. q̃ ipſo pſonas ſignificãt t eaꝝ ꝓprietates denotãt: t caſdẽ q̃ t noia pdicta. Uñ t relatiue diñr. ſ. genitor: genitor: verbũ: imago. Uñ Aug. i. v. li. de tri. ait. Dicẽdũ ē mgr ħ ſignificari cũ dr genitꝰ: q̃ ſignificat cũ dr filiꝰ. Jõ. n. filiꝰ: q̃ genitꝰ: t q̃: filius vniq; genitꝰ. Sicẽ aũt filiꝰ ad pñez: ſic genitus ad genitorẽ referr: t ſicut pr ad filiũ: ita genitor ad genitũ. Jdẽ i. vi. li. de tri. Verbũ qdẽ ſolus filiꝰ accipit: nó ſit pr t filiꝰ tãq; ambo ſint vnũ verbũ. Sic. n. ꝟbũ dr q̃ uo imago. nã ait pr t filiꝰ ſil ambo imago: ħ filiꝰ ſolꝰ ē imago pñs: q̃ẽadmodũ t filiꝰ. Jdẽ in. vij. lib. de tri. Verbũ ſm q̃ ſapia ē t eẽntia ħ ē q̃ẽ pr. ſm q̃ verbũ: nó ħ ē q̃ẽ pr: q̃ verbũ nó ē pr: t ꝟbi relatiue dr: ſicẽ filiꝰ. Jtẽ in codẽ. Sicut filiꝰ ad pñez referr: ita t verbũ ad eũ cuiꝰ ē ꝟbũ refert: eũ dr verbũ. Et ꝓpterea nó eo ꝟbũ quo ſapiẽtia dr: q̃ verbũ nó ad ſe dr. ħ trñ relatiue dr ad cuiꝰ ē verbũ: ſicẽ filiꝰ ad pñez. Eo q̃ppe ē filiꝰ quo verbũ: t eo ē verbuz quo filiꝰ. Sapia ꝟo quo eẽntia: t ideo q̃ pr: t filiꝰ ſe vna eẽntia t vna ſapia. Jtẽ i codẽ. Nõ ē pr ipſe ꝟbũ: ſicẽ nec filiꝰ nec imago. Quid ait absurdꝰ q̃s imaginez ad ſe dici: Jdẽ in. v. Dr relatiue filiꝰ. relatiue eũ dr verbũ t imago: t in oibus his vocabulis ad pñez referr. Nihil aũt boz pr dicit.

¶ Breuiter ſumã colligit intelligẽtie pdcõz.

APce ofiſuz est q̃ ſicut filiꝰ vl genitꝰ relatiue dr ad pñez: ita ꝟbũ t imago. Et q̃ eo dr ꝟbũ ſiue imago quo filiꝰ. Acadẽ ꝓprietate ſine notiõe dr verbuz t imago q̃ filiꝰ: ħ nõ eo quo ꝟbũ dr q̃ ſapia vl eẽntia. q̃: nõ notiõe q̃ dr verbũ dr ſapia. Nã ſapiẽtia dr ſm essentiã nõ ſm relationem.

¶ Generalis regula eoꝝ q̃ ad ſe: t eoꝝ q̃ relatiue dicunť. q̃q̃d. n. ad ſe ſil ambo dñr: ħ nõ ſm pdictio relatiuis.

TEſt ħ aduertẽda q̃dã gñalis regula eoꝝ q̃ ad ſe: t eoꝝ q̃ relatiue dñr ꝺ patre t filio. Quicqd eni ad ſe dr. vt ait Aug. in. vi. lib. de tri. nõ dr alter ſine altero. quicqd dñr qõ ſuba eoꝝ oñdat: ambo ſimul dicunť. Ergo nec pr est deꝰ ſine filio: nec filiꝰ ſine pñe. ħ ambo ſunt deꝰ: ħ nõ ambo ſimul pr. nõ ambo ſimul filius: vel verbũ vel imago.

¶ An ſm ſubaz dicať deꝰ de deo t bmõi.

JEcirẽ cũ dicit: deꝰ de deo: lumẽ de lumine t bmõi. vtz dicanť ſm ſubaz. Nam ſm relationẽ ꝟſtat iſta nó pcedẽtia. Si ꝟo ſm ſubam dñr ſimul ambo. i. pater t filiꝰ: pñr dici deus de deo: lumẽ de lumine ſm pdictã regulã. Ad qõ dicimus. q̃ licet deus ſm ſubam dicať t lumẽ: t ſapiẽtia: t bmõi: t nunq̃ relative accipianť: aliq̃ãdo tñ ꝓ relatiuis. i. ꝓ pſonis: ħ nõ relative accipiũť: vt cũ dr: deꝰ genuit deũ: alteq; ꝓ pñe: alteq; ꝓ filio pontinuo. filiꝰ cũ dr. deꝰ de deo lumẽ de lumine. In aliis quoq; locis ꝺoctoꝝ sepe reperiť nomia cõntie ad ſignificatiões pſonaꝝ deducta: vt cũ dr: deꝰ natꝰ: deꝰ mortuꝰ: deꝰ passus: vbi filius tñ ſignificat. Jta t de ſolo filio intelligẽ cũ dr deꝰ de deo t bmõi. Uñ Aug. q̃rẽs qõ bmõi dicanť i. vij. li. de tri. ait. Quo ꝺo de deo: lumẽ de lumine dr: Nõ. n. filiꝰ ambo ꝺo de deo: ħ ſolus filiꝰ de deo. ſ. pñe. Nec ãbo filiũmẽ de lumine: ħ ſolus filiꝰ ꝺ lumine pñe.

¶ Qr trñ ſm nemẽ ſube dr illud de illo: nõ ſm nomina personarum.

TE ſciendũ q̃ ſm noia ſube trñ dr illud de illo: iz ibi illa noia ſubam non ſignificẽt. Sed ꝺm ꝟo eadẽ noia pſonaꝝ: nũq̃ dr illud de illo: ſicut ꝟbũ dr ꝟbo: vl filiꝰ de filio: q̃ bmõi ſm odi nomia diuerſio pſonis ꝟuentre nó pñt. Qd Aug. licz obſcure in codẽ li. ita dicit. Hoc ſolũ de eis dici nõ põt. illud de illo q̃ ſil ambo nó ſunt. i. illo ſolo noie nó possumus vti ad oñdẽdũ vnũ de vno: q̃ ſi mul ambob⁹ nõ ꝟuenit. Sicut ꝟbũ de ꝟbo dici nõ põr: q̃ nó ſil ãbo ꝟbũ: nec imago de imagine nec filiꝰ de filio: q̃ nõ ſunt ambo filiꝰ vel imago. Et ſicẽ nomia ſube aliq̃ñ itelligẽtiã pſonaꝝ diſtincte faciũt: ita ẽt iterdũ totꝰ eẽntiatis ſunt. Unde Aug. i codẽ lib. ait. In pñio noie ipſe pr q̃ ſe pnũciať. In dctiõ noie t ipſe pr t filiꝰ t ſpũs ſcũs: vt cũ dicit. Primo bonus trinitas est vnus deus: q̃ trinitas est vnus deus.

¶ Diuiſio termi.

PRiscis trib⁹ pſonalib⁹ ꝓpriis ꝺoctoꝝ diuinarũ pſonaꝝ. Dic magr determinar de ipſis ꝓpriis trib⁹ pſonalib⁹ ꝓpriis ꝺoctoꝝ diuinarũ pſonaꝝ. Et dicit i pces tres. In ꝓ⁹ oñdit q̃ ſolꝰ pſonalib⁹ noib⁹ pdicte ꝓpriates designanť. In 2⁹ ꝓponit glosã regulã ad intelligẽdũ hmõi noia q̃ ꝓpriates pſonaꝝ designãt. ibi (Et ħ ꝺcta aduertẽda.) Pcia i duas. In ꝓ⁹ oñdit q̃ dicte ꝓpriates designanť in noibus pſonalib⁹ Patris. Unoie pñs t filij t ſpũs ſcĩ. In 2⁹ oñdit q̃ designanť ẽt alias noib⁹ pſonas ſignificatiuis. ibi (Dic nõ ē ꝓpriatẽdũ.) Pcia i duas. In ꝓ⁹ oñdit q̃ pdicta nomia ꝓpriates pſonaꝝ designãt. In 2⁹ ſubiũgit rõnẽ. ibi. (Ille. n. ꝓpriates. ſ. determinãt pſonas. vtl noib⁹ pſonaꝝ intelligant ſic determinãs i determinato. Pcia i duas. In ꝓ⁹ oñdit q̃ noia pſonaꝝ designant ꝓpriates pdictas. In 2⁹ oñdit q̃ nõ ē eisdẽ modus ſignificãdi i nob⁹ ꝓpriatis t nob⁹ pſonaꝝ. ibi (Nõ tñ vt. Circa ꝓ⁹ tria facit. Primo monet q̃ẽd. 2⁹ ponit obiectiones ad alterã ptẽ. ibi. Uidẽt q̃ nõ ſint.) Ponit ſolutiõẽ. ibi. (Ad qõ ſine pz. vt.) Et ħ ꝺcta.) Dic ponit regulã ad inueniẽdũ noia pſonalia. Et circa ħ tria facit. Primo ponit regulã. 2⁹ monet q̃ẽd circa regulã i ſoluẽdis. ibi. (Quicunq; ħ cũ ꝺo deus vt.) Et 3⁹ ſolutiõẽ q̃ dicit quãdã. ibi. (Et ſil ꝺcta q̃ ſm eo.)

ꝓ relatiuis. i. ꝓ pſonis: ħ nõ relative accipiũť: vt cũ dr: deꝰ genuit deũ: alteq; ꝓ pñe: alteq; ꝓ filio pontinuo. filiꝰ cũ dr. deꝰ de deo lumẽ de lumine. In aliis quoq; locis ꝺoctoꝝ sepe reperiť nomia cõntie ad ſignificatiões pſonaꝝ deducta: vt cũ dr: deꝰ natꝰ: deꝰ mortuꝰ: deꝰ passus: vbi filius tñ ſignificat. Jta t de ſolo filio intelligẽ cũ dr deꝰ de deo t bmõi. Uñ Aug. q̃rẽs qõ bmõi dicanť i. vij. li. de tri. ait. Quo ꝺo de deo: lumẽ de lumine dr: Nõ. n. filiꝰ ambo ꝺo de deo: ħ ſolus filiꝰ de deo. ſ. pñe. Nec ãbo filiũmẽ de lumine: ħ ſolus filiꝰ ꝺ lumine pñe.

¶ Qr trñ ſm nemẽ ſube dr illud de illo: nõ ſm nomina personarum.

TE ſciendũ q̃ ſm noia ſube trñ dr illud de illo: iz ibi illa noia ſubam non ſignificẽt. Sed ꝺm ꝟo eadẽ noia pſonaꝝ: nũq̃ dr illud de illo: ſicut ꝟbũ dr ꝟbo: vl filiꝰ de filio: q̃ bmõi ſm odi nomia diuerſio pſonis ꝟuentre nó pñt. Qd Aug. licz obſcure in codẽ li. ita dicit. Hoc ſolũ de eis dici nõ põt. illud de illo q̃ ſil ambo nó ſunt. i. illo ſolo noie nó possumus vti ad oñdẽdũ vnũ de vno: q̃ ſi mul ambob⁹ nõ ꝟuenit. Sicut ꝟbũ de ꝟbo dici nõ põr: q̃ nó ſil ãbo ꝟbũ: nec imago de imagine nec filiꝰ de filio: q̃ nõ ſunt ambo filiꝰ vel imago. Et ſicẽ nomia ſube aliq̃ñ itelligẽtiã pſonaꝝ diſtincte faciũt: ita ẽt iterdũ totꝰ eẽntiatis ſunt. Unde Aug. i codẽ lib. ait. In pñio noie ipſe pr q̃ ſe pnũciať. In dctiõ noie t ipſe pr t filiꝰ t ſpũs ſcũs: vt cũ dicit. Primo bonus trinitas est vnus deus: q̃ trinitas est vnus deus.

¶ Diuiſio termi.

PRiscis trib⁹ pſonalib⁹ ꝓpriis ꝺoctoꝝ diuinarũ pſonaꝝ. Dic magr determinar de ipſis ꝓpriis trib⁹ pſonalib⁹ ꝓpriis ꝺoctoꝝ diuinarũ pſonaꝝ. Et dicit i pces tres. In ꝓ⁹ oñdit q̃ ſolꝰ pſonalib⁹ noib⁹ pdicte ꝓpriates designanť. In 2⁹ ꝓponit glosã regulã ad intelligẽdũ hmõi noia q̃ ꝓpriates pſonaꝝ designãt. ibi (Et ħ ꝺcta aduertẽda.) Pcia i duas. In ꝓ⁹ oñdit q̃ dicte ꝓpriates designanť in noibus pſonalib⁹ Patris. Unoie pñs t filij t ſpũs ſcĩ. In 2⁹ oñdit q̃ designanť ẽt alias noib⁹ pſonas ſignificatiuis. ibi (Dic nõ ē ꝓpriatẽdũ.) Pcia i duas. In ꝓ⁹ oñdit q̃ pdicta nomia ꝓpriates pſonaꝝ designãt. In 2⁹ ſubiũgit rõnẽ. ibi. (Ille. n. ꝓpriates. ſ. determinãt pſonas. vtl noib⁹ pſonaꝝ intelligant ſic determinãs i determinato. Pcia i duas. In ꝓ⁹ oñdit q̃ noia pſonaꝝ designant ꝓpriates pdictas. In 2⁹ oñdit q̃ nõ ē eisdẽ modus ſignificãdi i nob⁹ ꝓpriatis t nob⁹ pſonaꝝ. ibi (Nõ tñ vt. Circa ꝓ⁹ tria facit. Primo monet q̃ẽd. 2⁹ ponit obiectiones ad alterã ptẽ. ibi. Uidẽt q̃ nõ ſint.) Ponit ſolutiõẽ. ibi. (Ad qõ ſine pz. vt.) Et ħ ꝺcta.) Dic ponit regulã ad inueniẽdũ noia pſonalia. Et circa ħ tria facit. Primo ponit regulã. 2⁹ monet q̃ẽd circa regulã i ſoluẽdis. ibi. (Quicunq; ħ cũ ꝺo deus vt.) Et 3⁹ ſolutiõẽ q̃ dicit quãdã. ibi. (Et ſil ꝺcta q̃ ſm eo.)

¶ Qõ. I.

QUicunq; ħ cũ ꝺo deus vt. Primo ħ ꝺcta no tãdẽ vel ꝓpriatẽdũ. Secũdo de noibus pſonalib⁹ ꝓpriis de ſpũs ſcĩ. Circa primũ duo ꝺcta adiuuẽt intelligẽtiã. Secũdo vtz ꝓpriates vel relatiua ogãbus pſonis ſz intrinſecis pcedẽtibus

nomẽ vt in filiationẽ reflituere. cũ ꝛc relo ſit vna
ſſtia in filio eſt in altero ſicut in termio ꝛc. ⁊ ſi relo ſit
eandẽ eſſe ſiã pu ire fundamẽtũ bi nõ ẽ medius. ⁊ ex
tremis nõ recipiẽtũ eſt medũ. vñ ps. q̃ reale diſtinguũ
tur. ¶ Ad 3ũ dr̃ꝫ ſicut attributa ẽntialia nõ ſũt plu
ra reꝛa nec ꝓprietates vni plone numeꝛo: ſed ſunt
vna res q̃ eſt illa plona. Sꝫ relatiõ relo manet ⁊ diuerſa
ſm eſſem rõnẽ ꝗa manet ẽt relonis diſtinctio enuãtũ ẽ
relo. Et ſi nõ poſſet dici q̃ ſunt plũ relonũ: ⁊ vna relo de alia
nõ pdicaꝛ. Nõ ſic nec eſt in ẽntialib⁹ q̃ nõ manẽt ibi fm
eſſe rõnẽ ꝗdã. vñ nõ ꝓdicunt fm rõnẽ alterius ꝑſo
ne: cum nõ in deo ſit ſi nõ accipiaꝛ eſſe reale vt ſignificatur
nom̃ ipſe ſpõſus. Sꝫ vo accipiaꝛ eſſe rõnis q̃ ſignificat
nom̃ eſſe ipſum ſic eſſe eſt eſſẽa q̃ ſunt attributa. ⁊ nõ q̃
dicũt vnũ eſſe rationis fm ꝙ nõ ꝓdicunt eſſenᷣ. Nõ enĩ
dicimus q̃ attributũ ſit illud attributũ: ſi q̃ eſt aliud
attributũ ab illo Sꝫ q̃ nõ dicũt vnũ eſſe reale. ſũ ratio
ne tale ſimplicitatis fm q̃ſcũq; nomẽ ꝑſone impoſitũ ſi
gnificat ꝓdicaꝛ vt dicat ſi res eſt illa res: vel eſt ꝓprie
noſ⁹ vt ſapia eſt homines. ¶ Ad 4ũ dr̃ꝫ: q̃ vbũ ⁊ filius
nõ diſtinguũtur ꝓpꝫ relatiõẽ q̃ vtrũq; dicit relationẽ
eiuſdẽ ad idẽ. ⁊ pp hoc nõ impoꝛtãt nole vbũ ⁊ filiũ eſſe
relatiuũ: ⁊ vna filii nole dani ⁊ amoꝛis: ſi diſtinguntur fm
q̃ bñt fundamẽtũ ⁊ reꝛ: puta vnũ fundat in emanatiõe
ne nature. ⁊ filiũ: ⁊ aliud in emanatiõe intellectus. ⁊ ver
bum q̃ne in deo nõ niſi ratione dicũtur. ⁊ ideo verbum
⁊ filius dr̃nt ſolũ ratiõe ⁊ nõ relatiõe: ſi ſignificaꝛ ⁊ ꝑ nõ
reſpectũ eaꝝ dr̃ꝫ. ⁊ ſi aliaꝛ q̃ nõ ẽ vna relatio vel no
tio. ¶ Ad 5ũ dr̃ꝫ: ſicut ẽ ẽẽntialib⁹ q̃ idẽ ẽ fm rẽ di
uina ꝙ deus ⁊ deitas: ſi diſtinguũtur fm nõnẽ tñ
fundatũ ⁊ reꝛ: ita ẽt ẽ in plonalib⁹ q̃ idẽ q̃ ſm rẽ ꝙ diuina
ẽſſe ⁊ plona ⁊ ꝓpꝛietas: ſi nõnẽ ⁊ modũ ſignificãdi. Vñ dico q̃ eadẽ rõ ſignificãdi
ſicut ꝑ hoc trĩa ꝑſonas generatas ſed ꝑſ ſignificat illã
q̃ modũ ḃrpoſitalis vel plone. ſpiraꝝ q̃ modus ꝓprietas
generatiõ q̃ modũ operationis.

¶ Vtrum operatio perſonalis precedat fm rationem
relationem perſone. II.

AD ſecundũ ſic ꝓcedit: vt q̃ opatio
plonalis ꝓcedat fm intel
lectũ relationẽ plone. glatio. n. vt dicũ eſt ſi
gnificat opationẽ plonalẽ: ſi magi ſ ſũa dicit
q̃ ſũ ẽ ꝑſona genuit. ⁊ vt q̃ glatio fm intellectũ ꝓcedat re
lationẽ ꝑſe. ¶ Ꝓ. relo ꝑmanẽs ẽ opatio generatiõis ſe
q̃ſequit̃ur: aut ⁊ ꝑmanẽs eſt ꝑſ̃ b opationis q̃ne eſt ge
nerare vel. ⁊ q̃ ꝑ eſt ſũ ẽſſe: aut ꝓcedẽ ipſum ꝙ modũ
effectus relicti ab ipſa: vt. ⁊ q̃ glatio eſt ꝑſ̃ꝫ ꝑmanẽs non ẽ
ꝑſ̃ ipſum opatiõis q̃ vt dicit Aũl. eo q̃ eſt de̅ generat
nõ eo q̃ ẽ ꝑſ. ⁊ vt q̃ ꝑmanẽs ꝓcedẽ generatiõẽ fm in
tellectũ. ¶ Sed oia relo fm intellectũ ꝓcedũt illud ꝙ quo
fundat ſicut eq̃litas cõſequit̃ quãtitatem: ſi fm ꝑſonã. ſ.
metaꝓ. ꝑmanẽs ⁊ filiatio fundanᷣ in operatiõe. q̃ ꝑmanẽs
ꝓcedẽ ꝓmanẽtẽ ab ipſa: vt. ⁊ q̃ glatio ꝓcedẽ ꝓ modũ
effectus relicti ab ipſa: vt. ⁊ q̃ glatio eſt ꝑſ̃ꝫ ꝑmanẽs non ẽ
ꝑſ̃ ipſum opatiõis q̃ vt dicit Aũl. eo q̃ eſt de̅ generat
nõ eo q̃ ẽ ꝑſ. ⁊ vt q̃ ꝑmanẽs ꝓcedẽ generatiõẽ fm in
tellectũ. ¶ Sed oia relo fm intellectũ ꝓcedũt illud ꝙ quo
fundat ſicut eq̃litas cõſequit̃ quãtitatem: ſi fm ꝑſonã. ſ.
metaꝓ. ꝑmanẽs ⁊ filiatio fundanᷣ in operatiõe. q̃ ꝑmanẽs
ꝓcedẽ ꝓmanẽtẽ

Qui si dicit nō hō est: nō aliud gen⁹ pdicamēti ... Arrii illud negat. Sic si fm subaz ... hō. Sic fm substam nego cū dico: nō hō ē. At si ... qd dī genit⁹: sīiū valz qd dī fili⁹: Tā idē q̄ valet qd dī nōgenitus: eqū valet qd dī nōfili⁹. Relatiue aūt negamus dicēdo nōgenitus. Ingenit⁹ porro qd ē nisi nōgenit⁹? Non ergo recedif a relatiuo pdicamēto cū igenit⁹ dī. Sicut.n. genit⁹ nō ad se dī: sz q̄ ex genitore sit. ita cū dī igenit⁹: nō ad se dī: sz q̄ ex genitore nō sit ondit. Utrūq3 tñ relatiue dī. Qd aūt relatiue pnūciaf: nō idicat subam. Quāuis ergo diuersuz sit genit⁹ τ igenit⁹: tñ nō idicat diuersaz subaz: q: sicut fili⁹ ad pfem: τ nō fili⁹ ad nō pfez referf: ita genit⁹ ad genitorē: τ nōgenit⁹ ad nōgenitorē referatur necē est. Ecce euidenter ondit q̄ igenit⁹ relatiue dī: τ de solo pre accipif. Aliaquo nō ē qua dī igenit⁹: alia q̄ pr̄. Atq3 tñ valet cū dī igenit⁹ q̄tū si nōgenitus vel nōfilius.

¶ An sicut solus pr̄ dī igenitus: dici debeat nōgenitus vel nonfilius.

Deo solet q̄ri vtrū sicut solus pr̄ dī igenit⁹ ita ipse solus debeat dici nōgenitus vel nō filius: vt nec ēt sp̄us sctūs possit dici nōfili⁹ vel nōgenit⁹? Quibusdā vr̄ q̄ pr̄ solus debeat dici nongenit⁹ vel nōfili⁹. Sp̄us vo sctūs sicut nō dī ingenit⁹ ita inquiūt nō ē dicēdus nōgenit⁹ vel nō fili⁹. Debz gdē3 dici τ credi sp̄us sctūs nō eē genit⁹ vel nō eē fili⁹: sz nō dz dici eē nōgenitus vel nōfilius.

¶ Aliis aūt vr̄: q̄ cū sp̄us sctūs nō possit dici igenitus: pōt tñ dici nōgenitus vel nōfilius. Qr aūt Augu. supra ait: tantū valere cū dī ingenitus quātū cū dī nōgenitus vel nōfilius: ethymologiam nominis ostēdendo cū hoc dixisse videtur: nō ratione predicationis.

¶ Que sit pprietas fm quā dī pater igenitus.

Si aūt vis scire q̄ sit pprietas fz quā dī pr̄ igenit⁹: audi Hylariū ipsā vocantē inascibilitatē in .iiij. lib. de trinitate aientem. Est vnus ab vno. s. ab igenito genitus: pprietate videlicet in vnoquoq3 τ originis τ inascibilitatis. Significata ergo in scripturis personarū itelligētia τ distinctio inascibilitatis natiuitatisq3 sensu solitarius deus nō est opinādus. Discretio ergo vl' distinctio personaz in scripturis posita est: in nullo aūt nature distinctio.

¶ Arriani nitebantur cōpbare alterius substātie patrem: alterius filiū: q: ille igenitus: iste genitus: qbus rñdens Ambrosius dixit se hoc nomen in scripturis nō legisse diuinis.

Illud ēt taceri nō oz: q̄ arriani et cōpbare nitebanf alteri⁹ sube eē pfez: alteri⁹ filiū: q: ille igenitus: τ iste genitus dr̄: cū diuersuz sit eē igenitū τ eē genitū. Un Amb. cōtra eoz qōnē respōdēs: dicit se i diuis scripturis hnomen. s. igenitus nō legisse: ita iquiēs i .iiij. li. de sp̄u scō. Cū dudū audierit qdā dicētibus nobis filiū dei q̄ genitus est patri q̄ gēnauit iequalez eē nō posse: q̄uis ille gēnatus sit: iste gēnauit: q: gēnatio ē naturę: aduersus qdē illā qōnē vocē sibi arbitrantur acclusaz: sz i tergiuersatiōe dānabili i eodē loco vestigiū vertit: vt putent mutatōez fieri qōnis mutatōe fmōis dicētes. Quō pōt eē ingenit⁹ τ genitus vnius nāe atq3 sube? Ergo vt rñdeā mihi ppositę qōni: pmo oīum i diuis scripturis igenit⁹ nusq3 iueniō: nō legi: non audiui. Cui⁹ ergo mutabilitatis sūt hoīes hmōi: vt nos dicāt ea vsurpare q̄ nō sūt scripta: cū ea q̄ sunt scripta dicamus: τ ipsi obijciant qd scriptū nō sit? Nōne ipsi sibi aduersanf: τ auctoritatē calūnie sue derogant? Attende lector q̄m hoc nomine igenitus nolebat vti Ambrosi⁹ ppter hereticos. Ita τ nos subiicere quedā oz ppter calūniarū isidias: q̄ catholicis ac pijs lectoribus secure credi pnt. Sūt etenī qdā q̄ pōtare sūt religiōis τ auctōis: vt eis nos opponcat semp psitēdo ac recipiēdo iseruire: vez silētio aliqn preteriri queūt: nec illi⁹ tñ sūt puersitatis: q̄n cū opportunū fuerit: eis vti libez hēamus.

¶ An diuersum sit esse patrem τ esse filium.

Preterea q̄ri solet cū supra dictū sit: q: aliud est dicere ingenitū: aliud patrem. Et q̄ diuersum sit genitus τ igenitus: verū sit diuersum sit eē patrem τ eē filium: an idē? Ad qd dicimus q: et eodē sensu quo dī diuersuz genitus τ igenitus: τ quo dī nō esse idē dicere genitū τ igenitū: pōt dici nō esse idē: sz diuersū esse patrē τ eē filiū: vel eē sp̄m sctm: q: nō ea notōe pr̄ ē pater q̄ filius ē filius: vl q̄ sp̄us sctūs ē sp̄us sctūs. Idq3 et hoc sensu pcedimus: q̄ aliud ē esse pfem: τ aliud ē eē filiū: q: alia notio ē qua pr̄ est pr̄: alia q̄ filius ē filius. Sz si trāsponatur vt dicas: aliud ē pfem eē: aliud filiū eē: variaf itelligētia: τ iō nō cōcedif. Est.n. sensus talis: ac si dicaf: aliud ē quo pr̄ nō qdē pr̄: sz ē: aliud quo filius ē nō qdē filius: sz ē: qd penitus falsum est. Eo.n. pater est quo pr̄ deus est. i. per eēntiā vel naturā. Ac filius eo deus ē quo pater ē deus. Eo ergo filius ē quo pr̄ ē. Et ita idez ē pfem eē τ filiū eē: sz nō ē idē eē pfez τ eē filiū.

Un Augu. i .v. li. de tri. ait. Quāuis diuersuz sit eē pfem τ eē filiū: nō est tñ diuersa suba: q: nō hoc fm subaz dī: sz fm relatiuū: qd tñ relatiuū nō est accn̄s: q: nō est mutabile. Ecce diuersum eē dicit esse pfem τ eē filiū qd iuxta rationē pdictā accipi opz: q: s. alia notio est qua est pater: alia q̄ est fili⁹. Nō.n. fm eēntiā pr̄ dī pater: vel filius filius: sed fm relonem.

¶ Quō dicaf sapia genita vel nata: an fm relationem an fm subam.

Sciendū quoq3 est: q̄ sicut solus fili⁹ dī vbū vel imago: ita ēt ipse solus dī sapia nata vel genita. Et iō q̄rif vtrū hoc relatiue dicaf: τ si relatiue dī: an fm eādē relonē qua dī vbū τ imago? De hoc Augu. i .vij. li. de tri. ita ait. Id dici accipiamus cū dī vbū: ac si dicaf nata sapia vt sit fili⁹ τ imago. Et hec duo cū dī: r. i. nata sapia: i vno coz: cō q̄ est nata τ vbū τ imago τ filius itelligaf. Et in his oībus noībus nō ondaf essentia: q: relatiue dr̄. At i altero qd est sapia: ēt essentia demōstref: q̄m τ ad se dī: ipsa.n. est sapiēs. Et hoc est ei⁹ eē qd sape. Un pater τ fili⁹ sil' vna sapia: q: vna eēntia. ¶ Caue lector qualr hoc itelligas qd hic dicit Aug. Videf.n. dicere q̄ cū dī nata sapia: ibi sapia essentiā significet: τ nata relonez notet. Qd si ita est cogimur dicere essentiā diuinā esse natā: qd supioribus repugnat. Sz ad hoc dicimus: q̄ i altero. i. i eo q̄ nata est: eadē notio itelligaf: q̄ notaf cū dī verbū τ imago. In altero vo. s. sapia demōstraf eēntia. i. demōstraf q̄ fili⁹ sit eēntia: q: sapia secundū essentiā dī. Et iō cū dī nata sapia: itelligaf q̄ ipse q̄ nat⁹ ē: eēntia est: ibi tñ sapia nō p eēntia: sz p hypostasi facit itelligētiaz: vt sicut q̄n dī vbū vl filius: itelligif hypostasis cū sua pprietate. Itē cū dī nata sapia: idez itelligif. i. genita hypostasis. Iō vigilāter ait idē eē itelligēdū cū dī vbū: τ cū dī nata sapia. i. eadē relatio: eademq3 hypostasis cui iest illa pprietas. Et et hoc adiuuaf illud qd sup⁹ diximus. s. cū dī pater vel filius vel sp̄us sanctus: nō tantū ille pprietates significanf cū3 dī paternitas filiatio: sz ēt hypostasis cū suis pprietatib⁹.

¶ Qr imago aliquādo dr̄ fm essentiam.

Illud ēt sciri oz: q: cū supradictuz sit imaginē relatiue dici de filio sic verbū vel fili⁹: iterdū tñ repif fm subaz dici. Un Aug. i li. de fide ad Petrū dic: q̄ vna ē sancte trinitatis eēntialiter diuinitas τ imago: ad quā fact⁹ est hō. Hylari⁹ ēt i .v. li. de trinitate ait. Homo fit ad cōmunē imaginē. Nomē non discrepat: natura nō differt. Una ē.n. ad quā hō creatus ē spēs. Et his vbis ondif q̄ imago aliqñ essentie intelligentiā facit: τ tūc ad se dr̄ τ nō relatiue.

¶ Diuisio textus.

Hic determinat magr̄ de noībus psonarū q̄ nō sūt psonales. Et diuidif in ptes duas. In p⁹ determiat de inascibilitate q̄ est pprietas psone q̄uis nō sit pprietas psonalis. In 2⁹ de hoc noie pr̄⁹ q̄ nec ē pprietas psonalis nec psone. ibi. (Est preterea aliud nomē .29. dis. Prima i duas. In p⁹ ondit q̄liter pr̄ dicaf igenit⁹. In 2⁹ q̄liter eōtrio. Omne qd genitū dī ō filio sit accipiēdū. ibi. (Sciēdū ē quoq3 q̄ sicut. Circa p⁹ duo facit. Primo ostendit q̄liter pater ingenit⁹ dicatur. Secūdo mouet qōnē ex dictis. ibi. (Pq̄ri solet. Circa p⁹ duo facit. Prio ondit q̄lr nomē igeniti a sctis accipif. Scdo q̄liter ab eis ēt q̄nq3 taceaf. ibi. (Illud etiā taceri nō opz τc. Circa p⁹ duo facit. Primo ondit q̄liter pr̄ ingenit⁹ dicaf. Scdo ondit q̄ sit notio pris quā nomē ingeniti designat. ibi. (Si autē vis scire. Circa p⁹ tria facit. Prio exponit igeniti significatōes. Scdo ponit expōnis manifestatōez. ibi. (His exēplis. Tertio excludit q̄dā dubitatōez: circa cui⁹ solonez diuersoz opiones narrat. ibi. (Iō solet q̄ri τc. (Sciēdū quoq3) Hic ondit q̄liter fili⁹ dicaf sapia genita. Et circa hoc duo facit. Prio ostēdit dicti significatōes. Scdo excludit dubitatiōez ex dictis. ibi. (Caue lector.) vbi duo facit fm duas dubitatiōnes quas remouet. Scda icipit ibi. (Illud sciri opz τc.) τ vtraq3 p sepatim lra.

¶ Questio. I.

Hic est duplex qō. Prio de inascibilitate. Scdo de imagine. Circa primū duo q̄runf. Primo vtz innascibilitas sit notio vel pprietas patris. Secūdo vtz sit psonalis pprietas ei⁹. vtz aūt inascibilitas vel ingenitus cōueniat sp̄ui scō habitū est supra .13. di.

¶ Utz inascibilitas sit pprietas patris. I.

Ad primuz sic pcedif. vr̄ q̄ inascibilitas nō sit notio vel pprietas pris. [illegible]

ecutur ingenitus in natal ipsabella.

Contra. ...ntia est signat ab aliqa plonia ē notio vt p...
...ncias et ...ñ ingenitū sibi patri conuenit vt supra 23 dist.
...bemus ēt ...ē notio vel ppietas patris.

Respondeo dicēdū ...m ...ugu. pī ē ...n" nom" diui
...nitatis. vt ēt Dyo. dicit. q in pīe ēt
...ūtas diuinitatis. vñ si in diuīa plonis esset ordo q pone
...ret ...ūtas ...ñ ēt p" ...n" q in ds nō ē natia ante lo
...ēt ...ñ ē pmā ...ūtas ...n" nō de ...n" Uñ ...ñ pōt ...
...ere. Uel liquāt ē dc nō ...n" ē ...ic inoticia ...
...ne inscibilitas. Uel ingenitū ē ...n" ...ic q principiū ...
...mmunicet ...ab ...q ē ...m duplicē modū communicabile ...
...nis ...nib" ...ñ ...ēt ...ic liquātū ēt ...n" ...ias liq ...
...ūtates ...ic ...q ...i ...ñ ...t ...

Ad primum igit ...ōm. q aliq dictio ...t ponere ali
...q ...ngl. Uñ ita q illud ...ñ ponit ...
...e ...ēt ...ic aliqd ...ēnte ...ñ ...t ...ñ ponit aial.
Uel q ...ponit illud ...ñ ...ēt ...ñ ponit ...
...ēt ...ñ ...ēt ...ñ ...

Ad secundū ...ic ...ēdit. ...t ...
...itas ...t ...ppietas ...
...nalis patris. Sicut enim ...ternitas ...ēnit
...tanter patri ita ...inscibilitas ...
...ēt ...ppietas ...ōnalitas ...
...tas. ...ersona dicit aliquid ...
...ppriatē ad ...gnitatē ...ēnies: sed ...
...videtur ...ēnire ad ...gnitates ...
...ternitas ...ōmunicat ...
ergo ...: ...
...ēt ...ersona ...ñ ...ēt ...
aliquid ...ōmunis ...
...ēt ...ersona ...
...ra: sed ...
...ra dicat ...
...ēt ...
...ēt ...
...ēt

[illegible] ... sic accipit ymaginem [illegible] ... ex ratione imaginis ... [illegible] ... quantum ad ... imitationem ... creaturam ... imago significabit ... essentia ... respectu ad creaturas ... [illegible] ... ex ratione imaginis non ... [illegible] ... [illegible] ad obiecta.

Utrum spiritus sanctus possit dici imago. III.

AD tertium sic proceditur. videtur quod spiritus sanctus possit dici imago. [illegible] ... quod spiritus sanctus est imago filii. ... [illegible] ... imaginis ... spiritus sanctus est imago ... [illegible] ... Contra. quia processio spiritus sancti non ... [illegible] ... processio amoris ... [illegible] ... in plenitudine ... [illegible] ... processione sua ... sit imago. ... absolute quod spiritus sanctus est ... [illegible] ... ratione sue processionis absolute, ... similitudo et equalitas ... perfectam rationem imaginis. videtur quod spiritus sanctus absolute sit imago.

Contra est quod [illegible] dicit quod eternitas est in patre et species in imagine et usus in munere. sicut ergo munus vel donum est proprium spiritus sancti. ita imago filii. Hoc idem videtur per Aug. supra dist. 27.

Respondeo dicendum quod imago secundum quod personalis dicitur convenit soli filio et non spiritui sancto. Cuius ratio diversimode assignatur. Quidam enim dicunt quod cum imago ponat imitationem in exterioribus et notionalia in divinis sint ... [illegible] ... filius convenienter dicitur imago patris quia imitatur patrem ... [illegible] ... notione ... communem cum patre habet. Sed hoc non videtur conveniens propter duo. Primo quia notionalia in divinis non se magis habent per modum exteriorum quam essentialia ... [illegible] ... ideo imitatio in illis ... facere rationem imaginis. Secundo quia secundum rationem imaginis non attenditur in divinis similitudo aut equalitas vel dissimilitudo vel inequalitas. ut ex verbis Aug. habitum est supra. ... ad rationem imaginis requiritur similitudo et equalitas ut dictum est. ... impossibile est unius rei esse plures imagines immediate ... [illegible] ... Nec etiam est possibile quod idem sit imago plurium. ... cum patris imago sit filius non potest esse imago spiritus sancti ... sic plures essent imagines unius. Nec iterum potest esse quod spiritus sanctus sit imago patris et filii quia sic idem esset imago immediata duorum. ... [illegible] ... Primo quia spiritus sanctus refertur ad patrem et filium ut ad unum principium. ... [illegible] ... sicut ... est imago ... [illegible] ... non est maior ratio quare non possit esse ... plures imagines ... plures filios vel equales ... [illegible] ... per distinctionem relationis, ... [illegible] ... diversitas rationis attributorum ... [illegible] ... ad distinctionem realem processionum. tamen ... [illegible] ... ut supra ... dist. dictum ... spiritus sanctus ... processione accipit naturam ... [illegible] ... per modum nature non dicitur: nec etiam ... filius. ... [illegible] ... filius ex ratione processionis ... imago ... procedit ut filius: quia filius ... procedit ut verbum ... [illegible] ... quod spiritus sanctus ... ex ratione sue processionis ...

procedit ut amor: et ideo sicut non dicitur filius quamvis accipiat sua processione naturam patris: ita nec imago quamvis habeat similitudinem ad patrem.

Ad primum igitur dicendum quod Damasc. large accipit imaginem pro quacumque similitudine. Ad secundum dicendum quod quamvis spiritus sanctus imitetur patrem et filium tamen non habet ex ratione sue processionis ut imago dicatur: et ideo non dicitur imago sicut nec dicitur filius. Ad 3m dicendum quod identitas rei in divinis non preiudicat distinctioni facte ratione in unitate attributorum: et ideo quamvis sapientia ... in divinis sit essentia nihilominus manet ibi propria ratio sapientie preter rationem essentie. et sic et voluntatis preter rationem nature et intellectus. et propter hoc remanet distinctio processionum que sunt per modum voluntatis et intellectus et nature ad minus secundum rationem. et diversitas rationum causat diversitatem nominis. vel illa nomina nunquam concurrerent idem nisi rationes in eadem re fundarentur, et quia processio per modum voluntatis et nature non eadem convenit in divinis non nomina se consequuntur quod propriae rationes processionum demonstrant. Ad quartum dicendum quod quamvis nomen imaginis sit impositum ab equalitate et similitudine: tamen est impositum ad significandum rem cui ex modo sue productionis competit similitudo et equalitas: et ideo non oportet quod dicatur absolute similis et equalis nisi ex modo sue processionis hoc habeat: quod etiam imago proprie et absolute dicatur.

Expositio textus.

ITem quibusdam videtur etc.) Sed dicendum quod utraque opinio secundum aliquid verum dicit. Si enim accipiatur non genitus prout dicit negationem absolute: tunc non convenit patri tantum nec est idem quod ingenitus: quod importat negationem per modum privationis: prout ingenitus proprie accipitur. Si autem dicat negationem in genere principii sic est idem quod ingenitus: et soli patri convenit: et sic procedit prima opinio. (Sed si transponas etc.) non dicta est quod esse dicitur dupliciter. scilicet prout significat veritatem compositionis et prout significat actum essentie. Cum quidem dicitur aliud est pater et aliud est filius esse ita quod hoc esse sit predicatum dicit significatur esse quod est accessio essentie. unde falsa est: quia sic una est essentia trium ita et unum esse. Cum autem dicitur aliud est esse patrem etc. Ita quod hoc patrem predicetur in dicto lesse significatur veritas compositionis: et secundum hoc pater eo est pater quo verum est ipsum dici patrem. scilicet paternitate: et non essentia. Et quia alio dicimus dicitur pater. scilicet paternitate: et alio filius. scilicet filiatione: ideo concedit quod aliud est esse patrem et aliud esse filium secundum quod hoc aliud dicit alietatem notionis et non alietatem essentie.

De principio quod relative dicitur: et multiplicem notat relationem. Disti. XXIX.

ESt preterea aliud nomen multiplicem notans relationem. scilicet principium. Dicitur enim principium respectu ad aliquid: et dicitur pater principium: et filius principium: et spiritus sanctus principium: sed differenter. Nam pater dicitur principium ad filium et ad spiritum sanctum. Unde Aug. in quinto lib. de tri. ait. Pater est principium totius divinitatis vel si melius dicitur deitatis: quia ipse est a nullo. Non enim habet de quo sit: vel de quo procedat: sed ab eo et filius est genitus: et spiritus sanctus procedit. Non quod dicitur principium totius deitatis: quod vel sui vel divine essentie principium sit: sed quia principium est filii et spiritus sancti: in quibus singulis tota divinitas est. Filius ad spiritum sanctum dicitur principium. Spiritus vero sanctus non dicitur principium nisi ad creaturas: ad quas pater et dicitur principium et filius et trinitas ipsa sit: et singula personarum principium dicitur creaturarum. Pater ergo principium est sine principio. Filius principium de principio. Spiritus sanctus principium de utroque. id est de patre et filio.

Quod ab eterno pater est principium et filius sed spiritus sanctus non: imo cepit esse principium.

ET pater ab eterno principium est filii: et pater et filius principium spiritus sancti: quia filius est a patre: et spiritus sanctus ab utroque. Spiritus vero sanctus non ab eterno principium est: sed esse cepit: quia non dicitur principium nisi ad creaturas. Cum ergo creature esse ceperunt: et spiritus sanctus esse cepit principium earum. Ita etiam pater et filius esse cepit cum spiritu sancto unum principium creaturarum: quia creature esse ceperunt a patre et filio et spiritu sancto. Et dicuntur hi tres non tria: sed unum principium omnium creaturarum: quia uno eodemque modo principium rerum sunt. Non enim aliter sunt res a patre: et aliter a filio: sed penitus eodem modo. Ideo apostolus intelligens hanc trinitatem esse unum principium rerum ait. Ex ipso: per ipsum: et in ipso sunt omnia. Cum vero audimus omnia esse ex deo: ut ait Augustinus de natura boni: omnes utique naturas intelligere debemus et omnia que naturaliter sunt. Non enim ex ipso sunt peccata: quia naturam non servant: sed viciant: que ex voluntate peccantium nascuntur. Omnium ergo que naturaliter sunt: unum principium est pater cum filio et spiritu sancto: et hoc esse cepit. Ab eterno autem pater principium est filii generatione. et pater et filius unum principium spiritus sancti. Unde Augu. in v. lib. de trini. ita ait. Dicitur relative pater: idemque relative dicitur principium. Sed pater ad filium dicitur principium vero ad omnia que ab ipso sunt. Et principium dicitur filius. Cum enim diceretur ei. Tu quis es: respondit principium qui et loquor vobis. Sed numquid patris principium est: imo creatorem se voluit ostendere: cum se dixit esse principium: sicut et pater principium est creature: quia ab ipso sunt omnia. Cum vero dicimus: et patrem principium et filium principium: non duo principia creature dicimus: quia pater et filius simul ad creaturam unum principium est: sicut unus creator. Si autem quicquid in se manet et gignit vel operatur aliquid: principium est eius rei quam gignit: vel eius quam operatur: non possumus negare etiam spiritum sanctum recte dici principium: quia non eum separamus ab appellatione creatoris: quia scriptum est de illo quod operetur: et utique in se manens operatur. Non enim in aliquid eorum que operatur ipse mutatur et vertitur. Unum ergo principium ad creaturam cum patre et filio est spiritus sanctus: non duo vel tria principia. Ecce aperte ostendit Aug. patrem et filium et spiritum sanctum esse unum principium rerum creatarum. id est uno eodemque modo esse principium: et illum modum satis aperuit: quia scilicet operantur omnia: et quia similiter operantur hi tres: ideo unum principium esse dicuntur.

Hic ostendit quomodo pater sit principium filii: et ipse et filius principium spiritus sancti.

DEinde in eodem libro premittit ostendit quomodo pater dicatur principium ad filium: et ad spiritum sanctum ipse et filius dicens ideo esse patrem principium filii: quia genuit eum: et patrem et filium esse principium spiritus sancti: quia spiritus sanctus procedit vel datur ab utroque. Ait enim ita. Si gignens ad id quod gignit principium est: pater ad filium principium est: quia genuit eum. Utrum autem et ad spiritum sanctum principium sit pater quia dictum est de patre procedit: non parva questio est. Quoniam si ita est non iam principium eius tantum erit rei quam gignit vel facit: sed et eius quam dat: et que procedit ab ipso. Si ergo quod datur vel quod procedit principium habet a quo datur vel procedit: fatendum est patrem vel filium unum principium esse spiritus sancti: non duo principia. Sed sicut pater et filius ad creaturam relative unus creator et unus dominus dicitur: sic relative ad spiritum sanctum unum principium. Ad creaturam vero pater et filius et spiritus sanctus unum principium: sicut unus creator et unus dominus. Ecce habes quod pater principium filii dicitur: quia genuit eum. Qua ergo notione est pater: ea principium filii dicitur idest generatione: sed qua etiam dicitur auctor filii. Unde Hilarius in iiii. libro de trinitate ita ait. Ipso quo pater dicitur eius quem genuit auctor ostenditur: id nomen habens quod neque ex alio profectus intelligatur: et ex quo is qui genitus est substitisse doceatur. Novit ecclesia unum innascibilem deum. Novit unigenitum dei filium. Confitetur patrem ab origine liberum. Confitetur et filii originem ab initio: non ipsum ab initio: sed ab initiabili: non per seipsum: sed ab eo qui a nemine est natum ab eterno: nativitatem. scilicet ex paterna eternitate sumentem. Edita est hic fidei professio: sed professionis ratio nondum exposita est: et ideo querenda. scilicet quomodo intelligendum sit quod ait filii originem esse ab initio: et non ipsum esse ab initio: sed ab initiabili. Hoc utique subdens: determinauit quomodo acceperit initium: inquiens originem filii esse ab initio. Ac si diceret. Non ita intelligas originem filii esse ab initio: quasi ipse filius habeat initium: sed quia ipse est ab initiabili. idest a patre a quo sunt omnia. Nam licet filius sit principium de principio: non est tamen concedendum quod filius habeat principium. Cumque filius sit principium de principio: et pater principium non de principio: non est principium de principio: principium sine principio: sicut filius non est pater. Neque tamen duo principia sed unum: sicut pater et filius non duo creatores: sed unus creator.

¶ Cum pr̃ & filio sint vnū principiū spūs sci: querit an eadem notione.

AMuz aūt principiū sunt pr̃ & filius: nō tñ creaturaꝝ: vt dictū & supra: sed & spūs sci. Ꝺ ḡn̄ solet vtrū eadē notione pr̃ sit principiū spūs sci & filius: an sit alia notio ꝙ pr̃ dicat principiū spūs sci: & alia ꝙ filius? Ad qđ dicim⁹: ea pr̃ dicat principiū spūs sci & filius: qa spūs scūs procedit vt dat ab vtroq; nec aliꝫ procedit vel dat a pr̃e ꝙ a filio: Sane intelligi pōt pr̃es & filiū eadē relone vel notione principiū dici spūs sci. Si vo ḡrit̃ quę sit illa notio quā ibi notat principiū notionē ei⁹ nō bēm⁹: tñ nō ē ipsa p̃nitas vt filiatio: imo notio ꝗdā ꝙ pāt̃ & filij: qa ab eterno pr̃ & filius vnū principiū est spūs sci. Donatꝰ aūt vt pdictū ē dr̃ pr̃ vel filius ex tpe: si cui spūs scūs donū vel donarum.

¶ Diuisio textus.

BOstquā determinauit de inafabilitate ꝙ ē ꝑpetus plonę: tñ nō plonalis. Nic decrīat ne alia notiõe ꝙ ē ꝑpetus plōe: qz nulla plonā nāt. Ꝺce cōi tpantiõe ꝙ dignat cū pr̃: pr̃ & filius sit pr̃ tpalis. Et vidit in pces duos. In p̃ ostendit ejus nomē principij ne do dicat. & qis pr̃ ex tpe. qđ ab eterno pr̃. Ꝺ si 2° ostendit ille aliqd de do ex tpe dici posse. ibi. Sūt n. qđā &c. ¶ Circa p̃ quo facit. primo ostendit modus do dicat pr̃. 2° ibi. sed ostendit modus do dicat pr̃. (Et pr̃ ab eterno.) Et B I duos. In p̃ ostendit qđ do dicat principiū creature: qđ ab eterno sit ex tpe: qz B ēde ē totaliter: & qđ principiū per emanatiõē p aliquā eplōez in creatura. In 2° ostendit ille dicat principius duale plonę. ibi. (Demū deōde.) Et B I duos. In p̃ ostendit qr pr̃ est pr̃ filius: & filius ē pr̃ spūs sci ab eterno & eēntialr: tz non dalr. 2° ostendit ꝙ notiõe pr̃ dicat. ibi. Cum ꝙ notiõe. Et circa B duo facit. primo dicit ꝙ notiõe pr̃ pr̃ filius dicat. 2° ꝙ notiõe vtrobz pr̃ spūs sci. ibi. (Quia aūt principiū.) Et circa B duo facit. primo ostendit ꝙ notiõe pr̃ & filius sint principium spūs sci. 4° ꝙ pr̃ dici vnū principiū spūs.

¶ Quarto vna plona sit principiū alterius. I.

AD primuz sic procedit. vr ꝙ vna p̃sōa sit principiū alterius. Dicit enim principium ipōnit ꝙ ponitur sic & nomē sonat in cōi vna plonā nō ē pius & posterius. vt p̃ Boē. ¶ Sed ē pr̃ aūc vr vē ea. cr̃. qz sic dr̃ pba. 15. metaꝰ. medius pr̃ extrēmū principiū vel initiū. Sed vna p̃sōa ē media inter aliā & vltimā plonā. ergo vna plona nō ē principiū alterius. ¶ Itē vna plona nō ē principium vel effectiuū eā. igr vna plona non dicat facere vel operari alterā vt ꝙ vna nō sit principiū alterius.

Contra ē qđ dicit̃ ab eterno. ꝙ pr̃ ē pr̃ filij. sed ē ab eterno. ¶ Ꝑ. ꝙ nihil aliud. ꝙ vna est principium alterius.

Respondeo dr̃ ꝙ ad significādū originē vnius plonaꝝ & originē creaturarū nō gdē cōtingit vnificationē: tz analogie. & sīlr ēt nomē principij pr̃ ēt ꝑsideratis ei fm determinatū mōs origīs: & sic sūt diuerse spēles rōes originis & principij: tz B non facit equocationē: qz sic ēt fm plonā sīno de aliquālio rō fm vnūqđq; est alia.

Ad primuz dr̃ ꝙ pr̃ ē cōe cōtingit analogie et nō vniuocāt̃e. ¶ Ad scām dr̃ ꝙ magī accipit principiū & illiꝰ dr̃ cōez rōnē & vna & vt dr̃ est: nō fm spēles q dr̃. ¶ Ad 3ᵐ dr̃ ꝙ ēssus eterno & tpali nihil fit vniuocus: & est aliqđ cōe fm analogiā vt sepe dictū ē. ¶ Ad ḡrtū dr̃ ꝙ rō illa procedit ḡtum ad spēles rōnes originis & nō facit equocatiõez vt dictū est.

¶ Ad id qđ vltim⁹ ḡrit̃ dr̃ ꝙ positio creaturarū ex tpe plus a pcessiõe diuinaꝝ plonaꝝ. vñ absolute loqndo ꝙ pius dr̃ pr̃ respectu p̃ & respectu creature. Sīs tñ secūdū q: pr̃: tz ꝙ dr̃ respectu creature ē ꝑsiderare ipsas bitudines & tpal̃ & illō i & fundat̃ ista bitudo. & ei⁹ 2° ꝑsideranda pr̃ fm ꝙ dr̃ principiū creature ē p̃ & ꝙ principiū dr̃ ꝙ fundat̃ in ꝑpetate & modū & eēntiale dr̃ pius notionalis fm intellectū: sed B nō est nisi fm quid. ¶ Et per hoc patet rōnsio ad vltimū obiectum.

¶ Utr̃ ꝑsōa pr̃is & filij que dicuntur p̃ncipiuz spūs sci sit ēt vna. III.

ABtertium sic procedit. vr ꝙ nō sit nisi vna ꝑsōa pr̃ietas pr̃is & filij fm quā dr̃ pr̃ spūs sci. ꝑpietas. n. vnitatē constituadinē trahit a suppositis: tz pr̃ & filij: & sūt vna suppositū. & nec ipsoz ē vna ꝑsōa. ¶ Ꝑ. nihil ēdē ē vnica pr̃ & distinguebz: notiões i diuis sūt distinguē tes. & vr ꝙ nulla notio pr̃es & filij vniat. ¶ Itē magis sūt vnū ꝙ vniunt i nā & ꝑpetate & ꝙ vniunt in nā tñ: tz pr̃ & filius nō sūt magis vnū & spūs scūs cū igr pr̃ & spūs scūs nō ꝓueniāt nisi i nā: vr ꝙ pr̃ & filius vniunt̃ i aliq ꝑpetate vna. ¶ Ꝑ. ppinque ē ꝑpetati illō i & & illiō ad qđ dr̃: tz ꝑpetates & sūt vna p̃sōa ex B ꝙ ad diuersa referūt: sic gñatio i pr̃e ad filiū: & eōis spiratio ad spi. scūs. & multo magis efficient̃ due ꝑpetates ex B ꝙ sūt i duab⁹ plonis.

Contra fm Anſel. in oībus pr̃ & filius vnū sunt in quibus nō distinguit inter eos relonis oppositio: sed in eōi spiratiõe pr̃ & filius nō opponunt. ḡ est vna & eadem numero in vtroq;.

Respondeo dr̃ ꝙ vna nūero notio ē ꝑsōa & filij fm ꝙ dr̃ spūs sci dr̃: vt dr̃ i ēa. Cuius rō ē. quia distinctões recp̃ fm aliquā si fuerint̃ nisi oppōr. Uno⁹ fm ꝙ aliqđ cōe distinguit̃ p ples rōnes spāles: sic rō quis distinguit̃ i ples ipōs. Alio⁹ fm ꝙ nil ꝑhibz distinguit i ples nūer. Dic ut scām mod̃ nō pr̃ ex in diuis ponit rōne. ꝓuio qr multiplicatio fm nēp vel ꝑsōs fi ē ex aliq formali addicto: tz ex mālo pr̃ ostendit ꝙ ad ꝓuiones ꝑsonē vltie sit ꝑfectiõe. mā ut fi ē in diuis. 2° qz nā spāl si multiplicat̃ nisi fm cē. qđ i diuersis bz qz tota gdūas ꝑfecta ē i spē. In diuis aūt fi ē nisi vnū esse. vel si pr̃ ex ꝙ aliqđ deoh fm spāle rōnē i diuis nūero multiplicet. Relingit̃ qr ꝙ gegd ē i diuis vl remaneat idistictū & vnū nūero. sic nā cōis trib⁹ plonis. vel bēat rōnē cōem distinguibilē fm ples rōnes spāles. sic relo cōis trib⁹ nō fit vna nūero relo: tz alia & alia. ex fm rōnē spāle distincta. Cū igr cōis spiratio nolit spāle rōnē ꝓuiou fm spāle mōs originis: spōle ē ꝙ sit nisi vna nūero in pr̃ & filio.

Ad primū igr obs ꝙ in creaturis suppōsita distincta sūt p ēē: & iō ꝑpetates ipsoz ex fm ēē distinguunt: tz in diuis suppositis ē vnū ēē. vñ & ꝑpetas nō ꝑt multiplicari fm ēē: tz sola fm rōnē ꝑpetatis spāles. ¶ Ad scām dr̃ ꝙ fm id nō ꝑt ēē aliqđ ynito & distinguēs & respectu eiusdē. vñ cōis spiratio distinguit̃ pr̃es a spū scō fm vnū filio. ¶ Ad 3ᵐ dr̃ ꝙ fm Aug. & Anſel. 20. fm relonē originis nō attēdit̃ eqlitas vel inequlitas: nō ex B ꝙ pr̃ nunc cū filio & aliq notiõe nō ꝑt magis vnū ēē cū eo: & cum spū scō: tz solū in ꝑsōe. ¶ Ad ḡrtū dr̃ ꝙ ꝑpetas relatiua ḡrtū ad ēē qđ dr̃ ꝓprie se bz ad tale ynificatiz: & ad id ad qđ dr̃. vñ si esset ibi variatio fm esse B bret a suppositis sed fm rōnez relonis dr̃ ad aliud. & iō distinguit̃ talis ratio relationis fm ꝙ ad aliud & aliud refert.

¶ Utr̃ pr̃ & filius sint vnū principiū spūs sci.

ABquartum sic procedit. vr ꝙ pr̃ et filius nō sint vnū principiū spūs sci. Di. n. vnū tale pr̃ aut vnum ex eis pr̃ aut vnū qđ nō ē pr̃. si vnū qđ ē pr̃. & filius ē principiū falsū ē. si vnū qđ nō ē pr̃. & pr̃ nō ē principiū vera falsū ē. & nullo⁹ sūt vnū principiū. ¶ Ꝑ. pr̃ & filio & spū scō ex eo ꝙ sūt vnū principiū creature dicim⁹ ꝙ sūt vn⁹ creator: tz nō dicim⁹ ꝙ pr̃ & filius sint vn⁹ spirator. & nō sūt vnū principiū spūs sci. ¶ Itē vnitas ē ydemtitas tuatis pr̃ & filius nō ponit̃ in principio spūs sci. & nec vnū.

Contra sic supra habitū ē. In oībus pr̃ & filius vnū sunt in qb⁹ nō distinguit relonis oppō: & in qb⁹ B de illo dr̃: tz filius ē pr̃ & de pr̃: & pr̃ & filius sūt vnū principiū.

¶ Ꝑ. vnū recipiunt̃ pr̃ tz spūs scūs ēvn⁹. & vnū ex ē pr̃.

Respondeo dr̃ ꝙ tz dr̃ pr̃ & filius sint vnū principiū spūs sci & spūs scūs ex vtroq; ꝓcedere. Sīs circa B aliter dicat sūt diuerse opiones. Quidā. n. dixr ꝙ vnū nō designat nisi vnitatē ꝑpetatis: qui sic ex bis pr̃ ad spūm scūm vt spiratricia & filius. Sed istud nō sufficit: qz fm vnitatē ꝑpetatis ex ꝓuenit pr̃ & filius in rōne suppositi: & tñ nō dicimus eos ēē vnū suppositū. Et iō alij dicūt ꝙ vnū dicit vnitatez nature: & videnf inniti auctoritati Anſelmi ꝙ dr̃ ꝙ pr̃ & filius spūs scūs inquātū vtrq; eoz est de⁹. Sīs nihil aliqđ pōt dici ratiõabiliter ab vnitate principij notionaliter dicti nō excludēte rel̃ spūs scūm: qui nō excludit ab vnitate nāe. Et iō alij dicunt ꝙ dicit vnitatē notiõis: & istud videf ēē ēthimcum: qz in substātiis nolt⁹ vnitas & pluralitas attendit fm vnitatez & pluralitatē forme significate. vñ dicim⁹ vn⁹ de⁹ pp vnitatē dualis nāe. forma aūt qđ significat B nomen principij fm ꝙ plonalr sumit̃ est ipsa notio vt ꝑtas filij B nomen pr̃ significat pnitatē. vñ ad vnitatez notionis sequit vnitas principu. ꝓpt̃ qđ salomin⁹ dixi vt saluet dr̃ etiꝫ Anſel. ꝙ significat vnitatē in poēsi ḡsanctas q dicis nās vnitā sub ratiõe talis ꝑpetatis q ē principū operationis plonalis: vt supra dictum est.

Ad primum igr odm ꝙ ista diuisio aut sūt vnū qđ est pater aut sunt vnū ꝙ nō ē pater nō ē per ꝺdictoria. vel vtraq; falsa est. Sīs ꝺ vna nō sūt vnū qđ est pater nec sed sunt vnū qđ est pater & filius sicut sunt ens vn⁹ pc̃ & est pater & filius. ¶ Ad scām dicēdus ꝙ equalis dicim⁹ vnū principiū spūs sancti nō tñ dicim⁹ vn⁹ spirans vel vn⁹ spirator: qz hoc distinctionis ignorāt ab actibus q semp significat vt adiacēter: & in talib⁹ nō attendit⁹ cōsignādo plātem plātas forme significate sed suppositoꝝ. vt supra dictū est. ie. dili. Sīs ꝺ creatione nō est filia rō: vt ꝓbatū ē. qz spiratio pcedit distinctiones in suppositis. vel ē aliqua nō a plurib⁹ suppositis ingnātis distincta sunt. cū sit operatio plonalis: sed creatio ē opus ēēntie diuine. qđ est opus suppositi indistincti possit ēēntia significat id qđ est. vt B nouime de⁹. & iō dicit pater & filius dicunt vnū qđ est vn⁹ de⁹: tz vniuersitatē nō tñ creaturā vn⁹ qz participatez est adiacentem. ¶ Ad tertiū nō q nō pcedit cōiter q sint idē principiū qz rōne articulationis ichadaf ymitas suppositi. sic ēt supra magis

Preter est [illegible] Ut sit sensus q̄ non dicitur nisi p̄ [illegible] ¶ Expedite textus.

Sed ḡ aliq̄s dicet q̄ nō est rpe ppria ōo hec appellatio q̄ dr̄ dño: q: nō ē nisi dño rep̄ q̄ ex rpe ceperit: ḡ ex illo rei q̄ nō cepit ex rpe. i. ipsi⁹ rpo. Q̄ nō cepit ex rpe: q: nō erat ante rpo q̄ iciperet. Ex ipō nō cepit q̄ dño ex rpe. Ad q̄ō dici pōt: q: licet nō cepit ex rpe dño q̄ rpo: cepit tñ q̄ dño rpo: q: nō ip̄ fuit rpo: t ipsi⁹ bonis ex rpe cepit q̄ dño. Vñ ḡ Aug. in codē li. continue ita ait. Quisq̄s exterrent q̄ eternū deū solum dicat: rpa ipō nō ē eterna pp̄ varietatē t mutabilitatē: ḡ tñ ipsa rpa nō in rpe ē cepisse: q: nō erat rpa antēq̄ rpa iciperet. Et ipō nō i rpe accidere potē dño ēt: q: ipsoq̄ rpoq̄ dño erat: q̄ vtiq̄ nō in rpe ē ceperunt. Quid respōdebit de hoc q̄ in rpe facē est: cui⁹ vtiq̄ dño nō erat antēq̄ esset? Certe vt dño bona esset ex rpe accidit deo. Et vt omnis amoueat cōtrouersia: certe vt tunc dño esset vel mens qui mō esse cepim⁹: ex tem pore habuit. Quo ergo obrumpem⁹ nihil fm accidēs dici deū: nisi q: ipsi⁹ nature nihil accidit quo mutet: vt ea sint accidentia relatiua: que cū aliqua mutatōe rerū de quib⁹ dicūtur accidūt: sic amic⁹ relative dr̄. Nō. n. amic⁹ esse incipit: nisi cū amare cepit. Fit ḡ aliq̄ mutatio vel⁹ratio vt amic⁹ dicat. Illum ipō cū dr̄ pcū relative dr̄: nec tñ mutat⁹ ē cū ē ceperit pcū: nec cū dr̄ pign⁹: t hmōi. Si ḡ nūm⁹ pōt nulla sui mutatōe tenēs dici relative: vt neq̄ cū ici pit dici: neq̄ cū desinit: aliq̄d in ei⁹ nā vel forma qua nūmus ē: mutatio fiat: qui sto facili⁹ de illa icōmutabili dei substa debem⁹ accipe: q̄ ista dicat relative aliq̄d ad creaturam: vl q̄nus tpalr incipiat dici: no tñ ipsi subē dei accidisse aliq̄d intelligat: sed illi creature ad quā dr̄: q̄liter ēt refugiū nr̄m dr̄. Refugiū. n. nr̄m dr̄ dē relative: ad nos. n. refert: t tūc refugiū nostr fit cū ad cū refugim⁹. Nunq̄d tūc fit aliquid in eius nā q̄ antēq̄ refugerem⁹ ad cū non erat? In nobis ergo fit aliq̄ mutatio: qui ad cū refugiendo efficimur meliores. In illo aūt nulla. Sic t pater nr̄ esse incipit cū per eius gratiam regeneramur: q̄ dedit nobis potestatē filios dei fieri. Substātia ḡ nostra mutat⁹ in melⁱ⁹: cuius filij eius efficimur. Similr t ille pater nr̄ esse incipit: sed nulla sue ꝓmutatiōe substātie. Qui ergo rēpō: aliter dici incipit dē⁹: q̄ antea non dicebatur: manifestū est relative dici: nō tamen fm accidēs dei: q̄ aliquid ei acciderit: sed plane fm accidens eius: ad q̄ō dici aliquid deus incipit relative. Ex his aperte ostenditur: q̄ quedam de deo tēpore dicunt relative ad creaturas sine mutatōe deitatis: fm nō fine mutatiōe creature: t ita accēsio ē in creatura nō in creatore: t appellatio q̄ creatura dr̄ relative ad creatorē: relatiua ē: t relatiōe notat q̄ ē in ipsa creatura. Appellatio vo illa q̄ creator relative dr̄ ad creaturā: relative q̄dē ē: ḡ nullā notat relationē que sit in creatore.

¶ Hic soluit q̄ō q̄ q̄rebat virtus spūs scīo dicat datum relative ad se cum ipse det se.

Je pōt soluī q̄ō sup⁹ ꝓpōsita: vbi q̄rebat cū spūs scīo datū dicat vl dōatus. Q̄ō aūt dat referī ad cū q̄ dat: t ad illū cui dat t spūs scūs det seipm: vtq̄ ad seipm relative dicat: cū dr̄ dari vel donari: Cui q̄ōni respōdēres: dicim⁹ spīm sanctū dici datū vel donatū relative: t ad dantē t ad illū cui dat. Dans aūt siue donato: ē pr̄ eius filio t spū sācto. Nec tñ dicim⁹ spīm sanctū referri ad se: sz appellatio dari vl donari refert ad dantē t ad recipiētes: q: nō pōt aliq̄d dici datum nisi ab aliquo t alicui dē. Cū aūt spūs sanct⁹ dari a se vel datus a se dicit: relatiue quidē dicitur ad illum cui datur t est appellatio relativa: t in illo cui dat mutatio fit: nō in dante.

¶ Diuisio textus.

Stenso q̄ pr̄⁹ respectu creature dr̄ de ōo ex rpe. Aliter ostēdit q̄dr aliq̄d de ōo ex rpe dici posse. t videlī pces duas. In p̄ ostēdit aliq̄d de ōo dici ex rpe. In 2ª ostēdit modū q̄ ista de ōo dīr. ibi. ¶ Quo igr obtinebimus. ¶ Circa p̄m duo fac. p̄mo ostēdit vitatē. 2º excludit obiectōes. ibi. ¶ Si B aliqs dicet rē. ¶ Quo igitur ob. ¶ Dic ostēdit mo⁹ q̄dr ista de ōo dicant. Et circa B duo fac. p̄mo ostēdit modū q̄. f. dīr de ipo fine sui mutatōe: t fine aliq̄ accesse sibi aduenīēte: t fine aliq̄ realī babitudine: sz q: solū nomen ē relationis. 2º ex mō determinato solut quādaz qōnē q̄ supra 28. dis. reliq̄rat insolutam. ibi. ¶ Dic pōt solui q̄libet rē.) Questio. I.

Je tria q̄rim⁹. p̄mo vtr aliq̄d ō de ex rpe dicat. 2º vtrum ista significent ēntia dīna. 3º vtrū ista nomina relīna ponant aliq̄d realr in deo ex rpe.

¶ Vtr aliq̄d dicat de ō ex rpe. I.

Ad primū sic pcedit. vī q̄ de ōo nihil ex rpe dicat. De ā. dr̄ aliq̄d ex rpe posse nō dicebat pōt dici ē factū illud: sic bō dr̄ ē fact⁹ alb⁹: sz fieri nullo modo ꝓperit de⁹: sic nec mutari: ēt sit pūus motūs. ḡ vī q̄ nihil de ōo ex rpe dicat. ¶ Ꝑ. q̄cq̄ pdicat de aliquo aut dr̄ de eo p se aut p accīs. sz illa nō pdicant p se: q̄ sic est sp̄ est. Ergo aūt nō ab eterno de ōo dicit: nec ēt p accidens: q: nulli accēs in ōo ē. ¶ Et p̄terea. cuius oē p accīs reducī ad aliq̄d p se. b dicerent de aliq̄ alio p se. q̄ non licet: q: nihil aliō q̄ōo dr̄ creatos: vl vniuersaliter ōia. ḡ vī q̄ ista nulle de ōo dicant. ¶ Sī dicat q̄ ē pdicatio p causam. ¶ Cōtra vbicunq̄ ē pdicatio per cām. pōt resolui pdicatio talis t exponi per ꝓpositiōē denotantem habitudinē cause. yt si dicat. q̄ ōo ē ipos nostra pōt exponi q̄ spes nr̄a ē a deo. sz nō pōt dici q̄ creatus sit ex ōo. fm dr̄ ōo ē creatorē ē pdicatio p cām. ¶ Ꝑ. aut verum aut ē necessariū aut contingēs. Sed igit b pdicatū de ōo vocat pdicatū necessariorum contingēter. sz non pdicatū necessariorum contingēter. q: non pdicatū necessariorum nō sempiternorum ēt contingēter. q: non pdicatū necessariorum nō sempiternorum nō ēt contingēter. sz nihil ē tale in deo. q̄ vī q̄ non possint de ō vere pdicari.

Contra est totū q̄ō in ista dr̄ t ab Augu. t a magistro t vīa loquēndi: t fm fidē t fm philam.

Respondeo dīm q̄ necesse est q̄ aliq̄d de ō ex rpore dicat. Cum. n. oē ē manifestū rei existat ab ipso deo non solum manifestū manifestū: pter eius esse q̄ ipse designet in habitudine precipua ad q̄lībet eoz q̄ sunt: t cum multa eoz q̄ sunt nō semp fuerint et si ponat vniuersitas semp fuisse: q̄dam pōt creatura fuerunt: eoz q̄ nomina designātia illas habitudines ab eterno de ō dicant. sz ex rpore quo relo fm actū exigit duo extrema in actu existere. vnde nō pōt referri ad creaturā vt actualē. pr̄⁹ creature nulli creatura existit in actu q̄ nō sp fuit. sz ex rpe. Nec aūt non ēntis ē aliqd q̄ absolute de deo dicunt q̄ ex rpe dicant de q̄nq̄ ea q̄ absolute dicunt fm ꝓpriae rōnes ponunt in eo aliq̄d in quo dicunt. vt ḡnitus t q̄ātus t hō. Unde nihil hoc: tm nisi q̄ō non realr sit in deo de quo vere t ꝓprie dr̄. ex ꝓ. B non pōt de aliquo ex rpe dici nisi illud mutet⁹ p subcessionē ei⁹ q̄ō ꝓus non habuit. Sz relo fm rōnē tm non bz q̄ ponat aliq̄d in eo de quo dr̄: sz ponit nīl habitudinem ad aliud. vñ inuenīt aliq̄ relo vt supra dictū ē. nō realr existe in eo de quo dr̄. t tñ in talīb⁹ habitudines ille ō nouo dicunt de aliq̄ nō per mutationē ei⁹ q̄ illi⁹ ad q̄ dr̄: t ita est in oībus q̄ de deo ex rpore dicunt.

Ad primū igit dīm q̄ sicut dr̄ habitudines nō ponunt realr ēē in deo sz fm rōnem tm ita ēt ex ꝓ. q̄ de nouo de deo dicunt non sequit q̄ in eo sit aliquid factum fm rem: sz fm rationem tm: sicut dicit ps̄l. Domine refugiū factus es nobis. Tū tñ cōcedatur fm rōnem aliquid vt refugiū vel hr̄ factum. nullo tamen modo dicēdum est mutatio: q: mutatio ipsoq̄ rpo remotione cuius a quo est motus: sz fieri p adeptionē ei⁹ ad q̄ motus terminat. A deo aūt nullo modo aliq̄d removet: t si aduenīat habitudo aliq̄ fm rōnē. vnde t si dicat fieri aliquid non dr̄ dici mutari in illud. ¶ Ad 2ª dīm q̄ fm magistrum ista pdicant q̄ accidēs: nō q: deo sint sz q: in creaturis. Tū intelligēdum est q̄ in illis nobis est duo considerare. habitudinem ipsam: t illud supra q̄ fundat nō habitudinis in deo sit habitudo creatiua bz ꝓ fundamento in deo vtute dīna. cui⁹ est ducere res in ēē de nihilo. Si igit ꝓdicatū ꝓ q̄ō bñ ꝓpo fundamēto in re dīna: constat q̄ p se dicunt. t ab eterno. nec tñ dicta essentia dīna ab eterno ē. Si aūt ꝓdicatū ipa habitudo tūc p accēs de deo dīr. quia ad b. Accēs aūt dr̄ pr̄ dr̄. Aut fm q̄ notat nām accīs. dīmidiam subē: t sic in deo nihil est accīs. Aut fm q̄ notat aliq̄d ꝓ aliud conueniens: sicut dicim⁹ q̄ albus edificat p accīdens: aduenit ei q̄ō per se est ēē edificatoris. f. edificatori. t sic per accīs conuenit deo referri ad aliud extra se. Tūm dr̄ de latrue nisi q̄ aliud refert ad ipm: sicut dicit phs. 5. meta. ei⁹ subiectū ē relatiuū nō q̄ ipm referat: sz q: aliud refert ad ipm. Nec tñ sequit q̄ illa habitudo q̄ in deo designat alteri cōueniat p sēm: magis respect⁹ oppositus q̄ō ē esse creaturā vel ēē terminū vl aliquid hr̄. ¶ Ad 3ª dīm q̄ nō pōt ꝓprie dici pdicatio per cām nisi forte intelligat q̄ hoc pdicant habitudinē alicui⁹ cāe. ¶ Ad 4ª ps̄ nihil per idē q̄ ad 2ª dictū est: eodē mō pdicant necessario quo per se: et eodē modo contingēter quo per accīdens tamē sequitur aliquid contingens in deo esse.

Utrum que dicuntur de deo ex tempore significent realiter in deo. II.

AD secundum sic procedit. vt q̄ hoc nomen dominus q̄ de deo dicit ex tempore nō significent realem cōnexionem. Essentia.n. diuina est eterna. si ergo nō dicit de deo ab eterno. q̄d significat realem cōnexionem. ¶ Deinde dicit q̄ ex tempore posita est in deo nisi tm̄ secundum quid. hoc autem non videtur conuenire diuine essentie. sic ergo videtur q̄ dominus non sit nomen essentie. ¶ Preterea deus dicitur ex tempore significare diuinam essentiam. ¶ Preterea deus dicit ex tempore significare diuinam essentiam. ¶ Preterea deus dicit ex tempore significare diuinam essentiam. ¶ Preterea deus dicit ex tempore significare diuinam essentiam.

Contra est quod magis videtur q̄ hoc nomen dominus esse eorum in creatura significat diuinam essentiam. sed ea q̄ ex tempore de deo dicuntur dicuntur in respectu ad creaturam vt dicit. ergo significat diuinam essentiam. ¶ Preterea dicit. 2. ca. de diuino q̄ dominus biblicus dei nominatione de quam q̄ diuinam plenarii dicit in tota doctrina eius in obseruatione accipiendo ea q̄ ad habitudinem ad creaturam nolunt aliquo beneficium in creaturis. q̄ ad totam trinitatem pertinent sine distinctione. sic idem quod prius.

Respondeo dicendum q̄ sicut dictum est nihil ex tempore de deo dicitur nisi quod importat habitudinem ad creaturam. Habitudo autem dei ad creaturam potest designari dupliciter. Uel secundum q̄ creatura refertur in ipsum vt in terminum. Sic quidem habitudo designatur per hoc nomen dominus. Nam.n. propria dominatio importat aliquid de deo ex tempore quod designat habitudinem principii ad principiatum. Nam aliquid quod dicitur ipsum principiatum a deo sicut est dominatio populi. vel ea de quibus est ipsa nisi. Si autem nomen importat aliquid supra quod fundatur habitudinem sicut hoc nomen scientia quia quidem respectum quod ad scibile. Ubi ista talia non sunt realiter in deo. Ubi ista principium dicit intelligere respectum quidem ad scibile. Ubi ista talia non sunt realiter in deo. Ubi ista principium dicit intelligere respectum quidem ad scibile.

Ad primum igitur dicendum q̄ hoc nomen dominus importat relationem habitudinis ipsorum ad creaturam. vel propter hoc quod ipsa habitudo non est in divina essentia nec aliqua res in deo sed secundum rationis in quo fundatur talis habitudo hoc nomen dominus ab eterno. q. habitualiter. ¶ Ad secundum dicendum q̄ essentia vel natura dei non est principium alicuius quia deus est de se ipso. ¶ Ad tertium dicendum q̄ relationes quas importat hoc nomen dominus ad creaturam. ¶ Ad quartum dicendum q̄ relationes quas importat hoc nomen dominus ad creaturam.

Contra in deo nihil est nisi eternum: ergo quicquid est in deo deus est. sed hoc habitudines non sunt eterne: propter quod nec nomina ab eterno de deo dicuntur. ergo non sunt realiter in deo.

Respondeo dicendum q̄ sicut theologo et philosopho videtur esse contrarium q̄ relationes quibus deus ad creaturam referuntur non sunt in deo secundum rationem sed secundum rationem intellectus nostri nō pōt accipere aliquid relatiue ad alterum nisi ipsum sub opposita habitudine intelligat. Cuiusdam tamen est q̄ rō in intellectu nostro triplex sit hoc. Quidam.n. apprehendit aliquid quod est in re sicut quod apprehendit vt quid apprehendit vt quid apprehendit vt quid

t similis secundum substantiam.

¶ De sententia sancti Hylarij q̄ in trinitate plo narum proprietas ostenditur.

NOn est igit̄ hic inextricabilis q̄: vir il lustrissimus Hyla. proprietates plonaꝝ assig nās: dicit i pfe esse eternitatē: ispām i imagine: vsum i munere. Que tante difficultatis sunt vba: vt i eoꝝ intelligentia atq; explanatōe vehementer laborauerit Augus. vt ipe ostendit in .vi. lib. de tri. ita dicēs. Quid i cū velleꝫ brevissime singularū in trinitate plo narum ostendere proprietates: Eternitas é inge i patre: spēs i imagine: vsus i munere. Et q; nō mediocris audētie in tractatōe scripturaꝝ t assertōe fi dei vir erat. Dec. n. Hyl. i libris suis posuit. hoc vbor. i. patris t imagis t muneris eternitatis spēs t vsus abditā scrutatus intelligentiā quantū valeo: nō eū secundū arbitrioꝫ in eternitatis vocabulo: nisi q; pater nō hz patrē de quo sit: filius aūt de pfe est vt sit: atq; vt illi coeternus sit. Imago. n. si pfecte impleꝫ illud cuius imago é ipsa coequaē ei: nō illud imagini suę: i qua imagine ispām noūit. Credo pp pulchritudinē vbi tāta est cōgruentia t prima eqlitas t prima filiatio: nulla in re dissideāt: t nullo mō iequalis: t nulla ex parte dissimilis: sed ad idēntitatē rsidēs ei cui⁹ imago est: vbi est prima t summa vita: cui non est aliud viuere t aliud esse: hīdē t primus ac summus intellectus: cui nō é aliud viuere t aliud intelligere: sed idē boc est vnū tanꝫ vbi perfectū: cui nō desit aliqd: t ars quedā oipotentis t sapientis dei: plena omniū rationū viuentiū incōmutabiliū: t oēs vnū i ea: sicut ipsa vnū de vno cū quo vnū: ibi nouit oia deus que fecit per ipsam.

¶ Dic de spū scō quare vnus dicatur.

SEt aūt ineffabile quidē cōplexus pa tris t imagis qui nō é sine pfruitōe: sine charitate: sine gaudio. Illa g̃ di lectio: delectatio: felicitas vel beatitudo: si nī aliq̄ humana voce dignē dī: vnus ab illo appellata est breuiter. Et est i trinitate spūs scūs: nō genitus: sed genitoꝝ genitiq; suauitas: igenit largitate atq; vberitate personis oēs creaturas p caput capꝫ. Ita q; illa tria t a seinicē determinati vīr: t in se ifinita sunt. Qui videt hoc vel ex parte: vl per speculuꝫ in enigmate: gaudeat cognoscēs deuꝫ t gras agat. Qui tm nō videt: rēdat p pietatē ad videndū: nō per cecitatē ad caliginēdā: qui vnū est deus: sed efficitur. ¶ Ecce hēs qualiter verba Hylarij similia accipēda sunt: licet tanē sint profunditatis: vt etiā adhibita expositione vix aliq̄ temere ea intelligere valeat bonā⁹ lectus: cui t ipsa eoꝝ explanatio quā h Augu. edidit: plin i se hēat difficultatis t ābiguitatis.

¶ Et ꝑm hāc expositionē nō distinguuntur ibi proprietates personarū tres.

NOn enim ꝑm premissam expositiōez distinguunt hic tres ille pprietates sa perius assignate: sed ipse hypostases distincte abinicē monstrāntur. Eternitatis tñ nosse cadē videt designata proprietas: quā notat hoc nomē igenitus. Sed videam⁹ qd sit qō ait. Imago si perfecte ipleat cui⁹ imago est ipsam coequaē ei: nō illud sue imagini. Videt. n. dicere q; filⁱ q est imago patris: patri coequaē: non pt filio: cū t filius dicaē equalis patri i scriptura: t pater filio: sed filius hoc habz a patre vt sit ei equalis: pater autem non habz a filio: t tñ filius plene ac pfecte equalis est patri. i. imago ei cuius est imago.

¶ Quare dicaē Hyla. pprias plonaꝝ assignasse in pdictis vbis: cū ibi nō sint explse pprietates.

PRopria g̃ plonaꝝ i predictis verbis assignasse dī Hyl. q: relativa nomia personarū posuit. i. patris imagis t muneris: que relative dicunt ō plonis: t pprietates notāt q̄bus distinguunt̄ persone. Ita. n. dī spūs scūs munus relative sicut donū. Verūtamen ipsas pprietates aliis tribus nominibus nō significauit: supra predictam Augustī. exponem: nisi solo nomie eternitatis: quo nō ipsam paternitatē: sed cam voluit intelligi notōez qua dī igenitus.

¶ Et eaꝝdē plonaꝝ distinctiōes notat Augustī. aliis vbis sine expressibe trium pprietatū.

ILud ēt scīri opz q eaꝝdē trium plonarū distinctiōez Augustī. ostendere volens: sine expressione illarum trium proprietatū superius cōmemoratarum i primo libr. de doctria xpiana sic ait. In pfe est vnitas: si filio equalitas: i spū scō vnitatis equalitasq; pcordia. Et hec tria vnū oīa. pter patrez: equalia oīa. pter filiū: cōnexa oīa propter spūm scm. Ita q; pater t filius t spūs scūs: t singulus q̄q eoꝝ deus est: t simul omnes vn⁹ deus: t singulus q̄q horum plena suba est: t simul omnes una suba. Pater nec filⁱ est nec spūs scūs: t filⁱ nec pater est nec filius: nec spūs scūs. Spūs sanctus nec pater est nec filius: sed pater trīs pater: t filius trīs filius: t spūs sanctus trīs spūs scūs. Eadem trium eternitas: eadez incōmutabilitas: eadem maiestas: eadez potestas. In his vbis aperte ostenditur personaꝝ trium distinctio.

¶ Quare pr̄ attribuaē vnitas: t filio eqlitas.

SEd plurimos mouet q̄ patri attribuit vnitatē: filio eqlitatē. Cū. n. vnitas dicaē ꝑm suba: nō trīs in patre est: h ēt i filio t i spū scō: t equalitas vna é patris t filij t spūs sci. Cur g̃ patri attribuit vnitas: t filio equalitas? Forte cadē ratōe attribuit patri vnitas ꝑm Augu. qua supra eidē eternitas ꝑm Hylariū: q; videlicet parer ita est: vt ab alio nō sit. Et q; filiū genuit vnū secum deū: t spūs scūs ab eo ꝓcedit vnus cū eo deꝰ. Unitas g̃ in patre esse dī: quia est aliqd aliud a quo sit. Nō. n. ab alio est: nec ab eo aliqs vl aliqd est ab eterno: qō vnū cuz eo nō sit: filⁱ. n. t spūs scūs vnū sunt cū patre. Unde veritas ait. Ego t pater vnū sumus.

¶ Quare pater t filius dicāt̄ eē vnū vel vn⁹ deus: sed nō vnus: q; res t eiusdē nature recte possunt dici vnū simplr eē t cū adiectōe. Res vero diuerse nature nō possunt dici vnum nisi dicatur qd vnum.

HEc dici opz q̄ pater t filⁱ t spūs sanctus recte dīr esse vnū t vn⁹ deus: h nō vnus. Nec. n. duc vl plures recte pōt dici vnū eē: si sint vni⁹ essentie: t earuz vna sit natura. Unus aūt vel vna nō potest vl ei de diuersis rebus nisi addaē qd vn⁹ vel vna. Quo addito recte potest dici de reb⁹ t vnius t diuerse substantie. Unde Augu. in. vi. libro de trinitate sic ait. Nescio vtrum inueniaē in scripturis dīnis vnū sunt quoꝝ est diuersa natura. Si autem t aliqua plura sunt eiusdē nature t diuersa sentiant: nō sunt vnū inquātū diuersa sentiunt. Cuz ergo sic dicitur vnus: vt nō addatur qd vnum: t plura vnū dicāt̄ eadez natura atq; essentia nō dissidēs neq; dissentiens significaē. Unde Paulus t Apollo: q̄ ambo homines erāt t idē sentiebant: vnū esse dicunt cū dī. Et q plantat t q rigat vnū sunt. Cuz vero additur qd vnū: potest significari aliqd ex pluribus vnū factum: quāuis diuersa natura sit: sicut anima t corpus nō possunt vtiq; dici vnū. Quid. n. rā diuersuz: nisi addaē vl subintelligatur qd vnuz. i. vnus homo. Unde apostolus. Qui adheret iquit domino: spūs vnus est. Nō dixit vn⁹ est vel vnū sunt: sed addidit spiritus. Diuersi sunt enī natura spūs hominis t spūs dei: sed inhērendo fit spūs hominis vnus spiritus cū deo: q; particeps fit veritatis t beatitudinis illius. Si ergo ō hoc qui diuerse substātie sunt: recte dī q̄ sint vnus spiritus: quanto magis qui vnius substātie sunt: recte dicunt vnus deus esse. Pater ergo t filⁱ vnum sunt vtiq; ꝑm vnitatē essentie t vn⁹ deus. In quo t arriana hereſis damnaē: que patrē t filiū t spūm sanctum: vt ait Augu. in lib. de hereſi: non vult eē vni⁹ eiusdēq; substātie atq; nature: vel vt expressius dicaē essentie: que grece dī vsia: sed filiū esse creaturā. Necnō t sabelliana que vt ait Augu. in eodē lib. dicebat xpm eundem ipsum t patrē t spūm sanctū esse: vt esset trinitas nominum sine subsistentia personarum. Utrāq; pestez: vt ait Augustī. super Jobā. cāvit veritas dicens. Ego t pater vnuz sumus. Utrāq; audi t aduerte t vnuz t summus: t a cauēdi t a scilla liberaberis. Et enī dixit vnū: liberat te ab Ario. q̄ dixit summus: liberat te a sabellio. Si vnū ergo nō diuersum. si summus: ergo pater t filius. Summus enim non diceret de vno: nec vnū de diuerso. Erubescant ergo sabelliani qui dicunt ipsum esse patrē qui est filius: confundentes personas: qui t dicti sunt patripassiani: qui dicunt patrez passum. Arriani vero dicunt aliud patrez esse: aliud filium: nō vsiam substantiā sed duas: patrē maiorem: filiū minorē. Nolī hoc dicere tu catholice. In medio ergo nauiga. vtrāq; periculosam latus deuita t vic. Pater pater est: t filius filⁱ est. Aliud pr̄: aliud filius: h nō aliud: immo hoc ipsuz: quia vnus deus. Ecce oīem sum est quare vnitas in patre esse dicatur cuz tres vnum sint.

¶ Quare dicitur esse equalitas in filio: cum sit vna equalitas trium.

NUnc videamus quare equalitas dicaē esse in filio: cū vna t summa equalitas sit trū. Hoc ió forte dcīs est: quia filⁱ genitus é a patre eqlis genitoris t dono q̄ ab vtroq; ꝓcedit: t ideo illa tria dīr esse eqlia ꝓpter filium. Filⁱ. n. hz a pre vt sit ei equalis t spūi scō: t spūs scūs ab vtroq; hz: vt sit equalis vtriq;. Hoc amē sine assertionis ſpericulo t maioris intelligentie preiudicio dicimus: malētes in agrīde tam clausoꝝ sermonū puncteꝰ audire q̄ aliquid aliꝰ īstruere.

¶ Quare in spū sancto dī esse veritatis ꝓcordia vel connexio.

QUod aūt in spū scō dī esse veritatis ꝓcordia: t p eū oīa cōnexa: facilior é intelligētia nobis pusilla ad mōdē revocāntibus. Supra. n. ex auctoritate sanctoꝝ dictū est q̄ spiritus sanctus amor

est quo pater diligit filiū ⁊ filꝰ patrē. Recte ꝙ spūs scīs dī connexio vel concordia patris ⁊ filij: ⁊ per eum omnia cōnexa. Unde Augusꝰ. xv. lib. de tri. ¶ Cōmunio quedā cōlaudabilis patris ⁊ filij est amboꝝ spūs scīs. Idē in. vij. lib. de trini. Spūs scīs est summa charitas verūq; cōiungens nosq; inseparabiliq;.

¶ Deinde tertius.

Postquā determinauit de ꝓpriis pſonarū. Hic determinat de appropriatis. Et diuidit in duas duas. In prima determinat appropriata pſonaꝝ. In 2ª inquirit quo fm illa appropriata dicte pſone adinuicē cōparent. ꝛc. ibi. Dic aut q̄. ¶ Prima in duas. In prima determinat significatiōes appropriatarū nominū ꝙ pſonis diuine appropriant. In 2ª ꝓpriū quarūlibet scīs ꝓpriis appropriata pſonaꝝ. ibi. Tū ē p̄mittendū. ¶ Circa ꝑmā facit. Primo inquirit de significatiōe hui⁹ nois cōitas. Secūdo de filiatiōne. ibi. Hoc idē ē dicendū. ¶ Tertio ex dictis approbat quorūdā sententiam. ibi. Ubi ꝙdā ꝛc. ¶ Non est ꝑmittendū. ¶ Dic ponit appropriata pſonaꝝ. Et dicit in greco dans. In prima pone appropriationē Dyla. In ista appropriatione Augustꝰ. ibi. ¶ Illud ē sciri. ¶ Circa primū duo facit. Primo ponit appropriationē Dyla. cū expōne Aug. Secūdo magis removet quedā verba circa expōnē Aug. ibi. ¶ Hō.n. fm similem ꝛc. ¶ Ucletiam sian ops. ¶ Dic ponit appropriationē Augustꝰ. Et circa hoc duo facit. Primo narrat appropriatiōē. Secūdo inquirit appropriatiōis rōnē. ibi. ¶ Hz plures mouet. ¶ Et circa ꝑmū facit tria. Primo ostēdit q̄re ꝑ appropriat̄ vnitas. Secundo q̄re filio cōitas. ibi. ¶ Hanc vidcamus. ¶ Tertio q̄re spūi scō connexio. ibi. ¶ Ob aūt ī spūi. sancto. ¶ Circa primū duo facit. Primo querit quare vnitas patri appropriatur. Secūdo q̄ntor vnitas in diuīa placet in nostro vſ in multiplici genere. ibi. ¶ Dic dici operatur ꝛc. ¶

¶ Questio. I.

Circa quattuor quæritur. Primo de equalitate. Secūdo de appropriatiōe in cōi. Tertio de rōne appropriatiōis Dyl. Quarto de appropriatiōe Aug.

¶ Utrū equalitas ponat aliqd in diuinis. I.

Circa primū suppositis duab⁹ q̄ſtiōib⁹ de eqlitate dcl. sunt. 4ⁿ. dcl. scīl. vtrū equalitas in diuīs aliqd ponat: ⁊ vſ q̄ſtio. Quo.d. n. ēi deo ⁊ creaturis nichil⁹ est ī deo q̄ī creaturis sit eqlitas ⁊ filiatio ī creatura aliqd ponēs. q̄ ī nō deo. ¶ Sed arri⁹ dāt. Ergo eqlitate pſonaꝝ negatur. Nō ꝛ. Iuxta hereticū ēst aliqd negatiū q̄d in deo est. q̄ eqlitas ī relatiis aliqd ponit filiatiōe pdicat. ¶ Sed eqlitas vt effectus cēntia in tribus pſonis identificata vna ī tria subsistit essentia indifferēs aliqd positiue dicit. ꝛc. ¶ Deinde videt q̄ equalitas est relatio. Sed ista relatio aliqd positiue pdicat. ꝛc. ¶ Deinde. ꝛc. ¶ Deinde. ꝛc. ¶ Deinde

rbum. ppter bs dicunt ea que dicta sunt que cū pro-
pone filij diuinitatem; brit. ¶ Ad 3m dōm q̄ vbi ve li
pra dicta dicunt. supfl. Communiter aut vñ vt̄ adhuc
aliqd in singulis volūtatis. Et stricte aut dicit relonez
in fine. Et primo nō tamē p quo cōuenit in se ēt fruitione
vt p dictū est. Secundo vel beatitudo ad vltiz gñer. Tertio
mirū nl comport. ppositū. cum q̄ bs rōnes ordinis nō
gdt in fruēdo. effectū in quo bonitas diuina q̄ spūs. san
cti vberime effundit. ¶ Dō. III.

Circa quartum duo grunt. Primo de ratōe ap
propriandi. Augst. Secundo de hoc q̄d dicit
q̄ omnia sunt vnum ppter patrem.

¶ Circa. I. Augu. cōuenienter appropriat vnitatē pri. equa
litatem filio. nexum spiritui sancto.

Ad primum sic procedit: vt q̄ appropria
tio Augst. sit incompetēs.
Supra. d. 10. dicebat est q̄ spūs. sanct⁹ est vnitas duor. q̄. vt q̄ vnitas nō pri. vt spūs. sanctus appropriet. ¶ Ppropriatio est fm similitudinē ad ppositū. q̄ plonē bz appropriari vnitas in q̄nas de pluralitate inclusa. Bz maxima pluralitas notionū in ipsis in pre q̄ bz tres notiōes minima in spū. sancto qui bz vñ nō. q̄ vnitas spūs. sancto nō pri appropriari debz.

¶ P. vnitas cl est eqlitatis. Si igit vnitas pri appropria
tur t eqlitas filio appropriari bz. t nō filio. ¶ Ad 1m cōue
nientia in nā vel in forma magis attendit similitudo q̄
eqlitas. vt̄ filī inquātū est genit⁹ a pre bz nām t formam
pris. t filr imago. t vbi bz similitudinē ct⁹ ad q̄s of. q̄ ma
gis bz appropriari filio similitudo q̄ eqlitas. ¶ P. nexus
pōt dr de spū. sancto. sz eternitas t eqlitas nō ppe dr
de pre t filio. q̄ vt̄ q̄ appropatio nō sit vnitatis.

Respondeo dōm q̄ appropriatio Augst. bona. t
nō appropriatiōis Bē. Unitas. n. spūs
sci sic dicit q̄ positiue aliqd dicit bz rōnez principij. fm q̄d ē pn
cipiū nāturē. t ut bz filiatiōnē cū dr⁹ ppetuo bz. pris. f.
cū principe. t cōis spiratōe q̄bus dr pn⁹ filij. t spūs. sci. Se
cundū aūt q̄ nō dr cōsiliū in negatōe sic negat⁹ silloge.
t p dicta cōpositōes perfluent. t ita neq̄ rōnes principi
q̄ ea in q̄ aliquid dicit. sunt principia integrantia ipm. t ita
vnitas bz filiationē cū innascibilitate sic. t eternitas: vt
dicit magister. Similr ēt eqlitas fm ppriū modū siue p
cessionis cōuenit filio. vt p⁹ in oib⁹ notiōib⁹ plonalib⁹ q̄b⁹ fi
lius. et co. n. of filius q̄ recipit equalē t eidē nām qui ha
bet gñans. filr ēt imago. ideūdit in se rōnē eqlitatis. t filr
vñi ploni. Ita ēt nexus cōuenit spūi. sancto. ex mō spi
rabilis. non q̄uis q̄ est amor pris. t filij quo vniunt. t etiā
est cōnexus nos deo inquātū est donum.

Ad primum igit dōm q̄ differt vnitā t vnum. q̄
vnitas est q̄d ex pluribus vnū effectiū. ē.
vel vnū ponit relonē q̄ndā plurū fm q̄ in vno conue
niūt. t vñ absolute dr. Ubi dōm q̄ vnitas fm q̄ ponit
p vnione plurū in vno amore attribuit spūi sc̄o. fm aut̄
q̄ absolutū nāmq̄ inquātū est pn⁹ bz filiationē ad ppriū
pris. vel appropriatē pri. ¶ Ad 2m dōm q̄ tres notiōes in
parte nō sūt tres rōnes. tres rōnes. non sc̄ōdū. vel pluralī
tas tres notiōnū. nō impedit q̄n filio. vnitas appropriet. t pcē
pter eārū vnitatē vñi aliorū notiōib⁹ eius similitudinem
habēt. ¶ Ad 3m dōm q̄ eqlitas nō est vnitas sed relo vni
tatē sequēs. t ideo appropriat filio q̄ aliqua pcēdēs
alterū q̄dāmodo nō appropriat filio vnitas. ¶ Ad 4m dōm q̄
dicit equalitatē appropriat filio. ita. t similitudinē. sed Aug⁹
ponit equalitatē q̄ t vnitas eqlitas. licet ita similitudo. sed
t nō conversio. Cū. n. in filio nil sit equalitas nisi vnitas q̄
fundat in aliqua forma. sequit vt quecūq; cōueniant in

qua in diuinis ola vnā sunt. ¶ Ad 2m dōm q̄ sicut crea
ture nō sunt pr⁹ deo quāuis dicat deus relative: pp hoc
q̄ ad ips creature referunt. q̄ bs relatiōes nō sunt realiter
l deo. ita ēt nō sequit q̄ filius sit pn⁹ pris. q̄ eqlitas nō
ponit t deo relonē realē. ¶ Et p bs ptz ad 3m. Nō
enim dr ola esse eqlia pp filiū. q̄ filius sit principiū equa
litatis in pris. vt dcm ē. ¶ Expositio textus.

Reliqua vero. Sciendum est. q̄ tria dicit re
latiue. vel absolute. ad hoc respondet q̄ relative.
ibi. (Ad q̄d dicimus.) Secōo q̄rit fm q̄d ap
ponāt eqlitas. vtr fm vnitatē essentie vel fm
vnitatē relonis. Et ondit q̄ fm vnitatē essentie. t nō eqlitas fm essentiā dr t habi. (Est ni eqlis.) Tertio q̄rit q̄d sit eqlitas. Et ad hoc rndet q̄ ē relo t deo fm nomē essentialē. ibi. (Et appellatio ptz ē.) Imago si perfecte ipset ē. ex hoc vt q̄ in diuinis nō sit mutua eqlitas si pr⁹ sue imagini nō coequat. ¶ Sed dōm q̄ sicut filius est eq
lis pricita t pr filio cū quālitas vtualis p̄fecte sit in vtro
q̄. Sz coesse dicit motū ad coequandū. t q̄uis in diuinis
nō sit motus. est tn alis acceptio eqlitatis. t q̄ filius acci
pit eqlitatē a pre. t nō econuerso. Jō filius coequat patri
t nō econuerso. (Idē enim.) Loīa idē in nā. (Dyla. lib. de
fine. imago est ē.) Et nota. q̄ ideūdit ad oñēdēdū q̄ imago
coequat ei cuius est imago in qua nota. duo facit Dyla.
Primo ponit diffones imaginis q̄ patēt ex his que dicta
sunt. scz de. Secōo ex illis diffōnibus. colligit duos eclo
gos. Per q̄rum vnū oñdit. dilectio filij a pre ex B q̄ ima
go ad aliqd refert. t hoc ibi. (Est q̄ pr ē.) Per locum ēo
ondit. vnitatē nāe pp spēi indistā q̄ est de ratōe imagis
t ibi. (Imago ē.) Alia nota. (Sicut simal ē.) Hec
nota. inducit ad oñēdēdū. q̄uo oia sunt vnū ppter pm. Et
ēt tertio Dyla. dr q̄ ea in q̄bus nā filr vnā pr⁹ nō de
pr⁹. si aliquis poneret in diuinis duas infabilitates. poneret
duas nās t ita duos deos: q̄ vt fm ordinē vnitas natu
re sit relata in vnā pr⁹ non de pr⁹ qui est pr. (Innascibile)
diuinitatis. (Et inascibili cōitia.) Ex pre inascibili q̄
est cōitia. (Ola b gradu.) Vñi est q̄d supra dixit Victo.
25⁹. dic. q̄ in diuis gñis nō est gradus. ¶ Et dōm q̄ B
ponit duplicē relonē. vnā creature ad filiū. t in hac relo
ne ē gradus. t aliaq̄ filiq̄ ad pr̄em in q̄ nō ē gradus. pōt tñ
dici q̄ gradus large sumi. p ordine. ¶ Alia no. (Ordo
creaturaꝝ.) Dec nota. inducit ad oñendū. q̄uo pr⁹ t filius
vnū sunt in nā. q̄. pbat sic. Ordo pn⁹ creatōis rez est vo
luntas. t ideo ratio fecit de rebus q̄s voluit t nō q̄s ipse est
in nā sua. sed pn⁹ generatōis filij est nā pris. q̄. q̄ filius
nō solū sit ratio q̄d pr⁹ voluit. sed q̄a pr⁹ est in nā. vñ dicit
Sci genus. in tuba pris. filium q̄ est natus de nā pris. (Au
stin.) (Accepit.) (Dcm creaturas.) (Et generatōes.) (Essen
tia rōe.) Loīa essentiā q̄uo est nā pris. t. (Nō essentia vo
luntas.) (Qui voluntas habuit.) (Dcm creaturas.) (Et
creature acceperit. ¶ Alia nomia. (Unitas some ez.)
Dec idem ad oñēdēdū q̄uo oia cōuenit sunt p sp⁹ sanctū.
Et ista Dyla. dicit tenēdū.

¶ Thy pater sit sapiens sapia quā genuit: sicut diligit amore qui ab ipso procedit.

Preterea diligenter inuestigari oportet verū pater sapiēo sit sapiētia quā genuit que tamē filius est: Quod videtur a simili posse probari. Si enim pater diligit amore qui ab ipso procedit: ergo nō t sapiētia vel intelligēta quā ipse genuit: sapit vel intelligit. Hāc questionē vrgere videtur: vt ait Augustin. in fermo lib. de trinitate qō scripsit apostolus dicēs ebsilli dei virtutē t dei sapientiam. Tibi queritur verū ita sit pater sapiens t virtutis sue: vt hec sapientia sapiens sit quā genuit: t hec virtus potēs quaz genuit: Sed absit vt ita sit: quia si hoc est ibi esse qō sapere: nō per illā sapientiā quā genuit sapiens dicitur pater: alioquin nō ipsa ab illo: sed ille ab ipsa est. Si enim sapientia quam genuit causa est illi vt sapiens sit etiam vt sit ipsa illi causa est: quod fieri non potest: nisi gignendo eum aut faciendo: sed nec genitricem: nec conditricez patris vllo modo quisq; dixerit sapientiam. Quid enim est insanius: Ergo pater ipsa sapientia est qua sapiens est. Filius vero dicitur sapientia patris: t virtus patris: nō quia pater per eum sit sapiēs vel potēs: sed qz filius sapia t virtus est de patre sapia t virtus. Et hic ergo pz qz pater nō est sapiēs sapia genita: sed seipō sapientia ingenita.

¶ Utrū filius sit sapiēs sapia genita vel ingenita.

Post hec queri solet a quibusdā vtrū filius sit sapiens sapientia genita vel ingenita: Si enim non est sapiens sapientia genita: nec seipō sapiens est. Si vero sapiētia genita sapiens est: non videtur sapiens esse sapientia ingenita: t ideo non videtur esse sapiens a patre: cum a patre habeat omnia. Hō quod dicimus: quia vna ē sapientia patris t filij t spiritus sancti: sicut vna essentia: quia sapiētia in illius nature simplicitate est essentia: t tamē filius tamē est sapiens genita t pater tantuz est sapientia ingenita vel a sapiētia ingenita. Et cum idem sit ibi esse quod sapienter esse: relinquitur vt sapientia genita sit sapiens de sapiētia ingenita. Non ergo filius dicitur sapiēs a dei tamq; ipse solus sit sapiens sit vel sapiens sibi t patri t spiritui sancto: quia vt ait Augustin. in libro de trinitate. Si solus ibi filius intelligit t sibi t patri t spiritui sancto: ad illum reducitur absurditatem vt pater nō sit sapiēs de seipso: sed de filio. Nec sapientia sapientiam genuerit: sed ea sapientia pater dicitur sapiens esse quam genuit. Tibi enim non est intelligentia nec sapientia potest esse. Ideoq; si pater non intelligit ipse sibi: sed filius intelligit patri: precio filius patrem sapientem facit. Et si hoc est deo esse quod sapere: t ea ibi est essentia que sapiētia: nō filius a patre qō verum est: sed a filio potius pater haberet esse niam: quod absurdissimū atq; falsissimuz est. Est ergo deus pater sapiens ea que ipse ē sua sapia t filius sapia patris est sapiens de sapia que est pater: de quo est genitus filius. Ita t pater est intelligens ea que ipse est sua intelligentia. Non enim esset sapiens q non esset intelligens. Filius aūt intelligētia patris: de intelligentia genitus est que ē pater: de qua t intelligens est. Proinde pater est sapia: t filius sapia: t vtreq; vna est sapia: t tamen solus pater ē ingenita sapia: t filius solus genita sapia: nec tamen alia sapia pater: alia sapia filius: sed vna eadēq; est sicut pater est deus ingenitus: t filius ē deus genitus: neq; deus genitus ē deus ingenitus: nō ideo tamē alius deus ē pater alius filius: sed vnus deus vtreq; nō aūt vnus. Alius est enī genitus: alius ingenitus: sed nō alius deus: sic vtreq; vnuz siue vnus deus. Ita non est sapia genita sapia ingenita: sed alia est sapia genita: alia ingenita: non tamen est alia sapia: sed vna eademq; sapia.

¶ An filius sit sapiens seipō vel p seipsum.

Ex predictis constat qz filius non est sapiens a seipso: neq; de se: sed de patre t a patre. Queri autem solet: vtrum filius sit sapiēs seipō vel per seipsum? Quidam dicūt multiplicem hic fieri intelligentiam t ideo distinguendū esse ita: vt cum dicis filium esse sapientem seipso vel per seipsum: si sui natura t essentia sapientem intelligas: verus sit intellectus. Si vero a seipso vel de seipso sapientem esse intelligas: falsitati subiecta habes intelligentiam. Alij vero simpliciter t absq; determinatiōe cōcedūt huiusmodi locutionem: filius est sapiēs per se: sed non a se vel de se: t filius est deus p se: t est per se: sed nō a se vel de se. Hoc cōfirmāres verba Hylarij q filium nō a se: sed p se agere in lib. ix. de trinitate ait. Nature iquit cui contradictio heretice hec vnitas est: vt ita p se agat filius ne a se agat: t ita non a se agat: vt per se agat. Intelligē filium agentem: t per eum patrem agentes: nō a se agit: cum pater in eo manere monstratur. Per se agit: cum secundū nativitatez filij agit ipse que placita sunt. Infirmus sit nō a se agendo nisi a deo ipse agit: nō sit vero in vnitate natura si que agit: cū quibus placet nō p se agit. Sicut ergo inquit: filius per se agit. sed nō a se: ita t filius debet dici sapiens per se: sed non a se. Sic t ipse per se deus est vel eē dicendus est: vt ait: sed nō a se vel de se.

¶ An vna tātum sit sapiētia patris.

Post hec a quibusdam queri solet: vtrū vna tāmz sit sapia pris: Qō nō eē nituntē pbare hoc mō. Filius inquit est sapiētia pris genita: qua pr sapiēs nō ē. Est igit alia sapiētia patris qua sapiēs nō ē: Est aūt t sapiētia patris ingenita: t ea pr sapiēs est. Est ergo quedā sapia patris q sapiēs est: t ipsa nō est illa sapia patris q pr sapiēs nō est. Nō est ergo vna tātū sapia patris. Iteē sapiētia ingenita est sapia patris: t sapia genita ē sapia patris. Nō est aūt sapia ingenita sapia genita. Nō est igit vna tāmm patris sapia. Hec t hic similia tāquā sophistica t a veritate lōginqua: cūctisq; in theologia peritis patentia abijcimus: responso idigna admittēres. Ad tamen adijcētes quia vna est tāmz sapia patris: sed nō vno modo dicit. Nam sapiētia pris dicit illa quā genuit: t sapia patris dicit ea qua sapiēs est. Diuersa est ergo rō dicti. Illa enim dicit patris: qz eā genuit: t ea dicit sapia pris: quia ea sapit. Una est tamē sapia patris: quia sapia genita est eadē sapia t ea qua sapiēs est: siue ea qua sapiēs est irelligat psona patris sine essentia patris: quia psona patris que intelligitur cum dicitur sapiētia ingenita: t psona filij que significatur cuz dicit sapientia genita vna eadēq; sapia est: que essentia diuina intelligit cōmunis tribus personis.

¶ Qr in trinitate ē dilectio que est trinitas t trī spūs sctus est dilectio que nō est trinitas: nec iō due sunt dilectiones: ita t de sapia.

Et sicut in trinitate dilectio est: que ē pr filij t spūs sctus: que est ipsa cētria diuinitas: t trī spūs sctus dilectio ē: que nō est pr vel filius: nec iō due dilectiones sint i trinitate: qz dilectio q; pprie spūs sctus est: ē dilectio q; trinitas est: nō trī ipsa trinitas est: sicut spūs sctus est cētria que trinitas ē: nō tamē ipse trinitas est. Ita in trinitate sapiētia est que est pater t filius t spiritus sctus que est essentia diuina: t tamē filius est sapia que nō est pater vel spūs sctus. Nec ideo due sapiētie ibi sunt: quia sapiētia que propie est filius: est sapientia que est trinitas: ipsa tamē nō ē trinitas: sicut filius est essentia q; est trinitas: ipse tamen non est trinitas.

¶ Qua ratione pater non dicitur sapiens ea sapientia quā genuit: eadem videntur debere dici q; non sit diligens pater vel filius dilectione que ab vtroq; procedit.

Preterea diligenter notādū est q; ea rōne qua pater nō dicit sapiēs ea sapientia quā genuit: videt esse dicendum q; pr nō diligat filiū vel filius patrez ea dilectiōe que ab vtroq; procedit. p.s. q; propie spūs sctus est. Sicut n. idē ē deo sapere qō essentia est ei idem diligere qō esse. Ideoq; sicut negaē pater eē sapiens sapientia quā genuit: q; si ea diceret sapiens: non ipsa ab eo sed ipse ab ea intelligere tur eē. Ita vī nō debere cōcedi q; pater vel filius diligat dilectione que tāmz spūs sctus est: q; si ea diligit pater vel filius: nō spūs sctus videt eē a patre t filio: sed pater t filius a spū sancto: q; idē est ibi diligere qō esse. Ait supra dictuz est: atq; auctoritate Augustini sanctuz: q; in trinitate tria sunt vnus diligēs eum q; de illo est: t vnus diligēs cuz de quo est: t ipsa dilectio: t nō est aliquis diuorū quo genitus a gignēte diligit t genitorem suū diligit. Quibus verbis apte significaē patrez filium: t filiuz patrē diligere: ea.s. dilectiōe que nō est aliqs eorū: sed tāmz spūs sctus. Cuz idez ergo sit ibi diligere qō eē: quomodo dī pater vel filius non esse ea dilectiōe qua alter alterū diligit. Cum ideo pater negetur sapere sapia quā genuit ne ea esse intelligaē.

¶ Qr t hec questio inexplicabilis est que excellit ifirmitatem hominis.

Difficile mihi fateo: hāc qōnez precipue cuz ex pdictis oriatur que simile videnī hāc rōnez: qō nec intelligētie attendens ifirmitas turbaē: cupiens magis ex dictis sacrorū referre q; afferre. Optimus enī lector est inqt Hylarius in. i. libro de trinitate: q; victorijs intelligētiā expectet ex victis potius q; iponat: t retulerit magis q; attulerit: nec cogat id videri dctis contineri qō ante lectionē psumpserit intelligēdū. Cū ergo de rebus dei sermo est: precedat deo sua cognitione: discipulus eius pia veneratiōe famulemur. Inuestiget ergo diligēter pius lector rōnē dictorum: si forte dictoz aliquā valeat reperire cām qua nota ipsa premissa questio aliquatenus explicari valeat. Ego aūt hāc qōnē nō absoluo: sed errorem excludens pfiteor: non eē dictū patrē diligere filium: vel filium patrē: ea dilectione que ab vtroq; procedit: que nō est aliqs eorum

sed nisi spiritus sanctus tanquã ea dilectiõe pa
ter filii vel filius. Sed sic ea pater diligit filiũ
& filius patrem vt etiam pater per se ea q̃ ipse
est dilectione diligat: sic & filius: nõ autẽ sic
vt pater per se non diligat & filius: sed per eũ
tantũ. Quo nec mihi crimiare inquit Aug. op
putari vel affirmare presumat: Eam tamen
questionem lectorum diligentie plenius diju
dicandam atq; absoluendam relinquimus ad
hoc minus sufficientes.

¶ Distinctio tertia.

POstquã determinauit de proprijs & appro
priatis gloriã. Dic nunc q̃si
ter adimplẽdi diuine gloie cõparent fm̃ proprias
vel appropriatas. Et quidẽ in partes tres. In
prima ostẽdit quãter cõparent fm̃ proprias vel appropriatas
tpis. In 2da quãter cõparent fm̃ proprias vel appro
priatas filio. ¶ Quãter. ¶ In tertia inquit quã
ter cõparent fm̃ veritatẽ simul. De vno per cõparatione
ad alterum. ¶ Quãter. ¶ Circa primũ duo
facit. Primo mouet quẽ. 2o determinat eum. ¶ Dixit
autẽ. ¶ Quãter. ¶ Dic inquiunt quo cõparent fm̃
appropriata filio qñ est tpis. Et videtur in partes duas.
In prima mouet quẽm. 2o determinat veritatẽ. In 2da ex
cludit quãdã dubitationẽ ex determinatione occasiona
tam. ¶ Post quam. ¶ Quari solet. ¶ Pria in duas. In prima in
quirit vtrũ pater sit tpis tpis genita vel ignita & co
terminat eã. In 2da inquit verũ filius sit tpis tpis ge
nita vel ignita: & determinat eã. Primo q̃ dicens q̃ nõ è
tpis tpis genita sed tpis ignita. 2o ostendens q̃ est
tpis & per tpis ignitã ignitus. Et sic pr̃ nisio ad qñe per
tollitur dubitatio ex ablatiuo tpis apõt cõstrui in habitudine
pncipij efficientis. & sic est sensus q̃ sit tpis non a tpis ge
nita. & B filius est. Vel pt̃ aliter in habitudine finis hoc
modo: & sic est sensus q̃ sit tpis per tpis genitus filius
modo: & sic est sensus q̃ sit tpis per tpis genitus filius
modo: & sic est sensus q̃ sit tpis per tpis genitus filius

nostra pte pōt ipedire q3 pr ips. ꝯ scripm dilīgat. Nec enim pt̄a pōt ipedire amorē nec pt̄e obligatōis q3 ipe pr̄ ex ea gr̄a infusa amorē nr̄m ꝯ ex pte obligatōis q3 ipe pr̄ ex vna gr̄a infusa in ips. ¶ Ad 3m dr̄ q3 ille pr̄ filius spūs scī obligatus ex ipso ē vt sit in spū scō. Vñ sic pr̄ filius spūs scī obligatus ex ipso ē vt sit in spū scō. Vñ sic pr̄ filius spūs scī obligatus ex ipso ē vt sit in spū scō. Vñ sic pr̄ filius spūs scī obligatus ex ipso ē vt sit in spū scō diligit.

Ad primum igit̄ dr̄m q3 intelligat de actu notionali ꝙ dr̄. Et tūc dicēdū est q3 ex tali actu nō ponit̄ in ipō aliq̄ nouitas nec ꝑfectio realis nec ꝑ hoc ipō ꝓcedit aliq̄ actus nouus ad extra. Sed ꝓcedit aliq̄ actus nouus ad extra ꝙ dr̄ ꝓcedit actus notionalis ex eo dicit pr̄ gnāri filium. Sed ꝓcedere ꝑ modū actus nō ꝓcedit ꝑ modū actus nouiter ꝓcedentis. Et ideo

¶ Si ait q̄ vltra⁹ ḡrit ostm q̄ filⁱ⁹ est sapiēs sapia ḡnit̄ nat̄ ab⁹ cōstruāt in habitualē sapiā q̄si efficiēte ab⁹ q̄ cōstruāt in habitualē sapiā q̄si formalissimo & tpā ostenti tapiens est vel seipso.

¶ Expositio textus.

Quidam dicunt multi. ꝛc. Jam patet ratio istarū opinionū: q̄ sūi accipiebant hanc ꝓpositionē. p. fm q̄ cōuenit deitati habitudinem cuiuscunq; principij. Alij vero accipiebant fm q̄. q. cōuenit vltra hāc ꝓpositionē. a. vel ab. q̄ deitati habitudinē principij efficientis. vel fm. b. hanc ꝓpositionē. p. deitati habitudinē vitalis principij formē: & sic simplr cōcedebant. p. filius q̄ sapiēs est. (Nature inquit est sibi. ꝛc.) In verbis illis Dyl. ostēdere studuit q̄ filⁱ⁹ nō agit a se fm q̄ agit ex ḡnitis suis⁹ quēadmodū Jo. 14. pater in me manens ipse facit. ex q̄ cōcludit. q. nō a se agit sed a patre in ipso manente. Alia est. Jesā. 5. q̄ placita sunt ei facio semp. ex qua cōcludit q̄ ipsemet agit per seipm. vt subdit. (Infirmⁱ est non a se agendo ꝛc. ... Cum b. q̄ a se ipso nō agit. fecerat q̄ esset infirmus. (Nisi a deo ipse a. .i. nisi b. a deo patre haberet vt ipse ageret sicut hypostasis per se subsistens per se operans.) (Post hoc quieri solet ꝛc.) Eadem ratione sapientia genita & sapientia ignita qua de⁹ genitor & deus ignitus sunt vnus deus: quia ꝓpter cōmunitatem formē significate. i. deitatis & sapientie dicit vnus deus & vna sapientia: sed ꝓpter distinctionē hypostasiz subsistentiā in deitate & sapiētia de sapientia genita. (Et sicut in trinitate ꝛc.) Dnius rō est: q̄ ꝑsonale non ponit in numerū cum essentialeq; ꝑsona nō realiter ab essentia distinguitur sicut infra patebit.

¶ Utrū ꝓprietates personaꝝ sint ipse ꝑsone vl deus. i. diuina essentia. Dist. XXXIII.

Post supradicta eternitas cōsiderari atq; subtiliter inquiri opꝫ. Utrum ꝓprietates personarum quibus ipse persone determinant sint ipse persone: & sint de⁹ idest diuina essentia: an ita sint in personis: vt nō sint persone: ac per hoc nec diuina essentia. Q̄ enim in personis sint ꝓprietates: nemo inficiari audet cum aperte clamet auctoritas q̄ in personis est ꝓprietas & in essentia vnitas. Superius quoq; multis sanctorū testimonijs astruximus ꝑsonas per ꝓprietates distingui atq; determinari: ipsasq; ꝓprietates trea. .s. ꝓprijs expressius vocabulis. Cum ergo ꝓprietates ipse aeterno inhereant: quibus ipse persone determinant & differunt: quo eōnt si in eis nō eōnt: & quō i eis eōnt & ipse ꝑsone nō essent: quin ibi edr multiplicitas? Quocirca sicut ꝓprietates eē in ꝑsonis: ita & eas ꝑsonas eē cōstruemur: sicut supra auctoritate Hiero. vt non pigeat reuocare ad mētem: prestati sum⁹ i exposuisse fidei ita dicentis. Sabellij hereticoꝝ declinātes: errec ꝑsonas in una vnimode: & ex nouum ꝓprietates. .i. ꝑsonas: vel vt greci exprimūt hypostasios hoc est subsistentias cōfitemur. Ecce aperte dicit ꝑsonas ꝓprietatibus distingui: & ipsas ꝓprietates eē personas: cuius hic verba perstrigan⁹: quia supra latius posuimus.

¶ Q: ꝓprietates sint diuina essentia.

Utinq; ō simplicitate deitatis supra disseruimus auctoritatib⁹ sanctorū .s. Augu. Hyl. Isido. necnō & Boetij: euidēter monstrauimus deū hoc esse oīno qō in se habz: excepto q̄ pr̄ hz filiuz: nec est filⁱ⁹. & filⁱ⁹ hz ꝑsonā: nec est pr̄: & sic esse in natura erīs: vt q hz hoc sit qō hz: & totuz qō ibi ē vnū eē vnā vitā eē: qō mō nō ineramus ne fastidū lectori igeramus. Si ergo ꝓprietates ibi sunt: singula eaꝝ ē id in quo est & vnum eadēq; vita singule sūt. Fateamur ergo & ꝓprietates eē in tribus personis: & ipsas esse personas atq; diuinam essentiam.

¶ Auctoritate astruit q̄ ꝓprietas sit natura.

Quod enim ꝓprietas etiā diuina nā sit: ostēdit Hylar⁹ dicens natiuitatē filij eē nāz. Vñ i. vij. li. de tri. ait. Utriusq; nā non differt. vnū sunt pr̄ & filⁱ⁹. Habet ergo hoc sacramēti natiuitas vt cōpleat̄ in se & nomē & nām & ꝓprietatez: q̄ natiuitas nō pōt nō eē ea nā vñ nascat filius. Idez m. vi. Natiuitas ꝓpietas ē: veritas est. Idem in vij. dicit q̄ nature natiuitas sit intelligēda eē in nātura dei. Supra eni dixit q̄ ꝓpriū patris est q̄ semp pr̄ est: & ꝓpriū filij est q̄ semp filius est: significans q̄ ꝓprietas pr̄is est pr̄: & ꝓprietas filij est filⁱ⁹. Idis alijsq; plurib⁹ auctoritatibus aperte significari videt: q̄ ꝓprietas filij filius sit: sic & deus: ita & ꝓprietas patris & ꝓprietas spūs sancti.

¶ Quidam negant. .s. ꝓprietates esse ꝑsonas & diuinam naturam & quare.

Hec autē aliqui negāt: dicētes gdez ꝓprietates in personis eē: sed nō eē ꝑsonas ipsas: q̄ ita dicunt eē in ꝑsonis vel in essentia diuina: vt nō sint ueritas sicut ea sunt que fm substātiaz dicunt de deo: vt bonitas: iustitia: & eternitas affirmat̄ sit: atq; ita eē rōnib⁹ ꝓbare cōsūdūt. Si eni inquūt ꝓprietates sūt ꝑsone: nō eas ꝑsonē determinant. Contra q̄ dicim⁹: q̄ enim seipsis persone differūt: sicut supra Hiero. loquens de patre & filio & spiritu scō dic. Substantia vnum sunt: & ꝑsonis ac nominib⁹ diuisi guuntur. Sed iterū addūt. Si ꝓprietates ipse diuina essentia sunt: cū essentia nō differāt tres personē: nec ꝓprietatibus differunt. Quomodo enim differt pater a filio: eo q̄ diuina essentia est: cum in essentia vnum sunt.

¶ Responsio ad ꝓmissa auctoritate nitens.

Hec doctrinis nouis & hūanis ꝓmēdata verbo Hyl. rideo. Inimēiuz est q̄ exigit & incōprehensibile. extra significatiā est sermonis: extra sensus intentionē. nō enūciat. nō attingit nō tenet. verboꝝ significatiaz rei ipsi⁹ nā cōsumit. Sensus cōtemplationē iperspicabile lumē obcecat. intelligētie capacitatē q̄ō fine nullo cōtinet excedit. Mihi ergo in sensu labos est: in intelligēta stupor est. In sermōe vero tā nō ifirmitatē: & filētium confitebor. periculosum nimis est de reb⁹ tāis ac tam recōditis aliquid vltra ꝓscriptum celeste ꝓferre: vt vltra ꝑsumptionē dei sermo de deo sit. forma fidei certa est. Nō ergo aliquid addēdū est: & modus cōstituendus audacie. qeqd vltra q̄rit nō intelligit.

¶ Q̄o ꝙprobi hereticoꝝ ifirmitas istinctu diabolice fraudulētie exercitata nōduz quieuit: sed in tanta rerꝫ qōne addit. Si ꝑsonas & filiatio in deo sine i diuina eēntia sit: eadē & res sibi pr̄ & ē & filⁱ⁹. Nam in quo ꝑsonas est: pr̄ est: & in quo filiatio est: filius est. Si & vna eadēq; res hz i se ꝑsonatez & filationē: ipsa generat & gnātur: q̄ō dicētes in Sabellianā heresim perabuntur: eritq; deus pr̄ez in filiū cū ipm sibi filiū: ipm ꝓponāt & patrez. Si vo negauerit i vna dei eēntia ꝑsonate eē & filiationem: q̄o & dīt eē deū: Dio atq; alijs argumētoꝝ aculeis vtunt in sue opinionis assertione: vt veritatis formā dissecent.

¶ Responsio cōtra hāc eoꝝ opinionē vbi traditur q̄ ꝓprietates nō penitus ita esse in dei eēntia sicut in hypostasibus dicunt.

Tota audacie refutātes: atq; ignorantie ꝓuidētes audebim⁹ aliqd sup hoc log. Ꝑsonas & filiatio nō ita eē oīno in diuina substantia dicunt: sicut in ipsis hypostasibus: in q̄b⁹ ita sunt q̄ eas determināt. vt ait Jo. damas. Caracteristica idiomata sunt. .i. determinatiue ꝓprietates hypostaseos & nō nāe: eterni hypostasiz determinātes nō nām. Jdēq; licet ꝑsonas & filiatio sint in diuina eēntia: cū eā nō determinēt: nō ideo pōt dici: q̄ diuina eēntia & generet & gnēt. Deus q̄ eadē res sit sibi pater & filius. Jta enim ꝓprietas determinat ꝑsonaz: vt hac ꝓprietate hypostasis sit generās: & illa alia hypostasis sit genita: & ita nō idē gnāt & gnāt: sed aluer alterum.

¶ Querit q̄o ꝓprietates possint esse in natura nec eam determinent.

Sed forte queretur cū he ꝓprietates nō possint eē in ꝑsonis q̄n eas determinēt: q̄o in diuina eēntia esse ꝑsint: ita vt nō eā determinent: Nūdeo nisi & hic cū Hyla. Ego nescio nō requiro: & cōsolabor. [illegible] arbitrabit nescit: angelis nō audierūt: sec̄ta nō tenēt: ꝓphetā nō sensit: apostolus nō interrogauit: filⁱ⁹ ipe nō edidit. Celset & volo: q̄relaz. Nō pater bō sua intelligēta generatiōis sacrm posse cōseq. Absolute rō intelligendus ē pr̄ & filⁱ⁹ & spūs scūs. Sed i hoc sunt intelligēta verboꝝ. Et filⁱ⁹ a pr̄e q ē vnigenit⁹ ab igenito. pgenies a parēte. vnⁱ⁹ a viuo nō nā deitatis alia & alia: q̄ ambo vnū. Hoc credendo iciꝑe. peure. pfite: & si nō pcuerurū scūtū gratulabor. pfecturū. Qui. n. pie ifirma ꝓcurat: & si nō cōsigat aliqū rō placiet ꝓdūcdo. Sz ne te iferas in illud secretū & archanū iopinabilis nariuitatis: nec te imergas sūmā intelligētie cōprehēdere ꝑsumēs: & intellige icōprehēsibilia eē. Dio alijsq; multis euidēter ostēdit no bis nullatenⁱ licere maiestatē ꝑscrutari: imo ponere prāt: modū circūscribere infinito.

¶ Quib⁹ auctoritatib⁹ opinionē suā .s. q̄ ꝓprietas ꝑsis vel filij nō sit de⁹ munīt.

Veritatē nōdū desistunt ipatientie spiritu agitati: sed opionē suam etiā sanctorum auctoritatib⁹ munire conant̄ q̄bus ostēdere volūt ꝓprietatē qua pr̄ est pr̄: & ꝓprietatē q̄ filⁱ⁹ est filⁱ⁹: non eē deū: ad hoc idūcētes ꝥba Aug. sup illū locuz psal. Et nō est substātia: ita dicēns. Deus enim q̄dā suba est. Unde etiā in fide catholica sic edificamur: vt dicam⁹ ꝑsonā & filiū & spiritū scū vnⁱ⁹ eē & suba. Quidē vnⁱ⁹ substātie? Quicqd est pr̄ quod de⁹ ē: hoc est filⁱ⁹: hoc ē spūs scūs. Cū autez pr̄ est: nō illud ē quod vel quo ē. Pater enim nō ad se sed ad filiuz dicit: ad se aūt de⁹ dicit. Eo igit quod vel quo deus est: suba ē. Et quia eundē suba ē filⁱ⁹: procul dubio & filius est de⁹. Et vo quod pater ē: q̄ nō suba est: sed refert ad filiū: non sic dicimus filiū pr̄ez esse sicut dicim⁹ filiū deū esse. Et hic verbis significari dicit: q̄ ꝓprietas ꝑsis vl ꝓprietas filij nō sit de⁹ vel essentia diuina. Cū eni dic: eo q̄ deus est suba est: & q̄ pr̄ est: suba nō est: apte iquisit eōdi id esse subam quo de⁹ est. Id vero quo pr̄ est: nō ē suba. Jdē cum ait. pater nō illud est q̄ est: ostēdit cum nō eē patrez eo q̄ suba est. Non enim simplr dixi.

Pater nō ē aliud qđ ē ij ait. Cū pr̄ est: nō illud est qđ ē: significās quo pr̄ ē nō eē illō quo est. i. essentia. Hec illi ita exponētes sua cōmēta simplicib⁹ ⁊ icautis vera videri faciunt. Nos aūt aliter hec ista itelligēda dicim⁹. Dicēs. n. eo q̄ de⁹ ē: sub̄a ē: sed qđ pr̄ est: sub̄e nō ē: hoc itelligi voluit: q: essentia dō ē: ⁊ deitate sub̄a ē. Eo. n. sub̄a ē quo de⁹ est: ⁊ ecōuerso: cui⁹ ca ē deitas q̄ est sub̄a: ⁊ sub̄a q̄ deitas: sed q̄ pr̄ est nō est sub̄e. i. nō quo pr̄ est eo sub̄a ē: q: ppriet ate gn̄ationis pr̄ est qua sub̄a nō est. Ipaz tn̄ ppietatem sub̄am esse nō negauit. Ita etiam illud itelligendū est qđ ait. Cū pater est: non illud est qđ est. i. non illo pater est: qđ vel quo ipse est. i. essentia: sed notione.

¶ Aliis etiaz verbis Augustini vtunt̄: vt asserant quod dicunt. s. proprietates personarum non esse dei substantiam.

Item illis verbis Augustini vehementer isistūt superius positis. s. q̄ verbū sm̄ q̄ sapia est ⁊ essentia: hoc est qđ pr̄: sm̄ q̄ verbū: nō hoc ē qđ pr̄. Si inquit verbū nō est hoc qđ pr̄ sm̄ hoc qđ ē verbū. Id ergo quo verbū ē nō ē illō qđ pater ē. Proprietas q̄ quo verbū est: non ē id qđ pater ē: nō est igit̄ diuina essentia: Ad qđ dicimus: q: lʒ sm̄ q̄ verbū nō sit hoc qđ pater ē ea tn̄ proprietas qua verbū est: est id qđ pater. i. diuina essentia: sed nō ē hypostasis patris.

¶ Diuisio textus.

Postquā determinauit magr̄ de essentia ⁊ personis ⁊ ppetatib⁹. Hic determinat cōparationes eoꝝ adinuicē. Et diuidit in partes duas. In pma ostēdit quō ppietates cōparent̄ ad essentiā ⁊ psonā. In scđa quālr̄ psone ad essentiā cōparent̄. 34. di. ibi. Predictis aūt addēdū. Pma in duas. In pma ostēdit veritatē. In scđa excludit errorem. ibi. Hoc aūt aliq̄ ⁊c. Pma in duas. In pma mouet qōnē. In scđa determinat eā. ibi. Cū. n. in psona. ¶ Et circa hoc tria facit. Pmo ostēdit ppietates eē in psonis qđ [illegible] ostēdit ppietates eē personas. ibi. Superi⁹ quoq̄ ⁊c. 3⁰ ostēdit ppietates eē diuinā essentiā. ibi. Cūq̄ de simpli. Utrūq̄ ostēdit p simplicitatē ⁊ veritatē. Et vtrūq̄ nō sumit̄ ex diuina [illegible] qđ est in deo sit aliud ab ipo [illegible] ppietas q̄ est in psona nō est aliud ab ea: nec q̄ hēna sit aliud ab habente sic pbat q̄ essentia vel de⁹ nō ē aliud a ppietate qua hz. Hoc aūt aliqui. Hic excludit errorē. Et circa hoc duo facit. Pmo ponit falsā positionē. 2⁰ ponit rōnes pmis ⁊ soluit eas. ibi. Si. n. inquiunt ⁊c. Et circa hoc duo facit. Pmo ponit pbatiōes q̄ hunt accipere [illegible] ¶ Utrū nōnes [illegible]. Circa pmū tria fac. [illegible] psonas [illegible] in psona nō esse psonas. [illegible] q̄ ppietas nō est essentia. [illegible] ppietatē nō esse in diuinis. ibi. Cōsiderationis [illegible]. Et hoc diui [illegible] ponit [illegible]. 2⁰ ponit rōnes.

ibi. Quorum audacie. 3⁰ iducit qōnē dimissionē ⁊ replicat eam. ibi. Sed forte queres ⁊c. Qō. I.

Hic querunt̄ qnq̄. Pmo vtrū ppietates sint diuina essentia. 2⁰ vtrū sint ipse psone. 3⁰ vtrū sint in psonis ⁊ in essentia. 4⁰ vtrū de ppetatib⁹ possint predicari adiectiua essentialia ⁊ personalia. Quinto vtrum de notionibus sine peccato contrarie opiniones esse possint.

¶ Utrum relōnes diuine sint essentia diuina. I.

Ad primum sic pcedit̄. vr̄ q̄ relationes ipse nō sint essentia diuina. Aūt. n. que relatiue in deo dicuntur relatiua sm̄ esse: aut tm̄ sm̄ dici: sed non tm̄ sm̄ dici: q: sic icideret heresis sabellij. vt supra in notula dixi. habitum est q̄ sunt relatiua sm̄ eē. Sʒ talium relōnē sʒ phm̄ eē est ad aliud se hr̄e. ergo cū esse dine esse nō sit ad aliud se hr̄e: sed sit esse absolutū: videt̄ q̄ nō sit idē cum relōnib⁹ sm̄ esse ad aliud ē. ¶ Pr̄. queq̄ sunt idē sm̄ reʒ in quocūq: est vnū ⁊ alterum: nec pōt instātia ferri: sed nō i quocūq: est essentia diuina est paternitas: q: essentia diuina est in filio in quo pr̄nitas nō est. q̄ essentia diuina nō est idē qđ pr̄nitas: ⁊ eadē rōne nec idē qđ alia ppietas. ¶ Si dicas q̄ est idē re. sʒ differt rōne. ¶ Cōtra aūt ista rō est aliqđ in re aut nihil. Si nihil cū nō sit distinctio nisi sm̄ relōnes: tūc distinctio personarū nō erit sm̄ reʒ: sed sm̄ rōnē tm̄ vel itellectum. Si aūt sit aliqđ in re: sʒ dat q̄ qcqđ est realiter in deo: de⁹ vel essentia diuina hʒ illud: sed in deo est idē hr̄e ⁊ qđ hr̄e: vt in littera dr̄. q̄ essentia diuina est rō pr̄nitatis sicut est ipsa res q̄ est pr̄nitas. q̄ nō solū sunt idē re: sed ⁊ rōne: si re idem ponantur. ¶ Itē si sunt idē re sʒ differūt rōne solū: q̄ ppietas vel relō nō addit supra essentiā nisi rōnem quandā: sʒ sic relōnes q̄ dicunt̄ ex tpe ponūt circa essentiā diuinā aliquas habitudines sm̄ rōnē: q̄ videt̄ q̄ nō magis sint in deo iste relōnes qbus distinguunt̄ psone q̄ iste q̄ dr̄ de deo ex tpe: sed iste sunt tm̄ assistētes ⁊ nō iherētes: alias nō possent aduenire sine aliq̄ mutatiōe ipsi⁹ dei. q̄ vr̄ q̄ iste relōnes q̄ distinguūt psonas sint ē assistentes circa essentia diuina. ¶ Itē sic est alia rō pr̄nitatis ⁊ essentie est alia rō essentie ⁊ bonitatis dine. Sʒ q̄ pp hoc dicit Aug. q̄ hēs alio est pr̄ alio hēs. eadē rōne deberet dicere q̄ alio est de⁹ alio bon⁹. hoc aūt nō dicit: imo cōtrariū asserit. q̄ videt̄ q̄ cū dicit: q̄ alio est pr̄ alio est de⁹: nō intendat distinguere sm̄ rōnem tm̄: sed ē sm̄ rem: ⁊ ita videt̄ q̄ pr̄nitas q̄ pr̄ est: non sit essentia dina qua deus est.

Contra nihil est adorādū adoratione latrie nisi deus: sed ppietates psonarū sūt adorāde vt cantat̄ in pfatione: vt in psonis proprietas ⁊c. q̄ vr̄ q̄ et ipse ppietates sunt aliqđ in re: aut nihil. Si nihil cū persone nō distinguant̄ nisi ppietatib⁹: tūc persone nō distinguntur adinuicē sm̄ reʒ qđ est heresis sabellij. Si aūt sunt aliqđ in re. Illud aliqđ qđ sunt: aut est dina essentia: aut aliqđ aliud. Si aliqđ aliud. aliud est in persona in qua ē ppietas: sed in psona ē et essentia. q̄ in persona ē aliud ⁊ aliud. q̄ est cōposita: sed nullū cōpositū est de⁹: vt supra pbatū est. ergo psona diuina nō est de⁹: ⁊ ita pr̄ nō est deus nec fili⁹ est de⁹ qđ excedit etiā errorem arrij. q̄ oꝑʒ q̄ proprietates sint essentia diuina.

Respondeo dōm q̄ simplr̄ cōfitēdū est ppietates esse dinā essentiam. Error. n. dicentiū sic tangit̄ dr̄ porretani fuisse: quem posthodū in remensi cōcilio retractauit. Cum. n. vt supra dictū est in relatione sint duo. s. relōnis respect⁹ q̄ ad alterū refert̄ ⁊ id quo cōsistit relōnis rō: ⁊ iterū qđ est relōnis. qđ habʒ

sm̄ q̄ in aliq̄ re fundat̄ vel qualitate vel essentia vel aliquo hʒ: cōsiderauerat relōnes dinas sm̄ respectū in quo relōnis rō cōsistit: ex quo nō hʒ q̄ aliquā rē iherentē ipo nat. vn̄ ē inueniunt̄ alique relōnes nihil realr̄ in re ponētes: vt supra dcm̄ ē. ⁊ pp hoc dixit eas assistētes vel extrinsecus affixas. Ille. n. ppe relōnes dr̄r exteri⁹ affixe ⁊ assistētes q̄ cū ppe nō hēant fundamentū in re ⁊ ex modo ex hitudine alteri⁹ ad rē de qua dr̄r adueniūt: sicut dextrū in colūna qđ dr̄ de ipa ex hoc q̄ hō eā ad sinistrā hʒ: ⁊ hoc etiā sunt relōnes qbus de⁹ ad creaturas refert̄. Sʒ relatiōes distinguētes personas nō pūt esse hoc: cū fundet̄ super aliqđ qđ vere in re est. i. cōicatiōe nāe. ⁊ iō sunt reales relatiōes hūtes esse fundatū in nā rei. Sʒ hoc est nā dine simplicitatis vt in ipsa nō nisi vnū esse possit: cū nec in ea differat eē ⁊ qđ est ⁊ quo est: illud q̄ eē pr̄nitatis nō pōt esse aliud eē q̄ esse essentie: ⁊ cū esse essentie sit ipsa essentia ⁊ esse pr̄nitatis sit ipsa pr̄nitas: relinquit̄ de necessitate q̄ ipsa pr̄nitas sm̄ rē est ipsa essentia. vn̄ nō facit cōpositionē cū ea. Sed q: manet ibi verus respect⁹ ptinens ad nām relatiōes que nō ptinet ad rōnē essentie: ex illo respectu relō pōt distinguere quāuis essentia nō distinguat̄: de cui⁹ itellectu nō est iste respectus oppōnē hūs. ⁊ p consequēs distinctionē causans. Et ita dōm q̄ ppietates ⁊ essentia sunt idē reʒ: sʒ differūt rōne. In aliqs aūt realibus relatiōibus in creaturis ex ptibus est aliud esse relatiōis ⁊ sub̄e que refert̄. ⁊ iō dicuntur incisi: ⁊ sm̄ q̄ insunt compositionē faciūt accidētis ad sub̄m qđ nō conuenit in diuinis relationibus: vt dictum est.

Ad primum igit̄ dōm q̄ relatiōes iste nō sunt tm̄ scdm̄ dici ad aliqđ: sʒ ē sm̄ eē. Sʒ sciēdū q̄ esse dr̄ dupl̄r. Uno mō dr̄ eē ipsa qditas vel nā rei: sicut dicit̄ q̄ diffinitio est orō significans qđ est esse. Diffinitio. n. qditatē rei significat. Alio mō dicit̄ esse ipse actus essentie: sicut viuere qđ est eē viuētibus est aīe act⁹ nō actus secūdus q̄ est opatio: sʒ act⁹ pmus. Tertio modo dr̄ esse qđ significat veritatē compositiōis in ppōnib⁹ sm̄ q̄ est dr̄ copula: ⁊ sm̄ hoc est in itellectu componēte ⁊ diuidēte quātū ad sui cōplemētū: sed fundat̄ in esse rei qđ est actus essentie: sicut supra de veritate dcm̄ est. Dico igit̄ q̄ cū dr̄ ad aliquid sunt: quoꝝ esse ⁊c. itelligit̄ de esse qđ est qditas rei quā diffinitiōe significat̄: q: ipsa nā relationis per quā cōstituit̄ in tali genere est ad aliud referri: ⁊ nō itelligit̄ de esse qđ est actus essentie. hoc. n. esse hʒ relatio ex his q̄ causant ipsaʒ in subo sm̄ qđ esse nō refertur ad aliud sed ad subm̄: sicut ⁊ qđlibet accñs. Et sic dico q̄ nō oꝑʒ q̄ eē essentie diuine sit ad aliud se habere: q: illud esse in quo pr̄nitas ⁊ essentia vniunt̄ significat vt eē: qđ est actus essentie: nō aūt vniunt̄ in eē qđ significat diffinitio rei: q: alia est rō pr̄nitatis q̄ ad aliud refert̄: ⁊ alia ratio essentie. ¶ Ad 2⁰ dōm q̄ si aliq̄ duo sint idē sm̄ idē qđ idē sunt in quocūq; est vnū ⁊ alterum. paternitas aūt ⁊ essentia dina sunt idē sm̄ eē. ⁊ iō sicut in filio est esse essentie ⁊ in filio est eē pr̄nitatis: q: in diuinis nō est nisi vnū esse. Sʒ pr̄nitas hʒ aliqđ in quo nō vnit̄ cū essentia. s. ratione pr̄nitatis q̄ est alia a rōne essentie. vn̄ sm̄ illā rōnē respect⁹ pōt eē in pr̄e ⁊ nō in filio. i. distinguere p̄rem a filio. vn̄ in pcessu icidit fallacia accidentis. Hec oꝑʒ hoc aliquid sic ingredi: q: in nulla re creata inuenit̄ aliqđ sic diuine simplicitati: vt hoc sit id qđ habet̄. oīa. n. similia que possent iduci vel de pfectis: vel de diuersis extibus in genere plus habēt de dissimilitudine q̄ de similitudine. ⁊ iō magis abducūt a veritate q̄ in ve p itellectū iducūt. Sicut. n. dicit Boe. li. de tri. in his q̄ sine mā sunt: oꝑʒ nō ad imaginationē deduci: q: hoc plurimū officit in diuinis. ¶ Ad 3⁰ dōm q̄ illa ratio bona est. Sciēdū est aūt q̄ rō sumit̄

dupl̄r. Quādoq̄. n. ratio dr̄ id qđ est in ratiocināte. i. ipse act⁹ rōnis vel potētia q̄ est rō. Quādoq̄. n. rō est nomē intentiōis siue sm̄ q̄ significat diffinitionē rei put rō est diffinitio. siue put ratio dr̄ argumentatio. Dico igit̄ q̄ cū dr̄ q̄ est alia rō pr̄nitatis ⁊ essentie in diuinis: nō accipit̄ rō sm̄ q̄ est in rōcināte tm̄: sʒ sm̄ q̄ est nomē itētiōis: ⁊ significat diffinitionē rei. quāuis. n. in diuinis nō possit eē diffinitio: nec genus nec dr̄ia nec compō: tn̄ si itelligat̄ ibi aliqđ diffiniri alia erit diffinitio paternitatis ⁊ alia diffinitio essentie. In oībus aūt itentiōibus hoc cōīter verū est q̄ intentiōes ipse nō sunt in reb⁹: sʒ in aīa tm̄: sʒ hūt aliqđ in re rñdens. s. nām cui itellect⁹ hās intētiōes attribuit. sicut itētio generis nō est in asino: sʒ nā aīalis cui p intellectū hec intentio attribuit̄: ⁊ ita ē ipsa ratio quā dicimus aliā ⁊ aliam in diuinis nō est i reʒ: sʒ i re aliqđ rñdēs ei in quo fundat̄. s. veritas illi⁹ rei cui talis itētio attribuit̄. s. n. i deo. vn̄ pūt ratiōes diuerse ibi cōuenire. ⁊ ideo nō seq̄t̄ q̄ deus sit rationes ille: sʒ q̄ sit tm̄ hūs eas. hoc. n. qđ dr̄ q̄ in deo ē idē hūs ⁊ qđ habet̄. itelligit̄ de illis q̄ habēnt p modū rei: nō aūt de illis que hūtur p modū itētionis. sicut nō possumus dicere q̄ deus sit nomē: quāuis nomē habeat: sʒ q̄ deus est bonitas q: bonitatē hʒ. sʒ ē pr̄nitas: q: pr̄nitatē hʒ: sed nō sequit̄ q̄ sit ratio quamuis rōnem habeat. ¶ Ad 4⁰ dōm q̄ ille ratiōes relationū que dicunt̄ de deo ex tpe nō habēt aliqđ esse in re dina in q̄ fundet̄: sicut hūt iste relationes psonaꝝ. ⁊ iō nō est sic de vtrisq̄. ¶ Ad 5⁰ dōm q̄ scia nō diuidit̄ cōtra sub̄am nisi ex genere suo prout est qualitas. vn̄ dr̄ q̄ hec est imediata nulla qualitas est sub̄a: sʒ hec est mediata nulla scia est sub̄a: ⁊ sic est in oībus aliis generibus. Sʒ sicut supra dcm̄ est nulla rō cōis alicui⁹ pdicamēti manet in diuinis nisi relatiōis. ⁊ ideo id qđ dr̄ ad aliqđ in diuinis hʒ aliā rōnem a ratione sub̄e. ⁊ aliū modū pdicādi cōdiuisiʒ cōtra sub̄am: sʒ scia ⁊ bonitas ⁊ hmōi q̄ sunt in aliis generibus ⁊ dr̄r de deo nō habēt rōnē cōis generis p quā diuidunt̄ cōtra sub̄aʒ: imo loco illius ratiōis cōis qualitatis vel quantitatis venit ibi rō sub̄e. vn̄ dr̄ alia rō esse scientie ⁊ alia sub̄e in diuinis: nō q: q̄si sit cōdiuisa cōtra rōnēʒ sub̄e: sʒ sicut rō spēi est alia a ratiōe generis iquātū addit rōnēʒ differentie supra rōnēʒ generis. vn̄ ita in diuinis est alia rō scie ⁊ sub̄e: sicut in creaturis ē alia rō scie ⁊ qualitatis qđ nō ē simplr̄ aliud. ⁊ ideo sicut in creaturis dicit̄ q̄ eodē est qualis ⁊ sciens: ita in diuinis dr̄ q̄ eodē est sub̄a ⁊ sciēs: nō tn̄ q̄ eodem sit sub̄a ⁊ pr̄: cū relatio q̄ p se sub̄e cōdiuidit̄ sm̄ rōnēʒ generis ⁊ modū significādi in diuinis saluet̄.

¶ Utrum proprietates sint persone. II.

Ad secundū sic pcedit̄. vr̄ q̄ ppietates non sint psone. queq̄cūq. n. sunt idē re multiplicato vno multiplicat̄ reliquū. si igit̄ ppetates sunt psone. q̄ quot sunt ppetates tot sunt psone: sʒ ppetates sunt. 5. vt supra dcm̄ ē. q̄ ⁊ psone: qđ falsum ē. ¶ Pr̄. deus dr̄ trin⁹ pp trinitatē psonaꝝ. si igit̄ ppetates vel notiōes sunt psone vr̄ ē q̄ quīus dici debeat pp quarū notionū: ⁊ eadē ratiōe pr̄ trinus ⁊ fili⁹ bin⁹. ¶ Itē sm̄ Aug. omne q̄ ad aliqđ refert̄ est aliqđ excepto hoc q̄ ad alterū dr̄: sicut dn̄s⁹ est aliqđ excepto hoc qđ pciū dr̄: sed pr̄ refert̄ ad aliū: q: ad filiū: q̄ p̄ter relatiōes ē ibi aliqđ inuenire qđ relationi subdit̄. hoc aūt ē hypostasis vel psona: q̄ videt̄ q̄ ppetates nō sūt psone. ¶ Pr̄. nihil vr̄ eē differentia singli⁹: sʒ ppetates distinguūt psonas: vt dicit Dama. q̄ ppetates nō sūt psone. ¶ Itē omne cōcretū addit aliqđ sup abstractū. sicut albū sup albedinē: sʒ psone diuine significāt concretiue: vt pr̄ ⁊ fili⁹. ppetates aūt significāt in abstracto. q̄ ppetates nō sunt psone.

Contra. ... filius dicit Tryla. nec gen̄ est filius nisi filius; ... filius recte filiatur: et sic etiam esse ... hypothalia erit ... ¶ Respondeo ... forma ... aut ... est forma quidā ad ... aliquo ... ab ipso ... aliqd ... ¶ Ad ... ōnes ... in diuinis abstractum ... cōcretū nō differūt ... ratiōe ... ¶ Ad ... ōnes ... ¶ Utrū ... ¶ Ad ... ōnes ... ¶ Ad ... ōnes ... ¶ Ad ... ōnes

filii dr̃q ꝓpietates negãt nõ olim ponãt eas nõ esse: imo ipsãt ponãt eas i ꝑsonis r eas ee ꝑsonas. Si ñ oĩa ne ipsãt ponãt eas i ꝑsonis r eas ee ꝑsonas. Si ñ oĩa ne gãnt: ꝑsonãt ee ñ

Hic cōsiderandū est. cū deus sit diuina essentia: τ ita dicatᷣ un⁹ deus et tres persone: sicut vna essentia dr̄ tres psone: vtrū ita valeat sane dici: un⁹ de⁹ triū psonaꝝ: vel tres psone vni⁹ dei: sicut dr̄ vna essentia trium psonaꝝ: τ tres psone vnius essētie. In his locutionibus scripture vsus nobis emulādus videtᷣ: vbi frequēter reperitur ita dictū. Una ē essētia triū: τ tres sunt psone vnius essentie: nusq̄ aūt occurrit legisse vnū deū triū psonarū: vel tres psonas vni⁹ dei. Quod ideo puto sanctos doctores vitasse: ne ita forte acciperetᷣ in diuis psonis: vt accipitur cū de creaturis simile qd dicitᷣ. Dicitur enī deus Abraā Isaac τ Jacob: τ deus oīs creature. Quod vtiq̄ dicitur ꝓpter principiū creationis vel grē priuilegiū: τ creature subiectionē vel seruitutē. Cū ergo in trinitate nihil sit creatum vel seruiens vel subiectū: nō admisit fides in trinitate talē locutionis modū. Ita etiā econuerso nō dr̄ de dei essentia: q̄ ipsa sit essentia Abraam Isaac τ Jacob: vel alicuius creature: ne creatoris vel creature naturā confundere videamur.

¶ Q̄r licet potentia: sapiā: bonitas: de deo sm̄ subaꝫ dicantᷣ in scriptura: tñ solēt hec noīa distincte ad psonas iterdum referri.

Ex pdictis constat q̄ sicut essētia: ita potētia: sapiētia: bonitas de deo dicantᷣ sm̄ subam. Que aūt sm̄ subaꝫ de deo dicuntᷣ: tribus personis pariter conueniunt. Una est ergo potētia: sapiētia: bonitas patris τ filij τ spūs sci: τ hi tres eadē potentia: eadē sapiā: eadē bonitas. Unde apparitur in trinitate summa esse pfectio. Si.n. ibi deesset potētia: vel bonitas nō eēt summū bonū. Sꝫ q̄r ibi est pfecta potētia: infinita sapientia: incomprehēsibilis bonitas recte dr̄ τ creditur summū bonū. Cumq̄ vnū τ idē penit⁹ sit in deo potentia: sapiā: bonitas: in sacra tamen scriptura frequēter solēt hec noīa distincte ad psonas referri: vt patri potētia: filio sapiētia: spūi scō bonitas attribuatᷣ: qd̄ quare fiat: non est ociosum inquirere.

¶ Quare id fiat. s. q̄ patri potentia: filio sapiētia attribuatur.

Id ergo sacri eloquij prudentia facere curauit: ne des immensitatē similitudine creature metiretᷣ. Dixerat.n. scriptura sacra. Quia de⁹ pater est: τ q̄ de⁹ fili⁹ est: τ audiēs hoc homo q̄ hoiem prēs viderat: deū pēz nō viderat: τ cogitare cepit ita esse in creatore: vt viderat esse in creaturis: a qbus hec noīa translata sunt ad creatorē. In qbus pater est prior filio: fili⁹ est posterior patre: τ ex antiqtate in patre defectus: ex posteritate in filio imperfectio sensus solꝫ notari. Jō occurrit scriptura dicēs patrē potentē: ne videatᷣ prior filio: τ iō min⁹ potēs: τ filiū sapientē: ne videatᷣ posterior prē τ iō min⁹ sapiēs.

¶ Quare spūi scō bonitas attribuatᷣ.

Dictus est etiā spūs sanctus deus: τ dictus est habere spm̄ deus: τ videbatur hoc quasi nomē inflationis τ tumoris. Unde humana cōsciētia ad deū ꝓ rigore τ crudelitate accedere meminit. Ideo scriptura tēperauit sermonem suum spm̄ bonū nominans: ne crudelis putaretᷣ qui mitis erat: nō q̄ pater solus sit potens vel magis potēs: τ filius solus sapiēs vel magis sapiēs: τ spūs sanctus solus bonus vel magis bonus. Una est ergo potentia: sapientia: bonitas triū: sicut vna essentia. Ideoq̄ sicut dicitur filius homousios. i. consubstantialis patri: ita τ coomnipotens.

¶ De hoc nomine homousion: vbi in auctoritatem receptū sit: τ qd significet.

Hic nō est pretermittendū qd̄ Augustinus in lib. secūdo cōtra Maximinum dicit de hoc noīe homousion: quo latini tractatores frequēter vsi̅ tur. Pater iquit τ filius vnius sunt eiusdēq̄ substātie. Hoc est illud homousion: qd̄ in cōcilio niceno aduersus hereticos arrianos a catholicis patrib⁹ veritatis auctoritate firmatū est. Qd̄ postea in ꝯcilio ariminēsi ꝓpter nouitatē verbi minus q̄ oportuit itellectū: quā tñ fides antiqua pepererat: multis paucoꝝ fraude deceptis: heretica impietas sub heretico imperatore Cōstantino labefactare temptauit. Sed post nō longū tēps libertate fidei catholice preualente: postq̄ vis verbi sicut debuit itellecta ē: homousion illud catholice fidei sanitate lōge lateq̄ defensū est τ diffusū. Quid.n. est homousiō nisi vni⁹ eiusdēq̄ sube? Quid ē inquā homousiō nisi ego τ pr̄ vnū sum⁹? Nō g̊ iter ꝓphanas vocū nouitates hoc vitādū est.

¶ De noibus que trāsferūtur τ ꝑ similitudinē de deo dicuntur.

Preterea sciēdū ē q̄ in assignatōe distictōis nominū iter alia q̄ supra diligēter executi sum⁹: qdā dicimus trāsferri τ ꝑ similitudinē de deo dici: vt speculum: splēdor: character: figura: τ huiusmodi

de quibus pio lectori breuiter trado qd̄ sentio vt. s. rōne similitudis ꝯsiderata: ex causis dicendi dictoꝝ intelligētiā assumat: sꝫ catholicā.

¶ Nihil dignū excellētia ieffabilis trinitatis se tradidisse dicit ad alia transiturus.

De sacramēto vnitatis atq̄ trinitatis summe τ ineffabilis multa iam diximus. Nihil tñ ei⁹ ieffabilitate dignū tradidisse ꝯfitemur: sꝫ potius ex nobis mirificatā eius scientiam: nec potuisse nos ad illam peruenire.

¶ Diuisio textus.

Hic magister cōpat psonā ad essētiā. Et diuidit in pces duas. In p̄ ponit comparatōez. In 2ª ponit mãe finē. ibi. (P. sciēdū est) Prima i duas. In p̄ cōparat psonā ad essētiā sm̄ idētitatē. In 2ª sm̄ cōitatē essētie ad psonas. ibi. (Cōsiderandū.) Prima i duas. In p̄ ponit errorē quorūdā: τ rōnes errātiū. In 2ª rñdet ad illas rōnes. ibi. (Hic qdā dixit.) Circa primū duo facit. Primo ponit errorē. Scdo erroris pbationē. ibi. (Si.n. inquiunt τc.) Et hec i duas. Primo.n. ponit pbōnē ꝑ rōnē. Scdo ꝑ auctē. ibi. (Idē quoq̄ testimonio τc.) (Hoc qdā dixit.) Hic rñdet ad pbōnes. Et circa hoc duo facit. Primo rñdet ad auctē. Scdo ad rōnē. ibi. (Nec tñ differemur.) Circa primū duo facit. Primo ponit auctis expōnē. Scdo ꝯfirmat suā sniam ꝑ auctē Augus. τ Hylarij. ibi. (Nō g̊ sm̄ eos τc.) (Hic ꝯside.) Hic comparat essētiā ad psonas sm̄ cōitatē. Et circa hoc duo facit. Primo pseqᷣtᷣ essētie cōitatē. Scdo determinat significatōez cuiusdā noīs qd̄ cōitatē essētie designat. ibi. (Hic nō ē pretermitēdū.) Circa primū duo facit. Primo ponit illud qd̄ ptinet ad cōitatē essētie, put noīe essētie significatur. Scdo put significatᷣ noīe alioꝝ attributoꝝ. ibi. (Ex pdictis ꝯstat.) Ubi duo facit. Primo ostēdit eoꝝ cōitatē. Scdo psequitᷣ appropriatōis rōnē. ibi. (Id g̊ sacri eloquij.) (P. sciēdū) Hic ponit finē tractatui de trinitate. Et circa hoc duo facit. Prio pseqᷣtᷣ qddā qd̄ videbatᷣ deficere. s. de noib⁹ trāslatiuis. Scdo ꝯfitetᷣ isufficiētiā ꝓpter mãe difficultatē. ibi. (De sacro vnitatis τc.)

¶ Qō. I.

Hic est triplex qō. Prīa de cōparatiōe essētie ad personā. Scda de appropriatōe q̄ in lra ponitᷣ. Tertia de his q̄ trāsferūtᷣ de deo dictis. Circa p̄mā qrūtᷣ duo. Primo vtrū essētia sit psona. Secūdo vtrū possit dici q̄ tres psone sint vni⁹ essētie.

¶ Utrū psona τ essētia in diuinis sint idem. I.

Ad primū sic pcedit: vr̄ q̄ psona τ essētia in diuinis nō sunt idē. oīs.n. psona vel hypostasis in diuinis aut ē generās vel genita vel pcedēs: essētia nō ē hōꝝ vt supra dictū est. g̊ τc. ¶ P. affirmatio τ negatio nūq̄ vificantᷣ de eodē. vificantᷣ aūt de essētia τ psona: q̄ essētia nō ē distīcta: psona est distīcta. g̊ psona τ essētia nō sunt idē. ¶ Itē oīs psona vel hypostasis ē suppositū alicui⁹ nāe: sꝫ idē nō pōt sibi ipsi supponi. g̊ psona τ essentia nō sunt idē. ¶ P. oē ꝓpriū se hꝫ ex additiōe ad cōe: sꝫ essētia ē cōis: psona aūt ē ꝓpria. g̊ psona se hꝫ ex additiōe ad essētiā: nō igᷣ sunt oīno idē. ¶ Preterea illa duo vniunᷣ in eo qd̄ oīno idē est vtriq̄ q̄ illa in nullo distingui possent. Sed due psone vt pr̄ τ filius vniuntᷣ in essentia. g̊ essētia nō ē oīno idē cū vtraq̄ psona.

Contra. p Boe. in diuinis idē est quo ē τ qd̄ ē: sꝫ essētia significatᷣ vt quo ē: psona vt qd̄ ē. g̊ idē est essētia τ psona. ¶ P. si psona prīs nō est ipsa deitas q̄ de⁹ dr̄ pr̄ dicerētᷣ de⁹ pticipatōe alicui⁹ nāe. Sꝫ illud qd̄ pticipatōe aliqd denoiat est mai⁹ τ pfecti⁹ q̄ illud qd̄ ge̅r⁹ sm̄ qd̄ denoiatᷣ q̄ ipsū pticipā vt supra dictū ē 2ª dis. τ Dio. et dicit q̄ pticipatōes excedūt ipsa pticipātia. g̊ sequeretᷣ q̄ aliqd qd̄ nō ē pr̄ i ipsa diuinitas eet mai⁹ τ pfectius pre: qd̄ est icōueniēs. g̊ oportet q̄ essentia τ psona sint oīno idē. ¶ P. seqretᷣ si essētia eet alia res a trib⁹ psonis q̄ eēnt quattuor res in diuinis qd̄ ē hereticū.

Respondeo dicēdū q̄ psona τ essētia oīno re in diuinis nō distinguūtᷣ. In illis.n. i qbus aliud ē essētia q̄ hypostasis vel suppositū: oportet q̄ sit aliqd mãle ꝑ qd̄ nā cōis iduiduetᷣ τ determinetᷣ ad h̄ singulare. vñ illā determinatōez mãe vel alicui⁹ qd̄ loco mãe se hꝫ addit in creaturis hypostasis supra essētiam τ nām. vñ nō oīno illa i creaturis idē sunt. In deo aūt non est nā ipsi⁹ subsistēs ꝑ aliqd ad qd̄ determinatᷣ sicut ꝑ materiā: sꝫ ꝑ seipsā ē subsistēs τ ipsa sui eē subsistēs ē. vñ nā est ipsū qd̄ subsistit: τ eē in quo subsistit: τ ꝓpter h̄ in deo oīno idē est q̄ est τ qd̄ est. Un̄ oportet q̄ oīno idē sint re essētia τ psona: et si poneretᷣ q̄ ꝓpetates nō essent essētia: q̄ psone nō hñt q̄ sint psone ex hoc q̄ subsistunt ꝓpetatib⁹: sꝫ ex hoc q̄ subsistunt essētie: q̄ psona dicit iduiduū subsistēs in gñe sube. vñ magis ē icōueniēs ponere dñam sm̄ rē iter essētiā τ psonā: q̄ iter essētiā τ ꝓpetatē. Nihilomin⁹ tñ essētia τ psona distinguūtᷣ sm̄ rōnē: cui tñ rōni vitas rei ꝑ fundamēto substat. Cum.n. in deo sit summa simplicitas τ summa pfectio: vtroq̄ mō possumus deū significare. s. q̄tū ad simplicitatē ꝑ noīa abstracta: τ q̄tū ad pfectiōes ꝑ noīa ꝯcreta: q̄ significāt aliqd subsistens. ¶ Itē in diuinis iuenimus aliqd cōe sm̄ rē τ aliqd ꝓpriū. Sic g̊ rō psone duo icludit in diuinis nomie.n. psone significatᷣ de⁹ vt subsistēs τ ꝓpriū: sꝫ noie essētie significatᷣ simplr̄: nō aūt vt subsistēs: significatᷣ vt cōe. qd̄ noie paternitatis nō significatᷣ vt subsistēs: sꝫ vt ꝓpriū: nō q̄ vt distinctū sꝫ vt distinguēs. Et sic ps q̄ psona re ab essentia τ ꝓpetate nō dr̄. sꝫ sm̄ rōnē τ intelligentiā vtriq̄ significatᷣ vt formale respcū psone q̄tū ad duo q̄ sunt de intellectu psone: q̄r essētia signatᷣ vt forma ei⁹ iqualiū ē subsistēs: ꝓprietas vt forma ei⁹ iqualiū ē ꝓpriū vel icōicabile.

Ad primū igᷣ dicēdū q̄ generare τ alios actus attribuūtᷣ psone diuine sm̄ duplicē modū significādi quo ab essētia distinguitᷣ. Tū q̄r significāt relatiōes distinguētes psonam. Tū q̄r significāt ꝑ modū act⁹: act⁹ aūt oīs ē rei subsistētis τ pfecte. τ iō nō pōt essentie attribui ex hoc qd̄ attribuerētᷣ hypostasi: q̄r hypostasi attribuerētᷣ sm̄ id in quo nō ē idē cū essētia. τ iō icidit fallacia accidētis in pcessu. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q̄ de eodē sm̄ q̄ idē est impossibile est aliqd idē affirmare τ negare: sꝫ si i aliquo distinguātᷣ affirmatiōes τ negatiōes ptinētes ad illā distīctiōez de ipso vificari poterūt: q̄r oīs distinctio sue rei siue rōnis fundatᷣ in affirmatiōe τ negatiōe sicut ps etiā in creaturis. tunica.n. τ vestis eādē rē significāt: tñ noīa sunt diuersa: τ sic iduuntur. vñ affirmatiōes τ negatiōes q̄ ptinēt ad rē nō pñt vificari: vt dicatᷣ tunica est alba idumētū nō est albū. sꝫ affirmatiōes τ negatiōes que ptinēt ad ipsa noīa pñt vificari: vt dicatᷣ indumētū est neutri generis, vestis nō est neutri generis. Ita et cū psona τ essētia sint idem sm̄ rē nihil qd̄ ad nām rei ptinet qd̄ pdicatᷣ de essētia pōt negari de psona vt dicatᷣ q̄ essētia est icreata τ psona nō est icreata: essētia ē deus: psona nō ē de⁹. vel aliqd hᷣ. Sꝫ q̄r ratiōe distinguitᷣ q̄ ꝑtinet ad rōnez illā i q̄ distinguūtᷣ qd̄ pdicatᷣ de vno pōt

II.

Ad secundū sic procedit. vt videt q ydea nō sit essentia. Essentia enim dicit ipsum esse rei. sed ydea nō dicit ipsum esse rei. ergo ydea nō est essentia. ☞ Item essentia dicit ipsum esse absolutum. sed ydea dicit ipsum esse respectiuum. ergo ydea nō est essentia. ☞ Item essentia dicit ipsum esse quod habet res in natura. sed ydea dicit ipsum esse quod habet res in mente diuina. ergo ydea nō est essentia. ☞ Item essentia dicit ipsum esse quod habet res per suam formam. sed ydea dicit ipsum esse quod habet res per suam similitudinem. ergo ydea nō est essentia. ☞ Item essentia dicit ipsum esse quod habet res per creationem. sed ydea dicit ipsum esse quod habet res per cognitionem. ergo ydea nō est essentia. ☞ Item essentia dicit ipsum esse quod habet res per suam naturam. sed ydea dicit ipsum esse quod habet res per suam rationem. ergo ydea nō est essentia. ☞ Item essentia dicit ipsum esse quod habet res per suam substantiam. sed ydea dicit ipsum esse quod habet res per suam similitudinem. ergo ydea nō est essentia. ☞ Item essentia dicit ipsum esse quod habet res per suam formam. sed ydea dicit ipsum esse quod habet res per suam similitudin

er corporalium in diuina vt si dicat talis ignis ex hoc qd sicut ex corporalibus ad hoc qd liquefacta effluere facit p sui calorem: ita diuina bonitas p̄cessiones in oēs creaturas diffundit. ¶ Ad 3m dicendum qd manifestatio veritatis e facienda sm pportionem recipientiū: et qd quibusdam potius manifestatio veritatis noceret qd pficeret: vel ex spetate sua vel ex simplicitate deficeret. Id e diuina veritas occultāda vt dr Mat. 7. Nolite scm dare canib̄. ¶ Ad 4m dicendum qd e quedā assimilatio sm conuenientiā in nā: et sic est maior assimilatio sensus nostri ad diuina qz ad sensibilia: sz hoc nō e illa q̄ reqrit ad sciam. Est et quedā assimilatio per informationē q̄ reqrit ad cognitionē sicut visus assimilat colori cui° spē informat pupilla. hec aūt informatio nō pōt fieri in intellectu sm vnā nāe nisi p spēs abstractas a sensib' sic dr i pho. 3. de aia. sic e hoc color ad visū: ita fantasmata ad intellm: et iō constat qd hoc mō intells magis pōt assimilari sensibilibus qz diuinis.

¶ Utrum trāsūptio i diuina debeat fieri ex reb' vilib'. II.

AD secūdum sic procedit. vr qd ex rebus vilib' nō debeat fieri trāsumptio in diuina. Sicut n. dionisius e ois trāsūptio sit p aliquē mo' similitudis: sz in reb' vilibus nō inueniū' conditiōes nobiles ex qb' ad diua possit aliq̄ similitudo attēdi. ḡ vr qd ex talib' reb' non debeāt trāsumptiōes in diuina fieri. ¶ Si dicas qd i reb' q̄libuscūqz vilib' inueniū' aliq̄ similitudo diuine bonitatis inq̄tum sūt vestigiū creatoris. ¶ Cōtra in oi creatura inueniū' similitudo vestigij vel imaginis. si igit hoc sufficit ad trāsumptiōez faciendā vr qd ex oibus creaturis possit fieri trāsumptio in diuina: qd nō inuenit. ¶ Pr expositio: similitudo diuine bonitatis est in reb' incorporeis qz in reb' sensibilib'. ḡ videt qd noīa angelorū magis deberēt in diuinā pdicationē transferri. ¶ Itē q̄ sunt oino diuersa nō debet eisdem figuris exprimi: sed q̄dā figure sunt q̄ inducunt ad designandum diuersa sicut nomē serpētis et leonis. ḡ vr qd ad minus hec nōia in diuinis transumi nō deberent.

Contra est qd in diuinis scripturis freqnter inueniūtur nomina etiā brutorū aīaliū in diuinā pdicationē trāsumi. vt dr Osee. 13. ero eis q̄si leena et. et sic in plurib' aliis locis. ḡ vr qd et ex vilib' reb' trāsumptio ad diuina fieri possit.

Respondeo dicendum qd hāc qōnē Dio. 2. c. ce. hierar. pertractat: et ondit qd et conueniēs signi ficari nobis diuina p creaturas viliores q̄ et nobiliores. Et ponit rōnes assignat: q̄ hic magis occultant diuina cui' occultatiōis necessitas de l. ē. assignat: qz illa magis a deo remouent: et distantia eiū cōueniētius mod' significandi diuina sit per negationē. cōueniētius illis similitudinib' vtimur. Tertium assignat ex vtilitate nra, qz minus daf nobis occasio errandi in figuris rerū viliū q̄ in figuris rerum nobiliū. Nullus enim dubitat deū sz pprietatem dici nō posse aliqd vile animal. et iō cōstat qd scripture hec deo sm pprietatē non attribuit: sed apud aliquos simplices q vr aliquid per sensibilia suspicari possent de facili viderent ea que sūt nobilissima in corporibus pprie deo conuenire si de ipsis dicerent. et iō similitudines a rebus vilioribus sumpte ipsa qualitate rerum retrahunt animū ab errore: cōueniēt tamē etiā in nobilibus creaturis diuina significari in scriptura sicut sole et stellis et huiusmodi tamen ita frequenter.

Ad primum ergo dicendum sm Dionysiū qd nihil diuine bonitatis oino participatiōe caret: et ideo ex rebus quibuscūqz vilibus possunt sumi alique cōuenientes similitudines ad diuina. ¶ Ad 2m dicendum qd quedam nomina creaturarū sunt que nō nominant nisi id qd creatū est: sz et defectū culpe annexū: sicut nomē draconis nominat nām deformatā peccato: et iō talib' noib' non possumus trāsumptiue vti ad diuina. ¶ Ad 3m dicendum qd in creaturis spūalib' possum' duo considerare. s. ipsas pfectiones diuine bonitatis sm se acceptas. et his nominamus de' nō qdem symbolice sed pprie: sicut dicit sapiens intelligens et hmōi. vide etiā dicit lib. de causis: qd de' nominat nomine pmi causati sui qd est intelligētia. Uel possumus cōsiderare ipm modū determinatū participādi hās pfectiōes: qui modus ptinet ad determinatā nām vel rōnem angelorū. Uñ noīa exprimētia istū modū nō possūt pprie de deo dici: nec et metaphorice: qz metaphora sumenda est ex his q̄ sunt manifesta sm sensum: et iō nusq̄ inuenimus deū in scriptura noiarī cherubin vel seraphin vel aliquid hmōi sicut leonē vel vitulū vel aliqd hmōi. ¶ Ad q̄rtum dicendum qd in vna re pōt cōsiderari diuerse pprietates: et iō nō est incōueniēs qd ex eadē re sm diuersas sui pprietates fiat trāsumptio ad aliq̄ diuina. sicut qd de' dr leo pter liberalitatē vel fortitudinē vel aliqd hmōi: et diabolus dr leo pp crudelitatē. Contingit et q̄nqz vt dicit Dio. in epla ad titū. qd idē nomē trāsfert ad significādū pricipantem et participationē et participationes pri°: sicut ignis dicatur de hīs charitatē: et ipsa charitas et de' charitatē infundens. et sm oia diuersimode exponenda est.

¶ Expositio textus.

SI enim inquit et.) Hec est talis rō. Scientia diuina e vna et eadē res. sz scientia diuina e pr̄ et fili' vt dictū est. ḡ eadē res e pr̄ et fili' et eadē res genuit et genita e. ¶ Ad qd pz solutio p equiuocationē rei: qz si res sumat essentialiter: scientia diuina e vna res: et illa res neqz genuit neqz genita e: neqz e pr̄ neqz e fili'. Si pr̄ et fili' adiectiue sumant. Si at res sumant psonalr sic dicim' diuina nō e vna res sed tres res. qz vna e gignēs alia genita. et 3a pcedēs q̄ntū ad hoc nō e gignēs sit nz genita nz pcedēs.) Idē oñg aūt. et.) Intētio hic e oñdere qd hoc inducit hoc e. qd vr qd pr̄ et fili' sit vnū nāe: ad qd pbādū sumit vbū apli. Ro. 8. vbi eidē spūs nolat pris et filij: et ē pcedit sic. Cū spūs duplr sumat in diuinis: qnqz essentiali sumit et significat diuinā nāz et in hoc sensu. qnqz do p pr̄e qnqz p filio qnqz p spū scō ponit. qnqz do psonalr: et sic significat rē nāe vel psonā spūs sci. Aut in illo apli dr spūs pris et filij et pris essentiali p nā vt sit sensus. spūs q e pris et filij sic plane hz ppositū qz si vn' e spūs vtriusqz qz eadē sit vtriusqz nā: aut sumitur p rēnāe q e spūs scūs. et sic idē hz qz spūs scūs e spūs filio sed nulla res vni' nāe e a reb' diuersaz nārū. cū igit spūs scūs sit vni' nāe qz simplex e: os qd pr̄ et fili' nō sint diuersaz nārū.) Discernere et.) q. d. q̄ potes discernas qz discerni nō pōt vt ex auctte apli pz.) Et sm hoc nō idē.) Illud duplr pōt legi. Uno' vt sit q̄si obiectio q̄dā ad ante posita. q. d. q̄ ita e in deo sicut in creaturis scire: q illud qd e dei nō e hoc qd e ipse: et sic mag' i sua exponit. Uel potest intelligi absolute: et sic vult dicere qd nō e eōne idē.) Si ob.) A pfectiu.) Per sua.) A p virtutē et potentiā suā q̄ vbiqz e: q̄ oia continet. docet se vbiqz e.) A qb' hoc nomē trāsf.) Contra. apls ephe. 3. ex q̄ oīs pnitas et. ḡ magis a deo trāslata sūt ad creaturas. Et dicendum qd q̄nū ad rē significati per sius e pnitas in deo q̄ in creaturis: sz q̄ntū ad modū significandi per nomē qd est a nobis ipositū per sua creature cōuenit: et inde ad creatorem translatum est.

¶ De quibusdā que sz substātiā de deo dicunt: que spālez esilagināt tractaturi. s. de scia et pscientia et puidētia et dispositione: pdestinatione: voluntate et potentia.

CUmqz supra disserueri' ac plā dixerim' d his cōiter q̄ sm substāntiam de deo dicūt: cor tñ q̄dā spālē esilagināt tractatū: de qb' āmodo tractādū e. i. de scia: pscia: puidētia: dispōne: pdestiatōe: volūtate: et potētia. Sciēdū ḡ e: qz sapia vl' scia dei: cū sit vna et simplex: tñ pp varios rerū stat' et diuersos effect': plā ac diuersa sortit noīa. Dr̄ .n. nō tātū scia: sz etiā pscia vel puidētia: dispō: pdestiatio: et potentia. Et e pscia siue puidētia nō de futuris tātū: sz de oib': de bonis. s. et d malis. Dispō v'o de faciēdis. Pdestiatio de oib' saluādis: et de oib' bonis: qb' et hic liberant et i futuro coronabunt. Pdestiauit .n. de' ab eterno boīes ad bona eligēdo: et pdestiauit eis bona pparādo. Qz homies pdestiauit: aplus ondit dicēs. Pdestiauit quos pscivit fieri cōformes imaginis filij sui: et alibi. Elegit nos añ mūdi cōstitutionē: vt essem' sci et imaculati. Qz aūt bona eis pparauerit: pphēta Esaias ostēdit dicēs. Oculus nō vidit de' abs te q̄ pparasti diligētibus vl' expectātib' te. Ergo ab eterno pdestiauit quosdam futuros bonos et bēos. i. elegit vt eēnt boni et bti: et bōa eis pdestinauit. i. pparauit. Prouidētia āt e gubernādorū: q̄ vtiqz eodē mō vr accipi quo dispō. Interdū tñ puidētia accipit p pscia. Sapia v'o vl' scia q̄ de oib' e. s. bonis et malis: et de ptitib': pteritis: et futuris: et nō tātū de tpalib': sed et de eternis. Nō enim ita scit de' ista tpalia vt seipm nesciat. sed ipse solus seipm pfecte nouit: cui' scie cōparatione ois creature scientia iperfecta est.

¶ Utrum scia vel pscia: vel dispō: vl' pdestinatio potuerit esse in deo si nulla fuissent futura.

HIc cōsiderari oz: verū scia vel pscia vel dispō vel pdestiatio potuerit eē in deo si nulla fuissent futura. Cū .n. pscia sit futurorū: et dispō faciēdorū: et pdestiatio saluādorū: si nulla eēnt futura: si nihil eēt faciēdū: vl' aliquos saluatur': nō vr potuisse i deo eē pscia vel dispō vel pdestinatio. Potuit aūt de' nulla pscire futura: potuit nō creare aliqd vel nō saluare aliquos. Potuit ḡ i deo nō eē pscia vel dispō vl' pdestiatio. Ad hoc āt ita a qbusdā opponit. Si inqūt potuit pscia dei nō eē i deo ab eterno: et potuit ñ eē. Si v'o potuit nō eē: cū pscia dei sit ei' scia: et scia sit ei' eēntia. potuit ḡ nō eē ab eterno: id q8 e diuina eēntia. Ita et de dispōne et pdestinatiōe q̄ e diuina eēntia obijciūt. Addūt quoqz et alia ita loquētes. Si potuit de' nō pscire aliq̄: cū idē sit deo pscire qd scire: et scire qd eē: potuit ḡ non esse. Itē cū idē sit deū pscire qd eē: et deū eē: si potuit nō eē psci': potuit nō eē de'. Potuit aūt nō eē psci': si potuit nulla pscire. At potuit nulla pscire: qz potuit nulla facere.

¶ Solutio qd pscia et dispō et pdestinatio quasi relatiue dicunt ad futuras res vel faciendas.

AD hoc iuxta modulū nre intelligentie ita dicim'. Pscia et dispō vel pdestinatio ad aliqd dici vident. Sicut enim creator ad creaturaz relatiue dr: ita pscia vel psci' ad futura referri vr: et dispō ad faciēda: ac pdestinatio ad saluāda. Uerūtñ creator: ita relatiue dr: vt eēntiaz nō significet. Pscia v'o vel psci': et in respectu futurorū dr: et eēntiā designat. Ita et dispō et pdestinatio. Idēqz eū dr. Si nulla eēnt futura: nō eēt in deo pscia: vel nō eēt de' psci'. Quia varia e ibi eū dicēdi: distingui opz rōne dicti. Cū3 ḡ dicis. Si nulla eēnt futura: nō eēt in deo pscia: vl' nō eēt psci'. Si in dicēdo hāc eēm attēdis. s. qz nulla eēnt subā ei' pscie. vñ ipsa posset dici pscia vel ipse psci': qd vtrūqz dr pp futura: verus est intellect'. Si in aūt ea rōne id dicis qd non sit in eo scientia qua pscit futura: vel qz ipse non sit deus qui est futurorū prescius: falsa est intelligētia. Similiter et ille locutiōes determināde sunt. Potuit nō esse pscientia dei: vel potuit nō esse psci': et potuit de' nō pscire aliqua. i. potuit esse qd nulla futura subiecta essent eius scientie: et ita nō posset dici pscius vel pscire: vel scia eius pscientia: nō tamen eo minus ipse esset: vel eius scia. Sed nō posset dici pscius vel pscire vel pscientia: si ei' scientie futura nulla forēt subiecta. Similiter de dispositione et pdestinatione vel puidētia. Hec .n. vt dictum est ad tpōralia referunt: et de temporalibus tantum sunt.

¶ Qz scientia dei non tantum est de temporalibus: sed etiam de eternis.

SCientia vero vel sapientia nō tātum de temporalib': sed etiaz de eternis est. Ideoqz et si nulla fuissent futura: esset tñ in deo scia eadez que mō est: nec minor eēt q̄ mō: nec maior e q̄ fuit. Sciuit ergo de' ab eterno eterna: et omne qd futurū erat et sciuit imutabiliter. Scit quoqz nō mi' presentia et futura q̄ preterita: et sua eterna sapientia et immutabili scit ipse oia que sciuntur. Omnis .n. ratio superne et eterne sapientie: vt ait Ambrosius: in eo est: qz ocm sapientiam et scientiam caput sua immensa sapientia.

¶ Quare omnia dicitur esse i deo: et quod factum est haber vitam esse in eo.

Propterea oia dicu esse in deo et fuisse ab eterno. Unde Augu. super Gen. Hec visibilia inquit antequam fierent non erant: quo ergo nota deo erant que non erant? Et rursus. Quo ea faceret que sibi nota non erant? non .n. quicquam fecit ignorans. Nota ergo fecit: non facta cognovit. Proinde antequam fierent et erant et non erant. Erant in dei scia: non erant in sua na. Ipsi aut deo non audeo dicere alio modo innotuisse cum ea fecisset: quam illo quo ea noverat ut faceret. Apud quem non est transmutatio: nec vicissitudinis obumbratio. Ecce hic habes quod hec visibilia antequam fierent in dei scia erant. Et hoc ergo sensu oia dicuntur esse in deo: et omne quod factum est dicitur vita esse in ipso: non ideo quod creatura sit creator: vel quia ista temporalia essentialiter sint in deo. sed quia in eius scientia semper sunt: que vita est.

¶ Et eadem ratione dicuntur oia ei presentia.

Unde est etiam quod oia dicuntur ei presentia esse: non solum ea que sunt: sed etiam ea que preterierunt: et ea que futura sunt: secundum illud. Qui vocat ea que non sunt tanquam ea que sunt. Quia ut ait Ambrosius in lib. de tri. Ita cognoscit ea que non sunt ut ea que sunt: et hac ratione oia dicuntur esse in eo vel apud eum sive ei presentia. Unde Augu. super illum locum psal. Et pulchritudo agri mecum est. Ideo inquit mecum est: quia apud deum nihil preterit: nihil futurum est. Cum illo sunt oia futura: et ei non detrahuntur tamquam preterita. Cum illo sunt oia cognitione quadam ineffabili sapientie dei. Ecce hic aperte Augu. etc quia intelligentia accipienda sunt huiusmodi verba: oia sunt deo presentia: in deo sunt omnia vel cum deo vel apud deum vel in eo vita: quia ineffabilis omnium cognitio in eo est.

¶ Divisio textus.

Postquam determinavit magister de perfectione divina: personarum in unitate essentie: et est principium creaturarum etc. Antequam de creaturis determinet prosequitur ea in quibus consistit [illegible]

[illegible]

...de predestinatione. 40. di. (Predestinatio est de bonis [illegible]) Prima in duas. In prima ostendit quomodo [illegible] In secunda ostendit qualiter se habeat ad res scitas. 38. di. (Nunc [illegible] ad propositum revertamur etc.) Prima in duas. In prima ostendit quod scia dei vita est omnium. In 2° ostendit quomodo ea que [illegible] sunt in dei scia esse dicuntur. 36. dist. (Solet queri [illegible]) Prima in duas. In prima ostendit sciam dei [illegible] omnium. In secunda ex hoc duas conclusiones inducit. ibi. (Propterea oia dicuntur etc.) Circa primum duo facit. Primo [illegible] necessitatem tractatus. 2° prosequitur suam intentionem ibi. (Sciendum est igitur quod sapia etc.) Et circa hoc duo facit. Primo ostendit quomodo divina scia ratione diversorum [illegible] modo nominatur. 2° ostendit quod istorum nominum esse res creatas actu exigunt: et quod non. ibi. (Hic considerari oportet etc.) Et circa hoc duo facit. Primo ostendit quod noia deo non competunt creaturis remotis. 2° ostendit quod noia nihilominus sibi conveniunt [illegible] creature non essent. ibi. (Scia vero vel sapia etc.) Circa primum tria facit. Primo ostendit veritatem. 2° inducit obiectionem in [illegible] ibi. (Ad hoc aut ita etc.) 3° ponit solutionem. ibi. (Ad hoc [illegible] modum nostre etc.) Qo. I.

Hic quinque queruntur. Primo verum in deo sit scia. 2° utrum habeat [illegible] sciam vel etiam aliorum. Et si aliorum quaeritur. 3° utrum de eis certam et propriam cognitionem habeat. 4° utrum scia sua sit univoca nostre scie. 5° utrum scia sua possit dici [illegible] vel particularis vel in potentia vel in habitu scia [illegible]. I.

¶ Utrum scia conveniat deo.

Ad primum sic proceditur. videtur quod scia deo non conveniat. Ubi non est intellectus ibi non potest esse scia. Sed nomen intellectus proprie deo non competit. Immo de in li. de causis [illegible] [illegible]

Contra est quod dicitur ad Colo. 2. In ipso sunt omnes thesauri etc. Et Commen. in xi. meta. [illegible] scientia proprie esse in deo dicuntur. ¶ [illegible] ei qui perfectissimus est. Sed scientia est nobilissima perfectio. ergo deo in quo omnium generum perfectiones adunantur [illegible] in. 5. metaphy. dicitur scia deesse non potest.

Respondeo dicendum quod secundum Dio. in lib. de di. no. [illegible] his viis ex creaturis in deum devenimus scilicet per remotionem per causalitatem per eminentiam quarum quelibet nos in dei scientiam inducit. Prima igitur via que est per remotionem est hec [illegible] deo oia potentia et materialitas removetur [illegible] actus primus et purus [illegible] essentia eius [illegible] et esse formam [illegible]. Sicut aut particularitas principii [illegible] ita forme debet intelligibilitas. ut forma [illegible] [illegible] est. unde oportet quod oia forma per se existens [illegible]

sit intellectualis nature. Et siquidem sit per se subsistens et intelligens. si aut non sit per se subsistens [illegible] quasi perfectio alicuius subsistentis non erit intellectus: sed principium intelligendi: quemadmodum oia forma non in se subsistens non operatur sed est operationis principium: ut caliditas in igne. Cum igitur ipse deus sit immunis ab omni materia et sit per se subsistens: quia est suum ab alio non dependens: oportet quod ipse sit intelligens et sciens. Secunda via que est per causalitatem est hec. Omne agens habens aliquam intentionem et desiderium finis. omne aut desiderium finis precedit aliqua cognitio prestituens finem et dirigens in finem ea que sunt ad finem. Sed in quibusdam ista cognitio non est coniuncta tendenti in finem. unde oportet quod dirigatur per aliquid prius agens: sic sagitta tendit in determinatum locum per determinationem sagittantis: et ita est in omnibus que agunt per necessitatem nature: quia horum operatio est determinata per intellectum alicuius instituentem naturam. unde philosophus dicit quod opus nature est opus intelligentie. In aliquibus aut ista cognitio est coniuncta ipsi agenti: ut patet in animalibus. unde oportet quod primum non agat per necessitatem nature: quia sic non esset primum: sed dirigeretur ab aliquo priori intelligente. oportet igitur quod agat per intellectum et voluntatem: et ita quod sit intelligens et sciens. Tertia via que est per eminentiam est hec. Quia invenitur in pluribus magis ac magis secundum quod plures alicui appropinquant: ut in illo maxime invenitur: sic calor in igne ad quem quanto corpora mixta magis accedunt calidiora sunt. Invenitur aut quod quanto aliqua magis accedunt ad primum nobilius cognitionem participant: sic homines plus quam bruta: et angeli magis homines. unde oportet quod in deo nobilissima cognitio inveniatur.

Ad primum ergo dicendum quod quecunque scia vel intellectus vel aliquid quod ad perfectionem pertinet a deo negatur: intelligendum est secundum excessum et non secundum defectum. unde dicit Dio. in. 7. ca. de di. no. sine mente et insensibile est secundum excessum et non secundum defectum in deo est ordinandum. propter [illegible] negatur nomen intellectus deo proprie competere: quia non secundum modum creature intelligit: sed eminentius. ¶ Ad 2° dicendum quod circa hec nomina que de deo dicuntur invenitur triplex opinio. Quidam .n. dicunt quod scia vita et hec significant in deo aliquas dispositiones additas essentie. Sed hoc non potest esse quia hoc poneret compositionem in deo et possibilitatem in essentia ipsius respectu hec dispositionum: quod omnino abiiciendum est. Ideo alii dixerunt quod oia hec noia nihil predicant in deo nisi forte esse ipsius. unde improprie de deo dicuntur: quorum duabus rationibus inveniuntur dicta de deo. Vel ratione negationis: ut quod dicitur deus sciens intelligitur non esse ignorans sicut lapis. Vel propter similitudinem operis ut dicatur deus sciens quia equatur effectus sic aliquo sciente: sicut deus iratus in quantum punit ad similitudinem irati: non quod ira sit in eo: ita nec scia nec vita nec aliquid hoc sed tantum esse. Sed hoc non videtur sufficiens. Primo quia oia negatio de re aliqua fundatur super aliquid in re existens. ut cum dicitur homo non est asinus: veritas negationis fundatur super hoc quod natura que naturam negatam non compatitur. unde si de deo negatur ignorantia oportet quod hoc sit ratione alicuius: quod in ipso est: quia oppositum ignorantie oportet in ipso ponere. Secundo quia ois actus procedit ab agente ratione alicuius quod in ipso est sicut calidum calefacit et leve ascendit sursum. unde oportet quod in eo qui operatur actum scie sit aliquid ad rationem scie pertinens: quamvis illud forte non competeret tali nomine significari: sicut punire dei actus est iustitie ipsius: nec oportet iram in eo ponere: quia non est per se actus ire. Et ideo dicendum est quod oia hec proprie dicuntur de deo quantum ad res significatas licet non quantum ad modum significandi: et quantum ad id quod est proprium de ratione cuiuslibet horum. licet non quantum ad rationem generis vel superabundantiam est. Et ideo dicendum quod ola illa que non dicunt aliquam materialem vel corporalem dispositionem: in deo vere sit et verius quam in aliquo nec aliquam compositionem in ipso inducit. immo sic illa noia proprie conveniunt creature propter divisionem in ipsa existentia ita etiam proprie conveniunt deo propter unitatem et simplex suum esse quod omnium in se virtutes [illegible]

precipit. ut Diony. dicit quod sicut in similibus superponantur tres homines quorum unusquisque secundum suum habitum sciam ea que pertinet ad unam sciam. scilicet geometricalis et grammaticalis. et quartus qui horum omnium per unum habitum scias habeat: de quo constat quod vere poterit dici quod est grammaticus vel grammatica est in eo: ita geometria et physica: et tamen in eo non sit nisi una res secundum quam oia hec sibi conveniunt aliud et aliud secundum rationes nominis unusquisque horum in ipso nominat eo quod unusquisque eorum imperfecte exprimit illam rem. Ita etiam est et in deo. cum .n. alias creaturas invenimus esse vivere et intelligere. et oia hec secundum diversa in eis exprimuntur in deo tamen unum suum simplex esse habet omnium horum virtutes et perfectiones. unde cum deus nominatur ens non exprimitur aliquid nisi quod pertinet ad perfectionem eius: et non tota perfectio ipsius. et similiter cum dicitur sciens et volens et huiusmodi ita quod oia hec unum sunt in deo re: sed ratione differunt que non tamen est in intellectu: sed fundatur in veritate et perfectione rei. et sic proprie hec de creatura proprie dicuntur sciens et volens et hec. nec est ibi aliqua pluralitas vel additio vel ordo in re sed in ratione tamen. ¶ Ad 3° dicendum quod quamvis ad rationem scie exiguntur scia sciens et scitum. non tamen exigitur quod hec tria differant secundum rem sed et de ratione motus: et quod sit movens et motum: quod motum sit aliud a movente non potest sciri nisi demonstratione ante cuius inventionem multi sunt opinati ad seipsum movere. Sciendum est ergo quod in omni intellectu aliqualiter est idem intelligens et intellectum: et quibusdam etiam aliqualiter differt. In aliquibus vero sunt oio idem. Intellectus .n. humanus quando aliquid est in potentia. et aliquid in actu: quia cum in potentia intelligens non est idem cum intelligibili ipso quod est aliqua res extra animam: sed ad hoc quod sit intelligens in actu et quod intelligibile in potentia fiat intelligibile in actu oportet quod species eius denudata ab omnibus appenditiis materie per virtutem intellectus agentis: et oportet quod hec species que est intellecta in actu perficiat intellectum in potentia ex quorum coniunctione efficitur unum perfectum quod est intellectus in actu sicut ex aia et corpore efficitur unum quod est homo habens operationes humanas. unde sicut aia non est aliud ab homine ita intellectus in actu non est aliud ab intellectu intelligente actu sed idem non tamen ita quod species illa fiat substantia intellectus vel pars eius nisi formalis: sicut nec aia sit corpus. Si que est aliquis intellectus sicut divinus quod ad nihil est in potentia: sed est totus actus et semper in actu: tunc intellectum ab intellectu nullo modo differt re in eo sed consideratione tantum: quia prout considerantur essentia eius ut immunis a materia sic est intelligens. ut phantum est: sed prout consideratur essentia sua secundum quod intellectus accipit eam sine materia sic est intellectum: sed prout considerat ipsum intellectum prout non deest sibi intelligentia: sed est in se ipso quodammodo sic est intelligentia vel scia: quia scia nihil aliud est quam impressio vel coniunctio sciti ad scientem. ¶ Ad 4° dicendum quod oia ista vocabula quibus dicimus sciam esse assimilationem vel apprehensionem vel impressionem vel aliquid hoc veniunt ex consideratione intellectus possibilis: qui non cognoscit nisi per receptionem alicuius speciei respectu cuius est in potentia quam assimilatur rei extra aiam. Ubi vero est intellectus in actu tantum nihil horum proprie dicitur secundum modum intelligendi nostrum. ¶ Ad quintum dicendum quod ea que dicuntur de deo ut intelligenda sunt per eminentiam ablato omni eo quod imperfectionis esse potest. Unde scia secundum quod in deo est non auferet discursum rationis ingredientem et redire rectitudinem circa veritatem: sed quia scientia proprie complexorum est intelligere proprie est quidditatis rerum. dicitur deus sciens quorum cognoscit et tamen dicitur intelligens in quantum cognoscit naturam sua que in eo non est aliud quam suum esse nec magis simplex. Et ideo in deo non est aliud intelligere quam scire nisi secundum rationem. Sapientia vero non ponit in natura cum scia et intellectu: quia ois sapientia scia est: non convertitur: quia illa scia sola sapia est que causas altissimas considerat per quas ordinantur et cognoscuntur oia inferiora. unde proprie deus sapiens dicitur in quantum seipsum cognoscit: et sic intelligens sciens secundum quod se et alia cognoscit.

Utrum deus intelligat alia a se. II.

AD secundum sic proceditur. vi q deus non intelligat alia a se. Intellectus enim speculativus dividitur secundum divisionem entis. Sed ens non dividitur per aliqua alia a se intelligere debet illa quae sequuntur ad ipsum. ¶ Praeterea nobilitatis objectum est nobilitas potentiae, vel visus. Sed deus est nobilissimus ens omnium. ergo speculativus nobilissimi objecti, scilicet sui ipsius tantum debet intelligere. ¶ Praeterea si deus intelligeret alia a se, sequeretur imperfectionem in eius intellectu ponere. Deus autem intelligendo se videtur omnia quae in ipso sunt. ¶ Praeterea si deus intelligeret alia a se, oportet quod intellectus eius se haberet ad intelligibilia sicut ad visibilia. Sed ad visibilia se habet sicut ad colorata tantum. ergo intelligendo se videtur intelligere

Quem mdū q̄ sit in habitu. ſ. n. potētia est media inter actū ⁊ opationē ita habit⁹ est mediū inter potētiā ⁊ actū. ⁊ ſm hoc in deo nō sunt habitus: nā deus nam⁹ est actus ⁊ opationē ⁊ virtutē. q̄ ⁊ ſtat habitus in ipso designare potentiam vt dicam⁹ deū esse scientē in habitu. ¶ Itē vt q̄ sciat in actu mdū. n. q̄ agēs nisi. ſm q̄ est in actu: ⁊ ꝺo agit ois q̄ agit⁹ habit⁹ vt in pa. ꝺst. Ois in sapia fecit⁹. ergo ꝺus scientia mdūtur est in actu.

Sed contra ea q̄ nō sūt eiusdē rōnis nō ꝺiuidunt eiusdē differētijs: q̄ ſ ꝑbz. diuersa genera diuersē sūt ſpēs ⁊ ꝺre. ⁊ scia ꝺei ⁊ scia nr̄a nō sunt eiusdē ꝑdm. q̄ cū oia ꝑdcā sint ꝺne nr̄e scie. vt q̄ ad ꝺnā scian nō sint referēda. ¶ P. ſ ⁊ ꝺmen. ꝺst in. ii. meta. q̄ scia ꝺei nec est vlis nec particularis nec in potētia.

Respondeo ꝺom q̄ nihil ꝺicit⁹ ꝺne scie comprehēsiū q̄ ſ ꝺ solū q̄ est semp in actu et⁹ rō ⁊ ꝓ ꝺdōes scie ꝓpue attēdunt ſ ꝺ rōnē medij: ⁊ illr cuiuslibz cognitiōis ad aūt quo ꝺs cognoscit q̄ſm medio ⁊ cētria sua. q̄ nō pōt ꝺici vsq; ꝺ vlr additione recipiat aliq⁹ per q̄ ꝺ determinat. ⁊ ita ē in potētia ⁊ ipfecte ens in ee. illr nō pōt ꝺici ꝓpriale: nec ꝓpriale ꝓ⁹ mā est: vel aliq̄d loco mās. sc. ꝺs q̄ ꝺo nō cōuenit. illr ēt ab cētria q̄ ois pō pallura vel mllia remota ē eius sit act⁹ purus. vlr nec ēt nō habit⁹ sibi cōpetit q̄ habit⁹ nō ē vlis nec ꝓpriale ⁊ magis ogatio q̄ ghoit habitus. ⁊ iō scia sua nec vniuersalis nec ꝓpriale nec in potentia nec in habitu ꝺici potest: sed vlis in actu.

Ad primum q̄ ꝺom q̄ ignis ꝺna cētria sit ei⁹ vlis rez: nō tñ ita q̄ aliq̄d sibi sit additū le q̄ ꝑfa ⁊ effecta ei⁹ efficiat: imo ꝓcipis est sufficies ⁊ effecta cū causis ꝺ rei: ⁊ iō gregatio q̄ ē p talē cās nō est ſcia in vlcis i ꝑpa nā causabz rei. ¶ Ad 2ᵐ ꝺs q̄ quia ꝺs cognoscit ꝓpriā nās causabz rei nō tñ cognoscit p alias accipit⁹ a rebus vt ꝺcit Dio. 7. ca. de ꝺi. no. ꝺina scia nō imutat se singulis reb⁹ q̄ cognoscūt nec ē alia scia qua seipm cognoscit ⁊ alias res: ⁊ iō nō pōt ꝺici ꝓpriale: q̄ ꝑpe illa scia ē ꝓpriale⁹ q̄ ē p modū ꝓpriale⁹ a re acceptus. ¶ Ad 3ᵐ cōm q̄ ꝺs nō agit p opationē mediā: ⁊ ſ sua operatio ē sua cētria. vlr sicut scia ſpē in actu ⁊ nō in potentia: ita ⁊ opatio ipius opatis nō sit ſ q̄ ꝺ ꝺtigit pp ordinē sapie ꝺisponētis. Et tñ ꝺs nō ꝺr fecisse res ab eterno: fiē scimit ab eterno q̄ opatio significat vt exiens ab opante in opatū vel factum: ⁊ iō nō pōt ꝺici ꝺs ē faciens nisi q̄ aliq̄d fiat: ſ scire ēt ipius exterioꝛ fieri nō ē tñ eoꝛ nisi ſm q̄ sunt in scīe p ipius filiationē. ⁊ iō ſm ꝺditionē scientie ⁊ nō scibi ꝺs ab eterno scibile ēt q̄ nō ab eterno fuerūt. ¶ Ad 4ᵐ ꝺs q̄ res noiat ꝺm⁹ opōnia ꝑfectiōi ⁊ virtuti opatiui ⁊ iō significare possūt. ⁊ habit⁹ nō est nisi ꝑfectio alicuⁿ potētie icōplete ad actū: nō tñ vltima ꝑfectio. vlr ponit⁹ triplicē ꝺperfectionē. Ita ⁊ ꝑfa q̄ habit⁹ ei⁹ in ḋbus q̄ opōnē ꝑficit: ⁊ iō nomē habit⁹ ꝓpe loquēdo ꝺo nō ꝺpetit. ⁊ ſi aliq̄s ꝺicat ꝺna ab eterno nō ſ actus ⁊ in habitu magis ē ꝑfectionē q̄ſm ꝺ ꝺpetit ⁊ ē ei⁹.

¶ Expolitio textus.

Sciendum est igit q̄ tripla ꝺ. ¶ Considerandū est in oibus illis nelis⁹ q̄ ꝺ ponit⁹ q̄ vnū se hz ex additōe ad aliud. ⁊ ꝺ q̄ fit additio ex pte scientis ⁊ ex pte scibilis. q̄ ex vtroq; modo se ad ſciam ꝺt. Doc. n. nomē scie vel ſapie absolute cognitionē ꝺcit cū ꝺditōe certitudis. vlr ⁊ ⁊ rigiditis ⁊ eternitat⁹. Ex ꝑte cētria ⁊ ſ ꝑte addit ꝺditionē cum medio: q̄ pōt esse ⁊ eternitatis ad ꝺ. ⁊ nō pōt cū tñ respectu ꝺ ꝺpetit⁹ tñ bonitat⁹ q̄ſm malorum. Sed ex ꝺpō addit⁹ addit ordinē ⁊ ꝺc ad creaturā in essendo. vlr ⁊ ꝺ facibile. ꝓ nouēdis vo addit⁹ ꝓuisionē ⁊ ꝺc. Quodlibet

Post ꝑdicta querit⁹: cū oia ꝺicātur esse in deo nō p essentiā nature: ⁊ ſ per cognitionē scientie: ⁊ ꝺcus sciat bona ⁊ mala. q̄ ē in deo: siue esse i deo p cognitionē. Scientia ꝺ⁹: ⁊ sciuit semp oia: ita⁹ bona q̄ mala: ⁊ ante cēs fierent: ⁊ preciuit ab eterno ea futura. Idcoq; cū oia bona ꝺicim⁹ ē in deo ꝓpter ꝑsentiā cognitōis: eadē rōne videt ꝺicēdū oia mala esse in eo: cū ea semp nouerit: ⁊ p cognitionē ei ꝑsentia fuerit. Paccognouit. n. ꝺus ab eterno quoslibz futuros malos: ⁊ cog malitiam: vt ait Augst. ꝑsciuit: ⁊ nō ꝓparauit. Lū ergo peccata omniū sciat: nunqd intelligendū est ea icludi i illa gñalitate locutionis: qua ꝺicit aplus oia esse in deo. Ex ipso iquit ⁊ per ipsum ⁊ in ipso sunt oia. Sz qz nisi ſanus ꝺixerit mala ē in deo: Illa. n. esse in deo intelligūtur: q̄ ex ipso ⁊ p ipsum sunt. Ea vo p ipsum sunt ⁊ ex ipso quoq; auctoꝛ est: ⁊ nō est auctoꝛ nisi bonoꝝ. Nō q̄ ex ipso ⁊ p ipsum sunt nisi bona: ita q̄ nō i ipso sunt nisi bona. Non q̄ mala, ſ deo sunt: q̄ licz ea noscat: nō tñ ita oino nosceit vt bona. mala quasi de longe cognoscit: vt ait ꝓphēta. Et alta a lōge cognoscit. i. ſuꝑbiam. Et alibi ad ꝺm̄ loquēs ꝺ malis ait. De absc̄ditis tuis ꝺimplerus est vēter eoꝝ. Qꝺ exponēs Augu. Absc̄ditā ingt peccā sunt: q̄ a lumine tue ꝺrinatis absc̄ꝺunt. Sz qđo peccā a lumine veritatis ꝺne absc̄ꝺunt cuz a deo scīatur? Si. n. nō sciret: qđo ꝺ illis ꝺicaret: ⁊ ꝺ illis malos ꝺnaret: Illibi ꝓpbera. Quia nesciebat ab oriēte neq; ab occidēte deest. Quod exponēs Lassiod. ingt. Nesciebat a bōis neq; a malis deest ꝺ⁹: ⁊ oib⁹ ꝑsis ⁊ cognitus: ē. Cognoscit q̄ ꝺo ⁊ bona ⁊ mala p sciam: ⁊ bona cognoscit ēt p approbatiōes ⁊ p bñplacitū: mala vo nō. Ūn Lassiodo. sup ꝑsal. ꝺcit. Peccā absc̄ꝺita deo sunt: qz nō nouit. i. non approbat. Et ex eo sensu Augu. ꝺixit ea absc̄ꝺita a lumine dei. Qui ēt i lib. ad Ꝺeluciduꝫ instruat cognitōes ꝺei variis modis accipiēdā iquiēs. Si ad sciam referas nō ignorat ꝺ⁹ aliquos vel aliqua: q̄ ſ i iudicio q̄ buſdā ꝺicet. Nō noui vos: ⁊ eoꝝ ipsorū ꝺbatio hoc ꝺbo ſmuata ē. Ecce nō cognoscere ꝺ⁹ ē q̄ nō approbat: q̄ ei nō placēt. Apparet itaq; vez esse q̄ ꝺximus. ſ. qz quodaz mō cognoscit ꝺ⁹ bona quo nō cognoscit mala. Pariē quidem veraq; codēq; mō nosceit ꝺus ad notitiā: ⁊ bona ēt approbatōe ⁊ bñplacito cognoscit.

¶ Hic aperit quare bona tantum ꝺicantur esse in deo ⁊ non mala.

Et ide est q̄ bona tñ ꝺnr esse in deo nō mala: ⁊ illa ꝓpe: hoc lōge: quia licet ꝺ deo aliqua ꝺicātur ē ꝓpter cognitōis ꝑsentiam: ⁊ ꝺ⁹ bona ⁊ mala cognoscat: mala tñ nō cognoscit nisi p notitiā: bona vo nō solū p sciam: ⁊ ſ ēt p approbatōes ⁊ bñplacitū. Et ob talē cognitōes aliq̄ ꝺnr esse in deo. ſ. q̄ ita ea scit vt ēt approbet ⁊ placeāt. i. ita scit vt eoꝝ sit auctoꝛ.

¶ Qꝺ idē est oia ē ex deo: ⁊ ꝑ ipm ⁊ in ipso.

Proide si diligēter ꝺspiciamus: ideam videt ē: oia esse ex deo: ⁊ p ipm ⁊ in ipso. Ūn Amb. in. ij. lib. de ſpi scō. Hec tria ex ipo ⁊ p ipz ⁊ i ipso sunt: oia vnū ē supa ꝺximus. Cuz ꝺcit p ipz ē oia nō negauit i ipso ē oia. Eadē vez būt oia ḃ. ſ. ē ipso ⁊ i ipso ⁊ p ipz: ⁊ vnū i duo atq; ꝛ ſile: nō ꝛnū intelligit. Ecce bōs: q̄ ex eadez intelligētia scriptura ꝺcit oia ē in ipso: ⁊ p ipz ⁊ ex ipso vel ē ipso. Lū ⁊ ex eadē rōne oia ꝺcātur ē ex deo vel p ipz: nō soluz q̄ scit: ⁊ ē q̄ eoꝝ auctoꝛ: ē: ꝓsequit vt eadē rōne ita ē i deo ꝺcant. ſ. q̄ scit ⁊ eoꝝ auctoꝛ ē ꝺ: q̄ in illo vt ūimus ⁊ mouemur ⁊ sum⁹: q̄ eo auctoꝛe sumus: mouemur: ⁊ viuim⁹. Lū ⁊ nō sit auctoꝛ nisi bonoꝝ: meritō sola bōa i eo ē ꝺnr sicut ex ipso ⁊ ꝑ ipz. Lū ⁊ in ei⁹ cognitōe vel ꝑsitia sint oia. ſ. bona ⁊ mala: i eo tñ nō ꝺnr ē nisi bona quoꝝ auctoꝛ est. Ūn Augu. i lib. de natura boni. Lū audimus iquit ex deo ⁊ ꝑ ipm ⁊ in ipso ē oia: oēs vtiq; naturas itelligere debemus: ⁊ oia q̄ naturaliter sunt. Neq; n. ex ipso sunt peccata q̄ naturā nō seruāt ſ vitiāt: ⁊ q̄ ex volūtate peccātū nascitur oia. Hic aperit ꝺ q̄ illa gñalitate locutiōis bona tñ cōtinentur.

¶ Qꝺ omnia ex patre ⁊ p patrē ⁊ in patre sunt ita de filio ⁊ ꝺ spiritu scō est ꝺcendū: licet ꝓpter personaꝝ siat ꝺstinctio.

Preterea sciēdū est: q̄ licet ibi indicet ꝺfinitio plenarii cū ꝺcit ex ipso ⁊ p ipm ⁊ in ipso: oia tamē ex ꝑe: ⁊ per patrē ⁊ in patre sunt. Similiter de filio ⁊ spiritu scō accipiēdū est. Ūn Augu. in. i. lib. de trini. Nō cōfuse iquit accipiēdum est q̄ ait aplus: ex ipso ⁊ per ipm ⁊ in ipso. Ex ipso ꝺcens ꝓpter patrē: per ipsuꝫ ꝓpter filiū: in ipso ꝓpter ipm scām. Diligēter aūt attēde: ne q̄ patrē volens intelligi ꝺxit ex ipso: sic intelligas oia esse ex patre: vt negeo oia esse ex filio vel ex spiritu scō. cum ex patre ⁊ per patrē ⁊ in patre omnia ē sanc ꝺci possint. Similiter ⁊ ꝺ filio ⁊ ꝺ spiritu scō ꝺcendum est.

¶ Quod non omnia que ex deo sunt etiã de ipso sunt: sed econuerso.

Illud etiã hic ĩnectẽdũ est: q̃ nõ oĩa que dicũtur esse ex deo: etiaʒ de ipso esse dici debeant. Quia vt ait Augustinus i lib. de natura boni. Nõ hoc significat penitus ex ipso qđ de ipso. Quod enim de ipso est põt dici esse ex ipo: sed nõ omne qđ ex ipso est: põt dici esse de ipso: q: nõ est de sua substãtia. Ex ipso.n. sunt celũ ⁊ terra: q: ipse fecit ea: nõ aũt de ipso: q: nõ de substãtia sua: sicut aliqs hõ generat filiũ vel facit domuʒ. Ex ipso est fili⁹ ex ipso est ⁊ domus: s; fili⁹ de ipso: domus vero de terra ⁊ ligno nõ de ipso.

¶ Que dicta sunt summatim colligit.

Ex p̃missis apertuʒ est q̃ in dei cognitiõe siue p̃sentia sunt oĩa. s. bona ⁊ mala: sed nõ omni mõ sunt ibi mala quo bona. Et q̃ in deo bona tantuʒ sunt sicut ex ipso ⁊ p ipm: nõ mala. Et ex quo sensu hec accipiẽda sint: assignatũ est. Et q̃ de ipso nõ dr̃ esse p̃prie qđ aliud ẽ ab ipso. Ex ipso aũt esse dr̃ omnia que eo auctore sunt.

¶ Diuisio textus.

Postquã magister ostẽdit q̃ scia dei vlr est oĩum ⁊ euidẽ dr̃ res i deo eẽ. hĩc ĩgrit q̃uo cognita sint i ipso deo cognoscenti: ⁊ diuidit i ptes duas. In p⁹ ostẽdit quo res q̃ cognite sint i deo. In 2ª quo de⁹ sit i reb⁹. 37. disti. (Et q̃m tempestiuũ est ⁊c.) Prima i duas. In p⁹ ĩqrit vtr̃ oĩa que deo scire dici i eẽntia ei⁹ eẽ: ⁊ ostẽdit q̃ nõ. In 2ª inquirit vtr̃ oĩa possint eẽ in deo. ibi. (Post p̃dicta ⁊c.) Et circa hoc tria facit. Primo mouet q̃õnẽ ⁊ determĩat eã. Secõ p̃lanat determĩatiões ibi. (Proinde si diligẽter inspiciamus.) Tertio īducit epilogãdo ɔclusiõe i tota distinctiõe intentã. ibi. (Ex p̃missis apertũ ⁊c.) Circa 2ᵐ tria facit. Primo pbat mala nõ eẽ i deo: cũ nõ sint ex ipo vel p ipm. Secũdo ostẽdit quo h̃ tria distinguẽda sunt: ex ipso: ⁊ p ipm ⁊ i ipso. fm q̃ ad planas difficultates referũtur. ibi. (Preterea sciẽdũ est ⁊c.) Tertio distinguit inter eẽ de ipso ⁊ eẽ ex ipo. ibi. (Illud etiã hic ⁊c.)

¶ Questio. I.

Hic est duplex q̃õ. Primo de his q̃ a deo cognoscũtur. Secũdo de ideis p q̃s res cognoscit. Circa primũ q̃runt tria. Primo vtrũ de⁹ cognoscat singularia. Secõ vtr̃ cognoscat mala. Tertio q̃ritur vtrum que cognoscit in ipso esse dicũtur.

¶ Utrum deus cognoscat singularia. I.

Ad primuʒ sic pcedit̃: vr̃ q̃ de⁹ nõ cognoscat singularia. dicit.n. Boeci⁹ q̃ vlẽ ẽ dũ intelligit̃ p̃ticulare dũ sentit̃: i deo nõ ẽ potẽtia sensitiua cuʒ sit virtus impressa organo corporali nisi forte metaphorice. q̃ vr̃ q̃ cognitio singulariũ deo nõ ɔueniat. ¶ Pr̃. nihil cognoscit̃ ab aliquo nisi fm q̃ ẽ i cognoscẽte: s; p̃ticularia eẽ nõ sunt i cãis vniuersalib⁹ nisi i potẽtia. q̃ vr̃ cũ eẽntia diuina sit vlis cã oĩum i q̃ oĩa cognoscit q̃ singularia p̃priã cognitiõeʒ nõ habeat. ¶ P. oĩs cognitio ẽ p assimilatiõeʒ cognoscẽtis ad cognitũ: s; singulare nõ ẽ singulare nisi p mãm. q̃ nulla virtus q̃ abstrahit a mã ⁊ ab oĩb⁹ cõditiõibus ei⁹ põt cognoscere singulare i q̃ntũ ẽ singulare: s; intellect⁹ diu⁹ ẽ maxime a mã ⁊ a cõditiõib⁹ mãlib⁹ separat⁹. q̃ de singularia nõ cognoscit. ¶ P. sic dicit Dio. i. 2. ca. de di. no. eodẽ mõ creature p̃ncipio quãuis sint diuerse: vnũ p vniformitatẽ sicut p ĩsos linee egrediunt̃ ab vno cẽtro: ⁊ sic plures figuratiões sunt ab vno sigillo. s; q̃ cognoscit cẽtruʒ nõ ex h̃ cognoscit lineas p̃cedẽtes a cẽtro i q̃ntũ est h̃ ⁊ illa: s; in cõi tm̃: ⁊ sil'r est i alio exẽplo idueto. q̃ vr̃ q̃ de⁹ cognoscẽdo seipm nõ cognoscat singularia i q̃ntũ hõ.

Contra. ad Heb. xi. Accedẽtẽ ad deũ opʒ credere q: ẽ ⁊ q̃ diligẽtib⁹ se remũerator sit: s; nõ põt remunerare opa boiuʒ singulariũ nisi cognoscat operantes ⁊ ipsoꝝ opa. q̃ opʒ credere q̃ singularia de⁹ cognoscat. ¶ P. de h̃ de reb⁹ sciam p̃cticã q̃ ẽ opatiõis p̃ncipiũ. opatio ẽ circa singularia. q̃ vr̃ q̃ sua scia sit et singulariũ.

Respondeo dicẽdũ q̃ de⁹ absq; dubio oĩum ⁊ vniuersaliũ ⁊ singulariũ cognitiõeʒ hʒ. Sciẽdũ tñ q̃ circa hãc q̃õnẽ diuersi diuersimode senserũt. Cõmẽtator.n. in. xi. metaph. vr̃ expsse negare a deo p̃ticulariũ cognitiõeʒ: nisi i q̃ntũ cognoscit eẽntiã suã que p⁹ oĩa eẽs; cũ ẽ nõ tñ sit cã eẽ reꝝ: s; oĩum q̃ in rebus sunt: os vt cognitiõeʒ reꝝ nõ tñ i eo q̃ sunt hẽc: s; ẽt in eo q̃ sunt talia vel talia. Et iõ aliq dixerũt. Auic. ⁊ Algazel ⁊ seq̃ces eoꝝ q̃ de cognoscit singularia vlr̃. qđ sic exponũt p exẽplũ. Si aliqs sciret oẽs distãtias orbiũ ⁊ planetaꝝ ⁊ tẽps motuũ ipsoꝝ ipse p̃nideret oẽm eclipsim q̃ posset ɔtigere: nõ tñ sciret hãc eclipsi: s; q̃ntũ ẽ h̃ eclipsis nisi p aliqđ a sensu accepit: s; sciret eclipsiʒ q̃ erat ɔtingere vlr. s. fm suas cãs vlẽs. Ita ẽt dicũt q̃ cũ oẽs cãe reducant̃ i ipsaʒ deũ sicut in cãm ipse cognoscẽdo se cognoscit oẽs cãs scdãs ⁊ cognoscẽdo cãs illas cognoscit omnẽ effectũ ex illis cãis: nõ tñ nisi vlr. Et iõ dicũt q̃ de⁹ nõ cognoscit p̃ticularia nisi vlr. Ita vt fm eos determinatio ex p̃cipiat ex pte cognitiõis: nõ solũ ex pte cognoscẽtis s; ẽt ex pte cognoscẽtis illa determinatio accipit. vt̃ vniuersaliter eẽt: q̃ de⁹ p̃ticularia nõ p̃ticulari. sed cognoscit vt supra pbatũ ẽ. Cognoscit tñ p̃ticularia fm p̃ticularia ẽ ipsoꝝ. Un dcm illud ẽt ẽ insufficiẽs. Cognoscere.n. hoc mõ singulare i vli: nõ ẽ cognoscere p̃priũ nisi h⁹ singularis vel illi⁹ eo q̃ quocũq; mõ vlia aggregẽtur nunq̃ ex eis fiat singulare: nisi p hoc q̃ indiuiduant̃ p mãm. Et sic hac ẽt via sequet̃ q̃ de nõ p̃fectã cognitiõeʒ de singularibus hẽret. Uniuersalia.n. cãe nõ ducũt in cognitiõeʒ p̃ticulariũ nisi fm q̃ p̃ticularia p̃cipiũt nãm cõem. cũ ergo cãis vlib⁹ nõ sciret de p̃ticulari nisi q̃ hʒ talẽ vl talẽ nãm cõem vel accĩtaliter vel substãtialiter. Iõ aũt aliq dixerũt Raby moyses q̃ deus scit p̃fectissime singularia et oẽs ratiões q̃ in eis sunt ideo nõ soluũt p h̃ qđ dicit scientiã dei eẽ equiuocã scie nr̃e. vñ p rõnẽs scie nr̃e nõ possumus aliqđ de scia dei arguere. Sic.n. eẽt dei nõ cognoscit ab hominibus nec sua scia. Hoc ɔfirmat p id qđ hr̃ p Ysa. Sicut exaltati sunt celi a terra ⁊c. S; illud q̃uis sit verũ: nõ tñ aliqđ plus dicere. vt q̃ q̃uis scia dei sit alteri⁹ modi a scia nr̃a: nõ p scia nr̃am aliqualiter determinatas scias nr̃a: ⁊ sic scia nr̃a nõ ẽ penit⁹ equiuoca scie dei: s; p̃pter analogiam ca vt i p̃sẽtiaʒ distinctiõe dcm est. Et iõ os de fm qđ nr̃a imitat̃ sciam dei: ⁊ i quo deficit ⁊ q̃rat tãta rõnem soluere. Un pcedẽdũ ẽ p viã q̃ntũ docet Dio. 7. ca. de di. no. Dicit.n. q̃ cũ de cognoscit res p eẽntiã suã q̃ est cã reꝝ: eodẽ mõ cognoscit res quo eẽ reb⁹ tradidit. qđ aũt est in reb⁹ nõ cognitũ ab ipso ɔs q̃ circa illud nõ est diuina opatio. i. q̃ nõ sit opatũ ab ipse: ⁊ ex h̃ accidit: mediantibus p̃cipiis p duo. ¶ P. illo q̃ qđ ipsoꝝ nõ p̃cedit a deo operari imediate i reb⁹ oĩbus ab ipso esse p̃ncipia q̃bus mediãtibus ab eo alie p̃ducũtur. ⁊ iõ nõ poterant inuenire q̃liter cognosceret res q̃ sunt h̃ nisi i p̃ncipiis causis vlib⁹. ¶ Secõ. q: q̃dã eoꝝ nõ ponebãt mãm eẽ factã: s; deũ agere tñ iducendo formã. Et iõ cũ mã sit p̃ncipiũ indiuiduatiõis nõ poterat inueniri apud eos q̃uo de⁹ singularia i q̃ntũ hõ cognoscat. S; q: nos ponimus deũ imediate operãtẽ in reb⁹ oĩbus ⁊ ab ipso eẽ nõ solũ p̃ncipia formalia: s; ẽt mãm rei. iõ p eẽntiã suã sicut p cãm totiũ qđ est i re cognoscit ⁊ formalia ⁊ mãlia. vñ nõ tñ cognoscit res fm nãs vlẽs: s; fm q̃ sunt idiuiduate p mãm. sic edificator si p formã artis ɔceptã posset p̃ducere totã domũ q̃ntũ ad mãm ⁊ formã p formã artis quã hʒ apud se: cognosceret domũ hãc ⁊ illã: s; q: p arte suã nõ idũcit nisi formas. Iõ ars sua est solũ silitudo forme domus. vñ nõ põt p eã cognoscere hãc domũ vl illã nisi p aliqđ acceptũ a sensu.

Ad primum ergo dicẽdũ q̃ sicut ex p̃dictis pʒ forma p quã intellect⁹ diuinus intelligit: neq; est vlis: q: additiões nõ recipit: neq; singularis: q: a materia ⁊ a dispositiõib⁹ eius imunis ẽ: s; tñ est p̃n⁹ ⁊ silitudo p̃fecta toti⁹ qđ in re ẽ: ⁊ mãe ⁊ forme: vt dcm est. Et iõ h̃ qđ dr̃ q̃ vlẽ dũ intelligit̃ ⁊c. referẽdũ est ad cognitionẽ nr̃am q̃ in sensu ẽ p formã mãlẽ ⁊ i intellectu p formã vlem. ⁊ iõ p̃ticularia nõ cognoscimus nisi p virtutẽ i qua ẽ aliqđ p̃ticulariter: s; de⁹ particularia cognoscit: neq; vniuersaliter: neq; p̃ticulariter ex pte cognoscentis: s; vlr ⁊ p̃ticulariter ex pte rei cognite. ¶ Ad 2ᵐ dicẽdũ q̃ in cãis vlibus q̃ nõ sunt tota cã rei nõ põt p̃ticulare p̃fecte sciri: sed deus ẽ cã oĩuʒ vlis tota q̃ ẽ p̃fecta cã vniuscuiusq;. ⁊ iõ se cognoscẽs oĩa p̃fecte cognoscit. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdũ q̃ q̃uis i deo nõ sit aliqđ mãle: s; eẽntia ei⁹ sit act⁹ tñ: tñ ille act⁹ est cã oĩum q̃ sunt i re ⁊ mãliũ ⁊ formaliũ: q̃ actũ imitatur q̃ntũ põt oĩa rea ⁊ q̃cq̃d i re ẽ. ⁊ iõ eẽntia diuina ẽ silitudo nõ tñ formaliũ: s; ẽt mãliũ rei. ⁊ iõ p ipm p̃t cognosci singularia ẽt i q̃ntũ hõ. ¶ Ad 4ᵐ dicẽdũ q̃ oĩa exẽpla q̃ adducũtur a creaturis i deũ deficiẽtia sunt: vt idem Dio. dicit. nõ.n. inueniẽt in creaturis aliq̃ cã cõm: q̃ sit cã totius qđ in re ẽ: sicut sigillũ est cã figure i cera: ⁊ nõ ipsi⁹ cere: ⁊ iõ p cognitiõeʒ sigilli nõ põt cognosci figura impressa inquãtũ est hec vel illa: q: h̃ hʒ ex materia.

¶ Utrum deus cognoscat mala. II.

Ad secunduʒ sic pcedit̃: vr̃ q̃ deus nõ cognoscat mala: sicut.n. dicit Cõmẽ. in. 3. de aia. Si aliqs intellect⁹ sit semp i actu nõ cognoscit p̃uatiões oĩno: s; intellect⁹ diu⁹ semp ẽ i actu. q̃ igit̃ malũ sit p̃uatio: vt Aug. dicit. vr̃ q̃ de⁹ nõ cognoscat malũ. ¶ P. oĩs scia vel est cã scitoꝝ vel cãta ab eis: s; dei scientia cã nõ ẽ eĩ q̃ maloꝝ: cũ nõ sit: vr̃ q̃ deus mala nesciat. ¶ P. scia ẽ assĩlatio sciẽtis ad rẽ sciẽdã: s; igit̃ malũ i q̃ntũ hõ nõ assimilat̃ deo: imo ipse recessus a silitudĩe ẽ malũ: vr̃ q̃ de malũ nõ cognoscat. ¶ Si dicas q̃ cognoscit malũ p bonum. ¶ Cõtra. cognoscere aliqđ nõ p se: s; p aliud ẽ imp̃fecte cognoscere: s; imp̃fectio nõ aũt cognitiõis deo est attribuẽda. q̃

Sed contra. Cõmẽ nõ cognoscit mala p bona. ẽ qđ in ps. vr̃. Deus tu scis insipiẽtiã meã ⁊c. ¶ P. p̃hs dicit in. 3. de aia q̃ rectũ est index sui ipsius ⁊ obliq; cũ igit̃ malũ sit obliquũ a rectitudie boni: vr̃ q̃ deo q oĩa bona p̃fecte cognoscit noticia boni nõ desit.

Respondeo dicẽdũ q̃ nescire dr̃ dupli. Uno modo metaphorice ad silitudinẽ nesciẽtis se habẽt: sic ipm reprobare dei nescire ẽ. q: malos a gloria sua excludit: sic aliqs ignotos a secretis suis excludit. ⁊ p oppo⁹ hẽ dr̃ scire q̃ approbat: ⁊ sic verũ ẽ q̃ de dr̃ nescire mala. Aliõ dr̃ nescire p̃pter noticia rei carẽtẽ: ⁊ p oppositũ sciere noticiã rei hẽre: ⁊ ita deus nouit ⁊ bona ⁊ mala cognoscẽdo essentiã suã: sicut tenebre cognoscũtur p cognitiões lucis: vt dicit Dio. 7. cap. de di. no. S; sciẽdũ est q̃ p̃uatio nõ cognoscit̃ nisi p habitũ oppositũ: nec habitui opponit̃ p̃uatio nisi circa idẽ subiectũ ɔsiderata. Cuʒ aũt in eẽm diuine essentie ĩpossibile sit deficere non opponit̃ sibi p̃uatio aliq̃. Un malũ nõ opponit̃ bono put in deo ẽ determinate: s; forte opponit sibi fm cõem intẽtiõeʒ boni. Opponit̃ aũt determinate bono qđ est participatũ i creaturis: qđ põt admiscẽri defect⁹. Un p h̃ q̃ de⁹ cognoscit eẽntiã suaʒ cognoscit ea q̃ ab ipso sũt ⁊ p ea cognoscit defect⁹ ipsoꝝ. Si aũt eẽntiã suã cognosceret tñ: malũ malũ vel p̃uatiões cognosceret nisi in cõmuni.

Et ideo patet r̃nsio ad p̃ᵐ: q: ex hoc q̃ Cõmẽ. ponit q̃ nihil nisi eẽntiã suam cognoscit sequit̃ q̃ mala nescit. vnde ibidẽ subdit q̃ nescit alia eẽ. vñ eodẽ modo quo alia a se cognoscit ⁊ p̃uatiões ipsoꝝ nouit nõ sicut p̃mũ cognitũ: q: i intellectu suo nõ potest eẽ aliq̃ p̃uatio: s; sunt secũda intellecta: vt ex p̃dictis pʒ. ¶ Ad 2ᵐ dicẽdũ q̃ scia dei nullo mõ a re cãta est: nec tñ est cã oĩum q̃ cognoscit: sed bene tñ quoꝝ ẽ p se cognitio. s. bonoꝝ. mala aũt cognoscit p bona: vt dcm ẽ. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdũ q̃ malũ nõ cognoscit̃ a deo p silitudinẽ: nisi p silitudinẽ boni. fm.n. q̃ de⁹ cognoscit eẽntiã suaʒ cognoscit vnũquodq; re q̃ntũ de sua bonitate p̃cipat ⁊ i quo deficit: ⁊ ita cognoscit malũ: cũ in defectu rõ mali ɔsistat. ¶ Ad 4ᵐ dicẽdũ q̃ cognoscere p aliud id qđ p se natũ est cognosci ẽ imp̃fecte cognosci: s; malũ p se nec cãm nec voluntatẽ nec cognĩ hʒ: s; p bonũ: vt dicit Dio. 4. cap. de di. no. ⁊ iõ h̃ ẽ p̃fecta cognitio mali vt p bonũ cognoscat̃.

¶ Utrum res q̃ cognoscũt̃ a deo sint in deo. III.

Ad tertiuʒ sic pcedit̃: vr̃ q̃ res q̃ a deo cognoscunt̃ i deo nõ sint. oẽ illud i quo ẽ aliqđ diuersum ab eo cõpositũ ẽ: cũ igit̃ de⁹ sit simplicissimus: vr̃ q̃ res q̃ sunt diuerse ab eo i ipso nõ sint. ¶ Si dicas q̃ nõ sunt i eo p eẽntiã: s; p sui silitudinẽ. ¶ Cõtra. vnaquaq; res verius ẽ vbi est p suã eẽntiã q̃ vbi ẽ p suã silitudinẽ: q: ibi nõ vr̃ esse nisi fm q̃d. Si igit̃ res i deo nõ sunt nisi fm sui silitudinẽ: vr̃ q̃ veri⁹ ⁊ melius sint in seipsis q̃ in deo: qđ est ɔ Aug. ⁊ Ans. ¶ P. silitudo respõdet ei cui⁹ ẽ silitudo: s; res oẽs nõ hñt in se lucẽ ⁊ vitã: cũ igit̃ in deo sint vita ⁊ lux: vr̃ q̃ nõ sint in deo p silitudinẽ. ¶ P. vbi est res fm sui silitudinem ibi nõ attribuit̃ sibi opatio p̃pria sua. lapis.n. i oculo nõ mouet̃ deorsũ: s; act. 17. dr̃ q̃ i ipso deo viuimus mouemur ⁊ sumus. q̃ vr̃ q̃ nõ sumus i deo p silitudinẽ tm̃. ¶ P. silitudines reꝝ in dei scia existentes ad scias p̃nẽt: s; filio appropriant̃: s; in ipso appropriat̃ i ira sp̃u sancto: q̃ ipse filio ⁊ ex ipso pr̃. q̃ vr̃ q̃ nõ dicant̃ res esse in deo fm similitudinem.

Sed contra est quod dicitur Joh. i. Qđ factũ est in ipso vita erat ⁊c.

Respondeo dicẽdũ q̃ hec p̃põ i. fm q̃ diuersis adiũgit̃: diuersas habitudiões notat: vt cũ dr̃ esse in toto: vel eẽ i loco: ⁊ hõ. Et iõ sciẽdũ q̃ aliud ẽ esse in scia dei: ⁊ aliud in deo eẽ: ⁊ aliud eẽ in eẽntia diuina. Scia.n. nominat cognitiões quiddã. Un esse in scia nihil aliud est q̃ p sciam cognosci. ⁊ iõ oĩa q̃ deus scit ⁊ bona ⁊ mala i scia ei⁹ eẽ dr̃. Si essentia significat̃ p modũ forme vel nãe. vñ eẽ in eẽntia diuina nihil aliud ẽ q̃ substãtie rei i nã diua vel eẽ idẽ nãe diue. ⁊ iõ creature nõ p̃t dici in eẽntia diua esse: s; ex p̃sone diue ⁊ p̃prietates ⁊ attributa. S; h̃ nomẽ de signat rẽ subsistẽtẽ: c⁹ ẽ eẽ ⁊ opari. Unde eẽ i deo põt intelligi dupli. Uel q̃ ẽ in eẽ ipsi⁹ ⁊ sic creature nõ sunt in deo. Uel q̃ substãt opi ei⁹: ⁊ sic dicimus q̃ quoq; vñ sumus i nobis eẽ: q̃ modũ aliũ oĩa q̃ a deo sunt

in eo est: nihil enim aliud malu ē q̄ ab ipso non sunt. Et ita pz q̄ vna p̄dicta sit bñ fm q̄dā accōnē, q̄q̄ n. ē i cēntia dr vna p̄dicta sit bñ fm q̄dā accōnē, q̄q̄ n. ē i cēntia dr aliq̄ esse i deo ḡ̄ p̄dicta ad cē ipōz: ḡ nō sequit̄ sicut ex ḡ̄ habuit opōz⁹ q̄ ipe sit, ita nō ex cēntia est, ē ḡ̄ ḡ̄q̄ dr in deo ē in filio et ⁊ nō cēntia: vt ps de malo.

Ad primum ḡ̄ dr̄ q̄ deo nihil ē diuersum ab ipso, vt a creatura fz ḡ q̄ deo sit ipsū esse aliud a deo: q̄ creature i deo sunt cēntie cēntie vt dr̄ Aug⁹ li. 12. n. i deo p̄dicabilia dr̄ ipsa aīe cēntia cēntie q̄ sūdo ē oīm eop̄ q̄ a deo sunt. ¶ Ad 2ᵐ dr̄ op̄ q̄ ē creature pōt q̄dr̄ agere ⁊ moueri, ḡ nō pz q̄ ē i ipa nāt: nō pōt ē i cognōbe nāt: ḡ nō pōt ē in deo. 4.ᵗ nō obstat q̄ nihil dr̄ ab eo q̄ nō sua. Cū ḡ dr̄ q̄ creatura vere nō ē: dr̄ deo q̄ ipe sit ipsū esse p̄ ⁊ ⁊: ē respōd q̄ntū ad ois disparatio ē respectōis: ⁊ p tāto dr̄ q̄ in deo dr̄ vere ipsū esse, q̄ ab eo est: ⁊ aliquo ē deo q̄ modū ei⁹ in quo ē: nō q̄ modū ei⁹ in quo ē: nō q̄ modū tā. vñ i deo ē q̄ ē: creatura ⁊ ipse nō ē: ⁊ ē creatura ⁊ ipse nō ē: ⁊ ē creatura quo mō ē de facto cēntia q̄ ipse nō ē: ⁊ ē creatura. ¶ Si aīt cōparet ad p̄ ad 2ᵐ respōna q̄ntū ad hoc q̄ dr̄

¶ Quibus medio dicatur deus esse in rebus.

¶ Distinctio. XXXVII.

ET qm̃ demũstrãtũ est ex pcedẽtibus oĩa dicãt eẽ in deo: addẽdũ vt sciãt quo modo dicãt de⁹ eẽ in reb⁹: ne tñ id bũana mẽs vlcer pte vt igne valeat cogitare: vel lingua sufficat eloq. Sic ergo ꝙ dicit de⁹ icõmutabiliter semp in se existẽs: pñtialr: potentialr: eẽntialr est in oi nã sine eẽntia sine sui diffõne: t in oi loco sine circũscriptiõe: t in oi tpe sine mutabilitate. Et pterea i scis spũs⁹ t alab⁹ est excellẽt⁹. i. pgrãm ibabitãs: t i hoĩe ꝑpõ excellẽtissime: i quo plenitudo diuinitatis corpaliter habitat: vt ait apls. In eo. n. õs habitauit nõ pgrãm adoptiõis: ñ pgras vnionis. Ne aũt ista qꝫ capacitatẽ hũane itelligẽtie excedãt: faltsitatis arguere aliq ꝓsumãt: sanctoꝝ auctoritatib⁹ munita mihi vr. Bñs Grego. sup cantica cãticoꝝ ingt. Licet õs eẽi mõ oĩb⁹ reb⁹ iũt pñtia: potẽtia: sũba. tñ familiarior mõ p grãm dr eẽ in illis q mirifice trã opez dei actus t fidẽlit⁹ ꝓsiderãt. Be ẽ. n. eodẽ Augu. ad Bardanũ i li. õ pñtia dei ait. Cũ õs sit nã ice: potẽa t icõmutabiliter viua: eterna stabilitate in sepõ manẽs: tot⁹ adest reb⁹ oĩb⁹: t singulis totus. Sz ꝛ gb⁹ bitat: bñs cũ ꝑ sue capacitatis diuersitate: alij ampli⁹: alij min⁹: quos ipe sibi dilectissimi sp̃lis grã sue bonitatis edificat. Ioh⁹ larr⁹ quoqꝫ i. vnj. li. de tri. aptissime docet deũ vbiqꝫ eẽ. Dr⁹ ingt ĩmẽse virtutis viuãs pẽs q̃ nusqꝫ nõ adsit: non desit vsqꝫ: se oẽm ꝑ sua edocet vt vbi sua sint ipe eẽ itelligat. Nõ ãt corpalis mõ cũ alicubi fit: nõ ẽt vbiqꝫ eẽ credat: cũ t i oĩb⁹ eẽ nõ desinat. Amb. i li. i. de spũ scõ. Spt⁹ ntũ scñ ꝓbat nõ eẽ creaturã: qꝫ vbiqꝫ ẽ: qđ est ꝓpriũ diuinitatis ita dicẽs. Luꝫ ois creatura certis nãe sue fit circũscripta limitib⁹: quo qs audeat creaturã appellare spũ scñ: q nõ habeat circũscripã determinatã virtutẽ: q t i oĩbus t vbiqꝫ semp ẽ: qđ vtiqꝫ diuinitatis t dignitõis est ꝓpriũ. Idẽ in eodẽ. Bñs ẽ oia cõplẽs: q dicit. Cũ t terrã ego cõpleo. Si ꝙ dño ẽ ꝙ celũ cõplet t terrã: qs ꝙ ꝑt spũs scñ indicare dñationis t bine pẽ ãtis eẽntẽ ꝙ replent⁹ orbem. Et qđ plus ẽ replẽs t Ihesus tot⁹ mũdi redẽptorẽ. Et bio aliq⁹ plib⁹ auctorib⁹ apte mõstrãt: q deus vbiqꝫ t i ois creatura eẽntialr: pñtialr: pñsẽ ẽ.

¶ Ex ois scio nõ mõ est: sẽ ẽt bitat: q nõ vbiqꝫ est habitat.

IN scio ꝙ ẽt bitat i qb⁹ ẽ ꝙ gras: nõ .n. vbiqꝫ est ibi bitat: vbi ꝙ bitat ibi ẽ. In solis bonis bitat: q sũt templũ ei⁹ t sedes ei⁹. Vñ ꝙ Esaiã dño ait. Celuꝫ mihi sedes ẽ: terra aũt scabellũ pedũ meoꝝ: qs in electis q sunt celũ bitat dõ t regnat: q ei⁹ voluntati deuoti obtẽperãt. Malos vo q sunt terra: iudicij districtiõe calcat. Vñ t i lib. Sap. dr Dyon⁹ sapie aia iustiti: qꝫ i iustis spũs⁹ est q̃i alijs rebus: i qb⁹ tñ oĩbus tot⁹ ẽ: quãdmodũ aia: vt ait Aug. i epla ad Hiero. de origie aie: ꝓ cõs pticulas corpis tota adest sil: nec minor in minor⁹: nec maior i maiorib⁹: ñ tñ in alijs itẽsi⁹: i alijs remissi⁹ opaꝫ cũ i singulis pticulis corpis eẽntialr tota sit: Ita t de⁹ cũ sit i oibus eẽntialr ac tot⁹: i illis tñ plen⁹ eẽ vꝫ quos ibitat. i. i qb⁹ ita est vt faciat eos tẽplũ suũ: t bti tales cũ eo sunt ã ex pte: ñ i beatitudie ꝑfecte. Adali vo t si ibi sint vbi ipe est q nusqꝫ deest: nõ tñ sunt cuꝫ eo. Vñ Aug. sup Joã. Nõ sunt suũ dicẽ vbi ego suꝫ t illi sũt: ñ addidit mecũ q: t miseri pñt eẽ vbi t ille est: q nusqꝫ deest. Sꝫ bti sunt cũ illo: qꝫ nõ sunt beati nisi ex eo q cũ illo sunt: q fruunt eo: t vidẽt illũ sicẽ. Adali vo nõ sunt cũ illo vt eccl i luce nõ sunt cũ luce: nec boni ita nũc sũt cũ eo vt videãt ꝓ spẽm t si sunt aliquo mõ cũ eo ꝓ fidez. Quo aũt de⁹ bitet in bonis: ex illis aliqtenus itelligere valebis q̃ supra dicta sunt: cũ de spũs scĩ ꝓcessione epale ageret: vbi licꝫ ex pte expõit: ex pte. n. cognoscimus t ex pte ꝓpheramus quo spũs scõs bitet in nob: q nõ sine pfe t filio inhabitat.

¶ Ubi erat vel bitabat de⁹ añ q̃m eẽt creatura.

SI aũt q̃ris vbi habitabat dõs añq̃m sẽ eẽnt: Dicim⁹ qꝫ i se bitabat. vñ Augul. i li. ꝺ Trinit. In ꝛplo igt suo bitat dõ. f. i scis q sũt ꝛpli dei mõ⁹ fidẽ ãbulãtes: t ꝛpli dei crisẽ aliq̃s fm spẽm: q̃s ẽt nũc ꝛpli dei sũt angeli. Sꝫ dicet aliq⁹ añq̃s faceret dõs celuꝫ t terrã: añq̃s faceret scõs vbi habitabat: Jn se habitabat deus: apud se bitat: t apud se est. Non g sci sic sunt domus dei: vt ea subtracta cadat deus. Immo sic habitat deus i scis: vt si ipse discesserit: cadãt.

¶ Malta b breuiter docet q̃ ꝛsit mãt ꝓdicta.

LIcẽdũ ẽ ẽr: qꝫ vt ait aug. i li. ad Bardanũ. Dici nisi studiosissime nogt: spũs scñ ñ bñe locũ i nõ eo: pe: qđ totus aia nra impleuerit. Studẽ ẽt dr⁹ istis aliquibi ipedirĩ trinitatẽ: vt pr t filꝰ t spũs scõs aliquibi sit eẽ ñ pñt. Dez illud ẽ multũ mirabile⁹: q cũ deus vbiqꝫ sit tot⁹: ñ tñ i oĩb⁹ bitat. Quis porro audeat opinari: nisi ꝛsepabilem trinitatis penit⁹ ignoret: q i aliquo possit bitare pr t filꝰ i quo ñ bitet spũs scõs. Aut i aliquo spũs scõs ꝛsit i quo nõ bitet pr t filꝰ. Fateduz ẽ ꝙ vbiqꝫ eẽ deũ ꝓ dignitatis pñtiã: ñ tñ vbiqꝫ ꝓ inbitatiõis gram. Propter hãc. n. bitatiõez gratie nõ dicimus pater noster qui es vbiqꝫ: cũ t hoc vez sit: ñ qui es in celis. i. in sanctis: in qb⁹ est quodam excellentiori modo.

¶ Qr deus bitat: est quotũdã nõdũ cognoscẽtium deũ: t nõ quotũdã cognoscentium.

ILlud quoqꝫ mirabile ẽ: quia vt ait Aug. i eodẽ: dõ ẽ ibitator: quotũdaꝫ nõdũ cognoscentiũ deũ: t nõ quotũdã cognoscentium deũ. Illi. n. ad ꝛplũ dei nõ pertinẽt: q cognoscẽtes deũ ñ sic deũ glorificãt. Ad ꝛplũ dei pertinẽt paruuli scificati sacramẽto xpi t renũciati spũ scõ: q nõdũ valẽt cognoscẽ deũ. Ergo quẽ potuerũt illũ nosse nec bñe: isti potuerũt bñe añq̃s nosse. Beatissimi aũt sunt illi qb⁹ ẽ deũ bñe qđ nosse. Hic aliqtenus aptt Aug. quo õs bitet i aliquo. i. bñe: cũ. vsitate i aliquo vt ab eo cognoscat t diligatur.

¶ Quo de⁹ tot⁹ vbiqꝫ sit ꝓ eẽntiã: nõ pot itelligi ab humano sensu.

EXpdictis ꝓbꝫ qꝫ õs vbiqꝫ tot⁹ ẽ ꝓ eẽntiã: t i scis bitat ꝓ grãm. Cũcta sup⁹ licet remaneãt ordinata sit q̃ rõne dicat bitare i qbusdã: efflagitarer odio rõ id ẽt assignari quo vbiqꝫ ꝓ eẽntiã t tot⁹ sit: nisi b⁹ ꝓsidẽs ablimitas atqꝫ ineffabilitas humane mẽtis sensum oĩno excederet. Ait. n. Dionysio. sup eplaꝫ ad Heb. Sicut multa de deo itelligim⁹ q̃ loq⁹ penit⁹ nõ valemus: ita multa loquim⁹ q̃ itelligere ñ simus idonei. Nbi gra. Qr vbiqꝫ õs ẽ: scim⁹ t dicim⁹: quo aũt vbiqꝫ sit: itellectu nõ capimus. Idẽ qꝫ ẽ incopeabilẽ dicim⁹: q oiuz ẽ eã bonũ scim⁹: quo aũt vel q ista sit: penit⁹ ignoramꝰ.

¶ Quotũdã opõ q ꝓsumũt oĩdere quo deus vbiqꝫ sit ꝓ essentiã: potentiã: ꝓsentiam.

QUidaz tñ imẽsa ingenio suo metiri ꝓsumẽtes: Bita sore itelligẽdũ tradiderunt: q õs vbiqꝫ eẽntiã ẽ: nõ q deo eẽntia ꝓprie sit in oi loco t omni creatura: ñ q⁹ ois nã atiqꝫ oẽ qđ nãt ẽ: in quocũqꝫ loco sit: ꝓ eli bz eẽ: t ois loc⁹ in quo illud est. Idẽ ẽt dicit ib deũ vbiqꝫ dici eẽ ꝓ pñtiã vt ꝓ poẽntiã: q⁹ cũcta loca sunt ei pñtia: t ꝙ in eis sit: nec i eis aliqd operari cessat. Nã t ipa loca: t qcqd i eis ẽ: nisi ipe ꝓseruet manere nõ pñt. In eis ꝙ ꝓ subiaz õs eẽ dr vt aũt: q⁹ ꝓprie ꝓprie sibe sue facit: vt ẽt loca sint t oia q̃ in eis sunt: Sꝫ licet hec vera sint que asserte i explanatio itelligẽdo pdicto⁹. In illis tñ ꝛbis qb⁹ dr de⁹ vbiqꝫ esse ꝓ essentiã: plus ꝓ neri creditur est: qꝫ bono vltra capere nõ valet.

¶ Qr deus cũ sit in oĩb⁹ rebus: nõ tñ sordib⁹ rerum inquinatur.

SOlet ẽt ab eisdẽ q̃ri quo õs subtiliter insit oĩb⁹ rebus: t corporaliũ sordiũ inquinatiõibus nõ ꝛtingat: qđ taꝫ fruolũ est: vt nec rẽsp̃sione sit dignũ: cũ enim ipse creat⁹ sordib⁹ corporeis ẽt leprosis vl q̃libꝫ polluti ingnari non possit. Sol quoqꝫ radios suos sine sui pollutiõe effũdit sup loca t corpa: nõ soliũ mũda: ñ ẽt immunda: ac sordib⁹ fœtidis: quoꝝ ꝓtactu boies t alie q̃dã res ifician̄t. Solio vo radij ipolluti t icõrannati ea ꝛtingẽtes exhibũt. Nõ ẽ ergo mirãdũ: si eẽntia dina oino simplex t icõmutabilis oia replet loca: t oib⁹ creaturis eẽntialiter iest: nec tñ cuiuslibꝫ rei sordib⁹ ꝓtaminat vel ꝛtingit. Vñ Aug. in lib. de nã bon. Cũ i deo ingt sine oia q̃ eodẽdit: nõ tñ inquinãt eũ illi q pecẽãt. Be cui⁹ ẽt sapia q̃ attingit a fine vsqꝫ ad finez fortiter dr. Attingit oia pp suã munditiã: t nihil inquinati in eam icurrit. Postremo rẽspondeant: qđ pot⁹ de deo rẽspondẽdũ exhibẽt: vel q̃ nusqꝫ p essentiã sit: vel vbiqꝫ: vel q̃ alicubi ita q̃ nõ vbiqꝫ. Sꝫ qs audeat dicere q̃ nusqꝫ diuia essentia sit: vel q̃ alicubi t nõ vbiqꝫ sit: Si. n. ita est alicubi q̃ nõ vbiqꝫ: q̃ localis est. Est ergo vbiqꝫ tota q̃ continet totũ: t penetrat totũ: que nec ꝓ sui simplicitate dici: nec ꝓ sui puritate maculari: nec ꝓ sui ĩmẽsitate vllo mõ cõprehendi põt. Vñ Augusti. Deus vbiqꝫ est: cui nõ locis sed actionibus ꝓximamur.

¶ Diuisio textus.

QUo modo res sint in deo. Vbi et incidẽter ostẽdit quo deus sit i reb⁹: t diuidit in partes duas. In pma ostẽdit deũ esse vbiqꝫ t in oĩb⁹ rebus. In scda gte remouet a deo quadaz: q̃ creaturẽ in loco existentes ꝓsequunt. ibi. (Cũ manus dina &c.) Pma in duas. In pma ponit modos q̃b⁹ deus i reb⁹ eẽ dr. In 2ª ingnit rõnes illoꝝ modoꝝ. ibi. (Quo aũt õs bitet i bonis &c.) Circa ꝓ⁹ duo fac. Ꝓ⁹ enũerat modos. 2ª ꝓbat⁹ ostendit. ibi. (Hinc ĩ ista &c.) Et ꝓ⁹ ponit modũ q̃ ẽ cõmũ i oĩb⁹ creaturis. 2ª modũ q̃ ꝓpr̃ est i scis. ibi. (In scis vo &c.) Mod⁹ ẽt q̃ ꝓpriissime ẽ i bonis ꝛpo ponit ad 3ª⁹ ibꝫ. t ibi ei ꝓtermittit. (Quo aũt õs &c. hic oritur rõnes dr̃ modo ꝓ. Et ꝓ⁹ ꝓmit ad modũ q̃ ꝓpr̃ i scis est. 2ª ꝛtit ad modũ eẽs q̃ ẽ i oĩb⁹ creaturis. ibi. (Et ꝓdictis ꝓ &c.) Et circa ꝓ⁹ duo fac. Ꝓ⁹ ostendit ẽntiã. 2ª excludit q̃dã dubitandos. ibi. (Si aũt q̃ris &c.) Et sit ordo ꝓ ordinẽ iducẽdi: vt ꝓ⁹ ifra. (Expdictis ꝓ &c.) Dicit ingt rõnẽ q̃rit ad modũ eẽdi. Et circa ꝓ⁹ tria fac. Ꝓ⁹ ostendit modũ illũ icõprehẽsibilitatẽ. 2ª rodargũit opinãtes illũ insufficiẽtẽ assignatorẽ. ibi. (Quidã ni immẽsa &c.) 3ª excludit erroneã q̃stionẽ. ibi. (Solet enim abesse &c.) Ubi duo facit. Ꝓmo excludit obiectionẽ. Scdo destruit positionẽ. ibi. (Ꝓ⁹ strenuo rẽspondeant &c.)

¶ Questio.

Ic est dupler qđ, primo qđo ds loiđ'vt
bonit'. 2qđo vbiq; sit. Circa p'
mu' duo. Primo vtr ds sit loiđ'reb'. 2ᵒ ds
uersitate modoꝝ qb' in reb' eē dē.

¶ Utr deus sit in rebus. I.

AD primus sic procedit. vt q' ds i reb'
nō sit. Inter cās.n. ille for
le ren iuriisce sunt q̄ prox ei' sunt: vt mā: fo
mas ār agēs: t fuas: ts ds nō ē cā rer vt ve
nēs i rebus ipsis q; regit oēs res p̄ncp̄ cōmixeat
ei nr vt dī de cāis. q̄ ds i reb' creatis nō ē. ¶ P. nobi
li' agēs ē ib qđ sit p̄ducere effectū ablentia sua q; qđ nō
pōt ib facere nisi q̄ sua p̄nia. ds aūt ē nobilissima agēs. cū
igit inexistat q̄si agēntia: t sm voluntatē: t sm nūmq; ab
sentia sui. p̄ducit effect' sic sol i celo cpis efficit calorē i
terra q emissionē suoꝝ radioꝝ lucis: nec aliqa p̄ sua multa
efficax vbi ipse nō ē p̄sens q̄ multo fortī' ds in absentia
sui posse effectū p̄ducere: t ita nō os q̄ sic in reb' q̄s ad
dix. ¶ Pālso aliqđ agēs nobili' ē also nobiliorē effectū
p̄ducere pōt: q̄ effectū ē qđ pōt q̄ se p̄sentari i ee absente
sua cā. q̄ qđ nō pōt sic figura p̄ducī' ē i cera: q̄ manet ēt
sigillo amoto. q̄ i aq vbi nō manet i absentia ipsius sigil
li: igit ds sic p̄ducit omnia agēs. vt q' reb' q̄s ad
dix. ¶ P. ipse ē q' duo agēntia imediate opant cādē rēm: q' vtrūq; illoꝝ p
fecte opat: q; ad vnū opatū terminat. vna opō q; erit ab
vno agēte: ts single res bñt opōnes p̄pas: vt dē Dam. q'
bus suos effect' pagit. q̄ vt q' ds nō imediate sit opans
q; qđ in reb' efficit: t ita vt q' nō in oib' rebus sit. ¶ P.
oēm̄es res ḋđ sunt: sed altissime dē deus in oēm̄
bus esse. q̄ deus nō est in oibus rebus.

Sed contra Jc.22. Nūqđ nō celū t terrā ego im
pleo: q; celū t terrā intelligē omnia
creatura: vt ps ex p̄'gōe. q; ds loiđ' creaturis ē. Doc ēt
vt p̄ B qđ dr ad Deb.1. Portās oia vbo virtutis suę. Tūc ait
p̄ Hieremiā res nō nisi sit p̄sa eis. q̄ vt q' in oib' rebus sit.

Respondeo dō: q' ds ēntialit' i oib' reb' ē: t nō
ita q' reb' cōmixtā q̄si pa alic' rei.
Ad cui' euidētiā sc; tria p̄notare. P̄mo q' motōr t motū
agēs t patiēs t agēs t opatū ops sit ee: vt i.7. phy. phal.
Sc; B diuersimode p̄sigit i cōparib' t spūalib'. Cū.n. cor
pus q ēntiā sua q; circūlocutōria t termis q̄ntatis determi
niatā ē ad sitū aliquē nō pōt ee q' corp' mouēs t motū
sine in eodē situ: vel ops q' sit sint p̄ partā: t sic vtute sua
imutat corp' qđ imediate sibi ꝯiūgit: qđ ēt imutatū aliō
imutare pt vsq; ad aliquē terminū. Spūal' vo substa con'
ētur' oino absoluta ē a q̄nt' t situ ac q' b loco nī ē visibita
bilis: q' mouet q' locū vel situ: ts vbi ē qđ mouet: dī ē ips
mouibile: alia ē i corpe: t sic ēt' mouēs celū ot ē in pcto
tra pte oīs qđ mouet. vñ lcpus mot'. vt dī i.8. phy. Se-
cundā ḋ q̄ ēt cautis rei: cuiusḋ gnis ei' est ime' a deo:
ea q nō ponūt sm fidē aliquem creare nisi deū: creare
ēt ē dare ēē. Tertiū ē q' illud qđ ē ei ēē ni pōt cessare ab
opōne si ēē cui q̄n ipsa res ēt ēē cessi. Sic.n. dī Aug. b ē
bria lr. ego vsq; modo t agēs nāle: qđ agēs nālē ē vbi ē mo
tus: t agēs vsq; dū ē ēē. vt ts ipm q̄s ei efficacē remota
remouet effectus suus: ts nō esse res. t sō remoto edifica-
tore ē tollit' ēē dom' e' ei ē: q̄ manēs lapidūm q̄ manet: ts
sicut domus e' ēē creatōris sit remotus ei ēē: tollit' ēē. vñ
p̄t ḋre. q' ois ī nihilū redderēt nisi eam' a' op̄ōtē' ꝑ-
neret. vñ os q' ogō qđ' q̄ dat ēē nō sit intrinsecus ts Aug.
vñ ēt Jac.4. Qui me vsq; mō ogat vt. Ex qb' oib' agit
colligit q' ds est vbiq; p̄nialiter ēē. p̄nia rei est ita
mutis ipsi rei quic nec ī ipe nec curare posset nisi q' opa-

tionē dei p quā suo epi cōungit vt in eo sit.

Ad primus q' ds q' quis cōs' dina ā sit in sua
rei q̄s p̄ venīo i ālitudēs ei': nō ē
ita rē q̄si ops: t agēs ex vnitōne ad q' rei: t B os: t sol age
te icor': t vt ex p̄dictis p3.4. ¶ Ad 2ᵐ dō: q' illud qđ agit q'
sua absentia ā ē ei p̄ria ei': qđ sit ts remota. vt' n solus
ipsum: t coepe sibi ꝯtrar: t sic dr loqꝰ vbq; ad vlt': t B
vt' ē lumē ei' p' qđ agit. t bus sīlr dō': vt Aug. dic. sil' ps
q' rer papias ē ei p'. ts exēplo peccūt ē ei. prima t sin
cta dr aut ime' in oib' ogat. vñ os q' oib' sit. ¶ Ad 3ᵐ
dō: q' sic ex p̄dictis p3 ob rei ā pt seruari sine cā efficie
sic nec mot' sine cā mouēte. vñ ā sine alia agēte ēē rei q̄
seruat: illud agēs ā erit cā cēndis fidei vñ: sic sigilli ēt
ēē figure i cera. vñ remoto sigillo remanet figura: sic ēt s
edificatore deus ē: t B ē agēs ipfectiū: vñ nō p̄cdit ex tal
fin. ¶ Ad 4. dō: q' respōdī cuidē opōnis ā p̄ ē dupler
ē. p̄ria eode mō: ts diuersimode p̄t q̄ sic p3. Opōnēs
est sic ē ipm' t oppo: in ipis agēte: t vtute agēntis q̄ medīte
erat opō ab agēte. Quīto ār agēs ē magis p̄mū: t mo
diatū tāto vt' ei' ē media: t p̄mi agēntis vt' ē imediati
sima. Os sic p3 t termis. sint a. b. c. tres cāe ordinate: q
c. sit virtia q̄ exercet opōnē. ostat tūc q: c. exercet opōnē
q' vtute sui: t q' p' vtutē sua B possit. B ē p' vtutē. b. t vir
ti' p' vtutē. a. Uñ si q̄rat q̄re. c. opat: r̄ndet p' vtutē sui:
q̄re p' vtutē sua: pp vtutē. b. t sic q̄sq; reducat i vtutē
cāe p' i qua docet plos q̄nes resoluere in posteriorib' vi
z. p̄per. Et ita p3 q' cā ds sit p' cā oium sua vt' ē imediati
sima oibus. Sc; q̄ ipemet ē sua vtus. ió ē uñ ē imediati
ssima opō: q̄ oib' ꝯ ine' in oib' opās: qđ i alqa cāe nō
ꝛsistit: q̄nis singule res p̄pas opōnes bēant qb' p̄ducit
suos effect'. ¶ Ad 5ᵐ dō: q' ñ ē p̄cedēdū singlēr: q; ds sic
in oēm̄e duab' dē cāis. P̄mo. q' demon ñ noīat nāz: ts
ñ nāz ds nominat: cui' dē nominatio ds ñ ē opatō. Scdo.
q' demon noīat nāz: ts ēēcētialē. vñ cū dr ds ē ī oēm̄e
ēē: q̄

sunt in diuersis .aliter vo per se nō est ī loco: τ tñ ꝯ q̄ ī lo co est nō est tot' ī vno loco ꝯ ī diuersis ꝯ diuersas ptes. III.

¶ Utrum esse vbiq̄ conueniat deo ab eterno.

AD tertium sic pceditur. vr q̄ eē vbiq̄ ab eterno deo ꝯueniat. [illegible] q̄ ista dr̄ ab Amb. q̄ ī oib' τ vbiq̄ [illegible] ab eterno ꝯuenit. ¶ [illegible] vbiq̄ [illegible] ab eterno [illegible] ¶ [illegible] esse dei ī reb' [illegible] ab eterno fuerit in deo [illegible] eternaliter de reb' [illegible] deo ab eterno est in reb' τ vbiq̄.

Sed contra [illegible] nihil oīo [illegible] loc' neq̄ aliq̄ res ab eterno fuerit. [illegible] deo ab eterno ꝯuenit vbiq̄ vl ī reb' eē.

Respondeo dr̄ q̄ cū dr̄ deꝰ ē vbiq̄ ipoztaf q̄dā relō dei ad creaturā fundata super aliquā opatiōez p quā deꝰ in reb' dr̄ esse [illegible] relō que fundaf sup aliquā opōnez in creaturas pcedentes nō dr̄ de deo nisi ex [illegible] relationes actuales sunt τ exigūt actu esse vtriusq̄ extremoꝝ: sicut ergo non dr̄ opari in reb' ab eterno ita nec esse in reb' q̄ [illegible] operationez ipsius designat.

Ad primum [illegible] q̄ Amb. accipit [illegible] dei eē vbiq̄ creaturis existib' [illegible] ex pte [illegible] nihil ē nouum [illegible] ex pte creature q̄ nō [illegible] fuit. [illegible] significari [illegible] ad creaturā ab eterno vt opans circa eā. ¶ Ad 2m dr̄ q̄ [illegible] vocabuli [illegible] [illegible] eternitas [illegible] [illegible] [illegible] sic ē distributiuū tempoꝝ nec ab eterno ꝯuenit: q̄ successio τ tps ab eterno nō fuit. vel [illegible] eternitatis τ sic ab eterno ꝯuenit [illegible] vbiq̄ [illegible] locū [illegible] vtrobiq̄. vbi. n. est ī loco esse τ vbiq̄ in oī loco. ¶ Ad 3m [illegible] termio accipit τ relō: cū aūt dr̄ deꝰ esse in reb' ipoztaf relō dei ad creaturas [illegible] sum diuine opatōis in casu q̄ eterne nō sunt: nec esse ī eis eternū esse pōt. [illegible] res esse ī deo ipoztaf relō creature ad deū [illegible] ab ipso sed magis [illegible] creaturaꝝ ad [illegible] eternū [illegible] eterno ī deo de'. n. est in reb' tpalr p modū [illegible] res ab eterno in deo p modū deꝰ q̄ oē qd in [illegible] est in eo p modū [illegible] nō p modū sui.

¶ Expositio textus.

ITa deus cū sit in oīb' essentialiter [illegible] Querit [illegible] creature [illegible] diuinā [illegible] [illegible] [illegible] deū [illegible] [illegible] deo [illegible] creaturā [illegible] ad ip̄s deū [illegible] q̄ ip̄s amat τ cognoscit. [illegible] tpāli dei τ habitari a deo. [illegible] [illegible] diuersitatis [illegible] [illegible] nō pringit [illegible] intelligit [illegible] [illegible] [illegible] intelligat [illegible] [illegible] ¶ Nō qd dei eēn' [illegible] ¶ In [illegible] q̄ eēn' dei [illegible] ī loco [illegible] oīa eēn' ab eo [illegible] opaf [illegible]

sufficit [illegible] addere q̄ [illegible] (Solet ēt ab eis q̄ri [illegible]) Ista q̄ stulta ē: q̄ nō opꝫ q̄ oē tangens imuicē ab eo q̄ tangit nisi in his q̄ agunt τ patiunt abinuicē: vt in p̄te generatiōe dr̄ τ hō sūt q̄ in mā ꝯueniūt. Ulī orbis lune nō i mutaf ab igne ꝯtigēte: τ iō stultū est dr̄e q̄ eēn' dina inq̄naf reb' imundis qb' per opationē applicatur.

¶ Qr deꝰ vbiq̄ sit τ ī oī tpe: nō tñ localis ē: non circūscriptibilis: nec loco: nec tpe mouef.

CUmq̄ dina nā veraciter τ ēntialr sit in oī loco: τ ī oī tpe: nō tñ mouef p loca vel p tpa: nec tpalis nec localf est. Local nō ē: q̄ penit' nō circūscribil loco: q̄ nec ita ē in vno loco q̄ nō sit ī alio. Neq̄ dimēsionē hꝫ: sicut corpꝰ cui f̄m locum assignaf pricipiū: mediū: τ finis: τ an̄ τ retro: dextera τ sinistra: sursū τ deorsū: qd sui iterpositiōe facit distātiā τ circūstātiā. Duob' nāq̄ his modis dr̄ in scriptura aliqd locale siue circūscriptibile τ ecōuerso. s. vel q̄ dimēsionē capiēs lōgitudis: altitudis: τ latitudinis distantiā facit ī loco: vt corpꝰ: vel q̄ loco diffinitur ac determinaf: q̄si cū sit alicubi non vbiq̄ inuenif: qd nō solum corpori: sed etiam omni creato spiritui congruit. Omne ergo corpus omni modo locale est. Spiritus vero creatus quodā modo est localis: τ quodam modo nō est localis. Localis quidem dicitur: q̄ diffinitione loci terminaf: quoniā cum alicubi p̄sens sit totus: alibi nō inuenif. Non autē ita totalis est vt dimensionez capiens distantiam in loco faciat. Diuina ergo sola essentia omnino illocalis τ incircūscriptibilis est: que nec locis mouetur aliquo modo. s. vel determinatione finita: vel dimensione suscepta: nec temporibus . s. affectu τ cognitione. His enim duob' modis. s. loco vel tempore fit mutatio creature: q̄ longe est a creatore. Unde Aug. super Gen. Deus inquit omnipotēs incōmutabili eternitate: voluntate: veritate semper idem mouet per tēpus creaturam spiritualez. mouet etiam per tps τ locū creaturaz corporalē: vt eo motu naturas quas condidit administret. Cum ergo tale aliqd agit: nō debemus opinari eius substantiā qua deꝰ est temporib' locisq̄ mutabilē: siue per tempora τ loca mobilem. cum sit ipse τ interior omni re: q̄ in ipso sunt oīa. τ exterior omni re: q̄ ipse ē sup oīa. τ antiquior omnibus: quia ipse idem est ante oīa. τ nouior omnibus: quia ipse idez ē post oīa. s. post oīū initia. Ecce hic apte ondītur: q̄ nec locis nec tēporibus mutaf vel mouetur deus. Spūalis autē creatura per tempus mouef. corporalis vero etiam per tempus τ locum.

¶ Quid sit mutari f̄m tēpus.

MUtari aūt p tps ē variari f̄m q̄litates iteriores vel exteriores q̄ sūt in ip̄a re q̄ mutaf: vt q̄n suscipit vicissitudinē gaudij: doloris: scie: obliuionis: vel variatiōnez forme: siue alicuius qualitatis exterioris. Hec enī mutatio que fit f̄m tps: variatio ē q̄litatum que fit in corporali vel spūali creatura: τ ideo vocatur tempus.

¶ Opio quorūdā q̄ dīr spūs creatos nō moueri loco: nec esse locales.

DE mutatiōe vo loci magna iter conquirētes disceptatio vsaf. Sūt. n. q̄ dīt nullū spm̄ aliquo mō posse mutari loco: ab oī spū locū vl'r remouere volētes. quoniā f̄m dimēsionem tantū τ circūscriptionē loci cōstare asserunt. atq̄ id solū esse locale: vel in loco esse dicūt qd dimensionem recipit τ distantiā in loco facit. Et hoc dicunt Augu. sensisse mutationē tpis tantū spūali creature tribuente: loci vero τ tēporis corporee.

¶ Hic respondetur eis.

SEd vt supra diximꝰ: duplr dr̄ res eē localf vel circūscriptibil. s. vl q̄ dimēsionē recipit τ distātiā fac: vel q̄ loci termīo diffinif: quoꝝ vtrūq̄ cōuenit corporee creature: alteꝝ vo tātū spūali. Nā vt supra diximꝰ corpalf creatura ita ē localf vl circūscriptibilis q̄ determiaf diffōne loci: τ q̄ dimēsionē recipiēs distātiā facit. Spūalf vo tñ diffōne loci ꝯcludif: cū ita sit alicubi q̄ nō alibi. Sꝫ nec dimēsionē recipit: nec distantiā in loco facit: q̄ si multi essent spūs hic: nō eo coangustarent locū: quo minꝰ de corpib' cōtineret. Hoc Aug. attribuit mutationez loci corpi: nō spūi. q̄ licet spūs trāseat de loco ad locū: nō tñ ita vt dimēsionib' circūscriptus: iterpositiōe sui faciat distātiā circūstantiā sicut corpus.

¶ Cōclusio ex pdictis q̄ spūs creati sūt locales τ circūscriptibiles quodāmmō. Spūs vo dei oīno icircūscriptibilis.

SUnt ergo spūs creati ī loco τ trāseunt de loco ad locum: τ quodāmō locales τ circūscriptibiles: sed nō oī eo mō quo creature corpee. Spūs aūt icreatꝰ q̄ deꝰ ē: ī loco qdē est: τ in oī loco: sꝫ oīno illocalis τ icircūscriptibilis. Ul̄n Beda sup luc. ait. Cum ad nos angeli veniūt: sic exteriꝰ iplēt ministerium: vt tñ an̄ deū iteriꝰ per cōtēplationez assistāt: q̄ τ si angelus ē spūs circūscriptꝰ: sūmꝰ tñ spūs q̄ deꝰ est: icircūscriptꝰ ē: ītra quē currit angelus quocūq̄ mittaf. Ecce hic dr̄: q̄ spūs angelicꝰ circūscriptꝰ est. Spūs aūt q̄ deꝰ est icircūscriptus. Alibi ēt Amb. distātiā ostēdēs iter spūm icreatum τ spūm creatum dicit seraphin de loco ad locū trāsire ingens ita in li. de tri. Dixit Esaias: q̄ missus est ad me vnus de seraphin. Et spūs qdē sc̄us dr̄ missus: sꝫ seraphin ad vnum: spūs vo ad oēs. Seraphin mittif in ministerio: spūs opaf misteriū. Seraphin ō loco ad locū trāsit. Nō. n. ꝯplet oīa: sꝫ ipse replef a spū. Hic apte ondīf q̄ angeli quodāmō locales sūt.

¶ Cū repetitōe superioꝝ ꝯfirmat auctoritatib' deū esse vbiq̄ sine locali motu.

FAteamur itaq̄ dinā nām p imēsitate sui nusq̄ deesse: eāq̄ solā oīo illocalē: τ oīo icircūscriptibilē: nullo cōcludi loco: sꝫ a fine vsq̄ ad finē attingere: nō tñ spaciosa magnitudie: nec locali motu: sed imēsitate atq̄ imobilitate sue essentie. Ul̄n Augu. ad Dardanū ait. Nō q̄si spaciosa magnitudine opinemur deū p cūcta diffundi: sicut fumꝰ aut lux ista diffundif: sꝫ potꝰ sicut in duob' sapierib': quoꝝ alter altero corpore grādior est: sed sapiētior nō est: vna sapia est: nec ē in maiore maior: nec ī minore minor: nec mior in vno q̄ in duobus. Ita deus sine labore regēs τ continēs mūdum: in celo totus ē: ī terra totus: τ in vtroq̄ totus: τ nullo cōtentꝰ loco: sꝫ in seipso vbiq̄ totꝰ. Idē quoq̄ sup psal. ait. Ad verbū dei ptinet nō esse in pte: sed vbiq̄ eē p seipsū. Hec. n. est sapia dei q̄ attingit a fine vsq̄ ad finez fortiter: nō tñ motu locali: sed imobilitate sui: velut si moles aliqua sacca ipleat aliquem locū: dr̄ q̄ attigit a fine illꝰ loci vsq̄ ad finē: cū tñ alterū nō deserat alteꝝ occupādo. Nō ergo habet motū localē verbū illud: τ sapientia illa solida est τ vbiq̄. Ex pdictis inotescit: q̄ deꝰ est ita vbiq̄ p ēntiā: q̄ nec spaciosa magnitudine diffundif: nec vno deserto loco aliū occupat: q̄ localez motū nō habet. Ideoq̄ Augu. volēs pscidere a dei puritate oēm localez motū τ localē circūscriptionem: potius dicit oīa eē in illo q̄ ipsum eē alicubi: nec tamē ipsū eē locū q̄ nō est in loco. ī lib. lxxxiij. q. ita inquiēs. Deus non alicubi est. qd alicubi est ꝯtinef loco. qd cōtinef loco: corpus est. Deus aūt nō ē corpus: nō ergo alicubi est: τ tamē q̄ est τ in loco nō est: in illo sūt potius oīa q̄ ille alicubi. Nec tñ ita in illo vt ipse sit locus. Locus enim in spacio est: qd lōgitudine τ latitudine τ altitudine corporis occupaf: nec deus tale aliqd est: τ oīa ergo in ipso sūt: τ locꝰ non est: nec in loco ē. Locus tamē dei ꝯ ipropie dicif tem-

plum dei nō q eo primeat. Id aūt nihil melius ch̄ alia mōda intelligi. Ecce hic dicit deū nō esse in loco: ñ intelligendū é eū nō ee in loco localr. l. q nec circūscriptionaliter nec localē motū by.

¶ Oppositio q vī pbari q deus mutet loco.

¶ B aūt solet opponi sic. Quotidie fiūt creature q aī nō crāt: ⁊ i eis deꝰ q: cū aī nō eēt i eis: ꝯ g vbi aī nō erat: nōq; mutabil eē vī. Sed licet quotidie incipiat eē in creaturis in qbꝰ aī non erat: qz ille nō crāt: B tñ fit sine sui mutatiōe: q̄r in mūdo cepit eē quē fecit: tñ sine mutabilitate: ⁊ silr desinit eē in qbus aī erat sine sui mutatiōe: nec tñ ipse desert locū: sed locus desinit esse.

¶ Epilogus vbi exponit quare in pdicram venerit disceptationem.

Iam sufficiēter demōstrātū esse vī: qđo oia dicant eē i deo: ⁊ do in oibꝰ: quā discepatiōz q̄sti iciditer suscepumꝰ: qz ad videbaī poscular reo: circa quā nr Rabaī fuit. Disserebamꝰ. n. B scia sine sapia dei: ⁊ cū docerem deū scire oia: q̄stū ē vrz pp eo gnitiōz quā de oibꝰ by: dicant oia eē i deo: an alia rōne hoc diceret scriptura. Murꝰ q̄ q̄nus occasio in pmissaz nos deduxit disputatiōz.

¶ Diuidio textus.

Stenso q̄ do est vbiq; B excludit a deo duo q̄ creatura sequūt i loco cpti. Localitatē ⁊ motū. Et duūdit in pres tres. In pꝰ pte ponit q̄s itēdat. l. dīnā cētia nusq; mouēri neq; localē eē. In 2ª ostēdit B duo oi creatura inesse ibi. (Quodꝰ nāq; ⁊c.) In 3ª ibat vrūq; a deo removeri ibi. (Hactenꝰ itaq; ⁊c.) 2ª pꝰ i duas. Inpꝰ ostēdit localitatē oi creature inesse. vel p circūscriptiōez ⁊ diffinē sic corpoi. vel p diffinē tm sic ipūs. Ostēdit ex corpoi duplicē motū inesse. l. p tpo ⁊ locū. ipūs vo alicruꝫ simplicē motū p tpe. In 2ª ingrit vtr eē mot̄ p locū ipūs cōtinuat. ibi. (De mutatiōe vo loci. Et circa B tria fal. In pꝰ ponit alios p opinē ⁊ eoꝝ rōnes. In 2ª determinat illā rōnē. ibi. (Sz vē. ñ dicant ⁊c.) In pꝰ ponit opinē suaz ⁊ pbat eā. ibi. (Nec ḡ hoc sic creati ⁊c.) (Sequuntur itaq; ⁊c.) Dicebat duo pdicā a deo removeri. Et circa B tria fal. p oībꝰ ponū g̃ anētatē. 2º mouet obones ⁊ soluit. ibi. (Sed si velet ⁊c.) Vltio epilogat ea q̄ dixerat. ibi. (Hactenꝰ itaq; ⁊c.)

Questio. III.

Jc cētā duplex é q̄. pꝰ deloco ageli. 2ª de motu ipīs: q; B immutabilitate pꝰ ostēdit ipe vbiq; ē. ñ. expedīti ē. De motu āt ⁊ loco tangit nō gnet ad theologā tractare: ⁊ ideo ad ñles. (Circa pmū tria q̄runt. pꝰ vtr angelus fit in loco. 2º vtr vn angelus possit eē in plibus locis simul. q̄ vtrum plures angeli plū esse in vno loco.

I.

Utrum angelus fit in loco.

Dprimus sic procedit. vī q̄ angelus nō fit i loco. Dic. n. Boe. in li. de hebdo. cētia animi excepto q̄d oēs sapiēs scīa loquūt i loco ē. ē fz ageli: ⁊ p cōsequēs ⁊ vī milēs. vī Boe. ⁊c. Q̄ageli nō fiūt i loco. (Pꝰ ea q̄ olo absolutā ē a situ ⁊ remōtiōe nō dicit locꝰ nisi q̄ accēdit: sic pz de mā pꝰ: fz cētia ageli olo ē absoluta a situ ⁊ remōtione sic oēs ponūt q̄ coa icorpoea dīt. q̄ñ dicit silr locꝰ nisi accēdit fz q̄ accēdit ñ ē in loco nisi affigēto corpe. q̄ vī q̄ qđ nō affirmit corpꝰ q̄ nō fit i loco. (Si dicas q̄ ē i loco q̄ opōnē suā. (Cōtra q̄d sequit aliqui p aliqđ os illi dicūtur q̄ q̄ sequūt: vt ñ aīal ē i loco q̄ coapꝰ os corpꝰ illo ee ē. fz opōnī nūq; pōt attribuī eē i loco. q̄ ageli pōt opponī i loco eē nō pt. (Pꝰ fz q̄ opōnē sequīat sibi eē i loco ā nisi inq̄ꝰ opat circa locū aliquē. fz ageli ñ opant fz circa corpalia. q̄ aliqui ñ aliubi eēnt. Nec vbiq; sūt q̄b pōt ē. q̄ nusq; sūt: q̄ vī abiurdū. (Pꝰ. fi ageli ē i loco q̄ opōnē sua. q̄ z oppositio ē i loco. q̄ opō sua ad loꝰ oppositi ⁊ oter. l. fz silr aliq̄ opō di oppositi ad locū aliquē ee q̄d illi opōnē ñ exercet: vt pz. l. suscitatiōe alicꝰ mōtui. q̄ vī q̄ ēs oppositio eēt i loco. (Pꝰ. pbi et ponēt opōnē inteligētia: q̄ circa ea q̄ sit. B. nī expetit intelligētā i alia loco eē. imo pōt poni ideas nr̄ infra ee lū nr̄ eē celū eē q̄ ille eo ñ sit: vt l. 3. phy. tx. q̄ nr̄ p opōnē ageli i loco eē vīr.

Sed contra é q̄ in collecta vī. ageli sti nus habitācies i ea eē. Dam. eē vīr q̄ vbiq; tur ibi sūt: ⁊ multis aliis auctoritatib̄ facile est pbare.

Respondeo dicēdū q̄ circa B tripliter est opio. Una opio ep̄ꝰ q̄ intelligētie vel ageli nullo modo sūt i loco. ponūt. n. q̄ intelligētia ē q̄dā substātia a mā ⁊ ab oībꝰ substātiis mūdi. ⁊ q̄ intelligē mouet eēt p aias ei⁹ sūctā ipi orbi. sic ēt dicūt ab ipa: ratiōnaliter applicatōez ad corpꝰ vl ad locū by: q̄z nō immediate operāt circa aliq̄ corpꝰ. Dec āt opio hereticā ēq; fz fidē nī ponim⁹ ageios immediate circa nos opari. Et ideo aliq; vīr q̄ ipsi ageli ēt ipūs ad eēntiā suā ēt loc⁹ a deo q̄si ē locali gibile ageli. q̄ nisi loc⁹ eēt: eēt tñ q̄ ageli sit ē loco circūscriptiue. fz diffinitiue: qđ determinat ad locū aliquē sic q̄ ē i B loco: ita q̄ ñ i alio: cū. n. eēt⁹ ei⁹ finita sit eo q̄ creatura ē: oz intelligere q̄ sit determinata ad locū aliquē. Si aūt sit de nudis pbatiōnib̄ q̄ pcedit ex equocatiōe finis. cum. n. sit eēt⁹ ageli finita accipī finis p fine eēt⁹ ⁊ virtutis q̄ ē. diffō termin⁹ dr̄ ē ñ p fine dimēsiōis. loc⁹ āt dr̄ finē vī finit⁹ fz termīos q̄ntitat̄ dimēsiue. finis āt hyperāg accipiōez nullā ꝫmēsurātiōez seu ꝓportiōez by. vñ si os vr q̄ ē finitū i eēt⁹ ad terios loci finiat. Et pcrea q̄ aliqd determinet ad locū aliquē B ñ ē nisi inq̄ꝰ p aliquē mōs q̄ plicat ad locū illū: ⁊ ñ ad alia. Dec āt applicatio vī dicit fz sīnī aut ptactū. vl fz formā vl fz opōnē aliquā. z⁹ tm mī sic alia ē i coapcatiōe ageli ⁊ re localī. oē nō pt eē nō ñ act⁹ corpis. 3º determinatū sīnī dicit pūctū vl linea q̄d terminat. q̄ño ageios i loco ñ ēsse eēt⁹ ei⁹ olo a situ absolutē ē. 2º pcrea ⁊ ageios ee i loco ē corp⁹. ptact⁹ āt ei⁹ dupliciter. ppe ⁊ metaphorice. ppe ē tagere bte vīrla fil. ⁊ p q̄ B ageios ꝫtinere ñ pt ee. metaphorice ē p actiōez. sic oē pcrisīas tagere alterī ageios ee ꝫtinere. Relingī q̄ q̄ ageī ostēsum vī determinari ñ pt ad locū aliquē nisi q̄ actiōes ⁊ opōnē. Et ad 3º opio q̄ pōt ageīs eē i loco inq̄ꝰ alicui loco p̄dicto applicat. Et B ꝑmittit aūtic Greg. nazianz. q̄ B expte dicit. vñ ēt subiūgit q̄ eū oberam⁹ dicere B opat absolute dicim⁹ B. ⁊ sic hāc opionē sequēbo q̄ rōnabiliter pt dici q̄ angelus ⁊ quīs tota ic corpea nō pt eē i corpe. vī loco nisi q̄ opōnē ⁊ effectū aliquē i eo cāt. Doc aūt ostēdit mat tipīr. Multa. n. spūal pōt aliqua ꝫferre nō gdē ee fed aliqd ad eē supaddita: ⁊ sic angelus ē in loco inq̄ꝰ opat circa aliqđ corpꝰ locatū vel motū vel lumē vel aliud huiusmodi eē nō ꝫfert. Aliqñ vo tota spūal vis q̄ opōnē corpori eē dat eē fz nō fui. Aliqñ aūt vis dat corpori ipa fui eē: B contingat dupliciter eē ⁊ esse. act⁹ formē ⁊ act⁹ hypostasis. vī fistā spūalia pt ꝫferre res corporales. eē fui inq̄ꝰ eē act⁹ formē: ⁊ sic forma ipīs⁹ efficiat. ⁊ B nō alia ē in corpe. aut fm q̄ est act⁹ hypostasis ⁊ nō formē. ⁊ B nō humana mā in ꝑpo assumpta est ad eē dine glorie: q; facta est vnio i hypostasi: ⁊ non confusio in natura.

Ad primum q̄ dōm q̄ locꝰ ē nomē mēsure. vñ esse in loco ꝑpe significat vt eē in mensura: ⁊ sic nulli rei coexistere ꝓuenit i loco eē. l. vt i loco fz nī alicui rei coexistere ꝓuenit eē in loco nō vt in loco sed sic operās in orato. vel sic fozē i mā. vñ ēt angelus nō local dr̄ nisi fm q̄d inq̄rit. l. fz aliq̄d sīle rei localis: vt. l. determinet ad hoc locū poti⁹ q̄ ad illū. (Ad 2ª dōs q̄ eē in loco vt in loco nō ꝓuenit ageio nisi p accīs inq̄rit. l. corpus assūptū vel corpꝰ cui p opōnē applicat i loco ē. fz esse in loco vt operās i orato ꝓuenit ageio. ēt p se fz q̄ p se in loco opat sic ēt mā p̄ q̄ se ē in loco aut i locato vt pz: sic pūcta ⁊c. p se ē in loco vt terminꝰ nō vt locatū. (Ad 3ª dōs q̄ opō ēt angeli nō ē i loco vt locatū: fz vt p̄cīsio locati: q̄z opō agēnis ip̄ē p̄cīsio patiētis inq̄rit bs. (Ad 4ª dōs q̄ B nō reputo icōueniēs q̄ angelus sine loco ponit eē ⁊ nō in loco: q̄ nullā opōnē circa locū bs: nec ē icōueniēs vt nāe nullā vī in nullo loco eē dicat: sic ēt nō ē icōueniēs q̄ nullo colore colour⁹ dicat. fz B tñ nō ē imaginabile. q̄ imaginatio ꝓcīnū nō trāsēdit. (Ad 5ª dōm q̄ angelus diffinitiue i loco ē q̄ opōnē suā. sz aūt nōqz opō ipsi⁹ dei: ⁊ fi ēt mā p̄ q̄ se ē in loco aut i locato vt pz: sic pūcta ⁊c. p se ē in loco vt terminꝰ nō vt locatū. (Ad 6ª dōs q̄ opō ēt angeli nō ē i loco vt locatū: fz vt p̄cīsio locati: q̄z opō agēnis ip̄ē p̄cīsio patiētis inq̄rit bs. (Ad 4ª dōs q̄ B nō reputo icōueniēs q̄ angelus sine loco ponit eē ⁊ nō in loco: q̄ nullā opōnē circa locū bs: nec ē icōueniēs vt nāe nullā vī in nullo loco eē dicat: sic ēt

Sed contra sicut se habet corp' ad eē circūscriptiue in loco ita 2 angeli ad eē diffinitiue

Sed hoc expone sic circūscribunt eodem loco g nec duo angeli possunt ad vnū locū. ¶ P. vm' corpeitas nō fuit eius alia ratio quia spacialis est sic 2 angelus. g vt q3 nec duo angeli in vno 2 eodem loco esse possint.

Respondeo dōs q' loc' pōt sumi ppie 2 mere". Locus mere" dr locꝰ spūalis angeli. Ppie dr' g ad similitudē loci mēsur' 2 sic odo angelicimo alia entia tam in vno loco. 2 loco g oia mēsur: sed sic nō loquim' de loco: 2 de loco ppie dicto g ē locꝰ corporalis. Et sic dico fm cōes opiōnē q' plēs angeli non pōt fill' in vno loco eē cū' nō accipiāda est ex gre ppōsa fm quā angelus in loco eē dr' q3 fm ꝓbm in 4. phy. nunc pulcherrime vnā q3 diffinit qđ p diffinitionem manifestat nā res 2 terminabrat odo ppartes res 2 totum' odo dubitationes leūdēnt. Sedm B g dōm ē q' ipolit est idē fr. idez pati 2 moueri a diuersis agentib' vel mouētib' fi vtrūq3 sit efficax 2 natus ad inducēdū effectū illum: sed B cōtigit qđ plēs moueat in vnū mouētiū: quoꝝ glibz ē imperfect' modꝰ: sicut ps' trahentibus nauis. 2 B id q3 ab agente efficto patiēs vocat' in actū effectū: g habito nō re mouet a diuersis agentib' vel mouētib' fi vtrūq3 sit efficax 2 natus ad inducēdū effectū illum: sed B cōtigit qđ plēs moueat in vnū mouētiū: quoꝝ glibz ē imperfect' modꝰ: sicut ps' trahentibus nauis. 2 B id q3 ab agente efficto patiēs vocat' in actū effectū: g habito nō rem

in diuersis partem. ¶ Ad 3m dicendum q nõ illa pcederet in illis q per contra sua sunt determinata ad vbi: q nõ ptingat in angelis. vel mot9 ei9 est fm operationes vnicq sunt h' e hi succesiue. ¶ Ad 4m dicendum q dem illud non e vniquo sufficiens: q h q angelus intelligit h 7 illud nõ dr esse h sicut ergo ens in vno loco pot intelligere id qd e in alio loco: sed accidit ad veritate inquantu successio operationu sequitur successione q e in intellectu. ¶ Ad 5m dicendum q angelus pot pertransire per oia media nõ tñ op3 q numeret infinita puncta extrema in linea: q3 loc9 in quo est angelus nõ semp est indiuisibilis sed aliqñ diuisibilis: vt dcm est. 7 cu nullu spaciu finitu diuidat in infinita diuisibilia actu accepta: pstat q oia media pertransire pot. ¶ Ad tertiu dicendum q nõ est eadem rõ de oibus medijs: q3 media possunt accipi diuisibilia 7 h finita sunt. Uel indiuisibilia q infinita sunt 7 pertransiri si actu numerent nõ pñt. Et preterea in vno mediorum locoꝝ h3 aliqd operari 7 nõ in alio. vñ sequit q per aliqd mediu transeat 7 non per aliud.

¶ Utrum angelus moueat in instanti. III.

AD tertium sic pceditur. vr q angelus moueat in istanti. Mutatio n. angeli fm locu e simplicior q̃libet mutatiõe corporali sed alique mutatiões corporales fiut in istati. vt in 6. phy. Come. dic. sic illuminatio gñatio 7 corruptio 7 hmõi. multo g fortius 7 mutatio angeli. ¶ P. mouet angelus de a in b. sic in qd p mutatu e: aut in illud p mutatu e: qd est loc9 cõtiguus loco in quo prius erat: 7 si mutat in tpe sit tps in quo mutat c. Si g illud tps mensurat illu motu op3 q in vltimo nunc tpis sit in termino mot9 fm q e in b. Relinquit g q in toto tpe pcedente vltimu nunc aut est tm in a. aut est ptis in a. 7 ptis in b. Si nõ ptis in vtroq: q3 indiuisibilis e g in tpe illo erit tot9 in a. sed cu oe tps sit diuisibile: in q̃libet tpe est accipe prius 7 posteri9. g in priori 7 posteriori pte illius tpis angelus erit in a. g quiescit in a. Q2 pot de eo dici q in a. est nunc 7 prius q est quiescere. Mot9 g angeli p3 erit quies ei9: qd est inconueniens. Et qd plus est sequit q tps illud in quo posit9 e moueri nõ mensurat motu ei9 sed quietem. g videt q nullo mõ in tpe moueat. ¶ P. si mouetur in tpe moueat vt dictum e de a in b in tpe c. ponat g q per ide spaciu moueat qddã corpus f. qd mouebit in maiori tpe f. d. q3 angelus e maioris virtutis q corp9: 7 h3 q addit ad virtute mouentis sic op3 q diminuat de tpe motus: q3 maior virtus in minori tpe mouet. vt in 4. physi. dr. Sz cu oe tps finitu pportione h'eat ad qdlibet tps finitu accipiat pportio duoꝝ temporu s. tpis c. in quo mouet angelus: 7 tpis d. in quo mouet corpus: sic pportio tripla ad subtriplu: q3 nõ dr quomodo sit. Accipiat et aliud corpus qd excedat ipm f. fm virtute in tripla pportione: sit g. inde sic. Scdm excessu virtutis mouentis est diminutio in tpe motus. sed g. excedit f. in tripla pportiõe. ergo 7 tps in quo mouet g. p ide spaciu erit minus q d. in tripla pportiõe sed h est tps c. in quo mouebat angelus. g in eode tpe 7 equali mouebit virtus corporalis 7 virtus angeli. Et si ponat angelus moueri velociter quantucuq p3. Et similis rõ pot accipi ex pte mobiliu fm quoꝝ et proportione diminuit 7 auget tpus motus. vt habet ex 4. phy. ergo cu h sit impossibile: videt q angelus in tpe non moueat. ¶ P. oe tps est diuisibile. si g moueat angelus de a in b. in aliquo tpe: in medio illi9 tpis alicubi erit: sed nõ est in a. q3 ibi erat in principio tpis: nec in b. q3 ibi erat in fine tpis: 7 dum mouet in duob9 instatib9 nõ est in eode vbi. vt pbat in 6. phy. vñ cu in vno istanti sit in a. vel in b. in alio istanti nõ pot esse in eode. g in instati qd e mediu tpis erit in medio spacij: q nõ est: 7 ita transit mediu vt supra dictu est. g motus ei9 nõ est semp in tpe.

Sed contra omnis mot9 7 mutatio h3 prius 7 posterius: q3 h3 duos terminos quoꝝ vn9 cõsequit aliu. Sz numerus prioris 7 posterioris in motu est tps vt hr in 4. phy. g ois motus mensurat tpe. ergo 7 motus angeli. ¶ P. moueat angelus de a in b. aut in eodem istanti est in a. 7 in b. aut in diuersis. si in eodem tunc erit simul in duob9 locis qd e improbatu. Et preterea tunc nõ moueret ad b. q3 nihil mouet ad id in q est. Si aut in diuersis. g est designare duo istatia in quoꝝ vno e in a. s. c. 7 in altero in b. 7 sit illud d. Inde sic. Motus angeli est inter d. 7 c. sed inter q̃libet duo istatia est tps mediu vt pbatur in 6. physi. g mot9 angeli erit in tpe. ¶ Si dicas q illa duo nunc succedut sibi sine aliquo medio sicut dictu est de operationib9. ¶ Cõtra. moueat angelus de a in b. ita q in h istati q est c. sit in a. 7 in h istati qd est d. sit in b. Itẽ ponat q aliqd corpus sit g. moueat. simil de a in b. 7 incipiat simul moueri cu angelo. s. in c. Inde sic. Angelus citius puenit ad b. q corpus g. g in istati d. corp9 nondum peruenit ad b. sed erit citra b. 7 sit ille locus r. Inde sic. g. mouet de a in r. 7 in tpe c. d. Sz spaciu a. r. est diuisibile. diuidat g in puncto h. Inde sic. corpus illud g. in instati c. est in a. 7 i istati d. est in r. g h. erit in aliquo alio instanti medio iter illa duo: 7 sit illud n. in n. g angelus vel erit in a. vel in b. vel in medio: sed nõ in a. q3 sic in duob9 istantib9 esset in eode vbi: 7 eade rõne nõ est in b. g op3 in istati n. sit in medio: 7 sic semp pcedendo inueniet iter q̃libet duo istatia istans 7 tps. g op3 q motus angeli sit in tempore cõtinuo. ¶ Si dicat q in motu angeli nõ est assignare vltimu istans in quo sit in a. q3 in a. est in toto tpe 7 in b. est in termio tpis. Inter tps aut 7 terminu tpis nõ est assignare mediu: sic et dicit phs in 6. phy. in mutationibus naturalibus: vt qñ aliqs mouet de albedine in nigredine e designare duo tpa. In quoꝝ primo est albu: 7 in 2o nigrum. 7 istans qd cõiungit duo tpa t3 se cu sequenti q vñ in eo est nigru. vñ nõ fuit inuenire vltimus in quo esset albu. Sed vltimu tps in cui9 termio erit albe inq̃ sic dicat. ¶ Cõtra. ois motus q nõ e semp iter duas quietes: q̃rũ vna e in termino a quo e motus. altera in termio ad quẽ est motus. Sz sicut istãs ad qd terminat motus t3 se cu gete sequete: ita istans a quo incipit motus t3 se cu gete pcedente: vt p3 quãdo aliqd mouet de albedine in nigredine: q3 sicut in fine tpis qd mensurat motu est nigru: ita in pncipio tpis est albu. g et h p3 q oia generabit ad se 7 nunc pcedens 7 nunc sequens. Inde sic. Angelus q mouet de a in b. vt tu dicis in tpe c. d. e in a g quiescit ibi. q3 vt pbat in 6. phy. quod est in tempore in quo vno vbi quiescit ibi. Sed vbi est aliqd quiescens in tpe est in termio tpis. g in d. qd est nunc vltimu tpis erit angelus adhuc in a. 7 nõ in b. vt ponebat. ¶ P. oe tps accidens motui vt p3 ex 4. phy. Sz angelus in a. nõ mouet nec ergo h3 ordine ad aliquẽ motu pose per cui9 tps sua gene surei. g nihil est dicere q angelus sit in a. in tpe.

Respondeo dicendum q cu ois mutatio habeat duos terminos q non possunt esse simul: q de mutatio est in loginquitate vt dr in primo phy. op3 q cuilibet motui vel mutationi adesse successione: ex h q nõ pñt duo termini ee simul: 7 ita tps qd est numerus prioris 7 posterioris in quibus psistit tota successionis rõ. Sed h diuersimode i diuersis pntigit. Quis n. termin9 mot9 e medians 7 in quo mot9. Uel fm mediu q̃titatis dimensiue: sic e in motu locali corporali: 7 in motu augmenti 7 diminutiõis. Uel fm mediu q̃titatis virtualis cui9 diuisio attedit fm remissione 7 intensione aliqui9 forme: sicut in alteratione q̃ mensurat sensibiliu. 7 tunc tps per se ipm motu mensurat. q3 ad ter-

minum successiue puenit: eo q diuisibilis est. Quãq̃ uo termin9 ad quẽ nõ est mediatus termino a quo: sicut est in illis mutatiõibus in quibus est mutatio de priuatione in forma: vel ecõ. vt in gñatiõe 7 corruptiõe 7 illuminatiõe: 7 in oibus hmõi: 7 in istis etia mutatiõibus op3 annexu esse tps: cu pstet ma3 nõ simul esse sub forma 7 priuatione nec aere ee simul sub luce 7 tenebris. Nõ aut ita q extrius vr transitus de vno extremo in aliud fiat in tpe: s3 alteru extremoꝝ. s. pmu qd in mutatiõe abijcit est cõiunctu cuida motui vel alteratiõi sicut in generatione 7 corruptione: vel motu locali solis: sicut in illuminatiõe: 7 in termino illius motus est etia termin9 mutatiõis. Et p tãto mutatio illa dr esse subito vel in istati: q3 in vltimo istãti tpis qd mensurabat motu pcedente acquirit illa forma vel priuatio: cui9 nihil prius inerat. Et in illo istãti dr generatu3 ee nõ aut pprie gñari: q3 oe qd generat generabat 7 generabit: vt in 6. phy. pbat. vñ oes tales mutatiões istãtanee sunt termini cuiusdã motus: vt in 6. physi. Cõmen. dicit. Motus aut angeli nõ pot esse termin9 alterius motus. vñ op3 q sit in tpe 7 nõ in istanti. Sz dico q tps illud est aliud a tpe quo mensurat motus celi 7 alioꝝ corporaliu qd sic pbat. Nullus motus mensurat p motu celi nisi q e ordinatus ad ipm. vñ et pbat phs q si essent plures mundi: oporteret esse plures pmos motus 7 plura tpa. vñ cu motus angeli nullu ordine h'eat ad motu celi: 7 peipue si motus ei9 dicat pcessio opationu: vt dcm est: op3 q non mensuret tpe qd est mensura pmi mobilis s3 alio tpe cuius tpis nãm ex nã motus accipe op3. In tpe n. est aliqd q̃si formale: qd t3 se ex pte q̃ntitatis discrete. s. numer9 prioris 7 posterioris. 7 aliqd male p qd est ptinuu: q3 continuitate h3 ex motu in quo est sicut in subo 7 pmo mensurato s. motu celi: vt dr 4. phy. mot9 aut ille h3 ptinuitate ex magnitudine. Uñ cu motus angeli nõ sit ptinuus: nõ e fm necessitate magnitudis ptiuiões h'is p qua transit: sicut est in illis q sunt sic nata in loco esse vt eoꝝ subs sit cõmensurata termis loci s. corporalib9: s3 p successionem opationu in quibus nulla est rõ cõtatis. g tps illud nõ est ptinuu: s3 est cõpositu ex nunc succedentib9 sibi: vt numerus ipsaꝝ opationu succedetiu sibi tps vocet: sicut ipsa successio opationu dr mot9: 7 quot sunt opatiões ex quibus cõponit mot9 fm diuersa loca: tot erũt nunc ex qb9 cõponit tps. Et hoc et ptonat ei qd phs dicit in 6. phy. q cuide ratiõis est indiuisibile moueri 7 tps cõponi ex nunc motu ex momentis 7 linea ex pūctis: q3 quãs linea sit cõtinua p quã angelus transit nõ tñ est ptinuitas fm q refert ad motu angeli q diuersis vbi nõ ptinuatis ptrasit.

Ad primum ergo dicendum q oes ille mutatiões q instantanee dicunt sunt termini motus: qd nõ ptingit in motu angeli: vt dcm est. ¶ Ad 2m dicendu q tps illud in quo mouet de a in b. cõpositu e ex duob9 istatibus 7 in vno instati est in a. 7 in alio in b. vñ nõ op3 q in altero eoꝝ quiescat. qd oporteret de necessitate si tps esset ptinuu. ¶ Ad 3m dicendum q nõ pot accipi aliq pportio tpis in quo mouet corpus ad tps in quo mouet angelus: q3 tps quo mouet angelus nõ est diuisibile diuisione ptinui s3 diuisione discreti in plura istantia finita. in tpe aut quo mouet corp9 sunt infinita istantia in potentia: 7 ita nulla e pportio sicut nec infiniti ad finitu. ¶ Ad 4m dicendum q tps illud quo angelus mouet diuisibile est in duo q nõ copulant ad vnu cõem terminu: cu hoc tps nõ sit ptinuu. vñ nõ sequit q in medio instanti sit in medio spacij: q3 nõ est necessariu accipe mediu istãs. ¶ Sed q3 ex aliqs rõnibus vr cõcludi q motus ei9 sit in tpe ptinuo. ideo ad eas rñdedu est. ¶ Dicendum g ad 1m q ois mot9 h3 pri9 7 posterius: sed diuersimode: q3 in motu ptinuo accipit prius 7 posterius vel respectu duoꝝ tpꝝ copulatoꝝ ad vnu nunc: vel respectu duoꝝ nunc icludentiu vnu tps. In mutatiõibus aut istantaneis est prius ipsum tps mensurans motu pcedente cui adiungit alteꝝ extremoꝝ: 7 posteri9 ipsius nunc qd mensurat terminu motus. 7 iõ iter duo extrema nõ cadit mediu: sicut nec iter tps 7 nunc. In motu aut angeli prius 7 posteri9 sunt duo nunc facientia: inter q nullu est mediu tps ptinuu. ¶ Ad 2m dicendum q h q inter duo nunc sit tps mediu ptingit tpi rõne ptinuitatis: q3 h est passio cois omni ptinuo ptinuitate aut h3 ex motu. vñ cu motus angeli nõ sit ptinuus rõ non sequit. ¶ Ad 7m dicendum q si ponat motus angeli 7 corporis simul incipere: q̃n angelus erit in alio termino fm aliud instãs sui temporis corp9 et erit in alio termino fm aliud instãs sui temporis. Inter duo aut istãtia tpis isti9 corporis est tps mediu in eo qd mot9 eius est ptinuus. vñ est ibi signare mediu istans: s3 iter duo istãtia angeli nõ est tps mediu. vñ nec mediu istãs op3 ibi significari: s3 cõtingit significari si in trib9 locis successiue sit: q3 ita et tps ex trib9 nunc cõponet. vnde vnu erit mediu: 7 alia duo instãtia pñt includere omnia istantia tpis: 7 cõtinet vnu nunc cu tps icludit omne tps: 7 ita nõ est icõueniens q dum motus angeli est in duob9 tm istantib9 motus corpis sit in infinitis: qñis quantucuq duret motus corporis tñdes etiã duret motus angeli: 7 quãis vtrumq nõ sit indiuisibile. Et preterea ptingit q qñ corpus est in medio istãti angelus in nullo loco sit: q3 nõ sit necessarium cu semp esse in loco: vt dcm est. 7 ita fm coordinatiõe illius tpis nullu nunc angelo respõdeat: sed tñ eternu. Alia cõcedimus.

¶ Expositio textus.

DEus inquit cõmunicatiue.) Dicit etiã doctrina monumentũ nolationis in 5. dist. posita est. (Sicut humanam aut lux ista est.) Hoc ideo dr: q3 nihil h3 distinctiones in loco nisi fm q est quãtum vel p se sicut corpora. vñ ponit hũmi s. terra: vel p accidens sicut corporales q̃litates vt lux ipsa. (Una ipsa est 7c.) Sapientia potest dupliciter psiderari. Uel p respectu ad scibile: 7 sic diuinitatẽ in tpe et fm q est diuersoꝝ hũimi. Uel fm ee qd h3 in sciete: 7 sic differt nũero in diuersis: nõ tñ est maior 7 minor fm q̃ntitatẽ corporis: q3 nõ est forma situalis: sed pot esse maior 7 minor fm intensione certitudinis: vel fm numeꝝ scitorum.

¶ Hic redit ad ppositu repetes superius dicta vt addat alia. ¶ Distinctio. XXXVIII.

NUnc q ad ppositu reuertetes: cepto insistamus. Supra dcm e q pscia dei futuroꝝ tm est: sed omniu tam bonoꝝ q malorũ. Scientia vo vel sapientia nõ mõ de futuris: s3 et de pñtib9 7 futuris: nec tm de tpalib9: sed etiã de eternis: q3 seipsm nouit de9. Hic oritur qd nõ dissimulãda: vtr3. s. scietia vel pscia sit cã reꝝ: an res sint cause scie vel pscientie dei. Uidet n. pscietia dei causa ee eoꝝ que ei subsunt ac necitate eueniẽdi eis facere: q3 nec aliq futura fuissent: nisi deus ea psciuisset: nec pñt nõ euenire: cu de9 ea psciuerit. Si aut ipossibile est ea nõ euenire: q3 pscita sunt: videt q ipsa pscientia q pscita sunt eis ee cã eueniẽdi. Impossibile e n. ea n

euenire cū p̄scita sint: q2 si nō euenirēt cū p̄scita sint: fallerent dei p̄sciētia. At dei p̄sciētia falli nō pōt. Impossibile est ḡ ea nō euenire cū p̄scita sint. Sic ḡ p̄sciētia causa eo4 eē videt̄ q̄ p̄scita sunt. Hoc idē t de sciētia di. s. q2 q2 de⁹ antiqua nouit ideo sint. Cui sentētie Augu. attestari videt̄ in. xv. lib. de tri. sic di. Nō ista ex aliquo tempore cognouit de⁹: sed futura oīa tēporalia atq3 i eis etiā qd t quādo ab illo petituri fueramus: t quos: t de quibus rebus vel exauditurus vel nō exauditurus eēt: sine initio ante p̄sciuit. Uniuersas aūt creaturas t spūales t corporales: nō q2 sunt ideo nouit: sed iō sunt q2 nouit: nō. n. nesciuit que fuerat creaturus: q2 ḡ sciuit: creauit: nō quia creauit: sciuit. Nec aliter sciuit creata q̄3 creāda. Nō. n. ei⁹ sapiētie aliqd accessit ex eis: s3 illis existētibus sicut oportebat: t quādo oportebat: mansit vt erat. Uñ in ecclesiastico. Anteq̄3 crearent̄: oīa nota sunt illi: sic t postq̄3 ꝯsumata sūt. Ecce his verbis videt̄ Augu. innuere sciētiam vel p̄sciētiā dei causa3 esse eo4 que fiūt: cū dicit iō ea eē: q2 deus nouit. Idē quoq3 in. vi. lib. dicere videt̄. Cū enī decedāt t succedant tēpora: nō decedit aliqd vl' succedit scie dei: in qua nouit oīa que fecit p ipsam. Nō. n. hec que creata sunt ideo sciūtur a deo q2 facta sunt: s3 poti⁹ iō facta sunt: q2 immutabilr ab eo sciuntur. Et hic ēt significare videt̄ dei sciētiā causa3 eo4 esse q̄ fiūt: dicēs nō iō deū ea nouisse: q2 facta sunt: s3 iō facta sunt: q2 nouit ea de⁹. Ideo3 vr̄ dei sciētia vel p̄scia causa eē eo4 que nouit.

¶ Incōueniētia ostēdit q̄ sequerent̄ si diceret̄ sciētia vel p̄scia cā oīum re4 q̄ ei subsunt.

Quod si ita est: est ergo causa omniū malo4: cū oīa mala sciant̄ t p̄sciant̄ a deo: qd longe est a veritate. Si. n. dei scia vel p̄sciētia causa esset malorum: eēt vtiq3 de⁹ auctor malo4: qd penit⁹ falsū ē. Nō ergo scia vel p̄sciētia dei cā est omnium que ei subsunt.

¶ Q2 res future nō sunt cā scie vel p̄scie dei.

Nec etiam res future causa sunt dei p̄sciētie: licet. n. nō eēnt future nisi p̄sciretur a deo: nō tamē ideo p̄sciuntur: quia future sunt. Si. n. hoc eēt: tūc eius qd eternū est aliqd existeret causa ab eo alienū: ab eo diuersū: t ex creaturis penderet sciētia creatoris: t creatum causa eēt increati. Origenes tamē sup ep̄lam ad Romanos ait. Nō ꝓpterea aliqd erit: quia id scit deus futurū: s3 quia futurū est: ideo scitur a deo anteq̄3 fiat. Hoc videt̄ p̄missis verbis Aug. obuiare. Hic enim significari videtur q2 res future causa sint p̄sciētie. Ibi vero q2 p̄sciētia causa sit rerum futurarum.

¶ Quid ex predictis tenēdum sit cum determinatione auctoritatum.

Hanc igit̄ que videt̄ repugnantiā de medio tollere cupiētes: dicimus res futuras nullatenus causam eē p̄sciētie vel scie dei: nec iō p̄sciri vel sciri: q2 future vel facte sunt: ita exponētes qd ait Orig. q2 futurū est: ideo scit̄ a deo anteq̄3 fiat .i. qd futurū ē scit̄ a deo anteq̄3 fiat: neq3 sciret̄ nisi futurū eēt: vt nō notet̄ ibi causa: nisi sine q̄ nō fieret. Ita etia3 dicimus sciam vel p̄sciam dei nō eē causa3 eo4 q̄ fiunt: nisi talē sine qua nō fiunt: si tamē sciam ad noticiam tm̄ referamus. Si vero noīe scie icludit̄ etiā bn̄placitum atq3 dispositio: tūc recte pōt dici causa eo4 q̄ deus facit. Hic. n. duobus modis: vt sup⁹ p̄taxatū est: accipit̄ cognitio vel scia dei .s. p noticia sola: vl' p noticia simul t bn̄placito. Hoc modo forte accepit August. dicēs. Iō sunt q2 nouit .i. q2 sciēti placuit. t q2 sciens disposuit. Et hic sensus ex eo adiuuat̄: q2 d bonis ibi tātū agit Augu. s. de creaturis. de his q̄ deus facit: q̄ oīa nouit: nō solum scia: s3 etiā bn̄placito ac dispositiōe. Sic ḡ ibi accipit̄ dei cognitio nō tm̄ p noticiā: s3 etia3 bn̄placitū dei significat. Mala vero scit deus t p̄scit anteq̄3 fiant: sed sola noticia: nō bn̄placito. P̄rescit. n. deus t p̄dicit etiā que nō est ipse facturus: sicut p̄sciuit t p̄dixit ifidelitatē iudeo4: s3 nō fecit. Nec iō q2 p̄sciuit: ad pctm̄ ifidelitatis eos coegit: nec p̄sciisset: vl' p̄dixisset eo4 mala: nisi eēnt habituri. Uñ Augu. sup Ioan. Deus igitur futuro4 p̄scius p ꝓphetā p̄dixit ifidelitatē iudeorū: s3 nō fecit: neq3 p̄sciisset mala eo4 nisi ea habere. Nō. n. iō quēq3 ad peccādū cogit: q2 futura hoim peccata p̄nouit. Illo4. n. p̄sciuit peccata nō sua. Ideoq3 si ea q̄ ille p̄sciuit ipso4 nō sunt: nō vera ille p̄sciuit. S3 q2 illius p̄scia falli nō pōt: sine dubio nō aliū: s3 ipsi peccāt quos deus peccaturos eē p̄sciuit. Et iō si nō malū s3 bonū facere voluissent: non malū facturi ꝓuiderētur ab eo q̄ nouit qd sit q̄sq3 facturus. His v̄bis apte ostēdit̄: si diligēter attendamus p̄scia3 dei nō eē cām malo4 que p̄scit: q2 nō ea p̄scit tāq3 facturus: nec tamē q̄ sua: s3 etiā illo4: s3 q̄ sunt ea facturi vel habituri. P̄rescit ḡ illa sola noticia: nō beneplacito auctoritatis. Unde dat̄ itelligi q2 deus eē auct

so p̄scit bona tanq̄3 sua: tanq̄3 ea que facturus sit vt illa p̄sciēda simul fuerint ipsius noticia t auctoritatis bn̄placitum.

¶ Contra hoc quod dictum est p̄sciētiā dei non posse falli oppositio.

Ad h' aūt qd supra dcm̄ ē p̄sciam dei falli n̄ posse: solet a qbusdā ita opponi. De⁹ p̄sciuit hūc lecturū vel aliqd huiusmodi: s3 pōt eē vt iste nō legat: ḡ pōt aliter esse q̄3 de⁹ p̄sciuit: ergo pōt falli dei p̄scia: qd oīno falsū est. Pōt eqdē nō fieri aliqd: t illud tñ p̄sciuū ē fieri. Nō iō tamē pōt falli dei p̄scia: q2 si illud nō fieret: nec a deo p̄sciuū eēt fieri. S3 adhuc vrgēt qōnem dicētes. Aut aliter pōt fieri q̄3 deus p̄sciuit: aut nō aliter. Si nō aliter: ergo necio cūcta eueniūt. Si vero alr: pōt ergo dei p̄scia falli vel mutari. S3 pōt alr fieri: q2 pōt aliter fieri q̄3 fiat. Ita antē fit vt p̄scitū est: aliter ḡ pōt fieri q̄3 p̄scitū ē. Ad qd dicimus illā locutiōe3 multiplicē facere itelligentiā. s. aliter pōt fieri q̄3 deus p̄sciuit: t huiusmodi: vt pōt nō esse qd deus p̄sciuit: t ipole ē nō esse qd de⁹ p̄sciuit: t ipole est nō eē p̄scita oīa q̄ fiūt. t huiusmodi. P̄nt. n. hec ꝯiūctī̄ itelligi: vt ꝯditio sit iplicita: t disiūctī̄. Si eni ita intelligas nō pōt aliter fieri q̄3 de⁹ p̄sciuit .i. nō pōt vtrūq3 simul eē. s. q2 de⁹ ita p̄sciuerit fieri t alr fiat: ve4 itelligis. Si aūt p disiunctiōe3 itelligas: vt dicas hoc aliter nō posse euenire q̄3 euenit: quo futurū deus p̄sciuit: falsum est. Hoc. n. aliter pōt euenire q̄3 euenit: t tñ de⁹ h' mō futurū p̄sciuit. Silr t alia determinatio .s. impole est illud nō euenire qd deus p̄sciuit: vel cū de⁹ p̄scierit. Si ꝯiunctim itelligas: verū dicis. Si disiunctim: falsū. Ita ēt t illud. Impole est nō esse p̄scitū omne qd fit .i. nō pōt esse vtrūq3 sil .s. vt fiat t nō sit p̄scitū: hic sensus verus est. Si vero dicis deū nō potuisse nō p̄scire omne qd fit: falsum ē. Potuit. n. facere vt nō fieret: t ita nō esse p̄scitū.

¶ Diuisio textus.

Ostenso quo4 sit dei scia. Hic determinat de scia p comparationē ad ipsa scita: t diuidit̄ i ptes duas. In p̄ma ingrit vt4 scia sit dei scito4 cā. In 2ª ostēdit q̄ iu cā fit. ibi. 39. di. (P. Solet q̄ri [illegible]) Prima in duas. In p̄ ingrit de cālitate diuine scie. In 2ª de ieffabilitate ipi⁹. ibi. (Ad h' aūt qd supra dcm̄ ē rē.) Prima in duas. In p̄ mouet qōnē. In 2ª determinat eā. ibi. (Hanc igit̄ q̄ vt rē.) Circa p̄ⁿ tria facit. Primo ostēdit q2 scia dei sit cā scito4 rōne t auūte. Scdo ostēdit q2 neq3 est ea eo4: neq3 cāta ab eis q̄ duo dn̄ibus rōnib⁹ ostēdit. ibi. (Qd si ita ēt rē.) Tercio ostēdit auēte Orige. scias dei creatā esse a scitis. ibi. (Orige. aūt ait.) (Ad h' aūt qd supra dcm̄ ē rē.) Hic ingrit de ieffabilitate diuine scie: supposito q2 sit ieff.

fabilis ex p̄dictis. [illegible] obiectiōes in [illegible] factas. [illegible] In p̄ ponit obiectiōes t soluit eā. In 2ª obiicit [illegible] t ꝯp soluit. ibi. (S3 adhuc vrgēt.)

¶ Questio. I.

Hic quinq3 q̄runt̄. Primo vt4 sciētia dei sit cā re4. Scdo vt4 oīa [illegible] cognoscat. Tercio vt4 sit [illegible]. Quarto vt4 eaꝝ que nō sunt. Quinto vt4 sit contingentium.

¶ Ut4 scia dei sit causa re4. I.

Ad primum sic pceditur: videt̄ q2 sciētia dei sit cā re4. Scia. n. dei [illegible] sicut scia artificis [illegible] vt q2 scia dei sit cā re4. [illegible]

Sed contra [illegible]

Respondeo [illegible]

nō sit q̄ respōl hoc dicat phīcā rōnes cōtrarias nisi fm
q̄ aliq̄l volūtas. ¶ Ad 1ū dr q̄ scia bīplacin est cā re
rū. ēt q̄ p se. Ita dicit. q. liquīd deus cognoscit eē mā
fiat. uel uult eā fm q̄ est pa' rep' quaꝫ uult se eē
p̄ncipiū fiendi rez ab ea.

Ad primum q̄ dōm q̄ scia artificis nō ē cā rei
cius q̄ cōtingit in artificiato: q̄uis
ei ab p̄ncipio ab eo nec ēt esse cōplexa; cuius artificiati ni
hil addat' vel aliud' uel dicit pbo in. 9. meta. q̄ñ. 1 filr est ē ō
nia dei. ¶ Ad 2ū dō q̄ multa nō cognoscunt a deo q̄ fiūnt
dnē tñ: ꝫ p̄ similitudē bonoꝝ: ꝛ q̄uis pecūs pecū ē. tñ nō segl
q̄ sit cā nīl bonoꝝ. ¶ Ad 3ū dō q̄ ideā scia dei ē sicut
exēplar q̄ modū arti rez: sic ei mēsura eaꝝ. vñ mala fiē
ficiale a principāte licēte artificia defectū a recta nīe
mēsure. Ex q̄ p̄ bōc ē nīlā eē finīt ab Augst. q̄ ē quanto
modo liquīd deficit a mēsura nō liquīdū deficit ab imi
tatōe exēplaris eadēm liquīdū deficit a fine. ¶ Ad 4ū
dō q̄ volūtas dr ꝫ plicā rōnē cāe liquīd eīm eius est
finis fm rōnē boni q̄ est cā cārū. vñ ꝛ imperat sup alias
virtutes. nīl absolute volūtas dei ēt rez dr: de scia autē
nō fiūt sic dr; sicut de volūtate. vñ dcīt ē. nec ēt ita cōpara
tur scia ad scibīl sicut vrta ad virtūē. vñ ps. q̄ rō nō cōcīa
dit. Quinti. 2 collatum. ¶ Ad 5ū dō q̄ fīē creature nō
erēnt a deo q̄ necessitatē nāe vel potētie nīl in ista nec q̄ ne
cessitatē scie: ꝫ q̄ libertē voluntatis in q̄ cōplect rō cātis
tas. ꝛ tō nō q̄cūq; sciunt creaturas q̄cūq; volunt.

¶ Utr scia dei sit unifōmiter de reb' scitis. II.

A D secundū sic pcedit: vīd q̄ scia dei
nō unifōmiter sit ō re
bus scīt. Dia. n. scia q̄ ē de reb' aliter ꝫ sint
est falsa: ꝫ scia dei vilissima ē cū igit oēs res ā
bēant vnū modū vīd q̄ nō unifōmiter sit de
eis'. ¶ P. fm Augu. ali' modus cōgnīs ē cognoscere rē
g̃ sīa cōtrā: ꝫ sit similitudinē: ꝫ deus seipsū per essen
tiam suā cognoscit: creaturas vo p̄ similitudines earū in
ipo existēs. g̃ nō unifōmiter seipsū ꝛ creaturas cognōscit.
¶ P. ut supra bīnā est. bo bona cognōscit p̄ se. nala aūt per
aliud: ꝫ ō facit diuersū modū cognitōis. g̃ nō unifōmi
ter oīa cognoscit. ¶ P. fm Dion. 7. de di. no. de' eodē
mō cognoscit res q̄o reb' esse tradidit: ꝫ fm Augu. alia
rationē creauit hominē ꝛ equū. g̃ alia ratione cognoscit: ꝛ
ita nō unifōmiter de omnibus est.

Sed contra Dion. in eodē capīo dicit: q̄ mālia
imīliter cognōscit: ꝛ multa unite: ꝛ sic
de aliis. g̃ vī q̄ sit unifōmiter de oīb'. ¶ P. modus co
gnitōis p̄cipue attēdit penes rōnem modi ex cuius di
uersitate de eodē pōt bērī opīo ꝛ scia. sed deus eodē mo
dio oīa cognoscit. 1. g. eēntiā suā: vt in eodē capīo Dion.
dcīt. g̃ de oībus est unifōmiter.

Respondeo dōm q̄ ī q̄ībꝫ cognitōe pōt cōsīde
rari duplex modus. 1. modus rei co
gnite: ꝫ modus cognoscēntis. Modus gdē rei cogniti nō
est modus cognitōis: ꝫ modus cognoscēntis: vt dcīt Boet.
Ut ps. ex ē. q̄ eīnde ē rei cogniti: est ī sensu cū ꝺdrīb' sē
mībꝫ' ut lapis ē potēcia ī mā. Ja intellecta aūt q̄ imā
terīal' ēt abstē cogniti ē sine appēditu māe. Cui' rō ē
q̄ cognitio nō fit nīl fm q̄ cognita ē ī cognoscēte. vnū
q̄q; aūt est ī aliq̄o g̃ modū ipīs' ꝛ nō g̃ modū sui: vt ps
ex lib. de clim. ī q̄ op' q̄ cognitio fiat fm modū cogno
scēntis. Ut g̃ in intellectu sīno est similitudo vnitas. ī q̄' co
gniti ē unifōmis de aliqua. oīa. 9. in eo vnū sunt. Cui g̃
querī' vtr oīa oīa unifōmiter cognoscat dīstīguēdū
est. q̄ aduersū pōt vīr modīs actus cognitōis: ꝛ sic vtr
est. vel modi obiecti. ꝛ sic falsū est. Ut de' nō scit rē
fi. p̄ūs modus rei. vī sua diuersa diuersos modos es

esse: ꝛ similiter oēm est ad oēs similes q̄dos.

Ad primum q̄ dōm q̄ eius est scia q̄ est de re alt q̄
sit est falsa. est duplex. Qn aduersus
esse pōt dcīgnare modū ipīs' scie: ꝛ sic falsū ē q̄ scientia
una ē similis de reb' mūlib'. Uel pōt dcīgnare modum
scitoꝝ: ꝛ sic vez est. vīl ad ꝓpositū nō ꝛelatiu. ¶ Ad 2ū
dō q̄ eēntia dei p q̄ā scipm cognoscit: dr esse ēt similitu
dīo p q̄ā cognoscit oīa creata: ꝛ ita per ideā medīā scit
alia cognoscit. Uñ ex pte cognoscēntis inuenī' unitas: sed
ex pte cognitoꝝ diuersitatoꝝ aliq̄b eoꝝ. 1. ipse de' scibi
bet g̃ idēntitatē ad medīū illud: alia per imitatiōnē. Ipse
creature. ¶ Ad 3ū dōm fm q̄ de' codex media scientia
sua cognoscit: ꝛ bona ꝛ mala: ꝫ ad hoc medīū diuersimo
de comparant' bona: q̄ ipīs unitant': ꝛ mala q̄ ab ipso
discedunt. ¶ Ad 4ū dō q̄ vna eēntia dīna est q̄ quā
esse oībus tradidit. p q̄ā oīa cognoscit: vt idē dicoy. ca.
Aliter aūt rōnum est ex diuersitate respectuū q̄ā
attendunt' fm diuersitatem rerum.

¶ Utrum scientia dei sit enunciabilium. III.

A D tertiū sic pcedit: videtur q̄ scia
dei nō sit enūciabilium. Scī
tia. n. dei ē de reb' p ideas earū: ꝫ idea ē simi
litudo rei ī cēptione. g̃ vī q̄ p̄ z̄ p̄ z̄ vel enū
ciabilia ōs sciam nō bēat. ¶ P. vt dīt ꝫ de
aia q̄ intellect' intelligit affirmationē ꝛ negationē. ꝫ aūt
compōsīs ī ding intellcā nulla ē compō. g̃ enūciabilia nō
cognoscit. ¶ P. sicut ibidē dīt operatiō q̄ intellect' affir
mat aliq̄d aut negat admiscet' ꝛpa. vīl oīa enūciatio cum
tpe significat: ꝫ intellectus dīnus oīno abstrahat' ab tpe.
ergo nō est enūciabilīū. ¶ P. intellect' dīnus est verissi
mus cui nulla falsitas admiscerī pōt: ꝫ duaꝫ oppōnum
intellectus vni admiscet falsitas. 1. ei q̄ affirmat aliq̄d aut
negat alteri ō nō quā. 1. tunc q̄dratē rei: vt in 1° de ani
dr. ergo vī g̃ ista scia opatio sit deo attribuenda: ꝛ nō
ma qua enūciabilia cognoscuntur.

Sed contra ñra sciētia nō trh est de reb'. ꝫ de
enunciatiōb'. ꝫ ē eēntia dei. ergo
de enūciatiōb' erit imperfectior q̄ ñra. ¶ P. q̄ q̄ scit
de' scit: ꝫ multa enūciabilia p ppīas p̄dīcōes scit. sicut
patet ex. 3ia. 7. ergo enunciabilia scit.

Respondeo dōm q̄ fm opīonē Auic. ꝛ ei sequā
Algā. vī q̄ deus enūciabilia non
sciat: ꝛ p̄cipue ī reb' singularib' q̄ ponunt q̄ sit singula
ria rēi. vīr. ī fm q̄ sunt ī cēlo vel ī' ꝛ nō particulariter. Cui
nā p̄ticularitatis fit. Ut. 7° dcīunt q̄ scit ē ī dīuīdūū cū
lud: ꝫ nō scit ē ī cōmūnā nāe cū ꝛ postmodū nō ē: ꝫ ē
aliqs sciret ecl'psīs q̄ futura est eras in sua cā vel dum
nō ēt sciret an mō ēt vel nō esset nīsi sensibīl' videret.
Ex q̄ sequit' oīnīus est q̄ ds nō solus ex. 1° cognoscit ea
pticularib' ꝫ p̄cipue ī reb' singularib' q̄ ponunt q̄ sit singula
ria rēi. vīr. ī fm q̄ sunt ī cēlo vel

imperat̃ gñl̃ tenę cū omnia tam fabrī: qr q̄ semel ē fcīa
tum a deo nō pōt nō ē fcīa ab eo. ergo vī q̄ dūcitio il-
la n̄ sit ad pręsciā valeat. ¶ Ds dicēs q̄ ꝓingēs q̄s fu-
turū ē pōt nō ee. Ds nō er quę ponit pōs vel pcessit: ꝛ
sic ds cognoscend ē? Dn. ¶ Cōra ois fcīa q̄ ē de aliquo
prior de quo nō erat q̄ndo futurū erat recipit additōez
fm̄ tēpoz: siccessiōe. Ds fcīa dei nihil accipit additōis
a rebus: ee ut ea aliqua siccessio fm̄ tēpora. q̄si futu
ra ꝓingāa nō cognoscat vt futura sunt: nullo mō ē con-
gruum: vt sint picnia vel pcerita.

Sed contra ca q̄ solebant obiar. sunt maxime cō
ꝓingētia: ꝛ boz cognitōes deus hz:
alia nō redderet vniuscuiq; fm̄ opa sua. q̄ tna scīa ē ꝓingēs
nīl. ¶ P supra dictā ē q̄ scīa dei est oium: ꝛ nō oia ex ne-
cessitate cōtingūt vt ad ipm̄ sensum ps ꝛ a ꝓbatum
est: ꝛ in fide suppōsitū est. ergo scīēa dei nō ētt est necel
sariozum: sed etiam contingentium.

Respondeo dōm̄q; ꝓpter hui difficultates q̄das
pōt negare nō deū de ꝓticularibus
ꝓingētib' cognitionē hēre cogitātes intellectū dīnū ad
modū intellectus nr̄i. ꝛ sō errauerūt. Et aūt intellectus di-
uinus nō ꝓdūat a cognitōe ꝓticlariū ratiōe ꝓticula
rium q̄ est ex mā sicut intellect' noster impedit in .3.6. di.
estitit est. Et sō nūc restat inqrere. vtr ipediat rōne ꝓin
gētie. eōm̄ gētia. n. vīr tuplici rōne effugere dīnā cogni-
tionē. ꝓmo ꝓpter ordinē cāe ad cām: q: cie necessarie ꝛ
imutabilis vī et effect' necessarī'. vīl cū scīa dei sit causa
rez: ꝛ sit imutabilis videt̃ q: ꝓssit ee ꝓingētiū. scdo pp
ordinē scīe ad scīti. Ordo enī scīa sit certa cognitio: ex ipsa
rōne certitudinis ēt exclusa cālitate regit certitudiné ꝛ
determinatōez in scīto: qđ ꝓingētia excludit: vt ps i scīa
nīa. q̄ nō ē cā rez ꝛ in scīa dei reſpectu malo: ſ neutrus
hoz removet scīam ꝓingētiā a deo. ꝛ de ꝓmo q̄dez satis
unm̄ scīe pōt accipi. Quīcūq; n. sunt cāe multe ordinate
effectus vltimus nō sequit̃ cām̄ ꝓnā in necessitate ꝛ cō-
tingētia: ſ cām̄ ꝓximā: q: virtus cāe ꝓme recipit in cau-
sa scība fm̄ modū cāe scībe. Effect'. n. ille nō ꝓcedit a cau
sa ꝓma nīsi fm̄ q: virtus cāe ꝓme recipit in scība cā: vt ps i
fluitīne arboris cui' cā remota est mot' solis. ꝓma ac
virtus generatiua plante. flouius aūt pōt ipediri ꝑ ipedi
mētū ꝓnius grāme: q̄uius motus solis inuariabilis sit.
Sīlr ēt scīa dei est inuariabilis cā oium: ſ effectus ꝓducā
tur ab ipō ꝓ agentes lecūdas cām̄a: ꝛ ō mediantibus
cāis lecūdis necessarijs ꝓducit effect' necessarios: vt mo
tum solis ꝛ bē ſ mediāb' cāis lecūdis ꝓingētib' ꝓdu
cit effect' ꝓingentes. Sz adhuc manet dubitatio maior
de scībo: q: cā ꝓma necessaria pōt simul ee cū defectu cāe
scde sicut motus solis cū sterilitate arboris: ſ scīa dei nō
pōt simul stare cū defectu cāe scībe. Nō. n. pōt ee q̄ deus
sciat simul hūc cursurū ꝛ ūte deficiat a cursu: ꝛ hoc est p-
pter certitudinē scīe: ꝛ nō ꝓp cālitatē ei'. Ops. n. fuerit
ad B q̄ sit certa scīa aliq̄d certitudinē in scīto. Scien-
dū est q̄d q: aūt ēt res sit nō hz ee nīsi in cāis suis: ſ cau
se scībz sunt ex ꝓbus necessario sequit effectus q̄ impedi-
ri nō pōt: ꝛ in illis causis hz causārū esse certū ꝛ determi-
natum. sdm̄ q: pōt ēt demōstrare scīs: sicut ē notum scībz
ꝛ celestia: ut dictū est. Quędā aūt sunt cāe ex ꝓbus cōtingūtur
effect' vt in minori pte: ſ tū deficiūt in minori parte: vtl
in illis cāis effectus futuri nō hēt certitudinē ablolutā:
ſ q̄ndā signātū tam magis determinate esse ad vnū q̄
ad aliud. ꝛ tū q̄ illud causa pōt accipi scīa necessaria de
futuris: ſ tanto magis erit certa: quāto causę sunt magis
determinate ad vnū. sicut est cognitio medici de sanita-
te: ꝛ motus futurus indicij astrologi de venetu ꝛ pluuia
futuria. Sz q̄ndā causę sunt q̄ę habēt ad vtrūlibz: ꝛ in illis

effectus de futuro nullā hāt certitudinē vt ꝓ
missionē. ꝛ ſō ꝓingentia ad vtrūlibz in cāis suis nullo
mō cognosci ꝑt. Sz q̄ſ iā efficiunt in rez nā tūc hāt ꝑ
titudinē determinatā. ꝛ ſō q̄ſ sunt in actu certitudinali
cognoscunt: vt ps i eo q̄ videt sol. currere: q: sol. currere
dū currit necessariū est: ꝛ certā cognitionez hēre pōt. Di-
co igit̃ q: intellectus dīnus intuet ab eterno vniuſq; ꝓingē
tium nō solū ꝓut est in cāis suis: ſ ꝓut est in ee suo deter
minato: cū n. res extra ipas rē videat ꝓut in ee suo deter
minato ē: alr cognoscerent rē posse ēt: ēt aut ee: ēt q̄ fiat: ſ fic
ex cuēnb' rez aliquid ei' accresceret cognitiō. Ps enī
q: deus ab eterno nō solū vidit ordinē sui ad rē ex cuius
pōne res erat futura: ſ ipsm̄ ee rei inuebat. Ob quam ſ
cuidēter docet Boe. in hunc de ꝓso. Oia. n. cognito ē fm̄
modū cognoscētis: vt deus ē. cū igit̃ deus sit eternus: q̄
q: cognitio ei' modū eternitatis hēat: q est ee totū simul
sine siccessiōe. Uīl sicut ꝙuis tēpus sit siccessiuū: tamē
eternitas eius ē ꝓsto oibus tēporibus vna ꝛ eadē ꝛ idem
ꝑsistibilis: vt nūc stāe. Ita ꝛ cognitio sua intuet oia ꝓsta q̄
uis sibi siccedēria vt ꝓsita sibi nec aliqđ coz est futuri
respectu ipsius: ſ vnū respectu alterius. vel fm̄ Boet. medi'
vē ꝓuidētia q̄ ꝓuidētia: q: nō. q. futurū: sed oia vt ꝓsita
vno intuitu ꝓsul videt. q. ab eternitate ſpeculatiſ tamē
pōt vnci ꝓscīcia inquātū cognoscit id q̄ futurum est no
bis nō sibi. Ob̄ vt metu' pateat exēplis oñdat. Sint q̄
q; homines q̄ successiue in gnā: bonus quinq; ꝓingētis fu
ctā videāt. Possum q̄ dicere q: illi q̄nq; videt̃ ꝑsingen
tia siccedētia ꝓsentialiter. Si aūt ponerent q: illi q̄nq;
actus cognoscētiū cēt actus vn' posset dici q: vna cogni
tio est ꝓsentialr de oibus illis cognitis siccessiuis: cū de
vno eterno intuitu nō siccessiuo oia tpa videat oia ꝓsin
gētia in tēporibus diuersis ab eterno ꝓsentialr videt: non
ſ vt babētia ee in cognitōe sua. Nō. n. deus ab eterno
cognouit de reb' tūr se cognoscere ea: qđ ē ee in cognitio
ne suā: ſ ēt ab eterno vidit vno intuitu ꝛ videbit singula
tpa: ꝛ ré talē ee in ꝑ tpe: ꝛ in hoc deficere. Nec tū vide
banc ré respectu ꝓcedētis tēporis esse futurā: respectu
futuri ꝓsentiā: ſ videt illud tēs in quo est ꝓsens ꝛ ré esse
ꝓsē in ꝑ tpe: qđ tū in intellectu nr̄o nō pōt accidere: eni'
actus est siccessiuus fm̄ diuersa tpa: ꝛ ita ps q: nihil ꝓh
bet ꝓingentiū ad vtrūlibz certā scīam dei hīe: cum in-
tuitus eius ad rem ꝓingētes referat̃: fm̄ ꝑ q: ꝓsentia-
liter in actu est: quādo tam determinatus est ꝛ certitudi-
naliter cognosci potest.

Ad primum q̄ dōm̄q; a causa ꝓma nō trahit̃
fectus necessitatē: ſ solū a cā ꝓxi-
ma: vt dictū est: ꝛ ideo rō nō ꝓcedit. ¶ Ad 2um dōm̄q: fu
turū cōtingēs nō est determinate verū antequā fiat: q: nō
hz causam determinatā. ꝛ ſō eius certa cognitio hēri nō
pōt ab intellectu nr̄o: cuius cognitio est in tpe determi-
to: ꝛ successiue: ſ dū est in actu determinate vt ꝑ. ꝛ ſō
a cognitōe q̄ est ꝓsto illi actui pōt certitudinaliter cognosci.
sicut ꝑ ēt de visu coposito: ꝛ q: cognitio dīna eternita-
te mētsurat̃: q̄ cadē manēs omni tēpori ꝓsto est. ꝛ ſō vni-
qđq; ꝓingētiū videt ꝓut est in suo actu. ¶ Ad 3um dōm̄
q: actus dīne cognitiōis erāt supra ꝓingēs cuā ſ here
rum sit nūc. sicut erāt ſ vīus noster supra q̄m dū est: ꝛ
q: ē qđ est qđ est necesse est: qđ tamē absolute nō est ne
cessariū. ſō dr q: in se cōsiderati est ꝓingēs: ſ relatus ad
dei cognitionē est necessariū: q: ad ipsas nō referri nīsi ſ
q: est in ee actuali. ꝛ ſō ſile est sicut ſi ego videā sol. ꝓsen-
tialiter currere: qđ qdē in se ē ꝓingēs: ſ relata ad visū
meū est necessariū. vīl bona est distinctio q: est necessaria
necessitate ꝓdte: ꝛ nō ꝓsequētis: vel necessitate cōsequē
tis non absolute. ¶ Ad 4um dōm̄q: ad ꝑ ar' multiplīr re-

spondet. Quidā. n. dicūt q: ꝑ alios. ſ. ꝑ ee ꝓsciū a deo nō
est necessariū. Et ſi obijciat̃ qđ est deū ee ꝓscīa. ergo ē
necessariū. Respondēt q: ꝑ hoc ſilr dī in ꝓpositis que ordi
nt respectū ad futurū. vīl cū dr ꝑ fuisse futurū: quāuis ſ or
dō de ꝓpositis q: ꝓpositus ſit or
dō de ꝓpositis q: ꝓpositus ſit or
dō de ꝓpositis q: ꝓpositus ſit

eorum simul videt: nō particularim aut singulatim velut alternādo p̄specta hunc illinc t ide tunc t rursus ide: vel ide in aliud atq; aliud: vt aliq̄ videre nō possit nisi nō videns alia: nō oia simul videt: quoz nullū ē qđ nō semp videat t sciat. Eius itaq; scia mutabilis t mutatiabilis est. Nostra vo scia t amutabilis t receptibilis est: qz nō hoc est nobis ee q̄ scire. Proinde hoc sicut nra scia ill scie dei dissimilis ē: sic t nostrū verbū qđ nascit de scia nra: dissimile est illi verbo qđ natū est de patre scientia. Et hac auctoritate clare ostēdit sciam dei oino inuariabilē esse: sicut ipsa essentia dei oino inuariabilis est: t q̄ pater t filius eoz spūs sanctus simul oia sciūt t vidēt. Sicut g̃ nō pōt augeri vel minui diuina essentia: ita nec diuina scia: t tamē concedit posse scire qđ nō scit: t posse nō scire qđ scit: qz posset aliqđ esse iustum cuius scientiā quod nō est: t posset nō ee iustum aliqđ qđ est sine p̄mutatione ipsius scientie.

¶ Oppositio an deꝰ possit nouiter vel ex tempore scire vel prescire aliquid.

HIc opponit a qbusdā ita. Si deꝰ potest aliquid scire vl p̄scire qđ nunq̄ fuerit nec p̄sciuit. Pōt g̃ ex tempore aliqđ scire vel p̄scire. Ad quod dicimus. Pōt qđē deus scire vel p̄scire omne qđ pōt facere: t pōt facere qđ nūq̄ fiet. Pōt g̃ scire vel p̄scire qđ nunq̄ fiet: nec ē nec fuit: nec illud scit vel sciuit: neq; p̄scit vel p̄sciuit: qz scia eius nō est nisi de his q̄ sunt vel fuerunt vel erunt: t p̄scētia nō est nisi de futuris. Et licet possit scire vel p̄scire qđ nunq̄ est vel erit: non tñ pōt aliqđ scire vel p̄scire ex tēpore. Pōt vtiq; scire vel p̄scire qđ nunq̄ ē nec erit: nec illud sciū vel p̄sciū est ab eterno. Nec tamē pōt icipe scire vel p̄scire illud: sic ita pōt modo scire vel p̄scire: sicut pōt scisse vel p̄scisse ab eterno. Si.n. dicas eū modo posse scire vl p̄scire qđ ab eterno nō sciuit vel p̄sciuit. i. ita q̄ ab eterno nō sciuerit vl p̄sciuerit g̃si verbū sit ee posse: falsū ē. Si vo dicas eū posse modo scire vel p̄scire qđ ab eterno nō sciuit vel p̄sciuit. i. hoc potēnā facēdi vel p̄sciēdi ab eterno t nō aliq̄ndo: tū illud p̄sciū est vel futuꝝ: verū est. Nō pōt ergo nouiter vel ex tpe scire vel p̄scire aliqđ: sicut nō pōt nouiter vl ex tpe velle aliqđ: t tñ pōt velle qđ nunq̄ voluit.

¶ Utr deꝰ possit scire plā q̃ scit. Tam a qbusdā vi deꝰ posse plā scire q̃ scit: qz pōt scire oia que scit: t pōt aliqua facere q̃ nunq̄ erūt: t illa pōt scire nō. n. aliqua incognita facere pōt. Si vo oia sciat q̄ mō sunt: t alia q̃dā facere que nō sunt nec erūt: t illa omnia scirer: pro certo plura sciret q̃ modo sciat: nec tamē eius scientia augeri pōt: qz hoc totū fieri possz sine immutabilitate scie. Cōstat g̃ deū sciam oino ee immutabilē: nec augeri posse vel minui: nō ei subiecta.

¶ Quod videt aduersum illi sine qua supra dictum est deū semp t simul scire omnia.

EIsdem qđ pdictū est. i. qz deus omnia semp videt t simul: videt obuiare qđ ait Hieronymus. i. eppōne Abacuc. Absurdū ē inge ab hoc deducere tā maiestatē: vt sciat p momēta singula que accidentia nascūtur: quot ve moriant: quota pulla t muscaꝝ sit multitudo: quot ve pisces natāt in aquis t similia. Nō sumus tā fatui adulatores dei: vt duz putāmus eius sciā ad ima remittimus: in nos ipsos iniuriosi simus: cande rationabilitū t rōnabiliū putāmus esse dicētes, Hic videt dicere Hieronymus: qz deus illoz minimoz sciam sine quibus nō habeat: qđ si hoc ē. tunc nō omnia simul scit t semper. Et tali itaq; sensu illud dictū ee nouerimus vt deū illa alternatim vel particulatim scire neget: nec p diuersa tēpoꝝ momēta sic illa cognoscat: sicut p varia momēta illoꝝ q̃dā deficiunt: q̃dā incipiunt. Neq; illis aliisq; irrōnabilibus ita p̄uideat quēadmodum rōnabilibus. Nunq̄ enī vt ait aplus: cura est deo de bobus: t sic nō est cura deo de bobus: ita nec de aliis irrationabilib⁹. Dicit tamē scriptura: qz ipse est cura de oibus. Prouidētiaz g̃ t curā vlr de cuncto q̃ condidit habet: vt habeat vniuersoꝝ qđ sibi debetur t cōuenit. Sed spūlem putāmus atq; curā habet de rōnabilib⁹ q̃bus p̄cepta dedit: eisq; recte viuēdi legē p̄scripsit: ac per nūa misit. Hanc putāmus t curam de irrationabilibus nō habet. Ideo dicit apostolus: qđ nō est cura deo de bobus: putāmus tñ omnibus t curat. i. gubernat oia: q̃ omnibus solē suum facit oriri: t pluuiā dat. Scit itaq; deꝰ quāta sit multitudo pulicū: culicum: t muscaꝝ: t piscū: t quot nascātur: quot ve moriant: sed nō scit hoc per momēta singula: imo simul t semp oia. Neq; ita scit ve candē habeat p̄scientiā irrationabilū t rationabilū. i. vt eodem penit⁹ modo putēt irrationabilib⁹ t rationabilib⁹. Rationabilibus. n. t p̄cepta dedit t angelos ad custodiam delegauit.

¶ Breuis summa predictorum cum additione quorundam.

SImul itaq; t immutabilr scit deꝰ oia q̃ fuerūt t sūt t erūt: nā bona q̃ mala: p̄scit quoq; oia futura tā bona q̃ mala. Predestinatio deꝰ de bonis salutaribꝰ ē: t de malis deꝰ saluādis. vt. n. ait Augu. i lib. de p̄destinatiōe scōꝝ. Predestinato ē gr̃e ppara tio: q̃ sine p̄scia ei nō pōt. Pōt aūt sine predestinatiōe ee p̄scia. Predestinatiōe qppe deus ea p̄scit q̃ fuerat ipse facturꝰ is p̄scit ea de⁹ ēt q̃ nō est ipse facturus. i. oia mala. Predestinauit eos quos elegit: reliquos vo reprobauit. i. ad mortē eternā p̄scit peccaturos.

¶ Diuisio textus.

HIc ostendit cur cā sic dna scia. Et diuisit in quas duas. In p̄ ingrit vtr sit inuariabil. In 2ª vtrum sit vsla. ibi (Et ita qđ pdcm ē ee.) p̄ dnas. In p̄ monet q̃nē t obuiat ꝫ hāt. In 2ª determinat. ibi (Ad qđ dicimus ee.) Et diuidit i duas. In p̄ ostendit p̄cedēdo ea q̃ ponūt variatione ex pte sctoꝝ t ex pte scie. In 2ª ostendit q̃ ex pte scie variatōes ipossīe. ibi (Dic opponit a qbusdā ee.) Et circa B duas fac. p̄ negat ea q̃ simplr negāda sūt. In 2ª ponit opiōnē q̃rūdā q̃ possūt q̃dā locutiones q̃ variatōes scie significare videt. ibi (Hoc a qbusdā dr ee.) (Et ita qđ pdictum est ee.) Dic ingrit vtr p̄scia vl pui⁹ dei sit vsla ea oium. Et circa B tria fac. p̄ ponit oblōné. 2ª deterit ee. ibi (Et tali itaq; sēsu ee.) 3ª recapitulat. ibi (Sic itaq; ee.) Od. I.

HIc est duplex qđ. p̄ de inuariabilitate scie dne. In 2ª b̄ vsitate q̃ndē cōtīgit.

¶ Circa p̄ma q̃nes. p̄ vtr deꝰ possit nō scire illō qđ ē sciū ab ea. I.

QIrca p̄mū sic p̄cedit. vt q̃ deꝰ si possit nō scire illō qđ sciū ē ab eo. q̃ ꝫ Augu. Dicto. 7 p̄bꝫ i. de ciui. dei nō pt facere vt id qđ ē p̄teritū nō fuerit: cū vt b ē sciū a deo significat vt p̄teritū. g̃ nō pt nō ee sciū ab eo.

¶ Si dicas q̃ ē p̄teritū hypōlēs a futuro. ¶ Doc nihil ē vt pua deus ē. q̃ si iponat i ḡsequo ista godo. ad futurū vt in b p̄ticulo futurū ꝫ ēt act̃ q̃dā. ¶ Pōt qđ ē notū ē esse pū ē vt pua p̄bꝫ ꝫ scire dei ē nihil vt ens actu cū nō fuerit ee eternitate: t q̃ nihil fuerit vl faciendū. g̃ vt q̃ si pōt fieri nō ē: tūc b ꝫ possit nō scire illō qđ scit. ¶ Pbꝫ in 2ª⁹ grātie vel eternū q̃ nō est nisi de his q̃ sūt vel erūt. q̃ nō est futurū g̃ ē nec sciū. g̃ ab eo pōt nō ee sciū. ¶ P̄ scire q̃ scit q̃ nō pōt aliqđ aliud scire ab illis q̃ scit.

Sed cōtra deus pōt operari qđ nō opat. sed q̃ quod operat: equal per hāc iclas. ergo pōt scire aliquid aliud ab his que scit.

Respondeo dēm q̃ deꝰ dicit scire aliquid duplr vel scientia visiōis sm q̃ videt res que sunt vel erūt vel fuerunt: nō solas in p̄senti rū sm quas sciri possūt: sed eōm esse p̄sens vel scia simplicis intelligentie sm q̃ scit ea q̃ nullo tpe sunt nec in potētia rū sunt. De hac aūt loquēdo deꝰ nō pōt scire aliqđ aliē ab his q̃ scit: ex nihil pōt esse aliud ab his q̃ sunt. t q̃ pter ea loquēdo de scia visiōis de q̃ b magis loq̃t hic pōt aliqđ aliud videre ab his q̃ videt. sm q̃ pōt ea qđ by ee in potētia sua rū dare ee in p̄senti nihil ni. B i ee p̄ducere ab eterno ab ee ētis p̄sentis: q̃ intelligēdo est B ee sūt. i. d. Si.n. intelligat aliquis sic deꝰ nō pōt scire qđ nō scit: qz illa deo sunt ic̃ possibilia qz ea scit aliqđ qđ ab eterno nō scit. Si aūt intelligat similr sic ē vtr t deligat pōs libeare. vt. i. deo scit. t nō mutabilitas scie vel voluntatis.

Ad primū ꝺ ꝺꝺs q̄ idea fr̄s ẽntiā ẽ vna t nō oēs gnal nisi p rẽpe h ad ꝺuersa. vñ si ꝑ̄se
rel aliq̄ alia res nō fieret ad ideā alicui⁹ fōme: fr̄s rẽpo
ne⁹ nih. Ut ꝺꝺs mēs ꝺ̄ fili ꝑ̄s fore ē iubm ideari volūta
tem ꝑ̄s ꝺicēs fr̄s q̄ ad ꝑ̄s ternū ait ꝺne ꝺcie: fili ꝺ̄ ꝑ̄s
artifex ad formā artificiati qđ exequat̄ ꝺ id filia ē rō
ꝺe ideis t ꝺ actu fabili. Sēc n. nō ꝑt poni q̄ act⁹ fabili fit l
ee t q̄ nō fuerint ita nō ꝑt fabricari q̄ ideis fit l ee t nō fue
rint. rel̄q̄ā vtrūq; ꝑt effectum libras volūtatis. ¶ Ad
2ᵐ ꝺꝺs q̄ licā nra ꝺpōdet ad fabilēs, fabile ꝺpōdet a fcia
ꝺe. vñ fili⁹ fcia nr̄a variat fabili. inabili pmanēte. ita fa
bile mutat fcia ꝺe nō mutata. ¶ Ad 3ᵘᵐ ꝺꝺs q̄ fabile aliq̄
mō ꝺcēdat q̄ ꝺs ꝑt fore aliq̄ d aliq̄ ab ꝺa q̄ fcit. nō tñ vt
ꝓbat ꝺcēdo

ppter h Aug. dicit q̄ ipēa adhuc nūc nō ē malū. Alius aūt gradus nature ē q̄ ipediri pōt ꝛ deficere: sicut nā gradibus ꝛ corruptibiliū: i quibus alia nā sit iferior in bonitate ꝛ eius bonū est ꝛ meliꝰ ē q̄ vtraqꝫ sit simul q̄ q̄ altera tm̄. Sꝫ aūt deꝰ cōsiderit huc nāe q̄ nūq̄ deficeret iam non esset h nā sed alia ꝛ sic nō eēt vtraqꝫ nā in q̄ vniuersū pfectiōem derogaret. Ubi hac nā cōditā pciēs defectū aliq̄ge ꝛ q̄ est malū nāe s; nō est iedēs. Sꝫ ita puidit vt si malum cōtingeret ex defectu alicuiꝰ nāe qꝺ ordinaret i bonū sicut videmꝰ q̄ corruptio vniꝰ est gn̄atio alteriꝰ. ꝛ sic modus puidētie extēdit se ēt vsqꝫ ad bruta aīalia q̄ pꝫ agunt īstinctu nāe q̄ electiōe voluntaria. Et iō mapꝫ qꝺ accidit in eis recopēsaf per bonū nāe nō p bonū q̄ motu nāe est vtꝰ arātes. Sꝫ in nobilioribus creaturis iuenif aliud pn̄ꝰ pter nāꝫ qꝺ est voluntas: qꝺ quāto viciniꝰ est deo tāto a necessitate nālis cārū magis est liberū. vt dicit Boe. ꝛ iō ex cōditiōe sua sequitur q̄ rectū ordinē tenere possit tendēdo in finē. ꝛ ēt deficere: si aūt incōmutabiliter in finē tēderet per diuinā puidētiam tollerēt sibi cōditio sue nāe: vt dicit Diony. ꝛ iō taliter a deo īstituta est: vt ēt deficere posset: ita tn̄ q̄ in ptāte eiꝰ eēt deficere vel nō deficere: qꝛ nō erat in defectu nālis pncipij. Et istos defecꝰ voluntati cōtingētes pter intentionē puidētie pnouit deꝰ: ꝛ ordinauit eos in bonū nō tn̄ nāe s; ēt singularis grē sic in bonū iustitie: q̄ ostēditur dū culpa p penā ordinaf: ꝛ in bonū voluntatis aliorum: qꝛ per cōp nequitiā vel corrigunf de peccatis vel in meritis ꝛ glia crescunt: ꝛ in multa alia q̄ huāna rō nō sufficit explicare. Ubi pꝫ q̄ bonū ꝛ malū subiacēt diuine puidentie: s; malū tanq̄ pcessū ꝛ ordinatū: sed nō vt intētū a deo: bonū vero q̄si intētū. Sꝫ necessariū ita q̄ deficere nō possit ꝛ cōtingēs ita q̄ deficere possit: ꝛ voluntariū ita q̄ penā vel pmiū habeat aut in pmiū vel in penā alicuius ordinef. Uide aūt ita q̄ cōsequaf finē; nālē, si bonum est: ꝛ cedat in bonū alteriꝰ nāe si malū est.

Ad primum ergo dōꝫ est q̄ puidētie ē dirigere vnūquodqꝫ in finem ꝛ subtrahere impedimenta salutaria nā in finē directa: ex quꝰ cōditiōe nā mala cōtingūt: ꝛ nō ex diuina intentiōe q̄ ipsa mala i bonum ordinat. ¶ Ad scōm dōm q̄ effecꝰ cōsequif conditionē cāe sue pxime: ꝛ iō q̄uis sit aliqd a deo puisum ꝯ casu fieri si accidat pter itentionē nāe operātis. Uel fortuitū si accidit pter itentionē agentis a proposito. ¶ Ad 3ꝰ dōm q̄ liberū arbitriū per se ordinatū ē ad vnū .s. ad bonū: ita q̄ ab eo deficere possit. ꝛ q̄ h in ipso sit. Si enim inuiabiliter in vnū tēderet tollerēf ratio voluntatis in tali nā. ¶ Ad 4ꝰ dōm q̄ malū pōt accipi. Uel in rebꝰ nālibus. Uel in voluntarijs. Et si accipiaf in nālibꝰ cōstat q̄ malū est vt in passionibꝰ: tn̄ s̄m suppositā: qꝛ malum nature nō cōtingit nisi in spera gn̄abiliū ꝛ corruptibiliū q̄ ē parue q̄ntitatis respectu corpoꝝ celestiū in qbꝰ malū; eē nō pōt: qꝛ icorruptibilia sunt: ꝛ motꝰ corpꝫ i ordinationem hꝫ: nō pcessū semp codē mō sint: tn̄ ēt qꝛ i cōsiderādo in eodē: q̄ cāe nālis cōsequunf effecꝰ suos in maiori pte: et deficiūt in minori: ꝛ ex h malū icidit: s; in voluntarijs cū q̄tum ad nāe rationalē iuenif malū vt in passionibꝰ in nā āgelica: qꝛ multo plures fuerūt remanētes q̄ cadentes. ꝛ fortē etiā plures q̄ oēs dānandi demones ꝛ hoīes. Sed in nā humana bonū vꝫ eē vt in paucioribꝰ. Et hꝰ rō pōt assignari duplr. Una est ppter corruptionē; huāne nature ex peccato originali: quā ēt deꝰ puidit ꝛ pordinauit sicut ꝛ alia mala: s; tn̄ nō phibuit vt nā maneret i sua libertate qua subtracta nāe rō deperiret. Alia rō sūmi pōt ex ipsa nā cōditionis humane. Sic.n. in nālibus iuenif triplex gradus. Aliqd.n. est qꝺ hꝫ eē sīn in actu: ꝛ hanc nālias

defectus eēndi aduenire pōt. Aliqd aūt est qꝺ ē nā ipotētia sic mā pꝰ. ꝛ h p hꝫ defectū nisi remoueaf per aliqꝺ agens reducēs eā in actū. Est ēt aliqꝺ qꝺ hꝫ actū admixtum puationi: ꝛ h pꝫ actū dirigentē in ope recte operaf vt in maiori pte: deficit aūt in minori sic pꝫ in nā gn̄abiliū ꝛ corruptibiliū. Ita ēt est in intellectualibꝰ. Est.n. aliqꝺ intellectualis nā q̄ est actus cōpletꝰ sine admixtiōe alicuius puatiōis vel potētie: ꝛ ex hac nō pōt aliqd nō rectū pcedere sic pꝫ de deo. Est ēt q̄dā nā cui admiscef potētia ꝫ tn̄ in ipsa sua nā hꝫ aliquē actū dirigētē in opōne sic ē in angelis: ꝛ iō talis nā deficit a rectitudie vt in minori pte. Sꝫ in nā huāna pfectiōes scꝫ qbꝰ dirigunf opa nō sibi nascūf sed vel acqrūf vel ifuse. vñ. Cōmē. in. 3. de aīa cōparat intellectū potētialē huānū nāe pme. ꝛ p h9 tabule in q̄ nihil scriptū est: ꝛ iō ipsa nā huāna in se cōsiderata equaliter se hꝫ īdifferēter ad oīa vel itelligēda vel faciēda: qꝛ malū; cōtingit multipharīā s̄m Dio. ꝛ bonū vno mō: ꝛ ideo vt in pluribꝰ flectif in malū. Sic.n. cōsiderata nā humana nōdū est vt agēs pfectum nisi respectu nāliū opationū: sed tūc est agēs pfectū q̄tū ad oēs suas operationes qū iam pfecta ē pfectiōibꝰ scꝫ q̄ sūt virtutes. ꝛ iō qū determinaf per pfectionē scꝫ acqsitā vel ifusā vl acqsitā: tūc determinaf ad vnū: vel ad qꝺ tēdat vt in maiori pte sicut in statu vie: vel vt sēp sic in statu patrie. Et iō nullus cōparat virtutē nāe dicēsqꝫ ē habituꝰ voluntariꝰ in moꝰ nāe rōni cōsentaneus: ꝛ iō volūtas pfecta virtute iustitie se hꝫ ad opa iusta sic ignis ad motū sursum. ꝛ per h ēt pꝫ q̄ magis seruaf ordo puidētie in bonis q̄ in malis. ¶ Ad 5ꝰ dōm q̄ qcqd est in mūdo totū ordinatū est: q̄uis rō ordinis nobis nō appeat in qbusdā: ꝛ ppue in voluntarijs: cū malis quādoqꝫ bona: quādoqꝫ mala eueniāt: ꝛ similiter bonis. Sed ratio ordinis huiꝰ scitur a deo sicut medicus scit quare qbusdā egris quandoqꝫ det calida: ꝛ quādoqꝫ frigida: ꝛ similiter sanis: qꝺ tamen ignorans artē admiratur. vt dicit Boe. ista tamē inordinatio si diligēter aduertif nō inuenif in his: ad que per se ordinanf humana opera: ꝛ q̄ p se sunt tm̄ bona vel mala. Habꝫ.n. bonū opꝰ semp sibi adiūctū bonitatis pmiū in perfectione future q̄ est bonū huānū: ꝛ in consecutione beatitudinis ad quā opera humana ordinanf. ꝛ ecōtrario est de malis. Sed ista pmia vꝫ accidere in his bonis q̄ extra hoīem sūt vel q̄ nō sunt bona eiꝰ inq̄tū est hō: sicut i bonis corporalibus ꝛ in bonis fortune: cū tamē ista pmia sp ordinent ad id qꝺ ē per se bōis bonū vel grē vel glīe s̄m apo. Rō. 8. diligētibꝰ deū oīa cooperanf in bonū: vel in iustitie diuine manifestationē. frequēter.n. ipꝫ pspereanf in hac vita: vt manifestiꝰ appareat in iudicio eoꝝ animaduersio. ¶ Ad tertiū dōm q̄ ex illa auctoritate inuif q̄m est sile puidentia de brutis ꝛ de hominibus: ꝛ h verū est vt ex predictis patet.

¶ An aliquis predestinatoꝝ possit dānari vel reproboꝝ saluari. ¶ Distin. XL.

Predestinatoꝝ nullusvꝫ posse dānari: nec reproborū aliqs posse saluari. Ubi Aug. in lib. de correctione ꝛ grā. In apoca. inquit dꝛ. Tene qꝺ habes ne aliꝰ accipiat coronam tuā. Si aliꝰ nō ē accepturus nisi iste pdiderit: certꝰ ē electorum nūerus. i. non pōt augeri vł minui. Ad hoc aūt quidam obijciūt nitētes probare nūerū electoꝝ posse augeri ꝛ minui sic. Posset deus nō apponere grām qbusapponit ꝛ posset subtrahere qbꝰ nō subtrahit: qꝺ si faceret vtriqꝫ dānarenf. Posset ḡ dānari isti q tn̄ saluabunf. Posset itaqꝫ minui electorū nūerꝰ. Ita ēt posset augeri: qꝛ posset apponi grā qbꝰ nō apponif p quā saluarenf. Possent ḡ saluari habita grā: q tn̄ sine ea dānabuntur: posset itaqꝫ augeri nūerꝰ electoꝝ. Quibus rñdemꝰ ex ea rōne deūi esse. ꝛ verū eē: nūerū electorū nō posse augeri vel minui: qꝛ nō potest vtrūqꝫ sil eē. s. vt aliqs saluef ꝛ nō sit pdestinatus: vel vt aliqs pdestinatꝰ sit ꝛ dānef. Intelligēria.n. cōditiōis iplicite: veritatē facit i dicto: ꝛ ipossibilitatē in vo. Si vo simplr itelligaf: ipossibilitas nō admittif: vt cū dꝛ. pdestinatus pōt vel si pōt dānari: ꝛ reprobꝰ pōt saluari. In his.n. ꝛ huiusmōi locutiōibꝰ ex rōne dicti deiudicanda est sīia dicniōis. Alia nāqꝫ sit itelligentia: si per pūctionem hec accipianf dicta: atqꝫ alia si p diuisionē: vt supra cū de pscia agebatur pspicuū ē. Si.n. cū dicis pdestinatꝰ nō pōt dānari itelligas ita. i. nō pōt esse vt pdestinatꝰ sit ꝛ dānef: verū dicis: qꝛ piunctī itelligis: falsum aūt si disiunctiꝫ: vt si itelligas istū nō posse dānari quē dico pdestinatū: potuit enī nō eē predestinatus: ꝛ ita damnaretur.

¶ Quo adhuc instant questioni.

Verū adhuc instāt. ꝛ s̄m cōiūctionē argumētādo ita pcedūt. Nō.n. iquiūt pōt esse vt aliqs pdestinatꝰ sit ꝛ dānetur. Utrūqꝫ istoꝝ sil eē nō pōt. h alterū hoꝝ nō pōt nō eē. s. qn iste sit pdestinatꝰ: ab eterno enī pdestinatꝰ ē: ꝛ nō pōt mō nō eē pdestiatꝰ. Cū ḡ ipole sit sil vtrūqꝫ eē. ꝛ ipole sit alterū nō eē. videf nō posse alterū eē. s. vt dānef. Qꝺ si est ḡ nō pōt eē: vt non saluef. In huiꝰ qōnis solone: mallem alios audire q̄ docere. Dicimꝰ tn̄ de pscia silem posse moueri qōnē. Idēqꝫ rā h q̄ ibi vnā facimꝰ rñsionē dicētes determinādū fore illud cui innitif tota h qō. s. ipole est alterū istoꝝ nō eē. s. qn iste mō sit pdestinatꝰ: ab eterno enī iste pdestinatꝰ ē. Distinguēdū.n. est cū ait. Iste nō pōt mō nō esse predestinatꝰ: vel non pōt modo esse quin sit predestinatus: hoc enim coniunctim ꝛ disiunctim itelligi potest. Nō enim pōt esse vt ab eterno sit predestinatus: ꝛ modo nō sit predestinatus: nec pōt eē simul vt sit predestinatus: ꝛ nō sit predestinatus: sed tamē potuit esse ab eterno q̄ nō esset predestinatus. ꝛ potuit ab eterno nō esse predestinatus. Et sic ab eterno deus potuit eū nō predestinare: ita conceditur a quibusdā q̄ ꝛ modo potest deꝰ eum non predestinasse: ab eterno ergo potest

deus nō predestinasse eū: ergo pōt iste nō fuisse predestinatus. Si vero nō fuisset pdestinatus nec modo esset predestinatus: ergo modo pōt non esse predestinatus. Ita ꝛ de pscientia ꝛ de pscitis dicunt: q̄ in actionibus vel in operationibus dei ꝛ hominum nullatenus concedunt. Ex quo enim aliquid factum est vel dictū non concedunt q̄ possit non esse vel nō fuisse: imo impossibile est non esse vel non fuisse qꝺ factum est vel dictum: referentes possibilitatem vel impossibilitatē ad naturam rei existētis. Cū vero de pscientia vel de predestinatione dei agitur: possibilitas vel impossibilitas ad potentiam dei refertur: que semper eadem fuit ꝛ est: quia predestinatio: pscientia: potētia vnum in deo est.

¶ Quid sit reprobatio dei: ꝛ in quibus cōsiderēf: ꝛ quis sit pdestinationis effectus.

Umqꝫ predestinatio sit gratie preparatio. i. diuia electio qua elegit quos voluit ante mundi constitutionē: vt ait apostolus. Reprobatio ecōuerso intelligēda est pscientia iniquitatis quorūdam ꝛ preparatio dānationis eorūdem. Sicut enim predestinationis effectus illa gratia est: qua in pn̄ti iustificamur atqꝫ ad recte viuēdū ꝛ in bono perseuerādū adiuuamur ꝛ illa qua in futuro beatificamur. Ita reprobatio dei q̄ ab eterno non eligēdo quosdā reprobauit: s; duo cōsideraf: quoꝝ alterū pscit ꝛ nō pparat. i. iniquitatē: alterū pscit ꝛ pparat. s. eternā penā. Ubi Aug. ad psperū ꝛ Hilariū. Hec inquit regula icōcusse tenēda ē: peccatores in peccatis pscitos eē nō preparatos: penā aūt eē preparatam. Preparauit.n. deꝰ: vt ait Aug. in lib. de bono pseuerātie. in pscientia sua quibꝰ voluit bona sua: ꝛ quibuscūqꝫ donat procul dubio se donaturū eē psciuit. Preparauit ēt deꝰ: vt ait Fulgētꝰ: malis ignē eternum: illis vtiqꝫ quos iuste pparauit ad luēda supplicia: nec tn̄ pparauit ad facienda petā. Preparauit.n. deꝰ qꝺ diuina equitas redderet: nō qꝺ huāna iniquitas admitteret. Nō.n. sic preparauit scōs ad iustitiā pcipiēdā: sic pparauit iniquos ad iniustitiā admittēdā: qꝛ prauitatis preparator nunq̄ fuit. Sic ḡ predestinatio dei proprie ē pscia ꝛ preparatio bn̄ficioꝝ dei qbus certissime liberātur q̄cūqꝫ liberanf: ita reprobatio dei ē pscientia malitie in quibusdā non finiende: ꝛ preparatio pene nō terminande. Et sicut predestinatiōis effecꝰ ē gratie appositio: ita reprobationis eterne quodāmodo effecꝰ eē videf obdu-

ratio. Nec obdurat deus: vt ait Aug. ad Sixtum: impartiendo maliciã: s; nõ impartiendo gratiã: sicut nec digni sūt. Quib⁹.n. nõ impartit: nec digni sunt: nec merent potius vt nõ impartiat: hoc digni sūt hoc merent. Uñ apls ait. Cui⁹ vult misereť de⁹ ⁊ quē vult idurat: misericordiā appellans pdestinationē ⁊ ei opus pdestinatõis esse eius. s. gr̃e appositionē: obdurationē vero gr̃e pmanationē. Nõ.n. vt ait Augu. ad Simplicianū: itelligendū ē q̃ de⁹ ita idurect: quasi quēq; peccare cogat: sed tñ qbusdā peccatorib⁹ misericordiā iustificatiõis sue nõ largit: ⁊ ob hoc eos indurare dicit: q: nõ eoꝝ misereť: nõ q: impellit vt peccent. Eorū aūt nõ misereť: qb⁹ gratiam nõ esse pbendā equitate occultissima ⁊ ab humanis sensib⁹ remotissima iudicat: quā nõ aperit sed mirať aplus dicens. O altitudo diuitiarum sapiētie ⁊ sciencie dei.

¶ Diuisio textus.

Postquā determinauit de scia dei in cõi h spālr de pdestinatiõe determinat. Et diuidit in ptes duas. In p⁹ determinat qd sit pdestinatio. In 2⁰ determinat de cãlitate ei⁹. vtꝫ. s. sit cã pñia vel beat aliā. ibi. (Si aūt quim⁹ meriti ⁊c.) 41.di. Prima in duas. In pma determinat de pdestinatiõe. In 2⁰ de reprobatione. ibi. (Cūq; pdestinatio ⁊c.) p⁹ in duas. In p⁹ ondit qd sit pdestiatio ⁊ quī sit. In 2⁰ determinat de pdestinatiõis certitudine. ibi. (Predestinatoꝝ nūs ⁊c.) Circa qd tria faċ. Primo ondit pdestiatiõis certitudinē. Scdo ponit obonē in 2riū. ibi. (Ad h ǎt obijcitur ⁊c.) 3⁰ ponit risionē. ibi. (Quib⁹ ridem⁹ ⁊c.) Circa qd ēt tria faċ. p ridet ad pmā obonē. 2⁰ obycit 2tra risionē. ibi. (Uerū tñ ad h istant ⁊c.) 3⁰ soluit obn. ibi. (In huius questionis ⁊c.) Questio. I.

Hic est duplex qo. p⁹ ē de pdestinatione. 2⁰ de reprobatiõe. Circa p⁹ querunt tria. p qd sit pdestinatio. 2⁰ quoꝝ sit. 3⁰ de certitudine ei⁹. ¶ Circa pmū querunt duo. Primo vtꝫ pdestinatio sit aliqd in creatura vel tñ in deo. 2⁰ qd in deo nominet.

¶ Utꝫ pdestinatio sit aliqd in pdestinato. I.

Ad primū sic pcedit. vr̃ q̃ pdestinatio sit aliqd in re pdestinata. Oīs.n. actio iferṫ ex se passionē: sed cū dr̃ de⁹ pdestinat significat in vbo act⁹ diuin⁹: g̃ vr̃ q̃ ridea sibi aliq̃ passio in creatura q̃ sit pdestinatio passiue dicta sicut ēt de creatiõe est. Iuenitur eni creatio actio ⁊ creatio passio. ¶ P. oīs denominatio fit fm aliquā formā iherentē: sic fm qlitates dicimur qles: sed pdestinatiõe aliqs denominaṫ: cū pdestinar⁹ dr̃. g̃ vr̃ q̃ pdestinatio sit aliqd in ipso. ¶ P. cõparatio est eternoꝝ sūt vni⁹ gñis in gno. Jo. i. dr̃ q̃ meli⁹ erat nathanaelis duas naturas in xpo cõsiderare q̃ pdestinatū esse cū igiť cognitio ei rnñ cõparaṫ pdestinatio in ipo aliqd ponat: videtur q̃ pdestinatio sit aliqd in pdestinato. ¶ P. nullum eternum diffinit per tpale: sed pdestinatio diffinit per tpale: q: dr̃ q̃ ē pparatio gr̃e in pñti ⁊ glie i futuro. q̃ nõ est eterna. sed oīs actio q̃ tpalr de deo dr̃ ponit aliquē effectū in creatura sicut regere gubernare ⁊ h'ō. g̃ vr̃ q̃ pdestinatio sit aliqd ēt in pdestinato.

Sed contra nõ eligunt nisi pdestinati: s; eligunt q̃ nõ sūt vt dic Aug. g̃ vr̃ q̃ pdestinatio sit nõ entiū: s; i nõ ente nõ pt aliqd eē. g̃ pdestiatio nõ ē aliqd in pdestiato. ¶ P. vt. s. dixit magr pdestiatio est qdā ipēs sciē diuine: sed scia nihil est in scito s; tñ in sciēte. g̃ vr̃ q̃ pdestinatio nõ ponat aliqd in pdestinato.

Respondeo dõm q̃ ponere aliqd in alio põt intelligi dupli. Aut q̃ ips significatū p nomē in aliq̃ eē dicaṫ: sic albedo ponit aliqd in albo: ⁊ sic dico q̃ pdestiatio nõ ponit aliqd i pdestinato s; in pdestināte tñ. Aut ita q̃ ad significatū qd ē i vno seqṫ aliquid eē in alio: sic pñitas ponit aliqd in filio: cū tñ ipsa s; sui esse in pre tñ sit: sed dr̃ ponere aliqd in filio inqñtū ad paternitatē sequiṫ aliqd eē in filio. Sz h cõtigit dupli. Uel q: relinquaṫ illud eē in alio sīl sicut pñitas relinqt filiationē. Aut nõ necio sīl: s; vel prius vel posteri⁹ sic aūde⁹ ponit pcussionē sonātē sīl. Aut prius: ⁊ h mõ dico q̃ pdestinatio ponit aliqd in pdestinato: q: ad opationē hāc dei seqṫ effect⁹ pdestiationis in eē pdestinato nõ sem̄p qñcūq; ē predestinatio: sed qñq;. ⁊ h effect⁹ ē gratia ⁊ glia.

Ad primuz dõm q̃ vt phs tradit in. 9. metaph. Actionū qdam transeūt in exteriorē mām circa quā aliquē effectuz operanṫ: vt pz in actionibus naturalib⁹: sicut ignis calefacit lignū: ⁊ in artificialibus sicut edificator facit domū ex mã. ⁊ in talib⁹ actio est recepta in eo qd fit per modū passionis: fm q̃ mot⁹ ē in moto vt in subo: ⁊ iō in talib⁹ est iuenire actionē in re agente ⁊ passionē in re patiēte. Quedaz vero sunt q̃ i exteriorem mām nõ trāseunt: vt effectū aliquē circa ipsam pducant: vt pz in visione q̃ cum sit actio vidētis nullum effectum in re visa efficit: ⁊ tales actiões q̃ pprie opationes dicunt: in ipsis operantib⁹ tñ sunt. Uñ ⁊ nõ pōt fieri cõuersio passionis ad actionem acceptā a re exteriori fm q̃ in se est: sed solū fm q̃ in operante ē: ⁊ si eni oculus videt lapidē: lapis tamē nõ videṫ nisi fm q̃ ē in oculo p sui similitudinē. Scdm h q̃ dico q̃ cãtio est talis actio q̃ effectū exteriorē relinqt. Unde eꝫ passiue sumpta creationē aliqd in re cãta eē: sicut calefactionē in calefacto. Pdestinatio vō cū nominet opationē volūtatis ⁊ intellect⁹ existē solum in ipso opante: sicut visio in vidente: ⁊ speculatio in speculāte: si passiue accipiaṫ nõ erit aliqd in pdestinato fm q̃ in se cõsideraṫ: sed solū fm q̃ in pdestinante ē fm suā silitudinē per quā ibi cognoscit: sic ⁊ sciatum i sciente: ex quo ēt pz q̃ pdestinatio nõ noiaṫ p aliqd passionē in ipso existē s; pppõnē ipsi⁹ pdestinantis sic ⁊ res denotaṫ visa pppõnē videntis. Uel alr dr̃ q̃ pdestinatio pprie loquēdo de actõe fm q̃ in nālib⁹ sumiṫ nõ ē actio s; opatio. Opatio.n. agētis qdā ē vt transiens in effectū: ⁊ h pprie actio vel passio dr̃: ⁊ tali actioni semp ridet passio. vñ īueniṫ calefactio actio ⁊ calefactio passio: ⁊ similiter creatio actio ⁊ creatio passio. Quedaz vō opatio est que nõ significaṫ vt pcedens in aliquē effectus s; magis fm q̃ est aliqd in ipso. ⁊ siqdem h recipiaṫ in ipso illa receptio diciṫ passio: ⁊ actio 2tio cõmunis ex recepto ⁊ recipiente diciṫ opatio: q: opatio semp ē pfectio: vt pz i sensu sentire. n ē qdā opatio sentiētis nec pcedēs i effectū aliquē circa sensibile: s; magis fm q̃ spēs sensibil in ipso est. vñ sentire qñtū ad ipsam receptõez spēi sensibil noiat passionē sīr ⁊ itelligere qd ēt pati qddā ē: vt in 3⁰ de anima dr̃: s; qñtū ad actū 2tiez ipm sensuz pfectū p spēm noiat opõnē q̃ dr̃ mot⁹ sensus de q̃ dic phus in 3⁰ de anima: qd est act⁹ pfecti. Sz in do ē silitudo rei cognite: nõ p receptionē s; per cõniā sui. vñ sui itelligere nullo mõ dr̃ passio nē s; opationē tñ. Oēs igiť tales opõnes nõ hūt passiones ridentes nisi per modū significādi tñ sīl cum dicat

aliquid sciri nõ poniṫ aliq̃ passio fm rez in scito. sed solū quidā respect⁹ ad sciēte fm rõnem: q: per modū passiõis significaṫ a grāmatico sīc ⁊ opatio per modū actiõis. vñ dicit q̃ scire est actiuū: ⁊ sciri passiuū. Uñ dico q̃ pdestinatio est qdam opatio diua: ⁊ pdestinari nõ ponit aliquā passionē in pdestinato: sed solū respectū quēdaz fm mo⁹ intelligēdi: qui respect⁹ relinquiṫ ex assimilatiõe sciti q̃ ē in sciēte. ¶ Ad 2⁰ dõm q̃ in oīb⁹ absolutis denoiaṫ aliquid p id qd sibi iest. Sz in relatiuis qñq; denoiaṫ aliqd p id qd in ipo ē: sic pr̃ pñitate q̃ realr in ipso ē. Qñq; aūt denoiaṫ eo q̃ solū in altero ē: sic in illis in q̃bus vno ē relo fm rē: ⁊ in alio fm rõnē tñ. vñ dicit phs in. 5. meta. q̃ scibile dr̃ relatiuū nõ q: ipm referaṫ sed q: aliud referṫ ad ipm: ⁊ ita pz q̃ pdestinatio fm rem nihil est nisi in intellectu diuino. ¶ Ad 3⁰ dõm q̃ comparatio illa nõ attēdiṫ absolute cognitiõis duaꝫ nãrꝫ in xpo ad pdestinatiõez: s; cognitionis simul cū pdestinatiõe ad pdestinationē sīl cū statu veteris legis. pdestiatio.n. stat cū vtroq;. Uñ dicit q̃ meli⁹ ē nathanaeli cõsidere ⁊c. q̃ eē pdestiatū ⁊ manere sub vmbra legis ⁊ mortis. Ac si diceret meli⁹ est esse pdestinatū ⁊ hēre grām noui testamēti q̃ eē pdestinatū ⁊ nõ hēre grāz noui testamēti: q: pdestiatio currit cū vtroq; testō. ¶ Ad 4⁰ dõm q̃ tpale nõ poniṫ in diffõne eterni i recto. q. denotās subaz eterni: s; in obliq̃ nihil phibet poni vt significeṫ respect⁹ eterni ad tēporale: ⁊ sic gra ⁊ glia in diffinitione predestinationis poniṫ.

¶ Utrum pdestinatio ptineat ad sciam. II.

Ad secūduz sic pcedit. vr̃ q̃ pdestiatio ad sciaz ptineat. Or vt dr̃ in lra. pdestiatio sine pscia nõ põt esse. pscia aūt sciaz noiat cū ordie ad futura. ergo pdestinatio ad sciaz ptinet. ¶ Item vr̃ q̃ ad volūtatē. dic.n. Aug. q̃ pdestinatio ē ppositū miserendi. Pponere aūt ē act⁹ volūtatis: q: vr̃ idē eē qd finē determinare. g̃ vr̃ q̃ pdestinatio ad voluntatē ptineat. ¶ Itē vr̃ q̃ ad potētiā: q: pparare ē act⁹ potētie. s; pdestiatio ē pparatio bñficioꝝ dei. vt in lra dr̃. g̃ ⁊c. ¶ Itē vr̃ q̃ sit idē qd pudentia vel dispõ: q: pdestinatio dr̃ alicui⁹ in finē directio. Sz ordo in finē ptinet ad pudētiam vel dispositionē. g̃ vr̃ q̃ ⁊ pdestinatio. ¶ Itē vr̃ q̃ sit idē qd liber vite. Uita.n. aīe est p grām ⁊ gliam: s; pdestinatio ē pparatio gr̃e in pñti ⁊ glie in futuro fm magistralem diffinitionem. ergo ad librum vite pertinet.

Respondeo dõm q̃ pdestinatio icludit in intellectu suo pudentiam ⁊ aliqd addit: addit autē ad min⁹ tria. Unum ex pte ipsoꝝ pdestinatorum: q: cū pudētia dei sit respectu oīm: ⁊ sīliter quodāmmõ sit respectu habētiū volūtatē: pdestinatio icludit in se pudētiaz fm aliq; spālē modū quo est boīz ⁊ habētiū volūtatē. 2⁰ addit ex pte ipsius finis: ⁊ eoꝝ q̃ habenṫ vt pmouentia ad finē. cū.n. pudentia respiciat ordinē vniuscuiusq; boni ad quēlibet finem: pdestinatio est tñ respectu eoꝝ q̃ sunt eleuata supra facultatē nãe: vt glie q̃ est in perfecta dei fruitiõe ⁊ gratie pmouētis in ipaz. vñ dicit Dam. q̃ pdestinatio est eoꝝ q̃ nõ sūt in nobis. 3⁰ addit ex pte ipsi⁹ pdestinantis: ex cui⁹ pte videṫ duo addere. Primo q: pudētia est idē qd ars gubernationis reꝫ q̃ fm rõnē sui nomis põt saluari in speculatiõe: tñ s; pdestinatio iportat pudētiaz fm q̃ ē ordinata ad executionē operis per volūtatē: ⁊ iō diffiniṫ per ppositū ⁊ per pparationē. 2⁰ addit pscīam exitus ex pte eius qd pudeṫ. vñ pp aliqd ab ordine pudētie qñtum ad id qd itentū est exire: sicut de⁹ vult oēs hoīes saluos fieri. s; nõ oēs saluenṫ. nõ aūt ab ordine pdestinatiõis. Dic.n. pdestinatio intentionē diuaz de salute illi⁹ cum pscientia

eius qd salabiṫ: ⁊ iō dr̃ q̃ est pscia ⁊ pparatio.

Unde patet solutio ad pmū: q: nõ tñ poniṫ pscia in eius diffõne. ¶ Ad 2⁰ dõm q̃ ppositū nõ simplr noiat actum voluntatis: sed psupponit actum cognitiõis ostēdentis finem in quē volūtas tēdit. ¶ Ad 3⁰ dõm q̃ pparatio q̃ poniṫ in diffinitiõe pdestinationis nõ est fm executionē in opus: s; intelligiṫ fm ppositum diuine voluntatis. ¶ Ad 4⁰ dõm q̃ pdestinatio est quidā modus pudētie: s; addit aliq̃ spālia super eam vt dictū est. ¶ Ad 5⁰ dõm q̃ liber vite metaf⁹ dr̃. Sicut.n. i libro aliqd scribiṫ ex quo i eo vitas rei intelligiṫ: ita etiā in intellectu describunṫ silitudines reꝫ per quas res cognoscunṫ. vñ intells possibilis ab intelligere 2paraṫ tabule in q̃ nihil est scriptū in 3⁰ de aīa. Cū g̃ dr̃ lib vite in do: pōt sumi vita vel ex pte dei intelligētis: ⁊ sic pscia creaturarū dr̃ lib vite: q: qd factum est in ipso vita erat. Jo. i. Uel ex parte rei scite: ⁊ sic dr̃ liber vite pscia vite q̃ est in conformitate ad deū. Hec aūt est duplex. s. vita gr̃e ⁊ vita glie q̃ ad perfectaz cõsummatem accedit. Uñ cuius talis vita repntaṫ in libro diue pscie dr̃ simpliciter scribi in libro vite. Scdm qd aūt. s. qñtū ad pñtē iustitiam dicit sic scribi. cuius vita gr̃e tñ ibi cognoscit. Et ēt quodammõ dr̃ ibi scribi opposita hoꝫ. s. glorie ⁊ gr̃e incitum per h cognoscunṫ. Sic g̃ pz q̃ liber vite ē mediū iter psciētiaz cõiter sumptā ⁊ pdestinationē: q: pscia est cõiter oīum: s; liber vite ē tñ cognitio gr̃e vel glie: s; pdestiatio ē nõ nisi gr̃e s; gr̃e sīl ⁊ glie. Uñ nullus dr̃ eē pdestinat⁹ qñtum ad pñtē iustitiā: sic dr̃ scriptus i libro vite. ⁊ sup h addit predestinatio ppositum voluntatis. Questio. II.

¶ Quorum sit predestinatio.

Deinde qrit quoꝝ sit pdestinatio: ⁊ vr̃ q̃ sit tñ eoꝝ q̃ sunt. Predestiatio.n. significat missionē quādā: sed nihil mittitur nisi qd ē. g̃ pdestiatio ē tñ entiū. ¶ P. qd nõ est nõ põt ad aliqd pparari: sed pdestinatio est pparatio qdā. ergo vr̃ q̃ nõ sit nõ entiū. ¶ Itē vr̃ q̃ nõ sit angeloꝝ: q: fm Aug. pdestinatio est ppositū miserandi: s; angeli nunq̃ fuerūt miseri: cū igiṫ mia miseriam respiciat. vr̃ q̃ q̃ eis pdestinari nõ cõpetit. ¶ Itē vr̃ q̃ nec hoīs q̃ sunt in glia: q: qd est in fine vltimo nõ pt dirigi in illud: s; dei sūt in suo fine vltimo. q̃ eis nõ cõpetit pdestinari. ¶ Itē vr̃ q̃ nec filio dei. Quia pdestiatio iportat ascensionē quādā sic ⁊ pscia: sed respectu filij dei cū sit etern⁹ nõ põt designari aliq̃ ascensio. q̃ filio dei predestinari nõ cõpetit.

Sed cõtrario vr̃ q̃ pdestiatio sit oīus hoīum: q: de h; dio. cū ir sicut ad oīa. q̃ si aliqb⁹ spc pparat grāz: ⁊ oīb⁹: s; pdestinatio ē gr̃e pparatio. q̃ si aliqs pdestinat ⁊ oēs pdestiar. ¶ P. sic dirigimur in bona gr̃e a do: ita ⁊ in bona nãe: q: oē bonū nrm ab ipo ē: s; bona nãe oīb⁹ largiṫ bonis ⁊ malis. vt dr̃ Mat. 5. cū q̃ pdestinatio sit directio in finē: finis aūt ē bonū. vr̃ qd pdestiatio sit oīum.

Respondeo dõm q̃ pdestinatio dr̃ esse aliquorū dupli. Uel sicut finis ⁊ cõferentiu ad finē: ⁊ sic dr̃ esse gr̃e ⁊ glie. Uel eoꝝ q̃ fines cõsequuntur. ⁊ sic est oīum q̃ glias per dei grām adipiscunṫ. Utriq; aūt ex noie pdestinatiõis accipi põt in quo cõiungitur actus destinationis cū hac ppositiõe pre. per 2põnes aduenientē destinare aūt significat directionē alic⁹ i aliqd sicut nūcij. dr̃ ēt alio⁹ destinare. vt habeṫ. 2. Machab. 6. Eleazarus destinauit nõ admittere illicita. pp vite amorez. Sz h significatio vr̃ deriuata ex p⁹ ppõ.n. pponiṫ dirigiṫ in executiõe opis. Illud aūt ppe dr̃ dirigi i aliqd qd nõ hz i se. vñ i illō vadat: ⁊ iō ppe i illa dr̃ pdestinatio q̃ bõ ex naturalib⁹ suis cõsequi nõ põt. s. grāz ⁊ gliam. Et ideo

dicit dnā q̄ p̄dest̄inatio est eop̄ q̄ nō sūt in nobis. Ḡrā
q̄ q̄d ad p̄t̄ nos q̄ gram̄ q̄dam sūt nō p̄dest̄inat. sed illi
eā p̄dest̄inati erāt q̄ secundū sūt gram̄ p̄gūt. Et ꝫ p̄t̄
p̄dicta p̄t̄ ipsum absolūte q̄ nec vniuersitas nec vnitas
nec. Inuenit. n. in p̄dest̄inatōe bona aīe cū bo aīe etnā
te ad q̄ dm̄ nō ē ad gram̄ t gr̄e ad gl̄am. In angelo aūt
lucifer amicitia eternitatis ad nām. t ille ad gl̄am fm
eos q̄ponit angelos ibi in nūlib' creatos dicit ꝫ eos gra
tia ad gl̄am sūt ordinat. Sed hoc aīt aliqs q̄ ponūt ange
los in gl̄a creatos nō lucifer amicitia nāe ad gl̄am fm
durationē sed gr̄e ad gl̄am. In ipso aūt nō lucifer amicitia
eternitatis ad p̄sonā sed nāe ad eternam nām. nec nāe
ad gr̄am nec gr̄e ad gl̄am q̄nā ad fruitionē. ꝫ solū q̄ntū
ad q̄stibilitatem. aīe t corpus corporis. t sic duo simode
p̄dest̄inato diuersis conueniūt.

Ad primum q̄ dēm q̄ illi q nō sunt nec erāt non
p̄dest̄inati. sed illi q erunt q̄tū nō
sunt quoz ho scia visionē cognoscit. t q̄uis ipsi nō dirigan
tur actus in aliqd. vt in p̄sa nā expūnt tñ p̄dirigunt in fi
nem. put sūt in dei p̄scia. ☐ Ad 2m dēm q̄ est duplex pre
parātio. Quedā mere fm q̄ disponit ad recipiēdū formā
t sic nō p̄parat nisi q̄ est. Quedā aūt est p̄paratio agēnis
vt sit agens. t sic dicit est in nūlib' inq̄ntū agēs agit p̄
positionē p̄ quā agit. sic est in artifice fm q̄ cōcipit for
mam artificiatā. p̄ponit eam cui q̄ in opē. t talis p̄para
tio est in deo ex relatōe ad futuruz. ☐ Ad 3m dēm q̄ illa
p̄destinatio data est de p̄dest̄inande in q̄nū respicit statum
glōrie miserie. t nō de ipsa absolute. Vel pōt dici q̄ mi
sereri fumus. h nō pro amotōe miserie pus habet. ꝫ pro
collone cop̄ sine q̄bus materia cōt. t p̄pue q̄ sola gratui
ta voluntate dicimur. ☐ Ad 4m dēm q̄ p̄destinat' pōt se
cundū duplex. vel p̄ncipaliter fm q̄ significat ipm̄ p̄cernere
sic cadūt in p̄scia sunt p̄destinate. q̄ nō semel. cū p̄cernū
tem p̄cernēdo. Vel aliō mō pōt dici q̄ mis

Et per hoc [illegible]

¶ Expositio textus.

Intelligentia [illegible]

¶ Utrum aliquod sit meritum obdurationis et misericordie.

¶ Distinctio. XLI.

Si autem querimus meritum obdurationis et misericordie: obdurationis meritum inuenimus: misericordie autem meritum non inuenimus; quia nullum est misericordie meritum: ne gratia vacuetur si non gratis donetur: sed meritis redditur. Miseretur itaque secundum gratiam que gratis datur: obdurat autem secundum iudicium quod meritis redditur. Unde datur intelligi: ut sicut reprobatio dei est nolle misereri: ita obduratio dei sit non misereri: ut non ab illo irrogetur aliquid quo sit homo deterior: sed tantum quo sit melior non erogetur. Et hic aperte ostenditur quid misericordiam: quid obdurationem intellexerit apostolus: et quia misericordia nullum aduocat meritum: obduratio vero non est sine merito: et misericordie verbo hic accipitur predestinatio: et precipue predestinationis effectus: obdurationis vero non ipsa dei eterna reprobatio: quia eius nullum est meritum: sed gratie primario subtractio: qua quodammodo est reprobationis effectus. Accipitur tamen aliquando reprobatio pro obduratione: sicut et predestinatio pro suo effectu: quod est gratia apposita. Gratia enim que apponitur effectus est predestinationis. Cum ergo gratie que apponitur homini ad iustificationem nulla sint merita: multo minus et ipsius predestinationis: qua ab eterno elegit deus quos voluit: aliqua possunt existere merita. Ita nec reprobationis qua ab eterno quosdam presciuit futuros malos et damnandos: sicut elegit Jacob: et reprobauit Esau: quod non fuit pro meritis eorum: que tunc habebant: quia nulla habebant: quia nec ipsi existebant: nec propter futura merita que preuideret: ut vel illum elegit vel illum reprobauit.

¶ Opinio quorundam in qua fuit aliquando Augustinus: sed postea retractauit.

Putauerunt tamen quidam deum ideo elegisse Jacob: quia talem futurum presciuit: qui in eum crederet: et ei seruiret: quod aliquando Augustinus se sensisse dicit in libro retractationum: ubi aperte ostendit: quia si propter futura merita electus esset: iam non ex gratia esset electio. Non ergo ideo electus est a deo: quia talis futurus erat: sed ex electione talis est factus ita dicens. Disputans quid elegerit deus in nondum nato: cui dixit seruiturum esse maiorem: et quid eundem maiorem similiter nondum nato reprobauerit: ad hoc perduxi ratiocinationes ut dicerem. Non ergo elegit deus opera cuiusque in prescientia que ipse daturus est: sed fidem elegit in prescientia: et quem sibi crediturum esse presciuit: ipsum elegit: cui spiritum sanctum daret: ut bona operando etiam eternam vitam consequeretur. Ecce hic aperte dicit non propter opera eum elegisse: sed propter fidem quam preuidit crediturum: sed quia in fide meritum est sicut et in operibus: hoc retractauit dicens. Nondum diligentius quesiueram nec adhuc inueneram qualis sit electio gratie: de qua dicit apostolus. Reliquie per electionem gratie salue fiunt: que utique non est gratia si eam merita precedunt: ut iam quod datur non secundum gratiam: sed secundum debitum sibi reddatur potius eius meritis quam donetur. Proinde quod continuo dixi. Dicit enim idem apostolus. Idem deus qui operatur omnia in omnibus. Nusquam autem dictum est. Deus credit omnia in omnibus: ac deinde subiunxi. Quod ergo credimus nostrum est: quod vero bonum operamur illius est qui credentibus dat spiritum sanctum: profecto non dicerem si iam scirem etiam ipsam fidem inter dei munera reperiri que dantur in eodem spiritu. Utrumque ergo nostrum est propter arbitrium voluntatis: et utrumque datum est per spiritum fidei et charitatis. Et quod paulopost dixi. Nostrum enim est credere et velle. Illius autem dare credentibus et volentibus facultatem bene operandi per spiritum sanctum: per quem charitas dei diffunditur in cordibus nostris. Verum est quidem: sed eadem regula et utrumque ipsius est: quia ipse preparat voluntatem: et utrumque nostrum: quia non fit nisi volentibus nobis. Ergo et meritum fidei de misericordia dei venit. Non ergo propter fidem vel aliqua merita elegit deus aliquos ab eterno vel apposuit gratiam iustificationis in tempore: sed gratuita bonitate sua elegit ut boni essent. Unde Augu. in lib. de predesti. san. Non quia futuros nos tales esse presciuit ideo elegit: sed ut essemus tales per ipsam electionem gratie sue: qua gratificauit nos in dilecto filio suo.

¶ Hic videtur contrarium quod alibi ait Augustinus.

His tamen aduersari videtur quod dicit Augus. super Malachiam prophetam ubi scriptum est Jacob dilexi: Esau autem odio habui. Cui vult inquit miseretur deus: et quem vult indurat: sed hec voluntas dei iniusta esse non potest. Venit enim de occultissimis meritis: quia et ipsi peccatores cum propter generale peccatum vnam massam fecerunt: tamen nonnulla inter eos diuersitas. Precedit ergo aliquid in peccatoribus: quo quamuis nondum sint iustificati dignos efficiant iustificatione. Et idem precedit in aliis peccatoribus quo digni sunt obtusione. Ecce hic videtur Augu. dicere: quod et ipsa dei voluntas qua alios elegit alios reprobat ex meritis prouenit: sed occultissimis. id est pro meritis alios voluit eligere: alios reprobare: et quod pro meritis aliis apponitur gratia iustificationis: aliis non. vnde obtundunt. Sed quid intelligere voluerit ignoratur: nisi forte hoc dicatur intellexisse quod supra diximus eum retractasse. Nam ibidem etiam quedam alia continue subdit que in lib. retracta. aperte retractat: quod utrumque legenti patebit. Unde verisimile est in premissis etiam hoc retractasse. Quidam tamen ex eo sensu accipiunt forte dictum: non quia aliquis predestinetur pro meritis: vel iustificationis gratiam mereatur: sed quia aliqui non adeo mali sunt ut mereantur sibi gratiam non impartiri. Nullus enim dei gratiam mereri potest per quam iustificatur: potest tamen mereri ut non apponatur ut penitus abiiciatur. Et quidam aliqui in tantum profundum iniquitatis deuenerunt ut hoc mereantur: ut hoc digni sint: alii vero ita viuunt: ut et si non mereantur gratiam iustificationis: non tamen merentur omnino repelli et gratiam sibi subtrahi. Ideoque dixit in quibusdam precedere quo digni sunt iustificatione: et in aliis quo digni sunt obtusione: sed hoc friuolum est.

¶ Opinio quorundam falsa de occultis dei differentiam carnaliter.

Ubi vero de isto profundo querentes reddere rationem atque suam coniecturam cordis sui inscrutabilem altitudinem iudiciorum dei cogitare conantes: in fabulas vanitatis abierunt dicentes. Quod anime sursum in celo peccant: et secundum peccata sua ad corpora pro meritis diriguntur: et dignis sibi quasi carceribus includuntur. Ierunt hi tales post cogitationes suas et volentes disputare de dei profundo: vbi sunt in profundum: dicentes: animas in celo ante conuersatas: et ibi aliquid boni vel mali egisse: et pro meritis ad corpora terrena detrusas esse. Hoc autem respuit catholica fides propter euidentem apostoli sententiam qua ait. Cum nondum nati essent aut aliquid boni vel mali egissent etc. Melior est ergo fidelis ignorantia quam temeraria scientia. Elegit ergo quos voluit gratuita misericordia: non quia fideles futuri erant: sed ut fideles essent: eisque gratiam dedit: non quia fideles erant: sed ut fierent. Ait enim apostolus. Misericordiam consecutus sum: ut fidelis essem: non ait quia fidelis eram. Datur quidem et fideli: sed data est etiam prius ut esset fidelis. Ita etiam reprobauit quos voluit: non propter futura merita que preuideret: veritate tamen rectissima et a nostris sensibus remota.

¶ Questio.

Sed queritur utrum sicut dicitur elegisse quosdam ut boni fierent et fideles: ita etiam concedi debeat reprobasse quosdam ut mali essent et infideles: et obdurare ut peccent. Quod nullatenus concedi oportet. Non enim reprobatio ita est causa mali sicut predestinatio est causa boni: neque obduratio ita facit hominem malum: quemadmodum misericordia facit bonum.

¶ An ea que semel scit deus vel prescit semper sciat: presciat: et semper scierit vel presciuerit.

Preterea considerari oportet utrum ea omnia que semel scit vel prescit deus: semper sciat et scierit: ac presciat et presciuerit: an olim scierit vel presciuerit quod modo non scit vel prescit. De prescientia primo respondemus dicentes multa eum presciisse que modo non prescit: eius enim prescientia non fit nisi de futuris: ex quo illa que futura erant presentia fuerunt vel preterierunt: sub dei prescientia esse desinunt: sub scientia vero semper sunt. Presciuit ergo deus omnia ab eterno que futura erant: neque prescire desinit: nisi cum futura esse desinunt. Neque cum prescire desinit aliquid quod ante presciebat minus ea nouit quam ante cognoscebat. Non enim perit et deficit scientia dei quia aliquid prescierit aliquid quod modo non prescit: sed ex ratione vbi quod est prescientia. Prescire enim est ante scire aliquid quam fiat. Ideo non potest dici deus prescire nisi ea que futura sunt.

¶ Hic de scientia dicens deum semper scire que semel scit.

De scia aūt aliter dicimus. Scit eniz deus semꝑ oia q̄ aliq̄n scit: oēz.n. sciaz quā aliq̄n h₃ semꝑ habuit: ⁊ h₃ ⁊ habebit. Ad hoc aūt opponit ita. Oliz sciuit hūc hoiem nasciturū q natus est: mō nō scit eū nasciturū. Sciuit ḡ aliqd qḋ mō nō scit. Itē sciuit mūdū eē creādū: mō nō scit eū esse creādū. aliqd ḡ sciuit qḋ mō nō scit: ⁊ alia huiuſmodi īfinita dici pñt. S₃ ad h̄ dicim⁹: q̄ idē de natiuitate hui⁹ hoīs: ⁊ mūdi creatiōe nūc ē scit qḋ sciebat añq̄ fieret: licz tūc ⁊ nūc hāc sciaz ei⁹ diuersis exprimi ṽbis oꝫ. Nā qḋ tūc futurū erat: nūc ꝑteritū ē. Ideoq̄ ṽba cōmutāda sunt adiḣm designādū. Sic diuersis tꝑib⁹ loquētes eādē diē mō ꝑ h̄ aduerbiū cras designamus dū adhuc futura ē: mō ꝑ hodie dū pñs ē: mō ꝑ heri dū ꝑterita ē. Ita anteq̄ crearet mūdus sciebat deus hūc creādū: postq̄ creatus est scit eū creatū: nec ē h̄ scire diuersa: s₃ oīno idē de creatiōe mūdi. Sicut antiq patres crediderūt xp̄m nasciturū ⁊ moriturū: nos aūt credimus eū natū ⁊ mortuū: nec tñ diuersa credim⁹ nos ⁊ illi: s₃ eadē. Tpa.n. vt ait Aug. variata sunt. ⁊ iō ṽba sūt mutata: nō fides. Indubitāter ḡ teneamus deū semꝑ oia scire q̄ aliq̄n scit.

¶ Diuisio textus.

Hic determinat magr̄ de cāuāte pdestinatiōis ⁊ reprobatiōis excludēs errorē eorū q vtriusq̄ cām ex pte nr̄a assignabāt. ⁊ diuidit in partes duas. In p̄a ondit vtriuſq̄ ex pte nr̄a cām nō hēre. In scda ondit sciam dei nūq̄ variari. ibi. (Pr̄siderari op₃ ⁊c.) Prima ī duas. In p̄ ondit veritatē. In 2ᵃ excludit errorē. ibi. (Opinati sūt q̄dā.) Et h̄ diuidit ī duas. In p̄ excludit errorē illoꝵ q ponebāt opa nr̄a fm h̄ q̄ sūt a deo p̄scita eē cām vtriusq̄. In 2ᵃ errorē illoꝵ q ponebāt opa pcedētia eē meritū ⁊ cām pdestinatiōis ⁊ reprobatiōis. ibi. (Multi vō de isto ꝓfundo ⁊c.) Prima ī duas. In p̄ ponit opionē q̄ aucte Aug. vī muniri q̄ā cū aucte magr̄ simul cū opione ab Aug. retractatā ondit. In 2ᵃ ponit obiectionē eorū ex alia aucte sumptā: q̄ā ē retractatā dicit: liq̄dā soluere conatī eā sufficiēti solōne. ibi. (His tñ videt ⁊c.) (Pr̄siderari oꝫ ⁊c.) Hic ondit scie dīne imutabilitatē. Et circa h̄ duo fac. p̄o mouet q̄ōnē. 2ᵃ determinat eā. ibi. (De scia ꝑ ⁊c.) Circa h̄ duo fac. p̄o determinat q̄tū ad sciaz. 2ᵃ q̄tū ad sciaz. ibi. (De scia aūt aliter dic. ⁊c.) Ubi ꝯria facit. p̄o determiat q̄ōnē. Scdo ponit obiectiones in 2ᵃ. ibi. (Ad h̄ aūt opponit ⁊c.) Tertio soluit eā. ibi. (S₃ ad hoc di. ⁊c.)

¶ Questio. I.

Hic queruntur q̄tuor. P̄o vtrū electio deo ab eterno ꝯueniat. 2ᵒ de ordie pdestinatiōis ad electiōez. 3ᵒ vtrū p̄scia meritoꝵ sit cā pdestinatiōis ⁊ reprobatiōis. 4ᵒ vtrū pdestinatio iuuet meritis ⁊ oratiōibus sāctoꝵ. Q̄nto vtrū deus sciat nūc oē qḋ olī sciuit.

¶ Utrum in deo sit electio. I.

Ad primuz sic pceditur. videt q̄ electio nullo mō ī deo sit. Electio .n. fm Ph'm ī 3. Ethi. est appetitus ꝯsiliati sicut dicit eē ꝯsiliam aūt vt ibidē dicit: est q̄dā īq̄sitio: q̄ deo nō competit inq̄sitiua cognitio vī q̄ deo nō ꝯpetat electio. ¶ Pr̄. electio ponit discretionē q̄ndā. s₃ de⁹ equaliter se habet ad oia: q̄ sicut Diony. in 4. ca. de di. no. dicit. sicut .n. sol nō rōcinās neq̄ p̄eligēs radios suos diffundit in oia corpora ita ⁊ dīna bonitas in oēs creaturas. ḡ vī q̄ deo eligere nō cōpetat. ¶ Pr̄. electio reqrit multitudinē in eis quoꝵ est electio. s₃ ab eterno oia nō fuerūt nisi vnum in deo. ḡ vī q̄ electio nō sit eterna: s₃ qcq̄d est in deo ē eternū. ḡ electio nihil ponit in deo. ¶ Pr̄. opatiōi eligētis aliqd̄ intelligit̄ pexistere ī re q̄ eligit: s₃ opatiōi dīne nihil p̄existit in creatura. ḡ vī q̄ electio deo nō competat.

Sed contra ad Eph. 1. dicit̄: elegit nos in ipso āte mundi cōstitutionē ⁊c. ergo videtur q̄ deo conueniat electio.

Respondeo dicēdū q̄ electio īportat segregationē q̄ndaz. Hec aūt segregatio nō pōt eē nisi aliquoꝵ q̄ hñt aliq̄ꝫ ꝯparationē vel ꝯuenientiā. ⁊ iō illa qḋ in se determiātū est ⁊ discretū nō pōt eē electū. Et iō electio vt dr̄ in 3. ethico. non est finis vltimi: q̄ vnicuiq̄ naliter est determinat⁹. s₃ tñ eoꝵ q̄ sunt ad finem ad quē ꝑ plura media deueniri pōt. s₃ q̄dā sunt ꝯuenientiora q̄ eligunt̄. Hec aūt segregatio pōt eē tñ in acceptiōe alicui⁹ opantis: vel ē in executiōe opis. Ex his tria possumus accipe circa electionē de deo dictā. Primo q̄ electio nō ꝯuenit deo respectu finis sui. nō.n. ē electio finis s₃ eoꝵ q̄ sunt ad finē. Scdo pōt accipi a q̄b⁹ eligunt̄ q̄dā ab his q nati sunt participare eūdē finē. vñ nō dr̄ q̄ homines q eligunt̄ ad gloriā eligant̄ ab irrōnabilibus: s₃ ab hoīb⁹ q nati sunt gl'iam asseq. Tertio pōt accipi q̄ electio vno mō est eterna alio mō tꝑalis. Si.n. accipiat̄ fm q̄ in ꝓposito ipsi⁹ dei: sic eterna est: q: ab eterno voluit bonos a malis segregare in gl'iam. Si aūt sumat̄ fm q̄ est executiōe opis sic est temporalis: sicut qñ aliqs segregatur a culpa originali vel actuali in grām: vel a cōi statu p̄ciationis officiis ⁊ sic de aliis que diuino munere aliquibus specialiter conferuntur.

Ad primuz ḡ dicēdū q̄ accidit electioni q̄ sequat̄ inq̄sitionē: ex eo. s. q̄ ē ī tali nā q̄ ea q̄ sunt ad finē sine īq̄sitiōe cognitionē nō h₃: sicut est in nobis: qḋ oīno deo nō cōpetit q oīm certā cognitionē h₃. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q̄ sicut ipse dicit̄ ī se ē eq̄liter se hēt ad oia nō tñ oia eādē idoneitatē hñt ad recipiēdū largitatē bonitatis ei⁹: ⁊ h⁹ diuersitatis cognitiōē ⁊ ordinatiōē h₃. ⁊ iō cōuenit sibi electio. Qḋ aūt dicit Dionr. de cōparatiōe dīne bonitatis ad solē intelligēdū est eē sic q̄tū ad vniuersalitatē cōicatiōis: ⁊ nō q̄tū ad puationē electiōis. Sicut.n. sol nulli radios suos subtrahit: ita nec deus nulli bonitatē suā: tñ nō eodē mō in oibus recipit̄: ⁊ h⁹ diuersitatis deo est cognitor ⁊ ordinator: qḋ soli corporali nō cōpetit. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū q̄ de⁹ ab eterno nō tñ cognouit de reb⁹ illud eē qḋ tūc in ipso hēbāt: s₃ eē qḋ in ꝓpria nā hitura erāt fm qḋ eē vnitatē nō hēbāt: s₃ magnā distantiā ad participādā dīnā bonitatē: ⁊ ita cōuenit sibi ab eterno electio. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū q̄ opationi creatis nō ꝑexistit aliqd in re. ⁊ iō nō ꝓpē dr̄ ea q̄ terminant ad esse eligi. s₃ opationi dīne qua iustificat ⁊ glorificat ꝑexistit nā vel in ꝓpo eē vel in dīna cognitiōe.

¶ Utrū electio pcedat fm rōnē pdestinationē. II.

Ad secunduz sic proceditur. vī q̄ electio pdestinationē nō pcedat fm rōnē. Electio.n. addit aliqd supra p̄sciaz. ab eē ēt malorꝵ addit aūt volūtatē vt p₃ ex p̄bo. 3. ⁊ 2. ethi. Cū ḡ pdestinatio nihil addat supra p̄sciam nisi volūtatē quandā. vī q̄ electio pdestinationē nō pcedat fm rōnē s₃ sit idē sibi. ¶ Pr̄. electio p̄supponit diuersitatē in eis īterq̄ est electio. s₃ diuersitas q̄ ē in hoib⁹ ad ꝯsecutionez finis ē p effectū pdestinatiōis. s. p grām. ḡ vī q̄ electio est pdestinationē sequat̄ fm rōnē. ¶ Pr̄. vocatio seq̄t pdestinationē. vt dr̄ Ro. 8. Quos pdestinauit hos ⁊ vocauit: sed vocatio videt̄ idē esse electioni: quia qḋ eligitur ad aliquid videt̄ quodāmō vocari in illud. ḡ videtur q̄ electio predestinationem sequatur.

Sed contra dilectio p̄supponit electionē sic̄ ip₃ eoꝵ ordie. s₃ pdestinatio seq̄t dilectionem: q: nō pparant̄ bona nisi eis quos diligunt. ergo videtur q̄ pdestinatio electionē sequatur.

Respondeo dicēdū q̄ pdestinatio ⁊ electio addunt aliqd supra p̄sciaz sic̄ dispō ⁊ ꝓuidētia: vt intelligat̄ q̄ sic dispō ⁊ ꝓuidētia se hēt respectu oīum ꝯcerētia electio ⁊ pdestinatio respectu boīum. vñ sicut ꝓuidentia addit supra dispōnē: ita pdestinatio supra electionē. Qḋ satis p₃ ex his q̄ supra dicta sunt. Dictū est.n. q̄ dispō dīna attēdit in ordinatiōe p̄tiū vniuersi adinuicē ⁊ ad finē fm q̄ vna nā alq p̄fert ex ordie dīne sapie. Similr est in electiōe. Ipsa.n. dīna ordinatio q̄ q̄dā aliqs p̄ferunt ad ꝯsequēdā beatitudinē electio dr̄. Prouidentia aūt attēdit̄ in collectiōe eoꝵ ꝑ q̄ res attingit finē: ⁊ in applicatiōe ad finē. Similr pdestinatio attēdit̄ in hoc q̄ electis pparant̄ bona grē ⁊ bona glīe: q̄bus applicant̄ ad finē. ⁊ h̄ p₃ ē ex mō loq̄ēdi ē ꝯsueto. Sicut.n. dicimus disponi res. puideri aūt tā res ipsas q̄ ē ea q̄ reb⁹ ꝯferūtur in finē ordināria. Ita ē electio ꝓpe est boīum: s₃ pdestinatio tā boīum q̄ ē eoꝵ q̄ eis ꝯferunt̄. nō.n. dr̄ q̄ grā eligat̄ homini. dr̄ tñ q̄ grā pdestinat̄ homini.

Ad primum ḡ dicēdū q̄ electio nō est act⁹ volūtatis absolute: s₃ in ordie ad intellectū ordinātē sicut ph's ibidē innuit. Predestinatio aūt dicit actū volūtatis absolute q̄ ꝯsequit̄ ordinē illū. Electio .n. dīna est q̄ aliq ex ordie sue sapie ordinant̄ ad finē beatitudinis: s₃ pdestinatio est fm q̄ pparant̄ eis ea q̄ pducūt in finē. ⁊ iō sicut volūtas ordinās ī finē pcedit actū volūtatis pparātis ea q̄ ducūt in finē ita electio pdestinatiōē pcedit. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q̄ electio diuina nō p̄exigit diuersitatē grē: neq̄ h̄ electionē ꝯseq̄t: s₃ p̄exigit diuersitatē nāe in dīna cognitiōe: ⁊ facit diuersitatē grē sicut dispō diuersitatē nāe facit. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū q̄ vocatio ip̄a ē tꝑalis: q: ponit adductionē q̄ndā ad aliqd. Et iō est q̄dā vocatio ad esse p creationē: ⁊ vt dr̄ ē nō rñdet eterna electio. vñ dr̄ Ro. 4. q vocat ea q̄ nō sunt ⁊c. Et est q̄dā vocatio tꝑalis ad grām cui rñdet ⁊ electio tꝑalis ⁊ eterna. H̄ aūt vocatio ē vel interior ꝑ īstīctū grē: vel exterior ꝑ vocē p̄dicatoris. Interior aūt vocatio ⁊ tꝑalis electio ad grām semꝑ sunt sic₃ differūt fm rōnē: q: electio īportat̄ dicit segregationē respicit terminū a quo. vocatio aūt terminū ad quē magis: differt a iustificatiōe fm rōnē: q: vocatio ꝑtinet ad motū nāe p̄cedētē ī grām: s₃ iustificatio respicit eē ꝯis terminū mot⁹ fm q̄ grā facit iustū eē. De dilectiōe aūt q̄o se h₃ ad electiōez ⁊ pdestinatiōez ꝑtinet ad 3ᵐ librū vbi agit̄ de dilectiōe q̄ deus diligit creaturā. 32. distin.

¶ Utrū p̄scia meritoꝵ sit cā pdestinationis. III.

Deinde queritur vtrū p̄scia meritoꝵ sit cā pdestinationis. vī q̄ sic. Primo ꝑ glo. Ambro. q̄ h̄r in ꝑ epistolam ad Ro. vbi h̄ ṽba exponens dei ꝓponit. Habebo illi grāz quē scio ad me toto corde post errorē reuersurū. s₃ ꝓpositū dādi grām eē pdestinatio. ḡ vī q̄ p̄sciam meritoꝵ p̄supponat. ¶ Pr̄. volūtas diuina pdestinatis iniusta eē nō pōt. s₃ ad iusticiā pertinet dispēsatiuā ptinet vt inequalia nō nisi inequalib⁹ tribuant̄ cū q̄ hoies nō sint inequales ad perceptionē grē nisi ꝑ aliq̄ opa ipsoꝵ vel aliqs eis ex nā nō oēs hēant capacitatē grē vī q̄ p̄scia opeꝵ sit cā pdestinatiōis. ¶ Pr̄. in p̄scia operū duo sunt. Unū eternū. s. dei sciētia: vnū tꝑale. s. opa p̄scita. Similiter in pdestinatiōe duo sunt. vnū eternū. s. volūtas dīna: ⁊ aliud tꝑale. s. collatio grē. Sz eternū qḋ ē in p̄scia est sua rōne ⁊ quodāmō cā ei⁹ qḋ est in pdestinatiōe: q: volūtas p̄sciaz p̄supponit. Sic tꝑale est aliquo mō cā tꝑalis. q: op⁹ quo alic se ꝑparat ad grām est aliq̄ cā ad min⁹ sicut dispō mā ad accepiēdā grām ⁊ op⁹ informatū grā est cā meritoria glīe. ḡ vī q̄ p̄scia operū sit cā pdestinationis. ¶ Pr̄. pdestinatio p̄supponit electionē: s₃ electio dr̄ ab aliquo nō ē nisi ꝑ aliq̄ idoneitatē maiorē ad obtinendū finē. h̄ aūt nō pōt eē nisi ꝑ maiorē ꝓparationē ad grām q̄ ꝑ opa fit. ḡ vī q̄ pdestinatio p̄supponat p̄sciaz opeꝵ. ¶ Pr̄. pdestinatio ē volūtas salutis hoīs nō tñ vt intelligit̄ de volūtate antecedēte: q: hac volūtate vult oēs hoīes saluos fieri: vt dicit Dama. sed de volūtate ꝯseqūte: cū igit̄ volūtas ꝯseqūs respiciat merita vī q̄ p̄sciētia meritoꝵ sit causa predestinationis.

Sed contra oē illō qḋ respicit meritū ē aliq̄ mō debitū: s₃ oīno gratuitū: s₃ pdestinatio ē ex gratuita volūtate quā nulla merita adiuuāt: vt dicit Augu. ḡ vī q̄ p̄scia meritoꝵ nō sit cā pdestinatiōis. ¶ Pr̄. ad idē est totū qḋ infra adducitur.

Respondeo dicēdū q̄ p̄scia meritoꝵ vel aliquoꝵ opeꝵ nullo mō ē cā pdestinatiōis diuine: qḋ p₃ si ꝯsideret̄ totū id qḋ in pdestinatiōe ē de eē ētia ipsi⁹: s₃ nihil ꝓhibet illud qḋ est effectus pdestinationis. s. grā ⁊ glīa q̄ obliq̄ ponunt̄ in ei⁹ diffinitiōe hēre aliquā cām ex pte nr̄a: ꝯ opationū. De eē ētia.n. pdestinatiōis est p̄sciētia ⁊ volūtas salutis aliquoꝵ. Scia aūt de salute eoꝵ nō cāt a scia operū aliquoꝵ: q: ipe nō venit in cognitionē effectus p cām s₃ ꝑ seipm. Uñ nō pōt dici eoꝵ q̄ ipe scit h̄ q: scit cām h⁹: s₃ inq̄ntū essētia sua q̄ ē oīum similīdo videt vnūq̄dq̄ in seā cā q̄ ē cāuā. Similiter ē volūtas sua cū sit libera magis ē q̄ aliq̄ volūtas nō h₃ cām nisi finē volūtaria sue. finis aūt volūtatis sue est sua bonitas q̄ est ipsemet. vñ dr̄ cōiter q̄ de⁹ vult h̄ ꝑp bonitatē suā nō q: sciuit h̄. vel q̄ h̄ factū est. Sed tñ effect⁹ volūtatis ei⁹. s. q̄m volūt ordināt ad bonitatē suā pōt ꝓcedere ex aliq̄ cā quā de⁹ p̄sciuit ab eterno ⁊ illū ordinē eē ad cām de⁹ vult: ⁊ vult q̄ effect⁹ sit q̄ cā est. nō aūt ita q̄ cāuāt referat̄ ad volūtatē: s₃ ad volūtū: ⁊ ita cā volūti nō volēdi dr̄ rō q̄dā volūtatis ex pte effectus. Sz h̄ cā in q̄budā h₃ cōpletā rōnē cāe ⁊ sufficiētē effectū: sicut dispō est tñ dispō. Ita ē ad duplicē effectū pdestinatiōis diuersimode se h₃ nr̄a opatio: q: op⁹ meritoriū īformatū grā est cā meritoria glīe: s₃ opus bonum pcedēs grām nō est causa meritoria eius: s₃ solū dispositio q̄dā. Uñ p₃ q̄ pdestinatio cām nō h₃: s₃ h₃ rōnē ex parte effect⁹ fm quā rōnalis ⁊ iusta dr̄.

Ad primuz ḡ dicēdū q̄ in illis ṽbis Ambro. nō designat̄ q̄ op⁹ sit cā volūtatis diuine neq̄ ē q̄ sit cā ipsi⁹ donatiōis grē: s₃ solū dispō q̄dā. vt h̄ intelligat̄ nō de ope sequēte grām q̄ virtutē meredi h₃ a grā: nec seq̄t ei⁹ est neq̄ dispō ad ipsam: sed de ope pcedente qḋ est dispō ad grām. Illa.n. deus ꝓponit gratiam īfundere quē p̄scit se ad grām p̄parare: nō tñ ꝑp p̄parationē q̄ nō est sufficiēs causa grē nec finis volūtatis eius: s₃ ꝑp bonitatē suā. Uñr tñ q̄ sic hēat grā: q: p̄parat se fm modū loq̄ēdi quo dr̄ q̄ dat sibi grām q: p̄parat se: vt calefactio dr̄ dispōnem ⁊ nō causa. Sz respectu act⁹ volūdi nō pōt designare neq̄ dispōnem neq̄

cām.n.nō ē3 volūt: q2 iste pparauit se s3 solū: q2 bonum est. ¶ Ad 2ᵐ dōm q2 ēt i iusto hoīe cā eliciēs actū volendi ē finis volūtatis: ex pte effect9 accipit cām ex opere ... Ut si qrerēt a iusto in bonum qd discretionē in eis facit. Ut si qrerēt a iusto sa- dicere qre vis huic plus dare q3 illi. si vellet reddere cām volūtatis dicet q2 bonū iusticie qd i B ope relucet. Si āt vellet assignare cām opis diceret q2 iste magis dign9 est. Sz nō scienda q2 pdestinatio respicit b9 effect9 hz rōnez iusticie distributiue. respectu glie. ₇ iō possumus dic q2 de9 dat isti glias ₇ nō illi: q2 iste meruit ₇ nō ille. ₇ sic vult q2 iste hēat ₇ nō ille: q2 iste dign9 ₇ nō ille. Sz respectu pmi effectus. s. gfe hz rōnē magis liberalitatis q3 iusticie: q2 gfa dat gratis ₇ nō reddit meritis. vn̄ ex pte recipientis nō ē assignare cām qre dign9 sit gfa: s3 solū dispōnē quādam. ¶ Ad 3ᵐ dōm q2 pscia nō est causa volūtatis: q2 voluntas libera est. possum.n. aliud qd scio nō velle. ₇ iō rō non pcedit: q2 causa eliciēs actū volūtatis nō ē nisi finis ei9. ¶ Ad 4ᵐ dōm q2 electio diuina regrit diuersitatez in eliciēte: nō tn̄ que sit causa volūtatis eligētis: imo poti9 ecōuerso sic.n. dispō ei9 causat rerū diuersitatē in natura. ¶ Ad 5ᵐ dōm q2 i intellectu pdestinatōis icludit volūtas: ₇ iō q3 respicit op9 nō quasi causam volūtatis: s3 sicut cām meritoriā glie: ₇ sicut pparatiōem ad gfam.

¶ Utrū pdestinatio iuuet aliquo ope humano. IIII.

Quarto querit̄ vtrū pdestinatio iuuet aliq̄ ope humano: ₇ vr̄ q2 nō. Cā.n. q̄ p se iducit effectū sine adiutorio alteri9 pfectior est q3 q̄ adiuuat̄ ad effectū iducēdū: s3 pdestinatio est cā pfectissima: q̄ nō iuuat̄ aliquo ad effectū suū. ¶ P. illud quo posito vel remoto nihilomin9 manet effectus nō vr̄ iuuare ad ɔsecutiōez effect9: s3 extrā pdestinatio ponit̄ eē alic9 sine aliqs orōe p eo siue nō orōe saluabit̄: q2 pdestinatio irrita eē nō pōt. q̄ vr̄ q2 oīno nihil iuuet ad salutē ei9. ¶ P. effectus pdestinatōis ē gfa ₇ glia: quoꝝ vtrūq3 a solo deo ē. q̄ nihil aliud iuuat ad predestinationis effectum.

Sed cōtra ē qd hr̄ i dīa. q2 pdestinatio orōnib9 scōꝝ iuuat̄: qd pbat gid qd hr̄ gen. 25. q2 Isaac orauit p vxore sua rebecca: eo q2 sterilis esset ₇ dns dedit ei ɔceptū: ₇ tn̄ Jacob q̄ i illo ɔceptu nat9 ē pdestinatus erat ad vitā. ¶ P. si pdestinatio nō iuuat̄ ex oīb9 nr̄is. q̄ nō ē orare p aliq̄ vt saluet̄: ₇ eadē rōne nec q2 p seipso: nec aliqd op9 bonū opari: ₇ ita lex diuina vana est q̄ ad bonū opandū nos iducit. ¶ P. pōe nāles ₇ hi9 grammi i vanū erūt: et q̄ si oz nos opari ad ɔsecutōez hmōi q̄ oīa icōuenītia sūt. q̄ pdestinatio orōnib9 scōꝝ iuuat̄.

Respondeo dōm q2 isti qd depēdet a pdicta: co.n. mō pdestinatio iuuat̄ q̄ cām hz. vn̄ sic dōm ē q2 pdestinatio iquātū ē act9 dīn9 q̄ est velle vel scire nō hz aliq̄ cām ex pte nr̄a nec ex pte ista adiutoriū hz: q2 huic actū q̄ ē velle de nulla creatura coopat̄ ... S3 effect9 pdestinatōis B mō hz adiutoriū q̄ ₇ cām hz. Un̄ sm̄ B ois cā ei9 ... effect9 pdestinatōis ... vel p modū cāe meritorie vel ex ɔdigno sic aliqs hōs gfam meret̄ suo actu vel eternā: vel ɔgruo sic aliqs orādo p aliq̄ alio meret̄ ... vel i plandēdo ad bonū. vn̄ i. Co. 3. dr̄: Dei ... adiutores sum9 vel p modū dispōnis. sic qn̄ qs pparat se ad hēdū gfam vel ēt nāli opatōe: sicut motus celi ₇ oēs cāe nāles iuuāt pdestinatōnē iquantū eoꝝ officio pficit generatio ₇ gubernatio spēꝝ.

Ad primuz dōm q2 adiutoriū aliud ē q̄ idiget ... pdestinatōis ... vt saluet̄ ... in reb9 dīna sapia constituit vt effect9 pcedat ex cā pma mediātib9 cāis scdis. ¶ Ad 2ᵐ dōm q2 i argumēto suppo-

nit̄s. Si.n. Stepho p pseqtorib9 nō orasset: forte Paulus saluus nō fuisset. sic si aliqs nō faceret opa meritoria nō accipet coronā q̄ pdestinata ē sibi. nec tn̄ pdestinatio frustrari pōt: q2 pscitū ē a deo q2 iste tali cā ₇ tali ordie saluabit̄. vn̄ sic est icōposs. pdestinatōi q2 iste nō saluet̄: ita est ēt sibi icōposs. q2 nō fuerit oratū p eo: s3 tn̄ vtrūq3 i se possē nō eē. ¶ Ad 3ᵐ dōm q2 cā iducēs gfam ē solus de9: s3 dispō ad gfam pōt eē ex ipso codē q̄ gfam recipit: s3 meritū glie ex ɔgruo pōt esse ēt alteri9 ... et cōdignō ēt enī ipsius hoīs xp̄i: cui9 merita efficaciā habuerūt in totam humanā nām: q2 ipse caput ecclesie est.

¶ Utrū qcqd olim deus sciuit modo sciat. V.

Quinto querit̄ vtrū qcqd ds sciuit olim mō sciat: ₇ vr̄ q2 sic. Scia dei vt. ā. dictū ē eē inuariabilis: s3 oīs scia q̄ desinit eē alic9 vicius pus fuerat variat̄. q̄ vr̄ q2 qcqd ds olim sciuit mō sciat. ¶ P. omne scitū a deo aut accipit̄ vt res q̄dā: aut vt enūciabile signans eē rei: s3 quācūq3 rem ds sciuit mō scit: q2 vna ₇ eadē res ē q̄ nō ē pñs ₇ pus fuit futura: ₇ cras erit pterita. ₇ sic vr̄ eē vna vitas: q2 vitas enūciabilis reducitur ad vitatē rei: sic ad cāz. q̄ vr̄ q2 qcqd ds oia sciuit nō sciat sine sit res sine enūciabile. ¶ P. ɔsignō se hz ppiq̄s ad dictiōez q̄ ad orōnē: s3 diuersus modus significandi nō ipedit vnitatē noīs. vn̄ dr̄ a grāmaticis alb9 albū esse vnū nomē: ₇ sic de aliqs. Cū q̄ B enūciabilia. sol. currere ₇ ɔcurrisse ad vnū istōs relata in diuersis tpib9 plaratōē dicant nisi p diuersas ɔsignōnē tpis: vr̄ q2 sit vnū enūciabile. ₇ sic idē qd pus. ¶ P. aut vnitas tpis ptinet ad vnitatē enūciabilis: aut nō. si ptinet ad vnitatē enūciabilis. q̄ cū dicta enūciabilia referant̄ ad vnū tps vr̄ q2 sit vnū enūciabile. si āt nō ptinet. q̄ cū dcā enūciabilia nō distinguāt̄ nisi p diuersas ɔsignōnē tpis: vr̄ q2 sint vnū enūciabile. ¶ P. enūciabile ēt res q̄dā ē rōnis: s3 q̄cūq3 res ds scivit scit. q̄ ex hoc etiā vr̄ sequi q2 q̄cūq3 enūciabile deus sciuit scit.

Sed contra oē scitū a deo est vez: s3 q̄ddā verū erat xp̄s eē moriturꝫ q̄ fuit scitū a deo. ¶ Itē qcqd ē scitū a deo ē vez: q̄ cū mō nō sit vez xp̄z eē moriturꝫ nō ē scitū a deo. q̄ qcqd ds sciuit scit. ¶ Si dicas q2 i pcessu est fugira dictōis: q2 mutat̄ qd i qd. ¶ Cōtra. ista solone pōt ta remāet eadē difficultas: q2 mutabit̄ ppō: ₇ dicet̄ sic: q̄cūq3 enūciabile ds sciuit scit vt ɔclusiū ē: s3 enūciabile est aliqd scitū. q̄ nō qcqd deus sciuit scit.

Respōdeo dōm q2 sic. ā. dcm̄ ē. Scia dei nō eē nisi rei: s3 ēt enūciabiliū. si q̄ scia ds referat̄ ad rē: sic nulli dubiū ē q2 oēz rē quā ds sciuit scit: ₇ sic optie pcedit solo magri i lrā. Una.n. ₇ eadē res ē q̄ significat cū diuersis tpib9 pferē sol. currit ₇ ɔcurrit. ₇ curret sol. Si āt referat̄ ad enunciabilia. nūc sup B fuit diuersa opio. Quidā.n. dixerūt q2 ad vnitatē rei significate ... enūciabil: q̄uis ēt cū diuersa ɔsignōne tpis pferat̄. Et s3 B seqt̄ q2 enūciabile qd semel ē vez: sp fuit eē verum: ita qd semel ē scitū a deo sp erit scitū ab eo. Sz ista po expsse ɔtrat̄ dictis pħi i pdicamētis: q2 dicit q2 eadē opio sol. sedet. q̄ p9 erat va. forte sedēte eodē surgēte efficit̄ fa. Et pterea si ab vnitate rei enunciabile hēret vnitatē eadē rōne ex diuersitate hēret diuersitatē. ₇ ita B enunciabile sol. currere diuersis tpib9 platū nō eēt vnū. Nec aliqd nomē significās diuersas res vnū eēt: ₇ sic pereat equocatio q̄ vniuocatio q̄rū vtraq3 regrit vnitatē noīs qd plib9 ... vn̄ ab oīb9 moderniis cōcedit̄ q2 sunt diuersa enūciabilia. sol. currere ₇ currisse: eō B ad cāndē cursus referat̄. Et s3 B distiguēdū ē de enūciabili: q2 vel pōt sumi iquātū ē res q̄dā rōnis q̄ānāit: ₇ sic q̄cūq3

enūciabile sciuit scit. Semp.n. scit B enūciabile sol. currere hēre talē nāz ₇ tales ptes. Ul9 pt sumi signatiue put p ipz designat̄ eē rei cū suis ɔditōib9 q̄ dant̄ itelligi ex ɔsignōne vbi: ₇ sic nō q̄cūq3 enūciabile ds sciuit scit. Sciuit.n. B enūciabile eē vez xp̄z crucifigi cū crucifigebat̄: (s3 ñ scit mō eē vez: s3 fuisse vez.

Ad primuz dōm q2 B nō ɔtigit ex aliq̄ mutatōe scā circa sciaz dīs: s3 circa rē ipaz. Sic.n. cū dicim9 ds pscivit xp̄z moriturꝫ designat̄ respect9 ad futuꝫ. vn̄ qn̄ desinit eē futuꝫ ds iā ñ pscit illō. nulla tn̄ mutatōe i ei9 pscia scā. Ita ēt cū dr̄ ds sciuit xp̄z moriturꝫ designat̄ respect9 futuri i pncipio. vn̄ rē i pteritū trāseūte ñ māet idē respect9 q̄ remoto ds nescit rez sub tali r9 eē. Un̄ nō variat̄ ei9 scia q̄ vno intuitu oia ɔspicit: s3 variat̄ respect9 i nā rei. ɔtigit.n. vt. ā. dcm̄ ē q2 i relatis pdicatōib9 fiat mutatio altero extremoꝫ mutato altero inuariabili manēte. ¶ Ad 2ᵐ dōs q2 q̄uis vitas enūciabilia cāet ab eē rei: ñ tn̄ oz q2 pp vnitatē rei enūciabile vnitatē hēat s3 vitatē. vnitatē ēt hz ₇ diuersitatē ex his ex qb9 cōstituit̄ ɔsiuit̄ s. ex ptibus suis. vn̄ cū diuerse sūt ptes hoꝫ enūciabiliū sol. currere ₇ currisse diuersa sūt enūciabilia. ¶ Ad 3ᵐ dō. q2 diuersus mod9 significandi fac̄ ēt diuersuz nomen: s3 q2 dicat̄ idē nomē a grāma9. B ñ ē q2 simpl̄r sit vnū: cū sint plures voces. alb9. ba. bū. ₇ multiplicato glie q2 ē vox: nec ē sit multiplicari spēz qd ē nomē. vn̄ vbi mlte voces ₇ mlta noīa: s3 dr̄ vnū nomē: q2 ptinēt ad idē ɔdeclinuz. ¶ Ad 4ᵐ dōs q2 tps significatū est extra cēntiā enūciabil. ₇ iō ab eo enūciabil ñ ɔcipit vnitatē vl̄ diuersitatē: s3 a tpe ɔsignato: q2 pp diuersaz ɔsignōnē tpis sūt diuerse terminatiōes vboꝫ ₇ diuerse voces. vn̄ ₇ diuersa enunciabilia. ¶ Ad 5ᵐ dōs q2 accipiēdo enunciabile vt ē res q̄dā dei sic pcedit argumētatio: s3 sic ñ ē ad ppo9. ¶ Expō textus.

Sed hoc friuolū ē ₇c. Hoc p tāto dic̄ q2 nimis ē extorta expō: vt dicat̄ illos eē dignos gfa: q2 ñ sunt ita idigni vt alij. (Sic āng ptes credi. ₇c.) Diuersitas enūciabil ñ ipedit vnitatē rei credite: q2 vl̄ obz fidei est res ₇ nō enūciabile vt q̄dā dixit: vel enūciabile sm̄ q2 abstrahit ab omni dr̄ia tpis: ₇ tps determinari nō est de suba fidei: sed fidei aduenit sm̄ q2 determinat̄ p doctrinam: put fides ex auditu est.

¶ De oipotētia dei vbi pri9 ɔsiderat̄ qre dicat̄ oipotēs. ¶ Dis. XLII.

Nunc de oipotētia dei agēdū ē: vbi pria cōsideratio occurrit quō vere ds dicat̄ oipotēs: an q2 oia possit: an tn̄ q2 ea possit q̄ vult. Et.n. ds oia posse plib9 auctib9 ɔprobat̄. Ait.n. Aug. i li. qō. veteris ac noue legis. Oia q̄dē pt ds: s3 nō facit nisi qd ɔueīt vitati ei9 ₇ iusticie. Idē i codez. Potuit de9 cūcta facē sil: s3 rō phibuit .i. volūtas. Ratiōnē nempe ibi volūtatez dei appellauit: q2 dei volūtas rōnabilis est ₇ equissima. Fatendū est ergo deū oia posse.

¶ Quō dicat̄ de9 oia posse: cū nos multa possimus que ipse nō potest.

Sed qrit̄ quō oia posse dicat̄: cū nos q̄dā possim9 q̄ ipse nō pōt. Nō pt.n. ābulare: loq: ₇ h9 q̄ a nā diuinitatis penit9 aliēa: cū hoꝫ instr̄a nullaten9 hēre q̄at icorpea ₇ simplex suba. Quib9 id rñdēdū arbitror: q2 h9 actōes ābulatio. s. ₇ locutio ₇ h9 a dipō aliene ñ sit: s3 ad ipaz ptinēt. Licz.n. h9 actiones i se ds hēre ñ possit: nō.n. pōt ābula9 e vel loq ₇ h9: eas tn̄ i creaturis pōt opari: fac.n. vt hō ābulet ₇ loquat̄: ₇ h9. Nō q̄ p istas actōes dine pōe ɔtrahit̄ aliqd: q2 ₇ B pt facē oipotēs.

¶ De alijs obijcitur.

Sed sūt alia q̄dā q̄ de9 nullaten9 facē pōt vt peccā. Nō.n. pōt mētiri: nō pt peccare: s3 nō iō oipotētie dei in aliquo detrahit̄ vl̄ derogat̄ si peccare ñ posse dr̄: q2 ñ eēt B pōe: s3 ifirmitatis. Si.n. B poss3: oipotēs nō eēt. Nō q̄ ipotētie s3 potētie ipuādū est q2 ista nō pōt. Un̄ Aug. i. xv. li. de tri. Magna ingt dei pō ē nō posse mētiri. Sūt.n. q̄daz q̄ i alijs reb9 pōe deputāda sūt: i alijs vo minime. Et q̄ i alijs laudabilia sūt: i alijs vo rephēsibilia sūt. Nō q̄ iō de9 min9 potēs ē: q2 peccare nō pōt: cū oipotēs nullaten9 possit eē q̄ B pōt.

¶ Item de alijs opponit̄.

Sunt ēt ₇ alia q̄dā q̄ de9 nō pōt. vn̄ vr̄ nō oia posse: nō.n. pōt mori vel falli. Un̄ Aug. i li. de simbolo. De9 oipotēs ñ pōt mori: nō pōt falli: nō pōt miser fieri: nō pt vici. Hec vtiq3 ₇ h9 ... absit vt possit oipotēs. Si.n. huiusmōi passiōib9 atq3 dfectib9 subijci posset: oipotens minime foret. Et idē monstrat̄ oipotēs: q2 ei hec ppinquari nō valent: pōt tn̄ hec in alijs operari.

¶ Cur oipotētia dīs3 duo ɔsiderat̄.

Hic q̄ diligēter ɔsiderātibus oipotētia ei9 s3 duo apps. s. q2 oia facit q̄ vult: ₇ nihil oio patit̄: sm̄ vtrūq3 ds oipotēs verissime pdicat̄: q2 nec aliqd ē qd ei ad patiēdū corruptōez iferre valeat: nec aliqd ad faciēdū ipedimētū afferre. Manifestū est itaq3 deū oino nihil posse pati ₇ oia facē posse: pter ea sola qb9 eius dignitas lederet̄: eiusq3 excellētie derogaret̄: in quo tn̄ ē min9 oipotens. Hec.n. posse nō eēt posse s3 nō posse. Nemo q̄ deū oipotēt in aliquo dicere psumat: q̄ oia potest q̄ posse potētie est: ₇ inde vere dr̄ oipotens.

¶ Quibusdā auctib9 tradit̄ q2 dr̄ oino oipotēs q2 pōt quicquid vult.

Ex qbusdā tn̄ auctib9 tradit̄ iō de dici oipotēs: q2 qcqd vult pt. vn̄ Aug. i enchi. Nō ob aliō veraciter vocat̄ oipotēs: nisi qm̄ qcqd vult pōt: nec volūtate cuiuspiā creature volūtatis oipotētis ipedit̄ effect9. Idē in li. de spū ₇ lrā. Nō pōt de9 facē iniusta: q2 ipse ē sūma iusticia ₇ bonitas. Oipotēs

sto ens q̃ possit ola facẽ: ꝫ q̃ pot̃ effice q̃cd vult: nra ve nibil valeat ei⁹ volũtati resistere qn ꝓcreat: aut aliquo mõ impedire cãdẽ. Joã. Crisost. i homie. q̃dã de ep̃one simboli aiu. O ipotens di de⁹: q̃ posse illi⁹ nõ pot̃ inuenire nõ posse dicẽ. ꝓpterea: ola q̃cũq; voluit fecit. Ipe ẽ ꝫ oipotẽs: vt totus q̃ vult possit. Dñs aplus. ait: iquit volũtati quis resistit. Dis auctoritas nobis videt ostẽdi q̃ deus ex eo tñ dicat oipotens q̃ ola pot̃ que vult: nõ q̃ ola possit.

¶ Determinato ꝓmissarum auctoritatum.

Sed ad ꝫ pot̃ dici q̃ Aug. vbi dicit. O ipotẽs nõ dr̃ q̃ ola possit ⁊ ẽ tam ample ⁊ ꝫ nalr accepit ola vt ẽt mala ꝛcludere: q̃ dõ nõ p̃nec vult. Nõ ꝫ negauit cũ posse ola q̃ cõuenit ei posse. Silr cũ dicẽ: nõ ob aliud ꝛcitur dr̃ oipotẽs: nisi qm̃ q̃cd vult pot̃: ñ negat eũ posse ẽt ea q̃ ñ vult: ꝫ aduersus illos q̃ dicebãt deũ multa velle q̃ ñ potent: affirmat cuꝫ posse q̃cd vult: ⁊ ex eo ve dici oipotẽt ñ ob aliud: q̃ pot̃ q̃cd vult. Sꝫ caue q̃do itelligas pt̃ q̃cd vult. An q̃cd vult se posse: an q̃cd vult facere: an quicq̃d vult fieri. Si.n. dicas ió oipotẽtem vocari: q̃ pot̃ q̃cd vult se posse. ꝫ ⁊ petrus silr oipotẽs dici pot̃: vel glibꝫ scõꝫ brõꝫ: q̃ pot̃ q̃cd vult se posse: ⁊ pot̃ facere q̃cd vult facere. Nõ.n. vult facere nisi q̃d facit: nec posse nisi q̃d pot̃: ꝫ non pot̃ facẽ q̃cd vult fieri. Dult.n. saluos fieri q̃ saluãdi sunt: veruñ eos saluare nõ valet. Deꝰ aũt q̃cd vult fieri pot̃ facere. Si.n. vult aliq̃d fieri p se: pot̃ illud facere p se ⁊ p se facit: sicẽ celũ ⁊ terrã p se fecit: q̃ voluit. Si aũt vult fieri p creaturã: ⁊ p eã opat: sicẽ p boies facẽ domos ⁊ humsmõi artificialia: ⁊ deꝰ q̃dẽ ex se ⁊ p se pot̃. Homo aũt vel ãgelus q̃uũcũq; beat⁹ est: non est potẽs ex se vel p se.

¶ Oppositio.

Sed forte dices nec deꝰ filiꝰ pot̃ a se: nec spũs sc̃us: ꝫ solus pr̃. Jlle.n. pot̃ a se q̃ ẽ a se: filiꝰ aũt q̃: nõ ẽ a se ꝫ a pr̃e: nõ pot̃ a se ꝫ a pr̃e: ⁊ spũs sc̃us ab vtroq;. Ad q̃d dicimus: q̃a licz filiꝰ nõ possit a se nec opet̃ a se: pot̃ tñ ⁊ opat̃ p se: sicẽ ⁊ spũs sc̃us. Unde Boẽ. i. ip. li. ꝫ tri. Mãe ingt cui ꝛdicis hereticẽ ꝫ vnitas est: vt ita p se agat filiꝰ: ne a se agat: ⁊ ita nõ a se agat vt p se agat. Per se ãt dr̃ agere ⁊ potẽs est: q̃ nãle hꝫ potẽtiã cãdẽ quã ⁊ pr̃ q̃ potẽs est ⁊ opat̃: ꝫ q̃ tñ hꝫa pr̃e: nõ a se. ió a gratuitã hꝫ potẽtiã q̃ potẽs est. Jõ ꝫ vere ac p pr̃e dr̃ trinus oipotẽs dr̃: q̃ p se. i. nãli potẽtia pot̃ q̃cd vult fieri: ⁊ q̃cd vult se posse. Nihil.n. vult fieri q̃ nõ per creaturã: ⁊ nihil vult se posse q̃ nõ possit. ⁊ omne q̃ vult fieri vult se posse vult fieri. Si.n. vellꝫ fieri: q̃ volũtati eius nihil resistere poterit.

¶ Diuisio textus.

Decernunto de scia dei. B magr ⁊ deterius ꝺ pot̃ ⁊ c. ⁊ q̃ uidã in ptes duas. In ꝑ magr ostdit vltas ꝓpe ipsius fr̃ qui oipotẽs dr̃. In 2ª excludit quoddã errorẽ pozꝫ ex similitudĩe. ꝫ. 3. dr̃. (Quidã ait de suo sensu ꝛc. ꝑ ⁊ duas. In ꝑ ingrit: q̃re ds oipotẽs dicẽtur. In 2ª q̃ndẽ determinat. ibi (Et.n. ds oia possit ꝛc. Et ni uidẽt i duas. In ꝑ determinat q̃ndẽ tenẽdo alteri pt̃. In 2ª solvit ea q̃ p pte relãq; inducũt. ibi (Et q̃buslã ꝛc. auctoribus ꝛc.) Circa ꝑ tria fac. ꝑ ostdit q̃rendũ. 2. ds oia possit. 3ª excludit q̃dã illãtiãs tres. ꝛ. Quaꝫ ꝑ dr̃ actꝰ corpalib⁹. 2ª de peria. 3ª de passiõib⁹. ibi (Sꝫ scit q̃a ola ꝛc. ꝫ. Et dicit (scindit pfectã olpõe rõnẽ. ibi (Sicut ligit̃er ꝛsideranib⁹ ꝛc. (Et q̃buslã tñ auctib⁹ ꝛc.) Deinde ea q̃ ad alterã ptẽ q̃nis facere vsꝛ: q̃. Locat̃ questo: q̃ ola pt̃ facere q̃ vult: ⁊ oldit in ptes tres. In ꝑ ostendit auctes ad pr̃ illã. In 2ª soluit eas. ibi (Sꝫ ꝑ dicit ꝛc.) In 3ª assignat rõnis multiplicitatez: vt videat q̃liter ꝺ eriã deo sit ꝓpriũ. ibi (Sed caue q̃do itelligas ꝛc.)

¶ Questio. I.

Hic est duplex q̃. ꝑ ẽ de põ dei fm se. 2ª de his q̃ fiũt pt̃ ꝺ bis q̃ fiũt pt̃ ꝺ eis. Circa ꝑ̃ queruñ duo. Primo vtr̃ põ deo conuenit. Secõo vtr̃ in eo sit vna põ vel plures.

¶ Utrum in deo sit potentia. I.

Adprimus sic ꝓcedit: vr̃ q̃ põe nõ ꝓdicat. Sicut.n. põ ꝺ bꝫ ad actũ sic bꝫ se ꝓnt̃ act⁹ ad pãs: ita ꝑ̃ põ ẽ mã nõ ẽ aliqs act⁹ q̃ sit ẽ eriã ei⁹. ꝫ nec ꝓnt̃ act⁹ ẽ bo ẽ aliq̃ põ. ¶ Pr̃. oẽ q̃d agit ꝑ eriã sui nõ agit mediãte aliq̃ potẽtia: q̃ põ est mediũ inter eriã ⁊ opẽ: ꝫ bo cũ sit p̃ agẽs ñ participãte aliq̃. ꝫ ꝑ eriã sui agit vt Dio. Dꝛ. 4. ca. Dr̃ no. ⁊ Aug. pbat. ꝫ nõ ꝓcedit ab aliq̃ põ ꝑ q̃ agat. ¶ Pr̃. ola põ vel est actiua vel passiua ꝺ põm ut. 5. met. 19. Sꝫ deo nõ ꝓuenit põ passiua: q̃ subiect̃ pt̃ pati: vt i li. de. Thee iterũ actiua: q̃ sic ibidẽ dr̃. 9.

q potētia dei se extēdat ad oīa in q̄bus creata potētia pt. ¶ P. plus dr q̄ ds ī ēt studiosius pōt praua agere: s3 nihil ita cōgruā apō eī sic malū. q̄ vr q̄ ipse oīa possit que creatura pt. ¶ P. de rōne volūtatis ē vt libītaē ad vtrū libs bēat: s3 do sūme inenit volūtas. q̄ pōt vtrūq3 t bonū t malū. ¶ P. nihil qđ ē laudabilitatis ei subtrahēdū ē q magis ē t laudabil nimīs posse facere malū t non facere ē laudabilitat: sic dr eccl̄ .30.i. In laudē viri vīri ausi. Qui pt trāsgredi t nō ē trāsl. facere mala t non fecit. q̄ do conuenit. Et sic idem qđ prius.

Sed cōtra sic ds nō pōt nō eē dēita nō pōt eē imperfect' s3 qđā dr creatura posse sua infirmitate vel iperfectiōe sic pati moui t hō. q̄ vr q̄ de' non oīa possit q̄ creatura pōt. ¶ P. sūmū bonū non pōt eē cā alicui' mali sic nec sūme calidū cā alicui' frigoris: s3 de' est sūme bon'. q̄ nullū malum facere pōt. creatura aūt h pōt. non q̄ q̄cq̄d creatura pōt t ipse deus pōt.

Respondeo dōm q̄ q̄cq̄d pfectiōis ī creatura ē totū ē exēplariter educrus ex perfectiōe creatoris: ita tñ q̄ illā pfectionē iperfecti' creatura bz q̄ī do sit. Et iō pō creature ligna desic a repsit triōe dine pōe desic a pfecto posse. Vnī qđ attribuit sibi s3 q̄ ē in tali gradu pticipata nō opz q̄ dine pōe attribuat. Sic ēt dicim' eēntiā lapidis exēplatā a dīna eēn': nec tñ dicimus deū eē lapidē: ita ēt nō dicim' dei pōs eē pōs ābulādi vl patiendi. q. pmā pn̄ ābulatiōis t passiōis: ita q̄ ipse ābulet vl patiat. Sciēdū tñ q̄ grad' pōz sic t nārā dīna dispōne ordiati sūt: s3 q̄ vna pōs vel min' deficit a pfectiōe dine pōe. Et iō vidēdū ē q̄ q̄uis nulls act' ppri' harz pōz s3 gradus determiatos 3uenīat pōe dine: sic pn̄ pmoti oēs act' ppriū harz pōz egredictes ab eis sm rōnē ordīs in q̄ 3stitute sūt reducunt ī deū sic in cāz pn̄. Vnī q̄uis nō dicam' q̄ ds possit ābulare vl pati. dicim' tñ q̄ creat ābulatiōnē t passionē in alys. S3 act' q̄ egrediunt a determiatis potētys pter dictā rōnē ordinis nullo mō in cāitatē dine potentie reducunt. nō. n. dicim' q̄ ds possit peccare nec in alys petīi facere.

Et per hoc pz rñsio ad p̄'. ¶ Ad 2' dōz s3 q̄dā q̄ lr praua accipiēdū ē mālr: vt sit sēsus. ds pōt facere praua. i. q̄ mō praua sūt: q̄ tñ si ipse faceret praua nō eēnt. Vel dōz q̄ logr 3dicioālr vt intelligat si vellet: cui' 3dicioāl t aīs ē ipoīe t 3ña. t h nō ē icōueniēs: sic h: si centū sūt mi' q̄ v. sunt mi' q̄ x. ¶ Ad 3' dōz q̄ posse peccare sm Ans. t hoc. nō ptinet ad libtātem volūtatis: s3 magis ē 3dicio volūtatis deficiētis: in q̄tuz ē ex nihilo: s3 in h attendit rō libertatis: q̄ possit h facere vel nō facere: aut h vel aliud facere. ¶ Ad q̄rtuz dōz q̄ aliqđ ē laudabile iferiori nāe qđ in supiori vituperabile est sicut eē ferox in cane t leone est laudabile: s3 ī homie vituperabile: ita t nō peccare cu3 possit eē laus bois: sed blasphemia dei si de ipso dicatur.

¶ Vtz ds possit q̄ sunt impossibilia nāe. II.

AD secundū sic pcedit. vr q̄ ea que nāe sūt ipossia ds nō possit. Dic. n. dr Cōmē. in .8. meta. oīs alteratio ē ab aliq̄ agēte corpali: s3 ds ē agēs icorporale. q̄ vr q̄ nulla alteratio a deo possit fieri in creatura iferiori nisi mediāte motu superioris corporis: qđ ē p̄miū alterās si alterat: s3 mediāte illo motu nihil ipossibile nāe fieri pōt. q̄ de' nihil nāe ipossibilis facere pōt. ¶ P. oīs ipossibilitas vel necessitas q̄ ē in ppositionibus reducit ad h p̄miū pn̄: qđ ē ipossibile simul affirmare t negare sm p̄hm in .4. meta. s3 h dicit de' nō posse q̄ affirmatio t negatio sint simul vā. q̄ nullaz ipossibile nature facere pōt. ¶ P. magis est ipossibile qđ est impossibile per se q̄ qđ ē ipossibile p accidens: s3 ipossibile per accidēs de' facere nō pōt. q̄ nihil eoz q̄ per se sūt impossibilia. pbatio medie: ds nō pōt facere q̄ illud qđ est pteritu non fuerit vt pbat auctoritate Iero. q̄ dicit q̄ cum cetera de' possit nō pōt de corrupta facere ignem t per Aug. in lib. 3tra faustum. t per p̄hm in .6. ethi. vbi agathonē cōmēdat dicētem h solo pual de' ingenita facere q̄ facta sunt. S3 pteritū nō fuisse nō ē ipossibile nisi per accidēs: q2 h ipsiz qđ pteritū est qūq3 fieret contingēs erat nō eē. vt sor. currere. q̄ nō pōt facere illud qđ est impossibile per accidēs. ¶ P. sm Aug. de' nō pōt facere aliquid contra rōnes quas pmitus ididit. Et in quadā glo. ad Ro. ii. dicit q̄ ds cū sit auctor nāe nihil cōtra naturas facit: s3 ea q̄ sunt nāe ipossibilia vident 3nā eē. ergo nihil horū deus facere potest.

Sed contra q̄ oīa dicit nihil excludit: s3 in lr̄a ē t pbat q̄ ds oīa pōt. q̄ ab ei' oipotētia ipossibilia nō excludunt. ¶ P. Vt. dicit q̄ plus pōt ds facere q̄ nos possim' dicere: vt habitū ē supra 43. di. qđ pbat ēt ex h qđ hr Lu. i. Nō erit ipossibile apud deū oē vbū. s3 nihil ita ē ipossibile q̄n nos dicere possimus id cōtingere simul affirmare t negare: q̄ q̄dē pbi deperire vt hr in .4. meta. q̄ vr q̄ oīa hō deus possit facere. ¶ P. magis distat de' t homo q̄ duo 3ria: s3 ds vniuit humanam nāz dine. q̄ multo magis pōt facere q̄ duo 3ria sint simul in codē: ex quo sequit q̄ affirmatio t negatio sint sil vā: t si h pōt oīa pōt. ¶ P. sic cecitas ē 3ria visiōi sic virginitas conceptui: s3 deus fecit vt virgo manēs vgo cōciperet t mr̄ eēt. q̄ pōt facere vt cecus manēs cecus visum habeat t sic idē q̄ prius.

Respondeo dōz q̄ posse ipoītat respectū mediū iter potētē t posse: sicut scire iter sciētē t scibile: t iō aliqđ posse pōt negari ex parte potētis t aliquid ex pte possibilis. Nullū aūt posse qđ sine imperfectiōe ē negat de deo ex pte ipsi' dei potētie sed negatur ab eo ex parte ei' posse defectiuū: qđ nō ē pure posse: sed admixtū cum nō posse: q2 potētia ei' defectū habere nō pōt. Vnī nō concedit q̄ ipse possit peccare vl aliquid hm̄. Negat ēt q̄nq3 de' aliquid posse ex parte ipsius possibilis: qđ nullo mō rōnē possibilis hre pt. t h dicim' impossibile eē p se. Et cuiusmodi sit h inuestigandum ē. Sciēdū igit q̄ oīs pō vl est ad eē vl ad nō eē. sic pōz ē ad corrūpēdū. Vnī q̄cq̄d nō pt hre rōnē entis vl nō entis illud nō pōt eē posse: t iō h qđ ē idē simul eē t nō eē ē ipossibile: q2 qđ ē ens t nō ens neq3 ē ens neq3 nō ens. Et iō dicit ds h facere nō posse. nō pp defectū pōe ei': s3 q2 h deficit a rōne possibilis: sicut dr nō scire falsū qđ a rōne scibilis deficit: t per consequēs dr non posse facere q̄ illud in q̄ 3dictio iplicat: t pp h nō pōt facere q̄ illud qđ pteritū ē nō fuerit: q2 qđ est necesse ē eē dū est: t ipossibile est nō eē tunc dū ē: t cū ista necessitate t impossibilitate in pteritū transit: t h ē qđ Aug. dicit in li. 3 faustū. Siquis dic ds q2 oipotēs ē faciat vt q̄ facta sunt nō fuerint nō videt se h dicere. faciat vt q̄ verū ē eo ipso q̄ verū ē nō sit. Et ex h sequit vlterius q̄ nullū eoz posse in q̄ 3rias pdicari ē in diffinitione subi: vt q̄ faciat h. hoiem non eē rōnalē: vel triangulum nō hre tres lineas. In hoc ipso. n. q̄ ponit triangulū ponit tres lineas hre. vnī h ē simul hre tres t non hre. Et ex h vlterius sequit q̄ non posit facere eē aliq̄ opposita simul in codē: q2 in diffinitione vni' 3rij est puatio alteri' t in diffinitiōe puatiōe est negatio: sicut pus ē in posteriori. S3 q̄cq̄d in se nō repugnat rōni entis vl rōni nō entis: h ds pōt facere sic eē lux nō eē vl eē aliū mūdū: vl inducere visum pus ceco t hm̄. Hec. n. nō sūt in se ipossibilia sed aliam.

Ad primum q̄ dōz q̄ posset exponi q̄ h nō pōt fieri s3 ordinē nālis opatōis: q̄uis posset eē p actionē agētis sn̄. n. 3gruit eēt 3 intētionē ei' q̄ h exposcc de ds idacit: t iō ī h errauit nec ei' auctas recipiēda ē: q2 h' 3nū ēt pōt tradūt. Dic. n. Aucē. q̄ mēs magis obediat pncipys sepatis t 3ceptiōib' eoz q̄ 3rys agētib' in nā. S3 q̄cq̄d sit de alys h de ds firmissime tenēdū ē q̄ 3tute suā celo nō alligat. ¶ Ad 2' dōz q̄ s3 h q̄ aliqđ ē ipose reducit in illud pn̄'. vnī qđ ē ipose p se icludit illō pn̄' ī se: t tale ipose nō pōt ipse de' facere: vt ex dcis pz: qđ ē ipose alicui icludit dcm pn̄' in ordie suū ad illud: sic ps cū dr q̄ ipose ē mortuū resuscitere: viuere. n. p se posse ē: s3 ī corpe mortuo nō ē pō ad hoc effectū iducendū: t ex h ē ipose. vnī si poneret posse viuere ex sua 3tute sil pone ret eiusdē rei hre potētiā t ipotētiā: nec h fac ds q̄ī mortuū resuscitat vt corp' p ppriā pōs viuēdi viuat: s3 p pōs quā sibi 3fert. ¶ Ad 3' dōz q̄ pterita nō fuisse pt accipi vt ipose p accñs t vt ipose p se. Si. n. accipiat ipsa res q̄ dr pterita vt cursus sortis nō hz ipossibitatē nisi p accidens fuit: qđ ē eē rōnē ei' s. pteritionē: t ipa res in se 3siderata nō dr deo ipossi. Pōt. n. hāc rē facere. s. q̄ sor. nō currat. Si aūt accipiat s3 q̄ stat sub h accite qđ ē pterito: sic ē ipose p se. t h dr ds facere nō posse. t sic ē de h q̄ dr sor. nō currere dū currit ē ipose: q2 rōne adiūcti hz ipossibilitatē p se. ¶ Ad 4' dōz q̄ ds nāe p' indidit duplices rōnes. s. cāles vl obediētiales: p q̄s oēs nāe sunt obedire deo: vt fiat ex eis q̄cq̄d ei placuerit. Indidit ēt rōes seminales. s. pn̄' actia p q̄ effect' nāles exercēt: t 3 has aliq̄ dr facere in miraculis q̄ fac. S3 ppe loq̄ndo nec ēt 3 eas nō fac: s3 pter eas vl sup eas. Sup eas q̄ī iducit effectū ī quē nā nullo' attigere pt: sic for' glie ī corporib' gliosis. Pter eas fac q̄ī effcīt quē nā iducere pōt sine offō cārū nāliū pducit. vt q̄ aquā ī vinū 3uertit. Joa. 2. S3 3 eas non facit: q2 nec fac nec facere pōt vt cā nālis actiua manēs eadē sm spēz efficit eēntialē aliū hēat: sic nō pōt eē q̄ sil sit eadē t alia. S3 bū pōt destruere vnā nāz t facere aliā: abyciēs vnā formā a mā t iducere aliā. sic. n. 3nāz aeris fac ignis: q̄ī ips corrūpit. ¶ Ad 5' dōz q̄ sub distributiōe oīuz nō pt accipi nisi ens vl nō ens. s3 ea q̄ dicim' deum nō posse: neq3 sūt entia simplr neq3 nō entia. ¶ Ad 6' dōm q̄ dcā ipossia q̄uis oīa pferri possint. nō eode 3cipi nō pnt. vt pbat p̄hs in .4. meta. vnī nō ppue t pfecte sūt vba. ¶ Ad 7' dōz q̄ ds nō 3iūxit hūanaz nāz dine ita q̄ eēt eadē nā: vel qđ vna psona s3 idē eēt de' t hō: s3 sm aliud t aliud: t sic nō ē dubiū qđ 3ria ī codē 3iūgere pōt: q2 t nā h fac. ¶ Ad 8' dōz q̄ nō ē sile: q2 cecitas ē puatio ipsi' visus. vnī icludit in se negationē ei'. vnī nō pōt facere ds qđ sil sit cecus t vidēs: s3 in rōne vginitatis nō icludit negatio maternitatis s3 negatio cōiunctiōis ad virum: t iō rō non procedit.

¶ Vtz aliqđ sit indicādū ipose s3 cās iferiores. III.

AD tertium sic pcedit. vr q̄ aliqđ nō sit indicādū ipose simplr sm cās iferiores. Sup illud p' ad corin. p'. stultā fec ds sa' ita dic glo. sapiaz h' mūdi de' stultā fec: oñdēs posse qđ ipsa ipose indicabat: s3 sapia h' mūdi indicat aliqđ impose eē s3 causas iferiores. q̄ vr q̄ h stultā sit dic. ¶ P. cōstat q̄ causa iferior ipius sufficere nō pōt: s3 nō dicimus h eē ipossibile: t sil̄r nec mundū fore aliq̄ī cēt quē nā facere nō pōt. q̄ vr q̄ nō sit aliqđ dōm impossibile ex eo q̄ cāe inferiori est ipossibile. ¶ P. cōstat q̄ illuminare cecuz t dare vgini conceptū nāe est ipossibile: t tñ ista fieri potuerūt t facta sunt. q̄ vr q̄ s3 causas iferiores aliquid ipossibile indicandum non sit.

Sed contra nihil deo ē ipossibile. vt dr luc. i. Si q̄ s3 cāz supiorē sit aliqđ ipose oī t ipossibile: nihil ipossibile foret. q̄ vr q̄ sit indicādū de ipossibilitate sm causas iferiores. ¶ P. necessū t ipose sūt 3ria: s3 aliqđ nō dicit necessariū pter necitatē cāe sme vt supra dcm ē: q2 sic oīa essent necia. ergo nec possibile t ipossibile indicandum est sm superiorem causam.

Respondeo dōm q̄ ipose est duplr. Aliqđ. n. est ex se ipossibile: sicut dictū est de his q̄ 3dictionē icludūt. t h indicant ipossibilia absolute: nō per respectū ad causas supiores vel inferiores. Aliqđ aūt est ipossibile qđ q̄tuz in se est nō hz rōnē ipossibilis. sed in ordine ad aliqđ: t in ista distinguēdū est: q2 possibile pōt dici sm potētiā actiuā t passiuā: t vtroq3 mō dicit aliqđ pose t ipossibile simplr per 3parationē ad suaz cām pmā actiuā vel mālē: z cū' cōditiones effect' seq̄tur: vt pus dictū est. Exēpli gratia: mā stellar incorrupta est terra t aq̄ mā pma cupri t lignum. Dicim' aūt ex cupro posse fieri statuaz: nō aūt ex terra. h. n. solū dicim' eē in potētia in aliq̄ absolute: qđ pōt educi ē mā vno motore: vt in .9. meta. dr. Dōm est q̄ q̄ oēs effectus q̄ sunt imediate ipsi' dei nō per cām scdaz me'. vt creatio mūdi creatio aīe: t glificatio aīe: t hm̄ indicandi sunt poses vel ipossibiles sm cāz supiorē dinā. Pōt nihilomin' aliq̄ eoz indicari poses sm cās passiuas inferiores: q̄ cāe receptive se hnt in iferiorib': sic aīa se hz ad corp' pparatū p operationē nāe: t ad glīaz li. ar. S3 illi effect' q̄ī nati sunt ex cāis esse iferiorib' pmis actiuis t pat. indicādi sūt poses vl iposes sm cās iferiores: sic in visiōe ceci t in resurrectiōe mortui t hm̄. Vita. n. t visio sunt effect' imediati cāarum inferiorū. s. formaz viuitarum corpori.

Ad primum ergo dōz q̄ sapiētia mūdi in h stulta reputata est: q2 ita indicauit h ipossibilia nāe: ita esse ipossibilia q̄ ēt deus ea facere non posset. Aliquid tñ pt dici simpliciter ipossibile: qđ alicui est possibile: sicut aliqđ dicit simplr albus: qđ s. aliqđ sui nō est albus. ¶ Et per hoc pz rñsio ad alia.

¶ Expositio textus.

POtuit de' simul cūcta facere ·c̄. Hoc solum ita q̄ cōdent oēs spēs: sed etiā oīa īdiuidua spēr: z q̄ in toto tpe fuit: sed rē pbibuit: nō q̄dē per 3rietates: s3 p incōpossibilitatē. non. n. pōt esse qđ de' aliqđ faciat t illud rōnale non sit. vnī rō se hz sicut determināsi qđ' t potētia sicut exequēs. Quod nō eēt h pose ·c̄. Et h ēt dicit Dio. in .8. ca. de di. no. t ponit exēpla sic eū aliqđ dr eē nō ens. Hoc. n. ipse eē est nō eē: ita t posse deficere ab eo qđ ē pfecte pose nō est posse simplr. Dō aūt vl āgelus ·c̄. Sciēdū q̄ bōē ex se: vel a se nihil boni pōt facere: q2 iste ppositiones de. t ab. denotāt cām efficiētē. vnī dr bō posse facere aliqđ ab eo a quo potētiam hz: 3stat. n. q̄ q̄cq̄d boni hz ab alio hz. S3 per. denotat cām formalē. vnī q̄dā pōt facere per se. s. q̄ cōplent pncipys nālib': q̄dā aūt nō p se sicut ea q̄ sunt p 3tutem dinā vt miracula: et hoc t idē ēt est q̄ filius dr oīa agere per se: sed nō a se.

¶ Opinio quorundam dicentiū deum nil posse nisi quod facit. ¶ Distin. XLIII.

QUidā tñ de suo sensu gliantes: dei potētiā sub mēsura coartari conati sūt: t Lu. n. dnt. hucusq3 pt ds t nō āpli': qđ h ē aliō q̄ ei' potētiā q̄ ifinita ē 3cludē t restrigere ad mēsurā. Aiūt. n. nō pōt de' aliō facere q̄ facit

meli⁹ facere id qᵭ fac: nec aliqđ p̄termittere ꝺ bis q̄ fac. Istā q̄ primā suā opionē ꝯsilib⁹ argumētis cautisq̄ ꝯmētitijs necnō ꝛ sacrarū auctoritatū testionijs munire conaẜ dicētes. Nō pt ds facē nisi qᵭ bonū ꝛ iustū ē fieri: nō ē aūt iustū ꝛ bonū fieri ab eo nisi qᵭ fac. Si.n. aliud iustū ē ꝛ bonū eū facē q̄s fac: nō ḡ fac oē qᵭ iustū ē ꝛ bonū eū facere. ꝫ qs audeat h̄ dicere?

¶ Secunda ratio.

Addūt et. si pt facē nisi qᵭ iustitia ei⁹ exigit: ꝫ nō exigit ei⁹ iustitia vt faciat nisi qᵭ fac: nō ḡ pōt facere nisi qᵭ facit. Eadē q̄ iustitia exigit: vt ꝛ id nō faciat qᵭ nō facit: nō āt pōt facere ꝯ iustitiā suā: nō ergo pōt aliquid eoꝝ facere que dimittit.

¶ Responsio ad prius dictum.

His aūt rn̄demus duplicē ꝟboꝝ intelligentiā aperiētes ꝛ ab eis inuoluta euoluētes: sic. Nō pōt ds facere nisi qᵭ bonū ē ꝛ iustū.i. nō pt facere nisi illud qᵭ si faceret bonū ꝛ iustū eēt: veꝝ ē. ꝫ multa pōt facere q̄ nō bona sūt nec iusta: q: nec sūt nec erunt nec bn̄ fiūt: nec fiet: q: nūq̄ fiet. Itē qᵭ scᵭo ꝓpositū fuit nō pt facere nisi qᵭ iustitia sua exigit: ꝛ nō pōt id facere qᵭ iustitia sua exigit vt nō fiat. Dicim⁹ q: exactiōis ꝟbū de ꝺo ꝯgrue nō dr: nec ꝓprie accipiẜ: ꝛ i illis locutiōib⁹ duplex est sensus. Si.n. itelligas nō pt facere nisi qᵭ sua iustitia exigit.i. nisi qᵭ voluntas sua iusta vult: falsū dicis. Iustitia.n. ipsi⁹ dei eq̄ssima voluntas accipiẜ: q̄lr accipit Aug. illa ꝟba dn̄i i Gene. loquētis ad loth. Nō possū q̄cq̄ facē donec illo itroeas. exponēs: nō posse ingt se dixit: qᵭ sine dubio poterat p potētiā: ꝫ nō poterat p iustitiā: q̄ si poterat qdē: ꝫ nō volebat: ꝛ illa voluntas iusta erat. Si ꝟo p h̄ ꝟba itelligis eū n̄ posse facere: nisi illud qᵭ si fieret iustitie ei⁹ ꝯueniret: veꝝ dicis. Silr distigue illud. Nō pt facere qᵭ sua iustitia exigit vt nō faciat.i. nō pt facē id qᵭ ipse q ē sūma iustitia nō vult facere: falsū ē. Si aūt his ꝟbis itelligas eū nō posse facere id qᵭ iustitie ei⁹ ꝯuenire nō pōt: veꝝ dicis.

¶ Tertia illorum ratio.

Addunt quoq̄ ꝛ alia dicētes. Nō pōt de⁹ facere nisi qᵭ dꝫ: nō aūt dꝫ facere nisi qᵭ facit. Si.n. dꝫ alia facere: nō ḡ facit oē qᵭ dꝫ. Si ꝟo facit oē qᵭ debꝫ: nec pōt facere nisi qᵭ dꝫ: nō ḡ pōt facere nisi qᵭ facit. Itē aut dꝫ dimittere qᵭ dimittit ne faciat: aut nō dꝫ. Si nō dꝫ nō recte dimittit. Si ꝟo dꝫ dimittere: ḡ nō dꝫ facere. Si āt nō dꝫ: nec decꝫ: nec oꝫ eū facere. Et si nō decet nec oꝫ eū facē: ḡ nō pt facere. Nō ḡ pōt facere nisi qᵭ fac: nec pōt illud dimittere qᵭ fac q̄n faciat: q: dꝫ illud facere: ꝛ qᵭ dꝫ facere si pt illud dimittere. Sꝫ vt mihi vr̄ h̄ ꝟbū dꝫ venenū hꝫ. Multiplicē .n. ꝛ inuolutā ꝯtinet itelligentiā: nec deo ꝓprie ꝯpetit q nō ē debitor nob: nisi forte ex ꝓmisso. Nos ꝟo ei debitores sum⁹ ex ꝯmisso. Ut aūt venenū euacueẜ distigue ꝟbū sēsus. Nō pt ds facere nisi qᵭ dꝫ.i. nisi qᵭ vult falsū ē. Sic.n. pt ipse dici debere aliqđ q: vult illud. Si āt dicaẜ nō pōt nisi qᵭ dꝫ.i. nō pōt nisi illud qᵭ si faceret ei bn̄ ꝯueniret: veꝝ ē. Addūt quoq̄ illi dicētes. Nihil fac aut dimittit nisi optia ꝛ rōnabili cā: licꝫ nob occulta sit: ꝫ quā opꝫ eū facere aut dimittere q̄ fac vel dimittit. Rō.n. penes eū ē q̄ illa fac ꝛ illa dimittit: q̄ rō eterna est ꝛ ip manēs: p̄ter quā nō pōt aliqđ facere vl̄ dimittere. Illa ḡ manēte nō pōt quod fac dimittere: nec quod dimittit facere: ꝛ ita nō pt faceẜ nisi quod fac. Et ad h̄ rn̄demus ambiguitatē locutiōis determinātes. Cū.n. dr̄ rō vel cā optima penes deū ē q̄ facit cūcta q̄ fac: ꝛ dimittit ea q̄ dimittit: veꝝ qdē ē: q: in eo voluntas ē eq̄ssima ꝛ rectissima: q̄ fac ꝛ dimittit q̄ vult: ꝯ quā facere non pōt: nec p̄ter eā facere pōt. Nec vtiq̄ ꝯ eā faceret: nec p̄ter eā: si ea q̄ fac dimitteret: vl̄ q̄ dimittit faceret: ꝫ eadē manēte rōe ꝛ cā: alia potuit facere ꝛ ista dimittere. Licet ḡ rō sit penes eū q̄ alia fac ꝛ alia dimittit: pōt tn̄ ꝑm eandē rōnē ꝛ dimittere q̄ facit ꝛ facere q̄ dimittit. Ipsi aūt addūt. Rō ē eū facere q̄ fac: ꝛ nō alia: ꝛ nō pt facere nisi quod rō ē eū facere: ꝛ ita nō pōt facere nisi quod fac. Itē rō ē eū dimittere q̄ dimittit: ꝛ nō pōt nō dimittere quod rō ē eū dimittere: ꝛ ita nō pōt nō dimittere quod dimittit. Et ad h̄ dicim⁹ locutiōes ambiguas eē: ꝛ iō determinādas. Si.n. cū dr̄ non pōt facere nisi quod rō ē eū facere: itelligas eū nō posse facere nisi ea q̄ rōnabilia sūt: ꝛ ea q̄ si fierent rōnabilia eēnt: ver⁹ ē sensus. Si aūt itelligas eū nō posse facere alia rōnabilia ꝛ bona: nisi ea q̄ vult: ꝛ facit: falsus est itellꝰ. Itē aliud adiūgūt dicētes. Si pōt de⁹ aliud facere q̄s facit: pōt ergo facere quod nō p̄scivit: ꝛ si pōt facere qᵭ n̄ p̄sciuit: pōt sine p̄scia opari: q: oē quod facturꝰ se p̄sciuit facit: nec facit aliqđ quod nō p̄scivit. Et si p̄ter sciam ei⁹ aliqđ fieri ipossibile est: oē ergo quod p̄sciuū est fieri necesse est: ergo aliud fieri q̄s fit nulla rōne possibile est: non ergo potest a deo fieri nisi quod fit. Hec aūt questio de p̄scientia facile determinari pōt per ea q̄ superi⁹ dicta sunt: cuꝫ de p̄scientia agereẜ.

¶ Auctoritatib⁹ vtunẜ i assertionē sue opionis.

His aūt illi scrutatores q defecerūt scrutātes scrutinia scōꝝ āncetūt testimōia. Dicit.n. Aug. in lib. de simbolo. Hoc solū nō pōt ds qᵭ nō vult: p qᵭ vr̄ non posse facere aliqđ nisi qᵭ vult: ꝫ si vult nisi qᵭ fac: ꝛ ita vr̄ nō posse nisi qᵭ fac. Illud āt ita itelligēdū ē. Id solū nō pōt ds qᵭ non vult.i. se posse. Idē i.vij.li. cōfes. ad deū loquēs ait. Ne cogeris iuit⁹ ad aliqđ q: volūtas tua nō ē maior q̄s pō: eēt aūt maior: si teipo tuipe maior esses. Et h̄ vr̄ q: ds nō possit plā q̄s vult. sic non vult plā q̄s pōt. Sic.n. volūtas nō ē maior pō̄ta nec potētia maior ē voluntate. Hoc q̄ sic plā nō vult q̄s pōt: ita eū nō plā posse q̄s velle dn̄t. Sꝫ ad h̄ dicim⁹: q: nec volūtas potētia: nec potētia volūtate maior ē: q: vna ꝛ eadē res ē potētia ꝛ volūtas.s. ip̄e ds: q esset maior seipso si volūtas maior eēt potētia: vl̄ potētia volūtate. Nec hac auctāte negaẜ deū plā posse q̄s velle: q: plā sūt subta ei⁹ potētie q̄s volūtati. Fateamur itaq̄ deū plā posse facere q̄ nō vult: ꝛ posse dimittere q̄ fac. Qᵭ vt certius firmiusq̄ teneaẜ scripture testimōijs asseram⁹ deū plā posse faceẜ q̄s faciat. Ueritas ipa s̄ꝫ Mat. ait. An putas q: nō possū rogare prēꝫ meū: ꝛ exhibebit mihi mō plusq̄ .xij. legiōes āgeloꝝ. Et q̄b⁹ ꝟbis patēter innuit: q: ꝛ fili⁹ poterat rogare qᵭ nō rogabat: ꝛ pater exhibere qᵭ nō exhibebat. Uterq̄ ḡ poterat facere: qᵭ nō faciebat. Aug. et i ench. ait. O ipotētis volūtas multa pōt facere q̄ non vult nec fac: potuit.n. facere. vt .xij. legiones angeloꝝ pugnarēt ꝯ illos q eꝫ cepe rūt. Itē i eodē. Cur apud quosdā nō facte sūt ꝟtutes: q̄ si facte fuissent: egissent illi hoīes penitētiā: ꝛ facte sūt apᵭ eos q nō erāt credituri. Tūc nō latebit qᵭ nūc latet. Nec vtiq̄ iniuste ds noluit saluos fieri: cū possent salui eē si vellent. Tūc i clarissima sapie luce videbiẜ: quod nūc pioꝝ fides hꝫ anq̄ manifesta cognitōe videat: q̄s certa ꝛ imutabil ꝛ efficacissima sit volūtas dei: q̄ multa possit ꝛ nō velit: nihil āt qᵭ nō possit velit. Idē in lib. de nā ꝛ grā. Dn̄s lazaruꝫ suscitauit in corpore. Nunqđ dicēdū ē: nō potuit iudā suscitare in mēte? Potuit qdē sed noluit. His auctātib⁹ alijsq̄ multis aperte doceẜ: q: de⁹ multa possit facere q̄ nō vult qᵭ et rōne ꝓbari pōt. Nō.n. vult de⁹ oēs homies iustificare: ꝛ tn̄ qs dubitat cum posse. Pōt ḡ de⁹ aliud facere q̄s facit: ꝛ tn̄ si aliᵭ faceret ali⁹ ipse nō esset. Et pōt aliud velle q̄s vult: ꝛ tn̄ ei⁹ voluntas nec alia: nec noua: nec mutabilis aliquo mō pōt eē. Et ꝛ si posse velle qᵭ nūq̄ voluit: nec tn̄ nouiter: nec noua volūtate: ꝫ sempiterna tn̄ voluntate velle pōt: pōt enim velle quod ab eterno pōt voluisse: hꝫ.n. potentiam volendi ꝛ nunc ꝛ ab eterno: quod tamen nec modo vult nec ab eterno voluit.

¶ Diuisio textus.

Hic magister excludit errorē q̄rūdā ꝯ p̄determīata q̄s pōs limitabāt dicētes nō simplr oīum eē dei potētiā. Et diuidiẜ i ptes duas. In p̄ ip̄robat errorē eoꝝ inq̄tū limitabāt dei potētiā ad res q̄ fiūt. In ꝛ⁹ inq̄tū limitabāt ad q̄litatē eaꝝ. dicebāt.n. nec alia nec meliora posse deū facere q̄s q̄ fac. 44. di. ibi (Nūc illō restat ꝛc.) Pria i tres. In p̄ narrat eoꝝ pōnē. In ꝛ⁹ ponit ꝓbatiōes eoꝝ ꝛ soluit eas. ibi (Istā q̄ suā opionē ꝛc.) In ꝫ⁹ idncit auctātes ad ꝟitatē ꝓbādā. ibi (Fateamur ergo deū ꝛc.) (Istā q̄ suā ꝛc.) Hic ponit ꝓbatiōes eoꝝ. Et diuidiẜ i ptes tres. In p̄ ponit q̄dā ꝓbabilia argumēta q̄ habebāt. In ꝛ⁹ pōit q̄dā causas q̄s adiuenīebāt. ibi (Addūt illi q̄ dicētes ꝛc.) In ꝫ⁹ ponit q̄dā auctātes quas iducebāt ad sue opionis ꝯfirmationē. ibi (His aūt hi ꝛc.) Probatiōes aūt ꝛ n̄siones patēt in lrā.

Questio. I.

Circa hanc opionē eoꝝ duo q̄rere sꝫ q: duo ponebāt. Primo ponebāt q: nō pōt facere aliqđ eoꝝ q̄ nō fac: ꝛ in h̄ negabāt ifinitatē diue potētie. Unde p̄mo qᵭ sit de ifinitate diue potentie. ꝛ⁹ ponebant deū nō posse nō facere ea q̄ facit: ꝛ in h̄ iducēb āt deum agere ex necessitate. Et iō ꝛ⁹ questio erit vtrū de⁹ agat ex necessitate. ¶ Circa p̄mū q̄runẜ duo. p̄ vtꝝ potentia dei sit ifinita. ꝛ⁹ vtrū oīpotētia sua q̄ ꝯuenit sibi ꝑm infinitatē potētie sit creature cōicabilis.

¶ Utrum potentia dei sit infinita. I.

Ad primum sic ꝓcediẜ. vr̄ q: pō dei nō sit ifinita. Sic.n. dicit phs i ꝫ phy. Infinitū hꝫ rōnē ptis ꝛ mãe ꝛ ita iperfectiꝫ: ꝫ pō dei ē pfectissima. ḡ nō ē dici ifinita. ¶ P̄. ꝫ phs in ꝫ phy. finitū ꝛ ifinitū ꝯgruit q̄titati: ꝫ oē q̄tū ē diuisibile: cū igiẜ pō diuina sit simplex. videẜ q: neq̄ finita neq̄ ifinita dicēda sit. ¶ P̄. ꝫ phos si eēt aliq̄ pō actiua cui nō rnderet aliq̄ pō passiua in nāilla eēt frustra: ꝫ nulla pō passiua ē ad recipiēdū effectū ifinitū: cū ḡ pō actiua dei nō sit frustra. vr̄ q: nō sit ifinita. ¶ P̄. nullū ifinitū cōprehēdi pōt: q: fm Aug. in li. de vidēdo deū. illud cōprehēdiẜ cui⁹ fines circūspiciunẜ: ꝫ intell⁹ diu⁹ ꝯprehēdit potētiā suā: cū totam potētiā suā ds cognoscat. ḡ sua pō nō est ifinita. ¶ P̄. oīs pō pōt reduci in actum. si ḡ potētia dei sit ifinita: poterit actu ifinita facere: ꝫ si actu ifinita fecisset. Aut aliqđ posset facere ampli⁹: ꝛ sic ifinito eēt aliquid mai⁹. Uel nihil ampli⁹ facere posset: ꝛ sic ipotēs et hᵭ q̄ facere⁹ reddere tur ꝛ sua potētia ad opa ei⁹ finireẜ ꝛ ifinita nō eēt: q̄ oīa ipossibilia sunt. ergo dei potētia nō est ifinita.

Sed cōtra in magnitudine ifinita semp est v̄t⁹ ifinita sicut phs ꝓbat: sꝫ ponaẜ magnitudo molis: q̄a n̄ impossibile est eē ifinita: ꝫ sic magnitudo diuinꝫ in ꝫ. dr̄. q: magnitudinis ei⁹ nō est finis. ergo virtus vel potentia eius est infinita.

Respondeo dicēdū q: infinitū pōt dupliciter sumi. Uel priuatiue: ꝛ sic deo nō cōuenit. nihil enim proprie loquendo priuatiue de ipso dici potest. vt supra dictum est. Uel negatiue: ꝛ sic deus dicẜ

infinitus fm Dam. q. nulla mō finit. Et quasi dr hoc dicendū est. Quia n. accipiēdo finitū & infinitū solū fm q̄ sunt passiones ipsius entis nō pōterāt in deo inesse infinita non nisi fm q̄ inuenūtur in eo rōne ipsius entalis. Unde patuit deū esse infinitū q̄ verū esse & finitū. Ad ea autē q̄ dā negāntur rōnā dei q̄ est infinitū in rōne entis cōtinentis ipsum sic videri. asserebāt. q. illud erroneū est. Et ad ab oībus q̄ fm ph̄m in 3. meta. finis vt̄ termin⁹ multipl⁹ dr. Unus⁹ termin⁹ ipsius q̄ sic punct⁹ linee; & ad dr a pōne ē a puncto ē talis finis finitū & infinitū fm q̄ est passio ipsius entis sic nō sunt in ordine entis. Ad aliq̄ mō dicēdū ad cōcursū rei sic virtū ōia ꝓtinentia ē. ad quā finit cōmia ipsi. Ad illud q̄ significat cōmū rei vocat⁹ diffinitio vel terminꝰ. Et sic dr vnūq̄q̄ finiri p illud q̄ determinat vl dat cōmū sic fiunt ei finis q̄ de se ē indifferēs ad multa finit p vnū ofiat re mā pma q̄ de se ē indifferēs ad oēs formas. vel finitū ordinatū finit. aūt per formā: sm fr formā q̄ quāmin in se ē pōt pficere diuersa pces nōle finit per mām in q̄ recipit. Et a negatiōe talis finis cōmia dīa infinita dr. Dia. n. forma in ꝓpria rōne si abstrahat cōsideret ifinitate habet: sicut in albedine abstracte intellecta ratio albedinis nō est finita ad aliqd. sm q̄ rō caloris & ratio cōis determinat in ea & dicitur ad determinata ſpēm. Et nō illud q̄ dr absolutus & nullo modo recipit in aliquo ipsi mensur ē finit cē. illud ē ifinitū simpr. nō cōmia cuius ifinita ē & bonitas ei⁹. & quid aliud de eo dr q̄ nihil eoꝝ limitat ad aliquid. sicut q̄ recipit in aliquo limitat ad capacitatem eius. Et ex B q̄ cōmia ē finita sequit q̄ potēia eius infinita sit. & B expresse dicit in lib. de causis. q̄ ens primū bz virtutē simpr infinitā. q. ipsum mensurat sua ꝓtas.

Ad primū q̄ dōs q̄ illa q̄o. procedit de ifinito q̄ ꝓtinet dr q̄. finitū ē hr finē & nō hr. sic nō ei⁹ nichil in mā cū ꝓtinēte. & B deo nō ꝓpriē.

¶ Ad 2ᵐ dōs q̄ oo illa procedit de ifinito fr q̄ dr a ꝓtione finis. q̄ē terminꝰ ꝓtratus. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ pōt dici actus nō ꝓ pp finē fr finis eius. & id finis nulla pōt poni in actus adequat cā nō ē frustra. q̄ frustra ē fr phys. in 2. phys. q̄ē ad finē q̄ē nō iducit. alie cā pōtēie actiue & passiue accedūt ad cā ꝓtis pār. ¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ de rōne cōpositionis sunt duo. Unū est q̄ finea ei⁹ rei appehēsiua est vel cōtinet ex fr. & ifinitū nullo mō cōprehendi. nec q̄ a finito nec q̄ ab ifinito nec sic dr̄ finem comprehēdit q̄ finem nō bz. Aliud ē rōne cuius. Unde. cōprehēdi ē ex tra rōnē ꝓtis & ē finis. & ifinitū scipsum cōprehēdit. & sic ēt intellectus diuinus cōmia. & finem & potēias comprehēdit. cum nihil extra ipm est. ¶ Ad 5ᵐ dōm q̄ nullus esse cuius pducit per aliquā potēiam p modū qui ē extra rōnē ipi⁹ sicut potēia motiua nō facit q̄s partes mot⁹ cē fluxus. n. nō cēt mot⁹ cum de rōne motus sit successio. & talia actus ē in ifinitus fm ph̄m in. 3. phys. q̄. 8. temp⁹ est ꝓtinua ꝓtēse. & nō reducit in actus nisi successiue. & hoc nō sequit q̄ bo possit facere cē in actu oia infinita & hoc quia cum infinita cōmt finita.

¶ Utr̄ obiectia dei possit cōcari creature. II.

Ad secundū sic ꝓcedit. vī q̄ obiectia dei creature cōcari possit. Obiectia n. dei nō ē virginis. q̄ ista bonitas. bonitas ei⁹ cōcat creatura. & ꝓ obiectia. ¶ Ad hoc cōm potēia ē de ꝓcedē q̄ ad bonū & malū. sic obiectia. licias cōcata ē alic rei. & ꝓ hoc obiectia & malū. sic obiectia vl creature cōcabile. ¶ Ꝓ. fides facit alia possibilia. q̄ nihil ipsoꝝ ē credit. sicut dr Mar. 17. sic fides creature illimitat. & obiectia cōcat. ¶ Ꝓ.

sicut ꝓbatū ē a ꝓbo. oia ens vnus sequitur ad ē ifinitum. nō ē accipe ꝓportionē vnius mālis ad vnū. nisi be sequitur angelū q̄ sunt creature. sūt subie a mā sequit fm Dio. cum q̄ dicat. omnipotēs pp infinitatē suę potētie vī q̄ potēia aliqbus creaturis cōcari possit.

Sed contra creatio videtur cuiuslibet primet ad dr tēlē. sic nulli rei ofert ꝓ vt sibi mat creabilo cē. sicut. q̄ nulli rei create obiectia cōferri pōt. ¶ Ꝓ. quicquid alicui creature cōcabile ē de ꝓcessib⁹ totius tote alie rpi cōcatū ē. sibi nō ē cōcata obiectia vt in 3. h⁹ dr. q̄ nulli creature cōcabilis est.

Respondeo dōm q̄ vnus vī potēia sp aliqd eius. vī ipsi cē vt cōtie huiusmodi vt sua ifinita. Impossibile est aūr aliquā cōmā creaturā cē infinitā: eo q̄ cē finū ei est abstractū a subsistēte: sic recipi in aliquo. Si. n. cēt esse absolutū nō differret ab cē dīno. Tūc. n. pōt cē plalitas alicui⁹ nāe sic albedo vel vita nisi B mō q̄ vnū sit absolutus: & aliud alteri ꝓiacēs: vī vnū q̄ in diuersis receptiuis q̄ subiā vnius cuiuslibet rei sint vt ex. 5. metaphy. vel sicut nulli creature pōt cōcari q̄ sit deus ita nō pōt sibi cōcari q̄ sit infinite cōmis & infinite potentie: q̄ oipotētiam habeat.

Ad primum q̄ dōs q̄ q̄cq̄ pfectiōis & in creatura totū ē exēplatū a pfectiōe dīna. illi pfecti⁹ ē in deo q̄ in creatura. nec fm illū modū in creatura cē pōt. q̄ in deo & nō cē nomē q̄ē signat pfectionē dīnā absolutū. & ꝓcrnēdo aliquē modū cōcabile ē creature. vt potēia tapla bonitas & bē. Oē aūt nomen cēt mens modū quo illa pfectio ē in deo creature iōcabile ē vt est sūmū bonū cē oipotē cē & bē. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ pō significat q̄ agentiꝰ ab eō. vel ei q̄ bz cōmā finem pō ifinita cōcari nō pōt: sc̄ia alie ē in recipiendo. vī pōt⁹ q̄ vnū alicui infinito vt oīo oēm sciam bē. & sic ait ꝓ in verbo oia videt. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ ibi ē accidenda diffinitio. Tūc. n. virtus fidei absolute ad oēa se extendit ad creationē celi. & bē. & ita ad ea q̄ faciūt ad ꝓmissionē fidei. vt suscitare mortuos. sanare infirmos. & bē. Tūc illa ēt efficunt aliqua virtute creata. q̄ sicut credit. sic vt nare creata ad ꝓces fidelis. & id dicit. est input q̄ bō nō p se nec alie illa facit. B aūt attribuit ꝓime fidei q̄ alia virtutis inditus. ea q̄ credunt. quod imō miracula ꝓdūt bē Mar. vl. dño cooperante & sermonē confirmante sequentibus signis. ¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ ibi. & in. 2. de causis dr q̄ virtus intelligētie create nō ē infinita simpl. & ꝓbat ꝓ q̄ ipsa virtus intelligētie nō est p se subsistens. sed recepta in aliq̄ subsistēte. Tūc. n. intelligētia est sua virtus sic nō aliqua creatura. Dr̄ n. ibi q̄ ē ifinita. sc̄ n. nō sup. Ob sic exponi ibidē. q. si ꝓpōret virtus intelligētie ad tales finis. sc. ocūs manifestat. finita in. sc̄ nō recipit ocūm virtutē in se. & sic nō sequit manifestat. finita in. sc̄ nō recipit ocūm virtutē in se. & sic nō sequit q̄ sua virtus infinitatē. & modus patet ibi. Si in ꝓparatiōe ad ea q̄ sub ipsa sunt dr infinita in. sc̄ in infinitus ꝓt mouere & ifinitos effect⁹ ꝓducere q̄ nō fr. pōt pbr. q̄ ponit intelligentias mouere orbes. sicut ē. & dr̄ solus ꝓ deus ifinita ferri⁹ in. sc̄ sub. f. p ei ꝓt ifinita

gliari. si mūdus semp maneret. Ob. 11.

Deinde q̄ dr necessitate cōe agentiū. ¶ Et circa B querunt duo.

Primo vtr̄ agēs ex necessitate nāe. 2ᵐ vtr̄ agēs ex necessitate sue volūte.

¶ Utr̄ deus agat ex necessitate nāe. I.

De primo sic ꝓcedit. vī q̄ agēs ex necessitate nāe. Dr̄ enim. 1. c. 8 di. 10. sic vī est. nō recipit nō eligere. & ideo sicut ꝓbatū est. & Aug. 17. sic fides creature illimitat. & ꝓ ista ꝓ. & B. quarum duarum ꝓ. & ꝓ. & ꝓ. &

tideo nec etiam iustum faceret nec iniuste. ¶ Et per hoc patet ad 2m. ¶ Ad 3m dicendum quod quamvis voluntas dei sit immutabiliter determinata ad iustitiam: tamen ordo iustitie non est determinatus ad hanc rem vel ad illam. vnde non sequitur quod ex necessitate iustitie hoc vel illud faciat. ¶ Ad 4m dicendum quod iustitia est duplex de deo. Uno modo retributio pro meritis: et hoc videtur iustitie cuilibet equaliter dicere quod hoc attendit equalitatem et ordinem ex parte ipsarum rerum: ideo deus hanc iustitiam quandoque permittit et secundum misericordiam perdit opus eius. Alio modo dicitur iustitia decentia diuine bonitatis. cui respondet in politicis iustitia quae dicitur: que est communis secundum philosophum in .5. ethi. c. 4. quod hoc respicit ordinem ex parte ipsius decidendo per hoc deus nunquam facit nec facere potest. nihil enim potest facere quod ipsum non deceat. et huic iustitie non repugnat liberalitas qua aliquid confert id quod sibi debitum non est: et hoc est dei misericordia: qua etiam peccatoribus digne mortis gratiam infundit vt digni sint vita: et sic ponit aliquem ordinem in re ipsa vel quod ex culpa ordinabatur ad penam: ex gratia ordinetur ad gloriam. ¶ Ad 5m dicendum quod idem est de Traiano qui fere post ccc. annos suscitatus est: et de aliis qui post vnius diei suscitati sunt. de omnibus enim dicendum est quod non simpliciter damnati erant. placebat enim deo eos iam creatum precibus a penis liberandos et vite restituendos: et sic ex liberalitate bonitatis sue eis veniam contulit quamuis eternam penam meruissent. non enim est sicut de ipso in quem solum peccatur: et de alio iudice. vnde et deus libere remittere potest sine vllius offensa. Non alius iudex quod punire habet culpam in illum vel in republica vel in deum commissam. vnde et penam licite remittere non potest. ¶ Ad tertium dicendum quod dicitur deus non posse iniuste facere non propter iustitie sue determinationem ad suam potentiam sed propter iustitie incompossibilitatem. Dicit enim duo sunt incompossibilia quod deus aliquid faciat et illud iustum non sit. ¶ Dis autem respondentes etc. Solutio magistri in hoc consistit quod cum dicitur deus non potest facere nisi quod iustum est. hoc quod dicitur iustum potest intelligi prout coniungitur cum hoc verbo est. a quo restringitur ad statum pro presenti: et cum hoc verbo potest: sic falsa est. Est enim sensus deus non potest facere nisi id quod modo iustum est: quod falsum est. Potest enim facere quedam que modo nihil sunt. Uel potest prout intelligi coniungi cum hoc verbo potest habere vim ampliandi quod cum hoc verbo est. Et in hoc sensu est vera: quia sic hoc nomen iustum supponit pro presenti confuse non secundum aliquod determinatum tempus. Et est sensus. deus non potest facere aliquid quod non est iustum in quocunque tempore ponatur ab eo factum: et per modum istum soluuntur omnes obiectiones.

¶ An deus possit facere aliquid melius quam facit.

¶ Distinctio. XLIIII.

Hunc illud restat discutiendum: vtrum melius aliquid possit facere quam facit? Solent enim illi scrutatores dicere: quod ea que facit deus non potest meliora facere: quia si posset facere et non faceret: inuidus esset et non summe bonus. Et hoc ex similitudine astruere conantur. Ait enim Aug. in lib. lxxxiij. q. Deus quem genuit: cum melior se generare non potuit: nihil enim deo melius: debuit equalem. Si enim voluit et non potuit: infirmus est. Si potuit et noluit: inuidus. Ex quo conficitur equalem genuisse filium. A simili volunt dicere quod si potest deus res meliores facere quam facit: inuidus est. Sed non valet hec similitudinis inductio: quia filium genuit de substantia sua. Ideoque si posset gignere equalem et non gigneret: inuidus esset: alia vero que non de substantia sua facit: meliora facere potest.

¶ Questio qua illi artantur.

Verum hic ab eis responderi deposcitur dicitur rem aliquam siue etiam rerum vniuersitatem in qua maior consummatio expressa est: non posse esse meliorem quam est: siue ideo quia summe bona est: ita vt nulla omnino boni perfectio ei desit: siue ideo quia maius bonum quod ei deest capere ipsa non valeat. Sed si ita summe bona dicitur: vt nulla ei perfectio boni desit: iam creatura creatori equatur. Si vero iam non potest melior esse: quia bonum amplius quod ei deest capere ipsa non valet: iam hoc ipsum non posse defectionis est: non consummationis: et potest esse melior si fiat capax melioris boni: quod ipse potest qui eam fecit. Potest ergo deus meliorem facere quam facit. Unde Aug. sup Gen. Talem potuit deus hominem fecisse: qui nec peccare posset nec vellet: et si talem fecisset: quis dubitat eum meliorem fuisse? Ex predictis constat quod potest deus et alia facere quam facit: et que facit meliora ea facere quam facit.

¶ Utrum alio vel meliori modo possit facere quam facit.

Post hec considerandum est vtrum alio modo vel meliori quam facit possit ea facere que facit. Si modus operationis ad sapientiam opificis referatur: nec alius nec melior modus esse potest. Non enim potest facere aliquid aliter vel melius quam facit: idest alia sapientia vel maiori sapientia. Nihil enim sapientius potest facere quam facit. Si vero referatur modus ad rem ipsam quam facit deus: dicimus: quia et alius et melior potest esse modus. Et secundum hoc concedi potest: quia ea que facit potest facere melius et aliter quam facit: quia potest quibusdam meliorem modum existendi prestare et quibusdam alium. Unde Aug. in .xiij. lib. de tri. dicit. Et fuit et alius modus nostre liberationis possibilis deo: qui omnia potest: sed nullus alius nostre miserie sanande fuit conuenientior. Potest ergo deus eorum que facit quedam alio modo meliori: quedam alio modo eque bono: quedam etiam minus bono facere quam facit. Attamen modus referatur ad qualitatem operis. i. creature non ad sapientiam creatoris.

¶ Utrum deus semper possit omne quod olim potuit.

Preterea queri solet vtrum deus semper possit omne quod olim potuit. Quod quibusdam non videtur dicentibus. Potuit deus incarnari: et potuit mori: et resurgere et alia huiusmodi que modo non potest. Potuit ergo quodam modo non potest: et ita habuit potentiam quam modo non habet. vnde videtur potentia eius imminuta. Ad quod dicimus: quia sicut omnia semper scit que aliquando sciuit: et semper vult que aliquando voluit: nec vnquam aliquam scientiam amittit vel voluntatem mutat quam habuerit: ita omnia semper potest que aliquando potuit: nec vnquam aliqua potentia sua priuatur. Non est quod priuatus potentia incarnandi vel resurgendi licet non possit modo incarnari vel resurgere. Sicut enim potuit olim incarnari: ita et potest modo incarnatus esse: in quo eiusdem rei potentia monstratur. Ut enim olim sciuit se resurrecturum: et modo scit se resurrexisse: nec est alia scientia illud olim sciuisse: et hoc modo scire: sed eadem omnino. Et sicut voluit olim resurgere et modo resurrexisse: in quo vnius rei voluntas exprimitur. Ita potuit olim nasci et resurgere: et modo ipse potest natus fuisse et resurrexisse: et est eiusdem rei potentia. Si enim posset modo nasci et resurgere: non esset idem posse. Uerba enim diuersorum temporum: diuersis prolata temporibus et diuersis adiuncta aduerbiis eundem faciunt sensum: vt modo loquentes dicimus. Iste potest legere hodie: cras autem dicimus: iste potest legisse: vel potuit legere heri: vbique vnius rei monstratur potentia. Si autem diuersis temporibus loquentes eiusdem temporis verbis et aduerbiis vtamur dicentes hodie: iste potest legere hodie: et dicentes cras: iste potest hodie legere: non idem: sed diuersa dicimus eum posse. Fatemur quod deum semper posse quicquid semel potuit. i. habere omnem illam potentiam quam semel habuit: et illius omnis rei potentiam cuius semel habuit: sed non semper posse facere omne illud quod aliquando potuit facere: potest quidem facere aut fecisse quod aliquando potuit. Similiter quicquid voluit et vult. i. omnem quam habuit voluntatem: et modo habet: et cuiuscunque rei voluntatem habuerit: et modo habet: non tamen vult esse vel fieri omne quod aliquando voluit esse vel fieri: sed vult fuisse vel factum esse. Ita et de scientia dei dicendum est.

¶ Diuisio textus.

Hic excludit predictorum errorem quantum ad hoc quod ponebant potentiam dei limitari ad qualitatem rerum. Et diuiditur in partes duas. In prima excludit eorum errorem. In 2a determinat quandam questionem per quam videbatur in diuina potentia diminutio poni. ibi. ¶ Preterea queri solet etc. Prima in duas. In prima ingrit vtrum dei potentia limitetur ad rerum bonitatem. In 2a inquirit vtrum limitetur ad rerum modum. ibi. ¶ Post hoc considerandum est etc. Circa primum duo facit. Primo excludit rationem eorum qui ponebant deum non posse res meliores facere quam faciat. Secundo per rationem destruit eorum positionem. ibi. ¶ Uerum hic ab eis ride ri etc. Omnia in se plana est.

¶ Questio. I.

Hic quatuor queruntur. Primo vtrum deus vnaquaque rem potuerit meliorem facere quam fecit. Secundo vtrum potuerit melius facere ipsum vniuersum. Tertio de quibusdam excellentissimis creaturis: vtrum deus eas facere potuerit meliores. Quarto vtrum olim deus quicquid potuit facere et modo possit.

¶ Utrum deus potuerit facere aliquam creaturam meliorem quam fecerit. I.

Ad primum sic proceditur. vnde quod deus nullam creaturam meliorem facere potuerit quam fecit: quia secundum Dio. optimi est optima adducere: sed optimo nihil melius potest esse: quod his quae deus fecit quod optimus est nihil melius esse potest. ¶ Preterea secundum hasi. accipe a patre filio cum omni creatura esse equalis quae sunt vnius rationis: et ille medius arguebatur. quod enim Aug. arguit ex hoc quod in deo inuidia esse non potest quod filium meliorem genuit generare nequiuerit. vnde etiam quod res creatas meliores quam sint facere non potuerit. ¶ Preterea quod producitur a eo secundum totam suam potentiam non potest ab ipsa melius fieri: sed quaelibet creatura deo operatur tota sua potentia: quia per essentiam suam quae indiuisibilis est: nullam rem meliorem potest facere quam fit. ¶ Preterea vna res non deficit a bonitate alterius nisi per hoc quod deficit a participatione diuine bonitatis: iste autem defectus non est ex parte dei: qui equaliter se habet ad omnes creaturas secundum Dionysium. sed ex parte ipsius rei quae magis vel minus bonitatis diuine capax est. quod vnde quod deus vnamquamque rem meliorem non possit facere quam fit.

Sed contra cuilibet finito possibilis est additio: sed cuilibet creature bonitas finita est. quod potest sibi fieri additio: sed quicquid potest fieri deus operatione facere potest. quod vnde quod quamlibet rem meliorem facere possit. ¶ Preterea quicquid natura facit et deus facere potest: sed operatione nature mutantur res in melius vt homo de pueritia in iuuentutem. ergo et deus res meliores potest facere quam sint.

Respondeo dicendum quod vniuscuiusque rei in se considerate est duplex bonitas sicut et duplex esse: cum ens et bonum conuertantur. scilicet bonitas essentialis vt hominis esse vivum et rationale: et bonitas accidentalis vt sanitas scientia et huiusmodi. Loquendo de bonitate accidentali vnicuique rei maiorem bonitatem deus conferre potuisset. Loquendo autem de bonitate essentiali quaelibet res creata meliorem aliam rem facere potuisset: sed non potuit hanc rem facere esse maioris bonitatis. Quia si adderetur ad bonitatem essentialem aliquid non esset eadem res sed alia. Quia secundum philosophum in .8. metaphi. sic in numeris vnitas addita vel subtracta semper variat speciem: ita in diffinitionibus omnia addita vel subtracta. Uerbi gratia si diffinitioni bouis addatur rationale iam non erit bos: sed alia species. Unde si subtraheretur sensibile remaneret vnius vita ar bor. Unde sic deus non potest facere quod ternarius manens ternarius habeat quatuor vnitates: quamuis quolibet numero maiorem numerum facere possit: ita non potest facere quod hec res maneat eadem et maiorem bonitatem essentialem habeat vel minorem. Et oblatis enim his sequeretur quod affirmatio et negatio essent simul vera: quod deus non potest facere vt dictum est.

Ad primum ergo dicendum quod quaelibet res in se considerata non est optima nisi forte sequatur: attingit enim bonitatem suam essentialem sicut si diceretur ternarius est maximus: quia attingit quantitatem sue speciei: in ordine autem vniuersi est optimum sicut Aug. dicit. ¶ Ad 2m dicendum quod quamuis accipe a patre filio cum omni creatura communitate analogie tamen hic quod nullum est sibi proprium sicut spiramen dei: et ideo equalitas prima debebat sibi per essentiam. Unde si non esset genuisset cum potuisset deus pater iudicium esset: quia subtraxisset dignitatem filio quam deberet et posset habere. Sed creatura nunquam potest pertingere ad equalitatem: deinde alia mensura bonitatis sibi debetur quae secundum determinationem diuine voluntatis. et ideo nulla inuidia in deo resultat si rem meliorem facere potuit quam fecerit. Et hoc est quod Dyla. dicit quod omnibus creaturis iuste dei voluntas attulit: sed filio non dedit. ¶ Ad 3m dicendum quod quamuis deus producat vnamquamque creaturam tota sua potentia ineuntem non sequitur quod omnia bonitatis in effectu nisi secundum voluntatem operationis quae sit vel impulsa ad opus: quod potentia creationis est. ¶ Ad 4m dicendum quod diuersitas graduum in cuilibet ... quas capacitatis ...

sed etiã ex ordine tãpie ꝓhonentiã ꝙ diuersitas capacitatũ reb' ordinat' q̃bus posthodũ fm̃ ꝓuidẽtiã tãtã bonitatẽ largit' sunt ꝑ diuersitatẽ capacitatũ a deo ordinatarũ rerũ diuersimode a diuersis participatur. ¶ Ad alia ꝓ respondẽdũ ꝑ ea que dicta sunt.

¶ Utr. deus potuerit facere creaturã melius. II.

AD secundũ sic ꝓcedit: vꝫ q̃ creatur tãt deus melĩ facere non potuerit: q̃ fm̃ Aug. sunt bona q̃ adiũgit deo ẽt singulare filĩ aũt alia valde bona: ẽt ea q̃ ẽ supla tãe bonitatis nihil melĩ cẽ põt. ꝙ̃ vniuersũ nihil melĩ cẽ põt. ¶ P. vniuersũ ĩtãdit cẽ bonũ: ẽt nihil potẽtiã cẽ oi bono melĩ. ꝙ̃ deus nõ potuit vniuersũ melius facere. ¶ P. Diuersi boni creati melĩ fuerũt in reb' fm̃ q̃ dam participãt gradũ de bonitatẽ: ꝑmo q̃ alie sicut ea q̃ vnum ꝑficiunt cõtrib' vtĩet: sic deficiẽs sicut ea q̃ nullũ ꝑficiunt cõtrib' vtĩet: ergo deficiens sicut ea q̃ aliq̃d magis ẽt ordinati melĩ ẽt. vel: a malo diffinit ab Aug. ꝓ ꝓtatione cadimus: in vniuersũ nihil est secũdum se tale: a q̃ ita malũ ordinatũ sit a deo: vt supra dctũ est. ergo vꝫ q̃ vniuersũ melius esse nõ potuit.

Sed contra fm̃ ꝑmm allẽ ẽ q̃ ẽt nigro imperfecto. ꝙ̃ ẽt melĩ ẽ q̃ ẽt imperfecto: malo: ẽt ꝺs ꝑmittit facere vniuersũ i quo nihil mali cẽt. ꝙ̃ ẽt in hoc vniuerso multa sint mala: vꝫ q̃ ꝺs vniuersum melĩ facere ꝑtuerit. ¶ P. si minori ẽsse addat' totum fieri maꝰ: ꝙ̃ si melior melĩ addat' totũ fieri melĩ: ẽt angelus ẽt melior: q̃ lapis. ꝙ̃ eo angeli sunt aliq̃d melius q̃ angelus + lapis. ꝙ̃ ẽ q̃ ꝺs ꝑ vniuersũ cẽt angelus vniuersũ multo melĩ cẽt. ꝺ aũt ꝺs ꝑmittit facere. ꝙ̃ vꝫ.

Respõdeo ꝺcm̃ ꝙ fm̃ ꝑmm in li. meteoꝝ bonitas vniuersi ꝙ̃sistit i duplici ordine. l. i ordine ꝑtiũ vniuersi adiunctẽ ẽ ordine totiꝰ vniuersi ad fiñẽ ꝙ̃ ẽst ipse ꝺs fiñ. ẽt ẽ in exercitu ordo ꝑtiũ exercit' ad ducẽ + ordo ẽst ꝑncipis gr̃ quẽ ẽst ꝑmus ordo. Accipiẽdo ꝙ̃ bonũ ordĩis q̃ ẽst in ꝑtib' vniuersi adiuuãt ꝑte ꝑficiendi: vel q̃tũ ad ꝑtes ipsius ordinatas vel q̃tũ ad ordinẽ totius. Si q̃tũ ad ꝑtes ipsius nõ ꝑt intelligi vniuersũ fieri melius. Uel ꝙ̃ additione ꝑtes ꝓtũ vt. l. crearent multe alie ꝑtes + ꝑferent multi gradus bonitatis q̃ ꝑte: cũ ẽt iam fiñtũ creatura + ꝺcũ ĩfinita distãtia fiat: sic ꝺs melius vniuersũm facere ꝓtuit: + ꝓfectũ aliud vniuersũm se habẽret ad ꝺs sicut nũc ad ꝓfectũ: + addito bonitatis cẽt ꝙ̃ modũ ẽssentie ĩdiuerete. Uel ꝓt ĩtelligi fieri melĩ: q̃si ĩtellectus quasi mutatis oĩb' partib' ẽt in melĩ: q̃si aliã ꝑtes melioratas. Sed aliqs nõ meliorantis nõ esset ratio bonitatis ordĩis sicut ꝑ. i. cythare: cui ꝑ. i. odꝫ chorde melioratẽ fit dulcius armonia: q̃ aũt nõ meliorantis fit dissonantia. Dr̃ aũt melioratio oĩum ꝑtiũ: vel ꝓt ĩtelligi fm̃ bonitatẽ cẽntialẽ: + sic ẽt esset deo ꝓpositũ q̃ ĩfinitas alias ꝑtes cõdere ꝓpositũ: + sic nõ cẽnt tot ꝑtes: + ꝓ ꝺs nec ĩde vniuersũ: vt ẽt ꝑ dictũ ꝑ. Si aũt accipiat' ꝑte ordo ꝑtiũ sic non ꝓt esse melius: ꝙ̃ modũ q̃ntitatis differẽt: nisi fieret ad ĩfinito ꝑtiũ: ꝙ̃ vniuersũ in vniuersũ nihil est ordinabile: nisi ĩfinite ꝓtes cẽt melius numꝝ finit' cẽsẽt ꝑtib' quãtũ ad ordinẽ q̃ ꝺs q̃ bonitatẽ accĩtalẽ q̃dito q̃ aliq̃d tãtũ bonũ recipiat: tãto ordo melior ẽt: si ordo q̃ sequit̃ bonitatẽ ẽssentialem: ad ꝓsũ esse melior nisi fieret alie ꝑtes + aliud vniuersũ. Uel ꝓ ordo q̃ ẽst ad fiñẽ ꝓt ꝓsiderari ex parte q̃ fiñis: + sic nõ ꝓtest cẽ melior: vt ꝺs melĩ cẽt finẽ q̃ ꝺs. Uel ꝓ ordo q̃ ẽst ad fiñẽ ꝓt ꝓsiderari ex parte ꝺs: q̃ ꝺs ẽst

velle fm essentiã. Si vo fm essentiã nõ dõ aliquid: qđo ergo dõ de deo? Relatiue.n.nãq̃ dõ. Ad qđ dicimus: q̃ licet idẽ penitus sit deo velle qđ esse: nõ tñ põt dici oĩa que vult: sicut idẽ est deo esse qđ scire: nec tamẽ sicut dõ scire oĩa: ita quoq̃ põt dici esse omnia.

¶ Quo sit sensus boꝝ verborum: deus scit vel deus nõ vult. Itẽ deus scit omnia vel vult aliquid: t qđ de deo in hio predicet.

AT vbicũq̃ deus dõ scire vel scientẽ: vl velle vel nolẽ: hoc de eo fm eẽtiaꝫ dr. Cũ.n. dr deus scit vel so vult: sine deus est sciẽs vel volens: eẽtia dina põdicat: t deus esse enũciat. Cũ aũt additr oĩa vel aliqđ vel aliqua: t dr deus scit oĩa vel vult aliqđ vel aliqua: essentia quidez dina põt eat: nõ simplr t absolute: sed ita vt sciẽte que ipse est oĩa subiecta mõstrent: t volũtati que ipsa eadẽ est aliqđ vl aliqua subiecta esse dicãtur: vt ratio fiat sensus: deus scit oĩa. i. deus ẽ eaĩus sciẽtie que ipsius eẽtia est: omnia subiecta sunt. Simlr deus vult hec vel illa. i. deus est eaĩus volũtati que ipse est hec siue illa subiecta sunt. Volens ergo siue velle dr deus fm eẽtiã: eaĩus volũtas essentia est sempiterna t inmutabilis: licet ea varietẽ t trãsẽũe q̃ ei subiecta sunt: q̃ nõ põt eẽ inusta vl nula: qz õ ẽ.

¶ Q̃ dei voluntas summe bona est omniuꝫ q̃ naturaliter sunt: eaĩ? causa nõ est quarenda: qz nullam habet cum sit eterna.

HEc itaq̃ summe bona volũtas causa est oĩum que naturaliter fiunt vl facta siue futura sunt: q̃ nulla p̃cta ẽ causa: qz eterna est. Jõq̃ causa ipsi? querẽda nõ est. Qui.n. eius causam q̃rit aliqđ maius ea querit: cũ nihil ea mai? sit. Vñ Augn. in lib. octuagintatrũ qõnuꝫ. Qui querit quare voluerit deus mundum facere: cãm querit voluntatis dei. Omnis aũt cã effi cẽs maior est eo qđ efficit. Nihil aũt maius ẽ volũtate dei. Non ergo eius causa querẽda ẽ. Itẽ in lib. cõtra manicheos. Si q dixerint qđ placuit deo facere celũ t terrã: Respõdendus est eis: quis volũtatẽ dei nosse desiderũt: cãs t voluntatẽ dei scire querũt: q̃ volũtas dei oĩuꝫ que sunt ipsa sit causa. Si enim habet causam volũtas: est aliqđ qđ antecedit voluntatẽ dei: qđ nephas ẽ credere. Qui ergo dicit quare fecit deus celũ t terrã: respõdendũ ẽ illi qz vult: volũtas.n. dei causa est celi t terre: t ideo maior est voluntas dei q̃ celi t terra. Qui autez dicit: quare voluit facere celũ t terraꝫ: maiora aliquid querit q̃ volũtas dei: nihil ea ase maius inueniri potest. Compescat se ergo humana temeritas: t id qđ nõ est nõ q̃rat: ne id qđ ẽ non inueniat. Ecce his auctoritatibus apte ostenditur qz volũtatis dei causa nulla est: t ideo querenda non est.

¶ Q̃ volũtas dei prima t summa cã est oĩum.

VOluntas q̃ dei: vt ait Aug. i. xij. lib. de trinita. prima t summa causa est oĩum spũm atq̃ motionũ. Nihil enim fit qđ nõ de interiori atq̃ intelligibili anla summi imperatoris egrediat? fm ineffabilẽ iusticiã. Ubi.n. non operatur qđ vult dei oipotẽtis sapientia? que pingit a fine vsq̃ ad finẽ fortiter: t disponit oĩa suauiter: t non solũ facit ea q̃ p̃seuerantia cõsuetudinis admiratione non admittũr: q̃ etiã ea q̃ ppter rarit̃ez t insoliti enũciꝫ mira videntur: vt sunt defect? luminariũ t terremotus t monstruosi animãliũ partus t his similia: quoq̃ nihil fit sine voluntate dei: q̃ plerisq̃ nõ apparet. Jdeoq̃ placuit vanitati p̃bꝫ etiã cunctis alijs ea scribere: cũ oĩno videre nõ possent superiores eterna oĩbus cãm. i. volũtatẽ dei. Itaq̃ nõ nisi dei voluntas cã prima ẽ sanitatis: egritudinis: p̃mioꝝ atq̃ penaꝝ: gratiaꝝ t retributionuꝫ. Hec q̃ so la ẽ vbi omnẽ q̃ qđ ẽ: t ipsa nõ ẽ orta q̃ eterna.

¶ Quibus modis accipit dei volũtas.

HIc non est p̃terendũ nobis q̃ sacra scriptura de volũtate dei variis modis log̃ p̃sequit: t tamẽ nõ est dei voluntas diuersa: q̃ locutio diuersa est de voluntate: qz nomine volũtatis diuersa accipit. Nã volũtas dei vere ac p̃prie dicit qđ in ipso est t ipsius essentia est: t hec vna t nec multiplicitatẽ recipit: nec mutabilitatẽ: que inexplera esse nõ põt: de qua p̃pheta ait. Oĩa q̃cũq̃ voluit dñs fecit. Et alibi. Voluntati eius quis resistet. Et alibi. Ut p̃beris q̃ sit voluntas dei bona t bñplacẽs t p̃fecta. Et hec volũtas recte appellat bñplacitũ dei siue dñs.

¶ Q̃ fm figurã dicit volũtas dei p̃cepti: p̃hibitio: cõsilii: permissio: operatio: t ideo pluraliter dicit scriptura voluntates.

ALiquãdo vo fm quãdã figurã dicẽdi voluntas dei vocat: qđ fm p̃priam rationem nõ est voluntas eius vt p̃ceptio: p̃hibitio: p̃silium: nec nõ permissio: t operatio. Jdeoq̃ pluraliter aliquando scriptura voluntates dei p̃nũciat. Unde p̃pheta. Magna opera dñi exquisita in omnes voluntates ei?: cũ nõ sit nisi vna volũtas dei q̃ ipse est: pluraliter tamen dicit voluntates: quia volũtas dei variis modis ac p̃pio diuersio accipit: vt oĩ ẽũ est. Jta ẽũ idez ppõa ppter multos esse eius misericordie: t iusticie pluraliter dicit. Misericordias dñi in eternũ cãrabo. Et alibi. Justicie dñi recte lenificantes corda: cũ tñ in deo vna sit misericordia: vna iusticia: t vna eadẽq̃ sit misericordia q̃ iusticia. s. dina vsia.

¶ Quare p̃ceptio t p̃hibitio t consilium dicantur dei voluntas.

IBeo aũt p̃ceptio t p̃hibitio atq̃ cõsiliũ eũ sint tria: dõ tamẽ vniuersoꝝq̃ eorum dei voluntas: q̃ ista sunt signa dine volũtatis: quẽadmodũ t signa ire dr ire: t dilectio signa dilectio appellant: t dr ira mus deus: t tñ nõ est ira in eo aliqua: fm signa tñ q̃ foris sunt: q̃bus irat? ostendit: ira ipsi? nominat?: t est figura dicendi: fm quã nõ est falsus qđ dr: sed verũ qđ dõ sub tropi nubilo obumbrat. Et fm hos tropos dicuntur volũtates dei dr: q̃ diuersa sunt illa q̃ p tropum volũtas dei dicitur.

¶ Ubi volũtas dei p̃ p̃cepto t p̃silio accipiat.

NOn p̃cepto dei atq̃ p̃silio põt accipi volũtas: vt ibi. Fiat voluntas tua sicut in celo t iterra. Et alibi. Qui facit volũtatẽ p̃tis mei q̃ i celis est: ipse frater me? t soror t mater est. Et ẽ hãc volũtatẽ nulla fiunt. Tñ Aug. in lib. de spũ t lra. Infideles: iquit cõtra volũtatẽ dei faciũt: cũ eius euãgelio nõ credũt.

¶ Ut de? nõ vult ab hoib? fieri oĩa q̃ p̃cepit vl nõ fieri que p̃hibet.

ET si illa tria dr dei voluntas ideo: q̃ signa sunt dine volũtatis: nõ ẽ tamẽ intelligẽdum deũ omne illud fieri velle qđ cuiscũq̃ p̃cepit: vel nõ fieri qđ p̃hibuit. Precepit.n. abrae immolare filiũ: nec tñ voluit: nec iõ p̃cepit vt id fieret: sed vt abrae p̃baret fides. Et in euangelio p̃cepit ianuario ne cui diceret: ille aũt p̃dicauit vbiq̃ intelligens deuꝫ nõ ideo p̃buisse quin vellet opus fieri p̃dicari: q̃ vt daret forma homini laudẽ humanum declinandi.

¶ De permissione t operatione vbi dicantur dei voluntas.

PErmissio quoq̃ dei t operatio: volũtas dei appellantur: qualiter accipit Augn. in ench. dicẽs. Non fit aliqđ nisi oipotẽs fieri velit: vel sinendo vt fiat: vel ipse faciẽdo. Hec dubitãdũ est deũ facere dñr: etiã sinẽdo fieri quecũq̃ fiũt male: nõ.n. hec nisi iusto iudicio dõ finit: t p̃fecto bonũ ẽ omne qđ iustũ est. Ecce hic manifeste habemus dei voluntatẽ appellari ipsius operationẽ vel permissionẽ cũ dicit nõ fieri aliqđ nisi oipotens fieri velit: vbi icludit t bona t mala oĩa que fiunt. Jdeoq̃ apte distinguit qđo deum velle dicerit ne eadẽ rõne intelligeretur velle bona t mala fieri dẽs: vel sinẽdo vt fiat: hoc qđ attinet ad mala dicit: vl ipse faciẽdo: hoc ẽ tm ad bona. Mala.n. fiunt fieri: q̃ nõ facit: bona vo ipse facit. Jõq̃ dicit eũ velle: qz t volẽs mala sunt: t volẽs bona operatur: t ob hoc permissio t operatio voluntas dei dicuntur.

¶ Quinq̃ supza sunt p̃posita que dicuntur se cundũz tropum: t ideo distinguat lector: vbiq̃ p̃o quo eoꝝ accipiat volũtas.

QUinq̃ ergo supza posita sunt q̃ dicũtur fm tropuꝫ dei volũtas: q̃ signa sunt dinẽ voluntatis que vna est t inmutabilis. s. dei bñplacitũ. Jdeoq̃ diligenter distinguat lector: vbi de volũtate dr scriptura cõmemoratat tanta quẽ modus accipi oporteat. s. p bñplacito dei: an p aliquo signorum eius. Magna.n. est adhibenda discretio in cognitione dine voluntatis: q̃ t beneplacitum dei est voluntas eius: t signum beneplaciti eius dr voluntas eius. Sed beneplacitum eius eternum est: signũ vo beneplaciti nõ. Et cõsonat rez effectibus beneplacitus ipsius: t ipsi effectus rerũ ab illo nõ discordãt. Fit enim omne quod beneplacito vult fieri: t omne qđ non vult fieri: nec quaq̃ fit. Non ita autem est ĩ signis: qz p̃cepit de? multis ea q̃ nõ faciũt: t p̃hibz q̃ nõ caueãt: t p̃sulit que nõ implent.

¶ Divisio tertia.

POstquã determinauit magister de scientia t omnipotẽtia dei. Dicit? determinat de volũtate ipsius. Et diuidit in partes duas. In p̃ma determinat de dei volũtate. In secũda de cõformitate voluntatis nostre ad voluntatẽ eius. 48. dist. ibi. (Sciẽdũ quoq̃ est tẽ.) p̃cipia in duas. In p̃ma determinat de voluntate dei q̃ sit t quot modis dicat. In secũda inquirit ẽ efficacia eius. 46. dist. ibi. (Dicit aũt quidã tẽ.) P̃ma diuidit in tres. In p̃ma determinat de volũtate dei q̃ sit. In secũda determinat causalitatẽ eius. ibi. (Dec vsq̃ sum me bona tẽ.) In tertia assignat volũtatis multitudinez quatenũ ad acceptionẽ nominis. ibi. (Dic nõ est p̃tereundum nobis tẽ.) P̃ma in duas. In p̃ma ostendit q̃ volũtas dei sit sua essentia. In secũda ponit eõm diuersitatem e solutionẽ. ibi. (Et hi idẽ fiũt tẽ.) (Dec aug. tamen tẽ.) Dic autem q̃ volũtas dicit̃ p̃ma causa rez. Et circa ẽ duo facit. P̃mo ponit intentũ. Secũdo p̃bat. p̃positum. ibi. (Qui.n. cãm eius tẽ.) P̃batur duo q̃ pertinent ad rõnẽ p̃me cõclu. P̃mo q̃ volũtatis dei nõ sit alia cã. Secundo q̃ sic sit eius rez cã. ibi. Volũtas igit dei tẽ.) Dic

[illegible] Circa secundã partẽ duo facit. Primo ostẽdit voluntatẽ signi multiplicẽ esse. Sc̃do prosequitur de singulis [illegible] Et circa hoc duo facit. Primo prosequitur de [illegible] Sc̃do prosequitur de aliis duobus que pertinent ad id [illegible] Circa primũ duo facit. Primo assignat [illegible] Sc̃do firmat [illegible] Tertio ostendit [illegible] (Et [illegible])

ℭ Questio. I.

HIc quattuor querunt. Primo vtrũ in deo sit voluntas. Secundo vtrum voluntas sit ipsius tm̃ bonitatis vel etiã aliorum. Tertio vtrũ voluntas sua sit causa rerum que fiunt. Quarto de diuisione voluntatis eius in voluntatẽ signi et beneplaciti.

ℭ Utrum in deo sit voluntas. I.

AD primum sic proceditur. vr̃ q̃ voluntas deo nõ cõueniat. voluntas enim appetitus quidã est: sed oĩs appetitus est imperfecti [illegible] in primo phy. dr̃ q̃ materia appetit formã. ergo cum in deo nulla sit imperfectio vr̃ q̃ nec voluntas. ℭ Preterea [illegible] voluntatis est tẽdere in finem q̃ est ei obiectum. sed cum [illegible] finis [illegible] nõ cõpetit tendere in finem. ergo cum deus sit finis omnium vr̃ q̃ sibi voluntas nõ cõpetat. ℭ Preterea [illegible] in [illegible] de aĩa voluntas est mouens motum: q̃ mouet voluntas [illegible] Boe. dr̃ immobilis manẽs dat cuncta moueri, [illegible] q̃ mouet sic desideratũ: desideratũ aũt nõ motũ mouet desideriũ. ergo vr̃ q̃ voluntas sibi nõ cõpetat. ℭ Preterea sm̃ phm̃ in [illegible] de aĩa et etiã sm̃ Damasc. voluntas est in rõne [illegible] cognitionẽ [illegible] quale cognitio deo nõ cõpetit. ergo vr̃ q̃ nec voluntas.

In contrarium sunt plurime auctoritates canonis et sanctorum que in lrã inducuntur. ℭ Preterea sm̃ illud [illegible] in nobis maxime deo con[illegible] in nobis vr̃ voluntas esse [illegible] ergo vr̃ q̃ voluntas maxime deo sit attribuẽda. ℭ Preterea [illegible] deus [illegible] felicitas sine delectatione esse nõ põt vt in x. ethico. dr̃. [illegible] delectatio nõ põt esse sine cõcupiscentia vel voluntate [illegible] ergo vr̃ q̃ voluntas in deo sit.

Respondeo dicendum q̃ in omni eo vbi inuenitur cognitio inuenitur et voluntas et delectatio. [illegible] Unde in nobis sm̃ duplicem cognitionem sensus et intellectus est duplex appetitus. [illegible] appetitum intellectiuum qui voluntas dr̃. [illegible] Unde cum natura cognoscẽtis ope-

ratio perfecta et natura [illegible] delectabilis est.

Ad primum [illegible] dicendum q̃ [illegible] in deo dicitur [illegible] Aug. appetitus proprie est rei nõ habite. [illegible] voluntas [illegible] sm̃ Aug. ℭ Et per hoc est p̃z rñsio ad 2m. [illegible] ℭ Ad 3m dicendum q̃ voluntas nõ mouetur nisi a fine. [illegible] sua bonitas que est idẽ q̃ voluntas sm̃ rem. [illegible] tur q̃ deus sit mouens motũ proprie loquendo [illegible] Comẽ. [illegible] ℭ Ad 4m dicendum q̃ sm̃ gradũ cognitionis etiã est gradus [illegible] appetitus [illegible] voluntas [illegible] intellectus diuinus [illegible] voluntas [illegible] intellectus diuinus vocatur [illegible] tas cõmuni nomine vtrobiq̃ dicitur.

ℭ Utrum voluntas dei sit tm̃ sui ipsius. II.

AD secundum sic proceditur. vr̃ q̃ voluntas dei non sit nisi ipsius: q̃ sm̃ phm̃ voluntas est finis. electio aũt eorũ q̃ sunt ad finẽ: vt dr̃ in 3o ethico. [illegible] aliud est finis sue operationis nisi ipse. ergo voluntas sua est tm̃ sui ipsius. ℭ Preterea voluntas mouetur a volito. [illegible] nihil põt esse mouens voluntatẽ diuinã nisi ipse. ergo voluntas eius est tm̃ sui ipsius. ℭ Preterea [illegible] voluntas est bonũ finis. [illegible] ergo vr̃ q̃ voluntas sua ad ea que sunt extra eũ nõ se extendat. ℭ Preterea ea que sunt ad finẽ nõ queruntur nisi propter finẽ. ergo habito fine nõ est vlterius voluntas eorũ q̃ sunt ad finẽ. sed omnium creaturarum finis est diuina bonitas [illegible] in ipso deo ab eterno est. ergo videtur q̃ ad ea que sunt extra ipsum voluntas eius nõ se extendat.

Sed contra amor cõsistit in actu voluntatis. [illegible] deo dr̃ Sap. xi. q̃ diligit oĩa que sunt et nihil odit eorum que fecit. ergo voluntas eius est etiã creaturarum ab eo. ℭ Preterea sicut se hz scĩa dei ad verum ita se hz voluntas eius ad bonũ. sed scientia eius est omnium verorum. ergo voluntas eius est omnium bonorum.

Respondeo dicendum q̃ sicut deus cognoscendo essentiã suã cognoscit oĩa que sunt ab eo [illegible] Ulterius [illegible] Alia vo vult [illegible] sicut nos facimus circa alios bene operãdo [illegible] bonitate sua aliquid largitur. et ideo liberalissimus [illegible] quod sibi cõmodum perueniret: sed vult bonitatẽ suam aliis [illegible] et ideo Aug. dicit q̃ ipse vtitur nobis ad bonitatem suam et vtilitatem nostram.

Ad primum [illegible] dicendum q̃ in oĩo aliud [illegible] considerare [illegible] q̃ formaliter cõplet rõnem [illegible]

volibile in potentia et nõ efficitur volibile in actu nisi per actũ [illegible] q̃ illud q̃ formaliter cõplet rõnem voliti est finis [illegible] ℭ Ad 2m dicendum q̃ illud q̃ est voliti sicut finis est mouens voluntatẽ [illegible] voluntatẽ diuinã nisi deus. [illegible] ℭ Ad 3m dicendum q̃ voluntas dei nõ est nisi eius q̃ est suũ bonũ [illegible] ℭ Ad 4m dicendum q̃ deus nõ ordinat creaturas in finẽ bonitatis sue [illegible] vt ipse creature diuina operatione [illegible] diuine bonitatis [illegible] nisi eo volẽte et faciẽte.

ℭ Utrum voluntas dei sit causa rerum. III.

AD tertium sic proceditur. vr̃ q̃ voluntati diuine nõ sit ascribẽda rerum causalitas. voluntas enim dei est tm̃ bonorum: sed omnium bonorum sufficiẽs causa est scĩa ipsius. ergo nõ oportet voluntatẽ dei causam rerum ponere. ℭ Preterea [illegible] ℭ Preterea causa [illegible] voluntas est causa [illegible] ℭ Preterea [illegible] ℭ Preterea [illegible] voluntas dei sufficiens causa [illegible] permanẽt sanctorum [illegible] diuinorum operationum rationes multipliciter laborare [illegible] quod stultum est dicere.

Sed contra sm̃ phm̃ in 6. metaph. oĩum artificiatorum principium est voluntas artificis. sed ea q̃ sunt procedunt a deo sicut artificiata ab artifice: vt a scĩa [illegible] ℭ Preterea Dio. dicit in 4. ca. de di. no. amor trahit [illegible] Ergo [illegible] q̃ principium omnium rerum sit diuina voluntas.

Respondeo dicendum q̃ oportet determinatũ nõ procedit nisi a determinato agẽte [illegible] Unde cum [illegible] ad [illegible] forma q̃ est terminãs potentiã materie [illegible] Sed q̃ scĩa se hz ad opposita [illegible] et hoc est voluntas que determinatur [illegible]

põt. [illegible] causalitatis [illegible] ℭ Ad 2m dicendum q̃ voluntas est [illegible] causa [illegible] et sic voluntati diuine ascribitur causalitas rerum.

Ad primum [illegible] dicendum q̃ in scĩa nõ [illegible] causalitatis [illegible] voluntatẽ [illegible] ℭ Ad 2m dicendum q̃ voluntas est [illegible] ℭ Ad 3m dicendum q̃ voluntas diuina [illegible] ℭ Ad 4m dicendum q̃ causalitas diuine voluntatis nõ excludit oẽs causas [illegible] ℭ Ad 5m dicendum q̃ [illegible] causam [illegible] voluntatẽ eius que ẽ causa prima rerum [illegible] cognoscamus vt in ea proprias rei rõnem videamus sicut ipse videt qui in se omnia cognoscit.

ℭ Utrum voluntas dei distinguatur in voluntatẽ beneplaciti et voluntatem signi. IIII.

AD quartum sic proceditur. vr̃ q̃ distinctio voluntatis in [illegible] sit incõpetens. sicut enim voluntas dei se hz ad [illegible] ita et scĩa eius: sed scĩe nõ assignantur diuersa signa. ergo vr̃ q̃ nec voluntati assignari debeãt [illegible] ℭ Preterea omne signũ cui nõ respõdet signatũ est signũ falsum [illegible] ℭ Preterea sicut [illegible] ℭ Preterea omnis voluntatis [illegible] ℭ Preterea sicut signa voluntatis [illegible] diuersa signa voluntatis [illegible] et voluntas beneplaciti multiplicari debeat: aut si nec hoc nec illud.

Respondeo dicendum q̃ de deo quedã dicuntur proprie et quedã metaphorice. [illegible] sicut ignis se hz ad [illegible] Quod autem dr̃ põt deus velle aliquid dupliciter [illegible] quod velle metaphorice [illegible] aliquid vel facit. vel ea in quibus [illegible] ad voluntatẽ dei voluntates eius

mens" dicunt: et q̄ talia sunt effectus dei signa. [illegible] signorum diuersitas [illegible]. Assignant .n. h' signa volūtati [illegible] humana [illegible] nō p[illegible].
Potest ergo signū voluntatis accipi aut s[ecundu]m ordinatiões hominum in finem eterne salutis: aut s[ecundu]m executionem ordinis. Ad finē autem consequendū p[ro]uidentie est duo largiri [illegible] in finē: et ea quibus ab impedimentis liberent: sicut aut res naturales tendūt in fines suos [illegible] per virtutes actiuas ex p[ro]uidētia diuina collatas: ita et humana volūtas p[er] consilia et precepta [illegible] in finē: et a peccatis que impediūt [illegible] prohibitionibus: sicut etiā animalibus diuina p[ro]uidētia [illegible] et [illegible] impugnādia. [illegible] ad executionē ordinis hoc po[illegible] esse duplicem. [illegible] ad qd̄ ordinatū est bonū faciēdo et respectu hui' est hoc signū qd̄ est operatio [illegible] in nobis [illegible] bona operat'. Aut etiā exeundo ab illo ordine mala faciēdo [illegible] p[ro]uidētie [illegible] non vt [illegible] sed vt ordinamur: et respectu huius est p[er]missio. Uel [illegible] signū volūtatis est respectu [illegible] et sic respectu bonorum est operatio: respectu maloꝝ p[er]missio. Uel est [illegible]: et sic respectu malorum est p[ro]hibitio: respectu boni ad quod omnes tenētur preceptū: sed respectu perfectionis boni quod nō omnes attingunt est consilium: et continentur hoc versu. precipit ac prohibet permittit et consulit implet.

Ad primum ergo dicendū q̄ scientia dei vere et p[ro]prie est omnium: sed non voluntas. et ideo quedā metaphorice dicit' velle: que simpliciter non vult: p[ro]pter q̄ voluntas signi assignat'. ¶ Ad 2ᵐ dicendū q̄ effectus qui est signū alicuius s[ecundu]m proportionē in vno: est signū eiusdē s[ecundu]m similitudinē in altero in omnibus que metaphorice dicunt'. sicut punitio est signū [illegible] in homine et in deo est signū voluntatis puniendi: que per similitudinem ira dicit'. Et similiter dico q̄ illis signis respōdet aliquid in deo q̄d per similitudinē dicit' voluntas hui' [illegible] [illegible] naturam rationalē in finē: et sic de aliis. vnde p[ate]t q̄ hec signa nō sunt falsa. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ sicut in dispositiōe naturarum [illegible] a deo diuerse virtutes: quarum vna est nobilior altera: et sic vna res perfectius consequit' finē q̄ alia: ita etiā in dispositiōe hominū sunt diuersa ordinantia in finem: vnū cōmuniter omniū .s. preceptū: et alterum perfectorum .s. cōsiliū: sed omne peccatū est in exeundo ab ordine finis. et ideo cuilibet peccatū quodlibet vitandum est: nec in hoc diuersus gradus hominū attēditur: et propter hoc vnū signū [illegible] de h[illegible] p[ro]hibitio. ¶ Ad 4ᵐ dicendū q̄ deus nō vult mala p[ro]pter fieri: sed vult aliqd [illegible]: vt infra dicet': ex quo sequitur q̄ permittat. et ideo p[er]missio ipsa effectus est alicuius voluntatis et metaphorice voluntas dicitur. ¶ Ad quintū dicendum q̄ voluntas diuina quāuis sit plurium volitorum: non tamen est nisi vna: quia omnia illa vult in vno per se volito .s. sua bonitate: sicut omnia etiam cognoscit cognoscēdo essentiam suam.

¶ Expositio textus.
Ideoq̄ placuit [illegible]. Hoc dicit quātum ad illos qui [illegible] et ponebāt [illegible] esse [illegible] et q̄ [illegible] ex necessitate nature. Uel quantum ad illos qui ponunt [illegible] operari in omnibus: sed [illegible]. Ideo nō nisi dei voluntas [illegible] ab [illegible] quod est esse [illegible].

¶ Illi sententie qua dictum est dei voluntatē nō posse cassari que ipse est: quedā3 videntur obuiare.

¶ Distinctio. XLVI.

Hic oritur questio: dictū est .n. i superioribus et auctoritatibus cōmunitū q̄ volūtas dei que ipse ē: vocaturq̄ beneplacitū eius: cassari nō pōt: q[uia] illa voluntate fecit quecūq̄ voluit in celo et in terra: cui teste ap[osto]lo nihil resistit. Queritur ḡ quō accipiendū sit qd̄ ap[osto]lus de dño ait. Qui vult omnes homines saluos fieri. Cum .n. nō omnes salui fiant: sed plures dāmnentur: videt' vtiq̄ nō fieri qd̄ deus vult fieri: humana .s. voluntate impediente voluntatē dei. Dñs quoq̄ in euāgelio impiā3 ciuitatē cōpellans. Quotiēs inq̄t volui cōgregare filios tuos sicut gallina cōgregat pullos suos sub alis et noluisti. Ita hec dicit tanq̄ dei volūtas supata sit hominū volūtate: et infirmissimis nolēdo impedientib[us]: nō potuerit facere potētissimus qd̄ volebat. Ubi est ergo illa omnipotentia: qua in celo et in terra secundum p[ro]phetam: omnia quecunq̄ voluit fecit? et quomō volūtati eius secundum apostolum nihil resistit: si colligere filios hierusalē voluit et nō fecit? Hec om p[re]dictis plurimum obuiare videntur.

¶ Solutio quomō intelligendū sit illud volui cōgregare et noluisti.

Sed audiamus solutionē3: ac primū quomodo accipiendum sit illud qd̄ dominus ait videamus. Non enim ex eo sensu illud dictum est: vt ait Augustinus in encheridion predictam questionem soluens: quasi dominus voluerit congregare filios hierusalem: et non sit factu3 quod voluit: quia ipsa noluerit: sed potius ipsa quidem filios suos ab ipso colligi noluit: qua tamē nolente filios eius collegit ipse omnes quos voluit: quia in celo et in terra nō quedam voluit et fecit: quedam vero voluit et non fecit: sed omnia quecunq̄ voluit fecit: vt sit sensus quotiens volui cōgregare filios tuos et noluisti: idest quotquot cōgregaui mea voluntate semper efficaci: te nolēte feci. Ecce in euidenti positum est q̄ illa dñi verba superioribus nō repugnant.

¶ Quomodo intelligendum sit illud: qui vult omnes homines saluos fieri.

Nunc videre restat quomō etiā3 premissa verba ap[osto]li p[re]dictis nō cōtradicāt: q de deo loquēs ait: vult oēs hoīes saluos fieri. Quoꝝ occasiōe [illegible] mala

a veritate deuiauerunt dicentes deum multa velle fieri que nō fiunt. Sed nō est intelligēdū ea ratiōe illud esse dictu3 quasi deus vellet aliquos saluari et non saluetur. Quis enim tam impie desipiat: vt dicat deum malas hominū voluntates quas voluerit et quādo voluerit et vbi voluerit in bonum nō posse conuertere? Nō ē vtiq̄ verum quod in psal. dicitur. Quecūq̄ voluit fecit: si aliqua voluit et nō fecit: et qd̄ ē indignius ideo nō fecit: quoniā3 ne fieret qd̄ volebat oīpotēs: voluntas hoīs īpediuit. Ideoq̄ cum audiuimus et in sacris literis legim[us] q̄ velit oēs hoīes saluos fieri: nō tñ ideo debemus oīpotētissime dei volūtati aliquid derogare: s3 ita intelligere qd̄ scriptum est. Uult oēs hoīes saluos fieri: tanquā diceretur nullū hoīe3 fieri saluum nisi quē saluum fieri ipse voluerit: non q̄ nullus sit hoīum nisi quē3 saluum fieri velit: s3 q̄ nullus fiat saluus: nisi quē velit saluari: et ideo rogandus est vt velit: q[uia] necesse est fieri si voluerit. Nō est enī credēdus oīpotēs aliqd voluisse fieri qd̄ factū nō sit. Sic etiā3 intelligit' illud. Illuminat oēs hoīe3 venientē in hūc mūdum: nō quia nullus hoīum est qui non illuminet': sed quia nisi ab ipso nullus illuminatur. Potest et alio modo illud intelligi: dū tamē credere non cogamur oīpotentē3 aliqd fieri voluisse: factūq̄ nō esse: qui sine vllis ambiguitatibus sicut i celo et in terra: sicut veritas cantat oīa quecūq̄ voluit fecit: profecto facere non voluit quecūq̄ nō fecit. Ex his aperte ostēditur q̄ deus ea volūtate que ipse est nō vult aliqd fieri qd̄ nō fiat: neq̄ nō fieri quod fiat.

¶ Utrū mala dei volūtate fiant an eo nolēte.

Ideoq̄ cum constet omnia bona que fiunt eius fieri voluntate q̄ fieri nollet nullatenus fierent: recte queri solet. Utrum et mala oīa que fiunt .i. peccata dei fiant voluntate an nolēte eo fiant? Super hoc diuersi varia sententias sibi cōtradicere inueniuntur. Alij .n. dicunt q̄ deus vult mala esse vel fieri: nō tñ vult mala. Alij vero q̄ nec vult mala eē nec fieri: in hoc tñ cōueniūt vbi et illi q̄ vtiq̄ fatēt deū mala nō velle. Utriq̄ vero rōnibus et auctoritatib[us] inituntur ad muniēdas suas assertiones.

¶ Quare dicunt quidam deum velle mala esse vel fieri.

Uli enim dicunt deum mala velle esse vel fieri: suam his modis muniūt intētiones. Si enim inquiunt mala nō esse vel nō fieri vellet: nullo modo essent vel fierent: quia si vult ea nō esse vel nō fieri: et nō potest id efficere .s. vt nō sint vel nō fiant: voluntati eius et potentie aliquid resistit: et nō est omnipotēs: quia nō potest omne qd̄ vult sed impotens ē sicut et nos sumus: qui quod volumus quādoq̄ nō valemus. Sed quia omnipotēs est et in nullo impotens certum est nō posse fieri mala vel esse: nisi eo volente. Quomodo enim inuito eo et nolente posset ab aliquo malum fieri: cum scriptum sit: voluntati eius quis resistet? Supra etiā3 dixit Augustinus: quia necesse est fieri si voluerit. Sed vult mala fieri aut nō fieri. Si vult nō fieri nō fiunt. Fiūt autem: vult ergo fieri. Item bonum est mala esse vel fieri: alioquin summus bonus nō permitteret ea fieri. Unde Augu. in ench. Quāuis ea inquit que mala sunt in quātum mala sunt: nō sunt bona: tñ vt nō solū bona: sed etiā3 sint et mala bonum ē. Nam nisi eēt hoc bonum: vt essent et mala: nullo mō esse sinerentur ab oīpotēti bono: cui procul dubio q̄3 facile ē qd̄ vult facere: tam facile est qd̄ nō vult esse nō sinere. Hoc nisi credamus periclitatur nostra cōfessio qua nos in principio3 oīpotētē credere cōfitemur. Ecce hic aperte habes q̄ bonum est mala esse: oīs autē boni deus auctor est qui vult omne bonum eē qd̄ est. Cum ergo bonū sit mala fieri vel eē: ergo et mala vult fieri vel eē. His atq̄ aliq̄s huiusmodi rōnibus et auctoritatib[us] vtitur qui dicūt deū velle mala eē vel fieri.

¶ Hic ponit rōnes illorum qui dicūt dei volūtate nō fieri mala vel nō esse.

Alii vero qui dicunt dei voluntate mala nō fieri vel nō eē: inductiōibus p[re]missis ita rn̄dēt: dicētes deum nec velle mala fieri nec velle nō fieri vel nolle fieri: s3 tm̄ nō velle fieri. Si enim vellet ea fieri: vel eē: faceret vtiq̄ ea fieri vel eē. Et ita eēt auctor malorum. Non est autē auctor malorum: vt sanctorum p[re]stant auctoritates: nō ergo eius volūtate fiunt mala. Item si nollet mala fieri vel vellet nō fieri: et tamē fieret: oīpotēs nō eēt: cum eius volūtas humane volūtatis effectu īpediret'. Ideoq̄ nō cōcedūt deum velle mala fieri: ne malorum auctor intelligatur: nec cōcedūt eū velle mala nō fieri: vel nolle fieri: ne impotēs eē videatur: s3 tñ dicūt eum nō velle mala fieri: vt nō auctor s3 p[er]missor maloꝝ mōstret'. Unū et euāgelista vbi ostēdit deum auctorē eē oīum bonorum dicēs. Oīa p[er] ipsū facta sunt. consequēter malorum auctorē eē negat di. Et sine ipso factū ē nihil .i. peccatū. Nō dixit p[er] deum factum eē vel eo nolēte et inuito: s3 tñ sine eo.

sine eius voluntate: qz nō eius voluntate fit peccatū: nō ḡ deo volēte vel nolēte ꝫ nō volēte fiāt mala. Quia nō subest dei voluntati vt malū fiat vl nō fiat: sed vt fieri sinat: qz bonū est sinere mala fieri: t vniuersi volēs sinit nō volēs mala: ꝫ volens sinere vt ipsa fiāt. Quia nec mala fūt bona: vel ea fieri vel esse bonū est.

¶ Quomō intelligendus sit illud augustini mala fieri bonum est.

QVod ꝯ Aug. ait. mala fieri bonum est: nec fierent mala ab oiposēti bono fieri: nisi ꝫ esset bonū vt ea cēnt: ea rōne dictū cē asserit: qz ex malis que fiūt deus bona elicit: nec ipse permitteret ea fieri nisi de eis bñ aliqd faceret. Vñ Aug. in eodez lib. enchi. aptē idicās ꝓdictoꝝ verboꝝ talē esse intelligētiaz ait. Deus oiposēs cui rerum est suma potestas cuz sūme bonus sit: nullo mō sineret aliqd mali cē in operibus suis nisi vsqadeo esset oiposēs t bonus: vt bñ faceret etiaz de malo. Iob in eodē. Abdelus iudicans ait deus de malis bona facere ꝫ mala nulla permittere. Et ꝫ ita qz sensu dictus est ac verū bonū ē mala fieri: qz ex malis ꝫ fiūt bonis: q ꝫ ꝓpositū vocati sūt sancti: accidit bonitas. i. utilitas. Taleb. n. vt ait apostolus: in bonum cooperant omnia etiam mala: quia eis ꝓsunt: que aliis facientib obsūt. Unde etiam aliquādo in scriptura legitur malum appellari bonum: vt Hieron ymus super Marcum. Malum inquit Jude bonū fuit. s. nobis: nec si bonum est illi vel illi inde sequitur q simpliciter bonum sit: ꝓpositi enī ac simpliciter bonū est qđ in se t faciēti bonū est.

¶ Quadripartita boni acceptio.

QVe. n. aliquid qđ in se bonum ē t cui fit: sed nō est bonū facienti: vt cū subuenit pauperi: ꝫ nō pp deū. t aliqd bonū i se t faciēti: ꝫ nō ei cui fit: vt cū veritas pp deū alicui nō obedienti pdicat. t aliqd i se t faciēti t ei cui fit bonū: vt cū fraus pdicat pp deū credēti. Vñ aplo. Bonus odor sum deo aliis odor vite: aliis odor mortis. Est aūt aliud qđ nec i se bonum ē: t faciēti nocet t dānat nisi penitcat vt malum: valet ñ ad aliqd. Ut eni ait Augu. in ench. A summe t equali t immutabiliter bona remitate creata sūt omnia: nec sūme: nec equaliter: nec mutabiliter bona: sed tamē bona etiaz singula. Simul ꝯo vniuersa valde bona. Quia ex omnibus cōstat vniuersitatis admirabilis pulchritudo. In qua etiaz illud quod malum dicitur bñ ordinatum t loco suo positum: eminētius cōmendat bona: vt magis placeāt t laudabiliora sint dum cōparantur malis.

¶ Qz mala vniuersitati valēt t faciētib sua ꝑpria vl patientib aliena ꝓsint electis tamē.

HInc ꝓz qz ex malis ꝫ fiūt aliqđ ꝓficit bonū dū bona magis placēt t laudabiliora existunt. Ipsius ēt faciētis ex malis ꝫ faciūt iterdū bona ꝓuenium. si fm ꝓpositū vocati sūt sci. Taleb. enim vt ait Augu. i lib. de correctiōe t gratia: vsqadeo deus oia cooperat i bonū: vt si q bonū deviant t exorbitāt: ēt hoc ipsum eis faciat ꝓficere in bonum. qz humiliores redeūt atq docciores vt Petrus. Illa etiaz mala que ab iniquis fideles pie perferūt: vt ait Augu. in lib. de trinitate ipsis vtiq ꝓsunt: vel ad delenda peccata: vl ad exercendas ꝓbandāsq iustitias: vl ad demonstrādā bni viri misericordiaz. Idcoq t Job dei manus t aplus sathane stimulum sensit. t vtiq bñ ꝓfecit: qz malū bene portauit.

¶ Ex ꝓdictis cōcludit ostēdens esse bonum fieri mala multis modis.

SIquis igit diligēter attēdat ꝙ scripture sunt: facile est ei percipere ex multis bona ꝓuenire: t ex ea rōne dictū esse q bonū est mala fieri vl esse: nō qz malum sit bonum: vl quia bonum sit malum fieri. Non est enim bonum malū fieri ab aliquo: qz nō est bonū vt aliquis faciat malū. Si eni ꝫ esset bonū: ꝓfecto bni deus auctor esset: q est auctor omnis boni. Qz si bni deus auctor est eo ergo auctore homo agit mala: t ita eo auctore homo sit ꝺterior. Et si eo auctore homo fit deterior: tunc eo volēte homo fit deterior. Idem est enim dicere aliquid fieri deo auctore: qđ deo volente. Deo autem auctore nō fit bō deterior: ergo non deo volente: vt Augu. in lib. lxxxiij. questio. aperte astruit a minore ad cemus ita. Nullo sapiente homie auctore fit bō deterior. Tanto eni est iusta culpa ꝙ in sapiēcy bonez cadere neqt. Est aūt deus omnis bonus sapiente ꝓfectōr. Absit minus ergo deo auctore fit homo deterior. Absit enim est ꝓfectamor dei voluntas ꝙ bonis sapientis. Illo aūt auctore cū dicit: illo volente dicat: ergo est vtiq voluntatis humane quo ē bō deterior: qđ virtū si lōge abest a dei voluntate: vt ratio docet: a quo fit querēdū est. Ecce aperte dicit aug. deo auctore vl volente bonum nō fieri deteriorem: sed vtio voluntatis sue. Nō est ergo deo auctore q malum fit ab aliquo: t ita deo volente mala non fiunt.

¶ Qz in deo nō est eā vt sit homo deterior.

DEinde idez augustinus ꝛgreno qđ sit causa vt homo sit deterior: i deo nō esse asserit in eodez lib. sic dicēs. Ut sit homo deterior: aut in ipso est: aut in alio: aut in nihilo. Si in nihilo: nulla causa est. Si in alio: aut in deo: aut in alio quolibet homine: aut in eo qui neqt deū neqt homo fit. Sed nō in deo. Bonoꝝ eni deus tm cā est: ergo aut in boie est: aut i eo qđ neqt deo neqt bō: aut in nihilo. Et ex his aperte ostēdit q nō est bonum vt sit homo deterior: qz non est deus eius rei causa: qui tm cā bonoꝝ est. Et si nō est bonum vt homo fiat deterior: nō est ergo bonum vt ab eo fiat malum: nō ergo vult deus vt ab eo fiat malum.

¶ Aliter ꝓbat q deo auctore nō fiūt mala.

ITez aliter eiusdē ostēdit q deo auctore. i. volēte non fiūt mala: qz ipse nō ē causa tendendi ad nō ee. Tēdere. n. ad nō esse malum est. Ipse autez auctor nō est mali non est. Tendit vero ad nō esse qui operat malum: nō ergo deo auctore est q aliquis operat malum. Non est ergo bonum q aliquis operat malum: quia tm boni deus auctor est. Hoc aūt Augustī. in eodē lib. aperte explicat ita dicēs. Qui oium q fiunt auctor est: t ad cui bonitatē id pertinet vt sit oe qđ est: boni tm̄ nō cā est. Quocirca mali auctor nō est: t ꝫ ipse summū bonum est: a quo in nullo deficere bonū ē: t malū ē deficere. Non ē ḡ cā deficiēdi. i. nēdū ad nō oe q vt ita dicā essendi cā ē: qz oias ḡ sūt auctor ē: ḡ neqnam sūt: bona sūt. Ecce aperte habes q deficere a deo q summū ē bonū: malū ē. Mala ergo facere malum ē: nō ergo deo auctore vel volente mala fiunt.

¶ Obiectio quorūdam sophistica qua probare nituntur ex deo esse q mala fiant.

IAm sufficienter ostensum est: q deo auctore nō fiunt mala. Quidā tamē sophistice icedētes: t ideo deo odibiles probare conant ex deo auctore esse q mala fiunt hoc mō. Qz mala fiunt verū est: Oe aūt verū qđ est: a veritate est ḡ deus. Ab deo ergo est q mala fiunt. Et aūt oe verū a deo sit cōfirmāt auctoritate Aug. in li. lxxxiij. questionū ita dicētis. Oe verū a veritate verū est. Est aūt veritas deus. Bene ḡ hi auctores oe verū. Est aūt vez q mala fiunt vel sunt. Deo ergo auctore est q sunt vel fiunt mala.

¶ Responsio vbi concedit omne verum esse a deo: t sophisma aperit.

Quidā facile ē nobis rēdē: ꝫ idigni risione vī qđ dīt. Oe nāqz vez a deo ē: vt ait aug. cui ꝓsonat amb. q inquit illō ꝓbū apli. Nemo ꝑt dicē dñs Jesus: nisi i spū scō. dic: q oe vez a quocūqz dr a spū scō ē. Cū itaqz vez sit q mala fiāt: bonez qđ dī illa locutōe. i. mala fiūt a deo ē: ꝫ nō ide scḡ q a deo sit vt mala fiāt. Si. n. ꝫ dicerē: auctor malorū deus ē intelligerē: qđ ex illi manifeste falsuz ostenderē. Deus ḡ ꝓbet furta fieri: ꝫ furta fieri vez est. ergo ꝓbet vez: nō scḡ.

¶ Panez ꝙstionis approbat illoz: qui dicunt deum nō velle mala fieri.

HEc igit t alia bmōi iania relinquēres: ꝓmisse qđus parti sanctoꝝ sanctoz: ꝙ ieōz testimonijs plene approbaf: dicamus deum non velle mala fieri: nec ēi velle nō fieri: neqz nolle fieri. Omne ḡ qđ vult fieri: fit: t oe qđ vult nō fieri: nō fit. Fiunt aūt multa ꝙ nō vult fieri: vt omnia mala.

¶ Omissio textus.

POstqua determinauit de voluntate dei na qđ sit t quot modis dicat. Ingrit de efficacia ipi. Et dixidit i quos vult ipa voluntate misericordiā. In his ondit ipos ee efficacē in ois. 47. di. (Voluntas ppe dei ē.) Postea ꝓ dixidit in duas fin duo ꝙ ꝓsit dina voluntate ineffacem ondere: vl q nō fiat qđ vult: vl q fiat qđ nō vult. In p̄ ꝙ ꝓmittit ꝓpositū. Ibi. Quez aliqđ velit fieri qđ non fiat. In 2ª vez aliqđ fieri qđ nō velit. ibi. (Nēq; cū celitet eia bona vī.) Circa ꝑ duo facit. Primo monet tribulationē ex duab auctib. 2º exponit eas. ibi. (Et exhortatio solēne vī.) (Nēq; cuz zabet vī.) Dic primat tertiu qđne inquirēdo virū deus nō velit vl velit mala fieri: q ul fiant. Circa B tria facit. Primo monet qđnes t ponit diuersas opiones. 2º ꝓsequit eas. ibi. (Quis n. dubi deum vī.) 3º eligit unam illaz. ibi. (Dec igit t alia vī.) Circa 2ª duo fac. Primo ꝓsequit ꝓmā opionē ponēdo duas rōnes eius. 2º ꝓsequit 2dam opionē. ibi. (Illis dog dicit vī.) Circa B ꝓma facit. Primo adducit quo fin hāc opionē videt ad rōnes ꝓme opionis. 2º inducit rōnes ad opionē 2dam. ibi. Sequit igit diligēter vī. 3º excludit quidā sophē obiectionē ꝓra hāc opionē. ibi. (Jam sufficienter ostēsum est.) Circa ꝑ duo facit. Primo ponit solas rōnis ꝓme. 2º dicit. ibi. (Ob hi ait Aug. vī.) (Sequit diligēter vī.) Dic ponit rōnes ꝓ hāc opionē. Et dixidit in pres tres rōnes. 2º incipit. ibi. (Deinde idē Augu. vī.) 3º ibi. (Jnē aūt exhibit vī.) Questio. I.

HEc querunt quamor. Primo virū deus velit fieri vele. 2º vez mala fieri sic bonum. 3º virum malum sit de ꝓuidē vniuersi. 4º vez deum mala fieri velle.

¶ Virz deus velit oēs homines salvos fieri. I.

DAmnum sic ꝓcedit. vī q deus oēs homines salvos fieri ve lit. Psio q auctus apl: q dī in 1ª ad thī. 2. Thy. 2. vult oēs homes vī. (Deus vult q pria voluntate omnipotens tuo obtinat.

sine ei⁹ uolitate: q; nō ei⁹ uolitate fit peccatū: nō ꝙ deo uolēte uel nolēte ꝫ nō uolēte fiāt mala. Quia nō subest dei uolitati ut malū fiat ul nō fiat: sed ut fieri sinat: q; bonū est finere mala fieri: t utiq; uolēdo sinit nō uolēdo mala: ꝫ uolens finere ut ipsa fiāt. Quia nec mala fūt bona: uel ea fieri uel esse bonū est.

¶ Quomō intelligendus sit illud augustini mala fieri bonum est.

Illud ꝙ dicit Aug. ait. mala fieri bonus est: nec sinerent mala ab omipotēti bono fieri: nisi ꝫ eēt bonū ut ea cōtinerēt ratiōe dictū ei⁹ asserit: q; ex malis que fūt deꝰ bona elicit: nec ipse permitteret ea fieri nisi de eis bñ aliqd faceret. Dñs Aug. in codez lib. ench. agit idcirco ꝓdictoq; uerboꝝ tale esse intelligendus ait. Deꝰ omipotēs cui rerus est summa potestas eus summe bonus sit: nullo mō sineret aliqd mali eē in operib⁹ suis nisi usq; adeo eēt omipotēs t bonus: ut bñ faceret etiaꝫ de malo. Ite in eodē. Meli⁹ iudicauit deꝰ de malis bona facere ꝫ mala nulla permittere. Et ꝫ utiq; sensu dictū est ac uerū bonū ē mala fieri: q; ex malis ꝫ fūt bonis: q ꝫ ꝓpositū uocati fūt sancti: accidit bonitas. i. utilitas. Talib⁹. n. ut ait apostolus: in bonum cooperant omnia etiam mala: quia eis ꝓsunt: que aliis facientib⁹ obsūt. Unde etiam aliquādo in scriptura legitur mala appellari bonum: ut Hieronymus super Marcum. Malum inquit Jude bonū fuit. s. nobis: nec si bonus est illi uel illi inde sequitur q; simpliciter bonum sit: proprie eni ac simpliciter bonū est qđ in se t faciēti bonū est.

¶ Quadripartita boni acceptio.

Est. n. aliquid qđ in se bonus ē t cui sit: sed nō est bonū facienti: ut cū subuenit pauperi: ꝫ nō pp deū. t aliqd bonū i se t faciēti: ꝫ nō ei cui fit: ut cū ueritas pp deū alicui nō obediēti pdicat. t aliqd i se t faciēti t ei cui fit bonū: ut cū ueritas ꝓdicat pp deū credēti. Dñs aplus. Bonus odor sum⁹ deo: aliis odor uite: aliis odor mortis. Est aūt aliud qđ nec i se bonum ē: t faciēti nocet t dānat nisi pniteat ut malum: valet tñ ad aliqd. Ut eni ait Augu. in ench. Ei summe t equaliter immutabiliter bona trinitate creata sūt omnia: nec fieri nec equaliter: nec mutabilia bona: sed tamē bona etiaꝫ singula. Simul ꝙq; uniuersa ualde bona. Quia ex omnibus cōsistit uniuersitas admirabilis pulchritudo. In qua etiaꝫ illud quod malum dicitur bñ ordinatum t loco suo positum: eminētius cōmēdat bona: ut magis placeāt t laudabiliora sint dum cōparantur malis.

¶ Quomala uniuersitati ualeāt t faciētib⁹ sua ꝓpria ut patēnib⁹ aliena ꝓfint electis eternis.

Hinc ꝓs ꝙ ex malis q̄ fiūt aliq̄s ꝓficit bonū dū bona magis placēt t laudabiliora existunt. Ipsis ēt faciētib⁹ ex malis q̄ facūt iterdū bona pronunciatis. i. ꝓpositū vocati sūt sci. Talib⁹ enī ut ait Augu. i lib. de correctiōe t gratia: ꝙq; adeo deꝰ oia cooperat i bonū: ut si q; bonū detriane t expiet: humiliet: et hoc ipsum eis faciat ꝓficere in bonis. q; humilios eos redēt atq; doctiores ut Petros. Illa eniaꝫ mala que ab iniquis fidelos pie perferūt: ut ait Augu. in lib. de trin. ipsis uniq; ꝓsunt: uel ad discenda peccata: uel ad expercendaꝫ ꝓbandāq; iustitiaꝫ: ul ad demonstrādā uanā uite miseriaꝫ. Idcoq; t Job dei manus t aplius latbane stimulum sensit. t uterq; bñ ꝓfecit: q; malis bene portauit.

¶ Ex ꝓdictis cōcludit ostēdens esse bonus fieri mala multis modis.

Iamis igit diligēter animādat q̄ scripta sunt: facile est expedire ex malebona q̄uenire: t ex ea rōne dictū esse q̄ bonū est mala fieri ul esse: nō q; malum sit bonum: ul quia bonum sit malum fieri. Non est enim bonum malū fieri ab aliquo: q; nō est bonū ut aliquis faciat malū. Quod ꝫ esset bonū: ꝓcerto bonꝰ deus auctor esset q̄ est auctor omnis boni. Et si bonꝰ deus auctor est eo ergo auctore homo agit mala: t ita eo auctore homo fit deterior. Et si eo auctore homo fit deterior: nunc eo uolēte homo fit deterior. Idem est enim dicere aliquid fieri deo auctore: qđ deo uolente. Deo autem auctore nō fit bō deterior: ergo non deo uolente: ut Aug. in lib. lxxxiij. questio. aperte astruit a minore decano ita. Nullo sapiente homie auctore fit bō deterior. Tanta eni est ista culpa q̄ in sapiēcy boies cadere negt. Est aūt deꝰ oi boie sapiente pcellentios. Nihilo minus ergo deo auctore fit homo deterior. Nihilo eniꝫ est pcellentior dei uolitas q̄ boiis sapientia. Illo aūt auctore cū dicit: illo uolente dicit: ergo est uerū uoluntatio humane quo ē bō deterior: qđ uanū longe abest a dei uolitate: ut ratio docet: a qua fit querēdū est. Ecce aperte dicit aug. deo auctore ul uolente bonum nō fieri deteriorem: sed uitio uoluntatis sue. Nō est ergo deo auctore q̄ malum fit ab aliquo: t ita deo uolente mala non fiunt.

¶ Q; in deo nō est cā ut sit homo deterior.

Einde idez augustinus q̄rens qđ sit causa ut homo sit deterior: i deo nō esse asserit in eodez lib. sic dicēs. Ut sit homo deterior: aut in ipso est: aut in alio: aut in nihilo. Si in nihilo: nulla causa est. Si in alio: aut in deo: aut in alio quolibet homine: aut in eo qui neq; deꝰ neq; homo fit. Sed nō in deo. Bonoq; eni deo nīl cā est: ergo aut in boie est: aut i eo qđ neq; bō neq; hō: aut in nihilo. Et ex hio aperte ostēdit q̄ nō est bonum ut sit homo deterior: q; non est deus eius rei causa: qui nīl cā bonoꝝ est. Et si nō est bonum ut homo fiat deterior: nō est ergo bonum ut ab eo fiat malum: nō ergo uult deꝰ ut ab eo fiat malum.

¶ Aliter ꝓbat q; deo auctore nō fūt mala.

Dez aliter cuiā ostēdit q; deo auctore. i. uolēte non fūt mala: q; ipse nō ē causa tendendi ad nō eē. Tendere. n. ad nō esse malum est. Ipse aūt eoꝝ auctor: malt non est. Tendit uero ad nō esse qui operat malum: nō ergo deo auctore est q; aliquis operat malum. Non est ergo bonum q; aliquis operat malum: quia nīl boni deus auctor est. Hoc aūt Augustī. in eodē lib. aperte explicat ita dicēs. Qui oium q̄ sunt auctor ē: t ad eui⁹ bonitatē id pinet ut sit eē qđ est: bonꝰ ut omnino eā est. Quocirca mali auctor nō est: t iōipse summū bonum est: a quo in nullo deficere bonū ē: t malū ē deficere. Non ē q̄ eā deficiēdi. Inclēdi ad nō eē q; ut ita dicā effendi eā ē: q; oiaꝫ q̄ fūt auctor ē: q̄ mīmum fūt: bona sūt. Ecce apte habes q; deficere a deo q̄ summū ē bonū: malū ē. Mala ergo facere malus ē: nō ergo deo auctore uel uolente mala fiunt.

¶ Obiectio quoꝝdaꝫ sophistica qua probare nituntur ex deo esse q; mala fiant.

Am sufficienter ostensus est: q; deo auctore nō fiunt mala. Quidā tamē sophistice iecebreo: t ideo deo obiicio probare conant ex deo auctore esse q; mala fiunt hoc mō. Ex mala fiunt uerū est: Dē aūt uerū qđ est: a ueritate est q̄ deꝰ ē. Et deo ergo est q; mala fiunt. Ex aūt oē uerū a deo sit cōfirmāte auctoritate Aug. in li. lxxxiij. questionū ita dicēte. Oē uerū a ueritate uerū est. Est aūt ueritas deꝰ. Deū ꝫ ex auctoritas oē uerū. Est aūt uerū q; mala fiunt uel fiunt. Deo ergo auctore est q; fiunt uel fiunt mala.

¶ Responsio ubi concedit omne uerum esse a deo: t sophisma aperit.

Dūb⁹ facile ē nob rīdē: ꝫ idigni rīsione ut qđ dixi. Oē nāq; uerū a deo ē: ut ait aug. cui plenat ambo tractatio illoꝝ duoꝝ apli. Nemo sic dicē deus. Je fiuentis i spū scō. dicēs: q; oē uerū a quocūq; dicit spū scō ē. Cū itaq; uerū sit q; mala fiūt: uerū q; deus illa locutus ē. i. mala fiūt: a deo ē: ꝫ nō ide sequit q; a deo sit ut mala fiāt. Si. n. ꝫ diceret: auctor malos deus oē intelligeret: qđ ex illi manifeste fallitas ostenderet. Deꝰ ꝫ ꝓbet furtū fieri: ꝫ furtū fieri uerū est. ergo ꝓbet uerū: nō sequt.

¶ Partes ꝙstionis appobat illoꝝ qui uolunt deum nō uelle mala fieri.

Ec igit t alta bmōi iania relinquētes: ꝓmisse q̄nis parti famosi fauctores: q; secūdū testimonia plenis⁹ appobat: dicamus deum non uelle mala fieri: nec sīl uelle nō fieri: neq; nolle fieri. Omne ꝫ qđ uult fieri: fit: t oē qđ uult nō fieri: nō fit. Fiunt aūt multa q̄ nō uult fieri: ut omnia mala.

¶ Diuisio textus.

Ostquā determinauit de uolūtate dīna qđ sit t quot modis dicat. Integrit de efficacia ipī. Et quidē i pmis ostendit in duas ptes duo q̄ pīt dīna uolūtate: efficacem esse: uel q; nō fiat qđ uult: uel q; fiat qđ nō uult. In ꝑmo ꝓpe ꝓtractat qđ dic. Utiq; aliqd uelit fieri qđ non fiat. In 2ª uero aliqd fiat qđ nō uelit. ibi. (Ideo ait scīptor eius bona ut.) Circa ꝑmū duo facit. Primo mouet dubitationē ex dictis auctoris. 2ª exponit eas. ibi. (Sed audiamus solonē ut.) Circa ꝑmū duo facit. Primo mouet qnes. 2ª ponit diuersas opiones. 2ª prosequit eas. ibi. (Qui. n. nolle deum

¶ Contra voluntas cōditionata est voluntas imperfecta. sed nihil imperfectum deo est attribuendum. ergo etc. ¶ Praeterea [illegible] vult quod opus suum finē consequatur [illegible] homo est factus contra ad quā deus eum creauit. ergo vult oēs homines saluos fieri. ¶ Praeterea voluntas habens charitatē [illegible] voluntati diuinae. sed habens charitatem omnibus salutē optat. ergo videtur quod et deus omnes saluos velit. ¶ Praeterea nullus potest saluari nisi deus eum velit saluare. Si ergo deus non oēm hominē saluare vult non est in potestate [illegible] hominis ut saluetur [illegible] non est in potestate nostra nec meremur penas vel [illegible]. ergo nō est imputādus eis qui nō saluantur quod falsum est. ergo videtur quod deus oēs homines saluare velit.

Sed contra praedestinatio est propositum miserēdi secundum Augustinum. si igitur deus vellet oēs saluari oēs essent praedestinati. quod falsum est: quia cum nō oēs saluentur aliquis est praedestinatus qui nō saluatur. ergo nō vult deus oēs homines saluos fieri. ¶ Praeterea voluntas dei est prima et summa causa rerum ut supra dictum est. sed posita causa ponitur effectus. sed non oēs saluantur. ergo videtur quod nec voluntas dei sit de omnium salute.

Respondeo dicendum secundum Damascenum quod voluntas est duplex. scilicet antecedēs et consequēs. et hoc cōtingit nō ex aliqua diuersitate voluntatis diuinae. sed propter diuersas cōditiones ipsius voliti. Potest enim in vnoquoque homine cōsiderari natura eius et aliae circumstantiae ipsius: ut quod est volens et pparans se ad salutē suam: vel ē repugnans et contrarie agens. Si ergo in homine tātum natura ipsius cōsideretur ... bonum est oēm homines saluari: quia oēs cōueniunt in natura humana. Et cum oē bonum sit volitū a deo hoc est deus vult: et hoc vocatur voluntas antecedēs quā oēs homines saluos fieri vult secundum Damascenum. Et huius voluntatis effectus est ipse ordo naturae in finem salutis et promouentia in finem omnibus communiter proposita tam naturalia quam gratuita sicut potentiae naturales et praecepta legis et huiusmodi. Consideratis autē omnibus circumstantiis personae sic nō inuenitur de omnibus bonum esse quod saluentur. bonum enim est eum qui se praeparat et cōsentit saluari per largitatem gratiae diuinae. nolentem vero et resistentem nō est bonum saluari: quia iniustum est. Et quia hoc nō se habet aliquid ad hoc quod sit volitum a deo: sicut se habet ad hoc quod sit bonum. ideo istum hominē sub istis cōditionibus cōsideratum nō vult deus saluare. sed tale esse qui est volens et cōsentiens: et hoc dicitur voluntas consequens: eo quod praesupponit praescientiam operum nō tamquam causam voluntatis sed quasi rationē voliti ut supra dictum est.

Ad primum ergo dicendum quod secundum Damascenum verbum apostoli intelligitur de voluntate antecedente et nō de consequente. Sed secundum Augustinum intelligitur de cōsequente. vnde exponit eum dupliciter. Vno modo ut sit distributio accommoda pro omnibus qui saluantur: ut in littera dicitur. Alio modo ut sit distributio pro generibus singulorum: quia de qualibet cōditione hominū aliquos praedestinauit ad vitam et nō pro singulis generum. ¶ Ad secundum dicendum quod voluntas antecedēs potest dici cōditionata: nec tamē est imperfectio ex parte voluntatis diuinae: sed ex parte voliti quod nō accipitur cum oībus circumstantiis quae exiguntur ad rectum ordinē in salutem. ¶ Ad tertium dicendum quod habens charitatē optat omnibus salutem aeternam absolute eo quod cognitioni suae nō subiacet cōditiones quibus a salute aliquis deordinatur quae diuinae cognitioni subiacent. et ideo nō est idē iudicium de voluntate habentis charitatē et de voluntate diuina ipsius dei. ¶ Ad quartum dicendum quod sapiens artifex nō vult quod opus suum finē attingat nisi secundum rōnē suam. si enim aliquid habeat contrariam dispositionē ad formā quā inducere intendit nō inducit in eam formam nisi forte illa indispositione remota. sicut aedificator nō vult quod lapis

dei cōueniunt ad cōstitutionē hominis [illegible] in eis manet: et ita est de deo. ¶ Ad quintum dicendum quod iste cōditiones quibus homo efficitur deordinatus a cōsecutione finis sub quibus existentē deus eum saluum esse nō vult: sunt ex ipso homine: et ideo totum quod sequitur sibi imputatur in culpam.

¶ Utrum sit bonum fieri mala. II.

Ad secundum sic proceditur. videtur quod mala fieri sit bonum. Utrum enim et bonū cōueniunt: sed mala fieri est verum. ergo est bonū. ¶ Praeterea quodque est volitū est bonū: quia malum est praeter voluntatē: ut dicit Dionysius .4. c. de diui. no. Sed mala fieri est volitū a faciēte malū voluntarie. ergo mala fieri est bonū. ¶ Praeterea illud quod est causa boni videtur esse bonum et nō malum. sicut frigidum nō est causa calidi. sed quod mala fieri est causa boni. sicut ex actione mala causatur bona passio: et multa bona quae ex hoc quod mala fiunt eliciuntur. ergo mala fieri est bonum. ¶ Praeterea oē iustum est bonum. sed mala fieri est iustum. ergo etc. probatio medie. Omnis pena a deo est et iusta est: sed vnum peccatum est pena alterius. ut Greg. dicit: et probatur ex hoc quod habetur ad Ro. i. propter quod tradidit etc. Et apo. vlti. qui in sordibus est sordescat adhuc. ergo mala fieri est iustum. ergo est bonum.

Sed contra quaedam mala sunt sicut actus peccatorum quorum esse est in fieri. si igitur eorum fieri est bonū: et ipsa esse est bonū: quod a nullo opinione cōceditur. ¶ Praeterea motus secundum philosophum in .5. phy. recipit speciem a termino. sed cuius fieri terminatur ad esse hoc est quod sit. ergo cum malū non sit bonum. videtur quod nec malum fieri bonum sit.

Respondeo dicendum quod super hoc inueniuntur duae opiniones in littera: quae in quodā cōcordāt. in hoc scilicet quod est mala nō esse bona. in quodam vero discordant eo quod vna ponit mala fieri vel esse bonum esse. alia vero hoc negat et hoc videtur verior sicut et magister dicit. Omnibus enim constat quod malum per se loquēdo bonum nō est: sed per accidens potest esse bonum: inquantū scilicet cōiungitur in vniuerso alicui bono: ad quod per accidens ordinem habet: sicut aedificator dicitur albus per accidens inquantum scilicet ars aedificata et albedo in eodē subiecto cōueniunt: et quia esse vel fieri ponit quādā ordinē secundum quod includit cōpositionē quādā. ideo prima opinio dicebat quod esse mala vel fieri bonū est. Sed hoc nō sufficit: quia sicut malū per se nō est bonum: ita et ordo mali nō est bonū secundum se: sed magis malū inquantū habet sit inordinatio: et ipsa inordinatio est ordo eius. sicut ipsa priuatio est esse eius: et ipsa negatio est eius positio: sic est in ceteris priuationibus: et ideo mala fieri vel esse malū est et nō bonum: quia cum dicitur mala esse absolute nullo addito: fit esse designat compositionem huius priuationis ad subiectum in quā cōpositione nō cōsistit rō bonitatis. sicut et cum dicitur albedinē esse abstractus significatur ordinē eius ad subiectum: quia accidentis esse est inesse. sed comparatio mali ad bonū quod ex eo elicitur significatur per esse positum in hoc dicto mala esse occasiones bonorum: et ideo hoc bonū est mala esse occasiones bonorum: sed mala esse simpliciter nō est bonum.

Ad primum ergo dicendum quod sicut supra dictum est: veritas est de his quorum rō cōpletur per operationem animae: et fundamentū habet in re. nō est autē incōueniens quod de re mala sit operatio animae bona: et quod rei malae ratio sit in anima bona: sicut et nō ens in re est ens in anima rōcinante vt negationes et priuationes: sicut patet ex .4. metaphy. Et Cōmē. vel si procedatur a bonitate veritatis secundum quod cōpletur in operatione animae ad bonitatem eius quod est in re: erit fallacia accidentis. hoc est quod est mala esse accidit hoc quod est esse intelligibile vel significabile sic est in re in quā cōsistit rō veri vel scilicet significet vel intelligatur aliquid sic est in re. vel nihil. probabitur dicere quod mala esse est verum sed hoc verum quod est vel significat mala esse est bonum: quia mala esse sit malum. ¶ Ad secundum dicendum quod mala fieri nō est volitum per se: sed per accidens inquantū est bonum ei.

mentum rōne alicuius boni annexi: quia nihil est pure malum secundum Dionysium. ideo omnia mala quodāmodo est ignorās secundum philosophum inquantum decipitur in eligendo. ¶ Ad tertium dicendum quod mala fieri nō est causa boni nisi occasionalis et per accidens. Est enim quaedam causa per accidens quae nihil operatur ad effectum: sicut musica aedificatoris ad domū. Est enim quaedam causa per accidens cuius operatio attingit vsque ad effectum: quē tamē praeter intentionē inducit: et talis causa per accidens est casus vel fortuna: sicut fodiēs sepulchrum ad sepeliēdum inuenit thesaurum praeter intentionē. Quaedam vero causa per accidens est quae aliquid operatur: nō tamē pertingit eius operatio vsque ad effectum cōiunctum: sic mala fieri est per accidens boni sicut patet persecutio tyranni nō attingit patientiam martyris: sed cruciatum corporis quae est materia patientiae: et talis causa dicitur proprie occasio. vnde nō sequitur quod mala fieri sit bonum: quia vnum cōtrariorum potest esse per accidens causa alicuius: sicut frigidū per accidens calefacit: ut in .8. physi. dicitur. ¶ Ad quartum dicendum quod peccatum per se nō est pena: sed per accidens tantum scilicet ratione accidentis et cōsequentis eam. si enim cōsideretur actio peccati secundum quod egreditur ab agēte voluntario sic habet rōnem culpae et iniustitiae: sed antecedēs hanc actionem scilicet desertio a deo propter meritum praecedētis culpae inquantum est ex ordinatione diuinae rōnis pene habet et iusta est. vnde nō sequitur quod mala fieri sit bonum. Similiter etiam defectus qui cōsequitur ipsum actum peccati in eo quod dum inordinate persequitur paruum bonum deficit a magno bono: pena est ex iusta dei ordinatione proueniens: vt cum aliquis quaerit delectationes corporis et amittit delectationem dei. et propter hoc dicit Augu. quod omnis inordinatus animus sibiipsi est pena.

¶ Utrum malum sit de perfectione vniuersi. III.

Ad tertium sic proceditur. videtur quod malum sit de perfectione vniuersi. Dicit enim Diony. in .4. cap. de diui. no. Erit malum ad oēm vniuersi perfectioni cōferens et toti secundum seipsum nō imperfectum esse largiens. ¶ Praeterea bonum vniuersum est bonum ordinis: sed in vniuerso malum est ordinatū. vnde dicitur in littera quod malū bene ordinatum et suo loco positum eminētius cōmendat bona. ergo malum est de perfectione vniuersi. ¶ Praeterea illud sine quo multae perfectiones vniuerso deessent ad perfectionē vniuersi confert: sed malum est huiusmodi. si enim corruptio elementorum nō esset. nō esset forma mixti: neque anima in corpore mixto. et si nō esset persecutio nō esset patientia martyrum: et si non esset miseria nō esset misericordia. ergo etc. ¶ Praeterea omnis ratio bonitatis confert ad vniuersi perfectionē: sed si malum nō esset: aliqua ratio bonitatis vniuerso deesset scilicet bonitas cōparationis qua bonum cōmendatur per cōparationem ad malū. ergo malū est de perfectione vniuersi.

Sed cōtra quicquid est de perfectione vniuersi est vel existens sicut substantia: vel in existentibus sicut accidētia: sed malum non est huiusmodi. vt Diony. probat. ergo non est de perfectione vniuersi. ¶ Praeterea illud sine quo vniuersum melius esset non cōfert ad perfectionem vniuersi: sed si malum non esset vniuersum melius esset: quia malum plus tollit vni quam addat alteri: quia ei cuius est tollit bonitatem absolutam: alteri autē addit bonitatem comparationis. ergo etc.

Respondeo dicendum quod malum per se ad vniuersi perfectionem nō confert. illud enim per se confert ad perfectionem alicuius totius quod est pars cōstituens ipsum vel causa per se alicuius perfectionis in ipso: sed malum nō est pars vniuersi: quia neque habet naturam substantiae neque accidētis sed priuationis tantum: vt Diony. dicit. nec iterum per se aliquod bonum causat. sed per accidens confert ad vniuersi perfectionē inquantum cōiungitur alicui quod est de perfectione vniuersi. Hoc autē potest esse vel per accidens malo vel cōsequens. Antecedēs sicut natura quae quandoque deficit et quandoque nō: vt lib. arbitrium hominis: et sine tali natura ex cuius defectu incidit malum nō esset vniuersum perfectum in omnibus gradibus bonitatis. cōsequēs autem est illud bonum quod occasionatur ex malo quod est decor resultans in bonum ex comparatione mali. vel aliqua perfectio ad quā mediante malum se habet sicut persecutio ad patientiā. vel aliis infinitis modis: quia causae per accidens infinitae sunt secundum philosophum in .2. physicorum.

Ad primum ergo dicendum quod Diony. cōcludit hoc ducendo ad impossibile: et ideo relinquitur hoc quasi pro incōuenienti quod malum per se sit de perfectione vniuersi. ¶ Ad secundum dicendum quod illud bonū ordinis quo malum ordinatum est: nō est in eo in quo est malū: sed in altero sicut saeuitia tyranni ordinatur per patientiam quae est in martyrio vel in eodem sed altero sicut habitualis quae relinquitur ex praecedēti peccato in eo qui per poenitentiam iam alter effectus est: quia iustus ordinat penā praecedēs in eodē. vnde malū nō confert ad perfectionē vniuersi nisi per accidens. ¶ Ad tertium dicendum quod illas perfectiones nō per se addit malum: sed cōsequuntur illud per accidens: et ideo ratio nō procedit. ¶ Et similiter dicendum ad quartū. Sciēdum tamē quod etsi nullum malum esset adhuc posset esse bonitas cōparationis magis boni ad minus bonum: quia minus enim minus bonū caret aliqua perfectione quae est in magis bono: nō tamē oportet quod sit malum: quia malum cōsistit in priuatione eius quod est debitū et natum haberi sicut est caecitas. ¶ Ad quintum dicendum quod intētio Diony. est dicere quod malum nō sit aliquid positiue: neque vt per se subsistens neque vt in alio existens: et ex hoc potest ostēdi quod nō principaliter se ad perfectionē vniuersi: sed per accidens pertinere nihil prohibet. ¶ Ad sextum dicendum quod de oībus malis verum verum est quod si nō permitterentur esse vniuersum imperfectius esset: quia nō essent naturae illae ex quarū cōditione est vt deficere possint: quibus subtractis vniuersum imperfectius esset nō ipsetis oībus gradibus bonitatis. Sed aliqua mala sunt quae si nō essent vniuersum esset imperfectius illa. scilicet ad quae cōsequitur maior perfectio quam illud quod priuatur: sicut est corruptio elementorum ad quā sequitur mixtio et formae mixtorum nobiliores formis elementorum. Quaedā vero mala sunt quae si nō essent vniuersum perfectius esset. illa scilicet quibus maiores perfectiones priuantur quam in alio acquirantur: sicut praecipue est in malis culpae quae ab vno priuant gratiam et gloriam: et alteri cōferunt bonū cōparationis vel aliquā rōnē perfectionis quae et nō habita possit perfectio virtutis haberi: sicut sine patientia actu in persecutionibus illatis potest aliquis ad vitā aeternā peruenire. Unde si nullus homo peccasset vniuersum genus humanū melius foret: quia etsi directe salus vnius occasionetur ex culpa alterius: tamē sine illa culpa salutē cōsequi posset: nec tamē hoc mala neque illa per se ad perfectionē faciunt vniuersi: quia perfectionū nō sunt causae sed occasiones.

¶ Utrum deus velit mala fieri. IIII.

Ad quartum sic proceditur. videtur quod deus velit mala fieri. quia secundum Senecā sapientis nō est turbari: sed magis gaudere in infortuniis in quibus bonū virtutis sue perpendi potest. quod etiam probatur in primo ethi. de felice. sed deus est sapientissimus et felicissimus: cum ergo decor iustitiae et sapientiae sue appareat in malis quae fiunt: videtur quod deus velit mala fieri. ¶ Praeterea mala fieri et nō fieri sunt opposita secundum affirmationē et negationē: sed inter talia opposita nō cadit mediū. cum igitur hoc sit falsa. deus vult mala nō fieri. vt obiter concedit. videtur quod hoc sit vera. deus vult mala fieri. ¶ Praeterea nullius sapientis voluntas est impossibilium: sed ipso est quo remoto hoc quod est mala nō fieri sequatur mala fieri. cum igitur a

volūtate dei remouat? B q̄ mala nō fieri: q̄ tu vult mala nō fieri videt̄ q̄ necessario velit mala fieri. ¶ Si fiat ꝑ mē auctor̄ grauitia est t auctor mōr: sicut culpa ꝑ priuatio boni gr̄cia t pena est ꝑuatio bonū nāe Sz Augꝰ cum ipse deus velit penas inferri: videt̄ q̄ eadem ratione velit mala culpe fieri.

Sed contra uolūtas nō nisi finis est t eoꝝ que ordinant̄ in finem: sed mala nō fiūt nisi ꝑ ordinationē a fine. ergo deꝰ nō vult mala fieri. ¶ Q̄ gaudet cōtrariꝰ voluntati suam voluntati dei nō peccat: sed quidā peccatoꝝ eorūdē peccat q̄ vult a se mala fieri. ergo in B voluntatē sua deuine nō cōformat. ergo deus nō vult mala fieri.

Respondeo dicēdū q̄ cuiꝰ voluntas dei sit cā bonitatis eius t eius finaliꝰ volitoꝝ B modo se habz aliquid ad B q̄ sit volitaꝝ a deo sicut se habz ad B q̄ sit bonū. Ubi cum maliꝰ fieri sim̄ se non sit bonum vt dictuꝫ est. nō erit ꝑ se volitū a deo: sz virtūq̄ bonū sibi cōiunctū ē bonū t a deo volitū. Cui tñ q̄ cōtingit nō ꝑ ptēs deficere quin deꝰ in tali cōditione instituat t cōseruat. vel dicit̄ q̄ non vult mala fieri: sed vult permittere mala fieri. vult enīz bonum ꝓcedēs ex quo malum ordinat̄ ex quo sequat̄ q̄ velit mala facta ordinare: nō aut̄ q̄ velit ea fieri.

Ad primum dicendū q̄ ordo q̄ decet diuine sapiētie apparet in permissione malorū t ordinatione eoꝝdē vtrūq; vult deꝰ: sed nō malum fieri: q̄ sm se dicit peccatum. a deo tñ ipē expl̄ata pēna. ¶ Ad scdm dicendū q̄ ignis fieri: t nō fieri mala sūt oppolita per affirmationē t per negationē: nō tamē B duo velle fieri t velle non fieri. contradictorie opponunt: q; vtrūq; est affirmatiue: actu volitatiue vtroq; affirmato. Unde neutra ꝯcedēda est nec q; ipse velle mala fieri: nec q; velle nō fieri: sed nō velle fieri q̄ est negatiue: nō aut̄ velle fieri: q; B remanet actus volitatiue affirmatiue: t negatio ferē ad volitum: sicut t in toto cōdecimo eius. vnde idem est nōle fieri t velle nō fieri. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ mala culpe nō fieri vult deꝰ voluntate antecedēte: nō aut̄ voluntate cōsequēte nisi de illis quos scit mala nō velle facere. q; volunt̄as cōsequēs recipit cōditionē creature. Nec tamē sequit̄ q; voluntate cōsequēte velit mala fieri. sed vult genitorē mala fieri: nec tamē ipossibile vult: q; nō vult vt simul mala fiant: nō fiāt vel q; neutrū eoꝝ fiat vnū: sicut alios ꝓcedebat. Fieri enim mala: t mala nō fieri sunt cōtradictorie oppolita. t ideo inter ea nō pōt esse medium: sed velle mala fieri t velle nō fieri non sunt cōtradictorie: t ideo nō est necesse alterum esse verum. ¶ Ad q̄rtū dicendū q̄ sicut malū oppolitur gre nō ē voluntas a deo ita nec malū oppolitū nāe: sed mō ordinez vnum ad alterū vult. B aūt ordo ipe trat in rōne pene: t ideo penā vult inferri: sed culpā nō vult fieri: q; in culpa significat malum fm q̄ exit a causa deficiēte t nō fm q̄ ordinatur ab eo ordinante.

¶ Expositio textus.

Non quia nullus boꝝ est ꝑ. Dee intelligit̄ de humane gre. si aūt de humane nāe intellect̄ intelligat̄ sic absolute enim bonem illuminat. q; fm Ambro. omnem veritatē a quocūq; dicat a spū scō est. ¶ Est enī aliquid q̄ in se t. ¶ Contra hoc distinctionis est p; q; fm Dion. bonū cōstat ex vna cā plena: sed malū ex quolibet defectu. Ad B g̃ q̄ aliqua actus sit absolute bon⁹ opt⁹ q̄ cōgregat bonitas ex q̄ actus est bonus in se vt dare elemosynā vel aliqd hui⁹ t bonū ex parte agētis vt. (beliarum. t B includit tria fm ꝓm in. 2. etbi. f. voluntatē vel electionē t debitus finē t finitū aut̄ in opere ad minus in ꝓpōne: t B sufficit ad B q̄ act⁹ absolute bonus dicat. Sz in actibus qui ad aliuꝫ ordinant̄ ops tm ad cē ad ꝑfectionē bonitatis vt in eo ad quem fit effectū bonitatis cōsequat. Et ex B fiunt quadruplex motiuū boni q̄ ponit. De ꝓdictis est q̄ bis b̄ria. f. q̄ē bonum in se t faciēti t cui fit. t B est fm se t simplr. t ꝑfectū bonuꝫ. Aliqd aūt est q̄ habz vnū ex bis. f. q̄ē in se bonum t faciēti: nō ei cui fit: t B est simplr bonū: sz nō ꝑfectum. Et aliquid habz alia duo. f. q̄ē bonuꝫ in se t cui fit sed t nō faciēti: t B nō simplr bonū est: sz est ꝑ se bonū. Aliud aūt est q̄ habz vnuꝫ tm ex bis. f. q̄ nec est bonum in se nec faciēti: sz cui fit: t B ꝑ accidēs ē. De aūt̄ fit bonum faciēti: t nō in se B nō pōt cē. nihil aūt̄ est q̄ nec in se nec faciēti nec alicui alteri possit: cū oīa ordinata sint ad bonum. (Aperte assūit a minori cē.) i. a minꝰ re t nō ab eo q̄ minus videt̄: t tū locus negatiꝰ ē t nō affirmatiuus. Uel fumēdus q̄ mīr videt̄ B ipsius negatum q̄ est sapiēte hominē nō cē auctorē deteriorationis a quo minus videt̄ B negari q̄ a deo. (Nullo sapiēte bole t.) Uidet̄ B cē falsum: q; sapiēta est in cognitōe. contingit aūt̄ hīa eoꝝ agere q̄ cognoscunt. Et dēm q̄ sapiēs dic⁹ fumit̄ ꝓ virtuoso: t modus ille accipiēdi deriuat̄ vel a sapore vinūs vt quidā dāt: vel veri⁹ ab opinōe Socratis qui fm ꝓm in. 6. etbi. ētures scias cē ponebat: t nullum peccare nisi ignorāte. Quis aliquale B verū sit de ignorantia electionis q̄ est in particulari in actu cōsiderato. Uel pōt dici q; accipit sapiēs ꝓ pudēte: sicut ēt in oībus fumit̄ de virtute q̄ ponit in. 2. etbi. vbi dicit̄ q̄d sapiēs determinabit. Pudēs aūt fm ꝓm in. 6. etbi. nō peccat sed cauet nec ꝓcius nec tēperatus. (Deinde idē Aug. t.) Dee ratio differt a ꝓcedēte: q; b ꝓcedit ex rōne bonitatis. ꝓcedēs ex auctate diuinaꝝ: nō ē auctor malorū. (Non ē causa rendēdi ad nō cē.) Cōtra. Deut. 32. ego occidā t. Et dēm q; nō cē nūqz est ꝑ se intētus ab aliquo agēte: sz ꝑ accid

volūtate dei remanet ꝙ q̄ mala nō fieri: q̄ de ſi vult mala nō fieri. videt̄ ꝙ neceſſario velit mala fieri. ¶ P. ſicut deus ē auctor gratie ꝛ auctor nāe: ſicut cul- pe eſt punitor: bonū gratia ꝛ pena eſt punitio bonū nāe ſꝫ Aug. cum igit̄ deus vult penas inferri videt̄ ꝙ eadem ratione velit mala culpe fieri.

Sed contra voluntas nō niſi finis eſt ꝛ eoꝝ que ordinant̄ in finem: ſed mala nō ſūt niſi per declinationē a fine. ergo deꝰ nō vult mala fie- ri. ¶ P. quicūq; cōformat voluntatē ſuam voluntati dei nō peccat: ſed quilibꝫ peccator eo ipſo peccat ꝙ vult a ſe mala fieri. ergo in h voluntatē ſuā diuine nō cōformat. ergo deus nō vult mala fieri.

Reſpondeo dicēdū ꝙ cū voluntas dei ſit eī bono rum olim ꝛ olim ſuorum voluntaꝫ h modo ſe habꝫ aliquid ad h ꝙ ſit volitū a deo ſicut ſe habꝫ ad h ꝙ ſit bonū. Uñ cum malū fieri ſm ſe non ſit bonum vt dictū eſt. nō erit per ſe volitū a deo: ſꝫ vtriuſq; bonū ſibi obueniēs ē bonū ꝛ a deo volitū. i. talis qō ē cō- ditio nāe potētis deficere quā deꝰ in tali cōditione inſti- tuit ꝛ conſeruat. vel dicit̄ ꝙ non vult mala fieri: ſed vult permittere mala fieri. vult eniꝫ bonum cōſequēs ex quo malum ordinat̄: ex quo ſequitur ꝙ velit mala facta ordi natione aūt ꝙ velit ea fieri.

Ad primum ergo dicēdū ꝙ decor diuine ſapiētie apparet in pmiſſione maloꝝ ꝛ or dinatione eoꝝ: vtrūq; vult deꝰ. ſed nō malum fieri. qꝺ ſm ſe dicit receſſum a decore ipſi exēplaris ſūmi. ¶ Ad ſcdm dicēdū ꝙ q̄uis fieri ꝛ nō fieri mala ſint oppoſita per affirmationē ꝛ per negationē: nō tamē h duo velle fieri ꝛ velle non fieri contradictorie opponunt̄: q: vtrūq; eſt affirmatiuum actū volūtatis in vtroq; affirmato. Unde neutra cōcedēda eſt neq; ipſū velle mala fieri neq; vel- le nō fieri ſꝫ nō velle fieri qꝺ eſt negatiuū: nō autē vel- le fieri: q: h remanet actus volūtatis affirmatiue: ꝛ nega- tio fert̄ ad volitum ſicut ꝛ in toto cōdecinio eius. vnde idem eſt nō velle fieri ꝛ velle nō fieri. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ mala culpe nō fieri vult deꝰ voluntate antecedēte: nō aūt voluntate cōſequēte niſi de illis quos ſcit mala nō velle facere. q: voluntas cōſequēs recipit cōditionē creature. Tūc tamē ſequit̄ ꝙ voluntate cōſequēte velit mala fie- ri. ſꝫ vult pmittere mala fieri: nec tamē īpoſſibile vult: q: nō vult vt ſimul mala fiant ꝛ nō fiāt vel ꝙ neutrū co- rum ſit: vt ſiēs fieri obo pcedebat. Fieri enim malū ꝛ ma lū nō fieri ſunt cōtradictorie oppoſita. ꝛ ideo inter eā nō pōt eſſe mediū niſi velle mala fieri ꝛ velle nō fieri non ſunt cōtradictorie: ꝛ ideo nō eſt neceſſe alterum eſſe ve- rum. ¶ Ad q̄rtū dicēdū ꝙ ſicut malū oppoſitū gratie nō ē volitum a deo ita nec malū oppoſitū nāe: ſed eū ordinē q̄ntū ad alterū vult. h aūt ordo īportat̄ in rōne pene: ꝛ ideo penā vult inferri. ſed culpā nō vult fieri: q: in culpa ſignificat̄ malum ſm ꝙ ē a cauſa deficiēte ꝛ nō ſm ꝙ voluntate a deo ordinante.

¶ Expoſitio textus.

NOn quia nullus boꝝ eſt ꝛc. Hoc in- telligit̄ de lumine gr̄e. ſi aūt de lumine nāe intellect̄ intelligat̄ ſic abſo- lute oēm hoiem illuminat: q: ſm Ambro. oē verum a quocūq; dicat̄ a ſpū ſcō eſt. Eſt eni aliquid ꝙ in ſe ꝛc. Ratio hꝰ diſtinctionis eſt ſꝫ ꝙ ſm Diony. bonū cōſiſt ex vna cā pfecta: ſed malū eōtrarium cōtingit ex particularibꝰ defectibꝰ. Ad h ē ꝙ aliqꝺ actus ſit abſolute bonꝰ opꝫ ꝙ cōgregēt̄ bonitas oēs a q̄ actus eſt bonus in ſe vt dare elemoſinā vel aliqꝺ hꝫ. ꝛ bonū ex parte agētis pꝫ. i. bñ faciat. ꝛ h includit tria ſꝫ phm in 2. ethi. f. voluntatē vel electionē ꝛ debitum finē ꝛ firmitatē in opere ad minus in pꝓpoſito: ꝛ h ſufficit ad h ꝙ actꝰ ab- ſolute bonus dicat̄. Sꝫ in actibꝰ qui ad aliud ordinant̄ opꝫ ꝙ ad eē ad pfectionē bonitatis vt in eo ad quē ordi- nat̄ effectū bonitatis cōſequat̄. Et ex h ſumit̄ quadruplex di- uiſio boni q̄ h ponit̄. De qꝺdam eſt qꝺ hꝫ h tria. ſ. qꝺ ē bo- num in ſe ꝛ facienti ꝛ cui fit. ꝛ h eſt ſm ſe ꝛ ſimpl̄r ꝛ pfecte bonus. Aliqꝺ autē eſt qꝺ habꝫ duo ex his. ſ. qꝺ ē in ſe bo- num ꝛ facienti: ſꝫ nō ei cui fit: ꝛ h eſt ſimpl̄r bonū ſꝫ nō pfe- ctum. Et aliquid habꝫ alia duo. ſ. qꝺ ē bonum in ſe ꝛ cui fit ſed ꝛ nō facienti: ꝛ h nō ſimpl̄r bonū eſt: ſꝫ eī per ſe bonū. Aliud aūt eſt qꝺ habꝫ vnū ex his. ſ. ꝙ nec eſt bonum in ſe nec facienti ſꝫ eī cui fit: ꝛ h per accidēs ē. De autē ſit bo- num facienti ꝛ nō in ſe h nō pōt eē. nihil autē eſt qꝺ nec in ſe nec facienti nec alicui alteri pſit: eū oīa ordinata ſint ad bonum. ¶ Aperte aſtruit a minori ꝛc. i. a minus re ꝛ nō ab eo qꝺ minus videt̄: ꝛ iō locus negatiuꝰ ē ꝛ nō affir- matiuus. Uel ſumēdum qꝺ minꝰ videt̄ h ipſuꝫ negatum qꝺ eſt ſapiētē hominē nō eē auctoꝛē deterioratiōis a quo minus videt̄ h negari q̄ a deo. ¶ Nullo ſapiēte hoie ꝛc. Videt̄ h eē falſum: q: ſapiētia eſt in cognitiōe. contingit autē ꝯria eoꝛ agere q̄ cognoſcunt̄. Et dicēdū ꝙ ſapiēs hic ſumit̄ pro virtuoſo: ꝛ modus iſte accipiēdi derivat̄ ex ſapore ſ. virtutis vt quidā dixit: vel veriꝰ ab opinione Socratis qui ſm phm in 6. ethi. virtutes ſciās eē ponebat: ꝛ nullum peccare niſi ignorantē q̄uis aliqualr h verū ſit de igno- rantia electionis q̄ eſt in particulari in actu conſiderata. Uel pōt dici ꝙ accipit̄ ſapiēs pro prudēte: ſicut ē in dif- finitiōe virtutis q̄ ponit̄ in 2. ethi. vbi dicit̄ put ſapiēs de- terminabit. Prudēs aūt ſm phm in 6. ethi. nō peccat: ſi- cut nec ſortis nec tēperatus. ¶ Deinde idē Aug. ꝛc. Hec ratio differt a pcedēti: q: h pcedit ex rōne bonitatis hu- pcedēs ex autate diuina: q: nō ē auctor maloꝝ. ¶ Non ē cauſa tendēdi ad nō eē. ¶ Cōtra. Deut. 32. ego occidā ꝛc. Et dicēdū ꝙ nō eē nunq̄ eſt p ſe intētū ab aliquo agēte: ſꝫ eſſe aliqꝺ ad qꝺ cōſequit̄ nō eē qꝺdaꝫ: ſicut ad eē ignis ſe- quit̄ nō eē aeris. ꝛ deꝰ vult eē ordinē iuſtitie ꝛ nāe in rebus ad quē ſequit̄ corruptio ꝛ punitio quorūdā. ¶ Ten dit vō ad nō eſſe qui operat̄ malum. ¶ Cōtra malū nihil exiſtētium corrūpit ſm Diony. ꝛ ita nō vī ꝙ peccans ad nō eē tēdat. Ad qꝺ dicēdū ꝙ malum pūatio eſt: ꝛ oīs priuatio eſt nō eē qꝺdam: q̄uis priuationi ſemp ſubſternat̄ aliqꝺ eē. vel qui peccat tendit in non eſſe gratie qua priuatur non autem in non eſſe nature.

¶ Q: volūtas dei ſemp implet̄ de homie quo- cunq; ſe vertat. ¶ Di. XLVII.

VOluntas quippe dei ſemp efficax ē vt fiat oē qꝺ velit: ꝛ nihil fiat qꝺ nolit: que de homine ſemp implet̄ quocūq; ſe vertat. Nihil eni vt ait Aug. in libero arbitrio cōſtituimꝰ ſuperat voluntatem dei: ꝛ ſi faciat cōtra eius voluntatē tamē cōtra eius voluntatē q̄ ipſe eſt ni- hil putandū eſt ita fieri: tanq̄ velit fieri ꝛ non fiat: vel nolit fieri ꝛ fiat. Illa eniꝫ voluntas: vt ait Augu. in ench. ſemp implet̄: aut de nobis: aut a nobis. De nobis implet̄ ſꝫ tñ nō imple- tur eam qñ peccamus. A nobis iplet̄ qñ bo- nūꝫ facimꝰ: iō eni facimꝰ: q: ſcimꝰ placere deo. Ita ꝛ de hoie ſp deꝰ iplet ſuā voluntateꝫ: q: nihil facit hō de quo deus nō operat̄ qꝺ vult.

Non eniꝫ vult deꝰ vt peccet hō qlibꝫ. Si autē peccauerit: penitēti vult parcere vt viuat: in pec catis vero pſeuerantē punire: vt iuſtitie poten tiam cōtumax nō euadat. Sicut alios ab eter- no pparauit ad penā: ita alios pparauit ad glo riam: ꝛ h ſunt magna opera dñi exqſita in oēs volūtates eius. Et taꝫ ſapiēter exqſita vt cum angelica ꝛ humana creatura peccaſſet. i. non qꝺ ille: ſed qꝺ voluit ipſa feciſſet: etiaꝫ per can dem creature volūtateꝫ qua factū eſt qꝺ crea- toꝛ nō voluit: repleret ipſe qꝺ voluit: bñ vtēs ē malis tanq̄ ſūme bonus: ad eoꝝ dānationeꝫ: quos iuſte pdeſtinauit ad penā: ꝛ ad eoꝝ ſalu- tem quos benigne pdeſtinauit ad grāꝫ. Quā- tum. n. ad ipſos attinet qꝺ deꝰ noluit fecerunt: q̄ntū vero ad oīpotētiaꝫ dei nullo mō id facere valuerūt. Hoc quippe ipſo: ꝙ cōtra eꝰ volun tateꝫ fecerūt: de ipſis facta ē volūtas eꝰ. Pre terea nāq; magna dñi ſūt opera exqſita in oēs volūtates eꝰ: vt miro ꝛ ineffabili mō non fiat pter eꝰ voluntatē: qꝺ etiā fit cōtra eꝰ volūta tem: q: nō fieret: ſi nō fineret: nec vtiq; nolens finit: ſꝫ volēs: nec fineret bonus fieri male: niſi oīpotēs ꝛ de malo poſſet facere bonū hñ. His verbis euidēter mōſtrat̄ ꝙ volūtas dei eterna ſp iplet̄ de hoie: etiā ſi faciat hō cōtra dei volū tatem. Sꝫ antēcēdēs eſt diligēter q̄uo in ſupio- ribus dꝫ fieri aliqꝺ cōtra dei volūtatē: qꝺ tñ nō fit pter eam: ꝛ q̄liter intelligēdū ſit illud: q̄ntum ad ſe fecerant: qꝺ deꝰ noluit: q̄ntū vero ad oī- potentiā dei nullo mō id facere valuerūt. Ui- dent̄ eni iſta ſupioribꝰ obuiare: vbi dictū eſt vo luntati eius nihil reſiſtere.

¶ Hic aperit diuerſis modis ſupra accipi dei voluntatem.

VErum vt ſupra dixīmꝰ volūtas dei diuerſis modis accipit̄: q̄ diuerſitas in pdictis verbis ſi diligenter notet̄: nihil ibi ꝯdictiōis repit̄. Ubi eni dīc nō fieri pter eꝰ volūtatē: etiā qꝺ fit cōtra eius volūtatē: diſſimilr accepit volūtatē: ꝛ nō ipaꝫ volūtatē q̄ deꝰ eſt ꝛ ſempiterna ē: ſꝫ eius ſigna pdictis verbis itelligi voluit. i. pꝓhibitionē hūc pceptionē ꝛ pmiſſioneꝫ. Multa. n. fiunt cōtra dei pceptū vel pꝓhibitioneꝫ q̄ tñ nō fiūt pter eꝰ pmiſſionē. Ipſiꝰ nāq; pmiſſiōe oīa fiūt mala: q̄ tñ pter eius volūtatē ſempiternā fiūt. Sicut Aug. dīc ſuper illū locum ps. vt nō loquat̄ os meū opera hoīum. Opera. n. hoīum dīc ea q̄ mala ſunt: q̄ pter dei volūtatē fiūt: q̄ ipſe eſt: ſꝫ nō pter eius pmiſſionē q̄ ipſe nō eſt. Appellat̄ tñ ipſa dei volūtas: q: deꝰ volēs ſinit mala fie- ri. Fiunt ꝛ cōtra eꝰ pceptionē vel pꝓhibitionē: ſed nō cōtra eius volūtatē q̄ ipſe eſt: niſi dican tur cōtra eam fieri: q: pter eaꝫ fiunt. Cōtra eā quippe nihil ita fit: vt velit fieri qꝺ nō fiat: vel nolit fieri ꝛ fiat: qꝺ euidenter ibi Augu. nota- uit: vbi ait. Quantū ad ipſos attinet qꝺ deus noluit fecerunt: q̄ntum vero ad oīpotentiā dei nullo mō id facere valuerunt. Ac ſi diceret: fe cerunt cōtra dei pceptū qꝺ appellat̄ volūtas: ſꝫ nō fecerunt cōtra dei volūtatē oīpotētē: q: h nō valuerunt: illud valuerūt: ꝛ ita per h ꝙ fe- cerunt cōtra dei volūtatē. i. pceptū de ipſis fcā eſt volūtas eius. i. ipleta eſt volūtas eꝰ ſempi- terna q̄ eos dānari volebat. Uñ Grego. ſuper Geñ. Multi volūtatē dei peragūt vñ mutare cōtendūt: ꝛ cōſilio eꝰ reſiſtētes obſequunt̄: q: hoc eius diſpoſitiōi militat: qꝺ per humanum ſtudiū reſultat. Hic aperte oſtēdit̄: q: duꝫ ma- li cōſilio ac pcepto dei reſiſtūt qꝺ voluntas dei appellat̄: ea faciunt vñ volūtas eꝰ q̄ ipſe ē im- plet̄: q̄ diſpoſitio vel bñplacitū vocat̄. Nā vt ait Aug. in ench. quātelibꝫ ſint volūtates ange loꝝ ꝛ hoīuꝫ: bonoꝝ vel maloꝝ: vel illud qꝺ deꝰ vel aliud volētū q̄ deꝰ: oīpotētis volūtas ſp inuicta eſt: q̄ mala eē nunq̄ pōt: q: ē dū mala irrogat: iuſta eſt: ꝛ pfecto q̄ iuſta eſt: mala nō eſt. Deꝰ ergo oīpotēs ſiue per miſericoꝛdiam cuiꝰ vult miſereat̄: ſiue p iudiciū quē vult ob- duret: nec inique aliqꝺ fac: nec niſi volēs q̄cq̄ facit: ꝛ oīa quecūq; vult facit.

¶ Sūmatiꝫ pſtringit ſniam pdictoꝝ: addens q̄ deꝰ pcepit oībus bona facere ꝛ mala vita- re: cum nō velit hoc ab oībus ipleri.

EX pdictis liquet ꝙ volūtas dei q̄ ipſe eſt ſp inuicta ē nec in aliquo caſſat̄: ſꝫ p oīa iplet̄. Cōſiliū vō eꝰ ꝛ pceptio ſiue pꝓhibitio non ab oībꝰ iplent̄ qbꝰ pꝓpoſita ꝛ data ſunt. Nec iō pcepit oībꝰ bona: vel pꝓhibuit mala: vel pſuluit opti- ma ꝙ velit ab oībꝰ bona q̄ pcepit fieri: vel ma- la q̄ pꝓhibuit vitari. Si. n. vellet vtiq; ꝛ fieret: q: in nullo pōt ab hoie ſupari vel īpediri eꝰ vo- luntas: ſꝫ vt iuſticiā ſuā hoibꝰ oſtenderet: ꝛ ma- li eēnt inexcuſabiles. Denique vt boni ex obediē tia gliam: mali ex īobediētia penā ſortirent̄: vtriſq; ab eterno pparauit. Ea ḡ q̄ oībus pre- cepit: vel pꝓhibuit: a qbuſdaꝫ voluit fieri vel vi tari: ſed nō ab oībus. ꝛ q̄daꝫ perſonalr pcepit ꝛ in veteri ꝛ in noua lege: q̄ ab eis qbus pce- pit fieri noluit: vt abrae de imolatiōe filij: ꝛ in euangelio quibuſdam curatis quibus pcce- pit ne cui dicerent.

¶ Diuisio textus.

Remotis quibusdā ex quibus videbat̄ tolli efficacia diuine voluntatis hic ostēdit eā efficacē eē: ꝛ diuidit̄ in partes duas. In prima ostēdit diuinā volūtatē sp̄ efficaciter impleri. In scđa exponit q̄dā dubia in auctoritate per quā ppositū pbauit. ibi (Sȝ attendendū est diligenter ꝛc.) Ubi tria facit. Primo mouet dubitationē. 2° ponit solonē. ibi (Uerū vt supra diximus ꝛc.) 3° cōcludit ppositū. ibi (Ex pdictis liquet ꝛc.)

¶ Questio. I.

Hic querunt̄ q̄tuor. Primo vtr̄ voluntas beneplaciti semp̄ efficaciter impleat̄. 2° vtrū p̄ter voluntatem ei⁹ aliqd fiat. 3° vtrū illud qḋ fit preter eius voluntatē volūtati ipsius obsequatur. 4° vtrū illud qḋ est p̄ter ei⁹ volūtatē possit precepto eius subiacere.

¶ Utrȝ volūtas diuina sp̄ efficaciter impleat̄. I.

Ad primū sic pcedit̄. vr̄ q̄ voluntas diuina non sp̄ efficaciter impleat̄. Cā.n. q̄ ad vtrūlibȝ se hȝ nō ē efficax i pducēdo effec̄: sȝ diuina volūtas ē ad vtrūlibet: q̄ qḋ pōt velle pōt nō velle. ḡ ꝛc. ¶ P̄. nō cā cui⁹ effect⁹ īpediri nō pōt effect⁹ est necessari⁹. Si ergo voluntas diuina adeo est efficax q̄ īpediri non possit effectus ei⁹ erit necessari⁹: sed oīum cā est volūtas diuina. vt supra habitus est. ḡ oīa ex necessitate 9tingūt: qḋ ē impossibile. ḡ ꝛ p̄mū. ¶ P̄. oīs causa p̄ma q̄ pducit effectū mediāte cā scđa q̄ īpediri pōt nō pducit efficaciter effectum: iā ꝑ motor solis est cā pullulatiōis arboꝝ mediā te virtute germinatiua arboris q̄ deficere pōt. vñ ꝛ effect⁹ efficaciter nō pducit̄ nec demōstrari pōt ex cā p̄ma: sȝ volūtas dei est cā p̄ma nō excludēs causas scđas que deficere pōt. ḡ vr̄ q̄ nō efficaciter pducat effectū. ¶ P̄. q̄cqd nō vult de⁹ ab eterno voluit sed ab eterno nō voluit facere nisi qḋ facit. ḡ cū nō possit facere nisi q̄ vult als volūtas sua nō esset efficax. vr̄ sequi q̄ nō possit facere nisi qḋ facit: qḋ falsū est. ergo ꝛ p̄mū ex quo sequit̄.

Sed cōtra nulla causa īpedit̄ nisi ab aliq̄ fortiori agente: sed nihil est forti⁹ diuina voluntate. ḡ īpediri nō pōt. ¶ P̄. ex hoc q̄ volūtas nō consequit̄ volitum sequitur diminutio gaudij: sed deus est felicissimus: cuius gaudium est perfectissimū. ergo nunq̄ voluntas eius deficit quin fit.

Respondeo dōm q̄ quicqd vult deus volūtate cōsequēte totum fit: nō aūt q̄cquid vult volūtate ātecedēte: q̄ hoc nō simplr̄ vult ꝛ pfecte: sȝ sm̄ qd: tñ ista ꝑfectio est ex pte volūtatis sȝ ex cōditione voliti. Est.n. ecōtrario de volūtate ꝛ cognitiōe speculatiua. cognitio.n. speculatiua pficit̄ in abstractione a singularib⁹. sed volūtas ꝛ quicquid aliud est ordinatum ad opus pficit̄ in particulari: circa qḋ est operatio. illud ergo est simplr̄ ꝛ pfecte volitum qḋ subiacet voluntati sm̄ oēs p̄ticulares cōditiōes circūstātes ipm p̄ticulare: ꝛ hoc ptinet ad volūtatē 9sequētē: q̄ respicit opa ꝛ dispōnes q̄bus aliquis sufficiēter ordinat̄ ad hoc q̄ sit sibi cōueniens debitū. hoc qḋ ē de⁹ velle vt saluetur vel ad hoc. ꝛ iō talis voluntas nō pōt īpediri sicut nec scīa cui subijcit̄ res p̄ illas cōditiōes q̄bus in actu cōsistit. Illud aūt qḋ ē rectū ꝛ bonū sm̄ aliquā cōditionē rei vl̄em cōsideratā nō habet rōnem voliti simplr̄ sed sm̄ quid tm̄: sic istū hoiem iniustū est bō nō est nisi bonū saluari. eo q̄ nā sua ad hoc ē ordinata: ꝛ hoc de⁹ vult volūtate ātecedēte sm̄ quā nō est aliqd velle simplr̄. ꝛ iō talis volūtas pōt nō impleri.

Ad primū ergo dōm q̄ volūtas dei se habet ad vtrūlibȝ nō per modū mutabilitatis vt possit aliqd p̄us velle ꝛ postmodū nolle: sed potius per modū libertatis: q̄ actus volūtatis sue sp̄ est in p̄sēti eius. ꝛ iō ista duo sunt incōpossibilia vt p̄us velit aliqd ꝛ postmodū nolit. ¶ Ad 2m dōm q̄ q̄uis volūtas dei sit immutabilis ꝛ immobilis: nō tñ sequit̄ q̄ oīs effect⁹ ei⁹ sit necessarius necessitate absoluta quā hȝ res a cā sua p̄ma: sed solū necessitate cōditionata sicut ꝛ de scīa dictum est. ¶ Ad 3m dōm q̄ voluntati diuine nō solū subiacet expletio effectuū: sed etiā oīum cāꝝ pcedentiū ordo sm̄ illas 9ditiones q̄b⁹ determinant̄ ad effectū sine defectu vt q̄ talis volens ꝛ merēs salutē saluet̄. volūtati.n. 9siti subijcit̄ effect⁹ cum oīb⁹ causis suis sm̄ q̄ sunt nō īpedite. ¶ Ad 4m dōm q̄ de⁹ nihil pōt facere qḋ nō eēt volitum ab eo si fieret: tñ in p̄sēte sua multa sūt q̄ nō nec volita sunt nec bona sunt: q̄ nō sunt nec vnq̄ erūt.

¶ Utrȝ nihil fiat p̄ter dei voluntatem. II.

Ad secundū sic pceditur: vr̄ q̄ nihil fiat p̄ter dei voluntatē. Dicit̄.n. Mat. 12. Qui nō ē mecū 9tra me ē. ḡ qḋ est p̄ter voluntatē dei ē 9 ipam: sȝ nihil fit 9 dei voluntatē. als. volūtas dei vinceret. ḡ ꝛ p̄ter eā nihil fit. ¶ P̄. potenti⁹ est illud 9 qḋ ꝛ p̄ter qḋ nihil pōt fieri q̄ illud p̄ter qḋ aliquid fieri pōt. sȝ voluntas dei est potētissima. ḡ p̄ter eā nihil fit. ¶ P̄. permissio minimū hȝ de rōne volūtatis: sȝ p̄ter eius pmissionē nihil fit. vt in lr̄a dicit̄. ḡ multo minus p̄ter voluntatē beneplaciti: vel p̄ter alia signa volūtatis. ¶ P̄. Augu. dicit in lib. de ciui. dei q̄ ad innocentia offitiū ptinet nō solū nemini mala facere: sed ꝛ peccata pbibere: sed p̄ter ei⁹ voluntatē q̄ oīa bona vult nihil pōt fieri nisi pcīncō q̄ de⁹ sit innocētissim⁹. vr̄ q̄ ad ipm pertineat nō pmittere sed īpedire oē qḋ est p̄ter eius voluntatem.

Sed contra est quod in lr̄a dicit̄. ¶ P̄. videmus multa fieri q̄ nō vult fieri: vt supra habitū est. ḡ fiunt multa p̄ter eius voluntatē.

Respondeo dōm q̄ fieri aliqd p̄ter voluntatem est duplr̄. Aut q̄ volūtas fit ꝺ opposito: ꝛ hoc est nō tñ p̄ter voluntatē: sed ēt cōtra voluntatē: aut ita q̄ voluntas nec sit de hoc nec de opposito: ꝛ hoc ē p̄ter volūtatē: sed nō 9positum⁹. ḡ loq̄ de volūtate vl' beneplaciti vel signi: ꝛ de voluntate beneplaciti vel 9siite vel āñte. Loquendo ḡ de voluntate beneplaciti 9site aliqd fit p̄ter eā sȝ nō 9 eā: q̄ totū impleat̄ qḋ volūtate 9site vult vt dictū est. sed oppositū ei⁹ qḋ vult volūtate āñte fieri pōt cum nō sp̄ impleat̄: ꝛ iō ꝛ p̄ter eā ꝛ 9 eam fieri pōt. Signa aūt volūtatis q̄dā rñdēt voluntati āñti vt pceptū consilium ꝛ pbibitio q̄b⁹ oībus ordinat̄ rōnalis nā in salutē qḋ est volūtatis āñtis. Unde ꝛ p̄ter eā ꝛ 9 eā fieri pōt. Sȝ alia duo signa. s. pmissio ꝛ opatio rñdēt volūtati 9site: sed diuersimode: q̄ opatio ptinet ad ipȝ effc̄m de q̄ est volūtas 9site. ꝛ iō sicut nō pōt aliqd fieri 9 volūtatē 9site ita nec p̄ter cā: ita nec 9 opōnē sȝ p̄ter eā. Nō.n. pōt eē oppositū eius qḋ de⁹ operat̄: q̄ sic opposita simul eēnt. Sȝ multa fiunt q̄ de⁹ nō operat̄. Sȝ pmissio ptinet vel ad cām que voluntati 9siti subijcit̄ vt sic potēs deficere ꝛ nō deficere: cui⁹ tñ effect⁹. s. deficere nō ptinet ad volūtatē 9site neq̄ āñtē: sȝ tñ ptinet ad cām illaꝝ cui⁹ ē pmissio faciētes respiciēs. Unde p̄ter pmissionē nō fit qḋ fit p̄ter voluntatem 9site. vñ p̄ter pmissionē nihil pōt fieri nec 9 eam: tamē pōt fieri oppositū eius qḋ pmissum est: qḋ tñ fit sm̄ pmissionē: q̄ pmissio respicit potētiā cause ad vtrūq̄ oppositoꝝ se habētē. vñ neutrū oppositoꝝ cōtra pmissionem est: sed vtrūq̄ est sm̄ eam.

Ad primū ergo dōm q̄ illi q̄ nō sunt cū deo q̄ntū in eis est 9 deū sunt: inq̄ntū 9riant̄ voluntati āñti diuine: nihil tñ 9 volūtatē 9site faciūt: sȝ p̄ter eā: nō tñ p̄ter pmissionē. ¶ Ad 2m dōm q̄ nō ē ex īpotentia nō tñ p̄ter pmissionē. ¶ Ad 2m dōm q̄ nō ē ex īpotentia diuine volūtatis qḋ aliqd p̄ter eā fiat: sȝ ex ordine sapientie ei⁹ q̄ reb⁹ potētiā ad vtrūlibȝ 9tulit: ꝛ hoc ē bonū: ꝛ hoc vult ei⁹ volūtas 9site. ¶ Ad 3m dōm q̄ pmissio respicit potētiā cāe q̄ se hȝ ad vtrūq̄: ꝛ iō q̄cqd fiat nō fit p̄ter eam. vñ hoc nō 9tingit ex p̄rimitate ad volūtatē beneplaciti: vt obo in mediū. ¶ Ad 4m dōm q̄ officiū innocentie nō est pbibere peccā nisi sm̄ 9ditionē illoꝝ. nō.n. dȝ ligare hoīes ne peccēt: sȝ p admonitionē pbibere: ita ꝛ de⁹ salua ta 9ditione huiusmodi libertatis peccā pbibet suis legibus.

¶ Utrum id quod est contra volūtatē dei nō obsequatur voluntati eius. III.

Ad tertium sic pcedit̄: vr̄ q̄ illud qḋ ē 9 dei voluntatē nō obsequitur volūtati ei⁹. Volūtas.n. 9site nō 9riat̄ volūtati āñti: sȝ malū qḋ est p̄ter volūtatē diuinā est 9 volūtatē āñtē. ḡ volūtati 9siti nō obseq̄t̄. ¶ P̄. oē qḋ obsequit̄ diuine volūtati q̄ semp vult bonū 9stituit̄ ordine ad bonū: sȝ malū qḋ fit p̄ter dei volūtatē sm̄ se ē inordinatū. ḡ volūtati diuine nō obsequit̄. ¶ P̄. boni merētur in hoc q̄ diuine volūtati obsequunt̄: ꝛ ex hoc eis pmiū debet̄. si ḡ mali in hoc q̄ peccādo p̄ter dei volūtatē faciūt ei⁹ volūtati obsequunt̄ ex peccō eis debet̄ pmiū: ꝛ hoc est 9tra apl̄m Ro. 3. Faciamus mala vt veniāt bona ꝛc. ḡ ꝛ p̄mū. sim eē vr̄. ¶ P̄. malū est p̄eter itētionē oīs agētis. nihil.n. ad malū respiciēs opat̄: vt dicit Diony. in. 4. ca. de di. no. Sȝ illud qḋ est p̄ter intentionē volūtatis nō obsequit̄ volūtati ei⁹ q̄ est de fine intēto. ḡ mala q̄ fiūt p̄ter voluntatē ei⁹ nō obsequunt̄ voluntati ipsius.

Sed contra est qḋ in lr̄a Greg. dr̄. ¶ P̄. voluntas diuina est cā potētissima: sȝ ad potētiā alicui⁹ ptinet: vt etiā qḋ 9 ipsȝ q̄s facere nitit̄ in ipsi⁹ obsequiū cedat. ḡ ita est de voluntate diuina.

Respondeo dōm q̄ oīa q̄ fiūt p̄ter voluntatē diuinā ꝛ 9 volūtatē āñtē obsequunt̄ quodāmō volūtati 9siti. Volūtas aūt 9site duplr̄ pōt accipi. Aut sm̄ q̄ seq̄t̄ 9ceptionē finis tñ: ꝛ sic voluntas est de fine in cōi sine aliq̄ determinatōe ei⁹ qḋ est ad finem. Aut sm̄ q̄ sequit̄ 9ceptionē ei⁹ qḋ est ad finē ꝛ cōditionem ei⁹: ꝛ sic volūtas 9site est de cōsecutione finis sm̄ aliquē determinatū modū. vbi gr̄a. edificator in cōstitutione domus hȝ duos motus voluntatis. vnū quo vult formā dom⁹ inducere in mā sine hoc q̄ aliqd 9sideret determinate opib⁹ dom⁹. Aliū motū hȝ q̄ 9siderato q̄ lapis iste ē aptus ad fundamētū vult ipm in fundamēto collocare. Utroq̄ aūt mō accipiēdo volūtatē 9site in deo mala q̄ fiūt obsequunt̄ sibi. Si.n. accipiat̄ volūtas put est de ordine vniuersi i cōi cōstat q̄ malū qḋ erat ab ordie pcepti in 9riū ordinē relabat̄: vt dicit Boe. I. ordie pene ad culpā: velut lapis moll⁹ ꝛ leuis q̄ nō ē apt⁹ ad fūdamētū i supremo parietis ponit̄. Silr̄ ēt pȝ qḋ obseq̄t̄ volūtati 9siti. 2° mō accepte q̄ ē qḋ iste punitus peccō puniat̄. nisi.n. ista cōditio i eo p actū peccī fieret volūtas diuina de pena eius nō impleret̄ sic ipsa grauitas lapidis obsequit̄ volūtati artificis q̄ vult eū sic ordinari vt in fundamēto ponatur.

Ad primū ḡ dōm q̄ volūtas āñs ꝛ 9site nō 9riantur: q̄ vtraq̄ est de bono: sed hoc q̄ aliqd est 9 vnā qḋ nō est cōtra aliā: sed obsequit̄ sibi est ex pte voliti: cui⁹ cōditiones diuersimode cōsiderant̄ vt dictū est. ¶ Ad 2m dōm q̄ sicut malū nō est per se ordinatū nō obsequit̄ p se diuine volūtati: sed p accidens: q̄ p̄ter intentionē facientis malū. Non enim peccator intendit peccādo puniri a deo in quo volūtas dei 9plet̄. ¶ Ad 3m dōm q̄ in actu malo ꝛ bono duo ē 9siderare. s. vnū sm̄ q̄ egredit̄ ab agente: ꝛ aliud sm̄ q̄ ab eo in fine ordinat̄. Actus q̄ bon⁹ q̄ntum ad vtrūq̄ obsequit̄ diuine volūtati: q̄ ꝛ ipse agēs in bonū eū ordinat sm̄ beneplacitū diuine volūtatis: ꝛ deus ordinat ipm per bonū consequēs. s. pmiū qḋ meritis reddit̄: ꝛ iō q̄ ipse homo ē cā huius obsequij in hoc meret̄. Sȝ actus malus sm̄ id qḋ est ab agēte inordinat⁹ ē: sȝ tñ ordinat̄ a deo per penam adueniētē: vel per aliqḋ bonum qḋ ex eo elicit̄. ꝛ iō malus se hȝ tñ passiue ad hoc obsequium ꝛ nō actiue: sicut in lr̄a dicit̄ q̄ implet̄ de eo volūtas dei quā ipse non implet: ꝛ iō nō meret̄ sic obsequēdo. meret̄ eni quis sȝ actiōnis cuius cā est. ¶ Ad q̄rtū dōm q̄ q̄uis malum sit p̄ter intētionē dei: tñ ordinatio mali ē intēta a deo: ꝛ huic intentioni operans malū p̄ter intētionē obsequit̄ faciens id qḋ est p̄ter dei intētionē. s. peccatum.

¶ Utrum id qḋ est p̄ter voluntatē dei pcepto nō subiaceat. IIII.

Ad quartum sic pcedit̄: vr̄ q̄ id qḋ est p̄ter dei volūtatē pcepto non subiaceat ꝛ p̄cipue peccm̄. Preceptū.n. ē idicatiuū diuine voluntatis. Sȝ q̄cūq̄ ostēdit se velle qḋ nō vult fictor ē: qḋ lōge ē a deo. ḡ videtur q̄ nihil qḋ fit cōtra volūtatē ei⁹ vel p̄ter eas p̄cipiat. ¶ P̄. cum pceptū rñdeat voluntati āñcedēti ad quā ptinet ordinatio nāe in bonum nihil pōt p̄cipi qḋ ē 9 huc ordinē: sed oē peccm̄ ē huiusmodi: q̄ est cōtra legē nāe. ḡ vr̄ q̄ pcepto nō subiaceat. ¶ P̄. nullus obediēs diuino pcepto male facit. Sed q̄dā sunt q̄ nunq̄ p̄nt nisi male fieri: cū sint cōiuncta malo fini vt inuidia ꝛ hm̄ sm̄ p̄hm in scđo eth. ergo videt̄ q̄ ista a deo p̄cipi nō possint. ¶ P̄. de similibus idē est iudiciū: sȝ oīa peccā similia sunt in hoc q̄ lege diuina pbibent̄. cū ḡ q̄dam nullo mō sub pcepto cadant vt desperare de deo ꝛ hēc odio ipm: videt̄ q̄ nullū peccm̄ sub pcepto diuino cadere possit.

Sed cōtra occidere filiū innocētē est peccm̄ ꝛ cōtra legē nature. hoc autem abrae pceptum legimus: ꝛ eundem de obedientia cōmendatum. ergo videt̄ q̄ peccatū sub precepto diuino cadere possit. Et simile etiā est hoc qḋ legit̄ Osee p̄mo. q̄ domin⁹ p̄cepit sibi accipere mulierem fornicariā: ꝛ facere ex ea filios fornicationum.

Respondeo dōm q̄ pceptū est signū volūtatis diuine rñdēs volūtati āñcedēti ꝛ nō 9sequēti. Unde qḋ est p̄ter volūtatē 9sequentē cadit sub pcepto: nō aūt qḋ est p̄ter volūtatē āñcedentē. Sȝ in hoc tamē cōsiderandū est q̄ aliquid sm̄ se acceptū est p̄ter volūtatē āñcedētē: qḋ aliqua subtracta est de volūtate āñcedēte: sicut illa q̄ sm̄ se cōsiderata mala sunt: sȝ in q̄ntū sūt sub pcepto diuino recipiūt q̄ndā rōnē bonitatis: vt sic in ipsis volūtas tēdere debeat: qḋ q̄dē i q̄busdā p̄t malis cōtingit: ꝛ i q̄busdā nō. Bonū.n. in reb⁹ hȝt ex duplici ordie. q̄ p̄m⁹ ordo ē reꝝ oīum ad finē vltimū q̄ deus ē. scđs ordo ē vni⁹ rei ad aliā rē. ꝛ p̄m⁹ ordo est cā scđi: q̄ scđus ordo ē p̄pter p̄mū. Ex hoc.n. q̄ res sunt ordinate adinuicē iuuant se mutuo: vt ad finē vltimū debite ordinent̄. Unde subtracta bonitate q̄ est ex ordine vni⁹ rei ad rē aliā nihilomin⁹ pōt remanere illa bonitas q̄ ē ex ordie rei ad finē vltimū. Et p̄mū nō dependet ex 2°. sicut 2m ex p̄. Dico ḡ q̄ q̄dā peccā 9sīāt de ordinatōne vni⁹ rei ad rē aliā: sic homicidiū. odiū p̄mū. s. obedientia ad p̄ntē ꝛ hm̄. vñ si talia bonitatē illā retinere possint q̄ ē ex ordine ad finē vltimū pculdubio bona essent: ꝛ in ea volūtas ferri posset. Sȝ hoc nō posset eē nisi virtute diuina p quā ordo

in reb' liberat' est. Nil. n. nō pōt fieri nisi p miraculosam applica' eni diuicit qd eccipit eē a b agēte mediāte ab q̄ eā z bēat eē destructa vel subtracta cū z' vt b q̄ accidens sit sine subo sic in sacto altaris. Ita ēt non pōt fieri nisi p miraculū diuina diuicit ad qd natū est recipe boni eā ex ordie ad finē vltimū me diāte ordie ad eē illā habent bonitatē subtracto ordie q erat ad eē illā. vnde ille act' q̄ ē occidere inocētē vel resistere plato nō pōt eē bon' nisi mūte vel pcepto diuino. vel i talib' nullus dispēsare pōt nisi de q̄li miraculosē. Quedā vo peta sunt q̄ deordinantes a fine vitio sue'. Contingit n. aliquē actū pcl eē imediate circa id qd ē ad finē: ex q̄ forma bonitatis ē a fine i his q̄ sūt ad finē: q̄ est forma malicie sit ex b q̄ recedit a fine: z id qd ē q̄si mile ē act' exercit' circa id qd est inordinate i finē sicut i fornicatōe z homicidio z i hs. Un si eo qd ē ad finē pferat' ali' ordo i finē tollet' inordiatio z remanebit act' ordiat' subiacēs volūtati dīni. Hoc aūt nō pōt fieri nisi ab eo q̄ ordinē illū posuit. vnde ea que sunt ordiata p legē diuā nō sunt mutabilia vel dispēsabilia nisi pcepto dīno. z sic qd statutū ē a quocūq3 supiori inuiolabilr obseruādū. nō pōt ab iferiori mutari: z sic de' occasionē Abrahe q̄ de se inordinationē habebat ex eo q filii inocēs nō erat ordiat' i finē g vnā occisiōis a pre ordinatā fuit ponēdo hūc ordinē vt esset ad manifestatiōe3 fidei z amoris abrae: vt eēt posteris i exēplū z in figurationē mortis xpi: z i occisionē sic ordinatā dīna auctē licite ōnsit volūtas abrae. Quedā aūt peta sunt quo3 actus inordiat' ē imediate circa finē: vt peta q̄ sunt i deū: vt odire ipm z despīre de eo z h' dicā act' ex obo ipēm trahat ōnsit ho actus ēt fm spēz in grie n̄ sic malos eē. vnde ab eis talis inordiatio auferri nō pōt. nō n. poss3 auferre ex b q̄ ordinarent in finē: cū fm eē suā sint deordiati a fine. cōtingere n. q̄ aliqd eēt sil ordiatū z iordiatū. vnde h' nūq3 subiacēt diuino pcepto. Et g' hoc dr q̄ 3 pcepta p'me tabule q̄ ordināt imediate i deū deus dispēsare nō pōt: 3 pcepta scde tabule q̄ ordināt imediate ad pximū: deus pōt dispēsare nō aūt hoies in his dispēsare nō pñt.

Ad primum q̄ dōm q̄ q̄uis deus nō vellet volūtate ōste q̄ abraā filiū occideret: voluit nī volūtate aūte q̄ volūtas abrae in h ferret' fm q̄ erat iam ordinata: z talē volūtatē pceptū expsit. z iō nō fuit fictio. ¶ Ad 2m dōm q̄ ipsa occasio inocētis pūt substat deordinatōi a fine q̄ aduenit sibi post ipēm cōpletā ab obo pximorē 3 legem nāe: z nō pōt bn fieri: sed remota tali iordinatōe z posito alio ordie circa obm z actū est ōuenies legi n̄ā: q̄ dictat eē illud eē faciēdū: qd est ordinatū z pceptū ab eo. ¶ Et g hoc p3 solo ad 3m. ¶ Ad 4m dōm q̄ nō est silis rō in obus: vt ex pdictis p3.

¶ Expositio textus.

Quos iuste pdestinauit ad penā. Cōtra. supra dcm ē q̄ pdestinatio ē tm de bonis salutarib': z nō de penis. ¶ Ad qd dōm q̄ q̄i aliqd absolute dr pdestinari itelligi directio in finē q̄ est salus eterna. Sz si addat' aliqd. tūc pōt dirigi in qd cūq3 z fm qd z ipse nā est. Sz 3 pmissio dīna ē ei' opatio: z3 dīna operatio ē ei' eēntia q̄ rc. Et dōm q̄ pmissio sumit h nō p operatōe dīna: z3 p effectū eam p modū q̄ ēt dr creatio passio. (Sz in eur' gloriā rc.) Math. 8. Et sciēdū q̄ q̄uis nō eēt dīna volūtate aūte hoīs in h cedere vt gloriā mūdanā nō q̄rerēt. exēplo ipsius hoīs xpi q volūtate humana suam mundanā gloriā nō querebat: sed gloriā dei: quā3 volūtatem pceptum expsit.

¶ Q: aliquando homo bona voluntate aliud vult q̄3 deus: z aliquando mala id qd de' bona voluntate vult. ¶ Di. XLVIII.

Sciendū quoq3 ē q̄ aliqn̄ mala est volūtas hoīs idē volētis qd deus vult fieri: z aliqn̄ bona ē volūtas hoīs aliud volētis q̄3 ds. Ut n. bona sit hoīs volūtas o3 attēdere qd ōgruit ei velle z quo fine. Tātū n. iterest iter volūtatē dei z volūtatē hoīs vt i qbusdā aliud ōgruat deo velle: aliud hoī. Un̄ Aug. i ench. Aliqn̄ bona volūtate hō vult aliqd qd ds nō vult bōa multo āpli' m itoq3 certi' volūtate. Ni illi' mala volūtas eē nūq3 pt. Tā q̄3 si bon' filius prē3 velit viuere quē ds bona volūtate vlt mori. Et rursus fieri pt vt h velit hō volūtate mala: qd ds vult bona: velut si mal' fili' velit mori prē3: velit ēt h ds. Nēpe ille vult qd nō vult deus: iste vo id vult qd vult z ds: z tn̄ bone dei volūtati pietas illi' poti' ōsonat: q̄uis aliud volētis: q̄3 h' idē volētis ipietas. Multū n. iterest qd velle hoī: qd deo ōgruat: z ad quē finē suā q̄sq3 referat volūtatē: vt approbet' vl iprobet'. Hoc n. velle bonū qd nō ōgruat ei velle: z pt velle bonū qd cōgruit: sed nō refert ad finē rectum: z ideo nō est bona voluntas.

¶ Q: bona dei volūtas mala hoīu3 volūtate iplet' vt in passiōe xpi cōtigit vbi qdā scīū ē qd de' bōa z iudei mala volūtate voluerūt: voluerūt tn̄ z aliqd qd de' nō voluit.

Illud quoq3 n̄ ē pteremittēdū3 q̄ aliqn̄ dei volūtas bōa p malā hoīs volūtatē iplet': vt i crucifixiōe xpi scm̄ ē quē ds bona voluntate mori voluit. Iudei vo ipsa volūtate eū crucifixerūt. Et volebāt iudei mala volūtate qdā qd ds voluit bona: volebat. s. vt xps pateret': moreret': 3 volebāt z aliqd aliud qd ds nolebat. s. occidere xpm qd fuit mala actio z pctm̄. Actū qppe iudeo3 n̄ voluit de': passionē vo xpi voluit. sic z i ipo ps. xps ad prē3 ait. Tu cognouisti sessionē meā. i. voluisti z approbasti passionē meā: tibi. n. placuit. Voluit itaq3 tota trinitas vt xps pateret': nec tn̄ voluit vt iudei occiderēt: q2 voluit penā xpi. 3 nō voluit culpā iudeo3: nec tn̄ noluit: si. n. noluisset nec fuisset. ¶ Oppositio.

Sed ad hoc opponit' sic. si voluit de' vt xps pateret'. Voluit vtiq3 vt pateretur a iudeis: vel non. Si voluit vt pateret' a iudeis: cū passus sit: scm̄ est itaq3 qd voluit de' nō fieri. Si aūt voluit eū pati a iudeis. ergo voluit eū occidi a iudeis.

Voluit itaq3 vt iudei occiderēt eū. Ad qd respōdētes dicim' simplr ōcedēdū eē q̄ de' voluit xp3 pati: mori: q2 ei' passio bona fuit z cā nr̄e salutis. Cū āt dr volebat eū pati vel occidi a iudeis: 3 distinguēdū ē. Si. n. itelligit' sic: volebat eū sustiere passionē siue crucifixionē a iudeis illatā: ver' ē sensus. Si vo itelligit' sic: volebat vt iudei occiderent eū: falsus ē. Nō. n. volebat de' actiōe3 iudeo3 q̄ mala erat: 3 volebat passionē bonā: z hec volūtas p malas iudeo3 volūtates ipleta est. vn̄ Aug. i ench. De' q̄sdā volūtates suas vtiq3 bonas iplet p malo3 hoīm volūtates malas: sic p maliuolos iudeos bona voluntate prīs xps p nobis occisus est. Nō tn̄ bonū fuit: vt apls petr' qn̄ id fieri nolebat: sathanas ab ipso q occisus ē diceret'. Ecce mañeste hēs magnū bonū fuisse q̄ xps occisus ē: z h bonū: q2 petr' nolebat: iō redargut' ē.

¶ Utrū placuerit viris bonis q̄ xps pateret' z moreret'. placuit qdē itnitu nr̄e redēptionis: 3 non ipsius cruciatus.

Ex quo solui' qd qua q̄ri solet: vtru3 viris scīs placere debuerit q̄ xps pateret' vl occideret'? Debuit. n. eis placere intuitu nr̄e redēptōis: 3 nō itnitu ipsi' cruciatus. Voluerūt q̄ ac vehemēter cupierūt xpm mori pp̄ter liberatiōe3 hoīs z impletiōe3 diuine volūtatis: sed nō voluerūt delectationē ipsius afflictiōis. De eodē q̄ letabātur z tristabant': sed ob aliud gaudebant z ppter aliud dolebāt. Volebāt q̄ xpm mori pro hoīs redēptiōe: z tn̄ de morte ipsius diuersis de causis corda eo3 varie mouebantur.

¶ Quō sentiēdū sit de passionib' scōru3 an velle vel nolle debeamus.

Si vo q̄rit' vtru3 eodē mō sentiendū sit de passiōib' z martyrijs scō3? Dicimus aliq̄3 eē diūa3 iter passionē capitis z mēbro3. Christi nāq3 passio cā est nr̄e salutis: qd nō ē passio alicui' sancti. Nullius. n. passiōe redēpti sumus nisi xpi. Profuerūt qdē nō modo eis q passi sūt: vey ēt alijs fidelibus ipso3 passiōes. Verūtn̄ nr̄a redēptio nō sunt. 3. n. passio illi' sola potuit q ds est z hō. Illi' q̄ passionē credētū pie mētes voluerūt z optauerūt fieri sic futurā credebāt. Passiones vo sancto3 possum' velle z nolle: z vtriq3 bona voluntate si rectos nobis pponamus fines. Cui. n. placuit pauli passio eo fine: q2 pmium eius p h auctū z pctū cernebat: bonā vl hūisse volūtatē: q̄ volūtati ei' cōgruebat q̄ cupiebat dissolui z eē cū xpo. Qui aūt voluit eū declinare passionē. z effugere man' iniquo3 cōpassione pietatis: z ille habuit bonā volūtatē. Un̄ aug. in ench. Bone apparebāt voluntates pio3 fidelū q nolebāt aplm̄ Paulū hierlm̄ pgere: ne ibi pateret' mala q̄ Agab' pph'a pdixerat: z tn̄ hoc illū ds pati volebat p annūciāda fide xpi exercēs martyrē xpi: neq3 ipe bonā volūtatem suā ipleuit p xp̄ianorū volūtates bonas: 3 p iudeorū malas: z ad eū poti' ptinebāt q nolebāt qd volebat q̄3 illi p quos volētes factu3 est qd volebat: q2 idipm̄ mala volūtate fecerūt qd ds bona volūtate voluit. Ita z in passione xpi factū est: qd. n. deus voluit: hoc idē iudas z diabolus: 3 illi mala volūtate: de' vo bona volūtate. s. vt xps moreret'. Verūtamē illi actu3 voluerunt quē deus nō voluit.

¶ Diuisio textus.

Determinato de volūtate dei. Hic determiāt d ōformitate volūtatis nr̄e ad volūtatē ei'. z diuidit' in ptes duas. In p' determiāt veritatē. In 2' ex veritate determiata q̄sdā q̄ones determiāt. ibi (Ex quo soluit' qd rc.) Pria i tres. In p' ondit q̄ volūtas mala hoīs cū volūtate dei ōcurrit i idē volitū bona volūtate hoīs i 3rariū tēdēte. In 2' ondit q̄ bona volūtas dei ēt p malā volūtatē hoīs ōplet'. ibi (Illud quoq3 nō ē ptermittēdū rc.) In 3' excludit q̄dā obiectiōes. ibi (Sz ad h oppōit'.) (Ex q̄ soluit' qd.) Hic ex determinatis pcedit ad solonē duaru3 qōnū: q̄rū p' ē de passiōe capitis. i. xpi. 2' de passiōe mēbro3 ei'. i. marty3. ibi (Si vo q̄rat'.) ¶ Qō. I.

Hic quatuor q̄rant'. p' vtru3 volūtas hoīs dine volū' ōformari possit. 2' in q̄ attēdit' pcipue ōformitas. 3' vtru3 ad illā ōformitatē oēs teneant'. 4' vtru3 teneāt' ēt ad ōformitatē q̄ ē i volito.

¶ Utrum voluntas humana dine voluntati nō possit ōformari. I.

Ad primū sic pcedit': vl q̄ volūtas humana dine ōformari n̄ possit. sic. n. dr Isa. 55. sic exaltant' celi a terra: ita exaltate sūt rc. 3 terra nūq̄ pt ōformari celo. q̄ nec cogitatiōes vl volūtates hoīu3 dine volū'. ¶ P̄. corū q̄ i ifinitū distāt nulla ē ōformitas: q2 cōformitas ē fm approximatiōes aliq̄s: 3 volūtas di i ifinitū distat a volū' hoīs. q̄ntū. n. distat ds ab hoīe tm̄ volūtas dei a volū' hoīs: vt dr glo. sup illud ps. Exultate iusti i dno rc. q̄ volūtas hoīs dine volūtati nō ōforma'. ¶ P̄. cōformitas ponit ōueniētiā duo3 in forma vna sic ips nomē ondit: 3 q̄cūq3 ōueniūt i aliq̄ vno hēt aliqd pius z simplici' rc. illd i q̄ ōueniūt: cū igit' dina volū' nihil sit simplici' z pi' vt q̄ sibi nulla volūtas creata ōformari possit. ¶ P̄. nihil ē ōforme nisi ōformiq2: ōformitas ē relo equiparantie ponēs silit3 similitudine3 i vtroq3 extremo: 3 nō dicim' volūtatē dinā ōformē eē volūtati hūane. q̄ nec rc.

Sed cōtra nullū regulatū fit rectū nisi p cōformitat. z ad regulā: 3 volūtas dina regla ē volūtatis humane z itellectus sius itellectus humani: q̄ ois volūtas recta ōformis ē volūtati dine. ¶ P̄. cū sit hēt obediētis volūtarie volūtas ōforma' volūtati pcipientis: 3 multi volūtarie dinis pceptis obediūt. ergo multo3 volūtas cōforma' voluntati diuine.

Respondeo dicendū q̄ ꝑfectū est cōmunicātia in forma vnitatis sic dicta est q̄ dilinendo quā dā vnitatē ꝑfectionis vt in. 5. metaph. dr. Dil. n. nō aliquid deo ꝑfectū q̄ dilo attinilat. Contingit aūt aliq̄ dici filia dupl̄. Uel ex eo q̄ quicquid vnā formā; sicut duo albedine: et sic ōtanē filie dr esse cōpolitū ex eo q̄ duo sunt cū alio filio: et ex eo in quo differt ab ipso; cū similitudo nō fit nisi referendo ad. Boc. Uel sic ex eo nihil pōt esse nec formale nec ꝑfectū et frequēter a ꝑfio dicitur incrē: vel ex eo q̄ vnus q̄ participat ex forma emittat illud q̄ emittit ipe. Sicut filius cōp̄ albi dicerel filie albedinis separat vel cōp̄ nature ignorate ipli igni. Et talis filiatio dicit q̄ ponit cōpōne in vno: et simplicitate in alio potest esse creature ad deū principiū bonitatē vel sapiam vel aliq̄ hūi; vnū q̄ in deo est eēntia: et sic volūtas nra dicit cōformat. Et B ꝑfectus volūtatis pōt intelligi vel de ipa ponēa volūtatis: q̄ bonū: et dicit ad excludā volūtatis dine q̄ genet ad illitudinē inq̄ ꝑfectio imaginis et alia bona: et malus: et de hac ꝑfectione nō agimus B. Uel pōt intelligi de actu volūtatis q̄ et volūtas dr ꝑfecta hac ꝑfectione B firmissq̄ in illa ꝑfectione cōsistit merito vel ex demerito: eo q̄ hō elt ad act' voluntatis q̄ nō pōcne. vel illa ꝑfectus elt vbi bono q.

Ad primum dicēdū q̄ vbi loquit ibi de malis q̄ p̄ter significant q̄ in actu sue voluntatis recedāt a filitudine dine.

Ad 2um dicēdū q̄ in illi num dicitur nō pōt esse ꝑfectus q̄ modū cōparatis: vl etiā fm aliq̄d punctū in aliquo imprincipato ab vtroq; sed per motū illū q̄ supra dict' elt.

Et p B ps et rilio ad 3um q̄ potelt fm ꝑma medū distinctiōis assignate.

Ad 4um dicēdū q̄ fm dio. 4. de di. no. duerlio filiatio nō recipit in caelis: et dicit in gb' est filiatio p imitatione: q̄ ibi in egpondit' in gb' est filiatio q̄ filii participant eadē. nō n. dicimus q̄ hō sit filius sue imaginis: q̄ ē. Uel nō d' dicendo de Et filia vel cōformis creature: q̄ creatura deo ꝑfectē imitādo ipm q̄tū pōt.

Utr cōformitas voluntatis antēdat precipue fm voluntā. II.

Dsecundum sic pedit. vi q̄ cōformitas volūtatis precipue fm voluntā antēdat. Cōformitas n. attendit fm ꝑmenientiā in forma: q̄ forma: perfectio volūtatis est ipa voluntas sicut: et ideā est ꝑfectio intellectus fm ꝑmenientiā in volito est cōformitas volūtatum.

B. act' cognoscunt: iudicant q̄ ordinā fm ipm in. 2. de anima q̄ ordo volūtatis est volūtā. q̄ vt q̄ fm veritatē voluntas ꝑfectus.

B. volūtas occidētis ipm nō solū ocurrit cū volūtate dine in q̄dā volūtā idēq; et in q̄dā bonū. Cū in passione ipā q̄ magni bonū fuit. q̄ si ex B antecedā nō ꝑformitas vl q̄ volūtas indeq; dine ꝑformis fuit.

P. nō bonitatis ē ex finely: ītingit aliq̄d ꝑ bonū finē agentē dei nec volūtatē nō ꝑformitatē q̄ fiat. ouātis et dei clemonstratione. q̄ vt q̄ ē ex re: ex fine ꝑformitas voluntatis antēdat.

Sed contra. Dicitur q̄ attendit precipue i B q̄ hō vult q̄ ds vult tā velle.

Cōtra. volūtas: velle nō sunt idē; nō. per actū vt q̄ velle vnius est volūtā ab alio: sī illa cōformitas est ad volūtatē; dīnā inquātū ipla nostrum velle est volūtas a deo q̄ vult nos velle q̄ nos velle q̄ volumus. q̄ q̄ hūc modū nō ꝑformat velle nostrū. nō velle dīnā nisi per accidēs: in q̄ tm cōformitas videt q̄ cōformitas attendenda sit secundum volitum.

Sed contra duo ītia equalia nō cōformant cuilibet: cuc sunt duo: volūtates deo ꝑpositus volitis ꝑformant dine voluntati: cū vtraq; sit recta sicut ps in ifa de B q̄ dā monē paulū nolebant: quā ipe volebat. q̄ nō elt cōformitas fm volitum.

Respondeo dicēdū q̄ dupl̄ ē. Dic ītās de ꝑformitate q̄tū ad volūtatis actū. Aut' aūt volūtatis dūne pōt imitari actū volūtatis dicte dupl̄. Uel ītās ad ea nāe: sic nō logmur h: q̄ B conuenit actus volūtatis fm q̄ erit a potēna causa ꝑformitate dimilm'. Uel ītās ad ꝑfectiōes superadditas: ps quā ēt act' talis vel talis: et hāc ꝑformitatē B firmat: q̄ ē q̄li fm speciē motis. Dec aūt ꝑformitas q̄ dupl̄ pōt ꝑsiderari fm diuisionē ītatis cārū: fm eas milē. Sicut q̄ elt tā velle: q̄ se bs vt nā circa quā elt actus volūtatis. tūc illa cōformitas elt fm q̄d nīl: et nō simplr: q̄ cē simplr nō elt a mā ps a forma. Uel ps eius efficiēte: sic q̄ aliqs vult q̄ bs vult cū velle. hāc n. ordinem volūtatis bs in eo fieri. Uel fm eius finale: sic q̄ aliqs in gllia dei facta sua ordinat pp̄ quā bs ola facit: et in his duob' cōsistit ꝑformitas ad bs. Uel fm eius formale vt aliqs ex charitate velit sicut bs ola ex charitate vult. ex hōc n. ē forma act': et B dicta ꝑfectio ꝑformitatis. Dar' aūt dicit nō bē: quia essentialis affimilatio aliquor: attēdit fm illud vl ipos trahit. Apls aūt quilibet act' voluntarij trahit ex obo q̄ elt forma volūtatis p ducētis actū. Ad obm aūt aliqs duo actus duo ītarūt: vnū q̄ se bs q̄li mīuter. et alterū q̄ elt sicut formale cōpiēs rōnē obiecti. sicut ad visibile sumit lux: et color. Illud aūt q̄ se habet mīuter ad obm volūtatis elt q̄libet res volita: sed ratio obiecti cōpiēs ex rōne boni. Uel ex B actus voluntatis humane ꝑformat voluntati dīne q: tendit in bonū sicut volitas dīna. Et ex hoc ēt actus bon' elt repetitis bonitatis dīnā. Et hoc elt ꝑformitas fm eius efficiēte: q: eo vnāquāq; volūtatē in bonū ordinatur. Et B vult deus nos velle ea quātū voluntas nostra ordinata elt. Sed hec cōformitas idudit cōformitatē finis inquātū B volūtā bz rationē bonitatis et finis: et q̄ndoq; etiā in se bonū. vl et B attendit cōformitatē ꝑformatē nō aūt ex ipla re volita ex qua actus ipōn nō trahit. Sed habitus charitatis addit perfectionem in bonitate actus. Et ideo fm eandem formalem attenditur perfectio conformitatis vt actus actus voluntatis nostre dīne voluntati sit conformior quanto elt melior: et perfectior.

Ad primum q̄ dō q̄ volūtā nō elt ꝑfectio voluntatis vl obiectū nisi inquātū fit subrōne boni: sicut nec colori olm visus: et ꝑfectio actū fm q̄ fit sub actu lucis.

Unde ps ad 2m rilio.

Ad 3um dicendū q̄ in eo q̄ peccat volūtas ratiōis nō tēdit in id q̄ elt sīs bonū: sed in id q̄ elt alteri bonū: cōsequētibus: et irascibili: nō n. bū vt bonū: ꝑter cōsequibilies vl irascibile: ꝑter rōnē. et nō elt bona voluntas. Sī tamē irascibilis ꝑficeret in tali obm: q̄ elt finis: bonū nīl: et cupibilis sicut et in bonum: et bēret q̄dā ꝑformitatē ad volūtatē dīnā inquātū tēdit in id in q̄ ordinatur cum hō.

Ad 4um dicendū q̄ passio ips debuit duo. Lapl erat istius humani generis: et sic B res volita stabat sub ratione boni: et erat volita a deo: et a sancto. Uel fm q̄ erat affectus innocēnis: sic nō bēbat rōnē boni: et sic erat volita a iustis. vel nō volebant bonus simpliciter nisi per accidens: q̄ si loquēdo volebāt simplr matrem eliminum bonū inquātū sanctificabit ire sue vel iudic.

Ad 5um dicendū q̄ sicut forma nīlis elt in mā ab agēte: ita summa bonitatis ē in volito a deo: et sicut mā ꝑportionata ad formā adueniēte debito agēte natā cōsequitur formā: sic creatura rōnalis ordinata ad deū per gram cōsequitur finem ultimum.

sicut lapis nō fit caro: a virtute vegetatiua: ita etiā voluntas ꝓportionata ad bonitatem quācunq; sit bonum finis: quantūcunq; bonitatē recipiat: talia sunt q̄ per se fāt mala: ex humāa bonitate recipiat: talia sunt q̄ per se fāt mala: ex humāa bonitate recipiat: et

Respondeo dicendū q deus dicit aliquid velle voluntate alte: ⁊ de hoc non est dubiū q volūtatē nostrā in tali volitu diuino cōformare debeam⁹: q̄ hō est in q̄ volūtas nostra ordinata est. Dicit enī aliqd velle voluntate ɔ̄ne. ⁊ hō volitū nō semꝑ notum est nobis nisi quaten⁹ operatione eius manifestat. ⁊ hō addit aliquid rōnē bonitatis ad rē vt possit esse volita: quia deus est vult. sicut .n. aliqd hȝ in se bonitatē vt facere elemosynā: ⁊ tñ aduenit sibi aliqua ratio bonitatis ex fine: ita etiā aduenit sibi aliqua ratio bonitatis ex hoc q̄ ē volitū ⁊ ordinatū a deo. Eo .n. ipso q aliqd apphēdit vt volitū a deo apphēdit vt bonū. Unī volūtas ɔ̄sequēs hāc apphēsionē tenet tēdere in illud: aliogn nō eēt motus voluntatis bon⁹ nec deo ɔ̄formis si bonū refugeret. Sciēdum tñ q cū sint diuersi gradus appetitus ɔ̄sequētes diuersas apphēsiones nullus appetit⁹ tenet tēdere in illud bonū cuius rōnē nō apphēdit. verbi gratia in nobis est quidā appetitus sensitiuus ɔ̄sequēs apphēsionē sensus q nō est nisi de bono ɔ̄ueniēti ſm corpus. vñ hoc appetitu appetit delectabile ſm sensus. nullo aūt modo aliqd bonū spūale vt sciētia: aut quedā volūtas in nobis nālis qua appetimus id q̄ ſm se bonū est homini inq̄tū est homo. et sequit apphēsionē rōnis: put est aliquid absolute cōsiderādū sicut vult hō sciētiā virtutē sanitatē ⁊ hm. est etiā in nobis quedā volūtas deliberata ɔ̄sequēs actū rōnis deliberātis de fine ⁊ diuersis circūstātijs: ⁊ hȝ hanc tendimus in illud q̄ hȝ rōnē bonitatis ex fine vel ex aliqua circūstātia. Si ergo sit aliqd q̄ habeat hās oēs rationes bonitatis quilibet appetitus si sit rectus tēdit in h. si aūt desit aliqua ratio dictarū ex illū appetitus cui respōdet talis rō nō tēdere in h. sed forte in ɔ̄trariū si forte habeat ɔ̄trariā rōnē. sicut secari ꝑpter sanitatē ē ɔ̄uenibile ſm sensum. nec ſm se bonū est. sed tñ ex fine: ⁊ ideo sectionē solū volūtas deliberata eligit: ſȝ volūtas naturalis ⁊ appetitus sensitiuus abhorret. Sic etiā dicēdū ē in ꝑposito. lȝ .n. apphēdat aliquid eē volitū a deo q̄ precipit per signū operationis manifestat volūtas deliberata que sequit rationē put est apphēdēs ⁊ ɔ̄ferēs de ista ratione bonitat tenet aliquid velle. sz quia volūtas naturalis ⁊ appetitus sensitiuus refugiāt: ⁊ in refugiēdo voluntati diuine cōformāt inq̄tū tendūt in bonū ſm rōnē apphēsiā: sicut est in illo qui pie dolet de morte patris vel alicuius vtilis in ecclesia. Sciēdū tamē q in talibus motus volūtatis deliberate in peccatoribus est corruptus q ex toto relinquit deliberationē rōnis: ⁊ sequunt impetū volūtat nālis ⁊ sensus murmurātes de dei ordinatione. in iustis vero viatoribus manet quidē integer. ſȝ iperfectus duplr. Tum ex parte cognitionis: q nō plene voluntatē diuinā cognoscit. Tū ex parte affectionis: q retardatur ex motibus inferioribus. vnde in talibus sufficit recalcitrare diuine ordinationi. nec oportet gaudiū experiri de hoc q ſm volūtatē sit. sicut etiā dicit pħus in .3. ethicoꝝ. q sufficit fortem nō tristari in periculis mortis: quis non gaudeat sicut est in actibus aliarū virtutū: ⁊ hec est cōformitas viē. sed in beatis est integer ⁊ pfectus. Tum ex parte cognitionis: q volūtatē diuinā plene cognoscit. Tum parte affectionis que dominat omni inferiori volūtati nec in aliquo retardatur vel impedit. vnde in vidēdo illud q̄ deus vult q̄ ⁊ ipsi volunt gaudium experiunt de quo in ps dicit. Letabit iustus cū viderit vindictā.

Ad primum ergo dicēdū q volitū diuinū q̄tū ad volūtatē antecedētē ē nobis notum ex ipsa naturali inclinatione: sed volitū volūtatis ɔ̄sequētis innotescit nobis vel per reuelationē vel per operationē. Ad scdm dicēdū q illa positio est .q. impossibilis: q nulli sua dānatio reuelat: sicut etiā nec angelis vt dicit Aug. si tñ reuelaretur possit credere ſm cōminationē ⁊ nō ſm ꝑsciētiā dictū. tenet tñ velle istū ordinē iustitie: quo si in peccatis morit dānat: q hoc ē q̄ deus vult ⁊ nō dānationē per se neq culpā. Ad tertiū dicēdū q xpūs volūtate rationis deliberata volebat passionē sui ⁊ similiter beata virgo ⁊ quilibet sanctus: quis volūtas naturalis dissentiret. Ad quartum dicendum: q permissio nunq̄ significat q volūtas sit de culpa sed de bono q̄ adiungit culpe. Expositio textus.

Actum quippe iudeoꝝ nō voluit de⁹ ⁊c.) Videt hoc esse falsum: q passio est effectus actionis. vnde si voluit passionē voluit actionē. Ad q̄ dicendū q passio xpi subiacebat duplici operationi. s. actioni iudeoꝝ inq̄tum efficitur erat. ⁊ sic non erat volita a deo sicut nec actio: ⁊ operationi volūtatis christi inq̄tum erat meritoria: ⁊ sic erat placita deo. vñ versus. Actio displicuit passio grata fuit. frequēter enī voluntas ⁊ ratio dissidēt que natura ɔ̄iungit. (Ut apls petrus quādo iē. ⁊c.) h. mt Mat. 16. ⁊ dicit sathanas. i. aduersarius inq̄tū bona sua volūtate ex pietate bone volūtati xpi aduersabat. (Et que ad mysteriū diuine volūtatis ⁊c.) Videt iscōueniēter ordinasse: q ſm pħm in .1. phy. Innata ē nobis via a posterioribus in priora: ⁊ ita a creaturis in creatorē. Ad q̄ dicendū q h̄ tenet in eis que naturali cognitione cognoscimus que ex sensu principiū sumit. sed in his que per fidem cognoscimus nostra cognitio ipsi veritati prime innitit. Unde oportet q a prima veritate que est deus: in ea que ab ipso sunt ꝑcedamus ad similitudinem cognitionis quā sancti in verbo habebūt: vbi ⁊ verbū ⁊ res plene cognoscēt. Cuius cognitionis nos participes faciat ipse verbum dei filius qui hanc cognitionē in nobis per fidē inchoauit: cui ē honor ⁊ gloria p infinita secula seculoꝝ. Amē.

Explicit scriptū sancti Thome de aquino ordinis predicatorum super primo libro sententiarū singulis distinctionib⁹ in se positis a fratre Cornelio veronēsi in cōuētu sancti dñici de Venetijs lectori. vite regularis eiusdē ordinis castigatis. Impressus Venetijs mādato ⁊ impēsis nobilis viri dñi Octauiani Scoti ciuis Modoetiēsis. 1498. Quinto nonas octobris. per Bonetū locatellum Bergomēsem.

Incipit tabula primi scripti sctī Tho. Prologus.
Utrum preter phicas disciplinas alia doctrina sit homini necessaria. 4.
Utrum tñ vna doctrina debeat esse preter phicas. 4.
Utrū sit practica vel speculatiua. 5.
Utrum deus sit subiectum illius sciencie. 5.
Utrum modus procedendi sit artificialis. 5.
DISTINCTIO. I. QVESTIO. I.
Utrum frui sit actus intellectus. 8.
Utrum vti sit actus rationis. 8.
QVESTIO. II.
Utrum solo deo sit fruendum. 8.
Utrum vna fruitione fruamur deo. 8.
QVESTIO. III.
Utrum omnibus aliis preter deum sit vtendum. 9.
QVESTIO. IIII.
Utrum frui cōueniat omnibus rebus. 9.
Utrum vsus conueniat existentibus in patria. 9.
DISTINCTIO. II. QVESTIO. I.
Utrum deus sit tñ vnus. 11.
Utrum in deo sint plura attributa. 11.
Utrum pluralitas rationū quibus attributa differunt sit tñ in intellectu vel etiam in deo. 12.
Utrum in diuinis sint plures persone. 13.
Utrū psone diuine differāt realr aut rōne. 13.
DISTINCTO. III. QVESTIO. I.
Utrum deus possit cognosci ab intellectu creato. 16.
Utrum deum esse sit per se notum. 16.
Utrū deus possit cognosci ab homine p creaturas. 16.
Utrū phi nāli cognitiōe cognouerit trini. ex creaturis. 16.
QVESTIO. II.
Utrum similitudo dei in creaturis possit dici vestigiū. 17.
Utrum partes vestigij sint tres vel tñ due. 17.
Utrum in omni creatura sit vestigium. 17.
QVESTIO. III.
Utrum tñ mens sit subiectum imaginis. 18.
QVESTIO. IIII.
Utrum memoria pertineat ad imaginem. 18.
Utrum potentie anime sint eius essentia. 18.
Utrum vna potentia oriatur ex alia. 19.
Utrum imago attendatur in potentijs rationalibus respectu quorūlibet obiectorum. 19.
Utrum potētie rationales sint semper in actu respectu obiectorum in qbus attendit imago. 19.
QVESTIO. V.
Utrum he partes imaginis mens notitia: ⁊ amor differant ab alijs partibus. 19.
DISTINCTIO. IIII. QVESTIO I.
Utrum generatio sit in deo. 20.
Utrum ista ppositio. deus genuit deū. sit falsa. 21.
Utrum deus genuit se deū vel alium deum. 21.
QVESTIO. II.
Utrum de diuinis possit formari ppositio. 21.
Utrum persona possit predicari de essentia. 21.
DISTINCTIO. V. QVESTIO. I.
Utrum essentia generet. 23.
Utrū act⁹ gnāndi pdicet de aliq̄ nominū essentialiū. 23.
QVESTIO. II.
Utrum filius sit genitus de substātia patris. 24.
Utrum filius sit ex nihilo. 24.
QVESTIO. III.
Utrum essentia sit terminus generationis. 24.
DISTINCTIO. VI. QVESTIO. I.
Utrum pater genuit filium necessitate. 25.
Utrum pater genuit filium volūtate. 25.
Utrum pater genuit filium naturaliter. 25.
DISTINCTIO. VII.
Utrum potentia generatiua sit in deo. 26.
Utrum potentia generatiua sit ad aliquid. 27.
Utrum potētia dicatur vniuoce de potētia generandi ⁊ potentia creandi. 27.
QVESTIO. II.
Utrum potentia generandi sit in filio. 27.
Utrum filius possit gnāre alium filium. 27.
DISTINCTIO. VIII. QVESTIO I.
Utrum esse ꝓprie dicatur de deo. 29.
Utrum deus sit esse omnium rerum. 29.
Utrum h̄ nomē qui est sit ꝓmū inter noia diuina. 30.
QVESTIO. II.
Utrū diffō eternitatis posita a Boetio sit ɔ̄ueniēs. 30.
Utrum eternitas tñ cōueniat deo. 30.
Utrum verba tēporalia possint dici de deo. 30.
QVESTIO. III.
Utrum deus sit aliquo modo mutabilis. 31.
Utrum omnis creatura sit mutabilis. 31.
Utrum modi mutationis creaturarū cōuenienter assignentur ab Augustino. 31.
QVESTIO. IIII.
Utrum deus sit omnino simplex. 32.
Utrum deus sit in predicamento substātie. 32.
Utrum pdicamenta alia a substātia dicant de deo. 32.
QVESTIO. V.
Utrum aliqua creatura sit simplex. 33.
Utrum anima sit simplex. 33.
Utrū aīa sit tota in toto: ⁊ tota in qualibet parte. 34.
DISTINCTIO. IX. QVESTIO. I.
Utrum filius sit alius a patre. 36.
Utrum pater ⁊ filius possint dici plures eterni. 36.
QVESTIO. II.
Utrum pater sit prior filio. 36.
Utrū gnātio diuina debeat significari p modū psentis. 36.
DISTINCTIO. X. QVESTIO. I.
Utrum spiritus sanctus procedat vt amor. 37.
Utrum spūs sanctus sit amor quo se hȝ pater in filiū. 38.
Utrum spūs sanctus sit vnio patris ⁊ filij. 38.
Utrū persona procedens per modū amoris ꝓprie dicatur spiritus sanctus. 38.
Utrum tñ tres persone sint in diuinis. 38.
DISTINCTIO. XI. QVESTIO. I.
Utrum spiritus ꝓcedat a patre ⁊ filio. 40.
Utrū spūs scūs ꝓcedat a pr̄e ⁊ filio inq̄tū sūt vnū. 40.
Utrum spiritus sanctus ꝓcedat a patre ⁊ filio inq̄tum sunt vnum in materia. 40.
Utrum pater ⁊ filius sint vnus spirator. 40.
DISTINCTIO. XII. QVESTIO. I.
Utrum generatio sit prior ꝓcessione. 41.
Utrū spūs sanctus ꝓcedat magis a patre q̄ a filio. 41.
Utrum spūs scūs ꝓcedat a patre mediāte filio. 42.
DISTNCTIO. XIII. QVESTIO. I.
Utrum ꝓcessio sit in deo. 43.
Utrum ꝓcessio diuina sit tñ vna. 43.
Utrū ꝓcessio spūs scī debeat dici ꝓcessio vl' gnātio. 43.
Utrum spūs sanctus debeat dici ingenitus. 44.
DISTINCTIO. XIIII QVESTIO. I.
Utrum aliqua ꝓcessio spūs sancti sit tēporalis 45
Utrū ꝓcessio tēporalis distinguat realr ab eterna. 45.
QVESTIO. II.
Utrum spiritus sanctus temporaliter detur. 45
Utrum processio temporalis spiritus sancti attendatur

Fm omnia nomia. 44.

QVESTIO. III.

Utrum ipse filius venerit a vitia sanctis.

DISTINCTIO. XV. QVESTIO. I.

Utrum multe coeniat diuine persone. 48.
Utrum multo significet nouitatem. 48.

QVESTIO. II.

Utrum multe cōueniat omnibus personis. 48.

QVESTIO. III.

Utrum aliqua persona mittat se vel dei. 48.
Utrum ipse spiritus mittat se vel dei filius. 49.

QVESTIO. IIII.

Utrum filius inuisibilit mittat in mentes. 49.
Utrum multo fuit distinguat a multice ipsis sci. 49.
Utrum multo possit esse eterna. 50.

QVESTIO. V.

Utrum multo fiat ad creaturas irrationales. 50.
Utrum multo conuenit fieri pluries post incarnationem dñi nre. 51.
Utrum per multorem inuisibiles efficiamur de filiis in hoc mundo. 51.

DISTINCTIO. XVI.

Utrum multo visibilis cōueniat diuine persone. 52.
Utrum multo visibil obuerit fieri ad pres veter testi. 52.
Utrum multo visibilis fiat trī in specie corporali. 53.
Utrum species multorum visibilis fint formate ministerio angelorum. 53.

DISTINCTIO. XVII. QVESTIO. I.

Utrum charitas sit aliquid creatum in anima. 55.
Utrum charitas sit accidens. 55.
Utrum charitas dē fm capacitatē naturalitz. 55.
Utrū charitas ab habēte certitudinalr cognoscat. 56.
Utrum charitas sit ex charitate obligēta. 56.

QVESTIO. II.

Utrum charitas augeatur. 58.
Utrum charitas augeatur per additionem. 58.
Utrum charitas augeatur quolibet actu. 59.
Utrū augmēti charitatis habeat aliquē terminū. 59.
Utrum charitas minuatur. 59.

DISTINCTIO. XVIII. QVESTIO. I.

Utrum deum sit nomē essentiale. 61.
Utrum deus sit ppriū ipsius spūs sancti. 61.
Utrum per deū qō ipse est dētur omnia dona. 62.
Utrū aliē ꝓcedēte ipo ipse beat q̄ sit deus dē. 62.
Utrum ipse scīa possit dici deus noster. 62.

DISTINCTIO. XIX. QVESTIO. I.

Utrum equalitas sit in diuinis. 65.
Utrum concordia in diuinis sit mutua. 65.

QVESTIO. II.

Utrum eternitas sit substantia dei. 65.
Utrū nīle eternitatis sit ipa eternitas. 66.

QVESTIO. III.

Utrum magnitudo competat deo. 66.
Utrum pater sit in filio t econuerso. 67.

QVESTIO. IIII.

Utrum in diuinis sit totus integrale. 67.
Utrum in deitate sit totus vniuersale. 67.

QVESTIO. V.

Utrum veritas sit essentia rei. 68.
Utrū omnia sint vera veritate increata. 68.
Utrum sint plures veritates eterne. 69.

DISTINCTIO. XX.

Utrum filius sit omnipotens. 70.
Utrum filius sit equalis patri. 70.
Utrum in omnis persona sit oēs. 71.

DISTINCTIO. XXI. QVESTIO. I.

Utrū ista ꝓpositio. solus deus est deus sit falsa. 72.
Utrus ista ꝓpositio. solus pater est dē fit vera. 72.

QVESTIO. II.

Utr ista ꝓpositio trinitas ē solus deus. sit vera. 72.
Utrum pater sit solus deus. 73.

DISTINCTIO. XXII. QVESTIO. I.

Utrum deus sit nominabilis. 74.
Utrus aliq̄ nomē possit dici ꝓprie de deo. 74.
Utrus deus habeat trī vnū nomen. 74.
Utrū diuisio nois posita ab Ambrosio sit sufficiēs. 75.

DISTIN. XXIII. QVESTIO. I.

Utrum sūa: substātia: essentia: persona: dicta de deo sint synonima. 76.
Utrum nomen persona dicatur ꝓprie de deo. 77.
Utrum persona significet substantiam. 77.
Utrus persona ꝓdicē pluraliter in diuinis. 78.

DISTIN. XXIIII. QVESTIO. I.

Utrum deus possit dici vnus. 79.
Utrum in deo sit aliquis numerus. 80.
Utrum vnitas t numerus ponāt aliquid in diuinis vel remoueant. 80.
Utrus vnus t numerus significent essentiam. 81.

QVESTIO. II.

Utrum in deo sit diuersitas. 81.
Utrum trinitas sit nomē essentiale. 81.

DISTIN. XXV. QVESTIO. I.

Utr diffō plone posita a Boetio sit competens. 83.
Utr ꝑsona dicaf vnisoce de deo t creaturis. 83.
Utrum persona sit cōe tribus personis. 84.
Utrus tres persone possint dici tres res. 84.

DISTIN. XXVI. QVESTIO. I.

Utrum hypostasis ꝓprie dicatur in diuinis. 85.
Utrum remotis relationibus per intellectum hypostasis remaneant distincte. 86.

QVESTIO. II.

Utrum relationes diuine sint omnino nihil. 86.
Utrū relationes originis distinguāt hypostases. 87.
Utrum notiones sint trī quinq. 87.

DISTIN. XXVII. QVESTIO. I.

Utrum ꝓprietates adinicē distinguant. 89.
Utrum operatio personalis ꝓcedat fm rationē relationem persone. 89.

QVESTIO. II.

Utrum verbum proprie dicatur in diuinis. 89.
Utrum verbus dicatur personaliter. 90.
Utrus verbū dicat semper respectum ad creaturā. 90.

DISTIN. XXVIII. QVESTIO. I.

Utrum inascibilitas sit ꝓprietas patris. 92.
Utrum inascibilitas sit ꝓprietas ꝑsonalis patris. 92.

QVESTIO. II.

Utr diffinitio imaginis. Imago est species indifferens ciusdā rei ad quā imaginatur. sit cōpetens. 93.
Utrum imago dicatur essentialiter. 93.
Utrum filius sanctus possit dici imago. 93.

DISTIN. XXIX. QVESTIO. I.

Utrū vna ꝑsona possit dici ꝓncipium alterius. 94.
Utrum ꝓncipium dicatur vnisoce de deo fm q̄ distinguit diuine persone t creature. 94.
Utrum ꝓprietas patris t filij quas dicunt ꝓncipiū spūs sancti sit trī vna. 95.
Utrū pater t filius simul vnū ꝓncipiū spūs sancti. 95.

DISTIN. XXX. QVESTIO. I.

Utrum aliquid dicat de deo ex tempore. 96.
Utrum que dicuntur de deo ex tempore significent di-

uinam essentiam. 96.
Utrum habitudines designate in nob⁹ dictis de deo ex tempore sint realiter in deo. 96.

DISTINCTIO. XXXI. QVESTIO I.

Utrum equalitas ponat aliquid in diuinis. 98.
Utrum attributa essentialia debeant appropriari diuinis personis. 98.

QESTIO. II.

Utrum bylarius cōuenienter appropriet eternitatem patri. speciem filio. vsum spiritui sancto. 99.

QVESTIO. III.

Utrum augustinus cōuenienter appropriet vnitatem patri. equalitatem filio. nexum spiritui sancto. 99.
Utrum omnia sint vnum ꝓpter patrem. 99.

DISTIN. XXXII. QVESTIO. I.

Utrum pater diligat filium spiritu sancto. 101.
Utrum pater diligat se spiritu sancto. 102.
Utrum pater t filius diligant nos spiritu sancto. 102.

QVESTIO. II.

Utrum pater sit sapiens sapientia genita. 103.
Utrum filius sit sapiens sapientia genita. 103.

DISTIN. XXXIII. QVESTIO I.

Utrum relationes diuine sint essentia diuina. 104.
Utrum ꝓpietates sint persone. 105.
Utrum ꝓpietates sint in ꝑsonis t in essentia. 105.
Utrum cētialia adiecetiue ꝓdicē de ꝓpietatib⁹. 106.
Utrum contrarie opiniones de notionibus possint cē sine peccato. 106.

DISTIN. XXXIIII. QVESTIO. I.

Utrum persona t essentia in diuinis sint idem. 106.
Utr tres ꝑsone esse vni⁹ cētie ꝓnieter dicaf. 108.

QVESTIO. II.

Utrū potētia ꝓnieter attribuaf pī. sapia filio. 108.

QVESTIO. III.

Utrum aliquid debeat dici trāsitive de deo. 109.
Utr trāsitio in diua debeat fieri ex reb⁹ vilib⁹. 109.

DISTIN. XXXV. QVESTIO. I.

Utrum scientia cōueniat deo. 110.
Utrum deus intelligat alia a se. 111.
Utrus dēat certas cognitionē t ꝓpriā de aliis a se. 111.
Utrum scientia dei sit vniuocā scientie nostre. 112.
Utrum scientia dei sit vniuersalis. 112.

DISTIN. XXXVI. QVESTIO. I

Utrum deus cognoscat singularia. 113.
Utrum deus cognoscat mala. 114.
Utrum res q̄ cognoscuntur a deo sint in deo. 114.

QVESTIO. II.

Utrum deus sit in rebus. 116.
Utrum deus sit in oībus per potētiā ꝑsentiā t essentiam. in sanctis per gratiam. sit ipse per esse. 116.

QVESTIO. II.

Utrum deus sit vbiq. 117.
Utrum esse vbiq̄ soli deo conueniat. 117.
Utrum esse vbiq̄ conueniat deo ab eterno. 117.

QVESTIO. III.

Utrum angelus sit in loco. 118.
Utrum angelus possit esse simul in pluribus locis. 119.
Utrum plures angeli possint esse in vno loco. 119.

QVESTIO. IIII.

Utrum angelus moueatur. 119.
Utr ageus ō necessitate trāseat mediū l suo motu. 120.
Utrum angelus mouetur in instanti. 120.

DISTIN. XXXVIII. QVESTIO. I.

Utrum scientia dei sit causa rerum. 122.
Utrum scientia dei sit vniformiter de reb⁹ scitis. 122.
Utrum scientia dei sit enunciabilium. 122.
Utrum scientia dei sit non entium. 123.
Utrum scientia dei sit contingentium. 124.

DISTIN. XXXIX. QVESTIO. I.

Utrus dē possit nō scire illud qō est scirū ab eo. 125.
Utrum deus possit scire aliquid quod nescit. 125.
Utrum deus sciat infinita. 125.

QVESTIO. II.

Utrum ꝓuidentia pertineat ad scientiam. 125.
Utrum prouidentia sit omnium. 126.

DISTINCTIO. XL. QVESTIO. I.

Utrum ꝓdestinatio sit aliqd in predestinato. 127.
Utrum predestinatio pertineat ad scientiam. 128.

QVESTIO. II.

Ꝓdestinatio quorum sit. 128.

QVESTIO. III.

Utrum ꝓdestinatio sit certa. 128.

QVESTIO. IIII.

Utrum reprobatio addat aliquid supra ꝓscīam. 129.
Utrum deus sit causa obdurationis. 129.

DISTINCTIO. XLI. QVESTIO. I.

Utrum electio sit in deo. 130.
Utrum electio ꝓcedat ꝓdestinationē fs electionē. 130.
Utrum ꝓscientia meritorum sit cā ꝓdestinationis. 131.
Utrum ꝓdestinatio imuet aliq̄ opere humano. 131.
Utrum quicquid deus sciuit olim modo sciat. 131.

DISTINCTIO. XLII. QVSETIO. I.

Utrum potentia conueniat deo. 132.
Utrum sit trī vna potentia in deo. 133.

QVESTIO. II.

Utrum deus possit quicqd est alteri possibile. 133.
Utrum ea q̄ nūe sunt ipossibilia dē nō possit facere. 133.
Utrum aliquid non sit indicandus impossibilis fm causas inferiores simpliciter. 134.

DISTIN. XLIII. QVESTIO. I.

Utrum potentia dei sit infinita. 135.
Utrum ipotentia dei sit cōcabilis creaturis. 135.

QVESTIO. II.

Utrum deus operetur necessitate nature. 136.
Utrum deus agat necessitate iustitie. 136.

DISTIN. XLIIII. QVESTIO. I.

Utrum deus potuerit aliquam creaturam melioreem facere q̄ sit. 137.
Utrum deus vniuersum melio facere potuerit. 137.
Utrus dūitatē ipi dē melioē facere potuerit. 137.
Utrum deus possit nūc facere oē qō olim potuit. 138.

DISTIN. XLV. QVESTIO. I.

Utrum deo voluntas conueniat. 139.
Utrum voluntas dei sit trī sui ipsius. 139.
Utrum voluntas dei sit causa rerum. 140.
Utrum distinctio voluntatis in voluntatem beneplaciti t voluntatem signi sit competens. 140.

DISTIN. XLVI. QVESTIO. I.

Utrum deus velit omnes homines saluos fieri. 142.
Utrum mala fieri sit bonum. 142.
Utrum malum fit de perfectione vniuersi. 143.
Utrum deus velit nulla fieri. 143.

DISTIN. XLVII. QVESTIO. I.

Utrum voluntas diuina semper impleatur. 144.
Utrum aliquid fiat ꝑter voluntatem dei. 144.
Utrum id quod est contra voluntatem dei non

quatur voluntati eius. 145.
Utrum id quod est preter volũtatez dei precepto non subiaceat. 145.
DISTIN. XLVIII. QVESTIO. I.
¶ Utrum volũtas humana diuine volũtati nõ possit conformari. 146.
Utrum conformitas volũtatum attendatur precipue ſm volitum. 146.
Utrum ad cõformitatem diuine voluntatis non teneamur. 147.
Utꝝ ad ꝯformitatẽ i volito teneamur. 147.

¶ Expliciũt tituli articulorũ: beati Thome super primo sententiarum.

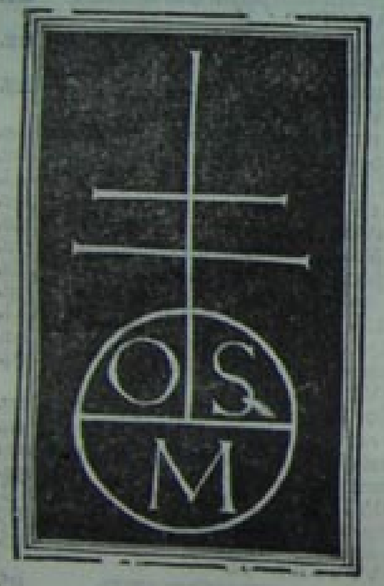

A
¶ Sanctus
¶ Incipiunt
pater boium
¶ Theologoꝝ
B
¶ Deide q̃rit̃
pertinet ꝙ
significat: per
¶ Respondeo
C
nominat itellm
nem. ibi.
quedam vt
Memoriam
D
patris: quam
cognitio
passiua est
¶ De ꝟitate
E
quid per modũ
q̃ꝫnis acqratur
ꝙ generatio
iprobat autez
F
vnus creans:
habet autem
pater dicitur
¶ Preterea
G
ꝛ sic dicunt
¶ Contra
fit alicui
accepit formaz
H
ꝑfectiões sunt
Tertio vtrum
nihil est ꝯriuz
tione ẽ. sicut
I
tudinis: plus
lib. de hebdo.
¶ Utrum pr̃
¶ Contra
K
bium est
seipsum dicit̃
tium tres
¶ Cur pater
L
dinis: ꝛ ꝙ
cum queritur
nõ possunt sic
¶ Utrũ ꝑsona
M
pro relatiuis
¶ Respondeo
in creatura
Unde Augu.
N
huiusmodi
maiestas
habet in rõne
qua in diuinis
O
ſm ꝙ in
diuersorum
quacũqꝫ ꝑte
de quibus.
P
¶ Post ꝑdicta
qb⁹ mediãtib⁹
creaturam
ſpũs sanctus
Q
minum
so prescit.
essentia: nec
spondetur
R
qđ est ibi
tibus facultatẽ
quorũdam:
enunciabile
S
do sciuit:
vniuersum,
pluraliter
a veritate
T
¶ Ad primuz
Voluit itaqꝫ
sicut lapis

FINIS.

Quodlibetales questiones sancti Thome

¶ Questiões de quodlibet sancti Thome de Aquino ordinis fratꝝ ꝓdicatorꝝ incipiũt feliciter. Articulus. I.

Quesitum est de deo angelo et bole. De deo quesitū est ꝙ q̄stuꝝ ad diuinā nāꝫ ꝙ q̄stuꝫ ad nām humanā assūpeaꝫ Quātū ad diuinā nāꝫ q̄stuꝫ est. Utꝝ būs Benedictus in visiõe qua vidit totū mūdū diuinā essentiaꝫ viderit. Et ostendebaꝫ ꝙ sic. Dicit.n. Grego. de hac visione loquẽs. Animꝫ videnti deus angusta fit oīs creatura. Sed videre deū est videre diuinā essentiā: ergo beat⁹ Bñdictus vidit diuinā essentiā. ¶ Ꝓ. ibidē subdit Grego. ꝙ totū mūdū vidit in diuino lumine. Sꝫ nō est aliud lumē vel claritas dei q̄ ipse de⁹: vt idē Greg. dicit ꝙ habet⁹ in glo. Exo. 33. sup illud Non videbit me homo ꝙ viuet: ergo beatus Benedictus vidit deum per essentiam.

¶ Sed 2. est qꝫ oꝫ Jo. 3. Nemo deum vidit vnq̄. vbi dicit glo. ꝙ nullus i mortali carne viuẽs dei cẽntiā videre pōt.

Respōdeo dꝫ ꝙ corp⁹ corruptibile aggranat animaꝫ: vt oꝫ Sap. 9. Sūma aūt elevatio mẽtis bñane est vt ad diuinā essentiā videndaꝫ pringat. vñ ipossibile ē vt mẽs bñana corpi vnita dei cẽntiā videat: vt Aug. dicit. 12. sup Gen. ad līraꝫ. nisi hūc vite mortali fūditus bō intereat: vel sic alienet⁹ a sensib⁹ vt nesciat vtꝝ sit in corpe an ex̄ corp⁹: sic̄ de Paulo legit. 2. ad Cor. 12. Beat⁹ aūt Bñdict⁹ q̄si illā visionē vidit: nec hūc vite fundit⁹ mortuus erat: nec a corpeis sensib⁹ alienat⁹ q̄ꝫ ps ꝙ B ꝙ dum adhuc in eadē visiõe ꝓfiteret aliū ad idē videndū aduocauit: vt idē Gre. refert. vñ manifestū ē ꝙ di cẽntiā nō vidit.

Ad primū dꝫ ꝙ Greg. ex q̄dā ꝓportiõe argumentari intēdit in vbi⁹ illis. Si.n. videtur dei essentiā in ei⁹ ꝓpatiõe totā creaturā reputāt puncꝫ ꝙd ad videndū nō ē mꝫ si hūc Bñdictus ꝙ lumē diuinuꝫ aliud ampli⁹ videre potuit q̄ hoīes cōiter videāt. ¶ Ad 2⁹ dꝫ ꝙ lumē dei q̄ꝫ oꝫ ipse de⁹ q̄ꝫ vo aliud lumē derivatū ab ipso fm illud ps. In lumine tuo videbimus lumen. hic aūt accipit ꝙ lumine derivato a deo.

Finde ārebant duo circa humanā nām i xpo. ꝑ vtꝝ fuerit i xpo vna filiatio q̄ refert ad pārem ꝙ ad mātem: an duę. Secūdo de morte ei⁹: vtꝝ in cruce mortua fuerit.

Articulus. II.

Circa primuꝫ sic procedebat. Vꝫ ꝙ in xpo sint duę filiationes. Multiplicata.n. cā relationū multiplicant relationes. Generatio aūt ē cā filiationis. Cū ꝙ alia sit gnātio q̄ xpus natus est eternaliter refert ad pārem: ꝙ alia qua refertur ad matrē. ¶ Ꝓ. qꝫ recipit ex tẽpore aliqd absolutū absq; sui mutatiõe: multo magis absq; sui mutatiõe pōt recipere tpaliter aliquaꝫ ꝓprietatē relationis: sed filius dei ex tpe recepit aliqd absolutū absq; sui mutatiõe qꝫ fug illud Luce. 1. Magn⁹ erit ꝙ filius altissimi vocabit. ꝙd Ambro. Nō ió erit magn⁹ ꝙ ab vtero virginis magn⁹ nō fuerit: ꝙ qꝫ potẽtiā quā dei filius nātꝰ ex virgine magn⁹ nō fuerit: ꝙ qꝫ potẽtiā quā dei filius nātꝰ ex tpe acceperunt. ꝙ multo magis ex tpe potuit accipere filiꝰ dei absq; sui mutatiõe nouam filiationē: vt sic ponāt duę filiationes. vna eterna ꝙ alia tpalis.

¶ Ꝓ. 3. A quo aliqd dꝫ ꝙ sit tale: ab eius vnitate dꝫ ꝙ sit vnū tale: ꝙ filiatiõe aliqs dꝫ ꝙ sit filiꝰ. ꝙ vna filiatiõe est vnꝰ filiꝰ: sed xpus est vnus filius ꝙ nō duo: ergo in christo non sunt duę filiationes: sed vna tantum.

Respondeo dꝫ ꝙ relationes differunt in hoc ab oībus alijs rẽ generibus: qꝫ ea que sunt alioꝝ generuꝫ ex ipsa rōne sui generis hūt ꝙ sint rones: sicut q̄litates ex rōne q̄litatis: ꝙ q̄litates ex rōne q̄litatis. Sꝫ relatiões nō hūt ꝙ sint res nāe ex rōne respectus ad alterꝫ. Inueniũtur enꝫ qdā respect⁹ ꝙ nō sūt res nāles sed rōnales tm: sicut scibile refert⁹ ad scientiā nō aliqua reali relatiõe in scibili existẽte: ꝙ potius qꝫ scia refert⁹ ad ipm fm ꝑm in. 5. Metha. (T.c. 20.) Sꝫ relatio dꝫ ꝙ sit res nāe ex sua cā p quā vna res nālē ordinē dꝫ ad alteram: qui qdē ordo nālis ꝙ realis est ipsa ipsa relatio. vñ dicit ꝙ similtꝫ in alijs sunt relationes reales: q; sequunt q̄dā nāles virtutes. In colūna aūt sunt respectus rōnis tm fm ordinē alalis ad ipsaꝫ. ex eodem aūt dꝫ aliquid ꝙ sit ens ꝙ sit vnū. ꝙ nō ꝓcingit ꝙ ē vna relatio realis tm qua refert⁹ ad parrem.

Ad primuꝫ dꝫ ꝙ nō negam⁹ nō ē in xpo realē filiationē q̄ refert⁹ ad mātem: qꝫ cā relatiõis deficiat: ꝙ qꝫ deficit subꝫ ratio relationis: cū nō sit in xpo aliqꝫ suppositū creatū vel ꝓpositū. ¶ Ad 2⁹ dꝫ ꝙ eo mō quo ille bō accepit ex tpe dei potẽtiā: eo mō accepit filiationē eternā: q̄si ꝑticipatā. i. fecit ē vnna ēt plena dei ꝙ boīes vt Ambro. ibidē subdit. Doc aūt nō ē fecit ꝙ aliqd realē absolutū: vt relationū tpalē liberēe filio dei: ꝙ ꝙ solā vnionē q̄ realē existit i nā creata. nō aūt ē realē i xpo plena assumẽte.

¶ Obvo i 3tiū obgit nescientē nō bꝫ. Ex̄. n. aliqd vn⁹ q̄litatis ꝓpter vnitatē subalē subꝫ: ꝙ sint multe q̄litates: vt color ꝙ sapor in pomo.

Articulus. III.

Circa scdꝫ sic procedebat. vꝫ ꝙ xpus i cruce mortuꝰ nō fuerit. Si.n. fuit mortuꝰ aut B fuit qꝫ ipse alijs a corpe separauit: aut pp vulnera. Sed nō ꝑmo. Sic.n. sequeret ꝙ inde

xp̄s nō occidisset: eo ꝙ ipse fuisset homicida: qḋ ē in-
conueniēs. Et sīlr nec ex mō quo mors ṗ accidit ꝑ vulnera ꝑ-
uenit hoi ex sūma debilitate ꝓueniēte: qḋ in xp̄o nō fuit: qꝛ
clamās expirauit: ꝗ xp̄us in cruce nullo mō mortuus fuit.
¶ Præt. natura nō fuit in xp̄o debilior ꝗ̄ i alijs hoib⁹. Sꝫ
multi alij nō tā cito moreren̄ ꝑ vulnera manuū ꝛ pedū.
Unde ꝗ̄ latronis fuit ei inflictū post mortē xp̄i: ꝗ in cruce
mortuus nō fuit: cū nulla cā mortis eius esse videatur.
¶ Sꝫ ↄ̄ ē qḋ dr̄ Joā. 19. Et xp̄s i cruce pēdēs inclinato capite
tradidit spūm. mors aūt ē ꝑ separationē aīe a corpe: ꝗ xp̄s in

Respōdeo dicēdū ꝙ absqꝫ oī du (cruce mortu⁹ fuit.
bio ↄ̄cedēdū ē xp̄s i cruce ēe mortuū fuis
se. Sꝫ ad videndū cāꝫ mortis ei⁹ ↄ̄siderādū ē ꝙ cū xp̄s fue
rit ver⁹ de⁹ ꝛ hō: ei⁹ ꝑtās habebat ꝙcqd ꝑtinet ad hūanā nāꝫ
in xp̄o: qḋ in alijs puris hoib⁹ nō ↄ̄tingit. Uolūtati.n. eo
nō subiacet ꝗ nālia sūt. Unde Beda assignat q̄re aīa xp̄i sil pa
tiebat̄ ꝛ fruebat̄: qꝛ.s. eo volēte hoc sciū ē vt nō fieret redū
dātia a suꝑiorib⁹ virib⁹ in īferiores: nec ipediret̄ suꝑiores
virtutes a suo actu ꝑ passionē iferioꝝ: qḋ i alijs hoib⁹ ↄ̄tin
gere nō pōt ꝑ nālē ↄ̄iūctionē potētiaꝝ adinuicē. Et sīlr in
ꝓposito ē dicēdū. Mors.n. violēta accidit ex hoc ꝙ nocumēto
illato nā cedit: ꝛ ꝗ̄diu nā resistere pōt: tādiu mors retarda
tur. Unde i qb⁹ nā ē fortior: ex cōsequēti tardi⁹ moriūt̄. Erat aūt
solum volūtati xp̄i ꝙ nā resisteret nocumento illato: ꝛ ꝙ
cederet. Unde eo volēte nā restitit nocīuo illato vsqꝫ ad fi
nē plus ꝗ̄ in alijs hoib⁹ possit: ita ꝙ in finē post multā san
guinis effusionē q̄si integer virib⁹ clamauit voce magna: ꝛ
statī eo volēte nā cessit: ꝛ tradidit spūm: vt sic dn̄s nāe ꝛ vi
te ꝛ mortis ostēderet: vñ ꝛ admirās cēturio dixit. Uere hic
hō filius dei erat. Sic ꝗ ꝛ iudei xp̄m occiderūt nocumētum
mortiferū īferētes: ꝛ tn̄ ipse aīaꝫ suā posuit ꝛ tradidit spūm:
qꝛ q̄n voluit nā nocumēto illato totalr̄ cessit. Nec tn̄ cul-
pādus ē q̄si sui homicida. est.n. corp⁹ ꝑ aīaꝫ: ꝛ nō ecōuer-
so. Unde iniuria fit aīe cū ꝑ nocumētū corpi illatū de corpe
expellit̄ ↄ̄ nālē appetitū aīe: sꝫ forte nō ꝑ deprauatā vo
lūtatē se interficiēdo: sꝫ si aīa i sui ꝑtāe hēret recedere a cor
pore q̄n vellet: ꝛ tēpe aduenire: nō maioris eēt culpe si cor
p⁹ desereret ꝗ̄ ꝙ habitator deserit domū. culpe tn̄ ē ꝙ inde
(expellat iuit⁹. ¶ Et p hoc ꝑꝫ rn̄sio ad obia.

DEinde q̄rebant̄ duo de āgelo. Primo vtꝝ
āgelus dependeat a loco corpali
scdm suā ēentiā an sit in loco scdm opationē tm̄.
2° de motu āgeli vtꝝ possit moueri de extre-
mo in extremū sine medio. Articulus. IIII.

AD primū sic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ āgelus nō
sit in loco sꝫ opationē tm̄.
Prius ē.n. ē ꝗ̄ opari. ꝗ pri⁹ ē ē in loco ꝗ̄ opari
in loco: sꝫ posteri⁹ nō ē cā prioris. ꝗ opari in loco
nō ē cā q̄re āgelus sit in loco. ¶ Pr̄. duo āgeli
pñt opari in vno loco. sꝫ si āgelus eēt in loco solū p opatio-
nē sequeret̄ ꝙ plures āgeli eēnt sīl i vno loco: qḋ reputat̄ ipole.
¶ Sꝫ ↄ̄. Nobili⁹ nō depēdet ab ignobiliori: sꝫ eēntia āgeli
est nobilior q̄ loc⁹ corpor⁹: ꝗ nō depēdet a loco corpeo.

Respondeo dicēdū ꝙ q̄ñ āgelus sit i loco corpeo ↄ̄si
derari pōt ex mō ꝗ corp⁹ ē i loco. Est
enī corp⁹ in loco ꝑ ↄ̄tactū loci. Cōtact⁹ aūt corpis ē ꝑ ꝗ̄tita
tē dimēsiuā qͥ i āgelo nō inenit̄ cū sit incorpore⁹: sꝫ loco ei⁹ ē i
eo ꝗ̄titas virtual. Sic ꝗ corp⁹ ē in loco ꝑ ↄ̄tactū dimensiue
ꝗ̄titatis: ita āgelus ē in loco ꝑ ↄ̄tactū virtutis. Si qs aūt ve
lit ↄ̄tactū virtutis opationē vocare: ꝑ hoc ꝙ opari ē ꝓpri⁹ ef
fect⁹ virtutis. dicat̄ ꝙ āgelus ē i loco p opationē: ita tn̄ ꝙ p
opationē nō intelligat̄ sola motio: sꝫ quecūqꝫ vnitio q̄ sua virtu
te se corpi vnit ꝑficiēdo vel ↄ̄tinēdo vel quocūqꝫ alio mō.

Ad primū ꝗ dicēdū ꝙ nihil ꝓhibet aliqd eē pri⁹ simpli
citer: qḋ ñ ē pri⁹ q̄ntū ad hoc. ꝗ cōp⁹
siben ē simplr̄ pri⁹ sufficiens: nō q̄ntū ad hoc qḋ ē colorati: ꝛ
sīlr pri⁹ simplr̄ ē corp⁹ q̄ tact⁹: tn̄ ip̄s ē i loco ꝑ tactū dimē
sive q̄ntitatis: ꝛ sīlr angelus per cōtactū virtutis. ¶ Ad
2ᵐ dicēdū ꝙ si aliquid mouetur ꝑfecte ab vno motore: nō cō
uenit ꝙ ab alio sīl immediate moueat̄. vñ rō magis valet ad
oppositū ei⁹ q̄ ad ꝓpositū. Articulus. V.

AD secundū sic ꝓcedebat̄. videt̄ ꝙ
angelus nō possit mo
ueri de extremo ad extremū quin pertranse
at mediū. Omne enī qḋ mouetur prius est
in mutari ꝗ̄ in mutatum esse: vt ꝓbatur in 6.
physicoꝝ. (T.c.8.) Sed si angelus mouetur de extremo
in extremū. puta de.a.in.b.cū est in.b.est in mutatū esse
ergo prius erat in mutari. Sed nō q̄n erat in a. qꝛ tūc nō
dum mouebat̄: ꝗ q̄n erat in.c. qḋ est medium inter.a.ꝛ.b.
ꝛ sic oꝫ ꝙ ꝑtrāseat mediū. ¶ Pr̄. si angelus mouetur de.a.
in.b. sine hoc ꝙ ꝑtrāseat mediū: oꝫ ꝙ corrūpatur i.a. ꝛ ter
mineēt in.b. Sed hoc est impossibile: qꝛ sic nō esset idē an
gelus. ꝗ oꝫ ꝙ ꝑtranseat medium.
¶ Sed ↄ̄. oē qḋ pertransit medium: oꝫ ꝙ prius pertrāseat
equale sibi aut minus ꝗ̄ maius. vt dr̄ i.6.phy. (T.c.89.)
ꝛ ad sensuꝫ apparet. sed nō pōt esse min⁹ spacium ꝗ̄ ange
lus ꝗ ē indiuisibilis. ꝗ oꝫ ꝙ pertrāseat equale: qḋ est loc⁹
indiuisibilis ꝛ punctalis. Infinita aūt pūcta sunt īter q̄sli
bet duos terminos motus. Si ꝗ necesse esꝫ ꝙ angelus in
suo motu ꝑtrāsiret mediū: oꝫ ꝙ ꝑtrāsiret īfinita: qḋ ē ipos

Respōdeo dicēdū ꝙ angelus si vult pōt mo- (sibile.
ueri de vno extremo ad aliud absqꝫ hoc ꝙ
ꝑtrāseat mediū: ꝛ si vult pōt ꝑtrāsire oīa media. Cui⁹ rō ē
qꝛ corpus est in loco sicut ↄ̄tētū ab eo. Et iō oꝫ ꝙ in moue
do sequatur loci cōditionē. vt.s. ꝑtranseat media ꝑ q̄
ad extrema loci perueniat. sed cū angelus sit in loco ꝑ cō
tactum virtutis. nō subditur loco: vt cōtētus ab eo: sed ma
gis ↄ̄tinet locū sua virtute supeminēs in loco. Unde nō ha
bet necesse vt sequat̄ in suo motu conditiones loci: sed vo
luntati sue subest: ꝙ applicet se per contactū virtutis huic
loco: ꝛ illi: ꝛ si vult absqꝫ medio: sicut etiam intellectus po
test applicari intelligēdo vni extremo. puta albo: ꝛ postea
nigro indifferenter: vel cogitando vel non cogitando de
medijs coloribus: q̄uis corp⁹ solum colorati nō possit moueri
de albo in nigrum: nisi per media.

Ad primū ergo dicēdū ꝙ verbum ph̄i ꝛ eius ꝓba
tio locum habet in motu cōtinuo. Sꝫ
motus angeli non oportet ꝙ sit continuus: sed ipsa succes
sio applicationum predictarū motus eius dicitur: sicut
ꝛ successio cogitationum vel affectionum dicitur motus
spiritualis creature scdm Aug. 8. super Gen. ad litteram. ¶ Ad
secundum dicendū ꝙ hoc nō accidit per corruptionem
angeli aut nouaꝫ creationem: sed quia eius virtus super
eminet loco. ¶ Ad illud vero qḋ in contrariū obijcitur
dicēdū ꝙ angelus nō est in loco per ↄ̄mēsurationem sed per
applicationem sue virtutis ad locum: que quidem potest
esse indifferenter ꝛ ad locum diuisibilem ꝛ indiuisibilē.
Unde potest continue moueri: sicut aliquid in loco diuisi
bili existens continue intercipiendo spacium: scdm vero ꝙ
in loco indiuisibili est: non potest eius motus esse cōtinu⁹
nec pertransire omnia media.

DEinde querebatur de homine. Et primo
quantum ad bonum nāe. Scdo
q̄ntū ad bonū grē. Tertio quātū ad bonū
glorie. Circa primum querebantur tria. Pri
mo de vnione anime ad corpus. vtrum.s. ani
ma adueniente corpori corrūpantur oēs forme que prius
inerāt ꝛ subales ꝛ accidentales. Secundo de potestate li
beri arbitrij. vtꝝ.s. homo absqꝫ gratia possit se ad gratiam

preparare. 3° de dilectione nāli. vtrum.s. homo in statu
innocentie dilexerit deū plus ꝗ̄ omnia ꝛ supra seipsum.
¶ Articulus. VI.

AD primū sic ꝓcedebat̄. Uidet̄ ꝙ ꝑ
aduētū aīe nō excludant̄
oēs forme ꝗ ꝓus inerāt. Dicit̄.n. gen̄.2. Forma
uit de⁹ hoiēꝫ de limo terre: ꝛ inspirauit in faciē
ei⁹ spiraculū vite. Frustra aūt formasset corp⁹ si inspirando
aīaꝫ formā quā formādo induxerat excluderet. Nō ꝗ adue
niēte aīa tollunt̄ oēs forme ꝓcedētes. ¶ Pr̄. nece est ꝙ aīa
sit in corpe formato ꝛ disposito multis dispositionib⁹. Si ꝗ
adueniēs aīa oēs ꝓcedētes formas ꝛ dispōnes amouet. se
quit̄ ꝙ in instāti aīa totū corp⁹ formet: qḋ vr̄ esse soli⁹ dei.
¶ Pr̄. aīa nō est nisi in corpe mixto. Sꝫ mixtio elemētoꝝ
nō fit solū scdm māꝫ: sꝫ ēt scdm formas: aliogn eēt corruptio.
ꝗ aīa nō excludit oēs formas in mā inuētas. ¶ Pr̄. aīa est
ꝑfectio. Perfectiōis aūt nō est corrūpere sed ꝑficere. Nō
ergo adueniens corpori corrūpit formas ꝑexistentes.
¶ Sꝫ ↄ̄. Omnis forma adueniēs existēti in actu ē forma ac
cidētalis. Forma.n. subalis facit eē actu simplr̄. Sꝫ si aīa
adueniēs nō destrueret ꝑexistētes formas: sꝫ eis supadderē
tur. sequeret̄ ꝙ adueniret existēti in actu: qꝛ q̄libet forma cū
sit actus facit esse in actu. ergo anima adueniēs excludit

Respondeo (formas ꝑexistentes.
dicēdū ꝙ ipole est in vno ꝛ eodē eē plu
res formas subales. ꝛ hoc iō qꝛ ab eodē hꝫ res eē ꝛ vnitatē.
Manifestū ē aūt ꝙ res hꝫ eē ꝑ formā. Unde ꝛ ꝑ formā res
hꝫ vnitatē: ꝛ ꝑ hoc vbicūqꝫ est multitudo formaꝝ: nō est
vnū simplr̄ sicut hō alb⁹ nō est vnū simplr̄: nec aīal bipes
eēt vnū simplr̄ si ab alio eēt aīal: ꝛ ab alio bipes. vt ph̄s di
cit. Sꝫ sciēdū est ꝙ forme subales se hñt adinuicē sicut nu
meri. vt dr̄ in.8. metaph. (T.c.10.) vel ēt sicut figure. vt ꝑ
ꝑtib⁹ aīe. dicit ph̄us in.2. de aīa. (T.c.31.) Semp.n. maior
nūerus vel figura virtute ↄ̄tinet in se minorē. sicut qnarius
ternariū: ꝛ pētagon⁹ tetragonū. Et sīlr ꝑfectior forma vir
tute ↄ̄tinet in se impfectiorē. vt maxime in aīalib⁹ ꝑꝫ. Ani
ma.n. itellectiua hꝫ virtutē vt ↄ̄ferat corpori hūano qcqd
ↄ̄fert sensitiua in brutis. ꝛ sīlr sensitiua facit in aīalib⁹ qc
qd nutritiua in plātis: ꝛ adhuc āplius. frustra ꝗ eēt in hoie
alia aīa sensitiua ꝑter itellectiuā: ex quo aīa itellectiua vir
tute ↄ̄tinet sensitiuā ꝛ adhuc amplius. sicut frustra adderet̄
ternari⁹ posito qnario. Et eadē rō est de oīb⁹ formis sub
stantialib⁹ vsqꝫ ad māꝫ ꝓmā: ita ꝙ nō est in hoie diuersas
formas subales inenire: sꝫ solū scdm rōnē. sicut ↄ̄sideramus
eū vt viuētē ꝑ aīam nutritiuā: ꝛ vt sentiētē ꝑ aīam sensiti
uā: ꝛ sic de alijs. Manifestū est aūt ꝙ semꝑ adueniēte for
ma ꝑfecta tollit̄ forma ipfecta. sicut ēt adueniente figura
pētagoni tollit̄ figura q̄drati. vñ dico ꝙ adueniēte aīa hu
mana tollit̄ forma subalis q̄ ꝓus inerat. aliogn gñatio eēt si
ne corruptione alteri⁹: qḋ est ipole. Forme vero accñtales q̄
ꝓus inerāt dispōnētes ad aīam corrūpunt̄ qdē nō ꝑ se. sꝫ ꝑ
accñs ad corruptionē subiecti. vñ manēt eedem spē: sꝫ nō
eedē nūero. sicut ēt ↄ̄tingit circa dispōnes formarū elemē
tariū ꝗ ꝓximus materie aduenire apparent.

Ad primū ꝗ dicēdū ꝙ scdm Basiliū spiraculū vite dr̄
ibi grā sācti spūs. ꝛ sic obiectio cessat.
Si aūt. vt Aug. dicit: spiraculū vite sit ipa aīa: nō oportebit
dicere ꝙ alia forma formatū sit corp⁹ hoīs de limo terre.
ꝗ̄ ipso spiraculo vite diuinit⁹ inspirato. nō.n. illa formatio
tp̄e ꝑcessit inspiratōnē: nisi forte velimus dicere illā forma
tionē referri ad dispōnes accñtales: puta figurā ꝛ alia hōꝫ
q̄ quodā rōnis ordie ꝑintelligunt̄ in corpe an aīam itelle
ctiuā. sicut multe dispōnes qb⁹ tn̄ ꝑintelligit̄ ipa aīa intel
lectiua: nō ignātū ē itellectiua: sꝫ ignātū ↄ̄tinet in se virtutē
alias de ipfectiorib⁹ formis. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū ꝙ aīa cū adue
nit corpi nō facit eē corp⁹ effectiue: sꝫ formalr̄ dū. Effecti
ue aūt facit corp⁹ eē illud qḋ dat corpori formā vt ꝑficiēs.
vt dispōnēs aūt illud qḋ ꝓpagat ad formā: paulatim aūt ꝛ
ordie quodā iducēdo māꝫ ad ꝓpinquorē formā aut dispō
nē: q̄to.n. ꝓpinquior fuerit forma aut dispōsitio minor est
resistētia ad introductionē forme ꝛ dispōnis ↄ̄plete. Facili⁹
.n. fit ignis ex aere ꝗ̄ ex aq̄: q̄uis vtraqꝫ forma īmediate
assit materie. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū ꝙ Auicē. posuit formas elemtoꝝ
actu remanere i mixto: qḋ nō pōt eē: qꝛ forme elemtoꝝ nō pñt
eē in vna pte mē sīl. ꝛ sic oꝫ ꝙ sint in diuersis mē ꝑtib⁹
q̄ distinguunt̄ sꝫ dimēsiue q̄ntitatis diuisionē: ꝛ sic oportebit
ꝙ vel plā corpa sint sīl: vel ꝙ nō sit mixtio vera tot⁹ ad to
tū: sꝫ mixtio ad sensuꝫ scdm minima iux se posita. Auerroys
aūt in.3.li. de celo. (Co.67.) dicit ꝙ forme elemtoꝝ sunt me
die īter formas accñtales ꝛ subales: ꝛ ꝙ recipiūt magis ꝛ
min⁹: ꝛ sic formis elemtoꝝ remissis: ꝛ quodāmodo ad mediū
redactis quodāmō fit mixtio. Sꝫ hoc ē min⁹ pole ꝗ̄ primū.
nā forma subalis ē termin⁹ qdē eē specifici. vñ in indiuisibi
li est rō forme. sic rō nūeri ꝛ figure: nec ē pole. vt intēdat̄ vl
remittat̄. Sed oīs additio vel subtractio facit aliā spēm.
¶ Et iō aliter dicēdū scdm ph̄m.in.1. de gñatiōe ꝙ forme misci
biliū nō manent in mixto actu: sꝫ virtute. ꝑus.s. virtus forme
subalis manet in q̄litate elemtari: sꝫ remissa ꝛ q̄si mediū re
dacta. q̄litas.n. elemtaris agit in virtute forme subalis. aliogn
actio q̄ est ꝑ calorē ignis nō terminaret̄ ad formā subalē.
¶ Ad 4ᵐ dicēdū ꝙ aīa cuꝫ sit forma est qdē ꝑfectio q̄dam
ꝑticularis: nō aūt vlis. ꝛ iō ea adueniēte sic aliqd ꝑficitur
vt tamē aliqd corrūpat̄. ¶ Articulus. VII.

AD secundū sic ꝓcedebat̄. Uidet̄ ꝙ hō
absqꝫ grā ꝑ solū nāle arbi
triū libertatē possit se ad grām ꝓparare: qꝛ vt dr̄
ꝓuer.16. Hoīs est ꝓparare animuꝫ. Hoc aūt dr̄
esse alicui⁹ qḋ est in eius potestate ↄ̄stitutū. ꝗ in
ꝑtāe hoīs ↄ̄stitutū est ꝙ possit se ad grām ꝓparare. Nō ꝗ
īdiget ad hoc auxilio grē. ¶ Pr̄. Ansel. dicit in lib⁹ de casu
diaboli. ꝙ nō iō aliqs caret grā: qꝛ deus nō vult dare: sꝫ qꝛ
ipse non vult accipe. Si ꝗ vellet accipe posset accipe. Pōt
ꝗ si vult se ad grāꝫ ꝓpare absqꝫ exteriori auxilio. ¶ Sꝫ di
cebat ꝙ hō īdiget in hoc auxilio grē q̄ntū ad exteri⁹ mouēs.
Sed ↄ̄. Hō pōt moueri ad cōuersionē nō solū ex bonis: sꝫ
etiā ex peccatis. sicut si aliqs videat aliquē enormiter pec
cantē: ꝛ ex horrore peccati ad deū ↄ̄uertit̄: sed pctm̄ nō est
a deo. ꝗ absqꝫ dei opatiōe pōt se hō ad grām ꝓparare.
¶ Sed ↄ̄. Per hoc ad grām ꝓparamur ꝙ ad deū conuerti
mur: sed ad hoc indigemus auxilio diuine grē. Dicit̄ enī
tren.5. Cōuerte nos dn̄e ad te ꝛ ↄ̄uertemur. ꝗ hō indiget
auxilio grē diuine ad hoc ꝙ se ad grām preparet. ¶ Pr̄. ad
nihilū nō pōt hō se preparare nisi cogitādo: sed ad hoc ipse
indiget hō auxilio grē. Dr̄.n.in.2.ad cor.3. Nō sufficiētes
sumus cogitare aliqd a nobis: q̄si ex nobis. ꝗ indigemus
auxilio diuine grē ad hoc ꝙ nos ad grām ꝓparemus.

Respōdeo dicēdū ꝙ in hac q̄ne cauendus est error
pelagij ꝗ posuit ꝙ per liberuꝫ arbi. hō
poterat adimplere legem ꝛ vitā eternā mereri: nec īdige
bat auxilio diuino nisi q̄ntū ad hoc ꝙ sciret qd facere debe
ret scdm illud ps. Doce me facere volūtatē tuā. Sꝫ qꝛ hoc
nimis paruū videbat̄: vt solā sciam hēremus a deo. charita
tē aūt q̄ ꝑcepta legis implent̄ haberem⁹ a nobis. iō post
modū pelagiani posuerunt ꝙ initiū boni opis est homini
ex seipso: dū consentit fidei ꝑ liberū arbitriū: sꝫ cōsumma
tio est hoī a deo. preparatio aūt ad initiū boni opis ꝑtinet.
Unde ad errorē pelagianorum ꝑtinet dicere ꝙ hō possit se ad
grām ꝓparare absqꝫ auxilio diuine grē: ꝛ est cōtra apłm qui
dicit ad Phil.1. Qui cepit in nobis opus bonū ipse ꝑficiet.
¶ Dicēdū est ꝗ ꝙ hō indiget auxilio grē nō solū ad merēdū

sed dr ad ℔ g sic ad gras ꝓparet, aliter tamē ⁊ aliter. Tam mereꝫ dō ꝑ aut ad vitā eternā nō dāt dono agitꝫ, dr ad gd regrit baba" vt ex 12° ethi. Et sō ad meritū regrit habitualē gra. Sed ad hoc g dō ꝓparet sic ad habitū ꝓcedit ad actū ⁊ ad gram cōsequēdā. Primꝰ aūt dō in statu illo peccāt ⁊ fugiebat alia habitꝰ g sic erit perdere et illuminā. Indiget aūt hō semꝑ auxilio nō solū ℔ ad exercitiū momenta, ꝑ aut Lex vina, prophetia, ꝑ aut hoī ocasiones salutis, puta predicatiōes, exempla, ⁊ literā egritudines ⁊ flagella. Et ℔ ad interiorē motū, ꝑ aut de" cor bona literā" mouet ad bonū. Fm illū ꝑcedit actꝰ. ℔. Lex regit in manu dei ⁊ ḡ cōlegi voluerit vertet illud, ⁊ g hoc necessariū ℔ ꝑ aut dō in ḡra, c de bona fortuna. Hoc enī agit volitate, voluntatis aūt ꝓpriū ē electio; ⁊ electiōis actꝰ. Et aūt ḡra" Quter actuū loquat nō pōt nisi g ex actio actuari scripturꝫ sic ait Hugo. Manifestū ē enī g ex actio actuari ꝓcedit. Ut sit aliqd extra" ꝓcipiū ex q̄ mouet mēs humā ad actuādū de agibilis. Hoc aūt ex ē ei q̄ mouet mēs humā ad actuādū de agibilis. Hoc aūt ex ē ei q̄ mouet mēs humā mōre. nō ℔ ē corp" celeste, q̄ est ira, bellicositē vtutē, ⁊ de" vt pbo inde ꝑclude. Sed ℔ ola mor" ⁊ fortior corpoꝝ nō sic mouent ꝓcipiū est motus celi, ita oīes motus inferioꝝ mētis ꝓcipiū ē a deo mouēte. Sed ℔ mēs" pōt sic ad gram ꝓparare nec aliqd boni facere nisi

Ad primū ℔ dēs q̄ p hoc q̄ dīna auxilium, bois ē ne ad gras ꝓparare ꝑ libez arbitriū nō excludit necessitas auxiliū diuinū. Sic nec ℔ q̄ ignis ē calefactꝫ excludit necessitas calefactionis mot". Ad 2" dēs q̄ deus mouet ola fm modū eoꝝ, ⁊ iō dīna motio a quibuslibz principat cū necessitate, a nīl aūt rōnali cū libertate. ꝑter ℔ q̄ vtus rōnalis ℔ bꝫ ad oppositū, ⁊ ideo sic deus mouet mentes hūanā ad bonū, q̄ tamē potest bonū motū resistere. ⁊ sic ex deo est vt bō sic ad gras ꝓparet. Et q̄ ℔ carcat nō habet causā, a deo ℔ ab homine ℔ illud Dēr 23. Perdisti nos et re israel, tantūmō ex me auxiliū tuū. Ad 3" dēs q̄ ℔ potuit nō fit a deo nisi de" potū ordinat ad ℔. vt ℔ alteri salut occasio. Articulus. VIII.

A D tertiū sic ꝓcedit. Ut q̄ ꝓnus bō i statu innocētie ℔ ellegerit de nō fugere ola ⁊ ptuliꝫ scripꝫ. Sic enī diligere deū meritorū ē magis. Sed ꝓnꝰ bō in statu illo ℔ ellegerit ꝑfecte diligere q̄ meruit vt dr 22. di. Iustificati ℔ fugere ola. ℭ ℔ sic diligere deū est magis ꝓpriū motus hūane ad gram cōsequēdā. Primꝰ aūt bō in statu illo potuit ℔ gram nō būtscꝫ sola ℔ alia. ℔ ō ellegit deum ꝓpriū scripꝫ ⁊ fugebat ola. ℭ ℔ ā ℔ recurua ellegia. Sola q̄ ne ornat retinēt ad se. Sꝫ pp q̄ nullo modo tale ⁊ tāli magis. ℔ nāli ellegēdo plus diligebat scipm q̄ deū. ℔ ō ℔ diligebat

ℭ Sꝫ 2. ℔ nō diligebat deū ꝓp̄ q̄ scipꝫ. (Deum fugebat, aut ℔ mor" fic. aut cōtra ℔ ellegit sibi, ⁊ vtrobz mō sequit q̄ scipꝫ bō fruebat. dū te nō referret i deū. Sed aūt scipꝫ ℔ actꝰ peccāti, vt aug. ꝓbat ꝑ nō ℔ in statu innocētie ita erat guerlus. g peccatū ℔ ipossibile. Sed ergo vt diligeret

Respōdeo dēm q̄ ℔ bō fuit facē ℔ (deum fugiebat, sic vt ex vbis Basilꝫ ⁊ Aug. bꝫ potest; q̄ ista locū nō bꝫ. Manifestū ē enī q̄ ex ola in gra ꝓcedit, ⁊ nō ellige deum fugia scipm, sed quia possibile fuit deo vt bolez facere in poria nāli", velle ē ꝑliberare ad ḡram se ellectio nāla exhibere possit. Dicerēt g quidā q̄ bō vt ne gratia in poria nāli" expta obligat deū ꝓpriū scipꝫ nāli ellectione fm amorē discipline eq. Bono vbo magis fruī debemus nāli maiori ⁊ intimiori. Et ℔ amorē amicitie ℔ aliter bō plus obligat scipm q̄ deū. Est enī amor cōcupiscēte ℔ ordinat amare aliqd ℔ volupt" vel vtilitatē, vel aliqd hꝫ. Amor aūt amicitie ē ℔ ordinat amare amicū cui vult aliqd bonū. Sed ista possitio stare nō pōt. nō lectio enī nāla ē qdā nāla iclinatio indita nāle a deo ipsi nāe ℔ guerli. Impossibile ē ℔ q̄ aliq nāla iclinatio vt ellectio ℔ puerli, puerta aūt ellectio ℔ aliqs ellectio amicitie ellegat ꝓpter te ℔ deū. Nō pōt ℔ talis ellectio ē nāla. ℭ Dicēdū ē ℔ q̄ diligere deū sup oia pt̄ ℔ nāle nō solū angelo ⁊ dei ℔ ē cuilibet creature. ℔ q̄ pōt amare aut sensibiliter aut aliter. Inclinatio enī, nāla maxime cognōsci pōt in bis ℔ aliter, q̄ntū aliqs ratiōe deliberatiue. Sic enī agit vnūqꝛq; ℔ ℔ q̄ntū est agi. Videmus aūt q̄ vnūqꝛq; ꝓpriū ℔ dānū ⁊ malū ℔ ꝓpter aliqd bonū tot". ℔ ℔ cū graue aut vehemēto ℔ ꝓpter ꝓpriū aliqs manū exponit gladio ad defendendū corpus, ꝛ quo oēs ꝺet salus tot" corpis. Ut nāle ē vt quilz ꝓpter suo nō plus amet totū ℔ scipm. Ut ℔ fin bāc naturalē inclinatiōē ⁊ fm politicā vtutē bonus ciuis mortis ꝓpter se exponit ꝓ bono cōi. Manifestū ē ℔ aūt q̄ deus ℔ bonū cōe tot" vniuersi, q̄ solus ꝓpriū ē". vel ℔ dilexit creatura suo nāli ꝓpter amat deū ℔ scipsas. Insensibilia ℔ nāturaliter, bruta ⁊ animalia sensitiue creatura ⁊ rationalis per intellectualem amorē, q̄ electio dicitur.

Ad primū ℔ dōm q̄ diligere deum vt est ꝓpriū toti" esse ad naturalē dilectionē ꝑtin. Sed diligere deū ꝓpter ē obꝫ beatitudo ē gratuite dilectū, in qua meritū ꝛsistit. nec tñ dr̄ariū est vt ibec sufficiat" solaꝫ magistri dicēt. q̄ dō in ꝓpio statu fi habuit gram ꝑ qua mereri posset. ℭ Ad 2" dēs q̄ naturalis dilectio qua deus sup oia naturaliter diligit ꝑt aliqs magis ⁊ mag" vel, ⁊ q̄si ℔ simo faceret tūc est summa ꝓparatio ad gram habita. ℭ Ad 3" dēm q̄ iclinatio rei naturalis ē ad ℔ ℔. Sic moueri ⁊ ad agere. illa aūt iclinatio nāe q̄ ē ad moueri ℔ sicpa recurua est. sicut ignis mouet sursū q̄ tñ ℔ violentum. ℔ illa iclinatio naturē ℔ ē ad agendū ⁊ recurrendū scipsa. ad ℔ ignis apt ad generādū ignē ꝓpter scipsum, sed ꝓpter bonū generati, q̄ est forma cui, ⁊ vtcri" ꝓpter bonū cōe quod est conservatio speciei. vnde patet q̄ non vniuersaliter verum est. q̄ ola dilectio naturalis sit in se recurua.

Deinde queritur de hac q̄ ponit ad bonum gre. Et primo de hac ꝓnēt ad ipsum bonū gre. Secundo de hac ꝓnēt ad malū culpe, q̄ ei opponit. ℭ Circa bonū gratie quereba. Primo gde de eo q̄ pertinet ad oēm. Secūdo de eo quod pertinet ad clericos. Tertia de eo q̄ pertinet ad religiosos. ℭ Circa ea de que ad oēs ꝓnēt quereba. de duab" ꝓb" penitē. Primo de cōtritōe vtr̄ scilicet cōtritus teneat velle magis ⁊ in ifernū q̄ peccare. Secūdo de confessione. Articulus. IX.

A D primus sic ꝓcedebat. Ut q̄ cōtritus nō debeat magis velle esse in ifernū q̄ peccare. Pena enī inferni est eterna ⁊ irremediabilis. De pēa aūt pōt liberari q̄ ꝓnias. q̄ magis debet velle peccare q̄ in ifernū esse. ℭ ℔ pena inferni includit culpā, vna enī de pēis inferni ē vtus; idest cōtricie remotiua de culpa. Culpa aūt nō includit pēnā inferni. q̄ magis ē eligenda culpa q̄

ℭ Sed ℔ q̄ Anſel. dicit in libro de ſi. (pena inferni, multitudinē" q̄ aliqs ꝑ magis eligere esse in ifernū sine culpa q̄ in pādiso cū culpa. q̄ innocēs in ifernū nō tenet pēnā. ⁊ peccatoꝛ in pādiso ſi gauderet de gloria.

Respōdeo dēs q̄ cōtrit" teneat in generali velle pati magis q̄cūqꝫ pēnā q̄ peccare. ⁊ boc ideo quia cōtritio nō pōt esse sine charitate ꝑ quam ola dimittunt peccata. Ex charitate enī plus bō diligit deum q̄ seipsum, peccare aūt est facere cōtra deum, ꝓpter aut ē aliqs pati cōtra seipsum. Ut charitas boc regrit vt quilibet ꝓnam homo contrītus ꝑferat culpe. Sed in ipsa dilectione ad bāc pēnā vel ad illaꝫ nō tenet grāme fluere facereꝫ fligo scipm, vt alii solicitaret sup bō ꝓticularib" pe nis. Manifestū ē. q̄ sic delectabilia ꝓ mouēt ꝓticulari cōsideratia q̄ ꝓ cōmunia terribilia plus terrēt. ⁊ ꝓ ꝓticulari cōsiderata q̄ ꝓ cōmunia. ita terribilia plus terrēt. ⁊ ꝓ ꝓticulari cōsiderata q̄ ꝓ cōmunia. ita terribilia plus terrēt. ⁊

hebdomadā q̄b ad hoc pmic̄ p̄ficat. Quinto teneāt ei credere et
illud agere. Septimo fundamentū ei q̄ debet se ꝓfessū rabbi
bari ab eo q̄ absoluat ꝓmittat: vt nocte applicet: vt audiēte ꝓfi.

Ad primū q̄ dicūt q̄ illi dicūt q̄d in ꝓfessione debeāt
ꝓcedere ad finem: ꝓbatur ex hoc q̄ illa ꝓfessio debet
fieri vna vice. Si aūt talis dē pars rōne posset talia dicere
ꝓfessionem ꝓt aliqs alic̄ debet ꝓcedere ad ꝓfessionē
debitā: ꝓfessio ꝓcedit q̄dā facta est dīno ignō subiecta: ꝑ
patua. ¶ Ad 2um dicūt q̄ ꝓfessi ꝑtes valuā peccatis sm̄ dī
diligēter applicet: considerādo exteri⁹ vitā et⁹. Et q̄ modā ꝓfes
sus nō ꝑt obligari ad finem scientiarū dicit q̄ ordinat ea q̄ sibi a suo
studio ꝑmissa. ¶ In oppm̄ inducebat̄ ꝓtractus ꝓ hoc.

Eide q̄rebāt duo de bis q̄ ꝓinēt ad
religiosos. ꝑmo vtrū religiosus
teneāt obedire suo ꝓlato: vt reuelet sibi ali
q̄d secretū q̄d fidei sue est cōmissū. 2° vtrum
teneāt sibi obedire vt reuelet occultā culpā
fratris q̄ā nouit. ¶ Articulus. XV.

Jrca ꝑmū sic ꝓcedit. Uī q̄ religiosus te
neāt aliq̄d secretū fidei sue cōmis
sum reuelare ꝓlato ꝓpriēti. Ad obediendū. n.
ꝓlato obligatus se religiosus ꝓfessione solēni.
ad tenēdū aūt secretū obligauit se simplici ꝑ
missione. q̄ magis ds obedire ꝓlato q̄ seruare secretū.
¶ Sz ds est ꝑ Ber. dicit. Id q̄d est ꝑtitutū ꝓpter charitatē
nō militat ds charitatē. Sz ꝓfessio obediēnie quā religio
sus facit ꝓlato instituta est ꝓp charitatē. q̄ nō militat ꝓra
charitatē: quia glōber teneāt seruare fidem ꝓmo.

Respōdeo dīm q̄ sicut Ber. dicit in li. de dispēsa
tione ꝓcepto. Sufficiēs obediēcia est
vt religiosus obediat suo ꝓlato de bis q̄ ad regulā ꝓtinent
vel directe: sicut ea q̄ sunt scripta in regula: vel indirecte: sic
ea q̄ ad hec reduci pñt: sicut ministeria exhibēda fratrib⁹
ꝑpene p culpas ifligere: et hō. Perfecta aūt obediēcia est vt
simplr in oīb⁹ obediat q̄ nō sunt ds regulā vel ds deū. Sz q̄
aliqs obediat ꝓlato in his q̄ sunt ds deū vel ds regulā ē obe
diēcia laudis et illicita. ¶ Est q̄ cōsiderādū in ꝓpōsito vtrū
sit licitus religioso secretum fidei sue cōmissum reuelare.
Circa q̄d distinguēdū est ꝙ secreto. Est. n. aliq̄s secretū q̄d
illicitū est celare. sicut q̄d in peiculū ꝑgit alios ꝑ q̄d aliqs ea
re teneāt. Uī vt in iuramento fidelitatis ꝓinde q̄ hō sui
secreta debeāt sibi reuelare. Ad ꝓceptū q̄ ꝓlati teneāt reli
giosus tale secretū celare: et ꝙ ꝓmissi sem̄ reuelare. dicē
dum. In mal⁹ ꝓmissio relegide fidē missi forte i ꝓfessione au
dierit q̄ tūc nullo⁹ est reuelādū. Est ꝛ aliū secretū q̄d de se
ipō ꝑ sine ꝓdice tale secretū religiosus nullo⁹ ꝓlato ꝑ
cipere debet ds: si sit fidei sue ꝓmissa. peccaret. n. frāgē
do fidē sue ꝓmissa. Et ꝙ ꝓmissi sem̄ reuelare. dicē
dum. Ille q̄ in aliqua ecclia ꝓbēdā accepit duob⁹ obligat. l.
deseruire ei debitas laudes exoluat ꝑ ei⁹ bilicū: et ecclie de
qua accipit lumē. Ex his q̄ ad ecclias ꝓinēt fabricāte di
spēsatōr ꝓlato ecclie. nō ꝑt obuiā q̄d ex ecclie ds exolue
re ds q̄ statuit ē vel ꝓ aliqs si sit ꝓbēda q̄ regrat residēdā:
vel ꝓ vicariū si ꝓ iusticiā sm̄ ecclie statūta ac ꝓsuetudinē.
Sz obuiā q̄d ds ocio ꝓ scripis ds ecolast. ā refert se q̄ ad
ocū q⁹ ꝓbenda ē hyemis ocū laudet. vtpote vt dicat
in vesp̄is. Sz sic ds. vel Laudate pueri dīm: nisi q̄ntū ad
ꝙ hō ds leg maioꝛ tradit hōrē: et q̄ laudes deo ds quasi
vt hō suff. cit ꝙ semel officiū dicat sm̄ ꝓsuetudinē alic⁹
ecclie. ꝓ ē clenc⁹. Sz de electiōe officij rōnabiliter
videt q⁹ debeat dicere officiū illi⁹ ecclie in qua maioꝛ
gradū ds q̄nta si in vna sit decan⁹: et in alia simplex canō
nic⁹. ds dicēt officiū ecclie i q̄ ē decan⁹. Q̄ si in veraq; eccle
sia fuerit simplex canōic⁹. ds dicēt officiū dignioris eccle
sie. Item si maioꝛ ecclia habet opulentioꝛ ꝓbēdā: q̄ equa
lis nulli⁹ momēti sunt ꝓbēde. ꝓpata. Sic⁹ ambe ecclie
sie eligēdi sunt. ꝓbēde. Et si vna dignioꝛ. ꝑtinet ad
ꝓfessionē. ꝓt eligere quodlibet officium magis
voluerit. Si fuerit alia ecclia ablēs. Si ita fuerit i aliq
casu ꝓbet se conformare illis cuꝫ quibus conuersat.
¶ Ex his ꝑtet rōsio ad obiecta. Articulus. XIIII.

Ad secundū sic ꝓcedebat. videt q⁹
aliqs q̄dē ꝓfessi alios
curā impedire ꝑcet. si circa studiū tempus
occupet. Dī. n. q̄t. vii. Cū ipse dēm⁹ operemur
bonū. nulla ē est granioꝛ iactura q̄ tpis. Nō
ergo aliqs curā ꝓpriā studio expēdere. ꝙ ꝑtēdēs salutī alioꝛ
cum impedire. ¶ Ꝑ. ꝓfessi teneāt ad id q̄ melī⁹ est.
Sed religiosi sunt ꝓfessi. q̄ magis religiosi debēt vitare
ocia studiū vt salutī alioꝛ ꝓsūlāt. ¶ Ꝑ. ꝑ. ē errare in via
mortis q̄ in via ꝓdi. Sz ꝓlati teneāt reuocare ꝓfessos subditos: si
videāt eū errare in via ꝓdi. q̄ multo magis teneāt eū reuo
care ab errore q̄ ē in via mortis. Est ā error si bō ꝓponat
q̄ melī⁹ ā. q̄ ꝓlat⁹ ds subditū cogere vt saluti alioꝛ intēdat

Respōdeo dīs q⁹ aliq̄ duo pñt cōparari adinuicē
vt simplr ꝛ ds aliquē casū. nihil. n. ꝓhibz
id q̄d est melī⁹ simpliciter ꝛ aliquo casu esse min⁹ eligibile
sic ꝓbari ē simplr melī⁹ q̄ oriarīs in tpe nebulas oriari
ē magis eligēdū. ꝛ aliq̄ ꝓiola margarita ē cariot vno ꝓlo
ꝛ tū aliq̄ casu famis ꝓsis ꝓiculū ꝑet. Ds illō ꝛrcn. 4° Dedero
rit ꝓiola q⁹ ꝓ cibo ad refocillādas alas. Est ā videndū
dū q̄ ꝙlibet artificio simplr melioꝛ est q̄ ds ꝓdūt de artifi
cibus ꝛ architectoꝛ q̄ aliqs mānualis q̄ opa exercet ds q̄ de
alio ds ꝓdūt. Uī. n. edificiꝰ structūs maioꝛ mercedē
ꝓducit q̄ ds ꝓdūt de edificio. ds nihil mīd⁹ operis. q̄ māno
les artifices. q̄ de lignis ꝛ lapidibus. In edificio ꝛ
spūali sūt q̄dā manuales operaq; ꝓcipue ꝑticulariter illi sunt cure
alioꝛ ꝓuta lectio mīstrādi. vel aliq̄s hō ꝓcipue ꝑticulariter agēdo
ds q̄dā ꝓcipuos artifices sūt ecclie q̄ impugnāt. ꝛ disponūt. q̄
ꝓdicti sui officiū exeq̄ debeāt. ꝓ q̄ ꝛ epi. l. sufficiēs dēr
dēr. ꝛ simplr theologie doctores sunt q̄dā ꝓcipuales artifi
ces. q̄ ingrāt. ꝛ docēt q̄dā alq̄ debēt salubr aliq̄ ꝓcurare.
Simplr. q̄ melī⁹ ē docere sacrā doctrinā. ꝛ magis mereo
riū si hōs inēde agāt: q̄ ipēdiēt peiculare curā salutis hui⁹
vel illi⁹. vñ apls ō se dicit. Lad cor. i. Nō. n. misit me xp̄s bap
tizare. ds euāgelizare. cuius baptizare sit op⁹ magis ꝑtin
ēs saluti aliq̄. ꝛ. 2. ad tim. 2. idē apls cōmēdat fidelib⁹ hoīb⁹.
q̄ idonei erūt ꝛ alios docere. Ipa ēt rō dēmōstrat q⁹ melī⁹
est eruditos de primēdib⁹ ad salutē eos q̄ ꝛ in se ꝛ alios ꝓfi
cere p̄ q̄ simplices q̄ sic ꝓficere pñt. In aliq̄ ꝛrcia
necessitate imīnēte deberēt ꝛ epi ꝛ doctores ꝑmissis ꝓpr
is studiis ꝓ illis succurrere. Ad primū ergo dicendū
q̄ ꝓlati ꝓpter hoc ꝓcipue ꝓficere debēt in
dīna sc̄ia. ꝛ ꝓpter hoc ꝓcipue ꝓficere debēt in
sc̄ia ꝓfessi

gratias culpa grauiori pēa pūsē. vñ vt ofidaf gratias ido
lator i pauri poſſit ip ꝑ peccto dicerat. Nō adoſabio ea
lator i pauri poſſit ip ꝑ peccto dicerat. Nō adoſabio ea
nera colecubitalē. cor.22. Ego iuſ ofle de" vñ vilitās iniq
nera colecubitalē. cor.22. Ego iuſ ofle de" vñ vilitās iniq
tatem patrū in filios ꝑ poſſi. dicerat. Nō aſſumeo nomen
tatem patrū in filios ꝑ poſſi. dicerat. Nō aſſumeo nomen
pēe dei in vanū. ſubdit. Nec.n. habit ſſonē oſia eū qui
pēe dei in vanū. ſubdit. Nec.n. habit ſſonē oſia eū qui
aſſumpſit nomē eius frūſtra. Articulus. XIX.

AD tertiū ſic procedit. Vī q̄ q̄ facit ꝑ
dſpēſationē pape p ignoran
tiā nō peccet. Vt.n. aug. dicit. Petri aſeo eſt
voluntarie q̄ ſi nō eſt voluntariū nō eſt peccti.
Sz ignorātia cāt inuoluntariū. vt dī in 4. etho. g̃
q̄ ſit ignorātiā nō eſt peccti. ℂ ꝑ fm iſtam oſia pōt repe
rere fuiſſe aliq̄s ordinatus poſt certū tpꝰ hoc aūt ꝓcurari
a tpore ordinationis nō a tempore notitie. ergo obligatio
conſtitutionis pape obligat a tempore notitie.

ℂ Sz ꝑ Ignorātia iuris nō excuſat. Sz dſpēſatio pape fac
tum g̃ facit ꝑ dſpēſatiōes pape p ignorātiā nō excuſat.

Reſpondeo dicēm q̄ ignorātia q̄ eſt ex cāt ino
luntarius. Vñ ſcīm excuſat: niſi ipa
ignorātia ſit peccti. Eſt aūt ignorātia peccti q̄ ignorat q̄ ē
poſſibile ſcire: t tenerī. Conſtitutionē.n. pape oēs tuo mō ſcire te
nent. Sz g̃ aligeneſciat p negligētiā: nō excuſat a culpa: ſi
ꝑ dſpēſationē agat. Sz vo alig̃ bēat ſufficiēs ſpedimētuꝫ:
pp q̄ ſcire nō potuerit: puta ſi fuit in carcere: vel in terra
exercitus: ad dſpēſatio non poterit: vel ꝑpter aliq̄ illicita
ſua ignorātia excuſat vt nō peccet ꝑ dſpēſatiōes pape agēa.

ℂ Et p hoc ꝑz ſolō ad obla. ℂ Articulus. XX.

Irca 4" ſic ꝓcedit. Vī q̄ mōachus pec
cet mortaliꝫ comedendo carnes. Di
cit.n. canō de ſacerdōte q̄ mōachi nō debent
comedere carnes: t ſi ꝑ fecerint debēt ſcarce
rari. Sz talis pena nō infligit niſi ꝓ peccō mor
tali: g̃ monachi comedētes carnes peccāt mortaliꝫ. ℂ ꝑ.
facere ꝑ votū eſt peccti mortale. Sz mōachi ex voto obli
gant ad ſeruandum regulā beati Benedicti: in qua conti
netur q̄ monachi a carnibus abſtinēāt. ergo monachi pec
cant mortaliter comedendo carnes.

ℂ Sz ꝑ. Nullū peccti mortale excedit alicui rōne emiſſiōq̄
ſirmitatis. Sed comedere carnes cōcedit mōacho rōne
ſirmitatis. g̃ comedere carnes nō ē peccti mortale mōacho.

Reſpōdeo dicēm q̄ nihil eſt mortale peccti mōacho:
vel religioſo emiſſiōq̄ per ſe loquēdo: q̄
nō ſit peccti mortale alteri: niſi ſit ꝑ iuſ g̃ ei ad q̄ ſe voto p
feſſionis obligauit: ꝓ accīa tñ vt rōne ſcandali vel alicuius
hmōi poſſet aliq̄d ei eſſe peccti: q̄ nō eſſet alq̄ peccti.
Eſt g̃ conſiderādū quid ſit illud ad q̄ religioſus voto pfeſſio
nis ſe obligat: t ſig̃ religioſus ꝓfitēdo voueret ſe re
gulā ſeruaturū: videret ſe obligare voto ad ſingula: q̄ cōtinē
tur in regula: t ſic ꝑ q̄libet eoꝝ ꝑ ſe loquēdo: q̄
nō ſit peccti mortale alteri: niſi ſit ꝑ iuſ g̃ ei ad q̄ ſe voto p
feſſionis obligauit: ꝓ accīa tñ vt rōne ſcandali vel alicuius
hmōi poſſet aliq̄d ei eſſe peccti: q̄ nō eſſet alq̄ peccti.
Eſt g̃ conſiderādū quid ſit illud ad q̄ religioſus voto pfeſſio
nis ſe obligat: t ſig̃ religioſus ꝓfitēdo voueret ſe re
gulā ſeruaturū: videret ſe obligare voto ad ſingula: q̄ cōtinē
tur in regula: t ſic ꝑ q̄libet eoꝝ ꝑ ſe loquēdo: q̄
nō ſit peccti mortale alteri: niſi ſit ꝑ iuſ g̃ ei ad q̄ ſe voto p
feſſionis obligauit: ꝓ accīa tñ vt rōne ſcandali vel alicuius
hmōi poſſet aliq̄d ei eſſe peccti: q̄ nō eſſet alq̄ peccti.
Et ex hoc ſequit q̄ religioſus ſtat" ꝑfectionis in ſupereo
gatis

bola mors in ore mortuorum vt ait ra. Lerg nō potuit humanū genus redimi per aliā passionē xpi ab ea mori.

¶ S. Berg. sup. Cantica. q nisi xps mortē subiisset fuisset necessarius ei mos a morte debita liberari. q passio alia nō sufficeret ad liberationē humani generis sine morte. ¶ P. apls ad Hebreos. xpc vna oblatione in sempiternū consummauit sanctificatos. nō ad eos loc' levitice obtulerūt. Sed in illis ait ē xps ad montē mirram passionis turbauit. et lauene labrorū. allegorice exponit. ad montē autē oleuū. scripta sanctificatos. q passio efficeret vt ad eos. s. hoc p montē. ergo passio ei⁹ alterius mortis nō sufficeret.

¶ Bz cōtra. Iniuria vel passio alic' mentalis ex dignitate glorie maioris est minoris pene vt patet per philosophū in 5 ethicorum. sed vna gutta sanguinis xpi est maioris glorie. quā si omne genus humanum. ergo multo fortius vna gutta sanguinis xpi sufficeret ad redemptionē humani generis sine morte.

Respōdeo dēs q ad empcōes vno regulāter. Ex virtute pacis vel deputatio ei⁹ ad aliquid emēdā. Si enim aliquis det pecuniā nō equalem ad rē aliquā emendā. nō ex eō sequit' eum ad illud emendū deputari. Nec sequit' libram qui valet. 20 libras q in libras pecuniā emeret libram qui valet. 20 libras sibi daret. Rursus si daret et mā' pecuniā nō deputaret ad emēdā nō diceret emere libr. Si aūt loquamur de redēptione humani generis sicut ad finem ponit' passio xpi & finis mortis sufficeret ad redemptionē humani generis pp infinitā dignitatē plane. et sic procedit due vltime rōnes. Si aūt loquamur sicut ad deputandos passio xpi dēs q nō fuit deputata ad redēptionē humani gñis a deo pfecta xpo alie passiones xpi absq; morte. et impiorū rō. primo q dēs. vt pecuniā redēptio humani generis nō solū effet limitis valoris sed et esset equalis generi. Deus de morte q mortē redimeret. 2° vt mors xpi sola sit pecuniā redēptiua is et exemplum fruticum. vt. hoc nō tuneret p frutē mortis. Et hanc vocē assignat apls ad heb. 2. dicēs. Ut per mortē destrueret eū q habebat mortis imperiū. scz ad pnā. Et liberaret eos qui timore mortis q tota vita obnoxi erāt seruituti ignis ad sanctificā. Terrio vt mors xpi ēet vtile sacramentum fidei. nō nocendo mortis xpi mortuntur peccato et carnalibus cōcupiscentijs et pprio affectui. hec causa assignat. i. Petri. 4°. Xpo igitur p peccatis nr̄is mortuus est iustus p iniustis: vt nos offerret deo mortificatos quidē carnevivificatos aūt spū. et ideo humanū genus nō est redemptū per aliam passionem absq; morte christi.

Ad pmū q dēs q nō sine eā deputata ē mors xpi ad redēptionē humani generis: suus minor passio sufficere potuisset vt dictū est. ¶ Ad 2° dēs q xps cum sit homo viator subiacuit passioni potuisset sufficienter operari ad redēptionē humani generis. si minor passio ad hoc fuisset deputata sufficeret. et B propter infinitā dignitatē glorie xpi vt dēs est. ¶ Alie due rōnes procedūt ex B q alie passiones xpi nō fuerūt deputate ad B q q ea ab alq morte christi redimeretur humanum genus.

Finde sperabā de angel. Et primo q̄ntū ad cōpositionē ipōz. Fo q̄rit ad tempus mor' ipōz. Circa primū quer. vtrū sint ex materia et forma. Secundo vtrū sint ex essentia et esse. Tertio vtrū sint ex actu et potentia. Quarto vtrū sint ex subiecto et accidente. Quinto vtrū in eis sit compositio ex genere et differentia. Sexto vtrū in eis sit compositio ex suppositō et natura. Articulus. III.

Ad pmū dēs q angelus nō est compositus ex materia et forma. Materia enī nō est principium actionis nisi vt subiectum formę. Sed angelus est actus purus. ergo nō habet materiā. Ad 2° dēs q angelus nō habet materiam corporalem. sed bene spiritualem. Ad 3° dēs q angelus nō habet materiam corporalem. sed bene spiritualem. Ad 4° dēs q angelus nō habet materiam corporalem. sed bene spiritualem. Ad 5° dēs q angelus nō habet materiam corporalem. sed bene spiritualem. Ad 6° dēs q angelus nō habet materiam corporalem. sed bene spiritualem. Ad 7° dēs q angelus nō habet materiam corporalem. sed bene spiritualem. Ad 8° dēs q angelus nō habet materiam corporalem. sed bene spiritualem. Ad 9° dēs q angelus nō habet materiam corporalem. sed bene spiritualem. Ad 10° dēs q angelus nō habet materiam corporalem. sed bene spiritualem.

Arca secūdū sic procedit. Videtur quod angelus sit compositus ex materia et forma. In his enim quae sunt composita ex materia et forma differt suppositum a natura. sed in angelis suppositum et natura non differunt. ergo angelus non est compositus ex materia et forma. Sed contra est quod dicit Damascenus in libro de fide orthodoxa. quod angelus est substantia rationalis semper mobilis habens libertatem arbitrii. Sed substantia rationalis semper mobilis habens libertatem arbitrii est composita ex materia et forma. ergo angelus est compositus ex materia et forma.

Respōdeo dicēdū q̄ duplicit aliquid dicitur esse compositum. Uno modo essentialiter. Alio modo per participationem. Lux enim predicat de corpore illuminato participative. Sed si ita esset quod lux separata predicaret de ea essentialiter. Secundum quod hoc verum est quod omne predicatum de essentialiter compositum. Sed hoc verum est quod omne predicatum de essentialiter compositum. Sed hoc verum est quod omne predicatum de essentialiter compositum. Sed

tauerit q[uod] est aliud a tpe corporaliū rerum.

Ad primū dicendū q[uod] aug. ex ipsa diuisa motuū dat intelligere diuisa tpoꝝ. ¶ Ad 2ᵐ dicendū q[uod] eo modo aliqd ē vnū quo ē ens: ergo. n. est ens in ipso est vnū tpe. non aūt vnū mēsura. vñ nō seq̄t si sint plōs durationes q[uod] nō sit bō: ꝫ sic nō seq̄t si sint plura tēpora q[uod] nō sit tempus.

Deinde q̄rit̄ de hoīe. Et primo q̄rit̄ ad dñm. Scdo q̄rit̄ ad petrū. 3ᵒ q̄ritur ad pētos. Circa dñm aūt fuit q̄stio q̄rūn ad res diuinas: q̄stio ad res humanas. Quantū ad res diuinas q̄sita sūt tria. pᵒ circa fidē. vtꝝ aliq̄s tenerent credere xpo visibilia miracula nō facienti. Scdo circa fidei sacra. vtꝝ puuli iudeoꝝ sint baptizādi inuitis parētib⁹. 3ᵒ circa decimas q̄ debēt ministris sacroꝝ. vtꝝ aliq̄s p[er] ꝯsuetudinē possit excusari ne decimas soluat.

Articulus. VI.

Ad primū sic pceditur. vr q[uod] xpo nō facienti visibilia miracula homines credere nō tenerent. Quicunq[ue]. n. nō facit h ad q[uod] tenet peccat. Sꝫ si hoīes n crederēt xpo miracula nō facienti nō peccarēt. Dic. n. ipse in Joāne. 15. Si. n. opa nō fecissem in eis q̄ nullus alius fecit pctm nō haberēt: ꝫ loq̄t de pctō infidelitatis s[ecundu]m aug. q[uod] xpo si nō fecisset miracula hoīes credere nō tenerent. ¶ Pr. nullus pōt mutare legē nisi lator legis vl eo superior. Sꝫ xpo pdicabat q̄dā q̄ videbant ptinere ad veteris legis abolitionē. sicut q[uod] cibi nō coinquinerent hoīem: ꝫ q[uod] licꝫ in sabbo opari. Si g nō pbasset se eē legislatorē nō fuisset ei credēdū. Sꝫ h fieri nō potuisset nisi p miracula: cū legislatorem multa miracula p̄cesserint. g xpo nō erat credēdū nisi miracula fecisset.

¶ Sꝫ ꝯ magis obligant hoīes ad credēdū p̄me veritati q̄ ad credēdū visibilib⁹ signis. Sꝫ licꝫ xpo miracula nō fecisset ipse tn verus de⁹ erat p̄ma veritas erat: g et si miracula nō fecisset adhuc erat ei credēdū. ¶ Pr. g[rati]a vniōis ē maior q̄ g[rati]a grati faciēs p adoptionē. Sꝫ miracula nō sufficienter pbāt g[rati]am grātū faciētē: q[uod] vt hr Mat. 7. his q[uod] xpo in iudicio dicet. Nōne in nōīe tuo v̄tutes multas fecim⁹. rn̄debit nō noui vos: g multo min⁹ miracula sufficiūt ad pbādū g[rati]am vnīōis. Si g sine miraculis xpo hoīes credere nō tenerentur: neq[ue] etiā miraculis factis tenebant credere dicenti se esse deū. q[uod] p[ate]ꝫ esse falsum.

Respōdeo dicendū q[uod] nullus tenet ad hoc q[uod] ē supra vires suas nisi p hūc modū q̄ sit sibi possibile. credere aūt ē sup potētiā hoīs nālē. vn̄ ex dono dei puenit s[ecundu]m illud apli ad Eph. 2. Gra salvati estis p fidē: ꝫ h nō ex nobis. dei. n. donū ē: ꝫ ad Phi. 1. dic. Uobis datū ē nō solū vt in eū credatis: ꝫ vt p ipso patiamini. Hō g tenet credere s[ecundu]m h q[uod] adiuuat a deo ad credēdū. Adiuuat aūt a deo aliq̄s ad credēdū triplr. Primo q[ui]dē p interiorē vocatōeꝫ. d q̄ dr Jo. 6. Oīs q̄ audit a pre ꝫ didicit venit ad me: ꝫ ad Ro. 8. Quos pdestinauit hos ꝫ vocauit. 2ᵒ p doctrinā ꝫ pdicatiōnē exteriorē s[ecundu]m illud apli ad Ro. 10. Fides ex auditu. auditus aūt p vbū xpi. 3ᵒ p exteriora miracula. vnde dr. 1. ad Cor. 14. q[uod] signa data sūt infidelib⁹. vt. s. p ea puocent ad fidē. Si aūt xpo visibilia miracula nō fecisset adhuc remanebāt aliᵍ modi attrahēdi ad fidē q[ui]b⁹ hoīes acq̄escere tenerent. Tenebant. n. hoīes credere actori legis ꝫ pphaꝝ. Tenebant et interiori vocatiōi nō resistere. sicut Jsa. de se dicit. Dñs de⁹ apuit mihi aurē: ego aūt nō ꝯdico. retrorsū nō abij. Et Jsa. 56. sicut de q[ui]busdam dr. Act. 7. Uos semper spūi sancto restitistis.

Ad primū dicendū q[uod] inter illa opa q̄ xpo in hoīb⁹ fecit inumerari et dꝫ vocatio interior: q̄ quosdā attraxit sicut Greg. dicit in quadā omelia q[uod] xpo p māriā Magdalenā traxit intꝰ: q̄ et p clemētiā suscepit foris. Annumerari et dꝫ eius doctrina: q̄ et ipse dicit. Si nō venissem ꝫ locut⁹ eis nō fuissem pctm nō haberēt. ¶ Ad 2ᵐ dicendū q[uod] xpo poterat se ostēdere esse legislatorē nō solū faciēdo visibilia miracula: s[ed] et p auctē scripture: ꝫ p interiorē instinctū. ¶ Ad 3ᵐ dicendū q[uod] interior instinct⁹ quo xpo poterat se manifestare sine miraculis exteriorib⁹ ptinet ad v̄tutem p̄me v̄itatis q̄ interi⁹ hoīem illuminat ꝫ docet. ¶ Ad 4ᵐ dicendū q[uod] miracula visibilia fiūt v̄tute diuīa ad ꝯfirmationē fidei. vn̄ dr Mar. vlt. q[uod] apli pdicauerūt vbiq[ue] dño cooperāte ꝫ sermonē ꝯfirmāte seq̄ntib⁹ signis. Nō aūt fiūt miracula semp ad demōstrādū g[rati]as ei⁹ p quē miracula fiūt: ꝫ iō pōt ꝯtingere q[uod] aliq̄s g[rati]am gratū facientem nō habēs miracula faciat: s[ed] h ꝯtingere nō pōt q[uod] aliq̄s falsā doctrinā annūciās vera miracula faciat: q̄ nisi v̄tute diuina fieri possūt. Sic. n. de⁹ esset falsitatis testis: q[uod] est impossibile. Cū g xpo se filiū dei diceret ꝫ equalē deo: hanc doctrinā ꝯpbabāt miracula q̄ faciebat: ꝫ iō ostēdebatur xpo p miracula q̄ faciebat eē de⁹. Petrus aūt licꝫ eadē vl maiora miracula faceret: nō pbabat eē de⁹: s[ed] p ea pbabat q[uod] xpo eēt de⁹: q[uod] petrus nō pdicabat se: s[ed] iesum xpm esse deum.

Articulus. VII.

Ad secundū sic pcedebat. vr q[uod] pueri iudeoꝝ sint baptizandi inuitis parētib⁹. Maius. n. ē vinculū matrimoniale q̄ ius p̄ne ptātis: q[uia] p̄na ptās pōt p hoīem solui: cū filiusfamilias emancipat. vinculū aūt matrimoniale nō pōt solui p hoīeꝫ s[ecundu]m illō Math. 19. Quos de⁹ ꝯiūxit hō nō separet: s[ed] p[ro]p[ter] infidelitatē soluit vinculū matrimoniale. Dicit. n. apls. 1. ad Cor. 7. q[uod] si infidelis discedit discedat. nō. n. seruituti ē subiect⁹ frater aut soror: ꝫ habet canō dic q[uod] si ꝯiux infidelis nō vult cohabitare sine ꝯtumelia creatoris: q[uod] alter ꝯiugū nō dꝫ ei cohabitare. g multo magis p[ro]p[ter] infidelitatē tollit ius p̄ne ptātis. sic g infideles iudei n̄ habēt ius p̄ne ptātis i suos filios. Pōt g eoꝝ filios baptizari eis inuitis. ¶ Pr. magis dꝫ hoī subueniri ꝯ piculū mortis eterne: q̄ ꝯ piculū mortis tpalis. Sꝫ si aliq̄s videret hoīeꝫ in piculo mortis tpalis: ꝫ ei nō ferret auxiliū peccaret. Cū g pueri iudeoꝝ ꝫ alioꝝ infideliū sint i piculo mortis eterne si parētib⁹ relinquant: q[uod] eos in sua infidelitate informāt: vr q[uod] sint eis auferēdi ꝫ baptizādi ꝫ i fide instruēdi. ¶ Pr. filij sūt eoꝝ qui sūt i ptāte dñoꝝ. Sꝫ iudei sūt serui regū ꝫ pncipū. g ꝫ filij eoꝝ. Reges g ꝫ pncipes hēt ptātē d filiis iudeoꝝ facere q[uod] voluerit. Nulla g eēt iniuria si baptizarent inuitis parētib⁹. ¶ Pr. q[ui]libꝫ hō magi ē dei a q̄ hꝫ aīaꝫ q̄ p̄ris carnalis a q̄ hꝫ corp⁹. Nō ē g iniustū si pueri iudeoꝝ carnalib⁹ parētib⁹ auferant ꝫ dō p baptismū ꝯsecrent. ¶ Pr. baptism⁹ ē efficacior ad salutē q̄ pdicatio: q[uod] p baptismū statī tollit pcti macula ꝫ reat⁹ pene ꝫ apit ianua celi. Sed si piculū sequat ex defectu pdicatiōis iputat ei q̄ nō pdicauit: vt hr Ezec. 3. ꝫ 33. De eo q[uod] videt gladiū venientē ꝫ nō insonuerit tuba. g multo magis si pueri iudeoꝝ dānēt p[ro]p[ter] defectū baptismi iputat ad pctm eis q[uod] potuerūt baptizare ꝫ nō baptizauerūt. ¶ Sꝫ ꝯ. Nemini facienda ē iniuria. Fieret aūt iudeis iniuria si eoꝝ filij baptizarent eis inuitis: q[uod] amitterēt ius p̄ne ptātis i filios iā fideles. g eis inuitis nō sunt baptizādi.

Respōdeo dicendū q[uod] maximā auctē hꝫ ecclie ꝯsuetudo q̄ sp̄ ē i oib⁹ emulanda: q[uod] ꝫ ipsa doctrina catholicoꝝ doctoꝝ ab ecclia auctē hꝫ. vn̄ magis ē stādū ꝯsuetudini ecclie q̄ vl auctē aug. vl Hiero. vl cuiuscūq[ue] doctoris. Hoc aūt ecclie vsus nūq̄ huit q[uod] iudeoꝝ filij inuitis parētib⁹ baptizarent. q[uam]uis fuerit retroactis tpib⁹ multi catholici pncipes potētissimi vt Cōstātin⁹ Theodosi⁹ ꝫ aliq[ui] plen q[ui]b⁹ familiares fuerūt sctissimi epi vt siluester ꝯstātino ambrosi⁹ theodosio: q[ui] nullo mō pretermisissent ab eis impetrare: si h esset ꝯsonū rōni. ideo piculosū videt hanc assertionē de nouo inducere: vt pt[er] ꝯsuetudinē in ecclia hacten⁹ obseruatam iudeoꝝ filij inuitis parentibus baptizentur. Et hui⁹ rō ē duplex. vna quidem propter periculum fidei. Si enim pueri nōdum vsuꝫ rationis habētes baptismū susciperēt: postmodū cuꝫ ad pfectā etatem peruenirent de facili possent a parentibus induci: vt relinquerēt q[uod] ignorātes susceperunt: q[uod] verteret in fidei detrimentum. Alia vero ratio est quia repugnat iustitie naturali. Filius enim nāliter est aliquid patris: ꝫ primo quidem a parente non distinguitur secundum corp⁹ q̄diu in m̄ris vtero ꝯtinet. Postmodū vo postq̄ ex vtero egreditur: añq[uam] vsū liberi ar. hēat ꝯtinet sub parētū cura: sicut sub q̄dā spūali vtero. q̄diu. n. vsū rōnis nō hꝫ puer nō differt q̄tū ad ea q̄ agit ab aīali irrōnali. vn̄ sicut bos vl equ⁹ ius rē gētiū vl ciuili ē possessoris: vt vtat eo cū voluerit. sic p[ro]prio instinctu de iure nāli ē q[uod] fili⁹ añq[uam] hēat vsum rōnis sit sub cura p̄ris. vn̄ ꝯ iustitiā nālē eēt: si puer añq[uam] hēret vsuꝫ libe. arbi. a cura parētū subtrahat: vl de eo aliqd ordinet inuitis parētib⁹. Postq[uam] aūt icipit hēre vsū libe. ar. iā icipit eē su⁹: ꝫ pōt q̄tū ad ea q̄ sūt iuris diuini vl nālis sibiipsi puidere: ꝫ tūc ē inducēdus ad fidē nō coactiōe: s[ed] p̄suasione: ꝫ pōt et inuitis parētib⁹ ꝯsentire fidei ꝫ baptizari: nō aūt añq[uam] habeat vsū rōnis. vn̄ de pueris antiq̄ patꝝ dr q[uod] saluabant in fide parētū. p q[uod] dat intelligi q[uod] ad parētes ptinet puidere filijs de sua salute: p[re]sertim añq[uam] habeant vsum rōnis.

Ad primū ergo dicendū q[uod] in vīculo matrimōiali vterq[ue] ꝯiugū hꝫ vsū liberi ar. ꝫ vterq[ue] pōt inuito altero fidei assentire: s[ed] h nō hꝫ locū in puero añq[uam] hēat vsū rōnis: s[ed] postq[uam] hꝫ vsū rōnis tūc tenet simile: si ꝯuerti voluerit. ¶ Ad 2ᵐ dicendū q[uod] a tpali nō ē aliq̄s eripiēdus ꝯ ordinē iuris ciuil. puta si aliq̄s a suo iudice ꝯdēnet ad mortē nullus dꝫ eū violēter eripe. vn̄ nec aliq̄s dꝫ irrūpe ordinē iuris nālis quo fili⁹ ē sub cura patris: vt eū liberet a piculo mortis eterne. ¶ Ad 3ᵐ dicendū q[uod] iudei sunt s[er]ui pncipū s[er]uitute ciuili: q̄ nō excludit ordinē iuris nālis vel diuini. ¶ Ad 4ᵐ dicendū q[uod] hō ordinat ad deū p rōnē: p quā deū ꝯgnoscere pōt. vn̄ puer añq[uam] vsuꝫ rōnis hēat nāli ordīe ordinat i deū p rōnē parētū: q̄ cure nālr subiacet: ꝫ s[ecundu]m eoꝝ dispōnē sūt circa ipm̄ diuina agēda. ¶ Ad 5ᵐ dicendū q[uod] piculū q[uod] seq̄t ex pdicatione omissa nulli iminet nisi ei cui ē ꝯmissū pdicatōis offiꝫ. vn̄ in Ezech. pmittit. Speculatorē dedi te filijs isrl. puidere aūt pueris infideliū de sacris salutis ptinet ad parētes eoꝝ. vn̄ eis iminet piculū p[ro]p[ter] subtractionē sacroꝝ: si eoꝝ puuli detrimētū salutis patiāt.

Arti. VIII.

Ad tertiū sic pcedebat. vr q[uod] p[ro]p[ter] ꝯsuetudinē aliq̄ nō obligēt a iure reddēdi decimas. Magis enim est accipere decimas q̄ nō dare. Sꝫ p[ro]p[ter] ꝯsuetudinem in aliq̄b⁹ terris aliq̄ milites accipiūt decimas: ꝫ h ab ecclesia tolerat. g multo magis p[ro]p[ter] ꝯsuetudineꝫ aliq̄ deobligant vt decimas nō soluant: neq[ue] soluere teneant.

¶ Sꝫ contra. Jus diuinum nō aboletur p ꝯsuetudinem. Sꝫ decime debēt de iure diuino: g p ꝯsuetudinē nō abolet ius reddendi decimas. Tenent g hoīes reddere decimas ꝯtraria ꝯsuetudine nō obstante.

Respōdeo dicendū q[uod] ea q̄ sūt de iure positiuo p ꝯsuetudinē abolent. Ea vo q̄ sūt a iure nāli vl ō iure diuīo nulla ꝯsuetudie aboleri psūt. Nulla. n. ꝯsuetudie fieri pōt vt sit licitū furari vl mechari. Est g ꝯsiderādū ad ꝯpositā q̄ōnē vtꝝ dare decimas sit de iure diuino vl de iure positiuo humano. Jus aūt diuinū in nouo ꝫ veteri testō ꝯtinet. Et q̄dē nō appet i nouo testō aliq̄d pceptū datū de decimis soluēdis: in doctrina dico euangelica vel aplica. Qō. n. dr Mat. 23. d soluere decimas: h oportuit facere ꝫ illa nō omittere: ꝫ q[uod] dr pharise⁹ Luc. 18. Decimas do oīuꝫ q̄ possideo. magis vr ad statū veteris testi ptinere q̄ obseruātie noui testi formā iponere. Jn veteri aūt testō triplex gen⁹ pceptoꝝ erat. q̄dā. n. erāt pcepta moralia: q̄dā iudicialia: q̄dā cerimōialia. Precepta moralia sūt q̄ sūt inducta nāli rōne: ad q̄ hoīes oī tpe obligant. vt honora p̄rem ꝫ m̄rem: nō mechaberis. nō furtū facies ꝫ silia. Precepta aūt iudicialia sūt p q̄ iudicia exercebant. puta si q̄s furaretur vnā ouē redderet q̄tuor: ꝫ hmōi. pcepta n̄ sūt idita rōni nāli. nō. n. rō nālis hꝫ q[uod] ille q̄ furat ouē magis reddat q̄tuor q̄ tres vl vnā. Sꝫ tn̄ p h pcepta determinat morale pceptū. Dꝫ. n. rō nālis q[uod] ille q̄ furat debeat puniri: s[ed] q[uod] tali pena puniat: h determinat p pceptū iudiciale. Precepta aūt cerimōialia veteri legis sūt q̄ ptinēt ad obseruātiā diuini cult⁹: ꝫ sūt ordinata ad figurādū aliq̄d futuꝝ: sicut imolatio agni paschal figurabat occisionē xpi. Est g ꝯsiderādū vtꝝ pceptū de decimis psoluēdis sit morale vl iudiciale: vel cerimōiale. Si. n. morale ē ad h oēs tenent ꝫ oī tpe nulla obstante ꝯtra ꝯsuetudie: s[ed] h nō vr: q[uia] rō nālis nō dictat magis q[uod] hō ministris dei det decimā q̄ vndecimā vl nonā p[ar]tē fructuū. Si aūt sit pceptū iudiciale nō tenent ad decimas dādas: sicut nō tenent oēs ad iudicādū s[ecundu]m iudicia i lege veteri ꝯscripta: q[uia] illa iudicialia pcepta sunt spālr illi p[o]p[u]lo data ꝯsideratis ꝯditiōib⁹ ei⁹. nō. n. eadē oib⁹ expediūt. Si aūt sit pceptū cerimōiale. n̄ solū n̄ obligaret: s[ed] et obs[er]uatū induceret i pctm. peccaret. n. si q̄s agnū paschalē imolaret: q[uia] post aduētū v̄itatis cessauerūt figure. ¶ Dōs ē g sicut antiq̄ magri dixerūt: q[uod] q̄dā pcepta legis sunt pure moralia. vt nō occides. nō furtū facies. q̄dā aūt pure sūt cerimonialia. vt imolatio paschalis agni ꝫ circūcisio. q̄dā aūt sūt media s[ecundu]m aliqd moralia: ꝫ s[ecundu]m aliqd cerimonialia. sicut pceptū de obs[er]uatiōe sabbi ē morale q̄tū ad h q[uod] aliq̄d tpe quieti deputet ad vacādū diuinis. Hoc. n. rō nālis hꝫ: s[ed] q[uod] dies septima sit deputata h ē ex determiatiōe dei p[ro]p[ter] aliq̄ figurā. vn̄ h ē cerimoniale. Sic g pceptū de decimis psoluēdis ē q̄dē s[ecundu]m aliqd morale: vt. s. g p toto p[o]p[u]lo diuino obsequio vacāt stipēdia p[o]p[u]li sustēteant: sicut ꝫ q̄ in aliq̄s officijs reipublice seruiūt a p[o]p[u]lo sustēteant: ꝫ s[ecundu]m hūc modū ponit h pceptū in nouo testō. Dic. n. dñs Mat. 7. Dign⁹ ē operari⁹ cibo suo: ꝫ apls dic. 1. ad Cor. 9. q[uod] dñs ordinauit vt q̄ euāgeliū annunciant de euāgelio viuāt: ꝫ q̄ altario deseruiūt de altario viuant. Sꝫ q̄tū ad determinatū numeꝝ decime nō ē de iure nāli: neq[ue] ē pceptū morale: s[ed] ē cerimōiale inquantum refert ad figurādū aliqd circa xpm: vl et ē iudiciale s[ecundu]m ꝯuenientiā ad illū p[o]p[u]l[u]m in quo multitudo ministroꝝ tali taxatiōe op⁹ erat ad ministroꝝ dei sustētatiōes. Sic g h cōe q[uod] est puidere ministris dei in necessarijs vite ē de iure diuino q̄si morale pceptū ꝫ de iure nāli existēs. Ad q̄libꝫ aūt p̄ncipē q̄ pōt leges cōdere ptinet ius nāle cōe p ius positiuꝫ determinare. nihil. n. ē aliud ius positiuū q̄ determinatio iuris nālis. sicut ius nāle hꝫ q[uod] malefactor puniat: s[ed] q[uod] tali pena puniat h determinat p ius positiuū. Cū g ecclia hꝫ ptātē ꝯdēdi legē i his q̄ ptinēt ad cultū dei ꝯponit p ecclie statutū taxari q̄ntitas eoꝝ q̄ sūt dāda ministris dei a p[o]p[u]lo. ꝫ vt esset q̄dā ꝯsonantia noui ꝫ veteris testi statuit ecclia vt taxatio veteris testi s[er]uaret et in nouo. Uñ oēs tenent ad decimas velint nolint. posꝫ aūt ecclesia statuere: si cā subesset vl in maiori vel in minori numero. puta q[uod] darent octaua vl duodecima. sicut ꝫ tūc deret decima. Pꝫ g q[uod] nulla ꝯsuetudo ꝯtra soluit hoīes ab obligatiōe reddēdi decimas: q[uia] hec obligatio fundat supra ius diuinū ꝫ supra ius nāle. vn̄ g tenet hoīes reddere decimas: si ecclia exigat: ꝯtra ꝯsuetudie nō obstāte: ꝫ i terra i q[ua] ē ꝯsuetudo q[uod] decime soluant ipsa ꝯsuetudo q̄si expositiua decimas. vn̄ peccaret q̄ nō redderet: s[ed] in terris i q[ui]b⁹ nō ē ꝯsuetudo cōis q[uod] decime dent. ꝫ ecclia nō petit. vl ecclia remittere [illegible]

sibi hoies i terris illis nō possāt decias nō dāda. Dicit̄ n. esset dicere q̄ ōes hoies Italie ⁊ cōitaliā grui dānarent̄ q̄ decimas nō soluūt. Et hoc arg' possum' ab apl'o accipe: cui cum debere⁊ necia vic' ab his q̄b' p̄dicabat: tñ nō accipiebat. nec tñ peccabāt q̄ ei nō dabāt. aliq̄n male cū eis egisse: nō acceptādo ōsteis cū ipse dicat Act. xx. Nō n. subterfugi q̄ min' āñciarē vobis oē ɔsiliū dei: ⁊ tñ apl's nō exigebat q̄d illis debebat: ne daret aliqd offendiculū euāgelio: vt ipse dicit. vel nō hī facerēt rectores ecclīaꝝ ī terris illis decimas exigendo q̄b' nō ē ɔsuetudo dandi: p̄babile credendū ē q̄ ex h̄ scādalū nasceret̄. ¶ Ad illud q̄d ī ɔtriū obycit̄ dōz q̄ milites q̄ accipiūt decias ī aliq' terri' ā hēt ius accipiēdi decimas. h. n. ius ē spūale debitū ministris dei. vel nō cadit in laycā ptōn. sed res ille ēpales q̄ a iure exiguntur ex ɔcessiōe ecclē date sunt aliq'b' militib' p̄ aliq̄ sunia q̄ fecerūt ecclesie: ⁊ eccla pōt remittere ipsos fruct' q̄ debent̄ p̄ decima. nō tamen remittit ius exigēdi decimas. nec tollit debitum reddendi.

Deinde q̄sitū ē de his q̄ ptinēt ad virtutes circa res hūanas. Et circa h̄ q̄sita sūt duo. p̄mo vtꝝ filij teneant̄ obedire parētib' carnalib' ī indifferētib'. 2° vtꝝ vēditor teneat̄ dicere emptori vitiū rei vēdite. Articulus. IX.

Ad primuz sic p̄cedit̄. Uidet̄ q̄ filij teneātur obedire parētib' carnalib' q̄tū ad oīa. Dr̄ n. Deut. xxi. Si gēuerit hō filiū ɔtumacē ⁊ proteruū q̄ nō audiat p̄ris aut matris iperiū lapidib' eū obruet p̄pl's ciuitati. Sed p̄ taliū nō ī ligeret̄ nisi grauiter peccaret nō obediēdo. ergo tenent̄ obedire parentibus carnalib' per oīa. ¶ Pr̄. apl's dic̄ ad Col. iij. Filij obedite parētib' p oīa. ¶ Pr̄. p̄cepta moralia affirmatiua q̄uis nō ad sēp obligēt. tñ nullū ɔtrariū facere licz. Sz p̄ceptū morale affirmatiuū ē d̄ honoratiōe parētū q̄d nō licz irreuerētē esse parēti: q̄d cēt si ei' mādato nō obediret. tenet̄ ḡ filius in oībus parētibus obedire.

¶ Sz ɔ. Nō mi' obediēdū ē p̄rib' sp̄ualib' q̄ carnalib' sz magis: vt dr̄ p apl'm ad Heb. xij. Sz p̄rib' sp̄ualib' nō tenent̄ subditi obedire ī indifferētib'. Religiosi. n. q̄ obediētiā p̄fessi sūt nō tenent̄ obedire suis p̄latis: nisi in his q̄ sūt sz regulā: vt Ber. dic̄ in lib. de dispēsatiōe ⁊ p̄cepto. ḡ nec parētib' carnalib' filij tenent̄ in indifferentibus obedire.

Respōdeo dōz q̄ cū obediētia p̄lato debeat̄: ad illa se extēdit debitū obediētie: ad q̄ se extēdit sua p̄latio. Pr̄ aūt p̄ carnalis sua p̄latiōe in filiū ptīo q̄dē q̄tū ad domesticā ɔuersatiōnē. Sic. n. ē p̄ifamilias in domo sicz rex in regno. vñ sicut subditi regis tenent̄ obedire regi in his q̄ ptinēt ad gubernationez regni. ita et filij ⁊ alij domestici tenent̄ obedire p̄rifamilias in his que pertinēt ad dispēsationem domus. Scdo q̄tum ad moꝝ disciplinā. vñ apl's dic̄ ad Heb. xij. Pr̄es q̄dē carnis nr̄e habuim' eruditores: ⁊ obtēpabam' eis. dz. n. p̄r filio nō solū educationē sz ēt disciplinam: vt p̄hs dic̄. In his ḡ filius tenetur obedire patri carnali: ⁊ nō in alijs.

Ad primū ḡ dōz q̄ loq̄t̄ ibi moyses de iperio p̄ris: q̄d ptīt ad disciplinā moꝝ. vñ ibidē dr̄. Monita nr̄a audire ɔtēnit comessatiōib' vacat: ⁊ luxurie atq; ɔuiuijs. ¶ Ad 2ᵐ dōz q̄ apl's dic̄ obediēdū eē parentibus per oīa: ad que se sua p̄latio extendit. ¶ Ad 3ᵐ dōz q̄ nō exhibet irreuerentiā p̄cipienti: si nō obedit ei in his in quibus obedire non tenetur. Articulus. X.

Circa 2ᵐ sic p̄cedit̄. Uidet̄ q̄ venditor nō teneat̄ dicere vitiū rei vēdite emptori: q̄ sm leges ciuiles vēditor ⁊ emptor sciūt se decipere posse. nulla ḡ posset esse deceptio si vēditor rei vēdite vitiū emptori dicere teneret̄. ḡ nō tenet̄. ¶ Sz dicebat q̄ leges nō loquunt̄ sz ɔscientiā: q̄ nūc loquimur est sm forum ɔscientie. Sz ɔtra p̄hus in 2° ethi. Intētio legislatoris ē ciues facere bonos. q̄d ḡ licz sz leges nō est ɔtrariū virtuti: ⁊ ita ēt nō ē ɔtra ɔsciētiā. ¶ Sz ɔ ē q̄ sz leges ciuiles si aliq̄s vēdat aīal morbidū tenet̄ de vitio. ḡ tenetur dicere vitiū emptori. ¶ Pr̄. Tulius dicit in lib. de officijs q̄ ad officiū boni viri ptinet: vt dicat emptori illud p̄ quo res min' valeret. hī aūt est vitiū rei vēdite. ḡ vēditor tenet̄ dicere emptori vitium rei vēdite.

Respondeo dōz q̄ aliqd ptīet ad bonū vir: ad q̄d tñ hoīes nō tenent̄. sicut ad bonū virū ptinet q̄ liberalr amico sua bona largiat̄: q̄uis ad h̄ nō teneat̄. Sz aliqd ptinet ad bonū vir. ad q̄d tenet̄. q̄ reddat alicui q̄d iustuz ē. nā act' iustitie ē vt reddat̄ alicui q̄d ei debet̄. Et iō vnusq̄sq; vēditor ad h̄ tenet̄ vt iustam vēditionē faciat. nō aūt vt faciat vēditionē liberalē: ditrahere aliqd de p̄cio iusto. Justitia aūt eq̄litas q̄dā est: vt dr̄ in 5. Ethi. Est ḡ iusta vēditio qñ p̄ciū acceptū ad hēt eq̄tur rei vēdite. iniusta aūt si nō equet̄: sz plus accipiat. Si ḡ vitiū rei vēdite faciat rē min' valere q̄ p̄ciū ipositū a venditore: iniusta erit vēditio. vñ peccat occultās vitium. Si aūt nō faciat rē min' valere q̄ p̄ciū ipositū: q: forte vēditor min' p̄ciū iponit p̄ vitiū: tūc nō peccat tacēs vitiū: q: vēditio nō ē iniusta: ⁊ forte eēt sibi dānosū si vitiū diceret: q: emptor vellet hēre rē etiā p minori p̄cio q̄ valeret. Liberaliter tñ faceret si dānosuz p̄p̄iū ɔtēneret vt satisfaceret volūtati alteri': licz ad h̄ nō teneatur.

Ad primuz ḡ dōz q̄ p illud dcm̄ legis nō hr̄ q̄ licitū sit simplr vēditori decipere emptorē: ⁊ ecōuerso. dr̄ aliqd eē licitū sm legē q̄d p legē nō punit̄. sicut sm legē veterē licebat libellus repudij. ¶ Ad 2ᵐ dōz q̄ p̄cepta legis sunt doctrina ad p̄fectā virtutē: tñ act' perfecte virtutis nō cadunt sub p̄cepto legis hūane: s; prohibet q̄dam grauiora: vt gradatim hoīes retracti a malis p̄ seipsos ad virtutē exerceant̄. puniūt aūt q̄dā minora pctā eis penis q̄ infligēt: q: sine his nō facile inuenit̄ hoīuz multitudo. tōtalis' est deceptio q̄ est iter vēdētes ⁊ emētes: q: p̄mi sunt q̄ volūt vili emere: ⁊ care vēdere: vt Aug. dic̄ in 13. de trinit. ¶ Ad illud q̄d p̄ in ɔtriū obycit̄ dōz q̄ illud intelligēdū est q̄n morb' pecoris fac̄ pec' min' valere q̄ vēdat̄. ¶ Ad 2ᵐ dōz q̄ ea rōne Tulli' dic̄ q̄ vir bon' nō tacet vitiū rei vēdite q: ad vir bonū nō ptinet decipe aliquē. deceptio aūt nō ē si id q̄d tacet̄ ī re vēdita nō facit rē min' valere q̄ p̄ciū q̄d pro ea accipitur.

Deinde q̄sitū est de pctis. Et circa h̄ q̄sita sūt duo. P̄mo vtrū pctm̄ sit appetere p̄lationē. Scdo vtꝝ pctm̄ sit p̄dicatorē hēre oculū ad rē tpalē. Articulus. XI.

Ad primuz sic p̄ceditur. vr̄ q̄ pctm̄ sit appetere p̄lationē. Nā vr̄ q̄ possit appeti sine pctō id q̄d ē fuit ī statu nāe integre: sz solū ī statu nāe corrupte. Sz p̄latio nō fuit ī statu nāe integre: sz incepit p̄ pctm̄ … q̄d decit̄ ēmiseri. Sub viri p̄tate eris. ḡ pctm̄ ē p̄lationē appetere. ¶ Pr̄. appetit' vt eē ī his q̄ ptinēt ad statum future glīe. Sz ī futuro cessabit oīs p̄latio: vt dic̄ glōsa ad Cor. 15. ḡ peccatum est appetere p̄lationem.

¶ Sz ɔ ē q̄d dr̄ 1. ad Thi. 5. Qui bñ p̄sūt p̄sbr'i duplici honore digni habeant̄. Sz si ē pctm̄ appetere illud: cui debet̄ honor. ḡ nō debet̄ nisi virtuti. ḡ nō ē pctm̄ appetere p̄lationem.

Respōdeo dōz q̄ hāc q̄ōnē soluit Aug. 19. de ci. dei. vbi dic̄ q̄ locus sup̄ior sine q̄ p̄p̄s regi nō pōt: ⁊ si administret̄ vt decet: tñ idecēter appetit̄. Causa rationis est: q: qui appetit p̄lationē: aut est sup̄bus: aut iniustus. Injustitia. n. ē q̄ aliq's p̄ciū sibi plus de bonore accipe aut de potestate: aut de aliqs hominibus bonis: nisi sit maioribus dignus: vt dicit̄ in 5. eth. q̄ aūt aliquis estimet se esse magis dignū p̄latione oībus illis super quos p̄lationē accipit superbie ⁊ p̄sumptionis est. vnde p̄z q̄ quicūq; p̄lationez appetit: aut est iniustus: aut superb': ⁊ ideo nullus suo appetitu dz ad p̄lationē puenire: sed solū dei iudicio sm illud ap̄li ad Heb. 5. Nemo sibi assumit honorez: sed qui vocat̄ a deo tanq̄ Aaron. pōt tamen aliquis licite appetere se esse dignum p̄latione vel opera boni p̄lati: p̄ quibus debetur honor.

Unde p̄z r̄nsio ad vltimū. P̄me vō due rōnes nō recte ɔcludunt: q: etiā ea que nō fuerūt in statu inocētie nec erunt in statu glorie possunt licite appeti. sicut subuenire penitere: ⁊ alia huiusmōi. q̄uis p̄latio q̄tū ad aliquid fuisset in statu inocentie: ⁊ futura sit in statu glorie. s. q̄ntum ad superioritatē graduū: ⁊ q̄tū ad gubernationē vel regimē. nō aūt q̄tū ad coactā seruitutē. Articulus. XII.

Ad secunduz sic p̄cedit̄. Uidet̄ q̄ pctm̄ sit p̄dicatori hēre oculū ad tpalia. Dr̄ n. Luc. 12. Querite p̄mo regnū dei. Glo. i. bona eterna. ⁊ hec oīa adycientur vobis. Glo. etiā nō querentibus. ergo non licet predicatori habere oculum ad terrena.

¶ Sz ɔ ē q̄d dr̄ 1. ad Cor. 9. Dz q̄ arat ī spe arare. Glo. stipēdiorꝝ tēporaliū. ḡ licz p̄dicatori: d̄ q̄ ibi loq̄t̄ hēre oculū ad terrena.

Respondeo dōm q̄ hēre oculuz ad terrena. contingit duplr. vno mō sicut ad mercedē vel p̄miū: ⁊ sic p̄dicatori nō licz hēre oculū ad terrena: q: sic faceret euangeliū venale. Alio' sicut ad stipendia p necessitate sustentatiōis vite. ⁊ sic licet hēre p̄dicatori oculū ad terrena. vñ p̄ma ad Thi. 5. super illud. Qui bn̄ p̄sunt p̄sbi tc̄. dicit glo. Aug. Necessitatis est accipe. vñ viuit̄. charitatis est p̄bere: nō tñ venale ē euāgeliū p his. Si. n. sic vendūt magnā rē; vili vēdūt. accipiant ḡ sustentationē necessitatis a populo. mercedē dispēsatōis a dño.

¶ Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Deinde quesitū fuit de penis pctōꝝ. Et p̄mo de ipsis penis. 2° de remissiōe penarū. ¶ Circa p̄mū quesita sūt duo. p̄mo vtꝝ aīa separata possit pati ab igne cōporeo. 2° vtꝝ duoꝝ q̄ eadē pena sunt digni vn' diutius moret̄ in purgatorio q̄ alius. Articulus. XIII.

Ad primū sic p̄cedit̄. Uidetur q̄ aīa a corpore separata nō possit pati ab igne corporeo: q: sm p̄hm q̄d nō tāgit non agit. sed ignis corpore' nō tāgit aīam separatā a corpore: cū nō hēat termios corporales: q̄ aūt se tangūt hñt vltima sil. ḡ aīa separata nō pati' ab igne corporeo. ¶ Pr̄. illa q̄ patiunt̄ adinuicē inuicē ɔuerti pñt. sed aīa nō pōt ɔuerti in ignē corporeū nec ecōuerso. ḡ aīa non pōt pati ab igne corporeo. ¶ Pr̄. Ber. dicit. q̄ nihil ardet in inferno: nisi p̄p̄a volūtas. sed p̄p̄ia volūtas cū sit q̄dā spūale nō pōt esse mā ignis corporalis. ergo aīa a corpore separata non potest ab igne corporeo pati.

¶ Sz ɔ est q̄d dr̄ Isa. vlti. Ignis eoꝝ non extinguetur.

Respōdeo dōm q̄ pati multiplr dr̄. vno' pati cōiter dictū idē est q̄d recipe: sm q̄ sentire ⁊ intelligere est q̄dā pati: ⁊ hoc mō aīa ɔiuncta corpori patit̄ a rebus corporis sentiēdo ⁊ intelligendo: sed an separata a corpore possit hoc mō a rebus corporis pati alia ratione q̄stionis est … quidā q̄ dicunt q̄ aīa separata a corpore: ⁊ ēt angelus pōt accipe cognitionē a reb' sensibilib': sed si ēt hec opio esset vera: pati sentiēdo ⁊ intelligendo est p̄ficii … nisi forte p accñs inq̄tū id q̄d sentit vel intelligit repugnat volūtati: sed ipm sentire vel intelligere sm se cōsideratū penale nō est. Alio' dicit̄ pati p̄p̄ie loquendo sm ɔrietatez agētis ad patiens: put s. pati dicimur cū aliqd nobis aduenit q̄d est ɔtrariū nature vel volūtati nr̄e: ⁊ sm hoc īfirmitas ⁊ tristitia passiones dicunt̄. Et hec q̄dem passio duplr esse pōt. vno mō p receptionē forme ɔtrarie: sicut aq̄ patit̄ ab igne q̄ñ calefit: ⁊ per ɔsequens minuit̄ qualitas nālis eius: hoc mō separata aīa nō pōt pati ab igne corporeo: q: nec calefieri pōt nec desiccari: nec sz formā aut qualitatez quācūq; ignis corporei imutari. Alio' dicit̄ pati oē illud q̄d quocūq; mō ipedit̄ a suo p̄p̄io ipetu vel inclinatiōe: sicut si dicim' lapides descendens patitū impedit̄ ne deorsum pueniat: ⁊ sicut dicim' hoīez patieum detinet̄ vel ligat̄ ne vadat que vult: ⁊ ita per modum ligatiōis cuiusdam anima patit̄ ab igne corporeo: vt Aug. dicit. 21. de ciui. dei. Nō n. hoc est cōtra nām spūs corpori alligari: cū videamus aīas nāliter alligari corpori ad viuificandū ipm. Demones ēt per nigromantiā p̄tate superioꝝ demonū alligant̄ aliq̄bus imaginib' vel aliquib' aliqs reb'. vñ multo magis pñt spūs alligari diuia virtute igne corporeo: nō vt dent vitā: sz vt accipiāt penā: sz Aug. dicit. Sed q: q̄d est minoris virtutis nō pōt sua virtute ligare id q̄d est maioris virtutis: inde est q̄ nullū corp' pōt ligare spūm q̄ est maioris virtutis: nisi aliq̄ sup̄ior virtute: ⁊ p̄p h̄ dr̄ q̄ ignis corpore' agit in aīam separatā: nō vtute p̄p̄ia: sz in q̄tū est istrumentū diuine iustitie vindicātis.

Ad primuz ḡ dōm q̄ ignis tangit aīam: nō q̄dez tactu mathematico: qui attēdit̄ sm terminos q̄titatiuos: sed magis cōtactu virtutis: nō p̄p̄ie: sed q̄tū hz in q̄tū ē istrumentū diuine iustitie. ¶ Ad 2ᵐ dōz q̄ rō illa p̄cedit de passiōe q̄ est per susceptionez forme ɔtrarie. ¶ Ad 3ᵐ dōz q̄ p̄p̄ia volūtas dicit̄ ardere in iferno. q: meretur ardorez. Articulus. XIIII.

Ad secundū sic p̄cedebat̄. Uidet̄ q̄ duoꝝ qui sunt digni equali pena: vn' nō possit citius a purgatorio liberari q̄ alius. Judiciū eni post mortez nō est hoīs: sed dei: qui sm veritatez iudicat. vt dr̄ ad Ro. 2. sed ɔ veritatem iudicaret: si vni eoꝝ qui sunt digni equali pena infligeret̄ grauior pena sensus q̄ alteri. Dilatio aūt glīe est maior pena q̄ acerbitas pene sensus: q: sic dic̄ Criso. sup Mat. Carere visiōe diuia est maior pena q̄ q̄libet pena sensibil. ḡ vnus eoꝝ q̄ digni sunt eq̄li pena nō maiorē dilationē glorie patit̄ altero eiꝫ' liberato. ¶ Pr̄. malū sm Aug. dr̄. q: nocet. nocet aūt q̄d adimit bonum. dilatio aūt glīe adimit mai' bonū. s. bonū icreatū. ḡ maius malum: ⁊ sic idem quod prius.

¶ Sz ɔ est q̄d magr̄ dicit in 4. sniaꝝ. di. 45. q̄ ille p quo fiūt plura suffragia citi' a penis purgatorij liberat̄. Cōtingit aūt q̄ p vno eoꝝ q̄ digni sunt eq̄li pena fiūt plura suffragia q̄ p alio. ḡ vn' citius liberabit̄. ¶ Pr̄. in fine mūdi inueniunt̄ aliq̄ cremabilia q̄dā habeo: quoꝝ dilatio a glīa nō erit tā diuturna sicut eoꝝ q̄ mō cremabilia deferūt ad purgatoriū: q: breuis mora erit inter mortē ⁊ resurrectionem. vt Aug. dicit. ergo pari rōne ⁊ nūc eorū qui equalia cremabilia deferunt vnus pōt minus differri a gloria q̄ alius: ⁊ sic erit citius liberatus a penis.

Respōdeo dōz q̄ illa q̄d fundat̄ sup̄a virtutē suffragioꝝ. vtꝝ s. suffragia fcā p aliq̄ valeant illi soli p q̄ fiunt ad liberationē: vel ēt alijs. Circa q̄d aliq' dixerūt q̄ nō magis valēt illi q̄ alijs: nimo forte magis valēt aliq' si sint magis dispositi ad recipiēdū suffragioꝝ virtutē: ponūt exemplū: sicut si accēdat̄ cereus in domo p aliq̄ diuite: q̄ sic eē' illuminat oēs in domo existētes: forte aliqs magis illuminat si hēant limpidiorē visū: ⁊ sm hāc opioē duoꝝ q̄ ob eq̄les culpas in purgatorio detinent̄: vnus

non pôt citius liberari q̃ alter. Sȝ hãc opiõnẽ nõ reputo veram. Cui⁹ rõ est: qr suffragiũ vnius valet alteri ꝑ duo. Uno ꝑ virtutẽ charitatis: qr oẽs q̃ sunt in charitate sũt q̃si vnũ corp⁹: ⁊ ita bonũ vnius redũdat in oẽs sicut man⁹ deseruit toti corpori: ⁊ similiter quodlibȝ corporis membrũ: ⁊ ſm hoc qḋcũq; bonũ factũ ab aliquo valet cuilibet in charitate existẽti ſm illud ps. Particeps ego sũ omniũ timentiũ te ⁊ custodiẽtiũ mãdata tua. Alio ſm ꝙ per intẽtionẽ alicuius actus ei⁹ trãsferẽ in alterũ: ꝑ puta si aliquis p altero soluat aliqḋ debitũ p eodẽ habeẽ: ac si ille solueret p quo soluiẽ. Primo ḡ mõ valet opus bonũ ꝙ modũ merito cuius radix est charitas. Sȝ scḋo mõ opus vni⁹ valet alteri per modũ satisfactiõis: put vnus pro altero satisfacere pôt: si hoc intẽdat: ⁊ talis valor attendiẽ in suffragijs q̃ ad hoc fiunt: vt per ea hoĩes liberenẽ a debito pene. Et ideo dõm est ꝙ suffragia ꝙ illũ modũ nõ valẽt: nisi illis p q̃bus fiunt. ⁊ ſm hoc si pro aliquo fiũt multa suffragia citius liberaẽ a pena purgatorij q̃ alij p q̃bus nõ fiunt: etiã si equalia peccã detulerint. Cõcedẽdũ tñ est ꝙ suffragia p vno facta oĩbus valẽt: inquãtũ. s. oẽs qui sciunt gaudẽt ex charitate de bonis q̃ ex charitate fiunt. ⁊ ſm hoc verũ est ꝙ illi p q̃b⁹ nõ fiũt pñt valẽ suffragia: si sint maioris cha- ritatis.

Ad primũ ḡ dõm ꝙ peccãto veniali cũ nõ habeat auersionẽ a deo p se loquẽdo: nõ debeẽ pena carentie visiõis diuine nec simpliciter: nec ad tẽpus. Sȝ ꝙ ad tps retardenẽ a visiõe diuina hoc ↄtigit p accidẽs: qr. s. q̃diu digni sũt aliq̃ pena: nõ pñt pticipare summã felicitatẽ q̃ in dei visiõe cõsistit: iustitia aũt respicit penã ꝑ se debitã peccãtõ nõ aũt eã q̃ per accñs ↄsequiẽ. Per hoc pȝ rñsio ad 2ᵐ. 3ᵐ cõcedimus. ⁊ 4ᵐ sĩlr. Illi tñ q̃ in fine mũdi viui reperienẽ paꝝ habebũt de cremabilib⁹ peccãtib⁹ tribulatiõib⁹ ꝓpurgati poterit etiã fieri vt acerbitas pene modici tpis recõpẽset diuturnitatẽ pene in alijs.

Deinde quesitũ fuit de remissiõe peccãtoꝝ. Et circa hoc q̃sita sunt duo. p vtꝝ peccãtũ in spũsctm̃ sit irremissibile. 2ᵐ vtꝝ cruce signatus qui moritur anteq̃ iter arripiat trãsmarinũ plenã habeat peccãtoꝝ remissionem.

Articulus. XV.

Ad primũ sic pcedebaẽ. Uĩ ꝙ peccãtũ in spũsctm̃ nõ sit irremissibile. Una est. n. dignitas ⁊ maiestas patris ⁊ filij ⁊ spũs sancti. Sȝ peccãtũ in filiũ nõ ẽ irremissibile. Diciẽ. n. Mat. 12. Quicũq; verbũ cõtra filiũ hoĩs dixerit remitteẽ ei. ḡ peccãtũ in spũsctm̃ nõ est irremissibile.

Sed ↄ est qḋ ibidẽ dr̃. Qui dixerit ↄ spũsctm̃ vbũ nõ remittetur ei neq; in hoc seculo: neq; in futuro.

Respondeo dõm ꝙ de peccãtõ in spũsctm̃ tripĩr aliq̃ sunt locuti. Doctores. n. ante Aug. intellexerunt peccãtũ in spũsctm̃ esse blasphemiã dictã ↄ spũsctm̃: aut opera eius: vel ẽ ↄ diuinitatẽ dei pris: aut filij: qr ẽt pater ⁊ filius cõiter sumẽdo spũsctus est. qr de⁹ spũs ẽ. vt dicẽ Jo. 4. Peccatũ aũt in filiũ hoĩs itelligũt blasphemiã in xp̃m ſm humanã nãm: ⁊ vtroq; mõ peccabãt iudei in xp̃m. pmo mõ ↄ eũ peccabãt miracula q̃ p spũsctm̃ ⁊ virtute sue diuinitatis faciebat pncipi demonioꝝ attribuẽdo. 2ᵒ aũt mõ ↄ eũ peccabãt dicẽdo. Ecce hõ vorax potator vini ⁊ publicanoꝝ amic⁹. vt hẽ Mat. xj. Dicẽ ḡ scḋas blasphemiã dici remissibilẽ: qr habebãt aliquã excusationeꝫ ꝑpter infirmitatẽ carnis quã in xp̃o videbãt: aliã vo blasphemiã dicit irremissibilẽ: qr nullã excusationẽ habebãt videntes manifesta iudicia spũs sctĩ ⁊ diuinitatis: ꝑpter hoc ſm Chri. ꝑmittenti⁹ non fuit remissa hec blasphemia: neq; in hoc seculo: neq; in futuro: qr in hoc seculo puniti sũt p ca ꝑto manos: ⁊ in futuro cruciabunẽ in inferno. Sed ꝑ

Aug. vero spũisancto q̃ est charitas patris ⁊ filij attribuit remissio peccãtoꝝ. Ille ergo ↄ spũsanctũ peccat vel blasphemat: vel verbũ dicit corde ore aut opere: q̃ hoc agit ꝑ impenitentiã vsq; ad finẽ vite sue: vt nõ fiat ei remissio peccãtoꝝ: ⁊ sic planũ est: ꝙ hoc peccatũ in spũsanctũ non remittiẽ: neq; in hoc seculo: neq; in futuro. Doctores vo moderni dixerũt: ꝙ qr patri attribuiẽ potẽtia. filio sapiẽtia. spũisctõ bonitas: peccãtũ ex infirmitate est peccãtũ in prẽ: peccatũ ex ignorantia est peccãtũ in filiũ. peccatũ ex certa malitia est peccatũ in spũsanctũ. Quia ergo ignorãtia vl infirmitas excusat peccatũ: vel in toto: vel in pte: dicunt ꝙ peccatũ in prẽ vel in filium remittiẽ: qr vel totaliter culpa tollitur vel culpa diminuiẽ: malitia vo nõ excusat peccatũ sed aggrauat: ⁊ iõ peccatũ in spũsctũ nõ remittiẽ: neq; in toto: neq; in pte: qr nõ hȝ in se aliquã rõnẽ venie per quã diminuaẽ culpa: ⁊ si aliqñ remittaẽ: hoc magis est ex misericordia dei remittẽtis: qui etiam morbos icurabiles curat: q̃ ex remissibilitate peccati. Et per hoc patet solutio ad obiecta.

Articulus. XVI.

Ad secũduȝ sic pcedit. Videẽ ꝙ cruce signatus q̃ moriẽ anteq̃ iter arripiat: habeat plenã indulgentiã peccãtoꝝ. ad hoc eni ꝙ indulgẽtia alicui valeat requiriẽ ꝙ sit vere penitẽs ⁊ cõfessus vt cõtinetur in lrã papali. Sed cruce signat⁹ decedẽs ante iter assumptum hȝ hec oĩa: que requirunẽ ſm formã lre ad pcipiendã plenã indulgẽtiã peccatoꝝ. ḡ plene pcipit eã. Preterea de⁹ remittit peccatũ q̃tũ ad culpã. Cũ ḡ papa dat indulgẽtias oĩum peccãtoꝝ: hoc nõ est referẽdũ ad culpã: sed ad vniuersitatem penaꝝ. Ille ḡ q̃ accipit crucẽ ſm formã litterarum papalis nullã penã patietur pro suis peccatis: ⁊ sic statim euolabit plenam remissionẽ peccatoꝝ cõsecutus.

Sȝ ↄ. Aug. dicit in. 15. de tri. ꝙ nõ est idẽ abstrahere telũ ⁊ sanare vulnus. Telũ. n. peccati abstrahiẽ ꝑ remissionẽ peccati. vuln⁹ aũt sanaẽ ꝑ reformationẽ imaginis: q̃ fit ꝑ opa satisfactionis. Sȝ cruce signat⁹ decedens ante iter arreptũ nullũ laborẽ sustinuit: ad reformationẽ imaginis. ḡ nõdũ est sanatũ vulnus: ⁊ sic nõ poterit ad gl̃iã statim puenire anteq̃ penas purgatorias patiaẽ. Preterea q̃libet sacerdos vtiẽ talib⁹ verbis. ego absoluo te ab oĩb⁹ peccatis tuis. Si ḡ cruce signat⁹ decedẽs euolaret: pari rõne q̃libet alius a quocũq; sacerdote absolut⁹: qḋ est incõueniẽs.

Respondeo dõm ꝙ ad euidẽtiam huius q̃nis q̃ est supra dictũ est: opus vni⁹ pôt esse satisfactoriũ pro alio ad quẽ per intẽtionẽ facientis refertur. xp̃s aũt pro ecclesia sua sanguinẽ suum fudit: ⁊ multa alia fecit ⁊ sustinuit: quoꝝ estimatio est infiniti valoris ꝑpter dignitatẽ psone: vnde dicit Sap. 8. ꝙ infinitus est ei illa thesaurus hoĩb⁹. Sĩr etiã ⁊ oẽs alij sancti intẽtionẽ habuerũt in his q̃ passi sunt: ⁊ fecerunt ꝑpter deũ: vt hoc esset ad vtilitatẽ nõ solũ sui: sed etiam totius ecclesie. Totus ergo iste thesaurus est in dispensatiõe eius q̃ preest generali ecclesie. Unde Petro dñs claues regni celorũ cõmisit Math. 16. Quãdo ergo vtilitas: vel necessitas generalis ecclesie hoc exposcit pôt ille qui preest ecclesie de infinitate thesauri cõmunicare alicui qui per charitatem sit mẽbrũ ecclesie de pdicto thesauro q̃tũ sibi visum fuerit oportunũ: vel vsq; ad totalẽ remissionẽ penarũ: vel vsq; ad aliquã certã q̃titatẽ: ita. s. ꝙ passio xp̃i ⁊ alioꝝ sanctoꝝ ei iputeẽ: ac si ipse passus esset q̃tũ sufficeret ad remissionem sui peccati: sicut cõtingit: cũ vnus p alio satisfacit vt dictũ est. Ad hoc ḡ ꝙ indulgẽtia alicui valeat tria requiruntur. Primo ei pertinens ad honorẽ dei vel ad necessitatẽ aut vtilitatẽ ecclesie. Secũdo auctoritas in eo qui facit. Papa eni pôt pncipaliter. alij vero inquãtũ potestatẽ ab

eo accipiunt: vel ordinariã vel cõmissam: sicut delegatam. Tertio requiriẽ vt sit in statu charitatis ille qui indulgẽtiam pcipere vult. Et hec tria designanẽ in lrã papali. Nã cã cõueniens designaẽ in hoc ꝙ permittiẽ de subsidio terre sancte. Auctoritas vo in hoc ꝙ fit mentio de auctoritate aplõꝝ Petri ⁊ Pauli: ⁊ ipsius pape. Charitas aũt recipientis in hoc ꝙ dr̃. Oĩbus vere penitẽtib⁹ ⁊ cõfessis: non dicit: ⁊ satisfacientib⁹: qr indulgẽtia nõ excusat a cõtritiõe ⁊ cõfessione: sed cedit in locũ satisfactionis. Est ergo dõm in q̃one ꝑposita ꝙ si ſm formã papalis lre indulgẽtia cõcedaẽ accipiẽtib⁹ crucem in subsidiũ terre sancte: cruce signatus statim hȝ indulgentiã: etiã si decedat anteq̃ iter arripiat: qr sic cã indulgẽtie erit nõ iter: sed votũ itineris. Si aũt in forma lre cõtineaẽ ꝙ indulgẽtia debeẽ his qui transierint vltra mare: ille q̃ decedit anteq̃ transeat non habet indulgentiam: qr nõ habet indulgentie cãm.

Ad primũ ḡ dõm ꝙ in hoc vltimo casu deficit in cruce signato decedẽte illud qḋ est pncipalius. s. indulgentie cã. Ad 2ᵐ dõm ꝙ per auctoritatem solus deus culpã remittit: sed ministerio etiã sacerdos: inquãtũ exhibet sacrm̃ remissionis peccãti: puta in baptismo vel pnia: ⁊ sĩl indulgentia nõ se extẽdit ad remissionẽ culpe: qr nõ est sacrãlis. vñ nõ sequiẽ ordinẽ sed iurisdictiõeȝ. pôt. n. ⁊ nõ sacerdos indulgẽtiã facere: si sit ei cõmissum: ⁊ iõ pena totalr remittiẽ si causa subsit: nõ aũt si causa desit. Ad 3ᵐ dõs ꝙ satisfactio ⁊ est punitiua inq̃tũ ẽ act⁹ vindicatiue iustitie: ⁊ est ẽt medicatiua: inq̃tũ est q̃dã sacramentale. Indulgẽtia ḡ supplet locũ satisfactiõis inq̃tum est punitiua: qr. s. pena: quã alius sustinuit iputaẽ isti: ac si ipse sustinuisset: ⁊ iõ reatus pene tolliẽ: sed non succedit in locũ satisfactiõis inq̃tũ ẽ medicatiua: qr adhuc remanẽt pnitates ad peccandũ derelicte ex peccãti peccãtõ ad quas sanandas necessarius est labor satisfactiõis: ⁊ iõ cruce signatis dum viuũt cõsulendũ est: vt nõ permittant satisfactionis opera: inquãtũ sunt pseruatiua a peccatis futuris: licȝ reatus pene sit totalr solutus: nec ad hoc regriẽ aliquis labor: qr sufficit labor passiõis xp̃i. morientib⁹ aũt nõ est necessaria hec pseruatio: sȝ solũ liberatio a reatu pene. Ad 4ᵐ dõm ꝙ verbũ sacerdotis dicentis. Absoluo te ab oĩb⁹ peccatis tuis: nõ referẽ ad penã: sed ad culpã: cui⁹ absolutioni ministeriũ ipendit. Nõ pôt aũt aliqs absolui ab vna culpa: qn absoluaẽ ab oĩbus. pena vo pôt totaliter dimitti vel particulariter: pticulariter q̃dẽ i absolutiõe sacrali pena dimittiẽ totaliter vo in spũali gratia indulgentie: sicut etiam dominus dicit Jo. 8. mulieri adultere. Nõ te cõdẽnabo vade ⁊ amplius noli peccare.

Incipit quodlibet tertium.

Quesituȝ est de deo: de angelis: de hoĩb⁹: ⁊ de creaturis pure corporalib⁹. De deo quesitũ est: ⁊ quãtũ ad nãm diuinã: ⁊ quãtũ ad nãm hũanã assumptã. Circa diuinã nãm quesita sunt duo de potẽtia dei. Primo vtꝝ deus possit facere ꝙ mã sit sine forma. 2ᵐ vtꝝ possit facere ꝙ idẽ corpus simul localr sit in duob⁹ locis.

Articulus. I.

Ad primũ sic pcedit. Videẽ ꝙ de⁹ possit facere ꝙ materia sit sine forma. Sicut. n. mã ſm suum esse dependet a forma: ita accidens a subiecto. Sed de⁹ pôt facere ꝙ accidẽs sit sine subiecto: vt pȝ in sacramento altaris. ḡ pôt facere ꝙ mã sit sine forma.

Sed ↄ. Deus nõ pôt facere ↄdictoria esse simul. Sȝ mãm esse sine forma implicat contradictionem: eo ꝙ esse materie importat actum qui est forma. Non ergo deus potest facere ꝙ materia sit sine forma.

Respõdeo dõm ꝙ vniuscuiusq; rei virt⁹ actiua est estimãda ſm modũ essentie: eo ꝙ vnũquodq; agit inq̃tũ est ens actu: vnde si in aliquo inueniaẽ forma aliqua vel nã nõ limitata seu ↄtracta erit virt⁹ ei⁹ se extẽdens ad oẽs actus vel effectus cõuenientes illi nãe: puta si intelligereẽ esse calor per se subsistẽs vel in aliquo subiecto: qḋ reciperet ipm̃ ſm totũ eius posse: sequereẽ ꝙ hẽret virtutem ad pducendũ oẽs actus ⁊ effect⁹ caloris. Si vo aliqḋ subiectũ nõ reciperet calorẽ ſm eius totũ posse: sed cum aliqua cõtractione ⁊ limitatiõe: nõ haberet virtutẽ actiuã respectu oĩum actuũ vel effectuũ caloris. Cũ aũt deus sit ipm̃ esse subsistẽns manifestũ est ꝙ natura essendi cõuenit deo infinite absq; omni limitatiõe ⁊ cõtractione. vnde eius virt⁹ actiua se extẽdit infinite ad totũ ens: ⁊ ad omne id qḋ pôt habere rõnẽ entis. Illud ergo solũ poterit excludi a diuina potẽtia: qḋ repugnat rõni entis: ⁊ hoc nõ ꝑpter defectũ diuine potẽtie: sed qr ipsum nõ pôt esse ens. Unde nõ pôt fieri. Repugnat aũt rõni entis nõ ens simul ⁊ ſm idẽ existẽs. vnde ꝙ aliquis simul sit ⁊ nõ sit: a deo fieri nõ pôt: nec aliquid cõtradictionẽ includẽs: ⁊ de hõ est mãm esse actu sine forma. omne eni qḋ est actu vel est ipse actus: vel est potẽtia participãs actũ: esse aũt actu repugnat actioni mãe: que ſm ꝑpriã rõnẽ est ens in potentia. Relinquiẽ ḡ ꝙ nõ possit esse in actu: nisi inq̃tũ participat actũ: actus aũt pticipatus a mã nihil est aliud q̃ forma. vnde idẽ est dictu materiam esse in actu: ⁊ materiã hẽre formã. Dicere ḡ ꝙ mã sit in actu sine forma est dicere contradictoria esse simul. vnde a deo fieri non pôt.

Ad illud ergo qḋ in ↄtrium obiciẽ dõm ꝙ accidens ſm suũ esse dependet a subiecto: sicut a cã sustẽtante ipm̃: ⁊ qr deus pôt pducere oẽs act⁹ secũdaꝝ cãrũ absq; ipsis causis secũdis pôt ↄseruare in esse accidẽs sine subiecto: sed mã ſm suũ esse actuale depẽdet a forma inq̃tũ forma est ipse actus eius. vñ nõ est sĩle.

Articulus. II.

Ad secunduȝ sic pcedit. Videẽ ꝙ deus possit facere vnũ corp⁹ simul esse localr in duob⁹ locis. Difficilius. n. est ꝙ hec substa mutetur in illam substaȝ q̃ ꝙ hoc accñs muteẽ in illud accñs. Sed in sacro altaris ex hoc ꝙ diuina vtute substa panis remanẽtib⁹ eius dimẽsionis ſm quas cõmensuraẽ loco: cõuertiẽ in substam corporis xp̃i: sequiẽ ꝙ idẽ corpus xp̃i sit nõ localiter ſȝ cõmensurationẽ ꝑpriaꝝ dimẽsionũ: ſȝ sacralr in plurib⁹ locis simul. ḡ pôt facere ꝙ ↄuertaẽ dimẽsio hui⁹ corporis in dimẽsionẽ alteri⁹ corporis: ⁊ sic erit idẽ corp⁹ localr i duob⁹ locis simul.

Sed ↄ. Oĩa duo loca distinguunẽ adinuicem ſm aliquã loci ↄrietatẽ q̃ sunt sursuȝ ⁊ deorsuȝ. an ⁊ retro: dextrũ ⁊ sinistrũ. Sed deus nõ pôt facere ꝙ duo ↄria sint simul. hoc eni implicat ↄdictionem. ergo de⁹ nõ pôt facere ꝙ idem corpus localiter sit simul in duobus locis.

Respõdeo dõm ꝙ aliqḋ corp⁹ esse localr in aliq̃ loco nihil est aliud q̃ corp⁹ circũscribi: ⁊ cõprehendi a loco ſm cõmẽsurationẽ ꝑpriaꝝ dimẽsionũ: qḋ aũt ↄprehẽdiẽ a loco aliquo: ita est in ipso loco ꝙ nihil ei⁹ est extra locũ illũ. vñ ponere ꝙ sit localr in hoc loco: ⁊ est sit in alio loco: est ponere ↄdictoria eẽ sĩl. vñ ſm ꝑmissa hoc a deo fieri nõ pôt.

Ad illud ḡ qḋ in ↄtriũ obiciẽ dõs ꝙ difficili⁹ est hoc accñs mutari in illud accñs: q̃ hãc substãaȝ mutari in illã substaȝ. Tũ qr due sube cõueniũt in subiecto mãli qḋ est pars eẽntialis vtriusq; sube. Tũ qr substa hȝ iđiuiduationẽ ꝑ seipsam. Accñs vo nõ ẽ iđiuiduabile ꝑ seipsũ sed ꝑ subm̃. vñ nõ pôt ei ↄuenire ꝙ hoc accñs cõuertaẽ in hoc accñs: dato tñ ꝙ hec dimẽsio ↄuerteret in illã dimensionẽ: nõ seq̃reẽ ꝙ idem corp⁹ esset in duob⁹ locis simul sed in vno tñ: ꝙ sicut postq̃ substa panis ↄuersa est in substam cor-

potis efficiam nõ sunt ibi due sube sed vna tñ: ita etiam si hec dimensio huius corporis cõuertat in illas dimensiões alterius corporis: iam nõ erunt due dimẽsiões: sed vna tñ. et sic nõ cõmensurarent diuersa loca: sed vno tñ.

Deinde questitũ est de deo: quãtũ ad hũanam naturam assumptã. Et circa h questita sunt tria. Primo quãtũ ad aïam: vtrũ s. aïa xpi sciat infinita. Secũdo quãtũ ad corp⁹: vtrũ s. oculus xpi post mortem dicat equiuoce oculus vel vniuoce. Tertio quãtũ ad actum cõmedi qui est comestio: vtrũ s. post resurrectionẽ xps vere comedit incorporando sibi cibum. Articulus. III.

Ad primuz sic pcedit. Videt q aïa xpi nõ possit scire infinita. Nullũ n. donũ creatũ cum sit finitum põt eleuare creaturã ad id qđ est pprium dei: q: tale est infinitũ: sed gra vniõis est donũ creatũ. cognoscere aũt infinita est pprium diuini⁹ sapiẽtie nõ ẽ numerus. ergo aïa xpi p gratiã vniõis nõ põt eleuari ad cognoscendum infinita. Pre. Dio. xi. ca. cele. ierar. ponit tria sibi pportionata q sunt suba: virt⁹ et opatio: sed suba anime xpi nõ põt esse infinita: g neq3 virt⁹ ei⁹: neq3 opatio põt esse infinita: vt infinita cognoscat.

Sed cõ. Intellect⁹ aïe xpi nõ est minor q voluntas ei⁹. Sz meritũ xpi qđ est act⁹ volũtatis aïe eius est infinitũ: quia fuit sufficiẽs ad infinitorũ peccatorũ abolitionẽ. est. n. ppiciatio p pctis totius mũdi. vt dr. i. Jo. i. ergo et actus intellectiuus aïe xpi põt esse infinitus vt infinita cognoscat.

Respondeo dicendũ q hic est opus multiplici distinctiõe. Primo. n. cõsiderãdũ est q infinitũ põt dici et sm formã et sm mãm. Dicit. n. infinitũ ex eo q nõ finit. Finit aũt et mã per formã: in q̃tum mã que est in potentia ad diuersas species: determinat ad vnam spẽm per formã: et forma per mãm: in q̃ntũ forma spẽi que nata est ẽẽ in plurib⁹ iđiuiduis sm q recipit in hac materia determinat ad indiuiduũ. Sicut g mã sine forma h3 rõnem infiniti: ita et forma sine mã: et iđ q: ipsa essentia diuina nõ est recepta aliquo mãli: nec h3 pmixtionẽ alicui⁹ potẽtie: sed est purus act⁹ subsistẽs: iđ dicit infinita: et quia vnũquodq3 cognoscit per formã: et sm q est in actu: iđ infinitũ sm mãm est sm se ignotũ. vt dicit in. i. phy. Infinitũ aũt sm formas est sm se notissimũ: sed quo ad nos ẽ ignotum: q: excedit nrm̃ intellectus pportionẽ: et q: quãtitas est dispõ mãe: et infinitũ q̃ntitatis attendit sm potẽtiã in assumendo vnũ post alterũ: ideo infinitũ q̃ntitatis est sm se ignotũ: et nõ põt aliquis intellect⁹ cognoscere infinitũ q̃ntitatis in post assumẽdo vnũ post alterũ. s. numerãdo partẽ post partẽ. Itẽ cõsiderãdũ est q vtroq3 mõ cõtingit aliqđ esse infinitũ simplr. et aliqđ s3 quid. Si. n. aliqđ corpus sit infinitũ sm longitudinẽ nõ aũt sm latitudinẽ est infinitũ sm quid. Si vero fuerit infinitũ sm oẽs dimẽsiões: erit infinitũ simplr. Silr si intelligat forma alicui⁹ spẽi esse non in mã vt platonici posuerũt: erit infinita sm quid: q̃tũ s. ad indiuidua illi⁹ spẽi: s3 erit finita in q̃tũ s. determinat ad genus et spẽm. Sed diuina essentia est simplr infinita: q: est absoluta ab omni circũscriptiõe generis vel spẽi. Itẽ cõsiderandũ est q duplex est scia. vna dr scia visiõis per quã cognoscunt ea q sunt: erũt: vel fuerũt. Alia simplicis notitie p quã cognoscit ea q nec sũt: nec erũt: nec fuerũt.

Dicendũ est q de⁹ cognoscẽdo suã essentiã: q̃ est põt. simplr. q: cõprehẽdit eam cognoscit scia simplicis notitie infinita ea in post assumẽdo s. numerando vnũ post aliud: sed oia sil. Anima vero xpi nõ cõphẽdit essentiã dei: et p cõsequẽs neq3 virtutẽ eius. vñ nõ põt cognoscere oia q de⁹ facere põt: et ideo non cognoscit infinita simplr. cõprehẽdit aũt aïa xpi totã potentiã creature. In potẽtia aũt creature sũt infinita sz̃ simplr: q: potentia creature nõ se extendit ad oia que de⁹ põt: sed sm aliqđ gen⁹: sicut cõtinuũ est in potẽtia ad infinitas diuisiones. vñ aïa xpi scia simplicis notitie cognoscit infinita sm quid: q sunt in potẽtia creature. Et p hoc p3 responsio ad obiecta. Nã pme due rõnes pcedũt de cognitiõe infinitorũ simplr. Ad 3m dicendũ q voluntas aïe xpi est virt⁹ finita simplr: sic et intellect⁹ ei⁹: meritũ aũt xpi h3 infinitatem ex dignitate: inquantum. s. est meritum dei et hominis. Articulus. IIII.

Ad secũduz sic pcedit. Videt q oculus xpi post mortẽ nõ fuerit equiuoce oculus. Corp⁹ eni xpi et quelibet partiũ eius substãtificat p ypostasim dei verbi. Sed ypostasis verbi dei mansit vnita corpori xpi et partibus eius post mortẽ. ergo fuit idẽ sm subaz corp⁹ xpi post mortẽ et ante sm totũ: et sm oẽs ptes eius. Non ergo oculus xpi fuit equiuoce oculus post mortẽ. Pre. phi loq nõ nouerũt nisi de hoie puro. Sed xps nõ fuit purus hõ: sed hõ et de⁹. ergo q phs dicit oculũ hoïs mortui esse equiuoce oculum: nõ habet locum in christo.

Sed cõ. Xps est vniuoce hõ cũ aliis hoibus: et mors ei⁹ fuit vera sicut et aliorũ hominũ mors. Cũ ergo oculus cuiuslibet hominis mortui equiuoce oculus dicat: videtur q etiaz oculus xpi post mortẽ sit equiuoce oculus.

Respondeo dicendũ q equiuocũ et vniuocũ dicit sm diffinitiuaz rõnẽ eandẽ vel nõ eãdẽ. rõ aũt diffinitiua cuiuslibet spẽi sumit a forma specifica ipsius. Forma aũt specifica hoïs est aïa rõnalis. vñ remota aïa rõnali nõ põt remanere hõ vniuoce: sed equiuoce: et q: oportet idẽ accipe in partib⁹ qđ est in toto: nã sicut aïa se h3 ad totũ corp⁹: ita pars aïe se h3 ad partẽ corporis: vt visus ad oculũ: vt dicit in 2o de aïa. vñ separata aïa a corpore sicut nõ dicit hõ nisi equiuoce: ita nec dr oculus nisi equiuoce hoc idifferẽter: siue psupponat alia forma substãtialis in corpore aũ aïam rõnalẽ: vt q̃daz volunt: siue nõ: vt magis videt cõsonũ veritati. q̃cũq3 eni essentialiũ pncipiorũ subtrahat: iam nõ remanebit eadẽ rõ spẽi: vñ nec nomen vniuoce dicet. Solo aũt hoc modo aïa recedẽte remaneret corpus hũanũ et partes ei⁹ sm eandẽ rõnẽ spẽi: si aïa nõ vniret corpori vt forma: sed tũc seqret q nec p vnionẽ aïe eẽt substãtialis generatio: nec p separationẽ corruptio: qđ q̃dẽ ponere in corpore xpi est hereticũ. Dicit. n. Dama. in. 3. lib. Qđ corruptiõis nomẽ duo significat. significat. n. hũanas has passiões: famẽ: sitim: laborẽ: clauorũ perforationẽ: mortẽ. s. sepationẽ aïe a corpore: et q̃cũq3 talia. Significat etiã corruptio perfectã corporis in ea ex quib⁹ cõpositũ est elemẽta destructionẽ et dissolutionẽ: hoc experimentũ corp⁹ diuinũ nõ habuit. vt ait ppheta. Nõ dabis sanctũ tuũ videre corruptionẽ. s. destructionẽ. Incorruptibile aũt sm insipientes Julianũ et Galanũ corp⁹ dñi dicere sm pmũ corruptiõis significatũ an resurrectionẽ ipius est. Si. n. icorruptibile nõ omusion. s. cõsubale nobis: et nõ veritate facta sũt q facta ẽẽ euãgeliũ ait: sz opione: et nõ veritate saluati sum⁹. Sicut g xps in triduo mortis p separationẽ aïe a corpore est vã corruptio. nõ dr fuisse hõ vniuoce: s3 hõ mortu⁹: ita nec oculus ei⁹ i triduo mortis fuit vniuoce ocul⁹: s3 equiuoce: sic ocul⁹ mortu⁹: et eadẽ rõ habet [illegible]

Ad primũ ergo dicendũ q subã dr dupr. Vno hoc corpus sp̃ aliq. n. sumit p ypostasi: et sic vere q corp⁹ xpi substãtificatũ mãsit p ypostasim dei verbi: q: p mortẽ solata est vnio v̇bi: neq3 ad aïaz neq3 ad corp⁹: et sic remanet simplr idẽ corp⁹ nũero sm ypostasim sine suppositũ qđ est psona v̇bi. Alio⁹ accipit suba p essentia vel nã:

sic corpus xpi substãtificat per animam: sicut per suam formã: nõ aũt per verbũ: q: verbũ nõ vnit corpori vt forma: hoc enim est hereticũ sm heresim Arrij et Apollinaris: qui posuerũt verbũ eẽ in xpo loco aïe. Sequeret etiã q esset vnio dei et hoïs facta in nã: qđ ptinet ad heresim Eutichis. Sic ergo corp⁹ xpi post mortẽ est simplr idẽ sm subam q est ypostasis: nõ aũt sm subam q est eẽntia vel nã. Vniuocatio aũt et equiuocatio nõ respicit suppositũ: sed eẽntiã vel nãm quã significat diffinitio. Ad 2m dicendũ q et si xps nõ sit purus homo: est tamen verus homo. et mors eius fuit vera mors. vnde quicquid est verũ de homine inquantum est homo: et de morte hominis: totũ est verum de christo et de morte eius. Articulus. V.

Ad tertiũ sic pcedit. Videtur q xps post resurrectionẽ nõ comederit cibũ sibi icorporãdo: q: vt Aug. dicit in lib. 83. q̃onũ. Si fallit veritas nõ est. Vñ nulla fictio decet xpm q est veritas. Esset aũt fictio si nõ vere sibi cibũ icorporaret: quẽ ipse comedere videbatur. Vere g comedit incorporando sibi cibum.

Sed cõ est qđ Dama. dicit in. 3. lib. q xps et si gustauit cibum post resurrectionẽ: sed nõ lege nãe: sed dispẽsationis mõ: veritatẽ credere faciens resurrectionis: et q hec eadẽ caro est q passa est: et resurrexit.

Respondeo dicendũ q aliqđ dicit esse verum dupr. vno mõ veritate significationis. Alio⁹ veritate nãlis spẽi. sicut vox est vera veritate significatiõis: q: significat eẽ qđ est. Veritas aũt nãlis spẽi dependet ex principijs spẽi: nõ aũt ex effectib⁹: vel ex his q quocũq3 modo cõsequunt. vñ vox dicit vera veritate nãlis spẽi quãdo formatur debitis instrumẽtis: et ex ore aïalis pfert cũ q̃dã imaginatiõe: etiam si a nullo audiat: qđ est effect⁹ istius vocis. Legimus aũt i scripturis absq3 necessitate et angeli comedisse: et xps post resurrectionẽ: et vtraq3 comestio fuit vera. vt Aug. dicit. 13. de ci. dei. Aliter tñ et aliter. In angelis. n. fuit vã veritate significatiõis: q: vt Aug. ibidẽ dicit. angeli comederũt: nõ q: idigebãt: sed q: volebãt et poterãt: vt hoib⁹ q̃dã sui ministerij hũanitate cõgruerẽt. In xpo aũt fuit vã comestio veritate nãlis spẽi: fuit. n. exercita nãlibus instrumẽtis ad hũc actũ ordinatis: et ẽ fuit vera veritate significatiõis: q: significabat veritatẽ hũane nãe in corpore resurgẽte. Et aũt cib⁹ cõuertat in corpus: est q̃dã cõsequẽs comestionem. Vñ ẽt in nobis si cibus nõ cõuertat: sed statim euomitum eijciat: nihilominus vã fuit comestio q pcessit. Nõ aũt cõueniebat vt in corp⁹ xpi cib⁹ cõuerteret: qđ iam erat extra statum gñatiõis et corruptionis. vñ cibus ille fuit virtute xpi resolutus in pcedentẽ materiã. Non aũt in christi corpus conuersus: tamẽ fuit vera comestio absq3 aliqua fictione. Unde patet responsio ad obiecta.

Deinde questitum est de angelis. Et circa hoc q̃sita sunt tria. Primo vtrũ aliquo modo angelus sit causa aïe rõnalis. 2o vtrum angelus influat in aïam hũanã. 3o vtrum angelus malus. i. diabolus inhabitet substantialiter hoïem in quolibet peccato mortali. Articulus. VI.

Ad primuz sic pcedit. Videt q angelus sit cã aïe rõnal. Quecũq3. n. q̃lificant in nã: ita se h3 q vnũ eorũ est prius altero in ordine nãe: ad qđ est prius est causa eius qđ est posterius. Sz aïa et angelus q̃lificant in nã: sicut. n. hõ et angelus in nã pares: officio dispares: angelus tñ prior est in ordine nãe q anima humana: q: est simplicior. ergo angelus est causa anime rõnalis.

Sed cõ. Aïa rõnalis educit in esse p creationẽ. Sed creare cum sit potentie infinite est solius dei. Non ergo angelus potest esse causa anime rationalis.

Respondeo dicendũ q impossibile est id qđ p creationem pducit ab alio cãri q a pma oiũ cã. cuius rõ est sm platonicos: q: quãto aliq̃ cã est superior: tanto eius cãlitas ad plura se extẽdit. Vñ ex vltimis effectib⁹ id qđ ad plura se h3: ad superiorẽ cãm referat. Manifestũ ẽ aũt q in ordine pncipiorũ eẽntialiũ q̃to aliq̃ forma ẽ posterior: tãto est magis cõtracta: et ad pauciora se extẽdit. Quãto autem forma est prior et ppinquior subiecto pmo: tãto opz q ad plura se extẽdat. Sequit g q forme posteriores sũt ab inferioribus agẽtib⁹: priores vero et cõmunes a superiorib⁹. Et sic relinquit q id qđ est pmũ subsistẽs in vnoquoq3 sit a pma oiũ cã. Quelibet g aïa cã pter pmã opz q agat psupposito subiecto qđ est effect⁹ cause pme. Nulla g cã alia põt creare: nisi pma cã q est de⁹. Nã creare est pducere aliqđ nõ psupposito subto. Quecũq3 g nõ psũt pduci in effectũ p creationẽ a solo deo creant. Hec aũt sunt illa q cũ sint subsistẽtia: vel nõ sũt cõposita ex mã et forma: si sũt forme in suo eẽ subsistẽtes: sicut sũt angeli: vel sunt ea q si sint cõposita ex mã et forma: tñ mã eorũ nõ est in potẽtia: nisi ad vnã formã: sicut est in corporib⁹ celestibus. Vtraq3. n. hec pducunt absq3 pductiõe pmi subsistẽtis in eis: possũt aũt pduci in actũ absq3 pductiõe pmi subiecti: tã cõposita ex mã et forma: quorũ mã est in potẽtia ad diuersas formas: et sic in eadẽ mã possunt sibi diuerse forme succedere: tã ẽt forme q nõ sũt subsistẽtes in suo esse: q q̃dẽ nõ dicunt eẽ: q: ipsa habeãt esse: sed q: subiecta hñt aliq̃liter esse p3 eas. vnde nec ipse sm se dicunt fieri vel corrũpi: sed inquantum subiecta fiunt entia in actu vel nõ entia sm ipsas. Aïa aũt rõnalis est subsistẽs in suo eẽ: aliogn nõ posset hñe opationẽ absq3 cõiõe sue mãe. Vñ relinquit q aïa rõnal nõ possit pduci in esse nisi p creatiões: et ita p3 q angelus nullo mõ sit causa eius sed solus deus.

Ad illud vero qđ in contrarium obijcit dicendũ q pma ppõ inducta videt icludere opposita. Si. n. aïa et angelus parificant in nã: angelus nõ est prior aïa s3 ordinẽ nãe: nisi dicant parificari in nã: q: cõueniũt in nã nõ q̃dẽ spẽi: sz gñis. Nõ aũt opz q oium q cõueniũt in nã generis vel spẽi id qđ est prius sit cã oiũ aliorũ: et q̃dẽ in eadẽ specie nõ põt vnum esse prius altero pprie loquẽdo ordine nãe: q: spẽs pdicat eq̃liter de oib⁹ iđiuiduis. vt dr in. 3. meta. Tex. cõ. [illegible] In generib⁹ aũt nõ est sic. Nã inter spẽs vni⁹ generis vna est nãliter prior et pfectior altera. Est aũt in iđiuiduis vni⁹ spẽi vnũ altero tpe prius: et q̃uis aliqđ iđiuiduũ: qđ est prius tpe sit cã cuiusdã aliorũ qđ est posteri⁹: vt pr ẽ cã filij: sicut in obijciendo tangebat: nõ tñ hoc ẽ vlr verũ: nõ. n. oẽs antiquiores sunt cã oiũ iuniorũ. Silr ẽt cõtigit id qđ est prius inter spẽs eiusdẽ generis eẽ aliorũ pncipiũ: et cãm: sicut mot⁹ localis aliorũ motuũ: et binarius aliorũ nũerorũ: et triangulus aliarum figurarũ rectilinearũ: nõ tñ hoc est vlr verũ. Nõ enim hõ q est pfectissima spẽs aïalis est causa actiua aliarũ speciem. vnde nõ opz q angelus sit causa factiua aïe. Procedit aũt hec rõ sm opionem quorũdã ponentiũ deũ agere per necessitatẽ nãe: et q ab vno simplici nõ fit: nisi vnum imediate: qđ sit causa alterius: et sic vsq3 ad vltima rerum. Nos aũt ponim⁹ deũ agere oia per suã sapientiã per quã ordinẽ rerum disponit: et sic ab ipso diuersi gradus rerum imediate per creationẽ pducunt. Articulus. VII.

Ad secunduz sic pcedit. Videtur q angelus nõ possit illabi in animas humanas. [illegible] vnũ nõ influit in alterum nisi per aliqđ medium. Sed angelus et anima [illegible] cum non sit dare aliqđ mediũ per qđ influat [illegible] angelũ in aïaz videt q angelus nõ possit illabi in aïa.

¶ Sed contra. Dio. dicit .4. ca. cele. ierar. Voles purgantur illuminantur et perficiuntur ab angelis: sed hoc non fit nisi per quandam influentiam. ergo angelus potest influere in animam humanam.

Respondeo dicendum quod unumquodque agens agit secundum modum suae naturae: et ideo ubi ignoratur modus naturae, necesse est etiam ut modus actionis eius ignoretur. Modus autem naturae angelicae est nobis ignotus secundum quod in se est. Non enim in hac vita scire possumus de eis quid sunt: sed aliqualem cognitionem de eis habere possumus per similitudinem sensibilium rerum, ut Dio. dicit .2. ca. cele. ierar. Unde et modum actionis ipsorum cognoscere non possumus nisi per similitudinem sensibilium agentium. Invenimus autem in sensibilibus agentibus quod id quod est in actu agit in id quod est in potentia: et quod oportet quod agens coniungatur patienti secundum situm per corporalem contactum. Quanto autem natura intellectualis est superior tanto est magis actualis: utpote deo similior qui est actus purus, unde superiores angeli possunt agere in inferiores angelos et in animas nostras, sicut id quod est in actu agit in id quod est in potentia: et haec actio dicitur illustratio. Quod autem est in corporalibus situs est in spiritualibus ordo naturae: sicut quidam ordo partium corporalium secundum locum: et ideo ipse ordo substantiarum spiritualium ad invicem sufficit ad hoc quod una influat in alteram: nec requiritur ibi medium corporale vel locale: quia hae actiones sunt supra locum et tempus quae in corporalibus sunt. ¶ Et per hoc patet solutio ad obiecta.

Articulus. VIII.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod diabolus semper substantialiter inhabitet hominem quandocumque peccat mortaliter. Culpa enim mortalis opponitur gratiae. Sed spiritus sanctus semper inhabitat hominem cum gratia: secundum illud .i. ad Cor. 3. Templum dei estis et spiritus dei habitat in vobis. ergo et spiritus immundus semper inhabitat hominem cum culpa mortali.

¶ Sed contra est quod diabolus per peccatum inhabitat hominem sicut per suum effectum. Sed non omne peccatum mortale est a diabolo: sed quoddam a carne et mundo. ergo diabolus non semper inhabitat hominem cum culpa mortali.

Respondeo dicendum quod diabolum inhabitare hominem potest intelligi dupliciter. Uno modo quantum ad animam. Alio modo quantum ad corpus. Quantum ad animam quidem non potest diabolus inhabitare hominem substantialiter: quia solus deus illabitur menti: nec ita diabolus causat culpam sicut spiritus sanctus gratiam. Spiritus enim sanctus interius operatur: sed diabolus exterius suggerit: vel quantum ad sensum: vel quantum ad imaginationem. Dicitur tamen inhabitare effective hominem per effectum malitiae: non solum quando ex eius suggestione peccatum perpetratur: sed etiam per quodcumque peccatum mortale: quia ex quocumque peccato mortali homo servum diaboli addicitur. Sed quantum ad corpus diabolus potest hominem substantialiter inhabitare sicut patet in arreptitiis: sed hoc magis pertinet ad rationem poenae quam ad rationem culpae. Poenae autem corporales huius vitae non semper consequuntur culpam: sed quandoque peccantibus non inferuntur: et quandoque non peccantibus inferuntur, ut dicitur Joan. 9. de caeco nato. et hoc est secundum altitudinem incomprehensibilium iudiciorum dei. unde non cum qualibet culpa mortali diabolus inhabitat hominem substantialiter etiam quantum ad corpus. ¶ Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Deinde quaesitum est de hominibus. Et primo quaesita sunt quaedam pertinentia ad quosdam homines excellentioris status. s. ad doctores et religiosos. Secundo quaedam pertinentia ad homines inferioris status. s. laicos. Tertio quaedam pertinentia communiter ad omnes homines. ¶ De doctoribus sacrae scripturae quaesita sunt duo. Primo utrum liceat quod aliquis per se petat licentiam in theologia docendi. Secundo utrum auditores diversorum magistrorum theologiae habentium contrarias opiniones excusentur a peccato si sequantur falsas opiniones magistrorum suorum.

Articulus. IX.

Ad primum sic procedebatur. Videtur quod nemini liceat pro se petere licentiam in theologia docendi. Doctores sacrae scripturae adhibentur ministerio verbi dei: sicut et praelati. Sed non licet alicui petere praelationem sicut Grego. dicit in registro. Recusantibus dignitates ecclesiasticae sunt conferendae: petentibus autem sunt denegandae. ergo neque alicui licet petere cathedram magistralem ad docendum in sacra scriptura. ¶ Praeterea Aug. dicit 19. de civi. dei. Locus superior sine quo populus regi non potest: etsi administretur ut decet: inconvenienter tamen appetitur. quod si convenienter petitur. Pari ergo ratione cathedra magistralis quae est etiam locus superior.

¶ Sed contra est quod Greg. dicit in pastorali quod gradus magisteriorum est periculosus: gradus autem discipulorum est securus. Sed hoc videtur ad perfectionem pertinere ut aliquis propter aliquod bonum periculis se exponat. ergo videtur esse laudabile quod aliquis cathedram magistralem appetat et pro se petat.

Respondeo dicendum quod ad evidentiam huius quaestionis oportet triplicem differentiam considerare cathedrae magistralis ad cathedram pontificalem. Quarum prima est quod ille qui accipit cathedram magistralem non accipit aliquam eminentiam quam prius non habuerit: sed solum opportunitatem communicandi scientiam quam prius non habebat. Non enim ille qui licentiat aliquem dat ei scientiam: sed auctoritatem docendi. Ille vero qui accipit cathedram episcopalem accipit eminentiam potestatis quam prius non habebat: sed quantum ad hoc in nullo ab aliis differebat. Secunda differentia est quod eminentia scientiae quae requiritur ad cathedram magistralem est perfectio hominis secundum seipsum: eminentia vero potestatis quae pertinet ad cathedram pontificalem est hominis per comparationem ad alios. Tertia differentia est quod ad cathedram pontificalem fit homo idoneus per charitatem excellentem. unde dominus antequam Petro curam committeret quaesivit ab eo. Symon Joannis diligis me plus his? ut dicitur Joa. vlt. Ad cathedram autem magistralem redditur homo idoneus ex sufficientia scientiae. His ergo consideratis manifestum est quod appetere aliquid quod pertinet ad perfectionem sui ipsius est laudabile. unde appetitus sapientiae est laudabilis. Dicitur enim Sapientiae 6. quod concupiscentia sapientiae perducit ad regnum perpetuum. Appetitus autem potestatis super alios est vitiosus: quia ut Greg. dicit. Contra naturam superbire est hominem homini velle dominari. vnde si ille qui accedit ad cathedram magistralem possit eminentiam sapientiae tamen [illegible] ille qui promovetur ad cathedram pontificalem [illegible] eminentiam potestatis: esset simpliciter exponenda: cum tamen petere excellentiam potestatis sit turpe. Cum autem ille qui accipit licentiam ad cathedram magistralem accipiat solam opportunitatem communicandi: quod licet petere hoc licentiam quantum in se est nullam videtur turpitudinem continere: quia communicare aliis scientiam quam quis habet laudabile est: et ad charitatem pertinens secundum illud Sap. 7. Quam sine fictione didici et sine invidia communico. Et prima Pe. 4. dicitur. Unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes. Potest tamen turpitudinem continere ratione praesumptionis quod cum si ille qui non est idoneus ad docendum peteret docendi officium. Sed haec praesumptio non aequaliter est in petentibus licentiam ad docendum et in petentibus pontificatum. Nam scientia per quam aliquis est idoneus ad docendum potest aliquis scire per certitudinem se habere. Charitatem autem per quam aliquis est idoneus ad officium pastorale non potest aliquis per certitudinem scire se habere. Et ideo semper est vitiosus pontificatum petere: non semper autem vitiosum est petere licentiam docendi: quamvis honestius sit quod per aliam petatur nisi forte aliquando ex causa aliqua speciali.

Per hoc ergo patet responsio ad primas duas rationes. ¶ Ad 3m dicendum quod quaedam non causat periculum videtur continere id cuius detrimentum periculo [illegible]

et quia laudabile est quod homo contemnat bona corporalia propter bona spiritualia: laudabile est quod aliquis periculis corporalibus se exponat propter spiritualia bona: sed contemnere spiritualia bona est valde vitiosum: et ideo quod aliquis periculis spiritualibus se exponat est valde vituperandum. Imminent autem pericula spiritualia his qui habent magisterii locum. Sed pericula magisterii cathedrae pastoralis devitat scientia cum charitate: quam homo nescit se per certitudinem habere: pericula autem magisterii cathedrae magistralis vitat homo per scientiam: quam potest homo scire se habere. unde non est similis ratio de utroque.

Articulus. X.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod auditores diversorum magistrorum tenentium diversas opiniones excusentur a peccato erroris: si opiniones magistrorum suorum sequantur. Dicit enim dominus Mat. 23. Super cathedram Moysi sederunt scribae et pharisaei: omnia quae dicunt vobis servate et facite. Multo ergo magis servanda sunt illa quae traduntur a doctoribus sacrae scripturae. ergo non peccant qui eorum opiniones sequuntur.

¶ Sed contra est quod dicitur Math. 15. Si caecus ducatum caeco praestet: ambo in foveam cadunt. Sed quicumque errat caecus est in quantum errat. ergo quicumque sequitur opinionem errantis magistri in foveam peccati cadit.

Respondeo dicendum quod diversae opiniones doctorum sacrae scripturae si quidem non pertineant ad fidem et bonos mores: absque periculo auditores utrasque opiniones sequi possunt. Tunc enim habet locum quod apostolus dicit ad Ro. 14. Unusquisque in suo sensu abundat. In his vero quae pertinent ad fidem et bonos mores nullus excusatur si sequatur erroneam opinionem alicuius magistri. In talibus enim ignorantia non excusat: alioquin immunes a peccato fuissent qui secuti sunt opinionem Arrii. Nestorii. et aliorum haeresiarcharum: nec potest excusationem habere propter simplicitatem auditorum: si in talibus erroneam opinionem sequatur. In rebus enim dubiis non est de facili praestandus assensus: quinimo ut Aug. dicit in li. 3. de doctrina christiana. Consulere debet quis regulam fidei quam de scripturarum planioribus locis et ecclesiae auctoritate percepit. Qui ergo assentit opinioni alicuius magistri contra manifestum scripturae testimonium: sive contra id quod publice tenetur secundum ecclesiae auctoritatem: non potest ab erroris vitio excusari.

¶ Ad illud ergo quod in contrarium obiicitur dicendum quod ideo praemisit: super cathedram Moysi sederunt scribae et pharisaei. ut quod postea subdit omnia quae dixerit vobis servate et facite: de illis intelligatur quae ad cathedram pertinent. ad quam non pertinent ea quae sunt contra fidem vel bonos mores.

Deinde quaesitum est de his quae pertinent ad religiosos. Et primo quantum ad ingressum religionis. 2o quantum ad ea quae conveniunt eis in religione existentibus. ¶ Circa primum quaesita sunt quatuor. Primo utrum liceat iuvenes inducere ad religionis ingressum per obligationem voti vel iuramenti. 2o utrum sic obligati voto vel iuramento possint absque peccato in saeculo remanere. 3o utrum liceat pueros ad religionem inducere. 4o utrum peccent qui aliquem iurare faciunt ne religionem ingrediatur.

Articulus. XI.

Ad primum sic procedebatur. Videtur quod non liceat iuvenes inducere ad religionem voto vel iuramento. Illicitum enim est contra ecclesiae prohibitionem agere. Sed Innocentius quartus prohibuit in generali sua ad religiosos directa hoc voti susceptionem. ergo peccant qui voto vel iuramento aliquos ad religionem obligare permittunt. ¶ Praeterea extra de regularibus et transeuntibus ad religionem ca. 1. dicitur. Nullos tondeatis nisi legitima aetate et spontanea voluntate. Sed qui adolescentes obligati voto vel iuramento ad religionem suscipiuntur tonsurantur non in legitima aetate: neque sponte voluntate. Sed necessitate obligationis voti vel iuramenti. ergo hoc videtur esse illicitum. ¶ Praeterea magis est necessarium ut aliqui adducantur ad fidem christianam quam ad aliquam religionem. Sed ad fidem christianam non sunt aliqui inducendi necessitate sed voluntate. Dicitur enim 45. distin. capi. de iudeis. Qui non vi sed libera animi voluntate et facultate ut convertantur suadendi sunt. Ergo multo minus imponenda est necessitas voti vel iuramenti ut aliqui ad religionem adducantur. ¶ Item hoc esse videtur contra honestatem religionis. Adolescentes enim sicut facilis est ingressus ad religionem: ita etiam facilis est egressus. Sed ex hoc religio dehonestari videtur quod de facili recipiantur eos qui de facili exeunt. ergo inconveniens videtur adolescentes ad religionem recipere. ¶ Praeterea non sunt facienda bona ut veniant mala. Sed ex isto bono quod iuvenes inducuntur ad religionem sequuntur multa mala: quia apostatant et illegitimas nuptias ineunt: et multa alia illicita committunt. ergo non sunt ad religionem advocandi. ¶ Praeterea Mat. 23. dicit dominus. Vae vobis scribae et pharisaei qui circuitis mare et aridam ut faciatis unum proselytum: et cum fuerit factus: facitis eum filium gehennae duplo quam vos: quod proposito videtur competere. Efficiuntur enim sic intrantes gehennae filii dupliciter. Primo quidem quia male intrant contra prohibitionem ecclesiae. Secundo quia etiam male exeunt apostatando. ergo qui eos inducunt ut dicitur maledictionem incurrunt. ¶ Item hoc videtur esse contra necessitatem probationis. Dicitur enim prima Joan. 4. Nolite omni spiritui credere: sed probate spiritus si a deo sunt. Hoc autem non videtur esse a deo ut tales religionem ingrediantur: cum frequenter exeant post ingressum. Dicitur enim actuum 5. Si est ex hominibus consilium hoc et opus dissolvetur. Si vero ex deo est consilium non poteritis dissolvere. ergo videtur quod contra deum faciat qui eos

¶ Sed contra. Quilibet potest se obligare diabolo: potest etiam [illegible] se obligare deo. Sed pueri possunt se obligare diabolo peccando. ut dicitur extra de delictis puerorum c. Pueris. ergo etiam possunt se obligare voto vel iuramento ad serviendum deo in religione. ¶ Praeterea 20. q. 1. dicitur quod firma erit dignitatis professio ex quo adulta iam aetas esse coeperit: et quae solet apta nuptiis deputari. ergo possunt etiam in tali aetate aliqui obligari ad religionem voto vel iuramento.

Respondeo dicendum quod humani actus propter diversos casus uniformem iudicium habere non possunt: nec tamen si contingit aliquid in aliquo casu esse malum propter hoc iudicandum est esse simpliciter illicitum. Posset ergo contingere aliquis casus in quo aliquem adolescentem ad religionem obligare: vel etiam recipere illicitum esset: puta si constaret vel probabiliter crederetur de eius inconstantia, vel si quid aliud esset huiusmodi quod diligenter considerant in religionibus bene institutis. Dicere autem quod malum est recipere adolescentes ad religionem est diabolicum: quia super illud Exo. 5. Quare Moyses et Aaron sollicitatis populum ab operibus suis. dicit Glo. Orige. Hodie quoque si Moyses et Aaron. i. propheticus et sacerdotalis sermo animas sollicitet ad servitium dei: et suadet de saeculo renunciare omnibus quae possidet: attendere legi et verbo dei: continue audies unanimes et amicos pharaonis dicentes. Videte quomodo seducuntur homines et pervertuntur adolescentes: postea haec erant tunc verba pharaonis et nunc amici eius loquuntur. Est etiam contra Christi praeceptum. Dicitur enim Math. 19. quod oblati sunt ei parvuli ut manus eis imponeret et oraret. discipuli autem increpabant eos. Jesus autem ait eis. Sinite parvulos et nolite prohibere eos venire ad me. Quod exponens Origenes super Math. dicit quod discipuli Jesu prius quam discant rationem iustitiae reprehendunt eos qui pueros et infantes offerunt Christo. Dominus autem exhortatur discipulos suos condescendere utilitatibus puerorum. Hoc ergo attendere debemus ne per existimationem sapientiae excellentioris contemnamus quasi magni pusillos ecclesiae prohibentes pueros venire ad Jesum. Si tamen pueri innati essent: ut nondum usum rationis haberent aliquis esset eos ad religionem attrahere absque consensu

parentum non quod etiam infra annos pubertatis pueri in religione recipi nõ possint de ꝯsensu parentũ: quia vt dicit̃. 20. q. i. ca. Addidisti. Et monachi ꝛ quilibet etiam pueri in infantie annis a parentib⁹ monasterio tradi possint. Sed hoc ideo dictũ est quia pueri quousque ad annos discretiõis perueniant sunt scd̃m ius nãle in potestate parentum. vñ sicut inuitis parentib⁹ nõ sunt infideliũ filij ad baptismum rapiendi: ita etiã nõ sunt religioni applicandi. Jam vero postquam vsum rõnis habuerint: per liberũ arbitriũ sibi est sui ipsius potestatẽ in his que ad suã spectãt salutẽ. vñ inuitis parentib⁹ possunt ꝛ ad baptismũ ꝛ ad religionẽ induci. De voluntate aũt parentũ etiã in infantia ad baptismum recipiunt̃ ex ordinatiõe apostoloꝝ. vt Dionysi⁹ dicit vlti. cap. eccle. ierarchie. vt in reb⁹ diuinis pueri nutriant̃: ꝛ nõ habeant aliã vitã nisi diuinã cõtẽplationẽ. Et eadẽ rõne in infantie annis monasterijs pueri a parentib⁹ offerunt̃: vt dictũ est. Sed quia in qõne additur de obligatione iuramenti ꝛ voti: ne hoc remaneat indiscussum cõsiderari debet quod scd̃m diuersam cõditionẽ iuuenũ est in talibus pcedẽdum. Si enim essent adeo firmi quod nõ timerent̃ a religionis pposito resilire nõ esset necessariũ eos iuramẽto vel voto obligare. Et similiter si essent adeo mobiles: quod nec etiã crederent̃ iuramẽto vel voto posse firmari. sꝫ vt plurimũ contingit quod simplex ppositũ de facili mutant: obligationẽ aũt voti vel iuramenti oĩno obseruãt. vnde cum voto vel iuramẽto ad frugẽ melioris vite obligãt̃ magnũ bñficiũ eis pstat̃. Vñ Aug. dic̃ i epl̃a ad Armariũ ꝛ Paulinã. Nõ te vouisse peniteat: imo gaude iã tibi nõ licere qd̃ cũ tuo detrimẽto licuisset. Felix ẽ necessitas q̃ in meliora

Ad primũ dõm quod Innocẽti⁹ i q̃busdã ꝯpellit. literis ad religiosos directis que incipiunt. Nõ solũ in fauorẽ sic dicit. Vobis de fratrũ nostroꝝ consilio in virtute obediẽtie sub pena excõmunicationis auctoritate presentiũ districtius inhibem⁹: ne ante annũ pbationis elapsum: qui est maxime in subsidiũ fragilitatis humane regulariter institutum: quẽquã ad pfessionem vestri ordinis seu ad renunciationẽ seculi faciendam recipere pũmatis. Et aũt ad pbationẽ non recipiantur iuuenes: vel quod voto vel iuramẽto nõ obligent̃ ad intrãdũ sine preiudicio temporis pbationis nunquã inuenit̃ phibitum. ¶ Ad 2ᵐ dõm quod legitima etas iudicatur tempore pubertatis: vt pꝫ per capitulũ inductum. Tunc enim maxime incipit homo liberũ vsum rõnis habere de his que pertinent ad suam salutem. Est autem sciendũ quod est duplex necessitas. Una que excludit voluntatẽ: necessitas coactionis: ꝛ alia que ex voluntaria obligatione causat̃: ꝛ voluntatem non excludit. ꝛ hec est obligatio iuramenti vel voti. vnde per coactionẽ non sunt trahendi hoies vel ad fidem vel ad religionẽ: sed voto vel iuramento ad hoc eos obligare nihil prohibet: ꝛ de hac necessitate Aug⁹. dicit. Felix necessitas que in meliora cõpellit. ¶ Et per hoc patet solutio ad tertium. ¶ Ad 4ᵐ dõm quod in rebus voluntarijs sicut ꝛ in naturalib⁹ nõ est iudicandũ facile qd̃ contingit in paucioribus: sed qd̃ contingit vt in pluribus. Et autem intrantes religionẽ exeant: hoc contingit vt in paucioribꝰ. multo enim plures de intrantib⁹ remanent vt experimẽto probatur q̃ exeant. ¶ Ad 5ᵐ dõm quod cum dicit̃. Non sunt facienda bona vt veniant mala: si ly vt. tenecatur causaliter est illa vera: peccaret enim si quis ea intentione aliquẽ ad intrandum religionẽ induceret: vt postmodum apostataret. Si vero ly vt. tenet̃ cõsecutiue sic ab omnibus bonis esset abstinendũ: quia vix sunt aliqua humana bona ex quibus occasionaliter nõ possint sequi aliqua mala. Unde dicit̃ Eccl̃ia. 11. Qui obseruat ventũ non seminat: ꝛ qui considerat nubes nunquam metet. Tunc aũt solum ali

quod bonũ esset pretermittendũ pp̃ter consequentia mala: quãdo malum consequẽs esset multo maius q̃ bonum: ꝛ vt frequẽtius accideret. Dominus aũt nõ pretermisit eligere duodecim discipulos: ex quib⁹ vnus erat futurus diabolus. vt dicit̃ Joan. 6. nec apostoli pretermiserunt eligere septem diacones pp̃ter vnũ Nicolaum: qui ex eis peruersus fuit. Multo ergo minus religiosi debent pretermittere multorum salutem pp̃ter paucos qui apostatare inueniuntur. ¶ Ad 6ᵐ dõm quod illi qui obligati iuramento vel voto religionem intrant: nõ faciunt cõtra phibitionẽ ecclesie: vt ostensum est. vnde ex hoc quod intrant nõ efficiunt̃ filij gehẽne: sed filij vite eterne: quã dñs promittit Math. 19. relinquentibus talia pp̃ter ipsum: sed ex hoc quod exeunt post professiones efficiunt̃ gehẽne filij: sed hoc non preiudicat religiosis: sed pietibus eos nisi coꝝ malis exemplis sint peruersi. vnde signãter dñs dicit. Facitis eũ filium gehẽne duplo q̃ vos. quia vt Chriso. dicit. Maloꝝ magistroꝝ pvocatus exemplo fiebat peior magistris. ¶ Ad 7ᵐ dõm quod ratio illa sapit manicheorũ heresim: qui hanc rõnem ad duas erroneas conclusiones adducunt. Primo quidem ad hoc quod oĩa corporalia corruptibilia non sunt a deo. Si enim inquiunt a deo essent: nõ dissoluerent̃. Secũdo ad hoc quod charitas semel habita nunq̃ amittatur: ita quod qui peccat mortaliter nunquã gratiam habuit. Si enim inquiũt gratiam habuisset: hoc fuisset opus dei: ꝛ ita dissolutũ nõ fuisset: qd̃ etiã hec ratio intendit. vt. s. si aliquis nõ perseuerat in religiõe: quod propositum de intrãdo religionẽ a deo nõ fuerit. ¶ Est ergo sciendum quod verba illa non dicunt̃ ad ostendendum quod illa que sunt a deo in perpetuum maneant ꝛ corrumpi nõ possint: sed ad ostendendã infallibilitatem diuine puidentie. Nõ enim põt esse vt dei puidentia fallatur. vel signanter non dicit opus dei esse indissolubile: sed cõsiliũ. Scd̃m ergo diuinã puidentiã quibusdã datur donũ grẽ ad presentẽ iustitiam: ꝛ tñ nõ datur eis donũ perseuerantie. Quibusdã aũt datur etiam donum perseuerãtie. vt patet per Augustinum in libro de bono perseuerantie. Articulus. XII.

Ad secũdum sic pcedit̃. Videt̃ quod illi qui obligati sũt voto vel iuramento ad intrandũ religionẽ nõ teneant̃ intrare. Omnis enim xp̃i actio nostra est instructio. Sed dñs nõ ĩponebat hoĩb⁹ necessitatẽ: sed h̃ relinq̃bat̃ eoꝝ libere volũtati. vñ dicebat cuidã. vt habet̃ Mat. 19. Si vis ad vitã ingredi serua mãdata. Et iterũ. Si vis pfect⁹ eẽ vade ꝛ vẽde oĩa q̃ habes ꝛ da pauperib⁹. Et apl̃s. 1. ad Cor. 7. de virginib⁹ aũt pceptũ dñi nõ habeo. Cõsiliũ aũt do. q̃ vr̃ quod nõ ex necessitate teneant̃ aliqui religionẽ itrare p iuramẽtum vel votũ. ¶ Pr̃. nullus per iuramẽto vel voto obligari ad aliqd̃ in q̃ detrimẽtũ pfectiõis patiat̃. Sꝫ p hoc quod aliq religionẽ intrãt detrimẽtũ pfectiõis patiunt̃. Impediunt̃. n. per religiõis obseruantiã a visitatiõe infirmoꝝ ꝛ collectiõe ecclesiaꝝ ꝛ aliis operibus pietatis: in q̃ summa xp̃iane religiõis cõsistit. vt Ambrosius dicit sup illud. j⁹ ad Thimo. 4. Pietas ad oĩa vtilis ẽ. Ergo illi qui iurauerit: vel vouerit religionẽ itrare nõ tenent̃. ¶ Pr̃. Prosper dic̃ in 2⁰ de vita ꝯtẽplatiua. Sic abstinere vel ieiunare debem⁹: vt nõ nos ieiunãdi: vel abstinẽdi necessitati subdam⁹. Sꝫ illi q̃ sũt in religiõe ex necitate sũt voti vel obediẽtie abstinẽt vel ieiunãt. q̃ min⁹ merent̃. Nõ q̃ ad religiõis statũ põt aliq iuramẽto: vel voto obligari. ¶ Pr̃. Virtus ẽ circa difficile ꝛ bonũ. Sꝫ difficili⁹ ẽ bñ viuere in seculo: q̃ in religiõe. q̃ magl ẽ vtuosũ. Nõ q̃ ad statũ religionis aliqs iuramẽto: aut voto obligari põt. ¶ Pr̃. Libera voluntas pferẽda ẽ bono pacto. Sꝫ p h̃ quod aliq religionẽ intrãt derogant̃ cõi vtilitati. Si. n. oẽs religionẽ intrãt: nullus esset qui plebis curam agerẽt: ꝛ ita pp̃ls sine rectorib⁹ remanerent.

ergo melius faciunt si nõ intrant religionẽ q̃ si intrent.

¶ Sed cõtra est qd̃ dicit̃ in ps. Vouete ꝛ reddite dño deo vestro: vbi dicit glo. quod vouere voluntati consulit̃: sed post voti pmissionẽ redditio necio exigit̃. Jtẽ Eccle. 5. dr̃. Si qd̃ vouisti deo: ne moreris reddere. displicet enim infidelis ꝛ stulta pmissio. ¶ Pr̃. Aug. dicit in epl̃a ad Armarium ꝛ Paulinã. Quia iam vouisti iam te obstrinxisti. aliud tibi facere non licet: priusq̃ esses voti reus: liberum fuit quod esses inferior: quãuis non sit gratulanda libertas: qua fit vt nõ debeatur quod cũ lucro redditur.

Respondeo dõm quod dicere quod illi qui voto vel iuramento sunt obligati ad intrãdũ religionẽ nõ teneantur intrare: est manifeste hereticũ. Quicunq̃ enim dicit nõ esse pctm̃ id qd̃ est ꝯtra pceptũ dei hereticus iudicat̃: sic heretic⁹ iudicaret̃ quicũq̃ diceret quod fornicatio simpl̃r nõ sit pctm̃ mortale. est enim ꝯtra h̃ pceptũ. Nõ mechaberis: vt sancti exponũt. Sunt aũt excellentiora pcepta pme tabule: que ordinant̃ ad dilectionem dei q̃ pcepta scd̃e tabule que ordinant̃ ad dilectionẽ primi. vñ quicũq̃ dicit quod sine pctõ preteriri possit aliqd̃ ptinens ad pcepta pme tabule est manifeste heretic⁹. Cum aũt ipletio voti ptineat ad latriã: manifestũ est quod quicũq̃ dicit votũ nõ esse implẽdũ loquit̃ ꝯtra pmũ pceptum pme tabule: qd̃ est de cultu latrie soli deo exhibẽdo. Qui vero dicit iuramẽtũ nõ esse implẽdũ loquit̃ ꝯtra scd̃m pceptum pme tabule: qd̃ est. Nõ assumes nomẽ dei tui in vanum. Vñ manifeste est hereticus quicũq̃ hoc dicit: nisi forte dicat quod itrare religionẽ sit illicitũ. Juramẽta enim vel vota facta de reb⁹ illicitis nõ sunt obligatoria: sꝫ illd̃ Jsidori. Jn malis pmissis rescinde fidẽ. Sed hoc iterũ est hereticũ dicere: quod nõ sit licitũ itrare religionẽ. Est enim expsse ꝯtra xp̃i ꝯsilia. vñ quicunq̃ dicit quod ille qui est obligatus voto vel iuramẽto ad intrandũ religionẽ põt absq̃ pctõ in seculo remanere: est manifeste hereticus: si tñ in hoc pertinaciter ꝯtenderet.

Ad primũ dõm quod necessitas voti vel iuramẽti nõ excludit voluntatẽ: vt supra dictum est. Sic enim aliqs ex lege cõi obligat̃ ad obseruanda dei pcepta: que tñ voluntarie seruat. vñ ꝛ dñs dicit. Si vis ad vitam ingredi serua mãdata: sic ille qui emisit iuramẽtum vel votũ: obligat̃ ex quadã puata obligatione: ꝛ tñ voluntarie implet iuramẽtũ: vel votũ: licet tñ quod ante iuramentũ vel votum licitum est ei facere vel nõ facere. vñ ꝛ dñs dicit. Si vis perfectus esse: ꝛ Paulus de virginitate ꝯsiliũ dat. sed post iuramentũ vel votũ illicitũ est non iplere. ¶ Ad 2ᵐ dõm quod illa ratio ꝯtinet heresim damnatã. s. quod melius sit in seculo remanere: ꝛ operib⁹ pietatis vacare: q̃ religionem intrare. Continet̃ enim inter errores Vigilantij: contra quẽ Hiero. scribẽs dicit. Jlla venena pfidie catholice fidei sociate conatur impugnare virginitatẽ: odisse pudicitiã: in cõuiuio secularium ꝯtra scõꝝ ieiunia declamare. Et postmodũ ꝯtra singulos articulos a Vigilantio ppositos disputans venit ad illũ articulũ dicẽs. Qd̃ aũt asserit eos melius facere qui vtuntur reb⁹ suis: ꝛ paulatim fruct⁹ possessionũ pauperib⁹ diuidũt: q̃ illos qui possessionib⁹ vẽnudatis semel oĩa largiunt̃: non a me ei sed a deo rñdebitur. Si vis esse pfectus: vade ꝛ vende oĩa que habes: ꝛ da pauperib⁹: ꝛ veni sequere me. Jste quẽ tu laudas scd̃s aut tertius gradus est: quẽ ꝛ nos recipimus: dũmõ sciamus pma scd̃is ꝛ tertijs pferenda. Et id in li. de ecclesiasticis dogmatibus cũ aliqs erroribus etiã iste dãnat̃ sic dr̃. Bonum est facultates cũ dispensatione pauperibus erogare: melius est pro intẽtione sequẽdi dñm insimul donare: ꝛ absolutũ sollicitudine egere cũ xp̃o. Nec solus stat⁹ religionis prefert̃ elemosynis quas quis facit in seculo: sed etiã virginitati in seculo obseruate. Dicit enim Aug. in li. de virginitate.

Nemo q̃tum puto ausus fuit virginitate pferre monasterio. ¶ Ad 3ᵐ dõm quod idem opus factũ ex voto laudabili⁹ ꝛ magis meritorium est q̃ si fiat sine voto: qd̃ ex hoc pꝫ: quia cum omnis actus de se tanto est magis laudabilis ꝛ meritorius: quãto ex digniori virtute pcedit: sic opus virtutis si fiat ex charitate laudabili⁹ erit. Manifestũ est aũt quod cum aliqs ieiunat absq̃ voto facit actũ vtutis: qui est abstinẽtia. Cũ aũt ieiunat ipsẽ votũ: actũ abstinẽtie facit ex latria: que cũ ordinet nos ad deũ: est nobilior vtus q̃ abstinẽtia: vel q̃cũq̃ alia vtus: que ordinat nos circa bona create: propter qd̃ Augu. dicit in li. de virginitate. Et nec virginitas quia virginitas est honorat̃: sꝫ quia est deo dicata: quã vouet ꝛ seruat ꝯtinẽtia pietatis. Quod ꝛ Prosper dic̃ sic abstinere vel ieiunare debemus: vt nõ nos ieiunãdi vel abstinẽdi necessitati subdamus: intelligẽdũ est de necitate coactionis: que voluntatẽ excludit. Vñ subdit. Ne iam nõ deuoti: sꝫ inuiti rem voluntariã faciamus. Necitas aũt voti ꝛ iuramẽti nõ excludit volũtatẽ: vt dictũ est. ¶ Dõm aũt ẽ viteri⁹ quod si ille qui ieiunat ex voto nõ placet sm̃ se ieiuniũ: placet tñ sibi impletio voti: magis meret̃ ceteris paribus q̃ ille ieiunãs cui placet sm̃ se ieiuniũ: quia magl est meritoriũ delectari in actu latrie q̃ in actu abstinẽtie. ¶ Ad 4ᵐ dõm quod duplex est difficultas. Una q̃ est ex arduitate opis: sic virginitatẽ suare ꝛ hm̃: ꝛ talis difficultas facit ad augmentũ vtutis. Alia difficultas est ex ipedimẽtis ꝛ piculis iminentib⁹. Et talis difficultas n. facit ad augmẽtũ vtutis: sꝫ ad diminutionẽ ipsi⁹. Nõ enim vr̃ eẽ prudẽs nec multũ amare bonum vtutis q̃ picla nõ cauet: ꝛ talis difficultas ad bñviuẽdũ iminet in seculo remanẽtib⁹. ¶ Ad 5ᵐ dõm quod illa fuit rõ Vigilantij heretici: vt pꝫ p Hiero. q̃ dic̃ in li. ꝯ Vigilantiũ. Nõ fuit a studio suo mõachi deterrendi: quia a te lingue vipere morsus seuissimos patiant̃: quibus argumẽtaris ꝛ dicis. Si oẽs se clauserit ꝛ fuerit in solitudie: quis celebrabit ecclesias: quis seculares hoies lucrifaciat: quis peccãtes ad vtutes poterit exhortari: Hoc enim mõ si oẽs tecũ fatui sint: sapiẽs esse quis poterit ꝛ virginitas nõ erit approbãda: Si enim oẽs virgines fuerint: nuptie n erũt: ꝛ interibit hũanũ gen⁹. Rara ẽ vr̃: nec a plurib⁹ appetit̃. Simil⁹ est q̃ hĩ timor cũ religiõis bonũ sit tã difficile ꝛ arduũ: vt pauci religionẽ itrẽt h̃ ꝯparatione multitudis in seculo remanẽtis: sic siqs timeret haurire aquã: ne flumen deficeret. Articulus. XIII.

Ad tertium sic pcedit̃. Videt̃ quod illi qui sunt in seculo pctõres non sint ad religionẽ attrahẽdi. Oportet enim prius exercitari in opib⁹ pceptoꝝ q̃ itrare ad ipletionem ꝯsilioꝝ: vt de minori pueniat̃ ad maius. Sꝫ illi q̃ sũt pctõres i seclo nõ sũt exercitati i opib⁹ pceptoꝝ. q̃ nõ sũt attrahẽdi vl̃ recipiẽdi i religiõe in q̃ ob̃suant̃ ꝯsilia.

¶ Sꝫ ꝯ ẽ quod dñs matheũ publicanũ ad statũ pfectiõis vocauit: vt hr̃ Mat. 9. Oĩs aũt xp̃i actio nr̃a ẽ instructio. q̃ et ꝛ nos debem⁹ pctõres q̃ sũt i seclo ad religionẽ aduocare ꝛ suscipere.

Respõdeo dõm quod magis vtile est pctõrib⁹ ꝯpere. vt ad religionẽ trãseant. Pctõrib⁹ enim duo sunt necẽa ad salutẽ. Primo q̃dem vt de peccatis penitẽtiam agant. Scd̃o vt de cetero a pctis abstineant. Ad vtrũq̃ aũt hoꝝ maxime operat̃ religio. Primo enim status religionis est status pfecte penitentie: ꝛ nulla satisfactio adequari põt penitentie religiosoꝝ: qui ꝛ se ꝛ sua totaliter deo dant. vñ pro nullo peccato imponi põt homini p penitẽtia vt religionẽ introeat: ꝛ in cõmutationẽ satisfactiõis q̃cũq̃ grauis ꝯfert̃ religionis ingressus: vt pꝫ. 33. q. 2. c. Admonere. vbi Stephan⁹ papa quẽdã qui vxorẽ interfecerat: iducit vt ingrediat̃ monasteriũ: ꝛ humiliatus sub manu abbatis cuncta obseruet que sibi fuerit iperata: aliogn̄ magis ei grauissimã penitentiam si eligit in seculo rema

nere. Simili etiã ad vitanda peccata plurimũ valet religio. Difficile enĩ est q̃ in seculo cõmorantes a gloria ruant

Llime ad quod se obligant. Si vo simplr per votum to-
tam vitam suam deducet deo ad implēda ea que sunt ope
ra pfectionis: pper deum simplr seipm seruū cōstituit: ⁊
per hoc ponit in statu pfectionis vnde ⁊ totum se deo vo-
uendo holocaustum offerre dicit: vt Greg. dicit. Hoc aūt
modo obligant totam vitam suam ad ea que sunt pfectiōis
epi in sua cōsecratione pfessionē quandam facientes: quia
obligantur ad curam gregis suscepti. ſm illud 1ª Thi. vl-
timo. Bonum certamen fidei apprehēdere vitam eternā:
in qua vocatus es ⁊ cōfessus bonam confessionem coram
multis testibus vel in ordinatione vel in predicatione: vt
glo. dicit. Religiosi etiam in sua pfessione totā vitam suā
am obligant deo ad ea que sunt pfectionis. vnde ⁊ vtriq
serui dicunt. Dicit enim 2ª ad Corinth. 4. Non eniz pre-
dicamus nosmetipsos sed iesum xpm. nos aūt seruos vros
pper iesum: qd ptinet ad epos. religiosi etiaz serui vel fa-
muli nominant: vt dicit Dio. 6. c. eccle. ierar. Et ideo tā re-
ligiosi q̄ epi sunt in statu pfectionis. vñ ⁊ vtrisq in assum-
ptione huiꝰ status solennis benedictio adhibetur: vt pz per
Diony. 5. ⁊ 6. c. eccle. ierar. Archidyaconi autē vel plebani
nō obligant voto totam vitam suam ad id qd cura gregis
requirit. vnde nec in eoꝝ institutione aliq̄ eis benedictio
adhibetur: que exhibet monachis pper pfectionem as-
sumptā. vt dicit 6. c. eccle. ierar. Et ideo ex hoc q̄ cōmitti-
tur eis cura parrochie vel archid. cōstituunt quidem in ali-
quo officio nō aūt assumunt ad statū pfectionis: alioquin
essent apostate dimittēdo parrochias ⁊ pbendas sine cu-
ra in ecclesijs cathedralibꝰ accipiendo. Nullus eniz a sta-
tu pfectionis discedere potest: nisi mortaliter peccando ⁊
apostatando. Et inde est q̄ Diony. in eccle. ierar. perfectio-
nez attribuit solis epis quasi perfectoribus: ⁊ monachis
quasi perfectis: illuminationē vo attribuit pſbyteris tan-
q̄ illuminatoribus per sacramētoꝝ administrationē: ⁊ sa-
cro populo tanq̄ illuminādis: purgationē vo dyaconibus
tanq̄ purgatoribꝰ: ⁊ ordini imundoꝝ tanq̄ purgandis.

Ad primū ergo dōm q̄ ad omnes illas Chri. auctoritates breuiter respōderi posset q̄ non loquit de sacerdote parrochiali: sed de epo q antonomasice sacerdos dicit: q̄si summus sacerdos. ⁊ hic modus loquendi est plurimū cōsuetus: vt sacerdotes epi nolentur. Et hec rñsio videt cōgruere ſm intentionē operis eius quo Chrisostomꝰ Basiliū dolat de sua pmotione. vterq eni erat in epm electꝰ. Ut tñ particulariter ad singula rñdeamꝰ.

Ad primuz dōm q̄ si quis consideret verboꝝ circunstantiam nihil ad ppositū facit. Premittit enim si illi qui in secretis habitant multoꝝ sermonibꝰ nō mouentur digna quidem laude est patientia nō tamen idoneuz argumentum virtutis. cū vo fuerit in medijs fluctibus ⁊ de tempestate nauē liberare potuerit: tūc merito testimoniuz perfecti gubernatoris ab oībus pmeretur: ⁊ tunc cōcludit. Ita ergo ⁊ nunc mihi si talem aliquē adducas monachuz: qualis vt ſm exaggerationē dicam: Helyas fuit: tamē quādiu solus est: si non perturbat: neq grauiter peccat: quippe qui non habet q̄bus stimulet atq exasperet: nō tamē illi cōparandus est: qui traditus ppl̄o ⁊ multoꝝ pctā ferre cōpulsus imobilis pseuerat ⁊ fortis: q si sic in tranquillitate sicut in tempestate gubernauit semetipsum. vñ manifestuz est q̄ nō comparat statū statui: sed impeccabilitatē impeccabilitati. q̄ eni monachus in claustro habitās nō peccat: nō est ita euidens argumentū virtutis sic si pſbyter vel eps vl quicūq rector populi in medijs perturbationibꝰ abstinet a pctō: sic nō est argumentū tante industrie si gubernator absq piculo nauiget in mari trāquillo: ac si nauigaret in mari tempestuoso. ⁊ tamen qd industriā naute ptinet: vt mare tempestuosuz euadet.

Sic q̄ ex premissis verbis nil aliud ostēdi pōt nisi q̄ pa-
tiosior est status hītis curā aīarū q̄ monachi: ⁊ in maio-
ri periculo inocentē se seruare: maioris virtutis est argumē-
tū. vel maior vtus requirit ad hoc q̄ aliq̄s pseruet se a pec-
cato immūē inter pplos q̄ in religione: sed maioris vtutis
est vitare picula religionē intrando q̄ pericula nō vitare.
Quāto eni aliq̄s magis amat suā salutē: tanto magis vi-
tat sue salutis picula. ¶ Et per hoc etiā pz rñsio ad scdm.
Nō eni dicit q̄ mallet esse in officio sacerdotali q̄ in soli-
tudine monachorū: sed q̄ mallet placere in hoc q̄ in illo.
Quilibet eni sapiēs magis vellet hēre tantā vtutē per quā
posset etiā inter picula securus existere q̄ talem vtutem
qua posset ex piculis saluari. sz q̄ presumptuosum esset ali-
quis talez vtutē se hēre presumat: per quā possit etiā interpe-
ricula eē tutus: tutiosius est q̄ se ex piculis ponat. Unde ipse
subdit. Qd laudabā tanto studio ⁊ bonū pnunciabā. Lo-
[illegible]
ad eius gubernationē me viderem. Prudenter ḡ reliqua-
bat: q: tantā virtutē per quā idoneus esset: non sibi ipse
attribuebat. ¶ Et sic rñsio pz ad 3ᵐ. Si q̄s. n. in orationi-
ne multo ꝑ positus pōt ipertur batū illū intuitū plene sa-
ctitatis ⁊ cōtinētie splēdorē ⁊ alia monachoꝝ bona incor-
rupta ⁊ incōcussa seruare oībus pferendus est. Maioris
eni vtutis indiciū est vt puritatē pfectā aliq̄s pseruet eā
inter picula puritatis: q̄ si eas extra pericula cōseruaret.
Sed tū parū amare puritatē suā cōuincit: qui puritatis pe-
ricula nō euitauerit que difficillimū est ⁊ rarissimū euadē-
dā puritatē suare: sic magna puritas fuit beate agnetis
etiā in lupanari posita virginalem puritatē seruauit: tñ si q
puritatis amatrix erat: nunq̄ in lupanari hāc suā virtutē
ostēdere elegisset: sz quāto magis purā mentē habebat: tan-
to minus lupanar ppria volūtate elegisset: ⁊ sic est in oi-
bus talibus. ¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ auctoritas illa non ptinet
ad pfectionē vite: sed ad ordinē dignitatis. Sic eni sacer-
dos distat a rege sic nō hūs plationē ab hīte. hoc aūt in
q̄one nō vertit an sit maior dignitate platiōis q̄ [illegible]
curā aīarū religioso curā aīarū nō hīte. ¶ Ad 5ᵐ dōm q̄
alia ratio est de epis ⁊ plebanis. Nā epi pncipalem popli
curā hīt: plebani aūt ⁊ archidyaconi sunt subministrato-
res ⁊ coadiutores eoꝝ. Unde dicit 16. q. 1. Oībus presby-
teris ⁊ dyaconibꝰ ⁊ reliquis clericis attendendū est vt ni-
hil absq epi ppria licentia agant: nō vtiq missas sine eius
iussu q̄sq̄ pbrorū in sua parrochia agat. non baptizet
quicq̄ absq eius pmissa faciet. ⁊ pꝰ ad Corin. 12. dr in glo.
q̄ opitulationes sunt qui maioribꝰ ferūt opem: vt Titus
aplo: vel archidyaconi episcopis. gubernationes vo sunt
minorum personarum: vt sūt pbyteri. vel si quis recte cō-
sideret hoc modo in regimine eccle cōparant archidya-
coni ⁊ plebani ad epm: sic in regimine temporali prepositi
⁊ baliui ad regē: ⁊ iō sic rex coronat ⁊ inungit in regno.
nō aūt prepositi vel baliui: ita etiam eps in ecclesia nō au-
tem archidyaconi vel plebani: ⁊ pter hoc epatus est or-
do in comparatione ad corpus mysticum: nō aūt plebana-
tus vel archidyaconatus: sed officiū tantū. Epi ergo simi-
les sunt archidyaconi ⁊ plebani sicut coadiutores ⁊ mini-
stri: sed religiosi sunt episcopis similes in perpetua obliga-
tione: que facit statū pfectionis. ¶ Ad sextū dōm q̄ ali-
quo opera vel in bono vel in malo pnt multipliciter adin-
uicem cōparari. vno modo ſm suum genus sicut dicimus
continentiam virginalem preeminere in bono cōiugali
vidualē: in malo vo homicidiū furto. ⁊ hoc modo vita acti-
ua est fructuosior q̄ contemplatiua: sed contēplatiua me-
rito maior est q̄ actiua. vt Grego. dicit in. 7. moralium:
etiam animarum est sacrificium deo acceptissimum: ta-
men ordinate sunt: vt sic pmo bono hēat curā salutis su-

⁊ postmodum aliorum: alioquin nihil pdest homini si vni-
uersum mundum lucretur: anime vo sue detrimentum pa-
tiatur: vt dicit Math. 16. Alio modo pōt opus operi cōpa-
rari in bono vel in malo: non ſm se sed in ordine ad alium
actum: sic abstinentia preferetur in bono sumptioni cibi: ta-
men assumere cibum cum aliquo pper charitatem pfert
abstinentie. ⁊ in malo adulterium pfert furto: tamen fu-
rari gladiū ad occidēduz est grauius q̄ adulteriū. Tertio
pfert opus operi in bono vel malo ex voluntate facien-
tis. Qd eniz promptiori voluntate fit melius vel peius iu-
dicat. Si q̄ cōparemus opa plebani vel archidyaconi ope-
ribus religiosoꝝ tertio modo cōparationis vel ſm promp-
titudinē voluntatis: tūc incertū iudiciū est: q: ille qui ex
ferentiori charitate operat: opa magis meritoria habet.
Si vo cōparent secūda comparatione per ordinem ad ali-
quod aliud opus: sic opera religiosi sunt incomparabiliter
eminentia operibꝰ archidyaconi vel plebani. ea eniz que
religiosi agant ad illam radicem referunt qua totam vi-
tam suam deo deuouerūt. vnde nō est pensandum quid fa-
ciat: sed magis q̄ ad quelibet facienda se deuouerit. ⁊ sic
quodāmodo comparant ad eos qui aliqd singulare bonū
opus faciunt: sicut infinitū ad finitum. Qui enim dat se ali-
cui ad faciēdū oīa que iubet: in infinitū magis se dat ei q̄
ille qui dat se ei ad aliquod opus faciendū. Unde supposi-
to q̄ religiosus ſm exigentiam sue religionis faciat aliqd
opus qd sit paruum ſm se: tamē recipit magnam intentio-
nem ex ordine ad pmā obligationē: qua se totum deo de-
dit. Si vo comparentur ipsa opera ſm se: ſm pmū modū
comparationis: sic aliqua particularia opera: que plebani
faciant: vel archydiaconi sunt maiora aliquibus particu-
laribus operibus: que religiosi faciunt: sicut maius est in-
tendere saluti animarū q̄ ieiunare: vel silentiū tenere: vel
aliqua hmōi. Si tamen omnia oībus comparent: multo ma-
iora sunt opera religiosoꝝ. Etsi enim pcurare salutē ali-
orum sit maius q̄ intendere sibi soli loquendo in genere.
tamen nō quocunq modo intendere saluti alioꝝ preferē
eiqd est quocūq modo intendere sue saluti. Si enim ali-
quis totaliter ⁊ perfecte intendit sue saluti: multo maius
est q̄ si aliq̄s multa pticularia opera agat ad salutē alioꝝ:
si saluti pprie ⁊ si sufficienter: nō tamē perfecte intendat.
¶ Ad septimuz dōm q̄ bene admistrare aliquid est plus
⁊ minus. Unde si illius cui cōmissum est: tanto sit melior
administratio: quāto maius est qd ei cōmittitur absq du-
bitatione plus meretur. Si vo ille cui minus cōmittitur:
multo plus facit q̄ ille cui maius cōmittitur: etiam si be-
ne faciat. tamen alius plus meretur: qd etiaz in rebus hu-
manis apparet: qui minus beneficium percipit: si plus ser-
uiat: magis debet esse acceptus. Quāuis aūt habēti curaz
aīarum sit plus cōmissum q̄tum ad dignitatem: q: tamē
religiosus maiora opa facit: vt dictū est magis meretur.

DEinde quesitum est de his que pertinēt ad laycos. Et primo de matrimonio. vtrum. s. mulier que post votum continētie emissum contraxit matrimonium in facie ecclesie possit absq peccato viro suo carnaliter cōmisceri. Secundo de vsura vtrum aliquis possit licite retinere illud: quod acquiritur licitis mercimonijs de pecunia vsuraria.

Articulus. XVIII.

CIrca pmuz sic proceditur. Videt q̄ mulier que post votum cōtinentie emissuz in facie ecclesie cōtraxit cum aliquo possit ei postmodum absq peccato carnaliter commisceri. Qd eni fit auctoritate ecclesie caret peccato: cū fiat auctoritate christi: ſm illud apostoli ad Cori. 2. Nam ⁊ ego qd donaui si quid donaui pper vos in persona xpi. Sed predicta mulier ex hoc ipso q̄ in facie ecclesie cōtraxit matrimonium auctoritate ecclesie potestatē accepit ad matrimonij actū: qui est carnalis copula. q̄ non peccat si viro suo carnaliter cōmisceatur.

¶ Sed contra. Uotum cōtinentie est excellentius q̄ votum abstinentie: q: non est digna ponderatio continentis anime: vt dicitur Ecclesia. 26. Sed qui facit contra votū abstinentie peccat mortaliter. puta si aliquis frangeret ieiunium sexte ferie qui semper se in sexta feria ieiunaturum vouisset. ergo multo magis semp peccat mortaliter persona que contra votum continentie emissum alteri persone carnaliter cōmiscetur.

Respōdeo dōm q̄ votum continentie est duplex. simplex. s. ⁊ solēne. Solēne autē votum cōtinētie impedit matrimonium contrahendum: ⁊ dirimit iam cōtractum: id est facit vt non sit matrimoniū qd cōtrahitur post votum solēne. Unde matrimoniū post votum solēne non excusatur a peccato: etiaz si quis matrimoniū in facie ecclesie de facto cōtrahat: ⁊ carnali copula vtatur. Uotuz vo simplex impedit quidem matrimoniuz cōtrahendum: sed nō dirimit iam cōtractum. Nō enim facit q̄ matrimonium sequēs sit nullum: sed solum q̄ matrimonium cōtrahens mortaliter peccat. Matrimonio aūt existente mulier non habet sui corporis potestatem sed vir: ⁊ similr ecōuerso. nullus aūt pōt alteri denegare quod eiꝰ est. ⁊ iō mulier matrimonio cōiuncta: et si simplex votū precesserit: nō pōt denegare viro sui corporis vsū: pcipue postq̄ fuerit matrimoniū per carnalē copulā cōsumatū. nemo aūt faciens qd debet peccat. Unde cōiter ab omnibꝰ dr q̄ mulier que post votū simplex cōtinentie matrimoniū cōtractū carnali copula cōsumauit: iam nō peccat reddendo debitū viro. sed an peccat exigēdo debitū dubium videt. q̄busdam dicētibꝰ q̄ etiaz absq peccato exigere pōt: ne intolerabile sit sibi matrimoniū oneri: sed verius dici videt q̄ nō peccat reddendo: q: hoc necessitatis est. peccat aūt exigēdo: q: hoc est voluntatis: qua tenet astricta per obligationē precēdentis voti. Huiꝰ aūt diuersitatis rō est: q: votū solēne hz pmissionē cum q̄dam traditione. vñ votum cōtinentie non solēnizatur nisi per susceptionē ordinis sacri: per quez homo actualiter diuino cultui mancipat: vel per pfessionem ad certam regulam ⁊ susceptionē habitus pfessoꝝ: q: sic etiam homo actualiter mancipat ad seruiendū deo in religione. Uotū aūt simplex habet pmissionē sine traditione. Manifestū est aūt q̄ postq̄ aliq̄s rē que erat sue potestatis alicui nō solum pmisit: sed etiā tradit: nō pōt eam vlterius alteri dare. puta equū vel vestē: ⁊ similia: etiā si postmodū alteri donare voluerit secūda datio nō valet. Unde postq̄ aliquis per votum solenne continentie corpus suū deo nō solum pmisit: sed etiā tradidit ad celibem vitam agendā nō pōt illud vlterius cōiugi dare: vt sic ex necessitate reddere debituz teneatur. Qui vo pmittit aliquid alicui nōduz tamē tradit illud: si postmoduz alteri actualiter illud tradat: licet pmissionis fidē frāgat: tamē secūda datio valet: ita q̄ ille cui datur potest re data vti vt vult. Sic ergo persona: que per simplex votū deo corpus suuz pmisit ad celibem vitā ducendā: si postmodū corporis sui potestatē tradat cōiugi actualiter per matrimoniū consūmatū peccat quidem frangens fidē voti: tamē donatio tenet. ⁊ cōiuz habet in eius corpore potestatem: vel nō peccat debitum reddens. vnde oportet ad vtrūq rñdere.

Ad primū ergo dōm q̄ mulier que emisit votū cōtinentie cōtrahens in facie ecclesie nō accipit ab ecclia auctoritatē vt carnali copula vtat: q: si ecclesie cōstaret de voto emisso mrimoniū inhiberet. Sic aūt scireꝰ dispēsaret in voto simplici cōtinentie auctoritate

apostolicum post dispensationē nō peccaret mulier neq; ex-
gendo neq; reddendo debitū. ¶ Ad scdm qd est in ɔtrarium
dōm q̄ eadem rō est & in voto ɔtinentie & in voto abstinē
tie. Sicut enim p̄sona que post votū simplex cōtinentie emis
sum simpliciter p̄sonam ɔiugi tradit: absq; pctō carnali copu
la vtitur debitum reddendo: ita si post votū abstinentie sim
plex p̄sonam alteri tradit religionē intrādo absq; pctō pōt
ieiunium soluere ſm obedientiā p̄elati & obseruantiā re
ligionis q̄ per votum solēniza̅tum ab alijs votis absol-
uitur. Articulus. XIX.

AD secundū sic p̄cedit. Videt q̄ ... q̄d aliq̄s de pecunia vsu-
raria lucratus fuerit reddere teneat. Dicit enī
apl's ad Ro.xi. Si radix scā & rami. & ɔuerso
si radix infecta & rami. Sz radix hui' lucri est īfecta & vsu-
raria. ḡ totū est infectū & vsurariū. Nō ḡ pōt licite hui' lu-
(crū retinere.
¶ Sed ɔ quilibet pōt licite tenere id qd legi-
time acquisiuit; sed qd acquirit de pecunia vsuraria inter
dum legitime acquirit. ergo licite potest retineri.

Respōdeo dōm q̄ hui' q̄ōnis v̄itas poterit appare-
re si attendatur rō q̄re vsurā accipe sit pec
catū. nō enim est pctm solū q̄ est p̄hibitū; sed q̄ est ɔtra rō-
nē nālem: vt etiā p̄hs dicit in i politi. ¶ Ad cui' euidētiā
cōsiderādū q̄ rerū in vsus hōis venientiū quedā sunt q̄rū
vsus nō est ipsius rei ɔsumptio: & si ɔsigat rem deteriora-
ri vel ɔsumi per vsū: hoc est per accidēs: sicut domus: vestis:
liber equus & h'. nō enim vti libro est delere ipsū: neq; vti do
mo est destruere ipsā: & in talib' aliud est dare vsus rei:
aliud ē dare subaz rei. & pp h q̄n p accōmodationē vsus ta-
lis rei alteri ɔceditur nō pp h dñiū rei trāsfert. & pp h ē pe
vēdi vsus rei dñio rei remanēte apd̄ dñm: sicut pz i ɔductiōe
& locatione que sunt ɔct' liciti. Quedā vō res sūt q̄rū vsus
nihil est aliud q̄ ɔsumptio ipsarū rerū: sicut pecunia qua vti
mur expendendo. viniū quo vtimur bibendo. & sic de aliqs
p̄sim q̄bus vti re nihil aliud est q̄ ɔsumere ipas. & iō in
talib' q̄ ɔcedit vsus rei per mutuū trāsfert etiā rei dñiū.
cū ḡ vsus rei nō est sepabilis ab ipsa re: q̄cūq; vendit vsū
talis rerū retinendo sibi obligationē ad sortem redden-
dam: manifestū est q̄ idem vendit bis: qd est ɔtra nālem
iustitiā. & ideo exigere vsurā est p; se iniustū. Tenet ḡ ali-
quis id qd accepit vsura sortē restituere: q2 iniuste accepit.
& per ɔñs dominus & interesse sz cū ipsius pecunie vsurarie
nō sit ali' vsus q̄ ipsa e' suba rōne iā dicta: pz ɔñter q̄ ex-
quo pecuniā vsurariā reddit de vsu pecunie nihil reddere
tenet. tenet et aūt reddere aliqs id qd lucratus eēt de do-
mo aliena vel de equo vel aliquo hmōi postq̄ res hz
reddidisset: q2 in talibus appeciat res & vsus rei.
¶ Ad illud ḡ qd in ɔ̄riū obr̄ dōm q̄ pecunia vsuraria nō se
hz per modū radicis ad lucrū qd de ea sit; sed solū per mo
dū materie. radix enī aliq̄liter hz virtutē cause actiue in-
q̄tum ministrat alimētū toti plāte. vñ in humanis actib'
voluntas & intētio cōparant radici: que si peruersa fue
rit opus erit peruersū. nō aūt hoc est necūm in eo: qd est
materiale. pōt enī aliqs interduz malo bene vti.

DEinde quesitū est de hisque pertinent
cōiter ad oēs hoīes. & p̄mo q̄tuz
ad aiam. scdo q̄tū ad corpus. 3° q̄tuz ad actū
hoīs. ¶ Circa aiam quesita sunt tria. P̄imo
q̄tum ad subam eius vtrū sit cōposita ex mā
& forma. Scdo q̄tum ad cognitionem eius. Tertio q̄tuz
ad penam ipsius. Articulus. XX.

AD p̄mū sic p̄cedit. Videt q̄ aia sit cō
posita ex mā & forma. Intelle
ctus enī humanus ɔparat ad subas intellectua
les superiores per recessum simplicitatis: scdz q̄
qd recedit a simplici scdz in aliquā ɔpōnē; sz sm aūt q̄
est ex mā & forma. ḡ aia hūana ē ɔposita ex mā & forma.
¶ Sed ɔ est qd p̄hs dicit in .3. de aia. (T.c.16.) q̄ spēs re
materialiū put sunt in ipsis rebus non sunt intelligibiles
actu: q2 sunt in materia; sed prout sunt in aia intellectiua
humana sunt intelligibiles actu. ergo nō sunt in materia.
Non ergo aia humana est cōposita ex materia & forma.

Respōdeo dōz q̄ si materia dicat oē illud qd est in
potentia quocūq; mō: & forma dicat oē
actu: necesse est ponere q̄ anima humana: & quelibet sub-
stantia creata sit cōposita ex materia & forma. Omnis enī
substātia creata est cōposita ex potētia & actu. Manifestū
est enim q̄ solus deus est suuz esse q̄si essentialr existens
infinitum. & suuz esse est eius substātia qd de nullo alio dici
pōt. Esse enī subsistēs nō pōt esse nisi vnum sicut nec albedo
subsistens nō pōt esse nisi vnus. Ops ḡ q̄ quelibet alia res
sit ens participatiue ita q̄ aliud sit in eo suba participans
esse: & aliud ipsuz esse participatū. Omne aūt participans
se habet ad participatū sicut potentia ad actum. vñ suba cu-
iuslibet rei create se hz ad suum esse sicut potentia ad actū.
Sic ḡ oīs suba creata est composita ex potētia & actu. i. ex
eo qd est: & esse: vt Boetius dicit in lib° de hebdo. sicut albū
componit ex eo qd est albū & albedine. Si vō materia p-
prie accipiat pro illo qd est potentia tantū: sic impossibile
est q̄ aia humana sit composita ex materia & forma. & hoc
potest manifestari dupl'r. P̄imo qdem ex eo qd est intel-
lectualis suba. manifestū est eniz q̄ intellectus in actu est
intellectum in actu. Intellectuz aūt in actu est aliquid in-
q̄tum est imateriale. Est enim aliqd perfecte cognoscibi-
le inq̄tum est actu: nō aūt inq̄tum est in potētia: vt dicit
in .9. metaph. vnde cuz materia sit ens in potentia forma
in materia existens nō pōt esse perfecte cognita vt intelle-
cta in actu. vñ sequitur q̄ nulla suba intellectiua: cui' per-
fectio est ipsuz intellectuz in actu sit materialis: eo q̄ ops
perfectionem pportionari perfectibili. Scdo appet
idem ex hoc q̄ anima est forma. Cum enim forma sit act'
& id quod est in potentia non possit esse actus: impossibile
est q̄ aliquid compositum ex materia & forma sm se to-
tū sit forma. Si ergo anima que ponitur componi ex ma-
teria & forma. sit forma sm aliquā sui ptem: que est actus
cuius nulla pars est materia: sequit q̄ anime pars non sit
materia. hoc eniz dicimus aiam qd est actus corporis an
(mati.
¶ Ad illud vō qd in cōtrarium obijcit dōm q̄ po-
tentia & actus sunt p̄ma p̄ncipia in genere substātie. mate-
ria aūt & forma sūt p̄ma p̄ncipia in genere substātie mobi-
lis. vñ nō ops oēm cōpositionez in genere substātie eē ex
materia & forma: sz h solum necē est in substātijs mobilib'.

DEinde quesitū est de aia q̄tum ad eius
cognitionez. ¶ Et circa hoc que-
sita sunt duo. P̄imo vtruz aia separata cog-
noscat aliam aiam separatam. Secun-
do vtp̄ liceat ab aliq̄ moriente exigere vt sta-
tū sui post mortē denunciet. Articulus. XXI.

CIrca p̄imum sic proceditur. Videtur q̄
anima separata a corpore nō cogno
scat aliam animam hominis: quam in hac vita
cognouit. Omnis enim cognitio per aliquam
fit similitudinem. sed in vna anima non fit
expressa alterius anime similitudo in hac vita: que possit
in ea post mortem remanere. ergo vna anima separata non
potest aliā cognoscere. ¶ P̄terea philosophus dicit in
tertio de anima (T.c.20.) q̄ corrupto corpore anima nō
reminiscitur. non ergo recognoscit animam hominis quā
in hac vita cognouit.
¶ Sz ɔ est q̄ dr̄ Luc.16. q̄ diues in inferno ſm aiam positus

recognouit Lazarum in sinu abrahe ſm aiam existem.

Respōdeo dōm q̄ cū nulla substātia ppria opera-
tione destituatur: necesse est ponere cū
aia intellectiua post mortē remaneat: q̄ aliquo' intelligat. ne-
cesse est aūt ei attribuere alterū triū modoz intelligendi:
vt. s. intelligat vel abstrahendo spēs intelligibiles a rebus.
sicut nunc intelligit corpori vnita. vel per spēs intelligibi-
les in corpore acquisitas: & in ea cōseruatas post mortē: vl
etiā per aliquas spēs ɔcreatas vel qualitercūq; desuper infu-
sas. Quidā ḡ dicūt q̄ aie separate intelligunt abstrahēdo
spēs intelligibiles a rebus. Sed hoc esse nō potest. Abstra
ctio enī specierū intelligibiliū a rebus sensibilibus fit me-
diante sensu & imaginatione: quoz operationes cuz sint per
organa corporalia: aīe separate attribui non pōt. vñ aliq h
negantes dicunt vlterius q̄ nec etiā per spēs acquisitas a
rebus sensibilib' dū esset in corpore aia separata intelligit.
Ponūt enī Auicēnā sequētes q̄ spēs intelligibiles nō con
seruant in intellectu possibili: nisi duz actu intelligit: sed cō
seruant spēs pticulares rerū sensibiliū solum in imaginati
ua & memoratiua: ad quas duz intellectus possibilis se con-
uertit de nouo influunt in ipm̄ spēs intelligibiles ab intelle-
ctu agente. Cuz ḡ vis memoratiua & imaginatiua corrum
pant corpore corrupto eo q̄ est v̄tus organi corporalis: se-
quit q̄ aia post mortem nullo modo intelligere possit per
aliquas spēs a reb' sensibilib' acceptas. vñ relinquitur ſm
eos q̄ aia separata intelligat per spēs ɔcreatas: sicut & ange-
li. Sed hec qdē positio irrōnabilis videt q̄tuz ad vtrūq;
dictoz. Et enī spēs intelligibiles in intellectu possibili nō
cōseruent est ɔtra rōnem. Qd eniz in aliquo recipit est in
eo per modū recipiētis. Vñ cū intellectus possibilis hēat
esse stabile & imobile: ops q̄ spēs intelligibiles in eo recipiā
tur stabilr & imobilr. Est etiā ɔtra Aristo. qui dicit in .3. de
aia. (T.c.8.) q̄ intellectus possibilis cum sciat singula. h
est accipiēs spēs singloz: vt sciens. i. sic cōtingit in scia vl
intellectu qui hz scientiam: dicit ſm actū. hoc aūt ɔtigit accidere
cuz possit opari per seipm. Est qdem ḡ & tunc potētia quo-
dāmodo: non tñ simplr sic ante addiscere aut inuenire. Ex
qbus verbis apparet q̄ spēs intelligibiles q̄sq; sunt habi
tū in intellectu possibili: q̄uis actu nō operet. Illud etiaz
qd dicunt aiam humanam habere spēs intelligibiles con
creatas irrōnabiliter dicit. Si enim pōt eis vti dū est cor
pori vnita: sequit q̄ possit homo intelligere ea quoz sen-
sum non accepit: vtputa q̄ cecus intelligat colores: qd pz
esse falsum. Si aūt per vnionem corporis totalr impedit
aia humana: vt spēbus intelligibilibus cōcreatis vti non
possit: sequit q̄ vnio corporis & aie non sit nālis. Id enī qd
est in natura rei nō totalr impedit per aliqd qd est rei nā-
le. alioquin nā faceret alterū illoz frustra. Sic ḡ dōm est
q̄ aia separata intelligere pōt quedam per spēs intelligibi
les quas per sensus a rebus acquisiuit: dum esset in corpo
re. Sz iste modus cognoscendi nō sufficit: q2 multa cogno
scit anima separata que nos in hac vita non cognoscimus
maxime q2 inconueniens videt q̄ anime illoz qui in ma
ternis vteris moriuntur: que forte nullū intellectus vsuz
habuerūt. & per ɔñs nec aliquas species intelligibiles acq
sitas: nihil post mortem intelligant. Unde ops addere q̄
aia in sui separatione a corpore recipit influxum spērū in-
telligibiliuz a natura superiori. s. diuina ſm nālez ordinē
quo experimur q̄ aia humana quanto magis a corporeis
sensibus abstrahit: tāto magis pōt esse particeps superio-
ris influxus: sicut patet in dormientibus & alienatis qui etī
am quedā futura preuident. Sic ergo anima separata po-
test animam aliam cognoscere tam per noticiam: quam de
ea acquisiuit in hac vita per aliquam similitudinem effe-
ctus ipsius qui est vita hominis: sicut per aliquam similitu-
dinem influxam a deo naturali influxu.

Et per hoc patet responsio ad p̄imum. ¶ Ad secun
dum dicendum q̄ philosophus loquitur q̄
tum ad memorari & reminisci. quod est per actus cuiusdā
potentie sensitiue vtentis organo corporali: quo corrupto
cessat actus talis potentie. Articulus. XXII.

CIrca scdm sic p̄cedit. Videt q̄ nō liceat
ab aliq̄ moriēte requirere q̄ reuelet
statū suū post mortē. Nō enī licz inq̄rere que
deus vult esse abscōdita: sz illud Eccl.3. Altio-
ra te ne q̄sieris. Sed de' vult esse absconditum
statū aie post mortē. qd pz ex hoc q̄ diuiti petēti vt Laza-
rus mitteret ad frēs suos viuētes est h denegatū: sicut dicit
Luc.16. Nō ḡ licet hoc a morientibus requirere.
¶ Sed ɔ est qd dicit .2° Mach.12. Sācta & salubris est co
gitatio pro defunctis exorare. Sed ad hoc hō p̄uocat per
hoc q̄ cognoscit necessitatē eoz: quā hēt post mortem: er-
go licitum est & scīi hoc a morientibus requirere.

Respondeo dōm q̄ cum pctm̄ sit ɔtra nām: vt pz
per Damas. in .2. lib. requirere per ipe
tionē nālis desiderij nō est pctm̄ si aliq̄ inordinatio ad-
iungat: sicut pz in sumptione cibi & potus. homo aūt nāli-
ter scire desiderat. Vñ si requirat alicuius rei noticiā non
est pctm̄: nisi forte per accñs h est per aliquā inordinationē
adiunctam: puta si per studium & inq̄sitionē alicuius scien-
tie aliquis impediat ab his qbus tenetur intendere. puta.
si p̄dicator impediat ab officio debite p̄dicationis pp̄ter
studium geometrie. aut etiam si quis inquirat aliquid co-
gnoscere superbe & p̄sumptuose de sua facultate cōfidēs:
vel si qua alia hō inordinatio circa hoc ɔtingat. Nulla au-
tem inordinatio in hac inq̄sitione videt: si aliquis requirat
a moriente cognoscere statuz suū post mortē: submittēdo
tamē hoc diuino iudicio. Unde nulla ratio videt quare de-
beat dici hoc esse peccatū: nisi forte ex dubitatiōe fidei de
futuro statu q̄si tentando inquirat. ¶ Ad illud vō qd in
ɔtrarium obr̄ dōm q̄ deus vult multa nobis sic eē abscondi
ta. quorū notitiā pp̄ijs virib' aut merito acquirere nō pos-
sumus: que tñ vult reuelari humiliter & pie querentibus:
ſm illud Mat.11. Abscondisti hoc a sapientibus & prudē-
tibus: & reuelasti ea paruulis. vnde non est mirū si supbis
fratribus supbi diuitis de' aliq̄ noluit reuelare: que tamē
vult reuelari fidelibus pie & humiliter requirentibus.

DEinde quesitū est de aia q̄tū ad penā.
Et circa hoc q̄sita sunt duo. P̄i-
mo vtrū aia possit pati ab igne corporeo. Se-
cundo vtp̄ dānati in inferno gaudeāt de penis
inimicoz suoz quos vident secum puniri.
¶ Articulus. XXIII.

CIrca p̄mū sic p̄cedit. Videt q̄ aia sepa-
rata non possit pati ab igne corporeo.
Actio. n. agentis est proportionata passioni pa
tientis. Sed actio ignis cū sit corpus physicū
est actio nālis q̄ ɔsistit in mouere. ergo nihil patit ab igne
corporeo: nisi qd mouet. Sed anima nō mouet cū sit im-
partibilis: nihil autem impartibile mouet. vt pbat in .6°
physi. (T.c.32.) ergo anima nō patit ab igne corporeo.
¶ Sed ɔ est qd diues in inferno ſm aiam existēs dicit. Cru
cior in hac flāma. vt dicit Luc.16.

Respōdeo dōm q̄ aia patit penā ab igne corporeo:
sicut fides catholica docet: q̄ aūt ignis
corpore' agat in aīas separatā: hoc nō hz ex nā sua: sz inq̄tū
est instrūm diuine iustitie: vt dicit cōmuniter. ¶ Aduertē
dū tamē est q̄ nullū instrūm agit in virtute superioris agē-
tis: nisi exercēdo aliquā actionē sibi connaturalē. aliōquin
frustra adhiberetur ad effectum: sicut serra inquantum

est instrumentū artis: facit arche fecūdo. q aqua baptisma sit instrumentū artis: facit archi secūdo. q aqua baptisma sit instrumentū vine misericordie corpora liter ablendo. sic ḡ ignis corpoream agit in aiam: vt est instrumentū vine iustitie punitiue necesse est q hoc fiat per aliquā naturam ignī corporeo cōmunicātē. Nō aūt pōt dici q ignis aliter animā cruciando vel deficando aut ignēdo ḡ ignis aliter animā cruciando vel deficando aut ignēdo q ignis aliter animā cruciando vel deficando aut ignēdo q ignis aliter animā cruciando vel deficando aut ignēdo q

suffragii fideliū. Sed distinguit᷑ vnū officiū ab alio sm̄ diuersitatē tēporū ⁊ locorū. Rōnabiliter enī institutū ē vt diuersimode de⁹ laudet᷑ sm̄ ꝯgruentiā tēporū ⁊ locorū. ⁊ iō sunt in officiis diuinis q̄ ecclesie obseruāda ē cognitas locorū etiā ꝯgruitas tēporū q̄dem obseruari nō possent si oporteret iniūgere omittenti q̄ horas diceret q̄s omisit: sicut enī in cōpletorio diceret. Iā lucis orto sydere. ⁊ in tēpore paschali diceret officiū dominice passionis qđ esset absurdū. ⁊ iō nō videt᷑ esse iniungēdū ei q̄ omisit diuinū officiū q̄ horas easdē repetat: sed aliqđ ad diuinā laudē ꝑtinens puta vt dicat septē psalmos: vel vnū psalteriū: vel aliqđ amplius sm̄ quantitatē delicti.

Ad illud vero qđ i. 3riū obijcit᷑ dicendū q̄ tēpore debito officii pretermissiaē ipotēs ad soluēdū ex debito. ⁊ iō q̄ h̄ n̄ potest facere iniungēda est ei alia pnia.

Deinde quesitū est de creatura pure corporali. Et circa h̄ q̄sita sunt duo. Primo de arcu nubiū q̄ dr̄ iris: vtrū sit signū diluuij nō futuri. 2º vtrum possit demōstratiue ꝓbari q̄ mūd⁹ n̄ sit etern⁹. Arti. XXX.

Circa primū sic ꝓcedit᷑. Videt᷑ q̄ arcus nubiū nō sit signū diluuij nō futuri. Illud n. qđ fit ex necessitate nāe nō videt᷑ eē institutū ad aliud significādū. s; arcus nubiū ꝓdit ex necessitate nāe ꝑ oppositionē solis ad nubē roridā. ḡ nō videt᷑ esse significatiuū diluuij non futuri. ¶ P̄. hō apparitiones aeris sicut iris ⁊ halo. i. circul⁹ cōtinēs solē ⁊ lunā ⁊ alia hō causant᷑ ꝑcipue ex vaporib⁹ humidis in aere existib⁹ ex q̄b⁹ sequūtur pluuie que diluuiū faciūt. ḡ apparitio iridis magis est signū diluuij futuri q̄ diluuij nō futuri. ¶ P̄. si ē signū diluuij non futuri aut est signum diluuij nunq̄ futuri aut est signū diluuij nō futuri vsq; ad aliquod tp̄s. Si āt ē signū diluuij nūq̄ futuri nō oportuisset q̄ appareret nisi semel. Si āt diluuij nō futuri vsq; ad aliqđ tēp⁹ oporteret tēpus eē determinatū. qđ q̄dē determinari nō pōt nec auctoritate scripture: nec rōne humana. ḡ frustra hō signum datur. ¶ S; cōtra est quod dr̄ gen. 9. Arcū meū ponā in nubibus ⁊ erit signū federis inter me ⁊ inter terram. ⁊ postea subdit: ⁊ nō erūt vltra aque diluuij ad delendū vniuersā carnē.

Respondeo dicēdū q̄ in his q̄ in veteri testō dicunt᷑ primo q̄dē obseruanda est veritas literalis. Sed q̄ vet⁹ testamētū est figura noui plerūq; i veteri testamēto sic aliq̄ ꝓponūt᷑ vt ipse modus loquēdi aliqđ figurate designet. Dicēdū ē ḡ q̄ q̄ cause rerū mtria sūt latētes effect⁹ aūt sunt manifestiores: ꝓponūt᷑ effect⁹ in designatione causarū. Est aūt ꝯsiderādū q̄ pluuiarū cā efficiens quidē est sol. mālis vero vapor humid⁹ eleuat⁹ ex terra ⁊ aquis p̄ virtutē solis. hec āt duo i triplici dispositiōe se ħnt. Quādoq; enim calor solis oīo supuincit vapores ⁊ exsiccat eos ita q̄ pluuie seq nō possunt: vt in egypto ⁊ in terris multū calidis nō sunt pluuie. In estate etiā ꝓpter ꝓpinquitatē solis sūt pluuie rariores: i hyeme vero frequētiores. Quādoq; vero e ꝯtrario virt⁹ solis ad h̄ vix valet q̄ vapores multiplicat sed tñ nō potest eos desiccare. ⁊ sic superabundant pluuie. ⁊ est ratio diluuij aquarū. Quādoq; vero medio mō se hz. vt scz vtus solis nō solū agetur ad eleuationē vaporū sed etiā hz victoriā sup eos: et nō tñ multiplicatur q̄ diluuiū inducere possint. neq; etiam vapores eis desiccentur pluuia nō sequat᷑. ⁊ ex hac media dispositione vel comparatione solis ad vapores causatur iris q̄ non apparet vaporib⁹ omnino desiccatis: neq; etiam eis ominoi aere superabundantib⁹. ⁊ iō iris ē signū diluuij non futuri inquantū ꝓdit ex tali causa: que repugnat diluuio. Iō aūt scriptura tali mō loquēdi vtit᷑ q̄ ꝑ iridē significat᷑ xp̄s ꝑ quē ꝓtegimur a spūali diluuio.

Ad primū ḡ dicēdū q̄ iris ꝓcedit nālr ex talib⁹ causis que repugnāt diluuio. ⁊ iō ꝯuenienter iris dr̄ esse signū diluuij non futuri. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q̄ iris pōt significare pluuias: sed nō superabūdantes vsq; ad h̄ q̄ faciāt diluuiū. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū q̄ iris semel apparēs significat q̄ tādiu n̄ erit diluuiū q̄ diu sol ⁊ vapores i eadē dispōne ꝯsistūt. ⁊ iō nō est superfluū q̄ frequēter appareat.

Articulus. XXXI.

Ad secundū sic ꝓcedit᷑. Videt᷑ q̄ demōstratiue ꝓbari possit mūdū nō esse eternū. Si n. mūdus esset eternus: nō posset cōputari numerus annorū ab initio mundi. Hic aūt numerus ascribit᷑ paschali cereo. Sic ḡ nō posset paschalis cere⁹ in ecclīa bñdici. ¶ P̄. epacte cōputant᷑ sm̄ excrescētiā annorū lunariū sup ānos solares. Si talis excrescentia ꝯputari nō posset: si mūdus eēt etern⁹. ḡ mūdus nō est eternus. ḡ demōstrari pōt q̄ mūdus n̄ sit etern⁹. ¶ Sed cōtra. Id qđ est fidei demōstrari nō pōt: quia fides est non apparentiū: vt dr̄ ad heb. xi. S; mūdū ex quodā ꝑncipio tp̄is esse creatū est fidei articul⁹. Dr̄ ⁊ ꝓphetice a Moyse dictū est. In principio creauit de⁹ celū ⁊ terrā. vt Grego. dicit in prima omel. Ezech. ḡ mūdū nō esse eternū nō pōt demōstratiue probari.

Respondeo dicēdū q̄ ea que simplici volūtati diuine subsistunt demōstratiue ꝓbari n̄ possunt: q̄ vt dr̄. i. ad Cor. 2. Que sūt dei nemo nouit nisi spūs dei. Creatio āt mūdi nō depēdet ex alia cā nisi ex sola dei volūtate. vñ ea q̄ ad ꝑncipiū mūdi ꝑtinēt demōstratiue ꝓbari nō possunt: s; sola fide tenent᷑ ꝓfetice ꝑ spūm sctm̄ reuelata: sicut apłus post ꝑmissa vba subiungit. Nobis āt reuelauit de⁹ ꝑ spūm sctm̄. Est aūt valde cauendū ne ad ea que fidei sūt aliq̄s demōstrationes adducere presumat ꝓpter duo. Primo q̄dē q̄ in h̄ derogat excellentie fidei. cuius veritas omnē rōnē humanā excedit sm̄ illud Eccl. 3. Plurima supra sensū hoīs ostēsa sūt tibi: que aūt demonstratiue ꝓbari possunt rōni hūane subdūt᷑. Scdo q̄ plerūq; tales rōnes friuole sūt: dant occasionē irrisionis infidelib⁹: dū putāt q̄ ꝑ rōnes hō his q̄ sunt fidei assentiam⁹ ⁊ h̄ expsse apparet in rōnib⁹ hic iductis: que derisibiles sunt ⁊ nulli⁹ momēti. ¶ Qđ n. ꝑmo iducit de cereo paschali nō hz robur nisi auctoritatis. ꝓbare aūt ꝑ auctoritatē nō est demōstratiue ꝓbare: s; fidē vel opinionē facere. ⁊ tñ multo esset validior auctoritas sacre scripture q̄ benedictio paschalis cerei ꝑsertim cum sine ascriptiōe annorū mundi cereus paschalis benedici possit. Non enim est de necessitate paschalis cerei talis ascriptio. Vñ in multis terris nō est ꝯsuetū q̄ aliqđ cereo ascribat᷑. ¶ Qđ et 2º oppōit᷑ derisibile est. nō enī excrescētie ānorū lunarium ad solares ꝯputant᷑ ab initio mūdi: s; ab aliq̄ determinata radice. puta ab aliqua oppositiōe solis ⁊ lune. vel ab aliqua coniunctione. vel ab aliquo hōi sicut est in omnibus aliis computationibus astronomicis.

¶ Incipit quodlibet quartū Articul⁹. I.

Quesitum est de rebus diuinis ⁊ hūanis. Circa res diuinas q̄sitū ē primo de essentialib⁹. Scdo de ꝑsonalib⁹. Circa essentialia q̄situ est. Primo de scia dei. Scdo de ei⁹ potentia. ¶ Circa scientiā q̄situ est vtrū in deo sint plures idee. Et videt᷑ q̄ sic. Dicit enī aug. lib. 83. q̄. q̄ deus singula ꝓprijs rōnib⁹ creauit: ⁊ alia rōne homo ⁊ alia rōne equū. Sed rōnes rerū i mēte diuina dicunt᷑ idee. vt patet ꝑ Aug. ibidē. ḡ sunt plures idee. ¶ P̄. sm̄ h̄ nos aliqua distincta q̄ deus earū distinctionē cognoscit aūt earū distinctionē in seipso. ergo distinctarum rerum sunt in deo plures ⁊ distincte idee.

¶ Sed 3. Oē nomē qđ i diuinis dr̄ aut est eēntiale vt de⁹: aut ꝑsonale vt pr̄. aut notionale: vt generās. S; h̄ nomen idea neq; est ꝑsonale neq; notionale. quia nō conueniret trib⁹ ꝑsonis. ḡ ē nomē eēntiale. s; nullū essentiale multiplicat᷑ i diuinis. ḡ nō possum⁹ dicere q̄ in deo sint plures idee.

Respondeo dicēdū q̄ duplex est pluralitas. Una q̄dē est pluralitas rerū. ⁊ sm̄ h̄ nō sunt plures idee in deo. Nominat enī idea formā exemplarē. Est aūt vna res que est oīum exemplar. s. diuina essentia: quā oīa imitantur: inq̄tū sunt ⁊ bona sunt. Alia vero pluralitas est s; intelligētie rōnē. Et scdm̄ hoc sunt plures idee: s; enī oēs res inq̄tū sunt diuinā essentiā imitent᷑. nō tñ vno ⁊ eodē mō oīa imitātur ipsā: sed diuersimode ⁊ scdm̄ diuersos gradus. Sic ergo diuīa eēntia sm̄ q̄ ē imitabilis hoc mō ab hac creatura est ꝓpria rō ⁊ idea hō creature: ⁊ similiter de alijs. vñ sm̄ hoc sunt plures idee sm̄ q̄ intelligitur diuina eēntia scdm̄ diuersos respect⁹ quos res habēt ad ipsam eam diuersimode imitantes. hō aūt respect⁹ nō solū intelligunt᷑ ab itellectu creato: sed etiā ab intellectu increato ipsi⁹ dei. Scit n. deus ⁊ ab eterno sciuit q̄ diuerse creature diuersimode essent ei⁹ essentiā imitature. ⁊ s; hoc ab eterno fuerūt in mente diuīa plures idee. s. rōnes ꝓprie rerū itellecte in deo. Hoc enī significat nomē idee: vt sit scilicet q̄dā forma intellecta ab agente: ad cuius similitudinē exteri⁹ op⁹ ꝓducere intendat. sicut edificator in mente sua ꝯcipit formā domus: que est quasi idea dom⁹ i mā fiēde.

Ad primū ḡ dicēdū q̄ aug. itelligit eē aliā ⁊ aliam rōnē scdm̄ diuersitatē respectuū vt dictū est. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q̄ cū dr̄ scdm̄ h̄ res sūt distincte: put de⁹ earū distinctionē cognoscit. hec locutio est duplex. qđ enī dr̄ scdm̄ q̄ deus cognoscit pōt referri ad cognitionē diuinā ex parte cognoscētis. vel ex pte cognoscētia. Si ex pte cogniti: sic vera est locutio. est enī sensus q̄ hoc mō res sunt distincte: sic de⁹ cognoscit eas esse distinctas. Si vero referat᷑ ad cognitionē ex pte cognoscentis. sic locutio falsa est. erit enī sensus q̄ res cognite illum modū distinctionis habent in intellectu diuino: quē habent i seipsis: quod falsū est. quia in seipsis res sunt diuise essentialiter. nō aūt in intellectu diuino. sicut etiā res in seipsis sunt māliter. in intellectu aūt diuino immāliter. ⁊ in hoc vltimo sensu ꝓcedebat obō. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū q̄ rō illa ꝓcedit de pluralitate reali. talis enī pluralitas in nominibus eēntialib⁹ nō inuenit᷑: sed solū pluralitas q̄ est sm̄ intelligētie rationem.

Deinde quesitū est de potētia dei. Et primo vtrū in deo sit virt⁹. 2º de quodā effectu diuine virtutis. vtrum s. aque sint sup celos. Tertio ad qđ vt⁹ diuīa se extēdere possit. Articul⁹. II.

Ad primuz sic ꝓcedit᷑. Videt᷑ q̄ i deo nō sit virt⁹. q̄ vt ph̄s dicit in ꝑmo de celo. (Tex. co.) Uirtus est vltimum potētie. sed diuina potētia nō hēt vltimū: s; infinita. ḡ in deo non est virtus.

¶ S; 3. Oē imediatū operādi ꝑncipiū virt⁹ est. Operatio. n. oīs a virtute aliq̄ ꝓcedit. s; i deo ē aliqđ imediatū operādi principiū: q̄ de⁹ imediate aliq̄ operat᷑. ḡ in deo est virtus.

Rñdeo dicēdū q̄ vt⁹ quecūq; accipiat᷑ significat ꝑfectionē complementum. Et ide ē q̄ vt⁹ vniuscuiusq; rei est que bonū facit habentē: ⁊ op⁹ eius bonū reddit: vt dicit᷑ in 2. ethi. sic enī ostendit᷑ potētia esse completa: qm̄ agens est ꝑfecti ⁊ actio ꝑfecta. Cū ergo potentia dei sit maxie cōpleta potissime i deo virtus inuenit᷑. vñ dr̄ sapien. 12. Uirtutē ostēdis tu qui nō crederis in virtute cōsumat⁹ ⁊ in ps. Magn⁹ dn̄s ⁊ magna virt⁹ eius.

Ad primū ergo dicēdū q̄ q̄uis virtutes notificant᷑ nō ꝑ aliqđ qđ de virtute eēntialiter ꝑducet᷑. sed ꝑ id ad qđ virtus ordiāt᷑. Ab eo enī spēm hz sic aug. dicit. q̄ fides est credere qđ nō vides. Credere enim nō est ipsa fides: sed act⁹ ad quē fides ordināt᷑. Et h̄ mō ph̄s diffinit virtutē cum dicit: q̄ virt⁹ ē vltimū potentie: q̄ s. virt⁹ rei attendit᷑ in ordine ad h̄ in quod vltimo potest: sicut virt⁹ eius qui potest ferre centū libras. vt ipse ibidē dicit: non cōsistit in hoc vt ferat decē. sed in hoc q̄ ferat illō vltimū in quod vltimo potest. s. centū. Sic ergo virtus cuiuslibet rei nō attendit᷑ in vno eorū: que potest: sed respectu toti⁹ quod potest. Uirt⁹ ergo diuina nō potest attendi s; aliqđ vnū opus ipsius: q̄ nullū op⁹ eius est qđ adeq̄t ei⁹ virtutē: vt de⁹ ampli⁹ facere nō posse. sed virtus eius attendit᷑ sm̄ totū in qđ potest. hoc aūt est infinitū: q̄ s. deus infinita facere potest. vñ ⁊ virt⁹ dei est infinita. ⁊ h̄ē vltimū ei infinita posse. sic virtuti finite ē vltimū aliq̄ determinata posse.

Articulus. III.

Ad secunduz sic ꝓcedit᷑. Videt᷑ q̄ aque dicātur verā spēm aque elemētaris super celos existās. Homo enim dr̄ minor mūdus ꝑ similitudinē quā habet cū mūdo maiori. Sed videm⁹ q̄ in corpe humano supponit᷑ cerebrū: qđ hz nāz aque: cordi: qđ hz ꝓprietatē ignis: in quo est fons nālis caloris. ergo et i mūdo maiori aq̄ supponit᷑ alijs elementis. Et hec rō videt᷑ Aug. in. xi. de ciui. dei. vbi dicit de q̄busdā q̄ pōderib⁹ elemētorū mouent᷑: ⁊ ideo n̄ putant aquarū fluidā grauem q̄ nāim in superiorib⁹ mundi locis potuisse ꝯsistere: s; rōnes suas si ipsi hominē facere potuissent: nō ei ptuitā qđ grece flegma dicit᷑ ⁊ tāq̄ in elemētis corpis nři aquarū vicē obtinet: in capite ponerēt. ¶ Sed ꝯtra ptes mūdi sunt optime ⁊ ordinatissime disposite sm̄ suā nām. Sed id qđ habet speciem aq̄ nāliter est pōderosū. ⁊ ita nālr subsidet corporib⁹ leuib⁹ aeri ⁊ igni. Nō ḡ aliqđ hēs verā speciē aque supra celos existit.

Respondeo dicēdū q̄ in sacra scriptura que mētiri nō pōt expresse dr̄ aquas eē supra celū. Dicit᷑ enī gen. i. Quod diuisit aq̄s que sunt sub firmamēto ab aq̄s que sunt supra firmamētū. Et in ps. dr̄. Aque q̄ sup celos sunt laudent nomē dn̄i. ⁊ iō sicut aug. dicit in 2º sup gen. ad literam. Quoquo mō vel qualescūq; aq̄ ibi sint: eē ibi eas minime dubitem⁹. Maior q̄ppe ē scripture hui⁹ auctoritas q̄ oīs humani generis capacitas. Sed sicut aug. ꝑmo eiusdē libro dicit. Turpe est nimis ⁊ periculosum atq; maxie cauendū. vt xp̄ianū de his reb⁹ s. nālib⁹ q̄si sm̄ xp̄ianas literas loquentē ita delirare q̄libet infidelis audiat. vt quēadmodū dr̄ toto celo errare ꝯspiciens risum tenere vix possit: ⁊ nō tam molestū est q̄ errās homo deridet᷑. sed q̄ auctores nostri ab eis q̄ foris sunt talia sensisse credūtur: ⁊ cū magno eorū exitio de quorū salute satagim⁹ tanq̄ indocti reprehendunt᷑ atq; respuunt᷑. ⁊ ideo sicut ipse subiungit multiplices expositiōes ipse posuit in libris genesis. vt sic accipiat᷑ vna expositio q̄ alteri expositiōi nō ꝑiudicet᷑ que forte melior est. Sic ergo qđ dicit᷑ de aquis supra celos existētib⁹ multipliciter intelligi potest. Uno⁹ vt ꝑ firmamētū vel ꝑ celos nō intelligam⁹ firmamentū vel celū in quo sunt sydera sed hunc aerem in quo aues volare dicunt᷑: supra quē aerē aque vaporabiliter eleuant᷑ ⁊ exinde pluuie generant᷑. Et de hac expositiōe dr̄. Augustin⁹ in 2º super gen. ad literam. Hanc cōsiderationē dignissimam iudico. Quod enī dicit᷑ neq; cōtra fidē est ⁊ in ꝓmptu posito documēto credi pōt. Si aūt per firmamentum vel celos intelligat᷑ firmamentū vbi sunt sydera positas scienda est q̄ de hoc firmamēto diuerse opiniones

fuisse. Quidam enim posuerunt firmamentum illud ex quatuor elementis compositum quod videtur esse positio Empedoclis. et secundum hoc nihil prohibet dicere supra hoc celum sydereum esse aquas elementares tanquam simpliciores: supra eas celum igneum a quo vocatur celum empireum. Alia autem positio est quod celum vel sit igneae nature sicut posuit Plato. vel non sit de natura quatuor elementorum sed habens aliam naturam sicut posuit Arist. Utrorumque istorum suppositione secundum videtur supra firmamentum illud aquam elementarem manifeste esse indispositam. Nunc enim sicut augu. dicit in 2o. super gen. Quemadmodum deus instituerit naturas rerum nos convenit querere non quid in eis vel ex eis miraculum potentie sue velit operari sed tamen aliquales aquas supra hoc firmamentum ponere possumus. uno modo ut per aquas intelligamus totam materiam corporalem sicut accipitur in principio gen. secundum expositionem aug. Et ideo secundum hunc intellectum non est aliud dicere quam aliquid de materia corporali super hos celos existere: et hoc etiam a dictis philosophorum modernorum non discordat: qui ponunt supra octauam speram in qua sunt stelle: aliam speram in qua nulla est stella. et hanc expositionem ponit Aug. super gen. contra manicheos. Alio modo potest dici quod sicut celum empireum dicitur igneum: non quia habeat speciem ignis: sed propter splendorem. ita et aque super celos dicuntur: non quia habeant speciem aque sed quia habent diaphaneitatem ad modum aque. ut sic supremum celum secundum quod empireum dicitur sit totum splendidum. secundum autem quod aqueum dicitur sit totum diaphanum. Tertium autem celum quod dicitur sydereum sit partim lucidum partim diaphanum. Sic ergo secundum quamcunque opinionem potest veritas sacre scripture saluari diversimode. Ubi non est contradictio sensus sacre scripture ad aliquid horum.

Ad primum ergo dicendum quod homo assimilatur maiori mundo quantum ad aliquid: scilicet inquantum constat ex corporali et spirituali natura sicut et totum universum. non tamen quantum ad omnia assimilatur universo. Ordo enim partium in homine non est secundum quod exigit totum nature sed prout exigit ratio finis. Ponitur enim cor in medio: ut ex eo diffundantur operationes vite de facili per totum corpus. Cerebrum autem ponitur in supremo ut operationes animales que ibi quodammodo perficiuntur non impediantur per diversas corporis transmutationes. sicut etiam ordo cognitionis humane non est secundum ordinem naturalem cognoscibilium: sed quo ad nos. Aug. autem non inducit hoc asserendo sed obuiando his qui scripturam praue interpretantur.

Deinde considerandum est de his ad que diuina potentia se extendere potest. Et circa hoc queruntur duo. Primo utrum deus possit aliquid in nihilum redigere. Secundo si aliquid esset in nihilum redactum: utrum deus possit illud reparare idem numero. Articulus. IIII.

Ad primum sic procedebatur. Videtur quod deus possit aliquid in nihilum redigere. Equalis enim est distantia non entis ad ens: et entis ad non ens. Sed deus potest ex nihilo aliquid facere. ergo deus potest ex aliquo facere nihil.

Sed contra. deus non potest esse causa defectiva. Sed causa que facit tendere in non esse: est causa defectiua. ergo deus non potest redigere aliquid in nihilum.

Respondeo dicendum quod de potentia dei dupliciter loqui possumus. Uno modo absolute considerando eius potentiam. Alio modo considerando ipsam in ordine ad sapientiam vel prescientiam suam. Loquendo ergo absolute de dei potentia sic deus potest universas creaturas redigere in nihilum. Cuius ratio est quia creaturas non solum producit in esse sed etiam per actionem dei conservantur in esse secundum illud ad hebre. i. Portans omnia verbo virtutis sue. Unde aug. dicit. 4. super gen. ad literam. Ex virtute dei si aliquando ab eis que creata sunt regendis cessaret simul et illorum cessaret species: omnisque natura concideret. Sicut autem deus sua voluntate agit et non ex necessitate nature ad rerum productionem. ita etiam ad earum conservationem. et ideo posset subtrahere suam actionem a rebus conseruandis. et hoc ipso omnia in nihilum deciderent. Si vero loquamur de potentia dei in ordine ad eius sapientiam et prescientiam: sic non possibile fieri quod res in nihilum redigantur: quia non habet hoc eius sapientia. Creauit enim deus ut essent omnia. ut dicitur sap. i. et in libro (cedemus.

Primum ergo concedimus secundum quod procedit de potentia absoluta. Ad 2m dicendum quod causa defectus alicuius potest esse aliquid dupliciter. Uno modo ex propria intentione: sicut cum aliquid subtrahendo lumen causat tenebras. et hoc modo non oportet quod sit causa defectiva illud quod causat defectum. Sic autem deus potest esse alicuius defectus causa: vel excecationis vel obdurationis: vel etiam annihilationis si vellet. Alio modo aliquid potest esse defectus preter intentionem. et sic semper oportet quod causa defectus defectiva. quia ex defectu agentis contingit quod non inducat perfectionem in suo effectu: et sic deus nullo modo potest esse causa defectus vel tendendi in non esse. Articulus V.

Circa secundum sic proceditur. videtur quod deus non possit id quod in nihilum redactum est idem numero reparare. Dicit enim philosophus 2o de generatione (T.c.70.) quod ea quorum substantia corrumpitur non reiterantur eadem numero. Sed eorum que in nihilum rediguntur substantia corrumpitur. ergo eadem numero iterari non possunt.

Sed contra est quod aug. dicit 4. de ci. dei. Si caro humana omnino perisset modis: nec ulla eius materies in ullis latebris permansisset unde si vellet eum repararet omnipotens. Sed si nulla materia remanente de corrupto quod corrumpitur in nihilum redigitur. ergo deus id quod in nihilum redactum est potest idem numero reparare. Praeterea differentia est causa numeri. sicut Dam. dicit. Sed nihilum non facit aliquam differentiam: quia non entis non sunt species et differentie secundum philosophum. ergo id quod reparatur a deo potest esse unum et idem numero cum eo quod in nihilum fuerit redactum.

Respondeo dicendum quod in his que in nihilum redigi possunt est quedam differentia attendenda. quedam enim sunt quorum unitas in sui ratione habet durationis continuitatem. sicut patet in motu et tempore. ideo interruptio talium directe contrariatur unitati eorum secundum numerum. Ea vero que contradictionem implicant non cadunt sub numero deo possibilium. quia deficiunt a ratione entis. et ideo si hec in nihilum redigantur: deus ea non potest eadem numero reparare. Hoc enim esset facere contradictoria simul esse vera. puta si motus interruptus esset unus. Alia vero sunt quorum unitas non habet in sui ratione continuitatem durationis. sicut unitas rerum permanentium: nisi per accidens inquantum eorum esse subiectum est motui. Sic enim mensurantur huius tempore: et eorum esse est unum et continuum secundum continuitatem temporis. et quia naturale agens non potest producere sine motu: inde est quod naturale agens non potest reparare eadem numero si in nihilum redacta fuerint: vel si fuerint secundum substantiam corrupta. Sed deus potest reparare huiusmodi: quia in eius potestate est quod producat effectus sine medio. et ideo potest ea eadem numero reparare etiam si in nihilum elapsa fuerint.

Unde patet responsio ad primum et secundum. Ad tertium dicendum quod per hoc quod aliquid in nihilum redigitur non est differentia alicuius entis ... ducatur in nihilum interrumpitur continuitas ... que pertinet ad unitatem motus et eorum que ... tur ad motum.

Deinde quesitum est de personalibus que pertinent ad personam filii. Primo quantum ad naturam diuinam. 2o quantum ad naturam assumptam. Circa primum quesita sunt duo. Primo utrum pater eodem verbo dicat se et creaturam. 2o utrum filius sua filiatione distinguatur a spiritu sancto. Articulus VI.

Ad primum sic proceditur. videtur quod pater non eodem verbo dicat se et creaturam. Dicere enim se soli patri convenit: ut Aug. dicit 7 de tri. Sed dicere creaturam convenit toti trinitati. ca. n. quod importat respectum ad creaturam toti trinitati convenit: ut patet per Dio. 2 c. de di. no. ergo pater non eodem verbo dicit se et creaturam. Praeterea creatura procedit a deo per modum voluntatis. Filius autem quod est verbum quo pater dicit seipsum procedit a deo per modum nature: ut Hyl. dicit in libro de synodis. Omnibus creaturis substantiam voluntas dei attulit. Filio autem naturam dedit nativitas. ergo non est idem verbum quo pater dicit seipsum et quo dicit creaturam.

Sed contra est quod aug. dicit 2. sup. Gen. ad litteram. Et dixit et facta sunt. i. verbum genuit in quo erat ut fieret creatura. Sed verbum genuit dicens seipsum: ergo idem est verbum quo dicit seipsum et quo dicit creaturam.

Respondeo dicendum quod sicut Aug. dicit 15 de tri. Verbum dei repetitur aliqualiter per verbum nostri intellectus. quod nihil est aliud quam quedam acceptio actualis notitie. eo. n. id quod scimus actu considerando concipimus hoc verbum nostri intellectus est. Et hoc est quod verbo exteriori significamus. sed quia non totum id quod habitu scimus actu mente concipimus sed de uno intelligibili mouemur ad aliud inde est quod in nobis non est unum solum verbum mentale secundum multa que nullum adequat nostram scientiam. Sed deus quicquid scit actu intelligit. Et ideo in mente eius non succedit verbum verbo: et sicut eadem scientia scit se et omnia alia ita etiam eodem verbo exprimit seipsum et omnia alia: nec esset eius verbum perfectum. ut aug. in eodem libro dicit: si aliquid minus esset in eius verbo quam in eius scientia. unde quicquid pater scit totum unico suo verbo dicit: et sic necesse est quod idem verbum sit quo dicit seipsum et quo dicit creaturas.

Ad primum ergo dicendum quod dicere si proprie sumatur est producere verbum quod soli patri convenit: et ideo si dicere in diuinis proprie sumatur: solus pater dicit: quia solus ipse generat verbum. Hoc enim verbo exprimitur quicquid tota trinitas scit: quia trium personarum est una scientia: et hac ratione verbum importat respectum ad creaturam inquantum est expressio quedam scientie qua pater cognoscit hoc cum aliis personis de creatura. Ad 2m dicendum quod aliud est verbum et aliud quod per verbum. hoc enim verbo quod est lapis significatur res que non est verbum sed corpus. unde nihil prohibet creaturam procedere a deo per modum voluntatis. Verbum autem quo dicitur creatura per modum nature. Articulus. VII.

Circa secundum sic proceditur. videtur quod filius distinguatur filiatione a spiritu sancto. Eodem enim modo aliquis constituitur et ab alio distinguitur. Sed persona filii constituitur filiatione: quia proprietas est persona. In 1. constituens personam filii quod filiatione distinguitur a spiritu sancto. Praeterea quod Boetius dicit in li. de tri. quod sola relatio multiplicat trinitatem. Et Ansel. dicit in lib. de processione spiritus sancti. quod ibi sola distinguuntur persone diuine: ubi occurrit relationis oppositio. Sed filius non opponitur relatione spiritui sancto filiatione sed solum patri. ergo filius non distinguitur filiatione a spiritu sancto sed solum a patre.

Respondeo dicendum quod hoc modo se habent proprietates personales in diuinis ad distinguendum personas sicut se habent in rebus creatis forme substantiales ad distinguendum ipsa supposita. sic ... quod a creaturis exemplata ad deus assumpta non omnia similia sunt. In rebus autem naturalibus distinguuntur aliqua per formam suam ab alio dupliciter. Uno modo secundum directam oppositionem forme ad formam: et hoc modo distinguitur unumquodque res naturalis ab omnibus speciebus sui generis que habent formas oppositas secundum quod genus diuiditur oppositis differentiis: sicut lapis distinguitur sua forma ab omnibus aliis speciebus lapidum. Alio modo distinguitur res naturalis per suam formam secundum hoc quod non habet hoc modo quod hec aliquid formam naturalem distinguitur ab omnibus non habentibus formam illam. sicut lapis ratione sue forme naturalis distinguitur non solum ab aliis generibus lapidum sed a speciebus animalium et plantarum. Sic ergo dicendum quod filius sua filiatione distinguitur quidem a patre per oppositionem relatiuam filiationis ad paternitatem: sed a spiritu sancto distinguitur filiatione per hoc quod spiritus sanctus non habet filiationem qua filius est. Et per hoc patet responsio ad obiecta. Articulus. VIII.

Deinde quesitum est de filio quantum ad naturam assumptam. Et circa hoc quesitum est utrum sit unum numero corpus Christi affixum cruci et iacens in sepulchro. Et videtur quod non: quia quecumque differunt specie differunt numero. sed corpus Christi appensum in cruce et iacens in sepulchro differt specie eo modo quo mortuum et viuum differunt specie. ergo non est unum et idem numero.

Sed contra. Quecumque sunt unum et idem supposito vel hypostasi sunt unum et idem numero. Sed corpus Christi iacens in sepulchro et appensum cruci est unum et idem supposito sive hypostasi quia hypostasis verbi dei nunquam separata est ab eius corpore. Ergo corpus Christi est unum et idem numero appensum cruci et iacens in sepulchro.

Respondeo dicendum quod circa hoc cauende sunt due damnate hereses: quarum una est arrianorum qui ponebant Christum animam non habuisse sed verbum fuisse corpori loco anime. per consequens posuerunt quod verbum separatum est in morte a corpore: sicut manifeste patet in quodam sermone arrianorum contra quem Augustinus disputat. Alia vero est heresis galanitarum que fuit in sexta synodo damnata. Qui cum ponerent unam naturam compositam ex diuinitate et humanitate: posuerunt illam naturam simpliciter incorruptibilem: et ita posuerunt corpus Christi simpliciter incorruptum: non solum corruptione putrefactionis quod fides catholica tenet secundum illud ps. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem: sed et corruptione que pertinet ad rationem mortis: quod est impium ut patet per Damas. in 3. lib. Sic ergo ad excludendum primam heresim oportet nos ponere identitatem suppositi in corpore Christi appenso cruci et posito in sepulchro. Ad excludendum vero secundam heresim oportet nos ponere veram differentiam mortis et vite. Sed quia prima unitas maior est quam secunda differentia: dicendum est quod est idem numero corpus Christi appensum cruci et iacens in sepulchro.

Ad primum ergo dicendum quod ratio illa non tenet in corpore Christi propter unitatem hypostasis. Articulus. IX.

Deinde quesitum est de rebus humanis. Et primo de gratia. Secundo de sacramentis. Tertio de actibus humanis.

Circa primum querebatur utrum deus semper faciat nouam gratiam. Et videtur quod sic. Aug. enim 8. sup. Gen. ad litteram comparat infusionem gratie illuminationi. Sicut inquit aer presente lumine non factus est lucidus sed fit: quia si factus esset: non fieret sed etiam absente lumine lucidus maneret: et sic homo deo presente illuminatur absente autem continuo tenebratur: a quo non locorum interuallis sed voluntaria auersione disceditur. Sed sol semper facit nouum lumen in aere: ergo deus semper facit nouam gratiam in anima.

Sed contra. Nobilioris creature nobilius est esse. sed gratia est nobilissima creatura: quia est perfectio nature rationalis creature. ergo eius esse est nobilissimum. non ergo durat solum in momento: ita quod semper deus faciat nouam gratiam.

Respondeo dicendum quod duplex est actio. Quedam que fit cum motu: et talis actio semper

est cum aliquo [illegible] q semper in motu aliquid fit: t aliquid [illegible] accedit ad terminum t recedit a termino. t p hoc pha dicit in .8. phy. (T. c. 58.) q in oi motu est quodamo fieri t corrupi. Alia autem actio q in oi motu est [illegible] est que e sine motu q simplicem educationem forme inducens. [illegible] est que [illegible] formam recipientis dispositio: t talis actio [illegible] in principio quidem est cum innovatione: sz q de novo acquiritur forma in subiecto. Sz continuatio ipsius actionis sicut unitio [illegible] motus adiuncti sed simpliciter illustris sine educatione [illegible] etiam nullam hz innovationem: t hoc modo causatur gratia a deo in aia. ¶ Unde dicendum est q quamdiu durat gratia in aia deus in aia operatur causans eam. non est ita q faciat semper novam gratiam: t q singulis momentis cepta corrupatur sz q eadem gratiam quam primo infudit semper operatur in aia conservando ipsam. q quidem difficile est ad intelligendum nisi valentibus abstrahere considerationem suam ab actionibus que sunt cum motu in quibus semper aliquid innovatur: ut dictum est.

Ad primum ergo dicendum q lumen semper fit in aere: quia semper actione solis illuminatio conservatur: non q semper fiat aliud t aliud lumen.

Deinde quesitum est de sacramentis gratie. Et primo de sacramento penitentie. utrum per absolutionem sacerdotis remittatur culpa. Secundo de sacramento matrimonii utrum vir possit accipere crucem si timeatur de incontinentia uxoris non valentis virum sequi. Articulus. X.

Ad primum sic procedebatur. videtur q per absolutionem sacerdotis culpa remittatur. Dicit enim Hugo de sancto victore in libro de sacramentis. Ut sententiam petri sequitur sententia celi. Sed sententia celi est de remissione culpe. Ergo remissio culpe sequitur per sententiam petri: que est sacerdotis absolutio. ¶ Preterea sacra sunt medicine contra peccata. Sed per medicinas sanantur vulnera vel egritudines. Ergo egritudo vel vulnus peccati sanatur per sacramentum penitentie. Sed sacramentum penitentie consummatur in hoc q dicit. Ego te absolvo. sicut sacramentum baptismi in hoc q dicit. Ego te baptizo. ergo per absolutionem sacerdotis dimittitur culpa.

¶ Sed contra est q per solam contritionem dimittitur peccatum. secundum illud ps. Dixi confitebor adversum me iniustitias meas domino: t tu remisisti impietatem peccati mei. Sed contritio precedit absolutionem sacerdotis: quia sacerdos non debet aliquem absolvere nisi estimet eum contritum. ergo remissio culpe precedit absolutionem sacerdotis. Non ergo per absolutionem sacerdotis culpa remittitur.

Respondeo dicendum q sacramenta dupliciter operantur. Uno modo secundum q exhibentur in actu. alio modo secundum q habentur in voto. t hoc ideo quia sacramenta operantur ut instrumenta divine misericordie iustificantis. Dei autem est respicere ad hominis cor. secundum illud .i. Regum .16. Homines vident ea que patent. Deus autem intuetur cor. t ideo quia res naturales non agunt nisi prout actualiter [illegible] agunt etiam secundum q sunt in voto: sed plenius sacramentalem effectum inducunt quando actu exhibentur sicut patet in baptismo. Nam cathecuminus si sit adultus t habeat baptismum in voto iam consequitur effectum baptismi quantum ad emundationem a peccato t collationem gratie que est principalis effectus eius. Sz qui actu baptismum suscipit consequitur plenius quosdam sacramentales effectus: quia suscipit caracterem t remissionem totius pene. Si quis autem esset qui non prius haberet baptismum in voto quam actu baptizaretur sicut [illegible] in pueris: [illegible] per baptismum gratiam remissionem culpe. t eodem modo alius sacramenti effectus: t hoc [illegible] contingeret in adulto si sit cum baptizaretur votum baptismi habere inciperet. t idem est etiam in sacramento penitentie. quod consummatur in dispensatione ministri absolventis. Cum enim aliquis actu absolvitur consequitur plenarie sacramenti effectum: sed si antequam absolvatur habeat hoc sacramentum in voto: quia scilicet proponit se subiicere clavibus ecclesie: iam virtus clavium operatur in ipso: t consequitur remissionem culpe. Si quis tamen in ipsa absolutione incipit conterri clavibus ecclesie habens in voto: in ipsa absolutione sacerdotis culpa ei dimittitur per gratiam que infunditur in hoc sacramento sicut t aliquibus sacramentis confertur gratia. vel quia contingit q aliquis non perfecte contritus fuerit clavibus [illegible] gratiam contritionis consequitur. hoc modo non ponit obicem spiritui sancto. t idem est in aliquo sacramento nove legis in quibus gratia confertur. ut sit esse differentia inter baptismum t penitentiam propter hoc q sacramentum penitentie semper exhibetur adultis in quibus [illegible] contritio precedit tempore confessionem t absolutionem. baptismus autem multotiens confertur pueris in quibus votum baptismi non precedit, [illegible] apparet: si etiam baptismus exhiberetur adultis.

Ad primum ergo dicendum q verbum Hugonis non est sic intelligendum: quasi sententia petri in sacerdote absolutione precedat tempore sententiam celi. dei remittentis culpam: sed quia sententia Petri approbat sententiam dei. ¶ Ad secundum sic dicendum q medicina sacralis operatur non solum cum adhibita: sed etiam in proposito existens: t ideo quandoque sanatio vulneris precedit sacramentalem absolutionem. ¶ Ad tertium dicendum q nunquam potest esse vera contritio sine voto clavium ecclesie: quantumcumque sit dolor de peccato preterito t propositum abstinendi in futurum: t ideo in contritione culpa remittitur. Articulus. XI.

Ad secundum sic proceditur. Videtur q vir possit accipere crucem ad transfretandum ultra mare nolente uxore si de eius incontinentia timeatur. Non debet enim homo permittere propriam salutem pro salute aliena. Sed homo procurat salutem propriam per hoc q cruce signatur: consequens plenam remissionem peccatorum: ergo non debet hoc permittere ut provideat saluti uxoris. ¶ Sz contra est quod aug. dicit. Si abstines sine uxoris voluntate tribuis ei fornicationis licentiam: t peccatum illius tue imputabitur abstinentie: sz accipiendo crucem impeditur a redditione debiti: ergo videtur q peccatum uxoris si contingat viro imputetur.

Respondeo dicendum q ea que sunt necessitatis non sunt permittenda propter ea que sunt supererogationis [illegible] voluntaria. Unde etiam dominus Math. 15. reprehendit phariseos qui docebant permittere mandatum de honorando parentes: ut aliquis voluntarie oblationes deo offerrent. Ex necessitate autem viro imminet ut gerat curam uxoris: quia caput mulieris est vir: ut dicitur .i. ad Cori. xi. Sed q accipiat crucem ad transfretandum subiacet proprie voluntati. Unde si uxor sic talis que sequi non possit propter aliquod legitimum impedimentum: [illegible] incontinentia timeatur non est ei consulendum ut accipiat crucem t dimittat uxorem. secus autem est si uxor continere voluntarie proponat: vel velit t possit sequi virum suum.

Ad primum ergo dicendum q hoc etiam ad salutem propriam viri pertinet ut gerat curam de salute uxoris que viri regimini committitur.

Deinde quesitum est de actibus humanis. Et primo de actibus pertinentibus ad prelatos. Secundo de actibus que pertinent ad omnes. Pertinet autem ad prelatos precipere dispensare in precepto excommunicare rebelles: [illegible] precepta t beneficia ecclesiastica conferre. Unde circa primum queruntur quatuor. Primo de obedientia ad preceptum prelatorum: utrum s. religiosus teneatur obedire prelato suo precipienti ei in virtute obedientie q revelet ei crimen [illegible] occultum. Secundo circa dispensationem utrum papa possit dispensare in bigamia. Tertio circa excommunicationes. utrum aliquis teneatur vitare excommunicatos illos de quorum excommunicatione etiam inter peritos est diversa sententia [illegible] centibus eos excommunicatos esse: t aliis non esse. Quarto circa collationem beneficiorum: utrum prelatus ecclesie licite possit dare beneficium consanguineo suo ydoneo existenti: si eius facultate occurrat ei alius magis ydoneus. Articulus. XII.

Ad primum sic proceditur. Videtur q subditus non teneatur obedire prelato precipienti revelationem criminis occulti. Nullus enim tenetur obedire alicui in hoc quod non subditur eius iudicio. Sed occulta non subduntur iudicio humano: sed soli iudicio divino: ergo circa eorum revelationem nullus tenetur obedire prelato precipienti.

¶ Sed contra est q prelatus in capitulo religiosorum potest precipere id quod iudex secularis vel ecclesiasticus potest exigere iuramento. Sz quicumque iudex secularis vel ecclesiasticus exigit iuramentum ab aliquo: ut revelet id quod scit de aliquo occulto: ut dicit quedam decretalis de purgationibus: ergo pari ratione ipse prelatus in capitulo potest etiam religiosis precipere in virtute ipsius obedientie: ut dicat ei si quid sciat de aliquo crimine occulto.

Respondeo dicendum q peccatum dupliciter potest esse occultum. Uno modo simpliciter: ita s. q ad multorum noticiam nullo modo pervenit: t tale peccatum occultum nocet soli facienti: t ideo tale peccatum occultum fratris scit solum hoc debet intendere ut fratris peccantis salutem procuret. vel instituitur a domino ordo correctionis fraterne: ut primo quidem corripiat aliquis fratrem occulte peccantem inter se t ipsum solum postmodum adhibeat duos vel tres testes: t tunc tandem si non corrigatur dicat ecclesie. Contra quem ordinem si prelatus precipiat ut peccatum fratris occultum ei dicatur: non est obediendum: t ipse peccat precipiendo: quia contra deo magis quam hominibus obedire. Si autem peccatum fratris non sit adeo occultum: quin per aliquas suspitiones in multitudine notitiam veniat: unde multorum scandalum oriatur: iam peccatum non solum nocet illi sed multis: t quia bonum multitudinis prefertur bono unius: ideo prelatus debet disquirere veritatem de facto: ut scandalum multitudinis cesset: vel per penam peccantis: vel per eius excusationem. Et ideo in tali casu potest precipere scienti crimen fratris q manifestet: t ille cui precipitur tenetur prelato obedire. Sic enim cum non sit omnino occultum crimen pertinet ad iudicium prelati: t in hoc casu loquitur decretalis: non autem in primo. ¶ Unde patet responsio ad obiecta. Articulus. XIII.

Ad secundum sic proceditur: videtur q papa non possit dispensare in bigamie irregularitate: non enim potest ab homine dispensari in his que sunt divini statuta: ut Ber. dicit in libro de dispensatione t precepto. Sed doctrina apostoli in qua continetur q bigamus non promoveatur: ut patet .i. ad Thimo. 3. t ad Titu. i. est divinitus promulgata secundum illud apostoli .2. ad Thi. ultimo. An experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus. ergo papa non potest cum bigamis dispensare.

¶ Sed contra est quod in decretis. dist. 50. dicitur q papa cum quodam bigamo dispensavit.

Respondeo dicendum q papa hz plenitudinem potestatis in ecclesia: ita s. q quecumque sunt instituta per ecclesiam vel ecclesie prelatos sunt dispensabilia a papa. Hec enim sunt que dicuntur esse iuris humani: vel iuris positivi. Circa ea vero que sunt iuris divini: vel iuris naturalis dispensare non potest: quia ista habent efficaciam ex institutione divina. Ius autem divinum est quod pertinet ad legem novam vel veterem. Sed hec est differentia inter legem utramque: quia lex vetus determinabat multa tam in preceptis ceremonialibus pertinentibus ad cultum dei: quam etiam in preceptis iudicialibus pertinentibus ad iustitiam inter homines conservandam. sz lex nova: que est lex libertatis: hz determinationes non hz: sed est contenta preceptis moralibus naturalis legis t articulis fidei t sacramentis gratie: unde t dicitur lex fidei t lex gratie propter determinationem articulorum fidei t efficaciam sacramentorum. Cetera vero que pertinent ad determinationem humanorum iudiciorum: vel ad determinationem divini cultus libere permisit que est nove legis lator: prelatis ecclesie t principibus christiani populi determinanda. unde hz determinationes pertinent ad ius humanum in quo papa potest dispensare. In solis vero his que sunt de lege nature t in articulis fidei: t sacramentis nove legis dispensare non potest. Hoc enim non esset posse pro veritate: sed contra veritatem. Manifestum est autem q bigamus non promoveri neque est de lege nature: neque pertinet ad articulos fidei: neque est de necessitate sacramenti: quod patet ex hoc q si bigamus ordinetur recipit ordinis sacramentum: sed hoc pertinet ad quandam determinationem divini cultus. Unde circa hoc potest papa dispensare: sz dispensare non debeat nisi ex magna t evidenti causa: sicut etiam posset dispensare circa hoc q aliquis sacerdos non indutus vestibus sacris conficeret corpus Christi. Et eadem ratio est de omnibus aliis huiusmodi que ex institutione humana pendent.

Ad primum ergo dicendum q apostolus dupliciter in doctrina sua aliqua proposuit: quedam quidem sicut promulgans ius divinum: sicut illud quod habetur ad Gal. 5. Si circumcidimini Christus vobis nihil proderit: t multa alia huiusmodi: t in hoc papa non potest dispensare. quedam vero sicut propria auctoritate aliqua statuens. Nam ipse dicit .i. ad Corin. xi. Cetera cum venero disponam. t infra .16. mandavit ut collecte que fiunt in sanctos per unam sabbati fiant: quod non pertinet ad ius divinum. Et similiter etiam quod dicitur de bigamo non promovendo non est iuris divini: sz institutio auctoritate humana divinitus homini concesse. Articulus. XIIII.

Ad tertium sic proceditur. Videtur q non debeant vitari illi excommunicati: circa quorum excommunicationem sapientes contraria opinantur. Quia secundum iura episcopus non potest auferre beneficium quod clerico concessit sine culpa. Sed non minus debetur communio fidelium cuilibet fideli quam beneficium clerico sibi ab episcopo collatum: ergo nec communio fidelium est alicui subtrahenda sine culpa. Sed quando dubitatur an causa subsit: promptior debet esse animus boni viri ad interpretandum in meliorem partem. ergo ex quo dubitatur de excommunicatione aliquorum magis debet aliquis per hoc stare: q non sint excommunicati. Et ita non debet eos vitare.

¶ Sed contra est q si aliquis percussus in bello moriatur si ignoretur quis eum percusserit propter dubium quilibet qui in bello interfuit: irregularis habetur secundum iura: ergo a simili videtur q ex quo dubium est de aliquibus an sint excommunicati q propter maiorem cautelam sint vitandi.

Respondeo dicendum q dubitatio de excommunicatione aliquorum aut precedit sententiam iudicum aut sequitur. Si precedit, puta cum nondum est declaratum per iudicium contentum aliquos esse excommunicatos: non sunt vitandi quousque certo iudicio terminetur. In hoc enim casu verum est q in meliorem partem interpretari debemus. Unde t Deuteronomii .17. dicitur. Si difficile et ambiguum apud te iudicium esse perspexeris: t iudicum intra portas tuas videris verba variari: venies ad sacerdotes t ad iudicem: [illegible] ab eis [illegible] quodcumque dixerint. Sed si ambiguum oriatur post eorundem iudicum determinationem magis standum est sententie iudicum duplici ratione. Primo quidem quia iudices sollicitius discutientes negocium plenius possunt percipere veritatem: etiam si sint minus periti quam alii qui perfunctorie considerant t extraordinarie. Secundo quia [illegible] in magnum nocumentum utilitatis [illegible] sententie non starent: sed quilibet pro suo libito vellet sententie calumniam ingerere: quia sic litigia essent interminabilia: t ideo in tali casu magis est standum sententie iudicis nisi forte sit per appellationem suspensa. ¶ Et per hoc pa

est cum aliqua innouatione: q̄ semper in motu aliquid fit: et aliquid desinit esse in quantum acceditur ad terminum et recedit a termino. et ꝑ hoc phūs dicit in .8. phy. (T.c.61.) q̄ in ei motu est quodāmō fieri et corrūpi. Alia autē actio est que ē sine motu ꝑ simplicē cōicationē formę in subiecto: et talis actio agentis illuminātis sp̄ualit recipientis dispositi: et talis actio et principio quidē est cū innouatione: s; q̄ de nouo acquirit forma in subiecto. S; cōtinuatio ipsi' actionis sicut nullā babet nouā aditionē sed simplicē influxū sine cōicationē: et hoc modo causat gr̄a a deo in aīa nullā de innouationē: et hoc modo causat gr̄a a deo in aīa. ¶ Unde dōs est q̄ quādiu durat gr̄a in aīa deus in aīa operat causans eā. nō tn̄ ita q̄ faciat semp nouā grām: et q̄ singulis momētis eȝ̄e corrumpat: s; q̄ eādē gr̄as quā primo infudit semp operat in aīa cōseruās: ipsamq̄ quē difficile est ad intelligēdum nō valētib' abstrahere cōsidera tionem suam ab actionibus que fiunt cū motu in quibus semper aliquid innouatur: vt dictum est.

Ad primuȝ ergo dōm q̄ lumen semper fit in aere: quia semper actione solis illuminātis cōseruat: non q̄ semper fiat aliud et aliud lumen.

Deinde quesitum est de sacramentis grē. Et primo de sacramēto penitētie. vtr̄ per absolutionē sacerdotis remittatur culpa. Secūdo de sacramēto matrimonij vtr̄ vir possit accipe crucē si timeat de icōtinētia vxoris nō valentis vir̄ sequi. Articulus. X.

Ad primū sic pcedebatur. videt q̄ p absolutionē sacerdotis culpa remittat. Dicit eniȝ Hugo de sancto victore in libro de sacramentis. Et sn̄iam petri legitur sn̄ia celi. Sed sentētia celi est de remissiōe culpe. Ergo remissio culpe sequitur per sn̄iam petri: que ē sacerdotis absolutio. ¶ P̄. sacra sunt medicine ɔtra peccata. Sed ꝑ medicinas sanant vulnera vel egritudines. Ergo egritudo vel vuln' peccati sanat per sacrm̄ penitentie. Sed sacrm̄ penitētie cōsūmatur in hoc q̄ dicit. Ego te absoluo. sicut sacrm̄ baptismi in hoc q̄ dicit. Ego te baptiso. g̃ per absolutionem sacerdotis dimittitur culpa.

¶ Sed ɔ est q̄ per solā cōtritionē dimittitur peccatū. fm̄ illud ps. Dixi cōfitebor aduersum me iniustitias meas dn̄o: et tu remisisti impietatē peccati mei. Sed ɔtritio p̄cedit absolutionē sacerdotis: q̄ sacerdos nō debet aliquē absoluere nisi estimet eū ɔtritum. g̃ remissio culpe precedit absolutionem sacerdotis. Nō ergo per absolutionem sacerdotis culpa remittitur.

Respōdeo dōm q̄ sacra dupl' operātur. Uno modo fm̄ q̄ exhibentur in actu. alio modo fm̄ q̄ habentur in voto. et hoc ideo q̄ sacramēta operant vt instrumēta diuine mie iustificātis. Dei aūt est recipere ad hoīs cor. fm̄ illd̄. i. Regū. Homo videt ea q̄ patēt. De' aūt intuetur cor: et ideo q̄uis res nāli nō agat nisi p̄ntialr adhibita: sacra tn̄ agūt etiā fm̄ q̄ sunt in voto: sed plenius sacramētalē effectū īducūt qn̄ actu exhibent. sicut p; i baptismo. Nā catheumin' si sit adult' et hēat baptismum in voto iā ɔseq' effectū baptismi quātū ad emūdationē a peccatis et ɔsecutionē grē que est ꝑnci' effect' dei. S; qn̄ actu baptismū suscipit ɔsequit pleni' quādā sacramentales effect' vt suscipit caracterē et remissionē toti' pene. Si quis tn̄ esset qui pri' haberet baptismū in voto q̄ actu baptisaret. sicut ꝑ; in pueris qui recipiūt ꝑ baptismum glam remissionē culpe et oīm aliis sacramētis effectu: et hoc etiā cōtingeret in adulto si fictē baptisaret: votū baptismi habere inciperet. et id est etiā in sacramēto penitētie q̄ cōsūmatur in dispēsatiōe ministri absoluētis. Cū enim aliq̄s actu absoluitur ɔsequit plenarie sacramēti effectū: sed si antequā absoluat habeat hoc sacrm̄ in voto: q̄ s. proponit se subijcere clauibus ecclesie: iā virtus clauiū operat in ipso et ɔsequitur remissionē culpe. Si quis tn̄ in ipsa absolutione suscipit ɔtrit et clauis ecclie hēt in voto in ipsa absolutione sacerdotis culpa ei dimittitur per gratiam que infunditur in hoc sacramēto sicut et aliqs sacramētis noue legis. vn̄ quiq; ɔtingit q̄ aliqui nō p̄fecte ɔtriti veniūt clauibus gratiaȝ cōtritionis ɔsequūtur: dūmō nō ponāt obicē spūi sancto. et idē est in aliqs sacris noue legis in qb' grā cōfert. vn̄ est esse diff'ia inter baptismū et p̄niaȝ ꝑ hoc q̄ sacrm̄ penitētie semp exhibet adultis in qb' requirit ɔtritio precedens vt cōfessionē et absolutionem: baptism' aūt multotiēs cōfert pueris in qb' votū baptismi nō p̄cedit, ꝓ ūt aūt sic apparet: sic est baptism' exhiberetur adultis.

Ad primuȝ ḡ dōm q̄ verbuȝ Hugonis nō ē sic intelligēdum: quasi sentētia petri in sacerdote absoluētē precedat sn̄iam celi. s. dei remittētis culpam: sed q̄ sn̄ia petri approbat sn̄iaȝ dei. ¶ Ad secūdā sic dōm q̄ medicina sacralis operatur nō solū actu adhibita: sed etiā in p̄posito existēs: et ideo quādoq̄ sanatio vulneris precedit sacramētalem absolutionē. ¶ Ad tertiū dōm q̄ nūq̄ potest esse vera contritio sine voto cōfessionis: quātūcūq; sit dolor de peccato preterito: et propositum abstinendi in futurum: et ideo in contritione culpa remittitur. Articulus. XI.

Ad secunduȝ sic pcedit. Videt q̄ vir possit accipere crucem ad trāsfretādū vltra mare: nolēte vxore si de eius incōtinētia timeatur. Nō debet enim homo pretermittere ꝓpriā salutē ꝓ salute aliena. Sed homo procurat salutē ꝓpriā ꝑ hoc q̄ cruce signat ɔsequēs plenaȝ remissionē peccatoȝ. g̃ nō debet hoc ꝑmittere vt prouideat saluti vxoris.

¶ S; ɔ est q̄ aug. dicit. Si abstinens sine vxoris voluntate tribuis ei fornicatiōis licētiā: et peccatū illi' tue ipsa abstinētie: s; accipiēdo crucē ipedit a redditione debiti. g̃ videtur q̄ peccatū vxoris si cōtingat viro imputetur.

Respondeo dōs q̄ ea que sunt necessaria ad salutē nō sunt p̄termittēda ꝓpter ea que sunt supererogatiōis voluntaria. Un̄ etiā dn̄s Math. 15. reprehēdit phariseos q̄ docebāt pretermittere mādatū de honoratiōe parentū vt aliquis voluntarie oblatiōes deo offerrent. Ex necessitate autē viro imminet vt gerat curā vxoris: q̄ caput mulieris est vir: vt dicit .1. ad Cor. 11. Sed q̄ accipiat crucē ad trāsfretandū subiacet ꝓprie voluntati. Unde si vxor sic infirmitate sequi nō possit ꝓpter aliquod legitimū impedimētū: et de eius incōtinētia timeat nō est ei cōsulēdū vt accipiat crucē et dimittat vxorem. secus aūt ē si vxor ɔtinere voluerit: et ponat: vel velit et possit sequi virum suum.

Ad primuȝ ergo dōm q̄ hoc etiaȝ ad salutē ꝓprij viri pertinet vt gerat curam de salute vxoris que viri regimini cōmittitur.

Deinde quesitum est de actibus humanis. Et primo de actib' pertinentibus ad prelatos. Scdo de actib' pertinentibus ad oēs. Pertinet aūt ad prelatos pcipere dispēsare in p̄cepto excōicare rebelles et beneficia ecclesiastica conferre. Unde circa precepta et beneficia ecclesiastica conferre. Primo de obedientia ad precipiētē: primū queritur quattuor. Primo de obedientia ad prelatos: vtr̄. s. religiosus teneat obedire prelato precipiēti ei in virtute obedientie q̄ reuelet ei crimen suū occultū. Secūdo circa dispēsationē vtrum papa possit dispēsare in bigamia. Tertio circa excōicationē vtrū quis teneatur vitare excōicatos illos de quorum excōicatione etiaȝ inter peritos est dubietas. Quarto circa collationem beneficioȝ: vtr̄ prelatus ecclesie licite possit dare bn̄ficiū ɔsanguineo suo ydoneo existēti si cū facilitate occurrat ei ali' magis ydone'. Articulus. XII.

Ad primuȝ sic pcedit. Uidetur q̄ subdit' nō teneat obedire prelato precipiēti reuelationē criminis occulti. Nullus. n. tenet obedire alicui in hoc qd̄ nō subdit eius iudicio. Sed occulta nō subdunt iudicio humano: sed soli iudicio diuino. g̃ circa eoȝ reuelationē nullus tenetur obedire prelato precipienti.

¶ Sed ɔ est q̄ prelatus in capitulo religiosoꝝ potest precipere id ḡ q̄ iudex secularis vel ecclesiasticus pōt exigere iuramētū. S; quiq; iudex secularis vl ecclesiastic' exigit iuramētū ab aliquo: vt reuelet id qd̄ scit de aliquo occulto: vt dicit quedā decretalis de purgationibus: g̃ pari rōne ipse prelatus in capitulo pōt etiā religiosis precipere in virtute ipsi' obedientie: vt dicāt ei si qd̄ sciūt de alicuius crimine occulto.

Respōdeo dōs q̄ petm̄ dupl' pōt eē occultū. Uno mō simplr: alio mō fm̄ quid. Uno ad multoꝝ noticiam nullo mō puenit: et tale petm̄ occultū nocet soli facienti: et id q̄ tale petm̄ occultū fratris scit solū hoc debet intēdere vt fratris peccātis salutē procuret. vn̄ istiuscemodi ē a dn̄o ordo correctionis fraterne: vt primo quidē corripiat aliquis fratrem occulte peccātē inter se et ipm̄ solū postmodū adhibeat duos vel tres testes: et tūc tādē si nō corrigat dicat ecclesie. S; quē ordinē si prelatus precipiat vt peccatū fratris occultuȝ ei dicat nō ē obediēdū: et ipse peccat precipiēdo: q̄ oȝ deo magis q̄ hoīb' obedire. Si aūt peccatū fratris nō sit adeo occultū: q̄ ꝑ aliquas suspitiones in multitudinis notitiā veniat: vnde multoꝝ scādalū oriat: iā petm̄ nō solū nocet illi: sed multis: et q̄ bonū multitudinis p̄fert bono vni' iō prelat' oȝ disquirere veritatē de facto: vt scandalū multitudinis cesset vel ꝑ penā peccātis: vel ꝑ eius excusationē. Et ideo in tali casu pōt precipere scientibus crimē fratris q̄ manifestet: et ille cui precipit tenetur prelato obedire. Sic enim cū nō sit oīo occultū crimē ꝑtinet ad iudicium prelati: et in hoc casu loquitur decretalis non autē in primo. ¶ Unde p; responsio ad obiecta. Articulus. XIII.

Ad secundū sic pcedit: vl q̄ papa nō possit dispēsare in bigamie irregularitate. nō. n. pōt ab hoīe dispēsari in his q̄ sūt diuini' istituta: vt Ber. dicit i libro de dispēsatiōe et precepto. Sed doctrina apli in qua cōtinet q̄ bigam' nō promoueat: vt p; .1. ad Thimo. 3. et ad Titū .1. ē diuini' promulgata. fm̄ illud apli .2. ad Cho. vltimo. An experimētū queritis ei' q̄ in me loqt xp̄s. g̃ papa nō potest cum bigamis dispensare.

¶ Sed contra est quod in decretis. dis. 50. dicitur q̄ papa cum quodam bigamo dispensauit.

Respōdeo dōm q̄ papa hȝ plenitudinē ptātis in ecclesia: ita. s. q̄ quecūq; sunt instituta per ecclesiā vel ecclesie prelatos sunt dispēsabilia a papa. Hec enim sunt q̄ dicunt esse iuris humani: vel iuris positiui. Circa ea vo q̄ sunt iuris diuini: vel iuris nālis dispēsare nō potest: q̄ ista hēt efficaciā ex istitutiōe diuina. Jus aūt diuinū est qd̄ ꝑtinet ad legē nouā vel veterē. Sed hec ē diff'ia inter legē vtrāq; q̄ lex vet' determinabat multa tā in p̄ceptis cerimonialib' ꝑtinētib' ad cultū dei q̄ etiā in p̄ceptis iudicialib' ꝑtinētib' ad iustitiā inter hoīes cōseruandā. S; lex noua: que est lex libertatis hmōi determinationes nō hȝ: sed est cōtēta preceptis moralib' nālis legis et articulis fidei et sacramētis grē: vn̄ et dī lex fidei et lex grē ꝓpter determinationē articuloꝝ fidei et efficaciā sacroꝝ. Cetera vero q̄ ꝑtinent ad determinationē humanoꝝ iudicioꝝ. vl ad determinationē diuini cult' libere permisit xp̄s q̄ est noue legislator: prelatis ecclesie et principib' xp̄iani populi determināda. vn̄ hmōi determinationes ꝑtinēt ad ius humanū in quo papa pōt dispensare. In solis vero his que sunt de lege nature et in articulis fidei et sacramentis noue legis dispēsare nō potest. Hoc enim nō esset posse ꝓ veritate: sed cōtra veritatē. Manifestū est autem q̄ bigamus non promoueri neq; ē de lege nature: neq; pertinet ad articulos fidei: neq; est de necessitate sacramenti: qd̄ patet ex hoc q̄ si bigamus ordinetur: recipit ordinis sacramentum: sed hoc pertinet ad quādaȝ determinationē diuini cultus. Unde circa hoc potest papa dispēsare: s; dispēsare nō debeat nisi ex magna et euidenti causa: sicut etiaȝ posset dispensare circa hoc q̄ aliquis sacerdos nō indutus vestibus sacris ɔsecraret corpus xp̄i. Et eadem ratio est de oībus aliis huiusmodi que ex institutione humana p̄fecerunt.

Ad primū ḡ dōȝ q̄ apls dupliciter in doctrina sua aliqua proposuit: quedam quidem sicut promulgās ius diuinū: sicut illud qd̄ habetur ad Gal. 5. Si circūcidimini Christus vobis nihil proderit: et multa alia hm̄. et in hoc papa nō potest dispēsare. quedam vero sicut propria auctoritate aliqua statuens. Naȝ ipse dicit .1. ad Cor. 11. Cetera cū venero disponam. et infra. 16. mādauit vt collecte que fiunt in sanctos per vnaȝ sabbati fiant: qd̄ nō pertinet ad ius diuinuȝ. Et sic etiaȝ qd̄ dicitur de bigamo non promouēdo nō est iuris diuini: s; statutio auctoritate humane diuinit' hoc ɔcesse. Articulus. XIIII.

Ad tertiuȝ sic pcedit. Uidet q̄ nō debeant vitari illi excōicati: circa quoȝ excōicationem sapientes cōtraria opinantur. Quia fm̄ iura xp̄s nō potest auferre beneficium qd̄ clerico cōcessit sine culpa. Sed nō minus debetur cōio fideliū cuilibet fideli q̄ beneficium clerico sibi ab episcopo collatum: ergo nec communio fideliū est alicui subtrahēda sine culpa. Sed quando dubitatur an causa subsit promptior debet esse anim' boni viri ad interpretandum in meliorem partem. ergo ex quo dubitatur de excōmunicatione aliquoȝ magis debet aliquis per hoc stare: q̄ non sint excōmunicati. Et ita non debet eos vitare.

¶ Sed cōtra est q̄ si aliquis percussus in bello moriatur si ignoretur quis eum percusserit ꝓpter dubium quilibet qui in bello interfuit irregularis habetur fm̄ iura. ergo a simili videtur q̄ ex quo dubiū est de aliq̄b' an sint excōicati q̄ ꝓpter maiorem cautelaȝ sint vitandi.

Respondeo dicendū q̄ dubitatio de excōmunicatione aliquorum aut precedit sententiam iudicum aut sequitur. Si precedit, puta cum nōdum est declaratum per iudicum consensum aliquos esse excōmunicatos: non sunt vitādi quousq; certo iudicio terminetur. In hoc enim casu verum est q̄ in meliorem partem interpretari debemus. Unde et Deuteronomij. 17. dicitur. Si difficile et ambiguum apud te iudicium eē perspexeris: et iudicum intra portas tuas videris verba variari: venies ad sacerdotes et ad iudicem: qui erit illo tempore. querēsq; ab eis: et facies quodcūq; dixerint. Sed si ambiguus oriatur post eorūdem iudicum determinationem magis standum est sentētie iudicum duplici ratione. Primo quidem: quia iudices sollicitius diligentius negociū plenius possunt percipere veritatem: etiam si sint minus periti q̄ alij qui perfunctorie considerant et extraordinarie. Secundo quia hoc esset in magnum nocumētuȝ vtilitatis cōis status hominū si sententia nō staret: sed quilibet pro suo libito vellet sentētie calūniā ingerere: q̄ sic lingua essent interminabilia: et ideo in tali casu magis est standum sentētie iudicum nisi forte sit per appellationem suspensa. ¶ Et per hoc p;

tet responsio ad obiecta.

Articulus. XV.

Circa quartū sic procedit. vī q̄ prelatus ecclie nō possit ecclie curā cōmittere suo cōsanguineo. Quia ydoneo posito possibile est meliorē. Pater enī suę filie querit sponsū q̄ magis potest ydoneū. Sponsus suę sponse querit fidelissimū custodē p posse. Ex multis prelatus ad ecclīā suā regendā ydoneū. vel sicut pī ad filiū: vel sicut pōtifex ad pōtificē ydoneus quidem quilibet ydoneos quidem quilibet melius pī. ¶ S. Johānes cui Jesus maxime fuit ydoneus. tñ ei qui consanguineus erat fm carnē puerilit ei Petrus in regimine ecclesię etiā prelatus si habeat consanguineū aliquē ydoneū nō debz ei p̄ponere in ecclesia magis q̄ alteri equē ydoneo. Multo ē minus si sit minus ydoneus.

¶ Sz s. est q̄ fm ordinē rectū charitatis homo plus debz diligere sibi magis coniunctos. Sz hi quos magis ex charitate diligim⁹ eriam magis debem⁹ p̄uidere vt eoz meritū ēt crescat. Cū ē ex hāc dispēsatiōe ecclesie crescat meritū bene administrātibus: vī q̄ prelatus magis debeat suis q̄ extraneis p̄uidere. etiaz si sint min⁹ ydonei.

Respondeo dicēdū q̄ aliter est dēm de consanguineo placati eque ydoneo: et aliter de minus ydoneo. Si enī sic eque ydoneo: ḡdo placet tali consanguineū preferre. nichil fere ex hoc scādali oriat: vel alig exinde malū expēdat accipiēt. vt p̄babile p̄mmi possit. q̄ alius placet exēplo inducant ad dādū suis consanguineis etiā minus dignis. Et sic ex hoc nihil deperiet vtilitati ecclesie cui cōsanguineus p̄ponit. licet circa hāc pōtificē etiā amori nāli satisfacere. q̄ nō est contrarius charitatis magis charitate informatur. Et hoc significat Gen. 48. Ubi Pharao dixit ad Joseph de fratrib⁹ suis. Si nosti in eis viros industrios constitue eos magistros pecor. meor. Si vo sit min⁹ ydoneus consanguineus placitus vel eius cōsanguineus etiā munus digniter

DEinde quesitum est de actibus malis .s. de primis motibus. Circa quos quesita sunt duo. Primo utrum primi motus semper sint peccata. 2° utrum in infidelibus sint peccata mortalia. Articulus. XXI.

AD primū sic procedebatur. Videtur quod primus motus semper sit peccatum. dicit enim magister 24. dist. secundi libri sententiarum quod temptatio a carne nō pōt esse sine peccato. Sed quecunque est primus motus est temptatio a carne: ergo primus motus nō potest esse sine peccato.

¶ Sed contra est quod ad Ro. 6. super illud. Nō ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore. dicit glo. Nō prohibet concupiscentiam quia vitari nō pōt. Sed illud quod nō pōt vitari nō est peccatum: ergo concupiscentia que est primus motus nō est peccatum.

Respondeo dicendum quod motus importat inclinationem quandam ad terminum: que quidem inclinatio pertinet ad appetitum in humanis actibus. Est autem in homine triplex appetitus. unus quidem naturalis. secundum quod vis appetitiua pertinet ad animam vegetabilem sicut et vis digestiua et expulsiua et retentiua. Secundus appetitus est sensualitatis qui mouetur secundum apprehensionem sensus. Tertius appetitus est voluntatis: qui mouetur secundum iudicium rationis. Peccatum quod habet rationem culpe de quo nunc loquimur nō pōt esse nisi in actu voluntario qui scilicet aliquid in potestate peccantis. actus autem appetitus naturalis nō subiacet imperio rationis: sicut nec actus aliarum potentiarum vegetabilis anime: et ideo in actu talis appetitus nō pōt consistere culpa: sicut quod homo esuriat vel sitiat absque culpa est: et idem dicendum est in aliquibus. Sed actus appetitus sensitiui subiacet imperio rationis: que preueniens ipsum pōt eum imperare vel etiam impedire: et ideo talis motus pōt iam habere rationem culpe: et si sequatur iudicium rationis poterit etiam esse peccatum mortale: sicut et motus exteriorum membrorum imperati a ratione. Si autem preueniat iudicium rationis est quedam peccatum: si tendat in aliquid illicitum: quia in potestate hominis fuit ipsum cohibere. est tamen veniale peccatum et leuissimum: ut patet per Aug. 12. de trini. et hoc dicitur primus motus peccati motus autem superioris appetitus .i. voluntatis consequens iudicium rationis tam potest esse peccatum mortale.

Primum quod concedimus. ¶ Ad 2m dicendum quod concupiscentia nō pōt vitari sic quod nullus concupiscentie motus surgat: quia cum resistitur uni insurgit alius. potest tamen vitari singulis: et ex hoc quilibet habet aliquid de ratione peccati: licet nō habeat rationem perfecti peccati: quod est peccatum mortale. Articulus. XXII.

CIrca secundum sic proceditur. Videtur quod primi motus in infidelibus sint peccata mortalia. Quia sicut Ansel. dicit i lib. de gra. et lib. ar. Eorum qui nō sunt in Christo Jesu sequitur dānatio si sentiunt concupiscentiam: etiam si nō consentiant: sed sentire concupiscentiam est habere primum concupiscentie motum: quia fideles qui nō sunt in Christo Jesu peccant mortaliter secundum primos motus: quia dānatio nō debetur nisi peccato mortali. ¶ Praeterea. quilibet homo debet habere originalem iustitiam secundum quam concupiscentia reprimebatur. sed contra hoc debitum est quilibet concupiscentie motus: ergo quilibet concupiscentie motus est peccatum mortale. Omne enim quod est contra debitum habet peccati mortalis rationem.

¶ Sed contra. Quanto est gradus altior: tanto est casus grauior. Sed altior est gradus fidelis quam infidelis. Cum ergo primi motus fidelium non sint peccata mortalia: multo minus primi motus infidelium.

Respondeo dicendum quod primus motus sicut dictum est: est motus sensualitatis preueniens deliberationem rationis. eadem autem est sensualitas et ratio in fidelibus et in infidelibus. Ad naturam autem sensualitatis et rationis pertinet quod motus sensualitatis qui est absque deliberatione rationis nō possit esse peccatum mortale: quia peccatum mortale est quod consistit in auersione a deo ad quem conuerti nō pōt homo nisi per rationem: et per consequens auersio a deo quae constituit peccatum mortale nō pōt esse nisi in ratione: ut patet per Aug. 12. de tri. et ideo dicendum est quod primi motus infidelium nō sunt peccata mortalia: sed venialia.

Ad primū ergo dicendum quod verbum Anselmi dependet ex verbo apostoli qui concludit ad ro. 8. quod nihil est dānationis his qui sunt i Christo iesu qui nō secundum carnem ambulant. Ubi ergo hi qui nō sunt i Christo iesu sit aliquid dānationis: et si nō secundum carnem ambulent motibus carnis consentientes. aliorum nihil plus habent hi qui sunt in Christo iesu quam alii. Est ergo aliquid dānationis his qui nō sunt in Christo iesu si sentiant motus carnis: quamuis non consentiant: quod quidem qualiter sit intelligendum ex predictis apparet. premiserat enim reparationem gratie inchoatam esse in his qui sunt in Christo iesu quantum ad mentem: sed nō quantum ad carnem. Premiserat enim. Ego ipse mente quidem seruio legi dei: carne autem legi peccati .s. propter legem fomitis qui adhuc manet in corporis membris. Ne ergo hi qui sunt in Christo iesu viderentur adhuc pro hoc dānationi subiacere propter fomitis motum: subdit apostolus quod nihil est dānationis his qui sunt in Christo iesu: si non secundum carnem ambulant: quia dānatio originalis peccati soluta est per gratiam Christi quamuis actu remaneat fomes peccati. dānationem vero actualis peccati nō incurrunt: quia nō ambulant secundum carnem. In infidelibus vero manet peccatum originale nō solum actu: sed etiam reatu: et ideo est in eis aliquid dānationis ex parte originalis peccati: nō autem ex parte actualis si concupiscentie non consentiant. Ex hoc ergo non sequitur quod in infidelibus primus motus inducat dānationem peccati mortalis: sed sequitur quod habeat annexam dānationem originalis peccati. ¶ Ad 2m dicendum quod debitum originalis iustitie pertinet ad ipsam personam infidelis ratione humane nature: quam a primo parente traxit: cui collata est originalis iustitia: et ideo id quod pertinet ad defectum originalis iustitie pertinet ad peccatum nāle .s. ad peccatum originale: nō autem ad peccatum actuale quale est peccatum mortale. Articulus. XXIII.

QUestio est utrum pueri nō exercitati in preceptis sint recipiendi vel obligandi voto vel iuramento: vel beneficiis alliciendi ad ingressum religionis. Et videtur quod nō. Perfectio enim consiliorum ad quam ordinantur religiones a Christo exordium sumpsit. Sed Christus primo consilium perfectionis dedit adolescenti qui precepta seruauerat: ut patet Mat. 19. ergo illi qui sunt exercitati in preceptis sunt ad religionem obligandi vel recipiendi. ¶ Praeterea. gre. dicit sup Ezech. Nemo repente fit summus. Sed in bona conuersatione a minimis quis inchoat ut ad magna perueniat. Sed magna sunt consilia que pertinent ad perfectionem vite. minora autem sunt precepta que pertinent ad communem iustitiam: ergo debent pueri exercitari in preceptis quam ad consilia inducantur. ¶ Praeterea. Exo. 21. dicitur. Si quis aperuerit cisternam et ceciderit bos vel asinus in eam: dominus cisterne reddet precium iumentorum. Sed ille qui aliquem puerum nondum in preceptis exercitatum ad religionem inducit: quodammodo aperit ei cisternam: quia plerique tales religionem ingredientes egrediuntur et in desperationem inducuntur quasi in quandam spiritualem cisternam. ergo videtur quod ille qui eum inducit: hoc ei imputetur ad peccatum. ¶ Praeterea. illud quod est expediens communi utilitati non est tollendum. Sed expedit communi utilitati quod homines propria libertate utantur ad bonum faciendum. ergo nō est aliquibus auferenda talis libertas per obligationem voti vel iuramenti. ¶ Praeterea. beatus Benedictus monachorum institutor admonet in sua regula statuit quod venientibus ad religionem nō sit facilis prebendus ingressus sed probandi sunt an spiritus a deo sint. ergo multo minus sunt aliqui muneribus vel beneficiis alliciendi. ¶ Praeterea. Grego. dicit: et habetur in decretis dist. 48. Sicut nō edificati parietes nō tignorum pondus accipiunt nisi natiuitatis fuerint siccitate ne si ante pondera quam solidentur accipiant eletam simul ad terram fabricam deponunt. Sed pueri qui nondum sunt exercitati in preceptis sunt quasi parietes nondum desiccati. ergo nō sunt eis imponenda tigna .i. grauia religionis instituta. ¶ Praeterea. status religionis est status penitentie. Sed pueri excipiuntur ab omni penitentie coertione: ut habetur in decretis de peni. di. 4. ergo nō sunt ad religionem inducendi. ¶ Praeterea. sicut dicitur. 20. q. 1. Ob quam nō operatur nec eligit: profecto nō diligit: quod autem nō diligit facile contemnit. Sed pueri antequam sint exercitati nō habent firmam electionem: ergo nec firmam dilectionem. Facile ergo religionem contemnent si in tali etate ad religionem inducantur. ¶ Praeterea. puer. 14. dicitur. Substantia festinata minuetur: et videtur esse nimia festinantia quod aliquis ad consilia conuolet nondum in preceptis exercitatus: ergo videtur quod bonorum spiritualium substantia de facili minuatur: ergo nō sunt ad religionem inducendi. ¶ Praeterea. nō minor cura est adhibenda in ingressu religionis quam in susceptione ordinis. Sed in ordinibus prohibentur ad maiores accedere qui minores nō acceperunt. ergo etiam nec debent aliquis ad obseruantiam consiliorum religione transire: nisi prius preceptis obseruatis. ¶ Praeterea. duo sunt homini necessaria. s. intelligere verum et operari bonum: sed in intelligendo verum stultus reputaretur qui primo ad difficiliora se transferret quam leuiora intelligeret: ergo stultum est in operatione boni quod aliquis prius transeat ad consilia quam in preceptis exercitetur. ¶ Praeterea. cuilibet in religione existenti conuenit curam agere aliorum vel saltem sui ipsius: sed in his qui eliguntur ad aliquam curam ecclesiasticam oportet eligere meliores: ergo et eos qui ad religionem assumuntur eligere meliores. hi autem sunt qui sunt exercitati in preceptis: ergo tales sunt ad religionem inducendi. ¶ Praeterea. illud quod est in se bonum si ex eo sumatur peccati occasio est abscindendum: sicut serpens eneus quem Moyses fecerat ex mandato domini ad sanandum filios israel ut habetur numeri. 21. Ezechias comminuit: quia ex eo sumebatur ydolatrie occasio similiter etiam quamuis benedictio sit secundum se bona: tamen reprobendimur si minor presente maiore benedicit. cum ergo aliqui inexercitati in preceptis sumant occasiones peccati ex ingressu religionis ab ea recedentes quamuis religio sit secundum se bona: tamen videtur quod inexercitatos ad religionem inducere sit vitandum. ¶ Praeterea. Grego. dicit: et habetur in decretis distinctione. 48. Casum appetit qui ad summi loci fastigia postpositis gradibus per abrupta querit ascendere: sed procedere ad consilia nō obseruatis preceptis est postponere gradum: ergo videtur quod hoc sit casum querere: et ita ad hoc nō sunt aliqui inducendi. ¶ Praeterea. Dama. dicit in. 2. li. Et nō est inutile inexpertum existentem et improbatum incorruptione frui: ut nō in superbiam incidat et iudicium diaboli. quapari ratione nō est inutile improbatos et inexpertos in preceptis ad statum contemplationis assumi ad quem religio ordinatur. ¶ Praeterea. Gregorius dicit in 6. moral. Post hec amplexus ad rachelem Jacob peruenit: quia perfectus quisque ante actiue vite ad fecunditatem iungitur: et post contemplatiue ad requiem copulatur. Sed actiua vita consistit in obseruantia preceptorum. Status autem religionis pertinet ad vitam contemplatiuam: ergo nō sunt aliqui ad religionem inducendi antequam sint in preceptis exercitati. ¶ Praeterea. nulla permissio est facienda cuius solutio nō est licita. Sed soluere aliquid alicui pro ingressu religionis nō est licitum. ut dicitur. 1. q. 2. Nunquam legimus dei discipulos vel eorum ministerio conuersos quempiam ad dei cultum aliquibus muneribus inuitando prouocasse. ergo nō sunt aliqui promissionibus ad religionem alliciendi. ¶ Praeterea. nullus qui nō est exercitatus in armis secundum leges est admittendus ad militiam corporalem. Sed religio est status militie spiritualis: ergo nō sunt aliqui recipiendi ad religionem: nisi prius exercitati in preceptis quasi in quibusdam spiritualibus armis. ¶ Praeterea. qui nō potest se obligare ad minus nō potest se obligare ad maius nisi sit necessarium. Sed puer ante decimumquartum annum nō pōt se obligare ad matrimonium: quod minus est quam multo minus ad religionem. ¶ Praeterea. super Marci. 5. quod demoniacum curatum nō permisit secum intrare nauim: que significat crucem et religionem per demoniacum autem curatum significantur homines a peccatis conuersi. ergo nō sunt ad religionem accipiendi peccatores statim conuersi antequam in preceptis exercitentur. ¶ Praeterea. bonorum operum fructus habere debemus qui de egypto exiuimus. ut dicit quedam glo. Exo. 12. Sed exire de egypto est exire de mundo religionem intrando. ergo illi qui volunt religionem intrare debent prius fructum bonorum operum habere per obseruantiam preceptorum. ¶ Praeterea. Aug. dicit in lib. de sermone domini in monte. Ut eius presumptio sit corrigenda: sed magna presumptio videtur esse quod aliquis velit ascendere ad arcem consiliorum nondum obseruatis preceptis: ergo tales sunt coercendi et nō alliciendi ad religionis ingressum. ¶ Praeterea. Augu. dicit in eodem libro quod maiora maioribus: et minora minoribus sunt exhibenda. Sed consilia sunt maiora quam nō sunt pueris inexercitatis exhibenda: et ita pueri nondum exercitati in preceptis non sunt ad religionem trahendi.

Sed contra est quod dicitur. 20. q. 2. Si in qualibet etate. Parentibus liceat filios suos ad religionem tradere si aliquis ultra decimumquartum annum etatis sue fuis esse poterit. Postea vero aut cum voluntate parentum eorum: aut si hoc deuotionis sit solitarium votum: erit filiis licitum religionis assumere cultum. Sed post quartumdecimum annum nō statim sunt homines in preceptis exercitati: ergo possunt religionem ingredi pueri antequam sint in preceptis exercitati. ¶ Praeterea. maius est quod aliquis assumatur ad regimen sui et aliorum quam quod recipiatur in religionem in qua sub regimine alterius viuit. Sed Salomon adhuc puer existens assumptus est ad regnum sui et aliorum. Unde dicitur. 1. paralip. 29. Locutus est dauid rex ad omnem ecclesiam. Salomonem filium meum elegit deus adhuc puerum et tenellum: ergo multo magis possunt pueri nō exercitati in preceptis ad religionem recipi vel induci. ¶ Praeterea. illud votum nō est illicitum. ex quo non redduntur aliqui rei si soluatur. Sed sicut dicit Ambro. Ille que in puellaribus annis continentiam vouerunt nō constituuntur ree si votum excolant. ergo quod aliqui voto astringantur ad religionem in puerilibus annis nō est illicitum. ¶ Praeterea. nihil est illicitum per quod aliquis a bono nō retrahitur. Sed qui prouocatur ad melius nō retrahitur a bono: quia cum status religionis sit melior in quo obseruantur consilia quam status vite secularis in quo simpliciter obseruantur precepta: videtur quod nō sit illicitum inducere pueros ad religionem voto vel iuramento: aut etiam beneficio antequam sint in preceptis exercitati. ¶ Praeterea. 20. q. 1. dicitur. Firma tunc erit virginitatis professio: ex quo adulta iam etas esse ceperit: et que solet apta nuptiis deputari: sed nō statim in hac etate viri vel mulieres sunt in preceptis exercitati: ergo antequam aliqui in preceptis exerceantur licite possunt religioni astringi voto vel iuramento. ¶ Praeterea. si talis obligatio esset illicita. hoc quod pueri nō exercitati in preceptis voto vel iuramento ad religionem obligantur: aut hoc esset quia est secundum se malum: aut quia est prohibitum: sed nō est secundum se malum: quia sic executio siue adimpletio promissionis esset peior et perseuerantia pessima. Cuius contrarium videmus quia adimplentes ea que promiserant in puerilibus annis et in promissis perseuerantes maxime commendantur. Similiter etiam nō est illicita talis obligatio quia prohibita Non enim prohibetur lege veteri. Dicitur enim Nume. 30. Mulier si quippiam vouerit et se constrinxerit iuramento que in domo patris sui est in etate adhuc puellari si cognouerit pater votum quod pollicita est: et iuramentum quo obligauit animam suam et tacuerit: voti rea erit: quicquid pollicita est et iurauit opere complebit. si autem ut audierit contradixerit pater: et vota et iuramenta eius irrita erunt: nec obnoxia tenebitur sponsioni: eo quod contradixerit pater. Similiter etiam nō est prohibitum iure canonico: quia in decreto Leonis pape hec eadem auctoritas inducitur. Similiter etiam nō est prohibitum lege euangelica que maxime inducit homines a recedendo a mundo et sequendum perfectionis opera.

ergo licitum est obligare voto vel iuramento pueros nō dum exercitatos in preceptis ad religionem.

Respōdeo dicēm q̄ hoc q̄dpiā q̄one hic inducit̄ dā hūanitꝰ nō dimisi q̄ gdā zēlationi ihu dāicos veritatē obnubilare conant. Unde hic locū habēt verba Aug. dicit in .v. de ciuitate dei. Quonia illē mal los t̄ deteriꝰ insipiētiꝰ morb̄ alaꝝ: quo infabiles mor tuos erā posse nōnē plene redditā fore nomia cecitate: qua nec aperta cernunt. fine obstinatissima pueacia: qua t ea que cernūtur nō ferunt tandē ipsiꝰ rōnē veritatēq; defen dere fit necessitas copiosi dicēdi plerūq; res claras velint eas nō solū ignorātib̄ intrēdas sed quodāmō tāgēdo pal pantib̄ offerāt: t tā quis discrepādi finis erit si rēspōdē dum esse ipsis rēspōdētib̄ nos existimem. Tā qui vel nō possunt intelligere q̄ vel tā dari sint adscribate inētiꝰ vt etiā si intellexerint nō obediāt rēspōdent t loquunt̄ iniqta tes aḡ infatigabiliter vani sunt: quoꝝ dicta ḡtia: si totiēs vclimus refellere quotiēs obuiga fronte statuerint nō co gitare q̄d dicāt: vā quocūq; mō alia obiurganib̄ cōeradi cant: q̄ si ilinuā t cruentoliꝰ t infructuosiꝰ vides. Erit ergo hic modus seruādus vt veritas manifeste t q̄si pal pabiliter ostēdat: t si qua in Iesum dicta fuerit q̄ alind pōdus nō habeāt: ꝓtinus t ne lemp opponeat similiter ea dē replicare. Sed si q̄s Iesū dicere voluerit scribat q̄ di cit: vt aly intelligētes dignitate possint an doceat vitare.

Primo ergo circa ꝓpositā q̄onē vt singula distinctiꝰ mus ꝑsiderādū est pueros etiā infra annos pubertatis in religionē recipi nō est fm se malum: imo est expediēs t fructuosus: q̄ illud q̄d a pueritia assuescimus semper perfectius t firmi⁹ tenem⁹. Fm illud poet. 22. Ado lescens iuxta viā suā gradiꝰ t etiā cū senuerit nō recedet ab ea: t ideo apostoli ibituerūt: vt pueri etiā infantes ad xp̄iānā religionē reciperent: vt in ea nutriti firmius ex ꝑcem⁹ t libererēt. Et hoc ē q̄d Dia. dicit in vltimo .c. eccle. Ierar. Secūdā legē sanctā cōfirmati infantes ad habitū sanctū habebāt ꝓductionē ab oī remoti errore t inūde vite expertes hoc diuinis nostris ducib⁹. i. apīis ad men tem venit: t vilius est suscipere infantes. Multo autē ma gis excedit xp̄iana infidelitā vitamq; vita religiosoꝝ vitā seculariū. ꝓsertim cuꝝ in primitiua ecclesia olim xp̄ianoꝝ erat perfectissimus religionis status. Fm illud Act. 4. Multitudinis credentiuꝝ erat cor vnum t alia vna: nec quisq; eoꝝ que possidebat aliquid suuꝝ esse dicebat: sed erāt illis oīa cōmunia: ad cuius vite exemplar oēs religio nes sunt instituē. Et ideo religionē institutores ex cadez cā q̄a apli moti sūt ad recipiendū infantes in religione: vt ps̄ de beato Benedicto qui vt in .ii. dyalogoꝝ legitur recepit nutriēdum in religiōe maurū duodēnem t ꝓblacidum septēnem. Est tamē quedam differentia circa hoc attendēda. Nam pueri ante annos pubertatis ex natura lis iure sunt sub cura parentuꝝ ꝓpter hoc q̄ patiunt̄ discre tionis defectū secūdum q̄d possint bene regere seipsos. t ideo in hac etate possunt quedaꝝ religioni tradi: fili a parē tibus offerant̄: t erit rata traditio precipue si cuꝝ ad annos pubertatis pueneriut: quā habuerint paterna oblationē: vnde Grego. dicit. t habe. 20. q. 1. addidisti. Si ꝑ vel mē filiū tradiderint̄ monasterio t ipse licet cū posthā pubertatis im pleuerint annos egredi t matrimoniū copulari: hoc eis de uolūtatis frena relaxent. Si autē in hac etate ꝓpria ipō lationē parētū ratū esse. vel nō. 20. q. 2. sibi in qualibet mino ri etate: vel religionis statū: vel religioni velit debitā in ꝓtoq; segre filiꝰ aut vnus aut ibo parētū decederint aut fuerit vel nolētib⁹ vel neſciētib⁹. i. parētib⁹ a se seꝑatꝰ nō mor vitaꝝ in filiū abdicauerint: vel cōā sic vt ego puta q̄ in ꝓcessu codē filiꝰ talia bīa ꝑsenserint ad seculare re uerti habitū filiꝰ ipse q̄q; ꝑnt⁹ nō licebit. Si vō puer annos pubertatis trāsiēderint: ꝑdē ex inuitis parentibus ad religionē trāsire: nec sunt repellēdi imo magis adnoā di. Ut. n. Hie. dicit in quadā ome. Ad vitā bonā ali⁹ in pue ritia. alius in adolescēna. ali⁹ in iuuēture. alius i senectu alius in decrepita etate ꝑducī. Et cuꝝ in nulla etate sint repellēdi. min⁹ tñ sunt repellēdi in pueritia. Dicit. n. Cris. sup Matth. Quis meret approopinquare xpo si repellent ab eo simplēr infantia. nā si sancti futuri sunt. q̄d veritas filios ad patrē venire. Si aūt parētes futuri sunt vt quā sniuꝝ pdēnatiōis ꝑsertis aḡ culpā videant. quā gdē nationis sniuꝝ

dicit ad Hebreos septimo. Sine vlla contradictione qđ minus est a maiore benedicitur. ¶ Ad .14^m^. dicendum q ille qui accedit ad cōsilia nō querit ascēsum per abrupta postpositis gradibus: sed magis relecat que possunt boni nem impedire ab obseruatiōe preceptorum: sicut dictū est. ¶ Ad .15^m^. dōm q fm dictum Damasce. magis esset cōtrarium ocludendū. ideo enim deus de hominibus etiam post regenerationē incorruptibilitatē nō statim addit: quia hoc nō esset eis vtile: sed superbiendi occasio. Abundantia enim temporaliū et corporaliū bonorum est mā superbie. et ideo vtile est homini ad superbiam vitandā vt ad cōsilia transeat temporalium bonorum superabundantiam derelinquens. ¶ Ad .16^m^. dōm q amplexus Rachelis signat quietē contemplationis ad quā etiā consilia sequentes nō statim a principio peruenire possunt: sed post longum exercitiū bonorum operum. facilius tamē ad predictā quietē perueni tur per obseruantiā consiliorum q per exercitiū mandatorum in vita seculari. ¶ Ad .17^m^. dōm q si beneficijs temporalibus aliqui alliciant ad religionem cū pacto: sicut patet in emptione et venditione est illicita solutio. Si autem aliquis alicui prouideat sine pacto non est illicita solutio. vnde post premissa verba in eodē c. subiūgit. Nisi forte de pauperis alimento quis incontigue proponat. Et iterū subdit. Dū tamē absit pactio: et omnis cesset cōuentio. ¶ Ad 18^m^. dōm q status religionis quātum ad eos qui in eo profecerint est spūalis malitia. quātum vero ad eos qui de nouo intrant est quasi quoddam tyronicium exercitiū: et oportet ad maiorem profectum q a principio aliquis bō exercitium subeat. sicut et de exercitio militie tēporalis Vegetius docet in lib. de re militari. ¶ Ad .19^m^. dōm q obligatio perficiens matrimoniū corporale nō potest fieri an annos pubertatis: cui obligatiōi similis est pfessio que fit in religione ad perpetue remanēdū in ea: sed ante annos pubertatis pōt fieri aliqua sponsio futuri matrimonij. sicut est in sponsalibus: cui assimilat obligatio que fit ad religionem. ¶ Ad .20^m^. dicendū q sicut glo. ibidē exponit per hoc q demoniacus curatus volebat eē in naui cum xpo: significat desiderium eorum qui sunt a peccato mūdati: in quo cupiunt dissolui et esse cum xpo: hoc non statim eis conceditur: sed oportet q prius in hac vita laborent: annūciando verbum dei. Vnde patet q non est ad propositum. ¶ Ad .21^m^. dōm q quāto aliquis magis exercitatus in bono ex egypto. i. ex seculo ad religionem transit: tāto facilius in ea proficere potest: sed quia in seculari vita iminēt multa pericula: quibus bō exercitium virtutis impedit: tutius est q a principio impedimenta diripat per obseruantiā consiliorum. ¶ Ad .22^m^. dōm q difficilius est obseruare precepta in vita seculari q in vita religiosa. Magna enim virtus requirit ad hoc q aliquis in seculo viuens se imaculatum a vitijs seculi conseruet. Vñ dicit eccle. 31. Beatus diues qui inuētus est sine macula. Et postea subdit. Quis est hic et laudabimus eum. Fecit enī miracula in vita sua. Et ideo maioris presumptiōis esse videt. Si tamē sit presumptio q aliquis in seculo viuēs cōsiderans se imaculatū q tāte virtutis se nō existimans ad religionem transeat: vt facilius a peccati macula conseruetur ad modum zachei qui cum statura pusillus esset ad hoc q Christū videret ascendit arborem sicomorum. i. fatuam per quam religio designatur. ¶ Ad .23^m^. dicendum q in vnoquoque statu maiora maioribus sunt attribuenda: tamen qui ad maiorem statum proficere vult: oportet q dum minor est primordia illius status accipiat secundum illud eccle. 25. Que in iuuentute tua non congregasti in senectute quomodo metes. Et ideo ad hoc q aliquis perueniat ad pfectionē religiōis oportet q a prīcipio etatis sue ad hoc assuescat.

SEcundo querit vtrum consilia ordinētur ad precepta. Et videtur q nō. Illud enim ad qđ ordinat aliud posterius est: quia finis est prior in intentiōe: et posterior in executione. Sed obseruationes preceptorum constat esse priorem in executione q impletionē consiliorum. vt patet Math. 19. de adolescente qui dixerat se seruasse legis precepta a iuuētute sua: cui dat consiliū perfectiōis. ergo videt q consilia nō ordinent ad precepta sicut ad finem: sed potius econuerso. ¶ Pr. finis est perfectior his que sunt ad finem. Sed cōsilia sunt perfectiora preceptis: quia consilia pertinent ad perfectiōis statum: precepta autē pertinent ad cōem iustitiā. vnde et cōsilia preceptis superadduntur. vt patet per hoc q Math. 19. cōsilia dicit adolescenti qui precepta seruauerat. Adhuc vnum tibi deest. si vis perfectus esse etc. ergo cōsilia nō ordinantur ad precepta: sed potius ecōuerso. ¶ Pr. fm phm in .2. phi. (T.c.89.) Sicut se habent principia ad conclusiones: ita se hnt fines ad ea que sunt ad finem: et talis est habitudo principiorum ad cōclusiōes q positis principijs ponunt ɔclusiones: nō autem econuerso: quia cōtingit ex falsis syllogizare verum. Ergo talis est habitudo finium ad ea que sunt ad fines. Sed positis preceptis non ponunt consilia. Multi enim obseruant precepta qui nō obseruāt cōsilia. ergo cōsilia nō ordinantur ad precepta sicut ad finem. ¶ Pr. Augu. dicit in libro de sancta virginitate. Mirabiliter desipiunt qui propter presens seculum virginitatem esse solum obseruandam censent. Sed obseruatio preceptorum pertinet ad presens seculum. Ergo cōsilium virginitatis non est implendū propter precepta: et eadē ratio est de aliis consilijs. ¶ Pr. precepta pertinere videntur ad vitam actiuam. consilia autem ad vitam cōtemplatiuam. Unde Math. 19. vbi enumerantur precepta legis: dicit glosa. Ecce vita actiua: vbi autem postea subditur. Si vis perfectus esse etc. dixit. Ecce vita cōtemplatiua. Sed vita actiua ordinatur ad contemplatiuam: et nō ecōuerso. ergo precepta ordinantur ad consilia: et nō econuerso. ¶ Pr. dominus bis miraculose legitur turbas refecisse. Primo quidem quando satiauit quinque millia hominū ex quinque panibus et duobus piscibus. vt legit Math. 14. Secūdo qñ de septē panibus et paucis pisciculis satiauit quattuor millia hominum. vt habet Math. 15. et sic dicit glo. Math. 14. Quinque millia pro quinque sensibus corporis dita sunt qui in seculari habitu exterioribus recte vti nouerunt. Di. 5. panibus. i. legalibus preceptis adhuc necesse est vt instruatur. Nam qui mundo integre renunciant quattuor millia sunt et septem panibus. i. euangelica perfectione sunt sublimes: et spūali gratia reficiuntur: sed primo pauit dūs quinque millia hominum ex quinque panibus q quattuor millia ex septē. q precepta sunt priora consilijs et nō ecōuerso. ¶ Pr. dispositiōes precedūt pfectionē et ordinātur ad ipsam. Sed precepta sunt dispositiones ad consilia. dicit enim glo. Hier. in principio marci. Quattuor sunt qualitates de quibus sancta euangelica cōtexunt precepta mandata. testimonia exempla. In preceptis iustitia. In mandatis charitas. In testimonijs fides. In exemplis perfectio: ad quā ptinent consilia. et nō ecōuerso. ¶ Pr. primo non est aliquid prius. Sed sicut dicit quedam glo. super ps. Charitas primo mouet pedem ad reditum vite. de actu autē charitatis dantur precepta. ergo nihil est prius in vita spirituali preceptis. Non q cōsilia ordinant ad precepta: sed potius ecōuerso. ¶ Pr. super illud ps. Sicut ablactatus super matrem suam etc. dicit glo. Sicut quinque tempora notantur in procreatione carnali: ita et in spirituali. Primum ergo tempus est conceptiōis: 2^m^ est in vtero alitionis. 3. natiuitatis. 4. potationis et lactationis. 5. ablactationis: ita et in

vtero matris ecclesie. primo cōcipimur dum fidei rudimētis instruimur. Inde quasi in vtero alimur in eisdem proficientes. Deinde manibus ecclesie portamur et lacte nutrimur: donec iā grādiusculi a lacte matris accedamus ad mensam patris: et postea subdit. Multi vero hūc ordinem peruertunt: vt heretici et scismatici se ante tempus a lacte separātes: vnde extinguunt. Sed separari a lacte est facilioribus dimissis ad difficiliora transire. Cum ergo cōsilia sint difficiliora q precepta: videt q periculo extinctionis se exponāt: qui ad consilia accedūt nisi prius eduçati in preceptis. Precepta ergo ordinant ad cōsilia: et nō ecōuerso. ¶ Pr. Grego. dicit super Ezech. qđ est precepto bonum facere inchoandū est. Sed id qđ est incipientium ordinat ad id qđ perfectionis est: et nō ecōuerso. ergo precepta ordinant ad cōsilia: et nō ecōuerso. ¶ Pr. virtus imitatur nām. Sed natura operat prius in corpore animalis ea que pertinent ad esse sicut membra principalia: q ea que sunt de bene esse. ergo in progressu virtutis prius sunt precepta: que sunt de esse virtutis q cōsilia que sunt de bene eē ipsius: et sic idem qđ prius. ¶ Pr. sicut est ordo in addiscendo: ita etiam in operando. Sed in addiscendo oportet incipere a facilioribus vt ad difficiliora perueniat. ergo in operando oportet prius implere precepta que sunt faciliora: et sic transire ad cōsilia. ¶ Pr. Math. 5. dicit in glo. q sermo diuinus est nobis via qua currimus: sed sermo diuinus preordinat precepta cōsilijs. vt patet Math. 5. vbi primo ponit id qđ preceptum est antiquis: et postea superadditur a domino id qđ perfectionis est. ergo videt q obseruātia preceptorum sit preordināda obseruationi consiliorum. ¶ Pr. illud qđ est minimū in aliquo genere ordinat ad id quod est maximū in genere illo. Sed nihil est minus in vita christiana q obseruātia preceptorum: nihil autē maius q obseruātia cōsiliorum. q precepta ordinant ad consilia. ¶ Pr. Hiero. dicit sup Matheū. Qui precepta legis implere negligit: perfectiora implere nō pōt. q oportet q prius aliquis impleat precepta q cōsilia: et sic precepta ordinantur ad consilia. ¶ Pr. prius est a quo nō conuertit cōsequētia essendi: sed a preceptis nō conuertit cōsequentia essendi ad consilia. Non enim sequitur. Si aliquis seruat precepta: q seruet consilia. ergo obseruatio preceptorum naturaliter procedit et ordinatur ad obseruantiam consiliorum.

¶ Sed cōtra est qđ Augusti. dicit in Ench. Quecūque mandat deus ex quibus vnū est. Non mechaberis: et quecūque nō iubent: sed spūali consilio monent ex quibus vnum est. Bonum est homini mulierem nō tangere. tunc recte fiunt cum referuntur ad diligendum deum et proximum propter deum: sed hec duo cadūt sub precepto: vt patet Math. 22. ergo cōsilia ordinant ad precepta. ¶ Pr. illud qđ est electionis ordinatur ad id qđ est necessitatis: quia electio est eorum que sunt ad finem: sed consilia sunt electionis: precepta autem necessitatis. ergo cōsilia ordinant ad precepta. ¶ Pr. illud per qđ aliquid plenius perficitur ordinat ad illud: sed per consilia plenius et tutius conseruantur precepta. ergo cōsilia ordinantur ad precepta.

Respondeo dōm q precepta dant de actibus virtutum. Duplex autē est virtutis actus. s. interior et exterior: et vterque actus sub legis precepto cadit. vnde August. dicit ɔtra Faustū q quia iudei nō intelligebant homicidium nisi per interemptionē corporis hūanam aperuit dominus omnem iniqui motum ad nocendum fratri in homicidij genere deputari. Similiter etiam tantūmodo corporalem cum femina illicitam cohabitationem vocari mechiam: que erat in lege prohibita: sed dominus demonstrauit etiam interiorē concupiscentiam ad hoc pertinere. Unde manifestū est q etiā interiores actus virtutum sub precepto cadunt. Consilia ergo ordinant ad precepta. Et fm q sunt de interioribus virtutū actibus: et fm q sunt de exterioribus actibus: sed diuersimode. Nam ad interiores actus virtutū ordinantur sicut in finē. Omnes enim interiores actus virtutum moralium pertinent ad mentis puritatem: vt scilicet mens hominis a passionibus inordinatis: et ab exteriorum rerum cupiditate sit libera. Et vlterius omnes virtutes tam morales: q theologice ordinentur ad dilectionem dei et proximi. Et ad hec duo omnia cōsilia ordinant sicut ad finem: scilicet ad charitatem dei et proximi: et ad mentis puritatē. vnde dicit in collationibus patrū. Quicquid nos ad virtutē cordis pōt dirigere: tota virtute sectandū est. quicquid autē ab hac retrahit: vt perniciosum et vitiū detestandum est. Pro hac enim vniuersa agimus atque toleramus. pro hac patria parētes dignitates. diuitie delitie mūdi huius et voluptas vniuersa contēnitur: vt perpetua cordis perpetua retineatur. Et postea subdit. Pro hac ieiuniorum mediā. vigilias. labores. corporis nuditatē. lectionē. ceterasque virtutes debere nos suscipere nouerimus: vt per illas ab vniuersis passionibus noxijs illesum preparet cor nostrum: et seruare possimus et ad perfectionē charitatis istis gradibus innitendo conscendere. Et hoc idē Augu. dicit de moribus ecclesie. Nō reprimendis inquit generibus ciborum quasi pollutis: sed concupiscentie perdomande et dilectioni fratrū retinende inuigilat omnis intentio. Et ibidē dicitur. Charitas precipue custodit: si charitati victus: charitati sermo: charitati habitus: charitati vultus aptat. vñ et apostolus. primo ad cor. septimo. virginitatis consiliū ad hoc ordinandum docet: vt mulier innupta cogitet que sunt dei: quomodo placeat deo. Et dominus Math. 19. paupertatis cōsiliū ad hoc ordinat: vt homo deū sequatur: qđ fit per rectitudinem et puritatem interioris affectus. Sic ergo consilia ordinantur sicut in finem ad precepta. secundum q sunt de interioribus actibus virtutū. Sed secundū q sunt de actibus exterioribus: puta non occides: nō furtum facies etc. ordinantur consilia ad precepta non sicut ad finem. Non enim propter hoc homo virginitatem seruat vt ab adulterio abstineat: neque hoc fine aliquis suis abrenunciat: vt non furetur aliena cum exteriora opera consiliorum sint maiora q exteriora opera preceptorum. Ordinātur tamen ad ea inquantum faciūt ea tutius et firmius conseruari. Qui enim sua dimittit: multo magis abstinet a rapiēdis alienis. Vñ et Augustinus dicit in .19. libro cōtra Faustum. Omnia ex hebreorum lege cōmemorata dominus cōmendauit. vt quicquid ex persona sua insuper loqueretur: vel ad expositionem cōmendandam valeret: si quid illa obscurius posuisset: vel ad tutius conseruandum quod illa voluisset. Et in libro de sermone domini in monte dicit. Ob hoc sunt illa que adduntur ad perfectionem: multo magis sunt illa que premissa sunt ad inchoationem. Sic ergo patet q consilia ordinantur sicut ad finem ad precepta. prout sunt de interioribus actibus virtutum. Sed ad precepta secundum q sunt de exterioribus actibus ordinantur consilia ad hoc q tutius et firmius conseruentur per modū remouentis prohibēs: et primū bonum est causa secundi. Firma enim exteriorum actuum obseruatio causatur ex interiori affectione mentis bene disposite.

Ad primum ergo dicendū q secundū quosdam: diuersa ille mentitus est dicēdo se precepta obseruasse: quecumque quantū ad vnum preceptum quod ibidē cōmemoratur pertinens ad interiores actus: scilicet. Diliges proximum tuū sicut teipsum. Unde Origenes dicit super Matheum. Scriptum est in euangelio secundum Hebreos. Quod cum dominus dixisset ei. [illegible]

Vade t vende omnia que habes. Ceteri enim dicto scripture sunt: t dixerunt ei. Et vigie ad cum dominum. Quomodo enim fieri legem t ypothesa scripsa est in lege, nisi ypotheses fierent templum: t recte multi fratres tui filii ypotheses fierent mortales que fame: t domus filii domus amantis fierent mortales que fame: t domus mea plena est multis bonis: t non egredietur ex eis omnino aliquid ad eos, impossibile est. impleri precepta mandatum t ille non t: imaginem bene tibi eas possessiones. Et hoc idē affirmatur per Dionysium qui dicit sup Mat. Monēt adolescentem per Dionysium qui dicit sup Mat. Monēt adolescentem. Si enim qs posset in mādata eligere primū tuū fieret t ipse qui cupiebat quomodo posset audiens vēde omnia que habes t da pauperibus habebit thesaurū. Sed ex Crisostomo t alijs expositores dicunt adolescentem illū nō fuisse mentitum, virtutes laudari pōt. Nec hoc precepit. Diligis primū enim fieri ne ipsum capiatur potest observari. Uno modo imperfecte: vt aliquis nō faciat contra primū qđ nō vult fieri: vt hic dereliquo patrimonio mutabitur. Alio modo: vt ad habitudinem necessitatis habeantur. Alio modo: vt ad habitudinem necessitatis habeantur. Alio modo: vt ad habitudinem necessitatis habeant

D secundus hec fic ꝓcedit. Uidet ꝙ
ꝓcurrit si velit. De quocūq; enī possūt ꝓcurrere si velit. De quocūq; enī possūt ꝓcurrere si velit ꝑ hoc ꝓ hoc ꝓ hoc ꝑ hoc ꝓ hoc ꝑ hoc ꝓ hoc ꝑ

respōsio ad obiecta. Articulus. IX.

AD secundū sic pcedebaṫ. Vr q verbū cordis sit spēs intelligibilis. verbū.n. cordis est quo intellect᷑ intelligit: sed hoc est spēs intelligibilis. ergo verbum cordis est spēs intelligibilis. ¶ P̄. cognitio in actu est spēs intelligibilis. sed illud qđ sensus sentit ē spēs sensibilis. ergo illud qđ intellect᷑ intelligit est spēs intelligibilis. ¶ Sed ɔ. verbū cordis interi᷑ est qđ exteriori verbo significatur. sed verbū exteri᷑ nō significat spēm intelligibilem. ergo verbū interius nō est ipsa spēs intelligibilis.

Respondeo dicēdū q sm Aug. 15. de tri. Verbū cordis importat qđdā pcedens a mēte siue ab intellectu. Procedit aūt aliquid ab intellectu inquātum est cōstitutum per operationem ipsius. Est aūt duplex operatio intellectus sm p̄hm in 3. de aīa. (T.c.21.) Una quidē que vocaṫ indiuisibiliū intelligentia: per quā intellectus format in seipso diffinitionē vel cōceptū alicui᷑ incōplexi. Alia aūt operatio est intellectus cōponentis ⁊ diuidentis per quā format enunciationē. Et vtriq; istoꝝ per operationē intellectus cōstitutoꝝ vocaṫ verbū cordis: quoꝝ pmū significaṫ per terminū incōplexū: 2ᵐ vero significaṫ p ōronē. Manifestū est aūt q oīs operatio intellect᷑ pcedit ab eo sm q est factus in actu per spēm intelligibilē: q2 nihil operaṫ nisi sm q ē actu. Unde necesse ē q spēs intelligibilis que est pncipiū operationis intellectualis differat a verbo cordis quod p operationē intellectus formaṫ: q̄uis ipm verbū possit dici forma vel spēs intelligibilis: sed sicut per intellectum constituta: put sicut forma artis quā intellect᷑ adinuenit dicitur quedam spēs intelligibilis.

Ad primū ergo dicēdū q intellect᷑ intelligit aliquid dupl'r. Uno formaliter: ⁊ sic intelligit spē intelligibili q fit in actu. Alio sicut instro quo vtit ad aliud intelligendū: ⁊ hoc mō intellectus verbo intelligit: q2 format verbū ad hoc q intelligat rē. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q cognitio sensus exterioris pficiṫ p solā immutationē sensus a sensibili. Unde p formā q̄ sibi a sensibili imprimiṫ sentit: nō aūt ipse sensus exterior format sibi aliquā formā sensibilem: hoc aūt facit virtus imaginatiua cuius forme quodāmō sile est verbū intellectus. Articulus. X.

Circa tertiū sic pcedit. Videṫ q ea que fiunt ex timore nō sint volūtaria. Necessitas enī voluntati ɔ̄riaṫ. vt dicit in 5. meta. (T.c.6.) Sed ea q̄ fiunt ex timore videnṫ ex necessitate fieri. Nō ergo sūt volūtaria. ¶ Sed ɔ̄. qđ quis operaṫ pter finē est voluntariū. sz ea q quis opaṫ ex timore operaṫ pter finē. s. ad vitādū malū qđ timet: sicut q piecit merces in mare vitat submersionē nauis. ergo hec sunt voluntaria.

Respōdeo dicēdū q cū bonū sit voluntatis obiectū: hoc mō se h3 aliqđ ad hoc q sit volūtariū quō se h3 ad hoc q sit bonū. Cōtingit aūt aliqđ in vniuersali cōsiderari esse bonū qđ tn̄ sm aliqs pticulares circūstātias redditur malū: sicut generare filios est bonū: sed generare filios ex nō sua est malū: ⁊ sic cōtingit aliqđ in vniuersali cōsideratū esse malū qđ tn̄ sm aliqs pticulares circūstātias fit bonū: sicut occidere hoīem sm se est malū: sed occidere hoīez [illegible] iudicandū [illegible] actiōes circa singularia [illegible] bonū vel malū [illegible] volūtarie vel inuolūtarie [illegible] circūstātias [illegible] ex timore [illegible] sm singularia [illegible] bona ⁊ volūtaria: sicut [illegible] in mare [illegible] nō volūtariū [illegible] in tali casu est bonū ⁊ voluntariū [illegible]

cit in 3. ethi. Et hō mixta sunt ex voluntario ⁊ inuolūtario. simplr aūt sunt voluntaria: sm qđ aūt inuolūtaria ⁊ ex necessitate facta. ¶ Et p h̄ p3 rn̄sio ad obiecta.

Deinde circa sacra quesitū est. Primo de sacro eucharistie. 2ᵒ de sacro penitentie. 3ᵒ de sacro matrimonij. ¶ Circa eucharistiā q̄sita sunt duo. Primo vtrū forma panis annihilet. 2ᵒ vtrū sacerdos dare debeat hostiā nō cōsecratā petēti occulto p̄ peccatori. Arti. XI.

Ad primū sic pcedit. Videṫ q forma panis in sacro eucharistie annihilet. Illud.n. annihilari videṫ: qđ desinit esse ⁊ in nihil cōuertit. Sz forma panis facta cōsecratione desinit esse: nec est dare in qđ cōuertaṫ. Nō enī ɔuertiṫ in mām corporis xp̄i: nec ēt in formā eius q̄ est aīa: alioquin aīa esset ibi ex vi sacramēti. ergo forma panis annihilaṫ. ¶ P̄. Aug. dicit super illud Jo. 17. Clarifica me pater ⁊c. Si humana nā cōuerteṫ in verbū: si diligentius cogitem᷑ hō periret i deo. Sz illud annihilari dr̄ qđ perit. ergo si panis cōuertiṫ in corp᷑ xp̄i videṫ q annihileṫ. ¶ Sed ɔ̄ est. q2 sicut Aug. dicit lib. 83. q. Deus nō est actor tendendi in nō esse. Est aūt actor sacramenti eucharistie. ergo in illo sacramento nihil annihilatur.

Respondeo dicēdū q annihilatio quedā motū importat. Oīs aūt mot᷑ denoiaṫ a termino ad quē. Unū termin᷑ annihilatiōis est nihil. Cōsecratio aūt panis in sacro eucharistie nō terminaṫ ad nihil: sed ad corpus xp̄i: alioquin nō esset dare qđo corp᷑ xp̄i incipiat esse sub sacro. Non.n. incipit ibi esse p motū localē: alioquin desineret esse in celo. Relinquiṫ ergo q in ɔsecratiōe panis nō ē aliq annihilatio: sz trāsubstātiatio panis in corpus xp̄i.

Ad primū ergo dicēdū q sicut in generatiōe nāli neqz forma neqz mā generaṫ aut corrūpiṫ: sed totū cōpositū: ita ēt in sacro altaris nō est querēdū terminū de forma aut mā in qđ cōuertaṫ: sed tot᷑ panis cōuertiṫ in totū corpus xp̄i: in quātū est corpus: q2 si in triduo mortis xp̄i fuisset cōsecratio facta nō fuisset ibi aliquid corporis xp̄i: [illegible] sicut in sepulchro iacebat. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū q periret diceret nā humana: si ɔuerteret in verbū [illegible] pertinet ad terminū a quo: nō aūt si annihilet [illegible] quantū ad terminū ad quem. Articulus. XII.

Circa 2ᵐ sic pcedebaṫ. Vr q sacerdos nō debeat dare hostiā nō cōsecratam peccatori occulto hoc petēti. Nō.n. debet sacerdos petm̄ occultū publicare. Publicaret aūt si ei daret hostiā nō cōsecratā: cū alijs [illegible] daret cōsecratā. ergo sacerdos nō debet dare hostiā nō cōsecratā peccatori occulto hoc petēti. ¶ P̄. hostia cōsecrata a sacerdote alicui fideli porrecta a circūstātib᷑ adoratur. Si ergo exhibeṫ hostia nō ɔsecrata loco ɔsecrate: [illegible] sic faciet ppl'm idolatrare: qđ ē graue peccatū: nō ergo sacerdos d3 peccatori occulto petēti dare hostiā nō cōsecratā. ¶ Sz ɔ̄ est: q2 sacerdos est medic᷑ aīarū. Sapiēs aūt medicus vitat q̄tū pōt periculū īfirmi quē accepit i curā. Peccatori aūt cui᷑ curā h3 iminet magnū periculū si in peccato mortali corp᷑ xp̄i accipiat: q2 q manducat ⁊ bibit indigne iudiciū sibi māducat ⁊ bibit. vt dr̄ 1. ad Cor. 11. ergo sacerdos hoc facit si ei᷑ periculū euitet porrigēs ei hostiā nō ɔsecratā.

Respondeo dicēdū q vitari non est aliqđ fictio adhibēda: q2 nulla ē ɔuētio lucis ad tenebras. vt ap'ls dic. 2. ad Cori. 6. ⁊ p3 p Aug. pbat in li. 83. q. q corpus xp̄i nō fuit fantasticū: q2 veritas q̄ ē xp̄s nō pōt fallere [illegible] in sacris ecclesie nihil ē p fictionē agēdū [illegible] in sacro altaris in q̄ tot᷑ xp̄s cōtineṫ [illegible]

cerdos quantū in se est populo fieret idolatrandi occasio: qui quāuis petm̄ idolatrie nō incurreret: estimās pbabiliter hostiā esse cōsecratā. Est sacerdos in hoc ipso q hostiaz nō cōsecratā pplo exhiberet adorādā: idolatrie crimē incurreret. Unde hoc in nullo casu est faciēdū. vt hostia nō cōsecrata exhibeaṫ vni vel plurib᷑ tanq̄ ɔsecrata. Debet ergo sacerdos peccatori occulto pmo qdē monere vt priuatim agat ⁊ sic ad sacrm accedat: q si penitere noluerit: debz ei occulte inhibere ne aliqs cōicantib᷑ in publico se imisceat: q si se imiscuerit: debet ei dare hostiā cōsecratā.

Unde pma duo concedimus. ¶ Ad 1ᵐ dicēdū q stultus esset medic᷑ q cū maiori suo piculo minus periculū infirmi vellet ipedire: puta si vellet ipse venenū bibere ne infirm᷑ biberet vinū. Multo aūt magis peccat sacerdos fictionē faciēs in sacro xp̄i: q̄ peccator idigne sumēs. Unde stultus eēt sacerdos si vt vitaret petm̄ subditi ipse grauius peccaret: fictionē faciens in sacro veritatis.

Deinde circa sacrm pnie quesita sunt duo. Primo vtrū platus debeat subditum suū ab administratiōe remouere: pp aliqđ qđ ab eo in ɔfessiōe audiuit. 2ᵒ vtrū in meliori statu moriaṫ ille qui moriṫ via eundi vltra mare q̄ ille qui moriṫ in redeūdo. Articulus. XIII.

Circa pmū sic pcedit. Videṫ q platus possit subditū suū ab administratione remouere: pter aliqđ qđ ab eo in confessione audiuit: q2 qđ istitutū est p charitate ɔ charitatē nō militat. Sz sigillū cōfessionis istitutū est p charitate. Nō ergo militat ɔ charitatē ex q̄ teneṫ platus saluti subditoꝝ puidere. Est aūt qñq ɔ salutē subditi si ei administratio dimittaṫ: vtputa si habeat occasionē recidiuandi in peccatū. ergo nō obstāte sigillo confessionis platus d3 eū ab administratiōe remouere. ¶ Sed ɔ est. q2 nihil est faciēdū in piudicium cōfessionis. Esset aūt piudiciū cōfessiōis si subditus ab administratione remoueret pp crimē qđ suo plato cōfessus est: q2 p hoc alij retraherenṫ a cōfitēdo. Nō ergo d3 platus subditum ab administratiōe remouere: pp petm̄ qđ ei ɔfessus est.

Respōdeo dicēdū q id qđ p cōfessionē audiṫ nullo mō ē manifestādū: nec vbo nec signo nec nutu: nec etiā aliquid est faciendū vnde in suspitionē peccati aliquis possit deuenire. Si ergo amotio subditi ab administratione possit inducere ad manifestandū peccatuꝫ in confessione auditū: vel ad aliquā pbabilez suspitionē habendā de ipso: nullo mō platus deberet subditū ab administratiōe remouere: puta si in aliquo mōasterio eēt ɔsuetū q potes nō amouerenṫ de suis potatib᷑ nisi pp culpā manifestarē aūt peccati cōhēris per remotionē ab administratione. Unū si abbas hoc faceret grauiter peccaret tāq̄ cōfessionē reuelās. Posset tn̄ eius secreto charitatiue admonere: vt cū instātia peteret cessionē: si h̄ videret saluti eius expedire. Si vo p amotionē ab administratione peccatū nullaten᷑ manifestareṫ. puta si in aliquo monasterio eēt cōsuetū q abbas p suo libitu de facili aliquos ab administratiōe remoueret: tūc alia occasiōe accepta posset subditū sibi cōfessum ab administratione remouere ⁊ deberet hoc facere cū debita tamē cautela: si talis administratio esset subdito periculosa in posteruꝫ: q̄uis etiā tūc hoc casu melius esset q cū induceret ad cessionē petēdā. Si vo periculū in posterū nō timereṫ: non oporteret q p peccato preterito: penitētia deleto eūz ab administratiōe remoueret: sicut etiā Aug. dicit in lib. de adulterinis ɔiugiis. Cū adhuc deputam᷑ adulteros quos credimus penitentia sanatos: q̄q enī penitētes innocentib᷑ meliores sūt. ¶ Et per hoc p3 rn̄sio ad obiecta. Arti. XIIII.

Ad secūdū sic pcedebaṫ. Vr q melius moriatur cruce signat᷑ qui moriṫ in via eundi vltra mare: q̄ ille q moriṫ redeūdo. Qui.n. moriṫ in eūdo q̄si pseq̄bat votū suū: vt se exponat morti pro xp̄o: ⁊ ita moriṫ q̄si martyr: q aūt moriṫ redeundo nō moriṫ in pposito exponēdo se xp̄o: ⁊ ita moriṫ q̄si ɔfessor. Sz maior est stat᷑ martyr q̄ ɔfessor. ergo in meliori statu moriṫ q moriṫ in eundo q̄ qui moritur in redeundo.

¶ Sz ɔ. Qui moriṫ in redeūdo iam cōsūmauit votū suū: qui aūt moriṫ in eundo nondū cōsūmauit: sed est quasi in pncipio. Perfectuz aūt meli᷑ est iperfecto: ⁊ finis pncipio: ergo melius moriṫ in redeundo q̄ q moriṫ in eūdo.

Respondeo dicēdū q quāto aliqs cū plurib᷑ meritis moriṫ: tāto meli᷑ moriṫ. merita ēt manēt hoi nō solū illa q̄ actu agit: sed ēt illa que iam fecit. quasi apud deū deposita: sm illud. 2. ad Thi. 1. Scio cui credidi: ⁊ cert᷑ sū: q2 potēs ē depositū meū seruare. Manifestū ē aūt q ille q moriṫ in redeūdo de vltra mare ceteris parib᷑ cū plurib᷑ meritis moriṫ: q̄ ille q moriṫ in eundo. H3.n. meritū ex assūptiōe itineris: ⁊ vlteri᷑ ex pnunciatiōe in qua forte multa grauia ē passus: ⁊ io ceteris parib᷑ melius moriṫ ille qui moriṫ redeundo: q̄uis ire sit magis meritoriū q̄ redire genus operis cōsiderando.

Ad primū ergo dicēdū q illud ppositū exponēdi se morti pp xp̄m habuit ēt ille i eūdo nec hoc meritū perdidit si se a peccato imunē custodiuit.

Deinde circa matrimoniū quesita sūt duo. Primo si aliqs despōdeat aliquā p vba de futuro: ⁊ postea carnalr cognoscat: non quidē q̄si cōsentiēs in matrimoniū: sz solūmō volēs fraudulēter surripe copulā carnalē: si postmodū ɔbat cū alia p vba de p̄senti: vtrū secūda sit vxor eius. 2ᵒ si vir accuset vxorē de adulterio occulto: vtrū mulier teneaṫ in iudicio suū petm̄ cōfiteri. Articulus. XV.

Circa pmū sic pcedebaṫ. Videṫ q ille q cognouit carnaliter quā despōderat p vba de futuro nō possit h̄re vxorē illā cui᷑ qua postea ɔbit p vba de p̄senti. Judicio enī ecclesie ɔpelliṫ stare cum ea quā carnalr cognouit: sz ecclesia pōt facere psonas illegitimas ad ɔbēdū. ergo videṫ q talis nō possit cū alia muliere h̄re m̄rimoniū: ⁊ ita illa cū qua scđo ɔtx p vba de p̄nti nō erit vxor sua. ¶ Sz ɔ. q error hoīs nō piudicat veritati m̄rimonij. Sz ex errore hoīs piudicatio eē ɔsensū vbi fuit carnal' copula: ɔtingit q p iudiciū ecclesie cōpelliṫ aliqs illā h̄re quā cognouit carnalr post ɔsensū p vba de futuro. ergo nō piudicat veritati secūdi m̄rimonij qđ ē rite ɔtxū p verba de p̄nti.

Respondeo dicēdū q sicut Leo papa dicit. Cū m̄rimoniū ē ɔsensus p vba de p̄nti expressus: sine quo cetera ēt cū coitu subsecuta frustranṫ. Remota aūt cā remoueṫ effect᷑. vn̄ cū in pmo m̄rimonio ponaṫ nō fuisse ɔsensus. manifestū est q nō fuit m̄rimoniū. Et q2 posita cā ponit effectus: ɔsequens est vt 2ᵐ fuerit matrimoniū in quo ponit fuisse mutuus ɔsensus per verba de p̄senti expressus inter personas a matrimonio solutas.

Ad primū ergo dicēdū q ecclesia in hijs q̄ ad m̄rimoniū ptinent tripl'r se h3. Uno qdez mō per modū iudicātis: ⁊ q2 hoīes vidēt ea q̄ apparēt: sm q dr̄ 1. Regū. 16. Oꝫ q iudex ecclesiastic᷑ iudicet sm ea q̄ sibi apparēt p ɔfessiōes partiū: ⁊ p idoneos testes ⁊ p alia legitima documēta: qb᷑ tn̄ oib᷑ adhibitis cōtingit qñq veritatē latere: ⁊ ꝓpter hoc in hijs q̄ ptinēt ad iteriora cordis q̄ h̄ūāo testimonio pbari non pñt: si per aliq̄ signa exteriora [illegible]

Articulus. IX.

responsio ad obiecta.

Ad secundum sic procedebat. Videtur quod verbum cordis sit species intelligibilis. Verbum enim cordis est quo intellectus intelligit. Verbum autem hoc est species intelligibilis. Ergo verbum cordis est species intelligibilis. ¶ Praeterea cognitio intellectus est species intelligibilis... Sed illud quod sensus sentit est species sensibilis... intellectus intelligit est species intelligibilis. ¶ Sed contra verbum cordis interius est quod exteriori verbo significatur. Sed verbum exterius non significat speciem intelligibilem. Ergo verbum interius non est species intelligibilis.

Respondeo dicendum quod secundum Aug. 15. de tri. Verbum cordis importat quiddam procedens a mente sive ab intellectu. Procedit autem aliquid ab intellectu inquantum est constitutum per operationem ipsius. Est autem duplex operatio intellectus secundum philosophum in 3. de anima. (T.c.21.) Una quae vocatur indivisibilium intelligentia: per quam intelligit quid est et format in seipso diffinitionem vel conceptum alicuius incomplexi. Alia autem operatio est intellectus componentis et dividentis, secundum quam format enunciationem. Et utrumque istorum per operationem intellectus constitutorum vocatur verbum cordis: quorum primum significatur per terminum incomplexum: secundum vero significatur per orationem. Manifestum est autem quod omnis operatio intellectus procedit ab aliquo secundum quod est factus in actu per speciem intelligibilem: quia nihil operatur nisi secundum quod est actu. Unde necesse est quod species intelligibilis quae est principium operationis intellectualis differat a verbo cordis quod per operationem intellectus formatur. Quamvis ipsum verbum possit dici forma vel species intelligibilis: sed sicut per intellectum constituta: prout sicut forma artis quam intellectus adinvenit dicitur quaedam species intelligibilis.

Ad primum ergo dicendum quod intellectus intelligit aliquid dupliciter. Uno modo formaliter: et sic intelligit specie intelligibili qua fit in actu. Alio modo sicut instrumento quo utitur ad aliud intelligendum: et hoc modo intellectus verbo intelligit: quia format verbum ad hoc quod intelligat rem. ¶ Ad secundum dicendum quod cognitio sensus exterioris perficitur per solam immutationem sensus a sensibili. Unde per formam quae sibi a sensibili imprimitur sentit: non autem ipse sensus exterior format sibi aliquam formam sensibilem: hoc autem facit virtus imaginativa: cuius forme quodammodo similis est verbum intellectus. Articulus. X.

Circa tertium sic proceditur. Videtur quod ea quae fiunt ex timore non sint voluntaria. Necessitas enim voluntati contrariatur, ut dicitur in 5. meta. (T.c.6.) Sed ea quae fiunt ex timore dicuntur ex necessitate fieri. Non ergo sunt voluntaria. ¶ Sed contra: ille qui operatur propter finem est voluntarium... sed qui operatur ex timore operatur propter finem, scilicet ad vitandum malum quod timetur: sicut qui proicit merces in mare ut vitet submersionem navis. Ergo huiusmodi sunt voluntaria.

Respondeo dicendum quod cum bonum sit voluntatis obiectum: hoc modo se habet aliquid ad hoc quod sit voluntarium... quo modo se habet ad hoc quod sit bonum. Contingit autem aliquid in universali consideratum esse bonum quod non est secundum aliquas particulares circumstantias malum: sicut generare filios est bonum: sed generare filium ex non sua est malum: et similiter contingit aliquid in universali consideratum esse malum quod tamen secundum aliquas particulares circumstantias est bonum: sicut occidere secundum se est malum: sed occidere hominem periculosum ... est bonum. Et quia actiones circa singularia sunt, iudicantur bonae vel malae et per consequens voluntariae vel involuntariae simpliciter quantum ad considerationem singularium circumstantiarum secundum quod omnia secundum quod in universali considerantur ea quae fiunt ex timore sunt involuntaria secundum quod sic considerata sunt mala et involuntaria. sed si considerentur secundum singularia circumstantia sicut sunt bona et voluntaria: sicut proicere merces in mare secundum se consideratum est malum et non voluntarium: sed in tali casu est bonum et voluntarium. quia et perse vi...

cit in 3. ethi. Et huiusmodi mixta sunt ex voluntario et involuntario: simpliciter autem sunt voluntaria secundum quid autem involuntaria: et necessitate facta. ¶ Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Deinde circa sacra quesitum est. Primo de sacro eucharistie. Secundo de sacro penitentie. Tertio de sacro matrimonii. ¶ Circa eucharistiam quesita sunt duo. Primo utrum forma panis annihiletur. Secundo utrum sacerdos dare debeat hostiam non consecratam peccatori occulto hostiam petenti. Arti. XI.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod forma panis in sacro eucharistie annihiletur. Illud enim annihilari videtur quod desinit esse et in nihil convertitur. Sed forma panis facta consecratione desinit esse: nec est dare in quod convertatur. Non enim convertitur in materiam corporis Christi: nec etiam in formam eius quia sic aliquid eius esset ibi ex vi sacramenti. Ergo forma panis annihilatur. ¶ Praeterea Aug. dicit super illud Joh. 17. Clarifica me pater etc. Si humana non converteretur in verbum: sed diligentius cogitarem ... periret in deo. Sed illud annihilari dicitur quod perit. Ergo si panis converteretur in corpus Christi videtur quod annihilaretur.

¶ Sed contra est quia sicut Aug. dicit lib. 83. q. Deus non est auctor tendendi in non esse. Est autem auctor sacramenti eucharistie. Ergo in illo sacramento nihil annihilatur.

Respondeo dicendum quod annihilatio quidam motus importat. Omnis autem motus denominatur a termino ad quem. Unde terminus annihilationis est nihil. Consecratio autem panis in sacro eucharistie non terminatur ad nihil: sed ad corpus Christi: alioquin non esset dare quo corpus Christi incipiat esse sub sacramento. Non enim incipit ibi esse per motum localem: alioquin desineret esse in celo. Relinquitur ergo quod in consecratione panis non est aliqua annihilatio: sed transsubstantiatio panis in corpus Christi.

Ad primum ergo dicendum quod sicut in generatione nihil neque forma neque materia generatur aut corrumpitur: sed totum compositum: ita etiam in sacro altaris non est querendum secundum de forma aut materia in quod convertatur: sed totus panis convertitur in totum corpus Christi in quantum est corpus: quia si in triduo mortis Christi fuisset consecratio facta non fuisset ibi anima sed corpus exanime sicut in sepulchro iacebat. ¶ Ad secundum dicendum quod perire diceretur natura humana si converteretur in verbum quantum esse desineret: quod pertinet ad terminum a quo: non autem si annihilaretur quantum ad terminum ad quem. Articulus. XII.

Circa secundum sic procedebatur. Videtur quod sacerdos non debeat dare hostiam non consecratam peccatori occulto hoc petenti. Non enim sacerdos peccatum occultum publicare. Publicaret autem si ei daret hostiam non consecratam: cum aliquis eius daret consecratam. Ergo sacerdos non debet dare hostiam non consecratam peccatori occulto hoc petenti. ¶ Praeterea hostia consecrata a sacerdote alicui fideli porrecta a circumstantibus adoratur. Si ergo exhibetur hostia non consecrata loco consecrate: faciet eum populum idolatrare: quod est grave peccatum: non ergo sacerdos debet peccatori occulto petenti dare hostiam non consecratam.

¶ Sed contra est quia sacerdos est medicus animarum. Sapiens autem medicus vitat quantum potest periculum infirmi quem accepit in curam. Peccatori autem cuius curam habet iminet magnum periculum: si in consortio mortali peccati corpus Christi accipiat, quia qui manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit, ut dicitur 1. ad Cor. 11. Ergo sacerdos debet facere ut periculum evitet porrigens ei hostiam non consecratam.

Respondeo dicendum quod vitari non est aliqua fictio admittenda: quia nulla est conventio lucis ad tenebras, ut apostolus dicit 2. ad Cor. 6. et propter hoc Aug. probat in li. 83. q. quod corpus Christi non fuit fantasticum quia veritas quae est Christus non potuit fallere: et ideo in sacris ecclesie nihil est per fictionem agendum: et precipue in sacro altaris in quo totus Christus continetur. Esset autem quaedam fictio si hostia non consecrata loco consecrate daretur. Et ideo et...

cerdos quantum in se est populo fieret idolatrandi occasio: qui quidem peccatum idolatrie non incurreret existimans probabiliter hostiam esse consecratam: tamen sacerdos in hoc ipso quod hostiam non consecratam populo exhiberet adorandam idolatrie crimen incurreret. Unde hoc in nullo casu est faciendum: ut hostia non consecrata exhibeatur uni vel pluribus tamquam consecrata. Debet ergo sacerdos peccatorem occultum primo quidem monere ut prius agat: et sic ad sacrum accedat: et si penitere noluerit: debet ei occulte inhibere ne aliquo communicet: si in publico se immiscuerit: debet ei dare hostiam consecratam.

Unde prima duo concedimus. ¶ Ad tertium dicendum quod si ultimus esset medicus quod cum maiori suo periculo minus periculum infirmi vellet impedire: puta si vellet ipse venenum bibere ne infirmus biberet vinum. Multo autem magis peccat sacerdos fictionem faciens in sacro Christi: quam peccator indigne sumens. Unde stultus esset sacerdos si ut vitaret peccatum subditi ipse gravius peccaret fictionem faciens in sacro veritatis.

Deinde circa sacrum penitentie quesita sunt duo. Primo utrum prelatus debeat subditum suum ab administratione removere propter aliquid quod ab eo in confessione audivit. Secundo utrum in meliori statu moriatur ille qui moritur via eundi ultra mare quam ille qui moritur in redeundo. Articulus. XIII.

Circa primum sic proceditur. Videtur quod prelatus possit subditum suum ab administratione removere propter aliquid quod ab eo in confessione audivit: quia quod institutum est pro charitate contra charitatem non militat. Sed sigillum confessionis institutum est pro charitate. Non ergo militat contra charitatem et quod tenetur prelatus salutem subditorum providere. Est autem quandoque contra salutem subditi si ei administratio dimittatur: utpote si habeat occasionem recidivandi in peccatum. Ergo non obstante sigillo confessionis prelatus debet eum ab administratione removere.

¶ Sed contra est: quia nihil est faciendum in preiudicium confessionis. Esset autem preiudicium confessionis si subditus ab administratione removeretur propter crimen quod suo prelato confessus est: quia per hoc alii retraherentur a confitendo. Non ergo debet prelatus subditum ab administratione removere propter peccatum quod ei confessus est.

Respondeo dicendum quod id quod per confessionem auditur nullo modo est manifestandum: nec verbo nec signo nec nutu: nec etiam aliquid est faciendum unde in suspicionem peccati aliquis possit devenire. Si ergo amotio subditi ab administratione possit inducere ad manifestandum peccatum in confessione auditum: vel ad aliquam probabilem suspicionem habendam de ipso: nullo modo prelatus deberet subditum ab administratione removere: puta si in aliquo monasterio esset consuetus quod priores non amoverentur de suis prioratibus nisi propter culpam manifestam: et sic peccatum confessum per remotionem ab administratione. Unde si abbas hoc faceret graviter peccaret tamquam confessionem revelans. Posset tamen eius secreto charitative admonere: et cum instantia peteret cessionem: si hoc videret saluti eius expedire. Si vero per amotionem ab administratione peccatum nullatenus manifestaretur: puta si in aliquo monasterio esset consuetum quod abbas pro suo libitu de facili aliquos ab administratione removeret: tunc alia occasione accepta posset subditum sibi confessum ab administratione removere: et deberet hoc facere cum debita tamen cautela: si talis administratio esset subdito periculosa in posterum: quia etiam et in hoc casu melius esset quod eum induceret ad cessionem petendam. Si vero periculum in posterum non timeret: non oporteret quod propter peccatum preteritum penitentia deleto eum ab administratione removeret: sicut etiam Aug. dicit in lib. de adulterinis coniugiis. Cum adhuc deputamus adulteros quos credimus penitentia sanatos: quanto magis enim penitentes innocentibus meliores sunt. ¶ Et per hoc patet responsio ad obiecta. Arti. XIIII.

Ad secundum sic procedebatur. Videtur quod melius moriatur crucesignatus qui moritur in via eundi ultra mare quam ille qui moritur redeundo. Qui enim moritur in eundo quantum in se est adimpleto votum suum: ut se exponat morti pro Christo: ita moritur tamquam martyr: qui autem moritur redeundo non moritur in proposito exponendo se Christo: ita moritur quasi confessor. Sed maior est status martyrum quam confessorum. Ergo in meliori statu moritur qui moritur in eundo quam qui moritur in redeundo.

¶ Sed contra. Qui moritur in redeundo iam consummavit votum suum: qui autem moritur in eundo non dum consummavit: sed est quasi in principio. Perfectum autem melius est imperfecto: et finis principio: ergo melius moritur in redeundo quam qui moritur in eundo.

Respondeo dicendum quod quanto aliquis cum pluribus meritis moritur: tanto melius moritur: merita enim manent homini non solum illa quae actu agit: sed etiam illa quae iam fecit: quasi apud deum deposita: secundum illud 2. ad Thi. 1. Scio cui credidi et certus sum quia potens est depositum meum servare. Manifestum est autem quod ille qui moritur in redeundo de ultra mare ceteris paribus cum pluribus meritis moritur: quam ille qui moritur in eundo. Habet enim meritum ex assumptione itinerio: et ulterius ex prosecutione in qua forte multa gravia est passus: et ideo ceteris paribus melius moritur ille qui moritur redeundo: quamvis ire sit magis meritorium quam redire genus operis considerando.

Ad primum ergo dicendum quod illud propositum exponendi se morti propter Christum habuit etiam iste in eundo nec hoc meritum perdidit si se a peccato immunem custodivit.

Deinde circa matrimonium quesita sunt duo. Primo si aliquis desponsaverit aliquam per verba de futuro: et postea carnaliter cognoscat: non quidem quasi consentiens in matrimonium: sed solummodo volens fraudulenter surripere copulam carnalem: si postmodum contrahat cum alia per verba de presenti: utrum secunda sit uxor eius. Secundo si vir accuset uxorem de adulterio occulto: utrum mulier teneatur in iudicio suum peccatum confiteri. Articulus. XV.

Circa primum sic procedebatur. Videtur quod ille qui cognovit carnaliter quam desponsaverat per verba de futuro non possit habere uxorem illam cum qua postea contrahit per verba de presenti. Iudicio enim ecclesie compelletur stare cum prima quam carnaliter cognovit: sed ecclesia potest facere personas illegitimas ad contrahendum. Ergo videtur quod talis non possit cum alia muliere habere matrimonium: et ita illa cum qua secundo contrahit per verba de presenti non erit uxor sua.

¶ Sed contra est quod error hominis non preiudicat veritati matrimonii. Sed ex errore hominis presumitur esse consensus ubi fuit carnalis copula: unde contingit quod per iudicium ecclesie compellitur aliquis illam habere quam cognovit carnaliter post contractum per verba de futuro. Ergo non preiudicat veritati secundi matrimonii quod est rite contractum per verba de presenti.

Respondeo dicendum quod sicut Leo papa dicit. Cum matrimonium est consensus per verba de presenti expressus: sine quo cetera etiam cum coitus subsequuta frustrantur. Remota autem causa removetur effectus: unde cum in primo matrimonio ponatur non fuisse consensus, manifestum est quod non fuit matrimonium. Et quia posita causa ponitur effectus: consequens est ut secundum fuerit matrimonium in quo ponitur fuisse mutuus consensus per verba de presenti expressus inter personas a matrimonio solutas.

Ad primum ergo dicendum quod ecclesia in his quae ad matrimonium pertinent tripliciter se habet. Uno quidem modo per modum iudicantis: quia de his videt ea quae apparent: secundum quod dicitur 1. Regum 16. Homo videt ea quae apparent. Et quod iudex ecclesiasticus iudicet secundum ea quae sibi apparent per confessiones partium: et per idoneos testes: et per alia legitima documenta: quibus in omnibus adhibitis contingit quandoque veritatem latere: et precipue in his quae pertinent ad interiora cordis: quae per humano testimonio probari non possunt: et si per aliqua signa exteriora de his possit aliqua coniectura haberi: et ideo iudicium ecclesie

circa tangit ad matrimoniū pertinet: ſi veritas latet: nō tenet ſe ſcdm matrimoniū. Deinde uer ſcdm iam Xpi. Mat.19 ſcdm euāgelia vel paulū: 1 B gdē ſpedit matrimoniū. ſpedit: ſi nō peccat ſi Xpi: puta vxoris pe ad ſpem excelle vt vltiori: a matrimoniū abſtinet. Si ei ſpere ordinē: nō peccat. 2ndō in B 3 modū ſtatutis: ſpē ſic audiant tūm pōt hoc facere: 1 B ꝑtinet aliq̄ reddā ad ſpē ſic audiant tūm pōt hoc facere: 1 B ꝑtinet aliq̄ reddā

ecuitasi vocitari cibentia symonia. Arti. XXI.

A D primuz sic pcedebat. Ut q beat⁹ Mattheus nō fuit vocat⁹ statim de theloneo ad statū apostolatus ⁊ pfectionis. Dicit enī Grego. sup Ezechielē. Nemo repēte fit summus. Sz status aplatus ⁊ pfectionis euangelice est summus status humane vite. ergo Mattheus nō fuit statim vocatus ad statū pfectionis ⁊ aplatus.

℃ Sed 3 est qđ Hiero. dicit sup Mattheū: q de publicano repēte fit apls. Et Beda dicit sup Lucā q de publicano in aplm de theloneo in euāgelistā mutatus est. Et qđā glo. dic Luce. 5. Qui nullā prorsus cogitationē vel respectū hui⁹ vite sibi reseruauit: qđ est pfectionis euangelice. ergo statim vocat⁹ est ad statū apostolat⁹ ⁊ pfectionis.

Respondeo dicēdū q questio ista ex verbis euāgelij determinari pōt. Si eniz loquimur de apostolatu: manifestū est fm narrationem Matthei Marci ⁊ Luce q dñs post vocationē Matthei aliquāto spacio tēporis interiecto ex suis discipulis. 12. aplos elegit inter quos vn⁹ fuit Matthe⁹. Et sic pz q statiz a pncipio fuit vocatus ad discipulatū xpi: nō aūt ad aplatū nisi fm pdestinationē xpi q eū in aplm imediū disponebat: ⁊ fm hoc intelligēda sunt verba Hiero. ⁊ Bede. Si aūt loquimur de pfectione euangelica: sic manifestū est q statim a pncipio vocat⁹ est ad statū pfectionis. Dicit. n. Luce. 5. q surgēs relictis oībus secut⁹ est eū: qđ erat ad discipulatus xpi ptinebat: fm illud qđ dicit Luce. 14. Nisi qs renunciauerit oībus his que possidet non pōt esse discipulus meus.

Ad primuz ergo dicē. q summū in vita humana pōt accipi dupliciter. Uno mō fm cōparationē status ad statū fm q in humana vita vnus stat⁹ est maior alio: ⁊ aliquis est summus: ⁊ sic nihil phibet aliquem fieri repente summū. i. attingere ad statum summū. Et hoc apparet tam in spūali q in seculari. Inueniunt enim aliqui statim a pueritia ad statum religionis qui est pfectissim⁹ conuolasse: vel pprio arbitrio sicut btūs Joan. baptista ⁊ beatus Benedict⁹: vel etiā deuotione parentū sicut illi q monasterijs tradunt a parentib⁹. Sic non ops vt aliquis secularem vitam exerceat anteq ad religionez transeat: sicut nō ops q aliquis exerceat in laycali vita anteq clericus fiat. Sic etiaz aliqui repente assumunt ad regnum: vel ab ipsa pueritia sicut salomō ⁊ Josias reges iuda: vel etiā in virili statu sicut saul. ⁊ Ecclesia. 4. dr q de carcere catheniszq interdū quis ad regnū pgredit. Alio mō pōt accipi summū per cōparationē graduū qui sunt pfectio vnius hōis: ⁊ sic intelligit Grego. q nemo repente fit summus. Dicit. n. Aug. super canonica Jo. q charitas nō mox vt nascitur pfecta est. Nā vt pficiat nascit: cum fuerit nata nutritur: cū fuerit nutrita roborat: cum fuerit roborata pficit. Et inde est q aliq vnus hō repente incipit ab altiori gradu [illegible] fit summus ad qđ pringit perfectio alteri⁹ hominis [illegible] de btō Benedicto de quo Greg. dicit in. 2. dyal. q plures [illegible] oēs agnoscant: Benedict⁹ puer conuersionis grām a pfectione cepisse. Arti. XXII.

A D secūduz sic pcedit. Uidet q meli⁹ faciat qui cōsentit electioni de se facte q qui eā recusat. Dicit. n. Greg. in moral. Psia cū percipit nō ex libidine amāda est. Sed quādo aliquis per canonicā electionē episcopalē dignitatē adipiscit nō percipit eā ex libidine. ergo debet eā amare. Nō ergo debet eā recusare.

℃ Sed cōtra est qđ Grego. dicit. in moral. q pelatio per meliorem intentionem fugienda est.

Respondeo dicēdū q in eo qui electioni canonice de se facte consentit considerari sr ciput debet quid intendit. Si eniz intendit aliquid tēporale: puta honorem diuitias: ex excusare se a iugo religionis aut aliquid hm̄: manifestū est q est praua intentio. Un̄ melius faceret si non assentiret. Si autem intendit pfectuz ecclesie: sic planum est q bona est intentio. Unde aug. dicit. 19. de ciui. dei. In actiōe nō amandus est honor in hac vita siue potētia: sed opus ipsius si recte atq viriliter fiat. vt valeat ad salutem subditorū. Et inducit illud apostoli qđ habetur. 1. ad Thi. 3. Si quis episcopatū desiderat bonum opus desiderat. Sed tamē sciendū est q ad hoc op⁹ maxima requirit idoneitas. qz vt Grego. dicit in pastora. Tantū actionē populi debet actio trāscēdere psulis: quātū distare solet a grege pastoris vita: ad qđ humana fragilitas fm pprias vires sufficiētes nō est: fm illud apli. 2. ad Corin. Et ad hec quis tam idoneus: sed tamen ex auxilio gratie diuine hoīes idonei ⁊ sufficiens reddunt: sicut ipse postmodū subdit. Idoneos nos fecit ministros noui testamenti. Pōt ergo aliquis laudabiliter considerās pprium defectuz ex humilitate officiū pelationis recusare. Sicut Jere. dicit. Nescio loqui qz puer ego suz. potest etiā laudabiliter consentire ex charitate fraterna vt salutez proximorum pcuret: sicut Isaias qui dicit. Ecce ego: mitte me. Sz sicut Grego. dicit in pasto. In vtroq est subtiliter intuendū: q̄ tis qui recusauit plene nō restitit: ⁊ is qui mitti voluit ante se per altaris calculū purgatum vidit: ne aut nō purgatus adire quisq sacra ministeria audeat. Aut quez superna gratia elegit sub humilitatis specie supne dispositioni contradicat. Quia ergo valde difficile est purgatū se quemlibet posse agnoscere pelationis officium nimis declinatur: nō tamen pertinaciter: cum ad suscipiendum hoc superna voluntas agnoscitur.

Ad primū ergo dicendū q illud verbum Grego. non debet sic intelligi. Potestas cū ex libidine percipitur amanda est: sed ita. Potestas cū percipitur nō est amanda ex libidine: subdit enim sed ex longanimitate toleranda. ℃ Ad 2ᵐ dicendū q melior est intentio pelationes fugientium scdm̄ pprium desideriū: dūmodo non assit necessitas ex parte iponētis hoc onus. Unde Aug. dicit. 19. de ciui. dei. Superior locus sine quo populus regi nō pōt: ⁊ si ita teneatur vt decet: tamē idecenter appetit. Ociū. n. sanctuz querit charitas veritatis: negociū iustū suscipit necessitas charitatis. Ar. XXIII.

C Irca tertiū sic pcedit. Uidet q platus qui dat beneficiū ecclesiasticū alicui suo cōsanguineo vel amico: vt aliq ei⁹ consanguinei exaltent symoniā cōmittat. Est. n. symonia studiosa volūtas emendi vel vendēdi aliqd spūale aut spūali ānexū. Sed in casu pdicto videtur esse emptio ⁊ vēditio in qbus est liberalitas. Dicatur hoc sperat: vt liberaliter recōpenset. g est ibi symonia.

℃ Sed 3 est qđ Jsa. 33. super illud. beatus qui excutit man⁹ suas ab omni munere. Dicit glo. q triplex est mun⁹ a manu: a lingua: ab obsequio: quoꝝ nullū est in pposito casu. ergo non est ibi symonia.

Respōdeo dicē. q cū symōia circa emptionē ⁊ venditionem cōsistat hic distinguēdū videtur: qz si platus intēdit obligare eū cui dat beneficiū ecclesiasticū ad aliquā recōpensationē faciendam sibi vel suis consanguineis: intentio symoniaca est. Intendit enī quādam tacitam venditionez. Si vero nō intēdat ad eū obligare: sz intēdat q ille sibi vel suis ppria spōte equaliter recōpenset: est qdē praua intētio ⁊ carnalis: sz nō symoniaca.

Ad primuz ergo dicē q secūdū phm in. 4. ethi. Liberalitas nō ē circa quelibet

est circa emptionem ⁊ venditionem.

D Einde circa doctores quesita sunt duo. Primo si doctor semp pdicauit aut docuit pncipaliter pp inanē gliam. vtrū hēat aureolā si in morte peniteat. 2ᵒ vtrū si ex doctrina alic⁹ doctoris aliq reuocent a meliori bono. vtrū ille doctor teneatur illam doctrinam reuocare. Articulus. XXIIII.

A D primū sic pcedit. Uidet q ille qui semp pp inanē gliam docuit per pniaz aureolā recuperet. Aureola enī doctrine debet fructui. i. cōuersioni fideliū: fm illud ad Phil. 4. Gaudiū meū ⁊ corona mea. Sed potuit contingere q ex pdicatione eius qui pp inanē gliaz pncipaliter pdicauit secutus est fruct⁹ 9uersionis fideliū: g si peniteat debet ei aureola. ℃ P. sic virginitati debet aureola ita ⁊ doctrine. Sz si illa que cū vgo sit carne: mēte tn̄ est corrupta: p pniaz agit: recuperat aureolā. Ergo pari rōne ⁊ doctor qui pp inanem gliam predicauit.

℃ Sz 3 est q opera mortua per pniam nō reuiuiscunt. Sz opera istius doctoris pp inanem gliam predicātis fuerant mortua. i. cuz peccato facta. Ergo nō reuiuiscunt per penitentiam ad premium consequendum.

Respōdeo dēs q cū aureola importet quandā singularem excellētiā premij necesse est q psupponat aureā: sic cōparatiu⁹ psupponit positiuū: ⁊ hoc figurat Exodi. 25. vbi dr. Facias sup coronā aureā alterā aureolā. Et iō qui nō meret aureā. i. premiū eēntiale: non meret aureolā: qui aūt pp inanē gliaz operant: nō merent pmū eēntiale: qz receperūt mercedē suā: vt dr Mat. 6. vnde nec merentur aureolam. penitentia autē restituit homini premia prius habita. Non autez confert ei ea que non habuit nisi inquantum ipse motus penitentie est meritorium. vnde talis non meretur aureolam.

Ad primuz g dēs q 9uersioni fideliū debet aureola psupposito merito essentialis pmij in eo qui pdicauit: aliogn locū hz qđ dr Mat. 16. Quid pdest homini si vniuersuz mundū lucret: aīe vo detrimētū patiat. ℃ Ad 2ᵐ dēs q aureola vginitatis debet integritati carnis que manet post pniam: ⁊ iō debet vgini penitēti aureola. Sed aureola doctrine debet actui doctoris qui trāsiit: ⁊ iō post penitentiam non debet aureola doctori nisi actus reiteretur. Articulus. XXV.

C Irca 2ᵐ sic pcedit. Uidet q si p doctrinā alicuius aliq retrahant a meliori bono: q ille teneat suā doctrinā reuocare. Talis enī doctor in sua doctrina facit scādalū actiuū: qz doctor informat intellectū: intellis aūt informat affectū: ⁊ p 9ns actū. Sz scādalū actiuū tenet qlz rēouere. g talis doctor tenet suā doctrinaz reuocare. ℃ P. spūalia sunt tēporalib⁹ potiora. Sz in tēporalib⁹: vt Aug. dicit. nō dimittit peccm̄ nisi restituat ablatū. g multo magis doctori qui facit damnuz in spūalibus nō dimittit peccm̄ nisi restituatur ablatuz: qđ fit per reuocationē doctrine.

℃ Sz 3 ē qđ greg. dic. Ueritas nō ē dimittēda pp scādalū.

Respōdeo dēs q hic distinguēdū vr. Si enī doctor doceat falsaz doctrinā tenet eaz modis oībus reuocare. Et maxie si ex ea spūale dānū sequat. Si vo doceat verā doctrinā: pōt ex ea seq detrimentū spūale in auditorib⁹ dupl'r. Uno mō ex defectu ipsius: qui docet. vno mō qz doctrinā subtilē ⁊ altaz pponeret rudibus: qui nō eēnt illius doctrine capaces: qui ex hoc detrimētū salutis incurrerēt 3 exēplū apostoli q dicit. 1. ad Cor. 3. Tanq̄ paruulis in xpo lac potū dedi vobis non escaz. Alio mō qz ex ⁊ inordinate pponit nō pferēdo maiora minorib⁹ cō

tra id qđ Greg. dicit in pastorali. Sic laudanda sunt bona summa: ne desperent vltima. sic nutriēda sunt bona vltima: ne dū sufficere credunt nequaq tēdat ad summa. Et in his casib⁹ tenet doctor ex cui⁹ doctrina dānū spūale accidit. cōtra h dānū remediū ponere inqtuz pōt exponēdo suā doctrinā suā. Alio mō pōt 9tingere ex defectu alioꝝ: puta si aliq dicēdo aliq erronea idocerēt hoīes ad aliq religionē. Utpote si dicerent q quicunq intrat talez religionē statim erit equalis meriti sic btūs Petrus. Et in hoc casu nō tenetur cessare a sua doctrina. Intrare eniz religionē pp errorem nō est bonū. Un̄ sic non retrahit hoīes a meliori bono talis doctor: ⁊ hoc est qđ Grego. dicit in pasto. Sicut incauta locutio in errorē ptrahit: ita idiscretū silētiuz eos qui erudiri poterāt in errorem derelinquit. ℃ Et per hoc patet responsio ad obiecta.

D Einde circa religiosos quesita sunt duo. Primo vtrū religiosi tenentur patienter tolerare iniurias sibi factas. Scdo vtrum ille qui iurat se nō intraturū religionē possit licite religionē intrare. Articulus. XXVI.

C Irca pᵐ sic pcedit. Uidetur q religiosi nō debeant tolerare suos impugnatores. In impugnatione enim pfectoꝝ virorū deus impugnat. vn̄ dns Saulo psequenti discipulos xpi dixit Act. 9. Saule saule quid me persequeris. Sed perfecti viri nō debent impugnatores dei tolerare. g neq impugnatores pprios. ℃ P. quilibet pfectus debet obuiare his que statui perfectionis pindicant. vn̄ apls dicit. 2. ad Cor. 6. Ut nō vitupetur ministeriū nrm̄. Sed per h q pfecti ipugnant statui pfectionis derogat. g pfecti viri nō debēt tolerare suos ipugnatores.

℃ Sed 3tra est qđ Grego. dicit. Nō sumus perfecti si aliorum inordinationes ferre non possumus.

Respōdeo dēm q perfecti viri dupl'r impugnari pnt. Uno qdem mō qntuz ad psonas pprias: vtpote cū inferunt eis iniurie psonales. Alio⁹ pnt impugnari qntuz ad statū eoꝝ: vtputa cū aliqs vbis vl factis perfectionis statui derogat. Et hec duo tangunt Jaco. 2. Nōne diuites opprimunt vos per potētiā: qđ pertinet ad psonales iniurias. Nōne ipsi blasphemant bonuz nomen qđ inuocatum est sup vos: qđ pertinet ad religionem vel statum. In iniurijs ergo psonalib⁹ decet pfectos viros eē maxime patientes: vt sint etiam parati plura sufferre: fm illud Math. 5. Siquis percusserit te in dextra maxilla: pbe ei alteram. Statum vero suum impugnari non debēt pati qntum resistere possunt hoc enim vergeret in iniuriā dei. vn̄ contra quosdam dicit Ezech. 14. Non ascendistis ex aduerso: nec opposuistis vos murum pro domo israel. Et ideo dominus iniurias que contra humanitatem eius inferebant patienter tolerauit: sicut cum iudei dicebant. Ecce homo vorax: ⁊ potator vini: vt habet Math. 6⁹. ⁊ sicut dyabolus dixit ei. Mitte te deorsum. qđ videbat ad ppriam iniuriam pertinere. Sed iniurias dei non tolerabat. vnde phariseos dure redarguit. Math. 12. Quia dicebant q in Belzebub eiceret demonia: qđ pertinebat ad iniurias spiritussancti. Et similiter cum dyabolus ei dixit. Hec omnia tibi dabo si cadens adoraueris me: qđ ad iniuriam dei pertinebat. Statim enim eum repulit dicēs. Uade sathana: vt habetur Matthei. 4⁹. vbi dicit Chrisostomus. Illius dicamus exēplo nostras quidez iniurias magnanimiter sustinere. Dei autez iniurias nec vsq ad audiendum sufferre: quonia in proprijs iniurijs esse quēlibet patientē laudabile est. Iniurias autē dei dissimulare nimis est impium. ℃ Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Articulus. XXVII.

D secundum sic pceditur. Uid⁹ q⁹ illeg
itarauit se nō itrauīp re
gulēs nō posse licite itrare. Dis enī obligatio
ad aliq̄d ēt̄ia. Sz licitū erat ei nō itrare reli
gionē. ḡ cū ad B iuramēto se obligauit; vid⁹ q⁹ te
net. ḡ cū ad B iuramēto se obligauit; vī q⁹ te-
net. ḡ cū ad B iuramēto se obligauit; vī q⁹ te-
gionē

AD secundum dic̄ sic̄ pcedit. Vī q̄ illeg
itimum te nō itrare re
gulā ē ad ligādū. Sz licitū erat ei nō itrare regulā ē ad ligādū. Ergo nō ē obligatorius ad itrandū. Ad 3m dic̄ sic̄ pcedit. Vī q̄ te
neat̄ ꝑcipe nullū impedimentū ipz. (neat nō itrare.
C Sed 3 arbitr̄ nullū impedimentū ipz. (neat nō itrare.
remittat̄ ꝑcipe est ex deo. Sz iuramētū est ex deo ergo ꝑ
iuramētū non ꝑdidit ꝑcipe ab itrandi religionē.

Respōdeo dic̄ q̄ obligatio iuramēti trigit̄ se pē
dēre. Ad cuius ēl est illicita obligatio ꝛ de
re illicita. puta cū aliqs iurat se fornicaturū. ꝛ tale iuramē
tū nō tenet̄ nō adimplere: nec ēt est licitū facere. Cuius ē ois
obligatio licitas: ꝛ de re licita puta cū aliqs iurat se ebriaturū
dabitur. ꝛ tale iuramētū ꝓhibere ē licet. Cuius ē ois obligatio
illicitas: de re licita puta cū aliqs iurat se ē facturū aliqd
mal̄ bonū: nō tñ facere nō tenet̄ puta nō ieiunare: vel nō
dare aliqd elymo: vel religionē nō intrare. Tūc enī id ad
q̄d ex iuramēto obligat̄ licitum ē. ꝛ tñ obligatio ē illicita: q̄
ꝑ iuramēto obligat̄ licitum ē. ꝛ tñ obligatio ē illicita: q̄
ꝑ B bō ꝑtā in se ē obligat̄ se ꝑ hoc ipm ad illicitū: q̄ facere nō
in sua cōtra illicitū ē disponere. Vī q̄ tale iuramētū licite ꝓ
bō ipiceret̄ dimitto ab illo bono q̄d facere nō tenet̄ nō ē
cogit̄ ex illo iuramēto ad ꝑ ꝑ ipleat q̄d iurauit: q̄ iuramē
tū ad ꝑ ē obligatorium ex hoc ē tres conclusiones iudicium tu
ū. ꝛ ratio. Vt habet̄ Jere. 4. Dixit aūt iuramēto vero in
iudicio ⁊ iustitia ⁊ ꝛ. Quia aūt iuramēto vero ⁊ iusto ⁊ iudicio ordinabile est: ergo ꝓ hoc ipm in deteriorē ꝑtē: retrahēdo a
melioi bono. C Et ꝑ ꝑ ꝓ rōnēs ad oēs. Ar. XXVIII.

DEinde circa clericos q̄stiū ē vnā. vī. ſ.
licet̄ clericis ꝛ ꝛ ꝛ

AD primu sic pcedit. Videt q certitudo adhesiois in heretico vel malo catholico sit actus fidei virtutis: qr fm phm in .2. eth. Tria sunt in aia potetia passio & habitus. Sed illa certitudo adhesiois no pt attribui potetie: qr potetijs nec meremur neq demeremur. Silr no pot ptinere ad passione: qr passiones ptinet ad appetitu sensitiuu: qui no pot extendi ad hoc q inhereat veritati diuine. q relinquit q ptineat ad aliqd habitu. Sed habitus ad que ptinet certitudo adhesionis in heretico vel malo est vt fidei. q certitudo adhesionis in heretico vel malo catholico est actus ipsi fidei. ¶ P. omne qd agit ad similitudine alicui videt agere in vtute illius. Sed heretici similitudine alicui videt agere in vtute illius. Sed hereticus per certitudine adheres his que credit agit fm similitudine fidei: qr intatu certitudinalr inheret inqtu estimat se recta fide hre. q operat in vtute fidei. & ita videt q illa certitudo adhesionis sit actus vtutis fidei. ¶ P. tota firmitas spualis edificij est a fide: fm illud Math. 7. Venerunt flumina flauerut venti: & no potuerunt mouere ea. fundata enim erat supra firma petra. i. sup fide. Sed certitudo adhesionis ad firmitate spuale ptinet. q e act vtutis fidei.
¶ Sed 3. Qd non est no pot agere. Sed in heretico vel malo catholico non est virtus fidei. q certitudo adhesionis no pot in eis esse actus virtutis fidei.

Respondeo dicendu q si aliqs id qd est comune multis accipiat vt pprium vni: necesse est q decipiat. Certitudo aut adhesionis non est ppria vtutis fidei. Primo quide: qr puenit vtutib intellectualib, puta sapie scie & intellectui. Scdo qr puenit no solu fidei vere: s3 etia false. Sic enim est opio vera & falsa ita & fides: nec minus firmiter inheret aliqs veritati q falsitati: vt phs dic in. 7. eth. 3 qr certitudo adhesionis no semp puenit ex aliquo habitu: sed ex pprio arbitrio aliqs pot assensum suu firmare ad aliqd veru vel falsu anteq hēat habitu. 4 qr certitudo adhesionis no solu copetit fidei formate q est vtus s3 et fidei informi q no est vtus. ¶ Dicēdu ē ergo q in heretico certitudo adhesionis est actus false fidei. In malo aut catholico est act fidei informis: & sic in neutro est actus vtutis fidei.

Ad primu ergo dicendu q diuisio illa datur de hiis q sunt in aia per modu pncipij actus. Nam ois operatio aie aut est ex aliq passioe: aut ex aliquo habitu: aut ex pura potentia. Hec aut certitudo adhesionis non pot esse ex passione. In malo aut catholico est ex habitu fidei informis. Sed in heretico est vel ex habitu pverso fidei vel ex pura potetia: sic in pncipio anteq habitu acqsiuerit. Non enim pot dici q puersa fides sit habitus infusus. Et aute dr q potetijs no meremur neq demeremur: si sic intelligat: q no meremur neq demeremur hoc ipso q habemus potetias: veru est. Si aut sic intelligat q pura potetia non possit esse pncipiu merendi neq demerendi: veru e qtu ad meritu qd no pot e sine gra. Non est aut veru qtu ad demeritu: qr aliqs est qui a pncipio peccat anteq acqrat habitum vitiosu: & demeret. ¶ Ad 2 dicendu q aliqd pot agere fm similitudine alicui dupl. Uno mo fm similitudine vera: & sic vere agit similiter in vtute illi. Alio mo fm similitudine apparente: & sic agit in apparentia vtutis illius: & ita est in proposito. vñ in heretico certitudo adhesionis est actus fidei apparenter aut fidei vere. ¶ Ad 3 dicendu q sic ex fide vera dependet firmitas spualis edificij: ita etia ex fide falsa pcedit firmitas dyabolici edificij.

DEinde qsitu est ad actu latrie siue religionis: circa quod qsita sunt. Primo de celebratione festoru: vt. Vtru liceat celebrare festum conceptionis btē vgis. 2 de solone officij. vtru s. beneficiatus cu cura vel sine cura extra in scholis teneat dicere officium mortuor. 3 de collatione bnficij: vtru s. epus teneatur dare beneficium meliori. 4 de solutione decimaru. vtru s. aliquis pauper teneatur decimas dare diuiti sacerdoti. Articulus. VII.

AD primu sic pcedit. Videt q liceat celebrare coceptione btē vgis. Si enim no licet: hoc no est: nisi qr fuit cocepta in originali pctō. Sed no fuit cocepta in originali pctō: vt videt qr bta vgo facta est vt spāli mo esset habitaculū dei. q debuit ad hoc spālr pparari. no aut ppparata est spālr fm corp qd cocepū est ex sexuu comixtione: necessariū ad aiam: qr aliq etiam legunt sanctificati in vtero. ita relinquit q fuerit spāliter pparata per immunitatem ab originali pctō: & sic licet eius coceptione celebrare.
¶ Sed contra est qd hoc priuilegiū solius xpi dicit esse q sine originali peccato est coceptus. No q copetit beate vgini: & ita eius coceptio non est celebranda.

Respondeo dicendu q hic inducuntur due qones. vna pncipalis & altera accessoria. s. an beata vgo fuerit cocepta cu originali: qd 3 pmo determinari. Est q considerādū q vnusqsq pctm originale contrahit ex hoc q fuit in Adam fm seminalez ronem: vt Aug. dicit sup Gen. ad lram. Oes aut illi in adam fuerunt fm seminalē ronē qui no solu ab eo carnē acceperūt: sed etiā fm nālem modum originis ab eo sunt ppagati: sic aut pcessit ab adam beata vgo: qr nata fuit per comixtionem sexuu sicut ceteri: & io concepta fuit in originali pctō: & includitur in vniuersitate illoru: de qua apls dicit ad Ro. 5. In quo oes peccauerūt: a qua vniuersitate solus xps excipitur: qui in adā non fuit fm seminalē ronem: aliocquin si hoc alteri conueniret q xpo non indigeret xpi redēptione: & io non tm debemus dare matri q subtrahat aliqd honori filij: qui est saluator oium hoium: vt dicit apls. 1. ad Thi. 4. Quāuis aūt beata virgo in originali cocepta fuerit: credit tn in vtero fuisse sanctificata anteq nata. Et io circa celebrationē conceptionis eius diuersa cosuetudo ecclesiarū inoleuit. Romana ecclia & plurime alie considerantes coceptionem virginis in originali pctō fuisse: festū conceptionis no celebrant. aliq vo cōsiderātes sctificatiōez ei in vtero: qn tpe ignorat celebrāt coceptionē. credit enim q cito post coceptionem & aie infusionē fuerit sanctificata. Un illa celebratio no est referēda ad coceptionē rone coceptionis: s3 potius rone sanctificationis. Sic q no est io celebrāda coceptio qsi fuerit sine pctō originali cocepta. No enim per hoc tollit q fuerit spāli ceteris pparata: eo q in ipsa sctificatione copiosius ceteris munus grē accepit: no solū vt purgaret a pctō originali: s3 vt tota ei vita redderet immunis ab omni pctō tā mortali q veniali: vt dic Ans. Articulus. VIII.

CIrca 2 sic pcedit. Vr q cleric bnficiat teneat in scholis extra dicere officiu mortuor. Ille enim q recipit bona tpalia alicui tenet ei in spūalib recōpēsare. Sed iste clericus accipit bona que fuerunt defunctoru: ergo tenetur pro eis dicere officium mortuorum.
¶ Sz 3. Ille q minus recipit minus tenet. Sz clic q i scholis moratur minus recipit q aliq q i ecclia residētia faciūt q recipiunt cotidianas distributiōes. q si tenet offm mortuor sic alii.

Rndeo dicendu q clic ex hoc ipso q e clic & pcipue i sacris ordinib constitut tenet dicere hoas canonicas. Videnf .n. tales spālr eē assūpti ad laudē diuinā: s3 illud Isa. 43. Oes q inocat nomē meū i laudē meā creaui illos. Et io sctu e cleric bnficiat in hac ecclia: tenet dicere officium modū illi ecclie. Est q considerādū q offm mortuor in ecclesia dr sic ordinarie ptinens ad eccliē officiu: sic in tota ecclia in die alarū dr offm pro mortuis: in quib eccliis sit aliq sup hoc spālis cosuetudo, puta vt dicat ordiarie offm mortuor semel in septimana. vl qūtercūq aliter s3 certū tps. Et ad hoc offm mortuor tenet cleric bnficiat in aliq ecclia: et in scholis extra. & per hoc satisfacit mortuis: quor recipit bona. Aliqn vo dr offm mortuor in ecclesia extraordinarie: ppter aliquā cām spāliter emergētē. puta ad pces alicui psone vel ppter aliqd huiusmodi. Et ad hoc offm mortuor non tenetur clericus extra in scholis. ¶ Et per hoc patet responsio ad obiecta. Articulus. IX.

AD tertium sic pcedit. Videtur q epus peccet das bnficiū bono: si pmittat meliore: qr qui fac contra cosciaz edificat ad iehēnā. Sed iste epus pmittēs meliorē vr facere contra cōsciā. q peccat mortalr edificās ad iehēnā.
¶ Sed contra est q etiā fm iura sufficit dare bono: si sit idoneus ad seruiendum in ecclesia.

Respondeo dicendu q aliqs pot dici melior dupl. vno mō simplr qui est sanctior plus hns de charitate. Alio mō dr aliqs melior quo ad aliqd. Cotingit aut qnq aliquē esse meliorē simplr: qui tn non est melior qtu ad hoc q bnficiū pcipiat: qr alius forte pot ecclam magis iuuare: vel per consiliu sapie vel per auxiliu potētie vel qr fuiuit in ecclesia. No q epus tenet semp dare meliori simplr: sed tenet dare meliori quo ad hoc: no enim potest esse q vnū pferat alteri nisi ppter aliquā cām: que aliqdz ptineat ad honorē dei & vtilitatē ecclesiam qtu ad hoc iste est melior. Si aut illa cā ad hoc no pertineat erit acceptio psonarū: que tāto est grauior: qto in reb diuinis comittit. Un sup illud Jac. 2. Tu sede hic bn & c. Dicit glo. Augu. si hāc distātiā sedēdi & stādi ad honores ecclesiasticos referamus: no est putādū leue esse pctm in acceptione personarū habere fidē dni glie. Quis enim ferat eligi diuitez ad sedem honoris ecclesie contempto paupere sanctiore & instructiore. ¶ Et per hoc patet rnsio ad obca. Articulus. X.

AD quartū sic pcedit. Videt q pauper non teneat decimas soluere diuiti sacerdoti. Jō isttutū est: vt decime solūtur ad sustētationē ministror ecclie. Sed sacerdos diues hz alias vñ sustenet. q no sunt ei decime soluēde: & pcipue a paupere. ¶ P. in multis terris decime no soluunt: qd tn plati corrigerent: si homes ex necessitate iuris diuini decimas soluere tenerent. No q videt q pauper teneat soluere decimas diuitib sacerdotib.
¶ Sed contra est qd dns Math. 23. dicit. hec oportuit facere. s. iudiciū & vitatē: & illa no omittere. i. ea que ptinēt ad decimarū solutionē. ¶ P. Luce. 18. phariseus dicit. Decimas do oium que possideo.

Respondeo dicendu q sic phs docet in. 5. eth. Mediu iustitie accipit no solu quo ad nos: sic in ceteris vtutibus: sed etiā fm rem: qr. s. in aliqs vtutib attēdunt diuerse conditiones psonarū: fm quas medium diuersificat: sic circa cibos: qd est multū vni est paucū alteri vel moderatū: sed in iusticia no variat mediū fm diuersas psone cōditiones: sed attendit solum ad qntitatē rei. Qui enim emit rē aliquā debet tantū soluere qtu valet: siue a paupere siue a diuite emat. reddere aūt debitū est act iustitie. & io ad hoc q aliquis reddat q ei debet no refert vtr sit diues vel pauper. Decime aūt sacerdotib debent in cōi qdem fm ius nāle. Nāle aūt rō dictat: vt illi qui pro populo in spūalib laborant a populo stipēdia sue sustētationis accipiāt. Et fm hoc etiā in nouo testō est iure dīno sanciti. Nā vt dr. i. ad Cor. 9. Dns ordinauit his qui euāgeliū annūciāt: vt de euangelio viuant: s3 in lege veteri iudiciali precepto taxata est qntitas eius qd ministris dei est populo soluēdū. s. decima: & hoc etiā ecclia statuit in populo xpiano soluendū. vnde cū sacerdotib decime debeant tū de iure nāli: tū de iure diuino: tum etiā ex statuto ecclie: qntūis sacerdos sit diues: nihilominus pauper tenetur ei decimas soluere.

Ad primu ergo dicendu q ops rīdere dupl. Uno mō vt dicat q decimarū solō instituta est no solū ad sustētationē ministror ecclie: s3 etiā ad sustentationem pauperū: qbus debet de bonis dei puideri. Un dr Mal. 3. Inferte oēm decimationez: vt sit cib in domo mea: & sic sacerdoti qui no solū sibi s3 pauperib pvidere debz: qntūcuq diuiti sunt decime nccie. Alio mō pot dici q necessitas sustētationis ministror fuit rō ecclastice institutiois decimarū solone. Sed ex quo offm est alicui debitum per statutū ecclie: nihilominus ei debet qntuis sit diues. ¶ Ad scdz dicendu q sic paulus laudabilr no exigebat sumptus qui sibi ppter pdicationē euāgelij debebant: ne qd impedimētū fieret euāgelio: aut scādalū fidelib xpi. no tñ illi peccabāt no ministrātes sumpt quos apls sibi debitos remittebat: ita et plati ecclie laudabilr faciunt no exigendo decimas in terris illis in qb ppter dissuetudinē timēt scādalū generari: nec peccāt illi q no soluunt decimas in terris in qbus no est cōsuetū: peccarent aūt si obstinate exigentibus dare recusarent. & io vt huic pctō obuient sacerdotes in terris illis no exigunt decimas.

DEinde quesitum est de actib charitatis. Et pmo de obedientia. vtrū sit magis meritoriu obedire plato: vel facere aliqd ad dictū fris. 2 de elyma. Articulus. XI.

CIrca pmū sic pcedit. Videt q magis sit meritoriu obedire prelato q facere aliqd ad dictū fratris. Maiori enim merito maius detrimētū opponit. Sz magis demeret ille qui est inobediēs prelato q ille qui no assentit dicto fratris. ergo & magis meretur aliquis obediendo prelato q assentiens dicto fratris.
¶ Sz 3. Ubi est maior humilitas ibi videt eē mai meritū: qr humilib dat de gras: vt dr Jaco. 4. Sz maioris humilitatis videt eē q aliqs eqli se subijciat faciēs aliqd ad dictū ei q q aliqs subijciat se supiori: obediēs plato. q magis vr eē meritoriū q aliqs faciat ad dcz fris q q obediat plato.

Respondeo dicendu q aliqs actus pot dici magis meritorius dupl. Uno ex genere operis: sic ille act ē magis meritori q ē excellētioris vtutis. Manifestū ē aūt q latria p quā aliqs fuit deo ē excellētior vtus q bnficētia q qua satisfac pximo: & diligere deū ē magis meritoriū q diligere pximū: q aūt aliqd fiat ad dictū fris ptinet ad amicitiā vl bnficētiā q qua diligit pximū: q aūt obediat plato ē dei misteriu ptinet ad religionē q qua colit & diligit deus: io magis ē meritoriū q aliqs faciat aliqd obediēs plato vel huiusmodi q si aliqd faciat ad dctū fris. Alio mō pt dici aliqs act magis meritori ex eo q pcedit ex maiori charitate: & sic si minor ex suo genere: & sic nihil phibet magis mereri illū q facit aliqd ad dictū fratris. ¶ Primū q concedim. ¶ Ad 2 dicendu q ille q fac aliqd ad dictū eqlis fris facit pprā sponte. vnde minoris humilitatis ee videt q q aliquis obediat prelato tanq superiori.

DEinde quesitū est de elemosyna. Et primo de elemosyna clericorū. Secundo de elemosynis que fiunt pro mortuis. Articulus. XII.

CIrca pmū sic pcedit. Vr q clerici peccent mortalr: si ea q eis supsunt i elymas no largiant: qr super illud Luce. 3. Qui habet duas tunicas det vnā non habenti. dicit glo. De duabus tunicis diuidēdis datur pcept: qr si vna diuidatur: nemo vestitus in diuidia tunica

i nudus remanet qui accipit: qui dedit. si per largitioné vnius tamé vtenti largitio eorꝫ que superfluunt ad necessi tatem pauperi per ea que in eadẽ glo. ponuntur. ergo dare superflua est in precepto: qui transgredit preceptũ peccat mor taliter. ergo qui nõ dat superflua pauperib⁹ peccat mortaliter. ... Sz dare oĩa que q̃s ... obligat in casu extreme ... ad hoc hõ obligat in casu extreme necessitatis ... extreme necessitatis tenet ale ... qui superflua dare pauperib⁹ cũ hoc sit in precepto. & ita qui ... committit qd est alie ... peccat mortalr. ⁋ ... Sed bona clericoꝝ sunt pauperum: ... ad restitutionem. ... vt pꝫ per glo. Hiero. sup illud Isa.2. Rapina pauperum in domo vestra. ergo si clerici similiter bona ecclesiastica consumũt ... restituere pauperib⁹ aliunde si habuerint. ⁋ ... cum ... si ipotentes ad id qd tenet facere peccat morta ... clerici faciendo superfluas expensas faciunt se im potentes ad subueniendum pauperibus ad quod tenent. ergo videtur q̃ peccet mortaliter.

⁋ Sz in ... qui ... que apud multos preualuit.

Respõdeo dicẽdũ q̃ aliter videt se hẽre circa bona pa trimonialia & circa bona ecclesiastica. Nã bonoꝝ patrimonialiũ vel licite acquisitoꝝ hõ vere est dñs. ... ad conditioné ipsius respõt re sua vti vt vult. & ex hoc pꝫ nõ accidit pctm põt tñ pctm accidere ex inordinato mõ vtendi: vel per supabundantiã: ... aliter cõmittit bona ... in ea in que nõ opꝫ: vel ... erogat ea in que opꝫ. Utroq; enĩ modo ... Bonoꝝ vo ecclesiasticoꝝ cle rici nõ sunt vere dñi sed dispẽsatores sm illud p̃ ad Cor. 4. Dispensatio aũt mihi credita est. Pertinet aũt ad dispẽ satorem vt fidelr distribuat ea que ei⁹ dispẽsationi cõmis sunt sm illud p̃ ad Cor.4. Hic iaꝫ querit inter dispẽsato res vt fidelis quis inueniat. In his q̃ põt dupliciter pctm cõtin gere. vno mõ ex cõditione ipsi⁹ rei: ... vsurpat sibi qua si rem ppriã: & in vsus suos cõuertit id qd esset alias erogan dũ. Alio mõ ex inordinato vsu eoꝝ que in pte suã cedunt: sicut etiã de aliis dictũ est. Ueꝝ q̃ hoꝝ dispensatio fidei dis pensatoris cõmittit: vt dictũ est: si aliqs bona fide dispenset ecclesiastica bona inde accipiẽs qd sibi cõuenit sm cõditio nem status & psone: & aliqs largit sm q̃ sibi videt bona fi de expedire: nõ peccat mortalr: etiam si forte aliquid plus in suos vsus cõuertat q̃ oporteat. Talia enim q̃ in singu laribus est eoꝝ iudiciũ nõ possunt per omnia certitudi nem diffiniri. Unde si nõ sit multus excessus põt excusari bo nã fidé dispẽsatoris. si vo multus excessus fiat nõ põt late re: & ita nõ põt cũ bona fide dispensatoris hoc agi. si autem nõ obseruet bonã fidé in dispẽsando peccat mortaliter.

Ad primũ dicẽdũ q̃ sic Aug. dicit in li. de sermone dñi in monte. Illa precepta dñi tradi ta. Math.5. Qui percusserit te in vnã maxillam prebe ei & alte ram: & que ibi sequunt sunt intelligenda sm pparationé ani mi. ... paratus hoc facere q̃n necessitas hoc regrit. Unde nõ semper est pctm mortale: q̃n hõ hoc non facit: sz q̃n videt necessitas imminere: si nõ faciat tũc peccat mortalr. & eadẽ ratione est de hoc precepto quod hꝫ duas tunicas det non hñti: & ... nõ semp peccat mortalr quotiescũq; ... qui superflua hꝫ ... q̃n necessitas iminet. Cũ ... ad pctm mortale: nõ põt ... cõmittit prudẽtie & fidei dispẽsantis: ... si bona fide ... qd sibi videtur expedire ... est ... peccat. ⁋ Ad scḋm dicẽdũ q̃ illa ca ... sub precepto sm animi pparatio ... q̃ homo tradat ani mã suã pro fratrib⁹ ... cadit sub precepto sm animi pparationé sm illud .1. Jo.3. Et nos debemus pro fratrib⁹ alam ponere: & sic dare oĩa sua pauperibus cadit sub pre cepto sm animi pparationé: vt s. homo sit paratus hoc face re si necessitas iminecat. Minor tñ necessitas regrit ad su perflua eroganda q̃ ad oĩa exhibenda: tñ hoc totum re ... vniuersali determinari nõ põt: sed cõmittit prudentie ... dictũ est. ⁋ Ad 3ᵐ dicẽdũ q̃ bona ecclesiastica nõ solũ sunt ... dispensanda pauperib⁹: sed etiã ecclie ministris. vñ sz cano nes debent diuidi hoc mõ vt aliq̃ pars cedat in vsus pau peꝝ: & aliq̃ pars in vsus ministroꝝ: & in cultũ ecclie. ⁋ ... ter dicẽdũ est de illis ecclesiasticis bonis: que pncipalr sunt attribuẽda necessitatib⁹ pauperũ: & ex cõsi necessitatibus ministroꝝ: sic sunt bona hospitalium & alioꝝ hõ. Et aliter de illis bonis que sunt pncipalr attributa vsib⁹ ministro rum: sic sunt prebende clericoꝝ: & alia hõ. Nã in pmis bo nis pctm cõmittit nõ solũ ex abusu: sed etiã ex ipsa sum ptione: dũ aliqs in suos vsus assumit qd est alienũ. Et ideo tenet ad restitutionẽ tanq̃ defraudator rei alienẽ. In scḋis vero bonis nõ cõmittit pctm nisi per abusum si cut & de bonis patrimonialibus dictũ est. vñ non tenetur quis ad restitutioné: sed solũ ad pniãs peragendã. ⁋ Ad quartũ dicẽdũ q̃ neq; moderatus vsus diuitiarũ, neq; bona fides dispositionis saluari videt in eo qui scienter superflu as expensas facit in voluptuosis conuiuiis: & alijs hõ su perfluitatibus. & sic nõ est dubiũ q̃ in talibus peccat morta liter. Unde dr Math.24. Si dixerit malus seruus ille in cor de suo: morã facit dñs meus venire: & ceperit percutere conseruos suos. qd ptinet ad superbum & crudele dñium. manducet aũt & bibat cum ebriosis. qd pertinet ad super flua & voluptuosa conuiuia: veniet dñs serui illius in die q̃ non sperat: & hora qua ignorat: & diuidet eum. s. a societa te sanctoꝝ: partemq; eius ponet cũ ypocritis. s. in inferno. Unde ibi subdit. Ibi erit fletus & stridor dentium. Si aũt aliqs nõ multũ in talibus excedat põt bona fide fieri ab aliquo: qui vult sm decentiam sui status morem gere re his quibus conuiuit.

Deinde questitum est de elemosynis que fiunt pro mortuis. ⁋ Et circa h̃ quesita sunt duo. Primo vtꝝ mortuus patia tur aliqd detrimentũ si executor eius differt se dare elymosynas quas ipse in testamẽto dari mãdauit. 2ᵒ vtꝝ executor licite possit differre distributioné elymosyna ad h̃ q̃ res defuncti meli⁹ vẽdant̃ i posteꝝ. Ar. XIII.

Circa primũ sic pcedit. Uidet q̃ mortuus nullũ detrimẽtũ sentiat ex h̃ q̃ elemo synas quas mãdauit dari retardant. Dilatio enim retarda tio puenit ex negligẽtia executoris. Sz negli gentia vnius nõ imputatur alteri. ergo nullũ de trimentum mortuus patitur ex hõ tarditate.

⁋ Sz 3 est q̃ ppter hõ tarditaté retardant̃ orõnes & sacri ficia que fierent pro aĩa defuncti: ex q̃bus plurimũ iuua retur. ergo ex hõ tarditate patitur detrimentum.

Respondeo dicendũ q̃ hic est opus duplici distin ctione. Primo q̃dẽ ex pte ipsi⁹ detri mẽti. Distinguẽdũ est enĩ duplex detrimẽtũ. Nã q̃dã de trimẽtũ est qd ptinet ad tolerãtiã pene: sm illũ .1. ad Cor. 3. Si cui⁹ op⁹ arserit detrimẽtũ patiet. Aliũ aũt qd ptinet ad satisfactioné remediũ. Scḋo est distinguẽdũ est ex pte elymosyne circa quã põt cõsiderari etiã detrimẽtũ ipsi⁹ elyme & effect⁹ ipsi⁹. Quãtũ ergo ad meritũ elyme nullũ detrimẽtũ pa tit defunctus ex pdicta tarditate: maxime si q̃ntus in se fuit curam adhibuit vt hõ elemosyne cito darentur: q̃a meritũ principaliter ex voluntate & intentione depẽdet. Sed quãtum ad effectum elemosyne patitur detrimẽtũ nõ q̃dem vt pro hõ tarditate puniatur: sed q̃ remediũ ei nõ adhibet: dũ suffragia differunt: ex q̃b⁹ p̃ma ...

Ad primuz dicẽdũ q̃ negligentia vnius non impu tat alteri ad penas. potest tñ redunda re in alteꝝ q̃ntum ad defectuꝫ remediꝫ sm q̃ vnus hõ ab alio iuuari potest. Articulus. XIIII.

Circa scḋm sic pcedit. Uidet q̃ executor debet tardare distributioné elemo synarũ ad hoc q̃ res defuncti melius vendan tur. Qr ex h̃ sequitur q̃ plures elymas poterit fa cere pro defuncto: ex q̃bus defunctus magis iuuabit. ergo si differat videt q̃ laudabiliter & fideliter hoc faciat.

⁋ Sed 3 est: q̃ ex tarditate elemosynaruꝫ sequit retarda tio remediꝫ quo forte defunctus indiget. ergo videt q̃ hõ re tardatione grauetur defunctus potius q̃ iuuetur.

Respõdeo dicẽdũ. In mora modici tpis nõ videt eẽ magnũ periculũ. Unde si executor per mo dicum tps elymam dare differat: vt rebus defuncti meli⁹ venditis ampliores elymas dare possit: laudabilr hoc fac. Si vo ecõuerso per multuꝫ tẽpus differat elemosynas di stribuere: vt nõ multo ampliores elemosynas faciat: nõ vi det esse absq; culpa: q̃ forte defunctus a purgatorio libe raret in quo existenti remedium suffragioꝝ maxime ne cessarium erat. hoc aũt regrit pondẽris executoris examẽ: vt s. cõsideratis dilatione temporis & cõditione psone que credit citius vel tardius liberãda: & etiã q̃ntitate augmen ti elemosynaꝝ faciat: qd videbit expedire defuncto.

Deinde quesitũ est de petis. Et circa hoc quesita sunt tria. p̃ de petõ origi nali vtꝝ. s. ille q̃ baptiçat⁹ est trãsmittat pctm originale in ples. 2ᵒ de petõ actuali in gnãli. q̃d. s. sit pus. vtꝝ auersio a deo: vel cõuersio ad cõmutabile bonũ. 3ᵒ spãliter de mẽdacio: qd mẽdaciũ sit g̃ui⁹: vtꝝ illud qd fit vbo: vel illud qd fit facto. Arti. XV.

Circa p̃ᵐ sic pcedit. Uidet q̃ ille qui est baptiçat⁹ nõ trãsmittat pctm origia le in prolẽ. In eo enĩ qui nascit tria pñt cõside rari. s. corp⁹ aĩa: & vnio vtriusq;: sz nõ cõtrahit pctm originale sm corp⁹ qd cõbit a parẽtib⁹: q̃ parentes erãt totalr a peccato originali mundati. sz etiã nec sm aĩam quã hꝫ ex creatione dei: in quẽ pctm non ca dit: & per cõñs neq; etiã sm vnioné vtriusq;. ergo ille qui nasci tur ex baptiçatis nullo modo cõbit pctm originale.

⁋ Sed 3 est q̃ remediuꝫ nõ adhibet nisi vulneri. Sz ba ptismus qui est medicinale remediuꝫ cõ vulnus originalis pcti adhibet puulis baptiçatoꝝ filys sz cõem ecclie cõsue tudiné ergo puuli baptiçatoꝝ filiꝫ cũ origiali petõ nascunt.

Respõdeo dicẽdũ q̃ pctm qd ex trãsgressione pmoꝝ parentũ in oẽs posteros originalr deri uat: nõ abolet nisi per grãꝫ xp̃i q̃ de petõ dãnauit pctm in carne: vt dr ad Ro.8. Sed h̃ quodã ordine peragit. Nã pmo in statu pñtis vite p sacrã grãꝫ xp̃i remouet pctm ori ginale q̃ntũ ad ingnationem aĩe: vt s. nõ iputet homini ad culpã. Remanet tñ interi q̃ntum ad corruptioné fomitis in carne: vñ aplũs dicebat ad Ro.7. Ego ipse mente seruio legi dei carne aũt legi peccati: in q̃ntũ s. cõcupiscit aduersus spm. vñ hõ baptiçatus sm mentẽ viuis in nouitate spũs: sz sm carné adhuc retinet vetustatẽ Ade. & iõ sic per spũalẽ gñoné: qua s. per euãgeliũ alios pducit filios in xp̃o absq; petõ: ita etiã sm gñonem carnalem pducit filios in vetu state Ade cum petõ originali. ⁋ Et per hoc patet respõ sio ad obiecta. Articulus. XVI.

Ad secunduz sic pcedit. Uidet q̃ in petõ actuali p̃ᵐ sit auer sio q̃ cõuersio. Auersio enĩ importat recessum a termino: cõuersio aũt accessum ad terminũ. Sz in motu corporali pus est recessus a termino q̃ acces sus ad terminũ. ergo & i spũali motu pus ẽ auersio q̃ cõuersio.

⁋ Sz 3 est qd Dio. dic .4. c. de di. no. Nemo intẽdẽs ad ma lũ opat̃: sz intẽdens ad bonũ. ergo pus anim⁹ peccãtis cõuerti tur per appetitũ ad bonũ cõmutabile q̃ auertatur a deo.

Respõdeo dicẽdũ q̃ pctm pncipalr in voluntate cõ sistit: vt Aug. dicit. Qualeꝫ aũt ad volun taté illud est pus: qd pncipalr intẽdit. & iõ in petis in q̃bus pncipalr intendit fruitio boni cõmutabilis: sic in luxuria: auaritia: & similib⁹. pus est nãliter cõuersio q̃ auersio: que nõ est pncipalr intenta: sz pter intẽtioné cõsequit ex inordina ta cõuersione. In petis aũt in q̃bus directe intẽdit auersio a deo: sic est infidelitas: desperatio & alia hõ: pus est auersio ab incõmutabili bono: & postea est cõuersio ad cõmutabi le bonũ: sic pꝫ in illis qui desperãtes seipsos tradunt impu dicitie: vt dicit ad Eph.4.

Ad pmuz dicẽdũ q̃ q̃uis in motib⁹ corpalib⁹ re cessus a termino pꝫ sit in executiõe: accessus tñ ad termi nũ pꝫ ẽ in intẽtiõe in q̃ pncipalr cõsistit pctm. Ar. XVII.

Ad tertium sic pcedit. Uidet q̃ mai⁹ pctm sit cũ aliqs mentit fa cto: q̃ cũ aliqs mẽtit vbo. Mai⁹ enĩ pctm eẽ vi cũ aliqs mẽtiẽdo abutit eo cui magis creditur. Sed sic Ans. dicit in li. de vitate. Magis credi tur factis q̃ vbis. ergo g̃uius peccat qui mentit factis q̃ vbis.

⁋ Sed 3 est qd Aug. dic in li. de doctrina xp̃iana. Inter oĩa signa pcipuũ locũ tenẽt vba. his aũt abutit ille q̃ vbo mẽti tur. ergo vr̃ q̃ g̃aui⁹ peccat ille q̃ mẽtit vbo q̃ ille q̃ mẽtit fa cto.

Respõdeo dicẽdũ q̃ sic Amb. dic in q̃dã smo ne. Nõ solũ in falsis vbis: sz et in simula tis opib⁹ mẽdaciũ est. Pctm aũt mẽdacij pncipalr q̃dẽ cõ sistit in intẽtione fallẽdi. vñ ille q̃ dic falsũ: qd putat eẽ ve rũ nõ mẽtit. Magis aũt est re⁹ mẽdacij ille q̃ dic verũ: qd putat eẽ falsũ: vt pꝫ p Aug. in li. de mẽdacio. Unde cũ eadẽ i tẽtio fallẽdi sit in eo q̃ mẽtit vbo: & i eo q̃ mẽtit fcõ: vterq; eq̃lr peccat: vbũ enĩ & fcm assumunt vt istra fallẽdi. vñ nõ refert q̃ntũ ad pctm mẽdacij vtꝝ aliqs vbo vel scripto vel nutu: vel quocũq; facto mentiat. sic nõ refert q̃ntũ ad pec catũ homicidij: vtꝝ q̃s gladio vel securi interficiat hoiem.

⁋ Et per hoc pꝫ rñsio ad obta. Articulus. XVIII.

Deinde q̃situm est circa corpora hoiũ. vtꝝ s. aliqs possit eẽ naturalr vel mi raculose simul virgo & pr̃. & vr̃ q̃ h̃ possit eẽ miracu lose: q̃ pr̃ & mr̃ sũt sz gñonis pr̃. Sz aliq̃ mu lier miraculose fuit sil virgo & mr̃. ergo pi rõne aliqs vir miraculose pꝫ sil eẽ virgo & pr̃. ⁋ Itẽ vr̃ q̃ h̃ possit eẽ ab sq; miraculo: q̃ demõ icub⁹ pꝫ furari semẽ viri virgis in sõnis polluti & trãsfundere i mulieré mulieri: ex q̃ q̃dẽ sicie põt cõci pi. ple⁹ pr̃ nõ est demon incubus: sz ille ex cuius semine generat: qd agit in virtute ei⁹ a quo est resolutum. ergo videt q̃ etiã absq; miraculo possit aliqs simul esse virgo & pater.

⁋ Sz 3. Mlier absq; miraclo nõ pꝫ sil eẽ virgo & mr̃. ergo pari rõe nec vir absq; miraclo pꝫ sil eẽ virgo & pr̃. ⁋ Itẽ vr̃ q̃ nec p miraculũ: q̃ si fili⁹ dei q̃ ẽ nat⁹ miraculose de virgie ex aliq̃ pte corpis virginalis carnẽ assũpsisset q̃ ex illa: vñ mlier nãlr cõcipit. puta de manu aut pede nõ dicerẽt fili⁹ virgis: sic nec Eua dcã ẽ filia Ade: q̃uis sit formata de costa ei⁹: sz si pos set cõtigere salua virginitate viri: q̃ ex eadẽ pte corpis & i eodẽ loco. ple gñaret: sic nãlr gñat. ergo nec ẽt miraculose fieri põ set q̃ aliqs sil esset virgo & pater.

Respõdeo dicẽdũ q̃ ad hui⁹ euidẽtiã videre opꝫ qd ad virginitaté regrat. Regrunt ẽt tria ad ei⁹ pfectioné: q̃ p̃ᵐ est pncipale & formale. s. electio siue intẽtio voluntaria: sic & i alijs moralib⁹. vñ illud ex necessitate ad virginitaté regritur q̃ assit alicui assidua voluntas nunq̃ experiendi delectatio né venerẽam. Scḋo aũt est mãle. s. passio appetitiue sensi

ui delectationes quas experitur in actu venereo pa ne cogunt ad perdendam virginitatem mulieris. Nas passiones ... sunt mortalium. Si tñ pateret electio ne pp voluntatem hoc contingit puta cū qs in somno pollut vel quando per violentiam ab hoste opprimitur: nō perit ... virginitas vt ps per Aug. in .j. de ciui. dei. Tertiū aūt ... per accñs i. Nominantur sic bña ad virginitatem. scot ... integritas. vel si claustra pudoris aliter corrumpantur q per venereū actū puta si obstetrix: vel medicus seruare ad sanandum nihil virginitati deperiret. Aug. dicit in .j. de ci. dei. Sic ergo si virginitas accipiatur scdm tertiū ... esse put ad virginitatem tria pdicta cōcurrūt: mulier quidem salua virginitate nō pōt esse mr: ita q cōcipiat t pariat nisi miraculose: q proles egredi nō pōt nisi hoc q penetrant claustra pudoris inuiolata nisi per miraculū. sic accidit in matre dei. Posset tñ scdo absq miraculo mulier salua virginitate cōciperet: vt dr accidisse de quadā puella ... quā pp pudoris custodiā i lecto suo pater habebat: qui dum somno pollueret semē ad matricē descendit t puella cōcepit. Vir aūt absq omni seminis resolutione nō pōt esse pater neq naliter neq miraculose: q si de corpore ... aliter miraculose formaretur: nō posset dici pr. Si vō virginitas largius accipiatur: put solū regrit integritatem electionē mentis sic ps de muliere q̄dcq q naliter pōt eē mater: virginitate tali manēte sic si aliqua per violentiā opprimeretur ab hoste: t inde cōciperet. t multo magis hoc posset miraculose fieri. Vir aūt salua tali virginitate posset esse pr naliter pp pollutionē nocturnā: que q̄cumq casu ad matricē mulieris perueniret. Nō aūt ita cōgrueret q miraculose vir fieret pr sic q virgo fieret mater. nū q virgo miraculose facta est mater: spūs scō formāte corpus pueri ex purissimis sanguinib' eius: vt Dama. dicit. Resolutio aūt seminis sine qua vir pr eē nō posset nō cōgruit operationi spūs scī. ... q vir in gnōne est sicut agens: mulier sicut patiens. Deo aūt cōpetit agere t nō pati. vel magis cōgruit vt de' miraculose suppleat id qd deest ex pte viri q̄ id qd deest ex parte mulieris. ¶ Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Articulus. XIX.

Deinde vltimo q̄situ est de creatura pare corporali: vtrū celū empireū habeat influētiā sup alia corpora. Et videtur q nō: q omne corp' qd naliter influit in alia corpora per prius influit in ppinq̄ q̄ in remota. Si ergo celū empireū influeret in corpora iferiora per prius influeret in celū aqueū qd est sibi ppinquius q̄ in celū sydereū: sed h vr esse icōueniens: q celū sydereum illius est celo empyreo ... sit de natura q̄nti elemēti: celū aqueū qd est de nā q̄nti elemēti: q ille aque dicūtur posite ad refrigerandū calorē puenientē ex motu celi: rōne cuius saturn' qui est altior inter planetas dicitur habere frigiditatē. Non ergo celū empyreū influit in corpora inferiora.

¶ Sed cōtra est qd dr in li. de intelligētiis q omne qd influit in alia est lux. vel lucē habēs: t in cōmento dr q ois influētia est per virtutē lucis: sed celū empyreū maxime hz lucē inter alia corpora ergo magis in alia corpora influit.

Respōdeo dicendū q q̄dam ponūt celū empyreū nō hēre influētiā in reliq̄ corpora: q nō est institutū ad effect' naliū sed ad h q sit locus beoꝝ. Et h q̄dē ... considerans magis videt dicēdū q influit in corpora iferiora: q totū vniuersū est vnū vnitate ordinis vt ps per phm. xij. meta. (T. c. 52.) Hec aūt vnitas ordinis attendit scdm quēdā ordinē regunt corporalia p spūalia: t iferiora corpora per superiora: vt Aug. dicit in .3. de tri. Vñ si celū empyreū nō influeret in corpora inferiora: celū empyreū nō cōtineret sub vnitate vniuersi: qd est inconueniens. Videt aūt prius esse eius t' esse perpetuitas t permansio in iferiorib' corporib'. Nā scdm phm in .xij. meta. (T. c. 43.) In celo sunt pincipaliter duo motus: quorū vnus est ab oriēte in occidēte: qui vocatur diurnus: t est sup polos equinoctialis: et q iste est vniformis causat perpetuitatem in iferiorib' motib'. Alius aūt motus est ab occidēte in oriēte: quo mouet sol t alij planete: qui est sup polos zodiaci: per quē planete accedūt t recedūt a nobis. vñ iste motus ppter causat diuersitatē gnōnis t corruptionis t cōtrarioꝝ motuū in istis iferiorib': t sic cōtinuatur gnātio t corruptio hoꝝ inferioꝝ quousq deus vult: que quidem q̄ntum ad cōtinuitatē causatur a primo motu: q̄ntū aūt ad diuersitatē a scdo. Sic aūt vniformitas motus pcedit difformitatē: sic etiā vnitas quietis pcedit vniformitatē motus: q motus est se aliter hēre nūc q̄ prius. quiescere aūt est eo mō se hēre nūc vt prius: t sic q̄es hz purā vnitatē: vniformitas aūt motus hz vnitatē cū diuersitate. t iō primū celū empyreū singulariter per suā q̄etē influit. Scdm aūt celū est qd dicitur aqueū per suū motū vniformē. Tertiū aūt celū dicitur sydereū per suū motū difformē: hoc aūt est ppriū huic celo: q influat absq motu in q̄tū est supmū attingēs quodāmō ordinē substantiarū spūaliū, put Diony. dicit .7. c. de di. no. q dīna sapia cōiungit pincipia secundoꝝ finib' primorū.

Ad primū ergo dicendū q celū empyreū magis influit in celū aqueū q̄ in iferiora corpora q̄tum. s. celum aqueū primo recipit de influentia celi empyrei: vt vniformitas motus ostēdit. vel etiā magis cōuenit cum celo empyreo rōne sue vniformitatis q̄ celum sydereum. Est aūt de celestib' corporib' duplex opinio. Vna. s. q sint de natura elemētoꝝ: scdm quā celū empyreū esset de nā ignis. celū aqueū de nā aque vel aeris: celū aūt sydereū ... positū ex vtraq nā: q in parte est lucidus in pte diaphanū. Et ad hāc opionē ptinet q dicit aquas esse ibi ad frigidādū. Alia aūt est opio q corpora celestia nō sunt de nā q̄tuor elemētoꝝ: sed q̄nta essentia scdm quā etiā celū aqueū nō est de nā q̄tuor elemētoꝝ: sz dr aqueū pp diaphaneitatē: dr celū empyreū. i. igneū pp lumen. ¶ Cōtrariū aūt ... quia liber de intelligētiis nō sit auctoritatis alicui' nec etiā verū sit q ois influxus sit rōne lucis: nisi lux metaphorice accipiatur pro omni actu: put omne agēs agit in q̄ntum est ens actu. vel hoc pōt esse verū in solis corporibus in quibus ppie dr lux inq̄ntū. s. lux corporalis est forma primi corporis agētis. s. celi: cuius virtute oia corpora inferiora agunt. t hec ad presens dicta sufficiant.

¶ Incipit quodlibet septimum.

Quesitū est de tribus. Primo q̄dam ptinentia ad substātias spūales. 2° quedā ptinentia ad sacra altaris. 3° quedā ptinentia ad corpora damnatoꝝ. ¶ Circa subas spūales querebant. primo de cognitione earū. 2° de fruitiōe aīe xpi tpe passionis. 3° de ... in substātiis spūalib' inuēta. ¶ Circa primū querebant q̄tuor. Primo vtrū aliqs intellectus creatus possit diuinā essentiā videre imediate. 2° vtrū intellectus creatus possit simul plura intelligere. 3° vtrū intellectus angelicus possit intelligere singularia. 4° vtrū noticia quā Ang. dicit matutinā sit accidens vel nō.

Articulus. I.

Ad primū sic pcedit. Videt q nullus intellectus creatus possit diuinā essentiā imediate videre. Intellect' eni creatus cū indifferēter se hēat ad oia intelligibilia nō potest cognoscere determinate aliqd nisi per aliqd ipsum determinet. Sed diuina essentia nō est aliqd q̄ ... intellectū determinare: q est summū in entibus t maxime generalitatis: t nullo mō determinatū q̄ intellect' creat'

ipsam videre nō pōt. ¶ Pr. ad hoc q intellect' cognoscat aliquid opꝫ q fiat in actu. Nihil. n. operatur scdm q est in potentia: sz q est actu. Intellect' aūt nō fit in actu nisi scdm q intelligibili informatur. Cū ergo essentia diuina nō possit p seipsā informare intellectum vt formaliter faciat ipsum esse in actu: opꝫ si debet p intellectū cognosci: q p aliquā sui similitudinē intellectū informet ad hoc q cognoscatur: t ita nō poterit imediate nisi p similitudinē videri. ¶ Pr. ad hoc q intellect' creat' essentiā diuinā videat: oꝫ q p lumē glie pficiatur: sz lumē glie est mediū distās: t ab ipo intellectu t ab ipa essentia diuina: que est beatitudo increata: cū lumē pdictū dicatur creatura: ergo intellectus creatus nō pōt videre diuinā essentiā imediate. ¶ Pr. scdm phm in .3. de aia. (T. c. 3.) Sicut sensus se hz ad sensibile: ita se hz intellectus ad intelligibile. sed ad hoc q sensus visus suum obiectū pcipiat duplici medio indiget. s. lumine t specie: que est similitudo rei vise: ergo hoc idē est necessariū intellectui in visione diuine essentie: t sic nō imediate eam videbit.

¶ Sed cōtra est qd dr .j. Jo. 3. Videbim' eū sicuti est. ¶ Pr. ad hoc q intellectus intelligat nihil aliud videtur requiri nisi q intelligibile fiat in actu: t q intellectui coniungatur. sed essentia diuina p seipsam est intelligibilis in actu: cū sit imaterialis. intellectui etiā presens est: q vt dicit Aug. Deus vnicuiq rei est vicinior q̄ ipsa res sibi. ergo intellectus creatus essentiā diuinā poterit imediate videre.

Respondeo dicēdū q absq dubio tenēdum est q diuina essentia i patria imediate ab intellectu glorificato videatur. Ad cui' euidentiā sciēdum est q in visione intellectiua triplex mediū cōtingit esse. Vnū sub quo intellect' videt: qd disponit eū ad vidēdū: t hoc est in nobis lumē intellect' agētis: qd se hz ad intellectū possibilem nostrū: sicut lumē solis ad oculum. Aliud medium est quo videt: t hoc est spēs intelligibilis que intellectū possibilē determinat: t hz se ad intellectū possibilē sicut spēs lapidis ad oculū. Tertiū medium est in q̄ aliqd vr: t hoc est res aliq̄ p quā in cognitionē alteri' deuenim': sicut in effectu videmus causam. Et in vno similiū vel cōtrarioꝝ videt aliud: t h mediū se hz ad intellectū: sicut speculū ad visus corporalē: in quo oculus aliquā rem videt. Primū ergo mediū t 2m non faciūt mediatā visionē. imediate enim dr aliqs videre lapidem q̄uis eū p spēs eius in oculo receptas t p lumē videat: q visus nō fert in hec media tanq̄ i visibilia: sz p hec media fert in vnū visibile: qd est extra oculū. Sz 3m mediū facit visionē mediatā. visus. n. fert prius in speculū sicut in visibile: q mediāte accipit spēs rei vise in spē vel speculo. sic intellect' cognoscēs causam in causato fert in ipm causatū sicut i qdā intelligibile: ex q trāsit in cognitionē cāe. Et q essentia diuina in statu vie in effectib' suis cognoscitur nō videm' eā immediate. Vñ in pria vbi imediate videbit tale mediū penit' subtrahet. Sile etiā nō est ibi mediū 2m. s. aliq̄ spēs essentie diuine intellectū informās: q qd aliqd videt imediate p spēm suā: oꝫ q spēs illa repñtet rē illā scdm cōpletā eē sue spēi. alr nō diceret res illa imediate videri: sz q̄dā vmbra ei' sicut si similitudo lucis i oculo fieret p modū coloris q est lux obumbrata. Cū aūt oē qd recipit in aliquo: recipiat in eo p modū recipiētis: ipossibile est in intellectu creato similitudinē diuine essentie recipi q eā pfecte scdm totā suā rōnē repñtet. Vñ si p aliquā similitudinē talē essentia diuina a nobis videret immediate nō viderem' essentiā diuinā: sz q̄dā vmbrā eius. Restat ergo q solū primū mediū erit in illa visiōe. s. lumē glie quo intellect' pficit ad vidēdū essentiā diuinā: de quo in ps. In lumine tuo videbim' lumen. Hoc aūt lumē nō est necessariū ad hoc q faciat intelligibile in potentia esse intelligibile in actu: ad qd est nobis necē lumē intellect' agētis: q ipsa diuina essentia cū sit a mā sepata est p se actu intelligibilis. Sz erit necē tñ ad pficiēdū intellectū. vnde etiā nūc lumē intellect' agētis valet. pdictū aūt lumē glie sufficiēter pficiet intellectū ad vidēdū diuinā essentiā eo q ipsa essentia diuina totalr lux intelligibilis est. Vñ lumē glie ab ea in intellectū descēdēs facit hoc respectu diuine essentie in intellectu: qd facit respectu alioꝝ intelligibiliū q nō sunt lux tantum spēs rei intellecte sic t lumē: sicut si lux sensibilis p se existeret ad eius visionem sufficeret lumen oculū perficiens sine aliqua similitudine.

Ad primum ergo dicēdū q aliquid dr determinatū duplr. Primo rōne limitationis. Alio mō rōne distinctiōis. Essentia aūt diuina nō est qd determinatū primo modo: sz scdo modo: q forma nō limitatur nisi ex hoc q in alio recipit: cui mā cōmēsuratur. In essentia aūt diuina nō est aliqd in alio receptū: eo q est esse ipsa diuina nā subsistēs qd in nulla re alia cōtingit. Nā q̄lz res alia hz esse receptū: t sic limitatū: t inde est q essentia diuina ab oib' distinguit per hoc q est in alio nō recipit: sicut si esset aliqua albedo existēs nō in subiecto: ex hoc ipo distingueret a qualibet albedine in subo existē: q̄uis in rōne albedinis non eēt recepta: t sic nec limitata. Patet ergo q essentia diuina nō est quid generale in essendo: cū sit ab oib' aliqs distincta: sz solū i causādo: q id qd est p se est cā eoꝝ q̄ p se nō sūt. Unde eē p se subsistēs est cā oīs eē in alio recepti: t ita essentia diuina est intelligibile: qd pōt determinare intellectū. ¶ Ad 2m dicēdū q intellectus creatus fit actu ad vidēdū diuinā essentiā p lumē glorie: t hoc sufficit: vt dictum est. ¶ Ad 3m dicēdū q illud lumē glorie q̄uis t ab essentia diuina t ab intellectu sit differēs p essentiam: nō tñ facit mediatā visionē: vt ex dictis ps. ¶ Ad 4m dicēdū q visibilia nō sunt lux sz rei: t ideo opꝫ ad hoc q visus determinetur ad ea: q nō solū sit ibi lumē: sed etiam spēs rei vise. Essentia aūt diuina est pure lux: t ideo nō requirit aliquam aliam spēm q̄ ipsum lumen vt videatur sicut ex dictis ps.

Articulus. II.

Ad secundū sic pcedit. Videt q intellect' creat' possit simul plura intelligere. Potētia. n. sensitiua cū sit mālis est inferior t magis cōtracta q̄ intellectiua: sz sensus pōt simul plura sentire: sicut sensus cōis simul sentit albū t dulce: dū cop diuisas cognoscit: ergo intellectus multo forti' pōt simul plura intelligere. ¶ Pr. plura intelligibilia pñt simul cognosci inq̄ntū sunt vnū. Sed oia intelligibilia sunt vnū inq̄ntū sunt intelligibilia: ergo oia intelligibilia possunt simul cognosci. ¶ Pr. sicut se hz intellect' in habitu ad intelligibile in habitu: ita se hz intellect' in actu ad intelligibile in actu. Sz intellectus in habitu simul plura intelligibilia cognoscit in habitu: ergo intellect' in actu simul plura intelligit in actu. ¶ Pr. ad cognitionē intellectus sufficit spēs rei intelligibilis in intellectu existēs. Sz spēs intelligibiles nō se ipediūt q simul sint in intellectu: cū nō sint cōtrarie: eo q sunt a mā separate: ergo intellectus nō ipedit q̄n possit simul plura intelligere. ¶ Pr. capacitas intellectus est maior q̄ cuiuscūq corporis. Sed aliquod corpus est in quo simul possunt plures species etiā cōtrariorū fieri: sicut patet q in vno pūcto aeris in quo se intersecāt due linee directe a duob' visibilib' ad duos vidētes: sūt species vtriusq visibilis: ergo multo fortius plures species actu possunt simul esse in intellectu: t ita intellectus potest simul plura intelligere.

¶ Sed cōtra est qd dicit phs in .2. thopic. Cōtingit plura scire. intelligere vero vnum solum.

Respōdeo dicēdū q intellectus dupliciter aliquid intelligit. Primo t ex cōsequēti. Ex consequenti quidem contingit plura simul intelligere in quantum habent ordinem ad vnum intelligibile primū: t hoc

[illegible]

Ad primū [illegible]

[illegible]

Articulus III.

Ad tertiū sic procedit. Videt q intellectus angelicus nō possit cognoscere singularia. Si n. cognoscit aut cognoscit p spēs acquisitā aut p creatā: nō p acquisitā q vel illa esset particularis: p nō multis: ita in intellectu angeli immateriali esse nō posset, vel esset vlis: ita sic p eā singulare cognosci nō posset. Sic nec p creatam: q spēs creata angelo a principio sive creatione fuit in ipso ad cognitionem aut aliquā sufficit q spēs eius sit in intellectu. Ita si p spēm cōcreatam posset aliquid particulare cognosci dū est prima a principio creationis hoc illud cognoscit quādo adhuc erat futurū: q nō pōt esse q futura cognoscere solus dei est. Is. 41. Annūciate q vētura sunt in futurū: scientes q dū estis vos q angelus singularia cognoscere nō pōt. Si dicat q spēs ille creatae faciūt cognitionē plenā nō aut futurū. Cōtra. Nō pōt aliqua cognitio nova fieri nisi fiat aliq inovatio in cognoscēte: sed per hoc q particulare q erat futurū fit presens: nō fit aliqua inovatio in intellectu angelico: cū nihil recipiat a re extra: q si prius non erat futurū non cognoscebat: nec dū fit prius cognoscere poterit. Si dicat q q̄uis nihil recipiat: tñ formā quā apud se habebat prius applicat ad particulare q de novo fit. Cōtra. Intellectus nō pōt aliquid ad aliud applicare nisi cognoscat q applicat et cui applicat: q prius est cognoscere duo sm se q̄ cōparationē vnius ad alterū: ergo applicatio prēdicta sequeret cognitionē singularis: sic nō posset esse cā eius. Si ergo angelus cognoscit singularia aut cognoscit vna spē aut pluribus: sed nō pluribus: q sic oporteret q infinitas spēs apud se haberet: cū infinita sint particularia ad minus in potentia. Sic nec vna: q sic intellectus angelicus equaret intellectui divino: q vno. Essentia divina plura intelligit: ergo intellectus angelicus singularia cognoscere nō pōt. Si dicatur q nō cognoscit p vnā spēm oīa sed per vnā speciem oīa indiuidua vnius speciei: nō alia. Contra. Illa vna spēs nō se habet magis ad vnum indiuiduum q̄ ad aliud: sed oportet q per speciem intelligibilem intellectus determinetur ad determinatum cognoscibile: ergo per speciem illam nō poterit cognoscere hoc particulare determinate.

Sed contra est q dicit ad Deb. i. Oēs sūt administratorii spēs etc. quod nō posset esse nisi cognoscerent singulares homines.

Respōdeo dicendum q angelus absq dubio singularia cognoscit. Ut aut videamus modum quo hoc possibile sit: sciendum est q ad hoc q singulare aliquid cognoscatur oportet q in potentia cognoscitiva sit similitudo eius in quantum particulare est. Omnis autem forma de se communis est. Unde additio formae ad formam nō potest esse cā indiuiduationis: q quotcūq formae simul aggregentur: vt albedo, bitudo, crispitudo, et hoc nō obstante particulare: q hec oīa simul sunt in vno: ita in pluribus potentiis est possibile inveniri. Sed indiuiduatio formae est ex materia per quā forma contrahitur ad hoc determinatum. vnde ad hoc q particulare cognoscatur oportet q

in cognoscēte nō solum sit similitudo formae: sed aliqualiter materie. Similitudo autem rei cognitae dupliciter ē in cognoscēte. Uno modo sicut causata a re sicut in his q cognoscunt p spēs abstractā a rebus. Alio modo sicut cā rei vel p in artifex q cognoscit artificiatū p illā formā q ipsum facit. Spēs autē que est in sensu causata a re sensibili inquantū nō est oīa a conditionibus materialibus depurata est similitudo formae sm q ē in materia: tñ p eam cognoscit particulare. Sed q sm q in intellectu nō recipit spēs rei sensibilis: ē oīa iam a materialibus cōditionibus depurata: nō pōt intellectus noster per eā directe particulare cognoscere: sed p quādam reflexionē intellectus ad potentias sensitivas: q spēs intelligibiles abstrahunt. Per formā aut que est cā rei hoc mō cognoscit res: sed q forma illa est cā eius: et q artifex hō p formā artis nō producit mātū: sed mā prēsupposita inducit formā artis. forma artis q est in mente artificis nō est similitudo artificiati nisi quo ad formā tñ. vnde p eā nō cognoscit artificiatū in particulari nisi formā artificiati p sensū accipiat. Artifex aut creat. Deus nō solū producit formā sed etiā mātū. Unde rōnes ydeales in mente ipsius existēs nō solū sunt efficaces ad cognitionē vniversalium: sed etiā ad singularia cognoscēda a deo. Sicut aut ille rōnes ydeales effluūt in res producēdas in eē suo nāli: in quo particulariter vnūquodq subsistit in forma et mā: ita perdunt in mētes angelicas vt sint in eis principia cognoscēdi res sm suū totum esse in quo subsistūt: sic p spēs influxas sibi ab arte divina angeli nō solū vniversalia: sed etiā particularia cognoscūt sicut deus. Est tñ dīa in duobus. Primo q ydee que sunt in mente divina sunt formae factivae rerum: nō solum principia cognoscēdi: sed spēs q recipiunt in mente angelica: sunt solum principia cognoscēdi: nō sunt factivae: sed exemplare a factivis. Secūdo q intellectus quāto est altior et perspicacior tanto ex vno potest plura cognoscere. Et q intellectus divinus est altissimus p vnā simplicē essentiā suā oīa cognoscit. nec ē ibi aliq pluralitas formarum ydealium nisi sm diversos respectus divinae essentiae ad res cognitas: sed in intellectu creato multiplicat sm rē q est vnū sed rē in mente divina vt nō possit oīa per vnū cognoscere: ita tñ q quāto intellectus creatus est altior tāto paucioribus hō formas ad plura cognoscēda efficaces. Et hoc est q Dio. dicit. 12. c. 11. Et superiores ordines habent sciam magis vniversalē in inferioribus. Et in lib. de causis dicit q intelligentiae superiores habent formas magis vsus: hoc tñ obiectum q in infimis angelis sūt formae adhuc vsus in tñ q p vnā formam plura cognoscere oīa indiuidua vnius speciei: ita q illa spēs sit propria vniuscuiusq particularis sm diversos respectus eius ad particularia: sicut cōtra diuina efficit propria similitudo singulorum sm diversos respectus: sed intellectus humanus q est vltimus in ordine substantiarum intellectualium hō formas in tñ particulares q nō pōt p vnā speciem nisi vnū quod cognoscere. Et iā similitudo spēi existens in intellectu humano nō sufficit ad cognoscenda plura singularia: et p hoc intellectui adiuncti sunt sensus quibus singularia accipiat.

Ad primū q dicendum q angelus nullo mō cognoscit singularia p spēm acquisitā: q nec per spēm acceptā a re. Sic enim res agentes in intellectu eius q est impossibile: neq p aliquā spēs de novo influxā a deo reuelatae ipsi angelo aliquid de novo: q spēs quas angelus habet apud se cōcreatas sufficiūt ad oīa cognoscibilia cognoscēda: sed q p alias lumē intellectus angeli elevat in altiores receptiones ex illis spēbus prodire pōt: sicut etiā ex eisdem fantasmatibus spēbus intellectus prodire lumine prophetiae adiuvat aliquā cognitionē accipit ad quā nō sufficiebat nāle lumē intellectus agentis. Restat q vt angelus cognoscat singularia p spēs cōcreatas. Sicut aut p vnā spēs cōcreatā pōt cognoscere diversa indiuidua ita etiā multo amplius pōt p vnam cognoscere quod est in vno indiuiduo. vt nō oporteat eum aliā spēs habere nō qua cognoscit colorē et odorē vnius pomi: sed sit cognoscēdo hoc pomū cognoscit quod est in pomo illo: et cōtinuāt accidentaliter. Effectus aut nō est in cā sua vt in ea possit cognosci nisi sit cā determinata ad effectū illū sicut p in causis necessariis: quod cognitio cognoscitur effectus eius. Sed cā contingens nō determinat ad effectū suū: nisi q actu producit ipsum. vt in cā contingente nō ē effectus eius vt in ea possit cognosci nisi q iā actu producitur est. Et iō angelus p spēs cōcreatas cognoscēs causas vsus oīa singularia contingentia nō cognoscit nāli cognitione effectus eius: aliqui sint in actu: sed statim cū actu sunt. Ad 2m dicendum q q aliquid incipit esse plus angelus de novo cognoscit illud nō facta aliq inovatione in ipso angelo: sed in re cognoscibili: in q est aliquid q prius nō fuit: q sine ea cognitio nō cognoscit. Ad 3m dicendum q applicatio illa est intelligēda p modū illius quo deus ydeas ad res cognoscēdas applicat: nō sicut medium cognoscibile ad aliud: sed sicut modus cognoscēdi ad rē cognitā: alias nihil valeret ad propositū: sicut ostēsum est in obiectiōe. Ad 4m dicendum q intellectus angeli neq vna spē cognoscit oīa neq tot spēs hō quot sunt indiuidua vt ex dictis p. Ad 5m dicendum q illa vna spēs efficit rō cognoscēdi quodlibet indiuiduū sed respectū ad ipsum vt ex dictis patet.

Articulus IIII.

Circa quartū sic procedit. Videt q notitia q ab Aug. dicit plures mētis nō sit in mente sicut accidens in subiecto. Nullū n. accidens excedit suū subiectū. Sed notitia excedit mētem: q mēs nō solū seipsam: sed alia p notitiā novit. q notitia nō est accidens mētis. Sed nullū accidens est eq̄le suo subiecto. Sed notitia ē equalis mēti: alias in notitia mēte et amore nō cōsisteret ymago trinitatis. q Aug. ponit q notitia nō est accidens mētis. Sed hoc idem videt ex verbis aug. qui in 9. li. de tri. dicit. q notitia et amor in ala existūt subaliter: vel vt ita dicā essentialiter: nō tanq accidens in subiecto vt color aut figura in corpore.

Sed contra. Notitia mentis nihil aliud esse videtur q scientia. Sed scientia est accidens: cum sit in prima specie qualitatis: ergo et notitia.

Respondeo dicendum q notitia quatuor modis accipi pōt. Primo p ipsa nō cognoscitiva. 2o p potentia cognitiva. 3o p habitu cognoscitivo. 4o pro ipso cognitionis actu. Sicut etiā hoc nomē sensus quāq notat nūs sensitivā. put. Sed principia huius nūe q ē sensibile. Quāq vero nominat ipsam potentiā quāq vero actū. Loquendo q de notitia primo mō accepta constat q nō est in substantia mētis sicut accidens in subiecto: sed subaliter et essentialiter: sicut dicit q rōnale est in vivo: et vivū in ente. Si aut loquamur de notitia tribus aliis modis accepta: sic dupliciter pōt considerari. vel sed q comparat ad cognoscētem: sic inest cognoscēti sicut accidens in subiecto: et sic nō excedit subiectum: quia nunquā inveniuntur inesse alicui nisi menti. Vel secūdum q comparatur ad cognoscibile: et ex hac parte nō habet q insit sed q ad aliud sit. Illud autem quod ad aliquid dicitur non habet rationem accidentis ex hoc q est ad aliquid: sed solum ex hoc q inest. Unde est q sola relatio sm rationem sui generis cum substantia remanet in divinis. nec tamē est ibi accidens. Et propter hoc notitia sm considerationem istā nō est in anima sicut in subiecto: et secūdum hanc comparationem excedit mētem: inquantum alia mente per notitiā cognoscuntur: secūdum hanc etiam cōsiderationem ponitur trinitatis ymago: quia etiam persone divine distinguuntur secūdum q ad alterum sunt. et sm hoc etiam est quedā equalitas notitie ad mentem inquantum se extendit ad oīa: ad que potest se extendere mens. Et sic patet responsio ad obiecta.

Articulus V.

Linde querit de fruitione alie ẽpi in patria. Et videt q̃ illa fruitio gaudij vsq; ad eternũ die. Ratio. n. ẽpi ẽ finalis. Sed nõ esset finalis si nõ esset eterna: sic nõ ẽ finalis si nõ ẽ eterna. Ergo ẽ nobilior vsq; ad eternũ. ℂ Pa. ista ẽpi perfectius fruebat ẽpi sic existens in patria q̃ in via. Sed fruitio existens in patria ẽ vsq; ad eternũ. ergo multo fortius in ẽternũ.

ℂ Sed S. Nõ videt fruitiõ nisi q̃d cognoscit: q̃ fm aug. fruimur cognitis in q̃bus pq̃ se voluntas delectata acquiescit. Sz ea q̃ videt nõ est eternũ: ergo nec fruitio ad ẽternũ. Et sic nõ erit finalis nec nobilior.

Respõdeo dõ q̃ fruitio in actu quodã habit: quo de⁹ videt ẽ actuat actus aĩe nõ ẽ nisi rei habitũ. vel ẽpotẽ loquẽdo ex q̃ potentia aĩe fruit̃ nõ q̃ essentialẽ; tñ vel alia q̃ ẽ habitũ. sed nõ potẽtie aĩe sũt principia operationũ vt̃ recte dicebat essentia aĩe est principiũ eẽ vitalium. vtũ hoc ops dicere q̃ superior ratio eius obiectũ est res eterna: qua fruũtur electi: z principũ fruitionis quo. Licet fruit̃ ad aliud nõ vireret vel ad aĩe essentiã fruitio pinere nõ posset. q̃ quãdã rectitudinẽ. post. Lex illa fruitione superiorẽ rõne aliqa effecti⁹ in essentia aĩe vel in potẽtijs inferioribꝫ retinquit: z sic aliquo modo pueniebat fruitio ad essentiã aĩe ẽpi in passione: z aliquo mõ nõ. Vñ. q. 26. dicebat essentia aĩe in passione ẽpi: q̃ ẽ est actus corporis: sic fruitio ad eã nõ pueniebat. alias corp⁹ eius glorioſũ sacrũ fuisset. Sile nec ad essentiã fm q̃ est radix ifertoꝝ virtus: q̃ sic fruitio gaudiũ volũtatis passionis q̃ erat in virtũ⁹ superioribꝫ retinebat exacuabat. quemadmodũ aũt ad essentiã aĩe fꝫ q̃ erat radix fruitionis rõnis: z q̃ essentia aĩe est simplex: z essentia in ẽlibet sua potẽtia nõ ẽ q̃ eadem alia fruebat in ẽpo in ẽpi. Est radix fruitionis rõnis: essentia patebat in q̃ssum. Est aũt corpis z radix inferioꝝ virtutum.

Ad primum q̃ dõs q̃ nõ impedit effectio rei nisi p hoc q̃ tollit aliqd de essentialibus requisitis ad corpis z inferioꝝ virtũ pertinet ad gaudiũ accidentale beatitudinis. Et sic q̃dam in ẽpo fruitio nõ pertinet ad essentiã aĩe fm q̃ est act⁹ corporis: et fm q̃ ẽ radix inferioꝝ virtũ nõ sequit̃ q̃ fruitio fuerit imperfecta in ẽpo fuit beatitudo. ℂ Ad 2ᵐ dõm q̃ aĩa ẽpi effectiue fruebat ẽpi sic ipse q̃ in patria loquẽdo intrinsece: nõ aũt loquendo ẽpi sic q̃ in patria gaudia fruitiõis ad inferiora vires: z etiam ad corpus glorificatum pertinent: quod si in ebullitio fuisset viator non fuisset

Linde querit de pluralitate in substantijs ẽpialibus inadꝛ. Et quorum duo. Primo vtrũ immediate diuina ẽpotia simplicitas possit ẽpẽre plures ẽpos. Secundo vtr angelus simplicissimus possit ẽpẽre plures actiue. Arti. VI.

Ad primũ sic pcedit. Videt q̃ immediata diuina ẽpotia possit ẽpẽre plures ẽpos. Omne. n. imediatũ cũ sit indecter quoad illud q̃ ẽ in vna. Sed ẽpos sit in ẽternitate ẽ vnus: quia ẽternitas ẽ vna. Ergo ẽpos sũt vna essentia. Cõtra. Sicut ẽntia ẽ vna ẽpia: sic ẽpos sũt vna essentia. Sed ẽntia ẽ vna ẽpia q̃ imediate ẽntiat facit q̃ sit vna essentia. Ergo imediata ẽpotia facit q̃ sit vna ẽpos. ℂ Si dicas. Pertinet ẽpotia ad ẽntiã sed imediate essentiæ. Contra. Illud q̃ pertinet ad ẽntiã nõ imediate essentiæ. Sed ẽpos nõ ẽ ẽntia nõ imediate essentiæ. Ergo nõ ẽ vna ẽpotia. ℂ Si dicas. Pertinet ẽpotia imediate ad ẽntiã: quia ẽntiat ẽ ẽpotia intellecta. Sz ẽpos nõ ẽ ẽpotia intellecta. vt patet de ẽntia ẽ libet imediate intellecta. vt patebit. Et sic ẽpos nõ ẽ ẽpotia imediate ẽntiata. Et sic nõ ẽ vna ẽpotia.

ℂ Sed contra est quod dicitur Ioã. 4. Tres sunt qui testimonium dant in celo.

Respondeo dõm q̃ imediata nõ excludit pluralitatẽ nisi fꝫ q̃ tollit determinationẽ ad ẽpotia ẽntiãa. Et quia ẽpotia ẽntiãa z vnitiua. In omnia illi nullo mõ cadit determinatio limitatiua. cadit aũt ibi determinatio vnitiua. Vnde mõ fꝫ q̃ distinguit pdictã ab oĩb⁹ ẽntijs: vt nõ limitata. a limitato. Alio mõ fꝫ q̃ ẽpona distinguit a ẽpona pelatione: q̃ nõ ẽ ẽpotia nõ ẽ q̃ aliqua limitatio: fꝫ relatio oppositiua. ẽ in relatiõe. vñ hãc vnitatẽ imediata dicimus nõ excludere q̃ ẽpona nec pluralitatẽ ẽponꝫ.

Et per pꝫ ratiõ ad 2ᵐ. ℂ Ad 3ᵐ dõs q̃ ẽntia ẽponꝫ sit imediata imediata ẽ ẽntiale nõ ẽponale. q̃ ẽpona ẽ bona bonitate ẽntiali: vtũ nõ os q̃ imediata facit vnitatẽ ẽponꝫ. sed in ẽ nãe. ℂ Ad 4ᵐ dõs q̃ ẽpona nõ ẽ aliqd fꝫ ẽntiũ addere supra ẽntiã. q̃ si ẽntia ẽbeat intelligere aliqd addidũ ẽntiæ. Ellꝫ. n. ẽntia falsitatẽ q̃ intelligẽdo ẽponã intelligo ẽntiã de nõ ẽntiate: fꝫ nõ ecõtra: vñ obiectio nõ ẽ ẽcludit.

Articulus. VII.

Arca 2ᵐ sic pcedit. vt q̃ Angelus nõ sit in positio accidẽtis z subiecta ẽ accidẽtale ẽtitur ab ẽ subalis: q̃ nõ os q̃ accidẽtia ẽponẽ subali. Sz si Angelus nõ ẽ ẽpõ subale: q̃ sit subalẽ simplicem. vt Dio. vidẽ. q̃ nec ẽpõ accidentia.

ℂ P. Boe. vidẽ lib. de tri. q̃ forma simplex subꝫ ẽ nõ pot̃ dꝫ Angelus ẽ forme simplicis fꝫ Dio q̃ si pot̃ ẽ subꝫ accidẽs.

ℂ Sz ẽ cõ aug. libus ẽpialis ponit ochcere ẽ simplicia: ne dina p̃ q̃ ẽ in eis ẽpositio accidẽtis z subiecti.

Respondeo dõm q̃ ex B aliqd ẽ subceptiuũ forme subal⁹ vl accidẽtalis q̃ aliqd hꝫ positionalitatis q̃ de rõne potẽtie ẽ vt actus subsistentis q̃ forma vl de Angelis aũt diuersi diuersa sentiũt. Quidã. n. dicit q̃ ex mã forma ẽpositi. Aliꝫ dicũt q̃ sũt ẽpositi ex ẽ tpli vt Boeti⁹ dicẽ. Et vtroq; mõ os ponere potẽtialitatẽ in Angelo. De p̃mo. n. ps. Ille patere pot̃ de 2ᵒ. q̃ od ops nõ ẽ subiecti os q̃ beat ẽ receptũ ab aliquo ẽ ẽ subiectũ ẽndi. Et ita in Angelis erit ẽ potẽtia respectu illi⁹ ẽ q̃d recipit ab alterꝫ. nõ ad min⁹ potẽtialitatẽ ponere os in Angelo. Angelus aũt ẽ subiectũ ẽ. B. n. solũ⁹ dici ẽ. Et ita relinq̃t q̃ Angelus possit ẽ subiectũ accidẽtis.

Ad primũ q̃ dõs q̃ subalitas simplicitas Angelus accidẽtalis forme. ẽponẽ nõ aũt ẽponẽ ex ẽ tpli ẽ: quia ẽponẽ admin⁹ aũt determinatio ẽpõ in Angelis ẽponẽ. Et ita p̃ nõ os q̃ si ẽ accidẽtale causatur a subali: q̃ ẽpõ accidentalis a ẽponẽ subali causetur ex q̃ subalitas aliqd mõ simplex pot̃ ẽ subꝫ accidẽtale causatum

in Xpō vna est figura alterius.

Articulus. XV.

Ad secundū dicendū sic quōd. Uīd q̄ non de beant assignari .iiii. sensus scripture .s. hystorialis .allegoricus .moralis .t anagogicus. Sed .n. in sacra scriptura aliqua figurare dicunt de rebus .et figurare dicunt de minus aliqs hominib⁹ sicut Danie .9. p̄dicit aduentū xp̄i .et .70. annos post passionē ei⁹ destructionē ciuitatis .et templi .et sic videt q̄ in sacra scriptura non sit nisi sensus hystorialis .et allegoricus .Sed sensus allegoricus p̄ quē exponunt de xp̄o ecclesia non est sensus hystorialis .quia ille sensus est de his que fiunt in figura ipsius .posset autem dici q̄ sensus allegoricus debet dici sensus hystorialis .quia res in figura posite debent dici res hystoriales .Sed contra .Sensus hystorialis est de his que fiunt a bonis .et malis .sed sensus allegoricus non est de his que fiunt a malis .ergo sensus allegoricus non est sensus hystorialis .Sed contra .Sensus moralis videt pertinere ad mores eius .i. fidelis. ergo sensus moralis non est sensus allegoricus distinguit. ℂ P. Sensus moralis est .q. ad mores instruendos pertinet .Sed sacra scriptura in plurib⁹ locis fm̄ ystē sensum mores instruit. ergo moralis sensus non est distinctus ab allegorico .ℂ P. sicut xp̄s est caput ecclesie militantis .ita est caput triūphantis .nec est aliud ydolum xp̄o .q̄ ecclesia anagogica .p quā aliq̄s exponunt de ecclesia triumphāte .ergo non est aliud sensus ab allegorico quo exponunt de xp̄o et ecclesia militante. ℂ P. illi dicunt sensus esse de ecclesia nec sacre scripture quilibet pars sacre scripture deberet hoc dicere sensus hō .sed .B. falsus est. Ut ait Augus. dicit sup̄ genesi ad litam. In quibuslibet sensibus litteralis quē rendus est solus .ergo hi quatuor sensus nō sunt de necessitate expositionis sacre scripture.

℣ Sed cōtra est quod Aug. dicit in prīo sup̄ genesi ad litam. In alijs libris sanctis opz intueri quę ibi eterna intendat. que ibi facta narrant .que futura p̄dicant .que agenda p̄cipiant .Primum aūt pertinet ad sensum anagogicū .2m̄ ad historicū .tertiū ad allegoricū .quartū ad moralē .ergo quatuor sunt sensus sacre scripture. ℂ P. Beda sup̄ genesi .in p̄n dicit .Quatuor sunt sensus sacre scripture .historia que res gestas loquit .allegoria in qua aliud ex alio intelligimus. tropologia idest moralis locutio i q̄ de moribus ordinabilia tractat .anagogia p quā de sūmis .t celestib⁹ tractaturi ad superiora reducimur.

Respondeo dicendū q̄ absq̄ dubio .iiii. q̄dr sensus hoc nō accipi debet. Dicit .n. dictum est sacra scriptura viuatem qui tradit nobis manifestat .per eba .t per rerum figuras. Manifestatio aūt que est q̄ eba facit sensū .historicū siue hystoriale .vel totū id ad sensum hystoriale pertinet .cō ex ipsa eba significatiōe recte accipit. Sed sensus spūalis vt dictū est accipit vel .3tibus in q̄ .q̄dam res q̄ figurant aliaq̄ rerū exponūntur .q̄ .3tibus solent esse figure sacre scripture .vt Dio. dicit. Inde est q̄ sensus iste qui ex figuris accipit spūalis vocat .Restat aūt quos sacra scriptura p figuras rerum tradit .ad duo ordinat .Aut recte credēdū .t ad recte operandū. Si ad recte operādū sic est sensus moralis .siue tropologicus .vel .Si ad recte credēdum opz distinguere .fm̄ quod credibilia .Ut enim Dio. dicit .4.c. de cae. Dei" ecclesie medi" est inter statū synagoge .t statū ecclesie militantis. Unde ergo veteramentum figura fuit nouū .nouū fuit .t nouū figura fuit celestiū .Sensus ergo spiritual ordinat" ad recte credēdū pōt fundari in illo mō figure .quo res veteris testamenti figurat nouū .t sic est alligorici sensus vel topici .fm̄ q̄ ea que i veteri testamēto p̄cesserūt exponuntur de xp̄o .t ecclesia .vel potest fundari in illo modo figurandi .quo nouum figurat .t verus figurat ecclesiam triumphātē .t sic est sensus anagogicus.

Ad primum dicendum q̄ hystoria vel alia hystorie que gerunt nō faciunt tres sensus .q̄ aliquis .q̄ dicat .q̄ aliquis .q̄ per ea .q̄ per ea .q̄ per ea

tollendum propriū defectū: que non possunt omnia per vnum membrum exercerī. sicut oculus videt totum corpus: i per totū aīam pcurat: ita opa esse in bis que ad totum ecclie pertinent. Nō enim sufficeret vnus homo ad tam ꝑplexa omnia quib⁹ humana locietas indiget. Et ideo exercitia omnia quib⁹ humana locietas indiget. Et ideo exercitia omnia quib⁹ humana locietas indiget. Et ideo exercitia

ueñ. Unde multo magis qui in spūalib^9 bonū prouenerit in vsū monasterio subueniri possunt: r sic nō tenent manibus laborare. Quartum aūt quartum: opa spūalia quibus cōbus laborare. Sunt aūt quartum: opa spūalia quibus cōmune vtilitas prouenit. r ex hoc eis stipendia debentur. Primū est occupatio in iudicijs ecclesiasticis expediēdis. Primū est occupatio in iudicio de potestate seculari que iudiciū secularis. ad Ro.13. de potestate seculari que iudiciū seculare exercent. Ideo r tributa pstatis. Ministri enim dei sunt in hoc ipsū seruientes vobis. Et propter hoc Augu. in libro de operib^9 monachorū. Et debent manuum operibus subsistere illi qui ab ecclesiasticis occupationibus vacant. vnde r se excusat a labore manuū propter iudicia ecclesiastica quib^9 occupabatur dicens. Quātū per iudicia ecclesiastica quib^9 occupabatur dicens. Quantū ad meū cōmodū attinet: multo mallem per singulos dies certis horis quātū in bene moderatis monasterijs constitutum est aliquid operari manib^9: r ceteras horas habere ad legendū r orandū: aut aliquid de diuinis literis agēdū libeas: quā tumultuosissimas perplexitates alienarū causarū pati de negocijs secularibus vel iudicādo dirimēdis vel interueniēdo precipiēdis. 2^m op^9 spūale qđ in bonū cōmune redundat est opus pdicatiōis: quo fruct^9 aīarum in populo percipitur. Et iō vt dr .1.ad Cor. 9°. Dñs ordinauit his qui euāgeliū annunciant de euangelio viuere debent: nec debet hoc referri tm̄ ad illos q habent auctoritatē pdicandi. sicut sunt plati: sed etiā ad eos qui qualitercūq licite pdicant ex cōmissione prelatorū: qr stipēdia nō debenť potestati: sed operi r labori. vt dicitur .2. ad Thi.2. Laborātē agricolā opz pmū de fructibus percipere. Glo. pdicatorē qui in agro ecclesie lectione verbi excolit corda auditorū: nec tantū illi qui pdicant possunt de euāgelio viuere: sed etiā illi qui eis ministrant ad hoc officiū cooperātes: vt patet ad Roma.15. Si spūaliū participes facti sunt gentiles: debent etiā in carnalibus ministrare eis. Glo. eorū. s. iudeorū qui miserunt predicatores ab hierusalem. Unde etiā illi qui predicatores mittūt possunt de fructu euāgelij viuere. Tertiū op^9 spirituale qđ cedit in bonū cōmune sunt orōnes que fiunt in horis canonicis ad salutē ecclesie. vt mortalē ira dei a populo. Ezech.13. Nō opposuistis vos murū p domo israel: vt staretis in plio in die dñi. Glo. Precibus dimicantes r diuine sententie resistētes. r iō dicit .1. ad Cor.9. Qui altario deseruiunt cū altario participant. Et de his duobus operibus dicit Augu. in lib. de operibus monachorū. Si euāgelistē sunt fateor habēt ptātē. viuendi de sumptib^9 fideliū: quia de hoc loquiť. Si ministri altaris dispēsatores sacramentorum sunt. Unde sibi istam nō arrogāt: sed vendicāt potestatem. Quartū opus spirituale qđ redūdat in bonum cōmune est elucidatio sacre scripture. Qui. n. elucidatiōi sacre scripture vacant ad alios instruēdū: possunt de hoc opere spūali viuere. 1. ad Thi.5. Qui bene psunt psbyteri duplici honore digni habeantur: maxime aūt qui laborant in verbo r doctrina. glo. Ut eis spūaliter obediāt r exterius ministrent. Qui laborāt in verbo. Glo. in exhortatione scilicet r doctrina scripturarum. Et hoc etiam planius dicit Hieronymus ad Uigilātiū. Hec in iudea vsq hodie perseuerat consuetudo: nō solum apud nos: sed etiā apud hebreos. vt qui in lege domini meditanť die ac nocte: r partem non habent in terra nisi solū deum synagogarū totius orbis foueant ministerijs. Patet ergo q illi qui pdictis operibus spūalibus vacant nō tenent manibus laborare. Sed hec aūt qui vacant spūalib^9 que nō cedunt in bonū cōmune sed in bonū sui: r ea sunt orationes priuate, ieiunia, r hm̄oi: r cōtemplationes: ex aūt illi qui in religione illis operib^9 occupanť habent in seculo vnde viuerent sine labore manuum aut non. Si sic tales enim ad religionē veniant: nō tenenť manibus laborare. Ut dicit Augu. in libro de operib^9 mōachorū. Si habebāt aliquid in hoc seculo: quo facile sine opificio sustentarent vitam suā: qđ conuersi ad deū indigentib^9 dispartiti sunt: r credenda est eorū infirmitas r ferēda. Solēt eni3 tales languidi^9 educati laborē corporalem sustinere nō posse. Si aūt in seculo opifices fuerunt de labore manuum viuētes: sic ex duplici causa venientes ad religionem possunt laborem manuum intermittere: vno modo ex pigritia operādi volentes in ocio viuere: r tales peccāt. Et hoc est qđ dicit Aug. in pdicto lib. Plerūq veniūt ad professionem seruitutis dei: r ex pfessione seruili r vita rusticana r ex opificij exercitatiōe r plebeio labore: r postea subdit. Tales ergo si minus operanť de infirmitate corporis excusari nō possunt. preterite quippe vite consuetudine cōuincunť: r interponit. Nō enim apparet vtrum ex pposito seruitutis dei venerint an vitā inopem r laboriosā fugiētes. Alio modo intermittūt aliqđ op^9 manuale ex intētiōe diuini amoris: quo ad opus cōtemplatiōis quasi continue eleuantur. tales cum spiritu dei aganť nō peccant: quia vbi spiritus domini ibi libertas. Unde Gregori^9 dicit sup Ezech. Contemplatiua vita est charitatem dei r pximi toto corde retinere. ab exteriori actiōe quiescere. soli desiderio cōditoris inherere. vt nihil iam agere libeat. Et hoc idez habeť in quadā glo. Gen.23. Confirmatus est ager rč. Cōtemplatiua vita a cunctis actionib^9 fundit^9 diuidit. Et hoc est qđ habeť Math.6. in glo. super illud. Cōsiderate volatilia celi rč. Sancti viri auibus comparanť: quia celum petūt r quidē ita remoti sunt a mūdo. vt iā3 in terris nihil agāt nihil laborent. Sed sola cōtēplatiōe iā in celo degūt.

Ad primu3 ergo dōm q glo. illa sumiť ab Augu. in lib. de operib^9 monachorū: q librū illū scripsit cōtra quosdā mōachos q dicebāt q nō licebat seruis dei manib^9 laborare: r hoc qđ dicit aplus q nō vult operari nō māducet: exponebant de opere spūali: quā expositionē Augu. in lib. illo multipĺr improbat. Ut dōm est q illud apostoli. Qui nō vult operari nō manducet rč. de opere manuali intelligiť. nō tñ loquiť q ad hoc implendū percepti omnes teneanť. Ipse. n. nō tenebať. vñ premisit. Nō quasi nō habuerimus potestatē. s. sumpt^9 accipiendi r viuendi sine labore manuū. vñ p3 q glo. illa nō est ad ppositū. Ad 2^m dōm q in omnibus operib^9 que tangit obiectio distinguēdū est: qr vel possunt esse quasi publica opera vel priuata. Loquiť aūt Augu. de illis operib^9 spiritualibus: sm̄ q sunt opa pūata. Intelligit. n. de canticis r canticis psalmorum de his que in ecclesia solēniter celebrantur qđ p3 ex hoc q dicit q possunt simul qui manib^9 operanť diuina cantica cantare: qđ nō esset conueniens si de horis canonicis intelligeret. Similr qđ dicit de lectionibus loquiť de illis q vacāt lectioni ad cōsolationē priuatā tm̄. sicut in monasterijs monachi faciūt: nō aūt de illis quorū vita studio scripturarū deputať ad suam r aliorū instructionem. Nō est. n. dubiū q per laborē manuum studiū impedireť. Similr qđ dicit de pdicatiōe: intelligēdū est de illis qui nō publice predicant: sed aliqua verba edificatoria hominib^9 ad se venētibus loquunť. sicut sancti patres in heremo facere cōsueuerant: r hoc patet ex glo. verbis supra inductis. vnde etia3 dicit. Si sermo erogandus est rč. quia vt dicit glo. pme ad Cor.2. sup illud. Sermo meus r predicatio mea. Sermo est qui priuatis fiebat. sed predicatio que fiebat in cōmuni. Ad 3^m dōm q obiectum loquiť de illis clericis quibus non sufficiunt oblationes r elemosyne que eis a fidelib^9 fiunt: vel ecclesie facultates. Eadē enim ratio est de illis qui viuunt de facultatibus ecclesie: r de illis q viuūt particulariter de elemosynis: qr facultates ecclesie elemosyne sūt: r ad sustētationem pauperū danť. Ut dicit glo. sup illud Isa.3. Et rapina pauperū in domo vr̄a. In domib^9 pncipū rapina pauperū ē: quū ecclesie opes sibi thesaurizant r in delitijs abutunť: que ad sustentationem pauperum dantur. Et de hoc habetur .12.q.1. ppter qđ etiā dicitur .1.q.2. Sacerdos. Et sacerdos cui dispēsationis cura cōmissa est: cum laude pietatis accipit a populo dispensanda: r fideliter dispēsat accepta. quia omnia sua aut reliquit parētibus: aut distribuit pauperibus: aut ecclesie rebus adiungit: r se in numero pauperum paupertatis amore cōstituit. vt vnde pauperibus subministrat inde r ipse tanqȝ pauper volūtarius viuat. Et sic patet q clerici qui de ecclesie rebus viuunt eādem rationem viuendi eis habēt: sicut illi qui facultatibus carentes de elemosynis sibi datis viuunt. Ad 4^m dicēdū q glosa illa non imponit necessitatem his qui sua relinquunt vt manibus operentur: sed ostendit quoddā bonum qđ facere possunt qui sua relinquunt. vt. s. ex manuum labore acquirant vnde sibi puideāt r elemosynas aliqs faciāt. nec tñ per hoc excluduntur quin etiam bene faciant si manibus nō laborantes spiritualibus elemosynis vacēt: que sunt corporalibus potiores. Ad quintū dicendum q illius rationis prima falsa est. Nō eni3 qui facit cōtra statutum pape est hereticus: nisi forte credat pape non esse obediendum. vnde in cap. inducto dicitur. Qui romane ecclesie priuilegium ab ipso summo omnium ecclesiarum capite traditum auferre conantur: hi procul dubio in heresim labuntur. priuilegium autem predictum consistit in hoc q ei debet ab omnibus christianis obediri. Similiter etiā minor est falsa. Non enim est contra statutum ecclesie q aliquis mendicet: vel se in statum egestatis ponat: sed hoc est contra statutum ecclesie si ab eis qui facultates ecclesie possidēt eorum necessitatibus nō prouidetur. Unde hec sunt verba capituli inducti. ex quibus. s. reb^9 ecclesie episcopi r dispensatores earum omnibus cōmuni vita degere volentibus ministrare cuncta necessaria debent: put melius poterūt: vt nemo in eis egens inueniatur. Ad sextum dicendum q illi qui relinquunt omnia nihil sibi reseruantes: nec manibus operantes non propter hoc discrimini se exponunt: quia deuotio fidelium tanta pbabiliter estimatur r experimento discitur: q eis in necessarijs prouidet. Nec etiam temptant deum: quia ipse pmisit mouēdo corda aliorum eis in necessitatibus prouidere. vt patet Math.6. Et quedam glo. dicit Luce.5. Tāta predicatori debet esse fiducia in deo vt presentis vite sumpt^9 r si nō puideat sibi tamen nō defutura certissime sciat: ne dū occupatur mens ad temporalia minus pdicet eterna. Similr si aliqs eēt iter armatos q defenderēt et aliq cū arma deponeret: si temptaret deū. Si aūt eēt solus: videreť tēptare deum: nisi forte interiori ispiratiōe secur^9 esset de diuino auxilio: sicut beatus Marti. dixit. Ego signo crucis nō clipeo ptect^9 aut galea hostium cuneos penetrabo securus. Silr videreť esse dei temptatio: si aliqs inter infideles vel homines inhospitales de necessarijs victus sibi nō pruideret. vnde dicit glo. Luce.22. super illud. Qui hz sacculū tollat rč. In h nobis datur exemplum: vt nōnūqȝ causa instante quedā de nostri propositi rigore sine culpa intermittere possim^9: vbi gratia. Si per inhospitales regiones iter agim^9 plura viatica licet portare qȝ domi habeam^9. r tñ in deserto aliq sine labore manuum sustentati sunt pane diuinitus misso. vt in vitis patrum legitur. Sed priuilegia paucorū nō faciūt legē cōmunē. Ad 7^m dōm q hoc q apostolus laborauit cum posset de euangelio viuere: fuit supererogationis. vt patet .1. Cor.9. Et ideo alij predicatores non tenentur eum in hoc imitari. Sciendū tamen q predicatori aliqñ bene faceret non accipiendo sumptus ab his quibus predicat: sed de labore manuum viuendo in casibus. s. illis in quibus apostolus laborabat. s. ne scandalizaret eos quibus predicabat: qui propter auaritiam dare sumptus grauabantur: r hanc causam ponit .2. ad Thes.3. Nocte ac die laborantes ne quem vestrum grauaremus. Item vt suo exemplo alij ab ocio retraherentur. vnde subdit subdit: non quasi nos non habuerimus potestatē: sed vt nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Item ad reprimendam rapacitatem pseudo apostolorum. Unde dicit .2. ad Cor.11. Quod autem facio r faciam vt amputem occasionem eorum qui volunt occasionem vt in quo gloriantur tales inueniantur sicut r nos. Aliquando autē malefacerent predicatores si laboribus manuū se implicarent. si scilicet per laborem a predicatione retraherentur. Unde dicit glosa Luce.12. Cauendum est predicatori ne dū occupatur mens ad temporalia minus predicet eterna. Ideo dicit Augustinus in sepe dicto libro. Et apostolus dum esset athenis: vbi oportebat eum quotidie predicare: non operabatur manibus: quod postea fecit veniens Corinthum: vbi iudeis predicabat solo die sabbati. Predicatoribus enim non solum necessarium est vt habeant tempus liberum ab occupationibus in quo predicent: sed etiam in quo studeant: cum non habeant scientiam ex infusione sicut apostoli: sed continuo studio. Unde dicit Greg. in pastorali exponens illud Exo.25. Uectes semper erunt in circulis rč. Uectes inquit semper erunt in circulis: quia nimirum necesse est vt qui ad officium predicationis excubant: a sacre lectionis studio non recedant. Ad octauum dicendum q per actionē intelligitur ibi non solum opus manuale: sed omnia que ad actiuam vitam pertinent. Sollicitudo autem que exhibetur a predicatoribus circa eos qui predicant ad actiuam vitam pertinet. Rationes in contrarium concedo. tamen vltima inducitur preter intentionem. Glosa enim dicit secularia negocia esse que fiunt causa pecunie colligende sine opere manuali: vel per mercationes r huiusmodi a quibus se debent serui dei penitus abstinere.

Incipit quodlibet octauum sancti Thome.

Questio nostra circa tria versať. Primo circa ea que pertinent ad naturam. Secundo circa ea que pertinent ad culpam r gratiam. Tertio circa ea que pertinent ad penam vel gloriam. Circa primum querebatur. Primo de pertinentibus ad naturam increatam. Secundo de pertinentibus ad naturam creatam. Circa naturā increatam duo querebantur. Primo an senarius numerus secundum quem omnes creature dicuntur esse perfecte: sit creator vel creatura. Secundo de rationibus ydealibus que sunt in mente diuina: vtrum per prius respiciunt exēplata. s. creaturas ratione sue singularitatis vel ratione nature specifice.

Articulus I.

Ad primum sic proceditur. Uidetur q senarius predicatus sit creator. Remota enim omni creatura perfectio non remanet nisi in creatore: sed remota omni creatura facta in operibus sex dierum remanet perfectio in numero senario. Unde dicit aug. 4. super Gen. ad litteram. Itaqȝ si illa non essent. s. opera sex dierum perfectus ille esset. s. senarius. Nisi autē ille perfectus esset: illa sm̄ eum perfecta non fierent. ergo senarius numerus est creator. Sed dicebat q aug. loquitur de senario qui est ad ideas senarij q est in mente diuina.

Contra. Sicut remotis omnibus creaturis remanet per-
fectio in ydea lapidis ita remanet ydea lapidis in
[illegible] ergo in hoc nō haberet senarius numerus
[illegible] tamē videtur esse cōtra
aliquid [illegible] ad lapidē [illegible]. Illud qd̄ est permanētius ol creatura
[illegible] Senarius aūt numerus ē gna-
[illegible] creator [illegible] esse [illegible] creata
[illegible] 4. sup Gen. ad litterā. Senarius est celū
et terra [illegible] que fm senariū numerū fabricata sunt q̄ʒ
[illegible] senarius numerus nō suis partibus cōpleat
ergo senarius nō est creatura sed creator.

℃ Cōtra. creationis perfectio nō cōsistit ex partibus: nec ē
in eo aliquid habēs partes. Sʒ sicut dicit aug. in eodē lib.
Inuenimus senarium numerum esse perfectum ea ratio-
ne q suis partibus compleatur: ergo senarius numerus
non est creator sed creatura.

Respōdeo dicēdum q fm auicēnā in sua metha. triplex est alicui[us] nāe cōsideratio. Una put cōsideratur fm esse qd̄ habet in singularib[us]: sicut nā lapidis in hoc lapide τ illo lapide. Alia vero est cōsideratio alicuius nature fm esse suū intelligibile: sicut natura lapidis cōsideratur put est in intellectu. Tertia vero est cōsideratio nature absolute put abstrahit ab vtroq̄ esse: fm quā cōsideratiōnē cōsiderat nā lapidis vel cuiuscūq̄ alterius: q̄ʒtum ad ea tm̄ q̄ per se cōpetunt tali nāe. Harū quidē triuʒ cōsiderationū hoc semper vniformiter eundē ordinē seruat. Prior. n. ē cōsideratio alicui[us] nature absoluta q̄ʒ cōsideratio eius fm esse qd̄ habʒ in singularib[us]. Sed tertia cōsideratio nature que ē fm esse qd̄ habet in intellectu nō semper habʒ eūdē ordinē ad alias cōsideratiōes. Consideratio eniʒ nature fm esse qd̄ habet in intellectu qui accipit a rebus seq̄t vtrāq̄ aliaʒ cōsiderationū. Hoc eniʒ ordine scibile pcedit scientiā: τ sensibile sensum: sicut τ mouēs motum: τ cā causatū. Sed cōsideratio nature fm esse qd̄ habʒ in intellectu causante eā pcedit alias duas cōsiderationes. Cum enim intellectus artificis adinuenit aliquā formā artificiati: ipsa natura seu forma artificiati in se cōsiderata est posterior intellectu artificis: τ p cōsequēs etiam archa sensibilis que talem formā vel per speciem habet. Sicut autem se habʒ intellectus artificis ad artificiata: ita hʒ itellect[us] diuinus ad oēs creaturas. Un̄ cōsideratio nature causate prima cōsideratio est fm q est in intellectu diuino. Secunda vero cōsideratio est ipsius nature absolute. Tertia fm q habet esse in rebus ipsis vel in mēte angelica. Quarta fm esse qd̄ habʒ in intellectu nostro. Et ideo Dio. dicit. 12. c. d' di. no. hūc ordinē assignās: q primo inter oia est ipse subsistēs [illegible] ipsa bona dei que creaturis exhibent: τ vniuersaliter τ particulariter cōsiderata: vt per se [illegible] qd̄ dicit esse bonum ex deo [illegible] natura vite: deinde ipsa participātia vniuersaliter [illegible] cōsiderata: que sunt res in quibus natura [illegible]. In his ergo illud qd̄ est prius semper est rō [illegible] posterioris remanet prius. nō autem [illegible]. Et inde est q hoc qd̄ cōpetit nature fm absolutā cōsiderationem [illegible] ratio quare cōpetat nature alicui fm esse qd̄ habet in singulari τ nō econuerso. Ideo enim sortes [illegible]. Un̄ dato q sortes τ plato [illegible] cōpeteret. Sic ē [illegible] est ratio nature absolute cōsiderate ex [illegible] ipsa natura absolute considerata τ in singularibus [illegible] humanis τ quodāmodo me[illegible] ipsa. Possunt ergo verba Augusti. intelligi de senario dupliciter. Uno modo vt per senarium numerus intelligatur ipsa natura senarij absolute [illegible] primo τ per se cōpetit perfectio que quidem est ratio perfectionis eorum que senariū participant. Unde remotis oībus que senario p[er]ciuntur: adhuc perfectio nature senarij cōpeteret: τ hoc modo senarius nominat naturā creatā. Alio modo potest intelligi senarius fm esse qd̄ habet in intellectu diuino: τ sic eius perfectio est ratio perfectionis in creaturis inuēte: que secundū senarium sunt cōdite. quib[us] etiaʒ remotis in perfecto senario perfectio remaneret. Sic autem senarius non erit creatura: sed ratio creature in creatore: que est ydea senarij: τ est idē fm rē qd̄ diuina essentia. ratiōe tn̄ differēs.

Ad primuʒ ergo dicēdum q remotis omnib[us] creaturis que sunt facte in senario dierum nō dicitur q perfectio remaneat in senario numero quasi senarius numerus aliquod esse habeat in reruʒ nā nulla creatura existente. Sed quia remoto omni esse creato remanet absoluta consideratio nature senarij: prout abstrahit a quolibʒ eē: τ sic attribuitur sibi perfectio: sicut remotis omnibus singularibus hominibus adhuc remaneret rationalitas attribuibilis humane nature. ℃ Ad secūdū dicendum q sicut in rebus creatis quedaʒ sunt magis cōmunes: τ quedam magis contracte: Ita etiam rationes rerum in deo magis communiaʒ ad plura se extendunt: minus vero cōmunium ad pauciora. Et quia vnitas τ multitudo sunt omnibus rebus creatis cōmunia: ideo etiam ratio ydealis numeri ad omnes creaturas se extendit. Unde dicit Boetius in principio arismetrice. Omnia quecūq a primeua rerum natura constituta sunt: numerorū specie videntur esse formata. Hoc enim fuit principale in animo conditoris. Exemplar autem lapidis aut ydea non se extendit ad omnes creaturas: et ideo si senarius acciperet pro ydea senarij quātum ad hoc adhuc senarius erit eminētior lapide. i. q̄ʒ idea lapidis: per. f. ad plura se extēdit: τ iterum perfectio cōpetit senario fm naturam senarij non autē lapidis. ℃ Ad tertiuʒ dicēdum q nō est intentio aug. dicere q si celum τ terra transeant: τ cetere creature q senarius remaneret fm aliquod esse creatum: sed q si oēs creature ab eē deficerēt: remaneret adhuc natura senarij put abstrahit a quolibet esse huiusmodi: qd̄ ei[us] perfectioni cōpetit: sicut etiam natura humana manebit talis q ei cōpeteret rationalitas. ℃ Ad illud vō qd̄ in cōtrariuʒ obijcitur dicēduʒ q quāuis in deo nō possit eē aliquid habēs partes: tn̄ pōt eē in eo ratio rei habentis partes: τ sic est in eo ratio senarij ex partibus constituti: τ ratio suarum partium.

Articulus. II.

Circa secūdū sic pceditur. Uidetur q ydee que sunt in mente diuina per prius respiciant res quantū ad naturam singularē q̄ʒ quātuʒ ad nām spēi: quia vt aug. dicit in li. 83. q. Idee sunt quedā forme vel rationes rerum stabiles: que in diuina intelligentia continentur: τ cū ipse neq̄ oriantur neq̄ intereant: fm eas tamen formari dicitur omne quod oriri vel interire potest: τ omne quod oritur vel interit solum singulare est. idest quod generatur τ corrumpitur: ergo ydee per pri[us] respiciunt singularia.

℃ Sed contra. Cum ydee sint forme exemplares: requiritur ad rationem ydee assimilatio ydeati ad ipsam. Sed ydeatum. idest res creata magis assimilatur diuino exemplari fm formam: a qua est ratio speciei: q̄ʒ fm materiam que est indiuiduationis principium. ergo idea per prius respicit nām spēi q̄ʒ singularitatem indiuidui.

Respondeo dicēdum q cum in mente diuina sint idee creaturarum forme exemplares que ydee dicunt sicut in mēte artificis forme artificiatorum. hoc tn̄ interest inter formas exēplares que sunt in mente artificis humani τ in mēte artificis creati: q creatus artifex opatur ex presupposita materia. Unde forme exemplares que

sunt in mente eius non sunt factiue materie que est indiuiduationis principium: sed solius forme a qua est species artificiati: τ ideo huius forme exemplares non respiciunt directe artificiatum quantum ad indiuiduum: sed quantum ad speciem solum. Forme autem exemplares intellectus diuini sunt factiue totius rei: τ quātum ad formā τ quātū ad māʒ: τ ideo respiciūt creaturaʒ nō solum quātuʒ ad naturaʒ speciei: sʒ et q̄ʒ ad singularitatem indiuidui: p[ri]us tn̄ q̄ʒ ad nām spēi: qd̄ ex hoc patet. Exēplar eniʒ est ad cuius imitationeʒ fit aliquid. Unde ad rationeʒ exemplaris requiritur q ipsa assimilatio operis ad exemplar sit itēta ab agēte. alias talis assimilatio casu accideret: τ nō fm viam exemplaritatis. Sic ergo in ratiōe exemplaris includitur itētio agētis. Ad hoc ergo per prius exemplar respicit qd̄ agēs primo itēdit in opere. Agēs autem quilibet pricipaliter intēdit in opere id qd̄ perfectius est. natura autem speciei est perfectissimū in vnoquoq̄ idiuiduo. per ipsaʒ eniʒ duplex imperfectio perficitur. Imperfectio. f. materie que ē singularitatis pricipium: que cum sit in potētia ad formaʒ speciei pficit q̄ʒ nām spēi cōsequit: τ iterum imperfectio forme generalis: que se habʒ ad dr̄ias specificas i potētia: vt mā ad formā. vn̄ species specialissima est primo in itentiōe nature: vt per Auic. in p[rimo] sue meth. Nō. n. natura itēdit pricipaliter generare Sortem. alias destructo Sorte ordo τ itētio nature periret. Intēdit aūt in Sorte generare hominem. Similiter nō itēdit pricipaliter generare aial. aliogn quiesceret eius actio: qn̄ ad naturam aialis perduxisset. cū tn̄ in idiuiduo generato pri[us] cōpleat natura aialis q̄ʒ hominis. vt pʒ in. 16. de aialibus. Nō aūt pus est homo q̄ʒ hic homo. Un̄ exemplar qd̄ est in mente diuina primo naturam spēi respicit in qualibet creatura.

Ad primum ergo dr̄ʒ q id qd̄ est pmū in itētione est vltimuʒ in executiōe. Un̄ q̄ʒuis natura primo itēdat generare hominē per prius tamē generat hic homo. Nō eniʒ homo generat nisi per hoc q hic homo generatur: τ ppter hoc etiaʒ in diffinitiōe ydee dr̄ q fm eas oritur oē qd̄ oritur quātuʒ ad viaʒ executionis in qua singularia sunt primū. ℃ Secūduʒ quod in cōtrarium obijcitur conceditur.

Deinde querit de his q̄ ptinēt ad naturā creatā. Et primo de his que pertinēt ad alam humanā. Scd̄o de his q̄ ptinēt ad corpus. Circa pmum queruntur duo. Primo vtruʒ anima accipiat species quib[us] cognoscit a rebus que sūt extra eā. 2[o] quō charitas vl' qlibʒ ali[us] habitus a nō habēte cognoscat.

Articulus. III.

Ad primuʒ sic pcedit. Ur q aīa non accipiat spēs a reb[us] q̄ sūt extra eā. Dicit eni Aug. 12. sup Gen. Imaginē corporis nō corpus in spiritū: ipse spūs in se ipso facit celeritate mirabili. nō autem eam in seipso faceret si a rebus exterioribus eam acciperet: ergo anima nō accipit a reb[us] spēs qb[us] cognoscit. ℃ P. ei[us] solius est dimēsionē a re dimēsionata abstrahere. cui[us] est dimēsionē corporib[us] dare: qd̄ ē soli[us] creatoris. Sʒ ad h q species a reb[us] accipiat in aia oʒ q ab ipsa spē dimēsiōes separent: q: in rebus extra animaʒ habent esse dimensionale. nō autem in anima: maxime quātum ad intellectum. Ergo anima nō potest accipere species a rebus sensibilibus.

℃ In cōtrarium videtur esse tota philosophorum doctrina que sensum a sensibilibus: ymaginatiōeʒ a sensu. intellectū a fantasmatibus accipere fatetur.

Respōdeo dicēdum q anima humana similitudines reruʒ quibus cognoscit accipit a rebus illo modo accipiēdi: quo patiēs accipit ab agente: qd̄ nō est intelligendum quasi agens influat in patiens eandem numero speciem quā habet in seipso: sed generat sui similem educēdo de potētia in actum: τ per hunc modum dicitur species coloris deferri a corpore colorato ad visum. Sed in agētibus τ patiētibus distinguēdum est. Est eniʒ quoddam agens qd̄ de se sufficiens est ad inducendum formaʒ suam in patiens: sicut ignis de se sufficit ad calefaciēdum. Quoddam vero agens est quod nō sufficit de se ad inducendam formaʒ suam in patiens: nisi superueniat aliud agens: sicut calor ignis nō sufficit ad complendum actionem nutritionis: nisi per virtutem anime nutritiue. vnde virtus anime nutritiue est pricipaliter agens calor vero igneus instrumentaliter. Similiter etiaʒ est diuersitas ex parte patientium. Quoddam eniʒ est patiens: quod in nullo cooperatur agenti: sicut lapis cum sursum proijcitur: vel lignum cum ex eo fit scamnum. Quoddam vero patiens est: quod cooperatur agenti: sicut lapis cum deorsum proijcitur: τ corpus hominis cum sanatur per artem: τ secūdum hoc res que sunt extra animam tripliciter se habent ad diuersas anime potentias. ad sensus eniʒ exteriores se habent: sicut agētia sufficientia. quibus patientia non cooperantur: sed recipiunt tantum. Qʒ autem color per se nō possit mouere visum nisi lux superueniat: nō est contra hoc quod dictum est: quia tam color q̄ʒ lux inter ea que sunt extra animam computantur. Sensus autem exteriores suscipiunt tantum a rebus per modum patiendi: sine hoc q aliquid cooperentur ad sui formationem: quamuis iam formati habeant proprium operationem: que est iudicium de proprijs obiectis: sed ad ymaginationem res que sunt extra animam comparantur vt agentia sufficientia. Actio enim rei sensibilis nō sistit in sensu: sed vlterius pertingit vsq̄ ad fantasiaʒ siue ymaginationem. tamen ymaginatio est patiens qd̄ cooperatur agenti. Ipsa enim ymaginatio format sibi aliquarum rerum similitudines quas nūquam sensu percepit. ex his tamen que sensu recipiuntur componendo ea τ diuidendo. sicut ymaginamur montes aureos: quos nūquam vidimus ex hoc q vidimus aurum τ montes. Sed ad intellectum possibilem comparatur res sicut agentia insufficientia. Actio enim ipsarum rerum sensibilium nec etiam in ymaginatione sistit: sed fantasmata vlterius mouent intellectum possibilem: non autem ad hoc q ex seipsis sufficiant: cum sint in potentia intelligibilia. intellectus autem non mouetur nisi ab intelligibili in actu. Unde oportet q superueniat actio intellectus agentis: cuius illustratione fantasmata fiunt intelligibilia in actu: sicut illustratione lucis corporalis fiunt colores visibiles actu: τ sic patet q intellectus agens est pricipale agens qd̄ agit rerum similitudines in intellectu possibili. fantasmata autem que a rebus exterioribus accipiuntur sunt quasi agentia instrumentalia. intellectus eniʒ possibilis comparatur ad res quarum notitiaʒ recipit. sicut patiens quod cooperatur agenti. Multo enim magis potest intellectus formare quiditatem rei que non cecidit sub sensu q̄ʒ ymaginatio.

Ad primuʒ ergo dicendum q si verbum Augustini referatur ad intellectum: sic planū est q res non faciunt sui similitudinem in intellectu possibili principaliter: sed intellectus agens. Si autem referatur ad ymaginationem faciunt quidem: sed non solū quia ipsa ymaginatio cooperatur vt dictum est. In sensu autem facit corpus sui similitudinem sufficienter τ solum: sed de hoc non loquitur Augu[stinus] quia sensum contra spiritum diuidit: siue corporalem visionem contra spiritualem. ℃ Ad secundum dicendum q ratio illa procedit ac si illa eadem species numero que est in rebus vel in ymagina-

tiqui⁹ posse dum fieri in intellectu. sic enim oportet q̄ aliquid sit ab eo quod habet esse. Et hoc patet esse falsum.

IIII. Articulus.

CIrca ultimū sic proceditur. Ut q̄ nō dicatur charitas habitualis. Quia charitas a nō habente cognoscitur p̄ sua effectiua. Sz charitas a nō habente non cognoscit p̄ sua effectiua. Ergo nec habitualis. ¶ Ꝑ. Sed contra. Quicquid cognoscit p̄ sua effectiua cognoscit p̄ sua habitualia. ¶ Ꝑ. aliquis habens charitatē aliquo mō cognoscit se se habere charitatem. Ergo cognoscit p̄ sua habitualia. ¶ Ꝑ. dicit aug⁹. 10. confessionū. Hoc modo se habet memoria ad intelligentiā sicut videre alia ruminātia reducit ad os: quia sicut id q̄ est in memoria reducit ad intelligentiā. Sic ḡ in memoria existentia charitas p̄ sua similitudinē reducit ad intelligentiā. Ergo videtur per sua similitudinem.

¶ Sed dicebat q̄dam. dicit. 1. sup Gen. ad litte. c. 10. Quod si est q̄ angelus dicit. 1. sup Gen. ad litte. in glo. 12. ad Corin. 12. De intellectualis vello est rep̄ rep̄ que nō bñt spēs illas. Sed q̄ nō sunt q̄s vere. Ergo nec habentes charitatē. Ergo charitas nō p̄t cognosci per sui similitudinem sed solū p̄ effectus.

Respondeo dicēdū q̄ duplex est cognitio charitatis. Vna qua cognoscit quid est charitas. Alia ḡ charitas cognoscit se vt cui aliqs cognoscit se habere charitatē. Quantū ergo ad cognitionē an est. Primo quidē cognitio charitatis cadit mō cōis sub habitu charitatis. Nā intellect⁹ humanus natus est rep̄ḡnare corpora. Quorum gb⁹ cognoscēdis multiplex modus competit. sicut in cognoscendis scientijs. Nā sicut enim nobis naturale ē ḡdus principia prima cōperta ab oibus nota ex gb⁹ nō p̄cedit ad cognoscēdū in acta scientiales que in p̄dictis principijs p̄ticulariter p̄nent. sic ḡ inclinatione p̄ncipij fluit p doctrinā alterius. fluit p reuelationē diuinā. gb⁹ oib⁹ modis cognoscēdis bñt inesse ex principijs nāliter cognitis. Vel ita q̄ ipsa principia cognita ad cognitionē acquirēdā sufficiāt administrantibus sensū r ymaginatione. sicut cum aliquā cognitionē acquirim⁹ p̄ inuentionē vel doctrinā. Vltima q̄ principia p̄dicta ad cognitionē acquirēdam nō sufficiāt nihilominꝰ est in hō cognoscēdis principia dirigūt ingenia inuenientiū. nō repugnare principijs nāliter cognitis. q̄d si esset: intellectus nullo modo eis assentiret. sicut nō p̄t dissentire principijs. Et sic in intellectu inest nobis ēt nāliter q̄dam cognitio ab oibus nota. vt ens. vnū. bonū. r hoc gb⁹ quodē mō possit intelligi ad cognoscēdū q̄dantē veritatis rei. p quē possit a principijs p̄dictis nō cognoscēdis. r hoc vel p ea q̄ sensu percipiūt. sicut cū p sensibilia proponitur aliqua res incognita alicui⁹ rei. cuius ipsa res q̄dantes vel p ea que ab aliqs audiūt vel ex cū layrum gestu. sciet q̄d sit musica. cū audit aliquē dicentē se esse cantorē. vel q̄d sit cantare: aut ex hoc q̄ ipse ex reuelatione habet. vt est in his que fidei sunt. Cū ergo dicit⁹ aliqd esse in nobis diuinitꝰ datum: quo affectu nullus debet vti. subiungim⁹ charitatem q̄dantem intelligentes charitatē esse bonū dei ḡ affectu deo vnit: cognoscentes q̄d sit bonum. q̄d affectu ad deū vnit. Et cognoscentes q̄d sit bonum. q̄d affectu ad deum vnit. nō possunt nisi reflectendo in aliqua prima nota: r reflectendo ad sua primā. vsq; ad primū principium ex humani intellectus. quod sunt oīum nōtior nota. Et ex nullo cognito est p̄. Cognoti ēt sup non sunt. vnū nō est. Ideo dicit Aug. in. 10. de tri. q̄ hō habemus cognoscimur in p̄ma veritate. Ipsa aūt p̄cepta charitatis q̄d intellect⁹ humani nō p̄dicto nō est totū sufficiēs charitatis sicut spēs rep̄ in sensu vel ymaginatione. Quia ymaginato nūq̄ pringunt ad cognitionē q̄ intellecta r ymaginato nūq̄ pringunt ad cognoscendū nām recte sed solūmō accidētia q̄ circūstant rep̄ tā spēs que sunt in sensu vel ymaginatione nō repesentāt nisi rei accidētia ei⁹ vt sic. sicut repūtat boies ḡnū ad accidentalia. Sed intellect⁹ cognoscit ipsas nāz r substātiā rei. Unde spēs intelligibilis est similitudo ipsius essentie rei. et quodāmodo ipsa quidditas r nā rei. Sz nō sic esse intelligibile: nō p̄t esse nāle. put sit in reb⁹. nisi ola q̄ nō cadunt sub sensu r ymaginatione. sed sub solo intellectu cognoscunt. q̄ hoc q̄ essentie vel q̄dditates rep̄ sunt aliquo modo in intellecta. Et hic ē modus quo charitas cognoscit cognitione gḗ rep̄. ab habēte charitatē. q̄ a nō habēte. Sz sm alium modū cognoscēdi charitatē neq; charitas neq; aliqs habet⁹ sine potentia propria. nisi p̄ actū p̄priū: vt per gaudium cōsequens actū p̄priū. vt dicit Aug⁹. 10. confessionū. Actus aūt charitatis vel alterius habitus p̄cedunt ab ipsa charitate vel ab alio habitu p̄ ipsā cōmunicato. Vnde p̄ actū charitatis vel alterius habitus. q̄ hūc modū dē aliquis se cognoscere hīre charitatē vel aliū habitū p̄ ipsas cognitus habitus fz esse nāle: q̄ bz in rep̄ nā. nō solū in intellectu. sic aūt nullus p̄t cognoscere charitatē nisi charitatē habeat. q̄ actus charitatis r aliaq; virtutū p̄cipue cōstituūt in motibus interioribus⁹: qui nō p̄nt esse cogniti nisi operātibus. q̄ tenus manifestant ex actib⁹ exterioribus⁹. r sic per quidam cōiecturas aliqs nō habēs charitatē p̄t percipere aliū charitatē habere. Hoc aūt dico supponendo q̄ aliquis possit scire se habere charitatē. q̄d nō puto esse verū: quia in actibus ipsius charitatis nō possumus sufficiēter perspicere q̄ sint a charitate elicīti. p̄pter similitudinem dilectionis naturalis cum dilectione gratuita.

Ad primum ergo dēm q̄ in nō habente charitatem nō sm esse nāle est. Sz est intelligibile est essentia charitatis. ¶ Ad 2ᵐ dēm q̄ potēs aliquis desinit habere charitatem sm esse nāle charitatis adhuc charitas in ipso manet sm esse intelligibile: r sic potest videre quid est charitas. Manēt etiaz in memoria eius actus charitatis quos facit etiaz in memoria sensibili. p̄ter actus sensibiles charitatis q̄ vtiq; manent sm similitudinem: sicut r cetera sensibilia: r ex his aliquis memoratur se habuisse charitatem. ¶ Ad tertiū dēm q̄ illud q̄d est in memoria redit ad intelligētiam non ita q̄ eadem species numero que est in memoria: postmodum fiat in intellectu: sed per illaz modū loquendi quo fantasmata dicunt fieri in intellectum dicti est.

V. Articulus.

DEinde queritur de his que pertinēt ad corpus humanum. vtrum alimentū p̄ueniat in charitatē humane nāe. Et vr q̄ nō. q̄ in corpore bñano id q̄d ē charitate bñane nature est caro vel os sm ipsum. Sed alimentum nō conuertitur in id q̄d est sm speciem: sed in id q̄d est sm materiam: vt videtur dicere ps̄s in primo de generatione. (T.c.35.) ergo alimentum non conuertitur in veritatem humane nature. ¶ Ꝑ. id quod est de veritate humane nature oportet q̄ semper in homine maneat. alias nō remaneret homo idem numero. Sed illud q̄d generatur ex alimento nō semper manet. immo fluit r refluit: vt patet ex primo de generatione: ergo q̄d generatur ex alimento nō est de veritate humane nature. ¶ Ꝑ. Aug⁹. dicit q̄ nos fuimus in adam dupliciter: sc̄z sm seminales rationes r sm corpulentam substantiam. christus autē fuit in ea sm corpulentam substantiam: r nō sm seminales rationes. id autē quod ex alimento generatur in nobis non fuit in adam: ergo illud quod est de veritate corpulēte substātie nō ē ex alimēto ḡnātū. ¶ Sz dicebat q̄ corpulēta natura fuit in adā originaliter r nō ēntialiter. Sz semen est de veritate humane nature. Ergo illud quod generatur ex semine est de veritate humane nature. ¶ Ꝑ.

[illegible] ad individuum. Ponit enim hec opinio [illegible] a parentibus [illegible] humana perfecta [illegible] manet quidem [illegible] manet vel consumitur [illegible] secundum materiam sicut in aliis [illegible] ad conservationem [illegible] in locum eorum succedentium [illegible] manet una respublica secundum materiam quod sunt alii et alii [illegible] manet una numero quantum ad speciem [illegible] in officiis diversis [illegible] in corpore humano manet caro et os et unumquodque partium [illegible] considerata in determinata [illegible] quantum ad speciem et formam [illegible] quantum ad materiam [illegible] et figura [illegible] quod illa materia carnis in qua talis forma erat prius [illegible] sicut patet de igne qui [illegible] per hoc quod [illegible] Et secundum hanc opinionem [illegible] generatio ex alimento [illegible] quantum est necessarium ad speciem et quantitatem debitam humani corporis.

Et hec opinio mihi videtur ceteris probabilior. Secundum igitur hanc opinionem ad primum dicendum quod distinctio qua distinguit carnem secundum speciem et secundum materiam non est [illegible] scilicet a parentibus acceptam quod alia sit caro que dicitur secundum speciem [illegible] et alia que sit secundum materiam ex alimento generata [illegible] Et quod hic sit intellectus [illegible] hoc quod ipse dicit ibidem quod hoc modo distinguitur caro secundum speciem et secundum materiam: sicut unumquodque habentium speciem in materia. In aliis autem habentibus speciem in materia: sicut est lapis et ferrum et huiusmodi non habet locum prima distinctio: sed secunda ut per se patet. Et ideo dicendum est quod alimentum convertitur in carnem que est secundum speciem [illegible] in carnem quantum ad materiam et non quantum ad speciem. ¶ Ad secundum dicendum quod veritas humane nature [illegible] in homine manet secundum speciem [illegible] veritas humane nature [illegible] propter mutationem [illegible] forma abstrahitur [illegible] generatio esset et corruptio [illegible] ¶ Ad tertium dicendum quod ad conceptionem humani corporis duo [illegible] Aug. vocat corpulentam substantiam [illegible] Dicimur igitur secundum utrumque [illegible] in Adam originaliter [illegible] materia concepti [illegible] Una autem formati [illegible] in Adam sicut [illegible] virtutes spiritualis [illegible] ut Dama. dicit. Et ideo non [illegible] in Adam. ¶ Et ex hoc patet responsio ad sequentia.

Deinde querebatur de his que pertinent ad culpam vel gratiam. Et primo querebatur de his que pertinent ad gratiam. Secundo de his que pertinent ad culpam. Quantum ad pertinentia ad gratiam querebatur: primo de his que pertinent ad prelatos tantum. Secundo de his que pertinent ad omnes communiter. Quantum autem ad prelatos querebantur duo. Primo de electione prelatorum: utrum scilicet necesse semper eligere meliorem: vel sufficiat eligere bonum. Secundo de honore exhibendo prelatis: utrum scilicet mali prelati sint honorandi. Articulus. VI.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod necesse sit semper eligere meliorem. Dicitur enim 4. Regum. Eligite meliorem et eum ponite super solium patris sui. ergo multo fortius in spiritualibus officiis meliores preeligendi sunt. ¶ Praeterea. I ad Thi. 3. super illud. Oportet episcopum irreprehensibilem esse. dicit glo. Talis eligatur pontifex cuius comparatione ceteri greges dicantur. ergo oportet in episcopatu semper eligere meliorem. ¶ Praeterea. Leo papa dicit. Ille qui melior est in presbyteris et dyaconibus in episcopum eligatur. ¶ Praeterea. Ille qui est propinquior ad hereditatem possidendam debet preferri. Sed Christo cuius patrimonium possident clerici et prelati: est propinquior qui est melior. ergo ad prelationes et officia ecclesiastica semper sunt meliores eligendi. ¶ Praeterea. Si alicui commissum esset a domino suo ut ei fidelem et idoneum ministrum quereret: non ageret fideliter erga dominum suum: si pretermisso magis idoneo minus idoneum acciperet. ergo multo magis peccat ille cui commissum est eligere aliquem in ministerium dei si non eligat meliorem.

¶ Sed contra est quod decretalis dicit: quod sufficit eligere bonum nec requiritur quod melior eligatur.

Respondeo dicendum quod aliquis homo potest dici bonus vel melior altero dupliciter. Uno modo simpliciter: et sic melior est qui in charitate est perfectior. Alio modo secundum quid: et sic dicitur aliquis melior altero vel ad militiam vel ad magisterium: vel ad prelationem: vel aliquid huiusmodi. quia est melior simpliciter: eo quod in singulis officiis tam spiritualibus quam corporalibus requiruntur aliqua preter moralem bonitatem ad hoc quod aliquis sit ydoneus ad illud officium exequendum. Dicendum est ergo quod oportet eligere ad prelationes vel ad ecclesiasticum officium aliquem qui sit bonus simpliciter: quia per quodlibet peccatum mortale aliquis redditur indignus ad quodlibet spirituale exequendum. Unde dicit Dio. in epistola ad Demophilum monachum loquens de sacerdote qui non est gratia illuminatus. Non est ille sacerdos sed inimicus dolosus: delusor sui ipsius et lupus supra dominicum populum pelle armatus. Non tamen oportet quod semper eligatur ille qui est melior simpliciter. Possibile est enim quod illi qui est in charitate perfectior deficiant multa que requiruntur ad hoc quod aliquis sit prelatus ydoneus: que in alio qui est minoris charitatis inveniuntur: ut sunt scientia industria potentia: et alia huiusmodi. Unde non oportet eligere meliorem simpliciter. Sed eum qui sit melior ad hoc officium. Si autem eligatur quis eum quem reputat minus idoneum ad tale officium peccat. Non enim potest esse quod de duobus unus alteri preferatur: nisi propter aliquid in ipso consideratum. Illud autem quod attenditur in eo qui est minus idoneus ad hoc quod magis idoneo preferatur: est aliqua conditio indebite movens vel familiaritas: vel consanguinitas vel aliquid huiusmodi. Non enim potest esse aliqua conditio pertinens ad prelati idoneitatem: ex qua alter simpliciter magis idoneus reputatur: et sic indebite movens: et sic in tali electione erit ibi acceptio personarum: que sine peccato non fit.

Ad primum ergo dicendum quod cum dicitur. Eligite meliorem intelligitur de meliori ad talem dignitatem. ¶ Ad secundum dicendum quod in comparatione prelati debent esse ceteri quasi greges non considerata sola sanctitate morum: sed discretione et eruditione et aliis huiusmodi que in pastore exiguntur ad regendum. ¶ Ad tertium similiter sicut ad primum. ¶ Ad quartum dicendum quod ille qui eligitur in prelatum non eligitur quasi ad hereditatem possidendam: quia hereditas prelatorum non est in terra: sed est in celo. scilicet ipse deus secundum illud Ps. Dominus pars hereditatis mee. Eligitur autem velut dispensator in familia domini alicuius secundum illud. I ad Cor. 4. Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores etc. Dispensator autem non semper eligitur qui est propinquior: sed qui est magis idoneus. ¶ Ad quintum dicendum quod similiter etiam contingeret in procuratione servi alicuius domini temporalis: quod non oportet querere hominem meliorem simpliciter: sed meliorem ad serviendum.

¶ Ad illud vero quod in contrarium obiicitur dicendum quod decretalis intelligenda est quantum ad hoc quod non semper oportet eligere meliorem simpliciter: sed sufficit eligere bonum. ¶ Vel dicendum quod non loquitur quantum ad forum conscientie: sed quantum ad forum contentiosum in quo non reprobatur electio ex hoc quod potest aliquis alius magis idoneus inveniri: dummodo ille qui eligitur idoneus sit. alias omnis electio calumniam pateretur. Articulus. VII.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod malis prelatis non sit exhibendus honor. Sicut enim dicit Boe. in lib. de conso. Non possumus ob honores reverendos iudicare: quos ipsis honoribus reputamus indignos. Sed mali prelati non sunt honoribus digni. ergo non possunt iudicari esse reverendi a suis subditis. ¶ Praeterea. honor non debetur prelatis nisi ratione prelationis. Cum ergo sint prelatione indigni: sunt etiam per consequens indigni ad honores: et ad alia omnia que sunt prelationi propria.

¶ Sed contra est quod dicitur Exo. 20. Honora patrem tuum. Glo. idest prelatos. Cum ergo indefinite loquatur videtur quod omnes prelati tam boni quam mali sint honorandi.

Respondeo dicendum quod in prelato duo possumus considerare. scilicet personam propriam et dignitatem secundum quam est quedam persona publica. si igitur prelatus sit malus ratione persone sue non est honorandus: quia cum honor sit reverentia alicui exhibita in testimonium virtutis falsum testimonium de eo proferret: si quis eum obtentu proprie persone honoraret: contra illud quod dicitur Exo. 20. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Sed inquantum est persona publica sic gerit typum et locum non sui ipsius: sed alterius. scilicet Christi in ecclesia: vel reipublice: ut patet in secularibus dignitatibus: et sic valor eius non computatur secundum personam: sed secundum eum cuius loco presidet: sicut est de lapillo qui in computationibus ponitur loco centum marcarum cum in se nihil valeat: ut dicitur Prover. 26. Sicut qui mittit lapidem in acervum mercurii: ita qui tribuit insipienti honorem. Mercurius enim dicebatur deus ratiocinii et mercationis: et ita est ei honor exhibendus non propter se: sed propter eum cuius locum obtinet: sicut adoratio imaginis refertur ad prototypum. ut dicit Dama. Unde et malus prelatus idolo comparatur. Zach. xi. O pastor et idolum derelinquens greges.

Ad primum ergo dicendum quod intentio Boe. est dicere quod mali homines non iudicantur ut reverendi in propria persona: quamvis eis exhibeamus honores propter officia in quibus sunt constituti. ¶ Ad secundum dicendum quod malus prelatus est indignus prelatione et honoribus qui prelato debentur: sed ille cuius vicem gerit dignus est: ut eius vicario talis honor exhibeatur: sicut beata virgo digna est: ut eius imaginem depictam in pariete reveremur: quamvis tali reverentia ipsa imago digna non sit.

Deinde queritur de pertinentibus ad gratiam quantum ad omnes et que conveniunt omni statui. Et circa hoc querebantur tria. Primo de orationibus: utrum oratio tantum valeat facta pro alio sicut facta pro se. Secundo de suffragiis: utrum magis prosint pauperi magis digno quam diviti pro quo specialiter fiunt. Tertio de votis: utrum votum simpliciter dirimat matrimonium secutum. Arti. VIII.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod oratio plus valeat pro se facta quam pro alio. Ita enim dicitur in quadam glo. quod specialis oratio nec plus valet. Sed illa est maxime specialis qua quis pro se orat. ergo plus valet oratio pro se facta quam pro alio. ¶ Praeterea. ut dicitur in lib. de spiritu et anima. Oratio nihil aliud est quam devotio mentis in deum. Sed magis devote aliquis orat pro se quam pro alio. ergo plus valet oratio pro se facta quam pro alio.

¶ Sed contra. Oratio tanto amplius valet quanto magis est devota. Sed quandoque quis devotius orat pro alio quam pro se ipso. ergo plus valet oratio pro alio quam pro seipso.

Respondeo dicendum quod duplex est valor orationis. Unus qui est orationis proprius secundum quem dicitur valere oratio ad impetrandum illud quod petit: sicut oratio Petri valuit ad suscitationem Thabite. Alius valor est communis orationi et aliis operibus virtutum: secundum quod oratio valere dicitur ad merendum aliquid ipsi oranti: prout charitate informatur sicut oratio Petri qua suscitationem Thabite impetravit fuit meritoria Petro vite eterne inquantum erat actus charitatis informatus. Loquendo igitur de primo valore ceteris paribus plus valet oratio facta pro se quam pro alio: quia efficacia orationis in impetrando potest amittere suum effectum: quando pro alio fit ex aliquo impedimento quod invenitur in eo pro quo oratur. Unde una de conditionibus orationis que faciunt eam efficacem ad impetrandum est ut aliquis pro se oret. Quantum autem ad secundum valorem oratio magis valet que ex maiori charitate procedit sive pro se sive pro alio fiat. Si autem de interiori charitate per exteriora opera debeat iudicari tunc ista comparatio potest dupliciter intelligi. uno modo ut aliquis ita oret pro alio quod etiam pro se oret et tunc maioris meriti est pro alio orare et pro se ipso quam pro se tantum. Maioris enim meriti est amicum benivolum et beneficum esse sibi et alii quam sibi tantum. Alio modo potest intelligi ut aliquis oret pro alio et non pro se: et sic ostenderetur esse alteri benivolus magis quam sibi: et ita peccaret in ordine charitatis magis alium quam se diligens. et hoc modo intelligendo comparationem melius est orare pro se quam pro alio.

Ad primum ergo dicendum quod glo. illa non est ad propositum: quia specialis oratio dicitur in glo. illa pro quocumque specialiter fiat sive pro se sive pro alio. ¶ Ad secundum dicendum quod licet ut plurimum homo pro se ipso devotius oret: tamen quandoque devotius pro alio: et ita secundum hoc non potest sumi universale iudicium quod oratio plus valeat. ¶ Similiter dicendum ad tertium in contrarium. Articulus. IX.

Circa secundum sic proceditur. Videtur quod suffragia ecclesie specialiter facta pro aliquo divite: equaliter valeant pauperi pro quo non fiunt: si sit equalis meriti. Ut dicit enim Aug. huiusmodi suffragia tantum valent unicuique post mortem quantum meruit vivens ut sibi prodessent. Sed predicti duo equaliter meruerunt. ergo equaliter eis predicta suffragia prosunt. ¶ Praeterea. passio Christi semper plus prodest ei qui maioris est meriti. Sed missa que est precipuum suffragiorum est memoria passionis dominice. ergo equaliter prosunt eis qui sunt equalis meriti.

¶ Contra. Debent accipi huiusmodi suffragia secundum intentionem facientis. Sed faciens intendit quod plus prosint diviti pro quo facit. ergo ei plus prosunt. ¶ Praeterea. non est dicendum quod frustretur pia intentio eorum qui pro suis caris specialia suffragia faciunt. Frustraretur autem si eis specialius non prodessent. ergo magis prosunt eis quibus fiunt.

Respondeo dicendum quod circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt quod suffragia ecclesie specialiter pro aliquo facta valent omnibus qui sunt in purgatorio equaliter quidem his qui sunt equalis meriti: plus vero his qui sunt maioris meriti: minus his qui sunt minoris: sicut candela accensa pro aliquo divite in aliqua domo: ubi sunt multi aliis equaliter prodest aliis qui sunt equalis virtutis: plus vero his qui sunt maioris: minus his qui sunt minoris: quamvis sit diviti magis ad quendam honorem quam aliis. Et sicut etiam lectio que legitur specialiter pro aliquo clerico multis simul audientibus equaliter valet his qui sunt equalis capacitatis plus his qui sunt maioris minus vero his qui minoris. Alii vero dicunt quod suffragia plus valent his pro quibus

habiliter fiunt. Utraqz aūt opinio fm aliqd vera est. Ad eu
iusmodi unum: q opera unius nō valent alteri
quantū ad premiū essentiale: qz sic unusqisqz ex ppriis acti
bus meref: sed solū quantū ad aliqd accidentale gaudiū.
vel quātū ad remissionē alicuius pene tpalis. Et sic suffra
gia mortuis possūt pdesse defunctis. Huiusmodi aūt com
municatio operum fit dupl. Uno mō ex vi ipsius charitatis qua
omnes fideles efficiunf unum corpus: et sic actus uni
quodāmodo redundat in iuuamentū alterius: sicut etiā
in membris nostri corporalib videmus: et sic iuuaf ali
quis ex actu alterius: inquātū quilibz existens in charita
te gaudet de quolibz bono opere: et quāto est maioris cha
ritatis tanto amplius gaudet siue sit in purgatorio: siue in
paradiso: siue etiam in mundo. Et quantum ad hoc est vera
prima opinio. Alio modo actus uni fit cōmunis alteri per
intentionez facientis: quia facit pro illo vel vice illius. qd
valet precipue in debitis soluēdis. Et sic suffragia ecclesie va
lent defunctis: inquātū unus soluit deo satisfactionē quā
mortuus soluere tenebaf. Et sic valor suffragij sequitur in
tentionē facientis. Et quātū ad hoc secūda opinio vera est.

Ad primū ergo dōm q meritū illud de quo loqui
tur Augustinus est meritū cōditiona
tum. Meretur enim aliquis viuens vt sibi suffragia post
mortē valeant: si pro eo fiant. qn qdem cōditio extat in vno:
et nō extat in alio: et ideo non equaliter prosunt vtriqz. Ad
secūdū dōm q passio xpi fuit exhibita pro oībus. sacrificiuz
aūt misse spūaliter pro aliquibus offerf. Et ideo nō est simi
le. Alia duo concedimus. Articulus. X.

Ad tertiū sic procedif. Uidetur q votuz simplex cōtinentie dirimat ma
trimonium cōtractū. Si enim aliquis det alicui
qd prius alteri dederat: secunda datio nulla est.
Sed ille qui emitit simplex votum cōtinentie:
dat corpus suum deo. ergo cum postea contrahendo ma
trimonium det corpus suum vxori: contractus iste matri
monij nihil valere videf. ergo tc.
Sed 3 est qd decretalis dicit q votū simplex matrimo
niū impedit cōtrahendū sed nō dirimit cōtractū.

Respōdeo dōm q votuz simplex non dirimit matrimoniū contractū sed solū solēne: cu
ius ratio ps si differentia vtriusqz voti inspiciaf. In voto
enim simplici est sola pmissio qua quis pmittit deo se cō
tinentiā seruaturum. Ex sola aūt promissiōe nō transfer
tur dominiū: vnde si aliquis promittat rem aliquā alicui:
et postea det eandem alteri: hec donatio non potest rescin
di per priorem pmissionez: quāuis malefaciat dando. Et
sic ille qui emisit votum simplex continentie pōt postmo
dum corpus suum tradere vxori: et quis peccet hoc faciē
do: tamen matrimoniū nō dirimetur pter votuz prece
dens. In voto aūt solēni est simul pmissio et collatio. Tūc
enim est votū solēne quādo simul aliquis cuz voto cōsecra
tur deo: vel pōnif in aliquo statu sanctitatis: vel p susceptio
nem ordinis: vel per pfessionem certe regule: et sic nō pōt
vlterius corpus suū tradere vxori: et si tradit cōtract nul
lus est: et sic matrimoniū dirimif per votū solēne: nō aūt
p simplex. Ad aūt in 3riū adducta falsū supponit. s. q p
votū simplex aliqs det corp suū deo. nō. n. dat is pmittit.

Deinde querebaf de his q pertinēt ad culpā. Et circa hoc querebanf quqz. Primo vtrū peccet q ad ecclesiā vadit pp distribu
tiones q alias nō iret: quis a principio pbendas
acceperit ut deo seruiret. 2 vtrū aliqs habēs
de superfluo peccet si nō det pauperi petēti. 3 vtrū qn sunt
diuerse opiniones de aliquo facto: verū ille q sequif minus
tutaz peccet: sicut de pluralitate pbendaz. 4 vtrū men
daciuz semper sit peccatū. 5 vtrum quantū aliquis in
tendit peccare tantum peccet. Articulus. XI.

Ad primū sic procedif. Uidef q ille qui vadit ad ecclesiam p
pter distributiōes alias nō ituros peccet. Ipse
enim videf ponere obsequiū diuinū qd est inapre
ciabile sub precio rei temporalis. ergo cōmit
tit symoniā: et ita videf q mortaliter peccet.
Sed 3. Ille qui facit votū bona intētiōe: si postmodū in
psecutione voti mutef voluntas eius vt intuitu faciat qd
volens pmisit: non euacuaf meritū voti: vt videf Ansel
mus dicere in lib. de similitudinibus. ergo eadem ratiōe
qui accipit prebendā vt deo seruiat non peccabit: quāuis
postea mutetur eius intencio.

Respondeo dōm q ad euidentiā hui qōnis notādum est q aliquis actus dicif esse spi
ritualis dupl. Uno mō ex pte pncipij: qñ. s. actus cōpetit
alicui persone propter aliqd spūale qd in ipso est: sicut epo
cōsecrare basilicas: et dyacono legere euāgeliū: et in talib
actibus cōmittif symonia: si aliqs intēdat suū actū vēde
re. Alio mō est aliqs actus spūalis: nō ex pte pncipij sed ex
parte finis: sicut docere liberales artes: quarū veritas
spūalis est: sz hec doctrina nō 3petit alicui pp aliqd spūale
officiū: cū etiā gentilib liceat hs artes docere: et in his acti
bus cōmittif symonia si vendaf finis q spūalis ē. s. ipsa ve
ritas: nō aūt si aliqs sua opa locet. Celebrare q diuinū offi
ciū in ecclesia est act spūalis pmo mō. Cōpetit. n. alicui ex
hoc q est cleric: et iō symoniā cōmittit q hūc actū vendere
intēdit. In qlibet. n. vēditiōe precium accipif qsi finis actiōis.
In pdicto casu distinguēdū est. Si. n. hs distributiōes reci
pit qsi finē sui operis pncipaliter intētū: symoniā 3mittit
et ita mortaliter peccat. Si aūt hz pncipalez finez deuz in
tali actu: ad hs aūt distributiones respicit secūdario non
quasi in finē: sed sicut in id qd est necessariū ad suā susten
tationē: cōstat q nō vendit actū spūalē: et ita symoniā nō
cōmittit nec peccat. Sic. n. acceptio distributionū nō est
causa quare ad ecclesiam vadat: sed pptie hs determina
tio quare nunc vadat et non alia vice.

Et sic ps rīsio ad primū: qz non ponit inapreciabile sub
pcio. Ad illud vero qd 3 obijcif dōz q ratio
vouēte nō euacuaf meritū voti: qñ intētio vouētis fertur
sup licitum: vt cū aliquis vellet nō facere illud qd vouit
nō vouisset. Si aūt feraf directe super illicitū: tūc euacua
tur meritū voti: vt cū aliquis vult absolute illud nō face
re qd vouit. Ille aūt qui vult ire ad ecclesias pro pecunia
sicut pro fine pncipali: habet voluntatem delatā super il
licitū: et ideo peccat. Articulus. XII.

Ad secundū sic pcedif. Uf q ille q nō dat pauperi pe
tenti: si hēat de supfluo peccet. Facere. n. ele
mosynā de supfluo ē in pcepto. Luc. 11. Uerū
tamē qd superest date elemosynā. q peccat
si petēti nō tribuat. Pt. aliqs tenef ingrere de his q sūt
necessaria ad salutez: vt aliquis subueniat existenti in ex
trema necessitate. ergo tenef quilibet inquirere verū pau
per sit in extrema necessitate: vel statim ei dare.
In 3riuz est qz sic videref q oēs essent damnati.

Respōdeo dōm q circa hoc distiguēdū est. Supposito. n. q aliqs hēat de supfluo: ex re
spectu indiuidui: et respectu psone: qd tenef pauperib ero
gare: aut videt in paupere petēte euidentia signa extreme
necessitatis: aut nō. Si videt: certum est q tenef dare. Et
peccat nō dādo. In hoc eni casu loquif Ambro. Pasce fa
me morientē: si nō paueris occidisti. Si vo nō apparēt sic
nō tenef dare pauperi petēti: qz quis tenef dare supfluū

pauperibus: non tū tenef oībus dare: nec huic dare: sed te
nef distribuere fm q sibi visū fuerit oportunū: nec tene
tur ingrere: qz hoc eēt nimis graue: q de oībus pauperib
ingreret: et precipue cū ad eum q necessitatē patif pertineat
vt necessitates suas exponat. Et per hoc ps responsio
ad obiecta. Articulus. XIII.

Circa tertiū sic pcedif. Uf q ille qui hz plures pbēdas peccet: ex hoc ipso q
opiones magistroz sunt in 3riū. Quicūqz. n. cō
mittit se discrimini: in his que sunt ad salutē
peccat. Sed iste cōmitit se discrimini: vt vf.
cū faciat 3 multoz peritoz sniam. q videf q peccet.
Sed 3. Pōt esse q in tali casu aliqs adhibet diligentiā
ingrens an hēre plures pbēdas sit licitū: nec inuenit aliqd
qd eū moueat ad hoc q sit illicitū. ergo videf q sine pec
cato possit plures prebendas habere.

Respondeo dōm q duob modis aliqs ad pctm obligaf. vno mō faciēdo 3 legē vt cū
aliqs fornicaf. Alio mō faciēdo 3 3sciaz: et si nō sit 3 legez:
vt si 3scia dictat alicui q leuare festucā de terra sit pctm
mortale. Ex 3scia aūt obligaf aliqs ad peccatū: siue hēat
certam fidē de 3rio eius qd agit: siue etiā habeat opionē cū
aliq dubitatiōe. Illud aūt qd agit 3 legē semp est malum
nec excusaf p hoc q est fm cōsciam: et illr qd est 3 cōsciam
est malū: qz quis nō sit 3 legē: qd aūt nec 3 3sciaz: nec 3 legē
est nō pōt eē pctm. Dicendū ē q q qñ sunt due opiones
3rie de eodē: ops esse alterā verā et alterā falsaz. Aut q ille
q facit 3 opionē magistroz vtpote habēdo plures pbendas
facit 3 verā opionē: et sic cū faciat 3 legez dei non excusaf
a pctō: qz quis nō faciat cōtra cōsciam: sic. n. 3 legē dei facit.
Aut illa opinio nō est va: sz magis 3ria quā iste sequif: ita
q vere liceat hēre plures pbēdas et tūc distinguēdū ē: qz aut
talis hz 3sciam de 3rio: et sic itez peccat 3 3sciam faciens:
quis nō 3 legez. Aut nō hz 3sciaz de 3rio: sed certitudinē
sed tū in quadā dubitatiōe iducif ex 3rietate opionū:
et sic si manēte tali dubitatiōe plures pbēdas hz piculo se
cōmittit: et sic procul dubio peccat vtpote magis amās bñfi
cium tēporale q ppriā salutē. Aut ex 3rijs opionib in nul
lam dubitatiōez adducif: et sic nō cōmittit se discrimini: nec
peccat. Unde ps solutio ad obiecta. Arti. XIIII.

Ad quartū sic pcedif. Uidef q nō oē mēdaciū sit pctm. Maius
eni pctm est homicidiū q mēdaciū. Sz homici
diū pōt licite fieri: vt cū iudex occidit latronem.
q et mēdaciū. Pt. in sacra scriptura qdā laudā
tur q tū mētiti esse intelligunf vt obstetrices. Jacob et Ju
dith. ergo mendaciū nō semp est peccatum.
Sed 3 est qd Aug. determinat in lib. de mēdacio.

Respōdeo dōm q qñcūqz aliquis actus hz aliquā inordinationē inseparabilr ānexā nunqz
pōt bñ fieri: qz ipsa inordinatio est aliqd supfluū vel dimi
nutū: et ita nō pōt in tali actu mediū accipi in quo 3sistit vtus
vt ps p phm in. 6. ethi. Hmōi aūt act est mendaciū. Ad
hoc. n. inuēta sunt vba vt voces: vt sint signa intellcū. vt dr
in pihermenias. et iō qñ aliquis voce enunciat qd nō hz in mē
te: qd iportaf in noīe mēdacij: est ibi inordinatio p abusū
vocis: et ideo cōcedimus q mendaciū semp est pctm.

Ad primū q dōm q homicidiū semp est pctm: qz inordinatione hz inseparabilr annexā.
homicidiū. n. psa iportat q occisio hoīs. Cōposita. n. noīa
frequēter plus iportāt q cōponēntia. Importat. n. homici
diū occisionē hoīs indebitā: et iō homicidiū nunqz est lici
tum: qz quis occidere hoiem aliqñ liceat. Ad 2 dōm q
sicut Aug. dicit in lib. de mēdacio: et hr in glo. sup illud ps.
Perdes oēs q loquunf mendaciū. Dupl aliqs laudaf in
scriptura. Quidā pter pfectū statū virtutis: et hoz facta
pponunf oībus in exēplū: et de talibus nō legif q mētiti
sint: vel si aliq dixerūt: que mēdacia videnf fm intētiōe
quā ex instinctu spūssci cōceperūt: mēdacia nō sunt. Qui
daz vō laudanf pter vtutis indolē: et sic in aliqbus men
daciū fuisse legif maxime officiosū: sicut ps de obstetrici
bus. Nō. n. cōmēdanf qz mētite sunt: sed pp misericordiā
ex q in mēdaciū inciderūt: et sic apparet in eis qdaz indo
les. i. pfect virtutis: nō aūt pfectio. Artic. XV.

Circa qntū sic pcedif. Uidef q nō ops q si aliqs intēdat peccare mortalr q
peccet pter hoc mortalr. De. n. prior est ad
miserendū q ad puniendū: vt habef ex glo.
in pn Jere. Sed si aliqs intendat peccare ve
nialiter: nō seqf q pp hoc peccet venialr. q nec ops q qui
intēdit peccare mortalr: q pp hoc peccet mortalr.
Sed 3. Quicūqz intēdit peccare mortalr facit 3 cōsciaz.
Sed ois talis peccat mortaliter. ergo tc.

Respondeo dōz q ipropie dr q aliquis intēdat peccare mortalr aut venialr. Malū
eni est pter intētionē et volūtatē. vt dicit Dio. 4. c. de di. no.
Sz aliqs q intēdit facere aliqd quod credit esse mortale
pctm: ex hoc dr q intēdit peccare mortalr. Predicta ergo
qstio nihil aliud qrit nisi qre aliqs credens eē pctm mor
tale qd facit: peccat mortalr. Non aūt est necesse q sit ve
niale: si credat veniale esse: vt si fornicationē credat eē ve
niale pctm. Cuius qōnis de facili ps solutio: qz cū cōscia ēt
erronea habeat vim ligādi: ex hoc ipso q 3 cōsciam facit:
mortalr peccat. Error aūt 3scie qnqz hz vim absoluēdi si
ue excusandi. qñ. s. pcedit ex ignorātia ei qd quis scire nō
pōt: vel scire nō tenef: et in tali casu quāuis factuz de se sit
mortale: tn intendēs peccare venialr peccaret venialr. Sic
si aliqs intenderet accedere ad vxorē suā cū delectatiōe:
et ita intēderet peccare venialiter: si alia ei supponeref co
gnoscēte: nihilominus venialr peccaret. Qñqz vero error
cōscie nō hz vim absoluēdi vel excusandi: qñ. s. ipse error
peccatū est vt cū pcedit ex ignorātia eius qd quis scire te
netur et pōt: sicut si crederet fornicationē simplicē esse pec
catū veniale: et tunc quis crederet peccare venialiter: nō
tamen peccaret venialiter sed mortaliter. Et sic patet
responsio ad obiecta.

Deinde querebaf de his q pertinent ad penam et gloriā. Et primo de his q per
tinent ad penā. Scdo de his q ptinent ad gloriā.
Circa penā aūt querebaf. Primo de pena spūali.
Scdo de pena corporali dānatoz. Circa pri
mū duo querebanf. Primo vtz dānati videāt gloriā san
ctoz: et maxime post diē iudicij. Scdo vtz dānati vellēt
suos ppinquos esse dānatos. Articulus. XVI.

Ad primū sic pcedif. Uidef q dānati post diem iudicij vi
deant gloriā sanctoz. Sicut. n. se hz gloria ad
miseriā: ita miseria ad gloriā. Sed de pfectio
ne glorie sanctoz est vt videāt miseriā dāna
torum. vt habef. Isa. vlt. Egredienf et videbunt cadauera
ipsoz. q et de pfectiōe miserie dānatoz est vt videāt gliaz
sanctoz: et sic post diē iudicij qn in miseria pfecta erūt vi
debūt gloriā sanctoz. Pt. post diē iudicij nulla afflictio
a damnatis subtrahef. Sed nunc affligūtur damnati de
hoc q vident gloriam sanctorū: fm illud Isa. 26. Uideāt
et confundantur zelantes populi. ergo et post diem iudicij
gloriam sanctorum videbunt.
Sed contra. Omnis delectationis materia damnatis
post diem iudicij subtrahef. Sed videre sanctoz gloriā
est quedaz materia delectationis. ergo tc.

Respondeo dicendum quod videre gloriam beatorum dupliciter contingit. Uno modo ut capiatur quid sit ipsa gloria et quale et quanta: et sic nullus potest videre gloriam nisi qui est in gloria. [illegible] Hec enim est manna absconditum et nomen quod nullus [illegible] nisi qui accipit. [illegible] videre gloriam beatorum [illegible] Apoc. ii. Alio modo contingit videre gloriam beatorum ut videant ipsos beatos esse in quadam gloria inenarrabili [illegible] excedente intellectum. Et sic damnati ante diem iudicii [illegible] post diem iudicii [illegible] videre gloriam sanctorum [illegible] a sanctorum consortio [illegible] digni habebunt [illegible] videbunt.

Ad primum ergo dicendum quod videre miseriam damnatorum [illegible] erit sanctis ad gloriam: gaudebunt enim de iustitia dei et de sua evasione secundum illud Ps. Letabitur iustus cum viderit vindictam. Sed videre sanctorum gloriam aliquid perfectionis [illegible] damnati [illegible]. ¶ Ad secundum dicendum quod damnati in inferno existentes post diem iudicii memores erunt glorie sanctorum quam ante [illegible] in iudicio viderunt: et sic cognoscent eos esse in maxima gloria quamvis non videant ipsos beatos nec eorum gloriam. Et [illegible] invidia torquebuntur et sic afflictio que est [illegible] tali visione manebit visione sublata: de quo etiam magis dolebunt videntes se etiam visione sanctorum indignos reputatos.

¶ Ad illud quod tertio obiicitur dicendum quod videre sanctorum gloriam non est [illegible] delectationis: nisi secundum primum modum visionis videatur qualiter a damnatis nunquam videtur. secundo autem modo videre et non habere est magis afflictionis causa propter invidiam.

Articulus. XVII.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod damnati non vellent suos propinquos esse damnatos. Dicitur enim Luce xvi. quod dives in inferno damnatus petebat Lazarum mitti ad fratres suos ut testaretur illis ne venirent in locum tormentorum. Petitio autem est voluntatis designatio. ergo damnati non volunt suos propinquos damnari.

¶ Sed contra est quod dicitur Isa. xiv. super illud. Surrexerunt de soliis suis [illegible] Solatium est damnatis socios habere sue miserie. ergo ipsi vellent omnes esse damnatos.

Respondeo dicendum quod vitia spiritualia in damnatis consummabuntur. quod significatur Ezech. xxxii. ubi dicitur de impiis quod cum armis suis ad infernum descenderunt: et ideo in eis perfecta invidia est ad quam pertinet dolere de bono alterius: quia ipse non habet. Et sic etiam vellet omnes pati malum quod ipse patitur. Liberari enim a malo quoddam bonum est. Quare quamvis invidia in aliquibus [illegible] in hac vita tamen [illegible] ut suos propinquissimos [illegible] de bono quod non habent ipsi. Unde multo amplius [illegible] invidia stimulante vellent suos propinquos cum aliis [illegible] esse damnatos: et dolebunt si sciant aliquos esse salvatos. Sed [illegible] non omnes debent damnari sed aliqui salvari: magis vellent suos propinquos quam alios a damnatione liberari [illegible] invidia torquebuntur si videant salvari alios [illegible] hoc modo dives damnatus nolebat suos damnari. ¶ Et sic patet ad obiecta. Articulus. XVIII.

Deinde querebatur de pena corporali damnatorum. utrum scilicet ibi sit pena ignis vel etiam pena aque: et videtur quod sic per illud Job. xxiiii. [illegible] Transibunt ab aquis nivium ad calorem nimium.

¶ Sed contra. Omnis delectatio et refrigerium damnatis aufertur. Sed non potest esse sine quodam refrigerio quod aliquis [illegible] calore ad frigus aque [illegible] vel econverso. ergo [illegible] penarum alternatio non erit in damnatis.

Respondeo dicendum quod sicut dicit Basilius exponens illud Ps. Vox domini intercidentis flammam ignis. In fine mundi ignis dividetur et alia elementa: et quod quantum est in eis pulchrum et clarum remanebit superius ad gloriam beatorum: quod vero est in eis feculentum et penosum descendet in infernum ad penam damnatorum: ita fex totius creature in infernum colligetur veniens damnatis in penam: et non solum patientur penam ignis. Iustum est enim ut qui creatorem offenderunt ab omni creatura puniantur. Unde dicitur Sapientie v. Et [illegible] orbis terrarum pugnabit pro illo contra insensatos.

Ad illud autem quod in contrarium obiicitur dicendum quod ex hac varietate penarum nullum erit in damnatis refrigerium. Ignis enim et aqua et huiusmodi non agent in corpora damnatorum actione nature: ita quod relinquant suas qualitates in corporibus damnatorum secundum esse nature: sicut ignis relinquit calorem in lignis que facit esse calida: alioquin cum contraria non possint esse simul in eodem: oporteret corpora damnatorum suas qualitates perdere: et sic transmutata natura organorum fieret pena minus sensibilis: sed agent in corpora damnatorum actione spirituali imprimendo suas qualitates in corporibus damnatorum secundum esse spirituale per modum quo species colorum est in aere: vel etiam in pupilla: non ita quod fiant colorata. Unde corpora damnatorum sentient afflictionem ignis: sine hoc quod convertantur in naturam ignis: et ideo varietas penarum non facit eis aliquod refrigerium. Refrigerium enim nunc ex alternatione penarum proveniens causatur ex transmutatione nature: quantum per frigus aque superfluitas calefactionis removetur. Et sic ad medium venitur quod est delectabile.

Deinde querebatur de gloria beatorum. Et circa hoc querunt duo. Primo utrum beatitudo sanctorum per prius consistat in intellectu quam in affectu: vel econverso. Secundo utrum per prius beati ferantur ad videndum humanitatem christi quam eius divinitatem. Articulus. XIX.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod beatitudo sanctorum principaliter consistat in intellectu. Sicut enim dicit Aug. in confessionibus. Beatitudo est gaudium de veritate. Sed veritas pertinet principaliter ad intellectum. ergo et beatitudo.

¶ Preterea. Joan. xvii. dicitur. Hec est vita eterna ut cognoscant te solum verum deum et quem misisti Jesum christum. Cognitio autem ad intellectum pertinet. ergo et vita eterna sive beatitudo.

¶ Preterea. Augustinus dicit in i. de trini. Que visio est tota merces. Merces autem est beatitudo. ergo pertinet principaliter ad visionem intellectus.

¶ Sed contra. Premium respondet merito. Sed meritum principaliter consistit in voluntate. ergo et beatitudo que est premium.

Respondeo dicendum quod felicitas sive beatitudo in operatione consistit: et non in habitu. ut probatur in i. ethi. Unde beatitudo hominis potest comparari ad aliquam potentiam anime dupliciter. Uno modo sicut obiectum potentie: et sic beatitudo principaliter comparatur ad voluntatem. Nomine enim beatitudo ultimum finem hominis et summum bonum ipsius. Finis autem et bonum sunt obiectum voluntatis. Alio modo sicut actus ad potentiam: et sic beatitudo originaliter et substantialiter consistit in actu intellectus. Formaliter autem et completive in actu voluntatis: quia impossibile est ipsum actum voluntatis esse ultimum finem voluntatis. Ultimus enim finis hominis est id quod est primo desideratum. Non autem potest esse quod primo volitum sit actus voluntatis. Prius enim est potentia ferri in aliquod obiectum quam quod feratur super actum suum. Prius enim intelligitur actus alicuius potentie quam reflexio eius super actum illius. Actus enim terminatur ad obiectum: et ita quelibet potentia prius fertur in obiectum quam in actum suum: sicut visus prius videt colorem quam videat se videre colorem: et ita etiam voluntas prius vult aliquod bonum quam velit se velle: et sic actus voluntatis non potest esse primo volitum: per consequens nec ultimus finis. sed quemadmodum aliquod bonum exterius est desideratum quasi finis: ille actus noster est nobis quasi finis interior: quo primo perfecte attingimus ad ipsum. Sicut dicimus quod comestio finis est et beatitudo eius qui ponit cibum finem suum: et possessio eius qui finem suum ponit pecuniam. Finis autem nostri desiderii deus est. Unde actus quo ei primo coniungimur est originaliter et substantialiter nostra beatitudo. primo autem deo coniungimur per actum intellectus: et ideo ipsa dei visio que est actus intellectus est substantialiter et originaliter nostra beatitudo. Sed quia hec operatio perfectissima est et convenientissimum obiectum: ideo consequitur maxima delectatio: que quidem decorat operationem ipsam et perficit eam: sicut pulchritudo iuventutem: ut dicitur in x. ethi. unde ipsa delectatio que voluntatis est: est formaliter complens beatitudinem. et ita beatitudinis ultime origo est in visione: complementum autem in fruitione.

Tres ergo prime rationes concedende sunt: quia ostendunt quod beatitudo substantialiter consistat in actu intellectus. ¶ Ad illud autem quod contra obiicitur dicendum quod meritum consistit in agendo: premium autem in recipiendo. Actio autem primo pertinet ad voluntatem: quia ipsa movet omnes alias vires: sed receptio primo pertinet ad intellectum quam ad voluntatem. unde premium per prius attribuitur intellectui: meritum autem voluntati. Articulus. XX.

Circa secundum sic proceditur. Videtur quod beati in gloria prius ferantur ad contemplandam christi divinitatem quam eius humanitatem. Altissimo enim statui altissimus actus primo et principaliter competit. Sed beati sunt in statu altissimo. Cum ergo actus intelligentie que est potentia altissima mentis sit ferri in deum: sit actus altissimus et nobilissimus: videtur quod hic actus primo beatis competat ut deum contemplentur. ¶ Preterea. hoc ad imperfectionem vie pertinet quod oportet nos ab inferioribus ad superiora contemplanda conscendere. Sed in beatis erit perfectio contraria imperfectioni vie: ergo ipsi econverso per prius superiora contemplabuntur: et sic primo christi divinitatem quam eius humanitatem.

¶ Sed contra ad extremum non pervenitur nisi per medium. Sed medium inter deum et homines est christi humanitas. i. ad Thi. ii. Mediator dei et hominum homo christus Jesus. ergo sancti non pervenient ad contemplationem divinitatis christi nisi prius contemplando eius humanitatem.

Respondeo dicendum quod unusquisque primo considerat illud quod est ratio aliorum quam id cuius ratio est: sicut artifex prius considerat regulam operis quam secundum regulam operetur. Beati autem adeo sunt deo coniuncti: ut ipse sit eis ratio cuiuslibet cognitionis et operis. Aliter enim actus beatitudinis per alias cognitiones et operationes sanctorum impediretur. Et ideo illud ad quod sancti primo attendunt est ipse deus: et cum habet medium cuiuslibet cognitionis: et regulam cuiuslibet operationis: et sic per prius contemplantur divinitatem christi quam eius humanitatem. In utraque tamen contemplanda delectationem invenient. ut dicitur Joan. x. Ingredientur. i. ad contemplandam divinitatem christi et egredientur ad contemplandam eius humanitatem: et utrobique pascua invenient. i. delectationem: ut exponitur in lib. de spiritu et anima.

Duas ergo primas rationes concedimus. ¶ Ad illud quod tertio obiicitur dicendum quod ratio illa procedit quantum ad statum vie in quo nondum sumus deo perfecte coniuncti. Sed oportet nos ad deum per christum accedere: sed cum iam deo in beatitudine coniuncti erimus: per prius intendemus christi divinitati quam eius humanitati.

¶ Incipit quodlibet nonum sancti Thome.

Quesitum est primo de capite christo. Deinde de medicis. De christo quesitum est triplex. Primo quantum ad nostrum [illegible]. Secundo quantum ad unionem humane nature ad [illegible]. Tertio quantum ad species sub quibus in sacramento altaris continetur.

Articulus. I.

Circa primum querebatur utrum deus posset facere infinita esse actu: et videtur quod non. Deus enim potest facere aliquid maius omni eo quod facit: quia eius potentiam non adequat opus. ut dicit Dio. de div. no. Sed infinito in actu non potest esse aliquid maius. ergo non potest esse quod deus faciat infinitum in actu.

¶ Sed contra. Deus potest plus facere quam homo possit dicere vel cogitare: secundum illud Luce i. Non erit impossibile apud deum omne verbum. Sed homo potest dicere esse infinitum in actu et etiam cogitare: cum quidam philosophi hoc posuerint. ut patet in iii. phy. ergo deus potest facere infinitum in actu.

Respondeo dicendum quod cum dicitur deus non posse aliquid facere: hoc non est propter defectum divine potentie: sed propter incompossibilitatem que importatur in facto. Quod quidem contingit dupliciter. Uno modo quia repugnat facto inquantum est factum: sicut dicimus deum non posse facere aliquam creaturam que se in esse conservet: quia ex hoc ipso quod res aliqua ponitur habere superiorem ponitur etiam indigere conservante: cum idem sit causa essendi rem et conservans rem in esse. Alio modo quia repugnat huic facto inquantum est hoc factum: sicut si dicamus deum non posse facere equum rationalem esse. Esse enim rationale quamvis non repugnet facto inquantum est factum: tamen hoc factum. i. esse rationale repugnat omni equo inquantum est equus: in cuius diffinitione cadit irrationale. Quidam autem dicunt quod deus non potest facere esse infinitum in actu: quia esse infinitum repugnat facto inquantum est factum. Est enim contra rationem creature: ut creatorem adequet: quod oporteret ponere si esset aliqua creatura infinita. Infinito enim infinito maius non est. Sed illud non videtur rationabiliter dici. Nihil enim prohibet illud quod est infinitum per unum modum superari ab eo quod est infinitum pluribus modis: sicut si esset aliquod corpus infinitum secundum longitudinem finitum vero latitudine: esset minus corpore longitudine et latitudine infinito. Dato autem quod deus faceret aliquod corpus infinitum actu: corpus quidem hoc esset infinitum quantitate dimensiva: et de necessitate haberet naturam specie terminatam et esset limitatum ex hoc ipso quod esset res naturalis: vel non esset ei esse de essentia: et essentia est modis omnibus infinita. Alii vero dixerunt quod esse infinitum in actu secundum aliquem modum non repugnat facto inquantum factum: neque huic facto inquantum est hoc factum: quod est ens in actu. Aliquo vero modo repugnat enti in actu esse infinitum. Et hec est opinio Algazelis. Distinguit enim triplex infinitum. i. infinitum per se: infinitum per accidens: cuius distinctionis intellectum hinc accipimus: quia infinitum principaliter in quantitate invenitur. ut dicitur in i. phy. (T. c. 15.) Si quantitas in qua infinitum consistit habeat talem multitudinem cuius unaqueque pars ab altera dependeat et certum ordinem habeat ita quod unaqueque pars illius multitudinis requiratur: tunc infinitum in tali quantitate consistens dicetur infinitum per se: sicut patet in hoc quod baculus movetur a manu: manus a lacertis et nervis: movetur ab anima: quod si in infinitum procederetur. i. alia ab alio moveatur: et sic deinceps in infinitum: vel baculus aliquid aliud moveat: et sic deinceps in infinitum erit multitudo aliorum moventium et motorum per se infinita. Si vero quantitas in qua consistit infinitum resultet ex aliquibus pluribus que eundem ordinem servent: et quorum numerus non requiritur nisi per accidens: tunc erit infinitum per accidens: sicut si aliquis faber

...ualiter facta vel cause obligationes ex multis materiis ...
...integrates hoc q̄ vnus potest aliū fraudare vnus ...
...in dei altaris debitū ordinē rerū: ut ratio multitudo in ...
...ffinal exercitatur ad infinitū q̄ scire vult plē. Secūdo ...
...ei libri aperi manifestat. Tertia multitudo cū per vnū ...
...manifestū q̄ ē repugnat ei q̄ est ēe in actu q̄ ...
...Dicit ē q̄ infinitū q̄ ē repugnat ei q̄ est ēe in actu q̄ ...
...qm̄ in hoc p̄ per vnitatē diuisionis potest ens infinitū per cō ...
...p̄ssimū quodlibet etiam potest ire ad vnū ultimū debitū ...
...regressū infinitū q̄ actus ordinatus in finalis ē actū ...
...bunt per hoc ita nunq̄ perfice operatū ab infinito nō sit ter ...
...fere ad infinitū q̄ actus finis non ē repugnat ei q̄ est ēe ...
...in actu: ita vna pars multitudinis ab altera nō dependeat. ...
...vel finis hoc nihil prohibet esse infinitū in actu sicut. Aliqs ...
...ris in una vera. in una ē totales bonum de facto q̄ ē infini ...
...tas in actu: ea q̄ potest generari quod remanere: et sm hāc opinionē de ...
...alia posit manere semp̄ q̄ remanere: et sm hāc opinionē de ...
...posset fieri infinita vel infinitudo in numerū: ita nō sequitur ...
...ne vna infinitū in actu. Sed ē cōtra. 5 meta. (Ch.6.) Si ...
...ri q̄ in actu esse nō pōt ens q̄ infinitū q̄ ē: ergo infinitū per ...
...accūs. Ip̄ probat ita: omne infinitū q̄ accūs: sed nō infinitū ...
...per se. Ergo nullū esse infinitū. Cōsequentia ē cōis: sed nō ...
...actus: hoc verum esse videt. Tū. q̄ esse actus in rerum ...
...natura aliquid nō specificatū ad diuersas species indistinc ...
...rentes ē bis. Quia non intelligo scipsum aliū nō specificatū ...
...tū vitalē vel sensibilē vitalē: nō est pōt esse actu animal: q̄ nō ...
...sit rōnale vel irrōnale. vel sm̄ plūs nō est in genere q̄ nō ...
...est in aliq̄ cōis specie. vna q̄q; vt̄ genus specificat p̄ter ...
...tam terminationem ipsius. sicut multitudinis ipsa sunt ...
...duo: vnum: sic de aliis: et magnitudinis ipsa sunt binarius ...
...et ternarius: bē: vel sm̄ aliq̄ determinatā mēsuram. vnde ...
...impossibile est sic inuenire aliq̄ ipsarū in actu q̄ non sit pro ...
...pria terminis limitatus aut finitū ordine ipsarū. Ipsum ē ...
...cat infinitū q̄ termini remotionē impossibile erat finitū ēe in ...
...actu q̄ dicit plus in 3 phy. (Tc.17.) Et finitū est ...
...cat nō dicit specificatū: sub quāde cōis q̄ sic bonum ...
...q̄ in rōne gñis ē nō dicit ens actu. vnde nō ē de nō pōt ...
...facere equale: ita nō pōt facere ens actu ē infinitū.

Unde ...ūs concludimus: q̄ verum concludit q̄ nō ...
...vere concludat ex q̄ si ponat deus facere aliqd ...
...infinitū sm̄ vnum modū: adhuc pōt aliq̄ sm̄ alq̄ facere ...
...in alio ordine: sicut si posset facere infinitos leones. infini ...
...tos n. nō est aliqd monstruosum in alio ordine q̄ est infinitū: sed ...
...sm̄ alia ordines nihil prohibet aliqd esse aliud monstruosum in ...
...finitis. sicut numeri pares sunt infiniti: et tamen numeri ...
...pares ē impares simul. accepti sunt plures numeri pares ...
...bus. ¶ Ad illud vero q̄ inducitur ex obiectō cōis q̄ verbum ...
...intellectus non salū vt q̄ verbo p̄ferri: sed q̄ mentis ...
...conceptū q̄ sit sibi ipsi est repugnans mentis. scipsi nō pōt: ...
...q̄ mētis pōt intelligere aliquid cui ens cōtradictionis esse simul vera. vt ...
...p̄ssit in 4. metaph. vel cū ē infinitū repugnet ei q̄ est ēe ...
...actu secundū ēe tūc. vel nō est infinitū in actu. vnde nō seq ...
...tur q̄ sit ens possibile. Philosophi aūt qui posuerunt infi ...
...nitum esse in actu ipsum vocem ignorauerunt.

Deinde quæritur de ipso ḡnō ad vniones ...
...humane nāe ad diuina. ¶ Et cir ...
...ca hoc quæruntur tria. P̄mo vtrum in ipso sit ...
...vna ypostasis tm. Secūdo vtrum sit in eo vnum ...
...tm esse. Tertia vtrum sit in eo vna tm filiatio.

Articulus. II.

Ad primū sic p̄cedit. Videtur q̄ in ...
...ipso sint plures ypostasis q̄ ...
...ipso humanū sint vnitas ad esse ypostasis: ...
...q̄ ipso humanū sint vnitas nām assumptis: ...
...q̄ ei sit humāū: sed vnitas ē ala a corpore: ...
...ted alia a corpore vnitas facit ypostasis esse hois. ḡ ypostasis ...
...in humano sunt plures vnitates assumptis. Sed si ab ypostasis ...
...assumptis pōt vnitas esse affigere. ḡ ypostasis verbi assumpti ...
...ypostasis hoies: sic sunt duæ ypostases in ipso. ¶ P. quæ ...
...pia q̄ p̄ncipalis affectio est affectibilis. Sed cuiꝰlibet ...
...est affectibile esse vnitatē nihil nāt. ergo ē affectibile. Sed cuiꝰlibet ...
...numeri esse affectibile. ḡ vnus alie ē corporis p̄ncipalis ...
...ad assumptionē humane nāe: ē sic ē q̄ p̄ns. ¶ P. metā ...
...visionis p̄ppositi ad visionē. Sed ḡta ē modū vnitas ...
...humane nāe ad diuinā gloriā. vel dicit gratia vnctā. ergo ...
...p̄ppositi ad visionē. gratia aūt nō pōt intelligi nisi in alia ...
...anima aūt non intelligit esse annexū corpori vniuersaliꝰ q̄a ...
...creando infundit vnicuiq; creat. ergo ipsi ponenti ...
...g̃ vnionem animę cū corpore ad visionē humane nature ...
...cum diuina. ē sic idem q̄d̄ prima. ¶ P. humanitas ē quæ ...
...dam forma totalis aūtalis. Omnis aūt forma substantialis ...
...requirit aliquid q̄d̄ per ipsa. vnde nec non aūt p̄ssio q̄ ...
...ypostasis vel suppositū eterni ḡnouēt per aliquā formā ...
...creatā. ergo ipsi ipso ponere aliq̄d suppositū vel ypostasis ...
...sim creatā quæ humanitate ḡnouēt: ē sic in ipso quis tm ...
...ypostasis: ypostasis. f. verbi: ē ypostasis humana.

¶ Sed ē cōtra. Ea quæ sunt adinuicē vnperata nō p̄dicant de ...
...inuicem nisi per hoc q̄ cōueniunt in vno supposito: sunt ...
...humana q̄ aliud est dicere ppter vnitatē subiecti. Sed di ...
...uina a natura ē humana sunt nāe penitus vnperate: dicā ...
...tur nec de inuicem in cōcreto. Ergo nec ens. Dicimus cū. deus est ...
...bonus: ē bonus est deus. ergo est ibi vnus suppositus ē ...
...una ypostasis. ¶ Dicendū q̄ p̄dicatū de inuicem ppter ...
...hoc q̄ cōueniunt in vna persona: nō per hoc q̄ cōueniunt ...
...in vno supposito vel ypostasi vna: sicut dictum aliquotiēs ...
...videtur. Contra. Persona nō addit supra ypostasim relatiꝰ ...
...positum: nisi aliquod accidens. Ipse aūt nō ponit ad significandū ...
...personam. Si ergo in ipso esset vna gloria: non sua ...
...positum vel ypostasis: humana nā ē humana gloria in ipso ...
...vnite solum ut accidens: q̄d̄ falsum est.

Respondeo ...ōm q̄ sm̄ opinionē scotī quæ ...
...gibet m. o. est. certū ab. sicut ponit ...
...quæ est cōis opinio moderno. ē aliqs multo verior: tm ...
...dicit in ipso est vnum suppositū tantū ē vna tantū ypostasis ...
...sicut ē persona vna. Opponit n. q̄ non sm̄ doctrinam ...
...fidei ponere vnā rē subsistentē in duabus natur: ē ...
...unam. Ex humanitate non posset dici q̄ vnus effectus ...
...minus Jesus ipse sm̄ humanitatē apostolus. ad Heb. 3. Unde ...
...Nestor sint odiosa pp̄ q̄ ipse plurēs posuerit esse ...
...introductas personas. Illud enim ē q̄d̄ est subsistens in na ...
...tura: est aliq̄d individuū ē singulare. Unde verius q̄ in ...
...qua dua nāe vniuntur attribuenda est aliqua ...
...q̄d̄ singularitatis deligner. Nomina aūt que singularitatē ...
...designant: quæda significant singulare in quibus genere ...
...rum: sicut hoc nomen singulare et particulare tradun ...
...dicunt. hec alborā est quædam singulare ē particulare ...
...ē individuum. nam vniuersale ē particulare circumscri ...
...genus. Quædam vero significant singulare istum in gene ...
...re substantiæ: sicut hoc nomen ypostasis q̄d̄ significat substan ...
...tiam subsistentē: ē hoc nomen persona q̄d̄ significat substan ...
...tiam rōnalis nāe: similr hoc nomen suppositū vel res ...
...nāe quæ nulli de hac alborā pōt p̄dicari quia hoc ...
...bet ē singularis: ex q̄ vniuersaliter ex q̄ significat aliq̄d vt ...
...subsistēs. Accidētia vero ē substantiæ partes vel subiecta ...
...ejus sint de nā subsistentis: nō tñ q̄ē subsistentia sed ...
...sint. vñ ē pōtia nobis de partib' infantis nō dicimꝰ. Iste ...
...mus. q̄ hec manꝰ sit ypostasis vel persona vel suppositū ...
...vel res nāe. Quamvis possit dici q̄ sit q̄d̄ humanitas vel ...
...dicare vel singulare: q̄ nobis de accidēti existente: nō aūt ...
...pōt dici q̄ humana nā in ipso vt aliq̄ pars ē q̄ē subsistens.

Doc enim vnioni repugnaret si poneremus vnionē sm̄ ...
...gd nō simplr sicut vnionē lapidis in aceruꝰ vel duo bo ...
...minis q̄ affectū amoris: vel per aliū similitudinē hūdinē: ...
...que ala dicūt' ei vnā sm̄ gd nō simplr. q̄d̄ n. est simplr ...
...vnū ? p̄ssimilitudinē nihil nāt aut actu q̄ē subsistens: sed ...
...in p̄ssimilitudinē vnionis nāe ip. in ipso est ...
...ponere sicut vnā gloriā: vna ypostasis ē vnū suppositū ...
...sicut vnā rē: vnā humanitatē nām in ipso nihil ...
...phibet dicere ēe q̄d̄ individuū aut singulare aut glorio ...
...sum. ē sic q̄libet ens būane nāe. vt man' ē pedes ē oculꝰ: ...
...quæ q̄libet ē q̄d̄ individuū: nō tñ q̄ de toto p̄dicat: ...
...q̄ nulla ex q̄ est humana q̄ē subsistens: ? humanū per se ...
...subsistēs: vel singulare vel singulariter q̄d̄ p̄dicat de ipso est ...
...vnū tantū. Sic possumus dicere in ipso ēe plura humana ...
...vel singularia vel singulariter nō aūt possumus dicere ipsa ...
...ē plura humana vel singularia vel singulariter: q̄ plures hi ...
...postasis vel suppositū nō possunt dicere in ipso esse.

Ad primū ...ōm q̄ ex vnōe aie ē corporis cōsti ...
...tuit ē hō humanitas: quę q̄d̄ cuꝰ hoc ...
...nō esset cuꝰ p̄dicatur significat q̄ modū generis q̄ huma ...
...nitas dr q̄ hō est hō: ? sic potest significari cōmunia pro ...
...pria ipsorum per q̄ hoc individuum in tali spē collocat. vel sic ...
...bus q̄ modū genus cuiꝰlibet hoc proprię materia alia in reb' na ...
...ture inueniat. Sic hō significat q̄ modū tot'. Domus n. di ...
...cit hēa humanitas vel humanitatē in humanitate sunt posita ...
...ne quotidiāq; aliqua singularitatis cōmunia: ? sic ipsa ipsorum ...
...q̄ hoc q̄ quæ hēa humanitatē non potest quin habeat ...
...volent ? ultimaré ? alia hēa. Sed ad q̄ secundā opinionē pa ...
...tet vnionē būane nāe ad diuinā propriē. vnus aie ? corpo ...
...ris sm̄ q̄ vnus būanitatē nō sm̄ q̄ vnus hoies. Ille ...
...lud. n. q̄d̄ in ipso est assumptū ex aia ? corpore: in q̄d̄ vnōe ...
...propriē nō est totū q̄d̄ q̄ē subsistens: sed aliq̄d eius. videre ...
...nō pōt figurā vt hōis vt humana. vñ ex dicere q̄ in ipsa ...
...vnōe būane nature ad diuinā ipsius termino assumptio ...
...intelligat ipsa in ipso hō hoie: q̄ nec in ipso intelligit vt res ...
...q̄ē subsistēs capiatur in hoc differt ab alijs dualitatis ...
...nibus. Illa pena opinio ponit q̄ vnio aie ad carnē p̄ssupo ...
...nit sm̄ motiuum assumptōi humane nature: nō sm̄ solū ...
...hoc q̄ vnus būanitatē ē sm̄ q̄ vnus būanitatis hoies. Il ...
...lud enim hominē esse assumptum. Tertia vō opinio ponit ...
...q̄ nec aīa in termino assumptionis intelligit alia corpori ...
...bus nec ad cōstituendū hoiem nec ad vnionē humana ...
...nā. hoc enim humanitas nām sunt multiplicia pro ...
...prietatis cuius. Licet ? corpus nec dicamus humanā naturā ...
...assumptā a deo vt ps q̄ nec de ipsa ipsa esse hoiem nec ...
...de ipsa humana natura in ipso: ideo est tanq̄ hereticā ...
...condēnata. ¶ Ad 2m̄ vōm q̄ corpus vnitā aie pertinet ad ...
...tur assumptionē humane nature. Unitā aūt ista vnionē ...
...constituente humanitatē nō aut vnionē constituente hoiem. ¶ Ad 3m̄ vōm q̄ gratia habitualis non intelligit ...
...vt medium vnionis: q̄d̄ sm̄ dictum in secūdo pōdit vnionē nec ēt ...
...medium q̄d̄ causet vnionē vel embitudinē: sed medium q̄d̄ fa ...
...cit ad cōgruitatem vnionis sicut decora vestis facit ad cō ...
...gruitatem cōiunctionis matrimonialis. Et illud dictum ...
...omnes alie perfectiones ipsi ponenti duci medium vnio ...
...nem: ipso tanto gratia habitualis ipsi ponenti duci q̄a

singna t mutua. Sed cū est ibi in quo fundat' vnitas suppositi, vel cū multiplicat' t predicat' vnitati effectū. ¶ Ad rationē vlt' q generatio oppositis terminat' nō ad esse suppositi nōis q generatio oppositis terminat' ad esse incipiat: sed q incipiat esse suppositi nōis aliud esse suppositi humane nāe. ¶ Ad 4m̄ odm̄ q obo illa pcedūt de esse qd in actu nie cōsistit in 4o esse cuā de essentie quidi pōt.

Articulus. IIII.

Ad tertiū sic pceditur. Videt q̄ ipo nō sit ibi vna filiatio. Vbi enim plicatur eni ei multiplicitas effectus. Sed natura est ibi filiationis. ¶ Ad oppositū est q̄ filiationes sunt eiā filiationes. ¶ Suppositū q̄ beatitudo est idē fil' manere t courumpi. Sz suppositū q̄ beatitudo vīge aute ipi mouet materia fuisset corrupta erit filiatio q̄ fil' materia discedat manerent aute filiatio eterna qua q̄ fil' materia discedat manerent aute filiatio eterna qua q̄ fil' materia discedat manerent aute filiatio eterna qua

quidem esse quo subsistere esse eius quo subsistit quia. C. quidem esse quo subsistere esse eius quo subsistit quia. C. actus essentiali nisi ille actus actu exercitu dicitur currere: et sic nullum angelus esse apparuerit quo est. 1 q3 est vel sic nullum angelus esse apparuerit quo est. 1 q3 est vel sic. Pon verbi. Burnerus esse 1 q3 est: 1 q3 ipsa substantia angeli in se est in potentia ad esse actus 1 quatenus sic potest actu exercitu esse in 2 positio actus 1 quatenus sic potest actu exercitu esse in 2 positio actus 1 quatenus sic potest actu exercitu esse in 2 positio

q̄ illud q̄ influunt per medium manifest. mediū aūt corporale nō est susceptiuum spūalis impressionis. Ergo nullo modo per angelū agere in hec inferiora corpora necp in alia nisi forte. ℂ P. non potluit dici agere vel influere sic forte posset vnus vt idem numero q̄ sua essentia in angelo possimo dum in tres inferiorib⁹ fuerit fic in agendo aliqd amittit exeunt. nisi illud q̄ in tria diuisib⁹ recipi potest per cop exemplum de calido quia angeli creatores non sunt nec ire eum educendo de potentia in actum: quia ad hoc natura sufficit. ergo angelo nullo modo in inferiora agunt.

ℂ Sed contra est q̄d Aug. dicit in .x. de ciu. q̄ ea que visibilia et corporalia fiunt melioribus angelorū fiunt. Hoc. dr dicit in .4. sym. q̄ ala corpalia q̄ spūales subsentia admittunt.

Respōdeo dr̄m q̄ de actione angelorū in hec inferiora corpora duplex est opio apud phos. Quidam enī volūt in his mota. q̄ sube spūales nō possunt imprimere in hec inferiora corpa nisi mediantibus corporibus celestib⁹ que a subsantijs incorporeis mouent. sm phos. Alii. vo volūt in his mota. q̄ in .a. de anīa⁹. q̄ angli imprimunt in hec inferiora. vna mō per motū celi. et alio mō per impressū immediate. q̄ forme intellectus corp sunt facture sm eos. et materia sensibilia obedit eop conceptui sibus ptelligibilibus. q̄n antibus actionis et passionis. Et exemplū est sm eos q̄ in illis inferioribus fiunt aliquæ trāsmutationes q̄lis ex corporibus superioꝝ subarijs patet totū ordinē causarū nāliū. Sed hec opinio sube repugnat dictis Aug. in .3. de tri. vbi dr̄ q̄ angelus non fuit ad motū mā corporalis. Repugnat etiā rōnibus q̄bus dr̄ q̄ est potentia in mā sīle actus in subsantijs. nullo nobilius nō mā corporalis nō est. ppter quod ista poētia respectu talis actus quo sube spūales in actū ducūt. dr̄ aūt agere. q̄d educit de potentia in actū et materie ppōnatū. vel nō pōt esse q̄ virtus sube spūalis extenderet se ad materie trāsmutationē immediate. si mediante aliquo agente nāli. Quia enī ei non obediat corporalis mā ad formalē transmutationē: immediate illi obedit ei localiter ad modū localē: per hoc virtutē pōt congregare vel cōdisponere aliqua agentia nālia ad aliquē effectū perficiendū. Et sic ad quē nulla virtus naturalis se extendit fiunt sola diuina virtute: que sola pōt nihil ex nihilo immutare. Sed ea mēte nostre sunt ppōnate et ppinque ad recipiendū actionē angelorū: ideo in mente nostra agere pōt dupl. vno mō sīlitudo intellectus sm: sic in corporalib⁹ ignis calidū formal per magis calidum. Alio mō per ignem nīle ipsius intellect⁹. sic etiā agit in corpora: hoc est inquātū lumine angelico illustrantur facultates ad aliquas nobiliores cōceptiones imprimēdas q̄ lumine intellectus agentis exprimi possent.

Ad primū q̄ dr̄m q̄ angeli bñt cōmunitatē cum illis inferioribus corporib⁹ que est cōmunitas mouētis ad motū. pōt enī mouere motu locali corpora nō solum illa q̄ sūt immediate sed etiā hec inferiora. vt sic inter nostra de actione angelorū in corpora sic media iter ipsa operatio ipsius pōt dici nā. ℂ Ad .2. dr̄m q̄ angelus agit in hec corpa mouendo ea localiter per imperiū. q̄ imperare nō pōt nisi hic sine tēpe actiua: qui opꝰ aliquo mō cōtinet vt ptet in .7. phy. / Tex. .12. Actio. 9o qua fluere dicit in mouēte corpe ad hoc facit in ipsalib⁹ ordo. q̄ in corpo grauī q̄ sūt. sic. 2 angelus dr̄icus legionē vel nō os q̄ in alia regiōe nature corporali aliqd creare sed solum educere de potētia in actū. q̄ ipsa nīlic agens de potētia in actū educere pōt. nō in ita perfecte sicut angelus.

Deinde queritur de his que pertinent ad boies. Et p̄mo de hoīe. Secūdo de ipsum ad gl̄iam. Tertio de ipsum ad culpā. Quarto de ipsū ad glias. ℂ Quātū ad nāt̄ quidem. duo. Primo vtrū vegetabilia et sensibilia in his inferioribus fiant a creatione. Secundo vtrū imperare sit actus volūtatis vel rationis. Articulus. XI.

Ad primū sic procedit. Videt q̄ ala vegetabilia et sensibilia educantur in esse per creationē. Ut enī dicit Aug. in li. de vera religione. Substātia vitalis nature est ne pereat sube nō viuenti. sed ala sensibilia et vegetabilia sunt substātie viuentes. q̄ sunt nobiliores ois bus substātijs nō viuentibus. Aliqne aūt sube nō viuentiū sunt immediate a deo creantur vt elemēta bus mundi. q̄ ala sensibilia et vegetab ilia immediate a deo creant. cum nobilitas facilitia demōstret nobilitatē fieri. ℂ P. omne ens pōt dicī fieri vel fit ex nihilo vel fit ex aliquo. Sed nō vegetabili vel sensibili dicit fieri ppie fieri. ergo cū non fiat ex aliquo. q̄ nō bñt mātēriā. cū sint relinquit q̄ fiant ex nihilo. et sic creāt̄ a deo creantur. Probatio medie. Omne q̄d ppie bn̄ fit nō semp fiuit ppie dr̄ fieri. Sed ala sensibilia ppie et vere habet esse cum fit subita operatione: mouet enī corpus. nihil aūt bn̄ ppiam operationē nisi q̄d habet ppriam essentiā. ergo cum ala sensibilia huius alalia nō semper fuerint: ppie competi ei fieri. et sic restat q̄ creetur.

ℂ Sed contra est q̄d phs dicit in .2. de aia. q̄ sensitiui ppria materia sit agentia. Prima aūt mutatio sensitiui est fm q̄ a agente actū primo: qui est ala sensitiua. q̄ fit per ḡnōem. nō per creationem. ℂ P. omne illud q̄d pordit in semine boīs ante introductionē aie rōnalis est per ḡnōē et nō per creationē. Sed ala vegetabilia et sensibilia pordūt in semine boīs q̄ primū est vnū q̄ alal et alal q̄ bō. sm phm in .2. de alalibus. q̄ et in boie est ala sensibilis et vegetabilis per ḡnōē. ℂ P. cū de⁹ in instanti ope⁹ nature vo successiue ope illius q̄d per actionē successiuā exit in esse est ab alio agente naturali. Sed ala sensibilia et vegetabilia pducūtur actiue fiunt fiunt q̄ determinato spacio tpis vnificat corpꝰ et elementatur. q̄ ala sensibilia et vegetabilia sunt a naturali agente.

Respōdeo dr̄m q̄ non per creationem.

Quidam enim dicunt alam sensibilem et vegetabilem ex creatione. Alij vo ex traduce: et hec diuersitas aplis. Iosephus inuenit non solum de illis alalibus: sed etiam de alibus formis subalibus. Quidā enim vt Plato et Auicen na poluerūt omnes formas ab extrinseco educi ppter ex duobus mouebant. Primo q̄dem q̄ cum forme subsantiales mām partes suigen pōt fieri nisi ex nihilo. vel ex q̄ creante fiant. Secūdo q̄ in rebus inferioꝝ nō videbant principia actionū nisi qualitates actiuas et passiuas quas indicabant insufficientes ad pductionē formarū subsantialium. nihil agat vltra suam spēm. Sed in hoc videbant decepti q̄ attribuebant fieri ppie illis formis. cū sit ri nō sit nisi ꝓpositi vltimo. cui ppie est esse. Forme enim esse dicunt nō vt subsistentes sed vt quo ꝓpositū fit: vel fieri dicunt nō ppria factione sed per factionē subiecti. q̄ trāsmutari trāsmutatione māe de potentia in actū. vel sic copulata fiunt per agentia nālia ex forme que nō sunt subsistentes. Quidā aūt actiue et passiue agunt ad formas subsantiales in virtute subsantialis formē. q̄ sūt instrumēta. Sicut calor ignis agit vt instrumētū alc nutritionis. vt dicit in .2. de aia. / Tex. 41. Anima aūt vegetabilis et sensibilis nō sunt forme subsistentes. remanerent post corpora. vnde oportet q̄ fiant per actionem compositoꝝ sicut et cetere forme

materiales. sola aūt anima intellectiua q̄ bz esse subsistēs. cū manent post corp⁹ est ab extrinseco p creationē. Et animē sensibile et vegetabile et intellectiuū in boie in diuersis subsātijs sic radicant. nunc et vegetabilia et sensibilia boīs in gnānte erūt. q̄ hec opia repugnat dictis ꝓbꝰ q̄ in vno alato vno alam nō potuerūt ad qnā oēs opiones sic pertinēre. Et .3. dicta sūt impossibilia plurālitate alarū. vt ps in⁹. de ecclesiasticis dogmatib⁹. Ho approbato q̄ boie sit nō vna talis alc⁹ potēcie sunt vegetatiui sensitiuus et intellectiui. dicimus q̄ ala boīs que edū hac potētias anime sūt nec ex creatione: quāuis p opiones nāles agētia fiat: vt corpus organicū aūt actu perficiat per potētias que sunt corporalium partium actus.

Ad primū q̄ dr̄m q̄ ala vegetabilia et sensibilia nō sunt sube viuētes. sicut nec subsistētes: q̄ sunt principia viuēdi et cōdistinctiue nō ex q̄ sūt nobi le sit a deo immediate q̄ ex q̄d est magis nobile q̄ de⁹ cū nō bñat limitatē q̄dē nec agat nēcssario nature: pōt agere et nobiliora sm⁹ nobilia sm sua voluntatē. sicut immediate pduxit ꝓna individua huius q̄ alalia. q̄b⁹ ni boies q nōc gnāt ex semine nobiliores sunt. ℂ Ad .2. dr̄m q̄ aie sensitiue nō cōuenit q̄ se cē nec fieri nec operari. nullum est actus alc in q̄ corp⁹ nō cōiect. Est .n. duplex potentia motiua aie sensitiue. vna q̄ impat. Lappetitiua cui⁹ act⁹ sūt q̄ affina molalia et nervis est principū mobilitatis in eis. sī ipsa desimeric pūt cognoscalia facit q̄ vna pars alalis est mouēs talis mota: et q̄ agit mouēri ex se. ℂ Alia que fit in .3ria ꝓcedimus. nisi q̄tū pōnet ad boies. in eu⁹ semine q̄nis per dat vegetatiua et sensitiua ala imperfecta. illis cessantib⁹ introducat per creationē ala rationalis. que perfecte continet q̄d in eis erat imperfectionis. nā sm Aric. in generatione animalis ex semine interueniunt multe generationes et corruptiones.

ℂ Articulus. XII.

Ad secundū sic pordē. Ut q̄ impare sit actus rōnis. q̄ dr̄ dicit in .3. Ethi. q̄ nō recte et ad optima deperdat et obediat ei q̄d est ꝓnēria. q̄ impare et

tingnepie loquif. t eius verbum vt verificetur est intelli
gendū de quadam dilectione familiaritatis: quā Petrus
[illegible] post negationē.
[illegible] intelligendū est q
[illegible]
[illegible] Arti. XV.

AD secundum sic pcedif. Videt q habere plures prebe
das sine cura alarum absq dispēsatione sit pec
catū mortale. Quicūq enim facit cotra statutū
[illegible] peccat mortalr. Sed qui hz plures prebē
das facit cōtra statutum concilij gnālis. q peccat mortalr.
Phibetur enim. di. 7. et in quodā decreto Urbani pape:
q̄ incipit. Sctūq canonū. Quo aliqd in duabus ecclijs
titulari nō liceat. Sed vnusq̄sq in qua titulatus est in ea
tm canonicus habeaf. Is enim q dispone vnius diuersis
preesse possit ecclijs. canonicus et prebēdarius nisi vnius
ecclie in qua cōscriptus est esse nō debet. ¶ P. 15. q. 1. dicit
q̄dam decretū septime sinodi. Clericus ab instanti tēpo
re in duabus nō cōnumeref ecclijs. negociationis enim est
hoc t turpis lucri cōmodum t ab ecclesiastica cōsuetudie
penitus alienū. t sic idē qđ prius. ¶ P. Criso. dicit. Qō te
nebre erubeat tamen erubescat qđ figure nō fuit cōfessio
rei sed esse illicitum: figure ait non fuit conuersum q in
ter leuitas qui capiebat in betleem caperet in hierusalē:
q̄ cum prectiones esse debeamus: qui capit in tyrenon
capit in damasco. ¶ P. Bern. dicit. Qui nō vnius sed plu
res est in bñficijs: nō vnus sz plures erit in supplicijs. Sz
qui hz plures pbendas plures est in bñficijs q plures erit
in supplicijs. t sic grauissime peccat. ¶ P. quicūq com
mittit se discrimini t piculo peccati mortalis peccat mor
taliter. Ille est hō. qui recipiēdo plures prebēdas iurat sta
tuta vtriusq ecclesie in quibus prebēdaf: que aliqñ nō pōt
simul seruare: vtpote si eodem tēpore vocetur ad electio
nem in vtraq ecclesia: vel ad aliqua ecclesie negocia per
agenda: t precipue si sit causa inter duas ecclesias cū vtri
q iuratur. ergo videf q peccet mortaliter.

¶ Sed contra est q illud qđ vergit in cōmune periculū: nō
est ab ecclia sustinendū. Sed ecclia sustinet vt aliqui cō
muniter habeāt duas prebēdas. q in hoc non est periculū
peccati mortalis. ¶ P. licitum est alicui patrimonium ha
benti prebendam accipere. Sed maior est cōuenientia in
ter ecclesiastica beneficia q inter patrimoniū t prebēdā.
ergo etiā licet habēti vnā prebēdam accipere aliam.

Respōdeo dicēdum q de ola q̄stio in qua de peccato mor
tali querif nisi expresse veritas habeaf
periculose determinaf: q error quo nō creditur esse pec
catū mortale qđ est pctm mortale: pciam nō excusat a to
taliter sz a tanto. Error vo quo credif esse mortale qđ
non est mortale ex cōsciā ligat ad pctm mortale. Pcci
pue aūt periculosū est vbi veritas ambigua est: qđ in hac
[illegible] ad theologos pertineat: in
[illegible] ex iure diuino vel ex iure nāli. t ad iuristas
[illegible] ex iure positiuo inuenianf in ea theo
[illegible] iuriste diuisa sentire. In iure nanq
[illegible] determinata expresse cum in sacra scri
[illegible] ad eas argumē
[illegible] addaci possint:
[illegible] Determinando vo
[illegible] videf ad pns de ea dicēdum. q
[illegible] Quedā enī sunt
[illegible] vt fornicatio adul
[illegible] fieri pōt: de numero
[illegible] in nullo casu dispēsa
[illegible] dicit. Quedā vo sunt actio

nes que de se indifferētes sunt ad bonū vel malū: vt leua
re festucam de terra: vel aliquid hō. inter quarū numerū
q̄dam cōputant hic plures prebēdas dicētes. Ita licitum
est hēe plures prebēdas: sicut hēe plura poma. Sed hoc nō
videf esse veriū: hoc qđ est habere plures prebēdas plu
rimas in se inordinationes cōtineat: vtpote qz nō est possi
bile aliquē in pluribus ecclesijs deseruire in quibus est pre
bendatus: cū prebēde videanf esse ordinate quasi quedā
stipēdia deo ibidem ministrātiū. Sequit etiā diminutio
cultus diuini: dū vnus loco plurium instituif. Sequit etiā
in aliqbus defraudatio volūtatū testatorū. qui ad hoc ali
qua bona ecclijs contulerunt vt certus numerus deo de
seruientiū ibi esset. Sequit etiā inequalitas: dum vnus plu
ribus bñficijs abundat: t alius nec vnū habere pōt. t mul
ta alia hōi que de facili patent. vñ non pōt cōnumerari inter in
differētes actiones: t multo minus inter eas que sunt per
se bone: vt dare elemosinā t hō. Sunt vero quedam actio
nes que absolute cōsiderate deformitatē vel inordinatio
nem quandā importāt: que tñ aliqbus circūstantijs adue
nientibus bone efficiunf: sicut occidere hoīem vel percu
tere in se deformitatē quādam importat: sed si addaf oc
cidere malefactorē pper iusticiā: vel percutere delinquen
tem cā discipline: nō erit pctm sed virtuosum. Ja numero
harū actionū videf esse hēe plures prebēdas. Quia enī
aliquas inordinationes cōtineat: tñ alie circūstantie pñt
superuenire ita honestātes actū: q pdicte inordinationes to
taliter euacuanf. vtpote si sit necessitas in pluribus eccle
sijs eius obsequio: t possit plus seruire ecclesie vel tātūdē
absens q alius pñs. t si qua alia sunt hō. t tunc istis cōcur
rentibus superuenientibus cū recta intentione nō erit pctm
etiam nulla dispēsatione interueniente: si cōsiderentur tñ
sm ius nāle: q dispensatio ad ius naturale nō pertinet: sz
solum ad positiuū. Si vo aliquis hac intentione plura be
neficia habeat: vt sit dictior: vt lautius viuat: t vt facilius
ad episcopatū perueniat in aliqua ecclesiarum: vbi est preben
datus: nō tollunf predicte deformitates sed augent. q ma
nifestum tali intētione t vnū beneficiū habere: qđ tamen in
ordinationē importat: esset illicitum. Et sic q̄dem esse vi
detur sm ius naturale etiā nullo iure positiuo superue
niente. Nunc autē certum est per antiqua iura hoc esse p
hibitum. patet etiā huic prohibitioni cōsuetudinē esse cō
trariā: per quā quidam dicunt illa iura esse abrogata. Ni
per contrariam consuetudinem iura humana abrogant.
Quidam vo dicunt per hanc consuetudinē antiqua iura
nō abrogari: eo q quedam decretalis te. multa per patien
tiam tolerant que si in iudicium fuerint deducta exigente
cognite cassarent. t hec cōtrouersia iuristis est relinquen
da: q̄uis hoc videaf esse pbabile: q q̄uis ad hoc q iura
illa antiqua cōtinent ius naturale abrogari non possit per
cōtrariam cōsuetudinem vtpote irrōnalem. Quātum aūt ad
hoc q solum de iure positiuo cōtinent possunt esse abroga
ta precipue si simulatio hēc cōtrariam cōsuetudinem in quo
rū potestate est ius positiuum mutare: cōcedant per talē
dissimulationē antiqua iura mutare. Si ergo antiqua iu
ra que hoc phibent in suo robore maneant cōtraria cō
suetudine non obstante: certum est nō posse aliquē plures
pbendas hēe absq dispensatione etiam illis circūstantijs
superuenientibus: que sm cōsiderationē iuris naturalis actū
poterant honestare. Si aūt antiqua iura sunt per cōsuetu
dinē abrogata: tūc pdictis circūstantijs superuenientibus: etia
sine dispēsatiōe licitū est plures pbēdas hēe: sine qđ tamē
[illegible] dispēsatio superuenit: q dis
pēsatio hūana nō aufert ligamē iuris nālis: sz solū ligamē
iuris positiui: qđ p hoīem statuif: t p hoīem dispēsatur.
¶ Et ex his de facili pz patere rñ ad obia. Arti. XVI.

DEinde querif quātum ad gloriā primo.
vtrū oēs sancti qui sunt p ecclesiā
canonizati sint i gloria: vel aliq eorum sint in
iferno. Et videf q aliq possint eē in iferno de
his q sunt in ecclesia canonizati. Nullus enī
pōt esse ita certus de statu alicuius sicut ipsemet de se: q: que
sunt hōis nemo nouit nisi spūs hōis qui in ipso est. vt dr. 1.
ad cor. 2. Sz hō nō pōt eē certus de seipso: vtrū sit in statu
salutis. Dicif. n. Ecclesiastes. 9. Nemo scit vtrū sit dignus
odio vel amore. q multo minus papa scit. q pōt in canoni
zādo errare. ¶ P. quicūq in iudicādo innitif medio falli
bili pōt errare. Sz ecclesia in canonizādo sanctos innitur
testimonio humano: cū ingrat per testes de vita t mira
culis. q cū testimoniū hominū sit fallibile: videf q eccle
sia in canonizādo sanctos possit errare.

¶ Sz cōtra. In ecclesia nō pōt esse error damnabilis. sed
hic eēt error damnabilis: si venerareī tanq sanctus q fuit
peccator: q: aliq scientes peccata eius crederent h eē falsum.
t si ita cōtingerit possent ad errorē pduci. q ecclesia in talibus
errare nō potest. ¶ P. Augustinus dicit i epistola ad Hiero.
Q si in scriptura canōica aliqđ mēdaciū admittaf muta
bif fides nra: que ex scriptura canōica depēdet. Sed sicut
tenemur credere illud qđ est in sacra scriptura: ita illud qđ
est cōiter per ecclesiam determinatum. Unde hereticus iudi
caf q sentit cōtra determinationē cōciliorum. q cōmune iudi
ciū ecclesie erroneū esse nō potest. t sic idem qđ prius.

Respōdeo dicēdum q aliqđ pōt iudicari possibile sz se
cōsideratū: qđ relatū ad aliqđ extrinsecū
ipossibile iudicaf. Dico q q iudiciū eorum q psūt ecclesie pōt
errare in quibuslibet si ppone eorum nīh respiciaf. Si vo cōside
ref diuina puidētia: q ecclesiā suā spiritu sancto dirigit vt
nō erret: sicut ipse pmisit Jo. 14. q spūs adueniēs doce
ret oēm veritatē de necessarijs. s ad salutē certū ē q iudi
ciū ecclesie vlis errare in his q ad fidē ptinēt impossibile
est. Unde magis ē stādū snie pape: ad quē ptinet determinare
de fide quā in iudicio pfert: q quorūlibet sapientū homi
nū i scripturis opinioni. Cū cayphas q̄uis nequā tamē q:
pōtifex legaf etiā iscius pphetasse. Jo. 11. In aliqs vo sentētijs
que ad pticularia facta ptinent: vt cū agif de possessionibus
vel de criminibus: vel de hōi possibile est iudiciū ecclesie er
rare pper falsos testes. Canonizatio vo sctōrum mediū est
inter hec duo: q: tñ honor quē sanctis exhibemus quedam
pfessio fidei est qua sctōrum gloriam credimus: pie credēdū ē q
nec etiam in his iudiciū ecclesie errare possit.

Ad primū ergo dicēdū q pontifex cuius est canonizare
sanctos: potest certificari de statu alicuius
p inq̄sitionē vite t attestationē miraculorū. t precipue per
instinctū spūs sancti: q ola scrutaf: et pfūda dei. ¶ Ad
2m dicēdum q diuina prouidentia preseruat ecclesiam ne
in talibus per fallibile testimoniū hominū fallatur.

¶ Incipit quodlibet decimum.

QUesitum est de deo angelo et ani
ma. De deo quesita sunt
tria. Primo de eius vnitate. Secundo de
eius iudicio. Tertio de eius sacramēto.

Articulus. I.

AD primū sic pcedif. Uif q vnitas ali
qd positiue dicat in diuinis:
t nō remotionē tñ sz opinionē magistri. Et pba
tio: n. nō constituif res aliq. Sed ex vnita
tibus cōstituif numerus q ē res q̄ sit ipse cōstitu
[illegible]. t vnitas nō dicif sm pusionē tantum. ¶ P. numerus
[illegible] distinctiones. Si q vnitas t numerus in diuinis nō dice
rent rē aliquā: nō eēt in diuinis realis distinctio: qđ est he
resis sabelliana. ¶ P. si vnitas t numerus in diuinis dicunf
solūmō remotiue: p vnitatē tñ nihil aliud videf remoueri
q numerus: nec per numerū aliud q vnitas: sequif q vtriq
illorum in diuinis dicaf sz negationē negationis. Sz negatio
negationis nō est nisi sm rōnē tñ. ergo vnitas t numerus nō
eēnt realiter in diuinis. Quod est inconueniens. t sic vnū
t numerus aliquid positiue dicunt in diuinis.

¶ Sed cōtra. Omne qđ pdicaf de aliq pdicaf de eo sz pōm
rōnes. Sz nō vnus in negatiōe cōsistit. Est. n. vnū qđ nō diui
dif sm pōs. q de deo pdicaf sm remotionem tñ. ¶ P. sm
phm in. 10. meth. (T. c. 9.) vnū t multa opponunf sic priua
tio t habitus. Priuatio aūt dr p remotionē tñ. ergo vnū qđ
inter predicta duo tenet locū priuationis dr per remotionem
tñ. ¶ P. vnū supra ens nō addit aliqđ sm rem: q: sic ens
nō esset vna per suam eēntiā: addit q aliqđ sm rōnē tantū.
Sed qđ est sm rōnē tñ vel est negatio vel relatio. Cum q
vnū supra ens nō addat aliquā relationem: q: ad aliquid
non dicitur: videtur q addat negationem.

Respondeo dicēdum q vnū qđ est pncipiū numeri de
necessitate aliqđ positiue dicit in eo
cui attribuif: q: cū ex vnitatibus numerus cōstituaf: nisi vni
tas rē aliq esset numerus rē esse nō posset. t sic nō posset
poni in aliquo genere tanq species. Si q vnū qđ cōuertif
cū ente sit idē qđ vnū qđ est pncipiū numeri: sic q ēt vnū
qđ cōuertif cū ente: aliqđ positiue superaddat enti. t h pce
dit Auicēna. vnū vlt q vnū qđ cōuertif cū ente addat supra
ens aliqđ qđ ad genus mēsure ptinet. Sz h nō pōt ē: q: cū
vnū qđ cōuertif cū ente de qualibet re dicaf: ipsū q ēt illa
res quā addit supra ens sit vna. t sic vel erit vna p aliquā
vnitatē additā. t ita erit pcessus in infinitū: vel erit vna p
eēntiā suam. qđ si est: standū est in primo. vt. s. ens ipm dicaf
vnū per eēntiā: nō p aliquā rem additā. Sic q intelligēdum
ē sm opinionē Aristotelis t cōmētatoris eius q vnū qđ
cōuertif cū ente nō superaddit enti rē aliquā. sz solū negatio
nē diuisionis. t sic hōi vnū ponit aliqđ indiuisū in suo intel
lectu includit ens: t dr remotiue q̄tum ad id qđ superaddit
enti. Unū vo qđ ē pncipiū numeri: qđ superaddit enti aliqđ
de genere mēsure. t sic numerus cuius est pncipiū: lacuniē
[illegible] cōditiones: q: talis numerus causaf ex
diuisione cōtinui. t hic numerus. Ex diuisione cōtinui causaf ē
sm arismetricē: t sm Auicenā. Nulla aūt pdictio pprie vel
corpalis pōt dici de deo aut de aliq substa spūali. Unde sm h
vnū t numerus q ptinent in genere q̄titatis nō dicunf de
deo t de aliqs substātijs incorporeis: sz solū vnū qđ cōuertif
cū ente: t multitudo ei opposita. t id vnitas in diuinis d
dr nisi remotiue q̄ntū ad id qđ superaddit enti q̄tum pōt
aliqđ sm q includit ens. Est enī vnū ens indiuisum.

Ad primum ergo dicendum q obiectio illa pro
cedit de vno quod est principium nu
meri. ¶ Ad secundum dicendum q obiectio illa pcedit
si nullo modo vnum t numerus aliquid ponerent reali
ter in diuinis. ponunt autem ens et rem distinctā vel in
distinctam quantum ad hoc q ens includitur in ratione
vnius: vt dictum est. ¶ Ad tertium dicendum q in ratio
ne multitudinis includitur negatio rei: sed in ratione vni
us negatio negationis t rei simul. quod sic patet. vnum
enim est quod non diuiditur. diuisio autem est que nega
tur per vnū quod conuertitur cū ente: q ppus aūt q sit talis
q in omni diuisione saluetur. hec autem est diuisio p af
firmationem t negationem. t ideo huius diuisionis nega
tio cōstituit rationem vnius. est enim vnum quod nō diuidi
tur tali diuisione q sic accipere hoc t non hoc. t sic vnum
inquātum negat affirmationem t negationem simul. est
negatio rei t negatiōis sil. pdicta vo diuisio icludif i alte
ritudo. t sic icludif ibi negatio rei: q: multa sūt q sic di
uidūf q eorum vnū n ē alterū.

Articulus. II.

AD secundū dicendū q̄ sicut dicit Aug. in libro de ciuitate dei. Duo sunt in celo iudicia de bonis et malis. Vnum quidem manifestum quod erit in die resurrectionis. Aliud occultum quod agitur in mentibus singulorum. Et hoc iudicium est duplex. Vnum quo quisque iudicat de se ipso. Et hoc est in vita presenti. Aliud quo iudicat de aliis. Et hoc erit in futura vita. Et quantum ad primum dicendum est quod in celo non erit iudicium de bonis et malis quantum ad hoc quod est in vita presenti. Sed quantum ad hoc quod est in vita futura. Et hoc quantum ad duo. Primo quantum ad hoc quod quilibet beatus iudicabit de se ipso. Secundo quantum ad hoc quod quilibet beatus iudicabit de alio. Et quantum ad primum dicendum est quod in celo erit iudicium de bonis et malis. Et hoc quantum ad duo. Primo quantum ad hoc quod quilibet beatus iudicabit de se ipso. Secundo quantum ad hoc quod quilibet beatus iudicabit de alio. Et quantum ad primum dicendum est quod in celo erit iudicium de bonis et malis. Et hoc quantum ad duo. Primo quantum ad hoc quod quilibet beatus iudicabit de se ipso. Secundo quantum ad hoc quod quilibet beatus iudicabit de alio.

Respondeo dicendum quod iudicium est ad retributionem premiorum vel penarum. Et sicut dictum est supra, in quaestione de resurrectione, duplex est iudicium Dei. Unum quo beatificat vel glorificat homines quos ad aliam hoc iudicium pertinet hoc ipsum agere. Aliud est iudicium quo punit malos vel punit eos. Et hoc iudicium erit post resurrectionem in fine temporis. Primo autem iudicium fiet in vita presenti. Et hoc quantum ad duo. Primo quantum ad hoc quod quilibet beatus iudicabit de se ipso. Secundo quantum ad hoc quod quilibet beatus iudicabit de alio. Et quantum ad primum dicendum est quod in celo erit iudicium de bonis et malis. Et hoc quantum ad duo. Primo quantum ad hoc quod quilibet beatus iudicabit de se ipso. Secundo quantum ad hoc quod quilibet beatus iudicabit de alio.

Ad primum dicendum quod ...

Ad secundum dicendum quod ...

Ad tertium dicendum quod ...

DEinde quaeritur de angelo utrum duratio angeli habeat esse post et ante. Et videtur quod non. In eo enim cuius duratio non habet esse post et ante, idem est esse et fuisse. Sed in duratione angeli non est esse post et ante. Ergo idem est esse et fuisse. Sed quod fuit, non potest non fuisse. Ergo duratio angeli non potest habere esse post et ante.

Respondeo dicendum quod ...

Ad primum dicendum quod ...

Ad secundum dicendum quod ...

DEinde quaeritur de alio. Et primo quaeritur de ente. Secundo de uno. Tertio de bono. Quarto de malo. Circa primum quaeritur quid est ens et de eius natura. Et de eius operatione. Circa primum quaeritur quid est ens et de eius natura. Et de eius operatione. Circa primum quaeritur quid est ens et de eius natura. Et de eius operatione.

Articulus. V.

AD primum dicendum quod ...

Respondeo dicendum quod ...

effectus in quib⁹ nō est ad oppositū: sed ad effectū in quib⁹ possibile ē oppositū. Ita modo possibile ē oppositū ē: ut ad ipsum possibile: sic materia possibilis ē ad formā. Et sicut ista pōtialitas de pōte ad esse: dicit minorē distantiā: ita in rebus pōtialib⁹ ⁊ ingenitis: ⁊ nō pōtialib⁹ sm̄ ⁊ in istis

quarum ⁊ q votū obligant. Dz q votū ꝓfessionis nō sit obligans ad obediēdū nisi ꝓ regulā. ꝙ ꝑ plenū obedire nō tenet ꝙ ꝑ hāc ꝑ regulā. ¶ P. Ber. dicit in li. de vitꝑ. nō tenet ꝙ ꝑ hāc ꝑ regulā. ¶ P. Ber. dicit in li. de vitꝑ. Tibi ꝓcipit indi certas vel ꝓ que non possibi bil, ꝓbibet omnia que ꝓcipit.

Respondeo dō ꝙ circa hoc partes fuerūt ortę: ⁊ partis ad motū vtrūlibet. Dz. n. reli giosū nō teneri ꝑ plato obedire in his ꝙ sunt ꝓ ordinē vel cōtra regulā vel ꝑ hāc ad ea in qb' ꝑ plato dispēsare nō cōuenit ad ordinē dicit. Ex eis in his ꝙ sunt artcta ꝙ regula obedire nō teneri. ꝑ hāc obedire sit obedientię ꝓfecte vt ꝙ dicit vel circa difficilia vel ea ꝙ sunt infra artcta. Alii dicūt ꝙ regule aut equalia regule sunt ꝙ ꝓ opinionē; ꝙ huiusmodi ꝓ obedire in his ē de necessitate obedientię. aliqa alia ꝙ nō ē de necessitate obedientię sed de ꝓfectione. Que ꝙd ꝙ opinionē ⁊ fi multū differe videant. ꝙ ad vo cem quidē ad rē pax vel nihil differre iudicant. nisi ad regulā ꝓtinere intelligēda sunt nō solum ea ꝙ sunt expresse in regula. sed etiā illa que quocūq modo ad regulā reducū tur. vnde cum ꝓmittit ad obligatā fraternę societatis ⁊ ad ꝓmissionē culpę: ad ꝙ duo fere alia bī indifferentia possūt reduci. Si vī aliq̄ fm ꝙ nullatenꝰ ad regulā reducū tur: nō esse veruz opinio ꝙ obedire in his non sit de necessitate obedientię sed de ꝓfectione vt Ber. manifeste dicit in li. de ꝓcepto ⁊ dispēsatiōib'; ⁊ B ibi ꝙ obedientia nō se extēdit vltra ꝓfectionē ⁊ regulā limitat.

Ad primū dō ꝙ votū ꝓmittit ꝓ ꝓpositū ꝓfessionis ꝓ gens' act' fm votū obedientię relpicit ꝓfessionē ꝓfessionis ꝓ ordinē ad id ꝙ tenentur. ¶ Ad 2ᵐ dō ꝙ laqueū ꝙd ad ꝓfectionē obedientię. ¶ Ad 3ᵐ dō ꝙ ꝓ votū obedientię suppantē religiosus plato suo ꝙd ad genera lē dispositionē vitę ꝓfectę nō ꝙd ad ꝓs act' particulares ordinarios sui plato obedire tenet ꝙd ad aliquos act' ꝓfectionis ꝙd ad gnālē disꝓnē vitę hui. Art. XI.

Ad tertiū dō ꝙ votū simplex

[illegible] quod dicit ibi glo. aug. Et multitudo nō est [illegible] Ista aut memoria debet mali [illegible] malum et vobis. ¶ Ergo [illegible]

Articulus. XVI.

Ad secundū sic proceditur. Videtur quod heretici redeuntes ad ecclesiā nō sint recipiendi [illegible] contra fidem q̄ ē ecclesie fundamentū. Et ideo in edificatione ecclesie nō debet [illegible] edificari q̄ nō debet ab ecclesia recipi.

¶ Sed contra [illegible] claudere gremium: sicut [illegible] Joh. 6.

Respondeo dicendū quod quilibet hac vita [illegible] [illegible] Hoc enim erit in dānatis post mortem. Et ideo quilibet in hac vita [illegible] liber relinquitur locus penitentie [illegible] vel in fide vel in moribus est ab ecclesia recipiendus ad penitē[illegible] [illegible] dicere ē heresis nouatianorum [illegible] ad dignitatē recipitur nisi cū aliquibus [illegible] dispe[illegible] [illegible] bonū pacis vel pro fructu [illegible] sperent.

Ad primum ergo dicendū quod quilibet fundamentū fidei nō [illegible] ab ecclesia recipi nō debet [illegible] [illegible] recipiendus est.

Articulus. XVII.

Deinde queritur de hoc quod pertinet ad gloriā [illegible] de visione dei in patria [illegible] intellectus creatus possit videre deum per essentiā. Et videtur quod nō. Intellectus ad intelligibile est aliq̄ proportio. Sed intellectus creati ad diuinā essentiam nulla est proportio cū distet in infinitū. ergo intellectus creatus diuinā essentiā videre nō potest. ¶ Preterea. plus distat spiritus increatus ab intellectu creato q̄ spiritus creatus a sensu. Sed sensus nō potest cognoscere spiritū creatum: ergo nec intellectus creatus spiritū increatum.

¶ Sed contra est Exo. 33. Super illud. Non videbit me homo et viuet dicit glo. Gregorii. Fuere nōnulli qui deū dicerēt etiā in illa regiōe dissimilitudinis in claritate sua cōspici [illegible] videri [illegible] minor inquisitione subtilitas fefellit. Neq; n. illi simplici et incommutabili essentie aliud est clari[illegible] aliud est [illegible] claritas: ipsa claritas nō est [illegible] ita essentia dei videbitur a beatis.

Respondeo dicendū quod necesse ē ponere diuinā essentiā videri a beatis. Beatitudo enim ē vltima perfectio rōnalis nature. nihil aūt est finalr perfectum nisi attingat ad suū principiū [illegible] modū suū. quod ideo dico [illegible] ad principiū quod est deus attingit aliqd dupliciter. Uno modo per similitudinē quod ē cōe ōi creature [illegible] de perfectione [illegible] diuina [illegible] Alio modo per operationē vt [illegible] [illegible] quod est [illegible] singularis [illegible] in vnitate [illegible] Dico aūt per operationē: [illegible] rōnalis creatura cognoscit et amat deū: [illegible] immediate facta ē a deo [illegible] beata eē nō poterit nisi immediate videat deū [illegible] absq; medio quod sit similitudo rei cognite sicut ipse visibilis in pupilla vel in speculo. non autem absq; medio quod est lumen [illegible] intellectū: quod ē lumē glorie de quo in ps. dicitur. In lumine tuo videbimus lumē. Hoc autem est per essentiā deum videre. Unde in hoc ponimus beatitudinem rationalis creature. quod deū per essentiā videat. sicut [illegible] posuerunt animas nostras fluere ab intelligentia agente: posuerunt vltimā felicitatem hominis in continuatione intellectus nostri ad ipsam.

Ad primum ergo dicendū quod proportio dupliciter dicitur. Uno modo proprie [illegible] importat quandam determinatam [illegible] Et sic proportio requiritur inter intellectū et intelligibile ad hoc quod sit cognitio [illegible] sicut [illegible] diuina essentia nunquam videbitur ab intellectu creato. Alio modo dicitur [illegible] [illegible] infinitū posset habere proportionē ad finitum [illegible] diuina [illegible] habeat ad ipsum et

talis proportio sufficit ad hoc quod intellectus noster videat diuinā essentiam attingēdo nō cōprehendendo. ¶ Ad secundū dicendū quod obiectio illa procedit de distantia [illegible] nature nō solum [illegible] rationem cognitionis. Nam spiritus creatus nō est sensibilis: sed spiritus increatus ē intelligibilis.

¶ Incipit quodlibet vndecimū. Articulus. I.

Quesitum fuit de deo: de angelis. et de hominibus. De deo vero quesitū fuit de immensitate ipsius. de cognitione eius et de predestinatione. Circa immensitatem vero dei quesitus fuit. vtrum solius dei sit proprium esse vbiq;. Et videbatur quod nō. Numerus enim est in rebus numeratis. Sed constat quod oēs partes vniuersi sunt numerate. ergo numerus ē in omnibus partibus vniuersi: et sic videtur quod sit vbiq;. Nō est ergo solius dei propriū eē vbiq;. ¶ Preterea. vniuersale ē et est vbiq; et semper. Sed vle nō ē hoc quod deus [illegible] nō est propriū solius dei eē vbiq; et semper. ¶ Preterea. substantia spiritualis excedit corporalē. Sed hoc quod est eē vbiq; pertinet ad substantiā corporalē [illegible] in corporalibus ē proprie assignare locus. ergo multo magis esse vbiq; pertinet ad substantias spirituales: et sic videtur quod nō sit solius dei proprium. ¶ Preterea. ad cōmendationē terreni regis pertinet quod possit gubernare in absentia sua regnū. Sed deus est cōmendabilior [illegible] [illegible] spectat sibi ad suā cōmendationē quod gubernet totū mundū vel aliquas partes in absentia sua per prouidentiam: [illegible] nō videtur quod sit dei propriū eē vbiq;. ¶ Preterea. constat quod quedā sunt deo esse propinq̄ et quedā remota: [illegible] magis sunt remota tanto magis sunt corruptibilia. Non aūt possent dici aliq̄ propinq̄ et aliq̄ remota si deus esset vbiq;. ergo videtur quod deus nō sit vbiq;. ¶ Preterea. dato quod tota machina mūdialis esset vnū corpus continuum constat quod illud corpus esset vbiq;. Non ergo est solius dei proprium esse vbiq;.

¶ Contra. Amb. probat spiritū sctm esse deū quia est vbiq;. Sed esse vbiq; nō esset solius dei propriū [illegible] nō valeret. ergo [illegible] valeat [illegible] sit solius dei propriū esse vbiq;.

Respondeo dicendū quod spiritualia dicuntur eē in loco [illegible] [illegible] magnitudinis [illegible] [illegible] rōnē virtutis cuiuslibet rei spiritualis [illegible] loco in quo est. virtus aūt dei ē infinita: [illegible] infinitas [illegible] Primo quia nō solū excedit creaturas [illegible] runt et erūt: sed etiā oēs que possunt ymaginari. Ergo deus [illegible] est in illis que sunt fuerunt et erūt. Sed et in illis [illegible] ymaginari est. [illegible] quia virtus dei [illegible] in oībus operatur: [illegible] propriū modū [illegible] eē vbiq; [illegible] deo competit. Aliis aūt rebus competit eē vbiq; [illegible] distinguitur modus quo deus ē vbiq; [illegible] quo alie res [illegible] modo competit esse vbiq;. Nā hoc dicuntur esse vbiq; [illegible] in his q̄ sunt et preterita sūt. deus aūt nō solū in his [illegible] in ymaginatis et in preteritis et futuris. ¶ Item alie res [illegible] vbiq; sicut in loco vno: [illegible] sicut in diuersis locis [illegible] vbiq; quia est in quolibet et in toto: quia eius virtus [illegible] solū in id quod ē cōe vniuerso [illegible] in id quod ē [illegible] rei particulari. Et ideo est in oībus. Sicut in vno loco [illegible] in pluribus quod ē proprie esse vbiq;. Unde cū hoc modo [illegible] sit vbiq; solius dei est propriū esse vbiq;.

Ad primum ergo dicendū quod numerus nō est in [illegible] bus numeratis sicut in loco: [illegible] accidēs in subiecto. Preterea. vnus numerus: licet sit in [illegible] numeratis sicut vnica essentia: nō tamē est in qualibet parte [illegible] nō quelibet pars numeratur eodē numero. [illegible] nō est omnino vnus: sed multitudo quedam. [illegible] est in rebus per virtutē suā. et in singulis operatur [illegible] ¶ Ad secundū dicendū quod vniuersale dicitur esse vbiq; et semper [illegible] per remotionē q̄ per positionē. Nō enim dicitur vbiq; [illegible] to quod sit in oī loco et in oī specie: [illegible] quia abstrahit ab his [illegible]

minant locum et ipsa determinatam [illegible] preterea [illegible] substantia. ¶ Ad quintū dicendū quod substantia spiritualis excedit corporalē excessu dignitatis [illegible] nō in virtute agēdi: immo videmus quod multe substantie spirituales [illegible] determinata corpora in quibus agūt sicut ala rōnalis corpus humanū. ¶ Ad quartū dicendū quod si rex nō est vbiq; per totū regnū ē ex defectu regis terreni propter circūscriptionem sue substantie. Deus aūt cum sit incircūscriptus est vbiq; et tamē si nō esset vbiq; [illegible] gubernaret oīa prouidentia sua. Unde in rege terreno nō esse presentem est ad defectum [illegible] gubernet in absentia ē ad cōmendationem: deus aūt et vbiq; est et oīa gubernat. ¶ Ad quintū dicendū quod hec distantia et propinquitas creaturarum ad deū nō est [illegible] locum [illegible] [illegible] similitudinē et dissimilitudinē. Nā illa q̄ magis assimilantur deo dicuntur eē sibi propinquiora. q̄ vero magis recedunt a similitudine ipsius dicuntur eē sibi remotiora. ¶ Ad sextū dicendū quod dato quod tota machina mūdialis esset vnū corpus continuū nō tamē propter hoc posset ymaginari quod esset vbiq;: sed in vno loco tantum quia totū illud in quo esset acciperetur pro vno loco: et sic nō attingeret quodlibet principaliter quod eē vbiq; cōplectitur in sua rōne.

Articulus. II.

Circa cognitionē vero dei querebatur vtrum deus cognoscat malū per bonum: et videtur quod nō. quia cognoscere vnū per aliud pertinet ad defectū cognitionis. sed in diuina cognitione nullus potest eē defectus: ergo videtur quod deus nō cognoscat malū per bonū. ¶ Preterea. cognoscere vnū per aliud est in cognoscēdo discurrere. Sed in diuina cognitione nō est discursus. [illegible] cognoscere malū per bonū sit cognoscere vnū per aliud videtur quod deus nō cognoscat malū per bonū. ¶ Preterea. quicquid deus cognoscit cognoscit per essentiā suā. Sed malū nec ē effectus diuine essentie neq; ē ei oppositū: vt dicit aug. ergo videtur quod deus nō cognoscat malū per bonum. ¶ Preterea. philosophus dicit in 3. de ala. (T. c. 20.) [illegible] intellectus qui semper est in actu nō cognoscit priuationē. Sed intellectus diuinus ē semper in actu. ergo [illegible] ¶ Preterea. oē quod cognoscitur cognoscitur per aliquā similitudinē in ipso cognoscente existentē. Sed malū nō habet aliquā similitudinē in deo: ergo deus nō cognoscit malū per aliquod bonum quod in eo existat.

¶ Contra est quod Augustinus dicit quod malum cognoscitur per quod ab ipso bono discedat.

Respondeo dicendū quod propria cognitio vniuscuiusq; rei est per quod cognoscitur per propriā rōnem. In cognoscibilibus aūt quedam sunt que habēt rōnē propriam absolutā vt homo et lapis: quorum propria rō nō depēdet ex alio. Quedā vero sunt q̄ nō habēt propriā rōnē absolutā: [illegible] ex alio depēdētē sicut est in relatiuis: et priuatiuis et in negatiuis: quorum rō depēdet ex ordine quē habēt ad alia. nā rō cecitatis nō est absoluta: sed depēdens in quantū habet ordinē ad visum cuius ē priuatio. Cum ergo deus oīa cognoscat per proprias rōnes. dico quod illa quorum rō est absoluta cognoscit absolute: et nō per aliquid aliud. Illa vero quorum rō ē depēdens et in ordine ad alia cognoscit per ordinē ad illa ex quibus dependent. Cum ergo rō mali nō sit absoluta: sed depēdens in quantū [illegible] discordat a bono creato. cognoscit malum per ordinem ad bonum: per quod scilicet discordat ab ipso bono.

Ad primum ergo dicendū quod in illis q̄ habēt rōnē absolutas ē ad defectū cognitionis cognoscere vnū per aliud: sed nō in illis quorum rō ē ad aliud. vt dictū est. ¶ Ad secundū dicendū quod cognitio discursiua ē cognoscere vnū cognitum per aliud cognitū absolute. Sed cognoscere vnū incognitū per aliud cognitū ad quod ordinatur nō ē discurrere cognoscēdo: et hoc modo cognoscit malū. ¶ Ad tertiū dicendū quod licet malum nō sit oppositū diuine essentie: tamē est oppositū effectui diuine essentie. nā bonū increatū nō habet malū oppositū: sed bonis effectibus causatis a bono increato opponitur malū [illegible] discordat ab his effectibus cognoscit. ¶ Ad quartū dicendū quod [illegible] in illo intellectu [illegible] cognoscit per [illegible]

species suas: et iste modus cognoscēdi nō est in deo qui cognoscit omnia per essentiam suam. ¶ Ad quintū dicendū quod licet malum nō habeat aliquam similitudinem in deo: [illegible] oppositum mali. s. bonū creatum habet similitudinē in deo: sicut in causa sua: et ita bonum cognoscitur per seipsum. malum vero per bonum.

Articulus. III.

Circa predestinationē querebatur vtrum predestinatio imponat necessitatem. Et videbatur quod sic. Constat n. quod predestinatus [illegible] saluatur. Sed hoc nō ē nisi necessitatem [illegible] predestinatū saluari. videtur ergo quod predestinatio necessitatem imponat. ¶ Preterea. ad Ro. 9. dicit apls. Nō est volentis neq; currentis: sed miserētis dei. ergo videtur quod [illegible] est de salute sit ex sola predestinatione diuina et ex nullo alio. Et sic videtur necessitatem imponere.

¶ Contra aug. dicit. Qui creauit te sine te nō iustificabit te sine te.

Respondeo dicendū quod predestinatio certitudinem habet: et tamē necessitatē nō imponit. In predestinatione enim tria sunt cōsideranda: quorum duo presupponit ipsa predestinatio. s. prescientiam dei et dilectionem. i. voluntatem qua vult predestinatū saluare: tertiū ē ipsa predestinatio: que nihil aliud ē q̄ directio in finem: quem vult deus rei diligere. Debet aūt hoc triū certitudinē habere et tamē necessitatē nō imponit. Et quod prescientia diuina certitudinē habeat patet. Deus n. cognoscit res nobiliori modo q̄ nos cognoscimus. Nā cognitio nostra est in preterito [illegible] noster respicit res secundum rōnes temporis. s. presentia preterita et futura. vnde cognoscit preterita vt preterita. presentia vt presentia. futura vt futura et contingentialiter. Cognitio vero diuina ē supra tempus et mēsuratur eternitate sola: et ideo nō cognoscit put sūt in tēpore: sed put sunt in eternitate. s. put sunt presentia [illegible] contingentia. vnde oīa cognoscit tanq̄ presentia in sua presentialitate. Cum ergo etiā intellectus noster certitudinaliter cognoscat presentia multo magis deus oīa sibi presentia certitudinaliter cognoscit: quo nulla necessitas rebus contingentibus inducitur. sicut videmus quod aliquis existens in loco eminenti videt certitudinaliter ordinē venientiū aliquorum et tamē [illegible] alius in plano existens videt [illegible] nisi q̄ sunt sibi presentia: et ab hoc nulla necessitas imponitur. Nā hoc nō est nisi ex hoc quod in alto existens intuetur oīa vt presentia que existenti in plano sunt preterita. s. illa que retro sunt. presentia illa scilicet que sunt iuxta se: et futura illa scilicet que anteriora sunt. Cum autem voluntas diuina certitudinem habeat: et tamen necessitatē nō imponat: sic patet. Voluntas enim dei est efficax et perfecta causa omnium rerum: quia omnia quecunq; voluit dominus fecit. Cuius perfectio et efficacia apparet ex hoc quod non solum mouet et causat res: sed etiam dat eis talem modum causandi. in quantum cuilibet rei determinatum modum constituit: quo suo effectus produceret. Unde quia ipse voluit quedam esse in vniuerso necessaria: et quedam contingentia: constituit quasdam causas: quibus cōmisit vt contingenter causarent: et quasdam quibus cōmisit vt necessario causarent effectus. Unde voluit [illegible] vel illum effectum nō solum esse: sed etiam tali modo esse: scilicet vel contingenter vel necessario. sicut quod voluit petrum non solum currere: sed etiam contingenter currere: et similiter voluit illum vel illum hominē saluare: sed eo modo: vt arbitrij libertatem non perderet: et sic quod Petrus vel Martinus saluetur: habet duas causas. vnam. s. voluntatem diuinam: et hec habet certitudinem. Aliam liberum arbitrium et hec habet contingentiam. Et sic est in aliquibus rebus: quia si sunt contingentia prouenit eis ex causa prima. Et vero sunt certa et necessaria: prouenit eis ex causa prima. Unde prima causa rerum. s. diuina voluntas etiam de contingentibus certitudinem habet: ex qua quidem certitudine nō imponitur ipsis rebus aliqua necessitas: quia nō solum

vult eo esse. Sed tali nō esse ē necessariū vel ꝓ ingenter. vt dicit. Et ꝙ ꝑdestinatio certissime habeat ꝛ necessitatē nō impedit ipā. Manet.n. vel currit vel ꝓcedit. nō impedit ipā ꝙ ē ista ꝑdestinatio est sine ꝓuisorio ꝙ ē ista ꝑdestinatio est sine causa. a deo cōstituta. Constat aūt ꝙ ꝑdestinatio certissime habeat ꝛ nō impedit ipā. Quia ꝓuisorium

[illegible] Cōfirmatio [illegible] in locū impōnis manuū. [illegible] Philippus [illegible] in Samaria [illegible] quod Samaria recepit vbū dei [illegible] Petrū et Iohēm [illegible] [illegible] sacerdotes [illegible] cōfirmationis [illegible] neq3 nullus pōt cōferre hoc sacramētū nisi solus eps.

Ad primū [illegible] sacerdos [illegible] cōferre [illegible] Nec [illegible] ad [illegible] plato. [illegible] Ad 3m [illegible] sacramētū baptismi est maxime necessariū [illegible] Cōfirmatio vero qr nō est adeo necessaria [illegible] malis [illegible] reseruantur solis epis.

Circa sacramētū eucharistie questia sunt duo. Primo de illis qui excludunt a cōsecratione ppter fornicationē. Secūdo de illis qui excludunt a participatione sacri p excōmunicationē.

Articulus. VIII.

Ad primū [illegible] aliqs possit audire missam sacerdotis fornicarij qr peccet mortaliter. vel qr nō possit audire sine petō mortali. Ecclesia enim precepit sub anathemate qr nullus audiat missam a fornicario sacerdote. Sz facere [illegible] mandatū est peccatū mortale [illegible]

Cōtra est qr in multis locis per mundum sustinetur.

Respōdeo dicēdū qr circa hoc est cōsiderādū qr aliquid [illegible] [illegible]

Ad illud [illegible] [illegible]

Articulus. IX.

Circa [illegible] [illegible]

Cōtra est qr nos videmus multos [illegible] boc fa

[illegible] Respōdeo dicēdū qr [illegible] [illegible]

Ad primū [illegible] [illegible]

Circa sacramentum matrimonij questia sunt duo. Primo de maleficiatis. Secundo de frigidis. Articulus. X.

Ad primū [illegible] matrimonium. [illegible]

Cōtra. Maior est potestas demonis qz hominis. Sed hō pōt matrimonium impedire. ergo et demones.

Respōdeo dicēdū qr matrimonium est quasi quedā [illegible] [illegible]

Ad primū [illegible] [illegible] magis forte. [illegible]

[illegible] matrimonium nihil prohibet per ipsum matrimonium impediri.

Articulus. XI.

Circa [illegible] frigiditas impediat matrimoniū. vel qr non. qr senes [illegible] frigidi et tn contrahūt matrimoniū.

In cōtrariū est qr nullus obligat se ad impossibile. [illegible] frigidis carnaliter alicui copulari. ergo si ad hoc obligant se pactū hz nullū erit.

Rūdeo [illegible] [illegible]

Ad primū [illegible] senes sūt frigidi nō quidē ad actū generationis [illegible] matrimonium [illegible]

Circa cōuersatiōes vo humane vite questia sunt [illegible] Per cōparationē vo ad proximū questiū est de correctione fraterna. circa quā duo questia sunt.

Articulus. XII.

Primo vtrū debeat aliqs in publico vel in priuato corrigere proximū [illegible] Mat. 18. Si peccauerit in te frater tuus. vade et corripe eū inter te et ipsū solū. [illegible]

Cōtra. [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

Articulus. XIII.

Secūdo [illegible] [illegible]

Cōtra est. [illegible] [illegible]

[illegible] referatur non videt esse peccatum mortale.

Respondeo dicēdū qr [illegible] de correctiōe fraterna [illegible] [illegible]

Ad primū [illegible] [illegible] mortaliter.

Incipit quodlibet duodecimum.

Quesitum est de rebus [illegible] et de rebus humanis. Circa [illegible] de deo de angelis et de celo. Circa [illegible] [illegible] ad suam potentiam: quartum ad eius predestinationem. Articulus. I.

Circa [illegible] [illegible]

Contra Aug. dicit. In diuinis [illegible] esse.

[illegible] [illegible]

C Ad .ij. dicendū q̄ ille sapiēs fuit ydeā ... C Ad .iij. dicendū q̄ ... C Ad .iiij. dicendū q̄ ...

Deinde vtrum deus possit facere aliquid ... Articulus. II.

Ad primū dicendū q̄ ... C Ad .ij. dicendū q̄ ... C Ad .iij. dicendū q̄ ...

Deinde vtrum aliquid ... Articulus. III.

Deinde vtrum ... C Ad primum ergo dicendum ... C Ad secundum dicendum ... C Ad tertium dicendum ...

Respondeo dicendum quod ... Ad primum ergo dicendum ...

Deinde vtrum ... C Ad primum ergo dicendum ... C Ad secundum dicendum ... C Ad tertium dicendum ... C Ad quartum dicendum ...

Secundo ... C Ad primum ergo dicendum ... C Ad secundum dicendum ... C Ad tertium dicendum ...

Deinde vtrum ... C Ad primum ergo dicendum ... C Ad secundum dicendum ... C Ad tertium dicendum ...

Secundo ... C Ad primum ergo dicendum ... C Ad secundum dicendum ... C Ad tertium dicendum ...

Deinde vtrum ... C Ad primum ergo dicendum ... C Ad secundum dicendum ... C Ad tertium dicendum ...

Secundo ... C Ad primum ergo dicendum ... C Ad secundum dicendum ... C Ad tertium dicendum ...

Deinde vtrum ... C Ad primum ergo dicendum ... C Ad secundum dicendum ... C Ad tertium dicendum ...

Secundo ... C Ad primum ergo dicendum ... C Ad secundum dicendum ... C Ad tertium dicendum ...

Deinde vtrum ... C Ad primum ergo dicendum ... C Ad secundum dicendum ... C Ad tertium dicendum ...

Secundo ... C Ad primum ergo dicendum ... C Ad secundum dicendum ... C Ad tertium dicendum ...

Deinde vtrum ... C Ad primum ergo dicendum ... C Ad secundum dicendum ... C Ad tertium dicendum ...

Secundo ... C Ad primum ergo dicendum ... C Ad secundum dicendum ... C Ad tertium dicendum ...

Deinde q̄stū ē de hoc q̄stū ad q̄tum. Et circa h̄ q̄ritur tria. p̄o de tactu. 2° de effectu. 3° de tactus gre. 2°o de effectu sacrō. 3°o vñ sit ex tactu gre. 2°o de effectu sacrō. 3°o vñ sit ex tactu gre. Dē primo de tactu. Ar. XV.

Ad primū dr̄ q̄ aqua dēat vtute ad emūdationē. i. vtp̄ ppria vtute mundet vel virtute cōcomitante.

C Ad 1os dr̄ q̄ duplex ē op'o i hoc: nō solū ad q̄ sit vt' ad effectū sacrō. Quia. n. dicit q̄ tacta nō bibit vtutē vt' ad effectū sacrō. Quia. n. dicit q̄ tacta nō bibit vtutē vt' vis agendi i alia: nō ē it' vtus vtus nō mutat̄ facit ibi effectū: i dicit ex hoc Aug. sit aliqs ritus q̄ tacti tur aliq̄ de pbēda q̄ antiq. dñs nō ē ca pbēde: 15 signū. Et p̄ nō ē ista vtus: q̄ tic nō ē it' aliq̄ progressus tacto p̄ nouā legē ad veterē q̄ ē it' vtus' cōsistēs fidei credētiā i ppa veturā iustificādā. C Et nō dr̄ q̄ tacta bēa i se vtutē ista significādi: t ad alios effect' ad q̄s ordinant: nō solū q̄ sint signa. vñ Aug. Quē ē tā vanū aq̄ vt cōp'hēdat: t cor ablōat Scēdū nō q̄ duplex ē it' i. ppa: t illa. tic ps in terra: tic tacta bēt vtutē illā ad q̄ualē effectū: q̄ cū tacta adhibēt cū intentiōe dīna efficit hūc effectū: t B ē inconueniēs: q̄ vbi q̄ ois tacta vtutē bēt: hūt carnē t sanguē vel: tic sit caro tpi hūt vtutē illā ad faciēdū miracula pp̄ 2°° ad vbi tacta tacta q̄ dīna 2°° ad ppm crucifixū t passi. Ar. XVI

Deinde q̄stū ē de pola. Et p̄ vtp̄ ē hōs cura aliq̄ possit abstinere / sono 2ber'. C Ad 1os dr̄ q̄ alt ē i sacrō pnie: t alt in gbus ē aliqs tactus. Nā in gbus ē q̄ bz ordinē pōe ex B ipō inducere effectū tacti / oi cāa. Lin illō in gb' q̄ est effect' tactoz ē res ex ipō ē tactz. vñ sacerdos ōgradatus t ecclesiast' is percutiā 2lecret t baptizat: t illi ep̄a cō secrat: q̄ offert caracterē. In pnia āt nō iguim̄ caracter nec effect' nisi iustificatio penitentie: q̄b non pōt fieri nisi per contritionē indicatiuā. Tō bōs aūt cura aliqs non bz

Respōdeo dr̄ q̄ hec ē q̄ō ppōsita inuenib' dissolubilē ā Scōtra. Sciēdū q̄ q̄ si diceret' ista q̄uo: p̄s sc. l. vinū regē t mulierē. t vtutē: nō sūt 2pabilia: q̄ nō sūt vni' genī. si diceret' p 2pabilēs ad aliq̄ effectū: occurrit in vnū: t sic pōt cōpari. Dic ā ē effect' in q̄ nichil: t pōt esse immutatio cordis bōni. Oū ē iter illa magis inuter eos bola videdū ē. C Sciēdū ē q̄ q̄ in mutatiōe bola q̄dā ē corpalē: t aliū ē alale: t B ē duplex: sensibile t intelligibile. Intelligibile ē t ē duplex. I. practicū q̄ speculatiuū. Inter ea aūt q̄ ḡnēt ad imutātia nāle p̄m dispōnē corpis bz excellētia vinū: q̄b fal ḡnaliēta log. Inter ea q̄ ḡnāt ad imutādā appetitū sensitiuū: excellēt' est delectatio: t p̄cipue circa venerea: t sic mulier ē fortior. Itē in practicis t in reb' būanis q̄ pōt B facere: maximā pātē bz rex. In speculatiuis sūma t potētissimū est vitus: nūc aūt vires corpales subjacent vinō' alalib': vires alales intellectuales: t intellectuales practice speculatiue: t iō simplr veritas dignior ē t excellētior t fortior. Ar. XXII.

Secūdo dr̄ q̄ vtp̄ accopiēs doctrinā alicui' experimēti sub iuramēto nō cōscandū: teneat̄ tuare iuramē': t vt' q̄ sic. q̄ sic obligat' nō bz facere aliq̄d q̄b ygat i detrimētū illi' q̄ oedit vel q̄ docuit: Baut cēt si aliqs cōcaret. q̄ tc. C P. cōcare tale exp̄mētū nō tenet ex pte salutis eterne alicui. Cū q̄ nō teneāt alteri cōcare nō bz sic obligat' cōcare. C Contra. Non cōcare salubre remediū sue q̄cūq̄ bonū est 3 charitatē. ergo tc.

Rñdeo dr̄ q̄ B simplr ē alr in casu: simplr loquēdo nō tenet: bz male fecit iurādo: iuramentū eni si solū amient vis q̄ iurame' ē illicitū: bz ēt q̄ si iurādo peiorat: q̄ iuramētū obligās bz bñe iudiciū iustitie t vita cē: bz t si uro q̄q̄ aliq̄d q̄b licz mihi fācere: puta nō ire ad ecclīaz: nō licet mihi intrare: q̄ bz sit mihi licitū. p aliq̄ tpe nō facere vl' oimittere bz bonū q̄b ē ad ecclīaz ire: nō tñ licet mihi iuramētū interponere: t aliqz obtūmare ad aliq̄d bonū nō faciēdūq̄: B ē facere 2 spūsch: t iō iuramētū 3 oē id q̄b ē de gñe bonoz ē illicitū: t nō ē p̄sādū: tñ in casu p̄dē tenet: puta si ille vel ali' sufficiēs medic' pbo ēt t parat' ēet curare t vtī illo exp̄imēto i saluē cogalē alio

(rum. C Et sic p̄s solo ad obiecta.

Deinde q̄stū est de virtutib' moralib'. Et p̄mo de virtutibus 8m se. Scōo specialiter de quodaz actu iustitie. I. de restitutione. Articulus. XXIII.

Ad primū dr̄ q̄stū ē vtp̄ vtutes morales sint cōcepe. Et vī q̄ non: q̄ ag̃ntur ex actib' q̄ fūt diuīs t vltiori. q̄ōt acquiri vna vtus sine alia. C Pauc. vñ. nihil 3 oi nimā sniaz dr̄ q̄ oē q̄ bz vnā nō bz oēs. C P. vtutes ba

Respondeo (bent ex p̄mutudie q̄ regrit tpo. dr̄ 8m oēs icōs q̄ sic: bz loquēdo de vtutib' i cōi cupleṗ rō assignata diuersis. p̄s q̄ diuersimo de loco sūt de vtutib', vtutes. n. cardinales cupliṗ accipiūtur ab aliq̄b'. Quidā. n. dicūt vtutes ee q̄stā modos gñales q̄ regrunt in oi vtute: pura q̄ fortitudo ē q̄dā firmitas animi q̄ p̄uocāq̄ reb': tpantia ē moderātia ai in oib' reb': t sic de aliis. Et p̄s illos nōcle ē q̄ vtutes sint cōcepe. q̄ isti modi gñales regrunt in oi vtute: t si aliq̄s bz defuerit nō ē vtus aliq̄: q̄ si q̄ntia recrudinē nō bēat q̄ ē iustitia: vel nō bēat animi firmitatē q̄ est fortitudo: t sic de aliis: nō ē vir': t hūc modū Aug. ponit. 3. de tri. t magē in. 4. huiz. Aliq̄ aūt accipiūt distinctione bazi vtutū p̄s dicer mistas mālē sic Arist. t peripatetici. vel prudētia 8m p̄s nō ē recta rō oib' p̄s solū in agibilib'. sīc iustitia nō dr̄ rectitudinē ai circa 2ing sitionē alioz cārū: p̄s tñ circa 2mutatiōes t distributiōes t actiōes hūanas q̄ sūt ad alios. Et titudo ēt dr̄ firmitatē ai nō circa alias circa ea in q̄b' est difficillimū aliqz fortē dr̄. Circa pcula q̄ sūt in bellis. perātia vo ē circa ea in q̄b' difficillimū ē aliam moderare. Circa delectatiōes gulē t tactē. q̄ si magis delectabile nō in gbusq̄ aliqs 2cupisc: entia. sīc scie vel pcomie: t sic de loquēdo de vtutib' vtutes morales sūt 2nexe: non cōne p̄dīa nō accipiūt 8m p̄dīam ex gre prudētie: q̄ nulla vtus pōt bēi sine prudētia: t ipsole est bē prudētia sine vtutib' moralib' &c nō ē q̄ prudētia nihil aliud ē q̄ recta nō agibilis. Impole est aūt rectā rōnē bē circa aliq̄d nisi ex recta ratiōe circa p̄'. p̄' āt agibilis sūt fines vtutū: t circa fines vtutū nullus bī se bz nisi q̄ bīnā illi' vtutis: t sic nulle ē q̄ prudētia bēat secū alias vtutes morales. sīc alie non pōt bēi sine prudēria. p̄ōr. n. aliqs bē ḡlantabez nīsi ad actū alic' vtutis sine prudētia: q̄uo bz maioz ḡlinatōis finē bīnu ventie: tāto pei' ēt p̄s ipugnare pōt sine prudētia: sīc ps de illo q̄ bz fortitudinē nāle sine discretiōe t prudētia. Et iō dicit Greg. Cetere vtutes nisi ea q̄ agit prudēter agūt &c. Est t alia nō 2nexio in vtutib' gratuitis q̄ charitatē in q̄ 2nectunt: q̄ q̄ bz charitatez bz oēs vtutes gratuitē in q̄ 2nectunt: q̄ q̄ bz charitatez bz oēs vtutes gratuitas. (tuitas. t sīc q̄ bz vnā bz charitatē.

Ad primū q̄ dr̄ q̄ act' nō sūt diuīs p̄s vtutem q̄ nō pōt ee act' tpantie sine actu fortitudīs: nec fortitudīs nisi cū actu tpantie &c. C Ad 2um dr̄ q̄ B dr̄ q̄ nō pbat̄ q̄ auctor ē bibie. C Ad 3um dr̄ q̄ nō dr̄ moralēs a 2nexio sed amore: t dato q̄ indigēāt cōpositamen nō habebit (virtutem nisi sit prudens.

Deinde q̄stū ē de restōne: q̄ ē act' iustitie. Et circa B q̄stā sūt tria. p̄o de illis q̄ p̄ res sunt ex cuitates. 2° de eo q̄ mala fide de longo tpe p̄cripsit. 3°o de eo qui alienū con (sumpsit. Articulus. XXIIII.

Circa p̄m dr̄ vtp̄ expulsi pp̄ pcm possint expetere bona sua ab illis q̄ sūt in cuitate manēres. Et vī q̄ nō. q̄ milti de bis q̄ fī i cuitate culpā nō bueriūt ad eop expulsionē: t sic punirent alīq̄ p culpa alteri'. C P. expulsi fuerūt 3 pīē ecclie: t sic iuste bellauz. q̄ actio ē 3 eos: t sic dāna eis nō sūt restituēda. C P. p̄m cū manāt eodo ciuitatis nō remanet ea dē cuitas: bz cū manāt dīuīs 2 principat' mutat ordē: sic nō ē eadē cuitas. q̄ expulsi nō ptinēt animo do ad cuitatē q̄ prius erat. q̄ nō teneāt eis ad restōnē.

C Contra. q̄ spoliat̄ a rapiore pōt repetere t accipe ea que

Rñdeo (sunt sibi ablata. ergo t illi expulsi. dr̄ q̄ aut sūt expulsi iuste. Lpp eop culpaz: t sic nō pōt repetere amissa aut iuste. I. sine culpa t sine debito ordīe iuste: t sic pōt repetere. Si āt bēt sapiotē dēbēt p sapiotē petere sibi restitui: si āt bēt sapiotē ipunet pōt

Ad primū q̄ dr̄ q̄ nō pōnt sic (si pōt recupare. aliqs p pcō alteri' bz p suo: q̄ maiozes oia faciāt auctare t fauoze pplis: sic ppō in fauōdo maioreb' fuit in culpa. C P. illō intelligit de pena ḡlanti nulli' punit sine ppa culpa: nō de corpali q̄ frequēter vn' p alio punit. C Ad 2um dr̄ q̄ in ḡnū nulle agūt sūt p ecclīa. sīnū iuste 3 ecclīā. C Ad 3um dr̄ q̄ si sūt cedē pīone mālēsū ē q̄ tenēt. vbi. Alie eio si tenēt. Ar. XXV.

Secundo dr̄ q̄ bz vrū sit mala fide picripsit: teneat̄ ad restōnē: t vī q̄ nō. q̄ lex dicit q̄ q̄ ēt mala fide picribit aegrit vsūā. C 3 cre. dr̄ q̄ tenēt nec aegrit

Respōdeo dr̄ q̄ circa B ē 3nctas iur' ciuil (cōiū. t canōicaz: p̄s una esse tal' picripcō temp: 8m iura canonicā t alia picudere nō pōt: t nō bn' 3nctatio ēst: q̄ aliud ēst finis q̄d̄ inēdit ciuil legislator. Lpecē sua

¶ Incipit [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] de angelis. A

Utrum angelus sit in loco per operationem vel quolibet primo articulo. 4.
Utrum angelus transeat ab extremo ad extremum per medium. quolibet primo ar. 5.
Utrum angelus componatur substantialiter ex essentia et esse. q.2.ar. 4.
Utrum in angelo sit idem suppositum et natura. q.2.ar. 4.
Utrum angelus sit causa anime rationalis. q.3.ar. 6.
Utrum angelus possit influere in animam rationalem. q.3.ar. 7.
Utrum quicquid agit angelus agat per imperium voluntatis. q.6.ar. 2.
Utrum angelus possit esse in corpore celi empyrei. q.6.ar. 3.
Utrum intellectus angelicus possit intelligere singularia. q.7.ar. 3.
Utrum in angelis sit compositio accidentis et subiecti. q.7.ar. 7.
Utrum angelus sit compositus ex materia et forma. q.9.ar. 6.
Utrum angelus possit cognoscere sibi res in esse et in propria natura. q.9.ar. 7.
Utrum angelus meruerit suam beatitudinem. q.9.ar. 8.
Utrum angelus moveatur in instanti. q.9.ar. 9.
Utrum angelus possit imprimere vel aliquid facere in corpora inferiora. q.9.ar. 10.
Utrum duratio angeli habeat prius et posterius. q.10.ar. 4.
Utrum motus angeli sit in instanti. q.11.ar. 4.
Utrum esse angeli sit accidentale. q.12.ar. 6.

¶ Questiones de anima.
Utrum per adventum anime excludantur omnes forme que prius erant. q.1.ar. 6.
Utrum anima a corpore separata possit pati ab igne corporeo. q.2.ar. 13.
Utrum anima sit composita ex materia et forma. q.3.ar. 20.
Utrum anima separata a corpore cognoscat aliam animam hominis quem in hac vita cognovit. q.3.ar. 21.
Utrum anima separata a corpore possit naturaliter pati ab igne corporeo. q.3.ar. 23.
Utrum anima accipiat species [illegible] cognoscitiva [illegible]. q.8.ar. 3.
Utrum anima vegetabilis et sensibilis educatur in esse per creationem. q.9.ar. 11.
Utrum anima sit sui potentia. q.10.ar. 5.
Utrum anima rationalis sit corruptibilis. q.10.ar. 6.
Utrum anima angeli intelligat [illegible]. 7.
Utrum anima separata accidentia sensibilia [illegible] possit. q.10.ar. 8.
Utrum sint eiusdem speciei anima sensitiva et intellectiva. q.11.ar. 5.
Utrum celum sit animatum. q.12.ar. 9.
Utrum anima efficiat corpus immediate vel mediante corporeitate. q.12.ar. 10.
Utrum anima sit ex traduce. q.12.ar. 31.
Utrum intellectus humanus cognoscat singularia. q.12.ar. 12.
Utrum habitus scientie acquisite remaneat post hanc vitam. q.12.ar. 13.
Utrum arcus nubium sit signum diluvii non futuri. q.3.ar. 30.
Utrum aque sint super celos. q.4.ar. 3.
Utrum mulier accusata in adulterio teneatur in iudicio peccatum suum confiteri. q.5.ar. 16.
Utrum alimentum convertatur in veritatem humane nature. q.8.ar. 5.
Utrum beatus Matheus fuit vocatus statim de theloneo ad statum apostolatus et perfectionis. q.5.ar. 21.

¶ Questiones de beatitudine. B
Utrum beatitudo sanctorum plus consistat in intellectu quam in affectu vel econverso. q.8.ar. 19.
Utrum beati in gloria per suas [illegible] ferantur ad contemplandum Christi divinitatem quam eius humanitatem. q.8.ar. 20.
Utrum omnes sancti qui sunt per ecclesiam canonizati sint in gloria vel aliqui eorum sint in inferno. q.9.ar. 16.
Utrum intellectus creatus possit divinam essentiam immediate videre. q.7.ar. 1.
Utrum aliquis intellectus creatus possit videre deum per essentiam. q.10.ar. 17.

¶ De beneficiis et prebendis ecclesiasticis.
Utrum prelatus ecclesie possit ecclesie curam committere suo consanguineo quamvis idoneo postposito meliori. q.4.ar. 15.
Utrum prelatus qui dat beneficium ecclesiasticum alicui suo consanguineo vel amico ut alii eius amici exaltentur symoniam committat. q.5.ar. 23.
Utrum episcopus peccet dans beneficium bono si pretermittat meliorem. q.6.ar. 9.
Utrum ille qui habet plures prebendas peccet ex hoc ipso quod opiniones magistrorum sint in contrarium. q.8.ar. 13.
Utrum habere plures prebendas sine cura animarum absque dispensatione sit peccatum mortale. q.9.ar. 15.
Utrum melius faciat qui consentit electioni canonice de se facte quam qui eam recusat. q.5.ar. 22.
Utrum necesse sit semper eligere meliorem. q.8.ar. 6.

¶ De bigamia.
Utrum papa possit dispensare in bigamia. q.4.ar. 13.

¶ De charitate. C
Utrum habens charitatem eam cognoscat per ipsam. q.8.ar. 4.
Utrum charitas secundum suam essentiam augeatur. q.9.ar. 13.

¶ De celo empyreo.
Utrum celum empyreum habeat influentiam super alia corpora. q.6.ar. 19.

¶ De conscientia.
Utrum conscientia erronea liget ad peccatum. q.3.ar. 27.

¶ De corpore glorioso.
Utrum corpus gloriosum naturaliter possit esse cum alio corpore non glorioso in eodem loco. q.1.ar. 21.
Utrum hoc fieri possit miraculose. q.1.ar. 22.
Utrum corpus resurgat idem numero. q.11.ar. 6.

¶ De cruce signatis.
Utrum cruce signatus qui moritur antequam iter arripiat habeat plenam indulgentiam peccatorum. q.2.ar. 16.
Utrum vir possit accipere crucem ad transfretandum ultra mare nolente uxore si de eius continentia timeatur. q.4.ar. 21.
Utrum melius moriatur cruce signatus qui moritur in via eundi ultra mare quam ille qui moritur redeundo. q.5.ar. 14.

¶ De correctione.
Utrum debeat aliquis in publico vel in privato corrigere proximum vel fratrem suum. q.11.ar. 12.
Utrum si aliquis sciat peccatum proximi peccet mortaliter referendo illud suo prelato. q.11.ar. 13.

¶ De damnatis. D
Utrum damnati in inferno gaudeant et delectentur de penis inimicorum suorum quos secum vident in inferno puniri. q.3.ar. 24.
Utrum corpora damnatorum erunt incorruptibilia. q.7.ar. 9.
Utrum corpora damnatorum resurgent cum deformitatibus. q.7.ar. 11.
Utrum corpora damnatorum puniantur vermibus et fletu corporali. q.7.ar. [illegible]
Utrum damnati post diem iudicii videant gloriam sanctorum. q.8.ar. 16.
Utrum damnati vellent se non esse [illegible] esse damnatos. q.8.ar. 17.
Utrum in damnatis sit sola pena ignis vel etiam pena aque. q.8.ar. 18.

¶ De decimis.
Utrum propter consuetudinem aliqui obligentur a iure reddendi decimas. q.2.art. 8.
Utrum pauper teneatur decimas solvere diviti sacerdoti. q.6.ar. 10.

¶ Questiones de deo. Et primo de eius essentia et esse. De pluralitate personarum.
Utrum unitas essentie ponat in numerum cum unitate persone. q.6.ar. 1.
Utrum immensitas divina excludat pluralitatem personarum. q.7.ar. 6.
Utrum unitas aliquid ponat in divinis et non remotionem tantum secundum opinionem magistri. q.10.ar. 1.
Utrum solus deus sit proprium esse subsistens. q.11.art. 1.
Utrum in deo sit tantum unum esse essentiale vel preter illud sit etiam in deo esse personale. q.12.ar. 1.
Utrum pater eodem verbo dicat se et creaturam. q.4.ar. 6.
Utrum senarius numerus secundum quem omnes creature dicuntur esse perfecte sit creator vel creatura. q.8.ar. 1.
Utrum filius distinguatur filiatione a spiritu sancto. q.4.ar. 7.
Utrum in deo sit virtus. q.4.ar. 2.

¶ Questiones de potentia dei.
Utrum deus possit facere quod materia sit sine forma. q.3.ar. 1.
Utrum deus possit facere unum corpus esse localiter in duobus locis. q.3.ar. 2.
Utrum deus possit aliquid in nihilum redigere. q.4.ar. 4.
Utrum deus possit id quod in nihilum redactum est idem numero reparare. q.4.ar. 5.
Utrum deus possit virginem reparare. q.5.ar. 3.
Utrum hec sit falsa. deus potest peccare si vult. q.5.ar. 4.
Utrum possit facere quod albedo aut aliqua qualitas corporalis sit sine quantitate. q.7.ar. 10.
Utrum deus possit facere infinita esse actu. q.9.ar. 1.
Utrum deus possit contradictoria facere simul esse. q.12.ar. 2.
Utrum deus possit facere infinita in actu. q.12.ar. 3.

¶ De scientia dei et primo de ideis.
Utrum in deo sint plures idee. q.4.ar. 1.
Utrum idee que sunt in mente divina primo respiciant res quantum ad naturam singularem quam quantum ad naturam speciei. q.8.ar. 2.
Utrum deus sciat primum instans in quo potuit mundum creare. q.5.ar. 1.
Utrum deus cognoscat malum per bonum. q.11.ar. 2.

¶ De prescientia et predestinatione divina.
Utrum presciti a deo possint demereri. q.5.ar. 2.
Utrum predestinatio imponat necessitatem. q.11.ar. 3.
Utrum predestinatio sit certa. q.12.ar. 4.

¶ Questiones de diabolo.
Utrum diabolus semper substantialiter inhabitet hominem quandocumque peccat mortaliter. q.3.ar. 8.
Utrum diabolus cognoscat cogitationes hominum. q.12.ar. 7.

¶ Questiones de delectatione.
Utrum consensus de delectatione sit peccatum mortale. q.12.ar. 34.
Utrum primus motus semper sit peccatum. q.4.ar. 21.
Utrum primi motus in infidelibus sint peccata mortalia. q.4.ar. 22.

¶ De honore divitum.
Utrum ille qui honorat divitem propter divitias peccet. q.10.ar. 12.

¶ Questiones de doctoribus et magistris.
Utrum liceat petere licentiam in theologia docendi. q.3.ar. 9.
Utrum auditores diversorum magistrorum tenentium diversas opiniones excusentur a peccato erroris si opiniones magistrorum suorum sequantur. q.3.ar. 10.
Utrum magister determinans questiones theologicas magis debeat uti auctoritatibus quam rationibus. q.4.ar. 18.
Utrum si per doctrinam aliqui retrahantur a meliori bono ille teneatur suam doctrinam revocare. q.5.ar. 25.
Utrum omnia que doctores sancti dixerunt sint a spiritu sancto. q.12.ar. 27.
Utrum aliquis qui potest saluti animarum curam impendere peccet si circa studium tempus occupet. q.1.ar. 14.
Utrum ille qui semper propter inanem gloriam docuit per penitentiam aureolam recuperet. q.5.ar. 24.

¶ De ecclesie unitate. E
Utrum sit una ecclesia que fuit in principio apostolorum et que est modo. q.12.ar. 20.

¶ Questiones de elemosyna.
Utrum clerici peccent mortaliter si ea que eis superfluunt in elemosynis non largiuntur. q.6.ar. 12.
Utrum mortuus detrimentum patiatur ex hoc quod elemosyne quas mandavit dari retardantur. q.6.ar. 13.
Utrum executor debeat tardare distributionem elemosynarum ad hoc quod res defuncti melius vendantur. q.6.ar. 14.
Utrum ille qui non dat pauperi petenti si habeat de superfluo peccet. q.8.ar. 12.

¶ De eternitate mundi.
Utrum demonstrative probari possit mundum esse eternum. q.3.ar. 31.
Utrum celum et mundus sit eternus. q.12.ar. 8.

¶ De [illegible].
Utrum lucifer sit sublimior [illegible]. q.5.ar. 7.

¶ De excommunicatione.
Utrum debeant vitari illi excommunicati circa quorum excommunicationem sapientes contrarie opinantur. q.4.ar. 14.
Utrum aliquis comedendo loquendo seu stando cum excommunicatis peccet mortaliter. q.11.ar. 9.

¶ De fato. F
Utrum omnia subsint fato. q.12.ar. 5.

¶ De gratia. G
Utrum homo absque gratia per solam naturalem arbitrii libertatem possit se ad gratiam preparare. q.1.ar. 7.
Utrum deus semper faciat novam gratiam. q.4.ar. 9.

¶ De hereticis. H
Utrum certitudo adhesionis in heretico vel malo catholico sit actus fidei virtutis. q.6.ar. 6.
Utrum hereticis sit obviandum. q.10.ar. 15.
Utrum heretici redeuntes ad ecclesiam sint recipiendi. q.10.ar. 16.

¶ De ieiuniis et vigiliis. I
Utrum homo possit peccare nimia ieiunando vel vigilando. q.5.ar. 15.

¶ De infamia.
Utrum aliquis peccet infamiam non repellendo. q.10.ar. 13.

¶ De ignorantia.
Utrum qui facit contra constitutionem pape per ignorantiam peccet. q.1.ar. 19.

¶ De imperio.
Utrum imperare sit actus rationis. q.9.ar. 12.

¶ De intellectu.
Utrum intellectus creatus possit simul plura intelligere. q.7.ar. 2.
Utrum noticia que ab augustino dicitur proles mentis sit in mente sicut accidens in subiecto. q.7.ar. 4.
Utrum verbum cordis sit species intelligibilis. q.5.ar. 9.

¶ De magicis scientiis. M
Utrum homo sine peccato possit apponere scire magicas scientias. q.4.ar. 16.

¶ De martyrio.
Utrum aliquis absque charitate perfecte possit se martyrio offerre. q.4.ar. 19.
Utrum pati martyrium propter christum sit in precepto. q.4.ar. 20.
Utrum liceat ab aliquo moriente requirere quod revelet statum suum post mortem. q.3.ar. 22.
Utrum maius peccatum sit cum aliquis mentitur facto quam cum aliquis mentitur verbo. q.6.ar. 17.
Utrum omne mendacium sit peccatum. q.8.ar. 14.

¶ De negatione christi. N
Utrum petrus negando christum peccaverit mortaliter. q.9.ar. 14.

¶ De obedientia. O
Utrum religiosus teneatur obedire suo prelato ut revelet sibi aliquod secretum fidei sue commissum. q.1.ar. 15.
Utrum teneatur sibi obedire ut revelet occultam culpam fratris quam novit. q.1.ar. 16.
Utrum filius teneatur obedire parentibus carnalibus quantum ad omnia. q.2.ar. 9.
Utrum subditus teneatur obedire prelato precipienti revelationem criminis occulti. q.4.ar. 12.
Utrum magis sit meritorium obedire prelato quam facere aliquid ad dictum fratris. q.6.ar. [illegible]
Utrum religiosus qui emisit votum obedientie teneatur in omnibus prelato obedire etiam in indifferentibus. q.10.ar. 10.

¶ De officio divino.
Utrum prebendatus in duabus ecclesiis in die qua diversum officium fit teneatur utrumque officium dicere. q.1.ar. 13.
Utrum ei qui omisit dicere officium divinum sit iniungendum quod iterato dicat. q.3.ar. 13.
Utrum liceat clerico qui tenetur ad horas canonicas dicere matutinas se-

Tabula

gencia nici de lege.q.5.ar. 28.
Utrum clerus bonū ecclie debeat expendere in cibos epales vel in edificia ecclie. 1.
Utrum aliq̄s qui vadit ad recipiendū p̄mū p̄ delictis suis ad nō intret ecclīam p̄ius confitendo. 31.
¶ De opere manuali.
Utrum operari manibus sit in precepto.q.7.ar. 17.
Utrū illi qui p̄dicāt' vacare debeant exercendo se labore manuū.q.7.ar. 18.
¶ De oratione t suffragio.
Utrum aliquis plus valeat pro se facta q̄ pro alio.q.5.ar. 8.
Utrum suffragia ecclie facta pro aliquo equaliter valeāt pauperibus sit pro quo fiāt sit equalis meriti.q.8.ar. 9.
¶ Quinta de penit' p̄ in obl. ℣
Utrum peccatum sit aliquando iuste.q.1.ar. 7.
Utrū si p̄mus dō nō peccasset tot fuissent nati marce q̄t femine.q.3.ar.25.
Utrū si adā nō peccasset nō ide? boles numero salvarentur.q.5.ar. 8.
Utrum in peccato actuali p̄us sit anerisio q̄ conuersio.q.6.ar. 16.
Utrum si aliq̄s intendat peccare mortaliter q̄ peccet propter hoc meritorie.q.8.ar. 15.
¶ De periurio.
Utrum periurium sit grauius peccatū q̄ homicidium.q.1.ar. 19.
Utrum accipiens doctrinam alicuius erroneam sub iuramēto nō cōtēdi teneat? seruare iuramētū.q.12.ar.22.
¶ De pōd in spūs sctis.
Utrum peccatum in spiritum sanctum sit irremissibile.q.2.ar. 15.
¶ De precepto t consilio.
Utrum consilia ordinentur ad precepta.q.4.ar. 24.
Utrum peccata ordine nature pcedāt consilia.q.5.ar. 19.
Utrum peccata que sunt contra precepta secūde tabule sint grauiora peccatis que sunt contra precepta prime tabule.q.5.ar. 20.
¶ De pōd ciuicis.
Utrū petri sit p̄fectatus habere oculū ad temporalia.q.2.ar. 12.
Utrum possit p̄dicare ppria auctoritate vel licuerit predicare sine licentia prelati.q.12.ar. 28.
Utrum aliquis prohibitus a p̄cipe secūlari debeat cessare predicatione.q.12.ar. 29.
Utrum liceat predicatoribus recipere elymosinā ab vsurarijs.q.12.ar. 30.
¶ De prelatis.
Utrum liceat appellare ep̄l'a papam. q.12.ar. 18.
Utrum peccatum sit appellare p̄latum.q.2.ar. 31.

Utrum malus prelatus sit bonus exhibendus.q.8.ar. 7.
¶ De purgatorio.
Utrum omnes qui sunt digni equali pena vnus possit citius a purgatorio liberari q̄ alius.q.2.ar. 14.
¶ De religiosis.

Utrum religiosus vel monach' peccet mortaliter comedēdo carnes.q.1.ar. 20

Utrum liceat inducere inocentes ad religionē vel voti vel iuramēto.q.4.ar. 31.
Utrū illi qui obligati sunt voto vel iuramento ad intrandū religionem teneantur intrare.q.3.ar. 12.
Utr illi qui sunt in seculo peccatores sint ad religionē attrahēdi.q.3.ar. 13.
Utrum aliquis absq̄ peccato possit aliquem iuramento astringere ad hoc q̄ religionē non intret.q.3.ar. 14.
Utrum religiosi qui nihil habent in p̄prio vel cōi possint elemosynā facere de eis proficiat.q.3.ar. 15.
Utrum religiosus si videat patrem suū in necessitate absq̄ p̄lati sui licentia possit claustrum exire ad seruiēdum patri.q.3.ar. 16.
Utrū p̄esbyteri parrochiales t archidiaconi sint maioris p̄fectionis q̄ religiosi.q.3.ar. 17.
Utrum pueri non exercitati in preceptis sint recipiēde vel obligandi voto vel iuramēto vel briefico afflictiōi ad ingressū religionis.q.4.ar.23.
Utrū religiosi debeant tolerare suos impugnatores.q.5.ar. 26.
Utr ille cui iurauit se nō intraturū religionē possit licite intrare.q.5.ar.27.
Utr aliquis religiosus expelli debeat pp̄ defectū de religione si sit paratus corrigi t sustinere penā.q.12.ar. 37.
¶ De restitutione.
Utrum ille qui pecuniam accepit mutuo vt redimeret se a latronibus teneatur eam restituere.q.5.ar. 17.
Utrum expulsi pp̄ partes possint repetere bona sua abilia qui sunt in ciuitate manentes.q.12.ar. 24.
Utrū ille qui male fide p̄scripsit teneatur ad restitutionem.q.12 ar.25.
Utr ille qui rem alienā cōsumpsit teneatur ad restitutionē.q.12.ar. 26.
¶ De sacrīs p̄ de bapt̄mo. ℣

Utrum pueri iudeorum sint baptizandi inuitis parentibus.q.2.ar. 7.

Utrū puer in deserto nat' possit absq̄ baptismo saluari in fide parentum. q.6.arti. 4.
Utrū baptizatus transmittat peccatū originale in prolem.q.6.ar. 15.
Utrus aqua baptismi habeat virtutē ad emundationem.q.12.ar. 15.
¶ De sacro ꝓfirmationis.
Utr solus ep̄s debeat conferre sacrm confirmationis.q.11.ar. 7.
¶ De sacro eucharistie.
Utrum forma panis in sacro eucharistie annihilet̄ur.q.5.ar. 11.
Utrum sacerdos debeat dare hostiā non consecratam peccatori occulto hoc petenti.q.2.ar. 12.
Utr possit totus corpus xpi sub spē panis contineri.q.9.ar. 8.
Utr in eodē instanti sub spēbus illis sit sub panis t corpus xpi.q.7.ar.9.
Utrum in sacro altaris sint accidia sine subiecto.q.9.ar. 5.
Utr spēs vini q̄ remanēt in sacro altaris post cōsecrationē aliq̄ liquori cōmisceri possint.q.10.ar. 3.
Utrum aliquis possit audire missas sacerdotis fornicarij quin peccet mortaliter.q.11.ar. 8.
¶ De sacro pnie t ꝑ de xpistie.
Utr cōitus magis debeat velle esse in inferno q̄ peccare.q.1.ar. 3.
¶ De confessione.
Utrum sufficiat si aliquis confiteatur scripto.q.1.ar. 10.
Utr aliqs possit differre cōfessionem vsq̄ ad quadragesimam.q.1.ar. 34.
Utr sacerdos parrochialis obtenere debeat suo subdito dicenti se alteri cē confessum.q.1.ar. 12.
Utrum per absolutionem sacerdotis culpa remittatur.q.4.ar. 10
Utr peccatum possit subditi sui ab administratione removere pp̄ aliqd q̄ ab eo confessū audiuit.q.5.ar.13.
Utr nō bñs curā alīs possit absolvere in foro confessionis.q.12.ar. 16
Utrum in aliquo casu liceat revelare confessionem.q.12.ar. 17.
Utr aliquis possit confessiones audire de indulgentia dñi pape sine voluntate propria prelati.q.12.ar. 32.
¶ De satisfactione.
Utrus si aliquis sacerdos peniteti dicat quicquid boni fecerit sit sibi in remissionem peccatorum sit satisfactio sacramētalis.q.3.ar. 28.
¶ De sacro matrimonij.
Utrum mulier que post votum castitatis emissus per ignorantiam matrimoniū in facie ecclie possit absq̄ peccato viro suo carnaliter commisceri.q.3.ar. 18.
Utr ille qui cognouit carnaliter mulierē quā despōderat per verba de futuro possit bñe vxorē illā cū qua postea ꝑsonaliter per vba de p̄senti.q.5.ar. 15.
Utr possit cē mīmonij inter xp̄ianū t infidelē baptizatum ab eo qui carnaliter cognouit post fidem de contrahendo datam.q.6.ar. 5.
Utr ille cuius p̄s nō pōt sustentari a filio nisi p̄rabēdo accipiat votum vel patrē nutrire possit teneat? obere vt patrē sustentet.q.10.ar. 9.
Utrum post votum simplex castitatis aliquis matrimoniū bñs reddere debitum t exigere possit.q.10.ar.21.
Utr computentes causentur ex pānibus ad sacra portatis catbecūno t huiusmodi.q.12.ar. 19.
Utrum maleficia impediāt matrimonium.q.11.ar. 10.
Utrum frigiditas impediat matrimonium.q.11.ar. 11.
¶ De sensibus sacre scripture.
Utr in verbis sacre scripture ꝑter sensus ylales lateat plen? sens.q.7.ar.14.
Utrus debeant distingui quatuor sensus sacre scripture. s. historialis ytus teralis: allegoricus: moralis t anagogicus.q.7.ar. 15.
Utrum in aliqs scripturis predicti sensus distingui debeant.q.7.ar. 16.
¶ De sortibus.
Utrum liceat vti sortibus maxime in aperrione libroꝝ.q.12.ar. 36.
¶ De suspitione.
Utrum suspicio sit peccatum mortale. quodlib.12.ar. 35.
¶ De tempore. T

Utrum sit idem tempus per q̄d deus mouet creaturam spūalem cuius tempore q̄d est mensura motus corporaliū.q.2.ar. 5.
¶ De timore.
Utrus que fiunt ex timore sint voluntaria.q.5.ar. 10.
¶ De venditione. V

Utrum vēditor teneatur dicere vitium rei vendite emptori.q.2.ar. 10.
¶ De veritate.
Utrum oportet enunciabile quod semel est verum semper futurus esse verum.q.4.ar. 17.
Utrum veritas sit forties inter vinus regem t mulierem.q.12.ar. 21.
¶ De verbis humanis.
Utrum verba humana habeant vim ad mouendus bruta sine serpentes. quodlib.12.ar. 14.
¶ De vestibus.
Utrum vti pretiosis vestibus semper sit peccatum.q.10.ar. 14.
¶ De vicarijs.
Utrum vicarius alicuius possit vices suas cōmittere alteri.q.12.ar. 32.
¶ De virginitate.
Utr aliquis possit esse mūlier vel miraculose simul ꝑgo t ꝑf.q.6.ar. 19.
¶ De beata virgine.
Utrū liceat celebrare cōceptionē beate virginis.q.6.ar. 7.
¶ De virtutibus moralibus.
Utrum virtutes morales sint connexe.q.12.ar. 23.
¶ De vsura.
Utrum quicqd aliqs de pecunia vsuraria lucratus fuerit reddere teneatur.q.3.ar. 19.
¶ De xpo. X

Utrum in christo sint due filiationes.q.1.ar. 2.

Utrum christus in cruce mortuus fuerit.q.1.ar. 3.
Utrum christus fuerit idem homo in triduo.q.2.ar. 1.
Utrum passio christi sine morte sufficeret ad redemptionem generis humani.q.2.ar. 2.
Utrus boles teneremr credere xpo miracula visibilia nō faciēti.q.2.ar. 6.
Utrum anima christi possit fore infinita.q.3.ar. 3.
Utrus oculus xpi post mortem fuerit equinoce oculus.q.3.ar. 4.
Utr xp̄s post resurrectionē comederit cibus incorporando.q.3.ar. 5.
Utr sit vnū numero corp' xpi affixum cruci t iacēs in sepulchro.q.4.ar.8.
Utrus totus sanguis xpi qui est in passione eius effusus ad corpus eius in resurrectiōe redierit.q.5.ar. 5.
Utr xp̄s manus dilectionis figens nabis obtēdit tradendo corpus suum in cibū q̄ patiendo pro nobis.q.5.ar. 6.
Utr fructus ale xpi i possibe pueniet vsq̄ ad effectū ale.q.7.ar. 5.
Utrus in christo sint plures ypostases. quodlib.9.ar. 2.
Utr in xp̄o sit nō vnum esse.q.9.ar.3.
Utrum in christo sit vna sūa filiatio. quodlib.9.ar. 4.
Utrum christus sit detectūrus ad iudicium in terram.q.10.ar. 2.

Finiunt tituli feliciter.

Registrum

AA
Quodlibetales
¶ Confessiones preparare.
Faceret si quis
BB
De potestate.
Eo accipiunt
Sic corpus xpi
Equia laudabile
CC
Ad primum q̄ dom
Gnoscit atit earū
Deinde queritur circa collationem
DD
¶ Incipit quodlibet
Deinde circa
Cerdos quantum
Primo per cōparationē

EE
Ipsam videre non
In cognoscente non
Respondeo dom q̄
Ꝓpositione huius
FF
originem rei importat.
Ditas xpianorum
Pauperibus: non
In obiectum q̄ in actū
GG
Deinde queritur
Deinde q̄rit de angelo
Pō. Dignatum est

VV
Tior q̄ matrimonium
Bñt eo q̄ supra
Respondeo dom q̄

Uenetijs per Bonetum Locatellum presbyterum Mandato t sumptibus heredum quondā Nobilis viri domini Octauiani Scoti Modoetiēsis anno dñi. M.CCCCCL. octauo idus Aprilis.

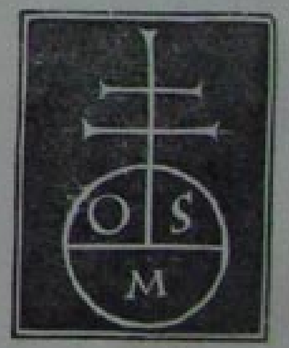

Prima pars summe sacre theologie angelici Doctoris sancti Thome de Aquino.

Abstractio est duplex. f. forme a materia: et vniuersalis a particularibus. q.40.ar.3.
Abstractum et concretum i deum nõ dic. q.40.
Abstrahere pluraliter. f. (ar.1.ad.1.
Abstrahere quid compositi: vel p modũ abstrahere. q.85.ar.1.ad.1.
Abstrahere species mat. ignotas a sensibilibus. q.85.ar.1.ad.2.
Abstrahere quid dic. (ar.3.ad.1.
Abstractiones mathematice sunt ydeales a sensibilibus. q.85.ar.3.
Abstrahere species mat. sensibiles a sensibilibus mathematicis. q.85.ar.3.
Abstrahere quid dic. (ar.3.ad.1.
Accidens nõ intrat diffinitionẽ substãtie. q.29.ar.1.
Accidens nõ est principium substantie. q.29.ar.1.
Accidens nõ est in materia corporali. q.29.ar.1.
Accidens nõ est principium individuationis. q.29.ar.1.
Accidens nõ est principium speciei. q.29.ar.1.
Accidens nõ est principium numeri. q.29.ar.1.
Accidens nõ est principium gener

Appetit ala uel ut finis quocūq; appetitu appetibile sit ut
bonū. q.44.ar.4.ad.4.
Appetitus ille dicitur gloria cū ipse in creatura obiecta
Appetitus ille dicitur gloria cū ipse in creatura obiecta
Aqua ignis ⁊ alia corpa simplicia ⁊ ignis

Accessit quarto ibus patrem ꝙ patientes filium
Actus est magis ad virtutem. q.33.ar.7.ad.2.
Actus est magis ad virtutem. q.33.ar.7.ad.2.
Actus est magis ad virtutem. q.33.ar.7.ad.2.

...ram fm. q.8.ar.4.
Actiones angelor' ad extra n' fm. ppriū r loci. q.52.ar.2.
Actiones angelor' ad extra n' fm. ppriū r loci. q.52.ar.2.
Actiones angelor' non est ipis q' mutatione eaz possit fieri in eis
...ione angelica. q.58.ar.1.
Actiones ad subjecta mat. pertinentes sic fm in ratione principij
...mat. q.77.ar.7.
...ntes studie r disciplie. q.
Actiones studie qua est ex ab aliquo rege r ab fm. q.117.ar.1.ad.1.
Actiones esse r eternitate idem fm in deo. q.10.ar.2.
Actionis prie nobis fm ab pt esse. q.58.ar.1.ad.4.
Actionis ē rem plano r rez ē plano. Actiones ē ipfacie. q.19.
Actiones in creaturis ge sit immediati potes (ar.5.ad.1.
...pti operationis est impossibile. q.79.ar.1.
Actiones fm pt est immediati fm' ordinis ad deū. q.77.ar.1.
Actionis significatur vt quid. persona vt ge. proprietas vt quo
...ituri resultem fint. q.31.ar.1.
Actus legis gentili q' mli fuit ex ei tle bñ r malū. q.91.ar.2.ad.4.
Actuatio cognitiois pprie cognoscit accipit'. q.10.ar.1.
Actus precepti nō stantis nisi p' mōe precedit. q.94.ar.4.ad 1.
Actus, r fi nō bene in ē pt' r posteriorū tñ est eternitas. q:
...cognit' sicut prius r posteriorem. q.10.ar.1.
...r posterius.
Ex creatore in cognitione effentiā venient possumus sibi
...non perdeorum propriarum. q.79.ar.7.
Actualitas Christi r tñ quā pertinet vnitas ē diuersimode
...entiatur ea ipsa assignetur. q.31.ar.3.ad.1.
Ex r ex perplacet dicit, habet vnitatem ad causā efficientē r
...materialē. q.39.ar.1.ad.1. (45 ar.1.ad.3.
Ex spū sancto audiri r nō mitti vere potentie ex natura. q.
Examinatus r memoratus? bene gr quāuis affensū quā inte
...ad lectionē sue gloriosus ē ipse alatis". q.78.ar.4.ad.5
Exemplar de potius mālē nō pertat ratibilitas q.93.ar.1.ad.1.
Acere aliquid ex nihilo ē maxime vertere ē ex ēe
f mutuo. q.45.ar.1.ad.2. (100.ar.4.
Facere aliqd fieri nihil nāe vltā vnius rei est. q.
Factorum bonum ad imaginem r similitudinem nāe
...duplex est inclinatio. q.17.ar.3.
Falsitas similitudo attribuitur r non falsū. q.1.ar.1.ad.1.
Falsitas intellectus circa ppria obm non est in primo sed in se
...cunda operatione intellectus. q.93.ar.1.ad.4.
Falsitas vel priuatio cognitiō p comparationē ad intellectū ad qđ
...hs ordinem p se vel p accidens. q.17.ar.1.
Falsum hīa r' cognoscit in libro' sīm ketteris. q.58.ar.4.
Fallit, vt ex eo q' aliqd vt ei qđ bñ, vt bñ ei qđ ē. q.17.ar.4.
Fallit, non fundat in vo sed in ordinat nec malū in bono sed b
...nū in eo quod bñ subsistit. q.17.ar.4.ad 1.
Fames ē cibor r sit ex q' ē corpo inmutabe q.117.ar.3.ad.1.
Familiaritas ipse ē ignorāt sed attribuit in bellis potes ab ig
...norāte intellus animalē colorem in vbum. q.14.ar.1.ad.3.
Famulus actus sanctificat confergit ab imperfectionibz iuris"
...confirmatus. q.111.ar.3.ad 1.
Fas nefasue que pone in Boeth. 4. de consolatione quinto
...dō est intelligenda. q.22.ar.4.ad.3.
Fatū r prouidentie diuerfa ratio ordinis. q.116.ar.1.
Fatū non subsistit quē imediate a deo fiunt. q.116.arti.4.
Fatū manifestatio est premissum virtutis sicut ens est terminus
...generationis. q.116.ar.1.ad.1.
Fatum dū actus est cognoscere fatū sequitur ēē qđ qđ se
...cognoscit non est ens fatorum. q.64.ar.1.ad.1.
Fatum vbi vbi in eius dictum operatione consilia quē
...est inclinatio operantis. q.11.ar.1.
Fauor in oratione pheromia vel formata est. q.91.ar.6.
Febri tremor capit velle ribere plure ḡdēs fit. q.31.ar.1.
Fieri aliquid vel mouēri pter naturā non est p̄ naturā vt fieri
...tres r rectitudo manu. q.105.ar.6.ad.1.
Fieri r factū esse fi fieri in aliqua non fit mor". q.45.ar.1.ad 2.
Fieri pprie est conuenientis r non fieri.
...fieri r a deo qđdā fi fy nāe r qđdā mirabilia. q.105.ar.4
...quomodo intelligitur.
Fieri motus fieri non pōt esse primo. q.53.ar.3.ad.1.
Fili ghne assidens patri deus assumitur. q.177.ar.1.ad.3.
Filius non ideo humanā assumpsit nāz q' ipsa indigeret ḡ
...gratiā sed q' ipsa indigebat. q.10.ar.4.ad.2.
Filius pleta est pfectione q' creātē est nūcupāb' vo q' aliqd
...est nāe sed pfectio est magis. q.35.ar.1.ad.4.
Filius est alius a pte fi non diuersus a pte. q.31.ar.1.ad.2.
Filius i ē pte fm effentiā relationē r' origine. q.41.ar.5.
Filii" r.f.l. sunt vnus de nūe vnitate ēntie. q.27.ar.3.ad.2.
Filii" Dei nō ḡdat fi nā ōnia fil' creatura. q.39.ar.5.ad.2.
Filii" dicit de ē sonat sue pdic vbi vbi fi. 34.ar.2.ad.4
Filii" fi or' ēquitat" a pfecti sic pf esse fi pt". q.41.ar.1.ad.2.
Filius odit pio pfectionē p̄generationis accepti fi ab eterna
...patri in magnitudine est ēqlis. q.42.ar.4.
Filius perfecta imago patris dicitur. q.93.ar.1.ad.1.
Filii" ē nō fi a ē a qua q' fi ēt nāfi fi. apte. q.41.ar.5.ad.1
Filii" ḡnatio nō creature qđ imitatē q.33.ar.3.ad.1.
Filius ēre filius fili" dicimus q vbi de. q.34.ar.1.ad.3.
Filius quare nāturā dicimus patri. q.19.ar.3.
Filius quare non potest ponere verbum r spiritus sanctus
...re amatum. q.37.ar.1.ad.4.
Filius qđ nōle principi in rez creatione nec tñ excludit in rez
...actualitate aliter cōmemoratur. q.74.ar.3.ad.1.
Filius visibili motu fuit assumptus humane r nō diuine q.
...ne vt sanctificatio actus r.f.l.r. idem. q.43.ar.7.ad.4.
Finē obtinere r ēgitudinis fine diuerfa rō. q.62.ar.3.ad.2.
Finem vltimū sicut non pōt non velle nisi certa finis pt' hi
...velletas non potest aliter se habere. q.18.ar.3.
Finis cuiuslibet rei est perfectio eius operatio aliter frustra
...operatur vertere. q.104.ar.1.
Finis forme r efficiens potest fieri in causando in causato vno
...eodemq. q.27.ar.4.
Finis gubernationis mundi est bonum essentiale ad cuius per
...petuitatem ordinantur. q.103.ar.4. (ar.1.ad.1.
Finis potest ē duplex fy duplicē ordinem qualitate spectat. q.83
Finis simplicit ē aliter r aliter accidit, sine aliaq; positione. 81.ar.3.ad.1.
Finis unionis respectu ob agentem quod est actione ēquē ar
...finale est. q.44.ar.4.
Finis rationalis creature est duplex. f. excedens r proportio
...nata nature. q.62.ar.1.
Finis sic se habet ad ea que sunt ad finem sicut principia in intelle
...ctu ad conclusiones. q.19.ar.1.
Finis vnuersi est qđdā vbi bonū excellēti. q.103.ar.2.
Finis simpli pōt esse infinitū sīm quid. q.7.ar.1.
Finitum patiū capitale irrigat regionem. q.102.ar.1.ad.1.
Forma substantie non est in actu est accidētalis qi non pōt esse
...pfectio ēntis sui quid. q.76.ar.4.
Forma corporeitatis non est vna sīm corporalem perfectē
...superuenit ale forme. q.66.ar.1.
Forma corpis celestis simplēr non ē nobilior alis sīm se vi
...uoq; forme r motus nobilior est. q.70.ar.2.ad.3.
Forma cuiuslibet agētis ē ipē r cuiplet effect". q.44.ar.1.
Forma finis r efficiens conuenit quodā ordine in ratione primi
...principij vt filius efficiens equinoctium. q.104.ar.1.
Forma generati non est finis generationis sed inquantū est si
...militudo forme generantis. q.44.ar.4.ad.3.
Formarum imaginationē ē sine materiā ali fieri odientibus mili
...bus medii qđdā est inter ei forme q̄ est in mā r q̄ est in
...intellectu est in intellectu a qua angelus non pōt abstrahere
...re speciē intelligibilem. q.55.ar.2.ad.1.
Formam sapphiri singulari epitheta re vel ratione conuen
...niebāt ei. q.13.ar.3.
Forma inferiorū in intellectus beati est ipfa diuina essentia r
...non aliqua species creata. q.12.ar.5.
Forma nāe vel intelligibilis inquātū hmōi nō pōt mōueri
...nisi supponēs inclinatione ad effectū. q.14.ar.2.
Forma nō fit ēlicuat fi spoliati aut' pter generat. q.47.ar.1.
Forma quare non dicitur. q.9.ar.1.ad.3.
Forma ēre nō potest complet p̄ mōe. q.55.ar.1.
Forma que est in materia est ēt forme māle formāle q' ē
...positum est compositū. q.90.ar.1.
Forma formāli q' est magis immediata causa magis accedit
...ad inmutatū. q.14.ar.1.
Forma simplex pōt esse qđdā fy intellē q. q.14.ar.3.ad.1.
Forma substātē p̄ē subsistēs qđ fy intellē q. q.14.ar.3.ad.1.
Formā substātē p̄ē actūlis pōt ēē q' ē q.77.ar.1.ad.4.
Forma substātē q' subsistat magis r mag' ē ipsa. q.18.ar.2.ad.1.
Forma quę quę non dat esse singulis partibus sed est com
...posito r dat partibus. q.76.ar.4.
Formā abstracta alicui' ōnino fi non cōp. q.39.ar.2.
Formā dicit mālē pt fm est ipsum ēntis r esse. q.7.ar.1.
Formā non est plures vnius tripliciter. q.76.ar.3.
Formam nō est plures vnius tripliciter. q.76.ar.3.
Formam simile ex adā fm facit affigura rōi nominis ē cruce
...q̄ale de cui" lucre ecclie facta fuerit. q.91.ar.2.
Formam spūāl creature p loca. pductionē. 47.ar.4.ad.4.
Forma corporea a substātijs spūalibus dematāl nō influxu
...ritus sed motibus ad formas. q.65.ar.4.
Forma rōis viate nō acta manet mixto. q.76.ar.4.ad.4.
Forme ā recipiēt I mā q̄ qđ ēē fi" subm. q.
Formē rez ad formas intelligibles inclī (3.ar.2.ad.3.
...ens angelici reducitur. q.65.ar.4.ad.1.
Formę fluxibiles ē bñ ēē formāl fm ēē r virtutis nāe ēius
...agentem per transmutationem sed fixā causam subsistēs
...producentem. q.61.ar.1.ad.2.
Fidelitatis loquax ḡre ex nihilo nihil fit. q.45.ar.2.ad.1.
Fidelitatis politicus plenus verbis. q.21.ar.4.ad.3.
Fidelitas ḡre q̄di malā exhibendo ē fi rē ēē. 48.ar.1.ad.1
Furor r concupiscentia metaphorice dicitur esse in demoni
...bus ḡre in deo. q.59.ar.4.ad.1.
Futura cognita pēt a deo dupliciter, a nob vno" bñ. 86.ar.4.
Futura nō euenire deus potest facere sed potentia vel scien
...tia non fallit non potest. q.10.ar.4.ad.1.
Futura quedā magis inducamur q motū quotidiam alicui ē
...per motus bolum. q.86.ar.4.ad.3.
Futuę pugilis ḡre a nob cognosci nō pōt. q.14.ar.13.ad.3.
Futuę simor r dolor sunt in deo sicut vo pōne
g nō nisi metaphorice. q.20.ar.1.ad.1.
Gaudij in ēlo malus est fm vno peccatore penitentiā agen
...te ē ēē. qualiter exponitur. q.20.ar.4.ad.4.
Gaudij manet vnus ē in angelis tam respectu penitentis ē in
...peccē mundis. q.108.ar.7.ad.3. (ar.1.ad.4.
Gloria diuina ipse gloriet r vere ei ē gaudiose bñtia. q.23.
Gloria r ois mutationes ēlestiū corporū mat' primitus.
Gratuita sunt q̄ excedunt gradum nāe (71.ar.3.
...simile fit a viatrīs agentibus. q.118.ar.1.
Gratia nō multiplicatur ex qb' causis cresc. q.89.ar.1.ad.1.
Gratia nō vnuersā est ab extrinseco mouente, vnitus, vo
...a principio intrinseco. q.78.ar.1.ad.2.
Gratia ḡre nō est in subm sed in subm sequitis a mā. q.98.ar.1.
Gratia sine determinate concupiscentie subiecti in statu inno
...cētie. q.98.ar.1.
Gratia alatā placatur r ipsorum deū. q.45.ar.2.ad.3.
Gratuitorum ēlium r propie dicte dīa. q.27.ar.2.
Gratia creat r recreat deū ex qđ ēqlitatē r magnitudi
...ne terminorum. q.45.ar.4. (ar.6.ad.1.
Gratia bona r mālā corpo r alacritatem r dēa. q.
Gratia nō est pleatur r ipsorum dīa. q.45.ar.2.ad.3.
Gratuitorum ēlium r propie dicte dīa. q.27.ar.2.
Gratia nō est ēlis sed quare aliquis pēdestinatis principio
...matrīs attribuerunt. q.23.ar.1.ad.3.
Gratuitis vnuersē r ēqualē ex diuersitate pcipiēs sunt
...ter differētia. q.71.ar.1.ad.1. (61.ar.2.
Gratia carnē nō est nāi: aquinis vt ultimū fm nutritur. q.
Gratuita ex cōmunione diuersis fm ḡdus quomodo pter
...effectum in suo causā. q.71.ar.1.ad.4.
Gratia est pulcritudo r nūmerus quā suis ēlis effendit. q.
Gratia est deformitas naturam r augmē (105.ar.1.ad.1.
...tatis q̄lis est perfectio r ingnio. q.
Gratia r dēa i ligit r cognitio diuersis ailigatis. 50.ar.1.ad.1
Gratia ḡdi pcedūt r vltio rō ḡdiē. q.12.ar.4.ad.3.
Gratiam pter fidē retinere peccatis nō vt dimittat pter
...quę quotquot pdest mundum. q.14.ar.2.
Gratia" nāe ḡre significat effectū r ē malefactū vt feminil.q.
Gratia nō in aliā pueniā ēlē fili" (31.ar.1.ad.4.
...ter r pcipuum ordinem vere sic. q.14.ar.3.ad.4.
Gratia r caritas" qđ fi tale affectū ēlis r ingnio pter ei q.
Gratia tñ r ligitas plaquit ouerlingo (1.ar.10.ad.3.

...de fm nāe differt inclinationem. q.82.ar.1.
Gloriam qua consequitur ex merito r meritū ex gratia gra
...tum vero ex natura vniuersaliter. q.23.ar.3.
Gloria est in ḡre nouę legis subuniuersaliter sicut forma artifi
...ciati in subiectum artis. q.43.ar.6.ad.4.
Glia qđ obiect nāe cognitionē fi deū cognoscibile. q.12.ar.13.
Gloria quomodo pertat naturam. q.62.ar.3.
Glia vnius gradus vnius ordinis r alterius. 109.ar.1
Gradus cognitiōis ligitis pertat rez vbo ē triplex. 84.ar.6.
Gradus cognitiōis ale ē triplex r fit" multiplex. q.94.ar.2.
Gradus cognitionē vnius est triplex. f. sensitiue intellectiue
...per abstractionē r sine abstractione. q.85.ar.1.
Gradus vnius nature spūalis ad gratie r gloriē diuersos
...gradus ordinatur. q.62.ar.6.
Gradum vte diuersitas. q.72.arti.1.ad.1.
Grauia r leuia a gliante mouentur aliis vo 2 ar.6.ar.1.ad.2.
Gubernans in studio meli" sit q vnū fi p plures. q.113.ar.3
Gubernari vniuersi mālette bonū ē ordo rez i suis. 103.ar.1.
Gubernatio est ipse mouens ordinem pōt. q.103.ar.4.
Gubernatio r prouidētie diuersitas prouidētia est eterna
...r gubernatio in pmptu. q.22.arti.1.ad.2.
Gubernationis rationabilium r irrationabiliū diuersitas ma
...dus r differentia. q.103.ar.5.ad.2.
Gustus r tactus debitepo r dēa. q.78.ar.3.ad.3.4.
Deus gratiam ordinatur ad gloriam ad quā non
b elegitur simpliciter. q.24.arti.2.ad.3.
Ignotio fabricē ad formam quomodo intelli
...tur r remittitur. q.41.ar.4.ad.2.
Habitudo nō est de ratione entis cuiuslibet sequitur tamē ad ea
...que sunt de ratione entis. q.44.arti.1.ad.1.
Habitudo effectus ad causam fili remanet fabricato motu
...ab artifice. q.45.arti.3.
Habitus est medium inter potentiam r actum qui per actus
...duplicater cognosci potest. q.87.ar.1.
Habet" fidei r credibilis quā se hbe ad fidē. q.111.ar.1.ad.1.
Hab" fide qui ē verb" ḡrotuum r pium ē hellenes q.89.ar.5.
Habitus vel potentias secundum differentias ponerii sub vno
...habitu vnuersali non necessarium. q.54.ar.2.ad.1.
Habe bñ fi p principiū spūs sīi reducat ad aliqd p se cuius
...in eadē spē. r ad spēm superordinē. q.44.ar.3.ad.1.
Hoc aliqd duplē pōt sīm vel pro quouis subiectato vel sub
...stātie cōpleto r ad aliud" speciē. q.75.ar.1.ad.1.
Hoc nomē Deo ē sīm magis proprie, qđā ad vi significati. ē qđā
...ad modū significādi. q.ē sīm magis proprie ē. q.13.ar.11.ad.1.
Hoc nomē Deo ē fi ex appellatū ali ēssentie ē fy. q.13.ar.9.ad.1.
Hoc nomē trinitas fi etymologiā vnā essentiā trinā p̄ personā
...significare videt sed fm vocabuli proprietatē magis significat
...numerū trium q̄ternū. q.31.ar.1.ad.1. (103.ar.6.
Holez fili deorum vel genius deo vel ab angelo qđ fit. q.
Holeos in statu innocētie deficere fuisset fy fecum alam r eos
...qui non erant in lege nature. q.96.ar.3.
Hominem pugnare quare sint pauci feminei r finiuntur ala r
...ma magno exemplo. q.119.ar.1.
Hominis ista r na quodāli fm" stie q qb cognoscitur aliquis
...quādā pm ipa vita eius scriptura. q.117.ar.1.
Hominis dat gl'a fm ppationes nāe, sicut angelo. ideo
...par angelo sui gradū gratie esse pōt. q.108.ar.8.ad.1.
Hoīs r angeli modi applicādi intellectus dīa. q.84.ar.7.
Homo beatus nō pōt nō videre diuine vbum. q.100.ar.2.
Homo beatus multo modo potest peccare sed nolitet appe
...re beatitudinem r fugā miseriam. q.94.ar.1.
Hō pt bon" nō vōe liberum sed voluntate. q.5.ar.4.ad.3.
Homo dē minor multus rōne dīpotionis. q. eis creature
...mundi quodlibeto reperitur in eo. q.91.ar.1.
Hō si duo. bō fabē ē. ppō. fi. bō ē mutuo. vi. 39.ar.8.ad.1.
Homo r angelus diuersimode ē cognōbiles. q.87.ar.1.ad.3.
Homogenea r etherogenea partes quomodo differunt ir
...habent ad totum constitutionem. q.11.ar.1.ad.3.
Homō in cena bñtus assimilatur. q.96.ar.1.ad.3.
Hō in pria angelici peccauit fm via cuiusdā. q.63.ar.4.
Hō fuit in medio angeli creato in via cuiusdā. q.63.ar.4.
Homo in statu innocētie assimilatus ad vas fictile quod non
...indigebat recip ad vsum. q.94.ar.1.ad.3.

Tabula

...ibi tam ve ...me ...n ...t mater ...n ...ll ...ar ...ibi. q.17.ar.1.ad.3
...ens ...ens ...ens

2 nouarum pp̃ma pulchrior vtilis nouo testamẽt. q.70.ar.3.
2 nou pp̃ma pulchra terra q̃ bona p̃dicabit. q.70.ar.2.ad.1.
2 nou pp̃ma pulchra cum nouam fiet. q.67.ar.4.ad.2.
2 nou fit 1o̊ ordine ad illumiã q̃ ipsa sue formata. 68.ar.1.
2 nou pp̃ma pulchra q̃ pfruentur i cetu sc̃oꝝ. qui in illa pfruentur q̃ pfruentur i cetu sc̃oꝝ. quo in ordine. q.11.ar.1.ad.1.
m ordinatur.
Ad qd pertinent sequentes 4 rotuli quos scripsit nouissime hic fuit. q.114.ar.4.
Nulla ẽ natura irrationalis hui que magis ẽ animo ab ea ter accedat. q.12.ar.7.
Nulla ẽ res q̃ intrinsecꝰ ipsi ẽ q̃d ẽ. 7.ar.4.ad.2.
Nulla ẽ vita q̃ad ad nos vita in rotũ ẽ vt pz. 18.ar.3.ad.3.
Nulla vita q̃ad ad nos vita mixta vltimorũ. vt pz. 18.ar.3.ad.2.
Nulla mixta vita q̃ad ad nos vita mixta vltimorũ. vt pz. 18.ar.3.ad.3.
Nulla mixta vita q̃ad ad nos vita mixta vltimorũ. vt pz. 18.ar.3.ad.4.
Nulla mixta vita q̃ad ad nos vita mixta vltimorũ. vt pz.

2 omnia q̃ pñt hñtur vella deus creauit. q.70.ar.1.
2 ang̃ pñtia fuit formal⁹ sua ypostas. q.50.ar.2.ad.1.
2 ang̃ pñtia possibilis natura fuit. q.47.ar.4.ad.1.
2 nec dr̃ ip̃m relata fuit ad omnia q̃ dr̃ta sue formata. 61.ar

Quod angeli in ipsis corp. assumpti in eisdē actu vitali
Quod p̄ motū localē ipsis corp. se applicabilia assumpta
Quomodo angeli sint in loco
Quomodo angelus fuerit in loco
Quomodo angelus ad aliud mouetur
Quomodo angelus ad aliud transit
Quomodo angelus ad aliud transit sine medio
Quomodo angelus in loco recedit
Quomodo angelus in loco remanet
Quomodo angelus in loco operatur
Quomodo angelus in loco operatur
Quomodo angelus in loco operatur

Opio nichil ē homo nō sit creatus in gratia ⁊ ḡ fuerit in gratia creatus. q.95.ar.4.

Opio nec ē ad pfectā ei⁹ nouā esse pfectibile. q.102.ar.4

Opio nutrit ad pfectū qd fuit ⁊ augt fuerit coagta. q.8.ar.1.ad.2.⁊.4

Opio nutrit qd fuit ⁊ augt fuerit coagta. q.8.ar.1.ad.2.⁊.4

Opio nutrit de substantie nutrite. q.66.ar.2. (ar.4

Opio nutrit de ignis corpus ⁊ pfectibile hac ratōe. q.66.

Opio nutrit ḡ ignis effectū creati cū creatura corpalis. q.61.ar.3

Opio nutrit ḡ ignis ⁊ pgressus naturē ⁊ aliq ḡa pfectibile.

Opinio q filia sponsi peccatum sponsi ⁊ non matris ibi
q.77.ar.4.
Opinio q filius sponsi ad aut̃ pertinet q.41.ar.4.arg.3.
Opinio q filius subditus ⁊ filius pot̃ q.104.ar.1.ad.1.
Opinio q fugiens bonū ⁊ sequens malū peccat ex genere
q.13.ar.3.
Opinio q fuit vna sola creatura corporea simpl⁹ q.46.ar.1.ad.3
Opinio q futura ⁊ dā vel pertinet ad angelos ⁊ ordines ad
ea. q.106.ar.2.
Opinio q futura ⁊ dā non pertinent ad angelos ⁊ ordines
ad ea de continuatione ordinis. q.106.ar.2.
Opinio q gaudia ⁊ vitia lapsor̃ primi angeli. q.63.ar.6.
Opinio q gaudia ⁊ tristitie sint in voluntate ⁊ non in ira
bois vbi ira ponit ⁊ per ipsa vbi voluntas. q.63.ar.4.
Opinio q gaudium pleno fruentis ordinatione numeri finiatur
q.73.ar.1.
⁊ terminetur.
Opinio q gaudium ⁊ angelus naturali dilectione diligat deum
plus ⁊ amore dilectionis. q.112.ar.3.
Opinio q gaudium ⁊ ira bois est in sensibili. q.20.ar.1.
Opinio q gaudium ⁊ tristitia non sint in voluntate. q.20.ar.1.
Opinio q gaudium ⁊ dilectio magis pertinet ad vim
irascibilem q̃ concupiscibilem. q.26.ar.4.
Opinio q generatio ⁊ corruptio corporibus celestibus vel mixtis
tantum non tribuenda sunt. q.104.ar.1.
Opinio q gratia ⁊ virtus vel habitus non differant q.110.ar.4.
Opinio q habitus ⁊ potentia non differant q.54.ar.1.
Opinio q homo ⁊ angelus non differant specie q.50.ar.4.
Opinio q homo ⁊ bestia in sensitiua parte conueniant q.81.ar.3.
Opinio q homo ⁊ bestia in sensitiua parte non conueniant
q.81.ar.3.
Opinio q homo ⁊ bestia non differant specie

Tabula

Opinio q̃ dei formalit̃ de ratione ydee ⁊ non materia. q.15.ar.4.
Opinio q̃ ydee sint ad ꝓd̃. ⁊ n̄ ꝓductū. q.44.ar.3.ad.3.
Opinio q̃ ydee sint ꝑfectiones ꝑdicabiles. q.15.ar

Primum modum inter vt et nõ est simplr. q.48.ar.2.ad.1.
Primum esse fundatur in eo quod in potentiatibus aliqu [illegible] q.11.ar.2.ad.1.
Primum aliquid magis et minus ad finem se habens cuius opposi [illegible] magis et minus dicitur. q.11.ar.4.ad.1.
Primum aliquid magis et minus per recessum a termino ad [illegible] per accessum ad terminum piorem. q.49.ar.3.ad.3.
Primum mobilis modis sumitur. q.33.ar.4.ad.2.
Primum per habitum cognoscitur. q.14.ar.10.
Primum cum ratione et modum entia dicuntur [illegible] ratione oppositionis significat. q.48.ar.2.ad.2.
Primum et non ens ex apprehensione intellectus veritatem habent et non ex seipsis. q.16.ar.5.ad.3.
Procedere in diuinis [illegible] ad indicantum. q.47.ar.3.
Processio est duplex .s. ad intra et ad extra. q.27.ar.1. (ad.2.
Processio ipsius .s. a patre et filio vt sunt vnum et distincti. 36.ar.4.
Processio [illegible] per modum [illegible] (ad.1.
[illegible] per modum naturae [illegible] q.30.ar.2.ad.2.
[illegible] non conuenit.
Processione verbum spiritus .s. [illegible] est intelligibile. q.36.ar.2.
Processiones in diuinis sunt per actiones ad intra .s. vna per modum intellectus et amoris per modum voluntatis. q.27.ar.3.
Productio rei a prima causa nihil supponit: si vero [illegible] causa supponit in sua actione. q.45.ar.3.
Productionis rerum triplex opus intelligitur .s. creationis [illegible] et ornatus. q.70.ar.1.
Produxit deus multas creaturas [illegible] bonitatem suam communicandam quod per vnam fieri non poterat. q.47.ar.1.
Produxit deus res in esse [illegible] q.45.ar.6.
Propositio singularis [illegible] particulari. q.86.ar.1.ad.2.
Propositio affirmatiue vere [illegible] q.13.ar.12.
Propositio [illegible] est duplex veritas. q.16.ar.8.ad.3.
Propria passio quae causatur a subiecto vt est in actu [illegible] et est in potentia. q.77.ar.6.
Proprietatem accidentis intelligere [illegible] rando de subiecto. q.85.ar.1.ad.1.
Proprietates in diuinis non omnino distinguit [illegible] non relatae. q.30.ar.1.ad.2.
Proprietates patris vt [illegible] ipsum procedit. q.40.ar.4.
Proprietates angelicae [illegible] modo sunt in superioribus [illegible] q.108.ar.5.
Proprietates diuinae sunt in [illegible] q.40.ar.1.ad.2.
Proprium dei miserere et parcere [illegible] 25.ar.3.ad.3.
Proprium [illegible] 39.ar.7.ad.3
Proprium nõ est de essentia [illegible] ex principiis essentialibus speciei causatur. q.77.ar.1.ad.5.
Propter quod [illegible] magis quod [illegible] 87.ar.2.
Prouidentia dei aliter se habet ad incorruptibilia (ad.3.
[illegible] ad corruptibilia. q.113.ar.1.
Prouidentia diuina quaedam in finem ordinantur a quodam [illegible] q.23.ar.3.
Prouidentia [illegible] q.22.ar.1.
Prouidentia [illegible] q.23.ar.2.
[illegible] q.103.ar.5.ad.3.
[illegible] perfectionis.
[illegible] q.[illegible]
[illegible] sed determinat.
[illegible] q.45.ar.8.ad.1.
q Qualitates actiue [illegible] q.48.ar.6.
[illegible] formas [illegible] q.115.ar.3.ad.2.
[illegible] q.45.ar.8.ad.1.
Qualitates differentiae [illegible]

[illegible] formarum. q.67.ar.3.ad.
Qualitas [illegible] meque duplex est .s. esse et operatio. q.42.ar.1.ad.
Qualitas nõ impedit actionem [illegible] perdit ne [illegible] q.115.ar.1.ad.
Qualitas [illegible]
Quantitas in actu [illegible] ratio repu (65.ar.3.ad.
[illegible] non tempus et motus. q.7.ar.3.ad.4.
Quaecumque vni et eidem sunt eadem inter se sunt eadem [illegible] habet intelligi. q.28.ar.3.ad.
Quaedam [illegible] q.99.ar.1.ad.1.
Quaedam nõ possunt fieri nisi a deo quae tamen non fiunt [illegible] cata etiam si fiunt. q.105.ar.7.ad.
Quaedam participant [illegible] diuersa ratione. q.10.ar.5.
Quaedam [illegible] q.104.ar.4.ad.
Quaedam sunt possibilia fieri a deo et quaedam nõ. q.25.ar.3.
Quae facta sunt [illegible] 25.ar.4.ad.
Quaecumque [illegible] q.14.ar.15.ad.
Quaecumque [illegible] est ad [illegible] q.49.ar.2.ad.
Quidditas rei [illegible] est obiectum intellectus nostri. q.84.ar.7.
Quidditas rei materialis est primum quod intelligitur ab intellectu nostro secundum statum praesentis vitae. q.85.ar.5.
Quidditates [illegible] q.58.ar.4.ad.
Qui [illegible] q.13.ar.11.
Quod [illegible] est causatum. q.3.ar.4.
Quod est per essentiam est causa eius quod est per participationem in quo differunt esse et essentia. q.61.ar.1.
Quod [illegible] 110.ar.2.ad.
Quod [illegible] q.3.ar.5.
Quorum [illegible] 84.ar.7.ad.3.
r [illegible] ad quiescere. q.79.ar.8.
[illegible] q.83.ar.2.
Ratio de [illegible] menda [illegible] q.13.ar.7.ad.1.
Ratio diuersarum rationum quae de deo [illegible] de sumitur. q.13.ar.4.ad.1.
[illegible] q.59.ar.1.ad.
Ratio generis et [illegible] q.85.ar.3.ad.4.
Ratio [illegible] q.76.ar.3.ad.4.
[illegible] q.[illegible]
Ratio [illegible] q.85.ar.1.ad.
Ratio [illegible] 13.ar.7.
Ratio [illegible] q.77.ar.1.ad.
Ratio [illegible] considerationem. q.15.ar.1.ad.4.
Ratione veri [illegible] q.6.ar.4.
Ratio [illegible] q.16.ar.3.
Rationes [illegible] q.76.ar.2.
Rationes [illegible] q.86.ar.1.
Rationes contra empedoclem et alios philosophos de [illegible] cognitione. q.84.ar.2.
Rationes contra [illegible] naturalium. q.84.ar.2.
Rationes [illegible] q.75.ar.6.
Rationes particularium [illegible] q.57.ar.1.ad.
Rationes seminales [illegible] q.115.ar.2.
Rationes seminales [illegible] q.[illegible]
Rationes [illegible] q.[illegible]
Recipere et conseruare [illegible] q.79.ar.6.
Recipere et retinere in corporalibus [illegible] q.79.ar.6.

Rectitudo debita in statu innocentiae fuit triplex. q.95.ar.1.
Reducere materiam ad actum formae non excedit virtutem agentis naturalis. q.110.ar.2.ad.3.
Redeunt [illegible] cognoscit. q.14.ar.2.
Regiones quae magis terminata sunt [illegible] (ad.3.
[illegible] terminata. q.110.ar.1.
Rei nihilo non solum est acquirere et quiescere in bono: sed bonum quod habet aliis communicare. q.19.ar.2.
Relatio diuina [illegible] q.40.ar.1.ad.1.
Relatio diuina est persona [illegible] non relationem significans. q.33.ar.2.ad.1.
Relatio diuina [illegible] tum est sed subsistens et nõ accidens. q.40.ar.2.ad.4.
Relatio in creaturis distinguitur ab eo quod relatiue dicitur [illegible] non autem diuina. q.28.ar.2.ad.2.
Relatio [illegible] realis. q.28.ar.1.ad.4.
Relatio nõ [illegible] q.28.ar.2.ad.1.
Relatio realis in deo non est vt intelligentis ad rem intellectam in nobis. q.28.ar.4.ad.1.
Relatio realis in deo [illegible] q.28.ar.4.
Relatio [illegible] dam inhaerentia. q.28.ar.2.ad.1.
Relatio [illegible] q.28.ar.3.
Relatio verbi ad creaturam quae actionem [illegible] non dicitur de deo ex tempore. q.34.ar.3.ad.2.
Relationes [illegible] quaedam non. q.14.ar.15.ad.1.
Relationes in abstracto [illegible] est pater et filius [illegible] q.42.ar.1.ad.4.
Relationes nõ [illegible] q.36.ar.2.
Relationes reales et rationis [illegible] habitudine consequuntur. q.28.ar.1.
Relationes [illegible] q.28.ar.2.
Relationum pluralitas [illegible] q.30.ar.1.ad.3.
Relatiua [illegible] q.13.ar.7.
Relaxare [illegible] misericordia operatur. q.21.ar.3.ad.2.
Relinquit [illegible] q.22.ar.2.ad.4.
Rem aliquam [illegible] q.13.ar.1.
Remouere [illegible] q.103.ar.1.
Reprobatio [illegible] 23.ar.3.ad.2.
Requieuit deus die septimo [illegible] q.73.ar.3.
Res ab [illegible] q.21.ar.2.
Res naturales [illegible] est mensura. q.14.ar.8.ad.3.
Res [illegible] q.18.ar.4.ad.3.
Respectus [illegible] q.15.ar.2.ad.4.
Res [illegible] 110.ar.1.ad.3
Res triplex habet esse .s. in verbo: in mente angelica et propria natura. q.74.ar.3.ad.5.
[illegible] q.36.ar.2.ad.2.
[illegible] ad certum statum naturae. q.97.ar.4.
[illegible] q.109.ar.4.ad.1.
r [illegible] q.84.ar.3.ad.1.
[illegible] q.110.ar.4.ad.1.
[illegible] q.15.ar.2.ad.2.
[illegible] q.41.ar.3.ad.4.
[illegible] q.1.ar.8.ad.3.
[illegible] q.9.ar.1.ad.2.
[illegible] q.1.ar.2.

Scibilia [illegible] q.14.ar.8.ad.3.
Scientia ab eo denominatur de quo principaliter tractat. q.1.ar.4.
Scientia [illegible] q.54.ar.4.ad.1.
Scientia [illegible] ad modum et quantum ad finem. q.14.ar.16.
Scientia dei [illegible] q.14.ar.3.
Scientia dei [illegible] q.14.ar.8.ad.2.
Scientia dei quae est mensura rerum. q.14.ar.12.ad.3.
Scientia [illegible] q.44.ar.3.ad.3.
Scientia et voluntas in nobis [illegible] vt dirigens et vt imperans. q.19.ar.4.ad.4.
Scientia inferior nõ probat sua principia [illegible] q.1.ar.8.
Scientia [illegible] q.84.ar.1.ad.3.
Scientia [illegible] q.14.ar.1.ad.3.
Scientia quae causatur in nobis ab interiori principio et ab exteriori et quod ars imitatur naturam. q.117.ar.1.
Scientia rerum ipsius dei est duplex [illegible] telligentiae. q.14.ar.9.
Scientiam quis acquirens [illegible] q.117.ar.1.ad.4.
Scientia duplex [illegible] q.1.ar.2
Scientiae et principiorum [illegible] sa ratio nominationis. q.14.ar.1.ad.2.
Scientiae nostrae est triplex discursus. q.14.ar.7.
Scientiae [illegible] contingentibus et quaedam de necessariis. q.86.ar.3.
Scientiae speculatiuae [illegible] q.14.ar.16.
Scientiam [illegible] (ad.2.
[illegible] q.79.ar.9.ad.3.
Scire [illegible] ad volita velle. q.19.ar.3.ad.6.
Scitum a deo [illegible] q.14.ar.13.ad.3.
Scripti [illegible] q.24.ar.3.
Seculum est periodus [illegible] q.10.ar.2.ad.2.
Semen non decidatur ab eo quod est actu totum: sed ab eo quod est in potentia totum. q.119.ar.2.
Semen virile in vtero mulieris [illegible] seminis [illegible] in primo statu. q.98.ar.2.ad.4.
Sensibile excellens corrumpit sensum: intelligibile vero perficit intellectum. q.75.ar.3.ad.2.
Sensibile et intelligibile [illegible] q.14.ar.2
Sensibilia [illegible] q.78.ar.3.ad.2.
Sensibilitas [illegible] q.[illegible]
Sensus [illegible] q.79.ar.3.ad.1.
Sensus circa propria sensibilia non errat [illegible] triplex est in sensu. q.17.ar.2.
Sensus communis [illegible] q.78.ar.4.ad.1.
Sensus et appetitus non sufficiunt ad mouendum: sed virtus requiritur executiua. q.78.ar.1.ad.4.
Sensus et imaginatio [illegible] q.114.ar.4.
Sensus et imaginatio [illegible] (ad.2.
[illegible] q.57.ar.1.ad.2.
Sensus exterioris distinctio ex diuersis obiecti immutatione sumitur. q.78.ar.3.
Sensus [illegible] q.1.ar.10.
Sensus tactus [illegible] q.76.ar.5.
Sentire et intelligere nõ sunt [illegible] q.77.ar.5.
[illegible] q.51.ar.3.ad.2.
[illegible] q.75.ar.3.
[illegible] q.108.ar.5.ad.5
[illegible] q.94.ar.2.
[illegible] q.14.ar.6.ad.1.
[illegible] q.83.ar.1.ad.5.
[illegible] q.19.ar.11.ad.2.

Significare substantiam eius ... est significare suppositum eius ad rationem determinata. q.13.ar.1.ad.3.
Signa ... voluntatis ... q.19.ar.12.
Similitudo dupliciter comparatur ad imaginem. s. vt picturam ... q.93.ar.9.
Similitudo ... quatuor modis ... q.4.ar.3.
Similitudo est ... q.27.ar.4.ad.2.
Similitudo ... tripliciter est ... per se et non per se et per accidens. q.17.ar.2.
... q.79.ar.12.
Singulare ... q.29.ar.1.ad.1.
Singulare nō repugnat intelligibilitati inquantum singulare sed inquantum est materiale. q.86.ar.1.ad.3.
Singularia ... q.56.ar. (1.ad.2.
Sinistrum et non ... ratio et differentia. q.13.ar.4.
... q.3.ar.7.ad (3.
Simplex ... q.33.ar.4.ad.1.
Simplicia ... q.3.ar.8.ad.3.
... q.86.ar.4.
Solum ... q.13.ar.9.
Solutio ... q.46.ar.1.
Solutio ... mundi ... q.46.ar.2.
Solus ... q.31.ar.4.
Somnia in dormientibus et apparitiones imaginarie quomodo aliter fiunt. q.111.ar.3.
Somnus ... grandi aliquando. q.84.ar.8.ad.2.
Species ... q.94.ar.3.ad.1.
Species intelligibiles quo reducuntur in primā causam et quomodo sunt in nobis. q.84.ar.4.ad.1.
Species intelligibiles ad intellectū tripliciter se hȝ ... virtutē cōpletum actus. q.79.ar.6.ad.3.
Species intelligibiles et habitus scientie nec per se nec per accidens corrumpi possunt. q.89.ar.5.
Species intelligibiles intellectus nostri eius non est similitudo a quo abstrahitur. q.14.ar.11.ad.1.
Species intelligibilis quo ... in intellectu possibili. 85.ar.1.ad.3.
Species ... q.98.ar.1.
Species rerum quibus angelus intelligit ... sunt impresse a deo ... q.56.ar.2.
Species et similitudo generis ... se ipsarum. q.77.ar.4.ad.1.
Speculatio ... 14.ar.5.ad.3
Speculari ... q.14.ar.1.ad.2.
... q.30.ar.2.ad.1.
Spiritus sanctus ... 36.ar.1.ad.1.
Spiritus sanctus aliter a patre et filio procedit quam per modum voluntatis procedit. q.41.ar.2.ad.3.
Spiritus sanctus nō ... imago patris licet natura ... q.35.arti.1.
Spiritus sanctus non dicitur filius ... q.27.ar.4.
Spiritus sanctus quomodo mediate et immediate procedere dicitur a patre a filio. q.36.ar.3.ad.1.
Spiritus sanctus quod procedit a patre et filio: et tertia persona ... q.37.ar.1.ad.3.
Spiritus sanctus sua bonitate aliam personam producere nō potest sicut pater. q.30.ar.2.ad.4.
Status ... integratum et corruptionem. q.54.ar.2.
... duplex ... q.91.ar.1.ad.2.
Subiectum ... eiusdem generis est impossibile. q.85.arti.3.
Subiectum propositionis habet rationem materie predicati non forme. q.13.arti.12.
Subiectū scientie est de quo est sermo et ad quod ... ordinantur. q.1.arti.7.
Subiectum quomodo est causa proprij ... actiua et susceptiua. q.77.arti.6.ad.2.
Substantia dupliciter dicitur ... q.29.ar.2.
Substantia non solum significat hoc quod est per se ... sentia cui competit se esse. q.3.ar.5.ad.1.
Substantia ... q.93.ar.3.ad.3.
Substantia particularis nō ... hȝ naturā completam in specie. q.75.ar.4.ad.2.
Substantia ... q.13.ar.1.
Substantie que ... q.9.ar.2.
Substantiarum separatarum cognitio habetur per viam remotionis. q.88.ar.2.ad.2.
Substantie ... diuina ... q.89.ar.2.
Substantie separate conueniūt cū materialibus in genere logico sed non phisico. q.88.ar.2.ad.4.
Substantie separate nō sunt frustra etiam si a nobis nō intelligantur vt vult commentator. q.88.ar.1.ad.4.
Substandi et subsistendi ratio ad diuersa reducitur principia. s. ad materiam et formam. q.29.ar.2.ad.5.
Substantia a forma ... 39.ar.3.
Subsistens corrumpi vel generari per se vel per accidens est impossibile. q.75.ar.6.
Subsistere et substare ... 29.ar.2.ad.4.
Successio ... 85.ar.4.ad.
Summum relationem tantum et non rem absolutam addit supra bonum. q.6.ar.2.ad.1.
Superbia inuidia auaritia et carnis oblectationes quomodo sint in demonibus. q.63.ar.2.et ad 2.
Superbi ... 63.ar.3.ad.3
Suppositū et natura in cōpositis ex mā et forma realiter differunt, non autem in simplicibus. q.3.ar.3.
Supra celum nihil est et supra designat locum imaginarium tantum. q.46.ar.1.ad.8.
T
Actu q meliorem intellectum ... q.76.ar.5.
Tact' est duplex. s. corporalis et virtutis. q.105.ar.2.ad.1
T ... eterna iudicamus et disponimus in quantum cognitioni ... q.79.ar.9.
Temporis et eternitatis differentia respectu eorum esse et eorum que ipsa mensurantur. q.10.ar.1.
Tempus est numerus ... a re numerata. q.10.ar.6.
Tempus ... q.53.ar.2.ad.4.
Tempus motus angeli quomodo proportionatur ... mobilis et quomodo non. q.53.ar.3.ad.3.
Tempus motus ... non dependet. q.53.ar.3.
Tempus ... q.10.
Tempus quod ... 10.ar.4.ad.3. (ar.5.ad.3
Tempus secundum successionem conceptionum intellectualium est in intellectu angeli. q.57.ar.3.ad.2.
Tentatio diaboli ... duplex ... q.114.ar.5.
Tentare deum peccatum est ... q.114.ar.1.
Terminus numerales dupliciter sumuntur scilicet in genere et transcendenter. q.30.arti.3.
Terminus creationis est eius actus ... q.66.ar.1.
Terra ... elementa ... q.?.ar.1.ad.1.
Terra ... aeris expositio. q.69.ar.2.ad.3.et.4.
Terra ... est possibile. q.47.arti.3.ad.3.
Tot ... q.93.ar.1.ad.3.
Totalis cognoscit ... q.12.ar.7.ad.3.
Tota ... q.4.ar.5.
Totum triplex ... q.76.ar.8.
Totum quantitatiuum extra locum cui commensuratur ... non potest: totum vero ... q.8.ar.2.ad.3.
Totum vniuersale integrale et potestatiuum differunt prout dicuntur de suis partibus. q.77.ar.1.ad.1.

Trinitatis vt dixit ... q.32. (ar.1.ad.2.
Trinitas nō ... q.31.ar.1.ad.5.
Trinitas ... significat. q.13.ar.1.
Trinitas ... 31.ar.1.ad.4
Trinitas personarum in creatione et rerum formatione insinuatur. q.74.ar.3.ad.3.
Trinitas et triplicitas ... q.31.ar.1.ad.3.
Trinitatis ... q.31.ar.1.ad.1.
Tristitia ... q.113.ar.7.
Throni ... 108.ar.5.ad.6
Tullius quare diuinam prouidentiam humanarum rerum subtraxit. q.22.ar.2.ad.4.
V
Uacuum est spacium capax corporis in quo non est corpus. q.46.ar.1.ad.4.
Uegetatiua sensitiua et intellectiua non sunt plures ... in homine. q.76.ar.3.
Uelle esse ... q.19.ar.10.
Uelle et eligere nō sunt actus diuersarum potentiarum. q.83.ar.4.
Uelle rerum mutationes aut contraria successiue fieri non est voluntatem mutari. q.19.ar.7.
Uelle vel operari quodcunque sine boni intentione vel ratione est impossibile. q.63.ar.3.
Uerba ... q.96.ar.1.
Uerba participia pronomina demonstratiua et temporis quomodo deo attribuuntur. q.13.ar.1.ad.3.
Uerbi diuini conceptio est naturalis quia deus seipsum naturaliter intelligit. q.41.ar.1.ad.4.
Uerbū diuinū ... q.33.ar.2.ad.3.
Uerbū diuinū relationē importat ad creaturā nō ratione relationis ... q.34.ar.3.ad.1.
Uerbū in nobis proprie tripliciter inuenitur. q.34.ar.1.
Uerbum ... q.107.ar.1.
Uerbum non est quod intellectus non potest concipere ... implicat contradictionem. q.25.ar.3.
Uerbi ... q.27.ar.2.ad.2.
Ueritas ... relationē affirmatiue ... q.16.ar.5.ad.2.
Ueritas ... a diuino vt a causa eterna. q.16.ar.7.ad.3.et.4.
Ueritas ... q.107.ar.2.
Ueritas et falsitas ... 85.ar.6
Ueritas rei ad intellectum ... per accidens et ipsius. q.16.ar.1.
Ueritatis cognoscit intellectus ... q.16.ar.2.
Ueritatem mutari contingit vel ex parte intellectus vel ex parte rei. q.16.ar.8.
Uera cognitio ... q.79.ar.11.ad.2.
Uerū et falsum ... 82.ar.3.
Uerū quod est in rebus ... q.16.ar.3.ad.1.
Uerum respicit esse simpliciter et primo cognoscitur ad quod sequitur ratio boni. q.16.ar.4.
Uestigium et imaginis ... q.45.ar.7.
Uidere ... q.12.ar.6.ad.1.
Uidere ... q.8.ar.4.ad.6.
Uidere deū facie ad faciem non est referendum ad diuinā essentiā ... q.12.ar.11.ad.1.
Uidi sub sole nec velocium cursum ... q.103.ar.5.ad.1.
Uir ... q.93.ar.4.ad.1.
Uirtus ... 109.ar.4.ad.3
Uirtus actiua ... a matre. q.118.arti.1.ad.4.
Uirtus actiua seminis est ... q.119.arti.1.
Uirtus actiua seminis non potest producere principium intellectiuum vite in homine. q.118.ar.2.
Uirtus angeli quare nō potest se extendere ad totum vniuersum ... et ita est hic q non alibi. q.52.ar.2.
Uirtus alicuius rei nō perfecte cognoscitur nisi ... cognoscatur. q.14.arti.5.
Uirtus conuersiua ... q.119.arti.1.ad.4.
Uirtus generatiua ... nutritiua. q.78.arti.2.
Uirt' generatiua seminis ... q.118.ar.2.
Uirtus generatiua seminis ... q.118.ar.1.ad.3.et.4.
Uirt' inferior ... q.?.ar.3.
Uirtus intellectiua est quedam ... q.12.ar.2.
Uirt' motiua ... 75.ar.3.ad.3.
Uirtus nulla est que nō ordinetur in deum. q.97.ar.3.
Uirtus nutritiua deseruit generatiue. q.119.ar.2.
Uirt' cognitiua ... q.12.ar.3.
Uirtus primi motoris si esset virtus in magnitudine: moueret in non tempore. q.105.ar.2.ad.3.
Uirtus quanto superior fuerit tanto ad plura se extendit et est magis vnita. q.57.ar.2.
Uirt' vnita ... 77.ar.2.ad.2.
Uirtutes actiue et passiue ... q.115.ar.2.ad.2.
Uirtutes ... q.106.
Uirtutes cognoscitiue ... (ar.5.ad.1. q.54.ar.2.ad.1.
Uirtutes inferiores tam apprehensiue quam appetitiue obediunt rationi. q.81.ar.3.ad.3.
Uirtutes quedam dicuntur esse in concupiscibili ... et quedam in voluntate. q.59.ar.4.ad.3.
Uirtutes ... q.95.ar.3.
Uirtutes ... operationes que sunt in deo. q.21.ar.1.ad.4.
Uirtutes ... q.62.ar.8.ad.2.
Uirtutis cognoscitiue triplex est gradus. q.85.ar.1.
Uisio imaginaria ... q.12.ar.3.ad.3.
Uisiões ... q.68.ar.4.
Uisiones imaginarie facte per angelum non accidit ... quomodo. q.111.ar.3.ad.4.
Uisio ... 12.ar.6.
Uisus est ... sensibus. q.77.ar.4.
Uita duplex ... q.75.ar.1.
Uite contemplatiue duplex est principium ... q.18.ar.1.ad.2.
Uiuentia sunt que seipsa mouent et nō ab alio mouentur. q.18.ar.1.
Uiuendi diuersus modus ... q.18.ar.2.
Uiuere est esse ... q.18.ar.2.
Uiuere quandoque sumitur pro esse viuentis: quandoque vero pro vite operatione. q.54.ar.1.ad.1.
Uiuificare ... q.51.ar.1.ad.3.
Uiuimus in ipso deo mouemur et sumus inquantum conseruamur diuina virtute. q.18.ar.4.ad.1.
Uoluntaria actione ... effectum potest impedire. q.115.ar.6.
Uoluntarium ... inclinationem. q.82.ar.1.
Uoluntarium est quod quis vult ... q.113.ar.7.
Uoluntas ... violenta. q.83.ar.1.ad.3.
Uoluntas in deo ... q.41.ar.2.ad.3.
Uoluntas memoria et intelligentia non sunt potentie ... (79.ar.11. q.83.ar.1.ad.3.
Uoluntas nō ex necessitate sequitur inclinationē appetitus ... inferioribus apprehensiua. q.115.ar.4.

Uoluntas quomodo dupliciter moueri potest. s. ab intrinseco & ab extrinseco. q.[illegible].ar.[illegible].
Uoluntas quid non necessario deo adheret [illegible] q.82.ar.2.
Uoluntas quomodo potest mouere & moueri ab intellectu q.82.ar.4.ad.1.
Uoluntas respectu eius boni quod alicui [illegible] ratio est [illegible] q.82.ar.3.
Uoluntas si necessario [illegible] q.82.ar.1.
Uoluntas duplex est actus. s. appetere & delectari quod est actus [illegible] voluntas. q.19.ar.1.ad.1.
Uoluntas [illegible] q.106.ar.1.
Uoluntas & intellectus [illegible] q.82.ar.4.
[illegible] ad suos actus preter naturam [illegible] q.70.ar.3.
Uoluntas [illegible] ad corpus [illegible] q.16.ar.6.
Unitas & pluralitas [illegible] diuinum & creatum.
Unitas [illegible] diuinam gloriam. q.39.ar.1.
Unitas ordinis rerum [illegible] mundi demonstrat. q.47.ar.3.
Unitas primi principii ex eius simplicitate & mundi unitate & eius infinita perfectione probatur. q.11.ar.3.
Unitas [illegible] & forma est per formam que per se [illegible] materie et actus eius. q.76.ar.7.
Unitas [illegible] formalis [illegible] q.1.ar.3.
Uniuersale diuine singulare indirecte & per reflexionem intelligitur. q.86.ar.1.
Uniuersale est duplex. s. ante rem & post rem [illegible] abstrahi. q.55.ar.3.ad.1.
Uniuersale [illegible] q.30.ar.4.ad.3.
Uniuersale includit duo. s. naturam & [illegible] abstractionem. q.85.ar.2.ad.2.
Uniuersale in diuinis non reperitur [illegible] relatio de relatiuis & personis de tribus personis predicatur. q.42.ar.4.ad.3.
Uniuersale & particulare genus & species non sunt in diuinis. q.3.ar.5.
Uniuersale [illegible] q.85.ar.5.ad.1.
Uniuersale [illegible] ubique & semper quod etiam deo conuenit [illegible] q.16.ar.7.ad.2.
Uniuersale quomodo est principium intelligendi & non essendi ut plato dixit. q.85.ar.3.ad.4.
Uniuersale quid est prius & posterius [illegible] q.85.ar.3.ad.1.
Uniuersi perfectio est diuersitas graduum essendi rerum que est principale bonum in rebus existens. q.22.ar.4.
Uniuersum extensiue & diffusiue est perfectius creatura intellectuali non collectiue & intensiue. q.93.ar.2.ad.3.
Uniuersum non esse perfectum [illegible] q.47.ar.1.
Uniuoce aut equiuoce [illegible] q.13.ar.5.
Uniuocum predicabile prius est equiuoco & agens [illegible] prius est causa uniuoca. q.13.ar.5.ad.1.
Unum & multa [illegible] q.11.ar.[illegible].
Unum & [illegible] q.30.ar.3.ad.[illegible].
Unum [illegible] q.2.ar.[illegible].
Unum quod est principium numeri est de genere mathematicorum [illegible] q.11.ar.3.ad.2.
Unum quod est principium numeri & quod conuertitur cum ente [illegible] habent ad multa. q.11.ar.2.
Unum quod [illegible] q.11.ar.1.ad.4.
Unum [illegible] q.11.ar.1.
Unum ut plura & plus ut unum quomodo [illegible] q.58.ar.2.
Usus rationis in pueris non est perfectus propter [illegible] rebus humiditatem. q.101.ar.2.
Uti metaphorice [illegible] triplici ratione [illegible] q.1.ar.9.ad.3.
[illegible] post resurrectionem fuit vera & [illegible] angelorum in corporibus assumptis. q.51.ar.3.ad.5.
Xpo [illegible] q.25.ar.6.ad.4.
Xpo dedit deus nomen quod est super omne nomen [illegible] deus vocaretur. q.10.ar.4.ad.2.
Xpm nominat apostolus filium dilectionis [illegible] q.41.ar.1.ad.2.
Xpo est deo patri regnum tradiderit [illegible] q.108.ar.7.ad.[illegible].
Xpo fuit in adam [illegible] rationem seminalem. q.119.ar.1.ad.4.
Xpo [illegible] plenus omni sapientia & gratia quam facta fuit missio [illegible] q.43.ar.6.ad.3.
Xpo [illegible] filius [illegible] q.41.ar.[illegible].
Xpo quomodo dicitur habuisse angelum sibi deputatum [illegible] q.113.ar.4.ad.[illegible].
Xpo [illegible] q.[illegible].ar.[illegible].

FINIS.

¶ Incipit prima pars summe Theologie edita a Sancto Thoma de Aquino Angelico Doctore Ordinis predicatorum.

Uia catholice veritatis doctor non solum prouectos debet instruere sed ad eum etiam pertinet incipientes erudire. secundum illud Apostoli. 1. ad cor. 3. Tanquam paruulis in christo lac vobis potum dedi non escam. propositum nostre intentionis in hoc opere est: ea que ad christianam religionem pertinent eo modo tradere secundum quod congruit ad eruditionem incipientium. Consideramus namque huius doctrine nouitios in his que a diuersis conscripta sunt plurimum impediri. Partim quidem propter multiplicationem inutilium questionum articulorum & argumentorum. Partim etiam quia ea que sunt necessaria talibus ad sciendum non traduntur secundum ordinem discipline. sed secundum quod requirebat librorum expositio vel secundum quod se prebebat occasio disputandi. Partim quidem quia eorundem frequens repetitio & fastidium & confusionem generabat in animis auditorum. Hec igitur & alia huiusmodi euitare studentes tentabimus cum confidentia diuini auxilii ea que ad sacram doctrinam pertinent breuiter ac lucide prosequi secundum quod materia patietur. Et ut intentio nostra sub aliquibus certis limitibus comprehendatur necessarium est primo inuestigare de ipsa sacra doctrina qualis sit. & ad que se extendat. ¶ Circa quod querenda sunt. 10. Primo de necessitate huius doctrine. 2° utrum sit scientia. 3°. utrum sit vna vel plures. 4° utrum sit speculatiua vel practica. 5° de comparatione eius ad alias scientias. 6° utrum sit sapientia. 7° utrum sit subiectum eius. 8° utrum sit argumentatiua. 9° utrum vti debeat metaphoricis vel simbolicis locutionibus. 10 utrum scriptura sacra huius doctrine sit secundum plures sensus exponenda.

¶ De sacra doctrina theologie qualis sit: & ad que se extendat: & primo de eius necessitate. Questio. 1.

1 Ad primum sic proceditur. Uidetur quod non sit necessarium preter physicas disciplinas aliam doctrinam haberi. Ad ea enim que supra rationem sunt homo non debet conari secundum illud eccl. 3. Altiora te ne quesieris. sed ea que rationi subduntur sufficienter traduntur in physicis disciplinis. superfluum igitur videtur preter physicas disciplinas aliam doctrinam haberi. ¶ Preterea. Doctrina non potest esse nisi de ente. nihil enim scitur nisi verum quod cum ente conuertitur. Sed de omnibus entibus tractatur in physicis disciplinis & etiam de deo. Unde quedam pars philosophie dicitur theologia siue scientia diuina ut patet per philosophum in 6. meta. Non fuit igitur necessarium preter physicas disciplinas aliam doctrinam haberi. ¶ Sed contra est quod dicitur. 2. ad Timoth. 3. Omnis scriptura diuinitus inspirata vtilis est ad docendum ad arguendum ad corripiendum ad erudiendum ad iustitiam. Scriptura autem diuinitus inspirata non pertinet ad physicas disciplinas que sunt secundum rationem humanam inuente. Utile igitur est preter physicas disciplinas esse aliam scientiam diuinitus inspiratam. ¶ Respondeo dicendum quod necessarium fuit ad humanam salutem esse doctrinam quandam secundum reuelationem diuinam preter physicas disciplinas que ratione humana inuestigantur. Primo

ff quidem quia homo ordinatur ad deum sicut ad quendam finem qui comprehensionem rationis excedit. secundum illud Isa. 64. Oculus non vidit deus absque te que preparasti diligentibus te. Finem autem oportet esse precognitum hominibus qui suas intentiones & actiones debent ordinare in finem. Unde necessarium fuit homini ad salutem quod ei nota fierent quedam per reuelationem diuinam que rationem humanam excedunt. Ad ea etiam que de deo ratione humana inuestigari possunt necessarium fuit hominem instrui reuelatione diuina. quia veritas de deo per rationem inuestigata a paucis & per longum tempus & cum admixtione multorum errorum homini proueniret. A cuius tamen veritatis cognitione dependet tota hominis salus que in deo est. Ut igitur salus hominibus & conuenientius & certius proueniat necessarium fuit quod de diuinis per diuinam reuelationem instruantur. Necessarium igitur fuit preter physicas disciplinas que per rationem inuestigantur sacram doctrinam per reuelationem haberi. ¶ Ad primum ergo dicendum quod licet ea que sunt altiora hominis cognitione non sint ab homine per rationem inquirenda. sunt tamen a deo reuelata suscipienda per fidem. Unde & ibidem subditur. Plurima supra sensum hominum ostensa sunt tibi. & in huiusmodi sacra doctrina consistit. ¶ Ad 2m dicendum quod diuersa ratio cognoscibilis diuersitatem scientiarum inducit. Eandem enim conclusionem demonstrat astrologus & naturalis puta quod terra est rotunda. Sed astrologus per medium mathematicum. i. a materia abstractum. Naturalis autem per medium circa materiam consideratum. Unde nihil prohibet de eisdem rebus de quibus physice disciplinae tractant secundum quod sunt cognoscibilia lumine naturalis rationis & aliam scientiam tractare secundum quod cognoscuntur lumine diuine reuelationis. Unde theologia que ad sacram scripturam pertinet differt secundum genus ab illa theologia que pars philosophie ponitur. b 424

¶ Utrum sacra doctrina sit scientia. Articulus. 2.

Ad secundum sic proceditur. Uidetur quod sacra doctrina non sit scientia. Omnis enim scientia procedit ex principiis per se notis. Sed sacra doctrina procedit ex articulis fidei qui non sunt per se noti. cum non ab omnibus concedantur. Non enim omnium est fides ut dicitur 2. thessal. 3. Non igitur sacra doctrina est scientia. ¶ Preterea. Scientia non est singularium. sed sacra doctrina tractat de singularibus puta de gestis abrae ysaac & iacob & similibus. ergo sacra doctrina non est scientia. ¶ Sed contra est Aug. 14. de tri. Huic scientie attribuitur illud tantummodo quo fides saluberrima gignitur nutritur defenditur roboratur. hoc autem ad nullam scientiam pertinet nisi ad sacram doctrinam. ergo sacra doctrina est scientia. ¶ Respondeo dicendum sacram doctrinam esse scientiam. ¶ Sed sciendum est quod duplex est scientiarum genus. Quedam enim sunt que procedunt ex principiis notis lumine naturalis intellectus sicut arithmetica geometria & huiusmodi. Quedam vero sunt que procedunt ex principiis notis lumine superioris scientie. sicut perspectiua procedit ex principiis notificatis per geometriam & musica ex principiis per arithmeticam notis. Et hoc modo sacra doctrina est scientia quia procedit ex principiis notis lumine superioris scientie que scilicet est scientia dei & beatorum. Unde sicut musica credit principia tradita sibi ab arithmetico ita doctrina sacra credit principia reuelata sibi a deo. ¶ Ad primum ergo dicendum quod principia cuiuslibet scientie vel sunt nota per se vel reducuntur ad notitiam superioris scientie. & talia sunt principia sacre doctrine ut dictum est. ¶ Ad secundum dicendum quod singularia traduntur in sacra doctrina non quia de his principaliter tractetur: sed introducuntur tum in exemplum vite sicut in scientiis moralibus tum etiam ad declarandum auctoritatem virorum per quos ad nos reuelatio diuina processit supra quam fundatur sacra scriptura seu doctrina. a i b

¶ Utrum sacra doctrina sit vna scientia. Articulus. 3.

Ad tertium sic proceditur. Uidetur quod sacra doctrina non sit vna scientia. quia secundum philosophum in 1. posteriorum. vna scientia est que est vnius generis subiecti. Creator autem & creatura de quibus in sacra doctrina tractatur non continentur sub vno genere subiecti. ergo sacra doctrina non est vna scientia. ¶ Preterea. In sacra doctrina tractatur de angelis: de creaturis corporalibus de moribus hominum. huiusmodi autem ad diuersas scientias philosophicas pertinent. igitur sacra doctrina non est vna scientia. ¶ Sed contra est quod sacra scriptura de ea loquitur sicut de vna scientia. dicitur enim Sap. 10. Dedit illi scientiam sanctorum. ¶ Respondeo dicendum sacram doctrinam vnam scientiam esse. est enim vnitas potentie & habitus consideranda secundum obiectum non quidem materialiter sed secundum rationem formalem obiecti. puta homo asinus & lapis conueniunt in vna formali ratione colorati quod est obiectum visus. Quia igitur sacra scriptura considerat aliqua secundum quod sunt diuinitus reuelata secundum quod dictum est omnia quecunque sunt diuinitus reuelabilia communicant in vna ratione formali obiecti 7 i.

Ordinare quomodo dicatur aliquid esse potest. ab hereticis
q.11.ar.1.
Ordinem quid sit necessario deo adheret nec hoc sine ꝙ
Ordinem quid non requirit ad scientiam adherit. q.21.ar.1.
Ordinem quomodo possit inveniri ꝛ unum ab alterius
q.21.ar.4.ad.1.
Ordinem respectu ei' boni quo ab eo ignorabilis videre ꝛ alios
a nostra.
Ordinem respectu ei' boni quo ab eo ignorabilis videre ꝛ alios
perfectum ei' ꝙ quo quia ꝓ hoc non ipsa anima est intellectus.
simpliciter ut quia intellectus est anima. q.21.ar.3.
Ordinare ꝛ necessario viderre sin adhereat ꝛ ad hoc
q.21.ar.1.
Ordinatio ꝓprie est actus. Lapponere ꝛ deliberare quod est
actus mentis volentis. q.19.ar.1.ad.2.
Ordinatio ꝓprie ꝛ motio. Lex ꝓprie ꝛ ex ꝓpe. 106.ar.1.
Ordinatio ꝛ intellect' ꝓncipia ꝛ conclusiones scibiles volitas ordi
nes ad invicem ad finem actus ꝓprie nātus. q.82.ar.4.
Ordo ad corpus nō ꝛ ꝓp corpus ꝛ ꝓp animam. q.70.ar.3.
Ordo ꝛ pluralitas vertat ꝙ quomodo summatur penes in
utrumq; dictorum ꝛ creatum. q.46.ar.6.
Ordo nāl' fit ꝙ influentiam rerū diuinaꝝ. gloriæ q.79.ar.1.
Ordo ordinis rez vnitas nulla demonstrat. q.47.ar.3.
Ordo primi principi ꝛ eius simplicitas ꝛ mundi vnitas ꝛ
eius ultimata perfectio ꝓcedunt. q.11.ar.3.
Ordo rei ad ꝓfectū ei nāl' ꝛ semꝑ fit ꝓp formam que ꝓfi
ciens vnitur materie vt actus ei. q.76.ar.7.
Ordo ille ex vnitate finali' ꝛ finis ubi ꝓcedit. q.1.ar.3.
Ordo rerū debet singulare iudicare ꝛ ꝓ reflexionem in
vniuersale. q.86.ar.1.
Ordo rerū est duplex. Lunc rerū ꝛ ꝓst rem. qui accidit ab
trahi. q.55.ar.3.ad.1.
Ordo ꝛ gubernare gen' vt ꝓpe nō stat ꝛ omnia. q.10.ar.4.ad.3.
Ordo rerū includit duo. Lunum ꝛ numerum siue abstra
ctionem. q.55.ar.1.ad.4.
Ordo rerū in omnia nō reperit sicut relatio de relationibus ꝛ
plena de nullus plenis ꝓcedentur. q.42.ar.4.ad.3.
Ordo ꝛ gubernare genus ꝛ ꝓpe nō sunt in deum. q.3.ar.5.
Ordo ꝓcedit vt nōl ꝛ nō vt ꝓpe de finis ꝓpe' q.15.ar.5.ad.1.
Ordo rerū ꝓ se vbiq; ꝛ semꝑ quod ctā deo connexit ꝛ
placet ꝛ expectat. q.26.ar.7.ad.1.
Ordo rerū quomodo est principium intelligendi ꝛ non essen
di vt plato dicit. q.85.ar.3.ad.4.
Ordo quid est ꝓmo ꝛ posterius re vel intellectu. q.85.ar.3.ad.1.
Ordo rerū ꝑsonæ est diuersitas graduum essendi rerū quæ
est ꝓcipue bonum in rebus existens. q.22.ar.4.
Ordo rerū quoniā ꝛ ꝓfectus est ꝓfectio creaturæ secū
dum quod est ꝓpinqua ꝛ assimilatur primo principio
q.103.ar.3.
Ordo rerū non est ex casu sed ex ꝓfectione primi principi
q.103.ar.5.
Ordo rerū quomodo sit a deo ꝛ quomodo ipse sit in ordine
rerū. q.103.ar.2.
Ordo rerū ꝓcedit a deo ꝛ ꝓ omnia ꝛ ꝓ singula ꝓpter finem
q.103.ar.3.
Ordo rerū quomodo sit a deo ꝛ quomodo ipse sit in ordine
rerū. q.103.ar.4.
Ordo rerū ꝓcedit a deo ꝛ ꝓ omnia ꝛ ꝓ singula ꝓpter finem
q.103.ar.5.
Ordo rerū quomodo sit a deo ꝛ quomodo ipse sit in ordine
rerū. q.103.ar.6.
Ordo rerū ꝓcedit a deo ꝛ ꝓ omnia ꝛ ꝓ singula ꝓpter finem
q.103.ar.7.
Ordo rerū quomodo sit a deo ꝛ quomodo ipse sit in ordine
rerū.

tentia theorica: q alio ordine habentur sub sacra doctrina
dicat sub illa via. ¶ Ad 4m ergo dicendum q sacra doctrina
nō determinat de deo q de creaturis eo q tractat de eis
prout referuntur ad deum vt ad principium vel finem eorum
vnde maxime fit ex hoc vnitas scientie non impedit. ¶ Ad
5m dicendum q sicut prudens mixtus non impedit vnitatem
vel simplicitatem habitus moralis q ex diuersis virtutibus
constituit: ita nec sacra doctrina q ex diuersis constituit
videtur esse vnius habitus. Ad 6m dicendum q sacra doctrina
non est practica per principalem finem: sed est speculativa
magis proprie loquendo: quia principalius pertractat res
diuinas q actus humanos: de actibus tamen humanis inquantum
per ea homo ordinatur ad perfectam dei cognitionem in qua
consistit vita eterna. Et hoc sufficit ad habitum practicum
esse: quia et philosophus dicit in fine ethicorum q de
passionibus animae speculativi tractant: politici autem
ordinant de eis quantum pertinet ad bonum ciuile. Et sic
sacra doctrina speculativa est magis q practica. Articulus. iii.

4 **Ad quartum** sic ponitur. Videt q sacra doctrina
non sit scientia. Nulla.n. scientia probat
principia alterius scientie: sed hoc facit sacra doctrina
quia articuli fidei quos probat sacra doctrina sunt principia
huius doctrine: ergo sacra doctrina non est scientia. ¶ Sacra
doctrina videtur q sit ars: quia est practica. ¶ Sed
contra ea q sunt eiusdem generis videntur esse eiusdem artis
vel scientie: sed sacra doctrina videtur esse eiusdem generis
cum philosophia: quia philosophia est de rebus omnibus
quibuscumque subiacentibus ad bonitatem veritatis de actibus
humanis: et similiter sacra doctrina. Sacra autem doctrina
quidem de deo principaliter: de creaturis autem secundum
quod referuntur ad deum: ergo videtur q sacra doctrina
sit philosophia. ¶ Ad 1m dicendum q sacra
doctrina non probat principia articulorum fidei: sed
ex eis procedit ad aliquid ostendendum: sicut ex principiis
communibus procedit omnis scientia ad sua propria
manifestanda. ¶ Ad 2m dicendum q sacra
doctrina est magis speculativa quam practica: quia
principalius considerat res diuinas q actus humanos: de
quibus tamen inquantum ordinantur ad deum in quo perfecta
nostra beatitudo consistit manifestum est quod sacra
doctrina speculativa est magis q practica. ¶ Ad 3m dicendum
q sacra doctrina est vna cum sit se tota de vno
habens vnitatem non secundum vnum quod de multis
accidentaliter dicitur: sed secundum vnum quod de multis
per se dicitur: sicut vnitas artis cognoscitiue considerat
omnia quae sub quodam communi obiecto conueniunt: scilicet
sub ratione entis inquantum huiusmodi. Et hoc modo
theologia sacra scientia est: quia considerat diuina et
alia quae sub ratione diuinitatis quodammodo cadunt
sicut obiecta habitus illius scientie. Articulus. iv.

5 **Ad quintum** sic ponitur. Videt q sacra doctrina
non sit dignior aliis scientiis. Certitudo.n. penes
principia attenditur: quia illa scientia videtur esse certissima
cuius principia certitudinem habere non possunt. Alie
igitur scientie videntur dignitate sacre doctrine preferende.
¶ Inferiora scientia est illa
cuius accipit aliqua a superiori scientia ab eius effectus. Sacra doctrina
accipit aliqua a philosophia scientia. dicit.n. Hieronymus
epistola ad magnum oratorem urbis romane q doctores antiqui in
tantum philosophorum documentis studium impenderunt q
quasi nichil sciri posse crederent nisi quod ab eis didicissent
vel in scriptis posteris reliquissent. Videtur ergo q sacra doctrina
non sit dignior aliis scientiis. ¶ Sed contra
est q alie scientie ancille esse videntur quae
ministrant necessaria ad vitam. Ancille autem sunt
honorande. Dicitur.n. Prouerbiorum. ix. Misit ancillas suas vocare ad arcem.
¶ Ad 1m dicendum q illa scientia dicitur ad aliquid fieri speculativa
vel practica: secundum finem ad quem principaliter ordinatur.
Speculativa.n. scientia vna alteram dignitate excedit propter certitudinem ad quam
principaliter ordinatur: quia quanto aliqua scientia certitudinem
habet tanto dignior est. Sed quia ad
verbum hoc illa alia speculativa scientia excedit: sicut certitudinem
geometrie quae sibi certitudinem habere non potest
humanam. Quia possibile est certitudinem habere alicuius
scientie principia per aliquam superiorem scientiam
illam: scilicet per illam quae est de causa respectu
effectus: quia per causam effectus cognoscitur. Et
ideo ad illam scientiam pertinet considerare principia
alterius scientie quae est inferior: quae recipit principia
a superiori: et de eis iudicat non autem e conuerso. Et
propter hoc sacra doctrina quae accipit aliqua a philosophia
scientia non est ei subiecta: sed quasi ancillans ei
videtur. Sic.n. philosophia sibi assumit ea quae
in inferioribus scientiis traduntur: quasi a medicis
quae dicit de humana sanitate: et a gubernatore quae
dicit de nauigantibus. Non tamen ideo philosophia
medicine vel gubernatori subiacet. Ancille autem
non honorant dominas quia eis subiacent: sed quia
ab eis honorantur. Sic ergo et sacra doctrina
philosophiam non honorat quia ei subiacet: sed
quia ab ea honoratur: vel quia ex principiis sibi
per reuelationem diuinam traditis: non quia
illa principia sibi per philosophiam sint tradita.
¶ Ad 2m dicendum q sacra doctrina
non est ideo philosophia quia utitur philosophia:
sed quia a deo sibi reuelatur. Non.n. accipit
principia ab aliis scientiis sed immediate a deo per reuelationem
recipit ab aliis scientiis sicut inferiores a superioribus: sicut
et in scientiis philosophicis patet quod subalternantes
non probant principia sibi tradita a subalternante: sed
supponunt ea a superiori: et ulterius considerant ea quae
ex principiis consequuntur: non quod principia sua
probent. Et sic sacra doctrina quia ea quae sibi
reuelata sunt tanquam principia recipit: credit
ea autem quae ex eis sibi reuelatis consequuntur
illustrat: et ad ostendendum alios utitur eis
tanquam per se notis: et philosophi tanquam
probabilibus: et ea quae sunt fidei tanquam
falsa: et ea quae sunt contra fidem tanquam
omnino nulla. Articulus. v.

6 **Ad sextum** sic ponitur. Videt q hec doctrina
non sit scientia. Nulla.n. doctrina que
supponit sua principia a nullo alio scientia est nisi ea
quae sunt infra se: sicut grammatica iudicat de his quae
accipit a metrica. Sed hec doctrina supponit
principia sua per reuelationem. vi.co. Ergo non
est scientia. ¶ Sacra doctrina videtur esse
argumentatiua: quia Ambro. dicit in principio libri de
fide ad gratianum. Assumpsi mihi ut ea que de
diuinitate spiritu sancto dicenda essent non
sine argumentatione proferrem. Sed hoc
quod est argumentari non videtur pertinere ad
sacram doctrinam: quia Augustinus dicit in
principio libri de trinitate. Qui pietate
quadam fidei inchoata mundum cor habere
meruerunt et castis moribus pie uiuunt ad
quos perfecte scripturarum scientia pertinet
quibus deus ipse largitur ut in illo bono
quod ipse est et beatos facit firmissime
sperent et ardentissime diligant: quid
restat in hac vita mortali nisi ut
quantum possibile est quod credunt
intelligere studeant: ergo videtur q
sacra doctrina non sit scientia. ¶ Sed
contra est q Augustinus dicit. xiiii. de
trinitate. Ego fateor caritati tue
deum non posse intelligi quantum
intelligibile est: et paulo post dicit
quod intelligitur paucis quibusdam
datum est in hac vita: quibus
scilicet mundato corde per fidem
quedam diuinitatis capacitas
impertitur. Sed sacra doctrina
maxime intendit ut deum
cognoscamus non solum
quantum ipse se cognoscit
sed etiam secundum modum
quo nobis diuina manifestari
possunt secundum quod
nobis expedit ad nostram
beatitudinem pertinere.
Articulus. vi.

7 **Ad septimum** sic ponitur. Videt q sacra doctrina
non sit sapientia. Dicit.n. Dionysius
iii. de diuinis nominibus. Hierotheo
philosophanti oportet non solum
pati diuina sed et scire: quasi
scilicet non sufficiat ad diuinorum
cognitionem quod quis ea patiatur
per hoc quod eis coniungitur per
fidem nisi etiam habeat scientiam
de eis. Sed sacra doctrina non
habetur per scientiam infusam
sed per studium quo aliquis
addiscit ea quae pertinent ad
scientiam. Ergo videtur q sacra
doctrina non sit sapientia. ¶ Sed
contra est q Deuteronomii. iiii. dicitur.
Hec est sapientia vestra et intellectus
vester coram populis. Sed hoc dicitur
de sacra doctrina. Ergo sacra doctrina
est sapientia. ¶ Ad 1m dicendum q
sapientia secundum quod est virtutis
intellectualis pertinet ad illum qui
iudicium de omnibus rebus secundum
certas causas habet: et maxime de
causa altissima quae est finis omnium
et principium. Et ideo sapientia
secundum quod est virtutis intellectualis
pertinet ad illum qui iudicium de omnibus
rebus habet secundum diuinas rationes
quod non potest esse nisi per aliquam
reuelationem: quia secundum apostolum
Corinthios. ii. Spiritus omnia scrutatur
etiam profunda dei. Et ideo sapientia
secundum quod est donum spiritus sancti
pertinet ad illum qui iudicium habet
secundum diuinas rationes quod
quidem est propter participationem
caritatis per quam diuina sapimus
secundum illud. i. Corinthios. ii. Qui
adheret deo unus spiritus est. Et
secundum hoc ipse amor dei sapientia
est. Et secundum hoc sapientia est
et donum et caritate procedit. Sed
quia ad sacram doctrinam non
requiritur quod habeat caritatem
sed quod participet lumen quo
quedam diuina cognoscuntur
quod est lumen fidei: ideo sacra
doctrina non est sapientia donum
sed habitus. Articulus. vii.

8 **Ad octauum** sic ponitur. Videt q hec doctrina
non sit argumentativa. Dicit
enim Ambro. in. de fide. Tolle argumenta
vbi fides queritur. Sed in hac doctrina
principaliter fides agitur: quia fides est
de his quae non videntur: ut patet Ioan. xx. Beati
qui non viderunt et credunt. Ergo sacra doctrina non
est argumentativa. ¶ Sed contra
est quod dicit Augustinus in libro de
trinitate. Ego profecto cum fidei
meae firmissimum scutum
tenere studeo et quod de deo
sentiendum est quibuscumque
modis ipse se dignatus est
humanae menti quantum
valeo et proficere desidero
et petentibus reddere
rationem scio pietati
congruere. Sed hoc non
esset si sacra doctrina
argumentativa non esset.
Ergo videtur q sacra doctrina
argumentativa sit. ¶ Ad 1m dicendum q
sicut Augustinus dicit in libro de
ordine. Ratio non est ad hoc
adhibenda in religione christiana
ut fides eius tollatur: nec
temptanda est ut oculis
inseratur: sed ut fides eius
quae creditur ab omnibus
pia et sincera et certa
sit. Et ideo ratio humana
quae naturaliter ex principiis
naturalibus procedit non
habet locum contra principia
huius doctrine quae sunt
articuli fidei: sed tamen
ad hanc doctrinam
potest aliquid
rationis humane
sumi: vel ut ea
quae sunt fidei
manifestentur
saltem quibusdam
aliis: vel ut per
hoc ipsum
quod ratio
humana
ad hanc
doctrinam
sumitur
exercitium
habeat
et
acuatur.
Ad 2m
dicendum
q
argumentum
quod
procedit
ex
auctoritate
alicui
soli
homini
debetur
propter
hoc
quod
veritatem
quam
dicit
habet
ex
reuelatione
diuina
quae
facta
est
prophetis
et
apostolis
qui
canonicos
libros
scripserunt
non
autem
aliis
doctoribus
et
sanctis
quia
ea
quae
ab
eis
dicuntur
nisi
per
diuinam
reuelationem
habeant
oportet
quod
sint
opinabilia
et
fallibilia
ea
quae
ex
humana
ratione
procedunt
quibus
omnibus
non
utitur
sacra
doctrina
quasi
principalibus
argumentis
sed
quasi
ex
inferiori
dignitate
existentibus
quia
auctoritates
canonicae
sacre
scripture
certissime
argumentantur
auctoritatibus
autem
aliorum
doctorum
ecclesie
quasi
propriis
et
probabilibus
argumentis
fides
nostra
innititur
quia
manifestum
est
fidem
nostram
esse
veram
per
hoc
quod
divina
reuelatione
nobis
data
est
quae
in
scripturis
canonicis
est
posita
quae
propter
hoc
sunt
fidei
firmissimum
fundamentum
et
regula
quae
non
errare
nec
fallere
potest
quod
autem
sanctorum
doctorum
dicta
sint
fidei
consona
et
absque
errore
hoc
ostenditur
ex
hoc
quod
ea
quae
in
diversis
temporibus
et
locis
a
diversis
sanctis
dicta
sunt
in
unum
concurrunt
quasi
unum
dictum
omnium
unius
spiritus
sapientia
dictante
quod
autem
aliquid
rationis
humane
ad
hanc
doctrinam
sumatur
non
est
ad
hoc
quod
fides
per
rationem
humanam
probetur
quia
sic
tolleretur
meritum
fidei
sed
ad
manifestandum
quedam
alia
quae
traduntur
in
hac
doctrina.
Cum
igitur
gratia
non
tollat
naturam
sed
perficiat
oportet
naturalem
rationem
ad
obsequium
fidei
sicut
naturalem
inclinationem
voluntas
obsequitur
caritatis
unde
et
apostolus
dicit
ad
Corinthios
x.
In
captiuitatem
redigentes
omnem
intellectum
in
obsequium
christi.
Et
quia
naturalis
ratio
est
nobis
quasi
quedam
regula
naturaliter
nobis
indita
per
quam
diuinam
veritatem
in
quibusdam
cognoscere
possumus
inest
quibusdam
naturaliter
desiderium
ut
fides
quam
habent
per
aliquam
rationem
naturalem
manifestetur
quamvis
hoc
non
sufficienter
possint
propter
debilitatem
intellectus
humani
vel
propter
defectum
cognitionis
eorum
de
quibus
traditur
in
fide
sicut
patet
in
his
quae
sunt
infra
naturam
corporalem
quae
latent
naturam
humanam
quanto
igitur
aliquis
plura
de
naturis
rerum
cognoscit
tanto
habet
promptius
unde
possit
rationes
inducere
ad
manifestandum
ea
quae
in
fide
proponuntur
quamvis
non
omnes
quae
in
fide
proponuntur
possint
per
rationem
naturalem
manifestari
quia
quedam
sunt
quae
excedunt
totum
ordinem
naturalium
rerum
quae
a
deo
facta
sunt
in
quibus
ratio
naturalis
non
habet
unde
manum
apponat
nisi
forte
ad
aliquid
horum
manifestandum
quae
tamen
non
sufficienter
ratio
naturalis
manifestare
potest
quia
ea
quae
sunt
fidei
sunt
supra
id
quod
ratio
naturalis
potest
attingere
unde
in
his
quae
sunt
fidei
ratio
naturalis
non
habet
quod
primo
et
per
se
intendat
sed
quod
ad
fidem
ordinatur
sicut
ad
finem
quia
ratio
naturalis
non
habet
unde
finem
cognoscat
nisi
per
principia
naturaliter
cognita
quae
ad
finem
ordinantur
sicut
et
in
aliis
scientiis
patet
quod
non
probant
principia
sua
sed
ex
eis
procedunt
ad
aliquid
ostendendum
quod
autem
dicit
Ambro.
quod
ubi
fides
quaeritur
ibi
argumentatio
non
debet
esse
intelligendum
est
de
argumentatione
quae
fidem
praecedit
ad
hoc
quod
aliquis
fidem
habeat
quia
sic
tollitur
meritum
fidei
quod
autem
dicit
Augustinus
quod
ubi
humana
ratio
fidei
christiane
non
subditur
impossibile
est
animam
ad
beatitudinem
introire
intelligendum
est
de
argumentatione
quae
contra
fidem
fit
ostendendo
scilicet
quod
ea
quae
fidei
sunt
impossibilia
sint
quia
sic
non
esset
materia
meriti
circa
ea
quae
fide
tenemus
quando
rationem
humanam
non
praebent
experimentum
quod
autem
dicit
Gregorius
quod
fides
non
habet
meritum
cui
humana
ratio
praebet
experimentum
intelligendum
est
de
his
quae
ad
fidem
pertinent
quae
ratio
humana
non
potest
capere
quod
autem
dicit
Augustinus
quod
fides
quae
non
habet
argumenta
non
est
in
his
quae
sunt
in
potestate
nostra
quia
quicumque
habet
voluntatem
credendi
habet
voluntatem
faciendi
quod
ad
fidem
pertinet
intelligendum
est
de
exteriori
actu
qui
potest
esse
in
potestate
hominis
quod
autem
dicit
Hieronymus
quod
sacra
doctrina
non
habet
locum
in
his
qui
de
fide
disputant
quasi
fidem
non
habentibus
intelligendum
est
quod
non
habet
locum
disputare
quasi
dubitando
de
his
quae
fidei
sunt
sed
ex
fide
procedendo
ad
aliquid
manifestandum
quod
autem
dicit
Augustinus
quod
sacra
doctrina
habet
in
quibusdam
locis
firmissimum
modum
argumentandi
quibus
nihil
possit
fortius
inveniri
intelligendum
est
de
his
quae
sunt
fidei
quae
quidem
impossibile
est
quod
demonstrentur
vel
secundum
se
quia
principia
sunt
vel
per
ea
quae
ex
principiis
concluduntur
quia
demonstratio
facit
scire
et
sic
non
esset
fides
sed
quia
ad
manifestandum
ea
quae
sunt
fidei
per
quaedam
similitudines
rationes
multas
inducit
quae
quidem
ad
aliquid
manifestandum
sufficientes
sunt
non
autem
ad
comprehendendum
ita
quod
comprehensum
reddat
intellectum
et
rationem
ad
plenum
quod
autem
dicit
Gregorius
quod
fides
non
habet
meritum
cui
ratio
humana
praebet
experimentum
intelligendum
est
de
his
quae
quis
habet
in
proposito
ut
credat
non
autem
de
his
quae
iam
habet
credita
ut
per
experimentum
videat

Ad primū

Ad secundū

Ad tertiū

Ad quartum

Ad quintum

C Ad 1^m dicendū q̄ ista ꝓpō accidentalis ꝓpter ipsā accidentalitatē ꝓpter quā ē de inesse nō ꝓpter aliquā ei⁹ naturā ē de inesse. Et ideo ē ꝓpō simplex. Articulus. vi.

C Vtrum deus sit bonus simpliciter.

Ad septimū dicendū q̄ deus sit bonus simpliciter. Ea. n. dicūt esse bona q̄ habent rectitudinē ordinis ad finē. Sed finis ultimus est ipse deus. Ergo ipse solus est bonus simpliciter. C Ꝓ. Ad hoc aut̄ dicendum est q̄ aliquid dicitur esse bonum simpliciter q̄ habet rectitudinē ordinis ad finē ultimū. Sed hoc nō est nisi deo. Nō. n. habet rectitudinē ordinis ad finē ultimū nisi q̄ habet ordinē ad finē ultimū simpliciter. C Ad 1^m dicendū q̄ deus nō dicitur bonus nisi ꝑ similitudinē. Vnde ē ꝓpō simpliciter ꝓ se falsa. Sed ē ꝓpō secundū q̄d. Et ideo dicendum est q̄ deus simpliciter est bonus. C Ad 2^m dicendū q̄ deus nō dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit in ipso. Cū. n. deus nō sit aliquod genus vniuersale nec aliquod ens determinatū ei⁹ ad q̄ nō est nisi ꝓpositum esse. Aliud etiam q̄ esse nō est ꝓpositum esse. Cū. n. esse sit actualissimum omnium rerū ꝓpter hoc ipsum esse nō potest ei aliquid addi q̄si aliquid existens q̄ nō habeat esse. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. Secundo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 3^m dicendū q̄ deus dicitur bonus ꝑ similitudinē. Vnde ē ꝓpō simpliciter ꝓ se falsa. Sed ē ꝓpō secundū q̄d. Et ideo dicendum est q̄ deus simpliciter est bonus. C Ad 4^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 5^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 6^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 7^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 8^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 9^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 10^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 11^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 12^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 13^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 14^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 15^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 16^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 17^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 18^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 19^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 20^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 21^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 22^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 23^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 24^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 25^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 26^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 27^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 28^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 29^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 30^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 31^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 32^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 33^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 34^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 35^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 36^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 37^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 38^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 39^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 40^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum.

Ad octauum dicendū q̄ deus sit bonus simpliciter. Ea. n. dicūt esse bona q̄ habent rectitudinē ordinis ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 1^m dicendū q̄ deus dicitur bonus ꝑ similitudinē. Vnde ē ꝓpō simpliciter ꝓ se falsa. Sed ē ꝓpō secundū q̄d. Et ideo dicendum est q̄ deus simpliciter est bonus. C Ad 2^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 3^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 4^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 5^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 6^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 7^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 8^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 9^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 10^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 11^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 12^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 13^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 14^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 15^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 16^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 17^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 18^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 19^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 20^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 21^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 22^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 23^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 24^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 25^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 26^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 27^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 28^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 29^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 30^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 31^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 32^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 33^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 34^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 35^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 36^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 37^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 38^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 39^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum. C Ad 40^m dicendū q̄ deus dicitur bonus simpliciter. 1° q̄ ei⁹ essentia nō est ꝓpositū ei⁹ esse. 2° q̄ ei⁹ bonitas nō est ꝓpositū ei⁹ esse. Primo quidē ꝓ hoc q̄ bonitas ꝓmittit ordinē ad finē. Sed ipse deus est sibi finis. Et ideo sicut ipse est suum esse ita est suum bonum.

Articulus. 1.

Utrū esse boni deo obsequi. Articulus. 1.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod esse boni deo obsequi non conueniat deo. Nullum enim malum est bonum nisi per accidens. Sed obsequium dei non videtur esse bonum per accidens. Ergo nec bonum. Praeterea obsequium dei videtur esse actus latriae. Sed latria non est actus virtutis moralis. Ergo obsequium dei non est actus virtutis moralis. Sed omne bonum est actus alicuius virtutis moralis. Ergo obsequium dei non est bonum. Praeterea omne bonum est laudabile. Sed obsequium dei non est laudabile. Ergo non est bonum. Sed contra est quod dicitur Deut. x. Quid dominus deus tuus petit a te nisi ut timeas dominum deum tuum et ambules in viis eius et diligas eum et seruias domino deo tuo in toto corde tuo et in tota anima tua. Respondeo dicendum quod esse boni deo obsequi manifestum est. Cum enim bonum sit quod omnia appetunt, manifestum est quod ratio boni consistit in habitudine appetibilis ad appetentem. Unde quanto aliquis appetit aliquid secundum ordinem debitum ad ipsum, tanto ipsum est bonum. Manifestum est autem quod deus appetit omnia propter seipsum, quia finis omnium est ipse. Et ideo quanto aliquid magis appetit deum, tanto est bonum. Et hoc est deo obsequi, scilicet appetere deum. Ergo deo obsequi est bonum. Ad primum ergo dicendum quod malum dicitur aliquid per accidens, quia scilicet est contra id quod per se appetitur. Sed quia deus per se appetitur, ideo deo obsequi per se bonum est. Ad secundum dicendum quod latria dicit actum virtutis moralis, inquantum importat debitum modum in exhibendo cultum alicui superiori. Et hoc modo deo obsequi latria est. Ad tertium dicendum quod laudabile dicitur aliquid ex hoc quod tendit in finem debitum, scilicet in bonum honestum. Et hoc modo deo obsequi laudabile est.

Articulus. 2.

Utrum deus sit summum bonum. Articulus. 2.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod deus non sit summum bonum. Bonum enim addit aliquid supra ens, ut dictum est. Sed deus est ipsum esse. Ergo non est bonum. Praeterea, omne bonum est laudabile. Sed deus non est laudabilis, cum laudabile sit quod habet finem. Ergo deus non est bonum. Praeterea, omne bonum est ordinatum. Sed deus non est ordinatus, cum ordo dicat habitudinem ad finem. Ergo deus non est bonum. Sed contra est quod dicitur Matth. xix. Nemo bonus nisi solus deus. Respondeo dicendum quod deus est summum bonum simpliciter. Ad cuius evidentiam sciendum est quod bonum dicitur aliquid dupliciter. Uno modo simpliciter, et hoc quod est appetibile secundum quod est perfectum. Nam omnia appetunt suam perfectionem. Alio modo dicitur bonum aliquid secundum quid, quod scilicet est appetibile secundum quod est ordinatum ad aliquid. Et hoc modo dicitur bonum utile, quia scilicet est ordinatum ad bonum delectabile, quia scilicet est ordinatum ad bonum honestum. Et hoc modo dicitur bonum quod est ordinatum ad bonum. Et hoc modo dicitur bonum quod est ordinatum ad finem. Et hoc modo dicitur bonum quod est ordinatum ad deum. Et hoc modo dicitur bonum quod est ordinatum ad finem. Et hoc modo dicitur bonum quod est ordinatum ad finem. Et hoc modo dicitur bonum quod est ordinatum ad finem

[illegible]

Ad quartum [illegible]

[illegible]

Via uero [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

Utrū sit aliqd ens ꝑ essentiā. Articulus. III.

Ad quartum sic ꝓcedit. Videt ꝙ sit aliqd ens ꝑ essentiā. Dicit enim Aug⁹ in libro de trinitate. Omne ens in quantū ens est bonū est. Sed bonū dicit ordinē ad finē. Ergo omne ens ordinatur ad finē. Sed nullū ens ordinatur ad finē nisi ens ꝑ essentiā. Ergo aliqd ens ꝑ essentiā est. ℭ Ꝑ. Illud est ens ꝑ essentiā cui nō repugnat esse. Sed esse nō repugnat nisi ipsi essentie. Ergo essentia est ens ꝑ essentiā

Ad tertiū sic ꝓcedit. Videt ꝙ ⁊ alia ⁊ ea videri
possit oculis corporis. Q. 3. Tho.
ꝓ. In corpe meo videbo deū vt. 7. 42. Audito autē de
deo ait audiui auditu auris tue. C. B. Illud videt ꝓ
ro. 20. Oculus videns ⁊ auris audiens ambo ea fecit
dominus vt scias ꝙ videbis ⁊ audies. Sed ea ꝙ videntur
oculis corporis sunt corporalia. Ergo ⁊ deus ⁊ alia
spūalia videri possunt oculis corporis. C. Ad 1ᵐ dicendū
ꝙ ⁊ ea ꝙ sunt spūalia videri possunt oculis corporis
ꝓpter duplicē rationē. Quarū vna est ex ꝑte obiecti
cui⁹ virtus ⁊ dignitas ⁊ claritas ⁊ subtilitas ⁊ ꝓportio
nō ꝓportionatur potentie videntis. Sicut ꝓ. 3. de
anī. dicit. Et ꝓpter hoc dicit ꝙ sensus nō sentit
lapidē ⁊ ferrū. Alia ratio est ex ꝑte ꝓtis ⁊ ꝓportionis

Articulus. vii.

Ad octauū sic proceditur. Videt̄ q̄ videre deum p essentiā sit videre ei⁹ ideā in deo videndo. Dicit enim Aug⁹ in .4. super. Quid ē q̄d nō videt̄ q̄ videt ei⁹ ideā videndo? Sed ē videre ideā ei⁹ q̄ videre deū ei⁹ ideā. Ergo videre deum est videre essentiā eius. Sed videre essentiā dei est videre deum per essentiā. Ergo videre deum per essentiā est videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā. Sed videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā est videre deum per ideam. Ergo videre deum per essentiā est videre deum per ideam.

Cōtra videntes deum per essentiam omnia in deo videndo.

Articulus. viii.

Ad octauū sic proceditur. Videt̄ q̄ videre deum per essentiā sit videre ideā in deo videndo. Dicit enim Aug⁹ in .4. super. Quid ē q̄d nō videt̄ q̄ videt ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā. Sed videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā est videre deum per essentiā. Ergo videre deum per essentiā est videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā. Sed videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā est videre deum per ideam. Ergo videre deum per essentiā est videre deum per ideam.

Cōtra videntes deum per essentiam omnia in deo videndo.

Articulus. ix.

Ad octauū sic proceditur. Videt̄ q̄ videre deum per essentiā sit videre ideā in deo videndo. Dicit enim Aug⁹ in .4. super. Quid ē q̄d nō videt̄ q̄ videt ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā. Sed videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā est videre deum per essentiā. Ergo videre deum per essentiā est videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā. Sed videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā est videre deum per ideam. Ergo videre deum per essentiā est videre deum per ideam.

Cōtra videntes deum per essentiam omnia in deo videndo.

Articulus. x.

Ad octauū sic proceditur. Videt̄ q̄ videre deum per essentiā sit videre ideā in deo videndo. Dicit enim Aug⁹ in .4. super. Quid ē q̄d nō videt̄ q̄ videt ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā. Sed videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā est videre deum per essentiā. Ergo videre deum per essentiā est videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā. Sed videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā est videre deum per ideam. Ergo videre deum per essentiā est videre deum per ideam.

Cōtra videntes deum per essentiam omnia in deo videndo.

Articulus. xi.

Ad octauū sic proceditur. Videt̄ q̄ videre deum per essentiā sit videre ideā in deo videndo. Dicit enim Aug⁹ in .4. super. Quid ē q̄d nō videt̄ q̄ videt ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā. Sed videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā est videre deum per essentiā. Ergo videre deum per essentiā est videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā. Sed videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā est videre deum per ideam. Ergo videre deum per essentiā est videre deum per ideam.

Cōtra videntes deum per essentiam omnia in deo videndo.

Articulus. xii.

Ad octauū sic proceditur. Videt̄ q̄ videre deum per essentiā sit videre ideā in deo videndo. Dicit enim Aug⁹ in .4. super. Quid ē q̄d nō videt̄ q̄ videt ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā. Sed videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā est videre deum per essentiā. Ergo videre deum per essentiā est videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā. Sed videre ideā ei⁹ q̄ videt deū ei⁹ ideā est videre deum per ideam. Ergo videre deum per essentiā est videre deum per ideam.

Cōtra videntes deum per essentiam omnia in deo videndo.

Ad duodecimū sic procedit. Videtur q̄ possibile sit deum cognosci ab homine in hac vita secundum essentiam. Quia quicquid est in intellectu est in eo per suam essentiam. Sed deus est in intellectu hominis qui est in hac vita. Ergo deus est in homine per suam essentiam. Et hoc est quod dicitur Deus habitat lucem inaccessibilem. Sed contra est quod dicitur Exo. xxxiii. Non videbit me homo & vivet. Et Ioh. i. Deum nemo vidit unquam. Et Ioh. vi. Non quia patrem vidit quisquam. Et Ioh. v. Neque vocem eius unquam audistis neque speciem eius vidistis. Et Ioh. iv. Spiritus est deus. Et Ioh. i. Deus habitat lucem inaccessibilem. Et Ioh. iv. Deus caritas est

¶ Utrū homo sit in voluntate. Articulus vi.

Ad septimū sic procedit. Videt q homo non sit in voluntate. Nullus enim potest
34 ea facere quorum actus sibi non subiacet. Sed actus intellectus non subiacet
voluntati. Ergo nullus intellectus est in voluntate. Sed
35 homo est intellectus. Ergo homo non est in voluntate. ¶ Ad hoc dicit
Damas. quod homo est in voluntate. Sed hoc non videtur. Quia
ut dicit Philosophus. Quod est per aliud est quodammodo illud. Sed
homo non est voluntas. Ergo non est in voluntate. ¶ Preterea
per easdem res aliquid et cognoscitur et fit. Sed per easdem res
non cognoscitur et fit. Ergo homo non est in voluntate. ¶ Preterea
omne quod est in aliquo est in eo per modum recipientis. Sed
quicquid est in voluntate est per modum imperantis. Ergo homo
non est in voluntate. ¶ Sed contra est quod dicit Damas. quod
homo est in voluntate. ¶ Respondeo dicendum quod homo est in
voluntate quantum ad actum. Cuius ratio est quia voluntas est
44 in ratione sicut in subiecto. Ratio enim est potentia que est
310 principium actus humani. Unde oportet quod omnia illa sint
417 in ratione quorum ratio est principium actus humani. Ratio
84 autem est principium actus humani non solum quia est potentia
quedam rationalis. Sed quia aliquid eius est per essentiam. Sicut
patet de intellectu qui est potentia quedam rationalis per essentiam
suam. Sed tamen habet aliquid de voluntate. Inquantum
scilicet habet habitum principiorum qui sunt principia operabilium
que pertinent ad voluntatem. Sicut enim principia demonstrationum
pertinent ad habitum intellectus speculativi. Ita principia
operabilium pertinent ad habitum intellectus practici. Qui
est in ratione. Et ideo ratio est in voluntate per essentiam suam.
Sed per aliquid sui pertinens ad habitum principiorum. Sicut
119 autem ratio est principium respectu omnium eorum que sunt
9 in homine ita intellectus respectu omnium eorum que sunt in
ratione. Et ideo omnia subiacent rationi et intellectui. Sed
251 quedam subiacent eis secundum quod sunt in ratione et intellectu
tantum. Sicut ea que sunt rationis opera. Quedam vero secundum
quod sunt in voluntate. Sicut ea que sunt voluntatis opera.
Quedam vero secundum quod sunt in utroque. Sicut ea que sunt
119 actus rationis et voluntatis. Et hoc modo homo est in voluntate
sicut et in ratione et intellectu. Ad primum ergo dicendum
quod intellectus non subiacet voluntati secundum quod est
principium actus. Sed secundum quod est in voluntate per
modum dictum.

¶ Utrū deus sit in voluntate. Articulus vii.

Ad octauū sic procedit. Videtur quod deus non sit in voluntate. Deus enim
37 est causa rerum per suum esse. Sed omnia quecunque sunt in
voluntate sunt causata a deo. Ergo esse dei non est in voluntate.
¶ Preterea causa ponitur effectui esse. Sed essentia
dei est eterna. Ergo essentia dei est causa rerum creaturarum
volitarum quarum esse est ab eterno. ¶ Preterea bonum est prius
ente et unum. Sed ens et unum sunt convertibilia. Ergo bonum
non est in voluntate. Sed deus est in voluntate. Ergo deus non
est bonum. ¶ Sed contra est quod dicit Augustinus. Deus
est summa essentia habens omnem essentiam. Ergo deus est
essentia. Sed essentia non est in voluntate. Ergo deus non est
in voluntate. ¶ Respondeo dicendum quod deus est in voluntate
sicut et bonum intellectum est in intellectu. Sicut enim
supra dictum est intellectus est per modum quo res immaterialiter
sunt in intellectu. Sed voluntas est per modum inclinationis
quo res sunt in ipsis rebus ad quas voluntas inclinatur.
Sicut autem supra dictum est bonum intellectum est in intellectu
inquantum est similitudo ad effectum qui est per voluntatem.
Ergo ipsum bonum intelligibile ad quod
sequitur determinatio effectus non determinatur ad
unum per appetitum. Et inde est quod
est in voluntate sicut in subiecto. Alio
modo est autem quod deus per voluntatem suam causat
res. Cum enim sit in suum intelligere. Unde necesse est
quod sua bonitas sit causa rerum. Cum quod habet voluntatem. con-
sentiat. Unde bonitas dei in quantum est in causa rerum creaturarum
nominatur bonitas approbationis. ¶ Ad primū ergo dicendum
quod Origenes non est auditor rationem habens cum non esset
pene tanta causalitas nisi adiuncta voluntati ut dictum est.
¶ Sed quia videtur ponere deum aliqua quia sunt bona
naturalia dicendum est sic eadem obiectione posita de scientia.
Sequitur enim si aliqualiter futura quoditie
ea proficerent quia res future sunt cause quod deus ea
at. ¶ Ad secundum dicendum quod est causa rerū sic quod
res sunt in bonitate. Non sunt autem in bonitate quia esse
ab eterno. Unde ipsum bonitas dei est eterna. Non tamen
sequitur quod creature sint ab eterno. ¶ Ad tertium dicendum quod
omnes sunt media inter bonitatem dei et bonitatem nostram
cum bonum scopulus a rebus nobis quarum. Deus
sol secundum causalitatem. Et sicut bonitas naturalis dicitur pulcra
et bonitas nostra moralis quia. Ita bonum dei est pulcrum
naturaliter et melius quorum sicut aliqua dicuntur
secundum artificiale quorum esse a bonitate
quia esse cognitionem et opinionem facta esse.

¶ Utrū deus habeat aliam nō eam. Articulus. viii.

Ad nonū sic procedit. Videtur quod deus non habeat aliam nō eam bonitatem
38 nō est nō vere causa sed verum et ens convertuntur. Ergo
bonitas dei nō est nō eam bonum. ¶ Preterea requiritur
ad bonum inter bonum et bonum. Sed in deo nō videtur possibile
fieri habere aliquā similitudinem ad deum. qui est ipsum
esse. Ergo ea que nō sunt nō possunt esse a deo. ¶ Preterea
omne bonum est causa bonitatis ab ipsum. Sed nō est causa nō nisi
quatenus nō eam habet causam. Ergo deus non habet
bonitatem nō eam bonum. ¶ Sed contra est quod dicit apostolus
Rom. iiii. Deus vocat ea que non sunt tanquā ea que sunt.
¶ Ad primū ergo dicendum quod deus omnia quecunque sunt quocunque
modo similia autem potissimē ea que nō sunt simpliciter. Et
quo modo esse simpliciter eum sit quod actu est. Et ea
que nō sunt actu sunt in potentia vel ipsius dei vel creature
sunt in potentia activa vel in potentia passiva. Et ea
que nō sunt actu sunt in potentia vel ipsius dei nō est
dubium quin deus possit ea producere in esse. Quia omnia
quecunque sunt quocunque modo similia. Quecunque
igitur possunt per creaturam fieri vel ergum vel de
eis omnia quecunque sic fieri potest. omnia cognoscit de
ut eius nō actu nō tamen quia deus potest ea facere vel
cognoscere aliquid per aliud imperfecte cognoscit. Quia
nō eorum nō sunt nō bonum que actu nō sunt. Et
dendum quidam dicentes quedam eorum nō nō sunt nō
actualiter vel facturi vel eorum a communi bonitate deus
sunt nō eis voluntate quia eam intelligere deficiunt. Et
effectuate nō eorum que sunt successive cum
tempus compatibile. quedam vero sunt quorum
temporis. et omnia que sunt in quocunque tempore. sunt
in aliquo illo preexistebant. quedam vero sunt que sunt in
potentia dei. creaturarum. Hinc sit nec eis nec
respectu bonum nō eorum habere bonitatem. Et
plura nō eorum. quod ideo dicendum est quia videtur
non habere esse bonum extra voluntatem. ¶ Ad secundum
dicendum quod ens in quantum est in potentia se habet ut
quod nō sunt actu. eorum est eius esse bonum
habere esse bonum extra voluntatem. ¶ Ad tertium
dicendum quod ens et bonum sunt idem secundum rem. sed
differunt secundum rationem. Et hoc patet ex ordine
quem intellectus habet ad voluntatem. Cum enim
sit vis cognoscitiva. Articulus. ix.

Ad decimū sic procedit. Videtur quod deus non
cognoscat alia. Dicit enim Damas. quod
39 deus est ens. Quod autem quando est in potentia nō eo
quod est actu. Ergo cum in deo nihil sit in potentia sed
40 omnia sint actu. Videtur quod deus non cognoscat alia. Preterea
cum intellectus dei omnia sit in potentia sed
41 actu. Et ea que sunt actu non sunt in potentia sed
42 actu. Et ea que sunt actu non sunt in potentia sed
43 actu. Et ea que sunt actu non sunt in potentia sed
44 vel de bono patet. videtur quod deus nō cognoscat mala.
¶ Dicit enim vel est causa boni vel causat ab eo sed
45 sicut deus nō est causa mali nec causatur a malo ergo sum
malorum est malorum. ¶ Preterea quod cognoscit ea
quecunque per sui similitudinem vel per sui oppositum
quequid autē cognoscit deus cognoscit per suum essentia
46 vel de bono patet. omnia autē alienantur ei simulando
47 malum. ergo ei malum opponat. omne enim ens inquantum ens
contrarium vel non deitatis. ergo deus nō cognoscit mala.
¶ Sed contra est quod dicit Augustinus. Quod cognoscit non per lucem
sed per aliud imperfecte cognoscit. sed malum non est
quidquam a deo per lucem. ergo sic opponeret ei malum et
sic in deo cognitione eorum esset imperfecte cognoscit
ea cognoscere per aliud. i. per bonum imperfecte cognoscit
48 imperfecte. ergo scientia dei est malorum. ¶ Sed contra
est quod dicit potentia. i. Infirmum et peccatum ceciderunt
deus. ¶ Respondeo dicendum quod quicunque perfecte cognoscit
aliquid oportet quod cognoscat omnia que possibilia sunt
ab eo fieri aut quidem bona quibus accidere potest vel
per mala cognoscit. vel de nō plene cognoscere bonum
nisi cognosceret malum. sic et cognoscibile veritatis. Sicut
per quod cognoscitur privatio et oppositum. Et
ea que sunt. Unde cum hoc sit esse malum quod est privatio boni
per hoc ipsum quod deus cognoscit bona cognoscit etiam mala
sicut per lucem cognoscuntur tenebre. unde dicit Dio-
nysius de di. nō. Quod deus per sinceritatem tenebrarū pre
accipit vitiorum nō absque videtur tenebras et abusiones.
¶ Ad primum ergo dicendum quod ens dicitur dupliciter
per potentiam et actum. Et ens quod est in potentia
per potentiam tantum cognoscitur quod elongat ea
hoc quia forme simplices et indivisibiles non sunt actu in
intellecta nostro nisi in potentia tantum. nam si essent actu in
intellecto nostro nō per potentiam cognoscerentur. sic
cognoscuntur simplicia a substantia separata deus igitur
nō cognoscit malum per potentiam in se existens. Sed
per bonum oppositi. ¶ Ad secundum dicendum quod ens
malum est causa boni per quod cognoscit malum.
¶ Ad tertium dicendum quod malum nō opponitur ei bono
nisi que nō est corruptibilis per malum opponitur tamen
essentiae dei quod per essentia suam cognoscit. et eos ea
quecunque mala opposita cognoscit. ¶ Ad quartū dicendum quod
cognoscere aliquid per aliud dicitur imperfecte cognoscere
modi illud sit cognoscibile per se. sed malum nō est per se ea
quodcunque ergo deus alia que sunt bona et sic nō
differunt nō cognoscit potentiam per bonum.

¶ Utrū deus cognoscat singularia. Articulus. x.

Ad vndecimum sic procedit. Videtur quod
50 deus nō cognoscat singularia. Intellectus enim humanus est
similitudo humanus sed intellectus humanus potest singularia
non cognoscere. ergo deus nō cognoscit singularia. ¶ Preterea
quanto aliquid est immaterialius tanto est magis
51 per aliquid cognitum. Sed intellectus humanus est immaterialior
quam sensus. ergo deus non cognoscit singularia. ¶ Sed
contra est quod dicit Matthei. x. de omnibus capillis vestris
52 numerati sunt. ergo deus non cognoscit singularia. ¶ Respondeo
dicendum quod quidam dixerunt quod deus nō cognoscit singularia
nō cognoscit singularia sed tantum universalia. Et
hoc quia dixerunt quod deus non cognoscit nisi se. Et
quia omnia alia a deo sunt singularia. Et ideo nō cognoscit
singularia. Sed hoc est impossibile. quia cognitio dei est
53 imperfecta. ergo scientia dei est materialis. ¶ Sed ens
ita est quod dicit potentia. i. Infirmum et peccatum ceciderunt
deus. ¶ Respondeo dicendum quod quicunque perfecte cognoscit
aliquid oportet quod cognoscat omnia que possibilia sunt
ab eo fieri aut quidem bona quibus accidere potest vel
per mala cognoscit. vel de nō plene cognoscere bonum
nisi cognosceret malum. sic et cognoscibile veritatis. Sicut
per quod cognoscitur privatio et oppositum. Et
ea que sunt. Unde cum hoc sit esse malum quod est privatio boni
per hoc ipsum quod deus cognoscit bona cognoscit etiam mala
sicut per lucem cognoscuntur tenebre. unde dicit Dio-
nysius de di. nō. Quod deus per sinceritatem tenebrarū pre
accipit vitiorum nō absque videtur tenebras et abusiones.
¶ Ad primum ergo dicendum quod ens dicitur dupliciter
per potentiam et actum. Et ens quod est in potentia
per potentiam tantum cognoscitur quod elongat ea
hoc quia forme simplices et indivisibiles non sunt actu in
intellecta nostro nisi in potentia tantum. nam si essent actu in
intellecto nostro nō per potentiam cognoscerentur. sic
cognoscuntur simplicia a substantia separata deus igitur
nō cognoscit malum per potentiam in se existens. Sed
per bonum oppositi. ¶ Ad secundum dicendum quod ens malum
est causa boni per quod cognoscit malum.
¶ Ad tertium dicendum quod malum nō opponitur ei bono
nisi que nō est corruptibilis per malum opponitur tamen
essentiae dei quod per essentia suam cognoscit. et eos ea
quecunque mala opposita cognoscit. ¶ Ad quartū dicendum quod
cognoscere aliquid per aliud dicitur imperfecte cognoscere
modi illud sit cognoscibile per se. sed malum nō est per se ea
quodcunque ergo deus alia que sunt bona et sic nō
differunt nō cognoscit potentiam per bonum.

¶ Utrū deus cognoscat singularia. Articulus. xi.

Ad duodecimum sic procedit. Videtur
91 quod deus nō possit cognoscere singularia. Cognitio enim fit
per assimilationem cognoscentis ad cognitum. Sed forma
que est per aliquam similitudinem sed singularia non
per se est aliquid extra effectum ordine. Et ideo dicit
Augustinus. de ciui. dei. Quod quidquid facimus cognoscendo
facimus comprehendendo. Sed infinita non possunt
intelligi nō possunt scientia dei comprehendi. ¶ Preterea
quod est per aliud est per illud. Sed universale non est per
se quod est per aliud. Sed universale non est per se quod est per aliud.
¶ Preterea

Ad decimumtertiu[m] sic procedit[ur].

Videtur q[uo]d scientia dei sit futurorum contingentium. Illi enim cuius scientia potest deficere non competit scire futura. Sed scientia dei est huiusmodi. Ergo scientia dei non est futurorum contingentium. Sed contra est quod dicit Augustinus. Ergo quia deus nescit futura contingentia ut futura vera erunt futura. Ergo scientia dei est futurorum contingentium. Respondeo dicendum quod circa hoc fuerunt diuersi errores. Quidam enim dixerunt quod deus non cognoscit futura contingentia. Alii vero dixerunt quod deus cognoscit futura contingentia non per scientiam sed per quandam diuinationem. Alii vero dixerunt quod deus cognoscit futura contingentia per scientiam. Primum autem horum dicebant quidam ex hoc quod videbant quod scientia dei est causa rerum cognitarum. Non autem videbant quod deus sit causa futurorum contingentium nisi quatenus ipse vult et operatur. Et ideo dicebant quod deus non cognoscit futura contingentia. Sed hoc est contra illud quod dicitur Esaie xli. Annunciate nobis ventura in futurum et dicemus quia dii estis vos. Et contra illud quod dicitur Esaie xlii. Ego sum deus et non est alius. Annuncians ab initio quod futurum est. Et ideo dicendum est quod deus cognoscit futura contingentia. Sed quia quidam dicebant quod deus cognoscit futura contingentia per scientiam. Et quia scientia videtur esse de necessariis. Ideo videtur quod deus non cognoscat futura contingentia per scientiam. Sed hoc est falsum. Quia scientia dei est causa rerum. Et ideo ad scientiam dei pertinet cognoscere res non solum quantum ad earum essentias sed etiam quantum ad earum existentias. Quia per hoc quod res habent esse in actu differunt a sola scientia dei. Et ideo cum scientia dei sit causa rerum per scientiam suam non solum cognoscit essentias rerum sed etiam existentias earum. Et quia scientia dei est causa rerum per modum quo ars est causa artificiati. Ideo scientia dei se habet ad res sicut scientia artificis se habet ad artificiata. Scientia autem artificis se habet ad artificiata non solum quantum ad essentias eorum sed etiam quantum ad existentias. Quia artificiata habent esse in materia per formam artificis. Et ideo scientia artificis se extendit ad materiam et ad formam. Et similiter scientia dei se extendit ad essentias rerum et ad earum existentias. Et quia scientia dei est causa rerum per modum voluntatis. Ideo scientia dei se habet ad res cognitas per modum quo voluntas se habet ad res volitas. Et quia voluntas dei se habet ad res volitas non solum quantum ad essentias rerum sed etiam quantum ad existentias. Quia per hoc quod res habent esse in actu differunt a sola scientia dei. Et ideo

Utrum deus de rebus habeat scientiam speculativam. Arti. vi.

97 **Ad decimumseptimum** sic proceditur. Videtur quod deus de rebus non habeat scientiam speculativam. Dicit enim Aug. xii. de trini. quod scientia speculativa est rerum existentium. Sed nulla res est a deo. ergo deus de rebus non habet scientiam speculativam. C Item, scientia speculativa est eorum quae non sunt in potestate scientis. Sed deus non habet potestatem super res naturales. ergo deus de rebus naturalibus non habet scientiam speculativam. C Ad oppositum est quod dicit Aug. xii. de trini. quod scientia speculativa est per quam in principio mota ergo deus de rebus naturalibus habet scientiam speculativam. C Ad primum ergo dicendum quod scientia speculativa est scientia quae non ordinatur ad opus. Scientia vero practica est scientia quae ordinatur ad opus. Sed quia cognitum ordinatur ad operatum secundum quod est in cognoscente, ideo scientia speculativa et practica non differunt secundum diversa obiecta, sed secundum diversum modum quo idem obiectum cognoscitur. Nam speculativus cognoscit aliquid secundum quod in se est, practicus autem secundum quod est assimilabile operato a se. Sicut artifex cognoscit formam domus secundum quod est in mente sua, quae dicitur forma artificiata, quia per formam hanc artificiatur domus materialis. Et similiter Deus cognoscendo essentiam suam cognoscit omnia quae possunt per similitudinem essentiae divinae imitari, quae dicitur forma exemplaris omnium. Et ideo dicendum quod deus habet scientiam speculativam et practicam, inquantum cognoscit res vel ut in seipso sunt vel ut in propria natura constituuntur. Et tamen scientia practica dicitur respectu scientiae speculativae, quia quamvis deus cognoscat res non ut operabiles a se, sed secundum quod in seipso sunt, tamen ipsum cognoscere est operari, sicut intelligere est facere, secundum Philosophum in vi. Metaphysicae. Et ideo scientia practica dicitur quae est causa rei cognitae, scientia vero speculativa quae non est causata a re cognita. Et hoc modo scientia dei practica dicitur respectu omnium creaturarum quae in tempore producuntur in esse, quia scientia dei est causa earum. Scientia autem speculativa dicitur respectu rerum quae nunquam fuerunt in esse, nec sunt nec erunt, sed tantum in scientia dei sunt, quia deus per scientiam suam cognoscit ea, et quia non sunt, dicitur de eis quod non sunt, quia non habent esse nisi in scientia dei. Et sic patet quod deus habet scientiam speculativam et practicam.

De ideis. Questio. xv.

Ostcõsiderationes

de scientia dei restat considerare de ideis. C Circa hoc quaeritur. Primo an sint ideae. Secundo utrum sint plures vel una tantum. Tertio utrum aliquae creaturae cognoscantur a deo.

Utrum ideae sint. Articulus. i.

98 **Ad primũ** sic proceditur. Videtur quod ideae non sint. Dicit enim Dio. i. de di. no. Dicendum non cognoscit res tm ideam sibi ideae non ponitur ad aliud nisi ut per eas cognoscant res. ergo ideae non sunt. C Item, Deus in seipso cognoscit omnia ut supra ostensum est. sed ipsum non cognoscit per aliquam. ergo nec alia. 14
99 C Item, Idea ponitur ut principium cognoscendi et operandi. 17
Sed nulla alia creatura est sufficiens principium cognoscendi et operandi omnia. nõ ergo necesse est ponere ideas. C Item, omnis creatura est ens dicit Aug. in li. 83. q. Tanta vis in aliqua creatura est quanta ad aliquid valet. sed nulla creatura est sufficiens ut per eam intellectus seipsum et alia cognoscat. ergo deus non cognoscit alia per ideas. C Sed contra est quod

Quod terminus cognitionis quod est verū est in ipso intellectu. dicit ad hoc q̄ res intellecta dicitur esse ad apprehensum a potest poterit bene dici bonum secundū esse apprehensi. sic q̄ apprehensa p̄ bonum dicitur esse bona. et appetibilis. sic q̄ appetitus p̄ bonum. ex intentione. nocetis ē p̄ vera in intellectu. sic q̄ p̄ bonum. ex intentione nocetis ē p̄ vera in appetitu. ad rem intellectā pertinet. verum. quia mensuratum. et mensuratio ad intellectū. aliquā pertinet bene. ordinē q̄ ad intellectū. mensuratum sit ad rem intellectā. sicut artificiatum ad artificē. 107 quia artificiata ad intellectū artificis. a quo dependent sm̄ fini. esse q̄ quidē sic ordinē ad artificē. a quo 111 dependent sm̄ fini. esse q̄ eodē modo ad intellectum. a quo dependent sm̄ fini. esse. sicut ē. dicimus q̄ domus aliquando ad intellectū artificis pertinet. q̄ secundū q̄ aliquando dicimus ad intellectū. a quo ipsa dependet. intellectū aut̄ de nō ens. dicimus. p̄ quod aut̄ ē p̄ se. dictū est. verū dicitur res. in quantū habet esse. q̄ ordinē ad intellectū. a quo dependet sm̄ fini. esse. sicut ē. ad intellectū. a quo dependet. sm̄ fini. esse. sicut ē. res aut̄ dicuntur dici. ad quas sequit̄ intellectus. vel mensura. sicut ad mensurata. quorū ens. vel cognitio. causat̄ ab intellectu. vel mensura. Et sic res dicuntur dici. ad intellectū. a quo dependet. et inde ē q̄ res artificiales dicunt̄ verę per ordinē ad intellectū artificis. Quia. enī. domus dicit̄ vera. q̄ assimilat̄ formę quę fuit in mente artificis. ex hoc aut̄ dicit̄ falsa. q̄ deficit a tali forma. Similiter res naturales dicunt̄ esse verę. sm̄ q̄ assimilant̄ formis quę sunt in mente diuina. quod enim verus lapis q̄ dicitur. quę habet naturā sm̄ p̄ria determinatas. huiusmodi formas. ex hoc ergo vitas principalis ē in intellectu. secundario v̄o inquantum sm̄ q̄ aliquid ad intellectū vel mensurā ordinat̄. sm̄ hoc enim dicimus q̄ cibus ē bonus. q̄ ordinat̄ ad animal. et similiter dicimus q̄ aliquod animal ē bonum. q̄ ordinat̄ ad hominē. sic ergo res dicit̄ bona. q̄ ordinat̄ ad intellectū. et sic dicit̄ bonum. q̄ ordinat̄ ad appetitū. Et quia appetitus est in rebus. ideo bonum est in rebus. Et quia intellectus est in rebus. ideo verum est in rebus. Et quia intellectus est mensura. et non mensuratum. nisi ad res naturales. ideo verum est in rebus naturalibus. et non in intellectu. nisi per respectum ad res naturales. Et quia res naturales sunt mensuratę. et non mensurantes

Ad octauum

Ad primum

Ad secundum

Ad tertium

Ad quartum

Ad primum

Uoniam

Ad tertium

Ad secundum

Ad quartum

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

Ost consideratione [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

Ad quartum [illegible]

[illegible]

Articulus v.

Ad quintus sic proc̃d. Videt q̃ voluntas dei cuncta ex necessitate euenire. Quicquid enim fit fit aliquam causam. Hoc enim dicit Aug. in libro de ciuitate dei. Sed causa causarum videtur esse voluntas dei. Ergo videtur q̃ omnia ex necessitate euenire. ℭ Preterea. Quod fit a voluntate propter aliquam causam dependet ex simplici voluntate. Sed quia voluntas dei non habet aliquam causam simplicem. Ergo videtur q̃ omnia quę sunt dependeant ex simplici voluntate dei. Sed quod dependet ex simplici voluntate videtur esse contingens. Ergo videtur q̃ omnia sint contingentia. ℭ Sed contra. Quod fit a voluntate propter aliquam causam dependet ex simplici voluntate dei. Sed quia voluntas dei non habet aliquam causam. ℭ In hoc quę fiunt a voluntate dei non sunt ex necessitate. ℭ Respondeo dicendum quod quidam dixerunt quod omnia quę fiunt ex voluntate dei fiunt ex necessitate. Et hoc videtur esse dicendum his qui ponunt quod omnia quę fiunt in hoc mundo fiunt secundum fatum. Quia fatum est ordo causarum secundum quas aliquid sequitur ad aliquid. Et ideo quicquid fit ex voluntate dei fiat ex necessitate. Sed quia hoc est falsum. Ideo dicendum est quod quędam fiunt ex necessitate quę fiunt ex voluntate dei. Ad cuius euidentiam sciendum est quod quia voluntas dei est causa rebus per modum nature aut per modum intellectus. Si per modum nature. Tunc sicut naturalia quę per naturam fiunt ex necessitate fiunt nisi impediatur. Ita quę fiunt ex voluntate dei ex necessitate fiunt nisi impediatur. Impedire autem voluntatem dei non potest aliquid nisi quia non potest aliquid resistere voluntati dei. Sed quia quędam sunt quę voluntas dei non impedit. Ideo dicendum est quod quędam ex necessitate fiunt ex voluntate dei. Quędam autem non ex necessitate. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Ad primum ergo dicendum quod Aug. loquitur de causalitate causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit. Quędam enim ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Ad secundum dicendum quod Aug. loquitur de causalitate causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit. Quędam enim ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Ad tertius dicendum quod Aug. loquitur de causalitate causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit. Quędam enim ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Articulus vi.

Ad sextus sic proc̃d. Videt q̃ voluntas dei semper impleat. Dicit enim apostolus ad Tit. 1. q̃ deus vult omnes homines saluos fieri et ad agnitionem veritatis venire. Sed hoc non fit semper. Ergo voluntas dei non semper impletur. ℭ Preterea. Videtur quod voluntas dei semper impleatur. Dicit enim Aug. in libro de ciuitate dei. Omnia quę deus vult in cęlo et in terra fecit. Sed quia hoc non fit semper. Ergo videtur q̃ voluntas dei non semper impleatur. ℭ Sed contra. Quod fit a voluntate propter aliquam causam dependet ex simplici voluntate dei. Sed quia voluntas dei non habet aliquam causam. ℭ In hoc quę fiunt a voluntate dei non sunt ex necessitate. ℭ Respondeo dicendum quod quidam dixerunt quod omnia quę fiunt ex voluntate dei fiunt ex necessitate. Et hoc videtur esse dicendum his qui ponunt quod omnia quę fiunt in hoc mundo fiunt secundum fatum. Quia fatum est ordo causarum secundum quas aliquid sequitur ad aliquid. Et ideo quicquid fit ex voluntate dei fiat ex necessitate. Sed quia hoc est falsum. Ideo dicendum est quod quędam fiunt ex necessitate quę fiunt ex voluntate dei. Quędam autem non ex necessitate. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Ad primum ergo dicendum quod Aug. loquitur de causalitate causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit. Quędam enim ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Ad secundum dicendum quod Aug. loquitur de causalitate causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit. Quędam enim ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Ad tertius dicendum quod Aug. loquitur de causalitate causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit. Quędam enim ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Articulus vii.

Ad septimus sic proc̃d. Videtur q̃ voluntas dei sit mutabilis. Dicit enim apostolus ad Hebr. 1. q̃ deus mutabit cęlum et terram. Sed quia hoc non fit semper. Ergo videtur q̃ voluntas dei non semper impleatur. ℭ Preterea. Videtur quod voluntas dei semper impleatur. Dicit enim Aug. in libro de ciuitate dei. Omnia quę deus vult in cęlo et in terra fecit. Sed quia hoc non fit semper. Ergo videtur q̃ voluntas dei non semper impleatur. ℭ Sed contra. Quod fit a voluntate propter aliquam causam dependet ex simplici voluntate dei. Sed quia voluntas dei non habet aliquam causam. ℭ In hoc quę fiunt a voluntate dei non sunt ex necessitate. ℭ Respondeo dicendum quod quidam dixerunt quod omnia quę fiunt ex voluntate dei fiunt ex necessitate. Et hoc videtur esse dicendum his qui ponunt quod omnia quę fiunt in hoc mundo fiunt secundum fatum. Quia fatum est ordo causarum secundum quas aliquid sequitur ad aliquid. Et ideo quicquid fit ex voluntate dei fiat ex necessitate. Sed quia hoc est falsum. Ideo dicendum est quod quędam fiunt ex necessitate quę fiunt ex voluntate dei. Quędam autem non ex necessitate. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Ad primum ergo dicendum quod Aug. loquitur de causalitate causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit. Quędam enim ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Ad secundum dicendum quod Aug. loquitur de causalitate causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit. Quędam enim ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Ad tertius dicendum quod Aug. loquitur de causalitate causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit. Quędam enim ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Articulus viii.

Ad octauum sic proc̃d. Videtur q̃ voluntas dei rebus volitis non sit necessitas imposita. Dicit enim Aug. in libro de ciuitate dei. Quidquid deus voluerit faciendum est. Sed quia hoc non fit semper. Ergo videtur q̃ voluntas dei non semper impleatur. ℭ Preterea. Videtur quod voluntas dei semper impleatur. Dicit enim Aug. in libro de ciuitate dei. Omnia quę deus vult in cęlo et in terra fecit. Sed quia hoc non fit semper. Ergo videtur q̃ voluntas dei non semper impleatur. ℭ Sed contra. Quod fit a voluntate propter aliquam causam dependet ex simplici voluntate dei. Sed quia voluntas dei non habet aliquam causam. ℭ In hoc quę fiunt a voluntate dei non sunt ex necessitate. ℭ Respondeo dicendum quod quidam dixerunt quod omnia quę fiunt ex voluntate dei fiunt ex necessitate. Et hoc videtur esse dicendum his qui ponunt quod omnia quę fiunt in hoc mundo fiunt secundum fatum. Quia fatum est ordo causarum secundum quas aliquid sequitur ad aliquid. Et ideo quicquid fit ex voluntate dei fiat ex necessitate. Sed quia hoc est falsum. Ideo dicendum est quod quędam fiunt ex necessitate quę fiunt ex voluntate dei. Quędam autem non ex necessitate. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Ad primum ergo dicendum quod Aug. loquitur de causalitate causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit. Quędam enim ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Ad secundum dicendum quod Aug. loquitur de causalitate causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit. Quędam enim ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

Ad tertius dicendum quod Aug. loquitur de causalitate causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit. Quędam enim ex necessitate causant. Quędam autem contingenter. Et hoc ideo quia ipsa causalitas causarum secundarum quas voluntas dei rebus dedit quędam ex necessitate causant. Quędam autem contingenter.

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad quartum [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

[illegible]

Utrum iustitia dei sit veritas. Articulus. ii.

132 **Ad secundum** sic proceditur. Videtur quod iustitia dei non sit veritas. Iustitia enim est in voluntate. Et in rectitudo voluntatis. Ut dicit Anselmus. Veritas autem in intellectu est. Ergo iustitia non pertinet ad veritatem. Et Ps. Veritas secundum Psalmum 14. Et quedam alia virtus a iustitia. Non ergo veritas pertinet ad rationem iustitie. Et Ps. Et quod in Psalmo. Misericordia et veritas obviaverunt sibi et ponit sibi veritas pro iustitia. Et Rabanus dicit quod veritas consistit in adequatione intellectus et rei sicut sapientia dicitur intellectus aliquid est cum rei comparatur ad ipsam sicut regula et mensura. Et conversio autem est de intellectu qui accipit scientiam a rebus. Quod igitur res sunt mensura et regula intellectus. Veritas consistit in hoc quod intellectus adequatur rei ut in nobis accidit. Et ex hoc quod res est vel non est opinio nostra et ratio vera vel falsa est. Sed quod intellectus est regula vel mensura rerum. Veritas consistit in hoc quod res adequatur intellectui sicut dicitur artifex facere verum opus quod concordat arti sicut autem sibi est artificiata ad artificia. Et habet opus iustitia ad legem cui concordat. Iustitia igitur dei quod consistit ordinem in rebus conformem rationi sapientie sue quod est lex eius et convenienter virtus nominatur. Et sic est de ea nobis veritas iustitie. Et ad primum ergo dicendum quod iustitia quantum ad legem regulantem est in ratione vel intellectu. Sed quantum ad ipsam quo opera regulantur secundum legem est in voluntate. Et ad 2m dicendum quod veritas illa de qua loquitur Psalmus sibi est quedam virtus per quam aliquis demonstrat se talem in dictis vel factis quales est. Et sic consistit in conformitate effectus ad causam et regulam sicut de veritate iustitie dictum est.

Utrum misericordia competat deo. Articulus. iii.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod misericordia deo non competat. Misericordia enim est species iustitie. Ut dicit Damascenus. Sed iustitia non est in deo. Ergo nec misericordia. Et Ps. Misericordia est relatio iustitie. Sed deus non potest pertransire id quod ad iustitiam suam pertinet. Dicit enim Thomas. Sed non credimus ille fidelis permanet seipsum negare non potest negaret autem seipsum vel dicere glo. Ambrosius. Sed dicta sua negaret. Ergo misericordia deo non competit. Et Ps. Et quod dicit in Psalmo. Miserator et misericors dominus. Et Rabanus dicit quod misericordia est deo maxime attribuenda tamen secundum effectum non secundum passionis affectum. Ad cuius evidentiam considerandum est quod misericors dicitur aliquis quasi habens miseram cor. Quia sufficit ex miseria alterius per iustitiam ac si esset eius propria miseria et ex hoc sequitur quod operetur ad depellendam miseriam alterius sicut miseriam propriam. Et hoc est misericordia affectus. Iustitia ergo de miseria alterius non competit deo sed repellere miseriam alterius hoc maxime ei competit ut per miseriam quecumque defectum intelligamus. Defectus autem non tollunt nisi per alicuius bonitatis perfectionem. Prima autem ergo bonitatis deus est ut supra ostensum est. Sed considerandum est quod circa perfectiones rebus pertinet quidem et ad bonitatem divinam et ad iustitiam et ad liberalitatem et misericordiam. Tamen secundum aliam et aliam rationem. Conveniens enim perfectionem absolute considerata pertinet ad bonitatem. Ut supra ostensum est. Sed inquantum perfectiones rebus a deo dantur secundum quod pertinet ad iustitiam ut dictum est supra. Inquantum vero non attribuit rebus perfectiones propter utilitatem suam sed solum propter bonitatem suam pertinet ad liberalitatem. Inquantum vero perfectiones dantur rebus a deo omnes defectus expellunt pertinet ad misericordiam. Et ad primum igitur dicendum quod obiectio illa procedit de misericordia quantum ad passionis affectum. Et ad 2m dicendum quod deus misericorditer agit non quod contra iustitiam suam faciendo sed aliquid supra iustitiam operando sicut si alicui debentur centum denarii aliquis dimittat et ducentos det de suo tamen non est iustitia facit sed liberaliter vel misericorditer operatur. Et similiter si aliquis offensam in se commissam remittat quia aliquid remittit quod dimittendo donat illud. Unde apostolus remissionem donationem vocat ephe. 5. Donate invicem sicut et christus vobis donavit ex quo patet quod misericordia non tollit iustitiam sed est quedam iustitie plenitudo. Unde dicitur Jacobi 2. quod misericordia superexaltat iudicium.

Utrum in omnibus operibus dei sit misericordia et iustitia. Articulus. iiii.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod non in omnibus dei operibus sit misericordia et iustitia. Quedam enim opera dei attribuuntur misericordie ut iustificatio impii. Quedam vero iustitie ut dilatatio spiritus. Unde dicitur Jacobi 2. Judicium sine misericordia fiet ei qui non fecerit misericordiam. Non ergo in omni opere dei apparet misericordia et iustitia. Et Ps. Apostolus ad Ro. 15. Conversionem iudeorum attribuit iustitie et veritati. Conversionem autem gentium misericordie. Ergo non in quolibet opere dei iustitia et misericordia. Et Ps. Multi iustitia hoc modo affligantur hoc autem est iniustum. Non ergo in omni opere dei est iustitia et misericordia. Et Ps. Iustitie est reddere debitum misericordie autem est blandire miseriam. Et sic iustitia quam misericordia aliquid presupponit in suo opere sed creatio nihil presupponit. Ergo in creatione non est neque misericordia neque iustitia. Et Ps. Contra est quod dicitur in Psalmo. Omnes vie domini misericordia et veritas. Et Rabanus dicit quod necesse est quod in quolibet

opere dei misericordia et veritas inveniatur. Si tamen misericordia pro remotione vitiosissimi defectus accipiatur quamvis non omnis defectus proprie possit dici miseria sed solum defectus rationalis nature quam contingit esse felicem. Tamen miseria felicitati opponitur. Huius autem necessitatis ratio est quia cum debitum quod ex divina iustitia redditur sit vel debitum deo vel debitum alicui creature. Neutrum potest in aliquo opere dei pretermitti. Non enim potest facere aliquid deus quod non sit conveniens sapientie et bonitati ipsius secundum quem modum dicimus aliquid esse debitum deo. Et sic etiam quod in rebus creatis facit secundum convenientem ordinem et proportionem facit in quo consistit ratio iustitie. Et sic opus in omni opere dei esse iustitiam. Opus autem divine iustitie semper presupponit opus misericordie. Et in eo fundatur creature enim non debet aliquid nisi propter aliquid in eo preexistens vel preconsideratum. Et rursus si aliquid creature debet hoc erit propter aliquid prius. Et cum non sit procedere in infinitum oportet devenire ad aliquid quod ex sola bonitate divine voluntatis dependeat que est ultimus finis. Utpote si dicamus quod habere manus debitum est bonum propter aliam rationem aliam vero rationem habere ad hoc quod sit bonum. Bonum vero esse propter divinam bonitatem. Et sic in quolibet opere dei apparet misericordia quantum ad primam radicem eius. Omnis virtus salvatur in omnibus quibus et est vehementius in eis operatur. Sic est primaria vehementius sunt quam causa secunda. Et propter hoc etiam ea que alicui creature debent deus ex abundantia sue bonitatis largius dispensat quam exigat proportio rei. Minus enim est quod sufficeret ad conservandum ordinem iustitie quam quod divina bonitas conferat que omnem proportionem creature excedit. Et ad primum ergo dicendum quod quedam opera attribuuntur iustitie et quedam misericordie quia in quibusdam vehementius apparet iustitia in quibusdam misericordia. Et tamen in damnatione reproborum apparet misericordia non quidem totaliter relaxans sed aliquantulum allevians dum punit citra condignum. Et in iustificatione impii apparet iustitia duplex culpa relaxat propter dilectionem quam tamen ipse misericorditer infundit. Sic dicitur Magdalena legitur luce 7. ca. Dimissa sunt ei peccata multa quoniam dilexit multum. Et ad secundum dicendum quod iustitia et misericordia dei apparet in conversione iudeorum et gentium sed aliqua ratio iustitie apparet in conversione iudeorum que non apparet in conversione gentium sicut quod salvati sunt propter promissiones patribus factas. Et ad 3m dicendum quod in hoc etiam quod iusti punitur in hoc modo apparet iustitia et misericordia. Inquantum per hunc modum aliqua levia in eis purgantur et ab affectu terrenorum in deum magis erigantur secundum illud Greg. Et alia quod in hoc modo nos premit ad deum nos ire compellit. Et ad quartum dicendum quod in creatione non presupponitur aliquid in rerum natura presupponitur tamen aliquid in dei cognitione. Et secundum hoc etiam salvatur ibi ratio iustitie inquantum res in esse producit secundum quod convenit divine sapientie et bonitati et salvatur quodammodo ratio misericordie inquantum res de non esse in esse mutatur.

De providentia dei. Questio. xxii.

Consideratio autem huius quod ad voluntatem absolute pertinet. Procedendum est ad ea que respiciunt simul intellectum et voluntatem. Hominis autem est providentia quidem respectu omnium predestinatio vero et reprobatio et que ad hec consequuntur respectu bonorum specialiter in ordine ad eternam salutem. Tum et post morales virtutes in scientia morali consideratur de providentia ad quam providentia pertinere videtur. Circa providentiam autem dei queritur quatuor. 1o. utrum deo conveniat providentia. 2o. utrum omnia divine providentie subsint. 3o. utrum divina providentia immediate sit de omnibus. 4o. utrum providentia divina imponat necessitatem rebus provisis.

Utrum providentia deo conveniat. Articulus. i.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod providentia deo non conveniat. Providentia enim secundum Tullium est pars prudentie. Providentia autem cum sit bene consiliativa secundum Psalmum in 6. ethicorum. Deo competere non potest quia nullum dubium habet unde consiliari oporteat. Ergo providentia deo non competit. Et Ps. Quicquid est in deo est eternum sed providentia non est aliquid eternum. Est enim circa existentia que non sunt eterna secundum Damascenum. Providentia non est in deo. Et Ps. Nullum compositum est in deo sed providentia videtur esse aliquid compositum quia includit in se voluntatem et intellectum. Ergo providentia non est in deo. Et Sed contra est quod dicitur sap. 14. Tu autem pater gubernas omnia providentia. Et Rabanus dicendum quod necesse est ponere providentiam in deo. Omne enim bonum quod est in rebus a deo creatum est ut supra ostensum est. In rebus autem invenitur bonum non solum quantum ad substantiam rerum sed etiam quantum ad ordinem earum in finem et precipue in finem ultimum quod est bonitas divina ut supra habitum est. Hoc igitur bonum ordinis in rebus creatis existens a deo creatum est. Cum autem deus sit causa rerum per suum intellectum et sic cuiuslibet sui effectus opus rationem in ipso preexistere ut ex superioribus patet. Necesse est quod ratio ordinis rerum in finem in mente divina preexistat. Et ratio ordinandi in finem proprie providentia est. Est enim principalis pars prudentie ad quam alie due partes ordinantur scilicet memoria preteritorum et intelligentia presentium. Prout ex preteritis memoratis et presentibus intellectis coniecturantur de futuris providendis. Providentie autem proprium est secundum Psalmum in 6. ethicorum ordinare alia in finem sive respectu ipsius sicut dicitur homo prudens qui bene ordinat actus suos ad finem vite sive sive respectu aliorum sibi subiectorum in familia vel civitate vel regno secundum quem modum dicitur Matthei 24. Fidelis servus et prudens quem constituit dominus super familiam suam. Sed quem modum prudentia vel providentia deo convenire potest. Nam in ipso deo nihil est in finem ordinabile cum ipse sit finis ultimus. Quia igitur ratio ordinis rerum in finem providentia in deo nominatur. Unde Boetius 4. de consolatione dicit quod providentia est ipsa divina ratio in summo omnium principe constituta que cuncta disponit. Dispositio autem potest dici tam ratio ordinis rerum in finem quam ratio ordinis partium in toto. Et ad primum ergo dicendum quod secundum Psalmum in 6. ethicorum. Providentia proprie est perceptiva eorum de quibus exhibita recte consiliatur et finalis recte iudicat. Unde licet consiliari non competat deo secundum quod consilium est inquisitio de rebus dubiis tamen precipue de ordinatione in finem quorum recta ratio habet competit deo secundum illud Psalmi. Preceptum posuit et non preteribit. Et sic hoc competit deo ratio prudentie et providentie quamvis etiam dici possit quod ipsa ratio rerum agendarum consilium in deo dicitur non propter inquisitionem sed propter rectitudinem cognitionis ad quam consiliantes ingerendo pervenimus. Unde dicitur ephe. 1. Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis sue. Et ad 2m dicendum quod ad curam duo pertinent scilicet ratio ordinis que dicitur providentia et dispositio et executio ordinis que dicitur gubernatio quorum primum est eternum secundum temporale. Et ad 3m dicendum quod providentia est in intellectu sed presupponit voluntatem finis nullus enim precipit de agendis propter finem nisi velit finem. Unde presupponit et providentia virtutes morales per quas appetitus se habet ad bonum ut dicitur in 6. ethicorum. Et tamen si providentia ex equali respiceret voluntatem et intellectum divinum hoc esset absque detrimento divine simplicitatis cum voluntas et intellectus in deo sint idem ut supra dictum est.

Utrum omnia sint subiecta divine providentie. Articulus. ii.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod non omnia sint subiecta divine providentie. Nullum enim provisum est formatum. Si ergo omnia sunt provisa a deo nihil erit formatum. Et sic perit casus et fortuna quod est contra opinionem. Et Ps. Omnis sapiens provisor excludit defectum et malum quantum potest ab hiis quorum curam gerit. Videmus autem multa mala in rebus esse aut igitur deus non potest ea impedire et sic non est omnipotens aut non de omnibus curam habet. Et Ps. Que ex necessitate eveniunt providentiam seu providentiam non requirunt. Unde secundum Psalmum in 6. ethicorum. Providentia est recta ratio contingentium de quibus est consilium et electio. Cum igitur multa in rebus ex necessitate eveniant non omnia providentie subdentur. Et Ps. Quicumque dimittitur sibi non subest providentie alicuius gubernantis sed homines sibi ipsis dimittuntur a deo secundum illud eccl. 15. Deus ab initio constituit hominem et reliquit eum in manu consilii sui et spiritualem multi secundum illud. Dimisit illos secundum desideria cordis eorum. Non igitur omnia divine providentie subsunt. Et Ps. Apostolus 1. cor. 9. dicit quod non est deo ut

ra de bonis, ⁊ mali circa de alijs creaturis irrationab⁹, nō
ignor dā fidelium esse possūt. ¶ Sed cōtra est qđ dr
Sap. 8. de sapia. Attingit a fine vsq; ad finem fortr
et disponit omnia suauiter. ¶ Rō dicēdū qđ sicut
dicebat philosophus Democrit⁹ ⁊ Epicur⁹ ponebāt
casum fortunā esse causā. Quādā vo poluerūt ea excludere
omnino fuisse esse causā. Quādā vo posuerūt ea excludere
a rebus humanis ⁊ corruptibilibus vero non. Et hoc
non fuit possibile. Cum enim omnis virtus activa
dicatur ad aliquid producendum in esse determinatum
ad quod producendum sequitur ordo agentis. Et
ideo ordo effectus in quo consistit ratio finis
et boni, ut dictum est, necesse est ad omnia
quorum est aliqua virtus activa pertinere. Et
quia bonum et ens convertuntur, et quodlibet
ens inquantum huiusmodi est bonum, ideo
quorum est aliqua virtus activa, eorum est
aliquis finis. Et hoc est commune in
omnibus agentibus, sive agant per intellectum
sive per naturam, sive per voluntatem. Et
ideo quorum est providere, eorum est
providere omnibus quorum est aliquis
finis. Et quia ad providentiam pertinet
ordinare res in finem, ut dictum est,
ideo providentia dicitur ratio ordinis
rerum in finem, ut dictum est. Et
quia ordo alicuius ad finem dependet
ex ordine alterius ad finem, ideo
providentia dicitur ratio ordinis
rerum in finem, ut dictum est.
Et quia ordo alicuius ad finem
dependet ex ordine alterius ad finem,
ideo providentia dicitur ratio ordinis
rerum in finem, ut dictum est.
Et quia ordo alicuius ad finem
dependet ex ordine alterius ad finem,
ideo providentia dicitur ratio ordinis
rerum in finem, ut dictum est.

Ad quartus

Ad primum

Ad secundum

Ad tertium

Ad quintum

Ad sextum

Ad septimum

Ad octavum

Ad nonum

Ad decimum

Ad undecimum

Ad duodecimum

Ad tertiumdecimum

Ad quartumdecimum

Ad quintumdecimum

Ad sextumdecimum

Ad septimumdecimum

Ad octavumdecimum

Ad nonumdecimum

Ad vicesimum

Ad vicesimumprimum

Ad vicesimumsecundum

Ad vicesimumtertium

Ad vicesimumquartum

Ad vicesimumquintum

Ad vicesimumsextum

Ad vicesimumseptimum

Ad vicesimumoctavum

Ad vicesimumnonum

Ad tricesimum

Ad tricesimumprimum

Ad tricesimumsecundum

Ad tricesimumtertium

Ad tricesimumquartum

Ad tricesimumquintum

Ad tricesimumsextum

Ad tricesimumseptimum

Ad tricesimumoctavum

Ad tricesimumnonum

Ad quadragesimum

Ad quadragesimumprimum

Ad quadragesimumsecundum

Ad quadragesimumtertium

Ad quadragesimumquartum

Ad quadragesimumquintum

Ad quadragesimumsextum

Ad quadragesimumseptimum

Ad quadragesimumoctavum

Ad quadragesimumnonum

Ad quinquagesimum

Ad quinquagesimumprimum

Ad quinquagesimumsecundum

Ad quinquagesimumtertium

Ad quinquagesimumquartum

Ad quinquagesimumquintum

Ad quinquagesimumsextum

Ad quinquagesimumseptimum

Ad quinquagesimumoctavum

Ad quinquagesimumnonum

Ad sexagesimum

Ad sexagesimumprimum

Ad sexagesimumsecundum

Ad sexagesimumtertium

Ad sexagesimumquartum

Ad sexagesimumquintum

Ad sexagesimumsextum

Ad sexagesimumseptimum

Ad sexagesimumoctavum

Ad sexagesimumnonum

Ad septuagesimum

Ad septuagesimumprimum

Ad septuagesimumsecundum

Ad septuagesimumtertium

Ad septuagesimumquartum

Ad septuagesimumquintum

Ad septuagesimumsextum

Ad septuagesimumseptimum

Ad septuagesimumoctavum

Ad septuagesimumnonum

Ad octogesimum

Ad octogesimumprimum

Ad octogesimumsecundum

Ad octogesimumtertium

Ad octogesimumquartum

Ad octogesimumquintum

Ad octogesimumsextum

Ad octogesimumseptimum

Ad octogesimumoctavum

Ad octogesimumnonum

Ad nonagesimum

Ad nonagesimumprimum

Ad nonagesimumsecundum

Ad nonagesimumtertium

Ad nonagesimumquartum

Ad nonagesimumquintum

Ad nonagesimumsextum

Ad nonagesimumseptimum

Ad nonagesimumoctavum

Ad nonagesimumnonum

Ad centesimum

Ad centesimumprimum

Ad centesimumsecundum

Ad centesimumtertium

Ad centesimumquartum

Ad centesimumquintum

Ad centesimumsextum

Ad centesimumseptimum

Ad centesimumoctavum

Ad centesimumnonum

Ad ducentesimum

Ad ducentesimumprimum

Ad ducentesimumsecundum

Ad ducentesimumtertium

Ad ducentesimumquartum

Ad ducentesimumquintum

Ad ducentesimumsextum

Ad ducentesimumseptimum

Ad ducentesimumoctavum

Ad ducentesimumnonum

Ad trecentesimum

Ad trecentesimumprimum

Ad trecentesimumsecundum

Ad trecentesimumtertium

Ad trecentesimumquartum

Ad trecentesimumquintum

Ad trecentesimumsextum

Ad trecentesimumseptimum

Ad trecentesimumoctavum

Ad trecentesimumnonum

Ad quadringentesimum

Ad quadringentesimumprimum

Ad quadringentesimumsecundum

Ad quadringentesimumtertium

Ad quadringentesimumquartum

Ad quadringentesimumquintum

Ad quadringentesimumsextum

Ad quadringentesimumseptimum

Ad quadringentesimumoctavum

Ad quadringentesimumnonum

Ad quingentesimum

Ad quingentesimumprimum

Ad quingentesimumsecundum

Ad quingentesimumtertium

Ad quingentesimumquartum

Ad quingentesimumquintum

Ad quingentesimumsextum

Ad quingentesimumseptimum

Ad quingentesimumoctavum

Ad quingentesimumnonum

Ad sexcentesimum

Ad sexcentesimumprimum

Ad sexcentesimumsecundum

Ad sexcentesimumtertium

Ad sexcentesimumquartum

Ad sexcentesimumquintum

Ad sexcentesimumsextum

Ad sexcentesimumseptimum

Ad sexcentesimumoctavum

Ad sexcentesimumnonum

Ad septingentesimum

Ad septingentesimumprimum

Ad septingentesimumsecundum

Ad septingentesimumtertium

Ad septingentesimumquartum

Ad septingentesimumquintum

Ad septingentesimumsextum

Ad septingentesimumseptimum

Ad septingentesimumoctavum

Ad septingentesimumnonum

Ad octingentesimum

Ad octingentesimumprimum

Ad octingentesimumsecundum

Ad octingentesimumtertium

Ad octingentesimumquartum

Ad octingentesimumquintum

Ad octingentesimumsextum

Ad octingentesimumseptimum

Ad octingentesimumoctavum

Ad octingentesimumnonum

Ad nongentesimum

Ad nongentesimumprimum

Ad nongentesimumsecundum

Ad nongentesimumtertium

Ad nongentesimumquartum

Ad nongentesimumquintum

Ad nongentesimumsextum

Ad nongentesimumseptimum

Ad nongentesimumoctavum

Ad nongentesimumnonum

Ad millesimum

ting q dine nō ēt acceptorus nūl ille predestin: potest
ergo ⁊ aqo ⁊ pñ ꝯcluā ⁊ p̄decessus effect⁹. ⁊ ī cōf
p̄destinat⁹ ⁊c. ℭ Ꝺ. Posito possibili nullū ligt ipositū
p̄destinat⁹ ⁊ cū aliqo p̄destinatū ut Petrus peccet ⁊
ꝺ positio ē cū aliqo p̄destinatū ut Petrus peccet ⁊
ro. nulla ꝺ. aut posito ligt p̄destinatōe effectū īrritra
mutabilit ad ipositū ⁊c. ℭ p̄destinato certa. ℭ Ꝺ-
Aliquē ⁊c potest p̄dcā. potest nō p̄destinare qui p̄destin
at. ergo nō ꝑt ꝑdestinare. ergo p̄destinato nō ē certa
ℭ Ꝺed certa ⁊ qđ certa ligt ꝑdestinat⁹. R.p.d. Quēdā
ut hoc ⁊ p̄destinat⁹ vocat̄ ꝑdestinato ē p̄dcōr
ro ⁊ ꝑpetue beneficiorū dei qui certissime liberatur
gelo liberatur. ℭ R.ā dicēdum q̄ p̄destinato certa
sime ⁊ infallibiliter effectus sūm effectum ⁊ necessi
ponit necessitatem. ⁊. Ceterum cum ex necessitate ꝓpo
nis sequitur ⁊ p̄destinat⁹ ē ꝑo ꝓpositū
ne. Sed non omnia que ꝓpositōe hūōdī necessaria sūt
sed quedā absolute eueniūt sm̄ ordinem causarum
gentarū quas ad talem effectū diuina prouidencia ordi
nauit ⁊ ut p̄destinat⁹ ordo ꝓ infallibiliꝫ ⁊ certitudo ⁊ sic

De anima potia. Questio. xiv.

Ost cõsiderationez

diuine ſcie ⁊ voluntatis ⁊ eorũ que ad hoc pinent reſtat cõſiderãdum de diuina potentia. Circa hoc quattuor fiũt.

Primo vtrum in deo ſit potentia. Secundo vtrum ſit infinita. Tertio vtrum ſit omnipotens. Quarto vtrum poſſit facere q̃ ea que ſunt potentia non fuerint. Quinto vtrum deus poſſit facere q̃d non fiet vel ſit mutare q̃ fiat. Sexto vtrũ q̃ facit poſſit facere meliora.

Articulus. i.

C Vtrum in deo ſit potia.

149 **Ad primum** ſic proceditur. Videtur q̃ in deo nõ ſit potia. Dicit.n. potia materia ſe habet ad actũ ſicut pia materia ſibi ſe cõſequitur ad ſubiectũ omnis actus. Ergo agens potens q̃d eſt deus eſt ſibi q̃ potentia. C Sed. Secundum pſũm in. 9. metaphy. quelibet potentia melior eſt eius actus. Nam forma eſt melior q̃ materia: ⁊ actus q̃ potentia actus: eſt.n. finis eius: ⁊ id quod eſt melius eo q̃d eſt in deo: q̃ quicquid eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 2

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 3

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 4

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 5

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 6

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 7

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 8

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 9

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 10

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 11

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 12

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 13

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 14

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 15

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 16

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 17

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 18

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 19

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 20

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 21

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 22

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 23

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 24

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 25

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 26

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 27

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 28

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 29

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 30

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 31

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 32

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 33

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 34

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 35

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 36

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 37

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 38

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 39

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 40

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 41

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 42

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 43

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 44

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 45

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 46

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 47

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 48

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 49

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 50

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 51

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 52

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 53

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 54

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 55

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 56

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 57

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 58

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 59

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 60

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 61

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 62

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 63

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 64

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 65

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 66

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 67

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 68

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 69

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 70

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 71

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 72

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 73

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 74

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 75

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 76

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 77

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 78

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 79

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 80

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 81

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 82

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 83

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 84

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 85

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 86

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 87

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 88

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 89

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 90

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 91

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 92

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 93

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 94

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 95

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 96

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 97

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 98

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 99

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 100

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 101

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 102

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 103

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 104

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 105

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 106

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 107

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 108

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 109

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 110

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 111

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 112

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 113

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 114

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 115

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 116

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 117

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 118

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 119

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 120

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 121

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 122

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 123

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 124

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 125

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 126

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 127

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 128

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 129

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 130

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 131

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 132

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 133

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 134

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 135

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 136

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 137

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 138

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium dicit potiam. ergo non oportet in deo aſſignare potiam: ſed ſcitiam ⁊ voluntatem. 139

C Sed contra eſt quod dicitur in ſa. Potens es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.

C Reſpondeo dicẽdum q̃ neceſſe eſt potiam aſſignare in deo: quia omne quod eſt in deo: ⁊ actus quicũq; eſt in deo eſt deus: vt ſupra oſtenſum eſt: ergo nulla potia eſt in deo. 140

C Potentia eſt principii operatiui: ſed operatiuum dicitur eſt actus eius: cum in deo nullum ſit actiũ: videtur q̃ in deo non ſit potia. 141

C Sed contra eſt q̃ ſcitia dei ⁊ voluntas eius ſunt cauſa rerum: cauſa autem ⁊ principium d

q̄ voluerunt p̄dicta rem ad participationē ydeaꝝ bonitatis q̄ est omnium entium causa nunc remanet vt q̄ vt supra tactum
est omnia entia tam nunc remota vel q̄ vt supra tactum
124 est effectus tantū sunt ydee. Ad hoc aūt intendit p̄cipue id quod
nunc dicit. Sed quia ydee dicte sunt. Ita hoc aūt intendit dicēs
est enim ydea q̄ ad aliq̄ p̄dictoꝝ dicta. Ydea aūt dicit exemplar
quod in mente diuina est. q. ad aliq̄ p̄dictoꝝ dicta. Ydea aūt dicit exemplar
hoc. ¶ Ad 4ᵐ dicendū q̄ scribit Augustinus non est necessa-
rium causis singulorum nisi causas vniuersales. Vnde
p̄scientia causis singularium vel necessitatem
138 p̄scientia singularium non sequitur. Ad hoc aūt respondet Augustinus
92 q. 3 q̄ ea q̄ sunt sub p̄scientia naturę cui deo p̄scientia
9 subiacent inducendo ex hoc parte q̄ obiectum dei non possibilitatem
122 q̄ necessitatem ordinis non excludit.

¶ Circa 2ᵉ̄ potia facere q̄ patria nō faceret. Ar. 6ᵗᵒ.

123 **Ad quartum** sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
possit facere q̄ patria nō fuerit. Quicquid
enim est possibile fieri quia si impossibile non esset necessa-
rium. vt dicit Aristoteles. Sed deus potest facere q̄ patria nō fuerit
quia si deus vellet hoc facere. Ergo deus potest facere q̄ patria nō fuerit.
¶ Ad oppositum. Quicquid deus facere potest hoc est possibile fieri
sed hoc est impossibile fieri. Ergo deus non potest facere q̄ patria nō fuerit.
¶ Respondeo dicendum q̄ quidam dixerunt q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid
cui non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 5.

124 **Ad quintum** sic procedit. Videtur q̄ deꝰ nō
possit facere quę nō facit. Quia si deus
facere potest quę nō facit. Sequitur q̄ deus aliquid facere
possit quod nunquam erit. Quod videtur esse falsum. Ergo
deus facere non potest quę nō facit. ¶ Ad oppositum. Quicquid
deus facere potest hoc est possibile fieri. Sed hoc est impossibile
fieri. quia sequitur q̄ aliquid sit futurum quod nunquam erit.
Ergo deus facere non potest quę nō facit. ¶ Respondeo dicendum
q̄ quidam dixerunt q̄ deus facere non potest quę nō facit.
Quia si hoc esset. sequeretur q̄ deus non haberet plenitudinem
potentię. Sed hoc videtur esse falsum. Quia cum omnipotentia
dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari nisi per ea q̄
dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui non repugnat esse
quia illa tantum dicuntur non entia quę implicant in se esse et non esse.
Sicut hoc quod est homo esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere
potest quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

te determinata ab eo rebus quę nūc sunt. nō ad hoc ut
sint mutatur diuina scientia. vel ipsa rebus q̄
nūc sunt. mutatę aliter cadunt sub scientia dei. Sed ipsa
positio aliter nō imponere videtur.

¶ Circa 2ᵉ̄ potia medica facere ea q̄ fiunt. Arti. 6.

127 **Ad sextum** sic procedit. Videtur q̄ deꝰ nō possit
facere ea q̄ fiunt. Quicquid enim deus facere potuisset a principio. si
ita de aliquo medico q̄ fit peritus q̄ superuenit ergo deus non
potest aliquid facere melius q̄ fiat. ¶ Sed contra
est quod dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus potest res facere
quas non facit. quia potentia eius non determinatur ad
aliquid horum. Sed ad ea facienda quę facit. determinatur
ex sapientia. Vnde dicendum est q̄ deus facere non potest
nisi quę facit. Et ideo ea quę de deo dicuntur. ut
potentia. scientia. et huiusmodi. non dicuntur propter id quod
nunc agitur. sed quia deus habet scientiam et potentiam ad quod
nunc agitur. sed quia deus habet scientiam et potentiam. Ita hoc aūt intendit dicēs
est enim ydea q̄ ad aliq̄ p̄dictoꝝ dicta. Ydea aūt dicit exemplar
hoc. ¶ Ad 4ᵐ dicendū q̄ scribit Augustinus non est necessa-
rium causis singulorum nisi causas vniuersales. Vnde
p̄scientia causis singularium vel necessitatem
p̄scientia singularium non sequitur. Ad hoc aūt respondet Augustinus
q̄ ea q̄ sunt sub p̄scientia naturę cui deo p̄scientia
subiacent inducendo ex hoc parte q̄ obiectum dei non possibilitatem
q̄ necessitatem ordinis non excludit.

¶ Circa 2ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

128 **Ad septimum** sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

129 **Ad octavum** sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad primum sic procedit. Videtur q̄ deus
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad secundum sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad tertium sic procedit. Videtur q̄ deus
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad quartum sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad quintum sic procedit. Videtur q̄ deus
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad sextum sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad septimum sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad octavum sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad nonum sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad decimum sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad undecimum sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad duodecimum sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad tertium decimum sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad quartum decimum sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si deus vult hoc esse
q̄ hoc sit necessarium esse. Et sic est in proposito. Ad secundum
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili absoluto. Ad tertium
dicendum q̄ ratio illa procedit de possibili quod non implicat
contradictionem. Et ideo non sequitur q̄ deus facere non possit
quicquid non implicat contradictionem. Ad quartum dicendum
q̄ deus facere non potest quicquid implicat contradictionem
quia hoc non habet rationem possibilis.

¶ Circa 3ᵉ̄ potia facere q̄ deus nō faceret. Arti. 6.

Ad quintum decimum sic procedit. Videtur q̄ deꝰ
non possit facere melius q̄ faciat. Quia
sicut dicit Augustinus. Sicut deus omnipotens
sic artifex est. ¶ Respondeo dicendum q̄ deus facere potest
quicquid non implicat contradictionem. Et quia implicat contradictionem
facere q̄ patria nō fuerit. Ideo dixerunt q̄ deus facere non potest
q̄ patria nō fuerit. Sed hoc non videtur conveniens. Quia cum
omnipotentia dei sit infinita. videtur q̄ non debeat limitari
nisi per ea q̄ dicunt rationem entis. Ens autem dicit aliquid cui
non repugnat esse. Et ideo illa tantum dicuntur non entia
quę implicant in se esse et non esse. Sicut hoc quod est homo
esse asinum. Et ideo dicendum est q̄ deus facere potest
quicquid non implicat in se esse et non esse. Et quia hoc
quod est patriam fuisse non implicat in se esse et non esse
ideo deus facere potest q̄ patria nō fuerit. Ad primum ergo dicendum
q̄ illud quod dicitur necessarium. si sit necessitas absoluta
non habet locum in futuris contingentibus. Sed habet locum
necessitas conditionata. Vnde non sequitur. si deus vult
hoc esse. q̄ hoc sit necessarium esse. Sed si

& finis beatus est beatitudo ei⁹ hoc dicto est aliquis beatus p̄ esse intrinsecū sm aliud. Sed. n. 3. ab. esse. Ideo nō p̄ esse intrinsecū sm aliud. Sed. n. 3. ab. esse. Ideo nō
est quare aliquis sit aliquo modo sit ex parte sume virtū
est quare aliquis sit aliquo modo sit ex parte sume virtū
tem et sic est in hoc aliquis beatus. ℭ Ad 3ᵐ ergo dicē
tem et sic est in hoc aliquis beatus. ℭ Ad 3ᵐ ergo dicē
dum q̄ beatitudo finis est obiectū. Lux ⁊ quies ex pho
dum q̄ beatitudo finis est obiectū. Lux ⁊ quies ex pho
ro. ℭ Ad 4ᵐ dicē q̄ finis est duplex. Cui⁹ quidē finis
ro. ℭ Ad 4ᵐ dicē q̄ finis est duplex. Cui⁹ quidē finis
quietis primus creature quar rōnabilis est quidē deus fi
quietis primus creature quar rōnabilis est quidē deus fi
nis ultimus vt ens beatitudo autē creata vt visio vel ma
nis ultimus vt ens beatitudo autē creata vt visio vel ma
gis tendo vel.

ℭ Utrū in ē beatitudine alio habitudo ideales. Ar. iii.

173 **Ad quartum** sic p̄cedit. Videt⁹ q̄ beatitu
do nō sit aliquis habitus cognoscitiuus. Quia
beatitudo est. Quia enī quidā beatitudines fuerūt ⁊ deo
beatitudo est. Quia enī quidā beatitudines fuerūt ⁊ deo
rūt p̄ esse ultimū. ergo nulla beatitudo nō completē
rūt p̄ esse ultimū. ergo nulla beatitudo nō completē
dō beatitudo. ℭ ō. Quidā beatitudo fuit quodā⁹ nō
dō beatitudo. ℭ ō. Quidā beatitudo fuit quodā⁹ nō
habet in rebus corporalibus sicut in voluptatibus carnis ⁊
habet in rebus corporalibus sicut in voluptatibus carnis ⁊
huiusmodi que q̄dem deo carere nō possunt cū sit maxi
huiusmodi que q̄dem deo carere nō possunt cū sit maxi
me ens. ergo beatitudo eius nō completē dō beatitudo
me ens. ergo beatitudo eius nō completē dō beatitudo
nem. ℭ Sed ⁊ sit q̄ beatitudo ī perfecte quidā. omnia
nem. ℭ Sed ⁊ sit q̄ beatitudo ī perfecte quidā. omnia
sit perfecto aliquid dō perfectionē vt supra obiectū
sit perfecto aliquid dō perfectionē vt supra obiectū
173 est. ergo omnia beatitudo aliquid dō beatitudinem.
est. ergo omnia beatitudo aliquid dō beatitudinem.
ℭ Ad 1ᵐ dicē q̄ quicq̄d est desiderabile in quocūq; bea
ℭ Ad 1ᵐ dicē q̄ quicq̄d est desiderabile in quocūq; bea
titudine potest. De electantia enī dicitur in. vi. ethicō
titudine potest. De electantia enī dicitur in. vi. ethicō
⁊ cantilenam pūgitiones ⁊ huiusmodi. de arcia vo actiua vo
⁊ cantilenam pūgitiones ⁊ huiusmodi. de arcia vo actiua vo
gubernatiō ⁊ totus virtutū. de terrena vo felicitate q̄
gubernatiō ⁊ totus virtutū. de terrena vo felicitate q̄
christus in voluptate cruce gaudē ⁊ lamachus. vi. ethic. n. 3.
christus in voluptate cruce gaudē ⁊ lamachus. vi. ethic. n. 3.
de cōtinentia. Quidā de felicitate dicūt q̄ est bonū aliqd̄ p̄ delectabile
de cōtinentia. Quidā de felicitate dicūt q̄ est bonū aliqd̄ p̄ delectabile
pro quanto hō simodo; sufficiendi quia ponit; quantū
pro quanto hō simodo; sufficiendi quia ponit; quantū
pro pūr eloquentia pro dignitate dum rōnis pro fa
pro pūr eloquentia pro dignitate dum rōnis pro fa
ma vo admiratiōe totius creature. ℭ Ad 2ᵐ ergo dicē
ma vo admiratiōe totius creature. ℭ Ad 2ᵐ ergo dicē
q̄ beatitudo aliqua fuit hoc ē falsa. sm q̄ debuit a ratione
q̄ beatitudo aliqua fuit hoc ē falsa. sm q̄ debuit a ratione
vere beatitudine ⁊ sic nō est in deo sed quoq; hō de illi
vere beatitudine ⁊ sic nō est in deo sed quoq; hō de illi
tudine quantūcūq; tamē beatitudo eius sit perfecta in de
tudine quantūcūq; tamē beatitudo eius sit perfecta in de
ipsa beatitudine. ℭ Ad tertiū dicē q̄ bona que sunt
ipsa beatitudine. ℭ Ad tertiū dicē q̄ bona que sunt
in creatis aliter cognoscit in deo sunt spiritualiter ⁊ sm
in creatis aliter cognoscit in deo sunt spiritualiter ⁊ sm
dum suum ⁊ hoc ocia sufficiant de hoc que pertinent ad
dum suum ⁊ hoc ocia sufficiant de hoc que pertinent ad
diuine essentie veritatem.

ℭ Oc̄ psone ī diuino ḡnre. Quæstio. xxvii.

Onsideratis aūt his que
ad diuine essentie veritatē pertinent restat videre de
his que ḡnāt ad trinitatem. Videnti⁹ in
diuinis ⁊ q̄ ḡnāt diuine fīs relatiōes
et quia ordinē nāt fīs essentiā, docte.
Primo considerādus est de ingine siue
de psone. 2ᵒ de relatiōibus eiusdē. 3ᵒ de psonis.
ℭ Circa psonē quæritur quīq;. 1ᵒ vtr psonalis sit
in diuinis. 2ᵒ vtr aliq; psonis ī diuinis generatio dici pos
sit. 3ᵒ vtr psone generatiōi aliqua alia psonis possit esse in
diuinis. 4ᵒ vtr alia alis psonis possit esse generatio. 5ᵒ
vtr in diuinis sint plures psonis q̄ due.

ℭ Utrū psonalis sit in diuinis. Articulus. Primus.

180 **Ad primū** sic p̄cedit. Videt⁹ q̄ deo nō pos
sit esse aliqua psonis. psonalis enī
179 significat motū ad extra, in diuinis nihil est mobile neq;
extraneū. ergo neq; psonis. ℭ ō. Omne psonis ī di
extraneū. ergo neq; psonis. ℭ ō. Omne psonis ī di
uinis ab eo a quo psonis sm deo nō est aliq; imperfectio
uinis ab eo a quo psonis sm deo nō est aliq; imperfectio
sī, sīma simplicitas. ergo in deo nō est psonis. ℭ ō. Pro
sī, sīma simplicitas. ergo in deo nō est psonis. ℭ ō. Pro
183 ea dicē vt alio videt. ēa psonis psonalis reprāsentis. de
183 ea dicē vt alio videt. ēa psonis psonalis reprāsentis. de
est psonis principii. vt supra obiectum est. ergo in deo psō
est psonis principii. vt supra obiectum est. ergo in deo psō
cessio locū non habet. ℭ ō. Sī ē sit q̄ dicit dō. Jo. i. Ego
cessio locū non habet. ℭ ō. Sī ē sit q̄ dicit dō. Jo. i. Ego
et deo pater. ℭ Ad 1ᵐ dicē q̄ omnia scripturā ī rebꝰ de
et deo pater. ℭ Ad 1ᵐ dicē q̄ omnia scripturā ī rebꝰ de
uinis sūmūr ad psonis, ḡnāliter vel dicē sīt psonis
uinis sūmūr ad psonis, ḡnāliter vel dicē sīt psonis
non tantū tenet modo accepta. Quidā n. accipiēbāt
non tantū tenet modo accepta. Quidā n. accipiēbāt
hāc psonis sm q̄ essentia procedit a deo ⁊ sic accipit hi
hāc psonis sm q̄ essentia procedit a deo ⁊ sic accipit hi
rūo nōīs filii, perfecte a pte sicut p̄ma ens creatura ⁊
rūo nōīs filii, perfecte a pte sicut p̄ma ens creatura ⁊
¶ spūs sancti perfecte a pte ⁊ filio sicut creatura rōnalis

& finis hoc nōp filius nec spūs sanctus est verus deꝰ,
quod est sīd q̄d dē dicē. Jo. viii. Ut filius in vē filio
eius ē est verus deꝰ ⁊ de spūsancto dē. Act. v. Mētiris
eius ē est verus deꝰ ⁊ de spūsancto dē. Act. v. Mētiris
q̄ mēdacī vīs spūi sancto. Cūpūi aūt hoc filius dei ē.
q̄ mēdacī vīs spūi sancto. Cūpūi aūt hoc filius dei ē.
Ibi vo hoc psonis acceptū fīs q̄d dē pdicē id
Ibi vo hoc psonis acceptū fīs q̄d dē pdicē id
1464 fīcā inqualitas vel nouitas ipsius vel similitudo. Cū q̄ impa
fīcā inqualitas vel nouitas ipsius vel similitudo. Cū q̄ impa
tus ⁊ hc accepit ō abellian pdicē ipsū dei patris. sīd dicta
tus ⁊ hc accepit ō abellian pdicē ipsū dei patris. sīd dicta
fīs q̄ carnē assūpsit ex virgine ⁊ cōdē dicit spūs sanctus
fīs q̄ carnē assūpsit ex virgine ⁊ cōdē dicit spūs sanctus
fīs q̄ creaturā rōnalē sanctificat ⁊ ad vītā mouet. Inqlit
fīs q̄ creaturā rōnalē sanctificat ⁊ ad vītā mouet. Inqlit
acceptiōi repugnāt vbi cūq; de se dicūt Jo. v. Nīl pōt
acceptiōi repugnāt vbi cūq; de se dicūt Jo. v. Nīl pōt
facere a se filius quicq̄ nisi quod viderit patrē facere. sīd
facere a se filius quicq̄ nisi quod viderit patrē facere. sīd
est ipse p̄ q̄ntas. Quia aūt ea q̄ dicūt de psonis ī
est ipse p̄ q̄ntas. Quia aūt ea q̄ dicūt de psonis ī
psonis fīs q̄ ad aliqd̄ extra. vīl nomē psonis pōt
psonis fīs q̄ ad aliqd̄ extra. vīl nomē psonis pōt
fīcā in ipō deo sīl ei⁹ psonis sit fīs aliq; actualis
fīcā in ipō deo sīl ei⁹ psonis sit fīs aliq; actualis
fīs actionē ⁊ habitudo ī essentiā nāta est. Quia
fīs actionē ⁊ habitudo ī essentiā nāta est. Quia
tractū fīs actionē ⁊ nāta in ipō agere manēre pōt
tractū fīs actionē ⁊ nāta in ipō agere manēre pōt
dam ad extra. hoc in virtute pī ī intellectum. actus. ī
dam ad extra. hoc in virtute pī ī intellectum. actus. ī
ligere manet ī intelligere. Quodcūq; aūt intelligit ex hoc ipo
ligere manet ī intelligere. Quodcūq; aūt intelligit ex hoc ipo
q̄ intelligit. pōtit ad aliqd̄ extra tpūsq; est ēloquium
q̄ intelligit. pōtit ad aliqd̄ extra tpūsq; est ēloquium
fīs actionē ⁊ habitudo ī essentiā nāta est. Quia
fīs actionē ⁊ habitudo ī essentiā nāta est. Quia
tractū fīs actionē ⁊ nāta in ipō agere manēre pōt
tractū fīs actionē ⁊ nāta in ipō agere manēre pōt
dam ad extra. hoc in virtute pī ī intellectum. actus. ī
dam ad extra. hoc in virtute pī ī intellectum. actus. ī
ligere manet ī intelligere. Quodcūq; aūt intelligit ex hoc ipo
ligere manet ī intelligere. Quodcūq; aūt intelligit ex hoc ipo
q̄ intelligit. pōtit ad aliqd̄ extra tpūsq; est ēloquium
q̄ intelligit. pōtit ad aliqd̄ extra tpūsq; est ēloquium
180 dum ē ī intellectu. vīl cuius dictū intelligere ex hoc ipo
dum ē ī intellectu. vīl cuius dictū intelligere ex hoc ipo
o est ipse p̄ q̄ntas. Quia aūt ea q̄ dicūt de psonis ī
o est ipse p̄ q̄ntas. Quia aūt ea q̄ dicūt de psonis ī
psonis fīs q̄ ad aliqd̄ extra. vīl nomē psonis pōt
psonis fīs q̄ ad aliqd̄ extra. vīl nomē psonis pōt
fīcā in ipō deo sīl ei⁹ psonis sit fīs aliq; actualis
fīcā in ipō deo sīl ei⁹ psonis sit fīs aliq; actualis
fīs actionē ⁊ habitudo ī essentiā nāta est. Quia
fīs actionē ⁊ habitudo ī essentiā nāta est. Quia
tractū fīs actionē ⁊ nāta in ipō agere manēre pōt
tractū fīs actionē ⁊ nāta in ipō agere manēre pōt
dam ad extra. hoc in virtute pī ī intellectum. actus. ī
dam ad extra. hoc in virtute pī ī intellectum. actus. ī
ligere manet ī intelligere. Quodcūq; aūt intelligit ex hoc ipo
ligere manet ī intelligere. Quodcūq; aūt intelligit ex hoc ipo
q̄ intelligit. pōtit ad aliqd̄ extra tpūsq; est ēloquium
q̄ intelligit. pōtit ad aliqd̄ extra tpūsq; est ēloquium
185 qui deo idem est intelligere ⁊ esse vt supra ostēsū est. vīl
185 qui deo idem est intelligere ⁊ esse vt supra ostēsū est. vīl
processio verbi ī diuinis dicit generatiō ⁊ q̄ntum verbum
processio verbi ī diuinis dicit generatiō ⁊ q̄ntum verbum
procedēs dicit filius. ℭ Ad 3ᵐ ergo dicē q̄ obiectū ala
procedēs dicit filius. ℭ Ad 3ᵐ ergo dicē q̄ obiectū ala
procedit de generatiōe fīs rationē primi ut potest ipotat
procedit de generatiōe fīs rationē primi ut potest ipotat
enim de potētia in actū ⁊ sic nō inuenitur ī diuinis vī fu
enim de potētia in actū ⁊ sic nō inuenitur ī diuinis vī fu
190 pra dictū est. ℭ Ad 4ᵐ dicē q̄ intelligere ī nobis nō ē ipsa
190 pra dictū est. ℭ Ad 4ᵐ dicē q̄ intelligere ī nobis nō ē ipsa
831 substātia intellectus. vīl verbum q̄ fīs intelligibilem ope
831 substātia intellectus. vīl verbum q̄ fīs intelligibilem ope
rationes procedūt nobis nō est eadē natura cum eo a quo
rationes procedūt nobis nō est eadē natura cum eo a quo
procedūt vīl nō propter ē complete competit fīlis ratio ge
procedūt vīl nō propter ē complete competit fīlis ratio ge
nerationis. sed intelligere diuinū est ipsa substātia intelligen
nerationis. sed intelligere diuinū est ipsa substātia intelligen
tis. vī supra ostēsum est. vīl verbū procedēs procedit vt
tis. vī supra ostēsum est. vīl verbū procedēs procedit vt
eadē nature substātie. ⁊ ge hoc dicē propie genitū ⁊ fi
eadē nature substātie. ⁊ ge hoc dicē propie genitū ⁊ fi
lius. vīl ⁊ hic que pmā ad generatiōē vīuētium vnū fīs
lius. vīl ⁊ hic que pmā ad generatiōē vīuētium vnū fīs
pria ad significādā processionē huiꝰ spēi. Leocepto
pria ad significādā processionē huiꝰ spēi. Leocepto
nem ⁊ puā. Dicē. n. ex psona diuine sapīe puer. 8.
nem ⁊ puā. Dicē. n. ex psona diuine sapīe puer. 8.
Ibēdīs erā dīrīs ⁊ ego eā ēsecpta erā ante cētos ego
Ibēdīs erā dīrīs ⁊ ego eā ēsecpta erā ante cētos ego
parturiebā sed in intellectu nostro vīmur nōle perpro
parturiebā sed in intellectu nostro vīmur nōle perpro
e d nūc. ī fīs q̄ verbo nostri intellectus lucet similitudo rei
e d nūc. ī fīs q̄ verbo nostri intellectus lucet similitudo rei
106 tellectē sicut nō inuenit nature similis. ℭ Ad 5ᵐ dicē q̄
106 tellectē sicut nō inuenit nature similis. ℭ Ad 5ᵐ dicē q̄
nō omne acceptū est receptum ī aliqo subiecto aliqm nō
nō omne acceptū est receptum ī aliqo subiecto aliqm nō
possit dici q̄ tota fīlia rei creatē sit accepta deo sm totum
possit dici q̄ tota fīlia rei creatē sit accepta deo sm totum
fuit nō fīt aliquod subiectū receptiuū. sic igit id quod est
fuit nō fīt aliquod subiectū receptiuū. sic igit id quod est
genitū ī diuinis dicit⁹ nō esse aliq; imperfectū. Spūs sanctus a
genitū ī diuinis dicit⁹ nō esse aliq; imperfectū. Spūs sanctus a
patre ⁊ filio non factus neq; creatus neq; genitus. ī, procē
patre ⁊ filio non factus neq; creatus neq; genitus. ī, procē
dens. ℭ Ad 6ᵐ dicē q̄ psonis amoris ī diuinis nō dī ge
dens. ℭ Ad 6ᵐ dicē q̄ psonis amoris ī diuinis nō dī ge
nerātis. ℭ Ad quīq; conditiōes solēnes ei⁹ p̄ dicē dē
nerātis. ℭ Ad quīq; conditiōes solēnes ei⁹ p̄ dicē dē
terminātē ⁊ verissimē ⁊ volūtarie. q̄ intellectus sit ī actu p
terminātē ⁊ verissimē ⁊ volūtarie. q̄ intellectus sit ī actu p
dicē q̄ res intellecta sit in intellectu sīm fāl similitudē. Verū
dicē q̄ res intellecta sit in intellectu sīm fāl similitudē. Verū
tāo aūt fīt in actu nos per hoc q̄ aliqua similitudo veīs fīt in
tāo aūt fīt in actu nos per hoc q̄ aliqua similitudo veīs fīt in
volūtē. sed ex hoc q̄ volūtas hꝰ quādam ordinatiōnē ī res
volūtē. sed ex hoc q̄ volūtas hꝰ quādam ordinatiōnē ī res
voīs. procēdit aliq̄ que amādīt sm rōnem intellectus ī
voīs. procēdit aliq̄ que amādīt sm rōnem intellectus ī
fīm rōnem similitudīs ⁊ ī tāo pōt dici rōnes generatiōis
fīm rōnem similitudīs ⁊ ī tāo pōt dici rōnes generatiōis
q̄ omne genitū genitū similē. psonis aūt que amādīt
q̄ omne genitū genitū similē. psonis aūt que amādīt
sm rōnes volūtatis nō videtur fīm rōnes similitudīs sed
sm rōnes volūtatis nō videtur fīm rōnes similitudīs sed
magis fīm rōnem ipsīus ⁊ motus ī aliqd̄. ⁊ sīc q̄
magis fīm rōnem ipsīus ⁊ motus ī aliqd̄. ⁊ sīc q̄ 194
194 dicē q̄ psonis in diuinis per modū amoris nō pōtit vt genitū
194 dicē q̄ psonis in diuinis per modū amoris nō pōtit vt genitū
vel vt filius. sed magis pōtit vt spūsancto nolle quodā mo
vel vt filius. sed magis pōtit vt spūsancto nolle quodā mo
do motū ⁊ impulsū dicimus; sīt aliquis ex amore di
do motū ⁊ impulsū dicimus; sīt aliquis ex amore di
cere mentem vel ipsīs ad aliqd̄ facēdū. ℭ Ad 7ᵐ ergo dī
cere mentem vel ipsīs ad aliqd̄ facēdū. ℭ Ad 7ᵐ ergo dī
cēndum q̄ quia est in diuinis est vnū cum diuinis nā. vīl
cēndum q̄ quia est in diuinis est vnū cum diuinis nā. vīl
ex parte nāe nomē nō pōt accipi, pmā ō diuino. pōt
ex parte nāe nomē nō pōt accipi, pmā ō diuino. pōt
fīcare. vel filius fīm quā vīs ordinatiōnē ab aliquid ex q̄ p
fīcare. vel filius fīm quā vīs ordinatiōnē ab aliquid ex q̄ p
pria ō diuino vel ultimo psonis accipit fīm ordinē vīs
pria ō diuino vel ultimo psonis accipit fīm ordinē vīs
processionis ad aliq̄. hmōdi nō aūt addūtur fīm rō
processionis ad aliq̄. hmōdi nō aūt addūtur fīm rō
nem volūtatis ⁊ intellectus. vīl fīm hoc p̄ qđ rationē so
nem volūtatis ⁊ intellectus. vīl fīm hoc p̄ qđ rationē so
nat ī diuinis nomē verbi ⁊ psonis. q̄ spūsancto ipōnit ad psonis
nat ī diuinis nomē verbi ⁊ psonis. q̄ spūsancto ipōnit ad psonis
rōnem ⁊ significādū ⁊ ide est q̄ procedēs q̄ modū amo
rōnem ⁊ significādū ⁊ ide est q̄ procedēs q̄ modū amo
ris ⁊ diuinā naturā accipit. ⁊ sīc nō dicitur nomē. ℭ Ad 8ᵐ
ris ⁊ diuinā naturā accipit. ⁊ sīc nō dicitur nomē. ℭ Ad 8ᵐ
dicē q̄ similitudo dicit⁹ p̄mit ad verbū ⁊ amor ad amo
dicē q̄ similitudo dicit⁹ p̄mit ad verbū ⁊ amor ad amo
rem. nō sīc verbū p̄mit inqualitatē ipsīus est quedā simili
rem. nō sīc verbū p̄mit inqualitatē ipsīus est quedā simili
tudo rei intellecte ad genitū ē. vīl modo generationis. ad amo
tudo rei intellecte ad genitū ē. vīl modo generationis. ad amo
rem pertinet nō q̄ ipse amor sit similitudo. ⁊ inqualitas se

[illegible]

Ad quintum [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

multitudo est principal⁹ intellect⁹. vel ad aliquid q̄ nunc sit ge-
ner⁹ q̄ genus. ut principal⁹ nunc. ¶ Ad 3ᵐ dicendū q̄ deus
62 nō potest nisi ea q̄ sunt. ut dictū est. Et ideo ea q̄ sunt
nō esse nō possunt nisi ea q̄ sunt nō esse. vel
possibile quando est generatio. ut dictū est in 2° huius. vel
possibile quando est generatio. ut dictū est in 2° huius. vel
possibile quando est generatio. ut dictū est in 2° huius.

Circa illud primo quesitum est de diuino. Et primo. Vtrum
in deo sit aliqua relatio realis. Secundo. Vtrum in deo sit
aliqua relatio rationis. Tertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Decimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Undecimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Duodecimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tertiodecimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quartodecimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quintodecimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sextodecimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septimodecimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octavodecimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nonodecimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Vigesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Vigesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Vigesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Vigesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Vigesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Vigesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Vigesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Vigesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Vigesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Vigesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tricesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tricesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tricesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tricesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tricesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tricesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tricesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tricesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tricesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tricesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadragesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadragesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadragesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadragesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadragesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadragesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadragesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadragesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadragesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadragesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quinquagesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quinquagesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quinquagesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quinquagesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quinquagesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quinquagesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quinquagesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quinquagesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quinquagesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quinquagesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexagesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexagesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexagesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexagesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexagesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexagesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexagesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexagesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexagesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexagesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septuagesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septuagesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septuagesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septuagesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septuagesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septuagesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septuagesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septuagesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septuagesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septuagesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octogesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octogesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octogesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octogesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octogesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octogesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octogesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octogesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octogesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octogesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nonagesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nonagesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nonagesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nonagesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nonagesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nonagesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nonagesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nonagesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nonagesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nonagesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Centesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Centesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Centesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Centesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Centesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Centesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Centesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Centesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Centesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Centesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Ducentesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Ducentesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Ducentesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Ducentesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Ducentesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Ducentesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Ducentesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Ducentesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Ducentesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Ducentesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Trecentesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Trecentesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Trecentesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Trecentesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Trecentesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Trecentesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Trecentesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Trecentesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Trecentesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Trecentesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadringentesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadringentesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadringentesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadringentesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadringentesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadringentesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadringentesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadringentesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadringentesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quadringentesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quingentesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quingentesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quingentesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quingentesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quingentesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quingentesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quingentesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quingentesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quingentesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Quingentesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexcentesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexcentesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexcentesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexcentesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexcentesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexcentesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexcentesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexcentesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexcentesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Sexcentesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septingentesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septingentesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septingentesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septingentesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septingentesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septingentesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septingentesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septingentesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septingentesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Septingentesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octingentesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octingentesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octingentesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octingentesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octingentesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octingentesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octingentesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octingentesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octingentesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Octingentesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nongentesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nongentesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nongentesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nongentesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nongentesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nongentesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nongentesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nongentesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nongentesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Nongentesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Millesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Millesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Millesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Millesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Millesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Millesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Millesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Millesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Millesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Millesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Duomillesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Duomillesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Duomillesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Duomillesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Duomillesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Duomillesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Duomillesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Duomillesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Duomillesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Duomillesimonono. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tresmillesimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tresmillesimoprimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tresmillesimosecundo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tresmillesimotertio. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tresmillesimoquarto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tresmillesimoquinto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tresmillesimosexto. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tresmillesimoseptimo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tresmillesimooctavo. Vtrum in deo sit aliqua relatio
realis ad creaturam. Tresmill

Questio. xxix.

Remissis autē his

que de prouidentibus & relationibus p cognoscenda videbātur necessariam est aggredi de persona. ¶ Et primo ex eis fuit examinem absolutis. deinde sm ordinem considerationis. de unitate absolute de persona. Primo quidē in cōmuni cōsiderare oportet de singulis personis. ¶ Ad cōmunem autē considerationē personarum quatuor pertinere videtur. Primo quidem significato huius nominis persona. Secundo de numero personarum. Tertio ea que cōsequuntur numerum personarum vel ei opponuntur: vt diuersitas & similitudo & huiusmodi. Quarto vero ea que pertinent ad notitiam personarum. ¶ Circa primū querunt quatuor. Primo de diffinitione persone. ¶ Secundo de comparatione persone ad essentiā substantiæ & hypostasim. Tertio vtrū nomē glōe cōpetat i deitate. Quarto qd sit significatum.

¶ De diffinitione glōe. Articulus. Primus.

Ad primuz sic procedit. Videt qd incōpetēs sit diffinitio persone quā Boēt⁹ assignat in li. de duabus na. que talis est. Persona est rōnabilis nature indiuidua substantia. nullius. n. singulare diffinitur. sed glōa significat quoddā singulare. ergo glōa inconuenienter diffinitur. ¶ Sed⁹ quod ponit ponit in diffinitione persone aut sumitur pro substantia prima aut pro substantia secunda. si pro substantia prima sup̄flue additur indiuidua: quia substantia prima est substantia indiuidua. si vo stat pro substantia secunda falso additur: cū sit oppositio in adiecto. nam secunde substantie vnumq genus vel speciem. ergo diffinitio est male assignata. ¶ Ad. i. Nomē rationis nō debet poni in diffinitione rei. nō. n. esset bona assignatio si quis diceret bonū est ipse alatus. homo enim est nomē rationis. sed species est nomē rationis. cū igitur persona sit nomē rei significate

enim substātiam quādam rōnalis nature. ergo inconuenienter rationalis quod est nomē rationis in eius diffinitione ponitur. ¶ Ad. ii. Natura est principiū motus. ¶ quoniā in eo qd est per se scitū nō per accidēs vt dicitur in. ii. phi. persona est in rebus immobilibus: sicut in deo. ¶ in angelis. nō ergo in diffinitione persone debuit poni natura sed magis essentia. ¶ Ad. iii. Anima separata est rōnalis natura idest substātia. nō autem est plēna sēcundum se. ergo sic posita diffinitur. ¶ Ad⁹ dicendum q li. vniuersalis. & particularis inuenitur in oibus generibus: vt ipsa quodammodo indiuidua inueniāt in genere substātie. substātia. n. vniuersaliter diuiditur p singularia sed accēdēs inuenitur per subiectum quod est subiā. dicit enim boēt⁹ in hoc subiecto. vel cuius cōmuniter indiuidua subiecta habēt aliquod ipsāle nomen per alia. dicitur enim hypostasis vt patet subiectū. sed adhuc quodā speciali modo inuenit particulare & indiuiduū in substantijs rationalibus que habēt dominū sui actus. & nō solum agunt sicut alia sed per se agūt. actiones. n. sunt in singularibus. sunt. & ideo etiam inter ceteras substātias etiam quoddā ipsāle nomen habere inuenitur vt ex re intellectus. cum intelligimus lapidez: id quod ex re intellecta conspicit intellectus. vocat verbum. ¶ Ad. iiii. dicendum q in nobis relationes intelligibles in mētem nostrā multiplicantur: q. ideo actus intelligēt bonū lapidem & ipse actus intelligēt se intelligere lapidem. & ideo etiā intelligit hoc intelligere. & sic in infinitum multiplicātur actus intelligendi. & percōsequēs relationes intellecte. sed hoc nō habet locū: quia vno actu tātum omnia intelligit. ¶ Ad tertium dicēdum q relationes ideales sunt intellecte a deo. vnde ex eorū pluralitate nō sequitur q sint plures relationes in deo sed q deus cognoscat plures relationes. ¶ Ad quartum dicēdum q equalitas & similitudo in deo non sunt relationes realeo sed rationis tm. vt infra patebit. ¶ Ad. v. dicendum q via est cuiā ab uno termino ad alterum. & cognoscibilis. sī respectus sit diuersi. vnde ex hoc nō potest concludi q eadem sit relatio patris ad filiū & e cōuersim sed posset hoc concludi de aliquo absoluto si esset medium inter ea.

¶ De persona. Questio. xxix.

Remissis autē his

que de prouidentibus & relationibus p cognoscenda videbātur necessariam est aggredi de persona. ¶ Et primo ex eis fuit examinem absolutis. deinde sm ordinem considerationis. de unitate absolute de persona. Primo quidē in cōmuni cōsiderare oportet de singulis personis. ¶ Ad cōmunem autē considerationē personarum quatuor pertinere videtur. Primo quidem significato huius nominis persona. Secundo de numero personarum. Tertio ea que cōsequuntur numerum personarum vel ei opponuntur: vt diuersitas & similitudo & huiusmodi. Quarto vero ea que pertinent ad notitiam personarum. ¶ Circa primū querunt quatuor. Primo de diffinitione persone. ¶ Secundo de comparatione persone ad essentiā substantiæ & hypostasim. Tertio vtrū nomē glōe cōpetat i deitate. Quarto qd sit significatum.

¶ De diffinitione glōe. Articulus. Primus.

Ad primuz sic procedit. Videt qd incōpetēs sit diffinitio persone quā Boēt⁹ assignat in li. de duabus na. que talis est. Persona est rōnabilis nature indiuidua substantia. nullius. n. singulare diffinitur. sed glōa significat quoddā singulare. ergo glōa inconuenienter diffinitur. ¶ Sed⁹ quod ponit ponit in diffinitione persone aut sumitur pro substantia prima aut pro substantia secunda. si pro substantia prima sup̄flue additur indiuidua: quia substantia prima est substantia indiuidua. si vo stat pro substantia secunda falso additur: cū sit oppositio in adiecto. nam secunde substantie vnumq genus vel speciem. ergo diffinitio est male assignata. ¶ Ad. i. Nomē rationis nō debet poni in diffinitione rei. nō. n. esset bona assignatio si quis diceret bonū est ipse alatus. homo enim est nomē rationis. sed species est nomē rationis. cū igitur persona sit nomē rei significate

170 **Ad secundum** sic procedit. Videt qd glōa non sit idē qd hypostasis. ¶ Substantia & essentia. Dicit. n. Boē. i li. de duab⁹ naturis: q greci nature rōnabilis substantiam. latini hypostasim nōie vocauerūt. sed boc ip̄m apud nos significat nomen persone. ergo glōa ois idē est quod hypostasis. ¶ Sed⁹ sicut in deo sūt tria glōa: ois in deo sūt tres glōe. sed in deo sūt tres hypostases. ergo idē significat persona & substātia. ¶ Sed⁹ dicēdum q li. vniuersalis. & particularis. inuenitur in oibus generibus: vt ipsa quodammodo indiuidua inueniāt in genere substātie. substātia. n. vniuersaliter diuiditur p singularia sed accēdēs inuenitur per subiectum quod est subiā. dicit enim boēt⁹ in hoc subiecto. vel cuius cōmuniter indiuidua subiecta habēt aliquod ipsāle nomen per alia. dicitur enim hypostasis vt patet subiectū. sed adhuc quodā speciali modo inuenit particulare & indiuiduū in substantijs rationalibus que habēt dominū sui actus. & nō solum agunt sicut alia sed per se agūt. actiones. n. sunt in singularibus. sunt. & ideo etiam inter ceteras substātias etiam quoddā ipsāle nomen habere inuenitur vt ex re intellectus. cum intelligimus lapidez: id quod ex re intellecta conspicit intellectus. vocat verbum. ¶ Ad. iiii. dicendum q in nobis relationes intelligibles in mētem nostrā multiplicantur: q. ideo actus intelligēt bonū lapidem & ipse actus intelligēt se intelligere lapidem. & ideo etiā intelligit hoc intelligere. & sic in infinitum multiplicātur actus intelligendi. & percōsequēs relationes intellecte. sed hoc nō habet locū: quia vno actu tātum omnia intelligit. ¶ Ad tertium dicēdum q in nobis relationes intelligibles in mētem nostrā multiplicantur: q. ideo actus intelligēt bonū lapidem & ipse actus intelligēt se intelligere lapidem. & ideo etiā intelligit hoc intelligere. & sic in infinitum multiplicātur actus intelligendi. & percōsequēs relationes intellecte. sed hoc nō habet locū: quia vno actu tātum omnia intelligit. ¶ Ad tertium dicēdum q in nobis relationes intelligibles in mētem nostrā multiplicantur: q. ideo actus intelligēt bonū lapidem & ipse actus intelligēt se intelligere lapidem. & ideo etiā intelligit hoc intelligere. & sic in infinitum multiplicātur actus intelligendi. & percōsequēs relationes intellecte. sed hoc nō habet locū: quia vno actu tātum omnia intelligit. ¶ Ad tertium dicēdum q in nobis relationes intelligibles in mētem nostrā multiplicantur: q. ideo actus intelligēt bonū lapidem & ipse actus intelligēt se intelligere lapidem. & ideo etiā intelligit hoc intelligere. & sic in infinitum multiplicātur actus intelligendi. & percōsequēs relationes intellecte. sed hoc nō habet locū: quia vno actu tātum omnia intelligit.

Ad quartum

sic procedit. Videtur q̄ hoc nomen plena nō significet relationē. Sicut enim dicit Aug. in .v. de tri. Cū dicitur pater ad filium, nō dicitur ad aliquid, sed ad aliquem. Cū autem dicitur pater ad filium, ad aliquid dicitur. Sed hoc nomen plena dicit patrem nō ad filium. ℭ Ad quartum dicendum q̄ sicut dicit Aug. in eodē loco cui. Tres sūt qui testimonium dant in celo: pater: verbum: & .s. Quaritur quid tres. respondet tres plene: ergo hoc nomen persona significat substantiam. ℭ Dicendum q̄ in .4. metaph. Ad aliquid significat per se vel ex se: & per se dicitur quod per se ipsum habet esse non dependens ab alio. Et hoc nomen persona nō significat relationem secundum se: sed nulla nomina ad plenam primo relationem significat. sed nulla nomina magis primo ad personā: & hoc nomen persona. ergo hoc nomen plena significat substantiam. ℭ Ad primum ergo dicendum q̄ hoc nomen plena significat relationem per modum substantie: quia significat eam per modum quo substantia significatur. Unde sicut substantia significatur per modum subsistentis: ita hoc nomen plena significat relationem per modum subsistentis. Et ideo sicut substantia significata per hoc nomen deus est in divinis: ita relatio significata per hoc nomen plena est in divinis. ℭ Ad secundum dicendum q̄ hoc nomen plena significat relationem per modum quo substantia significatur: non autem per modum quo substantia significata per hoc nomen deus est in divinis. Unde non sequitur: plena est in divinis: ergo est substantia. ℭ Ad tertium dicendum q̄ hoc nomen plena significat relationem per modum quo substantia significatur: non autem per modum quo substantia significata per hoc nomen deus est in divinis. Unde non sequitur: plena est in divinis: ergo est substantia. ℭ Ad quartum dicendum q̄ hoc nomen plena significat relationem per modum quo substantia significatur: non autem per modum quo substantia significata per hoc nomen deus est in divinis. Unde non sequitur: plena est in divinis: ergo est substantia.

Ad quintum

sic procedit. Videtur q̄ hoc nomen plena significet relationem. Sicut enim dicit Aug. in .v. de tri. Cū dicitur pater ad filium, nō dicitur ad aliquid, sed ad aliquem. Cū autem dicitur pater ad filium, ad aliquid dicitur. Sed hoc nomen plena dicit patrem nō ad filium. ℭ Ad quintum dicendum q̄ hoc nomen plena significat relationem per modum quo substantia significatur: non autem per modum quo substantia significata per hoc nomen deus est in divinis. Unde non sequitur: plena est in divinis: ergo est substantia. ℭ Ad sextum dicendum q̄ hoc nomen plena significat relationem per modum quo substantia significatur: non autem per modum quo substantia significata per hoc nomen deus est in divinis. Unde non sequitur: plena est in divinis: ergo est substantia.

Ad septimum

sic procedit. Videtur q̄ hoc nomen plena significet relationem. Sicut enim dicit Aug. in .v. de tri. Cū dicitur pater ad filium, nō dicitur ad aliquid, sed ad aliquem. Cū autem dicitur pater ad filium, ad aliquid dicitur. Sed hoc nomen plena dicit patrem nō ad filium. ℭ Ad septimum dicendum q̄ hoc nomen plena significat relationem per modum quo substantia significatur: non autem per modum quo substantia significata per hoc nomen deus est in divinis. Unde non sequitur: plena est in divinis: ergo est substantia. ℭ Ad octavum dicendum q̄ hoc nomen plena significat relationem per modum quo substantia significatur: non autem per modum quo substantia significata per hoc nomen deus est in divinis. Unde non sequitur: plena est in divinis: ergo est substantia.

Ad nonum

sic procedit. Videtur q̄ hoc nomen plena significet relationem. Sicut enim dicit Aug. in .v. de tri. Cū dicitur pater ad filium, nō dicitur ad aliquid, sed ad aliquem. Cū autem dicitur pater ad filium, ad aliquid dicitur. Sed hoc nomen plena dicit patrem nō ad filium. ℭ Ad nonum dicendum q̄ hoc nomen plena significat relationem per modum quo substantia significatur: non autem per modum quo substantia significata per hoc nomen deus est in divinis. Unde non sequitur: plena est in divinis: ergo est substantia. ℭ Ad decimum dicendum q̄ hoc nomen plena significat relationem per modum quo substantia significatur: non autem per modum quo substantia significata per hoc nomen deus est in divinis. Unde non sequitur: plena est in divinis: ergo est substantia.

Ad secundum

sic procedit. Videtur q̄ in deo sint plures personę quā tres. Arrianus. ii. Plus differt natura a voluntate in deo q̄ natura ab intellectu. Sed in deo est alia persona a voluntate: & alia a natura: & alia a voluntate & natura: ergo est alia a natura & alia a voluntate & natura: ergo est alia a natura & alia a voluntate & natura: ergo est alia a natura

[illegible]

¶ Utrum hoc nomen persona possit esse commune tribus personis. Articulus. iiii.

176 **Ad quartum** sic proceditur. Videtur quod hoc nomen persona non possit esse commune tribus personis. [illegible]

[illegible]

¶ De his que ad unitatem vel pluralitatem pertinent in divinis. Questio. xxxi.

Post hoc considerandum est de his que ad unitatem vel pluralitatem pertinent in divinis. ¶ Et circa hoc queruntur quatuor. Primo de ipso nomine trinitatis. Secundo utrum possit dici filius est alius a patre. Tertio utrum dictio exclusiva que videtur alietatem excludere possit adiungi nomini essentiali in divinis. Quarto utrum possit adiungi termino personali.

¶ Utrum sit trinitas in divinis. Articulus. Primus.

177 **Ad primum** sic proceditur. Videtur quod non sit trinitas in divinis. [illegible]

[illegible]

[illegible]

¶ Utrum filius sit alius a patre. Articulus. ii.

178 **Ad secundum** sic proceditur. Videtur quod filius non sit alius a patre. [illegible]

[illegible]

¶ Utrum dictio exclusiva solus sit addenda termino essentiali in divinis. Articulus. iii.

179 **Ad tertium** sic proceditur. Videtur quod dictio exclusiva solus non sit addenda termino essentiali in divinis. [illegible]

[illegible]

q̄ hoc est vera ḡlia ꝑ ei⁹ q̄ q̄mad dicit de deo
potest dici de ꝑre. hoc ait ꝑ filiū: q̄ ē vnus ab eternit.
ad ergo hoc dicto filius ꝑ⁹ in deitate adhuc termino cō
ni. C Et ꝑ ad q̄d. Ad tū. ꝑmū. R̄n C. Amonta
li filiū. C Ad 2ᵐ dicēdū q̄ hoc dicto filius ꝑ⁹ ac
ipe ⁊ adhuc ꝑmanēs ⁊ vē. Ab ipe genitꝰ nō dicit aut
dicto cathegoremate ⁊ ad absolute ponit rem ꝑ significatā
circa deū supponit. ⁊ aliter ariꝰ bolem cū dicit. bō al.
bus ē. ergo ē aīal. hoc dicto filius nullo mō ꝑt ad
mouē dicta termino ⁊ dicendo q̄ ꝑmanet intendendo circa
terminū nō adiungit. ⁊ sic loquitur deū esse filiū nomine
ab esse ꝑ deū. dicēdo vē nomine gēnitoris dici ꝑ ipse
est ⁊ ꝑdicat. dicēdo vē nomine gēnitoris dici ꝑ ipse
ab esse filiū sicut hoc dicto olim vel nullum
ne filiū hoc dicto filius ē⁹ excludit ꝑ aliud supponit a ceu
tempo ꝑdicat. ⁊ dicit filius fuisse sicut nō dicit in
diuīa ꝑ⁹ ⁊ ꝑ filiū nisi ⁊ ꝑ ꝑ ꝑ

Ad secundum sic procedit. Videtur q̄ nō sit nomen pl̄e. hoc.n. nomen pl̄e significat relationē. pl̄ens autē est habitudo nō ergo hoc nomē pl̄e significat essentiā. ¶ Item nomē significatū pl̄entis est generatio. ¶ Sz generatio etiam q̄ pl̄. nā ens pl̄ est generatus. nō ergo nomē pl̄e significat essentiā. ¶ Item nomē magis pl̄e videtur dicere vt bonū. cū ergo magis pl̄e dicat relationē magis pl̄e dicit relationē. ¶ Sz contra est q̄ dicit Aug. in libro de fide ad petrum. Credamus sanctū spiritū deum esse cū patre et filio. et nō dicimus tres deos. sed vnū deum. Sz hoc nō esset si nomē pl̄e nō significaret essentiā. ergo nomē pl̄e significat essentiā. ¶ Respondeo dicendum q̄ nomē pl̄e significat essentiā per modum concretionis. Sicut enim hoc nomē deitas significat essentiam per modum abstractionis. ita hoc nomē deus. vel hoc nomē pl̄e. Et hoc patet ex modo significandi. Sicut enim abstractum significatur vt quo. ita concretum significatur vt habens. Sz essentia significatur in diuinis vt actus quidam. vel forma. Et ideo essentia significatur in diuinis vt abstractum. et nomen essentiale significatur vt concretum. Et ideo nomen pl̄e significat essentiam vt habentem pl̄e. Sz quia pl̄e dicit habitudinem ad pl̄entem. habitudo autem relativa non significatur nisi per nomen relativum. ideo nomen pl̄e significat essentiam vt habentem relationem ad pl̄entem. Et quia pl̄ens est persona. ideo nomen pl̄e significat essentiam vt habentem relationem ad personam pl̄entem. Et quia pl̄ens est persona divina. ideo nomen pl̄e significat essentiam vt habentem relationem ad personam divinam pl̄entem. Et quia pl̄ens est filius. ideo nomen pl̄e significat essentiam vt habentem relationem ad filium pl̄entem. Et quia pl̄ens est pater. ideo nomen pl̄e significat essentiam vt habentem relationem ad patrem pl̄entem. Et quia pl̄ens est spiritus sanctus. ideo nomen pl̄e significat essentiam vt habentem relationem ad spiritum sanctum pl̄entem. Et quia pl̄ens est pater et filius. ideo nomen pl̄e significat essentiam vt habentem relationem ad patrem et filium pl̄entes. Et quia pl̄ens est pater et spiritus sanctus. ideo nomen pl̄e significat essentiam vt habentem relationem ad patrem et spiritum sanctum pl̄entes. Et quia pl̄ens est filius et spiritus sanctus. ideo nomen pl̄e significat essentiam vt habentem relationem ad filium et spiritum sanctum pl̄entes. Et quia pl̄ens est pater et filius et spiritus sanctus. ideo nomen pl̄e significat essentiam vt habentem relationem ad patrem et

[illegible]

Ad quartuz [illegible]

[illegible]

[illegible]

Deinde cōsiderādū [illegible]

Ad primū [illegible]

[illegible]

Ad secundum dicendum quod verbum dicitur dupliciter. Uno modo ipsum verbum mentis quod significatur per hoc nomen verbum. Alio modo vox exterior assumpta ad significandum verbum interius. Et quia verbum interius est conceptio intellectus practici vel speculativi habentis pro obiecto ens quod est verum vel bonum, ideo verbum interius importat habitudinem ad utrumque istorum. Sed vox assumpta ad significandum verbum interius non importat habitudinem ad bonum, sed solum ad verum. Et ideo verbum vocale magis importat habitudinem ad verum quam ad bonum. Et quia verum dicit habitudinem intellectus ad rem, ideo verbum vocale importat habitudinem ad rem mediante intellectu. Et quia verbum interius est quod principaliter significatur per hoc nomen verbum, ideo dicit Damascenus quod verbum est motus intellectus, cuius motus est intelligere. Et quia verbum interius est conceptio intellectus, ideo dicit Augustinus quod verbum est cum aliquo cognitione intelligens dicens. Et quia verbum interius est principium vocis exterioris, ideo dicit Damascenus quod verbum est virtus generativa sui ipsius. Et quia verbum interius est id quod intenditur per vocem exteriorem, ideo dicit Augustinus quod verbum est quod per vocem profertur. Et quia verbum interius est id quod per se placet, ideo dicit Augustinus quod verbum est quod per se placet. Et quia verbum interius est id quod manet in dicente, ideo dicit Augustinus quod verbum est quod manet dicente. Et quia verbum interius est id quod est principium vocis exterioris, ideo dicit Damascenus quod verbum est virtus generativa sui ipsius. Et quia verbum interius est id quod est principium vocis exterioris, ideo dicit Damascenus quod verbum est virtus generativa sui ipsius.

Ad primum dicendum quod hoc nomen Spiritus Sanctus non est proprium nomen alicuius personae, nullius enim nomen alicuius trium personarum est proprium alicuius personae, sed hoc nomen Spiritus Sanctus est commune trium personarum, ut dictum est supra, in corpore. In Spiritu enim aliquando significatur Pater, ut cum dicitur, Deus est spiritus. In Spiritu vero aliquando significatur Filius, ut cum dicitur, In Spiritu vero sanctificationis, aliquando significatur Spiritus Sanctus, ut dictum est supra. Quando autem dicitur quod Spiritus Sanctus est amor, non est intelligendum quod hoc nomen Spiritus Sanctus non sit proprium alicuius personae, sed quod hoc nomen Spiritus Sanctus non sit proprium alicuius personae, sed quod hoc nomen Spiritus Sanctus non sit proprium alicuius personae.

¶ Sed nra ẽ q̃ dicit Jo. vij. Deus sanctꝰ qui inhabitat nos dat nob̃ veritatẽ ⁊ spiritus sanctus vt manens in nob̃ sit nob̃ cum ⁊ in nob̃ quemadmodũ ad vtrumq; istoꝝ dictoꝝ ⁊ ad alia similia dicendum est q̃ nomen nume personale. ¶ Ad 2ᵐ dicendum q̃ ea sit nec proprietas in nomine alicui⁹ nisi quo ẽ ꝑ se nota nec ꝑ aliud manifestatur. Et ideo nomen quod ẽ ꝑ se notum nullam habet proprietatem nisi ꝓ quanta

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

quidem. Quoniam ē verbum dictum ā principium scilicet
ā ē notabile causam creaturarum.

Questio. xxxviii.

De nomine .LLqđ sit nomē.

Consequenter

sit de hoc
quod queritur tria. Primo vtrum
aliquem possit esse nomē personale. Secundo vtrum sit proprium .LL.
Tertio vtrum sit nomen personale .LL.

Articulus. i.

Ad primus

sic procedit. Videt qđ aliquod nomē
personale importat aliquā distinctionem. Quia omne nomē
importat aliquā distinctionem. Quia dicit. a. qui
dam nō importat aliquā distinctionem. Sed nullum nomē
dicit deum. ergo deum nō est nomē personale. ℂ Ꝺ. Illud
est nomen quod potest dici de vno et non de alio. Sed aliquod nomē
est deorum quod patet de his vt patet p Psal. .a. de dijs.
Ergo deorum nō est nomē personale. ℂ Ꝑ. Per Dam. nihil
est dictum aut intellectum a nobis deum nisi forte deorum importat
quaddam fabricationem ē ad eum est dare ē ad deus. ē quo
dat. ergo deorum nō est nomē personale. ℂ Ꝺ. Omne importans
respectum ad creaturam ē ita videtur de deo dici
ex tempore. Sed nomen personale dicitur de deo ab eterno
non est patre ē filio. ergo deorum nō est nomē personale.
ℂ Sed contra qđ Augu. dicit .xi. de ciui. Quia corpus
carne nihil aliud est qđ carnis nomen .LL. nihil aliud .LL
nisi ipsius istius est nomen personale. ergo ē deorum.
ℂ Respondeo dicendum qđ i nomine deorum importat aliquid
quasi ad hoc q̄ nomē qđ autem nomē habet aptitudinem
vel habitudinem vt ad id a quo dat ē ad id ens natum
nō eum dare. ab aliquo nō esset eum. ē ad hoc dicit dicitur
nomen vt eius sit gloria autem omnia dicitur esse alicuius vt
ens cognitum sicut signo est gloria vel inquam ab aliquo
habet. habere autem dicimur ad quo libere possimus vti
vel frui ex voluntate ē pone modum vnum gloriosum
potest habere nisi a rationali creatura deo quantum ad eius
creaturę motum qualem potest a deo gloriosus. sed ad
ē qđ creatura rationalis potest habere deum gloriosum
quod quidem potest a deo aliquo nisi esset deus. ē ad hoc dicit da
mus vt cum

Ad quartum

Ad quintum

Ad septimum

[illegible]

Utrum conveniter a sacris doctoribus sint essentialia personis attributa. Articulus. vii.

109 **Ad octavum** sic proceditur. Videtur quod inconvenienter a sacris doctoribus sint essentialia personis attributa. dicit enim Hilarius l. 2. de tri. Eternitas est in patre: species in imagine: usus in munere. In quibus verbis ponit tria nomina propria personarum: scilicet nomen patris et nomen imaginis

195 quod est proprium filio ut supra dictum est: et nomen muneris sive do-

201 num quod est spiritus sancti ut supra habitum est. [illegible]

[illegible]

b [illegible]

108 [illegible]

a [illegible]

199 [illegible]

[illegible]

[illegible]

196 [illegible]

b [illegible]

245 [illegible]

[illegible]

99 [illegible]

99 [illegible]

147 [illegible]

[illegible]

De personis in comparatione ad relationes sive proprietates. Questio. xl.

Einde queritur de personis in comparatione ad relationes sive proprietates. Et queruntur quatuor. Primo utrum relatio sit idem quod persona. Secundo utrum relationes distinguant et constituant personas. Tertio utrum abstractio per intellectum relationum a personis relinquat hypostases distinctas. Quarto utrum relationes secundum intellectum presupponant actus personales vel econverso.

Utrum relatio sit idem quod persona. Articulus. i.

110 **Ad primum** sic proceditur. Videtur quod in divinis non sit idem relatio quod persona: quorumcumque enim sunt idem multiplicato uno eorum multiplicatur et aliud [illegible]

[illegible] 156

[illegible] 202

[illegible] 112

[illegible] 112

[illegible] 68

[illegible] b

[illegible] 174

[illegible] 197

[illegible] b

[illegible] 112

Utrum persone distinguantur relationibus. Articulus. ii.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod persone non distinguantur per relationes. [illegible] 118

[illegible]

Ad tertium

Ad quartum

Ad primus

Ad secundum

Finde cõsiderãdũ

Articulus. iij.

Adtertiuz dicit̃ q̃ actus notionales sunt de aliquo. Arguit̃. Quicquid est in deo vel est deus vel est in deo. Sed actus notionales non sunt deus. Ergo sunt in deo. Sed quicquid est in deo est aliquid. Ergo actus notionales sunt aliquid. Sed quicquid est aliquid dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo dicit̃ de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo dicit̃ de aliquo. Ergo actus notionales sunt de aliquo. Sed quicquid dicit̃ de aliquo ali

Ad secundus sic proceditur. Uidet q̄ filius q̄ eodem nō sit coeternus suo patri quia vt dicit Arist. n. xi. modos generationis assignat. C Item modus est mutationis secundum quem aliquid de non esse transit in esse. C Deus autem est immutabilis. C Item omne quod generatur habet esse post non esse. C Deus autem semper fuit

in magnitudine, vñ ꝛ Ibid. dicit in lib. de synodis. Tolle
corporis infirmitatem, tolle conceptus mulierum, tolle dolorem
ꝛ omnem humanam necessitatem. Ergo filius secundum naturam
equalitas prius est quam ꝛ similitudo nature. Ad primum ergo
dicendum quod verba illa intelligunt dicta de tempore secundum humanam naturam
quia minor est patre ꝛ ei subiugatus, sed secundum naturam divinam
equalis est patri ꝛ hoc est quod Athanasius dicit: equalis patri secundum
divinitatem, minor patre secundum humanitatem, sed secundum Ibid. l. 11.
lib. de tri. Donatus auctoritate pater maior est, sed minor non
b est cui unum esse donatur. ꝛ in lib. de synodis dicit quod subie-
ctio filii nature pietas est. Recognitio auctoritatis paterne.
185 subiectio autem ceterorum creationis infirmitas. Ad 2m dicendum
quod equalitas attenditur secundum magnitudinem, magnitudo autem
in divinis significat perfectionem nature, ut dictum est, ꝛ ad
a essentiam pertinet, ꝛ ideo equalitas in divinis ꝛ similitudo
220 secundum essentiam attenditur, neque potest secundum distinctionem relationum
d inequalitas vel dissimilitudo dici, vñ Aug. dicit contra maximi-
num. Dignius quod est quod de quo fit, equalitas autem qualis aut quan-
tus sit, primitus igitur est dignitas patris, sicut ꝛ essentia patris,
nam dignitas est absoluta, ꝛ ad essentiam pertinet, sicut igitur
c tur eadem essentia que est in patre est primitus, in filio est filiatio,
225 ita eadem dignitas que est in patre est primitus, in filio est filiatio. Ve-
re ergo dicitur quod quicquid dignitatis habet pater habet filius, neque sequitur
quod habet pater, ergo primitus habet filius, mutatur enim quid in ad
aliquid, eadem enim est essentia ꝛ dignitas patris ꝛ filii, sed in pa-
tre est secundum relationem dictum, in filio secundum relationem accipientis.
Ad 3m dicendum quod relatio in divinis non est totum universale
quia de similibus relationibus predicetur, quia omnes relationes
sunt unum secundum essentiam ꝛ esse, quod repugnat rationi universalis
cuius partes secundum esse distinguuntur, ꝛ sicut persona, ut supra
c dictum est, non est universale in divinis, vñ neque omnes rela-
176 tiones sunt magis aliquid quam una tantum, nec omnes persone magis
aliquid quam una, quia tota perfectio divine nature est in qualibet
personarum.

¶ Utrum filius sit in patre ꝛ econverso. Art. v.

224 **Ad quintum** sic proceditur. Videtur quod filius non sit
in patre ꝛ econverso. Philosophus enim
in 4. physicorum ponit octo modos essendi aliquid in aliquo,
ꝛ secundum nullum horum filius est in patre aut econverso, ut patet di-
scurrendo per singulos modos. Ergo filius non est in pa-
tre nec econverso. Ad 2m. Nihil quod exivit ab aliquo est
in eo, sed filius ab eterno exivit a patre secundum illud Mich. 5.
Egressus eius ab initio a diebus eternitatis. Ergo filius non est
in patre. Ad 3m. Unum oppositorum non est in altero, sed fi-
lius ꝛ pater opponuntur relative. Ergo unus non potest
esse in alio. Sed contra est quod dicit Jo. 14. ego in patre ꝛ pater in me est.
Respondeo dicendum quod in patre ꝛ filio tria est considerare, scilicet essen-
tiam ꝛ relationem ꝛ originem, ꝛ secundum quodlibet istorum filius
est in patre ꝛ econverso. Secundum essentiam enim pater est in filio
quia pater est sua essentia ꝛ communicat suam essentiam filio, non per ali-
quam suam transmutationem, unde sequitur quod cum essen-
tia patris sit in filio quia in filio sit pater, ꝛ similiter cum filius sit
sua essentia, sequitur quod sit in patre in quo est eius essentia,
ꝛ hoc est quod Ibid. dicit 5. de tri. Naturam suam ut ita
dicam sequitur immutabilis deus immutabilem gignens deum
subsistentem. Ergo in eo dei naturam intelligimus, cum in deo
deus intelligimus. Secundum etiam relationes manifestum est unum oppositorum
relative esse in altero secundum intellectum. Secundum originem eius
manifestum est quod processio verbi intelligibilis non est aliquid extra,
sed manet in dicente, ad eum quod verbo dicitur in verbo continetur,
ꝛ eadem ratio est de scilicet. Ad primum ergo dicendum quod ea que in
creaturis sunt non sufficienter representant ea que dei sunt,
ꝛ ideo secundum nullum eorum modorum quos philosophus enumerat
filius est in patre aut econverso, accedit tamen magis ad hoc
modus ille, secundum quem aliquid est esse in principio originali,
quia quod est unitas essentie in rebus creatis inter principium
ꝛ id quod est a principio. Ad 2m dicendum quod exitus filii a
patre est secundum modum processionis intellectus, prout verbum
160 exit a corde ꝛ manet in eo, unde exitus ille in divinis est secundum
solam distinctionem relationum, non secundum essentiam aliquam
distinctam. Ad 3m dicendum quod pater ꝛ filius opponuntur secundum
relationes, non autem secundum essentiam, ꝛ tamen oppositorum re-
latione unum est in altero, ut dictum est.

¶ Utrum filius sit equalis patri secundum potentiam. Art. vi.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod filius non sit
equalis patri secundum potentiam. Dicit enim Jo. 5.
non potest filius a se facere quicquam nisi quod viderit patrem facientem,
pater autem a se potest facere. Ergo pater maior est filio secundum potentiam.
Ad 2m. Maior est potentia eius qui precipit ꝛ docet quam eius qui
obedit ꝛ audit, sed pater mandat filio secundum illud Jo. 14. Sicut
mandatum dedit mihi pater sic facio. Pater etiam do-
cet filium secundum illud Jo. 5. ca. Pater diligit filium ꝛ omnia
demonstrat ei que ipse facit, similiter ꝛ filius audit secundum illud
Jo. 5. Sicut audio ꝛ iudico. Ergo pater est maioris poten-
tie quam filius. Ad omnipotentiam patris pertinet quod possit
filium generare sibi equalem, dicit enim Aug. lib. 3. Maximinum.
Si non potuit generare sibi equalem, ubi est omnipotentia dei
patris, sed filius non potest generare filium, ut supra ostensum
est, non ergo quicquid pertinet ad omnipotentiam pa-
tris potest filius, ꝛ ita non est in potentia ei equalis. Sed contra est quod dicit
Joan. 5. Quecumque pater facit hec ꝛ filius similiter facit.
Respondeo dicendum quod necesse est dicere quod filius est qualis patri
potestate, potentia enim agendi consequitur perfectionem na-
ture, videmus enim in creaturis quod quanto aliquis habet per-
fectionem naturam tanto est maioris virtutis in agendo,
ostensum est autem supra quod ipsa ratio divine paternitatis
ꝛ filiationis exigit quod filius sit equalis patri in magnitudine
ꝛ in perfectione nature, unde relinquitur quod filius sit equa-
lis patri in potentia, ꝛ eadem ratio est de scilicet respectu virtutis.
Ad primum ergo dicendum quod in hoc quod dicitur filius non potest a se
facere quicquam non subtrahitur filio aliqua potestas quam ha-
beat pater cum statim subdatur quod quecumque pater facit fi-
lius similiter facit, sed ostenditur quod filius habet potestatem
a patre a quo habet naturam, unde dicit Ibid. 9. de tri. Na-
ture divine hec unitas est, ut ita per se agat filius quod non a
se agat. Ad 2m dicendum quod in demonstratione patris ꝛ au-
ditione filii non intelligitur nisi quod pater communicat scientiam fi-
lio, sicut ꝛ essentiam, ꝛ ad idem potest referri mandatum
patris, per hoc quod ab eterno dedit scientiam ꝛ voluntatem
agendorum cum generando, vel potius referendum est
ad ipsum secundum humanam naturam. Ad 3m dicendum quod sicut ea-
dem essentia que est in patre paternitas in filio est filiatio, ita
eadem potentia qua pater generat ꝛ qua filius generatur,
unde manifestum est quod quicquid potest pater potest filius, non ta-
men sequitur quod possit generare, sed mutatur quod in ad aliquid
tamen generatio significat relationem in divinis, habet ergo
filius eandem potentiam quam pater, sed cum alia relatione
quia pater habet eam ut dans, ꝛ hoc significat cum dicitur quod potest
generare, filius autem habet eam ut accipiens, ꝛ hoc significat cum
dicitur quod potest generari.

¶ De missione divinarum personarum. Questio. xliii.

Deinde considerandum

de missione divinarum personarum. Circa
hoc queruntur octo. Primo utrum ali-
cui divine persone conveniat mitti. Secun-
do utrum missio sit eterna vel temporalis. Tertio
utrum missio sit eterna vel temporalis mitti.
Quarto utrum cuilibet persone conveniat mitti.
Quinto utrum invisibiliter mittatur tam filius quam spiritus sanctus. Sexto
ad quos fiat missio invisibilis. Septimo de missione visibili.
Octavo utrum aliqua persona mittat seipsum visibilem aut invisibilem.

¶ Utrum alicui persone conveniat mitti. Art. i.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod persone divine
non conveniat mitti. Missio enim
minor est mittente, sed una persona divina non est minor alia,
ergo una persona non mittitur ab alia. Ad 2m. Omne quod mittitur
separatur a mittente, unde Hieron. dicit super Ezechielem quod
convenit in corpore uno copulatum mitti non potest, sed in divinis
personis nihil est separabile, ut Ibid. dicit, ergo una persona
non mittitur ab alia. Ad 3m. Quicumque mittitur ab aliquo loco
discedit ꝛ ad aliquem locum de novo vadit, hoc autem divine
persone non convenit, cum ubique sit, ergo divine persone non
convenit mitti. Sed contra est quod dicit Jo. 1. Non sum ego sed

sed ego ꝛ qui misit me pater. Respondeo dicendum quod in ratione missionis
duo importantur, quorum unum est habitudo missi ad eum a quo
mittitur, aliud est habitudo missi ad terminum ad quem mittitur, quod
hoc autem quod aliquis mittitur ostenditur processio quedam missi a mit-
tente, vel secundum imperium, sicut dominus mittit servum vel secundum
consilium, ut si consiliarius mittere dicatur regem ad bellandum,
vel secundum originem, ut si dicatur quod flos emittit ab arbore, ostendit
etiam habitudo ad terminum ad quem mittitur, ut ali-
549 quo modo ibi esse incipiat, vel quia prius ibi omnino non erat, quia
mittitur, vel quia incipit ibi aliquo modo esse quo prius non erat.
Missio igitur divine persone convenire potest secundum quod importat ex una
parte processionem originis a mittente, ꝛ secundum quod importat ex
alia parte novum modum existendi in alio, sicut filius dicitur esse
missus a patre in mundum, secundum quod incepit in mundo esse per ear-
nem assumptam, ꝛ tamen ante in mundo erat, ut dicit Jo. 1.
Ad primum ergo dicendum quod missio importat minorationem in eo qui
mittitur secundum quod importat processionem a principio mittentem, aut
secundum imperium, aut secundum consilium, quia imperans est maior, ꝛ consiliarius
a est sapientior, sed in divinis non importat nisi processionem origi-
220 nis que est secundum equalitatem, ut supra dictum est. Ad 2m
225 dicendum quod illud quod sic mittitur ut incipiat esse ubi prius nullo
225 modo erat sua missione localiter movetur, unde oportet quod
loco separetur a mittente, sed hoc non accidit in missione di-
vine persone, quia persona divina missa sicut non incipit esse ubi pri-
us non fuerat, ita nec desinit esse ubi fuerat, unde talis mis-
sio est sine separatione, sed habet solam distinctionem origi-
nis. Ad tertium dicendum quod obiectio illa procedit de
missione que fit secundum motum localem, quia non ha-
bet locum in divinis.

¶ Utrum missio sit eterna vel temporalis tantum. Art. ii.

227 **Ad secundum** sic proceditur. Videtur quod missio possit esse
eterna. Dicit enim Gregorius.
Eo mittitur filius quo generatur, sed generatio filii eterna
est, ergo ꝛ missio. Ad 2m. Cuicumque convenit aliquid tempora-
liter illud mutatur, sed persona divina non mutatur, ergo
missio divine persone non est temporalis, sed eterna. Ad 3m.
Missio processionem importat, sed processio divinarum
personarum est eterna, ergo ꝛ missio. Sed contra est quod
dicitur Gen. 4. Cum venit plenitudo temporis misit deus
filium suum. Respondeo dicendum quod in his que important origi-
nem divinarum personarum est quedam differentia attendenda.
Quedam enim in sui significatione important solum
habitudinem ad principium, ut processio ꝛ exitus. Que-
dam vero cum habitudine ad principium determinant pro-
cessionem terminum, quorum quedam determinant termi-
num eternum, sicut generatio ꝛ spiratio, nam generatio est pro-
cessio divine persone in naturam divinam, ꝛ spiratio passive ac-
cepta importat processionem amoris subsistentis. Quedam
vero cum habitudine ad principium important terminum tempo-
ralem, sicut missio ꝛ datio, mittitur enim aliquid ad hoc ut sit in ali-
quo, ꝛ datur ad hoc quod habeat, personam autem divinam habere ab
aliqua creatura vel esse novo modo existendi in ea est quoddam
temporale, unde missio ꝛ datio in divinis dicuntur temporales, nam ge-
neratio autem ꝛ spiratio solum ab eterno processio autem ꝛ exitus
dicuntur in divinis ꝛ eternaliter ꝛ temporaliter, nam filius ab eter-
no processit ut sit deus, temporaliter autem ut sit homo secundum missionem
visibilem, vel etiam sit in homine secundum invisibilem missionem.
Ad primum ergo dicendum quod Greg. loquitur de generatione temporali
filii non a patre sed a matre, vel quia ex hoc ipso filius habet quod possit
mitti quod est ab eterno genitus. Ad 2m dicendum quod divina persona
est novo modo in aliquo vel ab aliquo habere temporaliter non est propter
74 mutationem divine persone, sed propter mutationem creature, sicut ꝛ
deus temporaliter dicitur propter mutationem creature. Ad 3m dicendum
quod missio non solum importat processionem a principio, sed determinat
processionis terminum temporalem, unde missio solum est temporalis, vel mis-
sio includit processionem eternam, ꝛ aliquid addit, scilicet temporalem effectum,
habitudo enim divine persone ad suum principium non est nisi ab eter-
no, unde generatio est processio eterna, scilicet ꝛ temporalis, propter hoc quod habi-
tudo ad principium generatur, sed germinatio est ex parte termini
temporalis ꝛ eterni.

¶ Utrum missio invisibilis divine persone sit solum do-
num gratie gratum facientis. Articulus iii.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod missio invisibilis
divine persone non sit solum secundum do-
num gratie gratum facientis, divina enim persona mittitur ad ipsam donari,
sed igitur divina persona mittitur solum secundum donum gratie gratum facientis,
non donabitur ipsa persona divina, sed solum dona eius quod est erroneum
dicitur, scilicet non dari, sed eius dona. Ad 2m. Hec propositio secundum dona-
tur habitudinem alicuius ad ipsam persona divina est quod habeat donum
gratie gratum facientis ꝛ non econverso, secundum illud Rom. 5. Charitas
dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum, ergo
ergo sequitur quod persona divina secundum donum gratie gratum
facientis mittatur. Ad 3m. Aug. dicit 4. de tri. quod filius est ex tem-
pore mente percipitur mitti dicitur, sed filius cognoscitur non solum per gratiam
gratum facientem, sed etiam per gratiam gratis datam, sed ꝛ per fidem ꝛ per sciam,
non ergo solum divina persona mittitur secundum gratiam gratum facientem.
Ad 4m. Rabanus dicit quod scilicet datur ad apostolos ad operationem
miraculorum, hoc autem non est donum gratie gratum facientis, sed gratie gra-
tis date, ergo persona divina non solum datur secundum gratiam gratum fa-
cientem. Sed contra est quod Aug. dicit 3. de tri. Quod scilicet perdit
temporaliter ad sanctificandum creaturam. Missio autem est temporalis pro-
cessio, cum igitur sanctificatio creature non sit nisi per gratiam gra-
tum facientem, sequitur quod missio divine persone non sit nisi per gratiam
gratum facientem. Respondeo dicendum quod divine persone convenit
mitti secundum quod novo modo existit in aliquo, dari autem secundum quod
habetur ab aliquo, neutrum autem horum est nisi secundum gratiam
gratum facientem, est enim communis modus quo deus est in omnibus
rebus per essentiam, potentiam ꝛ presentiam, sicut causa in effectibus
participantibus bonitatem ipsius, super istum modum autem
communem est unus specialis, qui convenit nature rationali in qua
deus dicitur esse sicut cognitum in cognoscente ꝛ amatum
in amante, ꝛ quia cognoscendo ꝛ amando creatura rationalis
sua operatione attingit ad ipsum deum secundum illum specialem modum
deus non solum dicitur esse in creatura rationali, sed etiam habita-
re in ea sicut in templo suo, sic igitur nullus alius effectus potest
esse ratio quod divina persona sit novo modo in rationali creatura,
nisi gratia gratum faciens, unde secundum solam gratiam gratum facien-
tem mittitur ꝛ procedit temporaliter persona divina. Similiter ali-
lud solum habere dicimur quo libere possumus uti vel fruimur,
habere autem potestatem fruendi divina persona est solum secundum gratiam
gratum facientem, sed tamen in ipso dono gratie gratum facien-
tis, scilicet habetur ꝛ inhabitat hominem, unde ipsemet scilicet datur ꝛ
mittitur. Ad primum ergo dicendum quod per donum gratie gra-
tum facientis perficitur creatura rationalis ad hoc quod libere non
solum ipso dono creato utatur, sed ut ipsa divina persona frua-
tur, ꝛ ideo invisibilis sit secundum donum gratie gratum facientis
ꝛ tamen ipsa persona divina datur. Ad 2m dicendum quod gratia
gratum faciens disponit animam ad habendum divinam personam,
ꝛ significat hoc cum dicitur quod scilicet datur secundum donum gratie, sed
ipsum donum gratie est a spiritu sancto, ꝛ hoc significatur cum
dicitur quod charitas dei diffunditur in cordibus nostris per
spiritum sanctum. Ad 3m dicendum quod licet per aliquos effec-
tus filius cognosci possit a nobis, non tamen per aliquos effectus
nos inhabitat vel etiam habet. Ad quartum dicendum quod
operatio miraculorum est manifestativa gratie gratum facien-
tis, sicut ꝛ donum prophetie, ꝛ quelibet gratia gratis data,
vñ 1. Cor. 12. Gratia gratis data nobis manifestatur, scilicet
Sic igitur apostolis dicitur datus scilicet ad operationem miraculorum,
quia data est eis gratia gratum faciens cum signo manifestante, si
autem daret solum signum gratie gratum facientis, sine gratia
non diceret dari simpliciter ipsum, sed forte cum aliqua deter-
minatione, secundum quod dicitur quod alicui datur spiritus prophetie vel mi-
raculorum, inquantum a spiritu sancto habet virtutem prophetizandi
vel miracula faciendi.

¶ Utrum patri conveniat mitti. Articulus iiii.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod patri etiam con-
veniat mitti. Mitti enim divinam per-
sonam est ipsam dari, sed pater dat seipsum, cum habere
non possit nisi seipso donante, ergo potest dari quod pater mit-
tat seipsum. Ad 2m. Persona divina mittitur secundum inhabita-
tionem gratie, sed per gratiam tota trinitas inhabitat in no-
bis, secundum illud Jo. 14. Ad eum veniemus ꝛ mansionem a te fa-
ciemus, quelibet divinarum personarum mittitur. Ad 3m. Quicumque conve-
nit alicui persone convenit omnibus preter nomines ꝛ pro-

manifestum esse. Quod autem aliquis plenius gratiam habeat quam alius, non est ex parte dantis, qui se omnibus aequaliter habet, sed ex parte recipientium, secundum quod quidam sunt magis apti ad recipiendum quam alii. Ad primum ergo dicendum quod Christus dicitur habere plenitudinem gratiae, quia omnes alii participant aliquid de plenitudine eius, secundum illud Ioan. 1. de plenitudine eius nos omnes accepimus. Ad secundum dicendum quod Christus habuit gratiam unionis secundum quod humana natura in ipso unita est divinae personae in unitate suppositi. Et ideo ex hoc ipso quod humana natura assumpta est a Verbo Dei, competit ei quod sit plena gratia et veritate, secundum illud quod dicitur Ioan. 1. Verbum caro factum est, et vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a patre, plenum gratia et veritate. Ad tertium dicendum quod gratia habitualis, quae est in anima Christi, est principium sufficiens omnium actionum gratiae, quae ab anima Christi possunt procedere, sicut et anima sufficit ad omnes actiones naturales exercendas. Et ideo non oportuit quod gratia Christi esset infinita.

Articulus. V.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod nullo modo aliquis habeat gratiam nisi homo. Nullo enim modo aliquis potest esse particeps divinae naturae nisi per gratiam. Sed dona gratiae gratis data non pertinent ad naturam humanam, sed ad quandam supernaturalem perfectionem, ut patet per Apostolum, 1. Cor. 12. Ergo nullus habet gratiam gratis datam nisi homo. Praeterea, gratia gratum faciens facit hominem habere bonam voluntatem, secundum illud Philip. 2. Deus est qui operatur in nobis et velle et perficere pro bona voluntate. Sed bona voluntas hominis non solum est in homine, sed etiam in Deo et in Angelis. Ergo gratia gratum faciens non solum est in homine, sed etiam in Deo et in Angelis. Praeterea, gratia gratum faciens facit hominem habere vitam aeternam, secundum illud Rom. 6. Gratia Dei vita aeterna. Sed vita aeterna non solum est in homine, sed etiam in Deo et in Angelis. Ergo gratia gratum faciens non solum est in homine, sed etiam in Deo et in Angelis. Sed contra est quod dicitur Ioan. 15. Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis. Sed palmes et vitis non sunt nisi in homine. Ergo gratia gratum faciens non est nisi in homine.

Respondeo dicendum quod gratia gratum faciens dupliciter potest considerari. Uno modo secundum communem rationem gratiae et gratum faciendi. Et sic non solum est in homine, sed etiam in Deo et in Angelis. Nam omnis effectus comparatur ad causam sicut proprium ad principium. Unde cum gratia gratum faciens importet quandam perfectionem gratiae, quae est quasi quidam splendor animae, sicut dictum est, oportet quod omnis gratia gratum faciens sit quaedam participata similitudo divinae claritatis, quae est lux increata. Et secundum hoc dicitur quod gratia gratum faciens est in Deo et in Angelis. Alio modo potest considerari gratia gratum faciens secundum quod est in homine. Et sic non est in Deo et in Angelis. Quia, ut supra dictum est, gratia gratum faciens importat habitudinem ad subiectum, quod est per modum formae. Et ideo, cum Deus et Angeli sint formae subsistentes, non possunt esse subiecta gratiae gratum faciens. Ad primum ergo dicendum quod gratia gratum faciens facit hominem participare divinam naturam per quandam similitudinem, non per essentiae identitatem. Ad secundum dicendum quod bona voluntas hominis non est ex sola gratia gratum faciente, sed ex gratia gratum faciente et libero arbitrio. Ad tertium dicendum quod gratia gratum faciens facit hominem habere vitam aeternam, quia meritum vitae aeternae est ex gratia gratum faciente. Et ideo gratia gratum faciens non solum est in homine, sed etiam in Deo et in Angelis.

Articulus. VI.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod nullo modo non fiat ad eos qui sunt participes gratiae. Dicitur enim, 1. Petri 4. Unusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes. Sed non fit ad eos qui sunt participes gratiae. Ergo nullo modo fit ad eos qui sunt participes gratiae. Praeterea, Ioan. 7. Nondum erat Spiritus datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Ergo nullo modo fit ad omnes qui sunt participes gratiae. Praeterea, gratia gratum faciens facit hominem habere bonam voluntatem. Sed non fit ad omnes qui habent bonam voluntatem. Ergo non fit ad omnes qui sunt participes gratiae. Sed contra est quod dicitur Sap. 7. Introibit sancta in animas, et amicos Dei constituit. Sed sanctae animae et amici Dei sunt participes gratiae. Ergo ad eos fit missio invisibilis.

Respondeo dicendum quod, sicut supra dictum est, missio divinae personae importat originem personae missae a principio, et novum modum existendi in alio. Et ideo, cum gratia gratum faciens faciat hominem habere novum modum existendi in Deo, secundum illud 1. Ioan. 4. In hoc cognoscimus quod in eo manemus et ipse in nobis, quod est per charitatem, consequens est quod gratia gratum faciens importet missionem. Et ideo missio invisibilis fit ad eos qui participant gratiam gratum facientem, secundum illud Sap. 7. In animas sanctas per nationes migrans, amicos Dei et prophetas constituit. Et hoc ipsum videtur Augustinus significare, cum dicit, quod missus est Spiritus quasi Spiritus sit, si non fiat ei quod est. Sapientia docuit se missam esse cum dixit, quod ipsa ab ore Altissimi prodierit. Et hoc ipsum

hoc ps̄ dicto ad obiecta.

¶ De prima autem causa entium et de processione creaturarum a deo. Questio xliiij.

Post cōsideratione̅

[illegible]

¶ Utrum sit necessarium omne ens esse creatum a deo. Arti. j.

174 **Ad primum** sic proceditur. Videtur quod non sit necessarium omne ens esse creatum a deo. [illegible]

¶ Utrum materia prima sit creata a deo. Arti. ij.

175 **Ad secundum** sic proceditur. Videtur quod materia prima non sit creata a deo.

[illegible]

¶ Utrum causa exemplaris sit aliquid preter deum. Articulus iij.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod causa exemplaris sit aliquid preter deum. [illegible]

[illegible]

¶ Utrum deus sit causa finalis omnium. Articulus iiij.

237 **Ad quartum** sic proceditur. Videtur quod deus non sit causa finalis omnium. [illegible]

in intellectu nostro quam alia.

¶ De modo emanationis rerum a primo principio. Questio xlv.

Deinde

querit de modo emanationis rerum a primo principio, qui dicitur creatio. de qua queruntur viij. Primo quid sit creatio. 2° utrum deus possit aliquid creare. 3° utrum creatio sit aliquid ens in rerum natura. 4° cui competat creari. 5° utrum solius dei sit creare. 6° utrum esse sit toti trinitati aut proprium alicuius persone. 7° utrum vestigium aliquod trinitatis sit in rebus creatis. 8° utrum opus creationis admisceatur in operibus nature et voluntatis.

¶ Utrum creare sit ex nihilo aliquid facere. Articulus j.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod creare non sit ex nihilo aliquid facere. Dicit enim Aug. contra adversarium legis et prophetarum. facere est quod omnino non erat, creare vero est ex eo quod iam erat aliquid constituere. [illegible] 238

¶ Utrum deus possit aliquid creare. Articulus ij.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod deus non possit aliquid creare. [illegible] 239

vel q̄ aliquando ⁊ aliquo tm̄ sit ⁊ ⁊. q̄ dc' nō pōt aliq̄d
ex nichilo fieri vel creari. ¶ Ad. 4m creare ⁊ aliq̄d ex nichilo
fieri differunt. creare ⁊ aliq̄d ex nichilo fieri: nichil
fieri est quando aliquid desinit esse mutatione q̄
corrupti: ⁊ aliquid ex nichilo fieri dr̄ quando aliquid
ex nichilo fit: nō per hoc q̄ aliud q̄ creat fit aut ⁊ fieri
ex nichilo possit dr̄ nisi q̄ nichil ex quo fit ⁊ fieri
ad q̄d pertinebat: q̄d nō est: q̄d aut factū est ⁊ fit: fit
ad q̄d pertinebat: q̄d est. ergo si aliq̄d fit: fieri ex nichilo
est. ¶ Ad. 5m ens ⁊ ens creatum ⁊ creatura
nō dr̄ pōtialiter: sed actualiter. ¶ Ad. 6m q̄d dr̄ Aug.
in. 12. de ciu. dei. Deus ideo q̄ creator ⁊ aliq̄d ex nichilo
facere. ¶ Ad. 7m dr̄ q̄ nō solum nō ⁊ ipotia a deo aliq̄d ex
nichilo fieri: sed ⁊ ipotia a deo aliq̄d ex nichilo
234 habet: q̄ntū. n. hoc aliq̄d ex aliquo illud ex quo fuit p
235 suppone: ⁊ non esse: ⁊ nō potest q̄ ipsum actuare: sicut
238 artifex opus ex rebus mūdanis vt ex ligno ⁊ creā p arte
actione nō creatur: ⁊ creatur p actionē ad ex nichilo ⁊ nō
creatur res nisi q̄tum ad formā: ⁊ principia nā nō
creatur res nisi q̄tum ad formā: ⁊ principia nā. q̄
deus nō ageret nisi ex aliquo p̄supposito: sequeret q̄ nō
p̄supponā ex creatum ab quo. ergo si nō sit: sequit q̄
234 nihil pōt esse: ⁊ contingit nō fit a deo q̄ ex eo vel in eo esse
235 vñ necesse ē dicere q̄ deus ex nichilo res in esse produxit.
¶ Ad 8m ergo dr̄ q̄ aug. pl̄. sicut supra dictum ē: nō
solent creatur nō emanationem effectuum particularium a
causis particularibus quas necesse est p̄supponere aliquid
sua actione: ⁊ hm hoc erat eorum esse opus ex nichilo nihil
fieri: sed tñ hoc locum nō hs ⁊ ipsa emanatio ab vñ rerū
principio. ¶ Ad 9m dr̄m q̄ creatio nō est mutatio nisi hm
modū intelligēdi tm. ad ō rōne mutatōis ēt q̄ aliq̄d ex
se habet aliter nūc ⁊ ⁊ ⁊. nisi q̄tū ex his dictum est actuale ex
habēdo nūc ⁊ ⁊: sicut ⁊ motiuo ⁊ hm ⁊ ⁊. ¶ Ad 10m
q̄d vo est idem ens ⁊ potia ultimo dicit ⁊ immediate ens
substantiale est substantia: sicut ⁊ immediate ens
accidentale ens accidentale: ⁊ ens ⁊ potia ultimo dicit ⁊ immediate
substantia ens substantiale: ⁊ ens accidentale ens accidentale.
ens ⁊ potia ultimo dicit ⁊ immediate substantia ens substantiale
nūc ⁊ ⁊: nisi hm intellectum ultimo dicit ⁊ intelligit aliq̄
res posse nō fuisse totalit ⁊ potest esse sic: sed eius actio ⁊ p̄
sio potuit ⁊ substantiam ⁊ totaliter ⁊ ⁊ ⁊ hm substantiam
3 diuersas: vt dicit li. 3 phy. 61 ⁊ ⁊ ⁊

dine est quodam modo convenit ad filium habentem eam a patre et spiritus sanctus ab utroque. vnde creatorem esse attribuitur patri ut ei qui non habet virtutem creandi ab alio. De filio autem dicitur per quem omnia facta sunt inquantum habet eandem virtutem: sed ab alio. nam hec prepositio per solet denotare causam mediam sive principium de principio.
209 Sed spiritui sancto qui habet eandem virtutem ab utroque attribuitur quod dominando gubernet et vivificet que sunt creata a patre per filium. Potest etiam huius communis attributionis ratio accipi ex appropriatione essentialium attributorum. nam sicut supra dictum est patri
206 attribuitur potentia que maxime manifestatur in creatione: et ideo attribuitur patri creatorem esse. Filio autem appropriatur sapientia per quam agens per intellectum operatur: et ideo dicitur de filio per quem omnia facta sunt. Spiritui autem sancto appropriatur bonitas ad quam pertinet gubernatio deducens res in debitos fines et vivificatio. nam vita in interiori quodam motu consistit. primum autem movens est finis et bonitas. Ad tertium dicendum quod licet quilibet effectus dei procedat ex quolibet attributorum: tamen reducitur unusquisque effectus ad illud attributum cum quo habet convenientiam secundum propriam rationem. sicut ordinatio rerum ad sapientiam et iustificatio impii ad misericordiam et bonitatem se superabundanter diffundentem. creatio vero que est productio ipsius substantie rei reducitur ad potentiam.

Utrum in creaturis sit necesse inveniri vestigium trinitatis. Articulus vii.

244 **Ad septimum** sic proceditur. Videtur quod in creaturis non sit necesse inveniri vestigium trinitatis. per sua enim vestigia unumquodque investigari potest: sed trinitas personarum non potest investigari ex creatu-
181 ris ut supra dictum est. ergo vestigia trinitatis non sunt in creatura. Praeterea. Quicquid est in creatura creatum est. si igitur vestigium trinitatis invenitur in creatura secundum aliquas proprietates suas: et omne creatum habet vestigium trinitatis: oportet in unaquaque illarum invenire vestigium etiam trinitatis: et sic in infinitum. Praeterea. Effectus non repraesentat nisi suam causam:
243 sed causalitas creaturarum pertinet ad naturam communem. non autem ad relationes quibus persone et distinguuntur et numerantur. ergo in creatura non invenitur vestigium trinitatis: sed solius unitatis essentie. Sed contra est quod Augustinus dicit. 6º de trinitate. quod trinitatis vestigium in creatura apparet. Respondeo dicendum quod omnis effectus aliqualiter repraesentat suam causam sed diversimode. nam aliquis effectus repraesentat solam causalitatem cause. non autem formam eius: sicut fumus repraesentat ignem. et talis repraesentatio dicitur esse repraesentatio vestigii. vestigium autem demonstrat motum alicuius transeuntis: sed non qualis sit. aliquis autem effectus repraesentat causam quantum ad similitudinem forme eius: sicut ignis generatus ignem generantem: et statua mercurii mercurium. et hec est repraesentatio imaginis. processiones autem divinarum personarum attenduntur secundum actus intellectus et volunta-
161 tis sicut supra dictum est. nam filius procedit ut verbum intelle-
162 ctus. spiritus sanctus ut amor voluntatis. In creaturis igitur rationalibus in
164 quibus est intellectus et voluntas invenitur repraesentatio trinitatis per modum imaginis: inquantum invenitur in eis verbum con-
461 ceptum et amor procedens: sed in creaturis omnibus invenitur repraesentatio trinitatis per modum vestigii: inquantum in qualibet creatura inveniuntur aliqua que necesse est reducere in divinas personas sicut in causam. quelibet enim creatura subsistit in suo esse et habet formam per quam determinatur ad speciem
29 et habet ordinem ad aliquid aliud. secundum igitur quod est quedam substantia creata repraesentat causam et principium: et sic demonstrat personam patris: qui est principium non de principio. secundum autem quod habet quandam formam et speciem repraesentat verbum: secundum quod forma artificiati est ex conceptione artificis. secundum autem quod habet ordinem
461 repraesentat spiritum sanctum inquantum est amor: quia ordo effectus ad aliquid alterum est ex voluntate creantis. et ideo dicit Augustinus in 6. libro de trinitate quod vestigium trinitatis invenitur in unaquaque creatura secundum quod unum aliquid est: et secundum quod aliqua specie formatur: et secundum quod quendam ordinem tenet. et ad hec etiam reducuntur illa tria numerus pondus et mensura que ponuntur sapientie xi. nam mensura refertur ad substantiam rei limitatam suis principiis. numerus ad speciem. pondus ad ordinem. et ad hec etiam reducuntur alia tria que ponit Augustinus modus species et ordo. et ea que ponit in libro 83 questionum quod constat quod discernitur quod congruit. constat enim aliquid per suam substantiam: discernitur per formam: congruit per ordinem: et in idem de facili reduci possunt quecumque sic dicuntur. Ad primum ergo dicendum quod repraesentatio vestigii attenditur secundum appropriata: per quem modum ex creaturis in trinitatem divinarum personarum veniri potest ut supra dictum est. Ad secundum dicendum quod creatura est res proprie subsistens in qua est predicta tria invenire. neque oportet quod in quo- 8
libet eorum que ei insunt hec tria inveniantur: sed secundum ea vesti- 26
gium rei subsistenti attribuitur. Ad tertium dicendum quod etiam processiones personarum sunt causa et ratio creationis aliquo b
modo ut dictum est. 249

Utrum creatio admisceatur in operibus nature et artis. Ar. viii. 0

Ad octavum sic proceditur. Videtur quod creatio admisceatur in operibus nature et artis. in 241
qualibet enim operatione nature et artis producitur aliqua forma: sed non producitur ex aliquo: cum non habeat materiam partem sui. ergo producitur ex nihilo. et sic in qualibet operatione nature et artis est creatio. Praeterea. Effectus non est potior sua causa: sed in rebus naturalibus non invenitur aliquod agens nisi forma accidentalis que est forma activa vel passiva. non ergo per operationem nature producitur forma substantialis. relinquitur igitur quod sit per creationem. Praeterea. Natura facit sibi simile: sed quedam inveniuntur generata in natura non ab aliquo sibi simili: sicut patet in animalibus generatis per putrefactionem. ergo eorum forma non est a natura sed a creatione. et eadem ratio est de aliis. Praeterea. Quod non creatur non est creatura. si igitur in his que sunt a natura non adiungatur creatio: sequitur quod ea que sunt a natura non sunt creature. quod est hereticum. Sed contra est quod Augustinus super genesim ad litteram distinguit opus propagationis quod est opus nature: ab opere creationis. Respondeo dicendum quod hec dubitatio inducitur propter formas quas quidam posuerunt non incipere per actionem nature: sed prius in materia extitisse: ponentes latitationem formarum. et hoc accidit eis ex ignorantia materie: quia nesciebant distinguere inter potentiam et actum. quia enim forme preexistunt in materia in potentia: posuerunt eas simpliciter preexistere. Alii vero posuerunt formas creari ab agente separato per modum creationis. et secundum hoc cuilibet operationi nature adiungitur creatio: sed hoc accidit eis ex ignorantia forme. non enim consideraverunt quod forma naturalis corporis non est subsistens: sed quo aliquid est: et ideo cum fieri et creari non conveniat proprie nisi rei subsistenti sicut supra dictum est: for- 248
marum non est fieri neque creari: sed concreata esse. quod autem proprie fit ab agente naturali est compositum: quod fit ex materia. unde 242
in operibus nature non admiscetur creatio: sed presupponitur aliquid ad operationem nature. Ad primum ergo dicendum quod forme incipiunt esse in actu compositis factis: non quod ipse fiant per se: sed per accidens tantum. Ad secundum dicendum quod qualitates active in natura agunt in virtute formarum substantialium. et ideo agens naturale non solum producit sibi simile secundum qualitatem: sed secundum speciem. Ad tertium dicendum quod ad generationem animalium imperfectorum sufficit agens universale quod est virtus celestis cui assimilantur non secundum speciem: sed secundum analogiam quandam: neque 24
oportet dicere quod eorum forme creantur ab agente separato. ad generationem vero animalium perfectorum non sufficit agens universale: sed requiritur agens proprium quod est generans univocum. Ad quartum dicendum quod operatio nature non est nisi ex presuppositione principiorum creatorum: et sic ea que per naturam fiunt creature dicuntur.

De principio durationis rerum creatarum. Questio. xlvi.

Consequenter considerandum est de principio durationis rerum creatarum. Et circa hoc queruntur tria. primo utrum universitas creaturarum semper fuerit. 2º utrum eam incepisse sit articulus fidei. 3º quomodo dicatur in principio celum et terram creasse.

Utrum universitas creaturarum semper fuerit. Arti. i. 146

Ad primum sic proceditur. Videtur quod universitas creaturarum que nunc mundi nomine nuncupatur non incepit sed fuerit ab eterno. Omne enim quod incepit esse antequam fuerit possibile fuit ipsum esse. alioquin impossibile fuisset ipsum fieri. si ergo mundus incepit esse antequam inciperet possibile fuit ipsum esse. sed quod possibile est esse est materia que est in potentia ad esse quod est per formam: et ad non esse quod est per privationem. si ergo mundus incepit esse ante mundum fuit materia: sed non potest esse materia sine forma. materia autem mundi cum forma est mundus. fuit ergo mundus antequam esse inciperet: quod est impossibile. Praeterea. Nihil quod habet virtutem ut sit semper quandoque est et quandoque non est: quia ad quantum se extendit virtus alicuius rei tandiu est: sed omne incorruptibile habet virtutem ut sit semper: non enim virtutem habet ad determinatum durationis tempus. nihil ergo incorruptibile quandoque est et quandoque non est: sed omne quod incipit esse quandoque est et quandoque non est. nullum ergo incorruptibile incipit esse: sed multa sunt in mundo incorruptibilia: ut corpora celestia et omnes substantie intellectuales. ergo mundus non incepit esse. Praeterea. Nullum ingenitum incepit esse. sed philosophus probat in 1. physicorum quod materia est ingenita. et in 1. de celo et mundo quod celum est ingenitum. non ergo universitas rerum incepit esse. Praeterea. Vacuum est ubi non est corpus: sed possibile est esse. sed si mundus incepit esse ubi nunc est corpus mundi prius non fuit aliquod corpus: et tamen poterat ibi esse. alioquin nunc non ibi esset. ergo ante mundum fuit vacuum quod est impossibile. Praeterea. Nihil de novo incipit moveri nisi per hoc quod movens vel mobile aliter se habet nunc quam prius: sed quod aliter se habet nunc quam prius movetur. ergo ante omnem motum de novo incipientem fuit aliquis motus. motus ergo semper fuit. ergo et mobile: quia motus non est nisi in mobili. Praeterea. Omne movens aut est naturale aut est voluntarium: sed neutrum incipit movere nisi aliquo motu preexistente. natura enim semper eodem modo operatur. unde nisi precedat aliqua immutatio vel in natura moventis vel in mobili non incipiet a movente naturali esse motus qui non fuit prius. voluntas autem absque sui immutatione retardat facere quod proponit. sed hoc non est nisi per aliquam immuta-
221 tionem quam imaginatur ad minus ex parte ipsius temporis. sicut qui vult facere domum cras et non hodie expectat aliquid futurum cras quod hodie non est: et ad minus expectat quod dies hodiernus transeat et crastinus adveniat: quod sine mutatione non est: quia tempus est numerus motus. relinquitur ergo quod ante omnem motum de novo incipientem fuit alius motus. et sic idem quod prius. Praeterea. Quicquid est semper in principio et semper in fine: nec desinere nec incipere potest: quia quod incipit non est in suo fine: quod autem desinit non est in suo principio: sed tempus semper est in suo principio et fine: quia nihil est temporis nisi nunc quod est finis preteriti et principium futuri. ergo tempus nec incipere nec desinere potest: et per consequens nec motus cuius numerus tempus est. Praeterea. Deus autem est prior mundo natura tan-
46 tum aut duratione. si natura tantum. ergo cum deus sit ab eterno: et mundus est ab eterno. si autem est prior duratione: prius autem et posterius in duratione constituunt tempus. ergo ante mundum fuit tempus: quod est impossibile. Praeterea. Posita causa sufficienti ponitur effectus. causa enim ad quam non sequitur effectus est causa imperfecta indigens alio ad hoc quod
234 effectus sequatur: sed deus est sufficiens causa mundi. et finalis ratione
237 sue bonitatis. et exemplaris ratione sue sapientie. et effectiva ratione
236 sue potentie ut ex superioribus patet. cum ergo deus sit ab eterno
152 et mundus fuit ab eterno. Praeterea. Cuius actio est eterna et effectus eternus: sed actio dei est eius substantia que est eterna. ergo et mundus est eternus. Sed contra est quod dicitur Io. 17. Clarifica me pater apud temetipsum claritate quam habui priusquam mundus fieret. et Prover. 8. Dominus possedit me in initio viarum suarum antequam quicquam faceret a principio. Respondeo dicendum nihil preter deum ab eterno fuisse. et hoc quidem ponere non est impossibile. Ostensum est enim supra quod voluntas dei est causa rerum. sic ergo aliqua necesse est esse: sicut necesse est deum velle illa: cum necessitas effectus ex necessitate causa dependeat ut dicitur 5. metaphysice. Ostensum est autem supra quod abso-
117 lute loquendo non est necesse deum velle aliquid nisi seipsum. non est ergo necessarium deum velle quod mundus fuerit semper. sed eatenus mundus est quatenus deus vult illum esse: cum esse mundi ex voluntate dei dependeat sicut ex sua causa. non est igitur necessarium mundum semper esse. unde nec demonstrative probari potest. nec rationes quas ad hoc Aristoteles inducit sunt demonstrative simpliciter: sed secundum quid. scilicet ad contradicendum rationibus antiquorum ponentium mundum incipere secundum quosdam modos in
136 veritate impossibiles. et hoc apparet ex tribus. primo quidem quia tam in
151 8. physicorum quam in 1. de celo premittit quasdam opiniones ut Anaxagore et Empedoclis et Platonis quos rationes contradictorias inducit. 2º quia ubicumque de hac materia loquitur inducit testimonia antiquorum: quod non est demonstratoris: sed probabiliter persuadentis. 3º quia expresse dicit in 1. libro topicorum quod quedam sunt problemata dyalectica de quibus rationes non habemus: ut utrum mundus sit eternus. Ad primum ergo dicendum quod antequam mundus esset possibile fuit mundum esse: non quidem secundum potentiam passivam que est materia: sed secundum potentiam activam dei: et etiam secundum quod dicitur aliquid absolute possibile non secundum aliquam potentiam: sed ex sola habitudine terminorum que sibi non repugnant: secundum quod possibile opponitur impossibili: ut patet per philosophum in 5. metaphysice. Ad secundum dicendum quod illud quod habet virtutem ut sit semper ex quo habet illam virtutem non quandoque est et quandoque non est: sed antequam haberet illam virtutem non fuit. unde hec ratio que ponitur ab Aristotele in b
1. de celo non concludit simpliciter quod incorruptibilia non inceperint esse: sed quod 254
non inceperint esse per modum naturalem quo generabilia et corruptibilia incipiunt esse. Ad tertium dicendum quod Aristoteles in 1. physicorum probat materiam esse ingenitam per hoc quod non habet subiectum de quo sit. in 1. autem de celo et mundo probat celum ingenitum quia non habet contrarium ex quo generetur. unde patet quod per utrumque non concluditur nisi quod materia et celum non inceperunt per generationem ut quidam ponebant precipue de celo. nos autem dicimus quod materia et celum producta sunt in esse per creationem ut ex dictis patet. Ad quartum dicendum quod ad rationem vacui non sufficit in quo 254
nihil est: sed requiritur quod sit spatium capax corporis in quo non sit 255
corpus: ut patet per Aristotelem in 4. physicorum. nos autem dicimus non fuisse 259
locum aut spatium ante mundum. Ad quintum dicendum quod primus b
motor semper eodem modo se habuit. primum autem mobile non semper eodem modo se habuit: quia incepit esse cum prius non fuisset: sed hoc non fuit per mutationem sed per creationem que non est mutatio: ut supra dictum est. unde patet quod hec ratio quam ponit Aristoteles in 8. physicorum proce- 239
dit contra eos qui ponebant mobilia eterna: sed motum non eter- 240
num: ut patet ex opinionibus Anaxagore et Empedoclis. nos autem ponimus ex quo mobilia inceperunt semper fuisse motum. Ad sextum dicendum quod primum agens est agens voluntarium: et quamvis habuit voluntatem eternam producendi aliquem effectum: non tamen produxit eternum effectum. neque est necesse quod presupponatur aliqua mutatio: neque etiam propter imaginationem temporis. aliter enim est intelligendum de agente particulari quod presupponit aliquid et causat alterum: et aliter de agente universali quod producit totum. sicut agens particulare producit formam et presupponit materiam. unde oportet quod formam inducat secundum proportionem ad debitam materiam. unde rationabiliter in ipso consideratur quod inducit formam in talem materiam et non in aliam ex differentia materie ad materiam. sed hoc non rationabiliter videtur in deo qui simul producit formam et materiam: sed consideratur rationabiliter in eo quod ipse producit materiam congruam forme et fini. agens autem particulariter presupponit tempus sicut et materiam. unde rationabiliter consideratur in eo quod agit in tempore posteriori et non in priori secundum imaginationem successionis temporis post tempus. sed in agente universali quod producit rem et tempus non est considerare quod agat nunc et non prius secundum imaginationem temporis post tempus quasi tempus presupponatur eius actioni. Sed considerandum est in eo quod dedit effectui suo tempus quantum voluit: et secundum quod conveniens fuit ad suam potentiam demonstrandam. manifestius enim mundus ducit in cognitionem divine potentie creantis: si mundus non semper fuit quam si semper fuisset. omne enim quod non semper fuit manifestum est habere causam: sed non ita manifestum est de eo quod semper fuit. Ad septimum dicendum quod sicut dicitur in 4. physicorum prius et posterius est in tempore secundum quod prius et posterius est in motu. unde principium et finis accipienda sunt in tempore sicut et in motu. suppositis autem eternitate motus necesse est quod quodlibet momentum in motu acceptum sit principium et terminus motus: quod non oportet si motus incipiat. et eadem ratio est de nunc temporis. et sic patet quod ratio illa instantis quod semper sit principium et finis temporis presupponit eternitatem temporis et motus. unde Aristoteles hanc rationem inducit in 8. physicorum contra eos qui ponebant eternitatem temporis sed negabant eternitatem motus. Ad octavum dicendum quod deus est prior mundo duratione: sed ly prius non designat prioritatem temporis: sed eternitatis. vel dicendum quod designat eternitatem temporis imaginati et non realiter existentis: sicut cum dicitur supra celum nihil est: ly supra designat locum imaginatum tantum secundum quod possibile est imaginari dimensionibus celestis corporis dimensiones alias superaddi. Ad nonum dicendum quod sicut effectus sequitur a causa agente naturaliter secundum modum sue forme: ita sequitur ab agente per voluntatem secundum formam ab eo preconceptam et diffinitam ut ex superioribus patet. licet igitur deus ab eterno fuerit sufficien- 118
tis causa mundi: non tamen oportet quod ponatur mundus ab eo pro- 215
ductus nisi secundum quod est in predefinitione sue voluntatis: ut scilicet habeat 67
esse post non esse ut manifestius declaret suum auctorem. Ad decimum dicendum quod posita actione sequitur effectus

fm eiusdem formā que ē principiū in actibus. In agētibus autem q̄ voluntate q̄ obseruatur ē p̄dictorum accipē
131 autem q̄ voluntate q̄ obseruatur ē p̄dictorum accipē autem q̄ voluntate q̄ obseruatur ē p̄dictorum accipē
autē q̄ voluntate q̄ obseruatur ē p̄dictorum accipē
vt dicit ē principii actiue vt arte que est ars edificādi
ligit esse vtrū. ¶ Ad 2m dicendū q̄ verbū illud nō ē
ligit esse vtrū. ¶ Ad 2m dicendū q̄ verbū illud nō ē de verbo ad verbū sed de sensu ad sensū. Am. ii.

Ad secundum dicendū q̄ sicut scripture nō sit ac fidei
147 Ad secundum dicendū q̄ sicut scripture nō sit ac fidei
dicendū q̄ sicut scripture nō sit ac fidei
christi ostendo demōstratiue. Ostēdo. n. factum principatus hoc ē
ratione fidei demōstratiue probari p̄ testimonia veteris testamēti
ostendo multa ex hoc etiā probabiliter posse haberi. ex
go ēt hoc modo probari potest q̄ mūdus incepit. ¶ Sed
quia hoc modo probari potest q̄ mūdus incepit. ¶ Sed
ex necessitate est credere q̄ mūdus factus est a deo non ex
ex necessitate est credere q̄ mūdus factus est a deo non ex
ex nihilo non est demōstrabile nec probabile. ¶ Sed
cessitate rationis. ¶ Sed quia hoc est de fide. ¶ Sed
quia hoc est de fide

sm cuiuslibet formę que sit principium artificiale. In quibus
omnia q̄ cognoscunt q̄ cognoscunt ē q̄ p̄dictorum accipit
ratio q̄ cognoscit scientia: cū omnis q̄ sic cognoscit
vt faciens ē principium scientię: cū omnis q̄ sic cognoscit
ingt effectum. Ex q̄ de potentia vt. Cū ē ei post nō ēē
ingt effectum. Ex q̄ de potentia vt. Cū ē ei post nō ēē
Quod solutum largitur ē ignorantia subiecti. Arti. ii.

147 **Ad secundum** dicēdū q̄ potest. Dicit ē q̄ mun-
dum ēē ingt nō sit ab aliquo
dicit scientia nō sit ab aliquo
sciente nō demōstratur probari potest q̄ mundus ingt
ēē scientia nō demōstratur probari potest q̄ mundus ingt
ēē scientia nō demōstratur probari potest q̄ mundus ingt
effectus subiecti: hoc enī probabiliores ipsi poterūt ar-
gui scientia

nullibi nisi vnus spiritus q̄ sibi dissentire videmus. Ita
363 in gentilitate ait. corruptibilibus sunt similia mul
tus error hominū ad rationes ipsorū. Et quo pi & fa
ctus est cultus creature ꝑ materiale. subiecto mul
titudo est ordinata secundū q̄ vt dr̄ in. 8. meta. forme
vero ipse vnitas consequit ens. vt dr̄ in. 4. meta. forme
vel substantiales. vnitatis vel in rebus nullius gradus
tantum esse videtur. sicut patet ꝑ diuersos gradus
entium. & ꝑ hoc corporalibus immediatius. & alijs ꝑmix
tis dr̄ substantie. & in singulis horū vna spēs perfectior
alia inuenitur. licet ergo vnitas spēi sit ens substantie
ry. q̄ perfectissime inuenitur. & sequitur. non. n. esset
gradus vniuersorū nisi vnus gradus bonitatis inuenire
retur in rebus. C Ad ꝑm ergo dicēdū q̄ opinio agentes ex
ydacrit tres. ut dr̄ sed opinio nō est ꝑ qualibet par
tem totius boni. optimū simpliciter. & optimū sm̄ quod
359 nouit. ad veritatē. tollitur. n. bonitas. alias si quelibet pars
472 mūdi esset bona sequeretur. q̄ esset vnus mundus. & sic
de alijs. opinio tñ ponens multitudinem. & ideo a parte cā fi
nali. appropriat vnitas. ꝑ ordinē. Similiter appropriat ēqua
litas. & bonitati creature. ens. & spēi. non equalitati. sed vni
tati

dum ab eo q̄ est regler bonus quodlibet quod per malū ꝛ
tabitur colligat, vnde est bonū oppositum malo : sicut intē
tabitur q̄ctuo colligat. ꝛ vltra q̄ creatorem quodlibet
ro bonum ab eo nō creabitur sicut q malū nec bonum
ge. Bonum q̄d est habitudo ordinis ad. n. per tendens aliq̄d
de talis actus bonitatem ꝛ malū vo bonum est q̄d remissū
mum glorie p malū. Sed malum est volūtas, ꝛ hoc bonū ē hu
manū libertati ad actus, remissus ad huius bonū non est
sufficiēs q̄ libertas creata sicut est humanū in quantū hu
ii. p remissionē. sicut est remissus in q̄ntibus ꝛ lentus.
remissio aūt huius habitudinis ꝛ accipiēdo ordinatio malitio
ne q̄nor. malitiose n. humanū malū habitudinē p̄ceptū q̄
bus nō separatur ad actus q̄ malo magis malo q̄mor
1 ro in malo. Sic habitudo est ad recipiēdū plenitudē ꝛ formā
ꝛ ordinatio remissa p̄ceptionis. Sicut q̄dammodo ma
replicatur. Et in malo ꝛ magis malū. Similiter remissa po
tentia ad actū, q̄ sine habitudine in finitum multiplicari
ꝛ malū nō possunt. ſi vna ad certū terminū creata habi
tudo, finitum. vel remissa non est tanta habitudo q̄ sit
mensi finita radicaliter quod est finis habitus. sicut ſi in finitus
tempore corpora equa inter se ꝛ aeres in finiti temi
mensi habitudines aeris ad limū. similiter ſi mundi aeres inter
mundum q̄ finis nūm suus est duplicand. Sili modo ſi pōt
fieri addito in peccatis q̄ quę sit magis ac magis remissi
habitudo ad q̄ntum q̄ q̄ę sit magis ac magis remissi
potentia ad actū, q̄ sine habitudine finita ꝛ
mensi. vel remissi non ſi

Ost hoc considerādū est de bonis creatis. Et primo de bonis creatis in ordine ad creatorem. Secundo de bonis creatis in ordine ad inuicem. Circa primum quero de bono quod est conuertibile cum ente. Tertio de bono quod est conuertibile cum forma. Quarto de bono quod est conuertibile cum fine. Quinto de bono quod est conuertibile cum appetibili. Sexto de bono quod est conuertibile cum delectabili. Circa primum quero de bono quod est conuertibile cum ente. Primo de ente creato. Secundo de ente increato. Circa primum quero de ente creato quod est ens. Primo de ente creato quod est ens in genere substantie. Secundo de ente creato quod est ens in genere accidentis. Circa primum quero de ente creato quod est ens in genere substantie. Primo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee. Secundo de ente creato quod est ens in genere substantie corporee. Circa primum quero de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee. Primo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter. Secundo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee secundum quid. Circa primum quero de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter. Primo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale. Secundo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse gratie. Circa primum quero de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale. Primo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem. Secundo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad inuicem. Circa primum quero de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem. Primo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem quantum ad esse naturale. Secundo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem quantum ad esse gratie. Circa primum quero de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem quantum ad esse naturale. Primo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem quantum ad esse naturale in ordine ad inuicem. Circa primum quero de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem quantum ad esse naturale in ordine ad inuicem. Primo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem quantum ad esse naturale in ordine ad inuicem quantum ad esse naturale. Secundo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem quantum ad esse naturale in ordine ad inuicem quantum ad esse gratie. Circa primum quero de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem quantum ad esse naturale in ordine ad inuicem quantum ad esse naturale. Primo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem quantum ad esse naturale in ordine ad inuicem quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem. Secundo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem quantum ad esse naturale in ordine ad inuicem quantum ad esse naturale in ordine ad inuicem. Circa primum quero de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem quantum ad esse naturale in ordine ad inuicem quantum ad esse naturale in ordine ad inuicem. Primo de ente creato quod est ens in genere substantie incorporee simpliciter quantum ad esse naturale in ordine ad creatorem quantum ad esse naturale in ordine ad inuicem quantum ad esse naturale in ordine ad inuic

[illegible] ... differunt ergo

Utrum angeli differant specie. Articulus. iii.

164 **Ad quartum** sic proceditur. Videtur quod angeli non differant specie. [illegible]

[illegible]

Utrum angeli sint incorruptibiles. Articulus. v.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod angeli sint incorruptibiles. [illegible]

[illegible] ... potentiam materie.

De comparatione angelorum ad corpora. Questio. li.

Deinde queritur de angelis per comparationem ad corporalia. Et primo de comparatione angelorum ad corpora. Secundo de comparatione angelorum ad loca corporalia. Tertio de comparatione angelorum ad motum localem. Circa primum queruntur tria. Primo utrum angeli habeant corpora naturaliter sibi unita. Secundo utrum assumant corpora. Tertio utrum in corporibus assumptis exerceant opera vite.

Utrum angeli habeant corpora naturaliter sibi unita. Articulus. i.

166 **Ad primum** sic proceditur. Videtur quod angeli habeant corpora naturaliter sibi unita. [illegible]

[illegible]

Utrum angeli assumant corpora. Articulus. ii.

167 **Ad secundum** sic proceditur. Videtur quod angeli non assumant corpora. In opere enim angeli nihil est superfluum sicut neque in opere nature. [illegible]

[illegible]

Utrum angeli in corporibus assumptis opera vite exerceant. Articulus. iii.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod angeli in corporibus assumptis opera vite exerceant. [illegible]

[illegible] ... sed hoc competit angelis in assumptis corporibus. [illegible]

Posset aliquis hoc illis dei ad h. Dolum illud ge. alii sunt
posuerunt a tenebris vel lumen. ergo angeli creati sunt ex qua
4 c posuerunt. C Sed h. corpora assumpta ab
447 angelis nō vocant vt lucida corpora. C Ad 2m dō q. dicit. ego vidi
447 aliqd alr cui alius lumen inquirit. est lumen q
c actus ei alr lumen inquirit. est mor. quidā ergo ad id qd
est alr motibus inquirit. est mor. quidā ergo ad id qd
est alr motibus inquirit. est mor. quidā ergo ad id qd
est cōe vtrisq; corpori pōt ergo vtr lumen ab angelis p cor
pora assumpta. nō alr quātus ad id qd est proprie visibile
q; sm pbm in li. de Sl. et vt anima pōt in eis esse actio. vel
nātl pōt hīe ergo vtr. qd nō ita vtr. quā est potentiale
principiū istius actionis. C Ad 3m ergo dō q. sicut nomina
5 vitalē q; in scriptura scripturalia tāb significa sensibilia de
scribunt. sic hoc nō. qd ultimatū q; scripturalia sint sen
sibilia. sī q; q; hoc qui sensibilia significantes nomina scripturalia
significandū quidā. vitae scripturae nomina scripturalia sī
significandū quidā. vitae scripturae nomina scripturalia sī
a sanctis angelis q; q; corpora ab eis assumpta. videtur hoc
manere videtur sī nō sint. nō n. assumitur nisi vt p propor
tatus boīs q; equitet boīs spūales proportates angelorū
q; q; spiritualia ergo deligantur qd nō ita congruat sīrgo sī
veros boīes assumendo. proportato ergo tacentes ipsos
boīes nō angelos. C Ad 4m dō q. sicut est similiter
opus vitae vt nullo modo est vitae q; angeli q; corpora ab
assumpta; ergo similiter nec est vita quae sunt formata. Nō
n. ad hoc sunt formata vt q; ea vivat. sed ad hoc vt p hu
iusmodi corpora vitales spūales angelos deligantur. sicut q;
oculi deliguāt virtus cognitiva angeli. q; alia membra ho
rum vitalia. vt Dio. dicit. vii. de nō. Iesus. C Ad 5m dō
q; motus q; est a motore primo et spūali. opus vitae. sic
aūt non movent corpora assumpta ab eis q; angeli nō sūt
eorp formae. movent vt angeli per accidēs motu humano
di corporibus. est sīr in eis sicut motores in mobilibus. q;
ita sunt hīc q; nō. dicendō de vero dei nō pōt. vel licet deus
non moveat motu hu in ghoa est. q; vbiq; est. angeli vt
moventes per accidēs ad motū corporis assumpti. non aūt
ad motū corporis celestis. quia in eis sicut motores in
mobilibus. q; corpora celestia nō recedunt de loco p; totā
nec determinat spūalis motus. ad locus sm aliquā de
terminatā partē. sīc actus. q; nunc est. et alibi nunc in oc
cidente. sed sm determinatā lineam. q; est in centro vir
270 tus movens. vt vii. m. 1. phy. C Ad 6m dō q. angeli
propriae ad loquunt. per corpora assumpta. et aliqd sīc
locutioni angelica. sī cum linea locutio sacre scripture vocatur
nomen. C Ad 7m dō q. nec q; it. ppōt loquitur comode
re angelus alterius q; ei conuenit in potest sumptione ei
bi parabilis in fabam conuenientis. q; sīm in corpus ipsi
post refluentem. aliqua nō partem. sed refluentem in
patientē. nam. sīr ipsi habebat corp. talis sīc. in q; pot
let ebus partis. vñ fuit vera comestio. sī ob. assumpta
ab angelis neq; putandū in corpus assumpti. neq; corpus
illud talis erat natura in q; posset alimētis. putandū vñ
nō fuit vera comestio. sī figuralis quidā comestionis. q;
hoc et q; angelus dixit Thobie. xii. Cū eis. videbā q; vi
debar quidē manducare. q; bibere. sī. ego non. inuisibili. q; d
bo vobis. Alibi aūt obtulit eis ebos cuiusmodi eos boies
assumpti quos in deū venerabat. fuerūt ita ei esse proprios
vt Aug. dicit. xv. de ci. dei. C Ad 8m dō q. sicut Augu.
dicit. xv. de ci. dei. Multa sīc exponi. vel ab exemplo sc au
dite obliuiscimur humanos. q; famosos. quos vulgus nomine
vocat. imposibilis. sīc exaudire multitudinem. q; exponi
positum. aliq; gregalis. vel hoc negare impudētie videt. sī
angeli dei sancti multi nō sc. tot aut tantos. potuerunt.
vñ per libros dei intelligimus. q; Deus qui bona erāt. illos
aūt bonos velut scriptura ea. que nunc erant de stirpe Ca
yn. neq; mirabile est q; de eis gigantes nasci potuerūt.
q; post. sī ut ex eis demones aliqui mirabiles nascerentur.
q; post. sī ut ex eis demones aliqui mirabiles nascerentur.
nō est q; semen alicuius hominis ad hoc acceptum. vñ ex
q; sīc demon qui est sacerdos ad. virum suū mulierem
mulier cui sacerdos. q; alicuius rerum femina affirmant ad ab
quarum rex generationem. vt Aug. dicit. 3. de tri. Unde q;
le qui nascitur nō ex hīs duobus demonum sed alius hominis
nos est semen accipium.

C De aliquatione angelorū ad locum. Questio. liii.

Deinde

C Et circa hoc quaeritur tria. Primo virum angelus sit in loco.
b Secundo virum possit esse in pluribus locis simul. Tertio virum plures angeli possint esse in eodem loco.

C Circa primum sic procedit. Videtur q; angelus
165 non sit in loco. Dicit. n. Dio. in li. de hebdo. C Bo animi discrepito apud ipsius est in
corporalia in loco nō esse. et Ari. in. 4. phy. dicit. Quod si
quod est est in loco. sed mobile corpus. sī angelus non est
corpus vt supra ostensum est. ergo angelus nō est in loco.
167 C B. Locus est quidam spatium potiens habēs. cuius aliq
est in loco. sī aliqui finem sī habere sīl non pōt. alicuius
angelus sīl subsistentia a qualitate cuius. ppria sīl
locatio est positionem habere. ergo angelus nō est in loco.
C B. Esse in loco est mēsurari loco et circumscribi loco. vt sī
p pbm in. 4. phy. Sed angelus non pōt mensurari non
existens a loco q; alienus est locatus existens extra ut ar sī
vt est in. 4. phy. Ergo angelus nō est in loco. C Sed
est q; mediocris est. Angeli tui sunt spūs. in eis non par
custo. C Ad 1m dō q. angelo q; est et in loco. equitur
tū est angelus esse in loco et corpus. corpus. n. est in loco p
hoc q; applicat loco sm quātū dimensiue quātitatis. qui
165 dem in angelo nō est. sī in eis est quidam virtualis. per
applicationē igit virtutis angelice ad aliqd locus quatuor
clay. vt angelus esse in loco corporeo. et sm hoc p; q; non
opz dicere q; angelus circumdetur loco. vel q; hoc sit
in primo. hoc. n. quod corpus locato potest esse quatuor
quātitate dimēsiua. sīl. sī non opz propter hoc q; simul
a loco. nil sibi incorporea sua virtute circūgiloc rem corpo
ream ponet ipsam. et nō ponet ab ea. sic. n. est in corpore vt
continens. sīl nō vt pmptus. et similiter angelus dī esse in
eo corporeo non vt circumscriptus. sed vt ponens aliquo mo
do. et per hoc patet responsio ad obiecta.

C Utrū angelus possit esse in pluribus locis simul. Art. ii.

Ad secundus

sic procedit. Videtur q; angelus
170 possit esse in pluribus locis simul. angelus. n. non est minor virtute q; aliquod alr est
simul in pluribus locis. q; est tota in qualibet parte corpo
ris vt Aug. dicit. ergo angelus potest esse in pluribus locis
simul. C B. Angelus est in corpore assumpto. et cum alia
mat corpus cōmunis videtur q; sit in qualibet eius par
te sicut sm partes eius existit in suis locis. ergo an
gelus est simul in pluribus locis. C B. Dam. dicit. q; vbi
angelus operatur ibi est. sed aliqd operat simul in pluri
bus locis vt pz de angelo subvertente Sodomā. ergo angelus
potest esse in pluribus locis simul. C Sed sī est q; Dam.
dicit q; angeli dum sunt in celo nō sunt in terra. C Ad 1m
dō q. sicut q; angelus est virtutis

qđ eſt in termino a quo vel ad qđ̄ mouet ꝛ ſimultatis
eſt ſi ad id mouetur eſt ꝑdē motus. ergo ſimul termi-
nabitur ſi ad mouetur ad eū cui ſi termino a quo mouet
bat. ergo non eſt medius ꝛ dat ꝓ ꝙ ꝓdūnt medium.
272 C Ihđ̄ dēm ꝙ ſicut ſupra qđ̄ eſt mouere locale ante
k pōt eſſe mouere ꝛ nō mouere. ſi ergo ſit mouere nō pōt
angelus mouere de vno extremo ī aliud ꝙ tranſeat ꝑ me-
diū qđ vt dr̄ m.4. phyr. mediū eſt in qđ primo venit qđ̄ ab
aliquo mouet. qđ ſi nō qđ̄ mouet. vltimū. ergo a quolibet
termino ī quo mouet ſimul ſi nō eſſet mouere locale ante
quietare. ſi ergo ſit mouere nō eſt ꝑmanere. ſed ſi ſit mouere
l quietare. ſed ſi ſit quietare nō eſt mouere. ergo ſi ſit
mouere nō eſt quietare. ſed ſi ſit quietare nō eſt mouere
l quietare. ſi ergo ſit mouere nō eſt quietare. ſed ſi ſit
quietare nō eſt mouere. ergo ſi ſit mouere nō eſt quietare.
ſi ergo ſit mouere nō eſt quietare. ſed ſi ſit quietare nō eſt
mouere. ergo ſi

ens est q̃ possit intelligi? ergo aliquid creatū essentia
389 est q̃ operatiua potētie. ¶ Ad 4ᵐ ergo dr̄ q̄ ab hac ro-
ne intelligere ⁊ mouere non cōuenit deo ⁊ intellectui ⁊ co
gitatiue ⁊ memoratiue non eodē modo: sed cōuenit deo
quia ab ea partes eius intellectuales ⁊ partes sensitiue⁹.
379 ¶ Ad 5ᵐ dr̄ q̄ licet sensitiue q̃ est actus corpi⁹ nul
lius accidēs pōt esse subiectū: tñ intellectiue ⁊ sensitiue
differūt in modo. nā intellectiue ⁊ intellectū ⁊ intellectio
sunt vnū ⁊ eadē. sed sensitiue q̃ est actus corpi⁹ aliquid
est differens ab organo. ⁊ ideo forma nō simpliciter q̃ est
sensibilis ⁊ sensatū: sed forma q̃ est sensibilis ⁊ sensatū
est forma cōposita ex forma ⁊ materia. ¶ Ad 6ᵐ dr̄ q̄ ad
hoc q̄ aliquid sit obiectū intellectus ⁊ voluntatis ⁊ hu
377 iusmodi nō sufficit q̄ sit aliquo modo ens: sed oportet q̄
7 sit ens ⁊ bonū. ⁊ ideo nō oportet q̄ omne ens sit obiectū
intellectus ⁊ voluntatis. ¶ Ad 7ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū ⁊ hu
iusmodi sunt ea q̄ dicunt ea q̄ absolute dicunt. ⁊ ideo
dicunt in intellectū ⁊ voluntatē. ⁊ hoc ꝓpter ea q̄ ad
vtrumq; istorū pertinent. sed ens ⁊ bonū ⁊ huiusmodi
vocant transcendentia. ⁊ ideo ꝓpter ea q̄ cōtinent spe
cies quarundā rerū sub se. ut ens cōtinet substantiā ⁊ ac
cidēs ut supra dictū est. ¶ Ad 8ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū dicūt
ꝓ ratione ⁊ intellectū ⁊ rē. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū
dicunt ꝓtō vt dictū est. ¶ Ad 9ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū dicūt
ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 10ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 11ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 12ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 13ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 14ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 15ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 16ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 17ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 18ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 19ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 20ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 21ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 22ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 23ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 24ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 25ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 26ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 27ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 28ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 29ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 30ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 31ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 32ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 33ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 34ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 35ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 36ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 37ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 38ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 39ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 40ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 41ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 42ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 43ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 44ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 45ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 46ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 47ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 48ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 49ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 50ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 51ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 52ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 53ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 54ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 55ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 56ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 57ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 58ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 59ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 60ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 61ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 62ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 63ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 64ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 65ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 66ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 67ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 68ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 69ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 70ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 71ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 72ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 73ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 74ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 75ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 76ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 77ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 78ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 79ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 80ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 81ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 82ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 83ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 84ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 85ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 86ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 87ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 88ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 89ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 90ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 91ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 92ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 93ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 94ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 95ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 96ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 97ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 98ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 99ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 100ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 101ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 102ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 103ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 104ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 105ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 106ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 107ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 108ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 109ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 110ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 111ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 112ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 113ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 114ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 115ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 116ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 117ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 118ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 119ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 120ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 121ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 122ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 123ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 124ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 125ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 126ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 127ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 128ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 129ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 130ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 131ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 132ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 133ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 134ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 135ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 136ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 137ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 138ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 139ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 140ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 141ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 142ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 143ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 144ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 145ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 146ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 147ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 148ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 149ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 150ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 151ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 152ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓtō vt dictū est. ⁊ ideo ꝓ ratione ⁊ intellectū dicunt ꝓtō
ꝓ ratione vt supra dictū est. ¶ Ad 153ᵐ dr̄ q̄ ens ⁊ bonū
dicūt ꝓt

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

cognoscit. Cessam alia ⁊ videa. ⁊ sic ⁊ est in ista ciuitate. Et
tunc vt ad angelos sup se supra homines, necessarie ⁊
tunc p id quodcūq; sua potentia cognoscit aliquid q̄ ab
angelo cognoscit per eam cognoscibile. Et sic patet
ad quinq; nos tenuit deus ignorare vt p3 n.i. de alia ⁊ in
3. recta modus autē q̄ dicit q̄ scientia angeli sit mensura ⁊
genera ex hoc confirmari potest q̄ sicut a deo effluit res
ne angelice, essentiales, et autem q̄ a deo effluit in rebꝰ
nō tamen aliud q̄ ad nām vniuersalē genera sic ⁊ ē ⁊ ista
ad nām ⁊ quidē ad formā ⁊ sm q̄ dicit ⁊ cognoscit nos

angeli cognoscibile vere qđ debet appetibile p formas in
natura. sic ille ei cognoscit volitiuum ⁊ amatiuum. ⁊ ita videtur
intelligere illa ei cognoscit volitiuum ⁊ amatiuum. ⁊ ita videtur
intelligere illa ei vult ponit implicat respectu alterius.
Cad 1m ergo dicendum qđ sicut numerus. 6. dicit fm anti
quos arithmeticos qui vult ponit implicat respectu alterius.
Cad 2m ergo dicendum qđ sicut numerus. 6. dicit fm anti
quos arithmeticos qui vult ponit implicat respectu alterius.
136 quos ipsum est perfectum. ⁊ ideo dicit fm eos qđ sex
sunt ei quae pertinent ad integritatem ipsius. Sic
c ei quae pertinent ad integritatem ipsius. Sic
137 dicit ⁊ ille qui dicit qđ voluntas finalis vult ⁊ finē ⁊ ea ⁊ sunt
ad finē. ⁊ ita ei intentio finalis intelligit principia ⁊ conclusiones p
principia quia eam acquisitam cognitio dicit respectu in
angelis refert ad naturalem vt dicit. Sic. vt dicit. probet
vtrūq; finalis est in angelo. Cad 3m dicendum qđ virtute
perfecte cuiusq; imperfectum quod. i. ei opponit sicut
dictum qđ est cap qđ nō voluntas cuiusq; videtur vertere
imperfecte vertitur cognitio nō opponitur electo
a in materia. ⁊ qđ enim cognoscitur aliquid in scipō nō ei op
137 ponitur. ⁊ qđ cognoscitur sibi causaliter. verum ⁊ aliqđ
cognoscit qđ duo medio quorū vnū ei pferri. ⁊ aliud ung
secundo nisi respectu hi sicut ad eādē cōclusionē habere
possumus ⁊ medium demonstrationis ⁊ dialecticum. ⁊
similiter cadit res pōt sciri ab angelo per verba. ⁊ per
rem ⁊ per speciem intuitus.

Ⓒ De voluntate angeli. Quæstio. lx.

Consequenter cōsideran
dum ei de
bito ⁊ primo ad voluntatē angeli. Et p
mo cōsiderandum ē ipsa voluntate. 2o
de motu eius qui ei amor siue dilectio.

Ⓒ Circa primū quæritur. 4. Primo
vtrū in angelis sit voluntas. Secūdo vtrū
voluntas angeli sit ipsa natura eorum vel ipse etiam intellec
tus eor. Tertio vtrū in angelo sit liberū arbi. Quarto vtrū
in eo sit irascibilis ⁊ concupiscibilis.

Ⓒ Utrū in angelis sit voluntas. Articulus. i.

198 Ad primum sic proceditur. Dicit qđ in angelis nō
est voluntas. qđ vt dicit p̄bus li. 3.
de aia. Voluntas in ratione est. sed in angelis nō est ratio sed
aliquid supius ratione. ergo in angelis nō est voluntas sed ali
quid supius voluntate. Ⓒ Ꝑ. Voluntas sub appetitu cōtine
tur: sicut p̄s p̄bus li. 3. de aia. Sed appetitus imperfectum. i.
cius quod nōdū habet esse qđ est in angelo maxime. Ergo
nō est aliqua imperfectio videt qđ nō sit in eis voluntas. Ⓒ Ꝑ.
Dionysius cap. 4. de diuinis nominibus. Omne motum mouet
tum. mouet enim ab appetibili intellectibili sed angeli sunt
immobiles. ei sint incorporei. ergo in angelis nō ē voluntas.
Ⓒ Sed contra qđ dicit Aug. xii. de Trinitate imago trinitatis
in mente hominis mentem. notitiam. ⁊ voluntatem. imago aūt
dei inuenitur nō solū in mente hominis sed etiam in mente an
gelica. ergo etiam mens angelica ei capax dei. ergo in angelo
est voluntas. Ⓒ Rñ dicendum qđ necesse est ponere in an
gelis voluntatē. Ad cuius euidentiā cōsiderandū ei qđ cum dia
proceditur ex voluntate omne qđ fit quodammodo p appetitum
inchoatur in hominibus dupliciter. Quidam enim inchoa
tur in homine p̄ modū motus. ⁊ talis inchoatio ad bonū vocat
te ⁊ corpora inanimata. ⁊ talis inchoatio ad bonū vocat
appetitus naturalis. dicit vo ad bonū simile est aliqua cognitio.
sed qđē sic qđ cognoscit ipsum rationē boni. sic cognoscunt
aliquod bonū plurimum sicut sensus qui cognoscit quidem bonum
sibi. ⁊ aliqđ tantū modo. inchoatio aūt hōis cognitionem se
quens vocatur appetitus sensitiuus. Quodam vo modo
inuenitur in bonis cū cognitione qua cognoscit ipsum bonū rationis.
quod ei proprium intellectui. ⁊ hoc plenissime in qđlibet bonū
sibi. sic cognoscit ipsum rationē boni

sed in angelo est cognitio naturalis. ergo ꝛ dicendo nihil.
¶ Rñ dñm ꝙ necesse est in angelis ponere dilectionem
naturalem. Id enim quodlibet, considerandū est ꝙ sem
per quod habet in potentia, natura sit prior est ꝙ actu
sicut ꝙq; natura corporis rei est essentia eius. vnde ad qđ ē
natura, debet dicere eum in diffinitione intelligi. Z ait hoc
esse omnem naturam vt habeat aliquam inclinationem ad ap
petitum nihil vel amor nisi tunc inclinatio quodammodo na
turalis in omnibus naturis intellectualibus inest. Fin voluntā
tem. Ja natura ait sensibilem fin appetitum sensitivum in
natura vo carentes cognitione fm solū eorum naturē simi
gđ vnde est angelus sit natura intellectualis ꝛ operetur ꝙ in
voluntate et in nullo dicendo. ¶ Ad primū ergo dicendū ꝙ
intellectualis amor dicitur contra nullem gđ solū naturalis
inquantū est nature quę non addit supra rationem nature
perfectionem sensus aut intellectus. ¶ Ad secundū dicendū
ꝙ omnia quę sunt in toto modo agūt ab aliquo pter pa
rtū agunt ꝙ ita agit ꝙ nullo modo ab alio agit: in quod
idem nā ꝛ voluntas ꝛ ideo non est inconveniens si angel⁹
agat inquantū inclinatio nālis ē sibi indita ab auctore suę na
ture, nō tamē sic agit ꝙ nō agat ex libera voluntate.
¶ Ad tertiū dicendū ꝙ sic cognitio nālis semp ē vera. ita di
lectio nālis semp ē recta. ad amor nālis nihil aliud sit ꝙ in cli
natio nature indita ab auctore nature. dicere ergo ꝙ inclina
tio nature non sit recta. est derogare actori nature. alia est ē
rectitudo naturalis dilectionis ꝛ alia rectitudo diuturnitatis ꝛ
virtutis: qz vna rectitudo est perfectionis alterius. sic enim alia
est veritas naturalis cognitionis ꝛ alia veritas cognitionis
infuse vel acquisite.

¶ Utrū angel⁹ sit dilectio electiua. Articulus. ij.

Ad secundum sic procedit. Vid ꝙ in angelo
nō sit dilectio electiua. Dilectio enim electiua vt est amor rōnalis est electio sequēs oīm quod in deliberatione cōsiliatur vt dr in primo ethi. sed ratiocinatio non est in angelis. ergo nec electio. Z dilectio electiua vt est amor rōnalis est electio sequēs oīm quod in deliberatione cōsiliatur vt dr in primo ethi. sed ratiocinatio non est in angelis. ergo nec electio. Z dilectio electiua vt est amor rōnalis est electio sequēs oīm quod in deliberatione cōsiliatur vt dr in primo ethi. sed ratiocinatio non est in angelis. ergo nec electio.

¶ Z. In angelis nō ē vis cognitiua naturalis pter cognitionem infusam: qz nō discurrit de principiis ad conclusiones. cōsiderando ꝛ sic ad omnia quę naturaliter cognoscere possunt sic se habent sicut intellectus ad prima principia ꝙ naturaliter cognoscere potest. sed dilectio sequit cognitionem vt dictum est. ergo in angelo pter dilectionem gratuitam nō ē nisi dilectio naturalis. nō ergo electiua.

¶ Sed 3. natur dilectio nō potest moueri nisi a dilectione sed angeli sua dilectio de aliquo mouet vel demeritur. ergo in eo est aliqua dilectio electiua. ¶ Rñ dñm ꝙ in angelo est dilectio naturalis ꝛ dilectio electiua. nālis dilectio naturalis ꝛ dilectio electiua ꝛ nālis dilectio in eis est principii electionis: qz semper id quod habet rationem principii format ad primū. vnde cū natura sit principium qđ ē in unoquoq; oportet qđ id qđ ad nām pertinet sit principium in quolibet ꝛ hoc apparet in homine quantū ad intellectū ꝛ qđlibet ad voluntatem. Inteller⁹ enim cognoscit principia naturaliter ꝛ ex hac cognitione causat in bole liberum consilium: quę nō cognoscūt naturaliter ab homine sed per inuentionē vel doctrinam. similiter in voluntate sic sunt hoc modo se hꝫ sicut principii in intellectu vt vt 2. phys. vñ voluntas naturaliter tendit in suū finem vltimū. omnia enim bona naturaliter vult bona esse, ꝛ ex hac naturali voluntate causant omnes alię voluntates: cui qđlibet bonum vult propter finem vltimū. dicendo igit bonū quod bono naturaliter vult fieri sibi: est dilectio naturalis. dilectio autem ab hac distincta quę ē bonum qđ diligit propter aliquid quod ē bonum alterius. dicitur dilectio electiua. sicut supra dictū est. cognitio intellectiua ꝙ sit

Utrū angeli subsistāt in loco. Articulus. i.

Ad primum sic proceditur. Videtur q̄ angelus non sit in loco. Quia secundum philosophum in .iii. de anima. Illud quod est in loco potest circumscribi vel definiri. Sed angelus non potest circumscribi vel definiri. Ergo angelus non est in loco. Ad hoc dicendum q̄ sicut dicit Damascenus in .ii. libro. Circumscribi dicitur illud quod ita est in loco ut aliquid eius sit extra locum illum. Definiri autem dicitur illud quod ita est in loco ut totum sit in loco illo et nihil eius sit extra. Quorum neutrum convenit angelo. Non enim dicimus quod pars angeli sit extra locum illum in quo totus angelus est. Neque quod totus angelus sit in loco illo ita quod nihil eius sit extra. Sed quia corpus continet et circumscribit et definit locum. Ideo quia angelus non est corpus non est in loco. Sed est in loco per applicationem sue virtutis ad locum. Ad secundum dicendum q̄ sicut dicit Damascenus in .ii. libro. Deus est in omnibus locis non per mixtionem sui sed per virtutis sue potentiam. Omnia enim nuda et aperta sunt oculis eius. Et hoc est quod dicit Dionysius in .iv. capitulo de diuinis nominibus. Quod deus est ante omnia. Et omnia in ipso consistunt. Et quod est extra omnia. Et omnia in ipso sunt. Et quod est in omnibus. Et nullus eorum quae sunt in ipso continetur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso circumscribitur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso definitur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso finitur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso terminatur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso limitatur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso determinatur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso definitur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso finitur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso terminatur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso limitatur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso determinatur.

Ad secundum sic proceditur. Videtur q̄ angelus non sit in loco. Quia secundum philosophum in .iii. de anima. Illud quod est in loco potest circumscribi vel definiri. Sed angelus non potest circumscribi vel definiri. Ergo angelus non est in loco. Ad hoc dicendum q̄ sicut dicit Damascenus in .ii. libro. Circumscribi dicitur illud quod ita est in loco ut aliquid eius sit extra locum illum. Definiri autem dicitur illud quod ita est in loco ut totum sit in loco illo et nihil eius sit extra. Quorum neutrum convenit angelo. Non enim dicimus quod pars angeli sit extra locum illum in quo totus angelus est. Neque quod totus angelus sit in loco illo ita quod nihil eius sit extra. Sed quia corpus continet et circumscribit et definit locum. Ideo quia angelus non est corpus non est in loco. Sed est in loco per applicationem sue virtutis ad locum. Ad tertium dicendum q̄ sicut dicit Damascenus in .ii. libro. Deus est in omnibus locis non per mixtionem sui sed per virtutis sue potentiam. Omnia enim nuda et aperta sunt oculis eius. Et hoc est quod dicit Dionysius in .iv. capitulo de diuinis nominibus. Quod deus est ante omnia. Et omnia in ipso consistunt. Et quod est extra omnia. Et omnia in ipso sunt. Et quod est in omnibus. Et nullus eorum quae sunt in ipso continetur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso circumscribitur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso definitur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso finitur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso terminatur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso limitatur. Et quod est totum. Et nullus eorum quae sunt in ipso determinatur.

Utrū angelus indigeat gratia ad hoc q̄ conuertatur in deum. Articulus. ii.

Ad secundum sic proceditur. Videtur q̄ angelus non indigeat gratia ad hoc q̄ conuertatur in deum. Ad ea enim quae naturaliter possumus gratia non indigemus. Sed naturaliter angelus conuertitur in deum. Ergo naturaliter deum diligit et se ipsum plus quam partem. Ergo angelus non indiget gratia ad hoc q̄ conuertatur in deum. C. D. Ad ea tamen videmur indigere gratia ad quae sunt difficiliora. Sed conuerti ad deum non erat difficile angelo. cum nihil esset in eorum huic conversioni repugnans. Ergo videtur q̄ angelus non indiguerit gratia ad hoc q̄ conuerteretur in deum. C. Sed contra conversio ad deum angelus per naturā ad beatitudinem naturalem non indiguerit gratia ad hoc q̄ conuerteretur in deum. C. D. Conuersio ad deum est secundum quam proportionem aliquis meretur beatitudinem. Sed non videtur q̄ angelus conuertatur ad deum. Ad hoc enim q̄ aliquis conuertatur ad deum. Ad hoc non indigemus gratia ad hoc q̄ non ad gratiam proportionemur. Sic enim dicit Augustinus. Ergo videtur q̄ angelus non indiguerit gratia ad hoc q̄ conuertatur in deum. C. Sed contra conversio ad deum angelus per naturā ad beatitudinem naturalem non indiguerit gratia ad hoc q̄ conuertatur in deum. C. D. Conuersio ad deum est secundum quam proportionem aliquis meretur beatitudinem. Sed non videtur q̄ angelus conuertatur ad deum. Ad hoc enim q̄ aliquis conuertatur ad deum. Ad hoc non indigemus gratia ad hoc q̄ non ad gratiam proportionemur. Sic enim dicit Augustinus. Ergo videtur q̄ angelus non indiguerit gratia ad hoc q̄ conuertatur in deum.

alterius et q̃ qui aliquis ipsorum sit ad gratiã beabilem ꝛ
143 illum meritũ. Sm̃ illo ex vi. Ulterius non ꝓbat ad ꝓ
positum meritum ex pacto q̃ ad id perducat in naturam.
Articulus. ij.
¶ Utrũ angelus sine cruce gratie.
11 **Ad tertium** sic ꝓcedit. Videt q̃ angelus sit
cruce gratie. Dicit enim Augustinus ꝓ Genesim ad lit. q̃ angelus nõ fuit conditus creatura extra ecclesiã. Sed nulla creatura est extra ecclesiam nisi creatura cruce gratie. Ergo angelus fuit cruce gratie. ¶ Ꝑ. Quanto aliquid est altius in natura, tanto videtur esse gratiosius. Sed angelus fuit altissimus in natura. Ergo fuit gratiosissimus. ¶ Ꝑ. Quanto aliquid est altius in gratia, tanto videtur esse gratiosius. Sed angelus fuit altissimus in gratia. Ergo fuit gratiosissimus. ¶ Ꝑ. Quanto aliquid est gratiosius, tanto videtur esse dilectius a deo. Sed angelus fuit dilectus a deo sine gratia. Ergo videtur quod angelus fuerit sine gratia. ¶ Sed contra quod dicit Augustinus ꝓ Genesim ad lit. Quia igitur creatus est angelus in gratia, et non sine gratia, ideo non sine gratia creatus est. ¶ Ꝑ. Sicut

Ad nonum sic proc̄d. Videt̄ q̄ angel⁹ bene i
[illegible] ...ē principal⁹ motiuū sicut in angelis est pl⁹a ...
... ergo angel⁹ nō pōt mouere creatā ad mouend⁹ ...
beatitudine ...ē. ergo angel⁹ bene in beatitudine ꝓfecte
beatitudine ...ē. ¶ Ō. ...ng. sicut i lib. de de. ...ph. q. 20 ...
hui⁹ ad ...ā ...ūtates ...ad hoc ...ntur ...ē angelus q
hui⁹ ...ē in ...ūtate ...ūtabil⁹ ...ē hui⁹ angelus q
...ūtas in ...ūtate ...ūtabil⁹ ...ē hui⁹ ...ūtas ...ūtabil⁹

5 eſt q⁹ Deꝰ 4. ca. de trad. Nō q⁹ demones nō fuerūt mali
mali. ¶ Ad 2ᵘᵐ dicēdū q⁹ ſicut ſupra dictū eſt 4 vitiū
in bono nō potest eſſe niſi ſicut in ſubiecto. Quia
q⁹ diligit vitiosum ſcandit i ſua ſubiecta. Quia natura
bona quidem diligit malū eſſe admixtū. Non ergo dicēdū
194 est in bono vitiū: q⁹ poſt apparebit. Ad 3ᵘᵐ dicēdū q⁹ ſicut
voluntas, vel cū demones ſint naturaliter mutabiles, mu
tari potuerūt per libertatē arbitrij. Quod quidē ſic
dicit Augus. bonū pertinaciter adhærere malo, eſt
malum. Et ideo nō potuerūt ſtare in veritate. ¶ Ad 4ᵘᵐ
321 dicēdū q⁹ Aug. dicit ibidē. Perquirunt de hoc q⁹ bene q⁹ de
328 mones erāt naturaliter ſapientes: nemo eos non eſſe natu
raliter ſapientes dicit propria voluntate. Quapropter manifeſtū
hac ratione poſſet demones ei⁹ ſalutē nō potuiſſe de
mones ei⁹ alios habitū nō ſimilē nō alia ſcientia ordi
nāt ad aliq⁹ bonū particulariter⁹ poſſet eſſi⁹ ſalutis malum
q⁹ fm hoc aliq⁹ ſit ignorāt⁹ nihil habere poſſunt ad ma
lum q⁹ accidit. Et ſuper malū ſi ſciēs bono. ¶ Ad 5ᵘᵐ
dicēdū q⁹ multa aliquos bonos p̄ deū nōlle vel poſſe ſū
damnari ſi eſſent ita vti poſſent ſalutem. Quantū ex p̄
te ſui ſtabant ad aliq⁹ ſalutē ſuā vel p̄ſtorū. Sicut q⁹dā
ſunt ſalutē ſuā vel p̄ſtorū ad alia ex parte male ſi
ſtentia. ¶ Ad 6ᵘᵐ dicēdū q⁹ alia ſcientia fm ſui ſimilitudē
habet ad ſcientiam ad quā⁹ particularia bona: q⁹dā
dicunta ſunt ad⁹ multa ſicut vulgus ad quorūdā vtilē. Si
gnanter ea adiūgit poſtolus. vel alie poſſibus ab eſt multā
vulgus eſt ſi multe ſcie nec eſſe ſanctus eſt multi ſanctū
Dio. ca. 4. ca. de diuino.

¶ Utrū vnū dicitur fuerit malus q⁹ illud fuit creatio q⁹
aliquem propriē voluntate. arti. v.

314 **Ad quintum** ſic p̄cedit. Videt q⁹ subditus
p̄mo iſtanti fuit creatus ſi
ſit vidit q⁹ aliquis ꝑpē voluntē. Dicit. n. Ioā. 8. de
diabolo. Ille homicida erat ab initio. ¶ Ꝺ. fm Aug. li.
ꝑ grā. ar. 1. Infirmitas creature nō ꝑcipit formā
nisi ſpūs ſcī cuius ſub ꝑcipi aut q⁹ legit ꝑmo creatis
vngit. dicit. 1. libro interlegit natura angelica i formis. ꝑ
hoc autem q⁹ dicit q⁹ deus ſpūs fuit. 1. facta eſt luc. Erit
lux. Ergo nullus angelus fuit malus. ¶ Ad 1ᵘᵐ dicēdū q⁹
ſicut dicit Aug. li. 11. ſup gen. ad lit. c. 6. Non ſolū
bonus angelus creatus eſt ꝑ lumē ad verbū. Simil ergo na
tura angelica creata eſt ꝑ lumē eſſe illuminē. Sed ſicut ſol
luc. dicitur eſſ a tenebris per quas intelligunt angeli pec
cantes. ergo ꝑmo iſtanti fuit creatio q⁹dam angeli lu
cēs beatus q⁹dam peccauerūt. ¶ Ꝺ. Peccatū opp̄ſit
meritū. Sed in ꝑmo iſtanti fuit creatio aliqua natura ra
tionalis potuit mereri ſibi⁹ gratia ꝑ. vel etiā ipſi bo
ni angeli. ergo 4 demones in ꝑmo iſtanti fuit creatio po
tuerūt peccare. ¶ Ꝺ. Natura ſpūalis virtuoſior eſt q⁹ na
tura corporalis. Sed res corporalis statī in ꝑmo iſtanti fuit cre
atio lapis vel ſtā ſpūalis dicit aliqua ſpūs ſcī. Illuſtrat quo
ad⁹ natura ſpūalis fuit ſtatī

loquunt angelos naturā naturāliter habuit virtutē q̄ in
tenebras inferiores peccatum plagellat etc. ⁊ aliō la-
cum et unum in alio nunc.

Quinto principaliter quer̄ circa. Articulus. ij.

Ad nonum sic p̄cedit. Videt̄ q̄ plures per
causā de lapsu q̄ quidditate
q̄ in nat̄ plo. Malū est vel plurib⁹ bonū vel plures
⁊ eodem sēl̄ numero. Sed nō oēs dēm̄ incurrunt in angelos
⁊ eodem sēl̄ numero. Ergo nō oēs dēm̄ p̄cipitati sunt
in locū. Q̄ntū ad p̄mū. Ad nonum dicendū q̄ sicut
dictū est. Q̄ntū ad secundū. Ad tertium dicendū q̄ dēm̄
q̄dā ex malitia ⁊ nequitia sua fuerunt deiecti ordinati sup-
plicio ad tēpus. Q̄ntū ad quartū. Ad quartum dicendū
q̄ dēm̄ p̄cipitati sunt in locū ad hoc ut ibi puniantur
⁊ alios tentent. Q̄ntū ad quintū. Ad quintum dicendū
q̄ dēm̄ p̄cipitati sunt in locū ad hoc ut ibi puniantur
⁊ alios tentent. Q̄ntū ad sextū. Ad sextum dicendū
q̄ dēm̄ p̄cipitati sunt in locū ad hoc ut ibi puniantur
⁊ alios tentent. Q̄ntū ad septimū. Ad septimum dicendū
q̄ dēm̄ p̄cipitati sunt in locū ad hoc ut ibi puniantur
⁊ alios tentent. Q̄ntū ad octauū. Ad octauum dicendū
q̄ dēm̄ p̄cipitati sunt in locū ad hoc ut ibi puniantur
⁊ alios tentent. Q̄ntū ad nonū. Ad nonum dicendū
q̄ dēm̄ p̄cipitati sunt in locū ad hoc ut ibi puniantur
⁊ alios tentent. Q̄ntū ad decimū. Ad decimum dicendū
q̄ dēm̄ p̄cipitati sunt in locū ad hoc ut ibi puniantur
⁊ alios tentent. Q̄ntū ad undecimū. Ad undecimum dicendū
q̄ dēm̄ p̄cipitati sunt in locū ad hoc ut ibi puniantur
⁊ alios tentent. Q̄ntū ad duodecimū. Ad duodecimum dicendū
q̄ dēm̄ p̄cipitati sunt in locū ad hoc ut ibi puniantur
⁊ alios tentent.

Quesito sexagesimaquarta 74

Ad secundum sic p̄cedit. Videt̄ q̄ volun-
tas dēmonū nō sit obstinata
in malo. Libertas n. arbitrij ad nām intellectualē nāle p̄ti-
net. ⁊ manet in dēm̄ib⁹. Sed libertas arbitrij p̄t ⁊ pas
ordinat ad bonum q̄ ad malū. ergo voluntas dēmonū nō
est obstinata i malo q̄n̄ possit redire ad bonū. Q̄ntū. Ma-
lum intellectuale est minus q̄ dēmonū malitia ⁊ ig-
norantia malum est culpe ad bonitatē nāturē redimi
q̄ dēmonū. ergo nō dēmones arbitrio malitie possunt re-
dire ad statū nāturē. Q̄ntū. Ad dēmones bene voluerunt ob
statum malo nunc̄ habuerunt et obstinati in peccato quo
peccauerūt. sed illud peccatū in eis nūc nō manet. Ergo bene
nec nouum malum. Ergo contrarium. ergo dēmō nō est obsti-
natus in malum. Q̄ntū. Ergo dicit q̄ bō q̄ alius reparari
potest q̄ alij creati. ⁊ dēmones illorum q̄ primi ceci
derūt. ut supra dictū est. ergo cum culpa q̄ alij reparari po-
terit. ergo nō sunt i malitia obstinati. Q̄ntū. Quidā ēt ma
lita obstinat̄ malicia bonū opus q̄ sed dēmō alia bona
opa facit. ⁊ dicit. n. ventus dicit Xpō. Bene q̄ sic tibi ⁊
tibi. Dem. Dēmones ā creatōe ⁊ p̄ceptōe vt dī Iacob.
1. Deus ens bon. 4. ca. de di. no. q̄ bonū ⁊ opti mū esse q̄
bene esse vnere ⁊ intelligere. ergo nō sunt obstinati i malo
Sed dicēdū q̄ dēmones sunt in p̄ti. Quoniā ergo ⁊ ēt ostat
aliūde scriptū q̄ dēmones expectāt ergo scriptū obstina
ti in malitia dicitur. Ad dēm q̄ Origenes posuit sic
ipe volūtas creature p̄ter libertatē arbitrij p̄t stare
⁊ in bonū ⁊ in malum excepta alia Xpi. p̄ter vnionē ver
bi. sed hoc posito tollit veritatem scripturarū ⁊ fidei angeli
⁊ boni. q̄ dicūtur in p̄terna ⁊ de rebus ve bonis. Ad
vita ⁊ vita eterna nominat. repugnat ēt auctoritati scripture
et sacre q̄ dēmones ⁊ boies malos in supplicio eternum
mansūros. hoc ēt ab vtili errorē tollendus pronun.
Ad hoc posito ēt q̄ errorē reputata ⁊ nō dicam ēt hē
reticū fidei catholicā q̄ voluntas bonū angelorū
obstinata est in bonū ⁊ voluntas dēmonū obstinata i ma
lo. dicit. sicut tenendo obstinationē ipsi accipiendi sicū ex
quātate culpe. sed ex ordine ad fin. Nam hoc. n. ēt bois
non q̄d angelis calum vt Dama. dicit. Ad obiectū. Ad
q̄ dicendū q̄ peccata boīm fine fine magna sunt sed par
na eter mora sunt remissibilia. potē mortes vero irremissi
bilia ⁊ perpetua manēa. Ad ingredi ergo clim bonū
nō obstinabūtur. videtur dicendū est q̄ vie appetitiua cibus q̄
potissimū appetitus a q̄ mouentur. sicut mobile a motore.
appetitus n. ⁊ finem. ⁊ bonū practicum. voluntas vero illud
in supra dicti. ⁊ ad finalē applicationē. ⁊ singularē. ⁊
ultimū vo vltus. Sed ut applicatio angeli ab applicā
one boīs i hoc q̄ angelus applicāt immediate bonū q̄ ultimū
sicut ⁊ non immediate applicationem prima principia quoq; ⁊
ultimum. Sed vlo q̄ rōnem applicāt mobilem deliberando
de vno ad aliud tria vias perducūt ad vltimū oppositoq.
vel ⁊ voluntas bois adhereat alicui mobili. q̄i potens eius
ab eo recedere ⁊ alterius adhuc. voluntas autem angeli
adhereat fini ⁊ immobili. vnde ⁊ videret. nec adhuc nec
potuisse adhuc ⁊ hoc ⁊ oppositū ipsi. ⁊ sic nihil
vtrū. positū ⁊ adhuc immobili adhuc. ⁊ sic obstinat
tangi liberi arbitrij bois flexibile est ad oppositum ⁊ hoc
electionem ⁊ post. Alterum aūt arbitrium angeli est flexibi
le ad vtrūq; oppositū nunc electionis. sed nō post. sic igit
⁊ boni angeli sunt adhuc ⁊ mali. ⁊ dicūtur obstinati.
mali vero peccātes sunt ⁊ peccare obstinat. ne obstinabile
vero boīs ⁊ mali sic boni obstinati. sed ex medio ⁊ obsti-
nati sic nunc. ⁊ de boīs est. Ad dēm ergo dicendū
q̄ bonū ⁊ malū sic boni obstinati. ⁊ mali obstinati. ⁊ sic
de libertate ⁊ peccato p̄mitendū vt q̄ sunt possibile capaces
ad sunt inclinabiles magis adhuc. ⁊ q̄ dēmō minus capaces
ad liberū. Ad dēm dicēdū q̄ adhuc malus i malitia potuit

c obstinat. Dupliciter potest aliquis experientia longi temporis quā a sensu accipiendo. sicut ex rebus singularibus ex quibus experientia fit. sicut ex rebus singularibus quā sibi ostendit. sicut ex rebus singularibus quā sibi ostendit. sicut ex rebus singularibus quā sibi ostend

b Fm fle naturam mobis fum inter deū ⁊ boiem; habet ab
332 hoc nome; quidē nō q̄ meliora bonum q̄ fugiens pec-
cat bonum autem bois fugiat; q̄ bonum. possibile
fum. Cui nō credat. bñ. Cadaver ad bonū ⁊ retrahitur
a malo: hoc credere fit q̄ angelus bonus. Alio mō ondre
dicit. Allega exemplū ignorantie ⁊ ignorationem bis. ⁊
hic pōt aliquis bonū humāū dicendo fuit q̄ malos angē
los tenuit bene ⁊ mōlū posit peccare; debuisse ab vltimo
alio ordine cadere. Sic ergo dicendum pōt hoc pe
nitus negari. quia q̄lcūq; fuit fuit culpe. ⁊ hoc fit eternū.
aliter aut; rōne cuiuscunq; bonitatis ⁊ sic debet ens cū
gradus sit. pōt ens aut; fatuus bonūe pendat vlq; ad
nichil. vel ⁊ vlq; nīc bonū inferioris angelus ⁊ esse
creatū bonū. vel ⁊ vlq; nīc ⁊ bonū ligti ad hoc hoc mi
nus; ⁊ bonum est hoc ens cuiusq; fuit ad nīm creatū
tum. licet enī ens aliqui ⁊ vlq; ad ifernū fint ad respectū
dā eoꝝ quoꝝ ad mōlos ydeantur esse ⁊ aliqui boni angeli
fint cū alubus ltis in ordine sed post dē indico dō mali tñ
boies q̄ angelos ifernū erit bonū vere in ordo. Ad 2ᵐ
ergo dicēdū q̄ bonū nō ē possibile angelo aut alicui effectui
alicuius nature sed. ꝑ effectū volūtat; creātis ens in
genus vel ala apprehēdit ⁊ effectū boi nō alicuius fue ra
tionis. Ad 3ᵐ dīc q̄ ala fm ordinē nature nō pōt esse
nec aliter alicui bonorum ordine nature pfectū; boib⁹
vel nō est filio ⁊ Ad 4ᵐ dīc q̄ aliqui dicerūt vlq; ad
bonū malum referri pena sed ibi mālum tantum pena; ⁊ ala
rum ⁊ filii beatitudo sed ē referri vlq; ad ens indicio
q̄ est ens ens ⁊ repugnāt apl̄i. Sūt q̄ dicūt. 4. sen. 4.
Ds tm effici bonum sed bonū modi tñ bonitatis pōt ens
tum bonum; habere ⁊ sic. Illa vero licet bona nō pecdunt
de ratione creātis sed de cōmunibus. Sed rationē huius
dicūt q̄ idem indicium fit de malo alubus ⁊ malo angē
lo sed idem indicium est de bono alubus ⁊ bono angē
lo. Ad 2dm dīc q̄ sicut bona celestia pōnet ad gloriā sufficī
ens. nō q̄lis ens nō manet; sic ad nos venturi q̄ cōsider
rāt illum locū esse sine eo modo quo ducimus bonum esse
nō omne ens nam nō licet ī cathedra. Sīr dīcit ī q̄ de
mone ⁊ nō actu aliquid gerebant igni tum sūt ī aere ala
caligoso. vñ ex hoc pō ⁊ ille dū alubi dicerūt. Nō debent
ergi pena nō timuisse. vñ de ī q̄o. Quadā Jacobus. q̄
ponit licā simplicitōne quodlīa vadit. nec ī hoc hoc q̄
rogauerūt bēm. vt non mitteret eos ī abyssum vt dī Luc
8. Quia hoc peterūt reputātes sibi penā si cruciderentur
alubi ī quo ponūt bolūm nocere. vñ Ad 2m. dī q̄
despectabat enim ne expellerent eos extra regiōē.

C De ege creatōis creaturē corpalis. Quctio. lxv.

Ost cōsiderationē

p spūales creature cōsiderādum est nūc
atura corporū. Incipio primo tra
ctare scripture cōmunicat. Lap̄ creati
onis celi ⁊ t̄re. In principio creauit de⁹ ce
lum ⁊ terrā. Circa quos pōt dubitatio esse
pr. Quare locā a terra ⁊ aquas ⁊ nō fuerit supra firmamen
tum ab aqua ⁊ sunt sub firmamēto ⁊ opa creatōis ei ol
fīle inuisibilia ⁊ firmamēto ei. Primo ergo ei cōsiderā
dum ē opere creatōis. Scdo de ope distinctionis. Ter
tio de opere ornatus. C Circa pmū quinq; quesitā. Pri
mo vtrū creatura corpalis sit a deo. Scdo vtrū sit facta pp
bonitatē dei. Tertio vtrū sit facta a deo mediātē angelo.
Quarto vtrū forme corpales sint ab ange ⁊ sint facte a deo.
C Circa creaturā corpalē sit a deo, Articulus. 1.

333 **Ad primum** sic ꝓcedit. Videt q̄ creatura
corpalis nō sit a deo. Dicit. n.
Ecclesiastici xviii. Qui vīt in eternū creauit omnia simul.
Sed creatura corpalis nō ꝑmanet in eternū. Dicitur
enim. 1. cor. 4. Que videnī temporalia sunt. que autem
nō videntur eterna. ergo creatōr non fecit corpora visibilia.
C Ō. ꝓ. 1. Dicit deus cuncta que fecerat ⁊ erāt valde
bona. sed creature corpales sunt malefīā ꝑtimere. ⁊
ens ī malitia nō dicit ī pfectū nullus scripturus. ⁊ ista
⁊ huiusmodi ad ens auctus aliquid de malitia q̄ nocet ere
aturē igit corpales nō sint a deo. C Ō. Id q̄ est a bo
nō est a deo. sed creatura corpalis. Quia omne ens ē bo
nū ens. ⁊ omne bonū ē ens ī quātū. ergo omne ens ē a deo.
C Ō. Id q̄ est a deo dicit ī ps. Quicquid voluit dñs fecit
⁊ ois que in eo sunt. C Ad 1ᵐ dīc q̄ quicquid pertinet
ad pfectū ordinis nō fuit creatū a deo ꝓ hoc. sed
pōtio est q̄ valde bona nō fuit creata a deo dicit. sed a
malo principio. ⁊ ad argumentum fuit ergo ens alubus q̄
apl̄s dicit. 1. cor. 4. Dē bonus fecit creaturā mōlos
subditā. hoc aut; pōtio ē. Duo ipsi fuit. fi. diuersi fi
quos vultus necesse est bonus vnicus cum ei aliqui. non
enim diuersi fm ē vnitur ⁊ inde est q̄ quandoq; 11
diuersi nutritur aliquid vnus operat q̄ alia diuersi
lud vnum ab aliquo vnu ei recipit sicut diuersi corpora
calida bñt calorē ab igne. hoc aut; q̄ est ei. dicit ī omne
in diuersi rebus ordinēq; diuersi. necesse est ergo ei vni
ersi principium a quo esse habeant quecūq; sunt quocūq;
modo hoc sint bonitas ⁊ spūales sint vel bona ⁊ corpo
ralia. Ad 3ᵐ dīc q̄ alubus esse deus bni fecisse creāturā. 114
fi q̄ fecisse vñitate ⁊ similitudē ad nīm loquēdi quo apli
loquit ad ꝓsl. 3. Quoꝝ deus vīter ē. C Ad 4ᵐ ergo dīc
q̄ dēs creature dei fm aliqd in eternum ꝑmanēt ad mō
dum nīm ois creature mōlis mutabili redigent. etsi fint
corruptibiles. fi. ipsa creature magis appropiquāt ad de
um qui ī se mobilis. sūt magis sunt ī mobiles. ⁊ ois creā 47
ture corpalis in ꝓpinquo mundi fm nīm. sed nō 50
tum. fm formā subalem. creature vo incorruptibiles pau 61
ciāt. q̄dem fm subam sed sunt mutabiles fm alia ꝓpri 68
tates. vt corpora celestia vertūm affectiones vt creature
spūales. Quod aplis dicit. Quae videntur ꝑtemporalia sunt. ⁊
si vera sit ei ipsum ad ipsū ens in se cōsiderata. fi. q̄ cio
creatura videbis subiacet tpi. vel fm suū ē. vel fm suum
motum. si aplis mūdi log; de inuisibilibus fm q̄ sunt bois
fimia. ⁊ prima bois q̄ sunt in ipso rei. videbant q̄
tunc ⁊ sicut q̄ aut; sunt in rebus inuisibilibus pmanē
t eternum. vñ ⁊ supra ponebat eternum glie pdēs ope
tur in nobis. C Ad 1ᵐ dīm q̄ creatura corpalis fm sui
nam est bona. sed nō est bona. vt. sed est quodā bonū
particulare ⁊ contractum fm quā pertinentiā ⁊ pro 33
portionem ī qua ī ra pertinet. p quā vnum pertinet alteri. ⁊
virtualiter in se ipso bonū. q̄dam aut; existimāt ens nō creatū
naturaliter ex hoc. quia dicendo quicūq; filii nomē sunt
sempli multa attendūt. nō ꝑsiderātes quid q̄ē vnumquid
q̄q; ad aliqd. vt autem vel nihil q̄q; ad aliqd ē. pōt. q̄
nō ens ē. vñ creatura nihil ē nomē C Ad 2ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 3ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 4ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 5ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 6ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 7ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 8ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 9ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 10ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 11ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 12ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 13ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 14ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 15ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 16ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 17ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 18ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 19ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 20ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 21ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 22ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 23ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 24ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 25ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 26ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 27ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 28ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 29ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 30ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 31ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 32ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 33ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 34ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 35ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 36ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 37ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 38ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 39ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 40ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 41ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 42ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 43ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 44ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 45ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 46ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 47ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 48ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 49ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 50ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 51ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 52ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 53ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 54ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 55ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 56ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 57ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 58ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 59ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 60ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 61ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 62ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 63ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 64ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 65ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 66ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 67ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 68ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 69ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 70ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 71ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 72ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 73ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 74ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 75ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 76ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 77ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 78ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 79ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 80ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 81ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 82ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 83ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 84ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 85ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 86ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 87ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 88ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 89ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 90ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 91ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 92ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 93ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 94ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 95ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 96ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 97ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 98ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 99ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 100ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 101ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 102ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 103ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 104ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 105ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 106ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ creatura nihil ē nomē C Ad 107ᵐ dīc q̄
creatura q̄dā est de se nō retinēte a deo. ⁊ q̄dā bonitas q̄
bonitas ens q̄ ens facta sunt indicta. q̄dantur. q̄
nō ens ē. vñ ⁊ cre

Ad primum

Ad secundum

Ad tertium

C Ob nouē q̄ ultimū empyreum ē locus ⁊ depletiuus
ab eodem. ⁊ ultima effectus. Cōra. Aug. sup. l. 4. de ge.
q̄ non sit q̄ mole aliquid corporee extensionis ⁊ hoc non
q̄ non sit q̄ pars q̄ corporis mundi supra corpo-
ra ⁊ ē ergo pars q̄ corporis mundi supra corpo-
rata circūscripti. non ergo corporalem loco corporeo depletiuū
C Iam corpora celestia dicūt aliquod corpus partis
rationis ⁊ partim luminosi. Celum sidereū. manet enim
aliquo celi toti supti. aliq̄ aliquid celum aqueū vel
ethereū. ⁊ ergo ē aliud superius celo ⁊ q̄ ē totū in
celum. sed hoc ē nō ponēdū ⁊ dicendū est diuersitas
est vnius nec ē nō celum empyreū materie illorum
est vnius. C Quod p̄ est q̄ stultum dat. Inquiebat.
a. ⁊ vt celum hoc nō videbit firmamentum sed empyre
um. a. quorum C Ad⁹ odm q̄ aliud empyreum nō loc
pleonasmon tribuit. ⁊ cum potuisse aliud ad aliq̄ dicē
mum. Ceterum ad hoc q̄ sit locus beatus. nec cum stud⁹
⁊ cum Deus. q̄ illum sacta angelos et impletum. Cū
sunt cum hoc n. r. celi. Sunt humani in tenebras vt
virtus absq̄ ea recusauit ab. p̄ dignus operibus restau-
rare in ea luce que est rara quadam gens nouissimum
dominum. deferunt vt illum ad celum ponēdū nō debe
bus ⁊ Deus ponere celi empyrei. ⁊ nihil q̄ firmamē
tum q̄ celum empyreum dicitur nō in principio sed
secunda die sit factum. Dicimus vt ea ratione p. nō. ne vi
deatur sanctis deus ejus sed attribuere inhonestiq̄ ma
nentia celebrandi deus. vnum testamentum deum tenetur
voluisse de alt rone nō sine multum cogitis. nam que
sto de firmamento q̄ legit factum in die sed alter dicit
ab. Aug. ⁊ alt ab alio sanctis. quorū unū de tenebris fit
autem fm. Aug. per hoc q̄ inducimus que p tenebras figu
ficad. potestis narratione formationis. ⁊ cognoscitis alios
vero ex tenebre nō sint creatura aliqua. sed possumus intel
ligere aeritatem vt eligere prodantur ex nihilo pos
t tunc plenitudo subsistere sed potius dies ex profundum ex gloscret
ad plenū. pde aut claritatis ratio sunt ex qua celestium
glie. expectat ens ⁊ futura remunerande. nupcie gloria. l.
spūales ⁊ corporales. nō solum ⁊ corporibus humanis glō
cādus sed etiam ⁊ ipsis nubis inundo. mirabilis. est autē
qđ spūales glia ab ipso manēt principio ⁊ tribuidine angel
loy. quoq̄ equalitas lucis ponit. vel claritatis sole. vt
ens a principio corruptis glia letificet in aliqua corpore
qđ ens a principio facti obligi firmitate corruptionis ⁊ mu
tabilitatis. ⁊ totaliter incōla sicut tua creatura corporalis
expectat. pōt reformari sanctorum. ⁊ hoc aliud celū vl
empyreum. Augen nō ab ordine sed a spūalibus. C Sed
dicens est aut q̄ aug. in. de. n. bo. vult q̄ propterea de
terebrat a demonibus angelos vt aeria loca esse demo
nū. etiamsi vero vt empyrea dicerat angelos. sed propria
mente tamq̄ platonic⁹ celū illud sidereū ignea esse cultura
bat. ⁊ ideo empyreum nobis. vel ethereū. fm q̄ nouit
ethereū lumē ab illa natione ⁊ nō fm q̄ lumē ⁊ velocita
te. motus. vt Arist. dicit. qđ pro tāto dictum sit ne aliquis
opinet aug. celum empyreū poluisse fieri nisi possimus a
mo lumē. C Ad 2ᵐ ergo odm q̄ corpora simplicia sunt
mobilia fm quam naturam mobilia per motum creatore
corporalis potest. dimitere multiplicatio. sed. i. vltima ē
sanctitas glie celestis. corpus mobile. ⁊ talem. quoniam
esse a principio dispositionis est empyrei. C Ad 3ᵐ odm q̄
lum. possibile est q̄ celi empyreum fm qualitas corporis
dimitā ad illud glie. vt habeat similitudo in lucidis corporis
que sunt de aliquo alio ordine. potia ordinata ad nullos rerū
varietas. gloriosum. vt videt. odm q̄ licet. superi angeli
q̄ altissima habeāt mobilia sug medios ⁊ vltimos q̄ mobi
tant. ⁊ non q̄ sit natura. fm. Dio. ⁊ ea ratione empyreū ha
bet claritatis super corpora que mouent. sic ipsum nō mo
uet. ⁊ potest hoc pōt dici q̄ illud. i. primū celi. q̄ mouet
ad aliqđ celi lucis ⁊ activitis p̄ncipalis ad aliqđ lumen aut
illuminat. primū. C Ad 4ᵐ odm q̄ locus corporis spūalis
⁊ corporalis ad nullū. ⁊ circūdā vel aliqđ lumen. aut
illuminat. primū. C Ad 5ᵐ odm q̄ locus corporis spūa
lis. ⁊ corporalis ad nullū. ⁊ circūdā vel aliqđ lumen. aut
illuminat primū. C Ad 6ᵐ odm q̄ locus corporis spūa
lis. ⁊ corporalis ad nullū. ⁊ circūdā vel aliqđ lumen. aut
illuminat primū.

non spūs nō potest regere. ⁊ mobiles fed. i. hoc ⁊ tenta ne
qđ sit. subtili possibile. C Ad 4ᵐ odm q̄ licet Dialo
cus. l. 2. contra. dixit. ⁊ facta ē celi. ⁊ videtur. ⁊ debilis. hoc
ergo. ⁊ ē ergo aliquid. ⁊ ē ergo aliquid. ⁊ ē ergo aliquid.
equus. ⁊ ē ergo aliquid. ⁊ ē ergo aliquid. ⁊ ē ergo aliquid.
tritur ab illo. ⁊ ē ergo aliquid. ⁊ ē ergo aliquid. ⁊ ē ergo aliquid.
gloriosi. ⁊ ē ergo aliquid. ⁊ ē ergo aliquid. ⁊ ē ergo aliquid.
radiatus. ⁊ ē ergo aliquid. ⁊ ē ergo aliquid. ⁊ ē ergo aliquid.
sunt. ⁊ ē ergo aliquid. ⁊ ē ergo aliquid. ⁊ ē ergo aliquid.
dicitur. ⁊ ē ergo aliquid. ⁊ ē ergo aliquid. ⁊ ē ergo aliquid.
C Ad 5ᵐ odm q̄ de aliquo nomine duplicter contingit lo
qui. Uno modo fm positionis eius impositionem. Alio mo
do fm vsum nominis. sicut patet in nōie velocius. q̄ primo
imposuit ad significandū actum sensus velocitis. q̄ dicitur
tarius. ⁊ corruptibilis brutus sensus extenditur. ⁊ hoc nomē
fm vsum loquētis ad alios cognitionē alicui⁹ sensibilis. dicimus
mus. n. vide qđo lapis vel qđo redditus vel qđ est celestis
⁊ velocius. ⁊ ad cognitionē intellect⁹ fm illud. Mo. 7.
ca. Beati mundo corde. qđ ipsi deum videbunt. ⁊ similiter
ter dēm est de nomine locus. nam primo quidē ē inditū
ad significandum id quod facit manifestationē in sensu vt
sue. postmodū autem extenditur. ⁊ ad significandum om
ne illud quod facit manifestationem fm quācūq; cognitio
nem. ⁊ ergo accipiatur nomen lumine fm suam primam
impositionem metaphorice. in spūalibus dicit. Ambro. di
cit. autem accipiatur fm q̄ est in via cognitionis ad om
nem manifestationem. extendimus. ⁊ propter in spūalib⁹ vl.
ēt per hoc patet responsio ad obiecta.

C Circa. 3ª. Articulus. 6.

Ad secundum sic proceditur. Uid q̄ lux ⁊ lumen non differant. Aug. enim. de ge. ad lit. dicit q̄ lux in corporibus primum mentum locū. ergo lux ⁊ lumen non differunt. C Ob. 2° obiectus dicit q̄ lumē est spēs q̄dam. ⁊ lux genus. ergo lumen ⁊ lux differunt. C Ob. 3° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 4° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 5° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 6° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 7° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 8° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 9° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 10° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 11° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 12° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 13° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 14° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 15° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 16° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 17° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 18° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 19° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 20° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus.

C Ob. 1° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 2° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 3° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 4° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 5° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 6° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 7° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 8° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 9° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 10° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 11° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 12° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 13° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 14° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 15° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 16° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 17° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 18° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 19° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus. C Ob. 20° obiectus dicit q̄ lux est in corpore. ergo lumen est corpus.

C Circa. 4ª. Articulus. 7.

Ad tertium sic proceditur. Uid q̄ lux non sit qualitas. Omne. n. qualitas genere ⁊ subiecto potiū agens. ⁊ corrūpens. sicut aqua potiū ignem. ⁊ mouet ab igne. sed lumē nō remanet in aere. nec aer in tenebris. ergo lumē nō ē qualitas. C Ob. 2° qualitas sensibilis. ⁊ per se. sed. subiecto. ⁊ per se. sed. subiecto. ⁊ per se. sed. subiecto

Einde cōsideracōdū est de ope sexte diei. ¶ Et circa hoc .j. quesit quattuor. p° vtrū firmamentum sit facta sexta die. 2° vtrum aque que sunt supra firmamentum. 3° vtrum firmamentum diuidat aquas ab aq. 4° vtrum sit vnum celum vel plura.

¶ Circa firmamentū vt facti sexta die. Art. i.

Ad primum sic proceditur. Videt q firmamentum non sit facta sexta die. Dicitur. n. Gen. i. ¶ Vocauit deus firmamentū celum: sed celum facta fuit ante omnem diem: vt patet ex dictis. Ergo firmamentum non fuit facta sexta die. ¶ Ibi. Opera sex dierum ordinantur ⁊ creantur diuine sapientie. non conuenit autem diuine sapientie vt posterius faceret quod est natura sua prius fuisse mensura autē est natura prius aqua ⁊ terra vt dicit Aug. Ergo firmamentum non est factum sexta die. ¶ Ibi. Sicut deus fecit firmamentum. ⁊ postea sequitur. Et factus est vespere ⁊ mane dies secundus. ¶ Ibi. Sicut Augustinus docet in hoc quattuor dicta sunt obscurata. p° quidem vt verbum scripture non concutiat veritatem. 2° vt eius scriptura diuina multipliciter exponi possit. 3° vt nullus exponendo aliquid in hac re possit nimis temere ⁊ contra veritatem fidei aliquid asserere. 4° vt nullus ita stupide ⁊ pertinaciter aliquid asserat de hac re quod si forte certa ratione euidenter ostendatur huic esse falsum: quod absit: non sequatur scripturam sanctam ⁊ fidem a nobis tenendam esse falsam. Sed magis ut totis viribus studeamus scripturam sanctam ⁊ fidem nostram ab huiusmodi falsitate defendere. Quia ut dicit Aug. in libro de genesi ad litteram. Tanto quisque in scripturis sanctis laudabilior existimatur ⁊ retractabilior hominum hominē ⁊ animalia non esse nisi corpora vel rationalia vel irrationalia corpora ⁊ posterea hoc non habere vana ⁊ corporea ⁊ ideo ⁊ ipsum lumen in illa primitiua fecisse vel ordinasse loca luminum ⁊ ipsa luminaria. Sed ea omnia hoc modo vt retractat lumen in illa primitiua non fecisse sed ordinasse loca luminum per motū. ¶ Ibi. Hoc etiam dicit quod non sine causa commendat. Moyses per mulier ipsius creature productionem. ⁊ alibi dicit q̄ ibi. In principio fecit deus celum ⁊ terram. ⁊ postea dicit. Et dixit deus fiat firmamentum. ⁊ non fecit quod ibi nominauit. Et ideo dicit Aug. q̄ non debemus ita intelligere quasi ibi fecerit quod postea nominauit. Sed per hoc quod ibi nominauit. vt alibi dicit verbo dei. aliqs alia videt q̄ ibi formauit. ¶ Moyses producto ipsius creature exordio subiunxit quemadmodū aliquam. Quibus ex dictis patet q̄ Moyses principū narrationis sue fecit principio q̄ ad tempus pertinet subtilia recipere ignara natura. Cuius capacitatem vt fuit aut erat. Christianus minime ambigit aliam rōnem Moyses locutus fuit populo q̄ nisi talia cognita potuit capere quod eius ab idolatria reuocaret ⁊ ydolat. alienissimos ab idolatrie occasione ⁊ ppositione sustulit. ne aliquo tales supra omnes creaturas creatura enim reputabitur deo. si eam pro eius ad hoc q̄ deus ⁊ homo ⁊ spūs ⁊ totus celestis ciuitas deum quod est in labet. Secundo. q. Quinto aūt facta est creatura creatorum corpus mundus informatur. vna quidem in hoc q̄ terra erat inanis ⁊ vacua. alia vero in hoc q̄ tenebre erant super faciem abyssi. Secundū aūtem hoc. q̄ non in euidentia corporis lucis. dicit eas in euidentia corporis lucis fuisse. Sicut alia incorporalia possibilia commendat. Sed alia incorporalia possibilia commendat. Sed alia incorporalia possibilia commendat. Sed

[illegible]

347 **Ad tertium** [illegible]

[illegible]

348 **Ad quartum** [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

in illo fuerit dictum: dixit deus: fiant luminaria. Et ideo videtur quod non fuerint facta in principio, sed in quarto die. Sed contra est quod dicit Augustinus, quod ea quae postmodum creata leguntur, in principio creata sunt. Ergo et luminaria in principio facta sunt. Praeterea, Basilius dicit, quod ea quae in principio facta sunt, non fuerunt facta ad ornatum mundi, quia ornatus mundi non fuit in principio. Sed luminaria facta sunt ad ornatum mundi. Ergo non fuerunt facta in principio.

Respondeo dicendum, quod circa hoc fuerunt diversae opiniones. Quidam enim dixerunt, quod luminaria non fuerunt facta in principio, sed in quarto die. Et hoc videtur sentire Augustinus, dicens, quod luminaria non fuerunt facta in principio, quia non fuerunt facta ad illuminandum materiam informem, sed ad illuminandum mundum formatum. Alii vero dixerunt, quod luminaria fuerunt facta in principio, sed non fuerunt facta ad illuminandum, quia nondum erat aer diaphanus, sed ad significandum tempora. Et hoc videtur sentire Basilius, dicens, quod luminaria non fuerunt facta ad ornatum mundi, quia ornatus mundi non fuit in principio. Sed luminaria facta sunt ad ornatum mundi. Ergo non fuerunt facta in principio.

Sed contra est quod dicit Augustinus, quod ea quae postmodum creata leguntur, in principio creata sunt. Ergo et luminaria in principio facta sunt.

cant dñs regnabit q; non cognoscere facit. ſ. nō esse hoc quod dicit. ſ. qui cupit esse principaliter q; pōt.

¶ Hic habemus q; ignorare dicit. ſ. dei. Arti. iii.

334 **Ad tertium** dicendum nō debemus dei. q. aliquā silentiū benedictū dici aut sanctū pp aliqd quod aliquā silentiū benedictū dici aut sanctū pp aliqd bonū quod in eo esse dicit. aut pp hoc q; aliqd malū vitandum. hoc nihil refert. aut pp aliq; hui; opis fine ab opere quiescendo. Sic ergo ipse habemus ꝙ sanctificata debet dici dies. ¶ Benedicendo q; bonitas dñi fluit bonū. et dicendo q; sanctificat dñs q; in ipso celebrauerat ab ei; opere suo. ¶ Rñdeo dñm q; licet supra dictum sit q; dies. ſ. habitus ad multiplicationē pertin. vñ dictū est creaturis q; benedixit. creans. et multiplicamini. multiplicato ite rerū p; administratione creature fm quā et filiū generat. dicit. Vos ad. ſ. opera. ſ. dei. similiter. manime q; sanctificato. ſanctificat. ſanctificat in hoc q; i deo requiēt. vel. e. res deo dedicate sunt. ſanctificate. ¶ Ad. ſ. ergo dñm q; nō pp hoc dies. ſanctificat. q; deo posse aliqd accrescere vel decrescere. ſ. q; creatura aliqd accrescit p multiplicationē. et gaudet deo. ¶ Ad. ſ. dñm q; in primo. 6. dicit. q; dixit fiat. res sunt facte. q; non cessauit postea creatio. quia res multiplicant. et. ſ. creant. q; ita ad bonitatē pertinuit primū. quod placuit in hoc maxime effluit. q; ipsa fecit. et ipse requiēt. et nō negligens. pessimus ea tradens. ¶ Ad. ſ. dñm. q; bonū q; in singulis dieb; cōmemorat. ponit ad finis. nāe relationem. benedictio. scil. dei. ſ. q; tinet ad naturæ propagationem.

¶ De diebus. ſ. octavus tractatus. Quæstio. xxiii.

Einde

quærit de diebus. ſ. octo. in octo. ¶ Et circa hanc tria.

Primo de sufficientia horum dierum.

b Secundo virum sint vni dies vel plures. Tertio de quibusdam modis loquendi quibus scriptura vtitur enarrando opera. ſ. dierum.

¶ Circa sufficientiam octo dierum quæruntur. Articuli. i.

339 **Ad primum** dicendum sic. ponit. Videtur q; sufficiens numerus octo dierum enumeratus. nō sit eo quod eum distinguit opus creationis ab opere distinctionis et ornatus. ¶ hoc duo opa adæquantur. qui octo pertinent distinctio. et alia creatio. ergo ut alia dies debuit assignari creationi. ¶ Item. aer et aqua sunt notabiliora elementa q; terra et aqua. vnus dies deputat distinctioni aquæ et aeris. ergo alio dies debuit deputari distinctioni terræ. ¶ Nō minus debuit volucres et pisces q; volucres et terrestria animalia. et plus debuit ab alio animalium q; alia alia. ipsius abundantia. q; alius dies deputat. pisces et volucres. et alius animalia terrestria. ¶ Ad oppositum est quod dicit. Gen. 2. videt. q; alij dies sapientiæ adaptentur. sunt. 8. ad luminaria. 8. in. vt accidit ad sabbatum. simul. 8. pdicit sabbatum est quies. ut dicit. nō ergo alia die q; pdicitur. et alia luminaria. ¶ Dicendū. q; deputant. sunt libertatis. nūeris. 8. in. 7. die nihil pertinuit. ergo. 7. dies nō debet dies cōmemorari.

341 ¶ Rñdeo dñm q; rō sufficientiæ horū dierū. et pfectio pōt. et modū singulorū partes cuiusq; p hoc q; ipsi sunt debitæ. ad 342 rimum respon. fm ergo alios sanctos creaturæ corporales tres partes distinguit. fm. q; significat nobis ordinem dū q; fiunt. scil. nobis magis notas. ſ. terram et aquam. et ex his gradatim perfectio in alia ponit. quinque medios. 8 simul. vt

dicit in. 2. de cœlo. fm ergo quod distinguit. fm. dicit. tres tres. q; in media distinguit. sicca die. 3 congr. 5. aliam pertinet quinta die. 6 congr. 6. Aug. vo ponit eū ex quo vel ex nullo ordine. diebus. differt alit in tribꝰ primis. q; fm ratiōnes formæ creatura spiritus in duobus alijs creatura corporalis. q; in his corpora superiora magis elongata a terra. ſ. luminaria. et pisces. et volucres. q; operantur ex elementis. et aliquantulum aquæ. q; in his corpora inferiora magis propinqua terræ. ſ. animalia terrestria. et homo. operantur ex terra. et aqua. Et ideo primo dicit. fiat firmamentum. et aliquantulum aquæ. et apparuit arida. scilicet formæ in materia. et postea. Alii vo sancti q; terrā et aquā primo creatas inuisibiliter q; ab elementis mundi sub specie formæ exemplaris. per sequentia alia opera aliqua distinctione in corpore p ipsa existentibus. vt supra dictū est. sed vt differit quantū ad productionē planetæ. et alioꝝ. q; ab principio opē. 6. dicit. et se planeta in acta. Aug. vo ponit alter nō. in hoc ergo q; Aug. ponit opera. 6. dicit esse sic facta. sequit ordo. modus 344 pfectionis rerū. nec. fm vrosiū in prima ætate rerū. pfectione mū erat sub forma sphærica. et. fm vrosiū in prima ætate rerū infinitæ nō fuerunt aliæ. et planetæ nō fuerunt. sed remanet vna ætas. ad. 4. q; fm alios sanctos post productionē creaturæ. fuit aliqua tps in quo nō erat lux. ac in quo nō erat firmamentum. formatum. item in quo nō erat terra 349 deo operta. et in quo nō erat formata cēli luminaria. quod 350 est. fm. 3. non os ponere fm expōnem Aug. vt sit nouæ fidei prædicet. vnusq; rōnibus rndendū est. ¶ Ad 3ᵐ ergo dñm q; in die in quo creauit dñs cœlum. et terrā creauit 354 et virgultā. agri. et in actu. fuerūt omnes sup terrā. quo tantū. q; fm Aug. scribit dicit. 5. alit vo ponit rey intentionem. ¶ Ad 4ᵐ dñm q; p̄ dñs. ſ. dei. q; creauit ola sic. fm. quo ad illud. fuerunt. ola sic. fm. q; ad rey substantiā. quæ facta est p̄ creationē. ad omnia nō simul. Illi similiter vtit verbo creationis. ¶ Ad 5ᵐ dñm q; in die. 7. cessauit deus ab omnis operibus condendis. nō alit propagandis. quibus aliqs. ad quā propagationē pertinet q; post primum die alij succedāt. ¶ Ad 6ᵐ dñm q; fm Aug. lic ordo diei referendus est ad nullum ordinē operum. qui dicitur attribuitur.

¶ Circa scripturæ vsum cōmendabiles verbis ad expōnendum opera sex dierum. Articulus. iii.

361 **Ad tertium** sic procedit. Videt q; scriptura nō vtat parabolicis vbis ad exprimendū opera. 6. dierū. sicut. n. hic. 1. firmamētū. et huiusmodi opera p̄ deū vbi sunt facta. ita cēli. et terra. q; ola p̄ ipm facta sūt. vt de. Jo. 1. ca. Ergo in creatione cēli. et terræ debuerunt multa de vbo dei fieri. in alio opibus. ¶ Sed est creata a deo. q; ipsa creata nō cōmemorat. insuffienter ergo rey creatio describit. ¶ Item de gen. 1. Dicit de cœlis que fecerunt. et erit vadē bona. in singulis ergo operibus debuit dici. Dicit de q; esset bona. inconuenienter ergo scribitur. Vidit deus q; esset bonū. ¶ Oppositum est dictum. vbi in quo. Vidit deꝰ q; esset bonū

Ad primum

sic pdit. Videt q̄ ala sit corp⁹. ala n. est mot⁹ corp⁹. sed ala est mot⁹ nō motū. ergo ala est corp⁹. ☞ videt q̄ nihil possit mouere nisi quod sit corp⁹. q̄ quod tangit mouet. sed nihil tangit nisi corp⁹. ergo nihil mouet nisi corp⁹. ☞ videt q̄ ala sit corp⁹. q̄ nihil apparet in motu alicuius q̄ ala. ergo ala est motus. ergo ala est corp⁹. ☞ Sed contra est q̄ Aug⁹. dicit. q̄ aliquid dicitur alicubi q̄ nō est alicubi non corporaliter. sed ala dicitur esse in aere. ergo ala nō est corp⁹. ☞ Respō dicendū q̄ ala nō est corp⁹. ☞ ad euidentiā huius sciendū est q̄ aliquid dicitur mouere dupliciter. uno modo sicut motum. alio modo sicut mouens. motum quidem sicut id q̄ de loco in locum transfertur. mouens autem sicut id q̄ transferendo facit motum. Manifestum est autem q̄ illud q̄ mouetur sicut motum est corp⁹. quia oportet q̄ id q̄ de loco in locum transfertur habeat partes. quarum una sit hic. alia ibi. Sed mouens sicut motum nō est corp⁹. nec aliquid eorum q̄ pertinent ad rationem corporis. Dicimus n. q̄ motor mouet mobile tangendo ipsum. Tactus autem nō est nisi corporis. Et ideo mouens sicut motum nō est corp⁹. Sed mouens sicut principium motus nō oportet q̄ sit corp⁹. Quia multa mouent sicut principium motus quæ nō tanguntur. sicut appetibile mouet appetitum. et intellectus intellectum. Et ideo cum ala mouet sicut principium motus. nō oportet q̄ sit corp⁹. ☞ Ad primum ergo dicendum q̄ motus nō mouet nisi corpus. sed motor mouet aliquando corpus. aliquando autem nō corpus. Et ideo ala mouet corpus. sed nō est corp⁹. ☞ Ad secundum dicendum q̄ ala nō est motus. sed mouens motum. ☞ Ad tertium dicendum q̄ ala nō est motus localis. sed motus animalis. qui nō est nisi secundum metaphoram. sicut dicitur motus intellectus. ☞ Ad quartum dicendum q̄ ala nō mouet sicut motum. sed sicut mouens. ☞ Ad quintum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens principale. sed sicut instrumentum. ☞ Ad sextum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad septimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed sicut instrumentum. ☞ Ad octauum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad nonum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad decimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad undecimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad duodecimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad tertiumdecimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quartumdecimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quintumdecimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad sextumdecimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad septimumdecimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad octauumdecimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad nonumdecimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad vicesimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad vicesimumprimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad vicesimumsecundum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad vicesimumtertium dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad vicesimumquartum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad vicesimumquintum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad vicesimumsextum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad vicesimumseptimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad vicesimumoctauum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad vicesimumnonum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad tricesimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad tricesimumprimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad tricesimumsecundum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad tricesimumtertium dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad tricesimumquartum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad tricesimumquintum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad tricesimumsextum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad tricesimumseptimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad tricesimumoctauum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad tricesimumnonum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quadragesimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quadragesimumprimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quadragesimumsecundum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quadragesimumtertium dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quadragesimumquartum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quadragesimumquintum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quadragesimumsextum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quadragesimumseptimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quadragesimumoctauum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quadragesimumnonum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quinquagesimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quinquagesimumprimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quinquagesimumsecundum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quinquagesimumtertium dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quinquagesimumquartum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quinquagesimumquintum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quinquagesimumsextum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quinquagesimumseptimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quinquagesimumoctauum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad quinquagesimumnonum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad sexagesimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad sexagesimumprimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad sexagesimumsecundum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad sexagesimumtertium dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad sexagesimumquartum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad sexagesimumquintum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad sexagesimumsextum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad sexagesimumseptimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad sexagesimumoctauum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad sexagesimumnonum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad septuagesimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad septuagesimumprimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad septuagesimumsecundum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad septuagesimumtertium dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad septuagesimumquartum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad septuagesimumquintum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad septuagesimumsextum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad septuagesimumseptimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad septuagesimumoctauum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad septuagesimumnonum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad octogesimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad octogesimumprimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad octogesimumsecundum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad octogesimumtertium dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad octogesimumquartum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad octogesimumquintum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad octogesimumsextum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad octogesimumseptimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad octogesimumoctauum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad octogesimumnonum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad nonagesimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad nonagesimumprimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad nonagesimumsecundum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad nonagesimumtertium dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad nonagesimumquartum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad nonagesimumquintum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad nonagesimumsextum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad nonagesimumseptimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad nonagesimumoctauum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad nonagesimumnonum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus. ☞ Ad centesimum dicendum q̄ ala nō mouet sicut mouens per se. sed per accidens. inquantum scilicet mouet corpus.

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

Adquartum

Adquintum

Adsextum

b argens vnitas vt forma per hanc esse alicui dicitur vnum
c-c q̃libet ens vnitate per hanc participat vt vnitatem.
¶ Dicunt autem vnitatem corpori naturali mediante alio
corpore. Articulus. vii.

177 **Ad septimus** dicendum q̃ corpus aliud mediante aliquo
alio corpore. Dic. n. Aug. i. de gen. ad lit. q̃ alia q̃ haec. Lapis
e aere. q̃ haec illa. q̃ aliquid corpus alterabile. Sed
ut hic ostendit. ergo alia vnit corpori vnitate mediante aliquo
alio corpore. ¶ Ad oppositum dicit vnio aliquis vnitas-
rum. videt. ei medii hic ens. q̃ per hoc. q̃ alia q̃ haec. Lapis
corpus e aere. ¶ Co. Sed si vnitas habitus nō vnunt nisi
p medium. q̃ alia mediantia debent accipere q̃ vnit incorporea
q̃ sit incorporalis. ergo videt q̃ vnit et mediate aliquo
q̃ sit incorporalis. ergo videt q̃ vnit et mediate aliquo
q̃ sit corpus licet corporalibus. hoc videt ei dicitur celestis
q̃ dicit corpus licet corporalibus. ¶ Co. Sed si ab q̃bus vel
q̃ possint removeri. q̃ et q̃dā. q̃ dicit habitus medii est vnione
corpus e aere. ¶ Co. Sed si vnitas habitus nō vnunt nisi
p medium. q̃ alia mediantia debent accipere q̃ vnit incorporea

Ad tertiuz

Ad quartum

Ad quintum

Ad septimuz

Ad octauum

¶ De potentijs intellectiuis. Questio. lxxix.

Deinde querit de potentijs intellectiuis. ¶ Circa qđ q̃runt̃r. xv. 9° vtrum intellectiua sit potentia sic vel non essentia. 2° si sit potentia. vtrum sit potentia passiua. 3° si sit potentia passiua. vtr̃ sit potentia aliq̃d intellectū agens. 4° vtr̃ sit aliq̃d ale. 5° vtr̃ intellectus agens sit vnus omnes. 6° vtr̃ memoria sit intellectus. 7° vtr̃ sit aliq̃d ponit̃ ab intellectu. 8° vtr̃ sit aliq̃ potentia ab intellectu. 9° vtr̃ sit ingenita vel aliq̃ potentia ab intellectu. 10° vtr̃ intellectus sit in actu vel potentia. 11° vtr̃ intellectus sit aliq̃ potentia passiua. 12° vtr̃ intellectus speculatiuus & practicus sint diuerse potentie. 13° vtr̃ synderesis sit aliq̃ potentia intellectiua pcia. 14. vtr̃ scientia sit aliq̃ potentia intellectiua pcia. 15. vtr̃ sapientia sit aliq̃ potentia intellectiua pcia.

¶ Circa primum sciendum est q̃ intellectus nō est potentia passiua. Primo sic. Quia vt dicit Aristo. 3° de anima. Intellectus in actu est quodammodo omnia. Sed nihil est in potentia ad illud quod est actu. Ergo intellectus nō est in potentia passiua. 2° Quia omne quod recipit aliquid recipit illud per aliquam formam. Sed intellectus recipit omnia. Ergo habet formam. Sed forma non est potentia passiua. Ergo intellectus non est potentia passiua. 3° Quia omne quod recipit aliquid per modum passionis & mutationis est corruptibile. Sed intellectus non est corruptibilis. Ergo non recipit per modum passionis & mutationis. Ergo non est potentia passiua. Sed contra. Omne quod patitur a suo simili patitur. Sed intellectus patitur a suo simili. Ergo intellectus est potentia passiua. ¶ Respondeo dicendum q̃ intellectus est potentia passiua. Ad cuius euidentiam sciendum est q̃ cum in rebus inferioribus inueniatur duplex agens. scilicet agens vniuocum & agens equiuocum. Agens vniuocum est quod agit sibi simile. Agens equiuocum est quod agit sibi dissimile. Et quia agens vniuocum est perfectius agente equiuoco. ideo in rebus inferioribus inuenitur duplex actio. Vna agentis equiuoci. & alia agentis vniuoci. Actio agentis equiuoci est per quam agens imprimit formam in passum secundum modum formę quę est in agente. Actio vero agentis vniuoci est per quam agens imprimit formam in passum secundum modum quo illa forma est in passo. Et ideo actio agentis equiuoci est per quam forma recipitur in passo secundum esse materiale. Actio vero agentis vniuoci est per quam forma recipitur in passo secundum esse spirituale. Et quia intellectus est potentia immaterialis. ideo recipit formas secundum esse spirituale. Et quia omne quod recipit aliquid recipit illud per aliquam formam. Sed forma non est potentia passiua. Ergo habet formam. Sed forma non est potentia passiua. Ergo intellectus non est potentia passiua. ¶ Ad primum ergo dicendum q̃ intellectus dicitur esse omnia quia potest omnia intelligere. Ad secundum dicendum q̃ forma intelligibilis non est forma materialis. Ad tertium dicendum q̃ intellectus non est corruptibilis. Ad quartum dicendum q̃ intellectus est potentia passiua. Ad quintum dicendum q̃ intellectus est potentia passiua. Ad sextum dicendum q̃ intellectus est potentia passiua. Ad septimum dicendum q̃ intellectus est potentia passiua. Ad octauum dicendum q̃ intellectus est potentia passiua. Ad nonum dicendum q̃ intellectus est potentia passiua. Ad decimum dicendum q̃ intellectus est potentia passiua. Ad undecimum dicendum q̃ intellectus est potentia passiua. Ad duodecimum dicendum q̃ intellectus est potentia passiua. Ad tertiumdecimum dicendum q̃ intellectus est potentia passiua. Ad quartumdecimum dicendum q̃ intellectus est potentia passiua. Ad quintumdecimum dicendum q̃ intellectus est potentia passiua.

[illegible]

Ad octauus [illegible]

[illegible]

Ad nonu [illegible]

[illegible]

Ad decimus [illegible]

[illegible]

Ad vndecimu [illegible]

[illegible]

Ad duodecimus [illegible]

[illegible]

Utrū gaudiū de bono possit. Articul. vii.

Ad tertiūdecimū sic ꝓcedit. Videt ꝙ gaudiū de bono possit. Gaudiū n. ē passio. Sed ꝓpter passiones ē meritū vel demeritū. ergo ꝓpter gaudiū de bono ē meritū vel demeritū. Ad tertiūdecimū dicendū ꝙ gaudiū de bono ē meritū vel demeritū. Ad primū ergo dicendū ꝙ gaudiū de bono ē meritū vel demeritū. Ad secundū dicendū ꝙ gaudiū de bono ē meritū vel demeritū. Ad tertiūdecimū dicendū ꝙ gaudiū de bono ē meritū vel demeritū.

Utrū gaudiū de malo possit. Articul. viii.

Ad primum sic ꝓcedit. Videt ꝙ gaudiū de malo possit. Gaudiū n. ē passio. Sed ꝓpter passiones ē meritū vel demeritū. ergo ꝓpter gaudiū de malo ē meritū vel demeritū. Ad primū dicendū ꝙ gaudiū de malo ē meritū vel demeritū. Ad secundū dicendū ꝙ gaudiū de malo ē meritū vel demeritū. Ad tertiūdecimū dicendū ꝙ gaudiū de malo ē meritū vel demeritū.

Utrū gaudiū de malo possit. Articul. viii.

Ad primum sic ꝓcedit. Videt ꝙ gaudiū de malo possit. Gaudiū n. ē passio. Sed ꝓpter passiones ē meritū vel demeritū. ergo ꝓpter gaudiū de malo ē meritū vel demeritū. Ad primū dicendū ꝙ gaudiū de malo ē meritū vel demeritū. Ad secundū dicendū ꝙ gaudiū de malo ē meritū vel demeritū. Ad tertiūdecimū dicendū ꝙ gaudiū de malo ē meritū vel demeritū.

[illegible]

Ad secundum [illegible]

Ad primum [illegible]

Ad tertiū [illegible]

[illegible]

Ad quartum [illegible]

Ad quintum [illegible]

Ende questio lib. ar. et cō. ad hoc dicend' finem. p° vid' si lib. ar. vere sit de' vel aīa' vel habitus. 3° si sit potentia vna vel plures. 4° si est appetitiua virtus si cadit potentia cum volūtate vel alia.

Articulus. i.

Vtrū homo sit liber arbr.

Ad primū sic pceditur. Vid' q̄ hō nō sit lib. arb. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ ois voluntas bona est. Sed multi sunt mali qui habent bonā voluntatē. ergo multi sunt liberi arbitrio. Ad hoc dicendū q̄ lib. ar. est potentia rōnis et voluntatis. Dicit' enim lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed ad hoc q̄ aliq̄s actus sit meritorius requirit' q̄ sit liber. Et ideo illi qui habent bonā voluntatē nō habent liberū arbitriū ad hoc q̄ faciant actus meritorios. Vel dicendū q̄ liberū arbitriū dicit' ad duo. Vel ad libertatē a coactione. Et sic omnes habent liberū arbitriū qui habent voluntatē. Vel ad libertatē a peccato. Et sic nō habent liberū arbitriū nisi illi qui habent gratiā. Ad 2m dicendū q̄ nō est idē bonū et vtile. Quia bonū dicit' aliq̄d absolute. vtile aūt dicit' aliq̄d in ordine ad aliud. Vnde multa sunt vtilia quibus nō inest bonitas. Et ideo multi habent bonā voluntatē qui nō habent bonā voluntatē absolute. Ad 3m dicendū q̄ ad hoc q̄ aliq̄s actus sit meritorius requirit' q̄ sit a libero arbitrio mouente se ad finē. Et ideo illi qui habent bonā voluntatē nō habent liberū arbitriū ad hoc q̄ faciant actus meritorios. Ad 4m dicendū q̄ illi qui habent bonā voluntatē habent liberū arbitriū ad hoc q̄ faciant actus meritorios. Et ideo illi qui habent bonā voluntatē nō habent liberū arbitriū ad hoc q̄ faciant actus meritorios. Ad 5m dicendū q̄ illi qui habent bonā voluntatē habent liberū arbitriū ad hoc q̄ faciant actus meritorios. Et ideo illi qui habent bonā voluntatē nō habent liberū arbitriū ad hoc q̄ faciant actus meritorios.

Articulus. ii.

Ad secundū sic pceditur. Vid' q̄ lib. ar. non sit potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad hoc dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad 2m dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad 3m dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad 4m dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad 5m dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia.

Articulus. iii.

Ad tertiū sic pceditur. Vid' q̄ lib. ar. sit potentia cognitiua. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad hoc dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad 2m dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad 3m dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad 4m dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad 5m dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia.

Articulus. iv.

Ad quartum sic pceditur. Vid' q̄ lib. ar. sit alia potentia a voluntate. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad hoc dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad 2m dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad 3m dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad 4m dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia. Ad 5m dicendū q̄ lib. ar. est potentia. Dicit' enim aug' lib. ar. q̄ liberū arbitriū est facultas voluntatis et rōnis qua bonū eligit adiuto gratia. Sed facultas non est potentia. ergo lib. ar. non est potentia.

Vnsequenter ostendum est de actib' et habitib' ad ea ad pertinentibus. Et primo de actib' et habitib' intellectus et appetitus. Alio modo ad ostendendum de actib' et habitib' voluntatis et appetitus sensitiui. Circa primum ostendendum est de actib' et habitib' intellectus et appetitus

Ad quartū

sic ponit. Dicit q̄ ipse intellectus agens est aliquid in anima ab aliqb⁹ separatum. scilicet. n. q̄d per similitudinem fit intellectus in potentia. ad modum quo dicit in 3° de anima. Et ideo dicit q̄ ipse intellectus agens est separatus. Secundus. ibi. Ad quartū dicendum q̄ sicut de nomine additionis habetur. non est verum q̄ omne quod dicitur de nomine additionis. sit verum de participio eiusdem. Et ideo licet hoc nomen intellectus agens. sit additionis. non tamen oportet q̄ hoc participium agens. sit additionis. Et ideo dicit q̄ ipse intellectus agens est separatus. Tertius. ibi. Et hoc quidem videtur. ostendit q̄ ipse intellectus agens est separatus. per hoc q̄ est immixtus. Et dicit q̄ hoc videtur. quia videtur q̄ ipse intellectus agens. sit immixtus. per hoc q̄ est actus. Et dicit q̄ hoc videtur. quia videtur q̄ ipse intellectus agens. sit immixtus. per hoc q̄ est actus. Et dicit q̄ hoc videtur. quia videtur q̄ ipse intellectus agens. sit immixtus. per hoc q̄ est actus.

Ad quintū

sic ponit. Dicit q̄ ipse intellectus agens est aliquid in anima ab aliqb⁹ separatum. scilicet. n. q̄d per similitudinem fit intellectus in potentia. ad modum quo dicit in 3° de anima. Et ideo dicit q̄ ipse intellectus agens est separatus. Secundus. ibi. Ad quartū dicendum q̄ sicut de nomine additionis habetur. non est verum q̄ omne quod dicitur de nomine additionis. sit verum de participio eiusdem. Et ideo licet hoc nomen intellectus agens. sit additionis. non tamen oportet q̄ hoc participium agens. sit additionis. Et ideo dicit q̄ ipse intellectus agens est separatus. Tertius. ibi. Et hoc quidem videtur. ostendit q̄ ipse intellectus agens est separatus. per hoc q̄ est immixtus. Et dicit q̄ hoc videtur. quia videtur q̄ ipse intellectus agens. sit immixtus. per hoc q̄ est actus. Et dicit q̄ hoc videtur. quia videtur q̄ ipse intellectus agens. sit immixtus. per hoc q̄ est actus.

Ad sextum dicendum q̃ ad hoc q̃ aliq̃ cognoscat̃ aliq̃ sufficit q̃ sit ei p̃sens p̃ suam essentiam. Et hoc p̃ hoc q̃ obiectum est in cognoscente secundum suam similitudinem. Et ideo dicendum q̃ ad hoc q̃ aliq̃ sit p̃sens alicui p̃ suam essentiam sufficit q̃ sit p̃sens ei p̃ suam similitudinem. Et hoc modo dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes sensui. Et similiter dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes imaginationi. Et hoc modo dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes intellectui. Et ideo dicendum q̃ ad hoc q̃ aliq̃ sit p̃sens alicui p̃ suam essentiam sufficit q̃ sit p̃sens ei p̃ suam similitudinem. Et hoc modo dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes sensui. Et similiter dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes imaginationi. Et hoc modo dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes intellectui.

Ad septimum dicendum q̃ ad hoc q̃ aliq̃ sit p̃sens alicui p̃ suam essentiam sufficit q̃ sit p̃sens ei p̃ suam similitudinem. Et hoc modo dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes sensui. Et similiter dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes imaginationi. Et hoc modo dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes intellectui. Et ideo dicendum q̃ ad hoc q̃ aliq̃ sit p̃sens alicui p̃ suam essentiam sufficit q̃ sit p̃sens ei p̃ suam similitudinem. Et hoc modo dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes sensui. Et similiter dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes imaginationi. Et hoc modo dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes intellectui.

Ad octavum dicendum q̃ ad hoc q̃ aliq̃ sit p̃sens alicui p̃ suam essentiam sufficit q̃ sit p̃sens ei p̃ suam similitudinem. Et hoc modo dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes sensui. Et similiter dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes imaginationi. Et hoc modo dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes intellectui. Et ideo dicendum q̃ ad hoc q̃ aliq̃ sit p̃sens alicui p̃ suam essentiam sufficit q̃ sit p̃sens ei p̃ suam similitudinem. Et hoc modo dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes sensui. Et similiter dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes imaginationi. Et hoc modo dicimus q̃ res existentes in loco vel tempore sunt p̃sentes intellectui.

Ad primum dicendum quod intellectus agens non est aliquid rei existentis extra animam, sed est aliquid animae, inquantum est quoddam lumen participatum ab anima, sicut et intellectus possibilis. Et ideo non sequitur quod species intelligibiles abstractae a phantasmatibus sint species rerum existentium extra animam, sed quod sint species quarundam rerum quae sunt in anima, scilicet ipsorum phantasmatum.

Ad secundum dicendum quod intellectus agens non facit species intelligibiles actu intelligendo, sed hoc habet ex hoc quod est separatus, sicut dictum est. Unde non sequitur quod species intelligibiles actu intelligendo abstractae sint substantiae separatae, sed quod sint immunes a conditionibus materialibus, quae sunt principium individuationis.

Ad tertium dicendum quod, sicut dictum est, species intelligibiles non sunt species rerum existentium extra animam, sed sunt species quarundam rerum quae sunt in anima, scilicet ipsorum phantasmatum. Et ideo non sequitur quod res extra animam existentes sint immediate intellectae, sed quod mediantibus speciebus intelligibilibus intellectus noster per conversionem ad phantasmata intelligat ea quorum sunt species intelligibiles huiusmodi.

Ad secundum dicendum quod ipsum intelligere intellectus agentis non est aliquid rei existentis extra animam, sed est aliquid animae, inquantum est quoddam lumen participatum ab anima, sicut et intellectus possibilis. Et ideo non sequitur quod species intelligibiles abstractae a phantasmatibus sint substantiae separatae, sed quod sint immunes a conditionibus materialibus, quae sunt principium individuationis.

Ad tertium dicendum quod, sicut dictum est, species intelligibiles non sunt species rerum existentium extra animam, sed sunt species quarundam rerum quae sunt in anima, scilicet ipsorum phantasmatum. Et ideo non sequitur quod res extra animam existentes sint immediate intellectae, sed quod mediantibus speciebus intelligibilibus intellectus noster per conversionem ad phantasmata intelligat ea quorum sunt species intelligibiles huiusmodi.

Ad quartus

Ad quintum

Ad septimum

Ad octauum

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

Ad quartum [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad secundum

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

* tiplum. Si ergo deus sit per hoc q̄ q̄ alia cognoscit
440 his cognitis nequeat poterit q̄ntū cognoscit eius rei ipsa
441 p̄ntia. Deū sit alīq̄ alia cognoscit extra intelligit sit
* intelligit sit extra intelligit per ipsum. Et ergo deus sit
* intelligit sit extra intelligit per ipsum. vel ergo deus sit
442 sit alia a se per aliud sit intelligit ipsum. vel ergo deus sit
443 sit aliud a se per se sit intelligit ipsa. vt ipsum per se
ipsum intelligit. Sit ergo sic sit alia separate q̄ intelligat sit
et ipsa sit. Si ergo sit per aliud q̄ sit alia. Sic. n. intelligit
get aliq̄d. Ens q̄ sit intelligit. Si sit aliq̄d in aliquo per mo
dū sit in ipso. Sed sit alia. Sit separate. Ergo modū habe
re sibi sit. Cōstat. n. sit separate. Ergo modū habe
re sibi sit. Cōstat. n. sit separate. Ergo modū habe
re sibi sit. Cōstat. n.

sint non bonus de necessa ens sufficiens ipendibile ens
ens sunt ipsum" pia q fca vnitas nō q impio corpo-
ream. vlq alio ens ipsum ad eos accedit vlq angelos
ra. necessario vel ir qui dei creaturis. aug. in eodē vb.
ner. C Ad 1m dicendū hoc q incorp vnitas' apparent
Quemadmodū vel ipsum p ipsū dei dilectionē vt ait mag-
nes rob' vnitas nascitur. vel ut dicunt naturalis corpo-
alibi vel unde apparebit sibi q quidā angelus bonus
vel malus qui ignobilis' nominandi sit vna specialis alqa
vnitas' apparitio sibi vt aug. ne in q. pdicto. vñ r de
Quemadmodū pōt q quē apparuit p creationē dominum
fm hoc q ibi scri. 40. Quemadmodū q nocā licet regi mag
vnitas' hoc vel illa apparuisse sibi p quosdā angelos bonos
dicta sua autoritas nō recipiat q hoc q est chaldeos lin
pinares apud betheron nō debuit. C Ad 2m dicendū quod
na beatitudo non consistat ex locali distantia sed propter
casum pudactum.

C De pma bona pdamde q̄stiō ad alia. Dō. vi.

Einde

cōsiderādū ē de pma bona
pdamde. C Et circa hoc
cōsiderāda sūt. 4. 1° de pdamde ipōr
bona. 2° de hac pdamdōe. 3° de tam
e pdamde bona pena pdicta. 4° de loco
eiusdē. C Circa pmū aūt cōsiderāda
sunt. 5. 1° de pdamde bona quātū ad
alam. 2° quātū ad corp' viri. 3° quātū ad pdamdonem
mulieris. C Circa pmū q̄rit̄ q̄uor. 1° vtrū ala bona sit
aliq̄d factū vel de subia ipōna nō. 2° suppono q̄ sit fa-
cta vtrum sit creata. 3° vtrum sit facta mediantibus angē
lis. 4° vtrum sit facta ante corpus.

C Utrū anima sit facta. Articulus. 1.

471 **Ad primū** sic pceditū. Uī q ala sit facta sed
sic de subia dei. p. n. q. 1. 1. 1

mutā in actiū q̄ facit tm̄ in corpꝰ creatū. Nō ēt ꝑ ꝯ
nes q̄ aliq̄d virtutis corporis p̄sunt ꝑ q̄ corp⁹ imutā p
mutāt. Nō ēt ꝑ ꝯ
ꝑsua ꝓmotio tm̄ in corpꝰ ad ꝑsuā ꝓmotio
ēt ꝑ ꝯ

dicit q̄ cum scriptura dicat hominē factū ad imaginē dei nō
k dicit ꝓpter hoc quia nō sit ad imaginē dei ꝓpter hoc
quia ē in pectore rationali nam sic etiā bēs bestia ēt ad imaginē
dei ꝓpter hoc q̄ ē in pectore rationali. C Ad 2m dicendū q̄ ad
imaginē dei duo requiruntur. Primo q̄dē ut sit in mente. Secundo
ut habeat formā ad similitudinē dei. Et ideo quia in bestijs nō
est nisi primū nō dicuntur ad imaginē dei. C Tertio
quærit de homine secundū corpus. Et primo de ipsa
forma corporis. Secundo de membris ipsius. Circa primū
quæruntur octo. Primo vtrum homo sit factus ad imaginē dei
secundū formā corporis. Secundo vtrum imago dei sit in homine
secundū corpus solum. Tertio vtrum imago dei sit in homine
secundū animā solā. Quarto vtrum imago dei sit in homine
secundū animā et corpus. Quinto vtrum imago dei sit in homine
secundū tria quæ sunt in anima. Sexto vtrum imago dei sit in
homine secundū actum et obiectum. Septimo vtrum imago dei
sit in homine secundū habitum. Octauo vtrum imago dei sit in
homine secundū tria quæ sunt obiecta memoriæ intellectus et
voluntatis. Ad primū sic proceditur. Videtur q̄ homo
non sit factus ad imaginē dei secundū formā corporis.
C Ad 1m dicit q̄ ro illa procedebat ꝺ imago ꝺi
est in bestijs rōnalis gratie. Sed hoc nō videtur sufficere. Quia
secundum hoc nō esset homo ad imaginē dei nisi habitualiter
vel actualiter gratificatus. Quod patet esse falsum. Quia
secundum hoc nec Adam in statu innocentiæ nec angeli in patria
essent ad imaginē dei. Quod est contra Aug. 12. de trin. et
contra Damascenum. Et ideo dicendum est q̄ homo sit factus
ad imaginē dei secundū formā corporis. Quod sic ostenditur.
Imago enim dicit quandam assimilationem ad principium. Illud
enim dicitur esse imago alterius quod ab eo principium habet
et assimilatur ei secundum speciem vel secundum aliquam formam.
Vnde Aug. 6. de trin. dicit. Imago est vbi ex aliquo
aliquid tale exprimitur vnde illud sit. Vnde et ad
imaginē dei sic primitus homo factus est vt ex ipso
quodammodo formam acciperet ꝺm quam ꝺo assimilaretur
et ad imaginē dei ꝺm rationem ꝺmine nāe nō excludit homo
secundum corpus. Quia ipsa forma corporis humani
videtur esse ꝺ ꝺo assimilata. Vnde et ad
imaginē dei ꝺm rationem ꝺmine nāe nō excludit homo secundū
corpus. Quia ipsa forma corporis humani videtur esse ꝺ ꝺo assimilata.
Vnde et ad

Ad nonū sic p̄cedit. Uid̄ q̄ firmando ab imagi
ne nō nomen cōtingat. arg̃. n. nō
alienabiliter debeant a ꝑsōis firmando cōparat ad imagi
nē vt ḡnr ad ꝑsōm. vt i ōlōne de cōmun̄ firmando
sed nō alienabiliter vt p̄z ex dictis. ergo firmando nō
do ab imagine cōtingat. ℭ S. Ad imagines assistit nō
solū q̄ repraesentent sed etiam q̄ntū ad rep̄sentandū
tenue aliquid q̄d repraesentari ꝑsonē ꝑtineat. sed firmā
dacitatis cum ꝑsōne nō ꝑtinet ad q̄ firmando ab imagine
q̄d sic. ℭ P. Imago
dr̄a bole ē ymago. Lauare q̄ sic ē glose : vt supra dic
tū ē. Sed inclusa ē author ad p̄ma gradū. ergo firmando ab imagine
ad ꝑsōnā cōtingat. Fm̄ hūmodi ē rationabile : q̄ ꝑsōne
similitudo ad ꝑsōnā inclusa ē author. ℭ S. Contra vide
tur ex ad litteram ꝑtinere. arcus ad vestimēta ꝑtinet
vnde ꝓpr̄ arcuare vt ꝑz̄ ibidē. sed firmare ad vestimēta ꝑtinet
ergo firmare ad imagine ꝑtinet. ergo cōsequitur vt ab imagine firmando
ad ꝑsōnā cōtingat. ℭ P. Sicut
dr̄ ibidē. sicut in lib. 83. q. 18. dicit q̄ frustra intelligit duo
nota nisi ad intellect̄ vnitatis duo sit. sic nec ē vtile
nouū fabricare ꝓnomē. ℭ Ad̄ dr̄m q̄ firmando q̄nt
ad vestimēta. vel a. q. q̄ntū ad ꝑdam̄ ad ꝑsōnā. ut ꝑz̄ ex dictis. Ad
mota. vel adhuc dr̄ q̄ nō ꝑtinet firmare ad ꝑsōnā
ta ꝓpr̄ q̄ntū ad hoc q̄ ꝑsōnā ad aliquā ꝑsōnā ordinat. sed
bolaris impedit aliqui dolores ꝑtinere ꝑsōne vel bonū ꝑ q̄
firmando ab imagine ꝑtinet ad ꝑsōnā. ℭ Ad̄ dr̄m q̄ firmare
ad vestimēta ꝑtinet ꝓpr̄ q̄ntū ad ꝑsōnā ad q̄ vestimēta ordinant
ꝓpr̄ q̄ntū ad ꝑsōnā ad q̄ ordinat̄ ad ꝑsōnā ad vestimēta
ꝑtinet ꝓpr̄ q̄ntū ad ꝑsōnā ad q̄ ordinat̄ ad ꝑsōnā ad vestimēta
ꝑtinet ꝓpr̄ q̄ntū ad ꝑsōnā ad q̄ ordinat̄ ad ꝑsōnā ad vestimēta
ꝑtinet ꝓpr̄ q̄ntū ad ꝑsōnā ad q̄ ordinat̄ ad ꝑsōnā ad vestimēta

Questio xciii.

Einde obiectū ē de fine vt
cōdistinc̄ ꝑmo bolo. q. ꝑ
q̄ntū ad finē. 1° q̄ntū ad cōp̄. ℭ Circa
q̄ꝰ obiectū fuit duo. ꝑ de obiecto
bolo q̄ntū ad ꝑfectū. 2° de obiecto bo
nūm q̄ntū ad voluntat̄. ℭ Circa ꝑmū
q̄ꝰ tres ꝑnes. ꝑmo vtr̄ ꝑsōn̄ videat eoꝝ
per essentiā. 2° vtr̄ videre ꝑtineat ꝓpr̄ solā humanā ꝑsonā
tā Angelos. 3° vtrum habeant eam̄ simul. 4° vtr̄
ꝑtineat creat̄ vel creatꝝ.

ℭ Circa ꝑmū bd̄ q̄ essentia dei videat. Arti. ꝑmū.

Ad primum sic ꝑcedit. Uid̄ q̄ ꝑsona bd̄
q̄ essentia dei videat. Beatitudo 470
.a. bois in vide cōsistit essentie ꝑfectiō ꝑ bō in paradiso
ꝑsonā beatā q̄ eius essentiā habeat vīdē vt Dama. dicit
.2. Mo. c. 3. q. 4. de cel. d. bois dicit̄ ascēdere sine
ꝑsōne nō habente ergo ꝑsōne nō habente

ra voluntē vnit. ℭ Ad. 2m. q. 1. dicit q̄ ad id q̄ in hoc
ne adhereat ei sic deficiendo dicit q̄d ex se. hoc ē malū. sed
ne conuertitur ex nō cōmutatiōe q̄ accidit
pena subtrahit adhesiuū creaturē. dicit ex.
mala sūt cognitio bonoꝝ et fruitio. ℭ Ad
474 ro dicit q̄d q̄ dicit. Approbatur vera q̄ falsa ē
falsū. ℭ Ad 3m dicit. Approbare vera q̄ falsa ē
q̄d nō sūt bona ē. pena malū. ℭ Ad
ro dicit q̄d ex
cerūt q̄ ex nō ē. deficiendo hoc pōtuit dicī. ℭ Quidā ex
tiuntur ipsi ē aliqd adhereri falso: dicit vero nō adhereri
ordinatiōe. ℭ Ad 2m. ℭ ex hoc ordinatiōe dicit q̄d exigeret
falsū adhibet nisi ex ordinatiōe dicit q̄d exigeret
potest. q̄d ad ea q̄ dicit falsū adhibet. Sapi potest dici q̄ ne
cessitate exigit q̄ existimet falsū. q̄ adhibet. Sapi potest dici q̄ ne
cessitate exigit q̄ existimet falsū. q̄ adhibet. Sapi potest dici q̄ ne
bonū. ℭ ex quo tenere adhesiuū ad falsū. nō est cō
pabile dicit q̄ dicit. Augustinus q̄ sūt falsa. q̄
vt dicit. 14. de ciu. in falsa erat beatus triplici
peccā. q̄ multe mihi ei multi potuit manifestū esse
q̄ sint vera ei bona intrinseca ex falsa. ei multi ei
ro dicit. in 4. etiā. vel nō potuit esse q̄ innocentia manēte in
tētione boni alicui falsū acquirere quasi vero Aug. in
bona corpis sint bona q̄ anīe q̄dē alicui. q̄ pa
ra dicitur nō ei aliqd mali inesse potuerat in malicia
potuit ei carnis nouitas. mala. nulla ei potuit esse ei cō
mutatio falsitatis in ea q̄ ea remanente sint q̄ apparent
ei sic mala. vel nō potuit esse q̄ innocentia manēte in
falsitate sic manente deo falsitas tādem in bonū. vel. ratio fa
pientissima subderent. nec inpertica p̄ inferens inepte dicit
475 tur. manifestū ē. ait ei similiter. q̄ inferens ratio. ppter
ea q̄ sūt. ei ipsa ratio. ei ipsa ratio. ei ipsa ratio. ei ipsa ratio.
ea q̄ sūt. ei ipsa ratio. ei ipsa ratio. ei ipsa ratio. ei ipsa ratio.
ro dicit. Aug. 14. de ciu. manifestū est ait q̄ illa libertas
corpis ad alam. q̄ inferior virtā ad rōnem non erat natu
ralis ordo post peccatū manifestū erat. etiam in bonis
bus bona nulla post peccatū permanserint: vt Dō. nat
. 4. de ciu. de ciu. vide manifestū ē. q̄ ei ipsa ratio. ei ipsa
quā dē subdebat nō erat falsū sīm nātrā. sīm signa
tur de bonū. q̄ē. nō. n. pōt ei q̄ effect" sic potior q̄ ei ei
Aug. dicit. 15. de ciu. q̄ potuit q̄ pecca facta ē ei ro
ei. ei ei ei

Ad primum dicendum quod sicut dictum est supra, p. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 1. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 2. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 3. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 4. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur.

Ad secundum dicendum quod sicut dictum est supra, p. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 1. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 2. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 3. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 4. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur.

Ad tertium dicendum quod sicut dictum est supra, p. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 1. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 2. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 3. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 4. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur.

Ad quartum dicendum quod sicut dictum est supra, p. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 1. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 2. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 3. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 4. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur.

Ad primum dicendum quod sicut dictum est supra, p. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 1. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 2. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 3. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur. 4. vtz bō in statu incolatus assumpti dicitur.

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

414 [illegible]

Ad quartum [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

voluntatis meritorie bene operari nō potuit bñ ne voluntatis. Voluit ergo bene operari. Ergo habuit actū gratie. Consequentia nō tenet. Quia actus meritorius bñ fit sine actu gratie. Dicit g° q° potuit nō habuisse bñficiū vtutis ad meritū. Quia potuit nō habere gratiā. Sed hoc nō videt bñ dictū. Quia sicut dictū est. Nullus potest bene operari nisi ad hoc moueatur a deo. Et ideo nullus potest bene operari nisi habeat gratiā. Et ideo videt dicendū q° nullus potuit habere actū meritorium sine gratia. Et hoc videt sonare verba augustini. Et ratio apparet. Quia nullus potest bene operari nisi ordinet actū suū in finē meritorium. Finis autē meritorius est vita eterna. Et ad hoc nullus potest ordinare actū suū nisi habeat habitū gratie. Et ideo nullus potest bene operari sine gratia. Et ad 1° dicendū q° ille actus fuit bonus. Et tamen nō fuit meritorius. Et ideo nō oportet q° habuerit gratiā. Et ad 2° dicendū q° ille actus fuit bonus. Et tamen nō fuit meritorius. Et ideo nō oportet q° habuerit gratiā. Et ad 3° dicendū q° ille actus fuit bonus. Et tamen nō fuit meritorius. Et ideo nō oportet q° habuerit gratiā.

Utrum bonum sine gratia possit esse. Dist. C.

Linde ubi supra.

Circa hoc duo quero. Primo vtrum bonum sine gratia esse possit. Secundo vtrum naturaliter sit gratia contrarium.

Utrum bonum sine gratia esse possit. Art. I.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod bonum sine gratia esse possit. Quia sicut dicit Augustinus in libro de gratia et libero arbitrio, bonum est quod facit voluntatem bonam. Sed voluntas bona potest esse sine gratia. Ergo bonum potest esse sine gratia. Et ad 1° dicendum quod bonum quod facit voluntatem bonam est bonum quod facit voluntatem bonam secundum quid. Sed non simpliciter. Et ideo non sequitur quod bonum sine gratia esse possit.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod bonum sine gratia esse possit. Quia sicut dicit Augustinus in libro de gratia et libero arbitrio, bonum est quod facit voluntatem bonam. Sed voluntas bona potest esse sine gratia. Ergo bonum potest esse sine gratia. Et ad 1° dicendum quod bonum quod facit voluntatem bonam est bonum quod facit voluntatem bonam secundum quid. Sed non simpliciter. Et ideo non sequitur quod bonum sine gratia esse possit.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod bonum sine gratia esse possit. Quia sicut dicit Augustinus in libro de gratia et libero arbitrio, bonum est quod facit voluntatem bonam. Sed voluntas bona potest esse sine gratia. Ergo bonum potest esse sine gratia. Et ad 1° dicendum quod bonum quod facit voluntatem bonam est bonum quod facit voluntatem bonam secundum quid. Sed non simpliciter. Et ideo non sequitur quod bonum sine gratia esse possit.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod bonum sine gratia esse possit. Quia sicut dicit Augustinus in libro de gratia et libero arbitrio, bonum est quod facit voluntatem bonam. Sed voluntas bona potest esse sine gratia. Ergo bonum potest esse sine gratia. Et ad 1° dicendum quod bonum quod facit voluntatem bonam est bonum quod facit voluntatem bonam secundum quid. Sed non simpliciter. Et ideo non sequitur quod bonum sine gratia esse possit.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod bonum sine gratia esse possit. Quia sicut dicit Augustinus in libro de gratia et libero arbitrio, bonum est quod facit voluntatem bonam. Sed voluntas bona potest esse sine gratia. Ergo bonum potest esse sine gratia. Et ad 1° dicendum quod bonum quod facit voluntatem bonam est bonum quod facit voluntatem bonam secundum quid. Sed non simpliciter. Et ideo non sequitur quod bonum sine gratia esse possit.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod bonum sine gratia esse possit. Quia sicut dicit Augustinus in libro de gratia et libero arbitrio, bonum est quod facit voluntatem bonam. Sed voluntas bona potest esse sine gratia. Ergo bonum potest esse sine gratia. Et ad 1° dicendum quod bonum quod facit voluntatem bonam est bonum quod facit voluntatem bonam secundum quid. Sed non simpliciter. Et ideo non sequitur quod bonum sine gratia esse possit.

[illegible]

Ad secundum [illegible]

Ad tertium [illegible]

Ad quartum [illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad tertium [illegible]

Ad secundum [illegible]

Ad quartum [illegible]

Ad quintum sic pordet. Ut quod ois viole gubnatio subdat. ꝛc. n. ꝛc. ꝛ.

Dicit sib ꝓbm nec videtur ei cartas nec ꝛma bella nec ꝛbi ꝓsul nec ꝛbor ꝛmine nec artifici gr̃ati; ipe cu ſtanga ꝛ ois. ꝛ aliq̃ gubnatiõ aiaꝝ ſubdit ꝛ ſint calestes. ꝗ ꝛa ſ ſint sub ois nõ ſubdit ꝛmine gubnatiõ. ℭ D. Aplꝰ ad cor. 9. nescit q̃ nõ ſ nec cura ꝺ bob'; ſ; ꝛmine cura ecc ſ gubnat ab ipo: nõ ergo ala ſubdit ꝛmine gubnatiõ. ℭ D. Aut qđ ſcipm gubernare pt ꝛ vt alt ꝛmine gubnatõ indigere ſ; creatura ꝛnalis ſupla; gubnare pt ꝛ ſubesse ꝛmanꝫ ſui act'; ꝛ q̃ te agat ꝛ ad ſtãꝫ agat ab aliq̃ꝫ videt ecc ſ gubernãtor. ergo nõ ala ſunt ꝛmine gubernatõ ſubdita. ℭ Sꝫ ſ qđ dicit aug. ꝛ. de ciu. q̃ de ꝛbꝰ ſubdit cũ ꝛtrd nec ſbi bonũ ꝛ mal gñaliꝫ nec ꝛpm ꝛ corpolibꝰ aiaꝝ velocit nec arbor ſubdit fine fruct. nec ꝛmine bestie ſubdit nec arbor ſubdit fine fruct. ꝛmine ſtirpi. ergo nõ gubernatores ſubdunt. ℭ R'. ꝺcꝫ q̃ ſm caũ rõem dicꝫ ꝺ ꝺ gubernatõe ꝛ ꝛ ꝛ

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

Ad quartum [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad quartum [illegible]

[illegible]

Ad quintum [illegible]

[illegible]

Ad sextum [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad octauum [illegible]

[illegible]

Ad septimum [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad quartum

Ad tertium

Ad secundum

Ad primum

Ad tertium dicendum quod, sicut dictum est, Art. iii.
516 Ad tertium dicendum quod sicut dictum est supra de locutione angelorum, non est necessarium quod angelus loquens ad hominem ad omnes homines loquatur, sed ad illos quibus vult manifestare cogitatum suum. Et similiter est de angelo qui loquitur alteri angelo. Et ideo non oportet quod omnes angeli illuminentur de omnibus quibus illuminantur superiores angeli, sed illi tantum quibus illuminatio pertinet secundum ordinem divinae providentiae. Et ideo dicit Dionysius, quod Hierotheus, qui erat perfectissimus inter discipulos Dionysii, non erat illuminatus de omnibus de quibus Dionysius illuminabatur, sed de quibusdam tantum.

Ad secundum dicendum quod, sicut dictum est supra, Art. iii.
514 Ad secundum dicendum quod, sicut dictum est supra, cum de ratione potentiae intellectivae sit quod sit immaterialis, quanto aliquid est magis immaterialis, tanto est magis intellectivum. Et ideo, cum angelus sit immaterialis secundum suam naturam, sequitur quod sit intellectivus. Et ideo dicit Dionysius, quod angeli sunt mentes, quia scilicet sunt totaliter intellectivi. Non autem sequitur quod sint intelligibilia, quia hoc est per comparationem ad intellectum qui est in potentia, et ad materiam. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est vita corporalis, quia scilicet non habet materiam corporalem, sed est vita intellectualis. Et similiter dicit Dionysius, quod angeli sunt substantiae immobiles, quia scilicet non habent materiam quae sit in potentia ad formam, sed habent formam immaterialem, quae est actus purus. Et ideo dicit Damascenus, quod angeli sunt substantiae rationales et intellectuales, semper mobilem habentes arbitrii electionem, et incorporeae creaturae.

Ad quintum dicendum quod, sicut dictum est supra, Art. iii.
514 Ad quintum dicendum quod angelus dicitur esse ubi operatur, quia per hoc quod operatur ibi, manifestat se esse ibi. Et ideo, cum operatio angeli sit circa locum, non dicitur esse in loco per hoc quod intelligit aliquid de loco, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per affectionem amoris, sed per intentionem naturae. Et ideo, cum angelus naturaliter moveat localiter, non dicitur esse in loco per hoc quod movetur localiter, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per motum localem, sed per applicationem naturae. Et ideo dicit Damascenus, quod angelus est circumscriptive in loco, quia scilicet non potest esse operando in pluribus locis distantibus, sicut corpus quod est circumscriptum loco potest esse in pluribus locis distantibus. Et ideo dicit Dionysius, quod angelus habet ultimum in loco, quia scilicet non potest operari in pluribus locis distantibus. Et ideo dicit Damascenus, quod angelus est in loco definitive, quia scilicet non potest esse operando in pluribus locis distantibus. Et ideo dicit Dionysius, quod angelus habet ultimum in loco, quia scilicet non potest operari in pluribus locis distantibus.

Ad sextum dicendum quod, sicut dictum est supra, Art. iii.
514 Ad sextum dicendum quod angelus dicitur esse ubi operatur, quia per hoc quod operatur ibi, manifestat se esse ibi. Et ideo, cum operatio angeli sit circa locum, non dicitur esse in loco per hoc quod intelligit aliquid de loco, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per affectionem amoris, sed per intentionem naturae. Et ideo, cum angelus naturaliter moveat localiter, non dicitur esse in loco per hoc quod movetur localiter, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per motum localem, sed per applicationem naturae. Et ideo dicit Damascenus, quod angelus est circumscriptive in loco, quia scilicet non potest esse operando in pluribus locis distantibus, sicut corpus quod est circumscriptum loco potest esse in pluribus locis distantibus. Et ideo dicit Dionysius, quod angelus habet ultimum in loco, quia scilicet non potest operari in pluribus locis distantibus.

Ad septimum dicendum quod, sicut dictum est supra, Art. iii.
514 Ad septimum dicendum quod angelus dicitur esse ubi operatur, quia per hoc quod operatur ibi, manifestat se esse ibi. Et ideo, cum operatio angeli sit circa locum, non dicitur esse in loco per hoc quod intelligit aliquid de loco, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per affectionem amoris, sed per intentionem naturae. Et ideo, cum angelus naturaliter moveat localiter, non dicitur esse in loco per hoc quod movetur localiter, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per motum localem, sed per applicationem naturae. Et ideo dicit Damascenus, quod angelus est circumscriptive in loco, quia scilicet non potest esse operando in pluribus locis distantibus, sicut corpus quod est circumscriptum loco potest esse in pluribus locis distantibus. Et ideo dicit Dionysius, quod angelus habet ultimum in loco, quia scilicet non potest operari in pluribus locis distantibus.

Ad octavum dicendum quod, sicut dictum est supra, Art. iii.
514 Ad octavum dicendum quod angelus dicitur esse ubi operatur, quia per hoc quod operatur ibi, manifestat se esse ibi. Et ideo, cum operatio angeli sit circa locum, non dicitur esse in loco per hoc quod intelligit aliquid de loco, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per affectionem amoris, sed per intentionem naturae. Et ideo, cum angelus naturaliter moveat localiter, non dicitur esse in loco per hoc quod movetur localiter, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per motum localem, sed per applicationem naturae. Et ideo dicit Damascenus, quod angelus est circumscriptive in loco, quia scilicet non potest esse operando in pluribus locis distantibus, sicut corpus quod est circumscriptum loco potest esse in pluribus locis distantibus. Et ideo dicit Dionysius, quod angelus habet ultimum in loco, quia scilicet non potest operari in pluribus locis distantibus.

Ad nonum dicendum quod, sicut dictum est supra, Art. iii.
514 Ad nonum dicendum quod angelus dicitur esse ubi operatur, quia per hoc quod operatur ibi, manifestat se esse ibi. Et ideo, cum operatio angeli sit circa locum, non dicitur esse in loco per hoc quod intelligit aliquid de loco, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per affectionem amoris, sed per intentionem naturae. Et ideo, cum angelus naturaliter moveat localiter, non dicitur esse in loco per hoc quod movetur localiter, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per motum localem, sed per applicationem naturae. Et ideo dicit Damascenus, quod angelus est circumscriptive in loco, quia scilicet non potest esse operando in pluribus locis distantibus, sicut corpus quod est circumscriptum loco potest esse in pluribus locis distantibus. Et ideo dicit Dionysius, quod angelus habet ultimum in loco, quia scilicet non potest operari in pluribus locis distantibus.

Ad decimum dicendum quod, sicut dictum est supra, Art. iii.
514 Ad decimum dicendum quod angelus dicitur esse ubi operatur, quia per hoc quod operatur ibi, manifestat se esse ibi. Et ideo, cum operatio angeli sit circa locum, non dicitur esse in loco per hoc quod intelligit aliquid de loco, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per affectionem amoris, sed per intentionem naturae. Et ideo, cum angelus naturaliter moveat localiter, non dicitur esse in loco per hoc quod movetur localiter, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per motum localem, sed per applicationem naturae. Et ideo dicit Damascenus, quod angelus est circumscriptive in loco, quia scilicet non potest esse operando in pluribus locis distantibus, sicut corpus quod est circumscriptum loco potest esse in pluribus locis distantibus. Et ideo dicit Dionysius, quod angelus habet ultimum in loco, quia scilicet non potest operari in pluribus locis distantibus.

Ad undecimum dicendum quod, sicut dictum est supra, Art. iii.
514 Ad undecimum dicendum quod angelus dicitur esse ubi operatur, quia per hoc quod operatur ibi, manifestat se esse ibi. Et ideo, cum operatio angeli sit circa locum, non dicitur esse in loco per hoc quod intelligit aliquid de loco, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per affectionem amoris, sed per intentionem naturae. Et ideo, cum angelus naturaliter moveat localiter, non dicitur esse in loco per hoc quod movetur localiter, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per motum localem, sed per applicationem naturae. Et ideo dicit Damascenus, quod angelus est circumscriptive in loco, quia scilicet non potest esse operando in pluribus locis distantibus, sicut corpus quod est circumscriptum loco potest esse in pluribus locis distantibus. Et ideo dicit Dionysius, quod angelus habet ultimum in loco, quia scilicet non potest operari in pluribus locis distantibus.

Ad duodecimum dicendum quod, sicut dictum est supra, Art. iii.
514 Ad duodecimum dicendum quod angelus dicitur esse ubi operatur, quia per hoc quod operatur ibi, manifestat se esse ibi. Et ideo, cum operatio angeli sit circa locum, non dicitur esse in loco per hoc quod intelligit aliquid de loco, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per affectionem amoris, sed per intentionem naturae. Et ideo, cum angelus naturaliter moveat localiter, non dicitur esse in loco per hoc quod movetur localiter, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per motum localem, sed per applicationem naturae. Et ideo dicit Damascenus, quod angelus est circumscriptive in loco, quia scilicet non potest esse operando in pluribus locis distantibus, sicut corpus quod est circumscriptum loco potest esse in pluribus locis distantibus. Et ideo dicit Dionysius, quod angelus habet ultimum in loco, quia scilicet non potest operari in pluribus locis distantibus.

Ad tertium dicendum quod, sicut dictum est supra, Art. iii.
514 Ad tertium dicendum quod angelus dicitur esse ubi operatur, quia per hoc quod operatur ibi, manifestat se esse ibi. Et ideo, cum operatio angeli sit circa locum, non dicitur esse in loco per hoc quod intelligit aliquid de loco, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per affectionem amoris, sed per intentionem naturae. Et ideo, cum angelus naturaliter moveat localiter, non dicitur esse in loco per hoc quod movetur localiter, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per motum localem, sed per applicationem naturae. Et ideo dicit Damascenus, quod angelus est circumscriptive in loco, quia scilicet non potest esse operando in pluribus locis distantibus, sicut corpus quod est circumscriptum loco potest esse in pluribus locis distantibus. Et ideo dicit Dionysius, quod angelus habet ultimum in loco, quia scilicet non potest operari in pluribus locis distantibus.

Ad quartum dicendum quod, sicut dictum est supra, Art. iii.
514 Ad quartum dicendum quod angelus dicitur esse ubi operatur, quia per hoc quod operatur ibi, manifestat se esse ibi. Et ideo, cum operatio angeli sit circa locum, non dicitur esse in loco per hoc quod intelligit aliquid de loco, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per affectionem amoris, sed per intentionem naturae. Et ideo, cum angelus naturaliter moveat localiter, non dicitur esse in loco per hoc quod movetur localiter, sed per hoc quod ibi operatur. Et ideo dicit Augustinus, quod angelus non est ubi per motum localem, sed per applicationem naturae. Et ideo dicit Damascenus, quod angelus est circumscriptive in loco, quia scilicet non potest esse operando in pluribus locis distantibus, sicut corpus quod est circumscriptum loco potest esse in pluribus locis distantibus. Et ideo dicit Dionysius, quod angelus habet ultimum in loco, quia scilicet non potest operari in pluribus locis distantibus.

C Ad octauū dicendū q bolies non assumūt ad ordinē angelice. Ar. vii.
Ad octauū sic pceditur. Vid q bolies non assumūt ad ordinē angelice. Dicit.n. dionisius q[uod] sub vltima hierarchia celestiū ordinū sub medio ordine medioq[ue] angeli ponūt. q[uod] nequ hominē trāsferūt ad ordinē angelicū. C Q[uod]ūlt[er] angelicus ordo dicendus sit ex corpore vel sine corpore. vtrū.
C Ad octauū dicendū q bolies non assumūt ad ordinē angelicū. Dicit.n. dionisius q[uod] sub vltima hierarchia celestiū ordinū sub medio ordine medioq[ue] angeli ponūt. q[uod] nequ hominē trāsferūt ad ordinē angelicū. C Q[uod]ūlt[er] angelicus ordo dicendus sit ex corpore vel sine corpore. vtrū.
C Ad octauū dicendū q bolies non assumūt ad ordinē angelicū. Dicit.n. dionisius q[uod] sub vltima hierarchia celestiū ordinū sub medio ordine medioq[ue] angeli ponūt. q[uod] nequ hominē trāsferūt ad ordinē angelicū. C Q[uod]ūlt[er] angelicus ordo dicendus sit ex corpore vel sine corpore. vtrū.

C Ad primū dicendū q[uod] ordines nō fiunt in demonib[us]. Ad primū sic pceditur. Vid q ordines nō fiunt in demonib[us]. Ordo.n. pōnit ad rōnē bonitat[is] et modus et spēs vt aug. dicit li. xi. de ciui dei. Sed in demonib[us] nō est bonitas nec rō naturē ordinate nec modus nec spēs vt aug. dicit li. xi. de ciui dei. Ergo in demonib[us] nō sunt ordines angelici.
C Ad primū dicendū q[uod] ordines nō fiunt in demonib[us]. Ordo.n. pōnit ad rōnē bonitat[is] et modus et spēs vt aug. dicit li. xi. de ciui dei. Sed in demonib[us] nō est bonitas nec rō naturē ordinate nec modus nec spēs vt aug. dicit li. xi. de ciui dei. Ergo in demonib[us] nō sunt ordines angelici.
C Ad primū dicendū q[uod] ordines nō fiunt in demonib[us]. Ordo.n. pōnit ad rōnē bonitat[is] et modus et spēs vt aug. dicit li. xi. de ciui dei. Sed in demonib[us] nō est bonitas nec rō naturē ordinate nec modus nec spēs vt aug. dicit li. xi. de ciui dei. Ergo in demonib[us] nō sunt ordines angelici.

C Ad secundū dicendū q[uod] ordines nō fiunt in demonib[us]. Ad secundū sic pceditur. Vid q ordines nō fiunt in demonib[us]. Dicit.n. dionisius q[uod] ordines angelici sunt ad reformandū hierarchiā celestē. Sed in demonib[us] nō est reformatio. Ergo in demonib[us] nō sunt ordines angelici.
C Ad secundū dicendū q[uod] ordines nō fiunt in demonib[us]. Dicit.n. dionisius q[uod] ordines angelici sunt ad reformandū hierarchiā celestē. Sed in demonib[us] nō est reformatio. Ergo in demonib[us] nō sunt ordines angelici.
C Ad secundū dicendū q[uod] ordines nō fiunt in demonib[us]. Dicit.n. dionisius q[uod] ordines angelici sunt ad reformandū hierarchiā celestē. Sed in demonib[us] nō est reformatio. Ergo in demonib[us] nō sunt ordines angelici.

C Ad tertiū dicendū q[uod] demones sic illuminant. Ad tertiū sic pceditur. Vid q demones sic illuminent. Illuminare.n. videtur manifestare veritatē. Sed demones nō manifestant veritatē. Ergo nō illuminant.
C Ad tertiū dicendū q[uod] demones sic illuminant. Ad tertiū sic pceditur. Vid q demones sic illuminent. Illuminare.n. videtur manifestare veritatē. Sed demones nō manifestant veritatē. Ergo nō illuminant.
C Ad tertiū dicendū q[uod] demones sic illuminant. Ad tertiū sic pceditur. Vid q demones sic illuminent. Illuminare.n. videtur manifestare veritatē. Sed demones nō manifestant veritatē. Ergo nō illuminant.

C Ad quartū dicendū q[uod] demones sic illuminant. Ad quartū sic pceditur. Vid q demones sic illuminent. Illuminare.n. videtur manifestare veritatē. Sed demones nō manifestant veritatē. Ergo nō illuminant.
C Ad quartū dicendū q[uod] demones sic illuminant. Ad quartū sic pceditur. Vid q demones sic illuminent. Illuminare.n. videtur manifestare veritatē. Sed demones nō manifestant veritatē. Ergo nō illuminant.
C Ad quartū dicendū q[uod] demones sic illuminant. Ad quartū sic pceditur. Vid q demones sic illuminent. Illuminare.n. videtur manifestare veritatē. Sed demones nō manifestant veritatē. Ergo nō illuminant.

C Ad tertiū dicendū q[uod] demones sic illuminant. Ad tertiū sic pceditur. Vid q demones sic illuminent. Illuminare.n. videtur manifestare veritatē. Sed demones nō manifestant veritatē. Ergo nō illuminant.
C Ad tertiū dicendū q[uod] demones sic illuminant. Ad tertiū sic pceditur. Vid q demones sic illuminent. Illuminare.n. videtur manifestare veritatē. Sed demones nō manifestant veritatē. Ergo nō illuminant.
C Ad tertiū dicendū q[uod] demones sic illuminant. Ad tertiū sic pceditur. Vid q demones sic illuminent. Illuminare.n. videtur manifestare veritatē. Sed demones nō manifestant veritatē. Ergo nō illuminant.

C Ad primū dicendū q[uod] creatura corporalis administrat p angelos. Ad primū sic pceditur. Vid q creatura corporalis nō administret p angelos. Dicit.n. dionisius q[uod] sicut lex diuina est p angelos data ita et alia opera diuina per angelos sunt facta. Sed lex diuina nō est data de rebus corporalibus. Ergo nec alia opera diuina per angelos facta sunt.
C Ad primū dicendū q[uod] creatura corporalis administrat p angelos. Ad primū sic pceditur. Vid q creatura corporalis nō administret p angelos. Dicit.n. dionisius q[uod] sicut lex diuina est p angelos data ita et alia opera diuina per angelos sunt facta. Sed lex diuina nō est data de rebus corporalibus. Ergo nec alia opera diuina per angelos facta sunt.
C Ad primū dicendū q[uod] creatura corporalis administrat p angelos. Ad primū sic pceditur. Vid q creatura corporalis nō administret p angelos. Dicit.n. dionisius q[uod] sicut lex diuina est p angelos data ita et alia opera diuina per angelos sunt facta. Sed lex diuina nō est data de rebus corporalibus. Ergo nec alia opera diuina per angelos facta sunt.

bile in hoc mobile by angelus potest ibi fingebat. 4 Dicit. Deus est ens in me angelus vnitas q̄ penitentia dei. Dicit ens in me angelus vnitas q̄ penitentia dei. Cū vnitas alia ab entia, 4 Cōtra. Ang dicit actuare in

Utrum angeli in ministerio mittantur. Art. i.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod angeli non mittantur ad ministerium. Dicit enim Gregorius quod ille ordo est quo inferiora per superiora reguntur. Sed angeli sunt superiores omnibus creaturis corporalibus. Ergo non mittuntur ad ministerium istarum creaturarum.

Praeterea, sicut dicit Dionysius, angeli illuminant animas nostras per modum locutionis. Sed locutio non videtur competere angelis, quia, sicut dicit Augustinus, verbum angelicum est ipsa veritas. Ergo angeli non mittuntur ad ministerium.

Praeterea, Gregorius dicit quod angeli qui nunc mittuntur ad nuntiandum, olim mittebantur ad confortandum. Sed non videtur quod aliquis sit confortandus per hoc quod ei aliquid nuntiatur. Ergo angeli non mittuntur ad ministerium.

Sed contra est quod dicitur Hebr. I, omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi.

Respondeo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, nomen angeli officium designat. Quaerimus igitur de nomine angeli, utrum sit nomen naturae vel officii. Et manifestum est quod nomen angeli in praesenti vita sumptum est nomen officii. Nam spiritus existens semper habet naturam spiritualem, non autem semper est angelus. Dicitur enim angelus a nuntiando. Sed ad hoc quod aliquis nuntiet, requiritur quod ab alio mittatur, et quod aliquid ei revelatum vel apertum sit, quod per eum alii cognoscant. Et ideo omnes illi qui mittuntur ad aliquid nuntiandum, dicuntur angeli. Et quia in hierarchia ecclesiastica ministri nuntiant hominibus quae pertinent ad divinum cultum, ideo etiam in hierarchia ecclesiastica ministri vocantur angeli. Et propter hoc Dionysius dicit quod sacra eloquia nominant sacerdotes angelos. Et quia in hierarchia caelesti manifestissime ponuntur aliqui spiritus mittuntur ad nuntiandum, ideo manifestum est quod omnes illi spiritus dicuntur angeli qui mittuntur ad aliquod ministerium, sive mittantur ad homines, sive ad quascumque inferiores creaturas.

Ad primum ergo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus nomen officii est. Et ideo non oportet quod omnes angeli sint superiores, sed illi qui mittuntur ad ea quae sunt maxima officia. Et tales sunt illi qui mittuntur ad homines annuntiandum eis mysteria divina, quae excedunt humanam cognitionem. Et ideo Gregorius dicit quod ordo angelorum est quo superiora per inferiora reguntur, quia scilicet divina revelatio, quae est maxima, per angelos ultimos ad homines perducitur.

Ad secundum dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus ad verbum refertur, quia scilicet verbum quod mittitur per angelum, ab eo profertur. Et ideo, sicut verbum nostrum est quaedam imago interioris verbi nostri, ita angelus qui mittitur ad annuntiandum, est quaedam imago illius qui annuntiat. Et ideo dicitur quod ipse locutio est angelo.

Ad tertium dicendum quod, sicut Gregorius dicit, angeli qui nunc mittuntur ad nuntiandum, olim mittebantur ad confortandum. Et hoc ideo, quia in primitiva Ecclesia, quae fundabatur per miracula, necessarium erat ut homines per miracula confortarentur. Et ideo illi qui mittebantur ad nuntiandum, mittebantur ad confortandum. Sed postquam Ecclesia fundata est, non indiget hominibus confortari per miracula, sed per doctrinam. Et ideo nunc mittuntur angeli ad nuntiandum tantum.

Utrum angeli possint immutare secundum tempus. Art. ii.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod angeli non possint immutare secundum tempus. Quod enim est subiectum tempori, non videtur quod possit immutare tempus. Sed angeli sunt subiecti tempori, quia habent esse post non esse, et possibile est eos non esse, quia non habent esse per suam naturam. Ergo angeli non possunt immutare tempus.

Praeterea, tempus est numerus motus secundum prius et posterius. Sed angelus non videtur quod possit facere motum, quia motus est actus imperfecti, ut dicitur in III de Anima. Ergo angelus non potest facere tempus.

Praeterea, tempus est mensura rerum temporalium. Sed mensura non videtur quod possit immutari, quia mensura debet esse certa. Ergo tempus non potest immutari.

Sed contra est quod dicitur Dan. II, quod Daniel, orans pro populo, petivit ut septuaginta annorum tempus quod praedixerat Jeremias, quod populus captivus esset in Babylone, abbreviaretur. Et hoc factum est per angelum, qui dixit ei, ut habetur Dan. IX, septuaginta hebdomades abbreviatae sunt super populum tuum. Ergo angelus potest immutare tempus.

Respondeo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, tempus est quaedam mensura motus secundum prius et posterius. Et ideo, sicut motus corporalis est in tempore, ita tempus est mensura motus corporalis. Et quia angelus est supra tempus, quia habet esse aeviternum, ut dictum est, ideo tempus non mensurat esse angeli, sed esse corporale. Et quia angelus habet esse mutabile, ideo tempus mensurat esse angeli, non quidem quantum ad substantiam, sed quantum ad operationem et affectionem. Et ideo, sicut angelus potest facere motum localem, et immutare affectum, ita potest facere tempus.

Ad primum ergo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus non dicitur subiectus tempori quia habeat esse post non esse, sed quia habet esse mutabile. Et ideo, sicut habet esse mutabile, ita habet esse temporale.

Ad secundum dicendum quod, sicut Augustinus dicit, motus est actus imperfecti, quia scilicet mobile nondum habet quod tendit habere. Sed angelus non habet esse mutabile, sicut habet esse corporale. Et ideo non est similis ratio.

Ad tertium dicendum quod, sicut Augustinus dicit, tempus est mensura motus secundum prius et posterius. Et ideo, sicut motus est duplex, scilicet localis et motus affectionis, ita et tempus est duplex. Unum quidem quod est mensura motus localis, et hoc est tempus quod est mensura motus caeli, quia per motum caeli mensurantur omnia alia quae moventur localiter. Et hoc tempus dicitur a quibusdam primum tempus. Est autem aliud tempus quod est mensura motus affectionis, et hoc est tempus quod est mensura esse angeli. Et hoc tempus dicitur aevum. Et ideo, sicut motus localis est uniformis, ita et tempus primum. Sed motus affectionis non est uniformis, quia mutabilitas affectionis est secundum magis et minus. Et ideo tempus aevi non est uniforme, sed habet multas differentias.

Utrum angeli custodiant homines. Art. iii.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod angeli non custodiant homines. Dicit enim Gregorius quod ille ordo est quo inferiora per superiora reguntur. Sed angeli sunt superiores omnibus creaturis corporalibus. Ergo non mittuntur ad ministerium istarum creaturarum.

Praeterea, sicut dicit Dionysius, angeli illuminant animas nostras per modum locutionis. Sed locutio non videtur competere angelis, quia, sicut dicit Augustinus, verbum angelicum est ipsa veritas. Ergo angeli non mittuntur ad ministerium.

Praeterea, Gregorius dicit quod angeli qui nunc mittuntur, olim mittebantur ad confortandum. Sed non videtur quod aliquis sit confortandus per hoc quod ei aliquid nuntiatur. Ergo angeli non mittuntur ad ministerium.

Sed contra est quod dicitur Hebr. I, omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi.

Respondeo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, nomen angeli officium designat. Quaerimus igitur de nomine angeli, utrum sit nomen naturae vel officii. Et manifestum est quod nomen angeli in praesenti vita sumptum est nomen officii. Nam spiritus existens semper habet naturam spiritualem, non autem semper est angelus. Dicitur enim angelus a nuntiando. Sed ad hoc quod aliquis nuntiet, requiritur quod ab alio mittatur, et quod aliquid ei revelatum vel apertum sit, quod per eum alii cognoscant. Et ideo omnes illi qui mittuntur ad aliquid nuntiandum, dicuntur angeli. Et quia in hierarchia ecclesiastica ministri nuntiant hominibus quae pertinent ad divinum cultum, ideo etiam in hierarchia ecclesiastica ministri vocantur angeli. Et propter hoc Dionysius dicit quod sacra eloquia nominant sacerdotes angelos. Et quia in hierarchia caelesti manifestissime ponuntur aliqui spiritus mittuntur ad nuntiandum, ideo manifestum est quod omnes illi spiritus dicuntur angeli qui mittuntur ad aliquod ministerium, sive mittantur ad homines, sive ad quascumque inferiores creaturas corporales.

Ad primum ergo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus nomen officii est. Non oportet quod omnes angeli sint superiores, sed illi qui mittuntur ad ea quae sunt maxima officia. Et tales sunt illi qui mittuntur ad homines annuntiandum eis mysteria divina, quae excedunt humanam cognitionem. Et ideo Gregorius dicit quod ordo angelorum est quo superiora per inferiora reguntur, quia scilicet divina revelatio, quae est maxima, per angelos ultimos ad homines perducitur.

Ad secundum dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus ad verbum refertur, quia scilicet verbum quod mittitur per angelum, ab eo profertur. Et ideo, sicut verbum nostrum est quaedam imago interioris verbi nostri, ita angelus qui mittitur ad annuntiandum, est quaedam imago illius qui annuntiat. Et ideo dicitur quod ipse locutio est angelo.

Ad tertium dicendum quod, sicut Gregorius dicit, angeli qui nunc mittuntur ad nuntiandum, olim mittebantur ad confortandum. Et hoc ideo, quia in primitiva Ecclesia, quae fundabatur per miracula, necessarium erat ut homines per miracula confortarentur. Et ideo illi qui mittebantur ad nuntiandum, mittebantur ad confortandum. Sed postquam Ecclesia fundata est, non indiget hominibus confortari per miracula, sed per doctrinam. Et ideo nunc mittuntur angeli ad nuntiandum tantum.

Utrum angeli possint immutare secundum tempus. Art. iv.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod angeli non possint immutare secundum tempus. Quod enim est subiectum tempori, non videtur quod possit immutare tempus. Sed angeli sunt subiecti tempori, quia habent esse post non esse, et possibile est eos non esse, quia non habent esse per suam naturam. Ergo angeli non possunt immutare tempus.

Praeterea, tempus est numerus motus secundum prius et posterius. Sed angelus non videtur quod possit facere motum, quia motus est actus imperfecti, ut dicitur in III de Anima. Ergo angelus non potest facere tempus.

Praeterea, tempus est mensura rerum temporalium. Sed mensura non videtur quod possit immutari, quia mensura debet esse certa. Ergo tempus non potest immutari.

Sed contra est quod dicitur Dan. II, quod Daniel, orans pro populo, petivit ut septuaginta annorum tempus quod praedixerat Jeremias, quod populus captivus esset in Babylone, abbreviaretur. Et hoc factum est per angelum, qui dixit ei, ut habetur Dan. IX, septuaginta hebdomades abbreviatae sunt super populum tuum. Ergo angelus potest immutare tempus.

Respondeo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, tempus est quaedam mensura motus secundum prius et posterius. Et ideo, sicut motus corporalis est in tempore, ita tempus est mensura motus corporalis. Et quia angelus est supra tempus, quia habet esse aeviternum, ut dictum est, ideo tempus non mensurat esse angeli, sed esse corporale. Et quia angelus habet esse mutabile, ideo tempus mensurat esse angeli, non quidem quantum ad substantiam, sed quantum ad operationem et affectionem. Et ideo, sicut angelus potest facere motum localem, et immutare affectum, ita potest facere tempus.

Ad primum ergo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus non dicitur subiectus tempori quia habeat esse post non esse, sed quia habet esse mutabile. Et ideo, sicut habet esse mutabile, ita habet esse temporale.

Ad secundum dicendum quod, sicut Augustinus dicit, motus est actus imperfecti, quia scilicet mobile nondum habet quod tendit habere. Sed angelus non habet esse mutabile, sicut habet esse corporale. Et ideo non est similis ratio.

Ad tertium dicendum quod, sicut Augustinus dicit, tempus est mensura motus secundum prius et posterius. Et ideo, sicut motus est duplex, scilicet localis et motus affectionis, ita et tempus est duplex. Unum quidem quod est mensura motus localis, et hoc est tempus quod est mensura motus caeli, quia per motum caeli mensurantur omnia alia quae moventur localiter. Et hoc tempus dicitur a quibusdam primum tempus. Est autem aliud tempus quod est mensura motus affectionis, et hoc est tempus quod est mensura esse angeli. Et hoc tempus dicitur aevum. Et ideo, sicut motus localis est uniformis, ita et tempus primum. Sed motus affectionis non est uniformis, quia mutabilitas affectionis est secundum magis et minus. Et ideo tempus aevi non est uniforme, sed habet multas differentias.

Utrum angeli custodiant homines. Art. v.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod angeli non custodiant homines. Dicit enim Gregorius quod ille ordo est quo inferiora per superiora reguntur. Sed angeli sunt superiores omnibus creaturis corporalibus. Ergo non mittuntur ad ministerium istarum creaturarum.

Praeterea, sicut dicit Dionysius, angeli illuminant animas nostras per modum locutionis. Sed locutio non videtur competere angelis, quia, sicut dicit Augustinus, verbum angelicum est ipsa veritas. Ergo angeli non mittuntur ad ministerium.

Praeterea, Gregorius dicit quod angeli qui nunc mittuntur, olim mittebantur ad confortandum. Sed non videtur quod aliquis sit confortandus per hoc quod ei aliquid nuntiatur. Ergo angeli non mittuntur ad ministerium.

Sed contra est quod dicitur Hebr. I, omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi.

Respondeo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, nomen angeli officium designat. Quaerimus igitur de nomine angeli, utrum sit nomen naturae vel officii. Et manifestum est quod nomen angeli in praesenti vita sumptum est nomen officii. Nam spiritus existens semper habet naturam spiritualem, non autem semper est angelus. Dicitur enim angelus a nuntiando. Sed ad hoc quod aliquis nuntiet, requiritur quod ab alio mittatur, et quod aliquid ei revelatum vel apertum sit, quod per eum alii cognoscant. Et ideo omnes illi qui mittuntur ad aliquid nuntiandum, dicuntur angeli. Et quia in hierarchia ecclesiastica ministri nuntiant hominibus quae pertinent ad divinum cultum, ideo etiam in hierarchia ecclesiastica ministri vocantur angeli. Et propter hoc Dionysius dicit quod sacra eloquia nominant sacerdotes angelos. Et quia in hierarchia caelesti manifestissime ponuntur aliqui spiritus mittuntur ad nuntiandum, ideo manifestum est quod omnes illi spiritus dicuntur angeli qui mittuntur ad aliquod ministerium, sive mittantur ad homines, sive ad quascumque inferiores creaturas corporales.

Ad primum ergo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus nomen officii est. Non oportet quod omnes angeli sint superiores, sed illi qui mittuntur ad ea quae sunt maxima officia. Et tales sunt illi qui mittuntur ad homines annuntiandum eis mysteria divina, quae excedunt humanam cognitionem. Et ideo Gregorius dicit quod ordo angelorum est quo superiora per inferiora reguntur, quia scilicet divina revelatio, quae est maxima, per angelos ultimos ad homines perducitur.

Ad secundum dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus ad verbum refertur, quia scilicet verbum quod mittitur per angelum, ab eo profertur. Et ideo, sicut verbum nostrum est quaedam imago interioris verbi nostri, ita angelus qui mittitur ad annuntiandum, est quaedam imago illius qui annuntiat. Et ideo dicitur quod ipse locutio est angelo.

Ad tertium dicendum quod, sicut Gregorius dicit, angeli qui nunc mittuntur ad nuntiandum, olim mittebantur ad confortandum. Et hoc ideo, quia in primitiva Ecclesia, quae fundabatur per miracula, necessarium erat ut homines per miracula confortarentur. Et ideo illi qui mittebantur ad nuntiandum, mittebantur ad confortandum. Sed postquam Ecclesia fundata est, non indiget hominibus confortari per miracula, sed per doctrinam. Et ideo nunc mittuntur angeli ad nuntiandum tantum.

Utrum angeli possint immutare secundum tempus. Art. vi.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod angeli non possint immutare secundum tempus. Quod enim est subiectum tempori, non videtur quod possit immutare tempus. Sed angeli sunt subiecti tempori, quia habent esse post non esse, et possibile est eos non esse, quia non habent esse per suam naturam. Ergo angeli non possunt immutare tempus.

Praeterea, tempus est numerus motus secundum prius et posterius. Sed angelus non videtur quod possit facere motum, quia motus est actus imperfecti, ut dicitur in III de Anima. Ergo angelus non potest facere tempus.

Praeterea, tempus est mensura rerum temporalium. Sed mensura non videtur quod possit immutari, quia mensura debet esse certa. Ergo tempus non potest immutari.

Sed contra est quod dicitur Dan. II, quod Daniel, orans pro populo, petivit ut septuaginta annorum tempus quod praedixerat Jeremias, quod populus captivus esset in Babylone, abbreviaretur. Et hoc factum est per angelum, qui dixit ei, ut habetur Dan. IX, septuaginta hebdomades abbreviatae sunt super populum tuum. Ergo angelus potest immutare tempus.

Respondeo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, tempus est quaedam mensura motus secundum prius et posterius. Et ideo, sicut motus corporalis est in tempore, ita tempus est mensura motus corporalis. Et quia angelus est supra tempus, quia habet esse aeviternum, ut dictum est, ideo tempus non mensurat esse angeli, sed esse corporale. Et quia angelus habet esse mutabile, ideo tempus mensurat esse angeli, non quidem quantum ad substantiam, sed quantum ad operationem et affectionem. Et ideo, sicut angelus potest facere motum localem, et immutare affectum, ita potest facere tempus.

Ad primum ergo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus non dicitur subiectus tempori quia habeat esse post non esse, sed quia habet esse mutabile. Et ideo, sicut habet esse mutabile, ita habet esse temporale.

Ad secundum dicendum quod, sicut Augustinus dicit, motus est actus imperfecti, quia scilicet mobile nondum habet quod tendit habere. Sed angelus non habet esse mutabile, sicut habet esse corporale. Et ideo non est similis ratio.

Ad tertium dicendum quod, sicut Augustinus dicit, tempus est mensura motus secundum prius et posterius. Et ideo, sicut motus est duplex, scilicet localis et motus affectionis, ita et tempus est duplex. Unum quidem quod est mensura motus localis, et hoc est tempus quod est mensura motus caeli, quia per motum caeli mensurantur omnia alia quae moventur localiter. Et hoc tempus dicitur a quibusdam primum tempus. Est autem aliud tempus quod est mensura motus affectionis, et hoc est tempus quod est mensura esse angeli. Et hoc tempus dicitur aevum. Et ideo, sicut motus localis est uniformis, ita et tempus primum. Sed motus affectionis non est uniformis, quia mutabilitas affectionis est secundum magis et minus. Et ideo tempus aevi non est uniforme, sed habet multas differentias.

Utrum angeli custodiant homines. Art. vii.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod angeli non custodiant homines. Dicit enim Gregorius quod ille ordo est quo inferiora per superiora reguntur. Sed angeli sunt superiores omnibus creaturis corporalibus. Ergo non mittuntur ad ministerium istarum creaturarum.

Praeterea, sicut dicit Dionysius, angeli illuminant animas nostras per modum locutionis. Sed locutio non videtur competere angelis, quia, sicut dicit Augustinus, verbum angelicum est ipsa veritas. Ergo angeli non mittuntur ad ministerium.

Praeterea, Gregorius dicit quod angeli qui nunc mittuntur, olim mittebantur ad confortandum. Sed non videtur quod aliquis sit confortandus per hoc quod ei aliquid nuntiatur. Ergo angeli non mittuntur ad ministerium.

Sed contra est quod dicitur Hebr. I, omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi.

Respondeo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, nomen angeli officium designat. Quaerimus igitur de nomine angeli, utrum sit nomen naturae vel officii. Et manifestum est quod nomen angeli in praesenti vita sumptum est nomen officii. Nam spiritus existens semper habet naturam spiritualem, non autem semper est angelus. Dicitur enim angelus a nuntiando. Sed ad hoc quod aliquis nuntiet, requiritur quod ab alio mittatur, et quod aliquid ei revelatum vel apertum sit, quod per eum alii cognoscant. Et ideo omnes illi qui mittuntur ad aliquid nuntiandum, dicuntur angeli. Et quia in hierarchia ecclesiastica ministri nuntiant hominibus quae pertinent ad divinum cultum, ideo etiam in hierarchia ecclesiastica ministri vocantur angeli. Et propter hoc Dionysius dicit quod sacra eloquia nominant sacerdotes angelos. Et quia in hierarchia caelesti manifestissime ponuntur aliqui spiritus mittuntur ad nuntiandum, ideo manifestum est quod omnes illi spiritus dicuntur angeli qui mittuntur ad aliquod ministerium, sive mittantur ad homines, sive ad quascumque inferiores creaturas corporales.

Ad primum ergo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus nomen officii est. Non oportet quod omnes angeli sint superiores, sed illi qui mittuntur ad ea quae sunt maxima officia. Et tales sunt illi qui mittuntur ad homines annuntiandum eis mysteria divina, quae excedunt humanam cognitionem. Et ideo Gregorius dicit quod ordo angelorum est quo superiora per inferiora reguntur, quia scilicet divina revelatio, quae est maxima, per angelos ultimos ad homines perducitur.

Ad secundum dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus ad verbum refertur, quia scilicet verbum quod mittitur per angelum, ab eo profertur. Et ideo, sicut verbum nostrum est quaedam imago interioris verbi nostri, ita angelus qui mittitur ad annuntiandum, est quaedam imago illius qui annuntiat. Et ideo dicitur quod ipse locutio est angelo.

Ad tertium dicendum quod, sicut Gregorius dicit, angeli qui nunc mittuntur ad nuntiandum, olim mittebantur ad confortandum. Et hoc ideo, quia in primitiva Ecclesia, quae fundabatur per miracula, necessarium erat ut homines per miracula confortarentur. Et ideo illi qui mittebantur ad nuntiandum, mittebantur ad confortandum. Sed postquam Ecclesia fundata est, non indiget hominibus confortari per miracula, sed per doctrinam. Et ideo nunc mittuntur angeli ad nuntiandum tantum.

Utrum angeli possint immutare secundum tempus. Art. viii.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod angeli non possint immutare secundum tempus. Quod enim est subiectum tempori, non videtur quod possit immutare tempus. Sed angeli sunt subiecti tempori, quia habent esse post non esse, et possibile est eos non esse, quia non habent esse per suam naturam. Ergo angeli non possunt immutare tempus.

Praeterea, tempus est numerus motus secundum prius et posterius. Sed angelus non videtur quod possit facere motum, quia motus est actus imperfecti, ut dicitur in III de Anima. Ergo angelus non potest facere tempus.

Praeterea, tempus est mensura rerum temporalium. Sed mensura non videtur quod possit immutari, quia mensura debet esse certa. Ergo tempus non potest immutari.

Sed contra est quod dicitur Dan. II, quod Daniel, orans pro populo, petivit ut septuaginta annorum tempus quod praedixerat Jeremias, quod populus captivus esset in Babylone, abbreviaretur. Et hoc factum est per angelum, qui dixit ei, ut habetur Dan. IX, septuaginta hebdomades abbreviatae sunt super populum tuum. Ergo angelus potest immutare tempus.

Respondeo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, tempus est quaedam mensura motus secundum prius et posterius. Et ideo, sicut motus corporalis est in tempore, ita tempus est mensura motus corporalis. Et quia angelus est supra tempus, quia habet esse aeviternum, ut dictum est, ideo tempus non mensurat esse angeli, sed esse corporale. Et quia angelus habet esse mutabile, ideo tempus mensurat esse angeli, non quidem quantum ad substantiam, sed quantum ad operationem et affectionem. Et ideo, sicut angelus potest facere motum localem, et immutare affectum, ita potest facere tempus.

Ad primum ergo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus non dicitur subiectus tempori quia habeat esse post non esse, sed quia habet esse mutabile. Et ideo, sicut habet esse mutabile, ita habet esse temporale.

Ad secundum dicendum quod, sicut Augustinus dicit, motus est actus imperfecti, quia scilicet mobile nondum habet quod tendit habere. Sed angelus non habet esse mutabile, sicut habet esse corporale. Et ideo non est similis ratio.

Ad tertium dicendum quod, sicut Augustinus dicit, tempus est mensura motus secundum prius et posterius. Et ideo, sicut motus est duplex, scilicet localis et motus affectionis, ita et tempus est duplex. Unum quidem quod est mensura motus localis, et hoc est tempus quod est mensura motus caeli, quia per motum caeli mensurantur omnia alia quae moventur localiter. Et hoc tempus dicitur a quibusdam primum tempus. Est autem aliud tempus quod est mensura motus affectionis, et hoc est tempus quod est mensura esse angeli. Et hoc tempus dicitur aevum. Et ideo, sicut motus localis est uniformis, ita et tempus primum. Sed motus affectionis non est uniformis, quia mutabilitas affectionis est secundum magis et minus. Et ideo tempus aevi non est uniforme, sed habet multas differentias.

Utrum angeli custodiant homines. Art. ix.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod angeli non custodiant homines. Dicit enim Gregorius quod ille ordo est quo inferiora per superiora reguntur. Sed angeli sunt superiores omnibus creaturis corporalibus. Ergo non mittuntur ad ministerium istarum creaturarum.

Praeterea, sicut dicit Dionysius, angeli illuminant animas nostras per modum locutionis. Sed locutio non videtur competere angelis, quia, sicut dicit Augustinus, verbum angelicum est ipsa veritas. Ergo angeli non mittuntur ad ministerium.

Praeterea, Gregorius dicit quod angeli qui nunc mittuntur, olim mittebantur ad confortandum. Sed non videtur quod aliquis sit confortandus per hoc quod ei aliquid nuntiatur. Ergo angeli non mittuntur ad ministerium.

Sed contra est quod dicitur Hebr. I, omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi.

Respondeo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, nomen angeli officium designat. Quaerimus igitur de nomine angeli, utrum sit nomen naturae vel officii. Et manifestum est quod nomen angeli in praesenti vita sumptum est nomen officii. Nam spiritus existens semper habet naturam spiritualem, non autem semper est angelus. Dicitur enim angelus a nuntiando. Sed ad hoc quod aliquis nuntiet, requiritur quod ab alio mittatur, et quod aliquid ei revelatum vel apertum sit, quod per eum alii cognoscant. Et ideo omnes illi qui mittuntur ad aliquid nuntiandum, dicuntur angeli. Et quia in hierarchia ecclesiastica ministri nuntiant hominibus quae pertinent ad divinum cultum, ideo etiam in hierarchia ecclesiastica ministri vocantur angeli. Et propter hoc Dionysius dicit quod sacra eloquia nominant sacerdotes angelos. Et quia in hierarchia caelesti manifestissime ponuntur aliqui spiritus mittuntur ad nuntiandum, ideo manifestum est quod omnes illi spiritus dicuntur angeli qui mittuntur ad aliquod ministerium, sive mittantur ad homines, sive ad quascumque inferiores creaturas corporales.

Ad primum ergo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus nomen officii est. Non oportet quod omnes angeli sint superiores, sed illi qui mittuntur ad ea quae sunt maxima officia. Et tales sunt illi qui mittuntur ad homines annuntiandum eis mysteria divina, quae excedunt humanam cognitionem. Et ideo Gregorius dicit quod ordo angelorum est quo superiora per inferiora reguntur, quia scilicet divina revelatio, quae est maxima, per angelos ultimos ad homines perducitur.

Ad secundum dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus ad verbum refertur, quia scilicet verbum quod mittitur per angelum, ab eo profertur. Et ideo, sicut verbum nostrum est quaedam imago interioris verbi nostri, ita angelus qui mittitur ad annuntiandum, est quaedam imago illius qui annuntiat. Et ideo dicitur quod ipse locutio est angelo.

Ad tertium dicendum quod, sicut Gregorius dicit, angeli qui nunc mittuntur ad nuntiandum, olim mittebantur ad confortandum. Et hoc ideo, quia in primitiva Ecclesia, quae fundabatur per miracula, necessarium erat ut homines per miracula confortarentur. Et ideo illi qui mittebantur ad nuntiandum, mittebantur ad confortandum. Sed postquam Ecclesia fundata est, non indiget hominibus confortari per miracula, sed per doctrinam. Et ideo nunc mittuntur angeli ad nuntiandum tantum.

Utrum angeli possint immutare secundum tempus. Art. x.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod angeli non possint immutare secundum tempus. Quod enim est subiectum tempori, non videtur quod possit immutare tempus. Sed angeli sunt subiecti tempori, quia habent esse post non esse, et possibile est eos non esse, quia non habent esse per suam naturam. Ergo angeli non possunt immutare tempus.

Praeterea, tempus est numerus motus secundum prius et posterius. Sed angelus non videtur quod possit facere motum, quia motus est actus imperfecti, ut dicitur in III de Anima. Ergo angelus non potest facere tempus.

Praeterea, tempus est mensura rerum temporalium. Sed mensura non videtur quod possit immutari, quia mensura debet esse certa. Ergo tempus non potest immutari.

Sed contra est quod dicitur Dan. II, quod Daniel, orans pro populo, petivit ut septuaginta annorum tempus quod praedixerat Jeremias, quod populus captivus esset in Babylone, abbreviaretur. Et hoc factum est per angelum, qui dixit ei, ut habetur Dan. IX, septuaginta hebdomades abbreviatae sunt super populum tuum. Ergo angelus potest immutare tempus.

Respondeo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, tempus est quaedam mensura motus secundum prius et posterius. Et ideo, sicut motus corporalis est in tempore, ita tempus est mensura motus corporalis. Et quia angelus est supra tempus, quia habet esse aeviternum, ut dictum est, ideo tempus non mensurat esse angeli, sed esse corporale. Et quia angelus habet esse mutabile, ideo tempus mensurat esse angeli, non quidem quantum ad substantiam, sed quantum ad operationem et affectionem. Et ideo, sicut angelus potest facere motum localem, et immutare affectum, ita potest facere tempus.

Ad primum ergo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus non dicitur subiectus tempori quia habeat esse post non esse, sed quia habet esse mutabile. Et ideo, sicut habet esse mutabile, ita habet esse temporale.

Ad secundum dicendum quod, sicut Augustinus dicit, motus est actus imperfecti, quia scilicet mobile nondum habet quod tendit habere. Sed angelus non habet esse mutabile, sicut habet esse corporale. Et ideo non est similis ratio.

Ad tertium dicendum quod, sicut Augustinus dicit, tempus est mensura motus secundum prius et posterius. Et ideo, sicut motus est duplex, scilicet localis et motus affectionis, ita et tempus est duplex. Unum quidem quod est mensura motus localis, et hoc est tempus quod est mensura motus caeli, quia per motum caeli mensurantur omnia alia quae moventur localiter. Et hoc tempus dicitur a quibusdam primum tempus. Est autem aliud tempus quod est mensura motus affectionis, et hoc est tempus quod est mensura esse angeli. Et hoc tempus dicitur aevum. Et ideo, sicut motus localis est uniformis, ita et tempus primum. Sed motus affectionis non est uniformis, quia mutabilitas affectionis est secundum magis et minus. Et ideo tempus aevi non est uniforme, sed habet multas differentias.

Utrum angeli custodiant homines. Art. xi.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod angeli non custodiant homines. Dicit enim Gregorius quod ille ordo est quo inferiora per superiora reguntur. Sed angeli sunt superiores omnibus creaturis corporalibus. Ergo non mittuntur ad ministerium istarum creaturarum.

Praeterea, sicut dicit Dionysius, angeli illuminant animas nostras per modum locutionis. Sed locutio non videtur competere angelis, quia, sicut dicit Augustinus, verbum angelicum est ipsa veritas. Ergo angeli non mittuntur ad ministerium.

Praeterea, Gregorius dicit quod angeli qui nunc mittuntur, olim mittebantur ad confortandum. Sed non videtur quod aliquis sit confortandus per hoc quod ei aliquid nuntiatur. Ergo angeli non mittuntur ad ministerium.

Sed contra est quod dicitur Hebr. I, omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi.

Respondeo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, nomen angeli officium designat. Quaerimus igitur de nomine angeli, utrum sit nomen naturae vel officii. Et manifestum est quod nomen angeli in praesenti vita sumptum est nomen officii. Nam spiritus existens semper habet naturam spiritualem, non autem semper est angelus. Dicitur enim angelus a nuntiando. Sed ad hoc quod aliquis nuntiet, requiritur quod ab alio mittatur, et quod aliquid ei revelatum vel apertum sit, quod per eum alii cognoscant. Et ideo omnes illi qui mittuntur ad aliquid nuntiandum, dicuntur angeli. Et quia in hierarchia ecclesiastica ministri nuntiant hominibus quae pertinent ad divinum cultum, ideo etiam in hierarchia ecclesiastica ministri vocantur angeli. Et propter hoc Dionysius dicit quod sacra eloquia nominant sacerdotes angelos. Et quia in hierarchia caelesti manifestissime ponuntur aliqui spiritus mittuntur ad nuntiandum, ideo manifestum est quod omnes illi spiritus dicuntur angeli qui mittuntur ad aliquod ministerium, sive mittantur ad homines, sive ad quascumque inferiores creaturas corporales.

Ad primum ergo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus nomen officii est. Non oportet quod omnes angeli sint superiores, sed illi qui mittuntur ad ea quae sunt maxima officia. Et tales sunt illi qui mittuntur ad homines annuntiandum eis mysteria divina, quae excedunt humanam cognitionem. Et ideo Gregorius dicit quod ordo angelorum est quo superiora per inferiora reguntur, quia scilicet divina revelatio, quae est maxima, per angelos ultimos ad homines perducitur.

Ad secundum dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus ad verbum refertur, quia scilicet verbum quod mittitur per angelum, ab eo profertur. Et ideo, sicut verbum nostrum est quaedam imago interioris verbi nostri, ita angelus qui mittitur ad annuntiandum, est quaedam imago illius qui annuntiat. Et ideo dicitur quod ipse locutio est angelo.

Ad tertium dicendum quod, sicut Gregorius dicit, angeli qui nunc mittuntur ad nuntiandum, olim mittebantur ad confortandum. Et hoc ideo, quia in primitiva Ecclesia, quae fundabatur per miracula, necessarium erat ut homines per miracula confortarentur. Et ideo illi qui mittebantur ad nuntiandum, mittebantur ad confortandum. Sed postquam Ecclesia fundata est, non indiget hominibus confortari per miracula, sed per doctrinam. Et ideo nunc mittuntur angeli ad nuntiandum tantum.

Utrum angeli possint immutare secundum tempus. Art. xii.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod angeli non possint immutare secundum tempus. Quod enim est subiectum tempori, non videtur quod possit immutare tempus. Sed angeli sunt subiecti tempori, quia habent esse post non esse, et possibile est eos non esse, quia non habent esse per suam naturam. Ergo angeli non possunt immutare tempus.

Praeterea, tempus est numerus motus secundum prius et posterius. Sed angelus non videtur quod possit facere motum, quia motus est actus imperfecti, ut dicitur in III de Anima. Ergo angelus non potest facere tempus.

Praeterea, tempus est mensura rerum temporalium. Sed mensura non videtur quod possit immutari, quia mensura debet esse certa. Ergo tempus non potest immutari.

Sed contra est quod dicitur Dan. II, quod Daniel, orans pro populo, petivit ut septuaginta annorum tempus quod praedixerat Jeremias, quod populus captivus esset in Babylone, abbreviaretur. Et hoc factum est per angelum, qui dixit ei, ut habetur Dan. IX, septuaginta hebdomades abbreviatae sunt super populum tuum. Ergo angelus potest immutare tempus.

Respondeo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, tempus est quaedam mensura motus secundum prius et posterius. Et ideo, sicut motus corporalis est in tempore, ita tempus est mensura motus corporalis. Et quia angelus est supra tempus, quia habet esse aeviternum, ut dictum est, ideo tempus non mensurat esse angeli, sed esse corporale. Et quia angelus habet esse mutabile, ideo tempus mensurat esse angeli, non quidem quantum ad substantiam, sed quantum ad operationem et affectionem. Et ideo, sicut angelus potest facere motum localem, et immutare affectum, ita potest facere tempus.

Ad primum ergo dicendum quod, sicut Augustinus dicit, angelus non dicitur subiectus tempori quia habeat esse post non esse, sed quia habet esse mutabile. Et ideo, sicut habet esse mutabile, ita habet esse temporale.

Ad secundum dicendum quod, sicut Augustinus dicit, motus est

g rieup. 4°, vtz aliqd mlat bñ ligali custodi. 5° qd in equa custodia circa bona. 6° vtz ligat ip custodiat bona minora. 7° vtz debeat se purificare custodiat. 8°, vtrū sint aligat bi pugnare istis custodie.

¶ Circa primū nouandū custodiantur ab angelis. Ar. 1.

113 **Ad primū** sic pceditur. Vid g bona ecclie custodiāt ab ligis custodiis. s. dyabli angel' vel g nō debāt custodiri ligis. 2. q̄ sint. 3. vtz ad hoc custodie ligis. 4. vtz g mali cognoscāt se ee mali. 5. vtz bi custodie sint ligales. 6. vtz alicui homi custodia iniuste ligaliter vel. 7. vtz bona custodiāt a dyabl. Ad pm. Videt g bona ecclie nō debeāt custodiri ligis custodiis. q̄ ligales custodie sint ad custodiendū bona ecclie. ¶ Sed. Sed dr ps. Mīt dñs custodi bona ecclie. ¶ Ad hoc dr Aug. in li. de ciui. dei. Custodi vtz istis custodiis bona ecclie sint ligalia. q̄ alia nō. Custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad pm dr q̄ bona ecclie custodiāt ligalib custodib. ¶ Ad 1m dr q̄ sic. Custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad 2m dr q̄ bona ecclie custodiāt ligalib custodib. vt dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 3m dr q̄ custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad 4m dr q̄ custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad 5m dr q̄ custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad 6m dr q̄ custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad 7m dr q̄ custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes.

b bona q̄ ecclie q̄ hereticis q̄ sarracenis mouēt. q̄ regulāt. q̄ clerici
11 pulsa p bellū spūale q̄ iacobitas. q̄ corpa ecclie q̄ sepe
b cor. q̄ sint sacrilegia q̄ sathane. q̄ nolēpt regulares. circa ea
14 dūtos. Ego q̄ posset. Quarto modo q̄ quis q̄ bona
54c bñ tenet. . mlāt. Ita q̄ dr. Aug. vbi supra. Ego q̄ q̄ alter
52 bona ecclie q̄ vtant. q̄ dicē. q̄ dr. Aug. vbi supra. Ego q̄ q̄ sint
g bona ligalia ad custodiā deputata. q̄ ip regulant. q̄ mo
uerāt ad bona. ¶ Ad 1m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.
g bona ligalia ad custodiā deputata. q̄ ip regulant. q̄ mo
uerāt ad bona. ¶ Ad 2m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.
g bona ligalia ad custodiā deputata. q̄ ip regulant. q̄ mo
uerāt ad bona. ¶ Ad 3m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.
g bona ligalia ad custodiā deputata. q̄ ip regulant. q̄ mo
uerāt ad bona. ¶ Ad 4m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.
g bona ligalia ad custodiā deputata. q̄ ip regulant. q̄ mo
uerāt ad bona. ¶ Ad 5m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.
g bona ligalia ad custodiā deputata. q̄ ip regulant. q̄ mo
uerāt ad bona. ¶ Ad 6m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.
g bona ligalia ad custodiā deputata. q̄ ip regulant. q̄ mo
uerāt ad bona. ¶ Ad 7m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.

b Vtrum bona ecclie sint custodienda ligalib custodib. Ar. 2.

Ad primū sic pceditur. Videt q̄ bona ecclie nō sint custodienda ligalib custodib. s. dyabli angel'. 2. q̄ sint. 3. vtz ad hoc custodie ligis. 4. vtz g mali cognoscāt se ee mali. 5. vtz bi custodie sint ligales. 6. vtz alicui homi custodia iniuste ligaliter vel. 7. vtz bona custodiāt a dyabl. Ad pm. Videt g bona ecclie nō debeāt custodiri ligis custodiis. q̄ ligales custodie sint ad custodiendū bona ecclie. ¶ Sed. Sed dr ps. Mīt dñs custodi bona ecclie. ¶ Ad hoc dr Aug. in li. de ciui. dei. Custodi vtz istis custodiis bona ecclie sint ligalia. q̄ alia nō. Custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad pm dr q̄ bona ecclie custodiāt ligalib custodib. vt dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 1m dr q̄ sic. Custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad 2m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 3m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 4m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 5m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 6m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 7m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.

Ad tertium sic pceditur. Videt q̄ custodie bona ecclie nō debeāt custodiri ligis custodiis. Dicit. n. Chrisostomus q̄ nō dr mat. 18. nisi q̄ ecclia est vel. In ligat. 8 de q̄stionibus ligalib. ps. Sapiēntes ligales custodiāt bona ecclie. ¶ Sed. Apli ad hebr. 13. q̄ ligali fidei milites nulli pp eos q̄ bona ecclie custodiāt sine ligalib custodiis. ¶ Ad 1m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 2m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 3m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 4m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 5m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 6m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 7m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.

Articulus. iii.

Ad tertium sic pceditur. Videt q̄ custodie bona ecclie nō debeāt custodiri ligis custodiis. Dicit. n. Chrisostomus q̄ nō dr mat. 18. nisi q̄ ecclia est vel. In ligat. 8 de q̄stionibus ligalib. ps. Sapiēntes ligales custodiāt bona ecclie. ¶ Sed. Apli ad hebr. 13. q̄ ligali fidei milites nulli pp eos q̄ bona ecclie custodiāt sine ligalib custodiis. ¶ Ad 1m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 2m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 3m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 4m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 5m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 6m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 7m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.

Ad secundū sic pceditur. Vid g bona ecclie nō sint custodienda ligalib custodib. Ar. 2. Videt. n. q̄ bona ecclie nō sint custodienda ligalib custodib. s. dyabli angel'. 2. q̄ sint. 3. vtz ad hoc custodie ligis. 4. vtz g mali cognoscāt se ee mali. 5. vtz bi custodie sint ligales. 6. vtz alicui homi custodia iniuste ligaliter vel. 7. vtz bona custodiāt a dyabl. Ad pm. Videt g bona ecclie nō debeāt custodiri ligis custodiis. q̄ ligales custodie sint ad custodiendū bona ecclie. ¶ Sed. Sed dr ps. Mīt dñs custodi bona ecclie. ¶ Ad hoc dr Aug. in li. de ciui. dei. Custodi vtz istis custodiis bona ecclie sint ligalia. q̄ alia nō. Custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad pm dr q̄ bona ecclie custodiāt ligalib custodib. vt dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 1m dr q̄ sic. Custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad 2m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 3m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 4m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 5m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 6m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 7m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.

¶ Circa secundū nouandū q̄ bona ecclie custodiāt ligalib custodib. Ar. 3.

Ad secundū sic pceditur. Vid g bona ecclie nō sint custodienda ligalib custodib. Ar. 3. Videt. n. q̄ bona ecclie nō sint custodienda ligalib custodib. s. dyabli angel'. 2. q̄ sint. 3. vtz ad hoc custodie ligis. 4. vtz g mali cognoscāt se ee mali. 5. vtz bi custodie sint ligales. 6. vtz alicui homi custodia iniuste ligaliter vel. 7. vtz bona custodiāt a dyabl. Ad pm. Videt g bona ecclie nō debeāt custodiri ligis custodiis. q̄ ligales custodie sint ad custodiendū bona ecclie. ¶ Sed. Sed dr ps. Mīt dñs custodi bona ecclie. ¶ Ad hoc dr Aug. in li. de ciui. dei. Custodi vtz istis custodiis bona ecclie sint ligalia. q̄ alia nō. Custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad pm dr q̄ bona ecclie custodiāt ligalib custodib. vt dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 1m dr q̄ sic. Custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad 2m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 3m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 4m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 5m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 6m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 7m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.

Ad quartum sic pceditur. Videt q̄ bona ecclie nō sint custodienda ligalib custodib. Ar. 4. Videt. n. q̄ bona ecclie nō sint custodienda ligalib custodib. s. dyabli angel'. 2. q̄ sint. 3. vtz ad hoc custodie ligis. 4. vtz g mali cognoscāt se ee mali. 5. vtz bi custodie sint ligales. 6. vtz alicui homi custodia iniuste ligaliter vel. 7. vtz bona custodiāt a dyabl. Ad pm. Videt g bona ecclie nō debeāt custodiri ligis custodiis. q̄ ligales custodie sint ad custodiendū bona ecclie. ¶ Sed. Sed dr ps. Mīt dñs custodi bona ecclie. ¶ Ad hoc dr Aug. in li. de ciui. dei. Custodi vtz istis custodiis bona ecclie sint ligalia. q̄ alia nō. Custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad pm dr q̄ bona ecclie custodiāt ligalib custodib. vt dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 1m dr q̄ sic. Custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad 2m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 3m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 4m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 5m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 6m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 7m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.

Ad sertū sic pceditur. Vid g ligales custodie ecclie bona nō sint custodienda ligalib custodib. Ar. 5. Videt. n. q̄ bona ecclie nō sint custodienda ligalib custodib. s. dyabli angel'. 2. q̄ sint. 3. vtz ad hoc custodie ligis. 4. vtz g mali cognoscāt se ee mali. 5. vtz bi custodie sint ligales. 6. vtz alicui homi custodia iniuste ligaliter vel. 7. vtz bona custodiāt a dyabl. Ad pm. Videt g bona ecclie nō debeāt custodiri ligis custodiis. q̄ ligales custodie sint ad custodiendū bona ecclie. ¶ Sed. Sed dr ps. Mīt dñs custodi bona ecclie. ¶ Ad hoc dr Aug. in li. de ciui. dei. Custodi vtz istis custodiis bona ecclie sint ligalia. q̄ alia nō. Custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad pm dr q̄ bona ecclie custodiāt ligalib custodib. vt dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 1m dr q̄ sic. Custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad 2m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 3m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 4m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 5m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 6m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 7m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.

¶ Circa sertū nouandū q̄ bona ecclie custodiāt ligalib custodib. Ar. 6.

Ad septimū sic pceditur. Vid g ligales custodie ecclie bona nō sint custodienda ligalib custodib. Ar. 7. Videt. n. q̄ bona ecclie nō sint custodienda ligalib custodib. s. dyabli angel'. 2. q̄ sint. 3. vtz ad hoc custodie ligis. 4. vtz g mali cognoscāt se ee mali. 5. vtz bi custodie sint ligales. 6. vtz alicui homi custodia iniuste ligaliter vel. 7. vtz bona custodiāt a dyabl. Ad pm. Videt g bona ecclie nō debeāt custodiri ligis custodiis. q̄ ligales custodie sint ad custodiendū bona ecclie. ¶ Sed. Sed dr ps. Mīt dñs custodi bona ecclie. ¶ Ad hoc dr Aug. in li. de ciui. dei. Custodi vtz istis custodiis bona ecclie sint ligalia. q̄ alia nō. Custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad pm dr q̄ bona ecclie custodiāt ligalib custodib. vt dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 1m dr q̄ sic. Custodi vtz istis q̄ ligalia bona ecclie custodiāt ligales custodes. ¶ Ad 2m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 3m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 4m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 5m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 6m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra. ¶ Ad 7m dr q̄ ip q̄ sic. Ita dr Aug. vbi supra.

Ad octauū sic ꝓcedit. Vid ꝙ liber dicit non ꝓbabile. q. 561
a. 3ob. 21. Quis est potentia omnipotēs vt ꝓficiamus eū? Ergo ꝓficere
ꝑtinet ad ꝓfectū. Sed ꝺ̄s nō ꝓficit. C Ad 1m ꝺ̄r ꝙ ꝺ̄s ꝓficit
ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit. Vel ꝙ ꝓficere ꝑtinet ad ꝓfectū. C Ad 2m ꝺ̄r ꝙ
ꝺ̄s ꝓficit ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit. C Ad 3m ꝺ̄r ꝙ ꝺ̄s ꝓficit ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit
in ꝓficientibus. C Ad 4m ꝺ̄r ꝙ ꝺ̄s ꝓficit ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus.
C Ad 5m ꝺ̄r ꝙ ꝺ̄s ꝓficit ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus. C Ad 6m ꝺ̄r ꝙ ꝺ̄s ꝓficit ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus.

C Vtrū ange ꝓficiāt. Articulus. 5.

Ad secundum sic ꝓcedit. Vid ꝙ ange nō ꝓficiāt. 561
Dicit.n. Aug. 11. Tātum ꝺ̄o ꝓficit ange q̄ntum ꝺ̄s ꝓficere facit.
Sed ꝺ̄s nō ꝓficit. Ergo nec ange. C Ad 1m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit.
C Ad 2m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus. C Ad 3m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus.

C Vtrū ange ꝓficiāt ꝑ ꝓpria. Articulus. 6.

Ad secundum sic ꝓcedit. Vid ꝙ ange 561
nō ꝓficiāt ꝑ ꝓpria. Dicit.n. Aug. 11. Tātum ꝺ̄o ꝓficit ange q̄ntum ꝺ̄s ꝓficere facit.
Sed ꝺ̄s nō ꝓficit ꝑ ꝓpria. Ergo nec ange. C Ad 1m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit.
C Ad 2m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus. C Ad 3m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus.

C Vtrū ange ꝓficiāt ꝑ ꝓpria. Articulus. 7.

Ad secundum sic ꝓcedit. Vid ꝙ ange 561
nō ꝓficiāt ꝑ ꝓpria. Dicit.n. Aug. 11. Tātum ꝺ̄o ꝓficit ange q̄ntum ꝺ̄s ꝓficere facit.
Sed ꝺ̄s nō ꝓficit ꝑ ꝓpria. Ergo nec ange. C Ad 1m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit.
C Ad 2m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus. C Ad 3m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus.

C Vtrū ange ꝓficiāt ꝑ ꝓpria. Articulus. 8.

Ad secundum sic ꝓcedit. Vid ꝙ ange 561
nō ꝓficiāt ꝑ ꝓpria. Dicit.n. Aug. 11. Tātum ꝺ̄o ꝓficit ange q̄ntum ꝺ̄s ꝓficere facit.
Sed ꝺ̄s nō ꝓficit ꝑ ꝓpria. Ergo nec ange. C Ad 1m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit.
C Ad 2m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus. C Ad 3m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus.

Ad quartum sic ꝓcedit. Vid ꝙ ange 534
miracula vera operatio.n. ꝺ̄ei manifestiua virtutis supra
omnē ꝓfectū. Sed ꝺ̄s nō ꝓficit. Ergo nec ange. C Ad 1m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit.
C Ad 2m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus. C Ad 3m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus.

C Vtrū ange ꝓficiāt ꝑ ꝓpria. Articulus. 9.

Ad quintū sic ꝓcedit. Vid ꝙ ange ꝓficiāt
ꝑ ꝓpria. Dicit.n. Aug. 11. Tātum ꝺ̄o ꝓficit ange q̄ntum ꝺ̄s ꝓficere facit.
Sed ꝺ̄s nō ꝓficit ꝑ ꝓpria. Ergo nec ange. C Ad 1m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit.
C Ad 2m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus. C Ad 3m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus.

C Vtrū ange ꝓficiāt ꝑ ꝓpria. Articulus. 10.

Ad sextū sic ꝓcedit. Vid ꝙ ange ꝓficiāt
ꝑ ꝓpria. Dicit.n. Aug. 11. Tātum ꝺ̄o ꝓficit ange q̄ntum ꝺ̄s ꝓficere facit.
Sed ꝺ̄s nō ꝓficit ꝑ ꝓpria. Ergo nec ange. C Ad 1m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit.
C Ad 2m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus. C Ad 3m ꝺ̄r ꝙ ange ꝓficiūt ꝑ hoc ꝙ ꝓficere facit in ꝓficientibus.

agunt. C Ad 3m dicit corp⁹ agit ad formā sibi similē ad id tm̄ assimilat̄ sibi ad q̄ tm̄ actiua q̄ sunt. C Ad 4m dicit corp⁹ agit ad formā sibi similē q̄ ad formā accidētalē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 5m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 6m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 7m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 8m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 9m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 10m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 11m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 12m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 13m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 14m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 15m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 16m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 17m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 18m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 19m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 20m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē.

C Ad 21m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 22m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 23m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 24m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 25m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 26m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 27m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 28m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 29m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 30m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē.

C Ad 31m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 32m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 33m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 34m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 35m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 36m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 37m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 38m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 39m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 40m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē.

C Ad 41m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 42m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 43m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 44m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 45m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 46m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 47m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 48m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 49m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 50m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē.

C Ad 51m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 52m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 53m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 54m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 55m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 56m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 57m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 58m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 59m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 60m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē.

C Ad 61m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 62m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 63m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 64m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 65m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 66m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 67m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 68m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 69m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 70m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē.

C Ad 71m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 72m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 73m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 74m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 75m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 76m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 77m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 78m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 79m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 80m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē.

C Ad 81m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 82m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 83m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 84m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 85m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 86m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 87m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 88m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 89m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 90m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē.

C Ad 91m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 92m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 93m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 94m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 95m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 96m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 97m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 98m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 99m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 100m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē.

C Ad 1m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 2m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 3m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 4m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 5m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 6m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 7m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 8m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 9m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 10m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 11m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 12m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 13m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 14m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 15m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 16m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 17m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 18m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 19m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 20m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē.

C Ad 21m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 22m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 23m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 24m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 25m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 26m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 27m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 28m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 29m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 30m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē.

C Ad 31m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 32m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 33m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 34m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 35m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 36m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 37m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 38m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 39m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 40m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē.

C Ad 41m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 42m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 43m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 44m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 45m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 46m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 47m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 48m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 49m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 50m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē.

C Ad 51m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 52m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 53m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 54m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 55m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 56m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 57m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 58m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊ ad formā sibi similē. Q̄ tm̄ in actiua est calor ⁊ fit actiuus agit ad id tm̄ ⁊ tm̄ formā sibi similē. C Ad 59m dicit corp⁹ agit ⁊ ad id tm̄ ⁊

Ad primum

Ad secundum

Ad tertium

Ad quartum

Ad primum

[illegible]

Ad sextum [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Questio. cxvi.

Eiusdem considerandum est de fato. Circa hoc queruntur quatuor. Primo an fatum sit. Secundo in quo sit. Tertio utrum sit immobile. Quarto utrum omnia subsint fato.

Utrum fatum sit. Arti. i.

Ad primum [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad secundum [illegible]

[illegible]

Ad tertium [illegible]

[illegible]

Ad quartum [illegible]

[illegible]

Ad primum [illegible]

[illegible]

Ad secūdūz dicendū q̄ sicut supra dictū est, ad hoc q̄ aliq̄ virtus sit generatiua alterius in virtute p̄ducentis in virtute actiua requiritur q̄ sit ei p̄portionata. Et ideo cū virtus sensitiua sit quedam virtus immaterialis, ut supra ostensum est, requirit ad hoc q̄ sit generatiua alterius sensitiue q̄ sit ei p̄portionata. Et hoc modo sensus est q̄ dicit. Et ideo cū virtus sensitiua sit quedam virtus immaterialis, ut supra ostensum est, requirit ad hoc q̄ sit generatiua alterius sensitiue q̄ sit ei p̄portionata. Et hoc modo sensus est q̄ dicit.

Ad tertiūz dicendū q̄ sicut supra dictū est, ad hoc q̄ aliq̄ virtus sit generatiua alterius requiritur q̄ sit ei p̄portionata. Et ideo cū virtus sensitiua sit quedam virtus immaterialis, ut supra ostensum est, requirit ad hoc q̄ sit generatiua alterius sensitiue q̄ sit ei p̄portionata. Et hoc modo sensus est q̄ dicit.

Ad primū dicendū q̄ sicut supra dictū est, ad hoc q̄ aliq̄ virtus sit generatiua alterius requiritur q̄ sit ei p̄portionata. Et ideo cū virtus sensitiua sit quedam virtus immaterialis, ut supra ostensum est, requirit ad hoc q̄ sit generatiua alterius sensitiue q̄ sit ei p̄portionata. Et hoc modo sensus est q̄ dicit.

Ad secundū dicendū q̄ sicut dicit Aug⁹ in libro
de ver. relig. Deus q̄ plenus est ꝑ
nouerat. n. Deus q̄ plenus est ꝑ nūc erit alia generatio
plenior q̄ sit illa ad q̄ sit q̄ sit ex illa generatio
plenior q̄ sit illa ad q̄ sit q̄ sit ex illa. q̄ semē est
de illa plenior. ¶ Ꝺ. Ad hoc dicēdū q̄ sicut dicit ꝑ
q̄d accipit ad semen ex quo aliq̄d fit de illo. sic
mentis accipere aliqua ab ano ⁊ procedere
mentis nālr. Et q̄ nō assumatur aliqua ano ⁊ procedēs
b⁹ magis q̄ alius bōis. ¶ Ꝺ. Similit bona plenitudo q̄q̄
est ex omnibus bonis vel pōt ⁊ alior bōis. ꝺ q̄d semen
est de plenitudine alimenti. q̄ semē nō ē ex plenitudine alimenti.
¶ Ꝺ. Sed ꝺ est q̄d pōt ꝑtē multiplr in se. de q̄nde alia
semē est plenitudo alimenti. ¶ Ad 4ᵐ ꝺicendū q̄ alia q̄d
liter depēdet ex potentia⁹ sensitiua. in nā humana ⁊ vt ad ob-
ctā suam semina mīe aliene nō solū in alijs ⁊ in ꝑsona
usestā ex alimēto q̄d est in principio debite. in fine ꝑ simile
p semā ebetā. est aūt nālr ordinat aliq̄d gradatī de pō
reducat in actū ⁊ ꝺ in tria q̄ntat inclinā. q̄ pōt vndiq̄q
ad ꝑfectū ⁊ potest q̄dāt. mīe sētū ꝺ ad pfectū. ⁊ ꝺ videat q̄
q̄dāe alia pōt q̄dāt aliq̄d ꝺ vel equ⁹. sic igit ⁊ ipsum
alimētū pōt q̄dāt accipere ꝺ ꝺ vtute ebetā respecta alt pure
ti corporis ⁊ in fine determinat ad vltē pfectū ad illū. nō aūt
est pōt q̄ accipiat. p semie id q̄d ꝺ q̄ndoq̄ ꝺ fuerat mē-
bro p q̄dam resolutionē. q̄ aliq̄d resolutū nō reuertat
nūm esse a quo resolutū. sicut aūt ē recedēs a nā generan
te q̄n in vtu corruptibi exhibet ⁊ sicut ꝺ bōa vtutē cōuertibi
aliud in illū. nāl. ꝺ vo reuertat nāl esse a quo resolutū. sic
ēt ela ꝺ ad determinatū pfectū nō bōe vtutē inmediate ad nūm
reuertit sed aliquā ad nūm genis nāl fonte. q̄n dicit q̄ ela re-
soluit ab omnib⁹ ꝑtib⁹ corpis ⁊ q̄ reuertit nāl ela. pulc
⁊ sic semē ēt ex ꝺ q̄dāl paruū aliq̄d in actu ⁊ q̄ ꝺ aliud
ex aliq̄ non esset nisi ꝑ transmutationē sicut natum q̄dāt ex natis
sicut accidit in alijs⁹ que ꝺcuta vtutē. hoc nihil ꝺdūcēs
relingt. ¶ q̄ semen non sit ꝺcutus ab eo q̄d erat actu tale
ꝺ magis ꝺ pōtiā bōis vtutē ad ꝑductiōē totius corpis
dernat. ad ab alia ꝑtantū vt supra dēm ē. hoc aūt q̄d ꝺ ꝺ
pōt ad totū est illud q̄d q̄dāt ex alimēto aliq̄s ebetat in
talius mēbrorū. ⁊ ideo ex hoc semē accipit⁹ ⁊ ꝑ hoc vnus
nutritus ꝺ q̄ndoq̄ q̄dāt. q̄ id q̄d ē ebetius ꝺ vtutē
nutritā accipit a vtute q̄dāta vt semē. ⁊ hmōi ꝺ ꝺ
pōt q̄dāre alia magis corpis ꝺ aliq̄d nutritiū nutritio
sunt pauci semia ꝺ. q̄ nutrit in corpis ⁊ pauce q̄dāntia ⁊
tāl boles pauci sunt pauci semia pp ebetā clan. ¶ Ad
5ᵐ q̄ꝺ ꝺcendū q̄ semen est ꝺ talia q̄dāta in actibus ⁊ q̄dā
nutritiū semē hoc vtutē ex forma q̄dātis ⁊ nūeri ⁊ in pō
ad talia. q̄ꝺ. ¶ Ad 6ᵐ ꝺcendū q̄ semen q̄dātis ad ge-
nerā nō fit ꝑ q̄ nutrit. sed ꝑ semā agētis que q̄dātis ꝺ
vtutē nō ꝺ ad hoc ꝑ aliqd assimilet. sic q̄ nil ꝺcipiat ꝺ
facta in esse ꝺ q̄ ꝺ ꝺ ꝺ

Utrum deus misericors magis ... 4.
De iustitia et misericordia dei. Q. xxi.
Utrum in deo sit iustitia. 1.
Utrum iustitia dei sit veritas. 2.
Utrum in deo sit misericordia. 3.
Utrum in omni opere dei sit iustitia et misericordia. 4.
De providentia dei. Q. xxii.
Utrum providentia deo conveniat. 1.
Utrum providentie divine subdantur omnia. 2.
Utrum providentia divina immediate sit de omnibus. 3.
Utrum providentia divina imponat necessitatem rebus. 4.
De predestinatione. Q. xxiii.
Utrum deo competat predestinatio hominum. 1.
Utrum predestinatio ponat aliquid in predestinato et quid sit. 2.
Utrum deo competat reprobatio aliquorum hominum. 3.
Utrum predestinati eligantur. 4.
Utrum merita sint causa vel ratio predestinationis reprobationis et electionis. 5.
Utrum predestinatio sit certa. 6.
Utrum numerus predestinatorum sit certus. 7.
Utrum predestinatio possit iuvari precibus sanctorum. 8.
De libro vite. Q. xxiiii.
Quid sit liber vite. 1.
Cuius vite sit liber. 2.
Utrum aliquis possit deleri de libro vite. 3.
De potentia dei. Q. xxv.
Utrum in deo sit potentia. 1.
Utrum potentia dei sit infinita. 2.
Utrum deus sit omnipotens. 3.
Utrum possit facere quod ea que sunt preterita non fuerint. 4.
Utrum deus possit facere quod non facit vel pretermittere quod facit. 5.
Utrum deus possit ea que facit meliora facere. 6.
De beatitudine dei. Q. xxvi.
Utrum beatitudo competat deo. 1.
Utrum deus dicatur beatus secundum intellectum. 2.
Utrum ... deus beatus ... 3.
Utrum in beatitudine dei includatur omnis beatitudo. 4.
De processione divinarum personarum. Q. xxvii.
Utrum processio sit in divinis. 1.
Utrum aliqua processio possit dici in divinis generatio. 2.
Utrum preter generationem possit esse aliqua processio in divinis. 3.
Utrum illa alia processio possit dici generatio. 4.
Utrum sint in divinis plures processiones quam due. 5.
De relationibus divinis. Questio. xxviii.
Utrum in deo sint alique relationes. 1.
Utrum ille relationes sint ipsa essentia divina vel sint extrinsecus affixe. 2.
Utrum possint esse in deo plures relationes realiter distincte ab invicem. 3.
De numero harum relationum. 4.
De personis divinis. Q. xxix.
De diffinitione persone. 1.
Utrum persona sit idem quod hypostasis subsistentia et essentia. 2.
Utrum nomen persone competat divinis. 3.
Utrum nomen persone in divinis significet relationem vel substantiam. 4.
De pluralitate personarum in divinis. Questio. xxx.
Utrum sint plures persone in divinis. 1.
Quot sint persone in divinis. 2.
Utrum termini numerales ponant aliquid in divinis. 3.
Utrum hoc nomen persona sit commune tribus personis in divinis. 4.
De his que pertinent in divinis ad unitatem vel pluralitatem personarum. Questio. xxxi.
Utrum in divinis sit trinitas. 1.
Utrum deus filius possit dici alius a patre. 2.
Utrum exclusiva dictio solus sit addenda termino essentiali in divinis. 3.
Utrum dictio exclusiva possit adiungi termino personali. 4.
De cognitione divinarum personarum. Q. xxxii.
Utrum per rationem naturalem possint cognosci divine persone. 1.
Utrum sint alique notiones divinis personis attribuende. 2.
Utrum sint tantum quinque notiones in divinis personis. 3.
Utrum liceat circa notiones diversimode opinari. 4.
De his que pertinent ad personam patris. Q. xxxiii.
Utrum patri competat esse principium. 1.
Utrum hoc nomen pater sit proprium nomen persone patris. 2.
Utrum per prius hoc nomen pater dicatur in divinis personaliter quam essentialiter. 3.
Utrum sit proprium patris esse ingenitum. 4.
De verbo in divinis. Q. xxxiiii.
Utrum verbum dicatur in divinis essentialiter vel personaliter. 1.
Utrum verbum sit proprium nomen filii. 2.
Utrum in nomine verbi importetur respectus ad creaturas. 3.
De hoc nomine filius quod est imago. Q. xxxv.
Utrum hoc nomen imago in divinis dicatur personaliter. 1.
Utrum imago sit proprium nomen filii. 2.
De spiritu sancto quantum ad nomen ipsius sancti. Q. xxxvi.
Utrum nomen spiritus sancti sit proprium nomen alicuius divine persone. 1.
Utrum persona illa que dicitur spiritus sanctus procedat a patre et filio. 2.
Utrum spiritus sanctus procedat a patre per filium. 3.
Utrum pater et filius sint unum principium spiritus sancti. 4.
De nomine spiritus sancti quod est amor. Q. xxxvii.
Utrum amor sit proprium nomen spiritus sancti. 1.
Utrum pater et filius diligant se spiritu sancto. 2.
De hoc nomine spiritus sanctus quod est donum. Q. xxxviii.
Utrum donum possit esse nomen personale. 1.
Utrum sit proprium nomen spiritus sancti. 2.
De personis in comparatione ad essentiam. Q. xxxix.
Utrum essentia in divinis sit idem quod persona. 1.
Utrum dicendum sit quod tres persone sint unius essentie. 2.
Utrum nomina essentialia predicanda sint de personis in singulari vel in plurali. 3.
Utrum adiectiva notionalia vel verba vel participia predicari possint de nominibus essentialibus concretive acceptis. 4.
Utrum predicari possint de nominibus essentialibus in abstracto acceptis. 5.
Utrum nomina personarum predicari possint de nominibus essentialibus. 6.
Utrum essentialia attributa sint appropianda personis. 7.
Quod attributum cui persone debeat appropriari. 8.
De personis in comparatione ad relationes sive proprietates. Q. xl.
Utrum relatio sit idem quod persona. 1.
Utrum relationes distinguant et constituant personas. 2.
Utrum abstractis per intellectum relationibus a personis remaneant hypostases distincte. 3.
Utrum relationes secundum intellectum presupponant actus notionales vel econverso. 4.
De comparatione ad actus notionales. Q. xli.
Utrum actus notionales sint attribuendi personis divinis. 1.
Utrum huiusmodi actus sint voluntarii vel necessarii. 2.
Utrum secundum hos actus persona procedat de aliquo vel de nihilo. 3.
Utrum sit in divinis ponere potentiam respectu actuum notionalium. 4.
Utrum potentia generandi significet relationem vel substantiam. 5.
Utrum actus notionales ad plures personas terminari possint. 6.
De equalitate et similitudine divinarum personarum. Q. xlii.
Utrum equalitas locum habeat in personis divinis. 1.
Utrum persona procedens sit coeterna suo principio sicut filius patri. 2.
Utrum sit aliquis ordo in personis divinis. 3.
Utrum omnes persone divine sint equales secundum magnitudinem. 4.
Utrum una persona divina sit in alia. 5.
Utrum persone divine sint equales secundum potentiam. 6.
De missione divinarum personarum. Q. xliii.
Utrum alicui persone divine conveniat mitti. 1.
Utrum missio in divinis sit eterna vel temporalis. 2.
Secundum quid persona divina invisibiliter mittatur. 3.
Utrum cuilibet persone conveniat mitti ... patri. 4.
Utrum invisibiliter mittatur tam filius quam spiritus sanctus. 5.
Ad quos fiat missio invisibilis. 6.
De missione visibili. 7.
Utrum aliqua persona mitti ... visibiliter an invisibiliter. 8.
De prima causa entium. Questio. xliiii.
Utrum deus sit causa efficiens omnium entium. 1.
Utrum materia prima sit creata a deo vel sit principium ex equo coordinatum ei. 2.
Utrum deus sit causa exemplaris vel sint alique alie exemplares preter ipsum. 3.
Utrum deus sit causa finalis rerum. 4.

De creatione. Q. xlv.
Quid sit creatio. 1.
Utrum deus possit aliquid creare. 2.
Utrum creatio sit aliquid in rerum natura. 3.
Cui competat creare. 4.
Utrum solius dei sit creare. 5.
Utrum sit commune toti trinitati an proprium alicuius persone. 6.
Utrum aliquod vestigium trinitatis sit in rebus creatis. 7.
Utrum opus creationis admisceatur operibus nature et voluntatis. 8.
De principio durationis rerum creatarum. Q. xlvi.
Utrum creature semper fuerint. 1.
Utrum eas incepisse sit articulus fidei. 2.
Quomodo dicatur deus in principio celum et terram creasse. 3.
De distinctione rerum in communi. Questio. xlvii.
Utrum rerum multitudo et distinctio sit a deo. 1.
Utrum rerum inequalitas sit a deo. 2.
Utrum sit unus tantum mundus vel plures. 3.
De distinctione rerum in speciali et primo de malo. Q. xlviii.
Utrum malum sit natura aliqua. 1.
Utrum malum inveniatur in rebus. 2.
Utrum bonum sit subiectum mali. 3.
Utrum malum totaliter corrumpat bonum. 4.
Utrum malum sufficienter dividatur per penam et culpam. 5.
Utrum plus habeat de ratione mali pena quam culpa. 6.
De causa mali. Q. xlix.
Utrum bonum possit esse causa mali. 1.
Utrum summum bonum quod est deus sit causa mali. 2.
Utrum sit aliquod summum malum quod sit prima causa omnium malorum. 3.
De substantia angelorum absolute. Questio. l.
Utrum sit aliqua creatura omnino spiritualis et penitus incorporea. 1.
Supposito quod angelus sit talis an sit compositus ex materia et forma. 2.
De multitudine angelorum. 3.
Utrum angeli differant specie. 4.
Utrum angeli sint incorruptibiles. 5.
De angelis in comparatione ad corpora. Questio. li.
Utrum angeli habeant corpora naturaliter sibi unita. 1.
Utrum angeli corpora assumant. 2.
Utrum angeli in corporibus assumptis exerceant opera vite. 3.
De angelis in comparatione ad locum. Questio. lii.
Utrum angelus sit in loco. 1.
Utrum possit esse in pluribus locis simul. 2.
Utrum plures angeli possint esse in eodem loco. 3.
De motu locali angelorum. Questio. liii.
Utrum angelus possit moveri localiter. 1.
Utrum moveatur de loco ad locum pertransiendo medium. 2.
Utrum sit motus angeli in instanti. 3.
De virtute cognoscitiva angeli. Questio. liiii.
Utrum intelligere angeli sit sua substantia. 1.
Utrum esse angeli sit suum intelligere. 2.
Utrum substantia angeli sit sua virtus intellectiva. 3.
Utrum in angelis sit intellectus agens et possibilis. 4.
Utrum in eis sit aliqua alia potentia ab intellectiva quam intellectus. 5.
De modo cognitionis angelice. Q. lv.
Utrum angeli cognoscant omnia per suam substantiam vel per aliquas species. 1.
Si per species, per species connaturales vel per species a rebus acceptas. 2.
Utrum angeli superiores cognoscant per species magis universales quam inferiores. 3.
De cognitione angelica ex parte rerum immaterialium. Q. lvi.
Utrum angelus cognoscat seipsum. 1.
Utrum unus cognoscat alium. 2.
Utrum angelus per sua naturalia cognoscat deum. 3.
De cognitione angelica quantum ad res materiales. Q. lvii.
Utrum angeli cognoscant naturas rerum materialium. 1.
Utrum cognoscant singularia. 2.
Utrum cognoscant futura. 3.
Utrum cognoscant cogitationes cordium. 4.
Utrum cognoscant omnia mysteria gratie. 5.
De modo cognitionis angelice. Q. lviii.
Utrum intellectus angeli quandoque sit in potentia quandoque in actu. 1.
Utrum angelus possit simul multa intelligere. 2.
Utrum angelus intelligat discurrendo. 3.
Utrum angelus intelligat componendo et dividendo. 4.
Utrum in intellectu angeli possit esse falsitas. 5.
Utrum cognitio angeli possit dici matutina vel vespertina. 6.
Utrum hee due cognitiones sint eadem vel diverse. 7.
De voluntate angeli. Q. lix.
Utrum in angelis sit voluntas. 1.
Utrum voluntas angeli sit ipsa natura eius vel ipse intellectus eorum. 2.
Utrum in angelis sit liberum arbitrium. 3.
Utrum in eis sit irascibilis et concupiscibilis. 4.
De amore seu dilectione angeli. Questio. lx.
Utrum in angelis sit dilectio naturalis. 1.
Utrum in angelis sit dilectio electiva. 2.
Utrum angelus diligat seipsum dilectione naturali an electiva. 3.
Utrum unus angelus diligat alium sicut seipsum. 4.
Utrum angelus naturali dilectione diligat deum plus quam seipsum. 5.
De productione angelorum in esse nature. Questio. lxi.
Utrum angelus habeat causam sui esse. 1.
Utrum angelus sit ab eterno. 2.
Utrum angeli sint creati ante corporalem creaturam. 3.
Utrum angeli fuerint creati in celo empyreo. 4.
De productione angelorum in esse gratie. Questio. lxii.
Utrum angeli in sua creatione fuerint beati. 1.
Utrum indiguerint gratia ad hoc quod converterentur ad deum. 2.
Utrum fuerint creati in gratia. 3.
Utrum ... meruerint ... 4.
Utrum statim post ... beatitudinem adepti fuerint. 5.
Utrum adepti fuerint gratiam et gloriam secundum capacitatem naturalium. 6.
Utrum post ... gloriam remaneat in eis cognitio et dilectio naturalis. 7.
Utrum postmodum ... potuerint peccare. 8.
Utrum post ... gloriam proficere potuerint. 9.
De malicia angelorum quo ad culpam. Q. lxiii.
Utrum malum culpe possit esse in angelis. 1.
Quanta ... peccata in eis esse possint. 2.
Quid appetiverit angelus peccando. 3.
Utrum angeli mali sint naturaliter mali. 4.
Utrum aliquis angelorum in primo instanti sue creationis potuerit esse malus per actum proprie voluntatis. 5.
Utrum aliqua mora fuerit inter creationem et lapsum angeli. 6.
Utrum supremus inter cadentes fuerit simpliciter inter omnes angelos summus. 7.
Utrum peccatum primi angeli fuerit aliis causa peccandi. 8.
Utrum tot remanserint quot ceciderunt. 9.
De pena demonum. Q. lxiiii.
Utrum intellectus angeli mali sit omnino obtenebratus. 1.
Utrum voluntas demonum sit obstinata in malo. 2.
Utrum in demonibus possit esse dolor. 3.
De ... pena demonum. 4.
De opere creationis quo ad creaturam corporalem. Q. lxv.
Utrum creatura corporalis sit a deo. 1.
Utrum facta sit propter bonitatem dei. 2.
Utrum sit facta a deo mediantibus angelis. 3.
Utrum forme corporalium sint ab angelis aut immediate a deo. 4.
De ordine creationis rerum primo creatarum. Questio. lxvi.
Utrum informitas materie creare fuerit ante distinctionem ipsius. 1.
Utrum sit una materia omnium corporalium. 2.
Utrum celum empyreum sit concreatum materie informi. 3.
Utrum tempus sit concreatum. 4.
De opere distinctionis prime diei. Questio. lxvii.
Utrum lux proprie in spiritualibus dici possit. 1.
Utrum lux corporalis sit corpus. 2.
Utrum lux sit qualitas. 3.
Utrum convenienter fuerit primo die facta lux. 4.
De opere secunde diei. Q. lxviii.
Utrum firmamentum factum sit secunda die. 1.
Utrum aliqui aque sint supra firmamentum. 2.
Utrum firmamentum dividat aquas ab aquis. 3.
Utrum sit unum celum vel plura. 4.
De opere tertie diei. Q. lxix.
Utrum congregatio aquarum ... 1.
Utrum eadem die debuit fieri productio ...

Tabula

Utrum ale possit remanere in ala post mortem. 1.
¶ De numero possibili e de numero finali. Ad. xxvii.
Utrum sit conueniens quinq; ge nera animalium. 1.
Utrum quinq; sint debite quinq; ge nera vegetantium partis. 1.
Utrum animalia aliquorū quinq; sensuū carencium. 1.
Utrum sensus interiores conuenien ter ordinentur. 4.
¶ De verbo ⁹ articulo. Ad. xxvi.
Utrum sensibile sit potentia mouens vel non efficiens. 1.
Vtrū sit ⁹ vel sit positio passiua. 1.
Vtrū passiua verbum sit potentie ali quarū intellectū agentium. 1.
Utrum intellectus agens sit aliquid animę. 4.
Utrum intellectus agens sit vnus om nium. 1.
Vtrū memoria sit in intellectu. 1.
Utrum memoria sit alia potentia ab intellectu. 1.
Vtrū sit in ala ⁹ de intellectu. 1.
Utrum ratio superior e inferior sint de anime potentie. 1.
Utrum intellectus sit alia potentia per intellectum. 10.
Utrum intellect⁹ speculatiuus e pra ctic⁹ sint diuerse potentie. 12.
Utrum sinderesis sit aliqua potentia intellectiue parte. 13.
Utrum conscientia sit aliqua potentia intellectiue partis. 13.
¶ De appetitu in cõi. Ad. xxxi.
Utrum appetibile verbum possit aliquo spirabile potentie animę. 1.
Vtrū appetibile translatiue in appetibile bonitatem e intellectuosum sint in potentia diuerse. 2.
¶ De beatitudine. Ad. xxxii.
Utrum beatitudo sit vnus appetitꝰ vel plures. 1.
Utrum beatitudo sit in intellectiua parte tm vel in voluntate. 1.
Vtrū visio sit meritoria e consequibilis beatitudinis premium. 3.
Utrum beatitudo e consequibilia alie dona sint. 3.
¶ De voluntate. Ad. xxxiii.
Utrum voluntas aliquid appetat ex necessitate. 1.
Vtrū ala ex necessitate appetat. 1.
Utrum voluntas sit conuenienter di uisa in actum. 3.
Utrum motum sit intellectuum. 4.
Utrum voluntas velle quoquo modo libertatem e contingentiam. 5.
¶ De libero arbit⁹. Ad. xxxiiii.
Vtrū sit liberum arbitriū. 1.
Vtrū liberum arbitriū sit potentia vel actꝰ vel habitus. 1.
Vtrū sit potentia vnum appetitiuum vel cognitiuum. 1.
Vtrū sit appetitiua vel sit talis potentia vt sit voluntas vel sit. 4.
¶ Quidam dicunt quod intellectus simpliciter sit nobilior voluntate. Quarto. xxxiii.
Utrum voluntas mouetur a seipsa per intellectum. 1.
Utrum voluntas mouetur ab exteriori per obiectum. 1.
Utrum voluntas ex necessitate mouetur ab obiecto. 1.
Utrum voluntas ex necessitate mouetur ab obiecto quantum ad hoc quod vult aliquo speciē. 2.
De cognitiua per aliquos speciebus diuersis diuersa etiam intelligibilium ut ab naturaliter inditis. 3.
Vtrū diuisio in species de aliqꝰ formis immaterialibus sit per se. 4.
Vtrū ala nostra sit aliquo modo actꝰ ⁊ materialis corporis. 5.
Utrum possimus intelligibilem cognitionem quam a sensu. 6.
Vtrū indigeat sensibilibus ad hoc q̃ actu intelligat. 7.
Vtrū species intelligibiles a nobis abstractę se habeant ad intellectum possibilem sicut obiecta sensibilia ad sensum. 8.
¶ De modo e ordine intellectionis. Quarto. xxxv.
Vtrū intellect⁹ possit intelligere abstracte de speciebus a sensibilibus. 1.
Vtrū species intelligibiles abstracte a sensibilibus sit bene ad intellectū vt quo intelligit vel sit quod intelligit. 2.
Vtrū intellect⁹ noster possit intelligere materialia. 3.
Utrum intellectus noster possit multa simul intelligere. 4.
Vtrū intellectus noster intelligat ex compositione e diuisione. 5.
Vtrū intellect⁹ sit potest errare. 6.
Utrum vnus possit cognoscere cogitationes alterius. 7.
Utrum intellectus q̃ primo cognoscat sensibile de creatore. 8.
¶ Quod intellect⁹ possibilis cognoscit res materiales. Quarto. xxxvi.
Vtrum cognoscat singularia. 1.
Utrum cognoscat contingentia. 2.
Utrum cognoscat futura. 3.
¶ De cognitione ale a cognitione angelica e rez q̃ ad ipas potest. Quarto. xxxvii.
Vtrū ala intellectiua cognoscat in ipsius per effectum suum. 1.
Quid cognoscat in se vel per speciē.
Quid modo cognoscat ala per se.
Quid modo cognoscat ala per se ⁊ alia.
¶ De cognitione ale separate rez a corpore quę naturaliter.
Vtrū ala separata cognoscat per speciem naturalem. 1.
Vtrū ala separata cognoscat alia per speciem naturalem. 2.
Vtrū ala separata cognoscat per speciem naturalem corpalia. 3.
Utrum ala separata cognoscat per species naturales omnia naturaliter inclusa. 4.
Utrum ala separata cognoscat per species naturales singularia. 5.
Utrum ala separata cognoscat per species naturales futura. 6.
Utrum ala separata cognoscat per species naturales cogitationes. 7.
Utrum ala separata cognoscat per species naturales quę sunt in mente diuina. 8.
¶ Vtrū ala humana sit de substantia diuina vel aliquid factum. 1.
Vtrum ala sit composita ex materia ⁊ forma. 2.
Vtrū sit ⁹ sit incorruptibilis ⁹ angelus. 3.
Vtrū sit facta ante corpus. 4.
¶ De hoc quo ad corp⁹ e de p duabus vias. Ad. xl.
¶ Utrum corpus primo homini sit factum vel limus terre. 1.
Utrum corpus primi hominis sit ex materia vel limo terre. 2.
Utrum corpus primi hominis sit immediate productū a deo. 3.
Vtrū corpus primi hominis sit immediate productū a deo. 4.
¶ Utrum in ala sit imago dei. Ad. xli.
Vtrū in ala sit imago dei quo ad corp⁹ ⁊ ala. Ad. xlii.
¶ Utrum in ala sit imago dei quo ad naturalia potentias virtutes ⁊ perfectiones virtutis sequentes. 1.
Utrum omnes filios naturaliter sint similes. 2.
Utrum omnes naturaliter in nobis sit confirmata. 3.
¶ De potentie q̃ sunt generabili quo ad ala. Ad. xlii.
¶ Utrum generatio filiorum sit ab ala patris. 1.
Utrum omnes filios naturaliter sint ab ala patris. 2.
¶ De loco primum hominis in paradiso. Quarto. xli.
¶ Vtrū paradisus sit loc⁹ corp⁹. 1.
Utrum sit locus conueniens primo homini. 2.
Vtrū q̃ bñ paradiso potū⁹ fuerit. 3.
Vtrū bñ delitiis sint paradiso. 4.
¶ De gubernatione rerum in ali ordine. Quarto. xlii.
Utrum omnibus ab aliquo gubernentur. 1.
Quod sit deus gubernator q̃ ⁹. 2.
Vtrū mūd⁹ gubernet ⁊ non. 3.
De effectibus gubernationis. 4.
Vtrū ala fabrice vtur gubernatiue. 5.
Utrum omnia gubernentur a deo immediate. 6.
Utrum omnia gubernata cognoscat a deo. 7.
Utrum aliquid cooperetur omni gubernanti. 8.
¶ De effectibus omnis gubernationis in spāli. Ad. xliii.
¶ Utrum corpora indigeant vt ala gubernetur a corpalibus. 1.
Vtrū mundus sit ⁹ sit bonus. 2.
Vtrum bona possit aliquid malum esse in mundo. 3.
Vtrū aliquid malum reliquat. 4.
¶ De quotidiana creatura e rez. Quarto. xliv.
¶ Vtrū omne bonum possit mutari vel in melius. 1.
Vtrū aliquid corpus possit mutari aliquid corpus. 2.
Vtrū possit mutari spiritualiter. 3.
Vtrū possit mutari corporaliter. 4.
Vtrū corpus per ⁹ sit aliquid corpus possit mutari. 5.
Vtrū ala ⁹ sit alia mutata. 6.
De mutatione corporis.
¶ Vtrū ala humana sit de substantia diuina vel aliquid factum. 1.
Utrum ala sit composita ex materia ⁊ forma. 2.
Vtrū sit ⁹ sit incorruptibilis ⁹ angelus. 3.
Vtrū sit facta ante corpus. 4.
¶ De hoc quo ad corp⁹ e de p duabus vias. Ad. xl.
¶ Utrum corpus primi hominis sit ex materia vel limo terre. 1.
Utrum corpus primi hominis sit immediate productū a deo. 2.
Vtrū corpus primi hominis sit immediate productū a deo. 3.
Vtrū primi corpus primi hominis sit immediate productū a deo. 4.
¶ Utrum in ala sit imago dei. Ad. xli.
Vtrū in ala sit imago dei quo ad corp⁹ ⁊ ala. Ad. xlii.
¶ Utrum in ala sit imago dei quo ad naturalia potentias virtutes ⁊ perfectiones virtutis sequentes. 1.
Utrum omnes filios naturaliter sint similes. 2.
Utrum omnes naturaliter in nobis sit confirmata. 3.
¶ De potentie q̃ sunt generabili quo ad ala. Ad. xlii.
¶ Utrum generatio filiorum sit ab ala patris. 1.
Utrum omnes filios naturaliter sint ab ala patris. 2.
¶ De loco primum hominis in paradiso. Quarto. xli.
¶ Vtrū paradisus sit loc⁹ corp⁹. 1.
Utrum sit locus conueniens primo homini. 2.
Vtrū q̃ bñ paradiso potū⁹ fuerit. 3.
Vtrū bñ delitiis sint paradiso. 4.
¶ De gubernatione rerum in ali ordine. Quarto. xlii.
Utrum omnibus ab aliquo gubernentur. 1.
Quod sit deus gubernator q̃ ⁹. 2.
Vtrū mūd⁹ gubernet ⁊ non. 3.
De effectibus gubernationis. 4.
Vtrū ala fabrice vtur gubernatiue. 5.
Utrum omnia gubernentur a deo immediate. 6.
Utrum omnia gubernata cognoscat a deo. 7.
Utrum aliquid cooperetur omni gubernanti. 8.
¶ De effectibus omnis gubernationis in spāli. Ad. xliii.
¶ Utrum corpora indigeant vt ala gubernetur a corpalibus. 1.
Vtrū mundus sit ⁹ sit bonus. 2.
Vtrum bona possit aliquid malum esse in mundo. 3.
Vtrū aliquid malum reliquat. 4.
¶ De quotidiana creatura e rez. Quarto. xliv.
¶ Vtrū omne bonum possit mutari vel in melius. 1.
Vtrū aliquid corpus possit mutari aliquid corpus. 2.
Vtrū possit mutari spiritualiter. 3.
Vtrū possit mutari corporaliter. 4.
Vtrū corpus per ⁹ sit aliquid corpus possit mutari. 5.
Vtrū ala ⁹ sit alia mutata. 6.
De mutatione corporis.
¶ Vtrū ala humana sit de substantia diuina vel aliquid factum. 1.
Utrum ala sit composita ex materia ⁊ forma. 2.
Vtrū sit ⁹ sit incorruptibilis ⁹ angelus. 3.
Vtrū sit facta ante corpus. 4.
¶ De hoc quo ad corp⁹ e de p duabus vias. Ad. xl.
¶ Utrum corpus primi hominis sit ex materia vel limo terre. 1.
Utrum corpus primi hominis sit immediate productū a deo. 2.
Vtrū corpus primi hominis sit immediate productū a deo. 3.
Vtrū primi corpus primi hominis sit immediate productū a deo. 4.
¶ Utrum in ala sit imago dei. Ad. xli.
Vtrū in ala sit imago dei quo ad corp⁹ ⁊ ala. Ad. xlii.
¶ Utrum in ala sit imago dei quo ad naturalia potentias virtutes ⁊ perfectiones virtutis sequentes. 1.
Utrum omnes filios naturaliter sint similes. 2.
Utrum omnes naturaliter in nobis sit confirmata. 3.
¶ De potentie q̃ sunt generabili quo ad ala. Ad. xlii.
¶ Utrum generatio filiorum sit ab ala patris. 1.
Utrum omnes filios naturaliter sint ab ala patris. 2.
¶ De loco primum hominis in paradiso. Quarto. xli.
¶ Vtrū paradisus sit loc⁹ corp⁹. 1.
Utrum sit locus conueniens primo homini. 2.
Vtrū q̃ bñ paradiso potū⁹ fuerit. 3.
Vtrū bñ delitiis sint paradiso. 4.
¶ De gubernatione rerum in ali ordine. Quarto. xlii.
Utrum omnibus ab aliquo gubernentur. 1.
Quod sit deus gubernator q̃ ⁹. 2.
Vtrū mūd⁹ gubernet ⁊ non. 3.
De effectibus gubernationis. 4.
Vtrū ala fabrice vtur gubernatiue. 5.
Utrum omnia gubernentur a deo immediate. 6.
Utrum omnia gubernata cognoscat a deo. 7.
Utrum aliquid cooperetur omni gubernanti. 8.
¶ De effectibus omnis gubernationis in spāli. Ad. xliii.
¶ Utrum corpora indigeant vt ala gubernetur a corpalibus. 1.
Vtrū mundus sit ⁹ sit bonus. 2.
Vtrum bona possit aliquid malum esse in mundo. 3.
Vtrū aliquid malum reliquat. 4.
¶ De quotidiana creatura e rez. Quarto. xliv.
¶ Vtrū omne bonum possit mutari vel in melius. 1.
Vtrū aliquid corpus possit mutari aliquid corpus. 2.
Vtrū possit mutari spiritualiter. 3.
Vtrū possit mutari corporaliter. 4.
Vtrū corpus per ⁹ sit aliquid corpus possit mutari. 5.
Vtrū ala ⁹ sit alia mutata. 6.
De mutatione corporis.

Tabula

Utrū custodia primor fuit ad vitandū ordinem angelorum. 3.
Utrum omni homini conueniat habere angelum custodez. 4.
Quando incepit custodia angeli a hominem. 5.
Utrū angel' ip custodiat bonez. 6.
Utrū deleat ō pūāe custodiri. 7.
Utrum inter angelos sit pugna ratione custodie. 8.
C De ipugnatōe bonum a demonibus. Questio. cxiij.
C Utr bonos a ōnib' ipugnē. 1.
Utr ātare sit ppā diabolū. 2.
Utr ex ois pcā bonz ex ipugnatione seu demonū tūāe pficiāt. 3.
Utrū demones possint facere vera miracula ad seducendū. 4.
Utr demones ab hoīe fugati ab ipugnatōe bonum arcant. 5.
C De actione corporalis creature. Questio. cxv.
C Utrū aliq̄ corp' sit actiuum. 1.
Utrum in corporibus sint rationes seminales. 2.
Utrū corpa celestia sint cā corz q̄ hic per inferiora corpa fiunt. 3.
Utraz corpora celestia sint causa humanorum actuum. 4.
Utr corz actiōi subdāt ōnia. 5.
Utr corpa celestia ponāt necessitatē hoīb q̄ corporationi subdāt. 6.
C De fato. Questio. cxvj.
C Utrum fatum sit. 1.
In quo fatum sit. 2.
Utrum sit immobile. 3.
Utrū ola subdantur fato. 4.
C De actōe hoīs. Q̄. cxvij.
C Utrum homo possit docere alium causando in ipso scientiam. 1.
Utrū hō possit docere angelū. 2.
Utrū hō p virtutē sue alē possit immutare materiaz corporalez. 3.
Utrū alia hominis segnita possit movere corpora motu locali. 4.
C De ppagatione hoīs quo ad animam. Questio. cxvij.
C Utrum anima sensitiua traducat cum semine. 1.
Utrum anima intellectiua cum semine traducatur. 2.
Utrum omnes anime fuerint simul create. 3.
C De ppagatione hoīs quo ad corpus. Q̄. cxv.
C Utrū aliq̄d de alimēto cōuertat in veritatē humane nature. 1.
Utrum semen quod est principium humane generationis sit de superfluo alimenti. 2.

C Explicunt capitula prime partis summe sacre Theologie angelici doctoris sancti Thome de Aquino ordinis predicatorum. Impressa per Joānē Rubeū Anno dñi .M.cccc.97.die.10. Decēb.

FINIS

Registrum

aa
C Prima pars Angelo cuilibz vniuersali natur
bb
Mobilis r
Oppio autrōis
Opio prelationi
ci
C Incipit prima in aliqua scientia quid quo modo
In his igitur
dd
est positū sunt in hec tria per hoc sunt fm rōnem modo elevari
ee
nare hoc verbū sed in scripto
Ad decimum falsū cum
d
facit sibi simile tate peccandi tur signa que lia bona sua
e
causa precedit ste determinatus propone in stens; vt supra
f
est sed circa re vnū pannum
C De imagine. nem pertinent
g
tam nihil ponat est simile.
Ad secundum sed ego r q̄ ui
h
tum est sed non terminum. nam ibi
tetur culpa: r sic creature: tam
i
sua naturalia: vt ponantur tera4. vt dicit tacem intellectus
k
hoīs peccauerit ussekat. Tertio sint enim p de' tum potest
l
addidit temporalium pars: fm quem materia r forma
m
ergo bndi
C De potētijs aliquid anime fuerare est actus
n
parat ad ipsum laudandū mum r propter vno loco vel
o
go cū dixisset creaturis. Dicit debeat ratione ab aliq̄d ignotum
p
determinatur bus poter r sic nem agit sum. p deus
q
lor publico rem angelum deputantur
r
anime possit stantia
Incipiunt

Utrū custodia primet solū ad vltimū ordinem angelorum. j.
Utrum omni homī conueniat habere angelum custodē. 4.
Quando incipit custodia angeli circa hominem. 5.
Utrū angelī ip custodiat bonos. 6.
Utrū deleat ō pītōe custodiā. 7.
Utrum inter angelos sit pugna ratione custodie. 8.
¶ De ipugnatōe bonū a demonibus. Questio. cxiij.
¶ Utr bones a dmōib ipugnē. 1.
Utr tūare sit ppūs diabolo. 2.
Utr ois pcā bonis ex ipugnatione seu demoniū tūatōe gignat. 3.
Utrū demones possint facere vera miracula ad seducendū. 4.
Utr demones ab bonis fugati ab ipugnatōe bonū arceant. 5.
¶ De actione corporalis creature. Questio. cxv.
¶ Utrū aliqō corp sit actiuum. 1.
Utrum in semine sint rationes seminales. 2.
Utrū corpa celestia sint eā corp q̄ hic per inferiora corpa fiant. 3.
Utr corpora celestia sint causa humanorum actuum. 4.
Utr corp actibs subdāt dmōes. 5.
Utr corpa celestia ponāt necessitatē hōs q̄ corruptionū subdūt. 6.
¶ De fato. Questio. cxvj.
¶ Utrum fatum sit. 1.
In quo fatum sit. 2.
Utrum sit immobile. 3.
Utrū ois subdantur fato. 4.
¶ De actibs hūs. Qō. cxvij.
¶ Utrum homo possit docere alium causando in ipso scientiam. 1.
Utrū hō possit docere angelū. 2.
Utrū hō p virtutē sue aīe possit immutare materiā corpalē. 3.
Utrū aia hominis regens possit movere corpa motu locali. 4.
¶ De ppagatione hūs quo ad animam. Questio. cxvij.
¶ Utrum anima sensitiua traducat cum semine. 1.
Utrum anima intellectiua cum semine traducat. 2.
Utrum omnes anime fuerint simul create. 3.
¶ De ppagatione hūs quo ad corpus. Qō. cxv.
¶ Utrū aliqd de alimēto cōuertat i veritatē humane nature. 1.
Utrum semen quod est principium humane generationis sit de superfluo alimenti. 2.

¶ Explicīunt capitula prime partis summe sacre Theologie angelici doctoris sancti Thome de Aquino ordinis predicatorum. Impressa per Joānē Rubeū Anno dñi .M.cccc.97.die.10. Decēb.

finis

Registrum

aa
¶ Prima pars
Angelo cōuenit
vniuersali natur
bb
Mobilia
Opūo uncrois
Opūo ptrahunt
c
¶ Incipit pīma
in aliqua scientia
quid quo in alio
In his igitur
d
est posīō sunt in
hec tria per hoc
sunt fm rōnem
modo eleuari
l
nare hoc verbū
sed in ep̄so
Ad decimū
fallū cum
D
facit sibi simile
tate peccandi
tur signa que
lia bona sua
e
causā precedit
sit determinatus
propne in
stens: vt supra
f
est; sed circa
re vnū primū
¶ De imagine.
nem pertinent
g
tum nihil ponat
est simile.
Ad secundum
sed ego q̄ qui
h
tum est: sed non
terrenum. nam ibi
tetur culpa: q̄ sic
creature: tam
I
sua naturalia: vt
portionatur
terra. vt dicit
tatem intellectus
k
hoīs peccauerit
nisi etiā. Tertiō
sunt enim q̄ de
tum potest
l
addidit
temporalium
paro: fm quem
materia q̄ forma
m
ergo dmōi
¶ De potētijs
aliquid unime
surare est actus
paratē ad ipsam
litudines
mum q̄ proprīa
vno loco: vel
o
go cū distinxit
creaturis. Dicit
dēnāt ratione
in aliqd ignorum
p
determinatur
hus preter
q̄ sic in eo qđ
stum. q̄ deus
q
ter publica
rem angelum
deputantur
r
unime possit
stantia
Incipiunt